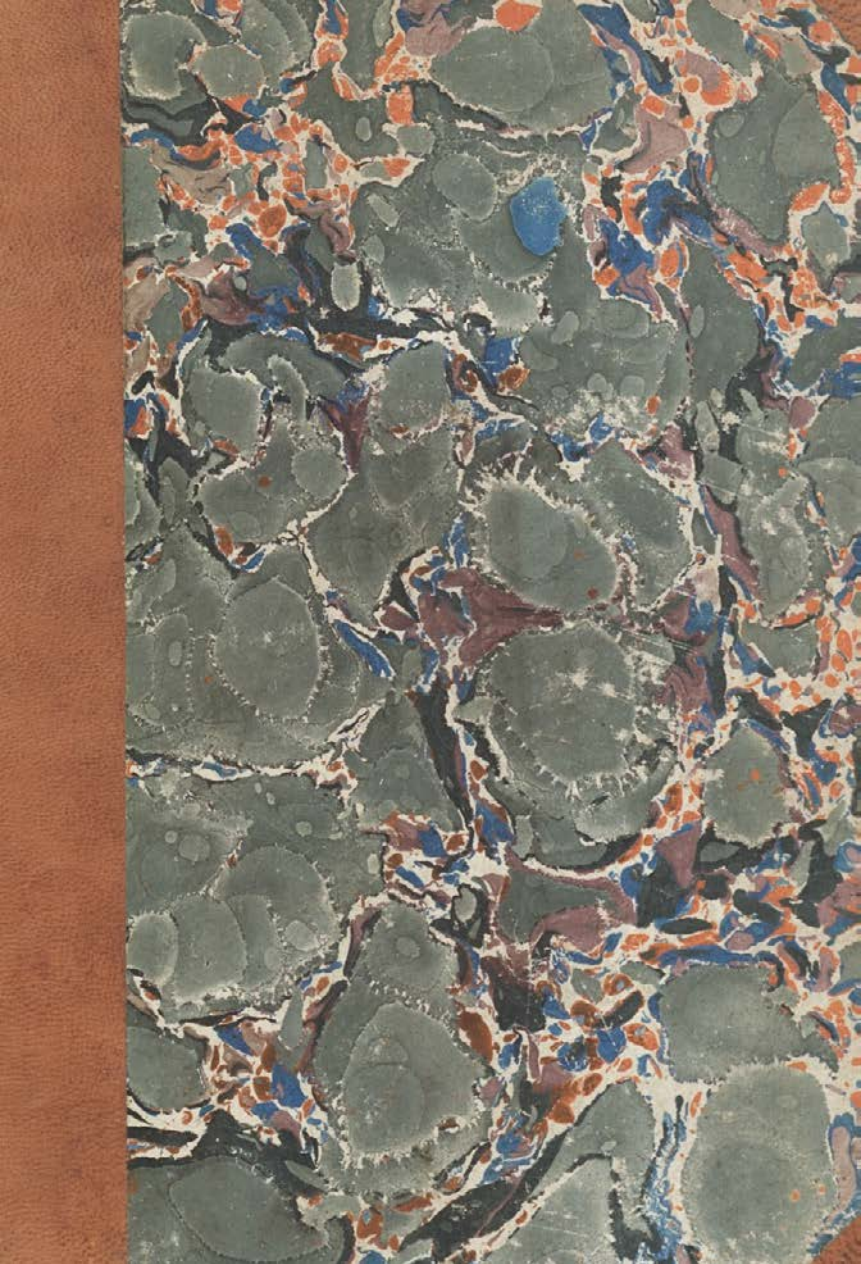

~~4669~~. III. M. d. 2 K.
~~5768~~.
18794. 8°

III.

BIBLIOTECA
CENTRAL

Ex libris Joannis Burkhol: Berberich olim Johann de Gayerau
1637
plaustoutmarty Schanger

Summa de exemplis ac similitudinib⁹ rerum nouiter impressa

1709. 2: 2: M: a: Fr: d: 9: 5: l: B:

¶Qui inter omniū artium professores quasi in propria versari officina desiderant: vt de oratore primus omnium Gorgias leontinus senssse legitur apte de omnibus scire respondere. Mecnon ad bene beateq; viuendum vitam instituere omni studio curare debent: vt hanc similitudinum summam: quam vsqzadeo abditissimis atq; secretioribus germanie latebris occlusam: vbiq; tandem locorum impenso Gregorij de Gregorijs officio empturi inuenientur: sue omnino bibliothece ascribāt. vbi in typo cunctarum que sub orbe sunt rerum veluti quodam absoluto ac totius vtilitatis speculo altius speculentur. Et ab omni erroze ac mentis egritudine innumeris creaturarum exemplis velut gubernaculis ac medicaminibus sanentur. Nihil quippe in vita hominum est ita obscurum erroribus: quod huius ductu curaq; non splē deat. Ex igitur age lector suscipe summā dignam quam excellentissimum venetor dominium gratia priuilegioq; exornarit singulari: vt nullus preter prefatum Gregorium ipsam valeat imprimere: seu imprimi facere: vel alibi impressam vēdere i rebus eiusdē pena amissionis librorū & ducatorū decē pro quolibet ffacientib⁹ immūtē.

K K LYCEAL BIBLIOTHEK ZU LAIBACH

4569. III. M. d. 2.

03008541

¶ Incipit Tabula vniuersalis totius sũme subsequentis. Que instituatur de similitudinib⁹ rez ẏm ordinẽ litterarum alphabeti. Vbi vnusquodq; inuenietur euidenter ostentat p libros z capitula.

¶ Abstinentia discreta ciboz quãtum sit hoibus vtilis in singulis simplicium corporum põt ostendi naturis.cap. i.

Accidia assimilatur saturno.cap. ii.

Actiua vita assilat lune pp quattuoz. iii.

Amoz est multiplex.i.spiritualis.carnalis temporalis z cõmunis.cap. iiij.

Angeli assimilãtur celo aqueo siue cristallino.cap. v.

Anima variat ad modũ actis nã aer istis qualitatib⁹ hz variationẽ triplr. vi.

Aptitudines virtutum vitioz z arriũ in sunt hoibus ex nã non tñ ex parte aie, sed ex pte corporis,z complexionis.quã aia vt plurimum sequit.cap. vij.

Auaritia assimilat vmbre pp septẽ. viij

Aureole sanctoz assimilãtur coronis luminarium.cap. viiij.

¶ Baptismus assimilat fonti pp septẽ.x.

Beatitudines q enumerantur in sermone domini in monte.cap. xi.

Bonitas z malitia humane vite multuz puenit ex exercitio z ocio psone. xii

¶ Charitas assimilat soli pp ser. xiij

Caro in mundo vi vt in pluribus spiritui pualeat z esse fortioz in eo.cap. xiiij.

Concupiscentia carnis assimilatur nebule propter septem.cap. xv.

Cõpunctiões z inspiratões sancte:lz sint nobis principales adeo tñ cooperante libero arbitrio.cap. xvi

Conuersio peccatoris assimilatur quinq; cõuersionibus corporum que methaphorice in scriptura traduntur.cap. xvij.

Corp⁹ hũanũ assilat nebule pp tria. xviij

Christus assimilat soli.qz sol excedit oia lumiaria celestia corpea in ẽtioz. xix.

Cupidi de terrẽis similes sũt vallib⁹. xix

Christiani iudei z saraceni differẽt ad modum planetarum.cap. xxij.

¶ Discordia siue guerra assilatur grandi in propter quinq;.cap. xx.

Diuitie huius mundi assimilãt montibus hyperboreis propter tria.cap. xxi.

Doctores sancte ecclesie sunt similes illis stellis q dicuntur hyades.cap. xxii.

Doctrina christi vera mentes credentiuz purificat.cap. xxiij.

Dona septem spiritus sancti assimilantur septem planetis.cap. xxiiij.

¶ Ecclesia christi assimilatur firmamẽto propter septem.cap. xxv.

Electi dei repsentãt in constellatiõe illaz stellarum q vocantur pleiades propter quattuoz.cap. xxvi.

Elemosynarius z misericors similis est monti oliueti. xxvij

Exaltationem superboruz semper sequitur deiectio.cap. xxviij

¶ Feruoz penitentie vel fidei suscitat furoze fortẽ z persecutionẽ diaboli. xxix

Fortis memoria repsentatur in cinere triplici ratione.cap. l.

Fides assimilatur riuoq; fluit a fonte.i. a dño per influxũ reuelatiõis. xxx.

Fructus spũs assilari pũt signis celi. xxxi.

¶ Gloriam eterne beatitudinis repzesentat celum empyreum.cap. xxxij.

Gratia gratum facies assimilatur primo mobili propter quattuoz.cap. xxxiij.

Gratie gratis date assimilantur circulis celestis sphere.cap. xxxiiij.

¶ Hereticorum vita assimilatur antris terre propter quinq;.cap. xxxv.

Humilitatis gradus assimilari possunt circulis planetarum.cap. xxxvj.

¶ Incarnatio filij dei assimilatur roti siue rotationi. xxxvij

Inconstans homo assimilatur mercurio cap. xxxviij.

Ignorantia vel errozis inducit peccatum sicut eclypsis solis inducit terremotus.cap. xxxix

Ira dei quanta super peccatores in fine apparẽbit.cap. xxxx.

Ira humana duplex est.cap. xxxxi.

Iustitie essitatẽ seruare docet nos.xxxij

¶ Lachrymarum compunctio assimilat aque propter septem. xxxxiij.

Lasciuus hõ similis est cãpo. xxxxiiij.

Lingua maledica ẽ cã diuisionis assilate

¶ terremotꝰ ē cū scissūris tre. cap. xxxv
Loca diuersa adaptāt homines ad diuer sas opationes. cap. xxxvi.
Luxuria assimilat igni. cap. xxxvij.
¶ Maria mr dñi assimilat soli. cap. xxxviij
Mlierie ⁊ tribulatiões presentis vite assimilā ur aquis. cap. xxxviij.
Mundus ē locus obscurus. qz obscurat ad modum aeris fumo vanitat. puluere cupiditat] :⁊ nebula carnalitatis. cap. .l.
Mutat hō ser modis spūaliter bꝫ qō ser modis mutāt res corporaliter. lii.
¶ Negocia secularia assimilātur recepta culis aquaꝝ ⁊ pluuibus ingentibus que sunt in corpore terre. cap. liij.
¶ Obedire sapiotis mandato ⁊ cōsentire prudētioris filio bꝫ hō celerius. liiij.
Ordo fratrum predicatorum similis est monti libani. cap. lv.
¶ Passio xpi assimilat monti mortā. lvi.
Patienter sustinere grauia ⁊ nō pturbare ex eis docet nos terra. capi. lvij.
Peccatū assimilat igni triplici rōne. lvij
Peccator assimilat lune pp ḡttuor. lviij
Penitentia assimilat tonitruo pp septem que sunt in generatōe ipsi⁹ tonitrui. lx.
¶ Penitentes assimilātur planetis. lxi.
Perseuerantiā in bono incepto nō tenen tes assimilāt duabus stellis : que dicunt caput ⁊ cauda draconis. cap. lxij.
Prelatus perfectus debet habere condi tiões iouis quo ad quattuor. lxiij
Preseruatur aia a peccati corruptōe: sicut correra pseruant a putrefactione. lxiij.
Principatus secularis dominij similis de bet esse ortom quo ad quinqꝫ. lxv.
Prosperitas mūdi assimilat fumi. lxvi.
¶ Prudens homo assimilat monti oli ueti. cap. lxvij.
¶ Religio assimilat cauerne imo diuerse cauerne diuerse sunt religiones. lxviij.
¶ Sancti viri assimilantur celis quo ad quinqꝫ. cap. lxviij.
Sapientia sanctorum assimilatur luci pro pter quattuor. cap. lxx.
Solitaria ⁊ heremitica vita assimilat he remoꝝ siue solitudini. lxxi.
Spiritus malignus assimilatur vento a quilonari. cap. lxxij
Spiritus sanctus assimilat igni. lxxiij.
Status hominis in vita spirituali distin guitur ad modum anni. cap. lxxiiij
Superbia est similis marti. cap. lxxv.
Superbia assimilatur montibus. lxxvi
¶ Temperantia assimilatur mercurio ꝓ pter tria. lxxvij
Tentatur fortius ⁊ frequentius penitēs ꝙ peccatores. cap. lxxviij
Timere debent sancti viri ꝙdiu sunt in carne ꝙtumcuiqꝫ videantur spiritu fer uentes. cap. lxxviij.
Tribulatiões ⁊ amaritudines ⁊ quecūqꝫ concussiones amicos dei nō dissoluunt. sed fortiores faciunt. lxxx.
¶ Trinitas diuinaꝝ psonaruꝫ in vnitate essentie representatur generaliter in om nibus creaturis. cap. lxxxi.
¶ Verbū dei assimilat lumini. lxxxij.
Virginū sanctaꝝ perfectio assimilat circu lo galaxie pp quattuor. cap. lxxxiij.
Virtutū pfectio dꝫ simil arcturo. lxxxiij
Virtuosi assilāt stellis quo ad tria. lxxxv
Vita hominis naturalis seu corporalis as similatur vmbre. cap. lxxxvi
Vita hois mozal. siue bōe siue male dispo sitionis sit sicut aqua sit boni ⁊ mali sa poris. lxxxvij.
Vita hois spūalis assilat vēto. lxxxviij.
Vicia capitalia. que sunt septem. assimilan tur septem planetis. cap. lxxxviij
Voluptuosus hō simil ē saturno. lxxxx.
¶ Zelus dei assimilatur aeri qui bꝫ tres regiones. cap. lxxxxij.
¶ Capitula libri secundi.
¶ Amatores dei assimilantur lapidibus propter octo. cap. .i.
Anima debet assimilari vitro. ij.
Auaritia assimilatur onycino. iij.
¶ Boni viri assimilantur marmoribus. quia marmor alijs lapidibus est solidi⁹ compactus vtilius ⁊ pulcrius. iiij
¶ Charitas assimilatur betumini. v.
Contēplatio assimilatur saphyro. vi.
Cōtinētes ⁊ hepue virgines assilant mar garitis. .vij.
Correptio deliquētis bꝫ ē similis lapidi

q dicitur eos. cap. viij.
¶ Dilectio vere amicitie assimilat calci. viij.
¶ Eloquētia assimilat eri. cap. x.
Eucharistie sacrāmtū assimilat lapidi q dr diacites q est pallid⁹ lucēs. cap. xi.
¶ Fides christiana assimilatur lapidi carbunculo. cap. xii
¶ Gratia dei assimilat iaspidi. cap. xiij.
¶ Hūilitas assimilat magneti. xiiij.
Humiles homines assimilāt celidonio. xv
Hypocrita assimilat auricalco. cap. xvi.
¶ Ignē gehēne inextinguibilē q sēp dura bilē esse non est incredibile q papue p diuinam potentiaz. cap. xvij.
Justitia dñi fgētū assimilat ferro. cap. xviii
Justorū vita assimilat electro. cap. xviij
¶ Luxuria assimilat Sulfuri. cap. xx.
¶ Maria mr dñi assimilat Calcedonio. xxi
Misericordia assimulatur illi lapidi. qui uocat irris. cap. xxii.
¶ Opus bonum assimilat illi lapidi qui dicit alabādina. cap. xxiij.
¶ Patientia assimilat auro. cap. xxiiij.
Penitētia est omniū vitiorū capitaliū q̄ sūt septem ex pulsina. Et tō assimilantur saphyro ei⁹ vtutes. cap. xxv.
Penitens dz assimilari adamāti. xxvi.
Predicator debet cē simil argēto. xxvij
Prudentia assimilat Jacincto. xxviij.
Purificatio cordi assimilat Corallo. xxviii
¶ Querendus est christ⁹ sicut topazius siue topazion. cap. xxx.
¶ Sancti viri assimilāt gēme. cap. xxxi
Sapientia assimulatur auro quadruplicatiōe. cap. xxxij.
Sapientia vel scientia humana assimilāt lapidi siue gēme q̄ dicit achates. xxxiij
Sobrietas potus assimilat lapidi qui dicitur dionius. cap. xxxiiij
Superbia assimilāt argēto vino. cap. xxxv
¶ Temperantia assimilat stāno. xxxvi.
Timēs deum assimilat berillo. xxxvij.
Tribulatio assimilat plūbo. cap. xxxviij
¶ Virginitas assimilat lapidi illi q vocatur asterites. cap. xxxviij.
Virtutes septē assimilant septem speciebus metallicis. cap. xxxx.

¶ Capitula libri tertii.

¶ Abdicatio temporaliuz assimilat putationi arborū. cap. i.
Abiecti a mūdo recolligūt a deo. cap. ii
Abstinētia assimilat arbori que dicitur agnus castus. cap. iii.
Aduersitas mundi plerūque hominē ad seipsū reducit sicut pspertas ecōuerso educit hominez a seipso. cap. iiij.
Amoris diuini ignis conseruat in asperitate carnis a humilitate mētis. cap. v.
Auaritia assimilat cepe. vi.
¶ Bon⁹ hō assimilat arbori bōe. cap. vii.
Boni a malis vel etiā inter se iuicē differūt moralit: sicut differūt inter se plante naturaliter. cap. viij.
¶ Charitas assimilat radici. cap. viiii.
Caro humana assimilat feno. x.
Castitas cōtinētie assimilat cynāmomo. xi
Contēplationis a orationis cōtinuatio alias i melⁱ⁹ puehit a a casu pci pregit. xii
Cor hominis spiritualis debz assimilari radici. cap. xiii.
Correctō seuera peccati assimilat carduo. xiii
Cupiditas assimilat radici. cap. xvi
Christus assimilatur illi herbe q̄ dr dragontea. cap. lxxxv
¶ Deuotio assimilat oleo. cap. xvi.
Dignitatis status quāto altior tanto ad uersitatibus a molestiis plenior. xvii
Diuine assimilant spinis. cap. xviii.
Doctria sacre scripturē assimilat appio. xviiii
¶ Elemosyna assimilat cardamomo. xx
Eloquentia sapientiū assimilat frondo sitati arborum. cap. xxi.
Exhortatio adhūi faciēdū vl ad malū dimittēdū diuersimode fieri dz ex diuersa q̄litatē eorū quos hortari opz. xxij
¶ Feruor diuini amoris augek ex afflictiōe carnis a abūdātia deuotōis. xxiii.
Fides assimilat amigdalo: qa amigdal⁹ ē arbor cui⁹ arboris flos titiua oib⁹. n. arboribus⁹ prior se floribus⁹ vestit. cap. xxiiij.
Filius licz sit a pre ex nāz ñ tñ ex imitari ei⁹ malitiā. cap. xxv.
Fortuna assimilat feno. cap. xxvi
¶ Gratia dei assimilat oleo. cap. xxvii
Gule delitias nō introduxit natura: sed. voluptatis culpa. cap. xxviii

¶ Humilis homo ⁊ dulcis ferocitatē mitigat hois supbi ⁊ crudelis. cap. xxviij

Hipocrita assimilat arūdini. cap. xxxij.

¶ Inconstās hō assilat ficomoro. xxx

Intentio assimilat radici. xxxi.

Justus assimilat palme. cap. xxij.

¶ Lachrīa pēitētis assilat succo aloe. 23.

¶ Mali homines assimilant sisamis. 35.

Mansuetus nō ꝓbat cui nulla iniuria dicti vel facti irrogat. cap. xxxvi

Maria mat dñi assimilat cedro. xxxvij.

Martyres assimilāt palmis. cap. xxxviij.

Misericordia assimilat oleo triplicit. 39.

Mors hominis assimilat colloquintide que est agrestis cucurbita. xl

Mortuus mūdo ⁊ humilitate fundat⁹ tribulatiões ⁊ aduersitates nō metuit: quia et n nocēt. cap. xli.

¶ Opa bona ñ sī ostendenda ſ· potus occultanda. cap. xlij

Opa pniuz assilan ⁊ fructib⁹ arboꝝ. xliij.

Opera ꝓficientiū in vita ſpūali assimilāt fructib⁹ hūb⁹ pyramidalē figurā. xliij

Opera contēplantiū ⁊ pseuerātiū assimilantur fructibus maturis. xlv.

Opera docentiū assimilant situationibus fructuum in arbore. cap. xlvi.

Oratio assimilatur gutte. xlvij.

Opera mala assimilantur malis ⁊ illaudabilibus fructibus. cap. xlviij.

¶ Passionis christi meditatio fernida remouet diuini amoris ipedimēta. xlviij.

Pacientia assimilatur cappari. l.

Pauper spiritu assimilatur abiecto li.

Pcōr ē ꝓ nāz bon⁹ ſ· ꝓ culpā malus. lij.

Peccatū assimilatur absinthio. liij.

Pena inferni assimilat ramno. liiij.

Penitentes assimilant arboribus medicinalibus siue aromaticis. cap. lv.

Penitentia assimilatur arbori. lvi.

Pnia diuersis vtentibus pficit: sicut arbor siue planta diuersis putib⁹ integrat. lvij

Pnie opa q̄to magi ſt hūilia ⁊ austera ⁊ opp̄ūgitiua tāto magis valēt ꝑ pcā. lviij.

Perficere nō pōt bonū ꝓpositum homo stando in seculi vanitate. cap. lviij

Perfecti viri assimilant git. qō est gen⁹ leguminis colore nigr q̄ritate pnū. lx

Pacientia assimilatur amomo. lxi

Perseuerantia assimilat lauro. lxi.

Prelatus dz esse similis malo. lxij.

Proficere ſi velit hō in ꝓfectus ⁊ crescere in ſpū dz ꝓfectionib⁹ adherē. lxiij.

Prosperitas tpalis assimilat fabe q̄ hūorē grossū ⁊ inflatiõez gignit tōacū ledit grossū ei⁹ sanguinē facit ⁊ fumū q caput offēdit ⁊ sōnia terribilia ⁊ vana inducit. lxiij.

Pulchritudo anim assimilatur pulchritudini arboris. cap. lxv.

¶ Religio assilat piee q̄ ē pini fructꝰ. lxvi.

Religiosus debet esse similis anisō quod est herba. cap. lxvij.

¶ Saluti ⁊ pfectioni ꝓprie debet homo primo intendere. cap. lxviij

Sanguis christi assimilatur opobalsamo. i. liquori balsami. cap. lxix

Sancti viri assimilant floribus. lxx.

Scientia humana assimilatur illi herbe q̄ dicitur fumus terre. lxxij.

Scriptura sacra nutrit nos i vbis ⁊ edificat ⁊ erēplis ⁊ purificat i mōitis. lxxiij.

Societas sanctoꝝ virorum multum ꝓdest homin peccatori. cap. lxxiij.

Spūalis hō nō dz vacare ocio: ſ· vno bono ope ꝓpleto dz ad aliud se ꝓparē. lxxv.

¶ Tactus lasciui ⁊ dissoluti concupiscentias excitant ⁊ inflamant. cap. lxxvi

Timor dei assimilat feniculo. lxxvij

Tribulatio assimilat celidonie. lxxviij.

¶ Verbum dei assimilat semini ſm illud luce. viij semē ē verbū dei. cap. lxxviij.

Virginitas assimilat cedro. cap. lxxx.

Virtutes assimilātur alleis. lxxxi.

Virtuosi homies differūt a viciosis sicut plāte siue arbores masculie a fēminj. 82

Vicia assimilant alleis. cap. lxxxiij

Vita ꝓfessōis hūana assimilat flori. lxxxiij.

¶ Zelus carnalis ⁊ matrimonialis q̄ ē inter ꝓiuges assimilāt cepe marino. lxxxv.

¶ Incipiūt capitula libri quarti. Liber 4

¶ Abiecti ⁊ despecti a mundo suscipiūt ⁊ nutriunt a deo. cap. i.

Abscōdere dz hō opa bōa sua. vt ñ illa diabol⁹ ꝓiane gloriā ⁊ ostētōez cozrūpat. ij

Abstinētia discreta a cibis liberat hoiem

a putredine ⁊ ardore libidinis. iij.
Abūdātia pīpertatis sētire pḥibet vulnera mentis.cap. iiij.
Accidie vicium o cōcupiscentie estus maxime nocent anime.cap. v.
Actiua vita freq̄ntiā hoiuz ⁊ societatē regrit:ptēplatiua vo solitudiez diligit. vi.
Adulatores seu hereticī qui suauibus vbis ac dulcibus quosdā simpliciores seducunt:quibusdam marinis beluis possunt assimilari.cap. vij.
Amicus qui pp utilitatē est assumptus tā diu,honoratur vel in precio:habetur q̄ diu vtilitas durat.cap. viij.
Auaritia reddit homies insociales ⁊ crudeles non solū ad extraneos sed etiam ad suos domesticos.cap. viiij.
¶ Blasfemantes deum vel sanctos similes sunt cornicibus.cap. x.
Boni ac virtuosi viri assimilantur apibus quo ad tria.cap. xi.
¶ Cantica diuine laudis ⁊ ecclesiastici officij si cū deuotiōe cordis ⁊ mentis attētione fundant:delectāt ēt angelos: sicut cātus ⁊ armonie hoium.cap. xij.
Carnales hoies sūt vulturib⁹ similes.xiij
Cogitationes terrene facīt incidere animam in laqueum diaboli.cap. xiiij
Coniugij honestatē querere ⁊ seruare docent exempla autum.cap. xv.
Contēplatiua vita ⁊ aspera abstinentia signant in illis piscibus seu natātib⁹ quoruz esus cōcessus est in lege moysi. xvi.
Continentia castimonie confert ad longitudinem vite.cap. xvij.
Conuersio nō est differenda.cap. xviij.
Cor hominis primo est innouandū ⁊ deuotarum orationum odoribus imbuendum q̄ intra sui thalamum possit suscipere deum.cap. xix
Crudeles homines ⁊ raptores cōsiter moriunt famelici ⁊ mendici. xx.
Curiosi ⁊ p̄sumptuosi persecutatores cuticibus assimilatur.cap. xxi.
¶ Diabolus assimilat buboni. xxij.
Diligentibus feruēt oleū nō obsunt: sed potius p̄sunt quecūq; aduersa. xxiij.
¶ Doctrina, factoz p̄dicatorū eripit hominēs a deceptionib⁹ demonū. xxiiij.
¶ Elemosynas pauperib⁹ facte de superfluo facere docet exēplū aquile.cap.xxv.
Exaltat aliquādo diabol⁹ hominē vt in altitudie dignitatis frangat.qué in humilitate supare nō potuit. xxvi.
Exemp ū humilitatis ⁊ paciētia christi cōtra omnes aduersitatis p̄cellas animū fortem reddit.cap. xxvij.
Exempla mala p̄latoz si seruēt corrūpūt ⁊ inficiūt mores subditoz. xxviij.
¶ Feruor deuote mentis insurgentes tēptationes expellit qō patet exēplo vulturis cap. xxviij.
Filios cē pios circa parētes p̄cipue i senecta vl̄ obsitate ecē docēt nos aues coruini generis.cap. xxx
Flagellū tribulatōis ⁊ afflictionis aliqñ ēt terrenos ⁊ lascuos q̄erunt i fructuosas spirituales vitas.cap. xxxi.
Fraudulentia demonuz vel hereticoruz assimilatur pdicī.cap. xxxij.
¶ Garul⁹ ⁊ gulos⁹ nō affilat graculo qō patet ex eius cantu .cap. xxxiij.
Gratia celesti nō reficit anima nisi q̄diu ē a peccat̄ mūda qō p̄z exēplo cornicis.xxxiiij
Gulos⁹ ⁊ vētri ōdit⁹ ociosē ⁊ ad contemplandum ineptus.cap. xxxv.
¶ Heretici vel hipocrita sicut decipiunt alios ex aspectu sanctitatis simulate:ita quoq; eos subuertunt ex affectu false doctrine seu locutionis falsitate. xxxvi
Hypocrita assimilatur structioni. xxxiij.
Humilitatis virtus nascitur in spiritu dum infirmitas ⁊ corruptio carnis ad memoriaz reuocatur.cap. xxxvii.
¶ Inconstans ⁊ leuis homo similis est aui incarcere que quiescere nō pōt: sed semper per capiolaz currit modo huc modo illuc.cap. xxxviii.
Ingratitudo filios etiaz excludit a patrna hereditate. xxxix.
Inertes ⁊ gulosi sunt dure castigandi ⁊ a sue gulositate cohibendi.cap. xl.
Innocentium persecutores crudeliores sunt beluis marinis.cap. xli.
Inobedientie culpam esse acriter puniendam exemplo sui apes ostendunt. xlij.

Inuidus abscondit bona ne alius inde fructus habeat ēt si illis ipe si idigeat. 43
Ira siue odiū ,primi tollit dulcedinem māsuetudinis ⁊ ēt vitas mētis. xxxxv
Judicādus nō ē anim⁹ hominis ꝺm apparentiā carnis qa q qnqs est despectus in corpore magnus est i vtute. xxxvi.
¶ Lachrimas cōpūctionis sequit pugna tentationis cui apponendus est clamor orationis. cap. xxxvij.
Laus diuina tanto clarior est ⁊ laudabilior quāto ex feruētiori ⁊ pulcriori mēte ꝓcedit. cap. xxxviij.
Ludi hominus ⁊ chorearū saltus inordinati cōiter sunt presagiū vel causa exitus mali. cap. xxxviiij.
Luxuriosus qui impedire conatur i muliere cōceptionē ꝓlis vt securi⁹ vel diuti⁹ libidini vacāre possit filis ē pauōi. l.
¶ Mali aliquando assimilant columbis ꝺm illud factus est effraim quasi columba seducta osee. vij. cap. li
Monaci ⁊ solitarij assimilant piscib⁹. lij
Mortis ⁊ iudicij timorosa mēoria siue cōsideratio ꝺz nobis ꝑ occul iugit eē. liij.
Mundiciā mentis quā ꝺz hō oligē ex emplo suo apes ostendūt. cap. liiij
¶ Negligentia ⁊ pigritia anie aliquādo expellit flagello ꝓcussiōis diuie ⁊ quādo ꝫ subtractiōe tēporalis substātie qō ꝓz exēplo aquile. cap. lv.
¶ Offerre ꝺz homo religiosus seipz⁹ to tū deo. s. corp⁹ ꝓ castitatē ⁊ animz per charitatem. cap. lvi.
Occupato aliqua licita vl nō piculosa hominibus tentatis vel ad male agendus accēsis banda est. cap. lvij
Opa meritoria ñ pñt ab aia exire sine fide ⁊ dilectione: qō patet exēplo aquile. lviij
Opera remissa ⁊ molta licet sint laborosa tū paruz sunt fructuosa qō apparet per exemplū in milite. cap. lviij.
¶ Pauper sicut in hoc mundo cōtēnuntur: ita i alio glorificāt. ꝫ diuites eō. lx.
Pacem cōem prurbātes ⁊ mutue societatis dulcedinē auferre volentes omnino esse cohibendos vel ab ipso congregationis collegio remouendos. lxi.
Peccatum assimilatur pisci ephymere q nascitur sine coitu. cap. lxij.
Peccatores assimilant piscibus: q ita nāliter sunt gulosi ⁊ ad cibum auidi: ꝙ nō aduertūt laqueū siue hamū. lxiij
Pnie feruor ⁊ hūilitas peccatorē mortuū resuscitat: qō oñdit exēplo fenicis. lxiij
Penitētes qui tepide ⁊ otiose viuūt faciliter ad putredinē peccati redeūt. lxv.
Peregrinos ⁊ viatores eē in suo itinere pia charitate iuuādos milui oñdūt. lxvi
Perfecti vi assistant optimis piscib⁹. lxvij
Perseuerātia i bono ope est hūda ⁊ multiplicitas siue varietas opis est plerūqz vitanda: ꝛ hoc exēplo apis. lxviij.
Pigredo aie iterior ꝑ ipsā pēurie aspritatē augeā ꝙ abūdāte vbertatē minuit. lxviij
Predicatores ẽlles eē ꝺbeāt i vita ⁊ doctrina ⁊ prudentia oñdit in auibus. lxx.
Predantes alios efficiuntur ipi frequēter preda aliorum. cap. lxxi.
Prelatus ꝺz ō subditis velut ō spūalib⁹ filijs diligētissimā hēre ac gerere curā. lxxij
Presumptuosi ⁊ supbi sēp altiora sequūt prudentes ⁊ humiles ad congrua sibi tendunt. cap. lxxiij.
Profitentes diuitū hoiuz ⁊ pcōz assimilant cuidā aui q̄ bubo dr. cap. lxxiij.
Prudens hō tpa diuidit: qz prē qete mēti ꝓplatōi ⁊ oroni. ⁊ prē necessitatib⁹ corpis ꝑ actōes laborē distribuit ⁊ ꝓcedit. lxxv
Pugnādū ē contra diabolum. sicut pisces contra cocodrillum. cap. lxxvi.
¶ Religionē itrare volētes vel statū mutare q̄rentes illā religionē vel statū magis eligere debent q magis cōpert eorum dispositōi ⁊ ꝓdūōi ꝓz exēplo auiū. lxxvij
Renouat aia spūaliter sicut aqla. lxxviij.
¶ Sancti ⁊ perfecti viri assimilantur columbis ꝺm illud Isa. viij. cap. lxxviij.
Sapientia celestē nō pōt peipe nisi mūd⁹ a sordib⁹ culpe. ꝓz ꝑ exēplū i apib⁹. lxxx.
Spiritus sanctus in columbe spē apparuit in christi baptismo. cap. lxxxi
Spūales vi similes sē piscib⁹. q̄z aliq i solo mari viuētes alii i stagnis ⁊ fluuijs commorantes. cap. lxxxij.
Subditi qualiter se habeant ad prelatuz.

ſuum oſtenditur exemplo apum. lxxxiij
Superbi aſſimilant locuſtis. lxxxiij
¶ Tentationū laqueos cum hō aduertit
dz ſagaciter fugere ⁊ ab earum occaſio-
nibus ſe velociter elongare. lxxxv.
Tyrannū aſſimilat aquilis. lxxxvi
Tribulationū ⁊ tētationū ipet⁹ meli⁹ ꝓcer
nat iuſtos ꝙ conſolatiōz applauſus. &c.
Verbo dei aia nutrit ꝙ illud. Deut. i. &c.
Vetule quedam mulieres inueniunt cor
nicibus ſimiles. cap. lxxxix
Vidualis continentia qualiter ſit ſeruan
da turtures oſtendunt. cap. xc.
Vie pcōz ſt ſimiles vbi auiū i volādo. xci
Virginitatē carnis ſeruare cū ſecunditate
ſpūali docemur exemplo apum. xcij.
Virtutes cardinales docent nos habere
exempla hirundinum. cap. xciij.
Vita ſpūalis hoium proficit ⁊ ꝓficitur. ſi-
cut vita volatiliū. cap. xciiij.
Vicia diuerſa iudeis i lege moꝑſ ſub figu
ris diuerſo ꝙ volatiliū phibita fuer. 95
Volaptates ⁊ ſupfluitates cxplo aquile
abiicere docemur. cap. xcvi
Vlura aſſimilat plume ſiue pēnis agle: q̄
hūt quēdā virtutē cozoſiuam. xcvij
¶ Xp̄s prefiguratus fuit in paſſeribus: q
offerebāt in purificatōe lepꝛoſi. xcviij.

¶ Capitula libri quinti.

¶ Abſtinentia in pluribus hoibus iram
vel impacientiā generat. cap. j.
Accidie tentatio ſimilis eſt morſui canis
rabidi. cap. ij.
Aduerſitas hoibus ſapbis ⁊ aridis ma-
gis prodeſt ꝙ proſperitas. iij.
Afflictio carnis indiſcreta plus obeſt aie
ꝙ proſit vt p3 exemplo tarī. iiij.
Ambitio fic⁹ hoiez in ſta u piculoſo. vt
ſp3 pp piculum dimittere nō velit. v.
Amicus fraudulentus qui ſolum vtile ſi
bi intendit deficienti vtili efficitur ali⁹
quando inimicus. cap. vi.
Amor ſpūalis trahit ad ſupernaſ3 amor
aialis ⁊ carnalis trahit ad terrena. vij
Anima quāto ē humilior ⁊ ab amore ter
reno magis vacua tanto eſt in ſpūalib⁹
exercitus magis ingeniosa ⁊ opoſa. viij.
Armatura ſpūalis hoium aſſimilat arma
ture nāli aialium terreſtriu. viiij
Auaritia aſſilat ſanguiſuge q̄ os triangu
lare h3 ⁊ fiſtulaz in ore cū q̄ ſanguinē bi
bit ⁊ carni applicata ſanguinē fugit. x
Beneficientie obſequijs deliitur feritas
mentis exēplū in elephantibus. xi.
Blanditores aſſimilant ſcorpiōi qui blā
diendo incedit. ſ3 cauda ferit. xij.
Bonitas ⁊ malitia hoium dependēt mul
tum ex loco vbi morātur. ⁊ ex ſocietate
cum qua cōuerſantur. ⁊ exercitio i quo
occupantur. cap. xiij.
¶ Charitatis fraterne legem iplere caſto
res nos docent. cap. xiiij.
Carnalis homo aſſimilatur herindi ſer
penti. qui moratur in aquis: quo pcuſſi
obtugeſcunt in hydropiſim. xv.
Caro noſtra aſſimilat vacce. xvi.
Caſtitas hoiz aſſilat caſtratiōi bouis. xvij
Cautelis ⁊ circumſpectionibus multi ſā
cti viri abundant maxime in exteriori-
bus. ⁊ ſimiles ſunt pantheris. xviij.
Cecitatem mentis fugare nos docet la-
certa. cap. xix.
Cibus ſpūalis doctrine qualiter ſit reci-
piendus oñdit exēplo cameli. xx.
Clauſtraliū vita aſſimilat tortuge. xxi.
Confiteri ⁊ purgari peccata canes docēt
qui q̄ infirmant comedūt radicē cuius
dā herbe vt euomāt ⁊ ſic curant. xxij.
Confidentia ſanctorum virorum non eſt
in exteriori apparatu. ſ3 in interiori ſpi
ritu ⁊ in xp̄i auxilio ⁊ virtute. xxiij
Compaſſionem ⁊ auxilium dūt homines
impendere ei qui cecidit in peccatuz vel
in aliquod graue infortunium ⁊ ſimiles
ſunt elephantibus. cap. xxiij.
Compunctionis humilitas repellit ten-
tationum ſagitas. cap. xxv.
Conſcientie ſue domum debet homo q̄
libet edificare. cap. xxvi.
Contemplatio ⁊ oratio congruit p ſimili
tudinē hirationi aialiū terreſtriū. xxvii.
Contritio humilis trahit de corde pec-
catoris venenum. cap. xxviij.
Cordis viciū diabol⁹ ſup oia diligit vt ip
ſū nutriat: iterdū oia vicia extinguit. xxix
Crudeles hoies ſt ſimiles canib⁹ q pcuſſū

canē ⁊ vlulātē oēs lācerāt ⁊ pſequūt. xxx
Crux chriſti diabolum ligauit ⁊ eius virtutem proſtrauit. cap. xxxi.
Cupiditas auaritie pducit ad ititū aie. 32
Cura ⁊ occupatio tpalium multa euacuat hominē a virtute interiori. xxxii.
Curioſitas nouitatū eſt inſtrumentū diaboli ad animas occidēdas. xxxiiii.
¶ Delectatio peccan occidit mētem: ſicut potus murem. cap. xxxv.
Deſideria cordis bōa tūc hñt efficatiā ⁊ pducūt ad bōa qñ ſt charitate iformata. 36
Detractor aſſimilat ſerpenti. xxxvii
Deuoti hoies ḡto magis a ſe remouent delectabilia carnis: tanto magis pficiūt in bonitate ⁊ ſapore mentis xxxviii
Diabolus aſſimilatur draconi. xxxix.
Dignitas ⁊ infirmitas hominis cognoſcitur ex animalibus brutis. xl.
Diligē⁹ ⁊ hō oēs hoies ⁊ pcīa odire. xli.
Doctrinas ſactoꝝ ōbem⁹ diligenter quere ⁊ i eis delectari ⁊ imorari. cap. xly.
Doloſus homo aſſimilat migali qō eſt aial doloſum. cap. xlii
Bōus mēt̄ ſue ⁊ hō ſolicite edificat. xliii
Bure mentes nō emēdant flagellis. xlv.
¶ Electi aſſimilātur ouibus. cap. xlvi
¶ Euangeliſte fuerūt chriſti equi. xlvii
Excōmunicatio aſſimilat morſui canis rabidi: ga oia aialia morſa a cane rabido efficiūtur rabida ⁊ furioſa. cap. xlviii
Exēpla ſactoꝝ q a gra ceciderūt ⁊ poſtea reſurexerūt ſt alij valde pficua. xlviii.
¶ Fatu⁹ nō eſt ſociādus ſapienti. cap. l.
Feruor ſpūs cōſūit laſciuiā carnis ſic feruor nālis caloris conſumit piguedinem corporis. cap. li.
Fiete penitēs ſimilis eſt borati. lij.
Fides ad inuiſibilia querenda nos trahit que tñ itellect⁹ viatoris nō capit. lvij
Filios debere pareutibus obſequia pietatis impendere. cap. liiij
¶ Gra ſpūſācti aſſimilat mēbro radicali. lv
Gratos eſſe benefactorib⁹ exēplū pāthē nos docet: cuius ſit beſtia valde ſeua ſuis bñfactoribus nullatenus ē ingrata. lvi
Gulo⁹ hō aſſimilat vrſo qa idifferent oia comedit vñ p fructib⁹ arbores aſedit: cāeros ⁊ formicas p medicia cōedit. lvii
¶ Habentes abūdāriam temporaliū aſſimilant pinguibus animalibus. lviii
Hoies tā bōi ḡ mali aſſimilant aialibus terreſtribus. lviiij
Honeſtatē ⁊ pudicitiā opis cōiugalis ele phantes ꝓſeruare nos docentiā quibus eſt pudicitia admiranda. cap. lx
Humilis homo aſſimilatur damule. i. ſil ueſtre capre q̄ eſt aial timidū ⁊ imbecille neq; ſcit ſe defendē⁹ niſi bñficio fuge. lxi
¶ Ignis inferni poſt die iudicij humana copa cruciabit: a tñ nō occidet neq; cōſumet neq; icinerabit. cap. lxij.
Inceſtū abhorere equ⁹ docet q maternū coitū ſūme refugit. cap. lxiij.
Incōſtans homo ſimilis eſt hiene cuius nā dicit cē vt vna ⁊ eadē ſexū mutet vñ nūc maſculus nūc femina ſuenit. lxiiij
Incōtinentiā cōiugalē euitare cerui nos docēt q a tēpore cōceptus femine a marib⁹ diſcedūt dōec a partu purgent. lxv.
Infirmitas corporis aliqñ eſt medicia cordis: ga. ſ. cohibz vicia. cap. lxvi.
Ingenīū aliqñ plus valet ḡ vires: qō p̄z ileopardo qē leo mirabilit odit. lxvii.
Impaciēs aſſimilat vrſo: ē. n. aial ipaciēs ⁊ iracundū volēs ſe de ſingulis vidicare. 68.
Impſeuerantes: q dñ incipiūt ⁊ in fine deficiūt. ſimiles ſūt illis aialib⁹ mōſtruoſis. qui ſatyri dicunt: ſiue fauni. lxix.
Inſtabil⁹ i ſcōſtās hō aſſimilat cameleōti. q̄ ē beſtia pua diuerſa vietat⁹ color reſpſa. 70
Inuidi ſunt ſimiles qbuſdaz ſerpentib⁹ indie: qui ſtatim fugiūt qñ vident flores arbores aromaticas. cap. lxxi
Ypocrita ei quem ledit falſam cōpaſſionē oſtēdit ne ex crudelitate ledere credat ⁊ aſſimilat cocodrillo. cap. lxxij.
Ira ipellit frequēt hoiez ad picula mortifera pp appentū vidicte vñ iracūdus eſt ſimilis apro. i. ſilueſtri porco. lxxiij.
Iudicandū non eſt de hoie ſm apparentiam ſenſus exteriorem. cap. lxxiiij
¶ Lachrymis pnie peccata abluere elephantes docent q in nona luna gregatim conueniunt ⁊ in flumine ſe abluunt ⁊ ſic ad locum ſuū redeunt. lxxv.

Leges hūane sikes sūt telis araneaꝝ. 76.
Lōganimiter ꝛ patiēter tolerare defectū ꝛ penā quousq; sit tps cōgruū subleuationi onagri nos docēt. 77.
¶ Maria matrē dñi diligere ꝛ q̄rere debēt ēt peccatores ꝛ ad eā recurrere sicut ad matrem misericordie. 78
Hoys assimilat cuidā aiali qō dr hienat q̄ dz vipe collū elephātis dorsuz fingit voces hoiuz in quantitate ꝛ vocacitate repzesentat lupum. 79.
Hūdicia mētis signat imūdicia illoꝝ aialiū q̄ pcessa sūt ad esuz in lege moysi. 80
Hunera mitigant aium iudicis ꝛ prelati ꝛ frequenter corrumpunt. 81.
¶ Obediētie vel pnie onus hūlr suscipe ꝛ patiēter portare cameli nos docēt. 82.
Offerre se dz hō ad dei suitū co mō quo aialia in lege Hoysi offerebant in sacrificium. capitulum. 83.
Occasiōes petoꝝ ꝛ tētationū dz hō abscidere sic faciūt elephātes ō dētibꝫ suis. 85
Occultare bonū opne illud diabolꝰ per inanem gloriā rapiat elephas docet. 86.
Officiū eccle solicite ꝛ integre dicē. s. oēs horas diurnas ꝛ nocturnas onagri nos monet exemplum. 87.
Ornatus mulierū filis est scitali spēti. 89
¶ Passio xpi pfigurata fuit in imolatiōe paschalis agni. capi. 90.
Patiētia dei ē mollis in sustinēdo: sed seuera ꝛ dura in puniēdo: vñ assimilatur terredini: qui terrēdo rodit lignū. xci.
Patiētia ꝛ pseuerātia fac hoiez victo. 92
Peccatores files sunt illis animalibꝰ mō struosis que dicuntur satyri. 93.
Peccatum assimilatur cuidā animali mō struoso simile viso. xciiij.
Penitētia lach: ymosa facit deū dissimulare peccata. capitu. xcv.
Penitētes assimilant tygridi q ē animal ad modum sagitte in cursu velocissimū varijs maculis distinctum. 96.
Peregrinos ꝛ viatores dirigere ꝛ defendere nos docēt elephantes xcvij.
Perseuerare debet hō ꝛ cē firmus in doctrina bona quam audiuit. xcviij.
Predicator assilat cani ex eo q̄ dñs suū diligit filr p̄dicatorem vbi oportet esse amicoz dei. capi. cxix.
Prelatus dz cē filis arieti q̄ aries dux est gregis ꝛ onium princeps. 100.
Proficere ꝛ crescere pōt hō virtutibus. q̄diu durat pūtis vite tempus. 101.
Prudētia docet nos hre ericē tripli. 103.
Pueri ꝛ puelle sūt in puericia bōi ꝛ pgruis operibus ꝛ studijs assuefaciendi exemplo aranearum. 105.
Puritas mētis est inter omnia magis diligenda. capitu. cviij.
¶ Religiosi dñt cē files dromedarijs. 105
¶ Sancti viri assimilant agnis. 106
Sapiēs hō filis est aranee. 107.
Scientia cū mala vita facit hoies files mō struosis aialibus onocentauris ꝛ hyppocentauris. capi. 108.
Scismatici ꝛ heretici sunt files leunculis qui vterū matris laniant ꝛ ideo non se pe parit capitu. cix.
Solitarij ꝛ contemplatiui q. s. pfecti sunt in vita anachoritica similes sunt capris siluestribus. capit. 110.
Societatē maloꝝ dz fugē q ppositū saluꝫ pseq vult ꝛ pape exēplo ceruarū. 111.
Studens in sacra scriptura prius dz q̄re re sensum litteralem deinde inuestigare sensum spiritualem. 112.
Superbus assimilatur tauro. 113.
¶ Tentationes fraudulētas demonum sancti viri humiliter metuūt: prudēter fugiunt: efficaciter repellūt. cxiij.
Timens inchoare penitentiaz similis est asino. capi. cxv.
Tyrānus similis ē vnicorni: ꝛ similis elephanti in capite ꝛ equo in corpore. 116.
Tribulatio fortis vel predicatio feruida aperit coz peccatoris. 117.
¶ Vanagloria assimilatur tinee. 118.
Virtus fidei bonū ppositum cōcipit hūilitas custodit sed charitas ope pficit. 119
Vita spiritualis pauciozibus indiget q̄ vita corporalis. 120.
Vitia assimilātur scorpionibus nam sicut scorpiones seinuicem pariunt: ita seinuicem occidunt. capi. cxxi.
Voluptas carnis assimilatur amphibene

Serpenti.habet.n.duo capita vnū in principio ⁊ aliud in cauda. cxi.
Diuiarū ⁊ aliꝝ q sunt ex iniquo mámone diuites assimilant pigmeis qm cito crescunt ⁊ cito deficiunt. cxxij.
Xps assimilat rinocerotī.vnicorni q hꝫ vnum cornu in fronte. cxxiij
Zelus carnalis.s. viri de pluge facit ruere i iultas suspitiões ⁊ crudeles op. cxxiij
Capitula sexti libri.
¶ Accidia assimilat melancolie. .i.
Actiui ⁊ contemplatiui sunt filis mandi bulis propter tria.capi. ij.
Amaritudo pēitētiū assi.feli pp septē. 5.
Amor charitatis assimilat pedi.sunt eius duo pedes anime qbus ad deū accedit amor dei ⁊ proxim. iiij.
Amor sui inordinat⁹ assimilatur hydropisi propter tria. v.
Angeli hꝫ sint incorporei tū in figura humani corporis apparere legunt vi.
Alie sctōꝝ virorū files sūt puellis. vij.
Appetit⁹ spiritualis nutrimēti.s.eorum que nutriunt spiritum. viij.
Apostoloꝝ perfectio ⁊ aliorum q secuti sunt eos assimilatur lateri. ix.
Auaritia assimilatur lepre. x.
Auditus interior ⁊ perceptio vbi dei filius debꝫ esse corpori exteriori. xi.
¶ Beatorum q sunt in celo refectio siue sacietas assimilatur cene. xi.
Charitas assimilatur dorso pp ōttuor.13.
Cibo spūali qualiter nutriendus sit spūs ostēditur exemplo stomachi. xiij.
Cogitatiões assimilāt capiti pp tria. xv.
Contemplatio assimilat somno. xvi.
Cōuersi nouiter ad deū oꝫ vt gubernent ⁊ foueant ad modū fant nouit nati.17.
Corpoꝝ humanoꝝ ꝺditioné ptes capiū q̄ dñr tpa repūtant quo ad ōttuor. 18.
Cura pastoralis assimilat mamille. xix
Curiositas mētis assimilat doloꝝ vtici. 20.
¶ Deuotio assimilat pinguedini. xxi.
Deo in sacra scriptura attribuunt hūana mēbra ⁊ hoc fit sm metaphorā. xxij.
Dilectio assimilat mento. 23.
Diuitie assimilant pillis. xxiij.
Doctrina spiritualis assimilatur cibo corporali.capitu. xxv.
Doctores sancti assimilant renibus. xxvi.
Dominari laudabiliter subditis docet ipsum nomen domini. xxvij.
¶ Fides ecclesie assimilatur gutti siue peli propter. v. capi. 28.
Fortitudo viroꝝ spūaliū assimilat barbe. 29
¶ Gra dei assimilat medulle. 30.
Gulositas ⁊ voracitas assimilat gutturi. 31
¶ Humiles assimilant genibus. 32.
¶ Infectui aliorum ⁊ incorrigibiles sūt eradicandi.capitu. 33.
Infirmitas corporalis interdū preseruat hominem a peccatis. xxxiij.
Immūdicie spirituales viciorꝝ assimilantur immūdicijs corpalium morboꝝ xxxv.
Impatiētia tollerādi vel sustinēdi onera grauia in accidiosis ⁊ voluptuosis. 36.
Inuidia assimilat dolori siue putrefac. 37.
Iusti ⁊ pfecti viri assimilant epati. 38.
Iuuenū vicia faciliter corrigūt. xxxix.
¶ Labor penitentiū assimilat labori ⁊ exercitio corporali.capitu. xl.
Loqui ōpter debeamus labia ostēdūt. xli.
¶ Memoria assimilatur ventri. xlij.
Mens hominis assimilat pectori. xliij.
Modestia siue moderatio ⁊ compositio morum ⁊ motuum exteriorū corporis assimilatur superciliis. xliij.
Moꝝ sanctoꝝ assimilāt sōno pp tria. xlv.
¶ Obediētes debent assimilari cruribus propter tria.capitu. xlvi.
Occasiones peccādi assimilantur umbili co propter tria.capitu. xlvij.
Opera humana assimilantur manibus propter quattuor. xlviij.
Oratio cum gratiarū actione hꝫ similitudinem cum anhelitu. xlix.
Otiositas ⁊ recreatio hoc facit anime qō quies facit corpori. 50.
¶ Pacientia sanctoū assimilatur splēi. li.
Peccatum assimilatur seruo. lii.
Peccator assimilatur seruo malo. liij.
Penitentia assimilatur pulmoni. liiij.
Pigritia siue ociū spiritualium virorum assimilatur superfluo somno. lv.
Principes assimilantur humeris. lvi.
Potestas humana assimilat brachijs. lvij

Potatur anima ad modum corporis tri pliciter.capitu. lviij.
Predicator verbi dei assimilatur ori pro pter quattuor.capi. lix.
Prelatus assimilat capiti pp septē. lx.
Prudentia ꝙ discretio assimilatur odo ratui ꝙ hoc patet ex quinq. lxi.
¶ Regimen principantiuꝫ ꝙ prelatorum assimilatur fronti ꝓpter quattuor. lxij.
Religiosi assimilantur ventribus. lxiij.
¶ Sanctorū virorum perfectio repreſen tatur in corde. capi. lxiiij.
Sapiētia assimilat gustui pp qnqs. lxv.
Scientia hois assimilat naso. lxvi.
Seruorum dei mētes debent eē similes venis.capitu. lxvij.
Sollicitudo ꝙ cura ſpiritualium assimila tur vigilie.capitu. lxviij.
Spūssanctus tria operatur in aia lxix.
Spōsa xpi debet in se hꝫe illa que ēt spō sa hois vt sit frequens ad orandū ꝙ de uota quo ad deuꝫ subiecta quo ad mari tum.i.xpi obsequium. lxx.
Superbia inducit ruinam sicut ventoſi tas inducit epilentiaꝫ. lxxi.
Tētatio peccati assimilatur incubo.lxxij.
Tribulatio diuina domat ꝙ excludit sup biā:sicut febris lōga excludit epilētiā.7;.
Triſtitia pne ō peccatis ꝓperatis assimi latur colere nigre.i.melācolie. lxxiij.
¶ Verba bonoꝝ hoium debent eē simi lia lingue.capitu. lxxv.
Virgines assimilantur femoribus. lxxvi.
Virtutes interiores anime quinq ſensi bus corporis adaptantur. lxxvij.
Vnitas fidelīū eccleſie dꝫ esse sicut vnitas mēbroꝝ in corpe quo ad septē. lxxviij.
¶ Xps habꝫ se ad christianos sicut pater ad filios.capitu. lxxix.

Capitula libri septimi.

¶ Angeli quedā de diuinis secretis nob reuelant ꝙ quedam nobis occultāt. .i.
Antichristiani qui antichristum sequent erūt similes illis locustis de qbus hētur in visione beati Joā.apocalipſis.9. ij.
Apostoli ꝙ apostolici viri assimilant illis equis qui describūt in visione que ha betur Zacha.i.capi. iij.
Assumptio beate marie assimilatur ꝓpi ētiuoꝝ vtiliter ſublimiter mirabiliter ꝙ honorabiliter.capitu. iiij.
Auaritia assimilat illi amphore vt hētur zacha.v.capitu. v.
¶ Carnales homines assimilātur equis: vt habetur Joānis Apocha.ix. vi.
Confortat deus hoiem ad bene opandū ꝓmittendo premiū ꝙ ꝓsortādo cū. vij.
Contēplatiua vita ꝙlis eē debeat oñdit p exēplū in sōnio Jacob gen.xxvij. viij
Corpus xpi sub sacro assimilat illi libro. quē vidit Joā.apocha.v. ix.
¶ Demones assimilant locuſtis de qbus hētur Joā.apocha.capit.xi. x.
Doctores noui testi assimilant illis aialib⁹ q̄ describūtur in ꝓria visiōe Eſaie. xi.
¶ Euāgeliste figurati sūt p illa ꝙttuor aia
¶ Bona ſpūssancti sunt septēque a septē oppoſitis vicijs euacuantur. xij.
lia vt hētur Joā.apocha.iiij. xiij.
¶ Fides generat potētiaꝫ vt habeā ex vi sione Joānis apo.viij. xiiij.
¶ Gaudia beatorum signāt vt habetur per visionem Ezechie.i. xv.
¶ Hereſes a diabolo ꝓcedūt ꝙ ꝑ hētur in visione Joānis Apocha.viij. xvi.
Humilitas facit sanctos ꝓficere ꝙ creſce re multipliciter.capitu. xvij.
Hypocriſis quadruplex eſt.ſ.platorū cle ricoꝝ religioſoꝝ ꝙ laycorum. xviij.
¶ Inſpiratio dei interior in viris cōtem platiuis oñditur p exemplum in visiōe cliphas que habetur Job.iij. xix.
¶ Maria mater dñi assimilat illi sedi q̄ hꝫ ꝑ visionē imaginariā Jo.apo.iiij.xx.
Dūd⁹ assimilat illi mari vitreo:qō Joā. vidit p visionē imaginariā ap.iiij. xxi.
¶ Passio ꝙ ꝓfectio xpi excesſit passiōes ꝙ ꝓfectiones omnium sanctorum. xxij.
Penīa prio hoiez ligat ꝙ ob stinationez icludit.oīa ad iferni patibulū ōduc.xxiij
Penia liberat hoiem a carcere peri ꝙ resti tuit hoiem ad gratiam dei. xxiiij.
Perſecutio tyrānoꝝ ꝫ sanctos designat in illo eq̄ ruffo quē vidit Jo.ap.6.xxv.
Predicatores euāgelij assimilant illi eq̄ ꝙs vidit zacha.vt hꝫ zacha.vij. xxvi

Prelati ⁊ clerici ⁊ religiosi q̄r futuri sūt circa vltia tēpora: vt hr apo. vi. xxvij.
Puniunt peccatores a deo i pnti: vt corrigant alit̄ in futuro si non emēdant vt habetur Jere. i. capitu. xxviij.
Sancti viri imitari conāt xpm redēptorē qō oñditur in vitōe Joā. apo. v. 19.
Spes multa bona facit in anima. xxx.
Spirituales viri assimilāt illis rotis que describunt Eze. i. capitu. 31.
¶ Tentatio occulta in cordis cogitatōe est sicut pollucio somnij ill dormitōe. 33.
¶ Vita hois spūalis assimilat illi statue q̄ sōniauit nabuchodonosor. dañ. 2. xxxiij
Virtutes pncipales sūt. vij. qb⁹. vii. vicia opponuntur qō pz ex sōnio pharaonis Gene. xli. capitu. xxxv.
¶ Xp̄s vocat leo q hētur in visione Joānis Apocha. v. capi. 36.

Capitula libri octaui.

¶ Aduersariu hominis spūalis. i. diabolus ⁊ mundus assimilāt predonibus. .i.
Adulator ⁊ suggestor cuius falsa suggestiones vel adulatione alicui damnū infert est duplici pena dignus. ij.
Amor dei q̄dm est operatur. iij
Alia dr viduata amisso celesti spōso deo: sic dr viduata eccl'ia carens epo. iiij.
Auctoritas ⁊ dispensatio superioris excusat inferiorum delicta. v.
¶ Bona q̄ qs facit exūs i charitate si trāsferat in alium nō ꝓpterea illa ipsa perdit q̄tum ad meritum. vi.
¶ Caro dz eē subiecta spūi ⁊ nō ecōuerso qr spiritualia maiora digniora ⁊ fortiora sunt q̄ carnalia. capi. vii.
Casus malus non imputatur alicui nisi vbi culpa interuenit. capi. viii.
Circuitus ⁊ dispēdia vitāda sūt exēplum hr a cōsuetudie curie romane. ix.
Cogitatio iterior peti sine ꝓsensu opis nō tollit gr̄am nec euacuat merita. x.
Confessionē dz p̄cedere diligēs ꝓsciētie p̄scrutatio ⁊ examinatio. xi.
Cōscie grauamē nō est sustinendū. xii.
Corrūpēdi sūt spūales viri nō p carnales sed p spūales sicut clerici non sunt corrigendi vel verberandi p laycos. xiij.
Corpa sanctorū post resurrectionez erūt ⁊ ptemiabūtur in celo sicut ⁊ spūs eorū ⁊ sūt corpora dānatorū in inferno. xiiij.
¶ Dānati q sūt in inferno nec suffragia valent recipere in quo differunt ab his q sunt in purgatorio. capi. xv.
Dāni dati culpa aliq̄n ē excusabil. xvi.
Diaboli cruciar dz hō ⁊ oib⁹ pōpis ei⁹. 17
Discordie vl odij ignē icēdētes excludēt a ꝓsortio scōr sicut incēdiarij ecclie. 18
Dubia in qb⁹ vtil pticulū aie dñt trahi ad ptē ⁊ pūptōez tuitorē ex̄ de spō. iuue. 19
¶ Elymarū dispēsator is hz in domo vl familia vl collegio suo idigētez non debet eum negligere. capi. xx.
Error vtilis toleratur. xxi.
Excōicatū assimilatur Ade q fuit expulsus de paradiso ⁊ separ⁹ ab angelor⁹ cōsor. 22.
¶ Fulitas cōmittit in spūalib⁹ sicut ⁊ in tpalibus ⁊ corporalibus. 23.
Fautor mali exemplū apper in clericoru defensione. capitu. xxiiij.
Fidelis dr eē hō multipliciter. xxv.
Filj dei oñdr eē aligs tripliciter. xxvi.
Fraudulentus ⁊ hypocrita pdit meritus boni operis quod facit. xxvij.
Frequentatio confessionis quartuor bona facit anime. capitu. 28.
¶ Gratia tollitur siue perditur per vnū ad peccatū mortale. xxix.
¶ Hereticj dinas scripturas depranātes ⁊ malitiose exponētes grauem penitentiam merentur. capi. 30.
¶ Ignorātia iuris excusat ad tps. 31.
Inobedientia est grauis culpa: tō ꝑm ira cōtumacia grauiter punitur. 32.
Inspirata hominibus a deo excipiuntur a cōmuni lege. 33.
Iniurtiantur aliquis christo tripli. xxxiij.
Intentio bona non liberat a pena si op⁹ sit stultum ⁊ illicitum. xxxv.
Judiciū xp̄i qō fiet in fine mūdi erit i alīq̄ simile iudiciali foro homini. 36.
Judicium suspitiosum ⁊ incertum ō malo est vitandum. capi. 37.
¶ Juramētū nō violat q illud in melius commutat. capitu. 38.
Justi pauci bene viuentes preferunt multis peccatorib⁹ de qbus hr Mat. 22. 39
¶ Lex diuina differt a lege humana: ga

Liber 8

lex diuina punit animū:sed lex humana punit manum.capitu. xl.
Locus non sanctificat hominem sed homo locum.xl.ij.capi. xli.
Luxurie mediatrices vt sunt q̄dam maledicte vetule.capitu. xlij.
¶ Simonū spūale assimilat carnali.xliij.
Mereri vitā eternā ex hō nō valeat ex cō digno:qz nō sūt cōdigne passiones huius tpis ad futurā gloriam. xliiij.
Miracula solus deus facit q̄uis scri miracula dicant facere:qz non faciunt nisi in virtute eius.capitu. xlv.
Misericordie dei non preiudicat qō peccatorem finaliter destituat q diutius expectat redire per penitentiam. xlvi.
Monēt̄ i mala dispōe seu volūtate oia pcēdētia bōa fiūt irrita q a mercede vacua 47
¶ Negligētia q dilatio operis tollit operandi potestatem. xlviii.
¶ Obedientia nō respicit precipiētis sanctitatem sed auctoritatem. xlix.
Opus hois acceptat a deo sm intētiōem q mētem faciētis magis q̄ sm illud qō factum est.capitu. 50.
Orando postulari pōt a deo humilit ex gra qō nō debetur ex iustitia. li.
Ornātur ale nostre spūaliter sicut momia les vellantur corporaliter. lii.
Parentū necessitati nullo mō debet desistere filius q precipue indigētie p'is.liii.
Passio innata vel vitium nullo conatu vel vsu totaliter tollitur. liiii.
Peccati vinculū faciliter nectitur sed nō faciliter soluitur.capi. lv.
Pctōres assimilant filiis illegitimis quorū q̄dam dicunt nothi sicut qui natus est de adulterio.capi. lvi.
Puniri debēt illi qui sunt in culpa:tamē nō intelligitur de omni culpa. lvii.
Pnia sequēs petā pcēdētia destruit sicut q pctm̄ sequēs ōstruit pcēdētia merita.58
Perseuerātia bōe vite excludit ius diabolī ab hoie q acgrit in eo ius deo. lix
Potestas nō solū spūalis sed etiā tēporalis est apud papam. lx.
Prelatoz regimē in duob⁹ p̄sistit.s.i vga correctiōis q doctrina p̄dicatiōis. lxi.
Purgatorij pēa assimilat excōicatiōi vel pene legali per quā.s.nullꝰ seipm ligare potestij vel soluere.capitu. lx
¶ Rō cū sit vtus eminētior in hoie dz regere totā aiam q oēs ptes eius. lxiij.
Recreatio geta q modesta cuilibet licz p parte:sed dissoluta q inquieta non competit spiritualibus viris. lxiiij.
Remitti nō pōt dānum alicui illatū sine p̄sensu illi⁹ nisi pp necessitatē pacis.lxv.
Restitutio presupponit tria.s.damnum factum q peccatum. lxvi.
¶ Sacramenta a xpo instituta ptim hñtur ex scriptura euangelica ptim vo ex traditōe apostoloz siue scriptura.lxvij.
Salutatio beate vginis ptinet bñdictōez cum dr benedicta tu in mu. lxviij.
Satisfactio debetur ei qui lesus est vel alteri qui sit loco eius. lxix.
Scripture sacre vba in q̄b⁹ fiūt gñales p̄missiones vel p̄cessiones alicui⁹ gre. lxx.
Simplicitas aliquando excusat errorem sed non totaliter. lxxi.
Stat⁹ laycoz altioꝛ mūere gre idiget ad assequēdaz dignitatē regni celestis.lxxij.
¶ Tētatiōi nō resistēs stati a principio dānum incurrit:q statiz resistit euadit.lxxiij.
Transgressor est ēt q bonū facit ñ illud ñ bene vel bono animo facit. lxxiiij.
Tribulatiōes vlīfirmitates q̄ petōrib⁹ in hac vita eueniūt sūt q̄si q̄da nūcij ad cōmouendū eos q puocanduz pnie.lxxv.
¶ Usurarius assimilat ei q vult hēre lucrum q non stare periculo. 76.
Uxorem vnā habēs illa viuēte non pōt alij matrimonialiter copulari. 77.
Uicū nunq̄ dz approbari. 78.

Capitula noni libri.

¶ Actiua q ptemplatiua vita assimilātur sepulchro proter tria. .i.
Amor dei conseruatur in suo feruore sicut mustum in suo dulcore. ij.
Alia hois ad modū agri ē diligēt colēda.3
Armatꝰ spūalis filius ē armatu.corpo.tiij
Anaritia frenoz lucroz facit sterilescere alias a fructib⁹ spūalium operum. v.
¶ Boi viri debēt custodire corda sua sic custodienda sūt apum aluearia. vi.
Charitate ōficiāte ñ pt aliqs bñ opari. 7.
Caro nō est delitijs nutrīēda sed laborib⁹

bus pnie ⁊ passionib⁹ exponēda. viij.
Clerici ⁊ epi dñi ornari illis vestib⁹ spūalr quibus pontifices ⁊ ministri tudeorum ornabant ⁊ vestiebant corporaliter. ix.
Cōfessio nēcia ē ad sanādū vulnera aie. x.
Cōpunctio cordis assilat vino ná vinum semp emittēdo feces se purgat ⁊ semp ē in motu ⁊ tremore donec separetur purum ab impuro.capitu. xi.
Cōsolari nō pōt dolentē ⁊ afflictiuus q p tristitie compassionē ⁊ doloris ostensionem non concordat eius dolor. xij.
Cōsuetudo peccādi difficilius dimittitur si ei nō resistitur antēq̄ induratur. xiij.
Conuersatio bona assimilatur arce Noe ꝓpter quattuor. xiiij.
Cor custodiendū est vt vas olus thesaurox celestium:sicut castrum in terra inimicorum situm. xv.
Corpori seruire ⁊ animam negligendo se totaliter corpori occupare. xvi.
Correptionē prelati etiam discoli ds subditus humiliter portare. xvij.
¶ Demōes repellēdi sūt sicut pulices cynifes ⁊ formice. xviij.
Diuitie terrene non prosunt retente sed pauperibus erogate. xix.
¶ Ecclesie gubernatiō ē sicut illius vinee cultura:quam plantauit noe. xx.
Elemosynam hilariter dans pio deo hilariter remunerabitur ab eo. xxi.
Etas iuuenilis aptior est discipline vt penitentie q̄ senilis. capi. xxij.
Exaltatur interdum homo non propter suum meritum sed ꝓpter aliox. xxiij.
¶ Feruor spūalis qñ intō calescit in sanctō viris non potest cohiberi. xxiiij.
Fidelium christi status figuratus est in tabernaculo moysi. xxv.
Flagella diuie iustitie assilant sagitt̄. xxvi.
¶ Gratia dei non infundit aie nisi pūs sit purgata ⁊ munda.capitu. xxvij.
¶ Humilitas cogitationum firmat bene operantes ꝑ motum tentationū. xxviij.
¶ Incōstās ⁊ leuis hō cedit oi tētatōi. 29.
Infernus assimilat domui vedali. 30.
Immūditia mētis repūtabat in lege mosi per imunditiam vestis ⁊ vasis. 31.
Impaciens hō semper est querulus sicut currus qui semper stridet. 32
Inuidus hō de pfectu aliox deficit sicut ignis.q in ags ardet ⁊ sūpm ꝓsumit. 33.
Ypocrite ꝓscie assimilant libris falsis q̄x falsitas ñ agnoscit q̄diu clausi tenēt. 34.
Iracūdi pois mēs est fūc dom⁹ lignea. 35.
Iudicij dies assimilatur porte vrbis addītus ⁊ dies iudicij porte regni. 36.
Iudiciū suspiciosum ⁊ temerariū pcedit qñq3 ex corruptiōe iudicātis qz iudicat aliū sm quod sentit in se. 37.
¶ Lachrime cōpūctiōis delēt sniaz ⁊ scriptura mortis sicut littere delēt aq̄. 38.
Luxurie ignē ñ sucēdit de⁹ sz diabol⁹. 39.
¶ Māsuetudo aiaz fuat fūc lapides durox vbox leuiter excipiēs ⁊ oēs ict⁹ sustinēs ⁊ voiez a leiōe custodiens. xl.
Mēdacū est sicut quoddā venenū tāte efficacie:q̄ in ipso ore existens poiez interficit.Sap.i.capi. xli.
Mortis meditatio valz ad vite directōes. 42
Mundi totius vniuersitas repūtabatur in tabernaculo Moysi. xliij.
Murmuratores ostendun t se defectum hēre diuine gratie. xliij.
¶ Monitijs siue de nouo cōuersis nō sūt sociādi nisi quox vita bona est. xlv.
¶ Obedientia mādatoz dei hominem a malis custodit.capitu. xlvi.
Opus bonū ⁊ pfectū ds assilari illi timiamati siue pulueri quem dñs fieri mādauit. Exo.xxx.capitu. xlvij.
Oratio cōpunctiua ⁊ feruida impinguat animam.capitulum. xlviij.
Ornatus corpis mulieris est sicut rete diaboli ad decipiēdas aias intuentiū. xlix.
¶ Passio xpi ⁊ sanctox suox dulcorat nobis tribulatiōes nostras. 50.
Patiētia assimilat paquā rosaccā odoriferē cōpunctiōis mel dulcedinē ꝓsolatōis oleū fraterne cōpassiōis,zucharū suauitatem eterne refectionis. li.
Pacē cordis siue ꝓscie suare volēs ds ipsuz cor siue ꝓsciaz custodire sicut custoditur castrum tempore guerre. lij.
Pctū ope ipletum appetitum malz nō faciat sed amplius accendit. liij.

Penitentia amara facit in homine sicut scamonea in arbore. liij.
Perseverantiá boni incepti nõ debet homo dimittere ꝓpter aduersitatem siue difficultatem vel ꝓpter rẽrationẽ. lv.
Predicator g assimilat seminatori qñ vult seminare quattuor attendere dz. lvi.
Profectus anime in via dei habet quattuor gradus. lvij.
Prosperitas tẽporalis est idicũ pditõis ẽ eõuersio aduersitas signũ salutis. lviij.
Pulchritudo corpalis vana z fluxa est sicut pulchritudo parietis. lix.
Pumtio peccatoꝝ quozũdam assimilat diploidi: de qua in ꝑs. Induant sicut diploide confusione sua. lx.
¶ Ratione vti z sm rationem viuere cõpetit homini ex ꝓpria forma. s. ex anima rationali. lxi.
Recidiuates in peccata similes sũt sotularibus siue pellicijs veteribus qui sutura tenere nequeunt. lxij.
Resurrectionẽ humanoꝝ corporum virtute xpi fieri posse. lxiij.
¶ Satisfactio penitẽtie debet esse sm mẽsuram culpe. lxiij.
Sensuũ cautella necessaria est ad cordis custodiam sicut clausura hostij ad custodiam domus. lxv.
Scriptura sacra assimilat speculo. lxvi.
Similis deo sit hõ tripliciter. lxvij.
Simplicitas innocentie non cõuenit cũ subtilitate malicie lxviij.
Sollicitudo z actio seculi assimilat molę farinam molenti. lxix.
Spes assimilatur anchore. lxx.
Subduci multum peccãt temere reprehẽdendo facta suorum maiorum. lxxi.
Superbia secularis potentie assimilatur turri babel. Gen. xi. lxxij.
¶ Tacere dolorem z indignationem concepram aliquando nõ est bonum lxxiij.
Tentatorum vel peccantium infirmitas habet quasdaz pronosticationes. lxxiij.
Tempus presens concessum est homini ad merendum: sed in futuro erit tẽpus domini ad iudicandum. lxxv.
Timor domini stabilit mentem sicut lapideos suppositi asseribus siue tegulis sub tecta custodiũt eas ne a vento moueantur. lxxvi.
Tribulatio probat animum sicut pomũ vel malum immissum picatur probare iustum. lxxvij.
¶ Vanagloria similis est molendino ad ventũ qõ sine vento nõ molit. lxxviij.
Verba dei assimilantur sagittis. lxxix.
Verba z mores peccatorum z carnalium hominum displicent iustis sicut displicet gustui cibus insulsus. lxxx.
Virginitas assimilatur lampadi: qa sicut lampas fracta non reparatur: sic virginitas amissa non recuperatur. lxxxi.
Virtutes sanctorum assimilant vnguentis. capitulum. lxxxij.
Vite presentis ac future status figuratus est in tabernaculo z tẽplo veteris testamenti. lxxxiij.
Vita hominis corporalis assimilatur tele propter tria. lxxxiij.
Vita humana spiritualis assimilatur militie. lxxxv.
Vicia sunt prius extirpanda z postea virtutes inserende. lxxxvi.
Vnitas spiritualis assimilatur vnitati rerum corporalium. lxxxvij.
Vnctio spiritualis gratie quattuor signis ostenditur. lxxxviij.
Voluntati propie maxime cõsueuerunt inniti homines astuti z religiosi vel prelati. capitulum. lxxxix.
Vsurarius ꝺiu detinet alienum bonum ipse a diabolo detinetur. lxxxx.
Xꝑs assimilatur statere ad pesandum vite nostre meritum. lxxxxi.
¶ Capitula libri decimi.
¶ Abiectos a mundo xꝑs plerũq; suscipit: sic vna ciuitas suscipit expulsos ab alia. capitulum. .j.
Ablatio z priuatio tpaliũ alicui facta diuino iudicio nõ obstat deũ esse iustũ .ij.
Adulatores files sunt pdatoribus. qui osculo suis traditur. .iij.
Amor suipsius inordinatus quo aliqs nimis sibi parcit est ei cã perditionis. iiij.
Auari cum magno damno anime sue in

eramur illicite. v.
Audire dz hō libentius q̄ loq. vi.
¶ Beneficia p xp̄m nobis exhibita figurata fuerūt in illis festiuitatib⁹ quas in dei ꝓfequēt celebrare. vij.
Bonū corrūpitur ex admixtōe mali. viij.
¶ Caro domāda est in iuuentute et in seruitute spiritus rectigēda. ix.
Clericorum ꝓfectio et dignitas ostenditur ex tōsura et rasura capitis eorū. x.
Cogitatōes male ꝓparāt lotū diabolo. xi.
Confiteri dz hō ante mortē et peccatorū compunctionem facias anteqū dño tuo appareas. xij.
Compunctio quē ꝓuenit ex desiderio superne patrie assimilatur lationi que fit cum mue. xiij.
Consolationes diuine humilibus dātur non superbis. xiiij.
Contemplatiui viri dormientibus assimilantur: homines in tecto quiescunt somniorum visione turbantur. xv.
Continentiam seruare volēs et a gule delectationibus non abstinens similis. est ei qui domū suā illesā custodire disponit et tamen ignem et ligna ꝓprijs manibus apponit. xvi.
Cor suum nō dz aliqs alicui rei apponere nisi ꝓpter dm̄ videat vbi apponat. xvij.
Crux xpi est sicut virga moysi qua pharao. i. diabol⁹ multiplicit flagellat. xviij.
Custodia sui mala et debilis est cā mortis et perditionis. xix.
¶ Delectatiōes presentis vite querens assimilat ei q comedit vuam acerbā. xx.
Diabolus similis est mulieri volenti capere muscas. xxi.
Diuitie sunt causa timoris et ꝓsecutionis et paupias ē causa securitatis. xxij.
¶ Elatio ejcitur a mente aduenīente tētatione: sicut tyrānus ejcitur aduenīente hoste. xxiij.
Electi dei assimilant huis triplici rōe. xxiij.
Erubescentes benefacere debent: sicut fit equis vmbraticis. xxv.
Eucharistie sacramentū quante sit dignitatis: quātaq̄ idoneitatē gratie. xxvi.
¶ Familiaritas multa virorum cū mulieribus periculosa est. xxvij.
Fidem pre omnibus alijs conat diabolus hominī auferre. xxviij.
Flagella tribulationū assimilantur virgis seoparum. xxix.
¶ Gratia dei non infunditur nisi cordi dispōsito. xxx.
¶ Humilitas mentis assimilatur illi sterquilinio in q̄ legit Job sedisse. Job. vij. xx.
¶ Incipientibus et adhuc in spiritu debilib⁹ debent imponi leuiora. xxxij.
Inconstans et mutabilis homo similis ē sirmo in grani et afflictiua infirmitate. xxxiij.
Incōtinētes assimilant eis qui inuolutis itineribus pergunt. xxxiij.
Infernalis pene meditatio valet ad contemptum mundi. xxxv.
Ipocrite assimilātur falsis nunciis q̄ portant arma regis picta in pixide: sed int⁹ non habent litteras. xxxvi.
Iracundi sunt similes illis materijs in q̄bus homo ignē accendit. xxxvij.
Iudicium diuinum assimilatur flatui humano. xxxviij.
Iudicij dies cum venerit reddent hoīes de omnibus rationem. xxxix.
Iudicans aliorum vicia debet ipse immunis esse a vicijs. xl.
¶ Lingua cōtumeliosa assimilatur flagello ꝑm illud Job. v. xli.
Loqui irreprehensibiliter volens dz ipe prius examinare qd dicit. xlij.
Luxurie ignis accendit per exemplū maledictarum vetularum. xliij.
¶ Mandata dei debēt haberi in meditatione et opatiōe cū recta intentōe. xliij.
Miseria et grauedo humane vite ostenditur a defectibus corporis et ex variis medicamentis. xlv.
Mors citius aliquādo inuadit iuuenes q̄ senes. capitulus. xlvi.
Mortuus est homo mundo et mundo ei qui nec mūdus curat de ipso nec ipse de mundo. capitulum. xlvij.
Mundum sequēs assimilatur fatuo qui sūme sequeretur vmbram: que semper eū fugiebat et nūq̄ eā apphēdebat. xlviij
Mūera debēt manus iudicis remuere.

ficut renuũt serpentem tangere vel venenosum vermen sup se tenere. xlix.
¶ Obedienti deo obediunt oia:exemplũ Josue. vnde Josue.x. 50.
Op⁹ bonũ dz offerri deo ꝓ̃ ꝑplete.li.
Ornatus corporis est signum meretricij & luxurie.capitulũ. lij.
Otio⁹ homo locum facit diabolo. liij.
¶ Passio xpi inflãmat corda frigida ad amorem. capitulum. liiij.
Patiẽtia dei affilat grauide mulieri. lv.
Patientia hois quãta sit nõ nisi in tribulatione cognoscitur. lvi.
Peccato hõ nõ solũ non dz cõsentire:sed neq3 in ea⁹ delectatõe vl'alo tẽpore. lvij.
Pena g⁹ hene ig sit in dãnatis oib⁹ ab eodem igne cruciat.capitulum. lviij.
Penitẽs dz esse pturiẽti similis. lviij.
Perfecti viri studẽt resecare superfluas cogitationes vt in diuino amore fiant feruentiores. lx.
Perseuerãtia necessaria est in ope bono sicut cande animalis in sacrificio. lxi.
Piger hõ simil'est castro plurũ dñoꝝ̃ anter ꝙs ille q remissus ẽ totũ amittit lxij.
Predicatores q dicũt & nõ facũt similes sunt cecis & claudis.capitulũ. lxiij.
Proficere debet homo continue in operibus suis bonis. lxiij.
Prosperãtes in peccatis similes sũt illis qui per amena prata ad carcerem damnationis ducuntur. lxv.
¶ Rõ dz regẽ cogitatiões sicut dña regit ancillas & familiam. lxvi.
Religiosus dz cẽ mortu⁹ mũdo .i. ad modũ mortui se habere. Col.iij. lxvij.
¶ Sacerdotes xpi & clerici imunes debẽt cẽ ab illis macul'spũaliter a qb⁹ clericos seu sacerdotes iudeoꝝ oportebat esse corporaliter.capitulum. lxviij.
Sancti viri assimilãtur mercenarijs.lxix.
Scripture sacre intelligentia mystica assidua eius lectione aperitur. lxx.
Silẽtiũ feruorẽ deuotiõis ꝑfatiẽ & por⁹ coop⁹ colorẽ suũ & mũdicia ꝑservat.lxxi
Symoniac⁹ assilat leonẽ et latroni. lxxij.
Socictatẽ bonoꝝ fugiunt malitie eoꝝ malitia apparcat. lxxiij.
Sollicitudo temporalium est viro spirituali contemnenda. lxxiij.
Spes iuuatur ex bonis opib⁹ sicut secur⁹ est q̃ dz bonũ pign⁹ apud se. lxxv.
Supbire de grãa a deo data monstruosum est.capitulum. lxxvi.
¶ Tentat diabolus hominem de illa re qua magis consueuit decipere. lxxvij
Tps abbreuiat hoi ꝓpt̃ peccatuꝫ.lxxviij.
Tepiditas iram domini ꝓuocat:sicut aq̃ tepida ꝓuocat vomitum. lxxix.
Timor est sicut hostiarius anime. lxxx.
Tribulatio separat hominem ab amore mundi & peccati sicut pueri aliqua amaritudine a lacte matris. lxxxi.
Verbi dei carentia assimilat fami. lxxxij.
Vita eterna erit in visione deitatis liberabit ab omni malo. lxxxiij.
Vocat de⁹ hominẽ multipliciter.lxxxiij.
Voluntatem bonam quidam nunq̃ hñt quib⁹ affimilãtur mulieres steriles que nunq̃ concipiunt. lxxxv.
¶ Christus nobis tradidit tria multum virtuosa.capitulum. lxxxvi.
¶ Zelo bono corripiens asperius q̃ debeat assimilatur ei qui lignum cedẽdo homine ꝓeter intentionem percutit & occidit.capitulum. lxxxvij.

Explicit tabula generalis omnium materiarum libri de exemplis & similitudinibus rerum. ¶ Mcccc.xc. die. xij. Julij.

o

¶ Incipit summa insignis ꝛ perutilis predicatoꝝ de quacunqꝫ materia dicturis fratris Johannis de sancto Geminiano ordinis ꝓdicatoꝝ sacre theologie doctoris clarissimi. que intitulatur de exẽplis ꝛ similitudinibꝰ rerꝫ.

¶ Prologus primus.

Omnia facito ſm exẽplar quod tibi mõſtratũ eſt: Hebreo. 8. In oibus operibꝰ artiuꝫ videmus ꝙ eoꝝ opifices dirigũtur ꝛ regulant̃ duplici exẽplari. Nã qui ſunt in arte periti interius habent exẽplar. ſ. formam artis ſm quã operãtur. Qui vero artẽ addiſcũt nõdũ eruditi in ipa aſpiciũt ad exemplar exteri⁹ per aliquẽ artificẽ factuꝫ ſicut pueri qui ſcribere diſcũt tenẽt pre oculis exẽplar magiſtri. Sed quẽadmodum in operibus artium: ſic etiã in moribus ꝛ actibus virtutũ duplex habem⁹ exemplum. Nã primo qdem per fidẽ habem⁹ intus xp̃m ſm illud Apli Eph. 3. Habitare chriſtum per fidẽ in cordib⁹ veſtris. Et hoc eſt exemplar precipuũ p̃fecte vite. Vnde ꝛ ipſe ait Joãnis. 13. Exemplum dedi vobis vt quẽadmodum ego feci ita ꝛ vos faciatis. Et de hoc exemplari principaliter intelligi debet verbum preallegatum. Omnia facito ſm exemplar. ſ. xp̃i qõ tibi mõſtratũ eſt ſcilicet per fidez. Hoc eſt igitur exemplar intrinſecum exiſtẽs in corde ꝑ fidem. ſ. chriſti vita: quod exẽplar apls ſequens ꝛ ei cõformatus totaliter dicebat ad Gal. 2. Vivo ego iã nõ ego viuit vero in me chriſtus. Sed eſt aliud exẽplar extrinſecũ ſcilicet natura creata reruꝫ que ſunt extra animã quo dirigitur humana induſtria non tm̃ in operibus artium in qbus vt dicit Ari. Ars imitatur naturã inquantum poteſt: ſed etiam in moribus ꝛ actibus virtutũ. ita vt etiam de hoc exẽplari poſſit dici verbum propoſitum. Oia facito ſm exemplar qõ tibi monſtratum eſt ſcilicet in rerũ natura. Nã ex ipſis natura operibus ſumuntur ſimilitudines ꝛ plurima exẽpla vtilia noſtris cõpetentia moribus. Et hic eſt ꝙ venerabilis doctor Gregorius Nazãzenus cuius teſtãte Hieronymo tanta auctoritas fuit vt nullus vnq̃ eius dictis calumniã inferre preſumpſerit. Imo inſuper vt teſtatur Rufinus tanta fuit eius auctoritas apud eccleſias chriſti vt eſſe putaret hereticus q illi fuiſſet auſus in aliquo contraire. Hic itaqꝫ taꝫ ꝓcipuus doctor hãc ſibi cõſuetudinez fecerat vt quicquid ei⁹ occurreret oculis de reb⁹ exterioribus interioribus anime moribus adaptaret. ſic enim refert ipſe de ſe in ſuo apologetico dicens. Mos mihi eſt ad meipſum ſingula queqꝫ reuocare: precipue ſi ges mihi ſit ꝛ ſilentiuꝫ: ſi vacet animi moribus adaptare quod videtur in oculis. Vnde ꝛ oculorum viſio ſit mihi mentis eruditio. Huius igitur exemplorꝫ laudabile ſequi oportet ſi abundare volũt copia exemplorũ. Que copia illis ſi affuerit: precipue de reb⁹ extrinſecis que nobis ſũt in aperto: ꝛ etiã de mirãdis operibus que continue natura ꝓducit vel adinuenit humana induſtria: nõ eos tantum apud curioſos auditores facit gratioſos quos mira nature opera vel humane inuentiõis ſtudia narrata ꝛ patefacta delectãt: ſed etiã apud vulgos ꝛ ſimplices fructuoſos ꝛ acceptos conſtituet dñs per exẽpla ad ſenſũ ſpiritualia ꝛ ſubtilia declarabunt. ¶ Predicantiũ igitur cõmodo curioſo deſiderio ſimpliciũ au

dito ꝙ pfectui desiderās in seruire. Ego inter fratres ordinis ꝓdicato ꝙ minim⁹ nomie Helvycus natione theutonic⁹ de multarum reruꝫ exemplis que diuersis hominū moribus ⁊ actibus adaptantur presens opusculum edidi ⁊ libruꝫ de exemplis ⁊ similitudinibus rerum ipsuꝫ intitulaui: exemplū sequi desiderās patris nostri beati dñici: de quo inter alia legitur: ꝙ vbicunq; conuersabaf edificatorijs affluebat sermonibus ⁊ habundabat exemplis quibus ad amorem christi seculi ve cōtemptum audientium animi flecterentur. Non autez visum est mihi de exemplis hystorialib⁹ aliquid in hoc opere ponere: ex eo ꝙ tā de hystoria biblie ꝙ etiam de vitis sanctoruꝫ. Et insuper de factis gentiliuꝫ diuersa per diuersos opera facta sunt satis sufficienf. Intendo autē in opere isto sequi precipue rerum ordinem de quibus adducentur exempla: nihilominus tamē materias quibus aptabuntur exēpla reducam vt melius potero in singulis rerum generib⁹ in ordine alphabeti. Quod quidez qualiter fiat recto loco subsequens capitulum declarabit.

¶ Prologus secundus in quo auctoris intentio declaratur.

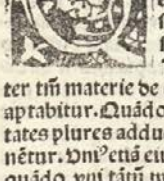

Via vo curiosis lectoribꝰ varietas tollit fastidiuꝫ: in ponēdis vl exponēdis exēplis nō semper eundē ordinē seruabo vel modum. Mā quādoq; generaliter tm̄ materie de qua agek exēpluꝫ aptabitur. Quādoq; vo distincte ꝓprietates plures adducte similitudinis exponētur. Vni⁹ etiā eiusdēq; rei exemplū aliquādo vni tātū materie: quādoq; vero pluribus, put eiusdē rei exegerit diuersarum ꝓprietatū ꝓgruitas adaptabo. Sicut Saturno tm̄ assimilaf hō voluptuosus. Lune vo assimilabit nō tm̄ btā maria: sed ēt vita actiua: ⁊ similē modū inuenies in alijs exēplis. Adhuc ēt in adaptatōibus ipsis plerūq; ex sacra scriptura: ⁊ nōnūq; ex dictis sanctoꝙ auctoritatum, pbationes apponā: quādoq; etiam cā, plixitatis vitāde adaptatiōes ipas tātūmodo: pretermissis auctoritatib⁹ scribam. Intrēdo ēt pleraq; exēpla ꝙ singulas suas ptes exponere: ⁊ quedā solū ex parte materie applicare. qr multa ad declarationē exēpla quādoq; sūt necessaria: que tm̄ ad adaptationē nil referūt. Et qr plura eidē materie exēpla cōueniunt interdū que in diuersis rer generibus cōtinētur: oportebit vt de eisdē materijs: sed nō sub eisdē exēplis in diuersis tractetur locis. Sicut de gratia agek in primo libro sub similitudine pmi mobilis. In secōo vo sub similitudine saphiri. In tertio sub similitudine frumēti: ⁊ sic de alijs. Postro si qua in exēplis ponētur ꝑcipue de virtutib⁹ lapidū vel herbaruꝫ siue etiā de interpretatiōibus aliqbus sōnioꝝ vel alijs qbuscūq; que forsitā ea le gentibus minus credibilia videātur sciāt me ex meo ingenio ea nō cōfinxisse. sed ex magnoꝝ scriptis exscripta nō vt fidē de talibus facerē: sed vt verā istructionem ⁊ vtilē elicerē ex eisdē: qb⁹ quidē mō doctores sacri ⁊ etiā magni philosophi in suis doctrinis moralibus incredibilib⁹ vsi sunt exēplis fabularū: que ls in se vera nō eēnt: ad verā tamē disciplinā moralem vtiliter inflexerūt. Vñ etiā diuina scriptura de lignis expetētibus regē recitādo in libro Judicū fabulaꝙ introducit que a nōnullis expositorib⁹ moribus ad aptatur. Mō ergo respuēda sunt exēplanātia q̄, si nō semp vl ex toto sūt vera ex pte tm̄ vt in pluribꝰ vera reputunk: nec ds respuere sapiēs ea q̄ scripta repit: ex eo ꝙ ipemet talia nō, pbauit: ſ3 potꝰ estimare de talib⁹ ꝙ mlta q̄ ipe ñ vidit alij sē expti. Si q̄ vo de celestiū corporū effectib⁹ inducētur q̄ se ad hūanos act⁹ extēdē videātur ea prudēs lector aduertat potꝰ referēdo eē ꝙ asserēdo dcā: nec ea sic intelligat tāq; ex celestiū dñio corporū vla hūanis actib⁹, put ex libero, pcedūt arbitrio nēcitas iponaf. Mō.n. celestia, corpora i liberū arbitriū hois aut volūtatē

vel itellectū q̄ vires incorpee sūt directe pñt ipimere. Sz qñ cōplexio corporis quā aia in pluribꝫ segt̄ z organa corpea sensuū q̄ intellectuali cognitioi deseruiunt: ceteraq; corpis mēbra p q̄ interior aia actꝫ exteriores exequit̄ iporū dispōni celestiū corporuꝫ directe supponunt. hinc ē q̄ actꝫ hūani pcipue q p corpꝫ explētur ex varijs ipressioibꝫ siderū varie disponūtur: ac ēt ex pstellationū vtutibꝫ que hominū corpali cōceptui vel ortui dñant ipi hoies ad diuersa officia z mores inclinātur. Et q: hoies nō coacte: sz spōte hmōi frequēterꝫ iclinatōes sequūtur. Inde est q̄ de volūtarijs actibꝫ z moribus eorūdē nonnūq̄ a pijs astrologis z mira z veridica iudicia pferunt: quāq̄ nō sit laudabile neq; tutū talibꝫ initi iudicijs vel ea in suis tpibꝫ oibꝫ obseruare vñ i sacra scriptura dr. Ibiere. x. A signis celi nolite metuere. Multa ergo de ppe tatibus rerū quas in hoc libro p exēplo posuim⁹ ex libris sacri canonis sūt assūpta. Et nonulla collecta sūt ex rerū experientia: sz z ex magnorū sapientū scriptis plurima sūt excerpta. ¶ Non aūt aliqs miret de stili deformitate q̄ lz concedi so leat in ope tāpliro: ex hoc tū spālit accidet: q: pōa ex scriptis quorūdā in ꝟ opere ponētur exēpla in qbus nisi forte trūcādo vt breuiora sint nec sensū: nec verba mutabo ne. s. ex mutatiōe verboꝝ mihi ascribere videar: que ia bñ sunt p alios cōscripta vel inuēta. Nō solū ēt in hoc ope de pncipalibꝫ mūdi corpibꝫ introducētur exēpla. Sz ēt de his que sz aliquē ordinē in ea reducūtur: puta de motu tpe z lumine z alijs cōsilibꝫ q̄ reducūtur in celū. Silr de ipressioibꝫ acris vt grādine pruina niue z alijs qbuscūq; similibus q̄ spālit ptinere videtur ad aliquod elemētū. Et cōsilis modus seruabit ēt in illis que ptinēt ad aliq̄ corpa mixta: q: si mul vbi ponētur plātarū silitudines de frondibus floribus z fructibꝫ z semini bus introducētur exēpla. Et sic etiam si et de alijs corpibus quibuscunq;.

¶ Prologus tertius in quo habetur de ordine dicendorum.

Noticia rerū in homie triplici virtute perficitur vt dicit phs. s. sensu imaginatiōe z rōne. Mā ab ipis exterioribus rebꝫ prio fit motꝫ in sensu, ppter qō phs dicit q̄ ois nostra scia oriꝫ a sensu prio posterioꝝ. Ab ipo aūt sensu in actu fcō fit motꝫ in fantasia siue imaginatiōe. Pñ idē phs dicit tertio de aia q̄ fantasia est motus factus a sensu sm actū: z lz Auicēna distinguat inter imaginatiōez z fantasiā dicēs eas diuersas potētias realit distinctas: q: fantasia sz cū ꝟ vltra imaginationez q̄ cōponit z diuidit formas imaginatas: vt pz cū ex forma imaginata auri z forma imaginata montis cōponimus formā mōtis aurei quā nunq̄ vidimus. Tamē q: ista cōpositio nō apparet in alijs ab hoie in quo ad ꝟ sufficit virtus imaginatiua: cui etiā hāc actionē attribuit Auerroys in quodā libello quē fecit de sensu z sensibilibus. ¶ Jō vt alij dicūt eadē potētia realiter ē imaginatio z fantasia. Ab ipa aūt fantasia siue fātasmatibus p virtutē intellectus agētis pficitur intellectus possibilis ad actū intelligēdi. Pñ phs dicit tertio de aia q̄ non ē intelligē sine fantasmate. Ipe āt itellectꝫ ab vno i aliqd discurrēs siue ex pncipijs pclones elicies siue pclones i pncipia resoluēs rō vocak ad quā scia ptinet: sicut phs dicit in fine libri posterioꝝ q̄ ois scia in rōne est. ¶ Vt igit in exēplis ponē dis sm pfatū hūane cognitiōis ordinē p cedamus. Prio ponenda sunt exēpla de sensibilibꝫ. Scdo de imaginabilibꝫ. Tertio de rōnabilibꝫ. Sz de exēplis sensibilium corpoꝝ: adhuc est distinguēdū: q: q̄dam sensibilia corpa sūt simplicia: que. s. nō cōponūtur ex alijs corpibus sicut elemēta z corpa celestia: q̄uis ille hēant alias cōpositiones: vt materie z forme accidētis z substātie z hmōi: quedā vo sensibilium corpoꝝ sunt cōposita ex ipsis ele

mentis. Et ista adhuc distinguuntur: q̄ quedā sunt inanimata vt mineralia vt ferrū ⁊ es ⁊ alia hmōi ⁊ lapides: quedaꝫ vo sunt animata que adhuc distinguun tur: q̄ quedā sunt animata tm̄ anima ve getabili vt plante: quedā vlterius aia sen sibili vt animalia bruta que distinguunt in natatilia que sūt i aqua ⁊ gressibilia si ue reptilia que sūt in terra: ⁊ volatilia q̄ in aere volāt. Quedā vlterius aiata sūt anima rationali: vt hoies. Circa imagi nabilia quoq; est attēdēdū q̄ quarūdaꝫ rer̄ imagines seu fantasmata intuemur dormētes siue somniātes: quedam vo mira pcipimus vigilātes quēadmodum ꝓphete ēt vigilādo hūerūt imagiarias visiões. Rationabilia aūt vocari possūt siue illa que ex rōne statuūtur sicut sunt leges ⁊ iura: siue ea que a rōne ꝓducunt sicut sunt artificialia. Est.n. ars recta rō factibilū vt pbus dicit in Ethi. siue etiā illa que a rōne regulātur vt mores ⁊ hu mana opa. Quia igitur de oibus ꝓdictis exēpla sunt inducenda totum hoc pūs opus in decē distinguūt libellos. In quo rum p̄mo ponētur exempla de corpib⁹ simplicibus. s. de elemētis ⁊ corpibus ce lestibus: ⁊ ēt de aligbus alijs que aliquo speciali ordine in ea reducūtur. In secū do ponentur exempla de corpibus mi neralibus. scilicet de metallis: ⁊ etiam de lapidibus. In tertio ponētur exempla de vegetabilibus .i. de arboribus ⁊ plan tis. In quarto ponētur exēpla de natati libus ⁊ volatilibus. i. de piscibus ⁊ aui bus. In quinto ponētur exēpla de aiali bus terrestribus. i. que ꝓgiunt vel re ptant super terrā. In sexto libro ponē tur exēpla de homibus. In septimo de imaginibus somniox ⁊ visionū. In octa uo vo libro ponētur exempla de legib⁹. In nono ponētur exēpla de artificialib⁹ In decimo siue vltimo libro ponent ex empla ⁊ introducētur de humanis acti bus ⁊ moribus. In singulis aūt predictis decē libellis nō intēdo particulariter se qui ordinē exēplorū: sed soluꝫ illas ma terias qbus adaptātur exempla locare seu ponere sub ordine alphabeti: verbi gratia. In p̄mo libro vbi ponūtur exē pla de corpibus simplicibus nō sequar in eis ordinē ipox simpliciuꝫ corporum vt. s. p̄mo ponantur exēpla de celestibus postea de elemētis: ⁊ inter elemēta p̄rio de vno: postea de alio: sed mixtum ponē tur ois: nunc de vno: nunc de alio scōm q̄ rebus diuersis quas ponā sub alpha beti ordine varie adaptātur. Et idē etiā ordo seruabit in ceteris libellis. Si qua igitur in hoc ope ex mea ipertitia indebi te essent posita vel inepte relinquo atq; sūmito benuolētie fratrū ac studio cor rigenda. De his aūt que bene dicta ⁊ ad aptata cōgrue videbūtur regi immorta li inuisibili soli deo honor relinquetur ⁊ gloria in secula seculorum.

¶ Capitulum primum.

Abstinentia discreta aborum quantū sit hominibus vtilis in singulis simpliciū corporū pōt ostendi naturis. Simplicia nāq; corpora duarum sūt naturarū .s. nature celestis ⁊ elemētaris. Primum exēplum notabile de fructu ipsius abstinētie quo ad naturā celestē oīditur in corpore lune. Est.n.nā celestis tāto magi lumini puia q̄to min⁹i sua subia h3 ō grossa ⁊ corpulēta mā: hic igit ē q̄ appetit lūa q̄dā nigredis macula: q: luna put tradit phs sic ē i situ locali magi vicia ꝛre: ita ē vt ita dicā magis ꝛestris nāe .i. cuiusdā sbe grosse ⁊ corpulēte: pp quā lumē sol nō recipit, pfūde sic alie stelle: h3 tū i supficie. Et idcirco i ipa tātūmō resultat macula vmbre. Est igit nā bois lūinari corpi silis: cui⁹.s.mēs iterior ad lumē sapie tāto ē min⁹ dispōsita q̄to vēter corpulētior sit aboꝝ affluētia. Nā multa repletio vētris obtusitatē gīnat mēti. Vñ. ps. dicit. Repleti sūt q obscurati sūt. Et h3 ē obscuritas lūe .i. vite ōlicio se q̄.s.nō replet splēdore sapie. Sapie. xiij. Lūa nō splēdebit i lumie suo. Op3 ergo ad h3 vt aīa fiat lumi sapie puia q̄ nō vtat supflue aboꝝ alimōia: pp qō apls dic ad Romāñ. xiij. Induamur arma lucis sic vt i die hōeste ambulem⁹: ñ i comesatōib⁹ ⁊ ebrietatib⁹. Est.n.armatura lucis sapia celestis: q mē tē ō vitate illustrat ⁊ ab errorib⁹ defendit h3 honeste velut i die nos ābulare fac: q: lumē nobis porrigit vitaꝝ sequēde. Sed q a cōmesatōib⁹ vl' ab ebrietate nō abstinet hāc armaturā lucis idue nō pōt. Vñ Iero. dic ꝯ Iouinianū. Si qs estimat se abūdātia aboꝝ potionūq; pfrui ⁊ posse vacare sapie: h3 i delicijs vsari ⁊ deliciaꝝ vicijs nō teneri seipz seducit. Et i eodem dicit. Sapie opaz dare nō possum⁹ si mē se abūdātiā q̄ labore nimio idiget ⁊ cura cogitem⁹. ¶ Scōz exēplū abstinēte q̄ ad elemētare nāz oīdit e im tre. Terra.n. p mo nob oīdit q̄ abstinēta ⁊ attenuatio carnis ipetrativa ē gre celestis. Nā q: tra de sui nā totalit ē sicca ⁊ arida, puidit de⁹ auero: nāe q̄ ad h3 vt fruct⁹, pducē possit ifūdat celesti pluuia: ⁊ ita ad fruct⁹ vberes, pducēdos efficit fecūda. Sic nīi cordis tra si ab hūore luxurie norio p abstinētiā cibi ⁊ pot⁹ efficiat arida supfūdet talit celestis gre pluuia q̄ ad, pducendos fruct⁹ spūalis opez erit fertil ⁊ fecunda. Vñ dr Heb. vj. Terra.n. sepe veniētē sup se bibēs ibi ē ⁊ gīans herbā oportunā illis a qb⁹ colit accipit bñdictiōez a deo. Caro.n. nra dr tra q̄ sit p abstinētiā ab humore ꝛcupie vacua. Scriptū ē.n. Ecl. j. q̄ vocauit de⁹ aridā trā: h3 ibiez celestez bibit q: celestī gre ꝛfortatōe pigueścit. Ysa. lv. Descendit iber ⁊ nix de celo ⁊ inebriauit terrā. S3 rūc herbā oportunā, pducit cū in meritorio ope spūi subseruit: ex q̄ a deo bñdictiōez accipit q: retributiōem eterni pmij simil cū ipo spū finaliť hēbit. Ergo nīi cordis tra tē ē pfecte dispōsita: cū arescit ex abstinētia: hūescit celesti gra fructescit p bona opa. Ex pdō vocat arida eo. s. q̄ ab aq̄ siccitate, ppe sit distincta qō ē q̄ caro ipa ab aqs deliciaꝝ sepat ⁊ abstinētie tenuitate siccat. S3 ex scdo vocatur hum⁹ a mari h3ūdo cui tra ꝓiūgit: qō ē siue q̄ corp⁹ nīz celestis gre ꝓtinens efficit siue cuz lachrimis irrigat. Ex tio vocat tell⁹: q: tollim⁹ fruct⁹ ei⁹. Et h3 q̄ corp⁹ laborat i bōis opib⁹. Itē p3 exēplo tre q̄ abstinēta a cibi tollit tēptatōes carnis: q: q̄ ꝓficitate nimia tra efficit sicut puluis tūc tpis vent⁹ nō surgit eo q̄ vapor tē nō hēat ꝓtinuās h3ūdū ⁊ sine cōtinuatiōe elcuari nō pōt. S3 q̄ abstinentia valida terra siccat corpis: hūore deficiēte ꝓcupie carnal sit puluis. i. mortificatio hūlitaꝝ ⁊ cessat vēt⁹. i. ipulsus libidinose tēptatōis ¶ Tertiū exēplū abstinentie appet in ebrio aque. Nā legit q̄ cocodrillus q: i aq̄ oculos hebetes h3 ex aquā acute videt. Ex q̄ exēplo accipit q̄ aq̄ de

liciaꝝ hebetãt oculos mẽtiũ ꝫ extractio ab aqs.i. abstinẽtia a deliciis ad ꝓpẽpladũ spũalia acuit visũ mentis. Vñ dr Eccli. ij. Cogitaui a vino abstrahẽ carnẽ meã vt aliaꝝ meã trãsferrẽ ad sapiaꝝ. ¶ Itẽ aq̃ tãto magis est lipida quãto magis est subtilis ⁊ vacua. Si vo sit aq̃ grossa ⁊ pnb⁹ter restribus plena nõ est speculabil vel limpida: ꝫ est imũda vel turbida. Sic caro nr̃a q̃ fluxibilis ẽ vt aq̃: ⁊ sp ad mare tendit. i. amaritudinẽ mor. ꝫ illo. ij. Regũ xiiij. Oẽs morimur ⁊ q̃si aqua dilabimur ẽ. Hec inquã aq̃ nr̃a. i. caro si a cibis per abstinẽtiã teneat subtilis ⁊ vacua: vt nõ repleat supflue eoꝝ abũdãtia manebit pcõtinẽtiã clarissima ⁊ mũda. Ꝫ si vent⁹ cibis terrestrib⁹ frequent repleat efficit sic aq̃ turbida ⁊ imũda: vꝫ pincõtinẽtie vicium qõ comitatur gulã. Jere. ii. Quid tibi vis i via egypti vt bibas aquã turbidã. ¶ Quartũ exẽplũ abstinẽtie oñdit i aere q̃ quãto magis est vaporib⁹ ⁊ nubib⁹ plenus tãto magis ẽ obscur⁹: quãtoq; ẽ magis vacu⁹ tãto est magis seren⁹. Et iõ in mõte olimpo est aer serenissim⁹ q tũ i al tũ leuat vt ipsos vapores nubiũ excedẽ dicat fm illud. Virgilij. Nubes excessit olympus. Et q: ibi sp est aer serenissim⁹ ascẽdebãt illuc phi vt viderẽt stellaꝝ cursus. Ꝫ ibi viuẽ nõ potuissent nisi spũgias aq̃ plenas secũ portasset: vt sic p aq̃ attractionẽ aerẽ grossiorẽ hausissent. Sic aũt obscurat serenitas ⁊ claritas aer. ex repletõe vaporis: sic obscurat ẽt sensus hois ex nimia repletiõe ciboꝝ. Vñ greco rũ fuit puer biũ sic Hiero. refert q vent pinguis nõ gignit sensũ tenuẽ: ⁊ iõ abstinentia cibi facit serenitatẽ animi. ¶ Quitum exẽplus abstinentie accipit ab igne. Mã abstinentia a cibis i multis est igni similis. Quod declarari põt ex septẽ ppetatibus ignis. Pria accipit ex ignis officio. Secũda ex ipi⁹ auxilio. Tertia ex misterio. Quarta ex ei⁹ suffragio. Quita ex vñio. Sexta ex pdigio. Septia ex ei⁹ studio. ¶ Pmo igit manifestat dicta similitudinem ignis ⁊ abstinẽtie ipi⁹ ignis officius qõ ẽ triplex. Mã vtimur igne ad illuminãdũ abscõdita siue tenebrosa sic⁹ in lucernis accẽsis siue cãdelis: quoꝝ igneo ⁊ flãmeo lumie vtimur in nocte siue p viam ambulãdo. Vsa. l. Ambulate in lumine ignis vri ⁊c. siue ẽt i domo stãdo. Vsa. x. Ardebit q̃si ignis cõbustio ⁊ erit lumẽ israel in igne. Hec aũt illuminatio ignis vtuti abstinẽtie cõgruit inquãtũ p eã assequmur ꝯ tenebras ignorãtie lumẽ diuine sapiẽtie. Quod euidẽter appet triũ puerorũ exẽplo de qb⁹ dr Daniel. j. q̃ Balasar tollebat cibaria ⁊ vinũ pot⁹ eoꝝ: dabatq; eis legumina: ⁊ seqr. Deꝰ dedit pueris his sciaꝝ ⁊ disciplinã i oi libro ⁊ sapia. Et ita merito abstinẽtie acceperũt lumẽ scie merito ẽt abstinentie ifudit lumẽ reuelationis ꝓphetice sic̃ legit Daniel. x. vbi dr ex psona Daniel. Ego daniel lugebã triũ hebdomadaꝝ dieb⁹: panẽ desiderabilẽ nõ comedi: caro ⁊ vinũ nõ itroierũt i os meum: ꝫ nec vnguẽto vsus triũ hebdomadaꝝ dieb⁹. Postea subdit q̃ appuit ei angelus ⁊ dix̃ ei. Ex prio q̃ posuisti vt affligeres te i ꝓspcũ dei tui exaudita sũt vba tua: ⁊ ego veni pp sermões tuos ⁊c. Veni ãt vt docerẽ te q̃ ventura sint pplo tuo i nouissimis dieb⁹. Adhuc ẽt p abstinẽtiã carnis cõseruat refrigeriũ ⁊ lumẽ castitatis. vñ i. ꝑs. Expãdit nubẽ i. protectõez eoꝝ: ⁊ ignẽ vt luceret eis p noctẽ. Abstinẽtia eteni ẽ nubes protectõez ⁊ refrigeriũ ꝓtãs. Ꝫ estuz ꝓcupie carnalis: ⁊ ignis ẽt est lumẽ in nobis accẽdens vtutẽ castitatis. Et iõ Aug. in quodã sermõe dicit q̃ abstinẽtia teiunij libidis ardorẽ extinguit ⁊ castitatis lumen accendit. Secdo vtimur igne ad coquendũ. Beñ. xij. Coḝm⁹ eos igni: abstinentia ãt seruat nõ modicũ iteriorẽ decoctiõi cibi⁹ ẽt corpali: q: cib⁹ tpte assumptus a calore nãli q est in stõacho facilẽ cogitur ⁊ optime digerit. Econtra aũt ex nimio cibo vel potu calor ipe nãlis debilitatur vel extinguit: sicut vt⁹ vini ex nimia appõne aq̃. Debilitato aũt calore nõ fit decoctio vel digestio cibi: ꝫ putrescit cib⁹ ⁊ generãtur humores corrupti ⁊ febres putride vel podagre ⁊ hmõi. Et pp hoc tẽperãtia ꝓseruat bonã valitudinẽz

⁊ abstinẽtia pducit ad ipas. Vnde Eccli. xvij. dr q ⁊ q abstinens elt adiicet vitam. ¶ Tertio vtimur igne ad fabricádũ. Isa. liij. Ego creaui fabrũ fullãtẽ ⁊ igne prunas: ⁊ pferẽtẽ vas in op⁹ suũ. Sic ẽt p abstinẽtiá a voluptatib⁹ carnis nõ solũ gule: ſz etiá luxurie fabricat ⁊ ꝓpat vas dei qꝫ p hãc hõ efficit vt vas sanctificatuz ⁊ diuine gr̃e receptiuũ: vñ pr̃e Tessal. iiij. Abstineatis vos a fornicatione vt sciat vnusqsq; vestrũ vas suũ possidẽ i sanctificatiõe ⁊ honore. ¶ Secdo dicta silitudinem declarat ignis auxilliũ. Auxiliat. n. ignis hoib⁹ interdũ ad defensiõez ab hostibus: sic legit de Alexãdro q vũ eẽt in desertis idie: iuẽ stagnũ vbi bestie cõuenieb̃at ad potũ: ⁊ timeret ipe ⁊ sui nocte de insultu leonũ ⁊ aliaꝝ bestiaꝝ ferocũ fecit i circuitu exercit⁹ copiosos ignes accẽdi: vt esset eis ignis ũſi⁹ muro i circuitu ip⁹ꝝ. Vñ ẽt Zacha. ij. dr. Ego ero eis murus ignis i circuitu. Per ipz ẽt ignem arma crea ⁊ ferrea fabricãtur qb⁹ cõiter homines ad co: po⁹ defensiõez vl offensionem vtũtur. Vnde Apo. ix. Videos sedẽtes in equis hñtes loricas igneas Johánes se vidisse testat: ⁊ sic tela ignea noiat Apo. Et Mañ. ij. Dicit clype⁹ fortiũ ereus ignitus. Et hec oia abstinẽtie cõpetunt: que tanq̃ murus vl clype⁹ ab asperitatũ hostiũ nos defendit in insultibus: ⁊ hec est armatura sanctoꝝ contra tentatiões illorum, ꝓpter quod iter arma iusticie. Apostolus ieiunia nomiat. ij. Corinth. vj. Et xp̃s ad pugnã iturus hãc armaturã iduit. ſ. abstinentiã. Vnde Mat. iiij. Ductus est iesus in desertũ a spũ vt tentaretur a diabolo. Et cũ ieiunasset. xl. diebus ⁊. xl. noctibus: postea esurit. Et accedens tẽtator ait. Est enĩ ieiuniũ quasi igneũ telum quo pcussus inimic⁹ repellit: vñ Mat. ix. Hoc genus demoniꝝ non ejcitur nisi in oratiõe ⁊ ieiunio. ¶ Tertio declarat hãc silitudinez ignis misterium qõ est ad purgationẽ. Mã igne purgãtur metalla imo etiá peccata. ſ. in purgatorij igne: vñ Numeri. xxj. Quod põt trãsire p flãmas igne purgabitur. Sed sicut ignis purgat metalla sic abstinẽtia peccata: vñ Augu. in ꝑdicto sermone dicit qꝫ ieiuniuz purgat mentẽ sublevat animũ carnẽ subijcit ⁊ cor ꝓtritũ ⁊ hũiliatũ facit. Que oia manifesta sũt satꝭ exẽplo niniuitaꝝ. Jone. iij. Est ẽt misteriũ ad vidictá malefic⁹ꝝ non solũ i mũdo isto: ſz ẽt i iferno. Eccli. .vij. Vltia valde spiñ tuũ qñ vidicta carnis ipij ignis. Quod ẽt abstinẽtie ꝓpetit per quá ⁊ spũs hũiliat ſz illõ. ps. Hũiliabã i ieiunio aiaz meá ⁊ carnal⁹ delectatio ipij vidicáf: qꝫ pena abstinẽtie vidicat delectatiõez gule ⁊ luxurie. Vñ ⁊ ieiuniũ põit ps satisfactõis: qꝫ hõ p abstinẽtiá peti ꝓteriti p subtractiõez delectatõis recõpẽsat afflictionẽ ẽt addens ⁊ futura pcá ipedit cõ cupiscẽtiá ꝺbilitas. Et h ad rõnẽ ptinẽt satisfactõis: qꝫ sic dic̃ Aug. Satisfactio ẽ peꝝ cas excidẽ ⁊ coꝝ suggõmb⁹ ꝓsensuz ñ pbẽ. Quarto mãifestat dicta silitudinẽ ignis suffragiũ. Suffragabat. n. ignis antigt⁹ ⁊ añ legẽ ⁊ i lege mosayca ad ipetrãdũ qõ petebat a deo sine ex eo qꝫ sacrificia deũ depcãtia ignẽ ꝓsũebañ ſz illõ Leui. vj. Oẽ sacrificiũ sacerdotũ igne ꝓsũet siue ex eo qꝫ i signũ exaudition⁹ diuine ign̄ sup sacrificia deũ rogãtiũ ꝺcelo mittebat ſz illõ prio. Paralipom. xxj. Edificauit altare dño ⁊ obtulit holocausta ⁊ pacifica ⁊ inuocauit deũ ⁊ exaudiuit eũ in igne ꝺcelo sup altare holocausti. Et sic̃ hr̃ tno Regũ. xviij. vbi helias dic̃ ad ꝓphetas Baal. Inuocate noia deoꝝ vro⁹rũ: ⁊ ego inuocabo nomen dei mei ⁊ de⁹ qꝫ exaudierit p ignẽ ipe sit de⁹. Silr ergo abstinẽtia carnis multũ suffragat ofonibus nr̃is vt a deo exaudiam̃: pp qõ dixit angelus Thobie. xiij. qꝫ bona est oratio cũ ieiunio. Et phm Eſdre. viij. dr. Ieiunauimus ⁊ rogauim⁹ deũ nr̃z: ⁊ euenit nobis, ꝓspere. ¶ Quintũ qõ adhuc manifestat hãc cãdẽ silitudinez est ipi⁹ ignis dñi um. Interdũ. n. diuina vtute sic ignis ꝓdominat aq qꝫ eã imediate attingat: nec tñ attingat ab ea: ſz potiꝰ illã extinguat qõ est cõtra nãz ⁊ supra virtutẽ ignis: cũ dicat. Eccli. xlij. qꝫ ignẽ ardẽtẽ extinguit aq̃: ⁊ qꝫ tñ diuio miracło legit accedisse ſz illõ

Sapiētie.x vj. Qđ inqt mirabile erat aq̄ q̄ oia extiguit plus ignis valebat. ¶.j.co. ca. dicit quodā tpe in aqua supra virtutē ignis ardebat. Sic ergo ignis diuina ꝟtute ꝓsuebat hūore aq̄: ita ¶ nunc abstinētia diuia faciente gra ꝓsumit ¶ restringit fluxū ꝓcupiscētie: Eccl.xxxix. Vapor ignis vrit carnes.i. carnales ꝓcupiscētias annihilat ꝓsumit. Septio mā̄festat ūlr dictā sīlitudinē ipi⁹ ignis ꝓdigiū. Sic.n. erāt ꝓdigiū q̄ frigida aq̄ exurereť: sic etiā miraculū ē q̄ ignis ardēs refrigeret: qđ certe factū legim⁹i illis trib⁹ puer] q mīsi sūt i fornacē ignis a rege babylōis: qa dr Dan.iij. q̄ angel⁹ dñi descēdit cū azaria ¶ socijs ei⁹ i fornacē ¶ excussit flāmā ignis ō fornace: ¶ fecē mediū fornacis q̄si vētū roris flātē. ¶ nō tetigit eos oino ignis: neq; ꝓtristauit: neq; q̄cq̄ molestie intulit. Obi nota q̄ petōres si aliq̄ ieūare cogūt vl ex flāmate colē efficiūt ipatiētes ¶ sic icēdūt ira: vl spū accidie efficiūt tristes ¶ sic ꝓsumūt melācolia: vl ex prādij dilatiōe efficiūt esuriētes: ¶ sic famis afflictūt molestia. Sz scti viri q ex charitate ieūant: in sua abstinētia ad modum ignis puer⁹ receptūt rorē diuinū. i. refrigeriū gre: ¶ nec igne ipatiētie tāgūtur nec accidie spū ꝓtristāt: nec ēt famis esurie molestāt. ¶ Septimū q̄ vltio ōclarat ꝓdicta liktudo ē ignis ipi⁹ studiū. i. qō circa ignē p homies adhibet. Mā ignis ab hoib⁹ oleo inēdū succēdit lignis nutrit ¶ sub cinere reſuat. Oleū itaq; cū sit flābile igne succēdit ¶ nutrit: vñ dr Exo. xxxv. Quisqs vīm ē sapiēs veniat ¶ faciat qđ dñs impauit: ¶ mdelabrū ad luminaria sustētāda: vasa illi⁹ ¶ lucernas ¶ oleū ad nutriēnta ignū. Sic ät ipe ignis olei liqre fouet: ita q̄q; ¶ abstinētia oleo pietatis impinguat: Matth.vj. Tu cū ieunas vnge caput tuū. s. oleo pietatis: elemosinas facēdo. Greg. Illō ieuniū deꝰ approbat qđ añ eꝰ oc⁹ os man⁹ elemosinaꝝ leuat. Itē sūt liḡ ignis ꝓpriū nutrimētū: vñ Leuit.vj. Ignis i altari meo sp ardebit quē nutriet sacerdos subijciens ligna. Hec ligna sunt bona opa sine qb⁹ cēt ieuniū oino ipfectū: Joel.j. Sctificare ieunīū. Obi Grego. Jeiunū sctificare est adiunctis bonis opib⁹ dignā deo carnis abstinētiā exhibere. Itē videmus q̄ ignis ēt modic⁹ sub cinere ꝓseruat: Job xliij. Agā penitētiā in faulla ¶ cinere. Et tacit mētionē de faulla q: ēt faulla ignis i cinere ꝓseruat. ¶ sic cōseruat meritū ieunij i abscōsiōe ¶ detētiōe hūilitat]. vñ Matth.vj. Me videaris hoib⁹ ieunās. Sz pri tuo q̄ ē in abscōdito. Dñ ¶ in ꝓncipio ādrageſimal ieunij cinis sup capita ponit vt.s. cū abstinētia carnis tenē studeamus intus hūilitatem mentis.

¶ Capitulum ij.

Accidia assilat sātos. Mā saturn⁹ q ē infr septē planetas supm⁹ ē inferior ¶ infrigidatiu⁹ tarde icessiu⁹ ¶ fetuū mortificatiu⁹. Est ergo ꝓmo saturn⁹ frigidissim⁹ planeta: qō qđ ē Auerrois sup ō ce. ¶ mū. p accidens dicit esse. s. quia tarde mouet ¶ ideo caloꝛē nō excitat. Sed Auicēna ¶ alij cōit dicūt q̄ saturn⁹ ex nā sua hz infrigidare sicut ¶ mars calefacere. Sīlr ergo maxie accidia infrigidat corda. Mā reddit homīnē tardū ad motū boni opis p qđ. s. excitat ¶ cōseruat calor amoris: q: si opari desinerit iā amoꝛ nō ē sīc Grego. dicit. Habet ēt hz accidia. s. q̄ infrigidat cor ex ipa nā sua ex eo q̄ sm rōnē ꝓpriā opponit charitati q̄ ē calor aie vitalis. Et hec oppositio manifesta ē ipi⁹ charitatis effectu. Mā ꝓpri⁹ effect⁹ charitatis ē gaudiū de deo. Accidia aūt ē tristicia de bono spūali inctū est bonū diuinū. Dñ ps q̄ accidia ex ꝓpria rōne charitati ꝟsat. Sicut ergo ipa charitas aiam de deo inflāmat: sic ecōtrario accidia aiam de deo infrigidat. Dñ accidia ab accedine dr qa ea q̄ accidia sūt ēt frigida sūt. Itē saturnus ē tardissime incessiu⁹ ita q̄ null⁹ planeta ē ita tardi mot⁹. s. ꝓpter magnitudinē circuli sui: cui⁹ rotat⁹ siue reuolutio ꝓpt magnitudinē tardi⁹ pficit: qō ps specificādo in singulis. Mā luna q̄ est infima morat in q̄libet signo duob⁹ diebus ¶ sex

horis ⁊ in pisse cõplet cursũ suũ a pũcto vsq; ad pũctũ i. xxvj. dieb⁹ ⁊ octo horis. Alij tñ dicũt q; ipa lũa cursũ suũ i toto zodiaco quouisq; solẽ attingat perficit in xxviij. dieb⁹ cũ dimidio. Jn q̃libet eñ signo morat p duos dies ⁊ dimidiũ minus xx. minutis. Mercurius vo morat i quolibet signo p. xxviij. dies ⁊. vj. horas. et cõplet circulũ zodiaci in. ccccxxix. diebus. Ven⁹ aũt morat in signo p. xxix. dies. Jn zodiaco vo p. cccxl viij. dies. Sol morat i signo. xxx. dieb⁹. xix. horis. ⁊ semisse hore. Jn zodiaco vo. cccxlv. dieb⁹ ⁊ q̃dranteꝝ. vj. horis. Mars morat in signo per lx. dies ⁊. xxj. horis. Jn zodiaco vo p duos annos. Jupiter in signo p annũ. Jn zodiaco p. xij. annos. Alfraganus autem dña decimasexta dicit q; luna i circulo signoꝝ pficit cursũ in. xxxix. dieb⁹. ⁊. x). horj ⁊ dimidia: q̃rtali vm⁹ hore fere. Mercurius vo ⁊ ven⁹ ⁊ sol. cccxv. dieb⁹ ⁊ q̃rtali vm⁹ dieꝝ fere. Mars aũt in anno pfecto et. x. mẽsib⁹ ⁊. xvj. diebus ⁊ dimidia fere. Jupiter aũt in. xj. annis ⁊ quattuor mẽsib⁹ ⁊. xiij. dieb⁹. Saturnus aũt in. xxix. annis ⁊. v. mensibus ⁊. vj. dieb⁹. Et patet ex predictis q; mẽsis lunaris duob⁹ modis accipit: vno mõ p spacio tpis quo luna circuit zodiacũ ab vno pũcto exiẽs ⁊ rediẽs ad eundẽ: qõ sicut dictũ ẽ fit per xxvij. dies ⁊. viij. horas. Alio mõ cõiori accipit mensis lunaris p spacio quo luna semel accẽsa fuerit ⁊ redit ad eundez locũ siue accẽsionis: ꝫ cũ solẽ nõ inuenit: q; sol tã pceſſit p vnũ signũ ipa luna attigit solẽ spacio duoꝝ dieꝝ ⁊. iij. horarũ: ⁊ fm ꝫ mensis lunaris ꝓtinet. xxix. dies et xij. horas exceptis fractõnib⁹ supradictꝫ. Ex dictis manifeste patet q; saturn⁹ iter oẽs planetas tardi⁹ circulũ vel cursum cõplet. Sic accidia inter oĩa vitia mentẽ reddit pigrã in ope diuino ⁊ spũali siue nõ ichoãdo qõ cognoscit: sic a qbusdã dr q; accidia ẽ torpoꝝ mentis bona negligẽtis. Proponit eñ diabol⁹ añ mentẽ accidiosi difficultatẽ opis vt desperãs de labore nullo mõ audeat illũ inchoare: sicut patet pãpue de opib⁹ penitẽtie. Vñ ꝛ hoc Eccl. vj. sacra scriptura exhortat dicens: Subijce humeꝝ tuũ ⁊ porta illam ⁊ nõ accidieris in vinculis illi⁹: siue etiam bona inchoata nõ psequendo. Vnde qñq; diabol⁹ facit hoiem aliq̃ sup posse assumere vt postea ex nimietate põderꝝ ac tedios⁹ effect⁹ ea totalr cogat relinq̃re. vñ Aplus. ij. Corꝝ. ij. nõ vult q; penitens maiori absorbeat tristicia de pcõ ne sic eũ aggrauet nimietas tristicie vt eum retrahat a pnie ope. Hinc ẽ etiã q; diabolus illo pcipue tpe abstinentẽ de accidia tentat quo cũ fames ieiunij magis grauat. Scirca meridiẽ qñ iã incipiũt sentire ieiunãtes defectũ cibi ⁊ vigere ab eis b⁹ Isidꝰ Dñ dicit Cassian⁹ in. x. libro de institutis monachoꝝ: admirãde circa horã sextã monachũ ingetat vt q̃dã febris instruẽs tpe pstituto ardẽtissimos estus accẽsionũ suaꝝ solitis ac staturis horis aie inferẽs egrotãti. Hoc igit facit diabolus vt vel famis grauedine ieiuniũ dimittãt: vel vt ex accidia ⁊ impatiẽtia meritum ieiunij perdant. Item saturn⁹ est mortificatiuus fetuũ qui sub ei⁹ nascunt dominio. Hinc ẽ eñ vt dicũt astrologi q; pueri nati octauo mẽse nõ viuũt sed citi⁹ moriunt: ꝓptercꝫ q; octauo mense dominat eis saturn⁹ q; vtraq; qualitate sua frigida ⁊ ficca fetũ mortificat ⁊ extinguit. Jn precedentib⁹ eñ sex mensib⁹ quilibet planeta p ordinez dominat fetui suo mense. s. pmo mẽse saturn⁹: secũdo iupit⁹ tertio mars: quarto sol: quinto venus: sexto mercurius: septimo luna: octauo ãt mense saturni dominũ redit a capite: et nono dominium tenuit: et sic deinceps. Cũ nascẽs nono mẽse viuit ꝓpt oñũ tenuis qui fetũ suũ tpato calore refouet⁹ custodit. Similiter si nascat in principio decimi mensis põt esse natiuitas salubris et vitalis ꝓpter dominũ martis cuius calore ⁊ siccitate membra roborãtur nascẽtis. vñ fet⁹ caloris ⁊ siccitatis bñficio egredit tã robustus. Sicut ergo saturn⁹ extinguit ⁊ mortificat fetũ: sic accidia mortificat spiñ ⁊ tollit boni opis meritum. Vnde Aplus dicit. ij. ad Corinth. vij. q

¶ tristicia seculi morte opat q̄ nō ē nisi accidia. Cui⁹ mor⁹ si ad rōnē ptingat ita vt in fugā z horrorē z detestatōez boni q̄ ē fm deū ꝓsentiat carne ꝫ spīm̄ pualēte ovo ipm̄ spīm̄ suffocat z est petīm̄ mortale. Ex q̄ est mor⁹ accidie ꝓpē repugnātiam carnis ad spīm̄ in sola sensualitate n̄ hns rōnis ꝓsensū tūc nō extinguit spīm̄ z est veniale petīm̄. Vñ etiā in viris pfectis huius accidie tedīū aliq̄n inuenit. ¶ Scōo accidia assimilat igni: nā videm⁹ q̄ adustio ignis rē dulcē i amarā ꝟuertit: sicut cibi dulces z sapidi igne adusti nimiū efficiunt amari. Vñ etiā in corpe aīalis colera est amara q: est q̄dā superfluitas cibalis adusta z ideo deruat ad fel z recipit in ei⁹ cāstula. Aq̄ etiā colata p cineres efficit amara ex eo q̄ cinis inixt⁹ alicui⁹ rei sez ligni reliquia est adusta. Patet igit q̄ vstio ignis dulce in amar ꝟuertit. Hoc igit accidie cōpetit q̄ dum q̄dā tristicie febre palatū aie inficit sp̄ aliū delinar dulcedinē in amaritudinem ꝓuertit. vñ fm Ysido. in li. de sum. bo. Ex ipa tristicia accidie nascūt rancor z amaritudo anie. vñ Isa. v. Vę q̄ dicitis bonū malū tē. ¶ Tertio accidia assimilat aeri. Aer em̄ est tā mobilis q̄ oi impellenti z subintrāti statim aptē z cedit. Vñ aer a vapor⁹ terrēis. i. a ventis impellit: vapor⁹ aq̄is. i. nubib⁹ replet z flāmeis ignitiōib⁹ nōnunq̄ i sūmo succendit. Que satis etiā accidie congruūt. Hā accidia sicut dicit Ysiō. ociositatē z sōnolentiā generat. Dum aūt ania sōnolenta z ociosa pigrescit oi prorsus temptationū impulsui facilīme aperitur z cedit. Hā oīm cogitationū malar z temptationū inutiliū sentina receptiua ē ocium. Et hinc est q̄ accidiosus z piger velut quidā mobilis aer ipellit a vento superbie: replet aqs luxurie: succēdit igne auaricie. ¶ Quarto accidia assimilat pruine: ꝓpter q̄ tuor: Prio rōne ogelabilitat]: qa pruina est vapor ogelat⁹ in medio interstitio aeris p frigiditate loci: tpis in qb⁹ nō ēt aliqua ps caloris: vt Aristo. dicit. Sic etiam p accidie virtū dū calor charitatis extinguit: quodāmodo ipa aia frigescit z ogelat. Vñ sup illud ps. Pertransiit mor⁹ eor in pruina. dicit glo. q: pruina est vitiū quo charitas primi fulticie tenebus quasi nocturno tpe frigore congelascit. Secūdo ratōe rigiditatis. Est em̄ pruina dura z ꝓpter magnā frigiditatez etiā rigiditatē inducit. Hā frigus aggregat ptes vaporis z ptrahit z pruine substantiā durā reddit. Ex numa aūt frigiditate canescit vel albescit z rigiditatem in ea re que ab ea tangit inducit. Sic accidiosus p frigus accidie efficit durus z rigidus vt nō moueat neq; flectat ad bene opandū. Exo. xv. Obriguerūt oēs habitatores chanaan. z sequit: Fiant imobiles quasi lapis. ps. Factus sū sicut vter in pruina: q: sicut dicit glo. nulli liquori aptus est. z sic accidiosus nulli opi. Tertio rōne marciditatis: q: herbas z flores sup quos pruina cadit marcidos reddit z adurit. Sic etiā accidia omēs virtutes aie z mēbra corpis p ociū z pigriciā q̄mmodo marcescere facit. Et q: etiā tristiciā spūs accidia inducit humorē de venis in aia exurit sicut exiccat z ꝓsumitur humor aduste rei. Hā spūs tristis exiccat ossa: vt dr ꝓuerb. xvij. Et sic patet q̄ accidiosus z piger dū paruū laborem vel incōmodū refugit maximū dānū incurrit fm illud Job. vj. Qui timēt pruinā irruet sup eos nix. Quarto rōne rorationis: q: pruina radijs solis tacta subito euanescit z in rorem reddit. Pruina em̄ nihil aliud est q̄ ros ogelatus vt dicit Beda. Hā pruina est ex vapore rorido q̄ ogelat anteq̄ ex ipo resoluat aqua. Sic interdū aia rorida. i. gra spūali pfusa accidie gelu inuadit z torpescit: sed rursum calore solis. i. feruore spūsci tacta in rorē gre reddit z in humorē deuotionis liqscit. Hā dū aia se in accidiā cecidit se ꝓsiderat sementipam ꝓ humilitatez minuit z vilificat z q̄si dolore tundēs z penitens sollicitat: ita vt sicut nūc fuit frig⁹ pruine. i. accidie ita crescat z abūdet i ipa feruor gre. vñ Exo. xvj. dicit de rore q̄ mane ros iacuit p circūitū castror. z subdit q: appuit minutū quasi pilo tusum i

similitudinē p:unē.

Cap'm iij.

Actiua vita assimilat lune p̄ pter ꝓfectuo:. ꝓio ꝓpt̄ officiū. Mā lune officiū ē in ferioꝛa disponere. s. terre stria:⁊ ꝫ ꝓpetit ei ex trib⁹ T ꝓimo ex vicinitate q: ca q̄ nō multū distāt efficaci⁹ mouet: luna aūt ꝓpinquoꝛ est istis inferioꝛib⁹ q̄ aliq̄ aliud celeste coꝛp⁹ ⁊ ꝛō efficaci⁹ agit in eo. T Scōo ex virtuositate: q: cū sit infima ꝓgregate sūt in ea oēs vtutes monetiū supioꝛ. Vñ ex sua vtute mouet oia humida: ⁊ ex lumine a sole mutuato q̄n q̄dā scōs sol bricuiter agit ⁊ explicat in istis inferioꝛib⁹ opatiōes solis. Et dico breuiter q: qō sol facit in anno ſm variatiōez hūoꝛis ⁊ caloꝛis luna facit in mēse. T Tertia causa ē ex materialitate: q: vt tactū ē. s. ca. j. luna vt dicit Aristo. est q̄s terrestris nature. i. corpulēte ⁊ mālis. Vñ ꝓpter ꝓximitatē terrestria magis variat q̄ aliq̄ celestiuꝫ coꝛpoꝛ. Sic etiā vita actuoꝛ ē circa terrena ⁊ tpalia oꝛdināda ⁊ disponēda. Et sicut ex dictis colligit luna respectu terrestriū hꝫ vicinitatē: virtuositatē: celeritatē ⁊ mālitatē: q̄ oia cōpetūt actiuis qa scz ꝓmo debēt esse indigētib⁹ vicini siue ꝓximi p cōpassiōem: Lu. x. Quis tibi vicē ꝓxim⁹ fuisse illi q incidit i latrones: At ille ait: Qui fecit misēdiam in illum. T Scōo debēt esse supioꝛ vtutib⁹ pleni p imitationē: q: seq debēt vestigia sctoꝛ: ꝑcipue in laboꝛādo ⁊ patiēter tolerādo: Jaco. v. Exēplū accipite fres exit⁹ mali ⁊ lōganimitatis laboꝛis ⁊ patiētie p̄ pphetas ꝛc. Tertio debent esse festini p subleuatiōis celeritatē: ꝓuerb. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere cras dabo tibi cū statiꝫ possis dare. Et Eccj. iiij. Ne ꝓtrahas datū angustianti ꝛc. T Quarto illi debēt actiue vite ꝑcipuis ministrijs deputari q̄ sunt magis māles ⁊ grossi et ad ꝓtēplatiōem minus idonei: Ephe. vj. Secularia iudicia si habueritis: ꝓtempti bules q̄ sunt in eccl̄ia illos ꝓstituite ad iudicandū. Scōo actiua vita assimilat lune p̄ pter dominiū. nā luna specialiter macula habita humidis dominat ⁊ significat sup ea vt sup pluuiā ⁊ aquaꝫ inundationes. Dicit cm̄ Beda q: qñ luna apparēs in sūmo corniculo suo maculis qbusdā nigrescit pluuiosum mēsis ꝓtendit exoꝛ diū. Itē dicit Messallat q: si eclipsis lūe fuerit in signis aq̄ticis q̄ sunt tria. s. scoꝛpio: cancer ⁊ pisces nimiā significat abūdantiā pluuiaꝫ. Itē ꝓpter humiditatis dominū significat spāliter luna sup cerebꝝ sicut sol sup coꝛ. Ita actiuus bonus cōpassiōe plen⁹ affluit abūdātia humoꝛ et pluuiaꝫ. i. abundātiā lachrymaꝫ iplēs illud Ecc̄. viij. Ne desis ploꝛātib⁹ in cōsolatione ⁊ cū lugentib⁹ ambula. Sic cm̄ faciebat Job q̄ dicebat: Flebā quōdā super eo q̄ afflict⁹ erat ⁊ cōpatiebat̄ anima mea paupi: Job. xxx. T Tertio actiua vita assimilat lune ꝓpter aspectū: q: s. luna crescens vel decrescens in lumine q̄ñq; aspicientib⁹ apparet arcualis: quandoq; circularis: sic bon⁹ actiuus ad vtrūq; statum debet se habere: Philippē. iiij. Scio abūdare: ecce luna crescēs: ⁊ penuriā pati: ecce luna decrescēs: Tob. iiij. Si mltū tibi fuerit abūdāter tribue: ecce augmentū: si exiguū tibi fuerit libēter illō exiguum ipartiri stude: ecce lune decremētuꝫ. Sz tūc actiu⁹ ē arcualis q̄n se ꝓximo p mi sericoꝛdiā flectit siue pcēdo siue cōpatiēdo. Tūc aūt ē circularis q̄n postq̄ ad exterioꝛa exiuit se ad semetipm̄ interi⁹ sollicite reducit. Tal'cm̄ ē circulatio ab eodē in idē: Ezech. j. Ajalia ibāt ⁊ reuertebāt. T Quarto assimilat actiua vita lune p̄ pter multiplicitatē noim. hꝫ em̄ lūa tria noia ſm poetas. nā vocabat ꝓserpia eo q̄ semimb⁹ q̄ iaciunt̄ terra dr esse dea. Vñ dr q: qñ luna ꝑmo incendit optimū est semina tacere: q: tūc virtutes planetaꝫ colligat q̄s inferioꝛib⁹ influit. In hoc aūt exēplo colligit q: actiue vite ꝓgruit clemosinaꝫ semina iacere ex qb⁹ si abundāter spargātur copiosus fructus colligit celestiū ꝑmioꝛ: ⁊ ecōtrario si iaciūtur auare ſm illud. ij. Coꝛ. ix. Qui parce seminat parce ⁊ meret. Vel ꝫ q: luna semi-

na fouet oñdit q̄ illi q̄ actiue vite deser
uiũt pcipue debẽt assistẽ seminãtib⁹ vbũ
dei. Nã q̄b⁹ rectpiunt spũalia debẽt re
pendi tpalia. Vñ Apo. j. Corinth. ix. Si
spũalia vob̄ seiauim⁹ nó est magnũ si car
nalia vra metam⁹. Itẽ luna vocabat dia
na. i. dea siluaꝝ ⁊ nemoꝝ: q̄ feris de no
cte pascua q̄rẽtib⁹ i nemoribꝫ luis bñficiũ
admistrat. Et tõ gẽtiles vocauerũt lunã
deã venatoꝝ: q̄ venatio fit in siluis: ppt
q̄ diana cũ arcu depingebãt eo q̄ vena
tores arcubus vtebãtur. Et ex hoc acci
pitur q̄ q̄ vite actiue deseruiunt pcipue
subuenire debẽt solitariaꝫ vitam ducẽ
tibus: vt nõ oporteat eos ppter victum
querendũ vagari ⁊ a sua solitudine exi
re. In cuius rei exẽplum xps populũ in
solitudine pauit. Mat. ix. ¶ Itẽ luna vo
cabat lucina: vñ p sincopã dĩ luna: de q̄
Virg. Casta lucina cẽ. Nã antiqtus cole
batur a vginib⁹ ⁊ seruãtibus castitatem.
Ex quo ẽt colligit q̄ pcipue meritorius
est per actiuã vitã seruire ⁊ subuenire sa
cris vginibus ⁊ monialib⁹ caste viuẽtib⁹
ne pp victũ cogant exire ⁊ a suis claustr⁊
discurrere. Itez actiua vita assimilat colli. p
mo pp ordinẽ positatis. Est. n. coll⁹ pes
mõtis. Nã p colles ascendim⁹ ad mõtem
q̄. s. p vitã actiuã ad cõtẽplatiuã venim⁹
Jacob. n. post lyc cõubiũ p quaꝫ actiua
vita signat ad Rachel puenit ãplexus p
quã cõtẽplatiue vite formositas figurat.
Scõo pp fructũ suauitatẽ: abũdãt. n. in
collib⁹ sani ⁊ sapidi fruct⁹: pp ꝫ q̄ colles
plus q̄ valles solarib⁹ radijs patẽt: ẽt ce
lesti ibre ⁊ rore abũdãti⁹ madẽt. Sic abũ
dãt actiue hoies fructib⁹ meritoꝝ. Mag
gna. n. sic Greg. dic̃ sũt actiue vite meri
ta q̄ sũt vt fruct⁹ sani pp itẽtois sinceritã
tẽ. Nõ sũt. n. fructꝰ corrupti: vt opa hy
pocritaꝝ. Itẽ sũt fruct⁹ sapidi p charitatẽ
suauitatẽ. Jpi. n. sẽ q̄ radijs sol. i. doctri
nis ⁊ exẽplis xpi illustrãtur ⁊ q̄ rore cele
stis gre abũdãti⁹ pfũdunt. ¶ Tertio pp
gramiñ salubritatẽ. Sũt. n. sic Cõstãtin⁹
dic̃ i collib⁹ salubria gẽmina siue herbe pp
aer⁊ sũtilitatẽ ⁊ puritatẽ. Hec gẽmina vi
rẽtia sẽ vtutũ multaꝝ exẽpla q̄ i actuis
vir⁊ ꝓspicim⁹ valde ad imitãdũ salubria:
hñt. n. puritatẽ aeris. i. mũdicĩa cordis: ⁊
ẽt sũtilitatẽ. s. discretõis. ¶ Itẽ actiua vi
ta q̄ misericordie itẽdit opib⁹ assistãri pt
mõti garizis. Nã garizis vt dic̃ Hie. mõs
est iuxta hiericho cui ex aduerso ẽ mõs
Ebal. In his duob⁹ mõtib⁹ maledictões
⁊ bñdictões pplo istãti trã. pmissiõis. pr
mulgate sẽ: vt p bñdictões. pmouẽnt ad
bonũ: ⁊ p maledictões retraherent a ma
lo. Vñ ser trib⁹ in garizim. pmulgabãt bñ
dictiões ⁊ ser alie in Ebal maledictiões.
¶ Modus ergo garizim ex quo bñdictio
nes. pmulgãtur meritũ est opeꝝ miseri
cordie que ad vitã actiuã pertinent. Vñ
in diẽ iudicij benedicti pronũciabũtur a
christo: sm illud Mat. xxv. Venite bene
dicti cẽ. Et cõgrue ser tribus erãt que be
nedictiones pronunciabãt: q̄ misericor
die opera ser ibidẽ a christo cõputãtur
ppter que electi dei paternã benedictio
nem merenẽ. Esuriui inq̄t ⁊ dedistis mi
hi mãducare: sitiui ⁊ dedistis mihi bibẽ:
hospes erã ⁊ collegistis me: nudus ⁊ co
opuistis me: infirm⁹ ⁊ visitastis me: i carcẽ
erã ⁊ venistis ad me. Econtra aũt mons
Ebal ex quo, pnũciate sũt maledictões si
gnat auariciã ⁊ crudelitatẽ ipiorꝫ q̄ opa
misericordie subtraxerũt quib⁹. s. iudex
dicit. Itẽ maledicti cẽ.

¶ Capitulum quartum.

Amor est multiplex. s. spi
ritualis carnal⁊ tpalis ⁊ cõ
munis. Amor aũt spũalis
. s. charitas assimilat veneri
q̄ est planeta celestis. Vñ ⁊
a paganis dea dicebatur
amoris ex eo q̄ icitat ad amãdũ. Dic̃ aũt
Ptolome⁹ q̄ sub venẽ ꝓtinet via amor
amicitia ⁊ pegrin⁹: ⁊ signãt lucrũ ⁊ gaudi
um: q̄ oia cõueniũt amori charitatẽ. Nã
ipa charitas via ẽ q̄ ad celestia gradimur
amor q̄ deo ꝓnectimur: amicitia q̄ simul
ꝓfitemur. Itẽ ipa ẽ bacul⁹ pegrinãtiũ: lu
crũ negociatiũ ⁊ gaudiũ deo fruẽtiũ. Itẽ
amor spũal⁊ assimilat caliditati ire. Abũdat
eni sic amor diuinus in aia sicut calor in
terra. s. ex tribus sm q̄ ex trib⁹ ꝓtingit q̄

Terminus
June Luci
nai fer
opem obs
tro.

vna terra fit calidior altera. Prio quidē ex radijs ꝙ sol multiplicatōe. Sol. n. plus oibꝫ coꝛpibꝫ celestibꝫ emittit fortes radios pp suā magnitudinē coꝛpis ⁊ spūalitu dinē magis fortē materiā hūtē ⁊ lumē magis calidū: ⁊ qᵘ ipe nāle mouet sphera ignis sicut sphera stellaꝝ mouet terrā: ⁊ sphera lune mouet aquā: ⁊ sphera aliorꝝ quinqꝫ planetaꝝ mouet aeres. Et ideo radij sol' maxie calefaciūt vbi multiplicātur vel reflectūtur. Quasi ät radij solis sunt exēpla saluatoris q̄. s. nos illūmät p instructionē: q: ois xpi actio nra ē instructio vt dicit Apo. i. Inflamāt p imitationē. Vñ apo. Eph. v. Ambulate in dilectiōe sicut ⁊ xps dilexit nos. Sicut ergo abūdat calor i terra ex radijs solis multiplicatiōe: ita ⁊ feruor amoris i aia ex exēplo xpi ispectiōe ⁊ imitatiōe. Secūdo vna regio siue terra calidior ē altera ex vēti flatōe. Mā q: vēt' austral' calidus ē: aglonaris vo fridus: iō loc' australi vēto expositꝰ calidior ē ꝙ aglonari aptus. Quasi ät auster calefaciēs ⁊ pturbās aerē ē spūssanctꝰ. de q̄ dr. Abachuc. iij. De' ab austro veniet: q: aiaz fortꝫ cōmotiōes ⁊ calefacit p dilectōez ⁊ pturbat ad cōpūctōez. Job. xxx viij. Mone vestimenta tua calida sunt cū pflata fuerit tra austro. Tertio quoqꝫ vna tra vl' locꝰ calidior ē ꝙ alꝰ ex loci situatōe. Mā tra q̄ ē vicinior mari meridionali ē calidior ꝙ tra q̄ ē vicina aglonari. Silr ille q familiarior ⁊ ppinquior est hōi scō feruentior fit ⁊ melior ꝙ ille q cū petōre q̄uersat: nā vita scōꝝ ē vt mare meridianū. Mare qdē ē cū amaricatur meroze. Ezechiel. xij. Abij amarꝰ in idignatiōe spūs mei. Sz meridianū est cū adurunt amore. Eccli. xliij. In meridiano exurūt trā. Peccatoꝛ ät est vt mare aglonare. Mare qdē pp ingetudinē coꝛdis. Ysa. lvij. Impij q̄si mare feruēs qō gescere nō pōt: ꝭ aglonare est pp subiectionē demonis. Est. n. petōr subiectꝰ diabolo ⁊ obedit ei q̄ dixit Ysa. xliij. Sedebo in mōte testamēti in lateribus aglonis: ascēdā sup altitudinē nubium ⁊ ero sīlis altissimo. ps. Ab aglone ⁊ mari ⁊c. ¶ Sz ē notādū ꝙ astrologi ponūt tres alias cās: quare quasdā regiōes ⁊ terras dicūt calidissimas esse. Vna ē ex solis approximatiōe que ē ex breuitate diametri. Vñ pp imēsitatē caloris terra illa ē inhabitabil' vltra eqnoctialē: qō dicūt pp eccētricitatē sphere sol'. Et hoc ptinet ad xpi icarnatiōez quādo. s. ipse sol iusticie nobis maxie approximquauerat diametro nostre nāe se induens. Vñ ibi erat breuiata maxima distantia q̄ erat inter nos ⁊ deū ⁊ ibi apparuit breuitas diametri: q: fuit verbū abbreuiatū in carne ⁊ hec ppinquitas solis. i. xpi multū debz nos ad eius amorē inflāmare Apo. Ro. xiij. nūc ppior est nostra salus ꝙ cū credidim⁹ ⁊c. ¶ Secūda cā ē ex sol' māsione vt in pncipio capricorni: ⁊ i pncipio cācri vbi pp recuruationē Zodiaci sol vr stare in eodē loco. Tūc. n. Zodiacꝰ girās mimmā ptē variat ò circulo eqnoctiali ꝙ sol q̄si vr stare pp qō calor ꝓfortat i locis sup positis ill' gradibus: ⁊ h cā refert ad xpi passiōez: tūc. n. verꝰ sol stetit imobil' cruci. s. affixꝰ: ⁊ h xpi māsio fuit i duobꝰ solstitijs: q:. s. i affixio duplr fcā fuit. i. ex pte supiori i māb⁹. ⁊ ex pte inferiori i pedib⁹. Vñ h affixio ⁊ māsio xpi i cruce sup oia dz i nob calorē amoris accēdēte: ita vt aia nra liq̄scat i lachrimis. Exo. xvj. Cū incaluisset sol liq̄febat. s. māna. i. mēt dulcedine duotōis plena. Tertia cā ex sol' oppōne. s. q̄n ē oppō solis ad cheuit capitū: vt sub cācro vbi sol nō declinat a capitib⁹: ⁊ h refert ad xpi resurrectōez vl' ascēsionē vbi sol xpi supposit' appuit oib⁹ capitib⁹ p ptātē ⁊ auctoritatē: vñ dr. Data ē mihi ois ptās in celo ⁊ in tra. Itē fuit supposit⁹ oium capitib⁹ etiā loco in ascēsione cū ascēdit sup oēs choros celoꝝ: vbi etiā nunq̄ amplī declinare pt p mortē ⁊ iō amplī' a capitib⁹. i. aplis q fuerūt capita fidelū. i. pncipes nō declinabit vlterī⁹ sicut ipe dixit. Mat. xxviij. Ecce ego vobiscū sū oib⁹ diēb⁹ vsq; ad ꝙsūmatiōez seculi q̄ oia vñt nos i amore xpi accēdē. s. ⁊ icarnatōis ꝓpigtas ⁊ affixiōis acerbitas ⁊ exaltationis dignitas. ¶ Itē amatoꝛes

assimilatur terre: que q̃uis sit frigida ꝫ nã̄ suã: tamẽ intra se ignẽ tenet inclusũ. Sic amatores dei q̃uis sint fridi circa tpalia. i. negligẽtes ⁊ contẽnẽtes ea: intus tñ circa deũ ⁊ spũalia sũt ignei ⁊ feruẽtes. ꝫs. Ignẽ ꝏburẽtes in terra ipoꝝ. Hic est ignis spũalis cõburẽs ⁊ cõsumẽs petã de quo Lu. xij. Ignẽ veni mittere i terra ⁊c. Itẽ amor spũalis sic̃ est ignitioni vaporis q̃ sepius appet i aere. Sũt. n. decẽ modi talis ignitõis repũtates decẽ effect⁹ diuini ⁊ spũalis amoris. Pria. n. ip: essionũ taliũ vocat colũna siue ignis ꝑpendicularis. Hec. n. ẽ qdã ignis q iterdũ appet in supiori regiõe aeris ad modũ colũne piramidal ꝫs latitudinẽ ifertius ⁊ supi⁹tẽdẽs in acumẽ. Et rõ est q: generat ex vapore multũ sicco ⁊ calido. Vñ trãsit in duas regiões aeris. s. ifimã ⁊ mediã: q: frig⁹ eaꝝ nõ ꝑt ꝙuertẽ ipm: ⁊ iõ trãsit ad regionẽ supiemã: ⁊ q: talis vapor est incẽsus ꝫs iferi⁹ multas ptes terrestres dilatabiles: nõ iferi⁹ in basi de necessitate dilatat: ⁊ q: terrestre abũdãs repugnat elevatõi ⁊ cõsistati aliaꝝ ptiũ: ⁊ calidũ itez dirigẽs dilatat i reficiẽdo plus calidũ: cõtinue plus ⁊ plus tẽdit i acutũ. Vñ efficit sicut deũ est vt colũna piramidalis: ⁊ ꝑ lõgitudinẽ vt de supiori õmissũ sicut ꝑpendiculũ q̃ iferi⁹ ꝫ massaꝝ ⁊ cõtinue vsq; ad sublime conũ. Ju ꝫ igit ꝙ talis colũna supi⁹ est acuta cũ acuti sit penetrare ꝫ ꝙ repũtat, ꝑtiũ effectũ amoris: qui est penetrare ad ultima. ꝑpenetrat eni amãs vsq; ad iteriora amati: ⁊ iõ de spũsancto q est diuin⁹ amor dicit Apo. j. Corinth. ij. ꝙ scrutat, ꝑfũda dei. Itẽ in ꝫ ꝙ talis vapor ꝑmã ⁊ scẽaꝝ regionẽ aeris trãscendit ⁊ in trã se figit repũtat sub limitatẽ amoris spũalis. Sũt. n. q̃si tres regiões: mũdus: ifern⁹: ⁊ celũ. Quidã igitur hoies sũt q videnꝫ deũ diligẽ solum ꝑ tpalia bona: ⁊ isti sũt in regiõe infima. Quidã vo diligũt deũ vt euadãt eterna supplicia: ⁊ isti sũt i regiõe media. Quidã diligũt deũ ꝑ celestia ꝑmia siue ꝑ seipꝝ q: ipse erit merces nr̃a: ⁊ isti sũt i regiõe suꝑma. Vñ isti hñt ignẽ sublimẽ. i. amorem excellẽtẽ. Itẽ i eo ꝙ talꝫ pyramis supi⁹ se restringit: repũtat amores ꝑfectos. Nã ꝫ amor sctꝰ iferi⁹ erga, primos dilatat supi⁹: tñ in deũ se totũ restringit ⁊ vnit: q: qegd ꝫ iferi⁹ amant solũ ꝑ deũ amãt. Itẽ ꝫ eo ꝙ talꝫ colũna nõ est breuis: ꝫ lõgitudinẽ ꝫs signat diuturnitatẽ amoris ꝓtinuitatẽ. Nã oi tpe diligit q amic⁹ est vt dr̃ Eccle. xvij. Scõa, ip: essio ignea vocat lãcea: q̃ ẽ qdã ignis lõg⁹ sbtil⁹ in altũ erect⁹. Est. n. ex vapore multũ sicco ⁊ calido ⁊ ieçtr calido ⁊ sbtil. ꝫ sbter nõ hñs multa trestria q̃ dilatari possint. Vñ ꝑ lõgũ sbtile qõ ꝑtẽdit figure vocat lãcea: ⁊ stat erecta acumẽ hñs supra se siẽ ignis ꝑpẽdicularis. Hinc ergo ꝓpetit alius effect⁹ amoris q ẽ vulnerare: lãcea. n. hoies ad vulnerãdũ vtunt. Daniel. xij. Erãt ãbo vulnerati amore ei⁹. Hoc vulnus amoris est fortis penetratio cordis. Hec igit fuit lãcea q cor xpi vulneravit: sigdez ipe vulnerat⁹ é ꝑ iniqtates nr̃as qõ totũ fecit amor. Vide ergo ꝙ xps ex charitate vulnerat. Vide etiã ꝙ ⁊ nos a deo ex charitate vulneramur ⁊ flagellis plerũq; ꝑcutimur: ipe. n. vulnerat ⁊ medet: q: s. ei⁹ vulnera no sẽ ad occidẽdũ ꝫ poti⁹ ad sanãdũ: ⁊ iõ meliora sẽ vulnera diligẽtis. s. xpi q̃ fraudulẽta oscula. s. blãdiñta odiẽtis. s. diaboli vl̃ mũdi. Tertia ip: essio vocat cãdela ardẽs: ꝫ ẽ. n. flãma q̃dã q̃ qñ appet i aere vl̃ q̃si rotũda ⁊ spherica. Fit. n. ex vapore multũ calido ⁊ sicco: q ẽ eçlir subtilis ⁊ bñ tenuis: eçlir aptꝰ iflãmatõi q̃ eçlr ascẽdit i oib⁹ ptib⁹ ⁊ ẽ eçlr disgregabil⁹ calore i oẽs ptẽ dimẽsionis: ⁊ sic efficit latũ q̃si rotũdũ natãs i suꝑficie aeris. Vñ ꝫ sit latũ i suꝑficie: tñ vl̃ rotũdũ ⁊ sphericũ ꝑ lõgingtatẽ nisi visus. Hic ẽ tert⁹ effect⁹ amoris. s. iflãmare ⁊ ardẽ. Cãti. vij. Fortis ẽ vt mors dilectio dura vt ignis emulatio: lãpades ei⁹ lãpades ignis atq; flãmaꝝ. Talẽ ardorẽ hẽbat Johãnes baptista de q̃ dñs dixit Johãnis. v. Ille erat lucerna ardẽs ⁊ lucẽs. Tal⁹ ardor amoris eleuat aiaz ad cul mẽ ꝑfectois Vñ ⁊ figurã ꝑtẽdit circulare ⁊ sphericã q̃ sm philosophũ é ꝑfectis

ſima figura ꝛ. Et ꝛ̄ charitas ab ap̄lo dr̄ vinculū pfectōis. Coloſen. iij. ¶ Quarta ip̄reſſio ſiue ignitio vocat aſub aſcēdēs: fit. n. ex vapore aſſ̄eſo eq̄lr ſubtili. Sz cū extēdit ad ꝓtē vnā ꝑt̄ i aliā. Aliq̄n ät ē vapor eq̄lr ſubtil: ſz nō ē bñ cōtinu⁹ nec adherēs ſibi: ſz vna ps ei⁹ aliquātulus ē diſtās ab alia: ⁊ tunc vr aſub aſcēdē poſt aſub ſiē ſi eleuarenḳ ſcintile de fornace. Hic ē ꝯrt⁹ effect⁹ amoris. ſ. eleuare. Facit eni aſcēdere aiam p profectū virtutū: ſz iſte mot⁹ ſiue, pfect⁹ in feruēriore⁹ eſt cōtinuus: in tepidiore⁹ eſt diſcōtinu⁹ ⁊ q̄n per tēpora frequēter iterrupt⁹. ꝑs. Jbūt de virtute in virtutē. ¶ Quinta ignitio vocatur ignis duiſus. Hec eni generat ex vapore nō vehemēter calido ⁊ ſicco: ⁊ ꝛ̄ nō pōt trāſire mediā regionē aeris: q: frigidiſſima: ⁊ h̄ vapor eſt diſgregat⁹ ꝙpter calorē quē hz quādo occurrit in aere inferiori frigida nubes fugiēdo cōfricat partē ad partē: ⁊ ex cōfricatiōe in flāmatur: ⁊ q: diſgregate ſūt ꝑtes vr diuiſus ignis: ⁊ q: fugit nubē frigidā tāgēte ſe: ꝛ̄ videt diſgregatim egredi: velut ſi ſtuppa exſuſcē ex cāna. Hic aūt eſt alius effectus amoris. ſ. ſepare. Illi. n. qui ſunt in amore nō multū feruētes nec multū elenati in ſpū debēt ſe ſepare a vicijs: fugiēdo quātuz poſſint occaſiōes peccatorū: ⁊ tales ſē multi ſeculares boni quos amor dei facit fugere nubē, frigidā. i. malicia carnis vel peccati. In eis aūt licz ſit ignis amoris: eſt tñ quodāmō diuiſus ꝑ pter miſtā ꝛ̄ rex curas ⁊ ſollicitudines ēs illos hēre oz. ¶ Sexta ip̄reſſio vocat cā dela deſcēdēs. Hec. n. ē ex vapore ſiḷr nō multo calido ⁊ ſicco nec penetrare valēte mediā regionē. Eſt tñ tal⁹ vapor bñ cōtinu⁹ ⁊ expulſus ex frida nube tangēte ⁊ eſt modicus: ſz bñ, cōpact⁹ nec mult⁹: ſed cōtinue cadit: ſed nō diuidit: ⁊ pp cōtinuum caſū vr quaſi ſtella cadēs. Hic ē alius effect⁹ amoris. ſ. hūiliare. Mā hz i ſanctis dei ſit amor dei cōtinuus tñ q̄n tāgunt a tētatione carnis vel mūdi vel diaboli timentes ſe nō eſſe cōpactos bñ. i. firmos bene: ⁊ reputātes ſe modicos. i. nō multe virtutis humiliank ⁊ deprimūt ſeipſos. Michilomin⁹ tamē ſemp cōtinuāt q̄ bñ inceperūt. Aliq̄n tamē ꝑ cōtinuos ipul ſus tribulationū vel tētationū ip̄ſis q̄ſi videt timendo ⁊ dubitādo q: q̄ſi a deo ceciderūt: qđ totū pertinet ad eoruz humilitatē ad quā amor dei eos inclinat. ¶ Septima ignitio vocat lumē ꝑcedens. Hec eſt ex vapore cōtinuo calido ⁊ ſicco ⁊ bñ continuo: in quo eſt multa materia cōglobata ⁊ fortis: cui mhil i aere obuiat ſ; accēdit ex cōfricatiōe ſui: ⁊ ſtat q̄ñq; in aere: ⁊ hoc ē qđ vocāt hi qui diſcurrūt de nocte lumē ꝑcedēs. Hic eſt ali⁹ charitatis effect⁹. ſ. deducēdo illuminare qđ eſt nobis neceſſariū in via tenebroſa huius mūdi. Vñ diuinus amor figurat⁹ eſt in illa colūna ignis que populū dei ꝑcedebat de nocte: ⁊ de quo ēt in. ꝑs. dr̄. Expādit nubē in protectionē eorum ignez vt luceret eis p noctē. Et i eodē. Eduxit eos in nube diei ⁊ tota nocte illuminatione ignis. ¶ Octaua ignitio vocat vulgo ſtella cadēs: ſz a philoſophis aſub deſcendēs. Hec eni aſub deſcēdens: ē ex vapore cōſimili ſicut lumen ꝑcedens: cui tamen occurrit aliquid deſup expellens ip̄m inferius: ⁊ ideo videt cadēs ſiue deſcendens. Hic eſt alius effect⁹ amoris ſcilicet inclinare per miniſterium vite actiue. Vnde neceſſitas proximorum occurrens expellit ſiue retrahit amicos dei abarce cōtemplationis inclinans illos ad miniſterium infime actionis ſcilicet ad obſequendum proximis. ¶ Nona ip̄reſſio vocatur draco volās: ⁊ hec eſt in nube calida ad latus vnum: ⁊ frigida ad aliud. Vnde tunc ꝑpter conuemētiam ad calidū attrahitur ad illud: ⁊ ibi incenditur: poſt primam autem partez fumat anteq̄ incenditur ⁊ dilatatur in medio ⁊ incuruatur propter incenſionē partis vnius ⁊ extinctionē alterius verſus humidū ⁊ frigidū. Vnde efficit velut draco volās: q: anterior ps incēſa vr velut ſpiramen dracoms. Media aūt icuruata p hoc q̄ attrahit a p̄ia parte curuat ſe vt ſerpēs ⁊ volat ſp ad illud latus vbi cor/

ruscat ip̄s latus calidū eo ꝙ ſiſe attrahit ſiſex ꝓiū expellit cōtrariū. Hic eſt alius effect⁹ amoris q facit ign̄i volādo ad deus feſtinare. Nā ſicut h̄ draco aere⁹ h̄s vnū latus. ſ. añrius calidū: poſteri⁹ vo frigidū. Sic amatores dei h̄nt gdē feruorē ſpiritus: ſed cū frigore. i. fragilitate carnis pp qđ dñs dixit ꝙ ſpūs ꝓmpt⁹ eſt: caro autē infirma. Feruor igit ſpūs inflāmat vehemēter ⁊ ſuſpiria ad deū facit: ſed frig⁹. i. infirmitas carnis icuruat ⁊ trahit ad infima. Sed tñ ex iſta pugna volare cogit aia q ex carnis anguſtia ſpūs magis incēdit ⁊ carnē poſt ſe violēter attrahēs in deum velocius tēdit. ℭ Decima ignitio vocat aſub quādoq; apparēs qñq; nō: ⁊ hec ē ex vapore ficco ⁊ inflāmabili medio mō pungēte ad regionē mediā ⁊ nō penetrā te ipām: q; ex frigore loci expellit: ⁊ quia ſub ipo nō ſūt multe nubes: tō incēdēs nubē occultat ⁊ penetrās nubē appet ite rū: ⁊ iſte eſt aſub tert⁹. Hic ē alius effect⁹ amoris. ſ. vtrāq; vitā alternādo aliquan do vacādo actiue aliqñ cōtēplatiue quā doq; latere ad cōtēplādū qñq; apparere ad obſequēdus: hec. n. op̄s fieri ⁊ illa nō omittē. ℭ Itē nota ꝙ amor ſpūalis crescit ⁊ minuit ſicut cupiditas mūdi crescit ⁊ decreſcit. Cui⁹ exēplū eſt q; decreſcente vmbra crescit calor ⁊ crescēte minuit: ⁊ ſic decreſcēte amore tpaliū crescit feruor charitatis ⁊ ecōuerſo eo crescēte minuit ⁊c. Hiere. 5. Ve vobis q; declinauit dies ⁊ ꝛſtriores facte ſūt vmbre veſperi: ⁊ hoc eſt q; abūdauit iniqtas ⁊ refriguit charitas. Mat. xxiiij. ℭ Amor carnalis aſſimilat veneri. Nā venus vt dicit ꝓtolo. ex p te coꝛpis diſpōit ad pulchritudinē: ⁊ ad voluptates tact⁹ olfact⁹ guſtus ⁊ audit⁹ i clinat ⁊ ipellit ⁊ veſtū mulieb̄riū icitatores efficit. Dom⁹ eius ſunt libra ⁊ thaur⁹: regnat in piſcibus: ſz in vgine regnū ei⁹ deficit ⁊ abſcedit. Sic etiā amor carnal⁹ ad pulchritudinē coꝛpis aſpicit: ſenſuū vo luptates exqrit: ſiue tactuū ſiue odoꝛum ſiue ciboꝛ ſiue cātionū oꝛnamēta ⁊ mulieres appetit. Aliquādo ēt iuſtos viros q; deſignātur i libra pp equalitatē iuſticie quia in libra exiſtēs ſol facit eqnoctia: ⁊ viros fortes q; deſignantur in tauro aggreditur ⁊ ificit. Regnat aūt maxime in piſcib⁹. i. in hoīb⁹ ſub ags delicitaꝛ viuēti bus: ſed in vgimbus. i. in ꝓnērib⁹ deficit vigor ei⁹. ℭ Amor tpalis, pſperitatis impedit dulcedinē cōtēplatōis: ⁊ priuat fructum boni opis. Cui⁹ exēplū appet in rore. Cadit. n. aliqñ ros fluens ⁊ viſcoſus ad modū mellis ſup herbas ⁊ folia arboꝛ. Sole aūt agēte in ip̄s euaporat humidū ⁊ terrestre ſiccū cōburit ⁊ efficit q; ſi farina ſpſa: que a ſua ſiccitate ſiccat herbas ⁊ inducit ſterilitatē. Quaſi. n. dulcedoris eſt delectatio ꝓtēplatōis: quā calor ſolis. i. amor tpalis, pſperitatis hūidum deuotiōis educēs ⁊ terrestrē affectū ac cēdens ⁊ mentē ad vana ſpḡes tollit ⁊ a fructu bōi opis aiaz ſterilē reddit. ℭ Itē amor cōis, put. ſ. ſpūalē ⁊ ſenſibilē amores icludit aſſimilatur radio. ꝓrio q; radius h̄s penetrare. Vñ in pſpectiua diſtinguitur triplex radi⁹. ſ. rect⁹ confract⁹ ⁊ reflexus. Rect⁹ ſiue ꝑpendicularis eſt: q a coꝛpe radioſo emiſſus rcō ⁊ lineari motu ſine obligtate aliq̄ petit centrū: ⁊ huic aſſimilatur ſpūalis hō q tot⁹ eſt rect⁹. Vnde Latico. j. Recti diligūt te. Et iſte petit centrū. j. cor. Deuteronomij. vj. Diliges dñm deū tuū ex toto coꝛde tuo ⁊c. ℭ Cō fractus radi⁹ ſiue collateralis eſt: q a coꝛpore lumioſo egrediens ⁊ aliqđ diaphanum ſueniens nō ꝑfecte obediens nō recte icedit: ſz ad aliquā ptem diuertit. Et tal⁹ obliqtio dr̄ radij ꝓfractio: ⁊ huic radio ꝓfracto aſſimilat amor ſocial⁹ ſiue ciuil⁹ q nō ē amor totalit⁹ rect⁹ q; frequent ñ ē pp deum: ſiue ſcḋm deū: ſed vtp̄lm h̄s reſpectū ad aliqđ mūdanū. ℭ Reflexus āt radi⁹ eſt q; dū a ſuo ꝓncipio recte vl̄ oblique, pgredit dū coꝛp⁹ denſū icurrit reperciuſſ⁹ ⁊ repellit: nec trāſitus ei dat. Vñ cū nō ꝑt ſe diffūdē in aūrioza ad poſteriꝰ neceſſe eſt vt redeat ⁊ ſe ibi multiplicet. Et talis repercuſſio dr̄ radij reflexio. Huic aūt radio reflexo aſſimilat amor vtilis q. ſ. reflectit ad ſeip̄m. Vñ ſi proximum vel aliqđ diligit nō ex hoc ꝓficit in

terius.s.in deum tendendo: sed potius retrocedēdo in seipm redeundo. Est etiam talis amor carnalis qui solū ad corpus proximi,pcedit:& interius ad aiaz ñ tráit:sed potius retrocedit dū aliū corporaliter ad delectamētum sui vel,pprīū cōmodū diligit aut amat. ¶ Sexto amor assimilat radio:qz radius hz colorare:mā radius solaris dū in nube rorida soli opposita includit diuersos colores in ipsa nube & aere opatur:sicut pz in arcu celesti. Ita silr & amor qui dū in aia tenera & molli intendit:diuersas ibidē passiões & affectões optur quib⁹ vz passionib⁹ ipsa aia velut quibusdā coloribus tingitur. Vnde sicut ipse arcus celestis hz colores rubeū iacinctinū ceruleum & viridē. Ita eni colores in eo principaliter nobis apparent. Ita silr etiā ex amore causant in aia passiões plures. Sed precipue ōtuor .s.zelus excessus odiū & moerbus. ¶Primo eni amor hz cāre zelum. Dñ beat⁹ Dio. dicit.iiij.cap. de diuinis noibus q de⁹ appellatur zelotes,pter multū amorē quem hz ad entia:zelus ergo quocūq; mō sumatur ex intētiõe amoris cātur. ¶Manifestum est eni q; quāto aliq virt⁹ tēdit in aliqd tāto fortius repellit oē contrariuz vel repugnās. Cū ergo amor sit qdā motus in amatū vt Aug. dicit in lib. lxxxiij. qōnū:intēsus amor querit excludere oē qd sibi repugnat. Vnde in amore ꝓcupiscentie qui intense aliqd cōcupiscit mouetur ꝑ oē illud qd repugnat cōsecutiōi vel gete fruitiōi ei⁹ qd amat. Et hoc mō viri dñr zelare vxores neꝑpter ꝓfortiū alioꝝ ipediat singularitas quā in vxore querūt. Silr etiā qui querūt excellētiam mouētur ꝓtra oēs qui excellere vident: quasi ipedientes coꝝ excellētiaz. Et hmōi est zelus inuidie:de quo dicit in.ps. Noli emulari in malignātib⁹ neqꝫ zelaueris facientes iniqtatez. Amor aūt amicitie q̄rit bonū amici:& sm hoc aliqs dicit zelare ꝓ amico quādo ea que dñr vel fiūt cōtra bonū amici hō repellere studet. Et p hūc ēt modū aliqs dicit zelare ꝑ deo qñ ea que fiūt ꝑ honorē vel volūtatē dei repellere ꝓ posse conat fz illō.iij.Reg.xix. Zelo zelatus sum ꝓ dño deo exercituū: & Jo.ij. Sup illud zelus domꝰ tue comedit me:dicit glosa q; bono zelo comedit qui quelibet prava q̄ viderit corrigere satagit:si negt tolerat & gemit. ¶ Scōo amor causat excessum. Vnde Dionꝰ dicit.iiij. capitulo:de diuinis noibus q; amor diuinus extasim facit:& q; ipe deus ꝓpter amorē est extasim passus. Dicit aūt extasim pati cū extra se ponit. Quia cni vt dicit Augu. Alia verius est vbi amat q̄ vbi animat:qñ aliquis intenso desiderio vel amore fert i aliquod:extra se quodāmodo rapitur:& si illud sit supra se quodaz modo supra se rapit:ita q; seipz trāscēdit & excedit. ¶ Tertio amor cāt odium Mā amor consistit in quadā cōuenīētia amātis ad amatū. Odiū vo cōsistit in quadam repugnātia vel dissonātia:prꝰ autē considerat qō cōuenit rei:q̄ qō ei repugnat:qz per hoc aliqō est repugnās q; impedit vel corrūpit qō est ꝓueniēs. Vnde necesse ē q; amor sit ꝑ odio & cā ei⁹:mā nihil odiohabet nisi ꝓ hoc qō repugnat ei qō amat. ¶ Quarto amor causat morbū siue lāguorē. Cantico. ij. Fulcite me floribus stipate me malis:qz amore langueo. Mā amor peccati lāguidā facit animam ex eo q; facit ipam deteriꝰ se hērere: qz coarctat ipaz ad rē sibi incōueniētem: vñ legit & deteriorat sm illud Osee nono cap. Facti sūt abhominabiles sicut ea que dilexerūt. Qñqz át si sit vehemēs ledit etiā corpus ꝓp excessuz imitationis corpalis. Dicit ēt amor cāre languorē qz causat tristiciā de absentia amati. Vnde Tullius in.iij.libro de Tusculanis qōnibus tristiciā egritudinē nominat. ¶ Tertio amor assimilat radio:qz radius habz inflāmare. Nam ex subito & ꝓtinuo motu radiorum contingit aerem circūfusū igniri:maxime cū concurrunt radij in loco fractionis. Nam radij ibi multiplicati & coangustati dū mutuo conculcantur calor ibi in tātum aliquando generat q; aer circūfusus sepius inflāmatur: vt patet in cristallo:ex cuius oppositiõe cōtra

radios solis stuppa incēditur vel ignit: Ita filī exrecordatiōe continua vel visione rei dilecte feruor inflāmatur amoris. Et iste ardor ab amicis dei deriuat etiā ad circūstātes: qr sibi appropinquātes ad amorē diuinū sepius accendunt. ℔s. Ignis a facie eius exarsit: carbones succēsi sunt ab eo. ℙrecipue autē hec inflāmatio cōpetit charitati: de qua dr Lāticorum. viii. Fortis est vt mors dilectio: dura vt ignis emulatio. Lāpades eius ignis lampades atq; flāmar: aque multe non poterunt extinguere charitatem.

¶ Capitulum quintum.

Angeli assīlant celo aqō sue cristallino. Vnde ipsi intelligūtur p aquas que super celos sūt. Assimilatur ergo illi celo propter tria.

¶ Primo: ratione inuisibilitatis. Nā illud vocar pprie celū .i. celatū: qr .s. ē nobis inuisibile z occultatū. Est. n. nona sphera quā nō videm⁹. Et hoc cōpetit angelis quor natura incorpea z intellectualis: licet in se maxime sit cognoscibilis: tamē nobis quor cognitio ortr a sensu est inuisibilis z occulta. Nā ita se habz intellectus noster ad manifestissima nature: cuiusmodi sunt nature angelor sicut oculus nocticoracis ad lumē solis: vt dicit phs. ij. ℳeta. Sapien. ix. Que in celis sunt: quis inuestigabit. ¶ Scdo ratione perspicuitatis siue luminositatis p pter quā .s. quandoq; vocatur celum cristallinum: qr est vniformiter ad modum cristalli perspicuus z luminosus. Angeli aūt pspicui sunt p mūdiciā. Vnde beatus Dionys. vocat angelum preclarissimus sine macula. Itē sūt luminosi p sapiētias z est in eis lumen triplicis sapientie. Sapientie innate: quia per species innatas siue concretas omnia cognoscunt q̄ sūt a deo pducta vt dicit Aug. Item sapientie inspirate. Suscipiunt enim angeli diuinas inspiratiōes z illuminatiōes quas beatus Augu. vocat theophanias. Itez umē sapiētie beate que vocar in eis cognitio in matutina ab Augustino sm q̄ cognoscūt res in verbo: cognitiones autez rerū in ppria natura vocat ipse Aug. cognitionem vespertinaz. ¶ Tertio ratiōe mobilitatis: vocāt eni illud aqueū pter mobilitatē. ℳobilitas aūt ēt angelo attribuitur: qr sicut dicit Damasc. angelus est substātia intellectualis semp mobilis. Et dr angelus semp mobilis rōne nature intellectiue z voluntatis. Nā quippe cū sit creatura hz eē mutabile: inquātum omne creatū est vertibile i nihil: nisi manu omnipotētis teneretur. Respectu ēt intellectus dr semp mobilis accipiendo motū equoce: put intelligere motus dicitur: qñ angelus semp est actu intelligēs: nō qñq; actu qñq; potētia sicut nos. Et lz angeli quātū ad cognitiōes qua cognoscunt res in vbo oia simul itelligāt sicut etiā de nobis dicit Aug. xv. libro de trinitate q̄ in patria nō erūt volubiles cogitationes nre ab alijs in alia cūtes atq; recūtes. Sed oēm scientiā nostraz vno simul cōspectu videbimus: tamē ea cognitione qua cognoscūt res in ppria natura nō oia simul intelligūt. Vnde ibi ē vicissitudo intelligentie. Et ideo Aug. dicit q̄ oē eus creatum hns intellectū intelligit vnū post aliud: z talis successus ē vt motus gdā: beat⁹ Dionys. iiij. cap. de diuinis noibus ponit triplicē motū. s. circulare rectū z obliquū. Circularis ē ab eodē in idē cētrū imobile. Et hunc motū hñt in quātū recipiūt illuminatiōes a deo: z p illas reuertunt in deū. ℳotu aūt recto tūc mouenr quando pcedunt ad puidētia subiector recte oia trāseuntes z non reuertūtur ab eodē in idē: sed de vno in aliud. ℳotus aūt obliquus est in angelis cū per cognitiōes inferior quib⁹ puident reflectūtur in deū principiū z fines pulchri z boni. Itē in volūtate mobilis est angelus: qr nō oia simul vult: sed modo vnū: mō aliud. Dr ēt angelus localr moueri equoce: sicut z esse in loco. s. p cōtactum virtutis. Mō quidē q̄ ipe vel cō tactus iste siue motus loco cōmēsuretur sicut accidit corpi: sed dicit moueri localiter inquātū successiue virtus ei⁹ applica

tur ad diuersa loca. Vñ iste motus pōt e cōtinu⁹ ⁊ discōtinuus: scz. n. q locum di uisibiles ad quē applicatur nō pōt simul totū dimittere: sed successiue sic dr mot⁹ discōtinuus: vl totū simul dimittere ⁊ al teri loco se applicare sic dr cōtinu⁹. Vnde ad hos celoz. i. angelos mot⁹ pōt referri illud Joelis. ij. ☞ Dni sunt eli ⁊c. ☐ Jtez angeli assilant igni. ps. Qui facis ágelos tuos spūs ⁊ ministros tuos ignē vrentē: ⁊ ista silitudo q̄dr upliciter pōt accipi. Pri mo si cōsiderem⁹ ignis subam. Scdo si cō sideremus ei⁹ eminentiā. s. quo ad situm. Tertio si cōsideremus ei⁹ potētiā. Quar to si cōsideremus ei⁹ refulgētiā. ☐ Prio eni ignis inter oia elemēta hz subaz sub tilioz ē. Vñ suba ignis pp suā subtilitatez repūtat nobis tria de angelis. Prio eo rū imaterialitatē: pterea q ignis ē ma xime inter elemēta formalis. Mam mini mū hz de mā ⁊ plurimū de forma. Ange lus aūt lz sm Dion⁹. nihil de mā hz vt dicit Dio. de diui. no. q̄ itellectuales sūt. i. angeli vitā hñt ideficiētē: ab vniuersa corruptiōe mā ⁊ gīationē mūde exītes. Vñt tñ aliqd loco māe. s. potētialitatem cū nō sint act⁹ pur⁹ vt de⁹. Vñ angelus dr eē cōposit⁹ ex potētia ⁊ actu: siue ex q̄ ē ⁊ qō est. Sicut igit ignis iter cetera elēta mi nimū hz de mā ⁊ plīm de forma: ita ágel⁹ iter oēs creaturas itellectuales min⁹ hz de potētia ⁊ plus de actualitate. Vñ ágeli qdē dr sube sive forme sepate. s. a mā. ☐ Scdo ignis repūtat angelos icorpeita tē. Mā pp suā subtilitatē ignis q̄si nō vr bere corpulentiā. Vñ addit⁹ alteri corpi non videt ipm augere vt appet in ferro vel lapide ignito: quod tamen nō videt esse maius q̄ nō ignitū: cū tamē oē quā tum additū q̄to faciat ipz mai⁹ ⁊ oē cor pus nāle sit quātū: nec etiā videt ignis q est i ferro altū locū q̄ ipz ferrū per se oc cupare: vel maiorē locū simul cū ipo cor pore q̄ ferrū solū: que oia cuidā icorpei tati: imo vt verius dicā subtilitati ipiu ē ignis atteslātur. ☐ Jtē, ppter suā subtili tatem ignis est inclusibilis: q: sicut dicit Dio. x v. cap. celestis hierarchie ignis nō

pōt teneri: q; ppter suā subtilitatē ⁊ mo bilitatem penetrat oē corp⁹. Hoc igitur cōpetit angelis ex eo q̄ de sui nā nō solū sūt icorpei. Propt qō dicit idē Dion⁹ si. iij. cap. ecclesiastice hierarchie q̄ ágeli sic imāles sic icorpales itelligunt: sz ēt non sūt corpib⁹ alligati vt. s. in corpib⁹ inclusi velut aie hūane tenentur. Vñ angeli in scriptura spūs nominant sm illud Heb. j. Oēs sūt administratorij spūs ⁊c. Spūs aūt carnes ⁊ ossa nō hz: vt dicit Luce. xxiij. Et iō suba angeli nō solū nō est corp⁹ sed nec ét alicui corpi vnita est vt forma: qō esset nāliter in corpe detineri. Assumūt tñ ad tēp⁹ vt ex sacra scriptura pz inter dū angeli corpa hoibus apparētes: sicut Aug. testat. x vj. de ciuitate dei dicēs q̄ an geli in assūptis corpib⁹ apparuerūt. Abra hę. que nō sunt eis nāliter vnita: sin qua cūq; figura apparēat: sed formā sibi ul a cū volūt ex aere. Et assumunt sibi hmōi corpa cū nobis apparēt angeli nō ppter se: sed ppter nos. s. vt familiariter cū ho minibus cōuersando demōstrent intelli gibilē societatē quā hoies expectāt cum eis habendā in futura vita. Jtē hoc ipz q̄ ang. li corpa assumpserūt in veteri te stamēto fuit quodā figurale indicium q̄ verbū dei assumptur⁹ esset corpus hūa num. Oēs eni appitōes veteris testamen ti ad illā apparitōez ordinabant qua ipe filius dei apparuit in carne. Est etiā notādū q̄ sicut in sacra scriptura ppriētates rez intelligibilium sub similitudine rez sen sibiliū describūtur: ita corpora sensibilia que angeli assumūt diuina virtute sic for mātur ab eis: vt cōgruāt ad representan dū angeli ppriētates: ⁊ hoc corp⁹ ē assūe re. Habemus ergo tres rōnes quare an geli cū icorpei sūt in corpibus tñ nobis appent. s. tū ad ostendēdū futurā nobis societatē: tū ad figurandū xpi incarnatio nem: tū ad tradendum nobis per sensibi lia de scipis cognitionē. ☐ Tertio ignis i sua sphera propter sui subtilitatē est no bis innisibilis: vnde Dio. dicit in supra dicto cap̄lo. x v. q̄ ignis est incōtēplabilis oculis carnalibus. i. innisibilis, ppter suā

subtilitatē. Mā lucidum non vī a scipso nisi sit in mā spissa. Vnde dicit inuisibilis put est in materia tenui. Et in ℔ ignis re presentat angelo⁹ inuisibilitatē: q̄ sicut de se sūt ieo:pales: ita ēt sūt iuisibiles ap pent nobis visibiles vt dcm est de igne, p ut est in mā spissa. Quod qdē sic vez est Quia tūc angeli sumūt co:pa in qb⁹ visi biliter cōspectibus nostris apparēt. For mant igit talia co:pa ex ipa vtute diuina quātum necessariū est ad co:pis assumē di formationē. Mā ℔ aer in sua varietate manēs figurā nō retineat vel colo:ez: tū quādo cōdēsat figurari ⁊ colo:ari p̄ sicut appet in nubib⁹. Ad oñdēdā igit p priā iuisibilitatē quā angelus ex se h̄ dīr angelus Raphael Tobie. Videbar qdez vobiscum māducare ⁊ bibere: sed ego ci bo inuisibili ⁊ potu q̄ ad hoib⁹ videri nō pōt vto:. Quia. n. ex eisdez nutrimur ex gbus sumus sicut in scō de aīa plbus di cit: sicut angelus est ex natura iuisibili ita etiā inuisibili vtitur nutrimento. T Ignez ignis inter oia elementa h̄ eminentiam altio:ē. s. quo ad situm. Vnde Dionysius dicit q̄ ignis est altus. s. quo ad locū p:o priuz qui est super oia elemēta. s. imedia te sub orbe lune. Et hec altitudo sit⁹ cōpetit igni ratione leuitatis: q̄ locus leui um est sursū sicut graui deo:sū. Ex hac aūt altitudine ignis ostēdit angelo⁹ sub limitas quo ad sex. P:imo quo ad situs localē: q̄ sicut sphera ignis est locata su per omnes spheras elemēto:um: ita an gelica natura creata ⁊ locata est sup oēs spheras celo:um. s. in celo empyreo qō statiz factū vt dicit Strabus angelis est repletū. Celum aūt empyreū supremū celum est: ppterea super illud Deutero nomii. Dñi dei tui est celuz celi. Dicit Isi do. q̄ supremū celū est celum angelo:uz. Mā quia ex creaturis co:palibus ⁊ spiri tualibus vnū vniuersum est constitutuz sic create sūt creature spūales q̄ ad crea turam co:poralem aliquem o:dinez ha bent ⁊ tori creature co:porali p̄sident: vnde conuenies fuit q̄ angeli in supre mo co:pe crearent tanq̄ toti nature co po:ee p̄sidētes. Attēdendū est aut q̄ ignis ℔ sit in sūmo locatus: tū virtute so lis mouet ⁊ descēdit ad mixtionē alio⁹ inferio⁹. Quodlibet. n. elemētū h̄ in ce lo aliq̄ mouens ipm sicut terra mouetur ab orbe stellaz fixaz: ⁊ ideo diuerse rerū spēs in ipsa generātur: vñ diuerse figure terrestrium respondent diuersis imaginibus stellaz. Aqua vo ab orbe lu ne sicut p̄z in fluxu ⁊ refluxu mar. Ignis vo ab orbe solis. Aer vo propter multi tudinem motuum in ipso ab alijs q̄nq̄ planetis qui sunt multo:um motuū. Si cut ergo ignis quāq̄ sit altus: tamē vir te solis descēdit ad mixtionē iferio⁹: sic etiā angelo⁹ plurimi quāq̄ fuerint in ce lo creati vel locati: iussu tū ⁊ o:dinatōe dei descēdūt ⁊ veniūt in mūdū ad reru⁹ tēpo:alū administratōez: ⁊ hūane saluⁿ ꝓcuratōez: vnde Apost. Hebre. j. dicit q̄ omnes sūt in ministeriū missi, ppter eos qui hereditatē capiūt salutis. Ex hoc tū q̄ Aposto. dicit omnes nō accipiendū est q̄ oēs vīr angeli mittant in ministeriuz q: sm Dion⁹. quatuo: superiores o:di nes cherubin seraphin troni ⁊ dñatōes nūq̄ ad extrecius misteriū mittunt: ℔ so lū q̄nq̄ iferiores. s. virtutes p̄tates p̄n cipatus archāgeli angeli. Multiplomin⁹ tū solum primi tres o:dines dñr assistētes. reliqui vo sex o:dines dñr ministrātes. Vñ dñationū o:do inter mistrantes cō putatur nō tanq̄ exequēs misteriū: sed si cut dispōnēs ⁊ mādās quid p alios fieri debeat: sicut architecto:es in edificijs ni hil manu operātur: sed solū dispōnūt ⁊ p̄cipiūt quid alij debēt operari. Dicit er go apls oēs mitti: non q: supio:es vt di ctum est ad executōez ministerio⁹ mittū tur: sed q: iferiores qui mittūtur ab eis ministerijs illuminātur. Vel itelligitur q̄ spūs illi q̄ sunt ad misteria deputati oēs ppter eādem causam sunt administrato rij. i. in misterium missi. s. propter eos q̄ hereditatē capiūt salutis: ñ̄ius vīr oēs angeli sint tales. Et ℔ angeli vemētes in mūdū exeāt a celo empyreo: in nullo tū derogat ex hoc co⁹ dignitati: q: licet sit

ais celum empyreū ex quadā cōgruētia deputatū: nihil tñ ppter hoc dignitatis recipiūt ab eo: ⁊ iō quādo actu nō sūt in celo empyreo nihil eor dignitati subtrahitur sicut nec regi quādo nō actu sedet in solio regali. ¶ Itē ex angelor occupatione exterior cōtemplatōis interne puritas nullatenus ipedit: qr duar operationum: quar vna est regula ⁊ rō alteri⁹ vna nō ipedit: sed iuuat aliā. Vñ cū angelus p̄ solā intellectualem actionē regulat suas actiones exteriores: sequitur q̄ interior actio ex ipsis exterioribus actibus ipedimentū nō hēat: sed potius iumentum. Et iō Greg. dicit in. ij. moza. q̄ angeli sic foris nō exercēt q̄ interne cōsolatiōis gaudijs p̄rjuent. Secūdo ex altitudine ignis ostēdit angelor sublimitas quo ad sufficientiā substātialem. Mā ita sufficiēs est sibi ignis substātia q̄ absq; alicui⁹ nutrimēti vel māe extranee subsidio p se subsistere ⁊ p̄seruari pōt: vñ Dio. dic̄ q̄ ignis est altero nō idigēs. Hoc aūt non cōpetit igni: nisi qui est in loco ppinquo ⁊ altitudie sphere sue. Mā ex locū suū idiget aliena mā ad sui multiplicatōez ⁊ cōseruatōez. Silr igit angeli sūt forme p se exīstes sub nullētes corpalis materie adiūctione non indigētes sicut indiget hūana aia corpore: quo ad tria. Prio quātū ad spēi cōstitutionē: qa ls aia possit subsistere p se sine corpe sicut p̄z de aiabus sepatis: non tñ hz cōpletā rōnē vel cēntiā spēi humane cū ipa sit ps hūane spēi: vñ hō dr̄ qd ꝓpositū est ex aia ⁊ corpe. Et iō Aug. xix. de ciui. dei ꝓmēdat varronē q̄ hoiez nec solā aiam nec solū corpus: sed aiaz ⁊ corpus arbitrabat. Sz ágelus hz ēt sine ali quo corpe p se cōpletuz esse in spē. Et iō cōiter tenēt q̄ intelligētia. i. angelus nulli corpi vnitur vt forma: sed tñ sicut motor: ⁊ h mō vnit corpi celesti. ¶ Itez aie hūane indiget corpibus ad sui multiplicationē sine indiuiduatōez. Mā sicut dic̄ Auic. ipossibile ē ee multiplicatōez idiuiduor sub vna spē nisi ex diuersitate materie: qr ex diuersitate pricipior formali am sequit diuersitas spēi. Cū igit aie nō habeāt materiaz ex qua sunt: opz q̄ ei⁹ sit multiplicatio sm diuisionē māe i qua sunt. s. sm distinctionē corpor. Angeli āt qr nec mām habēt ex qua sunt: nec etiaz mām cuius sint forme nō multiplicātur sm diuisionē alicui⁹ māe: vñ est i eis multiplicatio solū sm diuisionē formalē ad quā sequit ēr diuersitas spēi: vñ ꝓfectio nāe angelice regrit q̄dē multiplicatiōem spēr: sz nō idiuiduor sū cadē spē: ⁊ iō p̄z q̄ nō idigēt ágeli corpib⁹ ad sui multiplicationē sicut aie hūane. ¶ Tertio idigēt aie hūane corpibus ad itellectualē perfectionē, ppter hoc q̄ aia hūana iperfecta est de se ⁊ in potētia exīs infima in gīe itelligibilium substātiaz nō habēs in nā sua plenitudinez scie: ⁊ iō idiget vniri corpi vt a rebus sensibilibus per ipsius corpis sensus sciaz acgrat. Sed angeli sūt ꝓfecti in nā itellectuali ita q̄ ñ idigēt cognitionē accipe a reb⁹ sēsibilib⁹: vñ nō itelligūt p spēs a reb⁹ acceptas: sed p spēs cōāles scz sibi a deo in sua creatiōe ifusas: vnde Dio. dicit in. vij. cap. de diuinis nom⁹ q̄ angeli nō cōgregāt diuinā cognitiōez a rebus diuisibilibus aut sensibilibus. Et iō p̄z q̄ ppter intellectualē pfectionē seu cognitionē nō indigent vniri corporibus. ¶ Tertio oñdit angelor sublimitas ex altitudine ignis quo ad ipassibilitatē corporalē. Mā ignis vt i altitudine loci sui nō est noxiaz vl turpiū passionū receptiuus: sicut est ⁊ra aq̄ ⁊ aer q̄ frequēter ificiūtur ⁊ fedātur sordib⁹ ⁊ imūdicijs ⁊ fetoribus alioz corpor: vñ Dio. dic̄ q̄ ignis nō ē recipies pedestrē. i. ignominiosaz sū iectionē: qr cū sit in supmo loco nō pedibus cōculcak seu terrik: sicut terra que ē in ifimo: nec fiūt sup ipm imundicie sicut super terrā vel aquā. Et nota q̄ quanto corpus est in loco eminētiori tāto est nobilius sm nām: qr hz plus de spē: species enī est in terminis vt dicit phs: ⁊ iō ignis sm altitudinē loci sui nō recipit cōtumeliam minoratōis. Silr̄ angeli cum sint immāles ⁊ incorpei: nām habēt impassibilem: vñ corpeis ac sensibilib⁹ passionibus nō subduntur neq; minorant. Et iō

rhs.Propter nām quaz suscepit passibilem dicit fuisse ab angelis paululū minoratꝰ ſm illud.ps. Minuisti cū paulo minꝰ ab angelis. ¶ Quarto ostēdit ignis sublimitatem angelorꝫ quo ad noticiā intellectualem. Nā ignis vt Dio. dicit est sursuz latus. Hoc aūt cōperit igni: inquātū est extra locū suū: qz nāliter ad locuz suū qui est sursū redire conat. Sic angeli ſm intellectū mouent sursū in deum: accipiendo motū, nō ſm qō est actꝰ iperfecti. i. existētis in potēta: sed ſm quod est actus pfecti. i. existētis in actu. Dicit. n. sic Dio. iij. cap. de diui. no. q mētes angelice intelligēdo mouent ꝫ sic angeli sursuz ferunt: qz quecūqz intelligēdo cognoscūt in deū referūt. Distinguit. n. in eis Aug. iij. super Geñ. ad. xj. ō ciuitate dei duplicē cognitionē rez. s. matutinā, put. s. cognoscunt primo: diale eē rez: ꝫ hoc, put res sūt i verbo: ꝫ p talē cognitōez manifestū ē q sursum ferūtur. Itē vesptinaz, pnt. s. cognoscunt esse rez creataz ſz qō in ppria nā cōsistūt. Nā esse rez creataz fluit a verbo sicut a quodaz pmo: diali pncipio. Et hic effluxus terminat ad esse rez qō in, ppria nā habēt ꝫ in hac etā cognitōe angeli beati referunt in deuz: qz cognoscētes creaturā nō in ea figunt: sed hoc ipm referunt ad laudē dei: in quo sicut in pncipio oia cognoscunt. Et hinc est q Genesis primo in creatione rez post vesperam nō nominatur nox: sed mane qz mane fit finis precedentis diei ꝫ initium sequētis: cū dicit factū est vespere ꝫ mane dies vnus: ꝫ ad signū q ipsi angeli cognitionē precedētis operis ad laudē dei referunt. ¶ Quinto ostēdit ignis angelorꝫ eminētiaz quātū ad obedientiā ministerialem. Nā ignis vt dicit Dio. est semper mobilis: alia aūt trāslatio dicit semp motus. Semp aūt moueri nō cōperit igni ſz ppriū motū: sed ſm qō est sursū in ppria sphera ꝫ mouet motu celi: qz nō solum est vez in orbiꝫ q iferiorꝫ mouetur motu superiorꝫ is. Sed etiā in oibus corporibus attingit inferius motus superiorꝫ is q nātum potest. Nō quodlibet elementorum mouetur ab aliquo orbiū. Ignis ār a sole ꝫ marte vt dicit Rabbi Moyses Et motus talis nō est rectus: sed circularis: ꝫ sic pōt esse semp nō a virtute itrinseca semp monēte: sed a vtute extrinseca ꝫ iste est motus inālis igni ſz qō ē in spē sua: ſz nālis ſm qō est elementū: qz aliter nō posset venire ad mixtōem nisi ex qualibet parte deferret per radios solis. Sicut ergo ignis est semp mobilis sine motus ſm Dionȳ. Sic ēt angelus dicit esse substātia semper mobilis ſm Damas. qō quidez qualiter intelligēdum est expositum est supza in pncipio huius capituli. ¶ Item sicut ignis in sphera sua mouetur motu celi. Sic etiam angelus ad peragendi misteria mouetur motu voluntatis dei: vñ. ps. Benedicite domino omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatez eius. Et quantum ad hāc obedientiā ministerioꝫ inueniunt angeli ꝫ si nō ex nā sua, tamē ex dei prouidentia semp mouentes ꝫ semper moti. Dionēt enim orbes angeli ſm philosophos: motu sempiterno: ꝫ sic sunt mouentes: sed qz hoc faciunt diuine voluntatis imperio qō semp exequūtur: ideo sunt quodā modo semper moti: eo mō quo ille cuiꝰ imperio aligd fit dicit esse mouens ad illud. ¶ Sexto ostendit ignis excellentiaz angelorꝫ quo ad disparētiam visualem: dicit enim Dionȳsius quinto capitulo li bri celestis hierarchie ſm antiquiorem translationē q ignis est resiliens qō potest intelligi tripliciter. Uno modo resiliens a loco infimo. Videmus enim q flā ma ignis in candela si aliquis inclinet eā deorsum statim resilit ꝫ reflectit sursum ſz versus locum suum naturalem qui ē sursum. Sic etiam angeli ly quādoqz ministrādo descendunt ꝫ visibiliter interdum appareant: completis autē ministerijs disparent ꝫ ad summa resilire siue redire dicūtur. Unde angelus Raphael expleto misterio dixit Thobie ꝫ filio suo. Tempus est vt reuertar ad eum qui me misit. Vos autē benedicite dominum ꝛc. Tho. xij. Et cū hoc dixisset ablatus est a

cōspectu cōrum. Tho. xij. Alio modo ꝓt intelligi ꝙ ignis resilit a cōpore mixto. Elemēta enī sunt in corpe mixto �means esse primū. i. �means suas formas substātiales: sed nō �means esse �means. s. suaꝝ qualitatū intēsarū: qꝝ reducte sunt ad mediū. Sed etiam ne cesse est quādoq; ipm mixtum dissolui ⁊ resolui in elemēta: ⁊ tūc vnūquodq; elementū redit in suā naturam ⁊ locum: ⁊ sic ignis dicit resilire. s. a corpe mixto: vt quidā expositores volunt. Alij tn nō cōcedūt ꝙ elemēta sint in mixto actu. s. ꝛ means formas substātiales: sed virtute tm ⁊ tūc est tertia expositio ꝙ ignis resilit. s. a cōbustibili apphēso. Mā mā quā apphē dit vsq; ad eꝰ cōsūptionē nō deserit nec apphendit dū apprehēdit: sz cōsūpto eo in qō agit: i se resilit: ⁊ ita dr resiliens. Sicut ergo ignis ꝛ means primā expositōez resilit a corpe mixto cōpleto sue durationis periodo: ita etiā angelus resilit vel recedit a corpe assumpto cōpleto suo officio ⁊ tūc vt ipz corpꝰ redit in suū ꝓncipiū sic e tiā ipm mixtum redit in elemēta. Non aūt hāc similitudinē sic assigno vt dicere vlim sic intelligēdo ꝙ angelus misceat corpori assūpto: sicut ignis cōmisceꝫ elemētis alijs in mixtiōe: neq; ꝙ resolutio corpis assūpti fiat i agelū sic resolutio mixti in ignē ⁊ in alia elēta: sz ꝙ ipse angelus remanet ꝓ se dimisso corpe assūpto: sicut si ignis ꝓ se remaneret termiata resolutione mixti. Sed ꝛ means aliā expositionez ignis resilit a cōbustibili: nō qꝝ cōprehēdit: sed potius ꝓprehēdit ipz: ⁊ sic ēt angelus dicitur resilire a loco in q̄ est vel vbi opat: nō qꝝ cōtineꝫ vel includit a loco: sz ponꝰ ipse cōtinet locū. Mā cōtineri ⁊ includi a loco ꝓpetit corpi locato: ꝓpter est quātuz q̄titate dimēsiua: que angelo nō ꝙruit cū sit incorpeus: sz est in eo q̄titas virtualis: cuius applicatōe ad aliquē locū dicit esse in eo. Sed tn suba incorpea sua virtute cōtingēs rē corpoream cōtinet ipam ⁊ nō continet ab ea. Alia enī est in corpe vt cōtinēs nō vt contēta. Et sic angelus dicitur eē in loco corpeo nō vt cōtētus: sz vt continēs aliquo modo. Itē ignis inter oia elemēta hz potētiā seu virtutem ampliorē ⁊ hoc ꝓpter excessiuā caliditatem. Et iō hz suā virtutē est insibilis impalpabilis inalterabilis ⁊ iuisibilis. Immēsurabilis est ignis. Vñ Dion. in capitulo supi⁹ allegato. xv. celest. hierarchie: qꝝ. s. virtꝰ eꝰ nō determinat ad vnū terminum vt cōmēsurata illi. Videmus. n. ꝙ in cōburendo nō extendit se virtus eius tm ad vnū: imo ꝛ means ad infinita si infinita cōbustibilia inuenirent. Et sic in eodē combustibili nō hz certū terminū. vt. s. cōburat tātaz partē ipsiꝰ ⁊ nō plus. Vnde si cēt aliquod cōbustibile infinite fine fine combustibile precederet. Habz ēt ignis multos alios effectus facere. Vñ sz sit finite essentie tamē virtus eiꝰ nō coarctat ad vnū effectuz sed in oia generata pōt: ꝓpter qđ virtꝰ eius dr nō ee cōmēsurabilis alicui corpi. Hoc aūt cōpetit angelis qui sz essentiam habeāt finitā ⁊ limitatā virtutē: tamē habēt respectu inferiorum nō limitatam vel coartatā: sed quodāmodo infinitam iquātū. s. virtus angeli nō est ex se limitata ad vnū effectū tātū vel circa rē vnā tm: ita ꝙ nō possit circa aliā opari. Virtꝰ etiā angeli nō cōmēsurat inferiori rei cui applicat: qꝝ qlibet angelus ēt minimꝰ hz altiorē ⁊ vniuersaliorē virtutez q̄ aliqō genus corpaliū: ⁊ iō virtus angeli nō est commēsurabilis alicui corpi ꝙ angeli diuersi diuersis rebꝰ ꝓponant est non: qꝝ virtus angeli magis extēdatur ad hoc corpꝰ q̄ illud ꝛ means suā nām: sed ex ordine diuine sapie que. s. diuersis rebꝰ diuersos rectores ꝓposuit. Dicit enī Aug. in lib. lxxxiij. questionū ꝙ vnaquecq; res visibilis in hāc mūdo hz angelicā ptātē sibi ꝓpositam. Quia tn virtus angeli simpliciter est finita ⁊ terminata oz ꝙ quādo applicat ad vnū tūc non applicet ad aliud. Et hinc est ꝙ angelus per applicationē virtutis dr esse in loco ꝙ non potest eē angelus i plibus locis simul sz tm in vno determiate: maiori tn vel minori ꝛ means ꝙ volūtarie applicat virtutē suā ad corpus maius vel minus. ¶ Item ignis vt dicit Dion. ē incō prehēsibiliter ipalpabilis. i. non compre-

hendūtur tactu: qz propter vehementiā
z ipproportionē caloris soluit proportio
nem sensus. Angelus alia ratiōe non est
palpabilis. scz propter nām spiritualem
z ico:poreā: que nō subiacētur sensibus
aut qualitatibus sensibilibus vt tāgi vel
palpari possit. Item ignis est inalterabil'
a sua caliditate: qz nō potest ignis manēs
ignis infrigidari: sicut aq̄ manens aq̄ pōt
calefieri. Sic āgeli bti nō receipiūt trāsmu
tationem de bonitate in malicia. ḡnis ꝫ
nō habuerunt primitus ex nā sed ex gra
tia cū fuerint creati i libertate arbitrij: z
econtrario demones de malicia in bonī
tatez nequeunt trāsmutari. Vel etiā ange
li de scia in obliuionē vel ignoratiā mini
me trāsmutātur. Pñt tamē decipi demo
nes z errare nō qdē quātū ad ea que nā
liter rei conueniūt vel remouent ab ea:
sed quātū ad ea tm: que a supnāli dei or
dinatione dependēt sicut si cōsideras La
zarū mortuū iudicasset eū nō resurrectu
rum. Itē ignis est iuisibilis: vñ Dio. dicit
q̄ est p se porēs oīum. Mā per suā virtu
tem actiā videm⁹ q̄ ignis pōt super oia
ista generabilia z corruptibilia: nec vinci
tur ab eis: vñ z oia trāsmutat ēt ferrū z
lapides z quecūq; fortia. Sic angeli hñt
dñiuz z potestatē supra totā nām corpo
ralem; ppter qō Augu. dicit in. iij. de trini
tate q̄ oia corpa regūtur p spūm vite
rōnabilem. Et Grego. dicit in. iij. dialog.
q̄ in hoc mūdo visibili nihil nisi p crea
turā inuisibilē disponi pōt: vnde nā cor
poralis ad nutū obedit angelis quātū ad
motū locale: ꝫ non quātum ad alias trās
mutationes formales: nisi mediāte mo
tu locali alicuius corpis moti: vt tradit
Augu. iij. de trinitate. Itē ignis inter ele
menta hz resplendentiā clariorum: nam
ignis est ex se lucidus nobis occultus: z
aliorum illuminatiuus propter primuz:
dicit Augu. q̄ ignis est oino splēdēs exi
stens. Vbi dicit expositor q̄ tā igneuz ele
menti q̄ igneū celi lucidū est in se: ꝫ non
semp visibus nostris subiiciatur propter
mām in qua est vt statī declarabit. Sili
ter etiā angeli in se quidem hñt naturaz
lucidam z maxime manifestā cuz sint for
me sepate z actu intelligibiles. vnde phs
q̄. methaphysice vocat eos manifestissi
ma nature. ¶ Secūdo ignis est nobis occ
cultus. i. inuisibilis. s. in propria spheraz
vt dicit Alexāder: vnde Dio. dicit q̄ nō
obstāte q̄ sit in se lucidus: tamē nobis ē
occultus nō adhibita mā in qua suā ope
rationem manifestat que est lucere. Maz
ppter sui subtilitatē z tenuitatē non sub
tacet visibus nostris dū est i mā tenui: ꝫ
solum sm qō est in mā cuius partes con
stant z adunātur: vñ dicit Aric. q̄ ex cō
greganōe diaphani fit lucidū vt pz in cri
stallo: z pp hoc ignis: vt dcm ē in mā sua
nō lucet. Et si obijciat q̄ ē ꝑput est in ꝑpa
sphera manifestat lumē eius in galaxia.
Dicēdū ē q̄ galaxia nō ē ex splēdore igni
qm̄ sic semp eēt in eadē pte celi: cōptū est
āt q̄ mouek in cētū ānis gradu vno. Sz
cā etiā est multitudo stellaz minutaz in
illa pte celi: quaz lumē videt ꝓtinuū: sil'r
ēt angeli nō obstāte q̄ in se sint maxime
itelligibiles: tm̄ quo ad nos fūt occulti z
ignoti nisi inquātū mānifestāt se nob in su
is effectib⁹ quos agūt in istis sensibilib⁹ z
b est, ꝑpter ipsorū effectz itellectz nr̄i: q bū
cōiūctus est sic sensibus vel fātasmatib⁹:
vt dcm est se hz ad eos sicut oculus no
cticoracis ad lucē solis. Intellectz eni cō
iūctus sensibus nō potest intelligere nisi
ad conuersionē ad fantasmata z sine co
tinuo z tēpore. Sed angeloz nō fūt fan
tasmata nec tpi nec cōtinuitati subdūtur
quare eos, put fūt in se z hz suas qdditā
tes itelligere nō valem⁹. ¶ Tertio ignis
est alioz illuminatiuus: dicē aūt Dio. supza
in dcō caplo in quo multiplices itrodu
cit ꝓprietates ignis q̄ ignis ē circūuelaz
illumiatōibus illuminatiuz: sic. n. hz anti
qua trāslatio: z itelligit circūuelatus. i. cir
cūpositis subē eius. i. a lumie cātis: qz sz
ignis ꝑprie ex se nō hz illumiare: ꝫ ab ex
terioꝛ hz q̄ cōicat celesti corpi vt dicē phi
losoph⁹: ḥ āt illumiatio cōpetit āgelis q̄
tū ad scipos hz q̄ supiores ō pis q̄ a ōo
pcipiūt illūinat iferiores: vñ Dio. dicē. xv.
caplo celestis hierarchie q̄ vnaq̄q cele-

stis essentia intelligētiā sibi a supiori data inferiori cōicat. Et posset ēt p tāto dici q supior illuiat inferiorē circū uelatis illūinatōib⁹:q: ea de qb⁹ illūinant nō ita excellēter z clare recipiunt ab iferiorib⁹ sic sūt i supioribus:z tō supior angel⁹ vita tē quā accipit quodāmō vt ita dicā ingrossat vt ab inferiori capi possit. Et tō Dio. dicit in pdicto ca. q vnaq; suba intellectualis data sibi a supiori intelligētiā pui da vtute diuidit z multiplicat ad inferiores sursū ductrice analogia. Boies autē ab angelis circūuelatis illuminationib⁹ illūiant q: intellect⁹ pūan⁹ ipam intelligibilē vitatē nudā cape nō pōt cū nāle sit ei intelligere p conuersionē ad fantasmata: vnde angeli intelligibilē vitatē ꝓponūt hoib⁹ sub similitudinib⁹ sensibiliū. Et ideo Dio. dicit. l. ca. celest. hierar. q impossibile est nob aliter lucere diuinū radiū nisi varietate sacroꝝ velaminū circūuelatū.

Caplm vj.

Mina variatur ad modū aeris. Mā aer in suis ōlitatib⁹ hz variationē triplr. Q Primo ex distātia celi: qa ꝙto aer ē a celo remotior et terre vicinior tāto frigidior z grossior et terreni ōlitati similior:hz aer terre vicin⁹ ex reflectione radijs aliqñ incalescit. Sic ꝙto ē a deo aia p pctm lōginqor tāto est p maliciā frigidior z ad spūalia intelligenda grossior z ad tpalia p affectū terrestrior. Causat ēt immutatio aeris p solis approximationē vel elōgationē: q: approximatio ē cā caloris:sed elōgatio ē cā frigoris. Appropinquat aūt aie sol iusticie christus p gram qñ.s. tpa aia appropinqt sibi p pniam: Jaco. iiij. Appropinqte deo z appropinqbit vobis. Et tūc causatur i aia calor z feruor amoris. Elōgatio autē solis.i.christi ab aia nunq fit nisi ex culpa:pō. Lōge a pctōribus salus. Et tūc fit in aia frigus q: extinguit affect⁹ z feruor circa spūalia. Q Ite sol si cū saturno frigido sidere in frigido signo cōuenerit in aere frigus intēdit. Si vo cū marte z calido planeta concurrerit fit in aere excessus caloris. Est aūt in aia ꝙsi sol natural splendor z lumē ppie rōnis:q si cum saturno.i.corpe pigro z frigido cōuenerit id ē pcordauerit in signo frigido.i. i suo carnali appetitu vel desiderio intendit z crescit in aia frigus illud .i. peccati malicia. Frigus eīm ē ōlitas mortificatiua:q: si sm carnē vixeritis morieminī:Ro. viij. Sed tūc sol rōnis cōuenit cū marte quādo pcordat rōnis deliberatio siue meditatio cū bona z feruēti volūtate. Et tunc crescit desiderij feruor vel affect⁹ amoris: pō. Lōcaluit cor meū intra me:in meditatione mea exardescet ignis. Q Scdo variat aer ex ōlitate venti. Mā aer i mōtib⁹ frigidior est:in vallib⁹ calidior. Et rō est sm Cōstātinū:q: boreas vētus frigid⁹ hz ortū ab eminēti zona. vñ libere expetit loca alta z mouet ibi z subtiliat aerē: et sic frigoris est cā. Oē eīm subtile dummodo exaltationē habeat p motū ifrigidat. Ecōtra aūt in vallib⁹ aer ē get⁹ quez nō impellit de facili vētus frigid⁹:z sic est calid⁹. Q Macrobi⁹ aūt aliā cām huj⁹ affignat dicēs q hz ē ex aggregatiōe radior q multiplicant in vallib⁹ magis ꝙ in mōtibus:imo si ad mōtes venūt nō ibi subsistūt sed ad valles descendūt vbi cū vltra pcedere nequeūt:ibi multiplicant z ocalicant z sic calorē maximū generāt. Vñ muces in vallib⁹ liq̄scūt citi⁹ ꝙ in mōtibus. Et hnic sntie pcordat phs in lib. metheoro. Aer ergo mōtiū est vita magnoꝝ q vē to agitata supbie abūdat in frigore malicie. Aer aūt get⁹ valliū ē vita trāquilla humilū ad quā vēt⁹ ingetudinis z superbie nō ingredit. Ibi ēt radij.i. celestes illuminationes z ꝙsolatōes multiplicant ex qb⁹ amoris z deuotiōis feruor plurimū augmentat. Q Tertio aer imutat ex situ loci q: in terra vicina mari septētrionali aer frigid⁹ē ex vapore frigido a mari resoluto:vñ calor ibi ē debilis: ꝓpter qđ illud mare paz salsescit:z tō pōticū mare ē ꝙsi dulce. In mari aūt australi est ꝓriū ex cōtraria cā. Mare aūt septētrionale vitam pctōr signat:q mare ꝓpter ingetudinem dicit. Septētrionale aūt a septē stellis fri

gidis arcturi que ibi ꝓsunt.i.a septē vitiis capitalib⁹ que in peccatorib⁹ dominantur:ibi est aer.i.anima frigore peccati ⁊ malicie:vbi etiā deficit aqua salsa i. que amara penitētie ⁊ abūdat aqua dulcis carnalis ꝯcupiscētie. Ecōtra aūt i australi.i.in ꝙuersione penitētie: de qua in ꝑs. dicit:Cōuerte dñe captiuitatē nr̄am sicut torrēs in austro. Cōsurgit vapor ꝓtritionis calidus ꝑ feruorē humilē: ꝑ lachrymaꝝ cōpunctionē ex quo fit aer calidus id est aia feruēs etiā in amore. Itē aia in vita ista tāto plus sentit de mūdi amaritudine ꝙto plus hz de terrena affectione: ⁊ ecōtra tāto plus ꝓficit de celesti dulcedine ꝙto plus ē purgata a terreno amore ⁊ magis assidua in ꝓtēplatione. Cuius exemplū est ꝙ aq̄ marina q̄ mixta ē grosso terreo cōbusto amara est siue salsa. Sz aqua dulcis est mixta aereo ⁊ purgata a puluere terreno. Quasi aūt terreū grossum ⁊ cōbustū est amor terrenor̄ q aiam reddit terrenā ꝑ assimilationē:qz aia (vt dicit Hugo de sancto Victore)in illo⁹ rei quā diligit similitudinē trāsformat. Item reddit aiam grossam q̄ ad ꝓtēplationem spūalē:⁊ cōbustā quo ad affectionē tpalium:vt tpalia nimis ardēter diligat. Hoc ergo amore dū ania respergit afflictione multiplici frequēter amaricat. Sed si fuerit aia aerea.i.spūali amore cōiuncta et a terreni amoris puluere purgata tūc celesti ⁊ spūali dulcedine ꝙplures erit plena. Itē aia hz aspectus ⁊ affectiones similes aspectib⁹ signoꝝ ⁊ domoꝝ celi. Distinguūt em̄ astrologi quīq; planetaꝝ aspectus scz cōiunctū oppositū:sextilē tertiū ⁊ quartum. Cōiunctus aspectus est qñ vn⁹ planeta irradiat sup alū in eodem signo circa qndecimū gradū ſm Azaelē. Et vt idem tradit fortissim⁹ ⁊ pessimus dicit ⁊ precipue qñ duo planete maliuoli vt sunt saturnus ⁊ mars cōiunguñt in signo eiusdē cōplexiōis puta i ariete vel tauro. Et hic aspectus signat amicitiā ⁊ ꝯcordiam maloꝝ hoim ad inuicē ꝓuentū in aliq̄ facto:⁊ hec vnitas pessima est:qz sicut pculosum est si vnitas desit bonis:ita perculosum ē si affit malis: ꝓut Greg. dicit. Alij tñ astrologi dicūt ꝙ hic aspectus nō est semp malus sicut si iupiter ⁊ venus cōiungañt in libra vel in geminis: ⁊ sic iste aspectus qñ est inter benivolos planetas nō est malus qz bonoꝝ cōcordia ⁊ ꝙuenientia nō ē noxia sed bona. Oppositꝰ aūt aspectus est qñ duo planete sunt i oppositis signis q dicit pessim⁹ ꝓpter ꝙtrietatē signoꝝ:⁊ ꝑcipue qñ planete habēt ꝙtrias qualitates:puta si venus sit in ariete ⁊ saturnus in libra. Et hic aspectus designat inimicitiā ⁊ discordiā supboꝝ ⁊ tyrānoꝝ ad inuicē q̄ pessima est:qz causat fortissimas ⁊ pculosissimas guerras. Sextilis ār aspectus dr̄ qñ inter duos planetas sunt duo signa integra vt qñ aligs planeta in aliquo signo ascēdente aspicit tertiū ante se ⁊ tertiū post se:z hoc ē a tertio i vn decimū. Vbi gra. Si aligs planeta fuerit i initio arietis aspicit illū q est in capite geminoꝝ ante se: vl illū q est in initio aq̄rij post se qđ est signū vndecimū. Et ꝑ aspectus vocat sextilis eo ꝙ teneat sextā ptē celi. s. q̄draginta gradus. Et talis aspectꝰ ē laudabilis bonus ⁊ fortunat⁹. Est em̄ signum dom⁹ dilectiōis ſm astrologos. s. ꝓpter ꝯcordiā signoꝝ in vna qualitate. Talis ergo ē aspectus dilectiōis spūalis pficientis. s. charitatis in qua homo ꝓficiēs ⁊ ascēdens aspicit tertiū ante se. s. spūm̄ sanctum q est tertia in trinitate ꝑsona a quo videlz causat ipe amor charitatis ſm illud Ro. v. Charitas dei diffusa est i cordib⁹ nr̄is ꝑ spūm̄ sanctū q dat⁹ est nobis. Et tertiū post se. s. primū. Mā hō in se habz duo q̄ ꝑmo debet ex charitate diligere. s. aiam suā ⁊ corꝑ suū: postea debet diligere ꝓximū suū sicut seipm. Alius aspectꝰ q dr̄ tertiꝰ ē qñ duo planete sūt in signis filibus. Et sit a gnto signo vsq; ix. vbi gra. si planeta q fuerit i initio arietis aspicit eū q fuerit in leone añ se ⁊ eū q i sagittario post se qđ ē signū nonū. Et dr̄ tertiꝰ qz cōtinet tertiā ptem celi. s. cxx. gradꝰ. Et hic aspectꝰ est optimꝰ qz est in signo ꝑ fidem amicitie vt dicit Rabisael. qz ibi nō est cōtrarietas in qualitatib⁹ signoꝝ ꝯcipue si

fuerint planete in ẽqlitatib⁹ cõcordantes vt iupiter ⁊ ven⁹. Hic repsentat aspectũ charitatis iam pfecte q dr tertius: q: tria sunt q debet hõ pfecta charitate diligere scz deũ seipm ⁊ primũ. ¶ Quartus aspectus est a ẽrto signo ⁊ decimo. vbi gra. si planeta q fuerit in initio arietis aspicit illũ qui ẽ in capite tauri ante se: ⁊ cũ q est in capite capcorni post se qõ est decimus signũ. vnde est aspectus ẽrtus qñ sunt inter planetas tria signa integra. Et hic aspectus dr ẽrtus q: cõtinet quartã partẽ celi. s. xc. grad⁹. Et hic aspect⁹ dr esse mal⁹ q: in illo signo sunt ire inimicicie ⁊ inuidie vt dicũt astrologi. s. ꝓpter ỹsietatem signoꝝ: puta si sol fuerit in ariete ⁊ saturnus in cancro. Possum⁹ aũt dicere q: ⁊ aspectus mal⁹ repsẽtat aspectũ quattuor malaꝝ affectionũ: q semp aspectũ faciũt esse malũ. s. invidia ira odium ⁊ luxuria. ¶ Malus ẽm ẽ aspect⁹ invidoꝝ: Eccℓ. xliij. Nequa ẽ oculus livid. a. invidi. Itẽ iracundoꝝ: vñ de saule irato ꝑ dauid dicit hic. j. Reg. q: tã nõ rectis oculis ⁊spiciebat saul dauid. Itẽ odientiũ siue inimicorũ: quoꝝ est aspect⁹ insidiosus ⁊ fraudulẽt⁹: Eccℓ. xij. In oculis tuis lachrymabit inimicus: ⁊ si inuenerit tps nõ satiabit sanguine. Itẽ luxuriosoꝝ: quoꝝ ẽ aspect⁹ infectus ⁊ corruptus. ij. Pe. ij. Oculos habentes plenos adulteriꝫ.

Caplm vij.

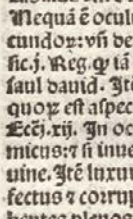

Ptitudines virtutũ vitiorũ ⁊ artiũ insunt hoib⁹ ex natura nõ tñ ex pte aie sz etiã ex pte corpis⁹ cõplexionis quã aia vtplurimuz sequit. Nam diuersi homies sunt apti ⁊ dispositi naturaliter ad diuersas artes: ⁊ hoc est ꝓpter vires ⁊ dominiũ diuersoꝝ planetaꝝ. verbi gra. ẽtũ ad virtutes vel opa virtutũ: saturn⁹ vt dicit ꝑtolo. dispont hoies ad doctrinã: iupiter ad honestatem: mars ad magnanimitatẽ: ven⁹ ad amicitiam: mercurius ad eloquentiã et sapientiã. Vnde sm ꝑtolo. ¶ Mercurius dat esse studiosos ⁊ sciẽtie numeroꝝ amatores. Sol ad virtuosum spiritum ⁊ animã. Luna ad pudicitiã. Similiter ẽtum ad vitia Saturnus vt dicit ꝑtolo. dispont ad pigriciã. Jupiter ad vanam gloriam ⁊ pompã divitiaꝝ ⁊ honorum ⁊ vestimentoꝝ. vnde dicit ꝑto. q: sub Joue sunt honor ⁊ divitie ⁊ optimũ indumentũ. ¶ Mars ad irã. vnde sm ꝑtolo. sub marte cõtinet ꝓcliũ carcer ⁊ inimicicie. ꝓcest ẽm mars colere ⁊ igni ⁊ colerice complexioni. vnde dispont ad audacitatem animositatẽ ⁊ appetitum vindicte: ⁊ ideo mars ab antiquis dr⁹ vocabat bellor. Ven⁹ dispont ad luxuriã ⁊ voluptates. Sol ad auariciã: vñ dicit ꝑtolo. q: sub sole ꝓtinet spes lucri fortunar⁹ heres. ¶ Mercuri⁹ ad furtũ ⁊ mercationum fraudes: vñ ꝑtol. dicit q: sub mercurio ꝓtinet fortuna negociatoꝝ furtũ. Luna aũt sm ꝑto. ⁊ Albumasar existẽs i sõo signo post ascẽdẽs efficit ⁊ oñdit meroꝛẽ ⁊ tristiciã. In ẽrto vo ⁊ quto ⁊ octauo ẽfficit ⁊ designat rirã an rietatẽ fugã et mutabilitatẽ. Silr ẽtũ ad artes: Saturnus dispont hoies vt sint terraꝝ cultores et grauiũ pderum portatores trapazete. i. cãpsores argẽti tractatores ⁊ scriptores. ¶ Mars vo dispont ad artes ⁊ opatões igneas vt furnerios ⁊ ferrarios. Venus vo vt sint cãtatores musicoꝝ amatores spẽꝝ pfectores artifices: ⁊ vestiũ muliebrium incisores. ¶ Mercurius vo dispont ad sciam ⁊ vsum calculi ⁊ cõputatiõis: et iõ dr fuisse de⁹ mercatoꝝ. Sol vero abilitat hominẽ ad omnia opa auri si fuerit i exaltatiõe sua. Si vero in casu ad oñia opera eris abilitat ⁊ dispont. Luna vero dispont ad artes nauticas et aquaticas.

Caplm viij.

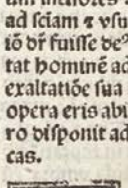

Varicia assimilat vmbre ꝓpter septem. ¶ Primo quia vmbra est luminis impeditiua: siet cupiditas auaricie impedit anime lumen gratie. Nam sicut vmbra terre causat eclipsim lune. s. quãdo terra interponit inter lunam ⁊ solem: ita terrenoꝝ cupiditas causat eclipsim anime quãdo interponit

inter eam & deū: ps. Repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatuz: Hiere. Tenebra anime est diuitiaꝝ cupido. ¶ Secūdo q̄ vmbra est caloris repsiua vel totaliter extinctiua. & sic cupiditas siue auaricia calorē charitatis minuit vel extinguit. Minuit quidē q̄ tanto minus diligitur deus q̄to magis diligit mūdus. Si ergo amor cupiditatis sit in ordinatu: nō tamē in tm̄ q̄ pferat diuiti arū affectū amoꝝ diuino. s. vt ꝓpter diuitias nō velit aliquid contra deum vel proximū: diminuit quidē charitatez sed nō extinguit quia tūc est peccatū veniale: vnde Aug. in li. lxxiij. questionū dic̄ q̄ venenū charitatis est cupiditas rez tpalium: augmentū eius cupiditatis diminutio: vnde in pfectis nulla cupiditas. Si autē auaritia intrō excrescit q̄ pferatur charitati. s. vt ꝓpter diuitiaꝝ affectū nō vereat facere contra amorē dei & ꝓximi: sic auaritia est pctm̄ mortale et totaliter charitatis amorē extinguit. s. Joh. ij. Si quis diligit mūdū nō est charitas patris in eo. ¶ Tertio q̄ vmbra est sterilitatis inductiua q̄ nihil quasi crescit vbi ē cōtinua vmbra. Sic semina diuinoꝝ verboꝝ nō possunt crescere & fructus ꝓducere vbi est auaricia & diuitiaꝝ cura sollicita: Matth. xiij. Sollicitudo seculi ih̄ & fallacia diuitiarum suffocat verbum. ¶ Quarto q̄ vmbra est serpentiū amica & colubroꝝ nutritiua. vnde dicitur coluber quasi colens vmbrā. Ita auaricia maxime est serpētibus infernalibus. i. demonibus accepta: q̄ maxime per eā animas illaqueāt. vñ Aplꝰ dicit. i. Timo. vj. Q̄ q volūt diuites fieri incidūt in tēptatiōem et in laqueū diaboli. ¶ Quia vmbra est maturitatꝫ fructuū ptardatiua. Ita tenacitas auaricie fructus penitētie: & si non omnino aliquādo impediat tm̄ retardat: quia nullū penitētie opus hoies sic difficulter vel negligēter faciūt: sicut male ablatoꝝ restitutiōes. Suggerit etiā diabolꝰ illud verbū ps. Beatus qui timebit q̄. ¶ Sexto q̄ vmbra est timoris excussiua & hoc q̄ tenebroſa est. Ita simili mō aurus semp timet ne pdat q̄ acquisiuit: vl ne deficiat sibi q̄ habet. Et ideo nō libere nec ꝓprie vtit eo. Propter quod dic̄ Hieron. Auaro tā q̄ habet q̄ nō habet deesse fatemur. ¶ Septimo quia vmbra est somni ꝓuocatiua: hoc ꝓpter frigiditatē: Job. xl. Sub vmbra dormit i secreto thalami. Ita similiter auaricia inducit somnū. i. pfunditatē & immobilitatem peccati. Radix enim omnium malorum est cupiditas.

Caplm ix.

Areole sanctoꝝ assimilantur coronis luminariuz. Apparet eñ circa solem et lunā & stellas notabilis corona quedā alba q̄ grece dicitur halon. Et ita quidā sancti notabiles. s. martyres virgines & doctores ꝓter ꝓmunē coronā glorie que aurea vocatur: aphuc dicunt habere aureolas. Et designat aureola quoddā accidētale ꝓmium siue gaudiū de opibus a se factis q̄ habēt rōne victorie excellētis: q̄ quidē est aliud gaudiū ab eo quo de coniūctione ad deū gaudēt q̄ gaudiū dicit aurea. vnde Exo. xxv. Facies super aureā alteram coronā aureolā. Significant ergo aureole in ꝓmōi coronis. Primo rōne ordinis: q̄. s. fit in eis circul⁹ post circulus. Nā sicut lapis ꝓiectus in aquā quietam facit circulū post circulus qui paulatim euanescit. Ita cū vapor q̄to tpe ē in aere rar⁹ nōdū ꝑctus in nubē si radi⁹ solis vel lune vel stelle cadat directe in centrū illi⁹ vaporis diffundit humidū circa radiū: ex hꝫ fit circulus post circulū: impulsum eñ sequit forma impellentis. Dñe aūt lumē nāliter est rotundū. & tō ille vapor rotūdat: & ita videt inxta luminare cū sit ppe terrā. Ordo ergo circuli post circulū. i. corone in sanctis illuminatꝫ repsentat ordinē aureole post aureā: vel vn⁹ aureole post aliā in aligbus beatis. Sicut gdā beati in celo habēt tm̄ aureas q̄ est oib⁹ cōis. s. pfectū gaudiū q̄ habēt oēs bti de pfecta ꝓiūctiōe ad deū. Et vocat aurea siue corona: tū q: cū quadā pu

gna acquirit; q: regnũ celoꝝ vim patitur ꝛc̃.tum q: ꝓ hoc sancti efficiuntur participes regie dignitatis. Vñ hãc aurea am habet beata ẓMaria magdalena. Sz vlterius quidã alij sup hoc habẽt aureolam.i.quoddã accidẽtale gaudiũ de aliq̃ excellẽti virtute puta de virginitate: sicut etiã beata ẓMartha que etiã fuit virgo. Et quidã sup aureolã virginitatis ad huc habẽt aliã.s.ꝑdicatiõis ⁊ doctrine: sicut beatus Dominicus qui fuit virgo et doctor. Et quidã post hũc circulum adhuc habẽt aliũ.s.martyrij sicut beat⁹ Petrus martyr de ordine fratrũ ꝑdicatorũ qui fuit virgo doctor ⁊ martyr: ⁊ ideo ascẽdit aureola triplici dotatus. ¶ Secũdo rõne tpis: q: fuit hmõi corone tpe tẽperati frigoris. Mã magn⁹ calor vaporẽ dissipat: ⁊ frigus intemperatum nimis cõdensat. Est aũt in mũdo intẽperatum frigus malicie: ⁊ ideo nõ dant ibi aureole: nec in inferno vbi intẽperat⁹ calor gehenne: sed tm̃ in celo vbi est refrigerij tẽperamentũ. ¶ Tertio rõne significatiõis: q: hic circulus si circa periferiã spissatur et nigrescit vel viridescit significat hũidas impssiones casuras. Si aũt attenuat et sic deficit: aut hoc est equaliter ⁊ tũc significat quietẽ ⁊ serenitatẽ aeris: aut in vna ꝑte ⁊ tũc exillis orit vẽtus. Si vero rũpit ⁊ lacerat in plurib⁹ locis significat tẽpestas ſm Senec. Ergo ꝑma significatio.s. humectatio ꝑ pluuiã doctrine refertur ad ꝑdicatores. Secũda.s.serenatio refert ad ỽgines in qbus serenat mẽs ad victoriã carnis. Sed tertia.s.vẽtus vl tẽpestas refert ad amatores diuine passiõis. Et in istis tribus tantum dantur aureole in celo.

Caplm x.

Aptismus assimilat fonti ꝓpter septẽ. ¶ Primo q: fons ẽ sui cõiactiu⁹. Multi eñ se fons occultat sed eque paupi ⁊ diuiti se cõicat. Ita simil⁹ etiã baptism⁹ cõis est ⁊ nulli negat nec puero nec sen: nec paupi nec diuiti: Zach. xxiiij. Erit fons patens domui dauid in ablutiõẽ peccatoꝝ. ¶ Secũdo q: fons est sordiũ ablutiuus: ⁊ baptismus ofies abluit sordes peccatoꝝ.s. originalis ⁊ actualis ⁊ venialis: Judith xv. Eribat in vallẽ bethune ⁊ baptizabat id est lauabat se in fonte. ¶ Tertio quia fons est locoꝝ adiacẽtiũ sibi fecũdatiu⁹. Et ita etiã simili mõ baptism⁹ se susciptes dicit fecũdare inc̃tũ fruct⁹ gratie.i. virtutes ꝙfert nõ habẽti: ⁊ auget habentibus. Vñ sup illud ps̃. Sup aquã refectionis ꝛc̃. dicit glo. q: aia peccatoꝝ ariditate sterilis fecundat ꝑ baptismũ: ꝓuer. vj. Veniet vt fons messis tua. ¶ Quarto q: fons est aq̃ multiplicatiu⁹. Mã q̃lis i ortu suo sit paru⁹ tm̃ ꝓpter indesicentẽ fluxũ magnoꝝ fluuioꝝ ẽ causatu⁹. Mulus est fluui⁹ ita magnus qn occulte vel manifeste a fonte aliquo nascat. Ita simiiter baptism⁹ auget ⁊ multiplicat in adultis gratiã ⁊ vtutes: Deester. x. Fons parvus creuit in fluuiũ ⁊ in aquas plurias redũdauit. ¶ Quinto q: fons limpidus est rez̃ omniũ in eo existẽtiũ ostensiuus. Quia.s. vsq3 ad fundũ vident que sunt in eo. Ita baptism⁹ dirigit in visiõẽ spũalem interiorẽ ⁊ exteriorẽ. interiorẽ quidem inc̃tũ baptism⁹ dicit fidei sacrm̃ q̃ oculos mẽtis idoneos facit ad visiõem diuinoꝝ. Exteriorẽ vero q: baptizat cõcedit inspicere sacrm̃ eucharistie ⁊ non alijs vt Dion⁹. dicit. Vñ baptism⁹ ꝑs Damasce. ⁊ Dion⁹. dicit habere vtutẽ illuminatiuã. Miere. ix. Quis dabit oculis meis fontẽ: ¶ Sexto q: fons est calor: is refrigeratiuus: q: baptism⁹ est ardoris ⁊ concupiscẽtie ⁊ fomitis mitigatiuus inc̃tus in baptismo cõferꝝ gratia per quã adhibet remediũ ne fomes vel cõcupiscentia dominet: ꝓuer. xvii. Fons vite vt ꝺeliet a ruina mortis. Ruina eñ mortis est cõcupiscẽtia: q: si ſm carnẽ vixeritis mori emini: vt dicit Romañ. viij. ¶ Septimo q: fons est in altũ ascẽsiuus. nã q̃to primo descẽdit aqua fontalis tanto postea ascẽdit. Vñ q: baptism⁹ tis gratia de celo venit in cuius rei signũ ecclie apti sunt sup christũ baptizatũ: Luce. iij. ideo ipa facit

vsq; in celū ascēdere baptizatos: ⁊ iō dicitur baptism⁹ apire ianuā celi: Jo. iij. Fiet in eo fons aque saliētis in vitā eternā. ¶ Jrē baptismus est figuratus in fluuio Jordanis. ¶ Primo q; Jordanis leprā naaman syri mūdauit. ⁊ similiter aq̄ baptismi mundat leprā .i. infectionē peccati. ¶ Secundo q; Jordanis regionem iudeox fideliū a regione infidelium diuidit. et similiter sacramentū baptismi distinguit religionē fidelū .i. christianox ab oīm infidelium populis: Job. xx viij. Diuidit torrēs a populo pegrinanti. ¶ Tertio quia Jordanis coram filijs israel se aperuit ⁊ ad terrā promissionis siccū iter exhibuit: in quo significat q; baptismus ianuam gratie nobis aperit: ⁊ ad terrā pmissiōis id est ad vitā eternā viā nobis facit: Jo. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aq̄ ⁊ spū sancto nō potest introire in regnū dei. ¶ Quarto quoq; q; Jordanis ex contactu mūdissime carnis christi sanctificari meruit: vñ eo mediāte christus vim regenerativā cōtulit aquis. Et ipm sacrm humane salutis .i. baptismū in aqua fieri instituit: Eph. v. Mundans lauacro aq̄ vē. ¶ Quinto quia in Jordane ioānes baptista celos aptos vidit: vocem dei pris audiuit: filiū in carne latuit: spīmsanctum in colūbe specie sup ipm descēdere vidit. in qbus significat q; baptismus ianuā celi aperit: ⁊ ad sancte trinitatis notitiam ⁊ visionem apertam in qua consistit vita eterna feliciter introducit.

¶ Capitulum xj.

Beatitudines q̄ enumerātur in sermone dñi in mōte Matth. v. possunt assimilari vētis. Nā primo vētus est nauigātium deductiuus ⁊ promotiuus. fortissime em̄ i mari currit si bono ⁊ forti vēto nauicula impellatur. Hoc aūt ppie cōpetit pme beatitudini que est pauptas spūs. Nā pauperes spū sunt qui p mare hui⁹ seculi ad portū ⁊ quietē regni celestis expedite et sine impedimēto puenīūt. Vñ dñs dicit: Beati pauperes spū qm̄ ipox est regnum celox. Vbi nota q; in mari huius seculi tria impedimēta occurrunt que nauem anime frequēter submergunt. Vnum impedimentū est ex vndis siue fluctibus tumescētibus: ⁊ illud designat elationes et tumores honox mundanox. Hoc autē impedimentū tollit pauptas spīrit⁹. Nā sicut dicit glo. Pauperes spiritu sūt humiles dēū timentes: ⁊ tales pfecto non ambūt sed fugiunt honores: vnde vnda tumescentis superbie minime hos in uoluit. ¶ Secundū impedimentū est ex scopulis occurrētib⁹ in quos quandoq; nauis impingit. Et ish scopuli sunt cure seculi ⁊ cupiditates diuitiax: a quib⁹ etiā liberat paupertas spiritus. Vñ dicit alia glo. q; pauper spū sunt q; nihil habent ⁊ oia possident: quox .s. gloria est nihil in terra possidere ⁊ sine sollicitudine viuere. ¶ Tertiū impedimentū est ex syrtib⁹ absorbētibus. Sunt em̄ in mari syrtes .i. loca fabulosa intercise aquosa pfunda nimis. Hec aūt pfunditas aquax est voluptas illecebrax carnis: a quo etiax impedimento pauptas spūs liberat. vnde dicit glo. sup Lu. q; pauper spiritu sunt qui nō querūt illecebrosa. Talibus ergo pauperibus pmittitur regnū celox: i quo sez assequunt ⁊ excellentiā honox ⁊ voluptatē spiritualiū delectationū. de qua in ps. Torrente voluptatis tue potabis eos. ¶ Secundo vētus est ardoris ⁊ est⁹ refrigerativus: sicut patet de aura et de vēto frigido aquilonari. Et huic assimilatur secūda beatitudo que est mitiras: cuius est refrenare passiones irascibiles: et pcipue ardorē ire ⁊ furorem. Et ō hac dicit dñs: Beati mites quoniax ipi possidebunt terrā. Mititas ⁊ māsuetudo idē sunt realiter tamen posset dici q; differant: quia mansuetudo dicitur ōtum ad effectum: vnde Cassiodo. dicit super ps. q; mansueti dicūtur quasi manu assueti: hoc est tolerātes iniurias. Sed mititas dicitur ōtum ad effectum: vnde ille dicitur mitis quē nō afficit rancor ⁊ ira. Tales sunt beati quoniā possidebunt terrā. Et in hoc qō dicit possidebunt notatur

securitas. in hoc vero ꝙ dicit terraꝫ notatur stabilitas. Vel sm August. Possessio terre significat affectum bonū anime quiescentis per desideriuꝫ in stabilitate hereditatis eterne que per terrā significatur. ¶ Tertio ventus est imbrium ⁊ aquarum causatiuus: sicut patet de vento australi qui cum sit calidus ⁊ humidus aerem cōdensat ⁊ turbulētiam generat. vnde dicitur auster ab hauriēdo aquas. Huic assimilat tertia beatitudo scilicꝫ luctus in quo imber lachrymarū effundi tur. Et de hac domin⁹ dicit: Beati q lugent scilicꝫ peccata sua vel etiam aliena. Chrisost. Beatus qui peccata sua luget: beatior qui luget aliena. Qui enim aliena luget certum est ꝙ sua nō habet que lugeat. ¶ Sequitur premiū: quoniā ipsi cōsolabūtur. ⁊ hoc quadrupliciter. Primo de peccatorū remissione: Isa. x. Conuersus est furor tuus ⁊ consolatus ē me. Secūdo de penarū euasione: Apoca. vj. Absterget deus omnē lachrymā ab oculis sanctorū: ⁊ iam nō erit neqꝫ luctꝰ neqꝫ dolor. Tertio de gratie ⁊ glorie adeptione: Isa. lxvj. Gaudete gaudio vniuersi q lugebatis super ea. Quarto de vltione malorum: pſ. Letabitur iustus cum viderit vindictam. ¶ Quarto ventus ē ignis accensiuus. vnde fabri habent conflatoria per flatuꝫ siue ventū ignem accēdentia. Hoc autē competit quarte beatitudini que est esuries iusticie: hec enim esuries nihil aliud est ꝙ succensum ⁊ ardens desiderium iusticie. Nam esurire est cum desiderio velle. vnde esurire debemus iusticiam vt intelligamus nos semper indigere. Et ideo de hac dicit domin⁹: Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam quoniam ipi saturabūtur. Et dicit qui esuriūt iusticiam nō pecuniam: pſ. Diuites egnerunt ⁊ esurierunt. Item dicit iusticiā non sapientiam: quia de sapientibus seculi et curiosis dicit pſ. Esurientes ⁊ sitientes anima eorum in ipis defecit. Item dicit iusticiam non potentiam. Prouerbiorū xxvij. Leo rugiens ⁊ vrsus impatiēs pnceps impius super populum pauperez. Item dicit iusticiam non lasciuiam: Luce. xv. Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo. Sequitur premiū: quoniam ipi saturabuntur scilicꝫ cum viderint vindictam. Isa. vltimo. Egrediētur et videbunt cadavera eorum qui preuaricati sunt in me. Postea sequit: Et erunt ad sacietatem visionis omnis carnis. Item satiabuntur cum apparuerit gloria domini. pſ. Satiabor cum apparuerit gloria tua. ¶ Quinto ventus est seminum productiuus nutritiuus ⁊ augmentatiuus: sicut patet de vento australi qui calorem causat: pluuiam ⁊ rorem admistrat: poros terre aperit: gramina ⁊ semina producit: nutrit ⁊ auget. Et hoc competit quinte beatitudini scilicꝫ misericordie que semina elemosinarum: De qbus Apostol⁹ loquitur. ij. Corinth⁹. ix. dicens: Qui parce seminat parce ⁊ metet: producit exhibendo: nutrit compatiendo: auget continuando. De his seminibus fructus eternus colligitur: dicente Apostolo: Qui seminat in benedictione de benedictione metet vitam eternam. Hinc est igitur misericordie ventus qui caloꝛem amoris pluuiam ⁊ rorem gratie acquirit: poros terre id est viscera terreni hominis aperit ⁊ semina elemosinarum ꝓducit. De hac igitur misericordia dicit dominus: Beati misericordes quoniā ipsi misericordiam consequentur. August. Misericordia est quedaꝫ aliene miserie compassio. Hylarius: Misericordes sūt qui in qbuslibet subueniūt miserj. quoꝝ benuolo affectu ad oēs tm̄ delectatur deus vt eis misericordiā suam ꝓstituꝛus sit. Et nota ꝙ misericordia mitigatur respectu cure suc ꝓprie: Eccl. xxx. Misere anime tue placens deo. augmentatur respectu necessitatis aliene: Job. xxxj. Si comedi buccellā meā solus: ꝓsumatur respectu iniurie illate quādo homo orat ꝓ persequētibus. ¶ Sexto ventus ē aeris serenatiuus sicut patet de vēto boreali q cum sit frigidus ⁊ siccus est aeris depuratiuus: pluuiaꝝ ⁊ imbrū fugatiuus ⁊ sere

nitatis inductiuus. Hoc igit competit se
xte btitudini q ẽ mũdicia cordis in q est
pfectẽte trãqllitas ⁊ serenitas. De hac di
cit dñs: Bti mũdo corde qñ ipi deũ vi
debũt. Dicunt aũt mũdo corde illi q sũt
mũdi a vitijs quos nõ arguit pscia petrõ:
q dicunt bti qñ ipi ⁊ nõ alij deũ vide
bũt in pñti p pterplationẽ: in futuro per
fruitionẽ. Aug⁹. De⁹ quẽ nõ nisi mundi
cernere pñt. Idẽ. Deus q̃ clari q̃ felices
q̃ beati oculi q te pterplant. Berñ. Dele
crabilis est ad videdũ: suauis ad habendũ: dulcis ad pfruendũ. ¶ Septio vẽt⁹ est
corpor pseruatiu⁹ ⁊ augmẽtatiu⁹: sic pa
tet de vẽtis borealib⁹ q corpa pseruãt ex
eo q̃ acrẽ pestilẽtẽ sanãt ⁊ digestiuã aditũãt ⁊ retẽtiuã pfortãt. Itẽ augmẽtãt vim
regeneratiuã: vñ Arist. dicit q̃ sub ℔ vẽto generant masculi. ⁊ tõ Jacob sub ℔ vẽto dicit posuisse virgas varias añ oclos
ouiũ vt generarẽt. s. sub aglone. Hoc au
tẽ cõpetit septime btitudini. s. paci: p quã
pestilẽtie guerrar remouent vtutes con
fortãtur ⁊ bona tã spũalia q̃ tẽpalia au
gmentãtur. Mã in pace interiori pscientie pseruãtur ⁊ augent bona spũalia. In
pace vo tpali pseruant ⁊ augent bona tẽ
poralia: q: sicut dicit Hiero. Concordia
minime res crescũt: maxie vo discordia
dilabunt. De hac ergo dicit dñs: Bti pacifici qñ filij dei vocabunt. Et dicunt pacifici pacẽ habẽtes ad seipos. ij. Cor. xiij.
Pacẽ habete ⁊ de⁹ pacis ⁊ dilectiõis erit
vobiscũ. Itẽ dicunt pacifici pacẽ facientes
inter primos. vñ Ber. nõ dicit bti pacifici sz pacifici: q: nõ tñ pax est dicẽda sz
faciẽda. Et sequit pmũ: qñ filij dei vocabunt: tũ q: ipe ẽ de⁹ pacis: tũ q: ei⁹ pprium
est reconciliare. Item quia ipse fecit nobis pacem.

Caplm xij.

Onitas malicia humane
vite multũ puenit ex exercitio ⁊ ocio persone. Est
eñ hũana vita velut terra q̃ q̃to plus fodit ⁊ ver
titur tãto inuita ei virtus cũ fingulis pri
bus amplius pmiscetur ⁊ semper aptior
reddit vt ex ea fructus multiplex generetur. Quãdo vo nimis stat ocio sa ad p
ductionẽ fructuũ redditur minus apta.
Sic etiã vita hominis q̃to bonis laboribus amplius exercet tãto fructus gloriosior finaliter ex ea colligit: Sapi. iij. Bonor labor gloriosus est fructus. Vñ cõ
sulit Prouer. xxiij. Diligenter exerce
agrũ tuũ ⁊c. Sed ecõuerso cuz vita hũana fine labore opis ⁊ penitentie cultura
pigrescit: non fructus vtiles sed noxias
herbas gignit: cũ fz illud Prouer. xxiij.
Per agrũ pigri hominis trãsiui ⁊ vineã
viri stulti: ⁊ ecce totũ repleuerũt vrtice.
Ager hominis pigri est vita hois ociosi
quã replẽt vrtice. i. vitior incẽdia. Eccl.
xxxiij. Multã maliciã docuit ociositas.
Itẽ bonitas ⁊ malicia humane vite variatur ad modũ aque. variat eñ aqua in
malicia ⁊ bonitate sm Auicenã ⁊ sunt regule sumpte a multis. Prima a motu: q:
currẽtes aque sunt meliores stãtib⁹. Itẽ
currentes ad orientẽ sunt meliores currentibus ad septentrionẽ. Currẽtes vo
ad meridiẽ peiores currẽtibus ad occidentẽ. Similiter inter hoies currentes
per velocitatẽ ⁊ ptinuitatẽ bene operandi: vel p viã mandator dei remunerant
tanq̃ boni: Matth. xx. Voca oparios et
redde illis mercedẽ suã. Ociosi vero stãtes obiurgant tanq̃ mali. Ibidez: Quid
hic statis tota die ociosi. Vel currẽtes sũt
feruẽter amãtes. Apls. j. Cor. ix. Sic curite vt comphẽdatis. Sed quasi stantes
sunt qui motu amoris carẽt. ⁊ hoc stare
cadẽ est: Apls. j. Cor. ix. Qui se extimat
stare videat ne cadat. Sed qui currũt ad
orientẽ. i. ad christũ de quo Zach. vj. Ecce vir oriens nomẽ eius: isti sunt boni.
Qui vero ad septentrionẽ. i. ad statum
peccati vbi abũdat frigus malicie. vnde
significat ipm p septentrionẽ. i. p vrsum
siue p arctur q cõtinet septẽ stellas geli
das. i. septẽ capitalia vitia qbus in ania
extinguit calor charitatis: Isti inq̃ sunt
male aque. i. male dispositi. Itẽ isti q currunt ad meridiem vbi est feruor solis. i.
ad fauorẽ mũdane psolatiõs. s. vt velint

in hoc mũdo suas cõsolatiões hẽre peio
res sũt currẽtibus ad occidẽtẽ.i.ad casũ
aduersitatis: vñ Abraã dixit diuiti epu
loni. Luce. xvj. Recordare quia recepisti
bona i vita tua. Ecce site cucurrit ad me
ridiẽ. ⁊ lazarus silr mala: ⁊ iste ad occidẽ
tẽ. Sequit nũc vo h cõsolak: tu vo crucia
ris. ¶ Helius est ergo h tre ad domũ luct⁹
q̃ ad domũ cõuiuij: vt dr Eccli. vij. ¶ Se
cũda regula sumitur a gete aq̃. Mã stãtiũ
aquar sunt gradus. In prio eni ⁊ maiori
gradu malicie sũt aq̃ states q̃ hñt viscosã
pellẽ in supficie: secũdo paludales: tertio
lacuales: quarto puteales: quto fõrales.
Intelligũtur ergo p puteales q̃ sunt pfũ
de peccata cordis: p fontales q̃ extra pdc
unt petã oris: p lacuales q̃ se lat⁹ ⁊ patẽ
ter extẽdũt petã opis: p paludales aũt q̃
fumositates generãt ⁊ sũt cã corruptiõis
pniciosa exẽpla ꝓcipue plator. Sz p aq̃s
viscosas pellẽ hñtes intelligẽ q̃ est viscus tenaciter
inhẽrẽs. Oẽs ergo he aque sunt male sz
plus ⁊ min⁹ vt p3 p se. ¶ Tertia regula su
mitur a fũdo aque. Mã que hñt fũdũ lu
tosum sine corruptõe sũt bone: q̃ arenosũ sũt min⁹ bone: q̃ plũbeũ sũt male. Fun
dus aq̃ est cor qõ est fũdamẽtuz vite: sz
si esset lutosuz. i. imundũ cũ corruptione
peccati: tũc nõ faceret aquã bonã. i. bonã
vitã: sz si sit lutosũ. i. hũile. vt. s. hõ cõside
ret ⁊ cognoscat se cẽ vt vas luteũ ⁊ fragi
le: sicut dicit Apls. ij. Cor. iiij. Habemus
thesaur ⁊ istũ in vasis fictilib⁹: tũc qr tale
lutũ siue fundũ est sine corruptione pec
cati facit bonã aquã. i. inducit ad bonam
vitã. Sed si sit fundũ arenosuz. i. cor mũ
duz: sed tamẽ aliquãtulus graue. i. tardũ
⁊ tepidũ ad spũalia opera est aqua. i. vita
minus laudabilis. Sed si sit plũbeũ. i. imi
quitate grauatum: qr iniqtas granat ad
modũ plũbi. Ysa. xxxij. Grauabit eũ iniq
tas sua: tũc ẽ aqua. i. vita mala. ¶ Quar
ta regula sumit a vi minerali p quã trãse
unt. Mã que per aur trãseunt min⁹ no
cent q̃ que p ferrũ: sz cõfortẽt interiora:
sz que p cupriũ sunt pessime ⁊ min⁹ valí
de. Per trãsitũ auri accipit cupiditas ana
ror q̃ est mala: p trãsitũ ferri truculẽ
tia tyranor q̃ est pcor: p trãsitũ ãt cupri
ipuritas hereticor q̃ est pessima: plus. n.
nocuerũt ecclesie heretici animas corrũ
pẽtes q̃ tyrãni corpa pdentes. ¶ Quita
regula sumit a grauitate ⁊ leuitate: mã aq̃
leuiores sũt meliores: vñ aqua cocta le
uior ⁊ penetrabilior est q̃ cruda. Mõ. n.
vex est dictũ quorũdã rudiũ. s. q̃ cuz aq̃
coquit ibulle euaporet ⁊ grossũ remane
at: ⁊ iõ fit grossior q̃ cruda q: solũ corp⁹
mixtũ ⁊ cõpositũ insp̃issat decoctõe: sim
plex aũt fit rarius q: p calidũ qõ hz con
gregare homogenea sepantur pres aq̃ a
terrestribus q̃ prius oẽs mixte erãt. Alia
etiã cã est: qr aqua cũ coquit subtiliat ⁊ iõ
ptes terrestres magis penetrãt p ipam ⁊
descẽdẽdo residẽt in fũdo. Dñ ops q̃ aq̃
cocta maior ẽ faciat residẽtiã q̃ nõ cocta:
ergo melior est aq̃ leuis q̃ grauis ⁊ cocta
q̃ cruda. Et sic ẽt mens tũc est bona qñ ẽ
ab onere pcti leuigata ⁊ a terrestri amore
sepata. Sz tũc ecõtrario mala qñ est petõ
grauata ⁊ terrestritate in terreno amo
re respsa. Sed tũc est mẽs pfecta: quãdo
est igne diuini amoris decocta vl igne tri
bulatõis purgata ⁊ pbata: qr patiẽtia op⁹
pfectũ hz: sed si sit cruda igne amoris nõ
calefacta nec igne alicui⁹ aduersitatis pur
gata: tũc nec laudabilis est nec sana.

¶ Cap itulum. xiij.

Caritas assimilatur soli ꝓpt
ex. ¶ Primo qr sol est vtu
tis vnitiue: planetas. n. vnit
⁊ cõciliat i effectib⁹ suis. Cõ
ciliat ẽt ꝑtia elemẽta inuicẽ: sic ẽt charitat effect⁹ est
vnire spũaliter: vnde Apls vocat cã vinculum pfectõis: qr. s. pfecte vnit ⁊ ligat alias
deo ⁊ corda fidelium inuicẽ in deo. Prio
pter qõ de pmis fidelib⁹ ecclesie i qb⁹ cha
ritas abũdabat: dr Act. iiij. q̃ multitudi
nis credentiũ erat cor vnũ ⁊ aia vna. ps.
Oritur est sol ⁊ cõgregati sunt. s. fideles in
vnũ. Scõo qr sol est virtutis viuificati
ue qr nihil viuit vbi sol nõ attingit. Dñ
planete p absentiã solis vident i hyeme
mortue approximãte sole in vere; sic ex fi

unt viue. Ita charitatis dilectio de mo/re trãfert ad vitã ſm illud Job. iij. Mos ſcim⁹ q trãſlati ſumus de morte ad vitã: quoniã diligim⁹ ꝛc. Eccli. ix. Perfruẽ vi ta cũ vxore quã diligis cũctis diebꝫ vite inſtabilitatis tue q dan ſũt tibi ſub ſole. Quaſi. n. vir ẽ ſpũs ꝛ ãſi vxor caro. Tũc eni ſpũs cuꝫ vxore ſua vita pfruit qñ ſi/mul cũ ipa carne charitatis opib⁹ exerce tur: ꝛ ipoꝝ dulcedine quaſi fructib⁹ qbuſ dã reficit: ꝛ h cunctis diebꝫ vite pũtis q ẽ inſtabilis: q nunq̃ hõ in eodẽ ſtatu per/manet ꝛ ſub ſole. i. ſub charitatis feruo/re. ¶ Tertio q ſol eſt vtutis eleuatiue ſi ue attractiue: q vi caloris vapores a ter ra ꝛ mari deducit: ꝛ eductos ſurſũ attra hit ꝛ cõdenſat in nubes. ꝛ ſic ꝺẽſatos in uicẽ in mues grãdines vel aq̃s reſoluit. Ita charitas corda calefaciẽs vapores af fectionũ vel orationũ vel cõpũctionum ab eis educit ꝛ ſurſũ ad deũ attrahit: ꝛ tã dez in lachrymas reſoluit. ¶ Quarto q ſol eſt virtutis pfectiue: q calor elemẽta ris icipit agere generatiõez corpoꝝ: ſola ris aũt calor pficit ꝛ pducit ad debitũ cõ plemẽtũ vt dicẽ Alexãder. Ita vitã ſpũa lẽ timor inchoat: ſed charitatis amor p/fecit ꝛ conſumat; vñ pfecta charitas foras mittit timorẽ. ¶ Quinto q ſol ẽ vtutis formatiue: q. ſ. p eius elõgationẽ ꝛ aprõ ximationẽ facies hominũ ꝛ corpaliũ di ſponunt vt dicit Iſido. ſicut ꝑz in ethio pibus ꝛ alijs ꝓtrarijs regionib⁹. Ita cha tas forma eſt omnium virtutuꝫ ſicut di cit Ambro. Et hoc apparet quadrupliciter. Primo quia mouet omnes virtutes ad opera per que perficiuntur virtutes ꝛ merentur augeri. Secundo q omnes virtutes mouentur ad finem charitatis ſcz ad bonum. Charitas enim hꝫ bonuꝫ pro fine tantum. Tertio quia charitas augmentat virtutuꝫ delectationez ꝛ tol lit faſtidium ꝛ alleuat onera propter ipſi us boni deſiderium. Quarto quia com/plet animam ꝛ perficit: non quidez in cẽ nature ſed gratuito. ¶ Sexto quia ſol ẽ virtutis immutatiue. Immutat eni ipos dies quia ſm diuerſam ſolis diſpoſitio/nem immutationem recipit dies. Nam primo rubet in mane: lucet in tertia: fer/uet in meridie: pallet in veſpere. Vnde ꝛ quatuor equos fingitur in fabulis habu iſſe: primus erithe⁹. i. rubens: ſecundus athericeus. i. ſplendẽs: tertius lãpas. i. ar dens quartus phylogeus. i. amãs terrã. Ita charitas quoſdã facit rubẽtes i mar tirij paſſione quoſdam lucentes in do/trine inſtructione: quoſdã feruentes in dei affectione: quoſdã pallentes in carnis maceratione. ¶ Item charitas aſſimilat igni quo ad quatuor. Primo quo ad for malitatem: q vt dictum eſt ſupra capitu lo. v. Ignis inter cetera elementa eſt ma/xime formalis. Multum enim hꝫ de for ma paꝛ de mã. Sic amor charitatis quos replet facit hẽre modicuꝫ de affectu ma terialiũ ſiue temporaliuꝫ rerum ꝛ pluri/mum de appetitu formalium ideſt ſpiri tualium bonoruꝫ: vt iã non carnalia car/naliter: ſꝫ ſpiritualia ſpiritualiter diligat Diſtinguit eni Bernardus quatuor mo dos diligendi: ſcz diligere carnem carna liter ſpiritum carnaliter carnez ſpiritua liter ꝛ ſpiritum ſpiritualiter. Secundo quo ad mobilitatez: q ignis ſemper ẽ in motu. Sic ꝛ amor charitatis eos in qui/bus eſt ſemper facit eẽ in motu bõi ope/ris. Vnde Gregorius dicit q nunq̃ eſt amor dei otioſus: operatur enim magna ſi eſt: ſi autem operari deſinit iam amor non eſt. Tertio quo ad virtuoſitatez: nã ignis habet virtutem inclinandi alta ꝛ eleuandi infima: congregandi ſparſa. Sic amor ſm Dionyſium habet vim inclina tiuam: quia inclinat ſuperiora inferiori/bus. Item habet virtutem eleuatiuam: quia eleuat inferiora ſuperioribus ꝛ coa dunatiuã: q coadunat equalia equalib⁹. Quarto quo ad ꝓprietatem hꝫ eni ignis multiplicez; ꝓprietatem vt ponit beatus Dionyſius vltio capitulo celeſtis hierar/chie quaꝫ aliq̃ue cõpetut charitati: vꝫ q̃ eſt ſui cõciatiuus. Nã ſicut dr ibi ignis oi bus ſibi quoquomodo approximanti/bus nõ ſecundum locum tantum: ſed ſe cũdum congruentiam materie vnuo/

cē cōicatiuus est. Et ꝓpter hoc ls ignis in sphera sua tāgat orbez lune: nō tñ imprimit in ipm cū coꝛ nō sit mā vna. Sic charitas facit bona eē cōia ⁊ maxime iter ꝓximos ⁊ domesticos: qꝛ si qs suoꝛ ⁊ maxime domesticoꝛ curā nō hns fidē negauerit est infideli deteriꝛ vt dicit Aplꝰ. j. Thi. v. Tenetur ēt hō ex necessitate charitatis subuenire nō oibus indigētibus qꝛ ls esset ipossibile vniuqz: sed tenet sb uenire sibi ꝓximātib⁹. i. de ꝓximo oc currētib⁹. Et nō solū charitas cogit hominē cōicare bona sua ꝓ subuētionē: sed ēt scipm in obsequiū vel saltē ꝓ cōpassionē ſm illud. ij. Coꝛ. xij. Libēter ipēdar ⁊ sup ipendar ego ipe pē. Itē ignis est maxime actiuꝰ: vñ inter elemēta ꝓpꝛie dr cē actiuū. s. ꝓpter calidū cuiꝰ ignis ē ꝑncipiū vt dicit phs. ij. metha. Unde calidū ꝓꝛio ⁊ ꝑ se cōpetit igni: solū aūt calidū est simpliciter actiuū iter qualitates elementares qꝛ humidū ⁊ siccū sunt q̄litates passiue: frigidū aūt nō est simplr actiuꝝ vel motiuū: sed mouet ꝑuādo motū: vñ etiā mouet ad cētrū vbi ꝓgregatio ⁊ imobilitatio ⁊ nō diffusio. Uñ ls alia ekta aliq̄ mō sint actiua: ignis tamē est magis ꝑncipalr actiꝰ. Et sic ē charitas respectu vtutū. Uñ ois vtutis actio pfecta quodāmō attribuit charitati ⁊ ipa dr eē forma oiuz vtutū. Et ꝓpterea apls dicit Gala. v. qꝛ fides ꝑ charitatē opaꝝ. Ma qꝛ ꝑ charitatē ordinat actꝰ fidei: ꝛ ēt cuilibet alteriꝰ vtutis ad vltimū finē: nō ipa dat formā actibus oiuz vtutū. Uñ nulla vtus sine ea pfectoꝛie vel meritoꝛie opat. Et ꝛō Greg. dicit qꝛ nihil hz viriditatis ramus boni operis nisi māserit in radice charitatis. ¶ Itē ignis vt dicit Dionꝰ. adest inuisibiliter oibus. s. mixtis: ls nō actu ls vtute ⁊ ꝛō inuisibiliter. Uñ videmus qꝛ ex oi fere coꝛpe ignis ꝑ collisionē excutit. Et ꝓpterea Dio. dicit qꝛ est pñs oibus inuisibiliter. Et posset ꝺ generaliter intelligi nō tñ de coꝛpibus mixtis: sed etiā aliq̄ mō de singulis ac oib⁹ coꝛpib⁹ inuisibilit. Posset eni dici qꝛ ignis sit ꝓꝛio qdē in coꝛpibus supꝛioꝛib⁹. s. celestib⁹ ꝑncipiuz sui qꝛ cū ois alteratio reducat in celū sicut ꝑncipiū oium q̄litatū actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ: sicut ꝛdars ꝑncipiū est calidi ⁊ sicci intēperati ⁊ sol tēperati: vel etiā vlteriꝰ in alia stellaꝝ fixaꝝ: ꝛ sitr i aliis. Est ēt ignis in coꝛpib⁹ inferioꝛib⁹ ꝑ mixtionē: ⁊ ē in mixtis nō actu: ls virtute vt dicit phs in li. ij. de generatōe ⁊ coꝛruptione: in se aūt est actu. Sic ēt ꝑ charitatez hō oib⁹ adest. s. ꝑ affectionē. Ma cū teneat oēs diligere: ⁊ alia verius sit vbi amat q̄ vbi aiat: vt dicit Augu. Quia per cognitionē cognitum est in cognoscēte: ls ꝑ amoꝛē ecōtrario est amās in amato: os q̄ ꝑ ipam dilectionē oib⁹ quodāmō quos diligit ꝑsens sit: vñ Aplꝰ dicebat. Et si coꝛpe absens spū tñ suz pñs ad Colosenses. ij. ¶ Item ignis nūc est occultus nūc manifest⁹: vñ ⁊ Dionysius dicit. Cū neglectus est. i. sub cineꝛib⁹ occultatus videt q̄si nō eē sed remotis cineꝛib⁹ subito elucet q̄si ꝑuocat⁹ nāliter ad quādā vindictā sue despectōis: sic ls charitas ex occupatōib⁹ exteriꝛib⁹ seu necessitatibus qñqz videat tepescere: tñ subito ⁊ cito reaccēdit ⁊ ex idignatiōe coꝛpis ꝑmi amplius inflāmat. ꝑs. Ma quid q doꝛmit nō adijciet vt resurgat se cūdo machab. j. Refulsit sol q ꝑuꝰ erat i nubilo ⁊ accēsus est ignis magnus: vnde amoꝛ diuinꝰ aliquādo facit latere ad cōtēplādū: aliqñ apparere ad agēdū. ¶ Itē ignis sine sui diminutiōe ē sui distributiuus ⁊ diuisiuus: vñ ad ignē vnius cāde le inūerabiles ꝑsit accēdi. Sic amoꝛ charitatis nō minuit ls augeꝛ ex eo qꝛ ad plures diuidat. ¶ Itē adhuc hz ignis ꝑs alias conditiones que charitati conueniunt: qꝛ ex se ē lucidus calidus leuis ⁊ ꝺbilis qꝛ charitas facit nos lucidos in discretione agendoꝝ um: calidos in bonuo lentia ꝓximoꝝ um: leues ⁊ mobiles in obedientia mandatoꝝ uz: subtiles sine tenues in contemptu terreноꝝ um vel in abstinētia ciboꝝ um. ¶ Itē charitas assimulatur caloꝛi. Ꝓꝛio quidē qꝛ caloꝛ ē generatiōis oiuz ꝑncipaliter effectiuꝰ sicut

patz de caloꝛe celesti. Et sic charitas est ꝙ virtutuz oiuz opera generatur ⁊ ad pfectum finē perducunt. Secūdo qꝛ caloꝛ ē inferioꝛuz ad superiora reductiuus: qꝛ dissoluit terrestria in aquosa: ⁊ aquosa i aerea: ⁊ aerea in ignea: ⁊ sic inferiora per media reducit ad suprema. Sic charitas facit incipientē proficientē ⁊ perficientē: ⁊ mediante etiā proximo reducit nos in deuz. ¶ Tertio qꝛ est duroꝛuz remolliti uus sicut pz in metallis que dissoluit ⁊ liquefacit etiā niues ⁊ grādines glacieſoꝛ: ⁊ sic charitas dura corda dū apprehēdit ad pietatez emollit. ¶ Quarto qꝛ est liqdoꝛuz induratiuus: sicut patz in ouis in igne positis in quibus subtiliozibus partibus resolutis remanētibus terrestribꝰ res durescit: ⁊ simile facit caloꝛ solaris. Sic charitas dei mollia ⁊ nutātia corda cōsolidat ⁊ coꝛroboꝛat. ¶ Quinto quia est grossoꝛuz ⁊ densoꝛuz subtiliatiuus. Nam rē in quā agit dissoluit ⁊ sue actioni idoneaz facit: vnde cuz rez ad simplicitatem ducere laboꝛat eaz subtiliat: vt patet in glacie que duz dissoluitur subtiliatur. Sic charitas diuites grossioꝛes metallis subtiliat dum eos facit oia dare in elemosinas. ¶ Sexto qꝛ est metalloꝝ depuratiuus ⁊ totius coꝛuz rubiginis consumptiuꝰ: ⁊ sic charitatis feruoꝛ omnis peccati rubiginē ab anima tollit. ¶ Septimo qꝛ est grauiuz alleuiatiuus: qꝛ duz humiditatē que grauitatis est cā in rebꝰ cōsumit pōdus rei diminuit. Caliditū enī humiditū euapoꝛat qꝛ vapoꝛ depuratus ⁊ in subtilez aereā vel leuez mutatus rez leuioꝛē reddit. Corpa aūt aialiuz dūr cē leuiora post prādiuz ꝓpter caloꝛis ꝓfortationē ⁊ spirituū generationē quibꝰ coꝛpus leuiat ⁊ mortua coꝛpa sūt grauioꝛa viuis. Sic amoꝛ charitatis oia leuia reddit: vnde Aug. dicit i libro de verbis domini qꝛ oia seua ⁊ inania tollerabiliaz ꝙpe nulla efficit amoꝛ. ¶ Octauo qꝛ simili um congregatiuus ⁊ dissimiliū disgregatiuus. Vnde si auꝛ plūbuz ferrū ⁊ lapides fiāt vna massa ⁊ proijciant in foꝛtem ignē caldꝛ vnūqdqꝫ cōiūgit cū suo sili vt auꝛ cū auro ⁊ sic de singulis si frigus oia simul cōgregaret. Sic charitatis amoꝛ est ꝙ iustos inuicē vnit ⁊ eos ab iniqs distinguit. ¶ Item charitas assilat argille ꝓpria. Prio qꝛ ex argilla vasa fabꝛicāt. Mā argilla ē tra glutinosa ⁊ nemoꝛosa ad varia opa figulorū apta ⁊ est ab argis sic vocata apud quos prio ex tali mā vasa fūt facta fictilia. Sic ꝙ charitatē efficitur coꝛ hoīs vas diuinū. i. dei contēticū: qꝛ manet in charitate i deo manet ⁊ deꝰ i eo ꝛē. Johis. iiij. ¶ Secūdo qꝛ ex argilla foꝛmātur lapides ⁊ lateres generātur. Mas talis terra vt dicit Ysido. per actionē caloꝛis liqdioꝛes ptes consumētis ⁊ terrestrioꝛes consolidātis facile in laterē commutatur. Sepe etiā terra frigiditate hūidi tandē mutat in lapidē. Mā sicut dr in quarto Methei. Vnctuosū tali trāsmutationi est valde aptū vt vnctuosum est mediū inter viscosū ⁊ euapoꝛatiuū. Mā gra euapoꝛatiui habz a caloꝛe coagulari: gra vo viscosi nō pōt ex toto educi: ſz hz amplꝰ cōꝓrimi ⁊ cōsolidari: ⁊ sic i lapidē trāsmutari. Sic ꝙ charitatē efficiunt homines vt lateres solidi: ⁊ vt lapides viui apti. ſ. collocari in edificio supne hierusalem. Vñ dr. ſ. Petri. ij. Ipſi tāq̄ lapides viui edificamini in domos spūales. ¶ Tertio qꝛ cū argilla fluxus sanguinis refrenatur. Mā argilla frigiditate sua est sanguinis cōstrictiua vt ait Cōstātinus: vñ si cū foꝛti aceto fuerit diſſēperata: ⁊ tpib⁹ ⁊ frōti appoſita, phibet de narib⁹ sangui nem fluere. Sic acetū cōpūctiōis cū argilla dilectionis cohibet fluxuz peccati.

¶ Capitulum. xiiij.

Aro in mundo videt vt plib⁹ spū ꝓualere ⁊ cē foꝛtioꝛ: eo ſz i eclo eōuerso totalr spūs dñabitur ipſi carni ⁊ caro erit ꝙ oia spūi subiecta. Videm⁹. n. ꝙ glibet planeta celeſtj foꝛtioꝛ ēi ppa q̄ in aliēa domo existit: ⁊ foꝛtꝰ cē ide ipsimit ⁊ agit. Dom⁹. n. planetaꝝ dūr signa celi in qbus glibet planeta dr hēre domū suā. Mā dom⁹ saturni vt dicit Albumasar ꝓ-

ma ⁊ ꝓpria est capricornus: ⁊ filii aquarii dominionis pisces ⁊ sagittarii dominus mar tis aries ⁊ scorpio dominus veneris libra ⁊ taurus dominus mercurii virgo ⁊ gemini do minus solis leo lune cācer. Et ꝑ ꝙ sol i leo ne q est dominus eius ꝓpria fortior est ꝯ in alio signo: ⁊ filie ē de aliis. Sic q: i mūdo isto est ipa caro nāliter velut in domo ꝓ pria spūs tangꝫ in aliena frequēter cōtin git q: caro prevalet ⁊ dñat spūi. In celo vo vbi ecōuerso erit spūs vt in prop:ria domo: ⁊ quasi in aliena patria erit quo dāmodo ipa caro: nō erit spūi tangꝫ potē tiori totaliter subiecta. Vnde vocabit hz Apostolum. j. Corinthi. xv. Corꝑ spiri tuale. ¶ Carnis ⁊ spūs pugna ingetudi nē generat cordis ⁊ aufert trāqlitatē mē tis. Mā qñ in sublimi apparēt duo vēti fortes cōtra scinuicē pugnātes significat tēpestas maris ⁊ tūc pcella maris nō libe re trāsit ad ptē vnā: sed vna obuiat alte ri ex ipa pugna vētoꝝ: tñ q supior est ex ipis ventis vincit eo q: minus est ad mixtus hūori ⁊ iō min⁹ sedabilis. Quasi aūt duo vēti cōtrarij sibi in aere sūt duo appetitus aduersantes sibi in hoie .s. spi ritus ⁊ carnis qbus dicit Apls. Caro có cupiscit aduersus spūm ⁊ ipūs aduersus carnē. ij. Cor. iiij. Ex eoꝝ ergo pugna seq tur tēpestas maris. i. ingetudo cordis: q: cor nō pōt se libere ad ptē vnā trāsferre scz spūs carne repugnāte eidē. Vñ Apls Romañ. vij. Video inq: aliā legez in mē bris meis repugnātē legi mētis mee: nec etiam ad ptez carnis spū retrahēte: vn⁹ ergo obuiat alteri: q: sibi inuicē aduersā tur. Sed ꝑs que est in ordine nāli superi or. s. spūs tūc carnē vincit qñ hūori aḡo idest carnali amori admixt⁹ nō existit. hz quādo se tenet in sua puritate: tūc enim ipse spūs quasi carnē ⁊ ossa nō hz. Vnde Apls Rom. viij. Si spū facta carnis mor tificaueritis viuetis. Carnis delectatio hz fit sensui dulcis int⁹ tñ animā occidit. Cu ius exemplū est q: aliqñ cadit super ber bas ⁊ folia arboꝝ ros fluens ⁊ viscosus ad modū mellis: ⁊ q: mel nō coctū laxat: iō aues comedētes herbas illas moriun tur de dissenteria ⁊ inueniunt intus cro ceū ꝓpter colerā que generat ex melle. Si cut ergo dulcedo roris in herbis est de lectatio carnis in opibus voluptatis: q dulcedo in vētre colerā gignit ⁊ aue ex tinguit: q: delectatio ipa carnis in mēte amaritudinē ⁊ cōsciētie remorsum relin quit que est amare colere filiis nā. Hec ēt aīe inocētiā spūaliter occidit: vnde apls Romañ. viij. Si scom carnem vixeritis morietmini.

¶ Capitulum. xv.

Oncupiscētia carnis assi mila tur nebule ꝓpter septem. ¶ Primo q: nebula est ex corruptis vaporib⁹ resolu ta. Nebula eni est ipressio ex resolutione nubiū gene rata ⁊ in pluuiā resoluta: vapores. n. re soluti ꝙ singulas aeris ptes dispsi nebu las facīūt. Qñ igit tales vapores sūt cor rupti tunc generāt pessimā nebulā: aliqñ fetidā qua aer inficit. Ita ex corruptis ⁊ ipudicis collogiis vl aspectib⁹ generatur cōcupiscētia inordinata ⁊ inflāmata qua corpus incēdit ⁊ inflāmat. ¶ Scōo quia nebula est floꝝ germinū ⁊ vineaꝝ corru ptiua. Ita mala cōcupiscētia corrūpit flo res bonaꝝ cogitationū gramina affectio num: ⁊ fructus vineaꝝ. i. opa penitētiuꝫ Job. xxxj. Ignis est vsqꝫ ad cōsumatio nem deuotans ⁊ oia eradicās genimina. ¶ Tertio q: nebula est multaꝝ egritudi nuꝫ inductiua: q: ex inordinata luxurie cōcupiscētia multa oriunt vicia. Mā sm Greg. Filie luxurie sūt cecitas mētis q: hz Aug. rō absorbet. Item incōsideratio .s. mor⁹ ⁊ iferni icōstātia ad cogitādū nūc ul lud nūc aliud. Amor sui, quo. s. desiderat lōgā vitā vt expleat voluptatē suā ꝓcipi tatio q. s. aligs ꝓcipitat se ad peccādū ex ponēs se ēt qñq; piculo vt luxuriā exple at. Oditus dei qō fit q: de⁹ abstrahi t se ab eis ⁊ punit eos q sequunt carnis ōlicias ad ḡs iclinat luxuria. Ite affect⁹ pūtis se culi. s. appetit⁹ honoris diuiciaꝝ sanitatis fortitudis ⁊ hmōi qb⁹ luxuriosus ꝓsegꝫ sūe itērū. Ite desperatio futuri seculi: q

est diffidētia venie ⁊ glorie cōsequende. ¶ Quarto q; nebula ex eo q; vias occultat est latr̄onib⁹ amica. Et sic ꝑcupia luxurie est demonib⁹ valde grata. vñ Job. xl. dicit de vehemoth: p quē intelligit diabolus q; dormit in locis humentibus. i. gelcit in luxuriosis. ¶ Quinto q; nebula est itinerātū tardativa. Tētatiōes enī cōcupiscētie hoies ad eternā patriā festinātes aut totaliter impedūt si eis cōsentit aut saltē tardiores reddūt dū eis resistit q; sine pctō saltē venali vix aut nūq; habētur quo. s. venali peccato seruo: charitatis remittit ⁊ via retardat. ¶ Sexto q; nebula est radio: solariū itercepciua ⁊ aeris obscurativa. Sic etiā cōcupiscentie nebula lumē gre vel rōnis intercipit: ⁊ alam tenebrosam reddit: vñ Augu. in libro cōfessi. dicit. Erhalabāt nebule de limosa cōcupiscentia carnis ⁊ scatebra pubertatis ⁊ offuscabāt cor meū. Et ꝑbus die in Eth. Cōcupiscētia corrūpit estimationē p:udētie. ¶ Septio q; nebula est a calore sol passiva: vñ qñ est surſuz a sole attractiua reddit in nubis mās: ⁊ tūc future pluuie est significativa: q; si ꝑcupiscētie motus surſū ad rōnē trahātur ⁊ per ipaz rōnē refrenenk: tūc tráscunt i materiam vtutis: ⁊ tūc nō culpā generāt: ſz potius pluuiā diuine gre in aia augmentāt. Quādo vo a solis radijs nebula repercussa deorsū cadit in suā originem reddit: ⁊ tūc penitus euanescit. Vnde dū inferius reddit future serenitatis signū existit: q; ſz si cōcupiscētie motib⁹ p solē rōnis in pncipio resistāt: tūc ipsa cōcupiscētie caligo deorsū pulsa penitus annulat: vñ ⁊ post hoc aia serenis: reperitur.

¶ Capitulum. x vj.

Compunctiōes ⁊ inspirationes sancte: ſz insint nobis principaliter a deo tamē cooperāte libero arbitrio. Cuius exēplū apparet in terra. Mā itinera aquaz ⁊ hyat⁹ ⁊ vaste voragines que sunt in corpore terre: sicut in corpe nostro sunt vene que sūt vasa sanguinis ⁊ arterie que sunt vasa spūs non sunt ita ipsa terra ex natura eius cum qualitates terre. s. frigidum ⁊ siccum faciāt eā totam solidā: sed sunt ibi ex calore solis ⁊ stellaruz cōsumēte humidū terre: ⁊ p ꝑsequēs relinquēte fissuras magnas: sicut fiūt fissure magne in paludib⁹ que vehementer are scūt: ad qō ēt cooperak inclusus: qui vapor qdē exhalare nō valēs sūma violētia eleuat terrā in loco vt addit in alio loco. Et ita fūt spelcus magne ⁊ mōtes ⁊ receptacula aquaz maxima ⁊ obscurissima ⁊ hyat⁹ igētes. Sicr ēt in intimis corpis nr̄i sūt itinera aquaz. i. ꝓpūctiones lachrymose ⁊ hyat⁹. i. suſpirationes affectuose ⁊ spelcus magne. i. humiliatiōes ꝓfunde ḡs tñ alia a scipa non hz: ſz ex virtute ⁊ actiōe solis ⁊ stellaz. i. dei ⁊ sanctorū ágeloz. coopak tñ ad h̄ vapor inclusus. i. interior motꝰ liberi arbitrij vt. s. fiāt i nobis spelcus magne. i. pfūde meditatiōes ⁊ mōtes. i. alte ꝓsideratiōes receptacula aq̄rū. i. receptatiōes graz vel ꝓpūctiōes lachrymaz ⁊ hyat⁹ igētes. i. effect⁹ feruētes Ite ꝓpūctio lachrymaz assilak pluuie pp ḡtuo:. ¶ Octio q; pluuia calore sol dissolvit: ē. n. näle q; quāto plus ē i nube ō mā pluuie tāto fit radio: solariū fortio: ipſ sio sup nubē pp aq̄ ad calorē solis ꝛrieta rē. In tali igit nube dū calor fortissimus generak nubes in pluuiam dissoluit. Ita quoq; i aia quāto plus ē lachrymaz inti marū tāto diuini caloris fit fortio: ipsef sio sup eā donec tota resoluak in lachrymis sine ꝓpūctiōe totaliter lachrymosaz Vnde post acutissimum solis calorez videm⁹ in aere seq pluuiā vehemētē: q; cū cor diuino amore calescit amaris ⁊ deuotis lachrymis igemiscit: vñ Beda die q; qñ fit caloris generatio circa hmōi nubē ex adustiōe vaporis fit nubes rubea qua si sanguis ita vt sanguis aliqñ pluere videak. Et sic aia deuota dū diuino calore i cendit tota in amoris rubedinē transformak. ¶ Scdo q; pluuia ad terrā aliqñ q; dē plane: qñq; vo ipetuose vehit. Nam quāto nubes ex qua generak pluuia est a terra remotio: ⁊ celo vicinio: tāto suaui

tus terrā petit ⁊ guttis graciliorib⁹ ad ima descēdit. Et quāto ecōtra est a celo remotior ⁊ terre ꝓximior: tāto est grauior⁹ stillis ⁊ magis ipetuose terrā petere consueuit. Et ꝟ q̄ ꝙto alia est ꝑfectior ⁊ deo ꝓximior: tāto secretiores ⁊ suauiores lachrymas emittit: ꝙto vo se fuisse ꝑ pctīa deo remotiorē ⁊ tre p affectū ꝓuctiorē aia ꝙspiciat tāto graviores ⁊ vberiores lachrymas effūdit. ¶ Tertio q̄ ex pluuia aer serenat: ⁊ sic serenat ꝓscia ex ꝓpūctione lachrymosa Thob. iij. Post lachrymationē ⁊ fletū exultatōez ifūdis: ꝟ exultatio est ex serenatōe ꝓscie. ¶ Quarto q̄ ex pluuia tra fecūdat ꝓpue ex illa q̄ cuz tonitruo cadit eo q̄ tonitruū suo motu vaporē discutit: ⁊ sic aquā subtiliādo puriorē reddit: ita lachrymē ipiguāt ⁊ fecūdāt aias ⁊ reddūt eā aptā ad fructū bonorū opez: ⁊ marie si sint cū tonitruo. i. cuz timore diuini iudicij: ꝟ. n. ē tonitruū qō marie aias ꝓcutit ꝛore sui ⁊ marie eā ꝟ subtiliat ad discutionē pcti. Job. xxvj. Quis poterit tonitruū magnitudīs eī intueri.

¶ Capitulum. xvij.

Conuersio peccatoris assimilat q̄nq; cōuersionib⁹ corpoꝝ que methaphorice in scriptura traduntur ¶ Prima est cōuersio solis in tenebras. Johelis ij. Sol cōuertet in tenebras: ꝟ fit per verecūdiam ⁊ cōfusionē quādo hō lucēs in mūdo erubescit de peccatis ⁊ confūdit. ꝓs. Cōfundātur iniqua agētes supnacue ¶ Secūda est lune in sanguinē Johel. ij. Cōuertet luna in sanguinē. Et ꝟ fit i peccatore ꝑ displicētiā peccati ⁊ indignationem: luna enī est peccator: q̄ est in ꝓtinua mutatiōe. Eccli. xvij. Stult⁹ vt luna mutatur: q̄ ꝙuertit in sanguinē q̄n cōuertit zelo odij ⁊ idignatiōs ꝓtra pctā. ꝓs. Iniq̄ tatē odio habui ⁊ abhominat⁹ sū. ¶ Tertia ē petre in stagna aquaꝝ: ꝟ fit i hoie ꝑ dolorē peccati ⁊ ꝓpūctionē. ꝓs. Qui convertit petrā i stagna aquaꝝ. i. cor duꝝ in abūdātiā lachrymaꝝ q̄ debēt ꝓuenire ex dolore ⁊ ꝓpūctiōe pcti. ꝓs. Exitus aquaꝝ deduxerunt oculi mei: q̄ non custodierunt legē tuā. ¶ Quarta est lapidis in eis fit per ꝓfessionē quādo tactus diuino calore duritiā suā frāgit ⁊ sonat vox confessionis. Job. xxviij. Lapis calore solutus in es conuertitur. ¶ Quinta est maris in aridā: qō fit per satisfactionē. Tūc eni amaritudo peccati in ariditatem penalitatis ⁊ satisfactiōis conuertitur. Job vij. Cutis mea aruit ⁊ cōtracta est. ¶ Jtē conuersi ad deū feruent assimilātur carbonibus accēsis. ¶ Prio rōne ruboris. Mā carbo extict⁹ ꝟ nigredinē: ꝟ dū ignitur vtīq̄ in rubedinē. Sic peccator tanq̄ carbo extinct⁹ ꝟ nigredinem pcti. Treñ. iij. Denigrata ē sup carbones facies eorꝝ ꝟ dū in ꝓtritōe accēdit in rubore pcti totus cōuertit. Et quāto magis de peccato rubescit: tāto magis reuiuiscit: vel dū ad penitētiā inflāmat nigredo pcti vertit in rubedinez amoris diuini. Amor. n. diuinus dealbat ⁊ rubricat: ꝟm illud Cāti. v. Dilect⁹ me⁹ cādidus ⁊ rubicūdus. ¶ Secūdo rōne vigoris: ꝟ. n. vigorē i scintillatōe in opatiōe ⁊ cōseruatōe. In scintillatiōe q̄dē: q̄ carbo accēsus cū ꝟm suā substātiā nō possit ascēdere surſū ex eo q̄ ꝑ tibus grossiorib⁹ ⁊ krestrib⁹ admixt⁹ violēter in iferiorib⁹ detinet: tñ crepitādo ⁊ scintillādo conat tēdē surſū. Sic ꝙuersus ad deum frequēter: q̄ corpore detentus non potest ire ad deū: tamen crepitādo idest vehementer dolēdo ⁊ gemēdo scintillas feruentiū desideriorum vel oratiōnum vel lachrymarum ad deum mittit. Eze. j. Et scintille quasi aspectus eris candentis: ⁊ ibidē aspectus eoꝝ quasi carbonū ignis ardētū. ¶ Jtē hñt carbones vtutem in operādo: q̄ carbo incēsus acutissimum hz ignē ⁊ valde actiuū ⁊ penetratiuū: ita q̄ remollit ipz ferrū: sic etiaz durissimū cor peccatoris q̄nq; emollit viso exēplo alicui⁹ feruēter penitētē. Eccli. xxxj. Ignis ꝓbat ferrū duꝝ. Jtē hz vigorē i cōseruādo. Dicit eni Augustin⁹ ꝟ esse imitādū in carbone q̄ est tāte fortitudis: vt si qs eū in aqua ponat. s. extinctū omni tēpore in ea iputribilis ꝙseneret: sic in

aqua lachrymaꝝ vel tribulationū nutritur vita penitētis: ac ꝑferak a pcti putredine. Sapie. xvj. In aq̄ que oīa extinguit plꝰ ignis valebit. ¶ Tertio rōne fractionis vel extinctōis: qꝝ deficiēte hūditatis glutino quo ptes sibi inicē cohereṫ faciliter frangik ⁊ adhuc facilꝰ extinguik nisi bñ custodiak. Et sic penitēs ꝑdito glutio charitaṫ facile a tētatōibꝰ frāgik: facilit ēt in eo spūs seruoꝝ extinguik nisi in timore dñi iugiter teneak ꝺ illud Eccli. xxvij. Si nō in timore dñi tenueris te instāter cito subuertek dom⁹ tua: dic. n. Grego. q̄ carbo cinere inuolutus ignē acceptū custodit: ꝺ detectus ⁊ aeris frigiditati expositus subito exanescit. ¶ Sic sub cinē hūilitatis vl memoria mortꝭ q̄ timorē inducit ꝑseruaṫ gra penitētis sine q̄ si frigꝰ malicie vel accidie ipꝺ inducit statim extinguitur ⁊ perit. Et nō dicak Job. xlij. Ago penitentiā in fauila ⁊ cinere.

¶ Capitulum. xviij.

Corpus hūanū assiḿlaṫ nebule ꝓpter tria. Prio qꝝ nebula a tra eleuaṫ. Vnde. Eleuās nebulas ab extremitatibꝰ tre: ⁊ sic corpꝰ hūanū de tra sūptū ē. Gen. j. Fecit deꝰ hoiez de limo tre. i. quātū ad corpus: vñ ⁊ finaliṫ in tra resoluiṫ. ¶ Scōo qꝝ nebula cito dissipaṫ: ⁊ sic vita corpis humani cito finiṫ. Sapie. ij. Transit vita nra tanq̄ vestigiū pedis: ⁊ sic nebula dissoluek q̄ fugata ē a radijs solis ⁊ a calore illi⁹ aggranata. ¶ Tertio qꝝ nebula turbimbꝰ agitaṫ: ⁊ sic hūanū corpꝰ passionibus ingetaṫ. ij. Petri. ij. Vbi sūt nebule criminibꝰ agitate. ¶ Itē corpis hūani infelicitas repsentaṫ in puluere. Primo ratione varietatis. Nā puluis a vēto pcutiṫ: mouek: leuaṫ: ⁊ dispergik. Sic vigor hūani corpis mō vēto aduersitatis pcutitur mō vēto tētatiōis mouek mō vēto ꝓsperitatis exigik: mō vēto mortꝭ dispgik ps. Fiāt tanq̄ puluis añ faciē vē. ¶ Scōo rōne obscuritatis: qꝝ puluis sepe aerē obtenebraṫ: solē obnubilaṫ ⁊ oculos sauciaṫ Ita corpis cōcupiscētia aerē. i. sensualitatem obtenebraṫ: solē. i. rationes obnubilaṫ ⁊ oculos mētis. s. intellectū ⁊ volūtatem sauciaṫ. s. per imundas cogitatōes ⁊ per imundas affectiōes. Exo. ix. Sit puluis sup omnē terrā egypti. Egyptus. n. interpretaṫ tenebrosa. ¶ Tertio rōne feditatis: qꝝ ex cōtuctione puluerisꝫ hūoris gnatur lutū imūdūata dū corpi nro iūgik hūor nutrimētalis gignik lutū imū dū luxurie. Job. vij. Induta est caro mea putredine ⁊ sordibꝰ puluueris cutis mea aruit. Hoc puluere pascak serpēs infernal. Ysa. lxv. Serpēti puluis panis eius.

¶ Capitulum. xix.

Vpidi de terrenis ſimiles ſunt vallib⁹. ¶ Primo qꝝ valles qñq̄ ſunt ſordide. nā ad valles ꝓfluūt ſordes ⁊ ibi diutius ꝑseruāt. Ita in cupidis sūt sordes oīs malicie ⁊ pcti: qꝝ radix oium malorꝫ ē cupiditas. Joh. ek. xij. Multiplicata ē malicia populi in valle cōcisiōis. ¶ Scōo qꝝ valles sūt obscure. Nā cito fumosis vapori bus obnubilank ⁊ dēsis tenebrosis obscurātur. Ita i cupidis est obscuritas ꝓpter vapores fumosos. i. ꝓpter desiderta terrena. ij. Macb. j. Acceptū ignē de altari abscōderūt i valle. Ignis altaris ē lumen ſapie celeſtis q̄ illūinat ⁊ inflāmat: q̄ tū occultaṫ mēti in valle cupiditaṫ. ¶ Tertio qꝝ valles sūt a celo remote. Ita cupidi a celesti desiderio. Hiere. xlix. Quid gloriaris in vallib⁹. i. in frenis cupiditatib⁹ defluxit vallis tua. i. tua mēs cupida de sūmis ad ima de celestib⁹ ad trena: filia delicata q̄ cōsideras i camer tuis tē. ¶ Quarto qꝝ valles sūt infructuose: qꝝ salices ⁊ ifructuose arbores maxime in vallib⁹ crescere ꝓbant. Itē in cupidis crescūt arbusta. i. opa ifructuosa. Et hinc ē q̄. j. Paralipo. xviij. Edom q̄ interpretaṫ frenꝰ ⁊ signat cupidū percussus est i valle saluaꝝ vbi nō erat fertilitas ꝓp salsuginē. Itē cupiditaṫ terrenoꝝ mētē obscurat ⁊ aiaꝫ venenat: ⁊ lō assiḿlaṫ terremotui q̄ aerē obscurat ⁊ interduꝫ aialia hūtia ꝺra iuxta terrā venenat ⁊ necat. Et hoꝝ rō est qꝝ cuꝫ terre-

motus sit ex vapore terrestri grosso ⁊ fuliginoso nigerrimo qñ eleuat a solo ponit soli sicut nubes magna ⁊ ita inducit aeris obscuritatẽ: ⁊ si etiã terra illa fuerit ante terremotũ sicca eleuat ex superficie eius pulueris q reddit aerẽ spissũ ⁊ nigrũ et sol ⁊ luna ⁊ stelle apparẽt ex hmõi pulueres qñ sanguis ad nigredinẽ vergens. Et sic etiã hoc mõ indicit obscuritas aeris: hic etiã vapor cũ sit venenosus occidit animalia q̃ hauriũt eũ habẽtia ora iuxta terrã vt oues. Vñ dicit Senec. q̃ tpe Neronis fuit terremotus in quo pijt grex sexcentarũ ouiũ. Ita ex terreno⁹ cupiditate tanq̃ ex terrestri vapore vel puluere alia obscurat: Apoca. vj. Terremot⁹ magnus fact⁹ ẽ ⁊ sol fact⁹ ẽ niger tãq̃ saccus cilicin⁹: ⁊ luna tota facta ẽ sicut sanguis. Terremot⁹ magn⁹ est ordinat⁹ terreno⁹ affect⁹ q̃ solẽ. i. rõnẽ: ⁊ lunã. i. volũtatez q̃ mutabilis ẽ maculat ⁊ fedat. Hic est terremot⁹ q̃ vapore venenoso ⁊ pestilẽtiali. i. ope vel lucro doloso ⁊ iniusto alias eterna morte facit iterire: Lu. xxj. Terremotus magni p loca erũt ⁊ pestilẽtie ⁊ fames terrores q̃z. Vbi nota q̃ terrene cupiditates hoies reddũt inquietos ⁊ ió vocant terremot⁹. Ité dolosos ⁊ fraudulẽtos ⁊ ió vocant pestilẽtie. Ité facit eos insatiabiles ⁊ famelicos ⁊ ió vocant fames. ité raptores ⁊ tyrãnos ⁊ ió vocãt terrores.

¶ Caplin xx.

DIscordia siue guerra assilit grandini ꝓpter quq̃. Prio q̃ grando est frigidissima q̃ ad tactũ. Mã grando est stilla pluuie frigoris ⁊ vẽti rigore in aere congelata: vt dicit Aristo. Fit eñ ex vapore frigido ⁊ humido ad interiora nubis fugato p dominiũ caloris circũstãtis: q̃ vapor in nube recipit ⁊ a frigiditate cõden sat. Maz qñ vapor eleuat ita alte virtute caloris q̃ nõ ꝓsumit fit nubes calidissima eo q̃ multũ de calore remanet i vapore. Ideo ex calore circũfuso in aere cõforta tur frigus ⁊ cõartat in vnũ locũ: ⁊ ex calore ipius nubis apiente frigus repente intrans cõgelat ⁊ fit grãdo. Ita ex calore iracũdie dominãte ⁊ ex vapore superbie cor subintrãte: ⁊ ex frigore alicuⁱ⁹ iniurie vel aduersitatis generãt discordiez guerre q̃ corda hoim frigida faciunt expulso charitatis calore: ꝑsẽ. Ignis grando nix glacies spũs ꝓcellaz ⁊c. Per ignẽ intellige irã: p niuẽ ⁊ glacie aliquã aduersitatez vel iniuriã cor stringẽtez: p spm intellige pestem superbie: ⁊ ex his sequunt ꝓcelle bellor. ¶ Secũdo q̃ grando est dura ad ictũ. Mã grando fortiter pcutit ex eo q̃ dura existit. Vnde⁹ grana ci⁹ in scriptura lapides appellant: Eccl. xliij. Cõfracti sũt lapides grandinũ. ꝓuenit aũt duricia grãdinis ex eo q̃ frigus vt dictũ est fugiens calorẽ aeris ad interiora nubis se recipit ⁊ ex sua aggregatiõe virtus ei⁹ inualescit. Vñ vaporẽ quẽ in nube iuenit sua virtute ꝓstringit ⁊ in durã subam cõuertit: ⁊ ió magis q̃ in hyeme fiũt grãdines in estate: q̃ virtus frigoris q̃ est in estate vnit ⁊ in vna pte aeris adunat. In hyeme p aerẽ totũ dispergit quare debilior reddit nec ad cõgelandũ vaporẽ sufficiẽs inuenit. Ita guerre ⁊ discordie ex calore iracũdie. s. ex frigore malicie gñãte corda hoim sic indurãt q̃ vn⁹ erga alũ qui aduersat semp seniat: ⁊ nulla pietate seu benignitate mollescat. Vñ guerra si diu duret corda lapidea generat: Sap. v. A procella ira plene mittent grãdines. ¶ Tertio q̃ grãdo est subita siue impetuosa q̃ ad descẽsum. Mã cũ de se sit grauis vẽto etiã impellẽte cũ impetu descẽdit. Et ita etiã fiũt cũ impetu ire ⁊ violẽtie guerre ⁊ bella gerunt. Lũ tñ Jacobus moneat q̃ omis hõ sit tardus ad irã. Mã ira nõ habet misericordiã neq; erũpẽs furor: Jsa. xxviij. Sicut impet⁹ grãdis turbo ꝓfringẽs ⁊c. ¶ Quarto q̃ grãdo nõ ẽ totaliter rotunda quo ad aspectũ. Mã habet figuraz quasi dentis vel mochi. Cuius causam q̃dam assignant: quia cum vapor vnde generãt esset expãsus in latus frigus ꝓtrahens magis traxit de mã a lateribus q̃ a supiori pte ⁊ cũ lat⁹ esset magnũ ꝓgelauit ptẽ anteaq̃ alia flueret ad eã: ⁊ adhe sit ei sicut cõgelata gutta: ⁊ si aliq̃ inuenti

atur rotūda dicūt q̄ est p̄ accidēs. Quia descēdēdo p̄ inferiorē ptē aeris q̄ p̄ reflectionē radioꝝ est tpare calida liquescit et minuit ꝛ rotundat. Quia ergo figura rotunda pfectione ꝫm plāt importat deficit in grādine rotūditas figure. q̄ cōmuniter bella ꝛ lites p̄ungūt ex defectu charitatis vel impfectione. Charitas cūi est vinculū pacis: vt dr Coloss. iij. Nam cui charitas pfecte adesset etiā iniuste leden ti minime repugnaret: dicēte dño Mat. v. Qui te p̄cusserit in vnā maxillā p̄be ei et altā. Et Apls Rom. xij. Nō vosmetip sos defendētes charissimi: sed date locuꝫ ire. Sap. xvj. Fructus inimicoꝝ exterminabat ignis ardens in grādine. Ignis q̄dē ardēs in grandine est charitas fervens in pfectione. Et hec frequēter inimicos exterminat dū eos ad benivolentiam mutat: vñ Apls ad Ro. xij. Si esurierit inimicus tuꝰ ciba illū: si sitit potuꝫ da illi. Ꝟ cūi faciens carbones ignis ꝛgeres sup caput eius. ¶ Quinto q̄ grando est noxia quo ad effectuꝫ. Mā cū impetu terrā petit: segetes fructus ꝛ flores plurimum ledit. vnde in p̄s. Percussit i grandine vineas eoꝝ. Interdū etiā ex grādie aialia occidūtur ꝫm illud p̄s. Occidit in grandine iumēta eoꝝ. p̄cipue q̄n grādo ē multū grossa: q̄ tūc grauior existit ꝛ impetuosius runt. Et nota q̄ descēdit grando maior vel minor ꝫm q̄ altiori loco vterre vicinior cadit: q̄ ex maiori motu in aere calido minorat ꝛ retardat: nō maior cadit a vicinior loco: Apo. xvj. Grādo magna sicut talentū descēdit de celo i homines. ¶ Multo aūt magis p guerras q̄ p grādines arbores vastant ꝛ segetes etiaꝫ occidunt: homines aialia rapiunt ꝛ bona inuēnerabilia dissipant ꝛ dispguntur.

Caplm xxi.

Iuitie hui⁹ mūdi assimilāt mōtib⁹ hyxbozeis propter tria. ¶ Primo ꝓpter ꝓcio sitatē gemmaꝝ. Sunt enīz montes sithie multū locupletes: auro abūdantes ꝛ gēmis. In eis eñ sunt smaragdi optimi ꝛ cristalli purissimi. Et talia p̄cipue sunt mundanaꝝ divitiaꝝ materia: ḡbus accumulādis ꝛ possidēdis cupiditas humana insistit. saurū et gēme ꝛ alia cōsimilia. Que tñ q̄ amitti possunt vere divitie nō sunt: vñ Matt. vj. dns dixit: Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra vbi erugo ꝛ tinea demolit ꝛ vbi fures effodiunt ꝛ furantur: vbi aūt nec erugo nec tinea demolit nec fures effodiūt nec furant. ¶ Secundo ꝓpter asperitatem viaꝝ. Mā circa illos mōtes vbi tales divitie sunt aspime quedā silue p̄ quas ad dictas divitias difficilis est accessus. In q̄ intelligit q̄ ꝫ divitie sunt ad appetendū faciles: difficiles tñ sunt ad lucrādū ꝛ possidendū: ꝛ tō ꝓhoies vt eas lucrent maximos labores assumūt: Eccl. xxxj. Laborat dives in congregatōe sube. Et ideireo i excusabiles sunt q̄ ꝓpter celestes ꝛ pennes divitias negligūt laborare. Et ꝓpter hoc dicit Greg. q̄ si q̄ viā laboriosam existimāt sue desidie ē accusatio. Si enī tempestas pelagi nautis plagas ꝛ vulnera militibus: glacies: frigora agricultoribus leua ꝛ portabilia sunt ꝓpter spem premij tpalis: multo magis cui celū placet nullū debet sentire piculū: maxime cūi labores mitigat in fine bonū venire. Ne aspicias ergo q̄ via ista aspera est: sed quo ducit. Nec alia q̄ lata est sed vbi desinit. ¶ In hoc etiā p̄ difficilis ē accessus ad mōtes divitiaꝝ ostēdit q̄ difficulter q̄ dives est intrabit regnū celoꝝ: vt dr Matth. xix. ¶ Tertio ꝓpter multiplicitatē ferarum. Sunt enī in illis siluis. i. circa illos montes diversa feraꝝ gīa q̄ ꝓhoies vehementer impediūt ne ad loca divitiaꝝ accedant.

Mā ibi sūt grifones imanes: ibi pdi: tigrides ⁊ pārthere. Ibi eē dicūt pcipue i albania hircania q̄ sūt sitꝰie regiões tāte magnitudinis ⁊ feritatis canes vt tauros p̄māt ⁊ leones occidāt. In grifonibꝫ q̄ egs ⁊ boibꝫ sūt infesti: significat violēcia raptoꝝ. In pdis aūt varijs⁊ maculosis varie intelligunt fraudulētie mercatoꝝ. In tigribꝫ velocissimis significat festinata ⁊ velox suba vsurarioꝝ: q: vsura in puo tēpe multū multiplicat ⁊ crescit: vñ dr̄ Pro. xxij. Suba festinata minuit q: diuitie vsurarie sicut festināter crescūt: ita cōiter cito deficiūt. Sz in pārtheris q odore alias bestias ad se attrahūt ⁊ attractas eas rapiūt ⁊ comedūt: intelligit malicia q̄rundā hypocritaꝝ q sub q̄dā scitatis spē lucra seculi q̄rūt: vñ ab illis rapiūt q̄s odore bone fame ⁊ scitatis traxerūt: p canes intelligit malivolēcia inuidoꝝ q̄ pcipue i illis abūdat q eadē lucra q̄rūt vz inter illos q sūt eusdē artis ⁊ inter medicos et iudices ex eo q̄ vn⁹ putat ipedire lucruz alteri⁹. sic̄ phs in Rheto. dicit. Oēs has feras. i. vitia diuitie mūdi gignūt ꝑpē cupiditatē: de q̄ dicit ꝑs. In ipa pertransibunt omnes bestie. i. omnia vitia.

¶ Capitulum xxij.

Octores scē ecclie sūt stelle ill⁹ stellā q̄ dr̄ hyades. De qb⁹ sit mētio Job. ix. vbi dr̄: Qui facit arctuꝝ ⁊ orionas ⁊ hyades ⁊ interiora austri. Intelligunt ergo doctores in eis ꝑpter ēctoꝝ. ꝑpter eaꝝ ortū. Mā hyades q̄ oriūt i vere sūt stelle pluuiales in q̄ ortu iundāt pluuie ꝑpē bꝫ q: tūc tpis vapores a mari ⁊ a tra p caloris solaris violētā fortiꝫ ad supiora trahunt q motu hyadū i pluuiā resoluunt. Hyades ergo a qb⁹ē iundātia pluuie doctores eccle sē a qb⁹ sup arētes animas effūdit imber doctrie: Deut. xxxij. Cōcrescat vt pluuia doctria mea. ⁊ ió dic. Gre. Doctores sci hyadū nūcupatōe signāt. Greco qppe eloqo hyados vōl pluuia: ⁊ hyades nomē a pluuijs acceperūt q: orte ꝑculdubio ibies ferūt. Bñ igit hyadū appellatōe expīm sē q ad statū vīis eccle q̄si i celi facie ōducti sup arētē terrā hūam pectoris scē ꝑdicatōis ibies fudert. ¶ Scdo ꝑpē eaꝝ situ: q: iste stelle hyades situ suū hñt i frōte tauri vt dic̄ Marcia. Et i. xvj. ēdu taurivt dicit Ysa. Ex corpore bois dñank colla ⁊ gutturi. Cōstat aūt q̄ i collo ⁊ gutture vox ꝑdicatōis formāt: vñ q̄si hyades sē i tauro dū sci ꝑdicatores ꝑdicatōis vocē formātes dñiū ⁊ auctoritatē hñt i ꝑdicādo. sz sicut dicit beat. Greg. loq̄ndi auētas ꝑdicq̄ vox ꝑdicatiōis ab ope nō iuuat. Vñ necesse ē sicut idē be. gre. dicit. j. pasto. q̄ ꝑdicatoꝝ qsq̄ pl⁹ actib⁹ q̄ voc⁹ itonet ⁊ bñ viuēdo ve ſhgia contēpnib⁹ ipsimat q̄ loq̄ndo ⁊ ꝑdicādo q̄ ḡdiāt oñdat. ¶ Tertio ꝑpē effectū. Mā q̄n oriūt hyades crescūt dies ⁊ sol incipit eē feruētior: fruges et vberi⁹ crescūt q: tūc a pluuijs irrogāt. Sic et p doctrinā ⁊ ꝑdicatiões scoꝝ doctoꝝ crescūt i audiētib⁹ dies. i. claritas cognitiōis ⁊ feruor dilectiōis ⁊ fructꝰ opatōis. ¶ Quarto ꝑpter aspectū: q: s. stellatio hyadū hz stellas plēs ⁊ clarissimas aspectui nr̄oꝝ et ordinatas p gr̄aꝫ: q: i. scti doctores fuert vt stelle ieo: rupti p vitā: Dan. xij. Qui ad iusticiā eruditi plurimos erūt q̄si stelle i ꝑpetuas eternitates. Itē multiplicati per gr̄am: Gen. xvj. Inspice celum ⁊ numera stellas si pores. Itē clarissimi p doctrinā: Baruch. iij. Stelle dederūt lumen in custodijs suis. Itē ordinati p gr̄aꝫ q̄si vallantes ⁊ defendētes ecclīam: Judic. v. Stelle manētes in ordine ⁊ cursu suo aduersum sisarā pugnauerūt. Itē doctores sci assimilāt mōtib⁹ ꝑpter decē ꝑpietates: quas btūs Jsid. tangit in lib. ethimolog. Quarū prima est q̄ montes sunt a terra eleuati. Sicut etiā sancti doctores eleuati esse dicunt p ꝑceptum terreno⁹: Unde Isa. xl. Sup mōtē excelsum ascēde tu qui euāgelizas sion. vbi Greg. dicit: Qui celesti ꝑdicatione vnī terreno⁹ opi⁹ ipsima deserēs in rei culmine stare videat quo tāto facili⁹ subditos ad melio⁹a ptrahat ꝗto per vite meritum de suppis clamat.

¶ Secūdo mōtes sūt solidi ⁊ cōpacti⁹. Et tales sūt doctores sācti p patiētiā aduersox: Prouer. xix. Doctrina viri p patientiā noscit. Prouer. viij. Necdū montes graui mole cōstiterāt. Mā doctores sācti etiā grauj mole tribulatiōis pressi: tñ ꝑsistūt solidi ⁊ alti. ¶ Tertio montes sunt a terra ⁊sus celū erecti ⁊ tñ terre radicit⁹ cōiuncti. Et sīl r sacri doctores sunt ⁊sus celū erecti p desideriū ⁊ cōtēplationē eternox: Philip. iij. Cōuersatio nra in celis est. Isti tñ mōtes sunt terre. i. corpi cōiuncti radice. i. radicali ⁊ ineuitabili necessitate corpaliū passionū: Deut. xiij. Accessist ad radices mōtis q ardebat vsq; ad celū. Hic mons est eminētia sanctox doctorū quox radix inferior. s. necessitas carnis terre cōiuncta est: mens tñ ⁊ desiderium vsq; ad celū ardet: Pſ. Montes excelsi ceruis. i. doctorib⁹ sanctis. ¶ Quarto sūt montes aquax arcentiui eo q terra alta est ſpōgiosior ad attrahēdū: Ita doctores sancti attrahūt aquas gratiax ꝓ vacuitatē siue porositatē hūilij affectionū siue orationum: Pſ. Sup mōtes stabunt aq̄. ¶ Quinto sūt mōtes aq̄x emissiui fōtiū ⁊ fluminū causatiui. Mā vorragines q̄ sūt ꝓncipiū indeficiētiū fluminū ⁊ matrices magis sunt in altis locis vel sub eis. Ideo maxima flumina a mōtib⁹ oriunt. Sicut de maximo in meridie mōte q dr athlas patet: ⁊ de alio mōte maximo i aq lone ⁊sus orientē. Huius eñ tanta est altitudo q̄ habitātes sub ipo vident in ei⁹ cacumine radios solis in mane p q̄ttuor horas vltimas noctis: ⁊ sic in sero p q̄ttuor ꝓmas horas noctis. Et in eiusdē pede siue fundamēto habitāt gētes diuersax linguax: a quo monte oriunt diuersa ⁊ magna flumina. Ita etiā sancti doctores sunt aquax. i. doctrinax emissiui per exercitiū ꝓdicationū fontiū ⁊ fluminum effusiui p scripturas librox ⁊ predicationū. Sūt eñ inter⁹ pleni ꝑfundis vorag mib⁹. i. ꝑfundis ꝓsideratiōib⁹: ex q̄b⁹ causant doctrinax. Pluuij: Pſ. Rigās montes de supiorib⁹. Isa. xlj. Apiā in supmis collib⁹ flumina ⁊ in medio cāpox fōtes.

¶ Sexto q̄ mōtes sunt metallox nobiliū ꝓtētiui. Et sic sunt doctores cōtētiui habituū nobiliū virtutū ⁊ donox: Zach. vj. ¶ Mōtes erei. ¶ Septimo sunt diuersox fructuū ⁊ herbax medicinaliū ꝓductiui: Quia eñ puriorib⁹ sūt aeris q̄ valles: fructus faciūt puriores sapidiores ⁊ saniores: q̄us faciāt pauciores. Ita sancti doctores ꝓducūt herbas ⁊ fructus. s. bona opa ⁊ meritoria: Pſ. Qui ꝓducit i mōtib⁹ fenū ⁊ herbā. Et cox fructi⁹. i. opa habēt puritatē intētiōis: saporē deuotionis: ⁊ sanitatē discretōis. ¶ Octauo mōtes sunt radiox solariū susceptiui ⁊ diutius retētiui. Sic sancti doctores sunt susceptiui ⁊ retētiui radiox solariū. i. diuinax reuelationū. j. Machabeo. vj. Resplenduerunt montes.

¶ Caplm xxiij.

Octrina christi vera mentes credētiū purificat. Vñ assimilat illi aque q̄ est ma cedonie: q̄ ab ouib⁹ bibita facit eas albas. Et sic doctrina christi recepta in mētib⁹ credentiū reddit eas mūdas: Ezech. xxxvj. Effūdā sup vos aquā mūdā ⁊ mūdabimi. Econtrario aūt ꝑua hēticox doctrina q̄ ē terrena ⁊ carnalis corda recipiētiū sordidat ⁊ denigrat: sicut aq̄ calidax terrestris maltū denigrat pelles aialiū. Mā calor aq̄ ad urēdo pellē ꝑuat ea pspicuitate ⁊ p ꝓs lanā: q̄ oē aial pter hoiem variat pilum sm varietatē pellis. Vñ tales sūt aq̄ hēti cox q̄ falsitatib⁹ ⁊ mēdacijs aias denigrāt id ē obscurāt: Hiere. xv. Facta ē mihi q̄si mēdaciū aq̄x ifideliū. Itē doctria christi assimilat fōti: Prouer. xviij. Aq̄ pfūda vba ex ore viri ⁊ torrēs redūdās fons sapie. Eccj. j. Fōs sapie vbū dei i excelsis. Et hic fōs tres hz ꝓditiōes. ꝓma q̄ erudit: Prouer. xvj. Fōs vite eruditio possidēt]. Secūdo q̄ vitā adducit: Prouer. xvij. Lex sapiēt] fōs vite vt dēclinet a ruina mort]. Tertia q̄ aq̄s ꝓsolatōis tribuit. Isa. xij. Hauriet] aq̄s i gaudio ō fōtib⁹ saluatori. Hi fōtes st apli q nob ēbuerūt aq̄s ꝓfectōis euāgelice: Exo. xv. Venēr i helim vbi erāt

xij. fontes. ¶ Jtē doctria verbi dei assimilatur pluuie: ſm illud Deut. xxxij. Lō crescat vt pluuia doctrina mea. ⁊ hoc ꝓpter quattuor. ꝓmo qz pluuia ē aeris purificatiua ⁊ letificatiua. Et sic doctrina verbi dei cor mūdat: Jo. xv. Vos eiā mūdi estis ꝓpter sermonē quē locutus sū vobis. Mundādo aūt letificat: ps. Letabor ego sup eloqa tua. Secūdo qz ē oīs saporatiua. Nam ſm Constantinū aqua pluuialis sapidior est aliis aquis. Est eiā vt ipe dicat ex se lucida clara subtilis leuis sapida ⁊ oibus impuritatib⁹ impmixta. Que oīa cōpetūt sacre doctrine: qz scz est lucida ad dirigēdū: Apoca. vltimo Ostēdit mihi fluuiū aque viue splēdidū tanq̄ cristallū ⁊c. Jtē est clara ad intelligēdum: ps. Declaratio sermonū tuoꝝ illuminat ⁊ intellectum dat paruulis. Subtilis ad exponendū: Sap. vij. Est in illa spiritus intelligentie multiplex vnitus subtilis. Jtem leuis ad obseruandū. j. Joan. v. Mādata eius grauia nō sunt. Jtē sapida ad meditandū: ps. Quā dulcia faucib⁹ meis eloquia tua sup mel ori meo. Eccl̄i vj. Sapiētia doctrine ſm nomē ei⁹. Nomen ei⁹ est sapiētia a sapore dicta. Jtē est oīnibus impuritatib⁹. i. falsitatib⁹ impmixta ad credendū: Matth. xxij. Viā dei in veritate doces. Tertio qz est caloris mitigatiua. Jta doctrina sapiētie mitigat ardorē carnis: Hiero. y. Ama sciam scripturaꝝ: ⁊ carnis vitia nō amabis. Eccl̄i. iij. Ignē ardentē extingue aqua. s. sapientie ignē luxurie. ¶ Quarto qz piscū est nutritiua. Quasi eiā pisces aquatici sunt homines tribulati quos aqua doctrine salutar⁊ nutrit ꝙ solaꝝ ꝙ fortat: ps. Nec me cōsolata est in hūilitate mea: qz eloquiuz tuū viuificauit me. Et hinc est qꝙ doctria spūalis assimilat etiā piscine: qz piscina sue piscaria ꝓprie dicit ad nutriendū pisces collecta: qz. s. spūalis doctrina est piscū. i. spūaliū viroꝝ nutritiua. ¶ Sz nota qꝙ ad bonitatē piscine requirunt tria: scz fundi soliditas: aque influxibilitatis puritas: ⁊ influētis cōtinuitas. Jta vt doctrina spūalis nutriat aiam requiritur ꝓmo recipiētis soliditas. s. vt nō sit vas cōfractū nō retinēs ſm illud Eccl̄i. xxj. Cor fatui quasi vas cōfractū oēm sapiam nō tenebit. Jtē doctrine puritas. s. vt doctrina pura sit ⁊ catholica nō heretica vel infectiua. Jtē doctrine cōtinuitas: qz cum ipa sit cibus mentis oportet qꝙ quotidie ipa reficiatur.

¶ Capitulum xxiiij.

Dona septē spūſancti assimilant septē planetis. Quia sicut septē planetaꝝ viribus format ⁊ pficitur hois corpus. Jta septē donoꝝ gradibus format ⁊ pficitur spūs. Mā ſm astrologos ⁊ medicos saturn⁹ materiā conceptam in matrice mollē ⁊ fluidā frigiditate ⁊ siccitate sua coagulat ⁊ cōdensat. Et hoc spūaliter cōpetit dono timoris qui ꝓpriatē ⁊ fluxibilitatē homis ad peccandum cohibet ⁊ restringit. Mā vt dicitur Prouer. xvij. Per timorem dñi declinat oīnis a malo. ¶ Jupiter aūt secūdo mense spūs ⁊ mēbra tribuit: in qbus ⁊ ex quibus est postea robur operādi. Et hoc cōpetit dono fortitudinis: quo ⁊ spūs ⁊ mēbra roborant ad bene operandum: Prouer. vlti. Accinxit fortitudinē lūbos suos ⁊ roborauit brachiū suum. ¶ Mars tertio mense subtiliat sanguinē ⁊ humorem cōdensat ⁊ ordinat ⁊ cōponit. Et ſ cōpetit dono cōsilij quo. s. mens subtilitatur ad bene disponendū ⁊ ordinandum actus ⁊ motus suos. ¶ Sol quarto mense vitalē calorē ⁊ spūs epati ⁊ cordi tribuit. Hoc eiā cōpetit dono sapiētie qua anima viuificat inflāmatur ⁊ spūſancti habitaculū efficit. ¶ Venus quito mense organa sensibilia ⁊ officialia mēbra aures ⁊ nasum ⁊ hmōi pficit ⁊ disponit. Hoc competit dono scientie quo organa sensibilia ⁊ talia ordinant ⁊ regulant. ¶ Mercurius sexto mense oīnia corpis foramina ⁊ porosa ⁊ linguā ⁊ nares cōponit. Hoc cōpetit dono intellectus quo foramina. i. sensus corpis cōponunt. nares etiā id est vis discretiōis tribuit: ⁊ lingua ad rhetorice loquendū dirigit. ¶ Luna mense se-

primo suis limitib⁹ membra diuidit et di
stinguit: Nō ptinet ad donū pietatis: q̄
diuidunt ⁊ distribuunt elemosine ꝑm exi
gentiā vnuscuiusq; ꝑm illud pō. Dispar
sit dedit pauperibus.

Lapīm xxv.

Ecclesia christi assimilat fir
mamento ꝓpter septem.
¶ Primo q; firmamentū
secūda die factū recitatur
Gen̄.j. Sz notādū q̄ sup
posito q̄ celū nō sit de natura ẽrtuo: ele
mentoꝝ sed de nā qnte essentie vt ponit
Aristo. tūc nō pōt intelligi factū scda die
ẽrtū ad ꝓductionē subē siue forme siue
subalis: q; si mā co: galium ꝓcessit tpe for
mationē suā vt cōiter sancti ponūt: tunc
seq̄ret q̄ si firmamentū fuit scda die pro
ductū ẽrtū ad suā formā subalē q̄ mā fu
it ꝑmo sub alia forma subali: qđ esse non
potuit: q; nā celestis cū sit incoꝛruptibilis
bz mām q̄ nō alti forme pōt subesse: vn
de impossibile ē q̄ sit formatū ex mā pri
ma tpe cristēte. Et ī ō ꝓductio sūbe firma
menti ad tps creatiōis ptinet: sed aliqua
formatio ei⁹ ptinet ad opus scde diei: sic
etiā Dionȳ. dicit. xiij. ca. de diuinis noib⁹
q̄ lumē solis fuit informe i ꝑmo triduo
et postea fuit in quarto die formatū. Et
sic pōt dici q̄ firmamentū fuit a ꝓncipio
creatū ꝑm suā subam: sed scda die ꝑfectā
formatiōe decoratū ⁊ ornatū. Ita etiā ec
clesia fidelīū fuit ab initio mūdi inchoa
ta. s. in ꝑmis parētib⁹: vl ꝑm alīās i Abel
ꝑmo iusto: sed ꝑfecte formata ⁊ decorata
fuit secūda die. i. in tpe plenitudinis gra
tie q̄n christus venit in mundū. Prima
eī⁹ dies. i. totū tps ꝓcedens fuerat nubi
losa. i. sub caligine culpe vel figuraꝝ vm
bra: q; .s. patres nostri oēs sub nube fue
rūt vt dr̄. j. Coꝛ. x. Sed scda dies fuit lu
minosa ꝑ plenitudinē gratie ⁊ ꝑ pūtiam
christi: qui ait: Quādiu sum in mūdo lux
sum mūdi. Et ī ō ꝑma die christus fuit ẽ
si informis sub obscuritate figuraꝝ. Sz i
secūda ẽsi format⁹ i pūtia ⁊ vītate: Heb.
xiij. Jesus christus heri ⁊ hodie. ¶ Scdo
quia firmamentū octaua sphera vocat.
Nam sub eo sunt septē sphere planetaꝝ
et ꝑm ponit octaua sphera. Hoc aūt ec
clesie christi cōpetit q̄ octaua resurrectio
nis expectat ⁊ octauā dic̄. s. dominicā cele
brat ⁊ de octauis etiā sactoꝝ festiuat. Se
ptenari⁹ aūt numer⁹ orbiū septē planeta
rū sub firmamēto ad vetus testū refert
vbi septima celebrat dies. s. sabbatum. vñ
dr̄ Eccl̄. xj. Da ptes septē necnō et octo.
¶ Tertio q; firmamētum multis stellis
decorat: vñ dr̄ Gen̄. j. q̄ deus fecit stellas
⁊ posuit eas in firmamento. Sic ergo fir
mamētū bz quasi innūerabiles stellas:
ita ecclesia quasi innūerabiles scīos: Gen̄.
xv. Inspice celum ⁊ numera stellas si po
tes. Notandū est q̄ stella ꝓ siue celi stella
ti a nobis solū medietas videt q̄ media
tas sphere celestis hemisphertū vocat.
Et hec medietas a nobis totaliter videt
sed ꝓpter defectū visus nr̄i terre cōtigi
putat. Vñ circulus vbi finit orizon id est
visus terminatio vocat. Sic etiā ecclesie
siue sanctoꝝ eius ps est a nobis visibilis
sz hi q̄ sunt in terra: ⁊ ps a nobis inuisi
bilis. s. illi q̄ sunt in gloria. ¶ Quarto q̄
firmamentū inter duos polos rotat q̄rū
sz septētrionalis nunq̄ nobis occidit q̄
dicit polus articus. Alter. s. australis qui
antarticus dr̄ nunq̄ a nobis videt. Sūt
aūt hi duo poli inter quos firmamentū
vertit quoꝝ vnus visibilis est ⁊ alter in
visibilis duo testamēta qbus ecclesia i sua
fide innitit quoꝝ vnū. s. testū vet⁹ bona
visibilia ⁊ pūtia ꝓmittebat: aliud vero. s.
nouū futura ⁊ inuisibilia ꝓdicat. Vel hi
poli sunt due nature in christo. s. diuina
et humana circa quas est tota fides eccle
sie Et vna est visibilis. s. humana ⁊ altera
inuisibilis. s. diuina. Vel duo poli imobi
les qbus celū in suo motu innititur sunt
duo charitatis ꝓcepta qbus imobilit̄ in
niti debet vita fideliū ecclesie: quoꝝ vnū
est de dilectiōe dei q̄ nō videt: alterꝝ de di
lectione ꝓximi q̄ videt. j. Jo. iij. Qui nō
diligit ꝓximū suū quē videt deū quē nō
videt quō pōt diligē? ¶ Quito q; firma
mētū in. xij. signa distinguit. s. ꝑm circulū
zodiacū q̄ in. xij. ꝑtes distinguit equales q̄

sunt.xij.signa q̄:s.nobis signāt in qua pte celi ⁊ sol ⁊ planete ūmorant. Et sunt ista xij.signa.xij.spacia cōliter distincta stellis notabilib⁹ ab astrologis denotata.⁊ vnū quodq; signū p.xxx.diuidit grad⁹.⁊ gradus p.lx.minuta.⁊ minutū p.lx. secunda ita q̄.lx.secūda minutū vnū.lx. minuta gradū vnū.xxx.gradus signū vnū facit. Sūt etiā signa hec aliaq; specialiū nomib⁹ nūcupata:q; p̄mū vocat Aries.secūdū Taurus:tertiū Gemini:quartū Cancer:quintū Leo:Sextū Virgo:septimū Libra:octauū Scorpio:nonū Sagittarius: decimū Capricornus:vndecimū Aquari⁹ duodecimū pisces. Sic ergo circulus zodiaci sine firmamēti distinguit.xij.signis. Ita fides ecclesie distinguit.xij.articulis q̄rū sex ptinēt ad diuinitatē ⁊ sex ad hūanitatē. ¶ Mā p̄mus articulus est vt credamus diuine essentie vnitatē.i. q̄ deus vnus est. ¶ Secūdus est vt credamus in vna essentia esse psonaꝝ trinitatē.s. p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssancti. ¶ Tert⁹ est vt credam⁹ rex creationē.i.oia tā visibilia q̄ inuisibilia esse a deo creata. ¶ Quartus ptinet ad effectus gratie p quam viuificamur a deo.s.credē in vnā sanctā ecclesiā catholicā:⁊ oia ecclesie sacramēta ⁊ remissionē peccatoꝝ fieri p ea. ¶ Quint⁹ est credere corporū resurrectionē.s.q̄ oēs homines resurgēt cū corpib⁹ suis. ¶ Sext⁹ est credere resurrectionē bonoꝝ in vitā eternaz: et punitionē malorū.s.in inferno. ¶ Septimus ē credere christi cōceptionē. s. q̄ christus ꝓcept⁹ ē de sancto spū ⁊ ci⁹ natiuitatē ex maria virgine. ¶ Octau⁹ ē credere ei⁹ passionē ⁊ mortē.s. q̄ crucifixus est sub pylato ⁊ q̄ vere fuit mortuus et sepultus. ¶ Nonus ē credē ei⁹ resurrectionē.s.q̄ tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Decimus est credere q̄ descendit ad inferos. ¶ Vndecimus est q̄ ascendit ad celos ⁊ sedet ad dexterā dei patris. ¶ Duodecimus est de aduentu ad iudiciū die nouissima. Et sicut oīa duodecim signa cōtinent in zodiaco qui dicit circulus signoꝝ: Ita oēs isti articuli cōtinentur in symbolo qui dicit Apostolorū.s. Credo in deum ⁊c. Qui dicit in ecclesia secrete ex eo q̄ fuit editus fide christi nondū ꝓpalata. Et dicitur omni die in prima et cōpletorio id est in p̄ncipio diei ⁊ in p̄ncipio noctis ad ostendendū q̄ a fide debēt oīa opa nostra incipe:⁊ q̄ ipa fide muniūr in ꝓsperis ⁊ aduersis. ¶ Duodecim zodiaci vero animalia a q̄bus signa denominant repsētat duodecim apostolos qui symbolū ediderūt. Nam in arte tq̄ est nomē p̄mi signi repsentatur beatus Petrus qui fuit dux apostolorum. Aries cū cōsuerit esse dux gregū: vnde beatus Petrus symbolū incepit dicens: Credo in deū patrē omnipotentē creatorē celi ⁊ terre. Joānes aūt p̄m quosdaz subiūxit: Et in iesum christū filium eius vnicū dñm nostrū. Jacobus aūt zebedei addidit:Qui cōceptus est de spiritusctō natus ex maria virgine. Andreas autem apposuit:passus sub pontio pylato crucifixus mortuus ⁊ sepult⁹. Philipp⁹ aūt adiunxit: Descendit ad inferos. Thōas autē dixit:Tertia die resurrexit a mortuis. Bartholome⁹ vero protulit: Ascendit ad celos sedet ad dexterā dei patris oīpotētis. Matheus quoq; intulit: Inde venturus ē iudicare viuos ⁊ mortuos. Jacobus autem alphei cōfessus est dicens:Credo in spūsanctū. Simon aūt adiungēs ait:Sanctam ecclesiam catholicam sanctoꝝ cōmunionem. Judas vero Jacobi qui ⁊ thadeus addidit: Remissionem peccatorum. Vltimo Matthias vel p̄m quosdam iterum Thomas concludit dicens:Carnis resurrectionem et vitam eternam amen. Aliqui tamen aliter ꝓdictos articulos attribuunt apostolis:sed non est magna vis. ¶ Sexto quo ad motum: Quia firmamentum triplici motu mouetur. Nam p̄m astrologos p̄mus motus eius est diurnus:qui est ab oriente in occidentem super polos mundi ⁊ cōpletur in.xxiiij. horis diurnis et nocturnis. Alter motus firmamēti ē stellarum fixarum siue signoꝝ ecōtrario ab occidente in orientē qui complet totus i.xxxvj.milibus annis:⁊ sic in oibus

annis per vnū gradū: cuius hunc motus stellaꝝ ignorasse videt Aristoteles q supponit in secūdo de celo celū sidereū esse vltimā sphērā: cui attribuit vnicū tantū motū ⁊ vniformē: ⁊ in eo esse stellas fixas ⁊ immobiles asserit: sicut clauos in rota. Vnde p̄dictus stellaꝝ motus adhuc nō clare patebat astrologis contēporanei aristotelis. Primi cīs qui hūc precepit ⁊ tradiderūt posteris fuerūt Abrachis ⁊ Felix: vt ptolomeꝰ refert a quibus ⁊ ipe habuit: Et hi fuerūt post Alexandrum magnū. Dictus vero ptolomeꝰ fuit pⁿ tpa christi circa tps Adriani impatoris: quē ipe ptolomeꝰ in suo libro almagesti sepius nominat. ¶ Tertiꝰ motꝰ firmamenti siue celi stellati est motus accessionis ⁊ recessionis qui fit in .lxxx. annis per vnū gradū sm abbategni. Et ita etiā similiter fideles ecclesie hoc triplici motu mouent. Primus motus est motꝰ nature: ⁊ iste est ab oriēte in occidentem. i. a natiuitate ad mortē, ⁊ iste est cursus naturalis qz oēs morimur: Aplꝰ. j. Corint. ix. Oēs quidē currūt. Secūdus est penitētie ab occidēte in orientē. i. ab occasu peccati ad ortū gratie p quā efficiunt stelle fixe ⁊ fulgide: Deut. j. Estis hodie sicut stelle celi. Tertius ē glorie: ⁊ iste ē accessionis ⁊ recessionis: quo recedim⁹ a miseria mūdi ⁊ accedim⁹ ad felicitatem paradisi. Itē recedim⁹ a corpis mortalitate ⁊ accedimus ad vite eternitatē: Bañ. xij. Qui docti fuerint fulgebūt quasi splendor firmamēti: ⁊ q ad iusticiā eruditūt multos erunt sicut stelle in ꝑpetuas eternitates. ¶ Septimo qz firmamentū. i. celū stellatum spāliter elemēto terre dñat. Vnde i terra diuerse res generant ⁊ diuerse imagines in eis figurant sm diuersitatē stellarū ⁊ cōstellationū. Similiter ecclesia domūnū ⁊ auctoritatē hꝫ sup terrā sup eos id est q viuūt in terra nō solū spūalē de qua dns dixit Actuū. x vj. Quodcūqz ligaueris sup terrā erit ligatum ⁊ in celis. Sed insup vt quidā dicūt hꝫ ptātē tpalē cū tpale ordinet ad spūale. ¶ Itē ecclesia assimilat monti syon. ¶ Primo quidem qz mons ille fuit magne sublimitatis: et sic ecclesia magne sublimitatis est ḡtū ad tēpalē ⁊ spūalē auctoritatem: Isa. ij. Erit mons domꝰ dñi. i. ecclesie auctoritas ⁊ dominū in vertice montiū ⁊c. ¶ Secundo qz mons est magne fortitudinis ⁊ firmitatis: ⁊ sic ecclesia magnā fortitudinem ⁊ firmitatē habuit ꝓ psequētiū seueritatē: Isa. xxvij. Vibs fortitudinis nostre syon ⁊c. ¶ Tertio qz fuit fons magne vbertatis: ⁊ sic ecclesia ꝑpter meritoꝝ christi et sanctoꝝ fecunditatē: ps. Lauda deū tuū syon qñ ꝓfortauit seras portaꝝ tuaruꝫ benedixit filijs tuis in te. ¶ Quarto qz fuit mons magne amenitatis: ⁊ sic ecclesia hꝫ magnā amenitatē in varietate diuersoꝝ statuū: Apoca. xiij. Agnus stabat sup montē syon ⁊ cū eo centū quadragintaquattuor milia. ¶ Quinto qz fuit mōs magne seueritatis: ⁊ sic ecclesia secura ⁊ intrepida est ꝑpter dei ⁊ angeloꝝ custodiā et ptātem. Et ideo dicit Isa. x. Noli timere populi mei habitator syon ⁊c. ¶ Sexto qz fuit motus magne sanctitatis: qō ecclesie etiā cōperit ꝑpter sacramentoruꝫ efficaciā ⁊ virtutē: ⁊ ideo dr ibi esse salutio ꝑpter sacrāmēta salutis: Isa. xlvj. Dabo in syon salutē. Et Abdie. j. In monte syon erit saluatio. ¶ Septimo fuit mōs pfecte eruditiōis: ⁊ hoc magis ecclesie cōpetit ꝑpter euangelice legis pfectionem: Isa. ij. De syon exibit lex.

Caplm xxvj.

Electi dei repsentant in constellatione istaꝝ stellaꝝ que vocant pleiades ꝑpter ḡtuor. ¶ Primo ꝑpter nūerum. Mā sm Grego. pleiades a pluralitate dicte sūt. Sūt em̄ septē stelle que inter genua tauri site et vicine sibi sunt ⁊ diuise a seinuicē. Vnde per eas oim electoꝝ vniuersitas insinnat que inē vite p̄sentis tenebras spūs septiformis gratie lumine nos illustrāt qui a mundi origine vsq̄ ad eius terminū diuersis tēporibus missi quasi distincti sunt ⁊ cōiuncti p intentionē mentis. Vñ Job. xxxviij. Numqd cōiungere valebis micantes stel

las Pleiades. Vel septem stellis decorat constellatio Pleiadum .qz .vij. virtutibus fulget vniuersitas electorũ sc3 quatuor cardinalibus que sunt. iusticia temperantia fortitudo ⁊ prudentia. Et trib⁹ theologicis. scilicz fide spe ⁊ charitate. Que quidẽ virtutes ⁊ si sint inter se distincte adeo tamen sunt confederate ⁊ ꝓiunc te in anima vt nũq̃ possint haberi separate. Vnde ſm doctrinaz stoicorum quaz in hac parte approbat doctrina sanctoꝝ virtutes sic connexe sunt ad inuicez. vt q vnaz habet omnes pariter habeat. ⁊ qui vna caret omnibus carere necesse est.

¶ Secundo pp eaz ortum. Vernali. n. tẽpore Pleiades oriunt ⁊ quãto aer seremior est ⁊ frigidior tãto ab aliis stellis melius discernunt. qz. s. electi dei maxime per tribulatiõis frigus ad virtutes cõsurgũt ⁊ in eis virtutes oriunt. meliusq̃ q̃ virtuosi sint cognoscunt qñ tribulationũ frigoribus constringunt. ¶ Tertio pp aspectum qz. s. vna ex illis stellis latere vr. ita sc3 q̃ nec ex toto se occultat: nec ex toto se manifestat. Hec est electoꝝ humilitas q̃ bona sua occultare desiderãt ne illa ventus vanitatis dispergat. Nec tñ ex toto occultant sed vt tã sibi p̃ humilitatis custodiã q̃ alijs per diuinoꝝ operuz exempla proficiant. sic opa in publico faciunt vt eoꝝ semp intẽtio maneat in occulto. ¶ Quarto pp effectum qz cum sol ꝑ pleiades iter facit aeris caliditas vernalib⁹ pluuijs tẽperatur. ⁊ terra tunc tpis floꝛũ pulchritudine adornatur. qz sc3 electi et virtuosi viri sunt diuino amore calidi ⁊ deuotis lachrimis madidi. semper tamẽ sobrij ⁊ bonorum exemplorum odoriferis floribus redimiti.

¶ Capitulum .xxvij.

Elemosynarius ⁊ misericors similis est monti oliueti. Mons mons oliueti ſm Aug. fuit mõs christmatis ⁊ vnctionis pinguedinis ⁊ refectionis medicaminis ⁊ curationis. Et hoc propter abundantiã olei ibi crescentis. qz oleuz est vnctuosuz virtuosum ⁊ deliciosum. ¶ Primo enim elemosyna sanctificat tribuentem. ⁊ hoc significatur in vnctione christmatis de qua dicit Exo. xl. Omnia vnctionis oleo consecrabis. Hoc enim est oleum misericordie ⁊ pietatis quo omnia consecrantur. qz sicut dicit Apostolus prima. Thimo. quarto. Pietas ad omnia valet. ¶ Item elemosyna reficit esurientem. ⁊ hoc significatur in olei impinguatione. De qua dicitur in Psalmo. Impinguasti in oleo caput meum. Et nota q̃ erat oleum quo vngebatur tabernaculum ⁊ hoc est oleũ scilicet pietas elemosyne corporalis. q̃ refouetur tabernaculum ventris siue corporis. ỏ quo dicitur Exo. quadragesimo. Assumpto vnctionis oleo vnges tabernaculum. Aliud vero oleum erat quo vngebatur caput. ⁊ hoc est elemosyna spiritualis per quã inungitur caput mẽtis de quo ibidem p̃mittitur. Oleum vnctionis fundes super caput eius. Et ỏ ih oleo ẽt habet Hester. ij. q̃ oportebat q̃ puelle que seruabantur regi sex mẽsibus oleo vngerentur ⁊c. Iste puelle sunt anime deuote que christo regi seruãtur que oleo inunguntur sex mẽsibus qñ solicite insistunt sex elemosynaꝝ spũalitz operibus que in hoc versiculo cõtinentur. Cõsule castiga solare remitte fer ora. ¶ Tertio elemosyna curat egrotantem sc3 peccatorẽ. ⁊ hoc designatur in vnctionis medicamine de quo .xxMatth. vj. Vngebant oleo multos infirmos ⁊ sanabantur. Sic oleo misericordie ⁊ elemosynarum sanãtur ⁊ curantur vulnera peccatorum. Thob. iiij. Elemosina ab omni peccato ⁊ a morte liberat ⁊c.

¶ Capitulum .xxviij.

Exaltationem superborum semper sequitur deiectio ſm illud Prouer. xvj. Ante ruinaz exaltatur cor. Vnde superbi similes sunt planetis: qz sicut planeta habet i

uge sua ascensum ⁊ exaltationem sic in opposito augis descensum ⁊ depressionē vnde sicut dicit Plinius. A centro terre absides altissime sunt. Saturno in scorpione. Ioui in virgine ℳarti in leone. Soli in geminis. Veneri in sagittario. ℳercurio in capricorno medijs ptibus ⁊ econtra ad terre centrum humillime atq; proxime. Alij etiam dicunt q; quilibet planeta sicut in aliquo vno signo habet regnum ⁊ gloriam suam sic in aliquo alio abiectionem ⁊ tristiciam. verbi gratia. Nam sicut dicunt sol hz gloriaz suā in .xix. gradu arietis ⁊ casum in eodē gradu libre. Per solē ergo intellige mundana sapia refulgētes. qui extollunt in arietē in alioz ducatu q; suas opiniones ⁊ cōsilia multi sequant Aries. n. apud pastores ꝓsueuit esse dux gregis. Sz ista gloria annihilat in libra. i. in diuina sapia oia recto pondere librāte ⁊ pōderante. vñ apostō. dicē. Corin. iij. q; sapia huius mūdi stultitia ē apud deū. ℭ Itē venus gloriā suā hz in piscibus. xx viij. gradibus. ⁊ casuz suz sine tristiciā suā in ꝓsimili gradu signi oppositi. s. virginis. Intellige ergo p venerē eos q; carnali pulchritudine sūt venusti. q; in piscibus. i. in delitijs corpis gloriātur volentes. s. molliter viuere in ags delicijz. Sz gloria coz in virgine deficit. q; castitas sive virginitas i ipsis delicijs perit Bernard⁹. Perit humilitas in diuitijs. castitas i delitijs. Apo. Thimo. v. Vidua ū in delitijs est viuens mortua ē. ℭ Itez ℳercurius in virgine. xv. gradib⁹ gloriat ⁊ cadit in piscibus totidē gradib⁹. ℳercurius q; gloriat in virgine significat hoiez honestū q; supbit ⁊ extollit de carnis castitate. quē q̄q; de⁹ in piscibus aquaz. i. in rētatiōib⁹ ꝓcupiscētiaz cadere pmittit vt humiliet. vñ Phil. iij. Gloriamini in xpo nō in carne. ℭ Itē luna erigit in tauro trib⁹ gradib⁹ ⁊ totidē cadit in scorpione. Per lunā intellige terrenā ptātez. q̄ p cipue luna terrestribus dñans in tauro erigit dū p supbiā in tyrānidē ꝓuertitur. Sed in scorpione deiicit. q; ois tyrānus in fine male deprimit. Scorpio. n. cauda idest fine percutit. ℭ Item Saturnus in libra regnat. cadit in ariete. per Saturnū intellige abundantiam temporalem. Nā saturnus a saturādo ē dict⁹. Cuius uxor a paganis fingitur fuisse vocata Ops ab opulentia. s. q; hanc tribuit mortalibus hec regnat in libra idest in mēsura vel tēperantia. q; sine temperantia ⁊ mensura ēt si abundet non durat tpalis substātia. Sed in ariete. i. in morte penitus annullat. Psalmista. Dormierūt somnū suum ⁊ nihil inuenerunt oēs viri diuitiarū. Est autem mors velut aries duobus cornibus idest modis percutiens q; est mors naturalis ⁊ violenta. ℭ Item mars erigitur in Capricorno viginti septez gradib⁹ ⁊ cadit totidem in cancro. Per martem intellige humanam fortitudinem que in capricorno erigitur idest i strenuitate bellorum fulget ⁊ ascendit. Sed in cancro. i. in tpe pacis occultatur ⁊ marcescit. Nam cancer non est aial belligez sed in cauernulis se abscondit. Vel fortitudo humani corpis in Capricorno. i. in iuuentute ascendit ⁊ claret. Est. n. caper aial superiora petens Sed in cancro. i. in senectute retrocedit ⁊ deficit. Est. n. cancer aial retrogradiens. ℭ Itē iuppiter ꝑm quosdā regnat in Cancro ⁊ in capricorno facit ō scensum. Alij vero dicūt q; Iuppiter erigitur ⁊ caput draconis in geminis trib⁹ gradib⁹ ⁊ cadit in Sagittario totidem. Per Iouē intellige gloriā humanā que erigitur in geminis. q; in diuitijs ⁊ honoribus crescit. Sed in Sagittario idest in pscutione vel deiectione cadit vbi etiaz caput draconis. i. supbia q̄ est caput peccati deiicitur. ℭ Item cauda draconis erigitur in Sagittario tribus gradibus ⁊ cadit in geminis totidem. Per caudā draconis intellige fraudulentiam ⁊ astuciaz hominis. Nec est enim cauda draconis idest quedaz imitatio demonis q; homines inuidiat atq; fraudulenti post diabolū vadūt. Nec in Sagittario idest in lingua de qua Hieremie. ix. Sagitta vulnerans lingua eorum ascendit tribus gradibus. Primus est mentientium Isaie. ix. Pro

pheta docens mendatium ipse est cauda Secundus est in detrahentibus Apocalypsis.ix. Caude eorum similes serpentibus. Serpenti enim proprie detractor assimilatur. hm illud Ecclesiastici.x. Sicut si moideat serpens in silentio. Ita nihil minus eo habet qui occulte detrahit. Tertius gradus est in blandientibus Apocalypsis nono. Habebant caudas similes scorpionum Greg. Scorpiões sunt oēs blandi ⁊ malicioſi qui bonis quidem in facie non resistunt. sed post dorsum portant. vnde venena fundunt. Hec cauda in geminis cadit. quia mala ⁊ fraudulenta lingua dupliciter obmutescit. Uno modo quando non auditur. Alio mō quando aspere reuellitur vel repellitur. Eccli. xxvii. Sepi aures tuas spinis ⁊ noli audire linguam nequam. Ille spinis aures sepit qui male loquēti asperis ⁊ increpatorijs verbis resistit. Sed ille non audit q̄ aurem ab ipso abducit.

¶ Capitulum.xxix.

Feruor penitentie vel fidei suscitat furorem fortem persecutionem diaboli. Nam diabolus quanto videt hominem exurgere vel agere feruentius tanto eum persequitur acrius. Dicunt enim naturales q̄ in magno estu fiunt fortissimi venti sicut in diebus canicularibus. venti enim qui tunc fiunt licet raro tali tempore fiant tamen fortissimi sunt eradicantes arbores ⁊ edificia subuertentes Et est ratio quia tunc non eleuatur nisi vapor grossus ⁊ q̄ calor fortis qui tunc est expellit a se frigus vndiq̄ ad vnū locum. ideo illud frigus impetuose pellit vaporem. ⁊ sic tempus illud est causa fortium ventorum. Quod ergo in magno estu fiunt fortissimi venti representat q̄ in magno mentis feruore exurgunt contra eam persecutiones vehementissime. Job.xxx viij. Diuiditur estus. super terram qui dedit vehemētissimo imbri cursum. vehemens enim imber cum forti vento esse consueuit. Post estus ergo sequitur vehemētia imbris. q̄ post feruorem mentis sequitur procella tētationis. Sed est notandum. q̄ est duplex canis celestis scz canis qui lucet ad pedem orientis. ⁊ alius canis ē qui lucet ad pedes geminorum versus cęrum ad meridiem. Et de vtroq̄ verum est q̄ in diebus cānicularibus fiunt venti. Sunt aūt illi dies calidissimi cū illi canes oriuntur cū sole quando sunt sub radijs solis. q̄ tunc est quadruplex causa caloris. Una quia sol est in domo p̄pa scz in leone. Alia causa ē directa oppositio solis ad habitabilem nostrā Tertia est ex reflexione circuli. q̄ diu radij moiant circa eundem locū circuli signorum. Quarta est ex cōiunctione duarum stellarum calidarum Alio autem tempore dicti canes oriūt helice sub radijs solis quādo sol p̄cedit eos. ita q̄ mane in aurora videri possūt hoc autem ē sole existente i p̄ncipio virginis. tunc enim sunt venti naturaliē p̄pter qualitates tēporis cōnaturales vētoque sunt frigiditas ⁊ siccitas non sic impetuosi. In occasu quoq̄ istorum canum etiaz fiunt venti sed aliter. Mā canis occidit cosmice in hyeme sole existēte i p̄ncipio capricorni. ⁊ q̄ tunc frigus frigit terram magis de nocte q̄ de die non fiunt venti nisi de die quādo sol aprit terram ⁊ eleuat vapores. Occasus autē canum helyceus est quando in estate occultantur sub radijs solis a visib⁹ hominū ⁊ tūc sunt dies caniculares. Sic ergo patet q̄ tam in ortu q̄ in occasu canus siue cosmico siue helyceo fiunt vēti ⁊ tāto fortiores quāto canes dicti sunt calidiores. In duplici ergo cane accipit duplex furor scz fidei qui fuit a principio nascētis ecclesie sub radijs solis idest sub apostolis ⁊ discipulis xp̄i. ⁊ tunc flauerūt maximi vēti idest fortissime persecutiones fuerūt Iterum post solis occasum. i. post xp̄i tēpora ⁊ apostolorum adhuc fuerūt vēti persecutionum in alijs fidelib⁹ ⁊ martyribus. Unde dicitur de ecclesia sub simili tudine dom⁹ xMathei. viij. Flauerūt vē

ri ⁊ irruerunt in domum illam ⁊ nō ceciderunt. fundata. n. erat supra firmaꝫ petram ideſt xp̄m: Alius vō feruor eſt penitentiū ⁊ tunc ēt ſole xpo aperiēte terraꝫ. i. aiam ⁊ eleuāte vapores cōpunctionū ⁊ oratio num ſequunt venti magnaꝫ tentationū. vñ dr prouer. xi. Qui conturbat domuꝫ ſuam poſſidet ventos. ⁊ eſt ſenſus: q̄ conturbat domum ſuā. i. conſciam ſuam per compunctionē peccatoꝝ poſſidet vētos .i. impulſus tentationū. Sed ſcipue ſolitarijs qui occultati a viſibus hoium feruent amore celeſtium ſunt vēti calidi tētationū ⁊ tribulationū quas diabolus ſuſcitat eis. vñ Job. j. Ventus vehemens irruit a regione deſerti. regio. n. deſerti eſt feruēs vita ſolitarij. ⁊ ibi ē vehemēs vētus. i. impetus tētationis diaboli. ¶ Iteꝫ feruor cōpunctionis aſſimilat flāme ignis. Primo qdē. q̄ flāma ex violētia ſui motus ptes materie in quā agit allidēdo ad inuicē cōcutit. ⁊ ideo aliq̄n quēdā ſonitū facit. Sic hō compunct⁹ dolenter meminit. q̄ per oculos q̄ p os. q̄ p cetera mēbra ſua deliquit. quaſi ptes ſue materie adinuicē collidit ⁊ aliq̄ ſonū vocis ⁊ doloſi eiulatus emittit Joel. ij. Exilient ſicut ſonitus flāme ignis ⁊c. ¶ Scdo q̄ flāma tenebroſa pandit ⁊ abdita prodit. Ita hō cōpunctus peccata ſua abſcondita in ꝓfeſſione revelat. Vñ de peccatore q̄ peccata ſua nō cognoſcit nec de eis cōpūgit nec ꝓfitet dr Job. xviij. Nōne lux impij extinguet. ſ. vt peccata ſua nō videat. Et ſequit. Nec ſplēdebit flāma ignis eius q̄ nec hz ignē feruētis cōpūctiōis nec ēt flāmā lucētē revelate ꝓfeſſiōis. ¶ Tertio q̄ flāma ſemper i motu exiſtit. Ita ēt hō ꝓpunctus p motū boni op⁹ ꝓtinue ſatiſ facere ſatagit. Et hec ē flamma que purgat rubiginē peccati. ſ. ſatiſfactio feruens Nūeri. xxj. Oē q̄ pōt tranſire p flāmas igne pargabit. ¶ Quarto q̄ flāma viā cū offendiculis ſuis oſtdit. ⁊ hō de peccatis cōpunctus ne amplius offendat vias tuas diligēter attendit. vñ Iſaie qnquageſimo. Ambulate in lumine ignis veſtri ⁊ i flāmis quas ſuccēdiſtis. ¶ Quinto q̄ flāma materiā cui ſe cōiungit ab infimis ad ſuperiora trahere nō deſiſtit. Et ſic cōpūctio feruida aias a terrenis affectibus abſtrahit ⁊ ad celeſtia ſīderia erigit. Et tū e aia ad pugnandū ꝫ tentationes valentior exiſtit. Dñ dicitur Judicuꝫ. xx. Cū cerneret flāmas in ſublime ferri: qui prius fugam ſimulauerāt verſa facie fortiꝫ reſiſtebāt. ¶ Sexto q̄ q̄ꝫ flāmā vehemēs vētus extinguit ⁊ diſſipat q̄ nōnunq̄ cōpunctionez tollit vehemens impetus tētatiōis. ⁊ ſō neceſſaria ē magna cuſtodia ſenſuum ⁊ cautela ſicut claudunt ⁊ cuſtodiunt lampades accenſe ne extinguātur Caſi. viij. Lampades eius lāpades ignis atq̄ flammaꝝ. ¶ Septimo q̄ flamma ex oi pte rei accēſe in acutū ⁊ in conū tēdit. Ita verus penitens a ſupfluis ⁊ illicitis. imo ēt a licitis vndiq̄ ꝓtum pōt magis ac magis ſugiter ſe reſtringit. Eccī. xxj. cō ſūmatio illorum flamma ignis.

¶ Capitulum. xxx.

Jdes aſſimilatur riuo q̄ fluit a fonte ideſt a deo per influxuꝫ revelatiōis. vñ Apo. dicit ad Epheſ. ij. q̄ fides donuꝫ dei ē: ſed nota q̄ riuus ē immunditiaꝝ purgatiu⁹. Quia. ſ. fides purgat immūditias erroꝝ vel terrenaꝝ affectionū vñ dicit Actuū. xv. fide purificans corda eorum. Itē riuus ē terre ſe cūdatiuus q̄ fides fecūdat aiaꝫ merito rijs opib⁹ Hebre. xj. Sācti per fidē opati ſūt iuſticiam ⁊ adepti ſūt repromiſſiones ¶ Iteꝫ riuus ē potus alialb⁹ adminiſtratiu⁹ q̄ fides potū vē ſapie adminiſtrat aiab⁹. Eccī. xv. A qua ſapie ſalutaris potauit cum Ezech. xxxiij. Paſcaꝫ eos in montib⁹ ⁊ riuis ⁊c. ¶ Item riuus eſt virorū ⁊ pulchritudinis in plātis conſeruatiuus q̄ fides conſuat in ſanctis virorē carnis. i. virginitatez ⁊ pulchritudinem ſancte converſationis. ſicut pz in ſanctis virginibus que fidei virtute armate corrūpi non poterant ſicut roſe ſup riuos plantate non marceſcunt Eccī. xxxix. ēſt roſe plantate ſuper riuos aquaꝝ. ¶ Iteꝫ riuus eſt lapilloꝝ ⁊ arenaruꝫ cōgregati

uus.qr fides ē humilium qui in puis lapillis signātur ⁊ tribulatoꝝ siue patētium q signant in arenis que stant sub aquis tribulationū ꝯgregatiua sc̄z pernitatē dilectiōis ⁊ pacis Psal. Congregans sicut i vtre aquas maris. Aqua.n. maris sunt aie in amaritudine ⁊ tribulatione posite que tū in vtre fidei cōgregate ab vnitate dilectionis ⁊ pacis minime sepant. ¶ Item riuus est geminū multiplicatiꝰ. Quia sc̄z fides ē multiplicata fidelium ⁊ credentiū. Psal. Riuos eiꝰ inebrians multiplicās genimia eiꝰ. ¶ Itē qr riuus est penetrās ⁊ trāsitiuus: qr sc̄z fides ēt dura corda penetrat ⁊ irrigat Job xxviij. In patris riuos excidit.

¶ Capitulum.xxxj.

Fructus spiritus assimilari possunt signis celi. De quibus dicitur Hieremie.x. A signis celi nolite timere. Et hec similitudo declarari ꝑt tripliciter. Primo quidem per numerū signoꝝ. Sunt enim signa celi siue zodiaci circuli duodecim numero. Et similiter Apo. ad Gala. enumerat duodecim fructus spiritus dicens. Fructus autem spiritus est charitas: gaudiū: pax: patientia: longanimitas: bonitas: benignitas: mansuetudo: fides modestia: cōtinentia: castitas. ¶ Sed notandus q horum duodecim signoꝝ tria dicuntur ē ignea. sc̄z aries: leo: ⁊ sagittarius. Tria vero dicuntur esse terrea sc̄z taurus: virgo: ⁊ capricornus. Tria vero aerea. scilicz gemini: libra: ⁊ aquarius. Tria aquea. sc̄z scorpio: cācer: ⁊ pisces. ⁊ sic in.iij. celi partibus ordinantur. qr ignea sunt in oriente aerea in occidēte in austro terrea in septentrione aquea. Ita etiaꝫ simili modo in duodecim fructibus tres sunt ignei. s. ꝑm tria que sunt in igne. Nam ignis habet illuminare inflammare ⁊ consolidare. Sunt ergo hec tria ignea fides illuminans charitas inflammans ⁊ patiētia cōsolidans. Naꝫ fides illuminat intellectū charitas incendit affectum patientia vero consolidat per aduersoꝝ contactū sicut solidatur incus per malleoꝝ ꝓcussionem. Tres etiam alij fructus sunt aerei ꝑm tres aeris effectus. Nam aer letificat modificat ⁊ inflammat. Ex aere.n. illuminato letificatur affectus. vñ Thobie. v. Quale mihi gaudium erit qui in tenebris sedeo ⁊ lumen celi non video. Item ex temperato modificatur corpus quia corpus animalis modificatur ꝑm temperiem aeris. Si enim aer est temperatus. ⁊ corpus bene se habet ⁊ si intemperatus corpus se habet male. Item ex aere inflammato feruescit humor coleri cus vt pz in estate. Sic ergo ista tria sunt aerea gaudium modestia ⁊ benignitas. Nam ex pūtia spiritussancti oritur gaudium in interioribus scḡ modestia i exterioribus. ⁊ etiam benignitas ad subueniendum indigentibus. Benigni eni dicuntur quos bon⁹ ignis feruere facit ad būfaciēdū ꝓximis. Tres aūt alij fructꝰ sūt aq̄ sc̄z mānsuetudo ꝓtinētia ⁊ castitas. Nam aqua hz frigiditatez lubricitatem ⁊ coagubilitatem sed ciꝰ frigiditas ignez extinguit. ⁊ hoc competit mansuetudini que iracūdie ardoꝝ cohibet ⁊ extinguit. Nam mansuetudinis ē irā vicere ⁊ indignatiões cohibere vt dic Ambrosius. Itē lubricitas aque coarctaꝫ ⁊ restringitur terminis alienis sicut fluxꝰ maris coarctaꝫ litoribus ⁊ fluxus vēax in puteis ⁊ fontibus. Est.n. humidū bñ terminabile termio alieo vt dicit pbs i li. de generatōe ⁊ coꝝptiōe. Et hec coarctatio cōpetit cōtinēte q̄ fluxuz carnis restringit. Nā cōtinēs patit. sed nō ōducit vt pbs dicit in Ethi. Coagulaꝫ ēt aq̄ ⁊ fit immobilis sicut pz i glatie. Et hoc cō petit castitati. qr castus est qui neqz patit neqz deducit. Tres alij fructus possūt oci terrei. sc̄z pax longanimitas ⁊ bōitas. Nā terra hz tranqlitatē qr nō agitatur vl̄ mouet. neqz ab exterioꝝ sicut aer q vēto agitat. neqz ab interioꝝ sicut aq̄ fluctuans. vñ Psal. Etenī firmauit orbem terre qui nō cōmouebitur. Et hoc cōpetit paci. q̄ sc̄z facit vt nec ab exterioꝝbus perturbemur. neqz interioꝝ ōsiderijs

angustientur: vñ Luce. ij. Angeli dixerũt In terra pax hominib⁹ bone voluntatis Item terra habet perpetuitatez Eccl. j. Terra aũt in eternũ stat. ⁊ ꝫ cõperit lõganimitati. Itẽ terra ꝫ bonoꝝ fructuũ vbertatẽ vꝭ cõiocationẽ. ⁊ hoc cõperit bonitati qua ꝓximis cõicamus in bõis. vñ bonũ ẽ diffusiuũ suuꝑsi⁹ Apo. In omni bono ope fructificãtes. ¶ Scõo declarat dicta similitudo sc̃z signoꝝ ⁊ fructuũ per ꝓprietatem noium. Ꝟ3. n. quodlibet signũ suum nomẽ ꝓprium competens alicui fructuum. Mã primum signũ vocat. Aries qꝛ sicut aries aial iacendo super latus vnũ equaliter mutat vices. qꝛ tanto tempore iacet sup latus dextrum quanto sup sinistrum. Tota. n. estate dormit i latere vno ⁊ tota hyeme in altero. Sic sol existens in illa parte circuli zodiaci q̃ dicitur Aries facit equinoctium ⁊ equales facit dies artificiales ⁊ noctes. Hoc ãt adaptatur fidei per quam equanimiter se habet homo ad diem ꝓsperitatis ⁊ ad noctem aduersitatis. Nam vera fides nec ꝓsperitatem temporalez ambit nec aduersitatem metuit. sicut patet de moyse. Hebreorum vndecimo fide inquit.

Moyses grandis factus negauit se esse filium Pharaonis filie. Ecce q̃ ꝓsperitatem non appetijt. ⁊ sequitur. magis eligens affligi cum populo dei q̃ temporalem habere iocunditatem. Ecce q̃ aduersitatem non timuit. ¶ Scõm signum vocatur taurus quia taurus terram sulcando fecundat ⁊ locupletat ⁊ tunc quando sol est in signo tauri terra ẽ arabilis ⁊ cõgrua agriculture. Et hoc competit paci. Nam pacis tempore terre coluntur ⁊ ẽ abundantia frugum sic etiam dicitur Jacobi. iij. q̃ fructus iusticie in pace seminatur nẽ. ¶ Tertium signum vocatur gemini quia sole existente in illo signo virtus ad fecundandũ inferiora geminatur: vel quia in estate cuꝫ noctes sunt brevissime quando vna pars illius constellationis occidit alia pars anterior oritur ⁊ ascendit. Et ideo dicunt poete q̃ illorum geminorum fratrum quos fabule vocant castorem ⁊ pollucem vnus celos alius inferos possidet. Nec autem cõpetunt caritati que in nobis spiritussancto precedente ad secundandum vitam nostram geminatur. scilicet in dilectione dei ⁊ ꝓximi. Unde pars anterior ascendit superius scilicet amor dei: alia posterior est inferius scilicet amor ꝓximi. vnde nec ꝺ⁹ sine ꝓximo nec etiam vere ꝓximus diligitur sine deo. i. Joan. iiij. Hoc mandatum habemus a deo. vt qui diligit deum diligat ⁊ fratrem suũ. ¶ Quartum signum vocatur cancer. Cancer enim est animal retrogradum ⁊ sol peragrans illam partem zodiaci facit retrogradationem in. viij. gradu cancri ⁊ hoc competit modestie scilicet vt in exterioribus motibus ⁊ ornatu debitum modum non trãseat. sed potius se in ipsis in mensuram debitam retraheat Apostolus Phil. iiij. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. ¶ Quintum signum vocat leo quia sm Jsido. Leo est fortissimum animal ⁊ maxime caliditatis precipue i parte anteriori scilicet pectoris. Sic sol itrãs illud signũ acrius igniferos radios emittit q̃ faciat in fine quando inde exit. Et hoc competit benignitati idest bone ignitati amoris. qua ad benefaciendum alijs inflammamur que intus in corde incipiens plus facit hominem velle facere q̃ possit finaliter opere implere Apostolus ad Ephe. quarto. Estote invicem benigni. ¶ Sextum signum vocatur virgo. ⁊ hoc propter sterilitatem quia sol illud intrans. suo calore humores consumit ⁊ a suo fructu terra efficitur sterilis ⁊ hoc competit castitati ⁊ precipue virginali. q̃ calori divini amoris adiuncta humores lubricos sic in carne consumit vt sterilis permaneat a generatione carnali ⁊ vberior ⁊ fertilior fiat in fructu spirituali Ysaie. xl. Letare sterilis que non paris ẽ ¶ Septimum signum vocatur Libra ꝺ⁹ Jsidorum ab isto instrumento ponderãdi quia sol in illo signo existens dies adequat noctibus: sicut res equatur ponderi in lance. Unde ibi fit equinoctium au-

tumnale. Hoc autem mansuetudini competit que dum iras comprimit mala illata a primo equo animo ferre facit Eph. octauo. In mansuetudine cum patientia supportantes. Vel dies nocti equatur q; iuxta nocumentū illatum pensatur mansuetudinis meritum. ¶ Octauum signū vocatur Scorpio. quia scorpio retro ferit ⁊ caude aculeo pungit. Sol enim existēs in illo signo ē cā le siōis ⁊ pūctionis corpis hūani q; tūc declinās min⁹ calescit. vñ aer distēparat̄ frigiditate cito ledit ⁊ pūgit. vt dicit Isidor⁹. Hoc ät cōtinentie competit que ex distemperantia carnis tentationis aculeo quandoq; acriter pungitur. ⁊ licet aliquando ex tētatione ledatur non tamen si non consentit occiditur Romanorum. viij. Si spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. ¶ Nonum signum vocatur sagittarius q; sicut sagittarius emittit sagittas sic sol in hoc signo existens ad nos mittit grandines pluuias ⁊ niues. Hoc autem competit patientie que grandines persecutionum pluuias tribulationum ⁊ niues afflictionum suscipit atq; portat. ¶ Decimum signū vocatur capricornus. q; ſcz caper est animal cornibus petēs superiora. Nam ibi sol facit solstitium vernale ⁊ tunc ascendere incipit versus superiorez arietem ⁊ versus cancrum. Hoc autem competit gaudio. Nam nemo habet verum gaudiū nisi qui superiora petit. verus enim gaudius est qō non de creatura sed de creatore concipitur. vnde apostolus ad ꝓhilip. iij. Gaudete in domino semper. ¶ Undecimus signū dicitur aquarius qui ꝑ fabulas dicitur fuisse piscerna deorū manibus eorū aquā fundens. ⁊ ideo tenet vrnaz. Sed ꝑ veritatez dicitur aquarius. q; quando sol ē ibi aer condensatur in aquas multas ⁊ fiūt pluuie pluſq; alio tempore. sicut dicit Isidorus. Hoc aurez competit bonitati ſcz gratiam ⁊ misericordiaz abūdanter effūdere ⁊ prestare q; bonum est diffusiuum sūipsius. vt dicit Dion⁹. ¶ Duodecimū dicitur piscis quia illo tempore fit generatio pisciū ⁊ cōfricatio. q; calore solis ascēdente ⁊ humores dissoluente solēt tunc pisces effundere semen suum. Hoc aut̄ cōpetit longanimitati. per quā homo ad modū piscis ēt in aqua tribulationis nō deficit sed viuit. ¶ Tertio declarat̄ dcā similitudo per distinctiones graduū siue facierum. Nam quodlz dece torum signorum dicitur habere facies .i. partes. Cum.n. quodlz signū diuidatur per. xxx. gradus initium prime faciei est a primo gradu. ⁊ durat vſq; ad. x. gradum. ſcda vſq; ad. xx. gradū. tertia facies vſq; ad. xxx. Et quelibet facies signi datur alicui planete. vbi gratia. prima facies arietis datur marti. ſcda soli. tertia veneri. ⁊ sic de alijs. Sicut ergo quodlibz genus signorum continet tres facies ita quelibz xij. virtutez ꝑ tres modos siue tres effectus. Mā primo fides que assimilat̄ arieti cuius prima facies est martis. ſcda solis. tertia veneris. est ꝑncipium fortitudinis. ⁊ hec est facies martis. Unde fidei ascribitur victoria. Heb. xi. Sancti per fidem vicerunt regna. Et ibidem. Fortes facti sunt in bello. Item est principium luminis spūalis. ⁊ ꝑ est facies solis. Jo. xij. Credite in lucem vt filij lucis sitis. Item est principium charitatis sicut cognitio ē pricipiuz amoris vt hec ē facies veneris cuius ē ad amorem incitare. ¶ Secūdo pax que assimilatur tauro cuius prima facies ē mercurij. ſcda lūe. tertia saturni ē etiā triplex est itaq; prima pax pectoris id est ꝓscientie. ⁊ hec est facies mercurij qui semp comitatur solem q; tunc ē conſcientia pacata quando sequitur xp̄m ⁊ ei adheret. ſecūda ē pax temporis. ⁊ hec est facies saturni q; saturnus dicitur a saturitate ⁊ abūdātia ꝯ tribuit pax tēporis. Tertia pax eternitatis. ⁊ hec est facies lune. ꝑ illud ps. Luna perfecta i eternuz. ¶ Tertio charitas que assimilatur Seminis. cuius ꝑma facies est Jouis ſcda mercurij. tertia lune. Est etiā triplex. ſ. incipientiū. ⁊ hec est ionis. q; ex parte. superioꝛ primus planeta benyuolus ⁊ calid⁹. Iteꝛ

est proficientium ⁊ hec est facies mercurij qui dicitur fuisse deus mercatorum propter hoc q̄ natum vel conceptus sub eo disponit ad vsum computationis ⁊ ratiocinij vt dictum fuit supra ca. vij. ¶Mercatorum enim est semper in lucro proficere. Jtez est charitas perfectorum. Et hec est facies lune q̄ luna dominatur aquis ⁊ charitas perfecta domiatur tribulationibus. Cant. viij. Aque multe non potuerunt extinguere charitatem. ☞Quarto modestia que assimilatur Cancro. Cuius prima facies est veneris. secunda martis tertia lune est triplex. Prima est circa vestium apparatum. ⁊ hec est facies veneris Nam venus vt dictum est supra in eodem cap. vij. dicitur disponere natos vt sint vestium mulierum inuisores vt dicit Ptholomeus. Secunda species modestie est circa exteriores corporis motus. Et hec est facies martis. quia mars sm Ptholo. disponit ad mobilitatem ⁊ leuitatem. Tertia est circa ludum. ⁊ hec est facies lune. quia luna vt idem Ptho. dicit existens in secundo signo post ascendens ostendit merorem ⁊ tristiciam per quam scilicet temperantur ludi. ☞Quinto benignitas que assimilatur leoni. cui⁹ prima facies est saturni. secunda Jouis. tertia martis est triplex. prima scilicet in supportando. ⁊ hec est facies saturni q̄ in motu suo ẽ tardissimus: q̄ homo qui benignus est tardissime mouetur ad trā ō alium. vnde scit supportare. Jtez etiā dz esse benignitas in cōmunicando. ⁊ hec ẽ facies Jouis q̄ omnibus dicitur prodesse ⁊ nulli nocere. Jtez in cōuersando. Et hec est facies ☞Martis. Maz ☞Mars dominatur colere. Et ille qui vult benigne cōuersari oportet q̄ dominetur ire. Maz ly ☞Mars sit de se incensiuus tamen coniunctus veneri temperatur. Et sic homo cōiunctus proximo vt bene conuiuat ei. etiā si de natura sua esset aggrestis ⁊ asper debet tamē seipsum per benignitatez tēperare. ☞Sexto castitas q̄ assimilat virgini. cuius prima facies est solis. secunda veneris. tertia mercurij est triplex. Prima est castitas virginalis. Et illa ẽ facies solis q̄ est pulcherrima Sapiētie quarto. O q̄ pulchra est casta generatio cū claritate. secunda ät est castitas coniugalis. Et illa est facies veneris. Quia licet venus incitet ad amorem tū est temperata in qualitatibus. Et taliter amor carnalis cōiugus si sit temperatus ⁊ honestus castitas vocat. Tertia vidualis ⁊ hec est facies mercurij. Nam mercurius cuz sole graditur ⁊ non longe a sole recedit. nunq̄ plꝰ triginta gradibus distans ab eo. ⁊ dicit presse seminibus vñ significat vitaz vidualem que semper dz vacare deo. sicut legitur de sancta Anna Luce. ij. q̄ ieiunijs ⁊ obsecrationibus erat seruiēs dño die ac nocte. Item dz vacare elemosynis. q̄ sūt semina quibus recolligitur fructus eternus. De quo semine dicit Apo. ij. Corinth. ix. Qui pce seminat pce ⁊ metet. ☞Septimo mansuetudo que assimilat libre. Cuius prima facies est lune. scda saturni: tertia Jouis. dz esse triplex. s. in appetitu. vt ad vindictā nō excandescat Ecci. x. Fili i mansuetudine aiam tuā serua. Et hec est facies lune que tpat calorem solis i istis inferioribus. ⁊ sic māsuetudo tēperat feruorē ire. ¶Mansuetudo eni ẽ tēperantia trarū. vt dicit phs in. iij. Ethi. Jtez dz eē mansuetudo in motu siue actu sc3 vt nō ipetuose vel rabide sed plane ⁊ modeste opa sua pficiat. Et hec est facies saturni. Cuius motus nō ẽ ipetuosus vel rabidꝰ sed planꝰ ⁊ morosus Ecci. iij. Fili in mansuetudine opa tua pfice. ☞Tertio dz haberi māsuetudo i auditu. sc3 vt ex ira veritati non ptradicat Ecci. v. Esto māsuetus ad audiēdū vbū. Et hec ẽ facies Jouis. Quia Juppiter vt dicūt astrologi in ueniē veridicus in suis significatiōib⁹. ⁊ significat sapiam ⁊ rōnem. Sapia. n. ⁊ ratio veritati nota ptradicūt. ☞Octauo ptinētia q̄ assimilatur scorpioni. Cuius prima facies ẽ martis. scda solis. tertia veneris. ẽ triplex. Vna ẽ a pcesso ⁊ licito. vt cū qs cōtinet simpliciter ab oi actu venereo. Et a matrimonio. ⁊ talis cōtinens oportz q̄ habeat continuū bellum cū carne. q̄ ca-

ro cõcupiscit aduersus spm̃. Et hec ẽ facies martis qui disponit ⁊ incitat ad bella. Secũda ẽ a turpi ⁊ illicito: sicut cõtinere a fornicatione ⁊ adulterio ⁊ stupro ⁊ huiusmodi. Et ista ẽ facies solis: cui⁹ radius nõ coinquatur immũdiciis. Tertio ẽ ab immoderato ⁊ superfluo vsu cibi vl matrimonij. Et hec ẽ facies veneris q̃ temperat malicia: malicia. s. id est inordinatam concupiscentiam cibi vel actus venerei. ¶ Mono patiẽtia que assimilatur sagittario: Cui⁹ prima facies est mercurij: secũda lune: tertia saturni: est tripliciter cõmendabilis: Primo qñ quis patitur vtiliter puta quãdo patitur ꝓpter iusticiã: qr talis patiẽtia acquirit meritũ eterne beatitudinis: sm illud Matth. v. Beati q̃ persecutionẽ patiunt ꝓpter iusticiã. Talis ẽ qui sequit̃ christũ qui passus est ꝓpter iustificationẽ nostrã. Hec est facies mercurij q̃ vt dictũ est sequit̃ motu suo solem. Christus enim est sol iusticie. Secũdo quãdo quis patitur libẽter. i. voluntarie. j. Petri. iiij. Nemo vestrũ patiat quasi homicida et fur: qui. s. iuste patiunt. Apls. ij. Cor. xij. Libẽter gloriabor in infirmitatib⁹ meis. Et hec est facies lune que suo⁹ motu eclipsat: Talis ẽ qui sua voluntate patit. Tertio quãdo quis patit firmiter siue longanimiter vt. s. nõ deficiat ꝓpter passionis diuturnitatẽ: Apls Eph. iij. Obsecro vos ne deficiatis in tribulationib⁹. Et hec est facies saturni qui h3 motũ longũ ⁊ diuturnũ: ⁊ cõplet cursum suum in. xxx. annis. ¶ Decimo gaudiũ sancto⁹ quod assimilatur capricorno: cuius prima facies est iouis: secũda martis: tertia solis: est triplex. Primo q̃ quis gaudeat de ꝓsperitate ꝓprij: sicut membrũ de cõmoditate cõmẽbri sui. j. Cor. xij. Si gliatur vnum membrũ cõgaudent oia mẽbra. Et hec ẽ facies iouis de quo dicũt astrologi q̃ h3 exaltationẽ ⁊ gaudiũ suũ in geminis tribus gradib⁹. Prima dũ qs gaudet de bono ꝓprii gaudiũ geminat: ⁊ hec debet habere tres gradus: qr debet gaudere de bono ꝓprii spũali: corpali: tempali. Secundũ est gaudere de aduersitatib⁹ mundi: ꝓ hoc cm̃ homo cõsociat̃ christo. j. Pet. iij. Cõicantes christi passionib⁹ gaudete. Et hec est facies martis: quia mars erigitur et exaltat̃ in capricorno: ⁊ ibi est gloria sua siue gaudiũ: vt dictũ est. ñ. ca. xx viij. Quasi enim capricornus est mundus cornibus. i. aduersitatibus suis nos impetens ⁊ pcutiens in quo vir sanctus nõ conturbatur sed gaudet: Jaco. j. Omne gaudiũ existimate fratres charissimi cum in ẽptationes varias incideritis. Tertiũ est gaudere de virtu siue exercitio interioris habit⁹ virtuosi: Prouer. xxj. Gaudiũ est iusto facere iudiciũ. Et hec est facies solis q̃ gloriã luminis sui quod valde est gaudiosũ nõ habet ab extrinseco sed a seipo: Pñ. Omnis gloria eius ab intus. ¶ Undecio bonitas que assimilatur aquario: Cui⁹ prima facies est veneris: secunda mercurij: tertia lune: est triplex. s. delectabilitatis: honestatis ⁊ vtilitatis. Unde ambrosi. in lib. de officijs diuidit bonum in tria. s. de lectabile quod solũ ratione delectatiõis est appetibile: vnde tale quandoq; potest esse ⁊ nocliũ ⁊ proficuũ: honestũ ⁊ inhonestum: sicut patet in amore coniugali et in vsu matrimoniali: Et hec est facies veneris. Item in bonũ honestũ quod ex seipo habet rationẽ appetibilis sicut sapiẽtia: Et hec est facies mercurij: qui dicitur disponere ad sapientiã. Item in bonum vtile quod. s. est appetibile in ordine ad aliud: Et hec est facies lune: que multum cõfert istis inferioribus. Quia sicut dicit Basilius: Ipa est decor noctis: mater rosis: minstra humoris ⁊ dominatrix maris. ¶ Duodecimo lõganimitas. i. perseuerantia in bonis que assimilat̃ pisci: Cuius prima facies est saturni: secũda iouis: tertia martis: causat̃ ex tribus: Primo ex abundantia virtutis: quia q̃to aliqs pl⁹ habet de virtute tãto plus tolerat difficile: Et hec est facies saturni: qui vt dictus est dict̃ a saturitate id est abũdãtia. Secundo ex temperantia operis: quia q̃to quis moderat⁹ agit tãto diutius durat Et hec facies iouis est planeta temperatus in suis qualitatibus. Tertio ex ma-

gnanimitate cordis: & hec est facies martis qui disponit ad animositatē. Et sic patet quomodo fructus spiritussancti assimilantur signis celis qbus scz fructibus per ipm spiritū virtutes celorū idest celestium mentū perficiūtur & firmātur in bono: Unde ps. Verbo domini celi firmati sunt & spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Caplm xxxij.

Loriam eterne beatitudinis representat celum empyreū. Oportet enim locum et locatum inuicem continuari. Unde cum celum empyreum sit locus glorie beatorū oportet q eorum statui conformetur. Et ista conformitas attenditur ꝗtuz ad septem. Nam primo celū empyreū dicit proprīū dei habitaculū. De hoc enim ipse deus dixit Isa.lxvj. Celum sedes mea et terra scabellum pedū meorum Hec enim duo corpora in mundo maxime repsentant dei eternitatē & immutabilitatē scilz corpus supremū quod vocamus empyreum: quia illud solū inter spheras celestes pontmus immobile: & ideo assimilat sedi in qua sedes quiescit. Et corpus infimum. s. terra qō a suo situ nunqꝫ mouet. Et ideo assimilat scabello qō etiā oportz esse quietū & firmū: Eccj.j. Terra in eternum stat. Quia i celo empyreo maxime refulget diuine virtutis operatio. Ideo specialiter dicit ibi esse sedes dei & habitatio dei: ps. Bñs in celo sedes ei⁹. Et hic est q̄ homines orare volētes manus ad celū leuant tanq̄ dominū eius. Hoc aūt competit bene glorie beatoꝝ: in quib⁹ deus immobiliter habitat ita vt nunqꝫ ab eis separet: & ideo replet eos leticia eterna & gloria ꝑm illud ps. In eternum exultabunt habitabis in eis & gloriabūtur in te. ¶ Secundo celum empyreū est claritate lucidū. vnde empyreum dicitur celum igneum nō ab ardore sed a splendore. Conueniens eīm est (ꝑm Basilīū) vt fiē damnati habent extremas tenebras: ita beati habeant extremā lucem. Et hoc etiam competit beatis qhorū mens per lumen infusum glorie confortata & eleuata ineffabile & increatū lumen attingit: ꝑm illud ps. In lumine tuo videbimus lumen. Repsentat etiam illud splendidissimū celum claritatē gloriosam quā corpora gloriosa post resurrectionez habebunt: Sapien.iij. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eoz. ¶ Tertio celum empyreum est capacitate maximū. Nam infra se includit oīa corpora. Et hoc etiam competit beatorum felicitati que scilicet includit & continet oīa desiderabilia: Unde Boetius dicit q̄ beatitudo est status omniū bonorum aggregatione ꝑfectus. & iō ibi satiabitur solū human⁹ appetitus: ꝑm illud ps. Satiabor cum apparuerit gloria tua. ¶ Quarto est figura sphericum. Figura autē spherica cum careat initio & fine representat eternitatem dei: quā beati participant: ipsum deū per essentiam videndo ꝑm illud Joan.xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum deum verum &c. Et ideo beati dicūtur esse in vita eterna id est in vita interminabili & perfecta. Nam eternitas est interminabilis vite tota simul & perfecta possessio: vt Boetius dicit in.v. de consolatione. Unde quia beati habent vitaz interminabilem & intransmutabilē non solum ꝑm esse sed etiam vlterius ꝑm operationem: quia ꝓtum ad illam operationem qua verbum vident nō sunt in sanctis volubiles cogitationes: vt Augusti. dicit.xv. de trinitate. Et ideo dicitur Danie.xij. q̄ erunt quasi stelle in perpetuas eternitates. ¶ Quinto est ab oīi motu quietum. Nam si esset motū motus ei⁹ deprehēderetur per aliquod corpus apparens sicut deprehenditur motus aliarum spherarum quod minime apparet. Et ideo celum empyreum est oīno quietum. Unde Basilius dicit in.ij. hexameron q̄ remuneratio que pro dignis operationibus restauratur in ea luce que est extra mundū quietis domicilū sortiet. Sic etiam status beatorū vltimo fini inherentiū est status omnimode quietis et

pac]:ſm illud ꝓ3. Poſuit fines tuos pacem ⁊c. Habent eñ quietem ab omni labore ſm illud Apoca. xiiij. A modo iam dicit ſpiritus vt requieſcant a laboribus ſuis. Item ab oñi moleſtia vel inquietatione: ꝓ3. In pace in idipſũ dormiã et requieſcã. Sed nota q̃ q̃uis celũ empyreũ ſit immotũ: habet tñ ſm aliquos influentiam ſuper alia corpora que mouentur: ſicut etiã ſuprẽmi angeli qui aſſiſtunt habent influentiã ſuper medios ⁊ vltimos qui mittuntur q̃uis ipi non mittantur. Influit autẽ celũ empyreum in primum mobile non ad tranſiens ⁊ ad veniens ꝙ motũ ſed ad fixum ⁊ ſtabile puta virtutem continendi ⁊ cauſandi vel aliud huiuſmodi ad dignitatẽ pertinens. Similiter beati qui ſunt in patria influunt nobis qui ſumus in via ſuffragia et beneficia multa: ⁊ precipue ſpiritualia que ſunt fixa ⁊ ſtabilia bona. Vnde Job hortatur hominẽ viatorẽ dicens: Voca ſi eſt qui tibi reſpondeat ⁊ ad aliquẽ ſanctorũ convertere: Joan. v. C Sexto eſt a diformitate remotus. Eſt eñ totaliter vniformen̄ habens partiũ diformitatẽ ſicut celũ ſtellatũ. Quod etiã comperit beatitudini ſanctor̃ nõ quidẽ ex parte beatorũ cum beatitudo vnius ſit maior q̃ beatitudo alterius: ſm illud .j. Cor. xv. Stella differt a ſtella in claritate. Et ſic ex parte beator̃ eſt ibi quedã diformitas graduũ: propter quod dixit chriſtus Jo. xiiij. In domo patris mei manſiones multe ſũt. Sed ex parte dei beatificantis qui eſt beatitudinis obiectũ: ex cuius cognitõne ſaluus aliquis efficitur ⁊ beatus: ꝟ illud Auguſti. in .xij. confeſ. Beatus qui te nouit etiã ſi alia ignoret. Ipa beatitudo ſanctorum eſt ſimplex ⁊ vniformis: Quia ly dicantur eſſe ibi congregata oñia bona: tñ illa congregatio bonorũ eſt in deo: non ꝙ modũ cõpoſitionis ſed per modũ ſimplicitatis: quia que in creaturis multiplicia ſunt in deo preexiſtunt ſimpliciter ⁊ vnite. Et hinc eſt q̃ diuina beatitudo vna et ſimplex exiſtens: nihilominus omnẽ beatitudinẽ complectitur: Quia quicquid eſt deſiderabile in quacunq; beatitudine vel vera vel falſa totum eminẽtius in diuina beatitudine preexiſtit. De contẽplatiua eñ felicitate habet certiſſimã ⁊ continuam contemplationem ſui ⁊ aliorũ omnium. De actiua vero gubernationem totius vniuerſi. De terrena autem felicitate que conſiſtit in voluptate: diuitijs: poteſtate: dignitate ⁊ fama: ſm Boeti. iij. de cõſo. habet gaudiũ de ſe ⁊ de omnib⁹ aliis ꝓ delectatione: ꝓ diuitijs oñimodam ſufficientiã quã diuitie promittunt: ꝓ poteſtate omnipotentiã: ꝓ dignitate oñe regimen: ꝓ fama admirationẽ totius creature. C Septimo celũ empyreum eſt ſitu ſuprem̃u: quia a cẽtro maxime remotum: Iſa. lv. Sicut exaltãtur celi a terra ⁊c. Ita etiã beatitudo ſanctor̃ eſt ſum mum: oñia bona tranſcendens. Nam q̃tum ad obiectum eſt ſummũ bonum ſimpliciter: ſed q̃tum ad actum in creaturis beatis eſt ſummũ bonum non ſimpliciter ſed in genere bonorum participabili um a creatura. Et tanta eſt excellentia illius britudinis quã deſignat celi empyrei excellentia localis: qñ vt dicit Apoſto. j. Cor. ij. Nec oculus vidit nec auris au. ⁊c.

Caplm xxxiij.

Ratia gratum faciens aſſimilat primo mobili ꝓpter q̃tuor. C Prio q: illud celũ eſt empyreo celo immediatũ. Celum eñ empyreũ deputatũ glie beator̃ idipm repſentat. Sic ergo illud celũ immediate ſe hꝫ ad empyreũ ita gra immediate ſe hꝫ ad gliam: ſicut motus ad terminũ: vel ſicut impſectũ ad pfectũ: Ro. vj. Gra dei vita eterna. C Scõo q: illud celũ eſt in ordine celor̃ mobiliũ decimũ. Nã ſm Ptol. ⁊ ſm Adelſallath in lib. de ſphera mota. ⁊ ſm Alphetragi. in aſtrologia nona: ſupra firmamentũ. i. celum ſtellatum qñ eſt octaua ſphera oꝫ ponere aliam ſpheram nonam quã vocamus celũ criſtallinum in quod reducit motus orbis ſignorum qui eſt ab occidẽte in orientem. Et ſimiliter ſupra hanc oꝫ ponere ſphẽrã decimam: in. quã reducit

motus diurnus qui est ab oriente in occidentē. ⁊ hec decima sphera (vt dicunt) est primū celū mobile. Vide igit ordo siue numerus huius sphere que. s. est decima cōpetit eiā gratie siue qua decem pcepta decalogi nō implētur. Ipa eñ est lucerna cum qua decima dragma pdita per peccatum. i. humana natura recuperatur id est iustificat: Lu. xv. Vnde Apls ad Timot. iij. Justificati ergo xpi heredes sum⁹ sm spem vite eterne. ¶ Tertio q̄ hec sphera decima inter oēs speras mobiles obtinet principatū. Est eñ primū mobile et ideo nō habet nisi vnicū motū. s. diurnum. Oportet eñ multitudinē ab vnitate causari. Et natura (sicut dicit phs i. ix. de aiaḷib⁹) nō trāsit de extremo ad extremum nisi per mediū. ⁊ ideo nō est saltus nature ab eo quod habet vnicū motum ad aliud qō habet tres nisi per medium qō habet duos. Cū ergo in sphera stellarum fixarū deprehensus sit ab astrologis triplex motus vt dictū est. ō. ca. xxx. scilicet diurnus ab oriente in occidentem supra polos mundi. Et alter stellarum fixarum econtrario ab occidente in orientē. Tertius accessionis ⁊ recessionis pt⁹ sm predicta q̄ sphera stellarum fixarū nō potest esse primū mobile sed oportet ante eam esse alias duas speras. s. vnam que habet tm̄ duos motus sc⁹ diurnū ab oriente in occidentem: ⁊ declinū qui est ecō trario ab occidente in orientem: ⁊ ista est sphera nona. ⁊ aliā decimā ante istaꝫ que habeat tantū vnicū motum. s. diurnum. Illud enim quod est primum in genere corporum mobiliū nō potest esse multiformes ⁊ varium in motibus: quia ab vno motore primo ⁊ simplici in eo quod monetur ab ipo nō potest esse nisi vnus motus. Quia ergo diuina gratia id est quo anima primo mouetur ad iusticiam: recte in cell primo motu designatur. Est etiam motus gratie vnicus in ḡtum nō inclinat nisi ad bonum. Malum eñ quia multipharie contingit (vt dicit Dionysius) habet motus multiformes. Ipsa eñ gratia est qua deo vnimur. Et est motus eius diurnus id est lucidus ⁊ veox. Mesat enim tarda molimina sanctiſpiritus gratia. ¶ Quarto firmamentus siue celum stellatū est omniū motuum causatiuum ⁊ mensuratiuū. Nam illud quod est primū in aliquo genere est causa ⁊ mēsura aliorum: Quare cum motus localis sit primus motuum vt philosophus p̄bat. Et inter motus morales gratia est p̄mus motus omniū virtutum ⁊ motuus qui sunt in nobis ad actus virtuosos et interiores. Omnes enim virtutes gratuite causantur a gratia: sicut omnes potentie anime ab essentia anime. Vnde gratia est in ipa essentia anime: virtutes autem sunt in potentijs tanq̄ in subiecto. Item gratia illuminat animā ad cognoscendū defectus suos quos peccati tenebra occultat. Nam sicut adueniente lumine solis fugatur tenebra nocturne pulchritudo vniuersi apparet. Ita cum gratia illuminat animā videt defectus suos quos p̄mo nō videbat: sicut atomi in radijs solis apparent ⁊ in vmbra nō. Ita minima peccata in conscientia illuminata: p̄s. Accedite ad eum ⁊ illuminamini. Sed nota q̄ sicut sol nō illuminat cecos q̄us oriatur super bonos ⁊ malos: Ita nec gratia peccatores: quia peccatores sunt in contraria dispositione scilicet per obstaculuꝫ peccati. Joan. j. Tenebre eum nō comp̄e henderunt. s. lucem gratie. Ideo dicitur Ephes. v. Exurge qui dormis. Item gratia assimilatur roꝛi. ¶ P̄imo quia ros ex alto manat. generatur eñ ros in alto flante vento calido id est austro. quia gratia descendit nobis infundente spiritus sancto. Non est eñ ros (teste pho) nisi pluuia pauca. Auster autē roꝛem gignit quē aquilo sua frigiditate dispergit. q̄ gratia quā dem̄ hoibus infundit diabolus si pōt eā corrūpit dum culpā contrariā gratie introducit. Dicit tamē Basilius q̄ luna est mater roꝛis. quia. s. domina nostra in luna significata totiꝰ gratie ipetratrix extitit. Et ideo quicquid ros gratie i nobis facit totū pōt dici opus virginis. ¶ Secūdo q̄ ros serenitatē ⁊ temperiē amat.

Nam ros nõ generat nisi in sereno ⁊ tẽpore tẽperato q; si nõ sit serenũ impedi tur appropinquatio solis vapore elevãtis qui est materia roris. Si aũt est estus consumit ipe vapor subtilis. Vapor enim roridus subtilior est inter vapores hũidos: ⁊ ideo elevat ad supremũ interstitiũ aeris exclusiue: q; ille locus tẽperatus ẽ eo q; mediũ est inter calidissimũ ⁊ frigidissimũ: ideo ibi equaliter agit calor: congelationẽ impediẽs ⁊ frigus cõprimens. Vnde ille locus strictus ab Aristo. dicit: q; clausus est inter duo extrema. Ros ergo est divina gratia q̃ nullo modo inuenitur in anima nisi serena sit ⁊ a peccato pura. Non enim sol lumẽ gratie influens appropinquare põt vbi mẽtis serenitas deest. Itẽ estus concupiscẽtie destruit vapore gratie: ⁊ ideo oportet vt reprimat remedio tẽperãtie siue abstinẽtie. ¶ Tertio q; ros terras inebriat. ſ. q; divina gratia mentes a terrenis delitijs alienat. ¶ Quarto q; ros in seminib⁹ medullam ampliat. Ita divina gratia in nobis omnia bona multiplicat. ¶ Quinto q; ros ostreas ⁊ pisces mari impiguat: quia gratia mẽtes humanas p amorẽ charitatis dilatat. ¶ Sexto q; margaritã in conchilia generat: quia p divinã gratiã filij⁹ dei i vtero virginali est generatus. ¶ Septio quia pullos corninos sustentat anteq̃ nigrescãt: quia gratia animã nõ deserit quã spũ aliter pascit nisi postq̃ per culpam nigrescere incipit. Est enim gratia cibus spũalis anime sicut panis est cibus materialis corpis. ¶ Octauo q; ros causat dulcedinem. Mã q̃uis videat insipidus: est tamẽ potestate dulcissimus ⁊ mellis in herbis ⁊ floribus causatiuus. Nihil enim sapientes mel aliud esse dicũt q̃ rorem calore digestum in aere. Ita similiter gratia divina que est in penitẽtia modo nõ sentit sic sapida q̃uis sit p dulcissima sicut apparebit in patria. Itẽ gratia divina assimilat aq̃. ¶ Primo q; aqua ẽ estus refrigerativa. Est enim aqua frigida ex natura: quare in calore estatis homines balneãt se ags: ante ⁊ anseres sunt ob hãc causam cõtinue in aquis cõmorãtes. Et ita etiã simili modo divina gratia anime refrigeriũ tribuit dum calorẽ cõcupiscentie inflãmantis extinguit. ¶ Secũdo ratiõe caloris: q; est separatax partiũ cõiunctiua. Max terra pre siccitate in puluerẽ caderet nisi eius partes aqua cõnecteret. Vnde caseus capnus quia parũ habet de humiditate totus est interi⁹ oculatus ⁊ discõtinuat⁹. nõ sic pecorinus q; magis humore ẽ plenus. Ita similiter gratia diversox cordium est vnitiua vt sit in diuersis volũtas vna. ¶ Tertio quia ẽ viriditatis conseruatiua: quod apparet in omnibus herbis et plantis quarũ virores pendẽt ex ags. Arescit enim in breui quecũq; planta si nõ in viroze suo per aquã fuerit cõseruata. Et ita gratia dei est in bono cõseruatiua dũ in peccata cadere nõ permittit. ¶ Quarto quia est resistẽtiũ subuersiua. Mã omnia resistentia sibi vastat ⁊ alta in planum humiliat. Quãdo enim aqua terrã vel aliquod aliud intrat terrã excauat ⁊ a fundamentis omnia subleuat: ⁊ sic omnia cõplanat. Ita gratia omnia sibi resistẽtia i regno anime destruit dũ altissima corda cõuertit: ⁊ suo dominio subijcit. ¶ Quinto quia est vacui repletiua. Mã replet omnes fossas sibi obuias vt nihil esse vacuum permittat in loco quem inhabitat. Et sic gratia est beatox hominum repletiua dũ nihil in anima vacuũ derelinquit: eo q; omnes virtutes ibi gignit qbus omnes patientiã perficiũt ⁊ ad suũ complementum addũt. ¶ Sexto ratiõe caloris: quia ab alto cadẽs est caloris causatiua. Nam in alueo fluens nõ calescit quia tarde mouetur: sed aqua cadens ab alto citi⁹ mouetur ⁊ descẽdit velocius. ℳotus enim nisi sit velox calorẽ nõ inducit. Quasi autem aqua fluida est gratia humana. Hec enim cito labit quia faciliter amittit: et hec nõ calefacit: quia diuinũ amorẽ nõ inducit immo frequẽter oppositũ. Vnde apostolus dicit: Si adhuc hoib⁹ placerẽ xpi seruus nõ essem ⁊c. Sed aqua cadens ab alto est gratia veniens a deo. Et hec est aqua que velociter descendit: Quia ne-

fit tarda molimina sanctispūs gratia: sicut dicit glosa Hieronymi sup illō Actuum: Et factus est de celo repēte sonꝰ ⁊c. Unde hec etiā est aqua que charitatis igne animā calefacit. ¶ Itē ipa gratia diuina superabundans facit in quocūq; homine cessare temptationes diaboli: sicut in multa pluuia cessant vēti eo q vapor siccus qui est materia venti impeditur: ⁊ nō eleuatur amplius vētus ⁊ hoc abundante suo contrario: cum contrariū magis forte impedit cōtrariū minus forte. Quasi ergo multa pluuia in terra ē abundantia gratie in anima in qua cessant vēti malarum temptationum: eo q vapor id est appetitus peccati nō eleuatur i corde suo contrario scilicz dei gratia ibidez abundante. ¶ Item gratia dei assimilatur fluuio de paradiso egredienti: qui diuiditur in quattuor capita id est in quattuor flumina: Gen. ij. Hec enim in diuersis quattuor habet modos. Est enim in penitēbus turbida: ⁊ hec gratia assimilatur Geon id est nilo qui est fluuius mesopotamie semper turbidus: ⁊ circūit terram ethiopie id est mentes hominū denigratorū. Ethiopes enī nigri sunt: ⁊ descendit per egyptū id est per corda superborum que sunt tenebrosa: lumine vero sapientie carentia. Egyptus enī interpretatur tenebra: cuius planiciem id est humilem cognitiōem nilus id est gratia penitentie irrigat cumulis arenarum id est memoriis peccatorum claudentibꝰ ostia eius. Nam peccatoꝝ memoria superbaz mentē humiliat: ⁊ ipa humilitas gratiaz retinet ne defluat. Hic fluuius habet cocodrillos id est demones infestātes. Sed bestiola quedam que dicitur endros luto se inuoluens intrat per os in ventres eius ⁊ rupit oīa interiora eius: eumq; occidit. Hec bestiola humilitatem christi significat: qui luto carnis nostre se vestiens diabolicum ventrē id est virtutē dirupit ⁊ quos sibi incorporauerat extraxit. ¶ Secundo gratia christi est in obedientibus pluruma: ⁊ hec assimilatur phyſon qui circūit terram euilath id est indiam. Nam india in scriptura interpretatur nutus vel dilucidus: quia scilicz vir obediens nutu alterius scilicz superiorꝭ sibi dilucidato id est oīno mouetur. Et dicitur phyſon grece decem latine eo q decem in se recipit flumina id est obseruantiam ⁊ impletiōem decem preceptorum legis. Hic fluuius abundat arenulis aureis ⁊ gemmis p̄ciosis: ⁊ in eius etiam litore crescunt aromatice ⁊ medicinales herbe. Arenule auree sunt exempla speciosa: gemme p̄ciose sunt merita copiosa: Medicinales herbe sunt vitioꝝ remedia virtuosa: que oīa abundanter inueniuntur in vere obedientibꝰ. ¶ Tertio gratia christi in patientibus est subita siue festina. Unde assimilat fluuio tigris q ad instar tigris animalis velocissime currit ad modum sagitte: vt dicit Josephꝰ: quia scilicz passiones ⁊ tribulationes p̄sentes faciunt nos ad deum currere velociter: ps. Multiplicate sunt infirmitates eorum postea acceleraverunt: sicut equus calcaribus percussus velocius currit. Hic pergit contra assyrios qui interpretantur dēmentes: quia scilicz patientia contra persecutiones ⁊ depressiones hominē muictum reddit. Item post multos circūitus intrat mare rubrum: quia quandoq; post multas passiones perducit ad martyrium quod propter rubedinem effusi sanguinis per mare rubrū designatur. ¶ Quarto christi gratia est fructifera in diligētibus. Et hec assimilatur eufrati qui interpretatur frugifer: Multus enī est fructus operis sine gratia dilectionis: Hic est fluuius mesopotamie q̄ interpretatur altitudo cuiusdam vocationis: quia scilicz altitudo christiane vocationis consistit in dilectione charitatꝭ. Hic est copiosus in gemmis: quia charitas abundat in operibus virtuosis ⁊ meritoriis. ¶ Item gratia dei assimilatur quibusdam fontibus mirabilibus qui inueniuntur in quibusdā prouintijs ſm quoq; differentias que sunt in effectibꝰ gratie. Refert enī August. ⁊ etiā Isido. q sūt duo fontes in boetia: quorum vnus me-

moriam ⁊ alter oblitionem inducit. Et hec est prima cōtrarietas in effectib⁹ gratie: quia gratia facit oblitionē tēporaliū et memoriā spiritualiū: Et hec fuit i apostolo dicente: Que retro sunt obliuiscēs scz temporalia. Ad ea vero q̄ sunt priora extendens me. s. ad spūalia: Philipp. iij. ¶ Secūdo refert Aug. q̄ est quidā fons in egypto in quo faces extinguantur accense ⁊ accēdant extincte. Et hec est secūda cōtrarietas gratie: quia extinguit vitia ⁊ accēdit virtutes: Ro. xiij. Abijciam⁹ opa tenebr. ⁊ induamur arma lucis. ¶ Tertio dicit quidā esse fons apud garamantes: q̄ fons est tam algens de die vt nō bibatur: tā calidus de nocte vt nō tangak. Et hec est tertia differentia gratie: Quia gratia in die ꝓsperitatis facit algidum. i. humilē ita vt nō bibāt siue absorbeatur a superbia: ⁊ i nocte aduersitatis facit calidum. i. feruentē ⁊ deuotum ita vt non tangak ab impatientia. ¶ Quarto legunk duo fontes fuisse in sicilia quoz vn⁹ sterilem faciebat: alter vero fecunditatē inducebat. Et hec est quarta differētia gratie: quia facit aliquos steriles in carnalib⁹ scz per cōtinentiā: ⁊ fecundos in spūalib⁹ scz per doctrinā ⁊ bona opera. ¶ Quinto legitur fuisse quidā fons in idumea q̄ tribus mensibus anni est turbidus: trib⁹ sanguineus: tribus viridis: ⁊ tribus limpidus. Et hec est vera differentia gratie: que in quibusdā est turbulenta vt in tribulatis siue actiuis qui frequēter turbāt sicut Domin⁹ dixit Martye: Turbaris erga plurima: In quibusdā vero limpida sicut in contēplatiuis: In quibusdā vero sanguinea sicut in martyribus: Et in quibusdā viridis sicut in virginibus. ¶ Item gratia spiritussancti assimilatur aque puteali. ¶ Primo ratione saporis: quia a terra circūstante sapor⁹ attrahit. Vnde nūc salsam nunc dulcē se ostendit: Ita gratia spūssancti ꝯdiu anima terreno corpori circūdatur non vniformiter sed varie in anima sentitur. Nam nunc est salsa in anima penitentis: nunc dulcis in anima contēplantis. ¶ Secundo ratione laboris: ad hoc enim vt aqua putealis melioretur oportet vt sepius vacuetur vel hauriatur. Vnde ꝯto frequentius in extrahendo eam de puteo laboratur tanto melior ex motu efficitur. Vanriatur em̄ aqua ex puteo profunde bonitatis diuine orationis affiduitate. Et iō ꝯto crebrius oratur tanto magis gratia impetratur: per quam anima proficiens melioratur. ¶ Tertio ratione dulcoris: quia tanto aqua putealis est dulcior ꝯto est terre viue vicinior. Terra autem viuentium dicitur vita beata: Ps. Portio mea dñe in terra viuentiū. Vnic terre ꝯto magis anima propinquat p contemplationem vel affectionē tanto magis gratiā percipit dulciorem: ⁊ etiam carnis vel mundi intrinsecus refrigerationem. ¶ Quarto ratiōe caloris: quia puteus nunq̄ de leui in hyeme congelak: eo q̄ calor a suo contrario ad interiora putei repellitur. Vnde nō solum nō congelatur id est nō coartatur a frigore: immo magis tūc feruescit ⁊ iflammatur. Et ita etiā simili modo est de anima que p gratiam in hyeme tribulationis magis i amore dei calescit ⁊ accenditur.

Caplm xxiiij.

Gratie gratis date assimilant circulis celestis sphere de q̄bus meminit Salomō Eccl. j. vbi dicit: Lustrās vniuersa in circuitu pgit spūs et in circulos suos reuertitur. Nam gratie gratis date sunt ille quas enumerat Apo. j. Cor. xij. Alij datur per spiritum scientie. Alij autē sapiētie sm̄ eundē spiritū. Alij gratia sanitatis in vno spiritu. Alij operatio virtutū. Alij pphetia. Alij discretio spirituū. Alij genera linguarū. Alij interpratio sermonum. Prima igitur est sermo sapiētie. Et hec assimilatur celesti circulo q̄ dicitur solstitialis estiualis. Sermo enim sapienter loquentis ad tria tendit que nobis ille circulus representat. ¶ Primo ad instruendum intellectum specialiter de diuinis ⁊ spūalib⁹ cir-

ea que ꝓprie est sapientia. Tūc aūt intellectus instruit dum aliquis sic clare loqtur q̄ vocat. Et hoc repsentat circulus ille solsticialis: qui ideo solstitialis estiua lis dicit quia sole ibi existēte fit solstitiu; estiuale. vbi aūt existit sol ꝑsens oīa clare ⁊ lucide videnf. Sic qui loquēdo ilstrare desiderat necesse est vt ea que loquit clare ⁊ lucide ostēdat. Et talib⁹ dicitur ex persona Sapientie Ecc̄j. xiij. Qui elucidant me vitā eternā habebūt. ¶ Secundo qui sapiēter loquitur intēdit ad monendū affectū vt. s. libēter audiant verbum dei. Sed ille q̄ vult delectare oportet q̄ loquat temperate. i. nō nimis prolixe: quia ꝓlixa locutio nō delectat sed attediat. Et si vult mouere affectū oportet q̄ loquat feruēter: Verba em̄ inflāmare nequēt que frigido corde ꝓferuntur vt dicit Grego. Et hoc significat circul⁹ solstitialis estiualis: quia ē quasi cōiunctiu⁹ nostre habitabilis ⁊ torride zone. In nostra habitabili est tēperies aeris. In torrida vero excessus feruoris. Vnde in sermone ꝑdicantis debēt hec duo ꝓiungi. s. temperamentū locutiōis. s. a ꝓlixitate: et feruor ꝓnunciatiōis: vt. s. per primū placeat: per secundū moueat. ¶ Tertio sermo sapiēter ꝑdicantis tendit ad flectēdū ad actū. i. ad hoc vt auditor amet ea que ipe predicās dicit ⁊ ipa implere velit: qđ fit dum sic aliquis loquit q̄ auditor flectit. Ad quod quidē spūsanctus vtitur lingua hominis quasi quodā instrumento. Ipe aūt est qui ꝓficit operationē interius: Vnde Grego. dicit in Omel. pēthecost. Nisi corda audientiū spūsanct⁹ repleat ad ardorē amoris vox dicentium incassum sonat. Et hoc etiā ostendit circulus solsticialis estiualis ex eo q̄ iste circulus tangit zodiacū in cancro. Nam zodiacus dicit a zoda qđ est vita: quia vnificatiuus est spūsanctus: quia spūs est q̄ vnificat: vt dicit saluator. Vnde tūc estiuali cōiungitur zodiacus quādo ipius ꝑdicatoris sermoni adiungitur spūsancti virtus. Que cōiunctio fit in cancro vbi sol reflectit ⁊ retrocedit. Nam i octauo gradu cancri sol retrogradationes facit: quia sol intīs extollitur versus tumorē sphere. s. nostrā habitabilē ⁊ situm in terra q̄ nō pōt plus extolli: ⁊ tunc retrogra ditur descendendo per signa inferiora. Tunc ergo zodiacū solstitialis in cancro tangit quādo sermo ꝑdicatoris virtute spūsancti adiuncta superbū cor peccatoris ad humilitatē penitentie flectit et reducit. ¶ Secūda gratia gratis data ē sermo scientie. i. gratia loquēdi efficaciter ꝑ inferiorib⁹ ⁊ specialiter de humanis. Et hec assimilat alteri circulo solstitiali hyemali. Nam ille qui vult docere hominē scientiā non vanā sed salutiferā debet intendere ad tria. Primo ad instruendū. s. vt minuatur tenebra ignorātie ⁊ crescat lumen sciētie. Et hoc significat solsticialis hyemalis: quia. s. sole in eo existēte fit solsticiū hyemale: postq̄ incipiunt crescere dies ⁊ noctes decrescere: Roma. xiij. Abijciam⁹ ergo opera tenebra⁹ ⁊ induamur arma lucis sicut in die ⁊c. Secundo debet intendere ad afficiendum. s. timore supplicij ⁊ amore premij. Et hoc significat solsticialis hyemalis: quia ē ex parte torride ⁊ alterius habitabilis. Nā in torrida vbi est excessus ardoris itellige supplicīū inferni. In alia habitabili vbi tem peries ⁊ amenitas est aeris intellige suauitatem celi. Quo⁹ primū est timendus: reliquū appetendū. Tertio debet intendere ad ꝓmouendū. s. vt homo per sciētiam humana⁹ etiā practice ꝓficiat ascēdendo de virtute in virtutē. Quod iter ostendit circulus solstitialis hyemalis: quia tangit zodiacū in capricorno. Caper em̄ est animal cornib⁹ superiora petens. Vnde dicit capricornus: quia sol ibi existens post solstitiū hyemale incipit ascendere per signa versus superiorē arietem et versus cancrū: vnde ascensum significat hominis q̄ ꝓfectū virtutū. ¶ Tertia gratia gratis data dicit fides. Et hec assimilat circulo galaxie ꝓpter quattuor. Primo ꝓpter puritatē. quia galaxia dicitur via lactea: in qua significat nitor puritatis quā fides facit: ſm illud dictū Pe

ri. Actuū. x v. Fide purificans corda eo/
ruz. Secundo pp firmitatē. qz galaxia sē/
per stat i eodē loco celi. vt dicit phs. Q̄ intelligit ēstuz ad apparentias pp tardis/
simuz motū: qz in rei veritate expertū ē
q̄ galaxia mouet in cētū annis ḡdu vno.
Fides aūt put gratia gratis data accipit
p̄o aliqua fidei excellentia sicut p̄ ꝓstan/
tia fidei. vt dicit glosa. Vnde fides dr̄ sub
stantia pp firmitatez. Hebre. xj. Tertio p̄
pter claritatem. Illā galaxia circulus tūc
est clarior qñ aura nocturna fuerit frigi
dior z serenior. qz scz constantia fidei tā/
to amplius claresci ēstuo aura psecutiōis
vel frigus mūdi tenebrosi magis ō eā ex
crescit. Quarto pp vtilitatem. Illā gala/
xia pp suam claritatē z serenitatē dirigit
nauigantes z itinerantes de nocte. Simi
liter fides vera z cōstans dirigit naviga
tes per mare mundi. Vnde dicitur de fi/
lijs Jsrahel ad Heb. xi. q̄ fide transierūt
mare rubrū tanq̄ per aridam terraz. Et
ēt est fides viatorum directo ne in tene/
bris ignorātie vel infidelitatis exorbitan
do pereant. Vnde dr̄ ad Heb. x. Jniciauit
nobis viam nouam z post eum ascenda/
mus cum vo corde in plenitudine fidei.
¶ Quarta gratia gratis data est gratia sa
nitatum. Et hec assimilatur circulo para
lello septētrionali q̄ est diuisio nostre ha
bitabilis z frigide. Dicitur enim paralel/
lus. i. eque distans a para quod est inxta
z lele quod est distans. equaliter enim di/
stat ab alio australi siue antartico paralel
lo. hoc autem competit gratie sanitatuz.
qz omnis infirmitas est equaliter z in/
differenter curatiua z nō videlicet mon⁹
vnius q̄ alterius qz innititur diuine vir
tuti cui nihil est impossibile vel difficile.
non sic autez de virtute medicine create
que aliquas infirmitates curare pōt z ali/
quas non. Et rursus curabilium infirmi
tatum quasdam tardius z quasdā citius
curat. ¶ Jtem iste paralellus dicit septen
trionalis. septētrio denominatur de stel
lis arcturi que circa polum articū vertū
tur. Vnde iste circulus. vij. stellaz signifi
cat septē modos qb⁹ gra sanitatis corpo
ralis i euāgelio legit cē cōcessa: in quī
bus etiam significantur. vij. mōi quibus
infirmitates spūales curantur. Primo
.n. legit fuisse ꝓcessa grā corporalis sani
tat⁹ discipulo⁹ ex ore sē petur Luce. iij.
ō socru petri febricitāte q̄ discipli rogā
uerunt illum p̄ ea z segr̄ q̄ stās super il
lam iperauit febri cē. Et simil⁹ ab infir
mitate peccati curat homo p exortes in
storū Ja. v. Oratō fidei saluabit infirmū z
allenabit eum dominus z si i peccatis sit
dimittetur ei. Scōo potestatis ꝓcessiōe
sic Luce. x. Dūs mittēs discipulos ad
p̄dicādū dedit eis potestatē vt lāguores
curarēt significās q̄ vbo p̄dicationis cu
rat infirmitas peccatoris. Sapiētie. xvi.
Sermo tu⁹ dne sanat o ia: Tertō precpti
exsistōe sic dixit cētur io zsai. viij. Dic
tis vbo. s. precipiēdo z sanabit puer me⁹: i
q̄ significatū ē q̄ obediētia sāat mo:bos
spūales spūal⁹ superbie z negligētie sicut
infirm⁹ obedies medico curat. ¶ Quarto
appropinq̄tōe q: q sic appropinquabāt
xpo vt eum tangerent sanabantur zsa
thei sexto. Quotquot tāgebāt eū salui
fiebāt. Jste tact⁹ ptinet ad actiuos vel
ad imitatores operum christi qui etiaz
sanāt spiritualiter. ¶ Quinto manuuz
ipositōe Luce quarto. At ille singulis
man⁹ iponēs curabat eos. Jsta manuū i
positio est p penitētie absolutionem.
Vel tactus manuum christi est flagella/
tio dei que etiā expellit infirmitatem pec
cati. ¶ Sexto aque lotiōe siue fit infirmi
tas cecitatis sicut dominus misit cecū a
natiuitate vt lauaret ad natatoria siloe
z abijt z lauit z vidit Joan. nono. ūgnās
q̄ cecitas ignorantie tollitur per aquaz
sapientie. Siue fit infirmitas lepre sicut
dominus introduxit de naamā lepro:so
curato in lotione aque Jordāis. Luce
quarto. naz lepra naaman principis mi
litie Syrie est corruptio in prelato. q̄ cu
ratur in descensu humilitatis. Jordāis
.n. interpretat descensus. Siue sit quecū
q̄ alia infirmitas sicut sanabatur vnus
qui primo descendebat in piscinā. Joan
nis quto. Et ita est lotio baptismi vel pe

nitentie que omne peccatum purgat.
¶ Septimo vulnerum alligatione sicut patet de Samaritano qui curauit vulneratum. vulnera eius alligando. vinum & oleum infundendo. Luce decimo. Hec alligatio ē iustitie adhibitio per correptionem in qua debet eē vinum mordens & oleum liniens quia miscenda est lenitas cum seueritate & misericordia cū iustitia vt dicit Gregorius. Ite circulus ille paralellus diuidit nostram habitabilem a frigida. Habitabilis autez siue habitatio anime est in corpore. Frigus autē est qualitas mortificatiua. Vnde per gratiam sanitatuz habitabilis nostra. i. corporis nostri natura diuiditur a frigida. i. sepat & liberatur ēt a morte. qz scz habentes hanc gratiā mortuos suscitant. ¶ Quinto gratia gratis data est operatio virtutum. i. signorum vel miraculoruz. Vnde hec assimilatur zodiaco circulo q dicitur eē circulus signorum. Nam miracula que facultatē nature excedunt vocantur virtutes. Quia vo sunt ad manifestanduz aliquod supernaturale vocantur signa. propter excellentiam autem dicuntur portēta vel prodigia quasi procul aliqd ostendentia. ¶ Sexta gratia gratis data ē prophetia: Et hec assimilatur illi circulo celestis sphere qui dicitur Colurus solstitial' qui incipit a polo septētrionali: & per Cācrum & Capricornum circulariter procedens iterum redit ad suum principium. Nam prophetia vt dicit Grego. qnqz incipit a preteritis. sicut de pphetia nr̄a patet qui pphetauerat de pncipio creationis reruz. quandoqz vo est de presenti occulto quādoqz de futuro. & quādoqz a futuris redit ad preterita. sicut expresse patet in libris prophetaruz. Dicitur aūt colurus a colon vri idest membrum silvestris bouis. Colon enim est membruz vrus vo bos silvestris dicitur. i. cauda. s. bonis silvestris qui erigens caudam circulum facit imperfectum. Vnde colurus quasi circulus imperfectus. Naz sicut dicit apls. i. Corin. xiii. Ex pte cognoscimus & ex parte prophetamus. Vnde prophetia imperfectionē habet. ¶ Septima gratia gratis data est discretio spirituuz. & ē assimilatur circulo orizontis qui scz diuidit duo hemisperia. hec autē hemisperia scz inferius & superius sunt duo spūs. s. creator & creatus. Qui autez habent hāc gratiam diuidunt & discernūt quādo id quod suggeritur vel inspiratur ē a spiritu creatore idest a spūsancto. vl a creato. i. a spū pprio vel maligno. vident ēt ea que dicūtur quo spiritu dicantur. Vnde dicitur. i. Jo. iiii. Probate spūs si ex deo sint. Et ibidez. Nolite omni spūi credere. ¶ Octaua est gratia linguarum. Et ē assimilatur alteri circulo paralello scz australi. Naz paralellus vt dictum est dicitur eque distās qz scz habētes donū linguarum omnes linguas quantūcūqz distātes siue differentes equaliter loquebātur. sicut patet de apostolis. Actuuz scdo. Sed hoc qō dixi equaliter intelligendū est quantum ad ea que pertinebant ad fidei doctrinam. In quibus diuina gratia nulla linguarum distantia fuit apostolis ignota. sed quantum ad ea que supra adduntur humana arte ad ornatum & eloquentiam locutionis quilibet apostolus instructus erat in sua lingua nō aūt aliēa Vnde apostolus maiori facundia vsus ē in epistola ad hebreos quaz scripsit in pria lingua q̄ in alijs quas greco sermone composuit. Sicut etiaz in sapientia et scia fuerūt sufficiēter instructi quā regrebant i doctrina fidei. nō aūt quātū ad oia que per scientiam acquisitam cognoscuntur. puta de cōclusionib' arithmetice vel geometrie rē. ¶ Nona gratia ē interpretatio sermonum. Est ista assimilatur alteri coluro scz equinoctiali qui per libram in arietem procedens iterū redit ad suū punctum. Assimilatur autem interpretatio sermonū coluro qz imperfectionem habet sicut & prophetia. Nam qui scit interpretari vnuz nescit quandoqz interp̄tari aliud. Sicut Daniel interpretatus ē visionē siue somniū Nabuchodonosor & tunc in alia visiōe quā ipsemet habuit dixit. Ego audiui & nō intellexi Dan. xii.

Et ideo interpretatio sermonum reduci tur ad prophetias.in quantum ꝑs mens illuminatur ad intelligendum ⁊ exponē dū que sunt in sermonibus obscura siue propter difficultatem reruꝫ significataꝫ siue etiā propter ipsas voces ignotas q̄ proferunt siue pp similitudines reꝫ adhi bitas ꝺ illud Dani. v. Audiui ō te q̄ pos sis obscura interpretari ⁊ ligata soluere.

¶ Capitulum. xxxv.

Ereticoꝝ vita as similat antris ter re propter quiqꝫ. ¶ Primo qꝫ antrū ē latibulū tenebro sitatis. Vnde dicit antruꝫ ab atro eo q̄ atris tenebris sit infusum. Sic hereticoꝝ vita eum sit animalis ⁊ tenebrosa latet tamē sub spe cie pietatꝭ. vñ ad Mat. vij. Attendite a fal sis ꝓphis q venūt ad vos in vestimēris ouiuꝫ ꝛc. i. Re. xiij. Absconderūt se in spe lūcis ⁊ i abditis in petris q̄qꝫ ⁊ i antris ⁊ cisternis. Hec enim diuersa loca diuersi modi sunt quibus heretici se occultant sub specie pietatis. ¶ Secūdo qꝫ antrū habet intuitū capacitatis. Vnde ātrū di cit specus ad speculandum qꝫ i suas ꝑ das animalia speculanꝭ vt dicit Ysido. Sic heretici in scripturꝭ malicioſas ⁊ so phisticas subtilitates speculanꝭ quibus simplicium animas rapere ⁊ peruerte re possint Job. xxxix. Quando cubāt in antris ⁊ in specubus insidiāꝭ. ¶ Tertio qꝫ antrum habet intemperamentū con trarietatis. Nam antrum est i estate val de frigidū ⁊ in hyeme valde caliduꝫ. sic heretici in operib⁹ charitatis sūt valde frigidi: sed in operib⁹ iniquitatis sūt val de calidi. i. feruētes ⁊ soliciti. Vñ in eis impletur illud. Mathei. xxiij. Quoniā superabūdabit iniquitas tua. refrigescet charitas multoꝝ. Job. xxviij. Ingredie tur bestia latibulū suuꝫ ⁊ i ātro suo mo rabitur. ab anteriorib⁹ egredietꝫ tēpe stas ⁊ ab arcturo frigus. ¶ Quarto qꝫ ꝺ nutrimētū vilitatis. Nā antrum est fetib⁹ bestiarum nutriendis aptuꝫ. Sic heretici nutriūt filios bestiales ⁊ carnaꝭ les cōcedendo eis libertatē operum car nis dicētes fornicationes non esse pecca tum ⁊ multa alia similia Judith. vi. Fe cerunt sibi antra ⁊ speluncas in montib⁹ .i. opiniones corruptas ⁊ carnales i mō tibus. i. i exemplis. ⁊ doctrinis suoꝝ ma iorum. ¶ Quinto qꝫ est habitaculuꝫ ifir mitatis. Nam antrum ex vaporib⁹ ⁊ fu moribus animalium sepe est fetiduꝫ ⁊ cor ruptum. ⁊ ideo in eo habitare volētib⁹ est infirmum: Sic verbis ⁊ exēplis pesti feris ⁊ corruptis ipsorum hereticoꝝ co habitantes ⁊ coherentes eis inficiunt ⁊ infirmantur in fide ⁊ bonis moꝛib⁹. ꝯs Corrupti sunt ⁊ abominabiles facti sūt ꝛc. ij. Thim. iij. Errantes ⁊ in errorē mit tētes. Item hereticoꝝ doctrina assi milatur alluuioni. ¶ Primo rōne inun dationis qꝫ alluuio dicitur latēs ⁊ lata inundatio aquarum. Doctrina aūt here tica sub specie pietatis ⁊ colorate verita tis quasi ꝑ omnes ptes orbis hacten⁹ i undauit ⁊ se dilatauit. ¶ Secūdo ratiōe consumptionis. dicitur enim alluuio ab abluendo qꝫ terram per quaꝫ transit ab luit ⁊ abluendo cōsumit. Sic hereticoꝝ doctrina licet videatur exterius mūdi cia quandam ꝓtendere tamē finaliter cō sumit. bum anime omnes bonam dispo sitionem tollit Job. xiij. Alluuione pau latiꝫ terra cōtsumitur. Paulatim enī he retici decipiunt incipiendo a bonis ꝛ tra hendo ad mala. ¶ Tertio ratiōe diſolu tionis. naꝫ quanto per absconditas ripa rum cōcauitates maiori se fluxu alluuio diffundit tanto periculosius littorib⁹ so liditatē dissoluit. Sic hereticoꝝ doctri na quanto occultius mētib⁹ simplium in funditur tanto periculoſi⁹ vite vl. fidei in eis saliditatē dissoluit. ¶ Quarto ra tione deceptionis. Quia ripe superficies exteri⁹ solida videtur. sed consumptio i terius occultatur. Et ideo per calcātis ri pam facile labit. qꝫ interiori soliditate cō sumpta latens vacuitas non videt. vt di cit Gregorius. Sic etiam faciliter sim/

plices ab hereticis seducunt ⁊ in hereſiz
eorum labuntur. qz falſitas eoꝝ ⁊ prauitas sub quadam veritatis specie ⁊ vborum dulcedine occultat. ſcđa Thimo. iiij. Habētes quidē speciem pietatis virtutē autem eius abnegantes.

¶ Capitulum. xxxvi.

Humilitatis gradus assimilari possunt circulis planetarū. Nam vt Ptholomeus dicit Planetis assignantur tres circuli sc̃z deferēs equans ⁊ epicyclus. Deferens est circulus planete per cuius circūferentiam semper mouetur epicyclus ipius planete. dictus ideo deferens qz defert circulum epicycli. Huic assimilat primus humilitatis gradus qui est subdere se maiori non solum quia maiori deferēdum est sed etiam qz ſm eius imperium ⁊ obedientiaz subditus moueri ⁊ incedere debet in omnibus. vt sic ſm circumferentiaz huius circuli idest ſm dispositionem prelati deferatur circulus epicycli. i. vita ⁊ voluntas subditi exemplo sc̃z xp̃i qui dicit Jo. vi. descendi de celo nō vt faciam voluntatem meam. sed volūtem eius qui misit me. ¶ Secūdus circulus vocatur equans sc̃z super cuius centrum mouetur deferens qz in illo tenet vniformiter planeta cursū suū. Et huic assimilat secūdus humilitatis grad⁹ qui ē non preferre se equali. ⁊ ille est equans qz scilicet equalitatez sue mensure homo non exced⁹ Eccli. xxxi. Noli extolli sed esto in eis quasi vnus ex illis. ¶ Tert⁹ aūt qui vocatur epicyclus est quidam paruus circulus quē describit planeta motu corporis sui per cuius circūferentiā mouetur corpus planete. Vnde in superiori parte sui epicycli mouetur ab occidente in oriēs. In inferiori vo parte mouetur ab oriente in occidēs. ⁊ huic assimilatur tert⁹ gradus humilitatis qui est minorē nō sperne re sed ei se cōformare. Et ille est vt circulus minor epicycli cuz homo se parui ficat obsequēdo vel condescendendo minori sicut xp̃s q dixit apostolis Luce vigesimo secūdo capitulo. Quis maior est qui recūbit an q ministrat: ⁊ postea subdit. Ego autez in medio vestruz sum qua si qui ministrat. Hunc circulū ⁊ gradum humilitatis describit nobis mot⁹ corporis nostri qui. ſ. docet vt nos superbire i nullo debeamus. Et hic motus ē duplex vnus in morte ⁊ hic est ab occidente in orientem inquantum corpus per mortē redigitur in pristinam suā originem Geneſis tertio. Donec reuertaris in terraz de qua sumptus es. Secundus est in vita qui continue tēdit ab oriēte in occidētē. i. a natiuitate ad mortem Eccl. primo. Oritur sol ⁊ occidit. i. homo primo nascitur postea moritur Sapiētie. v. Nos nati cōtinuo desinimus esse ⁊ postea erim⁹ quasi nō fuerimus. ¶ Jtez assimilat aer i ꝓpter quez. ¶ Primo qz aer ex sui natura est perspicuus. sic humilis est perspicuus per sapiētie susceptibilitatem que ē lux spiritualis. Prouer. xviij. Vbi humilitas ibi sapia. ¶ Secundo qz est sui in omnez partem extensiuus sic humilis p sui ad omnem statum coactiouem. Vnde sicut dictuz est humilis homo maioruꝫ obedit: equalibus seruit: minoribꝫ cōdescendit: ⁊ sic ad omnez partem humilitas se extēdit. Glosa tamen dicit. xMath. iij. Super illo verbo decet nos implere oēm iustitiam: q humilitas habet tres gradꝰ Primus est subdere se maiori ⁊ non preferre se equalibus. ⁊ hec ē humilitas sufficiens. Secundus est subdere se equali ⁊ non preferre se minori ⁊ hec est humilitas proficiens. Tertius est subdere se minori. ⁊ hec est perfectio qz in hac humilitate tertia ē perfecta iustitia. ¶ Tertio qz aer est celestis influentie receptiuus. qz humilis est ad diuinam gratiam recipiē dā dispositus. Ja. iiij. Deus superbis resistit. humilibus aūt dat gratiam. ¶ Quarto qz aer ē virtutis respirādi administratiuus per quā respirationē conseruatur vita corporalis. Vñ ⁊ aer per respirationez attractus spiritus vocatur. ſm illud ꝑs. Os meum aperui ⁊ attraxi spiritum. Sic etiaz per humilitatem attrahit spi-

rituſſanctus per quez eſt ⁊ cõſeruatur in anima ſpiritualis vita. Vñ Iſa. xlvi. ſz alia translationem. Super quem requiescit spiritus meus niſi super humilez ⁊ quietum trementẽ ſermones meos. ¶ Quinto q⁹ aer eſt volatilium locus. locus aũt eſt locati conſeruatiuus. q⁹ humilitas eſt hominuz ſpiritualium ⁊ contemplatiuorũ conſeruatiua. Vnde ſicut aues in aere volant. ſic viri virtutum in humilitate ambulant. Nam qui ceteras virtutes ſine humilitate congregat quaſi pulverez in ventum portat ſicut dicit Gregorius. Jtez humilis aſſimilatur terre. quia q̃uis ſit infima tamen celeſtis influentie eſt maxime receptiua. Cum enim ſit celi centrum in omni ſui parte ab ipſo influẽtie ſue capit effectum. Et ideo inter omnia mundi corpora eſt fecundiſſima ⁊ rerum multarum in eſſe productiue. Similiter ⁊ anima humilis maxime receptiua eſt in fluxus gratie celeſtis. ⁊ q⁹ cõſuit aq̃ gratie ad concauitatem terre ideſt humilitatem anime ad cuius ſcz abundantiaz ſequitur fecunditaſ vite per opera meritoria virtutũ. ſicut in plantis ad abundantiam humorum ſequitur fecunditas fructuum. ps. Erit tanq̃ lig num quod plantatũ eſt ſecus decurſus aquaꝝ qõ fructũ ſuũ dabit in tempore ſuo. Et iterum. ps. Terra noſtra. i. humilis anima dabit fructum ſuum. Jtem humiles aſſimilãtur vallibus. ¶ Primo quidẽ q⁹ valles ſunt aquoſe. Cum enim vallis ſit terra declivis ⁊ depreſſa inter medium montiũ collocata oportet q⁹ aquarum deſuper fluẽtium ſit receptiua. Et talis eſt anima humilis que duz ſe volũtarie inclinat ⁊ deprimit. inter duos mõtes. i. modos ſuperbie. quoruz vnus eſt extolli de ſpiritualibus. alt⁹ extolli de tẽporalib⁹. ab vtroq⁹ declinãs quaſi media tranſit. ⁊ iccirco ſupernaruz gratiarum influxum copioſiſſime recipit. ps. Inter medium montiuz pertrãſibũt aque. Abundat etiam in vallibus ideſt i humilibus aqua lachrymarum. ps. Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit i valle lachrymaꝝ. ¶ Secũdo q⁹ valles ſunt fructuoſe. Nam propter humoris copiam in herbis ⁊ floribus ⁊ fructibus fecũdantur. frondium ⁊ florum decore citius adornantur. Jta in humilib⁹ abundant herbe virtutũ fruges operuz frondes verboꝝ. flores affectionum. ps. Valles abũdabunt frumento. i. humiles vite merito. ¶ Tertio q⁹ valles ſunt vmbroſe. q⁹ ſcz a montibus ⁊ collibus obũbrantur. ⁊ ſic in humilib⁹ ſũt vmbre mõtium. i. exempla ſãtorũ Zach. xiiij Fugietis ad vallem montiũ meoꝝ. ¶ Quarto q⁹ ſũt eſtuoſe. q⁹ ſcz ſit in eis maior ſolarium radioꝝ cõcurſus. Quia dũ ibi multiplicantur ⁊ detinẽtur. nec vltra eis dilatari conceditur maior ibi q̃ i montib⁹ calor generatur. Vnde in eis niues citius diſſoluuntur ex q̃ reſolutiõe loca circũadiacentia humectant. Similiter i humilibus diuine conſolationes ⁊ ſpiratões ⁊ gre q̃ radij in valibus multiplicãt quibus mẽtes eoꝝ ad amorẽ ſupne patrie inflãmantur : vnde õne frigus accidie vel peccati citi⁹ quaſi nix reſoluta repellit. ſcõo ¶ Dacha. j. Acceptũ ignẽ de altari abſcõderunt i valle. ignis altaris ẽ amoꝝ ſpũalis qui abſcõdit ⁊ ſeruat i valle. i. i hũilitate mẽtis. ¶ Quinto q⁹ valles ſũt gete. Nã edificia i vallib⁹ ꝓſtituta minus vẽtoꝝ impulſiõib⁹ agitant q̃ ã mõtibus colocant. ná montiũ obiectu a pcellarum inundantiũ impetu valles defendũtur. ⁊ terremotib⁹ incole vallũ rari⁹ moleſtant eo q⁹ ptes terre in vallib⁹ magis iter ſe cõpumũt q⁹ vẽti illas ptes difficilit ſubitrant. q⁹ ergo mime ſũt poro ſe a vẽtis mõdicũ agitãt ſicut dicit phs. Silr ẽt hũiles ſũt magis geti ⁊ tuti ⁊ a vẽtis pſecutionuz ⁊ a montibus tẽtationũ. Vñ ſicut dr Judicũ. i. Judas qui habitatores mõtiuz obtinuit habitatores vallis delere ñ potuit

¶ Capitulum xxxvij.

Incarnatio filij dei aſſimilat roti ſiue rorationi ſm illud Jſaie. xl. Rorate celi ꝺ ſup. ⁊ nubes pluãt iuſtũ hec autẽ ſimilitudo attẽ

ditur quo ad quinq. Nam filius dei incarnatus est vt mundum malignitate instãmatũ refrigeraret. Ros enĩ calorẽ tẽperat ⁊ refrigeria ꝓstat. Ita ille ros tẽ perauit estum concupiscentie Ecci. xliij. Ros obuians cãdori venienti humilẽ efficiet eũz ⁊ adducet refrigeriũ gratie. Danielis tertio. Fecit medium fornacis quasi vẽtuz roris flantem. ¶ Secundo incarnat⁹ est vt mundum aridum impinguaret. Ros enim quosdam pisces maris impinguat. Et in aliqbus regionib⁹ ones roze pascuntur ⁊ impinguantur. sic ille ros mundũ aridum impinguauit genesis vigesimoseptimo. In piguedie terre ⁊ roze cęli desuper erit benedictio tua Impinguamur enim in christo ex considerationẽ sue humanitatis. ⁊ hec est pinguedo terre. ⁊ etiaz ex contemplatiõe sue diuinitatis. ⁊ hec ẽ piguedo roris. ¶ Tertio vt mundũ sterilem fecundaret. locus enim vbi ros non descendit sterilis existit. Sic mũdus erat sterilis a bona operatione. sed descendit ros ille in ipsum ⁊ germinare fecit Osee. xiiij. Ego ẽsi ros ⁊ israel germinauit quasi lilium. ¶ Quarto vt mũdum famelicum pasceret Numeri. xi. Cũq; descẽderet nocte super castra ros descẽdebat pariter ⁊ mãna. Isto tamẽ roze non pascuntur homines corum idest per peccatũ denigrati sed parvuli idest homines mansueti per purita tem albi. Nã pulli coruorum ꝯ diu habent pilos albos a parentibus relinquũ tur ⁊ tunc eleuantes capita ⁊ aperientes rostra celesti roze pascũtur. Vnde in. ps. Qui dat iumentis escam ipsorum ⁊ pullis coruorum inuocantibus eum. Quando autem nigrescere incipiunt a parenti b⁹ suis nutriũt. ¶ Quinto vt ptãtẽ dmonum coerceret. Ros enim nocturno tẽpore cadẽs venenosa alalia arcet. ⁊ ió vt nenũ eorum non tm̃ nocet de nocte quã tum de die sm̃ phm. Raro etiaz pungũt serpentes ꝺdiu stant inter herbas roridas Sic ille ros celestis ad nos veniens malitiam demonis refrenauit. Isa. xxvi. Ros lucis ros tuus: ⁊ terrã gigantum. i. superbotũ demonuz betrahes in ruinã.

¶ Capitulum. xxxviij.

HOmo cõstãs homo assimilat, mercurio q: ꝯuis sit desiderate nature ⁊ durꝰ. tñ frequẽt⁹ variat q: modo masculin⁹ modo femineus inuenitur. Cito enĩz se vertit ad naturã illius planete cui conungit. vt cũ bonis bon⁹ ⁊ cum malis mal⁹. cũ mediocrib⁹ mediocris vl̃ malicios⁹ statiz efficiatur. Et talis ẽ icõtinẽs siue i constans homo sm̃ ps. Cum sancto sanctus eris ⁊ cum viro innocente innocẽs eris ⁊ cum electo electus eris ⁊ cuz puerso peruerteris. Item incõstans homo a similatur aeri in tribus. ¶ Primo q: aer ẽ substantialiter leuis. ⁊ sic homo icõstãs est leuis in credendo. Ecclastici. xix. Qui cito credit leuis est corde. prime Joãnis iiij. Molite omni spiritui credẽ Bernardus. Vtrumq; vicius est ⁊ omnibus credere ⁊ nulli. ¶ Secundo q: aer est facilẽ mobilis. Sic homo inconstans ẽ mobilis in operando q: scz nõ pdurat i opere incepto. sed faciliter dimittit vnum ⁊ incipit aliud Ja. j. Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis. ¶ Tertio q: aer ẽ multipliciter alterabilis ⁊ variabilis etiam in opositas qualitates. Vnde ex fetidis cito corrumpitur dũ ei vapor pestiferus admiscet ⁊ ex odoriferis sanꝰ ⁊ redolens inuenitur. sic incõstãs homo alteratur inconuuẽdo ⁊ ex bonis exemplis aliorum vl̃ ex malis ⁊ ex pestifera sotietate inficit ⁊ ex bona familiaritate dirigitur. Vnde congrue assimilatur aeri q ad omiẽ ventũ vl̃ nubiũ vadorẽ alterat Job. xxxvij. Subito aer congregat in nubes ⁊ ventus transiẽs fugabit eas.

Capitulum. xxxix.

IGnorãtia vel error, rationis inducit peccatũ sicut eclipsis solis inducit teremotũ. Est enĩ eclipsis solis cã ⁊ signũ teremotꝰ eo q: i tra ad quã ꝯuertit vmbra eclipsis intẽditur frigiditas polos terre

constringens ⁊ reflectens vaporem in se ipsum. Et versus signum in cauda ꝯ in capite draconis ⁊ tanto versus ꝯto maior fuerit ⁊ vbi spissior fuerit vmbra. Si militer quanto maior ⁊ crassior est error ⁊ ignorantia mentes obscurás: tanto magis mouetur anima iordinate ad peccandū. Et precipue si ē eclipsis in cauda draconis. i. si est error vel etiaz ignorantia finis qui prior est in intentione. Vnde tunc opus sequens est inordinatum ℳathei vi. Si oculus tuus. i. intentio neꝯ fuerit totum corpus. i. processus opis tenebrosum erit. Naz qualis est intentio que precedit tale est omne opus quod sequit vt dicit Gregorius ⁊ intelligitur de intentione finis. ¶ Item ignorantia assimilatur tenebre. ¶ Primo qz tenebra est visus impeditiua. vnde dicitur tenebra a tenēdo. qz ligantur ⁊ tenentur oculi ne lumen videant. Sic ignorantia tenet oculos mentis ne videāt lumē veritatis Thobie. v. In tenebris sedeo ⁊ lumē celi nō video. ¶ Secūdo quia est egressus prohibitiua Non enim tutus est in tenebris ambulare Jo. xij Qui ambulat i tenebris nescit quo vadit. ¶ Tertio qz est casus inductiua. Nam qui ambulat in tenebris facilter ⁊ frequenter cadit precipue vbi lubricum esset. Sic etiam ignorantia boni inducit casus peccati. Prouer. iiij. Via impiorum tenebrosa: nesciunt vbi corruāt. Frequēnor aūt est casus vbi est tenebra ignoráte. cū lubrico concupiscentie. ps. Fiant vie eorum tenebre ⁊ lubricum. Et frequēter vnus ignorás facit errare aliū ℳathei. xv. Si cecus ceco ducatū prestet ambo in foueam cadunt. ¶ Quarto qz est timoris incussiua. timet eni homo in tenebris ꝯ illud. ps. Timor ⁊ tremor venerunt super me ⁊ contexerunt me tenebre. Similiter ignorantia timorem inducit. Sicut enim ignorantes artem belandi timent frequenter que non sunt timenda vt fragores armorum ⁊ similia. Similiter ignorantes viā dei timent frequenter que non sunt timenda. ps. Illic trepidarunt timore vbi non erat timor.

¶ Quinto qz ē verecūdie diminutiua. Vñ q volunt turpia facere tenebras que rūt vt verecundiā fugiant. ꝯ illud Eccli. xxiij. Ois homo qui transgreditur lectū suum contenens in aīa suam ⁊ dicēs quis me videt: tenebre circūdant me ⁊ parietes cooperiūt me ⁊ nemo circūspicit me qd vereor. Sic ēt ignorātia culpe minuit vel tollit ruborē penitentie. Itē vi. Cōfusiōe ñ sunt ꝓfusi ⁊ erubescere nescierunt.

¶ Capitulum. xl.

Ra dei quanta super peccatores in fine apparebit. nā feruor solis sub nube tegitur ꝯ qñ discooptꝫ fit ardoris ofidit. Sic xps q nūc est quasi sub nube misericordie quāte fit iustitie ⁊ potentie manifestabit in fine. ps. Cognoscetur dominus iudicia faciēs Item ira dei assimilatur irriditi siue arcui lune. ¶ Primo rōne significationis. differt enim significatio iridis solis ⁊ lune. quia arcus solis vt sacra scriptura tradit Eccli. ix. Apparet in signum diuine clemētie. Vnde etiam apud grecos dicebatur arcus deymonis. i. sapiētie. Quia Jsidorus qui omnia naturalia attribuebāt dijs. dicebant q arcus ille est signum clementie. qz calor mixtus ex aqua ⁊ igne signū est q neqz per aquam neqz per ignē eueniet periculū deymone. i. sapientia prudēte. Vnde ante tempus iudicij quando nos igne conflagrandi finem mundi expectamus venturum. dicunt quidaz doctores catholici q per. xl. ānos arcus nō apparebit. vt ostendat diuinā clementiā. a mundo amotā diuini iudicij ira appropinquāte. Arcus aūt lune ꝑm phos tempestatē longā ⁊ auram instabilē. Et magis diuina ira affilat ei ꝯ clementia. ps. Ignis exardescet in ꝓspectu eius ⁊ in circuitu eius tēpestas valida. ¶ Scdo rōne coloratōis. qz vt dicit Arist. color lunaris iridis ē albus eo q lumē in nocte videt albū vt dicit. qđ ē qz frigus noctis cōdēsans nubē nō sinit radiū lune cuz sit de-

bilis penetrare in pfundū ei⁹. ideo tñ i superficie illustratur nubes. z tō per ꝓs non generat nisi albedo q̄ in sola superficie habet fieri. Nam rubedo ꝓstituit ex i mutatione lucis in profundū hūidi fūo si z viriditas ex lumine penetrāte in humidū aqueū. Albedo ergo iridis lune significat claritatē z tranqllitatem ire diuine. Non.n.eo modo ira est in deo sicut i homine scz vt sit ex eo passio perturbās z offuscans siue obscurās mētitū rōnis. Est ergo ira dei alba.i clara z tranqlla in nullo mentem ei⁹ offuscās. ps. Deus iudex iust⁹ z fortis z patiens nunqd irascetur per singulos dies. Et ideo vt dicunt doctores nō est in deo ira que est passio afficiens sz solū ira efficiens vt scilicet ipsa pena illata a deo punientе ira dei vocet. ¶ Tertio rōne apparitionis. q̄ cū arcus solis frequēter appareat arcus tñ lune rarissime apparet. Mā vt dicit Arist. in qnquaginta annis non videt nisi bis. Et ideo hoc pōt eē. q̄ arcus talis nō apparet nisi luna decimaquarta z cū fuerit in ortu vel occasu suo. Luna ergo exūs in signis aglonaribus nec ad aglonē nec ad meridiem hz illam oppositionē q̄ requritur ad iridē. Si aūt ē in signis meridionalib⁹ z est plena sequit q̄ sol ē in aglonaribus. z ideo tūc vix sūt nubes i aglone q̄ sint semē iridis. Si āt luna decimaquarta sit in ortu vel occasu scz sero vel mane ps q̄ sol ē ei oppositꝰ. ideo lz oppositio recta sit q̄ requrit. tanta sit disgregatio aeris q̄ vix ibi pōt eē nubes in tāta dēsitate z cōtinuitate ōtraz requrit. nisi hoc faciat aliqua spālis stella q̄ forte non est i tali dispositione in qnquaginta annis nisi bis. Et tō forte hoc dicit ps. licet quidā dicant eū hoc dixisse tñ referēdo nō asserendo. Nō ergo arcus solis q̄ est signū clemēcie frequēnus appet. arcus vo lune q̄ ē tempestatis ꝑsagū apparet rarissime. significat q̄ deus ꝓnior ē ad misericordiā q̄ ad iram z ꝓstabilior ad parcendum q̄ ad puniendū. Eze. xviij. Non ē volūtas mea mors impij. Et Joel. ij. Conuertimini ad dominū deū vestrū q̄n misericors est z prestabilis super malicia.

¶ Capitulum. xli.

RA humana dupler est. Una q̄ rōnez a rectitudine ꝺhit. z hec ē ira p vicium. Alia q̄ appetitus sensitiu⁹ ꝓtra vicia z mala mouet ꝑm ordinē rōnis. Et hec ē ira p zelum ꝓnt Grego. distinguit in. v. xxxi. ¶ Prima ira similis ē stelle q̄ canicula nūcupatur. Et hoc ostendunt tria. ¶ Primo canicule effectus. est.n. illa stella in effectu feruētissima. qđ cōpetit ire inordinate z furie. De qua ꝑs dicit q̄ est accensio sanguis circa cor. vñ qui ad iras alios ꝓuocāt dr̄ eē incēdiarij diaboli. ꝺ qbus in ps. Incēderūt igni sanctuariū tuū. i. Cor. qđ dz eē deo dictum. ¶ Secōo hoc oñdit canicule ortus. Mā ꝑm Albumasar canicula ouīt in. xix. gradu cācri. in cuius ortu fit magna turbatio i aere. Ita ēt dum ira exurgit z excādescit fit magna turbatio in hoie. Et hec ꝓturbatio ꝓmo fit interius in corde. q̄ sicut dicit Greg. in xxxi. Cū tranqllitatē mentis ira diuerberat dilaniatā quodāmō scissāq; per turbat. Dñ p iras sapia pdit vt qđ quoue ordie agēdū sit oino nesciat. sicut scriptū est. Ira in sinu stulti regescit. q̄ nimiz intelligētie lucē surripit cū mentē ꝓmouēdo ꝑfundit. Ītē fit ꝓturbatio i ope sicut scriptū ē. Ira pdit ēt prudētes. q̄ scz ꝑfusus ajus nequaḡ explere ēt si qđ intelligit prudēter valet. Ītē fit p irā turbatio in corpe. q̄ sicut dicit ibidē Greg. Dū ire sue stimulis accensum cor palpitat. corꝑ tremit. lingua se ꝓpedit. facies ignescit. exasperantur oculi. z ꝯꝯ recognoscūt notitia notus qdea ore clamorem formatꝫ sed sensus quid loqnit ignorat. In quo itaq; iste arreptitius lōge est q̄ actionis sue cōscius non est. Ītez fit p irā turbatio in cōuersatione. q̄ per eā sicut Grego. dicit. Ira vite socialis amittit sicut scriptū est Moli esse assiduus cū hoie iracundo ne discas semitas eius z sumas scandalum aie tue. Quia qui se ex humana ratione non tēperat necesse est vt bestialis solus

uiuat. Item fit per irã turbatiõ in cõgregatione: q̃ sicut dicit Gregorius per irã concordia rumpitur: sicut scriptũ est: Vir animosus parat rixas: ⁊ vir iracũdus effundit peccata. Peccata quippe effundit: qa etiam malos quos ad discordiã ꝓuocat peiores facit. ¶ Tertio declarat dictã similitudinẽ canicule tempus. Ab hac enim stella dicunt dies caniculares: in quibus sanguinẽ minuere vel medicinã accipere est valde periculosum ꝓpter excessum distemperãtie aeris i calore. Vnde Ypocras dicit in amphorismis: q̃ ante canẽ ⁊ post canem ⁊ sub cane moleste sunt purgatiões et pharmatie. Et ibi dicit in cõmento q̃ ante ortũ ⁊ in ortu ⁊ post ortũ illius statim dare potionẽ laxatiuã periculosum est: quia tũc aer est calidus ⁊ siccus. s. a calido signo ⁊ a calida stella. s. sole ⁊ leone cũ canicula existente. Vnde ex modica medicina sumpta corpus fieret nimis calidum et siccum: ⁊ febris fortis tan sequeretur. Vnde dicina etiã isto mõ sumpta euaporaret et nimis etiã operaret: cũ corpis porus tunc ex calore aeris sint aperti. Dicit enim ibidẽ Galienus q̃ calor extrancus vires extrahit medicie. Vnde aqua calida repugnat solutioni: sed calor aeris tũc est fortis: ꝓpterea virtus interior tũc est debilior et per potionẽ vel minutionẽ plus debilitat. Sicut ergo sub feruore canicule exhibenda nõ est potio medicine: sic etiã in feruore ire exhibenda nõ est correptio discipline. Quia nec a furioso correptore modeste vel ordinate corrigit: nec ab irato peccatore patiẽter vel vtiliter sumit: ꝓpter qõ ⁊ ira viri iustitiã dei nõ operatur vt dicit Jsa. j. Nam dũ perturbata meus iudiciũ sue ratiõis exasperat omne qõ furor suggerit rectũ putat: sicut dicit Gre. ¶ Itẽ impetus ire dissipat animam sicut pluuia impetuosa destruit plantã. Frigiditas enim que tunc maior est in pluuia est qualitas mortificatiua. Quãdo vero pluuia est suauis cuz humido aereo ⁊ terrestri sicco fecundat terra. Ita etiã ira impetuosa rationis iudiciũ ledit ⁊ ad refrenandũ sciẽm lentũ ⁊ frigidũ reddit. Sed suauitas mãsuetũdinis gratiã dei recipit qua nostre anime terra fecunda fit ⁊ pinguescit: sm illud ꝓducet. iij. Mansuetis dabit gratiã. ¶ Ytem ira assimulatur aque torrẽtis. ¶ Primo quia talis aqua ẽ impetuosa. Torrens enim est aqua cum impetu veniens ⁊ recedens. vnde dicit torrẽs quia impetu crescit sed siccitate torrescit et arescit. Talis est ira cor qui subito et multũ accendunt ⁊ cito reuertunt. Vnde tales vocant impetuosi. Jsa. xxxiij. Conuertent torrentes eius in picem. s., ꝓpter subitam inflãmationẽ ire. ¶ Secundo q̃ talis aqua est dãnosa. Nam vias destruit terrã corrodit ⁊ vicina loca submergit. Sic ira nimia destruit vias rationis: corrodit vires corpis: ⁊ interdum sibi ꝓpinquos iratus inuadit ⁊ ledit. Vnde de huiusmodi furioso posset etiam illud dici Jsa. xxx. Spiritus eius velut torrens inundans vsq; ad mediũ colli ad pdendas gentes in nihilum. ¶ Tertio quia talis aqua est periculosa. Nam quia cũ impetu venit oĩa sibi obuiantia diluit q̃ cum impetu sequuntur. Hec etiam lapillos ⁊ paleas coaceruans post se vestigia derelinquit: ⁊ sic in mare descẽdit vbi omnis fluuius nomen ⁊ pulcedinem perdit. Sic etiã ira cum impetu crescit: sibi obuiantes ideſt resistẽtes si potest ꝓsternit: et cum impeeu alios sibi vnitos secũ ad periculũ attrahit: lapillos ⁊ paleas ideſt paruas ⁊ leues iniurias ante oculos mẽtis coacceruando ideſt reminiscẽdo redu cit post se vestigia rationis ⁊ mansuetudinis per obliuionẽ dimittit. Et hec ira est torrens iniquitatis que animã per odiũ turbat. ꝑsõ. Torrentes iniquitatis cõturbauerunt me. ¶ Secunda est ira ⁊ indignatio sanctor contra mala que est sm rationem: ⁊ que dicitur ira per zelũ non est contẽnenda sed valde timẽda: vtputa cuius uerba: maledictiones effectum inuenientur habentia. Et hoc apparet ꝑ exẽplum in montibus Gelboe: quos iratus Dauid de cede populi in ipis facta maledixisse legitur. ij. Reg. j. Gelboe enim (vt dicit Hieron.) erant montes alienige/

narum in quibus saul cū filijs suis corruit: ppter quod indignatus dauid eis maledixit: et maledicendo eos in sterilitatem perpetuam cōmutauit. Et ideo vt glosa ibidem dicit: Vbi montes ante maledictionem vberes fuerunt quos maledictiōi postea subiacere testatur: eo q̄ nunq̄ ibi pluerē vel roꝛē descēdere reperatur.

Caplm xlij.

Iusticie equalitatem seruare docet nos terra que sm philosophū est eque libra ta in medio proprijs ponderibus. Quelibet eni suarum partiū suo pondere nititur ad mūdi medium: et in declinatione suarū partium singularū tota eque libra ta suspenditur circa centrū: propter quod equaliter in medio immobilis retinetur. Ex q̄bus patet q̄ in terra ē de sui natura partium equalitas loci medietas: et quietis stabilitas. Est eni in suis partibus eque libra ta in medio mundi locata: et in eodē situ perpetuo stabilita. Hec aūt tria virt⁹ iustitie requirere videtur. Nam primo virtus iustitie requirit equalitatē quod ipsum nomen demonstrat. Dicunt enim ea que adequant iustificari. Vnde Tullius tullius iurisconsultus dicit q̄ ius est ars boni et equi. Jus aūt est quo cognoscitur quid sit iustum. Secundo pertinet ad iustitiā mediū tenere. Vnde philosoph⁹ v. ethico. assignat mediū iustitie sm proportionabilitatem arithmeticam qō est mediū rei. Alijs enim virtutibus moralibus assignatur mediū rationis tantum: sed iustitie mediū rei. Nam alie virtutes morales consistunt pncipaliter circa passiones quarū rectificatio nō attēditur ni si sm comparationē ad ipm hominē cuius sunt passiones: sm qō irascitur et concupiscit prout debet sm diuersas circumstantias: et ideo mediū talium virtutum nō accipitur sm proportionē vnius rei ad alterā sed solum sm comparationem ad ipm hominē virtuosum: propter qđ in ipis est mediū solum sm rationē quo ad nos. Sed materia iustitie est exterior operatio sm qō ipa vel res cuius etiam vsus debitā proportionē habet alia persona. Et ideo medium iustitie consistit in quadam proportionis equalitate rei exterioris ad personam exteriorē. Equale autem est realiter medium inter maius et minus: vt dicitur. x. Methaphi. et ideo iustitia habet mediū rei. Sed hoc mediū rei est etiam mediū rationis: et ideo in iustitia saluatur etiam ratio virtutis moralis. Tertio iustitia requirit stabilitatē et firmitatem. Et ideo diffinitur a viris peritis q̄ iustitia est constans et perpetua voluntas ius suū vnicuiq; tribuens. Ex qua diffinitione habetur q̄ ille iustus est qui est in operādo voluntarius: firmus: diuturnus: et rectus. Vnde in hac diffinitione ponitur primo voluntas: ad ostendendū q̄ actus iustitie debet esse voluntarius. Ps. Exultent et letentur qui volunt iusticiam meam. Secundo additur constans: ad designandū firmitatem propositi. s. vt in proposito faciendi iusticiā firmiter persueret. Job. xvij. Tenebit iustus viam suam et mūdis manibus addit fortitudinem. Tertio additur perpetua: ad ostendendum persuerantiā siue diuturmatē. Vbi nota q̄ voluntas potest dici perpetua dupliciter. Vno mō ex parte ipius actus iusti qui perpetuo durat: et sic solius dei volūtas est perpetua. Alio modo ex parte obiecti: quia scz aliquis vult perpetuo facere aliquid: et hoc requritur ad ratiōnem iustitie: quia nō sufficit ad ratiōem iustitie vt aliquis velit ad horam in aliquo negotio seruare iusticiam quia vix inuenitur aliquis qui velit iniuste in omnibus agere. Sed precipue requritur q̄ homo habeat voluntatem perpetuo et in omnibus iusticiam seruandi. Ps. Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iusticiam in omni tempore. Quod autem vltimo subditur ius suū vnicuiq; tribuens: ponitur ibi actus iustitie p habitu qui per actū specificatur. Item habitus reducitur ad actum. Vnde si quis velet hanc discretionē ad debitam formam diffinitionis reducere diceret sic: Justicia

est habitus ſm quez aliquis constanti et perpetua voluntate ius suum vnicuiq; tribuit: ⁊ quasi est eadem diffinitio cũ ea quam philosophus ponit in .v. ethicoꝝ dicens q; iustitia est habitus ſm quez aliquis dicatur operatiuus iusti. Nota etiam q; vnicuiq; reddere ius suũ nõ solũ pertinet ad iudicem vel ad principem sicut ad dirigentem vel operantẽ quod iustum est: quia iudex est iustus animatum ⁊ princeps est custos iusti: vt dicit .v. Eth. Sed etiã ad subditos sicut ad exequẽtes Hec est igitur forma iusticie quã repsentat nobis vt dictum est ipm elementum terre. Iniere. xxiij. Faciet iusticiã in terra.

Laplm xliij.

Bachymarũ compunctio assimilatur aque propter septem. ¶ Primo quidez quia aqua est sordium luatiua. Nam videmus q ea que sordidantur per lotionem aque mundãtur. Vnde pannus lineus videtur esse sordidus dum est a tela succisus ags sepe lotus efficitur valde albus. Oues etiam anteq; tondeant prius in aqua lauantur. Ita aqua lachrymarum est omnium peccatorũ absterſiua: mũdificatiua ⁊ dealbatiua. Job. ix. Si lotus fuero aquis niuis ⁊ fulserint velut mundissime manus mee. Nam quasi aque fluentes ex resolutione niuium sunt aque fluẽtes ex recordatione peccatorum: ⁊ he sunt maxime ablutiue. Et hanc aquarum virtutem cognoscunt esse animalia: ⁊ huiusmodi lotionis manifesta nobis prebent exẽpla. Nam leena dum adulterium cõmittit cũ pardo tanq; malefecerit virumq; offenderit ad ipm nullatenus redit nisi prius lota fuerit aquis. Similiter ciconia dum cum alio masculo concũbit nisi prius se lauerit ad comparẽ nõ redit. Lignus alba est anis nõ solum adulterium refugit sed et si cũ coniuge coierit tanq; rem turpem ⁊ fetidam feceritnisi prius se lauerit nunq; cibum sumit. Et tamẽ multi miseri multis adulteriis ⁊ scelerib⁹ fedati sine lotione penitentie ad corpus christi accedere nõ verẽtur: Elephas cum multo rubore ad vxorẽ accedit latebras quererit: videri refugit tanq; turpe ⁊ detestandum quid fecerit: nisi prius se aquis lauerit ad socios nunq; redit. Et habent elephantes hoc proprium q; semper in luna nona tyrmatim ad aquas accedunt et ab omnib⁹ sordibus in aqua se abluũt: ⁊ filios quos ante se ire faciũt semp similia facere instruũt. Sed multi miseri relicta aq; mũda penitentie ad modũ porcoꝝ querunt aquam lutosam luxurie. Ezech. xvj. Mon est precisus vmbilicus tuus ⁊ aqua nõ es lota in salutem. ¶ Secũdo quia aq; est vinificatiua. Vnde arbores que videntur in hyeme mortue ex defectu humiditatis aquee ascẽdẽte humore iterũ fiunt vive. Ita anima in peccatis mortua vinificat penitẽtie lachrymarum. Et sic etiã pisces absq; aq; nõ viuit sed remotus ab aquis moꝛit ⁊ putrescit. Ita etiam peccatoꝛ sine lachrymis viuere spũaliter nequit. Isa. j. Computrescãt pisces sine aqua. i. penitẽtes sine lachrymis ⁊ morient in siti. Nam et piscis quidẽ q; allec dicit ex sola aqua viuere perhibet: sicut talpa ex terra: camelion ex acre: ⁊ salamandra ex igne viuere referunt: cuius sapientiores dicãt q; nullũ animal nutriatur vel viuat ex puro aliquo elemento. Dicit eñ esse vnum genus plante qđ ẽtumcũq; aridũ fuerit in aqua missum prius reuiuiscit. Vnde etiã alia mortua si in lachrymis ags fuerit balneata ex mortua fit viua. Et qdam anicule q; miro modo ex qbusdam arboribus generant ⁊ loco fructuus in eis nascuntur: qdiu tamen ad arborem suspẽdũtur nunq; vinificantur. Sed quando ruptis tenaculis in aquam cadũt aniam cum vita recipiũt. Et est notandus q; he anicule modicum valde habẽt de carne ⁊ minus de sanguine: quare ad esum nõ sunt apte. Sed q; est arbor producẽs has aues nisi mundus pducens homines: et quid est nõ vinificari in arbore sed in aq; nisi qa nõ spũaliter viuimus qdiu mundo vel peccato inheremus. Sed dum a mũdo recedimus ⁊ ags deuotiõis attin-

gimus tūc deo viuere incipimus. Tales eñ qui mūdo adherent sunt carne multi ⁊ sanguine pleni. Sed qui aquis penitentialibus sunt attriti sunt carni ⁊ sanguine quasi nulli: quia nō sequuntur que carnis sunt sed que dei. Apostolus. j. Corinth. xv. Caro ⁊ sanguis regnum dei nō possidebunt. ¶ Tertio quia aqua est impinguatiua ⁊ fecundatiua. Dixerunt eñ philosophi q̄ si terra fuerit nimium indurata nec aquis balneata semen non recipit: ⁊ receptū nō permittit erumpere ⁊ germinare: sed vomere sepe confracta semina nutrit ⁊ per aquā pluuie remollita quandā in se pinguedinem colligit: quaz receptā ⁊ in se decoctam radicibus ad ꝓductionem seminis fundit. Sic per omnia corda dura nulli sunt fructui apta: sed vomere penitentie commolita ⁊ per fusa deuotionis aqua fiunt pingua et fructifera. Propter quod est quidam lapis pretiosus qui dicitur enidros qui ad nostrū exemplum de se perpetuas stillat guttas. Videmus etiam q̄ nulla est terra adeo bona de se cui subtrahtur aqua nisi fiat infecunda ⁊ vana: nec alicui vsui apta quin potius resoluta in puluerem vertitur. Et econtra terra conuenientibus temporib⁹ recipiens in se aquam fit mollis arabilis ad serendū apta ⁊ valde fecunda. Hoc patet in terra egypti que nō irrogatur pluuia: sed crescente nili fluminis aqua terram irrigat: ⁊ crescente riparum suarum flumine irrigat vniuersa fitq; ibi sterilitas magna ⁊ rerū penuria quādo ex aliqua causa nō ascenderit ipa aqua. Tempore etiam Helie quādo non fuerunt pluuie perierūt pre siccitate omnia. Sed cum oraret vt descēderet aqua redijt rerum abundantia. Que etiam est arbor tam fertilis ⁊ amicta que nō protinus sterilescat ⁊ ex viridi sicca fiat si humor aque ei deficiat. Ita etiā fine lachrymarum irrigatōne nullus esse potest fructus penitentie. Job. xij. Si continuerit aquas omnia siccabūtur. ¶ Quarto quia aqua est lassorum confortatiua. Nam et omes ⁊ omnia animalia dum calore estuāt in estate: si aquā coacte vel sponte transeunt mox se excutiūt: ⁊ resumptis viribꝰ auidius cibū sumunt ⁊ fortiora ad opera redeunt. Cerui etiā q̄tumcunq; lassi a canibus fatigati si possunt aquas intrare ⁊ flumina transnatare mox pristinas vires sumūt: spretis canibus siluas petūt. Ita etiā lachrymē mirabili modo lassos et laborantes confortant ⁊ vires ꝑditas reparāt. Vnde anima q̄tumcūq; demissa vel debilitata miro modo confortat his aquis balneata. ¶ Quinto quia aqua est durorum emolitiua. Nam panis bis coctus qui est natura durissimus i aqua positus mollis efficitur. Ita lachryma compuncti deuote orantis dei seueritatem emollit ⁊ ad parcendū ⁊ miserandum flectit. Joan. v. Mouebatur aqua ⁊ sanabatur vnus. ¶ Sexto quia est sitis sedatiua. Nam sitis est appetitus frigiditz humiditz. Vnde cū aqua de natura sua frigida sit et humida recte sitis est extinctiua. Ita lachryme penitentie extinguunt ardorem culpe. Ecclj. iij. Ignem ardentez extinguit aqua. i. ardorem culpe compūctionis lachryma. ¶ Septimo quia aqua est castrorum fortificatiua. Nam babylonia fortissima dicitur fuisse: nō tm̄ quia murus altissimus ⁊ fortissimus sed quia insup vndiq; fluuijs vallaretur. Nullus enim locus potest esse fortis vbi aqua deficit sicut patet de Bethulia in Judith. Ita lachryme penitentium mirabiliter protegunt contra impetus temptationū ⁊ persecutionum. Exoꝺ. xiiij. Erat aqua quasi murus a dextera eorum ⁊ leua. In tali enim aqua egyptij ideſt hostes persequētes submerguntur: ⁊ capita draconū ideſt demonū temptationum vires confrigūtur. Ps. Tu cōtribulasti capita draconus in aquis. ¶ Itē lachryma q̄ compunctio assimilat pluuie propter quinq;. ¶ Primo quidē qa pluuia calore solis dissoluitur. Est eñ naturale q̄ q̄to in nube plus est de materia pluuie tanto sit radioꝝ solarium fortior impressio super nubez ꝓpter aque ad solem cōtrarietatem. In tali igitur nube dum calor fortissimus generaſ

nubes in pluuiá fortẽ dissoluit. Ita ergo similiter in anima ꝗto plus est de lachrymarũ materia táto diuini caloris sit fortior impssio super eá donec tota resolúatur in lachrymas siue cópunctionẽ totaliter lachrymosam: Judicum. v. Nubes stillauerũt aquas. i. penitẽtes lachrymas. Vnde post acutissimũ solis calorẽ videmus sequi in aere pluuiá vehementem: quia dũ cor diuino amore calescit amarl ⁊ deuotis lachrymis ingemiscit. Dñs Beda dicit ꝙ quádo sit caloris exaggeratio circa hmõi nubes ex adustióe vapoꝝ fit nubes rubea quasi sanguis ita vt sanguis pluere videat. Et sic anima deuota dum diuino calore succẽdit tota in amoris rubedinẽ trásformat. ¶ Quinto quia pluuia terre aliquádo quidẽ plane: aliquando vero impetuose infundit. Nam ꝗto nubes ex qua generat pluuia ẽ a terra remotior ⁊ celo vicinior táto suauius terram petit ⁊ guttis graciliorib⁹ ad ima descendit: ⁊ ꝗto ecõtra est a celo remotior ⁊ terre ꝓximior tanto cũ grauiorib⁹ stillis ⁊ magis impetuosis terrá petere consuenit. Et hoc est quia ꝗto anima é perfectior ⁊ deo ꝓximior: tanto suauiores ⁊ secretiores lachrymas emittit. Quáto vero fuisse per peccatũ a deo se remotiores et terre per affectũ cõiunctiorẽ anima respicit táto grauiores ⁊ vberiores lachrymas effundit. ¶ Tertio quia vt ex pluuia aer serenat: ita serenat ꝓscientia ex cõpunctione lachrymosa: Tobie. iij. Post tempestatẽ tranquillũ facis ⁊ post lachrymationẽ ⁊ fletũ exultationẽ infudisti. Hec eñ exultatio est ex serenatione cõscientie. ¶ Quarto quia ex pluuia terra impinguatur precipue ex illa que cũ tonitruo cadit: eo ꝙ tonitruũ suo motu vapores discutit: ⁊ sic aquá subtiliando puriorem reddit. Ita lachrymę impinguãt ⁊ fecundant animá ⁊ reddũt eam aptam ad fructus bonoꝝ opeꝝ ⁊ maxime si sint cũ tonitruo. i. cum timore diuini iudicij. Hoc eñ est tonitruũ quod animá maxime cõcutit terrore sui: ⁊ maxime eam subtiliat ad discussionẽ peccati. Vnde hoc est tonitruum in quo fiunt fulgura. i. cõsiderationes minátes ⁊ terrẽtes ex qbus sequũtur pluuie. i. lachrymę animá fecundantes. Ꝑs. Fulgura in pluuiá fecit. ¶ Quinto quia ex pluuia ventus quietat. Solet eñ dici ꝙ ad quá pluuiá accidit magnus ventus. Et ita modica lachryma magnã temptationẽ extinguit. Flammá cũ suggestionũ cito extinguit vnda lachrymarum. ¶ Itẽ cópunctio lachrymarũ assimilatur mari rubro quod aliqñ habuit magnã abundantiá aquarũ ⁊ aliquando habuit aquá nõ multá sed paucá. Dñs primo ꝓpter aquaꝝ abundantiá vocatum est mare viride. Inuenit eñ ꝙ aliqñ tota egyptus fuit cooperta mari ⁊ priusꝙ cooperiret habebat aliud nomẽ ꝙ nũc. Tunc ergo illud mare viride vocabatur sc̃z ꝓpter resistentiá resistẽtis calori solis aduréti: sicut folia plantaꝝ sunt viridia ꝓpter humiditate resistunt calori. Postmodũ aũt ꝓpter paucitatẽ diminute vocatũ est mare rubrũ: quia ꝓpter paucitatem aque aduríf fundus eius et harena fit rubea. Vnde modo forte ꝓpter paucitatẽ aque possunt fieri fossata in mari in quibus esset nauigatio tutior: que volũt quidá reges facere: sed geometrice ꝓbatum est eis ꝙ ibi erat in tñ altior terraꝙ oñia flumina fuissent facta salsa ꝓpter mare quod oñia flumina vicisset. Sicut ergo illud mare aliqñ habuit abundantiam aquaꝝ aliqñ paucitatẽ. Ita quoq; sancti viri aliqñ habẽt copiá aliqñ penuriá lachrymaꝝ: ꝓpter qđ debẽt dari lachryme ad mensurã: sm illud Ꝑs. Potũ dabis nobis in lachrymis in mẽsura. Item lachryme feruide cõpunctõis ꝓueniũt ex intimo cordis desiderio patrie celestl. Cuiꝰ exemplũ apparet in eleuatione aq̃ ad ostia fluminũ ⁊ fontiũ: quia vapor ex motu ⁊ calore corporꝝ celestiũ generatus ⁊ in terra inclusus nõ valens exalare caler ⁊ sua caliditate attrahit aquas ad concauitates terre: ⁊ ibi retẽtus aperit terrá actione sua ⁊ eleuat aquá. Et ideo aqua scaturit: saltádo ⁊ bulliendo sicut olla: sicut patet in ostijs fluminũ vel fontium ⁊

exiret actu calida nisi frigus expulsum a calido interiori ad crustā terre exteriorē infrigidaret eā statim. Ita desideriuꝫ vel affectus generatus in cordibus sanctoꝝ ex amore ⁊ contēplatione celestiuꝫ dum fortiter interius incalescit aquas lachrymarū ad cōcauitates oculorum attrahit ⁊ velut olla buliēs eas exterius effūdit. Vnde ps. dicit: Sitiuit anima mea ad deum fontem viuum quādo veniam ⁊ apparebo ante faciem dei mei ⁊c. ¶ Item lachrymarum cōpunctio purificat ⁊ fortificat ⁊ clarificat cor nostrum. Cuius ē exemplum quādo in fundo fluminū inuenitur gallum album: quia ibi terra vincit aquam in cōmixtione: ⁊ illic lapis leuiter sit calx ⁊ indurarur fortiter ꝓpter suam adustionē: ⁊ de se emittit splendorem quasi cristallus: eo ꝙ in eo miscetur terrestre cum aqua: ergo in aqua fluminum inuenitur gallum album durum et lucidum. Quia in aqua lachrymarū cor penitentis efficitur album idest mundū ad operandū: durum ad tolerandum: et lucidum ad contemplandū. ¶ Sed notandū ꝙ compūctionis lachrymas equaliter sancti viri nō habent: sed aliquādo quidem habent: aliquādo vero carent q̄ busdam fontibus similes: qui quandoqꝫ aqua sunt pleni: quādoqꝫ totaliter vacui sicut narrat Seneca in libro de naturalibus quesiōibus: ꝙ sunt quidam fontes alicubi qui senis horis sunt pleni ⁊ senis horis vacui. Cuius causa est proportio vaporis aquas eleuātis ⁊ ipius aque que eleuatur: quia si vapor qui eleuat fuerit fortior vincens aquā tunc cito eleuat aquam tam cōgregatā. Sed ad hoc vt iterum eleuet oportet intercidere tempus aliquod quo aqua iterū congregef: et fic interrūpitur fluxus. Si autē vapor eleuans fuerit debilior eleuabit aliquā partem aque sue virtuti proportionatam: et tunc deficiet donec ipe vapor reperietur et confortef ex radiis celestiū corporum. Similiter ſm quantitatem interioris affectionis ⁊ ſm abundātiā lachrymabilis humoris est vel nō est in hoie fletus corporalis. Misere. ix. Quis dabit capiti meo aquā ⁊ oculis meis fōtē lachrymaꝝ

Caplm xlvij.

Alscuus homo similis est campo. Est enī campꝰ planus ⁊ incultus nec vomere sulcatus nec simo impiguatus: sed deambulatiōi ⁊ lusibus iuxta ciuitatū habitacula deputatus. Sic quoqꝫ lasciuus homo vomere penitētie nō sulcat. Deut. xxxj. Tollēt vitulam de armento que nō traxit iugū nec terrā scindit vomere ⁊ ducent eā ad vallē asperā atqꝫ saxosam que nunq̄ aratta est nec sementē recepit: ⁊ cedent in ea ceruices vitule. Hec vitula est anima vana ⁊ lasciua quā nec iugū obedientie domat nec aratrū penitentie fatigat. Hanc ergo finaliter demones de armento trahunt ⁊ ad asperam ⁊ saxosam vallem ducunt quādo eā de corpe vel mūdo educētes ad penā eternā deferūt: que dicit vallis ratiōe ꝓfunditatis: aspera rōne acerbitatis: ⁊ saxosa rōne eternitatis: q̄ saxa valde durabilia sūt: ⁊ tō ibi erꝰ ceruices. i. lasciue cerui cositates penitus deponūt. Itē lasciuus hō ad modū campi simo. i. recognitione ꝓprie vilitatis nō respergit ⁊ tō ad fructū penitētie nō impinguatur. Sed cōtra hō prudēs dicit de cōscientia sua ſm illud Lu. xij. Fodiā circa illam ⁊ mittā stercora. Ille terrā cōscientie fodit q̄ eam discutiēdo reuoluit: sed ille stercora mittit qui suoꝝ peccatoꝝ vilitates attendit ⁊ recognoscit: ⁊ ꝙ hoc anima diuine misericordie suscepti impinguat et ad fructū penitētie disponit ⁊ adaptat. Itē lasciuus hō velut cāpus discursibus circa publica loca iugiter immorat. Vnde ō muliere lasciua dicit ꝓuer. vij. Garrula ⁊ vaga q̄etis impatiēs nec valēs in domo consistere pedibus suis: nunc foris nūc in plateis ⁊c. Caplm xlv.

Lingua maledica est causa diuisionis amicicie sicut terre motus est causa scissionis terre. Sepe enim fit terremotus per diuisi-

onem terre a terra sicut narrat Sene. de naturalibus questionib⁹ q̄ sicilia quandoq; adhesit apulie: ⁊ per terremotū diuisa est ⁊ mare fluxit i medio. Simili modo hyspania adhesit aphrice. Ita lingua maledica cōmouet corda ⁊ inducit inter amicos ⁊ cōiunctos aliquādo discordias ⁊ ponit inter eos mare. i. amaritudinem rancoris ⁊ odij. Vnde hoc est vnū de septem q̄ deus plus detestari dicit. ꝓuer. vj. Virū qui seminat inter fratres discordias. Talis etiā est lingua tertia de q̄ Eccl̄j. xxviij. Lingua tertia multos cōmouit ⁊ dispersit illos de gente in gentē ⁊c. Sed ecōtra lingua dulcis ⁊ mollis frāgit iram ⁊ duriciam cordis sicut aer q̄uis sit mollis: ⁊ tenuis: tamē in tonitruo scindit ligna ⁊ lapides: ⁊ multo magis hoc facit vapor qui est grossior aere. Hoc aūt non est a fortitudine corporis ⁊ mot⁹. Sicut ergo mollis aer vel vapor scindit lignū et frangit petrā: ita mollis ⁊ dulcis respōsio siue lingua placat ⁊ frangit iram. Sermo durus suscitat furorē. Eccl̄j. xxv. Lingua mollis confringit duriciam.

Capm̄ xlvj.

Loca diuersa adaptant homines ad diuersas operationes. Cuius exemplum vel similitudo apparet in planetis: ex quo q̄ cōiunctione sequuntur diuersi effectus ꝑm diuersitatem locorum idest signorū in quibus cōiunguntē: verbi gratia: Si plures cōiuncti fuerint in signis aquaticis scz in scorpione cancro vel pisce in revolutione anni sequitur multitudo pluuiarum. Si vero fuerint cōiuncti in signis igneis scz ariete leone vel sagittario signat subtilitatem ⁊ igneum excessum caloris: ⁊ siccitatis. Si autem in signis aereis. s. gemmis libra vel aquario signat multitudinē ventorum. Sed si in frigidis siue terreis signis. s. tauro virgie ⁊ capricorno signat grauitatē frigoris ⁊ temperamentū caloris. Ita q̄tum ad spiritualia opera videmus q̄ etiam loca multum adaptant homines ⁊ quodāmodo disponunt ad illa sicut solitudo ad contemplandū ecclesia ad orandum: cella ad studendū ⁊c. ꝓssemus etiā moraliter dicere q̄ in signis aq̄ticis conueniūt incipientes idest penitentes qui viuunt in aquis lachrymarū. Et hec lachrymarum compunctio vel est in scorpione qui cauda pungit idest in consideratione mortis vel supplicij in q̄bus est cauda idest finis peccati: quia stipendium peccati est mors. Roma. vj. Vel i cancro qui retrogradit idest in consideratione vite preterite: vel in pisce id est in angustia imminētis tribulationis: quia piscis moratur in aqua. ꝑ aquā intelligitur tribulatio. Vnde oīes hi producūt abundantiā lachrymarū. In signis vero aereis cōueniunt ꝑfectus est in geminis idest in geminata dilectione dei ⁊ proximi ⁊ in geminata vita scz actiua ⁊ contēplatiua: vel in gemino studio. s. scientie ⁊ virtutis. Item in libra idest in pondere iusticie vel in pondere lingue: de quo Eccl̄j. xxj. Verba sapientis statera ponderabūtur. Item in aquario idest in lachrymis deuotionis vel doctrine sapientie: de quo Eccl̄j. xv. Aqua sapiētie salutaris potauit eum. Isti tamen sic proficientes patiūtur tempestatē ventorum idest persecutione demonū: qui q̄to hominē magis proficere conspiciunt tanto fortius contra ipsum insurgunt. ¶ In signis vero igneis cōueniūt perfecti in charitate feruentes. De quo numero fuit helias. Eccl̄j. xlviij. Surrexit helias quasi ignis. Vnde quidam taliuz sunt in ariete qui est dux gregis idest in statu prelationis sicut ꝑtrus appstol⁹. Quidam vero in leone idest in vigore vel actu maxime fortitudinis scilicz in martyrio pro defensione fidei siue veritatis sicut fuit Joannes baptista qui fuit lucerna ardens ⁊ lucens. Joan. v. Quidam vero in sagittario id est in officio predicationis. Nam p̄dicatores ex arcu scripture amittūt sagittas acutas verbo⁹ penetrātium corda auditor⁹. Oēs etiā isti debēt esse subtiles in contēplatione: ⁊ igneī i dilectione: ⁊ sicci per abstinentiā in carnis

afflictione. ¶ In signis aũt frigidis ⁊ terreis sunt deficientes. i. peccatores terreni per auariciã ⁊ frigidi per malicią: ⁊ isti vel sunt in tauro qui terrã vertit ⁊ arat. i. in cupiditate auaricie: vel in virgine. i. i sterilitate luxurie vbi luxuria designat i virgine nõ ratione incorruptibilitatis sed ratione sterilitatis. Nam dũ sol est i signo virginis terra efficit sterilis: quia tũc fructus nõ pducit. Sic dũ luxuria viget in carne sit spũaliũ fructuũ. i. opez sterilitas in homine: quia sicut dicit Job de luxuria: ignis est vsq; ad cõsumptionẽ deuorãs: oĩa eradicãs genimina: Job. xxxj. Vel sunt peccatores in capcomo. i. i ascẽsu supbie. Et oẽs isti habẽt grauitatẽ frigoris. i. excessum iniquitatis ⁊ carentiaz caloris. i. defectũ charitatis: ¶ Matt. xxiij. Quoniã abũdauit iniquitas refrigescet charitas multorum.

Laplm xlvij.

LUxuria assimilat igni. Mã ignis ferrũ durũ ⁊ frigidũ immutat ⁊ quasi ignẽ efficit. Sic mẽtes ferreas libi do domat. Hierony. Flãmigero igne percutit mulier cõscientiaz. ¶ Itẽ ex duob⁹ lapidibus si inuicẽ colludunt erit ignis. Et quid mirũ si ex contactu impudico viri ⁊ mulieris erit ignis cõcupiscẽtie ⁊ luxurie. ¶ Itẽ si mur⁹ non cõburat a candela apposita: tñ denigrat. Hierony. Si cũ viris femine habitãt viscariũ diaboli nõ deerit. ¶ Itẽ nix ly frigida tñ iuxta ignẽ liquescit. Sic virginitas familiaritate ⁊ colloquijs mulierum deperit. ¶ Item luxuria assimilat. fouee: Primo ppter principiũ: Fouea em̃ a fodiendo est dicta eo q; fit in terra fodientium manu. pfundata: Sic vitiũ luxurie est. pfundatũ ⁊ radicatũ in terra. i. in carne humana: ⁊ pcipue ex corrupto ⁊ pessimo ingenio hominũ adinuenientium diuersos modos delectationis ⁊ corruptionis hmõi vitij: De qbus in ps. dicitur: Jbũt in adinuẽtionib⁹ suis. Prouer. xxiij. Fouea. pfunda est meretrix. ¶ Secundo ppter augmentũ: quia in fodiendo ẽ̃to plus terra in sua superficie cumulatim erigitur tanto amplꝰ interius pfundatur. Sic luxuriosus ẽ̃to magis visum ⁊ intẽtionem dirigit ⁊ erigit ad superficiẽ terre. i. ad pellẽ ⁊ pulchritudinẽ carnis tãto magis interius in appetitu pfũdat ⁊ crescit ardor libidinis: ⁊ iõ Job dicebat: Pepigi fedus cũ oculis meis vt nec cogitarem quidẽ de virgine: Job. xxxj. Patet autez q; dictũ est in holoferne ⁊ dauid. ¶ Tertio ppter periculũ quia ẽ̃to fouea sit pfundior: tãto etꝰ trãsitus est periculosior: et ideo a principio est repellẽda. Vñ Jsido. dicit: Calca serpẽtis caput: calca praue cogitationis initiũ. s. anteq̃ fiat fouea. pfũda vsq; ad cõsensum: Wiere. xviij. Foderũt foueã anime mee. ¶ Quarto ẽ̃tũ ad exitũ. Mã sicut Grego. dicit: Foueã hõ cadendo facile ingreditur: sed post casum non facile egreditur. Et licz sic sit de oĩ peccato tñ specialiter sic est de ipso peccato luxurie: tum ppter corruptionem formitis ⁊ cõcupiscẽtie carnis quam homo fert secũ semp: tum ppter fomẽtorũ preparationẽ: q: tota die cucurrũt preoculis luxurie fomẽta: sicut aspectus multarũ ⁊ colloquiũ ⁊ repletio vẽtris ⁊ hmõi.

Laplm xlviij.

MAria mater dñi assimilatur soli. ¶ Primo quia sol habet nobilitarẽ in ortu. Orit em̃ ex alto ⁊ cũ splẽdore multo. Sic beatissima virgo maria orta est ex alta pgenie q. s. ex regali stirpe ⁊ nata cũ sanctitatis splẽdore. Nõ em̃ nata est infecta originali peccato sicut alij cõiter nascunt. Vnde est q; ecclesia festat ẽ̃ eiꝰ natiuitate: Eccl. xxvij. Sicut sol oriẽs mũdo in altissimis dei: sic mulieris bone species rẽ. ¶ Secũdo q: sol hz sublimitatem in situ: q: vz sol est positus i medio planetarũ habẽs tres supra se ⁊ tres infra se. Sic beata maria exaltata ⁊ sublimata est in gloria in sua assumptiõe. s. vt supra se habeat tres psonas diuinas: infra se sine sub se tres angelorũ hierarchias et p̃ sequens totã essentiã hoim beatorũ: qa

homines in celo nō faciēt oꝛdinē p se vt dicit Aug. ſz aſſumēdi ſunt ad oꝛdines angeloꝛ. ps. Thꝛon⁹ ei⁹ ſicut ſol in ꝓſpectu meo. Terno q: ſol hꝫ velocitatē i motu vñ ⁊ ſatis cito pficit ſuū circulum q tñ ē valde magn⁹ ꝓtinue. n. ſol mouet velocius q̄ ſagitta lz in aſpectu nr̄o quaſi non moueri videat. Pꝛemitma. n. claritatis in tēſiōe ſicut ⁊ eius quantitas ſic ⁊ ei⁹ velocitas ſubterfugit viſuꝫ nr̄z. Sili⁹ beata v̄go maria velocitatē habuit in motu obediētie. q: diuine volūtati p angelū ſibi expoſite cito ꝓſenſit dicēs. Ecce ancilla dñi ꝛc. Itē in motu benuolētie q: ſtatiz aſcēdit i mōtana cū feſtinatiōe ⁊ ſalutauit helisabet. In q̄ dedit exēplū ꝓſcēdendi ad ſuperiora p ꝓfectū vtutū ſine negligētie tarditate. Itē in motu pñie q: dolenter ⁊ ſolicite filiū ſuū requſiuit quē ex aliqua forte ſui negligētia ſe pdidiſſe timuit. Lu⁹. Ecce p̄r tuus ⁊ ego dolētes q̄rebamus te Quarto q: ſol hꝫ pulchꝛitudinē i aſpectu ⁊ pp h̄ eſt oculꝰ valde delectabil⁹ ad videndū ſm illud Eccli. xl. Delectabile eſt oculꝰ videre ſolē. Vñ ſol ſicut dic̄ Ambꝛoſius in hexameꝛō ē oculus mūdi tocūditas diei pulchꝛitudo celi mēſura tpm vtus ⁊ vigoꝛ oliuꝫ naſcētiū dñs plāctaruꝫ decoꝛ ⁊ pfectio oiuꝫ ſtellaꝝ. Et ió in fabula cū pēnatis veſtigijs ſol depingit ⁊ facie pueruli pp q̄ ēt phebꝰ. i. pulcer dic⁹ ē: ſic ⁊ beata v̄go maria plena pulchꝛitudine fuit: vñ Cāt. iiij. Tota pulcra es amica mea ⁊ macula ñ ē in te. Et dic̄ tota. ſ. int⁹ ei⁹ ad dñiam hypocritaꝝ q hñt ſolū ei⁹ in apparētia pulchꝛitudine ſcitatis: ſz ipa pulcra fuit intus ꝑ puritatē extra ꝑ virginitatē Et ió ēt ſignificat per arcā q̄ intus ⁊ extra erat deaurata. C Quinto q: ſol hꝫ efficatiā in effectu: hꝫ. n. vturem calefactiuaz ⁊ inflāmatiuam. Maz ex motu radioꝝ ⁊ eoꝝ ꝓfractiōe ⁊ multiplicatiōe caloꝛ generaſ in obiecti coꝛpis ſupficie. ⁊ maxime ſi coꝛpus obiectū fuerit ſpeculare ſic dr̄ in ſpectiua: quare ſi circa ſpeculū ꝓcuum ſtuppa ponaſ a caloꝛe gſiato incēdit. Sic quoq; beata v̄go mētes puras ⁊ sibi deuotas q̄ ſunt vt ſpecula munda inflāmat ad dei dilectionem: vnde ipſa dicitur mi pulchꝛe dilectōis. Eccli. xxiij. Et h̄ ē inflāmatio amoꝛis q̄ arefecit fenū ꝓcuiſcentie carnal⁹. Ja. j. Exoꝛtus ē ſol cuꝫ ardoꝛe ⁊ arefecit fenū. Itē ſol hꝫ vtutē fecundatiuā. Dia. n. h inferioꝛa fecūdat ⁊ gñatiuā coꝛ potentiā excitat adiuuat ⁊ ꝓfortat: vñ videmus ad ſenſū q̄ nihil fructificat neq; creſcit: vbi ſolaris radius nō attingit. Illud ät q̄ facit aiam bonis opibus fecundā eſt timoꝛ dei: vñ dic̄ Eccli. xv. Qui timet deū faciet bona. Sꝫ beata v̄go maria ēt dr̄ cē mater timoꝛis Eccli. xij Qꝛ. ſ. ſibi deuotos ad deū timendū iducit ⁊ eis ſuis meritis donū timoꝛis acquirit ex quo eos in bonis opib⁹ fecūdos efficit: ſed oꝛ eā ſuenire ꝑ deuotionē ſi quis vult ipetrare ſue gſe būdictionē. Sapie. xvi. Opꝛ ſuenire ſolē ad būdictionē tuā ⁊ ad oꝛtū lucis te adoꝛare. C Itez ſol hꝫ virtutē diſcretiuam q: p eius lucem oia deꝛegentez nunc coloꝛes oēs diſcernim⁹ ⁊ nigꝛū de albo diſtinguimus. Similiter ipſa eſt q̄ mētibus ſibi deuotis acgrit lumen diſcretionis ⁊ verā cognitionē vicioꝝ atq; virtutū: vnde dicitur mater agnitionis. Illo lumine carent illi miſeri q reuerētiā nō hñt ad eā ſed poꝛius contra eā infelices ſuas⁹ linguas relaxāt blaſphemantes: qui vere pñt dicere. Sapie. v Juſticie lumē non luxit nobis ⁊ ſol iuſticie non eſt oꝛtus nobis. Et illud Eccles. vi. Non vidit ſolem nec cognouit diſtā tiam boni ⁊ mali. Itē ſol habet virtutez foꝛtificatiuā. vñ videmus q̄ in eius aſcēſu ſuper nr̄m oꝛizontē virtutes aialium roboꝛant ⁊ foꝛtioꝛes efficiunt⁹ ⁊ vsq; ad diē mediū augmentantur: ⁊ q̄n ſol tedit ad occaſum debilitant: ⁊ ideo in ſomnuz aialia reſoluuntur. vñ etiā floꝛes in oꝛtu ſolis aperiuntur q i occaſu clauduꝫ. Ita beata v̄go maria ſibi deuotos confoꝛtat ⁊ roboꝛat dū eis ſubueniēdo ad ſpez ⁊ fiduciā ſui mētes coꝛ ſublleuat. vñ ipa dic̄ cē mater ſpei ſancte. Eccli. xxxiij. Propter oēs ergo dictas ꝓpꝛietates dicitur cē⁹ electa vt ſol. Cant. iiij. Et mulier amicta ſole. Apoca. xij. C Itē beata

virgo Maria assimilat lune ppter. vij. Nam luna sm basilium in suo libro hexameron ē decor noctis: mr roris: ministra humoris: bñatrix maris: mēsura temporis: emulatrix solis imutatrix aeris. Que oia bñ cōpetūt sanctissime matri christi. ¶ Primo ergo luna est decor noctis: nō solū q; noctē illuminat: sed ēt q; i nocte decor ipi⁹ apparet: precipue tunc cum ē plena. Ita beata virgo Maria in nocte. i. i obscuritate pñtis vite exist̄s fuit plena luce siue luce gratie diuine sicut angelus dixit. Aue gratia plena ⁊c. siue luce diuine pñtie: propter qō subdidit dñs tecū dñs. s. pater te desponsans: dñs filius te i pregnās dñs spiritus sanctus te sanctificans. Vñ ipsa fuit totius trinitatis nobile triclinīū: siue luce virginalis mundicie que candor est lucis eterne ⁊ speculū sine macula vt dicit Sapiē. vij. Propter quaz lucez addidit angelus. Benedicta tu in mulieribus. Siquidem ante eam mulieres in virginitate permanentes propter sterilitatē erant maledictioni legis obnoxie. Sed ista in mulieribus ēt virginibus benedicta ex eo q; quāq; virgo nō tamē sterilis sed diuinitus fecunda. ⁊ ideo mater intacta: ⁊ sic patet q; beatissima virgo Maria quasi luna plena in diebus suis lucet. Eccli. i. Sed est notandū q; luna plena non tñ habet pulchritudinē lucis: sz ēt perfectionem figure circularis q; tūc tota est rotunda ⁊ ideo magis pulcra: qō ēt beate virgini congruit. Et ideo in. ps. Vocat lūa pfecta in eternuz. Hec est perfectio sue charitat̄ p quā ad modū figure rotūde fuit mobilissima. i. promptissima ad bñ opandū capacissima ⁊ aptissima ad oia suscipiendū Eccli. xxiiij. Trāsite ad me omnes q; concupiscitis me ⁊c. Ité fine carēs. i. ideficiētissima ad pseuerāndū: vñ ibidē Vsq; ad futurū seculū nō desinam ⁊ iō ēt dicit perfecta in eternū. Luna eni q̄n plena est lucet p totā noctē: sed q̄n nō est plena q̄nq; lucet in pncipio nocte. Et significat bñ incipiētes ⁊ cito deficientes q̄nq; infine noctis ⁊ significat bene finientes. Sed beata Maria velut luna plena fulsit in suo pncipio q: i vtero sanctificata. in medio q: filio dei illustrata ⁊ sancte ⁊ innocēter puerpurata: i suo vltimo q: aia ⁊ corpore glorificata: p; nocte ēt significat tribulatio ⁊ tēptatio. Quidā ergo sancti adiuuāt in pncipio: quidā in medio quidā in fine ipa ād ad iuuat semper. Et in pncipio dādo audatiā ⁊ in medio conferendo perseuerantiam ⁊ in fine dando coronam. Hec est etiam luna. que noctem idest peccatorum tenebrositatem lumine sue gratie siue misericordie non definit illustrare. Vnde ⁊ ipsa sicut lūa vocat regina celi q: de nocte ab sēte sole iter sidera pmanū tenet ⁊ tāq; ab sēte rege. i. sole vt regia regnū gubernat Silr qñ rex rps ex aliq̄ cā faciē suaz alicui absc̄dit tūc Maria marie misericordiaz suaz oñdit ⁊ fulget ei luce misericordie q̄ pulserat ītēbrz culpe. Et sic p; qō ygo bta ñ solū ē electa vt sol: sz ēt pulchra vt lūa sic dr Cāt. iiij. ¶ Secdo beata ygo assimilat lūe q: lūa ē mater roris. Mā vim sue hūiditatis aeri ipzimit et aerē subtiliter alterans ⁊ imutās i ipm̄ superficie rorem gignit vnde manifeste videmus q: estiuali tēpore quāto luna ē serenior: tanto habūdantior ros sup gramina se oñdit. Ros aūt assimilat filius dei incarnatus ppter ipsius roris generationem. Maz ros gignatur in interstitio medio aerz ⁊ tēperate calido ⁊ tēperate. frigido. Tria aūt interstitia sūt celū mūdus infernus. Hec ergo irroratio. i. filij dei incarnatio nō est facta in supremo interstitio. i. in celo q: naturam angelicam nō assumpsit nec infimo. s. in inferno q: dēones nō redemit: sed in medio. i. in mūdo q: nature humane se vniuit. Osee. xiiij. Ero quasi ros. Huius roris mater fuit beata Maria q: inter cē⁹ virginea viscera ros iste celestis descēdēs nostre sc̄ carni vniuit. Est enim quoddā genus piscis qui coclea vocat: qui tempore roris ad littus procedens ⁊ ibi se aperiēs rorē ce lestem itra viscera suscipit ⁊ se claudens margaritā gignit. Ista coclea est beata ygo maria que rore celesti perfusa genera

uit de suis visceribus margaritaz preciosam de qua ℳath.xiij. Inuenta aũt una preciosa margarita abiit ⁊ vendidit: hec margarita xp̃s est ꝑpter quez debemus oia vendere que habemus.s.terrenã substantiã: volũtatem ꝓpriã ⁊ conuersationes mũdanas ⁊ eas emere. Istũ rorẽ deus totus posuit in vtero virginis:ꝛ ide pcedẽs totũ mũdũ irrigauit. Ber. Rigatur aerem deus celesti rore totũ vellus pꝛ̃ infudit. Redẽpturus ẽt genus humanũ ꝓ ciuz cõtulit in mariã. ¶ Tertio qꝛ luna ẽ ministra humoꝛis.naz in augmẽto lune humoꝛes crescũt in corpe:crescũt.n.⁊ humescũt in capitib⁹ cerebella in ossib⁹ medulle ⁊ vtriusque i corpib⁹ ois humoꝛalis substãtia. Et silr in eius diminutione oia diminuũtur. Ob hanc cãm melꝛ̃ est minuere in lune augmẽto q̃ in eꝛ̃ decremẽto. Sz ligna ꝓ edificijs icidere ⁊ arbores iserere vel plãtare ẽ melꝛ̃ i decremẽto q̃ i augmẽto. Cuiꝰ rõ est qꝛ cũ augmẽto crescũt hũoꝛes:si tũc arboꝛẽ iscreres vl̃ plãtares humoꝛ nimꝰ q in plãta abũdaret qꝛ a natura bene regi nõ posset fructꝰ faceret vermiculosos:ligna ẽt tũc icisa edificijs nõ sunt apta. Quia ꝓp humiditatez inclusam ad putredinem sunt parata a vermibus nichilominus faciliter corroenda ⁊ deturpãda. Beata aũt virgo humoꝛi ministra fuit:qꝛ.s.suis filijs triplicẽ hũoꝛẽ ifudit.s.ꝓceptõis nutritionis ⁊ deuotiõis. Ꝓceptiõis administrauit spiritui sancto nutritõis administrauit xpo: humoꝛẽ aũt gr̃e ⁊ deuotionis cuilibz suo filio adoptiuo. Siquidẽ in ꝓceptione xpi beata virgo maria ex purissimo humore sanguis sui materiã ministrauit in conceptiõe corporis xpi. Sz sanctus spũs ipm corꝓ organizauit ⁊ formauit. Vnde beata virgo vera mater xpi fuit:qꝛ hoc solũ ꝛ̃ phm pertinet ad rõnẽ matris vt mateꝛiam det cõceptui. Vñ ℳath.j. Cum eẽt desponsata mater Jesu ℳaria. Jtez dedit filio humoꝛẽ nutrimẽtalẽ.s.quãdo eũ lactauit vbere de celo pleno ꝓpter qõ Lu.xij.dicit. Beat⁹ vẽter qui te portauit ⁊ vbera que suxisti. Sũt ẽt duo vbera q̃ bus lactat beata vgo filios suos adoptiuos.s.ex vno ifundẽs humoꝛẽ gratie in istis ex alio humoꝛẽ misericordie peccatoꝛib⁹. Et iõ ab ecclesia vocat ℳaria mater gratie mr̃ misericordie. ¶ Quarto qꝛ luna est dñatrix maris. Mã sicut adamas trahit ferruz post se:sic luna mouit ⁊ trahit post se occeanũ. Vnde in suo ortu intumescit mare ⁊ crescit ex pte orientali:ꝛ decrescit ex pte occidẽtali.ꝛ ecõtra qñ est in occasu:sm aũt qõ luna plus vel minꝰ ꝓficit in luminenta plus vel minus se extendit vel retrahit ipm mare. Et sicut dicit ℳaurus in libro Ciceronis Oceanꝰ incremento lune retinet modum istum. ¶ Primo enim die crescentis lune fit copiosioꝛ solito ⁊ abũdat i sũmo:sed secundo minuit:ꝛ sic crescit vsq; ad diẽ septimũ. Deinde itez crescit ꝓ septẽ dies. Jta q̃ in decimaquarta die itez est plenus in sũmo. Vnde in nouilunio mare est sũme plenuz ⁊ in plenilunio. ℳare aũt moraliter accipit tribus modis. Maz vno mõ dicitur mare hui⁹ vite amaritudo ⁊ sup illud mare beata virgo habet virtutẽ.s. qꝛ eius pietas oñditur super illos q̃ sunt in tribulationis amaritudine positi. Mã vẽti ⁊ mare obediũt ei. ℳath. viij. Venti sunt aduersitates exteriores:mare sũt interiores amaritudies vel vẽti sũt vitia lẽtie tentationũ:mare perturbatio tribulationũ. ¶ Secũdo modo mare vocatur peccatoꝛ ingeritudo Ysa.lvij. Impij quasi mare feruẽs q̃ quiescere nõ põt: ꝛ quando ista luna oritꝰ peccatoꝛib⁹ eos luce sue misericordie illustrãdo:tũc crescit ex pte oriẽtis ⁊ decrescit ex pte occidẽtis.qꝛ.s. ei⁹ auxilio oritꝰ ⁊ crescit in ipsis peccatoꝛib⁹ lux gr̃e ⁊ aqua misericordie:ꝛ õficit cãus culpe. Sed ecõtra si ista lũa occideret peccatoꝛibus.s.vt eis ꝓ suã gr̃am nõ adesset tũc crescerẽt ex pte occidẽtis ⁊ deficeret ex pte oriẽtis.i. deficeret lux gr̃e ⁊ crescerẽt casus culpe. ¶ Tertio vocat maꝛ mũdi vicissitudo siue mutabilitas. Sicut aũt ostensuz est mare virtute lune hz ẽdrup licẽ mutabilitatẽ. Vna ẽ repletionis ⁊ illa est in nouilunio. Secũda diminutiõis

& filia est vsq; ad septimū lune. Tertia augmentationis p altos septē dies siue sex. ¶ Quarta iterate repletōis: & hec in plenilunio. Silr virtute & auxilio beate virginis peccatores i mūdo existētes replent aqua penitēte & decreuerit in eis mare culpe & augeat pfect? gre & tandē perueniunt ad plenitudinē glorie. ¶ Quito q; luna ē mensura tpis: q; sm motū lune accipiūtur anni lunares q apud iudeos observabant: vñ Eccli. xliij. Luna in oibus in tēpore suo oñsio tēporis & signū eni. Et primet annus lunaris. ccclxiij. dies: vñ p; q; ann? solaris supat lunarē in. xi. dieb? vñ Hebrei & Arabes annū seruāt minorem q; sit noster. xi. diebus p̄ter quadrantem vnius diei. ¶ Jtē sm lunam distinguūtur menses lunares vñ mensis dicit a mene q; ē luna eo q; Hebrei ex cursu lune mēses vocabāt. Et accipit mēsis lunaris apud iudeos & arabes sm cursū lune i toto Zodiaco donec sol ē attigat: q; facit in. xxix. dieb? cū dimidio vt astrologi dicūt. Dies āt lunares p; arabes incipiunt de sero ab occasu solis eo q; ort? lune sit tpe occasus solis: & sic sm eos nox p̄cedit diem. Sed greci & Romani & alie gētes que nō vtūtur in mēsibus suis visione noue lune cōputant diē ab ortu solis cū nocte vsq; ad ortum sequētis diei: & sic sm eos dies p̄cedit noctem vt dicit Alfraganus differētia prima. Patet ergo q; luna p; dies mēses & annos: sed tū mēses & annos p; breuiores. Quia. s. beata virgo h; plenitudinem gratiaꝝ & virtutū & donoꝝ sicut & christus qui soli assimilatur: tū in minori gradu q; excesserit oēs alios sanctos. Eccli. xxviij. Quare dies diē superat & annus annū. ¶ Sexto beata virgo assimilatur lune: q; luna est emulatrix solis. Nā aliquādo ipsi soli est antealiquādo super aliquādo subter. Vnde luna aut est cū sole in coniunctione quādo ascēdit aut a latere vt q̄ a sole recedit: vel q̄ ad solez reuertitur: aut in plena oppositione q̄. s. totaliter soli opponitur. Sic beata virgo ante xp̄m: q; etiam est sol iusticie: fuit quātum ad eternitatem carnis sicut mater añ filiū: & hoc quātū ad humanitatē: q; quātū ad diuinitatem xp̄s fuit añ eā sm illud. Post me veturus est: q; ante me factus est. ¶ Jtē fuit post xp̄m quantū ad mortē: q; xp̄s añ eā mortu? fuit. Nā vt q̄dam dicūt supuixit filio vndecim annis. Erat. n. vt dicūt quādo xp̄m cōcepit decē & quatuor annoꝝ & māsit cū eo ānis. xxxiij. & post mortē christi supuixit vndecim annis & sm h̄ quando obiit erat annoꝝ quinquagintaocto. ¶ Jtē ipa fuit sup xp̄m materna auctoritate. Qui xp̄s in pueritia hūilit se subiecit & reuerēt obediuit p; illud Lu. ij. Descendit cū eis & venit nazareth. s. cū virgine & Joseph & erat subditus illis. ¶ Jtē ipa fuit sub xp̄o nō solū dignitate sed etiam situs localitate cū esset in cruce suspē sus. Tunc eni ipa stetit iferius sub eo iuxta crucē. Jobis. xxix. Sed notādū q; q̄ luna ē sub sole ita q; recto diametro ānt nos & solem sit interposita solet esse eclypsis. i. defect? solis cōcausatue. Et h̄ fuit in passiōe xp̄i q; beata mater sub ipso merens stetit: & tūc ipsa eclypsis solis. i. mortis christi p; rāto causatiua fuit inquātū naturā q̄ pati & mori posset ex ipsa christus assumpsit. Sed notandū q; eclypsis solis accidere nō potest p; naturā nisi in coniunctione solis & lune q̄ de nouo accenditur: & dū ipsa cōiūctio in linea eclyptica celebrat: & hoc est semp quādo sol ē in capite draconis. & luna in cauda. vl'econuerso. Vnde dicit Albumasar i libro de motu planetaꝝ. Si luna inter nos & solē obuiat defectum radioꝝ nobis facit i capite vel cauda draconis. Quid aūt sit caput & cauda draconis dicet i capitulo. lxij. Et silr beata virgo dupliciter ipsū solez christū quodāmodo obscurauit. Primo q̄ ipm̄ cepit & carne vestiuit: tūc. n. minoratus ē paulo min? ab angelis: q; exinaniuit seipsū formā serui accipiēs. Vñ h̄ fuit quasi in capite draconis. i. in muliere vt humana carne q̄ fuit caput. i. p̄ncipiū peccati. ¶ Jtē in cauda. i. in morte xp̄i vbi fuit quodāmō finis peccati: vbi draco infernalis sūm dominiū p̄didit et

terminauit. ¶ Nota ẽt q̃ quãdo luna est sub sole q̃ntus lumen pdat ex pte terre: non tamẽ pdit ex parte celi: vnde quãdo luna ipsi soli conũgitur nihil omnino lumẽ inde ad terrã dirigitur. Sed tamẽ ex parte celi in plena illuminatiõe pmanet ⁊ insistit. Et ita fuit beata virgo: q̃ntus ei pas sione videret ex pte corpis eclypsata ⁊ ob scurata per tristitie imẽsibilitatẽ: tamen ex pte aníme semper fulgorẽ tenuit p fi dei firmitatẽ. Vñ licz alia luminaria mũ di. s. apostoli fuerũt eclypsata tũc fidẽ p dendo ipsa tñ sẽp luxit fidei lumẽ seruã do. ¶ Item ista nostra luna tũc fuit in cõ iunctione cũ sole quãdo inmixa sup olle ctum suũ ad celũ assũpta fuit. ¶ Jtẽ xpi soli a leterre stetit: q⁹ i celo iuxta thronũ filij locatus est thronus matris sicut legi tur in figura. iij. Reg. ij. de matre Salo monis. Fuit aũt, opposita soli in annũcia tione. q⁹ tũc quãdo sol. i. deus vel angel⁹ annũciãs plius ipsam cõmendabat ⁊ ma gnificabat dicẽs. Aue gratia: tanto ipsa econuerso se humiliauit dicẽs. Ecce an cilla. Vñ q⁹ humilitatẽ deus ancille sue respexit. ideo eã suo lumie repleuit sic lu na implet lumine quãdo est soli oppositа. ¶ Septimo beata virgo assimilat lu ne q⁹ lũa est imutatrix aeris ⁊ medãte ae re maxime imutat corpora humana: vñ Ypocr. in principio prognosticoꝝ de luna lo quens ait. Est quoddã celestj fidus i quo opz medicum prouidere cuius, puidẽtia est mirabilis ⁊ stupenda. Et Galien⁹ in cometo de diebus creticis dicit: Rez cer tam que nõ fallit intendat medicus quã docuerũt astrologi egyptioꝝ q⁹ per cõiũ ctionẽ corporis lunaris cũ stellis fortui tis fiunt egritudines terminabiles ad bo num. Cum contrarijs vo contrarie. s. ad malum. Et ió cautus ⁊ pfectus medicus ẽm doctrinã Ypocratis aspicere debet p mam lunã ⁊ quãdo est plena lumine: q⁹ tũc creseũt humores in omnib⁹ vt dictũ est. Quãdo ergo i febres aliqs cadit mul tum necesse est vidẽ vtrũ luna tũc exeat de cõiũctione. Tunc enim crescit infir mitas quousqꝫ veniat ad oppositiõẽ, sed dum. s. in plenilunio ⁊ tũc si fuerit cũ ma lo planeta aut in malo signo ⁊ aspexerit dñm domus martis, q̃ est signũ occultũ. s. scorpionis. Vel si aspexerit mortez que dicitur dom⁹ signi scorpiõis tũc de mor te timendũ est. Si vo fuerit cũ bono pla neta ⁊ in bona domo siue signo ⁊ aspexe rit dominum domus vite. s. mercuriũ ⁊ venerem que est domus arietis siue pri mi signi tunc de vita sperandum est: ⁊ sic de alijs vt patet in libro Ypocratis quez dicitur cõposuisse de viajs infirmitatis ẽm lunaz. Sic ergo luna habet dominiũ super infirmitates corporales: sic etiã do mina nra habet dominiũ sup morbos tã corpales q̃ spuales: vt faciat eos esse ad vitam vel ad mortem ẽm hominum me rita ⁊ deuotionem ad ipsam. Nam eam reuerentes vitali aspectu aspicit ⁊ curat. Ipsam vo blasphemãtes vel pretẽnentes nisi per penitẽã redeãt mortali aspectu aspicit ⁊ necat. ¶ Jtẽ beata vgo vocat ab ecclesia stella maris ex eo q̃ illa celestis q̃ dicit stella maris est primo quo ad situm altissima. Sic vgo beata altissima ẽ per glorie dignitatẽ. s. sup oẽs chorꝰ sancto rũ ⁊ angelorꝰ iuxta filiũ in gloria sublima ta. Eccli. xxiij. Ego in altissimis habito. ¶ Jtẽ illa stella est q̃ ad motũ velocissima Licet. n. stella maris q̃ vulgo dr tramõta na a loco suo moueri nõ videat: tamẽ in sphera sue circulo circulariter circũuoluit sed q⁹ circulũ hẽt brevissimũ ẽ, nõ mo ueri vr. Sic beata vgo maria q̃ntus in sta tu gre immobiliter pmanserit ⁊ ab ipso p motus alicuꝰ criminis nunq̃ recesserit: motu tñ dilectiõis diuine velocissime cu currit. Dicit. n. Bernardus q⁹ q amat ve hemẽtius currit velocius ⁊ pruenit citꝰ. Ipsa pomnibus sanctis plenꝰ ⁊ feruẽtius dilexit. Vñ ipsa dr mater pulcre dile ctiõis. Eccli. xxiij. Fuit ẽt amor⁹ suꝰ p mo dũ circulariõis: q⁹ motꝰ circularis ẽ ab eo de in idẽ: q⁹ ipa deum sic diligebat q̃ oia alia nõ nisi pp ipz amabat: ⁊ sic ois amor eiꝰ a deo icipiebat ⁊ in deũ redibat. Eccli xxiiij. Sic cel. i. celestj amorj circuiui so la. ⁊ dicẽ sola, q⁹ nullꝰ sci amor fuit ita i de

um totaliʒ directꝰ sic btē virgis. Dñi ⁊ bre
uissimū circulū hēbat qꝫ post ꝓtēplatōes
oia q occurrebāt statiʒ referebat in deū.
Jō dicit Aug. de ipa. Unū scimus ꝑ certo
qꝫ ois marie vita ⁊ actio ita fuit sēper i
dño. Itē hmōi stella quo ad aspectū nr̄ʒ
est minima q̄uis in se sit valde magna.
Sic hr̄ btā vgo exteriꝰ exhibuit se mini-
mā p̄ hūilitatē q̄uis eēt valde magna p
sanctitatē: vñ dixit Lu. i. Quia respexit
humilitatē ancille sue. ecce. n. ex hōc beatā
me dicēt oēs generationes. Itē stella illa
ē quo ad effectū vtilissima ꝓpterea qꝫ
ipa est navigātiū directiua ⁊ iō vocatur
stella maris. Mā ꝓpter situs sui imobili
tatē hois ad ipam aspiciētis marie cer-
tificat: sic beata vgo navigantes ꝑ mare
mūdi dirigit: qb⁹. s. lucē sue misericordie
nunq̄ subtrahit vel abscondit: vñ illa
stella vocat polus qꝫ sp nobis pollet ⁊
nunq̄ occidit: ʒ sp sup nos existit: vnde
polus a pollēdo ē dict⁹ qꝫ ꝓtinue mūdo
pollet. ¶ Itē ista stella est rōne sui. sit⁹ me-
dij totiꝰ celi oīs̄ua. Mediū at celi ē filiꝰ
dei q mediator est dei ⁊ hominū. hūc no
bis ista stella oñdit qꝫ eū nob⁹ visibilē ge-
nuit. Ad hāc ēt stellā astrologi potissime
recurunt qꝫ ꝑ eā situʒ discernūt termini
⁊ sit⁹ aliox̄ siderū ⁊ celestiū circulorū. Sic
ſcieꝫ q ſūt viri astrologi celestia ꝓtēplates
potissie ad eā recurrūt ⁊ attēdūt: qꝫ sit⁹
sideꝝ. i. māsiōes beatox̄ ās hūt in celo. ⁊
termini celestiū circulox̄. i. pfectiōes āge-
lox̄ p ipaʒ discernunt tanq̄ ꝑ ipsox̄ oīū
dominā. ⁊ reginā ⁊ ꝑ ipam ēt tāq̄ per ce-
li portā oēs q saluāt ulluc introducuntur.
¶ Itē illa stella ꝑ gyrū arcturi sibi ꝓpiq
ab alijs stellis ē distincta. a cui⁹ vicinitate
pol⁹ arct⁹ ē vocata vt dicit Beda. arctu
rus. n. ē septē stellaꝝ curs⁹ q̄ ista stellā cir-
cuerūt faciēteꝫ ei q̄si circulū ⁊ coronā. Ut
. s. beata virgo oīʒ sanctox̄ coronis q ad
septē gradus ptinēt coronat ⁊ decorat.
Mā ꝑm⁹ gradus est angelox̄: scōs ē pa-
triarchaꝝ terti⁹ ē ꝓphetaꝝ: qrt⁹ apl̄ox̄:
qnt⁹ martyꝝ: sext⁹ confessox̄: septim⁹ vgnū
Notādū ēt q ista stella siue polus ē artis
celi ex vna ꝑte receptiua siue termiatiua
Artis. n. vocat lia q̄dā imaginata q̄ ab ill̄o
polo ātartico vsq̄ ad istum polū articū
recto diametro sicut lia a pūcto vsq̄ ad
pūctū eēt tracta. Artis ergo iste fuit do
lor passiōis xpi q ab vno polo. s. a filio
cruci affixo vsq̄ ad aliū. s. vsq̄ ad cor ip
sius matris imobile a fide ⁊ gra ꝓrāūt sic
ei Simeon ꝓdixerat. Lu. ij. Tuā ipsi⁹ aiaʒ
ꝑtrāsibit gladius. i. dolor passiōis xpi.
¶ Itē beata Maria assimilr luci ꝑpi. vū:
¶ Primo qꝫ lux tenebras pellit. Johis. j
Lux in tenebris lucet. s. tenebras expel-
lēdo. Damas. Auser lucem ⁊ oia i tene
bris oia incognita remanebūt. Sic beata
vgo dū vex lumē mundo effudit cecita-
tis ⁊ infidelitatis tēebras effugauit. Unde
maria interpretatur illuminatrix. Ipsa
ēt est illa lux de qua dr. ij. Reg. xxiij. Lux
auroꝛe oriēte sole mane absq̄ nubibus
rutilat. Ipsa namq̄ peccatores purgat
a tenebris peccatox̄ lūne gre sue. Et iō dr
lux auroꝛe qꝫ expellit tenebras culpe ⁊ i-
introducit lucē gratie. Ipsa frigidos ac
cēdit calore charitatis sue ⁊ iō assimilat lu
ci solꝛ oriētis qꝫ lux solis calefacit. Item
ipa estum cōcupiscētie refrigerat ⁊ nubi
bus carnalium passionum animas sere-
nat: Et iō assimilatur luci matutie que ē
cū refrigerio ⁊ luci ēt serene. s. q̄ est absq̄
nubib⁹. ¶ Secundo lux meroes dis
soluit. Et hoc est inquantum hr̄ aspectū
letificatiuum: dulce enim est lumen ⁊ de-
lectabile oculis videre solem vt dicitur
Eccli. xj. Hoc autem competit beate vir
gini q̄. s. meretū ꝓsolatrix. Mā spuale s
consolatiōes ⁊ gaudia deuotis sibi mēti
bus frequēter infūdit. Hester. viij. Mo-
ua lux oriri visa est gaudiū ⁊ honoꝛ ⁊ tri
pudiū. Est. n. gaudiosa incipiētibus qb⁹
spuales consolationes impēdit honora-
bilis proficientibus quos ab omnibus
impugnationibus protegit: tripudiosa
est peruenientibus quos in celeste gaudi
um introducit. ¶ Tertio qꝫ lux insidias
ꝓdit. Nam latebras illustrat ⁊ patefacit
in quibus insidie absconduntur. Sic bea
ta vgo insidias diaboli deuotis suis pa-
tefacit ne ab ipsis decipiāt. Et ideo dia

bolus ista lucem multū timet. Job.xij. Nō venit ad lucē vt nō arguāt opa ei⁹. ¶ Quarto q⁹ lux securitatē parit: vñ homines q̄ de nocte paueſcūt i die ſecuri vadunt: ⁊ hoc eſt q⁹ nō timent offendiculū Job.xi. Qui ambulat i die nō offendit q⁹ lucē huius mūdi videt. Nō.n. timēt q̄ in die vadūt aut pedis offendiculuz aut poſtis latētis incurſum vel fantaſmatis terrētis aſpectū. Sic qui beatā ꝛ Mariaz ſequūtur ⁊ ei p deuotionem adherēt illuminātur ⁊ ꝓtegunt ab ea vt neq; peccādo cadant nec eos demones fallāt nec ipſos fantaſmata terreāt. Roma.xiij. Induamur arma lucis ſic vt in die honeſte ambulem⁹. Arma lucis ſunt exēpla beate virginis q̄ quicunq; indutus fuerit eā ⁊ ſequendo tutus erit ab oibus p̄dictis. ¶ Quinto q⁹ lux viſum paſcat. ⁊ hoc ꝓpter ſuam pulchritudines in cuius aſpectu anima delectatur. Prouer.xv. Lux oculoꝝ letificat aiam: ſic ſpūalis pulchritudo beate virginis p̄fideratā viſum alleuiat ⁊ paſcit. Eccli.xliij. Pulchritudinē.n. decoris eius admirabit⁹ oculus. Si quidē cādoꝛ eius admirabilis fuit tā in interioꝛi puritate q̄ in exterioꝛi virginitate. Sapiētie.vij. Cādoꝛ eſt lucis eterne ſ. ḡtū ad puritatē mētis ⁊ ſpeculuz ſine macula quantū ad honeſtatez carnis. In hoc ſpeculo glibet poterat ſecure reſpicere q⁹ tāta erat lux honeſtatis q̄ emicabat in facie virgis q̄ vt dic. Hieronym⁹, q̄cunq; reſpiciebat in faciē virginis huiꝰ oīs turpis tentatio extinguebatur in eo Job.xxix. Lux vultus mei nō cadebat i terrā. ¶ Sexto q⁹ lux celeſtiū coꝛporum virtutes ad nos vehit. vñ ſm Auicēnaz lux eſt vehiculum virtutū celeſtiū q⁹ ſcz celeſtia luminaria mediāte luce agunt et mouēt iſta inferioꝛa. Sed ſciendum ſm quoſdā q⁹ lux hꝫ cauſare effectꝰ naturales inquātū motꝰ ſibi adiūgit nō q⁹ i motu ſit vtus cauſatiua p̄incipaliter effectuum nālium: ſicut eſt in luce: ſz q⁹ p motū determinat vtus ſolis inquātuz coꝛpus agit in coꝛpus p̄ tractuz ⁊ ꝓcretionē aeris moti. Et ītō ceſſante motu qō erit i ſine mundi lux nō cauſabit effectus nāles ſed ſolū intentionales dando cē coloꝛibus ⁊ ſe diffundendo in medio abſq; eo q⁹ cauſet aliquē effectum nālem. Habet .n. coꝛpus celeſte inquantū coꝛpus quod agat p motum hoc.n. eſt ꝓpium coꝛpis vt motum moueat. Et ex hac pte hꝫ vt moueat ad tranſmutationez nature. Sꝫ hoc p lucem. hꝫ vlcerius q⁹ ſolum cauſet eſſe ſpirituale inquantū attingit ad oīdinē ſubſtantiaꝝ ſeparataꝝ ⁊ participat aliqd de mō ipſaꝝ. vñ ſi motus auferat lux habebit ſolū ſe multiplicare in medio ⁊ cauſare effectus ſpirituales in coꝛpibus ⁊ ex pte hac habet lux aliquā ſimilitudinem cum forma intēntionali: maxime cuz fiat in medio ⁊ tollat ad preſentiaz ⁊ abſentiam luminaris ꝓp quod non hꝫ eſſe fixum ⁊ ratum ſicut forma naturalis: vñ rōne debilis eſſe quod lux hꝫ in medio ⁊ rōne effectus intentionalis quē ſolum cauſabit motum ceſſante. poſſet forte aliquo modo tolerari dictum eoꝝ q̄ dicunt q⁹ lux hꝫ in medio eſſe intentionale. Sicut ergo mediante luce deuenit ad inferioꝛa virtus celi ita mediante virgine deuenit ad nos virtus dei. i. filius dei de quo Lu.i. Dixit āgelus virgini: virtꝰ altiſſimi obūbrabit tibi: ſed ḣ factum nō eſt niſi addito motu fidei. ſ. per virginis conſenſum dicentis. Ecce ancilla dñi ꝛc. Mediāte etiam iſta luce celeſtis gr̄a nobis infundit ⁊ deueniunt ad nos diuine miſerationes. Vnde Eccli.xxvi. Miſerere noſtri deus oium ⁊ oſtende nobis lucem miſerationū tuaruz. ¶ Septimo q⁹ lux diuerſas res gignit. Dicit enim Dyonyſius.iij. capitulo de diuinis nominib⁹ q⁹ lux oibus coꝛporibus generationem confert. Sic beata virgo genuit illuz qui multos filios adduxit ſecum in gloriam quos non contēnit vocare fratres vt dicit ap̄ls ad Hebr. eos. ij. Omnes autē qui xp̄i fratres ſūt poſſunt dici filij ſpirituales beate virginis que mater chriſti ē naturalis. Dñ ipſa dicit. Eccli.xxiiij. A generationibuſ meis implemini. Et ideo oēs xp̄iani ſunt filij huius lucis. Job.xij.

Credte in lucē vt filij lucis sitis. ¶ Item maria mater dñi assimilat auroze ꝓpter.iij. ¶ Primo qz ē noctis ac diei mediatiua est enim terminus noctis z initiū diei. et tō aliquid hz de obscuritate z aliqd ō claritate, Et talis fuit bta virgo i vtero matris: qz.n. in ipsa terminari debebat nox culpe z initiari dies gre hz illud. Roma. xiij. Nox pcessit dies aūt appropinquabit. Ideo ipa tāq vera auroza in ipo suo principio aliqd tenuit ō nocte culpe: qz fuit in ozginali peccato concepta z aliqd de die gre: qz fuit i vtero sanctificata z p gratiā sanctificatiōis ab ipso peccato purgata. Vñ Job. iij. dicitur de die originalis peccati q incepit qñ aperti sūt oculi. Adā z ene. Obtenebrent stelle caligine eius expectet lucē z nō videat nec ortū surgētis auroze. Stelle eni. j. sancti illo die sūt obtenebrati. qz fuerūt cū originali peccato cōcepti z cum originali nati. Sed ista dies culpe nō fudit lucem. i. xp̄m: qz nec in suo cōceptu nec in ortu originale habuit peccatū ideo dicit expectet lucē z non videat. Auroras aūt. i. beatam virginez nō vidit. s. quantū ad ortū. qz nō est nata cuz originali licz viderit quantū ad cōceptū. Et tō signāter dixit nec ortū surgentis auroze. ¶ Secūdo qz auroza est latronū expulsiua. Nam latrones q de nocte in tenebris exeūt auroza. i. adueniente die fugiunt z se absōdunt. Job. xxiiij. Si subito apparuerit auroza arbitrāt vmbrā mortis. Ita demōes tangq ifani z exteriti fugiunt cū nra auroza. i. virginē gloriosā in corde alicuius per deuotionē fulgere cognoscūt. ¶ Tertio qz auroza est rozis infusiua: vnde dicitur auroza quasi aura rozas. Ita beata virgo maria diuine gre rozez nobis abūdanter infundit. Quod significatuz est. Gen. xxxij. in lucta iacob cum angelo. Nam cum ei dixisset angelus dimitte me: qz auroza est. Rūdit nō te dimittā nisi bñdixeris mihi. z postea seqtur: et bñdixit ei in eodem loco. Nec. n. est bñdictio ō qua dicit. Gen. xxvi. In roze celi desuper erit benedictio tua. Et hz est ros supne gratie quem nobis hec auroza infundit. Et iste ros auroze est decoratiuus z refrigeratiuus z dulcoratiuus Decoratiuus quia dicitur q conche marine vt supza tactuz est in auroza se aperiunt z rozē suscipientes margaritas cōcipiunt que scilicet in ornamentis ponūtur. Et sic anime deuote duz se isti auroze idest beate virgini per affectum deuotōnis aperiunt rozem: gratie superne suscipiūt per quam margaritas candidas idest affectiones purissimas cōcipiunt q sunt anime ornamēta. Et ideo isti auroze dicitur Ros lucis ros tuus idest affectiones tu generas lucidas z mundas.

¶ Item iste ros auroze est dulcoratiuus. Exodi. xvi. Dicitur q in auroza colligebatur manna: manna quidem est interne dulcedinis gratia quam his qui tribulato sūt corde ifundit hz auroza. ¶ Item iste ros est refegerantiuus scz ardoris feruentis concupiscētie sm illud Eccli. xliij. Ros obuians ardori venienti humilem efficit eum: z ideo auroza est caloris temperatiua. ¶ Quarto qz auroza est lucis a sole impetratiua. Vnde dicitur. ij. Reg. xxiij. Lux auroze oriente sole mane absq nubibus rutilat. Sic ista auroza scilicet virgo beata impetrat lumen diuine cognitiōis z inspirationis. Nota q ista lux auroze que est mane oriēte sole multa bona operatur. Est enim infirmorum confortatiua animi letificatiua: floroz de nocte clausorum aptiua: herbarum de nocte depressaruz erectiua. Que omnia hec iaz predicta facit in nobis beata virgo Maria Est enim ipsa auroza que debiles confortat: siquidem infirmi confortantur in auroza. ex eo q siguis in auroza dominatur. z ideo somn⁹ dulcior est in auroza ¶ Item quia tūc virtutes animales coroboratur. Vnde hz medicos melius se habent infirmi: z ideo dicitur auroza quasi aurea hora idest optima. Ita similiter per beatam virginem infirmi spiritualiter recipiunt sanitatem vires anime recipiunt vigorem sanguis dulcedinis z deuotionis recipit augmētationez. ¶ Item in auroza aues letificā

tur: ⁊ ideo ad cantandū excitantur. Vnō aurora quasi auiū hora. quia. ſ. beata virgo eſt que deuotos excitat ad dei laudē. Ipſa enī eſt que flores clauſos. i. mētes humiliū operit ad bene operandū vt odorem boni exēpli vndiq; circūfundāt. Ipſa etiā eſt que depreſſos per meroꝛē erigit per ſpem ⁊ conſolationē. Item beata maria aſſimilat nubi ꝓpter ſeptē. ¶ Primo quia nubes eſt omniū impreſſionū celeſtiū de facili ſuſceptiua. Quia. ſ. domina noſtra receptaculum fuit omniū celeſtiū gratiarum. Nam ceteris ſanctis per partes: marie autem totā ſe infudit gratie plenitudo ſicut Hierony. dicit. Vnde angelus dixit dei: Aue gratia plena. Et ideo pꝛe ceteris ſanctis exitit glorioſa. Exo. xvj. Gloria dñi apparuit in nube. ¶ Secundo quia nubes eſt ſua leuitate ſurſuz aſcenſiua: quia. ſ. virgo beata contēnens terrena ſemp erat ad celeſtia eleuata. Iſa. xix. Aſcendet dñs ſuper nubem leuem. i. virginē a terreno amoꝛe alleuiatā ⁊ celeſti caloꝛe ſubtiliatā ⁊ ingredietur egyptū id eſt mundū. ¶ Tertio quia nubes ē ſolarj radij incoꝛpoꝛatiua: ſed tamē radius q̄ in ipa nube incoꝛpoꝛat ipam penetrans nō eam ſcindit nec ipa nubes diuiditur. Ita ipſa domina noſtra filiū dei in ſe recepit ⁊ carne veſtiuit ⁊ ſine ſui coꝛruptiōe etiā mundo peperit. Ezech. xxxij. Solem nube tegam. Act. j. Nubes ſuſcepit eū. ¶ Quarto quia eſt caloꝛis mitigatiua et vmbꝛatiua: quia. ſ. virgo maria eſt omniū malorū noſtroꝛ mitigatiua. Pſ. Expandit nubem in protectionem eoꝛum. Matth. xviij. Nubes lucida obumbrauit eos. ¶ Quinto quia nubes eſt laboꝛātium recreatiua ⁊ ſiti eſtuantiū refrigeratiua: quia. ſ. domina noſtra eſt omnis noſtri laboꝛis conſolatiua ⁊ refrigeratiua. Eccl. xxxv. Specioſa miſericoꝛdia domini in tēpoꝛe tribulatōis quaſi nubes ꝓlue in tempe ſiccitatis: Ipſa enī eſt regina miſericoꝛdie. ¶ Sexto quia nubes reſoluta in pluuiā eſt terre fecundatiua ac ſeminum nutritiua: impinguatiua: augmētatiua ⁊ multiplicatiua: quia. ſ. domina noſtra per impetratiōem gratie terram anime noſtre fecundat: bonas affectiōes in nobis nutrit ⁊ impinguat ⁊ opera noſtra augmentat ⁊ multiplicat. Iſaie. x viij. Nubes roꝛis in die meſſis. Nam ipa infundendo diuine gratie roꝛem facit nos multiplicare bonoꝛuz operum meſſem. ¶ Septimo quia nubes eſt amaritudinis in dulcedinē mutatiua. Nam ex marinis aquis generata in altum: tamen ſublimata ⁊ contra ſolem ſuſpēſa ſolis beneficio amaritudine depoſita fit in dulcedinem tota conuerſa. Item etiā domina noſtra ꝛ amare vt dictum eſt fuerit in originali peccato generata: tamen a ſpiritu ſancto ſanctificata: ⁊ a ſole iuſticie grauidata facta eſt ꝑdulciſſima ⁊ mater pia. iij. Reguz x viij. Ecce nubecula parua quaſi veſtigiū hominis aſcendebat de mari ⁊c. Et dicit beata virgo nubecula parua quantitate humilitatis: leuitate ſanctitatis: quia. ſ. ab omni peccato imunis ⁊ ſubtilitate pauꝛtatis. ¶ Itē beata maria aſſimilat mari. Primo q; mare cōtinet amaritudis poculum. i. aquā amarā: cui⁹ amaritudinis cā eſt ſm ꝓphm: Quia in mari ſūt duo vapoꝛes. ſ. humidus ⁊ ſiccus: ſiue ſubtilis et groſſus ꝑ caloꝛē. ergo ſolis ⁊ motū a mari reſoluit pars ſubtilioꝛ ⁊ remanet groſſioꝛ q̄ nimiꝛ calefacta fit ſalſa ⁊ aduſta efficit amara. Et ita in beata maria fuerūt duo vapoꝛes. i. amoꝛes. ſ. ad filiū: vn⁹ nālis ad illi⁹ humanitatē: q̄ erat vt vapoꝛ groſſioꝛ: alius ſpūalis ad illi⁹ diuinitatez. Et ſm hoc habebat de ipo duas ꝓſolationes. Vnā ſm ſenſualitatē q̄ erat vt pars groſſioꝛ. Aliā ſm rōem q̄ erat vt ꝑs ſubtilioꝛ. In paſſiōe aūt filij ſui ꝓpter caloꝛē ſolis. i. ꝓpter feruoꝛē penaꝛ ⁊ doloꝛum chriſti ⁊ motū mortis ei⁹ exhalauit pars ſubtilioꝛ. i. remiſſa ē in ea ꝓſolatio rationis ⁊ abūdauit vapoꝛ groſſioꝛ. i. affectiōnālis: ꝓpter quā in tm calefacta ⁊ aduſta eſt doloꝛe q̄ tota fcā eſt amara. Vñ maria interpꝛtat amaꝛ mare. Job. xl. Feruescere faciet ſicē ollā ꝓfundū maris. i. coꝛ vginis qō ꝓtū feruebat amoꝛe vrebat doloꝛe. Et tō ipſa ad modū olle bulliētis extra e

fundit aquã lachrymaꝝ. Ruth. j. Vocate me mariã hoc est amaram: quia amaritudine replevit me omnipotẽs. ¶ Secundo mare est fluminũ hospitium. Mã omnia flumina intrant mare: vt dicit Eccẽs. j. Et ita omnia dona spiritualia ⁊ omnium gratiaꝝ charismata influxerunt in beatã mariam. Eccẽj. xxiij. In me gratia omnis vite ⁊c. ¶ Tertio quia mare est omnium aquarũ principiũ. Nam mare est sui diffusuum. Vnde tam fluminibus q̃ fontibus (ſm Hieronym.) est aque ministratium. Hoc etiã probat Seneca in .iv. lib. naturaliũ questionũ. s. q̃ mare est principium omnium fluminum ⁊ fontium. Sed Aristoteles ⁊ Auicẽna ⁊ Algazel ⁊ cõmuniter peripatetici volũt q̃ fontiũ ⁊ fluminum pluuia sit causa. Et huic sentẽtie videtur attestari q̃ crescente pluuia vt i hyeme crescunt flumina. ⁊ econtrario i estate contingit. Sed positio prima magis videtur cõuenire scripture. Eccẽs. j. Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur ⁊c. Potest tamẽ dici q̃ ẽtum ad continuationẽ attractionis aque ad aliquam vastam voraginẽ que est principiũ fluminis verius videtur dictũ Senece. s. q̃ mare sit principiũ: eo q̃ pluuie nõ videt sufficere posse ad indeficientẽ exitũ fluuiis alicuius: sed ẽtum ad facilitatẽ attractiõis et cõgregatiõis aque verius est secũdum: eo q̃ terra spongiosior est in loco descensus pluuie q̃ alibi in ꝓfundo ⁊ ideo magis attractiua est: ⁊ aqua pluuialis subtilior est ab alto cadens: adeo penetrat cũ inuenit poros terre ad hoc aptos: et ita vtraq; sentẽtia de facili sustinetur. Sed ꝛs terra attrahat ab vtroq; .s. a pluuia et a mari: quia ex oñi pte attrahit: tñ vnda videt copiosius attrahere: vnde cõtinue attrahit. s. a mari ꝓcipue cũ aqua pluuialis eo q̃ pauca est ⁊ raro cadens nec tota nec semp peruenit ad locũ vnde flumẽ oꝛit. Et hmõi cõgregatio aque nõ fit solũ ex attractiõe ad vnũ locũ sed ex cõcursu plurium venaꝝ siue p naturã siue per artẽ quõ aggregant vene artificialiter cuꝫ puteis fodiũt. Et sic patet q̃ aqua fluminuꝫ ⁊ fontiũ ⁊ est a nubib⁹ p pluuiã: ⁊ est a mari p attractionẽ cõtinuã: sed magis continue ⁊ abũde a mari. Vnde etiã Aristo. dicit in libro Methaph. q̃ mare occeanus ẽ cõtinue ꝓncipiũ oim fluminũ. Ita similr q̃uis a nubib⁹ q̃ sunt in aere. i. a sanctis q̃ sunt in celo ⁊ fluminib⁹ ⁊ fontib⁹ q̃ sũt in terra. i. viris ⁊ mulieꝛib⁹ eos oꝛãtibus in ecclesia infundat. i. impetret a deo freq̃nter gratie pluuia: tñ a mari plenissimo. i. a beata virgine magis cõtinue ⁊ abunde attrahit aqua gre. Ipsa enim (vt dicit Bernar.) sinũ pietatis sue oĩbus aperit vt de plenitudine eius accipiãt vniuersi. vt de gratie aliox sanctox minime sunt respectu gratiaꝝ eius. Eccẽj. xviij. Quasi gutte aque maris deputati sunt. ¶ Quarto q: mare est tu necessitatib⁹ refugium. Ita bta virgo est refugiũ miseroꝝ in tribulatione positoꝝ. Vnde ipa est spes omnium miseroꝝ in terra habitantiuꝫ. ꝑs. Spes omnũ finiũ terre ⁊ in mari ⁊c. ¶ Quinto q: mare est itineris compendiũ. Ita simi liter siue ad statum gratie siue ad portus glorie beate virginis auxilio citius perueniꝛ. ꝑs. In mari via tua. ¶ Sexto quia mare est laboris lucrũ. Vnde negociatores ipsum maxime frequãtant. Ita qui volunt celestis gratie thesauris ditari ad beatã virginẽ sepius ire debent siue ad contemplandũ eius exempla siue ad salutandũ ⁊ cõmendandũ eius preconia siue ad impetrandũ ⁊ obtinendũ ei⁹ suffragia. In cuius figurã dicit Jo. vj. q̃ pꝛexerunt discipuli eius ad me. ¶ Septimo quia mare est vndaꝝ ꝓpulsiũ ⁊ equalitatis ⁊ trãquillitatis reductiũ. Vnde mare vocatur pelagus quia pellit vndam. Et vocatur etiam equor ab equalitate. quiaꝫ si fluctus eius velut montes erigũtur: sedatis tamen tempestatibus adeq̃ntur vt dicit Jsidorus. Ita beata ẽMaria a sibi deuotis ⁊ amicis vndas temptationum repellit ⁊ fluctus id est furores persequentium ⁊ tempestates id est impetus aduersantium ad equalitatẽ pacis et trãquillitatem reducit: Quod figuratuꝫ est Jone. j. vbi dicitur q̃ tulerunt Jonam et

miserunt in mari ⁊ stetit mare a feruore suo. Per Ionam intellige oratōnem puram ⁊ deuotam que tunc in mare mittitur quando beate virgini porrigitur: et tunc mare id est mūdus seuiens cessat a feruore suo id est persecutionis furore. ¶ Item beata Maria assimilatur terre propter. xiij. Nam terra ſm Basilij est corpus infimū: orbis medium: celi cētrū: elementuz maxime corpulentum: mundi fundamentū: naturaliter frigidum et siccum quantitate minimū qualitate obscurum figura spherieū aque glutino mā siuum ſm se totum quietū: licz in partibus suscipiat sepe motum: omniū viuentium receptaculum: ⁊ pedum dei scabellum. Primo igitur beata virgo assimilatur terre: quia terra est corpus infimum scilicz inter quattuor elementa ſm ordinem naturalem elementorū: sicut celum est suprēmū in ordine corporum. Prouer. xxv. Celum sursum ⁊ terra deorsuz. Ita beata virgo fuit infima omniū sanctorum per sui reputationē. Vnde ⁊ appellauit se vilissimo ⁊ infimo nomine feminarum scz ancillam: Ecce inquit ancilla dñi. Luj. Secūdo quia terra est orbis medium: quia. ſ. beata virgo est media. i. mediatrix nostra per reconciliationē. Ps. Operatus est salutē in medio terre. Tertio quia terra est celi centrū. Tale aūt cētrū celi hz stabilitatē ⁊ fixionēz sic btā virgo ex dono dei hz stabilitatē ⁊ fixionem in gra ⁊ fide. Ps. Firmauit orbez terre q nō. Quarto q: terra ē elemtū marie corpulentū. Ita btā virgo fuit corpulentissima p̄ priuilegiatōz q: corp⁹ virginū posse dit in mundo corpus diuinum portauit in vtero ⁊ corpus gloriosum possidet in celo. j. Paralippo. iiij. Inuenerunt terrā latissimam quietam ⁊ fertilem. Corpus enim beate virginis fuit terra quieta a passionibus: fertilis per prolis fecunditatem: latissima per glorie immortalitatem. Quinto quia terra est mundi fundamentum scilicz propter immobilitatem quia quasi omnia corpora mouentur circa eam scilicz celum ignis aer et aqua: sed ipa stat sicut fundamentum immobile. Ecclīastes. j. Terra autem in eternum stat. Ita beata Maria ⁊ fidei fūdamentum fuit semper stabilis in ea apostolis ab illa recedentibus tempore passionis. Item ipa stat pro mundo peccatoribus semper assistens ⁊ nunq̄ eis deficiens. Ecclīastici. xxiij. Vsqz ad futurum seculum non desinam id est vsqz post diem iudicij peccatoribus assistere nō cessabo. Sexto quia terra est elementū naturaliter frigidum ⁊ siccum. Et ita beata maria fuit frigida ⁊ sicca per carnis incorrupti onem: quia caruit humore luxurie ⁊ ardore concupiscentie. Judicum. j. Terraz arentem dedisti mihi. ⁊ Deuteroñ. xxiij. Terram quam calcas ferrea est. Ferreum enim est frigidum ⁊ siccum. Septimo ga terra est quantitate minima. Et ita beata virgo fuit per paupertatis extenuationem minimū habens de mundo. Geñ. xlj. Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. Hieremie. xliij. Aspexi terram ⁊ ecce vacua erat. Octauo quia terra est qualitate obscura. Ita beata virgo obscurata ⁊ turbata est in filij sui passione. Ysaie. lx. Ecce tenebre scilicz afflictionis ⁊ doloris operient terram. ſ. beatam virginē. Et in eodem xxxiij. Luxit ⁊ elanguit terra. Mono terra est figura spherica. Et btā virgo fuit figure sperice inq̄ tum habuit plenitudinem gratie. Nam sicut figura spherica probatur a philosopho esse perfectissima figurarum: et ipsa fuit perfectissima feminarum. Istud autem quod philosophi vocāt spherā terre sacra scriptura v ocat orbem terre. Vnde eadem est figura spherica ⁊ orbicularis. De qua in psalmo dicitur: Orbem terre ⁊ plenitudinem eius tu fundasti. Decimo quia terra est aque glutino mansiua. Quia scilicet propter humiditatem. aque tenent se adinuicē partes terre. Et sic beata virgo aque glutino id est diuine gratie dono constans ⁊ firma fuit. Vnde ipsa fuit terra rore celestis gratie madens: vt habetur Judicum. vj. Undecimo quia terra ſm se tota ē quieta. Et ita

etiam similiter tota quieta fuit beata virgo maria per mentis abstractionem: et a discursibus vacatõnem. Vnde et ei attribuitur Sabbatum quod est dies quietis. Leui. xxv. Sabbatũ erit terre. ¶ Duodecimo q3 terra est oim viuentiũ receptaculũ. Ita ⁊ btã mariã oẽs recipit ad se ꝓfugientes: imo ipa inuitat dicẽs: Transite ad me omẽs qui cõcupiscatis me ⁊c. Eccl. xiij. Et hoc é q3 ipa est plena miseri cordia. ꝑm illud ꝑs. ℳiscõdia dñi plena est terra. Et iõ ipsa data est in refugiũ. ꝑs. Terrã aũt dedit filijs hoim. ¶ Decioterti o q3 terra oꝛ pedũ dei scabellũ. Et sic fuit btã vgo ꝑ filij dei susceptõnẽ. q̃st eiñ pedes dei qb⁹ mediãtib⁹ stetit i ei⁹ vtero fuerũt corp⁹ ⁊ anĩa xpi. Vñ Isa. lxvj. Terra scabellũ pedũ meorũ. Ite btã vgo maria affilat mõti sinai ꝓpter octo. Prio quia mõs ille fuit mõs misẽdie ⁊ ꝓmissiõis. est eiñ mõs syrtai in ꝓuincia ℳadian: cui⁹ ps est oreb vbi apparuit dñs moysi i rubo cõpatiẽs afflictiõi ppli sui: ⁊ ꝓmisit liberare eũ a seruitute egyptioꝝ ꝑ manus ei⁹: vt hꝫ Exo. iij. Ita btã vgo maria tãq̃ misẽdie regina fuit ꝓmissa ⁊ ꝓfigurata in illo eodẽ rubo in quo dñs moysũ appuit sicut ecclia dicit: Rubũ quẽ viderat moyses ⁊c. Et in aliis ꝓphijs multis ⁊ exꝑssis. Et in ea iplete sunt ꝓmissiões fcẽ de liberatione hũani generis a seruitute diaboli. ℳã in eã descẽdit filꝰ dei et carnẽ nostrã assumpsit ꝑ nr̃a liberatiõe. Exo. xix. Descendit dñs sup montẽ syrtai ⁊c. Secũdo q3 mons ille fuit mõs angelice frequẽtationis. Ibi eiñ frequẽter angel⁹ ex ꝑsona dñi appuit ⁊ locut⁹ est moysi. Vnõ dicit Act. vij. q3 appuit ei in deserto mõtis syrtai in igne flãme rubi ⁊c. Et in eodẽ ca. dicit etiã de moyse: Hic est q̃ fuit in ecclesia in solitudine cũ angelo q̃ loquebat in monte syrtai ⁊ cũ patrib⁹ nr̃is q̃ accepit vba dare nobis. Ita similiter btã maria fuit ab angelo visitata salutata ⁊ de vbo vite edocta: sicut ꝓz Lu. j. Tertio q3 syrtai fuit luminis mõs ⁊ inflãmatiõis vt cũ appuit ibi dñs in flãma rubi. Exo. iij. Et ite Exo. xix. dr̃ q3 mõs syrtai fumigabat eo q3 descẽdisset dñs super eũ in igne et ascẽderet fumus ex eo quasi de fornace. Et hoc factũ est de beata virgine quãdo scs spũssanctus in eaz superuenit qui est ignis. i. amoꝝ diuinus: ⁊ eã estuanti desiderio fumigare fecit ⁊ mentẽ totã ipius illuminauit ⁊ inflãmauit. Luc. j. Spũssanctus supueniet in te ⁊c. Quarto quia fuit mons pluuie ⁊ roris. Et sic fuit virgo maria in filij sui cõceptione. ꝑs. Descendet sicut pluuia in vellus ⁊c. Mane pluui am siue rorem celestẽ meruit btã virgo suscipere: quia humillima fuit. ℳã a superbis ⁊ elatis fugit. ij. Regũ. j. ℳontes gelboe nec ros nec pluuia veniat super uos. Quinto quia syna fuit mons diuine habitatiõis. ℳam ꝺm Josephus erat opinio hominũ habitare ibi deum: ꝓpter qõ nõ pascebãt ibi oues: nec pastores cõmuniter approximare audebant. Ita similiter beata virgo fuit habitaculũ dei. ꝑs. ℳons in quo beneplacitum est deo habitare in eo. Et ite ꝑs. Dñs i eis in syna ⁊c. Sexto quia fuit mons sapientie ⁊ eruditiõis. Ibi eiñ data est populo lex per manũ moysi. Leui. xxvj. Hec sũt pcepta atq3 iudicia ⁊ leges quas dedit dñs inter se ⁊ filios israel in monte synai per manum moysi. Ita similiter btã virgo ℳaria illum mundo peperit qui est verbum ⁊ sapiẽtia patris qui est dux ⁊ legifer noster per quem reges regnãt et legum conditores iusta decernunt. Septimo quia est mons iusticie ⁊ cõmiatiõnis. ℳam beatissima virgo ℳaria sicut sibi deuotis ⁊ eam reuerẽtibus est salutis refugium: ita ⁊ contẽnentibus ⁊ blasphemantibus erit ad mortis ⁊ perditionis iudicium. Vnde Exod. xix. dixit moyses de monte synai: Cauete ne ascendatis in montem nec tangatis fines illius. Omnis qui tetigerit mõtem morte morietur. Octauo quia erat mons pascue et refectionis. Vnde dicit Josephus q̃ est mons excelsus ad pascua egregius: cuius in aliqua parte eius (vt dictũ est) pastor est ante ℳoysen propter reuerẽtiã nõ auderẽt pascere oues. Sed moyses dũ ap-

proximauit rubū ardere sine cōbustione vidit ⁊ deū sibi loquentē i. angelum sibi loquentē pſentialiter ex pſona dei audiuit: vt habet Exo. iij. Vnde dicit ibi q̄ cū minasset gregē ad interiora deserti venit ad montē oreb: apparuitq; ei dñs in flāma de medio rubi. Ita beata virgo in assumptione fuit q̄n̄ ducit ad pascua eterne beatitudinis: ad q̄ etiā gregē fideliū ad eam confugientiū exemplo ⁊ auxilio fugiter introducit.

Caplm xlix.

Iserie ⁊ tribulatiōes pſentis vite assimilant aquis: de quib⁹ in pſa. Saluum me fac deus q̄n̄ intrauerūt aque vsq; ad animam meā. Ite aque sunt trāseunde auxilio. ſ. diuine gratie. Ipe em̄ deus dixit Isa. xliij. Cū trāseris per aquas tecū ero. Sz iste trāsitus pōt fieri multipliciter. Prio calcando per fidē: sicut de beato ꝑtro legitur Actū. xiij. Ite trāseundo p fortitudinē quēadmodū legit. iij. Reg. xxix. vbi dicit semei cū mille viris de bēiamin irrūpentes iordanē: q̄ fuit p fortitudinem ante regē. i. christū transierūt vada miseriarū pſentiū. Item natādo q̄ sit p prudentiā. Quicunq; em̄ natare vult necesse est q̄ habeat natādi prudentiā: et ſ signific⁹ est Act. xxviij. vbi dicit q̄ centurio iussit eos qui possent natare mittere se in mare. Ite nauigando q̄ sit p penitentiā. Nauis em̄ penitentia est. Exo. xiij. Transeuntes mare perrate liberati sunt. Ite aquas diuidēdo q̄ sit per virgam diuine iustitie. Exo. xiij. Eleua virgam tuā ⁊ extende manū sup mare ⁊ diuide illud. Ite saltādo in baculo diuini adiutorij per contēplatiōnē: q̄ significatur Gen. xxxij. vbi dixit iacob. In baculo trāsiui istū. Iacob contēplatiu⁹ est qui iordanem miseriar⁹ pſentiū debet trāsire apodiando se baculo diuini adiutorij. Item miseriar⁹ tribulatiōes licz de se nō sint homini grate vel placite: pñt tñ effici faciles et quasi dulces ad sustinendū. Q̄d patet exēplo aquar⁹. Nam de se nullū ꝯ aqua sapor⁹ē: acquirit tamē sapor⁹ē vel per colationē quā habet in poris terre: vel per calor⁹ē solis qui dulcedinē facit in aq̄ elevando subtilē⁹ eius ⁊ pmiscēdo humidū aereū q̄ pinguescit ⁊ dulcorat ⁊ salsedinem inducit cōburēdo terrestre quod remanet. Ex his colligunt tres modi q̄b⁹ aqua tribulatiōis efficit aie sapida: vnus est per passiōis christi inspectionem. Hec em̄ est collatio aque in poris terre. Fuit em̄ corpus christi carneū ⁊ terrestre sicut corpa nostra. ⁊ ideo p poros terre vulnera corpis christi possum⁹ accipe: in q̄bus tunc aquā nostrā tribulationū colamus: q̄n̄ nihil esse q̄ patimur respectu dolorⁱs eius q̄ ipe p nobis pertulit indicamus. Et sic dulce ⁊ leue nobis fit si p illo parua qui p nobis maxima ptulit patiamur. Hebr. xiij. Recogitate eū qui talem sustinuit aduersus semetipm a peccatorū bus cōtradictionē vt nō fatigemini animis vestris deficientes. Hiezo. Si passio christi ad memoriā reducet nihil ē adeo duz q̄ nō equo animo toleret. ¶ Secūdus modus est per cōtēplatiōis eleuationem. Et hec est caloris solaris in sublime subleuatio ⁊ impinguatio. Nam calor solis. i. feruor diuini amoris id q̄ subtilē⁹ē hominis. ſ. mentē eleuat ad contēplandū, celestia ⁊ tūc anima pinguescit aereo humore. ſ. spirituali deuotiōe q̄ē et omnez tribulationē dulcorat. Vnde habet Exo. xv. q̄ dum incalesceret sol liquefaciebat manna: est em̄ vt calor solis feruor diuini amoris qui manna liquefacit dū mentem afflictā in deuotiōis dulcedinē resoluit. ¶ Tertius modus ē p vrentē cōtritionē: ⁊ hec est terrestris vaporis adustio: quia. ſ. feruēs cōtritio aurit ⁊ consumit omnē terrenū affectū ⁊ aqua tribulationis que erat peccati insipida fit homi cōpunctio sapida: nō quidē sapor⁹ dulci ꝯ salso. Est em̄ tribulatio homini compuncto ex vna parte sapida. i. grata. ſ. vt a peccato purgetur: sed ē ei salsa ratione cause quia. ſ. displicet ei cōmisisse vnde patiat. Vnde ꝯ ē mare deserti. i. penitētie q̄ē mare salsissimū: vt dicit Josue. xij.

Capitulum .i.

Fortis memoria reꝓsentat i cinere triplici ratione. Primo quia cinis terrā secundat. ita memoria mortꝭ ad bene operādum sollicitat. Bze. Valde se sollicitat in bono ope qui cogitat de extremo vite. ¶ Secūdo quia ignis ꝑ cinerē cōseruat ⁊ maxime si cinis est calidus: qꝫ si frigidus ignē extinguit. ita memoria mortis ferueter impſſa gratiā spūſſancti ꝓseruat. Sūt tñ qui frigidā memoriā habēt vt illi q aniam eū corꝑe moriturā credūt: talis memoria potꝰ extinguit gſam q̄ cōseruat. ¶ Tertio q; cinis maculas lauat: ⁊ similiter memoria mortis ablut omniū peccatoꝝ maculas. Eccs. vij. Memorare nouissima tua et i eternū non peccabis. Lauat eñ cinis maculas luxurie si quis cōsideret quale futuꝝ est quod diligit. Bzeg. Nihil sic ad domandū carnis desideria valet q̄ ꝙ vnusqsq; hoc quod diligit quale sit mortuū pēser. Itē lauat peccatū superbie si cōsideret ꝙ ip se ē mortꝰ qui se eleuat. Eccj. x. Quid superbit terra ⁊ cinis. Lauat peccatū auaricie si cōsideret quid finaliter de mundo portat. Job. x vij. Saccū meū ꝓsui super cutē meā ⁊ operui cinere carnē meam.

Caplm ij.

Mundus est locus obscurus quia obscurat ad modum aeris fumo vanitatis puluere cupiditatis: ⁊ nebula carnalitatis. j. Jo. ij. Omne quod est in mūdo cōcupiscentia carnis ē et cōcupiscētia oculoꝝ ⁊ supbia vite. Itē aer vt dicit Jsid. vehemētius cōcitatus vētos tonitrua ⁊ corruscatiōes efficit: contractus nubila gignit cōspissatus pluuias facit cōgelatus niues: ⁊ grādines introducit. Sed rarefactus serenitatem adducit. Mundus aūt aliquādo ꝓcitaꝫ ꝑ supbiā: ⁊ tūc generat vētos pſecutionū: tonitrua cōminationū: ⁊ corruscatiōes siue fulgura ꝓcussionū. Aliqñ vo ẏhū ꝑ auariciam ⁊ tūc obnubilat ⁊ obscurat. qꝫ sicut dicit Bze. Tenebria aīe ē diuitiaꝝ cupido. Aliqñ vo cōspissat ⁊ implinguat ꝑ gulā: ⁊ tūc pluuias facit. i. fluxū luxurie. ꝓma enis sibi sunt (vt dicit Bze.) vēter ⁊ genitalia. Aliqñ vo ꝓgelat ꝑ accidiā: ⁊ tunc si faciat opa q̄ videant alba. i. pura vel bona sunt tñ frigida ⁊ cito destructibilia. Qñqz vo rarescit. i. subtiliat ꝑ pniam: ⁊ tūc serenat ꝑ gram. ¶ Itē mūd⁹ assimilat mari. Primo qꝫ mare est multoꝝ piculoꝝ ꝓtentiuum. Est eñ mare piculosum. Prio ꝓpter motū. ꝛMatth. viij. ꝛMotus magnꝰ factus est in mari. Propter quē motum mare ē tēpestuosū: pcellosum ⁊ tumultuosum. Et ita mare mūdi ē tēpestuosus ex guerra: pcellosum ex infortunijs: tumultuosum ex uiqtatib⁹ ⁊ vitijs. ij. Corinth. xj. Periculis in mari. Secūdo ꝑꝓ vētū. Est in mari impulsio ꝓioꝝ vētoꝝ. Bañ. iij. Quattuoꝝ vēti pugnabāt i mari. Mā vt vētus auster ē pſens ꝓsperitas vt aq lo aduersitas: oriētalis inspiratio gre: occidētalis suggestio malicie. Tertio est piculosum ꝑpter defectū tā. s. nauis q̄ nautę. i. gubernātis. Nauis eñ siue lignū cuꝰ quo habem⁹ trāsire. hoc mare ē h corꝑ q̄ est vas fragile ꝓpter passibilitatē: graue ꝓpter peccati onerositatē ⁊ multis foraminib⁹ penetrabile ꝑpter sēsuū susceptibilitatē. Sūt eñ sensus vt foramia q̄dā ꝑ q̄ multa mala ingrediunt. Itē ē frequēter defect⁹ nante periti. i. rōnis prudēter regētis. Dia hec picula sentūt hoies piti in mari hui⁹ mūdi. Eccj. xliij. Qui nauigāt mare narrāt picula ei⁹. ¶ Secūdo mare ē animāliū ⁊ multipliciū mōstroū ꝓductiuū. Vñ sm Rabba. plura monstra producit mare q̄ terra. Ps. Hoc mare magnum et spaciosum manibus: illic reptilia quoꝝ non est numerus. Ita i mari mundi sunt animantia diuersa ⁊ mōstruosa multa: nō tñ corꝑaliter sed etiā sp̄ualiter. Sūt eñ in mūdo hoies aiales. i. sensuales ad modū piscīū: sm illud: Facies hominis sicut pisces maris. Et dicuntur aiales. i. sensuales nō sapiētes illa q̄ dei sūt: qꝫ aialis hō nō ꝑcipit ea q̄ sūt spūs dei: vt vt dr. j. Coꝝ. ij. Itē sūt mōstruosi velut illi belue de qb⁹ ꝑ Bañ. iij. q̄ surgebāt de

mari. Mā ꝑma q̄ erat filis leoni signat superbiā vite. Scōa q̄ erat filis vrso signat voluptatē carnalis cōcupiscētie. Tertia q̄ erat filis pardo signat cupiditatē auaricie. Quarta q̄ habebat dentes ferreos terribiles signat crudelitatem malicie. ¶ Tertio q⁹ mare est nubiū ⁊ nebule et ventoꝝ generatiuū. Et similiter etiā mūdus generat nebulas erroꝝ: nubes vitiorū: ventos psecutionū siue tēptationum ꝓpter quas ꝑcipitant ⁊ suffocant multi. ℳatth. v. Vter ꝑcipitatus est in mare: ⁊ fuit grex porcoꝝ. i. hoim carnaliter viuētiū. ¶ Quarto q⁹ mare est lune imitatiuū Dicit enī ꝑbs in libro de ꝓprietatib⁹ elementoꝝ q⁹ mare imitat naturā lune. Mā sicut adamātem segtur ferꝝ sic mare segt lune cursum. Vñ semp est mare in sūmo augmēto ⁊ vigore qñ luna est plena luie siue versus celū vt in nouilunio: siue versus terrā vt in plenilunio. Et sicut luna i suo lumine plus ꝑficit vel deficit: sic mare crescit amplꝰ vel decrescit vt. ē. dictū est ca. xl viij. Sed sicut mare ipm imitatur lunā ita mūdus sequit̄ fortunā. Vñ sicut crescit vel minuit̄ fortuna alicui⁹ ita multum vel parū eū appreciat mūdus. Vñ metrice dicit: Cū fueris felix multos numerabis amicos. Tēpa si fuerint nubila solus eris. ¶ Itē mūdus assimulat̄ deserto. ¶ ꝓmo q⁹ desertū est locus infructuosus: nō em̄ colit̄ nec serit̄: Sic mundus. i. mūdani hoies nō scindunt̄ aratro penitēte nec recipiūt semina doctrie ita vt eis applicet̄: nec semen diuine gratie: ⁊ ideo nec fructus operꝝ ꝓducūt meritoꝝ os eterne glorie. ℳiere. x vij. Erit q̄si miricē in deserto q̄. s. sunt infructuose. ¶ Secūdo q⁹ desertū est locus spinosus. i. spinis ⁊ veneribꝰ plenus. Et sic etiā in mundo abūdāt spine. i. sollicitudines tpaliuꝫ q̄ mentē ingetāt: vel spine. i. pūctiones tribulationū q̄ cor vel corpus cruciant: vel spine. i. inordinatiões petoꝝ q̄ sciaz pūgūt ⁊ lacerāt. Iuđ. viij. Cōterā carnes vestras cū spinis tribulisq⁹ deserti. ¶ Tertio q⁹ desertū ē locꝰ ꝑiculosus. Est em̄ venenosoꝝ aialiū domiciliū: feraꝝ latibulū et latronū habitaculū. Sic in deserto mūdi sunt aialia venenosa ꝑ luxuriā. ℳalach. j. Posui hereditatē eius in draconēs deserti. Itē sūt fere. i. feri ꝑ superbiā: Vñ superbo regi Nabuchodonosoꝛ dictū est: Eūciēt te ab hoib⁹ ⁊ cū bestijs feris q̄ erit habitatio tua. Itē sūt in deserto mundi latrones ꝑ auaritiā. Qui em̄ pauper vsuris ⁊ exactionib⁹ ⁊ aliis tributis spoliant mūdi latrones vocant̄. j. Coꝝ. xj. Periculis latronū. ¶ Quarto q⁹ desertū ē locus defectuosus q⁹ ē locus sitis ⁊ ariditatis. ſ. aqua carēs. ꝑs. In terra deserta in inia ⁊ in aquosa. Ira in hoib⁹ mūdanis ē ariditas ⁊ sitis inordinati appetitus ⁊ insatiabilis circa petā ⁊ tpalia ꝑs. Esurientes ⁊ sitientes aia eoꝝ in ipis deficit. Et ꝫ est q⁹ deficit eis aq̄. s. gr̄e q̄ hāc sitim inordinatam extinguit. Jo. iiij. Si quis biberit ex aqua quam ego dabo ei nō sitiet in eternum. Vbi ergo hec aqua deficit est sitis insatiabilis. ꝑs. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. ¶ Quinto q⁹ desertum est locꝰ estuosus. ſ. arboribus solis expositus. Habent enim mundani continuus ardoꝛem solis. ſ. inordinatum amoꝛem prosperitatis. Joel. j. Iguis comedit speciosa deserti. Et vocat igne ardētissimuz ardoꝛem solis qui est inordinatꝰ affectus cupiditatis. De quo in ꝑs. Per diez sol nō vret te neq; luna per noctē. ¶ Sexto quia desertum est locus meticulosus: quia est locꝰ horroꝛis ⁊ vaste solitudinis. Est em̄ mūdus illa solitudo deserti ō qua dr̄ Deu. viij. Ductoꝛ tuus fuit in solitudine magnr atq; terribili in qua erat serpens flatu adurēs ⁊ scoꝛpio ⁊ dipsas. Serpēs flatu adurens est ipe mundus qui flatu sue cupiditatis inficit. Scoꝛpio in facie blandiēs ⁊ retro pungens ē caro siue voluptas coꝛpis. Dipsas aūt latenter interficiens est diabolus: ⁊ hec timoꝛē debent incutere ⁊ horroꝛē. ¶ Septimo qa desertum est locus deuius. Locꝰ em̄ est desertum deuij ⁊ erroꝛis. Vnde ꝑs. Errauerūt in solitudine in inaquoso: viā ciuitatis ⁊ habitaculi nō inuenerūt. Sūt em̄ in deserto vie deuie fructib⁹ plene arenose ⁊

pidose puluerulēte fetulente ⁊ aliis incō modis onerose. Similiter in mundo sūt vie deuie tracūdo⁹ quia pcipue ira facit a ratione deuiare sed fructib⁹ ⁊ vep⁹ plene sunt vie pigro⁹: sm illud ꝓuer. xxiiij. Per agrū pigri hominis transiuit per vineā viri stulti ⁊ ecce totū repleuerant vrtice: operuerāt superficiē eius spine ⁊c. Ose. vij. Septā viā tuā spinis. Vie aūt arenose sunt vie auaro⁹ qui au⁹ ꝙrunt. Omne em̄ aur⁹ tanq̄ harena ē exigua vt dicit Sap. vij. Sed lapidose ⁊ scandalose sunt vie superbo⁹. Eccl. xxj. Via peccantiū coplantata lapidib⁹. Sed vie puluerulente sūt vie gulioso⁹ q nutriūt puluerez i. corpus in puluerem reuersu⁹. Eccl. xij. Reuertat puluis in terrā suā. Fetulente aūt sunt vie luxurioso⁹ q fetent p carnis corruptionē. Dis qppe caro corrupat vi am suā. Sen. vj. De cadauerib⁹ eo⁹ ascēdit fetor. Isa. xxxiij. Vie autē onerose et difficiles sūt vie inuido⁹ q ex multi torquent. Sap. v. Lassati sum⁹ in via iniqtatis ⁊ pditionis: ambulauim⁹ uias difficiles. Dis ergo peccato⁹ via ē sicut via deserti de qua dicit. ij. Reg. iiij. Abierūt per viam deserti tota nocte. ¶ Ite mūdus ē similis spelūce. Est em̄ spelūca fouea subterranea a speculando dicta. Habet enim ex parte lucis introitū latū: sed terminū habet acutū. vnde locus ē lucidus in ingressu obscurus i pgressu: sed arct⁹ ⁊ insipidus in egressu si tamē inuenias egressus vt dicit Bamasce. Sic hō mundū ingredies h⁹ introitū lucidū dū in vitā nascitur: q⁹ vita erat lux hominū: sed h⁹ pgressum obscu⁹: qr. s. in mūdo viuendo multis tenebris ignorātie ⁊ petō⁹ inuolui. Sed h⁹ egressum artū ⁊ insipidū duz morimur. Philomin⁹ tamē mūdus ē locus ad speculandū. Apls. j. Corinth. xiij. Videm⁹ nūc p speculū in enigmate.

Caplm iij.

Vtatur homo sex modis spualiter sm qō sex modis mutant res corpalit. Sex em̄ sunt sm plām species mutationis que competunt vite spuali. s. corruptio ⁊ generatio: augmentū: diminutio: alteratio ⁊ loci mutatio. Corruptio fit saluberr i homine penitēte per peccati destructionem. Rom. vj. Destruat corpus peccati vt vltra non seruiamus peccato. Sen. xxx v. Mūdamini ac mutate vestimēta vestra. Ipa em̄ peccati destructio ē mētis mūdatio. Generatio vero fit in penitēte p gratie renouationē qua. s. cōfertur homini nouū esse gratuitū. j. Petri. ij. Quasi modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite. Sed quia talis gratia pender ex deo gratiā infundente dicit in Ps. Mutabis eos ⁊ mutabunt. Augmētum fit in ꝓficiente p virtutū extensionē ꝓuer. iiij. Justo⁹ semita q̄si lux splendens ꝓcedit ⁊ crescit vsq; ad pfectū. dic. Et quia talis ꝓfectus est p gradus septē virtutū vel septē dono⁹ dicit Bas. iiij. Septē tpa mutabunt sup te. ¶ Diminutio fit i prudēte p hūilitatis reputatiōes: sm illud Apli. j. Corinth. xv. Ego sū minimus apostolo⁹ q nō sum dignus vocari apostolus. ¶ Alteratio vero debet fieri in ꝓfidente p mo⁹ mutationē. Mas precipue ad plationē assumptus mutare ⁊ corrigere debet mores inordinatos. sicut dictū fuit saul. j. Reg. x. Mutaberis in vir alte⁹. ¶ Loci mutatio fit in sapiēte p diuerso⁹ contēplationē. Est em̄ triplex motus localis: rectus: circularis ⁊ obliquus. Dunc em̄ triplicē motū beat⁹ Dionysius attribuit anime. iiij. ca. de diuis nominib⁹ sic. Nam quia motus circularis ē sm quē mouet aliquid vniformiter circa idē centrū: ideo operatio intelligibilis q̄ simpliciter habet vniformitatē dicitur esse circularis: ⁊ hoc ē qñ anima relictis exterioribus ad seipam regressa cessante discursu figit intuitū suū in contēplationē vni⁹ simplicis vitatis: ⁊ tandem pretermissis omnibus in sola dei contemplatione pfistit. Talis em̄ anime mot⁹ dicitur vniformis q⁹ remouet triplici difformitate. ¶ Primo a difformitate rerū exterio⁹ p hoc q⁹ illis relictis anima redit ad seipam. Et iste erat mot⁹ siue circu

lus sanctorum aialium Eze.j. Aialia inquit ibant ad exteriora considerandu. ⁊ reuertebant ad interiora cõtemplanda. ¶Scõo a ỹformitate discursuũ interio .s. ex hoc q̃ relicto discursu rõnis figit in tuitũ suum in contẽplatione vnius simplicis veritatis. Vnde hec est ỹformitas de qua dominus dixit zMarthe Lu. xi. Porro vnum est necessarium. ¶Tertio remouetur difformitas ite lectus cũ pretermissis omnibus in sola dei cõtemplatione persistit. Et hanc vniformitatez appetebat Philippus dicens Joannis. xiij. Domine ostende nobis patrez ⁊ sufficit nobis. zMotui autem recto assignat beatus Dion. illaz operationem intelligibilem qua proceditur de vno i aliud. sicut quando anima procedit ab exteriorib⁹ sensibilibus ad intelligibilem cognitionem. zMotui autez obliquo qui compositus ẽ ex recto ⁊ circulari assimilatur illa operatio intellect⁹ que habet aliquid vniformitatis simul cum processu ad diuersa. put sez anima illuminatiõibus diuinis rõcinando vtitur.

¶Caplm. liij.

Negotia secularia assimilãtur receptaculis aquarũ ⁊ hiatibus ingẽtib⁹ q̃ sũt in corpore terre i qb⁹: vt dicit Theofrast⁹ ⁊ Seneca refert generãtur animalia informia ⁊ tardi motus ⁊ ceca vt plurimum sicut sũt talpe. pisces etiam pinguissimi. vt dicit generãtur i illis fluminibus de quibus q̃dam comederunt ⁊ mortui sunt. Sic qui negocijs secularibus implicantur efficiuntur aniales per concupiscentiam Jude. ij. Hi sunt qui se gregant semetipsos animales spũm nõ habentes. Item informes per maliciam contra quos dicit apostolus. Roma. xij. Nolite conformari huic seculo sed reformammini. Tardi motus per negligentiam. Prouer. vigesimo. Dicit piger leo est in via. Item ceci p ignorãtiam zMat hei quintodecimo. Sinite illos ceci sũt. Item comedentes de talibus eos imitãdo vel eis se conformando spiritualiter moriunt ⁊ propterea dicitur secũdo ad Thimoteum. ij. q̃ nemo militãs deo implicat se negocijs secularib⁹ vt ei placeat cui se probauit. vbi ostẽdit apostolus q̃ negotia secularia tria malaficiũt homini. ¶Primũ est q̃ impediunt dei militiã Unde dicit. Nemo militãs deo. ⁊ figuratum est in Dauid. j. Reg. ⁊ vij. qui indut⁹ armis Saulis nõ poterat ire ad pugnã contra philisteũ quousq̃ exuit illa. Saulis. n. arma sũt secli negocia. qb⁹ miles dei ne pugnare valeat ptra diabolu. vti talia arma impediunt nõ defendunt qz arma militie nostre non carnalia sed spũalia sunt vt dicit Hieron. in epla ad paulinum. Secundum malum qz implicant humanam vitam. Unde subdit implicat se negotijs secularibus: Negocia enim seculi hominem implicant ⁊ inuoluunt ⁊ inuoluendo detinent vt non possit abeis cum vult exire. Faciliter enim tales in mundo superantur. ij. Pet. ij. Vis rursus implicati superant Item negotia secularia implicant ⁊ inuoluunt hoiez ita vt faciant eũ in multa peccata cadere. Et pp hoc dr Eccli. xxxiij. Qui iplicatus ẽ abundabit malitia. ¶Tertium malũ est qz ipediunt diuinã gram per quã homo deo ẽ acceptus. ⁊ ideo subdit vt ei placeat cui se probauit. quasi dicat si se implicaret non ei placeret. Et ratio est qz subtrahunt hominem a spũalibus. Hebreo. x. Si subtraxerit se non placebit aie mee.

¶Capitulum. liiij.

Bedire superioris mãdato ⁊ consentire prudẽtioris cõsilio dz hõ celeriter. s. propzio sensui credere vel pprium appetitũ implere tardius cum opz. Cuius exemplũ apparet in motib⁹ planetaz. q motu suprioris orbis. s. firmamẽti qui est ab oriẽte in occidentẽ mouẽtur velocius. s. in vna die. Mã raptu firmamẽti singulis diebus ab ortu ad occasuz rapiunt. motu aũt suo q̃ mouent cõuerso ab occidente in orientẽ tardiori tẽ

pore perficiunt cursus suus. Nam ſm cō putationē astrologorum vnusquisq; tā to mouetur tardius quāto magis distās est a centro. vnde ſm eos motui lune de putatur tempus vnius mensis soli mercurio. z veneri deputatur tēpus vnī⁹ anni. marti āt dantur duo anni. ioui. xij. saturno. xxx. Stellis āt fixis. xxx. vi. milia annorū. Et sic p3 q planeta seu stella quanto altior tāto i suo motu tardior. q; quāto aliquis é maior vel sapientior tanto debet eē i sensu suo humilior. z in facto suo maturior. z psultior. Non enim tarde fit qō bene fit. sicut Octauianus imperator legit dixisse scz sub alijs verbis satis iquit cito fit quicquid bene fit. Prouer. xix. qui festinus est pedib⁹ offendit.

¶ Capitulum. lv.

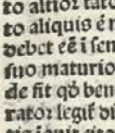

Rdo fratrū predicatorū similis ē mōti libani. vñ in honorē patroni eī⁹. s. beati Dominici legit. euā gelīū Mathei. v. vbi dr Non pōt ciuitas abscondi supra montē posita. Mas ciuitas istius montē protegens z decorans est ipse. ergo ordo eius ꝑgrue monti libani assimilat. ¶ Primo propter culmen eminentie. Est enim libanus mons fenicis altissimus q omnes montes illi⁹ regionis excedit. Et sic ordo fratrū predicatorū omnes alios videt excedere quodammodo ordines ex ipsa sua origine z nomine ex eo q maxime assimilatur religiōi xpi z apostolor. ipse enim xp̄us apostolos suos priuilegiter elegit z religionē eor instituit ad officium predicandi. vñ ait Jo. xv. Ego elegi vos vt eatis z fructum afferatis. scz animarum. zc. Nulla aūt ē hodie alia religio que a suo principio fuit instituta ad hoc officium nisi ordo fratrū predicatorum. Vnde fundatori ipsius ordinis scilz beato dominico dictum est per visionez ab apostolis Petro z Paulo q̄nq; vn⁹ sibi baculum z alter librum obtulit. vade z predica quoniam a deo ad hoc ministerium es electus. quod z ipsum nomē declarat q; ordo predicatorū vocatur. Et ideo merito de hoc mōte. i. ordine itelligi potest illud Isaie. ij. Erit mōs domus domini in vertice montium. zc. ¶ Secūdo ꝓpter libamen obediētie vel reuerētie. Dicitur enim libanus a thure qō ibi nascit ex eo q̄ th⁹ deo libat z cultui eī⁹ offertur. Similiter in ordine fratrū predicatorum precipue reperit libamē obedientie. p quā seipsos deo offerunt i odorem fuauitatis. eo modo q̄ dicebat apostolus. ij. Thi. iij. Ego enim iā delibo z Cañ. iiij. Vadam ad montem myrrhe z ad collem thuris. ¶ Tertio ꝓpter cādorem continentie. Mam libanus candid⁹ interpretatur q; perpetuis niuib⁹ decoratur. Nic candor est i ordine predicatorum propē obseruantiam perpetue castitatis que est vt quidā candor carnī. Dicre. xvij. Nunqd ō petra agri deficiat nix libani: quasi dicat non deficiet. ꝑs. Mine de albabunē in selmō mons dei mons pinguis. ¶ Quarto ꝓpter emanatiōez sapientie. Est enim libanus mons aque indeficientis. vnde ibi erant putei viuētiū aquarum que impetu fluebant de libano. vt dicitur Cañ. iiij. Item est libanus fons z origo fluuiorum. ex cui⁹ radice oriuntur duo fontes scilz Jor z Dan. qui simul iuncti Jordanis nomen efficiūt vt Hieronym. dicit. Ita in ordine predicatorum est putens aque viuētis z indeficientis i. profunditas sapientie salutaris. Vñ emanant flumina doctrine spiritualī. sed duo eius precipui fōtes fuerūt duo eī⁹ eximij doctores. scz frater Albert⁹ z frater Thomas qui simul iūcti non solū tē pore sed etiam oponionū cōcordia mirabilem fluuium sapientie profuderunt religiōi israelitarū. i. ecclesie fidelū. q̄ue in eorum libris qui sūt quasi innumerabiles euidentius claret. Plures etiam alij putei viuentis aque. i. doctores profūdissimi pleni aquis salutaris scientie in hoc ordine fuerūt z sunt. i quibus aqua sapientie huī⁹ ordinis ideficiēs perseuerat. Josue. iij. Steterunt aque i loco vno z adinstar mōtis. zc. ¶ Quito propter suauitatez redolentez. Est enim mons liba-

ans mons redolentie ⁊ aromaticitat: ꝓpter quod dicitur Ecclesiastici trigesimo nono. Quasi libanus odorem suauitatis habete ⁊c. Ibi enim sunt arbores thurifere ⁊ herbe odorifere plurime creseũt ibi Et ita etiã simili modo in ordine predicatorum sunt arbores thurifere .i. plurimi fratres magne deuotiõis ⁊ multe oratiõnis. Nam thura siue incẽsa signant orationes sanctorum. vt habetur Apoca. viij Ité sũt ibi herbe odorifere .i. ꝯplurimi fratres magne opinõis odorem bone fame vndiq; diffũdẽtes Eccli. xxiiij. Quasi libanus nõ incisus odor meus. vnde inter montes aromaticos israel inter religiões sanctoꝝ seu ordines odorem iste beati Dominici precipuum locum tenet. Et de his aromaticis montibus dicit Cañ. viij. Fuge dilecte mi assimilare capree hinuloq; ceruorum super montes aromatum. ¶ Sexto ꝓpter fertilitatez gratie Nam ꝓpter roris abundantiam ⁊ pluuiarum frequentiã herbis abundant ꝑcipius. pascuis vberrimis ⁊ fructib⁹ optimis. Sic in ordine predicatoꝝ abundat ros diuine gratie pluuia spũalis doctrie Et ideo sũt ibi herbe virtutũ pascua scripturarum. ⁊ optimi fructus animarum. Osee. xiiij. Erumpet radix eius vt libani ibunt rami eius. ⁊ erit quasi oliua gloria eius. ⁊ odor eius vt libani. Cõuertentes sedẽtes in vmbra eius viuẽt triticũ. ⁊ germinabũt quasi vinea memoriale ei⁹ quasi vinum libani. Vnde iste inter montes fructiferos siue herbiferos .i. ordines saluti feros de qbus dicitur in. ps. Qui producit in mõtibus fenũ ⁊ herbam ⁊c. pinguissimus ⁊ fertilissimus existit: ⁊ ideo ẽ mons eius pinguis vt supra allegatus ẽ. ¶ Septimo ꝓpter quietem confidentie Nam ẽ mons confidentie ⁊ securitatis qꝫ qui ibi deueniunt a venenosis oĩbus tuti sunt que aromaticitate sua fugere cogũtur. Ita in hoc venerabili ordine confidenter requiescãt ecclesia tuta. s. ab omnibus venenosis .i. vniuersis hereticis qꝫ ꝑcipue iste ordo fugauit sua sapientia et virtute. vnde iste ẽ mons firmissimus ⁊ securꝰ de quo dicitur Exo. xv. Introduces eos ⁊ plantabis in monte hereditatꝫ tue firmissimo habitaculo tuo qõ operatus es domine. ¶ Octauo ꝓpter pulchritudinẽ ⁊ amenitatem apparentie. s. propter virentiam arborum. Et sic ordo predicatorum etiam in apparentia exteriorꝭ habitus pulchritudinem ⁊ decentiã habet. ⁊ hec repsentat pulchritudinẽ spiritualem que debet cẽ in eis qui tales habitum portant scz ⁊ albedo mundicie et nigredo penitentie Isa. xxv. Gloria libani data ẽ ei decor carmeli ⁊c. Isa. lij. Quã pulchri sunt montes ⁊c. ¶ Nono ꝓpter medicamen prudẽtie. Sunt enim in hoc monte species ⁊ herbe aromatice contra diuersa genera morborum. Cañ. iiij. Nardus ⁊ crocus ⁊ fistula ⁊ cinamomum cuꝫ vniuersis lignis libani. Sic in ordine predicatorum sunt prudentissimi cõfessores ⁊ cõsiliatores scientes contra omnes animarum morbos debita consilia ⁊ remedia adhibere. ꝓpter quod de isto monte dicitur Genesis. ij. In monte te saluum fac ne ⁊ tu simul pereas.

¶ Capitulum. lvj.

Assio xpi assimilat mõti moriã. ¶ Primo rõne immolatõnis. Mã hic fuit ille mons in q̃ Abraam Isaac filiũ suum suparas posuit ad immoladũ. Et sic xps in passiõe fuit positus in ara crucis vt i molaref ꝓ nobis. Vnde dr Genesis duo decimo. Cuꝫ colligasset Isaac filiuum suum posuit eum in altari super struem liguorum extenditq; manuꝫ ⁊ arripuit gladium vt immolaret filium suum. Si qui dẽ Isaac xpm dei prefiguravit qui fuit pro nobis ligatus a patre etiã pro nobis passiõi expositus in altari .i. in alto acre super lignum crucis affixus ⁊ vehemẽtissimi doloris ⁊ passionis gladio confossus ⁊ pro nostris peccatis deo patri immolatus. Et totum hoc fuit in mõte predicto idest i altitudine divine dispoſi

tionis p̄cordinatus. Gen. xxij. Tolle filium tuū vnigenitū quē diligis atq; in holocaustū offer cū super vnū mōtium: quē monstrauero tibi. ¶ Scdo rōne mortis. Mā fuit ille mons in q̄ Jacob dormiuit & scalam porrectā vsq; ad celū conspexit. Gen. xxviij. Dormitio āt Jacob in monte fuit mors xpi in cruce. & q̄ vidit scalaz ad celū oñdit q̄ per humilitatē mortis i cruce meruit gloriā ascensionis in celum ſm illud Luce vltimo. Mōne oportuit pati xpm. ¶ Jtē per hoc idē ostēdit q̄ p passionē crucis aperta est ianua regni celestis. ¶ Tertio ratione redemptionis. Mam hic est mons gratie quem mouente angelo duz populus cederetur Dauid ab ozā iebuseo iusto p̄cio emit. vbi altare instituit: & hostias imolauit. sicq; placato deo populi plaga cessauit. i. Paralipomenon. xxi. In quo p̄figurata est et humāi generis iusto p̄cio sāguinis xpi redēptio. & ipsa xpi immolatio & dei placatio siue recōciliatio & electorum liberatio. ¶ Quarto ratione orationis. Mā ibi Salomon domum orationis. i. templuz edificauit. iij. Regū. vi. Jta edificauit xps multiplicium orationum genera in passione vel cruce: siue p̄ calicis translatione. Luce. xxij. siue p̄ inimicorum compunctione Luce. xxiij. siue p̄ spūs sui susceptionem eodē. Et oībus exanditus est p̄ sua reuerētia vt dicit Apostol⁹ Hebreo. v. Jtem passionis xpi frequens meditatio eleuat aiam a terrenis. Maz testa ouis plena ruze bene clausa in caloze forti posita: iuxta hastam ascendit a terra per hastam. Oui testa est mens deuota que roze plena est quando est ad lachrymas p̄ cōpunctionem parata. sed tūc est bene clausa quando stat sub humilitatis custodia. Tunc autem iuxta hastā ponitur qñ iuxta crucem locatur. & si sit in forti caloze. i. feruēti passionis xpi meditatōne vel feruenti christi amoze. scilicet vt bene contempletur & sentiat q̄ vehementem & ineffabilem amoꝛem in cruce nobis christ⁹ ostendit. tunc mirabiliter eleuabitur & rapietur a terrenis. Unde xps dixit Joānis duodecimo. Ego si exaltatus fuero a terra omnia trahaz ad me ipm. Mam si calor solis attrahit vapoꝛē multo fortius amoꝛ & virtus christi attrahit mentem.

¶ Capitulum. lvij.

Atienter sustinere grauia & nō perturbari ex eis docz nos terra. que ꝓpz Jsidoꝛ vocatur soluz q̄ ē elementū solidum cuiuslibet ponderosi corpis sustinēs tota molem: pp quod quelibet grauia sursuz mota quousq; stabilem tāgant terrā manent penitus ingesta. & continuāt motū suum q̄ inceperunt mouere: sed getantur cū peruenerint ad eā. Similiter fortis & patiens solidus ꝓpz animum ad quelibet onerosa & grauia equanimiter tolerāda. nec generat grauis res aliqua perturbationem vel inquietudinem in eo qui etiam inter inquietudines solus quietus manet & firmus. Sed istam soliditatem & firmitatem charitas operatur in anima quia charitas patiēs est & omnia suffert vt dicit ꝑime Corin. xiij. Nec vera sufferētia est que sine charitate est: q̄ vera patientia est que ipsum amat quem portat. Mam tolerare & odisse non est virtus māsuetudinis sed velamen furoꝛis sicut Grego. dicit. Sed notādum est q̄ terra licet sit summe stabilis quo ad situz est tamen summe passibilis per effectum. Et similiter homo patiens licet de ꝓpꝛia non irritetur iniuria nec tribulatione turbetur tamen aliene miserie valde & ex coꝛde compatitur. Unde Apostolus qui de sua infirmitate cōmotus non fuit aiebat. ij. Corin. xi. Quis infirmatur & ego non infirmoꝛ &c.

¶ Capitulum. lviij.

Eccatum assimilatur igni triplici ratōne. ¶ Primo ratione ardoꝛis. est enim aliquis ignis qui maxime excedit in ardoꝛe scilicet fernalis. aliqs excedit in feroꝛe. s. sulphu-

ris.aligs vo in terrore vt ignis fulguris.
¶Primus ignis infernalis est ignis luxurie Ezech.octauo.Ab aspectu lumborum eius deorsum ignis.A lumbis enim deorsum sunt instrumēta luxurie. hic autem ignis est denigratiuus.Vnde infernales nigri pinguntur propter obscuritatem culpe ⁊ pene. Ignis autem luxurie ō nigrat per sumuz ifamie Joel tertio.Dabo prodigia in terra deorsum sanguinē ignem ⁊ vaporem fumi .Terra deorsum est caro de terra sumpta.que est pars hominis infima.ex cuius videlz luxurie plurimum sequitur sanguis.i.sanguinī effusio ⁊ ignis .i.concupiscentie inflāmatio ⁊ etiam vapor fumi.i.fame denigratio.Itē iste est ignis consūptiu⁹. Job.xxxj. Ignis est vsqz ad consūptionez deuorans.Deuorat enim luxuria vsqz ad cōsūptionez anime per gratie expulsionez: vsqz ad cō sumptionez vite per humoris resolutionem.⁊ vsqz ad consumptionē tēporal substātie p diuitiaz effusionē. Luce.xv. Dissipauit substatiā suā viuēdo luxurioſe. Item iste ignis est detētiuus non.n.ex igne iferni pōt aliquis erui nisi diuio miraculo.sicut erutus ꝺ⁹ Lazar⁹ resuscitatus a xpo.Vnde dicit q⁹ postea nūq⁹ risit ex horrore illaz penaz iferni quez cōceperat.Sic etiaz ex igne luxurie nō potest aliquis liberari nisi diuio miraculo ⁊ gratie ipsius suffragio Sapiēn.viij. Nō possum eē continēs nisi deus det.Vnde necessaria est sanctorū oratio ad talē gratiam impetrandam. Numeri.xi..Orauit Moyse ⁊ absorptus est ignis .Item iste ignis luxurie est fomentoruz susceptiu⁹ Siquidem hunc ignem luxurie nutriūt ⁊ fouent iuuenuz lasciuie Psalmista.Juuentus eorum comedit ignis scilicet luxurie.Item diuinarum copie Psalmista.Exarserunt sicut ignis in spinis.Spine enim dicunt diuitie propter pūctionem solicitudinum que multum tū luxurie prebent oportunitatem Itez deliciarum affluentie. Job.xxix.Terra de q̄ oriebatur panis sez deliciaruz i loco suo igne subuersa est. Item ornamentorum pompe que homines alliciunt ⁊ apetitū accendunt Jsaie.xi Gloria eius succensa dabit ignem ⁊ vermes.ignem idest ardorem concupiscētie.⁊ vermes idest corruptionez luxurie.vel vermes idest remorsus conscientie. ¶Secund⁹ ignis scilicz igens sulphure⁹ est ignis auaritie.qui vt delicz est insaciabilis. Prouer.xxx. Ignis nunq⁹ dicit sufficit. Eccl. v. Auaritia non implebitur pecunia. Item ē extinguibilis. Jsa.lxvi. Ignis eorum non extinguetur.⁊ ppterea assimilat igni sulphureo. Dicitur enī q⁹ quedaz caverne sūt i monte ethne que semper ardēt ⁊ h⁹ pē abundātiam sulphuris. cuius ꝓprietatem tenet auaritia.q̄ semper ardet.ps Pluit sup peccatores laqueos ignis sulphur ⁊c. Et dicit laqueos ignis q: p auaritiaz multi illaqueātur a diabolo.j.Thimo.vi.Qui volunt diuites fieri incidūt intentationē ⁊ i laqueuz diaboli. Itē iste ignis semper est augmentabilis q: crescēte pecunia crescit etiam amor nūmi. Sic etiam augmentatis lignis crescit ignis.
¶Tertius ignis sez fulguris est superbie Ezech.i.De igne fulgur egredies. hic est ignis descēdens siue ruens per defectionem. Nam licet supbus primo ascendat per elcuationez tamen postea ruit p defectionez Job primo. Ignis cecidit de celo.hic ignis de celo cadens fuit superbia angelorum qui de celo ceciderunt per superbiaz. Sicut enim vapor fulguris primo ascendit nube inclusus.sed postea cū impetu descēdit a suo cōtrario expulsus Jta accidit ꝑmo angelo superbiēti.Vnde dominus dixit.Videbaz sathanam sicut fulgur cadentez ⁊c. Item hic ignis est ardens p ambitionem.ps. Exarsit ignis in synagoga eorum. Itez hic ignis est fumescens per ostētationem. Exo.xix. Mons synai fumigabat. Mōs synai altitudo superbie. Item est nocens oculis per offuscationem Apo.ix.Dicitur q⁹ de fumo egrediente de puteo obscuratus est aer ⁊ sol.
¶Item peccatum assimilatur nubi propter sex. ¶Primo nubes ad modū spōgie tota est cauernosa vana ⁊ vacua nul-

la stabilitate suffulta sed a vētis hincide deducta. Quia homo qui in peccato exi stit omni bono est vacuus tot⁹ in operi bus est inanꝫ i nullo bono proprio situ firmus sed magis a vento idest a tētatio ne diaboli vel vanitate mundi ad ōnia mala deductus Unde in epistola Judei. hi sunt nubes sine aqua que a ventis cir cūferuntur. ¶ Secundo qr nubes ē ex grossis ⁊ terrestribus vaporibus genera ta. quod competit specialiter auaritie q̄ est ex terrenis ⁊ metallicis desideriis cau sata Hieremie qnquagesimo primo. Qui leuat nubes ab extrēo tere. ¶ Tertio qr nubes aliquando est obscura ⁊ ideo sola rium radiorum occultatiua. qr peccatus dum animam obtenebrat ⁊ obscurat vi dere non finit irradiatōes diuinas. Exo. xiiij. Erat nubes tēebrosa. ¶ Quarto qr nubes sicut resoluta i pluuiam est valde proficua sic resoluta i ventum est valde nociua. Quia tempestatis est i mari ⁊ in terra generatiua. ⁊ ex collisione sua aerꝫ inflammatiua. ⁊ corruptionis ⁊ tonitrui causatiua. ⁊ maxime illa que ex vaporib⁹ f ctidis ⁊ putridis generata valde est ifectiua ⁊ corruptiua. Hec autē precipue cō petunt vicio superbie que omnia pertur bat rixas generāt. corda ad mala inflam mat ⁊ perturbat ⁊ tōitrua timoris ⁊ mo rum corruption em causat. ij Reg. xviij. Celi obtenebrati sunt ⁊ nubes ⁊ vētus ⁊ Eze. xxx viij. A scendens quasi tempestas venies ⁊ quasi nubes ⁊ operies terra. ⁊ in ps. Nubes transierunt grando ⁊ car bones ignis. Et iterum in ps. Vocem de derūt nubes sc̄z tonitrui sm illud. Vox tōitrui tui in rota Exod. xix. Ceperūt an diri tonitrua ⁊ micare fulgura ⁊ nubes densissima operuit mōtes. ¶ Quito quia nubes est hominū deceptiua qr cū fuerit nubes ex siccis vaporibus generata p tendit aquam esse futuram. sed i fine cau satiua vēti ⁊ turbinis ē persolutiua. Ita peccatum mortale omnes homines decī pit. qr dū suauia ⁊ saporosa promittit in fine nihil aliud ꝙ penam inferni persol uit Prouer. xxv. Nubes ⁊ ventus ⁊ plu uia non sequēs vir gloriosus ⁊ promissa non complēs. ¶ Sexto qr si nubes vna fit alteri contraria tempestatis ē causati ua. qr homis ad hominē discordia ē om nium malorum inductiua Ezech. xxx. Di es nubis tempus gentium erit ⁊ veniet gladius in egyptum. ¶ Item peccatus as similatur tōitruo ꝓpter quatuor. ¶ Pri mo quia tonitruum omnia conquassat. Eccl. xl. Substantie iniustorum sicut flu uius siccabuntur ⁊ sicut toritruum ma gnum in pluuia personabūt. ¶ Secūdo quia tonitruum cerebrū perturbat. quia sc̄z peccatum rationem offuscat. ps Ful gura multiplicauit ⁊ cōturbauit eos. ful gura cum tonitruis ꝓdeunt Apoca. iiij. Procedebāt fulgura ⁊ voces ⁊ tonitrua ¶ Tertio quia tonitruum timorē gene rat. ps. A voce tonitrui tui formidabūt. Et similiter peccatum pauorem causat. Prouer. x. Pauor his qui operātur ma lum. ¶ Quarto quia tonitrū vinum in dolium mutat. Ita peccatum mutat vinum charitatis in vinum corruptū iniquitat. Unde fit per peccatum pessima mutatio anime de statu gratie ad statum culpe ⁊ a spe glorie ad reatum gehēne Isaie. xxix. Visitabūtur in tonitruo ⁊ cōmotiōe ter re. ¶ Item peccatum assimilatur mari. ¶ Primo qr est timoris incussiuum. ⁊ h pertinet ad peccatus auaritie. quia auar⁹ si non habet semper est in solicitudine lu crandi. sed si habet sēper est in timore p dendi. Osee undecimo. Formidabūt fi lij maris. ¶ Secundo quia mare est ama ritudine sua dulcedinem fluminū ⁊ fon tium absorbiū. Ita luxuria amaritudi ne sua absorbet dulcedinem precedētius delectationem. Prouer. v. Mouissima il lius amara quasi absinthium Apoc. viij Multi homines mortui sūt de ags qr amare facte sunt Boetius. Voluptates tristes habere exit⁹ qsquis libidinus su arus recordari volet intelliget. ¶ Tertio quia mare ē appetitus cibi ⁊ potus abla tiuum. Hoc facit facietas ⁊ dilitiositas gule. quia viuentes indelicijs perdūt ap petitum corporalem ⁊ spūalem. Unde et

ſapientia que a ſapore dicitur quia ſaĕ ſu
perna ſapere. ſm illud apoſtoli. Col. iij.
Que ſurſum ſunt ſapite. dicitur non eſſe
cum mari neq; inter delicioſos reperiri.
Job. xx viij. Sapientia vbi inuenit et qs
eſt locus intelligentie: Neſcit homo pre
cium eius nec inuenitur in terra ſuauiter
viuentiuꝫ. Abyſſus dicit. Non eſt in me
⁊ mare loquitur nõ eſt mecum. ¶ Quar
to quia mare cuꝫ nebulas ⁊ nubes gene
rat eſt caliginis ⁊ obſcuritatis in aere in
ductiuum. Hoc competit ſuperbie q; p
pter ambitiones honorum ⁊ dignitatuꝫ
offuſcat intellectum ⁊ rationem. vt ſcz p
priam menſuram homo non videat nec
attendat. Et ideo ſuperbus aſſimilat dor
mienti qui habet ſenſus vapore ſomni li
gatos ⁊ offuſcatos. Prouer. xxiij. Eris ſi
cut dormiens in medio mari ¶ Quinto
quia mare eſt radiorum ſolis interempti
uum. Et hoc cõpetit inuidie que radios
ſolis idest gratias' datas a deo impedire
⁊ intercipere conatur. Et ideo inuidi qui
aliorum gratiam offuſcare conantur ⁊ ali
quando hic confunduntur ⁊ tandem ad
eternas tenebras perducuntur. Vnde di
citur in epiſto. Jude. Vi ſunt fluctus feri
maris diſpumantes ſuas confuſiones ſi
dera errantia quibus procella tenebrarũ
cõſeruata eſt in eternum. ¶ Sexto quia
mare eſt ſui coloris immutatiuũ. Et hoc
competit ire. q; dum hõ irascitur mutat
faciem ⁊ colorem Ezech. i. Apparuit rota
vna iuxta animalia habẽs quatuor facies
⁊ aſpectus rotarum ⁊ opus earũ qua
ſi viſio maris. Talis rota eſt homo irat⁹
qui ſtridẽdo ⁊ clamando vadit ⁊ mouet
⁊ per impetuꝫ ire ſequitur animalia bru
ta q; efficitur ſimilis feris crudelib⁹ ⁊ im
petuoſis. Et habet quatuor facies ⁊ gra
dus: vnaꝫ p̃out ira eſt in corde. aliam p
ut effunditur ore. ſcz i verbis clamoroſis
⁊ cõtumelioſis. tertiam p̃out p̃oditur p
aliquod aliud ſignum ſiue oris ſiue digi
torum ſicut Italici intercludunt pollicẽ
inter duos digitos collaterales qõ vo
cant facere ficum ſiue filbertum vt gram
matici dicunt vel alio ſigno ꝓſimili. quar
ta cũ opera perficitur percutiẽdo vel oc
cidendo. ⁊ aſpectus vultus variat ⁊ mu
tatur ſicut mare. ij. Machab. iij. Facies et
color immutatus declarabat internum
animi dolorem. ¶ Septimo quia mare
eſt caloris ſolaris repreſſiuum. Et hoc
competit accidie que ſua frigiditate re
primit calorem ſolarem. idest amoris ſpi
ritualis feruorem ⁊ aliquando accidia ip
ſum ſpiritualem ⁊ vitalem claorem idest
amorem totaliter in anima extinguit et
mortem ſpiritualem inducit Apoca. xvi
Omnis anima viuens mortua eſt in ma
ri. ¶ Item peccatum aſſimilatur lacui.
¶ Primo ratione retentionis quia ſm
Iſidorum Lacus dicitur quaſi locus a
que. quia ſtat et non fluit: Mam aquas
recipit alijs non effundit. Et ideo ꝓpter
quietem eſt aquis ceteris groſſior et ad
potandum peior. Et hoc competit pec
cato auaritie. quia auarus bona que reci
pit ⁊ congregat ſibi ſoli retinere conatur
⁊ alijs non infundit vel communicat lar
giendo. vnde vult ſemper recipe ⁊ nunq̃
tribuere. Hec ſcilicet auaritia vel cupidi
tas eſt quodammodo ceteris aquis dete
rior q; ſicut Apoc. dicit. Radix omnium
malorum eſt cupiditas Auari ergo ⁊ cu
pidi q; intendunt ſolum ad cõgregandũ
⁊ cumulandum diuitias mundi congre
gabuntur ipſi ⁊ colligabũtur ſimul in la
cu. idest penis inferni. vt ſicut profunda
ti ſunt i lacum auaritie ita profundenť
in lacum miſerie Iſaie. xxiij. Congrega
buntur congregatione vnius faſcis in la
cum ⁊ claudentur ibi in carcere. et tangit
duplices penam que reſpondebit duplici
culpe. Mam q; fuerunt auidi ad congre
gandum. ideo cõgregabuntur congrega
tione vnius faſcis in lacum. q; vero ma
num habuerunt ad largiendum clauſam
ideo claudentur ibi in carcere. ¶ Secun
do ratione indurationis. Mam in reati
nis paludibus ⁊ lacu dicũtur tumentes
vngule indurari. Quaſi autem vngule tu
mentes ſunt mentes peccatorum que
maxime per ſuperbiam indurantur Da
niel. vi. Miſerunt eum in lacum leonuꝫ

Quasi enim lacus leonum est malicia et crudelitas superborum. ⁊ talis crudelitas ⁊ feritas idurat cor superbi Job. xl. Cor eius idurabitur quasi lapis. ¶ Tertio ratione summersionis. Mas in fide est lacus in quo nihil natat sed omnia sumergũtur. ⁊ hoc pertinet ad vicium gule. qđ primo parentes nostros cuz tota posteritate summersit. Et multi sũmergũtur hodie in aquis deliciarũ. Vnde gulosus similis est Dauid qui desiderauit aquam de lacu idest sũptuositatem ⁊ deliciositatem gule. ij. Reg. xxiij. Desiderauit Dauid aq̃ de lacu ⁊c. ¶ Quarto ratione ebrietatis. Mam in italia dicitur esse lacus qui bibentibus tedium facit. Hoc pertin et ad iram que quando excrescit nimis q̃si vinuz inebriat ⁊ rationem absorbet. ⁊ ideo hõ tracundus est etiam socijs ⁊ amicis in tedium ⁊ grauamen. Quia enim homo iratus quasi cecus in homines impingit ex eo q̃ rationis ⁊ veritatis consiliũ seu iudiciũ non expectat Psal. Nõ expectabunt qui descendunt in lacum veritatez tuã. ¶ Quinto ratione profundationis. Mam in quodam lacu iudee seu palestine nihil viuum vel habens animaz põt mergi vel ꝓfundari. Et hoc ptinet ad viciũ accidie quo nõ absorbetur vl' mergit qui hz aiaz viuentẽ p charitatez qz charitas qua aia sp̃ualiter viuificatur nunq̃ ẽ ociosa seu accidiosa. Vnde quando preeminet in anima nõ finit animam cadere in lacum accidie. Et si aliquis labit in vitium accidie sicut crescit accidia ita labit ⁊ perditur ipa sp̃ualis vita Treñ. iij. Lapsa est in lacum vita mea. ¶ Sexto ratiõe variationis. qz in traconitide ẽ lacus ter in die dulcis ⁊ totiẽs amarus vt dicit Isidorus. Hoc aũt cõpetit inuidie. q̃ quotiens ex vna pte dulcorat ⁊ delectat toties ex altera ꝑria amaricat ⁊ contristat. Letatur. n. inuidus ⁊ exultat de dãno p̃rimi tripliciter. s. de dãno psone. de dãno substantie. ⁊ de dãno fame siue honoris ⁊ glorie. Sed ecõtrario tripliciter amaricatur. s. de prosperitate psone. de augmẽtatione substantie. ⁊ de exaltatione fame ⁊ glorie. Et ex tali varietate ⁊ tristicia inuidia est quedam miseria. vere. n. miser ẽ qui de aliqua miseria letus est. Sz adhuc miserabilior censet qui de alterius felicitate torquet. Vnde de lacu huius miserie se eductũ a deo letabatur prophꝫ dicẽs. Exauduit preces meas ⁊ eduxit me de lacu miserie. ¶ Septimo rõne generationis qz lacus sodomorũ dr̃ mare mortuũ. ☞ Mare pp suam magnitudinez. mortuũ qz nihil generat viuuz. Vñ nec pisces hz nec volucres ⁊ ideo illud refertur ad vicium luxurie. peipue sodomiticũ cuꝰ actus non ordinatur ad generationem sed solum ad delectacionem. Et iõ vocatur vicium cõtra naturã. ex eo q̃ natura actũ carnis ordinauit ad generationem prolis. Et iõ est viciũ magnũ prouocans irã dei Apoc. xiij. ☞ Misit in lacuz ire dei magnũ ⁊ calcatus ẽ lacus. ¶ Irẽ peccatũ assimilat fonti pp tria. ¶ Primo pp occupationẽ auaritie. q̃ circa terrena intẽdit Ecñ. ij. Fons ascẽdebat de terra irrigans ⁊c. ¶ Scõo pp ardorẽ luxurie Eccl. xxvi Sicut viator sitiẽs ad fontem os aperit ⁊ loqtur de muliere luxuriosa. ¶ Tertio pp corruptionẽ societatis pure q̃ rũpit p malũ exẽplũ Prouer. xxv. Fons turbatus ⁊ vena corrupta. Irẽ peccatũ i ꝓscia clausuz ẽ cã timoris ⁊ periculi sicut vapor siccus siue vẽtus inclusus in visceribus terre ⁊ coartatus aliquo ꝓsimili supueniẽte ⁊ cõprimente ipm ⁊ nõ valẽs expirare pp profunditatẽ terre ⁊ soliditatem cõcutit terrã sibi obuiãtẽ ⁊ obstantẽ ⁊ sic causat terremotũ ⁊ facit terrã tremere. ⁊ aliqñ est cã magnorum periculoꝝ qz qñq̃ facẽ diluuia ⁊ effusiões aq̃ꝝ ⁊ hiatuũ qñq̃ scidit terrã ⁊ euertit eã ⁊ supibꝰ sit inferius. Ita similiter peccatum in ꝓscia clausum ⁊ retentũ est cã terremotus. i. timoris ☞ Math. xxvij. Viso terremotu ⁊ his que fiebant timuerunt valde. Senec. nihil timidum facit animuz nisi reprehensibilis vite conscia. Est etiam periculosum. tũ qz peccatũ qõ p pniam non delemor suo põdere ad aliud trahit. ⁊ sic ea cã cadẽdi sicut terremotꝰ facit cadere do

mos. Apo. xj. Terremot⁹ fact⁹ est magn⁹ ⁊ quarta ps ciuitatis cecidit: ⁊ ū etiam ga dū hō diuu⁹ in petō manet de⁹ eū subito pcutit ⁊ subuertit: sicut q̄dq̄ terremot⁹ subito fit q̄ cōmouet ⁊ subuertit. Actuū xvj. Subito terremot⁹ fact⁹ ē magn⁹ ita vt mouerent fūdamēta cē. Et ō bñ ꝓsulit Eccj. v. Ne tardes cōuerti ad dñm et ne differas de die in die: subito eī veniet ira illi⁹ ⁊ in tpe vindicte dispdet te.

Capm lix.

Peccator assimilat lune ꝓpter quattuor. ¶ Primo q: luna est solis eclipsati ua siue obscuratiua inter nos ⁊ solē interposita q̄n cōcurrūt sit in eadē linea ecliptica: ⁊ de ꝫ dictū est. s. ca. xl viij. Ita sit⁹ petri eclipsat ⁊ obscurat in aīa lumē rōnis: vel q: iterponit se petri inter nos ⁊ deū tollit anie lumē gre ꝓpter q̄ vie petr⁹ vocant tenebrose sm illud Prouer. iiij. Via impioꝝ tenebrosa. ⁊ Apls dicit Ro. j. Obscuratū est insipies cor eor⁹. Joe. ij. Sol conuertet in tenebras ⁊ luna in sanguinem. ¶ Scdo q: luna ē oculor⁹ viciatiua. Nā sm Ptolo. luna efficit hoiem male dispositū in oculis ⁊ in orāinatū. Efficit eī in homie vnū oculū maiorē altero aut strabonē siue orbū in vno oculor⁹. Et subdit Homo aūt in cuius complexiōe lune cōstellatio dominū habuerit vicio in oculo nō carebit. Ita similiter peccatores in oculis mentis prave sunt dispositi: quia oculum ad terrena habent magnum: sed ad spiritualia paruū. Et similiter hypocrite qui vident festucā in oculo fratris sui: trabem autē in oculo suo nō vidēt. Habent oculum ad videndū se paruum ⁊ ad videndum alios magnū. Specialiter invidie vitium vel ire videtur facere hominem in oculis prave dispositū. Vnde de Saule hoste Danid dicitur. j. Reg. xviij. q̄ iam nō recte oculis respiciebat saul danid. Sed talem aspectū invidie auferunt iusticia ⁊ pax. Nam pax removet odium: iusticia rectificat aspectum ⁊ actū. Vnde in psalmo. Orietur in diebus eius iusticia ⁊ abundātia pacis donec auferatur luna. Tertio quia luna est temporalium eventuū indicatiua. Eccj. xlij. Luna in omnibus in tempore suo ostensio temporis ⁊ signum eui. Luna enim vt dicit Beda si in principio rubeat vt aurū ventos ostendit. Si in summo eius corniculo maculis quibusdam nigrescat pluuiosum mensis pretendit exordium. Si vero nigrescit in medio plenilunium serenum. Cum vero in doctrina navigationis scintillat ad rhemos: in breui tempestas futura erit. Que omnia peccatoribus competunt. Quoꝝ quidā sunt rubētes per ignita desideria. Quidam nigrescentes per turpia opera. Et aliqui scintillantes per prava eloquia. Item quidā sunt ventosi per superbiam. quidam pluuiosi siue aquosi per luxuriam. quidam vero sereni videri volunt per vanam gloriā. quidam tempestuosi ⁊ inquieti siui. per cupiditatem ⁊ auariciam. ¶ Quarto qa luna est sui status mutatiua: nec vnq̄ in eodem statu permanſiua. Et est luna nō solum in se mutabilis sed etiā in effectu. Nam vt dicit Ptolo. luna efficit hominem instabilem ⁊ mutabilem de loco ad locum discurrendo. Est etiam in hominibus quadruplex mutatio que adhuc designatur in luna. ¶ Prima est nature sm q̄d homo variatur per quattuor etates. Prima est augmētatiua. s. in iuuentute. Secūda est statiua: que. s. dicit virilis. Tertia dicit diminutiua. s. virtutis: ⁊ hec est senectus. Quarta est decrepita siue senium que minuit substantiā ⁊ virtutem. Hec mutatio etatum sm Ptolo. in alma gesti accipitur sm circulū lune que quadrupliciter variatur. Nam primo luna crescens quousq̄ efficiatur dimidia est i effectu suo calida ⁊ humida: ⁊ talis ē prima etas. Deinde luna vsq̄ ad plenilunū est calida ⁊ sicca: ⁊ talis est secunda etas in qua hominis cōplexio calido paulatim humidus consumente efficitur calida et sicca: tertio luna cadens a plenilunio q̄usq̄ redeat ad medietatē est frigida ⁊ sicca: ⁊ talis est etas tertia in qua cōplexio: qa

cum humido egrediēte deficit calidū effi citur frigida ⁊ ficca. Quarto luna a medio vsq; ad defectū est frigida ⁊ humida: ⁊ talis est etas quarta in qua complexio: quia frigiditate mualescente inducit humidum extraneū nō nutriens nec augēs sed humectans extrinsecus quod est humidum phlegmaticū efficitur frigida per se ⁊ humida per accidens. ¶ Secūda mutatio est fortune prout homo variatur ſm diuersos euentus bonos ⁊ malos ꝺs etiam luna signat. Nam luna vt dicunt Ptolo. ⁊ Albuma. aliquādo significat et efficit euētus malos: aliqñ vero bonos. Nam in secūdo signo existēs post ascendens merorē designat ⁊ tristiciā ⁊ ablationem substātie per furef. Et etiam in quarto quinto ⁊ octauo rixam fugā ⁊ mutabilitatem. In ipo etiam signat q̄ qui tūc incipit regnare cito deponetur. In. xij. autē impedimentū rixam duriciē ⁊ carcerem ex parte amicorū. In omnibus aliis domnibus siue signis bonum efficit ⁊ pretendit. ¶ Tertia mutatio est culpe quam etiam sacra scriptura mutabilitati lune assignat. Eccl. xxvij. Stultus autem vt luna mutatur. Nam luna apparet paruas cornicula ⁊ tunc dicitur monoides. quandoq; vero apparet quasi per mediū secta. ſ. quādo est octaua: vnde dicitur dicothomos. quādoq; vero nō apparet omīno plena. ſ. quādo est. xj. vnde dicitur amphitracos quasi de sua plena rotūditate dubia. quādoq; vero apparet tota plena ſc; quādo est. xiiij. vnde dicit grece panselenos. Ita peccatum paruū est quādo in cogitatu concipitur mediū cum cōsensu statuitur: integrū cum opere agitur: ſ; totaliter plenū cum in consuetudinem ducitur. ¶ Quarta est mutatio miserie ſm corporis defectū: de qua Job. xiij. Homo natus de muliere breui viuens tempore: replet multis miseriis: qui quasi flos egreditur ⁊ cōteritur ⁊ fugit velut vmbra et nunq̄ in eodē statu pmanet ⁊c. Et hanc etiā luna ostendit dum minuit cadens a plenilunio in defectū. Eccl. xliij. A luna signum diei festi luminare quod minuitur in cōsummatiōe. Vnde significat vitā humanā que incipit a festo. i. a gaudio: quia lete suscipit homo cum nascitur: ſm illō Jo. xvj. Jam nō meminit pressure ꝓpter gaudiū q̄ natus est homo in mūdū. Sz tandem vita humana cōtinue diminuta consumit. Sed hec mutatio ⁊ diminutio cessabit in futuro post resurrectionem. Isa. xl. Luna tua nō minuet qa ds̄ erit tibi in lucē sempiternā ⁊ cōplebunt dies luctus tui. ¶ Itē peccator assimilat marti Mam Mars est planeta in effectu calidus ⁊ siccus masculinus ⁊ nocturn⁹. Ita peccator est calidus qñ feruescit p iracundiā. Eccl. xxviij. Anima calida quasi ignis ardens nō extinguit donec aliquid gluti at. Et homo nequā in ore carnis sue nō desinet donec incendat ignem. ſ. ire ⁊ alijs vel in se. Itē peccator est siccus dum marcescit per inuidiā. Nam sicut dicit poeta: Inuidus alteri⁹ rebus macrescit opimis. Inuidia (sicut dicit ps̄) est tristicia i alienis bonis. Et sicut dicit Prouer. iij. Spiritus tristis exiccat ossa. Itē est masculus cū resoluit per luxuriā: ⁊ precipue p̄ vitium cōtra naturā. Rom. j. Masculi relicto naturali vsu femine exarserūt in desideriis suis inuicem masculi in masculos turpitudinē operātes ⁊c. Itē ē nocturn⁹ p auariciā q̄ aniam precipue obtenebrat. Itē q̄ fures quos facit cupiditas p̄cipue de nocte ⁊ in tenebris furantur. Thes. v. Sicut fur ita in nocte veniet ¶ Itē petōrū vita assimilatur aque. ¶ Primo q̄ ē turbida p affectū cupiditatis. Hiere. ij. Quid tibi i via egypti vt bibas aquā turbidā: Via egypti via sollicitudinis. Aqua turbida auaricia temporalū. ¶ Secūdo qa est immūda ꝓtum ad lasciuiam carnis. Exo. iiij. Ad p̄cussionē virge moysi versa est aqua in sanguinē. vnde ps̄. Cōuertit aquas eor in sanguinē moysis xp̄us cui⁹ virga diabolus: de qua Isa. x. Ve assur virga furoris mei qui cum temptat p̄cutit. Sed aqua cōuertit in sanguinē cuius alia cōsentit ad carnis lasciuiā. Exo. xxviij. Vidi te cōculcare in sanguine tuo. ¶ Tertio q̄ est sterilis p accidēs. iiij. Regū. xx.

habek de aquis hyericho q̄ sterilles erāt. Et ideo viā peccatoris significant accidio si qui sterilis ē a fructu bone opationis. ¶ Quarto quia est frigida p̄ inuidie malicīā ardoris charitatis extinctinā. Ihek. vj. Sicut cisterna frigida facit aquā suam sic frigidā facit malicīā suam. ¶ Quinto quia infidelis per p̄sumptionē. Ihere. xv. Plaga mea desperabilis renuit curari: facta est mihi in mendaciū aquarū infideliū. s. foueas ⁊ herbas occultantium. ¶ Sexto quia est congelata per obstinationem. Ecēj. xxiij. Ventus aquilo flauit et gelauit cristallus ab aqua. Ventus aquilo est diabolica suggestio. Cristallus ē aqua summe congelata: ⁊ significat animā obstinatam ⁊ induratam. ¶ Septimo quia est amara per irā. Apoca. viij. Stella ardens cecidit in tertiā partē fluminū ⁊ in fōtes aquar̄ ⁊c. ⁊ multi homines mortui sunt de aquis q̄ amare facte sunt. Aq̄ amara sūt peccatrix: stella ardēs ira que cū cadit in aquā amaritudinē generat. i. rancorē. ¶ Octauo quia est maledicta per desperationē. Nume. v. Ingrediant aque maledicte in ventrē tuū ⁊ vtero tuo tumescē te putrescat femur. Pēter cōsciētia est aq̄ maledicte fluxibilitatis peccatōrū animā desperare facientes: ⁊ ex hoc sequit diruptio vteri que signat vehementiā doloris vermis interioris conscientiā corrodentis: ⁊ putredo femoris in qua significatur p̄uatio spei: eo q̄ in femore ē vis generatiua. ¶ Nono quia mortua est p̄ pene ipius illationē. Josue. iij. Aque inferiores. i. peccatores ad infima peccatorū descendentes descenderūt in mare mortuū. i. in amaritudinē mortis eterne. Et nota q̄ hee aque. i. peccatorum fluxibilitates sunt quadrupliciter dividende. ¶ Primo per donū fortitudinis qō signatur Gen. j. vbi dicit: Fiat firmamentū in medio aquar̄ ⁊ dīuidat aquas ab aqs. Firmamētū est donū fortitudinis p̄ quā diuiduntur aque culpe ab aquis gratie. ¶ Secundo per virgam penitētie quod signatur Exo. xiij. vbi p̄ virgā mop̄sū diuise sunt aque maris. Et erat aqua quasi murus a dextris ⁊ a finistris. Virga ē penitentia: ⁊ aqua a finistris vita peccatorū qui finistra querunt id est temporalia: aqua a dextris vita sanctorum qui querūt eterna. ¶ Tertio per arcas gratie. Josue iij. vbi dicitur q̄ cum portaretur arca p̄ fluuium iordanis aque diuise sunt: quia inferiores descurrebant in mare mortuum: ⁊ aque superiores crescebant. Arca est gratia: aque inferiores peccatores ad ima peccatorum defluentes quousq; veniant ad mare mortuum id est amaritudinem mortis eterne. Aque vero superiores sunt viri sancti qui semper in merito crescunt. ¶ Quarto per pallium charitatis sicut habek. iij. Reg. ij. q̄ diuise sunt aque p̄ palliū helie. ¶ Itē peccatoris cor affimilatur glebe terre: q̄ gleba si nimium fuerit indurata semen nō recipit et receptū in germen p̄rumpere nō p̄mittit: sed vomere sepe cōfracta semē tegit ⁊ nutrit ⁊ per pluuiā remollita ūndā in se pigue dinē colligit quā ad semis p̄ductionē radicib⁹ circūfūdit vt dicit Grego. Sic q̄q; cor hois si fuerit per peccati cōsuetudinem induratum semen spūalis doctrine vel inspirationis penitentie: aut nō recipit: aut si recipit fructum siue germē operis nō p̄ducit. Sed si vomere penitentie seu lingue confitentis peccatū sepe fuerit confractū tunc semen huiusmodi in eo recipitur ⁊ nutritur. Job. xxxix. Confringet glebas vallium post te. Glebe vallium sunt corda humiliter penitentiū: q̄ dū p̄fringunt aratro p̄nie suscipiunt semen spūalis doctrine ita q̄ auxilio pluuie. i. diuine gratie circūfusa radices affectionum mittunt. Ihere. xvij. Ad humorē mittit radices. Itē in germē operis p̄rumpit. Ezech. xvij. Plantabo illā ⁊ crūpet in germen ⁊ dignum fructū penitentie pariet. Isaie. xxvij. Iste est ois fructus vt auferatur peccatum. Affimilant etiaz peccatores fimbus terre: sm illud Pro. uer. xvij. Oculi stultorū in fimbus terre. Respicunt enim homines stulti magis ad fines terre q̄ ad medium. i. magis ad extrema vitiorū q̄ ad medium virtutū.

vnde magis eis placent opera peccatorum q̄ exempla iustor. Vocantur ergo peccatores fines terre. Primo quia terre fines sunt a medio remoti. Et ita etiaz similiter peccatores a medio salutis: de q̄ i ps. Opatus est salutem in medio terre. Itē quia sunt mali cōiuncti: quia. s. peccatores sūt amaritudini eterne damnationis vicini. Itē q̄ fines sunt vltimi. i. viles z despecti. Itē peccatoris anima assimilatur deserto: quia desertū ē locus ineptus habitationi humane: sm illud Job. xxxviij. Absq̄ homine in deserto vbi null⁹ mortaliū cōmorat. Ita anima peccatoris est inepta habitationi sapiētie diuine. i. filij dei. Sapien. j. In malivolā animā non intrabit sapiētia nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sapiē. xj. Iter fecerit per deserta que nō inhabitātur. Hec aūt ineptitudo habitandi accidit in deserto. Primo propter terre vilitatē. Ita anima efficitur vilis propter peccati abhominationem. Ezech. xxix. Proiiciam te in desertum ꝛc. Et dicit proiiciam tāq̄ rem vilem z abhominabilem: maxime aūt vilificat animā peccati reiteratio. Hiereñ. ij. Quā vilis facta es nimis iterans vias tuas. ¶ Secūdo propter loci sterilitatē: qa sterilitas accidit anime per meritoz̄ euacuationem. Sunt eñ peccatoz̄ opera a fructu meriti vacua. Hiere. xvij. Erit q̄si mirice in deserto. Mirice eñ infructuose sunt. Tertio propter aeris intemperiem: que intemperies accidit anime propter concupiscētie inflāmationē. Joel. j. Ignis. s. concupiscentie comedit speciosa deserti. Et Ecc̄. xliij. Exurget desertum z extinguit viride sicut ignē. Quarto propter aquarum defectibilitatem: quia scilz in peccatoribus deficit tam aqua gratie q̄ aqua sapientie. Hiere. xxix. Arefacta sūt arua deserti. Quinto propter hostiū vastitatem: quia patūtur peccatores demonum eos vastantium frequentem intorsionem. Thren. iij. In deserto insidiati sunt scilicet demones in peccato. Apostolus. j. Corinth̄. x. Prostrati sunt in deserto.

Capm̄ lx.

Ententia assimilatur tonitruo propter septem q̄ sunt in generatione ipsius tonitrui. ¶ Primo est vaporis inclusio. Est enim materia tonitrui sm philosophū vapor siccus z calidus inclusus in nube aquosa et concaua. Talis enim vapor de facili totus incenditur z in forti calore ambo simul vapores elevantur scilicz vapor humidus nubis z vapor siccus tonitrui: et quia vapor terrestris nō est adeo dilatabilis vt aqueus constringitur in medio eius z vapor humidus expanditur sicut corium circa ipm. Huic itaq; elevationi vaporis assimilatur compunctio cordis. Nam tūc vapor terrestris sursum elevatur quādo peccatū cōmissum ad memoriam revocatur. Sed tunc claudit in nube aquosa q̄ peccati memoriā sequit cōpunctio lachrymosa. Eccl̄. xxxv. Sic̄ nubes pluuie in tpe siccitatis. ¶ Secundū ē inclusi vaporis inflāmatio. Mā q: ꝥium ꝥiū fugit interior vapor siccus fugit exteriorē humidū in pfundū nubis exterioris. exterior etiā vapor inclusi frigiditate ꝥhit z ampli⁹ interiorē exagitat: z interior exagitatus ꝓfricat ptē ad partē ad latera exterioris z ex ipso motu z ꝓfricatione ꝓtingit ipm igniri. Talis aūt vapor inflāmatio ē feruens pcti detestatio z ad ipm destruēdū accēsio. Mā dum pcta sua hō ꝓsiderat z peccatoꝝ delectamēta q̄ ita trāsierūt cōparat ad maxia dāna q̄ relinquunt q̄si quedā ꝓfricatio fit vnius ꝓ ad aliud ex q̄ mēs exagitata incēdit z ad pcti reatū tollēdū vehemēti⁹ ignit. Eccl̄. xxxviij. Vapor ignis vrit carnes. i. feruor contritionis cōsumit peccata carnis. Sed attendū est q̄ q̄q; vapor inclusus deficit z de nube egredit ita q̄ tonitruū non facit. Et ista egressio q̄q; est ante inflāmationem q̄q; post inflāmationē. Ante inflāmatiōem quidē q̄q; incipit comprimi i profundū acumen sui eo q̄ siccus est et penetrat nubem z egreditur ad aerem et ipsum cōmouet fortiter vel debiliter sm

uersitatē sue ⁊utis. Et inde est q̄ ante tonitrua venti sunt validi ⁊ fortes. Sic q̄ñ memoria peccati est ficca sine lachr⁹ma p̄ cōpunctiōe ⁊ non inflāmata peccati dolore egredit cito ꝺ nube. i. corde ita q̄ nō generat tonitruū. i. cōfessiōis sonū sed potius tēptatiōis ventū. In inflāmatiōe aūt accidit egressio vaporis q̄ñ vterq⁹ vapor rarus ē ⁊ debilis. ⁊ tūc quia nō invenit resistēs egredit sine sono vel vento q̄ ad nostrū auditū ꝑueniat sicut in estate i serotinis paruis corruscationib⁹. Sic q̄ñ tam peccati recordatio q̄ ipa cordis compunctio debilis est ⁊ rara ⁊ non feruens sed quasi tepida etiā multotiēs deficit et perit ipa contritio ita vt non sequat⁹ tonitruū. i. debita peccati cōfessio. Post inflāmationē aūt fit eo q̄ vapor paruus existens pulsando latera p⁹ facit sonū: sed anteq̄ ꝑtráseat extinguit: ⁊ tūc audit⁹ sonus sine corruscatione. Sic similiter est q̄ñ aliquis paruā contritionē habēs cōsitetur: quia bona volūtas etiā extinguit ⁊ nō ꝑtrāsit ad satisfactionē. ¶ Tertium est nubis aquose scissio. Postq̄ enī ignit⁹ est vapor in nube expellitur a contrario frigido nubis aquose: ⁊ tūc vis ignis scindit nubem aquosam. Scissio aūt nubis aquose est aperitio mentis cōpuncte per actū ꝓfessionis. Sed hec scissio primo debet esse interius p̄ ꝓpositū ꝓfitendi: ⁊ tūc si aliquo impedimēto legitimo interueniente nō posset quis sacerdoti alicui confiteri: pura morte ꝑuentus vel alio omīno impeditus: sufficeret cōtritio cū ipo confitendi ꝓposito ad peccati remissionem: ꝑm illud p̄s. Dixi. i. in ꝓposito cordis cōfitebor aduersum me iniusticiā meā dño et tu remisisti impietatem peccati mei. ¶ Quartū est scisse nubis sonatio: q̄ quidem sonatio tanta est q̄ vsq; ad nos terribiliter venit. nec mirandū cum pānus violenter scissus sic strideat. Et vesica vē so plena q̄uis sit parua tñ fortiter stricta ⁊ confracta maximū sonitū faciat. Hic sonus ē confessio oris facta sacerdoti in q̄ nubes aquosa. i. mens compuncta de peccato salubriter aperitur ⁊ pestifer vapor peccati exterius expellitur. Sed nota q̄ son⁹ tonitrui habet tripliciter fieri. Nā quādoq; fit violēta expulsio vnius vaporis ab alio: ⁊ tūc ꝑpter nubis scissurā fit in eadē nube fortissimus sonus tonitrui Et sic quādo vapor cōpunctiōis expellit vaporē criminis fit sonus confessionis: ⁊ sic violentia cōpunctionis ꝑducit sonus ꝓfessionis. Job. xxx viij. Quis dedit vehementissimo imbri cursum ⁊ viā sonantis tonitrui: Quādoq; vero fit iste sonus ex collisione alicui⁹ nubis alteri⁹: q̄ vapor paulatim scindens nubē suā i qua ē euolans inuenit aliā nubē ficcā cōstrictam et spissam ⁊ impingit in illam: ⁊ ex collisiōe facit sonū. Et hic sonus fit cū corruscatione interdū quādoq; sine corruscatione. Ps. Vocē dederūt nubes. Sic etiā sunt q̄ dam qui dum cōfitentur incipiūt q̄dem tepide dicere facta sua: sed occurrēte materia interserūt aliena ⁊ ibi colliduntur ⁊ sonū faciūt: q̄ plus aliena ⁊ extranea facta q̄ ꝓpria cōfitent peccata. Unde nō deberet dicere sacerdos: Absoluo te sed absoluo eos. Quādoq; vero egreditur vapor paruus rarus ⁊ inflāmatus ex nube tenui ⁊ nō multū aquosa: ⁊ tunc videt ille ignis sicut alba flāma per multum fumum: ⁊ nō facit sonū in ꝓpria nube: sed obuiat ei alia nubes valde aquosa ⁊ spissa: ⁊ quia debilis est flāma extinguit in illa aquosa nube potius susurādo q̄ sonādo: sic susurrat ferrū ignitū cadēs i aqua. Talis est susurro ꝑ cōfessio maligna qui nō vadit ad ꝓfessionem vt dicant peccata ꝓpria sed potius vt reuelēt peccata aliena ⁊ vt malā opinionē generent in ꝓfessore vel prelato de aliena psona: vel ꝓpter aliquā aliā violentiā: ⁊ talis cōfessio potius est excusatio. ¶ Quintū est vaporis egredientis corruscatio. Nam dū vapor ignitus ⁊ inflāmatus egredit de nube appareat corruscatio: ⁊ fiūt tunc simul tēpore corruscatio ⁊ sonus sed nō simul deprehenduntur: quia visus velocior ē q̄ auditus. Unde licz nubes prius scindat q̄ emittit ignis: ⁊ ideo tonitruū prius fit naturaliter q̄ sit corruscatio: tamē corrusca

tio prius attingit sensum visus: eo q̄ visibile spūalius est in aere. s. per esse magis spūale z intētionale z ideo statim fit i aere. Audibile aūt in aere est vt in propria materia: quia materia cause soni nō est nisi in aere: iz intētio soni z nō esse recipit i aere: z ideo sonus nō fit in aere subito iz successiue: sicut cum mulier lauat pānos eminus homo prius videt percussionez q̄ audiat sonū: z ita est in tonitruo z coruscatiōe. Eccl. xliij. Accelerat coruscationes emittere. Debet igit esse in penitēte nō tantū sonus confessionis sed etiā coruscatio bone cōuersationis: de qua dns dixit zMatth. v. Sic luceat lux vestra coram hominib⁹ vt videant opera vestra z̄. Debet etiā penitens euidenter vitam suam in melius mutare. Et hec est coruscatio que ḡto est rubicundior et magis ignea id est charitate feruidior tāto ē potior z efficacior. Sunt enim tres colores coruscationis. s. rubeus clarus et albus flāmeus z rufus quasi vinosus. Primus est ex vapore nō multum ficco: humiduz enim dat ei colorem rubeū sicut est flamma viridum lignoꝝ: et ideo spargitur z nō ledit nisi facile cremabilia vt stuppam z huiusmodi. Rursus aūt color penetrabilior est eo q̄ ille est vaporis conglutinati valde terrestris z multuz frequenter simul incendit z scindit. Ex his igitur colligitur q̄ vbi plus abundat humor cōpunctionis z rubor id est feruor amoris ibi est efficacior coruscatio boni operis. ¶ Sextū est in tonitruo fluminis percussio. Fulmen autem tonitrui extinguit venenū animalis percussi. Nam petiens serpentē vel aliquod aliud venenosum extinguit in eo humidū naturale quod ē in eo liez non ei. Vnde huiusmodi cadauer fulminatiz vermiculat quod nō fieret si esset venenum: quia venenū inde prohiberet nasci vermes z ex eo cibari. Similiter penitentie virtus extinguit in peccatorib⁹ nequitiam z venenū peccati z producit vermes id est remorsus conscientie magnos quia multū remordetur z dolet de peccatis p̄teritis conscientia confitētis: sed tamen plures vermes non eam sedant sed purgant. ¶ Septimū est nubis aquose in pluuiam resolutio: quia iez post tonitruum nubes in pluuiā resoluitur terrā fecundantem z plantas nutrientem. Et hec est satisfactio per elemosinas per quas pauperes nutriuntur. ¶ Itē in pluendo aer reddit terre per nubiū resolutiōez quod acceperat per euaporationē in quo restitutio designatur male ablatoꝝ que etiaz est pars satisfactionis: Nō enim remittitur peccatum nisi restituat ablatum vt dicit Augu. Et hec duo bene simul conueniunt. s. fulgor z coruscatio bone cōuersationis z pluuia satisfactionis vt. s. ipsa penitentis opera: z sint coruscantia ad edificationē proximoꝝ z pluentia ad absolutionē peccatorū. Ps. Fulgura in pluuiam fecit. ¶ Item penitētia assimilatur niui propter septem. ¶ Primū est q̄ nix est malarū herbarum mortificatiua. Et sic per penitentiā mala vitioꝝ incentiua extinguunt que ex terra nostre carnis oriuntur. Prouerb. xxvj. Nix in estate et pluuia in messe. Sicut enim frigus niuis in estate temperat incendiū estus: ita penitentia si est in pectore temperat incēdium culpe. ¶ Secūdo quia nix est terre i pinguatiua. Nā dum super terrā moratur poros terre claudit sua frigiditate et calore reuocato interius fit humorū attractio ad radices: vnde terra caluit z p̄ consequēs impinguescit. Isa. lv. Descendit nix de celo z inebriat terrā z infundit eam. Et ita etiā similiter penitētia q̄is corpus attenuat animā tamē impinguat: quia dum poros terre id est carnis appetitus restrigit: calor amoris z humor gratie in radice. i. in corde interius vberius excrescit. ¶ Tertio quia nix est fetidorū locorum coopertiua siue occultatiua. Et ita multi qui primo per peccatoꝝ infamiam fetebant per penitentiā quam postea

faciunt inkamiā suam cooperiūt ⁊ famaz recuperāt: sicut patet de Magdalena. Tegit ⁊ penitētia peccata quecunqz fetida vt scz ea nō videat deus ad puniendum. Ps. Beati quoz remisse sunt iniquitates ⁊ quoz tecta sunt peccata. ¶ Quarto nix sui ipius diffusiua est ⁊ super terram nō cum strepitu sed plane applicatiua qa sculs penitentiam suam homo vociferare nō debet vel inaniter iactare seu publicare ad ostentationē. Matth. v. Attendite ne iusticiam vestrā faciatis coram hominibus vt videamini ab eis ⁊c. ¶ Quarto quia nix propter sui pulchritudinem est oculoz attractiua. Sic penitentia aspicientes edificat ⁊ attrahit per exemplū ad imitatōnem. Interdū tamen nix oculos aspicientiū disgregat: ⁊ similiter etiam quādoqz aliquos male dispositos quorūdam penitentia scandalizat. Vnde clamant eos hypocritas sicut christus dixit de iudeis ⁊ ioāne. Matthei. xj. Venit ioannes neqz manducans neqz bibens ⁊ dicūt demoniū habet. ¶ Sexto ratione proficuitatis: quia nix calore soluta ē terre valde proficua quia scilicz eam remollit ⁊ iebriat quā prius frigiditate sua fortiter indurabat vt dicit Gregō. Sic si aliqñ penitētie rigor fraterne charitatis amore nō gule vel corporis delectatione soluatur vel recreetur discrete nō obest immo prodest. Nam nimia rigiditas quandoqz cor indurat: sed ipm charitatiua et discreta remissio siue recreatio remollit. Vnde dominꝰ cū publicanis ⁊ peccatoribus manducauit ⁊ bibit. Luc. vij. ¶ Septimo quia nix est alpū siue montiū dealbatiua. Ps. Miue dealbabuntur in selmon mons dei ⁊c. Sicut magni peccatores denigrati per culpam purgant ⁊ dealbantur per veram penitentiam. Ps. Lauabis me ⁊ super niuem dealbabor. Isa. i. Si peccata vestra fuerint vt coccinum quasi nix dealbabūtur. ¶ Item penitentia assimilatur mari. ¶ Primo qdem qa mare est nausee ⁊ vomitis ciboz prouocatiuū. Et ita similiter pnia generat peccati abominationē. Nā qō primo peccatori videbat pciosum ⁊ delectabile videt penitēti ignominiosum ⁊ abominabile. Vñ Abacuch. ij. Domiꝰ ignorātie sup gll am tuā. Exc. xx vj. Turbabūt insule in mari. i. mētes penitētū p peccati detestationem ⁊ abominationē. ¶ Secūdo qa mare est doloris capitis inductiuū: sic pnia facit cōsciētie remorsionē. Nā dolor capitis est tristicia mētis ex peccati recordatione proueniens. Ps. Conuertet dolorē iuꝰ in caput eius. Ex tali cñ dolore mens penitentis amaricat vehementer sibūpsi indignatur. Abac. iij. In mari indignatio tua. ¶ Tertio qz mare ē sordiū reiectiuū ⁊ sui purgatiuū qz nihil retinet immūdū ⁊ hoc fit p penitētis cōfessionē per quam peccata mortalia extra cōsciētiā abiciunt sicut mare proiicit mortuoz cadavera. Apoca. xx. Dedit mare mortuos suos q in eo erant. ¶ Quarto qz mare ē duriss. moz ⁊ pciosoz generatiuū. Nam ḡuis mare sit liqdū generat tñ duriss. vt pz in piscib⁹ q sunt dure testē ⁊ in gēmis et lapidib⁹ quos pducit. Et hoc est qz penitēs lz sit mollis ⁊ liqdus in lachrymarū cōpūctione: tñ duriss. tolerat in satisfactione vt ieiunādo ⁊ sese affligēdo. Vñ etiā producit gēmas ⁊ lapides pciosos. i. opera salutifera ⁊ deo grata que sunt q̄dam diuitie ipius penitentis. Naum. iij. Aque in circūitu eius diuitie mare aque muri eius. ¶ Quinto qz mare non est vltra sua litora progressiuū: qz lz sit liqdus quod p se nō bene terminatur ⁊ sistitur: tñ bene terminatur p aliud. Sic penitēs facit quādo nō trāsgreditur precepta diuine legis vel limites a discreto confessore sibi impositos vel etiā sue pprie rationis. Job. xxxix. Circūdedi mare terminis meis ⁊ posui vectē ⁊ ostia ⁊ dixi: huc usqz venies ⁊ nō procedes amplius: ⁊ hic confringes tumētes fluctus tuos. ¶ Sexto quia mare est piscū nutritiuū ⁊ cōseruatiuum: qz. s. penitentia nō solum pctōres purgat: sed etiam deuotos ⁊ spirituales nutrit ⁊ conseruat: qz licz habeāt amaritudinē exterius: habēt tñ dulcedines interius. Vnde etiā homies de aqua maris

suscipiunt dulces cibos piscium siue auium quibus reficiuntur. Sapiē. xix. Postulauerunt escas epulationis & in allocutiōe desiderij ascēdit illis de mari ortigometra. ¶ Septimo quia est de amaritudine siue salsedine in dulcedinē cōuersuum: Dicit cīm pbs in libro metheororū q̄ ab aqua maris potest remoueri salsedo: quāsi quis accipiat vas terreū nouū & crudū et clauserit bñ eius orificiū & ipm in mare eiecerit vacuū & dimiserit ipm p vnū diem naturalē aquā dulcē inueniet intra ipm. Hoc ergo vas est cor penitētis qō si fuerit terreū per humilitatē: nouum per puritatē: crudum. i. nō coctum per libidinum igneitates: & bñ clausum p custodie sedulitatē: & vacuū a peccati feditate ꝯtū cunq̄ circūdet ꝙ exterius quacūq̄ amaritudine: implebitur tamē interius ineffabili dulcedine: quia. s. illuminabitur anima in contēplatione diuinoꝝ opeꝝ: que cōtēplatio ipam totā dulcorat. Pſ. Qui descendūt mare in nauibus faciētes operationē in aquis multis: ipi viderūt opera dei & mirabilia eius in pfundo. ¶ Itē penitētie onus assimilatur harene ꝓpter quattuor. ¶ Primo quia harena h3 virtutē restrictiuā. Nā harena ꝓ multitudine maris impetus sistitur: & ad eius cumulos se constringens ne vltra assignatos a deo terminos effluat impeditur vt dicit Hiero. super illud Hier. v. Posui harenam terminū mari. Similiter penitentia coercet & restringit impetū temptationū & fluxū peccati ne trāsgrediat homo mādata dei. Pſ. Terminū posuisti quē non trāsgredientur neq̄ cōuertentur operire terram. ¶ Secundo q: harena h3 virtutē purificatiuā. Purificatur enim aq̄ per harenā colata: & penitētia animarum purificat & mundat. Et ad hāc purificatiōem hortatur Jacobus dicēs: Emūdate manus peccatores & purificate corda: Jacobi. iij. ¶ Tertio q: harena habet virtutem dulcoratiuā. Nā aq̄ etiā salsa per harenā colata nō solum efficitur purior: sed etiā dulcior. Quod etiā penitētie cōgruit: q: amaritudo & tristicia penitētium finaliter conuertet in dulcedinē & gaudiū. Matth. v. Beati qui lugēt quoniā ipi consolabuntur. Vnde populo in deserto penitentie aque amare dulcorate sunt. Exo. xv. Judith. v. Egressis mare rubrū deserta & montis occurrerūt & post illic fontes amari obdulcorati sunt eis. ¶ Quarto q: altā harena h3 virtutē tumoris expulsiuā. Dicit enim Constātinus medicus ꝙ harena ex fabrili lapide resoluta ē metallorum purgatiua & etiā repercussiua deopilatiua & tumoris expulsiua. Que omnia penitētie competūt que purgat culpam: deopilat. i. ad confessionē apit conscientiā repellit ꝓsumptionis audaciā & repellit tumētē superbiā. Primum p3 ꝙ exēplum i magdalena in q̄ feruēs penitentia multa purgauit facinora sm illud Lu. vij. Remittuntur ei peccata multa: quoniā dilexit multum. Secundum p3 in Dauid: cuius cor dum penitētia tetigit protinus se peccasse confessus fuit dicēs: Peccaui domino. ¶ Tertium quoq̄ patuit p exēplum in publicano: qui penitētia humiliatꝰ, nō audebat oculos leuare ad celum s3 percutiebat pectus suum dicēs cē. Lu. viij. Quartum p3 in Paulo cuius cor superbia primum & contra christi discipulos sevicia plenum expulso tumore superbie per humilitatē penitētia paratum se christo obtulit dicēs: Domine quid me vis facere: Mutata ē sevicia lupi in mititatem & māsuetudinē agni. Act. ix. ¶ Itē penitētia assimilatur terremotui: & hāc similitudinē declarāt motus tēpus & locus terremotus. Modi. n. terremotus sm Aristo. duo sunt. q: aliquis tremotus ē sicut remor: & hoc ē quādo vētus siue vapor inclusus ē modicus. Quidā vo tremotꝰ est sicut sonus corpoꝝ confricātium sc: & hoc semp ē cum ruptura occulta vel manifesta. Posidonius autē dicit ꝙ tremotus ē quādoq̄ tm̄ sursum & deorsū: quādoq̄ vo ē inclinatio ad alterā ptē in modum nauis: & iste motus ē periculosus qa signum ē ꝙ caverna latet in qua terra declinat. Ideo si terremotus tales sunt in aliqua ciuitate tutius est habitionem di-

mittere ꝑcipue si aq̃ ẽ ibi ꝑpe. ꝙ alluuio
ne aliqua cauernaꝫ angear. qꝫ tũc dispoſi
tus eſt locus ad voraginẽ. Cõcomitatur
autem terremotũ ſepius ſonus qui quã
doq; nõ geſcit donec terra ſit ſciſſa. Vñ
iuxta corinthũ in quadã inſula fuit ter
remotus eleuans locum i altitudinẽ col
lis ⁊ cũ vent⁹ ſubterranei⁹ non ceſſaret: ſz
ſemper multiplicaretur collis fuit rupt⁹
⁊ exiuit ide ventus fortis qui tñ cineꝛ
exufflauit ꝺ collo ſup eminẽtẽ illã q̃ ſtru
xit eã ⁊ oꝑeſſit. Et añ tremotũ audiebat
ſonus ex colliſione vẽtoꝝ in cauernꝭ ter
re ad ſolida coꝛpa. Cinis aũt fuit ex ħ q̃
calo: frigiditate maris concluſus ⁊ ꝯ for
tatus ieneranit loca circa cauernas. et ſi
fuiſſet ibi ſulphur ħmõi feciſſet incẽdiũ.
Iſti ãt ſoni ſũt diuerſi in principio in me
dio ⁊ in fine: licz nõ omneſ ſint inquolibꝫ
terremotu. Patet ergo ex omnibus pre
dictis q̃ in terremotibus cõtingũt ſex. ſ.
tremoꝛ ſciſſio ſon⁹ mot⁹ vet⁹ ⁊ cin⁹. Sic
penitens debet tremere timoꝛe pſal. Ti
moꝛ ⁊ tremoꝛ venerũt ſup me. ℭ Ite⁊ de
bet ſcindi dolore. Joel. ii. Sindite corda
veſtra ⁊c. ℭ Item debet ſonare in confeſ
ſione pſal. In voce exultationꝭ ⁊ cõfeſſio
nis ſonus epulantis. ℭ Item debet mo
ueri in bona operatione ſiue ſurſũ in cõ
ſideratione celeſtis premij ſiue deorſũ ex
conſideratione infernalis ſuplicij: ſiue in
partem alteram i deſt in oppoſitum vicij.
Nam baculus curu⁹ non dirigitur niſi
in partem cõtrariã flectaꝫ ⁊ ois cura ſit ꝑ
oppoſitũ. Apo. Ro. vi. Sicut exhibuiſtis
mẽbra veſtra ſeruire immũdicie ⁊ iniqtati
ad iniqtatem. Ita nũc exhibete membra
veſtra ſeruire iuſticie in ſanctificationeꝫ.
Opz enĩ penitentẽ ſuſtinere ventũ tenta
tionis. Vnde. ii. Eccli. Fili accedens ad
ſeruitutẽ dei ſta in iuſticia ⁊ timoꝛe ⁊ ꝑ
para aiam tuã ad tẽtacionẽ. Sed tñ ꝑ
pter hũc vẽtũ nõ debet hõ dimittere bo
nũ: qꝫ vt dicit Eccli. xi. Qui obſeruat vẽ
tũ non ſeminat. Debet etiam penitens i
cinerari ideſt humiliari ex mortis mẽo
ria. Eccli. ix. Quid ſuperbit terra ⁊ cinis
ℭ Secũdo aſſimilatur penitentia terrẽo
tui quo ad tempus. Nam tempoꝛa apta
terremotui ſunt illa in quibus vincit hu
miditas ſine frigiditate ſicut eſt ver: vl̃
quibus vincit ſiccitas ſine caliditate vt ẽ
autũ⁹: qñ ſiccitas multiplicat materiaꝫ
vaporis ſicci humiditas vo non permit
tit exire. In eſtate aũt calo: fortis ⁊ dõi
nans conſumit vapoꝛem: i hyeme vo fri
gus dominãs cuaporationem prohibet.
Si tamẽ iſta tẽpoꝛa. ſ. hyẽale ⁊ eſtiuũ ex
aliquo accidẽte ſint vernalia vel autum
nalia nihil prohibet in eis fieri terremo
tum: imo ſi tunc cõtingat erit magnus ⁊
diuturn⁹. Similiter homines ſũt ad pe
nitentiã apti in quibus abũdat hũiditas
ideſt lachrymaꝝ ita tñ q̃ ſint ſine frigidi
tate accidie. Et talis fuit magdalena. Si
militer in quibus, viget ſiccitas abſtinen
tie ſine caloꝛe cõcupiſcentie. Vbi aũt vin
cit calo: eſtatis. i. feruoꝝ cõcupiſcẽtie car
nalis vel frigus hyemis. i. accidie toꝛpoꝛ
ibi terremotus nõ fit qꝫ in talibus pẽitẽ
tia perit. Niſi forte contingat q̃ tales ex
dei virtute tangãtur ⁊ ad temperãtiã de
bitã reducantur. ℭ Ita nota q̃ terremo
tus magis fit in nocte qꝫ in die: quia i die
ſol euocat caloꝛem terre exterius ⁊ iõ ſi
eleuat vapoꝛem. In nocte vo clauditur
⁊ vapoꝛem itus multiplicat qui multipli
catus compꝛimit aliũ ãte ſe eleuatum: ⁊
fit motus terre. Similiter i nocte. i. tem
poꝛe aduerſitatis magis cõuertũtur ho
mines ad penitentiam q̃ i die ꝓſperita
tis. Maꝫ mala que nos hic premũt ad de
um nos ire compellũt. Reuocat enĩ ad
uerſitas hominẽ interi⁹ ad ſeipſũ ⁊ mul
tiplicat in eo vapoꝛes. i. compunctiões.
ℭ Tertio pẽitẽtia aſſimilat terremotui
quo ad locum. Maꝫ loca terremotui ap
a ſũt loca cauernoſa in cauernoſis va
poꝛ congregaꝫ ⁊ ex alio ſuperueniẽte coar
tatur. Vnde in locis mõtuoſis ſepius fit:
qꝫ ſub montibus ſũt caucrne ⁊ loca mõ
tuoſa vniuerſaliter ſũt poꝛoſa. ℭ Ite⁊ ſũt
apta terremotui loca inundationiꝫ ali
cuius aq̃ propinqua: qꝫ ipſa aqua vndl ꝑ
cutiẽs eſt in talibus locis cã congregatio
nis vaporis ⁊ coartatiõis. Vñ loca mari
propinqua etiã ſi nõ ſunt cauernoſa: non
tamẽ ſunt a terremotibus libera vt dicit

celestenes:qz.s.ex raritate loci vapoz libe
rus exitū habeat tamē ex percussione vn
darum vnus vapoz ipellens aliū replet
locū:z ideo ēt in plano loco si tangit ma
ri vel mōtibus fiunt terremotus vt in lō
bardia. In cuius multis ciuitatibus fuit
quādoq; terremotus magnus z diuturnus. Et similiter in pistoria q̄ est ciuitas
tuscie. Et tpe etiā Bonifacij pape octaui
fuerūt terremotus magni in ciuitate bea
te ✠arie q plurib⁹ diebus duranerunt
existente curia romana ibidem:que tñ ci
uitas in plano sita est aquis plena et la
cui vicina z montibus ꝓpinqua. ¶Item
sunt apta terremotui loca que hñt mol
lia latera:qz mollicies oppilat poros z co
artat eos. Patet ergo ex his q̄ loca terre
motuū sunt loca cauernosa z loca vndis
aquaz percussa z loca que hñt mollia la
tera. Per loca ergo cauernosa z ꝓcaua in
tellige humilium corda q̄ sepe penitētie
tremoribus cōmouētur. Per loca ab vn
dis ꝑcussa intellige homines in aduersi
tatibus positos:quos duz impetus tribu
lationum percutiunt cōmouent ad com
punctionē z ad penitentiam festinare cō
pellunt. Per loca aūt que hñt mollia la
tera intellige hoies pios z proximis qui
circa eos sunt compassiuos quos pieta
tis mollicies ēt si potētes sint ad penitē
tie cōmotionem z vite mutationē dispo
nit z perducit. Sicut patet Actuū quinto
Cornelij centurionis exēplo quē pietas
z elemosyne sue ad fidē z ad baptismum
perduxerunt. Et nota q̄ sunt quedā lo
ca in quibus raro vel nunq̄ fit terremo
tus vt egyptus que nunq̄ vel modicum
tremuit. Quod est sm pindaz: qz egypt⁹
q̄ꝝ tota cooperta fuit aquis sicut etiaz
Aristoteles dicit:ideo limus paulatiz ag
gregatus est z ita crescit terra quasi tota
limosa z mollis z bene continuata in par
tibus:ideo vapor non hz vbi coartetur
In quo significatur q̄ illi qui sunt coop
ti aquis.i.qui molles sunt z assueti deli
cijs difficulter et raro ad penitentiam cō
mouentur. Nam penitentia non inueni
tur in terra suauiter viuentium. Vnde
✠ath.xi. Quid existis in desertum vi
dere homines mollibus vestitum: Ecce
qui mollibus vestiuntur in domibus re
gum sunt z non in deserto penitentie.

¶Item penitentia hypocrite hominis
est exterius in corpore nō aūt in toto q̄
non intertus in mente:z ideo assimilatur
etiam terremotui qui nunq̄ cōmouet to
tam terram sed solum partem. Nam sm
Senecam non occupat simul locum vl
tra centum passus:quod est qz vapor ex
pellit ab vno loco ad alium:ideo nō po
test terra simul tremere. Sed contra tale
penitentiā dicit Joel.ij. Cōuertimini ad
me in toto corde vē.

Capm.lxi.

Entientes assimilāt
planetis. Mā plane
te in suis circulis ali
q̄n vident retrogra
di q̄ꝝ stationarij
q̄ꝝ vo directi. Di
rect⁹ dr planeta q̄n
directe mouet a pn
cipio signi versus fi
nem. Retrogradus vero q̄n econuerso
tēdere vr a fine signi versus principium.
Stationarius autem q̄n stare vr quasi in
medio. Ita q̄ neqz ad principiū vr acce
dere neqz ad finē. Fit aūt directio plane
te semp in pte epicycli superiori. Retro
gradatio semp in parte inferiori. Statio
fit in medio. Similiter in penitentia sunt
quasi retrogradi ad peccatorum vilita
tem redeuntes: de quibus dicitur. ij. Pe
tri.ij. ✠elius erat eis non cognoscere
viam iusticie q̄ post cognitionem retro
conuerti ab eo quod illis traditus ē san
cto mandato. Contingit enim eis illud.
vi. Prouer. Canis reuersus est ad su
um vomitum et sus lota in volutabro
luti. Et luce.ix. Nemo mittens manum
suam ad aratrum z aspiciens retro aptus
est regno dei. Stationarij vero sunt in pe
nitentia perseuerantes Apo. Phi.iiij.
State in domino charissimi. Hec statio
magnam capitellam et circumspectionem
requirit. Vnde Apo.i. Corinth.x. Qui se

existimat stare videat ne cadat. Sed qua si directi in cursu sunt feruenꝫ ꝓficiētes ꝑm illud Apostoli ad Philippēses.iij. Que retro sūt obliuiscēs ad ea que sūt ꝓtota extendēs meipsum ad ōstinatū ꝑsequor bravium superne vocationis. ¶ Itez ad huc pēitētis purgatio ē vt purgatio maris. Mare enim se purgat q̄ vapor eleuat de fūdo eius virtute lune q̄ facit effluere aquam super litus. Hec violētia ꝓiicit cadauera ꝛ sordes ad litus. Sic ēt vapor cōtritiōis exurgēs de fūdo cordis virtute lune.i. diuine gratie facit effluere aquā lachrymose cōpūctiōis ꝛ cadauera.i. maculas peccatoꝝ carnaliū ꝛ sordes peccatoꝝ spiritualiū ꝓiicit extra ad lit⁹ ꝑfessionis ꝛ ita cōscientia remanet mūda interius. Iacob.i. Abiicientes omnē imūdiciā ꝛ abūdantiā malicie ⁊c. ¶ Item penitens assimilatur terre. ꝑs. Humilians autem peccatores vsq; ad terrā.i. vsq; ad hūilitatē penitētie. Nam penitentes ad modum terre primo terrunt angustijs. Dicitur enī terra eo q̄ frak. ¶ Itē humectāt lachrimis. Vñ terra vocat humus a mari humido cui coniūgitur. ¶ Item abundāt fructib⁹.i. operibus bonis. Vnde terra vocat tellus q̄ tollimus fructus ei⁹. ¶ Item extenuat ieiunijs. Vñ terra vocatur arida ex eo q̄ ab aq̄ sit ꝑpria ficitate distincta: q̄.s. caro penitētis ab aquā deliciaꝝ separatur ꝛ abstinētie tenuitate siccatur. ¶ Itez penitens assimilat agro ꝓpter tria. ¶ Primo ꝓpt laboriositatez Nam ager cū labore excolit q̄ vomere aperit: ligone fodit ꝛ euertit: semine seritur. rastro retegit: imbre perfūdit: sepib⁹ cingit. Sic⁹ eo⁹ penitentis aperit vomē cōtritionis: fodit ꝛ euertit ligone cōfessionis.i. lingua cōfitentis: seritur semie.i. elemosynis: retegit rastro aspero.i. abstinētia ꝛ ieiunijs: perfūdit imbre.i. fletu ꝛ lachrimis. ¶ Itez dz vallari sepe.i. diligenti custodia / sensum: ꝑm illud Eccli. xxviij Sepi aures tuas spinis ⁊c Hec est ergo agricultura q̄ persuadet. Prouer. xxiiij. Prepara foris opus tuum ꝛ diligenter exerce agrum tuum ꝛ postea edifices domum tuam. ¶ Secūdo ꝓpter vetustatem. Nam ager gelu hyemali cōstringitur vernali tēpore vehit: caloꝛe estuat et aduritur. Similiter anima penitēt quā doq; tangit frigore accidie: q̄q; angustiatur feruore cōcupiscentie: q̄q; decorat virore diuine gratie. Luce.xij. Fenus q̄ hodie in agro est eras in clibanū mittit Sic enim variat penitens: q̄ nunc viret humore deuotionis: nūc vritur feruore tēptatiōis. ¶ Tertia ꝓpter cōtinuitatem vicissitudinis. Nā ager i autūno collecti frugib⁹ iterato ꝓscindit: ꝛ sic alternat laboribus cōtinue lacessit. Sic homo penitens q̄ diu viuit debet cōtinuare ꝛ esse i laboꝛe penitētie ꝛ ñ cessare a bonis opibus Eccli.xj. Mane semina semen tuū ꝛ vespere ñ cesset manus tua. ¶ Itē pēitens assimilat mōti oliueti q̄ dz ieo plantari oliuetū penitētie. Cui⁹ oleū sicut dicit Hyeronimus ex radice amaritudinis surgit in pabulū luminis in medicamē vulneris: ꝛ in refectionē esuriēt. Mē penitētia ab amaritudine cōtrictiōis ꝛcipit lumen diuine gratie in aia nutrit peccati vulnus sanat ꝛ obstruitur anima panē la chrimaꝝ ꝛ pauperē elemosynaꝝ reficit ꝛ nutrit Vnde merito in hoc mōte pingue dinis debēt firmari pedes.i. affectus penitentis. Zach.xiij. Stabunt pedes ei⁹ super montē oliuarum.

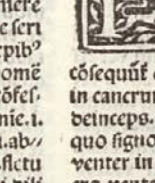

¶ Capitulum .li.

Erseueranne in bono iceꝑto nō tenētes assimilant duabus stellis q̄ dicunt caput ꝛ cauda draconis q̄ sex mouētur cū firmamēto ꝛ cōsequūt cursū suū. Vñ a leone transeūt in cancrum ꝛ a cancro in geminos: ꝛ sic deinceps. Et si caput draconis est in aliquo signo sēper in opposito est cauda ꝛ venter in aquario: vt si caput fuerit i cancro venter erit in Ariete ꝛ cauda in Capricorno ꝛ sic de alijs. Et sic ꝓpter aspectus oppositus caude est totalis veneno sa. Similiꝫ illi qui bene inceperunt ꝛ postea retrocedūt transeūt a leone i cancrū Nā leonis aialis a quo illud signū dene

minatur virtus ⁊ fortitudo ē in anteriorib⁹ vt i pectore collo ⁊ pedibus añrioribus.⁊ iō signat fortiter incheātes:ſz cācer eſt animal retrogradū ⁊ iō signat retrocedentes. Vnde quaſi a leone in cancruz tráſeūt qui fortiter icepta relinquūt Sz inde tranſeūt in geminos qui retrocedentes ⁊ recidiuātes efficiūtur duplo peiores q̄ primo fuiſſent dicēte xpo. Fiunt nouiſſima hominis illi⁹ peiora priorib⁹. Math.xij. Tales ergo hoies hñt caudā oppoſitā capiti.ſ.principiū bonuz ⁊ finez malū. Et tales erant illi quibus dixit Apo. Cū ſpiritu ceperitis nunc carne cōſumamini. Gal.iij.

Capitulum.lxiij.

IRelatus pfectus dz habere ꝯditiones ionis quo ad iij. Primo quo ad effectuz Nam iupiter eſt in effectu ſuo benīuolus calid⁹ hūid⁹ diurnus ⁊ in ſuis qualitatib⁹ tpatus. Similiter prelat⁹ dz eē benīuolus i affectione:calidus in dilectione:humidus in cō paſſione diurnus:in cōuerſatione ſm illud Ro.xiij. Sicut in die honeſte ābulemus :⁊ itez temperatus in omni recreatione vel in omni correptione. ¶ Secūdo quo ad aſpectū. Na iupiter in colore ē argenteus:ſic prelatus dz eſſe argēteus ideſt ſonans p eloquētiaz:cādidus p mūdiciaz:clarus per famā. ¶ Tertio quo ad ſitū quia iupiter quando in ſuperiori pte circuli ſui circulo ſaturni ꝯiungit bonitate ſua tēperat maliciam ſaturni. Sic prelatus habz reſiſtere ⁊ reprimere malicias lupoꝝ gregem corrūpentiū vel diſſipantiū vt hereticoruz vel tyránoꝝ vel aliox hoium. ¶ Quarto quo ad iudiciū qz in iudicijs ſm aſtrologos ſignat ſapiētiā ⁊ rōnez ⁊ eſt veridicus. Expedit enim plato ſapiēter agere: rōnabiliter viuere veraciter loq ⁊ docere Itē iupiter quando apparet in aſcēdēte ſignat ſm aſtrologos reuerētiam ⁊ honeſtatē fidem ac diſciplinā: que ēt prelatum exornant.ſ.reuerētia ſbditoꝝ:honeſtas moꝝ ⁊ diſciplina correptionū. ¶ Itē prelati debēt eē ſimiles mōtibus. ¶ Primo qz mōtes ſunt ad ſpeculandū apti.ſ.pp altitudinē: qz.ſ. prelati debēt eē eleuati per contēplationem ⁊ ſpeculatiui per cōſideratione.ps. Aſcēdūt montes.i. contēplatiui ⁊ deſcendūt cápi.i.actiui. Illi eni aſcendūt ad cōſideratione eternoz. Iſti vo deſcēdūt ad ſubuentionē ꝓximoꝝ. ¶ Secūdo qz mōtes ſūt ad defendēdū tuti. Vñ qz ſūt fortes ⁊ ſolidi ſūt apti caſtroꝝ edificatōi. Nā pp ſuā duriciā nō de facili pñt ſuffodi ⁊ pp altitudinem non facile pñt adiri Et prelati debent eſſe conſtantes ⁊ firmi ad defendendum. Iudith.vj. Filij iſrael non in lancea nec in ſagitta confidunt ſ3 montes defendunt illos ꝛc ¶ Tertio qz montes ſunt ad paſcendū fecundi. Sunt .n.in mōtibus gramina puriora ⁊ nutrimenta aialium meliora:ꝙuis in vallibus ſunt gñaliter pinguiora. Humor.n.quo gramina nutriunt ſubtilior ē in montibus ⁊ purior q̄ q̄ continet in vallib⁹ pp ſ3 q̄ calor celeſtis illū hūorē facili⁹ digerit ⁊ in ſubaz graminū cōmutat pfecti⁹ ⁊ cōuertit:tū pp illius ſubtilitatē:tū pp aeris ibidē puritatē. Sic ēt prelati debēt ſubditos ſollicite paſcere puris exēplis ſpūalibus vbis ⁊ pijs ⁊ largis elemoſynis. Job xxxix. Circumſpicit montes paſcue ſue. ¶ Quarto qz mōtes ſunt pri⁹ q̄ valles celeſtiū imbriū ſuſceptiui. Vñ aq̄ a mōtib⁹ deriuant ad valles ⁊ non e conuerſo. Sic prelati debēt celeſti doctrina inferiores ſubditos irrigare. Job.xxvij. Quos imbres montiū irrigant ꝛc. ¶ Itē qualis debeat eē vita platoꝝ oſtēdit per exēplum mōtis taboꝝ in quo dñs quatuor fecit p q̄ deſignant quatuor opa ſiue officia platorū. Nam in ſ3 monte ſpūaliter docuit: in ſ3 monte oīonis gra pernoctauit in ſ3 mōte aliq̄ turbas pauit. In huius etiam ſupercilio montis ſe tranſfiguravit coram diſcipulis ſuis ⁊ futuram gloriam ſuā reuelauit. In quibus.ſ.inſtruuntur prelati q̄ eoꝝ officium eſt ſpiritualiter docere inſtanter orare indigētibus ꝓuidere:⁊ futuram gloriam nō preſentem querere.

¶ Capitulum.lxiij.

Reseruatur anima a peccati corruptiõe sicut corera pseruãt a putrefactiõe Sunt eni ẽtuor accidentia putrefactõis, phibẽtia scz: calliditas: frigiditas: mobilitas: ⁊ cõtinuitas. ¶ Primũ ergo ẽ calliditas pcipue intẽsa. Res eni multũ calide nõ putrescũt pcipue cũ siccant: vt pp galẽa. Zinziber aũt putrescit ppt̃ inatus hũidũ. Similit aqua inquantum fert nõ putrescit qr calor ignis i ea maior est q̃ calor aeris: nõ nõ vincit sed vincit. Similiter pseruat anima a corruptiõe peccati ⁊ a tẽtatione per feruẽtes oratiõem. Vnde dominus hortabat discipulos: Luce. xij. Orate ne intretis i tentatiõnem. ¶ Secũdũ ẽ frigiditas si sit ab extrinseco. Nam si est frigus extrinsecũ pcipue est ipediẽs: qr p se repugnat calido alieno ⁊ extrinseco. vnde in hyẽme ⁊ vniuersaliter in aere frigido cõseruat corp̃ a putredine: qr calidũ extrinsecũ ẽ paucũ ⁊ frigus sibi cõtrariũ est multũ nec in talibus appareat motus putrefactionis nisi recedente frigore. Si aũt est frigus intrinsecũ sic ipedit putrefactionẽ qr coagulat hũidũ nec pmittit illud exhalare sicut ẽ in oibus metallis ⁊ alijs frigido coagulatis inquibus frigus claudit poros ⁊ vincit calidũ extrinsecus ne de hũido aliqd exhauriat nisi pauꝫ vt quãdo generat rubigo: ideo in auro nõ est rubigo ⁊ maior est in eo duratio qr eius hũmidũ naturale magis cõstat. Tanquã ergo frigus extrinsecũ ẽ tribulatio mũdi siue afflictio carnis que calorem extrancũ. i. ardorẽ cõcupiscentie siue luxurie: per quẽ extrãcã carnẽ ⁊ occupiscit: ⁊ mitigat extiguit. Mã malicia vnꝰ hore obliuionem facit luxurie sicut dicit Eccli. xi. Sed tanꝝ itrinsecum refrigerium est cõtẽplatio celestium. Hec enim est que poros. i. corporis sensꝰ claudit. Hec est que deuotionis humorem coagulat nec exhalare pmittit: ẽ insuper est q̃ extrancũ calorẽ. i. ardorẽ mũdi supat ⁊ vincit. Quia aia fiẽ dicit Bre. quãto maiori studio exercecẽ ad sũma tanto maiori fastidio frigescit ad infima. ¶ Tertiũ ẽ mobilitas. Mã aqua vl̃ vinũ quod mouet impedit putrefieri eo q̃ calor, naturalis exsiccat a motu ⁊ nõ pmittet et calor extrinsecus. Dñ vinũ potens efficit melius ex motu: qr calor naturalis magis digerit subtile hũmidũ: ex quo ẽt sapor meliorat ⁊ pendulus vinũ ⁊ motus etiã si sit corruptũ quãdoq̃ reuertit ⁊ reparat. Et ecõtra vinum nõ motũ ⁊ pcipue soli expositũ corrũpit ⁊ cõuertit in accetũ: qr dũ calor exterior exhaurit calida interi⁹ ⁊ hũidũ subtile exhalat cũ ipso ⁊ perit vinũ. Sicut mobilitas obedientie vel motus frequẽs opeꝝ bonoꝝ pseruat a peccati putredie ad quã pigritia ⁊ ociũ iducit. Eccli. xxxiij. Mitte illũ i operationem ne vacet. n. multã malicia docuit ociositas. ¶ Quartũ putrefactionẽ ipediẽs est continuitas. Nam mare totum non putrescit sed diuisum p partes paludales putrescit: in naturalibus eni multiplicato subiecto multiplicat q̃litas ⁊ vt⁹: ⁊ iõ totũ simul plus pt̃ ptinere q̃ calor aeris põt dissoluere: si tũ ipse ptes sit in toto cõtinue alias ñ. Quia videmus q̃ grana multa vel gramina vel germina simul adunata citius putrescũt q̃ pauca propter hoc q̃ illa grana non sunt cõtinua: ⁊ cũ sint parua egredit naturale calidũ ab vnoquoq̃ eoꝝ ⁊ trahit secũ hũmidum ⁊ caliduꝫ exiens fit alienũ ⁊ cum exeat a multis cõfortatur ⁊ corrũpit. Similiter continuitas ⁊ perseuerantia bõi operis pseruat a corruptiõe peccati. vnde potes colligere ex predictis q̃ pseruant animã a putrefactiõe peccati calliditas charitatis que excludit putredinẽ in uidie: de qua putredine dr̃ Prouer. xiij. Putredo ossium inuidia. hãc enim putredinem charitas excludit qa charitas nõ emulatur: vt dicit. i. Corinth. xiij. Itẽ frigiditas castitatis q̃ excludit putredi nem luxurie: de qua dicitur Joel. i. Computruerũt tumenta in sterco re suo. i. hõines carnales ⁊ bestiales i fetore luxurie. Iz hanc putredinẽ excludit castitas a cõcupiscentie ardoribus velut quoda frig⁹

resistēs Vnde de predicta caliditate charitatis ⁊ hac frigiditate castitatis dicitur Apo. iij. Vtinā frigidus esses aut calidus ¶ Jtē mobilitas obediētie excludit pu tredinē superbie ō q dicit. Joel. ij Ascendit putredo eius qz superbe egit. ¶ Jtem cōtinuitas perseuerātie excludit peccatū accidie: ō qua Job. xli. Quasi lignū putridum es. lignū enim putridum nullum ꝓducit fructus talis est accidiosus ⁊ q non perseuerat qz nō peruēit ad fructū operis sui: est enim fructus vltimū qđ expectatur ex ardore: ⁊ ō signat meritū siue ꝓmium operis qz accidiosus ⁊ iperseuerās amittit. Est enim continuitas gratie per quam mēbra christi adinuicem colliguntur ⁊ continuātur ⁊ excludunt putredinem omnis peccati.

¶ Capitulum .lxv.

PRincipat⁹ secularis dūij filius dz esse ortū q ad. v. in qbus signant. v. virtutes vel cōditiōes q debēt esse in bono ꝓncipe. Et ꝓmū est patiētia aduersoꝝ ⁊ hanc designat orionis ortus. Vlaz orion est astrum tēpoze hyemali exortū aq rum ⁊ tēpestatū excitatiuū. Hyems enim qđ est tps acuti frigoris est status vite secularis: in quo frigꝰ malicie abūdat. Cui videlicet malicie dū creatꝰ ꝓnceps ad obuiandū vel resistendū se per iustitiā preparat sibimet tēpestates ⁊ ipetus. i. persecutiones ⁊ scandala suscitat: qz scilicet superboꝝ negtia dū tāgit irritat ⁊ q̄si modo ignj dū flatuz iustitie sentit ꝓ impatientiam exandescit. Vnde iustus princeps ne cesse est vt se primo per patientiam mūiat vt propter insurgentium maloꝝ ipetꝰ a iustitie rectitudine non cadat. Scriptū est .Mathē. v. Beati qui persecutionem patiunt ꝓpter iustitiam Vnde notabile est qꝺ orion i ortu suo tēpestatē significat sed post serenitatem: qz nimiꝝ iusto ꝓncipi post tēpestatē aduersitatis sequit serenitas pacis. ¶ Secūdū quod ē necessarium iusto principi est potentia armoꝝ: q̄ scz possit contueri subditos ⁊ expugnare aduersarios: ⁊ hāc ō signat orionj aspectus. Nam sicut Jsidorus dicit. Gladiati militis ⁊ accincti etiam stellaꝝ ordie faciem prētēdit. Vnde modo armati militis pedes ⁊ brachia extendētis dispoūt ⁊ ideo etiam in signo Tauri quod in terra est animal feroꝝ ⁊ carnivꝰ armatū orion maxime fulget. Est ergo necessarius ꝓncipi vt iniqtates ꝯs benignitate repellere nequit violētia ⁊ coactione dirūpat. Vnde dicit Eccli. vij. Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute dirūpere iniqtates. ¶ Tertiū necessariū ꝓncipi ē iustitia respectu subditoꝝ. i. qđ in suis subiectis iustitiam bene seruet ⁊ hoc designat orionis situs ná orion ab ariete vsqz ad geminos se extēdit ⁊ tota illoꝝ trīū signoꝝ superficiem: s. Arietis Tauri ⁊ Geminoꝝ fulgoris sui plenitudine clarioꝛes reddit. Hic ergo fulgoꝛ orionis ē iustitia ꝓncipis: Et sicut dicit Tullius in li. de officijs. Jō iustitia splendoꝛ est maximus ex qua boni viri nominātur. Sed splendoꝛ orionis per tria signa extenditur: qz. s. virtus iustitie per tria diuiditur. Vlaz est in stitia iudicatiua in punctionibꝰ ⁊ dz esse in ariete. i. in equalitate scz vt ꝑm modū delicti sit ⁊ plagarum modus. Aries en i est signū equalitatis i quo equinoctiū fit Jtem est iustitia distributiua in dispensationibus que vnicuiqz qđ suū ē distribuit ⁊ hoc est i signo Tauri qz dū sol est in Tauro terre sulcāt: vt videlicet vnicuiqz culture debitum semen mittat. ¶ Jtē est iustitia cōmutatiua in mercationibus scz in emptionibus ⁊ vēditionibus. ⁊ hec ō signatur in geminis ex eo qꝺ ꝓmutatio talis fit inter duas ptes. ¶ Quartū necessarium ꝓncipi est prudētia agēdoꝝ ⁊ hanc designat orionis virtꝰ. Vlā existēte sole in signo orionis. s. in Tauro ⁊ Geminis ola oriunt ⁊ germinat que nutrimētū recipiūt ex aquis ⁊ aere vt Marcus celsꝰ dicit: ⁊ operat etiā ad terre fecunditatez. Tūc aūt sol existit in signis orionis qñ i uenitur prudētia in operibus ꝓncipis ⁊ sub tali ꝓncipe ola bona germinat ola necessaria abūdant. Et est notabile qꝺ splen

dor orionis vt idē ꝛMarcus dicit ē signū future sere nitatis. Et ecōtrario eius obscuritas future ē p̄sagiū tēpestatis. Qz sez prudētia p̄cipis est cā ⁊ signum serenitatis pacis. Et ecōtrario eius obscuritas. i. stultitia signū ⁊ cā est scissure ⁊ tēpestatis: sicut p̄z de Salomone ⁊ Roboam filio suo de qbus dicit. Eccli. xlviij. Salomon regnauit in dieb⁹ pacis cui subiecit deus oēs hostes vt ꝺoderet domū i noie ei⁹ quemadmodū eruditus est in iuuētute sua ⁊ ipletus est quasi physon sapia. et ita finē habuit Salomon cū patrib⁹ suis ⁊ dereliquit post se de semine suo gentis stulticiā: ⁊ iminutum prudēria roboā qui auertit gentē ꝑ filio suo ꝛc. Est ēt satis notabile q̄ sole existēte in Tauro orion sub eius radijs ōia se absc̄dit: nec tūc suā manifestat iferiorib⁹ claritatē. quia. s. prudēs princeps q̄n clarioza ⁊ fortioza exterius opa facit tūc se ante dei cōspectū intus p̄ humilitatē absc̄dit: ⁊ ipsa solis p̄tia suam claritatē ab iferiorib⁹ retrahit: qz in p̄spectu diuini iudicij quicqd splendoris vel glorie apud hoies attinet ꝓpendit. Omnē suā iusticiā quandā tenebrā reputat dū subtilitatem diuini iudicij trepida mēte pensat. Vnde dauid q̄ teste scriptura princeps sapiētissimus fuit sub hui⁹ solis radijs offuscatus dicebat. Nō intres in iudiciū tū cū seruo tuo domine: qz n̄ iustificabitur in conspectu tuo omnes viuēs.

¶ Quintū necessariuz principi est diligētia vel cautela ꝓtra inuidos. Et hoc deūgnat orionis emulus. Quia. s. cōstellationez orionis sequit quedā stella q̄ canicula dicitur: que. s. ab astrologis maliuola ⁊ nociua cē iudicat. Sed nō est illa canicula que orit in leone: de qua denominantur dies caniculares. sz est alia stella de complexione martis. Hec ergo canicula est inuidor maliuolētia: q̄ principū claritati ⁊ glorie inidētes eos multē modis ⁊ vijs subuertere molitūr. Vnde necessaria valde est principibus ꝓtra tales magna diligētia ⁊ cautela. ¶ Itē princeps etiā dulcis ⁊ benignus q̄nqz a malo consiliario ⁊ suggestore sibi conuncto ad irā inflāmatur ⁊ pestilēs ⁊ periculosus efficitur. Cuius exemplum apparet in Ioue qui de se est planeta beniuolus. Sed ꝛMarti coniunctus efficitur pestilens ⁊ malinolus. Antiqui. n. poete Ioui attribuunt tonare qz illius stelle est elenare vapoē terre strem: precipue cū iungitur ꝛMarti in signis aquilonaribus in estate. Tunc. n. certissime pōt dici q̄ erūt multe scintillationes tōitrui ⁊ pestilētes: qz Jupiter cū sole vapores eleuant. ꝛMars vero incēdit eos: ⁊ sic efficitur aer pestilentialis: ⁊ ita ꝛMartis inordinata calliditas Jouis temperies ad maliciam ⁊ pestilentiā trahit. Ita silr malignus consultor mentē benigni p̄cipis aliqñ ad furoē accēdit ⁊ ad nequitiā opis ⁊ nocēdi pestilētiā trahit: sicut patet de Aman ⁊ assuero. Vñ dicit Hester. xvi. ꝛMulti aures principū simplices ex sui nā alios extimantes calida fraude decipiūt. Que res ⁊ ex veteribus probat hist̄oijs ⁊ his q̄ gerūt quotidie q̄ ex malis quorūdam suggestionibus regum studia deprauentur.

¶ Capitulum. lxvi.

Prosperitas mundi assimilatur fumo. ¶ Primo quidem q̄ fumus est domorū denigratiuus. Et similiter p̄osperitas mundi multis peccatis animas deformat ⁊ denigrat. Ysa. vi. Domus impleta est fumo. Et dixi. ve mihi q̄ vir pollut⁹ labijs ego sum. Nam quando domus ecclesie cepit repleri fumo mundane p̄osperitatis tunc cepit magis abundare vesania ⁊ pollutio iniquitatis. ¶ Secundo q̄ fumus nō est diu duratiuus. Subito enim ascendit sed cito deficit. Et talis est p̄speritas peccatoꝝ. ps. ꝛMox vt honorificati fuerint ⁊ exaltati deficientes quemadmodū fumus deficiēt. ¶ Tertio q̄ ē ocu lox lesiuus. Prouer. x. Actū dentibus ⁊ fumus oculis ꝛc. Mā fumus ex materie sue grossicie amaritudinē cōtrahit ex cuius acumie oculos ledit. Similiter p̄speritas nimia cecat oculos mētis vt nō cōsideret neqz videat quid sequat. Lu. xix.

Nunc qdem in hac die tua q̄ ad pacem tibi sed abscondita sūt ab oculis tuis ꝛc. ¶ Quarto qr fumus est cerebri siue capitis grauatiuus. Nā fumus cerebrū pene trat ꝛ spiritū animalē grauat. Similiter tēporalis psperitas caput rōnis grauat ꝛ deprimit ad infima p auaritiā Amos.ix. Auaricia in caput omniū Apo.xv. Impletū est tēplū dei fumo. Tēplum dei est mens humana q̄ tunc repleꝫ fumo qñ repleꝫ terrena psperitate. ¶ Quinto fum⁹ candele extincte ē mulier p ignātiū aborsiuus vt dicit phs in libro de animalib⁹. Quasi.n. mulieres ignātes sunt ipse aie bonum ppositū cōcipiētes: qō tñ ꝓceptū mūdi psperitas destruit antēq̄ veniat ad cōplementū operis. Vñ sicut talis fumus extinguit cōceptos fetus: ita ēt psperitas mūdi extinguit bonos affectus Judi.xi. Factū est vt fumo ꝛ igne necarēt viri patriter ꝛ mulieres. i. fortiores ꝛ obiliores affectus ꝓpter quod Grego. dicit q̄ sicut ipossibile ē imo difficile siculneā iurtā vi am positā vsq; ad maturitatem ꝓducere grossos suos ita. hoiez in seculo remanē tez vsq; ad finē boni peruenire. ¶ Sexto qr fum⁹ est angulo p petitiuus. Sic ꝑsperitas mūdi detrahit ad angulos. i. ad sordes luxurie. In angulis. n. vt dicit Ber. sordes ꝓgregant. Vnde est prosperitas mūdi q̄si qdā fum⁹ incēdij: qr. i. incendit in aia primo ignis cōcupiscētie ꝛ tandem ignis gehēne. Apo. xviij. Flebūt ꝛ plāgēt se sup illā reges terre q̄ cū illa fornicati sunt ꝛ in delicijs vixerint cū viderint fumū incēdij eius. ¶ Septimo qr fumus est fetor p delatiu⁹ sicut q̄ res fetida ꝛ corrupta fumat. Et similiter ꝑsperitas mūdi dū vitā corrūpit fetorē infamie iducit Vnde isto fetēti fumo obscurat claritas solis ꝛ aeris. i. claritas rōnis ꝛ gloria hominis Apo. ix. Obscuratus ē sol ꝛ aer de fumo putei. ¶ Itē ꝑsperitas tēporalis i homine peccatorē signū ē future calamitatis. Cuius exemplum est qr tranquillitas aeris eo tēporē ꝛ loco qñ ꝛ vbi deberet causari vētus signū ē futuri terremotus. Quod ē qr tūc vapor ingreditur in cauernā ꝛ non expirat extra. Sic q̄ñ hō peccator q̄ esset dignus vento aduersitatis ꝛ pene male agēdo hꝫ trāquillitatē ꝑ speritatis signū est venture calamitatis. Vnde Boetius dicit q̄ fortuna est, quodam future calamitatis indicium.

¶ Caplm. lxvij. Rudēs hō assimilatur monti oliueti: q̄ mons erat ad partē orientalē templi: ꝛ iō mane sole oriente il luminabatur: vesperē vō ꝛ nocte ex lumine tēpli illustrabatur ꝓp qō mons trium luminū dicebatur: tū qr sol ipsum illuminabatur: tū qr lux tēpli ipm ō nocte illustrabat: tum qr materiam luminis. i. oleum ministrabat. Similiter homo prudēs debet hoc triplici lumine illustrari. s. lumine vespertino per memoriā preteritorum. Lumen enim vespertinum sequitur post diē preteritum. ¶ Itē lumine matutino solis: ꝛ h̄ ē ꝓpriā futurorum qr lumē solis matutinū futurū diē ichoat ꝛ respicit. Bꝫ ēt esse lucidus prudens homo in dispositiōe pūctuꝫ. Et h̄ est prudētia que a Tullio vocatur intelligentia. Et hec designatur in oleo: quod ē materia luminis qr ꝑsentia que sensibus subiacēt materia ꝛ origo sunt intellectualis cognitiōis. Vnde de hoc triplici lumine prudentis loquit Seneca dicens. Si prudens est animus tuus tribus tēporib⁹ dispēsetur: pūctia ordinatura ꝓpiciet: preterita recordare. Est ergo prudēti necessariū habere preteritorum memoriā ex q̄ prudētia est circa ꝓtingētia agibilia in q̄bus opꝫ dirigi ex his q̄ vt in plurib⁹ contingunt. Hec aūt per multā experientias accipi oꝫ: experimentum aūt ex pluribus memoratis bene habek hꝫ phm in principio Methaph. Vnde maxime prudētia regit preteritorum memoria. Deu. xxxij. Memēto diez antiquoꝝ cogita generatiōes singulas. ¶ Item necessaria est ei presentium intelligētia. Cognitio. n. presentū sine necessario sine ꝓtingentiū dicitur in

telligẽtia siue intellectus. Et accipit pro recta estimatione ⁊ acceptiõe finis. Omis eñ deducio rationis ab aliquo intellectu procedit. ℙrudentia aũt est recta ratio agibiliũ: sicut phs eam diffinit in .vj. ethi. Et est tertio sibi necessaria ℙrudentia futurorꝝ. s. vt ordinet aliquod ad cõmodũ ⁊ expediẽs ad finẽ. Importat eñ ℙrudentia respectũ quendã alicuius distantis ad quod ea que in ℙsenti sunt ordinãda cõcurrunt. ℙrudentia aũt proprie est circa contingentia agibilia: cuiusmodi st proprie futura: quia ℙtia ⁊ ℙterita necessitatem quandã habent. Et ideo pcipue ad prudentiã pertinet prouisio futurorum. Deu. xxxij. Vtinã saperent ⁊ intelligerent ac nouissima prouiderent.

Caplm lxviij.

Eligio assimilat cauerne imo diuerse cauerne diuerse sunt religiones. ℂ Primo ga cauerne sunt payscentium presidiũ. Nam ad cauernas arborꝝ vl petraꝝ fugiũt volucres. s. colũbe vel turtures qñ aquilã vel accipitrẽ timent. Cañ. ij. Colũba mea in foraminibus petre ⁊ in cauerna macerie. Similiter erinacij: cuniculi: lepores fugiunt ad cauernosos lapides qñ sentiũt canum voces. ℙs. Petra refugiũ erinacijs. ℙrouer. xxx. Lepusculus plebs inualida qui collocat in petra cubile suũ. Ita similiter homines qui volunt esse tuti ab aquila regina auiũ. i. a superbia regina vitiorꝝ: vel accipitre. i. ab auaricia que rapit ⁊ accipit aliena: vel a cane id est a canis immũdicia q̃ est luxuria seculũ relinquũt ⁊ ad religionem tanq̃ ad tutissimas cauernas cõfugiunt. Isa. ij. In die illa proiiciet homo idola argenti sui que fecerat sibi vt adoraret talpas ⁊ vesperiliones ⁊ ingrediet scissuras petrarũ ⁊ cauernas saxorꝝ. ℙer idola argenti auarorũ diuitie signant: quia auaricia ẽ idolorꝝ seruitus ℈m Apo. ℙer talpas q̃ cecitatẽ oculorꝝ hñt dicunt intelligunt carnis illecebre q̃ cecitatẽ mentis inducunt. Sed ꝑ vesperiliões q̃ in tenebris i alto volant intelligunt dignitates ⁊ glorie superborꝝ q in tenebris hui⁹ vite volũt ambulare in magnis. sed illa oia ꝓicere iubet q cauernã religiõis ingredit. ℂ Secundo qr cauerne sunt fructificãtiũ hospitium. Mã in cauernis arborꝝ vel petraꝝ mellificãt apes ⁊ nidificant aues. Isa. vij. sibilabat dñs api q̃ est in terra assur ⁊ venẽt ⁊ requiescẽt oẽs in torrẽtib⁹ vallii ⁊ cauernis petraꝝ ⁊ in fructetis ⁊ i vniuersis foraminibus. sic in religiõe fructificãt actiui q sunt apes breues ꝑ humilitatẽ: solliciti ꝑ operositatẽ: mellifica ꝑ benignitatẽ: ingenioſi ꝑ discretiõis sagacitatẽ. Itẽ ꝓficiunt ibi cõtẽplatiui q sunt vt aues leues ꝑ paupertatẽ: pẽnate ꝑ virtutũ multiplicitatem: veloces ꝑ charitatẽ: alte volãtes ꝑ ꝓtemplatiõis sublimitatẽ: q tñ post ꝓtẽplationis volatũ ad cauernas seu fenestras suas redeũt dñ ad regulares obseruantias hũiliter se reducũt. Vñ Isa. lx. Qui sunt ibi q vt nubes volãt ⁊ quasi colũbe ad fenestras suas. Hiere. xlviij. Estote vt colũba nidificãs in summo oris foraminis. Sũmũ eñ os foraminis est sũmũ votũ religionis. s. obedientie in qus potissime nidificat ⁊ fructificat: colũba. i. spũalis ⁊ pura ꝑsona. ℂ Tertio qr cauerne sũt nocentiũ aliũ latibulũ. Mã sepe i cauernis latitãt mures. Judith. xiij. Egressi mures de cauernis suis ausi sunt ꝓuocare nos ad ꝓliũ. Itẽ vermes ⁊ serpẽtes. Isaie. xj. In cauerna reguli q ablactat⁹ fuerit manũ suã mittet ⁊c. Itẽ in cauernis qñq; sẽ intrãt vẽti ⁊ includunt vapores ⁊ faciũt terremotũ. Vñ terra cauernosa sepe patitur terremotũ. sic sũt q̃dã religiões dissipate ⁊ dissolute in qb⁹ habitãt sub habitu religionis mures. i. detractores alios corrodentes: ⁊ vncs. i. carnales alios corrũpẽtes: ⁊ serpẽtes insidiosi ⁊ innidi latẽter ledẽtes: ⁊ interdũ terremotus. i. ambitiosi vel tyrãni collegiũ vel ordinẽ periculose cõmouẽtes ⁊ plurimũ ꝓturbantes. Job. xix. In desertis habitãt torrentium vel in cauernis terre.

Caplm lxix.

Sancti viri assimilant celis quo ad quinq. ℂ Primo q̄ ad substātiā. Nā celū hz in suba simplicitatē q̄ nō est ex ꝯtrijs. Dñs nullā hz ꝯtrietatē. Licz eñ ponat cōiter ex materia ⁊ forma cōpositū: tñ materia talis tota est sue forme subiecta ⁊ ab ea totaliter cōprehēsa. Et iō in celo nō est discordia sicut Empedocles dixit sed solū cōcordia. Similit̄ sancti viri in se ꝯtrietatē nō habēt: q̄ licz sit i eis materia ⁊ forma. i. caro ⁊ spūs: tñ ipaz carnē subiicit̄ spiritui: ſm illō Apostoli. j. Cor. ix. Castigo corpus meū ⁊ i seruitutē redigo ⁊c. Nō etiā ipi habēt cum aliis discordiā sed oīmodā q̄tū possūt tam in se q̄ cū aliis diuina fauente gratia concordiā habere nituntur. Job xxv. Facit concordiā in sublimib⁹ suis. Lu. xix. Pax in celo. i. in hoie celesti ⁊ sancto: ⁊ gloria i excelsis. s. in beatis. ℂ Itē hz celū in suba immutabilitatē: quia in celo nō est generatio nec corruptio: nec in toto nec i parte. Et hoc competit spūaliter virginibus ⁊ illis sanctis q̄ cōtinenter viuūt: qui nec carne per luxuriā nec spiritu p aliquam mortalē culpā corrūpūt: nec est in eis generatio carnalū filioꝝ. Sed hz celū non sit in se generabile aut corruptibile: in inferioribus tñ est generatiōis ⁊ corruptionis cauꝫ principiū effectiuū ⁊ regulatiuū. Quod quibusdā sanctis aliqualiter competit: qui hz ipi per se generationi filiorū carnaliū vel matrimonio non intendant tamē circa hoc alios fideles mouent ⁊ ordinant. Sicut patet de apostolo Paulo qui hz ipe in se esset virgo tñ alijs diceba. j. Cor. vij. Vrori vir debitū reddat: similiter ⁊ vxor viro. Et ite. j. Timothei. v. Volo aūt iuniores nubere ⁊ filios parere ⁊c. Nō eñ sancti viri etiā cōtinentes matrimoniū damnant in alijs sed approbant ⁊ cōmēdant: hz virginitatis mūdiciā nuptijs ⁊ matrimonio pferant. ℂ Item in celo nō est augmentuz vel diminutio. Et sancti ad hoc summe student vt non eueniat in eis vel augmētū culpe vel diminutio gratie. ℂ Secūdo sancti viri assimilant celi circularitati. Nā figura sphe rica est capacissima: q̄ vndiq; equalit cōcaua: ⁊ ideo valde competit celo quod ē omniū corpoꝝ contentiuum. Vnde dicit Messet. xiij. Tu eñ fecisti celū ⁊ terram et quicqd celi ambitu cōtinet. Ita similiter sancti viri p humilitatē sunt vndiq; concaui ⁊ omnino diuine gratie capacissimi. ℂ Itē figura spherica est deitati conformis ⁊ similima que ⁊ principio ⁊ fine caret: ⁊ ideo cōpetit celo qō est nobilissimū corpoꝝ vt sit sui opificis pfectioni cōforme ⁊ eius eternitatē glorie representat. Pō. Celi enarrāt gloriā dei. Ita similiter sancti viri etiā in hoc mūdo diuinā pfectionē imitari conant ⁊ q̄tum pūt similari ⁊ conformari. ꝓpter quod dicit. j. Corinth. xv. Qualis celestis tales ⁊ celestes. ℂ Itē figura spherica est ad motū habilissima ⁊ aptissima q̄ nō habet angulum impedientē se ⁊ detinentē. Et ideo bñ cōpetit celo cui⁹ motus est circularis ⁊ cōtinuus ⁊ maxime necessarius: quia ē vt vita quedā natura existentibus oīnibus: sicut phs dicit in. viij. phyſic. Ita similiter sancti viri ad motū bone opationis ⁊ ad exitū pfectis pegrinationis studeāt q̄tū possunt esse habiles ⁊ expediti. Vnde ab impedietibus q̄tum possunt se abstinēt ⁊ restringunt: ſm illud. j. Petri. ij. Obsecro vos tanq̄ aduenas ⁊ pegrinos abstinere vos a carnalibus desideriis q̄ militant aduersus animā. ℂ Tertio sancti viri assimilant celo quo ad situ. Habet enim celū altitudinem situs: q̄ sicut nobilitate ita ⁊ localitate pceminet oīnibus corporib⁹. Eccl. j. Altitudinē celi ⁊ latitudinem terre ⁊ pfundū abyſſi qs dimēsus ē? Hac altitudinē habēt sancti viri in conuersatione: ſm illud Phil. iij. Nra cōuersatio in celis est. Itē in cōtēplatiōe siue in oratiōe: ſm illud Thren. iij. Leuemus corda nra cū manib⁹ in celū. ℂ Itē in intētiōe: ſm illud ℳatth. vj. Thesaurizate vob thesauros in celo. ℂ Nā vt ibidē subditur: Vbi est thesaur⁹ tu⁹ ibi est ⁊ cor tuū. i. intentio. ℂ Quarto sancti viri assimilant celo q̄ ad motū: q̄ mot⁹ celi ē nālis circularis ⁊

incessabilis. Licz enī mot⁹ celi sit effectiue a motore separato. i. ab intelligētia spūali q̄ nō inhereat celo vt forma sed solū vt motor z mouet ipm impio volūtatis: qz sic dicit Aug⁹. xi. de trinita: materia corpalis q̄tū ad motū localē obedit angelic ad nutū. Sicut etiā in nobis appet in qbus statim ad imperiū volūtatis z imaginatōis sequit mot⁹ corpaliū mēbroꝝ. Et adhuc in motu celi vt dicūt aliqui supra voluntatis imperiū addit etiā influxio virtutū illa⁹. Cū mot⁹ celi dicit nālis q̄tū ad hoc q̄ hz nālē aptitudinē vt tali motu z nō alio moueat. Vñ sic ex se nō hz aliqd impediēs talē motū: z ió etiā est figure circularis. Dicit ēt phs. xii. metaphi. q̄ primus mouēs mouet celū sic ꝓcupitū z desideratū. qđ qdē intelligi posset nō sic ꝓcupitū z desideratū a celo sed ab intelligentia mouēte celū q̄ ió mouet celū vt assimilet in causando ꝺro. Et sicut ꝑmo colligit q̄ in motu celi ē obediētia mouētis intelligētie cui⁹. s. impio celū obedit. Itē aliq̄ influē tia virtutis motiue. Et tertio desideriuꝫ assimilatōis ꝑme causē: z q̄rto ex ꝑte celi aptitudo nature ꝑprie. Et silr ista sunt qb⁹ scti ad bñ opandū mouenr incessanter. s. influētia celestis gr̄e z charitatis z obedientia diuine volūtati: q̄. s. manifestat i observātia ꝓceptoꝝ z implenōe diuie legi: qb⁹ diuina volūtas nobis innotescit. Itē est in eis desideriū z amor eterne felicitatis: in q̄tū ipe de⁹ apparuerit silr ei crimus vt dicit. j. Joh. iii. Est etiā in eis aptitudo ꝑprie volūtatis z liberi arbitrij coactio ad diuiną volūtatē implēdā sm illd ps. Vt facerē volūtatē tuā deus meus z̄c. Vñ in oratōne dñica petere docemur: Fiat volūtas tua sicut in celo z in terra. i. vt iplet in hoie celesti atq; sancto sic etiā impleat in peccatore terreno. ¶ Itē mot⁹ celi ē circularis. Circularis enī mot⁹ est ab eodē i idē: z hūc motū habēt sancti: q̄ spūs quē a deo habēt p creationē studeant in ipum reducere p finalē inhesionē: sm illd Eccl. xli. Reuertat puluis in terrā suā vñ erat z spūs redeat ad dominū qui dedit illuꝫ. Eccl. xxiii. Gyr celi circuiui z̄c. ¶ Item motus celi est incessabilis z infatigabilis ꝓpter hoc q̄ substantia mouens ipm est infinite virtutis. Quelibet enim virtus superioris ordinis licz sit finita in se et respectu supioris sui: est tamē infinita respectu inferioꝝ suoꝝ: sicut etiā virtus solis est infinita ad respectū omniū inferioꝝ generabiliū z corruptibiliū: p quoꝝ ꝓductōnem etiā si infinita essent non mirabimur: z similiter virtus intellectus est infinita respectu formarum sensibiliū. Itaꝫ virtus substātie spiritualis qua mouetur celum infinitum est respectu mot⁹ corporalis: vnde nō sequitur fatigatio. Similiter sancti viri sunt in motu bene viuendi z bene operādi incessabiles z infatigabiles: sm illud Apo. Gala. vi. Bonum faciētes nō deficiamus. Et ad Heb. xii. Nō fatigemīm animis vestris deficiētes. Et hoc habent sancti viri ex virtute dei confortantis z impellentis cui⁹ virt⁹ omnipotens z indeficiens est. Vñ Phil. iiii. Omnia possum in eo q̄ me cōfortat. ¶ Quinto sancti viri assimilāt celis q̄ ad numerum. Sunt enī decem celi siue spere mobiles sm modernos astrologos. Quaꝝ prima est incipiendo ab inferioꝝ q̄ orbis Lune. secūda orbis ☿ Mercurij. tertia orbis Veneris. quarta Solis. quinta ♂ Martis. sexta Jouis. septima Saturni. octaua Celum stellatum. nona Celū crystallinum siue aqueū. decima est primum mobile sm positionē quorundā. Hic autem denarius numer⁹ competit sanctis viris p observationē decē ꝓceptoꝝ decalogi quibus incessanter mouenr cursu suo in deū sm illud ps. Viā mādatoꝝ tuoꝝ curri. Sz sicut sup has spheras siue celos ꝺictos sm theologos ē celū empyreū siue igneū. i. splēdidissimū qđ ē oim ꝓtēntiuū. ita sup oia ista ꝓcepta ē ꝓceptū charitat⁹: oia alia ꝓcepta ꝓtinēs⁹ ic̄ludēt vt patz p Apo. ¶ Isti ergo sūt celi ad q̄s nos petōres currē debem⁹ vt eoꝝ bñficiō diuiną miscōiā ipetrem⁹. Qz ipe de⁹ dic Osee. ii. Exaudiā celos⁹ ipi exaudiēt trā. ¶ Itē scti viri assimilant stellis: q̄ sic stelle ornāt celū ita ipi ornāt eccliā. Eccl. xlii. Spe

cies celi gloria stellarū. Nam ꝓmo stelle sunt natura purissime. Licet eñ dicatur Job.xxv. q̄ stelle nō sunt munde in conspectu eius tñ hoc dicit per respectū ad puritatē diuinā respectu cuius oīs creatura ē ꝑmixta ⁊ impura. Vnde signanter dixit in conspectu eius. i. in comparatiōe eius qui est actus purus. Sed tamen in se stelle vel in comparatiōem ad alia corpora mūdissime sunt nature. Ita similiꝫ viri sancti sunt puri nulla peccati fedita te turbati. Vnde de eis dicit Matthei. v Beati mūdo corde ⁊c. ¶ Secundo stelle sunt simplicissime nō ex contrarijs cōposite. Ita similiter viri sancti sunt simplices per intentionē ⁊ nō duplici corde. Prouer. x. Siplicitas iustoꝝ dirigit eos. ¶ Tertio stelle sunt incorrupte. Et similiter sancti per virginitatē vel mentis et corpis integritatē. Talibus dicebat Apostō. ij. Cor. vij. In omnibus exhibuistis vos incōtaminatos. ¶ Quarto stelle sūt luminose ⁊ radiose. Isa. xij. Stelle celi et splendor eaꝝ expandēt lumen suū. Et similiter sancti spūaliter illumināt alios ꝑ radios doctrine ⁊ ꝑ fulgores. i. exempla bone vite. Matth. v. Sic luceat lux vestra coram hominibus ⁊c. ¶ Quinto stelle sunt figure spherice. Et similiter sancti ꝑ paupertatē ⁊ cōtemptū temporaliū: quia ad modū sphere nō attingunt terram nisi in puncto. i. per solā vite sustentatōem. Apls. j. ad Timoth. vj. Habentes alimēta ⁊ his qbus tegamur his contēti sum⁹. ¶ Sexto sunt stelle quo ad substantiā solide nō porose. Sic ⁊ sancti viri sunt clausi nullis vanis aperti per aliquā vanitatem vel curiositatē: sed habent mētis stabilitatem veram. Judi. v. Stelle manentes in ordine ⁊ cursu suo ⁊c. ¶ Septimo stelle sunt quo ad superficiē plane: nō angulose: nō aspere. similiter sancti viri sūt plani per mentis tranquillitatē ⁊ pacem: nō anguloſi per singularitatē: nec asperi per inordinatā rigiditatē sed mites ⁊ dulces per lemitatē. ¶ Octauo stelle sunt situ altissime a corruptione eleuate. similiter sancti eleuati sūt ꝑ animi magnitudinē vel cōuersationem celestem. ¶ Nono stelle sunt motu velocissime: sic etiam sancti velocissimi ⁊ promptissimi per obediendi velocitatem. Baruch. iiij. Stelle vocate sunt ⁊ dixerunt assumus: ⁊ luxerūt ei cū iocūditate. ¶ Decimo stelle sunt aspectu parue q̄uis in veritate sint maxime: sed paruitas apparet ratione distantie. sim illiter sancti apparent parui per humilitatē et sunt altissimi per sanctitatē siue gratie sublimitatem. Eccl̄j. xliij. Dedit illi sicut stellas exaltare semen eius. s. christi ex cuius semine id est doctrina siue gratia sancti regenerati sūt: ꝑm illud j. Petri. j. Renati nō ex semine corruptibili. ¶ Vndecimo stelle sunt nobis innumere soli deo note: qui numerat multitudinem stellaꝝ et eis nomina vocat. sic etiam soli deo cognitus est numerus electorum in superna felicitate locādus. ¶ Duodecimo stelle sunt potestate maxime. ⁊ hoc patet ex multis effectibus. Nam sunt stelle inferiorum generatiue. Quod competit sanctis coniugatis vel predicatoribus qui generant filios spūales deo: ꝑm illud Apost. j. Cor. iiij. Christo eñ iesu per euangelium ego vos genui. ¶ Ite sunt temporū immutatiue. sic sancti eorū orationibus q̄libꝫ tempa mutant: sicut patet in Josue qui solem stare fecit ⁊ diem ad bellandus prolongauit. Et in Ezechia qui dies vite orando ⁊ flendo augmentauit. Et in Helia q̄ tempus siccitatis sua oratione i pluuiam mutauit. vnde Jaco. v. Helias homo erat similis nobis passibilis ⁊ oratione orauit ⁊c. ¶ Item sunt conseruatiue. Quod competit specialiter sanctis prelatis quoꝝ specialiter est gregē subditorū custodire ⁊ cōseruare in bono. Baru. iiij Stelle dederūt lucē in custodijs suis ⁊c. ¶ Ite sunt radioꝝ emissiue. ⁊ hoc cōpetit sanctis doctoribus q̄ emittūt radios doctrine. Dan̄. xij. Qui ad iusticiam eruditi multos erunt sicut stelle. ¶ Ite sunt noctis illuminatiue: q̄ sanctis suis exemplis illuminat in nocte peccati existētes. Sap̄. x. Fuit illis in lucem stellaꝝ per noctem. ¶ Ite sūt sui luminis occultatiue.

Et hoc cõpetit sanctis cũ per humilitatẽ occultant vitã suã. Joelis ij. Stelle retraxerũt splendorẽ suũ. ¶ Item sunt aeris purgatiue. Et hoc competit nõ solũ doctoribus q purgãt eccliam ab erroribus: sed etiã sacerdotibus q per sacramentus baptismi vel penitẽtie purgant animas. ¶ Itẽ sunt serenitatis causatiue. Et ita ẽt similiter sancti turbatiões ⁊ scandala removendo ⁊ ad serenitatẽ pacis ⁊ concordie reducẽdo. ¶ Itẽ sunt nauigantiũ directiue: ga. s. sancti suis consilijs diriguut fluctuãtes ⁊ dubitãtes. ¶ Itẽ sunt sui luminis cõmunicatiue: quia. s. per pietatem ⁊ charitatẽ cõicant se ⁊ sua. ¶ Itẽ ⁊ stelle sunt in suis circulis ordinate ꝓgressiue. Quia quilibet sanctus in suo gradu vel statu ordinate viuere studet. Hiere. xxj. Dat ordinem stellarũ in lumine noctis. ¶ Itẽ sancti viri assimilant nubib⁹. Nam nubiũ quedã sunt albe ⁊ hoc ẽ qñ vapor nubis est subtilis ita q nõ spissat. Tunc eñ recipit lumen supioriũ ꝑfundo: et sic fit nubes alba: que si reprimit ad terrã ex aliquo frigore fit inde nebula alba. Talibus ergo nubib⁹ albis assimilant inocẽtes qui ⁊ lumẽ gratie interi⁹ ⁊ candorem cõtinẽtie exterius cõseruãt. Apoca. xiiij. Vidi nubẽ candidã ⁊ sup nubẽ sedentem similẽ filio hois. Nec eñ nubes candida est innocentiũ vita q cũ christo ꝓsident et ei inherẽt. Ps. Innocẽtes ⁊ recti adhesserunt mihi. Aliqñ vero sunt nubes nigre ⁊ hoc est qñ color circũstans expellit frigus ad interiora nubis ⁊ p cõsequens inspissat ⁊ aufert ꝓspicuitatẽ luminis receptam ⁊ fit nubes nigra. Et his nubib⁹ nigris assimilant penitẽtes q calorẽ contritionis calescẽtes frigus malicie sue itroꝛsus ad mẽtis cõsiderationẽ trahũt: ⁊ dũ se p humilitatẽ diuine gratie lumine idignos aspiciũt scipos etiã exterius despiciendo in oculis altoꝛ nigrescũt. Exo. xiiij. Erat nubes tenebroſa illuminãs. Nã penitentiũ humilitas ꝛ videat obscura et despecta exterius illuminat interi⁹. Aliqñ vero sunt nubes rubee vel purpuree Et hoc est qñ humidũ nubis subtile est admixtũ adusto terrestri. Tũc eñ recipiẽdo lumẽ supius fit rubea. Sed si tunc vapor humidus sit inferi⁹ iã ꝓparatus et ductus a sole in mane vl sero erit nubes purpurea ⁊ figurat pluuiã eodem die. Et talib⁹ nubibus assimilant patiẽtes: ⁊ preciꝓue martyres qui fuerũt rubenti sanguine cruentati. Isa. lxiij. Quare rubrũ est indumentũ tuũ. Sed tanꝝ nubes purpuree sunt amici dei fruẽtes amore q ⁊ nitent puritate ⁊ rubẽt charitate. Can. v. Dilectus meus cãdidus ⁊ rubicũdus. ⁊ ꝓtector. xxxj. Bissus ⁊ purpura indumentũ eius. In bisso cãdor puritatis: in purpura feruor charitatis accipit. Qñq3 autez sunt nubes virides qõ cũ si nubes sit iam rorans ⁊ cõuertẽs se in pluuia ꝓpter frigus cõuertẽs cã in aquã: q3 si tũc recipit lumẽ a supioꝛi fit viridis. Et talib⁹ nubibus assimilant virgines siue cõtinentes. Est eñ virginitas in carne velut viriditas in aq̃ siue aquosa nube. Eccl. xl. Sup omnẽ aquã viriditas. Hoc eñ erit in resurrectiõe: q3 in oñi carne glificata incorruptio erit castitatis. ¶ Itẽ sancti viri assimilant ꝓratis. Nã ꝓrata aqs crescẽtib⁹ irrigant: herbis ⁊ floribus diuersi generi decorant. vnde ⁊ ridere dicuntur. Ꝓrata suo viroꝛe delectãt visum: suo odoꝛe affectũ olfactũ: graminũ saporꝛe delectãt gustum. Ita similiter sancti viri irrigantur aquis gratiaꝝ: decorant herbis ⁊ floribus id est habitib⁹ ⁊ actib⁹ virtutũ diuersaꝝ: delectãt visum pulchritudine moꝝ: afficiunt olfactũ odoꝛe exemploꝝ: gustũ anie saporꝛe ⁊ dulcedine verboꝝ. ꝓuerb. xxvij. Aperta sunt ꝓrata ⁊ apparuerũt herbe virẽtes. ¶ Itẽ sanctoꝝ vita assimilat arcui celesti qui dicit iris ꝓpter quq3. ¶ Primo ꝓpter ei⁹ generationẽ: q3. s. arcus celestis generat de reflectiõe radij solaris in nubẽ cõcaua lucidã ⁊ aquosam si ue rotundã. sicut nos videmus q3 radi⁹ fulgẽs in aqua relucet ad parietẽ: ⁊ sm hũc modũ fit in aiab⁹ sanctoꝝ infusio gratie. q3 sunt vt nubes cõcaue p humilitatem: lucide p cõscientie puritatẽ: ⁊ aquose siue rotide p lachrymaꝝ irriguitatẽ: ⁊ tõ sũt

susceptiue radij diuine gratie: & ita efficiũ
tur arcus dei. Eccĩ. xliij. Vide arcũ & bene
dic qui fecit illũ. ¶ Secũdo ꝓpter colo:a
tionẽ. Nam arcus ille (vt Beda dicit) ex
quattuo: elemẽtis ꝯstt ẽttuo: colo:es:
qz ex igne ꝯstt rubeũ in summo: ex terra
viride in infimo: ex aere hyacinctinuz: ex
aqua ceruleũ. sm aũt Aristo. in lib. meti.
primus colo:. s. rube⁹ vel vndosus ex ra
dio sit tangẽte supficiẽ rotũditat̃ nubis:
hũc sequit colo: mixtus. s. glaucus vl cc
ruleus sm qualitatẽ dominãtẽ in medio
nubis. Tandẽ apparet colo: viridis vbi
vapo: magis est terrestris: & iter istos co
lo:es sensum distinguere est impossibile:
qz. s. per nullã lineã potest distingui vnus
ab alio: & ideo nullus picto: (vt ipe Aris
to. dicit) põt colo:es arcus depingere: qz
ꝯ puncta p lineas distinguunt. Redeun
do aũt ad quattuo: dictos colo:es quos
Beda accipit distinguẽdo mediũ i duos
Put ꝓtingit ipm mediũ variari sm duas
distinctiões. Dicendũ est qꝫ sancti viri ha
bent ad modũ arcus rubo:ẽ ex inflãma
tione charitatis: nitoꝛẽ ex mũdificatione
sanctitatis: viroꝛẽ ex cõseruatione castita
tis siue virginitatis. Habẽt etiã & colo:es
ceruleũ ex compassione pietatis: sm illud
Pš. Factũ est cor meũ tanꝯ cera liqscẽs i
medio ventris mei. Ex istis ergo virtuti
bus refulgẽt sancti ad modũ celestis arc⁹
sm illud Eccĩ. xlv. Quasi arcus refulgẽs
inter nebulas glorie. ¶ Tertio ꝓpter fi
gurationẽ. Habet etiã iris figurã semicir
culi. i. arcualẽ. Quãuis etiã sol cui⁹ imago
est iris sit rotũdus: qz tñ lõge & altio: nu
bibus supio:ẽ ptẽ nubis tangẽs impmit
ei figurã arcualẽ. Vnde ꝯtio sol est o:tui
vel occasui ꝓpinquio: tãto in pte oppo
sita apparet arc⁹ maio:. Appent ergo ꝯt
tuo: in hmõi arcus figure q̃ hꝫ sanctoꝝ
vita. Mã hꝫ mediũ cõne xũ & eleuatuꝫ su
perius: hꝫ extrema. i. coꝛnua inclinata in
ferius. Nec ẽ etiã extẽsus: qz nõ appet cũ
coꝛda: nec etiã est sagittarius: qz nulla ibi
est sagitta. Similiter sancti viri habẽt me
diũ. i. coꝛ eleuatũ sp supius ad deum: ex
trema siue coꝛnua inclinata inferi⁹ ad ꝓ
ximũ. Quasi cm̃ duo coꝛnua sũt duo stu
dia coꝝ ꝙbus inseruiũt ꝓximis: vnũ cir
ca salutẽ aiaꝝ qđ inclinaꝫ ad ꝓximũ ꝑ
elemosinas spuales q̃ sunt docere: ꝓ eis
o:are: ꝛ solere & hmõi. Aliud circa salutẽ
coꝛpis: & hoc inclinaꝫ ꝓximo ꝑ elemosi
nas coꝛpales q̃ sũt pascere famelicos: ve
stire nudos & hmõi. Sũt etiã nõ extẽsi. i.
sine tensione & coꝛda nimie rigiditatis et
crudelitatis: neq; suis sagittis peutiũt tyꝛ
annice ꝓuitatis. Sũt cm̃ benigni ac mi
tes plus erga alios ꝙ etiam erga seipos.
Nec est ergo figura arcus q̃ appet in nu
bibus celi. i. in sanctis & celestib⁹ viris. Ge
ne. ix. Arcũ meum ponã in nubibus celi.
¶ Quarto ꝓpter significationẽ: sm illud
Pš. Dediti metuẽtib⁹ te significationẽ vt
fugiãt a facie arcus. Illã arcus iste celestis
qñq; significat pluuie inundatiõem et ĩ
est qñ apparet in meridie: qñq; vero nu
biũ tonationẽ & hoc est qñ apparet circa
occasum qz tũc significat ꝙ tonabit & leui
ter pluet: aliqñ vero significat aeris sere
natõez: & hoc est qñ apparet i oriente vel
circa. Sic etiã viri sancti qñ apparẽt seq
tur pluuia. i. abundãtia doctrine: & toni
truum. i. terꝛo: diuine iusticie & serenitas
anime ꝙ purgationẽ ꝛ scientie. s. ꝙ pniam:
Nec studẽt sancti viri peccatoꝛib⁹ assidue
impendere. ¶ Quinto ꝓpter opatiõem:
quia. s. arcus celestis sua interpositiõe so
lis caloꝛẽ tẽperat. Quia sancti viri se in
terponẽdo inter deũ & peccatoꝛes irã eiꝰ
mitigãt: sm illud Pš. Dixit vt disperderet
eos si nõ moyses electus eiꝰ stetisset i cõ
fractione in conspectu eius vt auerteret
irã eius &c. ¶ Item arcus ꝙ sui resoluti
onẽ in pluuias inferioꝛa fecundat. Et si
militer sancti ꝙ aliis oꝛãdo & se in lach:y
mis resoluẽdo gr̃am eiꝰ impetrãt q̃ aia fe
cundaꝫ ad fructus bonoꝝ opm ꝓducen
dos. ¶ Item arcus ꝙ suã speciẽ supioꝛa
pulchrificat. vñ Eccĩ. xliij. dicit de ipo ꝙ
valde speciosus est splẽdoꝛe suo. Et simi
liter sancti splẽdẽt nõ solũ mũdo. i. hoi
bus sed etiã celo. i. deo & angelis. Ihc etiã
sunt supio: speciosio: & illustrio: portio
gregis xpi. ¶ Itẽ arcus aerẽ inhumidat:

vnde ſm Beda p. xl. annos ante iudiciū nō apparebit arcus: qō erit ſignū deſiccationis clementoꝝ. Silr ſancti viri acerꝫ ſuis lachrymis molliūt: qꝫ frequenter et vberrime ploꝛāt ſiue ꝓ reatu culpe ſiue ꝓ incolatu miſerie ſiue ꝓ timoꝛe iuſticie ſiue ꝓ dilectione patrie. ¶ Itē arc⁹ pacez inter deū ⁊ mundū denūciat. Et ſilr ſancti viri dū mūdū ⁊ peccatoꝛes deo recōciliant. Eccl. xliij. In tpe i racūdie fact⁹ ē reconciliatio. ¶ Itē ſcūs hō aſſimilat materie vapoꝛali quia idē coꝛp⁹ dicit vapoꝛ: ether ⁊ fumus. Nā ſm ꝙ hꝫ cōtinuās dr vapoꝛ: ſm vero ꝙ hꝫ ſubtile acreū inflāmabile dicit ether: ſm vero ꝙ hꝫ in ſe calidū adurēs ptes dr fumus: ⁊ iō ē niger. Similr ſanctus vir ꝓmo eſt aq̄s in lachrymali cōpunctione: ſecūdo ſubtilis et acreus in ſpūalū ꝓfectione: tertio calidus ⁊ fumās in feruēti dilectione. Sap. vij. Vapoꝛ eſt enim virtus dei.

Capm lxx.

Apiētia ſancto ꝓ aſſimilatur luci ꝓpter quattuoꝛ. ¶ Primo ꝓpter mūdicia vite. Lux eñ puriſſima eſt ⁊ incoingnabilis. Vnde p ſoꝛdes trāſiens nō inquinatur. Hoc bene cōperit celeſti ſapie qua ſancti illuminant: de qua dicit Sap. xij. qꝫ nihil inquinatū in illā incurrit. Candoꝛ eñ eſt lucis eterne ⁊ ſpeculū ſine macula: ⁊ ideo celeſtis ſapiētia mundicia ꝓſupponit. Vñ dicit Sapiēt. j. qꝫ in maliuolā animā nō intrabit ſapiētia: nec habitabit in coꝛpore ſubdito peccatis. Et idē dicit Gregoꝛ. nazāzenus ꝙ ꝓma ſapiētia eſt vita laudabilis ⁊ apud deū mens pura: per quā puri puro iunguñ ⁊ ſancti ſancto ſociant. ¶ Secūdo ꝓpter excreſcentiam noticie. Habet eñ lux in medio ſeipam multipliare ⁊ augmētare: ſm illud ꝓuerb. iiij. Lux ſplendēs ꝓcedit ⁊ creſcit vſq; ad pfectū diē. Similiter ſapiētia ſanctoꝝ i vita iſta ſp augmētabilis eſt quouſq; ꝓueni et vſq; ad pfectū diē. i. ad perfectā et claram dei viſionē. ꝓpter quod dr Eccl vj. Vſq; ad canos inuenies ſapientiā. Et ideo dicebat Gregoꝛius nazāzenus: Dicta ⁊ facta que ad ꝓpꝛietatē pertinent ſemper diſcere potius ignoꝛans malo q̄ docere. Optabile eñ mihi eſt ⁊ pcarum vſq; ad vltimā diſcere ſenectutē: quoniā nulla etas ad diſcendum ſufficere poteſt. ¶ Tertio ꝓpter euidentiā iuſticie. Videmus eñ ꝙ lux eſt radioꝝ emiſſiua et diffuſiua: ſicut patet de luce ſolis. Sic et qū eſt lux vere ſapiētie interius emittit ⁊ ꝓducit radios nō ſolū verboꝝ bonoꝝ ſed etiā bonoꝝ exemploꝝ exterius: ſm illud Matth. v. Sic luceat lux veſtra coram hominibus vt videant opera bona veſtra ⁊c. Vnde dicit Jacobi. iij. ꝙ ſapientia que deſurſum eſt: eſt plena miſericoꝛdia ⁊ fructibus bonis. Et idarco etiā dicit Gregoꝛ⁹ ſup: adictus: Ille inquit ſapiens mihi videt qui de virtutibus anime pauca quidē cōmonet ⁊ ꝓloquitur plura aūt in ſuis factis ⁊ moꝛibus oſtendit: ⁊ fidē verbi opeꝝ ſuoꝝ a ſtipulatiōe confirmat. Clara eñ ſapientia eſt illa nō que verbis volat ſed que in virtutibus conſtat. ¶ Quarto ꝓpter efficaciaꝫ doctrine. Nam ſicut lucis eſt alijs ſplēdere: ita ſapientis eſt alios docere ⁊ ſapientes efficere. Vñ dicit de ſapiente Tobie. xiij. Luce ſplendida fulgebis. Hic eſt ſplēdoꝛ doctrine ꝓcedens a luce ſapientie. Eccl vj. Sapientia doctrine ſm nomē ē eius. Habet aūt doctrina ſapientie multos effectus lucis. Nam lux eſt contrarioꝝ conciliatiua. Sic ſapiētes ⁊ ſancti viri ſtudent diſcoꝛdes pacificare ⁊ federe pacis eos tam deo q̄ inter ſeipos vnire. Iſaie xiij. Dedi te in fedus populi ⁊ in lucem gentium. ¶ Item lux eſt debiliuꝫ confoꝛtatiua. vnde multum confoꝛtantur infirmi dum audiunt diem fieri. Sic ⁊ ſapientie ꝓpꝛium eſt confoꝛtare. Vnde Eccleſiaſtes. vij. Sapientia confoꝛtauit ſapientem ſuper decem principes ciuitatis. Et ideo ſapientibus dicitur illud Iſaie. xxxvj. Confoꝛtate manus diſſolutas et genua debilia roboꝛate. ¶ Item lux eſt groſſoꝝ ſubtiliatiua. Subtiliat eñ lux aerem nō ſolū de die ſed etiā de nocte. vnō

Ypocras dixit q nisi stillaret lux de nocte ⁊ subtiliaret aeris densitatē destruerꝫ oīe corpus animatū. Similiter subtiliat sapientia mentes hominū simpliciꝫ ad oīa recte dīudicandū. Sapien. vij. Omnium artifex docuit me sapiētia. Est eīm in illa spūs intelligētie sanctus: simplex: vnicus: subtilis. ¶ Itē lux est duo q̄ liquefactiua sicut patet in cera ⁊ aqua congelata q̄ liquescūt ad calorē lucē solaris. vnde Exo. xvj. Cum incaluisset sol liquefaciebat manna. Sic verba sapiētie liquefaciunt corda dura. Pſ. Emittet verbū suū ⁊ liquefaciet ea. Judith. xvj. Petre sicut cera liquescent. Item lux est abscondito rū manifestatiua. Sic p doctrinā sapienti um manifestant nobis abscondita scripturarū: ſm illud Job. xxxiij. Profunda fluuio q̄ scrutat⁹ est ⁊ abscondita produxit in lucem. ¶ Item est coꝛpalis vite regitiua. Sic p sapientiā ꝓsidentiū regit vita plebiū. Unde. ij. Paralipp. j. Salomon oꝛauit deū dicens: Fecisti me regē sup populū tuū multū qui tam innumerabilis est quasi puluis terre: Da mihi sapientiā ⁊ intelligentiā vt ingrediar ⁊ egrediar coram populo tuo. ¶ Itē lux est dormientium excitatiua ⁊ sollicitatiua. Nam qui de nocte dormūt aduemēte diei luce excitant⁹ ⁊ surgūt. Pſ. Ad te de luce vigilo. Sic sapiētia sollicitat dormientes in peccatis exctās eos stimulo timoꝛis vt a lecto peccati surgant. vij Pſ. Initiū sapientie timoꝛ dñi. Timoꝛ eīm dñi expellit peccatū: vt dicit Eccl. j. ¶ Item sapiētia sacre scripture assimilat aque ꝓpter septem. ¶ Primo q̄ ipa est facie q̄ repſentatiua. Apoca. xxvij. Ostēdit mihi dñs fluuium aque viue splendidū tanq̄ cristallum. In aqua eīm viua ⁊ splendida facies intuentium tanq̄ in speculo ostēdunt. Prouer. xxvij. In aquis reſplendēt vultus ꝓspicientiū: ⁊ talis est sacra scriptura. Greg. ij. ℳoral. Scriptura sacra mentis oculis quasi quoddā speculū opponit vt ibi interna facies nostra videat. Ibi enim feda ibi pulchra nostra ꝓspicim⁹: ibi sentimus q̄tū ꝓficimus: q̄tū a ꝓfectu longe distamus. ¶ Secūdo quia est foꝛdiū mundificatiua. Ezech. xxvj. Effundā super vos aquā mundā ⁊ mūdabīmini. Jo. xv. Jam vos mundi estis ꝓpter sermonē quē locutus sum vobis. ¶ Tertio quia est steriliū fecundatiua. Isa. xliij. Effūdā aquas sup sitientē ⁊ fluenta sup aridā supple vt fecundet. per aridā intellige animā i suis naturalibus cōsideratā. Nume. xj. Anima nostra arida est. Sed p sitientes intellige phȳsicas doctrinas que sine aqua ūsi⁹ sapientie nō ꝓficerēt. ¶ Quarto quia ē frigidoꝛ calefactiua. Gen. xxxvj. Anna inuenit aquas calidas in solitudine. Ue aq̄ calide sunt sacre scripture verba siue documenta ignita. Pſ. Ignītū eloquiū tuū vehemēter. ¶ Quinto q̄ est ꝓmissoꝛuꝫ impletiua. Isaie. xxxiij. Panis ei datus est aque eius fideles. Panis eīm reficiēs animam est doctrina sacra: cuius aque. i. promissiones sunt fideles sine fraude ⁊ decꝫptione. Dicunt eīm aque fideles vbi non sunt fouee vel herbe latentes: per quas fraudes ⁊ decꝫptiones verboꝛ signantur a quibus sacre scripture doctrina penit⁹ ē mūda. ¶ Sexto q̄ ab amaritudine dulcoꝛatiua. Nam ipa cōtinet lignū qō fuit positū in aquas marath. Exo. xv. Ostendit ei lignū quod cum mīsisset i aquas in dulcedinē verse sunt: hoc est lignū crucis. Pſ. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua. ¶ Septimo quia est inferioꝛ elenatiua. Ioan. xvij. Aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitā eternā. itē sapiētia humana in ista vita siue naturalis siue fidei est impfecta. Et iō assimilatur aque ratione impfecte figure: quia aq̄ nō habet sphērā completā. Nō eīm aque sphera vndiq̄ circūdat terrā: quia. ſ. terra est in pte discooperta. Et dicūt phi illud naturaliter esse: quia aqua cum nō sit coꝛpus ita naturale sicut ignis ⁊ aer ſ sit valde materialis minus habet de loco ⁊ de figura spherica q̄ aer ⁊ ignis: ⁊ iō non potest implere concauū alicuꝰ sphere cū humidum eius fluat in seipm⁊ in partes contrahāt: ideo nō habet figurā sphericam sed circulare quasi semicirculares.

Vnde dicit alpetragi⁹ q̄ ignis velociter ⁊ vniformiter imitatur circularem motu⁊ celi ⁊ per ꝓ̄ns locum. Aer vo imitatur sed non vniformiter. Aqua vo nec vniformiter nec cōplete sed semicirculariter Terra vo in nullo imitat. sed sphericam figurā cōplet nō imitādo celū sed recedēdo a celo per hoc q̄ partes sua gravitate cōprimunt ad centrū. Locus ergo naturalis aq̄ ñ ē tota superficies terre s⁊ superficies aeris s⁊ illa q̄ magis abūdat in qualitatib⁹ consimilib⁹ aque s⁊ in frigido ⁊ i humido. ⁊ superficies terre si bi similis: Nec aūt ē tātū in aglone. Vbi ē puriss⁹ loc⁹ aq̄ quo ad generationē. in meridie autez nō ē aq̄ nisi q⁊ illuc fluitat aglone. Nec ē ꝓtra theologos dicētes q̄ terra nō appebat in principio. q⁊ tunc aqua erat in circuitu terre vaporaliter q⁊ nōdū habebat ꝓpriū locū ⁊ distinctionē. Sicut ergo terra ē tīn ex pte cooperta aq̄ ita nos i vita ista siue notitia naturali siue fidei tātū ex pte cognoscimus. Ex pte eni cognoscimus ⁊ ex pte ꝓpheramus vt dr̄. j. Corin. xiij. Vñ scia nostra ē imp̄fecta sicut ⁊ aq̄ figura Ysai. xj. Repleta ē terra scia diuia ⁊ q̄si aque maris opientes. s⁊ non ex toto sed ex pte s⁊ scia beator assimilat igni Isa. x. Erit lumē israēl in igne. Israēliterp⁊ tatur videns deum ⁊ significat beatos q̄ dei visione fruunt quor lumē. i. scia igni assimilatur q⁊ est velox ⁊ vniformis. Velox. n. est q⁊ sine discursu. Nō. n. vt dicit Aug. crūt i patria volubiles cogitatiōes nostre ab alijs in alia cūtes atq⁊ redeūtes sed tota sciam nostrā vno simul ꝓspectu videbim⁹. ⁊ sic nō solū velox sed ēt vniformis. q⁊ vnico reali medio siue fōa oia cognoscūt beati q̄ ad eor beatitudinē facit s⁊ diuia cētia. Scia aūt āgelica naturalis sit cōpleta q⁊ omniū creaturar habēt plenā notitiā nō tīn vniformis q⁊ nō p vnā spēm siue formā sed p multas cognoscūt. Vñ dr̄ in libro de causis q̄ intelligentia ē plena formis. ⁊ ideo similis aeri q̄ nō vniformit imitat celū. ⁊ ita nec ipsi sapia habent diuinā. q⁊ q̄ de⁹ cognoscit vniformit ipsi vt ita dicā cognoscūt multiformit. S⁊ scia hoīs viatoris ē vt dixi similis aque. q⁊ nec pfecta nec vniformis sed varia ⁊ multiformis. Illi vo qui celestem sapiam fugiunt q̄ dicūt deo Recede a nobis sciam viar tuar nolumus. similes sūt terre q̄ recedēdo a celo cōplētā facit sphēram. q⁊ recedēdo a celesti sapia cōpletā quādā accipiūt negtie figurā que potī⁹ ē tenebra q̄ lumen Ysaie. lx. Ecce tenebre operient terram. Mā sapia huius mūdi stultitia est apud deum.

¶ Capitulum. lxi.

Solitaria ⁊ heremitica vita assūpt heremo siue soli tudini. Maz h⁊ quatuor spūalit q̄ h⁊ herem⁹ cōpaliter. ¶ Primo libertatez q⁊ ibi fere siluestres liberius euagant. Sic etiaz alia a curis ⁊ tu multibus seculi sepata ē liberior ad cōtēplandū Thren. iij: Sedebit solitari⁹ ⁊ tacebit ⁊ leuabit se supra se. Vñ ibi liberi⁹ p cipit diuinas reuelationes Osee. ij. Ducaz eam i solitudinem ⁊ loquar ad cor eius Ibi ergo petra xp̄s aie o ꝛāti ⁊ sitīēti se apit ⁊ aq̄ sapie salutaris vberi⁹ infūdit. ps. Interrupit petrā i heremo ⁊ adaq̄uit eos velut i abyssō multa. ¶ Scdo q⁊ h⁊ dubietatē vel decepbilitatē. Mā ꝑpter siluestres feras que i heremo cōmorant loca talia a vēatorib⁹ frequētant. ⁊ laq̄i ibi ⁊ retia ocultant. Et sic etiam solitarij maxime molestant ⁊ tētant a demonib⁹. qui sunt venatores animarum diuersas deceptiōes inuenientes. Et hinc ē q̄ dia bolus xp̄m in deserto tētauit. Vnde multo magis tenat ⁊ vēat ibi simplices hoies Ecci. xij. venatio leonis onagri in herēo Leo eni est diabol⁹. onagri vo simplices heremite. ¶ Tertio h⁊ difficultatē siue asperitatē. Mā talīū locorū habitatores plurib⁹ laborib⁹ exponunt. ⁊ nunc gelu nūc frigore cōstringūtur nūc estu exurūt nunc roze nūc pruina nūc multi⁹ perfūdunt. Sic ēt spūaliter solitarij diuersor vicior molestis fatigant. q⁊ q̄nq⁊ rigescūt gelu accidie. q̄nq⁊ feruescūt estu ꝓcupiscētie. Sed si viriliter resistūt ꝓfunduntur

rore gre siue ꝓsolationis diuine. Vnde deus qñq; ad horam vr eis iratus.s. qñ tot vicioꝝ tẽtationibus cõmouẽtur. sed statim vr placatus.qz.s.post tentationũ victoriá magne dulcedinis ꝓsolatiõibus pfundunt. Vñ dr Sapie.xviij. Letigit aũt a iustos tẽtatio mortis.a cõmotio facta est multitudinis sed nõ diu permãsit ira tua.ć. ¶ Quarto hz tranquillitatẽ Nam q̃us talis locus multũ habeat afflictiõis multũ tñ hz quietis.qz ibi habitantes raro nisi a latrombus molestant. Silr solitarij hoies hñt solũ pugnam latronũ.i.demonũ. Sunt.n. vt dicit Antõius a tribus bellis erepti visus auditus a locutiõis ꝫ remanet eis pugna cordis pp demones infestantes. Et sic ꝫ hec vita est vna pte videat aspera a terribilis. tñ ex ptibus multꝫ ẽ secura a ꝑtrãsibilis. Deute.i. Trãsuim⁹ p heremum terribilez a solitudinem magnaz.

¶ Capitulum.lxxij.

Spiritus malignus assimilat vẽto aglonari. ¶ Primo qz aglo est vẽtus frigidus. Et hoc habz ex loco sui exitus. Et simlr spũs malignus est frigidus fernore mẽtis extinguẽdo Eccli.xliij. Frigidus vent⁹ aglo flauit a gelauit cristallus ab aqua. ¶ Scõo qz ẽ vẽtus siccus.a hoc simlr hz ex loco exitus sui. Simlr spũs malignus siccus ẽ.i. deficcatiuus humoris deuotiõis cõsumẽdo. Vñ ꝓuerbioꝝ.xxv Ventus aglo dissipat pluuias.i. deuotionẽ lachrymaz.a Eccli.xliij. dr q ventus aglo flauit tć. Et postea logtur q deuoria uit mõtes a exuret desertũ a extinguet viride sicut ignẽ.ſ. deficcãdo deuotiõis humorẽ. ¶ Tertio qz est vent⁹ subtilis. a ꝫ hz qz aglo pp nimiã ogelationẽ minime vaporat.a iõ nõ ingrossat ex vaporibus humidis. Silr malignus spũs subtilis.i. astutus ẽ in fraudulẽter decipiẽdo. a iõ tẽtatio eius pp subtilitatẽ a obscuritatez assimilat fumo ꝺm illud Isa.xiij. Ab aglone fumus veniet a nõ est qui effugiat. ¶ Quarto qz aglo est vẽtus vehemẽs a hoc qz exit a locis frigidissimis a mõtibꝰ sub qbus ꝓtinet multus vapor terrẽus. Eccli.xliij. Tẽpestas aglonis a ꝓgregatio spũs tć. Silr malign⁹ spũs ẽ vehemens a violentus crudeliter persequẽdo Job. i. Ventus vehemẽs venit a regione deserti a cõcussit quatuor angulos domus tć. Eze.i. Ventus turbinis venebat ab aquilone. ¶ Notandum q spũs malignus a spũssanctus ꝺrio mõ operant. Ille quidẽ in hoibus peccatoribus. a hic in iustis. sicut accidit de vento aglonari a australi. Nam auster ꝓgregat a inspissat vapores in nubes a rorem eo q aperit pp caliditatem suã a ẽt congregat pp suaz tortuositatem. Sed aquilo cõtrio dissipat a dispgit oẽm vaporem. In corintho tñ cõtingit oppositũ sez q aquilo inducit ibi vapores a auster dissipat.qđ est qz illa ciuitas hz ad austrum terraz arenosam a desertá cuius siccitate minimus vapor resoluitur. econtra hz ad aglonez paludes a maria ex qbus ventus aglo ingrossat a accipit tortuositatem a generat ibi pluuias a altos vapores. Similiter in mõtibus sanctoꝝ auster idest spũssanctus de quo dr Abacuc.iij. Deus ab austro veniet inducit siue congregat nubes a vapores idest sanctas cogitationes a affectiones quas aquilo idest malignus spũs dissipare et dispergere conatur. Sed in peccatoribus econtra diabolus tanq̃ aquilo in corintho inducit a congregat vapores.i. malas a terrenas vl carnales a affectiones. Sed auster.i. spiritussanctus eas dissipat a dispergit dum ad puritatez reducendo malas affectiones ab eis repellit. Et propterea aquilonem odiens a austrum diligens sponsa in canticis dicit. Surge aquilo a veni auster perflaoztuz meum a fluent aromata illius. Canticoꝝ iij. ¶ Item malignus spũs quãdoq; vt deuotos a spũales viros decipiat transfigurat se in angelũ lucis a tunc ei⁹ simulatio est similis spelunce. qz spelunca ex pte locis hz introitũ latũ sed terminũ artũ. Vnde locus lucidus est in ingressu obscurus in pgressu. Sed artus a hispidus in

egressu. si tamē ūnūeiaℓ egressus vt dicit Damasc e. Sic etiam q̄ꝫ diabolus apparens in forma boni ágeli vt dicit. Beda in ꝓncipio dat splendorem ⁊ stupoꝛē in progressu dat timoꝛem sed in exitu dimittit erroꝛē. Et propterea dicit. ps. q̄ꝫ i fidiatur quasi leo in spelunca sua.

¶ Capitulum. lxxiij

Spūssanctus assilaℓ igni Act. ij. Apparuerūt illis diſptite ligue táq̄ ign] seditoꝫ supra singulos coꝝ spūssanct⁹. ¶ Primo propter gr̄am sc̄z donoꝝ hȝ eni ignis. vij. virtutes designāres septiformē gr̄am septem donoꝝ spūssancti. Mā spūssact⁹ ad modū ignis alta humiliat per donum timoꝛis emollit dura p donū pietatis illuminat obscura p sciaz restrigit fluida p cōsiliū cōsolidat mollia p fortitudinē clarificat metalla tollendo rubiginē p donū intellect⁹ sursū tendit. p donū sapiētie altissima cōprehēdit. ¶ Scōo assilatur spūssanct⁹ igni ꝓpter excellentiā. Ignis eni excedit oīa elementa in tribus sc̄z in spē i ordine ⁊ virtute. In spē quidem. i. pulchritudine rationē lucis i aspectu. In ordie rōne sublimitatis in situ. In virtute rōne vigoꝛ] i actu. Silr spūssanctus in his oīa excedit. Primo in pulchritudie lucis Job. xxvij. Spiritus eius ornauit celos. Ornamētū eni celoꝝ ē pulchritudo lucis. ps. Expandit ignē vt luceret eis p noctē. Item in altitudine origin] Thren. j. De excelso misit ignē in ossibus meis ⁊ erudiuit me. Itē in multitudine virtutis. ps. Spū oris eiꝰ omnis virtus coꝝ Deb: xij. Deus noster ign] cōsumēs ē. ¶ Tertio ꝓpē violētiā Nam ignis ex violētia sua hȝ alta iclinare: grauia eleuare. ⁊ fluida coadūare. Et hoc facit spūssanctus q̄ inclinat excelsos ad humilitatem. eleuat infimos p supernorum auiditatem. coadunat inuicē diuisos per moꝝ vnifoꝛmitatē. ¶ Quarto propter munificentiam. Est enim munificus ⁊ vt ita dicam liberal] cōicando se ⁊ sua. nam cōicat suā foꝛmam. i. ign eitatem: ⁊ sic spūssanctus per gratiam quo dāmodo cōicat suā deitatem nam qui spū dei aguñ hi filii dei sunt si cut dicit Ro. viij. Item cōicat suaz potentiā. i. caliditatem q̄ est ei⁹ virt⁹ actiua. Et sic spiritussc̄us suā charitē per quā opat magna Apost. Ro. v. Caritas dei diffusa est i coꝛdib⁹ nostris p spūssanctū qui dat⁹ ē nobis: Item cōicat suā efficaciaz. i. opatōnem que multiplex ē. et sic spūssanct⁹ cōicat suas opationes que multe sūt fm diuersas gr̄as gratis datas. nam alij datur per spū sermo sapiētie ⁊c. vt dr. i. Coꝛi. xij. Et postea subdit q̄ hec oīa operat vnus atq; idem ipūs Et spūssancti opationes assilantur opatiōib⁹ ignis. nam ignis hȝ alterare sc̄z calefactēdo deficcādo ⁊ denigrādo. ⁊ multi alijs modis trāl mutādo p suā virtutē actiuā. et silr spiritussanctus in ūniuersas q̄litates siue virtutes eos in quos venit alterat ⁊ transmutat. vnde. i. Regu. x. dictus fuit Saul. Insiliet in te spiritus domini ⁊ ꝓphetabis mutaberisq; in virum alterum.

¶ Secundo ignis habet renouare. Est enim ignis. vt dicit Dio. vlti. cap. celestis hierarchie sui renouatiuus in materia scilicet aliena se generando vt per nouas generationes seipsum extra speram suam conseruet. Nam extra sphez suam ignis se renouando melius custodit ⁊ conseruat natural suam in materia aliena q̄ facere tbi in materia ꝓpria. quia materia grossa tardius euellitur per actionem contrarij. Sic spiritussanctus q̄ uis in sphera sua ideſt in natura sua ꝓpria non remouetur vel imutetur tamē in nobis existens quodāmodo renouatur per nouos effectus gratie quos efficit in quib⁹ operatur vnde ꝓpheta petebat dicens. Spiritum rectum innoua in viscerib⁹ meis. et Eze. xxxvi. Ecce dabo uobis coꝛ nouum ⁊c. Ipse ergo renouari dr dum nos per ipsū gratiam innouamur. ps. Emitte spūm tuum ⁊ creabunt ⁊ renouabis faciez terre ¶ Tertio ignis habet augmentari. Dicit eni Dionysi⁹ q̄ ignis ē latēter augmentatiu⁹ sui ipsius ⁊

alia translatio dicit. crescens a seipso. i. a ꝓpria virtute actiua. nō ꝙ in ipso sit materia sui cremēti. ⁊ tñ non crescit nisi addito cōbustibili. Et simil'r spūssanctus ꝙ ꝙ ex se nām nō habeat vt crescat vel minuat tñ in nobis crescere dr qz crescere nos facit in gra. Vnde dr de Joanne baptista Luce. i. cap. ꝙ puer crescebat ⁊ confortabat spū. Sic etiam multiplicari dicitur: qz ī nobis sua dona multiplicat. Vñ sap. vij. dicitur spūs multiplex. Et Welias duplicem spūm. i. duplex donum siue duplicē gratiam dr habuisse. s. ad ꝓphetandū. ⁊ miracula faciendū. iij. Regū. x.

¶ Quarto ignis habet segregare. Vnde Dionysius dicit ꝙ ignis est discretiuus. Segregat enim ignis ⁊ discernit in metallis purum ab impuro ⁊ grossum a subtili vt plumbum ab argento. Assumit enim subtilia similia sibi ⁊ reijcit grossiora propter quod dicitur ꝓgregare homogenia sibi. vnde patet ꝙ ignis habet congregare ⁊ segregare. Habet enim congregare similia ⁊ dissimilia disgregare. vtrag autē operatio attribuitur spiritui sancto. Segregat enim ab alijs illos quos sibi elegit ad aliquod speciale. vnde ⁊ Actuum terciodecimo dixit. Spiritus sanctus segregat mihi Paulum ⁊ Barnabā in opus mini sterij ad quod assumpsi eos. Item ei attribuitur bonorum congregatio Ec clesiastici. xliij. Tempestas aquilonis ⁊ cōgregatio spūs. Tempestas enim aglonis est congregatio superborū qz est ꝓgregatio illi⁹ qui dixit Isa. ḡrtodecimo. Sedebam in mōte testamenti in lateribus aglonis scz diaboli: scz congregatio spūs est congregatio humiliuz.

¶ Quinto ignis habet penetrare. vnde Dionysius dicit ꝙ ignis ē acute pergens. Illud enim qō est acutum pergit penetrando. Ipse enim spiritussanctus amor est. Amor aūt facit penetrare amātes ad intima amati ⁊ ei⁹ secreta perscrutari. vnde Apo. dicit. i. Corin. ij. ꝙ spūssanctus oia scrutat ēt ꝓfūda dei. Et ideo ēt mentes diligentiū deū perducit ad secreto⁹ dei ꝓtemplationē. Notandū ēt ꝙ ignis acute pergit in quātum est in mā aliena quā successiue ꝓuertit ⁊ ideo conuertendo ꝙlibet ꝓtem post ptē sp in acutū vadit. Si enim simul conuerteret moueret in rotundū vel in latū vnde ꝙ plūs in. iij. celi ⁊ mū. negat ignem esse acutoꝝ angulo⁹ sicut qdā posuerūt qz non dāt elemētis sm nām aliq figurā nisi forte rotundā qō intelligitur de elementis scōm ꝙ statuunt in ꝓprijs spheris suis. intelligit ēt ꝙ ignis nō hz angulos ꝑmanentes. ꝙ quidē verū est qz semp variant. Sicqz spūssanctus mentē hois nō statim totaliter ꝑficere facit. vñ Gre. dicit ꝙ nemo repente fit sūm⁹. scz in bona ꝓuersatiōe a minimis qs incohat vt ad maiora peruenat. Jō ḡto pl⁹ hō per spūm proficit tāto ab exteriorib⁹ ampli⁹ se restringit sicut accidit de celo ꝙ acute figure existit qz sēp vsus cuspidem stricti⁹ fit.

¶ Sexto ignis hz se alijs ꝯformare siue alia sibi vnire quasi vt ita dicam sicut materia vnit formę: sic patet in ferro ignito ⁊ carbone inflāmato. in qbus ignis sm oēs partes suas sic ptibus carbonis siue ferri ꝯiungit. ꝙ inter vn⁹ ⁊ alteri⁹ substātiā sensibilis dria nō habet: vnde ⁊ corpa talia dicunt esse ignis materia vt dr in quarto Methe. Quia spiritussanctus quos ꝑ suam grām ad se trahit secū quodāmodo vnū facit. vñ dr. j. Corin. vi. ꝙ adheret deo vn⁹ spūs est cū eo.

¶ Septimo ignis hz eleuare. vnde Dionysius dicit. ꝙ ignis est sursum ferēs. s. alia. ⁊ h in quantū cogit alia in qbus hz victoriā sequi motus suū. qz sicut ptcipat de fōra eius ita ⁊ de motu. Sic ēt spiritussanctus qbus formā sue gre tribuit leuat ⁊ post se trahit. Eze. i. Quocunqz ibat spūs illuc ennte spū ⁊ rote pariter leuabant sequētes eum. Spiritus enim vite erat in rotis cū cuntibus ibant ⁊ cū stantibus stabant. ⁊ cuz eleuatis a terra pariter eleuabant ⁊ rote sequentes eum. qz scz spiritus vite erat i rotis. vbi attēde ꝙ spūssanctus facit ire proficiēdo: stare perseuerando. ⁊ eleuari a terra celestia contēplando vel terrena contēnendo.

¶ Item spūssanctus assimi

lak nubi. Primo qa nubes a terra vl ma
ri eleuak.iij. Re.xviij. Ecce nubecula pua
ascẽdebat ō mari. Q: scz spūssanct⁹ ꝗs re
plet eleuat terēis p iporum terrēox ptē
ptuz. Ezc. viij. Eleuauit me spūs ink celū
⁊ terrā. ¶ Secūdo qr ex nube refrigeriū
ꝓstat qr scz spūssactus refrigerat etiam in
cētuna viciox. Vñ āgel⁹ dixit virgini ma
rie. Lu.i. Spūssact⁹ supueniet in te et vir
t⁹ altissimi obūbrabit tibi.i.te ab omni
estu viciorū refrigerabit. Matth.xxvij.
Nubes lucida obūbrabat eos. ¶ Tertio
qa ex nube pluuia generatur. Ecci.xxxv.
Quasi nubes pluuie in tẽpore siccitatis
Quia scz spūssactus resoluit aiaz in abun
dãtiaz lachrimaz siue in ꝓfūctiõe siue in
ofone. Dñs dicit Aposto.ro.viij. q spiri
t⁹ postulat ꝓ nobis.i. postulare nos facit
gemitib⁹ ienarabilib⁹. ¶ Itẽ spūssanctus
assimilak vento. Primo quia uẽtus habz
originem occultaz. Et ista similitudo tã
gitur. Jo.iij. vbi dominus dixit nicodẽo
Spūs vbi vult spirat ⁊ vocez ei⁹ audi sz
nõ scis vnde vẽat aut quo vadat. Sic ẽ
ois q nat⁹ ẽ ex spū. Ob Chrisostom⁹ ex
põit ō vẽto q etiã in ps. dicit spirit⁹ ꝓcel
laz. et tangit dñs pmo ei⁹ ptãtẽ. qa vbi
vult spirat. i. vẽtus q̃ vult flat. et si dicas
vẽt⁹ nõ habet voluntatem Dicẽdus ẽ q
volũtas sumit ꝓ appetitu naturali. q ni
hil aliõ est q̃ inclinatio naturalis ō q̃ di
cit. Job. xxxviij. Qui creauit pód⁹ vẽtis.
¶ Scõo tãgit venti indiciũ. qr vocez ei⁹
audis. i. sonitũ eius ex pcussiõe ad aliqõ
corpus. Sic. n. dr i. ps. Vox tonitrui tui
rota. ¶ Tertio ponit vẽti originẽ q̃ oc
culta ẽ. qr nõ scis vñ veniat aut quo va
dat. Sed diceret aliqs vtiqz scit vñ vẽiat
aut quo vadat. Nã auster vẽit a meridie
⁊ vadit ad aglonẽ. Boreas vo vẽtus ve
nit a ꝟrio ab aglone ⁊ vadit ad meridiez
Respõderi põt q̃ principiũ vẽti potest
sciri dupliciter. vno modo i generali eo
modo scit q̃ auster venit a meridie ⁊ va
dit ad aglonẽ. Alio modo in spãli. ⁊ hoc
modo nescit vnde vẽiat. i. a qua plaga ō
terminate icipit ⁊ quo vadat. i. ad quam
plagã determinate terminet. Sic est om

nis qui natus ẽ ex spũ. Quasi dicat. si vẽ
tus qui ẽ corporeus hz sic occultã origi
nem ⁊ ꝓcessum vt sciri non possit vñ ve
niat aut quo vadat. multo magis est oc
culta origo ⁊ ꝓcessꝰ regeneratiõis spi
ritualis ⁊ adhuc multo ãplius origo ⁊ ꝓ
cessus ipsius spūssacti. ¶ Secūdo qr vẽ
tus hz impulsionem ingetã. est eni vẽtus
mobilis ⁊ totus ingct⁹. Quod gdez sp i
rituisancto cõpetit per effectũ. i q̃tũ mo
uet ad bonũ ⁊ non pmittit nos gescere p
ocũ Isa. vij. Cõmotũ ẽ cor eius ⁊ popli
ei⁹ sicut ligna siluaz ante facie vẽti &c.
Mentẽ quã spūssanctus replet i amari
tudinẽ tpalium ⁊ delectationẽ eternoꝝ
cõmouet. et notandu⁹ q̃ ad modu⁹ vẽti
spūssanctus multipliciter cõmouet. Nã
ad modũ vẽti mare. i. cor peccatoꝝ ptur
bat ad pniam delictoꝝ aerem cõpẽsat. i.
peccatoꝝ ad se restrigit ⁊ resoluit in plu
uiam. i. in abũdantiã lachrimaz. ignez. i.
amantẽ inflãmat per desideriũ eternoꝝ.
Mõtes. i. supbos pcutit ⁊ apit per dele
ctionẽ ⁊ hũliationẽ ipsoꝝ. Porr cor ꝓ
ris apit. ⁊ exteri⁹ calorẽ euaporãdo edu
cit q: oculos mẽtis apit ⁊ calorẽ. i. amo
rẽ charitatis extrahit. i extra ꝓpriã fa
cit ad obsequiũ ꝓximoꝝ. et nota q̃ Sa
piẽtic. vij. Spūs esse dr mobilis ⁊ stabilis.
Q: videlz spūssact⁹ cõmouet ad bñ opã
dum ⁊ ẽt stabilitat ad pseuerãdu⁹ vel fa
cit mobilẽ ad bõu⁹ ⁊ stabilẽ contra malũ
¶ Tertio qr vent⁹ hz opationez fructuo
saz. Sunt. n. diuersi venti scz in vniuerso
xij. Quoꝝ quilibz hz aliqd vtilitatis. fa
cere in mũdo ꝓpter quod de thesaurz di
uine ꝓuidẽtie exire vel ꝓduci dicunt
sm illud. ps. Qui producit vẽtos de the
sauris suis. Vnde pñt. xij. ventis fructus
spūssancti quos esse facit i nobis ꝓgrue
adaptari. Mãlz spūssanctus vn⁹ sit in se
est tamen multiplex in effectu. Vnde ⁊ sa
piẽtie. vij dr spūs multiplex: Adaptant er
go fructus spūs vẽtis: ¶ Primo in gnã
li q̃ ad numez. Sunt. n. venti in numero
xij. sm plorum doctrinã. Licet eniz sa
cra scriptura quatuor tñ ventos celi no
minet ⁊ ponat. zach. vlt. In quatuor ven

tis celi diſpſi vos dicit dñs. Et iterū Daniel. iiij. c. viij. c zach. vi. c Apoc. viij. qua tuoꝝ venit tñ ſimpliciter noiant qui ſcz ſūt principales a quatuoꝝ mundi ptibus venientes que ſunt Oriens Occidens Meridies c Septentrio. Et ſumuntur prout tradunt pbi. ꝫ coniugationem q̄ tuoꝝ qualitatum. Tamen quilibet qua tuoꝝ ventoꝝ principalium duos alios ꝫ ventos. hinc inde collaterales. Nam ſubſolanus qui eſt principal' veniens ab oriente ꝫ a dextris ventus qui dr vulturnus c a ſiniſtris eurus. Auſter vo q eſt principalis a meridie habꝫ a dextris africuꝫ c a ſiniſtris notuꝫ. Aquilo vo q eſt principalis a Septētrione habꝫ a dextris eorum c a ſiniſtris boreaꝫ. Fauonius vo ab occidēte ꝫ zephyrum a dextris c a ſiniſtris cirtium. c ſic ſunt venti in vniuerſo. xij. quorum numerum quidaꝫ ſm numerum ſignorum celi ſiue domorum xij. accipiūt. Dicit. n. Ariſt. q̄ aſtronomia altera pars eſt phyſice. c Ptho. dicit q̄ opꝫ in hmōi conſideratione celi phyſicū cē. Domos aūt celi. xij hoc modo ſumūtur. q: planeta dr ſignū aſcendens ſeu emergēs ab oriente ſup orizontem. Inter q̄ō c quartū q̄ō eſt in angulo ſub medio terre oppoſitū medio celi ſunt duo ſcz ſcōm c tertium. Similiter illud quartum et ſignum occidens q̄ō opponitur aſcendenti ſunt duo ſcz quintuꝫ c ſextū Eodem modo inter ſeptimum c illud q̄ō eſt in medio celi ſuper terram quod ē ab aſcendente ſunt duo ſcz vndecimū c duodecimū. Nec. n. ſigna licꝫ ſm Ptholomeum cauſalitarē habeant ſuper omnia q̄ oriuntur in mundo. tamen papue cauſant ventos. c in nullo ita cito deprehenditur mot⁹ celi ſicut in ventis. Et ita pꝫ q̄ hec ſigna vel domus ita ſunt diſpoſite ſicut venti. Aliqui tamen ſūt qui numerum ventoꝝ accipiunt ſm diuerſos ortus c occaſus ſolis. Eſt enim ortus equinoctialis vt cum ſol eſt in ariete c libra. c hic facit in vere ſubſolanū. Item contra hunc ſunt duo ortus. ſ. duo ſolſticiales c ſunt ab oriente vt dictum eſt tres. Oppoſita rōne ſunt ab occidēte alij tres. A ſeptētrione vo ſunt tres ſm medium c extrema: q: aquilo ē medius. collaterales vo boreas c circius vel ſm alios medius ē ſeptentrio collaterales vo aquilo c circius ſili' eſt a meridie. Sed Seneca c Varro ſumunt. xij vētos ſm. xij. circulos quibus repondent totidem diſcrimia in aere. Nam duo coluri equi noctiales cum duobus tropicis cum ſint quinq; interſecātur ab orizōte. c ſic interſecāt faciunt decez partes: ſcz quinq; ab oriente: c quinq; ab occidente. Meridianus vo circulus duas partes adijcit dū ſili' i duo ſecat. c ita ſūt. xij. Et ſili' ipi vēti. Et lz in hac deſcriptione Seneca c Varro cōueniant differunt tamen in modo ponendi circulos c ſectiones coruꝫ. Sed quicquid ſit ō eis oēs tamen cōuter aſſerunt. xij. cē ventos. c in codez etiam nūero ſcz duodenario apo. Bal'. v. fructus ſpūs commemorat dicens. Fructus aut ſpūs eſt charitas gaudiuꝫ pax patientia lōganimitas benignitas bonitas māſuetudo fides modeſtia continētia caſtitas. C Scōo magis i ſpāli poſſūt predicti venti fructibus ſpūs adaptari ſm ꝓpetates aliōꝝ ſinguloꝝ. Nam ſubſolanus qui eſt principalis ab oriente veniēs: c ſubſolanus nōinatur. q: naſcitur ſub radiis ſolis competit primo fructui ſpuſſancti ſcz charitati. Quaſi enim radius qui a ſole. c eius luce emittitur ſpiritus eſt qui ex patre filioꝝ procedit. ſub quo c a quo charitas in nobiſ exoritur Ro. v. Charitas dei diffuſa eſt in cordib⁹ noſtris. per ſpūſanctum qui datus eſt nobis: Hic tamen ſubſolanus vent⁹ q̄ꝰ a caliditſima venit regione. temperat⁹ tū ad nos pertingit. Ita ſimilr q̄ꝰ charitas a ſpūſancto procedit qui eſt amoꝝ increatus c īmēſ⁹ tamē ipſa que nobis infunditur qualitas quedam eſt creata c limitata lz q̄dū ſumus in via ſemp poſſit augeri charitas itē ſine. C Secūd⁹ autem vent⁹ a dextris ſubſolani qui dicitur vulturn⁹ eo q̄ alte tōat. Vnde Lucreti⁹ poeta altitonans vulturnus c au

ſter fulmine pollens. competit caſtitati q̄ ardua eſt ad ſeruandū. quia in carne p̄ter carnem viuere angelicum eſt non humanum. Hic ventus habet deſiccare aeris humores. quia caſtitas conſtringit humorem ideſt lubricitatem carnalis concupiſcētie. ¶ Tertius ventus a ſiniſtris ſubſolani qui dicitur eurus quaſi ab eo ruens. ſcilicet ab oriēte competit fidei que a chriſto introducta ē qui viſitauit nos oriens ex alto. De quo dicitur Zacha. ſexto Ecce vir oriens nomen eius. Iſte etiam ventus generat nubes que lumen ſolis obumbrāt quia per ipſam fidem nō omnino claram ⁊ apertam ſed vmbraticam ⁊ obſcuram de deo cognitionem habemus. ¶ Quartus ventus ſcilicz principalis veniēs ab occidente dicitur fauonius eo q̄ faueat eis que naſcuntur in terra ⁊ foueat ea. ⁊ hoc competit cōtinentie qua caro noſtra de terra ſumpta foueatur ⁊ cō ſeruatur in mundiciam ⁊ ſanctitatem. Hic etiam ventus facit nubila. ſed in india ſerena. Similiter cōtinētia q̄uis carnem mortalem que per mortem occidit reſtringendo vel refrenādo quaſi pertur bet tamen anime ſerenitatem tribuit. ¶ Quintus vētus a dextris fauonij verſus meridiez qui dicitur zephyrus. quia ſcilicet flores ⁊ germina eius flatu viuificantur zai. enim idez eſt quod vita ⁊ zoe viuere competit gaudio q̄ vitam cōſeruat ⁊ prolongat. ſicut ecōtrario a triſticia feſtinat mors. Item iſte ventus producit flores. quia ſcilicet animus gaudens etatem floridā facit vt dicitur Prouer. xvij ¶ Sextus ventus qui eſt a ſiniſtris fauonij verſus aquilonem dicitur circius. eo q̄ coro ſit coniunctus. Hoc competit patientie. per quam homo in regno celorū choro angelorum iungetur Math. v. Beati qui perſecutionem patiuntur p̄pter iuſticiam quoniam ipſorum eſt regnum cē. Vnde dixit Abbas Effrez. patiens homo conſortium meretur angelorum. Sub hoc vento fiunt pluuie ⁊ fulgura ⁊ tonitrua. Vnde iſte vētus purgat pluendo. illuſtrat fulgurando. terret ⁊ excitat tonando. que omnia tribulatio facit anime ſi ſit patienter portata q̄ videlicet eam purgat ⁊ illuminat ⁊ excitat ad terrorem. ¶ Septimus ventus p̄ncipalis a meridie veniens dicitur auſter. quia ſcilicet aquas haurit. Et hoc competit bonitati. que ſcilicet aquas gratiarum quas a deo hauſit alijs abundanter communicat ⁊ effundit. Nam bonū ſm Dionyſi. eſt diffuſiuum ſui. Vnde auſter gignit flumina ⁊ plebet pluuias largas. ¶ Octauus ventus qui eſt a dextris verſus orientem dicitur aphricus ſcilicet eo q̄ frequenter in aphrica inuitum accipit flandi. Hoc competit benignitati. Nam hic ventus eſt calidus ⁊ eſt a dextris auſtri. In calore igitur deſignatur amor. in dextris vero amoris rectitudo figurat. Vnde ſignat aphricus rectum amorem erga proximum. ⁊ talis amor eſt qui benignum facit. Dicitur enim benignus q̄ eſt bene ignitus ſcilicet bono igne amoris ad bene faciendum proximo. ¶ Nonus ventus qui procedit a ſiniſtris auſtri verſus occidentem dicitur nothus qui licet ſit temperans. tamen aliquādo peſtilentias inducit. Et hoc competit mānſuetudini. cuius ſcz eſt iras temperare refrenare ⁊ cohibere. Mihilominus tamē aliquādo manſuetus prelatus zelo iuſtitie coactus percuſſiones ⁊ correptiones exercet cui digna ſeueritate. vnde Addoyſes qui erat mitiſſimus propter peccatū populi qui vitulum adorauerat zelo iuſticie accenſus occidit vna die. xxiij. milia ō populo vt habetur Exo. xxxij. ¶ Decimus vētus qui eſt principalis veniens a ſeptentrione nocatur aquilo. quia ſcz ligat aquas ⁊ ſtrigit. Et hoc competit longanimitati ideſt pſeuerātie. que ligatas ⁊ confirmatas tenet aquas gratiarum et virtutum in anima. ¶ Vndecimus ventus qui eſt a dextris aquilōis dicitur corus. qui circulum uentorū quaſi claudit ⁊ ad ſe trahit. Hoc ergo competit paci. q̄ omnes per appetitum ſui trahit ad ſe. qz omnia pacem exoptant. Vnde dicit Auguſt. xix. de ciuitate dei. Et Dionyſius ix

capi. de diuinis nominibus. Hec etiã ve/
lut finis claudit circulum omnium virtu
tum ⁊ affectionez anime. Vnde. ps. Po/
suit fines tuos pacez. Hic etiam ventus
infrigidat, quia pax tracundie accessiones
reprimit. ⁊ ita cordi refrigerum tribuit.
¶ Duodecimus vẽtus qui procedit a si/
nistris aquilonis dicitur boreas quia p/
cedit ab hyperboreis montibus. Et hoc
competit modestie. Hanc enim generat mue
que candoreꝫ pulchritudinis habet ſꝫ il
lud Eccli. xliij. Pulchritudie decoris eꝰ
admirabitur oculus ⁊ per modestiã exte
riorum motuum hominuꝫ conuersatio
redditur pulchra ⁊ grata oculis intuẽtiũ
ſcz quãdo aliquis exteriores mores suos
siue motꝰ ordinat ⁊ moderat ſm ꝓgruẽ
tiam suã ⁊ negocioꝝ ⁊ locorum ⁊ aliaruꝫ
personaꝝ. vnde Ambrosius in primo li.
de officijs dicit. Hec ẽ pulchritudo vitẽ
di bñ ꝓgruẽtia vnicuiqꝫ seruꝫ ⁊ persone
reddere. hic ordo gestoꝝ optimꝰ. Hanc orna
tus ad oẽz actionẽ accõmodatꝰ. Sunt tñ
quidam phi qui ordinem istorum vento
rum aliter assignant. Dicunt enim q fa
uonius qui est principalis ad occidentez
habet a dextris zephyruꝫ. qui ſm eos ẽ
idem qõ aphricus a sinistris vo habꝫ co
rum. Item auster qui est principalis a me
ridie. ⁊ hꝫ eos ideꝫ est quod nothus hꝫ a
dextris eurꝰ austrum. ⁊ a sinistris austrũ
aphricum. qui sic dicitur. eo q cõiunctus
sit austro ⁊ aphrico. ¶ Item a septentrio/
ne est ventus principalis qui vocatur ſe
ptentrionalis habẽs a dextris aquilonẽ
⁊ a sinistris circum qui etiaꝫ dicitur bo
reas. In ventis aũt qui veniũt ab oriẽte
nõ differunt a ꝓmis. sed hec dꝛia parum
vel nihil refert quantum ad moralẽ do
ctrinam siue similitudinem quam ex eis
principaliter querimus. ⁊ generaliter in
tẽdimus de oibus in hoc libro. Quia vo
in sacra scriptura sepius spũsanctus hꝫ
expositionẽ doctoꝝ assimilat australi vẽ
to cꝫ alijs ventis predictis. sicut econtra
rio malignus spũs principaliter aqlom.
vt patuit in precedẽti capitulo. Est notã
dum q ista similitudo est congrua, ꝓpter
tres qualitates quas hꝫ ventus australis
¶ Prima est qꝛ vẽtus est calidus. ⁊ hoc
non hꝫ ex natura sua. cuꝫ ois ventus fit
ex vapore terreo ⁊ frigido. seũ hꝫ calidi
tatem ex loco exitus sui qꝛ ꝓcedit de lo/
cis calidis. Et hoc cõpetit spũsancto in
ꝗtum mentẽ accendit ad amorẽ celestis
premii. Vnde Job. xxvii. Munquid vesti
menta tua calida sunt cũ pflata fuerit ter
ra austro: Vestimenta. n. calida anie sunt
eius affectiones feruẽtes ab austro. i. spi
ritusancto inflãmate. ¶ Scda est qꝛ ẽ vẽ
tus turbidus. qꝛ scz aerẽ facit turbidum
⁊ nubilosum. ⁊ hoc competit spũsancto
in quãtum mentẽ perturbat in cognitio
ne defectus ꝓprii siue peccati sui. Zach.
ix. Dominus deus in tuba canet ⁊ vadet
in turbine austri. Tũc spũsanctus canit
tuba i corde hois. qñ imittit ei timorẽ in
diciꝫ qꝛ dñs i tussu ⁊ in voce archãgeli ⁊
i tuba dei descẽdet de celo. scz vemẽs ad
iudiciũ vt dicit Apost. i. Thesa. iiij. ſꝫ tũc
in turbine vadit qñ mẽtẽ ipaꝝ timore cõ
cussaꝫ pturbat ad pniam ⁊ ad ꝓsideratio
nẽ peccati sui. ¶ Tertia ẽ qꝛ ẽ nubilosus
siue pluuiosus. lꝫ enĩ vapor hui⁹ vẽti i lo
cis calidis vñ oritꝫ nõ fit multũ humidus
cum ibi pp siccitatẽ nimiã fit humiditas
modica. postea tñ paulatiꝫ appropinquã
do ad aglonẽ fit humidus. eo q suo calo
re apiendo humidũ in nẽtũ sibi attrahit.
⁊ ibi ẽt semp crescit ⁊ fit nubilosus ⁊ plu
uiosus. et hoc cõpetit spũsancto in ꝗtũ
facit flere ⁊ lachrymari ex ꝓsideratõe pre
sentis exilij. Psalmist. Conuerte dñe ca
ptiuitatẽ nostram sicut torrẽs in austro
Glosa. quando flat calidus vẽtus austri
soluũt glacies ⁊ implent ⁊ fluũt torrẽtes
similiter aspirante spiritu sancto soluunt
mentes frigide ⁊ implentur oculi aquis
⁊ fluxibus lachrymarum.

¶ Capitulum. lxxiiij.

Tatus hois in vita spũa/
li distinguitur ad modus
f anni. Annus enim prin/
cipaliter distinguitur per
quattuor tempora. Ha/
bet enim hyemem in quo est frigoris

aſperitas: ⁊ ver in quo eſt pullulationis arbo⁹ nouitas: eſtatẽ in qua ſolis caliditas: autumnũ in quo fructuũ maturitaſ. Igit̃ per hyemem accipit aſperitas tribulatiõis: p ver nouitas cõuerſionis: p eſtatem feruo⁹ dilectiõis: p autumnũ maturitas pfectiõis. ¶ Primo igit̃ p hyemẽ repreſentat ſtatus tribulationis: p quã incipit homo a malis reſipiſcere ⁊ ad bona diſponi. Et iſta ſimilitudo patet quadrupliciter. ¶ Primo quia in hyeme fit i homine augmentatio phlegmatici humoris. Humo⁹ aũt phlegmaticus eſt frigid⁹ ⁊ humidus: q. ſ. in tribulatione refrigeſcit ardo⁹ carnaliũ deſideriorũ: ⁊ abũdat fictus ⁊ humo⁹ lachrymaꝝ. ¶ Secundo q⁹ tempe hyemis varia eſt habitudo humane cõplexionis: quia. ſ. in hoc tpe melius ſe habẽt colerici: peius phlegmatici: melius iuuenes: peius decrepiti. Vnde in tali tpe p⁹oxima eſt infirmitas que fit ex phlegmate: vt febris quotidiana. Min⁹ aũt illa que ex colera: vt tertiana. Iuuenes ⁊ colerici calidi ſunt ⁊ ſicci: phlegmatici ⁊ decrepiti frigidi ſũt ⁊ humidi. Qui aũt adhuc peccata ſua deflent nec tñ adhuc vllo amo⁹e celeſti feruẽt: iſti ſunt vt phlegmatici qui tempe hyemis. i. tribulationis ſiue tẽptationis co⁹ruptiom mẽtis faciliter ſubiacent. Sed illi qui ſpiritu feruent ⁊ carnis humo⁹e carẽt iſti tẽpore tribulatiõis vel temptatiõis ſimiles iuuenibus ⁊ colericis melius ſe habent: p⁹ximꝰ autem eſt infirmitas que ꝓuenit ex phlegmate. i. ex ꝓpria mentis co⁹ruptione. Ex ꝓpria eñ mentis co⁹ruptione ꝓuenit cõtinuus ardo⁹ carnis q̃ ex co⁹ruptione phlegmatis quotidiana febris.

¶ Tertio q⁹ in hoc tempe neceſſaria eſt diſcretio cibatiõis: Quia in hyeme vtendũ eſt caliditis ⁊ ſiccis vt. ſ. amo⁹e eterno⁹ tpe tribulatiõis ſint opa ſanctiſpũs ardore ſuccenſa ⁊ ab hũo⁹e deſiderio⁹ carnaliũ penit⁹ arefacta. ¶ Quarto q⁹ in ꝟ tpe eſt intẽſio frigoris: q̃ accidit ex ſolis nimia remotiõe. Tũc eñ capcornum ſol intrat: q̃ dicit eſſe inferius ſignũ. ¶ Notemus ergo a ial: vñ ſignũ hoc nomen accepit: q⁹ capra filitudinẽ delinq̃ntiũ tenet: q⁹ ex ꝓſuetudine peccãdi petr⁹ vt capra ferat q̃ tñ in altis rupib⁹ paſcit: Dñ petr⁹ verbis ⁊ exẽplis ſublimiũ viro⁹ delectatur. In hoc ergo tpe ſol capcornũ intrat dñ. ſ. ſol iuſtitie petr⁹e ſanctiſpũs radijs illuſtrat. Poſt capcornũ vo intrat aquariũ: vt fetor⁹e carnis abluat lachrymis. Aſcẽdit etiã vſq; ad piſce: q̃ eſt tertium ſignũ ⁊ obtinet finẽ hyemis: vt quaſi piſcis ſub aquis ſic petr⁹ viuat in lachrymis. ¶ Secũdus ſtatus aie eſt in nouitate cõuerſiõis: ⁊ ille ſignificat in vere in q̃ eſt renouatio arbo⁹ ⁊ plantaꝝ. Mã ꝓmo in hoc tpe fit augmẽtatio ſanguis: q⁹ cuj⁹ aligs de nouo cõuertit̃ ſpũali dulcedine multiplici⁹ delectat. Itẽ in hoc tpe mala ẽ infirmitas que fit ex melancolia ⁊ quarta peſſima q̃ fit ex ſanguine vt ſynocha. Itẽ in initio conuerſionis dñ delectatur anim⁹ cõtẽplatis. ſ. ex abũdãtia boni opis quaſi ex inundatiõe ſanguinis naſcit tumo⁹ elatiõis: tũc quaſi ex co⁹ruptiõe ſanguinis naſcit ſynocha febris. Et ꝓtingit vt ſanguis q̃ eſt amic⁹ nature fiat inimic⁹ vite. Dicũt eñ phiſici ſynochos eẽ mortis amic⁹. Itẽ in hoc tpe mel⁹ ſe habent ſenes peius iuuenes: mel⁹ decrepiti: pei⁹ pueri: q⁹ ex natura cõſilis tpis augmẽtat materie infirmitatis: Sicut in contrario tpe cũ infirmitas ꝓtraria tpi naſcit: dolo⁹ ꝓtrarie infirmitatis leuiaſ: q⁹ cõtraria cõtrarijs curant. Silr etiã cõuerſionis tẽpe maio⁹i tẽptatiõis feruo⁹e impinguantur q⁹ ſenes ⁊ pueri moleſti⁹ ferũt iciunia et labo⁹es. Itẽ in vere vtẽdũ eſt frigidis et ſiccis. Me eñ p deſideriũ vane glorie feruo⁹ ſanguinis ebulliat neceſſe eſt vt animus frig⁹ tẽptatiõis ⁊ ſterilitatẽ ſiccitatis ad memoriã reducat. Vtaĺ ergo hmõi bñficio dicte vt ſanto⁹ ſit in vere: me i initio cõuerſionis appetaĺ amo⁹ laudis. Nota etiã q⁹ in vere ex calore ⁊ humo⁹e tẽpis apiunt̃ pori terre: pereant diuerſi colo⁹i herbaꝝ ⁊ arbo⁹ flores: ⁊ ſic in aĩa pentẽtis ꝓueri ad dei diuerſi generj virtutes o⁹iunt̃: ⁊ fit quaſi nouũ ver interi⁹ i mente. Dñ in pſalmo: Ver ⁊ eſtatẽ tu plaſma

sti ea. In vere intellige nouiter cõuersos másuetudine tẽperatos in estate ꝓuectiores igne charitatis feruentes. In ℔ etiã tempe sol ascendens tria signa dicit obtinere Arietẽ: in initio: Taurum in medio Geminos in fine. Attende ergo in ariete ducatũ: in tauro iugũ: in geminis consortiũ. Ducatũ plationis: iugũ subiectionis: consortiũ cohitationis: Vt scias ꝓesse: subesse ⁊ coesse. Solet etiã hoc tps inconstans esse: modo pluuiosum ex vicinitate hyemis: modo siccũ ex vicinitate estatis: modo eadẽ ratiõe frigidũ: modo calidũ. Et ideo holes citꝰ infirmant i ẽdarcio. Quia cũ coꝛpoꝛa hũana apta sint ex caloꝛe statim coꝛrũpunt ex subito frigoꝛe. Sic nouiter siquidẽ cõuersi incõstãtie motu solẽt agitari. ⁊ ꝛs coꝛda coꝛ sint apta caloꝛe dilectiõis: tũ coꝛrũpunt qñq; subito frigoꝛe ipꝰ nouisse suggestiõis. Et modo inundatiõe ꝓcedentiũ delectoꝛ quasi pluuijs humectant: modo vo desiderio celestiũ quasi solis radio desiccant. Ꝓuidendũ est aũt ne infirmitas q̃ in frigoꝛe hyemis oꝛta fuerat in martio. i. in initio cõuersionis redeat ⁊ occidat. ¶ Tertius status hoꝛis est sub feruoꝛe dilectiõis: ⁊ istũ statũ mentis signat tempus estatis. ¶ Primo eñ in hoc tpe fit augmentatio caloꝛis: ꝑ quã. i. designatur ira cõtra peccatũ. Illã q̃to plus abundat charitas tanto plus odio habek iniquitat. Itẽ in hoc tpe melꝰ se habẽt phlegmatici peꝰ coleruci: melꝰ decrepiti peꝰ iuuenes. Senes eñ ⁊ phlegmatici frigidi sunt ⁊ humidi: iõ isti melius se habẽt si infirmant in estate ideſt in cõtrario tpe. Citꝰ eñ ꝓfit curari: qꝛ cõtraria ꝓtrarijs curant. Sed iuuenes ⁊ colerici q̃ sunt calidi ⁊ sicci ex consimili tpe peꝰ habẽt videꝛs si nimis alta sapiãt: si nimis platiõis desiderio succesi calent. Vñ in hoc tpe pessima ẽ infirmitas q̃ venit ex colera: minꝰ mala q̃ ẽ ex phlegmate qꝛ augmẽtaꝫ materia infirmitatis ex ꝓsimili natura tpis. In hoc igit tpe vtile est vti frigidis ⁊ humidis. Vtatur ergo frigidis. i. ꝓsideratiõibꝰ nimoꝛẽ inducẽtibꝰ ad reꝑmẽdũ nimiũ caloꝛẽ. i. nimiã ꝓsumptiõez indiscreti feruoꝛ. Vtẽdũ etiã ẽ humidis ideſt ꝓsideratiõibꝰ ad fletũ inducẽtibus ꝫ ariditatẽ supbie: q̃. s. q̃q; ꝓuẽit ex nimia ꝓfidẽtia sui. Vñ ad hoc valet ꝓsiderare cantus ⁊ lapsus sctoꝝ viroꝝ: ⁊ etiã hũilitatẽ et lachꝛymas eoꝝ: vt Dauid ⁊ petri apli ⁊ alioꝝ sil̃. Itẽ in hoc tpe ascẽdit sol vq; ad Cãcrũ ⁊ fit ibi estiuale solstitiũ. Solstitiũ aũt solis est in via charitatis sũm gradꝰ amoꝛis. s. vt nihil vltra deũ fine supra diligat. Vocat etiã Cãcer tropicũ signũ. i. ꝓuersiuũ vt ab amoꝛe dei ꝓuertaris ad amoꝛẽ ꝓximi. Hic est eñ regressus a Cãcro ad Virginẽ. a feruẽti amoꝛe dei vq; ad castũ amoꝛẽ ꝓximi. Sol aũt i eadẽ estate tria signa dicit obtinere: in ꝓncipio Cãcrũ: in medio Leonẽ: in fine Virginẽ. vt habeat charitas in Cãcro ad ꝓximũ in cõuersiõe cõpassiõis: in Leone vigilantia circũspectiõis: in Virgine in puritate dilectõis. Cãcer vo retrogradik: Leo doꝛmiẽs aptos oculos hꝫ. Virgo est q̃ carnalẽ cõmixtionẽ adhuc ignoꝛat. Hui⁹ etiaꝫ tpis ꝓpriũ ẽ radices herbaꝝ ⁊ arboꝝ siccare. Sicca eñ ẽ spes huiꝰ mũdi: ⁊ siccant herbaꝝ ⁊ arboꝝ radices dũ nullo terrene delectatiõis humoꝛe nutriunt fideles. ¶ Quartꝰ status anime est sub maturitate discretiõis siue pfectiõis quã designat tps autũni. Illã ꝓmo in autumno crescit melãcolia: ꝑ quã significat tristicia de peccatis: qꝛ ẽ̃to plus accedis ad maturitatẽ sensus ⁊ etatis in tñ magis debet crescere immẽsitas doloꝛis de defectibꝰ ⁊ peccatis. Vñ Eccl̃. j. Qui addit sciam addit doloꝛẽ. Itẽ in hoc tpe melꝰ habẽt sãguinei peius melãcolici peꝰ senes melius pueri. Habuisti p sanguinẽ dulcedinẽ charitatẽ habes nũc p coleraꝫ magnã tristiciã ò peccatis. In vere vite novitatẽ. in autumno maturitatẽ vt tẽperet maturitas vite novitate: vite novitas ꝓfiłi maturitate: vt noi ꝓuersus puenire desideret ad maturitatẽ pfectiõis senex recogitet q̃ feruẽs fuerit in initio ꝓuersionis. Si ergo sic in vere ⁊ in autũno etates hũoꝛes alternando cõsideras in cõtrarijs tẽpib⁹ vtroq; incolumes seruas Itẽ oportet in hoc tẽ

pore vti calidis ⁊ humidis. Mō eñ ſuffi
cit ad cōſeruandū anime ſanitatē ſiccari
ab humore voluptatū refrigerari ab eſtu
vitioꝝ: niſi etiā infundaris ſuperne ꝑtē
platiōis rore ⁊ ſanctiſpūs ſimul accēdaꝝ
amore. Ité ſolet in autūno ſol tria ſigna
obtinere: Librā videlz in ꝓncipio: Scor
pionē in medio: Sagittariū i fine. Libra i
qua ſol exiſtēs egnoctiū facit equali lan
ce ponderat dies ⁊ noctes: ⁊ tu equali lā
ce pōderes bonas ⁊ malas opatōes. Scor
pio vero cauda minat: aculeo pūgit. acu
leus in cauda dolor eſt in fine. Cū aūt ad
maturitatē ętatis puēneris time ꝓiculuꝫ
mortis. Sagittari⁹ aūt ex duab⁹ natur⁊ cō
ſtat: ferina. ſ. ⁊ humana: ſupior vo homi
ni inferior vo aſſilat animali. Qui vo ra
tionabiliter viuūt digni ſunt celo: ꝙ vero
beſtialiter digni ſunt inferno. arcū tenet
idest ſagittā iacit. Eſt aūt iuſtoꝝ arc⁹ ſpūa
lis intelligētia corda doctrina: ſagitta ver
ba doctrine: pharetra vo memoria. Hūc
arcū tetēdit dñs ⁊ parauit illū. Arcū eñ
nobis parat dñs cū nobis ſacre ſcriptu
re intelligētiā explanat. Ex hoc arcu mit
tunt ſagitte potētis acute q̄ ſic vulnerant
vt corda trāſfigāt. Monit eūꝫ dñs (vt dic
beatus Aug⁹.) ſagittare ad amores. Hac
ſagitta vulnerat cor hois deuoti: vt dicat
Vulneraſti cor meum ꝛc. Cantico. iiij. Vti
nam percuſſus per hec iacula morerer
mundo.

Capitulum lxxv.

Superbia eſt ſimilis mar
ti. Mars ſm Ptolo. diſ
ſ ponit natū ad mobilita
tē ⁊ animi lenitatē: ira ⁊
animoſitatē: q̄ oia cōpe
tunt ſuꝑbie. Mā facit hominē mobilē. i.
inconſtantē. Eſt eūꝫ ſm Aug⁹. ſuperbia p
uerſe celſitudinis appetitus: ⁊ ió ē ſicut q
dā vētus q excelſas ſummitates arbor. i.
elatas mētes hoim cōmouet ⁊ eas firmas
⁊ getas nūq̄ eſſe ꝑmittit. Ité facit animū
leuē. Mā ſicut ligna ōſiccata ab hūore aq̄
efficiūt leuia. ita ꝑ ſuꝑbiā cōſūpto hūore
gſe efficit mēs leuiſſima ⁊ ē ſuꝑb⁹ aius ve
lut vter vēto plen⁹. Job. xxiiij. Leuis erit
ſup faciē aq̄. Ité facit hoiez iratū ⁊ aioſū
. ſ. vt nimis audeat ⁊ nihil ſufferat. ꝓp qō
dr Prouer. xiij. q̄ iter ſuꝑbos ſp ſūt iur
gia. C Ité ſuꝑbia aſſilat comete ꝓpt q̄ttu
or. C Primo ꝓp aſcēſū q: cometa ſiue co
metes nihil ē aliud q̄ vapor terre⁹ ⁊ groſ
ſus: cui⁹ ꝑtes ſibi multū cōiacēt q. ſ. ē bn̄
cōmixt⁹ ⁊ viſcoſus aſcēdēs paulatim ab
inferiori ꝑte aeris ad ſupiorē. ſ. vltra me
diū frigide regiōis aeris ad illā ꝑtē. ſ. vbi
aer cōcauitatē ignis ꝓtigit q̄ dr regio eſt⁹
⁊ ibi talis vapor diffūdit ⁊ inflāmat ⁊ in
medio remanet ſuſpiſſ⁹: ⁊ ibi ēt cōtinue
nutrit de theſauro ſuo q ſub eo eſt. ſ. de
ipo fumo paulatim aſcēdēte: ⁊ ió ē in me
dio flāma alba valde ⁊ ſpiſſa. Illud aūt
q̄ diſſat a medio diffuſū ē ad lat⁹ alte⁹ ⁊
eſt tenue: ⁊ ió hz flāmā tenuē ad modum
nubis albe: ⁊ hec vocat cometa. Et hꝫ Cō
ſtātin⁹ dicit ſup lib. xl de hꝫ. pcor. dās. ſ. cū
Auicēna ⁊ Algazele. Ex his aūt hr q̄ co
meta eſt ex vapore terreſtri multū exal
tato: igne inflāmato ꝓtinue elevato ⁊ co
mato ſiue caudato. Et talis ē ſuꝑbia hoiſ
q̄ in altū ſe erigit: vehemēter incēdit: cō
tinue aſcēſum petit ⁊ caudam poſt ſe tra
hit. Primum eſt contra naturā quia ho
mo eſt nature terreſtris tam origie q̄ re
ſolutione quia de terra eſt ⁊ in terrā re
dit. Terre aūt cū ſit grauis non eſt aſcen
dere ſed deſcendere. Ex quo patet q̄ nō
eſt hominis ſuperbire ſed potius ſe deij
ciendo humiliare ꝛc. Et ió Eccl. x. expro
bādo dicit ei: Quid ſuꝑbit terra ⁊ cinis:
Scōm aūt. ſ. ignitri: q: hō ſuꝑb⁹ frequenē
⁊ faciliter ⁊ ꝑ modico indignat ⁊ excan
deſcat in irā. Hoc inquā inest ei ꝓter natu
rā. Mō eñ ex natura ꝓpria vapor hz ca
liditatē ſed potius frigiditatē cū terra ſit
clementū naturaliter frigidū. Inest ergo il
li incēſio ex loco ad quē elevat. Sic hoi ē
ꝓter naturā q̄ ferueſcat in irā nimiā: cuꝫ
hō ſit alal māſuetū natura. Inest ergo in
flāmatio iracūdie ex ipa elatione ſuꝑbie
Eccl. x. Mō ē creata a deo hoib⁹ ſuꝑbia:
nec iracūdia nationi mulie⁹. Eſt⁊ ſuꝑbie
ꝓpriū expetere in hoibus cōtinuū vigere

mentū: ⁊ ideo nunq̄ gesit q; semp petit
assēsum: ſm illud ꝑs. Superbia eoꝝ qui
te oderūt ascendit semp. Paret etiā q; ſu
perbia dū ſp vult preire alioꝝ sequelam
expetit tanq̄ caudā vel comā hꝫe. Mul
lum essi vult se ꝓcedere sed oēs retro ve
hire. Unde romanoꝝ siue tusceoꝝ vulga
re puerbium dicit: Ad homo arrogante
nullo dominante. Ad homo arrogante
la teda tranāte. Et ideo dicit Apoca. xij.
q; cauda draconis trahebat tertiā partez
stellaꝝ celi. ℭ Secūdo supbia assilit Co
mete ꝓpter aspectum: q; cometes de die
nō apparet sed solū de nocte cōspicit: qa
scz hō superbꝰ dū lucē gratie amittit te
nebras ignorātie necessario icurrit. Job
xxxvij. In manib⁹ absōdit lucē. i. supbis.
Unde glosa dicit ibi q; immanes sūt q se
elatis cogitationib⁹ extollūt qbus lux ab
scondit: q; veritatis eis cognitio denega
tur. ℭ Tertio ꝓpter motū: q; comete ro
tanī ad modū stellaꝝ ⁊ sequunt eas quo
usq; absc̄ondant. Et q; hoc Alpetragius
in astrologia sua noua ꝓbat ignē moueri
circulariter: q; s. iste vapoꝝ incensus ei
adhērēs in circūitu rotat. Unde ⁊ Ptol.
in cētiloquio ꝓpositōe. iij. vocat comē
tas secūdas stellas ſm expositionē Halit
Abraaz ⁊ Bugafari. Sic etiā supboꝝ est
ꝓpriū inuolutiōes ⁊ circūitus querē ſm
illud ꝑs. In circūitu impij ambulāt. Quia
dū interioza nō appetūt in exteriore la
bore fatigant. ℭ Quarto ꝓpter signum:
quia comete signāt mortem magnoꝝ: de
structionē regnoꝝ ⁊ cōcitationē belloꝝ.
Unde recitat Señ. in. iij. lib. de naturalib⁹
questionib⁹: q; post mortē Demetrij regi
paꝝ ante bellū Achaicū cometa fulsit nō
minor sole ſm apparentiā. Similr ante
aduentū Caroli comitj ꝓincie ⁊ fratris
regis Francie q erat q papā Urbanum fa
ctus rex Sicilie: ⁊ vocat⁹ ab eo vt veniret
in regnū: quod. s. fuit Anno. M. cclxiij.
Sequenti anno domini. M cclxiij. ap
paruit cometa maxim⁹ in mense Augu
sti iuxta signū Cancri paulatim procedēs
versus meridiem donec ad stellationem
coicntis appropinquauit: ⁊ nūc ad vnaz
partē nūc ad aliā dirigebat comam: dura
uitq; per plures menses: cuius cauda se
extendebat in longitudinē per quartam
partē nostri hemisperij. Et sequenti an
no. s. Anno dñi. M. cclxv. debellatus est
Manfredus cū exercitu suo per dictuz
regem Carolū apud Beneuentū. vbi ip
se Manfredus occubuit cuz magna stra
ge gentis sue. Ratio aūt ꝓdicte significa
tionis comete est: quia comete sunt de cō
plexione Martis: ⁊ sunt ab⁹ ipo vt a pri
mo efficiēte ly cōiunctio eius cū Ioue au
geat hoc. Dominū aūt Martis signat
mor⁹ violentā qua magis moriunt ma
gni q; parui. Et quia Mars est inclinās
ad tram cōcitat calorē regentiū populos
cuius cōmotio fortior est in magnis q; i
paruis. Hec oīa signata per cometas su
perbiā sequūtur. s. occasio magnoꝝ dum
vn⁹ cōtra aliū insurgit ex supbia. Et ideo
dicit Isa. xliij. de rege caldeoꝝ superbo
Tu vulneratus es sicut nos nostri sim
lis effect⁹ es: detracta est ad inferos supi
bia tua: cōcidit cadauer tuū. Item destru
ctio regnoꝝ: quia. s. ꝑ superbiā diuidunt
gentes ⁊ regna: ⁊ oīe regnū in se diuisū
desolabitur: vt dicit Lu: xj. Itē cōcitatio
belloꝝ. Unde ꝓuer. xxij. Arma ⁊ gla
dius in manu supbi. ℭ Itē superbia assi
milatur tonitruo. ℭ Primo q; tonitru
um oua auiū pullificantiū ledit. Et simlr
supbie opa spūaliū viroꝝ destruit. Aug.
Supbia bonis opibus insidiat vt pereāt.
Et ideo Greg. dicit q; perit oīe qđ agit
si nō in humilitate sollicite custodit. ꝑs.
Fulgura coruscationes ⁊ dissipabis eos.
Fulgura eiñ ⁊ coruscatio fit in tonitruo
ſm illud ꝑs. Vox tonitrui tui in rota il
luxerūt coruscatiōes ⁊c. Superbi enim
spiritualiter dissipantur quia tonāt seip
sos magnificādo: fulgurant alios despici
endo: coruscāt opera sua ostendēdo. Et
nota q; vox tonitrui. i. superbi dicit esse
in rota: q; qcquid etiā de aliis dicit i lau
dem ꝓpriam reflectit. ℭ Secūdo q; to
nitruum pregnantes abortire facit. Et si
militer superbia bona ꝓposita i corde
precōcepta ne pariātur. i. ne opere cōpe

plantur efficit: vnde monet homo. Eccl xxxij. Age cogitationes tuas nō in delicijs⁊ verbo superbo. ¶ Tertio quia tonitruū turres altas concutit: ⁊ aliquādo deijcit. Quia. ſ. ſuperbia pfectiſſimos viros inuadit: ⁊ aliquādo etiā eos vincit. Ipa etiam delecit angelos de celo ⁊ hominē de paradiſo. Sap. xvij. Ab initio cum perirēt ſuperbi gygantes ꝛc. Sunt eīm gigantes oēs viri virtutibus eminentes: quos dum elatio ſuperbie vincit protinus perire facit. Vnde Apoca. xvj. dicit ꝙ facta ſunt tonitrua. Et poſtea ſubdit ꝙ ciuitates gentiū ceciderunt. Quaſi eīm quedam tonitrua ſunt hominū ſuperbientiū corda: que tamē ciuitates deijciunt quia ipa munimēta virtutū annihilant ⁊ deſtruunt. ¶ Quarto quia tonitruum arbores euellit. Quia. ſ. ſuperbie vitiū etiā homines actiuos ⁊ fructuoſos ſubuertit. Eccl x. Radices gentium ſuperborū arefecit deus. Nam ſicut perit fructus arboris arefcente radice: ita perit virtus boni operis ſuperbiente corde. ¶ Quinto quia tonitruū magis in altis locis ꝙ in ſimis ledere conſueuit: quia videlicet elationis temptatio magis eos qui ſunt in ſublimi ꝙ eos q ſunt in humili inuadere conſueuit. Iſa. xxviij. De corone ſuperbie ſiue aciplas de corona clericoꝝ ſeu prelatorū ſiue de corona dominoꝝ ⁊ regū. ¶ Sexto quia tonitruū diuerſimode ledit ⁊ pcutit. Et ponunt precipue quinq; modi percuſſionis ⁊ fulminationis tonitrui q ſatis congrue ſuperbis ⁊ tyrānis hominibus adaptāt. ¶ Primus eſt quia ex tonitruo quādoq; egredit ſagitta que dicit tela tonitrui: ⁊ de hmōi ſagittis dicitur i Pſ. Etenim ſagitte tue trāſeunt vox tonitrui tui ꝛc. Hec autē ſagitta ſcindit ⁊ incendit quicquid inuenit. Generatur eīm talis ſagitta in nube viridi profunda ex vapore ficco ibi inflāmato hoc modo: q vapoꝛalis cōmixtio terreſtris vaporis incenditur: ⁊ cum tangit viridem nubez in qua eſt incluſus que eſt iam in conuerſione ad aquā conglutinatur vt farina i paſta: fortiſſima autez incenſio obuiat ita ꝙ humore nubis nō extinguit: ⁊ ſic conglutinatus vapor fit humidus ⁊ ideo in inferiori parte acuitur vbi primo incipit diſtillare ⁊ eſt groſſus in parte⁊ ſic poſtea induratur in lapidē: qui. ſ. eſt rube⁹ et ad modū ſagitte inflāmatus egrediens ſcindit ⁊ incendit quicquid inuenit. Quaſi ergo ſagitta lapidea in reſolubili nube eſt cor tyranniū ⁊ ſuperbū in mortali carne. Hec ſagitta eſt lapidea ignea acuta et noxia: ⁊ talia ſunt ſuperboꝝ ⁊ tyrānoꝝ corda ⁊ opera. ſ. lapidea per duriciā crudelitatis: ignea per ambitionē dignitatis: acuta per aſtutiā malignitatis: ⁊ noxia p violentiā poteſtatis: ⁊ ideo nō immerito tonitruum ſuperbie formidatur tales ſagittas emittens. Vnde in Pſ. A voce tonitrui formidabunt ꝛc. ¶ Secūdus modus percuſſionis tonitrui eſt quando talis vapor terreſtris eſt minus conglutinatus ⁊ in nube minus aquoſa: tunc eīm nō cōtinuatur ſed incenſus ibi egreditur cū impetu ⁊ ſcindit ite⁊ ⁊ incendit: ſed non ſcindit niſi ligna ⁊ non lapides niſi raro. Scindit aūt ex impulſu ⁊ incendit ex inflāmatione. Et huic aſſimilatur illoꝝ ſuperbia qui impulſu faſtu glorie vel malorum ſuggeſtione ⁊ inflāmato impetu ire: nō lapides duros. i. nō ſibi reſiſtere valentes ſed ligna mollia. i. impotentiores ⁊ ſibi reſiſtere nō valentes inuadūt. Pſ. Dū ſuperbit impius incendit pauper. ¶ Tertius modus eſt qui ſcindit corpora ſolida ſed nō rara: ⁊ hic eſt vapor rubeus clarus qui nunq; facit lapidē: ⁊ ſua flamma nūq; ſeparat a vapore: ⁊ hic nunq; ſcindit niſi ſint valde compacta corpora que ſūt magne quātitatis quia hec reſiſtunt ei: et hic interficit homines et apparet in eis odor cōbuſtionis ⁊ nō videtur vulnus. Quia cum vapor ſit ſubtilis intrat ſine vulnere: ⁊ ſi inuenit aurū in burſa cōminuit aurū ⁊ nō ledit burſam: quia burſa vt rarū corpus dans locum pertrāſitur de facili. Aut aūt vt cōpactū reſiſtit: ⁊ iō quādoq; minuit i partes quādoq; i pulueꝛe. Vnde aliquādo occidit ꝙ perforauit gladiū ⁊ nō leſit vaginam. Huic autez

assimilatur superbia eoꝝ qui solum magnis ⁊ potētibus se opponunt: subiectis aūt ⁊ impotētibus se opponere dedignā tur: sicut dicitur de leone q̄ fortia animalia inuadit: sed vilibus subiectis ignoscit. Talis sicut dicit Aug⁹. fuit antiquitus superbia populi romani qui .s. sibi voluit per poetā in laudem suam ascribi quod nostra scriptura sacra attribuit soli deo scz sibi proprīū esse parcere subiectis ⁊ debellare superbos: quod .s. Jacobi. iiij. attribuitur ipi deo. Deus inquit superbis resistit: humilibus aūt dat gratiam. ¶ Est etiā cisdē vaporis alius quidē modus cum ex minus aquea nube egredit quia subintrat ⁊ nō ledit dividendo: vel aperte incendendo: sed est corruscatio rubea valde nociua: ⁊ illa nocet vineis sicut dicunt vinitores: ⁊ precipue botris illis q̄ sunt multis foliis cooperti cuz per aliqđ foramen proijcit corruscatio illuc vaporū cuz radio suo: eo q̄ ille vue lese evaporare nō possunt. Et hec corruscatio non adeo est nociua corporibus cum directe cadit: sed suus radius ei quē attingit est nociuus quia corrūpit ipm eo q̄ hoc sit de natura illius vaporis. Vnde hac de causa quidam aspicientes inflati sunt in facie et quidam excecati in oculis. ¶ Vnde ergo assimilatur superbia ⁊ malicia quorundam proditorum qui minus habent de nube aquea .i. de humanitate ⁊ pietate: ⁊ habēt corruscationē rubeā .i. astutiam malignaz ⁊ ideireo nō manifeste sed occulte ⁊ prodotie ledunt: ⁊ bonoꝝ opera que per fructus vince significantur per aliquod foramen id est per aliquē malicios um modum calumniare impedire ⁊ dissipare conantur ⁊ nō solum suos aduersarios directe sibi oppositos tales ledunt: sed etiam sibi adherentes frequēter ledūt ⁊ decipiūt fraudulēter qđ est quasi eos execare. Mā latēter aliū fraudare est lumen ei agnitiōis subtrahere. Quartus mod⁹ est vaporis albi qui egredit er flāma ficca nō coadunata ⁊ ideo spargitur in aere: scz tū egredit magno impetu propter nubē profundā in qua est: que est aquosa multum ⁊ ideo scindit ⁊ scindendo extinguitur: ita q̄ ea que scindit videntur alba et nō apparēt in eis signa cōbustiōis: ⁊ qñq̄ interficit quādo est bene fortis impulsus ⁊ quādoq̄ propter suā disgregationē p̄curit in loco vno ⁊ nō ledit socium iuxta eum stantē sed pcurit cum qui stat remote. Quādoq̄ etiā reflexus a pariete vno progreditur ad aliū ⁊ percutit illum. Et huic assimilatur superbia eoꝝ qui q̄ḍ̄ videntur albi idest māsueti ⁊ pacifici: tamē habēt spiritū in naribus latentē: ⁊ iō qñ cunq̄ reputāt se inhonoratos subito accendūtur ⁊ cum magno valde impetu p̄siliunt ad nocendū ⁊ quādoq̄ ad occidē duz cū fortiori ira impellūtur: ⁊ quia ira tollit eis discretionē quādoq̄ nō discernentes quod faciūt modo prosiliunt ad ledendū vnū modo aliū: ⁊ quādoq̄ tales qui est ab offendente remotus ⁊ sine culpa. Sed quādoq̄ talis ira cito post fertur extinguitur: tunc dolēt de eo qđ fecerūt. ¶ Sed notandū est q̄ aliquādo talis vapor fulminis tam debilis est q̄ pertingēs ad hominē cōsumit vestem vel aliquod hmōi: ⁊ extinguitur ⁊ cessat eius violentia ⁊ nō ledit. Sicut ego vidi quendaz in terra originis mee. .s. in castro sancti Geminiani quod est in partibus Tuscie p̄pe civitatem Florentie ad viginti miliaria: qui de seipso referebat q̄ a fulmie tonitrui subito pcussus in terrā corruit stupidus. Et cū post longā moram ad seipsū rediisset lumbare brachaꝝ suaꝝ quod .s. de corio fuerat totaliter consumptū sine exustum repperit: In carne vero sua vel corpore nullā lesionē inuenit. Cuius ego rationē vel causam existimo extitisse: quia vapor ille fulmineus ꝓpter debilitatem sue adustionis alterauit quidē siccuz qđ sibi prius occurrit. .s. ipm corīū. Humidū aūt post ipm inuentū vt erat caro vel sanguis nō fuit sufficiens vel potens alterare: misi forte q̄ pilos circūstantes insensibiliter incendit: quia pili sunt valde ifiammabiles. Vnde ergo vapori debili assimilatur eorum superbia qui sicut cito indignantur ita cito reuocātur ⁊ ideo ex eo

rum indignatione vel elatione parua vl̃ nulla damna sequũtur. Sic dauid p̃uocatus contra Nabal cameli cũ cogtasset eum extinguere ⁊ nõ derelinquere ex eꝰ familia vsq; ad mingentẽ ad parietem: p vxorem eius Abigail subito est placatus ita ꝙ nullum damnũ eidẽ postea fecit. j. Reg. xxv. ¶ Quintus modus est eiusdẽ vaporis ex nube debilitati⁊ ille nihil nocet: quia statim ad tactum aeris extinguitur ⁊ retundit ita ꝙ cessat incendiũ eius ⁊ violentia impulsus. Et hinc assimilatur superbia eorum qui libenter nocerent si possent: sed debilitati paupertate vel aliquo timore quiescunt ⁊ dimittũt nullus nocumentum inferentes. ¶ Item superbia assimilatur vento. ¶ Primo quia vẽtus est aeris concitatiuus turbatiuꝰ⁊ obscuratiuus siue inspissatiuus. Nam superbia intelligentias mentis obscurat: corda ad malum incitat: ⁊ hominũ pacem p̃turbat. Ezechi. j. Ventus turbinis veniebat ab aquilone id est superbia perturbans venit ⁊ orta est a demone. ¶ Secũdo quia ventus est in mari tempestati generatiuus: undarum eleuatiuus: ⁊ p̃ consequens maris inflatiuus ⁊ in partes cõtrarias extensiuus: et ideo nauigantium summersiuus. Quia superbia in mundo bella ⁊ rixas concitat: undas id est affectiones humanas extollendo eleuat mare cordis etiã inflat ⁊ in partes contrarias separat donec nauigãtes in naui penitentie oñino summergat. Jo. vj. Mare vẽto magis flante exurgebat. Matthi. xiiij: Nauicula in medio mari iactabatur fluctibus: erat enim ventus cõtrariꝰ. ¶ Tertio quia ventus est mõtium concussiuus ⁊ diruptiuus: domoꝝ subuersiuus ⁊ arborum impulsiuus ⁊ eradicatiuus: Videlicẽ quia superbia etiã viros eminentes spiritu pulsat temptando ⁊ subuertit assentiendo. iij. Reg. xix. Spiritus grandis ⁊ fortis subuertens montes: domos diruit ⁊ collegia diuidendo. Matthei. vij. Flauerunt venti ⁊ irruerunt in domum illam: ⁊ facta est ruina eius magna. Prouer. v. Domus superborum demolietur dñs. Arbores. i. homines fructuosos et multis gratijs ditatos aliqñ eradicat destruendo ⁊ deijciẽdo. Sap. iij. Si rami in tempe germinauerint infirmiter posita a vento cõmouebunt ⁊ a nimietate vẽtoꝝ eradicabunt: confringent rami incõsummati ⁊ fructus illoꝝ inutiles ⁊ acerbi ad manducandum ⁊ ad nihilum apti. Eccĩ. xxj. Substãtia superbie eradicabit. ¶ Quarto ventus est spume in aqua generatiuus: vesice inflatiuus ⁊ extẽsiuus: paleaꝝ ⁊ pulueꝝ leuatiuus. Quia superbia quem aduersitate nõ deiecit in spumã vanitatis (si potest) adducit: ⁊ per vanam gloriã inflando ⁊ elevando summergit. Sap. v. Spes impij quasi lanugo est que a vento tollitur ⁊ tanq̃ spuma gracilis q̃ a procella dispergit. Aposto. ij. Coꝝ. xij. Timeo ne inflationes ⁊ seditiones sint inter vos. Deu. j. Tumentes superba astẽdistis ⁊c. Job. xxj. Erunt sicut palee ante faciẽ venti. ¶ Quinto quia vẽtus est in aqua dissimilitudinis ⁊ inequalitatis inductiuus ⁊ multarũ egritudinũ causatiuus qñ. i. in coꝝpore generatur vel ibi includitur. i. quia superbia dissimilitudines voluntatũ ⁊ inequalitates rerũ ꝑcurat. Unde multas egritudines in aĩa generat. Eccĩ. iij. Synagoge superboꝝ nõ erit sanitas. Eccĩ. v. Miserabilis prorsus infirmitas quõ venit sic reuertetur. Quid ergo prodest ei ꝙ laborauit in ventum.

Caplin lxxvj.

Superbi assimilant montibus. ¶ Primo quidẽ qa sunt tumidi. Mons enim sm Ysid. est tumor terre. Superbi enim terrenis diuitijs precipue intumescunt. Deu. j. Tumentes superbia ascendistis in montẽ. ¶ Secũdo qa sunt elati. Nam montes se in altũ erigũt. Unde sm Ysid. dicuntur montes quasi eminentes. Superbi enim per elationẽ mẽtis erigunt se in altũ. Job. xj. Uir vanus in supbiam erigit ac. ⁊ Ps. Ascendunt montes. i. per supbiã se extollẽdo. ¶ Tertio q: sũt terreni. i. de frenis cupidi. Mons ei pede sol-

terrā tangit: quia superbi affectū suū solum in terrenis ponunt. Sunt cui velut animę pedes ipius affectiōes. Pō. Non veniat mihi pes superbie. Miere. xlj. Molite elevari: quia dñs locutus: Date domino deo vestro gloriā anteq̄ offendāt pedes vestri ad montes caliginosos: expectabitis lucē & ponet eam in umbrā mortis & caliginē: qō si hoc non audieritis in abscondito plorabit anima mea a facie superbie. ¶ Quarto quia mōtes sunt nubium generatiui & per cōsequens aeris obscuratiui. Exo. xxiiij. Operuit nubes mōtem. Quasi cui nubes in mōtibus sūt terrena desideria vel appetitus dominandi in superbos cordib⁹: & ex his aer obscuratur. i. mens & ratio errat & obfuscatur. Exo. xiij. Erat nubes tenebrosa. ¶ Quinto quia sunt turbinū & ventoꝝ & fluminū plus q̄ valles passiui. Quia. s. superbi turbatiōes percussiōes violentias & delectiones frequētius patiūtur: & ideo cōtritionibus & doloribus implētur. Abacuc. iij. Cōtriti sunt montes seculi. Et in eodē. Doluerūt montes. Exo. xix. Ceperūt audiri tonitrua ac micare fulgura & nubes densissima operuit montē. ¶ Sexto qa montes sunt nivium diutius seruatiui. Quia. s. superbi sunt nivis. i. frigoris malicie & peccati diutius retētiui. Unde in frigore malicie diabolus hominē superbum ad eternū interitum trahit. Quod figuratū est. j. Paralip. x. vbi Banaias interfecit leonē tempe nivis. Leo significat superbū quē in tempe nivis. i. in frigore malicie diabolus extinguit. Unde in his mōtibus frigidis superbie multi perciūt eterna morte. ij. Reg. j. Inclyti israel sup montes tuos interfecti sunt. ¶ Item superbientes de pulchritudine siue fortitudine corporis assimilātur collibus. Mas collis est tumor terre breuis. vnde & dicitur tumulus quasi tumēs tellus. Mam superbi tales de vanitate intumescūt: qa de terra. i. de corpore & cito vastantur: qa breues dies hominis sunt: & ideo mons sequens hanc superbiā colliū in puluerē redigit. Isa. xlj. Colles quasi puluerē pones. Et ideo talis superbia multū decipit & fallit gloriātes & cōfidentes in ea. Hiere. iij. Vere mendaces colles fuerunt. Fallax eī gratia & vana est pulchritudo: vt dicitur Prouer. xxxi. Et simile est de fortitudine. Unde Miere. ix. Nō glorietur fortis in fortitudine sua. ¶ Item superbi affimilantur fluctibus maris. ¶ Primo qr fluctus se mutuo collidunt. & similiter superbi mutui se inuadunt & ledūt: & hoc é de diuina sententia vt superbi se inuicē deiciant & expellant. Eccl. xxix. Cōmouit illos quasi fluctus maris viros potentes gigantes migrare fecit & vagati sunt i gētibus aliens. ¶ Secūdo quia fluct⁹ nunc sursum nunc deorsum mutuo se impellunt. Similiter superbi nūc extolluntur nūc deiciūtur. Unde aliquando superbi sunt in exaltatiōe. Pō. Exaltati sunt fluctus eius: quādoq; vero in fractōne siue delectiōe. Job. xxxviij. Cōfringes tumentes fluctus tuos. Quasi cui mare tumentes fluctus suos cōfringit cum mundus ipe sentiens potētes & superbos oppmit. ¶ Tertio quia fluctus spumā & vētus gignunt. Similiter superbia gignit spumā iniquitatis & vētum vanitatis. Unde dicitur in epistola Jude: Hi sunt fluctus feri maris despumātes suas cōfusiōes. Jac. j. Similis est fluctui maris qui a vēto. s. vanitatis mouetur & circūfertur. ¶ Quarto quia fluctus harenulas inuoluūt & superius secum ferunt sic superbi involuūt alios mitiores secū. i. ad cōsensum sue superbie trahūt sicut lucifer traxit alios angelos. Exo. xiiij. Involuit eos dñs. i. involui permisit in medijs fluctibus. ¶ Quinto quia fluctus pisces allidunt: Quia superbi alios quos inueniūt molles & impotētes persequuntur & opprimūt. Unde Job. xxx. in persona sic oppressi cōqueriē dicens: Pedes meos subuerterūt & oppserūt quasi fluctib⁹ semitis suis dissipauerunt itinera mea insidiati sunt mihi & prevaluerūt & nō fuit qui ferret auxilium. ¶ Sexto quia fluctus maris naues i periculo ponūt. Per naues intelligūtur ecclesie quas supbi persequunt & destruere

molliuntur ⁊ Mathei.viij. Venti ⁊ fluct⁹ i naui. Vẽti tentationes demonuz ⁊ fluct⁹ i deſt perſecutiones ſuperboruz i naui.i. in eccleſia xpianoruz. ¶ Septimo q⁹ fluctus ſemper in motu ſunt ⁊ quieſcere nõ poſſunt. ſz vel omnio deficiũt. vel ſe agitant ⁊ propellunt. ſimiliter ſuperbi ſemp ſunt inquieti in ſe ⁊ etiam i alijs quouſq⁹ vel ipſi deficiant vel alios vnde volũt propellãt Iſa.lvij. Impij quaſi mare feruẽs quod quieſcere non poteſt redũdãt fluctus eius in conculcationem ⁊ lutum. ⁊ non ẽ par dicit dominus deus impijs. ¶ Item ſuperbotum ſcientia ſicut inflat eos in corde ita reddit eos tumidos i locutione. ⁊ ideo aſſimilãtur aque mõtane Aqua enĩ montana que extra ebullit cũ diu bibitur facit gulas ſtrumoſas ⁊ ꝑpẽ nimã frigiditatez multiplicat phlegma groſſum in gutture. Aqua enim montiũ eſt ſcientia ſuperboruz que ſtrumoſitatẽ facit i gutture.i.tumorem in voce ſiue locutiõe. Mã facit eos verba fatuoſa ⁊ ampulloſa proferre. ſm illud Horatij. Proijcit ampullas ⁊ ſexquipedalia vba. ⁊ ideo ſuperborum faſtuoſe locutiones ſũt aqs ſonantibus ſimiles q⁹ magnum ſonitum faciunt ⁊ nihil diſtinctum ſeu rationabile proferunt Pſal. Sonuerunt ⁊ turbate ſunt aque eorum Job.xxxiij. Verba illo⁹ non ſonant diſciplinam.

¶ Capitulum.lxxvij.

Emperãtia aſſimilat mercurio ꝓpter tria. ¶ Primo propter dominiũ. q⁹ mercurius dicitur aquis dñari. Vñ Lucan⁹ loquẽs de mercurio ait. Quem de⁹ aquaz perculſit. Similiter temperantia aquis cõcupiſcẽtie dominat. ⁊ fluxus carnis.i.luxurie lubricitatem reſtringit. Vñ ſine tẽperamento virtutis huius muruſ cõtinẽtie ruit Eze.xiij. Dic ad eos q⁹ liniunt abſq⁹ temperatura q⁹ caſur⁹ ſit. Illi enim abſq⁹ temperatura liniunt qui carnez ſuam innumeris delitijs nutriunt. ⁊ q⁹ non eis adeſt temperãtie modus caſdit protinus continẽtie murus. ¶ Secũdo propter effectum. q⁹ ſcz mercurius cõceptum vel natum ſub dominio ſuo diſponit ad ſapientiam. Vnde a ſapientib⁹ deus eloquentie dictus eſt. Et ideo gentiles Act.xiij. vocauerunt Paulum mercurĩ q⁹ ipſe erat dux verbi. Similit tẽperantia tam ciborum ꝙ̃ venereoruz diſpõit ad ſapientiam. Quod ſigno nature oſtẽditur ſeu creationis. Nam deus corpus hominis qui preceteris animalib⁹ ſapientia pollet i maximo temperamẽto conſtituit ⁊ ad equalitatez complexionis inter oĩa corpa maxime reduxit. j. Corin.xij. Deus tẽperauit corpus ⁊c. Et ic circo nos ipſum a ſuperfluis ⁊ inhoneſtis temperare debemus. Dicitur etiã mercurius fuiſſe deus paleſtre ſm Iſido. co q⁹ cum ſole luctatur dolens eum ſuperare. ſẽper enim iuxta ſolez graditur nũq⁹ pl⁹ diſtans ab eo ꝙ̃ per tres gradus. Vnde raro videtur q⁹ fere ſẽper ſub radijs ſolaribus occultatur. Hec luctatio cum ſole eſt pugna carnis cuz rõne volentis eã ſuperare: hanc luctam caro excitat ſed tẽperantia ſedat ipſaz carnem rõni ſubijciens vt eam ſequatur ⁊ iuxta eaz vadat ſicut mercurius iuxta ſolem. ¶ Tertio ꝓpter principatum. Nam ſm ptholo. ſub mercurio ſunt gemini. regnat in virgine. in piſcibus regnum eius abſcedit. Sic tẽperãtie ſubſunt gemini.i. ſenſus corporis qui ſunt gemiati vtpote q⁹ due ſunt aures duo oculi due nares.i. duo foramia narium. ⁊ ſic de alijs. Habet enim temperantia ſenſ⁹ corporis refrenare ⁊ caſtificare. regnat in virgine q⁹ potiſſima temperantie ſpecies eſt virginitas. ſed deficit in piſcibus ideſt in his qui viuũt i aquis deliciarum. perit enim caſtitas in delitijs ſicut Ber. dicit.

¶ Capitulum.lxxviij.

Tentatur fortius ⁊ frequẽti⁹ penitẽs ꝙ̃ peccatores. Et hoc apparet per ſimilitudinẽ venti. Mã ſicut Seneca in quarto libro de naturalibus queſtionib⁹ dicit circa auroram fit ventus q⁹ tunc vapor

ventum faciens est collectus ⁊ radius solis appropinquãs, percutit gelidũ aerem. Sz in prima pte noctis raro fit vẽtus qz ille vapor nõ est copiose collect⁹. Per aurorã ergo intellige penitentie conuersionẽ per quã nox peccati expellit ⁊ dies gre illucescit ⁊ tũc diabolus marie tẽtationis vẽtũ suscitare conat. Sed existente hoie i tenebris seu nocte peccati raro fit vent⁹: qz parum tentat diabolus. Et ideo super illud Ecc. ij. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia ⁊ timore ⁊ prepara animam tuam ad tentationem: notat Gre. dicens. Non ait ad requiem sed ad tentationez qz hostis noster nos adhuc i hac vita positos quanto magis sibi rebellare conspicit tãto amplius expugnare contendit. Illos enim pulsare negligit quos quieto iure possidere se sentit. Contra nos vo vehementius incitatur cuz ex corde nostro quasi ex iure proprie habitatiõis expellit. Item deficiente estu tẽtationis abundat lachrime compunctionis. Nam in autũ no precipue circa finez abundant pluuie eo q calor estatis qui ꝓsumebat vapores remissus est ⁊ plus elcuat q̃ cõsumit. Est enim quasi calor estatis feruor tẽtationis. quo deficiẽte ⁊ tẽperie subsequẽte sequũtur pluuie. i. abũdãtes cõpũctiões lachrime Hiere. viij. Finita est estas ⁊ ita subdisti gs dabit capiti meo aquaz ⁊ oculis meis fontẽ lachrymaz. ¶ Caplm. lxxix.

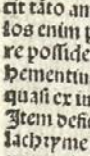

Timere debẽt sancti viri q̃ diu sũt in carne q̃tũcũq; videant spiritu fernẽtes. ¶ Primo pp ipsius carnis fragilitatẽ. Sunt.n. similes terre q̃ lz per nãm sit solida igneis tñ ptibus cũ aereis est pmixta. Sic ẽt sancti viri lz habeant ex pte spũs soliditatẽ sanctitatis ⁊ igneitatẽ. i. feruiditatẽ charitatis tñ imixtã ⁊ ꝓ nũctaz aeri. i. fragili ⁊ passibili carni. Vnde dr Matth. xxvi. Spũs ꝓptus ẽ caro autẽ infirma. Vnde Apo. ij. Lozin. iiij. Hẽmus thesaurũ in vasis fictilib⁹. ¶ Scõ timẽt sancti pp suoz defectuũ multiplicitatẽ. terra.n. interius ẽ cauernosa ⁊ spõgiosa. Sancti.n. cũ se itrorsus ad semetipsos reducũt vt eis vita sua multz defectib⁹ plena nõ solũ paruis sz ẽt magnis. Sũt.n. defectus vite velut ꝓcanitates terre. Cauerne at sunt concanitates magne significantes defectus maiores. Sz velut spõgiositates pue sũt culpe ⁊ defect⁹ leuiores. Hũ ergo sancti i ꝓspectu diuini iudicij vitã suã itrinsecus reuoluũt velut terrã ꝓcanitatibus. sic vitã suã defectib⁹ plenã eẽ recognoscũt. de q bus apud iudicẽ vehemẽter iudicari metuũt. vñ ps. dicebat. Nõ i tres in iudiciũ cũ seruo tuo dñe. Silr. Hiere. sub terre simulitudie defect⁹ hũane vite ꝓsideras dicebat. Asperi terrã ⁊ ecce vacua erat Hiere. iiij. ¶ Tertio timẽt sci suaz cogitatiõuz ⁊ affectionũ impuritatẽ ⁊ tentationũ ipetuositatẽ. Mã sicut terra in suis ꝓcanitatibus ẽ diuersoz vapoz susceptiua ⁊ ẽt vẽtoz quoz violẽtia aliqñ concutit rũpit ⁊ terremot⁹ maximi interdũ generant. Sic ẽt sci viri qñq; ex suis defectib⁹ vapores malaz cogitationũ vl immũdaz affectionũ sentiũt ⁊ vẽtos subintrates. i. tẽtatiões vehemẽtes ꝑ quas ꝓcutiunt ⁊ interdũ ꝑ cõsensũ rũpunt. ⁊ ita fit terremot⁹. i. animot⁹ in pem Hest. xi. Appuerunt terremot⁹ ⁊ turbatio sup terrã. ¶ Timor mũdanoz assumlat terremotui qui sp fit adlatus ⁊ p modũ tremoris nõ surszum nec deorsuz. Sic eni vapor ille mouet q terremotũ facit. Sursum.n. dr de⁹ eẽ deorsuz infern⁹ sz quasi ad lat⁹ ẽ nobis mũd⁹ mouet ergo surssũ q timet dñm. deorsũ q timet infernũ. sz quasi ad lat⁹ mouẽt ⁊ tremũt q timẽt mundũ ⁊ trãsitoras penas. sz frequẽter peccatores timẽtes ⁊ fugientes penas transitorias incurrunt penas eternas Psal. Cadẽt a latere tuo ⁊c.

¶ Caplm. lxxx.

Tribulatiões ⁊ amaritudines ⁊ quecũq; concussiões amicos dei nõ dissoluũt: sed fortiores faciũt. vñ sũt similes terre q̃ vt dic Beda vndiq; mari cingit. vndiq; quatit ⁊ tñ nõ dissoluit sz potius solidatur: qz dũ eius siccitas mari hũficio humectat ptes terre

coadunank que alias in pulueꝛē verteꝛē tur. Sic ex tribulationū ⁊ amaritudinuꝫ circūdatione stillak mētibus electoꝝ hu milioꝝ ꝓsolatōis iterne q̄ aia roboꝛak ⁊ ꝓsoli dak. ⁊ sic i seipsaꝫ tota coadunak. vt p tꝛaꝫ vel ipatiētiā minime dispgak ꝑsal. Firma uit orbē terre q nō cōmouebit. ℭ Itē tribu lationis amaritudo tutioꝛes reddit scōs viros q̄ ꝓsolatōis dulcedo. Sicut nauis tutioꝛ ferk ⁊ natat i amara siue salsa q̄ in dulci aq̄. ex eo q̄ aq̄ amara siue salsa grosꝫ fioꝛ ⁊ grauioꝛ ē dulci. vñ in ea natat ouū recēs. ⁊ i mari palestine mortuo nihil vi uū imergit. Jō nauis vt dcm̄ est tutioꝛ ferk ⁊ natat in amara aq̄ q̄ dulci. Sic aia si hꝫ amaram aqua tribulatōis tuta eē potest Quia aut ē ei ad purgationē aut ad augmētū meritū. Sed in aqua dulci ꝓsolatio num dubitat ne per eas aut resoluak aut forte in eis principaliꝫ ꝑmiek si qd fecisset boni. Vñ ꝑsal. Renuit ꝓsolari aia mea Et iterū Spi. xiiij. Trāsēutes mare per ratē scꝫ patientie liberati sūt. ℭ Itē tribu latio assi'atur mari. ℭ Primo q: licꝫ ma re non sit potabile vel dulce quo ad gu stum est tamen quo ad multa vtile ⁊ ꝑsi cuū. Nam multaꝫ firmitatū ē curatiuū Sanat enīꝫ hydropicos vlceꝛosos ⁊ sca biosos. Jta ēt tribulatio lꝫ non sit dele ctabilis sed penal' carni in sensualitate ē tamen vtilis ⁊ proficua spūi. videlꝫ q: sa nat infirmitates mētis. Curat. n. hydro piscos. i. auaros. vlceꝛosos ideſt supbos: scabiosos ideſt luxuꝛiosos qui habent pꝛuritum carnis. q: tribulatio castigat Vñ Michee. vij. Proiiciet in ꝓfundꝫ maris oia peccata. ℭ Scōo q: mare q̄ uis ex se sit salsū ⁊ amarum pꝛo dulcedine ta men venaꝫ p quas facit tranſitum ē sui saporis variatiuum. Silr tribulatio licꝫ videak amara vt in ꝑsi. tū ꝓpter dulce dinē ⁊ patientiam eoꝝ q cā tpaliter ⁊ trā sitoꝛie sustinēt mutabiē in eternā premiū dulcoꝛeꝫ. Judith. v. Fōtes amari obdul cati sunt eis ad bibendum. ℭ Tertio q: mare lꝫ sit inquietum est tamē ꝓpter continuum motum sue subſtantie a ſna coꝛruptōe, cōseruatiuū. Sic tribulatio lꝫ ingetet mētē vel carnē tū cōseruat eaꝫ a coꝛruptōe ⁊ luxuria Eccl. xi. Malicia vni us hoꝛe oblitionem facit luxurie Job. xiiij. Recedūt aq̄ ō mari ⁊ fluuiꝰ vacuefa ctꝰ aresc at. Aq̄ eni. i. cōcupiscētie carnis re cedūt de mari. i. de amaritudie tribulatio nū. ⁊ tūc vacuefactus sit fluuius. i. luxurie fluxus. ℭ Itē tribulatio feruētē spūm cō punctiōis gignit. ⁊ vētū vanitatis exclu dit. Cuius exēplū ē q̄ in pcellatis in pte se ptētrionali generatur spūs multꝰ. ⁊ vaꝑ coartak q facit terrā tremere. Ybi. xi. iuxta mare q̄si quotidie terra tremit. ⁊ tā fortis ē ibi motus eq̄ vel hoꝛis ita q̄ vaſ sa plena liquoꝛibus effūdūtur. Vnde q dā ꝓforauit terrā septētrionalē lācea lōga. ⁊ exiuit vētus tāt⁹ q̄ fere diruit magnā domū. Per terraꝫ septētrionis inte ligit aia peccatoris frigida a caloꝛe cha ritatis. Est eniꝫ subiacens septē capitalib⁹ vicijs que tū estate charitatis caleſcēte cō cipit spūm multū cōtritionis. vaꝑem cō punctionis. ⁊ tremoꝛē humiliationis. ita q̄ uas coꝛdis plenū liquoꝛe peccati euacuek effusione cōfessionis. ⁊ interdū dum terra. i. coꝛpus ꝓforak lancea longa actra ctione diuturne maceratiōis ⁊ 'afflictōis excluditur ⁊ exit ab hoie ventus ois pec cati ⁊ uanitatis.

ℭ Capitulum. lxxxj.

TRinitas diuinaꝫ ꝑsonaꝝ i vnitate cēntie repꝛesentak generalr in oibus creaturi Et hec repētatio in creatu ris irrōnalibus vestigiū ap pellak. Quelibꝫ. n. creatura subſistit in suo eē ⁊ hꝫ formā p quā deter minak ad spēs. ⁊ hꝫ ordinē ad aliq̄ alid. Per ꝑmū repētat patrē p scōm filiū. per tertiū spūsanctū. ℭ Itē in magnitudine creaturaꝫ cognoscak potētia ꝑis. i. dispo sitiōe fiui sapia. in ornatu bōtas spūsācti ℭ Itē i quolibet indiuiduo inuenies vni tatē spēꝫ ⁊ utilitatē. quoꝫ primū q̄uenit patri scōm filio. tertiū spūsancto. ℭ Itē scꝛiptura dicē q̄ omnia constituit deus in nūcro pōdere ⁊ mēsura Sapi. xi. In om ni enim creatura est unitas ueritas ⁊ bo/

nitas.siue mod⁹ species ⁊ ordo vt sit in omni creatura.quo vna ostenderet principij vnitas ⁊ quo trina personaꝝ trinitas. ¶ Item inuenitur in omni creatura quod est quod discernit ⁊ quod cõgruit. Sed omnes iste distinctiões siue assignationes vestigij ad personarum trinitatẽ reducuntur vt per se ẽ manifestũ. ¶ Iteꝝ apparet representatio trinitatis in omni bus substãtijs. Nam in omni substantia creata ꝑm Dionỹ inuenitur essentia virtus ⁊ opatio.quoꝝ primũ cõuenit patri secundum filio tertium ꝓcedit spũsancto. Specialiter aũt reperitur sancte trinitatꝭ representatio in substãtijs incoꝝporeis ⁊ imaterialibus scz in animabus ⁊ in angelis. Generaliter ãt in tres diuiditur spẽs. q̃ sũt vegetabilis q̃ est in plantis. sensibilis q̃ ẽ in bruꝭ.⁊ rõnalis que est in hoibus. Sz oib⁹ trib⁹ ꝓpetit vna rõ aie cõis. Et in vna cõi aie rõe repñtat vnitas cẽntie.sed ĩ triplici aie distinctõe repñtat ꝓsonarum distinctio. Sz excellẽtior adhuc repñtatio trinitatis est in aia rõnali.s.ꝓp modũ imaginis ꝓp quã dr.q hõ ad imaginẽ dei factus est. Nã sic̃ sunt in vnitate cẽntie diuine tres ꝓsone ita in vna cẽntia rõnalis aie tres potẽtie sũt.s.memoria intelligentia ⁊ volũtas.imago.n.trinitatis diuine nõ inuenit in hoĩe nisi ꝑm mẽtẽ. In alijs vo ptibus ofidit ibi repsentatio soluꝫ ꝑ modũ vestigij. Sz adhuc trinitatis imago attendit in mẽte ⁊ magis ꝑm actus discretiaꝝ potẽtiaꝝ q̃ ꝑm potẽtias ipsas. Propterea qꝝ ꝓsone diuine distinguũt ꝑm processionẽ vbi a dicẽte ⁊ ꝓcessionẽ amoris vtrũqꝫ ꝓnectentis. Verbũ ãt in aia sine actuali cognitione nõ põt cẽ vt Aug. dicit. Nõ ꝓncipaliter attẽdit imago trinitatis i mẽte ꝑm actus ꝓut.s.ex noticia rei quaꝝ hẽmus cogitando interius vbũ ꝓcipim⁹ ⁊ ex hoc in amorẽ prorũpimus. Sed qꝝ ꝓncipia actuũ sũt habitus ⁊ potẽtie. vnũ q̃dꝫ aũt est virtualiter in suo ꝓncipio se cũdario ⁊ quasi ex ꝓsequẽti imago trinitatis põt attẽdi in aia ꝑm potẽtias ⁊ habitus ꝓut in eis actus virtute existũt. Sed adhuc attẽde qꝝ imago nõ attẽditur i noticia vel amore sui vel alterius rei sz per respectũ ad hoc q̃ deus.qꝝ scz mens põt meminisse intelligere ⁊ amare deũ a quo facta est. vt dicit. Aug. Quia vt dictuꝫ est diuine ꝓsone distinguũt ꝑm ꝓcessionem vbi a dicente ⁊ ꝓcessionẽ amoris. Verbũ aũt dei nascitur de deo ꝑm noticiã sui ipsius.⁊ amoꝝ procedit ꝑm qꝝ se ipsum amat. ⁊ manifestũ est qꝝ diuersitas obiectoꝝ diuersificat speciẽ verbi ⁊ amoris qꝝ non ẽ idem verbũ de lapide ⁊ equo conceptuꝫ. Nõ attẽditur diuina imago ꝑm verbum cõceptum de dei noticia.⁊ ꝑm amorem ex inde deriuatum. Ipsa.n.rõnalis aia trib⁹ theologicis virtutib⁹ ꝓficitur sz side spe ⁊ charitate in via. Ipsa aũt in patria tribus donbus dotabit que sunt visio succedens fidei.inhesio succedẽs spei.⁊ fruitio coꝝrespõdens charitati. Nõ patet qꝝ in aia rõnali est sanctissime representatio trinitatis ⁊ ꝑm esse nature ⁊ ꝑm ꝓfectiones gratie ⁊ ꝑm statũ glorie Adhuc autem expressior ⁊ nobilior representatio trinitatis est que in angelis repitur. vnde ꝑm. Grego. Angelus dicitur signaculuꝫ similitudinis.qꝝ in eo similitudo diuine imaginis illuminatur expressa.⁊ hec similitudo inuenitur in quolibet angelo. Representãt etiam angeli sanctissimã trinitatem in cõmuni.qꝝ distinguũtur omnes ꝓ tres hierarchias.⁊ quelibet hierarchia adhuc tres ordines continet. vñ deus est in tronis vt maiestas.in cherubin vt veritas. i seraphin vt caritas per que notatur trinitas personarum.⁊ similiter inuenitur in alijs hierarchijs. Item apparet representantio trinitatis in substantijs coꝝporeis ⁊ materialibus. Nam in oi coꝝpore ꝑm ꝑhos tres dimensiones existunt scz lõgitudo i linea.latitudo in ſupficie: ſpiſſitudo siue ꝓfunditas dicitur esse in coꝝpore.qꝝ est ei⁹ dimensio ꝓprie: ꝓpria linea est trin ꝓducens.⁊ ideo ꝓpert pri.q ẽ ꝓncipiũ nõ de ꝓncipio. Linea enĩ secũdũ ꝑhm.dr eẽ producẽs qꝝ ẽ ꝓncipium a q̃ ſupficies fluit sz dicitur esse non ꝓducta Quia licet dicat fluere a puncto vsqꝫ ad pũctũ.qõ ñ ẽ in ꝓtinuo nisi linea ducẽ ta

mẽ nõ potest habere a pũcto aliquã quã titatẽ cuꝫ pũctũ sit indiuisibile Dñ linea put cõtinua nõ diuidit i pũcta sed i ptes ꝺtinuas. Et ideo phisicꝰ nõ ꝓsiderat pũcta cũ iste dimensiões ñ fluãt a pũcto sed a materia. Corpꝰ vo ẽ tñ ꝓductũ. qꝫ p fũdũ qõ ẽ ꝓpriũ corpori fluit a supficie Aliogn idẽ ꝓducẽt a seipso si i plão esset plures supficies. sed tñ dicit corpꝰ ñ esse ꝓducẽs qꝫ nõ itelligibil; vltra corpꝰ alia spẽs magnitudis diferẽs ab istis. Dñ Pfuditaſ siue corpꝰ ꝭgruit spiritui ſſacto quia ab aliquo ꝓcedit ꝑncipio. ſ. pre ⁊ filio ſꝫ nulla alia diuina pſona ꝓcedit ab ipo. De quo etiã dicit. Apo. i. Corin. iij. q̃ scrutatur, pfunda dei. Supficies autẽ ꝓducens ⁊ producta est producitur eni a linea ⁊ ipsa simul cum linea producit ipꝫ corpus siue profunditatẽ. ⁊ ideo cõpetit filio qui nascitur ex patre. ⁊ ab eo simꝫ ⁊ patre spũſſanctus procedit. ¶ Itẽ beata trinitas repꝛesentatur in naturis. Cõpetit enim ternarius numerus omnibus rebus naturalibus. Et qꝫ ſm Pithagoraꝫ esse complerum in natura habet ꝑn cipium medium ⁊ finem. Ideo Pithagoras docuit deum nature proprietatibus eminentẽ colere ter in die. Quia ipsa cognitio que de possibili est perfica tribus ſcꝫ sensu q̃ manuducimur. imaginatiõe qua indagamus verum ex his que nos manuducũt. ⁊ intellectu q̃ conſpicimus nuẽtum. Ideo etiam honoramus deũ ter ſm termegistum ſm tria puncta hemiſperij idest mãe meridie ⁊ vespere. vñ lex pithagoricorum ⁊ chriſtianoꝝ adorat ad orientẽ. Lex termegiſti ⁊ machometi ad meridiẽꝫ. lex Moyſi ad occidẽtem. ¶ Itẽz posita sũt a philoſophis magnis in cultu dei tria. ſcꝫ adoratio propt reuerentiam thus propter diſtributiõẽ ſuauiſſime cognitionis diuine ⁊ virtutũ celeſtiũ. terestrium. hymnus ſm Pithagoram propter concentum celi. ¶ Itẽ ẽ repꝛeſentatio trinitatis in celo. i. corporibus celeſtibus Computãtur enim ab apoſtolo tres celi. qꝫ dicit ſe raptũ ad tertium celuꝫ propterea qꝫ in ſpheris celorum triplex est diferentia. Quia est aliqꝫ celum mobile ⁊ ſtellatum ſicut firmamẽtum cum quo etiaꝫ computantur ſeptẽ planetarum orbes qui sũt ſub eo. Aliqꝫ vo est mobile ſed non ſtellatum ſicut cristallinum. vel ſi quod aliud ſupra ipſũ qꝫ ſit primuꝫ mobile ſm aſtrologos. Tertium aũt quod nec est mobile nec ſtellatũ ſicut empyreum quod est beatorũ locꝰ. In celo etiaꝫ relato ad terram iuenitur triplex dimenſio. ſunt enim tres vie cõtinue ſcꝫ lõgitudo a ſurſuꝫ in deorſũ vl̃ econuerſo. latitudo a dextro ad ſiniſtrũ Altitudo ab ante ad retro. Igitur in celo ad terrã relato circunferentie ad centrum cauſat longitudinem aſcẽdẽdo ⁊ deſcendendo. Ordo vo ſignorum i circulo obliquo facit altitudinẽ qꝫ ab occidẽte in orientem facit ante. ſed retro ẽ ab oriente in occidentem. Alius vo motus facit latitudinem. i. dextrum ad ſiniſtrum. ¶ Item repꝛeſentatio ſãcte trinitatis i planetaſ est. Aſſignatur enim eis triplex circulus. ſcꝫ deferens equãs ⁊ epicyclus. ¶ Item in eorum curſu dicitur esſe triplex gradus. Quia quãdoqꝫ planeta ẽ retrogradus. qñqꝫ directus. quãdoqꝫ ſtationarꝰ Mam quaſi ſtationarius pater a nullo est procedẽs. ſed quaſi retrogradus est filius carnem aſſumens. tunc eni ſol retrocedit vſqꝫ ad decimaꝫ lineã. vt figuratũ est. Iſa. xxxviij. ideſt vſqꝫ ad humanam naturam. que quaſi decima eſt poſt nouem ordines angelorũ. ⁊ in decima diagma figurata Luc. xv. Sed quaſi directus est ſpirituſſantus. qui miſſꝰ eſt ad directionem fideliũ. Vnde Pſal. Spũs tuus bonus deducet me ⁊c. Sed precipue ſancta trinitas. repꝛeſentatur i ſole. qui est maximus planetarum. In eodem ſole ſm Aug. tria hec conſideraꝫ q̃. eſt. q̃ lucet. q̃ calet. Primum competit patri a quo filius habet eſſe ⁊ ſpũſſactꝰ Scõm filio. Tertium ſpũſſanctõ. ¶ Itẽ est repꝛeſẽtatio trinitatis in locis. Eſt. n. triplex locus deputatus creature rõnali. ſcꝫ locus ſũmus ideſt celũ vbi ſola letitia ⁊ eſt infimus. ſ. infernus. vbi ſola triſtitia.

q̄ est medius hoc est mundus in quo sūt
summa speranda ⁊ infima timēda. Unde
Phil. ij. In nomine iesu omne genu flec-
tatur celestium terrestrium ⁊ infernorū.
In nomine iesu vt dicit Ambro. tota tri
nitas representat qr iesus interpretatur
unctus. in quo intelligitur ungens. ⁊ unc-
tio ⁊ ipse unctus. Ungens pater unctus
filius ⁊ unctio spiritussanctus. Et ideo i
nomine iesu olim in apostolorū tempo
ribus credentes baptizabātur in nomie
trinitatis. ¶ Itē repsentat trinitas in eis
que distinguunt ſm plm tripliciter. qr sē
simplr leuia vt ē ignis: vel simplr grauia
vt est terra. vel media grauia ⁊ leuia sicut
aer. qui est grauis respectu ignis. leuis āt
respectu aque. ⁊ aqua q̄ est leuis respectu
terre. grauis aūt respectu aeris. Item in
elementis inuenitur queda⁊ alia trinitas
respectu loci: qr solum tria elemēta se cō
tingunt i loco generationis. sc̄z aer aqua
terra. Aer enim non plus habz de natura
grauis q̄ aqua de natura leuis. Speciali-
ter aūt ignis representat sanctam trinita-
tem. qr ignis apparet tripliciter in flāma
luce ⁊ carbone. Item qr ignis hz triplex
esse. est. n. ignis purus in propria sphera.
ignis ꝯiunctus rei cōbustibili. s. in aliena
mā. ⁊ est ignis mixtus. s. in re elemētata. i
qua ſm quosdam ignis ⁊ etiam alia ele-
menta sunt aeru. Nō quo ad esse primuz
scz formaz substantialium. sed quo ad eē
scōm scz qualitatum suaz que sunt redu-
cte ad medīū. ⁊ ideo sūt ibi sicut extrema
in medijs. ⁊ ſm aliquos nullo modo sūt
ibi actu. sed sunt ibi virtute. Representat
etiaz trinitas beata in aere qui distinguit
per tria interstitia. supremum quod dicit
ethereum ⁊ medium ac infimum qō dicit
aereum. In supremo est calor ⁊ lux. ꝓpter
ignis ⁊ solis propinquitatē. Similiter in
infimo ꝓpter repercussionem radiorū
a terra. In medio aūt ad qō non pōt per
tingere reflexio radioz est frigiditas ⁊ ob
scuritas. Aqua etiam representat psonas
trinitatis. qr inuenitur aqua triplex. s. cō
densata vt in nube. vel congelata vt i gla
cie. vel liquida vt in fōte vel flumine. Est
enim aqua vnū ex illis trib⁹ que testimo
niū dant in terra ipsi trinitati beatissime
Jo. v. Tres sunt qui testimonium dant i
terra spiritus. aqua. ⁊ sanguis. spūs iquā
sanctificationis. aqua ablutionis. sanguis
redemptionis. Terra quoq; representat
beatam trinitatem. Dicitur enim Isa. xl.
Quis appendit tribus digitis molē ter-
re: per quos tres digitos intelligi possūt
tres persone diuine in orbe terre repre-
sentate. Unde ⁊ terra que inhabitatur tri
partie a sapientibus est diuisa. Unde vna di
citur asia. altera europa. tertia aphrica ē.
Et est asia mūdi totius pars media a me
ridie per orientem vsq; ad aquilonem p
tensa a quadam muliere sic vocata. que
apud antiquos regnum tenuit orientis
vt dicit Isido. Europa vero a septētrio-
ne vsq; ad occidentem est extensa. que sic
vocata est ab europa filia regis libie. quā
Juppiter rapiens ab aphrica duxit incre
tam. hanc tertiaz partē orbis vocauit eu
ropam. Et sic in europa. luij. gentes sunt
vt dicit Chrysostomus. Aphrica vero ab
occidente vsq; ad meridiem est protensa
siue porrecta ⁊ ſm quosdam dicta aphri-
ca quasi aphrica eo q̄ soli omnino sit ap
ta ⁊ nulli quasi frigori sit subiecta vt dicit
Isido. Aliqui autem dicunt ab afer filio
Abraam ex certa causa esse dictam q̄ ver-
sus lybiam dicitur duxisse exercitus ⁊ ibi
victis hostibus consedisse. ⁊ aphrica cum
europa est totius orbis medietas. Quidā
vero dicūt q̄ has tres partes mūdi tres
filij Noe diuiserunt postq̄ egressi sunt ꝺ
arca. ta vt Sem cum sua posteritate futu
ra occuparet asiaz Japhet europaz ⁊ chā
possideret aphricam sicut dicit glosa Ge
ne x. ⁊ idem dicunt Chrysosto. ⁊ Isido.
Plinius ⁊ alij plures concordant cū eis.
¶ Item beata trinitas representatur in
motibus. Est enim motus ſm locum tri
formis. rectus circularis ⁊ obliquus. Itē
distinguitur motus ſm aliquos in natu-
ralem. cuius principium est natura. ⁊ vio
lentum cuius principium est ab extra. et
animalem cuius principium ab intra. qr
ab anima que mouet multipliciter. ¶ Itē

In numeris est representatio trinitatis.
Nam primum impar ē ternarius numerus in quo pfectio primi repsentat. s. dei qui trinus ē ⁊ vnus. Jō ois res q̄ hz ista tria. sc̄z principium medium ⁊ finē dicitur eē pfecta. vtpote qz in trinario numero finis conformatur principio ⁊ iō sic dicit phs primo celi ⁊ mundi sm translationē arabicā. ꝑ hūc numerꝫ sc̄z ternariū ad hibuimus nosmetipsos magnificare vnū deum eminētē propter actibus eorum q̄ sunt creata Unde ⁊ hermes trimegistus ponit mūdum pfici in trib⁹ ymāmene. qō est impulsio vel iplexio causaꝝ. necessitate que est exequatio causarum ꝑ motum ad eē ⁊ ordine qui est distributio cuiuslibz ꝓducti i locū et officiū suū. ¶ Itē numer⁹ diuidit in tria. qz numeroꝝ sm Jsido. alius linealis alius superficialis. alius vero solidus. Linealis est qui ab vnitate inciptēs ordinate ꝓcedit vt vn⁹ duo tres ⁊ sic i infinitū. Superficialis vero nūerus est duct⁹ in se in aliū semel vt bis duo bis tria. Solidus aūt est q̄ ducit in se vel i aliū semel ⁊ postea semel ducit i totū. vt cū dr bis duo bis ter tria ter ⁊ sic de aliis. Vel alia distinctio nūeri per tria ē. qz nūmerorū alius digit⁹ ali⁹ articulus ⁊ alius cōpositus. Digitus eni cōtinet nūeros simplices ab vnitate vsq; ad decē. Articulus cōtinet decem ⁊ alios denarios. vt viginti. trigita. quadraginta. ⁊ sic de singulis. Cōpositus vo vtrūq; cōplectitur. vt vndecim duodecim. tredecim ⁊c̄. ¶ Item repsentatur trinitas i figuris. Nam prima figura dr rectilinea. Hec est triangulus habēs triangulos equales duobus rectis. Qui comparatur anima vegetabil⁹. q̄ hz tres vires nutritiuā augmentatiuam. ⁊ gnātiuaz. Est ergo triangulus tribus licis iclusus in trib⁹ ągulis extēsus. ⁊ ꝑ tres spēs diuis⁹. q̄ sūt sm phz eqlater⁹ q̄ hz oia latera eq̄lia: Jsoscheles q̄ hz duo latera tm eq̄lia. ⁊ gradalis q̄ hz latera ineq̄lia. Figura circularis repsentat trinitatē qz de⁹ ē circulo filis. Dicit eni hermes supradictus q̄ mōas gignit monadē. ⁊ in se suū reflectit amoꝛez. Ō quo ad nostrū itellectū trahētes dicim⁹ q̄ pater vn⁹ vnicū generat ⁊ genuit filiū ab eterno cū q̄ ēt simꝫ ab eterno spirat spūsanctū. q̄ ē nexus ⁊ amoꝛ amboꝝ. Nā de⁹ pater ab eterno se pfecte itelligit ⁊ itelligēdo se diligit. quā dilectionē extra se ad aliū nō extēdit sed i se reflectit qz ad itelligētē ⁊ itellectū ad patrē ⁊ filiū a quibus ꝓcedit ipsa dilectio ad modū circuli in seipsū reflectit. Unde ommo deus in essentiaz vnus pat intelligēs ⁊ itelligendo filiū gignens ⁊ amoꝛ ab vtroq; ꝓcedens vt in vtrūq; se referēs ⁊ reflectens ꝓpter q̄ trimegistus fuit interrogatus quid eē deus: R espondit De⁹ ēsphera itelligibilis. cui⁹ centrū est vbiq; circūferentia vo nusq̄. Nam qz de⁹ corpus nō ē nec ēt eē potest eo q̄ sūme simpler est qz omne perfectissimuz opꝫ eē simplissimuz eo q̄ posteri⁹ componētibus fit omne compositū ideo ad differentiā sphere corpozalis dicit q̄ est sphera intelligibilis. vnde in centro quod est quid minimuz ⁊ simplicissimum circa ferētie comparatū diuinam simplicitatē itelligc. sed per circūferentiā que est maxima imensitatem diuinā accipe. Est ergo sēs descriptiōis ꝑdicte. deus ē sphera. i. principio carēs ⁊ fine multo magꝭ q̄ circulus siue sphera. vt sic ei⁹ notek eternitas. intelligibilis vt notek ei⁹ imateria litas. Cuius centrum idest indiuisibilis ⁊ simpler ētia vbiq; tota est. sed circūferentia eius idest eius immensitas nusq̄ est. qz a loco cōprehendi nō pōt. sic ēt circūferētia primi celi dicitur minime loco contineri. qz primum celum cēt in loco cū loc⁹ sit terminus corporis continentis vt phs in phȳsicis dicit extra celum aliud corpus eēt qō celum includeret. ⁊ sic sequeretur qō de illo alio corpore. ⁊ sic de aliis. ⁊ ita procederet in infinitū qō ē inconuenies Unde sm Alexādrū vltima sphera nullo mō ē in loco. sz auerroys dicit q̄ licz vltimū celū nō sit in loco ꝑ se idest sm circūferētiā. est tm in loco per accidens rone cētri circa qō mouetur. q̄ ipm cētrū hz fixionē in loco. Sz rōnabili

us vł deū Themistij .s.q vltima sphera ⁊ ſm circūferētiā dł eē in loco rōne ptiū. q: ptes mutāt locū ſubſtātia ⁊ rōne ꝫ nō actu ſz potētia tm cū non ſit ps actu diuiſa. Si.n. eēt pars celi actu diuiſa tūc eſſet actu in toto fić in loco. Dn q: aligd dł de toto rōne ptiū in ētū ptes vltime ſphere ſūt in loco i potētia. tota vltima ſphera eſt i loco per accidens rōne partiū qō ſufficit ad motū circulare. Quicqd autē ſit de ſphera corporali. de deo tamen qui eſt ſine quātitate immenſus ⁊ omnino indiuiſibilis. hoc eſt verum q nullo appręhēdatur loco. Sic ergo de⁹ dicitur ſphera propter ſuā eternitatem. intelligibilis propter ſuā immaterialitatem ⁊ dicitur habere centrum propter ſuā ſimplicitatem. vbiq; totus propter ſuā indiuiſibilitatē. ⁊ dicitur eſſe nuſqꝫ ideſt a nullo loco comprehēſus propter ſuam immenſitatem. ¶ Item repręſentatur trinitas in conſonantijs muſicis. Sunt enim muſice tres partes. ſcz armonica rithmica ⁊ metrica. Item armonica fit tripliciter. Nam ſm Iſido. omnis ſonus armonicus aut voce editur ſcz per fauces. aut flatu ſcz p fiſtulas. aut pulſu ſicut p timpana pſalterium ⁊ citharam ⁊ huiuſmodi. Pulſus im portat potentiaz patris. vox refertur ad ſapientiam filij. flatus ad bonitatem viuificatiuam ſpiritus ſancti. Sic patet q: beatiſſima trinitas in omnib⁹ licz vario modo repręſentatur ſuis effectibus q deus omniū auctor eſt non ſolum vt vnus ſed etiam vt trinus. ex quo omnia. per quem omnia. in quo omnia cui ſemp ſit honor ⁊ gloria ⁊ erit in ſecula.

¶ Capitulum. lxxxij.

VErbū dei aſſimilat lumini iuxta illud Pſal. Lucerna pedibus meis verbū tuum ⁊ lumen ſemitis meis. ⁊ ꝫ ſimilitudo artędit quātuz ad ſeptem. ¶ Primo q: lumen eſt diuerſorum corporum diuerſimode penetratiuum. Vnde auctor perſpectiue dicit q lumen eſt tripler. ſcz reflexum fractum ⁊ directum. Reflexum ſicut a ſpeculo ⁊ alijs politis corporibus que lumē a ſe receptū reijciunt. Et tales ſunt qui verbū dei audiūt ſed ipſum audirum reijciunt vel cōtradicendo vel contrafaciendo ſm illud Job. xxxiij. Ipſi fuerunt rebelles lumini vel reijciūt illud obliuiſcēdo. ꝫ illud Ja. i. Comparabitur viro conſideranti vultuz natiuitatis ſue in ſpeculo. Pſal. Proiecisti ſermones meos retrorſum. ſed Luce. x. dicit. Beati qui audiunt verbum dei ⁊ cuſtodiūt illud. Aliud eſt lumen fractuz. ſicut quando lumen venit ad corpus alꝰ quantulum denſum vel durum. Tale. n. corpus lumen in ſe recipit ſed, ꝑpter māz q̄ oino non obedit vt trāſire lumē poſſit lumē nō recte incedit ꝫ ab inceſſu recto diuertit. ⁊ talis inceſſus dł fractio radij. Sic frangitur verbum dei in his qui audiendo ipſuz ſuſcipiunt ſed non obediūt faciēdo. Vnde nec recte ipſum ſuſcipiunt ⁊ ideo dł Ja. i. Eſtote factores vbi ⁊ non auditores tm fallētes voſmetipſos. ¶ Da thi. vi. Vide ne lumen qō in te eſt tenebre ſint. Nam res quā radius nō penetrat licet ex vna parte vbi lumen recipit ſit illuminata ex alia tamen ad quā non tranſit remanet tenebroſa. Vnde tales licet illuminentur in eo qō audiūt: tamē tenebro ſi ſunt in eo quod non faciunt. Tertium lumen dicit directum quando non repelitur nec materiaz inobedientem reperit ſed libere trāſit. ⁊ operationes perfectas facit. Sic ſimili modo etiam verbū dei ē cū diligenter ⁊ perfecte auditur ac deuote. q: tūc memoriter retinet ⁊ obediēt ac ſollicite implet. Vnde tunc perfectam operationem fać. quia ad eternā beatitudinem perducē. ſm illud Ja. i. Si quis perſpexerit in lege perfecte libertatꝭ. non auditor obliuioſus factus. ſed factor operis vel verbi hic btūs in facto ſuo erit. Pſal. Deducet quaſi lumen iuſticiaz tuā. Nam lumē ꝼmōt tranſeūdo deducē a principio ad medium ⁊ de medio ad extremum. ſic verbum dei quando audit aure: retinet corde. perficit opere. tūc iuſtificat hoiem ⁊ dignū reddit eterne beatitudis. ¶ Secūdo q: lumen eſt formaꝫ vel figuraruz

declarativū ⁊ manifestativū. sic verbū dei manifestat nobis formas ⁊ figuras vitio rū ⁊ virtutū. Ephe. v. Omne qđ manifestat lumen est. ¶ Tertio q; lumē est oculorum letificativum. Eccliastici. xj. Dulce lumē ⁊ delectabile est oculis videre solem. sic verba dei interiores oculos anie illumināt ipsamq; letificant ⁊ delectant. Prouer. xv. Lux oculoꝝ letificat aiam. ¶ Quarto quia lumē ē egris oculis odiosum ⁊ molestie illativū. Similiter verba dei in hominib⁹ prave dispositis sunt molesta. Jo. iij. Dilexerūt homines magis tenebras qꝫ lucē: Erant em̄ coꝝ opera mala. ¶ Quinto quia est pigricie excitativū. Nam lumē dei aduentēs excitat mentē ad surgendū a lecto peccati ⁊ etiā ad bene operandū. Isa. lx. Surge illumināre hierusalē ⁊c. Sunt em̄ verba bona quasi stimuli. Eccl. xij. Verba sapientū qꝫ stimuli. ¶ Sexto quia lumen ē formarum ⁊ specieꝝ in superficie speculi vel alterius corpis politi impressiū. Nam lumē polite materie superficiē ptingens in angulis equalibus se reflectit ⁊ omnīū subiectoꝝ formas imprimit. Vnde quod est extra substantiā in superficie collocat speculi per imaginem ⁊ figurā. Sic etiā per verba dei imprimūt mentibus hominum diuerse cogitationes ⁊ affectiones quasi diuerse imagines. Nam qñq; verbum dei auditū mentes audientiū eleuat in contēplatione ⁊ amoꝝ ē celestiū: qñq; etiam imprimit timoꝝ ē supplicioꝝ infernaliū: qñq; etiā contemptū ⁊ despectū omniū mūdanoꝝ: qñq; fugam ⁊ odiū omniū vitiorum. Et hec precipue facit verbum dei in mentibus politis ⁊ a peccatoꝝ rubigine tersis. Vnde hoc est lumen sapientie qđ mentes multipliciter informat. Sap. vj. Diligite lumen sapientie. ¶ Septimo quia lumen sm̄ dispositionē materie quā subintrat est variationis susceptiuū. Nā ei⁹ claritas intendit in materia pspicua ⁊ pura: ⁊ remittitur in materia feculenta. Sic verbum dei in mente pura ⁊ tersa a vitiis lumen sapientie plurimū inducit. sed in mente impura ⁊ feculenta peccatis lumen sapiētie vel gratie nō immittit. Itē in diaphana materia quia obstaculū non inuenit: ideo per eam irradiās proprios fulgores exprimit ⁊ ostēdit: vt Diony. dic. ⁊ qđ pfectius in illo ꝓfundat tanto latius ex ea refusa ad alia deriuat. Dum aūt lumen materie grosse infundit imperfecte ab ea recipit. Vñ solū se diffundit extrinsecus. Sic verbū dei in mente peruia nō habēte opacitatē vel grossiciē materialis amoris fulget vel splendet: sm̄ illud Tobie. xiij. Luce splēdida fulgebis. i. nō solū in te splēdida eris sed etiā alijs p doctrinam vel bonoꝝ opeꝝ exempla fulgebis: sm̄ illud ✠ Matth. v. Sic luceat lux vestra coram hominib⁹ vt videant opa vestra ⁊c. Vnde de talib⁹ dicit Barneh. iij. Stelle dederūt lumen in custodijs suis. Stelle em̄ sunt mūdissime substātie ⁊ lumē a sole percipiūt qđ alijs refundūt. sed in mente vbi est dēsiras amoris materialis ⁊ tēporalis lumē diuini verbi solū exterius in auditu percipitur: ⁊ si aliquo mō ad coꝝ transeat nō ibi figit vel aliquid opatur sed citius a cōtrario facti sine affectus repellitur. Sic lumen a grossis vel cōpactis coꝝ poribus repulsam patit: nec ad interiora admittit: etiā in superficie esse videt. ¶ Itē verbū dei assimilat ipi radio solari: ex cuius reflectione generat flāma ignis: vt dr̄ ij. ✠ Mach. j. Sol refulsit q pius erat i nubilo ⁊ accēsus est ignis magn⁹ ⁊c. Ita frequenter diuinū verbū generat in mente hominis mirabilē flammā amoris. Ps. Eloquiū dñi inflāmauit eum. Et nota q radius inflāmationē causans oportet q sit a corpe terminato solido ⁊ firmo. i. pmanente. Vñ radius solis in aqua fluente inflāmationē vel ignitionē causare nō pōt: ex co q; hmōi aqua nō est solida nec pmanens nec etiā terminata: ⁊ tō nullam formā retinēs. Posset tamē fieri in aqua cōtenta in aliquo vase valde rotūdo ⁊ solido ⁊ terminate ⁊ gelcente puta in ampulla vel hmōi. Et ita silr etiā ad hoc vt ex verbis diuinis coꝝ hois inflāmet oportz q; sit terminatū per inquirendi sobrietatem. s. vt nō plus velit sapere q̄ oporteat

sed sapere ad sobrietatē. ¶ Itē oportz q̄ sit solidū.i.nō confractū siue obliuiosum vt.s.qō ex vna parte recipit ex alia parte effundit. Vnde dicit Eccl̄j.xxj. Cor fatui quasi vas confractū oēm sapientiā nō tenebit. Vel debet esse solidū.i.nō molle:ga quodcūq̄s molle est sicut faciliter impressionē recipit ita faciliter amittit. Et talis etiā sicut faciliter ad verbū dei accēditur ita faciliter extinguit. ¶ Item oportet q̄ sit pmanens vt nō ad tps credat z in tpe tēptatōnis recedat:sm illud Jo.j. Si māseritis in sermōe meo vere discipuli mei eritis zc. Cor ergo quod habet stabilitatem z soliditatē vehemēter inflāmatur z incendit̄ per diuinū eloquiū.i.sacre scripture radiū. Lu.xxuij. Cor nostrū ardens erat in nobis dū loqueret nobis in via zc. ¶ Item verba dei frequēter predicata assimilant scintillis. ¶ Primo ga scintille habent igneitatē. Nam scintilla est modica ignis particula ex materia ignita caloris impetu resoluta. Quia.s.ex mente celestis desiderij vel superne zeli igne accensa verbum deuote p̄dicantis egredit cum impetu feruoris:quo mentes audiētium succendunt̄ z inflāmantur:sm illud Ezech.j. Scintille quasi aspectus eris candentis:vt dicit Grego. vita p̄dicantū sonat z ardet:ex quo scintille p̄dcunt idest verba ignita. ¶ Secūdo verba dei frequēter audita assimilantur scintillis ratione mobilitatis quia habēt mobilitatē: quia scintilla mox vt resoluitur sursum mouetur:sed dū ex partib⁹ terrestribus grauatur ad centrū iterū reclinat:z ideo scintille discurrūt nūc ascendēdo nūc descendendo. Sap.iij. Tanq̄ scintille in harūdineto discurrent. Sic sancti p̄dicatores nituntur per suū verbū corda audientium ad celestia eleuare:z tunc eor verba sunt vt scintille ascendentes. Sed interdū p̄pter auditorū imbecillitatē cogūtur ipsa verba que predicāt tēperare:z ea potius auditor⁹ fragilitati q̄ sue auiditati cōcordare:z tunc eorum verba sunt quasi scintille descendētes. Sic faciebat Apl̄us Roma.viij. Humanū dico propter infirmitatem carnis vestre. Interdum etiā eas temperant propter infirmitatem proximam:sm illud Cor.xij. Parco autem ne quis existimet aliquid esse supra id quod videt in me aut audit ex me. ¶ Tertio quia scintille habent luminositatem: sic sanctorum predicatorū verba illuminat audientium corda ad considerandū dei opera. Eccl̄j.xlij. Desiderabilia omnia opera eius z tanq̄ scintilla que est considerare. ¶ Quarto quia scintille habent virtuositatem. Ex modica enim scintilla fit sepe maximus ignis. Ita similiter ex breui p̄dicatōne immo aliquādo ex breui sermone sequitur magnus fructus. Eccl̄iastici.xj. Ab scintilla vna augetur ignis. Vnde Actū.x. dicitur q̄ predicante Petro cecidit spūssanctus super omnes qui audiebant verbum dei. Sapientie.ij. Sermo scintille ad cōmouendū cor nostrum. ¶ Item verba dei assimilant guttis z stillis roris z pluuie. Vnde Deuteron.xxij. Cōrescat vt pluuia doctrina mea: fluat vt ros eloquiū meū ūsi imber sup herbam:z quasi stille super gramina. Eccl̄iastici.j. Guttas pluuie idest verba doctrine celestis quis dinumerauit? Nam sicut sapientie eius non est numerus ita nec verborū eius. Gutte etiam siue stille terram humectant:radices ingrossant:semina fecundant:plantas z arbores vegetant:pisces in mari recreant: ostreas impinguant ac in eis margaritas generant: insuper etiam lapides cauant. Ita similiter etiam verba diuina audita deuote vel lecta animā humectant deuotione: radices cordis idest cogitatōnes z affectōnes ingrossant augmentatione: semina idest bona proposita fecundant operatione: plantas z arbores idest nouiter conuersos z penitentes qui debent fructus dignos penitentie facere:vegetant idest confortant spirituali refectione:pisces in mari idest positos in amaritudine z tribulatione recreant interiori consolatione: ostreas idest claustrales z inclusos impinguant religionis obseruatione: ac in eis margaritas puritatis generant sollicita

castificatione ⁊ emendatione: item lapides idest lapidea ⁊ dura secularū corda peccatorum emolliunt ⁊ cauant idest ad compunctionē ⁊ penitentiaꝫ disponunt frequenti auditione: sicut gutta cauat lapidem nō vi sed sepe cadendo.

Caplm lxxxiij.

Irginum sanctaruꝫ perfectio assimilatur circulo galaxie propter quattuor. ¶ Primo propter decorem ⁊ pulchritudinē. Nā galaxia est circulus celestis ceteris circulis pulchrior. Et similiter de virginitate dicit Cyprianus q̄ est flos ecclesiastici germinis decus atq; ornamētum gratie spiritualis ⁊ illustrior portio gregis christi. Et Ambrosius de ipa dicit i libro de virginitate: Pulchritudinē quis potest estimare maiorem decore virginitatis: Que amatur a rege: probatur a iudice: dedicatur a domino: consecratur a deo: semper sponsa semper innupta. Unde nec amor fratrem habet nec damnū pudor. ¶ Secundo propter honorem. Est enim virginitas tanto honorabilior q̄to sublimior. Eius autem sublimitatē ostendit galaxie situs que medium tenet inter duas partes celi inequales: virginitas similiter medium celi tenet. Nam angelis debetur ⁊ hominibus: inter quos quasi media est virginitas habens cum hominib⁹ cōmunem carnis fragilitatem: sed cū angelis habet cōmunem ⁊ quasi supra homines incorruptionis integritatē. Propter quod dicit Hieronymꝰ q̄ in carne preter carnem viuere angelicum est non humanum. Damascenus dicit q̄ abstinentia a nuptiis est angelorum imitatio. Dicit enim Ptolomeus i almagesti libro octauo capi.ij. q̄ circulus galaxie duplex est. Unus quasi intra alium ⁊ ille qui est itra continuus videtur incipiens a pedibus geminorum ⁊ regrans in geminos per principium sagittarij. Et alter est supra illum nō vbiq; cōiunctus ei sed in aliquibus partibus coniunctus ei ⁊ in aliquib⁹ distinctus ab eo: ⁊ iterum ille exterior circulus nō videtur omnino continuus ab aliquo puncto in punctum idem: sed in multis locis videtur intersectus. Similiter etiam duplex est perfectio siue incorruptio virginalis. Una interior in proposito mentis: ⁊ nec cōtinua ⁊ perpetua debet esse. Alia est extra virginitas scilicet carnis: ⁊ nec interrumpitur seu corrumpitur per violentiam absq; consensu mētis: ⁊ tunc non amittitur meritum virginitatis sicut dixit sancta Lucia: Si me inuitam feceris violari castitas mihi duplicabitur ad coronaꝫ. Ille autem due integritates in quibusdam inueniunt coniuncte quia vtranq; habent: in quibusdam disiuncte idest integritas carnis sine integritate mentis: vel econuerso. ¶ Tertio virginitas assimilatur galaxie propter candorem. Nam galaxia quendam cādorem habet: ⁊ ideo vocatur via lactea siue circulus lacteus. Et iste cādor competit virginitati que est candor lucis eterne vt dicitur Sapientie. vij. Quedaꝫ sunnt que habent lucem ⁊ incorruptibilitatem eternam idest interminabilem vt sol ⁊ stelle: ⁊ sic habebunt corpora sanctorum post resurrectionem que erunt sicut stelle in perpetuas eternitates vt dicitur Danielis. xij. Huius autem eterne lucis ⁊ incorruptibilitatis est quidam candor virginitas carnis in qua nihil coinquinatum incurrit vt habetur Sapientie. vij. Est enim in carne corruptibili perpetue incorruptionis meditatio: vt dicit Augustinus Ecclesiastici quadragesimo tertio capitulo: Pulchritudinem decoris eius admirabitur oculus. ¶ Quarto propter splendorem. Nam galaxia inter omnes circulos celestes meliorem habet claritatem. In locis enim illis vbi videtur galaxia sunt stelle multe parue quasi continue in quibus diffunditur lumen solis omnino luminose: Et magis refulget fulgor: ille: ⁊ ibi materialis est pars orbis idest spissior: Et ideo aptior ad tenendum lumen et terminandum visum. Et ideo apparet locus iste ma

gis radiosus. Similiter virgines in celo habēt singularem splendorē glorie. Mā virginitati debēt aureola. Unde corpus virgineū est in celo sicut circulus splendi dissimaꝝ stellaꝝ. Isa. xiij. Stelle celi splendor earuꝫ. ℭ Quinto propter situationem. Mam galaxia (vt dicit phs in libro de theo.) nō recedit ab vno loco orbis. qō intelligitur ꝟtum ad apparētiā propter motū tardissimū quia in rei veritate cōpertum est ꝙ galaxia mouetur motu stellarum fixarū. s. in cētū annis vno gradu: Et hec immobilitas competit virginibꝰ sacris que ita inhesernnt christo ꝙ nūq̄ ab eo potuerūt separari. Apo. ad Rom. viij. Quis nos separabit a charitate xpi: Caplm lxxxiij.

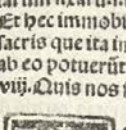

Irtutū pfectio dicit similis arcturo: ō quo Job. ix Qui facit arctuꝫ et orionas cē. Mam arcturꝰ a septem stellis in axe fixis et in se reuolutis constituit: vt dicit Isido. Hoc ergo signū septē stellarū significat i anima pfectionē septē virtutū propter quinq; ℭ Primo ꝓpter numeꝝ: quia vt septē sunt stelle illud signū decorātes: ita sunt septē virtutes aiam pficientes. s. sm septē que in nobis regenda sunt: tria ex parte anime: ꝛ quattuor ex parte corpis. Anima eiꝰ cōstat ex tribus potētijs: corpus vero ex quattuor elemētis. Maꝝ ex ꝑte aie ꝓma est vis rōnalis q̄ illustrat fide ad cognoscendū vex. secūda est vis trascibilis: que erigit spe ad malū declinandū. Tertia est vis cōcupiscibilis: que incendit charitate ad diligēdū bonū. sed quo ad quattuor elementa ex qbus constituit corpus. ℑ primo in igne fulgente accipe iusticiam de qua dicit phs in. ij. Ethi. ꝙ ē ꝑclarissima virtutū. Et sicut ignis purgat feces metallorum: ita iusticia purgat vitia malefactoꝝ. In aere vero illustrāte ꝛ viā qua eundū est ostēdente accipe prudentiam dirigentē. In aqua ardorem refrigerante ꝛ terrā ne dissoluat in puluerē suo humore cōtinente accipe temperantiam: ardorē cōcupiscentie restringentē: ꝛ carnis cōtinentiam conseruantē. In terra ꝙ cussa undiq; aquis ꝛ tamē immobiliter permanēte accipe fortitudinē in periculis roborantem. Iste ergo gyrus arcturi est quem nulla hominum potest violentia dissipare. Job. xxxviij. Nunquid gyꝝ arcturi poteris dissipare. ℭ Secundo representatur haꝝ virtutū perfectio propter situm. Mam sm Grego. inter oēs circulos superiores altior est circulus arcturi: ꝛ polo stellis altissimis stelle eiꝰ sūt vicine: ꝛ nos per altitudinem dictarū virtutum maxime approximamus deo et angelis beatis qui sunt in celis. ℭ Tertio propter aspectum. Apparent enī stelle ille radiose ꝛ rutilantis forme. Quarum quattuor anteriores in modū quadranguli alternis lateribꝰ ordinant. Tres vero sequētes stelle in modū semicirculi ordinant ꝛ disponunt. similiter ꝛ he virtutes quādo in homine sunt euidentium opeꝝ radijs se ostendūt. sed ꝑme quattuor quadrangulares sunt quattuor cardinales virtutes qbus humana vita ex ꝑtuor lateribus ordinat ꝛ roborat. Mam prudentia dirigit in eligendis: temperantia disponit in vtendis: fortitudine roboratur in sustinendis: iusticia vero i distribuendis. Alie vero tres que quasi semicirculum faciunt sunt tres virtutes theologice: que nos in presenti vita respectu pfectionis patrie nō ex toto sꝫ ex parte perficiunt: ꝛ ideo nō totū circulum sed quasi semicirculum faciunt. Mam ex parte fide cognoscimus: spe imperfecte tenemus: charitate diminute diligimus. ℭ Quarto propter motum. Mam ille stelle sub polo circa arem locate semper (sicut dicit Grego.) vertuntur circa arem sicut visa circa stipitem. Et hinc est ꝙ ille circulus vocatur visa maior: sic Macrobius dicit. Item sicut dixit Grego. ille circulus semper vertitur ꝛ nunq̄ ad ima dimergitur. Et quando tres stellas eleuat quattuor ad ima declinat. Et econuerso cum quattuor sursum erigit: tres alias stellas ad ima submittit. Quia videlicet he virtutes semper circa

rectū se vertunt ⁊ nunq̄ ab eo recedere vel ad ima seu obliquā vitiō ruere permittunt. Et quia tres ad cōtēplatiōem sc̄z theologice. quattuor vero cardinales ad actiuā vitam pertinēt: cū ille dimittūt iste leuant: ⁊ ecōuerso. Quia q̄to magis cōtemplatiue insistim⁹ tāto magis remittimur in actiua. ℣propter qđ dicit Beda q̄ cōtemplatiua est ab oīi actione quiescere. ¶ Quinto virtutes assimilant arcturo ℣pter effectū. Mā arcturus dr̄ ab arctādo: q⁹ suo frigore arctat ⁊ ostringit terrā. Vnde dicit Job. xxxvij. Ab inferioribus egredit tēpestas ⁊ ab arcturo frig⁹. Ista eīm parte surgit frigus ℣pter elōgantiam a calore solis: frigore vero pōt terre arctant. Similiter etiā q̄ in istis virtutibus est pfectus totaliter refrigescit contra terrena ⁊ coarctat q̄tū pōt pōros terre. i. necessitates corporis: ſm illud Apo. j. Timoth. vj. Habētes alimenta ⁊ his q̄bus tegamur cōtenti sum⁹. ¶ Ité septem virtutes assimilant septē planetis. Nam in luna qui est ꝓmus planeta versus terram ⁊ partim vmbrosa noctis tñ illuminatiua ⁊ rozis generatiua repsentatur fides q̄ est oīm virtutū prima. Et licz sit enigmatica: est tñ intellect⁹ ab errōris tenebris purgatiua ⁊ rozis. i. doctrine celestis administratiua: vel rozis. i. diuie gratie imperatiua. ¶ Veneri aūt q̄ pcedit solem ⁊ etiā die ⁊ ex diei approximatiōe hz egros erigere assimilat spes: q̄ nūc precedit ver solem ⁊ eternū diem ⁊ confortat animū deficientē quousq̄z pueniamus ad patriā. ¶ Soli aūt inflāmanti ⁊ oia decorāti assimilat charitas: qua corda inflāmant ⁊ opera deo denota ⁊ accepta efficiuntur. ¶ Mercurio cuius dicit esse animam disponere ad sapientiā ⁊ eloquentiam assimilat prudentia. ¶ Marti cuius dicit esse ad animositatē disponere: et sic animā delectā erigere ⁊ ad bella ꝓparare: assimilat fortitudo: cuius est tēptationes cōstanter ⁊ viriliter ferre. ¶ Ioui cui⁹ est oīmbus ꝓuidere assimilat iusticia: que oibus prodest: dū bonos defendit ⁊ malos corrigit ⁊ refrenat a noxijs. ¶ Saturno aūt qui est planeta frigidissimus: ⁊ cui⁹ est calorē firmamēti vel solis in istis inferioribus tēperare assimilat tēperātia: q̄ habet estuantes passiones ⁊ cōplexiones in corpe humano tēperare. ¶ Ité de quattuor virtutibus cardinalibus siue de vsu ipaz instruit nos tēpus. Mā pmo qdem instruit nos tēpus de vsu prudentie. Est eīm homini prudentia triplr̄ necessaria. ¶ Primo in agēdo: quia sicut dicit pbs vj. Ethico. Prudentia est recta ratio agibiliū. Pertinet igit ad prudentiā ea que agit mēsurare ſm mensurā debite rōnis: ⁊ de hoc nos instruit tēp⁹ sicut dicit Alkindus in lib. de quinq̄ essentijs: quia est mensura rerū mutabiliū. Vnde quia omnis actio hominis est cū tempe⁊ mēsura: debet prudens in actionib⁹ suis se tēpori cōformare vt. s. omnia faciat cum debita mensura. Ité docet nos tēpus ordinate opari vnū post aliud: Quia tēpus fiē dicpbs in. iiij. phisi. est numerus motus ſm prius ⁊ posterius: Et hoc ad prudentiaz pertinet. s. nō oīa simul velle agere sz ordinate vnū post aliud. Vnde Eccl. xj. Fili ne in multis sint actus tui. Et ideo metrice dicit: Pluribus intētus minor est ad singula sensus. ¶ Secundo necessaria est prudentia in disponēdo: Et hanc docēt nos habere tres ptes tempis quib⁹ tres partes prudentie adaptant. Diuidit enim tēpus in ꝓsens ꝓteritū ⁊ futurū. Et ſm hō assignat Tullius tres partes prudentie sc̄z Memoriā in recordatione ꝓteritoꝝ: Intelligentiā in ordinatione preseruiuz. ⁊ Prouidentiā in ꝓuisione futuroꝝ. De qbus Deut. xxxij. Vtinā saperēt. s. ꝓterita ⁊ intelligerent ꝓsentia ac nouissima prouiderent. i. futura. ¶ Tertio necessaria est prudentia in cauēdo. s. futura pericula. Et ad hoc sollicitat nos tēpoz alterabilitas. Nam tempe nihil alterabilius. et ideo corpori nihil est periculosius. Quia dicit Ypocras: Mutatōes tempoꝝ maxime generant morbos. Subita eīm mutatio caliditatis in frigiditatē corpa alterat ⁊ mutat. Et ideo quia natura nō patitur repentinas mutationes: subita muta

ra inutatio tempis est causa infirmitatis. Sunt eiā precipue quattuor tempis qualitates. Quarū distemperātia causa ē suo modo tam corpalis q̄ spūalis infirmitatis: a quibus quia moderna tempa precipue abundare videnf summe debet cauere homo sapiēs videlicz calidū frigidum humidū ⁊ siccū. Que quia his modernis tempibus exemplariter loquendo oīa simul inordinate abundāt: videnf adesse tempa de quibus p̄dixit Aplūs: Instabūt tempa periculosa. Estuat eiā tēpus nunc ardore inordinato. i. desiderio peccandi. Isa. ix. Succēsa est quasi ignis impietas. Itē abūdat frigiditas malicie ⁊ iniqtatis ex defectu caloris vitalis ⁊ ordinati salz charitatē. Mat. xxiiij. Abūdabit iniquitas refrigescet charitas multoꝝ. ij. Thessi. ij. Erūt homies seipos amātes: vix hodie amaf aliquid p̄opter deū sed p̄pter p̄opriū cōmodū. Unde oīnis amor ē reciprocus in seipm ⁊ ideo oportet vt remittaf in proximū ⁊ in deū. ¶ Itē est superabundātia siccitatis que fit per ingratitudinē que desiccat humorē vitalē in mundo. Unde fm Bern. Ingratitudo est ventus vrens rorem gre fluēta misericordie venas pietatis exiccās. ij. Timo. iij. Erunt homies ingrati scelesti sine affectiōe. ⁊ iō mūdus est hodie in pede statue vbi continugebat ferrū teste. Dan. ij. Quia. s. circa finē mundi erūt homies sine federe ⁊ sicci ab humore gre. ¶ Itē est intēperātia nocīū humoris voluptatū carnaliū in qbus homines p̄ posse abundāt. ij. Timoth. iij Erūt homines magis amatores voluptatum q̄ dei. ¶ Secundo tps inducit nos ad iusticiā cui⁹ est cōmunitatē seruare sine psonaꝝ acceptione. Hanc cōtatē iusticie tps p̄cipue seruat: quia nihil est in eo cōtus ⁊ oibus equaliter est cōe. Unde nequissimi sunt vsurarij qui eo qd̄ deus fecit cōe vnusquisq; vsurarie dum tēpus alijs vēdunt. Sunt aūt qui nihil cōe esse vellent vt cupidi. Alij vero qui ⁊ si q̄nq; cōia distribuant tamē amore pecunie vel persone distributionis ⁊ iusticie equalitatē nō seruant: quos oīnes redarguit temporis cōmunitas ⁊ equalitas. ¶ Tertio tēpus inducit nos ad fortitudinē. Pertinet eiā ad vir. fortē nō otio vel ignauia torpescere nec p̄pter difficultatē aliquā ab opere virtutis desistere. Sed si aliq̄n remitti cōtingat cōtinuo reuniscere: que oia tēpus docet. Nam tēpus nunq̄ quiescit et vicissim cursum peragit. In quo. s. docet nos pigriciā ⁊ ociositatē vitare. Ad qō isuper sollicitat nos ipius tempis pretiositas. Nam sicut dicit Aug⁹ nihil est tempore p̄ciosius. Quia de oīni possessione simul duo haberi possunt sed duo momēta simul haberi nō possunt. Unde tēpus recuperationē nō recipit: ⁊ ideo perdita nobis per ociū nō debet. Sollicitat enim nos tempis brevitas. Quia lz tempus sit longū nobis tamē est curtū. Quia pererti guum ⁊ cū tedio est tēpus vite nostre: et ideo sollicite ⁊ nō pigre operandum est. Ad hoc quoq; sollicitat nos tempis icertitudo ⁊ imperceptibilitas: Quia vt dicit Isido: Tēpus per se nō dinoscitur sed solum p̄ actus humanos. Itē vbi deficit ibi incipit: quia nūc quod est finis; p̄teriti est initiū futuri: vt homo dicat semp illud Ps. Ego dixi nūc cepi. ¶ Itē tēpus si in hyeme senescit in vere reuniscit: vt si homo quādoq; remittitur cōtinuo renouetur. ¶ Quarto inducit nos tēpus ad tēperantiā: que maxime necessaria ē ad cōseruationē sanitatis ⁊ gratie spūalis. Qō etiā tēpus indicat: quia moderato tempe in suis qualitatibus tēperato corpori nihil salubrius. Unde dicit Ypocras in amphoris. de tpibus moderatis: Si tempora tempaliter se habuerint boni erūt status: ⁊ maxime bone enūciatiōis siūt egritudines: ⁊ hoc tpaliter ⁊ spūaliter accidit de medio ⁊ tēperamēto delectationū: qā confert tpantia salutē corpis ⁊ anime.

Capm lxxxv.

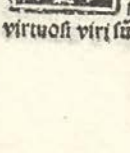

Irtuosi assimilant stellis q̄ ad tria. ¶ Primo quo ad stellaꝝ essentias. Nā stelle fm suā essentiā sunt pure: sunt alte: sunt spherice. qz virtuosi viri siūt puri p̄ continētiā: alti p̄ ps

tientiá:⁊ ſũt ſpherici p obediẽtiá. ¶ Secundo quo ad ſtellaꝝ pmanentiá. Quia ſtelle ſũt incorruptibiles:infatigabiles et ineclipſabiles. Sic virtuoſi viri ſunt incorruptibiles p tolerantiá: infatigabiles per cõſtantiá:ineclipſabiles p perſeuerantiá. ¶ Tertio quo ad apparentiá. q: ſtelle ſunt parue:ſunt pulchre:ſũt proxime. Et virtuoſi viri ſunt parui p humilitatem:pulchri p honeſtatẽ:primi p amorẽ vnitate ſiue charitatem. ¶ Quarto quo ad influentiá. Quia ſtelle ſũt virtuoſe:operoſe ⁊ luminoſe. Similiter viri virtutũ ſunt virtuoſi per gram. Eccl. liij. Moyses diuites in virtute pulchritudinis ſtudiũ habentes. Itẽ operoſi p iuſticiá. Hebre. xj. Sancti p fidẽ vicerũt regna opati ſunt iuſticiá. Itẽ ſunt luminoſi p doctrinam. ℳatth. v. Vos eſtis lux mundi ⁊c.

Caplm lxxxvj.

VIta homis naturalis ſeu corpalis aſſimilat vmbre. ¶ Primo ꝓpter cauſam. Quia vmbra (ſicut dicit Greg.) ex lumine formaꝝ ⁊ corpore. Eſt eñ obiectio corpis opaci ad luminoſum. Sic vita humana cauſat ex cõiunctiõe aie intellective ⁊ corporis humani. Alia aũt intellectiua ꝓt intellectualis eſt lumini cõparat. Vnde ⁊ phs. iij lib. de anima. Intellectũ agentẽ q eſt i alia dicit eſſe vt lumen. Et de hoc etiá lumie dicit in ℘s. In lumine tuo videbim⁹ lumen. Itẽ: Signatũ eſt ſup nos lumẽ vultus tui dñe. Et ideo vita humana ex vna parte habet nobilitatẽ. ſ. ex parte lumis idest anime intellective a qua oritur. Jo. j. Vita erat lux hominũ. Ex alia vero vilitatẽ. ſ. ex parte corporis quod viuificat: de cuius origine dicit ℳoyſ. ij. Formauit deus hoiez de limo terre. Et hec duo tãgit ℘s. Quaſi admiráſ tam diſparũ cõiunctionẽ: Dñe inquit quid eſt homo q̃ innotuiſti ei aut filꝰ hois q: reputas eũ ſcz ẽtum ad animá. Nam ẽtum ad corpus ibi ſubditur: Homo vanitati ſimilis factus eſt dies eius ſicut vmbra pretereunt. ¶ Secunda humana vita aſſimilat vmbre ꝓpter figurá. Quandoq; enim vmbra habet figuram latá:quãdoq; rotundá:quãdoq; acutam. Vlá ſi corpus luminoſum minus ſit q̃ corpus obiectum tunc facit vmbrá tendentẽ in latum ad modũ calathi. Et tali vmbre aſſimilatur vita peccantiũ que eſt vita vitioſa. Hec ẽ lata porta ⁊ ſpacioſa via que ducit ad pditionẽ: vt dicit ℳatth. vij. Et hoc accidit q: luminare eſt min⁹ q̃ corpus obiectum: q: ſcz minus pñt in talibus ania q̃ corpus. Vñ caro in eis dominat. Si vero corpus luminoſum corpi obiecto eſt cõle facit vmbram equalẽ ⁊ rotundá. Talis vita eſt pfectoꝝ que eſt vita virtuoſa ⁊ pfecta. Vnde aſſimilat vmbre rotũde ꝓpter pfectionẽ figure rotũde ſiue figure circularis que ſm phm eſt pfectiſſima figurarũ. Talis vita eſt corꝝ in quibus luminare parificat corpi obiecto. i. in qbus caro ſpiritui cõformat vt ambo pariter ſeruiãt iuſticie ⁊ virtuti. Si vero lumina re ſit maius corpore obiecto: tũc facit vmbram tendentẽ in acutum. Vnde cum ſol maior ſit ter, a facit vmbrá pyramidalẽ. Et huic vmbre que incipit a lato ⁊ tẽdit in ſtrictũ aſſimilat vita hoim impfectorũ q̃ adhuc ſũt pugna. ⁊ ls aliqd ſentiãt de latitudine vitioꝝ tñ pugne nõ ſuccũbunt: q:. ſ. ſe coartãt p pniam ſcientes q̃ arcta via eſt que ducit ad vitam. ℳatth. vij. ¶ Tertio aſſimilat vmbre ꝓpter fugá: ſm illud Job. xij. Fugit velut vmbra ⁊ nũq̃ in eodẽ ſtatu permanet. Illaꝫ vmbra ad motum corporis mutatur ſimiliter ⁊ ipa vita. Illá nõ eſt eadem ſanitas corporis mane ⁊ veſpere: ⁊ hoc ꝓpter varietatem humoꝝ: in quorũ adequatione ſanitas conſiſtit. Eſt aũt ſciendum q̃ vmbra eſt corporum inſequentium fugitiua fugiẽtium inſecutiua. Quia plurimi qui plus vitam ſuam diligũt citius eam perdunt. Et de talibus erat qui dicebat: Precioſa eſt velut a terẽte vita mea ⁊c. Iſa. xxxviij Econuerſo etiam plurimum accidit q̃ qui plus cupiunt mori illi diutius viuunt. Et de talibus erat qui dicebat: Deus mihi quia inquilatus meus prolongatus

est nō. ps. ¶ Quarto assimulatur vmbre propter mensurā: quia q̄to dies ē maior tanto vmbra est minor. Quod fit: q̄ tūc sol est in celo altior: ⁊ capitibus nostris p̄ximior. vnde corpus minus lumini opponitur ⁊ ita fit vmbra minor. Et ō si sol directe sup nos esset nulla sup nos vmbra appareret. Econtra q̄to dies est minor tanto vmbra fit maior: quod ē quia tunc sol a nobis est remotior: sicut quando est in occidente vel oriente. Sic etiam accidit in hominibus. Quia q̄to dies p̄speritatis est altior tanto vite vmbra fit brevior: ſm illud Eccl. x. Ois potētatus breuis vita. Quod accidit vel ex inuidia quia plures inuident magnis q̄ paruis: et ecirco frequētius occidunt ab emulis. Vel quia immoderatius delitijs vtunt: ⁊ ideo q̄tocitius infirmant ⁊ moriuntur. Vel hoc etiā prouenit ex diuina prouidētia vt ostendat diuitias ⁊ potētias humanas esse cōtēnendas. Sicut Petrus rauennēsis dixit de vita summor̄ pontificum reddens rationem quare parū viuūt cōmuniter cum summo gradu dignitat]. Econtrario aūt quibus deficit tēporalis prosperitas prolixior vita videt: ⁊ talis erat ille qui dicebat: Tedet aiam meam vitē. Job. x. ¶ Item vita hominis assimilat fauille propter tria. ¶ Primo propter p̄incipium. Nam fauilla (vt dicit Isido.) est cinis modicus ex extinctione scintillaris materie derelictus. Tanq̄ enī scintille fulgentes fuerūt primi parētes: ex quorum materia ꝓpagata sunt nostra cinerea corpora. Sed ex eorum extinctione. s. peccati transgressione relicta ē nobis fauilla modica. i. breuis vita. Quia per vnū hominem intrauit peccatū in mundū: ⁊ p̄ peccatū mors vt dicit Aplūs Roma. v. Job xxviij. Assimilatus sum fauille cineri.

¶ Secūdo propter effectū. Nam fauilla inherens carboni ignito fulgorē eius occultat. Tanq̄ aūt carbo igneus est spiritꝰ purus qui ex fauilla ⁊ cinere. i. ex corpore vite necessitate minoratur ꝓmo i cōceptione. Sap. ix. Homo infirmus ⁊ exigui tēporis minorat intellectū. ¶ Item in operatione: Quia spūs promptus est: caro aūt infirma. Matth. xx. Isa. ij. Erit fortitudo nostra vt fauilla stuppe ⁊ opus nostrū quasi scintilla. ¶ Tertio propter motū. Repsentat enī scintilla triplicem motū. Primo motū nature: quia fauilla (vt dicit Greg.) ad modicū ventū dispergitur: qua dispersa puluis nunq̄ colligit. Ita humana vita a modico cōtrario destruit ⁊ in puluerē mortis dispergit: sed tamē mortuus homo vix ad vitā reducitur. Job. xxj. Erunt sicut palee ante faciē venti ⁊ sicut fauilla quā turbo dispergit. ¶ Secūdo motū culpe: quia fauilla de facili inflāmatur: sed subito propter defectum nutrimēti extinguit. Sic homo viuens in carne luxurie vel auaricie igne: vel cuiuscūq; peccati ardore de facili inflāmatur sed cito labente materia cum vitijs vita finitur. Isa. ij. Erit sicut fauilla p̄transiens multitudo eor. ¶ Tertio motum gratie: quia fauilla dum est ignita vēti raptu sursum tendit: sed derelicta ꝓpꝛio pondere tendit ad ima. Sic aia hominis in hac vita posita calore charitat] inflāmata vel flatu spūssancti eleuata sursum ad celestia tendit: sed sibi relicta ꝓpꝛio ꝓpꝛietatis pondere ⁊ corruptibilis corporis mole aggrauata semper ad ima descēdit. Vel quādoq; anima sursū ascendit per orationē feruentē: ⁊ quādoq; ad ima descēdit per penitentiam humilem. Job. xij. Ade reprehēdo ⁊ ago penitentiam in fauilla ⁊ cinere. ¶ Item vita humana assimulatur vapori propter quattuor. ¶ Primo rōne elevationis. Sicut enim ꝓbatur in lib. de crepusculis: vapores in aere nō ascendūt lōgius tribus miliaribꝰ Vel saltē distinguunt tres regiones aeris in quibus eleuant vapores. Quar̄ vna ē calidissima. s. suprema propter ignis vicinitatem. Alia frigidissima. s. media. Tertia temperata. s. infima. Tales etiam sunt tres etates quibus humana vita deduci tur. ¶ Primo est augmentatiua que. s. durat vsq; ad viginti vnū annū ſm augmētū lōgitudinis: vel vsq; ad. xxv. ⁊ hec ſm quosdā ē etas calidissima. ¶ Secūda aūt

etas statiua: ⁊ ꝫ̄ est a. xxi. vel. xxv. vsq; ad xl. si sit homo bone cōplexionis. Et ꝫ̄ sm aliquos est magis tpata etas q̄ prima: q̄q̄ alij contrariꝫ dicant. ¶ Tertia defectiua est. ⁊ ꝫ̄ est vsq; ad finem ⁊ hec etas est frigida. Sed sicut quidam vapores resoluūtur aliq̄n in principio sue elevationis. s. i. primo aeris interstitio sicut patet i nebulis ⁊ alijs vaporibus humidis. Quādoq; in medio sicut patet in nubibus. Quādoq; vero in supremo sicut patet de vaporibus siccis. Ita etiam de hoibus accidit: q; quidam moriuntur in adolescētia siue iuuentute: quidam in media etate: quidā in senectute. Vñ mors etati non parcit. Et ideo beatus Ambrosius dicit q̄ mors est sentibus in tanuis ⁊ imaturis in solijs. Et ideo stultus est qui perpetuitatem de vita confidit. ¶ Secundo assimilatur vapori ratione distinctionis. Distinguitur enim triplex vapor scilicet siccus siue terrens. ⁊ humidus siue aque⁹ ⁊ tertius ex vtroq; mixtus. Solum enim aqua ⁊ terra sunt vaporabilia elementa. In his ergo, tribus vaporibus tres modos accipere possumus hominum male viuentiuꝫ Quorum primus quidaꝫ sunt terreni per auaritiam. quidam vero aquei per luxuriam ⁊ quidam ex vtroq; mixti per superbiaꝫ. Nam multi sunt superbi qui idcirco status altos ⁊ dignitates querūt ⁊ vt terrena possideant ⁊ vt voluptatibus affluāt. i. Joh. ii. Oē quod ē in mundo aut ē concupiscētia carnis aut ꝓcupia oculoꝝ aut superbia vite. ¶ Tertio assimilatur hūana vita vapori rōne durationis. q: vapores durant parum in aere ⁊ cito resoluūtur. Sic homines paruo tēpore viuunt in corpore ⁊ cito moriuntur. Jacobi. iiij. Que ē vita nra: vapor ē ad modicum parens. Dicitur enim decurtatus humane vite decursus sm augmentū peccati. Nā a principio mundi q̄n non erat peccatuꝫ adhuc multiplicatuꝫ hoies vinebant diutius sicut patet de prima etate q̄ fuit ante diluuium: in qua homines diutissime viuebant vel vixerunt. Nam adam vixit nongentis. xxx. annis. Seth cuius filius noningentis. xij. annis cuius filius enos noningentis quinq; annis. ⁊ cayn eius filius vixit noningentis annis ⁊. x. ⁊ sic de alijs patet. Gen. v. Postmodum vo multiplicato vehemēter peccato tēpore noe induxit deus diluuium ⁊ abrenari voluit deus deinceps tēpus hūane vite dicēs ad noe. Non permanebit spiritus meus in homine in eternuꝫ. q: caro est. Erunt q; dies illius centum. xx. annorum. Quāuis Augustinus hoc verbum exponit q: tantum tēpus fuit abinde q̄ hec deus dixit noe usq; ad diluuiū. Vnde erunt dies illius sc; ad penitētiā indulti siquis redire voluerit centū ⁊ viginti annoꝝ. sañ̄ inducā diluuiuꝫ. Primus tamen sensus adhuc saꝫ pōt tolerari: q: certū est q̄ post diluuiū homines minus vixerūt. adhuc autem ulterius q: a tempore diluuij semper in malescentē peccato amplius decurtata est ītātū ut Dauid dicat in psal. dies annoꝝ nr̄oꝝ ipsis. lxx. annis. Si āt in potētatibus. lxxx. anm amplius eorum labor ⁊ dolor. ¶ Quarto rōne resolutiōis q: sc; diuersi vapores diuersimode resoluūtur: ⁊ sic diuersi homines a diuersis vitijs absorbent. Nam quidaꝫ vapores sunt qui resoluūtur siue corrūt in ignem sicut illi qui ascendūt sursuꝫ ad suprēmam aeris regionē que dicitur regio estus: ubi incēduntur ⁊ in ignez ꝓuertunt. Et tales sūt multi ad statū dignitatꝫ elevati. Qui uel incēdunt igne iracundie ⁊ seuicie sicut Nero q̄ fuit crudelissimus ⁊ iracundus. Vel auaritie sicut de rege antigono Seneca dicit q̄ fuit rex auarissimus uel igne concupiscentie ⁊ luxurie. sicut de Sardanapalo refert Orosius qui fuit rex assyrioꝝ luxuriosissimus. Quidā vō vapores sunt qui resoluūtur in aeres siue uentum ⁊ iste uētus quādoq; elevatur in altum ⁊ generat in aere uel in mari tempestatē ⁊ talis est vita quorundam inquietorum qui semp in turgijs litigijs ⁊ seditionibus delectantur ⁊ pacē videntur odio habere. Sicut dicitur q̄ Alexāder cuidam querēti quare mundum ita infestaret ⁊ in pace stare non posset. Respō-

dit quoniã pax ei esset guerra si adesset. Quãdoq; vẽtus per cauernas ⁊ foramina terre ingressus facit terremotus qui facit aut terram tremere. Et sic quorundam vita ita tyrannica est ⁊ terribilis q̃ faciãt alios tremere ⁊ in hoc quasi ponunt beatitudinem suam vt potentes reputentur nec non terrori habeantur. Sicut dicit Seneca de Alexandro in libro de beneficijs ducebat summum bonum terrori esse: ignorãs q̃ ignaua queq; animalia timentur ob virus malũ sicut scorpiones ⁊ serpentes ⁊ huiusmodi. ¶ Alij autem sunt vapores qui in altuz eleuati efficiũtur nubes. Et talib⁹ assimilatur vita iustorum qui a terrenis per affectum eleuati sunt ⁊ segregati. ⁊ ideo ad velociter eundum ad dominum parati ⁊ expediti. Itez ideo dicitur Ysa. lx. Qui sũt isti qui vt nubes volant ⁊c. Vnde sicut ex nubibus sunt pluuie fulgura siue sagitte et tonitrua: ita ex talibus sunt doctrine correctiones aspere ⁊ quãdoq; manifesta miracula. Tales nubes habent intus ignẽ vaporem. i. feruorem spũs ex quo prouenit talia. Et est sciendum q̃ tales vapores nubiũ quandoq; eleuantur ⁊ trahũt aliquando secum paleas: pilos: ligna: vel lapides, pprer quod postea q̃q; talia pluunt ⁊ non est hoc q: talia fuerunt in nubibus generata sed cuz eis eleuata. Et sic sunt cupidi qui volunt omnia rapere et secum trahere. Sed sicut nubibus resolutis omnia talia cadunt. Sic quando huiusmodi hoies per mortem resoluuntur necesse est hec omnia descendere ⁊ hic remanere. Job. xxij. Diues cum dormierit nihil secum affert. ¶ Item vita humana assimilatur aque fluuij propter septem.

¶ Primo q: fluuius habet continuitatẽ in fluxu. Vnde a fluendo dictus est. Non est. n. vt dicit Ysidor⁹ aliud fluuius q̃ perennis ⁊ continuus aque fluxus. Et nos ad modũ fluuialis aque fluendo continue labimur ad mortem tendentes. Juxta illud Ouidij. Preterierunt anni more fluentis aque. ij. Regum. xiiij Omnes morimur ⁊ quasi aque dilabimur in terram ⁊c. ¶ Secundo habet amaritudines in ortu ⁊ in exitu: quia a mari omnes fluuij oriuntur ⁊ ad mare reuertuntur. Sic etiam humana vita ⁊ a planctu incipit: ⁊ in luctu finitur. Plorando enim homines nascuntur ⁊ plorando moriũtur Ecclesiastici. i. Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur. ¶ Tertio habet volubilitatem perpetuam in rotatu ⁊ velocitatem in cursu vel motu. Et quid est aliud omnis vita nostra q̃ quidaz fluxus in rota in qua semper rotata ⁊ nunq̃ ad modicum manens fixa vita continuo diminuta ⁊ semper de ea aliquo subtracto ad mortem currimus cursu velocioni q̃ fluuius absq; mora Joel. ij. Fluuius circundedit me. Inter omnes enim motus: motus vtiq; celi est velocissimus. Ex quo causatur omnis alius motus. Vnde fluuij rotatus illi motui comparatus ẽ quasi nullus. Sed vita nostra in fluxu motum celi sequitur. Vnde omni die de vita nostra minuitur: ergo multo fortius q̃ fluuij⁹ ad mare vita nostra currit ad mortem. ¶ Quarto ratione profunditatis ⁊ pulchritudinis: habet enim aqua profunditatem in situ ⁊ pulchritudinem in aspectu. Quia vita nostra ⁊ si nunc apparet pulchra ⁊ aspectu venusta tanq̃ tamen imo siue profundo status vanissimi constituta: vana tota est sicut spuma: ⁊ sicut via nauis in aqua ⁊ auis per aera: cuius post transitum nulla est apparentia.

¶ Quinto habet dulcedinem in transitu ex progressu quia. s. vita hominis in medio suo esse videtur dulcis dum homo est sanus ⁊ iuuenis. Sed quia medium non concordat cum extremis ideo nec recta consistit. Rectum enim vt dicit philosophus est cuius medium non exit ab extremis. Quare si vita nostra esset recta qualis ẽ in ortu ⁊ exitu: talis deberet eẽ i transitu sez luctuosa. ¶ Sexto ratione circulationis. Flumen eni habet circularitatem in motu dum a mari exit multa circuit ⁊ ad mare vltimo redit. Sic fili modo etiaz vita a doloribus incipit dolores decurrit ⁊ doloribus desinit. ¶ Septimo

hꝫ virtuositatem in ipetu: q⁊ fortiter i oē
resistens ipingit omnia frágit nihil et re
sistit: sed dum ad mare redit: penitus no-
men perdit. Sic ⁊ homo omnia in mun-
do disponit oia voluit oia rumpit ⁊ fran
git nullū interdū resistens inuenit: sed ad
mortez dū venit omne superbie nomen
amittit. Ysa. lxiv. Quasi fluuius violent⁹
vita quā spūs dñi cogit. ¶ Itē vita hūa
na assimilatur vento propter quattuor.
¶ Primo ꝓpter infimum ortum q⁊ ori
tur materialiter ex vapore terrestri sez
sicco ⁊ hui⁹ signū ē q⁊ vēti fortes ꝑcipue
sunt in autūno sole existente circa equino
ctiū hyemale: q⁊ tūc sol comburēdo exic
cauit elementa ⁊ ideo vapor tūc eleuat⁹
magis ē siccus ⁊ terre⁹: ꝓpter quod i au
tūno dominat complexio terre. ſ. frigida
⁊ sicca. Sicut igit̄ est ventus materialiter
ex fumo terre sic etiaz est homo materia
liter ex terre limo. Gen. j. Fecit deus ho
minem de limo terre. Nec obstat q⁊ cor-
pus humanum dr̄ esse compositum ex
quattuor elementis: q⁊ sit denominatio
predominante elemento. Vnde dicitur
homo quasi ab humo. i. terra. Apparet
ergo similitudo aque in humoribus v̄
tus ignis in calore naturali: cuz naturali
tas aeris i respiratione: soliditas ⁊ gra
vitas terre in carnibus ⁊ ossibus. Ex q̄
pz q⁊ in compositione humani corpo-
ris. multum ponit deus de terra: parum
de alijs elementis. Paruz quidez de igne
posuit: vt homo parum haberet de ar-
dore cōcupiscentie. ⁊ de incensione tre-
vicdine auaritie. Parum de aere vt ho
mo paruz haberet de eleuatōe superbie.
Parum de aqua vt parum haberet de
mobilitate inconstantie. Multum aūt
ponit illi de terra qa hꝫ frigiditatē con
tra estum auaritie. Infirmitatem contra
eleuationem superbie ⁊ stabilitatem con
tra motum inconstantie. ¶ Notandum
est autem q⁊ vapor siccus non potest
ventū causare nisi eleuet a sole. Maz ca
lor solis eleuans vaporez siccū terrestrē
⁊ non cōsumens ipsū ē etiā cā venti. Ca
lor igitur solis ē vigor anime ratiōalis
que ipsum humanum corpus quāq̄ gra
ue ⁊ terestre viuificat ⁊ erigit sursuz. Vn
de solus homo ē recte statute caput hñs
sursum. Vnde Augu. de hoc loquens ait
Belluas prostratas in faciem deus fecit
pastus querentes de terra. te autez in du
os pedes erexit de terra. faciem tuaz sur
suz haberi voluit: nō ergo discrepet cor
tuum a facie tua: vt facies tua sit sursū ⁊
cor tuum sit deorsum. ¶ Secundo hūa
na vita assimilat vento propter obliquū
motuz. Non enim talis ē vapor vēti q⁊
habet motum rectum sed obliquū ⁊ tor
tuosum nunc sez descendendo nunc as-
cendendo. Cuius ratio est. Quia talis va
por terrestris ⁊ siccus eleuatur a colore
solis ad mediam aeris regionem: que sci
licet est maxime frigoris. Vnde cum talis
vapor sit per naturam frigidus ⁊ grauis
obuians ei frigus loci: quod etiam ipsuz
inspissat ⁊ grauat facit ipsum descendere
aliquantulum: sed calor solis qui est in
ipso: cum non sit ab ipso facile separabi
lis q⁊ magis conseruatur in sicco terre-
stri q̄ in vapore humido iteruz releuat
ipsum ⁊ inde fit inuoluta impulsio ae
ris que ventus vocatur. Nam superior
pars vaporis cū sit grauis de se: ⁊ inspi
sata ex frigiditate loci deprimitur valde
vehementer: ⁊ cum sit latissimus vapor
⁊ inspissatus a frigore multum agitat ae
rem: ⁊ ⁊ dat flatum donec descendat con
uersio superioris extremitatis ipsius su-
per inferiorem fere. Deinde resurgit ca-
lor ex radio. Et interim calido radio sic
co iterum eleuante iterum ipsum ⁊ sub
ministrante materiam ex eleuatione plu
ris vaporis in ipsum. Et ideo cōfortan
do iterum dat ascendendo alium flatuz
fortiorem. Fortior autem est flatus des-
censionis venti q̄ ascensionis propter
hoc q⁊ superior extremitas inspissata a
frigore loci descendit. ⁊ spissum fortius
impellit aerem q̄ rarum. Patet ergo q⁊
motus venti non ē rectus sed tortuo
sus scilicet per medium descensus. Maz
una flatio descendit ⁊ alia ascendit: ⁊
quia non est motus continuus sed in-

terruptus. Nam in omni motu reflexo oportet intercidere quietē: vt probat phūs in libro physi. ¶ Item patet q̄ vna flatio de bilior est altera: scilicet ascendens ꝫ descendens. Et hec omnia competunt humane vite. Nam homo in corpore viuens nunc ascendit per augmentum scz in iuuentute: nūc descendit per decrementū nature ⁊ virtutis. scz i senectute ⁊ plurius est tempꝰ senectutis ꝫ iuuētutis. ⁊ tō maior est descensus ꝫ scensus. nec vnuꝫ tempꝰ continuat alteri. qz etas statua. i. virilis est intermedia. ¶ Itez homo i corpore viuēs nūc ascendit per prosperitatē nūc descendit per aduersitatē. nūc ascendit per superbiam ⁊ gloriam. nunc descendit per confusionem ⁊ ignominiam. ¶ Item nūc ascendit viuens nūc descendit mortuꝰ. ¶ Tertio assimilat vēto p. dit incertum terminū. Nam ventus parum durat nec scit homo qñ flat vbi vl qñ gesce obcat ꝫ illō. Joh. iij. Spūs vbi vult spirat ⁊ nescis vñ veiat aut q uo vadat. Hoc enim ꝑ Xpm. christus dixit de vento. cuius initiū ⁊ finis nobis occulta sunt. Similiter vita hominis paꝫ durat. Job. vij. Memento mei domine. qz vētus est vita mea. Nescit enim homo vbi vel quādo finiatur ꝫ illud Eccli. ix. Nā nihil ē certius morte ⁊ nihil incertꝰ hora mortis. Vult eni deus sicut dicit Gregoriꝰ q̄ hora mortis sit nobis incerta ⁊ semp sit nobis suspecta ꝑm illud Mat. xxv. Vigilate qz nescitis diez neq̄ horaz ¶ Notandu tamen q̄ sūt tres cause abscisiōis q̄ et suo modo abscidūt vitā humanam. ¶ Prima est intensū frigus qō terram vehemēter cōstringes vaporem venti eleuari non sinit. ¶ Secūda ē itez sus calor qui vaporem eleuatum cōsūit ¶ Tertia est magna pluuia que aerem in frigidans vaporem grauat ⁊ intantuꝫ de scēdere facit q̄ nō potest subito a calido eleuari. ¶ Item terram ⁊ vaporem superficiei constrīgit vt nō possit alius vapor eleuari ad augendū materiā venti ⁊ omnis vapor cito deficit nisi cōtinue aligd generetur. in istis ēt signantur tres cause mortis humane. Quia in itenso frigore intelligitur malicia trāsgressionis: qz frigus signat maliciā peccati malicia enim animam frigescere facit. dū caloreꝫ charitatis extinguit. Vnde dicitur Piere. v ij Sicut cisterna frigidam facit aquā ita frigidam facit maliciam suam. Hoc ergo frigus est scz peccatū qō mortem introduxit ꝑm illud Apo. Ro. v. Per vnū hōinem intrauit peccatū in mūdū ⁊ per peccatum mors. Intenso vō calore accipit di sēperantia complexionis que ē naturalis causa humane infirmitatis ⁊ mortis vt pz precipue i febribus. Sz per pluuiam supercadentez intelligit iusticia diuine ordinatiōis per quā sicut dicit apls ad Hebre. x. Statutū ē hoīibus semel mori. vel per pluuiam superuenientez intellige occisionē hoīis violentam dum vnꝰ p alīū peutit ⁊ occidit. ¶ Quarto ad similat hūana vita vēto propter flatōis sonitū. Est eni sonitus venti per modu vndaꝝ confringētiu sese eo q̄ vna inūdatio vincit aliaꝫ ⁊ extēdit se super eam ventus ergo dum perflat fortiter sonat sed sonādo trāsit ⁊ nullū sui post sonitū vestigiū derelinquit. Sic quātūcūqz homines in mūdo viuentes magnū sonitū facīt: siue magnas dignitates adipiscendo siue bellorꝫ victorias assequendo. siue magnas diuicias cumulādo. siue magne sapiētie nomen habēdo oia tamen cito pereūt sicut ⁊ sonitus venti. et post hec ita sunt ac si quasi nūq̄ fuissēt. vñ dic. ꝑs Perijt memoria eoꝝ cum sonitu.

¶ Capitulum. lxxx vij.

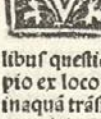

Vita hoīs moralis siue bōe siue male dispositiōis sit sicut aqua sit boni ⁊ mali saporis. variatur eniꝫ sapor aquaꝝ. ꝑm Sene. in li. ō nāturaliū questionibus ex quatuor. s. ex pncipio ex loco ex consortio ⁊ ex spū. i. aere in aquā trāsformato. variatur eniꝫ aqua ex originali pncipio. i. ex re a qua orit vt aqua rosacea ex rosis ⁊ sic ō similiterꝫ. Et sic etiaꝫ homo ex origine ꝑm phm cō trahit dispōnes quasdā ad quasdā pas-

siones z vicia. Vnde narrat in. vij. Ethi cox q ex patre iracūdo nascitur ēt interdum filius iracundus. Et simiter sm fidem catolicam nos omnes ex pmo parente pcm originale contraximus propter qō Apostolus dicit Eph. ij. q eramꝰ filij ire natura. ¶ Secundo variatur ex loco scz vnde ipsa aqua transit vt patet in aquis sulphureis z in cicilia inueniūtur aqua habēs saporez aceti qua vtuntur incole pro accto. Similiter ēt sm loca z regiones varias in quibus homines habitant videmus variari ēt mores cox. Vnde ēt in sacra scriptura viri iusti a locis malox hominum z infectarux regionum recedere iubentur. Sicut iussus est Abraham de vr caldeorum exire z ō regione sodomorum loth descendere. Gene. xix. Mestes iquit angelus mōnti circa regione. Et loca quedam solitaria ad diuinas reuelationes disponere vel adaptare videntur sm illud O sec. a. Ducam eā in solitudinem z̄c. ¶ Tertio variatur ex vicioso consortio. i. ex vicio z nā quam acquirit ex re vicia vl ex mala vicina etiā si non ꝓmisceatur sibi vt aq̄ posita iuxta aphorā sapit ō aphoꝝ alꝫ ñ tetigerit eā. Sic̄ familiaritate z consortio bono vel malo efficiuntur multi mali vel boni. Mores enim sm Tullium formantur ex quietu pro. xiij. Qui cux sapientibus graditur sapiens erit amicꝰ aūt stultorum efficietur similis illis. ps. Cum electo electus eris z cum peruerso puerteris. ¶ Quarto variatur sicut ibidem Seneca dicit ex spū in aquam transformato. i. ex diuersitate aeris immutatis. Vnde dicit q sunt aque quedam ita venenose ex spumali mā minerali z ō magis actiue q̄ statiz bibite interficiunt. Et in macedonia sunt aque que ab auibus bibite facūt eas albas. Iste spūs siue aer ē doctrina moralis siue spūalis q̄ aliqs iformal: q̄ si bona ē bōz facit recipiētes. Si vō prava generat pravos mores. Vnde doctrina hereticox venenosa statim animam credentis occidit Apo. i. Thi. ij. Sermo cox vt Cancer serpit

¶ Capitulum. lxxxviij.

Vta hominis spiritualis assimilatur vēto. Primo ratione augmētabilitaꝫ. Mā omnis ventus est a principio debilis sed postea fortificatur sm qō materia eius crescit z sm qō fortior frigido repcutitur. Sic̄ in vita spirituali primo homo est debilis z imperfectus: postea efficitur fortis z perfectus. ij. Cor. i. xv. Primum qō aiale postea qō spirituale. Crescit autem homo in spū sm augmentus materie. i. bonorum opex. Et iterum repercussio frigoris. i. tribulatiōis z aduersitatis est ēt sanctis viris cā crescendi z proficiendi. q. virtus in infirmitate perficit. ij. Corinth. xij. ¶ Secundo ratione obliquitatis. Quia sicut omnis ventus mouetur oblique siue tortuose. ita omnis homo viuit defectuose. Tunc enim homo habet tortuosuz motum quando ō clinat ad pcm. ps. Omines declinauerūt simul inutiles facti sunt. Est aūt triplex ratio quare omnis ventus mouet tortuose. ¶ Prima est q. ventus immitat corpora celestia sicut effectus cām. Iupiter enim specialiter mouet ventos aquilonares. Sol orientales. Luna occidentales. Mars australes. Ideo etiam Aries Leo Sagittarius dicunt triplicitas ignea. q. mouent ventos orientales z alia signa sunt calida z sicca. Taurus vō Virgo z Capricornus frigida z sicca que mouent australes. Alia vō calida z hūida dūr triplicitas aerea que mouent occidentales. Alia frigida z humida que mouent aquilonares. sicut ergo celestis vtus causat in ventis motum tortuosuz ita celestis spūs. i. diabolus qui de celo cecidit causat i homine peccatū. Propter qō Sapie. ij. Dicitur q̄ inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Ipe est qui suis tentationibus mouet hominem ad peccandum siue inflammādo ad auaritiaz siue iram vel ad luxuriam que est triplicitas ignea vel aerea siue in frigidando. per inuidiam accidiam z pusilla-

nimitatem que est triplicitas terrea vel aquea. ⁊ sic de alijs. ¶ Secunda causa siue ratio obliquitatis venti est ex loco siue generationis. Nam ventus iferius habet calorem qui expellit ab eo frigus. Similiter superius est estus idem faciēs. Vnde cuꝰ ventꝰ agitetur a frigore oportet q̄ agitetur a loco frigoris circulariter vt supra ⁊ infra claudatur vt dicunt quidam. Similiter homines a loco siue generationis. i. a mundo tentantur ⁊ alliciuntur ad peccandum vel ad peccatuꝫ vt sc̄z non recte ambulent neq; viuant. Nā mundus superius prosperitatibus inferius vō aduersitatibus nos obsidet ⁊ icludit. ¶ Tertia causa est q̄ ipse vapor terrenus qui est materia venti inferius impellitur a calore eleuāte: superius vō a frigore inspissante. Iste igit vapor terrenus signat carnem que aut cōcupiscentie aut frigore siue torpore accidie ⁊ tristicie hominem ad peccatum ipellit. Ergo iste sunt tres cause quare homines ñ recte ambulant. s. diabolus caro ⁊ mūdꝰ que suis tentationibus homines ad vniuersa vicia impellunt. ¶ Tertio assimilatur vento vita spiritualis rōne discretionis: q̄ ventus non est cōtinuus vel continui flatus sz vna eructatio est post aliam: q̄ frigus non ꝓtinue repellit sed cum semel deprimit: tunc confortatur calore loci inferioris. ⁊ assumptione pluriū māē: ⁊ eleuatur iterū ⁊ iteꝝ scōo repercutitur: ⁊ sic alternādo vices ascendendo ⁊ reflectendo paulatim deficit. Similiter vita spūalis non est semper vniformiter continua sed aliquando sācti viri eleuantur ad contemplationem aliqñ deprimūtur ad actionē ⁊ sic vices alternando cōtinuāt donec moriēdo deficiāt. ¶ Quarto rōne inequalitatis: q̄ vētus nō ē eēl[sufflatiōis: cū frigiditas repercutiēs sit maior ⁊ minor ⁊ vapor iequaliter spissus ⁊ rarꝰ. Inter duos ēr flatꝰ fortes sūt multi ꝺbiles. Sic ⁊ sācti viri sūt diuersis rēporibꝰ magis ⁊ minꝰ deuoti quātū ad ꝺuotionem actualē fortiꝰ ⁊ debiliꝰ operātes quātum ad vitā actiuā. vel aliqñ debiliores: aliqñ fortiores ad toleranda aduersa. ¶ Item aliquando frequentius aliquando rarius aliqua operātur. ¶ Item vita hominis spūalis diuiditur. per actiuam ⁊ contemplatiuam Et vtraque repūtat in aere q̄: aer ꝟ parte sui sicut dicit Beda q̄ ꝟmunicat cuꝫ natura celesti. Est eni pura qeta ⁊ clara: ⁊ iō repūtat vitā cōtēplatiuā. est eni aer supior purꝰ. q̄: mulltis terrenis exalationibus est infectus. Similr vir contēplatiuus ad celestia eleuatus terrenis affectionibus nō inficitur ſm illud. Col. iij. Que sursū sunt sapite nō que super terrā. ⁊ Gre. sup Eze. dicit q̄ vita contēplatiua ad quandā mentis libertatē trā sit: tēporalia bona nō cogitās sed eterna. ¶ Itē ille aer est getus. i nullo vento cōmotus. Sic vir contēplatiuus ventis. i. cōmotionibus curaꝝ secularium nō impellitur. Vnde xp̄s de Jo. Baptista dixit q̄ non erat arundo vento agitata. ⁊ ideo Grego. dicit ēt super Eze. q̄ vita cōtemplatiua calcatis curis oībus ad videndū faciem creatoris sui inardescit. p̄s. Vacate ⁊ videte. vacate. s. a curis ⁊ actionibus exterioribus cessando videte. s. contemplādo. Nam sicut dicit Augu. de ciuitate dei Otium sanctū querit charitas veritatis. Item ille aer est clarus quia celesti lumine perfusus. Sic vir contēplatiuus celestis inspirationis lumine frequenter perfunditur. Vnde vt idem Gre. dicit super Eze. Contemplatiua vita amabilis valde dulcedo est q̄ super semetipsam aiam trahit. celestia aperit ⁊ spūalia mentis oculis patefacit. Alia vero vt idē Beda dicit est pars aeris inferioꝝ que ꝓpinquat ad naturam terrestrem. ⁊ ideo est grossa turbulenta ⁊ tetrenis vaporibus plena multarum tamen rerum generatiua vt pluuie grandines ⁊ huiusmodi. Et hinc assimilatur vita actiua. Vita enim actiua ē grossa quia mentem ingrossat. ⁊ hebetat circa intelligibilia. Vnde Grego. super Eze. dicit q̄ lya que actiuam vitam designat lippa est ⁊ fecunda q̄: duꝫ occupatur in opere minus videt. ¶ Item actiua vita ē turbulenta: q̄. s. perturbatur circa agibilia.

Vnde marthe que vitã actiuam designat dixit dñs Lu.x. Solicita es ⁊ turbaris erga plurima. ¶ Itẽ actiua vita est terrenis vaporibus.i. solicitudinibus plena. qz occupat aiam circa terrena ministeria. Et ió dr Lu.x. q martha q̃ scz vitam actiuã elegerat satagebat circa frequẽs ministeriuz. ¶ Itẽ ẽ vita multoz meritoz generatiua siue acquisitiua. Et ió vt dictũ est designata ẽ per ipam que multos filios peperit. Vnde etiaz Grego. dicit super Eze. q magna sunt vite actiue merita.

¶ Capitulum. lxxxix.

Tcia capitalia q̃ sunt septẽ assimilantur septem planetis. Mã primo in sole preceteris gloriosius incẽdẽte nota superbiã que semper appetit gloriosa. ps. Per diẽ scz prosperitatis: sol scz superbie non vret te. ¶ Secũdo in mercurio qui est colore argenteus ⁊ semp iuxta solẽ incedit accipe auaritiam que argentuz querit ⁊ semper supbiaz sequit. Quia dũ supbus appetit gloriosa non põt assequi nisi abundet metallina mã aurea vel argẽtea ⁊ ideo se totũ dat ad agrendã pecuniaz. Similiter ⁊ auari diuitijs plem semp vt in pluribus sunt superbi ⁊ q̃runt ab alijs honorari. Dñ Apo. i. Thi. vj. Diuitibus huius seculi pcipio non sublime sapere. Augu. Vermis diuitũ supbia. ¶ Tertio i luna inspissante acrem ⁊ quandã semper vmbrã siue obscuritatem in se habente intelligẽ accidtã q̃ menti ingerit quandã nigredinẽ per quã inspissat ⁊ conturbat aie rõnem. Nec precipue cauẽda est in nocte aduersitatis. ps. Neq; luna per noctez. i. accidia per tps aduersitat] vret te supple ¶ Quarto per martẽ sanguinez circa coz accendentẽ accipe iram q̃ est accensio sanguinis circa coz vt dicit phs. ¶ Quinto i Ioue qui quantũ in se est prodest cum sit planeta benignus accipe gulam q̃ de se necessaria est oibus rõne vite. nec vlli inuenitur obesse si eaz seruerit debite cohibere. Sed sicut Jupiter ex comunctione cũ alio efficitur noxius: sic etiaz q̃n necessitati voluptas coniungit vicium gule in curritur quod obest. ¶ Sexto qdẽ in Venere q̃ ad luxuriã disponit pcm carnis intelligẽ. ¶ Septimo in saturno q est stella colore plũbeo siue liuido accipe inuidiaz q̃ est qdam liuor de bono primi plumbeam ⁊ graue faciens aiam. ¶ Itẽ vicia assimilantur arene pp septem. ¶ Primo pp ariditatẽ. Mã arena ab ariditate est dicta ⁊ ꝫ pertinet ad supbiam. Superbia. n. dũ pluuiã seu rorẽ diuine gre impedit. qz deus supbis resistit aie ariditatem inducit. Hanc ariditatẽ patiebanꝫ q dicebãt. Miraiam nra arida est. Et sicut arena si manu pressa fuerit premimia siccitate vel ariditate stridorem facit. Sic̃ superbus quasi tercunq; pressus vel tactus stridorẽ quẽ dã impatiẽtie statum pducit. Eccli. xxv. ascẽlus arenosus in pedibus. i. affectibus veteram. i. adã quãdo audiuit crimis vt dii ꝛc. ¶ Secundo pp ponderositatem. Mã arena est ponderegrauissima: ⁊ ꝫ põderositas refertur ad trã: per quã bõ effi citur alijs importabilis. ¶ Prouer. xxvij Graue saxũ ⁊ onerosa est arena: sed ira stulti vtroq; grauior. ¶ Tertio pp aque vicinitatẽ que referẽ ad incontinẽtiã. Inuenit. n. arena sub ags sicut in fluuijs aut iuxta aquas sicut in littorib⁹ maris. Sic sunt incõtinẽtes quorũ gdã sub ags voluptatũ ⁊ fluxu peccatoꝝ carnaliũ viuũt ⁊ immorãtur: vt fornicarij adulteri ⁊ huiusmõi. Quidã vo ad modum arene que est in littore maris. ⁊ si aqua nõ inundãtur tñ ea aliq̃n fluctuãte infundũt. Et tales sunt ꝓiugati: q licz matrimonio licite pñt vti tñ inundãte in eis ꝓcupiscẽtia in ipso carnali opere q̃nq; sordidantur. ¶ Quarto ꝓpter partiũ discontinuitatẽ Mon. n. arena ꝫ partes ꝫ pñt ꝙglutinari ⁊ cõtinuari. Et hic est q ex arena non fit lapis. Mã arena in aqs maris ab oi lutea viscositate absoluitur. Dñ vincens in ea siccitas in lapidẽ coagulari non patit vt dicit Ari. in. li. de ꝓprietatib⁹ elemẽtoꝝ. Et sicut dicit in lib. Methẽo. Terra pura nõ fit lapis: q siccitas vincens non facit partiũ terre ꝓtinuationẽ: ꝫ potius

dissolutionē pp qō non vtitur in lapidē. Et multo fortius ꝫ est in arena: cum sit terra nāliter ⁊ subaliter siccior ⁊ durior. Hec aūt diuisio ⁊ discōtinuatio arenarū partiū ad inuidiā pertinēt que gluttinus charitatis excludēs tenet hoīes adunitez diuisos vt ēt lapidi angulari xpo incorpari nō possint. ¶Quinto propt̄ sterilitatē. Est enī arena sterilis ⁊ siccūdatus pp defectū caloris ⁊ humoris: tū pp dñium siccitatis ⁊ frigoris. Dñ imbre supueniēte nō diffūdit nec dissoluit: sed magis ꝓmit ⁊ indurat. Hec sterilitas pertinet ad accidiā que caloꝛez charitatis ⁊ humorem deuotionis excludens ariditatē mētis ⁊ frigiditatem inducēs aiam sterilē et infecūdaz reddit vt fructū bonoꝝ opez non ꝓducat. ¶Sexto pp minealitatem. Habet.n. arena vtutē mineralē vel saltez ei sīlem. Dñ inter arenas fluuiales ⁊ maritimas inueniunt arene auree ⁊ lapides politi ⁊ gemme preciose. Hoc aūt ptinet ad auaritiā: q̄ circa metalla auꝝ ſz ⁊ argentū ⁊ hmōi insudat sapien. vij. Omne auꝝ tā ꝗ arena est exigua. ¶Septimo pp obstātiā. Obstant.n. arene q̄ꝫ fluminibus ne intrent mare. Nam cumulate arene ⁊ in maris hostijs. siue fluuij adūate quis sint paruc: qz tñ sunt multe flumen impediunt ⁊ retardāt ne itret mare. ⁊ ideo faciūt flumen interdū retro redire ⁊ p cāpos spargere. sicut ꝓz de nilo. q ꝫ mō irrigat totaz terrā egypti. sicut dicit Hiero. sup Amos viij. Hoc aūt ptinet ad viciū gule. Nā gula flumē plenū aqs. i. peccatoꝝ mollem ⁊ assuetū delitijs detinet ⁊ retardat ne itret mare penitentie ⁊ religionis. Et aliqñ ēt si ingreditur tps retroire. i. q̄ cito facit exire ⁊ redire ad seculum. Isido. tū dicit ꝙ nilus aglonis flatibus repercussus aquis retro luctantibus intumescit ⁊ inundatio oē facit egypti. s. a medio augusti vsqꝫ ad mediū septēbris. Hanc vo dicūt inundationē fieri vtute stellaꝝ. sicut ēt vtute stellaꝝ fit. vt in egypto nūq̄ pluat sicut dicit Plato in Thimeo. Et sicut videmus ēt ꝙ vtute stellaꝝ certis tpibus vbiqꝫ tēpestates fiūt in mari. vt circa festū olym sanctoꝝ. Vñ naute tūc maxime portū querūt Aliqui vero attribuūt diuine virtuti ex quo talis dispositio data est specialiter illi regioni sicut etiā impetū maris. Ambro. n. attribuit diuine virtuti sic disponenti in prima creatione.

¶Capitulum. xc.

VOluptuosus hō similis ē saturno. Naz saturnus a saturādo est dictus vt dicē Isido. Cui⁹ vxor ops dcā est ab opulentia quā tribuit mortalibus. In saturno .n. delectatio gutturis. In vxore delectatio significatur carnis in qbus delectatiōibus corpis voluptas cōsistit. Sed adhuc oñdunt voluptuosū hoīem esse saturno simile voluptatū exitus effectus tps ⁊ affect⁹. Exitus qdē q: Saturnus pingebat olim meslissimus. Cui⁹ cām assignant fabule. q: a filio suo Ioue fingitur fuisse castrat⁹. qō ꝓpterea forte dr. q: planeta Jupiter impedit ⁊ tēperat malicias saturni. Sz verior cā tristitie ē q: vt dicit Ptolomeus in lib. de iuditijs astroꝝ saturnus dat hoīem sub eius dñio natū vel conceptū cē tristē: raro hylarē vel ridentē. Dñ ēt in iuditijs meroꝝ ē tristitias designat. Hec aūt tristitia cōpetit sīm voluptatē q: vt dicit Boe. Voluptas tristes hz exitus sīm illud Pro. v. Mouissima illi⁹ amara quasi absinthiū. ¶Secūdo si ꝓsideres effectus. Nā saturnus est effectu frigidus et siccus ⁊ pōderosus. ⁊ sic ēt in fabulis pingit. Que oīa congruūt voluptati q̄ infrigidat spūalis affectiōis calorē extinguendo: desiccat humorē deuotionis ꝓsumēdo: gravat mētē ad inferiora deprimendo. ¶Tertio ꝗtuz ad tps. Nā saturnus dr planeta nocturnus q: voluptas carnis q̄rit tenebras nocē. Job. xxiiij. Oculꝰ adulteri observat caliginē. ¶Quarto tenet si militudinē si ꝓsideres voluptuosi affect⁹. Nam sicut dicit Ptolo. Mari sub saturno turpia ⁊ imūda nō abhorrēt vestimēta ⁊ alia ēt diligunt fetida. Quod totum moraliter cōpetit luxuriosis q nō abhorrēt notā infamie exteriorē. Insup diligunt

opa fetida ⁊ immūda. ℂ Item voluptas generat temptatōnes carnis sicut pluuia suauis generat vermes. Mā quādo pluuia est suauis miscetur eum humido aereo ⁊ terrestri siccoex quo formatur corpus aquaticū cui statum virtute stellaruꝫ datur anima. Humidū enim bene cōmixtum cū terrestri ex ipo aere fit viscosuꝫ: ⁊ fit sicut pellis in qua cōtinue pulsās calidum facit spiritū: cui tangꝫ ꝓpꝛio subiecto datur anima sensibilis. Quasi autem suauitas pluuie est voluptas delitiose vite: que vermes in terra generat: quia in carne temptationes suscitat. ℂ Item voluptas ⁊ abundantia diuitiaꝝ ⁊ delitiarū est pedica⁊ laqueus diaboli qua hominē quem pſequitur capit. Vnde Laban persequēs Jacob in mōte galaad eū cōphendit. Gen. xxxj. Mons eſt galaad fertilissimus ⁊ deliciosissimus esse dicitur in pascuis frugibus ⁊ fontibus. In monte ergo galaad ⁊ Laban Jacob capitur. Quia in fertilitate ⁊ abundantia deliciaruꝫ homo a diabolo temptatur ⁊ illaqueat.

Capm xcj.

Christus assimilatur soli: Quia sol excedit oīa luminaria celestia corporea in quattuor. ℂ ꝓmo in quantitate. Nam ſm traditionē Alphagram differētia. xxij. in fine sol dicitur maior oībus corpoꝫ. Post illū. xv. stelle que in prima magnitudine inter stellas fixas ponūtur ab ipo tertio Jupiter: quarto Saturnus: quinto oīes stelle fixe suis ordinibus posite: quas ꝓtolo. in. vij. distincti. almagesti. et Alphagranus differētia. xix. in sex gradus magnitudinis diuidunt: sexto loco Mars: septimo terra: octauo Venus: nono Luna: decimo Mercurius. Sicut autem Diony. dicit in his que nō mole sūt magna idem est magnū esse quod bonū: ⁊ idem maius quod melꝰ. Vnde sicut sol excedit oīa alia corpora in magnitudine quantitatis: ita christus excessit oīes sanctos in magnitudine bonitatis nō inꝯtum deus sed etiā inꝯtum homo: quia ipse habuit plenitudinē gratie ꝓ oībus sanctis. Vnde dicit habuisse spiritus nō ad mensurā idest totaliter nō particulariter ꝓtum ad oīes gratie effectꝰ. Vel nō ad mēſuram super omnē ꝓportionem respectu aliorum hominū. ℂ Secūdo sol excedit in claritate: Quia in alijs ē luminis principiū vt dicit Aristo. in lib. de ꝓpꝛietatibus elemētoꝝ: ⁊ cū eo concordat Auicē. ⁊ ꝓtolo. ⁊ Mesalach. Dicunt enī q sicut omniū calidorum ē vna prima causa. s. ignis: ita oportet q omnium luminosoꝝ sit vnū principiū. Et hoc nō erit niſi sol: ⁊ ideireo vocatur sol idest solus lucens. Sic etiam in homine q est vt minor mūdus vnū membrum influit oībus. s. cor. Oportet ergo q sol cuꝫ sit principiū luminis plus habeat de lumie ꝙ aliquod aliud corpus: sicut ignis plus habet de calore ⁊ cor de vitali virtute. Similiter ergo christus qui est principium vite spūalis vel luminis sapientie: ō quo Jo. j. Erat lux vera ⁊c. Et Ecc. j. Fons sapientie verbū dei. Oportuit vt ꝓ oībus alijs sapientie splendore fulgeret. Ecc. xvij. Quid luce clarius sole. i. quid sapientius christo: de quo dicit Aplꝰ Col. ij. q in ipso sunt oīes thesauri sapientie, ⁊ scientie absconditi. ℂ Tertio sol excedit in dignitate. Vnde sol dicitur esse vas admirabile ſm illud Ecc. xliij. Sol in aspectu annuncians in exitu vas admirabile opus excelsi in meridiano exurit terrā ⁊ in cōspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Similiter ⁊ christus excedit etiā in dignitate: quia inꝯtū deꝰ est equalis patri in dignitate nature inꝯtū homo excedit oīes sanctos in dignitate glorie. Jo. j. Vidimus gloriā eius ⁊c. Et ad Hebre. j. Sedet ad dexterā maiestatis in excelsis: tanto melior angelis ⁊c. ℂ Quarto sol excedit in potestate. Mā maioris virtutis est ⁊ plus influit in inferiora. Immo sol habet quandā potestatē ⁊ virtutē super oia corpa dū oīa illuminat ⁊ superiora ⁊ inferiora. Vnde omnia respicere dr. Ecc. xlij. Sol illuminās per oīa respexit. Similiter christus dixit ꝯ Matth. xxviij. Da-

ta est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. Specialiter aũt sol habet virtutẽ illuminatiuã. Et ipe christus dixit Joh. viij. Ego sum lux mũdi. Itẽ virtutẽ inflãmatiuã. Eccj. xliij. Triplicater sol exurẽs mõtes radijs igneos exufflans. Et de christo dictũ est Lu. vltõ. Nõne cor nostrum ardens erat in nobis ⁊c. Itẽ renouatiuã: quia dũ poros terre aperit virtutẽ latẽtem in radicibus ad actũ ꝓducit: ⁊ quod mortuũ videbat reuiuiscit: ⁊ renouatur quod vetustate tabuit. Et ita similiter p christũ renouamur ⁊ regeneramur i nouam vitam ꝑm illud Ephe. iiij. Renouamini spiritu mentis vestre ⁊ induite nouum hominẽ ⁊c. Hic enĩ nouus hõ christus est. Itẽ virtutẽ purgatiuã. Mã tenebras fugit ⁊ fetores cõsumendo purgat. Sic christus purgat tenebras ignorantie ⁊ feditates peccatoꝝ. Heb. j. Purgatõem peccatoꝝ faciẽs. Itẽ vtutẽ nutritiuã: ga dũ suo calore terre humiditatẽ resoluit vi sua arctatiua quod radicib⁹ est simile de illa attrahit ⁊ in terre nascẽtiũ nutrimentũ cõuertit. Sic xp̃s nutritor fideliũ dixit: Ego sum pastor bon⁹. Qui calore amoris resolut⁹ in mortẽ: corpus suũ nobis sile tradidit in cibũ ⁊ sanguinẽ in potum. Et tõ ipe dicit: Caro mea vere ẽ cib⁹ ⁊c. Jo. vj. Itẽ sol habet virtutẽ conciliatiuã. Dñi virtute sua cõciliat in corpib⁹ aialiũ quattuor elemẽta. Sic xp̃s reconciliauit nos deo p mortẽ suã ꝑm illud Ro. v. Reconciliati sum⁹ deo p mortẽ filij sui. Itẽ sol habet virtutẽ imutatiuã. Mas ꝑm q̃ ascẽdit ⁊ descẽdit p zodiaci signa: sic variat ⁊ imutat tpa. Mã existẽs in nõ hemisperio diem facit existẽs in alio nocte inducit. Silr xp̃s existẽs p gram i aia illuminat eã ⁊ die ibi facit. Sed recedens ab ea p culpã tenebrosam ⁊ nocturnã dimittit. Itẽ sol h3 virtutẽ distinctiuã: q; ꝑm quattuor ỹsiones distinguit ẽttuor tpa anni. Quia existẽs in Ariete ver facẽ. ascẽdẽs ad Cancrũ estatẽ efficit. ad Librã autumnũ ꝓstituit: sed dũ ad Scorpionẽ hyemẽ introducit. Dñi Eccj. j. Oriẽ sol et occidit ⁊c. Qõd ꝑm Hugonẽ de sancto Victore sic exponit: Oriẽ q̃n. s. p vnale egnoctiũ ingrediẽs ad nr̃m polũ cõsurgit. Occidit q̃n p antũnale exiẽs ad inferiora descendit. Gyrat p meridiẽ q̃n in hyemalibus signis cõmorat. Flectit ad aquilonez q̃n in estiuis signis q̃ polo boreali vicinora sunt circũferẽt. Silr sol spũalis xp̃us ortus est p incarnationẽ. Ps. Oriẽ est sol ⁊ cõgregari sunt. Occidit p passionẽ. Vnõ ps. Sol cognouit occasum suũ. Ad locũ reuertit p ascẽsionẽ. Vñ Abachuc. iij. Sol ⁊ luna. i. xp̃s ⁊ triũphãs ecclesia stetere in tabernaculo suo. s. in celo. Flectit ad aglonẽ per suã ad iudicandũ reuersionem. Hiere. j. Ab aquilone pandet omne malum sup omnes habitatores terre q̃si ad peccatores. In iudicio stabit christus sicut sol in medio celi. Josue. x. Stetit sol in medio celi. Et dicit stetit: q; non plus flectetur nec precce nec precio. ¶ Itẽ christus assimilatur luci: quia lux est altissima in ortu: ve' orissima in motu: speciosissima in aspectu: ⁊ efficacissima i effectu. ¶ Primo dico q; lux est altissima in ortu: quia causat ⁊ oritur de celo. s. a sole et stellis que sunt altissima corpa situ et dignitate. Eccj. xliij. Ego feci in celis vt oriretur lumẽ indeficiẽs. Mam sicut calor ẽ qualitas activa cõsequẽs formã substãtialem ignis. Ita lux est qualitas activa consequens formã substantialẽ solis vel cuiuscũq; alterius corpis a se lucẽtis si aliquod tale est. Lucus signũ est. Quia radij diuersaꝝ stellaꝝ habẽt diuersos effectus ꝑm diuersas naturas corpoꝝ. Sed sicut lux oritur de substãtia solis vel corpis a se lucẽtis. Sic christus filius dei genitus est de substãtia altissimi. s. dei patris. Eccj xxiiij. Ego ex ore altissimi prodij ideſt de substantia patris. Mam sicut verbum sapientie nostre spũaliter sine inuisibiliter ꝓcedit ab ore: ita filius a patre. Unde siẽ lux est coeterna ⁊ coeua soli: quia q̃cito fuit sol fuit lux sua ita q; si sol fuisset ab eterno fuisset etiã lux ab eterno: ita filꝰ est coeternus patri vt dicit Augus. Nec obstat qõd Gen. j. dicit fuisse p̃ducta lux: postea sol q̃rto die. ga ꝑm btũ Dionỹ. iiij

ca. de diuinis nominib⁹: Illa lux primo die creata fuit lux solis sed informis q̄tum ad hoc q̄ iam erat substātia solis et habebat illuminatiuā virtutē in cōmuni sed postmodū data est ei specialis ⁊ determinata virtus ad particulares effectus. ¶ Secūdo filius dei assimilat luci: q⁹ lux est velocissima in motu. Videmus cū q̄ sole apparente in puncto orientis fit illuminatio totius hemisperij nostri vsq; ad punctū oppositum. Ex quo patet q̄ lux nō est corpus: quia si lux esset corpus: illuminatio esset motus localis. Null⁹ autē motus localis corpis alicui⁹ pōt esse i instanti: q⁹ oīe qō mouet̄ localiter: necesse est vt prius veniat ad medīū magnitudinis q̄ ad extremū. Illuminatio aūt fit in instāti: q⁹ qñ subiectū alicui⁹ forme susceptiuū est in vltima dispositione tunc forma introducitur in instanti: si aūt subiectū esset indispositū tunc quidē regreretur tempus: nō quidē ex parte introducende sed ex pte subiecti susceptiui. Sed aer inq̄tū dyaphanus est in vltima dispositione ad lumen: ⁊ tō illuminatio fit in instāti. ¶ Iterq̄ illuminatio nō est tū motus sed terminus. Terminꝰ aūt motus localis ⁊ cuiuscūq; motus semp̄ ē in instāti sicut generatio q̄ est terminꝰ alterationis fit in instāti. Hoc aūt cōperit filio dei p quē omnia creata sunt. Creatio eni est ꝓductio instantanea. Vnde sicut a luce in instanti fit aeris illuminatio ita a filio dei est istāti facta rei create ꝓductio. Jo. j. Erat lux vera que illuminat ⁊c. Vel per subitā incorporationē vel receptiōez luminis in aere possumus intelligere ipsam incarnationē verbi. Que q̄tum ad hoc fuit in instanti: quia ipm corpus xpi fuit in ipo sue cōceptionis exordio in instanti formatū ⁊ organizatū. Non enim erat cōueniens q̄ filius dei corpus assumeret nisi formatū. Si aūt ante pfectam formationē tēpus aliquod cōceptionis precessisset: nō posset tota cōceptio attribui filio dei q̄ nō attribuit ei nisi ratione assumptiōis: ⁊ p hoc filꝰ dei cōceptꝰ dicit: qō aliter dici nō posset. Et tō ipa distinctio membror̄ ⁊ formatio in instāti facta est ꝓpter infinitā virtutē agētis ⁊ formātis. Vñ Greg. dicit q̄ angelo nūciāte ⁊ spiritu sancto supueniente mox verbum in vtero mox intra vterum verbū caro. Localis tamen motus sanguinis ad locum generationis qui conceptionem p̄cedit non fuit in instanti: nec etiam augmentū corporis se conformans quod sequitur conceptionem. Quia hoc est contra rationem motus localis ⁊ augmenti qō etiam nō fit sine motu locali. s. q̄ fiat i instanti. Nota igitur q̄ filius dei aliquādo vocatur lux ꝑm illud Joh. viij. Ego sum lux mundi. aliquādo vero splendor. Hebre. vij. Qui cū sit splēdor glorie. aliquādo lumē ꝑm illud Jo. j. Nō erat ille lux sed vt testimoniū phiberet de lumine. Lux aūt ꝓprie dr̄ ꝓut est in sole lumen ꝓout recipitur in aere: sed splendor ꝓout resultat ex polito ⁊ terso corpe ꝗ̄ illō zda chabeb. vj. Refulsit sol in clypeos aureos ⁊ resplēduerūt montes ab eis. Similiter filius dei ꝓprie dr̄ lux ꝓout est i patre. j. Timo. vj. Lucē habitat ⁊c. Sed lumen ꝓut est in carne. Isa. xl. Surge illuminare hierusalē q⁹ venit lumen tuū. Ꝙ splendor appellat ꝓut exiuit de virgine. Isa. xlij. Donec egrediat vt splēdor iust⁹ eius. Scriptura tamē varie ⁊ diuersimode his interdū vtit noibus. ¶ Tertio filius dei assimilat luci: q⁹ ē speciosissima i aspectu imo ēt sine luce nil appet plenū. Vñ Ambro. dicit q̄ lux ē plenitudo ois creature visibilis. Qui ē maxima gr̄a q̄ i suo ospectu oīa mūdi corpa laudib⁹ facit digna. Sic ēt filiꝰ dei de quo dr̄ Sap. vij. Speciosior ē sole ⁊ sup oēm stellarū dispositionē ē pulchritudo ⁊ ornamētum ois creature nō tū visibilis ꝙ etiā inuisibilis. Et tō nota q̄ ꝑm Dio. iij. ca. de diuinominib⁹ filius qui ⁊ verbū dei dicit hꝫ pulchritudinem substantiuā causatiuam ⁊ excessiuā. Primo filiꝰ dei nō hꝫ pchritudinē accidētalē ꝙ substātiuā ⁊ essentialem. Nā pulchritudo ei⁹ nō ē ab alia re causata vel principata. Et tō dicīt ipsum si tū pulchꝝ ꝙ ⁊ pulchritudinē. In cre-

turis eñ differunt pulchritudo ⁊ pulchrum sicut causa ⁊ causatum ⁊ sicut participans ⁊ participatum: quia pulchrum dicitur quod participat pulchritudinem. Pulchritudo eñ creature est quedā participatio cause omnia pulchrificantis: et ideo creatura dicit pulchra sed non pulchritudo. Sed deus qui est essentialiter pulcher ⁊ nō per participationē alicuius alterius dicitur pulchritudo. ¶ Secūdo habet pulchritudinē excellentiā. Dicit eñ verbū dei pulchrū sicut pulcherrimum ⁊ superpulchrū vt dicit Dionys. q̄ pulchritudo sua excedit in pluribus omnē pulchritudinē. ¶ Primo i veritate: quia nō est pulchritudo eius ficta vel artificiata sz naturalis ⁊ vera. Itē in perpetuitate: quia nunq̄ destruitur nec ipse deus aliquando sua pulchritudine destruitur. Itē in vniformitate: quia pulchritudo sua nō augetur nec diminuitur. Itē in totalitate siue vniuersalitate. quia nō vno respectu pulcher ⁊ alio turpis: neq̄ hic pulcher ⁊ illic nō: neq̄ aliquibus pulcher ⁊ quibusdam nō pulcher: sed sicut ipse sm seipm cum seipso semper existens vniformiter pulcher: ⁊ sicut psens in semetipso excedens formā ⁊ pulchritudinē omnis pulchri. ¶ Tertō pulchritudo sua ē pulchritudo causatiua omnis pulchritudis triplicit. Primo efficienter quia. s. pulchrificat omnia existētia sm ipoz proprią proportionē ⁊ causat vniuersalē armoniam ⁊ claritatem iuxta significationē solaris luminis cum fulgorē emittit ⁊ vniuersitatem rerum pulchrificans distributione sui fontani radij. Vnde istud pulchrum est sicut principiū effectiuū omnis pulchritudinis. Secundo exemplariter. Omnis eñ pulchritudo ⁊ omne pulchrū vniformiter ⁊ causaliter preexistit in simplici ⁊ supernaturali natura omniū pulchroꝝ: ⁊ ipa est causa exemplaris omniū in verbo: quia sm ipm omnia denominant. Propter qō Boetius dicit de deo. iij. de cōsolatione: Mundū mente gerens similiq̄ potētia formās pulchrū pulcherrimus ipe. Itez tertio quia. s. finis est omniū pulchroꝝ. Omnia eñ sunt causa pulchri: ⁊ propter hoc pulchrū idē est qō bonū: quia omnia desiderāt pulchrū ⁊ bonum. ¶ Quarto christus assimilatur luci ex eo q̄ lux ē efficacissima in effectu. Vnde Dionys. dicit q̄ lux omnibus corporibus cognitionem confert ⁊ vitā ⁊ motū. Et quicquid istis inferioribus causatur mediāte luce pducitur. Et hoc etiā dicit Auicēna. Ex quo etiā cōcluditur ⁊ arguitur q̄ lux non habet in aere tm esse intētionale sed etiā reale ex eo q̄ intētiones nō causant transmutationes naturales. Nec obstat q̄ nimia albedo vt in niue oculū transmutat. Et ita videt q̄ intentio si fortis sit possit trāsmutari realiter. Dicendum q̄ albedo q̄tūcūq̄ magna nō hz oculū realiter transmutare ratione qua color vel ratione q̄ intētionē suā multiplicat in medio: sz ea rōne qua aerē facit lucidiorē siue lucem adauget: ppter qō reddit visū obiectus imp̄oportionatū rōne nimie claritatis. Et aer sic fortiter illuminat oculū cōtingit realiter ⁊ ita ipm trāsmutare pōt rōne excellētis lucidi ⁊ nō rōne intētionis colorate. Possumus ergo effectus lucis filio dei adaptare: cui existere in carne hūana nō fuit intētionale ⁊ fantasticū vel imaginarū sed vez ⁊ reale: sicut ⁊ lucis esse est reale in aere. Fuit eñ ver de ⁊ ver hō. ⁊ ideo ipe est filius luci. Primo quia lux est rez generatiua: qō qdē hz lux inq̄tū instrumētaliter agit in virtute corpoz celestiū ad pducēdas formas subales. Ita etiam similiter p ipm verbū. i. p filiū dei oia pducta sunt: sm illud Jo. j. Omnia p ipm facta sunt. i. creata: ⁊ sine ipo factū est nihil. Sed itelligēdū p ipsum nō sicut p instrumentū. Vnde in hoc non est simile de luce: sed intelligendū est omnia esse facta per verbum sicut artificata dicunt esse facta per artificē. i. per rationē artis preconceptam. Nunq̄ eñ aligs faceret aliquid nisi peritteret actualis preconceptio siue sapientie q̄ est forma ⁊ rō rei facte: fiē forma arce in mēte artificis preconcepta est rō arce faciēde. Et similiter deus pater nihil opatur nisi per preceptū sui intellectus

qui est sapientia ab eterno cōcepta .s. dei verbum ⁊ dei filius: ⁊ ideo impossibile est ꝙ aliquid faciat nisi per filiū. Et ideo Augustinus dicit ꝙ verbum est ars plena rationū viuētiū. Dicit etiaz patrē per filium oīa fecisse inēptum filius ab ipo patre habet ꝙ sit causa omniū factorum: ⁊ ideo nō sequit ꝙ sit vt instrumentū vel minister patris quia eandē numero ⁊ eē lem virtutē quā pater habet ⁊ filius ab ipo habet per quā operatur. ¶ Secūdo quia lux est sui luminis oībus cōmunicatiua: Ita christus ꝝtum in se est lumen gratie vel misericordie sue cōmunicat vniuersis. Jo.j. Illuminat omnē hominem venientē in hunc mundum. Crisosto. dicit ꝙ illuminat ꝝtum de se ē omnem hominē: quia ex parte sua nulli deest immo vult oēs homines salvos fieri ⁊ ad agnitionē veritatis venire. j. Timoth.ij. Unde si quis nō illuminat nō ē ex parte dei sed ex parte hominis auertentis se a lumine illuminātē. Sicut etiaz homo nō illuminat a sole: vel quādo in domo tenebrosa se includit: vel quando oculos claudit: vel quādo obstaculū interponit. Sic etiam spūaliter nō illuminatur a christo: vel qui in tenebris ignorantie voluntarie se claudit. Job. xxiij. Ipsi fuerunt rebelles lumini. Vel qui oculos anime intellectū. s. ⁊ voluntatē deo non aperit. Bañ. xiij. Declinauerūt oculos suos vt nō viderent celū neqz recordarent iudicio⁊ iustoz. Vel qui peccati mortalis obstaculū interponit. Ps̄. Supercecidit ignis ⁊ nō viderūt solem. ¶ Tertio qz lux est errantiū siue deuiantiū directiua. Et christus est dux ⁊ director quē sequētes errare nō possunt. Jo. viij. Ego sum lux mundi qui sequitur me nō ambulat i tenebris. s. deuij vel erroris. Nō em seqns christū ambulat in tenebris ignorātie: qa ipe est veritas: Neqz in tenebris culpe: qa ipe est via: Neqz in tenebris dānationis eterne: quia ipe est vita. ¶ Quarto quia lux est oculoz manifestatiua. Hoc autez christus faciet in vltimo iudicio quādo illuminabit abscondita tenebrarū ⁊ manifestabit consilia cordium. j. Corinth. iiij. ¶ Item christus similis fuit monti olim poz: qui est mons Macedonie ita excelsus vt nubes sub eo esse dicantur. Tante em altitudinis est ꝙ omnes aeris turbines ⁊ impressiones excedit: Quem philosophi ascendētes vt cursus stellaz inspicerent ibi viuere nō poterāt nisi spōgias plenas aqua portarēt: vt sic per aque attractionē aerē grossioꝛē haurirent: vt dicitur in hystoria. Hec aūt omnia christo competunt qui omnes nubes idest sanctos excessit altitudine vite: omnes turbines passionū vel tribulationū altitudine patientie: omnes philosophos altitudine sapientie: nec altitudinē sue diuinitatis philosophi contingere potuerūt: nisi cum spōgijs. i. creaturis plenis aq̄ ipsius celestis sapientie. Omnes em creature (vt prius dictū est) diuinam sapientiā representant. Dominus em illam effudit super omnia opera sua: vt dicitur Eccl̄j. j. Et ipi philosophi nō cognouerūt deum nisi ex creaturis. Ro.j. Invisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoqz virtus eius ⁊ diuinitas.

Capm xcij.

Christiani iudei ⁊ sarracēni differūt ad modū planetarum. Mā planete aliqui sunt boni qui nulli nocēt sed tam suos quorum nativitati dominātur, ꝙ nō suos ad iuuare dicūtur. Tales ergo dicunt christiani quibus Apostolus dicit: Nemini dantes vllā offensionem. Unde tam suis ꝙ nō suis benefacere iubent. Lu. vj. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos. Quidam vero planete sūt mali vt Mars ⁊ Saturnus qui nō suis obsunt suis tamē prosunt. Tales hodie iudei: qui ꝛ suis nō fenerētur tamen fenerant nō suis vt christianis ⁊ aliis nationibus. Item dicunt se ꝑm legē suam ad diligendū amicos teneri ⁊ ad odendum inimicos. Unde ad illud preceptum: Diliges amicū vel proximū tuū: addiderunt

in suis traditõnibus:ꝛ odio habebis inimicũ.quã additionẽ cozrexit Bñs Mat thei.v. Quidã planete vero mediocres sunt:vt sol luna mercurius. Mã suis bona ingerunt nõ suis modo bona mõ mala. Tales aũt videnꝫ esse sarraceni. Quia nõ solum inter se sunt misericozdes:sed etiam quandoqꝫ christianis misericozdiam impendũt:liez eos tamẽ frequenter impugnent. In hoc tamen sunt minꝰ mali sarraceni q̃ iudei:quia christũ reuerentur quẽ iudei blasphemant. Confitentur eñ sarraceni Christũ ex Maria virgine sine viri semine natũ. Hoc est certum. Et ego qui inter eos fui:frequẽter hoc audiui ab eis:ꝛ a suis sacharijs qui religiosi sunt dicti apud eos:ꝛ muschetis.i.q eoꝝ escas officiant. Vnde in libro qui dicitur alcoran.i.lex quã condidit Machumet proponitur questio vna sic:Que femina de masculo tñ:ꝛ quis masculus de femina tñ: Et respõdet:Eua ex Adam. Christus ex Maria virgine. ¶ Item querit q̃ sunt tria que sine seminis cõmixtõne edita fuerunt: Respõdet:Adã:Aries abrae ꝛ Christus. ¶ Item cõfitenꝫ sarraceni beatam mariã fuisse per angelos cõmendatam:ꝛ de christo nasciturꝫ fuisse edoctaꝫ ꝛ certificatã. Et in eodẽ libro ꝓmo sic dicitur:Angeli Mariam alloquẽtes inquiunt: O maria oñibus viris ꝛ mulieribꝰ splendidior:mũdior atqꝫ lectior:soli deo perseueráter studens ipm cum humilibꝰ genibus deo se flectentibus adorás ꝛ neq̃ã in terrenas sordes ꝓcientibus et curam agentibus:quis Marie custos efficeretur: Hec arcana secretissima cõmitto angelis dicentibus:O Maria cui summi nunciꝰ gaudiũ cum verbo dei cuiꝰ nomen est Jesus Christus filius Marie:q est facies omniũ gentiũ in hoc seculo et futuro. Senes ꝛ infantulos cunabula seruantes cõueniens:prefes sapiens vir optimus ab vniuersitatis creatore mittit: Respõdet illa:O deus cum virum nõ tetigerim quomodo cõcipiã: Respondent angeli:Deo nihil occurrit ipossibile omnia prout vult operãti. Cuius mandatũ omne suum placere perficit:ipseqꝫ filium suum cũ diuina virtute veniente:libros legiferũ omniseqꝫ magisterij peritiam ꝛ testimonium ac euangeliũ mandatumqꝫ filijs israel edocebit. Ille nanqꝫ formis volatilium luteis ac compositis insufflans volare faciet:cecos ꝛ mutos curabit:morpheticos ꝛ leprosos mundabit: mortuos creatore cooperante viuificabit:quicquid cõtecturis quidue disputatione disputatum sit propalabit: similiter cuncta que in deum credẽtibus mirabilia censẽtur. ¶ Item cõfitetur eadem lex sarracenorum Christum fuisse summũ omniꝫ prophetarũ apud deum. Vnde in eodẽ libro machumet introducit deum loquẽtem ꝛ dicentem:Omniũ prophetarũ alio super alium per me sublimato :ꝛ eorum quibusdã cum deo locutus Christo marie filio animã nostrã proprie cõferentes vim atqꝫ virtutem prẽ ceteris prebuim⁹. ¶ Item cõfitentur christũ esse verbum ꝛ virtutem dei:ꝛ ideo ibidem dicitur q̃ qñ deus iudicabit mundũ clamabunt homines ad eum ꝛ dicent:Jesu christe spiruꝰ ꝛ verbum dei ꝛ virtus dei mouear te pietas tua intercede pro nobis. Et tunc dicet eis:Esurijui cẽ. sicut est in euangelio q omnia. ¶ Item cõmendat idem liber legem ꝛ euangeliũ christi :ꝛ dicit tres leges esse a deo in quibus recte vie traduntur scz legem Moysi ꝛ euangeliũ ꝛ suum alcoranum. Et ideo dicitur in primo libro Deus pius ꝛ misericors vnus et altissimus qui prius testamentũ: deinde euangeliũ rectam viam hominibus tradidit: postremũ librum veracissimũ alcoranã desuper prebuit. ¶ Item in eodẽ introducit deum sibi loquentẽ ꝛ dicentẽ sibi precepta legum ꝛ morum:sicut Noe ꝛ abrae moysi ꝛ christo tradidimus. ¶ Item cõfitetur eadem lex q̃ in resurrectione generali omnes perfecti in forma christi resurgent. Vnde dicit perfecti omnes i statu ade ꝛ forma christi resurgẽt:nunq̃ incrementũ aut decrementum patientes. ¶ Item eadẽ lex vsurarios detestatur. Vnde ibidem dicitur: Boni viri deum

timete ⁊ fenerari pretermittite. De fenore cũ homies viuentes nõ nisi quasi demoniaci resurgent. ¶ De omnia magnifica de christo euangelio ⁊ virgine scripta sunt in alcoran. i in lege sarracenoꝝ quã eis machumet dedit. Que ly multa falsa contineat ⁊ immunda: tamen etiã multa testimonia perhibet nostre fidei veritati: vt. ꝯ. patuit. Que omnia introduxit ad exaggerandum infidelitatem iudeorum christum blasphemantiũ: cum tamẽ scripture eorum testimonia perhibuerunt christo sicut dixit eis: Scrutamini scripturas: quia ille testimoniũ perhibent de me. Et tamen ceci negant quem sarraceni ignorantes scripturas venerantur et adorant.

Cap'm xciij.

ZElus dei assimilatur aeri qui habet tres regiones: quaꝝ suprema que igni coniuncta est rara est: et vehementer calida propter vicinitatem ignis et propter radios sclarem ⁊ lumen que sibi sunt vicinora: ⁊ illa pars est locus inflãmationis per se: ⁊ dicitur regio estus. Huic similes sunt qui magno zeli ardore feruescunt. ℣ꝑ. Zelus domus tue comedit me. glosa. Zelus est bonus ferunt animi quo mens ꝓ defensione veritatis accẽditur: eo q̃ que libet praua que videt corrigere satagit. si nequit tolerat ⁊ gemit. Iste zelus causat i sanctis ex inflãmatiõe ignis spũssancti vt charitatis diuine ⁊ ex radijs stellarum. i. exemplis sanctoꝝ patrum sicut phinees helie ⁊ aliorum qui multũ zelauerunt ꝓ deo ⁊ lege eius. j. ℳachab. ij. Phinees pater noster zelando zelum dei accepit testamẽtum sacerdotij eterni. Helias dixit iij. Reg. xix. Zelo zelatus sum pro domino. ¶ Secunda regio aeris siue media zona est locus frigoris: quia illa non habet calorem ex vicino igne sicut regio superior nec ex reflectione radioꝝ sicut regio inferior eo q̃ radij nõ reflectunt ad transparens siue purum: aut ad multum diaphanum sed tñi ad solidũ planum: ⁊ plus si fuerit versum: vt est aque superficies vt speculi vel alio modo politum vel planum. Huic similes sunt qui sunt totaliter frigidi ita vt nec zelo dei tangant: quia nec igne diuini amoris incendũtur: nec radijs. i. exemplis sanctoꝝ tangũtur: ⁊ ideo aufert ab eis diabolus zelum bonum. Tales sunt prelati mali qui de gregis sui dissipatione nõ curant. Isa. xj. Auferetur zelus ephraim. Ephraim interpretatur augmentũ vel fertilitas ⁊ signat prelatos qui cogitant de temporalium augmentatiõe ⁊ nihil de animarum perditione. ¶ Tertia regio aeris est tepida vel tẽperata suscipiens aliquod de superiori et aliquod ab inferiori. Est tamẽ itemperate calida ꝑ q̃ vincitur ab inferioribus quibusdam tẽporibus ⁊ intẽperate frigida ꝑ q̃ vincitur a supioribus quibusdã tẽporibus alijs. Huic similes sunt qui zelum dei habent vel inordinatum. Nam aliquãdo vincũtur ab inferioribus passionibus ira vel odio ⁊ tũc nimis incãdescũt. Quãdoq; vero supioꝝ vel potẽtioꝝ timore pterriti oĩno a zelo tepescũt ⁊ frigescũt. Tales habẽt zelum sed nõ ꝑ scientiam. i. discretionẽ. Roma. x. ℣ꝑ. Patet ergo q̃ zelus frigidus cum sit nullus est damnabilis: tepidus: reprehẽsibilis: feruidus ⁊ charitatiuus laudabilis qui meretur celeste ꝓmium. j. ℳacha. ij. Helias dum zelat zelum legis receptus est i celum. Ad quod nos ꝓducat christus q̃ est benedictus. Amen.

Explicit liber primus de similitudinibus rerum.

Incipit prologus libri Secundi de Metallis atq; Lapidibus.

Habet argentū venarum suarum principia: Et auro locꝰ est in quo cōflatur: Ferꝝ de terra tollit: Et lapis calore solutus in es conuertitur: Job. xxviij. Diuine prudentie largitas: a qua quecunq; creata sunt cōnexionis mirabilis ordine gubernātur: rationali creature. i. homini sic corpora inferiora subiecit vt ei in subsidiū adessent infirmitatis: & documentū insup porrigerent veritatis: & in exemplū illi fierēt etiam bonitatis. Nam ex vsu vario sensibilium corpoꝝ humani corporis labilitati succurrit: quod ex eisdē ex quibus constat corpibus enutrit: ex eorundē quoq; corpoꝝ speciebus informantur sensus & ratio erudit: vt sic humana cōditio a sensu sumat initiū: & nō per se res sensibiles idest per suas substātias & essentias: ſ tm per suas species anime illabunt: ex qbus humana ratio dum hincinde inuestigando discurrit: ratiōes formāt ꝯplurimas ex quibus intelligibiles elicit varietates: nō solū de rebus infimis sed etiā de sup̄mis. Sic em̄ inuisibilia dei a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt. Quia vero opus nature est opus intelligētie ex eo q; corpalia mediantib⁹ angelis a deo gubernant̄ etiā ex ipis corporibus humana dirigit ratio ex motibus eoꝝ & ordine exempla sumens et regulas suaꝝ actionū nō tm̄ artificialiuꝫ in quibus ars imitatur naturā: sed etiā moralitū opeꝝ directiua. Et qm̄ inter cetera talia potissime mineralia corpora vt sūt ferrū vel argentū vel auꝝ & alia quecūq; metalla: & cum eis etiaꝫ lapides humane necessitati deseruiūt: scriptura sacra diuinitus inspirata: In qua testante Apostolo, Quecunq; scripta sunt ad nostrā doctrinam scripta sunt. De eis frequētius legit vt nō tm̄ ad cōmodū corpis illa concessa putemus sed etiā ad moꝝ exemplū inspicere studeamus. Quapropter Job diuersas metalloꝝ origines in verbis p̄missis declarat siue describit. Ex qbus beat⁹ gregorius in libro suo Moralitū peruiles inoralitates assumit. Ait em̄ beatus Job Habet argentū venaꝝ suaꝝ ꝛc̄. In qbus verbis pensandū est q; nequaq̄ tam sanctissimus vir aut de minera argēti: aut de loco conflationis auri: aut de ferri origine: aut de solutione lapidis: & de eris formatione tam sertose tractasset si talia ad nostrā doctrinā ꝓficere non nouisset. Et ideo beatus Gregorius dicit per argentū significari predicatoꝝ doctrinā: cuius venarū principiū est sacre scripture pagina. Nam qui ad vere p̄dicationis verba se preparant necesse est vt initiū a sacre scripture pagina sumant. In auro vero significat martyꝝ patiētia: Cuius cōflationis. i. probatiōis locus catholica est ecclesia. Quia nō nisi in catholica ecclesia veri martyres sunt ex eo q; sine fide: spe & charitate quibus mēbra tūgūtur ecclesie nō habet passio meritū sicut in hereticj patet. Vnde Aplus dicit. j. Coꝝ. xiij. Si tradidero corpus meū ita vt ardeam: charitatem aūt nō habeam nihil mihi ꝓdest. In ferro aūt accipitur bonū opandi potētia seu fortitudo sanctorum: quod ferrum de terra tollitur quia fortiores viri a terrena quam prius tenuerāt actione separātur & pugnatores ipius ecclesie ac pugiles deputātur. In lapide vō significat interior cordis duricia & in ere charitatis cōstātia. Vnde tūc lapis calore soluitur quādo cor durum & a diuini amoris igne frigidū feruore spiritus tāgitur & ad amorē mollitur: & tūc in eis cōuertitur quādo charitate solidatum ad bona opa roborat̄: vt sicut prius durus fuerat in amore seculi: ita se postmodū fortem exhibebat in amorē dei. Et quia de alijs hmōi talib⁹ metallis seu lapidibus

de quibus in scriptura legitur frequēter ⁊ in pluribus locis est idē estimādū vꝫ q ad nr̄am conferant disciplinā. Est nostre intentionis propositū post exempla simplicīū corporū q̄ tā sunt i primo libro adducta. In hoc secundo libro de metallis atq; lapidibus tā preciosis q̄ cōibus ⁊ aliꝫs mineralibus exēpla introducere varia ⁊ moribus adaptare eundē seruando ordinem quē scz in principio tenuimus. tā in capitulorꝫ materiꝫ q̄ in exemplis.

¶ Explicit prologus libri secundi.

¶ Incipit liber secundus de exemplis et similitudinibus rerum.

¶ Capitulum primum.

Amatores dei assimilā tur lapidibus pp octo ¶ Primo qdē. q; lapides sunt nāliter frigidi ⁊ sicci. eo q; ex ptib⁹ terre solidis ⁊ ꝓpactis lapidis substantia gignitur. Vez est tm̄ vt dicit Aristo. iiij. Methe. ex sola terra nō fit lapis. q; vincens in ea siccitas nō pmittit vt in lapidē coagulari possit. Sz ex cōmixtione terre ⁊ aq̄ fit lutū quod inter terram ⁊ petrā est medium qō dū per partū suarum fortiter coagulationē ꝓstringit in lapidē mutatur. Vñ tali trāsmutationi lutū victuosū ē aptius. Habz ergo lapis ex terra siccitatē. ⁊ ex aqua simul ⁊ terra frigiditatē. Vñ est nāliter sicut dem̄ ē frigid⁹ ⁊ siccus. Et ista cōpetunt spūaliter amicis dei quos charitas facit frigidos ab insaciabili auaritia. Charitas. n. non querit q̄ sua sunt. sicut dr̄. j. Cori. xiij. Itē facit eos siccos a fluxu ꝓcupiscentie. q; virtus diuini amoris restringit lubricū carnis. sicut patet in magdalena. Et tales sunt lapides sancti q; sunt affectiōe carnis ⁊ mundi. Zach. ix. Lapides sancti eleuātur sup terrā eius. ¶ Scōo lapides sunt substātialiter cōpacti. Q; sancti sunt in seipsis coagulati vinculo siue coagulo dilectionis ⁊ gre. Vñ charitas dr̄ eē vinculum perfectiōis. Col. iij. ¶ Tertio quoq; lapides sunt mirabiliter duri. ⁊ amici dei sunt duri p soliditatē patiētie. q; charitas patiēs est. Vñ sicut lapis a sua duritia ex aq̄ infusiōe nō soluit. Sic amicus dei ex tribulationis cōcussione a sua patiēna nō mouet Job. xli. Cor eius indurabit quasi lapis ꝛc. ¶ Itē sancti sibiꝫpis duri sūt p austeritatē pnie. Item q̄ꝫ duri sunt aliꝫs p correctiones ⁊ seueritatē iustitie qua tāḡvga ferrea alios regunt Deut. viij. Cuius lapides ferꝛ sunt. ¶ Quarto q; lapides sunt grauiter pōderosi. Sic amici dei sunt graues ⁊ pōderosi per grauitatē morū ⁊ deliberatiō nē prudētie siue in factis siue in dictis. Sz illud Eccli. xxi. Verba sapientū statera, pōderabunt. ⁊ talū opa vel verba sunt magis grata bonis. ps. Placuerūt seruis tuis lapides eius. ¶ Quinto q; lapides sūt virtualiter ignīti. q̄ꝫ n. lapis ex se sit frigid⁹ igne tm̄ emittit si fortiter sit pcussus. Mā ex forti ⁊ violēta aeris collisione in supficie ferri ⁊ lapidis subito aer allisus ignitur ⁊ scintillādo de lapide egreditur. Sic ⁊ amatores dei quāḡ sunt frigidi ab estu amoris mūdani. cū tm̄ ab ipso mūdo fortiter allidunt. tunc diuino amore fortius ignīunt. Vñ pcipue in tribulationib⁹ ⁊ psecutionibus positi ignitis scintillis vl̄ opez emicāt vel verbox. ⁊ talū opa sunt sacrificia ds̄ accepta. ij. Macha. x. De ignitis lapidibus igne ꝓcepto sacrificiū obtulerūt. ¶ Sexto q; lapides sunt infimi loci petrini. Quia amici dei ifima petunt per humilitatē Lu. xiiij. Recūbe i nouissimo loco. j. Corin. iij. Ministratio mortis deformata in lapidibus fuit in gloria. Hec ministratio lapidū est humiliuz abiectio. cuius est ministrare obsequia. mortificare vicia. deformare eorum corpora. q; humiles nec corpora eoꝝ ornant nec colūt. Vñ apparent in corpore despecti. ⁊ ideo signātur per lapides impolitos Job. xiij. Edificant altare. i. altitudinē ecclesie de lapidibus impolitis. i. d. hoibus despectis ⁊ incultis. Item eius est glorificare Prouer. xxix. Humilem spū suscipiet gloria. ¶ Septimo q; lapides sunt terre cōpes-

sui q: sc̄z amici dei ferram corporis sui cōprimunt ⁊ domant p laborem penitentie ⁊ abstinentie. ſm illud. j. Corin. ix. Castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redigo. ⁊c. Eccli. xliij. Lapides grādes desuper irruētes. Sunt. n. amatores dei lapides grādes quo ad spm̄ desuper irruētes p corporis dñium q: spūs in eis carnem sibi subiugat potenter ⁊ violenter. ¶ Octauo q: lapides sunt diuersar̄ partiū terre ne dilabant vnitiui. Vñ Ambro. dicit q lapides sunt ossa terre. q: hoc in terra, dbant facere qō faciunt ossa in corpore. Sic amici dei dum hoies terrenos adinuicē discordes ad concordiam ⁊ pacē reducūt: quasi qdā lapides medij diuersas ptes terre adinuicem ꝓiungūt. Immo ēt sic in muro mediāte calce lapides ꝓnectunt. ita ēt amatores dei mediāte charitate iuicē coiungunt. j. Macha. x. Jonathas dixit faciēntib⁹ extruite muros i mōte sc̄o ⁊ i circuitu de lapidib⁹ quadratis. Isti lapides quadrati sunt amici dei q deū quadrupliciter diligūt. s. ex toto corde: ex tota aia et ex tota mēte ⁊ ex oibus viribꝰ sicut dicit Lu. x. Et ē itelligendū ex toto corde. i. ex tota itētiōe vt sc̄z tota nostra itētio ferat i deum: ex tota mente. i. itellectu sc̄z vt intellectus ei totaliter subdat. ex tota aia. i. volūtate sc̄z vt appetitus ſm ipsam regu letur. Ex oibus viribus sc̄z q⁹ ois actꝰ no ſter iterior ei obediat ⁊ pp ipsum fiat.

¶ Capitulum. ij.

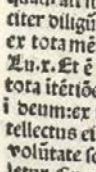

Mima dz assimilari vitro. ¶ Primo q: vitꝝ ē sūme perspicuū. Mā i aliis vasis metallicis qcqd intus poꝰ nō visui occultatur. In vitro autez qlibet liquor positus qualis est intus talis exterius oculis repñtatur. vt dicit Jsido. Hec perspicuitas sit in anima penitentis. qñ qcqd ē intus in conscia extra p confessionē, pdit iudicio sacerdotis. Mathe. viij. Vade et ostende te sacerdoti ꝓuer. xxiij. Splēdet in vitro color ei⁹ sc̄z vini ⁊ sic cuiu⁹ libet alterius liquor: imisi. ¶ Scōo qa vitrū ē totaliter lumini puiuz. Mā malsa vitrea que nūc sit ex cineribꝰ arborū ⁊ herbar̄ per fortissimā ignis cōflagratiōez ex qbꝰ cineribꝰ fit vitrū sicut cū nūc vitrū qz admiscet cum i fornace fu erit liquefacta ⁊ pfecte depurata cōtrahit substantie puritatez ⁊ perspicuitatem ꝓpter quā totaliter a lumine penetrat. Sic̄ anima p mūdiciā puritatis ⁊ pspicuitatem simplicitatis efficitur luc̄ diuine gr̄e plenissime susceptiua Apoc. xxv. Platee ciuitat̄ aurū mūdū ⁊ tāq̄ vitrū pluciduū. ¶ Tertio q: vitrū est imaginū ⁊ vmbrarum repꝛesentatiuū. nulla enim alia materia est sic specularis vt ista. Vnde de vitro precipue conficiuntur specula. Hec autem repꝛesentatio aie conuenit tripliciter. Vno modo ꝑ naturaz: q: sc̄z inter oēs naturas siue formas materie vnitas magis repꝛesentat ipsa anima in se imaginem trinitat̄. licz hec repꝛesentatio sit ſm partem intellectualem qui non est actus materie alicuius in quantum hmōi. Vnde dr̄ Gen. i. Faciamus hominem ad imaginem ⁊ similitudinem nostram. Sed ad huc aia ſm naturam est repꝛesentatiua alicuius vmbre: q: vt dicunt phi. creata est in vmbra intelligentie. Alio modo cōpetit ꝑ repꝛesentatio aie ſm noticiaz q: ania cognoscit res exteriores nō qdē q ipse res sint i aia: sed p ipsarū rerū imagines siue similitudines quas ipsa aia recipit ab eis ꝓmo quidē in sensu. postea i intellectu p abstractionē intellect⁹ agētis a fantasmatibus. Vñ ꝓbus dicit i. iij. ō aia. q lapis non ē i itellectu: sed eiꝰ spēs vñ quasi ad modū speculi vitrei ē imaginū siue spēz suo modo receptiua licz aliter sit in sensu. ⁊ aliter in itellectu. ⁊ per ꝓns est ipsarum rez repñtativa ⁊ cognoscitiua: ē ēt repñtativa vmbrarū. i. naturarū spūalium quas non nisi p naturas sensibiles ⁊ fātasmata capit quodāmo inūbriatas. ¶ Tertio hec repꝛsentatio imaginū competit aie ſm gram. Quia sc̄z anima p me moriā debet sibi sepe repñtare imaginē i. exempla virtutū ⁊ vmbras vicioꝝ ⁊ p priozꝝ defectuum ad deserendū. siue alienoꝝ ad cōpaciendū vel corrigēdum vel

vitandum. ¶ Quarto q̄ vitrum est sum me ductile sicut liquidum. Tantam enī recipit ductibilitatem q̄ facile ad flatum artificis i formas varias ⁊ figuras contrarias subito transformatur. Aliquando etiā cocto tegitur. aliquādo argenti more sculpitur sicut Ysido. dicē. Sic anima debet fieri ductibilis per obedientiam. vt per flatum. i. ad istictum: vel per mandatum dei vel superioris sui moueatur ⁊ transmutetur ⁊ velociter obsequat. Et si diuersa ⁊ varia inungantur ⁊ alterius voluntate potius q̄ propria tāq̄ cocto circunducatur. ⁊ argenti more quālibet sculptura sibi ipressam. i. quodlibet iuxta normam sibi traditam iussuꝫ suscipiat ⁊ firmiter teneat. ¶ Quito q̄ vitrū sūme frāgibile est cū est frigiduꝫ. Sic aīa per peccatū calore charitatꝭ extincto frigescit et a qbuslibet tentatoribus facilē frangitur. ¶ Sexto q̄ vitrū nō ē reparabile nisi fuerit iterū liq̄factū q̄us antigtus dicat aliquē sciuisse vitrū fractum reparare per malleatōem. Vnde fialam tali de vitro factā Tyberio cesari ipse artifex i terram p̄iecit quā nō ruptam sed malleo plicatam emendauit. quē Cesar decollari fecē. ꝑsideráꝫ q̄ si tale sic repabile fabricek aurū p̄ luto haberek ⁊ ideo p̄ecium alioꝝ metalloꝝ oīno perderek: ⁊ hoc est cōe dictum. Quidā tamen alchymiste dicunt q̄ pōt ēt hodie fieri vitrū malleabile ⁊ flexibile si cū puluere basilisci aspgatur super ipsuꝫ quando liquescat i fornace. quod vtruꝫ verum sit ignoro. Sed ꝟm p̄mum dictum quod est magis cōmune dicimus. q̄ sicut hodie vitrū fractum non est reparabile nisi iterum liquescat ita anima per peccatuꝫ fracta nō est raparabil ad gratiaꝫ nisi liquescat per penitentiā. ¶ Septimo q̄ vitrum ē omnium colorum susceptiuum. Omni enim colore tingitur. vt iacintino vel smaragdino. ⁊ omnes lapides imitatur sc̄z i colore licet non i valore. Et ideo dicē Auicenna q̄ vitrum est iter lapides sicut stultus inter homines. Declinat enim ad omnes tinctura. sic anima ad omnem fortunam vel statum quem deus vult dare ꝺz se humiliter inclinare ⁊ sanctorum colores. i. virtutes imitari. nec curare si h̄ ad stultitiaꝫ reputatur. q̄ qō stultū est dei sapientius est hoibus. deridek enī iusti simplicitas ab hoibus sed non deridetur a deo.

¶ Capitulum. iij.

Varicia assimilatur onycino. ¶ Primo per aspectū. Nam onycinus indicus habet aspectum ⁊ similitudinē vnguis. Et ideo vocatur onyx siue onycinus q̄ greci vnguem onycem dicunt sicut dicit Ysido. habet. n. colorem permixtum ad similitudinē hūani unguis. In h ergo q̄ onycinus hꝫ similitudinē vnguis ōsignatur auaroꝝ rapacitas q̄ aues vngue p̄daꝫ rapiunt. ⁊ ideo que sunt rapaces habent nigros vngues. Sed onycinus arabicus est nigri coloris cū candidis zonis. Quod competit diuitum auaricie. q̄ diuites auari licet tingantur exteri⁹ zonis albis. idest honoribus ⁊ prosperitatibus mundi: iterius tamen habent nigredines ⁊ deformitates peccati. propter quod dominus dixit eis Luce. vj. Pe vobis diuitib⁹ q̄ habetꝭ consolationē vestram i hoc mundo. ¶ Secundo propter effectum. Maꝫ sc̄m Diascor. Onycani zona collo vel manu portata tristitiam excitat. timores multiplicat. animos commouet ad lites ⁊ rixas. Sic etiam prosperitas mundi quaꝫ appetunt auari si in collo gestek. hoc ē ad pectus pēdens siue manu. idest siue habeak in affectu cordis. q̄ cor infra pect⁹ ꝑcludik. sine i effectu operis quod ē gestare mānu. vtroq̄ mō exc tat tristitiā Et iō Gen. xiij. dr q̄ lapis onycinus iuenik in terra ciulath q̄ interpretat dolēs Mā mūdi substātia nō habita fiē in cupidis generat tristitiam si acquiri nō possit sc̄z ire. q̄ ipse non assequik. Ita ⁊ tristitiaꝫ iuidie que tristat tū si aliqs assequatur. Si aūt actu habeak. vt est in diuitib⁹ auaris adhuc excitat tristitiā tre si pdatur vl minuak. ⁊ inuidie si ab alio superek vel parificek. In vtrisq̄ multiplicat timores q̄ cupidi timēt ne eis lucrū ipediat. Auari

timēt ne eis id qō habēt auferat. Itē animos cōmouet ad litē. Quia cupidus litigat vt accipiat, auarus aūt vt teneat: Dñ auaritia siue cupiditas mater est litium & causaꝝ et questionū. Itē rixe & bella ex cupiditate & auaritia vtplurimū oriūt. ppt. h. Sene. dicit. q; quietissime viuerēt hoies si hec duo ꝓmonia scz meū et tuū de medio tollerentur. ✠Deum eni et tuū oēs ꝑtiones & lites generant auaroꝝ.

¶Tertio ꝓpter remediū. Mā onycin⁹ i pūtia sardū nocere nō potest. Mā sardo⁹ q; mentes acuit cū flāmei siue rubei est colōris ōsignat amorē christi. qui mētē acuit ad eterna ꝓsideranda. et eriā inflāmat ad ea ōsiderāda. et iō facit vilescere oia tpalia. nā sicut Greg. dicit Vilescūt tpalia cū desiderant eterna. Qō ergo onicynus nō nocet i pūtia sardū ē. qa altū auaricia nō inficit in quo ē amor dei. quia vbi est amor dei nō habet locum amor mundi. et econuerso. i. Jo. ij. Si qs diligit mūdū non est charitatis dei in eo.

¶Capitulum. iiij:

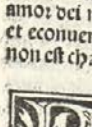

Oni viri assilant marmorib⁹ qz marmor alijs lapidib⁹ est solidius. compactius. vtilius & pulcrius. Boni eniz viri sūt solidi ꝑ patientiaz siue fortitudinem bene compacti ꝑ temperantiam pulcri ꝑ prudentiam et vtiles per iudicium. Vnde ipsi sunt columne marmoree. i. virtuose psone qbus tentoria ꝑ curiā regis. i. ecclesie christi fulciūt. Mester. i. assimulātur ergo ꝓmo boni et vtuosi viri marmoribus rōne soliditatis. ✠Marmor eni solidū ē. Maz ꝓpter sui soliditatez difficile rumpit. Similiter boni viri sūt solidi. i. fortes et ꝓstates ita vt aduersitatib⁹ nō cedant. et sculpuras id ē impressiones violētas et ūarriosas que sunt odiū. ira. tristicia & hmōi non facile suscipiūt. Mo tandus ē de soliditate marmoꝝ qz mirabilissimū accidit qz marmoꝝ lapides nec calibe nec ferro vl serra vl malleo ꝑ violētiā edomant. ſ ꝑ lanūā plūbeam asserib⁹ mollib⁹ interſertā. Plūbo eni et nō ferro lapides marmoꝝ diuidunt et secātur int asseres & equāt. S milit fortitudo quorūdaz. nec calibe fortis inuasiōis. nec ferro dure ꝓcussionis. nec serra dentata dentibus detractionis. nec malleo violēte ꝓcussiōis nec violētia cuiuscūqz tribulatōis frangitur nec vincit. Et tamē plūbum. i. vita voluptuosa q; i aquis ꝓcupiscētie sūmergit. ſz illud. Exo. xv. Sūmersi sūt q̄si plūbū in aquis vehementib⁹ inter asseres mollissimos carnis omēz duricia marmoris frāgit idē oēm mētl fortitudinē eneruat & destruit. Dñi ꝓbissimi viri & fortissimi bellatores qui nūq; vinci potuerūt belli aspitate. vicit tñ & debilitati sūt luxurie voluptate. sicut ꝑz ō Salomone Dauid & ō multis alijs. ¶Scdo boni viri assilant marmori rōne cōpactionis. Sūt. n. marmorea valde cōpacta corpora quoꝝ ptes sūt ad inuicē colligate vl ꝯglutinate vel ꝓstincte. Et hāc cōpactionē facit eē i bono viro virt⁹ tēperantie. Hec eni ē q; efficit. vt caro spūi. & sensualitas rōni ꝯcordet & cōfederet quasi. tēpantia remota valde sibi inuicem adūersarēt & mutuo diuiderentur. Vnde tēpātia ē q; tenet has ptes hois adiunctas ꝯcordes et ꝯformes. q; scz concordia & cōformitas est vt quedā salubris ꝓpactio q; est in bonis viris. ¶Tertio boni viri assimilantur marmori rōne speciositatis siue pulchritudinis. Inueniuntur enim marmora pulcherrima diuersorum colorum & generum. sicut dicitur. i. Paralipo. xxix. Diuersorum colorum omnem lapidē preciosuz. & marmor paratū abundātissime. Hec aūt pulchritudo & varietas cōpetit prudētie. qz oium prudētiū opa grata videt & pulchra. Diuersa aūt genera & colores marmoꝝ sūt diuerse ptes prudētie & diuersi modi prudētie. Inueniunt eni marmora cōit octo colorū. Qr inuentur marmor album nigrū & rubeum & variū siue serpētinū. Et ſ qnqs modo rū quoddā molle candidū & nigrū. quod dā durū q; dr purpurites. eo qz vt purpura rubeus ē cādidis tñ interuenientib⁹ pūctis. & hoc ē ex egypto. Est aliud coral

ficuz i asia repertū nō habens vltra duos cubitos in dimensiōe ⁊ mensura. ⁊ tale marmor est cādidū. sicut ebur. tū habz quasdā maculas quadā ꝑportiōe diuersas ⁊ nigras. Est ⁊ aliud genꝰ thebaicum aureis guttꝫ tictū: ē ⁊ caristeū viride optimū. quod valde gratū hūt q gēmas scalpunt. eo q̄ eius viriditas oculos reficiat Et ēt filr assignāt a doctoribꝰ octo ptes integrales prudētie quaꝝ q̄dā ad prudētiā ptinēt sm q̄ ē cognoscitiua agibilium ⁊ q̄dam sm q̄ ē opatiua. scōm enīz q̄ cognoscitiua ē si ꝯsideraf ipa cognitio aut ē ꝑteritoꝝ. ⁊ sic ē a Tull. vna ps prudētie ꝑteritoꝝ memoria. aut ē cognitio pñtiū si ue necessariorū siue ꝓtingētiū ⁊ hec ē alia pars prudētie q̄ ab eodē intellectꝰ vocaf siue itelligētia. Si vo ꝯsideraf cognitionis acqsitio. aut fit ꝑ disciplinā ⁊ sic ē tertia pars prudētie. q̄ a ꝛBacrobio sup sētias Platonis pletini vocaf docilitas aut fit ꝑ inuētionē. ⁊ sic ē quarta pars quā Arist. in. vij. Ethi. vocat eustochiā. i. bonā ꝓiecturationē. cuiꝰ ps vt dr in eadē ē solertia que ē vera ꝓiecturatio medij vt dr in. i. posterioꝝ. Si vo ꝯsideraf cognitionis vsus sm scz q̄ ex cognitione aliquis ꝓcedit ad alia cognoscēda vel iudicāda. sic ptinet ad aliā ptez prudētie que vocatur rō ꝑ ꝛBacrobiū. Secūdū vo q̄ prudentia est operatiua siue operis ꝓcepti ua. ¶ Primo necessariū est vt ordiet ad cōmodū aut ad finē. ⁊ hoc ptinet ad aliā ptem prudētie quā Tulliꝰ ꝓuidētiā vocat. ¶ Secūdo vt attēdat circūstācias negocij. quod ptinet ad aliā ptem prudētie quā ꝛBacrobius vocat circūspectionez ¶ Tertio q̄ vitet impedimenta que ptinēt ad octauā partē prudētie quā vocat ꝛBacrobius cautionē. Sūt ergo octo ptes prudētie dicte. scz memoria: itelligentia: docilitas: sollertia: rō: ꝓuidētia. circūspectio ⁊ cautō. ¶ Quarto boni viri assimilāt marmori rōne vtilitatis. Mā marmor ꝑꝓ suā frigiditatē ⁊ vnguētoꝝ aromaticoꝝ ꝓseruationē vtilissimū inuenit. Et hāc vtilitatem boni viri faciūt ꝑ iusticiā. Mā quasi vnguēta fouētia ⁊ recreātia sunt bona opa in q̄bus vnusquisq; hō alteri cōcat ad q̄ recte faciēda ⁊ ꝓseruanda ordinat hō ꝑ virtutē iusticie. Cui inter alias virtutes ꝓuiū ē vt ordinet hoīem i his q̄ sūt ad alterū. Importat. n. iusticia cōformitatē quādā vt ipsiz nomē demonstrat. Dicunt enim vulgariter ea q̄ adequatur iustari. equalitas aūt ad alterū ē. Alie aūt morales virtutes ꝓficiūt hoīez in his que sūt sm seipsū Et ꝺ ergo sūt illa marmora scz sancti viri q̄bus pammētū tēplū. i. fideles ecclesia scilicz militans sternitur. ij. Paral. iij.

¶ Capitulum. v.

Charitas assimilaf bitumini. ¶ Primo rōne ignei tatis q̄. bitumē ē sm Isid. quedā terra glutinosa iuxta lacū mortuū. cuiꝰ natura ē ardens ⁊ ignita. sic charitas ē q̄dā virtꝰ ꝙglutinatiua ⁊ vnitiua. cuius quasi locus ē. ꝓximus cor mortuum ⁊ mortificatum peccato ⁊ mundo. q̄ siquis diligit mundum non est charitas patris in eo vt dicitur. i. Joan. i. Nec ēt virtus spiritualiter ardens ab igne sācti spūs est deriuata. sm illū Can. viij. Lāpades eius lampades ignis atq; flāmarū Lampades enim dei sunt mentes hoīuz ⁊ pure sanctispūs ꝓtemplatiōes ⁊ flāmis charitatis succense Gen. xiij. Vallis siluestris habebat multos puteos bitumis Vallis est mens hūilis. que si ē siluestris ⁊ a tumultu mundi ⁊ affectu remota habet multos puteos bitumis. i. multos ⁊ pfūdos siue altos affectus charitaf. ¶ Scōo rōne tenacitatis. Mā bitumē ē tante tenacitatis vt nec aqua nec ferro dissolui possit sed sanguine menstruali. Sic charitatis glutinū taz tenax ē vt nec aqua tribulatōnis. nec gladio pcussiōis soluaf Can. viij. Aque multe nō poterūt extinguere charitatē. Et iō archa Noe vt cēt fortis ꝓtra aquas diluuij bitumine liniri cā deꝰ precepit Gen. vj. Bitumiē linies intrisecus ⁊ extrinsecus. Archa eni Noe. i. mēs iusti dz cōtra aquas diluuij. i. cōtra tribulationes mūdi. bitūline. i. charitate liniri intri

secus quo ad deū. extrinsecus quo ad ꝓximū. Ferrū siue gladiꝰ ꝓsecutionꝫ charitatis bitumen separare nō pōt. ꝯm illud Apost. Ro. viij. Quis nos sepabit a charitate christi. an āgustia. an nuditas. an fames. an gladiꝰ ⁊c. Solutꝫ tū ⁊ tollit bitumen charitatis sanguie mēstruali. i. peccato mortali quod ab itimo fluit ad modū sanguinis. ⁊ ad modū mēstrui ⁊ abominabile ⁊ infectiuum existit. ¶ Tertio ratiōe vtilitatis. Est enim bitumē vtile ad multa. qꝝ multiplicem hꝫ effectum. Nam hꝫ virtutem cōpaginandi lapides. Vnde lapides viui. i. viri iusti hoc glutino cōpaginant ad inuicem in fabricam ecclesie. et ēt lateres. i. peccatores ad deum conuersi ⁊ igne doloris seu contritionis excocti hꝫ glutino coniunguntꝫ. Gene. xi. Faciamus lateres ⁊ coquamus eos igni. habuerunt lateres ꝓ saxis ⁊ bitumen ꝓ cemēto. Similiter ligna ⁊ tabule nauium alicubi bitumine cōpaginantur. per quas naues aliorum onera portantes intelliguntꝫ prelati. quibus ne dissoluantur ags concupiscentiarum ⁊ vndis tribulationū necessarium est glutinus ⁊ iugumē charitatis.

¶ Item hꝫ bitumen virtutē attrahendi cōsumendi ⁊ ꝙsolidandi si pulueriꝫef ⁊ supꝫ vulnus ponatur si ēt fumus narib⁹ attrahatur multū reuma in capite cōsumitur vt dicit Plato. Ita charitas ad deuꝫ attrahit hꝫ illud Eze. xi. In funiculis adā trahā te in vinculis charitatis. Item malos humores. i. malas affectiones. Et reuma capitis. i. fluxum mentis scꝫ malarum cogitationum consumit. Itē ipsam mentis molliciē consolidat dū ēt timorez seruilem foras mittit. Nam perfecta charitas foris timorem mittit sicut dr̄ Jo. iiij. ¶ Itez charitas assimilatur lapidi sardio qui sicut dicit Jsido. vocat sardius: qꝝ in sardis fuit primo inuentus qꝝ hec simili tudo est cōperēs. ¶ Primo rōne coloris qꝝ scꝫ sardius est rubei coloris. Rubeus autem color est sicut igneus color ⁊ pterē dit dominium calidi in permixto. ⁊ attribuitur amori ⁊ ꝑcipue charitatis q̄ est vt quidam ignis diuinus mentez feruere faciens ⁊ rubere Can. v. Dilectus meus candidus ⁊ rubicundus. Candidus pp puritatem carnis. rubicundus pp inflāmationem mentis Apo. iij. Qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis viridis. intellige virginitatem carnis. Est enim lapꝫ viridis coloris: sed in rubore sardinis intellige amorez charitatis quo mens ignita rubet. ¶ Secundo ratōe virtuose operationis qꝝ vt dicit Biasco. Hic lapis gaudium accendit. timorem pellit. audacez facit. ⁊ mentem acuit. ⁊ se gestantem ab incātationibus ⁊ maleficijs tutuz reddit. que omnia suo modo competunt charitati. Hec enim est que de ꝓsentia amati sui dei in anima gaudiuz generat Gal. v. Fructus spiritus sunt gaudium ⁊c. Quia sīē charitas est a spiritusancto. ita gaudiuz a charitate deriuatur. Item hec est q̄ timorem pellit: ⁊ per consequens fortez ⁊ audacem facit. j. Jo. iiij. Timor non ē in charitate. Item hec est que mentem acuit ad celestia contemplanda. ⁊ ideo est similis igni qui habet figuraz pyramidis superius acutaz. Vnde mens hꝫ igne flammescēs ingreditur in ipsum. j. Joan. iiij. Qui manet in charitate in deo ma. ⁊c. Hec est etiam que demonum incantationibus idest blandis tentationibus ⁊ maleficijs eoruz resistit. quia fortis est vt mors dilectio Cant. viij. ¶ Tertio ratione resistentie et vigoris. quia tanti vigoris est hꝫ lapis q̄ onyx eo pōte ledere si̊ potest. Jn onyce. n. qui dr̄ tristicia excitare pōt intelligi quodcūqꝫ aduersiuz. Onyx ergo sardio ꝓsente non obest. qꝝ vbi caritas adest nulla aduersitas nocet. Nam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum sicut dicitur Roma. viij.

¶ Capitulum. vj.

Contemplatio assimilatur saphyro. Primo propter aspectū coloris. Est enim saphyrus gemma cerulea celo sereno in colore similima. Similiter contemplatiui viri habent colorem. i. conuersa-

tionem serenam ⁊ celestem. ſm illud Phi li. iij. Nostra conuersatio in celis est Eze. i. Supra firmamentum quod erat immi nens capiti eoꝝ quasi aspectus lapidis saphyri. ¶ Secundo propter excellū va loris, quia saphyrus inter gemmas est summe preciosa. et regum digitis magis apta. ⁊ inter omnes melioꝝ est indica. ma xime quando habet quosdam pulueres aureos intermixtos. Similiter ⁊ inter vi tas vita contemplatiua est pretiosissima. Est enim maioris meriti. dulcioris exer citij. quietioris animi. Vnde Maria opti mam partem dicitur elegisse. Hoc maxi me competit regibus ideſt prelatis et rectoribus vt sicut alijs preeminent honoris dignitate. Ita etiaꝫ alijs preemineant mentis sublimitate. Est autem contẽplatio optima que sic mentem eleuat ad cele stium eminentiam. ꝙ tñ ei non tollat pro prie fragilitatis memoriaꝫ: vt sc̃z contemplatiui animus ⁊ sit per contemplationẽ sublimis. ⁊ per sui cognitionez semper re maneat humilis. Et talis est saphyrus q̃ habet pulueres aureos intermixtos. Est .n. ꝓprie fragilitatis vel mortis itui⁹ ve lut quidaꝫ puluis aureus. puluis per hu militatez. aureus per vtilitatez. q̃ seruat animaꝫ ne a peccato corrumpak. sicut au rum dr̃ cõseruare a lepre corruptione si eius puluis vel limatura sumatur i cibo vel potu vl medicia vt dicit Plato. Job xxviij. Locus saphyri lapides eius ⁊ gle be illi⁹ ꝛc. Ecc̃i. viij. Memorare nouissi ma ꝛc. ¶ Tertio propter defectum fulgo ris. Est enim saphyrus depressus non p lucidus vt dicit Ysido. Sic contẽplatio presentis vite non est lucida sed obscura. q̃ videmus nũc per speculum ⁊ in enig mate Eze. x. Vidi ⁊ ecce in firmamento quod erat super caput cherubin quasi la pis saphyrus. per firmamentum intelli git firmitas ⁊ stabilitas glie celestꝭ q̃ dicit super caput cherubin: quia sc̃z omnẽ mẽ tem ⁊ scientiam transcendit. ⁊ est quasi la pis saphyrus. quia scilz contemplatiõis eius intuitus in hac presenti vita quãtũ cunq̃ sit nobis delectabilis ⁊ gratus no bis tamen non est purus ⁊ clarus sic̃ sa phyrus est aspectu quidem gratuſiꝫ ta men condensus non lucid⁹. Et ideo phi losophus dicit de proprietatibus anima lium q̃ de diuinis in vita ista parum pos sumus in contemplãdo proficere. Tamẽ illud modicum non est negligendum. ga delectabilius est adhuc q̃ aliqua alia om nia que aput nos sunt. ¶ Item contem platio celestium assimilat zimechi. i. vene terre de qua fit lazurium. ¶ Primo ratio ne coloris. Quia lapis hic est tanto meli oꝝ quãto color celesti similioꝝ. Et habz q̃dam corpuscula quasi aurea interserta Ita contemplatiui viri tanto sunt melio res quanto celestibus ciuibus sunt in cõ templatione ⁊ conuersatione similioꝛes. Vnde virginitas coniugio prefertur q̃ incorruptiõi vite celestis similius cõfor matur Luce. xx. In resurrectiõe neq̃ nu bent neq̃ nubẽtur sed erunt sicut ãgeli dei in celo. ¶ Secundo ratione commu niõis. Nam hic lapis sine terra valet cõ tra sincopiz. sed nũq̃ penitenti datur ni si subtilissime cõteratur ⁊ multotiẽs ab luatur. ⁊ est signũ perfecte ablutiõis. q̃ aqua in qua abluitur parum aut nihil coloratur nec debet dari cum decoctio ne. quia descenderet ad fundum ſz ante vel post detur ⁊ hoc cum sero vt dicitur in lapidario. Nota q̃ serum est liquoꝛ qui fluit de recenti caseo cum premitur vt dicit catholicon. In quibus signifi catur q̃ ea que sancti viri per altitudinem contemplationis percipiunt. hec vt in ferioribus prosint debent eis cõmunica re lucide. Vnde oportet q̃ subtilissime cõ terrantur. i. diligẽter exponãtur. Itẽ dis crete. Vnde non cum decoctione. i. ſi cũ illo feruoꝛe cũ q̃ ab eis recipiunt. sed ſm cõuenientiã inferioꝛis auditoꝛis. ¶ Itẽ munde sine administratione fantasiaꝝ siue erroꝝ. ⁊ ideo oportet vt frequẽter abluantur. Item sic dari debẽt vt possit qui accipit faciliter capere. ⁊ ideo cum se ro quod est lactcum ⁊ facile ad deglutien dum apostolo. i. Corin. iij. Tanq̃ p paruulis in christo lac vobis dedi ꝛc. ¶ Tertio ra

tione curationis. Valet enīz miro modo talis puluis siue potio ad soluendū z curandum quartanam. quia ea que sancti viri ex celestium contemplatione percipiunt alijs vt dictuz est debito modo data idest cōmunicata soluunt ab eis quartanam idest accidiam. Maz quartana ex putredine humoris frigidi z melācolici proueniť que etiaz ad accidiam disponit. sed verba celestia audita mentem frigidā accendunt. z sic accidie frigus repellūt. Hec requies z dulcedo contemplatiōis habetur post certamina laborum z subiugationem passionum. Vnde vita contemplatiua assimilatur terranco qui est lapis crystallo sinul ceruleo colore infectus vel refectus. z hic apud germaniā est. Alius est hyspanicus rutilans sicut flamma. Vnde per primum qui est crystallo similis designatur cordis puritas. per scōz quidē flāmeum designatur feruēs charitas. Et ī duo maxime ad cōtemplationem disponunt. Sz notandum q vtriusqz virt⁹ dī eē ad plia z causas vincendas. z valent ēt ad dulces somnos sicut in lapide dicitur. In quo significatur q post plelia superata laborum z tentationuz. post causas de uictas etiam passionum in quibus caro sub iudicio rationis aduersus spūm contendit sequitur dulcis somn⁹ idest requies contemplationis.

¶ Capitulum. vij.

Ontinentes z pcipue virgines assimilantur margaritis. ¶ Primo ratione geniture siue gīatiōis q margarita gīatur ex celesti r o f. quē certo tpe anni cōche hauriunt. Et dī margarita q in conchis maris inuenit. Et dī in lapide. q qñ margarita gīatur ex rore ēpto rotātis aeris haustum plus fuerit tanto roratio maiorē generat margaritā. Et dī q cum margarita incipit generari. si coruscatio vel tonitruū superueniat z concha claudat q sic aborsum patit. Hō ergo margarita ex celesti rore gīatur significat q continentia carnis ex dono celestis gre posside

retur Dñ dī Sap. viij. Nō possum eē cōtinens nisi deus det. Et ī dicebat Augustinus ī lib. confessionū. Da qō iubes z iube qō vis impans nobis ꝓtinentiā. Et ideo ēpto plus hauriť de gra tanto maior z purior est cōtinētia. sic ēpto plus hauriť de rore. tanto maior gīatur margarita. Hō aūt in conchis maris inuenit significat q continētia nō in delicijs reperiť ꝑm illud Job. xxiij. Nō inuenit in terra suauiter viuentū Ber. Humilitas gīt in diuitijs z castitas in delicijs: sz in cōchis reperit. i. in duris z amaris potius ꝓseruat. Hō aūt tonitruo z coruscatiōi se claudēs aborsit. significat q ꝓtinēs nisi diuine magnitudinis timorē seu inspiratiōi q in tonitruo designat se p humilitatē apiat. interior margarita. i. interior puritas nō integra seruat sed pditur. Dñ Eccli. x vj. nisi i timore dei tenueris te instanter cito subuertetur domus tua. ¶ Scdo rōne excellentie. q. quedam margarite sunt alijs excellentiores. Quedam. n. vniones vocant eo q tantuz vna z nō plures simul reperiant: z in his designat prerogatiua continētie siue virginitatis xpi z matris sue. Quia christus tantū vnus inter hoīes z mater eius tantum vna inter mulieres est vera z pfectissima margarita pp singularē z perfectissimā continentie puritatez. Vnde Mathy. viij. Inuenta vna pretiosa margarita ꝛc. Cōmuniter autem inter margaritas sūt meliores cādide q̄ que aliquo modo sūt flaue. Mam iuuentus aut matutini roris ꝓceptio facit claras. has vo senectus vel ros vespertinus reddit obscuras. vt dicit Isido. Margarite ergo candide sunt virgines. quasi aūt flaue sunt vidue continentes. sed melior z clarior est cōtinentia virginalis que ab ipsa iuuentute quasi matutino roris. i. tempestiua gratia decorata virginitatis decorem retinuit q̄ que in senectute que quasi vespertio roris. i. tarda gratia superfusa continentiaz incepit. Inueniūtur quedā naturaliter perforate. z ille adhuc meliores sunt alijs. z tales sunt virgines fideles. que sz verbo fidei pforatuz habent auditum. Mam fides est ex

auditu: ⁊ auditus per verbū dei qō pene trabili⁹ est oīni gladio ancipiti. Sunt ergo ille margarite p̄e aliis eligende q̄ sūt albe clare ſpeculares ⁊ rotūde. Quia ille cōtinentes sunt aliis meliores q̄ sunt albe per carnis virginitatē: clare per mētis puritatē: ſpeculares per cōuerſatiōis ſinceritatē: ⁊ rotūde i. mobiles per operoſitatē: quia corpus rotūdū morui ē aptū. Non ēm̄ oportet virgines manere otioſas. ℣prouer. vlti. Panē otioſa nō comedit. ¶ Tertio ratiōe apparētie. Videntur eīm ⁊ sunt margarite parue in quantitate vt nec vltra ſe inuicē creſcere vnq̄ putētur: ſed tamē ſunt magne in valore. Sic virgines ⁊ cōtinentes decet eſſe paruas per apparentiā humilitatis exemplo illo ſumme virginis que dixit: Quia reſpexit humilitatē ancille ſue ꝛc. Sed tamen debent eſſe magne per exiſtentiā ⁊ valorem virtutis. ¶ Quarto ratiōe efficacie: quia habent virtutē malor̄ humor̄ abſterſiuam: fluxus ventris ⁊ ſanguinis reſtrictiuam ⁊ etiā cordis confortatiuā. Vnō valent cōtra cardiacā ⁊ ſincopim. Sic virgines ⁊ cōtinētes debēt in ſeipis malos humores. i. malas affectiōes ſiue immūdas cogitatiōes expellere: fluxū carnis ⁊ ſanguinis. i. peccati per abſtinentiā ⁊ honeſtatem reſtringere: ⁊ ſpūalibus ⁊ pijs optib⁹ ſcz oratiōibus ⁊ elemoſinis ſui cordis debilitatē cōfortare: ne puſillanimitate deſiciant ex aliqua tribulatione vel tēptatione. ¶ Itē cōtinēs aſſimilat calibi. ¶ Primo quia calibs est ſubſtātia purior ferro: quia ferrū est magis terrenū in ſubſtantia: ⁊ habet terreſtre lutulentū ⁊ nō pax. Et ecōtrario calibs habet minus de terreno: nec ita lutulentū est ſed magis purum. Tanē ferrū ergo impur⁹ homo incōtinēs est habēs lutulentiā carnalis immundicie: ſed tanē calibs est homo cōtinens habēs parū de terreſtri. i. de concupiſcentia carnis: ⁊ fine lutulentia. i. carnali immūdicia. ¶ Secundo quia calibs est ferro cōpactior: ⁊ ideo etiā ſolidior. Similiter etiā cōtinēs est bene cōpactus. i. bene cōpoſitus in moribus: ⁊ ſolidior. i. ſtabilior. Sed econtra incōtinēns incōpactus est. i. incōpoſitus ſed mollis magis ad cedendū tēptationibus ſicut ferrū facilius mollificatur ab igne. ¶ Tertio quia ē durabilior: quia ferrū propter impuritatez citius rubiginē contrahit que ipm conſumit. Similiter homo incōtinens citius ſenectutē incurrit que ipm corporaliter debilitat ⁊ conſumit: ſed homo cōtinēs diutius viuit quia nō cito ſeneſcit. ¶ Quarto quia ignis citius adurit ferrum: quia minus compactū citius penetrat. Tanē ergo ignis adurēs est mulieris pulchre conſortiū vel cōiunctus: que cor hominis incōtinētis cito penetrat ⁊ inflāmat. Vñ Hiero. Flāmigero igne percutit mulier cōſcientiā ⁊ inflāmat. Sed cōtinens est ſicut calibs in quē ardor carnalis mortis non faciliter intrat.

Caplm viij.

Orreptio delinquētis debet eſſe ſimilis lapidi qui dr̄ cos. Dicit eīm ſic eo q̄ ad incidendū ferrū acuat Cotis eīm grece inciſio latine dr̄. Quia. ſ. correptio debito mō fetā etiam a mente ferrea ⁊ dura nō tm̄ vitia amputat ⁊ incidit: ſed ad bona eā aptat ⁊ acuit. Sed quedā cos eſt (vt dicit Iſido.) que ad acuendū indiget oleo: quedam aqua. Quia videlz, discreta correptio qñq; indiget oleo lenitatis ſm̄ illud Gal. vj. Si p̄occupatus fuerit homo i aliquo delicto vos qui ſpūales eſtis corripite huiuſmodi in ſpū lenitatis. Etiā qñq; indiget aqua auſteritatis. Nam ſicut idē Iſi. dicit. Oleū coti additū lenez: aqua vero acerrimā aciē reddit. Hoc aūt agēdo cos proprīū habet q̄ dum acuendo alteri ſeruit ſe paulatim cōſumit vt Greg. dicit. Et talis est plat⁹ malus vel p̄dicator: q dū aliis p̄dicādo vel corrigēdo p̄ficit: ſeipſum male viuēdo vel ſe nō emendādo amplius p̄dēnat ⁊ deſtruit. Debet ergo eſſe vt cos iuſticia vel zelus rectoris: q dū linguā vel manū mouet ad corrigendum vitia delinquētis quaſi ferr⁹ acuit ad inciſionē vlceris. Corrigere volēs delicta d3

intendere ad extirpandū vitioꝝ radices ideſt illa principalia vitia cohibere: ex gbꝰ quaſi oia delicta precipue oriūt ſicut ſūt ſuperbia auaricia luxuria. Et ideo correctoꝛ vitioꝝ dꝛ eſſe ſimilis lapidi Zigniti. Zignites cū ſit lapis quaſi vitrei coloris eſſe. Qui geſtatus ad collū (ſicut dicit Diaſc.) ſanguinē ſtringit: mentis alienatiōes expellit: z applicatus ligno ardenti flammā eius extinguit. Fluxus ſanguinis refertur ad luxuriā. Proxima eſt ſibi ſunt ſm naturā ſanguis z ſemen. Mētis alienatio refert ad ſuperbiā: qua quis a vera ſui cognitione alienatus eſtimat de ſe qđ nō eſt. Sed flāma ligni deſignat cupiditatē z ardentē auariciā animi. Vnde cū illa refrenant oia vitia cum eis cohibent.

Caplm ix.

Dilectio vere amicicie aſſimilat calci. C Primo ratione igneitatis. Nam ſm Iſidoꝝ, ppter hoc calx viua dr: quia ꝙtis actu ſit frigida: occultū tñ in ſe cōtinet ignē. Vñ ſi aqua perfuſa fuerit moꝛ igneſcit. Et qđdam valde mirabile accidit vt Aug. dicit in lib. de ciui. dei: quia calx ex aqua incenditur ex qua omnis ignis extinguit: oleo vero extinguitur quo omnis ignis nutritur. Similr vera amicicia z ſi aliqñ ꝙtuz ad exterioꝛes actus videat frigida. i. qꝝ nō opet vel oſtēdat exteriori ſigno: ſiue pꝛo pter occupatiōes alicuꝰ impedimentū: ſiue qꝛ nō ſit oportunū: tñ ſēp ignē diuini amoꝛis ſeruat in intimis cordis. Et pp hꝰ dr Prouer. xv ij. qꝝ oi tpe diligit q amicꝰ eſt. Sed ſuperuenīte aqua alicuꝰ tribulationis ſeu anguſtie vel neceſſitat] tūc ſtatiz ille ignis interioꝛi. i. amoꝛ erūpit z exteriꝰ in ope ſe oſtēdit. Et hō Salomon ibidem ſubdit qꝝ frater in anguſtia cōprobat. Vñ ignis vere dilectōis in aḡ. i. in tribulatiōe z aduerſitate magis accēdit: ppter qō dicit Valeriꝰ maximꝰ qꝝ ſincere fidei amici pcipue in aduerſis cognoſcunt. Sꝫ ex oleo ꝓſolatiōis z pſperitatis calx dilectiōis ẽſt extingui videt: ſiue qꝛ pſperitas mundi qñqꝫ extinguit z tollit dilectionē dei: ſiue qꝛ hoi in pſperitate poſito nō ē neceſſitū magna ſigna vel obſequia dilectiōis oſtēdere. Quia ſicut dicit idē Valeriꝰ pſpera fortuna cū diuina largitiōe foueat hūana mīꝰ indiget. Nō decꝫ eīm hoiem amico in pſperitate poſito magna ſigna dilectiōis vel obſequia oſtēdere: ne forte eſtimetur qꝝ ppter illꝰ pſperitatē z ppriā vtilitatē eū diligat. Vñ pbs dicit in Ethi. qꝝ ad amicū in aduerſitate poſitū cunctꝰ eſt cito z ſepe: ſed ad amicū poſitū in pſperitate raro z tarde. C Secūdo dilectio vere amicicie aſſilat calci rōne vnitatis: qꝛ lapis lapidi nō bñ cōtingit niſi ei calce media vnitat. Mā ex calce cū admixtiōe harene z aq̄ ſit cementū quo lapides adinuicē ſtricti vniunt. Ita hō hoi nō vere ſociat niſi ei dilectiōe animi imediate vniatur: q̄ ſcꝫ dilectio ſi cū harena patiētie que ſub aquis tribulationū moꝛat: ſiue ſit harena que abſtrahat a fluuio vel ſaltē pedib⁹ teratur: ſiue ſit que fodiat a terra: quoꝝ vtrūqꝫ patiētia tolerat: z ite cū aqua ſapiētie miſceat: cementū. i. glutinū faciet pfecte vnitatis. Mā inter quos charitatis dilectio cū patiētia z ſapia viget ibi pfecta vnio z iocūda ſocietas adeſt: de qua dr in Pſ. Ecce q̄ bonū z q̄ iocundū habitare fratres in vnū. C Tertio ratione vtilitatis z bonitatis: quia ſicut dicit Iſido. Illa calx eſt melioꝛ z vtilioꝛ que ex lapide albo z duro generat. Et ſic illa inuenitur vera z vtilis amicicia que ex animo puro z vero generat. Vnde pbs, pbat in Ethi. qꝝ pꝛauoꝝ amicicia que nō ſe puro animo diligūt nō eſt amicicia vera. Et ſm Aug. Amicicia q̄ deſeri potuit nunq̄ amicicia vera fuit. Vnde vera amicicia debet eē pura z firma. C Itē dilectio primi aſſimilat tartaro. C Primo rōne terreſtreitatis. Mā tartaꝝ eſt vini feculēta z terreſtreitas quēad modū terre vel mollis lapidis circa partes dolij indurat z vulgariter apud Tuſchos dr gromma. Vino aūt aſſimilat charitas: cuius pars ſubtilioꝛ z purioꝛ dilectio dei eſt: ſed feculētioꝛ pars z terreſtrioꝛ eſt dilectio pximi: que tamē in dolio cordis debet circunquaqꝫ

diffundi ⁊ firmari ſm illud Ro. v. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris. ¶ Secūdo ratiōe qualitatis: q; talis vini ernſta calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu: qa ſcz dilectio ꝓmi calefacit cor ꝑ compaſſionē ſm illud .ij. Cor. xj. Quis ſcandalizat ⁊ ego nō vror. ⁊ deſiccat omnē inordinatū humorē ideſt omnē ꝓauā affectionem erga ꝓximū. Eſt etiā in tertio gradu: quia ꝓmus gradus ē dilectio dei: ſecūdus dilectio ſui: tertius dilectio ꝓximi, ꝓpter quod dr Matth. xij. Diliges ꝓximū tuum ſicut teipſum. ¶ Tertio ratione vtilitatis: quia tartarū (ſicut dicitur in Platone) extenuat ⁊ mundificat ⁊ conſumit: ⁊ ideo valet contra ſcabiem et ſerpiginem ⁊ pruriginē ⁊ contra capitis immūdicias. Similiter dilectio ꝓximi extenuat ſubſtantiā ſiue diuitias homis qñ facit largiri ſuperflua ſm illud Lu. xj. Quod ſupeſt date elemoſinā. Sz tūc magis conſumit qñ facit largiri neceſſaria. Job. xxxj. Si comedi buccellā meā ſol⁹. Et tūc mūdat immūdicias capitis hoc ē impuritates mētis ꝯmōi elemoſinas largiendo ſm illud Lu. xj. Date elemoſinaz ⁊ ecce oīnia vobis mūda ſunt.

Caplm x.

Loquētia aſſimilatur eri. ¶ Primo ratione gīiationis: q; es ſiue cuprū generatur ſicut cetera metalla ex ſulphure ⁊ argento viuo: ſed hoc accidit qñ plus eſt de ſulphure q̄ de argento viuo. Et ſulphur ē terreum nō pure rubeū habens caloriē aduentē. Argentū vero viuum eſt mediocre nec nimis groſſe nec nimis ſubtile. Ex tali enim cōmixtione es generat. Similiter eloquentia cōponitur ex duob⁹: ſcz ex meditatiōe interiori que ſulphuri aſſimilatur q; in inferiorib⁹ venis generatur terre. Itē ex ꝓnūciatiōe exteriori q̄ ꝓpter labioz ⁊ lingue motū argento viuo aſſimilat: quod. ſ. multū eſt mobile: et ꝓpter motū (vt dicit Plinius) viuū appellat. Sed debet hoc eſſe mediocre. ſ. inter groſſum ⁊ ſubtile: q; nec nimis rudia verba nec etiā nimis ſubtilia. i. difficilis ſed aperta ⁊ mediocria audiētib⁹ cōuenīētia ſūt accepta in elocutiōe vel ꝓnūciatiōe vulgari. Et de tali eloquētia dr Hieremi. xlviij. Cor meū ad moab quaſi tibia eris ſonabit. Et notat ꝓmo cor q; in locutiōe debet ꝓcedere meditatio ⁊ deliberatio cordis. Pſ. Os iuſti meditabit ſapiētiā. i. meditatā ſapiam loquet. ſecūdo nomiat tibiā eris in qua attēdit armonia ſiue ꝓportio ⁊ mediocritas quedā ſoni que ꝑtinet ad eloquentiā ⁊ ꝓnūciatōis ſuauitatem. ¶ Secūdo ratiōe diſtinctōis: ſicut ein Iſido. dicit: es ſi mixtū fuerit alijs metallis coloriē ⁊ vtutē cōmutat. Vñ quoddam eſt albū ad modū argenti: quoddaz fuluū ad modū auri eſt. Et aliud eſt genus eris qō ex ducibili ere attenuatum in lamīnas ⁊ ſelle tauri vnctū ſpeciez auri ꝓtendit: ⁊ poni cōſueuerat i hiſtrionū coronis: ꝓpter quod coronariū eſt vocatum. Similr eſt triplex eloquētia: q̄dam ſpūalis ſicut ꝓdicatoz: ⁊ hec ꝓcipue intēdit ad animaz purgatōnem ⁊ dealbationem: vñ aſſimilat eri qō eſt albū ad modus argēti. Pſ. Eloga dñi eloga caſta argētū igne examinatū. Prouer. x. Argētum electū lingua iuſti. Alia vo eſt eloqntia ſecularis ſicut rhetoz ⁊ alioz ꝓlocutoz ſecularīū q̄ vt plurimū ordinat ad lucz auri vel cōmodū alicuⁱ⁹ tpalis rei auro apꝑ ciabilis. Vñ nō icongrue aſſimilat illi eri qō fuluū eſt ad modū auri. ¶ Tertia vero ē eloquētia iocularis que eſt ad delectādū ⁊ ſolaciandū: ſicut ⁊ poete hacten⁹ faciebant: ⁊ hec aſſimilat illi eri qō ponitur i hiſtrionū coronis. Quocūq; ergo modo ſit eloquēs hz aſpectū ſiue ſimilitudines eris ſm illud Ezech. xl. Cuⁱ⁹ erat ſpēs q̄ſt ſpecies eris. ¶ Tertio ratiōe corruptōis: q; es cito rubiginat niſi oleo pfundatur. Vaſa eīn erea fiūt rubiginoſa niſi cōfricētur harena. Et quo accipit q̄ ois eloqns ⁊ lignoſus cōtrahit ⁊ tenet peccati rubiginē. Job. xl. Eſt quaſi lignū putridū es niſi ꝑſeueret gratie ſiue charitatis vnctione; ꝓpter qō dicebat Apls. j. Cor. xiij. Si linguis hominum loquar ⁊ angelo

charitatē aūt nō habeam factus sum ve lut es ⁊c. Vel nisi ab hac rubigine purget asperitate pœnitētie. Et iccirco(vt Hiero ny. dicit)melius est habere rusticitatē sā ctam q̄ eloquentiā peccatricē. ¶ Quarto ratione sonationis q̄ es maxime conue nit officio cāpanarū ⁊ tubarum ꝓpter so noritatē. Quasi aūt campane optime so nātes ⁊ a remotis partibus audibiles fu erunt sancti apostoli:quia in oēm terraꝝ exiuit sonus eoꝝ ⁊ in fines terre verba eoꝝ: vt dr̄ in Ps̄. Sz quasi tube ere sunt doctores ⁊ ꝑdicatores alij . Predicator em̄ dr̄ Ysaie.l viij. Clama ne cesses ⁊ quasi tuba exalta vocē tuā. Habiere. xl vj. Vox ei⁹ quasi ignis sonabit. ¶ Quinto ratiōe cura tionis:q̄ es contra infirmitates multas virtutē habet. Nā sicut dicit Plinius et etiā Diasc.es exustum ⁊ pulueriz̄atū ha bet virtutē dissoluēdi ⁊ cōsumendi exte nuandi ⁊ purgādi noxios humores: vul nera sanat:caliginē oculoꝝ purgat:super fluas carnes corrodit ⁊ vltra crescere nō patitur. Sic eloquētia ⁊ lingua ꝑdicatorꝝ si fuerit adusta.i.igne spūssancti ignita et inflāmata ⁊ puluerizata.i. humilitate fūdata:vel puluerizata.i.diligēter ⁊ subtili ter declarata:quia quasi es durū cōterit dū verbū difficile vel obscuꝝ diligenter exponit. Talis inq̄ eloquētia habet vir tutem dissoluēdi duriciā cordis ⁊ consu mendi humorē carnis.i.luxuriā:extenu ādi pœnitudinē diuitū duz eos monet ad diuitiaꝝ largitionē ⁊ mundi contem ptum. Itē purgandi noxios humores.i. noxios affectus hominū peccatoꝝ:sanat etiā plurimū vulnera.i. vitia temptatio num:purgat caliginē erroꝝ:corrodit su perfluas carnes.i.ingluuedinē gulosoꝝ: ⁊ etiā eas retinet ne crescant per abstinen tie ⁊ temperātie remediū. Omnia em̄ hec sancti predicatores operātur frequenter in cōuersione peccatoꝝ. Et ideo ipi sunt instrumenta curationis ⁊ ablutionis pec catoris. Exo. xxx. Precepit dn̄s fieri labꝝ eneum ad lauandū:per quod labrum elo quentia signatur seu doctrina predicato rum que ablutiua ⁊ mūdificatiua est vitiorum ⁊ sordiū hominū peccatoꝝ.

Caplm xj.

Eucharistie sacramentum assimilatur lapidi qui dicitur Diacletes qui ē pallidus lucens vt Berillus qui(vt dicitur in lapidario)si mortuo applicetur statim solitas perdit vires. Sanctus enim hic lapis est ⁊ quē mors sternit abhorret. Sic eucharistie sacramentū abhorret eum qui ē in peccato mortali:a quo si assumatur non ei prodest sed obest. Non em̄ iste cibus ē cibus mortuorum sed viuoꝝ. Johan. vj. Qui manducat me ⁊ ipe vivet. ¶ Item christus sub cibo sacramētali contentus similis est illi lapidi qui dicitur Eschites qui inuenitur in nidis aquilarū : de quo dicitur q̄ si de veneni fraude aliquis suspectus fuerit si reꝰ fuerit:a hic lapis sub cibo positus fuerit cibū eū deglutire nō finit:sed si subtractus fuerit lapis mox eum deglutiet. Sic christus qui inuenit i nidis aquilarum:i.in cordibus contemplatiorum virorū positus ideſt contentus sub cibo sacramentali : reum veneni ideſt peccati mortalis glutire non finit: vel reum fraudis ideſt hypocritā vel fictum ipm cibū deglutire nō finit.s.spūaliter. Nā iz fictus vel in pctō mortali existēs māducet ipm sacraliter nō tñ spūaliꝰ vt sacri ipi⁹ capiat effectū. Nō spūaliter quo ad aiam ipm nō deglutit. Et iō sicut Aplus.j.Coꝝ.xj.dicit: Probet se homo vnusqsq; ⁊ sic de pane illo edat ⁊c.

Caplm xij.

Fides christiana assimilat lapidi Carbunculo. ¶ Primo ratione fulgoris. Dicitur enim carbunculꝰ quia videtur quasi carbo ignitus nō ardore sed splendore. Cuius fulgor est tantus q̄ nec nocte vincitur. Lucet em̄ in tenebris adeo vt flāmas ad oculos vibret. Sic fulgor fidei christiane tantus est q̄ nocte.i.tenebrositate hereticorum vel obscuritate persecutionū vel caligine pctōꝝ vinci vel extingui non pōt.

Nam in oīibus hoīm tenebris sic fides catholica fulgeret vt flāmas interdū execantes: interdum vero illuminātes ad oculos interioris mentis vibret. Naz de lumine fidei aliqui excecāt. s. nō recte credentes: vel quod credūt nō tamen facientes. Quidā vero illuminātur vt veri ⁊ vi ui fideles qui habent fidem p dilectionez operātez. Eccl. xxxvj. Sēmula carbūculi i. ornamento auri ⁊c. Nā per ornamentū aureū intelligitur charitas: per gemmam vero carbūculi fides. Unde carbūculꝰ ponitur in auro cū fides catholica charitate ⁊ine opatur: ⁊ hec est que vere illuminat ⁊ ad salutem opatur. ¶ Secūdo ratione distinctōnis. Sūt cīm duodecim genera carbunculi fulgentis ⁊ radios ad modum ignis emittētis ⁊ candida zona precincti vt dicit Isido. In quibus duodecim signifiçanꝫ articuli quibus ipsa fides distinguit: de quoꝝ distinctiōe dictū est. ē. in primo libro ca. xxv. Qui articuli oīes duodecim mirabilibus radijs vere cognitionis eoꝝ que ad nostrā salutē ptinent nos illuminat. Sed quasi zona alba est simplex fidei veritas qua intellectꝰ credētis astringitur vt vniculi articulo firmiter inhereat etiā si rationē non videat. ¶ Tertio ratiōe variatiōis: quia carbūculi ꝓpriū est q; ꝓiectus in ignē velut inter mortuos carbones extinguitur: sed aqua perfusus exardescit. Sic fides quasi in ignē ꝓjicitur qñ fidelis quisq; in peccatū mortale ꝓlabitur: Quia peccatū perpetratū appetitū peccādi nō extinguit sed amplius accendit sicut lignū appositū igni. Et ꝓpter hoc peccatū assimilat ignī: quod dū opa fidei cessare facit: ipam fidē mortificat ⁊ extinguit: quia fides sine opibꝰ mortua est vt dicit Jaco. ij. Sed tūc carbunculus aqua ꝓfundit ⁊ quasi reuiuiscit quando fidelis mens ad pententiā reuertit et lachrymaꝝ aquaꝫ ꝓfundit. Tūc cīm redeunte diuina gratia ⁊ reparata charitate amissa restituit etiā fidei vita. i. vigor operandi: quia fides per dilectionē operatur vt dicit Gal. v. ¶ Quarto ratiōe valorꝫ vel cōparationis: quia est quedā species carbūculi in qua inter lucidos ignes apparent quedā gutte aureę: ⁊ hec gēma respectu aliaꝝ est quasi ꝓcij incōparabilis. Quasi aūt gutta carbunculi aurei in lucido igne est patiētia fidelis hoīs in tribulatione sua ⁊ ꝓsecutione quā patit ꝓpter ipsa fide: ⁊ hec vocat ꝑbatio fidei que est quasi incōparabilis ꝓcij ſm illō j. Petri. j. Ut ꝓbatio fidei vestre multo pciosior sit auro. ¶ Quinto ratione vigoris: quia carbūculus sculpturis ⁊ similacris resistit siue idolorꝫ: quia fides idolatriā horret siue auaroꝝ: quia auaricia est idolorꝫ seruitus vt dr Gal. v. ¶ Item fides sanctorꝫ assimilat lapidi qui dr Amiathonta quo (vt dicit Isido.) si vestis tacta fuerit ꝓtra ignē resistit: ⁊ si supra ignē posueris nō ardebit sed splendore accepto mitidior erit: Hic oīm maleficijs magorꝫ resistit. Nam fides sanctorꝫ est q̄ igni. i. ꝓsecutionis feruori siue ꝓsequētiū furori a ꝓncipio ecclie resistit ⁊ finaliter ipm supans vicit ſm illud Deb. xj. Sancti per fidē vicerūt regna. ⁊ ita extinxerit impetū ignis. Et hec est etiā que splendorem miraculorꝫ accepit: ⁊ que p ꝓcessum temꝑis mitidior ⁊ purior appuit. Et hec insup est que oia magorꝫ ꝓstigia ⁊ maleficia repulit ⁊ damnauit quibus totꝰ mūdus erat fere plenus.

Capm xiij.

Ratia dei assimilat Jaspidi. ¶ Primo ratione gratiositatis: quia iaspis ē lapis viridis smaragdo similis sed est grossioris coloris. Color aūt viridis sup oīes colores est gratior oculis. Unde dr Eccl. xl. Gratiā ⁊ speciē desiderabit oculus ſz super hec oīa viridem. Et similiter gratia dei super oīa facit animā magis gratā ⁊ placidā ⁊ perlucidā coram oculis dei: ⁊ iō vocat gra quasi gratū faciēs. Un sicut iaspidis aspectus est gratus oculo humano sic aspectus hoīs i quo est gra gratus est oculo diuino. Apoca. iiij. Qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis. ¶ Secundo rone diuersitatis. Habet tm iaspi

diuersitatē specieꝝ: quia sicut dicit Ysido. sunt. xx vij. species iaspidis. ¶ Itē habet diuersitatem colorꝝ: q̄ cuius papuus color eius sit viridis multos tñ habet alios colores intermixtos. Sic gra dei habet multos modos ⁊ varios in hoibꝰ facit affectus. j. Pe. iij. Sicut boni dispensatores multiformis gre dei. Et Apls. j. Corꝝ. xij. Diuisiones grarū sūt ꝛc. ¶ Tertio ratione vtilitatis quia valet ad multa. Nam pmo iaspis febrē refrenat. Et similiter gra dei repmit morbū febrilem. i. inordinatū cupiditatis ardorē: qui est vt febris animę dans ei sitim insatiabilē quaz tamē diuina gra repmit ⁊ extinguit. ¶ Itē iaspis hydropisim iuuat q̄ deferꝝ a patientibus caste. Similiter gra dei valet cōtra superbiā que est hydropisis quedā. i. inflatio animi prebens contra eam medicinā humilitatis: que precipue est necessaria virgibus ⁊ continēter viuentibꝰ: ne p superbiā virgitatis perdant eminentiaz. Nam quādoq̄z (sicut dicit Gregō.) deus punit occultā mentis superbiā per manifestam carnis ruinā. ¶ Item iaspis inter pericula facit hominē tutum. Iuuat etiā parientē: Que etiā competūt gre contra vitium accidie: quia frequenter accidiosus ⁊ piger bona refugit timens difficultatem ⁊ periculū vbi nō oportz. Prouer. xx. Dicit piger leo est in via ꝛc. Sed hunc timorem gra dei expellit: ⁊ ideo facit hominem tutū ⁊ sollicitū. Quandoq̄z etiam homo piger ⁊ accidiosus lz bonuz opus concipiat. i. facere proponat: tamen ipm nimis tardat: ⁊ ideo similis est muliert q̄ concipit quidem sed tempe debito nō parit. Contra quod gra dei modo iaspidis iuuat ad pariendū. i. ad bonū proposituz opere cōplendū. ¶ Item iaspis interiorē ardorem refrigerat: quia gra dei mitigat iram que interius accendit ⁊ vrit. ¶ Itez iaspis luxuriā coartat: ⁊ multo magꝝ hoc agit gra a qua ptinentie bonū manat sm illud Sap. viij. Nō possum esse ꝓtinens ꝛc. ¶ Itē iaspis puluerizatus ⁊ cū lacte datus vlcera inueterata sanat. Vlcera autez inueterata sunt gule vitia siue damna q̄ ipso mundi exordio in nostris pmis parentibus inceperūt ⁊ nunq̄ plene sanari potuerunt. Hoc etiam gule vitium siue vlcus cū quolibet homie ab infantia nascitur ⁊ semper cuz eo crescit ⁊ nutritur. Vnde nec hoc vlcus sic inueteratū sanatur nisi per gram dei. ¶ Itē iaspis sordes oculoꝝ purgat. Oculoꝝ aūt sordes pertinent ad inuidiā: quia nequā est oculus inuidi vt dr Eccl. xiij. Etiā inuidentię murmurāti de gra aliis facta vt dictū ē xx Matthei. xx. A patrefamilias: An oculus tuus est nequā q: ego bonus sum ꝛc. Hanc ergo nequitiā ⁊ impuritatem oculoꝝ purgat diuina gratia: quia inuidiā expellit dum qui nō emulat charitatē infundit. Et sic patet q̄ murus virtutū protegens ab insultu omniū vitioꝝ ex gra dei cōstituit: ⁊ ideo congrue (vt dictū est) iaspidi assimilatur: de quo dr Apocal. xxj. Structura muri eius. s. ciuitat. anime ex lapide iaspide. Vnde in ea oportet pncipaliter animā esse fundatā si vult euadere vitioꝝ ruinā. Apoca. xxj. Fundamentum pmū iaspis. ¶ Item gra dei assimilatur saphyro q: generat in nobis septem virtutes sm septem cōditiones saphyri. ¶ Primo q: saphyrus habet scintillam relucentē p cuius relucentiā iudicat virtus eius. Simlr aīa existens in gra dei habet verā relucentiā fidei: quia in peccatoribus gra dei carentibus fides est nō vez lumen sed mortuū vel extinctū. Vnde fides talis est sine operibus meritoriis et gratuitis. ⁊ fides sine opibus mortua est. vt dr Ja. ij. ¶ Secūdo dr saphyrus habere virtutē firmādi animū in bonis. Et hoc competit gre que i nobis causat spez future vite: quā Aplus Heb. vj. assimilat anchore: quia aīam firmā tenet i mari penitentie. Et ꝓpter hanc firmitatē dr fundamentū. Apoca. xxj. Secundū fundamentum saphyrus. Et dr spes sm fundamētū respectu fidei q̄ est pmū. ¶ Tertio dr habere virtutē timorē expellēdi: qō competit etiā gre inꝭtū in nobis generat ⁊ pficit charitatē: cui beatꝰ Joānes attribuit expellere timorē. j. Jo. iij. Nū in hac aīa

firmat ⁊ solidat cōtra mundanū timorē. Ideo dr Ezech.x. Ecce in firmamēto qō erat sup caput cherubin ql̄s lapis saphyrus. In firmamēto hoc est in deo in quo oia stabilita sunt ⁊ firmata sunt: qō caput cherubin .i. oēm scientie subtilitatē transcendit: est quasi saphyrus lapis: quia tūpo deo nos collocat ⁊ firmat gr̄a charitatis ⁊ quasi ei similes p firmitatē ⁊ fortitudinem facit. j. Jo. iiij. Qui manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo. Et ideo i tam tuto loco positus nihil timere pōt seu debet. ¶ Quarto saphyrus hz vim vulnez sanatiuā: si puluerizatus et lacti admixtus supponat. Quod etiā cōpetit gr̄e ꝓpter zelū correctionis iustitie q̄ vulnera vitioz dū puniunt purgant ⁊ curāt. sed etiā debet rigor iusticie lactis suauitati misceri. i. misericordie seu lenitatis dulcedini: qz misericordia superaltat iudiciū vt dr Ja. iij. ¶ Quinto qz saphyrus vegetat ⁊ integra mēbra ꝑseruat. Qō etiā competit gr̄e inq̄tum in nobis generat temperātiā: p quā nō solū aia sed corpus vegetat ⁊ in sanitatis omniū mēbroz integritate seruat. Can. v. Venter tuꝰ eburneus distinctus saphyris. Sūt em quasi distinctī saphyri in ventre diuerse partes temperātie in carne vt sobrietas abstinētia ⁊ castitas ⁊c. ¶ Sexto saphyrus audacem ⁊ victorē facit. Qō etiā facit gr̄a inq̄tū in nobis fortitudinē generat q̄ contra pericula facit audere ⁊ saltē anio vincere. ¶ Septimo qz qñq; saphyrus inuenit i venis mineraz in qbus inuenit lazuriū. In qbus etiā venis quasi in medio sicut in quodā ventre q̄dā spēs carbūculi inuenitur. Vnde a multis saphyrus mat carbunculi credit: eo q̄ in eiꝰ venis generet. sic gr̄a in nobis generat carbūculū fulgentem .i. prudentiā nos in agibilibꝰ dirigētē ⁊ illuminātē. Ve aūt ꝑdicte virtutes que saphyri cōditionibus cōgruunt sunt velut fundamentū in qbus fabrica mentis erigitur. Isa. liij. Fūdabo te in saphyris. Item ipe eedem sunt lapides ex quibus domus dei construit. Job. xxviij. Locus saphyri lapides eius. Tobie. xiij. Porte hierusalem ex saphyro. ¶ Item gr̄a dei assimilatur onycino. ¶ Primo ratione coloris. Onycinus enim arabicus est nigri coloris cum candidis zonis: quia gratia dei licz denigret per aspectum humilitatis tamen circumcingit zonis puritatis. Nam vna zona alba est continentia carnis: alia puritas mentis. Cant. j. Nolite me considerare q̄ fusca sim quia decoloratuit me sol. Et in eodem. Nigra sū sed formosa. Nigra per humilitatē. Formosa per puritatem. ¶ Secundo ratione virtutis: quia onycinus arabicus fm Diasc. tristiciam excitat: timores multiplicat: animos cōmouet ad lites ⁊ ad rixas. similiter diuina gratia excitat tristiciā penitentie in homine: multiplicat timores mortis iudicij ⁊ gehenne animos cōmouet ad lites ⁊ rixas iusticie. Ex diuina em̄ est gratia cum homo penitens cum seipso rixatur ⁊ litigat vt de seipso iusticiam faciat. Apostolus prime Corinth. xj. Si nosmetipsos diiudicaremus nō vtiq; a domino iudicaremur. Et hinc est q̄ i rationali posita sunt lapides onycini: quia dum homis mens rationalis diuine gratie radijs perfunditur ad seipsum diiudicandum vel puniendum protinus excitatur. Exodi. xxv. Accipere debetis lapides onycinos ad ornādum ephot ⁊ rationale. Tam enim ex gratia penitentie q̄ ex subsequēte ratōnale hominis idest mens hominis seu anima rationalis ornatur. ¶ Item gratia dei conseruatur in corde sicut vnguentū in alabastro. Nam ex alabastro sunt vnguentaria vasa eo q̄ seruet vnguenta oēm tempe incorrupta. Vñ Matth. xxvj. dicit q̄ accessit ad Jesum mulier habens alabastrū vnguenti pretiosi. Est enim alabastrum solidū frigidum candidum ex varijs coloribꝰ tinctū. Et tale, debet esse cor hominis vt sit gr̄e diuine cōseruatiuum scilicz candidum per mundiciam: solidum per patientiam: frigidum per continentiā ⁊ varijs coloribꝰ tinctum per bonarum cogitationum siue affectionū copiā. ¶ Item gratia dei assimilat nitro: de quo salomon loquitur

Prouerb.xxv. dicens acetū in nitrocē. Nam nitrū sm Plinium ⁊ Dia. mundificat saniem stomachi ⁊ intestinoꝝ ex apostemate ꝓcedentē saniem etiā capitis detergit: spuma eius corrosionibus ⁊ inflammationibus subuenit. Vnde etiam hydropicis proficit: ⁊ cum melle mixtū caliginem oculoꝝ detergit: venenū repellit: ⁊ paralysim lingue potenter dissoluit. Similiter diuina grāa mundificat saniem stomachi ⁊ intestinoꝝ. i. vitiū gule. Item tergit saniem capitis. i. superbiaꝫ mentis expellit. Itē nitri spuma. i. gre dei seruoꝝ corrosionibus ⁊ inflammationibus ire subuenit: hydropicis. i. his in quib⁹ exuberat fluxus inordinat⁹ humoris aquosi. i. lubricū luxurie proficit: sed mixta cū melle. i. cum amoris dulcedine caliginē oculoꝝ abstergit i. cecitatē mentis quā inducit inuidia. s. bona opera videri mala et venenū charitatis. i. cupiditatis repellit. Dicit cm̄ Aug⁹. q venenū charitatis est cupiditas. Item paralysim lingue. i. impedimentū confessionis tollit. ¶ Item gra dei assimilat sali ꝓpter multas virtutes salis quas Aucēna ponit. ¶ Primo qa sal habet virtutē dissoluendi: qz. s. diuina gra plerumq; dissoluit duriciā hominuꝫ animoꝝ ⁊ ad pietatē ⁊ cōpassionē emollit corda eoꝝ. ¶ Secūdo quia habet virtutem mundādi. Quia. s. gra purificat imūdiciā luxuriosoꝝ. Habet eiā sal virtutem putridas carnes corrodēdi maxime qñ est exustum: ⁊ hoc est⁹ quia gra remouet putredinē luxurie. ¶ Tertio quia habet virtutem ventositatē extenuandi ⁊ dividendi maxime si puluerizatū ⁊ coctum ⁊ calidū super stomachi orificiū sacelletur. Aqua etiā salinaria tumores ⁊ inflammationes ⁊ hydropicas passiōes soluit. Quia diuina gra vane gloriosoꝝ ventositates extenuat cos humiliando ⁊ tumiditates ⁊ inflationes etiā superboꝝ soluit aqua salinata. i. tribulatione: morte etiā aspera cos implendo. ¶ Quarto quia habet virtutē humores putridos ⁊ corruptos cōsumendi. Quia. s. diuina gra putridos et corruptos affectus consumit inuidoꝝ. Dicit eiā Prouer. xiij. q putredo ossiuꝫ inuidia. ¶ Quinto qz hꝫ virtutē humiditatem naturalem coadunādi ⁊ seruandi ⁊ innaturalē resoluendi ⁊ abstergēdi. Quasi aūt virtus naturalis est virtus māsuetudinis: quia homo est animal mansuetū natura. Econtra aūt innaturalis est hoi iracundia que mansuetudini opponitur Vnde diuina gra que est nature cōplectiua mansuetudinē hominis coadunat vt eam diuersa perturbantia nō dispergat ⁊ cōseruat eam ne superet ab ira. Econtra aūt inordinatā iram que humane nature nō cōgruit resoluit cor humiliando ⁊ abstergit per patientiā ⁊ tristiciā ⁊ impetum ire refrenādo: vel resoluit. i. annihilat iram in corde ⁊ abstergit ne crescat vl impleat in ope. ¶ Sexto quia habet virtutem ventrē remolliēdi ⁊ superfluitatem educendi: ⁊ maxime salgēma qō claꝝ est si cut gemma. Hoc aūt cōperit diuine gre inēptum remouet vitiū gule a qua est vitium ⁊ superfluitas ventris. ¶ Septimo qz sal habet virtutē venenoso humori resistendi. Vnde sal cum melle ⁊ cū pane sanat antracē vt Aucen. dicit. Quasi ergo venenosus humor sua frigiditate calorem cordis extinguens est vitium accidie qō sua frigiditate. i. pusillanimitate vigorem ⁊ calorē cordis q est ex charitate extinguit. sed hoc accidie venenū sal. i. diuina gra cum melle. i. cum dulcedine contemplationis ⁊ cum pane doctrine spūalis siue cum pane lach: primose compunctionis penitus expellit. Propter omnia predicta dr Lu. xiij. Bonū est sal cē. Col. iij. sermo vester gratie sit semper sale cōditus.

Caplm xiij.

Humilitas assimilatur ad agnetti.

¶ Primo qa magnes habet virtutem attractiuam. Nam adeo attrahit ferrū sm Augustū. vt catenā faciat amoueri. Et vt idē dicit tanta est eius

vis q̄ si quis eundem magnetem sub aureo vel eneo vase tenuerit ferrūq; desuper posuerit ad modum desubter lapidis ferrum desuper mouebitur. Sic etiam est tā ta humilitatis virtus vt etiam mētes ferreas ⁊ diuisas aliquando mouear ⁊ placz ⁊ attrahat ad dulcedinem ⁊ mititatem. Sic etiam humilitas ⁊ benignitas dei sustinentes cor peccatoris etiam durum deberet mouere ⁊ ad penitentiam attrahere. Roma.ij. An ignoras q̄ bēignitas dei te ad penitentiam adducit? Et si vas aureum ideſt cor sapiens vel vas enecum.i. os eloquens se medium interponat tūc maxime magnes ideſt humilitas visa mouebit mentem duram. Vnde humilis vita predicantis adiuncta ei sapientia cordis eloquentia oris quasi omne ferrum. ideſt omne cor durum mouebit. Sed notandum q̄ in ethiopia est alia species magnetis que ferrum non attrahit sed fugit ⁊ respuit. sicut ⁊ apō nos videmus q̄ aliquando idem magnes in vno angulo ferrum attrahit ⁊ in alio a se pellit. Ex quibus accipitur q̄ homines superbos expedit quandoq; humiliter ⁊ dulciter attrahere. quandoq; vero expedit eos fugaciter fugere ⁊ declinare quandoq; expedit eos violēter expellere ⁊ fugare. ¶ Secundo quia magnes habet virtutem reconciliatiuam. Quia secundum Biaſc. reconciliat maritos vxoribus quod sine verum sit siue nō de magnete. de humilitate plerumq; veriſſimū esse ꝓtingit. q̄ per humiles responsiones vel blanda verba mulier maritum suum durum vel iratū frequentius emollit ⁊ placat. Sic anima peccatrix sponsum suum christum ꝓ peccatis offensum per humiles lachrymas placat. ⁊ caro aduersa spiritui per humiles abstinentias ipsum sibi humiliter confederat. ¶ Tertio q̄ magnes habet virtutem gratificatiuam. auget enim vt dicunt gratiam ⁊ pulcritudinem in sermone. qō quidem de humilitate veriſſimum ee cōstat. q̄ humilitas predicantis auget ei gratiam sermonis. Nam deus superbis resistit ⁊c. vt dicitur. Ja. iiij. Quarto quia magnes habet virtutem curatiuam. Nam cum mulsa valet ad curandū hydropiſis splenem ⁊ alopiciam. Sic humilitas curat hydropiſim. i. inflationez superbie. et splenem. i. diſſolutionem inepte leticie. q̄ dicitur q̄ splene ridem⁹ sicut felle irascemur. ⁊ allopiciam que capillos cadere facit sine fluxe ex capite. i. casum sine fluxū spiritualium virtutuz ex mente quia humilitas virtutes ꝓseruat i mente propter qō dicit. Greg. q̄ p virtutes ceteras sine humilitate congregat quasi pulucrem in ventum portat. Item prelatorum humilitas assimilatur cuidam gemme que dicitur allectoria. Eſt enim lapis qui inuenitur in ventriculis gallinacijs cuius magnitudo est ad fabe quantitatem. Hic vt Biaſ. dicit venenum excitat. gratum facit ⁊ constantem victorem discretuz ⁊ oratorē. amicos reformat. ⁊ sitim mitigat. Hec āt de illo lapide sine vera sint sine non. tamen humilitati veriſſime cōpetunt Hec enim ſcz humilitas inuenitur in ventriculis gallinacijs. i. in cordibus prelatorum ⁊ imitantium xp̄m qui se galline comparauit. vt dr̄ Mathy. xxiij. Quotiēs volui cōgregare filios tuos quemadmodū gallina ꝓgregat pullos suos sub alas ⁊c. Hic inq̄ lucz parue sit quantitatis per reputationem tamē est curatiue virtutis. que licet venenum excitet demonum vel etiaz inuidorum. tamen facit prelatum gratuz in conuersatione. constantem in persecutione. victorez in tentatione. discretuz in correptione. oratorem. i. facundum ⁊ gratiosum in exhortatione. amicabilez in reconciliatione. ⁊ mitigat etiam sitim ideſt appetitū ambitioſuz dominādi. Hec oia facit humilitas vera in bono prelato.

¶ Capitulum. xv.

Humiles homines assimilātur celidonijs. Maz humiles plerūq; quanto in apparentia videntur minores tanto sunt in virtutibus excellentiores ⁊ in opibus efficatiores. Sic. n. accidit de celidonijs qui sunt lapidi de ventre hirūdinis

extracti quoruz vn⁹ ē niger ⁊ alter rufus qui licz sint parui ⁊ deformes in virtutibus tñ multis alijs sunt maiores. Mā rufus valet cōtra lunaticam passionē cōtra insaniam ⁊ contra antiquū languorē ⁊ facit hoiem facundū placentē ⁊ gratū. Niger vo valet contra noxios humores rixas ⁊ febres. ⁊ lot⁹ aqua sanat oculos vt dr̄ in lapidario. vñ in illis duobus lapillis duplex humilitas repñtatur. ¶ Primo sapientium q̄ scitur dr̄ Prouer. xvi. vbi humilitas ibi sapientia. vñ Ptho. dixit q̄ inter sapientes sapientior est q̄ humilior existit. Hec est ergo que valet contra lunaticā passionem. i. mutabilitatem stulticie. q̄ sicut stultitia facit mentem instabilem ⁊ variabilem ad modū lune ita sapia facit hoiem stabilem ad modus solis qui semper est in se vniformiter lucidus. Et ideo dr̄ Eccl. xxvi. q̄ homo sanctus in sapia sua manet sic̄ sol: stultus vero sicut luna mutat. Item valet contra insaniā. i. contra furorem iracundie q̄ homo dum sapienter respondet ⁊ humiliat se furenti ⁊ humiliter cedit ei frangit furorem ire eius vel saltem euadit. Itē valet humilitas contra antiquū languorem idest contra inueteratus odium. quia frequenter sapientes humili ⁊ dulci lingua vel ope antiqua etiam odia conciliant. Hec ēt est scz sapientis humilitas qui sic facit verbum facundum sic ēt ⁊ gratum. ¶ Scdo aūt celidonius qui est niger repñsentat humilitatem penitentiū. Hec est. n. que noxios humores. i. nociuas affectiones purgat. iras frenat. ⁊ febres. i. carnis calores refrigerat ⁊ ēt oculos mentis a cecitate superbie sanat.

¶ Capitulum. xvi.

Snem gehēne inextinguibilem ⁊ semper durabilez ee non est incredibile ⁊ pci pue per diuinā potentiaz. cum legat ẽm nām albestō qui est lapis archadie ferrei coloris ⁊ ab igne sic dictus. q̄ semel accensus nunq̄ extingui pōt. Vnde in quo dā tēplo diane erat lucerna ex huiusmōi lapide semp ardens ita vt nulla tēpestate nullo imbre extingui posset sicut Jsi. refert. Vñ pagani maximū sue diane miraculum esse arbitrabant. Ergo si hoc fieri pōt virtute nature in mā lapidea. ita vt non amplius ignis succendat nec vnq̄ extinguat. quanto magis fieri hoc pōt virtute dei i alia quacūq̄ materia vt. s. ignis inextinguibilis perpetuo conseruet. Vñ Grego. dicit in libro mora. exponēs illō Job. xx. Deuorabit eum ignis. Ignis corporeus qui nunc succendit vt vitra corporeis indigeat fomentis nec valet nisi succensus esse ⁊ nisi refotus subsistere ac cōtra gehēne ignis cum sit corporeus ⁊ i se metipso reprobos corpaliter exurat nec studio humano succendit nec lignis nutritur sed datus semel durat inextinguibilis ⁊ succensione nō indiget ⁊ ardore non caret. Nō huius diuersitatis est q̄ ignis iste qui apō nos ē qui lignis nutrit ⁊ alit hoiē succendit est artificialiter ⁊ p violentiā in alienā materiam introductus. sed ignis ille lignis nō indiget qb⁹ foueatur vel q̄ est in mā propria existēs vel in mā aliena non p violentiā sed per nām a principio intrinseco sicut ēt accidit in sulphure. Vnde nō est accensus ab hoie sz a deo qui illam naturā instituit. ⁊ hoc est quod dr̄ Jsa. xxx. Flatus dñi sicut torrens sulphuris accendens eam.

¶ Capitulum. xvii.

Ypocrita assimilat auricalco. ¶ Primo q̄ auricalcus est alieni coloris ostentatiuū. hz enim auro silem coloꝛē sed eius nō hz valorē. Sitr̄ hō hypocrita hēt qdem exterius apparētiā sanctitatis. sed tñ non hz interius existēntiā veritatis. vñ dr̄ hypocrita ab hypos qō est sub ⁊ crisis qō est aur quasi aliquid hūs sub auro. i. sub apparētia auri. s. sub apparētia sanctitatis malitiā iniquitatis ꝛſd ꝺth. xxiij. Vos qdem a foris apparetis hoibus iusti. interius aūt pleni estis hypocrisi ⁊ iniquitate. Tales abundabūt in fine mūdi in ecclesia qs multi ēt descendent ⁊ declinabunt a vera

ſanctitate ad fictam religionē. Vnde legit. iij. Re. vij. q vaſa q̄ fecit Iram de auricalco erant. Iram. n. interpꝛtat ciuitas deſcēdēs ⁊ ſignat ſtatum eccleſie in fine deſcendentē ⁊ declinantis a celeſtibus ad terrena. cuiꝰ vaſa erunt de auricalco ſcz clerici ⁊ religioſi hypocrite ficti. ¶ Scōo q; auricalcū interiorū eſt infectiuū. Nam cibaria nimis diu in vaſis ō auricalco ſeruata vicio eoꝝ ſaporem horribilem contrahūt ⁊ odorē. Et ſic deſideria ⁊ verba iniqua q̄ diu hypocrite in cordibus abſcondita tenuerunt. q̄ ea pꝛoducere ⁊ opere exequi poſſunt inueniunt horribilia. ⁊ hoc ē q hypocriſis interiores affectꝰ corrumpit Apoca. i. pedes eius. i. affectꝰ ſimiles auricalco. q; ſcz ſunt per hypocriſim infecti ⁊ ſimulati. ¶ Tertio q; auricalcum ē ſue vtilitatis paulatim detectiuum. Naz vaſa ex auricalco facta in ſui nouitate ſunt tam pulchra vt videantur aurea. ſed paulatim a fulgore primo hebetantur ⁊ quaſi rubiginant ⁊ ſic ſemp quaſi in peius traxodore q̄ colore cupꝛeā ſuā originem ꝓte ſtantur. Auricalcū. n. fit ex cupꝛo. ſ; ex cō mixtione eris ⁊ ſtagni ⁊ auripigmēti ⁊ q. buſdam alijs mediantibus pꝛoducitur i igne ad colorē auri vt dicit Iſido. Sic hypocrita cū ſit vere malus in quibuſdaꝫ fictionibus ⁊ conatibus ꝓtendit quandam exteri⁹ ſpēm ſanctitatis: ita vt primo q̄ ab aliquo nouiter vī vel de nouo incipit inter aliquos conuerſari videatur eis ſanctiſſimus. ſed q; nihil fictum eſt durabile ſi diu ibidem permaneat paulatiꝫ ex ꝓtrarijs operibus ſeipſum manifeſtat. Et ideo dñs dixit ¶ Math. vij. A fructib⁹ eorum cognoſcetis eos. Quidam tū ita cooperti ſunt vt vix vel nūq̄ cognoſci poſſint. ⁊ tales cū ſint auricalcū frequenter recipiunt pꝛo auro. econtra aūt illi q ſunt vt verū aurū ab ipſis reputantur vt auri calcū qui dicūt eos cē hypocritas. Eccli. xlvij. Collegiſti quaſi auricalcum aurum. ¶ Item homo hypocrita aſſimilatur lapidi criſolemo. qui eſt ſpēs quedam lapidis criſoliti. Hic ſcz criſolemus eſt colore aureus ſed de mane eſt pulchꝛioris aſpectus poſtea hebetatur ⁊ eſt ignis capaciſſimus. Vnde ſi ignī appꝛoximatur citius inflāmatur vt dicit Iſido. Similiter hypocrita colore eſt aureus. q; ſanctitatem pretendit. ⁊ de mane apparet pulchrior quia feruenter incipit. ſed poſtea hebetatur q; pꝛoſequendo deficit. ignis eſt capaciſſimus q; inflāmationes tentationum facilime ⁊ delectanter recipit.

Capitulum. xviij.

IVſtitia bene regentiū aſſimilatur ferro. ¶ Primo pp duritiā. Ferrum enim vt dicit Iſido. dictū ē a feriendo q; d. duritia ſua feriendo domat oīa genera metallorꝫ. Et iuſtitia regētis domare ⁊ ferire dꝫ omnia genera rebelliū ⁊ ſuperboꝝ ⁊ reipublice pacē turbantium. ꝑs. Reges eos in virga ferrea ⁊ tanquam vas cē. Prouer. xx. Rex qui ſedet in ſolio iudicij diſſipat oē malus intuitu ſuo. ¶ Secundo propter temperiem. nam ferramēta mos eſt cuꝫ oleo temperare ne frigiditate aque nimium indurentur vt dicit Iſido. Sic ⁊ plerunq; temperanda eſt ſeueritas iuſtitie cum oleo miſericordie. vn de ſamaritanus Lu. x. ſauciati vulneribꝰ oleum infudit ⁊ vinum. Vinum autem mordens ſignificat ſeueritatem iuſtitie ſ; oleum leniens ſuauitatem miſericordie. Et in arca moyſi que gerit typum regiminis non tantum fuit virga percutiens ſed ⁊ manna dulceſcens vt per virgam rigor iuſtitie per manna vero dulcedo miſericordie ſignificaretur. Eccli. xxxix. Initium neceſſarie rei vite hominum aqua ignis ferrum ⁊ lac cē. In aqua accipe mellitez miſericordie. in igne feruorem iuſtitie. in ferro correptionis aſperitatem. i. lacte remiſſionis ſuauitatez. que omnia ne ceſſaria ſunt regentibus vt ſubditorum vita pacifice gubernetur. ¶ Tertio pꝛopter rubiginem: rubigo enim vt dicit Iſido. eſt vicium rodens ferrum. ⁊ hoc accidit ſibi ex ſue ſubſtantie ipuritate. ſiue ex terre ꝓtactu ⁊ vicinitate ſiue ex ſanguiſnis

vel cuiuslibet infecti vaporis qualitate. Et addit ad hec. Ysido. q̄ a ferro se humanus sanguis vlciscitur. q̄ nullius alterius rubigine sic ferrum consumitur sic̄ quando humano sanguine maculat. Simili quoq; modo iustitia presidentis rubiginat. i. corrumpitur ⁊ maculatur quā doq; quidem ex malicia ⁊ impuritate regentis. q̄ non habet puram intentionez in facto scilicet non intendens ad bonū reipublice sed potius ad aliquid p̄opū quandoq; vero ex contactu terre. i. acceptione vel spe alicui⁹ muneris terreni ⁊ lucri temporalis. quandoq; vo ex infecti one sanguinis vel alicuius vaporis. i. ex ira vel odio vel alia inordiata passiōe siue affectione sed nulla deterior ē vel maior corruptio q̄ si puerso iusticie iudici iudicio sanguis fūdat inoxius. Numeri. xxv. si quis percusserit ferro ⁊ motu⁹ fuerit qui percuss⁹ ē reus erit homicidij ⁊ ipse morietur. ¶ Quarto p̄opter vtilitatem multiplicē. Mā vsus ferri magis est vtilis ⁊ magis necessarius q̄ vsus auri licet aurum amplius ab auaris diligatur. Nam sine ferro respublica tute non agitur non acquiritur nec secure seruat nec sine ferro ab hoste defenditur ferro regitur cōmunis potentia. defenditur inocētia tuta sunt regna. ⁊ reprimitur malorū superbia. Item sine ferro nullū mechanicum opus quasi perficitur. nullū quasi opus vel edificiuz erigitur. agricultura non exercetur. vestis non inciditur. pānis non editur ⁊ breuiter quasi in humanis rebus sine ferro nihil ad perfectionem aducitur. Omnia autem hec magis cōpetunt iustitie q̄ ferro q̄ horum nō potest esse perfectio vbi iustitia non seruat. Nam neq; reipublice neq; cōmuni potentie neq; bonorum innocentie neq; regno seu patrie ibi potest esse tutella vbi si viget iustitia. Neq; enī sine iustitia aut malorum proteruie reprimunt. aut artes mechanice libere exercentur. aut ab agricolis terre vtiliter excolunt. q̄ vbi non seruatur iustitia ibi omnia bona pereunt ⁊ oia vigent mala.

¶ Capitulum. xix.

Ystorij vita assimilat electro. ¶ Primo ratione distinctionis. sunt enim tria genera electri: vnū quod ō piro fluit arbore quod dicitur siccum. Mas primo q̄n do fluit de arbore est gūmi liquidum. postea induratur calore ac̄ frigore in duriciem lapidis perspicui vt crystalli. Nam p̄i⁹ minuitur humidum operatione calidi. q̄ cum humiditas indigesta expellitur ab arbore tunc calor continue resoluit humidum subtile. ⁊ ita viscosa efficitur. ⁊ postea humidum paucum remanens extra premitur frigidor ⁊ sic coagulatio eius completur frigore. Huic ergo assimilantur iusti incipientes sicut penitentes. qui a principio quando de arbore. idest de mundo vel peccato exeūt sunt molles. ⁊ teneri timore. s̄z postea paulatim calore charitatis crescente mollicies timoris excluditur ⁊ refrigerio aestu carnis supervenient solidantur in fortitudie spūs mirabiliter velut lapis. ⁊ efficiuntur perspicui i conscientie mūdicia ⁊ vite sinceritate Ezec. viij. Deorsum ignis a lumbis eius. ⁊ sursum quasi aspectus splendoris ⁊ visio electri. In q̄ ostenditur q̄ viri sancti ⁊ iusti inferius ardēt vt ignis i dilectiōe proximi superi⁹ splēdent vt electrum in cōtemplatione dei. ¶ Secundum genus electri metallū dicitur quod in precio melius inuenitur ⁊ habent. ⁊ hoc cum sit magis serenosum q̄ primuz competit proficientibus ⁊ i soliditate ⁊ in gratia doctrie. ¶ Tertiū autem sit de tribus precijs auri. ⁊ vna argenti. Et huic assimilantur perfecti. In auro enim significatur anima in qua est sancte trinitatis imago. vnde tres partes auri i electro ponuntur sed minima pars q̄ est argenti cop⁹ representat. quod licz sit vilius tamen auro iungitur ideō quia anime rationali. Ob ergo in electro multum de auro ponitur ⁊ parum de argento significat q̄ perfecte iusti multum de anima curant de corpore vo paz. ¶ Secunda ra

tione ostensionis. Electrum enim vt dicit Ysido. in conuiuio clarius cunctis metallis fulget ⁊ venenum prodit si assit. stridorem facit ⁊ in colores varios ad modum celestis arcubus mutare se subito ꝓsueuit: Sic anima iusti est fulgida per gratiam. ⁊ si aliquando venenum peccati adest siue in pugna tentationis siue in lapsu operationis statim stridore luctus ⁊ confessionis prodit ipsum ⁊ in varios colores sculs confusionis ruborem. timoris pallorē se mutat. Vel varij colores ad modum arcus sunt varie compunctiones. que sūt quatuor quasi quatuor iridis. idest arcꝰ celestis colores. Primus de perpetratione culpe vel protractione. Secundus de incursione miserie. Tertiꝰ de reatu pene. Quartus de amissione glorie. ¶ Tertio ratione commixtionis. Dicit enim Gregorius super Eze. q̄ in electro aurum cuz argento miscetur. argentum quidē ad auri claritatez excrescit. Aurum vo cum claritate argenti temperatur. suaz virtutē nō pdit sed a decore ex admixtione argenti aliquantulum expallescit. Ita similiter in viro iusto sensualitas rationi ꝓiuncta velut argentum auro in electro ad claritatē auri excrescit. q̄ scz per participationem efficitur rōnalis. vt dicit pbs in. i. Eth. Et dicitur sensualitas rōnalis. q̄ eius passiones ⁊ motus regulantur ⁊ modificantur. ⁊ tunc ipsa ratio velut aurum ex tali cōmixtione sensualitatis in sua contemplatione remitti videtur. nō tamē sue vtutis detrimentum patitur. q̄ per ipsas virtutes morales modificatam ad contemplā dū amplius adaptatur. ¶ Quarto ratione attractionis. q̄ electrum verum si manu teneatur. vt a digit̄ calorez recipiat rapit ad se omnia folia ⁊ paleas ⁊ vestimentoz fimbrias vt dicit Ysido. Sic vir iustus per bona opera desiderio pficiendi calefactus q̄quid videt vel audit ad suū profectum assumit. siue folia. i. verba. siue paleas. i. etiā lenia bona exēpla dūmodo ipm inflammare possint. siue sint fimbrie vestimentoꝝ. i. extrema opa virtutū Eze. i. Et de medio eius quasi spēs electri.

¶ Capitulum. xx.

Yxuria assimilat sulphuri ¶ Primo rōne ardoris. Mā sulphur est vena terre aereitatis ⁊ igneitatis multum hūs in cōpositione. vñ sulphur dr quasi solus vrens vt dicit Ysido. vrere. n. ignis dicit. Dñ sulphur sm auicennā est caliduz ⁊ sic cum in quarto gradu ⁊ est terra partibus aqueis ⁊ terrestribus in igneas trāseuntibus in nām sulphuris trāsmutata. Et ad ignea virtus ab aqs fetentibus sentitur Sicut aūt sulphur est vena terre ita luxuria est carnis terrestris vicium ⁊ corrupte. la. que quidē multū hz igneitatis. q̄ multuz corpus calefacit ⁊ appetitū delectationis incendit. ita vt tā partes aque. s. hūores corporis q̄ et terrestres partes scz caro ⁊ membra videant trāsire in igneas. i. vehementer accēdi. ⁊ ē in quarto gradu caloris. q̄ luxuria ē quartū vicium cui ardor ⁊ calor appropriatur. Mā primꝰ gradus est ardor aquaritie. que mundi appetitum insatiabiliter incendit. Vnde ipsa est ignis qui nūq̄ dicit sufficit. Prouer. xxx. Boetius de consolatione libro secundo metro quinto. Sed seuor ignibus ethne feruēs amor ardet habēdi. ¶ Secūdꝰ est ardor ire q̄ secundū pbm est accensio sanguinis circa cor. Tertiꝰ est gule cui attribuitur ardor tū q̄ delectatio cibi ⁊ potus appetitū accendit ⁊ acuit. in cuius delectationis inordinata concupiscentia vicii gule consistit. tū q̄ gule sacietas libidinē inflāmat vnde Viero. dicit q̄ sine cere friget venus. i. per abstinentiā cibi ⁊ potus refrigescit luxuria. Quartus gradꝰ ardoris ⁊ caloris est ignis consumptionis omnium virtutum ꝑs. Ignis sulphur ⁊ ignis scz auaricie. sulphur luxurie. ⁊ spiritus superbie. ¶ Secundo ratione fetoris Nam aque per venas sulphureas transeuntes ex vi ignea sulphuris contrahūt calorem saporem efficaciam ⁊ fetorem. Atque autem sulphurce. i. persone luxuriose contrahunt calorem in cogitatione saporem in delectatione. efficaciam. i. affe

ctum in operatione. fetoꝝ ē plerunq; infamic in publicatione. Ideo de luxuriosis dr Ysaie. xxxiij. Ascadent fetor. ¶ Tertio rone coloris. nā sulphur aliqñ est album. purum. clarum ⁊ cum hoc subtile. Aliqñ vero est feculentū grossum ⁊ crassum. gñq; vero mediocre. Opus. n. carnale cū intra limites matrimonij ⁊ rōnis continetur tunc est albū qz famā nō denigrat. puꝝ qz mētem non fedat. clarū qz rōnem nō offuscat. ⁊ subtile qz ratio carnez regulat vt nō sequatur appetitū delectationis sed sinceritatez intentionis. Sed si fiat extra matrimoniuz tunc est feculentuz per imundā operatiōnē crassum per inordinatam delectationez. grossum siue spissum per nimiaz frequentationem vel mentis hebetationez. Quādo vo sit inter coniuges sed nō cuz debito mō vel. debita moderatione. tunc quasi mediocre participat de vtroq;. Mā in quantuz infra matrimonium sit sic est excusabile tū magis vel minus sm q; pl⁹ vel minus receditur ab ordine rationis.

¶ Capitulum. xxj.

MAria mater dñi assimilatur calcedōio. ¶ Primo rone generationis. qz calcedonius vt dicit Ysido. diuturno imbre generatur. Sic beata vgo fuit gīata imbre. i. gre diuine operatione scz per miraculum ex parētibus sterilibus sicut legitur de eius natiuitate Apoc. xxi. Fundamētuz tertiū calcedonius. Tria enim sunt humane pductiōis principia seu fundamenta. Primum est gratia sicut in his qui producti sunt immediate a deo vt adam per creationem ⁊ eua per miraculum de costa. qō fuit de gratia liberali. Scōm principium siue fundamentū est nā. sicut in his que pducunt per viā generatiōis absq; miraculo sicut seth ⁊ cayn ⁊ sequentes. Tertiuz est mixtū ex gratia ⁊ nā. sicut hi qui pducunt ex viro ⁊ muliere tū sterilibus. ⁊ iō partim per nām ⁊ partim p miraculi gratiam sterilitatē remouentē. sicut fuit cōcepta beata virgo ℳaria. ⁊ ideo ipsa fuit calcedonius hūs tertium fundamentuz. ¶ Scō rone inuentionis. qz calcedonius vt idē Ysido. dicit ad repercussum lune plene inuenitur. Quasi. n. plenitudo lune est plenitudo tēporis gratie in quo beata vgo est nata ⁊ mater saluatoris inuenta. pp qō dicit Aposto. Gala. iij. qz qñ venit plenitudo tpis misit deus filium suū factum de muliere. ¶ Tertio rone coloratiōnis. qz calcedonius pallido colore ē coloratus. Pallor aūt ꝺ uenit timēti qz timētes pallescunt. ⁊ ēt multū cōuenit abstinēti. ꝓpter qō dicit abbas Ysaac in libro suo de vita solitaria siue monastica. qꝺ decor mōachi est pallor ⁊ macies. Qō dicit qz monachus ꝺz esse abstinēs ⁊ macies ⁊ pallor ex abstinētia causāt. vtrūq; pallor. i. pallouis cāz habuit beata ℳaria. s. timorē dñi Eccli. xxiij. Ego mater pulchre dilectōis ⁊ agnitiōis ⁊ timoris ⁊c. ⁊ ēt abstinentie qz ipsa nō vacauit delicijs. ¶ Quarto rone vigoris qz his lapis sculpture resistit. Mā ante soliditatis est vt nō sit incisiōis ⁊ extranee impressionis susceptiuus. Sic beata virgo ℳaria nullius carnalis ipressiōis seu corruptionis susceptiua fuit. qz scz virgo ante partū ⁊ post ptum. Itē dicit Diasco. qꝺ hic lapis tāti vigoris est ⁊ efficacie qꝺ perforatus ad collum ligatus facit vincere cām ⁊ contra illusiones demonuz adiuuat. ⁊ virtutē cōseruat. Hec aūt siue vera sint siue non de calcedonij virtute verissime tū competunt beate marie. qz ipsa est aduocata nra. ⁊ ideo apud sūmum iudicē pro causis nris assistit ipsa est nostra protectrix. ⁊ ideo ab illusionibus demoniū nos frequēter defendit. Ipsa ēt ē mater nostra. ⁊ ideo pie filios suos virtute ⁊ bonitate custodit. ¶ Itē beata ℳaria assimilatur smaragdo. ¶ Primo rone coloris. nam smaragdus vt dicit Ysido. Gemmaz olum viridiū obtinet principatum. Nulli enim gemme vel herbe maior inest viriditas ꝙ smaragdo. vnde viriditate sua virides herbas supat. Quasi antez gēme vel herbe virides sunt sacratissime virgines que carnis vitiorē semp conser-

uant inter quas beatissimas beata virgo ℳaria obtinet principatum. vñ. ps. Adducēt regi vgines post eā. dicit non tñ de ordine. sz ēt ō dignitate. qz. s. vgnitati ei⁹ nullus vnq̄ potuit coequari. decebat nimiz regina virginū vt tāta puritate niteret qua maior sub celo negt inuenri: vt dicit Anselmus. vñ eius virginitas ⁊ humilitas ita deo grate extiterūt q̄ fuerunt quasi due porte p quas xps in eā intrauit .s. virginitas sūma in carne. humilitas ꝓfunda in mēte. ⁊ ideo dr Thob. xvij Porte hyrlm ex saphyro ⁊ smaragdo edificāt Mā per saphyr q̄ hz rumorē sedare intelligit eius humilitas. qz virtus humilitatis soluit tumorē elatōis sz p smaragdū viridis coloris vgnitatem intellige carnis.

¶ Scdo rōne nitoris qz tantus est nitor smaragdi q̄ nec in sole aliquo mō obumbrat. Et similiter tātus fuit nitor virginitatis ⁊ nitor puritatis vginis marie q̄ sole iusticie xpm gignendo vel pariēdo in nullo eius integritas vel virginitas siue vgnitat⁹ nitiditas fuit diminuta. ¶ Tertio rōne gñationis qz sz corpus smaragdi si extersum fuerit ⁊ politum ad modū speculi imagines reddit. Item smaragd⁹ ex se generat radium qui suo nitore tingit aerem circunfusum Beata autem virgo primo habuit corpus suum ab origiali peccato politum sz in vtero matris in sua sanctificatione. Secundo habuit ipm politum a spiritusancto sz in filij conceptione. quia tunc spiritussanctus superuenit ⁊ virtus altissimi obumbrauit ei vt angelus dei predixerat Luc. i. Et ideo ad modum speculi imaginem reddidit diuinam ⁊ humanam. qz verbum incarnatus genuit quod inquam verbum est imago patris ⁊ figura spiritus eius ⁊ sm carnem siue humanitatem est vt ita dicam imago matris sz homo ex homine in similitudinem hominum factus ⁊ habitu inuētus vt hō vel beata virgo que fuit speculum politū ⁊ terſū p suā maximam puritatem repzesentat nobis imagines oiuz virtutū vt eas imitemur. Item genuit ex se radium. s. dei filius. qz sicut sidus radium protulit virgo filius pari forma: qz neqz sid⁹ radio. neqz mater filio fuit corrupta. quo filio sua viriditate. idest sua virginali carne qua ipsum vestiuit non tantum circūstantes ⁊ proximos ei iudeos sed etiam totum mundus tinxit tinctura baptismali. Mā christus tactu sue mundissime carnis quam sz de virgine traxit vim regenerationem contulit aquis quibus. s. fideles tinguntur idest baptizantur. ¶ Quarto ratione virtuose operationis. Nam smaragdus: vt dicit Biase. opes augmentat sic beata vgo spirituales opes siue diuitias nobis augmentat dum gratias multiplices impetrat vel eum nos ad dñi operandum ⁊ merita cumulandum iuuat.

¶ Item smaragdus collo suspensus morbum caducum sanat. ℳoc beata virgo nobis facit non tantum per auxilium sed ēt per exemplum sz sue virginitatis ⁊ honestatis. ¶ Item smaragdus valet contra illusiones ⁊ fantasmata demonum. quod de beata virgine magis est certum. ¶ Itē smaragdus memoriaz perditam reparat. Sic beata virgo que conseruabat facta fācta ⁊ verba puericie christi conferēs vniuersa in corde suo. ⁊ postea creditur sanctis euangelistis ⁊ precipue beato Luce plurima enarrasse que ipsi de xpo scripserunt. videlicet de eius desponsatione: annunciatione: purificatione: xpi natiuitate ⁊ magoꝝ adoratione: ⁊ multis alijs quibus nec ipsi euāgeliste per se interfuerant. nec etiam per hystoriarum scripturas. vel forte per aliam personam q̄ per beatam ℳariam virginem scire tunc tē poterant. ¶ Item⁹ smaragdus visū confortat. Simⁱliter beata virgo spūales visus nostros confortauit producēdo verā lucem xpm qui illuminat totum mundū vel omnem hominem venientem in hūc mundum. ¶ Item smaragdus tempestatibus resistit. Et sic ipsa contra mundi tēpestates seu aduersitates bēigne auxilium impendit. Vnde etiam ab ecclesia vocatur stella maris qz nos in huius maris mūdi sz tempestatibus seu fluctibus dirigit ⁊ defendit. ¶ Item dr ℳaria id

est dominatrix maris: qz velut pia domia in omni casu amaritudinis nobis iuocãtibus eaz deuote impetrat remedium to cũde consolationis. Unde dr Eccl. xxxij. Sicut in fabricatione auri signũ est smaragdi. sic numerus musicoꝝ in iocundo z moderato conuiuio. Quasi cuim in auro signum smaragdi est beata virgo maria refulgens vt gẽma in gloria celesti. De quo etiam signo dicitur Apoc. xij. Signũ magnum apparuit in celo mulier amicta sole zc. Ex quo videlicet signo proueniũt ꝯ nobis in amaritudinib⁹ positis infundi tur aliquando musicalis iocunditas modulationis. Et hoc est quando per voces seu per sonum alicuius exhortationis ea ꝓcurante infunditur nobis dulcedo alicuius consolationis. Aliquando vero ꝓpinatur nobis iocunditas per eam interne refectionis. puta quando ea impetrante infunditur cordi nostro gratia interne inspirationis seu alicuius dulcedinis animam consolantis z reficientis: z hoc est conuiuium iocundum quidem sed tamẽ moderatum. ¶ Item beata Maria assimilatur lapidi sardonyco. ¶ Primo rõne colorationis. Nam sardonyx vt dicit Ysido. ex sardio z onyce nomen suscepit. Constat enim ex tribus coloribus. nã niger est in imo. candidus in medio. z rubeus quasi vinum in supremo. Sic beata vgo maria fuit nigra in imo per humilitatem sm illud Cant. i. Nigra sum sz formosa zc. Sed candida in medio per puritatem mentis z virginitatem carnis Eccli. xxvij. Pulchritudinẽ cadoz ei⁹ admirabitur oculus. Ite rubea in supremo per feruentem charitatem. Prouer. vltimo. Purpura indumentuz eius. purpura. n. rubeum habet colorem. ¶ Secundo rõne sigillationis. qnia hec sola gemma in sigillatione de substãtia cere nihil euellit. z sic sola beata Maria generando de corruptione carnis vel peccati nihil accepit. ¶ Tertio ratione virtuose actionis propter quam iste preciosissimus appellatur Job. xxviij. Nec lapidi sardõyco zc. Nã ꝺ lapis luxuriam repellere dicit: humilez efficit z pudicum. Sic domina nostra deũtos suos docet esse castos in corporibus. humiles in cordibus. z etiam pudicos in moribus.

¶ Capitulum. xxij.

Misericordia assimilatur illi lapidi qui vocatur iris. ¶ Primo rõne figure. qz hic lapis est ex sex angulis vt dicit Ysido. Qui sex anguli competũt sex operibus misericordie que christus enumerat Mathe. xxv. Esurivi z dedistis mihi manducare zc. ¶ Secundo ratione tincture siue resplendentie. propterea enim dicitur iris: qz sub tecto positus z sole ꝑcussus colores iridis. i. celestis arcus in ꝓximos parietes representat. Similiter homo misericors sb tecto. idest sub tegumẽto humilitatis positus z sole. idest luce diuine gratie perfussus colores arcus celestis. idest affectus siue effectus christi in proximos sibi pauperes representat. ¶ Tertio ratione efficacie. quia ꝺ lapi cooperatur parienti vt citius pariat vel vt saltem dolores partus facilius ferat z nõ tantus de periculo timeat. Cõsimili modo misericordia siue misericordie opatio cooperatur penitenti vt citius satisfaciat. vt saltez vt angustiam z laborem penitentie facilius ferat z de tentationuz periculo minus timeat: propter primum dicitur Daniel. iiij. Peccata tua elemosynis redime z iniquitates tuas misericordiis pauperꝝ ppter scõm dr in. ps. Beatus q intelligit super egenum z pauperem. z postea Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: propter tertiuz dr Eccl. xxix. Cõclude elemosynaz in sinu pauperis z hec ꝓ te orabit ab omni malo. Et postea. Super scutum potẽter z sup lanceam aduersus inimicum pugnabit.

¶ Capitulum. xxiij.

Pus bonũ assimilatur illi lapidi q dr alabandina. De quo dicit Ysid. q est gemma clara z subtilis vt sardis. cui⁹ é virus sangui-

nem augmentare ⁊ prouocare. Similiter opus bonum debet esse clarum. i. factum cum claritate hoc est cum mundicia conscientie ⁊ intentionis puritate. Prouer. xxj. Qui mundus est rectū est opus eius. Bzego. Incassum exterius opus agitur si nō pro eo interius innocentie victima in ara cordis immoletur. Unde econtrario opa cū immūda cōscientia vel non recta intētione facta erūt opera tenebrosa. de quibus Ro. xiij. Abijciamus opa tenebrarum. Itē debet esse subtilium: ⁊ hoc per feruoꝝ dilectionis. Eccl. ix. Bibe cū gaudio vinū tuū quia deo placent opera tua. Ubi innuit ꝙ tunc deo grata sūt opa nostra quādo cū vino charitatis ⁊ gaudio deuotionis fiunt. j. Cor. iij. Cuiuscūq; opus quale sit ignis probabit. Tūc est enim opus probatū quādo est igne charitatis inflāmatū. Sed ad litterā exponat de igne purgatorij. Itē debet esse sanguinis prouocatiui ⁊ augmentatiui. i. deuotionis. Sanguinis humor est calidus et humidus: quia. s. deuotio boni operis in mente auget caliditatē. i. spūalem feruorem: sicut nutritio olei auget ignem ⁊ auger etiā humorē. i. lachrymaꝝ compunctionem sicut operatōis vehementia ꝓducit sudorem.

Caplm xxiiij.

Patientia assimilatur auro ¶ Primo ratione soliditatis: quia auro quo ad substantiaꝫ nihil solidius aut cōpactius. Unde in igne positum nec euaporat nec in pōdere minuitur neq; consumitur: sed quādo vrealoris dissoluitur si quid habet impuritatis admixtum depuratur: ⁊ tunc fulgidꝰ inuenitur. Similiter vere patiēs tantā habet mentis soliditatē ꝙ in igne tribulationis positus neq; euaporat per irā neq; in pondere virtutis minuitur per diffidētiam neq; consumit per accidiā sed potiꝰ depuratur per pene tolerantiā ⁊ fulget ꝓ virtutis euidentiā. Eccl. j. Quasi vas auri solidū. j. Petri. j. Modicū nūc si oportet contristari in varijs tribulationibus vt fides vestra multo preciosior sit auro quod per ignē transit. ¶ Secūdo ratiōe ductibilitatis: quia auro nihil ductibilꝰ. Nam tam ductibile est ꝙ inter incudem ⁊ malleum sine diuisione sine interruptione partium in tenuissimas laminas dilatatur. Eodem modo perfecte patiens ꝓsecutiones nō resistit: sed se ducit ⁊ malleari permittit ita vt nō rumpatur per inconstantiam nec diuidatur etiā a persequēte per malliuolentiā: ⁊ ideo dilatatur i charitate per patientiā. Unde de tali auro fiunt vasa domini: de quibus Exod. xxv. Uniuersa ductibilia ō auro purissimo facies. Tale enim fuit aurū candelabri. i. patientia christi. Unde in eodē dicitur: Facies candelabrū ductibile de auro purissimo. s. christū qui tanq̄ ouis ad occisionē ductus est. ¶ Tertio ratione trāquillitatis. Nam auro inter metalla nihil quietius: quia percussum nō resonat sicut facit es vel argentū. Et cōsimili modo homo patiens nō resonat nec murmurādo nec maledicendo: detrahendo: vel contra cō tumacem linguā rixando: sicut de christo legitur. j. Petri. ij. Qui cum malediceret nō maledicebat: cum pateretur nō cōminabatur ꝛc. Talis etiā fuit martyꝛ patiētia qui percussi ⁊ mortificati tota die per patientiam nō resonabant aut resistebāt. Unde ipsi erāt quasi mortariola templi: de quibus. j. Paralip. ij. Facta sunt mortariola a mortificatione tunsionuꝫ. i. passionuꝫ. ps. Propter te mortificamur tota die. ¶ Item patiētia assimilatur lapidi crysopasso: qui est lapis ethiopicus quē lux celat ⁊ obscuritas manifestat. De nocte enim igneus de die vero apparet aurens vt dicit Ysido. In die enim (vt ipse dicit) est euanescens ⁊ splendorē amittēs velut aurum expalleſcit. Similiter patiētia cordis in luce prosperitatis abscondi tur. Unde Bzego. dicit ꝙ improuidꝰ miles est qui se fortem in pace gloriat: quia sēs fortitudo vera nō ostēditur tempore pacis nec etiā tempore prosperitatis patientia. Et ideo patiēna in tenebris aduersitatis agnoscit: quia qualis quisq; apud

se lateat illata cõtumelia probatvt ibidẽ Grego. dicit. Ps. Mor. s. aduersitatis illuminatio mea. Nam ibi illuminat anima vt cognoscat qualis sit. ¶ Ite3 si est vera patiẽtia in nocte aduersitatis efficitur ignea: i. in amore diuino magis feruida: lucida: sed in die ꝓsperitatis pallescit: idest efficitur timida. Nam viri perfecti in aduersitate per patientiã ferunt: de ꝓsperitate timent. Ps. Ab altitudine diei timebo idest ꝓsperitatis.

Caplm xxv.

Penitentia est omniũ vitiorum capitaliũ que sunt septem expulsiua. Et ideo assimilantur saphyro et⁹ virtutes. Nam primo saphyrus (vt dicit Diasc.) habet virtutem sudoris ⁊ sanguinis restrictiuam. Et hoc conuenit penitentie inq̃rum restringit vitium gule ex qua ꝓuenit superfluitas sanguinis ⁊ sudoris. ¶ Secundo habet virtutẽ castitatis amatiuã. Nam omnes auctores cõsentiunt q̃ hec gemma amatrix est castitatis: ⁊ ideo ne eius virtus ꝑ immũdiciam portãtis impediatur oportet eam portantẽ caste viuere. Hoc etiam competit penitentie inq̃rum tollit vitiũ luxurie: ⁊ castitatem seu continentiam diligit ⁊ requirit: q̃uis aliam in coniugatis aliam in viduis: aliã in virginib⁹. ¶ Tertio habet virtutẽ tumoris ⁊ inflature sedatiuam. Vnde ⁊ apostemata reprimit si in principio morie collectõnis cito appositus fuerit. Et hoc competit penitentie inq̃rum expellit tumorem ⁊ inflaturam superbie: ⁊ maxime si in principio anteq̃ superbia inueteraſcat ad humilitatẽ penitentie omnino conuertatur. ¶ Quarto habet virtutẽ caloris febrilis repressiuã: si turta venas cordis pulsatiles suspẽdatur. Est autem auaricia inordinat⁹ ardor velut quidam febrilis calor qui quietem omniũ tollit ⁊ sitim inextinguibilem gignit. Hunc calorem penitentia mirabiliter extinguit vt patet de euãgelista Mat. theo: quem fecit relinquere propria qui rapere solebat aliena: vt dicit Beda. ¶ Quinto habet virtutem venenositatis ⁊ antracis expulsiuam: ⁊ ideo veneno cõtrariam habet virtutem: ⁊ virtutis eius penitus extinctiuam. Vnde si araneam in piridem posueris ⁊ verum saphyrũ super eius orificium aliquantulum tenueris: eius virtute aranea subito morietur: vt dicit Diasc. Similiter penitentia expellit ⁊ extinguit venenum inuidie: que facit hominem venenosum: ⁊ calorẽ charitatis extinguit. ¶ Sexto dicit Diasc. q̃ habet virtutem discordium reconciliatiuã. Nam plurimũ dicitur valere eius ꝓsentia ad pacem inter aliquos reformandã. Quod quidem competit penitentie non solum inq̃rum animam reconciliat deo: sed inq̃rum de cordibus penitentiũ iras ⁊ odium fugat: ⁊ ad remittendum offensas receptas: ⁊ per consequens ad pacem inclinat. Vnde etiam dicitur ad litteram q̃ saphyrus se portantem reddit benignum ⁊ mitem: quod de penitentia magis certum est q̃ de saphyro. Hec enim fuit que lupum seuissimũ idest Paulum contra christianos ferocissimum mutauit in mansuetissimũ agnum. ¶ Septimo saphyrus habet virtutem cordis letificatiuam ⁊ confortatiuam. Vnde valet contra cardiacam ⁊ melancolicam passionem. Et illud penitentie competit inq̃rum expellit accidiam: que animam reddit tristem et grauem. Vnde ea expulsa anima letificatur. ¶ Item pẽnitentia assimilatur ligurio. ¶ Primo ratione generationis. Notandum est enim q̃ plerunq̃ mala nascũtur ex bonis: sicut de ꝓsperitate nascit inuidia: ⁊ de virtute nascitur superbia. Quandoq̃ econuerso de malis nascunt bona sicut de tribulatione patientia: ⁊ de peccato penitentia. Et hoc est quod repsentat generatio ligurij. s. originẽ penitẽtie ex corruptione culpe. Mã ligurius (sicut dicit Ysido.) qui in colore est electro similis sic vocatus est a lince bestia: quia. s. ex eius vrina inter harenulas generatur. Sicut ergo ligurⁱ⁹ q̃uis sit gẽma ꝑciosissima generatur tñ ex vilissima materia. s.

ex animalis vrina. Ita penitētia q̄uis sit
pciosissima tamē oritur ⁊ causat ex cor-
rupta materia. s. ex hominis culpa. Nisi
nisi pcessisset culpa nō sequerē penitē-
tia. ¶ Secundo ratione virtutis quia li-
gurius (vt dicit Biasco.) paleas attrahit:
sedat dolorē: fluxū ventris restringit: pdi
tum colorem restituit. Sic ad penitentiā
attrahunt palee. i. pauperes qui exonera
ti a diuitiarū mundi sarcina leuiores sūt
ad motū conuersionis. Diuites enim ad
patriam rarius ⁊ difficilius conuertunt.
Lu. xviij. Quam difficile qui pecuniā ha
bent in regnū dei intrabunt. ¶ Item pe-
nitentia dolorē ventris. i. remorsum cō-
scientie qui est ex recordatione peccati se-
dat dū ipm peccatū tollit ⁊ purgat. ¶ Itē
penitētia fluxū. i. pnitatē ⁊ labilitatē pec-
candi restringit: q; facit pteterita peccata
plangere ⁊ plangēda nō cōmittere. Colo
rem. i. gfam ⁊ meritū in quibus consistit
anime pulchritudo perdita p peccatum
restituit. ¶ Itē penitētia assimulatur cry-
stallo. ¶ Primo per aspectū. Nā cristall⁹
est clarus ⁊ ita parvus q; lux omnium q̄
sub eo sunt est manifestatiuus. Hec ergo
claritas fit in penitēte p confessiōis mun
diciam. Nam dum penitētia que in con-
scientia latebant peccata manifestat ipam
miro modo purificat ⁊ clarificat. ¶ Item
crystallus est luminis susceptiuus q; alia
p pniam luminis gre fit susceptiua. ¶ Itē
est colore aqueus. Sic penitēs est plorati
uus ⁊ lachrymosus. Apoc. xxij. Ostendit
mihi flumen aque vive splendidū tanq̄
crystallū. ¶ Secūdo ꝓpter generationis
modū. Generatur enī crystallus ex aqua
que p multa annoꝝ spacia in crystalli du
ricia vertit. Vñ vt Greg. dicit habet ex aq̄
fluxibilitatē: sed per frigoris virtutez in
crystalli vertitur firmitatē. Eccl. xliij. Ge
lauit crystallus ab aqua. Nō tm (vt dicit
Biasco.) sola vi frigoris sed etiam ratiōe
terree siccitatis. Sic penitentes licet sint
a principio molles ⁊ fluxibiles et pro-
ni ad relabendum propter quod oportz q;
semper sint pauidi: tamen postea per p
fectam perseuerantiam in penitentia effi-
ciuntur fortes ⁊ solidi. Vnde dicit Gre-
gorius q; in via dei a timore incipitur vt
ad fortitudines perueniatur. j. Corinth.
xv. Prius quod animale est deinde qō
spirituale. Nec enim soliditas precipue
fit vi fragilitatis idest continentie que re-
frigerat ardorem libidinis ⁊ restringit flu
xibilitatem carnis. Itez fit virtute terree
siccitatis idest abstinentie corporalis que
desiccat humorem veneris. ¶ Tertio, p-
pter virtutis effectum. Nam crystallus
habet virtutem inflammatiuam repleti-
uam: fitis extinctiuam: ⁊ dolorum visce-
rum expulsiuam. Inflammatiuam qui-
dem quia si exponatur radiis solis adeo
flammam rapit vt fungus aridus siue sti
pula ibi posita incendatur vt dicit Ysido
rus. Sic ⁊ cor penitentis radijs solis id
est christi exemplis vel verbis vel inspi-
rationibus sic aliquando incenditur vt
aliquos sibi per exemplum proximos si
bi incendat. Repletiuam virtutem ha-
bet: quia si tritus bibatur vbera lacte re-
plet vt dicit Biasco. Similiter vbera mē
tis scilicet intellectum ⁊ affectum penitē
tis gratia penitentie adimplet lacte dulce
dinis consolatōnis. Vnde de Augustino
ad penitentiam conuerso legitur q; non
satiabatur illis diebus pre dulcedine mi-
rabili considerare altitudinem consilij su
per salutem generis humani. Item ha-
bet etiam crystallus sitim sedare vt dicit
Biasco. Sic penitentia sitim extinguit in-
ordinati appetitus vitiorum. Item cry-
stallus valet etiam portatus contra coli-
cam ⁊ viscerum passionem si nō affit con
stipatio. Similiter penitentia remorsum
⁊ amaritudinem interiorem conscientie
expellit postq̄ ipsum peccatum purgauit
nisi affit constipatio idest duricia ⁊ dila-
tio satisfactionis. ¶ Item penitentia assi-
milatur nitro. Nitrum enim sm Biasc.
est quasi lapis subalbidus et perspicuus:
Cuius virtus est dissolutiua ⁊ attractiua
ac abstersiua ⁊ humoris superflui cōsum
ptiua. Et similiter penitentia duriciam
peccati dissoluit: gratiam dei attrahit: so-
rdes conscientie abstergit: ⁊ superfluos hu-

mores in abstinentia consumit. Item ſm Plinium nitrum est vena terre ⁊ est calidum ⁊ siccum leue rubeum ⁊ album vel citrinum. Que etiam omnia penitentie cōpetunt per effectum: quia penitētia mentem inflāmat ⁊ ideo calida corpus extenuat ⁊ ideo ficca: conscientiam exonerat ⁊ ideo leuis: verecundiam causat ⁊ ideo rubea: conscientiam mundat ⁊ ideo alba: vultum deformat ⁊ aliquando etiam ad litterā citrinat per ieiunium: quia ieiunare in estate ſm medicos inter alia que facit est q̄ vultum citrinat: ⁊ ideo citrina.

¶ Item penitētia assimilatur auripigmēto. ¶ Primo quia auripigmentus habet virtutem dealbatiuā. Habet enim (vt dicit Biast.) fulguris naturam. ſ. calefactiuā ⁊ deſiccatiuam. Vnde ſi aliquod metallus apponatur ipſum ſua virtute in album transmutat. Similiter penitentia dū cor calefacit per offense meditationē: ſm illud Pſ. Concaluit cor meum intra me ⁊ in meditatione exardescet ignis. Et deficat per triſticie consumptionē: Quia ſpiritus triſtis exiccat oſſa: vt dicitur Prou. xvij. Gealbat cor: ſcientiam per culpe purgatōnem. Iſa. j. Si fuerint peccata veſtra vt coccinum velut lana alba erunt.

¶ Secundo quia habet virtutem curatiuam. Nam auripigmentū vt dicit Plinius conuenit mediciane. Habet enim virtutem diſſoluendi attrahendi ⁊ mundificandi. Vnde valet malum anhelitum habentibus ſi fumus eius capite inclinato accipiatur. Sic etiam penitētia curat peccatorum infirmitates: diſſoluit corda dura ⁊ attrahit ea ad bona opera: mundificat animę intima. Et ſi quis inclinato capite ideſt mente humili ⁊ deuota fumum eius ideſt penam ſatiſfactorium iniunctā ſibi recipiat: anhelitum malum ideſt malam vitam vel malū peccandi vſum corrigit ⁊ rectificat. ¶ Tertio quia habet virtutem depilatiuā. Nam ex auripigmēto fit vnguentū depilatorū quādo cum calce ⁊ vino decoquitur. Similiter penitentia cuz calce. i. cum feruore ⁊ puritate: qa calx est alba ⁊ feruor ignis in ſe cōtinet. Et cum vino compunctionis lachrymoſe de quo in Pſ. Potaſti nos vino compunctionis. Aufert pilos ideſt deſideria carnis extinguit. Pili enī ex carne procedentes deſignant appetitus carnales.

¶ Quarto quia vim habet vngium renouatiuam. Habet enim auripigmentus naturā inciſiuam ⁊ corroſiuam. Vnde et vngues facit cadere deformes vt crescāt meliores. Quaſi autē vngues deformes ſunt inordinati mores qui ex vſu quaſi inſeparabiliter inherent peccatori: ſic vngues tenaciter inherent carni. Sed ſancta est vere penitētie virtus q̄ vngues veteres ideſt priſtinos mores deformes facit derelinquere ⁊ i meliores immutare ſm illud Ro. vj. In nouitate vite ābulem⁹.

¶ Item denitētia aſſimilak illi gemme q̄ dicit argarites que est argēto ſimilis. Habet enī ſtigmata aurea: cuius forma quadrangulata est: ⁊ habet fortitudinē adamantis: ⁊ putat vulgus tale nomen ſibi impoſitū eo q̄ frenet iras ⁊ impetus animorū. Sic hō penitēs debet esse argēte⁹ per cōſciētie claritatē: ſed ſtigmata tribulationū habere aurea per patiētie pciositatē formā quadrangulatā per ogationū pluralitatē. Habet enī penitētia quattuor angulos. i. quattuor opa exteriora. ſ. cōfiteri ieiunare orare et elemoſinas dare. ¶ Itē debet fortitudinē habere. i. constantie firmitatē. Et talis penitētia ē que frenat ⁊ placat iram dei ⁊ impetū furoris ſcz iudicij ſui. Caplm xxvj.

Penitens debet aſſimilari adamanti. ¶ Primo ratione paruitatis: q̄ est lapis paruus ⁊ modicus. Nūq̄ enī in magnitudie nuclei auellane inuenīt. Sic penitens debet esse paruus per humilitatem ſcz reputatōe ſui ſe paruificando. ℳatth. xviij. Niſi conuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut parvuli non intrabitis in regnum celorum. ¶ Secūdo ratione claritatis. Nam adamas habet colorē ferrugineum tñ hz ſplēdorē cryſtallinū. Sic hō penitens licet ſit deſpectus in colore. i. in apparētia

erteriori: habet tamē mūdicie interioris ⁊ gratie splendorē. ¶ Tertio ratione soliditatis. Nam tante soliditatis est q̄ nulli violētie cedit: q̄ nec ferro frāgit nec igne soluit immo nec vnq̄ calescit. Et cū sit in uictus ignis ferriq̄ cōtemptor rūpit sanguine hirci calido ⁊ recenti. Sic penitēs debet esse ita constās vt nec ferro. i. violētia frangat aduersitatis: nec igne. i. calore ꝓsperitatis soluat: tū sanguis hirci. i. xpi ꝑ peccato mūdi immolati. Etenim hirc⁹ in lege ꝓ peccato immolabat: dū recenter ⁊ feruēter ad memoriā reducit: debet cor penitentis celefacere ⁊ in lachrymas deuotōnis seu compassionis dissoluere. vel hoc signat q̄ virtute sanguinis christi soluit duricia peccati in peccatore penitente. ¶ Quarto rōne cōtrarietatis. Habet eīm iste lapis cōtrarietatē quandā ad magnetem: quia positus iuxta ferrū non patitur attrahi a magnete immo iam attractū quadā violentia retrahit. Sic penitens retrahit animā ne attrahat a peccato: ⁊ iam attractā adhuc habet virtutē retrahendi ⁊ reducendi ad gram. ¶ Quinto ratiōe vtilitatis: quia adamas (vt dicit Jsido.) dō venena repmere: metus expellere: magicis artibus resistere. ⁊ sm Dias. habet etiā separata cōnectere. Est eīm gēma (vt ipe dicit Dias.) recōciliationis et amoris. Et ideo dicē q̄ si vxor fuerit viro odiosa vel ab eo separata: per virtutem adamātis in eius gram faciliter reuocat. Sic penitentia venenū peccati deprehendit ⁊ obijcit: timorē etiā humanū quo qs timet aspera peccati expellit: quia voluntarie homo penitēs aspa assumit. ¶ Jtē anima per peccatū a christo sponso suo separata: virtute penitentie ad eius amorē ⁊ gram reuocat. Habet etiā magicis artibus. i. diabolicis tēptationibus quas diabolus quadā fallaci arte ingerit resistere ⁊ obuiare. ¶ Jtē penitens debet esse similis lapidi Absintes: qui est gēma nigra pōderosa venis rubentibus distincta: q̄ igne calefacta septē diebus calorē seruat vt dicit Jsido. Sic anima penitētis debet esse nigra per penitentiā: ponderosa per prudentiā: venis rubētibus distincta ꝑ amoris ⁊ charitatis flāmā: ⁊ septē diebus calorem amoris ignitū seruare ꝑ ꝑseuerantiā. Per septē eīm dies septimane totū tēpus vite pūtis diuoluit. Unde vite ꝓsentis septē diebus calorē seruat: qui. s. i dei amore oīm tempe perseverat. Jtem penitens assimilatur quibusdā metallis quorum quidā sunt qui nunq̄ fundūntur sicut lapides qō est ꝓpter dominiū terrei defectū humidi aquei. Et his assimilant hoies obstinati qui nunq̄ ꝑ penitentiam emolliscūt. Job. xli. Cor eius indurabit quasi lapis. Quedā vero totaliter fundūtur vt metalla. Et his assimilant veri penitentes qui toto corde ad deū conuertūtur sm illud Joelis. ij. Cōuertimini ad me in toto corde vestro. Quedam vero partim fundunt ⁊ partim nō vt almacrasia: que est lapis qui calore solutus in ea cōuertit: eo q̄ habeat in se venas minerales. Huic assimilant hi qui partim penitent ⁊ partim nō. s. qui de vno peccato penitent ⁊ de alio nō: vel qui plangūt ꝓteritum nō vitāt futurū. Ferrū aūt mollescit adi gnē sed nō fundit nisi ꝑ aliquod sibi adiunctū vt arsenicū. Et huic assimilant qui ꝑ tribulationē immutant: sed nō tū vt peccata dimittant: sicut faciebat Pharao qui imminēte plaga populū dimittere ꝓmittebat: sed ea cessāte retinebat. Si autē arsenicum. i. virtus diuine gre infundit tunc omnino cordis duricia solutur et mundatur.

Capm xxvij.

Predicator debet esse similis argento. Nam argētus est purus clarus durus sonorus igne liquefactibile. Sic ꝑdicator verbi dei debet esse purus quo ad conscientiā. Malac. iij. Sedebit conflans ⁊ emundās argentum. Debet eīm ꝑdicator cōflare alijs ex verbis sacre scripture salutifera documēta ⁊ emūdare cōscientiā ꝓpria abijciendo peccata. Apo. j. Timoth. iij. Attende tibi ⁊ doctrine. Jtē debet esse durus per patientiam. Jsa. vj. Pro ferro afferā argentū ꝑ duri

tiam ferri fortitudo secularium per solidi-
tatē argenti cōstantia p̄dicantiū intelligi
pōt. ¶ Itē debet esse clarus per sapientiā
precipue q̄ sapientiā diuinoꝝ eloquioꝝ:
de quibus p̄s. Eloquia dñi eloquia casta
argētū igne examinatū ꝓbatū terre pur-
gatū septuplū. ¶ Itē debet esse sonorus
per doctrinā. Prouer. x. Argentū electū
lingua iusti. ¶ Itē debet esse liquefactibi-
lis per cōpassionē & misericordiā. Zach.
xiij. Mostrū'es sicut argentū vritur. Ar-
gentū eīm dum vritur liquaſ. Sicut vi-
batur & liquebaſ ille predicator Paulus
cum dicebat. Quis infirmaſ & ego nō in-
firmor: quis scandalizaſ & ego non vror:
¶ Itē debet esse ductibilis per obedienti
am. Numeri. x. Fac tibi duas tubas argē
teas ductiles. Tubas per sonū doctrine
argenteas per mūdiciā vite: ductiles per
motū obedientie. ¶ Itē argentū est bal-
sami cōseruatiuū & virtutis in iaspide cu
stoditiuū. Vnde maiorē virtutem habet
iaspis in annulo argenteo q̄ aureo. In q̄
signatur precipue q̄ p̄dicator debet intē-
dere ad conseruandū odorē bone fame
& honestatē vite. Nam virtus iaspidis ē
honestas homis vel cōtinentia carnis: et
odor balsami suauitas boni exēpli & no-
minis. ¶ Itē argentū ex tactu terre rubi
ginē contrahit sed ex cōfricatione salis &
harene pristinū colorem resumit. Simili
ter predicator quādoq̄ cogitādo vel tra
ctando terrena contrahit rubiginē alicu
ius cupiditatis: sed ex confricatōe salis. i.
contēplatione siue studio sapientie: que
eternoꝝ nobis saporē rep̄sentat cuꝰ cō-
paratione tempalia vilescūt: & etiā ex con
fricatione harene. i. ex mundatione peni
tentie: que ratione granedinis harene af
similaſ ad pristinā restituitur puritatē ef-
fectionis. ¶ Itē qui digne vult exequi of
ficiū p̄dicandi debet effici similis cuidam
gemme que dr Astrion: que est cristallo
ꝓpinqua & in centro lucet vt stella fulgo
re plene lune. Vnde sic est dicta ab astris
eo q̄ fulgorē eoꝝ in se rapit vt dicit Isi-
do. Sic p̄dicator cristallo debet esse simi-
lis per cōscientie puritatē lucere i cētro. i.
in corde per sapientie claritatē astroꝝ. i.
sanctoꝝ & perfectoꝝ fulgorē. i. doctrine
vel vite in se rapere per studiū & viuēdi
conformitatē. Dan. xij. Qui ad iusticiam
erudiūt plurimos erūt velut stelle.

Capitm xxviij.

Rudentia assimilaſ iacin-
cto. ¶ Primo ꝓpter fulgo-
ris mediocritatē. Nam
iacinctus qui est saphirei
coloris ille est optimus: si
cut ille qui in ethiopia inuenitur: nec ni-
mis est clarus nec nimis obscurus ſ mē-
diocriter fulgidus. Similiter prudentia
hominis requirit mensurā quandā me-
diocritatis. Prouer. xxiij. Prudēte tue
pone modū. ſ. vt neq̄ pl' sapias q̄ opor-
tet: nec plus ignores q̄ quod scire nō de-
bes. Quāuis alij dicāt q̄ hoc salomonis
dictū nō est sic intelligendū q̄ ipsa prudē
tia sit in se moderāda: sed quia sm prudē
tiam est alius modus imponēdus. Opus
eīm prudentis sic mediū tenet recte ratio
nis vt neq̄ excedat qō est nimis sapere
vel fulgere vel deficiat quod est quasi ig-
norare vel obscurꝰ esse. Cant. v. Manus
illius tornatiles auree plene iacinctis. Me
manus sūt opera prudentie que sūt ple-
ne iacinctis. i. moderationibꝰ debite ratio
nis. ¶ Secūdo ꝓpter sculpture susceptī-
bilitatē. Quia ſ iacinctus sit ad sculpēdū
durissimus nō tū est inuictus: q̄ ab ada-
mante sculpit & signatur. Similr hō pru-
dens ſ nō sit faciliter ad credendū oīm
verbo & oīm dicenti inducēdus: sed ad
multa credenda sit durus. i. ita vt non a
quolibet informet: tū veraciter & ratione
biliter loquēti siue corripienti etiā si du-
ra dicat nihilominus credit & eius impſ-
siones humiliter suscipit. Et talis impſ-
sio est sicut adamantis. Nā adamas ē la-
pis durissimus q̄ nullo metallo cedit. Ta
lis debet esse facies p̄dicātis seu corripiē-
tis. Ezech. iij. Vt adamantē et silicē dedi
facie tuā. ¶ Tertio ꝓpter aeris cōformi-
tatē. Nā sicut dicit Dias. iacinctus aeri se
maxime cōformat vt sit in nubilo nubi-
losus & in sereno serenus. Similr hō pru-

dens ꝓformat se becenter statui aliorum cum qbus habet cõuenire. s. vt sciat gaudere prudẽter cũ gaudentibus ⁊ flere cũ flentibus. Hoc eñ dicebat Apls. ij. Cor. ix. Omnibus oñia factus sum. Sed sicut dicit quedã glosa. Prudens ⁊ diuin⁹ apostolus ita oñibus cessit q̃ formam vere honestatis nunq̃ excessit. ¶ Quarto ꝓpter effectus vtilitatẽ. Est eñ iacinct⁹ effi cax ⁊ vtilis ad multa. Nam iacinctus (vt dicit Dias.) habet letificare: quod ꝓuenit prudenti inq̃tũ inuitat inuidiã que ẽ tristicia in bonis alicuis vt dicit ꝑbus. Sed prudens de aliens bonis econtrario letatur. ¶ Itẽ iacinctus habet melancolicã qualitatẽ fugare: ⁊ hoc cõpetit prudenti inq̃tũ vitat accidiã que ad modũ melancolici humoris infrigidat charitatis fernorem ⁊ desiccat deuotionis humorem. ¶ Melancolia eñ est frigida ⁊ ficca. Sz ecõtra homo vere prudens conat esse feruens ⁊ deuotus. ¶ Itẽ dr q̃ iacinctus facit suspitiones vitare: ⁊ hoc cõpetit prudenti inq̃tũ vitat superbiã. Superb⁹ eñ suspitiosus est: quia cũ pax est ⁊ secur tas ille sup insidias suspicatur. ¶ Itẽ iacinctus habet diuersis pestilentijs aeris obuiare: ⁊ hoc cõpetit prudenti inq̃tum vitat iram: que facit hoiez multipliciter pestilentẽ. ¶ Itẽ iacinctus habet mẽbra vigorare ⁊ neruos vegetare: ⁊ hoc competit prudenti inq̃tũ vitat vitium gule ⁊ intemperãtie que membra facit contrario debilitari atq; infirmari. ¶ Itẽ q̃tum etiã vitat vini ebrietatẽ que neruos specialiter ledit ⁊ etiã lesos eneruat. ¶ Item iacinctus habet dulcẽ ⁊ salutifer⁹ saporẽ dare: ⁊ hoc cõpetit prudenti inq̃tum vitat luxuriã: que iz videat dare sapores. i. delectationẽ: tñ ille sapor siue delectatio nõ est salutifera sed vanabilis ⁊ finalit sentitur nõ dulcis sed amarus sm illud ꝓuer. v. Mouthissima illi⁹ amara ẽsi absinthiũ. ¶ Itẽ iacinctus q est bene similis saphyro hz venenũ expurgare: ⁊ hoc cõpetit prudenti inq̃tũ vitat cupiditatez ⁊ auariciã. Nam sicut dicit Aug. Venenum charitatis est cupiditas.

Caplm xxix

Vnificatio cordis assimilatur Corallo. ¶ Prio rõne gñati oms: q̃ corall⁹ nascit ⁊ gñatur i mari maxime in rubro. Silr purgatio pctimaxime in mari rubro. i. in amaritudine cõtritiõis ⁊ rubore cõfessiõis repit. ¶ Secũdo rõne trãsmutationis: q̃ corallus q̃diu tegit sub aqs lignũ ẽ siue herba habẽs ramos cadidos ⁊ molles: ⁊ statim dũ abstrahit de aqs et aere tãgit in lapidẽ indurat. Vñ tũc rami eius rubescũt ⁊ durescũt. Ita penitẽs q̃diu manet sub aquis pnie vel tribulatio nũ est vt lignũ ramisc⁹ p operositatẽ et cadidũ p cordis ⁊ opis puritatẽ: ⁊ molle p flexibilitatẽ. i. ad bonũ flexibile. Si aũt ab hmõi aqs extrahat statim tegit rubedine peccati ⁊ infectiõe. Vñ dr Isaie. j. Si fuerint peccata vestra quasi vmicul⁹ rubra ⁊c. ¶ Itẽ indurat ꝓ peccati obstinationẽ. ¶ Tertio rõne distinctiõis: q̃ corallus duplex est rube⁹ ⁊ albus. Possumus eñ coralli rubedinẽ inflectere in bonam ptẽ vt. s. corallus alb⁹ repsentet puritatẽ innocẽtie. Rube⁹ vo ruborẽ pnie siue cõfessiõis. Penitẽtia eñ q̃to magis est verecunda tãto validior: q̃ erubescẽtia cũ sit pene magna pars satisfactiõis sm Augustũ. Vtrũq; aũt corallũ dr magis valere ꝓtra fulmẽ eiq; resistere. Quia. s. vtrũq; dictoꝝ. s. puritas innocẽtie ꝓ purgatio penitentie valet cõtra fulmẽ. i. ꝙ impetum ire dei siue pestilẽtie. Nã de puritate innocẽtie patet in sodomitis: q̃ dñs asseruit Abrae: q̃ si fuissent inter eos decẽ tñ innocẽtes inuẽti pepcisset oib⁹ illis. Gen. xviij. De purgatiõe pnie pt⁹ in miniuttis q bus de⁹ pepcit pnia a plaga quã p Jonam ꝓphetã ꝑdixerat: q̃ pniam egerũt ad ꝓdicationẽ illius. Jone. iij. ¶ Quarto rõne virtuose opationis. Nã corall⁹ ⁊ maxime rufus valet cõtra oẽm fluxũ sanguinis: cõtra epilẽsiã: cõtra diabolica monstra: fruct⁹ multiplicat: sinces ⁊ ꝓncipis ne/

gotioꝝ abbreuiat. Que siue vera de corallo sint siue nō: purgationi tñ penitentie cōpetūt verissime quia ipsa restringit fluxū sanguinis. i. refrenat odia ⁊ rixas q̄ sunt causa effusionis sanguinis. Ipsa valet contra epilensiā siue morbū caducū: quia a casu peccati pseruat: ipsa diabolica monstra. i. diabolicas illusiones siue deceptiones fugat: fructus ipsa meritorum multiplicat. ipsa ꝓncipiū vite spūalis ⁊ finem que est gloria eterna abbreuiat. qz. s. breuis penitētia ⁊ innocentiā restituit: et gloriā eternā acquirit. ¶ Jtē purgat homo a peccato sicut ferrū a rubigine. s. per ignis decoctionē vel p̄ lime corrosionez vel per lapidis duri ⁊ aspersionis harene cōfricationē. Ignis decoquēs est dilectio feruida. Lu. vij. Remittunt ei peccata multa q̄n ꝙ. Grego. Tanto amplius peccati rubigo consumit ꝗto peccatoris cor magno charitatis igne crematur. Lima corrodēs corruptio aspera. ꝓuer. xx. Liuor vulneris abstergit mala criminis. Lapis aūt est tribulatio dura: Berū. Quod facit fornax auro hoc facit tribulatio iusto, s. purgat. Sed grauis harena est penitentia. Act. iij. Penitemini ⁊ conuertimini vt deleant ꝑcā vestra.

Caplm xxx.

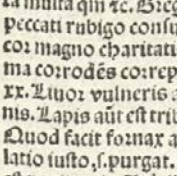

Verendus est christus sicut Topazius siue topazion. Nam traditq̄ in tracomitide dū incole loci fame maxime laborarēt ⁊ radices herbarū euellerent gemmā effoderūt quā in lingua sua topazion vocauerūt qō sonat idem qō querere: quia eaz multi querūt ex eo q̄ est omniū gemmaz maxime preclarissima ꝛ in effectu variabilissima. Et est etiā vtilissima, ꝓpter que ossia querēdus est christus. ¶ Primo ergo querendus est christus multo amplius q̄ topazius ꝓpter suā manifestatē. Dicit em̄ Plinius hanc gemmā. s. topazion tante magnitudinis fuisse repertā vt ex ea philadelphi facerent statuā quattuor cubitorum. Nec aūt magnitudo cōperit etiā christo homini qui omniū hominū maxim⁹ fuit. s. sanctitate ⁊ potestate dignitate ⁊ felicitate. Vnde christiani merito de ipso faciunt statuā ⁊ eius adorāt imaginē crucifixi: quia per crucē maxime ostensa est virtus eius. Et hec est statua quattuor cubitoꝝ immo potius fuit quattuor lignoꝝ ex eo q̄ virtus eius per mūdi quattuor partes se diffundit. s. orientē occidentez meridiē ⁊ septentrionē. ¶ Secūdo querendus est christus ꝓpter suā claritatez. Nam topazius est gēma pclarissima eo q̄ ex virenti genere omniū colore est resplendens. Vnde sic lucet q̄n tangitur radijs solis vt oim gemmaz aliaz superet claritatē. Manē si polis eam obscuriorez facis sed si sue nature reliques clariorē. Similiter aūt ⁊ christus ex genere virenti. i. ex carne virginali est ꝓgenitus ⁊ omni colore. i. omni gra siue virtute splenduit. ⁊ tactu solaris radij. i. ex vnione ad verbū tanta claritate ⁊ splendore gre ⁊ sapientie plenus fuit vt omniū gemmaz. i. omniū electoꝝ claritatē excesserit siue in miraculis siue in virtutibus siue in meritis siue in doctrinis. Nec passionibus penarū expositus. s. in morte in cordib⁹ apl̄oꝝ ⁊ oculis iudeoꝝ obscurior factus est. Jn cuius signū tūc obscuratus est sol: sed sue nature diuine relictus ꝓ resurrectionem clarior est effectus. ¶ Tertio querend⁹ ē christus quēadmodū topazius ꝓpter pciositatē. Est em̄ topazius gemma ꝑciosissima quia nihil ea in thesauris regū ꝑciosius inuenit: eo aūt preciosior quo rarior. Et habet duos colores. s. ex auro et ex aerea claritate ⁊ tante est pspicuitat⁹ q̄ gemmaz sibi obiectaz in se recipit claritatem. Sic christo in thesauris regum in spūalibus diuitijs. i. hominū bene scipos in mūdo regentiū siue premijs in celo tā regnantiū nihil preciosius nihil clarius possidet. Vnde sancti vt istū tanti lucrifaciant ossia aliaz ꝙ stercora reputāt. Et merito q̄ in ipso sunt oēs thesauri sapiētie ⁊ sciētie dei absconditi. Vnde iste ē thesaurus de quo dr̄ Matth. xiij. Simile ē regnū celoꝝ thesauro abscondito i agro

quem qui inuenit, homo abscondit. Hic est etiam thesaurus rarus immo singularis ⁊ solus: cui similis nullus alius inuenitur. Pſ. Singulariter sum ego do. ⁊c. Eccl. iij. Virum de mille vnum repperi. i. christū qui fuit vnus. i. singularis in perfectione quā millenarius signat numer⁹. Hic etiā habet duos colores. s. aureū dei tatis ⁊ aereū mundissime humanitatis. Hic aliarum gemmaꝝ claritatē in se recipit: quia que alijs suis mēbris siue fidelibus sunt sibijpſi ascribit. ℳatthei. xxv. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecisti. Vel in se coꝝ claritatē recipit: gaſz coꝝ meritis seipm in premiū tribuit. Ecc. xv. Ego merces tua magna nimis. ¶ Notandū aſſ'aūt q' lz topazius sit gēma pciosissima est tñ a luna passiua. Sentit eīm motū lune ⁊ cursum. Vnde dī valere contra lunaticā passionē. Sed maiorem dī habere effectū ſm q' luna recipit incrementū. Per lune motū siue cursum accipe humane nature passibilitatē ⁊ motum quē christus in se sentit dum nostrā mortalitatē ⁊ penales passiones assūpsit. Assumpsit eīm passiones pene ⁊ abstulit passiones culpe. Et isto modo topazius valet contra passiones lunaticas. i. cōtra peccatū ipsum. s. a nobis tollendo ſm illud Jo. j. Ecce qui tollit peccata mundi. Sed virtus eius ſm augmentū gratie dī dupliciter. Uno mō q: christ⁹ natura mutabili assumpta que per lunā designatur ſm incrementa etatis plus ⁊ plus alijs ō sua virtute ostēdit ſm illud Lu. ij. Jesus aūt pficiebat sapiētia ⁊ etate ⁊ gra. Etate etiā crescebat ſm veritatē: sed sapientia ⁊ gratia ſm ostēsionē. lz etiā in veritate pfecerit in sapientia exprimētali. Alio modo ſm augmentū lune virtus eius creuit vt per lune mobilitatē eius passibilitas exprimatur: quia ꝙto passus fuit tāto: pl⁹ nobis meruit ⁊ tanto plus exaltat⁹ fuit. Philip. ij. Christus factus est pro nobis obediens vsq; ad mortē mortē aūt crucis: ꝓpter quod ⁊ deus exaltauit illum. ¶ Quarto querēdus est christus quēadmodū topazius propter vtilitatē. Nam topazius est gemma vtilissima. Hec ē eīm (vt dicit in lapidario) que feruentes vndas compescat ebullire. Sic christus feruētes persecutiones contra suos fideles extinxit ⁊ eas contra eos pualere nō permisit. In cuius signum dicitur ℳatth. vij. Imperauit ventis ⁊ mari ⁊ facta ē tranquillitas. Hic est qui fluxū sanguinis i. lapsum peccati restringit dicens: Vade ⁊ amplius noli peccare. Jo. vij. Et nō solum ſ facit per documentū sed etiā per auxilius dando contra peccata ⁊ peccādi promptitem remedia oportuna. Hec est etiā gemma que ſm Biasco. iram sedat. Sed quis sic iram sedat vt christus qui ait ℳatt. x. Ego aūt dico vobis quia oīs qui irascitur fratri suo reus erit ⁊c. ¶ Item hec est gemma que tristiciā fugat. quia ⁊ christus ait ℳatth. vj. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. ¶ Itē est que noxios motus sedat: quia christus nō tñ actus peccatorum exteriores sed etiā motus interiores condēnat dicens: Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendū eam iam mechatus est ⁊c. ℳatth. v. ¶ Itē hec est que frenesim curat: quia christus stultam ⁊ inutilē locutionē (sicut est frenetico: uz vel insipientiū) solet rep̄mere: dum etiaz de ocioso sermone idest inutili iudicandos esse hoies dicit ℳatth. xij. De omni verbo ocioso quod locuti fuerint homines reddent de eo in die iudicij rationem. Hec etiā vt dicitur morte subitaneam vitat: quod etiā ſi gs nō esse vex vel possibile de lapide hoc crederet: tamē de christo vex esse patet q: nos ad vigilandum ⁊ mortē preuenicndū sollicitat dicens: Vigilate quia nescitis diē neq; horā ⁊c. ℳatth. xxv. Et hoc dicit ne ſ nostra mors subitanea ⁊ improuisa. Patet ergo q' christus est querendus sicut topazion: res maxima res pulcherrima res pcciosissima res vtilissima. Ideo ait Pſ. Dilexi mandata tua super aurum ⁊ topazion. Sz si certe sua mandata multo magis mandantem diligere debemus idest christum qui dicit: ℳandatum nouum do vobis vt diligatis vos inuicem. Johan. xij.

¶ Caplm.xxxi.

Sancti viri assimilantur gẽmis primo rõne nominis quia vocantur gẽme preciose siue lapides preciosi. Dicuntur enim preciose qz rare. Quod enim rerum est dr pciosum sicut dr.i. Re.viii. Sermo oñi erat pciosus .i. rar⁹. Oñ sancti ⁊ electi sunt precioſi. qz sancti ⁊ electi pauci sunt ⁊ rari. Nam arta via est que ducit nos ad vitam ⁊ pauci sunt qui ambulãt in ea vt dicitur Math. vii. Via enim ista sancta est ⁊ vir pollutus non transibit p eam vt dr. Ysa. xxxviii. Sequit ꝙ sancti pauci sunt ⁊ rari. Dicunt etiã gẽme preciose. i. virtuose vt in lapidario dicitur. Vnde Ysido. dicit nulli esse debet dubium gn sit sua virtus diuinitus insita gẽmis. Et in lapidario dr. Ingens est herbis virtus ⁊ maxima gẽmis q̃ virtutibus abundant gratuitis ⁊ diuinit⁹ sibi collatis. Nã virtus vt dicit Augu. est bona qualitas mentis qua recte viuitur: qua nemo male vtitur. quam in nobis dominus operatur. Talibus virtutibus sancti homines abũdant ⁊ diuites fiunt sm illud Eccli. xliii. Homines virtutis in virtute studiũ habentes. ¶ Secundo ratione originis. Nã gemmarum pciosarum quedam tantum ex venis terre cum metallis effoditur. quedam vo ex profundo maris ad littora proiiciuntur: quedam vero ex corporibus animalium reptilium extrahunt. Et in his tribus ostenditur triplex origo virtutum que in diuersis sanctis reperitur. s. hominibus: prima est ex nature aptitudine: secũda ex gratie plenitudine tertia ex perfectorum similitudie. Sũt enim varie aptitudines ad virtutes sicut vene terre ad pciosos lapides. Vnde sicut diuerse minere siue vene terrarum sunt diuerse complexiones corporuz. Et iõ sicut diuerse vene generant diuersas gemmas ⁊ pciosos lapides. ita diuerse cõplexiones bone que diuersas constelatiões sequũtur adaptant siue disponũt ad virtutes diuersas sicut ecõtrario diuerse complexiões male inclinant ad diuersa vicia Et signãt dico qz cõplexio nature bone ad virtutes aptat. nõ aũt qz per se vtuosũ efficiat: qz sicut ꝓbat phs. ii. Etb. virtutes nec totaliter a natura in nobis sunt nec ꝓter naturam. est enim in nobis quedã naturalis aptitudo ⁊ dispõ ad suscipiendũ ⁊ acquirendum virtutes. earum autem pfectio fit completa ex consuetudine ⁊ loquitur de virtutibus moralibus. hec tamen aptitudo de qua loquitur non tantum pẽdet ex anima sed etiam ex corpore. tamen qz anima sequitur in pluribus complexionem corporis. tum qz opera virtutũ sez ex quib⁹ taliũ habit⁹ generatur in nobis cõiter per corpus explẽtur. ¶ Quarto origo virtutũ ẽ ex gre plẽitudine que manifestior apparet i cõuersione penitentiuz per quã plurimũ videm⁹ sceleratissimos peccatores effici virtuosissimos homies vñ ipsi sunt velut lapides qui de profũdo mar]. i. de pfũdo viciox virtute lũe. i. celestis gratie mouẽtis ⁊ aperientis euomuntur ⁊ ad littora penitentie solitudiñ vl̃ solidit⁹ deducũt sez vite ⁊ inter prociosissimos lapides colligunt ¶ Tertio origo virtutũ siue virtuosoz ẽ ex pfectoz similitudine. Nam sepe p exẽpla vel vba sanctoz ⁊ perfectoz virorum que vt quedam imagies ⁊ repzesẽtatiões sunt interne pfectiõis eorum alii ad virtutes accenduntur ⁊ virtuosi ⁊ sancti similiter efficiuntur. Et isti sunt lapides preciosi qui de animalium corporibus sez reptiliuz ⁊ volatilium extrahuntur siue quantum ad vitaz actiuaz que est reptilium vel animalium gressibiliuz super terram qz. s. actiõi terrenis rebus dispensandis insistunt siue quantum ad contemplatiuam que pertinet ad volucres celi. i. ad hoies meditantes celestia. ¶ Tertio sancti viri assimilant gẽmis rõne icertitudinis. Quia sicut dicit Ysido. Inquibusdas gẽmaz silitudinib⁹ aut gñib⁹ veraz falsis discernere ẽ magna difficultas. Eo qz sepe q̃ false sũt ⁊ sophistice vis videt similes. Quia vt ipe dicit quidã ꝙ smaragdo

vitrū arte inficiūt ⁊ oculos videntiū fallūt Fallit eni ſepe mortales ſimilitudo rerū. Qz eni iter ſactos viros q̄ hñt veras virtutes ſepe ſūt admixti hypocrite qui habēt ſolas virtutū imagines. valde difficile ē p̄ ſimilitudinē mox exteriox iter vtroſcz cognoſcē eo q̄ frequēter hypocrite ſimilia vel maiora ſigna exteriora ſanctitatis ⁊ deuotionis ſanctis viris oſtendūt. ꝓpter quod frequēter fallitur hōinum iudiciū ⁊ precipue ſimpliciū circa tales. Et iō dominus dixit Math. vii. attēdite a falſis ꝓphetis q̄ veniunt ad vos in veſtimentis ouiū intrinſecus aūt ſūt lupi rapaces. Sicut igitur de lapidibus huiuſmodi nō eſt ad oculū iudicandū. Qz plus virtutis eſt ſepe in parvo adam añ ferrugineo ⁊ obſcuro q̄ vitro luciduſſimo ⁊ i pua margarita q̄ berillo. Sic etiā de hominibus non eſt iudicandū ſic dominus dixit Joh. vii. Nolite iudicare ꝙ ſm̄ apparentiam exteriorē ſed iuſtū iudiciū iudicate. ¶ Itē viri ſancti aſſimilāt lapidi reſten q̄ ſm̄ autē. eſt lapis imuēt⁹ in capite cāri. Et hec ſimilitudo attēdit primo ratione coloris: qz aliquādo albus. ⁊ aliquādo flauus. Sic̄ ſancti viri aliq̄ ſunt albi per innocētiā teri⁹ extertius āt flaui per temperātiaz. Maz ſm̄ autē. color flauus generatur in materia temperata ſcz reſpectu coloris viridis. vnde folia arborum que primo quando multum abundant humiditas ſunt viridia in autūno diminuta ⁊ temperata humiditate ſcz a calore elevante ſed non totaliter aſſumpta efficiunt glauca ſiue flaua Et ita humor ⁊ vigor carnis per temperantiam quidem minuitur ſed non funditus extinguitur quo diminuto caro māſueſcit ſpiritui ⁊ ei humiliatur. ¶ Secundo ratione humoris quia hic lapis reſten eſt frigidus ⁊ humidus. Et ſimiliter viri ſancti ſunt frigidi a mundi amore ⁊ humidi in lachrymarum deuotiōe. ¶ Tertio ratione vigoris. quia dicitur valere hic lapis contra morſum ſcorpiōum ⁊ muſtelle ſi contritus more emplaſtri ſuper ponatur ⁊ etiaz contra morſuz canis rabidi ſi puluis eius bibatur. Per ſcorpiones qui retro pungunt intellige occulte detrahentes. Per muſtellam aperte maledicentes: ſed per canes rabidos tyrannice perſequētes. Cōtra quos omnes valet vti emplaſtris ideſt ſanctorum exemplis ⁊ puluere. i. eoz humilitate qua ꝓtra detractores vſi ſūt ligue placabilitate. cōtra maledicētes loquele taciturnitate. cōtra tyrānos vere pentētie firmitate.

¶ Capitulum. xxxii.

SApientia aſſimilatur auro quadruplici rōne. ¶ Prima rōne claritatis. Habet .n. aux inter alia metalla maiorē claritatē ⁊ ſplendorē Vñ aux dicit obrizum eo q̄ ſplēdore radiet ⁊ fulgore. Similiter ſapientia preclaros hoies ⁊ prefulgidos reddit ſi ſolū apud ſeipſos. ſz apud alios Vñ dicitur de ſapientia. Habebo ꝓpter hāc claritatē ad turbas in multitudine videbor bonus. Sapiē. viii. De h̄ auro dicit Daniel. x. Ecce vir vnus veſtitus lineis ⁊ renes eius accincti ſunt auro obrizo ⁊ corp⁹ eius quaſi chryſolit⁹ ⁊c. Et nota q̄ aux amplius fulget luce alia reper cuſſus ⁊ hoc naturale eſt oibus metallis. i. Machabe. vi. Reſulſit ſol in clypeos aureos ⁊ reſpleduerūt mōtes ⁊c. Similiter hō ſapiēs ſapiētior efficitur. Aliquādo ſapientes andtēdo. ſm̄ illud. Prouer. bioz. i. Audiēs ſapiēs ſapiētior erit ⁊c. Et tūc ſapiens aliena luce repercutitur quando cōtra dicta ſua ſubtiliter obiicit ⁊ tūc lucē ſue ſapiētie magis oſtēdē cogit Prouer. ix. Da occaſiōez ſapiētie ⁊ addetur ei ſapiēcia. ¶ Secūdo ſapiētia ſimilat auro ⁊ h̄ rōne pōderoſitat⁹. ē. n. aux ponderoſi⁹ argēto. Et hui⁹ rō ē. q̄ ſic dicit phs i ſine libri metheo. aux ſic alia metalla ꝓcreat mālit ex ſulphure ſubtili ⁊ rubeo ⁊ ex viuo argēto ſubtili ⁊ albo. Pl⁹ tñ ꝓcurrit ad ei⁹ ꝓpoſitionē ꝺ ſolidit̄ate ſulphuris q̄ ꝺ aereo aquoſo viui argēti ⁊ ideo aux eſt ſolidi⁹ ⁊ pōderoſius q̄ argētū. qz i auro pl⁹ ē de ſulphure q̄ de argēto viuo i argēto eōrio ē. Sic ergo aux

multā habet ponderositatē sic homo sapiens habet pōdus grauitatis ⁊ maturitatis. Nō em̄ sine pondere loquitur nec sine pōdere graditur nec sine pōdere debito aliquid opatur. ¶ Tertio rōne vtilitatis. Nā inter metalla nihil efficacius ē auro. Habet em̄ aurū (vt dicit Plinius) virtutē confortatiuā. Vnde etiā aurū comestū confortat oīa mēbra q̄uis non nutriat illa. Hoc em̄ facit sua asperitate ea purgādo ⁊ a supfluis abstergēdo. Vnō etiā habet virtutē superfluitatū corpoꝝ corrosiuā siue exterſuā: ⁊ ideo valere dr̄ plurimū contra leprā. ¶ Jtē aurū calefactum positū supra membrū pilos ab eo tollit ⁊ vltra crescere nō permittit. Et similiter sapiētia habet virtutē cōfortatiuā. Vñ dr̄ Eccj. vij. Sapiētia confortat sapientē sup decē principes ciuitatis. ¶ Jtez est superfluitatū remotiua. Propter qō dr̄ Sap. vij. q̄ sapiētia sobrietatē docet. ¶ Jtē est lepre. i. infectionis peccati impeditiua. q: sicut dr̄ Prouer. xiij. Sapiens timet ⁊ declinat a malo. Jpa ēt remouet pilos. i. opa carnis: quia pili in carne ⁊ ex carne nascunt. Vñ dr̄ Prouer. vij. Dic sapientie soror mea es: ⁊ prudentiam voca amicā tuā vt custodiat te a muliere extranea. Ex quibus patet q̄ sapiētia vtilior ē auro: quia qō auꝝ facit corpaliter vtilis sapientia facit spūaliter. Et ideo dr̄ Prouer. xvj. Posside sapientiā que auro melior est. ¶ Quarto rōne incorporabilitatis. Nā auꝝ q̄q̄ melius ⁊ nobilius tū est sociabile ⁊ incorpabile argento. Sic sapiens cū sit humilis nō dedignat cōdescendere paruulis ⁊ simplicibus ⁊ q̄ñq̄ sociare se eis. Sed notandū q̄ argentū p̄ mallеationē nō pōt incorporari auro nisi p̄ caueat a tribus. s. a puluere vēto ⁊ humore. Nā quodcūq̄ se interponat non pōt fieri vnio. Ex quo accipit q̄ simpler non pōt fieri sapiens: nec pōt quis sapiēti vera amicicia vel cōformitate vniri nisi remoueatur puluis auaricie ventus superbie ⁊ humor luxurie. Vñ amicicia que est inter auaros vel superbos vel luxuriosos nō est sapientiū amicicia nec amicicia vera. ¶ Jtem sapiētia assimilat lapidi corneolo: de quo in lapidario dr̄ q̄ collo suspensus vel in digito portatus in disputando proficit: surgentes mitigat iras: et sanguinis fluxū ex quolibz membro sistit maxime in mulieribus. Que quidē siue vera sint siue nō: de corneolo tamē de sapientia verissima sunt. Nam sapiētia ad oēm veritatis disputationē ꝓficit. Quia sapientis est scire oīa ⁊ difficilia p̄ certitudinē ⁊ causas vt phs dicit. j. Methaꝝ. Et ideo qui talis est scit de oīi veritate disserere. ¶ Jtē sapientia iras cōpmit. Scōm em̄ stoicos nulla ire pturbatio cadit in sapientē. Sed sm̄ Aristo. cadit quidem ira in sapiētē sed nō inordinata. Vñ dicit in Ethi. q̄ nō irasci q̄ñ oportet ⁊ siē oportet insipiētis esse videt. Ex quo patet q̄ sapientia iras totaliter non euellit. sed sub rationis moderamine cohibet et restringit. Et hoc pertinet ad virtutē mā suetudinis. ¶ Jrē sapiētia fluxū sanguis idest peccandi voluntatē siue ꝓpitatē sistit ⁊ impedit. Eccj. iij. Sapiēs cor ⁊ intelligibile abstinebit se a peccatis ⁊ in operibus iusticie successus habebit.

Caplm xxriij.

Sapientia vel scientia humana assimilatur lapidi siue gemme que dr̄ achates. quia hec gemma sm̄ Diasco. triplicis generis repitur. Nā quedā est que est nigra hñs venas albas: ⁊ hic credit valere magicis artibus. quia cū ipa torrentes cōcurrūt ⁊ sistunt vt dr̄: Et sm̄ Diasco. valet etiā ad regū formas ⁊ simulachra mōstrāda somnoꝝ. Talis ergo repsentat superstitiosā scientiā necromanticoꝝ: que ad modum hui⁹ lapidis nigra est deformitate et obscuritate peccati ex eo q̄ semp est cū aliq̄ demonū reuerentia expressa vel occulta vt dicit Aug⁹. Habet tamē venas albas: quia in quibusdā necromanticis actibus ad decipiendū homines quedā observātie fiunt vel iciuniorum vel orationum ⁊ huiusmodi: que vident pretēdere quādam albedinē idest quandā puritatē illi⁹

artis ⁊ sic quandam speciem sanctitatis sicut sit in arte notoria.⁊ multis aliis necromanticis opibus siue sint circa quedam aquaꝝ ⁊ fluuiorꝝ ⁊ aliorꝝ corporum que mirabiles apparent siue circa diuinationes p somnia vel alios modos varios.qui pertinent ad diuinos.Secundū genus achatis est cū venis carneis Et hoc genus fm Blasc. vitat pericula ⁊ placentem ⁊ psuasorez ⁊ facūdū facit ⁊ virez confert. Et hec gemma figñat scientiam fructuosaz eoꝝ qui venas quidē carneas habent.i.necessitatez siue infirmitates corporales.sz tamen fm carnem nō militāt qn sciāt picula viciorꝝ in serenitate ⁊ trāquilitate conscientie p penitentiā vel caꝛelam vitare deo per oīa placere alios facūde ⁊ vtiliter dirigere ⁊ bōa queqꝫ opera constanter ⁊ viriliter agere. ¶ Tertius genus achatis est cum gutis sanguineis varium quod visum fouet.contra siti p desi ⁊ accensio eius odorifera est. Et talis est quorundā scientia delitiosa quā Beatus Augustin⁹ i libro de quātitate aie vocat miserādā siue miserabilē. Distiguit.n. i bi triplicē scientiā sz superstitiosā ⁊ vtilem ⁊ miserabilē. Et hec vltima est que mirabili sagacitate discernit cibos odore Vnde scientia siue peritia hec illos cibos ⁊ potus approbat ⁊ cōmendat qui visum refouent colore ⁊ sitim seu famē mulcēt sapore ⁊ cerebꝝ siue olfactum recreant odore ⁊ talem scientiam Apo. vocat prudentiam carnis Ro. viij. dicens Prudētia carnis mors est sz anime.

¶ Capitulum. xxxiij.

Obrietas potus assimilat lapidi qui dicit Diom⁹. q vt dicit Ysido. est niger siue rufus rubeis venj asperꝰ qui aque mixtus vt vinꝫ fragrat: tamen quod mirū est ebri ebrietatē sistit. Et sic p3 q iste lapis admixtionem aque requirit odorez ⁊ reddit ⁊ ebrietati resistit. Quod etiā competit sobrietati. Nec enim in vino potenti aque temperamentum exigit. maxime in eo qui h3 debile cerebrum: ⁊ etiam in viro religioso in quo etiam deformior ē nota ebrietatis. Et ideo ipsi precipue debent vti temperamento vini ⁊ in qualitate ⁊ quantitate. Vnde dicit Benedictus in regula sua. Legimus vinum non esse monachoꝝ: sed quia monachis nostri tēporis hoc persuaderi non potest saltē sic in hoc consentiamus. vt nō vsqꝫ ad saturitatem bibant. ¶ Jtē sobrietas odorem. i. honorem non impedit. Est enim sobrietas honorabilis sicut ebrietas vituperabilis. Et ideo sobrietas ⁊ abstinentia vini inducitur his q in gradu honoris ⁊ dignitatis existūt sz episcopali. i. Thi. iii. O portet episcopum irreprehēsibilē esse vnius vxoris virum sobriū prudentē. ⁊c. ¶ Item regibus. Prouer. xxxi. Nolite regibus dare vinum. ¶ Item sobrietas ebrietatem impedit qꝛ ei contrariatur vt p3 ab eis nomibus. Etenim ebrietas dicit ab e qō ē extra ⁊ bria qō ē mensura sz qꝛ ebrius bibit extra mensurā debitam sed sobrietas dicitur quasi briaz. i. mēsurā seruās. Vnde Eph. v. Nolite inebriari vino in quo est luxuria.

¶ Capitulum. xxxv.

Verbia assimilatur argento viuo. ¶ Primo qꝛ argētum viuum non ē adhesibile. Est eni argentum viuꝫ ex substātia aquea subtili frco mixta mixtiōe forti ⁊ indissolubili. ⁊ hoc h3 ex magna siccitate terrea nec adheret tangenti sic illud qō ē liquidum. Similiter homo superbus ex magna siccitate. i. ex magna inconsideratione sue vilitatis nō considerans se esse terram ⁊ cinerem nō liquescit in superficie plana. i. non vult se coniungere vel conformare sz viliori vl minori persone. nec inheret tāgenti. i. nō cōsaciabilis cōciui vel cohabitanti tali. Cum enim preferat se ceteris eos socios hꝫ contēnit. ¶ Scdo qꝛ argentū viuum non est coagulabile. hoc.n. propꝛium est ei qꝫ nō coagulat per se nisi cū sulphure ⁊ plūbi substātia coagulet. propter qō argētum viuum cuꝰ sulphure est materia omniuꝫ metallorꝝ sicut dicit Phūs in li. Ade-

theo. Sili homo superbꝰ non est per se coagulabilis coagulo vnitatis. Nō.n. diligit vnitatꝫ pacez sed potius discordiaz ⁊ diuisionē. sicut pz de superbientibus angelis qui se ab ageloꝝ societate diuiserūt propꝫ quod ꝓuerī. xiij. dicit ꝙ iter superbos semper sunt iurgia. Si tamē superbie squaloꝝ cū sulphure. i. charitatis amore qꝝ sulphur ē inflāmabile quod competit charitati ⁊ cū plūbo. i. hūilitate qꝝ plūbum ē coloꝝ cinerei ⁊ competit humilitati qua quis se in plumbū. i. in cinerez ⁊ in puluerem redigendū cognosci coaguletur. rūc ē homo coagulabilis. i. ad vnitatem reducibilis. ¶ Tertio qꝝ argentuz viuum nō est admiscibile. Nam ē tāta coherentia eiꝰ ⁊ fortitudo ꝙ nulli rei potest admiscerī nisi primꝰ extinguat. extinguit autez cū saliua quādo cū ea fricat ⁊ maxime cū cinis saliue addit ⁊ precipue qū cinis ossis spīe ꝓdictis associat. Similiter nō est superbus cōmiscibilis aliis. i. aptus ad cōiuiendum aliis nisi eius primo superbia extinguat ad quam extinguendā valet cōfricatio saliue. i. redargutio sapiētie scz qꝝ hō supbꝰ sapienter redarguat ⁊ ad sui notitiā reducat ⁊ precipue si addat cinis. i. memoria mortis vel ꝑprie vilitatis sic dicit ecclia. Memēto ꝙ cinis es ⁊ in cinerē reuerteris ⁊ precipue ad hoc valet cinis ossis ꝑspīe. i. visio vel consideratio mortis alicuiꝰ potentis vel alicuiꝰ nobilis viri. ¶ Quarto qꝝ argēteum viuū est cito euaporabile cuius fumus multū nocet astantibus eo ꝙ paralisim ⁊ tremorez inducit relaxando nerꝰos ⁊ remollitē do. Similiꝫ homo superbus cito vaporat per iram ⁊ impatientiaz cum aliquid fit vel dicitur in eius displicentiam. Vnde. ꝑs. Tange montes ⁊ fumigabunt. i. superbos ⁊ eoruz ira quandoq; terret astantes faciēs eos tremere ⁊ stupere. ¶ Quinto argentum viuum semper est mobile. immo quasi nunq; quiescit ⁊ propterea vocat viuū sicut ꝓlinius dicit qꝝ a seipo ⁊ circulariter mouetur. ex eo ꝙ humidū nititur ascendere super terreū stabile qō retinet ipm. Similiter hō superbus leuis ⁊ inconstans est ⁊ semper inquietꝰ qꝝ appetitus dominādi semp impellit ipsū ad ascensuz ⁊ contra repugnantes sibi cōmouetur ⁊ inquietatur. ¶ Sexto qꝝ argēteū viuum est ad penetrandum subtile. est. n. argentum viuū calidū ⁊ humidū i quarto gradu q̄uis aliqui contrariū dicant nō recte. Quia quod sit calidū ꝓbatur p eius effectuz. eo ꝙ penetrat dissoluit ⁊ incidit. Et maxime in vitreis seruat vasis qꝝ alias materias penetrat ⁊ incidit. Sicut ergo argentum viuuz penetrat corpora. ita superbie vitium subtiliter intrat corda sicut insidiatoꝝ malignus. Nam bonis spiritualibus insidiatur vt pereant. sicut dicit Augu. in regula. ¶ Quinto qꝝ argēteum viuum nō est stabile nec eiꝰ rei ponderose. Tante est enī virtutis ꝙ si super sextariū argenti viui centum saxa superponas statim resilit Sic superbus tante est superbie vt nihil sibi graue sustinē velit. Et ideo statiz resilit ⁊ se gauanti resistere nititur vl saltez cū effugere. ¶ Ité superbia assimilat magneti ꝓpter tria. ¶ Primo qꝝ magnes eleuat grauia. Nā si magnes quātitatis equalis sursum teneat eleuabit attrahēdo ferrū quod erit inferius. Vnde dicit Augu. ꝙ in quodaz tēplo simulacrū erat de ferro ita stās per seipm suspensuz vt i aere pēdere videretur. ⁊ hoc ꝑpter testudinē de magnete q̄ ipm circumstabat. Ferrea nāq; simulacra sunt auaroꝝ corda. Nā auaritia sm apostolū est simulacroꝝ seruitꝰ. Ferea enī sūt qꝝ grauia ⁊ dura. grauia qdē esse oñdunt dū ima petunt per affectum cupiditatis. sed dura dū si molestant q aliquā penitentiam vel per affectū pietatis. Nec ergo simulacra ferrea licz anaricie grauitaꝫ deorsum premat superbie tamē vanitas sursū leuat. ¶ Secūdo qꝝ magnes inoluit cerebrō qꝝ si arsura puluerꝭ eius ꝙ quatuoꝝ āgulos domus aspergat sup carbones existentibus i domo videt subito domꝰ ruere ex cerebri vertigine ⁊ cōmotione. Quasi ergo arsura magnetis que est reliquia ignis ē cogitatio ⁊ existimatio q̄ reliquit ex operibus superbie. Nec enī re

liquie per quatuor angulos. i. per quatuor modos super carbones. i. super ardentes appetitus ⁊ ambitiones que i eis sūt asperguntur. Mas sicut dicit Brego. quatuor sunt species quibus arrogantibus omnis tumor superbie demonstratur. Cum bonum a semetipsis habere existimant. Aut si hoc datuz desuper credunt p̄o suis se meritis accepisse putant. Aut certe cū iactant se habere qō non habēt. Aut ceteris despectis singulariter videri appetunt habere qō hñt. Sic ergo p hos quatuor angulos aspersos in domo mētis superbia sensum peruertit ⁊ decipit. vt videatur id esse qō non est ⁊ timeat ne videatur esse qō est. ⁊ timeat q̄ non est timendum. ¶ Tertio q̄ magnes dissoluit nauigia. Nam ex hoc lapide mōtes in mari sunt qui naues ad se trahunt ⁊ dissoluūt ⁊ a se amplius separi non sinunt. Sic in mari penitentie quandoq̄ sunt mōtes magnetum. i. tumores ⁊ elevationes superbie. qui naues. i. penitentū opa quib⁹ ad portum gratie vel glorie tendāt ad se trahunt sez vt non fiant ad delectionez culpe sed ad denunciationem superbie ⁊ lucrū laudis humane. eo q̄ ad modum nauis dissipantur ⁊ vanitati ac iactantie inseparabiliter sociantur. sez vt nihil tale fiat nisi ad vanitatem ⁊ iactantiam.

Caplm. xxxvj.

TEmperantia assimilatur stanno. ¶ Primo ratione compositionis. Mas stannuz sm Aristo. componitur ex argēto viuo bono ⁊ sulphure malo. Et hec duo non sunt bñ mixta sed tamē perpiue composita pp quod sm colorem imitatur argentū sed non eius soliditatem. Similiter tēperantia cōponit ex argento viuo bono. i. ex moderatione ⁊ vigore rōnis regulantis ⁊ sulphure malo. i. delectatione ⁊ voluntate carnis. Vnde Tullius dicit in rethorica sua q̄ temperantia ē rationis in libidinem atq̄s in alios non rectos impetus firma ⁊ moderata cohibitio. Nam temperantia principaliter pertinet ad impetus animi in delectationem luxurie ⁊ gule. q̄ dicunt delectationes tactus vt ratione regulent: secundario etiā aliarum cōcupiscentiaꝝ sez impetus siue motus hz moderare. Sed q̄ rōnis ⁊ sensualitatis non fit perfecta cōmixtio quin semper sit ibi aliqua dissensio. ideo licet temperantia participationem habeat rationis sicut stannū colorem argenti. ad p̄fectam tamen puritatem rationis nō pertingit. sicut nec stannum ad soliditatem ⁊ puritatem argenti. Nec enim reseruatur homini in resurrectione beata vbi stannum efficiet argentum. i. corpus animale resurget spirituale. q̄ erit totaliter subiectum spiritui ⁊ erit sensualitas totaliter rationi conformis. ¶ Secundo ratione fractionis. Vnde dicit Hermes in libro alchimie q̄ stannuz omnia metalla ⁊ corpora frangit qbus admixtus fuerit. Et hoc propter nimiam siccitatē que ductibilem naturam in eis destruit. Sic temperantia ⁊ abstinentia cōtinuata frangit superbiaz ⁊ rebelliones oēs corporis. Vnde ecclesia dicit in hymno. Carnis tergat supbiā potus cibiq̄s parcitas. ¶ Tertio rōne temperiei perfectōis ⁊ confectiōis. Nam ex stāno specula temperāt ⁊ ceruſa sicut ex plūbo ex eo conficit vt dicit Ysido. Ex qbus signat q̄ tpantia corporis valet ⁊ adiuuat ad speculationem sapientie. i. contemplationem mentis. ⁊ q̄ etiam in contemplatione ⁊ speculatione sapientie oportet habere quandam sobrietatem temperantie sm illud Apo. Non plus sapere q̄ oportet. sed sapere ad sobrietatem. ¶ Item q̄ valet ad conseruationē innocētie ⁊ puritatis. quod in ceruſa alba significatur. ¶ Quarto ratione corruptionis. quia si quis argentum viuū cū stāno miscuerit stridorem eius tollit ⁊ albescit: sed postmodum ad nigredinem ducit ⁊ corrumpit. Potest autem in hoc loco assimilari hypocrisi que licz ex apparentia sanctitatis videatur argentea. i. preclara ⁊ pura: tamē in veritate adhuc viuit in peccato immūdo. Vnde est hypocrita argentū ratione apparētie sed viuū. i. nō mortifi

catum ꝛ ratione culpe. Hoc igitur quod ē hypocrisis si misceat stanno scz temperā tie siue abstinentie vt scz ex hypocrisi aliquis se tēperet ꝙ ieiunet ꝛ finaliter tamen denigrat ꝛ corrūpit ipsum ieiuniū. i. tollit ieiunij sācitatē ꝛ meritū. Vñ dr Matthei vi. Cū ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. de qbus postea subdit. Amē dico vobis receperunt mercedem suam. i. perdiderūt. ¶ Item temperantia assimilatur amethisto qō ps ex colore ꝛ ex distinctione ꝛ valore. Est enim bonus amethistus duplicis coloris mixtione ornatus. qz est colore purpureo ꝛ violaceo pmixtus quasi rosa nitens ꝛ leuiter fundens quasdā flāmas ꝛ emittens vt dicit Ysid. Et sic etiā simili modo tēperantia ad hoc vt sit hominibus pficua ops ꝙ sit duob⁹ coloribus. i. duabus vtutibus ornata scz charitate que designatur in colore purpureo ꝛ humilitate que designatur in colore violaceo. Nā hec virtus temperātie siue abstinentie siue charitate ꝛ humilitate modicum valet qz corporalis exercitatio ad modicum vtilis est sicut Apo. dicit Sed charitas est que facit vt ꝙ homo sibi per temperantiam subtrahit alteri largiatur ꝛ humilitas facit ne de sua abstinētia vel continentia in superbiam releuetur. ¶ Secundo ps hec similitudo ex distinctione. qz Ysidorus dicit ꝙ quinq; sūt species amethisti quibus. s. designantur quinq; partes temperantie principales. Quarū prima est circa cibū. i. cibi moderationem scz abstinentia. secunda est circa potum scz sobrietas. tertia circa actū verecundie principaliter circa coitum vt castitas: quarta circa delectationes circumstantes puta que fiunt in obscuris tactib⁹ ꝛ amplexibus ꝛ huiusmodi vt pudicicia. Quinta autem circa alios motus ꝛ corporales actus moderationem facit ꝛ vocatur modestia. ¶ Tertio ex efficacia ꝛ valore qz virtus amethisti scz purpurei que est omnibus nobilior ē efficax ad. v. vt Biasco. dicit. Primo contra ebrietatem ꝛ hoc cōpetit sobrietati q̄ est tēperantia spiritualiter contra potū nō quēcunq; sed cū qui sua fumositate natus ē caput perturbare sicut vinū ꝛ oē qō inebriat vel inebriare pōt. cuius. s. vsus moderatus multū ꝓfert. ꝛ modicus excessus multū ledit qz impedit vsum rōnis ꝛ ēt excessus cibi. Vñ dr Eccle. iij. ꝙ sanitas est anie ꝛ corpis cibus sobrius ꝛ potus. ¶ Secunda virtꝰ amethisti ē qz dicitur facere vigilē. ꝛ hoc cōpetit abstinentie q̄ duz cibos subtrahit fumositates capitis ꝛ per consequens sōnum minuit ꝛ vigilantiā crescere facit. ¶ Tertio dr amethistus malam imaginationē seu cogitationes tollere qō sue verum sit siue non cōpetit tū temperantie vere q̄ dū impudicos fugit tactus ꝛ aspectus malas ꝓ consequens imaginationes ꝛ cogitatiōes auertit ꝑm illud Job. xxxj. Pepigi fedus cum oculis meis vt nec cogitarem quidē de virgine. ¶ Quarto dr hēre dispositionē amethistus ad bonum intellectum. Et hoc cōpetit spūaliter sanctitati castitatis ex eo ꝙ actꝰ venereus ꝛ eiꝰ dilectio vehemens in tantum rationē absorbet. ꝙ impossibile est aliqd intelligere in ipso vt phi. dicit i. n. vij. Ethi. ꝛ Hyero. etiam dicit ꝙ illo actu ēt matrimonialiter facto sanctus spiritus non tangebat corda prophetaꝝ. Ex quo argui potest ꝙ castitas multum confert econtrario. ¶ Quinto dr amethistus mollis ad sculpendum. Et hoc competit modestie que reddit hominem mollē. i. facilem ꝛ accōmodum ad oēm pulchrā scripturaz. i. ad oēm bonam informationem ꝛ cōpositionem seu actionem. Vñ Ambrosius dicit in libro de officiis ꝙ in modestia consistit pulchritudo viuēdi ꝛ ornatus ad omnē actionem accommodus.

¶ Capitulū. xxxvij

Imens deū assimilat beryllo. ¶ Primo rōne coloris qz licz beryll⁹ lapis viridis i viriditate sua smaragdo sit similis. Tū decem sunt genera eius vt dicit Biasc. ꝛ ꝙ inter beryllos q magis pallet melior est. Et qz homines timore subito pcussi pallescere cōsue-

uerunt. Ideo significatur q̄ sicut inter berillos ille est melior qui magis pallet. Sic inter bonos homines ille est melior q̄ magis timet deū. s. timore filiali q̄ est timor reuerentie. ¶ Secūdo rōne vigoris q̄ virtus berilli est vt dicit. Diasco. q̄ cōtra pericula hostiū inuictū reddit hominem ⁊ eū facit mitem. Sic timor domini erga bonos homines reddit hoiem mitem. Sed cōtra spūales hostes facit eū inuictū ⁊ terribilē. Timor enī ſm Gregoſm viaꝫ secuſi facit hominē debilem sed ſm viā dei facit hominē fortem. ¶ Tertio rōne agnitionis q̄ berillus facit bonum ingenū q̄ cōperit timor dñi q̄ dicit esse initiū sapientie. psal. Initium sapiētie est timor dñi. ¶ Quarto rōne humoris q̄ berillus sanat oculos hūidos Humor enī oculos cecans est pcīm siue peccandi affectus quem timor dñi expellit Eccliꝫ. j. Timor domini expellit pcīm. ¶ Quinto rōne caloris. q̄ berillus manum gestātis exurit ſi radio solis opponatur. Sic timor dñi cū radio solis. s. cuꝫ amore christi icalescat. Dñi ſi sit timor dñi cū amore manū gestantis exurit sic q̄ faciet eū feruētissime operārī vt nihil negligat Eccliꝫ. vij. Qui timet deū nihil negligit. ¶ Sexto rōne honoris q̄ berill⁹ vt dr̄ homines magnificat. Quod de timore dñi verius puto q̄ de berillo: q̄ timet deum alia timent eum. Eccliꝫ. xlv. Magnificauit eū in timore inimicoꝝ ⁊c. ¶ Septimo rōne amoris. Maxime. n. berillus diligere ⁊ fouere dr̄ copulam cōiugalem. q̄ timor dñi necessarius est ꝓiugatis. ꝓ. xxxi. Mulier timēs deū ipa laudabitur. Tho. vj. Accipies vginem cū timore dei ⁊ amore filiorum magis q̄ libidinis ductus.

¶ Capitulum. xxxviij

Tribulatio assimilat plumbo. ¶ Prio rōne genituris: q̄ aliq̄n plūbū siue materia eius gignit ⁊ inuenit cū auro. q̄nq̄ cū argento. q̄nq̄ ꝓ se solū in suo loco ꝓprio. i. vena. Nā in aurifodinis cum materia auri q̄dam lapilli nigri inueniūtur qui ab auro p̄ se separatim cōflantur ⁊ in plumbū totaliter per se resoluūtur. Et inde est ſm Isid. q̄ tāta est pōderositas auri vt plūbi: plūbum vero qō est nigrū aut ex sola vena funditur: aut cū argento nascitur mixtimq̄ ꝓflatur. Et in illa cōflatione primo procedit stānum: deinde argētū. tertio vo qō remanet p̄ conflationē est plūbum nigrū. Tunc aūt spiritualiter inuenitur plumbus cum auro quādo grauis est tribulatio ⁊ portat cum quodā gaudio. Hoc enī facit sola charitas q̄ auro assimilat: cuius ꝓprium est letificare cor. Et huius signū est cū ex iniuria quā patiſ contra inferentē non irrita tur nec eū diligere deserit. Et h̄ duo simul iuncta sc̄z iniurie passio ⁊ iniuriātis dilectio q̄ sunt in cōiunctione auri ⁊ plūbi perfectā patientiam faciūt. Vnde perfecta patientia est q̄ ⁊ ipsum amat quē portat. Nā tolerare ⁊ odire nō est vtus mānsuetudinis. sed velamentum furoris. Vnde charitas ſm apl̄m nō solū patiens est sed etiā benigna. Sed plūbū inuenit cuꝫ argēto q̄n ipsa tribulatio portat sapienter. Nā argētū clavitatē sapientiā signat de qua dr̄ Sapiē. vj. q̄ clara est que nunq̄ marcescit sapiētia. Sapiētis enī est cōstāter ferre aduersa ⁊ ñ deficere animo. in eis. Tūc aūt inuenitur plumbū per se solū ⁊ in vena sua q̄n ipsa totaliter grauis est in peccatore q̄ destitutus est oi honore vel vtute: ⁊ tūc ipsa tribulatio portat insipiēter ⁊ est in vena sua q̄: vena ⁊ causa tribulationū cōmuniter est pcīm Ro. ij Tribulatio ⁊ angustia in oēm aīmā operantis malum. Prima ergo tribulatio ē sanctoꝝ que sc̄z portat letanter. Secūda fuit plōoꝝ quoꝝ quidā tribulatōes portauerūt valde sapiēter. Tertia est peccatoꝝ que portat insipiēter. i. apatiēter. ¶ Secūdo rōne tincture q̄n plumbū. aliq̄n albescit q̄nq̄ rubescit q̄nq̄ nigrescit. Albescit quidē q̄: sicut dicit Hermes in libro sexto alchimie si plūbum supꝫ acetū effundas cōdēsat ipsū. Nā acetū eius penetrabit substantiā ⁊ in puluerez ꝓuertet ⁊ in

colorē album ipsuz ceruse cōmutabit. ſz ſi ſuper ipſum plumbum acetuz fuderis al beſcit: ⁊ tūc acetuz deſtruitur. Tunc autē ſuper acetū plumbū effundit quādo gra uis tribulatio quā quis patit ab ipſo patiente p penitētia peccati ſui ſuſcipitur ⁊ portatur. ſ. vt reputet ⁊ acceptet ſe p̄o peccato ſuo pati. Maz ſicut per plumbū grauis tribulatio ſic per acetū fortis ⁊ cō punctiua penitētia deſignat. Et talis penitentia que tribulationem amplectitur plumbū conuertit in puluerez. i. ipſaz tribulationē in animę humilitatez. ⁊ in albedinem ceruſe. i. in purificationem ⁊ claritatem conſcientie vel animę claritatez. Sed tunc econtrario ſuper plumbū effunditur acetum quando ipſa penitētia p̄o tribulatione reputatur ſicut eſt in accidioſis quibus penitētie onus graue eſt ⁊ penoſum. Vnde penitentia videtur eis magna tribulatio ⁊ tedium. Et ideo tunc virtus aceti deſtruitur q: talis penitētia in angaria portata inutilis efficitur. Tūc aūt plumbū bene rubeſcit quādo igne incendit. Nam plumbū adustum colorem vermileum ⁊ obſcurum generat. Tūc autem plumbum aduritur quando patientis cor diuino amore incēdit: ⁊ tūc ipſuz plumbū generat colorem vermileū ⁊ feruorem igneum: q: feruentio: ⁊ inflāmatio: ex ipa tribulatiōe efficit: cuius iſte feruor propter ſenſualitatis penam ſemper aliqd obſcuritatis habeat admixtū. Tūc autem nigreſcat plumbum quādo in ſua vena generatur. Nam ſm Ariſto. in. iiij. de theo. plumbuz generatur ex ſulphure groſſo nō depurato ſed feculento ⁊ argento viuo nō puro. Vnde ex imundicia ſulphuris contrahit nigredinem ⁊ quandam humiditatez: ex cuius cōtactu manus tangentis inficitur. Et hec imundicia ad horam per abſterſionem aliquantuluz a plūbo remoueri poteſt: ſed ex toto remoueri nō poteſt. Quia quātūcūqz plumbuz abſtergatur vt etiam argentuz eſſe videatur: naturaz tamen eius quod eſt plumbuz non imutat. Plumbum autem in ſua vena eſt quando peccato: tribulatur ꝓpter ſua peccata. Et hoc eſt ex ſulphure feculento. i. ex imundicia peccatorum ſuorū carnaliū ⁊ argento viuo. i. ſuoruz peccatoꝝ ſpiritualiū: vt ſuperbia inuidia ⁊ vanagloria ⁊ hmōi in quib⁹ ipe peccato: tribulatus perſiſtit. tūc plumbū ipz denigrat ⁊ inficit: q: ipa tribulatio quē omnino ad penitentiam non mutat amplius corrumpit ⁊ fedat. q: dato q̄ pena occupatus ab actu peccati deſiſtat. tamen tentatione ⁊ euaſione pene habita ſtatim redit ad priſtina ⁊ adhuc ad deteriora. ¶ Tertio ratione efficacie. Maz plumbū habet primo vtutem diſſolutiuam. Dicit enim Hermes q̄ plumbum in ſua ebullitiōe oiuz corpoꝝ ſolidoꝝ duriciā ſoluit etiam adamātis. Sic tribulatio feruens frēgnter dura corda emollit etiā magnorum peccatoꝝ. ¶ Item habet vtutem refrigerariuam. Vnde ſm Augu. Contra vſtionem ignis ⁊ apoſtema calidum miro modo valet. Quaſi autez vſtura ignis incenſa eſt concupiſcentia carnalis ⁊ qua ſi apoſtema calidum eſt feruens delectatio carnis cōtra que tribulatio grauis miro modo eſt efficax ⁊ vtilis. Maz malitia vnius hore obliuionē facit luxurie marime: vt dr: Eccli. ii. ¶ Tres plumbū habz vtutem conſeruatiuam ⁊ purificatiuam. q: ſicut dicit Hermes plumbum quibus miſcetur partes homogenias congregat ⁊ etherogenias ſeparat ⁊ mundificat. Et tō cum argento ponitur in fornace vt argētū facilius mundificetur. Partes enī argenteas a conſumptione preſeruat. ⁊ ſua conſumptione argentum purgat. Hoc idem dicit Hyeroni. ſuper illud Jere. v. Conſumptum eſt plumbū ꝛc. Similiter tribulatio patienter portata animam ad ſeipſam colligit ⁊ congregat mala deſideria ab ea ſeparat ipſamqz a malo purgat ⁊ in bono conſeruat.

¶ Capitulum. xxxix

Virginitas aſſimilat lapidilliq vocat aſterites. Hec gemma incluſam in ſe ꝺtinens lucez ſicut ſtellam intus ambulantez reddit ra

dios candidãtes. Similiter ṽginitas exterius est cãdida per carnis incorruptionem lucida per gratie splendorem. Vnde intus in mente est vt stella que habet incorruptibilitatem ⁊ luminositatẽ ⁊ mobilitatem. Similiter mens interior ṽginus debet esse incorruptibilis per virginitatis amorẽ. i. qz virginitas est in carne corruptibili perpetue incorruptionis meditatio ⁊ fulgens per dei agnitionem ⁊ mobilis per orationis frequentationẽ. ꝛſdonetur enim mens ⁊ ascendit per orationem in deum ſm Damascenũ. Item radios. i. considerationes ⁊ contemplationes rationis debet facere candidos. i. mundos. Virginitas enim multus confert ad contẽplationis puritatem vel ṽgo carne ds habere interius lumen diuine gre in mente quod reddat eam vt stellam in se incorruptam per castitatem fulgidã aliis p motũ honestatem ⁊ mobilem ad operandum. i. ad bonorum operum studiositatem. ſ. vt ocio non resoluatur.

¶ Capitulum. xl.

VIrtutes septem assimilantur septem speciebus metallicis. Primo eni argẽto viuo qđ est elemẽtum ſm phm siue materia omniũ metallorus assimilat fides. qz ſm Apostolum fides est ſubа. i. fundamentũ oiuꝫ vtutũ q̃ tunc est vt viuũ argentũ qñ bonoꝫ operũ hꝫ ꝓtinuũ motũ Fides. n. sine operib⁹ mortua est. ¶ Scdo eri assimilat spes rõne duricie siue soliditatis. Est. n. pp suã durittã ⁊ soliditatem maxime durabile. Lapis. n. q p decoctiones educt marie duricie eẽ phat. Sꝫ es interdũ p decoctionẽ maximi caloris p ducẽ. Mã lapis solut⁹ calore in es ꝓueꝛti vt dr Job. xxvii. q̃uis es cõt frigido coagulet nec es de facili frágit. Hãc soliditatẽ facit eẽ in hoie spes celestiũ ꝓmiorũ vt tribulatiõib⁹ ⁊ psecutiõib⁹ minime frágat pp qđ dicit. Job. xxxvii. q celi. i. celestium premioꝫ spem certã hñtes quasi ere soliditatem diffusi sũt. ¶ Tertio charitas assimilat auro qz preeminet aliis ṽtutib⁹ sicut auꝫ ceteris metallis. Mã inter metalla nihil est pulchꝛius ⁊ pretiosius vel in vtute efficacius auro: sic etiam charitatẽ prefert Apo. ceteris vtutibus: qz dicit. j. Cor. xiij. Nũc aũt manẽt fides spes charitas tria hec maioꝛ aũt horuꝫ est charitas. Et ſi preeminet vtutib⁹ theologicis multo magis alijs. ¶ Quarto argento solido assimilatur iustitia rõne claritatis. qz argentũ album est ⁊ clar. est. n. post aurũ omniũ metalloꝫ clarius. Qđ bene iustitie cõpetit de qua phus dicit in gnto Ethi. q est preclarissima virtutũ q̃ neq̃ lucifer: neq̃ hesperus est ita clarus ¶ Itẽ argentũ q̃uis sit durum est tñ liq̃bile ⁊ ductibile. Sic est homo iustus q q̃uis sit rigidus. tñ per correctionẽ est flexibilis ⁊ ductibilis per compassionẽ. Mã ſm Gregoriũ vera iustitia cõpassionẽ hꝫ falsa vo dedignationem. ¶ Quinto stanno assimilat prudentia qz stannũ est inter metalla sepatiuũ ⁊ discretiuum. Ab auro enim ⁊ argento es diuidit ⁊ plũbũ discernit. Sic eni prudentia hꝫ distinguere vel discernere q̃ sunt magis vel minus bona aut ꝓferentia aut vtilia. ¶ Item prudentie discretio oẽs vtu es alias dirigit ⁊ cognoscit: qz ois vtus sine discretione periret sicut etiã stãnũ alia metalla abigne defendit. Vnde cũ natura eris ⁊ ferri sit durissima si tamen absq̃ stanno igñ apponantur vrũntur ⁊ cremantur. Vnde si stanno vasa erea superstannantur malicia eorum compescitur ⁊ cibus in eis gratioꝫ efficitur. Similiter omnia opera efficiunt grata cum sunt prudenter ⁊ discrete facta. ¶ Sexto ferro assimilatur fortitudo. Nam ferrum a feriendo dicitur: qz sua fortitudine ⁊ duritia feriendo domat omnia metalla. Sic vir fortis vbi expedit suo vigore aggreditur ⁊ vincit omnia genera periculorum. ¶ Septimo temperantia assimilatur plumbo. Nam plumbum ſm Constantinũ cum sit humidum ⁊ frigidũ in secũdo gradu venerem ꝓhibet ſi plũbi lamina duobus lũbis apponatur. Et ió frater Ambro. ð senis de ordine predicatoꝛum singulari gra

ꝑditus apud oēs ⁊ ad cuius sanctitatem ⁊ merita declaranda multa post mortē ei⁹ dūs miracula oñdit: inuēt⁹ fuit portasse in morte lūbare de plūbo oi eni ingenio vsus ē ad suam vgnitatem bño conservandaz. Nec suo fraudatus ē voto: q̄ ut eius ꝓfessores testati sūt integrā ⁊ illibatam cordis vgnitatem ac vgnitatem carnis sue omni tpe custodiuit. Qua igit ad tempantiā ptinet libidinē ⁊ venerē ꝑ hibere: vñ castitas ē ps tempantie. ꝑs q̄ nō incōgrue tēperantia plūbo assimilaf.

¶ Item fm eūdem Cōstantinū ier⁹ scorpionum ⁊ draconum mitigat. Et sic temperantia carnis etiaz demonis tentatões mitigat ⁊ eas superare facit.

¶ Capitulum.lxi.

Christ⁹ assimilaf petre fm illud Apo. i. Corinth.x. Petra aūt erat xp̄us. Nā in petris cōsideraf substātie soliditas: materie puritas. figure diuersitas. virtutis speciositas ⁊ multiplex vtilitas. Que oia competūt xpo q: ipse fuit solidus ꝑ patientiaz: purus per innocentiaz virtuosus ꝑ efficatiam ꝓpue miraculoꝝ speciosus ꝑ apparētiam diuersas figuras habuit diuinaz ⁊ humanam Hebre.x. Cum sit splendor glorie ⁊ figura substantie eius. ¶ Itē multipliciter vtilis p vitaz ⁊ doctrinā. Sūt. n. petre vtiles in edificijs ꝓstruēdis: plateis sternēdis. i pōtib⁹ faciendis. i hostib⁹ expugnādis. i lupis ⁊ canib⁹ effugandis: ꝑ infirmitatib⁹ varijs sanandis ꝑ turribus regis ampliandis. ꝑ castris ⁊ ciuitatibus muniendis. ꝑ hostibus feriendis ⁊ se defendendis. Que oia xp̄s fecit. Ipse eni in mundū veniens spūalis ecclesie edificiū cō struxit: cuius ipsemet angularis lapis ad fundamentū fuit. Ipe etiā plateas. i. latitudines populoꝝ vel humiles ⁊ planas mentes fideliū diuersis lapidibus idest donis vel virtutibus strauit Ipse quoq; pontem penitentie ad flumē peccati pertranseundū fecit. Ipse hostes spirituales ꝑ mobi expugnauit. Ipe lupos idest hereticos ⁊ canes idest persecutores effugauit. Ipse autem infirmitates varias taz carnales q̄ spirituales sanauit. Ipse turres regis idest potentias bene regentium ampliauit. Ipse etiam ciuitates ⁊ castra idest fideliuz habitacula angelorum scz custodia munuit. Ipse etiā a demonibus ⁊ quibuslibet tentationib⁹ nos protegit ⁊ defendit. ¶ Christ⁹ etiaz assimilatur chrys solito qui est lapis egryptiacus vt auruz lucens sicut ignis scintillans. ⁊ mari similis ad virorem declinās Ita dominus noster Jesus christus fuit sicut aurum lucens per sapientie splēdorem. scintillās per doctrine feruorē. mari similis per passionis dolorem. ad virorem incorruptionis tendens per carnis resurrectionē. Jtez dicit Biasco. q̄ chrys solitus in auro positus ⁊ in sinistro lacerto portat⁹ terrere ⁊ fugare demones dicitur. ⁊ cōtra timores nocturnos iuuat. ⁊ melancoliam euacuat. Que siue vera sint siue non. tamen per similitudinā verissime christo competūt. Qui tunc ponitur in auro quando pre cunctis diligitur q: sicut aurum precedit omnia metalla ita amor christi debz. excedere omnes alios amores. Sz tūc in sinistro lacerto portatur quando aduersitas ⁊ tribulatio ꝑ eo patienter substinetur. Vel quando i tribulatōe eius exemplū pre oculis habet vel ipsius auxilium inuocatur. Ipse eni deuote inuocatus fugat demões idest tētatiões manifestas ⁊ timores nocturnos idest tentationes occultas que magis sūt timende. ⁊ euacuat melācoliam. idest tristicias ⁊ accidias scz consolationes infundendo. ¶ Ipse enim electos suos ꝛ refouet per gratie cōsolationem. sed i futuro replebit eos perfecta consolatiōe eterne glorie. Jn qua ipse cum patre ⁊ sancto spiritu viuit ⁊ regnat deus ⁊ nunc ⁊ semper in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Explicit liber secund⁹ de similitudinibus rerum.

Incipit prologus libri tertii.

Idete ficul-
neam ⁊ omnes ar
bores cū produ
cunt iam ex se
fructū scitis qm̄
prope est estas:
ita ⁊ vos cum vi
deritis hec fieri
scitote qm̄ ppe
est regnum dei:
Lu.xxj. Verbū eterni patris ⁊ dei vnigenitus filius nostre p̄dition cōpatiens et p̄uidēs saluti sicut nobis similis fieri voluit in natura: quia scz exinaniuit semetipsum formā serui accipiēs in similitudinem hominū factus: et habitu inuentus vt homo. Ita etiam nobis se ꝓformauit in doctrina. Nam sicut verbū caro factū est ⁊ verus homo est: sic hominū doctor effectus est ⁊ modo humano nos docuit. Naturalis nanq; modus est hominum quoꝝ intellectiua cognitio a sensu sumit initiū ex sensibus intelligibilia capere: et p̄ visibilū similitudines corpoꝝ etiā in inuisibilū ⁊ spūalium noticiam deuenire. Qué modū factor hominū vt homines instrueret tenens cum nos de spūalibus docere voluit: frequētissime de corpalibus rebus tam naturalibus q̄ politicis methaphoras introduxit: sicut in euangelijs patet. Has aūt similitudines rerū christus tanto moderamine tradidit vt in eis nō tm̄ rudes facillime informaret: sed ⁊ quorūcūq; excelsa ingenia sublimiter exerceret. Quapropter in verbis ꝓpositis plantaꝝ seu arboꝝ exemplus introduxit ad regni dei tempa designāda. Videte inquit ficulneam ⁊ omnes arbores ⁊c. Vbi nō ociose dominus inter omnes generaliter arbores de ficulnea solus curauit facere mentionem vtpote de cuius singulariter folijs leguntur primi nostri parentes post transgressionē p̄cepti nuditatis sue ignominiam cōtexisse. Nam Geneſ.iij. dicitur: Aperti sunt oculi amborum scitz Ade ⁊ Eue. Cumq; cognouissent se esse nudos consuerunt folia ficus ⁊ fecerunt sibi perizomata. Vult ergo nō incongrue dominus q̄ sicut ficulnea in mundi principio humane transgressionis primum extitit tegumentum Ita quoq; in mundi termino fiat vicine: humane reformationis indicium. Cum producunt inquit ex se fructum scitis q̄ iam prope est estas. Vbi nota q̄ non incongrue dominus per fructificationem cōmuniter arborum que tempore fit estatis regni dei ⁊ iudicij vltimi presentiam designauit. Quia cum illud iudicium venerit bonitas dei apparebit in sanctis. Nam virtus radicum in hyeme non videtur quia ramos vacuos foliis et fructibus dimittit que tamen in estate apparet: cum easdem videlicz arbores fructibus ⁊ frondibus replet. Similiter in cōmuni iudicio bonitas virtutis dei i sanctis apparebit: cum eos omni infirmitate ⁊ penuria deposita decorabit. Ita inqt cum vos videritis hec fieri scitote quoniam prope est regnum celorum. Regnū vtiq; de quo dicet: Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ⁊c. Matth.xxv. Hoc quippe regnum in quo conformabit saluator corpus humilitatis nostre configuratuz corpori claritatis sue ita vt regnum dei etiam intra nos sit. Sed quia nos generaliter dominus ad omnes arbores considerandas inducit. Videte inquit nō solum ficulneam sed ⁊ omnes arbores ⁊c. vt hanc ipius doctrinam melius nos implere possimus. In hoc tertio huiꝰ operis libro expletis mineralibus: de plantis ⁊ arboribus ac de iparum partibus ⁊ varijs proprietatibus earundem introducemus exempla: quibus non de vltimis temporibus tantum (vt introduxit in verbis prefat) dominus) instruamur: sed in nostris magis actibus ⁊ moribus dirigamur.

Explicit prologus libri tertij.

¶ Capitulum primum.

Abdicatio tēporaliū assimilat putatiōi arborum. ¶ Primo q̄ putatio arboris facit arborē magis crescere. Videmus enim q̄ arbor amputatis inferioribus ramis circūstantibus eam magis crescit in directum superius: quia humor qui tendebat ad ramorum nutrimentum totus conuertitur in arboris augmentum. Sic etiam simili modo amputatis temporalibus curis per assumptionem videlicet volūtarie paupertatis duz totus animus ad spūalia trahitur miro modo in spirituali gratia proficit ⁊ augetur. Vnde Gene. xli. dicitur. crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. ¶ Secundo putatio arboris facit eam magis virescere. Videmus enim q̄ arbores interdum dum multū veteraſcunt efficiuntur aride ⁊ suam viriditatem amittunt ex eo q̄ postꝫ planta senuit decrescit cortex ei⁹. ⁊ ex friditate claudunt pori radicis eius. ita q̄ humorem qui plantam nutrit ingredi ꝓ hibet ⁊ sic ipsa arbor arescit. sed si tūc ꝓ scinduntur ⁊ putant rami arefacti superius. ⁊ scindatur radix inferi⁹. multo fortius trahit succum per lignū radicis. ⁊ non per cortices. ⁊ sic incepit emittere surculos ⁊ ramos virentes. Sic ē tiā simili modo solicitudo ⁊ occupatio tēporaliū velut quoddam anime senīū corticem arboris ideſt exercitium extrinsecus viri spiritualis facit decrescere q̄ tanto min⁹ exercitatur quis in spūalib⁹ quanto plus occupatur in temporalib⁹. ¶ Item radicem cordis infrigidat. ⁊ poros eius ideſt affectus claudit. Quia quanto plus cure temporalium crescūt tāto spirituales affectiones in mente frigescunt ⁊ deficiūt. Est ergo necessaria vt arbor reuiuiscat amputatio ramorum ideſt abdicatio tē poralium occupationuz. Et postꝫ radix cordis cultello cōpunctionis se deo multis scisuris ideſt cōsiderationibus ⁊ affectionib⁹ deuotis aperuerit. fiet nouē pululatio gratie. ⁊ apparebit noua viriditas. i. noua cōuersatio plāte. hoc ē spūalis persone Et de hac renouatiōe viriditaꝫ loquitur Apoſt. ad Epheſi. iiii. dicēs Renouamini spiritu mētis vestre ⁊ induite nouū hominē ꝛc ¶ Tertio q̄ pūtatio arboris facit eaz magis fructificere ex eo q̄ per putationez purgat a superfluo humore aquoſo. q̄ impedit humorē vinctuosuz ex quo fructus producūtur. Illa humor vinctuosus est materia fructuū ex q̄ pducunt fructus. sicut humor aquoſus ē materia foliorum. Vnde Johānis decimoquinto dicitur. Omnem palmitem q̄ fert fructum purgabit eum vt fructum plus afferat. Ita etiam similiter amputatis ⁊ abdicatꝫ temporalib⁹ curis humor aquoſus deficit. ideſt mundanus amor. q̄ est materia foliorum ideſt vanitatuz ⁊ inanitatum. ⁊ humor vinctuosus ideſt amor gratuit⁹ ⁊ spūalis proficit qui fruct⁹ bonorum operuz facit abūdare Col'. i. Ambuletis digne deo per omnia placētes et omni opere bono fructificantes ⁊ crescētes in scientia dei. ¶ Capitulum. ii.

Abiecti a mundo recoliguntur a deo. Cuius exemplū apparet in balaustia que ē flos malogranate. que duz cadit ab arbore siue ramo recolligitur a medico. Est enim hic flos frigidus ⁊ siccus ⁊ habet virtutem restringendi ⁊ desiccandi humorem. Vnde valet contra dissenteriam ⁊ sanguineū fluxum ventris. vomitum etiam colericum stringit si coctus in aceto super furculam pectoris apponatur. Illi autem quasi de arbore cadunt qui ō mundo despiciuntur ⁊ abiciuntur. sicut pauperes qui sunt frigidi ab estu auaricie. ⁊ continentes qui sunt sicci ab humore ⁊ fluxu luxurie. ⁊ mites qui restringūt vomitum colere. i. impetum ire. Nam pauperes despiciuntur ab auaris tanquam homines inutiles. continentes despiciuntur a carnalibus tanꝫ homines steriles ⁊ aggrestes. Mites vō despiciū

tur a superbis tanq̃ homines pusillanimes. Sed hi tales ejiciantur ab arbore. i. a mundo tanq̃ inutiles tamen recolligũtur a medico. i. a xpo tãq̃ pciosissimi flores. Vnde Apostol⁹ dicit. i. Cor. i. Que stulta sunt mundi elegit deus vt confundat sapiẽtes: et infirma mundi elegit deus vt confũdat fortia. et ignobilia mũdi et cõtẽptibilia elegit deus et ea que nõ sunt vt ea q̃ sunt destrueret. vt nõ glorietur omnis caro in conspectu eius. Vñ patz q̃ hec abiectio mũdi bona ẽ propter qõ dicebat. ps. Elegi abiectus esse in domo dei mei q̃ habitare in tabernaculis peccatoꝝ

¶ Capitulum. iii.

ABstinẽtia assimilatur arbori que dr agnus castus. Que scz est arbor calida et sicca. vnde flos eius siue semen potos corpori aperiendo. spũs euaporãdo: humiditatem naturalem cõsumendo castitatem inducit. Et ideo flos eius maxime agnus castus dr. qr suo odore et usu: ut dicit Diasco. homines castos reddit. Similiter etiam abstinentia et afflictio carnis certum est q̃ castitatem inducit et etiam custodit. tum qr vigorem carnis minuit. tum qr materiam luxurie scz humorem seminalem. qui ex cibo causatur subtrahit. Nota ergo q̃ agnus castꝰ tria facit sine quibus abstinentia paruz valz. ¶ Primũ ẽ q̃ poros aperit. q̃si aũt pori amie sũt sẽsꝰ corpori qui ad spiritualia et vtilia ꝺbẽt aperiri. s. oculi ad vidẽdũ vtilia. ad ploradũ peccata. et ad legẽdũ spũalia documẽta. Itẽ nares ad attrahẽdum odores. idẽ bonorũ exẽpla et os ad pfitẽdũ peccata. et ad instruẽdũ proximũ ad laudandum deum. ad percipiendũz cibũ sacramentalem. ¶ Secundus est qr agnꝰ castus spũs euaporãdo educit. Sic similiter ab anima ieiunãtis euaporari spiritꝰ debent hoc est progredi spũales meditatiões: spũales affectiões. et spũales orationes. ¶ Tertio rõne minutionis. qr agnꝰ castus humorem nutrimẽtalem minuit siue consumit. Vic est humor cibalis ex quo luxurie materia fluit que dum absumens subtrahendo minuit luxurie fluxũ consumit. propter quod dicit Hieron. q̃ sine cerere et baccho. id ẽ. sine cibo et potu friget venꝰ. Et redditur homo ita pabstinentiam corpore castus et spũ mansuetus vt recte agnus castus dicatur. ¶ Itẽ abstinentia a deliciis corpori alibus pserinat spũm a viciorum passionibus. Cuius exemplus apparet in pino. Nam pinus diu durat si a suis corticib⁹ fuerit spoliata. eo q̃ inter lignũ et corticẽ vermes fiũt qui lignuz corrodunt. Quasi eni exteriores cortices arboris sũt exteriores ẽlicie carnis. ex quibus inter carnem et spũm. s. in sensualitate vermes idest carnaliũ desideriorum passiones generantur quibꝰ spũs vehemẽter corrodit. id ẽ molestatur et dissipatur. Sz corticibus idest deliciis amoꝝ hmõi vermes idest carnis passiones pereunt et cessant. et tunc spũs q̃si liber a carnis corruptela incorruptibili pserinat Aplꝰ ad Coloceñ. iii. Expoliates veterem hominem cũ actibus suis

¶ Capitulum. iiii.

ADuersitas mundi plerũq̃ homines ad seipsum reducit. sicut psperitas ecõuerso educit hominẽ a seipso Cuius exẽplus apparet i floribus qui frigore noctis contrahũtur et calore diei foras euocãt Quasi enim frigus noctis est rigor adversitatis. hic florẽ contrahit dum hominẽ tangit. ad seipz redire secũ recognoscere cogit. Sed quasi dicti calor ẽ pspertas fauoris. qua duz homo inaniter extollitur extra seipsuz vagatur. Itẽ aduersitas seculi sic homini habẽti gratiã dei pdest. sic ñ eã habẽti nocet. Cuius exẽplũ apparet i piro quia pirus post cibum comestum prodest ex eo q̃ laxatiuum est. Nam comprimit ciboria ad locum deco ctionis et neruos orificij stomachi cõfortat. Sed ante prandium sumptum cõstipat. Et si quis multa et sepe ex eis comedat. vermes in ventre generat. et colicaz passiõem duram et incurabilem prouo-

cant. Cibus aũt ⁊ nutrimentũ anime est gratia dei. Nam sicut dicit phs ex eisdẽ nutrimur ex quibus sumus cẽ. Sumus etiũ spũaliter per gr̃am dei ꝑm illud Apo. j. Cor xv. Gr̃a dei sum id quod sum. Ergo ex gr̃a dei nutrimur. Si quis ergo ex hoc cibo vel nutrimento refectus sit sc̃z q̃ gr̃am dei habeat in se vtiliter piruz sumit: quia nõ obest sed prodest si tribulationem incurrit. Quia licz tribulatio grauis sit ad portandũ tñ laxat. i. purgat peccatũ ⁊ confortat etiã animã ac roborat in bonũ. Nã virtus in infirmitate perficit: sicut Aplus dicit. ij. Cor. xij. Sed si quis esset ab hoc nutrimento vacuus ⁊ ieiunus. s. gr̃am nõ habens: tunc ei tribulatio nocet ex eo q̃ generat ei plerũq; aut contristationẽ. i. duriciã mentis ⁊ desperationem: aut vermem. i. impatientie inquietationem: aut colicam. i. implacabilẽ iracundie passionem.

Caplm v.

Amoris diuini ignis conseruatur in asperitate carnis ⁊ humilitate mentis. Cuius exemplũ apparet i Junipero q̃ est arbor aspera ⁊ aculeata habens folia signans asperitatẽ penitentie. Juniperus etiã ignẽ conseruat: quia si accenditur vix extinguit in eñ vt si ꝓiune eius sub cineribus operiantur vsq; ad annũ (vt dr̃) minime extinguantur. vt dic̃ Ysido. In asperitate ergo Juniperi accipe asperitatẽ carnis. In cineribus vero eiusdem intellige humilitatez mentis in quibus diutius perseuerat diuini feruoris amoris. ¶ Jtẽ amor charitatis etiã mala conuertit in bona. Nã sicut dicit Aplus Ro. viij. Diligẽtibus deũ omnia cooperant in bonũ. Huius exemplũ apparet in piro: quia pira immatura que sunt pontica ⁊ dura ⁊ grossa ⁊ ad esum mala per decoctionẽ ignis efficiuntur bona. Sic per decoctionẽ ⁊ vigorem ignis charitatis etiã magne ⁊ grosse aduersitates cedunt homini in bonũ saltẽ anime per patientiã quã charitas generat. Maz patiẽs est charitas sicut dicit Aplus.). Cor. xij. ¶ Jtẽ amor charitatis assimilatur Zinziberi quod radix ẽ herbe calidũ ⁊ humidũ ⁊ valet contra frigidas causas pectoris ⁊ pulmonis: stomachi dolorem ⁊ intestinoꝝ mitigat ventositates extenuat. Quanto aũt est albius ⁊ recentius tanto acutius ⁊ melius. Sicut zinziber igit̃ radix est herbe sic charitas est radix iustitie ⁊ sanctitatis anime. Epl̃ij. In charitate radicati et fundati. Ipsa etiã cum sit ignis spũalis est calida quia facit mentẽ feruere: ⁊ nihilominus est humida faciens lachrymas fundere. ꝑs. Erãsiuimus q̃ ignẽ ⁊ aquã ⁊ eduxisti i refrigeriũ. Ignis est charitatis feruoris: aqua lachrymarum humoris. Ex quibus duobus in anima refrigeriũ magnũ relinquitur. Hec est que repellit frigus accidie causãtis in pectore idest in intellectu frigidas cogitationes ⁊ in pulmone. i. in voluntate frigidas affectiones. Hec est etiã que mitigat dolores interiores impatientie vel ire: ⁊ extenuat ventositates ⁊ inflationes vane glorie et superbie. j. Cor. viij. Sapiẽtia inflat: charitas edificat. Similiter est amor dei etiã tanto melior ⁊ acutior ꝙto albior. i. mundior ⁊ recentior. i. feruẽtior ne. s. vetustate tepescat. ¶ Jtẽ charitatis amor assimilatur petroselino. ¶ ꝓmo propter originem quia maxime in petris ⁊ in locis petrosis oritur: ⁊ ꝓpterea dicit petrosilium. Loca aũt petrosa sunt corda imitatorum christi: de quo dicit Aplus. j. Cor x. q̃ petra erat christus. Et in talibus inuenitur verus charitatis amor. Dñs ipse dixit: Hoc est preceptũ meũ vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. ¶ Secũdo ꝓpter odorẽ. Nã petroselinũ est odoriferꝝ qz. s. amatores dei etiã ꝓximos per bonorum operꝝ recreant odorẽ sicut Aplus dicit. ij. Cor. ij. Christi bonus odor sum⁹. ¶ Tertio propter calorem: quia petroselinum est herba calida ⁊ sicca diuretica ⁊ aperitiua diuisiua ⁊ cõsumptiua: stomachi confortatiua ⁊ appetitus excitatiua. Similit̃ charitatis amor mentẽ calefaciendo ⁊ inflãmando habet virtutẽ aperitiuã qz cor deo aperit: ⁊ diuisiuã quia a mundo per

ebrēptū diuidit. Item consumptiuam qz humorem. i. amorem peccati consumit. Item confortatiuaz. qz cōfortat ad bene operandum et appetitus extinctiuam qz scz mentē excitat ad celestia appētēdū

¶ Capitulum. vi.

AVaricia assimilatur cepe. ¶ Primo propter complexiōis frigiditatē qz cepe ꝺm Diasc. est frigide ⁊ viscose nature maxime qō est oblongū ⁊ illud qō est rufus ⁊ illud quod est crudū. Sicꝫ auaritia ⁊ inordinatus amor talium aiam infrigidat calorem charitatis excludendo. Item iuuat eā fortiter capiēdo ⁊ tenēdo. ⁊ pcipue si sit oblonga. i. diuturna scz in homine inueterata. qz tūc semp crescit. Item si rufa. idest inflāmata ex pauptatis necessitate: Item si cruda. i. nō cocta tribulatiōis igne. que aliqn purgat aiam vel saltem minuit amorē mūdi. ¶ Scōo, ppter nutrimēti modicitatē. qz cepe crudū modicū imo nullū quasi nutrimētuz corpi tribuit vti dicit Diasc. Similiter accumulatio auri modicū nutrimētū frequēter cōfert etiā eius auari corpori qz multi ppter auariciam etiam ꝺm corpus misere ⁊ tenuiter viuunt. sed anime penitus nullum qz vtiliter pro anima sua auarus sua bona nō tribuit. ¶ Tertio, ppter nocumēti multiplicitatem. Mā cepe crudū ⁊ comestū colericos offendit. qz videlz auaricia irā ad quaz colera inclinat incēdit. Item hmōi cepe inflationē gignit. qz diuitiarum abūdantia quam auaricia colligit inflationē superbie inducit. Itē acumine suo caput pcutit ⁊ nimis comestū insaniā facit ⁊ terribilia somnia oñdit. Sic nimia pspitas diuitiaz quā auari habent facit eos infatuari. Itez ad literam habent quandoqz auari somnia terribilia somniantes latrones ⁊ predones. vel qz post somnuz mortis faciliter coz diuitie tanq̄ vana somnia euanescunt Job. xx vii. Diues cū dormierit nihil secuz affert. apperiet oculos suos ⁊ nihil inueniet. Item suo odore facit lachrimari. Quia frequenter auaricia est causa fletus ⁊ doloris. qz quando aurus perdit que diligit cruciatu suo ⁊ dolore cogitur lachrimari. Itez auaricia assimilatur iusquiamo que est herba venenosa ⁊ mortifera. propter quod dr̄ ysaia Et hec vt dicit Diasc. hꝫ virtutez constrigendi ⁊ somnum prouocandi. Similiter auaricia veneno cupiditatis extinguit vitalem calorem charitatis. ⁊ ita est causa mortis spūalis. i. Joan. ii. Si quis diligit mundū non ē charitas patris in eo. Itē ꝓstringit cor auari ad non subueniendū pauperi. ⁊ bursam ad non restituendū. Hec etiam est que causat circa spūalia pigricie ⁊ negligentie somnum ꝑs. Dormiunt somnum suum ⁊c.

¶ Capitulum. vii.

BOnus homo assimilat arbori bōe. Bona enī arbor illa iudicat i q̄ē fructuū maturitas fructuum pluralitas. ⁊ fructuū suauitas. Et hec tria tāgūtur. Matth. vi Bōa arbor fructꝰ bonos facit i eo qz dr̄ facit fructꝰ tāgit fructuū maturitaſ. Sed i eo qz dicit fructus in plurali tangitur fructuū copiositas. in eo qz dicit bonos itel ligitur fructuū suauitas. Quedā ergo arbores sunt ex quibus nullꝰ nascitur fructus ꝓpter defectum humoris. ⁊ sūt homines ociosi ⁊ inertes. qui propter defectū amoris nihil boni operantur. Vnde arbores huiusmodi ne ocio se terrā occupent excidētur ⁊ in ignē mittentur. Quēdam vō faciunt fructum sed paucum. qō est ppter paucitatē humoris ⁊ caloꝛ Et tales sunt in quibꝰ tē modicꝰ humor cō punctiōis. ⁊ modicꝰ calor dilectiōis inuenit sine frequētia bōe opatiōis. Sūt etiā quatuor cause alie quare scz arbores aliq̄ sunt fructū modicū facientes. ¶ Pria est qñ sunt nimis frōdose qz humor q̄ deberet trāsire ad fructus cōuertitur ad folia Et tales sūt qui delectant tm̄ i foliis verboꝝ. Vnde assimilantur ficulnee cui dñs maledixit Matth. xi. ¶ Scōa cā est quam

do nimis sūt ꝓcere. Humor enim a radice ascendēs p arboris altitudinem ⁊ latitudinē late se diffundit ⁊ ad ramos trāseus paulatim euanescit. Magni eni viri ⁊ plati aliqñ sunt in fructu osi. q: ea que ō berēt dare paupibus expēdūt in suis vanitatibus Ambros. dicit. Auis se sociat auibus ⁊ pecus pecoribus. piscis piscib⁹. sol⁹ tu hō consortes excludis. feras includis. parietē vestis auro. ⁊ paupē nudas vestimēto. panem petit paup ⁊ nō accipit. equus tu⁹ aurū sub dentibus mandit.

¶ Tertia cā ē quando lūt nimis vetuste. q: tūc vt dictū ē supra capto. i. radicis idurat ⁊ frigiditate constringunt ꝓtū radicl ista q̄ humor ingredi non pōt quo plāta nutriatur ⁊ fructificet. Sed si ꝓtex radix aut scidatur ⁊ illi scissure imitat lapi tunc trahit succus per lignū radicis ⁊ purificatur ⁊ fertilior efficitur. sic dicit phs ō amigdalo antiq̄ si ꝓtex radix ei⁹. Qñ igitur aliquis ē vetulus i peccato tria foramia siue scissuras i corde suo opꝫ facere. primū p dolorē contritioni s scōm p pudorē ꝯfessionis tertiū per laborē satisfactiōis. ¶ Quarta cā est quando arbor nō amputat. q: tūc humor qui ꝓuerteret i fructū cōuertit i ramusculos supfluos ⁊ inutiles. Vnde arbor melius fructificat si homo ab eo supflua remouear eo q̄ humor qui trāsit i nutrimētū supfluox illis remotis trāsit i fructum Joan. xv. O ēm qui facit fructū purgabit eū vt fructū plꝰ afferat. Et ideo purgationi plātaꝝ in vere ē insistendum. Similiter si hō resecat a se superfluitates cibi potus ⁊ somni ⁊ aliorū hmōi efficit aptus ad magis abundandū in spūalibus fructibus ⁊ pnie operibus. Et nota q̄ rami arborum quanto plus sunt onusti fructibus tanto magis i clinant. q: sancti viri quanto plus abundant bonis operibus tanto magis humiliantur. ¶ Quedam autem arbores sunt que licet fructus multos habeant: non tamen faciunt eos malos Mathei. vi. mala arbor fructus bonos facit. Quandoq̄ tamen contingit q̄ arbor mala a sua malicia transmutatur in arbores bonas. ⁊ q̄ bonos fructus producens efficitur. Sed ad hanc transmutationem arboris sunt quatuor necessaria. ¶ Primo labor. Nam sicut Aristoteles dicit. Arbores silueſtres per debitam culturam efficiuntur ortenses ⁊ ponit exemplum de amigdalo que si est amara per culturam efficitur dulcis. Sic homo debet cor suum colere ⁊ purgare ⁊ tunc bonos fructus faciet. ¶ Secundo necessarius est locus. Dicit enim phs q̄ quedaꝫ plante in vno loco faciunt fructum pernicioſum que transplantate faciunt fructum bonum Et ponit exemplum de iusquiamo quia q̄ō in persia est natum translatum in egyptum est pernitiosum. sed inhirsin trāslatus fit comestibile ⁊ bonus. Similiter animus hominis per translationes pnie de malo statu in bonum conuertitur. Vnde in egypto. i. in tenebris peccati positus ē pernicioſus ⁊ malus sed in hirs. i. i pace iusticie ⁊ conscie per pniam transplantatus efficitur bonus ⁊ salutiferus. Nota tamen q̄ peccatoꝝ non prodest transmutatio loci sine mutatione ai. Nam sicut dicit Bernar. Nec lucifero profuit locus celi. nec ade locus paradisi nec loth locꝰ mōtis excelsi nec filiis israel locus deserti. Vnde interrogatus Socrates a quodam cur locorum mutatio nihil prodesset ad mutationem viciorum Respondit. Nō est mirum si mutando locum non mutas vicium. quia circunfers semper teipsum. ¶ Tertio necessarium est tempus. Dicit enim Aristoteles. q̄ plures plante plātāntur in vere. i autumno pauce. pauciores in hyeme. paucissime in estate. Plantatio ergo spūalis cōuenientius sit in vere. idest in tempore iuuentutis q̄ in autumno mature etatis. vel in hyeme senectutis vel in estate. idest in feruore male cōsuetudinis vbi totus humor deuotiōis ⁊ gratie desiccatur. ¶ Quarto necessarius est surculꝰ qui truncо insertus totā ei⁹ virtutem trahit ad suaꝫ qualitateꝫ. Et significat verbum dei quod animam sic immutat q̄ que primo faciebat fructus amaros ⁊ noxios postea facit fructus dulces ⁊ sa

lutiferos Jac. primo. In mãsuetudine su
scipite insitũ verbum quod potest salua
re animas vestras. ¶ Item nota q̃ bon⁹
homo malo associatus nonnunq̃ ei⁹ ma
liciam impedit aut tollit. Cuius exemplũ
apparet in piris. q: hoc habent pira p
priuꝫ maxime siluestria. q̃ cuꝫ fungis ma
lis accepta omnem ab eis auferunt lesio
nem. puluis etiam piri siluestris bibit⁹ va
let similiter contra fungos. Quid autez
per siluestre pirum nisi hominem intelli
gimus bonum a malorum hominum q
dem consortio ⁊ contagio semotuꝫ ⁊ ora
tionum solitudini deditum vel i sepe pe
nitentie positum: Huius tamen societas
⁊ penitẽtia fungi maliciam. id est homini
mali nequiciam suis plerunq; aut exem
plis aut monitis vel meritis impedit vel
tollit. eius etiaꝫ puluis id est humilitas vi
sa. vel puluis id est mors eius corpus ici
nerans ⁊ animam glorians etiam quan
doq; maliciam peccatorum imutat. Mã
etiam post mortem sancti nonnunq̃ pec
catores conuertunt ⁊ euellunt. ¶ Ites no
ta q̃ bonus homo assimilatur croco. In
quo primo possumus notare bonitatis i
dicium. Quia crocum est optimuꝫ quod
est recens. odoris boni: longũ. purum: al
bum: integruꝫ: in spiramine bonum. ⁊ cuꝫ
tangitur tingit manum: ⁊ leuiter est acu
tum. Similiter ille est inter bonos ⁊ san
ctos viros optimus qui est recens et fer
uens in opere odoriferus id est redolẽs i
hominum opinione. Item long⁹ id est p
seuerans in bona ꝙuersatione. albus id
est purus in intentione integer id est cast⁹
sine carnis corruptione. ⁊ bonus in spira
mine id est in conuersatione siue exhorta
tione. coloratiuus manus tangentis id est
impressiu⁹ sue virtutis in sui adhesione.
Ille enim manum tangentis se suo colo
re tingit qui sibi adherentem ad imitatio
nem suorum operuꝫ vel suarum virtutũ
trahit vel ille manum tangentis. se suo
colore tigit qui se ledenti beneficium por
rigit quod pertinet ad viros perfectos.
¶ Item qui est acutus leuiter in aliorum
correctione siue increpatione. Debet
enim esse acutus in pungendo sed leuis
in percutiendo. Est enim necessarium
in correctione delinquentis acumen se
ueritatis cum dulcore lenitatis. ¶ Secun
do notamus in croco natiuitatis locum
Nam sicut dicit. Diasc. Orientalis melior
est q̃ occidentalis. q: scilicet contemplati
uus melior est. q̃ actiuus ex eo q̃ contem
platu⁹ est calore solis. i. amore christi ma
gis calefactus. ⁊ splendore. i. sapientia ei⁹
magis illustratus sicut pars orientalis ex
cedit in calore ⁊ splẽdore. ¶ Tertio nota
mus in croco floretatis aspectuꝫ. pducit
enim crocum florem caput habentem ad
viole modum ⁊ in medio tres ramulos.
Quasi autem flos croci est conuersatio vi
ri boni que debet eẽ purpurea per chari
tatem. violacea per humilitatem. ⁊ tripli
cata per fructificationes scilicet vt fructifi
cet deo sibi ⁊ primo. Vel sic dicit Bern̄.
vt viuat humiliter deo. ordinate sibi. ⁊ so
cialiter proximo. ¶ Quarto notamus in
croco complexionis temperamentum. Eẽ
enim calidum ⁊ siccum in primo gradu ⁊
in suis qualitatibus temperatum. Sic
etiam bonus homo ⁊ prudens ⁊ in cali
ditate id est spirituali feruore ⁊ in siccita
te. i. in abstinentie extenuatione temperat⁹
est secũdum debitum gradum. i. discretio
nis modum. ¶ Quinto notamus in cro
co vtilitatis effectum. Nam crocum mul
tum est cõfortatiuum ⁊ valet contra debi
litatem stomachi ⁊ contra cordis defectu
q: boni multum alios cõfortant. debiles.
i. tepidos ⁊ corde deficientes id est pusilla
nimes vigorando suis consilijs exhorta
tionibus ⁊ exemplis.

¶ Capitulum. viij.

BOni a malis vel ẽt iter se i
uicẽ differunt moraliter si
cut differũt inter se plante
naliter. Differunt. n. plãte
vel arbores a se inuicem.
Primo in seminibus. q: q̃
dã earũ ex semine bono generantur q̃dã
vo ex malo. Et dicit Albuin̄. q̃ ex malo
semine nõ proueniunt de facili bone plã
te. nec ex bono de facili male. q̃uis i ani

malibus ⁊ potissime in hominibus sepe videatur contrarium. Cuius ratio est vt idem dicit. q: planta est terre affixa, ꝓpter quod vniforme a terra recipit nutrimentum: animalia vero non sic. tum ꝓpter varietatem complexionis. tum ꝓpter volubilitatez voluntatis. similiter ergo iter homines illi homines ex malo semine nascūt qui malorum exempla imitantur. Sed qui bonorum imitantur vestigia illi ex bono semine oriuntur. ✠ Malum enim semen est semen viciorum quod seminauit diabolus. Maz superbiam seminauit in adam. inuidiam in cayn. incontinentiaz in lamec. gulam. in esau. Auariciam in balaam iram in saul accidiam in achitofel. Vnde qui in huiusmodi vicijs illos imitantur hi sunt qui ex malo semine nascūt Vnde dicitur in epistola iude. De illis qui in viam Cayn abierunt. ⁊ errore balaam seducti sunt. Bonus autem semen est qō seminauit christus scilicet humilitatez in matre. fidem in centurione. abstinentiam in Johanne baptista. continentiaz virginitatis in Joanne euangelista ⁊ sic de aliis virtutibus. in quibus qui eos imitantur ex optimo semine nascūtur. Nota tamen ꝙ arbor siue planta ex malo semine nata bona effici potest auxilio culture. Vnde dicit Aristo. in libro de vegetabilibus ⁊ plantis. ꝙ si scindatur radix arboris ⁊ illi scissure imitatur lapis fecūda fiet si erat sterilis. Cuius ratio est secundum albumasar q: per scissuram fit grossi ⁊ nouij humorꝫ euaporatio ⁊ caloris aeris circunstantis attractio cuius virtute fit illius mali humoris consumptio ⁊ quedaz plante innouatio. Ipse etiaz ꝓbs dicit malagranata stercore porcino simata et aqua dulci rigata meliorant. Sicut ergo de malitia mutatur in bonitatem auxilio culture. ita malus homo efficitur bonus auxilio penitētie. Sed debet fieri scissio. i. apertio radicis. i. cordis per contritionez ⁊ oris per confessionē. ⁊ immitti lapis. i. p seuerātie firmitas vel constātie soliditas apponi. ⁊ simus humilitatis cum aqua cō punctionis vel doctrine spiritualis que dulcis est. vel aqua hec apponenda est elemosina quia ignem ardentem extinguit aqua ⁊ elemosina resistit peccatis. Eccli. iii. ¶ Secundo differūt plante siue arbores quo ad locum siue situm secundum que inuenitur in eis triplex differentia. vna ē quo ad abundantiā humoris. q: quedam plante nascuntur in terra quedam in aq̄ quedam in petra non tamen omnino sine terra. quedaz vero in arena. Sed que in petra parū crescunt q: humor est paucus ⁊ cito arescunt nisi per appositionem humoris ⁊ terre ab hominibus adiuuentur. Sic quidaz homines spirituales sūt plātati in terra. i. humilitate fundati. Terra enim est elemētum infimum ⁊ stabile. ⁊ ideo designat humiles. ⁊ bene proficiūt. q: ois qui se humiliat exaltabitur. Luce. xiiij. Quidam vero plantati sunt in aqua gratie vel penitentie vel sapientie. ⁊ isti ēt crescunt vel proficiunt. ꝓs. Erit tanq̄ lignum quod plantatū est secus decursus aquaꝝ ⁊c. Quidā vō in petra. i. in corde duro ⁊ paꝛ deuoto. q: ish cito deficiūt. nā petra est dura ⁊ paꝛ humorosa Luce. viij. Aliud cecidit supra petrā ⁊ exortuz aruit q: non hēbat humorē. Quidā sunt plātati in arena. in qbus scz nullus est humor gre diuine. Nā arena dr ab ariditate. Isti sunt peccatores quoꝝ fructus vani ⁊ inutiles sunt. Nota ergo sicut dicit Aristo. ꝙ plante que nascunt in locis aridis sunt parue quātitatis ꝓp paucitatem humoris. Que vō in locis humidis fluuialibus ⁊ maritimis sunt maioris quantitatis ꝓpter abundantiam humoris. Ille tñ que crescunt iuxta ripas marū salsorum non multū crescunt ꝓp arenarū multitudinez ⁊ attracti humoris siccitatem. Sed sicut idē ꝓbs dicit iuxta mare rubrū hoc fallit vbi arbores magne fiunt ꝓp habundantiam humoris ⁊ caloris. Ex qbus ꝓz ꝙ i hoibus sicut in arboribus cāto magis fit augmentū. in arboribus qdem corporale in hoibus vero spūale: ḡto magis abundat calor ⁊ humor. scz. in hominibus calor dilectionis ⁊ humor deuotionis. Sz cauendum est ne sit humor salsus. i. deuo

tio tristis ⁊ ficca sicut hypocrita⁊ de quibus dñs dixit ad Math. vi. Nolite fieri sicut hypocrite tristes sed dz eē deuotio leta ⁊ dulcis. nisi cēt forsitan tristitia ꝓueniens. vel ex pnia hoc est peccati recordatione. vel ex passionis xpi cōpassione. q̄ quidez ambo p mare rubū designant. Qz vtraqz ꝓpunctio seu deuotio lz salsa vel amara sit. tñ aiam ipinguat ⁊ auget. ¶ Scōa dria localis attendit in plantis respectu caloris solaris: Mā plante q̄ site sunt vsus orientē citius conualescūt pp aspectū solis ⁊ sufficientiā caloris. Sz versus occidentez econtrario se hñt pp defectū caloris solis. vt dicit Arist. Ex quo habet q⁹ aia citius cōualescat in spū. si sit in ea aspectus solis. i. discretio rōnis. ⁊ sufficientia caloris .i. debita mēsura dilectōnis. De qua dr. oliges dñm deum ex toto corde tuo ⁊c.

¶ Tertia dria localis attendit in plantis sm tēperiē aeris. Mā sicut dicit Albumasar si aer vbi nascit planta fuerit nimis calidus. poris aptis calor nālis euaporabit ⁊ ita planta siccabitur. Si vo frigidus nimis plantā suffocabit. lz tēperies eius nutriet ⁊ ꝓseruabit. Sic plantationē pnie in hoie ardor luxurie vel gule euacuat. frigus accidie dissipat. Sed tēperata abstinētia nutrit. ⁊ conseruat. Nota ergo q⁹ sm Arist. planta quatuor indiget. scz semine terminato ⁊ in sua spē perfecto. maturo ⁊ a putredine seruato. Itē loco plante cōgruo. ¶ Tertio humore moderato ⁊ dico moderato. q⁹ ex humoris tēperie magis seruat plante nutrimentū. Quia si humiditas fuerit nimia porozus oppilatio fit per quos nutrimentū transit ad incrementū arboris. Et codē mō siccitas si sup abundauerit. porozum ⁊ viaz constrictio erit. ⁊ sic vtroqz mō impediet nutritio arboris. Sed si cōtēperatio fuerit caloris ⁊ humoris erit ꝓcessus plante ordinatus ⁊ vtilis. ¶ Quarto indiget planta vt dcm̄ est aere mediocriter tēperato. Eodē mō aia penitentis indiget semine spūali doctrine. De quo Luce. vi. Semen est verbū dei. ⁊ istud semen dz eē terminatū ⁊ mensuratū sm capacitatē audientiū. ⁊ hz regulas fidei catholice. Item semine elemosyne. De quo Apostolus. Qui seminat i benedictōibus ⁊c. ij. Corin. ix. Et hoc semē dz esse in sua spē perfectū per charitatem scz vt elemosyna in charitate fiat. dico in sua spē. q⁹ plures sunt elemosynarū spēs ⁊ modi siue corporaliū siue spūaliuz. Itē indiget semine operationis bone. De quo Eccli. xi. Mane semina semē tuū ⁊ vespere ne cesset manus tua. i. bona opa operari ne desinas ⁊ in mane iuuentutis ⁊ in vespere senectutis. Hoc semen dz esse maturū ad discretionez vt scz cū debita maturitate ⁊ discretione bonū opus fiat. Itē semine diuine gre sine quo alia nihil valerent. Et de hoc semine dr. i. Joan. iij. Semen eius. i. gra in eo manet. hoc semen ō bet conseruari a putredine peccati cum qua esse non potest. ¶ Secundo indiget plantatio pnie loco sibi congruo: Mā alius locus competit ploranti vel oranti. s. secretus. alius elemosynam facienti. quia publicus vbi sint vel conueniant pauperes sed non publicus ad ostentationem. similiter alia loca competūt actiuis ⁊ alia contemplatiuis. ¶ Tertio indiget humore. s. nutrimentali ⁊ cibo temperato vt sit quedā abstinētia. sed tñ discreta. ¶ Quarto indiget aere mediocriter tēperato. In aere enim qui multarum varietatum est susceptiuus penitens intelligitur spiritus qui temperatus esse mediocriter debet. Quia nec nimis calidus vt aliquid sibi supra vires assumat tanq̄ ꝓsumptuosus nec nimis frigidus vt. s. spiritualia ⁊ sibi congruentia negligat tanq̄ sit accidiosus sed debet esse per discretionem ordinate temperatus. ¶ Tertio differunt arbores in partibus scz partium suaz multitudine ⁊ paucitate. magnitudine ⁊ paruitate fortitudine ⁊ debilitate. Cuius diuersitatis cā est diuersitas humoris. q⁹ in aligbus est lacteus vt in ficubus. ⁊ talis in latuz et in longum est ad se diffundendum idoneus. In quibusdam vero est viscosus. vñ nec ad extensionem aptus. In quibusdaz vero est acutus qui ex sua fortitudine ad multam extensionem est aptus. Et rari-

tas arboris accidit propter insufficientiā humoris. spissitudo vero propter sufficientiam caloris ad condensationem humoris. Quasi autem humor lacteus quo paruuli. i. incipientes nutriūtur est deuotio actiuorum. Sed quasi humor acutus ⁊ subtilior est contemplatiuorum in quibus etiam est caloris charitatis habūdantia. Et ideo tales habent partes ideſt ramos operum plures per frequētiam. maiores. i. longiores propter perseuerantiaz ⁊ fortiores propter constantiam siue patientiā. Sz quasi humor viscosus est amor proprius aut rerum qui ab eis non separatur nec faciliter ad alios extenditur. Vnde deficit in eis calor ⁊ charitas quia charitas non querit que sua sunt. Et iō eorum partes ⁊ rami ideſt opera siue dona sunt pauciora minora ⁊ debiliora.

¶ Quarto differūt arbores in frondib⁹. Et primo in frōdium variatione. qz quedaz arbores siue plāte habent folia aspera propter dūum terrestreitatis ⁊ siccitatis. Quedā vero hūt folia leuia propter equalitatē aque humectantis ⁊ ꝓportionez debitā caliditatis. Sic supbi in quibus dñatur amor terrestris ⁊ siccitas. qz caret humore pietatis hūt folia. i. verba aspera hoc ē ꝓtumeliosa ⁊ alios aspantia. Sz illi qui humectant aqua diuine sapie in quibus existit debita caliditas charitatz ⁊ benuolētie hi hūt folia. i. verba lenia ⁊ dulcia. ¶ Itē differūt arbores i foliox duratiōe. qz quibusdā arboribus folia cito cadunt propter humorē rarum nō vnctuosuz ⁊ cito siccabilem. In quibusdam vero permanent diu propter cām contrariam. Sili⁹ in illis quibus deest vnctuosus humor gre ⁊ deuotiōis cito cadunt folia. qz cito deserunt promissa. Nā sicut faciliter vbis ꝓmittunt. ita faciliter ⁊ cito a ꝓmissis deficiūt. Sed illi in qbus ecōtrario est gra ⁊ deuotio firmi sunt in ꝓmissis. ⁊ isti sūt sicut arbores ex quib⁹ folia nō cadūt. ꝑs. Et folū eius nō desluet. Vñ tunc folium desluit qñ facit cōtrariū eius quod alijs dicit. ¶ Item folia arboruz differūt in figuratione. Quia quarūdam arboruz sunt folia stricta quarūdam lata. quarundam acuta. quarundam rotunda. quarūdaz scissa. quarundam solida que omnia variantur sm varietatem humoris magis vel minus terrestris vel viscosi. ⁊ propter caloreꝫ equaliter vel inequaliter humorem extendentem. ¶ In hoc autem significatur q verba siue correctionum siue docentium siue consulentium nō semper debent esse vniformia. sed diuersificari debent non solum in substantia. sed etiam in modo proferendi sm exigentiam personarum negotiorum locorum ⁊ temporuz. ¶ Quinto differūt arbores in floribus. Qz quedā arbores floret qō ē pp puri ⁊ subtilis humoris existentiam i medulla. Quedam vo sunt que non florent propter nimiaz viscositatez humoris. eo q subtiliari non possit. nec propter suam vnctuositatem in subtilem florum subtilitatem dilatari vt patet in ficu. Quedam ēt nō habent flores propter liquiditatem q nō potest in florum substantiam coagulari vt patet in palma ⁊ similibus de quibus exēplificat pbs. Per flores ergo qui ex subtili ⁊ puro generātur liquore intelliguntur subtiles meditatiōes ⁊ pure. ⁊ cōsiderationes contemplantium que requirunt puritatez affectus ⁊ subtilitatem intellectus. Vnde non in omnibus arboribus. ideſt in omnibus hominibus etiam bonis hec inueniuntur: ex eo q in qbusdā licet sit humor vnctuosus deuotōis ⁊ gratie tamen est grossus. Quia licet qdaz habeant mentē deuotam tamen habent eam simplicem ⁊ grossam. ⁊ ideo non aptam ad subtiliora contēplanda. ⁊ licet nō habeant flores tamē possunt habere vtilces fructus ideſt opera sicut habēt iste arbores ficus ⁊ palma. ¶ Illi autez in quibus abundat liquidus ⁊ fluidus humor carnis. ideſt amor carnalis multo minus apti sunt ad flores contemplationis habendos. ¶ Sexta differentia ē in fructib⁹. Quia quedaz arbores sunt infructuose que fructus nō ꝓducunt sz folia tm emittunt. Et talibus assimilātur mali christiani qui verba confessionis fidei habēt sed

opera fidei nō hñt Apostolus Thi.j. Cō/fitentur se nosse deū factis autē negant ¶ Jtē mali doctores ⁊ prelati qui solum habēt verba doctrine sed non opera vi te. Math. xxi. Dicūt enim ⁊ non faciunt ¶ Jtem illi qui verbis promittūt vel vo uent sed facto promissa vel vota non i plent. De quibus dicitur Eccli. v. Mde lius est nō vouere q̄ post promissa vota non reddere. Duplicet enim deo iude lis ⁊ stulta promissio. ¶ Quedā vō arbo res sunt fructuose. Circa quod notādus q̄ arbor ad fructificandū indiget triplici exterior fometo. scz humore terre nutri ente. Nam ſm phylosophū terra ē ma ter plantarum. eo q̄ suo humore plantā more matris nutriat. ex quo etiaz nutri mento. ⁊ humore fructus ꝓducitur. Jn diget ēt sole hūorez sitū in medulla dige rēte ⁊ pparate. q̄ humor nutrimētalis ñ potest in planta tranſire ad mäz fructuū nisi p̄ calore ipsius plante adūcto calo re solis decoquatur ⁊ digerat ⁊ ad locuz emissionis fructus attrahatur. Et hic est q̄ in vere quādo calor solis incipit auge ri plante folia ⁊ fructus incipiunt emitē quia sol suo calore partes plāte ⁊ humo res strictos a frigore precedēti resoluit ⁊ digerit. ⁊ ad loca ōbita attrahit ⁊ deducit Et hic est etiam q̄ in locis multum a so le remotis plante pauce sunt ⁊ nō fructi ficant. vt dicit Aristote. Cuius ratio ē se cūdū Albumasar. q̄ illi qui sunt directe sub septentrione diem habent per di midium annum continue. ⁊ per alium dimidium annum habēt noctem. Jn esta te igitur non potest ibi crescere planta p̄ pter nimium calorem. nec in hyeme p̄ pter maximam frigoris continuationē. ꝓpter quod sicut dicit Aristo. planta ibi generata non habet vires ad fructꝰ pro ducēdos deficiēte cā. Mā calor q̄ est cau sa plātarū ⁊ fructuū i vna pte ānī oino modū excedit. in alia vō pte oino deficit. ¶ Tertio idiget plāta tēpore. idiget enim hyeme ad humoris seminalis agregatio nem ⁊ vere ad humoris emissionem. tūc enim non est frigus vehemens humorē comprimens. nec calor vehementer ad durens vel humorem cōsumēs. Indiget etiam estate ad fructum maturationem ⁊ autūno ad fructuū repletionem ⁊ cole ctionem. Sicut ergo planta his tribus i diget ad fructificandū. sic etiaz homo ad bene operandum ⁊ precipue in operibus actiue vite scz calore charitatis cum hu more pietatis ⁊ discretiōe siue oportuni tate temporis. Omni enim operi siue rei tps est vt dicit Eccli. octauo. Vel ad fru ctificandū per opera pnie indiget homo his tribus. scz humore compunctionis. q̄ scz est plante. i. anime plangentis quodda nutrimentum. scz humor lachrymarū ps illud: ps Fuerūt mihi lachrymē mee pa nes die ac nocte. ¶ Jtem feruore dilectio nis per quez meni que primo fuerat pec cato cōstricta resoluitur. humor ūuotio nis attrahitur ⁊ decoquitur dum feruēs efficitur ad bonoruz operum productio nē perducitur. Sed attende q̄ feruor pe nitentie vt bene fructificet debz esse tem peratus idest discretus vt etiam dictū est supernꝰ. ita vt negz deficiat per accidie fri goriem negz excedat per idiscretionē. Jn diget enim hyeme idest tēpore suo quo se ab exterioribꝰ ad interiora recolligat. ⁊ vere idest tempore quo abūdanter hu more pietatis p̄ opera misericordie emit tat. Jtem estate in qua per contemplatio nis meditationem vel orationem seipsū ad feruorez accendat. vt sic fructus matu ros idest opera pfecta exhibeat quousq̄ finaliter sequatur autumnus idest mors tempus quo sue vite ⁊ totius tpis fructꝰ idest premia colligat.

¶ Capitulum. ix.

Caritas assimilat radici ¶ Primo ratiōe originꝭ Qz ex humore de terra accōmodato ⁊ calori ce sti ōficio radix generat: ⁊ a calore celesti tota penetratur nutrit ⁊ conseruatur. Similiter ex humore de uotionis attracto p̄ feruorem orationis ⁊ beneficio celestis caloris. i. supni ⁊ increa ti amoꝛ qui ē spūssanctus generatur id

est diffunditur radix charitatis. ⁊ ab ipo calore celesti idest spiritusancto nutrit⁊ cōseruat. Unde apostoli in oratione vna nimiter perseuerantes ⁊ cum deuotione expectantes spūmsanctū acceperunt per quē charitas diffusa est cordibus eorū ⁊ nutrita ⁊ cōseruata Iliere. xvij. Ad humorem mittit radices. ¶ Scōo rōne firmitatis siue profunditatis: q⁹ quāto matrici terre profundius se infigit tāto fortius arboris solidi⁹ ⁊ firmius fundamētum existit. sic quāto charitatis amor idest cordi pfundius ⁊ iūctius tanto spiritualis homo firmi⁹ est ⁊ solidius fundatus. Unde Apost. Eph. iij. In charitate radicati ⁊ fundati. ¶ Tertio rōe vtutis. q⁹ q̄uis radix siti substātia mollis. tñ fortissimos lapides vi caloris penetrat ⁊ effodit. Sic charitatis amor q̄uis per patiētiam sit mollis. Nam molle nō resistit tāgenti ⁊ sic pfect⁹ non resistit ledenti scilz iniurias pro iniuria reddendo. sed pot⁹ ei parcit. Item q̄uis sit per mansuetudinē dulcis q⁹ charitas patiēs est ⁊ benigna est tamen fortissimos lapides. i. inmanissimas persecutiones seu cruciatus virtute spūssancti superat ⁊ vicit imo radices diuini amoris in petris duris magis condēsant Quia scz charitatis affect⁹ ⁊ effectus in duris ⁊ asperis passiōibus magis multiplicantur Job. viij. Super accerui petrarū radices eius dēsabunt. ¶ Quarto rōe actualitatis: q⁹ charitas omni tpe agit ⁊ crescit. Nā radix tpe hyemali calorē ⁊ humorē in se colligit quē vernali tpe foras effundit. Sic charitas tpe aduersitatis in semetipsa pigescit. Sz pspe ritatis tempore alijs se effundit ⁊ p vigorē opis primis reuiuiscit Osee ix. Erūpet radix eius vt libani. Aug. Radix omnium bonorū est charitas radix omniū malorū est cupiditas. ¶ Quinto rōne virtutis q⁹ scz sicut ex radice ē viror arboris ita ex charitate meritū operis. Vñ Grego. dicit. in omelia q⁹ sicut multi arboris rami ex vna radice prodeūt. sic virtutes multe ex vna charitate generantur. Nec hz aliqd viriditatis ram⁹ boni operis si nō manet in radice charitatis. Iliere. xij. Plantasti eos ⁊ radicem miserunt proficiunt ⁊ faciunt fructū Grego. quisquis in charitatis radicem se infert nec a viriditate deficit. nec a fructu inanescit. ¶ Itē charitas assimilatur cypresso. ¶ Primo rōne subē. Est. n. substantia similis cedro q⁹ sua substantia est imputribilis ⁊ semp sua permanet firmitate. Videmus aūt q⁹ ligna putrefūt ex humore aqueo superabundante. Sed hoc modo charitas putrefieri vel corumpi nō potest. q⁹ aquositas. i. vehementia tribulationis non prevalet ytra eam Can. viij. Aque multe nō poterunt extinguere charitatē. ¶ Secūdo charitas assimilatur cypisso ⁊ hoc ratiōe figure. q⁹ cypressus in rotundū ei⁹ se erigit. Vñ etiā ei⁹ fructꝰ figuram imitatur. Et ideo cypressi coniferi appellant. Rotunditas autem figure perfectionem charitatis significat. Quia figura rotunda siue circularis sm phm est perfectissima figurarum. Unde rotunditas cypressi est perfectio charitatis. Et ideo sm apostolum Colloce. iij. Charitas est vinculū perfectiōis. Nec enim virtus est que mentem deo ligat ⁊ iungit ⁊ coniungendo pficit. Qō ait figura cypssi surſuz tēdit signat q⁹ charitas surſū trahit Eccl'astj. l. Quasi cypressus in altitudinē se tollens. Qō autem figura cypressi in conum se stringit ⁊ acuit significat q⁹ diligentes deum quanto plus in charitate proficiunt semp magis se restringunt. scz ab illicitis. a superfluis. ⁊ etiam a necessarijs. Sic ergo ex figura cypressi ostenditur q⁹ charitas hominem perficit perficiendo erigit. ⁊ erigēdo stringit ⁊ vnit. ¶ Tertio ratiōe redolentie. Est enim cypressi lignum sm Ysi. suauissimum in odore. vnde folia habet licet amara tamen odore vinolēta vt dicit Plinius. Similiter odor charitatis tam suauis est deo vt sine ipso nihil redoleat. Nam: neq; eloquentia: neq; elemosyna: neq; scientia: neq; fides: neq; prophetia: neq; quodcunq; opus siue donū habs charitate deficiente meritum apud deū Sicut expresse explicando per singula. j.

Corinth. tertiodecimo. Apostolus ostendit dicens. Si linguis hominum loquar ⁊ angelorum charitatem autem non habeam factus sum velut es sonans ⁊c. Augustinus. Charitas ē fine qua nihil valēt omnia. ⁊ que vbicunq; fuerit ad se trahit omnia. Charitas ergo tota est odorifera. ita vt eius folia idest verba licet amara ⁊ aspera videantur interdum esse in delinquentium correptione. tamen odorifera sunt in corripientis intentione. ⁊ medicinalia sunt in correcti emendatione. Et ī Prouerbiorum decimoseptimo dicitur. Q̄ meliora sunt vulnera diligētis q̄ fraudulenta oscula odientis. Nam diligens non vulnerat nisi vt medicus qui solum modo vt sanet egrotum icidit ⁊ percutit vlcus. Vel q̄ cypressus habet folia amara sed odorifera. significat q̄ ille q ex charitate diligit debet delinquentem amaricare ad penitentiā inducendo. ⁊ pusillanimem odore recreare benigne consolādo. ¶ Quarto ratiōe vmbre. quia cypressus vt dicit Plinius habet vmbram multus gratiosam. hec vmbra gratiosa ad quiescendum est gratiosa mors ⁊ requies deū diligentiū. de qua dicit Psal. Cum dederit dilectis suis somnum ⁊c. Vel hec vmbra cypressi est refrigerium anime in quo per charitatem extincto viciorum ⁊ passionus estu dulciter quieuit anima in sui dilecti fiducia Cant. scō. Sub vmbra illius quem desiderabam sedi. Vel vmbra charitatis est protectio diuina quam dilectio dei ⁊ proximi que fūt quasi ale charitatis acquirunt. Psal. sub vmbra alarum tuarum protege me. ¶ Item charitas assimilatur casie fistule. ¶ Primo ratione productionis. quia scz fructus ē ex arbore productus. Arbor igitur est spūs sanctus. Ipse enim est arbor vite in medio paradisi idest media in trinitate persona. cuius est p gratiā viuificare animas scōs illud Joan. sexto. Spiritus est qui viuificat. Huius arboris fructus est charitas Gala. sexto. Fructus autem spiritus est charitas gaudium ⁊c. ¶ Secundo ratione augmentationis: quia scz casia fistula producit longa semina. que ingrossantur in actione caloris. exterius condēsantur. medulla interius existēte nigra dulci ⁊ humida. ⁊ ad modum faui mellis iteri⁹ distincta. Sic quoq; etiam charitas p̄ducit longa semina idest diuturna ⁊ vsq; in finem continuata opera. Que etiaz ingrossantur per augmentum deuotiōis ⁊ condensantur dum feruenter frequentantur. sicut ingrossantur membra cū p̄ pinguedinem augentur interius. ⁊ illa dicūtur esse condensa vbi sunt multa ⁊ frequentia. sicut dicitur condensa silua vbi sunt multa ⁊ frequentia ligna. sed medulla interior idest intentio ⁊ mens ex charitate operantis debet esse nigra per humilitatem. Nam nigrum est quod parum ostendit de claritate. Quia bona intentio operantis non debet esse ad sui ostētationem etiam si opus sit publicum. sicut nigrum etiam ad lucem deductus non pretendit claritatem sed obscuritatem. Vnde vt dicit Gregorius. sic opus si sit in publico vt intētio semper maneat in occulto. Item debet esse dulcis per benignitatem. quia charitas est benigna: vt dicit Apostolus. Item debet esse humida per pietatem scz vt sit interius compassibilis ⁊ exterius faciliter effusibilis ad subueniendum. Quia humidus est passibile ⁊ ad exteriora faciliter fluxibile. Itez charitas debet esse distincta ⁊ ordinata. precipue i elemosynis dādis Can. scō. Ordinauit in me charitatez. ¶ Tertio ratione electionis. quia illa casia fistula est eligenda que est grossa. quia signat multam humiditatē sibi inesse. Vnde leuis ⁊ sonora reiicit q̄ vana esse dr̄. Sodē mō vera ē ⁊ ꝓbata ē charitas q̄ ē grossa per patientiam. Nā id quod ē grossum non resonat: sed subtile. grossum est metallum ⁊ ferrus. Et sic charitatem habens licet patiatur. nō tamē resonat alicuius impatientie sonum vel vocem reddendo. Item que est ponderosa idest firma per constantiam. Nam vera charitas est patiens ⁊ constans.

¶ Quarto ratione operationis. ga casia fistulū multa operatur. Nam habet vtu-

tem mollificandi. ꝛ hoc competit charitati que inquā emollit dura ꝛ crudelia ſup bonum corda. Vnde aſſimilatur etiā igni cuius carbones ſunt beneficia cⁱ⁹ inimico duro ꝛ ſuperbo impēſa ſm illud Roma. xij. Si eſurierit inimicus tuus ciba illum. ſi ſitit potum da illi. hoc enim faciens carbones ignis cōgeres ſuper caput eius ideſt hec erūt ſuper caput eius hoc eſt mentem eius duram tangẽ carbones ignis ad mollitendum eius duritiam.

Item caſiaſiſtula habet virtutem mundificandi. quia charitas cor emundat a rubigine peccati. ꝛ precipue auaricie Greg. Tanto amplius peccati rubigo conſumitur quanto peccatoris mens magno charitatis igne crematur. Item habet virtutem feruorem ſanguinis mitigandi quia charitas iram mitigat que eſt feruor ſanguinis circa cor ſm phm. Nam charitas non irritatur. Item habet virtutem coleram etiam purgandi. quia charitas luxuriam purgat quaꝫ calor colere incitat ꝛ inflammat. Item habet virtutem gule apoſtemata diſſoluendi: qꝛ charitas gule delectamentū diſſoluit ꝛ abijcit. Item habet virtutem ſanguinis purificādi. Quaſi enim impurus ſanguis eſt ſanguis inuidorum qui ſemper contra proximuꝫ malinoli ꝛ turbulenti ſunt. Vnde per hoc ſignificatur ꝙ charitas inuidiam purgat. Nam charitas non emulatur. Vel qꝛ ſanguis impurus ꝛ grauis ꝛ turbulentus eſt ſanguis melancolicus. Per hoc ꝙ purgat ſanguinem impurum ſignificatur ꝙ purgat accidiam ꝛ triſticiam ꝛ granedinē ſpiritus. ꝛ facit eum lenem ꝛ ſolicitum.

Item charitas aſſimilatur calamento. qō eſt quedā herba ſimilis mente. ꝛ hanc ſimilitudinē declarat. Primo eius gradus qꝛ eſt calamētū calidum ꝛ ſiccū in tertio gradu. Et ſic ſili mō etiā a ſacris doctoribus charitatis gradus tres eſſe ponunt. Quia eſt charitas incipiētū ꝛ ꝓficientiū ꝛ ꝓfectorū ꝛ in quolibet gradu ꝫ nō uniformit. tñ aliquo mō ē calida ꝛ ſicca i effectu. qꝛ calefacit mētē. ꝛ deſiccat carnes id eſt carnales fluxus. ¶ Secundo declarat illam eius virtus quia calamentū habet virtutem diſſoluendi ꝛ conſumendi: Similiter ꝛ charitas diſſoluit mentis duritiam ad bonum ſuſcipiendum. conſumit humoris molliciem. i. fluxibilitatez ad malum. Vnde per charitatez efficitur mens humana mollis ꝛ facilis ad bona. ꝛ dura ꝛ difficilis ad mala. ¶ Tertio hoc oſtendit eius effectus. Nam calamentum ſuꝑfluitates humidas in corpe deſiccat. ꝛ hō competit charitati in quartuꝫ excludit vicium gule. ¶ Item calamentum libidinem frenat. quod multo magis cōpetit charitati que caſtitatē diligit ꝛ libidinem odit ¶ Item inteſtinorum ꝛ ſtomachi doloꝛē ſanat quod competit charitati in quātū ſedat vicium ire quod eſt cuꝫ interiori doloꝛe. Item morſus reptiliuꝫ curat. quod competit charitati in quantum expellit ab anima humana frigus acedie. Item contra lepꝛam iuuat. hec lepꝛa eſt auaricia q̄ fere omnia membra eccleſie inficit. Nam a minori vſq; ad maiorem omnes auaricie ſtudēt. ꝛ hoc eſt ex deficctu charitatis. quia qui diligit mundū non eſt charitas patris in eo vt dicitur. j. Jo. ij. Item calamentum venenum ad exteriora euocat. quod competit charitati que venenū nociuū ſuperbie de corde extrahit ꝛ abijcit Item charitas aſſimilatur carice q̄ eſt ficus ficca a copia ſic vocata. ¶ Primo qꝛ carica confert ſenibus. Nam carice a ſenibus in cibum ſumpte dicuntur eos defendere ne rugeſ eoꝝ cutis. Ratio huius eſt quia rugoſitas accidit in ſemb⁹. qꝛ membra a naturali humido deſiccata intrinſecus contrahuntur ꝛ obrigeſcunt. ꝛ pellis corrugatur frigore ꝛ induratur. Sed carica humida eſt ꝛ calida. ꝛ propt̄ humiditatem non permittit membra cōtrahi. ꝛ propter caliditatem nō permittit a frigore cōſtringente corrugari. Per ſenes autem intelligūtur illi qui diu peccata cōtinuant. in his deſtituti ab humore deuotiōis ꝛ abundante in eis frigore mū

quitatis sc̄z propter defectuz caloris charitatis non soluz interius contrahuntur mẽbra p retractionẽ a bõis sz ẽt pellis.i. Quersatio exteriorꝭ corrugat̃ ꝺformat̃ ⁊ immutat̃. Sz charitas repellẽdo frigꝰ malicie ⁊ replẽdo aiaz deuotiõis pinguedine ꝓhibet contractũ mẽbrorũ.i.retractationem a bonis ⁊ rugositatez pellis.i. deformitatez exteriorꝭ conuersationis. ¶ Secundo quia carica cõfert debilibus. habz eni debiles confortare ⁊ ratione saporis quia est iter fructus dulcior ⁊ ratione cõplexionis bone qz calida ⁊ humida. Sic charitas iter omnes virtutes plus debilitatem anime roborat ⁊ cõfortat. Et ipa etiaz enumerat ab apostolis inter. xij. fructus spiritus Gal. v. Inter omnes illos dulcior reperitur. Ipsa etiam est calida p inflammationez ⁊ humida per compassionem vel lachrymarum deuotionem. ¶ Tertio quia carica confert tenuibus.i. macilentis. quia ficus sicce multũ sanguinem grossum generant ⁊ multum impinguant. Similiter charitas multũ sanguinez.i. multum meritum generat.i. adiicit anime. Vnde ⁊ multum impinguat eam. Quia diligentibus deũ omnia cooperãtur in bonuz vt dicitur Ro. viij. Quarto confert vocibus quia carica pectus mũdificat. tussim sedat. ⁊ vocem clarificat. Similiter charitas pectus.i. cor mundificat ⁊ tussim spirituales sedat. ⁊ vocem clarificat. siue in confessione peccati siue in laude dei. siue in exhortatione proximi. Itẽ charitas assimilatur mẽte. que licet frigida sit ⁊ sicca tamen habet virtutez dissoluendi confortandi. ⁊ appetituz promouẽdi. Similiter charitas frigida est inquantum extinguit ardorez auaricie. ⁊ sicca in quantum desiccat humorez luxurie. Vnde habet virtutez dissoluendi sc̄z amoris mũdi vincula. ⁊ confortandi corda debilita. ⁊ promouendi desideria sancta. Itez mente cocta in aceto ꝼetorez minuit. purgat gingiuas putridas. matricem mundificat ⁊ cõfortat. Item decocta in vino dolorẽ viscerum ⁊ renum placat. Dicit enim Ysaac. qꝺ abominationem amputat ⁊ fungultũ sedat. Que etiam omnia congruũt charitati: que tollit fetorem oris. i. viciũ gule. ⁊ mũdat matricem. i. viciũ luxurie ⁊ placat dolorem viscerũ. i. viciuz ire. ⁊ amputat abominationez. i. viciũ accidie: que spirituales delicias abominat ⁊ fastidit. Itẽ sedat singultũ. i. vicium inuidie. Maz ille cui aliquis inuidit dr̄ ei esse in singultum. i. in displicentiam ⁊ in scandalũ. ꝓs. Pax multa diligentibus legez tuam ⁊ nõ est illis scandalum.

¶ Capitulum. x.

c Aro humana assimilatur feno. ꝼz illud Ysa. xl. Omnis caro fenũ ⁊c. Dicit ibidem glosa qꝺ fenũ nascendo hz virorem. crescendo hz decorem. ⁊ habet vltimo florem. sed tandem siccatũ solis ardore redigitur in puluerem. ¶ Item preciusz ⁊ siccũ nutrimẽto est aliquando deputatũ. Similiter humana caro nascẽdo habet virorez vite crescendo decorem forme. ⁊ post augmentũ quãdoqꝫ florem fortune ⁊ temporalis glorie. Sed solis ardore. i. granis tribulationis vl̃ infirmitatis feruore siccata. idest exhausta redigit̃ in puluerẽ vel mortis vel infime deiectionis. ¶ Item hoc fenũ idest corpus per mortez preciusz ⁊ p totalem priuationem vite presentis siccatũ sicut quando est in sepulchro clausz vel humatũ ipsum efficit nutrimẽtũ animaliuz. i. esca vermium. Eccl. x. Cum morietꝫ homo hereditabit serpentes bestias ⁊ vermes. Vnde vl̃ificator quidam dicit. Post hominẽ vermis post vermez fetor ⁊ horror. Sic in non hominem vertitur omnis homo Bernar. super Cant. Cur carnem preciosis rebus impiguas ⁊ adornas quã post paucos dies vermes deuorabunt in sepulchro ⁊ animam tuam bonis operibus non adornas que ẽt deo ⁊ angelis pñtanda est in iudicio. Cur aiam tuaz vilipendis ⁊ ei carnem preponis? dominam ancillari ⁊ ancillaz dominari magna est abusio. ¶ Itez caro assimilatur taxo. que taxus ẽ arbor venenata ex cuius succo fiunt venẽa. ⁊ cuiꝰ vmbra dormi

entibus sub ea est mortifera. Dicit enim Biasc. q lignum hoc si ignem arripiat. inextinguibilem ignem seruat. Habet. n. tax principaliter hec tria. scz venenosū succū mortiferū vmbraculū. inflāmabile lignum. Succus taxi est carnis delectatio que animā venenat. sed vmbra taxi ē carnalis vita siue conuersatio que animam necat. ꝑm illud Roma. viii. Si ꝑm carnē vixeritis morieminī. Sed ignitio taxi est concupiscentie vel fomitis iflāmatio que in perpetuuꝫ durat. Potest enim in hac vita fomes peccati mitigari sed non extingui dum scz homo est i carne corruptibili. Licz in beata virgine ex priuilegio gratie. ꝓmo quidem in sua scificatione scz in vtero matris sue fomes dicatur fuisse nō ꝑm essentiam extinctus sed mansisse ligatus. Deinde in conceptione filii credendum sit q totaliter fuit extinct⁹. In alus tamen hominibus cōmuniter semper vi get. ꝓpter qō semper est in eis aliqua repugnantia carnis ad spūm. Et ideo dicebat Apo. ad Ro. vii. Inuenio aliam legē in membris meis repugnantez legi mentis mee Hieronym. in quadam epistola. Nos gestamus laqueū nobiscum. circūferimus inimicū. carnem nostraz: loquor de peccato nutritā corruptam nimis ipa origine. sed multo amplius prana consuetudine viciatam. Hinc est q tam aeriter aduersus spūm ꝛcupiscit q assidue murmurat ꝛ impatiens est discipline. q illicita suggerit. q nec ratiōi obtemperat. nec vllo timore inhibetur.

¶ Capitulum. xi.

Astitas cōtinentie assimilat cinamomo. ¶ Prio ꝓpter gēituram. Mā cinamomū verū iter arbores ꝛ tribulorum vepres ꝛ rupes densas gignit: ꝛ ideo cuꝫ magna difficultate colligitur. In quo significatur. q cōtinentia carnis nō in mollicie delicioſe vite gignit vel seruat sed in aspietate pnie ꝛ i austeritate abstinētie. Vnde dicebat Apo. i. Cori. ix. Castigo corpus meū ꝛ in seruitutē redigo ꝛc. Iūdo. li. ii. de sūmo bono. Sex sūt que incorruptam seruant castitatem. scz sobrietas: operatio: asperitas cultus. cohibitio sensuum cauta. sermonis honestas: cuitatio opportunitatis. Vnde patet q cum magna difficultate continentia conseruatur vel habetur. Nam sicut dicit. Aug. lib. iii. sermonuꝫ super mathe. Iter omnia certamina xpianoꝝ duriora sunt prelia castitatis. Nam ibi continua pugna ꝛ rara victoria. Vnde dominus math. xix. cum discipuli dixissent ei. Si ita est hoi cū vxore nō expedit nubere. non oēs capiunt verbū istud sed quib⁹ datum est. In quo arduitatē cōtinētie dīs oñdit q ab eius cōsecutione deficit hoīm virtus cōis. ¶ Scdo pponatur. q cinamomuꝫ ē virgultum in india vel ethiopia tantūmodo duorū cubitorum. Subtiles enim ꝛ replicatos habet culmos crocei vel nigri coloris. Duo ergo cubiti cinamomi signāt duos gradus continentie. vn⁹ ē abstinere se ab illicito coitu q oibus competit et inconiugatis. Alius est abstinere. a licito. scilicet etiam a coniugio vel cōiugali vsu. ꝛ ista continentia nō est omniuꝫ sz paucoꝝ vt patet ex verbo dñi supradcō. q nō oēs capiunt verbuꝫ istud. Culmi autem cinamomi subtiles ꝛ replicati qui sunt crocei vel nigri. ꝛ terminatio arboris ꝛ ramoꝝ sunt perfectiones continentium: Consistunt ergo perfectiones continentiū in subtilitate cōtē platiōis i replicatōe dilectiōis. vt scz habeant dilectionē dei ꝛ primi. ita vt amor ꝓximi ide reflectat i deū qō ē cū ipe ꝓximꝰ ꝓpter deū diligit. ꝛ iterū amor dei i ꝓximū repēdat. scz vt q diligit deū diligat ꝛ fratrē suū. Ite nigrēdie hūilitatꝫ: q. s. niger color vtute hz visū ogregādi: qō fspectu alia vtutū ꝓpetit hūilitat. Qz q ceteras vtutes sine hūilitate ogregat ēsi pulueē in ventū portat. vt dicit Greg. Ex spe cipue humilitas debet castitati adesse q. sicut Grego. in mora. dicit Nulla est castitas carnis quā nō cōmendat humilitas In croceitate feruoꝝ deuotionis significatur. ex eo q color crocꝰ itensionē calo ris demonstrat. Vnde aues que calidiſi

me cõplexionis sunt extrema habẽt crocea. vt pedes atq; rostra quod accidit ex abundantia humoris ficci ⁊ calidi quez natura eũcit ad extrema. ⁊ propter hoc fic colorant. Et sisr color croceus interi⁹ signat intensionẽ caloris ex distẽperátia sanguinis in epate . Ergo moraliter illi habẽt colorem croceũ qui habent feruorem intensum sc̃z ad deuz ⁊ ad proximũ. ⁊ hic est charitatis color. sine quo nihil castitas valet. Mã sicut dicit Bernar. castitas sine charitate est lampas sine oleo. subtrahe oleum lampas non lucet tolle charitatem castitas nõ placet . Ex oibus ergo colligit. q illoz continentia est perfecta qui sunt casti in carne subtiles in cõtẽplatione. replicati in dilectione nigri ⁊ despecti in sui humiliatione ⁊ feruidi in deuotione. ¶ Tertio ꝓpter fracturam. q: quando cinamomũ frangit quoddaz de eo spiramen ad modũ nebule emittit. Vnde culmi eius fracti reddunt visibile spiramẽtũ. Fractio aũt cinamomi. i. castitatis est peccatum luxurie in quo est spiramentum sensibile q:. s. in actu luxurie euaporat sensibiliter de corpore multuz de spũ ⁊ naturali calore ⁊ ideo coitus debilitat corpus vt physici dicũt. Sed multo magis ab alia dum per peccatũ luxurie castitas frangit. euaporat ab alia ⁊ perdit spũalis gratia ⁊ calor charitatis. Et ideo post peccatum alia remanet debilis. ita vt tentationibus carnis postea superueniẽtibus resistere non possit. ¶ Quarto ꝓpt siccaturã. q:. s. cinamomũ nõ redolet. nisi siccum. Vnde opz q aresc̃at ad hoc vt odorẽ reddat vt dicit Plin⁹. Sisr nisi caro aresc̃at ꝑ abstinentiã ab humore luxurie. non reddit deo odorẽ continẽtie. De hoc odore dr Eccli. xxiiij. Sicut cinamomũ ⁊ balsamũ aromatizans odorez dedi Balsamũ eni cõfugitur cinamomo. q: sicut per cinamomum continentia. ita per balsamum abstinentia signatur. Maz balsamuz corpora mortua incorrupta fuat q: quantum dissoluit tantum consumit: ⁊ ideo abstinentiã recte signat. que a multiplici corruptione tam infirmitatum ꝙ superfluitatum corpora mortalia conseruat. ⁊ quantum resoluit de humore pinguedinis tantum consumitur de humore ⁊ vigore libidinis. Vñ cinamomo balsamum subiungitur. q: castitati abstinentia obsequitur. ¶ Quinto propter collecturam q: cinamomum cum magna difficultate colligitur. Ante enim solis ortũ vel post solis occasum nulla licentia colligendi admittitur nec datur. Vnde non colligitur in nocte sed solum in die. Collectum aũt cum fuerit sacerdos metam diuidit ⁊ partem deo deponit reliquam mercator emit. Quod aũt cinamomum non de nocte sed tñ de die colligitur significat ꝙ cõtinentiam diligens nõ amat latibula tenebrositatis. q: hec luxuria q̃rit Job. xxiiij. Oculus adulteri obseruat caliginem. Mam sicut habet caliginosum animũ ita querit tenebrosum locum. Sz continẽs diligit diez honestatis ꝑm illud Roma. xiij. Abiciamus opera tenebrarum ⁊ induamur arma lucis sic ut in die honeste ambulemus . ¶ Sexto propter mensuram. Attenditur enim in cinamomo duplex mẽsura sc̃z quantitatis ⁊ qualitatis. Quantitatis quidez. q: summa bonitas est in sũmitate virgultorum ad longitudinẽ vnius palmi. quod autẽ duorum est modicum valet q: modicuz habet corticis in quo bonitas eius consistit. Similiter sũma bonitas ⁊ perfectio continentie est in sũmitate virgultorum idest in virginum puritate. q: virginitas tenet in carne sũmitatem. i. extremitatez. Est enim quasi radix coniugium. medius viduitas. sed extremum ⁊ sũmum virginitas. Vnde hec extremitas est tantum vnius palmi ad differentiam cõiugij qõ est quasi duorum palmorum qõ sc̃z in vtro q; coniuge mensuram exigit debite honestatis: Item viduitas est duorum palmorũ. Quasi enim vnũ palmum habuit dñs in ꝓmptio fuit. aliũ vo opz q habuerit dum vidua remãsit. Mam in vtroq; statu debita quedã mensura regrit habẽde honestatis. ꝙꝙ aliter ⁊ aliter. Sed virginitas vnũ solũ ꝓz. q: videz honestatẽ mẽ

sura in summo semper vniformiter tenet. Alia est cinamomi mensura in qualitate duplici qua hꝫ. qz cinamomum vt dicit Plato est calidum in tertio gradu ⁊ siccū in scō. Similiter in continentibus vt se conseruare possint oportet esse triplicez gradum caliditatis idest triplicem amoris. Nam tres latrones thesaurum quez habemus in vasis fictilibus idest i fragilibus corporibus tollere moliuntur. s. mūdus qui persequitur. caro idest carnis appetitus qui blanditur ⁊ diabolus qui latenter decipere ⁊ inuisare nititur. Sed contra hec omnia defendit amor dei si tamen vt dicit Bernardus sit amor fortis vt scilicet non frangatur a mundo persequente. ¶ Item amor dulcis vt nō attrahatur a carne blandiente. ¶ Item amor sapiens vt non decipiatur a diabolo insidiante. Et est triplex gradus caliditatis cinamomi. sed adhuc necessarius est triplex gradꝰ siccitatis. idest duplex modus abstinentie corpus desiccantis. vnus qui desiccet carnis humorem subtrahendo ei cibum sez ieiunium. alius subtrahēdo siue temperando potū ⁊ hic est sobrietas Nam luxuriosa res est vinuz. ⁊ ideo subtrahendū. sicut dicit Valerius maximus qꝺ vini vsus romanis feminis olim incognitus fuit ne scilicet in aliquid deterius prolaberentur. Proximus enim intemperantie gradus a libero patre ad incestum venerem esse consueuit. vel saltez est temperandus ſm illud Apo. j. Thi. v. Modico vino vtere propter stomachū ¶ Septimo propter electuram. Nam illud cinamomum est eligendum qō ē subtile. ⁊ acutū habens saporez dulcedini intermixtū cum multa aromaticitate ⁊ colore subrufum. In quib⁹ significat qꝺ electorū cōtinentia est cum subtilitate abstinentie cū acumine prudētie. cuz sapore ⁊ dulcedine deuotiōis interne. cū aromaticitate ⁊ odore mūdicie ⁊ cum rubedine charitatis inflāmāte. ¶ Item qz castitas amat tenuitatez cibi ⁊ sobrietatem potus assimilatur lenti que amat terram tenuē magis qꝺ pinguez. ⁊ aerem siccum magis qꝺ humidum. Similiter enim castitas magis diligit victus tenuitatem qꝺ deliciarū pinguedinem qz perit castitas in delicijs sicut Bernar. dicit. ¶ Item potꝰ sobrietatem potus qꝺ nimiam vini humiditatē vt dictum est supra. Et ideo nazarei dño consecrati non soluz mente sed carne vinum nequaqꝺ bibebant.

¶ Capitulum. xij.

Ontemplationis ⁊ oratiōnis continuatio animam in melius prouehit ⁊ a cā su peccati protegit Cuius exemplum apparet in oliuis. de quibus dicit Plinius qꝺ ꝺiu sunt in arboze nō pereunt sed quanto diutius ibi sunt tanto meliores fiunt. Semper enim vt dicit nouas vires resumūt ⁊ difficilꝰ ide cadūt: Quasi aūt oliua suspensa in arboze est anima leuata in contemplatione vel oratione. q̄ quanto diutius ibi potest persistere tanto manifestius est eam magis in deo proficere. quanto qz ibi melioꝛ fit tanto difficilius cadit in peccatū. vel quāto aliquis continuat quietatē contemplationis tanto difficilius inde cadit. i. tanto molestius recedit. ¶ Item cōtemplatio assimilatur mandragoze. Primo propter suauitatez odoꝛ]. Mādragoza enim sic ē dicta. eo qꝺ mala. i. poma habeat mire redolētia Lātico. vij. Mādragore dederūt odorē suū in portis nostris. Vane herbam quidaz fingūt habere radicem humane persone similem. sed contrarium ꝺr in Platone. Quasi aūt poma mandragore sunt studia contemplatiue vite que multuz redolent deo. Et ideo Ben. xxx. Rachel que contemplatiuā vitam signat mandragoras a lya accepit ⁊ sibi viri thorū ⁊ filioꝝ partū concessit. Quia. s. vita actiua que p lyam signatur viro suo idest deo in laboribus ⁊ doloribus presentis vite fructū cat. qui per partū filiorum significatur p quibus Rachel mādragoras obtinet. qz scz contemplatiua vita suauia deo ⁊ grata valde studia possidet. Et ió dic Prosp in libro. j. de vita contēplatiua. Actiua vi

ta hȝ solicitum cursum contẽplatiua gaudiũ sempiternũ. Jn hac acquirit regnuȝ. in ista percipit hec facit pulsare bonorũ opeꝝ velut qbusdã manib⁹ ianuã. ista vocat consũmandos in patriã. Jn hac cõtẽmlt mũdus. in illa videbit dẽ⁹. ¶ Scõo ꝓpter insensibilitatẽ saporis qꝝ hui⁹ herbe cortex vino imixtus ⁊ potat⁹ hoiem insensibilẽ facit. Vñ illis quoꝝ corpus incidendũ est daꝫ ne doloꝝ sentiaꝫ. Mã sicut dicit Biasco. ista potata vt dictũ ẽ ita doꝝ mire facit qꝝ oẽs doloꝝes cõpescit ita vt nec ferri nec tpis sentire doloꝝẽ quis poſ sit. Sic continue contemplationis ituit⁹ cũ vino etiam diuini amoꝝis atq; eterne cõsolationis admixtus abstrahit animaȝ quandoqȝ a sensibilibus sicut ſm Augu. fuit abstractus Paulus in raptu. Et ideo dixit scõe Lozin. xij. Siue in corpoꝝe siue extra corpus nescio. deus scit. Vnde ipsa contẽplatio est que sanctos martyres dũ secarẽtur ⁊ vterenꝫ ⁊ mortibus afficerentur varijs ita isensibiles fecit vt nihũ de illis penis curarẽt tanꝯ si eas nullatenꝰ sentirẽt. Aspiciebant enim per contẽplationeȝ deum remuneratorẽ. ¶ Tertio cõ templatiua vita assimilatur mãdragoꝝe ꝓpter fecũditateȝ prolis. qꝝ ſm Constãtinũ ⁊ Plinĩ mãdragora dꝫ prebere seminis virtuteȝ ad concipiendũȝ. ⁊ hoc si ex nimio caloꝝe matrix sit impedita. qꝝ cũ hec herba frigida sit ⁊ ficca matri cem ad conuenientiam reducit. ⁊ sic ad cõceptuȝ disp̃it. ꝓpter qꝝ mulieres frigidas nõ tuaret sed potiꝰ impediret. Sic contemplatio celestis premiũ dũ ad bene opandũ solicitat ipsaȝ animam fructibus meritorũ fecũdat. si tamen non sit in cõtemplando anima per accidiam vel negligentiam frigida. Jtem contemplatiua vita actiue addita fecũdioꝝem eam facit sȝ operib⁹ bonis ⁊ facit etiaȝ eam perfectius operari. Cuius exemplũȝ ẽ in ficu. qꝝ ficus sicut Jsi. dicit remedio cuiusdã arboris q̃ vocatur caprificus dicitur fecundari. Est. n. caprificus ficus nunꝯ matureſcẽs. sȝ qõ in se non habet alijs tribuit. Maȝ si caprificus surculus cortici ficus inſix⁹ fuerit eaȝ fecundaȝ efficit ⁊ citius matureſcere facit Caprificus ergo siue ficus siluestris est cõ templatiua vita q̃ siluas ⁊ solitudines diligit. Sȝ velut ficus domestica que ad manus hominũ exiſtit ⁊ nutrimentũ fructꝰ tribuit homo actiuꝰ ẽ. qui per misericordie opera tribuit paupib⁹ vite nutrimẽta. ⁊ in frequẽtia ⁊ multitudine hominũ est eius habitatio ⁊ vita. Sȝ si radici ciuslꝫ. cordi surculus caprificus idest ꝓtẽplationis affectus ⁊ sancte oationis studiũ inferatur ad fructus bonoꝝ operũ ꝓducẽdos fecũdioꝝ ⁊ maturioꝝ efficitur idest ꝑfectioꝝ qꝝ plura ⁊ magis cõpleta opatur Maȝ fructus est completus qñ est maturus. Sed adhuc notãdum est qꝝ cõtẽplatiui custodiẽdi sunt maxie ab accidie friꝰoꝝe. Et in ꝟ iterũ assimilant arbori ficꝰ. qꝝ ficus est arboꝝ tenera ⁊ delicata. ⁊ ideo facile a frigiditate leditur ꝓcipue quãdo incipit germinare. propter quod versus aq lonem raro vel minus ꝓficũt ⁊ citꝰ are scũt timẽtes aglonaria frigoꝝa. Sic quia cõtemplatiua vita facit coꝝ tenerũ ꝑ affectionẽ amoris ⁊ delicatũ ex nutrimẽto celestis ꝓsolationis facile ledit a frigoꝝe aq lonis. i. ab accidia quã malignꝰ spũs immittit qui dixit. Sedebo i mõte testamẽti in lateribꝰ aquilonis. Hec enim vbi coꝝ subintrauerit rigiduȝ ⁊ frigiduȝ facit. Rigidũ quidẽ. i. inflexibile ad compassionẽ ⁊ frigidũ ad oationẽ ꝛc. ¶ Jtez contemplatiua vita assimilatur nuci muscate. ¶ Primo propter continentiã. Quia est circũdata quadam pellicula. tenuissima. i fra quã cius continetur substantia: Sic si milĩ mõ etiã vita ac mẽs cõtẽplatiua oꝝ qꝝ captiuetur ⁊ icludatur in fide idest notitia. que tamen tenuissime attingit ad diuina ⁊ superna. ⁊ ideo est tenuissima pellicula idest tenuissima notitia diuinoꝝum. sȝ nihilominꝰ est sufficiẽs ad saluãdũ nucis medullã. i. ad saluãdũ aiaȝ. Secũdo ꝓpter excellẽtiã qꝝ nux muscata tãto é melioꝝ quãto ẽ põderosioꝝ ⁊ in odore suauioꝝ ⁊ saporꝫ acutioꝝ. Sic ꝓtẽplatiuꝰ homo tãto est melioꝝ quanto est ponderosioꝝ ꝑmentis stabilitateȝ. qꝝ grauia ⁊ põderosa

difficulter mouent & firmi⁹ stabiliũtur. & quãto odore suauior p conuersatõis sanctitatez. & quãto sapore acutior per sapiẽtie subtilitatez. ¶ Tertio ꝓpter efficaciaz quia nux muscata hz virtutez calefaciendi. & stomachũ ꝯfortandi. ventositates extenuãdi. dolorem capitis auferendi. Silr cõtemplatio inflãmat amatẽ. ꝯfortat opãtẽ expellit vẽtũ. i. vanitatẽ. & aufert dolorẽ exteriorẽ infundẽdo interiorẽ cõsolationẽ. Juxta illud pã. Secundum multitudinez dolorꝫ in corde meo consolationes tue lętificauerunt animam meam.

¶ Capitulum. xiij.

Cor hois spũalis dz assimilari radici. Nam radix vt arborẽ nutriat dz esse viua fixa solida & humida. Silr cor hois vt ipz spũaliter nutriat dz cẽ vinũ pfidẽ. qz iustus ex fide viuit vt dr Hebreo. x. Vñ dr Prouerbi. iiij. Omni custodia custodi cor tuum qm̃ ex ipso vita procedit. Scõo dz esse fixum per spem pã. Paratũ est cor eius sperare in dño &c. Item dz cẽ solidum per charitatẽ Apo. Ephe. iij. In charitate radicati & fundati. Stulti autez peccatores extra charitatem existẽtes, habent cor confractum ecclĩ. xxj. Cor fatui q̃si vas cõfractũ &c. sed charitas exigit integrum & solidum Luce. x. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo ex tota anima tua. & ex omnibus viribꝰ tuis. Item vt sit humidum per deuotionez vl pietatis compassionez Hie. xvij. Ad humorẽ mittit radices suas. Jsaie. i. Oẽ cor virens &c. ¶ Item cor serui dei debet cẽ sicut semen rose. Nam in medio rose est semen minutum croceum & valde odoriferum. Hoc semẽ in medio rose est gratia dei in corde. quod est minutum per humilitatez Mathei. xj. Discite a me quia mitis sum & humilis corde Grego. Semper conscientia sm deum humilis & tristis debet esse. vt. s. per humilitatem non superbiat & per vtilez merorez cor ad lasciuiaz nõ dissoluat. Item debet esse croceum p haritatez. Deutero. xx. Circũcidet dominus cor tuum & cor seminis tui vt diligas eum ex toto corde tuo &c. Item debet cẽ valde odorifer ex orationis & deuotionis suauitatez. Apoca. v. Habentes phyalas plenas odoramẽtorum que sunt orationes sanctorum Jsido. Oratio cordis est non labioꝝ tantũ. Iste fumus siue odor orationis procedens ex feruore cordis mirabiliter virtutẽ demonis ꝯfringit. Thobie. vj. Cordis eius particulã si super carbones posueris, fumus eius extricat omne genus demoniorum.

¶ Capitulum. xiiij.

Correctio seuera peccati assimilat carduo. ¶ Primo rõne figure q̃ cardus herba ẽ aculeata hñs hastas & in summo capitella habens spinosa. Per hastas aculeatas itellige correctionẽ grauiorem flagellorꝫ & huiusmodi. Sed per capitella spinosa itellige correctionẽ asperorꝫ verborũ. s. pungitiuorum que. s. mentem delinquentẽ excitando ad propriũ sensum reducit. Eccli. xij. Qui pungit cor ꝓfert sensum. Itẽ Eccles. xij. Verba sapientũ sicut stimuli & quasi claui in altũ defixi &c. Gregorius in regist. Clauis atq; stimulis verba sapientum comparantur. quia culpas delinquentium nesciunt palpare sed pungere ¶ Secũdo ratione efficacie quia succus cardui capillorum fluxum curat. Similiter seuera correctio capillos capitis. i. virtutes mẽtis conseruat & confirmat. Mars duz vnius vicium seuere corrigitur alterne defluat timore seruaẽ. Idemq; qui flagellatur dum de vno vicio corrigitur ab alio ꝑseruaẽ Job. x. Visitatio tua custodiuit spiritum &c. ¶ Tertio ratione medicine. Etenim cardui sunt matrici perutiles quia scilicet correctio aspera ad penitẽtie gratiaz reuocat. que scilicet est vt matrix in qua peccator penitens iterato cõcipiat & formatur in esse spirituali. Itẽ carduus mulieres plurimũ iuuat. & ad litteram correctio aspera necessaria ẽ omnino mulieribus ifirmitas. Et adhuc talis correctio necessaria est mulieribꝰ. i. mentibus que

nimis molles ⁊ fragiles sunt ad peccādū Maz sicut dicit Cassio. iniquitas mortalium fine fine vagaretur. si eam medicialis increpatio minime resecaret. Et ideo sicut idem Cassio. sup ps. xxx viii. dicit. Occurrendum ē ne tractu temporis intemperata malicia conualescat ⁊ vires iniquitati dissimulatio vl indulgentior gratia sumministret. Sed clari⁹ audita correctio doceat impericiam ⁊ compescat audaciam.

¶ Capitulum. xv.

Cupiditas assimilatur radici. Primo quia p radicē arbor terre hꝫ et ab ea humorez accipit q̄ nutrit Vnde sm Plm. radix habet otis officiuz. quia per eaz planta suscipit nutrimentum sicut animal p os. Similiter per cupiditatem anima hꝫ et terremis. Et sic planta mediante radice nutrit terre humido. sic eor hominis mediante cupiditate pascitur terreno lucro Vnde cupiditas est os cordis insatiabile Prouer. xxx. Tria sunt insatiabilia. infernus ⁊ os vulue ⁊c. Sene. xxv. epist. Vidisti aliquando canem frusta panis aperto ore captantem. quicquid accepit protin⁹ integrū deuorat. ⁊ semper ad spem futuri hiat. Idez euenit nobis quicquid expectantibus fortuna ꝓiecit id sine vlla voluntate dimittimus. statiz ad rapinam alterius erecti ⁊ attoniti in epicuro⁹ istud chaos incidim⁹ quod inane ⁊ sine termino est. ¶ Secundo. quia radix segtur cōplexiones terre in qua nascitur. ⁊ sic cupiditas sequitur conditionem hominis i cuius corde concipitur. Vnde diuersa est in diuersis. Nam auarus est cupidus de diuicijs. superb⁹ cupidus de dominijs: curiosus de reb⁹ vanis. ⁊ sic de alijs. Nam in omni peccatore est cupiditas immoderata alicuius rei. ⁊ isto modo considerādo cupiditatez sine malicia est quoddā vitium generale quod ꝛcluditur in omnibus vitijs. Et ideo dic Aug. in li. de libero arbitrio ꝙ auaritia q̄ grece philargiria dicitur nō solum in argento vel nummis ſz in omnibus rebus que immoderate appetuntur intelligenda est Et Gregorius dicitur quadam omelia. ꝙ auaritia nō solum pecunie sed etiam scientie ⁊ altitudinis est cum supra modum; sublimitas ambitur. ¶ Tertio quia radix ē causa diuersarum pullulationū. Maz virtute radicis pullulat stipites rami frōdes flores ⁊ fructus. Nihil enim est in arbore quod prius non fuerit in radice. Eodē modo multa sunt mala que pullulant ex radice cupiditatis Apost. i. Thi. vi. Radix oīm malorum est cupiditas. Super quo vbo dicit in omelia Basilꝰ. ꝙ cupiditas ē trāgressiōis mater: magistra nocendi. primi pilaria iniquitatis. auriga malicie: siccaria virtutum. seditiōis origo: fouea scādalorum. Dicit ergo. cupiditas pecuniarum ⁊ diuiciarum de q̄ proprie Aposto. loqꝫ sicut patet ex eo quod ꝓmiserat. Qui vo lunt diuites fieri ⁊c. Iccirco dicit esse radix omnium malorū. nō quia omnia mala ex cupiditate semper oriātur sed quia nullum malus est quod non interdum ex auaritia siue cupiditate nascatur. Nam sicut dicit Innocēti⁹: hec est que sacrilegia committit ⁊ furta ⁊ rapinas exercet ⁊ predas ⁊ bella gerit ⁊ homicidia simonia ce vendit ⁊ emit inique petit ⁊ recipit in iuste negociatur ⁊ feneratur instat dol. immiet fraudibus dissoluit pactū ⁊ violat iuramentum corrumpit testimoniuz ⁊ peruertit iudicium.

¶ Capitulum. xvi.

Deuotio assimilatur oleo. Prio qz oleū habet virtutē illuminatiuā. ⁊ ideo infunditur i luminaribꝰ ⁊ pter ꝟ significat deuotionē in puritate ⁊ claritate conscientie. Et ꝟ est oleuz quod precipitur offeri. Exo. xxv. ad luminaria continuanda. quia deuotio puritatis ⁊ claritatis conscientie nutrit in nobis reuelationes diuinas. ¶ Secundo quia oleum habet virtutez aleuiatiuā. ⁊ iō medetur doloribus. Vnde oleum designat deuotionem in tolerantiā presentis miserie. Deuotio etiam passionis christi consideratione al

leuiat nobis presentes tribulatiões Cañi. Oleum effusum nomen tuum adolescentule dilexerunt te nimis. i. feruenter vt exponit Ber. ¶ Tertio hꝫ oleuꝫ virtutem enatatiuam. ⁊ ideo superfertur liquoribus propterea signat deuotiõez ex pregustatione celestis glorie ps. Dilexisti iusticiã ⁊ odisti iniquitatẽ propterea vnxit te deus oleo letitie pre cõsortib⁹ tuis Et est notandum ꝙ oleum iccirco aliꝰ liquoribus superfertur videlicet qꝛ modi cum habet terrestreitatis multum aereitatis. i. aerec leuitatis. Et sic deuotio iterna tãto magis animam eleuat ad celestia degustanda quanto min⁹ habet de terrena cupiditate ⁊ plus abũdat in aerea leuitate. idest diuina charitate. Nam charitas amoꝛ est qui animam alleuiat ⁊ sursuꝫ leuat. Vnde dicit. Augu. super ps. lxxxv. nõ putresceit coꝛ si leuetur ad deum Frumẽtũ tuũ si pões i iferioꝛib⁹ ne putresceret leuares illõ ad supioꝛa. Frumẽto tuo immutare queris locũ ⁊ coꝛ permittit terra putrescere: frumentum leuares ad supioꝛa coꝛ leua in celum Et vñ inquit possuꝫ q̃ funes q̃ machie q̃ scale op⁹ sũt: Grad⁹ effectus est. iter tuũ voluntas tua est amãdo ascendis. negligendo descendis. stans in terra in celo es si diligis deum.

¶ Capitulum. xvii.

DIgnitatis status quãto altioꝛ tãto aduersitatib⁹ ⁊ molestiis plẽioꝛ. Vñ in dignitatibus positi assimilãt arboꝛi. Flagella eni vt dicit Jsi. dicuntur vitium ⁊ arboꝛum summitates eo ꝙ sepe ventis ⁊ turbinibus flagellãtur. sunt autez quasi summitates arboꝛuꝫ altitudines dignitatum in quibus qui sublimati sunt multarum aduersitatum ventis frequentiuꝫ anxietatuꝫ turbinibus flagelãtur. Et id, eo non incõgrue de statu dignitatis posset suggeri illud. puerbiũ. ii. ad Dacha. iii. Si quem habes hostem ⁊ mitte illuc ⁊ recipies flagellatum Tulius. Quo celsioꝛes eo magis te solicituꝫ ⁊ anxiũ esse oporet. Vñ ps Ab altitudie diei timebo idest abaltitudine tẽporalis dignitatis. Item ad dignitatis gradũ ambitiosus homo qñq; paulatiꝫ exaltatur sed subito ducit sic arboꝛ q̃ cũ difficultate eleuat sed subito vi vẽtoꝛũ ducit. Vñ dicit Gre. Paulatim ascendisti sed non paulatim descendes sed tanq̃ fulgur ⁊ sic sathan. Item dignitatis altitudo quanto min⁹ est in humilitate fũdata: tãto min⁹ crescit ⁊ min⁹ durat. Cuius exemplũ patet in feno ỏ q̃ dicitur in ps. Fiant sicut fenum tectoꝛuꝫ qõ priusq̃ euellatur exaruit. vbi dicunt. Glose ꝙ quanto fenum altius stat ⁊ minus pfunde radices eius miserius deprimit tanto minus crescit ⁊ citius aresc it. Sic homo quãto est in altioꝛi statu si radices coꝛdis non pfundantur in humilitate. i. sui humili cognitiõe ⁊ custodie sedulitate paruꝫ pficit ⁊ cito deficit. ps. Videbi impium. i. superbum superexaltatum ⁊ eleuatum sicut cedros libani. ⁊ transiui ⁊ ecce non erat.

¶ Capitulum. xviii.

DIuitie assimilant spinis. Primo quidẽ qꝛ spine est sub floꝛe sũt se. carpentiũ pũgitiue. ⁊ similiꝫ diuitie etiaꝫ in floꝛe mũdane gloꝛie se assequentes pungunt pũtione laboꝛis in acquirẽdo timoꝛis in possidendo ⁊ doloꝛis in perdendo Vnde Petrus Rauenen dicit in quodam sermone. Auri custos seruatoꝛ argenti securitates nõ hꝫ: mesat quietez. ⁊ cui deest securitas qeq; pitpẽa diues ẽ ille nõ cẽsu. Innocẽ⁹ dicit supfluitate resoluit tactãtia effrẽat curꝛit ad libidinẽ ⁊ coꝛruit ad illicitũ ⁊ fiũt ei istꝛa pẽaꝛ que fuerũt oblectamẽta culparuꝫ. laboꝛ in acquirendo. timoꝛ in possidendo. doloꝛ in amittendo mentem ẽ⁹ sẽp fatigat solicitat ⁊ affligit. ¶ Scõo qꝛ spine sunt vestium laceratiue sic diuicie lacerant interioꝛes vestes virtutum. Vñ Gre. in omel. xx. super illud Exit qui seminat dicit. Diuitie spine sunt. quia cogitationum suarum punctionibus mẽtem hamanam lacerant ⁊ cum vsq; ad peccatuꝫ pertrahunt q̃s inflicto vulnere cruẽ

tant. Tertio quia sunt serpentum comunicatiue. s. occultatiue propter qđ Eccli. x dicitur. qui effipat septem mordebit eum colubr scilicet qui latitat inter spinas. Sic diuitie latibulum sunt serpentium infernalium prime Thi. vi. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem et in laqueum diaboli ⁊ in desideria multa ⁊ inutilia que mergunt hominē in interitus. Quarto quia spine sunt sui inuicem complexiue Sic enim se mutuo complectuntur ꝙ facilius fasciculus spinarum excutitur q̄ partes separentur. Sic diuitie habite difficulter bene dispensantur. ⁊ ideo consultius est totum simul onus deponere ſm illud ℳat. xix. Vende oia que habes ⁊ da pauperib⁹. ¶ Quinto qr spine sunt ignis incentiue. Diuitie enim sunt materia ignis cupiditatis in psecti ps. Exarserūt sicut ignis in spinis. ⁊ ignis infernalis in futuro. Isaie. xxxiij. Spine congregate igni cōburentur. ¶ Sexto qr spine sunt seminum suffocatiue. Nam ꝓpter suaz densitatem radios solis interclpiunt. ⁊ rorifluus celi guttas ad ea q̄ sub eis sunt descēdere nō permittunt. ⁊ ideo que iuxta spinas vel infra seminantur non de facili coalescunt. Vnde. Luce. viij. Aliud semen cecidit inter spinas ⁊ simul exorte spine suffocauerunt illud. Similiter diuitie suffocāt sua solicitudie fructum seminis verbi dei Et ideo dicit ibidem Luce. viij. Quod autem in spinis cecidit hi sunt que audierūt ⁊ a sollicitudinibus diuitijs ⁊ voluptatibus vite suffocantur ⁊ nō referunt fructus. ¶ Item diuites qñ abundāt diuitijs visitātur ⁊ frequentantur. qñ vo sunt pauperes contēnuntur ⁊ abijciuntur sicut arbor que diligenter seruatur ⁊ custodit qñ fructus ē in ea. sed ablato fructu negligitur ⁊ exponitur. vt patet in vineis que claudūtur ⁊ custodiūtur tempore fructus. sed postea exponuntur ℘ro. ix. Diuitie addūt amicos plurimos. a paupere autez ⁊ hi quos habuit separantur.

¶ Capitulum. xix.

DOctria sacre scripture assimilat apio ¶ Primo qr apium est herba q̄ splenj ⁊ epatis opilationes. i. vias opilatas aperit. p epar autē ⁊ splenem que sunt duo membra intrinseca ⁊ multum vtilia corpori intelligimus duas intimas ⁊ vtilissimas potentias anime scilicet intellectum ⁊ affectum. Et sicut splē attrahit nutrimentum ab epate scilicet humorem quo nutritur. sic volantas ab intellectu trahit presens obiectum a quo mouetur Mam bonum apprehensum in intellectu est voluntatis obiectū ⁊ mouēs ipaz vtriu sqz autem potentie vias aperit doctrina sacre scripture. qr intellectui aperit viam ad deum cognoscendum. ⁊ volūtati ad deum diligendum De quibus vijs dicitur ℘ro. iij. Vie eius vie pulcre ⁊c. ¶ Secundo quia apij vis semen ⁊ radix morsiū venenatis succurrit. vt dic Diasco. ℳorsus venenosi sunt tentationes diaboli quibus verba sacre doctrie optime docent hoiem obuiare. Vñ dominus ℳat. iij. a diabolo in deserto tētatus sacre scripture vba inſlibet tentatione opposuit. Induxit ēt ꝺ eū tria testimonia de lege qbus ipꝺ vicit ⁊ repulit. sicut figuratū fuerat. i. Reg. x viij. in dauid q golīā ꝑstrauit tribus lapidibus de torrente. ⁊ sic xps diabolū supauit tribus testimonijs de lege vt dr̄i glosa. Quo exēplo ēt nos docemur sacre scripture vbj repellet tētatorē Maz si tentat te de supbia ⁊ appetitu honoruz responde ei. scriptum est Eccli. ix. Quid superbit terra ⁊ cinis. ⁊ itez Eccli. vii. Noli querere ab hoie ducatum neqs a rege cathedram honoris. Si tentat de appetitu diuitiarum. rñde scriptum est. Thi. vi. Nihil intulimus in hūc mundū haud dubiū qr nec auferre qđ possum⁹ Et iterum. Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem diaboli Item si tentat de apppetitu deliciaruz carnaliuz. Respōde ei. i. Cor. xv. Caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebunt. Glosa per carnem ⁊ sanguinē vētet ⁊ libido. i. peccata carnalia

designantur. ¶Tertio q3 apiũ tristitiã ex pellit ⁊ leticiã inducit. Mã est quoddã genus apũ quod dr apiũ risus. eo ꝙ humoris mellancolici sit purgatiuus tristitie expulsiuũ ⁊ letitie inductiuũ. imo dr ꝙ si qs ipm in magna quantitate reciperet riden do eum occideret. Sic doctrina sacre scripture melancoliã. i. tediũ expellit Ñ Sapi. iij. Non h3 amaritudinem ꝓuersatio illi⁹ nec tediũ conuictus ipsius. Item tristitiam interdicit ẓMathe. vi. Nolite fieri tristes. Item ad leticiam inducit. ps. Seruite domino i leticia. Vnde libri sacre scripture magnũ solatiũ prebẽt ⁊tra hui⁹mi serie incolatũ. i. ẓMacha. iij. Habentes solatio libros sanctos.

¶Capitulum. xx.

Elemosyna assimilat cardamomo. ¶Primo rõne originis. q3 cardamomũ ẽ semẽ arboris q̃ qsdã tũorositates facit in qb⁹ semẽ ꝓtinetur Arbor ergo est penitẽtia q̃ in intimis cordis radicata i terra. i. in corpore nostro ꝓficere ⁊ fructificare dr. Vel in terra hec arbor fructificare dr q3 supra terra. i. in celo vel etiam sub terra. i. in inferno penitentia locum non habet. Nam in celo non est locus penitudinis vbi nullus angit ꝓscientia criminis. In inferno vero nõ h3 penitentia fructum vbi non potest expiari delictum Ex hac ergo penitentie arbore ꝓducit semẽ elemosyne. Est enim elemosyna opus satisfactionis qõ quidez ad penitentiam pertinet, Sed ideo semen vocatur q3 in aliena terra scilicet indigentis ꝓximi carne seminata mirabiles fructus affert. Hoc autem semen elemosyne ab arbore. i. a penitentia in quibusdam tum ꝓpositatibus .i. cordis ꝓpassiõibus, ꝓducit q3 tota virtus elemosyne ẽ ex cordis compassione Aug. In affectu cordis pẽsanda est elemosyna tribuentis. Et idcirco. vt in ẓMoral. Beat⁹ Gre. dicit Ille perfecte tribuit qui cum eo qõ afflicto tribuit afflicti quoq3 aiuz in se sumit vt pr⁹ in se dolentis passiones transferat ⁊ tunc contra dolorem ipsius per ministeria cõcurrat. ¶Scõo rõne coloris, q3 illud cardamomi semen ẽ melius qõ subrufum ẽ aliquantulus. Rufedo etiã elemosyna est ex dilectionis feruore nec dubius quin tãto melior sit elemosyna quãto plus rubz ex charitatis flamma. Dñ sine charitate elemosyna est oino infructuosa Apostolo dicente. i. Corin. xiij. Si distribuero i cibos pauperuz oẽs facultates meas charitatez autem non habeam nihil mihi ꝓdest. ¶Tertio rõne saporis q3 illud ẽt est melius qõ est acutũ ⁊ dulcedini intermixtus Debet enim dari elemosyna cum acumine. i. cum subtilitate discretionis. ⁊ cum dulcedine allocutionis q3 interduz vbus est melius ꝙ datum Augu. in Ep. ad quẽdaz comitem Caue prouidens discretiõs elemosyne ita vt vtriusqz bãtis ⁊ accipientis sit solatium. Quarto rõne virtutis q3 h3 virtutẽ ꝓfortandi cor cerebrũ ⁊ stomachũ. in corde quidem est dilectio. in cerebro sensificatio. in stomacho vero nutritio q3 scilicet ex elemosyna ꝓuocatur recipientis dilectio. In ea etiam demonstratur largientis sensus ⁊ discretio. ex ea etiam prouenit vtriusqz partis nutritio quidem per meritum elemosyne refouetur spũs. sed recipientis ꝓpositurũ auxiliũ refocillatur corpus. ¶Ité elemosyna assimilatur semini. q3 bonitas seminis ẽm Plinium, ꝓsideraꝫ ex tribus Primo ex tpe q3 illud semẽ est bonum ad seminandum qõ est bimũ vel trimũ. Quedam est elemosyna que disponit hominẽ ad vnum. s. ad hoc vt liberet a culpa sicut elemosyna peccatoris Dañ. iij. Peccata tua elemosynis redime. Et ista est quasi semẽ anniculum. i. vnius anni tñ. Quedam vo elemosyna valet ad duo. s. ad satisfactionẽ culpe ⁊ redẽptionẽ pene vt elemosyna penitentis Thob. iij. Elemosyna liberat a morte. s. culpe. ⁊ non patitur aiam ire in tenebras. s. pene. ⁊ ista est vt semen bimum. Quedam aũt valet ad tria scilicet ad ꝓseruandũ a culpa. ad euadendus supplicia. ⁊ ad intrandum ꝓmia. sicut elemosyna iusti ⁊ est quasi semen trimuz. ¶Scõo cõsideratur bonitas seminis ex

ponderé q; illud est optimū quod ē gratissimū. pond⁹ autē elemosyne ⁊ cuiuslibet boni operis est ex charitatis affectu: q; tāto elemosyna pl⁹ valet dāti quāto cūmatiori charitate dat. ¶ Tertio ꝓsidera tur ex colore. q; illō semē melⁱ⁹ ē qō magis albū iteri⁹ ē Sed ꝯtra medulla alba ē i tenuo pura. Vñ illa elēosyna ē bōa q; dat cū itētōe pura. ¶ Dat. v. te ⁊ at faciēte crīa nescīat sinistra tua quid faciat dextra tua

¶ Capitulum xxi.

Eloquētia sapiētū assimilat frondositati arborum ¶ Primo rōne grositat] q; viriditas ⁊ copiositas folioꝝ reddit arbor ē grōsā aspiciētib⁹. Simlit efficacia ⁊ affluētia vboꝝ reddit sapiētē gratiosū audientib⁹ ꝑs. Diffusa est gratia in labiis tuis. ¶ Sz nō. B q; ad grōsā eloquētiā plura regrūt Mā ꝑz Valerīū maximū. Doctrine ⁊ eloquētie ornamēta ⁊ pnūtiatōe apta ⁊ quenienti corꝑis gestu cōsistūt. Quib⁹ q se instruxerit tribus modis homies aggredit Aures penetrādo. oculos demulcēdo. ⁊ animos inuadēdo. sic etiā Sene. in epla dicit. De apta aūt pnūtiatōe vboꝝ logt Callio. sup ꝑs. lxxiii. Eloquēs ē ille q scit pua sūmisse. medie tēpata. magna grāditer dicē. q scit inoēire pclare. enūciare magnifice. disp̄cere apte. figurare varie. Jdē ēt dicit. q; bon⁹ doctor ꝓficiat apte. narrat apte. arguit acriter. colligit fortit. ornat excelse. docet delectat ⁊ afficit. ¶ Secundo rātōne vtilitatis. q; folia tenellos fruct⁹ a vētis pluuiis ⁊ caumatib⁹ muniunt. ⁊ ꝑ eis tāḡ scutū ictus recipiūt. Sic sapiētū vba tenellos boies. i. spū ōbiles siue pusillanimes a vētis psecutionū. ⁊ a pluuiis. i. impetu mundānum tribulationū ⁊ a caumatib⁹ internax tētationū. cō fortādo. instruēdo. minādo. munīūt ⁊ ō fēdūt. Et iterdū etiā sapiētes ⁊ eloquētes viri ꝑ patria seu ciuib⁹ suis siue aduersātib⁹ ꝓtradicēdo siue salubriē ꝓsulēdo sine vsucias ⁊ negcias ōtegēdo iuidētiū vt hostiū ictibus. i. odiis ⁊ psecutōibus se exponunt Jsa. xxxxii. Posuit os meum quasi gladium acutum. Vnde contra eos qui hoc non faciunt dr Eze. iij. Nō opposuistis vos murū ꝑ domo israel. Tul. in rhetoricis. Qui ita se armat eloquentia nō vt oppugnet cōmoda patrie. sed vt ⁊ ꝑ his pugnare possit is mihi vr ⁊ suis ⁊ publicis reb⁹ vtilissim⁹ atq; amātissimus suis. ¶ Tertio rōne firmitatis q; folia cito a vēto mouēt. ⁊ hincinde ꝯsanf. sed ꝓpter abundantiā humoris nō facile ab arbore diuidūt. Silīter gratiosi in vbis licz a vēto vane laudis ⁊ fauoris hominū plerūq; agitētur. tñ si hñt abundātiā humoris. i. diuini amoris siue interne deuotionis nō faciliter ab arbore christo vl' ab arbore virtutes vitelp elationē vel vanā gloriā sepant ꝑs. Foliuz ei⁹ nō defluct ⁊ oia ḡcūq; faciet ꝓspabūt Vel tūc folia ꝓpter ventū ab arboribus cadunt. qñ viri eloquentes ꝓpter metū obmutescūt. Sed hoc amicis dei nō accidit. q; eos intimi amoris vtus ab omni timore defēdit Actuū. iiij. Petrus ⁊ Johānes hoc humore. i. amore spūs cō fortati principibus sacerdotū ꝓhibentibus ne docerēt in nomine iesu rūderūt Non possum⁹ que audiuim⁹ ⁊ vidim⁹ non log. Quarto rōne fructu ositatis. q; fruct⁹ sub foliis sunt primo virētes. tā dez matuescunt. ⁊ calore solis dulces fiunt q; prius amari fuerant. Sic sapiētes viri sub foliis vboꝝ producunt fruct⁹ opuz. q; fruct⁹ apparent virides. i. gratiosi aspiciētib⁹. ⁊ maturi. i. discreti discutientib⁹. ⁊ dulces. i. sapidi suscipiētib⁹. Faciunt eni viri sapiētes opa gratiosa discreta ⁊ fructuosa. vl' eoꝝ fruct⁹. i. act⁹ sūt viride ꝑ fidē maturi ꝑ spēz. dulces ꝑ charitatē. Et hic ē calor solis. i. amor christi q; oia facit dulcescere ēt amara queq; Can xx. Fruct⁹ ei⁹ dulcis gutturi meo. Et attēde q; sicut modici ꝓfit ē in arbore frō dositas sine fructib⁹. ita modici valoris vbositas sine opib⁹. ꝓpter qō dicit. Sic. i vi. li. ¶ Dora. q; ille bñ loquendi facūdiā capit. q; sinū cordis ꝑ recte viuēdi studia crēdit. nec loquētē cōscientia ꝓpedit cū ligua vita ātecedit. ¶ Quinto rātōe mu

tabilitatis. q; quarundá arboꝝ folia in estate viridia si decora sunt in autumno pallescunt. sed in hyeme cadunt ⁊ in terra putrescunt. Sic eloquentia sapientum seculi in estate. i. in tpe fauoris viret sed p vigorem. sed in autumno sole decrescente i deficiente humano fauoꝛe pallescit. i. debilitat per timoꝛem. In hyeme aũt. i. persecutionis tpe cadit. i. penitus deficit p obmutionẽ. ⁊ aliq̃n in terra putrescit p mali cõmendationẽ ⁊ approbationez siue fauorationem. Et tunc dicendum est eis illud Ysaie. xl. De vobis qui dicitis bonum malum ⁊ malum bonum.

¶ Capitulum. xxij.

EXhortatio ad bene faciendum vel ad malũ diuertendũ diuersimode fieri dz sm diuersam q̃litatem eoꝝ quos hortari oz. Cuius exemplũ apparet in ficu. Nam si eius sterilescit aliq̃s ob defectum humoꝛi aliq̃n vero pp nimiam abundantiam humoꝛis. sed si accidit ob defectuz humoꝛis subuenitur ei p ꝓuenientẽ simũ ⁊ aquam dulcẽ. sed si supabundat humoꝛ arboꝛem clauis perforant ⁊ sic humoꝛem euacuãt. Illi autez hoies sterilescunt. i. a fructu boꝝ operum deficiunt ⁊ hoc est pp defectum humoꝛis idest ꝓpter defectum vigoꝛis qui vicio subiecti sunt pusillanimitatis ⁊ timoꝛis. ⁊ isti iuuandi sunt cũ simo qui plantam calefacit. i. cum doctrina vel exhortatione inflammante ⁊ accẽdẽte ad bonuz ⁊ cũ aq̃ dulci. i. cũ dulcedine doctrine ⁊ verboꝝ. vt attrahãtur ex ipa dulcedine exhortationis ad humoꝛẽ bonitatis. Nam si contra tales pusillanimes qs vteretur asperitate verboꝝ potius desperarent q̃ꝑ proficerẽt ⁊ ideo qui talis est sicut dicit ꝓsper in libro secundo de vita cõtemplatiua leuiter castigatus reuerentiaz exhibet castiganti: Asperitate autez nimie increpationis offensus nec correctionem recipit nec salutem. Patet ergo q; in exhortatione talium si apparcat calor amoris impellens ⁊ dulcedo verboꝝ. demulcens sequitur bonoꝝ operum fecunditas crescens. Illi autem ad modum ficus sterilescunt ꝓpter humiditatis excessuz. qui bona opera ex superbia dimittunt. vel ex nimia abundantia temporaliũ que inducit ad superbiam ⁊ contemptum spiritualium. ⁊ tales perforandi sũt clauis. i. terribilibus ⁊ asperis vbis Eccls. xij. Verba sapientum sicut stimuli ⁊ quasi claui in altum defixi.

¶ Capitulum. xxiij.

FErnoꝛ diuini amoris augetur in afflictione carnis. ⁊ abundantia deuotionis. cuius exemplum apparet in pino. Nam pinus que exterius habet durum ⁊ grossum corticem sed interius multum humoꝛem pinguẽ. de facili ⁊ multum inflammatur si igni aliquo casu applicatur. Ille ergo exterius habz durum corticem ⁊ asperum qui carnem suam per duram abstinentiam vel asperos labores affligit. Ille interius habet multum pinguedinis qui multam habet deuotionem mentis. ⁊ ɪ̃ per diuinum amorem faciliter ⁊ fortius inflammatur: dum alicui igniter. i. affectuose rei applicatur siue affectuosa verba audiendo ꝓ̃. Eloquium domini inflammauit eum. Siue deuotas scripturas intelligendo. Luc. vlti mo. Nonne coꝛ nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via ⁊ aperiret nobis scripturas? Siue de passione ihesu christi meditando. quia ibi ostensus ẽ singularis amoꝛ saluatoris scilicet in opere nostre redemptionis: ⁊ ideo maxime debet in nobis accendere ignem amoꝛis. Vnde Ber. super Cañ. sermone. xx. dicit Dilexit nos deus dulciter sapienter ⁊ fortiter. Dulciter nempe diuerum q̃ carnem induit sapienter q̃ culpaz vitauit fortiter q̃ mortem sustinuit. sed super omnia redditte mihi amabilez bone Jesu calix quẽ bibisti opus nostre redemptionis. Hoc enim omnino amoꝛem nostruz vendicat sibi ɪ̃ nostram deuotionem blandi alliciat. iustius erigit: artius stringit ⁊ vehementius affigit. ¶ Capitulum. xxiij.

Ides assimilatur amigdalo q; amigdal⁹ ē añ omnes ar bores floritiua. oib⁹ eni ar boris⁹ prior se floris⁹ vestit. ⁊ ad fructus añ ceteras arbores se disponit. Sic⁊ virtus fidei debz in corde hominis ante omnes virtutes florere. Mā fides est sicut dispositio mētis ad charitatē ⁊ ad alias virtutes. Dñi sicut flos ē dispositio ad fructū ita act⁹ fidei q ē credē ē dispō ad act⁹ charitat⁹ ⁊ ceterarū vtutū. Ex q̄ re patet q̄ dum fides credendo preuenit ante omnes virtutes floresc̄at ⁊ ad fructus virtutum idest opera se ante ipsas disponit. vnde Apost. Heb. xi. Fides inq̄t est sperādarū substātia rerū nō. Nam sic substantia natura antecedit ⁊ accidentia cōsequūtur quodam ordine substantiaz. ita fides antecedit spē ⁊ ceteras virtutes. Et ideo ipsa fides a sanctis fundamentū vocatur virtutum tam infusarum q̄ acquisitarum super qō construitur totum edificium spūalium virtutum Et ēt assimilatur radici ex qua tota arbor exurgit. Et ideo Aug. dicit super Joan. Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet pulchritudinis spēs. tamen quic quid est in arbore pulchritudinis vel decoris ex illa procedit. Sic ex fidei humilitate quicquid meriti quicquid beatitudinis anima susceptiua est ex fidei fundamento procedit. ¶ Secundo q; amigdalus est culture exposcitiua Nam vt dicit Arist. hec arbor cultura indiget maxime cum antiqua ē. ⁊ plus fructificat antiqua q̄ nouella precipue si sit bene culta. Vnde vt possit magis esse fructifera clauis est in radice perforanda. Similiter fides indiget cultu ⁊ custodia bōi operis. Alio q; est infructuosa ⁊ vt arbor mortua vt patet Isa. xi. Fides aūt quasi nouella fuit in patribus antiquis qui fuerūt ante xp̄i aduentū. Et ideo minus fructifera. Sed nūc in nobis qui sumus in quos fines seculoz deuenerūt est quasi ātiqua. ⁊ tam ē nostra fides post xp̄m si studiosis operib⁹ fuerit culta ē meritoz fructib⁹ magis copiosa. sed est in radice cordis clauis timoris ⁊ amoris perforanda. vt timore excitetur ⁊ amore operetur q; fides per dilectionez operatur vt dr̄ Gal. v. Aug. Cū dilectione fides xp̄iana sine dilectiōe fides demonis. Qui aūt non redunt peiores sunt q̄ demōes ⁊ tardiores ¶ Tertio q; amigdalus est morboz curatiua. Dicit enim Dias. q̄ tota arbor amigdalorum est medicinalis Habet enim medicinale solidum. radicem q; radix eius elixata ⁊ trita maculas vultus purgat. Sic fides elixata charitatis calore ⁊ trita tribulationum perpessione purgat maculas faciei. conscie Actuū. x. v. Fide purificans corda eoz ¶ Item habet medicinalem comam. i. corticem ⁊ frōdes q; cortex eius ⁊ folia sunt ēt mūdificatiua ⁊ sanatiua Cortex aūt ⁊ folia fidei sunt verba confessionis fidei quibus interior fides exterius ostendit. ⁊ hec ēt sunt sanatiua. q; sic dicit Apo. Roma. x. Corde creditur ad iusticiaz. ore aūt cōfessio fit ad salutē. ¶ Item habet amigdal⁹ medicinale oleum. q; oleū de amigdalis cōtra multas valet infirmitates. Nam vermes ⁊ lumbricos i corpore necat. menstrua purgat. contra surditates efficaciter iuuat. ⁊ auriz sanies mūdat si auri tepidū instilet. Flores etiam eius decocti in oleo caducos ⁊ lethargicos curant cum melle tritis morsibus obuiant ⁊ vlcera sanant. Oleū aūt fidei est oleum sacramentale. s. vnctionis extreme quod ēt i virtute fidei valet contra infirmitates corpales ⁊ spūales. Dñs dicit Ja. v. Infirmat quis ex vobis inducat presbyteros ecclesie ⁊ orent sup cū vngentes cum oleo i nomine domini ⁊ oratio fidei saluabit infirmū ⁊ alleuabit eū dñs. ⁊ si in peccatis sit remittentur ei. ¶ Item habet medicinalem fructū. Mas fructus amigdali homini proficit quia de dulci amigdalo dicit Diasco. q; si recens cū suo folio comedat stomachus confortat ⁊ ebrietati resistit. Et tamen dicit q; si vulpes amigdala comederit morief. Qz sepe quod est medicina homini est venenū alteri animali ⁊ ecōuerso Sic⁊ fructꝰ

idest opera fidei ostensa ꝛ folia.i. verba fidei audita stomachū.i. appetitus homis sc̄s fideliter ꝛ deuote recipientꝫ confortāt ꝛ accēdūt ad bonū. ꝛ ebrietati.i. stultitie ꝛ deuotioni heretice prauitatis resistunt. vulpes.i. fraudulentꝫ hereticus ide moritur. Quia dum ex verbis fidei vel exemplis occasionem ꝛ fomentum erroris assumit. vñ fidelis vitam accipit. ipse mortem incurrit. ¶ Jtez fides assimilatur castanee. ¶ Primo ratione edificatiōis. qꝛ ex hac arbore, sumūtur ligna solida ꝛ fortia ad domos cōstruendas. Hec ligna fuerunt Apostoli ꝛ eorū discipuli solidi p vitam. fortes per patientiam. vel solidi i sustinēdo. fortes in operando ex quibꝫ domus dei.i. ecclesie primitus constructe fuerunt. ¶ Secundo ratione pullulationis. qꝛ hec arbor dicit Jsidorus vt ex cisa fuerit tanꝫ silua pullulare consuenit Sic accidit beatis martyribus. qꝛ quāto magis opprimebant eos hostes tāto magis crescebant. ¶ Tertio ratione castrati onis. Dicit enim castanea a castrando. eo ꝙ fructus eius dum assant castrari ē necessarium. Jn fide autē xpi multi sunt q vt diuino amore magis inflāmētur. ꝛ vt ad regnum celorum introducantur semetipsos castrant. nō ferri violentia, sed voluntaria continentia. sicut xp̄us dixit. Mathe. xix. Sunt ꝛ eunuchi qui semetipsos castrauerunt propter regnum celorum. ¶ Quarto fides assimilat castanee ratione administrationis. Quia castanea administrat nobis p̄mo ex suo ligno carbones ardentes. quibꝫ fabri vtuntur ad emolliendū ferrum. Jsti carbones sunt fidei exempla feruentia. quibꝫ etiam pecca torum corda dura ꝛ ferrea inflāmantur ꝛ emolliuntur ad bonū. Jtem ex suo fructu dat nobis alitꝫ dulces. Et ita sunt doctorū sanctorum fidei dulcia verba que mentes audientiū delectabiliter nutriūt. ¶ Jtez ex suo cortice siue foliis habemꝫ medicinales virtutes. Mā cū sale trita ꝛ cū melle temperata morsus canis rabidi sanat. Hec sunt fidei sacramenta quibus morsus canis rabidi.i. mors peccati quā diabolus ex inuidia in hominē impressit curatur. Jtē fides assimilatur sinapi. sm illud. Luce. xvij. Si habueritis fidem sicut granum sinapis ꝛc̄. ¶ Et primo ratione cōplexionis. qꝛ est calida ꝛ sicca in ūltimo gradu. Quia. s. fides debet quadrupliciter calescere ꝛ feruere primo in corde assentiendo. Roma. x. Corde credit ad iusticiam. Jtem in ore predicando. Roma. x. Ore autem confessio fit ad salutez Jtem in opere se manifestādo. Ja. ij. Ostēdam tibi ex operibus fidem meam. Jtez oratione nō hesitando. Ja. i. Postulet autem in fide nihil hesitans. ¶ Secūdo ratione purgationis. qꝛ comesta ad cerebrū fumat. ꝛ ipsum mirabiliter purgat. Vnde Augustinus. i. de trinitate. Mentis humane acies inualida in tam excellenti luce non figitur nisi per iustitiā fidei emundetur. ¶ Tertio ratiōe curationis qꝛ dicitur valere contra multas infirmitates. Valet enim hydropicis, epileticis, lethargicis. ꝛ paralyticis. Nam poros aperit. ꝛ humores neruos oppilantes dissolvit. Sꝫ fides multo magis valꝫ ad oēs infirmitatē tam corporalē ꝙ spiritualē sanādas Mathe. ix. Fides tua te saluum fecit.

¶ Quarto rōne multiplicationis. qꝛ ex minimo grano sinapis multa grana pro ducuntur. que fronde flore ꝛ semine in immensum dilatantur. Et ita etiaz hec herba se multiplicat vt vbi semel seminatur vix locus inde vlterius liberatur. Similiter fides xp̄i quamuis fuerit a p̄ncipio parua per humilitatem ꝛ in paucis seminata tamen postea est in immensum augmētata ꝛ dilatata in fidelibus ꝛ in predicationibus ꝛ in virtutibus.

¶ Capitulum. xxv.

Jllius licet sit a patre secundū naturā nō tū debet imitari eius malicia. cuius exēplum apparet in rosis que ex spina dura oriunt. sꝫ natura spinarū non sequunt. Mā spina non est odorifera nec pulchra nec est mollis sed aspera. nec etiam ad medicinam reperitur valida. Sed econtra

rio rosa suo odore olfatum afficit. suo decore visum pascit. suauitatis mollicie tactum lenit. Sed virtute sua multis. languoribus rosa succurrit. Sic filius si habuit patrem per infamiam fetentem debet ipse studere vt habeat famam redolentem. Et si habuit patrem moribus displicentem debet ipse studere vt habeat morum pulcritudinem complacentem. Item si habuit patrez asperum ⁊ pestilentem debet ipse conari vt habeat conuersationem mitem ⁊ lenez. Item si hūr pa tré lingua vulnerātē dz ipse cōari vt habeat linguā medentē. vnde patet q̄ parētes in eo q̄ mali sunt a filijs sequēdi non sunt nec etiā diligendi. qz in quantuz malli sunt sūmo patri ꝓtrarij sunt ⁊ sicut dicit Augustin⁹. Amādus est generator. sz prepōnendus est creator. Hebreo. xij.

Patres carnis habuimus eruditores ⁊ reuerebamur eos. Mā multo magis obtēperabimus patri spirituum ⁊ viuem⁹.

¶ Capitulum. xxvi.

FOrtuna assimilatur feno. Fenum enim q̄diu viret ⁊ frondet mōtes ⁊ prata vestit ⁊ ornat. ⁊ sua venustate intuētū oculos reficit ⁊ delectat. sed feruente sole humiditas eius ꝓsumitur ⁊ herba que florendo ridere videbat a sua gloria totaliter spoliatur ⁊ pabulū ignis efficitur. similiter fortuna hois viret quādo est cuz corporis incolumitate vel venustate. frōdet quando est cū vbertate diuitiarum. vel quādo est cū cōsanguineoruz seu amicorum circūstantium pluralitate. sed tūc montes vestit quādo est cū honore ⁊ dignitatum sublimitate. Tunc enim vestit prata. quando est cuz fame dilatatione ⁊ claritate. Talem aūt fortune venustatem vniuersoꝝ oculi cū āmiratione intuent. in eius intuitu amici reficiūtur ⁊ delectātur. sed feruente sole. i. forti psecutione deijciente vel aduersitate depriměte vel vehemēti infirmitate consumente humiditas eius. i. nature vel fortune ꝓsumitur vigor. ⁊ a sua gloria per priuationez honoris. vel p ruinā mortis totaliter spoliatur ⁊ pabulū ignis. i. furoris psequentis. vel gehēne alūnus infernalis efficit. Ja. j. Exortus est sol cū ardore ⁊ arefecit fenū ⁊ flos eius decidit. ⁊ decor vultus eī deperijt. Sene. in ēdā ep̄. Hāc imaginem aio tuo ꝓpone ludos facere fortunaz. ⁊ etiam hanc mortaliū curā. honores diuitias. gratiam excutere. quoruz alia inter rapientium manus scissa sunt. alia infida societate diuisa. alia magno detrimento eorum in quos deuenerunt protensa.

¶ Capitulum. xxvij.

GRatia dei assimilat oleo. ¶ Primo rōne ꝓseruationis qz diuisiue ⁊ penetratiue est virtutis. ⁊ iō in vasis vitreis vel vitreaꝝ meliꝰ q̄ in lignicis ꝓseruat. Vasa nāq; lignea porosa sūt. ⁊ difficilius mundant a sordibꝰ q̄ vitrea q̄ sunt oino solida. Sic gra dei in vasis vitreis. i. in cordibus mūdis ⁊ solidis esse dz. Requirit. naiam mūdā per inocētiam. vel saltē p penitentiā. ⁊ solidā p sapientiā qz cor fatui q̄si vas confractum vt dicitur. Eccli. xxi. ¶ Scdo rōne effusionis. Maz si in aqua se qs miserit ⁊ oleum in ore posuerit. ipsumq; i aq̄s effuderit aquas adeo claras facit. vt ea que sunt in fundo videri possint. Sic hoi in aqua tribulatiōis posito. oleū diuine gre ipsaz aquā. i. tribulationē ei clarā facit vt. s. ex ea illuminetur ad sui cognitionē vel dei ꝓtemptationez. Posset etiam hoc referri ad gratiaz doctrine q̄. est in sanctis predicatorib⁹. qui oleo ex ore effuso. i. gratia ⁊ dulcedine sermōis siue doctrine aquā sapie salutarj ignorantibus vel errātib⁹ dilucidāt ⁊ declarant Vñ talib⁹ ipsa sapiētia pmīū ꝓmittit dicēs. Eccli. xxxiij. Qui elucidāt me vitam eternaz hēbūt. ¶ Tertio rōne vnctiōis. Est enim multiplex vnctio olei diuersos effectus vel mōs gre repsentās. Est enim quedaz vnctio dignitatis. sicut ē vnctio regum de qua dicitur. iij. Reg. j. Assumpsit sadoch sacerdos cornu olei ō tabernaculo. ⁊ vnxit. Salomonez. ⁊ cecinerunt buc

cina. ⁊ dixit omnis populus. viuat rex salomon. Hec est ergo vnctio gratie que ad illos pertinet qui se vel alios per iusticiã bene regunt. Esa. xxxij. Ecce in iustitia regnabit rex. Itẽ est quedã vnctio sagacitatis sicut erat olim vnctio pugillũ. que fiebat ad cautelã: ad quã referri posset vnctio q̃ habetur primo. Reguꝫ. xvj. Quia samuel dixit Dauid in medio fratrũ ⁊ directus est spũs dei in eo die illa. Hec est illa vnctio gratie q̃ pertinet ad oẽs qui p astutam pugnam vincunt alios. ¶ Item est quedam vnctio iocũditatis ⁊ hec vnctio ẽ mulierũ que se ad iocũditatẽ ⁊ pulchritudinẽ vngũt. Damel. xvj. Dixit sul tanna. Afferte mihi oleum ⁊ smigmata ⁊c. Et hec est vnctio spũalis letitie que p tinet ad nitorem ⁊ decorem conscientie. ¶ Item est vnctio sanitatis sicut sacerdotum. De qua dr Exo. xxxvij. Compone suit ⁊ oleum ad sanctificationis vnguẽtũ ⁊c. Et hec est vnctio deuote oratiõis q̃ competit non tm̃ sacerdotibus sed oĩbus deuote orantibus. ¶ Itez est vnctio credulitatis. i. fidei sicut vnctio baptizatoruꝫ q̃ est ad fidei susceptionem. de qua vnctiõe dicit Rabanus. In vnctiõe baptismi descendit spũs̃anctus ad habitationẽ deo consecratas. Hoc igitur pertinet ad omnes illos qui fidem susceptam bene conseruant. ¶ Itez est vnctio firmitatis sicut vnctio confirmatoruꝫ: vt dicit eps̃. Cõsigno te signo crucis. cõfirmo te chrismate salutis. Hec pertinet ad omnes qui sunt cõfirmati ⁊ solidati per charitatẽ. ¶ Itez est vnctio sanitat̃ sicut ẽ extrema vnctio infirmoꝝ. De qua Ja. v. Ungentes eum oleo sancto ⁊c. Hec pertinet ad oẽs qui se infirmos per humilitatem reputant. ¶ Item gra dei cõseruatur in asperitate ⁊ in humilitate. Unde assimilatur frumẽto. Cuius proprũ est includi ⁊ cõseruari in theeis asperis habẽtibus in sũmitate spicas pungẽtes contra incursum auium munientes: Unde ab illis spiculis spicam defendẽtibus spica dr. quibusdam quoꝝ foliis seu variis culmis ambitur ⁊ fulcitur. ne fructus pondere incuruet. Quasi enim spice aspere vel quasi spine pũgentes sunt aduersitates ⁊ tribulationes presentes. in quibus per patientiã gratia cõseruatur. ne ab auiculis idest tentatiõibꝰ diabolicis auferatur vl̃ spice ⁊ ariste aspere sunt opera penalia penitentie in qbus etiaꝫ gratia cõseruatur. Vagina autem includens ⁊ tenens granuꝫ seminis ne cadat ẽ humilitas cordis sine qua gratie semen minime seruaretur. ¶ Item gratia dei assimilatur cepe. ¶ Primo qr cepe comestuꝫ secundum. Biasco. venenum educit ⁊ hoc competit diuine gratie in quantum de corde hominis extrahit venenũ cupiditatis. Nam cupiditas rerum temporalium secundum Augꝰ. est venenum charitatis. ¶ Secundo qr suceꝰ eius caliginem oculorum detegit. Hec caligo est cecitas sine obscuritas superborum qui euanescunt in cogitationibus. ⁊ obscuratur insipiens cor eorum. Sed hanc caliginem cepe sucꝰ. i. diuine gre virtꝰ suꝰ lux detegit ⁊ expellit. ¶ Tertio qr cepe comestum fastidium tollit. Quod cõpetit diuine gratie in quantum excludit accidiam que fastidium spiritualium deliciaruꝫ inducit. ¶ Quarto qr cepe comestum ꝑpue coctum oris fetorem minuit ventrẽ mollit. ⁊ cibos cõdit. Que omnia competunt gratie inquantum refrenat vicium gule. quia gulositas facit os fetidum propter cibi superfluꝫ i stomacho corruptionem. Item quandoqꝫ facit ventrez duꝝ propter superfluꝫ cibi indigestionẽ. Itez cibum facit insipiduꝫ propter nimiam saturationez. qr anima saturata calcabit favum. vt dicitur. Prouer. xxij. Dñi gratia ist ꝛ remouet ⁊ inducit cõtrarium dñi gulam excludit. qr per cibus parcum ⁊ temperatum nec os fetet. nec venter indurat̃. nec cibus desipit sed sapit ⁊ maxime condimento famis quod abstinentia immittit. ¶ Quinto qr cepe comestuꝫ viscosos humores incidit. Quasi enim viscosi humores sũt luxuriosi amores quos diuina gratia precidit ⁊ tollit. ¶ Sexto qr sucus cepe auribus instillatus cum lacte mulieris eius doloreꝫ minuit. Quia sci-

licet diuina gratia mitigat dolorem ire q̄ precipue generatur in auribꝫ. i. in auditu verborum displicentium. sed ad hoc etiā adiuuat lac mulieris. i. dulcedo lingue ex cuiusdā satisfactōis auribꝫ instillata rati. ¶ Septimo qr morsuꝫ canis rabidi extinguit ⁊ curat. Morsus enī canis rabidi est detractio hominis inuidi quē gratia diuina extinguit inuidiā expellēdo vl̄ saltem contēnēdo. ¶ Ytē gratie diuine abūdātia eleuat ad contēplandū ⁊ corroborat ad patiēdū confortificat ad pferendū Cuius exemplū apparet in pino q̄ est arbor valde abūdās in pinguedine humoris crescit tamē in locis mōtuosis valde aridis ⁊ lapidosis. Et itē nullo calore vel frigore tacta deponit viroreꝫ vel folia. Ille aūt abūdat in pinguedine in q̄ est abūdātia gratie sicut patefecit. ps. ad deū dicens. Sicut adipe ⁊ pinguedine repleatur aia mea. Et talis in monte. i. in altitudine conte plationis crescit ⁊ loca aspera ⁊ lapidosa diligit. i. aduersa nō refugit ⁊ viroꝛē virtutū nec calore, pperitat̄ nec frigore aduersitatis depōit. ¶ Ytē gratia dei assimilatur cucumeri. ¶ Primo qr cucumer hꝫ virtutē refrigeratiuā. Est enī humoꝛ suus ⁊ frigidus natura. Vnde dat febricitantibus. Sic gratia dei refrigerat aiam ab inordinato ardore victoꝛ. siue auaritie siue ire. siue cuiuscūq; inordinati appetitꝰ. ¶ Secūdo qr hꝫ virtutē purgatiuam ex eo qr̄ soluit ventrē ⁊ per cōsequens purgat. Sic gratia dei soluit mētē peccatorꝭ ⁊ purgat per fluxū compūctiōis. i. per lachrimas penitētie. ¶ Tertio qr hꝫ vtutē sanatiuam. Mꝫ folia cucumeris si fricētur medent vulneribus que ipressit canis morsus. Canīus enī morsus tentatio prima fuit diaboli inidentꝭ qui nobis in primis parētibus ipressit vt Beda dicit quatuoꝛ vulnera sc̄z ignorantiā cōcupiscentiā infirmitatē ⁊ malitiā. Sed hec vulnera folia cucumeris. i. sacramēta gratie remouēt atq; curant. Mā cōtra ignorantiaꝫ est sacramentū ordinis. cuiꝰ vna clauis est scia discernēdi. Contra cōcupiscentiā est sacramentū coniugiꝭ contra infirmitateꝫ valet cōfirmatio. Contra malitiā vo valet eucharistia que est sacramētum charitatis. que per se opponitur malitie. Valēt enī hec folia gratie ad sanandū generaliter omnīū peccatoꝝ vulnera qr ab originali sanat baptismꝰ ab actuali mortali penitētia a venali extrema vnctio. Apoca. xxij. folia ligni ad sanitatem. ¶ Quarto qr cucumer hꝫ virtutem pfortādi qmbꝫ anim⁹ deficit odore succurrit. Sic gra deficientib⁹ i tētatōe vl̄ tribulatōe succurrit. Dec. n. est q̄ trib⁹ pueris i camino ardēti positis fecit medīū fornacis ꝙsi ventū roris qui ipsius flāme calorem repressit vt habet Daniel. iij. Vnde Apoc. Fidelis est deus qui nō patietur vos tentari supra id qđ potestis. sed faciet etiā cū tentatōe prouentū vt possitis sustinere. ¶ Item gratia dei assimilatur diptanno que est herba ciciēs partū cōsumens venenuꝫ ⁊ excutiēs ferrū. Nam primo quidem diptannus hꝫ virtutem dissoluēdi attrahēdi ⁊ consumēdi venenum. ¶ Ytē hanc herbā primo cerue ostēderūt. Mꝫ eam māducant vt facilius pariāt. ⁊ si sagitta fuerint percusse querūt diptānum quo ferrū in vulnere ictū excutiāt. sicut Bas. ⁊ Ambro. dicunt. Similiter gratia dei cōsumit venenū auaritie. Hoc enī est venenum vt supra dictum est qđ sua friditate calorem cordis. i. charitatē extinguit. ¶ Item educit partum. i. expellit luxurie peccatum. qr partus concipitur ex opere luxurie. ¶ Item exeunt ferrum. i. duriciam superbie.

¶ Capitulum. xxviij.

Vle delicias nō itroduxit natura sed voluptatis culpa. Cuius exēplū apparet in quercu qr quercus dicitur a querendo eo q̄ antiqui ad esuꝫ glādes querebant. Et sic ieiunium non carnibus aut deliciis. sed sola glande soluebant vt dicit Boetius in libro de consolatione. Vnde humanum genus in tota prima etate fuit sine carnibus

ꝛ delicijs varijs ciborum.ꝛ ideo mirandum ẽ quomodo voluptas tñi creuit que a tã parcitate inchoauit. Eccli. xxix. Initiũ vite hominis panis ꝛ aqua.ꝛ tamen hodie sicut Innocẽtius dicit de vilitate cõditiõis humane gulosis nõ sufficit fructꝰ arborum.nõ grana leguminum non etiam radices herbarum.non pisces maris. nõ bestie terre.non aues celi sed querunt pigmẽta.parãtur aromata ꝛ nutriunt altilia.capiũtur obesa que studiose parantur ante cocos.que laute preparãt officio ministrorum. Alius rundit ꝛ colat.alius ꝓfudit ꝛ ꝓficit. substantiam quertit in accidens. naturaꝫ mutat in famez vt saturitas trãseat in esurĩẽ.reuocat appetitus ad irritãdum gulam nõ ad sustentandũ naturam. non ad necessitatem supplendam sed ad auiditatez explendam. ¶ Item gule vicium assimilatur coriandro ꝓpter quinqꝫ. Primo qꝛ eius semen ꝙ est minutum et candidum in vino dulci datuꝫ homines ad luxurias prontiores facit. Similiter gula per splẽdidum cibum ꝛ dulcem potuꝫ inclinat ad luxurie actũ. Hieronymus in quodã sermone. Semper saturitati tũcta lasciuia ẽ. vicina sunt sibi venter ꝛ genitalia: pro membrorum ordine ordo vicioꝝ ¶ Secũdo qꝛ si quis ex coriãdro nimis. accipit amentiam ꝛ frenesim incurrit. Similiter per superfluitatem gule.ꝛ precipue quantum ad potum homo per ebrietatez efficitur velut amens ꝛ freneticus. Maꝫ sicut dicit Petrus rauen. in quodã sermone vbi regnat ebrietas ratio exulat intellectus obtũditur consilia deuiant iudicia subuertantur. ¶ Tertio qꝛ hec herba cuꝫ suo semine canibus venenosa existit. Canes enĩ extra lupos latrantes ꝛ linguaꝫ medicinales habentes predicatores sunt qbus gule viciũ precipue est nociuũ. Vnde dicebat Apo. i. Corinth. ix. Castigo corpꝰ meũ ꝛ in seruitutẽ redigo ne forte cũ aliis predicauero ipse reprobꝰ efficiar. ¶ Quarto qꝛ coriandrũ in cibo sumptuꝫ calefacit ꝛ somnũ inducit. Similiter gule viciuꝫ inducit somnuꝫ corporis ꝛ somnolẽtiã. i. pigriciã mẽtis. iij. Re. xix. Comedit ꝛ bibit ꝛ rursuꝫ obdormiuit. ¶ Quinto qꝛ hec herba licet integra sit ꝛ odorifera tñi fricata manibus. fetida fit. Sic etiam gule materia scz cibus q̃is primo odoriferus ꝛ optime sit paratus: postea tñi efficitur fetidus in exitu de ventre. Et ideo sicut dicit Algazel. Cuiuscũq; cura vel solicitudo versatur circa id qđ ventrẽ ingreditur cius valoris est qđ inde egreditur.

¶ Capitulum. xxxv.

Vmilis homo ꝛ dulcis ferocitatez mitigat hominis superbi ꝛ crudelis. Cuius exemplum apparet in ficu: qꝛ si tauri ferocissimi ad arborez sici ligẽt ꝓtinus ac rẽpẽte mansuescere ꝓbantur. Per ficũ enis que habet interius lacteũ humorem ꝛ vnctuosum ꝛ exterius ꝓducit dulces fructuꝫ intellige hominez qui intus habet mentem humilem: extra vo conuersationem mitem sicut xps dixit Mat. xi. Discite a me qñ mitis suꝫ ꝛ humilis corde. Maꝫ lacteitas interioris humoris designat humilitatẽ mentis ex eo qꝛ lac esse consuenit cibus paruulorum qui gerunt typum humilium sed dulcedo ꝛ mititas fructus exterioris mansuetudinez signat operis ꝛ cõuersationis. Et hec duo bene inuicem conueniunt quia sicut dicit Hugo de sancto victore libro. iij. de claustro anime. Coniungi oportz mel humilitatis cum dulcedine mansuetudinis: quia sicut mel concordat in confectionibus medicine cum omnibus diuersitatibus speciẽrũ sic ꝛ humilitatis dulcedine condiunt omnia genera virtutũ. Sed vnctuositas humoris signat affectionem pietatis. Et ita patet ꝙ ficus representat hominem paruum reputatione pium in affectione mitem ꝛ dulcem in cõuersatione. Sed per taurum accipe hominem elatum ꝛ ferocem cui dicitur. Eccl. vi. Non te extollas in cogitatione anime tue velut taurus ne Quod ergo mansuescit taurus ferox ad arborem sici ligatus signat ꝙ superbus humili associatus mitigatur. Nam eius humilitas vincit illius ceruicositatẽ cꝛ

pictas confundit illius crudelitatem. sed eius mititas lenificat illius asperitatem. Vnde Cassiodorus dicit super illud. ps. Humiliatus sum vsquequaq; . Per humilitatem membra xpi sciunt diaboli vicisse superbiam. Per hanc fideles supra regna proficiunt: per hanc supbi tyranni superantur: per hanc electi ⁊ infimi exaltantur: per hanc in eternum martyres coronantur: nec potest dici perfectus qui hac virtute est priuatus. ¶ Item humilitas in asperitatibus ⁊ tribulationibus magis excrescit ⁊ demonibus maxime inimica exstitit. Vnde assimulatur fraxino. que est arbor alta ⁊ rotunda vt pinea in locis altis ⁊ montanis crescens cuius arboris tanta est vis vt serpentes eius vmbrā matutinam vel vespertinam attingere non audeant. Vnde si inter ignē ⁊ folia fraxini ponant prius ad ignem q̄m ad folia fugere comprobatur. Tanq̄ igitur loca montana ⁊ aspera sunt aduersitatū ⁊ tribulationum contingentiū discrimina. in qb⁹ crescit fraxinus. i. humilitatis virtus: q; tribulationes magis mentem humiliat: ⁊ ideo tribulatio ⁊ detectio humiliatio vocatur. Vnde Ber. in epistola: tribulatio via est ad humilitatem sicut patientia ad mansuetudinē sicut lectio ad scientiā. Si lucem appetis humilitatis viam non refugias humiliationis. Vmbra autē fraxini matutina est humilitas penitentis in iuuenili etate: sed quasi vespertina ē humilitas penitētis tardioris etatis: ⁊ vtraq; infernales serpentes idest demones odiūt ⁊ detestantur. Vmbra etiam matutina potest dici humilitas in prosperitate: sz vmbra in vespere est humilitas in aduersitate. Qualibet autem humilitatem serpēs idest diabolus tm̄ odit q̄ ipe p̄ se potius vult eterno igne gehēne cruciari q̄ ipse elegerit penitēdo hūiliari. Vñ ipse dixit beato Machario q̄ in re nulla alia superabat eum nisi in humilitate: quā nullo modo poterat habere. ¶ Item hūilitas assimilatur bdellio. ¶ Primo ratione coloris: q; sm̄ plinium bdellium est arbor nobilissima nigra in foliis ⁊ ligno oliue similima. Similiter hūilitas penitētis p̄fert folia. i. verba. de se quidem nigra. i. sui despectiua ⁊ accusatiua. Iustus. i. hūlis prior est accusator sui. Prouerb. xix. Nomine eni iusti sue iusticie quēz significatur hūilitas sm̄ illud Matth. xxx. Decet nos implere omnem iusticiam. i. omnez hūilitatem. ¶ Secūdo ratiōe humoris. quia bdellij lachryma siue gutta est translucida gustu amara bene odorifera. sed maxime aromatica quando est vino infusa. Sic lachryma humiliter penitentis est amara quia mentem perturbat est etiam lucidissima quia mentem serenat. est odorifera quia deum delectat: est aromatica ⁊ medicialis quia morbos viciorum sanat. ¶ Tertio ratione vigoris. Vigent enim in tali gummi bdellij mirabiles virtutes. Nam valet contra apostemata: tam etiam interiora q̄ exteriora si fuerint ex eo peruncta. Habet etiam substantiam glutinosam constrictiuā ⁊ attractiuam. ⁊ ideo multū stringit disenteriaz ex acuta materia factam. ⁊ etiam fluxum ex fortissima farmacia morsibus etiaz reptilium occurrit. Sic humilitas penitēt̄ apostemata interiora. i. peccata cordis ⁊ exteriora. i. peccata carnis curat ⁊ purgat fluxum disenterie ⁊ farmacie. i. prionitatē peccandi siue sit ex propria inclinatione siue ex exteriore timore refrenat. ¶ Item morsus reptilium idest detractorum verba curat. ¶ Item humilitas assimulatur casie. ¶ Primo propter locum generationis: quia nascitur casia in locis aquosis vbi multum crescit: ⁊ bonum odorē reddit. Sic humilitas nascitur in cordibus eoruz in quibus est aqua vere sapientie. Dicitur enim Prouerb. xvj. Vbi humilitas ibi sapientia: vel quia nascitur humilitas in aqua tribulationis et crescit in aqua compunctionis. Et reddit etiam deo bonum odorez. Vnde multū est deo grata. Cañ. j. Mardus mea dedit odorez suū. Mardus enī que est herba brevis ad huc humilitatē signat Hyeronim⁹. Nihil ē qō nos ita hominibus gratos ⁊ deo facit q̄ si vite merito magni: hūilitate vo

infimi simus. Glosa tamen super ps. dicit q̄ casia que crescit in aquis est fides q̄ crescit in baptizatis. ¶ Secūdo designatur humilitas in cassia propter successus varij coloris. Dicit enīs plinius q̄ casia primo canescit: secundo rubescit. tertio nigrescit. Sic humilis canescat per prudētiam q̄ senes ⁊ cani ꝓpter experientiam longi tēporis consueuerunt esse prudentes. ¶ Itē rubescit per penitētiā ⁊ nigrescit per cōpassionis tristiciā q̄ ē q̄dā mentis nigredo ⁊ obumbratio. ¶ Tertio propter modū probationis q̄ bona casia ꝓbatur per odorem per colorem ⁊ per vigorem. Nam casia nobilis est subdulcis ⁊ acuti saporis ⁊ iocūdi odoris ⁊ subnigri coloris ⁊ ponderis grauioris ⁊ maxime laudatur que de facili non frangit sed primo flectitur. Similiter q̄ vere humilis est ꝑs dulcedinem in cōuersatione odorem iocundum in fama ⁊ opinione ⁊ subnigrum colorem in sua despectione. Quia claritatē suam non ostendit sed abscondit. Nec frangit tribulatiōe quacūq̄s sed flectitur compassione ⁊ discretiōe. ¶ Quarto per effectum curationis. quia casia reuma purgat cerebrūq̄s capitis cōfortat ⁊ fetorē oris amputat. Sic humilitas penitentie reuma. i. peccati fluxū purgat cerebrū. i. sensum confortat q̄ humilitas reddit hominē magis sensatū. i. sapientem. ¶ Item fetorē oris. i. iactantiā sermonis amputat: quā homo discretus odit sicut naris fetorem eo q̄ laus in proprio ore fordescit ⁊ ideo odor fame perditur per iactantiaz cōmendationis proprie sicut narrat Valerius maximus de Mario q̄ cum multa fecisset vna sui iactatione gloriā fame perdidit. ⁊ q̄ sibi ꝑsumpsit ascribere q̄ ex ore alieno debuerat captare publice cōmendationis vota demeruit. ¶ Item humilitatis clausura ds se homo munire postꝫ diuinas consolationes recepit. Cuius exemplum est in eltiropia. que scz est herba que in solstitio estiuali florem incipit. Vnde solsequium vocata est a latinis eo q̄ sole oriente flores suos apperit: sed ipso occidēte iterum se recludit. Tunc enim sol christus quasi alicui oritur quando scz ei consolationis sue lumen infundit: ⁊ tunc debet homo quantum potest flores suos. i. affectus deo aperire. Tunc autem sol ei occidit quando ipsa consolatio transit: ⁊ tunc debet se homo sub custodia humilitatis claudere ne latro. i. vana gloria subintret. Vnde dominus. Matb. x vij. post transfigurationem descendens de monte mandauit discipulis dicens. Nemini dixeritis visionem. ¶ Itez humilitas sicut dicit Isidorꝰ assimilat Ysopo. ¶ Primo ratōe status q̄ ē herba breuis ⁊ modica q̄ videlicet humilis est modicus in sui reputatione. Vnde Greg. dicit q̄ humilitas vera est qua quis de se parua esti mat ⁊ bona alterius sine inuidia ⁊ liuore cōmendat. ¶ Item homo humilis ē breuis in locutione. Vnde ſm beatū Bene. in regula sua. Vnus de duodecim gradibus humilitatis est pauca ⁊ rationabilia verba loqui ⁊ nō in clamosa voce. ¶ Secundo ratione inherentie quia Ysopꝰ in terra petrosa crescit in radicibꝰ petre solide se infigens. Similiter humilitas crescit in terra petrosa. i. i anima amore christi solidata. Vnde humilis homo mediante charitatis radice solide petre. i. christo inheret. ij. Re. xxij. Dns petra mea ⁊ robur meum. ¶ Tertio ratione efficacie. q̄ pulmones ⁊ omnia vicia pectoris ex causa frigida purgat. s. cum ficubus siccis in vino coquatur. in pulmōe sicut dicit Isidoris sunt inflatōes superbie quā purgat hūilitas ⁊ purgat pectꝰ q̄: cohibet istas matōes ire ꝑcipue sociata cū vino charitatis ⁊ ficu dulci scz mansuetudinis. ps. Asperges me domine Ysopo ⁊ mundabor. ¶ Itē humilitas assimilat anheto. Primo quo ad partiuz pluralitatē. Nam anhetum est herba habens radicē semen ⁊ herbā. In qbꝰ tripler hūilitas designat. Nā radix ē hūilitas cordis herba hūilitas oris semen hūilitas operis. ¶ Secūdo quo ad vtutis multiplicitatem. Habet. n. radix anheti viridis virtutē apertinā vē rositatis. ⁊ inflationis extenuatiuaz ⁊ tor

sionis ventris mitigatiuam. Simili etiaꝫ modo humilitas cordis que est vt radix deo vt mentem aperit ⁊ ad eius gratie susceptionem preparat ⁊ disponit. ventositatem vane glorie ⁊ inflationem superbie expellit ⁊ torsionem ventris. i. turbationem ⁊ indignationem mentis excludit. Tertio quo ad valoris varietatē. qꝫ radix anheti viridis alicuius est valoris eo qꝫ cōpacta diuidit. calculum frangit. ⁊ singultum ex plenitudine abscindit. Sed postꝙ fuerit radix anheti sicata nullius est ponderis. Tunc aūt radix anheti. i. humilitas cordis est viridis quando nutritur ⁊ fouetur humore diuini amoris. ⁊ tunc timor dei mentem humilians corrigore peccati compactum per compunctionem diuidit. calculū. i. duriciā peccati frangit ⁊ singultū. i. indignationes superbam ⁊ turbationes repellit. Sed remota viriditate diuini timoris: tunc siccatur. i. euacuatur humilitas mentis: ita vt nullius sit valoris vel virginitatis. ¶ Item humilitas cōtinet gratiā ne defluat sicut psillū dicitur continere vinum. Nam si psillū misceat vino calor vim pellit frigiditatem psilli ad superficies. ⁊ viscositas eius pellit viscositates eius in circuitu ⁊ non exibit vinum retiā sine vase. Similiter humilitas reddit hominem circūspectum vt nō effundat gratia eius per aliquam fatuitatem: propter qꝫ dicit Greg. Qui ceteras virtutes sine humilitate cōgregat quasi pulverem in ventuꝫ portat.

¶ Capitulum. xxx.

Inconstans homo assimilatur ficomoro. Sicomorus enim est fatua ficus: in folijs moro similis. Et dicitur a ficos quod est ficus ⁊ moros qđ est fatuus quasi fatua ficus. De qua dicit Biascoides qꝫ fructus facit subdulces sed nunꝙ ad maturitatem venientes. Quasi autē fatua ficus est hominis instabilis animus. Vnde Eccli. xxvij. dicitur. Stultus autem vt luna mutatur. Hic licet aliquos fructus. i. bona opera facere incipiat in eis tamen vsqꝫ ad maturitatem. i. vsqꝫ ad finem debitum nō perseuerat. ¶ Item inconstantes ⁊ imperseuerantes qui bona incepta non cōtinuant assimilant lactuce. Nam lactuca qđ est tenera ⁊ innocens habꝫ multas ⁊ magnas virtutes. qꝫ cū sit frigida ⁊ humida temperate ⁊ subtilis substantie ⁊ facile digestibilis stomachi calorem sedat sanguinē bulientē refrigerat: insomneitatem placat capitis dolores ex fumo colerico sanat. In masculis veneris motum refrenat lac in mulieribus multiplicat ⁊ sanguinez augmentat ⁊ in qualitate pfecta bonum sanguinē generat. Sed qñ antiquatur ⁊ iduratur humilitas nimiū amaricat. Quare ex eꝰ vsu sanguis pessimus generatur ⁊ vtus ex ea visiua debilitatur. Nam ex sua ponticitate sensum animalem mortificat. ⁊ naturalem spiritum suffocat. Vnde talis lactuca generare volentibus plurimum est nociua. Hec omnia dicit Isaac in dietis particularibus. Eodem modo quidam a principio sue conuersationis vel in iuuenture fūt optimi ⁊ videnē magnas virtutes habere ⁊ multas qui postea in processu in senectute efficiuntur pessimi ⁊ indurantur in malis vt efficiantur pleni multis ⁊ magnis vicijs Apostolus ad Gala. iij. Cum spiritu ceperitis nunc carne consūmamini.

¶ Capitulum. xxxj.

Intentio assimilatur radici. ¶ Primo quia radix est totius herbe vel arboris principium. Et sic intentio est principium totius operis. ¶ Intentio enim est ipsius finis. Finis enim licet sit vltimum in opere est tamen principium in intentione. quia finis mouet agentez vt dicit philosophus. Vnde finis secundum eum dicitur causa causarum. ¶ Secundo quia radix expetit latibulum. Nam radix ḋiu sub terra latuerit nutritur ⁊ proficit. Sed si exulsa fuerit mouet ⁊ arescat. Ita intentio si cum humilitate latuerit opus bonuꝫ nutrit ⁊ crescit. Sꝫ si per ostentationez exulsa fuerit ab hu

militate extinguit ⁊ deficit. Vnde Greg. dicit. Sic opus sit in publico vt semper intentio maneat in occulto. ¶ Tertio ratione effectus. qz radix est initium bonitatis ⁊ malicie arboris causatiuū. Mā bonitas ⁊ malicia radicis ad ramos ascendit. ⁊ sepe apparet in fructū ⁊ flore qualis ē humor in radice. qz nō potest alium humorē ramis infundere q̄ in se hz. Sic etiaz bonitas ⁊ malicia operis ex intentione procedit. Apo. Si radix sancta ⁊ rami sancti. Ro. xj. Lu. xij. dicitur. Si oculus tu⁹. i. intentio fuerit simplex totum corpus tuū .i. opus lucidum erit ⁊ si oculus tuus neqū fuerit etiam corpus tuum tenebrosuz erit. Ambro. Intentio tua operi tuo nomen imponit. Grego. ℣. Hodie. Si semel cor intentione corrumpitur sequentis actionis meditatas ⁊ terminus ab hoste calido secure possidetur. quoniam totaz arborem sibi fructus ferre conspicit quā venieni dente in radice vicians.

¶ Capitulum. xxxij.

Hypocrita assimilatur arūdini. Primo qz arundo in arena radicatur. qz. s. hypocrita radicem amoris hz in terrenis. Illud. n. qđ in arena plantatum est vel fundatū tria tunet. s. ventum pluuiā ⁊ flumen vt habet Mathei. vj. Per ventū q ab aere procedit ⁊ venit intelligitur tentatio demonis. qui in aere cōmoratur. per pluuiam que de celo descēdit intelligitur aduersitas que a deo venit. p flumē quoqz quod per terram fluit intelligitur persecutio quam tyrannus infligit. Ex quo patet q̄ ille est vt arūdo in arena fundata. qui vel vento tentationis frāgitur vl̄ in pluuia aduersitatis per impatientiam corrumpitur: vel flumine mūdane persecutiōis eradicatur. que omnia contingūt hypocritis. ¶ Secūdo qz arundo a vēto agitatur. Mat. xj. Sed quid existis videre arūdinem vento agitatam: Sed hypocrita est inconstans qz modo vento aduersitatis inclinatur ad tracundiā modo vento prosperitatis erigitur in superbiam. Isa. j. Vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs. ¶ Tertio qz arūdo medulle plenitudine non solidatur. Vnde est exterius pulchra ⁊ interius vacua. Sic hypocrita non habet soliditatem ⁊ plenitudinē interioris gratie. sed solus pulchritudinē exterioris apparētie. Vnde dominus dixit Mathē. xxij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite. ⁊ post. Vos q̄dez a foris apparetis hoibus iusti Gre. in Homia. Quid est vita hypocrite nisi quedaz visio fantasmatis que hoc ostēdit in imagine quod non habet in veritate. ¶ Quarto qz arundinis viriditas breui tpe terminatur. Nam cito crescit ⁊ cito arescit. Mā arundo ab arditate nomen accepit. Sic hypocrite gloria parū durat. Cito enim crescit ⁊ cito decrescit. Iob. xx. Gaudium hypocrite ad instar puncti. ¶ Quinto qz arundini manus insidentis pforat qz. s. hypocrita decipit ⁊ ledit adherentes sibi. Isa. xxxv. Ecce cōfidis super baculū arundineū confractū ⁊c. ¶ Item hypocrita penitētia assimilatur vmbre nucis. Nux enī sicut vmbrā in apparentia grataz sed in existentia ⁊ effectu nociuā. Vnde nux a nocēdo est dicta qz rebus nocet eius vmbra. Vnde ipsa ē dormientibus sub ea nociua ⁊ multaruz infirmitatuz generatiua. Similiter hypocritarū penitentia licet in apparentia exteriori videatur pulchra. tñ intrinsecus est mala ⁊ multorū vitiorum in homine generatiua Mat. vij. Venūt ad vos in vestimentis ouiuz intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. Vnde hypocrisis est vmbra mortifera. de qua Luc. j. In vmbra mortis sedēt

¶ Capitulum. xxxij.

Vsus assimilatur palme. ¶ Primo quidem qz palma in radice inferius habet asperitatē ⁊ similiter iusti habent asperitatem laboris. Apo. ij. Cor. xi. In laboribus plurimis ⁊c. ¶ Secundo quia superius in coma habet venustatem sez qz iusti superius in celo habent venustatem ⁊ pulchritudinez glorie immortalis.

ps. Justus vt palma florebit in domo domini. Tertio q̄ palma in fructu habet tarditatem. Nam cum difficultate ⁊ tarditate peruenitur ad eius fructum. Non enim ante centum annos fructum facit ⁊ tūc primo perfecte vires accipit vt fructificare possit. Vnde quāto palma ē annosior tanto eius fructus est melior. Hoc autē significat q̄ iusti viri post diuturnitatem laboris perueniunt ad fructum consolationis Ja. v. Ecce agricola expectat preciosum fructum ⁊c. ⁊ quanto diutius expetant tanto copiosiorem recipiunt fructum mercedis.

¶ Capitulum. xxiii.

LAchryma penitentis assimilatur succo aloe. ¶ Primo ratione materie. Dicitur .n. aloes succus qui ex quadam herba exprimitur. ad ignem decoquitur ⁊ postmodum ad solem deponitur vt siccetur. Hic succus est lachryma penitentis q̄ ex amara herba. i. compunctione exprimitur ⁊ ad ignem interioris doloris decoquitur. sed solis calore. i. charitatis arcore siccatur. quia cum timor est in amorem xpi conuersus iam lachryme timoris ⁊ doloris siccantur. i. cessant ⁊ restringuntur: q̄ in quadam securitatis fiducia anima solidat. Et hmōi lachrymas significauit. Jo. i. aqua i vinū cōuersa. Vñ Ber. dicit sup Cañ. Illas lachrymas vere in vinū mutari dixerim que fraterne compassionis affectu in feruorez pdeūt charitatis: pro qua ēt ad horā tui ipsi⁹ memor fobria quadā ebrietate videris. Vnde patet q̄ aqua in vinum conuerti tur q̄do siue timor de seipso siue doloz ⁊ luctus de primo prodit in charitatis affectum. ¶ Secundo rōne excellentie. q̄ tāto de sui natura a penitentis lachrima debet esse amarior. quanto plus habet de fetore peccati. Et ī simpliciter loquendo lachryma penitentis tanto dulcior ⁊ melior est quanto minus amara ⁊ fetida. i. quanto minus habet de amaritudinis materia siue cā. i. de fetore peccati.

¶ Tertio ratione efficacie. Nam lachryma penitētis omne peccatum abluit q̄ significat efficatia aloe q̄ aloes ls sit amarum tamen est multipliciter salutiferus. ¶ Primo q̄ visum clarificat q̄ competit lachrymis penitentie inquantum purgant vicium anaritie que mentis visum obscurat sicut pulvis terre oculos corporis. ps. Repleti sunt qui obscurati sūt terre. i. ex effectu terrenorum. ¶ Item aloe ab hydropisi preseruat ⁊ in principio currat: quod competit lachrymis penitentie in quantuz mentē humiliāt ⁊ tumoré siue inflationē superbie curāt. ¶ Itē aloe melancoliā mūdificat: q̄ cōperit lachrymis penitētie iquātū purgāt vicū accidie. ¶ Itē aloe caput a doloze relevat quod cōpetit lachrimis penitētie in quātū expellūt vicū invidie: q̄ causat capitis doloré. i. mētis tristiciā. q̄ invidia ē tristitia in alienis bonis vt dicit phs. ¶ Itē aloe colerā purgat ⁊ h̄ competit penitētie in quātū mittigat vicū ire ad q̄ valde colera inclinat. ¶ Itē aloe mēbroz genitaliū vlcera sanat si ei⁹ pulvis cū melle sumat q̄ lachryme penitētis prestāt dū vicia luxurie curāt. ¶ Itē idez pulvis aloe cū melle vermes vētris necat. Et similit' lachryma hūilis penitētis cū dulcedie de notionis neccat vermes vētris: dū gule inordinatos motus siue appetitus restringit. Omnia nāq; ista apparent in penitēte postq̄ bñ ablutus ē lachrymis penitētie. ⁊ ī cassiodorus dicit sup psalmos. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte dū dr mihi p singulos dies vbi ⁊c. q̄ fletus ē alt⁹ aiaz corroboratio fesuū absolutio peccatoz refectio mentiū lauacrū culpaz. ¶ Itē lachryme penitētē amaritudinem conscientie conuertunt ī dulcedinem gratie. cuius exemplum est in lupinis que cū sint legumina amara per madefactiones ī aqua efficiuntur dulcia sicut dicit Jsaac. Similiter aū lachryma rum amaritudinem peccati conuertit in dulcedinem gaudii. ps. Euntes ibant ⁊ flebant mitentes semina sua. venientes aūt veniēt cū exultatiōe ⁊c. Ber. super. Cañ

Lachryme penitentium vinuz sunt ágelorum. quia in illis odor vite. sapor gratie. et gustus indulgentie. sanitas redemptionis innocentie. recōciliationis iocunditas ⁊ serenate cōscientie suauitas. ¶ Itez lachryma cōpunctionis causat affectum dilectionis ⁊ patientiaz tribulationis cuius exemplum apparet in pino. Manarbor pini est per sudorem siue lachrymā picis generatiua. Et itez de pino in germaniagignitur lachryma que duz fluit calore vel frigore indurescit ⁊ gēmam facit: quā esse electrum. Isido. dicit. Sic lachryma compunctionis duz mentem ⁊ affectum accendit generat picē idest glutinum dilectionis ⁊ duz amor lachrymā emittit ipsa anima amplius inflammatur calore amoris diuini ⁊ frigescit ab amore mundi ⁊ sic solidat ⁊ firmatur ⁊ vertitur lachryma amoris in gēmā patientie ⁊ fortitudinis. ¶ Itez lachryma veri penitētis animā a malis opib⁹ refrenat ⁊ a bonis operib⁹ recūdat. Cuius exēplū apparet i poro. cui⁹ succ⁹ vt dicit ipe Diascorides ⁊ etiā ydacer valet cōtra vomitū sāguinis. Vñ hūc solū hypocras ōdisse dicit cuidā sāguinē vomēti. Valet etiā cōtra sterilitatē si a puellis septus comedatur quasi ergo porri succus est penitētis flet⁹. q sanguinis vomitū. i. peccati fluxum restringit ⁊ septus a penitēte fusus animā a bonis opibus sterilem ad coꝝ fecunditatē reducit.

¶ Capitulum. xxxv.

MAli homines assimilāt zizaniis. ¶ Primo⁹ aspectū decptiuū: q⁹ zizania. i. lolium ꝙ est femininū generis i singulari sed neutri i plurali vt dicit Isidorus iter triticum nascit: nec ꝙdiu in herba est a tritico plene discernitur. Et ideo decipit aspicientes vt putet esse triticum cum sit lolium. Vnde et assimilant hypocrite q inter bonos cōuersantes ⁊ bonitatis ⁊ sanctitatis spēm extrinsec⁹ ondentes credūtur esse bom cū sint mali. Vnde ꝙdiu sic viuunt zizania in herba similis tritico seondūt. ¶ Secūdo ꝓpter cōsortiū infecti uum: q⁹ zizania tritico mixta aliquando ips suffocat nisi ab eo cautius separetur. Et similiter pierū q⁹ hypocrite i bono⁹ collegio incogniti cōmorantes inficiunt quosdā simplices ⁊ ad suas negciaf occulte seducēdo ptrahentes spiritualiter eos suffocāt. ¶ Tertio ꝓpē iudicii dilatiōem q⁹ enim ꝓpter similitudinē quam habere zizania cuz tritico videtur sepe dū zizania euelli credit triticū pro ea euellit: ē separatio ꝓrogāda ꝙdiu sunt ita similia vt cognosci nō possint ⁊ tpe messis zizania colligunt per fasciculos componūt ⁊ igni tradūtur. triticū aūt i horreū recōditur vt hētur Mat. xiii. Ex quo habet q⁹ mali tolerātur ꝙdiu sūt occulti vl ꝙdiu extirpari ñ pñt sine periculo tritici. i. sine scādalo bono⁹ ⁊ dāno. Sz aduēiēte messe diuini iudicii: tūc fiet vniuersalis separatio malo⁹ a bonis: ⁊ ad modum zizaniō⁹ mali alligabunt fasciculis ad cōburendū igni. q⁹ scz in igne gehēne similes associabūtur sibi⁹ vt eadē eos retineat pēa quos similis tenuit culpa. Sed triticū. i. bono⁹ collegiū recōdet in horreo celi. ¶ Quarto ꝓpter effectū nociuū. nā zizania hz vim acutā quodāmō venēosam inflatiuā ⁊ vēo saz. Vñ ebrietatē inducit mentē percutit ⁊ caput ledit panes cui ad miscet inficit. De q⁹ si quis comedat in magna quātitate nō solū cū grauiter ledit: sed ēt occidit. Igitur in quantū hz vīz acutam representat vicium auaritie q⁹ auari sunt valde acuti ad decipiendū Vnde. ps. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. In quantum vero habet vim venenosam significat luxuriam que est venenum assidum insanabile vt dicitur: Deutero. xxxii. In quantum vero habet vim ventosam ⁊ inflatiuam significat vanam gloriam siue superbiam. Pro. x. Qui immittit mendacia hic pascit ventos. In quantum vero ebrietatem inducit significat vicium gule. Contra q⁹ dicitur ad Eph. v. Nolite inebriari vino ꝛc. Sed inquantum mentem ledit ⁊ caput percutit significat iram que caput ra

nionis perturbat et claritatem mentis offuscat. Inquantum autem panem inficit significat accidiam que gustum anime ledit ⁊ spūalem panem verbi insipidū reddit. Sed inquantum grauiter ledit ⁊ occidit significat inuidiam que inuidentē corporaliter ⁊ spūaliter occidit. Job. v. Parvulum occidit inuidia.

¶ Capitulum. xxxvi.

MAnsuetus nō phibat cui nulla iniuria dicit vel facit irrogatur. Arbor. n. que nullo vento flante agitat non propterea immobilis reputatur. Sicut nec lignum qđ non arderet absente igne diceretur incōbustibile. Lodē mō non dr hō mansuetus appellari dē nulla iniuria fit ei. Unde Ber. dicit. Sunt quidā mites dī nihil sit eis vel dr nisi pro eorum arbitrio. Patebit aūt qr longe sunt a mansuetudine si letis ornatur occasio. ¶ Item mitis hō ⁊ deuotus linguas maledicor pungentiū nō formidat. Cuius exēplum est qr malue succus oleo admixtus tante virtutis esse dr vt siquis eo perunctus fuerit a puncturis apum ⁊ araneax ⁊ scorpionū tutus sit sicut dicit Plinius. Malua enim que est herba mollis mansuetudinem signat. Unde malue succus est mansuetudinis vētus. cui si admixtū fuerit deuotionis oleum ata cor hois liniendo corroborat: vt neqz apū. i. pungitiuor qui aculeos figūt neqz araneax. i. impostor que tela texunt ⁊ venenuz ferunt. neqz scorpionum. i. detractor qui retro pcutiunt puncturas linguax formider. Dñ Greg. super Eze. dicit Cum lingue detrahentiū vel opprobria irrogantiū corrigi nequeūt equanimiter per oia tollerande. nec obtrectationis sermo timendus est ne dī peruersor lingua metuitur recti opis via deseratur. ¶ Jracundus aūt homo similis est ligno spinoso qđ pungit amplectentē se. Malicet hō amet oēs arbores q̄ sunt in orto suo: spinosas tm̄ declinat ⁊ fugit ne lacerent cuz. Sic licet oēs hoies sunt amandi familiaritas tm̄ iracundorum declinanda ē. Pro uerbiorum. xxij. Moli esse amicus homini iracundo.

¶ Capitulum. xxxvij.

MAria mater domini assimilatur cedro. Eccl. xxiiij. Quasi cedrus exaltata sum in libano. Sunt. n. duo genera cedror qr sunt cedri que nascūtur in libano q̄ sunt valde ꝑcere ⁊ odorifere quax odor fugat serpentes ⁊ interficit vermes. Libanus autem vbi nascuntur cādidatio interpretat. Alie sunt cedri maritime que sunt pue sed fructuose: quax poma cedrina triplicē hūt substantiā. ¶ Prima est calida media rēperata vltima frigida. Per vtranqz cedrū beata Maria significatur. Ipsa enim instar prime cedri fugat serpentes. i. demōes extinguit vermes. i. prauas cogitationes ⁊ reddit candidas mentes. Sili instar secūde cedri fructū ꝓtulit benedictū scz xpm in quo fuerūt tres substātie. scz deitas aīa ⁊ caro. ¶ Prima scz deitas est valde calida: qr olum viciorum cō sumptiua ⁊ oium sanctor cordiū inflāmatiua Heb. xij. Deus noster ignis cōsumens est. Media scz aīa fuit valde tempata qr omnes virtutes in ea suū medium tenuerunt ⁊ illa nunqī declinauit ad aliquod extremū. Ultima scz caro fuit frigida: qr fuit ab omni cōcupiscentia penitus aliena.

¶ Item assimilatur cipresso. Eccli. xxiiij. Quasi cipressus in monte syon. Nam cipressus dicitur esse arbor tota medicinalis scz in cortice foliis ⁊ fructu. Quia quic quid in virgine extitit totum virtuosum ⁊ medicinale fuit ⁊ cortex. i. exterior conuersatio sancta ⁊ folia. i. vba suauia ⁊ fructus. i. opera vtilia. ¶ Itē assimilatur cinamomo Eccli. xxiiij. Sicut cinamomū aromatizans odorē dedi. Mā hec planta est sicca calida ⁊ aromatica. Ipsa enim beata virgo fuit sicca in carne per temperantiaz ⁊ parcitatē. Calida in anima per feruorem ⁊ charitatē. ⁊ aromatizans in vtroqz per mundiciā ⁊ puritatem. ¶ Itē assimilatur nardo. Cā. i. Nardus mea dedit odorem suum: quod dicit ecclesia de beata virgi

ne. Quia nardus est herba modica ⁊ calida odorifera ⁊ spicosa Similiter ℳaria fuit modica per humilitatē cū dixit. Ecce ancilla domini ⁊c. calida per charitatem. odorifera per puritatē. ⁊ spicosa p fecunditatē. Nam spica quā produxit ista nardus fuit dñs ihesus xps. Spica enim nardi vt dicit Diasco. h3 virtutē confortādi cerebrum scz naribus applicata. ¶ Itē confortandi stomachū qz valet contra stomachi debilitatē. ¶ Itē confortat cor qz valet contra cordis defectū. In cerebro est sensus. in stomacho appetitus sed in corde amoris affectus. Christus ergo quasi spica nardi sensum nr̄m confortauit per fidem appetitū excitauit per spē affectum inflāmauit per charitatē. docuit enī nos cognoscere diuina appetere superna: diligere eterna. vel qz docuit nos in deū credere de deo cōsidere ⁊ deū diligere. ¶ Itē nota q nardus siue spica eius masticata humorē lingue deficcat. ¶ Item surditatē aurium sedat: ⁊ qz est incisiua ⁊ diuisiua vsqz ad intima penetrat. Vnde ⁊ lapidē frangit. Et hoc cōpetit beate ℳarie: que suo exēplo nos docuit linguā continere aures deo aperire ⁊ gladio doloris aiam penetrare. Sigdem ipsa pauca ⁊ rōnabilia vba dixit: aures angelo diligenter aperuit ⁊ tēpore passiōis filij sui eius aiam gladius doloris pertransijt. In pmo docuit nos humorem lingue deficcare. i. lubricitatē loquacitatis refrenare. In secundo circa dei verba auriū cordis surditatem fugare ne forte dicatur nobis. Aures habent ⁊ non audient. Sed in tertio docuit nos gladio verbi dei vel doloze cōtritionis aiam perforare: ita vt lapis. i. vt cordis duritia frangatur. ¶ Item assimilatur oliue p̄m illud Eccli. xxiij. Quasi oliua speciosa in cāpis. ¶ Primo qz oliua in arboze siue ligno habet soliditatem. Naz lignum oliue est cōpacte soliditatis. imputribilis puritatis ⁊ in medulla multe humoziditatis. Nam beata virgo fuit cōpacta ⁊ solida in fide imputribilis ⁊ purissima in carne ⁊ plena humoze gratie in mēte: p̄m illud Lu. i. Aue gr̄a plena ⁊c. ¶ Secundo qz oliua h3 in fronde viriditatē. Nam folia oliue semper virēt. Sic folia marie semp fuerunt viridia. i. virtuosa. In omni enim verbo suo vigoz virtutis apparuit siue virtutis prudentie in inquirendo sicut qñ dixit angelo. Quomodo fiet istud: ⁊c. Luc. i. siue humilitatis in cō sentiendo vt cū dixit. Ecce ancilla domini ⁊c. siue deuotionis in laudādo vt cum dixit. ℳagnificat aia mea dñm ⁊c. siue dilectionis in conquerendo vt cum dixit. Si li qd fecisti nobis sic: siue pietatis in compaciendo vt cū dixit. Vinum non hñt ⁊c. ¶ Tertio qz oliua h3 in flore suauitatem Nam eius flozes suauiter redolent. Flozes ℳarie fuerunt eius mozes qui odore honestatis plurimū redolebant. Nam tanta pollebat beata ℳaria moz honestate vt solū in ei⁹ aspectu omnis ab aspiciente tentatio: sicut testatur Hieronym⁹ fugaretur. ¶ Quarto qz oliua h3 i fructu vnctuositatē. Et nota q oliue quāto sunt nigriores exterius tāto ⁊ ipse sunt maturiores interius ⁊ ad exprimendū ab eis oleum sunt apziores. Similiter fructus. i. operationes ℳarie q̄nis essent exteri⁹ nigre. i. per apparentiam humiles: tamen interius vnctione deuotōis ⁊ gratie erāt plene. Vnde ℳarie virginis opera fuerunt nigra per humilitatem vnctuosa p pietatem. ¶ Quinto qz oliua in liquore habet vtilitatem. Nam liquoz oliue est oleum. Cuius vsus est multū vtilis mozalibus. Nam oleum vt dicit Jsidorus ē in pabulum luminis in medelā vulneris ⁊ in refectionem esurientis. Nam in lucerna ponitur ad ignem nutriendum languidis mēbris apponitur ad medelam ⁊ cibis additur ad comedendum. Oleū ergo oliue est misericordia ⁊ pietas ℳarie. Nam ipsa illuminat tenebrosos homines in dei agnitione. Vnde mater agnitionis vocatur. Eccli. xxiij. Ipsa languidos curat solidando in dei timoze. Naz timoz domini expellit peccatum quod ē languoz anime. Vnde etiam ipsa dicitur mater timoris. ¶ Item ipsa etiam cibat ⁊ nutrit sibi deuotos multiplici consolatio

ne. Vñ ipsa inuitat eos. Eccli. xliij. Trāsite ad me oēs qui cōcupiscitis me ⁊ a generatiōibus meis implemini. ¶ Item beata ℳaria assimilat palme. Lāti. vij. Statura tua assimilata est palme. ¶ Primo q palma habet radicis profunditatem. Habet enī palma radicē in terra multus defixam. Sic beata ℳaria habuit radicis profūditatē. i. cordis profūdā humilitatem Luce. i. Quia respexit humilitatē ancille sue. ¶ Secundo q habet stipitis firmitatē. Est enī trūcus eius mire ⁊ imputribilis firmitatis. Sic trūcus virginis. i. corpus virginis habuit imputribilē firmitatem idest incorruptibilem virginitatē: q virgo ante partū ẏgo i ptu ⁊ virgo post partum. ¶ Tertio quia palma habet viroris perpetuitatem. Nam diuturnis vestitur foliis sine vlla successione ea cōseruans tempore hyemis ⁊ estatis. Sic beata ℳaria viroreꝫ fidei semp tenuit ⁊ eā nūq̄ amisit: nō solū tēpore estatis. i. prosperitatis: sed ēt tēpore hyemis. i. aduersitatis scz passiōis quādo discipuli ⁊ alij fideles eam perdiderunt. ¶ Quarto quia palma habet culminis sublimitatem quia est arbor magne proceritatis ⁊ altitudinis: sed cedri altitudineꝫ non pertingit quia beata virgo licꝫ magnam habuerit altitudinem meritorum ⁊ etiam premiorum. Vnde Eccli. xliij. Ego in altissimis habitaui. non tamen sicut christus ⁊ ideo non peruenit ad altitudinem cedri idest christi. Ecclesiastici. xliij. Quasi palma exaltata sum in cades. ¶ Quinto quia palma habet fructus suauitatem scilicet dactili. Cuius fructus tanto dulcior ⁊ sapidior esse probatur quanto immediatius solis radijs exponitur. Cantico. vij. Ascendam in palmam ⁊ apprehendam fructus eius. Suauissimus autem fructus ℳarie virginis. Ille est de quo Elisabeth ei dixit. Benedictus fructus vētris tui. Iste fructus fuit dulcissimus ⁊ sapidissimus: quia radijs solis id est diuinis splendoribus immediate coiunctus immo ipse est splendor glorie ⁊ figura substantie diuine. ¶ Item beata maria assimilatur platāo. ꝑz illud Ecclesiastici. xxiij. Quasi platanus exaltata sum iuxta aquas. ¶ Primo ratione dilationis. Est enim arbor latitudine foliorum sic dicta eo q̄ patula ⁊ ampla ⁊ plana. Nam platos greci vocant planum vt dicit Ysidorus. Folia autem ℳarie fuerunt eius virtutes quibus ornata fuit eius vita. Et hec fōlia fuerunt patula ꝑ exemplum ⁊ ampla per meritum. Et tamen plana idest humilia per despectum: quia quantuncunq̄ esset gratia ⁊ virtutibus plena: tamen semper se humiliabat ⁊ despiciebat ancillam dei se vocans. ¶ Secundo ratione complexionis: quia platanus est arbor frigida ⁊ ficca: Quia beata ℳaria fuit ab omni feruore auaricie frigida ⁊ ab humore concupiscentie ficca quia terrena toto corde despexit ⁊ nihil in se concupiscentie habuit. ¶ Tertio ratione curationis. Nam folia platani ad curandum causas cālidas ⁊ humidas infirmitatuꝫ sunt valde vtilia. quia humorem deficcant ⁊ calorem temperant reuma restringunt ⁊ contra tumorem calidum oculorum iuuant. Nam folia ℳarie fuerunt non tantum eius exempla. sed etiam verba que quandoq̄ ardorem auaritie temperant. sicut quando dicit in suo cantico. Esurientes impleuit bonis. quandoq̄ vero humorem luxurie deficcant sicut quando dixit Angelo: qñ virum non cognosco: quandoq̄ vero fluxus reumatum. i. cogitationum coartant. Nam velut reuma capitis ad inferiora fluens est cogitatio mētis ad inferiora tendens quaꝫ beata virgo suo verbo ⁊ exemplo ad superiora reuocat ⁊ restringit dicens. ℳagnificat anima mea dñm ⁊c. Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo: in deo nō in mūdo. ¶ Item contra tumorem. i. superbiā ad iuuat cū dic. Fecit potētiā i brachio suo ⁊c ¶ Item beata ℳaria assimilatur ẏge ¶ Primo rōne nominis q̄ virga dicit a vrute. Nam vtus que latet in radice se ꝑdit in vigore ẏge. Vñ beata ẏgo recte virge assimilatur in qua omnis virtutis

perfectio reperitur. Eccli. xliij. In me omnis spes vite ⁊ virtutis. In eius ẽt vigore ac fructu refulsit omnis virtus radicis. Radix. n. ex qua hec virga est producta: fuerunt patriarche i quibus quicqd gratie ⁊ virtutis fuit totum in beata virgine eminẽtius apparuit. Vnde in eỹ natiuitate cantat ecclesia euangelium beati Matthei. in quo scribuntur genealogie patriarcharũ. Nota etiam q̃ in virga inuenitur triplex virtus sui q̃ virga componitur ex triplici substantia. s. cortice ligno ⁊ medulla. Mediante ergo medulla nutritur: mediante ligno sursum erigitur ⁊ mediante cortice contra omnes exteriorꝭ iniurias defensatur. In beata igitur virgine tanq̃ medulla nutriẽs fuit eius interior gra de qua angelus dixit ei Luc. i. Aue gratia plena. Sꝫ lignum erigens contemplatio assidua. Cant. iij. Que est ista que ascẽdit quasi virgula. ⁊ c. Et nota q̃ virgula ex quo ascendit semper sursum tendit ⁊ suam summitatem versus celuꝫ dirigit ⁊ quanto a terra recedit ⁊ sursum tendit tanto semp subtilior fit Silr beata virgo sursum tendebat intentione ⁊ affectione. Vnde odilio cluni in quodam sermone. Vnũ quippe scim⁹ p certo q̃ ois Marie vita ⁊ actio sp fuit i dño. ¶ Itẽ sũmitatẽ. i. mẽtẽ ad celũ dirigebat scꝫ in oratione ⁊ cõtẽplatiõe ⁊ quãto a terra per despectionem recedebat tãto subtilior in cõtẽplando erat. Tãq̃ cortex defensans exterius fuit in beata v̄gine diligẽs sui custodia: propter quã Cañ. iij. Vocatur ortus conclusus. Igitur ipa fuit vt v̄ga vtuosa de qua. ps. Virgã vir tutis tue emittet d minus ex sion. ¶ Secundo assimilat v̄ge rõne germinis. Nascitur enĩ sine germiat ex v̄ga flos ⁊ flos ipe de v̄ga egrediẽs virgam nõ violat sꝫ fecũdat. Virga enĩ non accipit fecũditatis gratiã nec germinãdi potentiã ex altiꝰ femine cõmixtiõe sed solũ a calore solis ⁊ celesti rore. Silr ex v̄ga nostra. i. virgine beata egressus est flos xp̃s incarnando ⁊ nascẽdo sine v̄cri eỹ aliqua violatione. Vnde sic est fecũdata q̃ tamen nõ violata. Nam ⁊ anteq̃ partũ v̄go extitit ⁊ post partũ virgo permansit. Nec q̃ enĩ ex materiali semine habuit generandi potentiam: sed ex rore celestis gr̃e ⁊ ex solis calore. i. spiritus sancti ope. Luc. i. Spũs sanctus superueniet in te ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi. Ysa. xi. Egredietur virga de radice iesse. ⁊ flos de radice eius ascendet ⁊ requiscet super eum spũs domini. ¶ Tertio assimilat virge rõne culmi nis. Vruntur enim virga precipue qui sunt positi in culmine dignitatis vel alicuius officij sicut reges ⁊ domini. Vnde nota q̃ vsus virge est ad quatuor. ¶ Primo ad dominij ostensionem ⁊ sic virga vruntur reges ⁊ principes. Et hoc modo beata Maria dr̃ virga q: data est nobis tanq̃ domina ⁊ regina. Et tõ maria interpretatur dominatrix. ps. Virga directionis virga regni tui. ¶ Secundo ad defẽsionem siue percussion ez: ⁊ sic vruntur virga bellatores. Et hoc modo beata virgo data est nobis ad percutiẽdũ ⁊ repellendũ hostes spũales scꝫ demones. Mũe. xxiij. Consurget de virga israel ⁊ percutiet duces moab. ¶ Tertio ad regimẽ ⁊ directionem sicut vtũtur pastores Sic deus per beatam virginem nos dirigit ⁊ ad pascua vite perducit. Mich. v. Pasce populum tuum in virga tua vt sit v̄bum patris ad filium in virga tua ideſt in virgine. ¶ Quarto ad sustentationem sicut vruntur virga siue baculo infirmi ⁊ debiles. Sic similiter etiam beata virgo data est ad fulcimentum ps. virga tua ⁊ baculus tuus ipsa me consolata sunt. Ipsa enim est vt virga ad expellendum demones. Ipsa quoq; est vt baculus ad sustentandum mestos ⁊ debiles. ¶ Item assimilatur viti. ¶ Primo in radice. Nam vitis vt fructificet bonum liquorem debet esse plantata ⁊ radicata in loco vbi sit calor solis puritas aeris ⁊ dulcedo humoris. Calor enim solis viti necessarius est: quia quanto directius ⁊ diuturnius respicit solem tanto exhibet fructum dulciorem. ¶ Item vitis dicitur diligere aerẽ purus ⁊ clarũ ⁊ odire

nebulosus. ¶ Item dulcem ⁊ nō amaram diligit terram. Unde in collibus bene altis soli expositus ratione dulcis humoris et fortis caloris vincis locus aptus existit. In cuiusmodi loco hec nostra vitis .i. beata virgo maria habuit radicem cordis .s. in feruore charitatis in nitore puritatis ⁊ in dulcore benignitatis. Ipsa enim habuit feruorem charitatis in mente nitorem puritatis in carne ⁊ dulcorem benignitatis in conuersatione. ¶ Secundo fuit similis viti in stipite. Stipes enim siue lignum vitis inter arbores crescit multū. Unde super domos ⁊ arbores ⁊ arcea villas circunduci pōt. Sic beata virgo super oēs sanctos ⁊ sanctas magis creuit in merito ⁊ gre cumulo .Pro. xxxi. ☞ Multe filie congregauerunt diuitias tu autem supgressa es vniuersas. ¶ Tertio fuit similis viti in palmite. Palmes enim vitis est natura flexibilis. Et illud qō apprehendit quibus dā capreolis quasi quibusdaz brachijs cō stringit quox adminiculo in alta se erigit ⁊ a ventis ⁊ a pluuijs tutus consistit. Sic ajus etiam beate virginis fuit per fidē ad consentiendum flexibilis cum dixit angelo. Ecce ancilla domini ⁊c. ¶ Item christū filium suum non solum brachijs carnis dulciter strinxit ⁊ tenuit sed etiā brachijs anime scz intellectu per fidem ⁊ affectū p charitatem ita qx xp̄s nunqx dimisit. Cañ. iij. Tenui illum nec dimittā. Unde nec vē to persecutionis nec pluuia tentatōis ab eius fide ⁊ dilectione recessit. ¶ Quarto est similis viti in fronde. Frondes enim siue folia vitis vulnera mundant ⁊ ipsa mundata sanant. Sunt igitur sicut folia vitis verba beate virginis que vulnera vitiorum mundant ⁊ sanant. Nam vt tā supza tactum est mundare volens vulnꝰ superbie dixit. Deposuit potentes de sede ⁊ exaltauit humiles. Sed vulnus auaritie volens curare ait dicens. Esurientes implenit bonis ⁊ diuites dimisit inanes. ¶ Item vt mundaret vulnus luxurie. dixit quoniam virum non cognosco ⁊ sic de alijs. ¶ Quinto fuit similis viti in flore. In estate enim vitis flos ⁊ odor florum tis vitis omne venenosus expellit. Unde fugiunt serpentes dum vinea floret. Tanꝰ igitur flores vitis fuerunt mores beate marie qui tanti odoris .i. tante honestatis fuerunt qꝫ omnes serpentes .i. venenosas tentationes a cordibus aspicientium effugabant. Dicitur enim qꝫ eius facies tanta pudicitia ⁊ sanctitate pollebat vt quisqs eam tentatus aspiceret mox omnis ab ipso tematio fugaretur. Ecclesiastici. xxiiij. Ego quasi vitis fructificani suauitatem odoris ⁊ flores mei fructus honoris et honestatis. ¶ Sexto assimilatur viti in liquore. Habetur enī ex vite primo liquor aque .q. a vite putata ⁊ abscisa exit ad modum lachrime. Nam cum vitis vulneratur tempore veris lachrymam de se emittit. Fuit autem beata virgo in passiōe filij vulnerata qñ suam ipsius aiam gladius p transiuit ⁊ tunc lachrymas emisit que tante fuerunt qꝫ ad cōpassionem filium suum inclinauerunt. Unde eaz ex compassione discipulo recōmendauit dicens in cruce. Fili ecce mater tua. ¶ Item ex vite habetur liquor vini: qui cū sobrietate sumptꝰ plus corpora omni liquore confortat corletificat morbos euacuat ⁊ nutrimentum corpori prestat. Que oia beata ☞ maria sanctis facit deuotis qꝫ confortat deficientes letificat merentes curat languentes ⁊ nutrit deuotos ⁊ feruentes. ¶ Jtez beata virgo maria assimilatur balsamo Eccli. xxiiij. Sicut cinamomum ⁊ balsamum ⁊c. sicut dicit glosa super illud Cant. iij. Botrus cypri dilectus meus mihi ⁊c. Olim balsamum in engadi nascebatur. ⁊ instar vince colebatur scilicet in duobus regijs ortis quorum maior viginti iugerum erat. Sꝫ sicut legitur in quadā historia Cleopatra regina illas vites in egyptum trāstulit et in quodā cāpo iuxta. vij. fontes illas plātauit. In quorum fontium vno virgo dū in egyptum fugeret dicitur puerum balneasse: Unde dicuntur ille vites non ferre fructū nisi a xp̄ianis solūmodo excolāt Sicut dicit glosa sup verbo prealegato et oia que in balsamo sunt virtuosa sunt per lignū nāqz intelligitur eius corpus

virgineū per corticē eius cōuersatio exterior per semē eius anima bñdicta in terra mūda.i.in carne virginea seminata.q̄ liquorē vo qui dr opobalsamum intelligitur eius filiꝰ pretiosus q̄ omnia plena fuerūt celesti virtute ⁊ odore. Eccli.xxiij Quasi balsamū nō mixtū odor meus.

¶ Capitulum. xxxviij.

MArtyres assimilant palmis. Primo propter signum q̄ palma est signum victorie. Est enī arbor victorialis sic dicta. Quia manus victorum se palmis ornabāt vel q̄ similis est in foliis palme manus. Vnde recte pertinēt ad martyres qui fuerunt gloriosissimi victores. Apoc.j. Palme in manibus eorum. Palmas etiā manuū suarum frequentissime ⁊ largissime ad pauperes extenderunt. sicut patet de beato Laurētio ⁊ multis alijs. Prouer. xxxj. Manum suā aperuit inopi. ⁊ palmas suas extendit ad pauperem. Secundo propter fructum. refert enim palma suauissimos fructꝰ. quos sibi appellāt dactylos sic dictos quasi ad similitudinem digitorum manus hominis. qui sunt saporis dulcissimi ⁊ purissimi. Vnde significāt merita martyrum expugna variorū tormentorum acquisita. de quibus in. psal. Qui docet manus meas ad prelium ⁊ digitos meos ad bellū. Manus ecclesie pugnantis fuerunt sancti martyres. In quibus fuerūt diuersi digiti.i. diuersorū supplicioꝝ modi quibus diuersas victorias ⁊ gloriosas consecuti sunt coronas. ¶ Tertio propter sexū. sunt enim palme ⁊ mares ⁊ femine. de qbus dicit Aristo. q̄ femina non fructificat sine masculo nisi sit ita propinqua vt mediante vēto sal tem odore masculi perfundatur. Quandoq; vo ex contunctis simul seminibus eorum masculus simul ⁊ femina generantur. qui tandē sibi mutuo coherentes q̄si ad modum retiū miro nature artificio se cōnectūt. In hoc aūt significatur. q̄ ad martyrū palmam ⁊ gloriam non tantum viri sed etiam femine puenerunt. Sed tamen ipse femine ad tantam fortitudinē ⁊ constantiam minime peruenissent nisi fragilitati femine virilem ⁊ masculinum animum contunxissent ⁊ sicut dicitur. ij. ffMachabeo. vij. De illa sancta matre septem fratrum machabeorū q̄ repleta sapientia ⁊ feminee cogitationi masculinū inferens animum dixit ad eos ⁊c.

¶ Capitulum. xxxix.

MIsericordia assimilat oleo tripliciter. nam primo assimilatur olei expressioni. Primo quidem q̄ quanto oleum de torcularī egreditur ⁊ exprimitur citius tāto iudicatur melius. ¶ Item tanto nobilius quanto recentius. q̄ per vetustatē viciatur. vt dicit Plini. In quibus duobus significatur q̄ opus misericordie scilicet elemosyne requrit celeritatem dationis. Tempore enim indigentie tanto elemosyna melior efficitur. quanto indigenti citius porrigitur ⁊ quasi recens oleum est acceleratum bonum. Sed quasi antiquū oleū est diu detentū datum vel illud quod datur frequentius postulatum. qō non ita iudicatur gratum ⁊ acceptum. ¶ Item secundo vt idez. Plini ꝰ dicit melius in torcularibus oleum eliquatur si oliua prius aqua calida perfundatur. Ex quo accipit quod in opere misericordie scilicet in elemosyna debet precedere affectuositas compassionis q̄ quasi aqua calida est cordis cōpassio ferunda: que tunc olim.e.i. elemosyne superfunditur quādo ipsa elemosyna cum magna compassione datur. ¶ Item terno oleum tāto pinguius ⁊ suauius ē quāto cū terrestreitate ad miscetur minus. Ex quo accipitur q̄ in misericordie ope siue elemosyna requiritur puritas intētionis. vt non admisceatur intētio terrena. scilicet vt non detur elemosyna intuitu alicuius terrene. retributiōis. Vnde elemosyna tāto est pinguior.i. celesti merito plenior ⁊ deo suauior quāto est a terrena intētione remotior.

Mat.v. Te aũt faciẽte elemosynam ne sciat sinistra tua quid faciat dextra tua. Mã per dextrã celestis intẽtio ꝑ sinistras vo terrena significatur intentio. ¶ Secũdo assimilat elemosyna olei effusioni. qz cum oleum effunditur quiete ⁊ nõ cũ sonitu cadit sicut aqua vel vinũ. ⁊ hoc rõne aeree leuitatis ꝑpter quã etiã omni liquori supfertur ⁊ subesse alijs dedignat. In ꝟ aũt instruimur ꝙ opera misericordie. s. elemosyne fieri debent nõ cum sonitu vane ostẽtionis. sed cũ silẽtio humilis intẽtionis. Vnde Mat.v. Cum facis elemosynã noli tuba canere ante te. Oꝺ autem oleum supfertur omnibus liquorib⁹ ostendit ꝙ sicut dicit Aposto. j. Thi. iiij. pietas ad omnia vtilis est promissionem hñs vite que nunc est ⁊ future. quasi pietas seu misericordia quãdam potestatez ⁊ excellẽtiam habeat in omnib⁹ bonis. s. presentibus ⁊ futuris. Vel refertur hoc ad misericordias dei: qz miserationes eius sup oia opera eius vt ꝺr in. ps. ¶ Tertio misericordia assimilatur olei operationi ꝟs eni oleũ multiplicẽ opationẽ. Mã oleum ꝓtractos relaxat. Quasi ꝓtracti se iuuare nõ valẽtes sũt exũtes in purgatorio sed opa misericordie ꝑ eis ꝟ facta eos relaxãt ⁊ liberãt a pena. ¶ Itẽ oleũ apostemata dura mollificat. Quasi. n. dura apostemata corꝺa sunt in peccato induratã q̃ tñ affiꝺuitate elemosynaꝝ emolliunt ⁊ ad pniaz disponunt. ¶ Itẽ oleũ corꝑa lassa ꝙfortat: qz elemosyna ꝙfortat corꝑus recipiẽtis ⁊ aiam dant ⁊ etiã ipugnantis diaboli vires ꝓhibet. ¶ Itẽ oleũ purum ferrũ politũ a rubegine seruat. Et si fuerit corruptũ ⁊ aquosuz cũ fece mixtũ ipsuz corrũpit vt Plin⁹ ꝺicit. Sic elemosyna cũ pura intẽtione facta aie mũꝺiciã cõseruat. Dñ dñs ꝺixit iudeis. Lu. xj. Date elemosynã ⁊ ecce oia mũꝺa sunt vobis. Si si fiat elemosyna cũ intẽtiõe corrupta vel cũ fece peccati: puta ꝺe rapina vel symonia vel hmõi: nõe amplius fedat ⁊ corrũpit Augu. de verbis dñi. Be iustis laboribꝫ facite elemosynas. Mõ. n. corrupturi estis iudicẽ xp̃z vt nõ vos audiat cũ paupertibus quibus tollitis. Molite vele elemosynas facere ꝺe fenore ⁊ vsuris.

¶ Capitulum. xl.

Moꝛs hois assimilatur colloquintiꝺe que ẽ agrestis cucurbita. ¶ Primo rõne amaritudinis. Est eniz hec herba amara imo quasi amarior omni herba ⁊ simplr amarissima. Sic moꝛs est ꝙ sui memoriã amara diuiti ⁊ auaro. Eccl. xli. O moꝛs q̃ amara est memoria tua hoi diuiti. ¶ Item est amarior ꝙ sui expẽtiam hoi luxurioso. Eccles. vij. Inueni amariorẽ morte mulierez. Hec mulier est voluptas carnis q̃ morte amariorẽ reꝺꝺit. Et si ducit hominem ad morteꝫ gehẽne ẽ amarior morte nature. ¶ Itẽ moꝛs ẽ amarissima ꝙ ꝺ se quẽtiã hoi supbo ⁊ ipio cui. s. erit duriꝰ iuꝺiciũ ⁊ terribilis occursus ꝺemonũ ⁊ ꝙfunꝺior vorago penaꝝ. Deute. xxxii. Deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Hic morsus est moꝛs q̃ partẽ tollit. s. aiaz ⁊ ptẽ in terrã ꝺimittit. s. cadauer siẽ moꝛꝺet pomũ. Rõne ergo amaritudinis maxime moꝛs assimilat colloquintiꝺe. Dñ. iiij. Re. iiij. Filij ꝓphetaꝝ ꝓpter colloquintidas missas in ollam cum gustassent ⁊ cibum amarissimum inuenissent clamauerunt ad Heliseuz. Moꝛs in olla vir ꝺei. ¶ Scõo ratiõe latitudinis qz colloquintiꝺa quasi ad modũ vitis iuxta terraz ramos expanꝺit. Vnde. iiij. Reg. iiij. ꝺicitur quoꝺ egressus est vin⁹ in agrũ vt colligeret herbas agrestes. inuenitq̃ vitẽ agrestem ⁊ collegit ex ea colloquintiꝺas. Rami colloquintiꝺe sunt vires moꝛtis siue moꝺi moꝛiẽꝺi quos ita supꝑ terrã expãꝺit vt nullus eam effugere possit. Oẽs. n. moꝛimur ⁊ quasi aqua in terrã ꝛẽ. ¶ Tertio ratiõe solituꝺinis qz sicut ꝺicit. Biasi herba hec iuenit sola venenosa ẽ ⁊ mortifera sicut cepe marinũ. sed cum multis inuenta non ita per omnia est nociua. eiꝰ aũt medulla i medicina est optima. Mã manifestum est aũt ꝙ si homo moꝛiẽs solus sine socio esset ꝙ corꝑoraliter male moꝛeretur. Et multo magis male moꝛitur. cuꝰ

morte debita cõsortia nõ comitant. Si. n. mors sit sola vt nõ comitet eas vel pura conscientia vel vera penitẽtia & alia etiã debita ecclesie sacramẽta mors vertitur homini in deterius q̃ venenũ. s. in eternũ supplicium. Sed si hec morientem assistant mortis malitiã mitigãt vt animam saltẽ nõ pdat. Colloquintide aũt medulla est ipa mortis memoria seu meditatio intima que viuẽti homini plurimus est pficua. Eccli. vij. Memorare nouissima tua & in eternũ nõ peccabis. ¶ Quarto mors hominis assimilat colloquintide ratiõe bonitatis qz illa colloquintida est bona & laudabilis que ẽ alba & cui sũt semina fim Marcũ bene inserta. Sz parũ est attẽdẽda que cũ cõcutitur multũ sonat. Similiter mors est melior & laudabilior q̃ est albior. i. mũdior & clarior. i. in q̃ ipse mortẽs purior & mundior recedit & cui semina bonor operũ sunt magis inserta. Apo. xiiij. Opera enim illor sequunt illos. Illor aũt mors in quor obitu vel sepultura multe cãpane vel voces resonãt pax est attẽdenda qz perijt memoria eor cũ sonitu. ¶ Quinto ratione valitudinis & virtutũ qz colloquintida valet ad multa. Mã ab amaritudine hz virtutem dissoluẽdi & consumendi & ex subtilitate substãtie diuidẽdi & multas alias hz virtutes. Similiter ipa mors dissoluit naturales colligationẽ. s. anime & corporis & cõsumit corporalẽ pfectionẽ siue fortitudinis siue pulchritudinis siue valitudinis. ¶ Item diuidit. i. separat ab homine tem poralem possessionẽ siue possideat honores siue amicos siue diuitias siue delicias oia ab eo in morte diuidunt & separãtur ps. Homo cũ interierit non sumet omnia neqz descendet cum eo gloria eius.

¶ Capitulum. xli.

MOrtuus mũdo & in humilitate fundatus tribulationes & aduersitates non metuit qz a non nocentibus exẽplus apparet in pino. Nam pinus sub terra profunde coopertus etiã si aq̃ sit mersus in duriciẽ conuertitur & imunis a corruptiõe seruatur. Sed si super terrã ponitur & pluuie exponit cito corrũpit. Ille ergo est sub terra pfundatus q̃ ẽ omnino mũdo mortuus qz mortui sub terra absconduntur. Apo. col. iij. Mortui enim estis & vita vestra abscondita cũ. Talis est qui est corde & profunde humilis vt nõ curet esse abiect⁹. Talis inq̃ in quandam duriciã versus aquã tribulationis non timet quantũcũq; sit in ipsa imersus. sed ab omni corruptione peccati manet penitus illesus. Sed ille q̃ super terrã exaltari querit a pluuia tribulationis superuenẽte faciliter corrũpitur & defit. Et iõ Isa. cõsulit dicens. Isa. ij. Ingredere petras. i. xpm & abscondere in fossa humo. i. profunda humilitate mundo morere.

¶ Capitulum. xlij.

Opera bona nõ sunt ostendenda sed potius occultãda. Mas semina q̃ nõ sunt operta humo tollũt aues & cõmedũt. Sic diabolus tollit bona opa. Luc. viij. Aues celi cõederũt illã. s. semẽ qõ cecidit in via Greg. Deprædari desiderat q̃ thesaurũ publice in via portat Isido. de pñti ctu vicior. Occulta qõ agis inẽptum vales. qõ ex toto non vales. sit in animo oc cultãdi voluntas & non erit de ostentatione vila temeritas. Notandum etiam q̃ opera humilia tũc precipue efficiunt vtilia q̃ sunt feruenter & affectuose facta. Qõ apparet in seminibus milij. Mã milij semina lz sint valde minuta & de se parum nutritiua qz frigida sũt & sicca. assata tñ & igne calefacta torsionẽ vẽtris sedãt. Quasi ergo milium assatum & igne calefactum est op⁹ humile cum feruore & deuotione factum. qõ fugat torsionem ventris qz expellit tristiciã siue accidiã nostre mentis. ¶ Item sunt hominũ bona opera velut quedam plantarum germina. Primo rõne continentie qz germen plante multum caloris & humoris continet in se. Vnde fim Isi. germen est pregnãs surculus a gignendo vel a gerendo dict⁹. Continet. n. germen in se tria inuicem coniuncta qz est

in eo humor nutrimentalis ⁊ hūor semi
nalis ⁊ viget in eo calor nālis. Quasi eni
humor nutrimentalis est deuotio fidei.
q: iust⁹ ex fide viuit vt dr ad Hebr.x. Si
cut planta vel germen viuit ex nutrimē
to humoris. Sed q̄si humor seminalis ē
mor⁹ spei. q: ille q semiat seminat in spe
fruct⁹ ⁊ alias semē nō pficeret. Sed q̄si ca
lor nālis ē charitas. Vbi ergo sūt ista tria
fcz fides vigor spes premij. feruor amoris
sequit germinatio fecūda bom opis. Vel
nota q humor nutrimētalis ē lachrymā
penitent fz illud ps. Fuerūt mihi lachry
me mee panes die ac nocte. Humor autē
seminalis est gra de q̄. i. Joh. iij. Semē ip
sius in eo manet. i gra vt exponit glosa fz
q̄si calor nālis est charitas. Et vbi cōcur
runt ista tria. s. diuina gra compunctio la
chrymosa ⁊ charitas feruida copiosa se
quunt ⁊ fecunda pnie germina. ¶ Scdo
opera bona sunt velut plantaꝝ germina
rōne ꝓsequētie. Sunt. n. in germinantib⁹
plura se successiue ꝓsequēta. Prima enī
est radix ex q̄ erūpit ipsuꝫ germen ex ger
mine stipes. ex stipite flos ex flore fratres
Radix ergo gra. germē est virtus precipue
charitatis. stipes est intentio finis flos ac
tus. fructus meritum operis. Igitur ex
radice gre pcedunt germina virtutū ⁊ ex
germine charitatis pcedit stipes recte in
tētionis ⁊ ex rectitudine intentionis ꝓ
cedit flos. idest puritas ⁊ suauitas operis
⁊ ex ope puro puenit mercedis pulchri
tudo. Eccli. li. Opamini opus vrm añ tē
pus ⁊ dabit vobis mercedē vr̄az in tem
pore suo. ¶ Tertio rōne pseuerātie ⁊ cō
tinuitat⁹ ⁊ pfectus bene opandi q est ex
gratia dei. Nam calor celestis penetrans
ad medullā radicis partes liquidiores ⁊ vn
ctuosiores ⁊ puriores supⁿ ad se trahit
ea sq̄s coagulat ⁊ cōiungit. ⁊ coagulatas p
terre poros induit. ⁊ in substantiam ger
minū eas conuertere nō desistit. Similiter
gratia celestis penetrans ad medullā cor
dis cogitatōes ⁊ affectiōes liquidiores id
est magis compunctas ad flendum ⁊ vn
ctuosiores. i. magis deuotas ad inflāman
dū. ⁊ puriores ad exequendū trahit su
perius ad deū ⁊ coagulat ⁊ cōiungit eas
coagulo ⁊ vinculo charitatis. s. dum di
sponit homo suas bonas cogitatōes siue
affectiōes implere ꝓpter amorē dei ⁊ vti
litate ꝓximi. ⁊ sic eas p poros terre idest
per sensus vel membra corporis iducit ⁊
in substātiā germinū non desistit conuer
tere dum eas opere perficere pseueráter
non desinit. Mā q: non cessat attractiōis
hūoris cōtinuatio i radice nō cessat aug
mentū in germine quousq3 ad debitus ꝑ
ueniat. i. ad pfectā quietem beatitudinis
eterne. ¶ Quarto rōne redūdantie. Nam
cōfortato calore in medulla incluso radi
cis humorē attrahit necessariū sibi radix
ex vtute ipsi⁹ caloris. Qō autē de humo
re necessariū nō existit a se exterius repel
lit: qō aūt ex calore incluso iursum lenat
in materiā germinis trāsmittit. Sic ex ca
lore charitat⁹ icluso in corde hō de bonis
que habet humores. i. nutrimentum cor
poris sibi necessariū sumit. qō vo necessa
riū nō ē fz supfluū ad nutritiōes exterio
rū germinū. i. pauꝑū ꝑ pias elemosynas
mittit. qō ptinet ad redūdātiā pietatis. ⁊
charitat⁹. De qua dr Lu. xj. Quod supest
date elemosynā. ¶ Quito rōne custodie.
q: germē prio emittit frōdes mutuos se
nectēres. qō natura facit inati caloris ad
cōruptiōes germinis. Mā cū teneat sic ei⁹
substātia ab aere frigido facile ledi nisi
tutela frōdiū munirer. Alter aūt nō solū
a frigore. sed a grādine ⁊ a vēto ⁊ a noxio
rore ficcaret facilit. Sic germē boni opis
vastaret facilit siue a frigore accidit. siue a
grādine supbie. siue a vēto vanegloie. si
ue a noxio rore fraudis ⁊ deceptiōis dia
bolice nisi debitis circūstātijs vndiq3 ve
stiret ⁊ cautelis ⁊ custodijs vndiq3 muni
ret ¶. Sexto rōne efficacie. naz q̄uis ger
men sit modice quātitatis est tñ maxime
virtutis. naz virtus radicis trāhit i substā
tiā germinis. ⁊ iō herbe q̄dā sunt in ger
mine ⁊ viget in eis humor trāsfusus a ra
dice maxime cōueniūt medicine. ⁊ sic q̄
uis opa que sancti viri faciūt videant⁹ eis
modica ꝓpter hūilitatē. tū maxime virtu
tis sunt apud alios ꝓ exēplū. ⁊ apud deū

per meritū. nam virtus radicis. i. charitatis de qua dicit Aplūs ad Ephe. v. In charitate radicati ⁊ fundati. tranſit in ſubſtantiā germinis. i. i ſoliditatē ⁊ bonitatē operis. Et pp̄ hūiuſmodi opa q̄diu manet in ipſis humor deuotionis ⁊ affectionis trāſfuſus ſc̄z a radice charitatis medicinalia ſiunt nō ſolū ipſi opanti quē pungunt ſed ēt peccatoꝝ intuenti quē ad iuſticiam ꝓuocāt. ¶ Itē opa bona aſſimilant fructibus bonis. ¶ Primo rōne generatiōis. generat. n. fructus ex humore arboris ⁊ calore ſolis ⁊ generat fructus bon⁹ ex nobiliore humore q̄ ſit in arbore. Sic᷑r opa bona ex timore ⁊ amore generantur. nam timor ad bñ opandum ſollicitat Eccli. xv. Qui timet deū faciet bona. Et ꝓpter timor reuerētie ſiue filialis q̄ iſte eſt nobilior timor qui poſſit eſſe in hoīe. Amor vō ad bene operandū fructificat. ita vt nūq̄ ſit ociosus ſicut Gre. dicit. ¶ Secūdo rōne defenſionis. q̄ fructus generat⁹ coopculo folioꝝ defendit. ſic᷑ hoc coopculū ē humilitas q̄ bonorū opum fructū interdū abſcondendo conſeruat. pp̄ qō dñs dixit Math. v. Attendite ne iuſtitiā veſtrā faciatis coꝝ hoīb⁹ vt videamini ab eis. ita ēt q̄ fructus oēs generaliter in loco ſic co melius ꝓſeruant. ⁊ in humido citꝰ coꝝrumpūtur. Similiter i humido. i. in mollicie deliciarū bona opera coꝝrūpuntur dum homines in delicijs reſoluunt ⁊ carnales efficiuntur. In ſicco vero abſtinentie melius cōſeruantur. ¶ Tertio ratione maturationis. maturatio enim fructus a calore eſt nā calore exteriore interiorē cōfortante ⁊ humorem terreū diſſoluente ⁊ digerente fructus crudi fiunt maturi. Sic calor amoris interior aie cōfortatus ab exteriori calore. vel alicuius verbi auditi. vel alicuius exempli viſi. vel alicuius huiuſmodi talium diſſoluto ſiue expulſo timore vel amore terreno ꝓducit fructꝰ opum ad maturitatē. i. ad cōplemētū. Et nota q̄ illi fructꝰ citius matureſcūt q̄ alti⁹ in ramoꝝ ſūmitatib⁹ creſcunt. eo q̄ radīs directi⁹ ſe opponūt. Sūmitates. n. ramoꝝ ſunt affectōes cōtēplatiuoꝝ. q̄ quanto ſolis calore. i. chriſti amore directi⁹ accēdunt tāto bona opa ſolicitius ⁊ pfecti⁹ opant. Itez nota q̄ ſignū maturitatis fructuum ē mutatio coloris viridis in pallidū vel rubeum ⁊ mutatio ſaporis inſipidi vel amari in dulcē ⁊ guſtui ſuauem. Ip̄ ſe etiam tactus diſcernit aliq̄n inter fructus ⁊ illū iudicat maturū. quē digitis cōpreſſum cedere inuenit. ⁊ qui mollez ſe eē oſtendit ⁊ dicit Iſaac in dictis particularib⁹ Ex qbus colligit q̄ illi fructus maturi ſūt. i. opa cōpleta ⁊ pfecta q̄ ſunt pallida. i. cuꝫ timore facta Job. xv. Verebar oīa opera mea. Itē q̄ ſunt rubea. i. cuꝫ amoris feruore. Item que ſunt ſapida ⁊ dulcia. i. cuꝫ deuotione ⁊ delectatione non cuꝫ accidia ⁊ aggrauatione. Itez q̄ ſunt mitia ſiue mollia. i. cū manſuetudine facta Eccli. iū. i māſuetudine opa tua pfice. ⁊ nota ꝑ dicit Iſaac ibidē ⁊ fructus dulces ſūt in quatuor qualitatibus alios excedētes. Sunt. n. tēperatiores calidiores ſuauiores ⁊ nutribiliores. Ex quibus colligē q̄ opa nra tāto ſunt deo dulciora quanto ſunt magis tēperata per diſcretionē. calida per dilectionē. ſuauia p deuotionē. ⁊ nutribilia per cōfortationē. ¶ Quarto opa bona aſſimilant fructibus rōne multiplicationis. naꝫ q̄dam plante paucos q̄dā vero multos fructus faciūt. Et iſta ēt multitudo diuerſificat q̄ quedam fructificant tm̄ ſemel in anno q̄dā vero pluries. ſed non maturantur fructus vltimi ſed remanent crudi eo q̄ vicinitate frigoris hyemalis calor ad digerendū non ſufficit. Vnde ſemel fructificare pfecte magis vtile eſt ⁊ conſonuꝫ plus nature. ¶ Itē q̄dā arbores ſūt fertiles omni anno per multa tempora propter abundātiā caloris ⁊ vnctuoſi humoris ſicut ficus. Et q̄dā fructificant vno ⁊ quieſcunt alio vt oliue. Cuius ratio eſt q̄ in anno quietis puſtinum humorē q̄ditū reparant quē in anno fructificatiōis pdiderūt. ⁊ ſic ad fructificandum ſe renouant. vt tempore qetis ⁊ ſue refectionis multos ꝓducāt ramos ⁊ folia. licet modicum fructū. Quod ergo q̄dā plāte paucos. q̄dā multos fructus faciūt ſignat q̄

quiddam homines multa bona opera faciunt ꝛ multa merita acgrunt. qddam vero pauca. qꝫ vero quedam plurics in anno sed imperfectiores quedam vero semel in anno tantū sed perfectiores fructus producūt signat. q melius est facere opera, pauciora sed perfectiora q̄ plura ꝛ defectiua. p̄cipue, si defectus sit in fine operis. sicut est in fructibus vltimis qui non maturantur. Quod autem quedam aliquo tpe fructificant ꝛ aliquo tpe quiescunt a fructificatiōe signat q̄ quies ꝛ iter missio laboris continui nec nō recreatio moderata ab operib⁹ p̄cipue exteriorib⁹ est vtilis ꝛ necessaria. sed q̄ plāte etiam tpe quo quiescunt a fructu nō sunt p̄ pterea omnino ociose. qꝛ producunt ramos ꝛ folia. significat q̄ requies sanctoꝝ virorum ab exteriorib⁹ ꝛ corporalib⁹ operibus non est p̄opter hoc ociosa a spiritualibus operibus. Vacat igitur in eoꝝ operibus corpus: sed non est animꝰ ociosus. Vnde Sene. dicit. Non semper in actu sis. sed interduꝫ animo tuo requiem dato. sed ipsa reges plena sit sapientia ꝛ bonis cogitationibus. ¶ Item quedaꝫ arbores sunt in iuuentute fecundiores. eo q̄ plus abundant in caliditate ꝛ siccitate. Quedam vō sunt magis fecunde in senectute q̄ in iuuentute. Quia dum in iuuentute nimis abundant in humiditate caloꝛ naturalis non potest eam digerē ꝛ In senectute minorata humiditate fit bene digestibilis per caloꝛē. Et h̄ in amygdalis ꝛ piris patet. sicut exemplificat Arist. Sic ꝛ quiddam homines ad litteram in iuuenili etate meliores sunt ꝛ bona opera plura faciunt q̄ in senectute. quiddaꝫ vero ecōuerso. Vel in iuuentute idest in principio conuersionis quiddam feruentiores ꝛ in bonis operib⁹ solliciores sūt q̄ in senectute. i. in progressu ꝛ consummatione. qdam autez econuerso quia in principio debiliores. in fine vō fortiores sunt. Item nota q̄ vna planta iuuat aliā ad fructificandum si sit ei vicina. sicut silnestres vt dicit Aristo. iuuat ortenses si eis ex opposito cōplāterur. Similiter malogranate olivis cōferūt si plātent cū eis. eo q̄ abundant in caloꝛe nature oliuaꝝ conuenient. Ex hoc autem instruimur q̄ vnus homo debet iuuare alium sibi p̄ximum in bene operando q̄ vtile est cōsociare ꝛ vicinare se bonis siue viris spiritualibus ꝛ cōtemplatiuis qui designāt p̄ arbores silnestres siue actiui q̄ designātur in malogranatis. Item dicit Aristo. q̄ arbores que fructificant omni anno fiunt cito senes. ꝛ q̄ nimiū faciūt fructū cito desiccant. eo q̄ humoꝛ q̄ deberet nutrire plātam transit in fructū. In quo ostēdit q̄ nimia exercitatio ꝛ lassitudo in exterioribus laborib⁹ est aliquando causa debilitatis non tantum corporis sed spiritus. ꝛ q̄nqꝫ inducit accidiam que desiccat humiditatem deuotionis interne.

¶ Capitulum. xliij.

Opera penitentiū assimilātur fructibus arboꝝ. Primo quo ad fructū p̄ductionē. p̄oducunt enim ꝛ nascuntur fructꝰ ex arboꝛib⁹ q̄busdam retinaculis alligati. ꝛ hmōi retinaculo mediāte fructus natus arbori adheret. sicut fetꝰ pymbilicum cū matrice se tenet ꝛ ⁊ retinaculū pmo ē debile ꝛ laxū. Vñ tūc ō facili fructꝰ excutit si fortiores venti ipulsu feriat sed paulatim caloꝛe humoꝛē deficēte retinaculū p̄io debile idurat. Vnde tūc fructꝰ de facili nō vincit. Hoc retinaculū quo mediante fructꝰ. i. meritus boni opis. ab arboꝛe. i. a penitēte retinet est amoꝛ charitatis. fine q̄ nec meritoꝛiū opꝰ agit. nec etiā facti opis meritū retinet. Vñ charitate q̄ dita oia cū ea perdunt p̄teritoꝝ operum merita. Hoc ergo amoris retinaculū in p̄ncipio penitentie adhuc est laxū ꝛ debile. qꝛ. i. imperfectū. qꝛ timoꝛē seruilē habz admixtū. ꝛ iō a vēto fortioris tēptationis nouicij penitētie ꝛ religiōis faciliter frangunt. Et iō p̄sanguineis vel occasionib⁹ petitoꝝ seu tēptationū nō sunt faciliter exponēdi sed diligenter custodiēdi. postmodū aūt caloꝛe charitatis p̄ficiēte. ꝛ humoꝛē. i. timoris molitiem desiccante. i. depellē-

te. etenim perfecta charitas foras mittit timorē: fortificantur ꝛ solidant. ¶ Secūdo quo ad fructuū colorationem. Sunt enī fructꝰ diuersoꝝ colorū. s. quidā albi quidā nigri qdā rubei. Nam ſm Arist. ex humore frigido terrestri ꝛ melancolico nigrescūt ex humido ꝛ frigido albescunt ex calido rubescūt vt dicit Albumasar. Talia debent esse opa penitentiū scz nigra per tristitie obscuritatē alba p conscientie puritatē. rubea p charitatis feruiditatē. Vel fructꝰ albi sunt opa inocētiū. nigra vo opera peccantiū. rubea opa penitentiū q de culpa ppetrata erubescunt. ¶ Tertio quo ad fructuū nutritionē. Iz enī gīaliter dicat Galienꝰ q herbe ꝛ fructus parū nutriūr. tū specialiter qdā sunt fructus q minꝰ nutriūt q alij. Vñ quemadmodū experiēta docet ꝛ auctores tradūt plāte aromatice siue medicinales ad vescendū sunt minꝰ delectabiles. ꝛ ad digerendū fructibꝰ alijs duriores. ꝛ ꝫ ꝓpt vehementē coagulationē p caloꝛē agentē in humiditatē. Vñ ſm Aristo. fructus tales nō sunt multū nutribiles. Vñ etiaz dicit Albumasar. q planta q̄to magis est medicinalis tanto minus nutrit. Plante igit medicinales sunt pnie ptes. s. cōtritio cōfessio ꝛ satisfactio. qbus aiaꝫ nostrarū morbi curant. hoꝝ fructꝰ. i. opera ꝛ precipue satisfactionis nō sunt delectabilia neq; facilia. sed dura ꝛ difficilia ad factēdū. Vnde plus ordinant in peccatoꝛe ad tollendū morbi effectū. i. peccati reatuz. i. ad satisfactionē debiti q̄ nutrimētū vel augmētū meriti. ¶ Quarto quo ad saporis mutationē. Nā aliq̄ fructꝰ ꝑmo sūt pōtici vel amari ꝛ postea efficiuntur dulces qō est ꝓp hūoris ꝑmo attracti grossiciem ꝛ terrestreitatē quasi ꝓp indigestionē nō possit habere dulcedinē. Sed tpe ꝓcedēte ꝑfortato caloꝛe ꝛ augmētato humore digerit ꝛ in dulcedinē ꝑuertit. Vnde ꝛ iterum Aristo. dicit q̄ amarū ꝛ acerbū missum in ignē dulcescit sicut patet in piris acerbis in aqua elixatis. Aliq̄n vo fructꝰ primo sunt dulces ꝛ postea efficiunt amari vel pōtici propter nimiā adustionē superuenientē. sicut sunt mirabolani. Cuius cā est vt ꝓbus dicit magna raritas fructus. Vnde hora digestionis cum meatus sint magni subintrat caloꝛ sufficiēs ꝛ humorem digerit ꝛ dulcem efficit sed post calor humorem consumit ꝛ siccitatez inducit ꝛ sic poros constringit vt caloꝛ vel humoꝛ ad fructum peruenire non possit. ꝛ sic iterum fructum in ponticitatem ꝑuertit ꝓp dominiū siccitatis. Sed tādez caloꝛ innatus vigoraf ꝛ ad locū fructus eleuaf a caloꝛe solis auctus. vnde frigiditatē vincit ꝛ imēsam caliditatē ꝛ siccitatē inducit. ꝛ sic fructus in amaritudinē vertit. ¶ Primis igit fructibus q primo sūt amari postea dulces assimilant opera penitentiū que incipiūt ab amaritudine luctus. ꝛ terminant in dulcedinē gaudiū. secundū illud Mathei. v. Beati q lugent quoniā ipsi consolabuntur. Itē tales sūt dolores vel labores patientium qui primo habent amaritudinem pene. sed pariunt vltimo premiū glorie. Johan. xvj. Tristitia vestra vtēt in gaudiū. ꝛ hoc totū est ex virtute caloris. i. diuini amoris. Illis aūt fructibꝰ q primo sunt dulces ꝛ postea amari assimilant opa peccātū q̄ in actu dū sūt habēt dulcedinē misere delectatiōis: ꝫ post factū inducūt amaritudinem cōscientie vel sequentis punitionis. ¶ Itē assimilant talibus fructibus cōsolatiōes gaudētiū ꝛ ꝓsperantiū in mūdo que ꝫ nūc dulces sint postea tū ad infernalē amaritudinē perducunt. sicut patet. Lu. xvj. de diuite epulone. Et hoc totus ꝓtingit. vel ꝓp cōstrictionē auaritie vel ꝑ pter nimiā intēsionē cōcupiscētie. ¶ Itez penitētie opa ſi debito modo fiāt sūt valde ꝓficua. Cuiꝰ exēplū apparet in oliuis. Nā sicut dicit Isaac olive cum sint rubee non bene mature si cū aceto vel aqua sal sa fuerint ꝓparate sunt comeste valde confortative cōstrictiue ꝛ appetitus excitatiue. ꝫ sint ad digerēdū dure. Similiter penitentiū opa ſi sint rubea per charitatis feruoꝛē: nōdū matura. i. nō diu dilata vel tardata ꝛ fuerint ꝓparata cū aceto cōpūctionis ꝛ lachrimarū salsedine que sūt

vt aqua salsa. etiam si talia opera videantur ad faciendū dura. i. difficilia sunt tamē valde vtilia. q; ꝑforcāt ad faciēdū bona: restringūt vt nō fiant mala. ⁊ excitant appetitum ad habendum celestia.

¶ Capitulum. xliij.

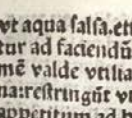

Opera proficiētiū in vita spūali assimilant fructib⁹ habētibus ꝓpyramidalē figuram. Inueniunt enim fructus diuersaꝝ figuraꝝ. Mā qdā fruct⁹ sūt pyramidati. qdā rotūdati. qdā angulati. Pyramidales fructus duoꝝ sunt modoꝝ. qui dā pyramidati ex vna parte tm̄. s. ex parte inferiori. quidā ex vtraq; parte habēt conū ⁊ in medio dilatantur. Nam si pori plante in principio humoris ample ⁊ rare fuerint sed postea frigiditate aut siccitate constringuntur fructus ⁊ folia ingrossabuntur superius ⁊ inferius gracilabuntur ⁊ pyramidabuntur. si vero virtute caloris ⁊ raritate humoris superiori particula leuatur. ⁊ ex parte inferiori caliditate existente humori in medio diffunditur. fructus ⁊ folia in medio dilatant ⁊ ꝓpter dominiū caloris in vtra q; extremitate in conū ducunt ⁊ subtiliātur ⁊ sic in pyramidem transformantur. ¶ Primis ergo fructibus qui ex parte inferiori tantuꝫ pyramidantur ⁊ superius dilatantur assimilantur opera gradatim proficientiū que quidez in principio sūt gracilia. i. debiliter incepta sed postea vsq; in finem crescunt ⁊ dilatantur proficiēdo. Siego. Nemo repente fit summus. sed in bona conuersatione a minimis qs inchoat vt ad maiora perueniat. ¶ Secundis autem fructibus qui ex vtraq; parte pyramidantur ⁊ in medio tantūmodo dilatantur assimilantur opera quorundam que tam in principio q̄ in fine sunt gracilia ⁊ parua ꝫ aliquando in medio visa sint dilatari ⁊ ꝓsperari. ¶ Quidā vo fructus sunt qui rotundam hñt figurā ꝓpter equalem materiam humoris ⁊ eēlem actionem virtutis ⁊ caloris. per quā medie partes extendunt eēlit er ⁊ a medio vsq; ad circūferentiā vnifor-miter ꝓtendunt. Hec igitur figura ꝓpter eēlitatē ⁊ vniformitatem extensionis vndiq; cōpetit operibus iustitie que exigit vt oibus sine personarum acceptione eēliter ⁊ vniformiter reddatur quod suū ē vnicuiq;. Et dico equaliter nō sm̄ equalitatem quātitatis sed proportionis. Alij autem fructus sunt qui angulares sūt ex contraria causa. i. ꝓpter inequalē extensionem materie. Et ideo significāt opera iniustitie que. s. inequaliter fiūt. ⁊ cum ꝓsonarum acceptiōe. Et hec opera hominez nō ꝓficere sed pon⁹ deficere faciunt. Vnde ps. petebat dicens. Non dominetur mei omnis iniustitia.

¶ Capitulum. xlv.

Opera cōtemplantiū ⁊ pseuerantiū assimilant fructibus maturis. Dicit. n. Aristo. q; in terra montuosa q; dulcis ē ⁊ dulcē cōtinet humorem fructus citius maturant ⁊ sapidiores ⁊ salubriores inueniuntur. Hec ergo terra montuosa est vita cōtemplatiua q̄ mōtuosa dicit ꝓpter ascēdendi difficultatē. ⁊ ꝓpter celestiū veritatem. ⁊ ꝓpter getis securitatē. ibi quoq; reperit humor dulcis interne cōsolationis. Vnde ⁊ fructus. i. opa cōtēplantiū citius matureſcūt. i. citius cōplentur ꝓpter charitatis caloreꝫ. q̄ facit opus accelerare ⁊ consummare. ¶ Itē magis sapiunt q; supernis consolationibus admiscent. Sunt etiaꝫ hmōi fruct⁹. i. opa sancta q; magis a vicijs remota. ⁊ nota q; maturationē fructuū hꝫ principaliter planta a caloze ignes naturali ⁊ interiori ⁊ etiam ab aere cooperante exterius. Nam sicut dicit Plbus in libro de vegetabilib⁹ ⁊ plantis: plāta hꝫ tres vires. q; a terra hꝫ firionem. ab aqua coadunationē. ab igne consolidationem. ⁊ partium terminationē: fructuū cōpletionē. ⁊ maturationē. ⁊ hoc ꝓpter aeris cooperationē. Sic filij etiā mō alia hꝫ firionē. i. firmitatē i deo a terra. i. a fide. q; sicut fra ē imobilis ⁊ alijs

quietem ⁊ stabilitatem tribuit ⁊ concedit sic etiam veritas fidei ⁊ in se manet immobilis ⁊ animā stabilem reddit. Vnde Dionysius dicit in libro de diuinis noibus. q̄ fides est perfecta credentiuꝫ stabilitas q̄ eos stabilit in veritate. Sed coadunationes habet ab aq̄.i.a spe. Quia sicut omnis aqua recolligit ⁊ coadunatur in mari. ita diuina spes debet recolligi ⁊ collocari in deo. ps. Sperate in domino omnis congregatio populi. Sed soliditates patientie habet ab igne ⁊ aere. i. ab amore dei ⁊ proximi q̄ charitas patiens est. Nam quasi calor ignis interior est amor dei. i. diuinus sed vt calor aeris exterior est dilectio ⁊ amor proximi. Similiter a charitate tam dei q̄ proximi est perseuerantia boni operis. scz vsq; ad impletionem maturitatis. i. vsq; ad cōplementuꝫ finis.

¶ Caplm. xlvj.

Opera docentiuꝫ assimilātur situationib⁹ fructuū in arboꝛe fructus eni i diuersi arboꝛib⁹ hñt diuersam situationes siue positionē: q; vt dicit Ari. quedam arboꝛes sunt que producunt fruct⁹ super folia. ⁊ hꝫ accidit per fortitudinem fructus ⁊ indigentiā solaris caloꝛis humoꝛem digerentes. Quedā vero hñt fructus sub folijs. ⁊ hꝫ propter debilitatē fructus ne caloꝛe nimio vel frigoꝛe coꝛrumpantur. Quedaꝫ vero alie sunt que hñt fructus ad stipitem suspensos qō accidit propter insufficientiā humoꝛis ⁊ caloꝛis ipsum ad extremitates expellere non valentis. Illi ergo hñt fructus super folia qui plus curant factis ostendere q̄ verbis docere. Vnde superat in eis cura faciendi studium loquendi. ⁊ hec est sapiēs doctoꝛis proprietas. Vnde Grego. nazanzenus dicit. Ille videt mihi sapiens q de virtutibus anime pauca quidem cōmonet ⁊ proloquit. plura autē in suis factis atq; operibus operat̄ ⁊ ostendit. ⁊ fidem verbi in operū suoꝛum astipulatione cōfirmat. Clara est illa sapientia non que in verbis volat sed in virtutibus constat. Illi vero hñt fructus sub folijs quoꝛum verba superāt facta. Si quidem in folijs verba. in fructibus opera designantur. De talibus aūt dicit Bernar. q̄ mōstruosa res ē lingua magniloqua ⁊ manu ociosa. Illi autem hñt fructus in stipite sine folijs qui habent opera sine verbis scz q facunt ⁊ non dicūt. Vel nota q̄ illi sunt spiritu fortes qui non indigent propter timoꝛem vanegloꝛie abscondere opera sua. Et isti sunt fructus qui non sunt sub folijs vel inter ramos abscōditi sed super folia. i. in manifesto. Illi vero qui sūt debiliꝭ virtutis ⁊ timent ne eoꝝ opera vel frigoꝛe persecutionis inuidoꝛum vel fauoꝛis ⁊ glorie proprie caloꝛe coꝛrumpantur abscondunt ea. Et isti sunt fruct⁹ sub folijs vel ad stipitem absconditi.

¶ Capitulum. xlvij.

Ratio assimilatur gutte. ¶ Primo ratōe natiuitatis. Est enim gutta lachr;yma cuiusdaꝫ arboꝛis siue herbe cui⁹ ramusculi diebus estiuis ab incolis inciduntur. ⁊ lachr;yma que egreditur gutta siue armoniacum appellatur. Ista ergo gutta arboꝛis est lachr;yma oꝛationis siue oꝛatio lachr;ymantis q̄ produci debet estiuo tpe ideſt in coꝛdis feruoꝛe. Et iuste vocat armoniacum q; in oꝛatione vocali dz esse quedā armonia ideſt q̄dam consonantia ⁊ cōcoꝛdia. s. coꝛdis ⁊ vocis. per attentionem. prout dicit Augu. in regula. hymnis ⁊ psalmis cum oꝛatis ad deū hoc versē in coꝛde qō proferꝛ in oꝛe. ¶ Item consonātia vocis ⁊ manus per operationē. s. vt cum aliquis oꝛat deū vocē. studeat ipsum ⁊tiaꝫ munere placare. i. elemosyne largitiōe vel bono opere. Et hinc est q̄ oꝛantes manus etiā leuant ad celum. Sic ergo in eo q̄ gutta est lachr;yma arboꝛis signat q̄ oꝛatio dz esse lachr;ymosa. Vnde Augu. ad dioscoꝛum dicit Plerūq; hꝫ negociū. s. oꝛationis plus gemitibus q̄ sermonibus agit plus fletu q̄ affatu. ¶ Itez in eo q̄ gutta egreditur in calido tpe estatis signat q̄ debet esse affe-

cuosa ⁊ feruida. Nam feruidus affect⁹ orantis est quasi thus redolens in die bus estatis. Eccli. l. Sed rone nominis. q: vocatur armoniacum significat q dz eē attēta ⁊ operosa. Et iō Cassioō. dicit super ps. c. Ypa est suauissima virtus armonie quando vox cognoscitur operibus consonare. Nam si he res discrepabili sibi varietate dissentiant nequaq̄ pñt psalmodie efficere cantilenam. nec ad aures dñi vēiet qō se mutua contrarietate cōfudit. ¶ Secūdo rone puritatis. q: illa gutta est nobilior q̄ est purior ⁊ feculentie i permixtior. ⁊ que in pinguedine ⁊ cando re thuri est similior. Sed Biasc. ⁊ Plin⁹ dicunt. q illa ē melior que habz odorem castorio similem ⁊ subamarum saporem. Similiter ofo tanto melior est quanto purior ⁊ feculētie peccati impermixtior. Vnde Augu. sup ps. Orationis pure magna ē virtus ⁊ velut fidelis nūci⁹ mādatū pagit ⁊ penetrat que non peruenit. Et in vitis patrum dr q ofo si munda ⁊ casta fuerit celos penetrans vacua non redibit. ¶ Item illa est melior que pinguior est. i. deuotior ⁊ que candidior. i. cum mundiori intentione. Dz enim eē nō puritas tm̄ in orantis affectione sed etiam candor mundicie in eius intentione. Vel puritas debet eē in affectu. ⁊ candor. i. claritas fidei in intellectu. Jo. i. Postulet in fide nihil hesitans. ¶ Item illa ē melior q̄ odore castorij ⁊ amare ꝓfectionis est plenior. Mā cōpūctio lz orāti videt amara tñ deo ē odorifera. Vñ beat⁹ Grego. dicit q veraciter orare ē amaros incompunctiōe gemitus ⁊ non cōposita verba resonare. Et ita pz q in ofone pfecta dz esse puritas affectiōis. piguedo ōnotiōis cando. i. claritas intentiōis. ⁊ odor. i. amaritudo compunctionis. ¶ Tertio rone vtilitatis. q: gutta hz virtutē dissoluendi nec nō relaxādi. vt dr in Plone ⁊ inflationes sedādi. Sili lachrymosa ⁊ ōnota oratio dissoluit peccati vicula. relaxat ōbita. ⁊ sedat tumida q: expellit tumorē supbie. Vnde ⁊ glosa dicit sup illō. Myrrha ⁊ gutta. q gutta ē pūllitas q̄ ad modū gutte expellit omnes inflatiōes supbie. quod maxime facit humilitas in oratione quia sicut dicit Hugo de sancto victore Oratio est pie mentis ⁊ humilis cōuersio fide. spe. ⁊ charitate subnixa. ¶ Itē oratio assimilatur rute. ¶ Primo ratione complexionis. Est enim ruta nature feruentissime ⁊ plus agrestis q̄ domestica. Vnde dicit Plinius q̄ habet virtutem mustace calidam ⁊ siccam. Sic oratio oportet q̄ sit feruida per deuotionez vt mentez calefaciat ⁊ inflammet ad dilectionem. ⁊ desiccet humorem. idest fluxū cogitationum. ¶ Secundo ratione nutritiōis. quia ruta gaudet siccitate ⁊ vult nutriri cinere vt eruca possit carere. amicitia magna est sibi cum ficu. vnde nunq̄ sic conualescit sicut sub ficu iuxta ficus facit. Similiter gaudet oratio abstinentie siccitate ⁊ nutritur humilitatis cinere pp primū dicit btūs Grego. super Matth. q antiqui patres quoticns orare voluerunt ieiunium cū ofone iūxerunt. vñ Thob. xij. Bona est oratio cum ieiunio. propter sōm dicit Eccli. xxxv. q oratio humiliantis nubes penetrat. ⁊ē. Diligit ēt societatē fici. i. elemosyne. q: ficus ē fruct⁹ mitis ⁊ dulcis ⁊ ideo significat elemosynā. q̄ dari debet cū māsuetudine. ⁊ dulcedine pietatis Grego. super Matth. in firma est oratio q̄ elemosynarū largitate non est munita. ¶ Tertio ratione munitionis. q: ruta munit ⁊ defendit ꝓtra alia venenosa. Vñ sicut dicit Jsi. Rutam contrariari venenis mustela ꝓpo docuit. Nam qñ bellatura est cū serpente ꝓmo rutam comedit. ⁊ eius odore ⁊ vtute cōtra venenuz se munit. ⁊ sic ad bellū secura procedit. imo vt dicunt Biase. Plin. ⁊ Isidē. Tanta est vis rute q̄ post eius esū mustela etiā basiliscum secura inuadit ⁊ eū occidit. Mustela q̄ pugnat cū serpēte est aia tentata a demone que si vult secure euadere munit se fructu orationē matth. xxvi. Orate vt nō intretis in tentatiōem Est enim oratio deuota q̄si flagelluz quo tentator pcutitur. vnde Augu. dicit in q̄dam sermone q̄ oratio est oranti subsi,

diū deo sacrificium demonibus flagellū. Basiliscus aūt qui visu interficit est luxuria quam etiam extinguit oratio deuota. Vñ sicut dicit Gen. xvij. Noe gen⁹ hōmo monorum scilicet de luxuria tentantiuz nō ēcitur nisi in oratione ⁊ ieiunio. Hiero. in ād az epistola. Jeiunio pestes corporis. oratione vo pestes sanande sunt mentis. Et generaliter valet oratio cōtra omnē tentationem. sicut dicitur ruta valere cō tra omnem punctionem. Dicit enim Pli ni. q⁹ succo rute inuncti a scorpionibus araneis vespis ⁊ apibus non pungūtur. Quasi enim punctio scorpionis qui non ante sed retro pungit dici potest tentatio carnis. que primo delectat sed postea cru ciat. Sed punctiones aranearuz que mu scas insidiose capiunt sunt tentationes ō monum qui insidiose capiunt animas. Punctur vero vesparum ⁊ apum sunt impugnationes mundi. siue per aduersi tates quas designant vespe. siue per pro speritates quas signant apes que mel fa ciunt ⁊ aculeum infigunt. a quibus omni bus defenditur anima deuota per studiū assidue orationis. Vnde Hiero. in episto la dicens hortatur. Egredientes de ho spicio armet oratio. regredientibus de platea occurrat anteē sessio. nec pr⁹ cor pusculum requiescat ꝙ animam oratio pascat. ¶ Item oratio assimilatur incēso siue thuri ps. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Incensuz. n. siue thus bonum probatur cādore ⁊ car bone. Cādore qr illud incensum siue th⁹ est optimum qō est album ⁊ mundum. Carbone vo probatur si stati ardeat ⁊ flā mas emittat. Sic oratio illa est valida q̄ fit cū candore puritatis. Ambro. in libro de officijs. Sit oratio tua pura ⁊ simplex. dilucida atq; manifesta. plena grauitatis ⁊ ponderis non affectata elegantia ſz nō intermissa gra. Dicit enim q⁹ arabes vbi thus nascitur nolunt huiusmodi recolli gi nisi a ꝓnis religiosis ⁊ mundis. i. mu lieribus non pollutis. vñ si mundiciam requirit collectio thuris multo magis ō nonio orationis. Et ideo etiam de cantu ⁊ oratione vocali clericoꝝ immundoꝝ. dicit. Aug. q⁹ plus placet deo latratus ca num. mugitus bouum. grunitus porcoꝝ q̄ cantus clericoꝝ luxuriantium. ¶ Ites valida oratio est que cuz ardore idest fer uore fit charitatis. Hec enim est ignis. q. fumum thuris. i. affectuz orationis dirigit ad deum Eccli. v. Quasi ignis effulgens ⁊ quasi thus ardens in igne.

¶ Capitulum. xlviij.

Pera mala assimilant mā lis ⁊ illaudabilibus fructi bus. Sunt. n. plerique fructus insipidi vel amari vl pontici indigesti vel frigi di crudi ⁊ duri. ⁊ quidam ēt corrupti vel putridi. Vñ tales fructus moraliter ad diuersa vicia referunt. Mas fructꝰ insipidi minus cunctis valēt. qr sto machū nō confortant qr in eis dominat humiditas aquosa. ⁊ ideo abominationē generāt. Vñ insipidi fructus ad luxurio sos referūtur in quibus aquositas. i. car nalitas abūdat. ⁊ quibus spūalia insipida ⁊ abhominabilia sunt. vñ Apostolus di cit. ij. Cor. ij. q⁹ animalis. i. carnalis homo nō percipit ea que sunt spūs dei. ⁊ ps. Omnem escam abhominata est anima eorum. Et ideo fructus carnalium hominum. i. ope ra eorum sunt insipida per affectum. qr facturit spūales delicias tanq̄ insipidas ⁊ abhominabiles eos fastidire. ¶ Secūdo fructibus amaris assimilātur opera inui diorum. qr inuidi hñt zelum amarum de quo Jac. iij. q⁹ si zelum amarum habetis i ter vos. In cuius signum iudei per inui diam xpm tradiderunt fellis amaritudi ne cum potauerunt ps. Dederunt in escā meam fel. ⁊c. ¶ Tertio fructus pontici re feruntur ad iracundos. qr ira cor pungit ⁊ alios frequenter pungere facit sicut pō tica ⁊ acetosa pungunt. ¶ Itē fructus pō tici sunt duri stiptici ⁊ constrictiui. sed sto machi cōfortatiui ⁊ appetitus excitatiui. Similiter iracundorum qdā sunt stiptici q fecem de vētre non emittunt. i. iniuriā. de memoria vel corde nō expellunt. Vñ stiptici sūt q sūt difficiles ad iniurias obli

biscendum. Quidam vo sunt duri ad dimittendum ⁊ cõstricciui ad vindicãdũ nunq̃ relaxantes offensas. Sũt etiaz oẽs motus ire excitatiui appetit⁹ ad vidicãdum. Sed nota ꝙ si fuerint fruct⁹ aceto si modico terrestri compositi acumẽ colere extinguunt. qz si fuerit in homie offẽso aquosum pietatis ⁊ terrestre h̃ilitatis extinguitur acumen ire ⁊ cito ad trãquillitatem debitã reducit talis hõ. ¶Quarto fruct⁹ indigesti referuntur ad gulosos qz frequenter indigestio ꝓuẽit ex gule superfluitate. Item cibus indigestus est impurus. qz ꝑ digestionem cibus purus ab impuro separatur. Et sic̃ gula immũdiciam ⁊ impuritatẽ generat corporis ⁊ anime. ¶Quinto fructus frigidi referũt ad accidias q̃ alias reddit frigidas in dei dilectione. ⁊ pigras in bona operatiõe ꝓuoxx. Propẽ frig⁹ piger arare noluit. ¶Sexto fructus crudi referũtur ad auaros. q sunt crudi. i. crudeles ⁊ feroces ⁊ incõpassibiles erga pauperes. Et nota ꝙ fructus crudi sũt maloruz humorum nutritiui. Similiter auaricie opera malos h̃ores ideſt malas affectiones interiores siue ỏ sideria nutriunt. qz sicut dicit. apostol⁹. i. Thi. vj. Qui volunt diuites fieri incidũt in tentationem ⁊ in laqueũ diaboli ⁊ in desiderια mala ⁊ inutilia ⁊c. ¶Item motus auaricie corrumpũt gustuz anime. vt non sapiant auaris spũalia. Vñ amoꝛ tẽporalium excludit amoꝛem spũaliuz. Itẽ debilibus ⁊ imperfectis maxime nocent occupationes temporaliũ quas auaricia multiplicat. ¶Septimo fruct⁹ duri referuntur ad superbos quoruz corda ꝓp̃ defectum pluuie ⁊ roris. i. propter defectum pietatis ⁊ gratie arida sunt ⁊ dura Superbis enim sub typo montiũ dicit. ij. Reg. j. Mõtes gelboe nec ros nec pluuia veniat super vos ¶Item peccatorũ opera assimilãt fructib⁹ corruptis. Quidam enim fructus non conseruant. sed q̃q̃z anteq̃ compleatur corrumpuntur ⁊ efficiũtur vermiculosi ⁊ hoc aliq̃n accidit ex vicio plantatiõis arboris qz scilicet non fuit cõgruo tempore plãtata. Nã in plantatione arboris multuz obseruãda est etas lune. qz ille plãte que in recto plenilunio inseruntur siue plantãtur non cõualescunt ⁊ si cõualuerit vermiculosũ faciunt fructum ⁊ tales fructus citius cõputrescunt ꝓpter humoꝛem nimiũ qui ad lune plentiã in omnibus augmentat. Vnde etiam arbores q̃ tali tpe preciduntur minus durabiles esse ꝓbantur ⁊ citi⁹ a vermibus corroduntur vt dicit. Cõstã. Per lunam autem que est semper mutabilis ⁊ variabilis mens intelligitur peccatoris qui per peccatum inquietudinem ista bilis ⁊ variabilis fit. ꝓ illud Tren. i. Peccatum peccauit hyerusalez propterea in stabilis facta est. Plenilunium ergo significat ip⁹ plenitudinem peccati que ẽ in ꝙsẽsu vbi rõ peccati mortalis implet ⁊ pficit. si ergo plãta. i. volũtas ⁊ ꝓpositũ alicuius boni operis faciendi in plenilunio plantetur. i. dũ ipa mẽs est i peccato mortali. vel i consensu ⁊ in volũtate peccandi. tunc talis planta inficitur ⁊ fruct⁹ .i. op⁹ corruptũ ⁊ vermiculosũ i. vicios sũ ꝓducit ita vt sit a merito vacuũ. Vñ in peccatorum op⁹ vel inueniuntur vermis auaricie vel luxurie. ve superbie. vl'inuidie. vl'alicuius alteri⁹ vicij. seu defect⁹. q fruct⁹ medullã corrodit ⁊ corrũpit. i. q boni op⁹ substantiale meritũ tollit.

¶Capitulum. xlix.

assionis xp̃i meditatõ seruida remouet diuini amoris ipedimẽta. Cuius exẽplũ apparet in pipe. Nam siluas q̃ dicũtur eẽ caucasi montis serpentes ibidem custodiunt. Sed incole cum silue matureſcunt eas incendunt et sic serpentes iterimunt vel expellunt. ⁊ ex hac combustione piperis grana que sunt naturaliter alba efficiuntur nigra. Sic ergo patet ꝙ combustio ignis expellit serpentes vel extinguit. qui impediunt ne colligatur fructus pipis. piper autem q̃ est callidum ⁊ sic cum in quarto gradu significat charitatẽ que ẽ in nono grad⁹ requirit i diligẽdo duz scilicet vt diligat ex toto corde ⁊ ex tota

mente ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota fortitudine. Sed hoc piper ne a nobis habeat serpentes. i. demones nos impediũt vel peccata quantum possunt. Sed combustio ignis. i. passiõis christi feruens meditatio de qua dicit ps. In meditatione mea exardescet ignis ipsos serpẽtes. i. demones ⁊ eorum tentationes fugat. ⁊ ad amandum xpm vehementer mentes inflãmat Aug. super Jo. Fratres vt a peccato sanemur xpm intueamur. qui qui intuebantur serpentem eneũ in deserto non periebãt morsibus serpentum: Sic q intuentur fide xpi mortẽ sanantur a morsibus peccatorum.

¶ Item crux xpi assimilatur moro primo rõne fructuum. Fructus. n. moꝝ fuit corpus xpi cruci affixum. Quia fructꝰ mori vt dicit. Ambro. primo albet. deinde viret. tertio rubet. vltimo nigrescit ⁊ lucet. Sic corpus xpi fuit albũ. i. purum ⁊ candidũ in cõceptione. qr de spũ sancto cõceptũ post viride. i. virtuosum in cõuersatione vsqꝫ ad passionẽ. postea rubrũ. i. sanguine rubricatũ in passione. postea nigrũ in morte. lucidũ aũt in resurrectione. Et nota q ex fructu moꝝ vt dicit. Rabanus sit potꝰ nobilis. quem elephãtes potantes fiunt animosiores ad bellũ. Vñ dr. i. Mach. vi. q ostenderũt elephãtis sanguinem vue ⁊ moꝝ ad acuendum eos in plium. Iste potus ẽ sanguis xpi q per modũ potus in sacramento sumitur ad ipm passionẽ remorandũ. Vñ iste sanguis siue rememoratio dr multũ accendere cor nrm ⁊ aiare ad bellandũ contra vicia ⁊ ad tolerandum q cũqꝫ pericula. ¶ Secũdo rõne seminum. qr sm Biasc. seminũ moꝝ sunt tres virtutes. solutiua. s. purgatiua. ⁊ fecundatiua. Semina moꝝ. i. passionis xpi nobis relicta sunt ecclesie sacramenta. qr sicut virtꝰ moꝝ remanet ⁊ seruatur in seminibus. ita virtus passionis xpi remansit ⁊ seruatur in sacramentis. vñ sacramenta oia opant in virtute passionis xpi. Et ista sunt semina ex quibus plante spũales. i. filii dei regenerantur. sicut precipue patet in sanctis. Omniaqꝫ hec semina. i. sacramẽta hñt vir tutem purgatiuã mentis. qr omnia conferunt gram ⁊ gratia sanctificat animã. Sed aliquod sacramentum specialiter purgat ab originali vt baptismus. aliqõ ab actuali mortali vt pnia. omnia alia purgant a venali licet etiam habeãt maiores alios effectus. ¶ Tertio rõne frondiũ. nã sicut dicit Ambro. folia moꝝ suplecta serpenti ipm interimunt. Folia moꝝ sũt exempla crucifixi q̃ omnes serpentem. i. diaboli suggestionem interimunt. Nam sptentat de auaricia considera xpi crucifixi paupertatẽ ⁊ nuditatem. Si de sugbia obijce eius humilitatem. si de luxuria pensa penarũ eius acerbitatem. ⁊ sic extinguetur omnis tẽtatio. Et hoc figuratum fuit in serpente eneo in deserto exaltato. cuius aspectus a venenosis serpentũ morsibus liberabat vt habetur. Numeri. xxi.

¶ Capitulum. l.

PAtientia assimilat cappari ¶ primo qr capparis vt dicit Biasc. est herba spinosa. Et hoc cõpetit patientie rõne materie. Nam mã patientie sunt spine. i. pũctiones tribulationũ ⁊ aduersitatum Ro. v. Tribulario patientiã operatur. ¶ Scõ qr est herba frondosa super terrã expansa. Hoc competit pacientie que non est in celo vbi nulla molestia. nec sub terra. i. in inferno vbi pena inuolũtaria et infructuosa. sed tñ super terrã vbi tribulationes abundant vires suas extendit. qr tñ sup terram tribulationes sũt ad virtutis exercitium. ⁊ ad laboris premiũ ⁊ hoc est p patientiã sine qua tribulatiões nec ad virtutem nec ad meritũ pertinẽt. Et ideo Bernar. dicit in quodaꝫ sermone. In hoc mũdo quasi in cãpo certaminis positi sumus ⁊ q ibi dolores ⁊ plagas aut tribulatiões non suscepit in futuro ingloriosus apparebit: Et petrus rauen. dicit in quadã epistola. q ois cordis ⁊ corporis virtus citra meritũ ⁊ fructũ salutis ẽ sine condimẽto patientie. ¶ Tertio qr est herba vnctuosa est enim vnctione plena. Quod cõpetit patientie pp vnctiones gre quã continet qua oẽ durũ mollitur. Vñ etiam vnctio

cappari dicitur virtutē ſplenis ſua virtute ſup oia iuuare. ¶ Item hac vnctiõe ois dolor lenigatur. In cuius exẽplũ capparis dolorẽ dentiũ dr mitigare. Hec ẽt eſt q̃ inuidor detrahentiũ ⁊ mordẽtiũ negtiaz dr ſedare. In cuius ſignũ ſuccus capparis auriũ vermes necat. Hec ẽt ẽ virtꝰ ſcz patiẽtia ex qua cibus aie: ⁊ medicina ꝑparat. ¶ Medicina. n. eſt qua ai affectus purgat ⁊ rectificat. Nam flores capparis poſtq̃ ſunt apti hñt virtutẽ digerẽdi humorẽ i ore ſtomachi exiſtentẽ qꝫ. ſ. tribulationes pñtes virtute patientie humorẽ. i. affectũ mũdanũ digerũt ⁊ in affectũ dei ꝙuertũt. Itẽ ipſa ẽ cibus vel ſalſa quo guſtus mẽtis ꝙfortat ⁊ excitat ad appetitũ ſpũaliũ ⁊ celeſtiũ bonor. In cuiꝰ ſignũ idẽ flores hñt virtutẽ appetitũ excitãdi. vt dr a Platone. Et hinc eſt q̃ deſideria ſanctor in ipſis tribulatiõibus creſcũt. ⁊ eor appetitus magis accendit circa eterna qñ eos atterunt tẽporalia flagella. Et ideo Grego. dicit. in. xxvi. libro Moza. q̃ electorum mẽtes eternitatis ꝑmia prelolantes vires ex aduerſitatibus ſumũt qz creſcẽte pugna glorioſior ſibi nõ ambigũt manere victoriã. Elector ergo deſideria dũ ꝓmunt aduerſitate ꝓficiunt. ſicut ignis flatu ꝓmitur vt crescat. ⁊ vñ ẽſi extingui creditur inde roborat. ¶ Item patientia aſſimilatur ilici. Et primo rõne radicalitatis. Nã ilex eſt ſpẽs quercus q̃ eſt arbor groſſe ⁊ ꝓfunde radicis. Hec radix ⁊ groſſa ⁊ ꝓfunda patiẽtie eſt charitas. Vñ dicit Aplꝰ q̃ charitas ẽ patiens qz patientem efficit. Et ideo ſicut arbor ꝰ ventũ firmat ꝑ radicẽ. ita patientia ꝓtra iurie impetũ firmat ꝑ charitatẽ. Et ꝓpter hoc dicebat Apoſtolus Epheſ. iiij. In charitate radicati ⁊ fundati. Cñ nõ eſt patiẽtia ſine charitate ſicut nec arbor ſine radice. Gre. ſup Eze. omelia. vij. patiẽtia va ẽ q̃ ⁊ ipm amat quẽ portat. Nã tolerare et odiſſe nõ ẽ virtus māſuetudinis ſz uelamentũ furoris. ¶ Scdo rõne fecũditatis Eſt. n. arbor glandifera. ⁊ huius arboris fructũ antiq habuerũt in cibũ anteq̃ haberẽt frumẽti vſũ. Sic patiẽtia multũ ẽ fructuoſa ⁊ magni meriti. ⁊ multũ viguit in antiq̃ſ. vt ꝓ in Job ⁊ Thobia ⁊ multꝫ alijs. Vñ Jude. viij. Oẽs q̃ placuerũt deo ꝑ multas tribulatiões trãſierunt fideles. ¶ Tertio rõne vmbꝛoſitatis. qz ilex hẽt vmbꝛã iocundã. Silr patiẽtia gratã vmbꝛã. i. refrigeriũ in eſtu tribulationũ ꝓſtat pp qõ dr. Eccli. li. In medio ignis nõ ſum ⁊ eſtuatus. Caſſio. ſup ps. Patiẽtia religioſi viri eſt laborꝫ ac doloꝝ oĩum ſpe futurarũ rer ⁊ amore domini grata tolerantia. ¶ Quarto rõne ſoliditatis qz ilex ẽ ſolidiſſimi ligni ⁊ duriſſimi cortꝭcis. Vñ i ags lignũ eius ẽ multũ durabile ⁊ quaſi imputribile. ⁊ iõ dum ꝓfunde ſub ags ponit q̃ſi in lapidis ſoliditatẽ ꝙuertit. Et quanto ꝑ tpa lõgiora in locis humidis immorat tãto amplius idurat. vñ ⁊ Tullius dic̃ q̃ patiẽtia ẽ honeſtatis ⁊ vtilitatis cã rex ⁊ arduar ⁊ difficiliũ voluntaria ac diuturna ꝓpoſitio. ⁊ iõ poſſet ad patientẽ referri qõ dr Job. xli. Cor eius indurabit q̃ſi lapis ⁊ cõſtringet quaſi malleatoris incus.

¶ Capitulum. li.

Auper ſpũ aſſimilat abieti. ¶ Primo qz abies ipa ſublimiter augmẽtat. vñ ſm Iſid. Dr abies ab eundo eo q̃ ꝑceteris arboꝛibus in altũ eundo ꝓꝛrigit. Eſt. n. exps terreſtris humoꝛis ⁊ iõ arbor eſt leuis. vñ ſm Ariſt. qz arbor ẽ ſubtilis humoꝛis iõ caloꝛ eius nãlis fortificatus a caloꝛe ſolis humiditatẽ illã ſurſus trahit. ⁊ cõuertẽs illã in ſubſtãtiã arboꝛis arborẽ altã facit. Silr ille q̃ ẽ pauꝑ ſpũ ex ps terreni amoꝛis q̃ aiaz grauat efficitur ſpũaliter leuis ad aſcẽdẽdũ ⁊ ſubtilis ad ꝓtẽplandũ. vñ diuino amoꝛe ꝙfortatus ſurſũ tractꝰ miro mõ creſcit ⁊ exurgit in altũ Ecñ. xlij. Creſcẽ me fecit deꝰ in terra pauꝑtatis. Pertingit. n. pauꝑtas ſpũs vſq̃ ad regnũ celoꝝ Matth. v. Beati pauperes ſpũ qñ ipſoꝝ eſt regnum celorum Iſa. lv. ꝓ. Pro ſaltunca aſcẽdet abies. ¶ Secũdo qz rectilinealiter eleuatur. Eſt enĩz arbor nihil quaſi hñs tortuoſitatẽ. ⁊ ꝑ pp virtutem caloꝛis attrahentis ⁊ humoꝛis

obediētis. Siliter qui paup est spū recto itinere ad celū scādit ita q̄ in nulla prem retor quek. scz neq; ad dextera ꝓsperitatis neq; ad sinistra aduersitatis. quia ex quo mūdū ꝓtēnit nec ei⁹ aduersa metuit, nec ꝓspera ḡrit. Mā calor diuini amoris eius ad supna trahit. cui⁹ attractioni anim⁹ eius per terreuū affectum nō resistit imo sequit̄ et obedit. et ideo directo spū sursū tēdit. Unde Ihū iosto. dicit sup epl'a ad Hebre. sermone. xviij. q̄ pauptas ē manu ductrix quedam in via que ducit ad celū vnctio auctētica exercitatio quedaz magna et admirabilis et port⁹ trāqll⁹. ¶ Tertio quia abies est faciliter inflammabilis Nam quia eius humiditas vnctuosa est igni applicata facile inflammat. Sic quo q̄ pauper spū h̄z humiditatez vnctuosā .i. affectionem mentis deuotam. Et ideo igni diuini eloquij vel ipi⁹ spiritussancti applicatus statim inflammatur ꝑm illud ps. Eloquium domini inflammauit eum.

¶ Capitulum. liij.

Peccator ē ꝓ naturā bon⁹ sed ꝓ culpam malus. Unde assimilat lenti q̄ sicut dicit Isaac in medulla est bōa ꝛ in cortice mala. Mā sine cortice comesta valet hydropicis et calidis et etiam humidis aliquando prodest ex eo q̄ ipsa calida et sicca sit. vt idem Isaac dicit. Sed in cortice habet acumen cuius virtute ventrem soluit. tortiones generat. stomachum grauat. meatus corpis oppilat. cerebri substantiam desiccat. humiditatem oculorū distemperat et pessimas passiones in corpore generat. maxime si quis eam quotidie comederit ¶ Quasi ergo medulla lētis est natura hominis peccatoris que cū a deo sit creata bona est Aug. Quia deus bonus est cuius factura sumus et in quātū sum⁹ boni sum⁹. Sed quasi cortex mala ē ipsa hominis culpa Augu. in sentē ꝓ sperī. Peccatū nō ē natura ꝛ viciū nature appetentis quod non est sui ordinis. et hec cortex. i. culpa seu viciū soluit vētrē i luxurioso. tortiōes gēerat i iracūdo. stomachū grauat i guloso. oppilationē facit i auaro. desiccat ꝓ tristiciā in accidioso q̄ spūs tristis exsiccat ossa. oculos mētis distēperat i supbo. pessimas passiōes corpis generat in iracūdo. Nam sicut Piero. dicit super Job. Est ira que iustitiā dei non operatur. et furor proxima mentem ipotentem facit in tantum vt labia tremant. dentes cōcrepēt vultusq; pallore mutet Et Grego. dicit i libro qnto mdoz. Ire sue stimulis accensus cor palpitat. corpus tremit. lingua se ꝓpedit. facies igneſcit. exasperantur oculi et nequaq̄ recognoscuntur noti.

¶ Capitulum. liij.

Peccatum assimilat absinthio. ¶ Primo quidem ratione amaritudinis. primo q̄ absinthiū sua amaritudine ledit gustū. Gustus anime est intellectualis appetit⁹. q ita ex peccato inficit vt ei dulcia et suauia scilicet spūales delicie q̄ ō se sunt dulcissime amare videātur et aspe sicut gustui carnis absinthij amaritudie i fecto etiā dulcia. q̄ postea amara cē videē Isa. v. Ve vobis qui dicitis bonum malum ponentes dulce in amarū. ¶ Scdo q̄ absinthium suo forti odore offendit olfatum. Et sic peccatum non odore sed potius fetore mali exempli offendit olfatum primi interiorez. scilicet q̄ scādalizat eum Exod. v. Fetere fecisti odorem nostrum. ¶ Tertio q̄ in amaritudinez redigit lac et vinum et omne dulce cui fuerit admixtus. Uñ apes q̄ frequētāt absinthium faciunt mel amarū vt dicit Diasc. Siliter peccatum amarū rem delectabilē cui admiscet vertit eandē in amaritudiez scz cōscientie remordentis vel pene affligētis. sicut patz i luxuria et voluptate carnis q̄ maxime videntur delectabiles. Uñ Prouer. v. Fau⁹ distillās labia meretricis et nitid⁹ oleo guttur ei⁹. Nouissima aūt illius amara q̄si absinthiū. ¶ Tē peccatus assimilat hedē. ¶ Tertio rōe frigiditatis q̄ hedera cū frigide sit nature terrā vbi crescit frigidā cē idicat. Siliť peccatū frigide nature ē ita vt calorē diuini amoris exclu-

ḡat ⁊ vbi peccatum crescit certissimū indicium est q̄ ibi calor diuini amoris nō sit. sed q̄ talis aia sit frigida a diuino amore penitus destituta ¶ Scdo rōne contrariatis q̄ vmbra eius ē noxia ⁊ tñ serpenti est gratissima. Sic peccatū ꝑnis hoi sit fūme noxium ⁊ dānosum tñ serpentiferinali .i. diabolo est gratissimū. Et ideo vbi talis est vmbra peccati libenter requiescit Job. xli. Sub vmbra dormit rē. ¶ Tertio rōne sepabilitatis: sepat. n. vinuz ab aqua nā sicut dicit Plinⁱ. Myrra ē hedere nā frigida ad expiandū vina. Nā vinū ex vase fluere ⁊ aquā si qua vino mixta fuerit remanere certum est. Similiter peccatuz trahit de vase cordis vinū diuine ꝑsolationis ⁊ relinqt ibi aquam tribulatiōis. ⁊ ideo de peccatoribus vere pōt dici illud Job. iii. Vinū non hūt scz ꝑsolationis interne. ¶ Itē peccatū assimilatur genesteq̄ genesta crescit in locis incultis ⁊ saxosis. Loca aūt inculta sunt peccatoꝝ corda que pnie studio vel labore nō excoluñt. ⁊ saxosa loca sunt corda dura q̄ nullo compunctionis humore molliunt. ⁊ in talibꝰ peccatū multiplicat ⁊ crescit. Itē genesta ē signū sterilitatis. ¶ Et simliter peccatum sterilitatis fructuū scz meritoꝝ nō solum est significatiuū sed ēt cātiuum. Itē genesta est saporis amari. q̄ scz penā ꝑscientiaz amaricat ⁊ insup vt dictū est inducit amaritudinē pene sequēris. Ita genesta est nigri seminis. q̄ plerūq̄ peccatū inducit et relinquit infamie denigrationē. Vl' nigra semina sunt exempla deformia ex qbꝰ alīj nigri ⁊ deformes peccatores generantur. Item peccatū mortale in corde generatū extinguit oia merita ⁊ oēs virtutes formatas. Vñ assimilat cuidam lactuce sponte nascenti q̄ dicitur capzina. de qua dicit Plinⁱ. q̄ si in mari pisciatur oēs pisces q̄ in vicino sunt moriuntur. Addare ē aūt cor humanū in q̄ si peccatuz ingreditur oia merita ⁊ virtutes occidit. Vñ Jac. i. Peccatū cum cōsūmatum fuerit generat mortē scz virtutum aie. Itē ls peccatum aie habeat in se q̄dam transitoriā dulcedinem. tñ multa mala in aia facit. Cuius exemplum apparet in piro maturo. qō hz in gustu quandā aquosam dulcedinez tñ eius substantia est frigida ⁊ sic ē stiptica: sic peccatum hz dulcedinem aquosam .i. delectationem transitoriā. Aquositaz. n. ⁊ humidum cito fluit ⁊ faciliter transit. tamen postea peccatum infrigidat in anima calorem charitatis extinguendo. deficcat humorem gratie vel deuotionis consumendo. ⁊ constipat sordes cōscientie detinendo. vt scz peccatum inductuz nec facile recedat per penitentiam emittatur ¶ Itez peccatum assimilatur porro. quia porrū nimis sepe cōmestū: vt dicit Plinⁱ inflationes generat. qō ptinet ad superbiaz q̄ animos tumidos facit. Itē fitis generat quod ptinet ad auariciā q̄ sitim. i. ardorē habēdi inextinguibilem gignit. Itez somnū. puocat qō ptinet ad accidiā q̄ pigros ⁊ somnolētos reddit. Itē acies oculoruz hebetat qō ptinet ad inuidiā Eccli. i. Meq̄ oculus inuidi. Itez sanguinez inflāmat qō pertinet ad iram q̄ sanguinē circa cor accēdit vt dicit Dama. Itez venerem stimulat. i. luxuriā excitat. Itē ventrē mollificat. quod potest referri ad gulā. q̄ gulosi circa ventrē insistūt ⁊ sibi mollia ⁊ delicata querunt. ¶ Item peccatum assimilatur rāno que est herba a principio mollis. sed quanto plus crescit tanto durioꝝ fit ⁊ in acutissimum aculeum indurescit: sic peccatum a pncipio vt suaue. sed postea quanto plus crescit plus in eo induratur. ⁊ in fine per illud aculeus eterne punctionis inducitur. Itez ramnus vt dicit Josephus proprium habet ignem ex se proferre. Nam eius folia postq̄ cadunt ⁊ desiccantur multe siccitatis ⁊ cuiusdam vncuositatis esse dicuntur. ¶ Ideo quādo adest fortis impssio caloris solaris ramnus facile inflammatur. Cuius occasiōe vicina sepe nemora incenduntur. Similiter peccatum profert ex se ignem. i. in ordinatuz ardorē ita q̄ folia eius. i. cogitationes vel delectatōes peccati post q̄ cecidērunt in consensum opis tūc deficcātur ab hūore gratie. ⁊ efficiūt vncuose. i. lubrice. q̄ vncuosa lubrica sūt. ita q̄ ad fo-

tem impressionē siue feruorē tentatiōis facile apperit⁹ hois inflāmāt ⁊ omnes vires aie incendunt. ⁊ etiā omnes corporis partes Iudi. ix. Egrediat ignis de rāno ⁊ deuoret cedros libani. ¶ Iē peccatū assimilat salici. ꝓmo rōe augmēti qr cito crescit. Vñ dicit ꝟba Iſi. qr cito in altum salit Sic peccatū hominis breui tpe multum crescit. qr ſm Greg. petūs qō p pniam nō diluit mox suo pōdere ad aliud trahit. sicut ex crapula nascit luxuria ⁊c. ¶ Scōo rōne ligamēti qr salicib⁹ vtunt hoies ad ligandum vites: sic peccata ligāt mentem Isaie. v. Quasi vinculus plaustri peccatū. ¶ Tertio rōne ipedimēti qr semē salicis dicit hāc virtutē hre vt si qs illud in poculo hauserit generare nō poterit vt idē Iſiō. dicit. Sic peccatū impedit ne opera meritoria homo gignere. i. facere possit. Sumus aūt nos principia nostrorū operum quēadmodū natorū. i. filiorū sicut dicit ꝟbus in Ethi. ⁊ ideo opera nostra filijs cōparantur. ¶ Quarto rōne fundamenti. qr ois salix tāto est in ramis fecūdior ꝙto est terrestri ꝓpingor. Item salices si binis pedib⁹ a terra putent coarcētur ne in altuz crescant sz in latitudinem se diffundūt. Sic peccator ꝙto magis rebus terrenis appropinquat p affectionē ⁊ occupationem tāto magis in peccatis abūdat. Item ꝙñ salix duor pedū est peccatū opis vsqz ad delectationis ꝓsensum puta cū homo consentit imorari in ipsa delectatione cogitationis. Tunc tū licet nō ascendat vlterius p ꝓsensum opis. tū dum per morose cogitationis consensuz in ipsa delectationis latitudine se diffundit peccatum mortale cōmittit. ¶ Septimo rōne detrimenti qr salix ex antiqtate tpis patit detrimentum putredinis. Nā postꝙ antiq fit cito putrescit ⁊ a medulla putrescere incipit. Vnde sepe dum exterius viridis videtur ⁊ pulchra interius ē vacua cana ⁊ putrida in cuius cōcauitate sepe latent aialia venenosa. vnde iuxta salices dormire res est periculosa. Sic cū aliquis diu continuat permanens in peccato putrescit per omnimodam corruptionem malicie. quaz licet hypocrita cōtur exterius cooperire. tamen ab interioribus⁹ eam non curat abijcere. Et ideo licz exterius ipse aliquando appareat iustus interius tamen est vacuus a virtute. cauus cupiditate ⁊ putridus malignitate idest malicia corruptus. Vnde in eius cō cauitate. i. cordis cupiditate sunt animalia venenosa. i. conceptiones ⁊ desiderta fraudulenta ⁊ periculosa. propter que piculosum est iuxta eos dormire. i. de eis considere vel eis adherere. ¶ Iē peccatum assimilatur spine. qr quādo spina carō vulneratur nō recedit dolor ꝙdiu spina totaliter nō extrahitur. Sic qñ est aia peccato vulnerata semp mordetur ⁊ cruciatur ꝙdiu ipsum peccatum in conscīētia detinetur. Et ideo necesse est vt p penitentiam extrahatur.

¶ Capitulum. liiij.

p Ena inferni assimilat ramno. vt dicit glosa sup ps. qr ramnus est herba multum dura nodosa ramosa ⁊ spinosa. Nam folia hz aculeata. spinis acutissimis in lateribus consita. Similiter pena inferni est dura propter suam acerbitatem. nodosa propter suam indissolubilitatem. Nam nodus fortis ligni est qua si indissolubilis. Vnde signat illam penaz indissolubilem ⁊ interminabiles. qr dānatus sicut nunq̄ absoluitur a culpa sic nec a pena. ¶ Item est ramosa ꝓpter penarū multiplicitatem. ⁊ spinosa siue aculeata p subtilitatē. qr sicut spine subtiles ⁊ aculeate penetrant. sic ille pene penetrant intima aie. Sed miser ille peccator dū est sub spinis peccati anteq̄ aduertat q̄ ducant euz ad duriores ⁊ maiores aculeos ramni. i. pene inferni pmittit se a peccato totaliter absorberi ſm illud ps. Priusq̄ intelligerent spine vestre ramnum sicut viuē tes sic in ira absorbet eos.

¶ Capitulum. lv.

p Enitētes assimilant arboribus⁹ medicinalib⁹ siue aromaticis Et ē cā aromaticitatis in ar-

boribus vt dicit Albumasar terreus subtile cōmixtum aḡo subtili Tanḡ ergo arbores aromatice ⁊ medicinales sunt homines penitentes. q; pnia habet medicinales virtutes ad curandum animarum languores. i. vicius. ⁊ in istis est subtile terreus. i. attenuatio carnis bene cōmixtum subtili aḡo. i. cōpunctioni cordis. Illi autem in quibus hec deficiunt sc; maceratio carnis ⁊ compunctio cordis. nō sunt aromatici. vere penitentes. Et nota q; arbor aromatica aliq̄n hz aromaticitatē in cortice aliq̄n in flore. aliq̄n in fructu vt patet in cinamomo qō est cortex. ⁊ in mace q est flos ⁊ in muscata q est fruct⁹. Sic penitentia qdā hr tm in cortice. i. in exteriori ostensione. qddaz tm in flore. i. in mentis affectione. qddā in fructu. i. opis executione. ¶ Item penitentes assimilantur malogranate. ¶ Prio ꝓpter augmentum. nam malogranata. s. arbor plus in latū ḡ in altum se diffundit. Sic penitēs debet eē humilis. non vt q̄rat crescere in altitudinē dignitatis. sed in latitudinem charitatis ps. Ambulabā in latitudine. ¶ Secūdo ꝓpter impedimentū q; maxime impedit a frigore. Est enī arbor frigoris impatiēs. Vnde in pruina cito pereūt flores eius. Sic̄ homini penitenti maxime nocet frigus accidie. Et iō pruina. i. negligentia destruit flores eius. i. bonas affectiones. ¶ Tertio penitentes assimilātur malogranate ꝓpter fructus q; quedaz faciunt poma dulcia. q̄dā acetosa. acetosa sunt frigida ⁊ sicca. dulcia vō calida ⁊ humida. Et ideo dulcia magis conueniunt medicine vt dicit Isaac ⁊ etiā Diasc. Quasi autē poma acetosa sunt opera penitētis facta ex timore hz quasi dulcia sūt opera facta ex amore. ⁊ ista magis ꝓsunt ad sanitatē anime. Vel acetosa sunt opera hyppocritarus. dulcia vō sunt opera veraciter penitentium. Dicit enim Isiō. q; negant medici corpora nostra mali pu nici cibo nutriri. Et dicunt q; plus ogrunt medicine ḡ corpis alimēto. In quo significatur q; penitens dz intendere ad sanādum mentem. ⁊ non ad implendum vel impinguādum ventrem. ¶ Item penitentium afflictio assimilatur sambuco. de quo dicunt Plato. Diasco. ⁊ Plinius q; si cortex eius medius radatur versus superi⁹ purgat ventrē per partem superiorem. si vō radatur versus inferi⁹ purgat p partē inferiorē. Tūc aūt sambuci cortex versus inferius raditur quādo penitens caro timore infernalis supplicij affligit qui timor duz a peccatis reuocat quasi a parte inferiori purgat. sz tunc versus superius raditur qñ spe vel desiderio premij maceratur ⁊ dum sic carnem macerādo abstergit penitens sordes peccati quasi a se purgat a parte superiori.

¶ Capitulum. lvi.

Penitētia assimilat arbori. ¶ Prio pp arboris generatiōes. Sūt. n. ꝑm Aristotelē in libro de vegetabili⁹ ⁊ plātis quīq; spēs siue modi gīatiōis arboris siue plante. Vn⁹ ē ex semie. ali⁹ ex putredine. tertiꝰ ex aq̄ hūore. quart⁹ ex plātatione. qnt⁹ ex isertione. In his designātur quīq; q̄ sūme valēt ad generationem pnie. i. ad ꝙuersionē peccatoris. Primū ē verboꝝ dei auditio. ⁊ h̄ designat in semine. q; semē est verbū vt dicit Matth. xiij. Scōm est mortis meditatio ⁊ h̄ designat in putredine. q; p mortē corp⁹ in putredinē resoluit Job. xvij. Putredini dixi pr̄ me⁹ es. Tertiū est elemosyna largitio ⁊ h̄ designat in aq̄ hūore q; vt dr Eccli. xxx. Ignē ardētē extinguit aq̄ ⁊ elemosyna resistit petis. Quartū est religionis ingressio. ⁊ h̄ designat in plātatiōe q̄ maxie cōpetit iuuenib⁹ ps. Quoꝝ filij sicut nouelle plātatiōes a iuuētute sua. Quintus est bonoꝝ societas ⁊ ꝙuersatio. Mā q̄q; petōr iusto adiūctus trahit ab eo ⁊ ꝙuertit ⁊ h̄ designat in isertiōe Aplus Ro. xi. Tu aūt cū oleaster esses isertus es in illis ⁊ soci⁹ pinguēdinis ⁊ radicis oliue facte⁹ es. ¶ Scōo pp radicis infirionē. Mā arbor vt dicit Isid. ab aruis nomē accepit. eo q; fixis radicib⁹ terre ihērere ꝙsueuit. Ops ergo ad hoc q; arbor sit firma vt radices

eius in terra profundentur. ⁊ quanto arbor radicem profundius figit tãto attrahit plus humoris. ⁊ si fructificatura sit plus abũdat in folijs fructꝫ atq; ramis Item oportet q; radices arboris ipsi terre cohereãt ⁊ pglutinẽt vñ dic̃ Ari. q; lutũ vnctuosum ⁊ tenax cito pducit plantaz. ⁊ facit eã cẽ durabilẽ. Sicut ergo arbor imobiliter per radicẽ est infixa terre. ita pnia per hũilitatẽ ⁊ charitatem oportet q; sit imobiliter infixa aie siue cordi ⁊ pseuerantẽ ita vt penitens preterita mala plangat. ⁊ iterũ plangenda non cõmittat. Profundat aũt radix penitentie in corde p humilitatẽ. in qua quãto profundius descẽdit tãto de humore gre plus attrahit. ⁊ p eã maiorẽ copiam bonoꝝ operum ⁊ meritoꝝ pducit. sed cõglutinatur pnie radix cordi per charitatem que est glutinũ vnctuosuz p quã cito pnia augeꝫ pficit ⁊ conseruat. vñ Aplꝰ Ephe. iij. In charitate radicati ⁊ fundati. ¶ Tertio pp anime vegetabilis informationẽ. Mã ꝟ pbm in supra dicto libro. In arboribꝰ ⁊ plantis nõ est aĩa sensibilis sicut in brutis ꝓpter qõ arbores ⁊ plante sensibilibꝰ passionibus nõ afficiuntur. q; nec pcusse sentiũt nec scisse dolẽt. nec qñ cibant delectãtur. nec spirant. nec respirant. nec dormiunt vel vigilant. nec alijs passiõibus subiacent q̃ sunt aie sensitiue. Est ergo in ipsis arboribus ⁊ plantis informatio solis vegetabilis anime ſm quã est in eis generatio. cibatio. augmẽtatio ⁊ renouatio. q̃ omnia competũt suo mõ pnie. Mã ꝓmo necessarium est penitenti vt passiões sensitiuas viciosas. s. ꝛ inordinatas a se omo remoueat. s. vt percussus iniurias nõ sentiat per impatientiã. ⁊ scissus vel lacerat verbis nõ doleat per iracũdiã que. s. eum ad odiũ siue vindictã inclinet. nec etiam quando cibatur in cibo delectationẽ voluptatis. sed solũ sustentationem necessitatis querat. Augustꝰ. in libro. x. confessio. Hoc me docuisti dñe vt quemadmodũ medicamenta ita ⁊ alimenta sumpturus accedam. Item non debet spirare nec respirare. i. vel in se indignationem attrahere vel ex se furorem emittere eõ modo. s. quo dicitur ō saulo Act. ix. Saulus adhuc spirans minarũ ⁊ cedis in discipulos domini ꝛc. Item non debet dormire per negligentiam. nec etiam vigil esse ad cogitandam vel explendam maliciam. Sed debet in penitẽtibus esse generatio virtutum siue bonorum operuz. cibatio lachrymarũ vel diuinoꝝ verboꝝ augmẽtum laboꝝ ⁊ meritoꝝ ⁊ etiam renouatio cõuersationis ⁊ morũ. ¶ Quarto propẽ fructuũ defectionem. Sunt' enĩ quedam arbores. s. que hñt solũ folia ⁊ nõ fructꝰ qõ accidit propter abundantiã humoris aquosi qui est materia folioꝝ. Et pp defectum humoris vnctuosi q; ẽ materia fructuũ. Illis ergo assimilantur falsi penitentes qui hñt solum apparentiã frondiũ. i. exterioꝝ morum sed non vtilitatem fructuum. i. verorũ operum. Possent etiam talibꝰ assimilari qui hñt solũ folia. i. verba ⁊ non fructus. i. opera sicut doctores mali qui hñt doctrinã sine vita: qõ est ꝓpter abundantiam amoris mũdani ⁊ defectum amoris diuini. Quedaz vo arbores sunt q̃ facũt fructũ ante folia qõ accidit sicut dicit phs ꝓpter abũdantiã humoris vnctuosi: quẽ cũ calor nãlis digerẽs cum auxilio caloris solaris cito ad maturationes adducit. Vñ talis humor vnctuosus abundans prohibet humorẽ aquosum qui est foliorũ materia ne ascẽdat ante fructus in tali planta. Istis sunt siles illi qui studẽt bona opera facere priꝰ q̃ bona verba docere ita vt bona vita precedat bonã doctrinam. vel illi qui prius intẽdunt opibus actiue vite q̃ refrigerio vel decori vite contẽplatiue sigdem contẽplatiuoꝝ interne meditationes animã decorant ⁊ vmbre refrigeriũ prestãt sicut ⁊ plantaꝝ folia. Opera autez actiue vite laboriosa qdẽ sunt: sed tamen fructuosa: vñ actiue vite merita fructibꝰ cõparant. Et iõ tales si habeãt abũdãtias humoris vnctuosi. i. cõpassionis ⁊ pietatꝫ ⁊ caloris naturalis. i. amoris proximi ad quẽ etiã natura inclinat ex tũc a calore solis. i. amore xpi citꝰ efficiunt in vita actiꝫ

ua pfecti per fructus bonorum operū: ⁊ ideo postea congruētius producūt folia verbo⁊. Quedaꝫ tamē arbores sunt que simul ꝓducūt fructus ⁊ folia sicut ille q̄ predictos humores habēt proportionabiles. quibus similes sunt illiq̄ in humore mētis deuote ⁊ in humore aquoso salubris sciēter positi abūdātes simul dicūt ⁊ faciunt Act. j. Cepit Jesus facē ⁊ postea docere. Sūt etiā ⁊ alie quedaꝫ arbores q̄ citius ꝓducunt folia q̄ fructus ⁊ ꝓpter abundātiam humoris aquei ⁊ defectū humoris vnctuosi qz calor humoreꝫ aqueū citius attrahit ad locū ꝓductionis folio⁊ q̄ vnctuosum ad productionem fructuū. Sic̄ illi qui hñt multā sciētiam ⁊ paruā deuotionē facilius ⁊ citius dicūt verba q̄ producant opa. ¶ Jtē penitētia interior si sit cū debita preparatione ⁊ moderatione ⁊ exercitatiōe purgat ⁊ sanat aliaꝫ: cuius exemplū apparet in elleboro qui a fluuio vbi nascitur sic est dictus: qz dicitur habere virtutem mentes motam reducendi ad sanitatem. ¶ Item purgat corpus quia lignum quod radices hꝫ albas humores flegmaticos purgat: lignuꝫ vo qō radices hꝫ nigras purgat coleram nigrā: sed tñ nullus debet eo vti nisi prius materia digesta sit ⁊ temperata ⁊ tunc ēt cū cautela: qz vtus eius nimis est intensa ⁊ ꝑcipue radix alba multū larat superius ⁊ inferius. Vnde sepe nimia virtus ellebori est mortis inductiua ¶ Jtē ds qui accepit elleborū se mouere ⁊ a somno abstinere: vnde Jpoc. dicit. Si vis ellebo⁊ ducere mone corpus ne somnus accedat. Sic̄ penitentia ad hoc vt animā in peccato desipientē ⁊ insanientē ad debitum sensum reducat ⁊ purget a corruptis ⁊ superfluis humoribus. i. affectionibus ops precedere interiorem digestionē ⁊ preparationem in feruenti cōtritione sine qua penitentia exterior nō est valida. ¶ Item oportet in exteriori penitentia vti cautela ⁊ moderatione. Debet enim arteri sed nō occidi per imoderatā afflictionē. ¶ Jtē ops mouere corp⁹ in bonorum operū exercitatiōe ⁊ a somno negligentie ⁊ ocij abstinere. ¶ Item penitentia assimilatur myrrhe. ¶ Primo ratione eminētie: quia myrrha est arbor in arabia: vt dicit Jsido. quinq̄ cubitis alta in quibus accipere possumus quinq̄ penitentie gradus: primus est in contritiōe secundus in cōfessione: tertius in oratiōe quartus in elemosynarum largitione: quintus in ieiunij afflictione. Et isti tres vltimi gradus pertinent ad satisfactionē ¶ Secundo ratione effluentie quia de arbore myrrhe effluit guta amara multum aromatica ⁊ ista vocatur myrrha ⁊ vt dicit Plinius illa guta que per se manat non expressa magis est preciosa. ⁊ minus vtiq̄ valet illa que de cortice precioso est abstracta. Hec ergo amara guta est compunctionis lachryma ex contritionis amaritudine procedens. Hec est deo multum odorifera sm illud. Eccli. xxiiij. Quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris. ¶ Item est multum aromatica. i. medicinalis. Exo. xxx. Sume tibi aromatica myrrhe prime. Habet enim hec myrrha virtutem dissoluendi ⁊ consumendi quasi equaliter. ⁊ etiam confortandi. Et similiter penitentis lachryma amara dissoluit peccata. consumit mala desideria. ⁊ confortat corda debilia. sed illa est per se expressa que est voluntaria ⁊ non coacta. ⁊ talis penitentia est valida. non autem illa quaꝫ solus metus seu coactio causat. ¶ Tertio ratione efficacie. qz myrrha habet virtutem conseruandi corpora mortua ex ea peruncta imputrida ⁊ incorrupta. Similiter penitentia mortificatos corpore. sed spiritu viuificatos cō seruat a corruptione ⁊ putredine peccati. Vnde in huius signum venit Nicodemus ad corpus christi mortuum ferens mixturam myrrhe. Joh. xviij. ¶ Jtē⁊ penitentia assimilatur nuci que quidem exterius habet durum ⁊ amarum corticē ⁊ interius habet nucleum dulcem ⁊ vtilem. Vnde his qui temperate complexionis sunt ⁊ nucibus temperate vtuntur ꝓficiunt. qz omnibus cibis venenosis obsistunt. Et similiter est de penitentia qz q̄

uis eius opera exteriora videant dura ꝛ pēosa. vt ietūia ꝛ huiusmodi ꝛ interi⁹ etiam requirat amaritudinem contritionis: tamen conscientia per ipsam purgata inuenitur fructus eius dulcissim⁹ ꝛ efficacissimus ad resistendū omni cibo venenoso. i. peccato dummodo exteriorib⁹ operibus penitentie vt abstinentia ꝛ huiusmodi penitentes vtantur temperate. i. discrete. ¶ Item penitentia assimilatur cauli. ¶ Primo ratione trāsplantationis qz oportet caules transplātari vt possint in suo esse perfici. Sic peccatores⁹ trāsferri de statu culpe ad statum iustitie per transplantationē penitentie vt possit spiritualiter perfici. ¶ Secundo ratione decoctionis. Oportet enim caules coqui ꝛ elixari in qua decoctione licet materia. i. caulium substantia sit minus bona cum sit grossa ꝛ dura ad digerendum: ius tamen ipsorum caulium est colatiuum ventris humectatiuum ꝛ laxatiuum. sed substantia sine iure est cōstipatiua. Sed multum de ipsorum malicia tollitur si illa aqua proiiciatur ꝛ in alia decoquantur. ꝛ optime pinguedine condiantur vt dicitur in dietis. Sic etiam in penitentia necessarium est decoctionem peccatorum fieri per contritionis feruorem. Et quantumcūqz peccata de se grossa sint ꝛ dura ius tamen ideſt cōpunctio ipsorum peccatorum lachrymosa ꝛ feruida est mentis laxatiuum ꝛ purgatiuum. Vnde caulis substantia sine iure. i. memoria peccati sine compunctione. potius est constipatiua. i. indurativa ad peccatum retinēdum ꝙ ad emittendum per confessionē. Et sicut ad tollendum caulium maliciam fit duplex elixatio ita ꝙ aqua prime elixature proiicitur. ita ad tollendum maliciam peccatorum duplex fit in penitentie compunctio: qz prima prouenit ex timore pene. secunda autem ex amore iustitie. ꝛ hec est perfectior. Vnde aduenientē secūda prima proiicitur. qz perfecta charitas foras mittit timorem vt dicitur. i. Johannis. iiij. sed debet addi optima pinguedo. scilicet cōtemplationis ꝛ oratiōis deuotio. ¶ Tertio ratione electiōis quia caules debent eligi ꝛ accipi magis teneri ꝛ meliores efficiūtur quādo a prima primitus decoquūtur. qz dum calor ad caulium intima renocatur melius substantia eorum digeritur ꝛ molior ꝛ sapidior inuenitur. Similiter illi penitentes sunt magis electi qui sunt magis teneri. i. molliores ad flendū. vel ad amandū vel cōpatiendum. Meliores etiaz ꝛ feruentiores efficiuntur. qui primo a prima. i. ab aduersitate mundana ꝛ a tribulationum vehementia sunt tacti ꝛ excocti. quia mala que nos hic premūt ad deum nos ire compellunt. vt dicit Grego. ¶ Item penitentia quanto asperior tanto magis valet ad frangendum corda dura ꝛ ad expellendum venenosa diaboli tentamēta. Cuius exemplum apparet in paturo qui ꝙnis sit crudus asperimus ꝛ spinosus. tamen habet quedam capitella spinosa in quibus sunt semina ad calculum frangendum. ꝛ contra morsus venenatos valentia vt dicit. Biasco. ¶ Item penitentia est similis arbori aloes. que ē arbor aromatica in india nascens vt dicit. Paſ. ¶ Primo enim aloes est arbor gustus amaricativa. quia lignum eius licet sit aromaticum tamen gustus eius est subamari saporis. Hoc autem penitentie competit ratione contritionis q̄ amaricat gustuz anime ex ipsa recognitione culpe. Isa. xxxviij. Recogitaui tibi oēs annos meos in amaritudine anime mee. Prouer. vij. Asperſi cubile meum myrrha ꝛ aloe. Hoc cubile est conscientia qō est aspergendus myrrha. i. amaritudie ex memoria culpe. ꝛ aloe. i. amaritudie ex cōsideratiōe offēse. ¶ Secundo aloes ore masticata est cerebri immutativa. Nam odor eius tunc maxime sentitur cuz ore masticatur qz tunc odor aromaticus statim cerebrum tangē videtur. Tunc autē peccatum per penitentiā masticatur quādo oris cōfessiōe diligenter ꝛ aperte narratur. ꝛ tunc ipsius cōfessiōis odore ꝛ vigore cerebrum immutatur dū. ex ei⁹ resolutione consitentis facies lachrymis irri

gatur. debet enim confessio esse lachrymabilis. ¶ Tertio aloes est humoris desiccatiua. est enim vt dicitur in Platone calida ⁊ sicca. Et hoc penitentie competit ratione abstinentie per quam humor luxurie in corpe aresc̃it: ⁊ amor spiritualis in mẽte accendit ⁊ calesc̃it. ¶ Quarto est aloes odoris emissiua. Est eteni odoris suauissimi atq; fumiculus particula loco tymiamatis in altaribus adoletur ⁊ hoc cõpetit penitentie rõne orationis: qr cum pure ⁊ deuote oratur quasi quidam fumus ⁊ odor suauissimus deo ministrat. Huius ergo particula prima est oratio mentalis: qr alia eius pars est oratio vocalis. Prima ergo particula dum in altari cordis feruenter immolatur. ex ea ipse deus velut ex suauissimo tymiamate recreatur. ¶ Quinto est aloes corporis confortatiua. Nam lignum eius stomachũ confortat ⁊ vinũ decoctionis eius bibitum debilitatem cordis ⁊ cerebri maxime iuuat. Similiter penitentia confortat stomachũ anime. i. mentẽ ad suscipiẽdum ⁊ retinendũ cibum spiritualis doctrine. ¶ Item vinũ decoctionis. i. feruor confortat cor debile ad largam dationẽ corporalis elemosyne. confortat etiã cerebrum ad emissionẽ abundantis lachrime vel confortat cerebrum. i. sensum ad cautelam ⁊ discretionem conscientie.

¶ Itẽ penitentia assimilatur absinthio. ¶ Primo qr absinthium habet virtutẽ amaricatiuam. Est enim tante amaritudinis q; etiam ipsum mures ⁊ vermes horrent. Et hinc est q; libros ⁊ pannos a vermibus ⁊ muribus tutos seruat. si quis cũ eis in cistula sua absinthium ponat vt dicit Diasco. Sic in corde penitentis debz esse contritio amarissima. Et hec est que repellit mures ⁊ vermes. Mures sunt tentationes diabolice: vermes remorsus conscientie quos remouet ⁊ extinguit amaritudo penitentie. ¶ Secũdo qr habet absinthium virtutem laxatiuam scz pter caliditatem ⁊ amaritudinem. Vnde si inuenit materiã digestam eam dissoluit ⁊ expellit. Et hoc competit confessioni penitẽtis: qr ex caliditate. i. feruore ⁊ amaritudine confitentis ipsa confessio habet virtutem laxatiuam. i. emissiuam ⁊ purgatiuam peccati: qr culpam quam per cõtritionem inuenit iam digestã. i. ad purgationem ⁊ electionẽ paratam dum confitetur emittit ⁊ ejicit. ¶ Tertio habet virtutem restrictiuã. dicitur enim in Platone q; absinthij virtutes habent contrarias scilicet laxatiuam ⁊ constrictiuaz. Nam sicut laxat ex caliditate ⁊ amaritudine. ita restringit ex ponticitate ⁊ grossitie substãtie suc. vnde si materiã compactam inuenit compactiorem eam facit. Hoc autem cõpetit penitentie ratione satisfactionis per quam dum peccatorũ materie ⁊ causẽ subtrahuntur ab ipsis peccatis penitens restringitur. Est enim satisfactio secundum Aug. peccatorũ causas excidere ⁊ eorum suggestiõibus aditũ non prebere. ¶ Itẽ penitentia assimilatur bethe que est herba canis. Primo propter coloris apparentiã. eius enim species est duplex vna est alba. ⁊ alia nigra. Quasi autẽ penitentia alba est penitentia innocentiuz sicut Jobis baptiste. Sed quasi nigra est penitentia peccatoz sicut Marie magdalene. Vtriusq; tamen bethe succus naribus instillatus vt dicit. Diasco. caput purgat. qr vtriusq; penitentie vtus mentem purificat siue a venialibus vt penitentia innocentiũ siue a mortalib⁹ sicut peccatorũ. vel vna preseruando a culpe defectione. alia expiãdo a culpe ꝓtagione. Secundo ꝓpter virtutis efficatiã. Est enim eius virt⁹ in humore in frõde ⁊ in radice. In humore siue succo est ei⁹ virtus ad ꝓseruãdũ capillos vt dicit. Diasco. Sic ⁊ penitẽtie virtus ⁊ lachrima capillos capitis. i. vtutes mẽtis reparat ꝓditas ⁊ ꝓseruat habitas. In frõde vo est vtus qr folium eius tũsum ⁊ morbo appositũ ignem saluaticũ extinguit. Quasi enim bethe folia sunt diuersa penitẽtie opa vt ieiunium elemosyna. ⁊ oratio. Ignis autez saluaticus ẽardor vicioz. siue auaritie quẽ extinguit elemosyna. siue luxurie quẽ extinguit ieiunium siue abiectiõis ⁊ superbie quẽ extinguit

oratio mentē humiliando. In radice vo
est virtus. q; sicut dicit Aristo. super ra
dicē bethe sicut ꝛ super caulē potest inse
ri surculus. qui corroborat radicez ꝛ in
arborē transmutat. Radix bethe. i. initiū
penitētie est timor q; pnia ex timore gi
gnit. In qua radice si surculus amoris in
seratur. i. vt timor penitētis sit cum amore
charitatis, pficit penitens in magnā arbo
rem. i. in virum perfectū. ¶ Itē penitētia
assimilatur cimino. ¶ Primo rōne com
plexionis q; sm Marcū. ꝛ Persium ci
minū est calidū ꝛ siccum in secūdo gradu
Penitentia enim est calida ꝛ sicca: q; per
compunctionē incendit mentez ꝛ per ab
stinentiā deficcat carnem: ꝛ vtrunq; est in
secundo gradu: primus enī gradus siue
respectus est propter satisfactionē pecca
ti: secūdus propter cautelam futuri. Se
cundo ratione decolorationis q; nimi⁹
vsus siue frequentia eius vt dicunt. Dias.
ꝛ Pla. ꝛ Plinius faciei discolorationem
inducit quia. s. per indiscretam pniam si
ue abstinentiā corpus infirmatur ꝛ facies
discolorat: ꝛ pallescit facies corporis, p
pter diminutionem calidi sanguinis ꝛ cri
am facies anime propter diminutionem
feruoris. ¶ Tertio rōne operationis scz
quoniā ciminū habet virtutem fumosi
tatis subtiliatiuam ꝛ digestionis confor
tatiuaz. Quod facit penitentia dum per
abstinentiam subtrait superfluitatem ci
bi ꝛ porus q̄ pertinent ad vicium gule.
¶ Itē hz virtutē ventositatis subtiliati
uam ꝛ inflatiōis vētris restrictiuā. Qō cō
petit penitētie inquantū ventū vanaglo
rie subtiliat. i. annihilat ꝛ inflationē sup
bie fugat. ¶ Itē doloze stomachi mitigat
qō cōpetit penitētie inquātū mitigat irā.
¶ Itē habet virtutem cū baccis lauri fri
gidi reumatis curatiuā. Et hoc cōpetit pe
nitētie inquātū expellit frigidum humo
rem accidie. ¶ Item habet virtutem san
guinis coagulatiuā oculo mirrhe in cera
munda dissolutiuas. Quod cōpetit peni
tentie inquātū refrenat luxuriā: cui⁹ im
pudicitia maxime in oculis cōgregatur ꝛ
ostenditur. ¶ Item habet virtutem huo
ris carnis cum cera bene mixtum ꝛ sup
appositum totaliter ablatiuā. Et hoc hꝫ
penitentia inquantum tollit luxurie inui
die. ¶ Itē habet virtutem faucium sana
tiuam. Quod competit pnie in quantuz
sanat vicium auaricie. Sunt enim auari
quasi quedam fauces insatiabiles. quarū
dolor ꝛ cruciatus est q; non possunt ha
bere que cupiunt. quem dolorem insacia
bilis appetitus vera penitentia sanat.
¶ Item penitentia assimilatur cucurbite
Primo ratione extensionis. Haz herba
cucurbite in ramos ꝛ folia pariter ꝛ fla
gella ad modum vinee se distendit. ꝛ qui
busdam ligamentis se vndiq; connectit.
Similiter penitentia ramificatur in com
punctiōe vbi sunt diuersi rami. i. diuersi
compunctiōis modi. Item habet folia. i.
verba vtilia in cōfessione ꝛ flagella idest
opera penalia in satisfactiōe. In quibus
omnibus verus penitēs se proficiendo
distēdit sed nihilominus oportet q; vn
diq; se quibusdā ligamentis. i. firmis caute
lis ꝛ adiutoriis cōnectat ita vt in peccatū
amplius non cadat. ¶ Secundo ratione
floritionis. Habet enim quosdam flores
albidos quos emittit precipue cōtra no
ctem. Hi flores albi sunt munde affectio
nes que oriuntur in corde penitentis p̄
cipue contra noctem peccati. ps. Lauabo
per singulas noctes lectum meum lachry
mis meis ꝛc. ¶ Tertio ratione fructifica
tionis. Vbi nota q; cucurbita ad bene fru
ctificandum indiget calore. Vnde in ter
ra calida maxime fructificat. Itez humo
re. i. aque irrigatione. q; sepe aqua rigari
cupit. ¶ Item appodiatiōe q; sine appo
diatione florere quidē potest sed fructifi
care vix potest. imo tunc fructus et⁹ vel
deficit vel putrescit quādo non sursuz a
terra erigitur ꝛ in lignis vel virgulis se
suspendit. Similiter penitentia bene fru
ctificat quando est radicata in charitatis
amore. Hec enim est terra calida anima
charitate succensa. ¶ Item q̄ est rigata
frequenti exhortatione vel lachrymarū
crebra effusione. ¶ Item quando est apo
diata sanctorum virorum familiaritate

vel cohabitatione qui suis exemplis vel auxilijs penitentem erigant ⁊ sustentent. ¶Quarto ratione complexionis q; cucurbita ſm ꝓla. est frigide ⁊ humide cōplexionis ⁊ qualitatis temperate. Et penitentia frigefacit ardorē concupiscētie extinguendo ſpāliter per abstinentiam ⁊ humectat in lachrymas resoluendo: sed in vtroq; opꝰ esse tēperamentū ⁊ in ieiunio ⁊ in fletu. ¶Quinto rōne augmenti ⁊ corruptionis quia cucurbita cito crescit ⁊ cito decrescit ⁊ in terra sicca nō ꝓficit: ⁊ ꝑma cortex eius mollis est. sed postea cū ad maturitatē venit ad modū ligni indurescat. Sic penitētie feruor in q̄busdaz cito crescit ⁊ similiter deficit sicut flāma p;unaꝛ. Prouer. xiij. Substātia festinata cito minuet. ¶Itē nō ꝓficit penitētia in aīa q̄ est arida siue ab aqua ſapientie siue ab humore cōpunctionis lachrymose: siue ab hūiditate pietatis affectuose. ¶Itē penitēs Iz a ꝑncipio sit mollis ⁊ pauidus: tamen charitate ſolidāte efficit fortis ⁊ firmus. ¶Sexto rōe curationis q; cucurbita est febris acute purgatiua. Est eni cucurbita elixata febrē acutā pati entibus cibus ⁊ medicina. Mā febris materiā per vrinā purgat. Quasi. n. acuta febris q̄ corpus incendit ⁊ vehemētē sitim gignit est auaritia q̄ appetitū iflāmat ⁊ insatiabile ad habēda desiderū causat. sed hanc febrē penitētia purgat ⁊ extinguit. ¶Itē cucurbite succus valet contra tumorē oculoꝝ: penitētie hūilis lachrymа valet cōtra superbiaz q̄ oculos mentis q̄si tumidos reddit. ¶Itē cucurbita elixata calorē sedat q; ſ. penitētia calorē cōcupiſcentie ⁊ luxurie mitigat. ¶Itē penitētia assimilat centaurce q̄ est herba amaritiſſima ⁊ cū amaritudine hꝫ quandā dulcedinem admixtaz. Dū dolorem vētris sedat: visum clarificat: paralisym curat: vermes ventris cum melle necat. Sic penitentia ex vna parte debet esse amaritiſſima debet. n. penitens esse amarus: q; merita sua ꝓdidit amario: q; ifernū meruit: amaritiſſimus: q; celuz sibi clausit. Sed cuz ista amaritudine est dulcedo admixta de ſpe venie que inititur bonitati diuine miſeri cordie. Ipsa ergo penitētia dolorem siue tristitiam mētis prouenientez ex ira siue inuidia restringit. visuz interiorez obscuratū per ſuperbiaz siue per auaritie puluerem clarum facit: paralisim. i. accidie siue negligentie frigiditatem ⁊ immobilitatem expellit. vermes ventris. i. corruptiones gule vel luxurie extinguit. Ites penitentia quanto magis est amara tanto est abūdantioris gratie cauſatiua. Cuius exemplus apparet in hedera q̄ licet sit ſapore amara tamē est vberum lacte repletiua. Vnde hedera vt quidaz dicunt dicitur ab edo. q; ſumpta in cibum a capris lac multiplicat vnde edi nutriunt. Sicut ergo hedera amara multiplicat lac capraruz in vberib⁹. ita amara penitentia multiplicat gratiam ⁊ virtutes anime in penitentibus:

¶Capitulum. lvij.

Penitentia diuerſis virtutib⁹ perficit. ſicut arbor ſiue planta diuerſis partibus integratur. Habet. n. planta in ſe partes aliqs proportionabiles partibus animalis. Habet enim radicem loco oris medullā loco vētris. q; in ea ſit hūoris decoctio anteq̄ trāſferat in ſubſtātiā foliorꝫ vel fructuū vel ramorum vt dicē. Ariſt. Quidā tamen vocant medullā matricē vt ipſe ꝓbs dicit. q; in ipſa humor plāte ſeminarius sicut fetꝰ in matrice cōtinetur. Et quidā vocant medullaz viscera. q; i ipſa separatio fit puri ab impuro ſicuti fit in animalium inteſtinis. Quidaz autez vocant eā cor arboris. q; ex ea ꝓcedit motus vite vegetabilis. ſicut vita animalis ꝓcedit ex corde. Itez habet arbor nodos loco neruoꝝ q; per eos partes inuicem colligant. Item habet venas. i. rimulas in quibus naturalis hūiditas cuſtoditur ⁊ ad partes arboris deriuatur. ¶Itē habet corticē loco coriꝫ. i. ad iteriores ligni defenſionē. Vnde facit cortex in corpore arboris quod facit coriū i corpe animalis. Rami aūt sunt ſicut brachia ⁊

ramuſculi ſicut digiti. Fructꝰ autē ꝛ folia ſunt ſicut partes ſuperfluę. ſicut capilli ꝛ vngues. Vñ cadunt ab arbore ſubtracto humore ſicut cadūt pili de corpe animalis. Omnia aūt predicta inſtrumēta ſunt etiam ſuo modo penitētibus neceſſaria. Oportet enīs penitētem habere medullā .i. cor cōpunctus per cuius compūctionē ſpiritualiter viuificetur. Eze. xxxiij. Vita viuet ꝛc. Item radicē .i. os vbi ſit profeſſio per quam etiam nutrimentum ſpiritualis gratie attrahitur ꝑs. Os meum aperui ꝛ attraxi ſpiritum .i. gratiā ſpiritualē ad anime vegetationem. Naꝫ nō itraret per os anime ſpiritualis gratia niſi primo per profeſſionem eſſet purificata. Oportet etiam qꝫ habeat vētrem .i. mētem in qua ſit dilectio. per quā ſpirituale nutrimētū decoquitur. Sicut enim nutrimētuꝫ corporale nō aplicatur corpori. nec ei prodeſt niſi ſit per caloꝛē naturalē primo digeſtū ita ꝛ nullū ſpirituale nutrimentū. i. opus de genere bonoꝝ poteſt prodeſſe niſi ſit p charitatē dilectionē decoctuꝫ .i. Corin. xiij. Si diſtribuero in cibos paupeꝝ oēs facultates meas ꝛ tradidero corpꝰ meuꝫ ita vt ardeā. charitatē autem non habuero nihil mihi prodeſt. Item debet habere matricē .i. humilitatem: in qua fetus cōceptus .i. bonum, ꝓpoſitū vel bona intentio claudatur ꝛ cōſeruetur. qꝛ ſicut dicit Greg. perit omne quod agitur ſi non in humilitate cuſtoditur. Itez oportet habere viſcera .i. cōſiderationes ſiue cogitationes in quibꝰ ſit prudentia diſcernens purum ab impuro ꝛ vtile a nociuo. Nā prudētia ſicut dicit Aug. in libro de moribus eccleſie. eſt amoꝛ ea quibꝰ iunatur ab his quibꝰ impeditur ſagaciter eligēs. Et dicitur prudentia eſſe amoꝛ nō eſſentialiter ſed in quantum amoꝛ mouet ad actum prudentie. Vnde amoꝛ dicitur diſcernere in quantuꝫ mouet mētē ad diſcernendum. Item habere debet nerꝰos ſiue modos .i. vnitatis ꝛ pacis colligationes. Et venas .i. elemoſynas in quibus cōſeruatur naturalis humiditas .i. miſericoꝛdie pietas que debet quaſi naturaliter ineſſe homini. ſm illō. Job. xxxj. Ab infantia mea creuit miſeratio mecum ꝛ de vtero matris mee egreſſa eſt mecum ꝛ etiam per eas ad membra nutrīēda. i. ad proximos ſuſtentandum defertur. Debꝫ enim habere coꝛium duruꝫ ad defenſionem interioꝝum .i. patientiā in aduerſis que ab intrinſeco eueniunt. Nam patiēcia ſicut dicit Gre. eſt cuſtos omniū virtutum. Debet habere ramos .i. brachia ꝛ digitos ad ſatisfactendū ꝛ ad opa meritoria diſcrete operandum. ¶ Itē debet habere ornatum filioꝝuꝫ ſiue capilloꝝum .i. modeſtiam vel compoſitionem moꝝum exterioꝝum.

¶ Capitulum .l viij.

Penitentie opera quanto magis ſunt humilia ꝛ auſtera ꝛ cōpungitiua tanto magis valent contra peccata: cuius exemplum apparet in pruinis: qꝛ illa qꝫ ſūt nigra aliquātulū ꝛ accida qualia ſunt damaſcena ſunt ſtomacho meliora. Sūt eni frigida qꝫ ſunt bene matura. Vñ qꝛ bene infrigidant ꝛ humectant valent cōtra febrilē caloꝛē ꝛ ventris conſtipationē Sic penitētie opera qꝫ ſunt nigra per apparentiā humilitatis. Cañ. j. Nigra ſum ſed formoſa dicit ala penitēs nigra ꝓ humilitatē formoſa ꝓ charitatē. ¶ Itē dura per auſteritatē laboꝝis. ꝑs. Laboraui in gemitu meo. ¶ Itē accida per cōpūctionem mētis. ꝑs. In cubilibus vꝝis cōpungimini. Talia inquā opa refrigerāt caloꝛem febrilē .i. inoꝛdinatum peccādi appetitū extinguēdo. Eccli. xxx. Ignē ardentem extinguit aq̄ .i. ardoꝛē peccādi cōpunctio lachꝛimoſa ꝛ ꝓſtipationē .i. duriciam obſtinate mentis ſoluendo. Eccli. xxx vj. Auferam de carne veſtra coꝛ lapideum ꝛ dabo vobis coꝛ carneum.

¶ Capitulum. lix.

Perficere nō poteſt bonuꝫ propoſitum homo ſtando in ſeculi vanitate: cuiꝰ exēplū apparet in oliuis: qꝛ oliue ſm Ariſto. nūq̄

pfecte matureſcũt i arbore: ẽt ſi p plures annos ibi cõtigerit eas ſtare. Dñ debent colligi ỏ arbore. ⁊ p pluref dieſ coacerua ri in vnã cõgerie ⁊ ſic p mutuã cõpaſſio// nẽ pfortato calore ad plenã pducunt ma turitatẽ. Quaſi aũt oliua ſuſpẽſa i arbo// re eſt hõ poſitus in ſeculi vanitate. Dic ẽt ſi boni ꝓpoſiti liquorẽ int⁹ cõtineat ſpm tñ ad debitã maturitatẽ. i. ad debi tum finẽ ibi ſtãdo nũꝯ plene pducit. Sz ſi ide ſepatur. ſ. a ſeculi ipedimẽto ⁊ i ogre rie. i. i ogregatõe alicui⁹ ſancte religionis ſeu ſocietatis locꝫ qꝫ talef in opibus ſpi ritualib⁹ ſe mutuo fouẽt cõfortato ſpũa li feruore citi⁹ matureſcet. i. ad bõi ꝓpo ſiti finẽ pueniet. Et ĩ cõ Chryſoſt. ỏ ĩ ipſo loquẽs ſub ſilitudine ficꝫ dicit ſup Mã teo. q⁹ ſicut difficile eſt. ĩmo oino ipoſſibi le ſiculneã iuxta viã poſitã vſqꝫ ad matu ritatẽ pducere groſſos ſuoſitu difficile ẽ hominem in ſeculo remanentẽ vſqꝫ ad fi nem boni ꝓpoſiti peruenire.

¶ Capitulum. lx.

Erfecti viri aſſimil ãt gitꝗ qõ eſt gen⁹ leguminis co
p loze nigrũ quãtitate puũ. ſ. ad modũ gũmi. ¶ Jtez dulcedie ſapidũ. ⁊ ĩ õ i pãe dulcorãdo ſpargit. Sic ſã cti ⁊ pfecti viri ſunt calore nigri p diuini amoris aduſtionem. Mã ligna aduſta re manent nigra. ſz iſta nigredo. ſ. dim amo ris non cauſat defoꝛmitatem ſz formoſi tatem Cañ. i. Nigra ſũ ſz formoſa. ¶ Jtẽ ſunt ẽritate parui p ſui reputationem. Apo. i. Cor. xv. Ego ſũ minim⁹ apl̃oꝝ. ¶ Jtẽ ſt dulcedie ſapidi p ꝓtẽplatõez. ꝑs. Quã magna multitudo dulcedinis tue dñe ꝛc. ¶ Jtẽ pfecti viri dñr eẽ fiſes nuci muſcate. qꝛ int nuces muſcatas ſũt p op timis eligẽde q̃ ſũt graues ⁊ ſolide interi us q̃ cũ frãgũt nõ puluerizãt ⁊ ſubrubicũ di color. eẽ oñdũt cũ odore ſuaui ⁊ fo/ ti. Sic illi ſũt pfecti ⁊ electi viri q ſũt gra ues p prudẽtie maturitatẽ ſolidi. i. plẽi i teri⁹ p vtutũ veritatẽ. q ñ puluerizãt cuz franguñt. i. cũ perſecutionem ⁊ violẽti á patiuntur per inconſtãtie leuitatem qꝛ puluis leuis eſt ⁊ a vẽto mobilis. ¶ Jtẽ qui ſunt rubicundi p amoꝛis feruiditatẽ ⁊ ſuauiter ⁊ fortiter redoleñt p bone fa me ſuauitatez. ¶ Jtem pfecti viri aſſimi lantur oliue ꝓmo ꝓpter lignum. Nam lignum oliue in radice habet amaritudi nem in cortice habet duriciem in medul la habet pinguedinem ⁊ in ramis multi tudinem. Sic viri perfecti habent i radi cibus cordis vel amaritudinẽ cõpũctio nis erga defectus ꝓximoꝝ. vel amaritudi nem cõpaſſionis erga ꝓximos afflictos vel amaritudinem indignationis ⁊ zeli contra impios. ¶ Jtem habent in cortice. i. in corpore duriciem patientie ſtilicz in laboribus plurimis. ſz in medulla ani me habent pinguedinem gratie. ¶ Jtem abundant in multitudine ramoꝝ. i. bonoꝝ operum. ¶ Secũdo ꝓpter locum. Requirit eniz oliua ꝓmo qdẽ lo cum tpatum. ſ. nec nimis calidum nec ni mis frigidum magis tamen ſe hñtẽ ad calorem q̃ frigus. ¶ Jtem requirit locuz macilentum: qꝛ non vult plantari in lo co nimis pingui ſed macro. ¶ Jtez requi rit locum ſolt expoſitum: multum enim dligit celi rorem ⁊ aeris ſerenitatem. Si militer in viris perfectis inuenitur tem peramentum. i. moderamen prudentie ⁊ macredo abſtinentie ⁊ ſolis calor. i. fer uoꝛ amoris ⁊ ỽuotionis intime. Jpſi eñ maxime appetunt rorem celeſtis gꝛe ⁊ i omnibus ſp habere ſerenitatem conſciẽ tie. ¶ Tertio ꝓpter fructum: habet eniz oliua fructum pinguem dulcem ⁊ vtilez. Similiter viri perfecti habent opera pi guia dulcia ⁊ vtilia: pinguia ſcz ꝓpter deuotionem ⁊ dulcia reſpectu ſui per de lectationem: ⁊ vtilia reſpectu ꝓximi p ſuſtentationẽ. O pera eñ ſanctoꝝ. viroꝝ ſũt deo pinguia vt ſacrificiũ: ipſiſmet dul cia ꝓpter meritũ: primis vtilia ꝓpꝫ exẽ plum. Vel qꝛ opa perfectoꝝ viroꝝ fiunt cũ pinguedine pietatis: cũ dulcedine cha ritatis: cũ plenitudine vtilitatis. Dñ ex p ſona viri perfecti dicitur in. ꝑs. Ego au tem ſicut oliua fructifera in domo dei. ¶ Jtem perfect⁹ hõ aſſimilaꝫ grano pipe

ris. Nam granū piperis est exterius nigrum ⁊ interius album. sapore acutum: odore aromaticum: quantitate modicū: virtute magnuz: actu frigidum: potentia calidum: cuius virtus nō sentitur dū est integrum sed postq̄ masticatum fuerit vel contritum. Similiter hō perfectus est exterius niger. i. despectus p apparentiam vel niger. i. decoloratus p pniaz ſz interius alb'ꝰ p innocentiā. ¶ Jtē i sapore acut'ꝰ p humilitatē sapiētie: odore aromatic'ꝰ p sua nitatem fame. Jtez q̄ntate modicus per reputationem humilitatis ⁊ apparet virtute maximus per efficaciā operis actu frigidus circa temporalia potentia q̄ue potenter calidus circa spiritualia. Cuius virtus non sentitur dum est integer. i. ab iniurijs intactus. sed cum fuerit masticatus per iniuriarum oppressionem ⁊ contritus per aduersitatum ⁊ tribulationuz passiones tūc maxime p patiētiam ostendit sue virtutis p̄fectionē: patiēna. n. op' perfectū hz vt dicit. Jac. i.

¶ Capitulum. lxi.

Persecuētia assimilat lauro. ¶ Prio ratiōe viridi tat'ꝰ: eo q̄ suo viroze nec hyeme nec estate hec arboz spoliat. Sic ergo dz hō perseuerare i bono vt nec hyeme aduersitatis nec estate ꝓsperitatis viroz' ez vtutis amittat. ¶ Secundo ratione securitatis: h enim arboz esse dicitur que secura a fulminibus a fantasmatibus ⁊ a vermibus. Propter primuz dicit in hystoria scolastica q̄ Tiberius cesar celo tonāte lauz in capite solit' erat ferre ne posset ledi a fulmīe. Propter secundū dicit in eodē libro q̄ rebeca ꝓpe morē gentū quē in parētib' viderat seruaz lauri capiti suo iposuit. ⁊ ramis herbe que agnus castus dicitur incubuit: vt visiones veras videret ⁊ fantasticas non sentiret. Quantū ad tertium dicit Diascor. q̄ folia ei' viridia sūt q̄ mlcū odori fera si trita ⁊ apposita fuerit pūcturam apū ⁊ vesparuz ⁊ omnē tumorē ledūt. libros ⁊ vestes cū ḡbus ponuntur a tineis ⁊ vermibus tutos seruant. Similiter perseuerantib' in bono nec fulmina aduersitatum nec fantasmata demonum nec puncture infirmitatuz nocēt: sed oīa finaliter eis ꝓsunt. ¶ Tertio rōne dignitatis Laurus enī dicitur a laude eo q̄ eius ramis ⁊ folijs cū laudib' victoꝛ capita olī coronabant vt dicit Jsido. Sic sola ꝓseuerantia que laudē ⁊ coronam meretur. Nam sine perseuerātia vt dicit Gregorius nec pugnans victoriam nec victor accipit palmam.

¶ Capitulum. lxii

Relatus debet esse similis malo. ¶ Primo q̄: est arboz sat' magna q̄ glob' animaꝝ prelat' est. et ii ō ratione psone: saltē tamē rōne officij satis magnus ⁊ honorādus. Dū augu. Honore coram nobis prelat' sit nobis: ratione cor̄ dō substratus sit pedibus nostris. ¶ Secundo q̄ malus est arboz ligno solida: q̄ prelatus esse debet animo solidus p cōstātiā vt nec ꝓsperitate cor̄pat nec aduersitate frangat. Talis enī fortitudo requirit in eo q̄ ad prelationē eligit. Ysa. xl. Forte lignum ⁊ imputribile eligit artifex sapiens. ¶ Tertio mal' ē ex cortice rugosa ⁊ nodosa. Cortex ät rugosa est humilis prelati apparentia: q̄ nō decet prelatū ecclesiasticū esse seculariter pōpōsū. ¶ Quarto quoq̄ q̄ malus ē frōdū densitate ūbrosa: ē aūt q̄s densitas ⁊ vmbrositas frōdū affluētia ⁊ gratiositas vboꝝ que dz esse i plato ad exhortādū. ¶ Quinto quoq̄ q̄ mal' ē floꝝ varietate decora. Dic aūt decoꝛ floꝝ est pulchritudo ⁊ ōcēta modꝝ q̄ dz cē in plato. vel quasi flores odoriferi ⁊ attractiui sunt bona exempla prelati i qbus abundare debet fm illud. j. Thi. iij. Exemplum esto fidelium in verbo in conuersatiōe in charitate. ¶ Sexto q̄ malus est fructū fecūditate gratiosa. fecūditas aūt fructuū est abūdāna bonoꝝ operum ⁊ ꝑcipue elemosynaram tam corporaliū q̄ spiritualium. Apostolus Col. i. In omni opere bono fructificantes.

¶ Capitulum.lxiij.

PRoficere ſi velit hō impfectus ⁊ creſcere i ſpiritu debet perfectionibus adhere re. Cuius exemplum appa ret in hedera que ſm Iſido. dicta eſt hedera eo q̄ arboribus hereat. Vnde multum in altuz ſe extendit quādiu murum vel arborem inuenit cui appodiari poſſit ⁊ hincinde ſe capit donec ad ſummum perueniat. Sic homo qui vult ſpiritualiter creſcere debet talibus adherere qui ſint ei pro muro ad defenſionem ⁊ pro arbore ad fructuum pductionē. ſ. vt eoruz exhortationibus ⁊ orationibus a tēratōib⁹ ptegatur ⁊ etiam eorum exemplis quaſi quibuſdaz fructibus reficiatur. Vnde illis homo debet adherere de quorum verbis vel exēplis ſpiritualem fructum capere poſſit. Et tunc hincinde. i. modo hoc verbū modo hoc exempluz ad ſe capiendo cito ad ſummum peruenet proficiendo. ¶ Item penitens vel imperfectus homo gradatim proficiendo perficitur ſicut arboris corpus non ſubito ſed paulatim ⁊ gradatim augetur. Nam primo ſemē in herba erūpit deinde herba in arborē creſcit. dū herba in duriciē trāſit ⁊ in arborē cōuale ſcit. Vnde dicit arbuſta quaſi arboris haſta. Simliter ēt penitēs nō ſit in ꝓtinēti p fectus: ſz ꝓficit gradatim. ꝑs. Ihūt de vtute in vtutē: vnde Bern. nolo repēte fieri cūmus ſz paulatim ꝓficere volo. Et ideo penitēs a ꝓncipio qdē eſt herba mollis: q̄ incipit cū timore: ſz poſtea ſolidat ⁊ ꝓficit i dilectiōe. Et nota q̄ in corpe plāte ſūt ſeptē gradus augmēti q̄ debēt eſſe in ꝓficiēte. ¶ Primus gradus eſt in radicibus: hȝ. n. plāta radices loco oris vt dicit phs qb⁹. ſ. mediātibus humor trahit ad totaz ſubſtātiam arboris ⁊ quāto plus augetur tanto plus de humore attrahit. Radices aūt penitētie ſunt timor ⁊ dolor q̄ dolet penitens de offenſa: ⁊ timet de pena. Et quāto eſt maior dolor ⁊ timor tanto maȝis abūdat meror. i. lachrymaꝛ hūor: q̄ ſunt penitēti anime vt cibus ⁊ nutrimētū ſm illud. ꝑs. Cibabis nos pane lachrymarum ⁊ potum dabis nobis in lachrymis. ¶ Secūdus gradus ē in ſtipite ſiue ligno qō eſt ps arboris fortior ſolidior ⁊ ſubſtātialior qō a radice exiēs vſq; ad ſūmū arboris ſe extēdit. Et ideo ſm eius augmentū ſiue quātitatē iudicat arbor magna vel pua. Hoc lignū in ꝓficiēte vel penitēte eſt charitas: que eſt virtus ſubſtantialior ad merendum. fortior ad aggrediendum: ⁊ ſolidior ad ſubſtinendum. Vnde ſm eius quātitatē ⁊ eius augmentum iudicat aliquis apud deū magnus vel paruus. Vnde Augu. dicit. Si vis ſcire quātus iſte ē ices quātū diligit iſte. Si enī multuz diligit magnus ē: ſi parū diligit paruꝰ eſt. ſi nihil diligit nihil ē. ꝓio Ioā. xiij. Si charitatē nō habuero nihil ſum. ¶ Tertius gradꝰ eſt in cortice exteriori que eſt ad defenſionem ligni. Vnde eius augmētū ops q̄ ſit ꝓportionatū ⁊ cōmenſuratū ipſi ligno interiori ſm eius extēſionē ⁊ exigentiā. Vnde alique arbores habēt corticē ſubtiliorē: alique craciliorem ſm ligni poſſibilitatez maiorem vel minorē. Hec autē cortex in penitente eſt exterior abſtinentia ⁊ cuſtodia per quam defenditur ſpiritus a tentationibus multis ſed tamen abſtinētia ops q̄ ſit mēſurata ⁊ diſcreta ſcilicet maior vel minor ſm exigentiam ſpiritus ⁊ valitudinem corporis ⁊ non omnibus cadē abſtinentia competit ſed diuerſa. Augu. Diſtribuatur vnicuiq; veſtrum victus ⁊ tegumentū nō equaliter oibus q: nō equaliter valetis omnes ſed potius vnicuiq; ſicut cuiq; opus fuerit. ¶ Quartus gradus eſt in ramis per quos intelligunt opera penitentie q̄ debent procedere ex charitate ad hoc vt ſint fructuoſa. i. meritoria ſicuti rami fructificātes pullulant ſtipite. Et nota q̄ quāto humor eſt abūdātior ⁊ calor fortior tāto arbor eſt ramoſior. Sic quāto in penitēte plus abūdat calor dilectōis ⁊ humor cōpūctiōis ſiue cōpaſſionis ad proximū tāto ē ramoſior. i. operoſior. ¶ Quintus gradus eſt in foliis. i. in verbis. Dicit enim Ariſto. q̄ folia ſunt ꝓpter fructū q: etiā verba debent eſſe talia q̄ ſint ad

meritum ⁊ in talibus foliis bonum est abundare ⁊ incrementū suscipere: sicut sunt verba diuine laudis confessionis ⁊ orationis vel exhortationis. ¶ Sextus gradus est in floribus p quos intelliguntur bone cogitationes ⁊ affectiones q̄ in penitentibus debēt abūdare. ¶ Septimus gradus ē in fructibus. i. in meritis. Arbor. n. multū vel parum fructificat nō ſm multitudinē vel paucitatem ramor̄ vel ſm augmēta tēpor̄ ſed ſm abūdantiam vel defectū caloris ⁊ humoris. Sic ēt homo penitēs ꝓficit in meritis non ſm numerositatē op̄ vel diuturnitatē tēpor̄. ſed ſm q̄ritatem humoris ⁊ caloris. i. deuotōis ⁊ charitatis. Vnde dicit Augu. q̄ non numerositas op̄ nō diuturnitas tempor̄ ſed maior charitas melior q̄ volūtas auget meritum.

¶ Capitulum. lxiij.

Rosperitas tēporalis assimilat fabe que humorem
p grossus ⁊ inflatione gignit stomachū ledit grossū et̄ sanguinē facit ⁊ fumū qui caput offendit ⁊ somnia terribilia et vana inducit. Sic temporalis prosperitas inducit inflationē superbie voracitatem gule per quam etiam ad litteram stomachus frequenter leditur. Vel venter in quo nutrimentū spiritualis doctrine recipitur ⁊ retinet est memoria quā prosperitas temporalis ledit inducendo oblionem dei. ¶ Item fumus vane gloie caput. i. mentem offendit replēs eam fumositate vanitatis. vñ nimia prosperitas tēporalis infatuat ⁊ inquietat caput rōnis. Et iō dicit Seneca. xxx vij epist. Res inquieta felicitas tpalis se exagitat mouet cerebrū nō vno genere alios in aliud irritat. hos in potentiā: alios in luxuriā: hos inflat: hos iflāmat: hos mollit: ⁊ hos resolvit. Ipsa ēt gignit terribilia somnia. i. terrores fantasticos: vt frequēter timeant qui in prosperitatibus sūt ea que non sunt timenda sicut somniantib⁹ accidit. ꝑs. Illic trepidauerūt timore vbi non erat timor. ¶ Capitulum. lxv.

Pulchritudo anime assimilatur pulchritudini arbo-
p ris. Nam pulchritudo arboris consurgit ex quatuor: primo ex statura proceritate: videlicet quoniā arbor est alta ⁊ est recta: ⁊ ramorum densitate debito modo cōserta. Sic pulchritudo anime primo in hoc consistit q̄ sit recta per intentionē: alta per contemplationem: ⁊ ramis varijs circunspecta p̄ variarum virtutum adornationē vel diuersorum bonor̄ operum multiplicationem. Bañ. iij. Arbor̄ sublimē vidi ſt atq; robustā cuius altitudo pungit ad celū aſpectus eius ingēs erat ⁊ rami eius pulcherrimi. ¶ Secundo consurgit pulchritudo arboris ex partium ordinabilitate: videmus enim in diuersis arboribus q̄ ptes eaꝝ ⁊ rami diuersimode ordinant. ⁊ ſm q̄ magis sunt ordinati ⁊ inuicem proportionati ita arbor reddit pulchrior vel minus pulchra. Isti aūt rami possumus dicere q̄ sint sensus ⁊ partes hois exteriores. qui quāto magis sūt ordinati ⁊ in suis motibus modesti: tanto reddit hominis conuersatio ⁊ aſpectus ⁊ quietus pulchrior ⁊ gratiosior. Bañ. iij. Magna arbor ⁊ fortis ⁊ pceritas eius cōtingens celū aſpectus illius erat vſq; ad terminos vniuerſe terre: folia eius pulcherrima. ¶ Tertio ꝓsurgit ex figure congruitate siue formositate: variatur enim arbores i figura: q̄ quedam partes arboris tendūt ſurſum quedā deorſum: quedam vō tenent medium. Alle enim in quaꝝ medulla viget humor subtilis quē calor ad superiora ducit pyramidanf in modum flāme que aſcēdit. Sed alle in quibus ē humor grossus ⁊ aquosus inferius deprimūtur ⁊ angustanf. Alle vō in qbus ē humor medius medium tenēt. Vnde pars alta aſcendit ⁊ est cā elevationis: alia descendit ⁊ est cā ingroſſationis. Sicut ergo in arbore ē triplex humor sic in homine est triplex amor: vnus qui eum eleuat ⁊ iſte ē amor subtilis. i. ſpūalis: alius qui ipſum deprimit ⁊ grauat ⁊ iſte ē grossus ⁊ aquosus. i.

terrenus ⁊ carnalis. ¶ Tertiꝰ ē q̄ medi⁹ scilz amor naturalis vel amor socialis ⁊ animalis: q̄ de se non deprimit per peccatum nec eleuat per meritum. Et nota q̄ duplex humoris digestio fit in planta prima in radice que fit in plāte augmētatiōe. secunda fit in medulla plāte ꝓpter eiꝰ cōplentionē maturationē dilatationē ⁊ cōseruationem: ⁊ sufficit hec duplex digestio ad plāte pfectionem: vnde digestio tertia in solis ajalibus inuenit sicut Aristo. dicit. Sic ēt duplex digestio. i. purificatio opꝫ q̄ fiat in anima. primo in radice. i. in itellectu p puras cogitationes ⁊ ista valet ad augendū feruorem spūs. ps. In meditatione mea exardescit ignis. ¶ Secundo opꝫ q̄ fiat in medulla. i. in affectu: scz vt hēat puras affectiones: ⁊ hoc facit ad maturitatem morum ⁊ ad completionem operum. ⁊ ad dilatationem meritorum ⁊ ad cōseruationē virtutū ⁊ bonoꝝ. ¶ Item quarto cōsistit pulchritudo arboris siue plāte in coloris viriditate. Mā planta quanto viridior tanto pulchrior. Sed nota q̄ quedā plante sunt que semper virescunt: sicut arbores que compactam ⁊ solidam hñt substātiaz ⁊ in quib⁹ est sufficientia humoris. Quedam vero arbores sunt que viriditatem suam: aliquando amittunt. Sunt enim frondose ⁊ virides in estate: sed sine frondibus ⁊ viriditate in hyeme: sicut ille que raram ⁊ porosam substantiaz habent: qō est etiam propter defectuz humoris: quia quādo humor nutrimentalis nō sufficit natura illum subtrahit a partibus non necessarijs: puta a folijs ne deficiat necessarijs. Quedaz vera sunt que aliquando virescūt scz in estate: quandoq3 vero pallescunt scz in hyeme folia tamē sua non ꝑdunt. Mam fortem habent calorem sibi incorporatū ⁊ dū ipe calor ad interiora arboris fugit a facie frigidi aer] exterior facies arboris maxie i folijs glauca fit ⁊ pallescit. Nō tū planta talꝫ expoliat folijs pp viscositatem sui humoris ⁊ intēsionē caloris. Plantis ergo illis que semper virescunt assimilantur virgines que summum virorem carnis semper tenent. i. virginitatem. Plantis vero que aliquando viriditatem foliorum seruant: aliquādo vero eam perdunt assimilantur coniugati qui ꝑdiu matrimonij seruant honestatez virides aliquo mō possunt dici. i. continentes. Vnde vocatur continentia coniugalis. Sed quando fidem thori non seruant vel matrimonio indebite vtuntur precipue in casu vbi fit peccatū mortale: tunc ex toto viriditatem perdunt. i. continentie honestatez. Plantis autez que vno tempore palescunt ⁊ alio virescunt silles sunt vidue. Mam in quibusdam inuenitur tam fortis calor interioris amoris ⁊ taz viscosus. i. tā tenax humor deuotionis. q̄ in matrimonio licz aliquo modo pallescunt vt in vsu matrimonij delectationez carnis sentiendo tamen ꝓpter hoc folijs siue foliozꝫ viriditate non expoliantur: qz non ratione libidinis nec ēt indebito mō ipso matrimonio vtuntur: sed iterū reuirescūt quādo sunt postea viduate qz cōtinentiā seruant ⁊ gratiā dei p bona opera conseruare ⁊ multiplicare ꝑcurant.

¶ Capitulum. lxvi.

REligio assimilatur pinee q̄ est pini fructus. ¶ Primo ratione apparētie siue figure. Mā fructꝰ pini quādo i imo iuxta stipitē appet grossus ⁊ i rotūdū dilatatus: tanto in summo ꝑpramidalis est ⁊ acutus. In quo figuratur q̄ religio si quanto plus se dilatant ⁊ diffēdunt circa inferiora: tanto plus muniuntur circa superiora: vel in hoc significatur q̄ religiosus circa i ferioza debet esse simplex ⁊ grossus ⁊ circa superioza subtilis ⁊ acutus. Secundo ratione continentie. qz pinea est nux magna continens in se multa grana: testis valde duris iclusa q̄ p ordinem sūt inuicē coniuncta. quibusdā tamen testaꝫ folliculis quasi gbusdā parietibus sunt distincta. ⁊ licz testa sit multū dura fructū tamen dulcissimū in se clau

dit. Hec nux magna religio ē que est magna ꝓpt magna vota vel ꝓpter magna opera in qua cōtineri debēt multa pcosa grana. i. multe deuote persone. Valde aūt oure teste gb⁹ includunt sunt difficiles obseruātie regule qbus obligant̄ur: q̄ si nō essent dure nō essent ꝑfectiue. Et hec grana debēt inuicē glutino charitat̄ q̄ pacis q̄ regularis vnitatis esse ꝓiuncta q̄ tamē i suis actib⁹ q̄ moribus ordinata q̄ distincta nō tm̄ cellis q̄ hospitijs: sz et officijs q̄ tēporalibus operibus ꝑgruis. Et huc testa. i. exterior regula vel institutionū obseruantia videat esse dura: nō tamē est fugienda q̄ dulcissimum tam gratie in presenti: q̄ glorie in futuro includit in se fructum. Vnde dicitur Heb. xii. Omnis disciplina in ꝑsti qdem nō videtur esse gaudii sed merozis. in fine āt exercitatis ꝑ eaz dulcissimum fructum reddit iustitie.

¶ Tertio ratione adherentie qr. s. pinea est adherentie valde fortis q̄ magne glutinositatis q̄diu recens existit suam pinguem humorositatem vetustate non perdit: sed post q̄ ille humor eius consumit̄ fic facile aperitur. Similiter etiam religiosi debent tam deo q̄ sibi mutuo per amorē q̄ concordiā fortiter iherēdita q̄ diabolus nō possit eos aperire nec ab inuicē diuidere. Et talis fortis inherentia est in pinea. i. religione. q̄diu ē ibi pinguis humorositas deuotionis q̄ gratie sicut erat in principio quando religiones incepe/runt. Vnde tunc sic erant clause diabolo q̄ nō inueniebat locū ingrediēdi. i. cis. Sz nunc quasi per vetustatem temporis illa bōa humorositas nimis diminuta videtur. Et ideo q̄dq̄ diabolus eas aperit q̄ diuidit abinuicem faciliter per discordias q̄ inuidias q̄ in scissuras q̄ partialitates pessimas. Et ideo hodie religiosos multos diuersi vicus dissipat q̄ maxime ambitiombus superbijs inuidijs q̄ multis aliis

¶ Item religionem nouiter ingrediēs assimilat̄ ꝓpagini. Propago. n. ſm actores est nouela vitis. Vñ ſm Ysido. ꝓpaginare est palmitem terre imersum sternere q̄ inde nouā vitem producere. Vñ palmes sub terra mers⁹ terre admiscetur. q̄ in radicē cōuertit qua nutrimētū attrahit. ex quo viuit ꝓpagat̄ q̄ nutritur q̄ auget. Ille aūt qui religionez igredit quasi palmes terre imergit. Terra eni ē religionis hūilitas in qua velut mūdo morietis qui ingreditur sepelit. sed ibi abscōditus radicē charitatis mittit ꝑ quā nutrimētū vtautum q̄ bonoruz opez et diuinoꝝ verborum ad se trahit. ex quo nutrit̄ q̄ proficit quousq̄ perficiat etiam ad fructus alios producēdos. ¶ Itē religio sine disciplina studio nō conseruat̄ sed efficit similis seculo. Cui⁹ exēplū apparet in rosa domestica q̄ rosa domestica plantat̄ q̄ colitur si cut vitis: q̄ si inculta remāserit efficitur sicut silueſtris. Silueſtris aūt trāsplātata si bene culta fuerit efficitur bona rosa. Quasi eni rosa domestica est religionis status. Nam precipue religiosis dictum est. Estis cues sanctoruz q̄ domestici dei. Sed hec si negligit vt studio q̄ correptione discipline non colatur efficitur silueſtris idest similis statui seculari. Si autez econuerso rosa silueſtris idest homo seculari in religione plantetur: vbi diligēter cultu discipline regatur efficitur rosa deo domestica: angelis grata q̄ hominibus odorifera.

¶ Capitulum. lxvii.

Religiosus debet esse similis arnso quod est herba. ¶ Primo quia scilicet semen arnsi est quantitate minimū ga sez religios⁹ debet se ꝑ humilitate minimum reputare: exemplo sez pauli qui dicebat. i. Corint. xv. Ego sum minimus apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus: qz persecutus sum ecclesiaz dei. ¶ Secundo qz est figura rotundum qz scilicet religiosus debet se reddere ad motum obediētie promptum. Nam corpus rotundum est motui maxime aptū. sicut pz in celo quod ideo factū ē sphericum q̄ rotundus vt esset aptum reuolui q̄ moueri. Matth. viii. Dico huic vade q̄

vadit ⁊ alio veni ⁊ venit. Sic debet religiosus obedire suis prelatis. ¶ Tertio qꝫ ẽ sapore dulcoroſum.i.dulcedine plenus. Sic religiosus debet ẽſſe dulcis per manſuetam ⁊ benignam conuersationem: debet enim habere dulcem animũ.i.dulcem linguam ⁊ dulcem vitaꝫ vt possit de ipso laudari deus ⁊ dici. Preuenisti eum in benedictiõibus dulcedinis. ¶ Quarto quoꝫ qꝫ est in effectu vi tuosum. Mã habet virtutem calculum frangẽdi opplationes splenis ⁊ epatis aperiendi dissoluẽdi consumendi.⁊ ventositates expellendi: qꝫ.s. religiosus debet in se frangere calculum .i.peccati duriciem per contritionẽ ⁊ oppilationes intrinsecas aperire per confessionẽ:impietatis colligationes dissoluere per satisfactionẽ:humorem carnis ⁊ luxurie consumere per abstinẽtie subtractionem ventositates vanitatis expellere per sui abiectionem. ¶ Item religiosus debet differre a secularibus:ſicut roſa domeſtica a ſilueſtri. Differunt enim inter se primo in foliorũ multitudine:qꝫ ſilueſtres roſe hñt folia pauciora ſed folia ortenſis ſunt multa. Tangꝫ ergo folia roſe ſunt dona ⁊ virtutes anime que plus debent abundare in religioſo ꝙ in ſeculari vel vt folia roſe ſunt verba ſacre doctrine quibus affluere debet religioſus precipue ille cui competit predicare. ¶ Item differunt in colore quia folia ortẽſis ſunt omnino rubea vel oino alba: ſed ſilueſtris ſunt modico rubore admixta. In quo ſignificatur qꝫ religioſis competit omnimoda charitas q̃ ſignificatur in rubedine ⁊ omnimoda puritas que ſignificatur in albedine. Vnde i vtraqꝫ debent religioſi ſeculares quoſqꝫ etiam bonos excedere. ¶ Item differunt in odore:quia roſe ſilueſtres ſunt minus odorifere ꝙ ortenſes: quia religioſi magis debent ꝙ ſeculares exemplis bonorũ operum redolere. ¶ Item differunt in virtute quia ortenſes ſunt in ſapore quodammodo mordicantes ⁊ magne efficacie i medicina. Sic religioſorũ ⁊ precipue predicantium ora licet mordeant peccatorum vicia tamen ſunt eis valde medicinalia. ¶ Item religioſi debent differre a ſecularibus:ſicut arbores ortenſes a ſilueſtribus:ſilueſtres enim dicuntur que naſcuntur in ſilua:ortenſes vero que plantantur in ortis:ortenſes etiam excolunt ſilueſtres vero ſibi relinquuntur. Vnde dicit Ariſto.qꝫ domeſtice ſiue ortenſes ſi non fuerint culte ſiunt vt ſilueſtres:⁊ econuerſo ſilueſtres per debitam culturam ſiunt vt ortẽſes. Et ſicut ipſe dicit arbores ſilueſtres magis fructificant ꝙ ortenſes propter maiorem humoris abundantiaꝫ parum vnctuoſi. Vnde etiam fructus ortenſes ſunt maiores meliores ⁊ dulciores Dicit enim Ariſto.qꝫ ſilueſtres conferunt ortenſibus quando eis ex oppoſito comparantur: qꝫ ſilueſtres ſunt calidiores ⁊ ſicciores:⁊ ideo excitant calorem ortenſium ⁊ cõfortant. ¶ In hominib⁹ ergo quaſi ſilueſtres arbores q̃ ſibijpſis.i. proprio arbitrio relinquuntur ſunt pſone ſeculares. Sꝫ quaſi ortẽſes que ſub cura ⁊ cultura hoium ſunt plãtate ſunt perſone religioſe que ſub cultura obedientie ⁊ cura ⁊ gubernatiõe ſunt poſite prelatoꝝ. Vnde ſi hmõi ortenſes.i. religioſi non fuerint culti.i.a ſuis prelati correpti ⁊ a ſuis exceſſibus refrenati efficiẽtur vt ſilueſtres .i.ſeculares. Econtra autem ſilueſtres.i. ſeculares ⁊ peccatores per culturam penitentie efficiuntur vt ortenſes.i.religioſi ⁊ frequenter meliores ꝙ multi ex eis Yſa.xxxiii. Erubeſce ſidon ait mare. Sre go. Quia ex actione quorundam ſeculariũ confunditur vita religioſorum. ¶ Item ſilueſtres.i.ſeculares ꝙs faciant plures fructus.i.plures elemoſynas vel plures filios carnales vel plures fructus temporales ſcz per lucrum diuitiarum ꝙ religioſi pauperes ⁊ continentes ⁊ non corporaliter negotiantes:tamen fructus.i.opera ſpiritualia ortẽſium id eſt religioſorum ſunt maiores.i.maioris meriti ꝓpter obedientiam ⁊ meliores.i. melius perfecti propter diligentiam. Cũ eni ſint pauperes ⁊ expediti a curis hui⁹ mundi poſſunt diligentius intẽdere opꝰ dei ⁊ ſic ea melius facere. ¶ Itẽ ſunt

dulciores propter continentiam. Et quã to aliqs plus abstrahitur a delectatione carnis tanto plus percipit de dulcedine spiritus. Animalis eni homo non percipit ea que sunt spiritus dei.j. Corinth.ij. In hoc etiã q̃ siluestres faciũt plures fructus q̃ ortenses instrumur q̃ non debemus respicere ad operuz multitudinem sed ad operum bonitatẽ. ¶ Itẽ siluestres .i. seculares suo calore.i. suo tẽporali sub fidio ꝛ fauore conferunt ortensibus.i. q̃ sunt ipsis religiosis eis temporalia conferendo. ꝛ qz etiam ipsi religiosi proficiunt sibi quo ad meritum ipsos seculares ad spiritualia attrahendo.

¶ Capitulum. lxviij.

Aluti ꝛ perfectiõi ꝓprie debet homo primo intẽdere Deide vtilitati ꝛ saluti alie ne. Cuius exemplum appa ret in porro:qz in ꝑmo anno semen ñ ꝓducit sed in secũdo quasi in primo anno intendat solum ꝓprie perfectioni:sed in secundo ꝓducendo semen videtur quasi intendere alioz propagationi. Similiter predicator primo debet intendere sibi perfectum vite:deinde vtilitati aliorum per semina doctrine. Vnde Apostolus ꝑmo. Thimo.iiij. Attende tibi ꝛ doctrine. In cuius rei exemplũ etiã Helias dixit mulieri vidue.iij. Reg.xvij. Vade ꝛ fac mihi ꝑmũ subcineritiũ panẽ ꝛ filio tuo deide tibi qz. Scharitas hominis incipere debz a seipso. Vnde ꝛ iste ordo etiam in semine elemosyne est seruandus Augu. in Enchiri. Qui vult ordinate elemosynaz dare a seipso incipere debet ꝛ eam primo sibi dare:est enim elemosyna opus misericordie veritimeq; dictum est. Miserere anime tue placens deo. Ideo etiam ordo in correctione seruãdus est. s. vt qui vult corrigere aliũ prius corrigat seipsum qz vt dicit Gre. in. vj. Moz. Mũdus esse dz a vicijs ꝓprijs qui curat aliena corrige re quo tãto perspicatius in alijs fugiẽda videat quãto hec ipse per scientiã ꝛ vitaz veri declinat. Quia nequaq̃ pure in mẽbris maculam cõsiderat oculus quẽ puluis grauat. ꝛ superiectas sordes tergere nõ valent manus q̃ lutũ tenent. Et similiter Ysido. dicit in libro de sũmo bono. q̃ non debet vicia aliena corrige qui adhuc vicioz ꝓtagiõibus fuerit inuolutus. Im probũ eni est arguere qcq̃ in alio qõ adhuc reprehendit in seipso.

¶ Capitulum. lxix.

Anguis christi assimilatur opobalsimo idest liquori balsami. ꝓmo rõne originis. Sciendũ eni q̃ ꝓprie arbor tota dicitur balsamũ:lignum vero carpobalsamum.semen autem ꝛ succus opobalsamum ex eo q̃ ferreis vngulis corter ligni percutitur ꝛ per corticis vulnera quasi per cauernas egreditur. Quod totum christo competit rõne sue passionis cuius liquor.i. sanguis per cauernas corticis.i. per vulnera corporis ferreis clauis impressa effluxit. Berñ. in quodã sermone. Scio q̃ merita mea mihi non sufficiũt ꝛ qõ mihi deest audacter vsurpo ex visceribus christi q̃ misericordia effluũt nec desunt foramina per que defluãt. Patet eni archanũ cordis p foramina corporis patẽt viscera misericordie dei nostri in quibus visitauit nos oriens ex alto. ¶ Item Berñ. Ex cõsideratione remedii periculi mei quantitatem cognosco sili dei iubetur occidi vt ꝑcioso sanguinis illius balsamo meis medeatur vulneribus. ¶ Secũdo rõne ponderis. Nam balsamũ in aqua positus mox fundũ petit. si vex ꝛ nõ sophisticatũ fuerit. Similiter sanguis christi ꝛ gliosa eius passio posita per meditationẽ in aqua tribulationis nostre mox fundũ petit qz gratiozẽ se omnibus tribulatõibus nostris ostẽdit. Et sic tribulatiões nostras grauitate sui põderis leues ꝛ tollerabiles reddit. Greg. Si passio christi ad memoriam reuocetur nihil est adeo durus quod nõ equo animo tolleret. Vnde Apostolus Hebreo.xij. Recogitate eum q̃ talem sustinuit aduersus semetipsum a peccatori

bus cõtradictionẽ vt non fatigemini animis vestris deficiẽtes. ¶ Tertio ratione incisionis. Nam in balsamo sola exterior cortex inciditur. Lignum autẽ nullo modo tangitur ferro. Sic etiã in christo sola caro incisa est ⁊ lesa ligno diuinitatis nullam passionem vel lesionem sententie vel suscipiente. Nota etiã q̃ tempore estiuo cũ cultello osseo rami ipsius balsami leniter inciduntur ne lignum interi⁹ ledatur. ⁊ sub cortice inciso vitree ampulle ponuntur in quibus gutte stillãtes colliguntur. Iste ampulle vitree sunt mentes pure ⁊ humiles: scilicet vacue per humilitatem. ⁊ etiam vitree per puritatem que recolligunt rememorando ⁊ compatiendo guttas sanguinis christi ⁊ penas corporis eius. ¶ Quarto ratione odoris q⁹ ꝑ plinium omnibus odoribus prefertur balsamum. Balsamum enim illud est optimum quod est odoriferum. põde rosissimum: semine maximum mordens gustum atq; in ore feruidum ⁊ colore rufum. Licet enim arbor balsami siue eius frutex que nunq̃ crescat vltra altitudinẽ duorum cubitorum sit viti similis ⁊ in foliis sit similis rute: sed albioribus semper manentibus tamen liquor rufus est. Omnia autẽ predicta habet sanguis siue christi passio. Est enim odoriferus per attractionis suauitatem. Vnde christus dixit Ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad me ipsum. ¶ Item ponderosissimus. i. grauissimus per doloris imensitatem. Thren. j. Attendite si est dolor similis sicut dolor meus. ¶ Item est semine maximus per propagationis fecunditatẽ: q⁹ multi filij dei ex sanguine christi tã q̃ fruges ex quodam semine in terram sparso ꝓgeniti sũt. Vnde xps assimilauit se grano frumenti in terrã cadenti ⁊ morienti qõ multum fructũ affert. Joh xij. ¶ Item debet mordere gustũ anime per doloris cõpassionis ⁊ debet feruere in ore per verbũ predicationis. s. vt frequẽter christi passio predicetur Apostolus. j. Corin. j. Nos predicamus xpm crucifixum ⁊c. Est enim sanguis xpi colore rufus q⁹ charitatis ardore ⁊ cruciat⁹ dolore vehementer excoctus. ⁊ est valde mirabile q̃ balsamũ q̃us sit rufum tñ vestem mũdam non polluit vt dicit. Jsi⁹. Sed longe amplius est mirabile. q̃ sanguis xpi rubeus nõ solum non polluit: imo etiã imũdos abluit. Apoc. i. dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. ¶ Quinto sanguis xpi assimilat balsamo ⁊ hoc ratione valoris. valet enim balsamum ad multa: Nam fetũ mortuũ educit. ⁊ hoc significat q⁹ sanguis seu passio xpi mediante penitẽtia peccatũ mortale de cõscientia extrahit. Nam penitentia ⁊ cetera sacramẽta in virtute passionis xpi operãtur. Itẽ balsamũ mortua corpora incorrupta custodit. q⁹ quãtũ disoluit tãtum ꝓsumit. Similiter exemplũ passiõis xpi carnem quidẽ. i. carnalia vicia mortificat. sed mortificatos carne a peccato⁹ corruptione ꝓseruat. Nam qui xpi sunt carnem suam crucifixerũt cum vicijs ⁊ concupiscẽtijs. vt dicit Aplus ad. Gal. v. Item balsamũ morsibus venenosis occurrit. q⁹ passio ⁊ crux xpi valde tẽtationib⁹ demonum obsistit. Et ideo figurata fuit in serpente eneo cuius aspectus a morsib⁹ serpentum liberat. Nume. xxj.

¶ Capitulum. lxx.

SAncti viri assimilãtur floribus. De quibus dicitur. Cãtico. ij. Flores apparuerunt in terra nostra id est in ecclesia vel in carne humana. Sunt enim ad modum florũ multi odoris in exemplis quibus alios attrahunt. Aplus. ij. Corin. ij. Christi bonus odor sumus. Cantico. ij. Vinee florentes odorẽ dederũt ⁊ vox cẽ. ¶ Item sunt dulcis saporis in verbis q⁹ bus audientium mentes reficiunt. psal. Quaꝫ dulcia faucibus meis eloqa tua super mel ori meo ꝓuer. xvj. Dulcia eloqa maiora reperiet. ¶ Itẽ pulchri coloris. i. gratiosi aspectus in moribus suis ⁊ honestis ⁊ modestis. quibus intuentium oculos alliciunt sicut dicitur de Beato Stephano Actuum. vj. q⁹ intuentes in

eum omnes qui sedebant in concilio viderũt facẽ eius tanq̃ facẽ angeli. ¶ Itez sunt sicut flores maxime vtutis. sm miraculis ⁊ signis que supra naturam ostẽdũt sicut xps dixit. Signa aũt eos q̃ crediderint hec sequẽtur. In nole meo demonia ejicient. ¶ Itẽ flores campos siluas ⁊ ortos sua pulchritudine exornant ⁊ vestiunt. Nam in campis lilia ⁊ in ortis rose. ⁊ in siluis viole inuenti ꝓsucuerunt. Tã q̃ ergo lilia agri sunt virgines q̃ in agro corporis sui virginitatis candorẽ ⁊ odorem deo exhibuerũt. tanq̃ vero rose rubentes fuerunt sancti martyres quoꝝ vita fuit velut ort⁹ spina sepe hoc est multitudine penarũ ⁊ suppliciorũ xpi amore circũdatus in quibus velut rose albescẽtes puritatẽ intuerũt ⁊ velut rose rubee sanguine suo purpureo rutilarunt. Sed tanq̃ viole siluarum fuerunt cõfessores quoꝝ plurimi in siluis seu heremis dcũ contẽplantes latuerunt: ⁊ oẽs velut viole odore bone vite redoluerunt: ⁊ p mentis humilitatẽ precipuam inclinata semper capita deo tenuerunt sicut viola cirta florẽ aliquantulũ incuruatur. ¶ Itez sancti viri assimilant gariofolis. quoꝝ illi sunt electi qui hñt nigrum colorem. acutũ saporem suauẽ odorem. ⁊ qui manu compressi emittũt aliquẽ humorem. Sic viri sancti ⁊ perfecti sunt colore nigri per apparentie despectionem. sapore acuti per sapiẽtie ꝓtẽplationẽ. odore suaues per gratie vel gratam ꝓuersationez. cõplertione humidi plachrymaꝝ emissionem. Nam cõpressi iniurijs plus iuuant se lachrymis q̃ vindictis. Vñ Ambro. de se dicebat aduersus milites gothos. Arma mea lachrime mee fuerunt. ¶ Item gariofoli cerebrũ ⁊ virtutẽ animalem confortant: qõ faciunt sancti suis ꝓsilijs. cordis pauorẽ releuant suis exẽplis ⁊ virtutem nature deficientis in primis adiuuãt suis elemosynis vel bñficijs. ¶ Itẽ sancti viri assimilantur palmitibus. Primo rõne nutritionis. qz palmites a vite nutrimentum suscipiunt. Et ideo tã diu viuũt ⁊ fructificant q̃diu viti permanẽt vniti. Nam nutrimentum qõ a vite suscipiunt solum q̃tũ necesse est retinent. qõ vo sup̃fluit in maceriam germinis. frõdis. floris. ⁊ fructus trãsmittunt. Vñ palmites a vite separati non fructus faciunt sed arescũt. Sic simili etiã modo sancti viri q̃diu per gr̃am vel charitatez viri xpo. q̃ dixit Jo. xuij. Ego sum vitis vera: sunt vniti vtutẽ ⁊ spũales fructus faciũt. sed ab eo p̃ peccatuz sẽparati nõ faciũt fructus vite. i. opa vite eterne digna. Et ideo dixit ipse xpus Jo. xv. Ego sum vitis vos palmites. ⁊ sicut palmes non pót ferre fructũ nisi mãserit in vite sic nec vos nisi in me mãseritis. ¶ Scõo sancti viri assimilãtur palmitib⁹ ⁊ hoc rõne insertionis quia surculus vnius palmitis siue vitis iseritur in alio palmite siue vite. ⁊ fructificari eo. Vñ vocẽtur homines ex eadẽ vite facere vuas diuersi coloris. qz si dñ vitis inseritur viti fiat insertio in trib⁹ ramis ꝓcedentib⁹ ab vno ramo ipsi⁹ vitis. ⁊ cuz vno surculo iserẽtis coloꝝ rubeũ apposueris. ⁊ cũ alio blaueũ ⁊ cũ tertio coloꝝ croceũ vel etiã alĩ. singuli palmites ex ꝓdictis ramis ꝓcedẽtes tales vuas facient q̃les apposite sunt colores. Et similiter etiã posset fieri in aliis ꝓlatis suo modo. Sicut aũt palmites vel rami vitis inuicez incorporantur per insertionez. ita fideles xpi debent inuicez vniri ⁊ incorporari per charitatis dilectionez. Et tunc vnusquisq; faciet vuas diuersoꝝ coloꝝ. qz. s. participabit merita singulorũ. ꝑs. Particeps ego sum oĩz timẽtiũ te ⁊ custodiẽtiũ mãdata tua. ¶ Tertio sancti viri assimilant palmitibus rõne ꝓtectionis qz palmites pãpinis vestiũtur. quoꝝ subsidio ab ardore ⁊ frigiditate defendũntur. Vñ pampini sunt virtutes que nos defendũt ⁊ a calore ꝓsperitatis ⁊ a frigore aduersitatẽ. Mã in ꝓsperitate ardet luxuria ⁊ guta. In aduersitate vo frigescit luxdia ⁊ accidia. Sz a luxuria protegit pampin⁹ ꝓtinẽtie. a gula pãpin⁹ abstinẽtie. ab iuidia pampinus charitatis. ab accidia pãpin⁹ spei. qz spes ꝓmij multũ solicitat ⁊ cõfortat. Sed nota q̃ libet pãpin⁹ vt dicit Ambro. est alicu

bi interciſus vt ſolis calorem ad maturi
tatem fructus admittat. Et ſimiliter que
libet virtus ad hoc vt eius fructus ſit cō
pletus.i. vt faciat meritorium op⁹ opor
tet ꝙ admittat calorem ſolis.i. amorem
charitatis ſine qua nullū opus eſſet me
ritorū ⁊ nulla virtus perfecta. ¶Quar
to ſancti viri aſſimilantur palmitibus ra
tione colligationis. Nam palmites vitis
quedam de ſe vincula emittunt quoꝝ
adminiculo turbinibus ventiſq; reſiſtunt.
⁊ ſuos fructus melius ſuſtinere poſſunt
Adultum enim a principio ſunt graciles
illi. Et ideo huiuſmodi retinaculis indi
gent quouſq; fiāt ſolis beneficio fortio
res. Similiter etiam illi qui ſunt imbecil
liores ⁊ imperitiores vel minores in via
dei debent ſe maioribus atq; peritioribꝰ
quibuſdam obedientie vel familiaritatis
⁊ diſcipline vinculis obligare ⁊ coniunge
re vt ſuſtententur ab eis. ⁊ eorum exem
plo conſilio ⁊ auxilio protegentur a tur
binibus tribulationū ⁊ ventis tēptationū
quouſq; diuine gr̄e beneficio ipſi effician
tur perfecti. ¶Quinto ſancti viri aſſimi
lantur palmitibus ratione putationis vi
delicet qꝝ palmites ſingulis annis volūt
putari. ⁊ magis fructificant ⁊ ſi diu puta
ti non fuerint degenerāt ⁊ in labruſce ſpe
ciem ſe cōmutant. Et ſimiliter homines
qui volunt proficere ⁊ in meritis dilata
ri nec degenerare a iuſtis ne efficiant pec
catores. debent cogitatus ⁊ actus ſuos ſe
pe cum gladio lingue per confeſſionē pu
tare ⁊ ꝓnunciare ſed ſaltem ſemel ſingu
lis ānis tenetur homo cōfiteri ex prece
pto eccleſie ⁊ debet putare vineam cōſcē
tie ſiue vite ſue Joh. xv. Omnem palmi
tem qui fert fructuꝫ purgabit cum vt fru
ctum plus afferat. ¶Item ſancti viri ſūt
ſimiles lignis thymi. ¶Primo qꝝ talia
ligna ſunt ſpinoſa. ⁊ albe ſpine ſimillima.
Similiter etiam viri ſunt in hac vita ſpi
noſi. i. compunctionibus ⁊ afflictionibus
pleni. eaꝫ ſpinis tñ. i. afflictionibus carnis
hñt albedinē innocētie ⁊ puritatꝭ mētis
¶Scdo ſancti viri aſſimilātur lignis thy
inis, qꝝ ligna thyina ſūt imputribilia qꝝ vt
quidam dicūt nec in igne comburuntur
nec in aq̄ reſoluūtur. Sic ſancti viri ſunt
ꝙ cōſtantiam ſolidi. ꝙ nec igne aduerſitat
vruntur. nec aqua voluptatis reſoluunt
hs. Trāſiuimus ꝑ ignē ⁊ aquā. ¶Tertio
ſancti viri ſūt ſimiles lignis thymis. Quia
talia ligna ſunt ſpecularia. ſunt eni valde
fulgētia ⁊ ad modū ſpeculi polita ſine ad
modū vnguis. Vñ i eis reſultāt imagies
ſicut in vngue. Similiter ſcti hñt ſe ꝑ mo
dū ſpeculi. In quoꝝ vita velut in quodā
ſpeculo glibet ꝑſpicere pōt vitā ſuā. vl' ꝙ
ſit fēda ſi ab ea diſſentiat. vl' ꝙ ſit pulchra
ſi in ea ꝙueniat. Ex his autē verus ſalo
mon xp̄s fecit in domo eccl̄ie gradus. qꝝ
ex eoꝝ crēplis ꝑſpicim⁹ ꝙliter ad vitam
eternā ſcādere debeam⁹. Fecit etiā ex his
fultra. i. ſedilia. qꝝ ex eoꝝ quoꝝ vtutib⁹
colligere poſſum⁹ ꝙles nos cē opꝫ. vt in
nobis velut in ſuis ſepibus reſideat de⁹.

¶Capitulum. lxxj.

Atientia aſſimilat amo
mo de quo fit mentio.

P Apoc. xviij. Cinamomū
⁊ amomum ⁊ odoramen
torum ⁊c. Amomū eſt her
ba naſcens in ſyria. cui ſa
pientia aſſimilatur. ¶Primo ꝓpter odo
rum varietatem. Eſt enim herba odorife
ra habens odorem ſicut cinamomum. ⁊
Item eſt colore ſubruſa habens folia cō
iuncta. ⁊ ſemina copioſa. ⁊ albuꝫ floreꝫ vt
vio la ſicut dicit Biaſco. Similiter ſapiē
tia eſt odorifera qꝝ generat hōeſtatē. ⁊ co
lore ſubruſa. qꝝ iſtāmat charitatem. ⁊ hā
bet folia id eſt verba coniuncta ingētum
ſuadet vnitatē. ⁊ in ſemine copioſa per
verboꝝ affabilitatē vl' affluibilitatē. Nā
ſemē eſt verbum dei quo ſapiens affluit.
Jrē hꝫ floré album ꝑ contēplationis pu
ritatē. qꝝ ꝙſi albi flores ſunt pure medita
tiones. ¶Scdo ſapiētia aſſimilatur amo
mo ꝓpter ꝓprietatū eligibilitatē. qꝝ illō
amomū eſt eligēdū qō eſt recens longum
albū ſemine plenū ſupvirgas purpureas
expāſū. maxie odoriferꝫ ⁊ pōderoſū. Vñ
ꝓpter omnes iſtas ꝓditiōes doctrina ſa
piētie. i. ſacre ſcripture ē inter doctrinas

maxime eligenda. Mā ipsa est semper recens pp expositionū nouitatē: ipsa longissima per tēporis diuturnitatē. Ipsa enim cepit tradi vt dicit Aug. ab exordio generis humani ⁊ durabit vsq; ad finē. Et iō ipsa de se dicit Eccli. xxiij. Ab initio ⁊ ante secula creata sum ⁊ vsq; ad futurū non deficiā. Itē ipsa est alba pp sermonis puritatem. in qua nulla includitur obumbratio vel pmixtio falsitatis: semie plena pp verbor fecunditatē. Mā verba dei que in ipsa continent quasi q̄dā semina sunt q̄bus filij spūales in fide xpi generātur. Jaco. i. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis ⁊c. Itē est sup virgas purpureas id est super mentes doctor ⁊ martyr expās sa. Ipsi. n. fuerunt virge pp transgressor correptionem. pp errantiū directionē p pter debiliū sustentationē. Fuerunt etiaz purpuree p amoris inflāmationē. per sanguinis effusionē vel pp regiminis platio nem. Mā purpureus q̄dē color est regalis color. Itez odorifera pp honestatem. Honestas enim assimilatur odori ppter attractiones. q: honestū est q̄ sua virtute nos trahit vt dicit Tullius. De sapientia dicit Sapiēn. vij. Venerunt mihi omnia bona pariter cū illa. ⁊ innumerabilis honestas p manus illius. Itē ipsa est ponderosa p sniarum grauitatē Isa. xxxiij. Verba legis ponderans. ¶ Tertio pp virtutis multiplicitatē. Habet. n. amomū multas virtutes videlicet scorpionū ictibus resistendi. oculos fouendi. ⁊ doloꝛē intestinoꝝ sedādi. Sic sapientia ictibus scorpionū. i. deceptionibus obuiat hereticoꝝ. oculos mentis illuminando confortat. ⁊ in doloꝛib⁹ consolat ⁊ letificat. ¶ Item sapientia assimilatur buxo. Primo pp subtilitie solidi tatē. Est. n. arbor hec solide subtilitie ⁊ cōpacte. ⁊ humiditatis viscose. pp quod lignū est ponderosum. ⁊ in aquā missū mox petit fundū. q: poros apertos non hz in q̄bus subintret aer. pp hoc sup aquā natare non pōt. Sic sapientia vera ⁊ spūalis reddit hominem solidum. i. patientez in aduersis. ⁊ cōpactū. i. constantē in periculis. ⁊ humidū idest abundātē in lachrymis. Nam cor sapiētis vbi tristitia Eccli. vij. Item viscosum in amicitijs. Nam viscus illud qō ei adheret non tm̄ capit sed ⁊ tenet. Quia sez hō sapiens tenax. i. firmꝰ est in amicicia quam accipit. Itē facit ponderosum in vbis Eccli. xxi. Verbā sapientū statera pōderabunt. ¶ Itē pfundū in scripturis. Mā petere aq̄ fundū est penetrare. pfunditatez scripture sm̄ illud Job xxviij. Profunda fluminꝝ scrutatus est ⁊ abscondita produxit in lucem. ¶ Secundo pp materie lenitatem. Nam tabula buxea propter lenitatē materie optime politur ⁊ tergitur. Et illud vere competit sapienti habere mentem politam ⁊ tersam ab omni vicio ⁊ macula. Unde Grego. nazanzenus dicit. q: prima sapientia est vita laudabilis. ⁊ apud deuz pura mens p quā puri puro iungūtur ⁊ sancti sancto sociāt. ¶ Tertio pp viroris ꝓtinuitatem. q: buxus habet folia semper virentia ⁊ dicitur hec buxus arbor ⁊ h buxum pro ligno. vñ quidā dixit. Hec buxus crescit hoc buxū crescere nescit. Folia igitur eius nō deleui causa cadunt sed dum vnum cadit alterum crescit. Et ideo buxus semper virens est. ⁊ q: color viridis est maxime gratus oculis. q: buxus habet folia semper virentia significat q: homo sapiens semp habet vba grata ⁊ amabilia. Eccli. xx. Sapiens in vbis amabilē se facit. ¶ Itē sapia assimilat radici. Nam radix licet sit risu hispida tñ est mollis in substantia. Sic sapiens q̄uis exterius ostendat se hispidū ⁊ rigidū. tamen corde est benignus ⁊ mollis Sapi. i. Benignus enim est spiritus sapientie. Item radix est porosa: per quos autez sunt subtilissime corporis foramina siue vie. Unde in hoc signat multas ⁊ subtiles vias quibus sapiens in bonis agendis vel malis amouendis seu ipediēdis abundat. Item q: incedit tortuose nunc exit versus latus vnum nunc in latus oppositum. Quod etiam sapiens facit siue in iudicio dum merita personarum seu partium discutit vel in se ipso dum vtrunq; oppositum attendit. Nam in die bonorum non immemor est malorum ⁊ econ-

uerso.⁊ sic vtrunq; latus ad modum rei tortuose vnum tenendo ⁊ aliud considerãdo occupat ⁊ tangit. ¶ Itẽ sapiens verus assimilatur hebeno. qõ est lignũ ethiopicum colore nigrũ.tactu lene ⁊ planũ. durũ ⁊ ponderosum. ¶ Vnde propter cõ pactionẽ pondꝰ in aqua positũ mox fundũ petit vt dicit ꝓbs in libro de vegetabilibus ⁊ plantis ⁊ tũ si igni appositũ fuerit ipsuꝫ rapit ⁊ suauem de se odorẽ ⁊ fumuꝫ emittit. Similiter hõ vere ⁊ ſm deũ sapiens est coloris nigri.i.apparentia despectus per humilitatem. Non enim hõ sapiens est sui ostẽtatiuus. Vnde Grego. nazanzenꝰ dixit. Noc ipsum philosophatus sum ne philosophari viderer. sciens q̃ velli videri sapientẽ ꝫ hõ est omnino nõ esse sapientem. ¶ Itẽ est tactu planus.i. mansuetus per quersationis lenitatẽ. durus per iustitie seueritatem. põderosus p prudẽtie maturitatẽ. Fũdi aqueꝫ.i. scripture vel sapiẽtie vt ita dicam est peritiꝰ p intelligentie profunditatem. Igne inflammabilis per charitatis feruiditatez boni odoris emissiuꝰ per boni exempli suauitatem Apostolus.ij.Lozin.ij. Christi bonus odor sumus.

¶ Capitulum.lxxij.

SCientia humana assimilat illi herbe que dicitur fumꝰ terre. Quod pater primo ipsius generatione. propterea enim sic dicitur quia est generata ex quadam fumositate grossa resoluta a terra. quasi autem fumositas a terra resoluta ẽ sensitiua cognitio per abstractionẽ a materia.⁊ ex hac fumositate generatur hec herba scilicꝫ ex sensitiua cognitione scientia intellectiua Vñ ꝓbs dicit q̃ ois nr̃a cognitio oritur a sensu. Nihil enim ſm eum est in intellectu qõ prius non fuerit in sensu. Iꝫ alio modo sit in sensu ⁊ alio modo in intellectu. ¶ Secõ pater ex comparatione qꝫ herba est tanto melior quanto viridior. Vñ dum siccatur nullius valoris efficitur Sic est in scientijs nã herba quanto est viridior tanto magis delectat aspectuꝫ. vñ illa scientia est vt herba viridior que magis delectat intellectum : talis scientia est ceteris melior. sicut scientia diuina vt philosophus dicit in libro de partibus aialium q̃ licet de diuinis possumus minus scire q̃ de alijs rebus tamen illud modicum delectabilius est q̃ omnium aliorũ cognitio que apud nos sunt. Itez herba est tanto viridior quanto humoriosior. ⁊ illa scientia est viridior que est humoriosior.i.affectuosior. In quo omnes alias scientias excedit scientia theologica. qꝫ maxime est affectiua.i.ad amorem ⁊ affectuꝫ boni inflãmatiua Bere.xxiij. Nõ ne verba mea quasi ignis. ¶ Tertio patꝫ ex purgatione. qꝫ hec herba purgat melancoliã Est enim calida in primo gradu. Sic scientie studium releuat tristitie tedium ⁊ melancoliam.i.accidiam fugat. sed precipue hoc facit scriptura que maxime in tristitijs consolatur. Vñ.i. Mach.xij. Habẽtes solatio libros sanctos. ¶ Quarto patꝫ ex inflatõe qꝫ hꝫ herba est inflatiua ⁊ ventositatis generatiua. vnde cum anisso vel feniculo est miscenda. Sic scientia est occasio inflationis superbie dicente Apostolo. Scientia inflat ⁊ ventositatis vanegloie nisi cum anisso vel feniculo.i.dei timore ventum vanitatis expellente misceatur. Vnde. Grego. nazanzenus dicit q̃ scientie desiderium ⁊ inquisitio questionum nisi timor dei precesserit effrenatos animos in preceps ducit.

¶ Capitulum.lxxiij.

SCriptura sacra nutrit nos i vbis ⁊ edificat in exẽplis ⁊ purificat in memoriis. Vñ ipsa assimilat figo. cuius glãdes sũt exterius triãgule. lem cortici iclũse.⁊ sũt dulces ⁊ nutribiles. Vñ de eis hoies antiqtus viuebant. Sic sacre scripture verba sunt triangularia in quantũ instruũt nos de fide beatissime trinitatis. Vel in quantum nos de tribus virtutibus theologicis informant. Vel qꝫ continent subtis

triplicem sensum mysticū. s. anagogicum ⁊ tropologicum siue moralem. Et sunt spūales sacre scripture intelligentie sub teni cortice. i. sub facili littera intercluse. ⁊ sunt dulces valde sm illud Ps̄. Quam dulcia faucib⁹ meis eloquia tua super mel ori meo. Et sunt spūs nutritiue. i. spūalis vite cōseruatiue Matth. iij. Nō in solo pane viuit homo sed in omni verbo qō procedit ab ore dei. Vñ Moyses in monte quadraginta diebus cum isto solo cibo pmansit. s. allocutōis diuine sine aliquo corporali cibo. ⁊ simīliter alij antiqui patres hoc cibo spūali alti sunt. ¶ Itez fagus est arbor edificijs ⁊ asseribus valde apta. Sic ex sacra scriptura trahuntur asseres. s. sanctorum patrum exempla. ex quibus construuntur spūalium virtutū optima edificia. ¶ Itē fagus est arbor cuius substantia pura a vermibus non corrosa est arti vitree valde necessaria. qz ex eius cineribus cū alijs adiunctis vitrum maxime fit. Cinis autē fagi est memoria mortis ad quam nos sacra scriptura inducit. ⁊ ex hoc fit vitrum puritatis. Et huiusmodi memoria hominem a peccatorum sordibus preseruat sm illud Eccl̄i. vij. Memorare nouissima tua ⁊ in eternum non peccabis. ¶ Itē sacre scripture doctrina assimilatur nuci. Quia fructus nucis vt dicit Ysid. tātam vim habet vt missus iter fungos ⁊ cibos venenosos quicquid in eis est virulentū effundat rapiat ⁊ extinguat. Sic sacra scriptura qcqd est virulentū vl norū in hominis disciplinis siue scientijs corrigit ⁊ cōdēnat. Vnde de ipsa sacra scriptura dicit Augusti. secūdo libro ō doctrina christiana. qz qcqd bō didicerit si norium est ibi dānak si vtile ibi inuenit. ¶ Itez scriptura assimilat auellane. ¶ Primo rōne cōitatis. qz sicut dicit Ysid. ex eo qz in publico loco ḡs in silua oritur ⁊ ab omnib⁹ euellit ideo auellana vocat. Sic sacra scriptura ita publice ⁊ cōiter docet vt ab omnibus participari ⁊ haberi possit. Vnde precipu⁹ eius auctor ⁊ doctor xp̄s discipulis suis pcepit. Predicate euangelium omi creature Matth. xvj. ¶ Scōo rōne difficultat̄ ⁊ etiā vtilitatis. Quia auellane sunt quidē ad digerendū dure. sed si sūt bene digeste multū sunt nutritiue. Similiter sententie mystice sacre scripture licet sint ad digerendū dure. i. difficiles. tamen bene intellecte vel exposite sunt spiritus mirabiliter nutritiue. pter quod dicit dñs Matth. iij. vt supra allegatum est q̄ non in solo pane viuit homo ⁊c. ¶ Tertio rōne obseruabilitat̄. qz auellane si cuj⁹ exterior pellicula fuerint manducate sūt nociue. qz multe inflationis sunt generatiue. ⁊ ideo sunt a pellicula spoliāde. sic q̄ dam sunt in sacra scriptura q̄ sibi exteriorem pelliculam. i. ꝓpriā litterā fuerint obseruata non prodessent obseruantibus sed plurimū nocerent. sicut cerimonialia ⁊ figuralia veteris legis que nō licet ad litteram obseruare. qz iam eor veritas quaj figurabāt ipleta est p xp̄m. Vñ ⁊ Apl̄s dicit. Obseruāde sunt nō lra sz spū. qz littera occidit. spiritus aūt viuificat. ⁊ ideo detrahenda ⁊ abijcienda est ab hmōi exteriori pellicula. i. sensus littere exterior. ⁊ accipiendus est sensus mysticus interior.

¶ Capitulum. lxxiij.

Ocietas sctōr virorū multum qñq; pdest hominī pcōti. Cuius exēplū apparet in oleastro q̄ ē siluestris olea sic dcā. eo qr olee sit simillima. Iz eius folia magis latant ē arbor sicula sterilis ⁊ amara. Sed si ramus eius olive insertus fuerit vim mutat radicis ⁊ in ꝓpriā suā conuertit q̄litatem. Quasi autez oleaster homo peccator est q̄ Iz in natura siue in hypocrisis figura sit filius viro iusto. non tñ in vita vel alia. qz est incultus p verā penitentiaz ⁊ sterilis ad opa meritoria ⁊ amarus in ꝓscia. Si tū inseratur olive. i. si sancto viro societur mutabit vis radicis. i. affectus cordis. ⁊ conuertet verbis ⁊ exēplis illius ⁊ trahet ad vitā ꝓsimilē. Apostolus Ro. xi. Tu aūt cū oleaster esses insertus es in illis ⁊c. Seneca in epla. Multa res magis alios inducit honestos ⁊ in

prauum inclinabiles reuocat ad rectum ꝯ bonorum virorum conuersatio. ꝓpalatum enim descendit ⁊ vim preceptorum obtinet frequēter aspici frequnter audiri.

¶ Capitulum. lxxv.

Spiritualis homo non dz vacare ocio. sed vno bono opere completo dz ad aliud se pare. cuius exemplū apparet in ficu ⁊ precipue egyptiaca. Est enim fi
f
cus illa arbor que per singulos ānos fructum facit ⁊ vno matureſcente statim oritur alter vnde ficus est dicta a fecunditate. Sic quedaz sunt opera q̄ homo ex necessitate precepti per singulos annos facere tenet. quedam quidem saltem semel omni anno. sicut confiteri ip quadragesima ⁊ communicare in pascha. Hoc enim est preceptum ecclesie. ⁊ si pluries hz fecerit aliquis melius faceret ꝙuis ex precepto non teneat. Quedā vo tenet qs facere pluries in anno sicut ieiunare ⁊ seruare ieiunia ab ecclesia instituta que in āno pluries occurrunt. sicut quadragesima ⁊ quorundam sanctoꝝ sine festiuitatuz vigilie. ⁊ ieiunia quatuor temporum que quater in anno occurrunt. Quedā alia sunt que homo debet facere quotidie. vt elemosyne ⁊ orationes ⁊ hmōi. Et in talib⁹ vno bono opere facto ⁊ completo statiz deberet homo cogitare de alio faciendo quia in via dei non progredi regredi est vt dicit Bern̄. Apostolus Col. j. Fructificantes ⁊ crescentes ⁊c.

¶ Capitulum. lxxvj.

Actus lasciui ⁊ dissoluti concupiscentiā excitant ⁊ inflāmant. Vnde de assimilantur vitice que cū sit nature ignee ⁊ feruide est se tangēti urticua. Talis ergo est caro humana que semper secū portat ignem concupiscentie. Vnde non sine periculo tangitur. ꝓpter qō vt refert Gregoꝝ. in libro dial. Dixit quidaz sanctus homo infirmus ⁊ quasi in extremis positus mulieri ipz tangenti. Mulier tolle pale⁹ qz adhuc ignicul⁹ viuit. Et nota ꝙ dicūt doctores ꝙ hz tact⁹ ⁊ oscula amplexus ⁊ hmōi possint bono aio fieri ⁊ sine pcō. s. pp ꝙsuetudinē pſie vl pp aliquā necessitatē aut rōnabilē cāz tm q̄m fiūt ex libidine. i. pp delectationē carnis sūt pcā mortalia. Qz nō solū ꝙsensus in actū luxurie illicitū vl cuiuscūq; alterius pcti mortalis est mortale pcm̄. sed etiā ꝙsensus in delectationē ipsi⁹ pcti mortalis ē mortale pcm̄. Eccli. xiij. Qui tetigerit picē coīquinabitur ab ea. Hec. n. pix est caro mulieris iflāmabilis ⁊ inflammans. ¶ Capm. lxxvij.

Timor dei assimilat femelo. ¶ Primo propter virtutem apertiuam. qz femiculus vt dicit Pla. habet virtutem diureticam ⁊ aptiuaz. Similiter timor dei aperit viam amoꝝ. Vnde dicit Augu. q⁹ timor introducit amorem sicut sera in corium calcificis introducit filum. ¶ Secūdo qz hz virtutem incisiuam. s. ex subtilitate substātie sue ⁊ suis qualitatib⁹ vt dicitur in pſo. Similiter timor dei incidit vinculum affect⁹ amoris mundi. Nam sicut Johes Cassian⁹ in libro de ſtitutē monachoꝝ. De timore dei nascit cōpūctio salutaris. ⁊ de cōpūctione cordis abrenuntiatio. i. nuditas ⁊ cōremptus omniuz facultatū. ¶ Tertio ꝓpter virtutē renouatiuā qz femiculi gustu vt fertur serpētes oēm senectutez deponunt. Sic hō dei timore cōpunctus senectutē nō tpis hz peccati p confessionē annuatim deponit. Quia saltē semel in anno vt supra dictū fuit tenet hō ex pcepto ecclie ꝓfiteri eccl̄. i. Tior dñi expellit peccatū. ¶ Quarto pp virtutē illuminatiuā. qz ēt femiculi gustu ipsi serpētes caligine oculoꝝ detergūt vt ꝓplinius dicit. Vnde ⁊ hoium intellectū ⁊ caligines oculoꝝ dicūt ex eo maxime releuari. ⁊ nō ex eius succo fit collyrium oculis. valde aptum. Similiter timor dñi oculos mentis purificat ⁊ caliginem superbie fugat. ⁊ lumine vere sapientie mentem illustrat. ⁊ ideo dicit Job. xxviij. ꝙ timor dñi ipsa ē

sapientia ⁊c. ¶ Quinto ꝓpter virtutem defensiuam. Quia semen feniculi cum vino potatum valet contra morsus serpētum ⁊ contra ictus scorpionum ⁊ radix eius cocta cum vino canis morsum sedat. Hec. n. omnia operatur feniculus ostensis. ⁊ adhuc fortius operatur feniculus agrestis. Similiter timor dei ⁊ precipue agrestis. i. fortis resistit morsibus serpentum. i. tentatiōibus diabolicis. ¶ Itē ictibus scorpionum. i. motibus carnaliū tentationum que ante delectant ⁊ retro cruciāt sicut scorpio ante palpando incedit sed retro cauda ferit: vt dicit Grego. Item morsibus canis. i. tentationib⁹ mūdi blandientis vel persequentis. Quia canis aliquibus cauda blanditur aliquib⁹ vero latrat ⁊ eos morsibus ledere molitur. Vnde Greg. dicit q̄ in via dei timor fortitudinem gignit. s. contra carnē diabolum ⁊ mundum.

¶ Capitulum. lxxviij.

Ribulatio assimilatur celidonie que est herba cui⁹ succo oculi trūdinum stercore lesi ad statum pristinū reuertuntur vt Isido. ⁊ Plinius dicunt. Similiter vt dicit Greg. oculos quos culpa claudit pena aperit. ¶ Item tribulatio non nocet se humiliantī sz ꝓpius eum exaltat. Cuius exemplum appa ret in ficu egyptiaca: cuius liguz in aqua missum contra naturam aliarum ficuum mox fundum petit ⁊ postq̄ fuerit aqua plenum vnde magis deberet esse pōderosum tunc redit ad summum vt dicit Aug. Similiter homo positus in aqua tribulationis si fundum petierit. i. si ꝓfunde se humiliauerit restituetur ad summum gradum. ⁊ etiam interdū talis exaltatur ad sūmum. Vnde de christo dicitur Philip. ij. q̄ humiliauit seipsū factus obediēs patri vsq̄ ad mortē: mortē āt crucis. propter qō ⁊ deus exaltauit illum ⁊c. ¶ Item q̄ tribulationis flagellum aperiat oculos cordis vt iam est supra dictū eo q̄ tollat cecitatem inductam per peccatum. patet etiam per lactuce que a quibusdam erarchea dicitur similitudinem ⁊ exemplum. Huius modi enīz lactuce folia sunt breuia ⁊ rotunda cuius succum accipitres herbam scalpendo extrahunt ⁊ tangentes eo oculos cecitatem discutiunt cum senescunt. ¶ Succus ergo lactuce talis est acerbitas tribulationis. que. s. cecitatem accipitrum. i. hominum peccatorum ⁊ precipue tyrānorum fugat. Vnde tribulatio figurata ē i illo pisce Thobie. cuius fel. i. amaritudo valet ad inunguendos oculos Apo. iij. Collyrio. i. tribulationis asperitate inunge oculos tuos vt videas. ¶ Item amaritudo tribulationis causat dulcedinem consolationis cuius exemplum apparet in radice. q̄ quādo q̄s amara radix dulcem fructum producit. sicut in vite ⁊ oliua natura ostēdit. in quibus ⁊ consimilibus amaritudo radicalis humoris digeritur ⁊ dulcescit beneficio aeris ⁊ caloris celestis materiam penetrantis. Sic dolor cordis vel tribulationis beneficio aeris circūstantis idest alicuius boni viri vel angeli assistentis. ⁊ beneficio gratie celestis animā per ipsam tribulationem purgantis vertitur in magnam dulcedinem consolationis. Psalmist]. Secundum multitudinem dolorū in corde meo consolationes tue letificauerunt animā meam. ¶ Item tribulatio assimilatur rāno. que licet sit arbor multe amaritudinis ⁊ in radice ⁊ in foliis ⁊ in ramis. multum tamen est medicinalis. Nam ex succo radicis medicamentū fit oculos claros reddens. semen etiam fecundinas ex vtero trahit. Sic tribulatio licet sit amara. ⁊ in radice cordis ad considerandum ⁊ in foliis. i. in verbis ad audiendū. ⁊ in ramis. i. in factis ad toleradum. tñ medicinalis est contra peccata ⁊ precipue q̄ oculos cordis clarificat vt supra dictum est. qō precipue radix ramni facit. idest consideratio cause ipsius tribulationis. s. q̄ aliquis consideret ⁊ reputet se pati ꝓpter peccata sua manifesta vel occulta. ¶ Item deuotio mentis secundi

nas.i.delectationes ⁊ concupiscentias vo luptatū eduxit.qz malitia vnius hore ob liuionem facit luxurie vt dicit Eccli.xi.

¶Item tribulatio humiliter portata assi milatur rute primo qz ruta hz vim pur gatiuam.purgat enim immūditiā matri cis ⁊ inde fetū mortuū educit. Sic tribu latio dum hoiem ad pniam humiliat im munditiā mentis purificat ⁊ inde virtute pnie mortale peccatum euacuat. Vñ Au gu.super.ps. dicit q flagellū tribulationis exarat torpentem.humiliat superbientem. purgat penitentē.⁊ coronat innocentem.

¶Secundo qz ruta hz virtutē illumina tiuā sez qz ruta cruda cōmesta visū acuit. Sic ēt tribulatio acuit visuz mētis. qz in tellectū tribuit Isa.xxviij. Tātūmodo ve xatio dabit intellectuz.¶Tertio qz ruta hz vim mortificatiuam. debent.n.mulie res grauide ab esu rute abstinere qz fetus occidit in ventre. Quasi aūt fetus in ven tre est peccatuz conceptum qō tribulatio nis vis penitus extinguit. Eccli.iij. Ignez ardentem.i.incentiuū peccandi extinguit aqua.s.tribulationis. ¶Quarto qz ruta hz vim serpentū ⁊ bufonum expulsiuaz. vñ debet plātari in ortis qz ab eis oē ve nenosum depellit.⁊ dz iuxta saluiā plāta ri qz eā serpentes odiūt ⁊ bufones.p sal uiā ergo calidā ⁊ humidā appetitū intelli ge sensitiuū q sensualitas noiat. Serpen tes aūt sunt motus inordinati ⁊ passiões virtutis irascibilis.bufones vo sunt pas siões concupiscibilis. ⁊ hec oia in saluia fo uent qz oēs hmōi mot⁹ i sensualitate nu triunt. Sed hec oia reprimit ruta.i.tribu latio humiliter portata. Nam bufones.i. concupiscibiles passiones:puta gaudium delectationez:⁊ hmōi extinguit vis tribu lationis. Sed serpentes.i.motus irascibi lis.puta odium iram ⁊ huiusmodi repri mit vis patientie ⁊ humilitatis. ℳath. xvi. Serpentes tollent.

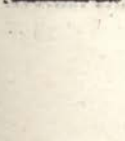

¶Capitulum.lxxix.

Verbum dei assimilatur se mini sm illud Luce.viij. Semen est verbum dei. ¶Prio pp vtutē attracti uā.qz sicut semē attrahit ad se hūorē ter re.ita verbum dei attrahit affectionē aie Et sic attrahebatur Dauid dicens. Quaz dulcia faucibus meis eloquia tua. Et Pe trus dicens.Johan.vi.Domine ad quez ibimus? verba vite eterne habes. ¶Se cundo propter virtutem mundificatiuā. Propter semen enim terra mundatur. ⁊ ipsum etiā terram mundat trahendo ad se humorem q alias in malas herbas cō uerteret. Similiter ēt verbuz dei mūdat ⁊ purgat aiam:Deū.i.Verbo virtutis sue purgationem faciens. Jo.xv. Vos iaz mū di estis propter sermonem zc. ¶Tertio propter virtutem assimilatiuam qz non ex quolibet semine quodlibet generat sz ex simili semine vt dicitur in libro phy sicorum sicut ex tritico triticū ⁊ ex ordeo ordeum ⁊ sic de aliis. Vñ qz verbuz dei se men dei ē ideo facit homines similes deo Johā.x. Illos dixit deos ad quos sermo dei factus est. ¶Quarto propter virtutē germinatiuaz Isa.lxi. Sicut oritus semen suum germinat sic generatio ⁊ nativitas spiritualis habet fieri per verbum dei. Vnde.i. Pet.i. Renati non ex semine cor ruptibili sed incorruptibili per verbum dei. ¶Quinto propter virtutem promo tiuam.quia illud quod ex semine gigni tur paulatim ⁊ ex virtute que est in semi ne semper perficitur ⁊ augetur ℳath.xiij. Germinet semen ⁊ increscat. Vltro enim terra fructificat. primuz herbam de inde spicam deinde plenum fructum in spica. Semen est verbū dei:fructificat her bam in incipientibus spicam in proficien tibus plenum fructum in perfectis siue p seuerantibus. ¶Sexto propter virtu tem multiplicatiuam.quia ex vno grano seminis multa generantur Apostolus.ii. Corinthio.ix. ℳultiplicabit semen ve strum. Et similiter verbum dei sm illud ℳathe.xiij. Audiunt verbum ⁊ suscipi unt ⁊ fructificant. vnum.xxx.aliud.lx. et vnum centesimum.

¶Capitulum.lxxx.

Virginitas assimilat cedro. Primo qꝛ cedrus ē arbor gratissimi vigoris: ē enim aspectu pulcra semp tenēs viridia folia. Ēt aūt contenentia carnis quasi qdam virꝛ arboris Gratus autē est deo virꝛ cōtinentie cōiugalis. gratior autē continētie vidualis. ſz gratiosissimus est ei virꝛ continentie virginalis Eccl. xl. Gratiam ⁊ speciē desiderabit oculus ⁊ sup hec viridēs sationes Desiderabile ē oculis dei videre gratiā continentie cōiugalis ⁊ speciē pudicicie vidualis sed sup hec virides satiōes. i. sacratissimas vgines. Secūdo ratione iocundissimi odoris. Odor. n. cedri serpētes fugat ⁊ hoies recreat. Odor aūt virginitatis demones fugat ⁊ angelos delectat. qꝛ virginitas cognata est angelis ꝓut Hieroñ. dicit. ¶ Tertio rōne efficacissimi vigoris. qꝛ tanti vigoris est cedrus vt nunq̄ a tinea vel aliquo alio verme corrodatur. Vñ ⁊ huius arboris gūma q̄ dicitur cedra est ad libꝛoꝝ conseruationē sūme necessaria: qꝛ libri ex ea liniti nec a tineis roduntur nec tēpore senescunt. Corpora etiaꝫ mortua in ligno cedrino reposita ⁊ eius lachꝛyma perūcta ab omni putredine ꝓseruant. Quasi autem tinea in pāno vel vermis in ligno est concupiscentia i carne: a cuius corꝛosiōe. i. corꝛuptione virginitas ꝓpetuo se ꝓseruat. Vñ Augu. dicit q̄ virginitas est in carne corꝛuptibili ꝓpetua incorꝛuptionis meditatio. Nec ꝓditur sensu virginitas i corpe sicut vires corꝓoris ꝓduntur. Corpora ât mortificata per abstinentiā melius in cedro. i. i virginitate incorꝛupta seruāt. ¶ Quarto ratione suauissimi saporis. hꝫ enim cedrus in suo fructu triplicem saporem. Naꝫ in medio circa grana eius pomum est acetosum: i superficie vero circa corticē est dulce. in medio vero medulla est temperatū inter vtrumq; saporem quasi medium tenens. Sic etiam sacre virgines debent eē dulces ⁊ mites exterius in conuersatiōe sed interius acetoſe: idest timide ⁊ sollicite In medio autem idest in corpore debent esse quodam medio temperate vt neq; acetositate minime asperitatis ifirmētur. neq; dulcedine delitiositatis soluantur. ¶ Iꝛez virginitas assimilatur ordeo. primo rōne ordinis. qꝛ ꝛ Plinū. ordeū inter frumenta primum seritur. ⁊ primum recoligitur. Sic inter semina virtutum hec q̄ ꝓ primum seminata fuit in humana natura ⁊ carne scilicet virginitas. Vñ nec ꝓmus homo nec ꝓia mulier fuerunt ꝓducti ꝓ actum generationis aut ꝓ corꝛuptionē carnis. qꝛ corpus Ade fuit ex virginea terra sumptuꝫ. ⁊ corpus Eue ex virginea costa ꝓductū. similiter fuit ꝓmo recollectū et in horreo paradiſi locatuꝫ. qꝛ prima caro deo vnita fuit caro v̄ginea sicut caro xꝑi. q̄ ⁊ ipa vgo fuit ⁊ ēt de v̄gie sūpta. ⁊ ipa prio fuit beatificata ⁊ i celo locata. Tenet ēt cōit̄ q̄ tria v̄giea corpora sūt tā aū messeꝫ generalē alioꝝ corꝓoꝝ i horreo celi locata scilz ⁊ xꝑi ⁊ beate v̄ginis Marie ⁊ beati Joānis euāgeliste. De aliis aūt q cū xꝑo resurrexisse legūt tenet Augu. q̄ itez mortui sūt ita q̄ non sunt in celo nisi eorum anime ꝙuis aliqui doctores contrarium dicant. ¶ Secundo ratione seminis. Ordeum enim non vult seri nisi in terra sicca ⁊ solida. qꝛ v̄ginitas requirit soliditatē mentis ⁊ siccitatem carnis scilicet per abstinentias cibi ⁊ potus. qꝛ sine cerere ⁊ bacchꝫ friget venus vt dicit Terentius in Eunucho. i. sine abundantia cibi ⁊ potus. Et ideo merito significatur virginitas in ordeo. Quod ſm Isido. dicitur ordeum quasi aridum. quod etiam est frigidum ⁊ siccuꝫ. quia scilicet v̄ginitas animā refrigerat ab ardore concupiscentie. ⁊ desiccat ab humore gule. ¶ Tertio ratione roboris. Nullū enim frumētuꝫ est magis a corꝛuptiōe remotū q̄ ordeū eo q̄ citius recolligatur ⁊ crescat q̄ ipsuꝫ corꝛuptio vel rubigo inuadat. Hoc autez virginitati competit ob cuius amorem plurime elegisse leguntur vt potius per martyrium ⁊ violentam mortez recolligerētur ad deum q̄ inhoneste corꝛuptiōis rubiginem paterentur. ¶ Quarto ratiōe coꝛ

poris.qz totum corp⁹ ord ei habet ꝺndā excellentiam. Nam inter omnia frumēta validozem habet palcam humiliozem simplam et laudabilem multū medulam ſi debito mō ſit parata ⁊ farinam acceptiſſimam ſeu polentam vt Plinius dicit. Que omnia competunt virginitati que eſt valida in ꝓpoſito. humilis in animo. laudabilis in crēplo. ⁊ acceptiſſima in merito. Vel valida in carne humilis in mente laudabilis in certamine. acceptiſſima in mercede. Vel valida contra mundum. humilis contra diabolum. laudabilis quo ad angelum. acceptiſſima quo ad chriſtum. ¶ Jtez virginitas aſſimilatur roſe. quia ipſa eſt flos de qua dicitur Eccleſiaſtici xxiiij. Quaſi flos roſarum in diebus vernis. Quod patet primo ratione decoris. quia ſua pulcritudo viſum paſcit. Sic virginitas in oculis dei ⁊ angelorum maximam pulcritudinem habet. Sapientie. xl. O ꝙ pulcra eſt caſta generatio cum claritate. ¶ Secundo ratione odoris qz ſuo odore olfarum affecit. Ipſa autem virginitas tota odorifera ē cuius odore repletur domus conſcientie Joh. xij. Domus impleta eſt ex odore ūc. ¶ Tertio ratione ſuauitatis quia roſa ſuauitatis mollitie tactum lenit. Specialiter Joannes inter apoſtolos tanꝯ virgo puriſſimus xp̄m merebatur tangere. ⁊ ei intimius ⁊ familiarius pręceteris adhęrere. Vnde ⁊ in cena recubuit ſupra pect⁹ eius. qz virgines quadam ſpeciali vnioe xp̄o ceteris in celo familiarius inherent ⁊ circa ipſum ſunt ſicut ſuauiſſime roſe. Vnde de virginib⁹ dicit. Apoc. xiiij. ꝙ ſequūtur agnū quocūqz ierit. ¶ Quarto ratione virtutis. Nam ſua virtute multi languoꝛib⁹ roſe ſuccurunt. qz ſcilicet virginitatis honeſtas a multi tribulationib⁹ liberat quas contingari patiūtur vt Apoc. ſtendit. i. Corin. vij. ¶ Jtem virgines aſſimilant violis q̄ ſūt frigide aquoſe ⁊ odorifere. Sunt enim virgines frigide a cōcupiſcentia carnis. aquoſe p lachrimas deuotōis. odorifere per exēpla honeſtat. Et nota ꝙ viola ſuo odore cerebri calorem mitigat. ſpiritū ad leꝛ ꝓfortat ⁊ ſomnū ꝙ uocat. Sic virginitas ſuo odore ardorē carnis refrigerat. ſpiritū cōfortat ⁊ recreat. ⁊ ad ſomnū ideſt quietē cōtēplatiōis diſponit ⁊ preparat. ¶ Jtem virginitas aſſimilatur lilio Cañ. ii. Sicut lilium inter ſpinas ſic amica mea ⁊c. Et hec ſimilitudo ꝓmo congruit ratione decoris. eſt enim flos mire pulcritudinis ⁊ decoris quē hz ex cōdore ſine rubore. Nam lilia cōiter ſūt alba ſed qñqz rubea ⁊ purpurea. habz enim virginitas candorem. i. puritatem carnis Eccli. xl. Pulcritudinē decoris ei⁹ admirabitur oculus. Sed aliquę virgines habuerūt ruboꝛes paſſiōis. ſcilicet ſuo ſāgine rubricate. Jſaie. xliij Quare rubrū eſt indumentū tuum. i. corpus Secūdo ratione odoris. Nam flos lilij qñ integer ⁊ intactus eſt multum pmanet ⁊ ſuauiter redolet ſed cōfract⁹ ⁊ confricat⁹ plurimū fetet. Similiter hominum caro dum intacta ⁊ integra per virginitatem permanet taz deo ꝙ hominib⁹ redolet Eccli. xxiiij. Fructificaui ſuauitatez odoris. Sed duz per luxurie vicium confricatur vel frāgitur virginitatis ſignaculuz taz ſpūalis ꝙ corporalis fetoꝛ egredit. ¶ Tertio rōne fulgoris. quia i lilio quedam aurea grana fulgent que ſeptē aſtulis ſuſtentātur. Vñ ex ſeptem foliis candidiſſimis ſimul cōtinuis flos iſte componitur ⁊ ſeptez granis aureis decoratur. Hec ſeptem folia cādidiſſima inuicem cōtinua ſunt ſeptez virtutes anime que fuerūt in ſacris virginibus inuicem cōnexe ſcilicet iuſtitia. tēperātia. fortitudo. prudētia. fides. ſpes. charitas. Sed adhuc cum iſtis ſeptem virtutibus habuerūt ſeptem grana aurea. i. ſeptem ſacri ſpūs dona. ſcilicet ſapientie. ſcientie. intellectus. cōſilij. fortitudinis. pietatis. timoris. Vñ ⁊ vere fuerunt virgines ſacre eccl̄ie quaſi lilia que ſunt in tranſitu aque vt dicitur. Eccli. i.

¶ Capitulum .lxxxj.

Virtutes assimilant alleis. ¶ Primo quia alleū vt dicit Biasco de Isdel habet vtutez omne venenosū repellendi. Et hoc cōpetit vtutifidei que venenosa dogmata scilicet hereticorum depellit in q̄bus est venenum falsitatis ⁊ prauitatis. Repellit etiam fides ⁊ vincit venenum mūdi. i. cupiditatē vel rabiem tyrānorū psecūtiū. i. Joh. v. hec est victoria q̄ vincit mundum fides nostra. Item valet contra venenū diaboli. Eph̄e. vi. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possūt omnia tela ignea nequissimi extinguere. ¶ Scdo q̄ alleū hz virtutē dolorez illorū mitigandi sez si cū oleo coctum ⁊ tritū sup locū doloris ponat. Et hoc cōpetit spei. q̄ ipa spes celestis p̄mij mitigat dolores p̄sentis exilij p̄cipue si adsit peccatoꝝ contritio ⁊ celestis gr̄e vnctio. ¶ Tertio q̄ hz virtutē diuidēdi. ⁊ hūores grossos incidendi ⁊ consumēdi. ⁊ hoc ꝑpetit charitati que nos a mundo diuidit. Dñ q̄ diligit mūdū non ē charitas patris in eo vt dicitur. i. Joh. ij. Qui poeta cōsonat dicēs. Mō bñ cōcordāt nec i vna sede morātur. Pan? amor mūdi verus amor q̄z dei Dñ charitas hūores grossos. i. affect? terrenos a mēte separat ⁊ cōsumit. ¶ Quarto habz virtutez vulnera sordida purgādi ⁊ hoc cōpetit iustitie. q̄ purgat malefícia ⁊ scelera in alterutrū p̄missa quibus interdū vulnerātur corpora. vel saltez vulnerant dīnabiliter suscipiētiū corda. ¶ Quinto hz virtutē doloꝝ ⁊ tumorez a loco tollendi si coctum cū aq̄ fontana apponat. Et hoc ꝑpetit prudētie q̄ tollit dolorē dū ꝓsolatur i aduersis. ⁊ sedat tumorē supbie humiliās i ꝓsperis. ¶ Sexto hz virtutē morsū canis rabidi curādi si cū sale ruta ⁊ nucib? sit admixtū ⁊ positū sup vuln?. Et hoc ꝑpetit fortitudini. que defēdit a morsu canis rabidi. i. a terrore aduersitatis vel psecutionis mūdi. si tū ipa fortitudo sit cum sale discretiōis cum ruta acute cōtemplatiōis. q̄ ruta dicitur reddere visum acutū ⁊ cum nuce. i. custodia humilitatis. Mā nux dulcedinē nuclei sub arida testa celat ⁊ custodit. Et sic quoq; hō humilis sub asperitate p̄nie vel carnis celat vel custodit dulcedinem mentis. ¶ Septimo q̄ alleum habz vim hydropisim euacuādi. q̄ humorem sub cutaneum deficcat. Habz etiam vim vermes ventris occidendi si cum pipere et succo mentez accto ad salse modum offeratur. Et hec duo competunt temperantie que hydropisiz curat. i. luxuriam in q̄ fluxus carnalis humoris exuberat. quē ipa tēperantia per virtutē ꝓtinētie et abstinētie euacuat. Itez tempantia vermes ventris. i. appetitus ⁊ p̄zurit? gule iordinatos qui etiaz ventrez replēt ⁊ mordēt necat si tū abstinentia cū pipere calido diuini amoris ⁊ cū succo mente id est deuotione mentis. ⁊ cū aceto cōpūctiōis fuerit sociata. Quia abstinētia ⁊ cōpunctio dilectio ⁊ deuotio optimā salsam faciunt anime p quā ois inordinatus motus carnis constringitur ⁊ absc̄edit. ¶ Item virtutū theologicarū pfectio representat in faba Nam faba habet hastam que crescit angulosa. ⁊ representat fidem que creuit p̄ septuor angulos. i. per doctrinam septuor euangelistaruz. vel per angulos. i. p̄ quatuor partes mūdi. De quibus dicit Ge. xxviij. Dilatabēris ad orientem ⁊ occidentem ⁊ septentrionem ⁊ meridiem. ¶ Itē faba habet florē odoriferū multū ab apibus frequētatū Et hic flos significat spez quia cū flos apparet spes est ō futuro fructu. per spem enim ia incipimus future vite gaudia odorare ac sapere. hāc frequentāt apes. i. actiui solliciti ⁊ argumētosi. q̄ i spe fruct? vite eterne semināt semia elemosynaruz ⁊ operaꝝ miseri cordie. ¶ Itē faba ꝓducit i hasta thecas. que scilicet iterius diuersis sunt distincte domunculis in quibus fabe per ordinem sunt locate. Iste thece sunt charitatis gradus diuersas domūculas. i. diuersos modos habentes in quibus sunt fabarum grana. i. charitatis opera quodam ordine distincta. Nam debet esse charitas ordinata ⁊ gradata. ⁊ interius in affectibus exteri/

us in affectibus Cantico.ij. Ordinauit in me charitatem.

¶ Capitulum. lxxxij.

VIrtuosi homies differũt a viciosis sicut plante siue arbores masculine a femininis. Dicit autem Aristo. q̃ diuersitas plantarum distinguitur per masculinas ⁊ femininas. ⁊ inuenitur inter vtrasq; quadruplex differentia. Prima sumitur ex complexione quia masculina planta spissior est durior ficcior dẽsior ⁊ ramosior q̃ feminina. Similiter inter homies quidam sunt masculini. i. viriles cõtra vicia. ⁊ constantes contra aduersa. quidam autem sunt feminini. i. molles ⁊ inconstantes. Vnde masculini. i. virtuosi sunt magis spissi per gratie plenitudinẽ. sunt magis duri per patientie fortitudinem. magis sicci per abstinentie ariditatem. magis densi per virtutum multitudinem. ⁊ sũt magis ramosi per bonorum operum solicitudinem. ¶ Secunda differentia sumitur ex foliorum distinctione. quia masculina arbor habꝫ folia aspera minora ⁊ strictiora propter dominium siccitatis. Et dicit Aristo. q̃ si folia vel pulus foliorum vel cortex masculine plante foliis feminine componatur vt simul cohereant. citius maturabuntur fructus femine. ⁊ prohibent casum foliorum ⁊ fructꝰ donec fuerit completa digestio. Cuius ratio est ſm Alphredus quia masculina planta aere deferente auget calorem femininc. ⁊ sic fit potentior in operatione. Et dicit etiã idem Alphredus q̃ si folia masculine plãte contingantur foliis feminine sic inuicem cohærebunt q̃ vix possunt separari ab inuicem. Similiter prelatus qui est masculinus. i. virilis ⁊ prudens habet folia. i. verba aspera incorripiendo. pauca in precipiendo. stricta in seruãdo. effeminatus autem. i. timidus prelatus habet verba lenia in corrigendo. multa in adulando. et larga in relaxando. Sed quia nimia seueritas aliquando frãgit. ⁊ nimia leuitas aliquando dissoluit. expedit contingere aliquando in correctione ⁊ componere verba feminina cum masculinis idest miscere verba blanda duris que tamen sic debẽt coniungi vt ab inuicem non separentur. scilicet vt neq; verba blanda careant seueritate neq; seuera careant lenitate.

¶ Tertia differentia est in pullulatione. qꝫ prius pullulat masculina q̃ feminina propter fortiorem calorem. Sic homo virtuosus ⁊ virilis bonus facere non tardat quod expedit. sed timidus ⁊ tepidus q̃ minus habet de calore charitatis negligit ⁊ postponit. ¶ Quarta differentia est in fructificatione. quia fructus masculine plante est brevior ⁊ etiam maturior q̃ feminine. Cuius ẽ ratio. quia in masculina propter abundantiam caloris ⁊ siccitatis partes eius fortius constringuntur ad inuicem ⁊ faciunt arborem spissiorem. Sic ergo ipsa strictura ⁊ soliditas venarus prohibet humorem multum emitti ad vnus locum vt conuertatur in fructum. propter quod fructum habet breviorem. vt dicit Alburi. Paucitas autem humoris ⁊ abũdantia caloris faciunt q̃ ipse fructus sit magis maturus. Vnde etiam dicit Aristo. q̃ si vẽtus deferat odorem masculine ad femininam maturabitur citius eius fructꝰ. Ergo viri masculini. i. virtuosi. ⁊ prudentes faciunt fructus breviores. i. opera humiliora vel breviora. i. non diu dilata. ⁊ maturiora. i. discretiora q̃ timidi ⁊ imprudentes qui faciunt opera tarda ⁊ indiscreta. Sed odor masculini. i. consilium ⁊ exhortatio hominis magnanimi ⁊ prudentis multum prodest femine. i. homini remisso ⁊ debili ⁊ reddit eum magis solicitum ⁊ cordatum ad expediendum illud quod faciendum est.

¶ Capitulum. lxxxij.

VIcia assimilantur alleis. ¶ Primo quia alleũ visũ dãnificat. qꝫ oculos offendit. Vnde cõmunis versus dicit. Allea vina venꝰ pulvis vẽtꝰ faba fumus. Asta nocẽt oculꝰ ſs vigilare magis. Hoc autem competit vicio superbie que visum men

tis obscurat Job.xxxvij. Immanibus.i. superbis abscõdit lucem. Grego. Tumor mentis est obstaculum veritatis. ¶ Secundo quia stomachum turbat. ¶ h cõpetit inuidie. q̃ de aliena felicitate mentem perturbat. ¶ Tertio quia corpori appositum ipsum vlcerat. Et hoc competit gule per cuius superfluitates frequenter ex nimijs humoribus corpus vlceratur ¶ apostematur ¶ multomagis aia. ¶ Quarto quia sua caliditate nimia ventrem desiccat. Et hoc competit luxurie que corpus nimis inflammat ¶ bonam humiditatem educendo desiccat. ¶ Quinto quia nimis comestum corpus inflammat quod competit ire in qua fit ebullitio sanguinis ¶ totius inflamatio hominis. ¶ Sexto quia lepram generat. quod competit auaricie que est lepra diuitum sicut dicitur de Naamam.iij. Regis. v. q̃ erat dues ¶ leprosus. Nec etiam admodum lepre est vniuersalis effectio siue corruptio quia radix omnium malorum est cupiditas. ¶ Septimo quia choleram adustam multiplicat. nimia autem adustio cholere melancoliam generat. Vnde melancolia dicitur colera nigra per quam designatur accidia. quia vtraq; scz melancolia ¶ accidia grauedinem ¶ tristiciam causat. illa in corpore ista in mente.

¶ Capitulum.lxxxiij.

Ita pñs hũana assimilat flori. ¶ Primo ratione generationis: q; flores in zephyro vento generantur qđ significat q̃ hõ in hũilitate ¶ mãsuetudie orit. naz vẽtus zephyrus sicut dicit Boetius est vẽtus mitis ¶ suauis sicut boreas ecõtrario é rigid⁹ ¶ tumultuosus. hõ. n. mitior ¶ humilior nascitur oĩbus animalib⁹ pp quod dicit q̃ hõ est animal mansuetum natura. In cuius signum omnia animalia preter hominem quasi armata nascuntur. vel horribilibus pilis vel vnguibus retortis vel calcibus diuis. vel saltez dentibus acutis. q; dicit Auicenna q̃ omnia animalia que non carent dẽtibus nascũt dentata per hominem. ¶ Secũdo ratione dissolutionis: quia flores in austro vẽto dissoluũtur. Auster enim caliditatem significat infirmitatis feruorem que incolumitatez vel pspitatem humane vite dissoluit. Job.xij. quasi flos egredietur ¶ cõteritur. Flores enim dum hũore modico nutriuntur subito solis incendio deficcantur. ¶ omnis eorum pulchritudo perdit ¶ sterilitur ¶ deletur. Et similiter accidit de corpoĩb⁹ humanj. ¶ Tertio ratione diuulsionis. q; flores i vento borea diuelluntur. Vent⁹ boreas asper ¶ fortis ẽmoris q̃ humana vita totaliter diuellit. Itẽ flores dicũt q̃si fluores. q; cito defluunt ¶ ad materiã primariã redeunt. Sic hominum vita cito defluit. ¶ p mortẽ humanũ corpus in propriam materiã scz. terram redit. Ja.i. Flos eius decidit ¶ decor vultus eius deperijt.

¶ Capitulum.lxxxv.

Christ⁹ assimilat illi herbe q̃ dr dracõtea. ex eo q̃ h herba habet similitudinẽ serpentis ¶ rñ nõ est venenosa imo est serpentibus contraria. Nam eius hasta ad modũ colubri maculi ẽ respsa hũs siltudinẽ vipere vel dracõis. Florẽ hz purpureũ diuisũ ¶ apertũ sicut os serpẽtis de cui⁹ medio ꝓcedit quasi lingua serpẽtis nigra ¶ rotũda. Hec autẽ herba odore suo serpentes fugat vt dicit. Diasco. sic christus habuit similitudinem serpentis inquantum habuit similitudinem carnis peccati. sed tamen in rei veritate nõ habuit venenum. i. peccatum quod serpens antiquus ideſt diabolus sua tentatiõe hũane nature immisit. Heb.xij. Nõ enim habemus pontificem qui nõ possit compati infirmitatibus nostris tentatus per omnia ꝓ similitudine absq; peccato. Vnde christus sue passionis odore ipsos serpentes ideſt demones fugauit ¶ nos ab eorum veneno ideſt peccato liberauit. Vnde ipse fuit figuratus in illo serpente eneo quem moyses fecit qui figuram serpentis habebat ¶ tamẽ veneno ca

rebat. Lingua autē .i. doctrina christi fuit serpētina .i. prudētissima. Nam prudētia serpenti ascribitur. Matth. x. Estote prudentes sicut serpentes. ¶ Item nigra qr humillima. vnde ipse dixit Matth. xi. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. vel nigra qr ardentissima. res enim adiste nigredinem habent Luce vltimo. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via. ¶ Item rotūda. qr perfectissima. Nam rotunda figura perfectissima figura a philosopho indicatur. Joh. vij. Munḡ sic locutus ē homo. ¶ Item christus assimilatur flori.

¶ Primo propter generationem qr flos generatur ad calorē solis ⁊ infusionez roris. ⁊ sine lesione ⁊ apertione arboris. Sic ad christi conceptionem calor sanctispiritus se infudit. qui ipsam conceptionez fecit Luce primo Spiritussanctus superueniet in te ⁊ virt⁹ altissimi obumbrabit tibi. Ros diuine gratie superuenit p quā virgo deo placuit Luce. i. Aue gratia plena dominus tecum. Nullam apertionez .i. corruptionem pertulit. sed virgo concepit Ysaie. vij. Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium. ⁊ Ysa. xi. Egredietur virga de radice iesse. ¶ Item sicut dicit Pythagoras flos habet in celo patrez scilicet solem. in terra matrem scilicet plantaz ⁊ ita prout ipse Origenes dicit in celo est sine matre. ⁊ in terra sine patre ⁊ ex hoc similitudinem habet cum verbi conceptione que fuit in celo sine matre ꝑm natiuitatē eternam. in terra vero sine patre ꝑm natiuitatem temporalem. ¶ Secundo christus assimilatur flori propter delectationem quia iste flos delectat visum sua pulchritudine. i. Petri. i. In quem desiderāt angeli. Delectat olfactum sui odoris suauitate. vt quilibet clamare possit. Trahe me post te ꝛc. Delectat tactum sua lenitate ꝑs. Quoniam tu domine suauis ⁊ mitis. ad Thitum. iij. Apparuit benignitas. Delectat auditum ⁊ etiam gustum p spez futuri fructus. quia quando flores suaues audimus speramus fructus. Multū enim debet auditum nostrum delectare quando audimus istum nostrum florem christum esse nostrum mediatorem. Nā sicut flos est medium inter ramum ⁊ fructum. sic ipse est mediator inter nos ⁊ deum. Delectat etiam gustuz in spe fructus. quia per ipsum tanḡ per florem venturi sumus ad illos fructus. Canticorum secūdo. Fructus illius dulcis gutturi meo.

¶ Tertio propter odorationem. Habuit enim iste flos odorem deum patrem afficientez. Genesis. xxvij. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. ¶ Item odorem demones expellentem ad modum myrrhe que fugat serpentes. Eccles. xxiiij. Ego q̄si myrrha dedi suauitatem odoris. ¶ Itē odorem hoiem a peccati corruptiōe seruantez ad modum odoris cedri. Et nota ꝙ flos hz odorez quasi indeficientem. qr auulsus arefactus ⁊ attritus odorem suū non perdit. Similiter dominus noster iesus christus auulsus in morte arefact⁹ in cruce. attritus in flagellatiōe odorem suauitatis non perdidit sed adauxit. Vnde Ambrosius dicit in libro tertio de spiritussancto. Flos odorem suum ⁊ succisus reseruat. ⁊ contritus acumulat. nec auulsus amittit. Ita ⁊ dominus in patibulo crucis. nec contritus emarcuit. nec auulsus euanuit ⁊ illa lancee compūctione succisus sacro speciosior fusi cruoris calore vernauit. mori ipse nesci⁹ ⁊ mortus eterne vite munus exhalat. ¶ Quarto propter variationem varia namq; florum genera sunt gratiosa. Et dominus noster iesus christus fuit vt viola per humilitatem vt lilium per puritatez. vt rosa per charitatem. ꝙ quā pro nobis se sanguine rubricauit. vnde merito dicitur. Eccli. l. Quasi flos rosarum in diebꝰ vernis. ꝑs. Tāḡ flos agri sic efflorebit.

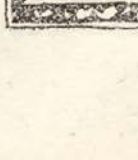

¶ Capitulū. lxxxvi. Elus carnalis ⁊ matrimonialis qui est inter ꝑsonas assimilat cepe mario. ¶ Priōne nocumēti. quia huiusmodi cepe q̄s inuenitur solum est

mortiferum ⁊ venenosum. Tunc enim talis zelus est solus quādo est sine dei timore vel sine prudentie discretione. quibus omnis virtus ⁊ passio debet esse sociata. Unde zelus qui est sine eis generat suspitiones ⁊ tribulationes mortiferas ⁊ venenosas ⁊ ad litteram sequuntur quandoq; venenitia ⁊ mortes. Joannis tertio. Si zelum amarum habetis. cē. ¶ Secundo ratione medicamēti quia reprimitur eius malicia si in vino ⁊ oleo aliquantulum dimittatur vt sic in medicinis apponatur. quia si amor coniugalis sit cum vino charitatis ⁊ cum oleo lenitatis non nocet sed prodest multū. Et de tali amore loquitur Apo. ad Ephe. v. dicens. Viri diligite vxores vestras sicut ⁊ christus ecclesiam. ¶ Tertio ratione temperamēti quia in tali cepe debent interiora ac exteriora abijci. quia interiora propter caliditatem nimiam: exteriora vero propter siccitatem multū sunt mortifera. sed media sunt temperata ⁊ multum medicine accomoda. Sic a zelo matrimonij debet remoueri illud quod est vitiosum interius. s. amor inordinatus ⁊ carnalis. ¶ Itē illud quod est vitiosum exterius vt indi screta custodia. quam vnus coniugum alteri ponit. Sed amor sine zelus temperatus ⁊ medium tenens laudabilis est ⁊ bonus. Et ℌ zelus facit eos cōcordes in bono ⁊ ideo gratus est deo ⁊ hominibus. Unde Eccli. xxv. In tribus beneplacitus est spiritui meo que sunt probata coram deo ⁊ hominibus Concordia fratrum amor proximorum. vir ⁊ mulier sibi bene consentientes.

¶ Explicit liber tertius de similitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus. li. iiij.

Interroga iumenta ⁊ docebunt te. volatilia celi ⁊ indicabunt tibi. loquere tre ⁊ respondebit tibi. ⁊ enarrabunt pisces maris Job. xij. Creator celorum ⁊ dñator aquarum vniuersq; rex ⁊ dominꝰ creature specialem curaꝫ gerens de homine. quem sua insignitum imagine ad sui fruitionem creauerat taliter oīa que produxit humanis deputauit obsequijs. vt nō tm̄ ex eorum aspectu solacia capere posset. sed ex eorum insuper vsu vel famulatu varia illi cōmoda vndiq; prouenirēt. Verum inter ista magnifica sue prouidentie dicta volatilia celi ⁊ pisces maris vt ex sacra scriptura colligitur quodaꝫ precipuo munere ad humane vite cōmoda tripliciter ordinauit. Nam primo ea cōstituit in obsequium subiectionis. ⁊ ℌ ex verbis scripture clarius intimatur. vbi deus hominibus loquens dicit Gen. ix. Dominamini piscibus maris ⁊ volatilibus celi. Decebat nāq; vt animalia cetera illi subijcerentur qui naturalis rationis fastigio ⁊ prouidentie gubernaculo omnibus preeminebat. Habent enim anima lia cetera per extimationem vniuersalis ⁊ naturalis prudentie que omnium agibilium est ratio naturalem quandaꝫ participationem. in homine vero viget per se vniuersalis ⁊ naturalis prudentia que omnium agibilium est ratio directiua. Omne autem qō est per participationem subditur ei q̄ est per essentiam. quare cō veniens fuit q̄ omnia animalia homini subderentur. Unde ps. ait. omnia subiecisti sub pedibus eiꝰ oues ⁊ boues vniuersas. cē. ⁊ vsq; ad semitas maris. ¶ Secundo q̄ dominus pisces maris ⁊ volatilia celi hominibus concessit in edulium refectionis. Siquidem ante tempus diluuij herbas tm̄ ⁊ fructus arborum homini-

bus ⁊ alijs animalibus deus concessit in
cibum dicens eis Gen. i. Dedi vobis om
nem herbā afferentē semen sup terrā
⁊ vniuersa ligna que habēt in semetipsis
sementē generis sui. vt sint vobis in escā
cūctis animātibus terre. Sed postmo
dum peracto diluuio nialiū concessus est
esus. s. cum dñs dixit Gen. ix. oēs pisces
maris manui vestre traditi sunt. ⁊ omne
qđ mouetur ⁊ viuit erit vobis in cibū sic
olera virentia tradidi vobis oia excepto
q̄ carnē cū sanguine nō comedetis. Hoc
indultum igit concessit dñs tum propter
hois fragilitatem ne ꝝ prosterneretur
in tanta vastatione rerū. tuꝫ ꝓpter terre
infecunditatē causatam ratiōe diluuij tū
etiā ꝓpter aeris differentē varietatē. qa
sicut Alcuinus testatur. qui fuit magister
Caroli magni. ante diluuiū tpa super ter
rā non ceciderit nec extitit pluuia. sed aqs
fontiū ⁊ roꝛe copioso terra irrigabatur.
Unde herbe suauiores erant ⁊ maioris
efficacie ad nutriendū q̄ fuerunt post tpa
diluuij. qū aer ventis ac nubibus ⁊ plu
uijs ac passionibus alijs diuersis ac per
turbat. sed pro tanto prohibuit dñs esuꝫ
carnū cū sanguine mixtū. vt duꝫ homo
assumere vitaret sanguinē bestiarū mul
tomagis horreret effundere sanguinem
humanū. Unde subditur in eodē capit.
Quicūqꝫ fuderit sanguinē humanū fun
detur sanguis illius. ¶ Tertio dedit dñs
volucres celi ⁊ pisces maris in magisteri
um instructiōis. qđ ex verbis Job supra
positis euidenter cōprobat. dicitur enim
Job. xij. Interroga iumenta ⁊ docebunt
te. ⁊c. Tunc. n. aut iumenta aut volatilia
celi aut pisces maris querimus cum eoꝝ
naturas aut motus subtiliter indagam⁹
Sed interrogata nos docent. loquuntur
aut rūdent. cū ex eoꝝ cōsideratione per
cipimus qualiter nostros actus cōpone
re debemus. Et ideo de piscibus maris
loquens beat⁹ Ambro. in li. hexameron
dicit q̄ in signū sūt facti. vt in his nostro
rum morū vitia videremus. ⁊ caueremꝰ
ea. ¶ Qua pp post herbaꝫ ⁊ arboꝫ in du
as ūlitudines restat ꝓsr vt in hoc ārto
nri opis libro de auibus atqs piscib⁹ alīs
introducant exēpla. vt nostro stilo mori
bus adaptent. Nō aūt mihi licuit de spe
cibus singulis vel auium vel piscium in
h tam breui tractatulo facere mentionē.
ex eo q̄ innumera sunt natatiliū atqs vola
tiliū generaliꝫ eni vt de volucribus tace
am ⁊ marioꝫ natatiliū species diuinumera
re possit. aut eas suis noibus singulas de
signare. Dñs ps. ait. hoc mare magnū ⁊ spa
cioſumanuꝫ. ac. Et ſm Ambro. plura
sunt in mari genera piscū q̄ in terra sūt
animalium. Ex quo pateꝫ q̄ volatiliuꝫ ⁊
magis natatiliū spēs q̄ a nobis cognoscū
tur. qua qđē particula sunt respectu eoꝝ
q̄ ignorant. Ergo exempla ⁊ si non de oi
bus de aliquibus saltem magis famosis
⁊ notis inducemus. perstringentes mate
rias singulas quibus adaptabuntur exē
pla ſm modum in precedentibus habitū
sub ordine alphabeti.

¶ Capitulum j.

Aiecti ⁊ despecti a mūdo
suscipiunt ⁊ nutriuntur a
deo. cuius exēplū apparet
in pullis agle. qꝫ cū multa
grauedine agla pullos nu
trit aliqū si tres pullos ha
buerit vnum abijcit quē tū alia auis que
fulica dr accipit ⁊ nutrit vt dicit Ambro.
Tunc agla pullū ꝓijcit cū mūdus suum
amatorē persequit ⁊ afflixit. quem tū alia
auis. s. xpi gra miserico. diter amplexatur
a mūdo etiaꝫ coact⁹ recedēs spōte ad pe
nitētiā venit. Dñ sicut Grego. dicit mala
q̄ nos h premūt ad deū nos ire cōpellūt
Eze. xxxiij. Quod abiectū erat reducam.
¶ Itē abiectos ⁊ despectos a mūdo de⁹
ex excelsus nō tū abhorret vel despicit sꝫ
eos de excelso. pspectās pot⁹ ad se trahit
Quod iteꝝ exēplo agle pꝫ. q̄. s. est taꝫ lim
pidi visus. vt cuꝫ in aere super mare fera
tur vt vix videat. inde tū pisciculos i ma
ri ꝓtēplat. ⁊ ista lapidis imū petit pisciculos rapit attrahit ⁊ comedit. Sic de⁹ cuⁿ
oculis nuda sunt omnia ⁊ apta. q̄us in
altitudine sue lucis nobis sit inuisibilis q̄
habitat inaccessibilem quē nemo hoiuꝫ vi

ere potest. Ipse ꝫ discipulos paruos in
mari exãtes. i. despectos ⁊ humiles spiri
tu in mundo fluctuantes nõ despicit sed
prospicit in imo. ad eos venit suo lumi
ne illustrãdo eosq; ad se trahit suo amo
re inflãmãdo. ⁊ quasi cibum comedit eos
sibi per familiarem gratiam coniungen-
do ⁊ incorporando ꝑs. Quis sicut dñs
deus noster qui in altis habitat ⁊ humi
lia respicit in celo ⁊ in terra.

℣ Capitulum. ij.

Abscondere ꝺꝫ homo
opa bona sua vt non
illa diabolus ꝑ inanẽ
glã ⁊ oñationẽ cor-
rũpat. Est. n. diabolus
pauoni similis q oua gal
line sue pgrit vt fran
gat ⁊ comedat vt libe
rius libidini vacet. sed gallia ipsa oua ab-
scõdit vt seruet. Sic q; diabolus bõa nr̃a
conat auferre nos debem⁹ illa ꝑ hũilita-
tem abscõdere ſm illud Mathei. v. Ne
sciat sinistra tua qd faciat dextera tua. Sꝫ
q̃dã sunt sicut gallina domestica. q̃ statim
cũ ouũ emisit clamat ⁊ reuelat ⁊ ió amit-
tit. Isa. xxxv. Dia q̃ in domo mea sunt vi
derũt. nó fuit res quã nõ ostenderis eis di-
xit Ezechie de nũcijs babylonis ⁊ postea
dictũ est ei q̃ oia amitteret. ℣ Item q; hõ
debeat bona opa sua abscondere ꝓpter
timorem superuenientis elationis vel ten
tatiõis inanis glẽ patet etiã exemplo ceti
sine balene que non parit oua sicut multi
alij pisces sed parit viuos fetus sicut dicit
Ambro. Quos quidem postq̃ peperit se
cũ tenet ⁊ ducit sed statiꝫ cum aliquid qõ
illis possit esse obnoxiũ vel terribile sup
uenire sentit eos aperto ore in vẽtrẽ suũ
recipit ⁊ absõdit quousq; trãsierit om-
ne piculũ vel abscesserit ⁊ tũc eos q̃si tam
securos viuos ⁊ incolumes euomit sicut
idẽ Ambro. dicit. In quo quidem aperte
docemur. q; bona nostra que agim⁹ etiaꝫ
propter timorem glorie aliquando debe
mus abscondere. ⁊ propter aliorũ vtilita
tem nõnunq̃ propalare. Vnde ⁊ dominꝰ
noster qui discipulis alicubi dixit. Attẽdi
te ne iustitiam vestram faciatis coraꝫ hoi-
bus ad. Matth. v. Ipse etiã dixit. Sic luce
at lux vestra coraꝫ hoibus vt videant ope
ra vestra bona ⁊c. in eodem capitulo.

℣ Capitulum. ij.

Bstinẽtia discreta a ci
bis liberat hoiez a pu
tredine ⁊ ardore libidi
nis. Est. n. hõ abstinens
similis pauoni cui⁹ ca
ro tã dura ẽ vt vix pu
tredinẽ sentiat nec faci
le coq valeat fieri dicit Iuuenalis. Vnde ꝓfecto di
screte moraliter carnis discreta abstinẽtia
facit ⁊ causat vt nec putredinis resoluat
feterem nec libidinis vrat ardore: cessat re
solutio putredinis subtracta mã semi-
nis. Salimẽt: ⁊ frigescit flãma carnis cibo
rũ remoti fomẽti: sicut etiã lignis subtra
ctis extinguit feruor ignis. Prouer. xxvj
Cũ defecerit ligna extinguit ignis. Joh.
cassianus de institutis monachoꝝ. Mun-
q̃ igit poterit ardẽtes ꝓcupiscẽtie stimulos
ihibere qsqs desideria gule refrenare nõ
q̃rit. Et Ambro. dicit in sermõe d̃ gula q;
fames amica vginitati est inimica lasciuie
saturitas vo castitatẽ pdit ⁊ nutrit illece-
bram.

℣ Capitulum. iij.

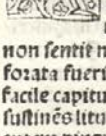

Abundãtia ꝓsperitat̃ sentire
phibet vulnera mẽtis. Cuius
exẽplũ apparet in cete ⁊ in pi
sce balena q tãte est pinguedi
nis. q; qñ percutitur vulnera
non sentit nisi pinguedo eius totaliter ꝓ
forata fuerit. sed qñ caro ipsius leditur
facile capitur. q; amaritudines aque non
sustinẽs litus petit ⁊ moritur cito. Delut
autem pinguedo piscis est abundantia ꝓs
speritatis que quidẽ dum peccãtib⁹ affluit
mentẽ vulnera siue dãna sentire nõ per
mittit. Vnde dñs contra hyerusalẽ dixit.
Luce. xix. Vtinã quidez in hac die tua q̃
ad pacẽ tibiꝫ absõdita sũt ab oculis tu-
is Sed tũc peccator intrinsecus tangitur
cũ temporali aduersitate percutitur. Sunt
enim mentiũ vulnera peccatoribus quasi
extrinseca. ex eo q; spũalia in qb⁹ ledunt
quasi reputant extranea. Sed cum in tem

poralibus que magis viligunt leduntur quasi in intimis vulnerati affliguntur cuius interdum vulneris amaritudinem non ferentes vel compuncti a suis peccatis litus penitentie querunt vel lapsi in desperationis baratrum eternam mortē incurrunt.

¶ Capitulum. v.

Lacdie vicium ⁊ concupiscentie estus maxime nocent anime. Cui⁹ exē plū apparet in quibusdam piscibus: quos vt dicit Arist. i. viij. li. ō animalib⁹ imoderatus calor nimiū ledit. Unde dicit q̄ sunt pisces qui apud ascensum canicule moriuntur pre caloꝛe. Unde pisces in estate fugiunt a littoribus calidis in profundum mare. Similiter nocet eis magnus frigus ⁊ maxime habentibus lapidem in capite sicut cancri ⁊ huiusmodi. Nam talis lapis ex frigoꝛe congelatur ⁊ sic de facili moriuntur. Quasi ergo calor estatis feruor ⁊ flāma est concupiscentie carnalis que nisi extinguatur interimit: adeo fugiendum est in profundum maris idest ad abundantiam lachrymarū prouenientiū ex amaritudine cordis vt lachrymarum refrigerium extinguat concupiscentie estum. Quasi hyemis vero frigus rigens est accidia spiritus: que habentibus lapidem in capite idest duriciam in mēte precipue est mortalis. Nam si cor de se durum est per accidie frigus amplius induratur. Et ideo satis faciliter mortem cuiusdam desperationis inducit ⁊ induratum obtenebrat. Zacha. xuij. Mō erit lux sed frigus ⁊ gelu.

¶ Capitulum. vj.

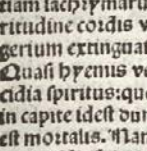

Ctiua vita frequentiam hominum ⁊ societatem requirit: contemplatiua vero solitudinem diligit. Unde tam actiui q̄ cōtemplatiui similes sunt auibus. Quarum quedam societatem amant hūmanam vt galline galli anseres columbe ciconie hyrundines ⁊ huiusmodi. Nam gallinis quidem assimilantur prelati dentes. i. prelati quorum est subditos cōgregare ⁊ defensare quēadmodum gallina congregat pullos suos sub alas vt christus de se dixit Mathei. xxiij. Anseribus autem assimilātur seculares potētes quorum est iusticiam ⁊ reipublice salutem diligenter custodire. Nam anseres vt dicit Ambro. in hexameron. xvi. sunt optimi locorum custodes. Sed anatibus assimilantur claustrales qui quasi anates moriri debent in aquis penitentie ⁊ aquam lachrymarum vel sapientie scripturarum frequentare. Columbis autem qui cū simplicitate habent fecunditatem frequenter pullificantes assimilantur coniugati qui pure ac simpliciter coniugalem vitam ducūt. Ciconijs āt que certo tēpoꝛe ꝓgregantur maria transuolando assimilantur peregrinantes ⁊ precipue qui transmarinam peregrinationem frequentant. Sed terram sanctam. Hirundinibus autem clamosis ⁊ garrulosis assimilantur predicatores: qui contra peccatores clamant ⁊ garriunt. Omnes enim hmōi ⁊ alij consimiles hominum frequentiam volunt ⁊ non solitariam vitam. ¶ Quedam vō auesi sunt que hominum societatem ⁊ cohabitationē fugiūt nec suos nidos hoiēs scire volūt vt aues que vocant silueſtres. Talibus similes sūt anachorite ⁊ viri cōtēplatiui q̄ hominū frequentiā fugiūt ⁊ mūdo sūt absconditi in latibulis ⁊ in solitudinibus morātur. ꝓs. Ecce elongaui fugiens ⁊ mansi in solitudine. ¶ Ité actiui mouent motu piscū: sed cōtēplatiui motu auium. Nam dū piscis natat in aqua cōtracto coꝛpoꝛe in longitudinē minorē se coligit ⁊ iterū se extēdens aque inuitē quo nitu repellente aquas in anterius se propellit. Dū vtitur quibusdā penulis in natando sicut auis in volādo: sed tamen alio modo q̄ piscis natās penulas mouet a pte posteꝛioꝛi in anteꝛius ⁊ quasi q̄busdā brachijs sine remis aquā āplectēs in anteꝛi⁹ se extēdit. Auis vō mouet pēnas sursū ⁊ collectus aerem p expressam

alaꝝ amplitudinē cogit exire per partes posteriores. Vnde dū aer a posteriori repellitur corpus in anteriusꝫ mouetur. Pisces ḋ natans in aqua est hō solicitus ⁊ operosus in actiua vita qui tunc in minorem longitudinem se contrahit quando se ad humilitatem reducit dicens ⁊ sentiēs cum Apost. Ego sū minimus omnium ⁊c. i. Corinth. xv. Sic⁊ dominus discipulos monuit dicens Luce. xvij. Cum omnia benefeceritis dicite serui inutiles sumus Sz nihilominus nō dimittat qn adhuc post talem contractionem. i. humilitatem ad bene agendum se extēdat Mas tali mtu. i. humilitatis ⁊ laboris propelente diuina gratia mirabiliter ad anteriora proficiet: Vnde iste sunt due pennule quibus actiuꝰ proficit. s. humilitas ⁊ operositas: dummodo ea que retro sunt obliuiscens ad anteriora se disponit atqꝫ extendit vt sic ad modum piscis natantis a posteriori in anterius proficiendo incedat Sed tanq̄ auis volās in aere est homo elevatus in contemplatione: q tunc alas siue pennas intellectus ⁊ affectus sursum erigit cum cogitatione ⁊ auiditate ea que sursum sunt sapit. Tunc autem aerem per expressionem alaruꝫ collectuꝫ posterius emittit quando ex dulcedine quam contemplatione ⁊ affectione gustauit ad posteriora. i. temporalia contēnēs intendit ⁊ dum aer a posteriori repellitur in anterius corpus mouetur: quia dum mundus plene despicitur animus in spūalibus virtutibus semper proficiendo proficietur. ¶ Item actiui assimilātur auibus que morantur in aquis. In quibus vt dicit Aristo. natura ingeniata est vt pedes haberent latos ⁊ clausos nō inter digitos diuisos propter natādi necessitatem: vt sc̄z latitudine pedum aqua propensius pulset. vt sic pulsis retro aqs quasi remigando i anterius se extendāt. Caudas autem breues habent ne in natando madefactione caude se impediant Sic simili etiam modo actuis qui proximorum necessitatibus per pietatis opera seruiunt competit habere pedes latos. i. affectus expansos ad omnem pauperem clausos ad peccatum vel ad mundani fauoris appetitum ⁊ inter digitos non diuisos. i. sine dissensione ⁊ discordia operū. Vel debent habere homines actiui digitorum distinctionem tamen sine scissione eorum. i. debent habere operum discretionem tamen sine discordia ⁊ dissensione: quanto autem latiori pede. i. largiori affectu aquam tribulationis ⁊ necessitatis p̄ximorum ab eis propellere nituntur tanto ipsi copiosiori fructu in proficiendo gradiuntur. Caudam etiam debent habere breuem. i. celerem expeditionem agendorum vt non protrahant dandum angustiato. Vnde dicitur. Prouer. iij. Ne dicas amico tuo. i. christo vel pauperi eius vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi cum statim possis dare. ¶ Item actiua vita requirit maxime puritatem intentionis qō patet exemplo merule que cum vbiqꝫ sit in pennis nigra: in achaia inuentur candida. Achaia que interpretatur soror laborans actiuam vitam designat que requirit germanitatem contemplationis. Due enī sorores fuerunt Rachel ⁊ Lya quarum prima contemplatiuam: secunda vero actiuam significat vitam. Et alie due sorores in euāgelio sc̄z Maria magdalene ⁊ Martha ꝫ idem figurare dicuntur Habet etiam actiua vita laborem actiōis. Vnde ⁊ satagebat Martha laborans circa frequens ministerium. erat enim solicita erga plurima ⁊c. Est autem velut candida merula actionis intentio munda ⁊ ideo candida merula Achaie munda intētio est in operibus vite quam dñs mūdandā esse docuit cū dixit. Mūda prius qō intus et calicis ⁊ parapsidis: qz enim calice potat fitiēs. parapside vo esuriens reficitur: merito quidem in calice ⁊ parapside designātur elemosyne ⁊ opera vite actiue. Sed id qō intus est calicis ⁊ parapsidis est latens intentio elemosynam facientis quaꝫ quidem prius mundare debet q̄ dare elemosynam. Ante enim lauatur parapsis q̄ fiat immissio cibi. Et ante mundandus est calix q̄ fiat infusio

vini ⁊ aque Juxta dictuꝫ Oracij poete in quadam epistola Troiani belli vbi dicit. Sincerū nisi sit vas gōcliqꝫ infundis acescit. Sic quoqꝫ mūdanda est intētio ante exercitium boni. ¶ Item actiuus hō assimilatur pisci tymalo. Est enī tymalus sicut dicit Ambro. quidā piscis queꝫ ticini fluuij vnda nutrit sic dicī a tymo eo qꝫ redoleat ad modū floris tymi. Vnde de eo qui suauiter redolet facete dictuꝫ ē aut florē redolet aut piscē: qꝫ consimilis odor est illius floris ⁊ piscis. Vñ in Apophiale plene odoramentoruꝫ dicunt oratiōes sanctorum. Sed actiuus redolet ꝓximo ad modū piscis. Mas ille tymalus piscis ⁊ redolet ⁊ reficit. Et silr hō actiuꝰ redolet exemplo ⁊ reficit ex dato.

¶ Capitulum. vij.

Dulatores seu heretici qui suauibus verbis ac dulcibus quosdam simpliciores seducunt: quibusdam marinis belluis possunt assimilari. Dicit enim Jozath pbus in libro suo de animalibus qꝫ est belua q̄daꝫ in mari que de faucibus suis aquam expirat cum vapore odore pleno. Vnde pisces sequuntur ipsum odorem sentiētes ⁊ intrāt odoris gratia in fauces eius: que ꝓtinus ipsos deglutit ⁊ sic ex eis se pascit. Est etiā piscis aliꝰ fasten dictus in cuius ore aqua hausta dulcescit queꝫ pisces minores sequentes ⁊ eius os intrantes subito deglutiuntur ab eo. Quia igit scriptum est ꝓuerbiorum. xviij. Aqua ꝓfunda verba ex ore viri. Tāq̄ aqua odorifera vel dulcis ex ore piscis sunt verba blanda nec nō adulantia quib⁹ attractos simplices quasi in ventrem traijcēdo deglutit dum eos decipiendo seducens ad intentam nequiciaꝫ trahit. ¶ Jtez adulatio blanda interdum mentes vanas occidit. Quibus aspera ⁊ vera locutio reddit vitaꝫ. Cuius rei exemplū apparet in cicada quā siquis oleo perfundit statim necatur eo qꝫ poris obstructis spirare mīme valet: sed statim si superfūdat acetū illico reuiuiscit eo qꝫ poros aperit quos vtus obstruxerat olei: ꝛ hoc idem per oia beatus Ambro. dicit. Tunc ergo oleo cicada perfunditur cū mens vana adulatione ifirmi: ⁊ tūc obstructis poris necatur: q̄si suis sibi clausis ⁊ occultatis defectib⁹ in superbiam eleuatur sed aceti pungentis asperitas eidem vitā reddit. qꝫ hanc increpatio aspera ad verā sui noticiā ⁊ vitaleꝫ humilitatē reducit. Vnde bene. ꝓs. dicit. Corripiet me iustus in misericordia ⁊ increpabit me: oleum autē peccatoris ñ impinguet caput meū. ¶ Capitulū. viij.

Actus qui ꝓpter vtilitatem est assumptus tam diu honoratur vt in ꝓcio habetur q̄diu vtilitas durat. Cuius exemplū apparet in accipitre. Qui q̄diu ē ad predam aptus a domino suo diligit manu gestatur in cauda ⁊ in pectore replanatur sed dum moritur vel quando inutilis ad predam redditur non pascitur: qꝫ proijcitur ⁊ tanq̄ si nunq̄ fuerit contēnitur ⁊ abijcitur. Similiter prout Sene. dicit. Amicus qui vtilitatis cā assumptus est tādiu placebit q̄diu vtilis fuerit Nam facultate ⁊ vtilitate remotis contēnit ⁊ abijcitur. Vnde nota qꝫ talis amicitia triplicem habet defectuꝫ. ¶ Primꝰ est qꝫ nō est vera. qa ille qui propter vtilitatem diligit non ipsum amicum diligit sed rem amici. Et ideo potius seipsuꝫ diligit solum qui amici bona appetit. Et iō August. dicit in quodam sermone. Non propterea amare debes amicum vt aliquid tibi prestet vt pecuniam vel aliquid cōmodi temporalis. non enim illū amas sed id quod tibi prestat. Amicus gratis amandus est propter se non propter aliud. Vnde Petrus Blasenus in libello suo de amicitia dicit qꝫ vera amicitia eodem oculo respicit amicum diuitē ⁊ nē dicum fortē ac debilem sanū ⁊ egruꝫ humilem ac sublimē. ¶ Secundus defectus est qꝫ talis amicitia non est fidelis. Nam

Sicut dicit Ysidorus in tertio libro ō sum mo bono nō sūt fideles in amicitia quos munus nō gratia copulat nam cito defe runt nisi semp acceperint: dilectio. n. que munere ꝓglutinatur eo suspēso dissolu tur. ¶ Tertius defectus est: qz talis amici tia nō est firma nec ꝑmansura diu. Unde Tullius in libro suo de amicitia. Si vtili tas amicitias cōglutinaret cadē cōmuta ta dissolueret. sed qz natura mutari non potest idcirco vere amicitie sempiterne sunt. Ꝓtouer. xvij Omni tempore diligit qui amicus est.

¶ Capitulum. ix.

AVaritia reddit homines insociales ⁊ crudeles non solum ad extraneos: sed etiaz ad suos domesticos Cuius rei exemplū appa ret in auibus prede in q bus repꝛesentantur auari affectu vel ef fectu rapaces. Omnes enim tales aues vt dicit Aristo. secundo de animalibus solitudinē diligunt ⁊ cū aliquo sociorum habitare non possunt. Nam sicut charitas querit cōmunicationē ⁊ societatem. ita cupiditas appetit solitudinem ⁊ ꝓꝓ ꝓximitatem. Vult eni cupidus solus habe re ⁊ ideo suspectū hz cum socio manere. Unde possessio tpalium est mater dissen sionū ꝓpter qō de Abraham ⁊ Loth. Gen. xiij. dicit q erat substantia eoꝝ mul ta ⁊ non quibant habitare cōiter. Unde facta est rixa inter pastores Abraham ⁊ Loth. ¶ Item tales aues prede vt idem dicit pullos suos postq̄ volare possunt a se pellunt ⁊ secū viuere non permittūt qz. s. plerūq; auari etiaz suos domesticos ⁊ filios abiciunt ⁊ graue sibi reputant si eis expensas debitas impēdant. ¶ Item auari assimilātur gryphibus qui custodi unt mōtes in quibus gēme pꝛecioſe sunt nec eas inde auferri permittunt vt dicit Ysidorus: ⁊ ꝓpter hāc causam rarus est illuc hominū accessus. Nam viuos ho mines deglutiūt ⁊ equitez armatum cuz equo rapiunt sed tamen de gemmis illis quas ita acerrime custodiūt ipsi ꝓ se nullam vtilitatē sumunt. Sic simſliter est de auaris quibusdā qui thesauros ita cu pide custodiūt. vt si quis eis vel modicū quid auferꝛ. ipsuz si possent viuuz deglu tirent. Ad tales diuites pauꝑes hoies ac cedere non pñt qz turpiē eos repellunt. ⁊ ideo timent pauperes accedere ad eos. Verūtamen ipsi de his que sic tenaciter possident etiam ꝓ se expendere nō au dent sed alij post eos de illorum diuitijs gaudent. ¶ Thesaurizat ⁊ ignorat cui congregabit ea. Et eccli. v. Qui amat di uitias fructum non capiet ex eis. ¶ Item auarus qui in diuitijs appetit⁹ sui sacietē tem querit est porco marino similis. Ma pisces ille marinus qui porcus dicitur si cut Ysidorus dicit more terrestris porci are nam fodit ⁊ in ea cibum suum ⁊ sacietatē querit. Quia igitur omne aurū tanq̄ are na est exigua vt dicitur Sapiē. vij. Au arus quisq; dum in auro vel argento sa cietatem querit quasi porcus in arena ci bum quo repleri possit effodit. cū tñ sꝛi ptum sit auarus non implebit pecunia.

¶ Capitulum. x.

BLasphemātes deū vl' sanctos viles sunt cornicib⁹. Ma cornix aquilam ⁊ alias aues prede ēs tangere formidat garritu suo insestat sed aliqñ nō lucrū inde reportat. qz post simulationē longā eā ꝓcutit ⁊ occidit. Sic etiā blasphemi nephaꝛij deum ⁊ sanctos quos factis non pos sunt ledere maledictis mtunt impetere equos aquila. i. deus siue christus postq̄ diu eoꝝ insaniā per patientiā tollerauit eos nōnunq̄ in corpore monstruosis in firmitatibus pereuntit. sed tandē si nō pe nitēt eterne mortis supplicio eosdem af fligit. Et nota sicut dicit quedam glosa super. Ysaie. xviij. Omne peccatum blas phemie cōparatum leuius est. Unde blas phemia etiam ex sureptione ⁊ absq; deli beratiōe ꝓlata potest esse peccatū mo tale q̄uis aliquando potest esse veniale. Nam cum aliqui subito ex aliqua passio ue in verba immaginata ꝓrumpit quo

rum significationem non considerat tūc est veniale peccatuꝫ sed quando aduertit hoc esse blasphemiam consideratus significata verborum tunc non excusatur a peccato mortali. sicut ille qui ex subito motu aliquem occidit iuxta sedentem.

¶ Capitulum. xj.

Boni ac virtuosi viri assimilantur apibus quo ad triaprimo quo ad innocentiam. Naꝫ apes dicte sunt eo ꝙ sine pedibus nascuntur. Boni viri ergo quiqꝫ recte sunt similes apibus qui sunt sine illis pedibus de quibus scriptum est Prouer. x. Pedes illorum ad maluꝫ currunt. Sunt enim pedes anime peccatricis quibus ad malum currit ipse interiores nequicie ⁊ affectus malignitatis. Secundo quo ad solertiam ⁊ prudentiaꝫ. quia apes sicut dicit Ysido. valde solertes sunt in gignendo mella ⁊ fauꝫ. ⁊ sua domicilia mira arte componunt. ⁊ ex varijs floribus mirabili artificio fauum recolligunt. Sic viri boni solertes quidem sunt ⁊ mella gignunt. solertes quidē sunt ideſt subtiliter ⁊ cito perpendentes qualiter est agendum vel loquendum. est enim solertia facilis ⁊ prompta coniecturatio circa intentionem medij vt tradit Philosophus in i. posteriorum ⁊ ideo cuꝫ ea que dicunt p debita media ostendunt. ⁊ illa que operatur per debitas vias perficiūt quasi apes solertes alijs mella gignūt qa scilicet melliflua verba loquendo audientibus proferunt. ⁊ etiam melliflua facta verbi operando ostendunt. Domicilia quoqꝫ sua i. scientias proprias vel proprias familias mira prudentie arte siue sagacitate componunt. qꝫ si sciunt componere vel ordinare aliena multo magis ꝓpria. Vnde ex odoriferis floribus. i. ex placidis ⁊ gratiosis aliorum factis vel dictis colligunt fauum. i. doctrinam ⁊ moduꝫ quo suas thecas siue habitacula. i. conscientias vel domos ordinant ⁊ componunt. ¶ Apparet etiam in apibus prudentia mirabilis triplicitер. Primo respectu temporum quia prudentes discernunt tempora laboris ⁊ quieris. Nam hyemis tempore latent. qz scilicet vires non habent quibus ventis nimbus ⁊ pluuijs resistere possint ex quo innuitur ꝙ maxime persecutionis tempore licet debilioribus fidelibus persecutionem declinare ⁊ latere. ſm illud domini xMat. x. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. In tēpore autem veris apes exeūt nec in illo ocioſe sūt ſz primo fauos constituunt. ceram fingunt. cellulas faciunt ⁊ sobolem tandeꝫ ⁊ mella conficiunt. Ex quo videlicet erudimur. ꝙ tempore prosperitatis ⁊ pacis ocio nō vacemus ſz in varijs exercitijs vtiliter laboremus. Tunc scilicet constituēdi sunt fauci. i. actus exercēdi virtutis quib⁹ ad celestis hereditatis dulcedines perueniamus. Dicit enim Eccli. xxiiij. Hereditas mea super mel ⁊ fauum. Tunc quoqꝫ fingenda ē cera. i. componenda conscientia. que scilicet velut cera ad diuersas susciptendas figuras vitiorum ⁊ virtutum est apta. ꝑs. Factum est cor meū tanqꝫ cera liquescens. Tunc etiam faciende sunt cellule. i. sensus corporis vel iterne vires anime disponēde. Tandem autem intendendum est vel ad bonorū operum sobolem per actiuaꝫ vitam. vel ad mellis obtinendam dulcedinem per vitam contemplatiuam. ¶ Item apes de nocte vsqꝫ ad mane quiescunt do nec vna oēs excitet vno vel triplici bombo sicut aliqui dicunt ⁊ tunc peruolāt vniuerse si dies fuerit mitis. sed si futuros viderint imbres vel ventos tunc se continēt in theca. ataꝫ aduesperascēte domos intrant ⁊ strepunt. donec qui eas excitat eodem signo ad quietem inuitat. Quo videlicet exemplo nos instruit. ꝙ videlicet nocturno tēpore quies prestetur corpori die tamen incipiēte lucescere a lecto somni ⁊ pigritie est surgendum ſm illud. Nox precessit dies autem appropinquabit. abijciamus ergo opera tenebrarum. Nam post quietē noctis surgendum est ad opera laboris. sed post noctem culpe illucescēte die gratie surgendum est ad opera penitentie. ad q̄ quidē prelatus vel predicator

triplici bõbo.i.triplici modo debet alios excitare.s.exhortationis verbo.conuersationis exemplo ⁊ etiam orationis suffragio ꝑm illud.i.Thimo.iiij.Exemplum esto fidelium in verbo in conuersatione in charitate. Aduesperascente vero.i.aduenientе nocturno tempore vel tenebrosa tentatione debet se ad domum recolligere siue corporalem vt quiescat ⁊ honestius maneat siue ad domum mentis ne eum hostis rentans foris vagantem capiat ibiqꝫ debet strepere vel legendo vel orando peccata confitendo ⁊ alia huiusmodi faciendo quousqꝫ tentatiõe repulsa tempus quietis adueniat. Quod autẽ audito signo aut tumultu cessant religiosos admonet claustrales vt quictis tempore vel audito signo ad hoc statuto suũ silentium teneant ita vt volẽtes quiescere vel orare tumultu suo non impediãt ¶ Item apes locum frigidum querunt in estate ⁊ calidum in hyeme docẽtes bonos tempore prosperitatis refrigerio se tueri humilitatis :et tempore aduersitatis calore se defendere charitatis qꝫ charitas patiens est. ¶ Item apes inueniuntur prudentes respectu operum. Primo quantum ad materiam qꝫ ex floribus recentibus materiam colligunt.ex qua mella ⁊ ceram colligunt ⁊ conficiunt. ⁊ quando flores vicini consumpti sunt speculatores mittunt ad alia pascua requirenda ⁊ si eas nox apprehendat supine excubãt vt alas suas a roze ⁊ a pluuia protegant ⁊ facto mane absqꝫ impedimento volare valeant. Quasi ergo flores nascẽtes in arboribus sunt affectiones bone crescẽtes in cordibus ex quibus dum sunt recẽtes ab apibus mel ⁊ cera colligitur qꝫ dũ sũt noue ⁊ feruentes a viris solicitis dulciter ⁊ faciliter ẽplentur opere. Mel enim dulce est ⁊ cera faciliter formatur sed cõpletis vicinis floribus alios ad pascendũ exploratq; ꝓsperaq; sua bona ꝓposita opere compleuerint adhuc an alia restẽt que ab eis fieri debeant cum magna cura perquirunt. sed nocte superueniente supine excubant vt alas a pluuia vel roze defendant. qꝫ se prosternendo orando ante deum se humiliant. vt humilitatis merito ⁊ oratiõis suffragio ale suoꝝ affectuũ vel operum ⁊ a pluuia tentationuꝫ carnaliũ ⁊ a roze.i.subtilitoꝝ pugna vitiorum spiritualium protegant ⁊ facto mane.i.redeunte serenitate possint ad ea q̃ ceperant liberius euolare. ¶ Apes in ueniuntur prudentes respectu impediẽtiuꝫ. Primo quidẽ qꝫ thecã alueariis succis arborũ gũmosam vim habentium ⁊ amaram per totum liniunt ⁊ contra hostes se munũt ꝓ vt possunt. Quasi autem gumi vel amari succi arborum afflictiões sunt vel lachrime penitentiũ. quibus apes ideſt sancte persone suarũ mentium aluearia liniunt atqꝫ amaritudine fletuũ contra hostium suggerentiuꝫ dulcia maligna tentamenta defendũt. ¶ Item apes gerule quando ventũ timent volãt iuxta terrã vt onuste cito redeant ne flatu impediantur aliquo ⁊ aliquãdo lapillis se onerant. vt a uento moueri nõ valeãt. Similiter ille persone que actiue vite pondera siue labores portant si ventũ vane glorie metuũt vel ventuꝫ ideſt conatum alicuius impedientis debẽt iuxta terrã volare ideſt humiliter ⁊ latenter facere quod intendunt. ¶ Item onerare se lapillis.i.sanctorũ humilibus exẽplis ⁊ cautelis vt illorum firmati põdere a ventis tentationũ minime moueant. ¶ Tertio apes representant bonos viros ꝓpter socialem vitam. Diligunt enim boni viri semper cõmunem ⁊ socialem vitaꝫ ⁊ fugiunt singularitates quod quidẽ innuitur in apibus:qꝫ apes ꝑm Ambro. vnã cõmunem eligunt mansionẽ. vnius porte clauduntur limine cõmunis labor est omnibus cõis cibus cõmune opus cõmunis vsus cõis fructus ⁊ cõis volatus. Et talis cõmunitas maxime competit claustralibus ⁊ regularibus in congregatione viuentibus scilicet non se a cõmunibus obseruantijs vel operibus subtrahere: siue quantum ad locum siue quantũ ad cibum siue quantũ ad labores vel quo ad obsequia charitatis ⁊ opera humilitatis

siue quantum ad vsum vel socialem con
uictum siue quantum ad volatum idest
promptum vel velocē obedientie motū.

¶ Capitulum.xij.

Antica diuine laudis z ec
clesiastici officij si cuz deuo
tione cordis z mētis attē
tione fundantur: delectāt
etiā angelos sicut cantus z
armonie hoium dñr dele
ctare delphinos. Dicit. n. Isidorus. q⁹ del
phini voces hominū sequuntur z ad vo
cē symphonie congregari conuentunt z
in armonia plurimum delectantur. Sic
etiam angeli faciunt de canticis z armo
nijs deuote deum laudantium: non qui
dem ratione vocis sed rōne deuotionis
ꝓpter q⁹ dicitur in. ps. Preuenerūt prin
cipes cōiuncti psallentibus: z quod beat⁹
Ber. de angelis exponit. Vnde etiaz Ba
sili. dicit i hexameró. q⁹ psalmodia demo
nes fugat. z angelos in adiutorium salu
tis inuitat. ¶ Item cantica diuine laudis
valent ad subleuandum tedium vite pre
sentis. z etiam ad alleuiandum laborem p
lixe tentationis quod patet exemplo luci
nie. Nam lucinia sicut dicit Ambro. in li.
hexameron dum ouа sua peruigili custo
dia fouet longe noctis laborem cantile
ne suauitate subleuat. Ille namqz ad mo
dum lucinie peruigili custodia ouа fouet
qui bona in nido mentis concepta imple
re opere cum cautella z solicitudine stu
det. Sed quasi labor longe noctis prolixi
tas z tedium est tentationis insurgentis
vel laboriosa prolongatio incolatus vite
presentis de qua ps. conquerebatur di
cens. Heu mihi quia incolatus meus pro
longatus est: sed hunc laborem lucinie cā
tilene suauitas subleuat quia mentez vel
tentationis vel presentis exilij tedio fati
gatam diuine laudis deuotio recreat. Vn
de idem Basi. dicit de cantu de psalmo
dia q⁹ est scutum in nocturnis terroribus
z diurnoruz requies laborum tutela pue
ris iuuenibus ornamentum solamen se
nibus mulieribus aptissimꝰ decor. deser
tas habitare facit vibes sobrietatem do
cet incipientibus primum efficitur elemē
tum proficientibus nutrimētum pfectis
stabile firmamentum.

¶ Capitulum.xiij.

Arnales boles sunt vul
turibus similes. Quaz vul
e tur cū sit immūdus z sedꝰ
de facili ꝓ cadauere terrā
petit z cū descēderit nō ō
facili inde surgit sed vix
sursum ascendit vt Hiero. dicit: z addit
q⁹ in alto volans cadauer in infimo con
spicit z ꝓ amore cadaueris sublimitatem
aeris derelinquit z ad infima se submittit z
quando se erigit ꝫ vētuz alas percunt et
sic venti adminiculo plus ꝫ roboze pro
prio ab infimis in aerem se extollit. Sic
quoqz carnales homines cum sint immū
di in cogitationibus z fedi in affectioni
bus de facili ꝓ cadauere terram petunt
qz ꝓ carnis delectatione ad turpia z i
munda opera faciliter descendunt z post
ꝫ talibus operibus se dederint non faci
liter ab eis recedunt. z vix sursum vel ꝓ
desiderium surgunt. Et si etiam hō carna
lis sit in culmine dignitatis. nihilominus
miserabile cadauer in infimo conspicat. qz
. s. ad carnalia opera cogitanda vel facien
da z cor suum inclinat z oculos conuertit
z sue dignitatis altitudinē relinquens. i.
non attendēs in turpia z infima ruit. Vñ
ps. dicit. Cum hō in honore esset non in
tellexit comparatus est tumentis insipien
tibus z similis factus est illis. Cōtingit ta
mē quādoqz q⁹ talis ēt postꝫ cecidit a spi
ritussancti vento. i. interno spiraculo exci
tatus si ad vētū ipm. i. spiritussanctu inspin
ctum ala mentis z alas operis per penitē
tiaz pennt q⁹ iterū se in altū eleuat z surg
it ꝫ plus auxilio venti. i. gratia spiritussā
cti ꝫ ex suo proprio merito vel labore.
¶ Item carnis cura quāto plus crescit in
homine tanto magis ad bona opa animā
tardaz reddit: qđ quidē in vulturibus ap
paret qz vult ꝓpt multitudinē carnis tar
dis volatibꝰ pgit: sic miserū corpꝰ qđ cor
rumpitur aggrauat humanam animam
ex ipsa enim assidua corruptibilitate car

nis anima nostra compelitur insistere curis carnis. & sic ex corruptione grauata. & curarus multiplicitate detenta ad virtuosa & spūalia opera redditur valde pigra.

¶ Item carnales differunt a spūalibus sicut pisces marini a fluuialibus. Nam pisces in mari nascentes squamas habent duras & grossas propter aque salse siccitatem: econuerso autem fluuiales pisces squamas habent subtiles & spissas & molles. Quasi autem squame in corpore piscis sunt que tunc nascuntur in mente hominis. Circa igitur spiritualia & diuina in hoc carnales a spiritualibus differunt quia carnales quiqz habent mentes. i. mētis considerationes duras ad percipiendum spiritualia ſm illud Apostoli. i. Cor. ij. animalis homo nō percapit ea que sūt spiritus dei. ¶ Item grossas ad intelligēdum. Vnde carnalibus adhuc discipulis dominus dixit Matth. xv. Adhucne vos sine intellectu estis. Sed spirituales viri habent mentes molles idest habiles ad percipiendum subtiles ad intelligendum & spissas. i. frequentes considerationes diuinorum. ¶ Item carnis lasciuia assimilatur hyrundini que ē auis vaga clamosa & picturata: sic carnales & lascine mulieres sunt vage in discurendo & in circunspiciendo sunt clamose in cantando vel cōtendendo: sunt etiam se picturantes componendo & ornando. Prouerbiorum. vij. Garrula & vaga.

¶ Capitulum. xiiij.

Ogitatiōes terrene facilē incidere animam in laqueum diaboli. Nam aues ad
c escam descendentes & circa terram volantes citius capiūtur ꝙ ille q̄ in alto volat. Sic homines per carnales & terrenas cogitationes citius capiuntur a diabolo ꝙ p celestes. Prouer. i. Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Glosa. Laq̄os diaboli facile euadit in terris qui oculos semper habet in celis. ¶ Item cogitationes immunde abundant in cordibus peccatorum sed non in cordibus iustorū. Sicut enim maior multitudo muscarum solet residere super scabiosum ꝙ super sanum. ita cogitationes immunde magis super peccatores ꝙ super iustos. ¶ Tres cogitationibus immundis maxime infestantur homines deuoti. Nam vnctum locū inuadunt musce & inquinant. Sic demones illos quos vident habere gratiam nituntur inquinare prauis cogitatiōibus. Ecclesiastes. x. Muscе morientes. i. cogitationes immunde perdūt suauitatez vnguēti. i. meritum bonoꝝ operū siue deuotionem orationis. ¶ Item apes super flores residēt & inde attrahūt mel. Sic isti de eternis bonis cogitant & tamē attrahūt dulcedinem. Sed musce loca immunda frequentāt deturpāt & sic immunde cogitationes homines peccatores.

¶ Capitulum. xv.

Oniugij honestatē querere & seruare docent exemplaq̄ aliū: inter omnia ēni
c animalia volucres i generationis ordine sequunt maxime honestatez. Mā mares cū solicitudine feminas querunt inuentas diligunt pro ipsis pugnant & periculis se exponūt & eis cōiugali ꝙ tātū fedēre se comūgunt & fetus ab ipsis procreatos solūmodo pascunt. Ex quibus quidem colligitur ꝙ circa coniugalem statū nos aues quiqz modis instruūt. Primo enim exemplo aliū debēt viri qui vxorari volunt femias bōas solicite querere in vxores: q: scriptum est Prouer. xviij. Beatus est q̄ inuenit mulierez bonaz: quā sez cū qs vult inuenire debet eā querere non sicut lasciuꝰ & vanus qui nō q̄rit i vxore nisi pulchritudinez. Est enī pulchritudo i muliere ꝙ sit sine p̄iudētia & bonitate plus cōtēnēda ꝙ appetenda. Quia vt dicitur Prouer. x. Circulus aureus i naribus suis mulier pulchra & fatua: & ideo in hominib⁹ q̄ uis vtrūqz sit onerosū scilicet pulchram seruare & turpem habere. tamen magis est tolerabile turpem habere ꝙ pulchrā seruare. Vnde ſē dixit aureol⁹ phs. Pulchra cito ads

matur: turpis facile cōtēnitur. Difficile est custodire quā omnes amant: molestum ē possidere quam nemo dignatur habere. Dinoti tamen miseria deformis habetur ꝙ formosa seruetur. ¶ Itez qui vult inuenire bonaz: debet eam querere non sicut auarus qui non querit nisi diuitias in vxore. Quāuis dicat theophrastus ꝙ pauperem vxorem alere difficile est: diuitem vo ferre est tormentuz. Tamen salomon dicit ꝙ melius ē ducere vxorē pauperem ⁊ pacificaz ꝙ diuitem ⁊ litigiosam Prouer. xxi. Melius est sedere i angulo domatis ꝙ cum muliere litigiosa ⁊ in domo cōmuni. Vnde ēt Chrysosto. dicit sup Mathēū. Tu iuuenis qñ vxorez ducere vis: noli querere diuitem sed bene morigeratam. qz boni mores diuitias semper acquirunt. Dimitte āt bonos mores nūꝙ fecerunt. gloriosior est paupertas fideliū ꝙ diuitie peccatoꝝ. Vnde cū interrogasset quidam themistidem plm cuiuam filiam suam daret in vxorez an pauperi ꝛs scientia ⁊ moribus ornato: an locupleti parum probato. Respondit: malo hominem indigentem pecunia. ꝙ pecuniam indigentem homine. Debet igitur qui bonaz vxorem cupit inuenire querere eam sicut prudens ⁊ discretus scilicet attendēdo ad mulieris bonitatem. Ecclesiastici. xxvi. Mulieris bone beatus vir: non dixit mulieris pulchre vel diuitis. sed bone ¶ Item attendendo ad mulieris prudentiam ⁊ discretionem. Prouerbiorum. xix Domus ⁊ diuitie dantur a parentibus: a domino autem propie vxor prudens.

¶ Item attendendo ad mulieris progenies dicit Chrysostomus super Mathēum. ꝙ ille qui vult vxorem accipere debet considerare si habet ambos parentes bonos vel ambos malos vel vnum bonum vel alium malum. Si ambo sunt boni secure eam accipiat si ambo mali omnino eam dimittat. Si vero alter bonus ⁊ alter malus quid facturus sit timeat. Verumtamen si pater eius sit bonus ⁊ mater mala magis conuenit timere. Si vero econuerso minus: propterea quia pueri magis consueuerunt conseruari cum matribus ꝙ cum patribus ⁊ per consequēs magis imitari mores maternos ꝙ paternos. Secundo docent aues coniuges honeste diligere sicut ipse aues cōpares mutuo se diligunt: sed cauendus est in coniugibus ne sit amor nimius vel inhonest⁹. Nam sicut dixit Sextus in sententijs ad ulter quidem est in sua vxore amator ardentior: in aliena quippe vxore omnis amator turpis: ⁊ in sua nimius nihil turpius ꝙ amare vxorem quasi adulteram. ¶ Item ne sit amor nimius zelotyp⁹. Ecclesiastici. ix. Ne zeles mulierez sinus tui. Et eiusdem. xxvi. Dolor cordis ⁊ luctus mulier zelotipa. Debet igitur esse amor honestus ⁊ ordinat⁹. Ephe. vi. Viri diligite vxores sicut christus ecclesiam. ¶ Tertio instruunt aues coniuges tueri ⁊ defēdere. Nam aues pro eis pugnant ⁊ perculis se exponunt. Debent autem se mutuo defendere coniuges: non solum abiurijs corporalibus: sed etiam ⁊ vicijs ⁊ inhonestatibus quod sit quādo vn⁹ cōiugum alium male viuentem corripit ⁊ castigat. Si enim vxor sit male morigerata sicut dicit Chrysostom⁹ super Mattheum tribus modis a viro castigari debet primo docendo ipsam ſm deum. Si autem timorem dei non sentit improperando vt vel hominem erubescat: si autē nec pudorem sentit frequenter confusa faciat illi quod precipit Salomon. Cor durum in baculo percute. Quia igitur dicit Chrysostomus. Sepe proficit doctrina iusticie. primo admōe: deinde cōfunde quoniam frequenter pudor est frenum viciorum: tertio iustum est vt castigetur tanꝙ ancilla que erubescere nescit vt vipera. Si autē vir male se habeat: tūc vt docet. Augusti. in libro. i. comeha. vxor sua debet eum quatuor modis coercere. Primo admonendo. Secundo obiurgando vt si non prosint charitatiue admonitiones faciat duras obiurgationes. Tertio si hoc non valeret ecclesiam interpellando: scilicet prelati vel episcopi auxilium requirendo ma-

rime si peccatum ipz notoriū est. Quarto ad deū recurēdo per viros spirituales ⁊ orationes: quia saluabitur vir iñdelis per mulierem fidelem vt dicitur prime Corinth. vij. ¶ Quarto aues docent qualiter se debent coniuges ad matrimonialem actum coniugere scz tantum cum iugali federe ⁊ affectu scz intentione ⁊ cā prolis procreande. Vbi enim sola de causa aues admiscent sociantur scilicet ad generationem. ⁊ hinc est ꝙ aues quasi solum generationis tempore videnť eē in amore. Vnde est ꝙ solum etiam in conjunctione carnali inter se rem ⁊ rem diuidicant exceptis perdicibus que rem non seruant sicut dicit philosoph⁹ in sexto de animalibus. Vnde surgit in perdicibus masculus in masculum femina in feminam. Sed ex tali coitu non sunt oua pullificatiua: Immo faciunt oua vento plena ⁊ addit ꝙ ex tali coitu malus fetor sentitur. In quo videlicet exemplo ostenditur vicium contra naturam triplici de causa detestabile. ¶ Primo propter infructuositatem. quia non est ad generationem. Vnde in perdicibus ex tali coitu non generantur oua pullificantia. ¶ Secundo propter insaciabilitatem. quia facit oua plena vento. Ventus enim licet repleat: non tamen reficiendo saciat. Sic in huiusmodi operib⁹ licz quis suum malum desiderium impleat tamen non satiat. ¶ Tertio propter fetoris feditatem quia producit malum fetorem infamie vel mali exempli. ¶ Jtē aues in opera generatiōis obseruant tēporis congruitatem. scz tempus veris: in quo ostenditur ꝙ non omni tempore est vacandum operi coniugali. Nam in diebus sacris vel festiuis hmōi nō ē vacādum amplexibus. Ecclesiastes .iij. Tempus amplexandi ⁊ tempus longe fieri ab amplexibus. ¶ Item aues tempore generationis nutibus ⁊ vocibus ad amorem mutuum se inuitant: ex quo ostenditur coniugale debitum persoluēdū esse vtori sine voce sine nutu petēti. ¶ Jtē aues pullificant ⁊ pullos generatos educant. quia tenentur parentes filios alere naturales: ⁊ si non forte sm rigorem iuris ciuilis vel positiui tamen ex iure naturali. ¶ Item aues vsq; ad iteratum generationis tēpus sibi non appropinquant: qz scilicet post impregnationem quousq; perierit mulier abstinendum est ab vxore. ¶ Quinto docent aues fetus educare: qz fetus ab ipsis procreatos tantummodo pascunt communiter. In quo ostenditur periculuz adulterij: precipue ex parte mulieris. qz mulier ex adulterio occulto generans statuit viro suo filios non suos. ⁊ facit eum alere non genitos a se de quo sicut de furto ad restitutionem tenetur. ¶ Item coniugij honestatem seruare ciconiarum exempla nos docent: in quib⁹ viuente femina nunq; mascul⁹ causa coitus cum alia se associat. sed sue femine quo ad nidum ⁊ prolez seruat fidem: sed si in femina adulterij concubitum perse serit vltra cum ea non habitat: immo ipsam si potest trāsuerberat ⁊ necat sicut dicit Aristoteles. ¶ Item mas feminam alias q̄ in nido non calcat: ex quo exemplo coniuges aperte monentur fidē thori diligenter obseruare: adulterinos concubitus horrere ⁊ euitare ⁊ carnalis operis debitū cū quadam honestate pstare.

¶ Capitulum. xvi.

Contemplatiua vita ⁊ aspera abstinentia signant in illis piscib⁹ seu natantibus quoruz esus cōcess⁹ ē in lege Moysi. Dicit enī Leuit. xi. Omne qđ hz pennulas ⁊ squamas tam in mari q̄ extra i fluminibus ⁊ stagnis comedetis: quicquid autem pennulas ⁊ squamas non habet eorum que in aquis mouentur ⁊ viuunt abominabile vobis execrandumq; erit. Ad litteram huiusmodi natatilia scilicet anguile ⁊ similia prohibita sunt iudeis propter excessuz humiditatis. Et pisces alij concessi sunt tanq; siccliores. Sed moralis causa siue figuralis fuit quia per pennulas signatur vita subtilis vel contemplatio: per squamas autem signatur vita

aspera quorum vtrumq; necessarium est ad mundiciam spiritualiuz. ¶ Item contemplatiui viri similes sunt auibus modulantibus que siluas amant in arboribus ⁊ fructetis nidificãt: dulciter modulantur ⁊ cantant super oua solicite cubãt ⁊ pullos diligenter educant: ⁊ tales sunt philomene merule ⁊ consimiles. Sic perfecti ⁊ contemplatiui viri loca solitaria diligunt nidum mentis ⁊ contemplationis quietem in fructetis ⁊ in arborum ramis ideſt humilium ⁊ piorum exẽplis ⁊ in magnorum sanctorum actibus ⁊ vestigijs ponunt diuinas laudes dulciter vel voce: vel saltem corde quottidie modulantur ⁊ concinunt. sancta quoq; desideria mentis cum calore deuotionis fouendo vsq; ad complementum operis p ducunt. quasi super oua cubantes et a suo calore fouentes vsq; ad pullorum natiuitatem persistunt. Sed tunc quasi pullos diligenter emittunt. concepta bona non deserunt sed ea congruentibus modis quasi nutrientes ⁊ allentes ad debitã perfectionem perducunt. ¶ Item cõtemplatio hominis in carne viuentis nõ potest esse diuturna propter grauedinẽ corporis. Est enim homo mortalis aui perdici similis que scilicet est multe carnis ⁊ pauce pennositatis: ⁊ ideo pauci volatus Nam in volando parum a terra se erigit ⁊ statim post paululum terram petit. Similiter quia homo habet in vita ista multum de corporis grauitate ⁊ imbecillitate. ⁊ paruz de pennositate ideſt de virtutum spiritualium leuitate. ⁊ si aliquando a terrenis ad celestia capienda per contemplationis volatum surgere nititur corruptibilis tamen carnis pondere vel infirmitate grauatus post modicum ad inferiora reuertitur. Vnde dicitur Sapien. ix. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam ⁊ deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. ¶ Irẽ contemplatio diuinorum tentationum impulsos fugat ⁊ seculentis seculi procellas sedat. quod patet altonis exemplo. Altio enim vt dicit Ambrosius auis maritima est que quasi in medio hyemis fundo magis scilicet mare ventorum ac fluctuum tempestatibus seuit ouasua in littore maris ⁊ arena facit ⁊ ibidem versus mare respiciens per sex dies super ea incubando persistit: post quos nascunt pulli: quibus natis ad eos nutriendos altos septem dies adiungit: ⁊ per omnes hos. xiiij. dies mare tranquillum permanet ⁊ securum. Vnde industria naute hos. xiiij. dies serenitatis ad nauigandũ obseruant ⁊ eos alcionidas vocant vt dicit Ambrosius. Si est ergo tanta virtus auicule vt sue contemplationis intuitu mare seuiẽs tranquillum efficiat quanto magis si rationalis anima ad imaginem dei facta ad eternum ac immutabile bonum interiores oculos contemplando vel orando direxerit: mare siue cordis fluctuantis. siue mundi seuientis tranquillum protinus atq; pacatum habebit. Job. viij. Tu quoq; si diluculo consurrexeris ad deum et omnipotentem fueris deprecatus statim quoq; euigilabit ad te ⁊ pacatum reddet habitaculuz iusticie tue. Docet ⁊ nos hec auicula vt propter persecutiões vel tentationes surgentes neq; bona timeamus agrredi: nec etiam vsq; ad perfectum' eas negligamus prosequi. Non enim auis hec quia mare procellosum viderat aut se ponere ad oua cubanduz in littore metuit: aut etiam vsq; ad debitam pullorum nutritionem recedit.

¶ Capitulum. xvij.

Continentia castimonie cõfert ad longitudinez vite. Quod in vulturib⁹ patet quos dicunt decubitu nullo commiscere ⁊ sine omni concubitu pullos generare ⁊ centuz annis viuere vt dicit Isidorus. Ex quo colligitur q̃ diutius viuunt qui a carnalis operis resolutionibus se restringunt. Nam sm philosophum animalia que sunt multi coitus vt passeres ⁊ huiusmodi sunt breuioris vite. Vnde nota q̃ luxuria minorat vitam corporalem: deshonestat vitam ciuilem: ⁊ necat vi-

tam spiritualem propter primus dicitur Luce.xv. De iuuene prodigo ⁊ lasciuo qui dissipauit substantiam suam non tantum personalem: sed etiam temporalem viuendo luxuriose. Est enim in actu luxuria euacuatio humidi ⁊ expiratio calidi. in quibus duobus vita conseruatur. Et ideo ex frequentatione actus ven ⁊ rij vigor ⁊ vita corporis eneruatur. vnde Hugo de sancto victore. Luxuria inquit est immoderata carnis petulantia: dulce venenum importuna lues pernitiosa potio: que humanum corpus debilitat ⁊ virilis animi robur eneruat. Et Innocentius dicit de vilitate conditionis humane. O inquit extrema libidinis turpitudo que non solum mentem effeminat: sed corpus eneruat ⁊ non solum fedat animam sed fedat personam. Omne namq; peccatum quodcumq; fecerit hō extra corpus suum est. qui autem fornicatur in corpus suum peccat: semper illam precedunt ardor ⁊ petulantia: semper comitantur fetor ⁊ immunditia semper sequuntur dolor ⁊ penitentia. ¶ Itē luxuria dehonestat vitam ciuilem: quia tollit homini gloriam inferens ignominiam ⁊ infamiā. Vnde dicitur de luxuriosis Ysa.xxxiij. De cadaueribus eorum ascendet fetor: scy infamie. Vnde. Valerius dicit in libro.ix. de vicijs carnalibus loquens. Quid inquit his vicijs fedius. quid etiam damnosius. quibus virtus aufertur. victorie relāguescunt. sopita gloria in infamiam conuertitur. animi ⁊ corporis vires expugnantur adeo vt nescias an ab hostibus an ab illis capi perniciosius habendum sit. ¶ Item luxuria perimit vitam spiritualem. Ro.viij. Si sm carnem vixeritis moriemini. Dicit. Qui luxuriatur viuens mortuus est. Etiam ferreas mētes libido domat que maiorem in virginibus patitur famem. suauleius putāt esse qđ nesciūt. ¶ Ecōuerso aūt castitas siue continētia dies vite multiplicat. Job.xxix. Quasi palma multiplicabo dies meos. Per palmā intellige vitam carnis que per cōtinentiā abscindit

¶ Item vitā ciuilem exornat ⁊ nobilitat. Vnde Cipianus de.rij. abusiōibus. Pudicitia inquit est ornamētū nobilitās: exaltatio humilū nobilitas ignobiliū. pulchritudo vilū solamē meritū: augmētū ois pulchritudinis. nec religiōis minoratio criminis multiplicatio meritorum creatoris omnium dei amica. ¶ Itē corroborat ⁊ cōseruat vitam spiritualez Roman. viij. Si spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis.

¶ Capitulum.xviij.

Onerūo non est differēda. Mā auis videlicet que videt arcum tensū ⁊ sagittam paratā nō differt a uolare. Sed sic sagitta parata est auem petere si stetit. sic deus nolentem conuerti. Psalmi. Nisi conuersi fueritis gladium suum vibrabit arcum suum tetendit ⁊c. Sed multi faciunt sicut auis stulta que cuz differt a uolare percutitur. Sic multi dum differunt a uolare ⁊ pponūt conuerti subito moriuntur. Ysa.xxx. Subito dum nō speratur veniet contritio eius. Eccli.v. Ne tardes quern ad dominū ⁊ ne differas ō die in diem subito eni veniet ira illi⁹ ⁊c. Ambro. dicit. Aux tibi offeram nō mihi dicis cras veniā sed tam exigis: nemo differt nemo excusat: redēptio animē promittitur ⁊ nemo festinat. Et nota q̄ peccato: quādo nō conuertitur quāto magis expectatur tanto grauius iudicatur Vnde Valerius maximus in libro primo dicit q̄ lento gradu ad vindictā ira diuina pcedit tarditatemq; supplicij gravitate pensat.

¶ Capitulum.xix.

Or hominis prius est innouandum ⁊ deuotarus orationum odoribus imbuendū: q̄ intra sui thalamum possit suscipere deū Cuius exemplū apparet in piscibus. Nam pisces in odoriferis naturaliter delectatur. Dicitur enim xiij. li-

bio de animalibus q̄ quedam genera piscium odorant et audiunt: ideo ad noua uasa actus q̄ ad antiqua pisces accedit: imo vbi fuerit nouus raro accedit ad vasculum antiquū. Sic de⁹ cordis hūani vasculum non ingreditur quod non prius nouum per penitentie innouationes efficitur. Vnde. ps. petijt hanc nouitatem dicens. Cor mundum crea in me deus et spiritum rectum innoua in visceribus meis nec etiam in cordis hospitio de⁹ delectabiliter habitat de quo non odor suauis deuote orationis expirat. Sed quidem phiale plene odoramētoꝝ sunt orationes sanctorum Apoc. v.

¶ Capitulum. xx.

Crudeles homines et raptores cōmuniter moriūtur famelici et mēdici. Sūt eni vulturibus similes qui exercitū sequuntur vt de cadaueribus equorum et hominuꝫ satientur. Et ideo dicuntur ali quo nature sensu presentire bellum: et signum futuri belli precipere quando cō stat eos circa exercitum conuenire. Cum autem senescat vultur elongatur eius rostrum superius et recuruatur in fine et mo ritur tādem fame. Sic homines rapaces qui vt lucrentur et rapiant diligunt guerras sicut faciunt stipendiarij milites et quidam tyranni potentes: licet forte in iuuētute vel aliquo tempore lucrentur et abundent in senectute tamen vel aduersitate seu infirmitate cū rapere nō possint. dū rostꝝ i. ons sui victus necessitas crescit et lucrum deficit ad paupertatem et mendicitatem deuenitur et fame moriūtur. Job. xiij. Tigris perijt ideſt raptor eo q̄ nō haberet predam. ¶ Itē crudeles debilium hominum sanguinem sitientes incidunt frequenter ipsi in manus maiorum et potentiorum. Vnde tales assimilantur culicibus. qui dum aliorum sanguinem sitientes sugere volunt in rostra trūdinū incidunt que ipsos occidūt et comedunt. Talibus ergo similes sunt qui duꝫ minores occidere querunt vel expoliare ipſi maiorum preda vel occisionis victima fiūt Cuius exemplū manifestius in libro Hester habetur scilicet de Aman qui duꝫ propter Mardochei emulationeꝫ iudeos crucifigere voluit ipse a rege assuero i patibulo est suspensus Hester. xiij. v. vi.

¶ Capitulum. xxi.

Vriosi et presumptuosi pēr
c scrutatores culicibus assimilantur. Nam culex que est idem quod cynifes lucipeta est. quia lumen cande le vel lucerne libenter videt. Sed dum in lumen minus caute irruit se ipsam comburit. Similiter qui diligunt lumen diuine vel humane scientie interdum nimis curiose vel presumptuose perscrutando dum in ipsum lumen impingunt per alicuius erroris vel elationis incursuꝫ quasi se ipsos occidūt. Vnde. Prouer. xxv. dicitur. q̄ qui scrutator ē maiestatis opprimetur a gloria. Et ideo sicut dicit Grego. nazanzen⁹. Scientie desideriuꝫ et inquisitio questionuꝫ nisi timor dei pecsserit effrenatos animos in precepsducit. Vbi vero timor dei est ibi obseruatio mandatoruꝫ ibi carnis ex purgatio que se velut densa quedaꝫ et obscurior nubes anime obijciens cōsidera re eam diuini radij lumina non sinit.

¶ Capitulum. xxij.

Jabolus assimilatur bu
d boni. Primo quidem quia bubo stercoribus pascitur. Sic delectatur diabolus immūdicijs. peccatorum. Thren. iij Qui voluptabātur in croceis scilicet demones anteq̄ caderent amplexati sunt stercora ideſt immunda peccata in quibus nunc delectantur. ¶ Secundo quia bubo ad templa de nocte vadit vt lampadarum oleo satietur. Templa enim dei dicuntur quilibet sancti viri: quorum scilicet lampades sunt eorundem sanctoruꝫ mentes que plene sunt oleo gratie et letitie spiritualis huiusmodi oleo nocte id est latenter et occulte sanctorum mentes

diabolus satagit vacuare scilicet vt aduẽiente sponso non habeant oleum secus in lampadib⁹:& sic ab eterni regis nuptijs excludantur.sicut accidit virginibus fatuis .Mathei.xxv. ¶Tertio quia bubo ab auibus oditur & ab eis deplumatur. Volant enim circa ipsum de die & eum deplumant.Sic diabolus oditur a sanctis tanq̃ aduersarius:quem aues idest sancti viri & prudentes de die deplumant quando eius machinationes malignas clarius cognoscentes eas & detegunt & reuelant.Vel quasi plume ei adherẽtes sunt eius imitatores quos sancti viri deplumant dum tales ad penitentiam reuocant. ¶Quarto quia bubo pugnat cum monedula que ẽ auis communi generis.Nam illa de die destruit ouabubonis & bubo de nocte comedit ouaeius.Est ergo auis velut monedula humilis penitentia:cuius ouadici possunt laboriosa penitentis opera. Sed velut ouabubonis sunt peccata ad que ouainduxit demon. Monedula ergo de die destruit ouabubonis quia humilis penitentia illucescente die gratie destruit peccata que penitens ex demonis suggestione commisit. Econtra de nocte deuastat bubo ouamonedule:quia irruẽte peccati tenebra destruit ipse diabolus omnia penitentie opera. ¶Item diabolus assimilatur nocticoraci que scilicet est auis que lucem fugit:tenebras diligit: solem sustinere non potest sepulturas mortuorum inhabitat in locis ruinosis nidificat ouacolumbarum deuorat & cuscis pugnat:de die quasi ceca est:de nocte acute videt.Nam splendor solis eius visum hebetat.Sic diabolus fugit lucem gratie diligit tenebras culpe nequit sustinere solem iusticie idest christus. Vnde dicebant ei demones Luce.viij.Quid nobis & tibi ie su nazᷓ.Vel nequit etiam sustinere solẽ idest bonum clare incedentem & viuentem:sepulchra mortuorum idest fetida & carnalibus desideriis plena corda peccatorum inhabitat. ¶Item in locis ruinosis idest in eis qui tentationibus statim consentiunt & ad cadendum in peccatum habiles sunt & proni nidificat. contra columbas idest simplices pugnat & ouaeorum idest opera libenter dissipando deuorat circa bona est cecus in malis acutus. Splẽdor autem doctrine christi eius visum hebetat quia subtilitatis eius maliciam totaliter anullat & ideo dicit Petrus.Cui resistite fortes in fide prima Petri.v. & Ecclesiastici.xliij.Refulgens radijs suis obcecat oculos. ¶Item diabolus assimilatur pauoni.Pauo enim habet caput serpentinum sed cristatum.incessum occultum.collum modicum.pectus erectum & saphirinum & caudam oculatam. Sic diabolus caput idest sue tentationis principium habet ad modum serpentis: quia serpens vbi caput immittit postea totus illabitur: vt dicit Hyeronimus quia vbi principium tentationis eius recipitur difficulter in processu repellitur.sed habet in capite cristam inquantum in principio prætẽdit alicuius boni apparentiam. Non enim posset malum immittere nisi sub alicuius boni specie.quia nullus intendens ad malum operatur:habet etiam latentes incessum.quia occulte trahit hominem ad interitum:collum etiam habet curuum.quasi capit hominem cito deglutit ipsum quasi cito facit hominem qui ei consentit ruere in peccatorum profunditatem:pectus idest appetitum habet erectum scilicet superbiam que semper excelsa appetit. Habet etiam caudam oculatam quia precipue ad finem respicit,vt ibidem hominem decipere possit. Geneſis tertio. Tu insidiaberis calcaneo eius idest fini.

¶Capitulum. xxiij.

Diligentibus feruenter deum non obsunt sed prosunt quecunq; aduersa. Vnde assimilantur passeribus de quib⁹ dominus mentionem fecit Mathei decimo. Multis inquit passeribus meliores estis vos. Nã passeres calidissime sũt nature & femina venenosa iusquiami sine lesione comedunt. Quasi enim calidissimi passeres sunt deum feruenter amantes a

quibus etiaꝫ venenosa semina iusquiami idest aduersa ⁊ periculosa mala mundi sine alicuius lesione periculi patienter suscipiunt. imo tanta est diuine dilectionis virtus vt hominibus conuertat in bonū etiam peccati virus. Roma. viij. Diligentibus deum omnia cooperantur in bonuꝫ Omnia dicit qz prospera ⁊ aduersa. prospera ad vsum. aduersa ad exercitium vl omnia. s. bona ⁊ mala. ⁊ non tantum mala pene sed ⁊ culpe dum scilicet ex eis humiliores ⁊ cautiores atqz solicitiores resurgunt.

¶ Capitulum. xxiiij.

Doctrina sanctorum predicatorum eripit homines a deceptionibus demonū Legitur enim qꝫ cerebruꝫ galli in potu sumptum valet contra morsus serpentum. qz demit eorum venenum. Per gallum predicatores intelligitur. vt super illud Job. xxxviij. Quis dedit gallo intelligentiam Grego. testatur. In cerebri autē partib⁹ precipue radicata est sensitiue cognitionis virtus. Est itaqꝫ velut cerebruꝫ galli sensus predicatoris sancti qui dum per doctrine potum ab audientibus capitur serpentis morsus seu venenum fugatur. qz antiqui hostis deceptio detegitur ⁊ vitatur. ¶ Item gallus representat sanctorum predicatorum doctrinam etiam in cantu tripliciter. Primo propter discretionem temporis. Nam gallus prius horam noctis discernit ⁊ postea vocem excitationis emittit. Quia scilicet predicator sanctus in suis auditoribus. s. in tenebrosis peccatoribus prius qualitatem vite cōsiderat. ⁊ tunc demum ad erudiendum cōgruaꝫ vocem formatꝫ. Non enim vna eademqꝫ cunctis exhortatio ꝓfruit. qz nec cunctos par morum qualitas cōstringit. Sepe autez alijs obsunt que alijs prosūt. Nam plerunqꝫ herbe quedam animalia reficiunt alia occidūt. Leuis fibulus eos mitigat ⁊ catulos instigat. Et medicamentum quod hunc morbum minuit alteri vires iungit. Et panis qui vitam fortiuz roborat parulorum necat. pro qualitate igitur audientium formari debet sermo doctorum vt Grego. dicit. ¶ Secundo propter variationem vocis. qz gallus vt dicit Grego. in profundioribus horis noctis valentiores ⁊ profundiores educere cantus solet. sed circa matutinum tempꝰ leuiores ⁊ mitiores format voces. Sic predicator sapiēs quādo loquitur peccatoribus profundatis ⁊ obscuratis in tenebris peccatorum loquit terribilius ⁊ austeriꝰ aut de diuinis iudicijs aut de morti angustijs aut de inferni supplicijs. Sed quando loquit illis qui iaz illuminant a deo ⁊ sunt dei gratie cōiuncti loquitur ⁊ leniꝰ ⁊ subtilius ⁊ dulcius. s. aut de diuinis miserationibus aut de internis cōsolationibꝰ aut de internis retributionibus ⁊ similibus. Tertio propter percussionē laterꝫ qz gallus cum se ad cantandum preparat prius alas excutit ⁊ latera sua feriens se vigilatiorem reddit. Sic predicatores sancti cum alios vbis sancte exhortationis monent prius exercitāt se in sanctis actiōibꝰ ne in semetipsis torpentes opere alios excitent voce sed ante se per sublimia facta excutiunt ⁊ tunc ad bene agendum alios solicitiores reddūt pri⁹ cogitationū alis semetipsos feriūt quia quicquid in se inutiliter torpet solicita inuestigatione deprehēdūt districta animaduersione corrigūt ⁊ emēdant. qz anteqꝫ vba sancte exhortationis ꝓferant omne quod locuturi sunt operib⁹ clamāt. Et sic patet qꝫ sicut gallus alas excutit se ipsuꝫ percutit ⁊ vocē emittit. Sic predicator sanctus se excutit a malis. se percutit idest solicitat in bonis. ⁊ postea vocē emittit scilicet predicando alijs Ergo ex predictis omnibus habes ꝗtuor rationes quibus predicator sanctꝰ assimilatur gallo. scilicet propter vigorez meditaminis propter discretionem temporis propter variationem vocis. ⁊ propter

cussionem corporis.

¶ Capitulum. xxv.

Elemosynas pauperibus saltem de superfluis facere docet exemplum aquile. q̄

vt dicit Plinius tāte liberalitatis existit. q̄ predā nisi numis sit famelica sola non comedit. sed auibus eam sequentibus q̄ cōmunem exponit sua recepta primitus portione. Vnde eam semper aues alie insequuntur. ⁊ partem de preda sua sibi prestolantur dari. Vultur vero cōuerso ea que rapit solus comedit. Et igitur detestabilis est auarus. qui cibum quez abundanter hȝ comedere vult solus. Quo cōtra beatus Job dicit. Si comedi buccellā meā solus ⁊ non comedit pupillus ex ea Job. xxxv. Saltem enim miserabilis pomo postȝ saturat⁹ est cibo esurientes panperes pascere deberet de reliquo Vñ Luix. dicitur. Quod superē date elemosynaz ⁊ ad hec precipue tenentur clerici qb⁹ bona ecclesiastica cōmissa sunt nō ad abutendū pro suis consanguineis. sed potius ad fideliter dispēsandū. sm illud. 1. Corin. ix. Dispēsatio mihi tradita est ⁊ ideo de eis dicit Cesarius in admonitiōe q̄ nō soluz decime nō sunt nostre sed ad ecclesias de putate veruz quicquid amplius ȝ nobis opus est a deo accipimus pauperib⁹ erogare debemus. Et si qō eis deputatuz est nostris cupiditatibus vel vanitatibus reseruamus quāti paupes in locis vbi nos sumus fame vel nuditate mortui fuerint nouerimus nos rationem de animab⁹ illoꝝ in die iudicij reddituros. Sed nota q̄ nō semper peccat mortaliter q̄ nō dat pauperibus qō superfluum haberet. sed q̄n necessitas imminet. Quādo autez sit talis necessitas que obliget ad peccatum mortale nō posset ratione determinari sed cōmittitur prudentie vel fidei dispēsatoris. Vñ si bona fide det q̄n sibi videt expedire immunis ē a peto aliqn mortaliter peccat.

¶ Capitulum. xxvj.

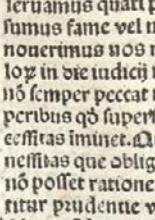

Xaltat aliqñ diabolus hoiez vt in altitudine dignitaȝ frāgat quē in humilitate supare non potuit. Cornicula enim qñ non pōt frāgere nucem in altuz portat vt eius cadat ⁊ frangat. ⁊ sic facit aquila de testudine. Vñ hoc modo occisus fuit. Echilus poeta sicut narrat Valer⁹. q⁹ dū sederet sub diuo capite discoperto aqla alto testudinē ferens cādore capitis eius decepta. q⁹ credidit q̄ esset lapis quidā. tādē sup ipsuz testudine directo diametro cadere vt frāgeretur permisit. ⁊ sic dū testudinez frāgere voluit cerebrū illius cōtriuit. Sicut ergo aqla testudine vel cornix nucē. sic diabolus in dignitatez eleuat aliquē quē vincere ante nō poterat vt ipsuz in peccatū deiciat. ⁊ ideo statuit christum sup pinaculū templi Mat. iij. Job. xxx. Eleuasti me ⁊ quasi super ventū ponens elisisti me valde.

¶ Capitulum. xxvij.

Xemplū humilitatis ⁊ patientie xpi cōtra oēs aduersitaȝ pcellas animū fortē reddit. Cui⁹ exēplū apparet in quodā pisciculo q̄ hechin⁹ est vocat⁹. de quo Ambro. dicit q̄ dum procellas ventorum sentit calculum validuz arripit. ⁊ tanq̄ ancoram ne excutiatur fluctib⁹ trahit. ⁊ sic nō suis viribus liberatur sed pondere alieno munitur. ⁊ contra futuraz tempestatē lapidis auxilio stabilitur. quod naute attendentes sibi precauēt ne eos turbo preueniat imparatos. Sic qui procellas euadere vult. idest aduersitates seculi sentientis arripiat calculum validuz humilitatis scilicet ⁊ patientie christi exemplo quia ait. Si mundus vos odit scitote quia me priorē vobis odio habuit. Joānis. xx. vñ de pia ꝑ Petri. ij. Christus passus est ꝑ nobis vobis relinquēs exēplū vt sequamini vestigia eius. Et ió qui hūc lapidem angularem. s. christū accipit in exemplū nullus ei nocere potest⁹ impet⁹ tempestaȝ. nā si passio christi ad memoriā reuocetur nihil est adeo duꝝ qō nō equo animo toleret. sicut Greg. dicit. ¶ Iste exempla sanctoꝝ q̄ nos pcesserūt docēt nos diuicias mundi contemnere. Legit enī q̄ ossa gallozum ⁊ gallinarum sunt auro venenuz Vnde si auro liquescenti ossa huiusmodi

mi sceank ab eis cõsumik. Sunt aũt velut gallor ⁊ gallinar ossa ferór ⁊ setár q mor tui sunt exempla. que quasi aur destruũt dũ nos viuentes ad ipsus contemnẽdus inducũt. Eccli. xxxj. Beat⁹ qui post aurũ nõ abijt ⁊ Act. iij. dixit Petrus Argentus ⁊ aurum non est mihi tẽ.

¶ Capitulum xxviij.

Exempla mala prelatorum si fouentur corrumpunt ⁊ inficiunt mores subditor. Cuius exemplũ est gallus. quia vt Plinius dicit. gallus in vltia senectute oua quedam facit parua rotunda ⁊ quasi hui da. maxime si talia oua ab aliquo veneno so verme. puta bufone vl huiusmodi in diebus canicularibus foueant basiliscus procreatur. qui tante venenositat est q so lo aspectu inficit ⁊ occidit. Quasi ergo se nex gallus est quilibet antiquus prelatus vel princeps in reuerentia habitus : cui⁹ venenosa oua sunt prava ei⁹ opa. ex qui bus oritur basiliscus aspectu inficiens. id est exemplum pestiferũ subditos corrum pens. precipue si fouẽtur ab aliquo vene noso vme idest si suadenk fieri ab aliquo pestifero ⁊ maligno suggestore. Augusti. in libro de pastore Omnis qui male viuit in cõspectu eorum quibus prepositus est quãtum in ipso ẽ occidit. ⁊ forte qui imi tatur moritur. ⁊ qui nõ imitatur viuit. tñ quãtum ad illus pertinet ambos occidit.

¶ Capitulum xxix.

Eruor deuote mẽtis iurgẽtes tẽtatiões expellit. qõ patet exẽplo vulturi . q siẽ dicit Plini. in tñ cõtrariak serpẽtib⁹. q si pẽne ei⁹ vran tur ex odore serpẽtes fugã tur. Mũc qppe pẽne vrunk vulturis. cuis incendunt ⁊ feruescũt meditatiões ⁊ affe ctiões cordis sm illud ps. In meditatione mea exardescet ignis . Et tunc quoqs serpẽtes fugiunt quia tunc demonus sug gestiões abscedunt. Unde Greg. in Mdoral. Si nos virtus deuotionis in intimis afficit omnis strepitus prave suggestiõis obmutescit. Virtus enim deuotionis est ipse feruor affectiõis. Unde Hugo de san cto victore dicit q deuotio est feruor bo ne voluntatis. quem mens cohibere non valens certis manifestat indicijs.

Capitulum xxx.

Filios esse pios circa paren tes precipue i senectute vel debilitate cor̃ docent nos aues corũni generis. De q bus ait. Aristo ⁊ Basili. q pascũt pullos suos in iuu ẽtute sua. ⁊ iuuenes pascũt parentes in se nectute sua. ⁊ quãdo debilitãtur seniores in humeris suis eos ferũt iumores. Mdi ra est igit autum talium pietas vt erube scat suis parentibus aurilũ non prestare homo a quibus beneficia tãta suscepit vt dicit Ambro. Eccli. iij. Fili suscipe senec tã patris tui ⁊ cetera. ¶ Item filios erga parentus defectus pietatis exercere offi cia inducunt cornicis exempla. Mas sicut dicit Ambro. erga parentes suos miranda est cornicis clementia quia cum paren tes plumis ⁊ alis in senectute nudari con tingit cornices iumores pennis propijs eos fouẽt ⁊ collecto cibo nutriũt. ⁊ fulto alarum suarum sublenant ⁊ ad voládum exercitant. vt. s. in pristinos vsus membra dissuecta reducant. Sic filij hominũ suos parẽtes deberẽt pãnis propijs nudos si alios nõ haberẽt iduere. primo victu vel labore famelicos nutrire. fulto brachio ꝑ suoꝝ eos ifirmos vel debiles subleuare ⁊ ad cũdũ vbi oporteret tuuare. Sed nota q ioidinatus amor parẽtuꝫ ad filios ẽ ẽt ipsis parẽtib⁹ cã pdẽti vtutes. Cui⁹ qdez rei exẽplũ apparet in ciconijs. Mam cico nia sicut dicit Ambrosi⁹ miro affectu pul los suos diligit ⁊ custodit ita q ex cubati one assidua sup eos pẽnas pdit. sic paren tes q filios suos ioidinate diligũt frequẽ ter pp nimiã cirã vel luera illicita q̃ faciũt pp illos pẽnas vtutuꝫ amittũt. Jn hoc tñ ipse ciconie reddũt imitabiles q quãtũ ex pendunt temporis in fetibus educandis. tãtum ab eis vice reciproca educantur vt dicit Ambrosius vt videlicet filij hoium

quos parentes in infantia eorum cū magna cura educant eisdem i senectute sua vicariam opem reddant. Consimilem q̄ q̄ pietatis speciem vpupe erga suos parētes senes seruare reperiuntur. Nam cuz vpupa sēuerit ita vt videre vl' volare nō possit pulli eius euellunt ei pennas suaues linūt oculos eius quibusdam herbarum succis. z suis etiam fouent sub all donec plume creuerint z clare viderit. in quo exemplo innuitur. q̄ filij a parentib⁹ senibus vel infirmis debēt quantum possūt mala z molesta remouere. curas necessarias eorum infirmitatib⁹ adhibere. ob sequijs propijs z personis ꝓfouere siue seruire. nec eos deserere debent quousq̄ eos viderit suis obsequijs vel auxilijs ꝰ amplius indigere.

¶ Capitulum. xxxi.

Flagellum tribulatiōis z afflictiōis aliquando etiā ter renos z lascīuos cōuertit i fructuosas spirituales vitas. qō ostēditur per exemplum in apibus. Dicūt enī experti. q̄ apes sepe de boum cadaueribus generantur. Dū enim vituli occidūt carnes verberantur. z sic de putrefacto cruore vermes generantur qui recepti alis apes efficiuntur. Quid autem p bones vel vitulos nisi terrenos homies accipimus z superbos. Boues enī terram arāt. z vituli siue tauri ceruicosi sunt siue indomiti. sed occiduntur bouel vel vituli z carnes verberantur. quia dum tales tribulātur a mundo vel verberāt in carne idest corpore infirmātur. extinguitur auaritia z superbia iugulatur. Occisi autē vituli vermes gignunt. quia extincto superbie spiritu humiles fiunt: qui alis receptis apes efficiuntur quia pennis virtutum ornati tam in contemplatiua q̄ i actiua vita perfituntur. Apes enim z volando se subleuant z alijs mella fructificāt quia videlicet viri sancti z in altum p contemplationez ascēdūt z alijs melliflua opera vel etiam verba fundunt Eccli. xi. Bcenis in volatilibus est apis z unitum dulcoris habz fructus illius. Apis breuis est homo humilis. qui ē breuis p humilitatem volatilis per contemplationem. dulcoꝛosus z fructuosus per pietatē subuentionem. ¶ Capitulum. xxxii.

Fraudulentia demonū vel hereticorum assimilatur p dicī. Est enīz perdix fraudulenta auis quia ova rapiēs alienā fouet ea. sz ō hac fraude sua nullum suscipit fructum sed damnū quia perdit laborem suum. Maz pulli nati mox vt vocem ꝓprie genitricis audiunt putatiuam matrez penitus derelinquūt z ad veram matrem accedunt vt dicit Ambrosi⁹ Hiere. xvii. Perdix fouit que non peperit. Sic etiā diabolus vel hereticus quasi aliena ova rapit dum sancte ecclesie filios callide decipiens ad se trahit. Sz frequentius laborat in vanum quia frequenter sic decepti. dum veram z catholicam audiunt ecclesie vere matris doctrinam perfidiam vel peccatum relinquūt. z ad veram matrem ecclesiam accedunt vel ad diuinam gratiam per veram fidem vel penitentiam redeunt. Joannis decimo. Oues mee vocem meam audiunt z ego cognosco eas z sequunt me. ¶ Item fraudulentus z hypocrita assimilatur pisci polypo. q̄ est fraudulent⁹ piscis. Nam vt dicit Ambrosius polyp⁹ i vadoso litore petre alicui se comungit: z ita illi inheret vt tā colozis similitudine q̄ figure petra quidem vl' ipsius saxi pars aliqua esse videatur. Unde pisciculi decepti dū sub ipso tanq̄ sub lapide vel saxo latere volūt postq̄ i gressi sūt latibulū corporis sui eos polypus intercipit z deuorat z deglutit Huic ergo pisci assimilat fraudulentus z nequam qui alteri adhereus z huius modū z moꝛes assumit. z se conformare studet. vt de eo magis ꝓ dātur z facilī⁹ decipiat. z de talib⁹ dixit christus. Venient a d vos in vestimentis ouium. Vel talis est hypocrita q petre idest christi i exteriori apparētia speciē p tēdit. cū tamē sit piscis vorax. ¶ Itē fraus

ãulentus homo ãssimilatur cãcro qui volens comedere ostreas cum propter duras testes quibus clauduntur nõ valeat obseruat tempus. s. quãdo ostrea radijs solis se aperit. s. tempore quieto a ventis ⁊ tunc vt ostrea recludi non valeat clanculo aliquem lapillũ accipit ⁊ latenter immittit, post quod imiſſa secure tela siue brãchia ipsam diripit ⁊ comedit. Hunc ergo similis est homo fraudulentus q̃ quẽ superare nõ potest callida fraude decipit ⁊ de eo erũna se pascit vt dicit Ambro. Psal. Sicut nouacula acuta fecisti dolũ.

¶ Capitulum. xxxiij.

GArrulus ⁊ gulosus hõ assimilat graculo qõ patz ex eius cantu. Nam cantus eius q̃dez est eius garritꝰ Vñ sicut dicit Basilius a garrulitate vocis graculꝰ est dictꝰ. Hõ aũt q gulositati studet post cibũ rumores libẽter refert libẽter detrahit. ⁊ nõnunq̃ ꝓcredit. Vñ talis nõ imerito designat in graculo. ¶ Scõ patet ex trãsitu siue volatu q̃ graculus in siluis degens de arbore vna in alias garriẽdo trãsit ⁊ hoc est q̃ homo garrulus de his cũ quibꝰ habitat etiaz turpia que de eis nouit aliq̃n enarrare nõ cessat. ¶ Tertio ex ꝓspectu. q̃ cũ graculus aliquam auez trãsire aspicit garrit ⁊ cũ aliquos ocultos reperit similiter facit. Quia. s. garrulus homo non tantum detrahit secularibus sz etiã eis quos religionis occultat locus.

¶ Quarto ex affectu q̃ aliquãdo graculus captus claudit̃ vt articulata verba loqui doceatur. Similiter aliquando garrulus secularis cũ ad cõuersionẽ venit ⁊ religionẽ ingredit verba religionis addiscit. vt lingua volucris lingua loquatur hominis. i. vt qui inordinate loqui cõsueuerat ordinate loqui deinceps assuescat.

¶ Quinto in exitu. Mã aliq̃n ꝓtingit q̃ graculus q̃ tenebat clausus de ipsa clausura exiẽs liber euadit. ⁊ qui priꝰ garrulus fuerat p egressionẽ magis clamat. Et eodẽ mõ garrulus cũ vitã religiõis arripit vix linguã suam deserit. Sed si forte relicto habitu foras exierit bonum religionis in malum garriendo. s. detrahẽdo cõuertit. De tali ergo persona dicitur. Prouer. vij. Garrula ⁊ vaga q̃etis impatiens.

¶ Capitulum. xxxiij.

GRatia celesti nõ reficit anima nisi q̃diu est a peccatis mũda quod patet exẽplo corui. De qbꝰ glosa dicit sup illo ps. Qui dat iumẽtis escã ipsoꝝ ⁊ pullis corui inuocãtibꝰ eũ. q̃ q̃diu pulli corui hñt plumas albas a parẽtibꝰ relinquunt ⁊ tũc rore celesti pascunt: qñ aũt nigrescere incipiũt tũc corui eos pascũt. Quid autez sunt pulli pluma albi nisi homines mundi corde: hi celesti rore pascunt: qz celestis gr̃e pinguedine nutriunt. sz nigri sci pascũtur a corui. qz petis obscurati a demonibus reficiunt. ¶ Itẽ gr̃a celestis cautelã ⁊ fortitudinẽ ꝓstat ꝓtra ꝓsperitates ⁊ ꝓtra aduersitates. Legitur. n. de gallo si qs eiꝰ pinguedine inunctus fuerit a pantheris ⁊ leonibꝰ tutꝰ erit. Poterit enim christus p gallũ nõ incõgrue intelligi q nos in noctis nr̃e caligine excitat atq; solicitat voce doctrine sue. Est ergo pinguedo galli gr̃a ipsius xpi cuiꝰ. s. sacratissima ipsius vnctio. de qua dicit Johãnis. ij. Vos vnctionem habetis a sancto. taz contra pantheres maliciaz q̃ leonis scientiã nos defendit Aduersarius nãq; malignꝰ vl nos tentãdo delectabilibus allicit: pantheres vz more que os aperiẽs odore alalia attrahit que defurare cupit vel eos persequendo aduersitatibus frangit. sicut leo seuiens ⁊ rugiẽs circuit querendo quem ipse comedere possit. Sed galli vnctio abutroq; defendit. qz. s. christi gratia ⁊ cautos nos facit in ꝓsperis ⁊ fortes ac itrepidos in aduersis ⁊ iõ hãc galli pinguedinẽ ps. petebat dicens. Sicut adipe ⁊ pinguedine repleat aia mea. ¶ Itẽ gr̃a dei nõ respicit quẽ finalis ipenitẽtia ad mortem eternaz ducit. cui manifestũ exemplũ apparet in caladrio. Nam caladrius vt Aris. dicit albi coloris est nihil nigredinis habens. cuius natura est talis q̃ quãdo q

grauj infirmitate detentus fuerit ſi egri-
tudo ad mortem fuerit caladrius ab eo
facem ſuā auertit. ⁊ tunc homo de mor-
te certus exiſtit. Si aūt infirmus curādus
ſit. ⁊ tunc viſum in ipſum figit ⁊ quaſi ap
plaudens in eū intendit ⁊ differt iſte cala
drius a caládra que eſt auis canora ſicut
dicit Gloſa ſup Deu. xiij. Hec ergo auis
totaliter alba eſt ſpiritusſancti gratia. que
eſt munda ⁊ nullius nigredinis. i. culpe
admixtione infecta. Quaſi autez infirm⁹
grauiter omnino morituꝝ homo de-
ſperatus eſt ⁊ finaliter impenitens ad e-
terne mortis ſupplicium peruenturus
vnde ſpiritusſancti gratia hūc nunq̄ re-
ſpicere poteſt quia finali penitentia ⁊ re-
miſſione caret. Ipſa etenim eſſe dicit ſpi
ritusſancti blaſphemia que neq; remitti-
tur in hoc ſeculo neq; in futuro. prout
Auguſt. exponit in libro de verbis domi
ni. Vnde. j. Joh. v. Eſt peccatum ad mor-
tem pro iſto nō dico vt roget quis. Qua
ſi autem infirmus curandus eſt ipſe pec-
cator penitentiam agens in quem reſpe-
ctus diuine gratie letanter ⁊ perſeuerant
intendit quousq; ipſum a peccatis pur-
gando ad plenam ſanitatem perducit.

¶ Capitulum xxxv.

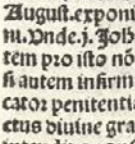

Oloſus ⁊ ventri deditus
ocioſus eſt ⁊ ad cōtempla-
dum ineptus. Quod patet
exemplo cygni. Nam cy-
gnus eſt multe carnis. ⁊ ıō
quietem diligit ⁊ raro vo
lare contēdit qz ponderoſi eſt corporis.
Illi autem multe carnis ſunt qui multā
de ſuo corpore curā gerunt. ⁊ hi quietez
ocij diligunt ⁊ inſuper ad contemplatio-
nis volatum minime apti ſunt. Mā cor-
pus quod corrumpitur āc. vt dr Sapiē.
ix. ¶ Item guloſi ⁊ voluptuoſi aſſimilan
tur locuſtis. Nam locuſta quaſi tota ve
ne eſt. ⁊ ideo inſatiabilis eſt. Os habet ōy
drangulatum ⁊ hz vnum inteſtinū qō fa
me ⁊ immundicia ſemp eſt plenū ḡdiu vi
uit ſemper eſurit. ⁊ ſiquid viride inuenit
rodere non deſiſtit. Similiter quidaz gu
loſi ſic totaliter ſunt dediti ventri q̄ nil
preter ventrem ſuum eſſe videntur. Vñ
de Apo. de talibus dicit ad Phi. iij. Quo
rū deus venter eſt ⁊c. Tales inſatiabiles
ſunt qui vno prādio habito ita ſolicitāt
de alio p̄io. xxx. Venter impiorum inſa
tiabilis eſt. Os etiam habent quadrangu
lum quia quattuor modis offendunt in
cōmedendo cibum. ſ. vel quia ſumunt ſu
perfluum. vel quia querunt cibū delicatū
⁊ pretioſum vel qz nimis curioſe paratū
vel quia ſumūt per modum mordinatū
vel nimis ardenter. vel qz preuenunt tē
pus. ¶ Item eoꝝ inteſtina quando ſunt
refecta ſunt plena imundicia ſed quādo
ſunt ieiuna. i. vacua ſunt inedia ⁊ fame
cruciata. ⁊ qz ſemper circa cibum intēdūt
quicquid ſibi gratum inueniunt habere
⁊ comedere ſatagunt. ¶ Item guloſi qui
dam aſſimilantur muſis. Nam muſus
propter guloſitatem imundis veſcitur ⁊
pro modico ventris paſtu tota die circū
fertur. Sic aliqui guloſi ſunt qui propter
gulam que alijs vel inconſueta ſunt vel
imunda cōmuniter vidētur auide come
dunt. vt carnes canum vel ſerpentuꝝ vel
ranarum ⁊ huiuſmodi que propter imū
diciam ſuam cōmuniter in vſu non ſunt
Et inſuper etiam aliqui modo muſi cir-
ca coquinam ⁊ cacabum tota die circunfe
runtur p̄s. Famem patientur vt canes ⁊
circuibunt ciuitatem.

¶ Capitulum. xxxvj.

Eretici vl hypocrite ſicut
decipiunt alios ex aſpectu
ſanctitatis ſimulate ita quo
q; eos ſubuerrunt ex affa
tu falſe doctrine ſeu locu-
tionis falſitate. Vnde aſſi-
milantur ceto. i. piſci balene. de quo dicit
Jorach in ſuo libro de animalib⁹. q̄ ma
xime quando ſeneſcit ꝓpter magnitudi-
nem corporis adunatur puluis in dorſo
eius. ⁊ condenſatur in tantuꝝ q̄ herbe ⁊
fructices ibi creſcunt. ita vt inſule ſimi-
lis videat. ad quē ſi nauigantes ſcante ap
propinquāt ſine periculo vix euadūt. nā
aquā in tāta quātitate de ore eiicit ſuper
nauem q̄ aliquādo eam ſubuertit. Sicut

ergo cet⁹ ex aspectu simulato attrahit siue decipit. ⁊ aqua ex ore missa lignū nauis subuertit. Sic etiaꝫ hereticiꝫ vel hypocrite plurimū ex aspectu attrahunt alios simulata sanctitate. Sed mētium naues aqua oris subuertūt. i. doctria ⁊ exhortatione falsitatis. Vnde de eis dominus dixit ℳat. vij. Attendite a falsis prophetis qui veniūt ad vos in vestimentis ouium intrinsecus autez sunt lupi rapaces.

¶ Capitulum. xxx vij.

HUmilitaꝫ virtus nasciturꝫ in spiritu. dum infirmitas ⁊ corruptio carnis ad memoriaꝫ reuocatur. Cuius exemplum apparet in ceto. ꝺ quo dicit Jozach. ꝙ abūdat in spermate. ⁊ post coitum eius quod superfluit supenatat. quod collectū deficcat. ⁊ in ambre lapidis substātiā cōuertit. Quid ergo in supfluo spermate nisi carnalis corruptio peccati designat? Cuius deficcatio est eiusdem peccati penitudo. Cū ergo carnis corruptio deficcata colligitur. quando cum mentis penitudine ad memoriam reuocatur. Et tunc mollicies spermatis in solliditatez cōuertit lapidis. qꝛ ex compunctione corruptionis carnis nascitur humilitas mentis q̄ dum mentem tangit ambre soliditatē pretendit. Sic dauid ex cōsideratione sue iniquitatis deductus est in compunctionē humilitatis dicens. Quoniaꝫ iniquitatē meam ego cognosco ⁊ peccatum meū contra me est semper. Tibi soli peccaui ⁊ malum coram te feci vt iustificeris ꝛc. ¶ Jtē humilitas confirmat animū hominis ꝑtra fluctus superbie ⁊ mundane vanitatis. Vnde assimilatur cuidam pisciculo q̄ hechinus vocatur qui quidem est paruꝰ piscis ⁊ vix semipedalis in longitudinē ab herēdo sic dictus. co ꝙ ls sit exigui corporis est tamē admirande virtutis: Nam nauis cui adherer ls feruēte mari multe procelle seuiant tamen quasi radicata stare videtur. nec aliquo modo mouet. Similiter humilitas cordis ꝯuis hominez apud se faciat parue reputatōis reddit tamen imutabilem nauem mentis a vento procelloso superbie ⁊ fluctibus vanitaꝫ Eccli. xv. Firmabitur in illo ⁊ non flectet ⁊ ꝓtinebit illū ⁊ nō ꝓfundet ꝛc. ¶ Jtē humilitas mētis maxime eam perspicacem reddit ad contemplationem diuine claritaꝫ. sicut econtra superbia hebetem eā facit. Cuius exemplum est sicut dicit Anicē na qꝛ oculus aquile paruus est. ⁊ tamen ad videndū lumen solis ꝑspicacissimus ⁊ econtra oculus noctico:acis magnus ē. ⁊ tamen lucem solis intueri nō pōt. oculus ergo anime mens est que quanto fuerit humilitate minor. tāto erit ad diuine lucis claritatem contemplandam perspicatio r. sed quāto econtra fuerit superbie reputatione grandior tanto erit ad cōtemplandū obscurior. Vnde ℳath. xj. Abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentib⁹ ⁊ reuelasti ea paruulis.

¶ Capitulum. xxx viij.

Mēostians ⁊ leuis hō filius est aui incarcerate que gesta scere non pōt sed semper per capitolaꝫ currit modo huc mō illuc. ℳiere. xiij. Hec dicit dñs ꝓpls huic q̄ dilexit mouere pedes suos ⁊ nō quiuit ⁊ dño non placuit. ¶ Jtem imperseueratia quorundam feruenter incipientiū ad similitur mutatiōi miliorum. Maꝫ minus in inuentute differre a prede anib⁹ nō videtur sed quanto plus viuit magis semper degenerem ostendit. Vnde ꝑm Aristotelem quoddaꝫ genus est mīui qō in principio aues capit tādē vix muscas ⁊ vermiculos capit. ⁊ demuꝫ fame perit. Tales sunt q̄ in iuuentute sunt boni ⁊ senectute efficiūtur peiores. Efficiuntur ēt miluo similes qui a suo cōuersionis principio aues capiūt ideſt sanctoꝝ virtutes imitari incipiunt. sed ab incepto feruore post modicū paulatim deficiētes vix muscas capiunt. i. vix minima quecꝫ bona facere satagūt. ⁊ tādem a gratia deficientes oīno deuotiōis spiritū totaliter amittūt. Et talib⁹ dicebat Apo. ad Gal'tij. Cum spū ceperitis nūc carne consummamini.

¶ Capitulum. xxxix.

Ingratitudo filios etiam excludit a paterna hereditate: Unde pelicanus auis. s. feminea que super filios suos a serpente occisos peussio pectore prio ad eos vinificandos sanguinē fundit. quo effuso sanguine in tñ debilitat ꝙ pulli prio cibo exire coguñt. Et illos pullos qui naturali affectu ipsam pascūt postꝫ resumpsit vires tenerrime diligit ⁊ solicite nutrit. Sz illos qui de ipsa tanꝫ degeneres nullam gesserunt curam tanꝫ ingratos deijcit. etiam secum viuere non permittit. Ex quo patet ꝙ grati filij a parentib⁹ nutriendi ⁊ diligendi sunt Ingrati vero etiam ſm leges a parentibus repelli ⁊ exheredari possunt. Unde etiam pelicanus iste xp̄m representat. qui in ps ait. Similis factus sum pelicano solitudinis. ipse enim homines quos creauerat tanꝫ filios ad imaginem ⁊ similitudinem suam a serpente antiquo veneno peccati occisos ꝓprio sanguine vinificauit. Unde gratos filios qui cū in suis pauperibus nutriūt finaliter secum ad suaz hereditatē admittet dicens. Venite vos benedicti. Ingratos autez ⁊ crudeles excludet dicens. Ite maledicti ꝛc matth. xv.

¶ Capitulum. xl.

Mertes ⁊ gulosi sunt dure castigandi. ⁊ a sua gulositate cohibendi. Mā apes vt dicit Plīs mertes dure castigant ⁊ cessantes ab opere morte condēnant. Et habentes magnū ventrē ⁊ qui nimis comedunt expellunt vel occidunt si possunt. Sic castigant mertes ⁊ vānant inutiles hoies etiā a deo ꝛc matth. xxv. Seruuz inutiles proijcite in tenebras exteriores. Similiter gulosi qui xp̄o dño non seruiunt sed suo ventri non solū expellentur a regno. sed etiā eterne morti deputabuntur supplicio. Dicetur eni homini gulosio ⁊ ventris delicijs dedito illud Apoxviij. Quantū glorificauit se ⁊ in delicijs fuit tñ date ei tormentū ⁊ luctū. ¶ Inter apes ergo nulla est ociosa sed quedā certant quasi in bello campestri ꝺ apes alie. quedā circa victū inuigilant. alie flores futuros explorant. alie ceras de floribus sugunt: alie cellulas nec rotundas nec quadras mira ꝓnexione ⁊ equalitate componunt. Et inter tam diuersa opera nulla alterius operibus insidiatur. nullo raptu victum querunt sed proprio labore conquirunt qō inter herbas ⁊ flores recolligunt. In quibus nos instruunt ocia fugare. in officio vel opere sibi congruo quēliber laborare nulli in suo opere vel commodo insidias parare. non vi rapine. sed suo labore victum sibi procurare. Item munditias in omnibus operibus amare. Nam inter flores ⁊ mundas herbas ipe vt dictum est colligunt fructum suum.

¶ Capitulum xli.

Innocentium persecutores crudeliores sunt beluis marinis: dicit. n. Jorath in libro suo de animalib⁹ ꝙ delphini sentiunt per odores si homo mortuus in mari vnꝫ comedit de delphino. ꝙ si comedit ipsum comedunt. si autem non comedit ipsuz ab alto ꝓ piscium morsibus custodiunt. ⁊ cum ad litus perducunt Ecce igitur ꝙ belue maris quāꝫ vindicent receptam iniuriā non tñ persequuntur sed tuentur innocentiam. sed tñ humana crudelitas tanta est vt qñqs atrociter ledat eos a quibus nullam iniuriam vel lesurā vnꝫ recepit. Unde Isopus dicit. Nocēt innocuo nocui cūmqs nocendi. Inuenītur.

¶ Capitulum. xlij.

Inobedientie culpam esse acriter puniendā exemplo suo apes oñdunt. Mā apes que regi non obediunt de se ipsi vltionem expetunt. ⁊ aculeis sui vulnere se occidunt. Multo ergo magis qui celestis regis mandatis inobedientes fuerint puni

ꝑfit aculeū in ſua corda infigere.⁊ ipſam inobediēte culpam in ſemetipſis extinguere. Et quanto fuerit inobedientia maior.tanto ad ipſam extinguendam requiritur acrior dolor. Habet enim inobedi ētie culpa gradus ſuos Ibiq; eſt grauior cuiuslibz inobediētie actus ſ vbi piculoſior eſt contēptus.grauius eſt peccatū deo nō obedire q̄ homini.niſi i hominis ꝓcepto dei ꝓceptum includat.grauior etiā inobedientia eſt vbi maius ꝓceptum cōtemnit ꝓeminet enim ꝓceptū ꝓcepto.q; ꝓferur dilectio dei dilectioni ꝓximi grauior eſt etiam inobedientia in qua preciꝓiēt̄ perſona contemnitur q̄ vbi cius mandatum tantum reſpuitur.i. Reg. xv. Peccatū ariolandi eſt repugnare ⁊ q̄ſi ſcelus idolatrie nole aquieſcere. Silēs enī ſunt cu pe idolatria ⁊ inobediētia.q; vtra q; ex dei contemptu eſt ꝓcuctēs.non tū eq̄les ſunt.ſed eſt idolatria grauior.

¶ Capitulum. xliij.

Anuid⁹ abſcōdit bona ne alius inde fructū habeat. Et ſi illius ipe ſ idigeat. Vnde ſi ſi ē pauoni qui ſimum ſuū q; valde medicinalis ē abſcōdit. vt inuenti vix poſſit q̄ſi iuidcat vtilitati hominis. Ex q̄ patet q; iuidia bonorum cōmunicationē excludit. Vnde dicit Augu. ſup Joh. Tolle inuidiam ⁊ tuū ē quod habeo tollā in uidiam ⁊ meum eſt quod habes. ¶ Item hoc exemplo patet q; propriū ē minoꝝ maioribus inuidere. Pauo enim inferiori eſt homine. Vnde Job. v. Parulum occidit iuidia. q̄uis ⁊ inter pares ⁊ diſpares inuidia eſſe poſſit Vnde dicit. Aug⁹. in quodam ſermōe. Inuidia ē odiū alicne felicitatis.rerum ſuperiorum quia eis nō equātur.rerum pariū quia ſibi equant. Vnde cayn iuidit abel ꝓſperitati Rachel lye fecūditati Saul Dauid felicitati per inuidiam ꝓcuratus eſt lapſus mūdi ⁊ mors chriſti:

¶ Capitulum. xliij.

Hypocrita aſſimilatur ſtrutioni qui ſicut dicit Iſidor. corpus habet animal: ſed pennas ⁊ roſtrum habet auis. licet propter pondus in aera leuari non poſſit. Vnde ſicut dicit Grego. penna ſtrutionis ſimilis eſt penne herodij in colore ſed non in virtute. Mā ei⁹ fiſitudinē penne hz ſed volatu caret ad voladū alas erigit. ſed tñ a terra ñ ſurgit raris enī pēnis induit. magno corpe ꝓgrauat. Sic hypocrita ē animal. i. carnalis occulte apud ſe. ſed tñ pēnas atq; roſtrū ꝓtendit auis. q; mores ꝓtēdit ⁊ vba ſpūalis hōnis. Vñ ipius pēna. i. exterior apparētia vt pēna herodij. i. ad modū vite alicui⁹ ꝓfēi viri. caret tñ volatu ei⁹ ſcz ꝓēplatiōis vel bi lectiōis qbus mēs volat ad deū. Vñ quā nis alas erigat. i. brachia ad celū extēdat cor tñ a terra nō ſeparat. i. a terreno⁹ affectu. Habz enī pēnas rariores. i. paucas vtuoſas affectiōes ⁊ hz graues carnes. i. carnales appetit⁹ aiam grauātes qui eu⁹ ſurſū ad deū aſcendere non permittūt.

¶ Item hypocrita aſſiſat cygno. Mā cygn⁹ penna hz exteri⁹ cādidiſſimā. omnio nigredie impm ixtā. ſed carnē interi⁹ hz nigrā. ⁊ ad digerēdū durā: Et ſic hypocrita licz exteri⁹ ſit apparens alb⁹. i. innocēs ⁊ mūd⁹ int⁹ tñ vicio⁹ nigredine niger ē ⁊ obſcurus. Vñ ve vob hypocrite q ſiſes eſtj ſepulcris dealbatis. int⁹ aūt plēi eſtj hypocriſi ⁊ iniqtate. dñs. Mathē. xxiij. Eſt ēt hypocrita erga ꝓximū nō larg⁹ vel pi⁹. ſ mente durus. ¶ Itē hypocrite ⁊ duplices hoies q nūc ſpūalia ſectari videt nūc terrenis actiōib⁹ ⁊ negocijs i uoluūt ſimiles ſt qbuſdā piſcib⁹ ſiue aialib⁹ q̄ nūc i aq⁹ nūc i terris cōuerſāt. Vñ ab Iſidoro appellant dubia eo q; nō ſolus ſunt natatilia ſed ēt greſſibilia p naturā. ⁊ talia ſūt foce cocodrilli caſtores ⁊ eq fluuiales ⁊ hmōi. q̄ omnūt ſūt aialia ſeua vel maligna. Sic ēt tales homies dubiū videt vtrū ſint dei vel mūdi cōmuniter tñ iuenūt finaliter deceptores ⁊ iniq Iſa

ir. Omnis hypocrita est ꝛ neꝯ. Vnde Apo.i.Thi.ij. Nemo militans deo impli cat se negocijs secularibus vt ei placeat cui se probauit.

Capitulum.xlv.

RA siue odium primi tol lit dulcedinem mansuetu dinis ꝛ etiam vitam mentis. Cuius exemplū est q apes quando pugnāt tūc efficiuntur ad mellificādū inutiles vel paulo post moriuntur vt di cat Aristo. maxime si aculeū totum infixe rint. eo ꝙ fit impossibile aculeū totuz infi gere quin cū eo exeat intestinum. Simili ter qui primum odit. ꝛ iratus ledere vel pungere cōtendit. saltē in cōsensu anima aculeū infigit. sed ex ipsa mentis ira vel odio quasi apis ex ꝓprio aculeo. ꝛ mel. i. dulcedinē mansuetudinis amittit ꝛ intestinum charitatis ejiciens aie vitā perdit. Dñ scriptū est. j. Joh. iij. Qui odit fratrez suum homicida est scz aie sue occisor.

¶ Capitulum.xlvi.

VIdicandus non est anius hominis ſm apparentiaz carnis. q; qui qñq; est despectus in corpore magn⁹ est in virtute. Cuius scilz rei exemplum apparet in accipitre. Est enim accipit auis regia que plus alio ꝑ vngulas est armata. Vñ qñ ei natura corporis in quantitate denegat ſ in virtute animi ꝛ audacia recōpensat vt dicit Jsi. Sic quandoq; in multis hominibus quicquid vel ex defectu nature vel ex accidentali infirmitate despectum apparet in corpore siue ex naturali sagacitate. siue ex diuina gratia speciali mune re suppletur. ꝛ recompensatur in mente. propter quod ꝛ dominus dixit. Nolite iudicare ſm faciem maxime enim ſm deum temerarium ē tale iudicium. quia homines vident que patent. deus autem intuetur cor. vt dicitur. i. Reg. xvi.

¶ Capitulum.xlvij.

LAchrymas compunctōis segtur pugna tentationi cui opponend⁹ est clamor oratōnis. Cuius videlicz rei exēplum in mergulo apparet. de quo dicit Jsid. q; se pe demerso in aquam capite aurarum signa sub fluctibus cognoscit ꝛ futuram tempestatem presentiens ad litus cum clamore fugit. Vnde certissimum indicium ē future tempestatis cum ad litus merguli fugiunt cum clamore. Ille igitur in aqua caput mergit qui mente compunctus se ad sua deflenda crimina conuertit. Sed malignus spiritus eum perdere timens mox auram contra eum tentationis suscitat vt a tentationis feruore frigescat. Sed cauta ꝛ prouida mens cum surgentis tempestatem tentationis presentit mox ad litus humilitatis cum clamore oratonis recurrit attendens scz quod dominꝰ dixit ℳatth. xxvi. Orate ne intretis in tentationem. ¶ Item lachrymarum aqua animam penitentis nutrit. ꝛ in ea ardorem ꝛ estum tentationum ꝛ viciorum extinguit. Cuius rei exemplum est in animalibus aquaticis que ſm Auicennam dulci ex causa attrahunt ad se aquā. Quaz quedam eorum sunt que aquam in ventrem recipiunt solum per modum nutrimenti. et non per viam respirationis. sicut conche marine. Et talibus assimilantur penitentes qui ex lachrimarum aqua quasi quodam nutrimento pascūtur ſm illud ℙs. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Super quo vero Eusidorus dicit ꝙ fletus est cibus animarum corroborans sensuum absolutio peccatorum. refectio mētis. lauacrū culpaꝝ. Sed quedā animalia aquatica sunt que aquā recipiūt ꝑ modū respirationis. scz attrahēdo ꝛ emittēdo. scz ad cuētionē interioris caloris ad expellēdū superfluū caliditatē. talib⁹ assimilant q plorant vt lachrymaꝝ aq̄ ardorē tētatiōis extinguat ꝑs. Transiuimus p ignem idest per ardorem tentationis ꝛ per aquaz compunctionis et deuotionis ꝛc.

¶ Capitulum.xlviij.

Aus diuina ⁊aro clarior ē ⁊ laudabilior. quāto ex feruēciori ⁊ pulcriori mente ꝓcedit. qō patet per exemplum cicade q̄ in medio estus qñ alia q̄ ardent tanto cantum reddit clariorē quanto tūc aerē attrahit puriorē. Similiter vox laudi vnius tanto clarior ⁊ acceptior redditur quāto cū feruēciori ⁊ puriori spiritu canit vl formatur. Vnde trium puerorum laus ⁊ hymnus quo deus i camino laudauerūt magnis cōmēdatur ꝓconijs qñ i pueris puritatez ꝓtendit cordis i camino vo affectum ⁊ feruorem deuotionis Bantiij. Ambulabāt i medio flamme laudātes ⁊ benedicentes dominum.

¶ Capitulum.xlix.

Odi hominum ⁊ chorearum saltus inordinati communiter sunt presagius vl causa exitus mali cuius exemplus ostenditur in delphinis. de quibus Isido. dicit q̄ i mari nihil velocius eis Mā plerumq; salientes naues tranſuolant. saltus tamen eorum ⁊ ludus futuram indicat tempestatem. ⁊ simile accidit de ludis humanis. Mā israeliticus populꝰ in deserto lusit. sed tādez pacto ludo mutuā sui stragē suscepit Exod.xxxij. Post ludū quoq; puerorū Dauid ⁊ isboseth secutū est bellū graue.ij.Re.ij. Sic et pꝰ Sansonis ludum secutū est philistinoꝝ excidiū Judicū.xv. Et rursꝰ post puellas amputatur Johis caput. Chrisoꝰ q̄ dicit. q̄ vbi saltatio ibi diabolus. neq; deus ad hoc nobis dedit pedes. vt cū camelis saltemus sed vt cum ⁊gelis choꝝ faciamus. In saltibus letant demones ⁊ exultant ministri demonum.

¶ Capitulum.l.

Vrurioꝰ q̄ ipedire conat i muliere ꝓceptionē ꝑpis. vt securi vel diuti⁹ libidini vacare possit similē ē pauoni. Pauo.n. auis est nō obligēs fetū. Vñ masculus pseq; feminā vt vbi oua faciat inuestigat. ea frāgat vt sic luxurie magis vacare valeat. Talis fuisse dicatur her primogenitus iude. Ge.xxxviij. Qui introiens ad vxorē fratris sui semē fundebat in terram ne liberi fratris nomie nascerentur ⁊ ideo q̄ cussit eum dominus eo q̄ rem detestabilem faceret. Licet non credat hoc fecisse ex libidine sed potius ⁊ liuore iuidie cū nō posset habere filios ō propria vxore

¶ Capitulum.li.

Li aliquando assimilant columbis sm illud. Factꝰ est effraim quasi columba seducta. Osee. vij. Primo quidē ratione dolositatis quia inuenit columba que ad decepciōez auium est instructa. Mā se associat alijs ⁊ ad rete eas ducit. ⁊ pria q̄ intrat rete aucupis ⁊ cū eis inuolui se pmittit. ⁊ sic sub amicitie specie duz ad pascua alicit eas ad iteritū trahit. Sic etiā ad litterā faciūt quidā fraudulenti lusores q̄ ludendo fictē cuz quibusdā imprudētibꝰ in societate ⁊ i participatione lucri acquirēdi se ponūt. ⁊ sub societatis specie eos in manus veroruz suoꝝ cōsociorū ōdu cūt. ⁊ quādoq; se vici ⁊ expoliari ab illis pmittūt. donec per ipsos imprudētes illi non veri socij totam suaz pecuniā amittit. Similiter etiā faciūt socij quorūdā donū qui cū viatorib⁹ se ponūt ⁊ sub societatis specie in māus spoliatiū ōducūt ⁊ qñdoq; simul cū eis ab alijs se spoliari pmittūt ne alij fraudē aduertant. ⁊ talibꝰ similia faciūt multi alij deceptores. ¶ Secūdo rōne curiositatis. Mā colūba ē curiosa q̄ sup arborē sedē multū circūspicit sup quē ramū scādere possit vl velit. ⁊ quasi deliberādo collum vndiq; circūflectit. ꝛ sepe dū tātū deliberat anteq̄ volatū arripiat eā sagitta ꝓtrat. ⁊ ideo volā

tum non perficit. qđ diutius facere po
tuit tpe quo potuit nō fecit vt ait Greg.
Sic accidit peccatoribus illis qui ꝙꝙ de
ramo arboris. i. de actu vel cōscientia ali
cuius criminis recedere ꝓposuerint. & ad
meliorē ramum. i. statū per penitentiaꝫ se
transferre decreuerint. tū tantū, peraſtinā
do deliberāt. & aduersa circunspiciētes i
plere ꝓpositu tardant. q mortis sagitta
vel vindicte diuine eos subito non solus
in corpore sed ēt in anima multotiens p
forat. & ideo consulitur Eccli. v. Ne tar
des querti ad dominu. & ne differas de
die in diem subito enim veniet ira illius.
& in tpe vindicte disperdet te. ¶ Tertio
rōne humane humilitatis. Nam in syria
vt dicit Ambro. docetur colūba vt litte
rarū sit gerula. & nuncie ad prouinciā in
ternūcia. Nā ligat ei littera sub ascella q̄
sic dimissa eleuat se in aera. & sic redit ad ꝓ
pria vt fuit edocta. sed quandoq; ab ho
stibus cognita impetitur sagitta & occidit
ꝓ littera. Homo ergo indoctus vel sim
plex similis est colūbe cui tunc littera ad
deferendū committitur. quādo ad predi
candū alijs sacras scripturas exponitur.
& et tunc littera sub ascellis ligatur quan
do ei predicatio ex officio imponit qui lit
teras deferens se in aera subleuat q̄ que
ipse nō intelligit alijs exponere tētat. quē
nisi ad ꝓpria citi⁹ humilitas reducat ver
sutus hostis sagita erroris necat.

¶ Capitulum. lij.

MOnachi & solitarij assimi
lant piscibus. Dicit enim
Ambro. q magna iter pi
sces & aquas vicinitas et
cognatio ē. Nā extra aq̄s
viuere nō pūt diu. Sz qđ
est piscibus aqua ſ ē mōachis & solitarijs
cella. Vñ beatus Anto. dicit sic habet i vi
tis patrū. q sicut pisces sine aq̄ si tardauer
int in sicco cito moriunt ita ēt monachi
tardātes extra cellam vel cū viris secula
ribus immorātes a quietis ꝓposito resol
uunt. Vñ dicitur etiaꝫ Isa. l. Cōputrescēt
pisces sine aqua. i. monachi sine cella.

¶ Capitulum. liij.

MOrtis. & iudicij timoroſa
memoria siue cōsideratio
dz nobis preoculis tugit
esse. Nā gallus timēs ag
lam & accipitrē predones
terre cuz sint acuti visus
vnū oculum ad victū inferius deprimit.
alterū in aera dirigit vt aduentū aqle vel
vulturis scire possit sicut Plu. dicit. Agla
signat xp̄m. & accipiter signat mortem.
Vtriusq; ergo aduentū. s. xp̄i ad iudiciuz
& mortis ad interitū vir sanctus timere
dz. q in gallo designat. Vñ ēt corpus resi
ciens & corpis interitū timeat ad ipsamq;
destructionē corpis oculū mentis inten
dat. & aduentū quoq; districti iudicis pa
uida consideratione respiciat. Vnde Hie
ronymus dicit loquens de die iudicij.
Quotiens diez considero illum corde cō
tremisco. siue enim comedo siue bibo siue
aliud aliqd facio semper illa terribilis tu
ba sonare videt i auribus meis. Surgite
mortui venite ad iudicium. ¶ Item mor
tis memoria ānihilat omnis pulchritudi
nis gloriā. quod exemplo pauonis patet.
Pauo enim dum pennarum suarum pul
chritudines cernit caudaz erigit. & ad mo
dū retis vel arcus per girum capiti circū
ponit sed duz inter hec deformitatem pe
duz circunspicit plurimū erubescit. & obli
uiscens sue pulchritudinis caudam depri
mit & deponit. Pes ergo quo mediante
corpus terram contingit mortem homi
nis signat. per quā corpus in terrā redit.
Quicūq; ergo gloriatur ō aliqua pulchri
tudine corporis respiciat corporis pedez
idest ipsius finez quia si bene respiciat ꝗle
post mortem corpus fuerit pot⁹ sibi ad
erit tristitia ꝙ gloria. Vnde dicit Eccli. x.
Quid superbit terra & cinis. ¶ Item mor
tis memoria animam dirigit & a tentatio
nibus defendit. Nam aues & pisces regūt
se cauda sua Jumenta autem & boues se
a muscis cum cauda sua defendunt. Sic
homines vitam suam dirigunt. & tētatio
nes excutiunt mortis memoria. Job. xij.
Interroga iumenta volucres quoq; celi
& indicabūt tibi. & enarrabūt pisces maris

¶ Capitulum.lviij.

Mundiciá mentis quá ds hō diligere. exēplo suo apes ostendunt. Mā mira inter apes mundicia ē. qz nullas spurcitias vmittūt in opa sua. foras. n. egerūt qđ pūt egestiones quas intus fecerunt: queđa in vnū locum congerūt ⁊ postea foras ejciunt qz nullum fetorem sustinere pūt. Sic hō debet facere opera mūda. i. sine peccati spurcitia. ⁊ cum acciderit q̄ alicui⁹ peccati immunditia intus sit polluta cōscientia electis per penitentiaz sordibus ē solicite purganda. vt nullius peccati fetorē intus sustineat anima Jaco. i. Abūciētes omnem immunditiam.

¶ Capitulum.lv.

Egligēta ⁊ pigritia aīe aliquando expellit flagello percussionis diuine. ⁊ qñ qz subtractione temporalis substātie. qō patet exēplo aquile Mā aquila vt dicit Ambro. pullos suos adultos ad volandum prouocat super eos volitando. ⁊ si ad exeundū pigri fuerint eos rostro percutit cibum subtrahit ⁊ sic exire compellit. Sic aquila rex autū. i. xps q est rex regū ⁊ dūs dominantiū pullos suos. i. hoies a se creatos vel fideles suos baptismate regeneratos tā verbis q̄ exēplis p nocat ad volādū. i. ad deū feruenter amādū. Mā amor dei ⁊ proximi sunt due ale anime. quibus ad vitā volat eternam vel prouocat ad volandu3. i. ad bñ ⁊ sollicite viuendū ⁊ agendū. Mā nō locis sed actionibus bonis tendimus ad deū sm Augustinu3. Ipse volitat sup eos vt volare exēplo doceat. qz eos ad bene agendum suis exēplis informat. Unde Deu. xxxvij. Sicut aquila prouocans ad volandū pullos suos ⁊ super eos volitans. Sed dum ad exeundu3 siue de nido peccati siue de nido ocij pigritantes iuenit rostro flagelli percutit. qz eos iusta sua sna aduersitatis iaculo ferit. gbus etiam cibum subtrahit qz subtractis diuitijs eos ad tēporalis inopie nonnunq̄ extremā perducit. q bus ex parte vna aculeo aduersitatis pungūtur ex parte vō alia paupertatis nuditate ꝓfūdūt ō nido sue pigritie: saltē coactōis vī vtilitatē ꝓfusiōe trahūt. Qō bñ ille p dig⁹ filius ad extrēmā pauptatē deduct⁹ in se indicauit dicens. Quāti mercenarij i domo patris mei abundāt panibus. ego autem hic fame pereo. surgā ⁊ ibo ad patrem meum ⁊ cetera Lucc. xv. ¶ Item negligentes ⁊ pigros subditos debent corū prelati disciplinis ⁊ abstinētijs corrigere ad laborem. Cuius correctionis exēplu apparet in accipitribus. de quibus Basilius dicit. q̄ cum eorum filij sunt ad volādum habiles cibum eis subtrahunt eos rostro percutiunt ⁊ de nidis expellunt. Hoc vt dicunt Ambro. ⁊ Beda nō facūt ex crudelitate sed vt eos ad predandum exercitēt ne forte tepescant ocio ⁊ cibum querere negligāt. Sūt ergo a prelato subditi tanq̄ ab accipitre filij de ocij vel negligentie nido non verbo⁹ tm̄ percussione sed cibo⁹ etiam subtractione pellēdi: vt panem suu3 non in ocio sed in operis labore mādūcent Apost. ij. ad Thimo. iij. Si quis nō vult operari nec mādūcet. Prouer. xxxj. Panem ociosa non comedit.

¶ Capitulum.lvj

Offerre ds hō religiosus seipsū totū deo. s. corp⁹ p castitatē ⁊ alia3 p charitatē Uñ ⁊ i lege moysi de aūb⁹ turt ⁊ colūba iubebāt offerri. qz i turture castitas in colūba vo charitas designat. Sed turtur qñq3 in lege depilata iubebat offerri sicut p3 in purificatione puerpere Leuitici. xij. vbi iubebatur a pauperibus offerri par turturum aut duo pulli columbarū vbi nota quo ad litteram q̄ non dicit duos pullos turturum sicut duos pullos columbarum quia pulli columbarū semper inueniuntur. pulli turturum autem non semper. nec etiam dixit par colūba⁹ sicut par turturū quia columba ē auis libidinosa. ⁊ ideo eam ꝑ sacrificio suo deus nolūit offerri. turtur autem est pu

dica auis. Duplex autem turtur deo offerri iubetur vt duplex castitas in homine designet scz mentis z corporis. Vel qz castitas duo requirit scz continentiam carnis z humilitatem cordis. Vnde z nō solum in beata virgine christo placuit abstinentia carnis sed eius etiam humilitas cordia Juxta verbum eius. Quia respexit z̄. Nam sicut dicit Gregorius. Nulla est castitas carnis quam non commēdat humilitas mētis: Et hic ē sic idē Gregorius dicit q cum de ipsa continentia mens elatiōe tangitur plerumqz omnipotens deus superbiam destruens in immunditiam operis hanc cadere permittit. immo etiam Augustinus dicit super ✠athe. Omelia. xviij. Audeo dicere continentibus expedit cadere vt in eo ipso in quo se extollūt humiliētur Quid enim prodest si cui adest continentia z dominetur superbia. Duo autē pulli columbarum duplicem significant affectum ex charitate diligentium. scz dei z proximi. Aliqui tamen dicunt. q illi offerunt turturem que est auis soliuaga qui sectantur vitam contemplatiuam: Illi autem offerant columbam. que est auis gregarium volans qui sectantur vitam actiuam. Et vtraqz bina ponitur z vtraqz pro eo tu gemitum habere perhibetur bina quidem ideo ponitur. qz vita cōtēplatiua debet habere duplicem oculum z vita actiua duplicem habet actum. Debet enim contemplatiuus habere vnum oculum quo contempletur celestia ad desiderandum. alium quo ad temporalia ad contemnendum. Item actiuus debet exercitari erga se ad sui correctionem z erga proximum ad eius edificationem z sustentationem. Vtraqz etiam vita in hac valle miserie in gemino gemitu consolatur Gemit enim contemplatiuus ex amore pro desiderio celestis patrie. z ex deuotione per considerationem passionis dominice Gemit actiuus ex compunctione pro peccatis propriis psalmista. Lauabo per singulas noctes lectum meum lachrymis meis stratum meum z cetera. Item ex compassiōe peccatis vel miserijs alienis Hieremie. ix. Quis dabit capiti meo aquam. z oculis meis fontem lachrimarum: z plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. ¶ Capitulum. lvij

Occupatio aliqua licita vl non periculosa hominibus tentatis. vel ad male agendum accensis danda est. vt videlicet circa eam detenti vitent magis pernicios̄a. Et huius rei quidem exemplum natura strutōis ostendit cui natura dedit ħm Aristō. maxima ova facere z durissime teste vt circa eorum generationem calor occupatus temperetur in eis. ne eo incē so citius mozeretur. Sic homini calido multum idest vehementer ad peccandum accenso siue fortiter tentato sunt magna z dura onera. i. fortia z difficilia exercitia vel officia imponenda. vt ex difficili occupatione illorum viciorum refrigescat incendium z feruor tentationum. Vnde Eccli. xxxiij. Mitte illum in opera tua ne vacet. multam enim malitiam docuit otiositas. ¶ Capitulum. lvij.

Opera meritoria non pñt ab anima exire sine fide z dilectione. quod patet exē plo aqle. q̄ duos lapides pretiosos nomine eschites in nido suo ponere dicitur: sine quibus parere nequit. Vi ergo duo pretiosi lapides qui ponuntur in nido aquile vt possit pullos parere due virtutes sunt scilicet fides z charitas. que nisi in nido mentis fuerint scilicet fides in intellectu z charitas in affectu non p̄t aliquod opus deo acceptum parē. Nā sine fide ipossibile ē placere deo vt dicit Heb. xi. z fides p dilectiōez opat vt dicit Gal. v. ¶ Capitulū. lix.

Opera remissa z molia licet sint laboriosa tamen parum sunt fructuosa. qō apparet per exemplum in miluis ✠Dilu' licz sit auis patiens laboris tamen vo

latus est mollis. Ysi milu⁹ ⁊si molliter volans est dicit⁹. qz molli pēna ⁊ ⁊si imobilit. sup aera ferrur ⁊ leui tactu aerē mouere videt. ℔ ctū querēs ⁊ terrā respicies volādo per aera molliter circuit. ⁊ famē quā sepe patit ⁊rula voce prodit. Est ergo ⁊si miluus hō mollis ⁊ in opere tepidus. qui licet in modico cibo. i. in paruo ope multum patiatur laboris. tepiditas tñ ⁊ mollicies eius impedit mercedē operis. ⁊ic⁊ fit vt dum multum circuit ⁊ paruz fructificat ⁊si miluus famē patiens. i. mendicus semp ⁊ querulus incedit. Vnde per Salomonē in ℙrouer. dicit. Qui mollis ⁊ dissolut⁹ est in opere suo. frater est sua opera dissipantis. ℙro. xviij.

¶ Capitulum. lx.

Auperes sicut in hoc mūdo contēnūtur ita in alio glorificant sed diuites ecōtra. Nam gallina tuuenis in domo diuitis vilipendi tur. ita ꝙ si intrauerit domum turpiter eijcit. sed accipit vel falco honorabilit in domo super perticam ponitur ⁊ sollicite de bonis morsellis nutritur: sed si gallina mortua fuerit cuz reuerentia magna ⁊ lumine coram dño portatur sed accipiter post mortē in sterquilinū ꝓijcitur. Sic pauper ⁊ simplices in mundo vilipenduntur ⁊ deputunt sed post mortez ab angelis ad mēsaz regis cuz honore deportant. Sed ecōuerso diuites ℔ honorant. sed post mortē in sterquilinium inferni eijciunt. Luce. xvi. ℳortuus est mendicus ⁊ portatus in sinum abrae. ⁊ in eodem. ℳortu⁹ est diues ⁊ sepultus est in inferno.

¶ Capitulum. lxi.

Acem cōmunē perturbātes ⁊ mutue societatī dulcedinē auferre volētes omnino eē cohibēdos vel ab ipso ꝓgregatōis collegio remouēdos exemplo suo apes ostendunt: q̄ sicut ℙhilosophus dicit in libro de animalibus apes alias pacē dissoluētes ⁊ mella sua detrahere cupientes ℳortaliter feriunt vel oino a se repellunt. Talib⁹. n. aplb⁹ similes existūt ꝙ sue ingetudine vel fissura pacez proximoz̄ separāt siue tollūt. Itē qui dulcia amicoz̄ ⁊ consortia vel obsequia q̄ per mella signātur aliqua arte malicie viripe cōtendunt. Tales ergo merito sunt vel asperis vbo rum punēturis vel asperis correctionuz aculeis ferēdi ⁊ ab oibus tāq̄ pestiferi in sup repellendi Apo. Gal. v. Vtinā abscindant qui vos cōturbant.

¶ Capl'm. lxij.

Ecatum assimilatur pisci ephimere qui nascitur sine coitu de quo ait Jorach in libro suo de animalibus ꝙ post tres horas diei quo nascitur moritur. Quasi enim dies illuminans animam penitentia est per quaz respicimus gratiaz. ⁊ huiusmodi diei tres hore post quas ephimera moritur sunt tres penitentie partes per quas peccatum extinguitur. scilicet cōtritio ꝓfessio ⁊ satisfactio Qō antē ephimera sine coitu scilz ex putrefactiōe generatur significat ꝙ peccatuz ꝓter nature ordinē ex apetit⁹ corruptione contrahitur. Vnde Augu. dicit ꝙ peccatum non est natura sed vicium nature appetentis id qō nō est sui ordinis. ¶ Itē peccatum licet ante delectet postea tamen mentē lacerat ⁊ necat. Et ideo assimilat cuidaz generi delphini qō est in nilo. Sūt enī ibi qdā delphini dorso serrato qui interna ventrum secantes interimunt cocodrillos. Delphin⁹ ergo q̄ nō anteriori pectore sz posteriori dorso serrato cocodrilli lacerat vētrē peccatū repiesentat mortale qō nō ante. i. in principio sed posteri⁹ inficit. peccatoris lacerat ac pimit mentē ℙrou. xxiij. Ingreditur blande sed in nouissimo mordebit vt colub. ¶ Itez petūa in sola affectione existēs pōt esse mortale cuius exēplū apparet in turture marina. de qua dicit Ambrosius. ꝙ quicunq̄ eaz etiā mortuā calcauerit venenosuz ⁊ mortiferum ei aculeum infigit. Quid est enī turtur mortua nisi mortalis culpa: que ⁊ quis pede affectionis ei inheserit ꝑculdu

bio reatus mortiferū ei aculeum imittit.

¶ Capitulum.xxvij.

Peccatores assimilātur piscibus qui ita naturaliter sunt gulosi ꝛ ad cibus auidi ꝙ non aduertūt laqueum siue hamū. Sed qđ facit in piscib⁹ natura hoc facit in hominibus prava concupiscentia scz vt ita auide attendant ad delectationē peccati ꝙ non aduertant diaboli hamus vel laqueum qui pertrahit ad dolorem supplicij. Vnde dicitur. Eccles.ix. ꝙ sicut pisces capiuntur hamo.ita capiūtur homines tempore malo. ¶ Item peccatores similes sunt equis fluuialibus quos minus fluuius gignit.qui sic vocati sunt ex eo ꝙ equis terrestribus in dorso ꝛ iuba assimilantur.Hi de die in aquis morātur sed per terras de nocte euntes segetes depascuntur. Talibus ergo equis sunt similes qui in die prosperitatis positi sub aqs delitiarum viuentes efficiūtur voluptuosi. sed ad noctem aduersitatis ꝛ pauperta tis educti predones efficiuntur ꝛ noxij. Vnde in nullo tempore bene viuunt quibus vel abundantia voluptatis vel rapacitātis penuria occasiones fiunt. ¶ Item peccator non potest gignere idest facere opus meritorium nisi deponat peccatum Cuius exemplum est in murenula ꝛ serpēte. Murenula enim vt Ysid. dicit non inuenitur nisi femineus sexus. Coit autem cum serpente ꝛ ex eo generat aliam murenulam sed vt idem dicit serpens venenū deponit anteꝙ coeat cum murenula. sed post coitum suum resumit venenum. propter qđ murenula nec a serpente leditur nec generat aliquid venenosum vel serpētinum sed sibi simile natura. Quasi igitur serpens venenosus est homo peccato infectus.qui si venenum peccati non deponeret murenulam bonas idest bonā actionem ꝛ meritoriam non gigneret. qz alias cum matre eius.i.gratia vel charitate que mater est omnis boni operis coniungere se non posset. Hoc tamen non imitabile sed detestabile potius existit. ꝙ post murenule coniunctionem serpens venenum resumit idest post receptionē gratie quis ad peccatum redit scđa pe.ij. Canis reuersus ad vomitum suū.ꝛ sus lota in volutabro luti. ¶ Itē peccatores quidam similes sunt canibus maris. Mā sicut canis est animal mordens ꝛ nociuū in terra sic etiā in mari piscis canis terribilis ē. Vnde sicut Ambrosius dicit. Canes ꝛ in mari ꝛ in terra cauendi sunt. Tales sunt peccatores qui non solum in terra idest in tranquillitate pacis sed etiam in mari idest in cōmotiōe guerre ꝛ litis periculosi ꝛ nocini sūt alijs de quibus Apostolus. Phil. tertio videte canes videte malos operarios. Vel similes canibus terrestribus sunt predones q nocent in terra.sed tanꝙ canes marini sunt pirate qui nocent in mari. Vnde Apo.j. Corin.xj. Periculis in terra.periculis.in mari. ¶ Item peccatores assimilātur aquil. Nam quoddam genus aquile est qđ rapit i aere.ꝛ tale generaliter timēt omnes aues. Talis aquila repzesentat superbiam.superbi enī in alto rapiunt.quia glorie ꝛ honoris celsitudinē que soli deo debetur sibi rapere ꝛ vsurpare contēdūt. Vnde ipsi eripiunt deo qđ de⁹ sibimetipsi reseruauit scz gloriam iuxta illud. Gloriam meaz alteri non dabo. Hanc aquilaz scz superbiam oēs aues idest omnes viri spirituales timere ac fugere deberent qa Augu. dicit in regula. Alia quecunq; iniquitas in malis operibus exercetur vt fiant.superbia vero etiaz bonis operibus insidiatur vt pereant. Quedaz vero sunt aquile que rapiunt in terra. Talibus assimilantur auari qui circa terrena lucra tātūmodo intendunt ꝛ interdum alijs rapiunt etiā violenter. Quedā autē aquile rapiunt in aqua. Et istis assimilantur luxuriosi qui se imergunt in aquis voluptatū Et dicit Aristo. ꝙ talis aquila timet vulturem ꝛ cū eum videt venientez fugit ad aquā quā si exiret vultur rapit eā. Talis autez aquila vnū pedē habet latuz ad modum anseris cū quo in aqua se regit. aliū habet diuisuz cū vngulis acutissimis cū quo predam rapit. Sicut autē hec aquila

timet vulturem.ita luxuriosus timet reprehensorem ⁊ detectorē vel vulturez.i. mortem rapientez siue flagellū percussionis diuine.quod quidem ñ vult euadere. oportet q recurrat ad aquam pnie. Pes aūt latus ad natationes aque est affectus ad delectationē luxurie. Sed pes cuz vngulbus ad rapiendū cibū pzede est appetitus ad delectationes gule.⁊ vterq; pes est in voluptuosis. ¶ Itē peccatores assimilātur coruis. Primo q; corui sūt clamosi ⁊ voces diuersas variant. Hoc cōpetit supbis qui cuz clamore imperāt blasphemāt garriūt cōtendūt ⁊ vituperāt.⁊ sic multis modis incongruis varias voces formāt Secūdo q; corui sūt dolosi furtiue res capientes ⁊ abscōdētes. Et ḥ cōpetit auaris qui dolis ⁊ fraudibus aliena diripiūt ps. Sicut nouacula acuta fecisti dolū. Tertio q; corui sunt imundi scz cadaueribꝫ insidentes ⁊ ex fetidis cibuz ḡrentes. Et hoc cōpetit luxuriosis qui delectant in carnis opibꝫ fetidis ⁊ imundis. Ysaie.xxxiij. de cadaueribus coꝝ ascēdet fetor. ¶ Itē peccator qui de peccato gaudet cygno filis dici potest. Nam cygnus istāte morte pēna in cerebro infra canit ⁊ cōtra mortem omnium animalium ꝓgemitu cantū reddit sicut Ambrosius dicit. Nā tunc pēna cerebro infigitur qñ suggestiōi praue peccati corde cōsentit ⁊ tunc anima cōpletius moritur cum ipsum peccatuz opere ꝑpetratur. Illi ergo ad moduz cygni quasi cāt in mortis casu qui letantur cuz male fecerint ⁊ exultant in rebꝫ pessimis. ¶ Itē peccatores assimilātur cynomiis.i. muscꝫ canimis de quibus loquitur ps. dicēs. Dixit ⁊ venit cynomia ⁊ cynifes in omnibꝫ finibus eorum. Nam talis musca est corpore magna ⁊ ventre lata ⁊ paruioris volatus ꝙ alia musca. ¶ Item est multum pungitiua carnis ⁊ vlceratiua.necnon corrosiua: insuper est multū sanguisuga. corpore ergo magni possūt dici superbi qui in carnalibus volunt magnificari. Vnde superbi homines gigantibus comparant Sapi. xiij. Ab initio cum perirēt superbi gigantes ⁊c. Ventre autem lati sunt gulosi.qui ventrem implentes dilatant ⁊ extē dunt. Parui volatus sunt pigri ⁊ accidiosi qui parua ⁊ rara bona operant. Fetidi sunt luxuriosi qui fetoribus viciorum carnalium pascunt ⁊ delectantur.multū punguitiui sunt iracūdi.scz corrosiui ⁊ vlcerativi sunt detractores ⁊ inuidi Isti. ¶ Musca carnem sanam transit vlceri insidet.sic demones ⁊ detractores. Sanguisuge autem sunt auari ⁊ vsurarij qui expoliādo dulciter pauperes sanguinē eoꝝ sugunt Prouerbiorum.xxx. Sanguisuge due sunt filie dicentes affer affer. ¶ Itez peccatores sunt similes vespertilionibus. Vespertiliones enim sicut dicit Glosa super Isa.l. In die illa proiiciet homo idola argēti sui ⁊ simulacra auri sui:que fecerat sibi vt adoraret talpas ⁊ vespertiliones ⁊c. lucez fugiūt. Et quantū ad hoc signāt luxuriosos. qui latibula ⁊ tenebrosa ḡrūt. Job.xxiij. Oculus adulteri obseruat caliginē. ¶ Itē pulueres lingūt ⁊ quantū ad hoc signant auaros q terrena diligunt. ps. Inimici eiꝰ terram lingent. ¶ Item oleū de lampadibus sugunt ⁊ in hoc significāt inuidos q ore detrahēdo bonoꝝ gratiā auferre cōtendūt. Per oleū enim gratia.per lampades vo viri ꝓclari signantur. Inuidi ergo homines quasi oleum de lampadibus sugūt cū ore viris preclaris detrahēdo gratiam auferre ostendūt. Vnde inuidus homo gaudet de malo alterius ⁊ dolet de bono alieno Iuxta illō Ouidij poete. Inuidus alterius rebꝰ marcescit opimis:sic ergo conat bonis viris grās eoꝝ occulte detrahēdo auferre. ¶ Itē in rimis parietū se de die abscondūt:⁊ ideo signant superbos ⁊ tyrannos qui malignas ⁊ occultas vias quibꝰ possunt alios ledere rimant. ¶ Item de die quasi sicut talpe ceci sunt ⁊ signāt iracūdos in qbus rationis oculus ex nimio furore cecat. ¶ Itez frigidissime nature sunt. Vnde sanguis vespertilionis limitus sup palpebras nō sinit crescere pilos vt dicit. Cōstantinus qō ex frigiditate poros claudēte creditur euenire in quo signat accidiosos qui efficiunk in spiritu frigidi.ita vt pili oculoꝝ idest bōs

uenderia mentium in eis non procedant.

¶ Capitulum.lxiij.

Penitentie feruor ⁊ humilitas peccatorem mortuum resuscitant. quod ostenditur exemplo fenicis. Est.n. fenix auis. que ꝟm philosophū postq̄ trecentis vel quingentis annis virit cum suus defectū sentit nidum ex lignis aromaticis siccis: vt vento calido accendantur: quibus quidem accensis sponte nidum ingreditur. ⁊ inter ligna ardentia incineratur. Ex hoc cinere infra triduum quidaz vermiculus nascitur q paulatim plumas recipiens in volucrē trāsformat. Est autē auis pulcherrima pauoni simillima in pēnis solitudinē amans: ⁊ ex mūdis fructibus cibū querēs. Sic peccator postq̄ diutius virit i suis peccatis. ⁊ sue vite vel status defectū siue per mortis metū siue per aliquod aduersum cognoscit: ꝺz ex consideratione offēse ex contēplatione diuine iusticie: ⁊ insuper ex timore gehenne atq; mortis incertitudine tanq̄ ex aromaticis lignis struere nidū mētis. ⁊ hi respect⁹ tā sicci. i. validi debēt cē vt spūssācti flat⁹ faciliter possit accēdere nidum mētis: tūc ad cor suū penitēs spontaneus ac cito introcat. ⁊ in predictis timoribus positus se p feruētē cōpunctionē adurēs in humilitatis cinerē redigat. ex hac eni hūilitate infra triduū penitentie. s. contritionis: ꝯfessionis satisfactionis nouus nascet vermiculus. i. mūdus ⁊ aius hūilis q plumas virtutū paulatim recipiēs in cōpletā trāsformabitur volucrē. i. i virū pfectū atq; pēplatiuū habētē. s. pulchritudinē i aspectu sancte contemplationis. Item habentem varietatē colox in pēnis. i. varietatē virtutū ⁊ gratie multiformis amantē solitudinē sancte oationis ⁊ querentez cibum mūdū sacre lectionis vel mūde opatiōis.

¶ Itē penitētia liberat ⁊ defendit a tentationib⁹ siue deceptionib⁹ demonū: qō patet p exēplū in mergulo. Max qñ rapaces aues mergulos pſequunt ad aquā ꝯfugiētes submersiōis bñficio liberant. Tunc rapaces aues mergulū intuaduntq̄ bēnes aiam hois tentādo circūuenire satagūt ſ; ſi ala ꝯfugiat ad aq̄s penitētie ⁊ se i eis hūiliādo submergat liberat a fraudulētia demonū. ps. Tu contribulasti capita draconū. i. tētatiōes demonū: in aqs. s. penitētie. ¶ Itē penitētia facit opa hois esse viua ⁊ meritoria. Qui⁹ exēplū apparet in varijs maioribꝰ piscib⁹ qui dicunt trocte q oua in aqua faciūt ⁊ ipsa aque fouenda cōmittūt. ⁊ aqua tāq̄ bālda mater ea fusci piēs animat ⁊ creat ⁊ pisces ex eis formar. Sunt ergo opera hominum bona tanq̄ quedam oua trectarux que tunc in aqua prodeunt quādo in vera penitentia fiūt atq; ex ipsa in aqua. i. lachrymose ⁊ cōpunctiue lachrymis viua idest gratuita ⁊ feroſa i. meritoria fiunt. ¶ Caplm. lxv.

Penitentes q tepide ⁊ ocioſe viuunt faciliter ad putredinem peccati redeunt cuius exemplum apparet in piscibus. Nam cū aqua vbi sunt pisces non mouetur nec renouatur cito in putredinez vertitur. Vnde in ea pisces corrumpunk. Similiter qui sūt in aqua penitētie si nō renouank nec mouenk p bonoꝝ operuz solicitudinem facile a tentationibus corrumpunk ⁊ a peccatoꝝ putredine iteruz inficiuntur. Apostolus ad Ephesios. iiij. Renouamini spiritu mētis vestre. ¶ Itē penitentes virtute penitentie mutāt mores. Vnde assimilank quibusdaz aialibus de quibus Ambrosius dicit q̄ contrariā naturam habent in terra ⁊ in aqua sicut patet de leone. Nam leo sicut ipse Ambrosius dicit cum sit terribilis in terris in mari tamen est dulcis. s. piscis leo. In quo signatur q̄ aqua maris ideſt penitentia amara hominem immitem ⁊ ferocez transmutat ⁊ cōuertit in dulcē. ¶ Itē rana que est horrenda in paludib⁹. in aqs tamē est decora ⁊ omnib⁹ fere prestat alimētis In quo signat q̄ aq̄ penitētie homines horrēdos ⁊ ipios facē gratissimos ⁊ pre alijs acceptos. ¶ Itē mustele odor grauis i terris suauis in aqs ē. in quo ac-

cipiũt q̃ fetẽtes p̃ malã famã. in aquis pe
nitẽtie efficiũt redollentes p̃ gr̃az. ¶ Itez
lep⁹ est animal timidũ in terris in mari
vo formidabile. sc̃z q̃ lauacrũ penitentie
homines pusilanimes ꝛ pauidos magna
nimos facit ꝛ fortissimos. ¶ Itẽ lup⁹ ẽ i
terris animal rapiẽs i aquis autẽ aial im
potẽs. Vnde hos nescit lupos agn⁹ time
re. Sic p̃ penitẽtiã homines terribiles ꝛ
rapaces efficiuntur benigni ꝛ misericor
des. ¶ Item porcus in terra animal est im
mundum: in mari vo est animal mundũ.
Vnde porci marini vt dicit Ambrosius
etiam iudeis sunt grati qui tamen terre
stres non comedunt. In quo signatur q̃
aqua penitentie purgatur omnis immũ
ditia culpe ꝛ ideo etiaz immundi p̃ pecca
tum luxurie in aquis penitentie efficiun
tur mundi per continentiam. ¶ Item
terrestris scorpio percutit ꝛ venenum
immittit. scorpio vero marinus non per
cutit sed reficit. In quo significatur q̃ de
tractores ꝛ inuidi alios retro percutien
tes immutãt in aq̃ penitẽtie ꝛ efficiũt be
nefactores. ¶ Itẽ coru⁹ terrestris hz car
nis duritiẽ marin⁹ vo coru⁹ hz carnis te
neritudinẽ. In quo significat q̃ penitẽtie
mare cor aridũ ꝛ duꝝ facit molle ꝛ deuo
tũ ꝛ piũ. ¶ Vnde penitẽtia facit de corde
lapideo ꝛ rigido cor carneũ ꝛ flexibile. fa
cit eni vt hoie supbo humilẽ de hoie cru
deli ꝛ truculẽto mitẽ rẽ. ¶ Itẽ penitẽtes
quales debẽt esse exẽpla coturnicũ ostẽ
strant. Coturnix. n. mare trãsẽs cũ lassat
in aquã descẽdit ꝛ vnã alã erigẽs velũ fa
cit. Coturnices ẽt accipitrẽ timent nec ꝺ
terra surgũt q̃diu eum vidẽt. Sic quoq;
peccator trãsiens p̃ mare hui⁹ seculi cũ se
lassum sentit ex grauedine peccati debet
si vult euadere se humiliando descẽdere
i aquã penitẽtie: ꝛ cũ vna ala. s. timoris i
ista aqua. i. penitẽtia se tenere: altam vo
sez spẽ surs̃ũ ad deũ erigere q̃ sicut ꝺz ti
mere de iustitia ita debz sperare de mise
ricordia. ꝛ hz ala spei erit velũ ducẽs eum
ad pia opa. Debet aũt peccator penitens
precipue ꝛ timẽdo cauere accipitrẽ. i. dia
bolũ seueritatẽ q̃ tũc maxime cõtra hoiez
sentit cũ sibi rebellasse cognoscit. Et iõ eus
eius presentiã penitẽs tẽtat⁹ aduertit ꝺz
in terra manere. i. hũilitate se tenere. So
la eni humilitas vt dixit beatus Anton⁹
us est q̃ euadit diaboli laqueos. Vel non
ꝺz de terra surgere. i. ab humili oratiõe
¶ Itẽ coturnices per terrã citissime cur
rũt speciẽ suã diligũt ꝛ vociferãdo se mu
tuo requirũt vt dicit Ambrosius. Illi er
go per terram citissime currunt. qui licet
in terra posit i vehementer tamen cele
stia diligunt. Nam qui amat vehementi
us currit velocius ꝛ perueniet citius sicut
dicit Bernardus. Ille vero diligit suam
spẽm qui diligit quemlibet hominem.
Nam participatione speciei plures ho
mines sunt vnus hõ sicut ꝓ ephirius
dicit. Vbi ergo est nature vnitas debet eti
am simul esse vnitas charitatis ꝛ concor
die. Debet etiam diligenter homo suum
quilibet requirere proximum quem sen
tit errand o perijsse. siue vociferando ad
ipsum per predicationis vel exhortatio
nis clamo rem siue ꝓ ipso vociferando
ad deum perfecte orationis feruorem
¶ Item coturnices ꝓ gratissimo cibo
habent semina venenosa: comm edunt
eni ellebor ũ quod alijs est perniciosus. ꝛ
patiuntur etiam coturnices morbum ca
ducum sicut homo. Quasi aũt venenosa
semina ellebor sũt oportunitates ꝛ occa
siones pecandi. qbus si penitẽs pascit sez
vt in eis delectet morbus caducũ patiet
i. recidiuũ peccati. ¶ Itẽ penitẽtes de
bent esse siles eiconis: primo quidẽ q: ei
conia est ad se purgãdũ ingeniosa. Nam
quãdo cibo grauari se sentit aquã mari
nas in rostrũ recolligit quã ad interiora
transmittit ꝛ sic cibũ induratũ remollit. ꝛ
intestina mũdãdo superflua ejcit. Sicut
aũt cibus supflu⁹ vel mal⁹ grauat stoma
chũ ita ꝛ peccatũ graua t vẽ pugnat aias.
Qui ergo se purgare desiderat aquã ma
rinas habeat. i. ita purget interi⁹ vt amа
ras lachrymas effundat quã necesse ẽ vt
ẽt rostro recolligat: sic vt ad ventrẽ pur
gandũ eam ad intestina transmittat. i. in
ore suo peccata sic conpũctus confiteatur

& dicat vt ꝓfectio sua humilis ad purgandas peccati feces compunctionis aquas idest lachrymarum virtutes ad interiora mentis trāmittat. ¶ Secūdo qꝝ ciconia est ad se nutriendū ꝛruosa. Nam serpentum vescit ouis: & ex eis escā dat gratissimam pullis suis. ꝙuis aūt venenosa comedat venenū tñ eoꝝ ipsius naturā non superat nec imitat. ſz est ei nutrimētum quod tamen multis aliis est venenū. Nam vi caloris qui in ea dominatur vtus venent extinguitur. Quasi ät ouā serpentum tentationes sūt malignoꝝ spirituum que licz animalibus. i. hominibus carnaliter viuentibus sunt venenum spiritualibus tamen prebent proficuū nutrimentum. Nā uꝝ amoris qui in eis accēditur tentāis nequitia penitus superatur ¶ Tertio quia ciconia est contra serpentes vigorosa. Nā vi eos rostro percutit occidit & comedit. Serpentes quippe rostro ciconia percutit qꝝ frequēter oꝛādo confitendo humiliter malignos spiritus penitens confundit. Tunc vō illos occidit cum feruore penitentie lachrymarū inundatione tentationes penitus eoꝝ extinguit. Vnde ꝓpsalmista. Tu contribulasti capita draconum in aquis quia videlicet in aquis lachrymarum extinguntur tētationes demonū. Sed adhuc serpētes ciconie comedūt. qꝝ videlicet ex tētationibus demonū nutritur & qualescat humilitas penitētū. ¶ Quarto qꝝ ciconia est ꝙuane societatis amatiua. Et ideo in domꝺ⁹ hoiuꝝ nidū pōit. Sic ēt glibꝝ penitēs amare ꝺz societates hoiuꝝ. i. rōnabiliū & māsuete. viuētū ē. n. hō aial rōnale & māsuetū nā. nil ergo bestiali⁹ hoie rōnē habēte & rōne nō vtente. Similiter q crudeliter viuit nō homo dici debet sed ferꝛ & beluis similis existit. Et ideo quicunqꝝ cum talibus habitando vel cōuersando cōiuit nō nidus in domibus hominum sed inter bestias ponit ꝝm illud Job. xxx. Frater fui draconū & socius struthionum. & Eze. dictum est. Cum scorpionibus habitas. Ezechiel. secundo. ¶ Quinto quia ciconia nidi sui vel loci est diligēter conseruatiua. Nam nidum vel locum quem ꝓius accepit de facili non dimittit: sed quando circa hyemes recedit nidum terra operit & virgulas & spinas cum luto coniungit ne a vento dissipari possit. In reditu autem suo eundem locum occupat. & contra occupare volētes pugnando eum defēsat. Similiter penitens nidum mentis diligenter custodit. Nam in eodem loco. i. eodem humilitatis despectu quem primus accepit persistit vel quia ꝓius acceptam gratiam numqꝝ deserendo amittit. Sed ſ hyemsad⁹uersitatis immineat ita vt circa exteriora contendens ad ipſe exire eum oporte at terra humilitatis coopis nidū mētis virgulas & spinas idest abstinentias aspras cum luto corꝓis iungit: vel quia iungit asperitates carnis cum luto humilitatis ne. s. a vento superbie vel a tētatione concupiscentie dissipari possit. Cum vero ab exteriorib⁹ curis reuertitur ad secreta cordis eundem locum occupat. i. nidum humilitatis: quē ēt circa supbos demōes ipm nitētes diripere viriliter defendit. ¶ Itē penitentes semꝑ dēbēt respicere ad melioꝝ exemplū & in hūilitate penitētie sēp abscondere sua opera: & exemplū istius doctrine apparet i struthione. Nā struthio qñ vēit tempꝰ vt ouā ponat ad pleiades oculos leuat: nō eni ouā ponit niſi qñ illa ascendit cōstellatio. Cuꝝ aūt hanc stellā oriri viderit arenā maris fodit: ouā ibi pōit & fabulo operit: & statim oblitus ea vbi ea posuit & nūꝑ ea vlteriꝰ querit: ſz calefacta arēa feruoꝝ solis ouā excoqꝝ & in ipis pullos ꝓducit: q cū fracta testa educti fuerit tūc mr eos recolligit. & tāꝑ filios ꝛecognoscit. ¶ Itē struthionāliſ odit equū ita vt equꝰ cū sine terrore videē ñ possit sed ſ equꝰ ei ocurrit tāꝑ ꝙ hostē alas erigit & alaꝝ strepitu fugere ipſz cogit. Sic gꝰ ouā ponēs struthio aspicit ad pleiades ascēdētes. ita pēitēs operādo aspicere debet ad maiores. i. magis ꝓficētes ꝝm illud Apostoli prime Corinthioꝝ. xij. Emulamini charismata meliora. Et cū viderit hoꝝ exēpla more pleia-

dum stellarū fulgentia tūc debet in arena maris ponere oua sua. i. in penitētia grauī ⁊ amara perficere opera ⁊ debet illa sabulo operire. i. in būilitate custodire ⁊ nō viterius illa videre. i. ad supbiendū vl' oñ dēdū aspicere ⁊ tunc calefacta arena. i. feruescēte penitētia feruoꝛ solis. i. amoꝛ dei illā incēdit ⁊ fetus inde multoꝝ bonoꝝ opeꝝ producit. quos cuꝫ testa facta. i. carne mortua ante cōspectū districtiꝫ examinis fuerint producti. tūc eoꝝ mater. i. anima penitēs clarius recognoscit: ⁊ tanḡ suos fructꝰ recolliget gloriosos: debet tamen hic struthio. i. penitēs equū. i. peccatū quo aia portat ad mortē velut suum hostem pestiferū fugere: virtutū alas contra ipsuꝫ erigere atq; eaꝝ strepitu. i. conatu ⁊ actu ipsuꝫ in fugā vertere. i. a se repellere.

¶ Item penitētibꝰ reuertētibus ad deuꝫ maxime demones tendūt laqueos tentationū qō patet per exēplū in turdis. Nā turdi sicut dicit Ambrosius in fine autūni ⁊ hyemis consunto quasi exacta estate se referūt. i. ad nos redeūt. qbus nos mimur insidias ⁊ diuerso genere nūc insida sepe decipere nūc visco fallere nunc laqueis eos captare contendimus. Similiter penitentibus ad deū ⁊ ad iusticiā redeuntibus demones velut hoīes turdis diuersi generis molliuntur insidias. ⁊ nunc eos insida sepe. i. tentatione dignitatis ⁊ superbie decipere nūc visco luxurie fallē nūc laqueis auaritie eos cōtēdūt capere. propter quod q ad deū accedit monetur Ecclesiastici. ij. Filij accedēs ad seruitutem dei sta in iusticia ⁊ timore ⁊ prepara aiam tuam ad tentationē. ¶ Militia enīꝫ est vita nostra super terraꝫ. Habemus enim tres hostes. s. carnem mūdum ⁊ demonem ⁊c.

¶ Capitulum lxvj.

Peregrinos ⁊ viatores eē in suo itinere pia charitate iuuandos milui ostendunt. Nam miluus vt dicit Ysidoꝛ cuculos in spatulis suscipit ⁊ ne deficiāt propter longā spacia itineris a partibus Hispanie secum ducit. Si ergo milui hoc

p

auibus illis faciunt que secum eiusdē speciei non sunt quanto magis ergo debet hoc homo facere homini ⁊ christianus christiano non solum eiusdez nature sed ⁊ fidei eiusdem consorti. Ecce irrationales volucres tam rationis q̄ virtutis ignara nescientes legem tñ charitatis adimplēt de qua Apostol⁹ ad. Galathas. vj. Alter alterius onera portate ⁊ sic adimplebitis legem christi. Non igitur conuiatoꝛē tuū etiam minoꝛem vel debiliorem contēnas aut derelinquas sed magis eius debilitati compatiens curam habeas. vt sis saltem similis illi samaritano quem etiam euangelica narratio cōmendat. qui inuentum in via vulneratum iumento suo imposuit. in stabulum duxit. vulnera curare studuit ⁊ tandem stabulario cum precio cōmendauit. Ecce enim q̄ multa habes charitatis obsequia. pietatis officia ⁊ superne compassionis exempla vt tu quoq; similiter facere satagas.

¶ Capitulum lxvij.

Perfecti viri assimilantur optimis piscibus. Nā sm Aristēnam illi sunt optimi pisces qui morātur in aquis altis. ꝓpter qō de marinis illi sunt laudabiliores qui non alibi q̄ in altissimo pelago conuersantur. ¶ Item qui in aquis discoopertis vbi perflant libere venti meliores sunt aljs qui contrario modo se habēt. ⁊ meliores sunt illi qui sunt in aquis fortissime agitatis q̄ in aquis non motis Ex quibus collige q̄ illi pisces sunt optimi qui morantur in ags multis discooptis ⁊ fortissime motis. Similiter illi viri sunt perfecti ⁊ optimi qui sunt alti per cōtemplationis sublimitatem Ysaie. lij. Ecce intelliget seruus meus exaltabitur ⁊ eleuabitur ⁊ sublimis erit valde. ¶ Item q̄ sunt discooperti per conuersationis simplicitatem quia in hominibus fictis ⁊ coopertis per hypocrisim non perflat ventus spiritus sanctus. Sapien. i. Spiritus scē discipline effugiet fictum. ¶ Item qui sūt agitati per operationis mobilitatem. scz

qui non ocio vacant sed in bonis operibus assidue laborant. Ecclesiastes.ix. Quicunq; potest facere manus tua instanter operare xc. ¶ Item perfecti & viri spirituales similes sunt auibus prede. que sicut Philosophus dicit in.ij. libro de animalibus sunt volatus altissimi & velocissimi. & visus acutissimi & animositatis permanime sicut patet in aquila falcone & huiusmodi. Similiter etiam viri perfecti sunt altissimi per conuersationez Apo. Philij. Nostra conuersatio in celis est. ¶ Item velocissimi per dilectionem q; qui amat operatur velocius & peruenit citius vt dicit beatus Bern. ¶ Item sunt acutissimi per contemplationez Job.xli. Omne sublime vident. ¶ Item sunt animosissimi p spiritus vigorem. Nam iustus quasi leo confidens absq; terrore erit vt dicitur. Prouer.xxviij. ¶ Item perfectus homo assimilatur ardee. Primo propter volatum. Nam ardea vocatur quasi ardua p pter altos volatus. Formidat enim ibies & volat super nubes vt.s. procellas imbrium sentire non possit. Cum autem voluerit significat tempestatem. & hanc auem quidam tantulum vocant. Similiter perfecti viri timentes ne instigante diabolo procellis persecutionuz inuoluantur intentionem suam supra omnia temporalia collocant & in serenitatem celestis patrie vbi facies dei conspicitur mentes leuant. De talibus viris fuit Grego. qui de se ipso refert in dialogo q; talis erat eius animus dum in monasterio fuerat q; illi labentia cuncta suberant. & rebus omnibus que voluuntur eminebat. & nunq; nisi celestia cogitare consueuerat. Apo. Col. iiij. Que sursum sunt sapite non que sup terram. ¶ Secundo propter nidum q; licet auis ardea in aquis cibum querat tamen in siluis & altis arboribus nidum locat. Quia perfectus quisq; licet fm corp⁹ pascatur rebus labentibus & transitoriis. tamen spem suaz ponit in supernis & spiritualibus. Vnde Psalmista dicebat. Mihi adherere deo bonum est ponere in domino spem meam. ¶ Tertio propter zelum. Nam ardea pro pullis zelat & ne ab aliis auibus de nido rapiantur defendendo laborat. Sic viri perfecti pro subditis laborant ne a prauis peruertantur. & de nido fidei catholice seu a rectitudine iustitie subtrahantur Job.x. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Quilibet etiaz vir perfectus toto posse pugnare debet ne conceptus vel affectus virtutum quos habet in nido anime a demone vel ab alio rapiantur. Eccli.iij. Pro iustitia agonizare p anima tua xc. ¶ Quarto propter colorem qz quedam ardee habent colorem album quedam cinericeum In quoruz primis mundicia in secundis vero penitentia designatur. Maz spirituales viri & intus in mente mũdicia & extra in carne penitentia decorantur. Sic. Job qui de puritate iam dixerat. Donec deficiam non recedam ab inocentia mea Job decimo sexto vltro de penitentia addidit Ago penitentiam in faulla & cinere. Job quadragesimasecunda.

¶ Capitulum.lxviij.

Erseuerãtia in bono opere est habenda & multiplicitas siue varietas operis
p est plerumq; vitãda & hoc exemplo apis. Quia scilicet apes vt Aristoteles dicit in libro de animalibus quando extra exit siue volat ad diuersos flores non intendit nec vnum florem dimittit & ad alium vadit do nec in illo flore inuenit quod querit. Et sic etiam simili modo in variis actibus homo se occupare non debet autem ta illud Ecclesiastici vndecimo. Fili ne in multis sint actus tui. Nam animus quidem hominis vt dicit Gregorius dum cõfusa mente diuiditur ad multa & varia fit minor ad singula. Et ergo in illo opere videlicet bono quod incepit tamdiu homo debet persistere q; diu illud inuenit proficuũ & salubre Seneca. Fastidientis stomachi est multa degustare. & sic est fastidientis animi multa opera inchoare. Apostolus

ad Phil. primo Qui cepit in vobis opus bonum ipse perficiet. Et Mathei decimo Qui perseuerauerit vsq; ad finem hic saluus erit.

¶ Capitulum. lxix.

PInguedo anime interior per ipsam penurie asperitatem augetur: ⁊ per abundantie vbertatem minuitur. Cuius rei quidem exẽplum in mergulo monstratur: qui in hyeme quando est tempus pe nuriosum ⁊ asperum plurimum impinguatur quod accidit propter motus pauc itatem: sed in estate quando est tempus fructuum vbertate refertum carnibus ⁊ pinguedine spoliatur: quod accidit propter volatus frequentiam. Mens enim deo dedita dum ex exteriorib⁹ rebus p paupertatem eximitur ab internis sollicitudinum quietatur moribus: quantoq; magis sibi quiescens intendit tanto diuina gratia vberius pinguescit. Cum vero volubilis mens rebus exterioribus affluit hanc ipsa cura rerum ⁊ interna sepe solicitudine ⁊ extrinseca occupatiõe consumit. atq; ita paulatim fit: q ex ipsa inquietudine mentis diminuti deuotionis pinguedine anima marcescit. Vnde Genesis. xli. Post annos fertilitatis secuti sunt immediate anni sterilitatis. quia nimirũ post abundantiam corporis sequitur attenuatio mentis Job. xviij. Attenuetur fame robur eius ⁊c.

¶ Capitulum septuagesimum.

PRedicatores quales esse debeant in vita ⁊ doctrina ⁊ prudentia ostẽditur in auibus prede quibus vt Aristoteles dicit natura rostrum curuum ⁊ acutum dedit vt predam fortius retinerent ⁊ carnes facilius lacerarent. Tales etiam sunt pauce carnis ⁊ pennositatis vt sint volatus velocioris. Caudam habent subtilem ⁊ longam ⁊ tenuem qua se in volando regunt. sicut gubernaculum regit nauem. Predicatores itaq; tunc habent rostrum ideſt os curuum quãdo ad seipsos reflectunt quod alijs dicunt scilicet vt ipsi impleant opere quod alijs suadẽt sermone. Nam id quod curuatur versus seipsum reducitur. ⁊ hoc necessariũ est ad predam quam ceperunt ideſt ad gratiam vel mercedem quam predicando acquisierũt non perdendam sed conseruandam. ¶ Itẽ debent habere rostrum ideſt os acutum ideſt penetratiuum ⁊ incisiuum ad percutiendum corda carnalium ⁊ ad lacerandum siue amputandum vicia eorum. Isaie. xlix. Posuit os meum dominus vt gladium acutum. ¶ Item debent esse pauce carnis ideſt parum de carne curare ⁊ multe pennositatis ideſt in pennis virtutum abundare. ¶ Item debent esse velocis volatus ideſt obedientie prompte. Vel ille velocius volat qui feruentius amat.

¶ Item debent habere caudam. i. discretionis prudentiam que caude assimilatur quia prudentia exitum rei prospicit Vnde Boetius. Rerum exitus prudentia metitur. Hac autem cauda tota vita gubernatur ⁊ regitur sed debet hec cauda ideſt hominis prudentia esse longa quo ad preteritorum memoriam: subtilis quo ad presentium intelligentiam. sed non nisi tenuis esse potest quo ad futurorum prouidentiam quia cogitationes mortalium timide ⁊ incerte prouidentie nostre dicitur Sapientie nono. ¶ Item nota q predicator qui est mundus in opere ⁊ portat christum in corde timetur etiam a demone. Nam gallus preciosum lapidem quẽdam nomine allectorium in ventriculo secum portat propter quem eum leo formidat ⁊ maxime si pennis albus ipse sit vt dicit Plinius. Gallus ergo qui lapidem portat in ventre est predicator sanctus q christum portat in corde quem si in pennis fuerit albus ideſt in operibus mũdus etiam eo timet ipsum. i. malignus spiritꝰ de quo dicitur prima Petri quinto. Ad

uersarius noster diabolus tanq̃ leo rugiens circuit ꝛc. ¶ Item predicatores debẽt esse similes aquaticis animibus que habent rostra lata vt gramina ꝛ radices apti⁹ carpant. Quasi enim latitudo rostri est dilatatio verbi. Ad hoc enim predicatores auditoribus verba declarando ꝛ inculcando dilarant vt vitiorum gramina ꝛ radices peccatorum de cordibus eorum euellant. ¶ Item habent colla longa vt de p̃fundo aque facilius victum trahant ex longo quippe collo vocalis spiritus non statim emittitur: quia per arteriẽ longitudinem transiens aliquantulum immoratur. Vnde quasi vocis sonus ex collo longo egreditur cum predicantis verbum cum solerti meditatiõe profertur. Vnde ꝑsal. dicit. De⁹ iusti meditabitur sapientiam ꝛ lingua eius loquetur iudicium. Per ipsã longitudinem autem colli de aque profunditate victus facilius trahitur quia p̃ cogitationem motiuam quasi de profundo aque ideſt intimo sensu scripture illa qua mens fidelium pascitur doctrina predicantis educitur. ¶ Item predicator debet esse similis pisci stauro de quo dicit Ambrosius. q⁹ solus inter pisces ruminat. Quod proprie conuenit predicatori scilicet sacre scripture verba per meditationem continuaꝫ ruminare. Vnde ꝑsalmista. In lege ei⁹ meditabit die ac nocte.

¶ Capitulum.lxxj.

Predantes alios efficiunt ipsi frequenter preda aliorum. Vnde sunt similes piscibus. Maꝫ sicut Ambrosius dicit quidaꝫ pisces se mutuo deuorãt ꝛ fit sepe esca minor maioris. Rursum duꝫ ille maior deuorat alium ipse postmodũ ab alio deuoratur. Vnde Aristoteles in libro sexto de animalibus dicit q̃ carabo vincit pisces magnos ꝛ comedit. Sꝫ pultipes vincit carabonem ꝛ ipsum comedit. Dñ Isa. quadragesimo tertio. De qui ꝓdaris nõne ꝛ ipse predaberis.

¶ Capitulum.lxxij.

Prelatus debet de subditis velut de spiritualibus filijs diligentissimã habere ac gerere curã. ꝛ hoc exemplo videlicet ceti siue balene piscis qui.s. suos catulos mira cura perhibet fouere. Nam miro amore eos diligit ꝛ in pelago secũ longo tempore circũducit: ꝛ si eos ab arenaꝫ cumulis ipediri contigerit aque multitudinẽ in ore colligit ꝛ super eos effundit: ꝛ sic eos a periculo liberãs ad pelagus reducit contra oia pericula se pro eis exponit ꝛ semper eos inter se ꝛ mare in locutiori ponit: ꝛ qñ tempestas inualescit filios adhuc tenellos in vẽtrẽ sumit quos serenitate facta sine aliqua lesione emittit sicut dicit Jozach. Similiter etiã dꝫ prelatus subditos velut filios magno amore diligere ꝛ eos per huius vite pelagus p̃ cellosum sollicita dilectiõe deducere. eos si arenarũ cumulis. i. diuitiarũ vel rerum tpaliuꝫ curis videat impediri oris sui aã .i. exhortationis vel correctionis doctrina studiosius adiuuare: debet etiã pro eorum salute se periculis quibuscũq; exponere. q̃ bonus pastor ponit animam suam p̃ ouib⁹ suis ꝛc. Debet etiã eos de dubijs in tutiori parte ponere ꝛ locare: ꝛ si exurgat persecutionis tẽpestas illos quos magis tenellos. i. magis debiles viderit. debꝫ in ventrem. i. mentis affectuꝫ vel intime sollicitudinis curã colligere ꝛ tenere eos suis monitis ꝛ auxilijs roborando ꝛ se curando quousq; trãquillitas reddeat. Sic etiaꝫ paulus faciebat qui dicebat ad Galath. iij. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur x̃ps in vobis: ꝛ ad ꝓhilippenses primo. Eo q̃ habeam vos in corde meo ꝛc.

¶ Capitulum.lxxiij.

Resũptuosi ꝛ superbi semper altiora sequũtur prudentes ꝛ humiles ad congrua sibi tendunt. Cuius rei exemplum apparet in falconibus ꝛ muscardis siue alietis. Mã falco est auis multũ animo

sa. Invadit eni ipa aues lō ge se maiores pectore ⁊ pede eas penties cui filis est bō pſūptuosus ⁊ audax q ad ea q̄ se exercēdū intēdit cōtra illud Eccleſiaſtici.iij. Altiora te ne quesieris ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris. Sz muscardus quē alig dicunt alietū cū sit auis pua paruulaſ capit aues ⁊ lō signat sobrietatē humilū. De quoꝝ numero fuit Pſalmiſta. Neqz ambulaui in magnis neqz in mirabilib⁹ sup me. Ité pſūptuosi qui nimia ⁊ laboriosa assumūt cito deficiūt. Nā sicut dicit Aristoteles in libro .vi. de aialibus galine q̄ multū ouāt cito moriūt. Quid enīz sūt galine multū ouātes nisi pſūptuosi q dam nimios labores assumētes ⁊ plurima opa ⁊ magna inchoātes. Ibi nimiū cito deficiūt. qz ⁊ si vires eis ad ichoādū adsint ad pſequēdū tñ seu ad pficiēdū nō suppetūt ⁊ lō consulitur Eccleſiaſtici.xi. Fili ne in multis sint actus tui.

¶ Capitulum.lxxiiij

Prosperitates diuitū hominū ⁊ peccatorum assimilantur cuidam aui que bubo dicitur. Bubo enīz auis est onusta plumis. sed pigritia detenta ⁊ debilis ad volandum in sepulcris mortuoꝝ die ac nocte morat ⁊ fertur futurū malum prętēdere ⁊ loci vbi habitat solitudines nunciare vt dicit Ysidorus. Quasi ergo bubo onustus pēnis est peccator habundās diuitijs ⁊ lō q̄ piger ē valde ad exercitiū bonoꝝ opeꝝ ⁊ ēt debil ad ptēplatōis volatū manensqz in sepulcris mortuoꝝ. i. fetore operū seu peccatoꝝ carnalū ē ei ipa sua pſperitas future desolationis p nosticū ⁊ eterne dānationis indiciū. Vñ Luce .sexto. Ve vobis diuitibus qui habetis consolationez vestram. in hoc mundo ac si apertius dicat ipsa vestra consolatio quam nunc in pſenti recipiſ ve vobis superuenturum significat eterne damnationis. Boetius. Fortuna est quodā future calamitatis indicium.

¶ Capitulū.lxxv

Rudēs homo tempora diuidit quia partes quieti mentis contemplationi ⁊ orationi ⁊ partem necessitatibus corporis per actiōis laborem distribuit ⁊ concedit. Est enim vulturi similis. De quo dicit Aristo. venatur a meridie vsqz ad noctem ⁊ ab ortu solis vsqz ad meridiem in silētio requiescit vt eius exemplo videlicet homo instructus partim vacet quieti orationum ⁊ partim intendat venatui. i. procurationi necessariorum. Vnde Valmo de Paulo Apostolo refert q̄ vt tradunt sancti doctores a mane vsqz ad horam quintam labori manuum insistebat vt inde victum acquireret ⁊ inde vsqz ad vesperam intendebat publice disputationi.

Capitulum.lxxvi.

Vgnandum est contra diabolum, sicut pisces contra cocodrillum. Nam cum cocodrillus pugnat contra cetum fugiunt pisces ad caudam ceti. ⁊ ipse pugnat pro se ⁊ pro eis. ⁊ videns cocodrillus q̄ vincere non possit fetidissimū fumum emittit in aquam. Sed econtra cetus odorifero fumo de ore emisso fetidum illum belue odorem repellit. Si ergo aliquos cocodrillus ideſt diabolus persecutionibus impugnat ad caudam ceti ideſt ad vltimum vite christi. s. ad exemplum crucis ⁊ passionis christi fugiant: quia si passio christi ad memoriam reuocetur nihil est adeo durum quod non equo animo toleretur. Ipse enim contra diabolum pro nobis pugnauit ⁊ vicit. si vero fetore carnis ⁊ de carnalibus illecebris infestet odore oris ideſt ꝓtute deuote orationis repellatur. Et notandum q̄ quidam dicunt ideꝫ esse cetū ⁊ balenam: sed Ysidorus distinguit inter ea per hoc q̄ balena ē piscis mire magnitudinis que aquam emittit in altum. qđ non facit cetus.

¶ Capitulum.lxxvij

Religionē intrare volētes vel statū mutare queren tes illā religionē vel sta tum magis eligere dēbēt qui magis ꝓpetit eorum dispositiōi ⁊ cōditiōi: vi delicet exēplo auium que sīm varias cō plexiones sibi varia habitacula querūt. Vnde que magis sunt frigide ⁊ humide paludes ⁊ flumina inhabitant ꝓpter ci borum assignationē ⁊ pulificationē vt ſt merguli anates ⁊ cygni ꝑ quos intelligū tur homines qui corpe vel spū infirmo res sūt quoꝝ est assumere statuſ humilio res: siue ꝓpter nutrimētuꝫ si sūt corpe ō biles vel infirmi vel ꝓpter nidum. i. habi tationis locū. Quia iterdū etiā periculo sum est quibusdā spiritualiter i aliquib⁹ locis manere siue quo ad pulificationez .i. ad regulariū operū laborem: Volatilia vō q̄ calidioris sunt nature mōtuosa lo ca ⁊ rupiū contaua inhabitāt. per q̄ signi ficantur illi qui sūt fortiores corpe ⁊ spiri tu feruentiores qui securius assumere ēt pūt status altiores ⁊ difficiliores. ¶ Item religiosi in cōgregatione viuētes dēbent esse similes gruibus vel āserib⁹ precipue filuestribus. Vbi enim simul vadūt simul comedūt spēm suaꝫ diligūt regem sibi cō stituunt. Vbi etiaꝫ grues vel anseres silue stres ordinate volāt. ⁊ si aliquando inter se pugnāt mox recōciliate simul volāt ⁊ a societate pristina nō declināt. Vbi etiam futuram tempestatem cognoscunt. Quia imminente tēpestate clamāt vigilias ordi nant et in vigilādo voces eaꝝ alternāt. vt dicunt Basilius ⁊ Ambrosius. Aristote les tamen in secundo libro de animalib⁹ addit q̄ illa que vigilat lapillum in pede tenet vt sic si forsitan dormiret casu lapilli se excitaret Dicit etiam idem Aristo. q̄ rex earum semper se deponit primo ⁊ semper primo de terra se eri git. ⁊ circunspicit si quem venientem vi derit clamare incipit ⁊ eas ad custodiam munit. In eo ergo q̄ simul vadunt ⁊ co medunt docentur religiosi ⁊ in congregatione viuētes cōmunitatem diligere. ⁊ singularitatem fugere siue in cibo siue etiam in alijs. Debent enim religiosi viuere sine ꝓprijs. sed omnia communia erunt sicut Apostolis omnia leguntur comunia fuisse. Sed in eo q̄ speciem suam diligunt docentur religiosi suam congregationem ⁊ religionem precipue diligere. In eo autem q̄ regem sibi ꝓstituunt docentur sub obedientia viuere. In eo vero q̄ ordinate volant docētur modeste ⁊ ordinate incedere. Et in hoc q̄ si to reconciliantur ⁊ iterum consocian tur docentur iras seu lites si aliquando accidant citius terminare ⁊ per remissionem vel obliuionem iniuriarum pacem ⁊ charitatem pristinam reformare celerius. Et in eo quoqꝫ q̄ tempestates sentiunt docentur futura pericula vel tentationes solicite precaueꝛe ⁊ eis ingruentibus ad deum clamare. Et in eo etiā q̄ vigilant ⁊ vigilando voces earum alternāt docentur q̄ debent se vigilanter custodire. ⁊ pro mutua conseruatione successiue laborare. Prelatus autem qui pro omnibus debet sollicitus esse debet lapillum. i. humile christi exēplum qui fuit lapis angularis. semper in pede in affectu mentis vel aspectu habere. Christus enim dixit. Ego sum pastor bonus ⁊ bonus pastor ponit aiam suam pro ouibus suis. Vnde sono istius lapilli idest considerationē vel imitatione istius exempli fugatur omnis somnus ⁊ negligentia prelati. ¶ Item ipse etiam prelatus debet quanq̄ sit maior ceteris omnibus ratione dignitatis. tamen se primo deponere idest primus esse omnium in operibus humilitatis. ¶ Ire de terra se erigere scilicet per studium sancte orationis ⁊ contemplationis vel primus esse in contemptu terrene cupiditatis. precipue autem quādo in pascuis sunt subditi. i. consolatiōe corporis debet circūspectionē mētis prelatus circa eorum custodias erigere ⁊ habere ⁊ si aliquid aduersum vel obnoxium eis accidere senserit monendo ⁊ corripiendo clamare.

¶ Capitulū.lxxviij.

Renouatur anima spiritualiter sicut aquila. Unde. ps. Renouabitur sicut aquile iuuentꝰ tua. Dicit enim Augustinꝰ. quod agla i senectute patitur caliginē; i oculis ⁊ grauedinem i alis. propter quod fortem aque querit super quē volādo quātum pōt ascendit ⁊ sic ex labore ⁊ calore aeris stomachꝰ icalescit fortius ⁊ ita portis apertis ⁊ pennis laxatis subito in fortem se cadere permittit vbi mutatis plumis ⁊ caligine purgata in oculis quasi renouata vires resumit. Et sicut dicitur super psal. Cuꝫ senuerit incuruatur eius rostrum: ita vt vix possit sumere cibum. Petram igitur querit supra quam rostrum percutit ⁊ allidit: ⁊ sic onus rostri deponit cibum capit ⁊ resumptis viribꝰ inuenescit. Sic anima per peccatum vetusta cecata ⁊ aggrauata si aliquando exurgat ab actionibus terrenis ⁊ altius in seipsam elevetur considerando statum sue mentis suam perpendens miseriam accenditur in ea fortior calor compūctionis ⁊ tunc si se proijciat in fortem lachrymarum renouabitur ⁊ purgabitur vetustas peccatorum. ⁊ si rostruꝫ idest os cordis grauatur ⁊ ita ad terrena incuruat sic vt spirituale escam sumere non possit percutiat illud ad petram christum cōsiderando exemplum quo omnia cōtemnere docuit ⁊ tunc rostri curuitudo frangetur idest affectus terrenus corrigek ⁊ dirigetur ad deum. ¶ Item renouatur a vicijs anima: sicut accipiter in plumis. Job. xxxix. Munquid per sapientiam tuam plumescit accipiter. Tria enim sunt q̄ faciunt ad eius renouationem scilicet vētus ⁊ cibus. Habet enim accipiter proprium q̄ quando senescit ⁊ grauari se sentit alas suas cōtra radios solis expādit flante scilicet austro vt sic tepente aura ⁊ calore resoluente aperiantur pori qbus apertis se excutit ⁊ sic veteres penne exiliunt ⁊ nouē recrescunt ⁊ sic ex nouitate pennarum suarum aptior fit ad motum. Sic domestico accipitri qui vt renouet in mutatorio conseruat cibus de carne venenosa aliquantulū datur vt facilius immutetur. ⁊ sic patet q̄ flatus austri calor celi idest solaris radij ⁊ vis veneni faciunt ad renouationem ipsius. Per flatum ipsius austri intellige inspirationes gratie: per calorem vo accipe feruores penitentie: sed per carnem venenosam per cussionem alicuius aduersitatis vel infirmitatis corporalis que frequēter peccatorem impellunt vt renouetur per penitentiam. Dicit etiam Beda q̄ accipiter a fumo miro modo leditur. Unde eorum mutatoria a locis fumiferis penitus remouētur. Quasi autem quidam nociui fumi sunt tentationes peccandi qui fūt maxime surgunt vbi sūt occasiones ⁊ etiam opportunitates peccati. Et ideo sūt penitentes a talibus quasi accipitres a locis fumiferis penitus elōgandi. Itē nota q̄ dicta accipitris non nimis lata debet esse sed mediocris q: ex nimia pīgue scit ⁊ pinguis factus vocatus non redditur si vo nimis ē tenuis deficit vt volare nō possit. Sic debet esse discreta dicta penitentis vt nec ex nimietate eius impīguatum corpus anime non obediat ſm illō Deut. xxij. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit. nec etiam ex abstinētia nimia debilitetur corpus ita vt inutile fiat. Apostolus ad Romañ. xij. Obsecro vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctam deo placentem. viuentem dicit non occisam.

¶ Capitulum.lxxix.

Sancti ⁊ pfecti viri assimilantur columbis ſm illud Ysa. ix. Qui
a sunt isti qui vt nubes volant ⁊ quasi columbe ad fenestras suas. Nam columba quidem est pacis nuncia. Unde in signum pacis ⁊ reconciliationis ramum olive

ad arcam detulit. Sic etiam sancti viri pacem predicando annunciāt ysaie. lij. Quā pulchri super montem pedes euangelizā tis pacez ꝛc. Annunciant. ꝛ predicatores sancti pacem peccatoris idest conscientie penitentibus pacem temporis diligentibus ꝛ pacem eternitatis perſistentibus. i. perſeverantibus. ¶ Secundo columba ē ſimplicitatis forma. Caret enim felle malicie. Sic etiam sancti viri sunt simplices idest ſine plica malicie ſiue duplicitatis: ſz illud Matth. x. Estote prudētes sicut serpentes ꝛ simplices sicut columbe. ¶ Tertio natura est munda non enim immunda comedit sed munda grana eligit. Sic sancti viri studēt in omnibus esse mundi ſz illud Thob. iij. Mundā seruauī animā meam. Vnde mundiora grana idest opera vel exēpla sumunt: immunda vo fugiunt ſm illud. ij. Corīth. vij. Immūdū ne tetigeritis. ¶ Quarto est ple fecūda. Mā columbe in regiōe calida oi tempe pulli ficāt semel in mense. Vnde Aristo. dicit in sexto de aialib⁹ q decē vicib⁹ ouant in anno cōmuniter: ꝛ quandoq; vndeci vl duodeci Et ꝛō sūt valde fecūde. Sic sancti viri fecundi esse studēt siue in pullificatione ſpiritualium filiorum quos deo generāt ex scie euāgelice doctrie ſz illō. i. Corinth. iij. In christo enim iesu per euangelium ego vos genui: vel saltem fecundi sunt fecunditate bonorum operum.

Sumus enim domini nostrorum operum quēadmodū ꝛ nator: sicut dicit phūs Ethic. ¶ Quinto colūba ē pietatis emula. Mam circa pullos suos magnus pietatis ꝛ sollicitudinis ostendit affectū: alienos ſuper pullos nutrit. columbas autem alias errantes associat ꝛ recolligit.

Que oia ex pietatis affectu faciūt sancti viri Ipsi enī de suis subditis vel domesticis sollicitā curā gerūt. ꝛ insuper etiā ad extraneos beneficia charitatis extēdūt errātes etiā quosq; vel vagos recolligūt ꝛ diriguūt ſm illud Isa. quinquagesimo octauo. Egenos vagosq; iduc i domū tuam ꝛc. ¶ Sexto colūba ē societatis amica. Sūt enī colūbe ſuā ſpeciē amātes ꝛ societatē hominū diligētes quia sancti viri ſibi ſimiles diligunt ꝛ rationabiliter ꝛ ordinate viuentium societatem querūt. ¶ Septimo columba est obliuiosa. Vnde ſublatis pullis damni immemor in eodem loco nidificat vt dicit hieron. Sil'r sancti viri sūt iniuriaꝝ immemores neq; propter dāna illata a nido charitatis recedūt. sed fructū operū ipſis nocentiū⁹ velut premia ipēdūt. ¶ Item sancti ꝛ perfecti viri sunt hēodio. i. falconi ſimillimi primo quia falco quedam auis ē pauce carnoſitatis: nam sancti viri pauca cura habēt ō carne ſua. quia non eius desideria ſplent ſz poti⁹ eā torquēt. Vnde Apo. i. Corī. x. In carne ābulātes non ſm carnē militam⁹. ¶ Secūdo q falco ſiue herodi⁹ ē magne animoſitatis. Sunt enim sancti viri animoſi. i. magnanimi ꝛ securi, ſm illud. Prou. xxviij. Justus quaſi leo confidens abſq; terrore erit. ¶ Tertio quoq; ē multe pennoſitatis quia sancti habent pennas multarum virtutuꝫ. Eccli. xluij. Homines diuites in virtute. ¶ Quarto q ē magne agilitatis ꝛ ō alte volat in aere. nam ſicut dicit Grego. modicū habet de eo q̄ grauat ꝛ multū de eo quod ſurſū leuat: Sic sancti viri modicum hūt de gratuidie. i. de amore cupiditatis ꝛ voluptatis ꝛ multum de leuitate. i. de amore charitatis ꝛ ideo in altum volant ſiue contēplatione ſiue conuersatione Isaie. lij. Ecce intelliget seruus meus exaltabitur ꝛ eleuabitur ꝛc. ¶ Quinto viri sancti ꝛ perfecti aſſimilāt falconi q ē magne generoſitatis: nā ſi primo vl secūdo p̄dā n arripit ipſi vindictā de se expetit. ꝛ de facili tūc p verecundia ad manum non redit ſz p aera vagus incedit. Mam deuictum ꝛ quaſi degenerem ſe extimat quando de aue quam impetit non triumphat vt dicit Gre. Ille igitur primo vel secundo p̄dā arripit q vl bū ichoādo vl bū. ꝓsequendo ad finē bōi opis n ptigit ꝛ tal'nimi⁹ a christo degenerē ſe oſtēdit qui ait. nō qui inceperit ſz q ꝓseuerauerit vſq; in finē ſ saluus erit. Talis qdē cū verecūdia petere debz ad christū redire ꝛ man⁹ ei⁹ auxi

ītū humilit̄ ꝓcurare. Sexto qa ē magne pietatis sc̄z nō solū erga pullos suos sed ēt erga alīēos. Nā eodē sedulitat̄ officio quo filios pascit pullū ab agla derelictū nutrit ⁊ cū suꝫ recipit vt qdā dicūt. Similiter etiā sci viri ñ solū ō suis curā gerūt domesticis ꝫ etiā de extraneis ⁊ de miserabilib⁹ pupillis maxime ab alijs derelict̄ Jacobi.i. Religio mūda ⁊ imaculata apō deū ⁊ patrē hec est. visitare pupillos. Vñ Job.xxxv. Si comedi bucellā meā solus ⁊ ñ comedit pupill⁹ ex ea. ¶ Septimo sā cti viri ⁊ pfecti assimilāt falcom ratōe puritatis qꝫ est magne puritatis siue mūdicie in cibo capiēdo. Nā cadauera fugit ⁊ in vehemētia famis putridas carnes nō tāgit ꝫ pactēter expectat ḡuſqꝫ predā sibi ꝑgruā inuenit. vt dicit Bre. In quo redargnūt nō tātū illi q̄ noctua sibi cibaria comedūt vt gule satisfaciāt ꝫ etiā omnes illi qui fetidis cadaueri⁹ (id est fetid) carnis opib⁹ delectāt. ¶ Jtē sācti viri ⁊ ī hoc mundo quendam odorem sentiunt eo ꝙ sunt in celo. Vnde assimilantur vulturibus. Nam in vulture vt Plinius dicit maxime viget olfatus. Vnde existens vltra mare sētit odores carnium ex alia pte ⁊ econuerso. Sancti autem qui sunt in celo iam ītus mundi mare trāsierūt. Nos autē in ista vita mortali adhuc citra mare sumus. Ea tamen nihilomin⁹ que sūt vltra id est que sunt in alia vita si boni ⁊ mundi sumus cōtēplando ⁊ amādo delectabilit̄ odoram⁹. Similiter vultures qui vltra mare sunt id est sācti qui in celo consistunt nostrarum orationū odores cum quadā anditate percipiunt vnde phiale plene odoramento⁹ dicuntur orationes sanctoꝝ Apo.v.

¶ Capitulum.lxxx.

Apientiam celestem non potest percipere nisi mūdus a sordibus culpe. ꝙ patet per exēplum in apibus. Apes non potant nisi aquam claram. nec potant nisi prius feces eiiciant vt dicit Aui. Aquam igitur claram potant quicunqꝫ superne sapientie adeptione inuigilant de ipsa enim dicitur Eccli.xv. Aqua sapientie salutaris potabit illum. ⁊ rursus. Sapientie.vi. Clara est que nunq̄ marcescit sapientia. sed tamen nullus hāc aq̄m claram celestis sapientie bibit nisi prius a semetipso peccatorum feces eiecerit. sicut scriptum est. Sapientie.i. In malivolam animam nō intrabit sapia nec habitabit in corpore subdito peccatis.

¶ Capitulum.lxxxi.

Spiritussanctus in columbe specie apparuit in xpi baptismo q̄ licz vere animal fuerit vt dicit Augustinus ex suis tamen ꝓprietatib⁹ significabat spirituales effectus quos ipse spūssāt⁹ facit in baptizatis. Nam primo columba vt dicit glosa super Cañ ij. gemitum ꝓ cātu habet qꝫ videlicet spiritussanctus peccata gemere facit. Ysa.lix. Quasi columbe meditantes gememus. Romano.viij. Ipse spiritus postulat ꝓ nobis gemitibus inenarrabilibus .i. nos postulantes facit ⁊ gementes. ¶ Item columba fellē caret. qꝫ spūssanctus ire amaritudines aufert ⁊ benignitatis dulcedine replet. Sapientie.vij. O q̄ bonus ⁊ suauis est dominus spūs tuus in nobis. Et in eodem vocatur spūssanctus suauis ⁊ benignus ⁊ humanus. qꝫ suaues benignos ⁊ humanos nos efficit. suaues in sermone. benignos in corde. humanos i conseruatiōe ¶ Jtē colūba in petre foraminibus manet. qꝫ sc̄z spūssantus facit nos in christi vulneribus ⁊ eius passionibus frequenter stare. Vnde Canticoꝝ.ij. dicit spiritussanctus. Colūba mea in foraminib⁹ petre. glosa. i. ī xpi vulnerib⁹. ¶ Jtē colūba iuxta fluenta residet. qꝫ. ſ. spiritussāct⁹ fideles suos insistere facit circa scripturarum fluenta Scī. i. Spiritus domini fecundabatur sup aquas sc̄z scripturarū. ¶ Jtē colūba vmbras accipitris timet ⁊ abscondendo latet. qꝫ. ſ. spūssanct⁹ facit sanctos diabolica tentamēta ꝑpēdere ⁊ per fugā mūdi ⁊ absconsionē ꝑfectionis euadere.

Quasi enim accipitris vmbra est ipsa tentatio diabolica. Vnde ductus est ihesus in desertum ideſt in deserti latibulū vt qua ſi ibi absconditus mundo facilius vincere tentamenta.

¶ Capitulum lxxxij.

Spirituales viri filles sunt piscibus quorum aliqui in solo mari viuentes alij in stagnis ⁊ fluuijs commorantes. Alij vero quandoq; in mari: quandoq; in aquis dulcibus. pisces autem a mari ad dulciores aquas egredientes in earum dulcedine delectantur ⁊ impinguantur ⁊ similiter econtrario. Vnde tales in aqua nunc dulci nunc in mari sūt commanentes. qz dum vnum contrarium experiuntur magis in reliquo delectantur Sed q dā sunt fluuiales pisces sic allecti dulcib⁹ aquis vt maris amaritudinem non ferentes mox aquam salsaz gustantes subito moriuntur. Similiter q̄uis oēs boni ⁊ spūales viri in aquis penitentie viuere debent: quidam tamen in mari commorātur. i. exercitio ⁊ inquietudine vite actiue in qua more maris frequenter turbāt ſiē dirit dominus Martthe. Solicitas ⁊ turbaris erga plurima: Nihilominus tamen boni sunt ⁊ laudabiles pisces marini. i. boni ⁊ commendabiles homines actiui. Quidam vero alij sūt qui semper eē volunt in aqua dulci. i. a contēplatiue vite dulcedine minime seperari ⁊ de talibus erat magdalena que sedēs sec⁹ pedes dñi audiebat verbū illi⁹ ⁊ iō dñs dixit eā optimā ptē elegisse. Dicit. n. Auicēna. q̄ pisces qui morant in locis petrosis ⁊ in aquis dulcibus currētib⁹ in qbus nō sūt sordes dulciores ⁊ meliores sūt alijs. Illi aūt morant in locis petrosis q cōtēplant xp̄i opa ⁊ verba qz petra erat christus vt dicit Apo. i. Corinth. x. Sed illi i aqs dulcibus ⁊ currētibus q cōtēplant bona celestia ⁊ diuina q̄ls in se semp maneāt dulcedo tamen cōtemplatiōis coz i nobis raptim trāsit ⁊ currit dū in hac vita sum⁹ Illi vo manēt in locis a sordib⁹ mūdis q contemplantur sanctorum exempla. q̄ fuerunt pleni mundicia. Tales igitur cōtemplatiui viri plus ꝓfit de dulcedine ⁊ de vite puritate q̄ primi ⁊ iō meliores Sed alij sunt qui vtrobiq; succeſſiue morantur: quandoq; in mari: quandoq; i aq̄ dulci. qñq; sunt in exercitio actionis qñq; in dulcedine cōtēplationis. Et isti sē pisces qui magis impinguantur. i. in vite merito magis dilarantur q̄ non solū sibi ꝓsūt per contēplationē. sed etiā multis alijs p multiplicē actionē. Vnde Apo. i. Corinth. x. Nō querens qd̄ mihi vtile est sed qd̄ multis ꝓfit. Sunt tamen quidam sancti ita contēplationis delitijs totaliter dediti vt si qs eos pōcret in exercitio actionis in spiritu vel corpore perirent. Vnde tales dominus eligit dicit Bre. vt seruiāt ei i vita solitaria.

Capitulum. lxxxiij.

Vbditi qualiter se habeāt ad prelatū suū ostendit exemplo apū. Mā apes sibi regē creāt ipse sibi populos ordinant. ⁊ licet sunt sub rege. sunt tamen libere ⁊ quē regem faciunt nāli affectu diligunt ⁊ summa ꝓtectiōe defendunt ⁊ pro eo mori pulchrū eē credūt ⁊ ipsi regi tāta reuerētiā exhibēt vt nullatenus exire de domibus audeāt nec ꝓdire ad pastus nisi rex fuerit egressus ⁊ volatus sibi vēdi cauerit ꝓcipatū. Eligūt sibi illū in regez quē magnitudine corporis vident magis insignē ⁊ quod in rege precipuū est mansuetudie clariorē. Vñ nullū aculeū h3 vel si h3 nō vtit ad vindictaz. Mirāda ē eaz circa regē obedientia. Mā cū ꝓcedit totus cōglobat examē ⁊ regē circūdat vt tūc videri nō valeat. Singule tūc obsequio regis se offerūt ⁊ ei ꝓtime esse contendūt ⁊ fessū subleuant humeris ⁊ aliqñ totū portāt. vbicūq; vo rex sederit ibi tot⁹ exercitus castra figit. rege viso tot⁹ animat exercitus. ipso quoq; amisso examē dilabitur. qz sine rege esse nō possunt. Cū ergo pars apū in labore est. rex sol⁹ a labore immunis est ⁊ intus solus sedet. circū

quez semp adsunt quedā apes forte acu leum hūtes tanq̄ lictores reges custodi entes ⁊ offendētes punūt ⁊ raro rex fo ras exit. Vnde si quis tūc temporis alam regi presideret exercit⁹ nō exiret. Quā do aūt rex moritur circa ipsū cōglobant ⁊ more funerānū tristitia torpēt. ⁊ plebs tota meret. nō comedūt nō ꝓcedūt tristi murmure oēs gemūt nō luct⁹ minuit. i mo fame se mori putāt nisi corp⁹ regi de medio subtrahat. ¶ Ex his ergo oib⁹ colligit q̄ rector ⁊ prelatus ē vtuosus ⁊ māsuetus eligēd⁹ ⁊ a populo siue subdi tis nō coactis sz libere. i. volūtarie obedi entibus affectuose diligend⁹ summe de fendendus cum reuerentia expectandus ⁊ ei obtēperādū ab omnib⁹ ⁊ sponte ser uiendum in laboribus adiuuandus i de fectib⁹ suis supportandus communiter imitādus precipue habendus a seruili bus laboribus eximendus. caute ⁊ hono rifice custodiendus. circa extrinseca raro occupandus. in morte autem cum tristi tia debita reuerenter sepulture tradēd⁹ ⁊ hec oia in vno includēs petr⁹ dixit. i. Petri. ij. Regem honorificate.

¶ Capitulū. lxxxiij.

Yperbi assimilantur lo custis. Nam locuste in sa liendo se erigunt. sed in erigendo mox cadunt. a vento australi generan tur ⁊ conducuntur. sed in aquilonari moriuntur. ¶ Itē mutuo se comedūt nec maiores minoribus parcūt in estate quoq; aparēt ⁊ in hyeme latēt. Sic superbi saliendo temporaliter se. eri gunt mentaliter vt eo ipso se ꝓbiores re putant quo se honorari ampli⁹ videāt. sz se erigentes cadūt quia eo ipso q̄ grādes apud se sūt apud deū nihil sūt. Sequitur etiam plerūq; post elatū assensum super bie inopinate casus ruine. A vento au strali qui calid⁹ est oriuntur quia et calo re tēporalis ꝓsperitatis superbi efficiun tur. ipsi in aquilonari frigore moriun tur. q; ex aduersitatis rigore domantur. mutuo etiam superbi sese cōsumūt ⁊ po tentiores debiliorib⁹ nō parcunt. in esta te. i. in ꝓsperitate apparent mirifici sed i hyeme. i. aduersitate latēt despecti.

¶ Capitulum. lxxxv.

Entationū laqueos cū hō aduertit debz sagaci ter fugē ⁊ ab eay occa sionibus se velociter elongare. Cuius exem plum apparet in pisce mugile qui quidem est piscis mirabiliter agilis: hic dum insidi as piscatorum sentit statim retrocedit et ita transilit vt volasse astantibus videat. Ille igitur piscis insidias sentit qui insur gentes tentationes perpendit ⁊ tunc qua si retrocedit cum ab occasionibus tenta tionum se subtrahit ⁊ tunc velocissime transilit quando in ipso tentationis prin cipio mox animum ab eadem auertit. Vnde Isidorus dicit: cum te titillat cogi tatio cum tibi aliquid suggerit illicitū nō ibi teneas animum calca serpentis caput calca prauę cogitationis inutium.

¶ Capitulum. lxxxvi

Yranni assimilantur aquilis. Maz aquila quia in calore ⁊ ficcitate excedit est minus iracunda. Ira enim fortis non est nisi in corporibus multum ficcis: vt dicit Aristo teles. Est etiam ⁊ aquila auibus innocen tibus inimica ⁊ infesta quas vngue rapit ⁊ rostro percutit ⁊ occidit. ¶ Item aqui la societatem non habet sed fugit: vt Ari stoteles dicit primo libro de animalibus. Est etiam crudelis filijs dum eos abijcit dum rostro percunt ⁊ a nido exire com pellit. Omnia hec competunt tyrānis pri mo q; cōmuniter sunt iracundi ⁊ furiosi Vnde de quodā tali dicitur secūdo regū. xxi. Achabeorum. iiij. Animum crudelis tyran ni ⁊ fere belue irāz gerens ⁊ cetera. ¶ Itē quia malis hominibus fauent ⁊ bonis ⁊ innocentibus sunt infesti et inimici: et ideo persequuntur illos vel eorum bo

na diripiendo vel in persona ledendo. ⁊ interdū vita priuando: sicut fecit Achab Naboth iezraelite: cuius personam occidit ⁊ vineam possedit iij. Regū. xxi. ¶ Ité nō diligūt tyranni neq; volūt i vñto vl' honore vl' diuitijs socios vl' pares hre. Dñ et studet oēs depaupare ne possint ꝯ cos insurgē vl' eis parificari. Interdū et tyranni táte crudelitatis existūt vt et suis nō p cāt. Mā et ꝓprios filios qñq; a se abijciūt qñq; vo eos penitūt qñq; vo nō solū de domo ꝭ et de pria eosde exulare cōpellūt, imo qō e execrabili⁹ qñq; eos occidūt sicut legit ō Herode q filios ꝑmo expulit postea occidit: pp qō Romano⁹ ipator ō illo dixisse fert q maluisset esse Herodis porc⁹ q̄ fil⁹ q. Herodes cū eēt pselyt⁹ i le ge iudeo⁹ porcis pcebat sed filios occidebat. ¶ Ité tyranni qdā silues sūt milus. Est eni milu⁹ auis rapax audax in mimis ꝭ timida in magnis. Mā siluestres aues iuadere nō audet: ꝭ pullos domesticos paruos rapē nō timet. Sil' qdā tyranni ꝭ ex auaricia sint rapaces ⁊ ꝯ debiles ⁊ ipotentes sint audaces: ꝯ tñ potētiores vl' coeq̄les ⁊ cos q sibi resistūt pusillanimes ⁊ pauidi sunt imo superant: iterdū et p minores. Mā miluus a miso ipetit ⁊ ꝓpter suā pusillanimitatem a minore superatur.

¶ Capitulum. lxxxvij.

TRibulationū ⁊ tentationū impetus meli⁹ conseruat iustos q̄ cōsolationum applausus. Cuius exēplum apparet in piscib⁹. qui meliores sunt ⁊ conseruātur magis in pelago aquilonari ⁊ orientali q̄ in australi. q: ex illo⁹ ventorū impetuoso flatu aque ampli⁹ cōmouentur ⁊ meli⁹ us deputant ꝓpter quod pisces q in eis morantur magis a superfluis mundantur Per ventū igitur aquilonis qui asper est asperitatē intellige aduersantis ⁊ tribulātis sed per orientalem qui calidus est sua origine feruorē accipe irruentis tentationis. Ex quorū impetu aīa velut aqua ad bonum sollicitatur seu impellitur ⁊ a malo purgatur si fortiter resistat ⁊ sic piscis homo iustus proficit ⁊ saluat. Job. x. Visitatio tua custodiuit spiritum meum. Sed per australem ventū qui nitior est ⁊ suauior intellige suauitatem temporalū consolationū ex quibus pisces. i. homines in aqua penitētie vel iustitie viuētes frequēter per negligētiā resoluunt. Et ideo minus conseruant ⁊ magis deteriorantur.

¶ Capitulum. lxxxviij.

VErbo dei anima nutritur sm illud Deutero. i. Nō in solo pane vē. Cuius ratio est q: ex eisdem nutrimur ex quibus sumus sicut Philo. dicit. Mā pullus qui nascit ex ouo nutrit ex ouo. Dicit enim Aristo. in. vij. de animalib⁹ q̄ pullus nascitur ex albugine oui ⁊ nutritur ex vitello. Cum ergo ex verbo dei sumus in fide spiritualiter geniti sm illud Jacobi. i. Voluntarie genuit nos verbo veritatis. ideo ex verbo veritatis etiam nutrimur. Vnde Grego. dicit q̄ cibus mētis est sermo dei.

¶ Capitulum. lxxxix.

VEtule quedaz mulieres inuenuntur cornicibus similes Mam cornices sicut dicit Isidorus sunt aues annose garrule impie ⁊ his vbi habitant noxie. In senectute licet eis albescāt plume intus tamē in carne quanto plus viuūt tanto magis efficiuntur nigre. Item dicuntur cornices suo garritu seu volatu mutationis tēporis esse presage siue nuncie. ¶ Item vt dicit Ambro. Cornices sunt ciconiarum ultrices ⁊ socie. q: cuz ciconie transuolant mare cornices ipas precedendo deducūt ⁊ contra infestas aues pro eis bella committunt. Hec igitur omnia competunt q̄ busdam malignis ⁊ vetulis mulieribusque si annosius viuūt assidue garriūt impie ⁊ crudeles puellis existunt etiam has vbi habitant ledunt. q: pueros fascinando inficiunt sicut dicit glosa super illud Apost. O insensati galate qs vos fascinauit. ¶ Item quanto plus per etatis prouectum canicie albescunt tanto plus per

peccati caligine interius nigrescūt. ¶ Ite sunt procuratrices demonū que interdū ydolatras idest mulieres etiaz honestas ad adulteria ꝛ inhonesta opera callide seducendo associāt ꝛ deducūt. Ipse quoq; sūt q̄ se striges mēdaciter esse dicūt ꝛ tanq̄ p̄ phetisse diaboli futura diuinare p̄sumūt.

¶ Capitulum.xc.

Vidualis continentia qualiter sit seruanda turtures ostendunt. Naz turtur est auis castissima. eo q̄ dum patrem suū perdit alteri⁹ vlterius copulam non requirit. sed solitaria semper incedit ꝛ memor perdite societatis semper gemit soli tudine diligit ꝛ hominū consortia valde fugit ad ortos ꝛ agros descendit vbi cibū querat sed cibo obtento iterum solita loca plangētib⁹ apta requirit. In his ergo monentur vidue vt maneant vidue vt sint solitarie. ¶ Ite consortia noxia ꝛ vana spectacula fugere ꝛ sumptis necessitatibus victus se ad oratiōis ꝛ cōpunctiōis loca colligere ¶ Ite turtur in hyeme plumas perdit. ꝛ tūc in cōcauitatib⁹ arborū se absondit. sed tpe veris plumis resumptis de locis vbi latuerat exit. ꝛ loca congrua ad pullificandū querit sicut Aristo. dicit. In quo figurat̄ q̄ vidue tpe hyemis .i. tētationis vel aduersitatis vel depositē plumis ornamentorū debent tacere in cō cauitatib⁹ arborū. i. humiliter manere in domibus earū. vel p̄ditis plumis delitiarum seu diuitiaz debent mozari p̄ meditationē animi in cōcauitatibus arborz. i. in exēplis humilitat̄ ꝛ pauptatis sanctoz sed tpe veris. i. p̄speritatis q̄n habēt plumas diuitiarum debent exire ad pullificādum ꝛ fructificandus opera vite actiue. i. elemosynas vel alia bona opera. sicut fecit sancta Elisabeth filia regis vngarie post mortem viri sui dans se elemosynis ꝛ seruitijs pauperum. ¶ Item turtur sup̄ rez fetidā non descendit neq; super cadauer quod sit quando mulier vidua tarpi tentationi non consentit ꝛ carnalis operis turpitudinem non cōmittit. ¶ Item turtur pro se ꝛ pullis suis pauca ꝛ mūda grana eligit. ꝛ in locis mundis colligit vnde viuit qz. s. mulier vidua tam pro se q̄ pro filiis suis paucis ꝛ licitis sumptibus debet esse contenta. ¶ Capitulum.xci.

Ve peccatoz sunt filie vsis autū in volādo. Aues enī in volando nō h̄nt determinatas vias. Vnde h̄z Isidorus dicte sunt aues q̄si sine vie in volando qz sine via constat eas incedere. eo q̄ eaz vie nō sunt determinate in aere. Sic peccatores in suis actib⁹ nō sequunt̄ rationē q̄ habēt humanis actib⁹ terminos vtutis imponere p̄pter q̄ dicit Philo. in Ethi. q̄ virtus est habit⁹ electiu⁹ in medietate p̄sistēs determinata rōne. put vtiq; sapiēs determinabit. Ideo dicunt̄ indeterminate ꝛ ut errādo vagabūde mō ascendēdo per sup̄biā mō descēdēdo p auaritiā. mō diuertēdo ad dexterā. i. ad delectatiōes gule ꝛ luxurie. delectationes enī ad dexterā pertinere dicunt̄ h̄m illud. Ps̄. delectatiōes in dextera tua. modo diuertēdo ad sinistrā per ipatientiā ꝛ irā. sin aduersis: mō ante p̄cedēdo p p̄sumptionē: mō retrocedēdo per pusillanimitatē vel desperationē. ¶ Ite aues motu alarū aere diuidūt sed mox se claudente nullū signū sui trāsitus derelinquūt. Sic peccantiū vita ꝛ p̄speritas ipsis mortuis ꝛ in sepulcro clausis totaliter deficit. Vnde ex persona eorum dicitur. Sap̄. v. Trāsierūt oia illa tanq̄ vmbra ꝛ tanq̄ auis que transuolat in aere.

¶ Capitulum.xcij.

Irginitatē carnis seruare cū fecunditate spūali docemur exēplo apū. Ma integritas carnis vl corpis virginalis oibus apib⁹ est cōis q̄n nullo pcubitu miscent nulla libidine resoluūt nec part⁹ q̄ q̄tunq̄ dolore ꝛ tamen maximū examē filiorum constituūt. Ma cū alie aues semel in āno singulos edant fetus apes geminos creāt ꝛ duplici ceteris fecunditate p̄cōderāt. Sic quoq; mulieres sancte que suorum

corporum integritatem custodiunt imu-
nes sunt a libidinose resolutionis fetori-
bus exẽpte sunt a partuũ doloribꝰ nihilo
minꝰ deo multũ fructificãt in spualibꝰ ope
rum fetibꝰ. Duplici enĩ fecunditate ꝓuga
tas mulieres virgines sacre ꝑcellũt qꝝ ille
tñ carne fructificant he aũt carne ac spũ.
Ille carne fructificãt mũdo corruptibilez
plem generãdo. Iste corpore fructificant
in celo incorruptibilẽ ꝓmerendo gloriã.
Erunt inquit dñs sicut angeli in celo vbi
neqz nubent. Generãt quoqz nõnunqꝫ vir
gines sacre dño ꝛ si non filios carnales ta
men spũales. Mã omnes quos trahũt ad
deũ siue exẽplis operũ siue orationibꝰ vel
etiã suis verbis eoꝝ spũales filij dici pñt.
¶ Item hꝫ ꝓugati fructificent interdũ eti
am deo per opa vite actiue virgines tamẽ
libertus possunt ei parere fetꝰ tam operũ
vite ꝓtẽplatiue qꝫ etiam actualis. Ex quo
patet qꝫ dicit Ysaie.luij. ¶Dki filij deserte
magis qꝫ eꝝ que hꝫ virũ.i. virginis qꝫ ꝓu
gate. ¶ Iteꝫ virgines ꝛ precipue iuuenes
hñt ꝓtẽplationẽ dulcoriẽ. In cuius signũ
apes iuuenes ꝛ virgines faciunt melius
mel vt Auice. dicit. Sic in virginibꝰ ac iu
uenibus sancti mel.i. dulcedo ꝓtẽplatiõis
supne tãto suauiꝰ generat qñto caro in eis
spũ fortiꝰ subiugat. Vñ. Iudicũ. xiiij. dici
tur de forti egressa est dulcedo.

¶ Capitulum. xciij.

VIrtutes cardinales docẽt nos habere exempla hirũ
dinum. Nam primo hirũ
do docet habere ꝛpantiam
precipue in cibo. Hirundo
eni vt dicit Isid. ab eundo
est dicta eo qꝫ ꝯbos sedẽdo nõ acgrat sed
volando acgrit. Ita ꝛ homo cibũ suũ ne-
cessariũ corpori transeundo ad necessita-
tem ꝛ nõ insistẽdo ad voluptatẽ accipiat.
Exo. xi. Comedetis festinanter. Ille enim
qui festinãter comedit nec magnã delecta
tionẽ in comedẽdo nec etiã multũ cibum
accipere cõsueuit. ¶ Scõ docet nos ha-
bere prudẽtiã. ¶ Primo ex eo qꝫ nidũ tã
artificiose componit qꝫ vir sufficeret hu-
mana industria facere de ꝙus materia.
Vnde quidam crediderunt eas habere in-
tellectũ sicut ꝓbꝫ dicit. ij. Physicoꝝ. Qñ
licet verũ non sit docent tñ nos esse pru
dentes vt sm prudentiã midũment vtuti
bus cõponam. ¶ Docẽt hirũdines ꝛ nos
purgare nidũ ꝓscientie nostre ex eo qꝫ ip
se instruũt pullos suos stercora extra ni-
dum ejicere vt ꝛ nos cõscientias nostras
purgare discam. a fetibꝰ petoꝝ. Item hi-
rundo hꝫ prudẽtiã in discernẽdo tpa ꝛ lo
ca. Mã tpe frigoris calidas regiones re-
grit ꝛ ideo mare trãsit. in estate vo reddit
ꝛ cetera tpa inuenĩdo custodit ꝛ prenun
cia est imminẽt estatis vt dicit Ambro. Si
militer viri prudẽtes tpa discernũt ꝛ put
tpibus ꝙgruũt negocia dispẽsant. Sũt ẽt
loca mutanda vel qrẽda prudenti prout
videt ꝙgruere tpi. Solet etiã homo pru-
dens futuri esse ꝓuĩcꝰ ex eo qꝫ rerũ exitꝰ
prudentia menti ꝓut Boeciꝰ dicit. ¶ Ter
tio docet seruare iustitiã pcipue puniẽdo
siue iudicando q duz sanguinẽ malefacto
ris effundit alioꝝ oculos aperit ꝛ ad can
tela instruit. Dñs dicit Aug. qꝫ sanguis ver
tre ale hirũdinis qui exit colũbe medetur
oculis infirmis. Mã ala dextra hirũdinis
est iusta sniã principis ex q duz sanguis vi
uus effundit alioꝝ oculi ad fidẽ cauẽdus
illuminant. Maz oculos qs culpa claudit
pena aperit vt dicit Gre. ꝛ nõ solũ pena ꝙ
pria sed etiã aliena illuminat frequẽter ꝛ
iuuat. ¶ Quarto quoqz docet hirũdo ha
bere fortitudinẽ qz dr eẽ quodã genꝰ hir
ũdinũ qꝫ oẽs aues timẽt. ita vt agla eam
fugiat tanqꝫ hostẽ nec illa visa audet sup
predã irruere eo qꝫ morsus eiꝰ forte ẽ ve
nenosus vt dicit Plinꝰ. Tales hirũdines
sancti sunt qꝫ fortitudinẽ ꝛ vtutẽ timent
aues oẽs.i. vniuersi demões ꝛ agla q ẽ rex
auiũ.i. ipe sathã q ẽ rex sup oẽs filios sup
bie. Mã morsus talis hirũdinis.i. oio sci
hois patienꝫ ꝛ hũilis qñ venenosus ẽ eis
ꝛ demonibꝰ ꝛ valde formidabilis. Virtu
tũ quoqz plenitudo ꝛ abũdãtia nõ aggra-
uat aiam hꝫ ponꝰ alleuiat. ꝛ ad ascẽdũz
in celũ habilitat. Vñ est qꝫ aues ꝓto plus
abũdãt penis tanto facilius sursum leuã-
tur ꝛ velocius vadunt sicut patet in aui

bus prede q̄ sunt volat⁹ altissimi. Aer.n. inclusus infra penaꝝ ꝓcauitatē aues leui at ⁊ vt sursum ferat habilitat. Sic etiā pēnis virtutū sancti leuiant ⁊ ad ꝓtēplanda vel appetenda celestia sublimiter eleuant Dñi ꝑs. Has pēnas ⁊ volatus desiderans dicebat. Quis dabit mihi pēnas sicut columbe ⁊ volabo ⁊ requiescam. Ecōtra autem ex vtutū carentia aīa grauis relinquitur vt auis sine pēnis. Vnde dicit Augu. de deo a quo sunt virtutes. Cum tui plenus non sum oneri mihi sum.

¶ Capitulum. xciij.

VIta spiritualis hominum proficit ⁊ perficit sicut vita volatilium. Dicit. n. ꝑbs in. vj. de animalib⁹ q̄ post decem dies generationis complet pullus ꝟ omnes partes suas ⁊ tunc habet caput maius toto corpore ⁊ ꝟ caput inclinatū sup crus dextrū ⁊ alas expansas supra post hoc rumpit testa die decima octaua vel vigesima ⁊ exeunt pulli iaꝫ viuificati ⁊ aliq̄ gemelli sed inter gemellos vn⁹ est maior alter minor. Prima ergo pulli cōpletio fit in. x. diebus q: prima hois formatio in vita spūali fit p obseruantiā decem preceptorū. Vnde dixit dñs Mat. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mandata ⁊ tunc caput corpus excedit q: tunc ratio corpori dñatur ſcz vt sit homo nō aialis ſz magis spiritualis: inclinat etiā caput. i. mens non solū per obedientiā sed etiā per humilitatē nō fictā sed verā: ⁊ hec inclinatio est super crus dextrū. Est enīz q negter se humiliat vt dicit Eccli. xix. ⁊ iste i finistrā partē se inclinat: ale etiā intellect⁹. ſ. ⁊ affectus per fidē ⁊ dilectionez supra caput. i. supra naturalis rōnis cōprehensionē extenduntꝰ vt incipiat iam homo terrestris mente ad celestia erigi. Sed ad secūdā pulli completionē addunt. viij. vel. x. dies ſcz vt sit dieruꝫ. xx. vel. x viij. Quia si qs vult vere perfect⁹ esse ops vt ad obseruantiaꝫ veteris legis. i. x preceptoꝝ addat obseruantiā noue legis. i. consiliorꝝ christi sicut est illud Mat. xix. Si vis perfectus ē vade ⁊ vende oīa q̄ habes ⁊ da pauperib⁹ ⁊ alia ⁊ consimilia que cōtinentur in euāgelijs. perfectioni eni noue legis. i. euāgelij cōpetit octonari⁹ numerus ꝓpter. viij. diem resurrectionis christi. i. dnicaꝫ quaꝫ celebramus sicut iudei celebrant dies. vij. Vel propter diem. viij. resurrectionis nre quā expectamus in qua rupta testa omn. ſ. finita hac vita mortali tāḡ pulli nouiter viuificati exibimus gemelli. i. in aia ⁊ corpore glorificati erit tamen gemellus vn⁹ maior q: maior erit gloria aie q̄ corpis.

¶ Itē perfectioni euangelij competit additio numeri denarij q: preter obseruantiam decalogi necessaria sunt sacramenta noue legis cū fide trinitatis vel. vij. dona spiritus sancti cū tribus virtutib⁹ theologicis. vij. enim ⁊ tria denariuꝫ numerum cōstituūt postq̄ rupta est testa timoris vl amoris vite corruptibilis exeunt gemelli. i. tam carne q̄ spū in vita spirituali perfecti. licet in regimine vite ⁊ dulcedine celestis conuersationis spiritus carnem antecedat. Plus eni cupit spūs q̄ possit ferre corpus vel q: plus peracpit spūs de dulcedine q̄ corpus sustineat de labore. ¶ Itē vita mortalis similis est vite naturali volatilium. Quedā enim aues sunt q̄ pascūtur carnibus sicut accipitres ⁊ aues prede ⁊ his assimilant hoies q carnalit viuūt pp q dicit Apo. Ro. viij. Debitores sum⁹ non carni vt ſz carnē viuam⁹. Quedā vo pascunt herbis. vt anseres ⁊ similia ⁊ talibus similes sunt penitētes q de nouo incipiūt qui adhuc molliora requirūt: soliduꝫ videlicet cibū capere nō valentes. Ezechielis. xxxiij. Regelcent in herbis virētibus. Quedā aūt pascunt granis ⁊ seminibus vt columbe ⁊ huiusmodi qb⁹ assimilāt perfecti ⁊ spūales viri: pfectoꝝ eni solidus est cibus sicut dicit Apo. Mā cōtēplatiui pascunt seminib⁹ diuinoꝝ vboruꝫ. Semen eni vbū dei ē vt dicit Luce. viij. ſz aerium pascūt seminib⁹ bonoꝝ operū ꝓpue elemosinaꝝ. Galat. vj. Qui seminauerit cō. pascūt et seminib⁹ lachrimaꝝ p ꝓpūctoꝝ ꝑs. Eūtes ibāt ⁊ flebāt mittentes semina sua: que scilicet semina pascunt ⁊ reficiunt animas ſm illud Psal. Cibauit nos pane lachrymarum.

¶ Capitulum.xcv.

Scia diuersa iudeis in lege moysi sub figuris diuersorum volatilium prohibita fuerunt. Leui.xi. Fuit .n. eis prohibitus esus aqle. in qua ex eo qō alte volat p. ohibet ꝛ figuratur superbia. ¶ Itez griphis in quo qr egs ꝛ hoibus infest⁹ est crudelitas potētiū phibet. ¶ Itē alieti in quo qr pascit⁹ auibus signātur illi qui sūt pauptibus molesti. ¶ Itē milui in quo qr maxime insidijs vtit signātur fraudulēti. ¶ Itē vulturis in quo qr sequit exercitū sperans comedere de cadauerib⁹ mortuorum signantur illi q mortem ꝛ occisiones affectant hoium vt lucrētur. ¶ Itē prohibita sunt animalia cuiusli generis in q bus signant aliqui q exptes bone affectionis nō redeunt qr cornus emissus ab arca nunq̄ redijt. ¶ Item struthio que cū sit auis ꝛ volare non possit sed semper circa terram moratur deo signat militantes ꝛ se negocijs secularib⁹ implicantes. ¶ Itez nocticorax que in nocte est acuti visus in die autem nō videt ꝛ ideo signat eos qui in temporalibus sunt astuti ꝛ in spiritualibus sunt inertes. ¶ Item larus qui nat in aqua ꝛ volat in aere ꝛ iō signat eos qui circuncisionem ꝛ baptismū venerant vel signat eos qui per contemplationem volare volūt ꝛ tñ viuūt in ags voluptatū. ¶ Itē accipiter q deserut hoibus ad predā ꝛ ideo signat eos qui ministrant potentibus ad ꝟdandū pauper. ¶ Itē bubo q in nocte q̄rit pastū de die latet ꝛ ideo signat luxuriosos q occultari q̄runt in nocte opibus q̄ agunt. ¶ Itē mergulus cuius nā est sub vndis diutius morari ꝛ iō signat gulosos q in aquis deliciaꝝ se mergunt. ¶ Itē ibis q̄ est auis africa hñs longū rostrū ꝛ pascit ex serpētib⁹ ꝛ forte idē est qō ciconia ꝛ signat inuidos q de malis aliox quasi de serpētibus reficiunt. ¶ Itē phibitus est cygnus q est coloris cādidi: ꝛ lōgo collo quo ex pfunditate terre vel aque cibū trahit ꝛ pōt signare hoies qui per exteriorē iusticie candorē lucra terrena querūt. ¶ Itē onocrotalus q est in ptibus orietis lōgo rostro: q in faucibus hꝫ quosdā folliculos: in qbus primo cibū reponit ꝛ post horā in vētre mittit: ꝛ signat auaros imoderata sollicitudine vite necessaria cōgregātes. ¶ Itē porphyrius q ꝑter nām alitꝝ auium hꝫ vnū pedē latū ad natandū ꝛ aliū fissum ad ambulandū qr in aqua natat vt anates ꝛ in terra ambulat vt pdices solo motu bibit: oēm ci bū aqua tingēs ꝛ signat eos q nihil ad arbitriū alteri⁹ facere volunt: ꝫ solū quod fuerit tinctum aqua ꝑprie voluntatis.

¶ Itē phibitus fuit esus herodionis q vulgariter falco dr ꝛ signat illos quorū pedes veloces sunt ad sanguinē effundē dū. ¶ Itē prohibuit ēt lex caradon q̄ est auis garrula signās loquaces. ¶ Itē phibita est vpupa q̄ nidificat in stercoribus ꝛ fetenti pascit⁹ simo: ꝛ gemitū in cantu simulat: signāt tristiciā seculi que hominib⁹ imūdis mortē opat. ¶ Itē vespertilio q circa terrā volat signāt illos q seculari scientia ꝑditi solū terrēa sapiūt. ¶ Itē q vicū aliqō indebite fugit aliqñ in aliud cadit. Nā ꝑdix nisum timēs ꝛ eū fugere volens dum eum in aere esse sentit a terra non surgit ꝫ sepe dū circa terram quasi secura fugit in rete vel laqueū se immittit. sic quandoq; aliquis nisum superbie vel tyrannidis fugere volens dum se ad terram nimis humiliando vel indiscrete vnitescendo dimittit: aut in pusillanimitatis laqueum incidit vel nimie remissionis retibus se inuoluit. ¶ Itē vicia tria magis generalia repesentātur in vpupa. auaricia luxuria ꝛ superbia. Nam vpupa humana comedit stercora. auis est omnino immunda: sed cristis capite extensis galeata. Humana quippe comedit stercora qui inhiat ad tēporalia lucra de quibus Apo. ait ꝓhil.iij. Omnia detrimentum feci ꝛ arbitror vt stercora vt christus lucrifaciam. Immundus autem est qui luxuriose vite pollutionibus subiacet. De quo Apostō. ait Epheſi. quinto Omnis fornicator aut immundus ꝛ cetera. Sed tunc cristam gerit in capite cum superbia

ñatur in mẽte ꝓtra illud Thob.iiij. Superbiam in tuo sensu nunq̃ ⁊c.

¶ Capitulum.xcvj.

Voluptatesl ⁊ superfluitates exẽplo aqle abijcere docemur. Mã aqla ad plus tria oua facit: ꝫ tertiũ ꝓijcit: eo q3 incubãdo multũ grauat in tantũ.n.rũc debilitat vt quasi venari non possit. Tria igit oua aq le tres sunt appetitus aie. Aliqd eni aliq̃ appetit aia qõ ꝓtinet ad ipsius salutem. ⁊ istud est primũ ouu3. Aliqd.n. appetit qõ ꝓtinet ad corꝑis necessitatẽ: ⁊ ꝫ est scõm. Aliqd vo qõ ꝓtinet ad vite voluptatez ⁊ istud est tertiũ qõ.s.tanq̃ superfluũ ⁊ noxiũ abijciẽdũ ẽ. Grauat.n.mẽtẽ frequẽter superfluitas voluptat: ⁊ eã in tiũ debilitat vt spũalia venari nõ possit. Vñ dñs discipulos monuit dicens Luce.xx. Attẽdite ne grauentur corda vestra in crapula ⁊c.

¶ Capitulum.xcvij.

Sura assimilat plume siue pẽnis aqle q̃ sicut Plinius dicit hñt quãdã virtutem corrosiuã. Vñ posita cũ aliarum aniũ plumis eas corrodit. Sic vsurariũ lucruz cum bono lucro admixtũ ad nichil ipsum deduc. Vñ diuitie vsurarie ẽt cũ alijs mixte cõiter pauꝛ durãt. Ilꝛ3.n. vsura vtutẽ corrosiuã qꝛ ei⁹ q mutuo accipit facultatẽ cito cõsumit. Est.n. vsurariũ mutuũ apõ debitoꝛẽ silitudo illoꝛ vmiũ de qb⁹ dicebat Job.xxx. Qui me comedũt nõ dormiũt. ⁊ a multitudine eoꝛ ꝓsumit vestimẽtũ meum. qꝛ ex multiplicatiõe vsure: quandoq3 etiã vestimẽtũ in pignus datuz cõsumit ⁊ transit ad creditoꝛem.

¶ Capitulum.xcviij.

Christus ꝓfiguratus fuit in passeribꝰ qui offerebant in purificatiõe lepꝛosi in lege moꝑsi Leui.xiiij. Lepꝛosi eni purificari dicebant qñ cõsortio hominuz iudicio acerdoꝭ restituebant ⁊ cultui diuino red debant. Cõtigebat tñ quãdoq3 vt diuino miraculo per ritũ legis carnalis lepꝛa mũ darek: qñq3 etiã sacerdos in iudicio decipiebat. Vñ primo iudicabat mũdus: ⁊ postea restituebat tãq̃ mũd⁹ ꝓsortio hoiuz ⁊ cultui diuino. s. post. vij. dies. in prima autem purificatiõe offerebat ꝓ se lepꝛosus mundatus duos passeres viuos ⁊ lignuz cedrinũ ⁊ vmiculum ⁊ ysopũ hoc modo vt filo coccineo ligarentur passeres ⁊ ysopus simul cũ ligno cedrino ita qꝛ lignũ cedrinũ esset quasi manubriũ aspꝛsoꝛij: ysopus vo ⁊ passeres erant id qõ de aspꝛsorio tingebat in sanguine altertius passeris immolati in aqs viuis. Nec aũt.iiij. offerebãtur cõtra.iiij. defectꝰ lepꝛe. Mã contra putredinẽ offerebat cedrus q̃ est imputribilis: cõtra fetoꝛẽ ysopus q̃ est herba odoꝛifera: ꝓtra insensibilitatez passeres viui: cõtra turpitudinez coloꝛis vermiculus qui hꝫ viuũ coloꝛez. Passer viuꝰ auolare vo dimittebat in agrũ qꝛ lepꝛosus restituebatur pristine libertati. In octaua vo die ad mittebat ad cultũ diuinũ ⁊ restituebat cõsortio hominũ: primo tñ rasis pilis totꝰ coꝛporis ⁊ vestimẽtꝫ lotis eo qꝛ lepꝛa pilos coꝛrodit ⁊ vestimẽta ingnat ⁊ fetida reddit: ⁊ post modũ sacrificiũ offerebat ꝓ delicto eius: de sanguine aũt sacrificij vngebat extremũ auricule eius qui erat mũdatus ⁊ postea pollices manus dextre ⁊ pedes. Qꝛ in istis ptibꝰ primũ lepꝛa dinoscitur ⁊ sentit. Adhibebant aũt huic ritui tres liquoꝛes. s. sanguis ꝺ sanguinis coꝛruptionẽ: oleũ ad designãdũ sanationẽ moꝛbi: ⁊ aq̃ viua ad emundandũ spurcitiam. Per duos ergo passeres significabat figuralit diuinitas ⁊ hũanitas xpi quoꝝ vnꝰ scz hũanitas immolat in vas: fictili sup aqs viuẽtes qꝛ. s. ꝓ passionez xpi aq̃ baptismaꝫ cõsecrant. Aliꝰ aũt. s. ipassibilis diuinitas viuꝰ remanebat qꝛ diuinitas moꝛi nõ potest. Vñ ⁊ auolabat qꝛ passioni astringi nequit: ꝫ aũt passer viuꝰ simul cũ ligno cedrino ⁊ cocco vmiculo ⁊ ysopo. i. fide spe ⁊ charitate mittitur in aquã ad aspergenduz: qꝛ in fide dei ⁊ hominis baptizamur Lauat autem homo per aquaz baptismatis vel lachꝛymarũ vestimenta sua. i. opa

ꝛ omnes psios.i.cogitationes radet:tingi tur etiam extremum auricule dextre eius qui mundatur de sanguine ꝛ oleo vt eius auditus muniatur ꝫ corrumpētia verba pollices autem manus dextre ꝛ pedis tin guntur vt sit eius actio atq; affectio sancta. ¶ Itez xp̄s assimilauit se galline ẅa thet.xxiij. Quotiens inquit volui congre gare filios tuos quemadmodū gallina eō gregat pullos sub alas ꝛc. Gallina eni vt dic̄ ibi glosa est circa pullos suos pijssima Nam sub alis congregat eos ꝫ miluū defensat pro labore ꝛ amore filiorum egrotat plus de pullis q̄ de se curat. eos ma gis q̄ se pascit ꝛ satiat:inuenta esca eos vo cat:pro illoꝝ defensione hoiem impu gnat:pro ipsoꝝ quasi amore raucit ꝛ vo cem mutat plumas deponit ꝛ tota hispi da fit ꝛ demissis alis incedit. Hec aūt om nia xp̄o congrua sunt. Nam ipse ad pul los suos.i.fideles magnum affectum pie tatis gerit eos sub alis protectiōis sue in vna fide ꝛ ecclesia congregauit. cōtra mi lium.i.mundum seuientem eos defensā uit pro labore ꝛ amore nostro in cruce to tus languidus apparuit plus de nobis q̄ ꝫ se curauit non tantum pane materiali:ꝫ etiam sacramentali ꝛ spirituali sue doctri ne nos pauit:inuenta esca nos vocat di cens. Venite ad me omnes qui laboratis ꝛ onerati estis ꝛ ego reficiam vos:pro no stra defēsione diabolū expugnauit in cru ce amore languens ꝛ voce deficiens rau cus factus fuit ꝩ illud. ps. Rauce facte sunt fauces mee ꝛc. Ibi etiā plumas ꝛ ve stimenta deposuit in corpore flagellatus totus hispidus factus fuit ꝛ diuinitatis sue potentiam abscōdens alis.i. viribus suis dimissis incessit. Hec igitur omnia christus pro nostro amore fecit. Qui cū patre sancto ꝛ spiritu viuit ꝛ regnat de⁹ in secula seculorum Amen.

¶ Explicit liber quartus de similitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus libri quinti de simili tudinibus rerum.

Fecit deus bestias terre iuxta species suas ꝛ iu menta ꝛ omne reptile terre in genere suo Ge neſ.j. Deus hominem in rerum primordio in hac dignitate creauit vt animalia terre omnia ei subiecta forēt q̄ diu sine transgressione precepti qō illi de derat in inocentia permaneret. Vnde scri ptura sacra Geſ.j. testat tanq̄ trinum ꝛ vnū deum de homine dixisse creādo. Fa ciamus hominē ad imaginem ꝛ similitu dinem nostrā. Et preſt piscibus maris ꝛ volatilibus celi ꝛ vniuersis animātibus q̄ mouent in terra. Et vt ipsa quoq; aialia homini obedirent ad nutuꝫ mox primis creatis parentibus super eadē aialia ter re dñatum cōcessit dicens. Crescite ꝛ mul tiplicamini ꝛ replete terraꝫ ꝛ subicite eam ꝛ dñamini piscibus maris ꝛ volatilibus celi ꝛ vniuersis animantib⁹ que mouent super terram. Et vt homo eoūdem pro libito seruitio vti posset deus ante cōspe ctum ipsius oīa cōgreganit vt ea noibus varijs iuxta vniuscuiusq; proprietatē na ture singula designaret. sicut in iam prefa to capitulo continet Geſ. Verus postmo dum interueniente peccato predictorum primoꝝ parentū ex diuini transgressione mandati quāq̄ prefatum dñatuꝫ hominū super animalia bruta fuerit diminutum vt sui vinder inobedientia hominis iobe dientie eī fieret etiam in iumentis: nō ta men miserante auctore fuit ex toto subla tum:qz sic seueritatem iustitie misericor dia tpauit q̄ predictorum aialium terre quedam conuersa sunt ad hois supplicū quedā vero relicta sunt ad hois obsequi um ꝛ nonulla pcessa sunt ad hois infirmā tis remedium. Hinc est ergo q̄ in verbis propositis moyses aialia terre tripliciter nominauit. Nam nominauit bestias re ptilia ꝛ iumenta. Fecit inquit deus bestias terre iuxta species suas ꝛ iumēta ꝛ omne reptile terre in genere suo. Nā que sunt

ad supplicium hominis bestias nomina/uit q; bestia ſm Ysido. dicit quasi vastia a vastando prout sunt leones ⁊ vrſi ⁊ animalia agrestia que homines quãdoq; immaniter lacerant ⁊ devastant. Unde dicit Eccli. xxxix. Omnia ẜ ad vindictam creata sunt bestiarum dẽtes ⁊ scorpij ⁊c. Que vero prestant remedia reptilia nuncupauit. Nam ex tyris ⁊ serpentibus ⁊ alijs q̃ reptant super terram quãꝺ venenosa existant salutifera tamen antidota cõfici docentur a medicis que venenis ⁊ morbis varijs saluberiter obsistunt. Ceterum animalia illa que in obsequijs ⁊ vsib⁹ varijs homini famulantur moyses in verbis p̃positis iumenta nominauit. Que recte vt dicit Basilius iumẽta dicta sunt quasi pominis iuuamenta prout equi vel boues ⁊ alia ꝓsimilia que hoibus in necessitatib⁹ auxilium prebent. Non tñ autem ẜ iumenta: hoibus prebent corporalia iuuamenta: sed insuper eis porrigunt spiritualia documenta ꝓpter qꝺ eorum doctrinã requirere iubentur. Job. xij. Interroga inquit iumenta ⁊ docebunt te non quidẽ documento verbi sed potius exempli eo videlicet modo quo sapiens in prouerbijs dicit. Vade ad formicã o piger ⁊ considera vias eius ⁊ discе sapientiam ⁊c. Prouerbiorum. vj. Porro q; scriptura diuina non tñ de iumentis huiusmodi sed etiam de animalibus alijs vt bestijs ⁊ reptilibus ad informationem nostrã exẽpla introducit sicut Salomõ fortitudinẽ iusti leoni assimilauit Prou. xxviij. Just⁹ quasi leo confidens absq; terrore erit. Et dominus serpentis prudentiam nos imitari mandauit dicens Mathei. x. Estote prudentes sicut serpentes ⁊c. propositus meus est in ẜ quinto libro generaliter de animalibus terre ⁊ bestijs ac reptilibus ⁊ iumentis exempla introducere plurima: ⁊ ea licet breuiter moribus adaptare librorum precedentium ordinem in materijs ⁊ capitulis conformiter prosequẽdo. Ad illius videlicet laudem ⁊ gloriam qui docet nos super iumenta terre qui est deus benedictus in secula seculorum Amen.

¶ Capitulum primum.

ABstinentia in pluribus hominibus iram vel impatiẽtiam generat. Nam sicut canis famelicus si nimis fame excrutietur conuertitur in rabiem. Sic etiam hõ gulosus si paululum abstineat ⁊ ieiunet efficitur impatiẽs ⁊ furiosus qꝺ delicijs assuetus non põt fames pati. Et tales erant in dei ieiunãtes quibus dñs dixit. Isa. lviij. Ecce ad lites ⁊ ꝓtentiones ieiunatis ⁊ percutitis pugno impie. ꝓtra qõ dixit Maximus in sermone de natali. Jeiunium pacem dꝫ nutrire non iurgia. Quale illud ẽ aũt q; non vescеris carnibus ⁊ de ore tuo omni esca foꝺida⁹ egreditur maledictũ. ¶ Itẽ abstinentia deuota diabolus fugat Nam sicut fames valida expellit lupum de nemore. ita abstinentia deuota diabolum expellit ab hoie. Matth. ix. Hoc genus demoniorum non ejicit nisi in oratione ⁊ ieiunio. Dicit Ambrosius q; homo ieiunus sputo suo serpentem corporalem interficit: quanto ergo magis ieiuniũ deuotum spiritualem. Judith post ieiunium caput olofernis amputauit Judith. xiij. Hyero. Sagittas diaboli arcẽtis ieiuniorum ⁊ vigiliarũ frigore restringere debemus. ꝑs. Ego autem cũ mihi molesti essent induebar cilicio humiliabam in ieiunio aiam meã. ¶ Itẽ abstinentia plurimus est vtilis ad deponẽdã vetustatẽ praue ꝯsuetudinis. Mã serpẽs qñ senio se grauatus sentit ⁊ pellẽ veterẽ cupit ꝺponẽ vt renouetur: primo a cibo abstinet pluribus diebus vt sic pellis ei⁹ faciliter relaxet. Quid aũt est vetusta serpẽtis pellis nisi prana ⁊ vet⁹ ꝯsuetudo carnalis corruptiõis: quã siquis deponere appetit opꝫ q; primo abstineat a cibis ⁊ delitijs. Unde Leo papa dicit in sermone de ieiunio. x. mensis. q; per voluntarias afflictiones abstinentie caro concupiscentijs moritur ⁊ spiritꝰ virtutibus renouat. Item supflue delectationes gule vindicãde sunt p̃ afflictiones abstinentie. Mã leo cũ se nimis ingurgitasse sentit: per plures dies non mãducans ab

stinet a cibis. Sic quoq; superfluitas ⁊ vo
luptas cibi expianda est in cibi subtractio
ne ⁊ afflictione ieiunij. Gre. Laro leta tra
xit ad culpam afflicta reducat ad veniam.
Vnde Bern. dicit. Per ꝫ q̄ a licitis absti
nemus ea nobis que ꝓius cōmisimus il
licita condonantur.

¶ Capitulum. ij.

Accidie tētatio sibis est mor
sus canis rabidi. Nam qui
mordent a cane rabido ter
ribilia somniant: ⁊ timēt in
somno ⁊ conturbantur: si
ne causa siūt stupidi omnes
respiciunt ⁊ a nullo respici volunt: ⁊ etiā
si passio invaluerit omnē potum respuūt
aquam timent ⁊ latrant vt canes. ⁊ ita ti
midi fiunt vt prētimore cadant ⁊ tales ci
to moriunt nisi eis citius succurrat. Ille
igit mordetur a cane rabido qui tentatur
de accidie vicio ⁊ tales somniant terribi
lia ⁊ timent sine cā. Quasi enim terribilia
somniant qui ea que facilia sunt difficilia
estimant ⁊ idcirco sine cā illa aggredi vel
persequi formidant. Somnians. n. aliq̄
terribile timet vbi nullum periculuꝫ imi
net: qz illud q̄ per somnū cernit non ve
ra res: sed imago rei existit. Est eni somni
um ꝓout dicit pbs fantasma aliq̄ extri
secus apparens in somno. Fantasma autē
est similitudo rei imaginate ⁊ nō ipsa res.
Talis. n. accidiosus homo est: cūq; aliq̄
laboriosum occurrit faciendum deficiens
spiritu quasi stupidus sit. ¶ Itē oēs labo
rantes intuet ⁊ ipse piger existēs piger ta
men videri vel reputari non patit. Et si
in ipso accidie passio invaluerit omnē po
tum. i. perceptionez doctrine salutifere re
nuit: aquā penitentie timet ⁊ refugit: ⁊ pre
tedio vite vt canis latrat q: in omnibus
impatiens semper cōquirit ⁊ murmurat.
Ad spiritualia autem ⁊ virtuosa ita acci
diosi ⁊ interdū timidi ⁊ pusillanimes sūt
q̄ omnia dimittentes in desperationem
ruunt: propter q̄ tales amissa divina gra
tia citius moriuntur in anima nisi eis ad
hibeatur aliquis spiritualis remedij per
q̄ excitentur debita medicina. Et ideo
Apo. dicit. ij. Cor. vij. Tristicia secuti. i. ac
cidia mortem operatur. sanime. Vnde si
cut mortuo corpori impossibilis est ois
animalis motus. ita accidioso animo im
possibile videtur esse omne laboriosum
op⁹. Vnde Seneca dicit in epla. lxxij. Nō
putant accidiosi posse fieri quicq̄ q̄ face
re non possunt ex infirmitate sua de vir
tute ferunt sententiam. Nam hec ad que
imbecilles sumus dura atq; intoleranda
credimus tormenta reputantes mortifi
cari ac prima luce excitari: non ista difficī
lia sunt sed nos fluidi ⁊ exiles sumus.

¶ Capitulum. iij.

Diuersitas hominibus sup
bis ⁊ aridis magis prodest
q̄ prosperitas. Nā carnes
animalū in quibus calidi
tas ⁊ siccitas dominat vt
sunt cameline in estate sūt
male sed in hyeme sunt optime. Est autē
velut calor estatis fauor prosperitatis q̄
plures malos efficit dum in superbiaꝫ ex
tollit sed quasi asperitas hyemis est affli
ctio tribulationis: que dum ad humilem
sui recognitionez mentē reducit ad opti
mi dispositionem perducit. ⁊ ideo Greg.
dicit q̄ presentis vite prosperitas inocen
tie testis non est: multi ad perēnem vitaꝫ
per flagella redeunt: ⁊ pleriq; ad infinita
supplicia perducendi sine flagello mori
tur. Plerūq; ergo de hominibus accidit
q̄ facit hyems aduersitatis bonos quos
fecerat estas prosperitatis malos. ¶ Itez
prosperitas temporalis aliquib⁹ prodest
⁊ aliquibus obest ꝑm defectum vel abun
dantiam charitatis. Nam carnes anima
lium que sunt calide ⁊ humide vt pecoꝝ
ne in hyeme sunt bone ⁊ in autūno pos
sunt competere: sed frigide ⁊ ficce sicut ca
prine: ⁊ frigide ⁊ humide vt porcine a me
dio estatis vsq; ad finem sunt optime: in
hyeme pessime. Similiter etiaꝫ homines
qui sunt charitatis amore calidi ⁊ lachry
marum deuotione humidi tempore hye
mis idest aduersitatis sunt boni q: chari
tas patiens est ⁊ non irritat. Sed etiaꝫ in
autūno. i. abundantia prosperitatis quis

autūnus abundat fructibus tales cōgruē tēr se habent qz sciunt abundare z penuriam pati. Sed illi qui sunt frigidi calore scz charitatis carentes z ficci humore gratie non habentes vel frigidi ad spūalia z hūmidi.i. fluxibiles ad carnalia. Isti sunt pessimi in hyeme idest i aduersitate quia asperitatem aduersitatis nequeunt sustinere possent tamē eē boni a media estate idest prosperitate qz si prosperitate mediocriter z temperate vterentur non eis obessēt sed potius prodesset. Est enim in prosperitate vt sit proficua necessaria tēperantia alioqm est nociua. Vnde Seneca dicit. lxxxv. epistola q ipsa felicitas nisi temperetur premit vel preterit. multarū vrbium in ipso flore luxuriosa imperia ceciderunt. Et quicquid virtute partum erat intemperantia corrūpit.

¶ Capitulum. iiij.

AFflictio carnis indiscreta plus obest aie q̄ ꝓfit vt patet exēplo taxi. nā sicut dicit Arist. est q̄dā spēs taxi q cuz sua femina cibos ꝓtra hyemem colligit. sz postea timēs ne deficiat femina vsqz ad saturitatem comedere nō ꝓmittit. At illa patientiā simulat z masculo cedens cauernam exit z per partem alteram latibulum intrat masculo ignorante cibos deuorat z consumit. Sūt quasi taxus z femina spūs z caro humana z duz carni spūs plus q̄ necesse est subtrahit q̄nis corpus ad tēpus sustineat tū per alterā ꝑtem scz p infirmitatē aliq̄ vel debilitatē virtutis quā incurrit plꝰ ipsorum de spūi subtrahit z sibi assumit q̄ illi spūs ante subtraxerit z sic indiscrete abstinens vel laborans vñ credit lucrari perdit. Et ideo Grego. dicit in Omel. z etiam. xxx. Moral. Plerumqz dum plus iusto caro restringitur ab exercitatione operis boni eneruatur vt ad orationem vel predicationem non sufficiat dum incentiua vitiorum in se funditus suffocare festinat.

¶ Capitulum. v.

AMbitio sic tenet hoiez in statu periculoso vt ipsū propter periculū dimittere non velit. Sicut. n. canis os carneū in vite dimittit z etiaz carnes calidas ad ignez q̄ tunqz ei nocēt vel minis expellātur. Sic ēt ambiciosus nō vult dimittere dignitates quantūcūqz occasione illaz angustias multas z pericula sustineat ꝓuo. i. vsqz quo parvuli diligitis infantiā z stulti ea q̄ sibi sunt noxia cupient. Puer enim difficiliter ascendit equū sed dū parū egrauit ñ pōt deponi donec cadit subito sic ambiciosus vir dignitates derelinqt donec subito moriat. ꝑo. Vidi impiū superaltatū z eleuatū ꝛc. ¶ Itē ambiciosis accidit sicut canibus cōestis. n. canibus os cambus q̄ ejcit. Magni canes ossē relicto inter se litigant interim alius pusillus canis veniens os inuenit z comedit in pace magnis de eo certātibus z nihil inde hūtib⁹. Sic vacāte magna pbēda dū vn⁹ ex vna pte aliꝰ ꝑ ipsa pbēda surgit ex altera ad illā adipiscendam ad papam appellant z prebenda relicta super eam litigant z causātur. Et interim deus confert alicui illam simplici z bono qui eam non expectabat nec curam adhibebat Luc. ij. Deposuit potentes z exaltauit humiles.

¶ Capitulum. vi.

AMicus fraudulēt⁹ q solus vtile sibi ꝛēdit deficiēti vtili efficitur aliqñ inimicus. Nā pulli vulpium qñ non inueniunt lac in mñs vberibus mordēt dētibus z lacerāt z tanq̄ extraneā reputant. Sic amici fraudulēti nisi vt solebāt ōderit in ore eoz q̄ppiā suscitāt bellū sup eos vt dicit. Mich. iij. ¶ Itē ꝑz q̄ amic⁹ q ē cā vtilitatis tādiu stat q̄diu vtilitas durat exēplo cāis q diligit os carneū aplectit z ꝓseruat q̄diu inēsti eo q̄ rodat sz nudū fine carne relict vñ Sene. q vtilitatis cā assūptꝰ fuerit tandiu placebit q̄diu vtilis erit. ¶ Item amici vtiles assimilantur muribus qui in plenilunio crescunt sicut que

dam marina faciunt sed decrescente luna minuuntur. Sic amici qui sunt causa vtilitatis crescūt crescente luna. i. fortuna sz ea diminuta minuūt vt Poeta dic. Cū fueris felix multos numerabis amicos. Tpa si fuerint nubila solus eris.

¶ Capitulum. vij.

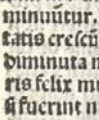

Amor spūalis trahit ad superna. sed amor animalis z carnalis trahit ad terrena g apparet per exemplū iformatōe aialiū. Maz formatio i aiali bruto z ple to facie hz reflexam ad terraz: soli homini faciem erectam natura seruauit. Vnde Poeta. Pronaqz cū spectēt alia cetera terrā. Os hominis sublime dedit celūqz videre. Dñs Basili⁹ dic. Pecudes oēs frene sunt tō curuanq ad terraz. Sed est alia plantatio celestis hō que tantum hitu figure tantum dignitate distat a brutis. Ilo⁹ ē facies deorsum. tuum vero caput i sublime erigit. Sed si te sedauerit corporis voluptate apparatus es iumentis insipientibus z similis factus es illis. Sic ergo cum p amorē fiat ḡdā spūalis formatio qz alia i illi⁹ rei quā diligit similitudinem transformatur ille q hz amorē spiritualem z rationalem habet caput. i. mentem elevatam ad supna sed ille qui habet amorem animalem idest voluptuosum vel carnalem habet eam tanqz brutum animal iclinataz solum ad infima Apost. ad Col. iij. Que sursū sunt sapite nō q̄ super terrā. ¶ Itē amor spūalis i quo pfitit vita aie tāto diuti⁹ pseruatur quāto hō min⁹ hz de terrene cupiditat ardore. Mā cerui⁹ q vt dicit Plini⁹ nunq̄ febrē sētit diutissime viuit scz pl⁹ q̄ cētū āuis. z hoc pcrtū ē i ceruis alexādri post eius mortē captis p cētū ānos q habebāt ānulos aureos in naribus ab eo sibi missos: Quid. n. estuās febris nisi ardor cupiditatis: Qui ergo hac febre caret diuti⁹ i vita morat qz q caret cupiditate lōganimit pseruat icharitate. Amor. n. charitat ē caror aie vitalis. Dñs Hugo de sācto victore. Scio iquit aia mea qz amor est vita tua. Dñ. i. Joh. iiij. Scim⁹ qm̄ translati sum⁹ ō morte ad vitā qm̄ diligim⁹. Hāc at vitaz amoris extigut vir⁹ cupiditat. Dñs Aug. dicit q charitatis venenuz est cupiditas.

¶ Item amor spūal facit sanctos viros non sentire ruinam vel aduersitatē rez temporalium. Nam catⁿ quando ab alto cadit super ānteriores pedes se recipit z vix p casuz aliquaz lesione sentit vel in currit. Sic sci viri cū p aduersitat incursum cadūt ab alto psperitatis temporaliuz recolligūt se sup anteriores pedes. i. firmāt se in affectib⁹ spiritualium. Sunt enim anteriores anime pedes spiritualiū affectiones quasi autem posteriores sūt affectus temporales Apo. ad Phil. iij. Que retro sūt obliuiscēs ad āteriora me extēdēs. Et ideo sci viri casum tpalium tanto min⁹ sētiūt ḡnto i amore spūaliuz vehementius ardescūt. ¶ Item amor charitatis ē ignis spiritualis q animam non vastat sz renouat. Vnde mentes deum amantum fixe sunt cingulis quibusdam q fiunt de corio salamādre. Est. n. quōdā genus salamādre cuius pellis vilosa ad modū pelli vituli marini ex q̄ ad vsū regis fiūt cingulis hi cinguli post multam vetustatem in ignem iecti non exurunt sed renouantur. Apo. phil. iij. Renouamini spū mentis vre. ac.

¶ Capitulum. viij.

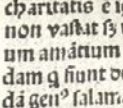

Anima quanto est humilior z ab amore freno magis vacua tanto ē in spiritualibus exercitijs magis ingeniosa z operosa. Nam aranea ē corpe parua z tñ ad faciēdū tellā ē mirabilit oposa. Et ē valde admirādū quō tāta materiā de vtero suo trahat. Dicit. n. Auicenna z etiam Diasco. q aranearum telle nāe artificio ex earum visceribus generantur cum tamen vt dicunt quidam sp eius vterus inueniatur vacu⁹ a tali materia. Est igit i aranea paruitas corpis vacuitas vētris z nihilomin⁹ mirabil ars siue studiositas opis. Mā sicut dicit Plini⁹. Moderato vngue rotūdū filū educit z miro artifi-

clo filia cōnectit q̄ ab imo vsq; ad sūmus ⁊ tanfuer saliter de pūcto ad pūctū reducit q̄dā lineari distātia ⁊ oēs lineares tractus in pūcto medio eīus distātia a cētro contingut ⁊ ipius tele iterualla seu spatia inter fila miro artificio nunc sunt q̄drata nūc oblōga. nūc rotūda ⁊ tāto strictiora q̄nto medio vicinora ⁊ tāto latiora q̄nto extremis propinqua q̄ modo āt filū filo tā idissolubiliter cōiūgat vt⁹ ñ indicat ⁊ rōnis iudiciū vix affirmat. ℣iro ēt mō p fila tā subtilia vix visui peruia se leuiter elenat ⁊ inclinat vt volare videat Paruitas ergo corporis significat humilitatē mentis vacuitas ventris carētiam terreni amoris. Ingentositas artificij prudentiā operis q̄ sācti viri spiritualia opa facūt mirabili mō ordinata connexa distincta formata ⁊ firma se aliquando hūiliter depmēdo p condescēsiōez aliqñ sublimiter eleuando p cōtemplationē. Similes videlicet ill̄ angelis quos vidit Iacob i scala ascendētes ⁊ descendentes. Genes. xxviij. ℭ Item aie inferiores vires disponūt per superiores. Respōdēt. n. i aia vires inferiores superiorib⁹ sicut anima ill̄ vngues respondent cornib⁹. Tanta. n. ē affinitas inter vngulas ⁊ cornua q̄ iuxta Ari. vacā patiētē in vngulis cum oleo inter cornua perungi. Per cornua vo accipe vires superiores scz voluntatē ⁊ rōnem scz p vngulas vires appetitus sensitiui inferiores scz trasibilē ⁊ concupiscibilem que tunc a morbis passionum in ordinatarū temperātur ⁊ curāt q̄n ipe superiores vires oleo dīne gre perūgūt ⁊ tal aia filis est illi vinee ō q̄ dr Isa. v. Vineā fca ē dilecto meo i cornu filio olei ⁊c.

ℭ Capitulum. ix.

Armatura spiritualis hominum assimilatur armature naturali animaliū terrestriū. Nam in aialib⁹ igeniata ē natura vt ꝑ lesionē aliqd sp habeat mūimēti vt cerui ad suā defēsiōez habēt cornua apes aculeos leones vngues lupi dētes ⁊ minuta aialia que se defendere non possunt agilitatem ad fugiendum receperūt vt lepores ⁊ huiusmodi. Similiter contra corpus. i. contra tentationes carnis cerui. i. spirituales viri iuuant se cornib⁹ duobus scilicet oratione qua fugantur cogitationes interiores ⁊ ieiunio q̄ fugāt motus carnis exteriores. Vñ hoc genus demoniox scz carnaliter tentantiū nō eijcitur nisi in oratione ⁊ ieiunio vt dicitur ℳat. ix. Diabolus āt sepe trahit boues ad peccatū a quo dz hō resurgere ⁊ ō manu diaboli exire iuuādo se dēte q̄ cibus terk. in q̄ signat cōtritio peōx. Vñ ēt ipus ꝑterēs ē peccator i mēte pnitentiam habens. ℭ Item debet se iuuare vngue qua scilicet scindit ⁊ aperit ⁊ aperiendo quod intus ē ꝑdit ⁊ signat confessionez qua peccatum in conscientia latens ad salutez aperitur. ℭ Itē debet se iuuare aculeo vt apis idest solicitudine satisfactiōis Mam quasi aculeus pungens est memoria offense ad satisfactionē impellēs. Vel apes. i. penitētes p bona opera fructificātes debēt habere aculeū punctōis. i. timorē diuini iudicij vel memoriā mortis. Sz cōtra mundū siquis nō ē ad resistendum fortis dz iuuare se fuga sicut fecerūt sancti patres antiq persecutionez declinātes ad deserta confugiētes. ꝑs. Ecce elongaui fugiens ⁊ mansi in solitudine. vel saltem fuga mentali fugere debēt scz cor a mundanis remouendo. ꝑs. Diuitie si affluant nolite cor apponere.

ℭ Capitulum. x.

Auaritia assimilat sanguisugę q̄ os triangulare hz ⁊ fistulā in ore cū qua sanguinē bibit ⁊ carni applicata sanguinē sugit. ⁊ cū nimis repleta fuerit illū euomit vt itez sugere possit sicut Iōb. dicit. Sili. auaritia hz os triangulare. qz scz tres hz modos precipuos male acquirendi p rapinā furtum ⁊ vsurā. cuius fistula irrepleibilis ē cupiditas insatiabilis. Hec sanguinē pauperū sugit sicut manifeste apparet in vsurarijs q̄ olim ad vitam necessarijs suos q̄q debitores expoliant. ⁊ ex vsu-

rario lucro cū repletā bursā hūerit vsu-
rari⁹ adhuc illud euomit.i.adhuc illō lu
crū receptū ad vsurā tribuit vt itex lucre
tur. Pro.xxx. Sanguisuge due filie sūt di
centes affer affer. ¶ Item auar⁹ ē sicut ca
nis ad cumulū fem̄ iacens fenū custodi-
ens nec inde aliqd comedēs sed latrans.
nihil inde amouere permittēs. Et idē di
cuntur facere qdā serpentes qui balsamū
custodiūt nihil deferri p̄mittunt licz ipsi
non vrant. Et ēt sunt fises auari apib⁹ q̄
mel p flores colligūt ⁊ ipe i fecib⁹ mellis
moriūtur. ¶ Item auar⁹ hō filis ē arāee
que exiguo repore lōga trahit filla ⁊ tele
semper intēta nunq̄ desinit laborare. p
petuum sustinet i opere suo dispēdiū q̄
ad modicū vētū vel pluuiam tela rūpit
in qua diutius laborauit. Sic auarus in
modico tempore magnas diuitias acq-
rit ⁊ texture.i. augmētatiōi vl̄ guberna
tōi eaz sp intēt⁹ a labore nunq̄ desinit. ſ
frequēt postq̄ magnā telā.i. magnā sub
stātiā congregauit ad modicū vētū.i. icur
sū alicui⁹ guerre insurgēt̄ vel tyrāni diri
piētis vel etiā ad modicā pluuiā alicui⁹
i fortunij cōtigēt̄ auferf subito illō q̄ cū
magno diuti⁹ labore ē cōgregatū. Isa.lix.
Telas arāee texuerūt. ¶ Itē auar⁹ assimi
lat simie. q̄ qñ duos h3 fet⁹ filium quem
magis diligit i brachijs portat aliū vo in
humeris gestat. S3 quando sibi fugiendi
necessitas instat dilectū filiū ejicere cogi-
tur q̄ dum ab alio quem humeris gestat
p̄emik facili⁹ capit. Simia ergo ē auarus
filius autē quē diligit est mundus quem
brachijs.i. affectionib⁹ strigit ⁊ gerit. filⁱ⁹
āt quez minus diligit est spiritus suus
quem quasi post dorsum portat quia pa
rum de ipso curat. Sed cū post mortem
hinc fugere siue exire cōpel ik tūc filiū dī
lectū.i. mūdū dimittere cogit ⁊ spūs de
quo nō curat peccato grauat⁹ a demoni
bus capitur ⁊ ad eternū interitum duci-
tur. Luce.xvi. Mortu⁹ ē dines ⁊ sepult⁹
est i iferno. ¶ Itē auari similes sūt formi
cis magnis q̄ dicūt idice ab ipis historio
graphis q̄ auruz mira cupiditate custodi
unt ⁊ p eo defēdēdo cōtra homies bella
sumunt ⁊ tñ ide nullum pmodū suscipi
unt. Dic̄.n.solin⁹ q̄ formice ille sunt ma
gne ⁊ cornute ⁊ ē illis mira feritas propt̄
amorem auri. Sed homines in estiuo tē
pore illuc vadunt. qñ ꝓpter caloris estū
morantur i lanbulis ⁊ sic aur̄ furantur
⁊ gēmas. Sed formice eos odore p̄sētī
unt foras exeūt eos inuadunt ⁊ aurū p̄
posse defendunt ⁊ tamen de ipso auro
nec comedūt nec bibūt nec aliqd ide faci
unt. Simile accidit multis auaris q̄ die
noctuq̄ p auro laborāt nec ide bonū ha
bēt. Eccleſiastes. vi. Vir cui deus dedit di
uitias substātiam ⁊ honorem ⁊ nihil de
est anime sue ex omnibus que desiderat
nec tribuit ei potestatem deus vt come
dat ex eo ſ3 hō extrane⁹ deuorabit illō: ſ3
vanitas ⁊ magna miseria est.

¶ Capitulum.xi.

Enefic̄tie obsequijs ōlini
tur feritas mēt̄ qō pareti
elephāt⁹ qui capiuntur
ꝑ mō vt dicit solin⁹ fit fo
uea subterānea i via p quā
assueuerunt ire in quē ele
phas incidit ignoranter ad quez venies
vnus venator p̄cutit eum ⁊ pungit ip̄m:
alter āt venator dum venit p̄cutienté ip
sum p̄cutit ⁊ eu3 expellit ⁊ dat ei ordeū
ad cōedēdū. Cūq3 ter vl̄ ꝑter sic fecerit
bestia liberātē se diligit ⁊ ei obedīēs mā
suescit ex quo q̄ p3 fic̄ dicit poeta. Oē fe
rox aial placat amica man⁹ ſ3 si brutū ani
mal sic diligit se deceptozie ofēdētē vl̄ de
mulcētē seu ō fouea extrahētē quanto
magis aia d3 xp̄s diligē q̄ eā veracit̄ a via
bolo ofēdit celesti pabulo reficit ⁊ ō bara
tro peti educit. Dñ ghbet xp̄ian⁹ d3 dicē.
quid retribuā dño ꝓ oib⁹ q̄ tribuit mihi

¶ Capitulum.xij.

Landitores assimilantur
scorpionibus. Scorpio
.n. sicut dicit Gre. blandiē
do incedit: sed cauda ferit
nec mordet in facie sed a
posteriorib⁹ nocet. Dñ d̄ī
scorpio a scorte qō ē dulce ⁊ poio pois
qō ē fingē eo q̄ i aurioꝛ gte blādicias sua

git ⁊ posteriore pungit. Scorpiones ergo sunt oēs blandi ⁊ malitiosi q bonis in facie nō resistunt sed post dorsum portāt vnde venena fundant. ¶ Item pcōres ō linire blandicijs malum est magnum. Vñ Exo. xxiij. precepit dominus. Non coqs edum in lacte matris sue. Per edum cni peccator in lacte vo blādicie designātur de quib⁹ Pro. i. Fili mi si te lactauerint pcōres nō acqescas eis. Edū qdē in lacte coquē ē pcōres hoiem blādicijs delinire. Aliter āt edus signat xp̄m pp similitudinē carnis pcti q ñ erat a iudeis coqnd⁹. i. occidēdus in lacte mris. i. in spe ifācie sue.

¶ Capitulum. xiij.

Onitas ⁊ malicia hominū ꝓcēdēt multū ex loco vbi
b morant ⁊ ex societate cū qua conuersantur ⁊ exercitio in quo occupāt. Mā ꝺm hyppocratem ad cognitiōes bonitatis aialiū ꝑt venīt i cibum hominū ꝓfert scire ⁊ pascua vbi nutriūt: qr illa q̄ pascūt in mōtib⁹. i. locis siccis melioza ⁊ sapidiora sūt ad esū q̄ ea q̄ i vallib⁹ hūidis ⁊ aquosis. In quo ēt signat q̄ ēt penitēt⁹ meliora sūt loca penuriosa q̄ ō ltiosa. Eccli. xvi. Nec fuit inigtas sodome sozoris sue. abūdātia ⁊ saturitas panis ⁊c. Itē ꝓdest ēt scire aerem hūidū ⁊ siccū quo quersāt. Quasi eni aer quo homo circundatur est colegiū i quo homo quersat: de quo multū refert vtrū sit hūidus vl siccus. i. vtrū duot⁹ vl idemot⁹ ⁊ aridus. ¶ Itē ꝓfert scire quantitatē getis ⁊ mot⁹ eoz. Aialia āt domestica pauciorismot⁹ sūt. ⁊ iō maioris hūiditatis q̄ siluestria pp qō carnes domestico⁹ sūt mollioꝛes ⁊ ad digerēdū faciliozes: nā ex mīta q ete pozi claudūt ⁊ calo⁹ it⁹ icludit pp qō grossi hūozes dissoluūt: ⁊ sic carnes molescunt ⁊ attenuant. Sed qr nimū comedūt ⁊ bibūt humoꝛ superfluitates augēt ⁊ in pinguedines multiplicant ⁊. iō taliuz aialiū carnes plurimū nutrire ꝓbant: sic viri spūales ⁊ cōtēplatiui magis geti ⁊ min⁹ opatiui sunt q̄ carnales vel actiui. ⁊ iō secū mozātes magis sūt q̄ lachrimaruz cōpūctionē hūidi. i. q̄b⁹ ēt ex multa getē mētis clauduntur pozi. i. sensus coꝛpis ⁊ dissoluuntur grossi humores. i. dissipant in eis terrene cogitationes ⁊ affectiones molescunt pietate ⁊ attenuantur cibi ⁊ potus pcitate Sed qr spiritualibus nutri mentis intrinsecus abundātius pfrunt: iō cōsolationis ⁊ gr̄e pinguedie replent ō qua. ps. dicebat. Sicut⁹ adipe ⁊ pinguedie repleat anima mea ⁊c. ¶ Item bonitas ⁊ malicia moꝛis sequit hominib⁹ ex bonitate ⁊ malicia volūtatis sicut in brutis ꝓuenit ex bonitate ⁊ malicia cōplexionis. Mā qō facit in brutis nālis cōplexio h̄ in hominib⁹ facit voluntatis dispositio ꝓpter quod dicit Augustinus q̄ voluntas est qua peccatur ⁊ recte viuitur. Quod autem mores varientur brutorum ꝺm varias complexiones eorum ex multis exemplis apparet. Vnde est enim q̄ ls omnib⁹ aialibus insit motiua ⁊ sensitiua virtus tamen ꝺm magis ⁊ minus. Nam q̄daz sunt sensus viuatōris extimatōis fortioris ⁊ sagacitatis subtilioris. Vnde est q̄ bos est pigritia plenus ⁊ tardus ad motuz asinus stolidus equ⁹ ad cōcupiscētiā pnus. Lup⁹ idomit⁹ canis gratific⁹ ⁊ fidel⁹ amicus. Et hic etiam similiter puēit vt dicit Ari. q̄ quedam aialia sūt magne mansuetudinis vt vacca ⁊ ouis. q̄dā in domite feritatis vt vnicornis quedam magne audacitatis vt leo quedam astute fraudatiōis ⁊ multe maliciositatis vt lupus ⁊ vulpes Vnde etiam est vt idem dicit q̄ quedam animalia diligunt societatē ⁊ turmati vadūt vt cerui onagri ⁊ cameli ⁊ hmōi. Et q̄dā societatē fugiūt sic illa q̄ ō rapia viuūt Aues. āt dic q̄ inf oia aialia hō si ꝑt viuē sol⁹ ⁊ grues formice ⁊ apes i h cū hoie pcordāt. Dēs ergo hmōi mores q̄ sūt diuersimode brut. ex diuersitate cōplexiōis ꝓpetūt ēt suo mō hoib⁹ ex diuersa dispōne volūtatis Dūt eni pūmo oib⁹ hoibz iesse cōit sens⁹ discretōnis ⁊ mot⁹ bōi opis: plati ⁊ maiozes debēt eē sensus. i. agnitiōis viuatōris respectu ōis estiatōis fortioris ac verioris respectu sui ⁊ sagacitatis maioris respectu primi: vl

ds ee in eis senſ' excellēs in contemplatione diuinorum. estimatio vehemens in prouisione futurorum ⁊ sagacitas prudens i gubernatōe subiecto⁹. vel sensus quātus ad expoſitōes scripturaꝝ. estimatio quātū ad distributionē. siemosynaꝝ sagacitas quātū ad correptionem culpaꝝ. Inueniuntur ēt hoies silēs bob⁹ p tarditatem pigritie: silēs asinis p stolidit atem imprudentie. similes equis p pnitatez luxurie. similes lupis p idomabilitatem superbie: ⁊ pauci similes canib⁹ in fidelitate amicitie. Inueniuntur interdum qdā mites vt vacce p mansuetudinez: ⁊ qdā feroces vt vnicornes p tyrānidē. qdā audaces vt leones p psumptiōez. qdā fraudulēti vt vulpes p deceptōez. Nōnulli ēt vitā solitariā ⁊ prēplatōis secretū diligūt: qdā vo in cenobioꝝ siue puētuū cōgregatōibus dño fuire satagūt. cōiter ät hō non tute viuit sol⁹ neq; ꝑtū ad vitā cōtēplē neq; ꝑtū ad spiritualē. Vñ dr Eccli. xiij. De soli qz si ꝛc. Claustrales vo q simℓ viuunt dñt puenire cū gruib⁹ i seipos bñ custodiēdo. grues. n. dñr ee optie sui custodes qz grues sicut dicit Ambro. vocis ꝑcio terraz petūt vbi a labore gesciūt ⁊ ad cautioꝝ custodias vigiles ordināt vt alie securē gesciāt. Vigiles. n. super vnum crus stāt directe ⁊ lapillū i altero pede tenent a terra suspēso vt si sōn⁹ irrepserit p casuz lapilli exatentur. ¶ Itē puenire dñt cuz formicis ò futuro videlz sagaciter ꝑuidendo: Prou. vi. Vade ad formicā o piger ⁊ considera vias ei⁹ ⁊ discе sapiētiā que cum non hēat ducē neq; ꝓtorez nec principē pat estate cibū sibi ⁊ ꝛgregat in messe qò comedat. ¶ Itē dz puenire cuz apib⁹ bōa opa dulciter faciēdo: Eccli. vi. Breuis in volatilibus est apis ⁊ initium dulcoris habet fructus illius.

¶ Capitulum. xiij.

Maritatis fraterne legem implere castores nos docent. Nam hec animalia in grege viuunt suaz spēz diligūt dētib⁹ ligna ꝑcidūt ⁊ ad sua latibula ferunt ⁊ miro mō ea deducunt. Nā vnum ꝑ ve-
hiculo pedib⁹ eleuatis supinum ponunt ⁊ inter eius crura abscīsa ligna ꝓponūt ⁊ sic eum oneratum ad latibula sua trahunt quē exonerāt ⁊ cū subtilitate multa sibi hitacla pant. Docent igitur nos castores iter hoies socialiter ⁊ amicabiliter viuere exēpla vtutū ab alijs auide capere qō est ore arboꝝ ligna pcidē ⁊ ad nre mētis hitatiōez ꝓuertere. ꝙ ät vn⁹ onera ꝑ alijs portat docent nos illā legē charitatis adiplere de q̄ Apls dicit ad Gal. vi. Alt alterius onera portate ⁊ sic adiplebitis legem xpi ⁊ ꝑcipue debemus nos inuicem iuuare ad edificandum mentis domū in hitaculum dei. ¶ Itē charitatis ordo requirit vt fortiores in laboribus debiliores ꝓcedāt. vt eoꝝ tā exēplo q̄ auxilio i becilliores laboriē facilius ferant. Exēplo .s. ceruorum quando fluuia immensa ⁊ maria trāseunt cē. fortiores innatando ꝓcedunt quibus debiliores in natando capita superponunt ⁊ sic sibi succedentes iuicē laborem leuius ferē vt dicē Jā. Apo. Ro. xv. debem⁹ nos firmiores ibecillitates infirmo ruz sustinere.

¶ Capitulum. xv.

Arnalis hō assimilatur herindi serpenti. qui moratur in aqua a quo percussi obrigescunt in hydropisim. quam multi bouam vocāt qz bouis stercore vtik vt Jsido. dicē. Tales sūt carnales hoies in ags voluptaꝝ viuētes q̄ efficiūt vt hydropici ifaciabiles de ipis dlectatōnib⁹ carnis fiē hydropic⁹ ò potu. Et hi dū i carnalib⁹ gloriāt q̄ sterconib⁹ bouis vtūtur. Gloria. n. viri peccatoris sterc⁹ ⁊ vmis ē. i. Mach. ij. Dr quasi sterc⁹ bouis ē ipa immunditia carnis in qua luxuriosus delectatur. Terē. iij. Qui voluptatibꝰ tur in croceis amplexati sunt stercora. i. spreti dlectatōib⁹ spūs aplexāt carnalia vicia. Et ēt serpēs rinatrix q̄ veneno aḡs ifacit vt Lucan⁹ dicē. tal ē. dlectatio libidis q̄ ēt aḡs matrimonū inficit veneno peti.

¶ Capitulum. xvj.

Caro nra assimilat vacce. Vacca cui impinguata iugũ abijcit cui minus pasta libet subijcit. Jnfimo ãt proposito tacẽs ꝛ torpens pigueſcit ꝛ maxime ſi a labore ſubtrahatur. Sicut igitur vacca ex cibo ex lecto ſiue ſimo ꝛ otio in pinguꝛ ta iugum recuſat. Sic etiam caro noſtra ex refectiõe gule ꝛ ſimo luxurie ꝛ ex otio incraſſata recalcitrat ꝛ iugũ ſpũs porta re recuſat. Deuter. xxij. Jncraſſatus ẽ dilectus ꝛ recalcitrauit ꝛc. Econtra ãt caro laborũ ꝛ abſtinẽta domitaꝛ iugo ſpũs ſubditur manſuetaꝛ pp qõ dicebat Apoſt. Cor. ix. Caſtigo corpus meum ꝛ in ſeruitutem redigo ꝛc. Vnde carnis laſciuia domanda ẽ ad modum iuuence. Eſt. n. iuuenca iuuenis vacca quando tã iugo ẽ apta vt dicat Jſi. que quia eſt animal laſciuum iugo fortiori premitur ꝛ ſtimulo pungitur vt recte bouẽ ſequatur. Sic qñ caro laſciua ẽ dz forti iugo penitentie ꝑmi ꝛ penalium operum ſtimulo moleſtari. Eccli. xxxiij. Seruo maliuolo tortura ꝛ ꝓpedes. ¶ Item carnis concupia aſſimilatur ſyrene que dulcedine ſui cantus hominem dormire facit quem cum viderit ꝓſopitus portat ipſe ad locũ ſiccũ ꝛ cogit ipſe coire ſecũ qb ſi noluerit vl ñ poterit ipſe occidit ꝛ comedit. quaſi ergo peſtifera ſyrena ẽ carnis cõcupia cuius cãtus dulcedo ẽ delectationis ſuggeſtio ad quã tunc hõ dormit qñ rõ per negligentiam non reſiſtit: ſed tunc ad ſiccum ducitur quando per interiorem conſenſuz aqua gfe vacuatur: ſed tunc cum ſyrena coit cũ ad opus peti puenit. q; ſi homo forte tã interius tactus aliqua compunctione refugeret vel impedimento aliquo perſiſtere non valeret tunc acriori pugna tẽtationis inuaditur a qua nonnunq; proſternitur ꝛ peti cõſuetudine deuoratur. Yſa. xxij. Syrene in delubris voluptatis ꝛc. ¶ Jtẽ concupi a carnis aſſimilat ſcorpiõi. cui⁹ venenuz ſic dic̃ ꝓprius ꝑ triduũ valde ledit ꝛ tãdem lẽta morte premit niſi eiꝰ ſuccurrat. Sic ꝛ ꝓpie venenũ valde ledit q̃ ſi per triduũ ꝑmo. ſi delectabili cogitatione ſcõo in ꝓſeꝰ adhibitõez tertio vero in operis impletõne. Opus. n. luxurie lenta morte perimit: qz non ſtatim ſed poſt finem viuendi ad eternum ſupplicium pducit. ¶ Item caro nra per humilitatem pnie mortificata efficit alie medicina. cui⁹ exẽplũ apparet i rubeta ſiue i botace q̃ ẽ g nꝝrãe venenoſe q̃lez ſit venenoſa valde tñ ꝑ ieiniationez pdit vi venen ꝛ vtute medicie magna recipit.

Vñ valet ad cuꝛ ꝛ carnis pdite recuperationez ꝛ nerꝝ ꝓfolidationez ꝛ vulnez ꝺſiccationẽ ſi deb te illo cinẽ qs vtaſ. ſic iz caro venẽo ſit infecta ꝓcupie ꝑ ieiniationez tñ. i. ꝑ mortificationez pnie hũiliata efficit alie medicina qz. ſ. ꝑ eꝰ afflictionẽ ꝛ mortificationẽ vꝰ luxurie extinguit: meritũ ꝑ penã pus pdituꝰ reſtaurat. nerꝝ. i. vtutes alie ꝓfolidant ꝛ roborant ꝛ vulnera tẽtationũ ceſſant ꝛ exiccant. ¶ Jtẽ carnis vicia remouẽt aſſiduitate laboris cui⁹ exẽplũ apparet in capreolo: qz ſicut dic̃ Coſtãtinuſi velocitate morꝺ ꝛ aſſiduitate diſcurſus caro capoli a ſuperfluitate expurgat ꝛ ſaporis ꝛ odoris grauitas ab eorum carnibus amputatur teneriozi ꝛ digeſtibiliozi efficitur. Sic etiam ex ſolicitudine boni operis ꝛ aſſiduo motu laboris caro nra a vitiorum carnalium paſſionibus expurgatur. quorum nutrimentum ẽ otiũ. Eccli. xxxiij. Mittite ſeruũ. i. carnẽ in operatione ne vacet. multã. n. malitiaz docuit otioſitas. ¶ Item carnis vicium ſiue tentatio melius fugiendo q̃ reſiſtẽdo euaditur ſicut capreolus non vngue neq; dente ſz ſola velocitate fuge a canibus ſe defendit. Vnde Apoſt. i. Cor. vi. Fugite fornicationẽ. ¶ Capitulũ. xvij

Aſſitas hominis aſſimilatur caſtrationi bouis.

Nam bos poſt caſtrationem proficit in robore ꝛ vtute ꝛ efficitur magis domꝰ ꝛ maturꝰ ꝛ qetꝰ ꝛ ad laborẽ magis aptꝰ ꝛ grauionis iceſſꝰ i qbꝰ ſignificat q; per caſtitatẽ voluntarie et integre ſeruatã quã caſtratio ſignificat

de qua dñs dixit Matth. xix. q̄ sunt eunuchi q̄ seipsos castrauerūt ꝓpter regnū celorū ꝓ dispont ad augmentū gratie ad suscipiendū mīsterioꝝ ingum discipline ad maturitatem penitentie ad quietē cōscīē tie ad laborē quoq; obediente ⁊ ad grauitatem modestie. ¶ Jte caste viuētes liberant a multis curis ⁊ periculis q̄ cōtingat patiunt ⁊ illaqueant. Et ideo cōtinentiam vouētes ⁊ cōtinenter viuentes sunt similes castoꝝ q̄ sentiēs se a venatoribus propter testiculos q̄rī quos h̄ medicine aptos dum ipsos venatores ꝑsentit testiculos sibi abscindit ⁊ venatoribꝰ porrigit ⁊ sic se ab eis redimit: ⁊ ꝓ castores a castrādo vocant. Et h̄ testificant de castore Jsidoꝝ Cicero Juuenalis Ꝓbilologꝰ ⁊ Plinius. Quidā aūt auctores hoc negant qz forte tm̄ ipsoꝝ aliqua est spēs q̄ hoc facit. Dīs ergo fideles sunt cōtinentiā vouentes. s. qui semetipsos non carnaliter sz spiritualiter castrāt ꝓpter regnū celoꝝ ⁊ ne per desideria ⁊ voluptates carnis capiant a venatoribus infernalibus. i. a demonibus.

¶ Capitulum. xviij.

Cautelis ⁊ circūspectionibus multis sancti viri abūdant maxime in exteriorib⁹. Vnde sunt similes pā there que est in pelle exteriori minutis orbiculis superpicta ita vt ex maculaꝝ varietate tota videatur exterius oculata. Sicut ō sanctis animalibus dicit Apoc. iiij. q̄ erāt plena oculis ante ⁊ retro. Et isti oculi sūt eorum prudentissime cautele ⁊ circūspectiones prouide quibus vidēt quo modo sit caute ambulandū in oībus. vt dicitur ibidem q̄ isti oculi sanctoꝝ animaliū erāt ante ⁊ retro. Nam ante est cautela multiplex ⁊ circunspectio virtutum sed retro cautele ⁊ circūspectiones vitioꝝ. vel ante habent oculos. i. cautelas in prouisione futuroꝝ ⁊ retro ex memoria preteritoꝝ. vel ante habent oculos in contemplatione spiritualiū retro vero hīt oculos ideſt cautelas multas in dispensatione temporaliū. Vnde subtiliter contemplantur etēna que sunt ante ⁊ prudenter dispensant tpalia que sunt retro.

¶ Capitulum. xix.

Ecitatem mentis fugare nos docet lacerta. Est enī quedam lacerta saura dicta vt dicit Jsid. cuius oculi duꝝ ꝑsenectute caligāt foramen intrat parietis ⁊ contra solē oculos aperiens lumen recipit. Quasi lacerta caligās ex vetustate est peccatoꝝ cecatus ex longa peccandi cōsuetudine. Dic si vult lumen gratie diuine recipere opꝫ q̄ intret foramen parietis. i. amaritudinē penitentie vt regularis obediente ⁊ vt ibi oculos mentis. i. itellectū per oratiōnem ⁊ affectū per deuotiones soli. i. ꝓpo apertat. vel aperiunt oculi anime lumini celestis gratie per contritionē ⁊ confessionem in foramine parietis. i. in arctitudine satisfactiōis ⁊ tunc recipitur lumen gratie celestis Jsaie. xxxv. aperientur oculi cecoꝝ.

¶ Capitulum. xx.

Jous spūalis doctrine q̄liter sit recipiendus ostenditur exemplo cameli. Nam camelus hz plures vētres primo recipit cibū in ventre primo qui incipit digeri in scdo ⁊ melius in tertio ⁊ eiꝰ digestio cōsumat in ārto. Sic cibus spūalis doctrine regrit ḡtuoꝝ receptacula. Nam primo opꝫ q̄ recipiat in aure. s. vt attente audiatur Joh. viij. Qui est ex deo vba dei audit ¶ Scdo in corde vt intelligat vt memoriter teneat. Jac. j. Non auditor obliuiosus factus ⁊ ibi incipit digeri per affectionem. s. in corde in q̄ tm̄ digestione nō trāsmutat vbū sed trāsmutat: ¶ Tertio i manu. i. in opere vt impleatur Jac. j. Estote factores verbi ⁊ non auditores tm̄: ⁊ hoc modo melius digeritur: qz plus applicātur homini ⁊ plus assimilat ipsum Jac. j. Factor operis h̄ beatus in facto suo erit. Sed quarto recipitur in ore vt sapienter doceat ⁊ hec est completa verbi digestio. i. vtilitas cōis cum. s. perficit discentem. Vn

de .xxiiij. Qui fecerit & docuerit ꝺ magnus vocabitur in regno celorum.

¶ Capitulum.xxi.

Laustraliū vita assilak tortuge. Nam tortuga testa claudit & illa q̄ ē fluuialis est venenosa & mortifera. Sꝫ terrestris que habitat in domibus vel siluis est bona. Huius carnes ethicis & cōsumptis sunt bone qꝫ sunt virtutē reparatiue. Sic vita religiosi testa includit. i. clausura claustri & obedientie & cōtinentie. Sed si sit fluuialis. i. laxa vel fluxa & nullo freno disciplīe cohercita sicut sunt monasteria que dam tūc est venenosa & mortifera. Mortifera. s. eis & venenosa aliꝫ imitantibus eos. Sed terrestris. i. illa q̄ disciplīe debite terminis stabilit: siue sit cenobitaruꝫ in ciuitatibꝰ monastēriū: siue heremitaruꝫ in siluis degentiū bona est & laudabilis. Hec ethicis & cōsumptis. i. his qui sunt a mūdo defecti vel debilis virtutis ad euadendum pugnas mundi vel diaboli est vtilis & proficua ad assumendū. qꝫ repat & confert eis virtutes spirituales ps. Ecce elōgaui fugiens. s. a mundo. & mansi in solitudine.

¶ Capitulum.xxij.

Onfiteri & purgari peccata canes docent. qui q̄ infirmant comedūt radices cuiusdā herbe vt euomāt & sic curant. Et dicit Plinius ꝙ euacuatiōes & purgationes primo oīdērūt canes qui repleti noxio cibo gramen comedūt & vomendo se purgant. Si quis hꝫ infirmitatē peccati si comedat radicem herbe. i. si habeat contritionē que est radix penitentie inducet eum ad confessionis vomitum: ꝑ quaꝫ purgabitur animus emittendo peccatū: per gramen igit penitentie euomitur peccatū in cōfessione quod erat venenosum nutrimentū anime: & ita fit purgatio conscientie. Eccli. xxxj. Vome & refrigerabit te.

¶ Item confessio peccati faciēda est duꝫ adhuc peccarum recens est: qꝫ tunc penitentiē efficaciter liberat: cum sit anteq̄ peccatum per consuetudinē inualescat. Nam catulus lactens apertꝰ & ictibus serpentiū appositus venenū extrahit doloꝝ subuenit & membriū totū sanitati restituit cum aliꝫs remedijs q̄ fiunt vt Pli. dicit. Quasi enim catulus lactens est peccati nouitas delectans & demulcēs q̄ tūc aperit & ictui serpentis apponit qñ cuꝫ cōpunctione in confessione exponitur. Quasi ens ict⁹ serpentis est ipse casus tentationis: q & venenum culpe per cōsensum & doloꝝ in conscientie per remoꝝsoꝝ inducit. Sed dum per ꝓfessionē petiū adhuc recens detegitur ꝙsi lactens catulus & apertus vulneri adhibet quo & venenū culpe abstrahit & doloꝝ ꝓscie tollitur. & cū adhibitis remedijs satisfactionis mentis salus integralis ter repat. ¶ Sed notandū qꝫ verecundia cōfitendi tenet hominē in peccato & facit eū teneri & illaqueari a diabolo sicut tenetur & capit ab hoc leo: Ad capiendū enim leonem fit duplex fouea: vna cōtinua iuxta aliā & ouis ponit in prima: sed q̄dam cista q̄ faciliter claudit ponit in scā. Veniens ergo leo ꝓpter ouē salit in primaꝫ & videns se nō posse exire de ea ductꝰ verecundia vt lateat intrat in scām & sic inciditur in decipulā. Postmodū a scā in primā a venatore inducit & tādiu ibi tenetur donec domet vt tangit Hyer. sup Ezo. Similiter est duplex fouea ad capiendū & illaqueandū peccatoꝝ: prima est qñ peciī cōmittit. scā est qñ peciī retinet siue cōtinuat. In pma ponit ouis. i. delectatio bestialis ꝓpter quā peccatoꝝ seipsum ꝓcipitat. In scā est cistula se claudens. i. peti cō suetudo que q̄si inclusuꝫ tenet pctōrē vt vix exire possit & peccatoꝝ ex prima irat scāꝫ ꝓpter verecūdiā. s. vt lateat: qꝫ posteq̄ homo cecidit in peccatum intantuꝫ verecundatur confiteri & timet ne sciatur qꝫ potius permanet in ipso peccato. Sed qꝫ dum vnum peccatū retinet trahit ad aliud. ideo ex prima fouea tranſit ad secundam. qꝫ ex opere peccati tranſit ad cōsuetudinem peccādi. propter quā homo fortiter & diutiꝰ a diabolo detinetur. ita q̄ ab ipso nunq̄ dimittitur postq̄ ab eo inclu-

sus est per prauam consuetudinē. ¶ Ihes accidit petrō sicut cam. Est enī quedā rana q̄ missa in os canis ipsius obmutescere facit Canis ergo est peccator imūdus. quē rana. i. hūana verecūdia obmutescere facit ad confessionē peccati. Et similiter rana. i. timor mūdanꝰ facit obmutescere canem. i. predicatorē a vitiorū redargutōe. Isa. lvi. Canes muti nō valētes latrare.

¶ Capitulum. xxiij.

Onfidentia sanctorum virorū nō est in exteriori apparatu sz in interiori spiritu. z in xpi auxilio. z virtute Sūt enim filīs leombus quoꝝ tota virtus est in pectore. z firmitas i capite. sic virtus sanctoꝝ est in pectore. i. intus in corde qz cor in pectore claudit. Apls Ep. ad. iij. Det vob̄ corroborari p spīm ei⁹ in interiori hoie. ¶ Ite firmitas eoꝝ ē in capite. i. in xpo ps. Derbo dñi celi firmati sunt. s. sci. Ipse enī xps qui ē vbū dei est caput sctōꝝ. i. ecclesie sm illud Apli. Eph. i. Ipsuz dedit caput sup oēm ecclesiā q̄ est corpꝰ eius pro. xxviij. Justus q̄si leo cōfidēs absq; terrore erit.

¶ Capitulum. xxiij.

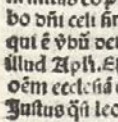

Ompassiones. z auxilium dñi hoies impendere ei q̄ cecidit in peccatū vel in aliq̄ grauē infortunīū. exemplo. s. elephantū. Dicit enī plus q̄ cū elephas quicq̄ grā arbori. z maxime palme se appodiat q̄nq; arbore frangit. z in terrā cadit q. casum suū irrecupabilez videns miro modo barrit. ad cuiꝰ barritū multitudo iuuenū accedit subito elephātū q̄ seniorē p viribus releuāt. z vt cū cerigāt miro affectu se inclinat. Cūc aūt hō gescere volēs arbori se appodiat. q̄ mūdo vel delectatōi peti inherer vt desiderio suo satisfaciat sed arbore fracta cadit qz vel mūdo deficiēte vl̄ delectatōe trāseūte in aduersitatē vel peccatum ruit. Et tunc casuz suū miserabilez agnoscēs debet barrire. i. aliorū auxilium flebiliter iplorare clamando ad seōs vel ad homines pios. z hūiles. z tūc alij fortiores vel potentiores dñi ei cōpatiāt. z iuuare p posse vt subleuetur. Eccli. xiij. Si vnus ceciderit ab alto fulcietur.

¶ Capitulum. xxv.

Ompunctionis hūilitas repellit tētationū sagittas

¶ Dicit. n. Arist. de capricolo q̄ quando vulneratꝰ cimiuz querit. z comedit quo sagittas de corpe suo ejicat. Quasi aūt sagittaꝝ iacula sunt tētationū incendia. quibꝰ cū se aliqs pcussuz videt ciminū comedere. i. Et tunc aliquis ciminū comedit cū ad cōpunctōis humilitatē solliciate se reducit. hec. n. ē q̄ tumorē elationis reprimit. sicut cimini semē vētris inflationē restringit. Dec igit cōpūctiōis humilitas dum cor fortī custodia munit tentationuz sagittas longius repellit. Greg. Si cōpunctiōis virtꝰ nos in intimis affic. cuis strepitꝰ prauē cogitatōis ommute scit.

¶ Capitulum. xxvi.

Onscientie sue domus ds homo qlibet edificare ante omnia. deinde aliis intē dere exemplo bombicis. i. illius vermis ex cuiꝰ textura bōbicinū cōficit. Hic enī prio domū fabricat in qua habitat. z qua contra frigꝰ se defensat. postea vo telas texit more aranearuz. Domus interioꝝ hominis ꝛscientia est. quā sapiētia edificat. penitēcia purgat. charitas ornat. z talibus ante omnia homo intendere debet Eccli. xxxij. Percurre prius in domū tuā tē. Dec domus cū est bene preparata efficitur dei habitaculum. pacis domicilium. z deliciarū celestiū refectoriū. z cōtra frigꝰ. idest ptra asperitates cuiuscq; aduersitatis fortissimū. ppugnaculū. Hac ergo domo pri⁹ cōposita pōt secure hō telas exterius texere id ē exterioꝝ reb⁹ intēdere ordinādis ad aliorꝝ vtilitatē. ¶ Ihes dom⁹ ꝛscie cū labore edificat ꝛs facilꝰ deuastat. Vñ aste mulaꝝ araneaꝝ tele q̄ cū labore multo cōponit. z tū facilē dissipat. Sic ꝛscia p vnū actū peti mortalis Jac. ij. Qui offendit in vno factꝰ est oium reus.

Ontẽplatio ⁊ oratio congruit p similitudines habi
c tationi aialiũ terrestrium. quoꝝ quedã vt dicit Aug. cen. habitãt in montibus vt cerui ⁊ hmõi ps. montes excelsi cervis. quedã vero in cauernis vt vulpes ⁊ talpe ⁊ hmõi. ℳath. vij. Vulpes foueas hñt. quedã vo in cãpis ⁊ planis locis. vt oues ⁊ hmõi ps. Oues ⁊ boues vntuersas insiꝫ ⁊ pecora cãpi. Sic vita cõtẽplatiua vel orantiũ regrit mõtẽ. i. altitudinẽ conuersationis. Isai. ij. Venite ascendam⁹ ad montẽ dñi ⁊c. ℭ Itẽ planiciez ⁊ latitudinẽ dilectiõis. vel planiciẽ. i. bassitudinẽ humilitaꝫ. vel planiciẽ. i. tẽperiem sobrietatis. s. vt ptẽplator nõ plus sapiat ꝙ opꝫ sapere. ⁊ ió nõ dñt p ꝓsumptionem ascendere sꝫ se in hũilitate tenere Eccli. ij. Altiora te ne q̃ieris. ℭ Itẽ ptẽplationis ges aias impinguat. sicut somn⁹ ipinguat glires. Glires. n. sunt longi mures quos somnus efficit pingues. Tota. n. hyeme dormiũt ⁊ reqescũt q̃si mortui. Significat ergo eos q̃ sunt in ptẽplatiõe diuti⁹ pstẽtes. q dum introrsus in semetipsis ab exteriorib⁹ tumultib⁹ remoti diuti⁹ in ptẽplatiõe pstãt. q̃si lõgo somno qescentes interna ꝓsolatiõe pinguescũt. ⁊ dũ exterioribꝰ curis ⁊ actib⁹ morimur mirabili pinguedine gr̃e iteri⁹ ibunnt. ℭ Itẽ ptẽplatio vel oro facit nos cognoscẽ statuꝫ mentis nr̃e ⁊ ei⁹ defectuꝫ. Nam onager q̃si nescit vbi femia sua sit in mõtẽ altũ ascẽdit ⁊ solo flatu pcipit vbi sit. Sic hõ q vbi. i. in q̃ statu sit mẽs sua vl ꝓscia nescit dꝫ p ptem plationẽ ⁊ orationẽ in altũ ascẽdere ⁊ vbi illuminat⁹ ⁊ q̃ nõ visiõe. i. certa cognitiõe. salte tñ quodã odore. i. q̃dã phabili ꝓiectu rationẽ ppẽdet ⁊ cognoscet de statu vel de defectu alie sue Isa. lij. Ecce itelliget ser⁹ me⁹ exaltabit ⁊ eleuabit ⁊c. Dunc seruus dei itelliget q̃is sit cũ in altum contẽplationis exurgit.

ℭ Capitulum. xxviij.

Ontritio hũilis trahit de
corde peccatoris venenũ
c culpe ⁊ mitigat morsuꝫ ⁊ tristiciã ꝓscie. sic musce cõtrite ⁊ sup morsuꝫ aranee venenose apposite venenũ extrahũt ⁊ dolorẽ leniũt vel alleuiãt. Mã ꝓtritio muscaꝝ imũdaꝝ est ꝓtritio ⁊ pnia turpiũ actionũ. ℳorsus ãt venenosi aranee ẽ ꝓsensus vel ppetratio actiõis. seu tentatiõis male. Dñi arca ℔ exẽpliũ nõ. q musca viua sit aranee esca: mortua aũt ⁊ ꝓtrita sit morsus aranee medicina. In q̃ signat q̃ pctiũ in hoie viuens diabolum pascit. Sꝫ cũ ꝑ pniaꝫ ⁊ ꝓtritionẽ mortificat vẽ⁹ diaboli euacuat. Vt musca mortua ⁊ ꝓtrita est caro vitijs mortificata ⁊ pnie afflictiõibus attrita que aranee morsib⁹ obstitit q̃ demonum tentamẽta repellit.

ℭ Capitulum. xxix.

Ordis vitiũ diabolus sup
oia diligit imo vt ipsum
c nutriat interdũ oia vitia extinguit extrinseca. Et tã diabolus filiꝰ est sui. Maꝫ sus sicut dicit Plinterdũ viginti filios parit ⁊ q̃ñꝫ oẽs deuorat p ter pmũ. quẽ ꝑ ceteris amat ⁊ pmo pmaꝫ mamillã dat. Sic̃ diabolus q̃uis in hoie multa vicia q̃si multos filios pariat tñ qz pma radix oiuꝫ est in corde. ió corruptionez cordis sup oia fouet ⁊ amat. ⁊ pp ipaꝫ ꝓseruãdã ⁊ nutriẽdã ẽt alia vitia extiguẽ nõ curat. qõ maxie apparet in hypocritis quoꝝ q̃si oia vitia oiunt ex itẽtõe cordis sinistra. Ad quã nutriẽdã ⁊ ꝓseruãdã i eis nõ curat imo gaudet diabolus q̃ oia vitia exteriora restrigat. s. q̃ vitiũ gule restrigat p abstinẽtiã. vel luxurie p ꝓtinẽtiã vel lingue p doctrinã sctã. vel auaricie p elemosynã ⁊ sic de aliꝭ oib⁹ nõ curat diabolus dũmõ cordis i ẽnõ q̃ ẽ vt ꝓnoscenitã ei⁹ pmaneat ⁊ ꝓseruet corrupta. Scit enĩ diabolus bñ q̃ si ẽ ꝓtua itẽtio q̃ ꝓcedit p uersuꝫ ẽ oẽ op⁹ qõ segt̃ q̃uis rectũ cẽ videat sicut Grego. dicit. ℭ Itẽ dꝫ ꝓbo cos

reparari deinde exteriora opa reformanda vel ordinánda sunt. Vñ aranea fracta tela non egredit ad venandũ nisi prius illa reformata quá semp a medio incipit repare nihil extrema reputás q̃diu mediũ est fractũ. Sic aiam siue vitá p peccatũ fractá ꝓmo ds hõ repare p pniam incipiendo a medio. i. a corde añq̃ egrediat ad opa exteriora faciẽda. q; remanẽte iteriusꝫ fractura peccati nõ cẽnt meritoria opa exteriora. ¶ Hath. xxij. ¶ Dũda prius qõ intus ẽ qẽ. Gre. in. ¶ Doral'. Si semel cor intẽtiõe corrũpit sequẽtis actiõis medicinas q̃ terminus ab hoste calido secure possidetur. Qñ tótá arborẽ sibi fructus ferre cõspicit. quá veneni dẽte in radice vitiauit.

¶ Capitulus. xxx.

Crudeles boies sunt siles canibus q; pcussũ canes et vlulátẽ oẽs lacerant q̃ pse quũf. Ita ẽt hoiem aduersitate pcussus crudeles nõ odinuãt. sz potius detrahẽdo lacerát dicẽdo q; bñ meruit. ps. Sup dolorẽ vulnerẽ meos addiderũt. Hoc. Hic malis nostris cumulus accedit q; cũ miseris aligd gravitatis infligit q̃ perserant meruisse credũtur. Aliq̃n etiá tales crudeles boies non tñ maledictis sed ẽt factis q̃ iniurijs persequunt ꝺm illud ps. Persecutus ẽ boies inopem q̃ mendicum. cẽ.

¶ Capitulum. xxxi

Rux xpi diabolus ligauit q̃ eius virtutẽ prostrauit. Cuius exẽplũ hẽtur i bono siluestri. q; odit q̃ pseq̃t oẽ rubeus. q̃ tó venator se rubeis induit. q̃ sic eũ ad se inducit. Cum aũt sibi appropinquare viderit post magnã arborẽ se abscondit. Ac bos ita fortiter arborẽ ferit cornibus. q; ea sic i ligno infigit vt extrahere illa nõ possit. q̃ sic bouz alitũ occidere q̃rit sz ipz occidit. Hic ergo bos siluestris gerit similitudinẽ demonis qui oẽ rubeũ odit. q; sanctoꝝ sanguinem fundere sitit. Sed xps venator celestis venit q̃ rubeo se induit qñ passibilẽ carnem induit q̃ assumpsit. q̃ ex purissimis sanguinibus beate virginis formata fuit. vt dicẽ Damasc. Vel tunc rubeo indutus fuit qñ eius sanctissimũ corpus sanguie rutilauit sicut in orõne q̃ flagellatiõe q̃ crucifixione Isa. lxiij. Quare rubrũ ẽ indumentũ tuũ ẽ. Videns aũt xps rpe passionis magis ꝓpinquũ sibi diabolũ persequẽtẽ post magnã arborẽ se absconditq̃ sez occultando sue deitatis potentiá cruci se affigi pmisit quẽ dum diabolus crucifigi fideliter procurauit in ipsaz crucẽ fortiter impegit. et sic dũ renere q̃ pternere credidit ipse detentus q̃ pstratus fuit. Hoc enim sicut dicit Ecclesia ordo nostre salutis depoposcerat multiformis proditoris ars vt artem falleret q̃ medellam ferret inde hostis vnde leserat. ¶ Capitulum. xxxij.

Opiditas auaritie pducit ad interitũ aie. Est. n. cupidus similis leopardo. qui dũ comederit aliqd venenosum tunc q̃rit stercus humanum. vt cum eo extinguat venenuz vnde venatores simum illum sup arborem in vase suspẽdũt i quem leopardus saliens vt stercus accipiat iteriꝫ ipsuz venatores interficiũt. tunc ergo leopardus veneno inficitur cum auarus cupiditate accenditur. q; venenum charitatis est cupiditas vt Aug. dicit. Sed tũc ad expellẽ dũ venenũ q̃rit hũana stercora qñ ad satiándũ cupiditatẽ secrat tpalia lucra ó gb⁹ Apo. ait ad Phil. iij Oia detrimẽtũ feci q̃ arbitror vt stercora vt xpz lucrifaciá. sz tũc vẽatores ꝺ stercora sup arborẽ suspẽdũt qñ cupide mẽti demones vt eã inflãment temporaliuz diuitiaꝝ magnificẽtiã ostẽdũt. Sic fecit diabol⁹ xpo quando duxit eum in montem excelsum q̃ ostendit ei oia regna mũdi q̃ gl'az eoꝝ q̃ postea dixit. ꝺ oia tibi dabo. qõ ergo fecit xpo apta visione ꝺ facit frequẽt⁹ hoi cupido occulta suggestiõe. vñ cũ cupid⁹ ad capiẽdũ tpaliũ diuitiaꝝ stercora p lucra non licita nitit̃ a venatorib⁹. i. dẽmõib⁹ vita aie ꝑuat. vñ. i. Thi. vi. q volũt diuites fieri i cidũt itẽtatiõez q̃ i laqueũ diaboli. q̃ desideria multa q̃ iutilia q̃ mergũt aias i iteritũ.

¶ Capitulum.xxxiij.

Ura ⁊ occupatio tpalium multa euacuat hominem a virtute interioꝛi. Cuius exemplū apparet in bombice. i. illo vermiculo ex cuius textura bombicinū conficit qui telas texit ad modum aranearum. Sed sicut dicit Ihid. Dum filla egerit euacuat ⁊ nihil in eo remanet mū aer. Ille enim ad telas texendas filla egerit q ad tpalium rerū dispositiones ⁊ occupationes vite sue studia conuertit. qꝛ dum seculi negocijs totaliter implicat interꝰ virtutib⁹ penit⁹ euacuatur Vñ Apo. dicit. ij. Thi. ij. Nō nemo militās deo negotijs secularibus se implicat vt ei placeat cui se p̄bauit.

¶ Capitulum.xxxiiij.

Vriositas nouitatū est instrumētū diaboli ad aias occidēdas. Sūt enī curiosi hoies siluestrib⁹ ceruis similes q tante simplicitatis existūt. q hoies mirant ⁊ stupent nouitatez. ⁊ equo vel bubalo ad eos accedente ita in eū respiciūt. q hoies iuxta se venientē ⁊ sagittis eos ipetentes nō aduertūt. Ita curiose mentes cū circa ꝯsdā nouitates inutiles sed eis admirabiles occupant taculo erroꝛis vl elatōis vl alicui⁹ alterius peti a diabolo feriunt. Et Apo. i. Thi. vj. dicit. ꝓphanas vocū nouitates deuita. Sic curiosi fuerūt athenienses de qb⁹ dr Actuū q ad nihil aliud vacabāt nisi vt aliqd nouī dicerēt vl audirēt.

¶ Capitulum.xxxv.

Electatio pcāti occidit mentē sicut pot⁹ murē Dicit enī Arist. q mus nō potat ⁊ si potauerit morit. Tūc enī delectatio peccati potat. qñ i eā cōsentit ꝑs. Intrauit sicut aq̄ in interiora ei⁹. ⁊ tūc anima occidit qꝛ peccatū cū consūmatū fuerit generat mortē. ¶ Ite delectatio est cā mortis aīme. sicut dulcedo mellis est cā morbꝰ vrā. Nāq; vrsus aliquā altissimas arbores scādit ⁊ fructus ⁊ mel ibi ꝗrit ⁊ sepe dū esurit ad eūdē locū redit. Dū venator circa pedē arboris fudes atq; palos acutissimos vndiq; circūcingit ⁊ ante apertura vñ exit mel malleū pōderosus cū fune suspendit. veniēs ergo vrsus esuriēs ⁊ mel de arbore trahē cupiēs p malleū ipedit. tūc ille malleū a se abijcit. sed quāto fortius eū pellit. tāto grauius rediens caput ei⁹ percutit ⁊ sic tam diu sit quousq; ex frequēti ictu caput ei⁹ debile deficit. cadēs ergo sup palos ruit. ⁊ sic ꝑ ꝓpria stultitia se occidit. Sic dū hō dulcedinē siue delectatiōes pcti ꝗrit malle⁹ diuini ꝼmōis de q̄. Ysie. xxiij. Verba mea q̄si malle⁹ p̄terēs petras. peccatū ipsuꝫ ꝓhibens ei resistit. quē dū peccator abijcit ⁊ a se ꝑcat ꝼm illud ꝑs. Proiecisti ꝼmones meos retrorsuꝫ. i ipsuꝫ fortꝰ ipigit ⁊ finaliter deficiēs in petrā ruit qō ad eternum interitum trahit. Capitulū.xxxvj.

Esideria cordis bona tūc hñt efficaciā ⁊ ꝺducūt ad bona opa qñ sūt charitate informata Boues enī illi sūt excellētes ad opa q̄ hñt cornua lata. nigri vo ⁊ parua cornua hñtes reputantur ad opus inertes. Quasi enī cornua capitū. sūt desideria mentis q̄ tūc dilatant qñ boues charitate informant. ⁊ tunc tales. i. hmōi hoies excellent opanꝺ qꝛ amoꝛ dei nunq̄ est ociosus: opatur enī magna si est Greg. ꝑs. Placebit deo sup vitulū nouellū cornua producētē. Sꝫ boues nigri. i. homines in peccato obscuri. qꝛ charitatis extēsione carēt hñt parua cornua. i. parua boni desideria. Et ideo ad bñ operandū pleni sunt oī inertia. Vñ in tali boue deficiēte caloꝛe charitatis ⁊ abūdāte frigoꝛe iniquitat̄ abūdat pigritia aratri. i. fructuosi opis ꝼm illud. Prou. xx. ꝓpter frigus piger arare noluit.

¶ Capitulum. xxxvij. Tractoꝛ assimilat serpenti. Primo qꝛ serpēs silenter morsum infigit sicut dr de dypsa. q̄ primo occidit q̄

sentiaꝫ.neqz tristitiã morituro iducit. Talis est detractor occultꝰ. Eccl'.x. Si mordeat serpens in silentio.ita nihil minꝰ hꝫ qui occulte detrahit. Sedo qꝫ serpẽs nõ recte sed tortuose incedit. Vñ ꝑm Jsi. vocat anguis q̃ angulosus qꝫ nunq̃ incedit recte.ꝫ talis est detractor fraudulẽtꝫ q̃ incipit a cõmendatiõe vt nõ recte credaꝫ ex odio dicere sꝫ post recõmẽdationẽ retorquet ad vituperationẽ. ℭ Tertio qꝫ serpẽs terrã comedit.sũt.n.gdã serpentes q latẽt in cauernis ꝫ lingũt puluerẽ ꝫ fugiunt terre humorẽ vt dicit Plin.talis est detractor insidiosus ꝫ maliuolus q actibꝰ alioꝝ insidiat latenter.ꝫ solum illud qõ videt terrenũ.i. vile vl despectũ comedit.i. mordendo ꝫ detrahẽdo dicit:bona aũt si qua nouit occultãdo suppꝛimit Jsa.lxv. Serpenti pulus panis eius.

ℭ Capitulum.xxxviij.

QUoti hoies ꝓto magꝫ a se fmouẽt dlectabilia carnꝫ.tãto magꝫ ꝓficiũt in bõitate ꝫ sapoꝛe mẽtis. Mã aialia nãlit hũda sunt meliora ꝫ magis sapida ꝓto magis sunt a lacte remota sicut pꝫ in carnibus porcinis. Sic multis lachrymis hũdi.i. hoies deuoti ꝓto plus a lacte ipsius carnalis dulcedinis elõgant tãto magis in sapoꝛe iterne ꝓsolatiõis augmẽtant ps. Renuit ꝓsolari aia mea.sm carnalibꝰ ↄ̃ sequit Memoꝛ fui dei ꝫ delectatꝰ suꝫ Jsa. xxviij. Quẽ docebit sciaꝫ ꝫ quez itelligere faciet auditum ablactatos a lacte auulsos ab vberibus qẽ.

ℭ Capitulum.xxxix.

DIabolus affilãt draconi de quo ps. draco iste quẽ formasti ad illudẽdũ ei. Mã draco hꝫ malũ sibilũ qꝫ sibilãdo flatũ ꝓtagiosuꝫ emittit ꝫ aerẽ inficit ꝫ sic morbũ pestilẽtẽ gignit. Sic diabolus hꝫ malũ sibilũ.i.malã suggestionez quã imittẽdo cor inficit ꝫ morbũ pestilentem peccati ꝓ delectationẽ inducit. ℭ Itẽ draco hꝫ malũ mꝛsuꝫ Dicit.n. Aristo. q̃ cuꝫ morsus draconis sit venenosus ꝫ mꝛsus pisces qui ab eo mordent subito moriunt. Iste mꝛsus draconis.i. demõis est in ꝓsensu peri i quo mꝛ aia morit. ℭ Itẽ diabolus est filis serpẽti q timet hoiez nudũ ꝫ insilit in vestituꝫ. sic diabolus timet hoiez pauperꝫ tpaliũ ꝓptoꝛiez ꝫ illaqueat hoiez diuitez tpaliũ ꝓ possessoꝛem Apls.j. Thi.vj. Qui volũt diuites fieri incidũt in tẽtationẽ ꝫ in laqueũ diaboli. ℭ Itẽ diabolus affilãt colubꝛo ꝑmo. qꝫ vmbꝛã cõlit. vñ dr coluber q̃ colẽs vmbꝛã.i. cordã vmbꝛosã ꝫ obscura petis. vel vmbꝛas.i. mẽtes in petis sopitas qꝫ vmbꝛa somnũ inducit Job.xl. In vmbꝛa dormit. ℭ Itẽ coluber fugit cerua.i. diabolus fugit aiaꝫ solicitã in opibꝰ bonis. diligit eni mentes otiosaꝫ ꝫ odit solicitã q̃ in cerua significat q̃ ẽ ad currẽdũ expedita. ℭ Item qꝫ coluber leonẽ occidit.ꝫ diabolus iterimit hominẽ supbũ qꝫ supbia ẽ ꝓpriũ eiꝰ iaculũ. ℭ Itẽ qꝫ rutã odit.i.pniaꝫ amarã. ℭ Itez qꝫ pellẽ depõit.i.appentẽ negtiã.ꝫ h ẽ qñ trãsfiguꝛat se in angelũ lucis. ℭ Itẽ qꝫ ne moꝛa ꝫ ꝓcuꝛitates arboꝝ diligit. Memoꝛa.n.sũt cordã studijs rõnalibꝰ destituta ꝫ bestialibꝰ desideriis plena. Mã memoꝛia sũt habitacula nõ hoiuꝫ sꝫ bestiaꝝ. Locuꝛitates aũt arboꝝ sũt ipe mẽtes hoiuꝫ vtutibus vacue q̃s diabolus multũ diligit. Itẽ lac libẽtissime bibit.i.dulcedinẽ carnis vl peti ad sumendũ auide iducit. ℭ Item qꝫ cauda ledit.i i fine subuertit in ꝓncipio.n. blãde ꝫ astute igredit ꝓuo.xxiij. Ingredit blãde ꝫ i nouissimo mordebit vt coluber. ℭ Itẽ venenũ fũdit.s.peti. ℭ Itẽ qꝫ canes fugit.i. ꝑdicatoꝛes qꝫ eiꝰ negtiã detegunt. vñ ab audiẽdis ꝑdicatoꝛibꝰ multos retrahit. ℭ Itẽ qꝫ muscas cõmedit. qꝫ diabolꝰ pascit cogitatiõibꝰ imũdis. ℭ Itẽ puluerẽ lingit qꝫ auaros demulcet ꝫ i malis lucri eis ꝑspitatẽ tribuit. ℭ Itẽ diabolus maxime insidiat fini hois qꝫ si in fine hoiez decipit aiaꝫ ꝫ corꝓus occidit. Vñ assimilatur ceraste serpenti q̃ in semitis insidiose manẽs insidiatur equiti vt mordeat vngulam equi. Maꝫ sicut dicit glo. super Ecc.

Cerastes est serpens reguli tāte pernicieī q̄ si eius venenū tantum vngulā eq tangat eq⁹ū ⁊ eqtem subito pimit. Hic ergo est diabolus q occultis modis insidiatur hoi. Est eni hō filis eqti cui⁹ equus est corpus. Sessor aūt spūs. vngula aūt q̄ est finis corporis signat diem mortis. In quo si pōt diabolus venenū negtie sue imittere, ⁊ equū. i. corpus. ⁊ eqtez. i. aiam ad eternū interitū inducat. Eneas. xlix Cerastes in semita mordens vngulā equi vt cadat ascēsor eius retro. ¶ Itez diaboli negsima volūtas nisi refrenaret p diuinā potētiā ⁊ puidentiam hoies nō possent euadere. Est. n. diabolus filis cuidam bestiole q̄ dicit esse apud ethiopes oibus membris iners ⁊ caput pgraue hns semp illud iclinatū ad terrā deferens deo boib⁹ puidēte qz eā oēs q vident ei⁹ oculos mox erpirent si caput eleuatū ferret oēs occideret. Hec bestiola diabolus est cuius membra sunt oēs iniqui quos diabolus oēs inertes reddit ad motum bonoꝝ operū Caput eius. i. mens ꝓgranata est multiplici inigrate. Dū ipsuz caput sp defert inclinatū ad terrā qz ad hoc eius studiū ⁊ tota ei⁹ ꝓtemplatio tendit vt electoꝝ aias a supnis trahat ⁊ ad infima mergat. Vel diuina puidentia caput deflexū portat. qz. i. ꝯ hoies nō tū erigere pmittit caput ōtuz optat. vū licet afflictionez iustoꝝ semper velit. tū si a deo ptātez nō accipit. ad tentationis articulum nullatenus qualesat. Mā ita subtiles sūt oculi eius ⁊ venenosi. i. malicioſi eius ꝓceptus ⁊ astutie ꝯ hoies q̄ nullus ab eo euaderet si circūducendi eos. i. libere exequendi ptātez pot velet hēret. ¶ Itē diabolus assimilatur lupo.

¶ Primo rōne nois. dr. n. lup⁹ q̄si leo pes vt dicit Isid. eo q̄ q̄si leonis pedib⁹ sit ei virtus. Dū quicqd pretulerit nō viuit. Pedes igit diaboli sunt delectationes peccati. p q̄s in hoiem ingreditur in qb⁹ est tante virtutis vt si eis mentē ꝓsentiētē pretulerit eā finaliē occidit. Pro. j. Pedes illoꝝ ad malū currunt. Scdo rōne fraudis. Legit. n. q̄ lupus aliq̄n voces emittit quasi hois. aliq̄n latratum canū fingit vt sic pastores ⁊ oues decipiat. Sic aliq̄n diabolus aliquaz suggestionem imittit. q̄ hz aliquā speciem boni vt sic hoies fallat. ij. Coun. xi. Sathanas transfigurat se in angelū lucis. Tūc n. in angelū lucis se transfigurat q̄n videt ea suggerere q̄ boni angeli ꝓfuerūt psuadere. Dicit. n. Arist. q̄ inuidia est qdam lupus q hz faciem hois ⁊ caudā scorpionis. Maz diabolus q a ꝓncipio q̄si rōnabilia suggerit in fraude postea venenum infundit. ¶ Itez lupus vt capras cape possit sub foliis se abscondit. ⁊ magis astutia q̄ potentia eas vincit. Sic diabolus decipit se absēdendo sub foliis. i. sub apparentia bonoꝝ. Est. n. verisipellis malicijs plenus. sicut in ethiopia dicunt eē lupi ita varij vt nullus eis color deesse videat. ira nec deest diabolo aliq̄ via fraudis ¶ Tertio rōe tyrānidis qz diabolus fortius tentat hoiez q̄n magis videt euz aduersitatibus fatigatū. Legit enim q̄ lupus q̄n ad ouile vadit ꝓra ventū pgit ne canes ei⁹ odorē sentiāt ꝑ ventū aūt itelligit aduersitas. Dū diabolus ꝓra ventuz vadit. q̄n hoiem in aduersitate existentez iterū tentādo inuadit. Sepe enim iustitia dei pmittente homini tribulato ex ablatiōe subē. addit afflictionez in corpore ⁊ deinde tentationez in mente vt sic ad impatientiā ⁊ despationē inducat sicut p3 in Job cui ꝓmo res ablulit deinde filios extinxit. deide graui vlcere pcussit tandez p vroreꝝ ⁊ amicos graues tentatiōes in cor eius imisit. Sed ille cum supauit in oib⁹. Et nota q̄ diabolus plus tentat ⁊ pſequitur iustos q̄ pctōres Dicit. n. Philolog⁹ q̄ lupus nō venat circa locuz vbi natrit catulos suos sed venat a remotis. Quasaūt loca vbi natriunt catuli eoꝝ lupoꝝ sunt maloꝝ corda in qbus nutriunt delectatiōes ⁊ afflictōes pctoꝝ. abi ergo diabolus nō venat q̄ tales diabolus tētare nō conat Grego. Illos diabolus pulsare negligit quos qeto iure possidē se sentit. ꝯ q̄si loca ab ipo remota sūt iustoꝝ corda q̄ sez ei ꝯdicūt ⁊ nō ꝓcipue tales diabolus pſequit ⁊ molestat Bre. Hostis nr nos in hac vita positos q̄to magis sibi rebellare

conſpicit tanto amplius expugnare contendit. ¶ Quarto ratione delectatiõis ludi q: lupus valde diligit ludum vt dicit Plini. & ideo ſi pót rapere puerum cum eo ludit & poſtea eum comedit. Qualiter autem diabolus cum peccatore ludit oſtẽdit Greg. in Paſto. dicens. diabolus facta aliorum modo grauiora. modo nihil eſſe qõ perpetratum eſt modo miſericordez deum loquitur. modo adhuc ths ſubſequens ad pniam pollicetur. vt duz per hmens decepta ducitur ab intruſione penitentie ſuſpendatur Pro. xiij. Stultis illudit peccatum. i. diabolus qui eſt cã peccati Poſtq̃ autem cum peccatore luſerit cum comedit Ambroſius in ſermone. Diabolus non diligit filios ſuos ſed odit. ſic eni eos amat vt perdat: ſicut amat gluto mo & ſellum vt comedat. ¶ Quinto ratiõe fortitudinis. Nam lupus habet magnã fortitudinem in capite & in collo. inteſtina aũt habet debilia. ſ. q: tota vis diaboli eſt in principio tentationis. q: ſi in principio ſi di reſiſtitur poſtea debilis efficitur. Dicit Ambro. q homo vocem perdit ſi lupus eum primo viderit. ſed ſi homo lupum ante conſpexerit audaciam perdit & caudam deponit. Tunc lupus. i. diabolus homines videndo preuenit qñ eum in pncipio non reſiſtentem conſpicit. Sed ecõtra tunc homo lupum prius cernit cum ſe armat & preparat ad repellendũ tentationis principium. Mã poſtea diabolus perdit audaciam & caudã deponit qñ tentare dimittit & ad finem intentũ ipſam tẽtationem non pertrahit. Chryſo. ſuper Matth. in primis grauis & intollerabilis eſt impetus diaboli. quem ſi quis fortiter ſuſtinuerit in ſecundo inueniet infirmiorem quanto enim plus repercuſſus fuerit: tanto magis refrigeſcit. ¶ Sexto rõne brevitatis tpis. Nam legitur in libro de animalibus q: qñ lupus ſeneſcit q: non poteſt predari vadit de nocte iuxta ciuitates & inſidiat hominibus. ſic diabolus ſciens tempus ſuũ eſſe breue iam de hominibus beſtialibus nõ curat ſed bonos deuorare feſtinat Iſiõ. de ſumo bono. Tũc contra eum quem poſſidet diabolus acrius ſeuit. qñ ſe diuina virtute ab eo expellendum cognoſcit Apo. xij. Ve terre & mari q: venit ad vos diabolus hñs iraz magnam. ¶ Septimo ratione formidinis. Lupus. n. multum formidat ignem vt dicit Homerus. ¶ Item lapides multum timet. Sic diabolus multum timet ignes orationem. i. feruidam & lapides. i. elemoſynas. Vnde dicit q ſi quis duos lapides ſimul colliſerit lupus audaciam perdit. Duo lapides ſunt duplex elemoſyna ſcz corporalis & ſpiritualis. & ſi vtraq; fiat eſt diabolo valde formidabilis. ¶ Item diabolus decipit hominem ſicut vulpes decipit taxum. Nam taxus vulpem odit. ſz videns vulpes q: eum expugnare nõ poſſit propter ipſius duriciem pellis fugam capit. & dum taxus predam querit vulpes eius latibulum intrans & imundicijs vrine & alijs taxi lectum inficit. cuius ferores taxus non ferens inde recedit & aliam foueã ſibi querit. vulpes ergo q: eſt animal fraudulentum aduerſarium calidũ ſignat. Taxus autem hominem bonum ſed incautum quem diabolus tentando impotens cum videt ꝓpter ipſius conſtantiaz ſe in nullo poſſe proficere fugit q: ſ. ad tẽpus ei tentationes ſubtrahit. Dumq; illius animus incauta ſecuritate interna cura dimiſſa circa exteriora ſe occupat fraudulentus aduerſarius interiorem conſcie lectum alicuius peccati imundicia vix eo perpendente cõmaculat. Ex cuius ille feture vel diſplicentia cum perpendit interdum pretimpatientia vel deſperatione q̃dam etiam bonũ ipſum dimittit qõ iterat. ¶ Item diaboli manũ non poteſt homo effugere q̃diu non abiicit a ſe peccatum vel mundi affectum. Cuius exemplum apparet in boue ſilueſtri dicit enim Ariſto. q eſt quedam ſpecies boum ſilueſtriz qui habent magnitudinem tauri. q cum videt q: de manu venatoris vl canũ euadere non poſſit proiicit ex ſe ſtercus p quatuor paſſus dumq; canes ſterc⁹ odorant & circa odorem huius detinentur beſtis ab eis fugiendo elongatur & euadit.

Tāq̄ venatores demões sūt quorum ca nes cor sūt fallaces tētatiões siue morda ces pſecutiões: a qb⁹ aia nō cuaderet nisi ſtercus ex ſc. i. immunditiam peti abijcēt p q̄tuor passus: primus est in contritio ne: ſecundus in confessione tertius in sa tisfactiõe. q̄rtus autem i perſeuerāte con tinuatione. vel ſterc⁹ ē gl'a vel ꝓſperitas tpalū rex ō quibus apls dixit. Omnia ar bitror vt ſtercora. i. ad Philip. iii. A gl'a viri pcōis ne timueritis. qz gl'a eius ſtercus z vermis ē. Hāc dz homo abijcere p qua tuor passus primus est si habitam dimit tit. ſecundus si non habitam non querit. tertius si oblatam respuit. quartus si cor de contemnit. z talis diaboli man⁹ liber z ſecurus effugit. ¶ Ité diabolus insidiat hõib⁹ ſicut catt⁹ murib⁹. Mā caute insidia tur eis z in abscõdito inuadit. Cūq; ipe catt⁹ murē cepit ꝓius cum eo ludit: po ſtea occidit z ꝓmedit. Sic diabol⁹ astute hõinē obſeruat ſcz vt videat i q̄ diſpõne faculꝫ possit eū decipe z capere. i obſcuro eū inuadit occultādo ſcz ei i tētatiõe oē il lud qō retrahere possz a peccato. z ostē dēdo vel ſuggerēdo solū illud qō delec ſtet z placeat. Vel i obſcuro inuadit q̄n tē tat sb ſpecie bōi z cū hoiez p ꝓſēſū cepit ludit cū eo. i. alludit ei oñendo pcīū eē leue z q̄ de⁹ ē miſericors. z q̄ ē impossibile nō peccare. z q̄ faculꝫ poterit exire z pe nitē z hmōi. Et postq̄ sic illusit trahēdo ad op⁹ ſpūalit occidit. z p prauā ꝓſuetudi nē ꝓmedit sic cū sibi incorporando.

¶ Capitulum. xl.

Ignitas z infirmitas ho minis cognoſcitur ex ani malibus brutis. omnium eni aialū gña pp vſū hõi num sūt creata vt dicunt phs. z Damas. Mā q̄dam sūt hoi data ad eſū vt pecudes z hmōi. q̄dā ad miniſterū vt eq z hmōi. q̄dā ad so latiū vt ſymie z hmōi. q̄dā ad exercitium vt hō ſuā infirmitatē cognoſcat siē pulices z hmōi. q̄dam vo ad infirmitatis remedium vt vipe z tyri ex qb⁹ fit tyriaca z sic de aliis ad multiplices medicias. Mā illa q̄ videtur aliq̄n noxia sunt vtilia siē dicit Aſclapius in libro de occultis vtili bus mēbrorū. Pattēs emoroides cura tur. si ſederit ſuper pellez leonis. Et dicē et q̄ q coz⁹ ſuū vnxerit sepo renū lōis lup⁹ ab eo fugit. z silr q mūgūt ei⁹ simo. z ꝓsimiles legunt vtures de diuersis men bris z ptib⁹ multoz aialium. Apparet er go hois dignitas ex eo q̄ omnib⁹ anima lib⁹ est platus. z omnia debuunt vsibus vite sue. Sz patet cuz dignitate ifirmitas ex eo q̄ se videt homo vilioribus idigē nec bene posse vitam ducere sine coz nu trimēto. vel sine corum miniſterio vel si ne eorum ſolatio. vel sine coruz remedio

¶ Capitulum. xli.

Diligē dz hō oēs hōines z peccatū odire exēplo pan theree: que lō pātheram a pā grece qđ ē totū latie ē dic ta. q̄ oib⁹ aialib⁹ ē amica. ſoli draconi ē inimica. Sic hõib⁹ dz hō esse amic⁹. ſoli āt peccato ini mic⁹. Sene. Pace cū hõib⁹ hēbis bellū. cū vicijs. Dñ siē Aug. dicit i ſnīs ꝓſpi. Sic ſē diligēdi hōines vt coz ñ diligāt errores Aliud ē eni amare qđ sunt aliud odiſſe qđ faciunt

¶ Capitulum. xlii.

Octrinas ſactoz ōdem⁹ di ligēt q̄rere z i eis ōlectari z imorari. Mā onager in mōtib⁹ altꝫ virētes herbas q̄rit. q̄s cū inenerit ꝓgau dio statiz rugit. z q̄ditu vi rētia gramina inuenit ibi a loco nisi pul ſus recedit qđ āt ſē mōtes alti nisi docto res ſacti. quoz virētes herbe sūt grauiſe doctrie. Ipi eni ſē mōtes p eminētiā vite alti p ꝓtēplatiōnē ſapiētie. herbiferi p re fectiōez doctrie. qz doctrina ſuaz palulo velut herbaz feno. Primoz aias pascūt. Has herbas q̄rūt onagri. i. ſiplices z duo ti viri z cū eas inuēiūt gaudētes z exultātes mugitu alijs ꝓdūt. qz ad ſactaz doctrina rū ſtudia ēt alios ꝓuocāt z attrahūt. z q̄ diu inuēiūt pabula q̄ mētē recreādo refici unt ab eis nō diſcedūt. Vel virtutes herbe

montiuz sunt virtutes ⁊ exẽpla pfectoꝝ virorũ.q̃ onagri.i.impfecti viri q̃runt et inuestigando inuenĩt imitãdo pduntꝑdicando ⁊ imozando ꝓnuando Aplus.i. Corin.xij. Emulamini charismata meliora. ¶ Jtẽ doctoris publici vel plati officiuz assumere ⁊ appetere nõ dz ille q̃ virtutibus caret vel in eis solidatus non est Cerui.n.q̃diu carẽ corpꝰ vel nõ pñt illa adhuc solidata nõ pcedunt in publicũ. Vñ nõ de die sz de nocte vadũt ad pascua.de die aũt exponũt ea ad solẽ vt indurent.⁊ cũ tũc illa indurata esse cognoscunt ad pabula in aperto pcedunt. Qui ergo carere se sentiunt coꝛpꝰ virtutũ quo exire audeãt ad publice doctrine pabulũ ministrãdũ. Qui ãt adhuc impfecti ⁊ ibecilles sũt oz q̃ calore solis.i.feruore diuini amoꝛis solidẽt ⁊ roboꝛent. ⁊ cũ p virtutũ spiritualiũ robur fuerit solidati tũc ad pabulũ pcedere pñt spũalis doctrine.lux scientie.⁊ exẽpla vite. Cornua eni sunt virtutes q̃ tunc in manibus gerunt quando operibus ostenduntur.

¶ Capitulum.xliij.

Dolosus hõ assimilat migali. qõ est vnũ paruũ aial ad modũ mustele ⁊ ẽ aial dolosum. Vñ aliq̃n mansuetuz se fingit cũ aliquez appꝛopinquare viderit.sz moꝛ in eũ insilit ⁊ venenũ infundit. Sic multi dolosi hoies ⁊ pditoꝛes sanctũt fingentes se amicos vel pacificos cũ nõ sint ⁊ obseruãtes tempus in quo nocere pñt Eccli.xi. Multe insidie sũt dolosi. ¶ Jtẽ dolosus assimilat vulpi q̃ vulpes ẽ aial fraudulentũ deceptionis assuetũ.⁊ nunq̃ rectis sz coꝛtuosis incedit anfractibus Et ideo dz vulpes quasi volubilis pedibus. ¶ Jtẽ dũ escã si rapit moꝛtuaz se fingit ⁊ sic aues descendẽtes ad ca dauer rapit ⁊ ꝓmedit vt dicit Jsiõ. ¶ Jtẽ pellem hz pilosã ⁊ caudam magnã quã dũ canis cape putat os eiꝰ pilis iplet. Et dicꝫ plinꝰ q̃ qñ multũ arctat a cãbꝰ caudã inter crura recolligit ⁊ vrinam inf pilos caude emittꝫ quam supaspgit cuꝰ fetoꝛẽ non ferens canis aliquantulũ ei cedit.q̃ oia inueniuntur in dolosis. Mã dolosi q̃ dam sunt qui fraudibus ⁊ deceptionibꝰ assueti nunq̃ recte ⁊ simpliciter incedunt sed semper malicioſis vijs alios inuolueꝛe ⁊ decipere querunt. ¶ Jtem quidã hypocrite moꝛtuos se fingunt vt alij magis adpeꝛeant ⁊ credant.⁊ sic aliquod tẽpoꝛale commodum ab eis obtineant ⁊ etiã habent pelles pilosam idest pentẽtie apparentiam magnam sed post se trahunt caudam idest finalem intentionez siue oꝑationem aliquam pilis idest insidijs siue deceptionibꝰ plenaz. Si qui autẽ eos comprehendere conentur respergũt eos vrina idest fetoꝛe infamie infamãdo eos q̃ ipsos ex inuidia persequũtur. Sicut q̃n doq̃ quidã deceptoꝛes hypocrite vel heretici de religiosis vel inquisitoꝛibꝰ quãdo volũt eos cognoscere vel detegere dicunt secularibus q̃ fiat ex inuidia.ꝓpter quod canes idest predicatoꝛes aliquãdo eis cedunt notã metuentes ¶Math. viij. Vulpes foueas habẽt.i.hypocrita vel heretici pꝛofundas assutias quibus suam nequiciam absꝛondunt.

¶ Capitulum.xliiij.

Omum mentis sue debet homo solicite edificare.⁊ vite sue finem sepꝰ conſiderare exẽplo solicet castoꝛum qui subtilitate multa habitacula sibi parãt. Maz de lignis que dẽtibus precidunt in extremis aquaruz ruꝑibus faciunt domos suas bicameratas vel tricameratas per solaria distincta.⁊ a qua crescente superioꝛa loca inhabitãt.sz decrescente in parte inferioꝛi se locãt ⁊ ꝑ quodã foramẽ ex industria preparatum in quolibet solario caudam que est piscee nature mittunt in aquam quia extra aqz diu sine coꝛruptione nõ viuerẽt. Sic homo quilibet debet anime sue habitaculũ

de lignis idest operibus solidis virtutum solerter edificare sed in rupibus aquarum idest in studijs scripturarum edificatur domus sapientie. & hec est bicamerata. quia scilicet debet esse practica & speculativa idest activa & contemplativa. vel in rupibus aquarum idest in cōpunctionib⁹ lachrymarum edificatur dom⁹ penitētie & hec domus est tricamerata. qz tres penitentie partes sunt. scilicet contritio. cōfessio & satisfactio. Crescente autē aqua sapientie elevatur anima in superiorum ꝓtē plationem vel quanto plus crescit aq̄ cōpunctionis vel tribulatiōis tāto pl⁹ ascēdit anima ad perfectionē puritatis & virtutis & quanto plus decrescit tanto pl⁹ i ferius cadit. ¶ Item crescente aqua tribulationis debet anima ad superiora scāde re orando. Decrescente vō tribulationis inūdatione debet ad inferiora se trahere se ipsam in humilitate seruando. semper vel sepe per foramen mentis debet candā in aquam mittere idest finem vite sue sapienter considerare. Nam per aquam sapientiam. per caudam vō finem accipimus vite. Vnde ille caudam in aquā mittit. qui finem vite sue sapienter attendit Sic enim preseruat a peccati corruptione secundum illud Ecclesiastis septimo. Memorare novissima tua & in eternum non peccabis. Nota qꝫ domus dei multipliciter accipitur. ¶ Primo modo tota mūdi machina Juxta illud Baruch. iij. O israel qꝫ magna est domus dei. ¶ Secundo modo celestis patrie aula Psalmō. Letatus sum in his que dicta sunt mihi in domum domini ibimus. ¶ Tertio modo domus deo dicata. Isa. lvi. Domus mea domus orationis vocabit. ¶ Quarto modo cuiuslibet viri iusti aia. vt hic Hebre. iij. Que dom⁹ sum⁹ nos. ¶ Quinto modo militans ecclesia. Thim. iij. In magna domo non solū sunt vasa aurea nē. ¶ Sexto modo Virgo beata. Psal. Domum tuam domine decet sanctitudo ¶ Septimo caro a verbo assumpta Prouerbiorum. ix. Sapientia edificauit sibi domum

¶ Capitulum. xlv.

Pre mentes nō emendantur flagellis. Nā sūt fides cocodrillo. Illā tā ta duricia ē cocodrilli vt qꝫis fortiū lapidū ict⁹ iergo recipiat nihil curat Talis fuit Pharao cui⁹ cor ita iduratū erat. vt per multas plagas nollet dimittere populus Sic peccator dur⁹ multē flagellis flagellat⁹ nō dimittit peccatū. & ō tali duro corde dicit Bernard. in primo libro de cōsideratione. Cor durū ipsum est quod nec cōpūctione scinditur nec pietate molitur. nec mouetur precib⁹. minis nō cedit. flagellis induratur. Ingratum est ad beneficia. infidum ad cōsilia. seuū ad iudicia. iuerecūdum ad turpia. impauidū ad pericula. ipsum manum ad humana. temerarium ad diuina. preteritorum obliuiscēs. presentiū negligens futura non prudens Ipsū ē cui preteritor⁹ pter solas iniurias nihil omnino nō preterit. presentiu⁹ omnio nihil non perit: futurorum nulla nisi forte ad vlciscendum prospectio est.

¶ Capitulum. xlvi.

Pecti assimilantur ouibus. ¶ Primo ꝓpter innocentiam. Ouis enī est animal innocens. i. nulli nocumentum inferens. Et hinc ē qꝫ nullam natura dedit ei armaturam. qz nec cornua ad feriendū nec vngues ad scindendum. nec dentes ad mordendum. licet vocentur bidentes qz cum duobus dentibus nasci dicuntur. Sed dentes earum non sunt ad mordendum sed ad pascendum. Hec innocentia comperit electis dei qui nihil faciunt. Vnde alijs nocere intendant. vnde dicitur secundi Regl. vigesimoquarto Isti qui oues sunt quid fecerunt. quasi dicat. Isti qui innocentes sunt in se ipsis quid fecerunt scilz mali alijs. vt sic notet in eis duplex inocētia. s. respectu sui. & respectu ꝓximi. Auga. Vera innocētia ē qꝫ nec sibi

nec aliis nocet. ¶ Secūdo pp patientiam Psal. Propter te mortificamur tota die estimati sumus sicut oues occisionis. Vbi patiēna sictor prio cōmēdat ex causa qz pp te scis deū ñ pp furtū vel homicidiū Psal. Propter te sustinui opprobriū. Secūdo ex pēa qz mortificamur scilicz a nobis ipis p penitētiā tota die idest p totā vitam Apostolus. i. Corinthi. decimoquito Quottidie morior scilicz vitijs. ¶ Itē ab aliis estimati sum⁹ sicut oues occisiōis id est digni occisione. Et vere vt oues erant sancti martyres dū occidebant scilicet sequentes illum de quo dictū est Ysaie qui quagesimotertio. Quasi ouis ad occisionem ducetur que sez mansuete vadit z sine rebellione se occidi permittit. ¶ Tertio propter abundantiaz fim illud Psal. Oues eorum ferose abundantes in egressibus suis. Electe. n. oues abundāt in fetibus z in egressibus idest i lacte qō egrediter ab vberibus earum. ¶ Itē que abundant in bonis velleribus de qbus Job. De velleribus ouium mearum calefact⁹ est sez pauper. Sic electi dei abundant in fetibus idest in meritis z vberibus idest i doctrinis z velleribus idest in exemplis vl elemosynis. Et nota qz quattuor sunt que faciunt ipsas oues in fetibus abundare. s. vētus. potus pastus. z motus. vētus quidem qz sicut dicit Aristoteles Si oues impregnantur versus ventum septētrionalez pariunt mares. si autez versus meridionalem feminas. Per ventuz septentrionalem intellige inspirationem gratie septiformis que notatur per septēnionem. Vbi etiam septem stelle sunt circa polum designantes septem dona spiritus sancti. z hic est ventus qui facit electos dei parere fet⁹ masculos idest opera virtuosa. Sed per meridionalem ventuz caliduz intellige inflammationem spiritus maligni q facit parere feminas idest opera vitiosa z defectiua Secundum est potus. quia idem Aristoteles dicit qz oues impinguantur bibendo aquā Vnde dant eis commedere salem vt magis sitiant z plus bibant. Hec est aqua sapientie salutaris quam potantes electi dei z sancti facit eos abundare fetibus bonorum operuz Apostolus Col. j. fructificantes z crescentes in scientia dei. Tertium est pastus. Nā pastus precipue in fine dicit iuuat eas ad generandum. z etiam motus qō est quartum iumentum z sic cibus z pastus lachrymarum de quo ps. Cibabis nos pane lachrymarum nē. z motus obedientie vel charitatis etiam sunt sanctis causa fecunditatis meritorum. ¶ Item sancti abundant in lacte doctrine. in qāo lacte secundum Constan. est triplex substātia scilicet serosa butyrosa z caseosa. prima scilicet aquosa vel serosa est mūdificatiua z subtiliatiua. secūda bituriosa vel vnctuosa est molificatiua z extensiua z exterfiua. tertia caseosa est grossa z oppilatiua. Sic doctrina ouium christi est subtiliatiua q̄do loquuntur sapientibus. est molificatiua idest compunctiua z in bonum extensiua z a malo extensiua quando loquuntur proficientibus. Est autez grossa z oppilatiua idest malarum viarum clausiua siue restrictiua quando loquuntur incipientibus Apostolus. i. Corinthio. x. tanq̄ parvulis in christo lac vobis dedi. ¶ Itē ab ouibus christi habētur vellera diuersorum colorum idest exempla diuersarū virtutuz quibus anima vestitur z ornatur z calefit i diuino amore. Quis sicut dixit beatus Martinus docet nos seruare dominicum preceptum quia cuz habeat duas tunicas scilicet eorum z lanaz vnā retinet sibi z aliam dat nō habenti scilicz lanam homini. ¶ Quarto electi dei assimilātur ouibus propter obedientiam. audiunt enim oues z sequuntur sibilum z vocem pastoris. Et viri sancti audiūt z sequuntur doctrinam z vocem christi Johannis decimo. Oues mee voces mee audiunt scilicet aure auscultādo corde credendo z opere implendo siue obediendo. Psalm. In auditu auris obedivit mihi. ¶ Item electi dei z sancti viri qui sunt de familia eius a tentationibus demonum non leduntur sed repti bi qui sunt tanq̄ progenies adulterina

statim ab eis vincuntur ⁊ venenatur .sicut dicit Plinius q̄ est quedam gens siue familia cui aspis non nocet. Vnde illi pueros quos de se natos habent suspectos obijciunt aspidi. quib⁹ nō nocet si ad eos spectāt Si autē adulterium sunt mox eos occidit Psalmista. Super aspidem ⁊ basiliscum ambulabis.

¶ Capitulum. xlvij.

EVangeliste fuerunt christi equi .nam equi dicti sunt quia in quadrigis equantur ⁊ pariter cōponūtur. Hec q̄driga in qua sancti euāgeliste sunt a sancta ecclesia eluati ⁊ pariter recepti est doctrina siue scriptura quattuor euangeliorum in qua ipsi a christo instructi nobis salutis nostre subsidia portauerunt. Vnde Hieronymus in epla ad Paulinū. Mathe⁹ inquit Marcus Lucas ⁊ Joannes quadriga domini ⁊ verum cherubin q̄ iter pretiatur scie plenitudo p totuz corpus oculati sunt ⁊c. ¶ Item cabali christi ipsi fuerūt q: caballus a cauo pede est dictus eo q̄ pressa vngula terram cauat vt dicit Ysido. Hec cautas pedis siue terre cauatio euacuatio est terreni amoris quia oia propter christum contemserunt ⁊ ipsuz pauperem secuti sunt Matth. xix. Ecce nos reliquimus oia ⁊ secuti sum⁹ te ⁊c. ¶ Item ipsi fuerunt sompedes christi. Dicuntur.n. sompedes eo q̄ pedibus sonant. Nam ipsi sonuerunt predicando non tm̄ sono verborum sed etiaz gressu opex. vel pedibus sonabāt qm̄ ō loco ad locū discurrēdo p̄dicabāt ps. In oēz terram exiuit sonus eorum ⁊c.

¶ Capitulum. xlviij.

EXcōmunicatio assimilatur morsui canis rabidi .q: omnia animalia morsa a cāe rabido efficiuntur rabida ⁊ furiosa. Et sic oēs participantes excōicato in casibus non concessis efficiuntur excōicati saltez minore excōicatione. Vnde excōicati ad modum canum de ecclesia expelluntur sunt. Apo. xxij. Foris canes ⁊ ad modum canis rabidi sunt omnibus cuiscunq; tandi. ij. Thes. iij. Ne cōmisceamini cum illo. scz cum excommunicato.

¶ Capitulum. xlix.

EXempla sanctorum qui a gratia ceciderūt ⁊ postea resurrexerunt sūt alijs valde proficua. Vnde assimilantur musco. dr. n. q̄ in montib⁹ indie sunt quidā capolj q herbis aromaticis pascuntur. i quorū vnguibus sunt cōcauitates in quibus colliguntur humores ad apostema ꝛ pp motum ⁊ discursum franguntur. ⁊ ille humor collectus cuz pilosis folliculis abstrahitur ⁊ suba illa que infra folliculos continetur summe est odorifera ⁊ inter aromata est maxime preciosa .⁊ in medicinis plurimū viuosa vt dicit Biasc. ⁊ illō vulgariter vocamus muscū. Quasi āt espoliati sūt q̄z boies hūiles ⁊ solicitj q̄ aromaticis pascūt. q: frequēt multj pontis ⁊ gratiis diuis replēt. Sz tm̄ q̄nqz p̄git q: i eoz vnguib⁹. i. i scīb⁹ siue affectib⁹ remanēt q̄dā p̄cauitates. i. ōfect⁹ q̄dā siue p̄uitates ad q̄dā vitia. i qb⁹ iterdū hūores .i. affectōes ex icautela vl negligētia paulati multiplicāt i tm̄ q̄ generāt i eis apostēa alicuius peccati gnūs i quo ruere p̄mittūt. Sz postea pp morū p̄uctōis ⁊ exercitiū bōi opis siue p discursū iterne p̄sideratiōis ⁊ pēitudis mētis frāgit. talis pēi affect⁹ ⁊ i pilos folliculis. i. aspis ⁊ afflictuis exercitijs trahitur a corde. Exēplū āt pnie ⁊ hūilitatis ⁊ patiētie q̄ i talib⁹ afflictiōib⁹ oñdunt ⁊ imitatōnis vite quā faciūt efficit alijs musco odorifer⁹ p exēplū. Qui. s. vl⁹ vl̄ q̄ p̄deratione vl imitatiōez efficit alijs medicina vel p̄seruatiua alijs iustis. s. ad timēdū ⁊ se custodiēdū Sz illō. i. Corin. x. Qui se existimat stare videat ne cadat ⁊ peccatorib⁹ ad pemtēdū ⁊ se corrigēdū sicut dixit btūs Amb. theodosio ip̄atori q̄ allegauit ei exēplū dauid peccātis. ñ inqt securos errāte sēqre corrigēte. ¶ Itē exēplū

plati mal extinguit in subdito bonū ppo/sitū nā candela extincta olfacta ab eā pgnā te eā facit abominare. Tūc enī cādela extin guit quādo prelatus aliquis vel doctor in manifestum peccatum labitur. quasi aūt eā pgnans est aia bonū propositū ge stans que dum peccatis prelati vel magi stri sui imitando olfacit bonus quod ce pat extinguēdo arbortit. Capitulū.l.

Atus ñ ē sociād sapienti. vñ pceptū fuit deut.xxij. ñ arab i boue ⁊ asino. per boues enī intelligitur sapiens. per asinū stultus: parare vero predica cō designat. asinus ergo bou in arando non est iungend. qr fatuus i pdicatōe ñ ē sapiēti sociand. ne scz ex fatuitatis dis cordia impediatur sapientis gratia.

¶ Capitulum.li.

Eruor spūs consumit lasci uias carnis. sicut feruor na turalis caloris cōsumit pin guedinem corporis: quod appare t in camelo de quo dicit ysaias quo animal ca lidissimum est ex natura ⁊ ideo macilēt ū eo qr calor ysumit sāguinis vnctuositatē Sīc calor charitatis ⁊ feruor deuotōis ysumit viscositatē siue lubricitatē luxu rie ⁊ concupiscētie carnal. Eccli.xxxviij. Da por ignis vult carnes. i. feruor spiritualis amoris consumit desiderta carnis Jac.i. Exortus ē sol cum ardore ⁊ arefecit fenū ⁊ carnem. Jsa.xl. Omnis caro fenum.

¶ Capitulum.lij.

Jcte penitēs similis ē bora ci q rubeta dicitur genus rane venenose quam dicūt vetustam pellem deponere pastu quarundam herbar. venenum ât suum nō depo nit sed custodit. Sic ficte pēitēs ostētatio ne cuiusdā exteriozis ficte pnie virā videt mutare vt peccati vetustatē opposuisse cre dat venenū tū retinet iteri. male volūta tis ⁊ ipm ad tempus tū occultādo custo dit. Et dicit qr rubeta quot maculis sb vē tre respgit tot modis venenū ei. noxiū of ee. qr .s. fict. ⁊ hypocrita quot i se hs vitioz malicias tot ēt hs nocēdi vel fallē di vias ⁊ iō talē merito spūssanct. fugit sm illud. Sap.i. Spūssanctus disciplie ⁊ fugiet fictum.

¶ Capitulum.liij.

Jdes ad inuisibilia queren da nos trahit que tamen in tellectus viatoris non capit Sunt enim fideles ceruis similes qui maria transeun tes ñ visu iz odore tū terras petūt. Sīc terrā viuētū. i. solicitatē eter nor bonor nos odore quodā fidei qrim: que tū i trāsitu hui maris positi, put i se ipsis nō cernere ñ valem. vñ. Apls. i. Corin.ij. Oculus nō vidit nec aurj au diuit nec. Sed iz iste odor videat debil tū ē valde suauis ⁊ attractiu. vñ. Cañ. i. tra he me post te curremr in odore tē. vñ ⁊ hoc odore beat Jobes euāgelist. attract legit deo dixisse in qdā sua oratōe: Odor tuus i me concupiscētias eternas excitauit.

¶ Capitulum.liij.

Jlios debere parētib obse quia pietaṫ ipēdere spcipue in necessitate glires docēt. q isigni pietate genitores suos i senectute nūdo adiuuāt ⁊ eis alimēta ministrāt. Erubescāt ergo miseri homes q suis parē tib ⁊ crudeles qr dū eis i necessitate dēci unt se glirib ⁊ muribus crudeliores ee ostēdūt. Eccli.iij. Suscipe senectā patris tui.

¶ Capitulum.lv.

Ratia spūssancti assimilat mē bro radicali. nam sicut dic Aris. i oi aiali ē mēbrū ra dicale qō ē pncipiū oiis vi tutum nāliū ⁊ spūaliū: ⁊ is ē cor vel aliqd loco ei. a cuius radice vt dicit Auic. incipit anima lium creatio ⁊ formatio ⁊ figuratio. hoc ergo radicale principium ē gratie dei do num a qua oēs virtutes pcedunt ⁊ dōa gratuita qb pficit alia. Ab hoc pncipio in cipit vtutū creatio formatio ⁊ figuratio. nā creatio vtutū ē p habituū acquisitionē: qr

virt⁹ vt dicit ꝓbꝫ ē habit⁹ electiu⁹ ſz formatio eaꝫ ē p charitaꝫ dilectionē. q: charitas é formatio virtutū ſicut dicit Ambꝝ. Sz figurato vtutū ē p actuuꝫ ꝓductiõeꝫ q: act⁹ ꝓfiguraꝫ hitib⁹ a qb⁹ ꝓcedūt hit⁹ vñ i actib⁹ mãfestaꝫ ſicut res figurata in ſua figura Sz oiuꝫ iſtoꝝ radicale ꝓnciptū ē ipa diuia gra. vñ Apls totū eē ſuū ſpūale gre dei attribuit dicēs. gra dei ſū id qō ſū. ℭ Itē graꝫ diuiaꝫ ad ſuas ꝓſolatiõeſ ñ recipit hõ ꝑditu peccatū i ꝓſcia gerit. Nã pull⁹ eſ q cū quodã nigro folliculo i frõte naſaꝫ ꝑditu abſcſus ñ fuerit ad vbera matris ñ admittit pull⁹ igit gerẽs nigre dinẽ in frõte ē hõ peccatū hñs i mẽte. qõ ꝑditu p pẽitẽtiã ñ amouerit. mſ vtutū gre euꝫ ad ꝓſolationis ſue vbera nõ admuttit Sap. Nihil inigtatū in illa incurrit.

ℭ Capitulum. lvi.

Ratoſ eẽ bñfactoꝛib⁹ exẽ plũ pãthere nos docet: q ꝙnis ſit beſtia valde ſcua ſunt tñ bñfactoꝛib⁹ n̄ liate n⁹ ē ingrata vñ narraꝫ de quoda q catulos eius de quadam fouea liberauit q: pãthera eum aſſociauit t bladiẽs ei canda t facie vſq; eꝫ deſerta duxit Si ergo ſic grata ē bñfactoꝛib⁹ crudeliũ ferarũ natura q̃nto magis decz hoies qb⁹ mãſuetudo naturaliꝫ ineſt t rõnalis cenſura. vñ Apls Col. iij. grati eſtote.

ℭ Capitulum. lvij.

Oloſus homo aſſimilatur viſo. q: vſus ſm ariſto. indifferenter commedit omnia. vñ p fructib⁹ aſcẽdit arbores t aluearia p melle cõfrigit t cancros t formicas pro medicina commedit. Sic guloſus aliq̃n ſũ ſpẽ neceſſitaꝫ: aliq̃n ex dulcedine voluptatis. aliquando ſub pretextu infirmitatis voluptuoſas delectationes exquirit t accipit Eccli. xxxvi. Omnem eſcã manducabit venter ſcilicet guloſi. ℭ Itẽ guloſ⁹ aſſilaꝫ cocodrillo qui herbas libẽter cõmedit inſ ꝙs endꝛos ſpeus puul⁹ q eꝝ inimic⁹ ē ſe iuolnit. vt dũ herbas carpit ſpẽtẽ trãſglutiat q dũ i vẽtrẽ exiſtit ipꝛ occidit t illeſ⁹ exit. Sic guloſ⁹ homo bona nos t ſapidos morſellos libenter commedit cum quib⁹ freq̃nt venenum voluptatis t peccati per delectationem tranſgluttit qõ mentem eꝝ occidit. ℭ Item gula p ducit hominem ad luxuriã t icontinẽtiã. Nam cerui q̃n nimis pingues ſe ſentiũt. latebras querũt q: nec bñ fugere nec curſũ ꝓtinare ꝑſt ſz nũc fugiũt nũc ſubſiſtũt e retro reſpiciũt. ſic ẽ pinguedo gule q̃rit latebras luxurie Et hõ ẽt gule ꝺdit⁹ icõtinẽs effect⁹ nec tẽtatiões carnis fugẽ nec curſũ pñie ꝓtinuare ꝑt. ſz nũc ꝓſcia pũct⁹ fugit. t. fugere ꝑꝺit nũc ſubſiſtit. t. tẽtatones expectat t ſuſcipit. nẽ retro reſpicit q: ad rur pitudinem deſiderio vel opere redit. Vitium itaq; gule curandum eſt abſtinentie. ariditas autem anime irrigãda eſt lachrymaꝝ ꝓpũctiõe. Nã ſz Iſaac. carnes pingues animaliũ aſſãde ſũt. q: dum aſſantur earum hũiditas ut laudabilis deſiccatur. ſed ſicce carnes poti⁹ ſũt lixãde q: aq̃ eaſ tẽpat t humectat. carnes porcine t peccorie laudabiles ſũt aſſature capꝛine vo t bouine meliores ſũt lixate. Nam per lixationem ſicce carnes humectantur. t per aſſationem hũide carnes ſiccantur. ē ergo caro pinguis caro aſſueta ỏlcijs que igne aſſanda eſt. t. abſtinẽtie afflictõe famis ardoꝛe ſedãda vt ſic delectatões gule ꝓpellat afflictio abſtinẽtie. ſz q̃n ſicce carnes ſẽ ariꝺe. t. inde uote mẽtes q̃ tũc balnẽti aq̃ eltraꝫ q̃n ſeruenti t lachrymoſa ꝓpũctione irrigãtur.

ℭ Capitulum. lviij.

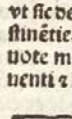

Abentes abundantiã tempoꝛaliuꝫ aſſimalantur pinguibus animalibus Alalia nimis pigua ſẽ ad eſũ peſſima: nocẽt eni digeſtõi q: ſua p cibũ natãt t cibũ iſlant t villos ſtõachi emolliũt t lubꝛicitatẽ ſtõachi iducũt vñ pinguedo nimia ſtõachũ diſſoluit deficiẽte vtute ꝓtẽtiua ꝓformatiua t expulſiua. Ex pinguedie ẽt ſtõach⁹ icẽditur ſic ignis q̃n pinguedo i eũ ꝓiicit Quaſi aũt pinguedo carnis ē abũdãtia tpal. ō ꝙps. Prodijt ꝙi ex adipe iniqtaſ eoꝝ. i. ex

abundantia ⁊ plenitudine tpaliū. Nec igit nocet aie sicut pinguedo stomacho: Indu cit. n. flāmationē siue elationē supbie mol liciē ⁊ lubricitatē luxurie. Dissolut enim vtutē ptinētie excludit ꝓsolationē siue cō fortationē gre nō curat de expulsione vi tioꝝ p ꝓfessionē pnie. hec ēt nō extinguit sed port⁹ accēdit ignē auaritie sicut abun dantia lignoꝝ nō extinguit sz port⁹ auget ignē Eccli. xx viij. Scōm ligna siue exar descet ignis. ¶ Itē abundantia numia tpa lis ꝓsolationis generat vicia mentis. Nam ligna q̄ in plenilunio resecant vel plantan tur. qz tūc humor in corpibus abūdat. p pter eius superfluitatē nō valeret regia nā ⁊ iō corrūpunt ⁊ generant vmes a quibus corroduntur ⁊ in puluerē redigunt. Est aūt ista humor arboris ipsa cōsolatio siue repletio carnis. q̄ si abūdās sit corruptio nez nō tm corpis sz etiā aie gignit ⁊ vmes ꝓducit vitioꝝ. qb⁹ vtutes aie penit⁹ diffi pant. Hinc est vt dicit. Gre. q̄ pceps co rozū. s. nabuzardam destruxit muros hie rusalem qz venter cui coci deseruiunt sua repletione destruit virtutes anime.

¶ Capitulum. lix.

Omines tā boni q̄m ma li assimilant aialib⁹ terre strib⁹. Mā sic dictū fuit supra in pncipio hui⁹ qnti libri pōt moyses tria gña aialiū. s. iumēta reptilia ⁊ bestias. ⁊ sm Basiliū sūt iumenta q̄ cōperūt vsui hoiuz nūcupata. ⁊ q̄dā ex eis sūt ad laborādū vt eq boues ⁊ asini. q̄daz ad lanificādū vt oues ⁊ ꝓsilia. q̄dā ad ve scēdū vt porci ⁊ hmōi. Per iumēta igit in telligunt actiui q sūt in adiutoriū primo rū soliciti. vñ dicunt iumēta q̄si iuuamē ta. quoꝝ q̄dā laborāt in opib⁹ obedientie vt claustrales. ⁊ isti sūt vt eq. Equ⁹. n. hōi subdit ab eo ifrenat ⁊ sm eī⁹ volūtatē mo uet ⁊ circūferf. ⁊ sic ē subdit⁹ respectu pla ti Jac. iij. Eqs frena in ora mittim⁹ ad cō sentiendū nobis ⁊ oē corp⁹ il'oz circūferi mus. Hi freni sūt regularia pcepta siue in stituta vel platoꝝ correctiões. Quidā vo laborāt in ope doctrine ⁊ isti sūt vt boues cū gb⁹ terra arat. s. pdicatores a gb⁹ terra aie arat vomere lingue ⁊ serit semine doc trine. Alij vo laborāt in ope patientie sez in cura regiminis vt plati q assimilantur asalibus humiliorib⁹ alioꝝ onera ferenti bus. s. camelis asinis ⁊ hmōi. q̄ quāto sūt maiores tāto debēt esse humiliores ⁊ pio subditis onera portāres ps. Vt iumentuz fac⁹ sum apud te. Iumēta eni hmōi. s. asi ni ⁊ cameli iz sint magna corpe sunt tñ vi lia reputatiōe ⁊ magne sarcine grauantur onere. Similer platus iz sit magn⁹ in digni tate. dz tñ cē apud se ipsuz vilis ⁊ humilis reputatōe. Est ēt magni pōderis sarcina grauat⁹ cuz habeat pro suis subditis deo reddere rōnē vñ Gre. dicit. Grandis ho nor iz graue onus. Illi aūt q̄ intēdunt ad paupes vestiendos assimilant ouib⁹. q quasi mādatū dñi implēres vt dicit beat⁹ Mar tinus cū duas tunicas habeāt. s. lanam ⁊ pellē. vnam dant nō hñti. s. lanā hoi. Qui vo paupes pascūt suis cibis ⁊ elemosynis sunt silis aialib⁹ vtilibus ad cibū. vt arie tibus edis ⁊ porcis ⁊ hmōi. qbus. s. assimi lant nō rōne vilitatis iz vtilitat⁹. Reptilia vo illa sunt q̄ corpis ꝑtōe ⁊ extensiōe re pūt ⁊ mouent vt vmes colubri ⁊ serpen tes. Per reptilia vo pōt intelligi perfecti ⁊ ꝓplatini viri. quoꝝ est ꝓhere. i. ab ex terioribus ad interiora reducere ad deuz cōtēplandū. ⁊ nihilominus se extendere ad primū diligēdū. Dñi debēt esse vt verm es per reputationē humilitatis. vt colu bri per refrigeriū carnis. qz dicit coluber q̄si colens vmbrā. ¶ Itē dñi cē vt serpen tes per prudētia discretiōis Mat. x. Esto te prudētes sicut serpentes. Vel debēt esse vt vermes. qz corp est deū frequent laudā re. Vermes eni vt bruci ⁊ hmōi ore se tra dūt ps. Semp laus eī⁹ in ore meo. Vel vt serpentes qz corp est carnē per abstinētiaz attenuare. Serpentes. n. vt costarū se ra piunt Job. Inuadat inedia costas eī⁹. Mā maxime in costis apparet tenuitas scientiā tis. Debent etiam esse vt lacerte qz in bo nis debent affectibus estuare. Lacerte eni pedibus repunt. ⁊ pedes anime sunt eius

affectiones quibus tanto velocius currūt quanto feruentiores existunt. Bestie aūt dicuntur q̄si vastie eo q̄ deuastant omnia sua feritate. Nam sunt seue ꝛ ipetūt.nunc vngue.nūc cornu.nunc dente. vt apri leones ꝛ lupi.ꝛ ideo talib⁹ bestijs peccatores assimilantur quia omnia bona sua deuastant. Nam bona naturalia diminuūt gratura repellunt.celestia contemnunt:temporalia amittunt. Ipsi sunt sicut fibi ipsis ꝛ multo fortius alijs quos ledunt ꝛ impediunt aut dente inuide detractionis aut cornu superbe dñationis aut vngue violente direptionis. Et quidaꝫ sunt vt apri per carnis voluptatem.quidaꝫ vt leones per superbie potestatem quidā vero sunt vt lupi p auaricie rapacitatez ꝛ sic de alijs filijs⁹. Eccli.iij. Diui in corde meo de filijs hominum vt pbaret eos dñs ꝛ oñderet filos esse bestijs. ¶ Capitulum.lx.

Honestatē ꝛ pudicitiam operis coniugalis elephantes cōseruare nos docent in q̄bus est pudicitia quedā ad miranda maxime respectu alioꝝ afalium. Non.n.se cognoscunt nisi in abdito ꝛ h̄ nō nisi in duobus ānis quando masculus h̄z quinq; annos ꝛ femina decē.ꝛ in istis duobus ānis non nisi q̄nq; diebꝰ sexto raro adiuncto. In quo exēplo docent hoies coniugali ope honeste vti ōtuz ad locū ꝛ quātū ad tempus ꝛ quant ūad charitatē. Vnde Thobias iunior dixit vxori sue. Surge ꝛ deprecemur hodie dñz ꝛ cras ꝛ p̄m cras q̄ his tribus noctibus iungimur deo.tertia autem transacta nocte in nostro erimus cōiugio:filij quippe sanctorum sumus ꝛ nō possumus ita coniungi sicut ꝛ gentes que ignorant deum. Thobias. viij.

¶ Capitulum.lxi.

Vmilis homo assimilatur damule.i.filuestri capre que est afal timidum ꝛ imbecille neq; scit se defendere nisi beneficio fuge.h̄z.n.pro armis membroꝝ agilitatem ꝛ fugaz. Vnde p̄m Isido. dicit damula eo q̄ de manu effugiat. montuosa ꝛ nemorosa diligit. gramina aromatica comedit :ꝛ ramusculoꝝ extremitates carpit. q̄ vulnerat draconteaz mādit ꝛ sic telū de corpore excutit. Damulā serpētes odiūt ꝛ eaꝫ anhelitū sustinere nō pūt:sic quoq; hō humilis semper timet dei offensaz ꝛ imbecillez se reputat ex virtute ,ppria.defendit se vicioū fuga.armat se agilitate obedientie ꝛ superbie fuga ꝛ sic effugit manꝰ tentationis diabolice.diligit montē cōtēplationis nemꝰ solitudinis ꝛ q̄si graminib⁹ aromaticis pascit sanctoꝝ exēplis. Ramusculoꝝ extremitates.i humilia opera carpit. Vulneratus peccato draconteā que est herba medicinalis.i.penitentiā mandit.ꝛ sic telū tēratiōis vel peccati de corde trahit. Serpens quoq; infernalis.i. demon maxime hunc odit ꝛ eius anhelitum.i. voluntariū despectū sustinere non pōt. Eccli.xiij. Abhominatio est superbo hūilitas. ¶ Itez hūilis sui recognitio liberat hoiez a peccato. Mā pardus q̄ infirmitatē incurrit. simū humanū comedit ꝛ euadit.qd enim est hominis.simꝰ nisi abhominabilis peccati actus simus qdē pp vtilitatez.humanus pp proprietatē.q̄ solius hominis inter afalia ,ppriū est peccare . Vnde ergo simū comedit q turpitudinē peti sui hūiliter recognoscat.ꝛ talis ab infirmitate mortifera euadit ex eo q̄ apud piū iudicē est impetratio venie ipsa recognitio culpe. vt dicit. Grego.in p̄s. Quoniam iniquitatez meā ego cognosco. ¶ Item profunda humilitas animi ꝛ diligens auditus vbi dei iuuant homines ꝺ tētationes diaboli.cuius exēplū est quia sicut dicunt Aristo.ꝛ Auicēna . cornus valde odit asinū ꝛ tentat eū rostro excecare. sed iuuat asinum p̄ funditas oculoꝝ ꝛ spissitudo corij supercilioꝝ cū quo tegit visum. Cui etiam velet proceritas ꝛ mobilitas auriū cū quibꝰ se defendit . Cornus est diabolus asinus homo simplex ꝛ dei seruitio deputatus. cui diabolus insidiat vt eruat oculos scz bonam fidem ꝛ bonā voluntatē:sed si habeat eos profundos.i.in humilitate fundatos ꝛ absconsos sub spissio ꝛ duroco-

Ro.i. sub despecto & grosso habitu. vel ex terriori aspectu. & si habeat aures magnas & mobiles. i. ad auditū diuum sermonis. p̄ litras & ad motū implēdi & obediēdi paratas euadit ab eius malicia. Itē humiles & pauperes sunt promptiores ad bene operandū q̄ magni & diuites. sicut dicit Aris. q̄ aranee parue sūt acute & veloces motꝰ ſz magne & nigre tardiores. & he solent texere iuxta terram. & foraminibus semper latēt donec in rete suū aliqua bestiola cadit quā cōprehendit & fugit & q̄q̄s reponit donec famē habuerit. Sic q̄ parui sūt reputatione ꝓpria sicut humiles. vl reputatiōe alioꝝ sicut pauperes sunt ad bene operandū acuti. i. ꝓspicaces & velocis motus. i. soliciti & prompti. Mag̃ perspicaces ad prouidendū & ꝓsiderādū facit eos humilitas. sed veloces & expeditos facit eos paupertas. Sz magni & diuites qui apud mundum magni reputantur sunt ad bene operandū tardi. & circa terram texunt quādo solum ad terrena disponenda vel congreganda intendūt bestiolas. i. simplices fraudulēter & insidiose decipiunt & eorum bona diripientes sibi in suū vsuz assumunt vel ꝓ futuro tempore reponūt. ¶ Item humilitas mentis & restrictio carnis perducunt hominem ad magnuz culmen contemplationis. Nam formice cuz sint parue & stricte circa ventrem crescentes fiunt pēnate & volant. Sic qui est apō se ipsum paruus per humilitatem. & circa ventrem per abstinentiam strictus crescit in spiritu & pēnis virtutum efficitur pennatus & tūc sequitur cōtemplationis volatus. ¶ Itē humilitas plus fructificat q̄ superbia. Nam animalia parui corporis sūt plurīū filioꝝ q̄ illa q̄ maximi. Opa enī deo placētia sunt opa humilis qua maximi. i. superbi facere dedignant. & ideo manent steriles.

¶ Capitulum. lxij.

Gnis inferni post diem iudicij hūana corpora cruciabit. & tamen nō occidet neq̄ consumet neq̄ incinerabit. Cuius exemplum apparet in salamādra que in medio ignis viuit. Et de corio cuiuslibaz generis salamādre fiūt licinia in lampadibus & luceriis que nullo incendio cōsumunt. sed perpetuo ardere probātur. & si hoc sit potentia nature. quanto magis in damnatorum corporibus fieri poterit diuina virtute Ysaie. lx vi. Ignis eorum non extinguetur.

¶ Capitulum. lxiij.

Nestū abhorrē equꝰ odorem. qui maternum eorum sūme refugit. Vnde narrat Aristo. q̄ rex septentrionis habuit equā pulcherrimā que peperit ei equum pulcherrimuz: ex quibus duobus volēs extrahere equum alium cooperuit vultū equi ne matrem agnosceret. Qui tandem discoopertus matrem se cognouisse videns fugit. & seipsum ab alto precipit & mortuus est. Quantuz ergo debet abhorrere rationalis homo incestuosam sui sanguinis cōmixtionez quādo bruti animal sic abhorret. Item camelus coitū cuz matre tantū abhorret vt dicat Aristo. q̄ cum in quadam ciuitate cooperta a posteriorib⁹ mater esset camelus eaz non cognoscens super eam ascendit. sed tandem eam matrem sentiens mox coitum non cōplens descendit & ingeniatoꝝ inuasit. momordit dentibus occidit. Erubescat hō infelix qui iudicio fultus est rationis non solum tale quid egisse sed nimirum facere cogitasse. Deut. xxvij. Maledictus q̄ dormit cum vxore patris sui.

¶ Capitulum. lxiij.

Meonstans homo similis hiene est cuius natura dicitur esse vt vna & eadem sexum mutet vnde nunc masculus nūc femina inuenit. Similiter homo inconstans inuenitur aliquādo masculus. i. robustus in proposito sed postea inuenit femina in facto. Vel masculus. i. virilis in principio. sed femina. i. debilis in progressu Lu. xiiij. Cepit edificare & nō potuit ꝓsumare. Sed

uota q̄ predictā mutationem sexus dicūt quidam fieri solus apparenter ex eo q̄ vt dicunt hiena semp habet vtrumq; sexus sicut hermofrodit⁹ sed aliquando vnus est occult⁹ z alter manifestus. Et hoc forte variatur ſm tempora propter qđ aliquando apparet masculus aliquando femina. Vnde dicunt qđam q̄ hiena concipit sine mare sed Aristo. hoc negat.

¶ Capitulum.lxv.

Meconmūnaz conjugalem euitare cerui nos docēt. de quib⁹ dicit ꝑli. q̄ a tpe cōceptus femine a maribus diſcedūt donec a partu pur gentur. Et ñ tāta est quorūdam hominuz libido vt a grauidata vxore interdum abſtinere non valeant. Et nota hic aliqđ exigente mā q̄uis non sit pulchrū audire tñ ē vtile scire. l. q̄uis matrix post ipregnationē claudat. tñ ex delectatione vt Auicē. dicit mouet z aperitur. z ex hoc iminet periculum aboꝛsus. Et ideo Hieronymus vituperat accessuz viri ad vxorē pregnantē non tñ ira q̄ semper sit petitū mortale niſi forte ꝓbabiliter timet de periculo aboꝛsus. ¶ Capitulū.lxvj.

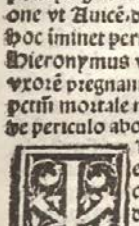

Mfirmitas corporis aliqñ est medicina cordis. q̄ sez cohibet vicia. Maz leo vt dicit Solinus quartanam omni tpe patitur. Et hunc morbum deo ꝓuidente tō patitur vt eius iracundia tēperetur. Similiter in hoibus diuerse infirmitates cohibūt diuersa vicia pp qđ dixit. Scū. infirmitati mee gras ago q̄ cogit me nō posse q̄ nō debeo vele. ¶ Ihes infirm⁹ hō dz sue infirmitatis remediū ꝓcipue a deo requirere z etiam medicinalia cum oꝛone z diuine virtutis inuocatione recipere. Maz elephantes qñ egrotāt colligunt quasdaz saluiferas herbas z añ eas ꝑdāt erecto ad celum capite etiā herbas ad celū leuāt q̄ qñ quadam religione a deo auxiliū poſtulant. Multo ergo magis homo cū patitur a deo dz auxiliū petere z medicina vtens ab oꝛone ichoare Ja. vj. Oꝛo fidei saluabit infirmū. ¶ Capitulus.lxvij.

Ngenium aliqñ plus valet q̄ vires qđ patet in leopardo quem leo mirabiliter odit. Vñ leonem timēs quminoꝛ illo est. foueaz facit ouificium duplex habētē. vnum per qđ intrat z alterū per qđ exit. z est fouea in vtroq; ouificio valde ampla sed in medio stricta. Vemente ergo leone per foueam fugit. quem leo inſequens cū ipso foueam intrat. sed ad medium veniens z foueam strictam reperiens transire non potest neq; retro se vertere valet. Vñ leopardus exiēs p aliam ptem z post eum ingrediēs ipsuz a tergo mordet z sic sepe de eo arte triūphat de quo triūphare viribus negbat Leopdo ergo assimilatur hō cui⁹ fouea est ꝓsens vita. hec dz ingressus per morte z vtrobiq; est larga huiusmilitatis materia siue hoies ꝓncipiū cōsiderēs siue finez. Sed in medio dz ē stricta arctitudine pemtētie quā cū leo. i. diabolus inuenit in homine non potest progredi vt vlteri⁹ hoiez decipiat. nec retro cedere vt per preterita peccata que iā per penitentiam deleta sunt ipsuz teneat. Vñ leonem leopardus exiens retro mordēs occidit. q̄ postera vita vel penitentia ei⁹ nequitiam in se extinguit.

¶ Capitulum.lxviij.

Mpatiens assimilatur vxo. Est eni vrsus aial impatiens z iracundum volens se de singulis vindicare. Vñ cū aliquē inuaserit ſi alius eū rāgat statiz ꝑmū dimittit z i alū currit. ſz qñ capit aspectu peluis ardentis excecatur: catena ligat z yberibus edomatur. Sic hō impatiēs z iracundus de singulis iniurijs se vindicare appetit nec q̄ ꝓpter vnum inimicū dimittit quin cōtra alū bellum ſuscipiat. sed tanq̄ peluis ardens est ira furens ad quam excecat. q̄ ira oculum rationis perturbat. quē furia z insania penitus excecat. ſz furiosus ē catena ligandus vel verberibus edomādus.

¶ Capitulum.lxix.

Ad pseuerantes q̄ bñ inceperūt ⁊ in fine deficiūt similes sūt illis aialibus monstris q̄ satyri dicūtur siue faunī De q̄bus dicit Jhō. q̄ hñt cornua in frōtibus ⁊ sūt similes capris in pedibus Et tale fuit mōstrū q̄ dūs Antoni⁹ inuenit in solitudine ⁊ dū interrogaret qd eēt. rñdit moralis siue vnus ex accolis heremi. ⁊ās errore delusa gentilitas faunos ⁊ satyros colit. qd ät ē cornu frōtis nisi robustū pn cipiū opis. ⁊ qd pes caprin⁹ nisi finis ōne ctuosus. Ille g⁹ q̄ viriliť icipit. ⁊ postmodū ad debitū finē bñ icepta nō pducit ōsi satyro mōstro filis existit. ⁊ tales erät illi gb⁹ Apo. dixit Balā. Lū. spū ceperitis nūc carne ꝯsūmamini. Jtē impscuerātes ⁊ ipatientes filles sūt leopdo q̄ saliēdo nō psequēdo capit ꝑdaz. quā si. iij. vel. iiij. saltu nō ceperit pindignatōe desistit ⁊ ōsi victus retrocedit. Tales sūt q̄ ñ diun⁹ labozādo sz ōpto citⁿ obtinēdo volūt assequī nō intēdūt. Pñ si nō stati obtinēt ⁊ nō in tēdūt qd volūt ōsi tedio victi a bñ icepto ope retrocedūt ñ attēdētes q̄ labor ipsobus ola vincit vt dicit Virgilius. Pñ ēt p seuerātia oratiō obtinet a dō qd cupit Luxi. Si perseuerauerit pulsans dabit ei ⁊c.

Jmitabil⁹ icōstās hō assimilat cācleonti. q̄ ē bestia parua diuerso varietatē colore respsa. Cui⁹ corpusculū ad varios colores quos vidz facile variat: nullū. n. iuenit aial qd sic recipiat oppositor sibi color mutatiōes vt dicit Jsi. Sic aius pu⁹ pusillanimitate vel pu⁹ in vtute facile impssionē amoris vel timoris vel gaudij vl dolorj vel tristitie recipit ex oibus q̄ sibi occurrūt ⁊ ideo stabilitatē nō hz q̄ imutat ⁊ deducit p varios affectōes. Ja. i. Vir duplex aio incōstās in oibus vijs suis.

Capitulum. lxx.

Muidi sūt filles qbusdam serpētibus indie. q̄ stati fuginnt q̄s vidēt flozere arobores aromaticas. q̄s ētā corrodere dicunt ne flozeāt eo q̄ odorē flozū sustinere nō valeāt. Sic inuidi pspe ritatē primoz sustinere nō pñt. ⁊ de ipsoz infortunio gaudēt Eccli. xxvij. Laqueo peribūt q̄ delectant in casu iustoz. Jtē inuidi dolēt si aliqs vtilitatē ō bonis coz capit. ét de his qbus nō indigent Sunt. n. similes ceruis q̄ cornua ejciunt abscondūt pp inuidiā. ⁊ dolere videtur si aliqs ex illis accipiat medicinam.

Jtē inuidus assimilat vrsо. Mā vrsus cerebrū hz venenosū. ⁊ iō eius caput et spatule cōburunt. ne gustātes de eius cerebro in vrsinam rabiē cōuertant. Multi. n. aiali est tāta solertia ad male faciēdū sicut vrsо vt Plu. dicit. Sic inuid⁹ hz caput venenosū. i. mētē venēo odij ⁊ malivolētie infectā. Pñ necessariū est vt vrsi ex igne charitatis. q̄ non emulat: ⁊ sic ne mini noceret. Et iō nullū viciū facit hoies tā solertes ad male faciendū ⁊ nocendū alijs sicut inuidia. Pñ p inuidiam diaboli mors intrauit in oēs hoies Sapi. ij. Jnuidia diaboli mors intrauit in orbē terraz

Jtē inuidus similis ē syrene q̄ tēpestate leтat ⁊ in sereno tristat. Sic ē inuidus dū gaudet de alteri⁹ aduersitate ⁊ tristat de psperitate. Jtē inuidus filis est salamādre. Prio rōne tēporis. Mā salamādra q̄ hz figuraz filem lacerte nō apparet nisi in magnis imbribus ⁊ in sereno deficit omnino. Per magnos ibres intellige magnas tribulatiōes vl aduersitates alicui ꝯtingētes. Tunc inuidus ⁊ malivol⁹ se mālifestat ad isultādū ⁊ nocēdū ei sicut fecit saul dauid. ij. Re. xvi. Sed in sereno idest dū videt hominem in prosperitate tacēdo deficit ⁊ tristicia consumit. Secundo ratione frigoris. Maz tanti est frigoris vt ignē extinguat sicut glacies Sic inuidia extinguit ignez charitatis. Tertio ratione otis. Maz ore venenum euomit scilicet quādam saniem lacteam que si corpus hominis tetigerit ide pilos cōtinue fluere facit. Similiter inuid⁹ venenum euomit ore detrahendo ⁊ infamando ꝑs. Venenum aspidum sub labijs eorū. Jtem inuidus vbi alteri nocere cre

dit qñq; prodest ⁊ ideo assimilat ipsi. cuius vrina in gẽmam precio sam conuertitur ⁊ ipse hoc scies ⁊ ẽsi homum inuidẽs ⁊ dolens si gẽmam hanc inueniret dum vrinam emittit eam sub terra abscõdit ⁊ tñ fallitur.q; ibi vt dicit Plin⁹ in lapidẽ citius cõmutatur. ¶ Item inuidus assimilat draconi. Nam draco venenum suum habet in lingua ⁊ in felle. dicit enim Plin⁹ q; ex vi venẽi semp lingua eius erigitur ⁊ ex calore flatus sui aer inflãmatur vt aliquando incendi videatur. Vim habet in cauda ⁊ plus nocet verbere q; ictu. quicquid aũt cauda tigauerit occidit.raro dormit ⁊ visum acutissimu; habet.vnde a remotis predam suam videt. Similiter homo inuidus habet venenum odij in felle .i.interius in mente.⁊ in lingua.i.in detractione ⁊ lingua erigitur ad maledicendu; ⁊ superbe loquendum ⁊ ad odia inflãmãdum ⁊ incendendum. Habet etiam vim in cauda.q; se; retro percutit per occultam detractionem ⁊ occidit per infamationẽ:raro dormit.i.raro quiescit a nocẽdo ⁊ machinãdo ⁊ habet acutissimum visum circa defectus proximi ita q; a remotis videt quid ꝺ ipso capere possit. ¶ Itẽ inuidus homo frequẽter vnde credit ledere alium ledit seipsu;. Vnde est similis papilioni.qui dum lumẽ extinguere nititꝫ in flãmã irruens ipse comburitur ps.conuertetur dolo: eius in caput ei⁹ ⁊ in verticem ipsius iniquitas eius descendet.

¶ Capitulum.lxxij.

HYpocryta ei quem ledit falsam compassionẽ ostendit ne ex crudelitate ledere credatur. Vnde assimilatur cocodrillo ꝺ quo Physiol⁹ dicit q; si hoies iuxta litus inuenit eum occidit.sed postea eum plorat ⁊ tñ eũ deuorat. Talis fuit ismael filius nathanie de quo habetur Hiere.xli.q; cum amicis godolie quẽ ipse occiderat icedẽs ⁊ plorans ibat ⁊ tamen etiam illos cũ quibus sic ibat occidit vt dicit ibidẽ. ¶ Item hypocryta vel hereticus assimilat pãthere quã propter pulchritudinẽ exteriorus pellis vel varietatem colo⁹ ⁊ odorẽ quẽ ex ore emittit omnia animalia solicitantur videre:sed tortitate capitis deterrent. vñ ipsa caput occultat ⁊ dus ei animal appropinquat ipsum accipit ⁊ manducat.sic propter apparẽtiã exteriorus scitatis ⁊ varis spiritualia opa que hypocryta vel hereticus exterius pretendit ⁊ aliquando propter famas doctrine que est vt odor ꝺ ois multe deuote ⁊ simplices persone desiderant eũ videre vel ei adherere.quib⁹ ipse caput sue malitie.ideſt malignas intentionem vel corruptas fidem a principio abscondit.Sed cus ei aliquis credẽdo familiariter adheserit.tunc ipsum decipiendo capit ⁊ manducat.i.eus sibi incorporat: ꝺ est corrumpendo assimilat. ¶ Item hypocryta assimilatur cruce. Eruca enĩ est vermis noxius quia in folijs oleru; crescens pampinos fructus frõdes ⁊ flores corrodit. Vnde ab eradendo dicta est eruca vt dicit Isi. Sic quoq; hypocrisis vicũ oẽs fructum spiritualem ⁊ bonũ hominis destruit.s.⁊ florum.i.affectionum ⁊ frondũ .i.locutionum ⁊ fructuũ.i.operationũ.q; in oibus intendit hypocryta solũ humanum fauorẽ. Secũdo quia est vermis ingeniosus.sad se conseruandus contra tẽporis asperitatem. Nam sicut dicit Pli. Eruca extremitatibus arborum consumptis foliis ⁊ fructib⁹ texit de suis visceribus telas more aranearu; quibus se per totas hyemẽ inuoluit custoditꝫ pestifer semen suum. Egerit enim quedaꝫ oua de quibus in vere erũpentibus gẽmis nasci tur multa proles. Sic etiam homo hypocryta instante hyeme.i.asperitate alicui⁹ aduersitatis vel tribulationis de visceribus suis.i.ex propijs ⁊ occultis malitijs suis texit telas.i.ordinat mirabiles ⁊ astutas vias quib⁹ se inuoluere.i.coopire ⁊ defendere possit. Et in talibus vijs se inuoluens.i.cooperiens custodit pestiferum semen suu;.i.malignum affectu;. Et egerit quedam oua.i.facit quedam secreta opa ex quib⁹ quãdoq; oriuntur mala multa. ¶ Tertio quia est vermis maculosus:est enim eruca mollis ⁊ saniosa diuersis colo

ribus distincta de nocte lucens vt stella in die deformis apparēs. Sic hypocrita est mollis.i. delitiosus. vel mollis. incedens tē tationibus. ¶Nolle enim tangenti non re sistit sed cedit ¶Ite3 est famosus.i. putre dine peccatoriz siue humore luxurie ple nus.⁊ diuersis coloribus.i. vitijs siue ma litijs maculatus. vel diuersis coloribus i. diuersis ostentationib⁹ sanctitatis tinct⁹. qz multis modis conat apparere bonus. Sed licet de nocte.i. in obscuritate presen tis vite luceat vt stella.i. per claritatem fa me vel exteriorus apparentie. tñ aduentē te die mortis siue die claritatis diuini iudi cij. in quo illuminant abscondita tenebra rum.⁊ manifestantur p̄filia cordiz tunc deformitas ei⁹ patebit. ¶Quarto qz eruca est vermis quasi monstruosus in transf formando se. Nam ad modu3 bombicis sericū facientis formā mutat ⁊ se reptilem in volatilem transformat. Alas. n. tenues ⁊ latas suscipit quibus volitando in aera se extollit. ⁊ quot colores in corpore ha buit tot in alis ostendit. Et tale volatile pa pilio vocat vt dicit Isid. Et ideo vt ipse dicat ex erucis papiliones fiunt ⁊ ex papi lionū stercoribus eruce iterum generant. ⁊ qñ volant min⁹ noxia sunt q̄ qñ reptāt Tunc enim eruca accipit formā volatilez siue papilionis qñ hypocrita ascēdit ad gradum prelationis. Tunc eni ad modu3 bombicis sericū facientis aliam formā as sumit. qz ad modū sancti viri mīta bona se facturū pretendit. Alas tenues ⁊ lat⁹ s suscipit quibus in aera se extollit. qz q̄da3 opa que apparenter vident mira sed exi stenter sunt valde debilia inchoat ⁊ assu mit quibus iactanter se eleuat. ⁊ in regimi ne magnificat. Et sic ex erucis papiliōes fi unt qz sic ex hypocrit̄ supbi ⁊ vane glō si exeūt. Ex quoz stercore.i. temporali glo ria. Quia viri peccatoris gloria vermis ⁊ stercus est vt dicit. j. ¶Bacha. ij. itez gene rant eruce qz. saltz ambitiosi videtes hy pocritaz tpalem gloriam sequi conantur etiā eoz ficta vitā: sed in hoc min⁹ noxij sūt hypocryte volātes q̄ reptātes. qz mi nus latet eoz hypocrisis in statu dignita tis. nā p̄cipatus odit vitz. ⁊ q̄to hypo crisis est minus occulta. tanto minus est noxia. ¶Item in statu dignitatis hypo crita sibi magis cauet ne perdat nomen vel honorem sanctitatis.

¶Capitulum lxxiij.

IRa impellit frequēter ho minē ad picula mortifera ppter appetitum vindicte Dñ tracūdus ē filius apro.i. siluestri porco. Qui p̄z Aui cen. ⁊ Plī. est animal ictū ⁊ tante ferocitatis vt mortē quipendat ⁊ q̄ fer rum venatoris intrepide se opponat im mo ferro cōfossus vires q̄ vulneratores suos resumit ⁊ ipsos cum cultris suis in uadit. Sic boues frequēter vt se de inimi cis vindicent ex ipsa ira piculum mortis quipēdentes etiā in tela ferrea se imittūt itrepidos. neq; vulnerati refugūt sed ma iore furore in suos vulneratores isurgūt Job. v. Virū stultū interficit iracundia. ij. ¶Bacha. iij. Fere belue irā gerēs. ¶Ite iracūdus filius est cani rabido qui semp est solutagus. ipsiz. n. alij canes fugiūt tanq̄ pestez vadit tanq̄ cadēdo vt ebrius. ⁊ cur rit apto ore lingua pendente ⁊ saliua de fluēte. oculos p̄z rubicūdos quos l̄z ferat aptos in omne tñ obiectū ipingit ac si ce cus et q̄ oēm rem repugnat: ⁊ q̄ vmbrā su am latrat. Et dicit ꝓstantin⁹ q̄ canis est ca lidus ⁊ siccus cui nigra cholera domina tur que dum corrumpitur canis in rabiē vertitur. Similiter etiam homo iracun dus est solutagus. qz nec amicum nec soci um potest sustinere ppter quod dicitur Ꝓuo. xxij. Noli esse amic⁹ homini iracun do. ¶Merito ab omnib⁹ fugiendus est tā q̄ pestis. quia nemini parcit. Item aperto ore currit qz verba maledicta pferre non desinit. Vnde ei lingua extra os pendet. qz eam cohibere nō potest: totū enim spiri tum suum profert stultus. cui saliua sapi entie seu discretionis defluit. quia si quid sensus habet iratus ex furia totum per dit. Oculos autem ad litterā rubicundos habet propter furorez sanguinis qui va poraliter ascendit ad faciem. ⁊ ad oculos

hois irati. Est.n. ira naliter ebullitio sanguinis circa cor vt Damasce. dicit propter inflamationē spirituum visibiliū. Sed q̄si cecus in omne qđ audiendo vel videdo sibi resistit ipingunt. Nam in omni verbo vel risu vel alio gestu offendit. a ō contra oia q̄ audit vel videt repugnat a apō seip sum ēt solus ex̄s murmurat a sic ad modū rabidi cams ꝺ vmbrā suā latrat maxie aūt tunc in rabiez faciliter accendit q̄n nigra cholera. t. melancolia corrumpitur. q̄ quando est in aliqua accidia vel melancolia homo iracundus tunc ex leui causa accenditur in furiam. quia tunc est maxime pronus a ꝺ iram ex conceptione vel imaginatione alicuius rei contristantis. Juste ergo debet homo conari ne ab ira superetur ex qua tāta rabies oriť. Job. xxx vij. Non te superet ira. ¶ Jrē iracundus vel impatiens cum aliquod contrariū occurrit etiam quod bene fecerat destruit. Unde similis est cirogrillo qui est idem q̄ ericius excepto quod est maior. Jste ex vinea vel arbore vuas vel poma deiicit a super ea voluens se pinulis infigit a in ore semper vnum assumit sed dum ea ad nidū portat si aliquid ei ceciderit irat⁹ oia excutit. a iterum ad arborem vt se oneret redit. ¶ Item irati q̄cunq; faciunt dum sunt in impetu ire cōmuniter. a vt plurimum faciunt defectuose. Cuius exemplū naturale est quia animalia iracunda pariunt fetus imperfectiores. sicut canis catulos cecos a visus parit frustra carnis per lineamenta idistincta. que fouet sub ascella sicut gallina ova. quibus lambendo inducit debitam formam. Similiter iratus in ipso suo impetu facit opera ceca. rōnis consilio non preuenta. a iterum opa confusa a inordinata nisi postea per mansuetudinem sapientie reparentur a formentē Et ideo bene Sene. dicit. Nihil tibi liceat cum irasceris. ¶ Jtez iracundi homines similes sunt quibusdam animalibus de q̄ bus Arist. dicit q̄ mouēt cornua sicut auriculas. a sunt in regiōe aufrage que sicut dicit Auicēna. fuit regio ipsius Aristo. est enim in eis coniūctio cornuum magis cū cute q̄ cum osse. Similiter iracundi qui quolibet vbo audito cōtrario statim mouentur ad ledendum. Et qui isti sunt mouent cornua sicut aures. aures enī ad audiendum a cornua sunt ad percutiendum in eis eque parata. a furor talis sic subito erumpens non habet misericordiam sm illud Pro. xxvij. Ira nō habet misericordiam. nec erūpēs furor. ¶ Capi. lxxiij.

Vdicandū non est de hoie sm apparentiam sensus exteriorem. Nam edus quo ad tactum pellem habet sine pilum agno asperiorem a tñ carnē hz meliorē a ꝑcipue masculus cui⁹ carnes fūt optime a suauissime pp suā temperiem. Sic in hoibus aliq̄n ille q vē hispidus a despect⁹ exterius est optim⁹ interi⁹ vnde Jo. vij. noīte iudicare sm faciem. Non solum autē in bonis sed etiā in malis huiusmodi iudicium fallit. q. frequenter qui in apparētia minor est in malicia est maior. Maz tirus est serpēs in apparentia paruus. a tamen in veneno magnos serpētes excedit Unde inuenitur tirus paruus sicut dicit Arist. qnē magni serpentes timent a fugiunt. a habet talis tirus pilos. Jnuenitur etiam tirus ecōtra cuius morsum nullus est remedium. Sic malum vel peccatum debet homo timere quantumcūq; videatur modicum Apo. j. Cor. v. Modicum fermentum totam massam corrumpit.

¶ Capitulum. lxxv.

Hachymis pnie peccata ablnere elephantes docent q̄ hz Plinī⁹ in noua luna gregatim ꝓueniunt a in flumine se abluunt. a sic ad locuz suū redeunt. Tunc autem quasi apparet noua luna quando superuenit hoibus aliqua mutatio siue aduersitas noua. a tūc more elephantoz debēt ad aquas doctrine siue predicationis gregatim ꝓfluere a in flumine penitentie a lachrymose cōpūctionis petā sua lauare vt peccatis amotis amoueātur flagella. Etiā tunc gregatim ad aīs currunt q̄n proces-

sionalr ad diuinā misericordiā ipetrādā cū letanijs ⁊ orationib⁹ vadūt. Qđ ēt fieri dz aduenīente noua luna. i. noue aduersitatis mutatione. Et cum elephantes raliter vadunt iuuenes suos in cundo ⁊ redeundo ante se etiam ire faciunt quos custodiunt ⁊ instruunt ad similia facienda. Et sic in supradictis debet fieri etiam ab hominibus in pueris ⁊ in iuuenib⁹ cōtra Joel. ij. Congregate parulos ⁊ sugentes ubera. vnde ⁊ christus cum esset. xij. annorum fuit ductus cum alijs ad festa in hierusalem. Lu. ij. Item lachrymarum luctus extinguit virtutum pruritus sicut aqua marina vl salsa extinguit pediculos. sic aqua lachrymarum cum sale discretionis ⁊ acedo compunctionis extinguit pruritus vitiorum ⁊ specialiter carnis ps. Contribulasti capita draconum. i. pruritus seu principia tentationum in aquis scz lachrymarum. ¶ Capitulum. lxxvj.

LEges humāe vt dicit Anacharsis similes sunt telis aranearum. quia in eis parua quidem ⁊ imbecillia animalia inuoluuntur ⁊ capiuntur vt muscę ⁊ huiusmodi sed magna ⁊ potentia vt aues ⁊ huiusmodi eas optime transeunt ⁊ dirumpunt. sic magni transgredientes legem non punīūtur sed solum imbecilles ⁊ parui.

¶ Capitulum. lxxvij.

ORganimiter ⁊ patienter tollerare defectum ⁊ penā quousqz sit tempus congruum subleuationi ⁊ impletioni onagri nos docēt qr est animal valde patiēs sitis. diu expectat quousqz potum inueniat sibi aptū. Cupidi ād ranq̄ sitiētes ⁊ ipatiētes sitis querūt impleri aqs turbidis ⁊ imundis. i. temporalibus diuitijs que ⁊ anime quietem turbant ⁊ sciam maculant nec auferunt eis sitim. Sed sancti viri tāq̄ onagri patienter expectant quousqz veniant ad illum fontem vite vbi erit plena satietas ps. Expectabūt onagri in sitī sua.

¶ Capitulum. lxxviij.

LUxuriosi assimilantur hircis Primo ratiōe lasciuie. qr hircus sm Jsi. est animal lasciuū ⁊ feruens ad coitum. Sic luxuriosi lasciui sunt ⁊ feruent ad opera lubrica. Je. ij. Ollam succensam ego video a facie aquilonis. Facies aquilonis q̄ videbat pphēta est suggestio magni spiritus succendens ollam. i. carnem in qua feruescit aqua carnalis concupiscētie. ¶ Scōo ratione petulantie. qr hircus vt Jsi. dicit est animal petulcum. Vnde eī oculi ad libidinem in transuersum respiciunt. Sic luxuriosi habent respectū trāsuersum ⁊ impudicum representantez impudicum animum. qr sicut dicit Aug. impudicus oculus impudici cordis est nuncius. ¶ Terno ratione infamie. qr hirci sunt fetidi. ⁊ sic luxuriosi fetent per infamiam. Vnde dns super sodomā pluit sulphur ⁊ ignem. qr in peccato carnis ardet ignis concupiscentie. ⁊ fetet sulphur infamie. Quarto ratione inherentie. qr. i. dh vitium incorrigibili⁹ inheret sicut dicit Democritus. ⁊ refert Plinius q̄ hircus nūq̄ est sine febre. Est. n. hircus tante caliditatis vt adamanté quem neqz ferrū neqz ignis domare potest eius cruor calidus molliat vt dicit Jsi. Vnde patitur febrem continuam ⁊ sic quidam tam lubrici sunt vt semper fintān estu male cōcupiscentie. Sed attendendum q̄ cornu hirci adustū dicitur fugare serpentes. Cornu ergo hirci ē vigor corporis luxuriosi qō si adurat̄ igne afflictionis recedunt serpētes. i. venenose tentationes carnis. ¶ Item eī⁹ fel dicitur clarificare visuz qr amaritudo ⁊ tribulatio carnis interdum visum agit anime ⁊ claritatem reddit. ¶ Item luxuriosus assimilatur porco. Primo qr porcus q̄si spurcus est dictus. qr in spurcis ⁊ fetidis semper quiescit. Sic luxuriosus i spurcicijs ⁊ fetoribus carnalium peccatoruz quiescit. vnde Hier. xl viij. Moab requieuit in fetibus suis. Scōo qr porcus nascitur dentatus vt dicit Plī. dētes peccatorum quibus mentem detinēt sunt delectatiōes: que ab ipsa sui origine sunt ra-

dicē insunt pēccato luxurie. s. in ipsa cogitatione. Mō sic aūt ē de peccato ire q̄ potius h3 penā nisi in fine. s. qñ se iratus vindicat. Tertio q3 porcus amisso oculo cito moritur. Sic q3 oculus iudicus z vag⁹ est incitamentum z fomentum luxurie. amoto eius vitio luxuria facilr cessat Job. xxxi. Pepigi fedus cū oculis meis. vt ne cogitarē qdē de virgie. Quarto q3 porci volutati in luto plus iacēt in latere dexto q̄ in sinistro q3. s. plus iacet hō i luto luxurie dū ē in dextro ꝓsperitatis q̄ in sinistro aduersitatis q3 malicia vnius hore obliuionē facit luxurie. vt dr. eccli. xi. C Itē luxuriosus assilat boraci. i. rubete q̄ est genus ræ venenosum. Hec enim oculos h3 q̄si igneos. z tāto est pniciosior quanto eius aspectus est ardētior. Aspectum solis odit z tenebras q̄rit. Herbas dulces diligit. z earū radices cōmedit. s3 ꝯmedēdo eas inficit. Et ideo in ortis ruta inimica ei plantari consueuit. Loca fetida z fimosa diligit. z odorifera odit. vñ fugit. dum vinea florere incipit. Sic simīliter luxuriosus quasi h3 oculos igneos igne. s. interioris, ꝯcupie inflāmatos. z q̄to oculus ardentior tanto aīus deterior in ꝯcupiscendo. ij. Petri. ij. Oculos hñtes plenos adulteriis. Hic ad lram lucē odit z tenebras querit. q3 oculus adulteri obseruat caliginem Job. xxiiij. Vel odit aspectus solis. i. manifestationē peccati sui. z q̄rit tenebras. i. occultationē. Herbas dulces diligit. i. delectatōes voluptatis q̄ dulces sunt carni z radices eaꝝ cōmedit. i. cogitationibus eaꝝ interiōribus pascit q3 si eas ope implere nō pōt saltez in corde reuolvit z ita sibi ipsi fetidas z imundas cogitatōes gignit. Sed si ruta. i. aliq̄ amara tribulatio ibi plantari posset tales itetiones cessarēt. Diligit ēt luxuriosus loca fetida z fimosa. i. inhonesta z infamia vt lupanaria z hmōi. Honesta aūt loca z consortia odit z fugit. Et ideo vbi vinea pnie florere videt nō appropinquat. sed fugit z elōgatur. Vnde notandum q̄ luxurie siue ꝯcupiscentie feruor extinguitur afflictiōe dure penitentie. Cuius adhuc exemplum apparet in borace siue rubeta. Traduntur. n. auctores vt dicit Plī. q̄ in dextro latere rubete ē os occultū qō i aquam feruentem missum subito feruorē facit stare nec osse in ea stāte pōt vltra feruere. Et dicunt illud quartanam fugare. Quasi vero rubeta ē humana vita. cuius latus sinistrum est status culpe. s3 dextrum est status pnie. In hoc latere est os. i. dura afflictio carnis que debz occultari. i. non ad ostentationem fieri vt faciunt hypocrite. Hec extinguit feruorem aque id est ardorem cocupiscentie z fugat quartanam. i. luxuriam que quadrupliciter ardet. scilicet in cogitatione. in affectione. in aspectu. z in tactu. C Item gule vel luxurie vitium dominatur in magnis z potētib⁹ viris. q3 per voluptatem carnis maxime eos diabolus vincit. Scut vnicornis cum elephante sepe bellum gerens cum elephantem in ventrem pcutit eum prosternit. Habet enim elephas mollem ventrem. Per vnicornez intelligitur diabolus. cuius cornu significat potestatem sibi a deo pmissaz ad tentandu3 vel ad p sequēdū hoies. Hic elephātes. i. magnos viros z in dignitatibus constitutos pcipue pcutit in ventre. q3 per vitia q̄ ad ventrez pertinent. s. per gulaz z per luxuriam eos vicit. ad q̄ ispi potissime sūt molles. i. pni ꝓpter delitias quibus cōtinue vtūtur. z ꝓpter libertatē quā hñt. Vnde Phus. dicit in. i. Ethi. q̄ multi eorum q̄ sunt in potestatibus cōstituti similia pati videntur ꝛSardanapalo. scilicet qui fuit rex assyrioꝝ totus lubricus z luxuriosꝰ z deliciosus. C Item luxuriosus assilat tinee. Est enim tinea vermis vestis sic dicta eo q̄ vestem teneat. z tandiu ei insistit quousq3 eam corrodat. Quid aūt est vermis vestis nisi vitiuz carnis quod ꝓpter delectationis insatiabilitatem appetitui hois tamdiu inheret vt ipsum omni bono euacuet. Vnde luxuria sicut dicit Job xxi. est ignis vsq3 ad cōsumptionem devorans z oia eradicans genimina.

C Capitulum. lxxix.

Maria⁹ matrē dñi diligere
& q̄rere dñm ēt peccatores.
& ad eā recurrere sicut ad
matrem misericordie. Nam & canus
catuli matrem diligunt. & ad
hoc cecī vocē & odor agni
sentire mātis q̄rūt. & dētū acūme primē
& ees vberibus lac effūdere cogunt. qui vo
esurīūt q̄rula voce materna vbera petūt
Sūt aūt velut canū. i. ōmonū catuli hoies
peccatores. q diabolī ñ natura sz imitatōe
& malitia sūt filij. Vt tñ misericordie mēs
reuereri dñm & diligere. qr ipsa peccatores
non desinit adiuuare Et licet ipi sint ceci
& ceci vt ipi⁹ virginis bonitatez & gloriā nō
videāt cōtemplando. voce & odore tñ eā
cognoscere dñt & audire vocem ipius vo
cantis & dicentis Eccli. xxiij. Trāsite ad
me oēs qui concupiscitis me & a generatio
nibus meis implemini. ¶ Item odorē ei⁹
attrahere. de quo ipa dic Eccli. xxiij. Ego
quasi vitis fructificaui odorez suauitatis.
Et iterum sicut cinnamomum & balsamū
nō. Vel dñt agnoscere eius voces in vbis
vt cū dixit. Magnificat anima mea dñm
Similiter in alijs vbis ipius que in euan
gelio legūtur. que oia salubriter nos eru
diunt. ¶ Itē debent agnoscere eiu⁹ odo
rem exemplis que nobis reliquit omniū
virtutum. Debent q̄rere eius mātmas. Hz
enim vnā mātmā ad exhibendū lac gre sez
lustis. & aliā ad exhibēdū lac misericordie
facilez peccatorib⁹. Ideo mater gre dr. Et
etiam acutis dentib⁹. i. importunis oratio
nibus pmere vt vberib⁹ eis subueniat. & si
esurīūt. i. ex aio appetūt sue salutis reme
dium querula voce. i. dolorosa confessiōe
& oratiōe dñt prefata vbera sepi⁹ postu
lare Prouer. v. Vbera eius inebrient te
in omni tpe. ¶ Capitulum. lxxx.

Moz assimilat quidam aiali
qō dr biena q hz vipe col
lum. elephantis dorsum. fin
git voces hoium. in quātī
tate & vorācitate represen
tat lupū. i. pilis colli equū.
& variat vt dr serum. qr nunc masculus
nūc femina eadē inuenit. Sic moz assi
milat vipere pp celeritatē. qr frequenter
moriuntur homines inopinate. & aī tps
precipue p mortes violētas. sicut accidit
vipere cui cuz tēpus pariendi aduenerit
filij non expectantes nature operationez
eius latera rodunt & cuz matris interitu
exeunt. Sic & multi dirūpūtur per mortē
ante tēpus secz senectutis & mortis natu
ralis Elephanti vo assimilatur pp belli
cositatem qz elephas est animal aptuz ad
bellū. sed belium siue pugna mortis ē ma
xima. Est enim ibi pugna nature que per
morbuz dissoluitur. Est etiam ibi pugna
alie q̄ exire de domo ppria & in regionem
sibi ignotā ingredi compellitur. Est etiaz
ibi pugna conscientie q̄ supra se habet iu
dicem iratum si sit homo peccator. & ultra
se peccatorum remorsum & sub se infernū
preparatū. & iuxta se aduersarū truculē
tum. & venire terribile est ad tale iudiciū
siue ad talem pugnam. Vocem aūt hois
fingit propter fallacitatem. fallit enim ho
minez propter incertitudinem. nescit eni
homo finem suum. Lupo assimilatur pp
ter vorācitatem. homines enim deuo
rat & nunq̄ satiatur Collum equi habet
propter refrenabilitatem. quia imponit
frenum & terminum nequitie humane.
Serum autem variat quia nūc feminas
nūc masculos asportat. ij. Reg. xiij. Om
nes morimur nē. ¶ Item moz tam natu
re q̄ culpe intrauit in hominem procu
ratione & tentatione serpentis antiqui. i.
diaboli. Cuius signum est quia sicut dicit
Ipo. de medulla spine hominis mortui
serpens nascitur. quod quidem vt dicit
Isido. merito accidit vt sicut per serpen
tem moz hominis euenit. sic per mor
tem hominis serpens de ipso procede
ret morsurus. Sapientia. ij. Invidia
diaboli moz introiuit in orbem terra
rum. ¶ Item mortis memoria facit ho
minem citius & facilius a mundo vel pec
cato exire. et ideo assimilatur illi herbe
que dicitur dracontea quam cerue quia
difficulter parīūt commedūt vt facilius
fetus exeat. Est enim quasi in ventre ser⁹
homo in peccato posit⁹ vel in mūdan⁹

gnuolutus qui difficulter educit nisi mortis timore impellat. Dñi mortis meditatio & timor faciunt faciliter egredi de ventre mundi vel peccati. Facile enim contemnit omnia qui sepe se cogitat esse moriturus sicut Ezechias dicit. Et iste egressus est sicut partus q fit dolore penitentie Jo. xvi. Mulier cum parit tristitiam habet. s. penitentie & hec tristicia facit eius egredi de peccato quod dimittendū impellit memoria mortis. Eccli. vij. Memorare nouissima tua & in eternum non peccabis. ¶ Item memoria mortis cū compunctione cordis resistit veneno tentationis carnalis. Sicut cinis scorpionis potatus in vino remediū est homini percusso ab ea. Quasi pruinia scorpionis est ipa tētatio carnis. Scorpio enim ante palpādo incedit & retro caudam ferit. & sic caro primo delectat postea cruciat ergo homini a scorpione percusso. i. a carne tentato remedium est cinis scorpionis cum vino. Quid enim est cinis scorpionis nisi resolutio carnis que cum vino compunctionis potata idest attento animo considerata liberat a venenosa punctura scorpionis idest a venenosa tentatione carnis. Augu. Nihil sic reuocat a peccato q̄ frequens mortis meditatio.

¶ Capitulum. lxxxi

Vndicia mentis signatur in mundicia illorū animalium que concessa sunt ad esum in lege mosi. Dicitur Leuitici. xi. Omne quod habet diuisam vngulam & ruminat de pecoribus comedetis. Quod autem ruminat & habet vngulam sed non diuidit eam sicut camelus nō cōmedetis. Cirogrillus qui ruminat vngulamq̄ non diuidit immundus est. Lepus quoq; nam & ipse ruminat sed vngulam non diuidit. Et sus que cū vngulas diuidat non rūminat horum carnib⁹ nō vescemini. ¶ Item dī in eodem. Omne de volucribus quod gradit super q̄tuor pedes abominabile erit vobis. Quicqd aūt ambulat super quatuor pedes. sed hz longiora retro crura per que salit super terrā comedere debetis. vt est bruchus i genere suo & attace atq; ophiomache atq; locusta singula iuxta genus suum. Dbi nota q animal qđ rūminat & findit pedes scilicet vngulas concedit vt mundū vt dic Augu. ex quadam significatione. Quia scilicz fissio vngule signat distinctionem duop⁹ testamentorum. vel patris. & filij. vel duap naturarum in christo vel discretionē boni & mali. Ruminatio autez signat meditationem scripturaz & sanum intellectū earum. Cuicūq; autem alterum illorum deest spiritualiter immundus est. & ideo prohibet tanq̄ animal immundum quod altero illorum caret. Volatilia vo & quadrupedia q̄ crura posteriora lōgiora habent vt saltare possint comedūtur: Alia vo. que magis terre adherent prohibētur qz illi qui abutūt doctrina quattuor euangelistarū vt per eam in altū nō leuēt immundi reputātur.

¶ Capitulum. lxxxii.

Vnera mitigant aiam iudicis & prelati & frequenter corrumpunt. Nam aliquando catulus latrans currit contra aliquem vt videat eum mordere. sed si p̄ ijceret ei vnum frustum panis acciperet & fileret. Sic aliquando prelatus aliquis venit ad aliquem subditum cū tanto latratu vt videatur eum vele deuorare. si ille proijcit eidem vnam marcam argēti. & aufert ab eo loquelam Eccli. xx. Exenia & dona excecant oculos iudicum & quasi mutus in ore auertit correptiones eorū

¶ Capitulum. lxxxiij.

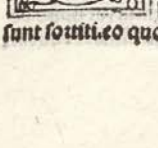

Bedientie vel penitētie onus humiliter suscipere et patienter portare cameli nos docent. Nam cameli vt dicit Jsidor. vocabulum a greco nomine sunt sortiti. eo quod quando onerantur

se inclinãtes coram hominibus humiliã
tur ⁊ super genua incuruãtur. Came eni
grece hũlle vl' breue dicit latie. Sunt eni
animalia ad onera apta ⁊ ad portandum
mãsueta. Sic ergo debet homo oñ obe
dientie a superioribus iniuncrum penitẽ
tie imposite humiliter suscipere ⁊ mãsue
te ⁊ patienter illud ferre. Vnde etiam de
malis prelatis subdit] dicit. Matth. xxiii
Quecunq; dixerit vobis seruate ⁊ facite.

¶ Capitulum. lxxxiiij.

Ferre se debet homo
ad dei seruitiũ eo mõ
quo aialia in lege mo
si offerebantur in sacri
ficium. Fiebat enim tri
plex genus sacrificiorũ.
Nam quoddam erat
qđ comburebatur oñ dr holocaustum q̃
si totũ incensũ. Vmõi enim sacrificiũ of
ferebat deo ad reuerentiam maiestis illi⁹
⁊ ad amorem bonitatis illius. ⁊ cõuenie
bat p fectorum statui in impletione con
siliorum ⁊ ideo totum comburebat. vt si
cut totum animal in vapore sursum ascẽ
debat. ita ẽt signaret totũ hominẽ ⁊ oia
que ipius sunt dei dono esse subiecta ⁊
ei esse offerenda. ¶ Aliud erat sacrificiũ
pro peccato qđ offerebatur ex necessitate
remissionis peccati: ⁊ conueniebat statui
penitentiũ in satisfactiõe peccatorũ qđ di
uidebat in duas partes. Nam vna cõbure
batur ali vo cedebat in vsum sacerdotis
ad õsignãdum q̃ expiatio petõrũ fit a deo
p ministerium sacerdotũ nisi quando of
ferebat p peccato totius populi aut spe
cialiter ppeccato sacerdotis: tũc totũ cõ
burebatur. Non enim debebant in vsuꝫ
sacredotum vẽire ea que p peccatis eorũ
offerebant vt nihil peccati i eis remane
ret. ⁊ qr hoc nõ eẽt satisfactio p peccato
Si enim cederent in vsum eoruꝫ p quo
rum offerebantur peccato idem videret
ac si non offerentur. ¶ Tertiũ sacrificiũ
vocabat hostia pacifica qne offerebatur
deo vel pro gratiarum actione vel p salu
te ⁊ prosperitate offerentiuꝫ ex debito be
neficij accepti vel accipiendi. Et conueni
statui proficientium in impletõe manda
torum. Et istõ diuidebatur in tres partes.
Nam vna pars incẽdebatur ad honoꝛ
rem vnius dei Alia pars cedebat in vsũ
sacerdotuꝫ: Tertia vo pars in vsũ offere
tium ad designandum q̃ salus hominꝫ
procedit a deo dirigentiꝫ ministꝛ]. ⁊ co
operantibus ipis hominibus qui saluant
Hoc autem generaliter obseruabatur q̃
sanguis ⁊ adeps non veniebat in vsũ sa
cerdotuꝫ neq; in vsum offerentium. Ss
sanguis offerebatur ad crepidinẽ altaris
in honore dei: adeps autem aduretur in
igne. Prohibebatur autem esus sãguinis
ad hoc vt horrerent humani sanguinis
effusionẽ. Vnde dicitur Gene. ix. Carnẽ
cum sanguine non comedetis sanguinem
enim animarum requiram ⁊ cetera. Vsus
vero adipum prohibebatur eis ad vitan
dum lasciuiam. Vnde dicitur Ezechi. xliij
quod crassum erat comedabatis. Vel per
hoc significabat effuso sanguinis christi
⁊ pinguedo charitatis per quã se obtulit
pro nobis. De hostijs autem pacificis de
debant in vsum sacerdotum pectusculuꝫ
⁊ armus dexter ad excludendum ꝑdam
diuinationis speciem que vocabat spa
tulamantia quia scilicet gentiles in spatu
lis animalium immolatorum diuinabant
⁊ in osse pectoris: ⁊ ideo ista offerentibus
subtrahebantur. Per hoc etiam figura
batur q̃ pectus quod est tegumentũ cor
dis ⁊ etiam fortitudo ad sustentãdũ oõ
seruiet qui signficatur per armem dex
trum. Et nota q̃ qui non poterat habẽ
animal quadrupes saltez debebat offere
farinam vel spicas. Cuius figuralis ratio
fuit qr pãis significat xp̃m q ẽ pãis viẽ
vt dr Jo. vij. Qui qdẽ fuit sicut i spica in
statu legis nature. sed in fide patrum fuit
sicut in simila. In doctrina vero legis ⁊
prophetarum sicut in pasta fuit: aut. n. si
cut panis formatus post humanam na
turam assumptam. Coctus in igne ideꝫ
formatus a spiritusancto in clibano vteri
virginalis. Qui etiam fuit coctus in sarta
gine per labores quos in mundo sustinu
it. In cruce vero veluti craticula adust⁹

Similiter etiam omnis alia oblatio que fiebat christum aliquo modo figurabat. siue essent de terre nascentibus que sunt in cibum vt panis. siue in potum vt vinum. siue in condimentum vt oleum & sal siue in medicamentum vt thus quod est aromaticum & consolidatiuum. Nam p panem figurabatur caro christi p vinum sanguis eius per quem redempti sumus per oleum gratia christi. per sal eiꝰ sciam. p thus oro. In offerentibus autem panis azymus significabat sinceritatez & veritatem vite. In sale vero designabatur discretio sapie vel mortificatio carnalis concupiscentie Thus ꝛt offerebatur ad designandum deuotionem mentis que est necessaria offerentibus etiam ad designandum odorem bone fame. Nam Thus & pingue est & odoriferum. In sacrificio vo zelotypie thus non offerebatur q zelotypia non procedit ex deuotione sed ex suspitione.

¶ Capitulum.lxxv.

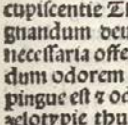

Ecasiones peccatorum & tentationum debz homo abscindere sicut faciũt elephātes de dentibus suis. Nam elephas duos dentes hñs eburneos qñ a venatoribus premitur sil' ambos perdit & confringit. vt dum ebur perditur non eum amplius persequantur. Hanc.n. periculi sibi sentiunt esse causam Similiter nos docuit dominus etiam que charo ra nobis sunt abscidere. ne scilicet per illa periclitemur i anima. Matth. ix. Si oculus tuus scandalizat te erue eum & proijce abste. Poeta. Fere minora volo ne graviora feram.

¶ Capitulũ.lxxvi.

Eultare bonuz opus ne illud diabolus per inanẽ gloriaz rapiat elephas docet. qui in aq̃ vel silua pariens vbi parit ibi fetum dimittit pp dracones qui eis insidias ponunt. Sic qui bonum opꝰ facit. siue in aquis penitentie vel sapiẽtie vel in silua. i. in solitudine cõtemplatiue vite si non vult a draconibus. i. demonibus insidiantibꝰ illud rapi. sicut in occulto illud facit. ita non exigente necessitate occultum illud teneat. & non in publicus per ostentatiõez adducat. Matth. vi. Me videaris hominibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscondito.

¶ Capitulum.lxxxvij.

Ficium ecclesie solicite & integre dicere scz omnes horas diurnas & nocturnas onagri nos monet exemplum de quo Philologus dicit. q̃ semper rugit in die totiens quot horas dies habet & similiter facit in nocte. Ex quo perceperunt Philosophi equinoctium qz tunc duodecies rugit in die & totiens in nocte. ergo si onager non dimittit horas ita multo minus ecclesiasticus facere dz. Naz elephas qui in tota vita sua que quadrigentis annis dicitur prolongari semel tantum generat & vnum filium tantum anteq̃ pariat biennio fetum portat Sic homo illud bonũ quod semel tãtus fieri potest ãteq̃ illud faciendo pariat diu in vtero mentis per deliberationez tenere debet. Vnde Sene. Deliberandum est diu quod faciẽdum est semel. ¶ Itez etiã opa fortia sũt a merito eterne retributionis vacua nisi fiant cum puritate mẽtis & cuz vnitate charitatis. Nam omne animal cornutum cornu suum habet vacuũ preter ceruum & vnicornem. Quid enim per animal cornu producẽs ex capite nisi homo intelligitur qui facit aliquod opꝰ notabile & virile. Exit enim opus virtuosum a ratione sicut cornu a capite. Hoc autem cornu est plenũ in ceruo. i. in homine puro. Ceruus enim qui est aial simplex ꝑm Aristo. & Auicẽnam cistam fellis in ventre non habet & mundum pastũ deligit. signat hominem simplicem carẽtem felle iniquitatis qui se purũ a peccato custodit. ¶ Item est plenũ in vnicorne. Est enim velut vnicornis quicũq; seruat vnitatem spiritus in vinculo pacis. Dic enim

dum se in his que agit ab vnitate fraterni amoris non diuidit vnus tantū cōmu produxit. Solum igitur talium cōmuna.i. opera virtuosa z fortia plena sūt osse.i. solliditate gre z fructu mercedis eīne. ecōtra autez de opib⁹ peccatoris dr Apo.iij Non inuenio opera tua plena zc.

¶ Capitulum.lxxxix.

Nnatus mulierū similis est satali serpēti qui vt dicit Jsi. táta prefulget dor si varietate vt in sui admirationē inducat intuētes. Et q; piger est quos cursu inuadere n equit sui admiratione in tuentes rapit z ūnto magis ē discolor táto in veneno ē deterior. Sic mulier ornata oculos z corda intuentium ad se trahit z stupida z insensata reddit. z ea p cōcupiscētiā rapit z venēo mali cōsēsus extinguit. Et ideo ḡro ornatior z pulcrior táto pniciosior. Sicr ophites é serpēs maculis respers⁹ q; tot habz nocendi modos q; colores varios. Et sic mulier diuersis coloribus picta vel varijs ornamentis iduta. Vñ Hieron. dicit. Oō si vir vel mulier se ornauerit z vult⁹ hominū ad se p nocauerit. z si inde nullū seqtur dānum iudiciuz tñ patietur eternum q; venenū ātulit. si fuisz q bibisset Pro. vij. Occurrit illi mulier ornatu meretricio preparata.

¶ Item ornate z pulcre mulieres similes sunt cattis Catta enim q; pulcram pellez hz de ipsa gloriaf z ppter hoc q; q; vaga efficitur. Cui tunc si ipa pellis exuritur i tecto cōmoratur Sepe tñ dñ de pelle gloriatur ppter ipius pulcritudinem capit z mactatur. Sic mulier sentiens sibi in facie pulcram pellem vel in dorso pulcraz vestē de ipa gloriatur libenter discurrit vt ipam oīs lat alijs Sed si pellis eius febre vel alia infirmitate exuratur vel ōfoctur. siue vestes eius deuastentur tūc fit miox in domo moratur. ¶ Item dum de fragili veste vel pelle gloriatur a diabolo capitur per vanam gloriam z lasciuiaz z aliq; ad turpitudinez peccati perducit z tandem aliq; subita vel mala morte mactatur z insuper pena eterna cruciat. Vñ Cipian⁹ dicit. q; serico z purpura idute xpm sincere induere nō pñt auro z argento z margaritis adornate z mōilibus ornamēta corpor z anime pdiderūt. Hic est etiā q; diues ille qui purpura iduebaf z bisso in inferno sepultus est. Luce. xvi.

¶ Capitulum.xc.

Assio xpi ḥfigurata fuit in
imolatione paschalis agni ō
p q; habef Exo. xij. Nā ipa imolatio agni signat immolationem christi Secundum illud.i. Corin. v. Pascha nostrum immolatus est christus. Sāguis vero agni liberans ab exterminatore limitus in superliminaribus domorum signat passionem christi in corde z in ore fidelium per quam liberamur a peccatis. z eterna morte Secundum illud prime Petri. i. Redempti sumus pretioso sanguine agni immaculati. Comedebantur autem carnes ille ad significandum esum corporis christi in sacramento. Erant autem asse igni ad significandum passionem z charitatem christi. Comedebantur autem cum azymis panibus ad significandum puram conuersationem fidelium corpus christi sumentiuz Scōm illud pme. Corinthio. v. Epulemur i azymis sinceritatis z veritatis. Lactuce autem agrestes addebantur in signum penitentie peccatorū que necessaria est sumētibus corpus christi. Renes autem accingēdi sunt cingulo castitatis. calciamenta sūt autem pedium exempla mortuoz patrū Baculi habēdi in manibus signāt pastoralem custodiam. Precipitur autem q; in vna domo agnus paschalis cōedatur. i. in ecclia catholicoruz nō in conuenticul hereticorum.

¶ Capitulum.xci

Atientia dei est mollis in
p sustinendo. sed seuera z dura in puniendo vnde assimilaf teredini idest lignorum vermi qui terrēdo rodit lignum vt dicit Jsi. Hic licet

ſit mollis in ſubſtantia comminuit tamē duriſſima ligna ⁊ in ſubtilioꝛem puluerem redigit ꝙ poſſit facere ipa lima Sic etiam diuina patientia ꝗus diu peccatoꝛem hominē molliter ⁊ leniter ferat ipſe tñ finaliter ꝓterit ⁊ ſeueriſſimo ſupplicio mulctat Ro.i.ſm duritiam tuā ⁊ impenitens cor thesaurizas tibi iraꝫ in die ire ij. Re.xv. Ipſe quaſi tenerrim⁹ ligni vermiculus. qui ſcꝫ eſt dum tangitur leniſſimus. ſed dum tangit ſeu rodit duriſſim⁹ Sic deus lenis in ſuſtinendo. dur⁹ in puniēdo ꝑs. Ego ſū vermis.

¶ Capitulum.xcū.

Atientia ⁊ perſeuerantia facit hominem victoꝛem.

P Nam onager cum ſit animal imbecille ſolo euadēdi beneficio fuge leonem tamen in heremo ſuperat. ⁊ ſimiliter lupum. Nam tantuꝫ in fuga durat. vt illa in perſequendo deficiant. ſic ſancti mūdum vel peccatum ſuperant fugiendo ⁊ i laboꝛ tolerantia ꝗſeuerando ꝑs. Ecce elongaui fugiēs ⁊ manſi ꝛē. Laſſio. Patientia ē q̄ omnia vicit aduerſa ñ colluctando ſed ſufferendo. Item Bernar. in quadaꝫ epiſtola. Abſqꝫ perſeuerātia nec q pugnat victoꝛiam nec palmā victoꝛ conſequitur.

¶ Capitulū.xciij.

Eccatoꝛes ſimiles ſunt illis animalibus monſtruoſis que dicuntur ſatyri ſiue fauni. ſunt enim quedam beſtie monſtruoſe effigiem hominis habentes ſed non ſunt rationis participes. nec arte nec natura ad loquendū ſunt docibiles. ſerum enim ⁊ beluinum animum habēt ⁊ beſtie appetitū Vnde in venerē in tantuꝫ ſunt proni vt mulieres i coeūdo occidāt ſi quas in nemoꝛibus comphendant. vñ dicti ſunt ſatyri. eo q̄ nequeant libidie ſaturari. vt dicit Iſi. Sic peccatoꝛ mōſtruoſus eſt habens. ſ. hominis faciē ⁊ animū beſtiale ſiue vitaꝫ bꝛutales Quid ät beſtialius hoie rōnem habente ⁊ rōne non vtēte: vt dicit Berñ. Tales ſūt ꝑcipue ſuꝑbi qui habent aium crudelem ⁊ ferinum. ⁊ inſcipientes q̄ nulla arte induci poſſūt. vt diuiciter ⁊ rōnabiliter loquāt ſicut fuit roboaꝫ. Ita tales ſūt voluptuoſi q̄ apperitum hñt gule beſtialem ⁊ luxurie iſatiabilem Oēs tales ꝓparant ſumentis inſipiennibus ⁊ ſimiles facti ſūt illis. ¶ Itez peccatoꝛes aſſimilantur canibus. Primo ꝓpter gulam: Eſt enim canis guloſus. Vnde quando nimis commedit reūcit ⁊ iterum aſſumit in quo etiam repꝛeſentat illos qui per recidiuum redeunt ad immundiciam emiſſionis pcti. ij. Peter. ij. Canis reuerſus ad ſuum vomituꝫ ꝛē. ¶ Item per luxuriam. Eſt enim canis libidinoſus. Vnde nec matrem nec ſoꝛorem diſcernit. Ideo apud antiquos rapꝛis erat oblatio canis. qualis meretricis que omni libidini ſe exponit. Eccl. xxxvi. Omnem maſculū excipiet mulier. ¶ Itē ꝓpter iracundiam Eſt enim canis iracundus ⁊ malitioſus Vnde lapidem cum quo percutitur ſepe dentibus moꝛdet vt ſe de eo vindicet. ⁊ tamen non lapidē ſed ꝓprium dentem ledit Sic frequenter homo iracundus vnde credit alium ledere ſeipſum ledit. ꝑs. Conuertetur doloꝛ eius in caput eius. ¶ Item propter ſuperbiam. Nam canis inter notos ē audax ⁊ animoſus. inter extraneos timidus. Sic etiam ſuperbus apud domeſticos ⁊ in domo ſua eſt ſicut leo ſed de alijs magis timet. ¶ Canis etiam baculos odit ⁊ timet lapides. quia ſcilicet ſuperbus odit correctionem ⁊ timet duras increpationes. Non enim ſaum defectum ſuperbꝰ ſeu peccatum agnoſcit. Sen. Qui peccare ſe neſcit corꝛigi non vult. ¶ Itez ꝓpter inuidiam quia canis inuidus eſt Vnde dicit. Aluc. quot occulte herbas legit quibus ſe purgat dolēs ne alꝰ inde medicinam accipiat. Dolet etiam ſi alius ad domū ſuam veniat timens ne gꝛam inueniat ⁊ ſibi aliquid depereat. ⁊ ſic etiā homo inuidus dolet de aliorum vtilitate vel gꝛa ꝓſua. Inuidia eſt triſtitia in alienis bonis. ¶ Itē ꝓp auaritiam. Nā canis tanꝫ

auarus que comedere nequit studiose reponit nec dare vult alijs ted defendit. Sic etiã auarus facit reponendo ⁊ custodiendo. Lu.xij. Anima mea habes multa bona reposita in ãnos plurimos. ¶ Itẽ ꝓpter accidiam: qz canis qñ est ãnosus ẽ piger ⁊ desidiosus. Vñ tota die dormit etiã inter muscas. ⁊ ꝝ musce pforent eius aures adeo tñ piger ẽ vt nõ se nisi raro excutiat vt eas longius a se pellat. Sic hõ accidiosus est piger ad incipiendum: ⁊ desidiosus ad operãdũ: somnolentus ad otiãdus vel ad resistendũ. s. tentatiõibus que per muscas importunas intelliguñ. Vel per muscas pforantes intellige increpationes ⁊ verboꝝ punctiones qbꝰ nõ excitat nec emendat. Sũt etiã tanꝯ musce pungentes necessitates vel voluntates quas ꝺz hõ piger. q tñ pigrũ nõ emẽdãt sed cõsumũt. qz potius ꝓsumitur desiderijs siue indigẽtijs ꝯ velit laborare. ꝓ.xxi. Desideria occidũt pigrũ. ¶ Itez canis vltimo post multa seruitia funeligat ⁊ eo longiꝰ ducitur ad mortem ⁊ in aqua necat. vel ꝑ ripaz deijcit nec ei pellis detrahit nec caro mãducat sed vermibus corrodendus exponit. Sic peccator post multa seruitia mũdi vel peccati a diabolo funeligat i. cõsuetudine peccãdi. ⁊ ea trahitur. i. vsqz ad mortem corpis detinet. Et necat in aqua i. deficit defectu naturali vite defuẽtis. ij. Reg. xiiij. Omnes morimur. ⁊ ꝙsi aq̃ dilabimur. vel per ripam. i. per casum mortis violente deijcit in fossatuz inferni scilicet ꝑm animam. Corpus autez mortuum remanet omnino inutile. De alijs enim animalibus postꝯ sunt occisa remanent vel carnes que sunt vtiles ad cõmedendũ. vl saltez pellis q̃ vtilis ẽ ad induendum vel calciandũ. sed humana caro mortua vel occisa ad nihilum valet vltra nisi ꝙ vermibus relinquit in escam. ¶ Item peccatores assimilantur capris. primo ꝓpter superbiã. Mã capra sursum semper tẽdit vt sũmitates carpat ⁊ comedat folioꝝ. vt dicit Ysi. Sic sunt supbi qui semper ad superiores statꝰ inhiãt vt sũmitates foliorum. i. dignitates ⁊ honores maiorũ quos ipsi sũmos reputant diripere valeãt ⁊ habere ꝓs. Superbia eorum qui te oderunt ascẽdit semper. ¶ Itẽ ꝓpter luxuriam. Nam sicut dicit ꝓli. Capre ꝓpter caliditatem non abundant pinguedine ⁊ raro sine febre sunt. ⁊ ideo in eis est ardẽs pcubitus. ⁊ non minus videre dicũtur de nocte ꝙ de die. Ita cõpetũt luxuriosis in quibus ꝓpter vsuz veneris tã pinguedo corporis ꝙ mentis denaturatur. sine febre etiã ardent. ꝓcupiscentie raro inueniunt ⁊ ipso carnis opere ardenti delectatione fedãtur. Nõ minus etiã luxuriosi ad sua fedaopa obseruant noctẽ ꝙ diem Job. xxiiij. Oculus adulteri obseruat caliginẽ. ¶ Itẽ per auaritiã. Nã capre vt idẽ dicit rodũt extremitates quibus pascũt oues vsqz ad radices. Vñ capra a carpẽdis virgultis est dicta. Sic etiã auari sunt q semper ad carpendũ intendũt ⁊ extremitates quibꝰ pascunt oues. i. bona temporalia quibus boni. i. spũales viri ad suũ victũ ⁊ ad suaz sustentationem vtunt. ipsi vsqz ad radices euellũt qz frequẽter ita expoliãt pauperes ꝙ nihil eis relinquunt. ¶ Itẽ peccator affligat asino q est aial naturaliter ponderosum tardũ ⁊ pigrũ ⁊ timidũ stolidum ⁊ oneri aptũ ⁊ patiẽs laboris plurimuz. Sic peccator est ꝓderosus ad cadẽdum: tardus ad penitẽdũ: piger ad opandũ: timidus ad tpale dãnum: stolidus ad puidendũ. aptus ad onus peccati vel eterni supplicij portãdũ. ⁊ patiens ad laborẽ mũdi infructuosum sustinendũ. ¶ Itẽ pcõr decipit a peccato sicut cocodrillus ab illa auicula q̃ dicit rex auiũ. Nam dum cocodrillus iacet iuxta litꝰ supuenit illa auicula ⁊ volat circa os eiꝰ q aperit auicule fauces ⁊ illã intrare pmittit. At ipsa primo leuiter eum vngũbꝰ scalpit. ita ꝙ belua ex dulcedine statim obdormit ⁊ cuz auicula eũ dormire sentit statim in eiꝰ ventrẽ descẽdit ⁊ eũ per ventrem pforat ⁊ occidit. Est. n. cocodrillus in ventre valde molle. Quasi ergo cocodrillus in littore iacens est hõ octo torpẽs. Auicula aũt ad os eiꝰ veniens est tẽtatio pcti imaginationẽ ingrediens. cui tunc os aperit qñ in cogitatio

ne ꝙ ſi delectatõe recipit. Et tũc leuiter ſcalpit: qz pruritũ delectationis gignit. ⁊ ſi tũc homo dormiat vt per negligẽtiã tentatio ei nõ reſiſtat ingredit in mẽte ⁊ eũ p ꝓſenſum ꝓfocat ⁊ necat. Itẽ pctõr aſſimilat ranę q̃ eſt limoſa ⁊ clamoſa vẽtoſa ⁊ odioſa ſub ventre maculoſa linguoſa ⁊ nõ ſolũ viuẽs in aq̃ ſz etiã in terra. Sic etiaz peccator eſt limoſus per luxuriã. i. imũdus: clamoſus per irã. ⁊ vẽtoſus p ſuperbiã: odioſus hoibus p auaritiã. naz ſicut dicit Boe. odioſos auaritia. claros vo largitas facit: ſub vẽtre maculoſus per gulam. linguoſus p inuidiam. Nam rana ſicut Ariſto. dicit lingua habet ⁊ os coaxans. Sic inuidus ⁊ linguoſus detrahendo. ¶ Item viuit in terra que eſt grauis ⁊ frigida per accidiaz que animam grauem reddit ⁊ frigidam.

¶ Item peccator aſſimilat talpe. ¶ Primo qz talpa ſicut porcus roſtrũ habet. ⁊ talis eſt peccator per imunditiam luxurie vel gule. ⁊ cuz tali roſtro talpa radices de terra extrahit. Quia. ſ. per peccata carnis euacuantur ⁊ extrahunt affectiones mentis. Dñi Job. xxxj. de luxuria dr. q̃ eſt oia erradicãs genimina. ¶ Scdo qz talpa terram fodit nec extracta a terra diu viuit. Et ideo dicit ꝑſal. melius audiunt talpe terra cooperte q̃ extracte. ⁊ talis eſt peccator per vitium auaritie. Cuius ſtudiũ eſt terrena reuoluere ⁊ ſine terrenis implicationibus non credit ſe poſſe viuere. ⁊ ſolum de terrenis vult tractare ⁊ audire. Jo. iij. Qui de terra eſt de terra loquitur.

¶ Tertio qz talpa ſolem odit. ⁊ hoc peccator habet ex vitio ſuperbie. ſ. vt odiat deum qui eſt verus ſol ſm illud ꝑs. iam ſupra allegatum. Superbia eorum qui te oderũt ꝛc. Nam ſuperbia ſe deo maxime opponit ꝓpter qõ deus ſuperbis maxime reſiſtit. ⁊ quãtum ad hoc odiunt eum. vel odiunt ſolem ſuperbi. i. manifeſtantẽ vel redarguentem vitia eorum. Dñi ſuperbus non venit ad lucem vt nõ arguãtur opera ei⁹ ſicut dr. Jo. iij. ¶ Quarto ſicut dicit Ariſto. talpa nõ hz oculos apertos ſed ſub corio latentes quos in morte ſolum aperit quos in tota vita clauſos tenuit. Sic pctõr qui in tota vita ambulat vt cecus. ſ. errando ⁊ cadendo in peccato in morte velit nollit cogitur oculos aperire ⁊ petã ſua recognoſcere ãte tribunal dei. ⁊ penas etiã experiri quas viuens cõſiderare neglexit Bre. Oculos eniz quos culpa claudit pena aperit.

¶ Capitulum. xciij.

Peccatum aſſimilat cuidaz monſtruoſo aiali qõ dicitur eſſe in india ſiſe vrſo in corpore: leoni in crine. ⁊ hoi in facie. ⁊ habet caput rufum ⁊ os magnum ⁊ rotundũ ⁊ inutraq3 mandibula tres hz ordines dentium. cuius extremitates ſũt vt leonis. cauda eius vt ſcorpionis. ⁊ pectit pilis ſuis ſicut porcus agreſtis ſuis ſetis. ⁊ vox ei⁹ ſicut tube. ⁊ eſt velocis curſus ⁊ comedit homines ⁊ nulla beſtia illa crudelior. Similitudo ergo vrſi pertinet ad petñitre. qz vrſus eſt aial impatiens. Similitudo aũt leonis ad pctũ ſuperbie. Similitudo hois ad peccatuz auaricie qz ſolus hõ ex auaritia cõgregat: q̃ etiã facit caput rubeum. i. mentem igneam ⁊ ardẽtez ad habendũ: vel qz eſt cã homicidij ⁊ effuſiõis ſanguinis. Magnitudo vo oris refertur ad gulã cui diuerſi ordines dentiũ. i. diuerſi ordines miniſtrantium deſeruiunt vt agricole macellarij cognarij ⁊ huiuſmodi. Cauda ſcorpionis refertur ad inuidos q detrahẽdo maxime retro pungunt. i. in abſentia detrahũt. Similitudo autem porci refertur ad luxuriioſos propter imunditiam. Vox aũt tube peccatuz eſt manifeſtũ ⁊ publicũ: ſed velox curſus eſt in delectatõe peccati que cito tranſit. hoies aũt comedit dũ eos per delectationem capit. per ꝓſenſum beglutit: ⁊ in ſe p operationem ſiue conſuetudinẽ conuertiri nulla beſtia inuenitur crudelior quia nulla res inuenitur nociuor homini.

¶ Item peccatum aſſimilatur mulo. Primo ratione inaturalitatis. qz mulus generatur cõtra ordinẽ nature. ſ. ex cõmixtione duarum ſpecierum. ſ. ex equa ⁊ aſino. vel ecõuerſo. ſ. ex aſina ⁊ equo: burdo ge-

ꝑeratur. Et dicit Ihō. q̄ naat nepos esau fuit primꝰ qui asinus equas suppositus vt contra nām multi nascerent. Sic etiā peccatū vt dicit Aug. non est ex natura sed vitium nature appetentis id qō non est sui ordinis. Et sicut mulus generatur ex eo q̄ asino eē suppontur. Sic etiaꝫ nascitur peccatum ꝛ peruertitur ordo nature cuꝫ ratio sensualitati subiicitur. ita vt non ratiōi sensualitas subiiciatur sed potius rationi sensualitas domunetur. Eccli. x. Vidi seruos in eqs ꝛ principes ambulātes qua si seruos super terrā. ¶ Secūdo rōne sterilitatis. q̄ mulus sterilis est natura ab eo suū beneficium retrahente. q̄ quasi in eꝰ iniuriā contra naturā producit. Sed Aristo. dicit q̄ mulus sterilis est ꝓpter excessum frigiditat̄ in ipso dominant̄. Sic peccatum est sterile. i. absqꝫ fructu ꝛ fecūditate meriti vel premij gloriosi. Excessus aūt frigiditat̄ est in alia ꝓpter defectum charitatis. que. s. est vt calor anime vitalis sine qua opus meritorium vite eterne non ꝓducit. ✠ Matth. xxiij. Qm̄ superabundauit iniquitas refrigescet charitas multorum. ¶ Tertio ratione vtilitatis. Nā mulus a molendo est dictus eo q̄ iugo pistorum subactus ducat in giro molas sicut Ihō. dicit. Sic peccator dū ab vno peccato in aliud trahit quasi girando ad molas circūuoluit ps. In circuitu ambulant. ¶ Item peccatū assimilat salamandre q̄ est animal venenosum. Vñ dicit Plī. q̄ fructꝰ arborum inficit aquas corrūpit. ꝛ si eius saliua solum pedem hominis tetigerit totū corpus corrūpit. Sic peccatum est pessimum venenū qō fructus arboꝝ. i. bona opa vl̄ merita inficit. Itē aquas. i. dest gratias corrūpit. ꝛ si eꝰ saliua. i. delectatio pedē i. dest affectionem aīe per ꝓsensum tetigerit totum hominē perdit. Vnde dicitur. ij. Corin. vj. Immūdum ne tetigeris ꝛc. ¶ Item peccatum assimilat veneno. dicitur enim venenū q̄ p venas vadit ad cor. Sic peccatum per venas cogitatiōis ꝛ delectationis transit ad cōsensum cordis vel per venas. i. per sensus corporis subintrat in arcana mentis Jere. ix. Ascēdit mors per fenestras nostras ingressa est domos nr̄as. ¶ Item venenū nō ledit nisi q̄n sanguinem tangit. Vñ lucan⁹. Mixta serpentū est ad mixto sanguine pestis. Sic nō nocet venenum peruersē suggestionis si nō admittat sanguis delectationis. Oseæ iij. Sanguis sanguinē tetigit q̄ delectatione cogitationis sequit delectatio operis. ¶ Item venenum omne frigidus existit. Sic omne peccatum mortale infrigidat dum calorem charitatis exterminat. ¶ Item peccatum assimilat buresti qui vt dicit Plī. est animal parui simile scarrabeo q̄ inter herbas ḡs bos diligit se abscondit. quem bos accipit dum herbas carpit q̄ deuorat⁹ a boue tollitur eius sic inflāmat vt cuꝫ cum cruciatu maximo tandem rūpat. Sic malitia peccati sub delectationibus quas homo diligit se absc̄odit. quā homo non aduertens cuꝫ delectationem exterius accipit intrinsecꝰ inducit que ꝛ appetitū inordinate incēdit ꝛ mentis soliditatē frangit. ꝛ vltimo cruciatum cōscientie vel pene inducit Isaie. lxvi. Vermis eoꝝ non morietur. ¶ Item assimilat musce homine que quousqꝫ sub cauda vacce vl̄ eius corpori manet affixa eam quiescere nō sinit. ꝫ cauda erecta miro modo insanies per capos vndiq; currit. Similiter q̄diu peccatū inheret conscientie anima non potest quiescere. ꝛ tūc per diuersa vagat querens ꝛ non inueniens requiem q̄diu peccatum non fuerit amotū per penitentiā. ¶ Item peccati fetorem debet homo odire ꝛ fugere exemplo formice. Dicit eni Aristo. q̄ in formicis est sensus olfatus ꝛ oditur omne fetidus. Vnde si quis domos eaꝝ subfumigauerit aliquo fetido eas deserūt. Sic debet homo oia dimittere ꝛ fugere in quibus est fetor peccati. Eccli. xxi. Fuge peccata. ¶ Item peccatum assimilat regulo serpenti. i. basilisco qui olfatu suo necat. ꝛ visu suo interficit omne viuū. ad cuius aspectum nulla auis illesa pertransit. ꝛ si procul fuerit ore eiꝰ comburitur ꝛ denozatur a mustelis cōuincitur. Vnde ab hominibus ad eius cauernam deferunt. mihil enim altissimus absqꝫ remedio dereliquit. Vnde ps

Aliscus visa mustela fugit quem insequitur ⁊ occidit. maxime si prius pasta sit ruta vt Aristo. ⁊ Auicēna dicunt. Similiter peccatū occidit animam vel per odoratū morose delectationis in cogitatione: vel per visum. i. consensum opis. Vnde aues idest hominum mentes solo visu. i. consensu etiam si longe sint ab opere occidūtur ⁊ deuorantur a peccato. Sed remedium contra basiliscum. i. contra peccata est mustela ruta refecta. i. penitentia amaritudine plena que ipsum visa fugat q; penitentia solum in contritione vel in proposito habita quandoq; peccatum purgat. Pō. Dixi. s. in proposito cordis cōfitebor aduersum me iniustitiam meam dño ⁊c. Sed tamē opere completa ipsum perfruens. s. peccatum extinguit. Actu. iij. Conuertimini ⁊ penitemini vt deleantur peccata vestra. ℭ Itē peccatū assimilatur aspidi. Nam aspis aurem obturat vt vocem hominis incantātis nō audiat nec ei obediat. ⁊ hoc pertinet ad peccatū superbie. q; superbus vocem dei non audit ⁊ eius mandatis obedire contēnit ps. Sicut aspidis surde ⁊ obturantis aures suas que non exaudiet vocem incantantium ⁊c. ℭ Itē aspis interfecto compari suo. iccōiunge suo miro furore interfectorem persequitur. ⁊ illū siue solum siue inter multos aggredit. nec periculū curare videtur vt suum comparē vlasca. ⁊ hoc pertinet ad vitiū ire q; iratus propter appetitum vindicte precipiti furia omni periculo se exponit. ℭ Itē est quedaz species aspidis que dicit sirula. ex eo q; a se percussum siti occidit: ⁊ hoc pertinet ad auaritiā. Cui⁹ situs. i. appetitus sit inextinguibilis. ℭ Item est quedam alia aspis que dicit viperalis que. s. somno interficit. hunc dum cleopatra sibi apponeret somno resoluta est ⁊ hoc pertinet ad accidie vitium que pigritia ⁊ somnolentia animā occidit. ℭ Item est alia que dicit emoirois quia percussus ab ea dissolutis venis fluxu sanguinis vitam finit. hoc pertinet ad luxuriosos. q; ex luxuria fluxu seminis corpus resolutum ad eternum interitum animam inducit

ℭ Item est alia serpens que dicitur pester qui semper ore patente emittens virus incedit. sed ab eo percussus distenditur ⁊ necatur. hoc pertinet ad vitium gule q; gulosus ore patente idest parato ad cibū semper incedit ⁊ virus idest vitium gule patenter ostendit. ℭ Itez aspis habet oculos in temporibus non in fronte. Vnde non directe respicit. ⁊ ideo aduersarium persequitur magis auditu vel olfatu q̄ visu. Nam si non sic esset vt dicit Plini⁹ vir homo ab eo euaderet. ⁊ b perfect ad inuidiaz q; inuidus non recte sed torto ⁊ maliuolo respicit oculo ⁊ ex auditu vel ex opinone sua solum detrahendo persequitur. tanq̄ de re visa vel certa. vnde ps. de talibus dicit. Venenum aspidum sub labijs eorum. ℭ Item peccatuz q̄diu retinetur semper multiplicatur ⁊ crescit. Vnde assimilatur cocodrillo. qui q̄diu viuit semper crescit. Nam peccatum q; per penitentiam non diluitur mox suo pondere ad aliud trahit. ℭ Item peccatum plus inualescit ⁊ abundat in prosperitate q̄ in aduersitate. sicut serpentes plus abūdant ⁊ ledūt in estate q̄ in hyeme ⁊ in die q̄ in nocte. Omnes enim generaliter serpentes frigide sunt nature. nec percutiūt nisi cum calescunt Vnde venena eorum plus nocent de die q̄ de nocte quia sunt frigidi nocturno rore. In hyeme se in nidis inuoluunt ⁊ torpescunt. sed in estate se dissoluunt ⁊ ad nocendum exeunt.

Quid autem per frigiditatem serpentini veneni nisi malitia accipitur peccati; que dum cor per consensum attingit: calorem protinus charitatis extinguit. per calorem vero diei ⁊ estatis feruor minor ⁊ maior intelligitur mundane prosperitatis. sicut frigus econtrario noctis vel hyemis brevioiem vel leuiorem signat cursum aduersitatis. sz in estate vel in die venenū magis ledit. q; ex ipso prosperitatis feruore peccatum pnitiosius crescit Vnde Pō. dicit. Ab altitudine diei timebo idest prosperitatis. ℭ Itez peccata carnalia sunt magis manifesta ⁊ infamia q̄ spiritualia. sed tamen spiritualia sunt

magis nociua. Vnde assimilatur serpentibus. dicuntur enim quidā cē maximi serpentes corpe ita vt corpos integros devorēt. Vñ i punico bello vt narrat Titus liuius a Regulo romanorum duce interfectus est serpens balistis .Lxx. pedum longitudinis. Cuius pellis z maxille fuerunt suspense ante quoddam templum rome. Sub claudio etiam cesare fuit serpens in Italia interfectus in cuius alueo puer integer est inuentus. Sunt autem alij serpentes ita corpore parui vt vix videri possint. sed sunt maximi in potestate nocendi sicut ipsa que prius occidit quam sentire possit. Tyrus etiā vt dicit Aristo. modicus est z tamen contra eius venenū nullum remedium est. Serpētes ergo magni significant peccata carnalia q̄ sunt magne apparentie z infamie ſz quasi serpentes aspectu parui: z magis noxij sunt peccata spiritualia que licet sint minus manifesta z minoris infamie. sunt tamen maioris culpe. vt patet de luxuria z superbia. Vnde Grego. xxxiij. moralium Aliquādo inquit minus est in corruptionem cadere q̄ cogitatione tacita deliberata elatione peccare. ſz cum minus turpis superbia creditur minus vitatur. luxuriam eo magis erubescunt homines quo simul omnes turpes nouerunt. Vnde fit plerunq; vt nonnulli post superbiam in luxuriam corruentes ex aperto casu malum culpe latentis erubescant z tunc etiā maiora corrigant cum prostrati in minimis grauiter confunduntur.

¶ Capitulum .xcv.

Entētia lachrymosa facit deum dissimulare peccata. Nam leo qui coitus leene cum pardo odore cognoscit totus in adultere surgit penam. sed si leena post coitum in flumine lauatur nihil tūc a leone percipitur. Sic si anima sponsa christi diabolo peccando coniungitur. ipse christus qui ē leo de tribu iuda ad vindictam contra eam merito prouocatur. Sed si anima in flumine lachrymose penitentie lauetur ab ipso christo peccatus dissimulatur z parcitur. Amb. Quod defendi non potest ablui pōt. lauant lachrime delictum quod voce pudor est confiteri. lachrime veniam postulant z merentur. ¶ Item penitētia assimilatur pathere. q̄ vt dicit Philiol. draconē odit z draco eam fugit. que pasta in spelunca se recondit z per tres dies aliquando dormit. tūc surgens magnam vocem emittit z ab ore eius aromaticus odor exit supra modus suauis. ære tunc omnia animalia sequuntur eam. solus draco fugit z eius odores non ferens in seipso deficit. Sed sicut pāthere draconem ita penitentia odit peccatum z peccatum ipsam penitentiam fugit que in spelunca ideſt in corde penitēs inclusa postq̄ per tres dies scilicet contritionis confessionis z satisfactionis perseuerauerit exurgens a statu culpe emittit vocem laudis solutus se sentiens a somno peccati. Vnde in vocem laudis. Prumpēs dicit illud ps. Direpisti vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis z nomen domini inuocabo. Qui versiculus vt dicit Cas. supra. ps. tante dicitur esse virtutis vt quisq; cum in morte trina confessione diceret omnia peccata sibi solvātur Tunc ēt ex ore suo penitens suauē emittit odorem videlicet suauis z deuote orationis. quam omnia animalia sequuntur ideſt omnes virtutes z omnia merita p̄ hoc restituuntur ipsi penitenti. z draco. i. peccatum deficit z perit. ¶ Item penitentia satisfactoria requirit mensuras discretionis z feruorem compunctionis. Vnde assimilatur sanguisuge que appōitur corpori vt corruptum sanguinem detrahat sed quia quandoq; insidet venenosis q̄ quis eā sibi apponit prius ē inuolueda i sale z in vrticis vt euomat si quid venenm hauserit. Similiter penalis penitentia imponitur vt a peccati corruptione q̄ ē tanq̄ sanguis corruptus aia expiet: vl' vt affect? peccādi ab aia extrahat ſz vt nihil noxiū inferat penitēti apponēda vel assumēda ē cū sale discretiōis vt prudēter cōsideret. z q̄lis z quāta z cui imponatur

¶ Item necessaria est in suscipiente vrtica. que. s. ꝛ vrit ꝛ pūgit. ꝛ ideo designat feruorem compunctionis que omnem penitentiam leuiter ferre facit. ꝛ ad hoc idem facit. q; si quis sanguisuge aquam calidaꝫ superfundat citius se membro applicat. Est enim velut aqua calida lachrymarum compunctio feruida que cito membro sanguisugam apponit quia iniunctam penitentiam prompto animo suscipere facit. ¶ Item tentatōes penitētia extinguit. Vnde assilit cuidā bestiole parue quā leones timēt ꝛ fugiūt. q; vocat leontofonus. Mā quoddā venenū portat in ore q; statim eos necat. Vnde hec bestiola capitur ꝛ exurit ꝛ incinerat. ex quibus cineribus dum carnes aspergunt ꝛ in capitib⁹ viaꝝ ponunt leones trāseuntes dum eas comedūt moriunt vt dicit Ysi̅ō. ꝛ Auicē. Hec ergo bestiola representat humilesꝫ pniam quā leones. i. demones timent ꝛ fugiunt. Hec portat venenū in ore cū penū dicit in cōfessione. ꝛ h venenū occidit leones. i. tentationes demonum. Hec bestiola capit in pctōr recordatiōe exurit in ꝓtritiōis dolore incinerat in mortū meditatiōe recolēs quō p mortē caro dissoluat in cinerē vel incineret ꝫ in humili satisfactione Job. xli. Ago pniam in fauilla ꝛ cinere. ꝛ dum caro ex hoc cinere aspergit vt. s. satisfaciendo affligat. ꝛ precipue in capitib⁹ viarū. i. in principijs tentationū vel sensib⁹ corporis q; sunt principia viaꝝ per quas peccata intrant in aīaꝫ. Dū tunc cinis in capitibus viarū aspergitur quando ipsi sensus corpis humiliter custodiunt vel affligunt vt oculi ploret ꝛ os abstineat aures audiant increpationes ꝛ sic de alijs. Et sic tunc leōes ex his occidūt q; demonū tētatōes si preualent sed cito extingūt. ¶ Item penitentie amaritudinem diabolus odit ꝛ abhorret. sicut canis abhorret vt non comedat intestina cerui propter amaritudinem que est in eis. Mazꝫ ſm Aristo. ꝛ Auicen. cervus non habet fel nisi forte in intestinis. Vnde eius intestina sunt amara ꝛ fetida ita vt canis ea non comedat. nisi ſpiamodum fameſcat. Sic cum interiora mentis sunt fetida. ſ. per memoriam turpitudinis culpe ꝛ amaritudine respersa p dolorem penitentie demones qui pascuntur delectatione ꝛ dulcedine peccantium illa tangere abhorrent. ¶ Item penitentia liberat a grauedine pcti. ꝛ post mortē liberat animaꝫ a pena. Vnde assimilat cuidam lapidi quem cerue vt dicit Ysi̅. cum sentiunt grauitatē deuorant qui eas adiuuat. ꝛ postq̄ moriuntur in earum ventre inuenitur. ꝛ iste lapis miro modo adiuuat mulieres pregnantes ꝛ facit eas etiaꝫ absq; dolore parere. Sic anima quando sentit grauedinem peccati debet assumere lapidem. i. penitentiam duram ꝛ asperam que non solum liberat in vita a peccatorum grauitate. sed etiam post mortē eius virtus inuenitur in anima liberans eam a penarum acerbitate. Hec etiam est que iuuat mulieres pregnantes. ſ. animas bonum conceptum. i. bonum propositus portantes ad pariendum in opere perficiendum. q; aspera penitentia carnem refrenat ne bonis operibus effectum impediat. ¶ Item penitentia amara extinguit remorsus conscientie sicut absinthius occidit pulices. Est enim eorum venenum vt Conſtā. dicit. Quid enim sunt pulices mordentes niſi peccatorum actus conscientiam molestantes quos absinthium. i. amara penitentia purgando extinguit ꝛ cessare penitus facit. Et similiter folia pericorum que amara, sunt pulices occidūt. ꝛ eadem ratione valet contra eos colloquintida si trita ꝛ mixta cum aqua per locum vbi sunt aspergatur. ꝛ signat contritionem peccatorum amaram cum lachrymis admixtam.

¶ Capitulum. xcvj.

Penitentes assimilantur tigridi qd est animal ad modum sagitte in cursu velocissimum varijs maculis distinctum vt dicit Ysidorus. de quo etiam Ysi̅. dicit q; cum catuli sui rapiūt odore raptorem persequitur. qui equo velocissimo transportatur. ꝛ audiens strepitum bestie

persequentis in via specula post se proiecit: que illa videns & suam imaginem intuens & filium esse credens fiftit & filiuz accipere cupit & interim venator quadit. Tygris ergo velociter currens peccator est feruenter vel celeriter penitẽs qui diuersis maculis distinguitur cum diuersis peccatis compungitur qui tunc raptos catulos insequitur quando bona per peccata perdita per penitentiam recuperare conatur. Cui venator diuersa specula quibus detineatur proiicit qz diuersa sibi impedimenta diabolus quibus impediatur opponit. ¶ Item penitentes assimilant stellioni. Primo qz stellio in corio renouatur dicitur enim qz stellio mutat corium sicut serpens. Sic penitentes debent renouare conuersationem & vitam exuendo vetustatẽ peccati & induendo iusticie nouitatẽ Apo. Ephe. iij. Renouamini spiritu mentis vestre & induite nouum hominem &c. Scõo qz stellio manibus graditur. Est enim stellio vt dicit Pli. genus lacerte quatuor habẽs pedes latos ad modũ manus qb9 repit ad domorum rimas in quibus facit suam cauernam. Vnde. Prouer. xxx. Stellio manibus nititur & moratur in domibus regum. Sunt igitur quatuor manꝰ siue pedes stellionis quatuor virtutes penitentis quorum operibus graditur ad mansiones regales. i. celestes scilicet iusticia qua vtitur scilicet satisfaciendo: temperantia qua vtitur in abstinendo. fortitudo qua vtitur continuando vel tẽtationibus resistendo & prudentia qua vtitur a nociuis sibi cauendo. Vbe quatuor virtutes similes sunt pedibus quando habentur in affectione. sed tunc sunt velut manus quando habentur in vsu siue operatione. Tertio qz stellio in visu hebetatur. Nam in hyeme latet & visus eius hebetatur. Est enim tempus hyemis asperitas tẽtationis in qua penitentes se abscondũt in secreto orationis vel in latibulo humilitatis. sed tamen esse non potest quin ex tenebris tentationis visus hebetetur mentis. qz saltem duz homo tentatur offuscatur & remittitur intuitus contemplationis. ¶ Quarto qz stellio in visu clarificatur. Nam in vere exiens & visum hebetatum inueniens locum querit vbi solem orientem respicere possit in quem duz respicit desiccatur humor qui erat in oculis & sic lumen respicit sicut innuit glo. Prouer. xxx. Sic penitens in vere. i. in tempore tranquillitatis postq̃ abijt hyems tentationis debet per contemplationes mentis & orationem respicere ad solez christũ qui visitauit nos oriens ex alto. & eius intuitu affectus mentis inflãmatur. omnis humor siue affectus indebitus ex tentatione relictus purgatur. & sic mentis ipsius visus miro modo clarificatur. ¶ Tres penitentes assimilantur leonibus qui in principio nascuntur informes & parui ad modum mustele. sed postea cum crescunt efficiuntur fortissimi. Sic penitentes incipientes a timore seruili sunt parui in virtute & informes qz nondum in charitate. sed postea crescentes per charitatem roborantur & fortissimi efficiuntur. Vnde Greg. dicit qz in via dei a timore incipitur vt ad fortitudinem veniatur. ¶ Item penitentes assimilantur cernis. qz sicut dicit Isido. Cerui sunt inimici serpentum. & cũ sentiunt se grauatos spiritu narium attrahunt eos de cauernis & superata venenẽ pernitie eorum pabulo soluti redduntur Serpentes igitur sunt peccata que odienda & fugienda sunt tangq̃ venenosi serpentes sm illud Eccli. xx). Quasi a facie colubri fuge peccatum. Cum ergo per remorsum conscientie aliqui sentiunt in se grauamen culpe tunc spiritu narium. i. feruore penitentie. Nam in spiritu intelligitur feruor & dolor compunctionis. de quo. Psal. Sacrificium deo spiritus contribulatus. In naribus vero discretio satisfactionis accipitur. extrahunt eos de cauernis ideſt de latibulis conscientiarũ scilicet cum peccata ad lucem deducunt confitendo & accusando. Vnde virus peccati depellitur. & fit eis memoria peccatorum instrumentum lachrymarum quibus a pec-

catorum reatu soluuntur ⁊ purgantur. ¶ Item cerui herbam diptani primitus prodiderunt cuius pastu sagittas quibus vulnerantur exeunt. Cerui enim sagittis percussi sunt homines tentationibus debiti. Per diptanum vero que est herba habens virtutem dissoluendi attrahẽdi ⁊ consumendi venenum penitentie intelligatur. que venenum peccati dissoluit *in contritione. attrahit in confessione* ⁊ consumit in satisfactione. Vnde hec cum a cerui idest peccatoribus sumitur sagittę tentationum repelluntur ⁊ peccatorum vulnera miro modo sanantur.

¶ Capitulum.xcvij.

Peregrinos ⁊ viatores dirigere ⁊ defẽdere nos docent elephantes. Mas elephas si hominem in via inuenerit errantem primo ne eum terreat de via aliquantulum exit ⁊ graduꝫ figit ⁊ paulatim ipsum precedens ei viam ostendit ⁊ si draco eis occurrerit pro defensione hominis draconi se opponit cumqꝫ defendit. Sic homines magni precipue ⁊ potentes debent peregrinos viatores non expoliare vt multi faciunt cum ad territoriuꝫ eorum veniunt sed potius per se vel suos dirigere ⁊ a malis hominibus defendere. ¶ Item ledentes peregrinos ⁊ hospites eos expoliantes peiores sunt q̃ venenosi scorpiones. Tradit enim Aristo. in quodam monte a scorpionibus hospites non ledi sed indigenas occidi ⁊ ledi.

¶ Capitulum.xcviij.

Perseuerare debet homo ⁊ esse firmus in doctrina bona quam audiuit. Mas omne animal habens aures eas mouet preter hominem. In quo significatur q̃ illi qui in bona doctrina quam audiunt non perseuerant nec sunt stabiles similes sunt brutis animalibus que aures mouent. quia ab eo q̃ audierunt cito mouentur sed qui stabiliter perseuerant in audita doctrina sunt homines vere rationales. Jo. viij. Si vos mãseritis in sermone meo veri discipuli mei eritis ⁊ cognoscetis veritatem ⁊c.

¶ Capitulum.xcix.

Predicator assimilatur ℞ *ni.* Prio ex eo q̃ cãs odit *inimicum suum diligit. Et* ℞ militer predicatorem vel bi oportet esse amicum dei. Vnde predicator qui dominuꝫ non diligit non est dignus ánũciare verba dei. Vnde ps. Peccatori dixit deus. Quare tu enarras iustitias meas ⁊ assumis testamentum meum per os tuuꝫ ⁊c. ¶ Item q̃ canis domini sui custodit domum ⁊ defendit. Hec domus domini est ecclesia quam predicator catholicus ab hereticis defendit. Vel hec domus est conscientia propria q̃ debet predicator solicite custodire sicut fortis armatus custodit atrium suum. vt sint in pace omnia q̃ possidet. ¶ Item q̃ canis pro domino suo morti se exponit sicut legimus. Celaneum venatorem placentie ab armatis in uasum canem cum defendisse. nec vulnerari potuisse nisi prius cane perempto. Sic sancti predicatores pro fide dei ⁊ veritate martyrio se exponunt vt patet in Apostolis ⁊ ãmartyribus. ¶ Item q̃ canis voluntarie cum domino suo ad predam currit. Est enim predicatio quasi quedam venatio spiritualis in qua omnis anima deo acquisita est vt quedam preda capta. sed canis ad predam non vadit si a domino suo non ducitur vel sociatur. quia scilicet predicator infructuose predicaret nisi eũ deus iuuaret ⁊ sociaret Apostolo primo. Corinthio. xv. Non autẽ ego sed gratia dei mecum. i. Cor. iij. Adiutores dei sumus. Debet igit predicator cum ipsum deum habeat secum consortẽ non refugere sed libenter discurrere ad p̃dicationis laborem. j. Cor. ix. Sic currite vt comprehendatis. ¶ Item q̃ multorũ canis corpus dñi sui etiam mortuuꝫ

non derelinquit sicut legimus de cane Titi sabini qui ipsum dñm suum captū Rome etiam in carcere non dereliquit: quo insuper mortuo canis mestos edens vlulatus nec mortuū deseruit: qui cuz quidā ei panem proiecisset ad os defuncti deportauit z cū ille non māducaret nec ipse māducauit: cadauere autem in tyberim proiecto canis vt corpus sustentaret in tyberim se proiecit multitudine concurrente vt videret spectaculum fidi animalis. Similiter predicatores corpus xpi mortuuz deserere non debent qz de morte z passione xpi debent iugiter memoriam habere z de ea predicare frequenter exēplo Apostolorum. ex quorum persona beatus Paulus dicebat. Nos aūt predicam9 xpm crucifixum cē. ¶ Item qz canis predam quaz rapit non sibi comedit sed dño suo reliquit z similis est predicator qui de opere fructuoso non propriam laudē querit sz gloriam z honorem deo relinquit. Joh. viij. Ego gloriam meā non quero. ¶ Itez qz canis nobilis dato qz de preda a se capta nihil percipit nō propter hoc infidelis existit nec predam aliam insequi, propter hoc omittit. Sic quāq; predicator ex predicatione sua nihil tpale suscipiat: non propterea a predicatione cessat nec minus fideliter predicat. ¶ Item qz canis locum suū cognoscit. Locus enim noster finalis z permansibilis nō est in vita presenti qō Apo. recognoscebat dicens Heb. xiij. Nō habemus ic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus. Et nota qz canes itinera p̄ua longa ad memoriā reducūt z ad propria domicilia per longa terrarū spacia redire consueuerunt qō predicatores non corporaliter solum faciunt dum per loca varia predicando discurrunt. z postmodum ad sua claustra vel habitacula redeunt: sed etiam spiritualiter qz quāq; p̄ proximorum salute seu prouisione ad exteriora negocia vel officia plerūq; exire cogunt. tñ sollicite ac prouide ad propriū mentis domicilium redeūt sm illud. Animalia ibant z reuertebant in similitudinē fulgoris coruscantis. Ezc. j. ¶ Item qz interdum canis fortissimas z magnas bestias inuadit audacter. Sicut legimus de ursis indie. Solent enim indi vt dicit Isido. caniculas nocte ligatas in siluis dimittere vt a tygribus cognoscant ex quibus canes adeo acerrimi oriuntur vt leones prosternant. Vnde quidaz canis sic natus a rege Albano Alexādro magno missus primo in eius pñtia leonem occidit tādez elephante deducto videns eius magnitudinez primo obriguit z ingenti latratu insonuit quem tñ inuasit z tādiu afflixit qz eum ad terram prostrauit. Sic sancti predicatores diuino zelo z spiritu accensi interduz magnos tyrānos z peccatores audacter reprehendendo aggrediunt sicut Joh. herodem. Vnde herodes metuebat Johānem z audito eo multa faciebat vt dicitur Matth. vj. ¶ Item canis vento z odore etiam per aquas bestias fugientes insequitur z earum deprehendens latibula latratu z mustatu ea prodit. Sic predicatores sancti vento. i. spiraculo diuino impulsi. z odore. i. desiderio superne salutis attracti etiam per aquas tribulationū insequuntur bestias. i. peccatores bestialiter viuentes vt trahant eos ad penitentiam: z eorum latibula. i. vitia in quibus latere volunt redarguendo produnt.

¶ Item canis humanā societatem diligit. Sic sancti predicatores humana consortia in quibus fructificare possunt minime fugiunt. sequentes. s. exemplum illius qui dicit Prouer. viij. delicie mee esse cum filijs hominum. ¶ Item predicator debet similis esse castori qui sicut dicit Isido. cū quadrupedibus viuit in terra z cum natatilibus stat in aquis. Est enim in magnitudine ad modum parui canis: pedes posteriores quasi caninos hīs quibus principaliter ambulat. pedes autez anteriores habet ālsi anserinos quibus natat in aqs. Sic predicatores non solum debent per terram discurrere per vitam actiuaz: que competit quadrupedibus. i. his qui perfecti sunt in quatuor virtutibus sed etiaz versari debent in aquis scripturaruz cuz natatilibus. i. ꝓplatiuis z debent esse

ent canis p latratū ꝓdicationis sed qui in humilitate mētis. posteriores aūt pedes sunt occupatiões corpales ptinentes ad pietatē ⁊ ideo sunt vt aialia terrestris: ꝫ aīoꝛes pedes sūt meditatões spūales ⁊ ꝛō sunt sicut natatilis qbus. s. natat in aq̄ sapiēte. ¶ Itē ꝓdicatoꝛ curiosus ē simꝫlis equo q aquā quā potat si clara ē pedes pturbat. Similiter ꝓdicatoꝛ curiosus aq̄ clarā. i. scripturā ⁊ doctrinā planam ⁊ apte pedes. i. affectu placēdi ⁊ vt reputet sciens plbicis rōnibus inuolut⁹ pturbat. i. offuscat vt vix intelligat. Vel aqua clara est tribulatio patienter exterius portata quā patiens tūc pedes pturbat cū interioꝛi affectu iniuriantē nō amat. Bre. Perfecta pariēs est que ⁊ ipsum amat quem portat. Nā tolerare ⁊ odisse nō est virt⁹ mansuetudinis sed fulcimentum furoꝛis. Eze. xxxiiij. cum purissimā aquā biberitis reliquam pedibus vestris turbabitis.

¶ Item predicatoꝛ etiam assimilatur vrso. Nam quia vrsus sic interpretatus et dictus est q oꝛe suo formet fetus vt dicit Ysido. Auic. etiam dicit quandam carnez nasci quā mater lambendo in mēbra cōponit. Sic etiam predicatoꝛ doctrina oris sui format deo spirituales filios.

Quasi enim moꝛe matris i his quos carnales inuenit lingue officio vꝛtutum spiritualiuz mēbꝛo cōponit pñ Apo. Gal. iij. Filioli mei quos iterū pturio donec formetur xps i vob.

¶ Capitulum. c.

Relatus dꝫ esse filius arieti. q. aries dux est gregis ⁊ ouium ꝓnceps. Sic prelatus dꝫ esse dux subditoꝝ scilꝫ fidē auctoꝛitate ꝓfidēdo ita bōe vite exemplo precedendo. ¶ Item quia nā arietem fecit fortissimum sm̄ Ysido. Vnde dicitur verues a viribus eo q̄ tanq̄ vir ouium sit ceteris bidentibus virtuosioꝝ. Vel dicitur verues vt ipse vicit: quia vermem poꝛtat in capite. cuius pꝛuritu sepe fortissime caput mouet. Dicitur autem aries quia hoc animal immolabatur in aris. sicut pꝫ in lege moysi que omnia competunt prelato scilicet fortitudo operis solicitudo mentis que est vt vermis in capite ō qua Apost. ij. Cor. xi. Instātia mea quottidiana solicitudo omnium ecclesiarum. ¶ Item immolatio carnis de qua Apo. Ro. xij. Exhibeatis corpora vestra hostiā viuentem sanctam deo ⁊c. ¶ Itez predicatoꝛ bonus dꝫ clamoꝛe predicationis ⁊ gemitu oꝛationis subditos dormientes siue i peccatis mortuos suscitare exēplo leonis: cuius catuli quando nascuntur tribus diebus ⁊ tribus noctibus dormire vel mortui esse reputantur ⁊ tunc patris rugitu ⁊ clamoꝛe suscitari dicunt. Tunc super catulos mortuos leo fortiter clamat quando peccantes subditos prelatus vel predicatoꝛ predicando vel coꝛripiendo fortiter increpat ⁊ tunc rugitum emittit cum pro eis orando fortiter gemit. Vnde sicut clamoꝛ ⁊ gemitus leonis dꝫ suscitare mortuos catulos. ita clamoꝛ predicationis ⁊ rugitus oꝛatiōis suscitat subditos in peccatis Ysa. v. Rugitus eius vt leonis rugiet vt catuli leonum ⁊c. Sed cum prelatus vel predicatoꝛ loquitur bonis dꝫ loqui dulciter. Incuius signum dicitur Judicuz. xiiij. Ecce examē apū in oꝛe leonis ⁊ fauus mellis. Apis. n. pungit ⁊ mel cōponit. quia predicatoꝛ dꝫ pungere lentos ⁊ dulcoꝛare bonos. ¶ Itē prelat⁹ dꝫ esse similis camel leopardo. quod ꝫ Ysi. est animal ethyopicum caput hꝫs cameli collum equi: crura ⁊ pedes bubali ⁊ maculas pardi. Est enim bestia albus maculis rutilum colorem emittentibus superspaꝛsa: ideo a capite cameli ⁊ a maculis pdi tali nomine est vocata vt dicit Plī. Est autem bestia magis aspectu quā feritate conspicua tantum mansueta vt quasi ouis nomen acceperit. Omnia autem hec sunt prelato congruentia moraliter accepta quia caput cameli oꝛe ruminat ⁊ ruminatio signat sacre scripture meditationem. Collum equi flexibile est quia curuatur ad tractū freni. Et hec flexibilitas referꝛ ad misericoꝛdiā ⁊ pietatē prelati. Pedes aūt bubali vngulas diuidūt: ⁊ mature iceḍūt

ꝛ ꝫ referꝛ ad discretionis prudētiā: Albe
dꝫ macule extra rutillātes sūt pura opa ꝛ
exēpla que exterius aliis apparent. Sic
ergo platus dz hēre caput cameli p noti
ciaz sacre scripture. Collū equi p flexibili
tatē misericordie. Crura vel pedes buba
li p discretiones prudētie. Albas maculas
pdi.i. opꝛ puritatē ꝛ plus in aspectu ꝰ
in facto debet hꝛe seueritatē. Nō dz esse
aspectu ferus ꝛ animo vel ope mānuet⁹.
Ite plat debēt se hēre ad subditos fiē
cerue ad filios. Cerue eni post partū vtū
tur duabus herbis. ſ. como ꝛ sumole qui
bus paste redeūt ad suum fetū ꝛ ullarum
herbarum succo imbute filiis lactis exhi
bent nutrimentum. filios aūt ad cursus
exercent ꝛ fugere eos docent ꝛ ad proru
pta eos ducunt ꝛ saltandi moduz eis oī
dunt. Due ergo herbe que faciūt ceruam
ad nutriendū filios lacte abundare due
vtutes sunt que faciūt prelatos subditos
suos debito alimēto nutrire. ſ. sapiētia q̄
facit eos abūdare lacte ſpūalis doctrine
ꝛ misericordia q̄ facit abūdāter dare nu
trimenta corpalis elemosyne. debēt etiaz
eos ad currendū p viam mandatoruz. ſ.
ad velociter obediendū instruere. Ite
ad peccata fugienda inducere precipitia
tentationum eis nota facere ꝛ moduz sal
tandi eis ideſt euadendi oīdere. Ites
sicut prelati presunt in dignitatibus ita d
bent preesse in virtutibus. Cuius exem
plum est quia omne animal cornuto ē
quadrupes excepto quodam serpente in
egypto qui dicitur ceraſtes. quod scilicet
intelligendum est si cornua sunt de natu
ra ossis: propter testudines siue limaces
cornua mollia būtes. Per animal ergo
cornutum intellige hominē in dignitate
leuatum: signant enim cornua capitis emi
nentiam dignitatis. Tales debent hēre
quatuoꝛ pedes scilicet iusticiam tempera
tiam fortitudinem prudentiam. Ceraſtes
autem siue serpens cornutus ideſt hypo
crita in dignitate positus cornua sine pe
dibus habet. quia dignitatem tenet ꝛ vir
tutibus caret. Similiter limax hūs cor
nua mollia signat prelatum carnalem ha
bentem remissa opera. qui etiam pedib⁹
caret quia interiores virtutes non habz.
Item platus virtuosus tunc faciliter
ad contemplationem diuinoruz erigitur
cum se abstrahit a temporalibus curis.
Cuius exemplum est quia animalia que
dentes non habent in superiori mandi
bula sunt cornuta quia materia transit ꝛ
cornua. Per animal vero cornibus mu
nitum prelatum intellige in virtutibus
ornatum. Cuius inferior mandibula est
terrenorum dispensatio prouida in qua
est multitudo dentium. i. multiplicitas la
boriosorum operum ꝛ duroꝝ: sed quasi
mandibula superior est diuinorum con
templatio altior que debet esse vacua dē
tibus ideſt a temporalium curis ꝛ laboꝛi
bus semota. Vtraq; tamen debet vti pro
tempore q̄ vult virtuose preesse. Ites
prelationis honore digni non sunt qui
solum que sua sunt querunt. Vnde nullū
aīal hūs dentes recuruos vt aper habet
cornua eo ꝙ illa mā transit in culmos.
Ille quippe prelatus suos dentes recur
uat qui ea que agit ad semetipsum refle
cit. ꝛ replicat sed non est dign⁹ cornibus
dignitat⁹ q̄ alios negligens tantum seipsū
pascat. Eze. xxxiiij. De pastoribus qui pas
cunt semetipsos.

Capitulum. cij.

Proficere ꝛ crescere po
test homo virtutibus q̄
diu durat pūns vite tps.
Ceruis. n. crescūt cornua
usq; ad. vij. annum quia
usq; ad. vij. annos. omni
anno pullulant eis cornua vnum ramū.
Nō coꝛ etas ꝛpe hēdit p cornua q̄ ergo
septēnari⁹ ē numer⁹ vltis tēpoꝛ]. ſ. q̄ vni
uersū tps vite nre volunt. hē patz i septē
dieb⁹ septiane accipiam⁹ i septēario anoꝛ
totū tēp⁹ dieꝝ nroꝝ. Scriptū ē. n. Eze. iij.
Die p āno dedi tibi ꝛ. ps. dicit. Dies an
noꝝ nostroꝝ i ipsis septuagita ānis. Sep
tēari⁹. n. p ānariū multiplicat⁹ i. lxx. ꝓsur
git. vt innat q̄ totū tēp⁹ anoꝝ nostroꝝ d
bem⁹ dedicare pfectui vtutū quē signat
augmētatio cornuū; ꝛ ꝫ fit p septēnariū

virtutū: q; sūt ḡtuor virtutes cardiales ⁊ tres theologice. vl'p septenariū opex mi
sericordie cū obseruatione decalogi.

¶ Capitulum. ccij.

Rudentiam docet nos habere ericꝰ tripliciter. ꝓmo contra insultū tentatio
p num Nam ericꝰ dum se in fra coriuꝫ duruꝫ spinis aspe
ris vndiq; circunseptū inclu
dit se ab inuādentiꝫ ꝓtegit. Nā mox cū ali
qd sētit se i globū ꝙuertit ⁊ ferēti spinas
oppōit. Est itaq; dura ⁊ spinosa pelis aspera penitētia ⁊ dura afflictio carnis. i q̄
dū hō se p hūilitatē abscōdit ⁊ eā tētatiōi
opponit ei⁹ tētatiōes euadit. vñ ps. Ego
aūt cū mihi molesti essent induebar cilicio humiliabā i ieiunio aiaꝫ meā ⁊c. ¶ Scīo do
ctꝫ nos habē prudētiā ḡtūm ad nutrimētū
opex. Est eni eritij talis prudētia q; ascē
dit vitē vl' aliā arborē ⁊ uuas ⁊ pōa de
ijcit ⁊ postea se sup illa iuoluit ⁊ suis spi
nis infigunt ⁊ sic portat escas filijs sic Ysid. dicit. Ille ergo vites vel arbores ascēdit
qui ad sanctox virtutes vel vitas consi
dērādas p mētis ꝓtēplatiōes se erigit. et tē
ex eis pōa deijcit q̄ ex eox ꝓparatiōe su
os defectꝰ agnoscit. Quasi enim poma ō
arboribus deiciunt cū malozuꝫ facta mi
noribus cōparant. Sz tunc ea velut eritius quis spinulis suis infigit ⁊ dorso de
ferēda suscipit. quādo illa p posse se seq
acutis affectibus disponit. ⁊ tunc inde filios pascit quando ex eorum imitatione
sua opera dirigit ⁊ nutrit. ¶ Tertio docet nos esse prudentes circa varietatem
temporum. Dicit. n. Aristo. q; ericij faciunt foramen vnum contra vētos septē
trionales ad q̄ cōfugiunt in caloreꝫ aliud cōtra australes ad quod confugiūt dū
frigus sentiunt. Vnde dicitur q; quidam fuit in constātinopoli qui p ericium quē
hēbat predicebat oēs vētos futuros nec sciebat aliquis vnde hanc sciam haberet.
Sic homo prudēs in calore ꝓsperitatis dz refugere ad ventum septentrionalem
frigidum. i. ad memoriam aduersitatis vt
i. per timorem a superbia ⁊ intēperantia
liberet. Sed in tpe frigoris. i. aduersitatis dz refugere ad ventuꝫ austrālē caliduꝫ. i.
ad memoriā ꝓsperitatis ne a tristitia. i. nimia absorbeat. Eccli. xi. In die bonoꝝ ne
immemor sis malozꝝ ⁊ in die malox ne immemor sis bonoꝝ. ¶ Itē prudētie exemplū habemus in formicis. ¶ Primo in p
uidendo. puident. n. tpa futura. Nam in
estate congregant vñ in hyeme viuant.
Sic nos debemus in vita ꝓuidere nobis de tpe mortis. Prouer. vi. vade ad formicam o piger ⁊ considera vias eius ⁊ disce
sapientiā cum non hēat ducem nec pceptorē nec principē parat estate cibum sibi ⁊ congregāt in messe quod comedat.
¶ Itē in congregando. Congregat triticeum granum nō curās ordeum. Sic homo debet cōgregare spiritualia ⁊ eterna
⁊ non curare de temporalibus ⁊ peritu
ris. Matth. xiij. Triticum congregate in horreum meum. ¶ Item in conseruādo
Nam quando pluuia super eius triticuꝫ
descendit illud soli exponit vt iterum desiccetur. Sic quando aliqua tentatio vel
corruptio in nobis accidit que possit triticum. i. nutrimentum vel meritum nostrum spirituale corrumpere ⁊ perdere
debemus illud reparare calore solis. i. feruore contritionis vel manifestatione cōfessionis. q; illud quod soli exponit i lucem producat: vel per feruorem oratiōis
¶ Item in custodiendo primo suum cibum. Nam sicut dicit Plini. formice grana colligunt cumulos componunt ⁊ in secretiori parte domicilij abscōdunt ne ab
auibus rapiantur vel a vento dispergantur. Ista grana sūt dei verba quibus anima nutritur ⁊ pascitur sicut formica de
granis de quibus in secretiori parte anime scilicet in memoria debemus cumulum ponere scilicet de his que audiuim⁹
plura memorie commēdādo ⁊ ibi occultare per humilitatē ne ab auibus rapiantur. i. a demonibus sicut semē quod cecidit in via ⁊ volucres celi comederunt illud. Vel ista grana sunt bona opa vt elemosyne ⁊ hmōi que debemus cumulare
multiplicādo ⁊ abscōdēdo per humilita-

tem nec iactãtes oñdẽdo ne a vẽto vane glorie dispergant vel ab auibus.i.ipsis ỏ mombus auferant. ¶ Itẽ inueniunt pru dẽtes i custodiẽdo aurẽ: Mã in ethiopia dicunt esse formice ad formã cams:q̃ are nas aureas pedibus eruũt:ne auferant custodiũt:quasi arene auree sunt vtutes spirituales anime quas pedibus ideſt affectionibus vel gressibus bonorum ope rum debemus eruere ⁊ cuz omni studio custodire ne a nobis auferantur. ¶ Item prudẽtia serpentum est in exempluz no bis multipliciter. ¶ Primo qr serpẽs do cet nos chr̃stum diligere. Nam serpens super omnia caput custodit qr in ipso p cipue eius vita consistit. Vnde dicit ꝑli. q̃ si caput serpentis cum duobus digitis euaserit mihilomin⁹ viuit propter qõ to tũ corpus ꝓ seruando capite ferienti op ponit: vt sic nos caput nr̃z in nobis custo diamus.s.chr̃stum ⁊ pro ipso a quo hẽ mus vitam gratie ⁊ glorie omnia alia ne gligamus ſm illud ꝑhil.iij. Omnia detri mentũ feci ⁊ arbitror vt stercora vt chri stum lucrifaciam. ¶ Secundo docet nos peccatum abijcere .s. per innouationem penitentie. Nam serpens sicut dicit phs quando sentit se senio grauatum plurib⁹ diebus abstinet a cibo vt sic pellis eius fa ciliter relaxetur: deinde gustata herba q̃ dam amara prouocatur ad vomitum ⁊ euomit humorẽ virulentuz qui erat cau sa sue infirmitatis: tandẽ vt cutẽ rigidam tẽperet in aqua se baptizat ⁊ q̃rens angu stam rimam in petra per eam intrat ⁊ per violentiam transiens ab exuuia se denu dat.i.a pelle que vocatur exuuia ab exuẽ do quia eam exuit ⁊ deponit ⁊ tandem se soli exponens deficcat ⁊ nouum corium reparat ⁊ sic resumptis viribus videt cla rius incedit fortius ⁊ comedit auidius. Hoc idem dicit Ambros. ⁊ ꝑli. scilicet de innouatione. Nos igitur exemplo serpẽ tis debemus vitam innouare per opera penitentie. Primo ieiunando non tñ a cibis ſz magis a vitijs. ¶ Itẽ amarã her bã cõtritiõis cordis gustãdo venenũ pec cati,ꝑ confessionẽ euomẽdo aqua lachr̃ma rũ vel doctrie nos abluẽdo. In arcto fo ramine penitẽtie exuuias veteris homis ideſt male cõsuetudinis deponẽdo: ad ca lorẽ solis.i.amorẽ xp̃i mollicie ⁊ pnitatẽ peccandi dificcãdo ⁊ nouũ corũ. s. homi nem q ſm deũ creatus est induendo. Vi res bñ agẽdi resumẽdo. Clarius spũalia cõtẽplãdo: fortius deũ ⁊ primũ diligẽdo ⁊ q̃ spũz nutrit⁹ auidi⁹ assumẽdo. ¶ Ter tio docet nos serpẽs diabolo resistẽ: Di cit enim Ysido. q aspis serpẽs cum icipit in cãtatorem audire vnã aurẽ in terrã pre mit ⁊ alterã cauda claudit ⁊ sic vocem in cãtãtis effugit ⁊ incãtãti nõ obedit. Sic ẽ nos debem⁹ icãtatori.i.tẽtatori resistere.s. cuz cauda ⁊ terra.i.cũ memoria finis nr̃i q̃ designat in cauda ⁊ terrene fragilitatis q̃ designatur in terra tẽtatiões repellẽdo ps. Sicut aspidis surde obturãtis aures suas q̃ nõ exaudiet vocẽ incãtãtium ⁊ ẽ. ¶ Quarto docet nos carnẽ subijcẽ. Maz serpẽs calcaneo mulieris insidiat ⁊ inimi catur. Genes.iij. Inimicitias ponã inter te ⁊ mulierẽ ⁊ tu insidiaberis calcaneo ei⁹. Sic nos debemus insidiari carni ⁊ calca neum.i.finez eius attente cõsiderare. Au gu. Nihil tantum valet ad domãdũ desi derias carnis q̃ cogitare qualis ipa sit fu tura. ¶ Quinto docet nos mundum fu gere. Nam serpens propter inimicitias quas habet cum homine fugit ⁊ sub spi nis latitat ⁊ in desertis habitat. Sic san cti viri ꝓpter odium mundi ⁊ insidias fugiunt in desertis claustri ⁊ latitant sub asperitate penitentie. Dicitur enim q̃ ser pens fugit hominem nudum ⁊ insilit in vestitum. qui scilicet diabolus timet pau perem ⁊ se ab affectu temporalium denu dantem. sed vestito ideſt diuitijs munito preualet ⁊ ideo qui volunt diuites fieri incidunt in tentationez ⁊ in laqueum dia boli vt dicitur.i.ad Thi.vi. ¶ Sexto do cet delitias abhorere quia serpens dum natat in aqua caput eleuatum portat ne eo submerso suffocetur. Sic sancti viri cauent ne caput rationis submergatur presentibus delitijs. ¶ Septimo docet nos humilitatem tenere. Ysa.lxv. Serpẽ

ti pulvis panis eius. Ita vir sanctus etiã se reficit cogitando q̃ ẽ pulvis ⁊ cinis humiliãdi se vt Abraã. Gen. xx viij. Loquar ad dñm meũ cũ sim pulvis ⁊ cinis. ¶ Itẽ prudẽter viuere ⁊ opari aialia q̃dam terrestria nos docẽt. Nam sicut nos docet Aug. xi. libro de ciuitate dei. Est admiranda in brutis q̃dam prudẽtia in qbus cuꝫ nulla sit ꝓprie loquẽdo scia q̃dã tñ in eis similitudo scie inuenit. euidẽtẽ. n. hñt solertiã in fetuũ educatione. in latibulorũ edificatione ⁊ nutrimentorũ acgsitione in vulnerũ medicatiõe. in nociuorũ cuitatione in mutatiõis tẽporũ ꝓcognitiõe suorũ ꝓpriorum dilectiõe. Docent itaq; homines ꝓmo prudẽtes ee nõ solum in nutritione carnaliũ filiorũ qbus sicut dederũt nature fundamẽtũ ita ⁊ dare dñt documenta disciplineꝫ ⁊ alimẽta vite: ꝫ ẽt in ꝓmotione spũalium desideriorũ q̃ cũ in corde exorta fuerint velut spirituales sunt soboles cõfouẽda. ¶ Itẽ in habitaculi ꝓstructiõe nõ tñ exteriorꝭ in quo gesciat corpus ꝫ magis interiorꝭ vt domũ ꝓscie construas in qua resideat dẽ⁹. ¶ Itẽ in nutrimẽti ꝓcuratiõe nõ tñ quo caro reficiat sed magis quo spũs alat. Non. n. in solo pane viuit hõ sed in oi verbo ꝛc. sicut dicit Matth. iiij. ¶ Itẽ in vulnerũ curatiõe nõ tñ corpalium iaculorũ ꝫ magis viciorũ seu tẽtationũ. Docent ẽt te prudenter noxia euitare: non tñ q̃ ledunt corpus sed magis q̃ spũm inficiunt: ⁊ insup tua pericula te ꝓcauere monent ⁊ oportuna futuris tẽporibus remedia ꝓparare. Quod aũt oibus his dulcius est nõ tñ ꝓpugnalis federis suadent te diligere comparem ꝫ ⁊ socialis vite amare consortem.

¶ Capitulum. ciij.

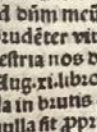

Veri ⁊ puelle sunt in puericia bonis ⁊ cõgruis opibus ⁊ studiis assuefaciendi exẽplo arancarum q̃ exouis ꝓcreate qñ mox nate texturas ascẽdere incipiunt: ⁊ operari ac si in ventre cẽnt cõcreuisse fuit beatus Iob circa opera misericordie. Vnde dixit Job. xxxi. Ab infantia creuit mecum miseratio ⁊ de vtero matris mee egressa est mecum. Sicut ⁊ fecit Thobias filio suo quem ab infantia timere deũ docuit ⁊ abstinere ab omni peccato. Thobie. i. Vñ Eccli. xxx. Tonde latera eis dũ infans ẽ ꝛc.

¶ Capitulum. ciiij.

Veritas mẽtis est inter oia magis diligẽda. Mã oẽ animal faciẽs multos fetus ꝑ ꝑmũ magis diligit ⁊ reputat sibi magis naturalem Et ideo quedam animalia fetus suos deuorant preter ꝑmũ. Primũ aũt qõ os in nobis esse ⁊ oia nra opa prouenire est puritas mẽtis. Vñ e hoib⁹ diligẽda ⁊ ꝓseuãda. Et iõ dic de ea Greg. nazianzenus. Prima sapiẽtia ẽ vita laudabilis ⁊ apud deũ pura mẽs. Per quã puri puro iunguntur ⁊ sancti sancto sociant

¶ Capitulus. cv.

Eligiosi dñt silẽs ee dromedarijs siue dromedis. Nam proprie loquendo animal dicitur dromedus Custos ãt talium animalium dicitur dromedarius. Dz ergo religiosus assimilari dromedis quadruplr. Primo ꝑpt ꝓtinẽtia. Castrãtur. n. dromedi a iuuẽtute sic Aristo. dicit vt sint cursui aptiores. Sili. religiosi dñt a iuuẽtute se p votuꝫ ꝓtinẽtie i mũditia carnis seruare. Matth. xix. Sũt eunuchi q̃ se ipsos castrauerũt pp regnũ dei. ¶ Scõdo pp abstinẽtia. Sic. n. dromedi parui cibi ⁊ fenũ ⁊ cortices ⁊ ossa dactyliorũ valde diligũt. Sic non dñt religiosi delitias querere sed potius grossa ciboria. ¶ Tertio ꝓpter obedientiam i qua velut dromedi dñt esse veloces ⁊ prompti. Sunt enĩ dromedi velocissimi. Vnde dromos grece velox cursus dicitur latine. nam centũ miliaria ⁊ ampli⁹ pgũt i die Bebẽt ẽt esse in obedientia laboriosi ⁊ ꝓtinui. sit dromedi hñt crura lõga ⁊ neruosa multũ ad laborãdũ fortia ad ꝓtinãduꝫ firma. ¶ Quarto pp hũilitatis mẽsurã. sũt enĩ dromedi non magni corpe quia minores

ature ꝯ cameli.qz sez religiosi nō dūt eē magni in sua reputatiōe sed hūiles ⁊ ab iecti Apo.ad Gal.vi.figs se existimat ali quid esse cum nihil sit ipse se seducit.

¶ Capitulum.cvi.

Sancti viri assimilantur agnis. ¶ Primo propter innocentiam Nam agn⁹ inter animalia omnia est maxime mansuetus ⁊ innocens. Vnde nec dente lędit:nec cornu impetit.nec vngue scidit. nec calce percutit. Et ideo sicut dicit Ysi. do. Cetera animalia armauit natura solū agnum dimisit inermen. Hec ät innocētia que est in agno principaliter fuit in christo que sez nūq̄ alicui aliqd malefecit.qō ēt vn⁹ ex latrōib⁹ in cruce cognouit dicens Nos quidem digna factis recipim⁹ hic ät nihil mali fecit. ¶ Secundario autem talis innocentia comperit etiam aliis sanctis.qui fuerunt imitatores christi ⁊ ideo tāq̄ agni neminē ledebāt nec dēte in uide detractōis nec tyrānice dñatōis.nec vngue violēte direptiōis nec calce iurio se despectiōis siue pcussiōis Apo.ii.Corī. vii. Neminez lesimus ꝛc. Et idcirco etiā alios ad hoc monebat dicens .ii Corin. vi. Nemini dantes vllam offensionez ꝛc. ¶ Scdo pp iustitiā.ptinet.n. ad pfectā iustitiā ſi solū neminē ledē ꝛc.sz ēt alios oib⁹ ſi ptīeri pdeē.⁊ hāc iustitiā agn⁹ oñdit qz qcqd in se hz hōib⁹ vtiliter prebet. Mā pellis ei⁹ est vtilis ad vartū vsū.pili ad imdumētū.simul ab terre pdimētū.cornu ⁊ vngula ad medicamētū.⁊ carnes ei⁹ ad esum Hec autem omnia competunt christo principaliter quia ipse suam pellem.i. suam conuersationem exteriorem . siue sua vellera.i.exempla seu opera reliquit nobis ad indumentum idest ad imitationis exemplum eo modo quo dicit Apo. Ro.xiii. Induimini dominum nostrum ihesū xp̄m. ¶ Jtē suū simū.i.hūilitatē dedit ad pdimētū sez oium vtutū ⁊ opū. Vnde ipe dixit Mathē xi. Discite a me qz mitis ſū ⁊ hūilis corde. Et hec hūilitas ē pdimē tū sine quo nullū op⁹ placet deo. Vñ xp̄s dixit aplis Luce.xvii. Cuz omnia benne feceritis dicte serui inutiles sumus. In cornu autem propter vnctiones que cuz eo fiebant. vt patet.i.Reg.xvi significat potestas xp̄i in institutione sacramentorum.sed in vngula agni diuisa discretio doctrine xp̄i. Et hec omnia nobis ad me dicnam dedit.sez ⁊ sua sacramenta ⁊ sua verba. Insuper christus tanq̄ agn⁹ ⁊ suā carnē religt nobis in cibum salicet in sacramēto eucharistie.sicut dixit ipse Joh̄. vi. Caro mea vere ē cibus ꝛc. Competūt etiam secundario sanctis viris predicte vtilitates agnoꝝ.qz ipsi sancti in variis usibus ⁊ obsequiis proximis seruūt. Mā nudos vestūt pauperes cibis impingnāt ⁊ condiunt ⁊ ad infirmoꝝ fomētū ⁊ curā frequenter ex compassiōe intendūt. ¶ Tertio propter prudentiam: Nam agn⁹ dicitur ab agnoscendo. Duo.n. sunt que agn⁹ nāli discernit ⁊ agnoscit. Primo mrem. Mā inter innumerabiles greges solo balatu mrez agnoscit. Eodem mō xp̄s dicit ēe agn⁹ ab agnoscendo.qz in cruce exīs mrem agnouit de ea sp̄ualem curā hūdo ⁊ Johāni ipaz pmēdādo.qñ dixit fili ecce mr tua. Qō exēplū seqntes sancti viri de parentibus suis vsq̄ ad mortē curam ⁊ diligentiam gerunt. Nos etiam exemplo hānis studere debemus vt ipsam btām virginem mrez habeamus. Agnus.n. balatu mrez querit:iumenta autem ea caput erigit.māmas querit quas dum fugit populus fleuit.⁊ vt mr ei plus de lacte pbeat capite mris vbera pmit Sic etiam vir deuot⁹ balatu.i.voce oōis sancte matrē misericordie iqrit.⁊ ad eā caput.i.mentez p ꝓtēplationē erigit.māmas sue pietatis ⁊ ꝓsolatōis reqrit deuote ēt ⁊ sepe salutādo sibi gēua flectit. arqz capite.i.mēte ferueter desiderādo.⁊ iportūe postulādo q̄ dāmō q̄ pmit vt sue ꝓsolationis gratiaz largat⁹ ifundat. Secūdo qz agnus naturaliter suū hostē agnoscit sez lupū. Mā etiā si cū nūq̄ viderit.stati cū ꝓio videt agnoscit: Similiter ēt xp̄s suos crucifixores agnouit nō odiēdo ſs.p eis orādo Luce.xxiii. Pater ignosce illis qz nesciunt qd faciūt

In qua oratione aduerte q̄ patrē p eis orando inuocauit cum dixit pater. ¶ Itē eis ignosci postulauit. Ignosce illis inqr. ¶ Item illos excusauit. q; nesciunt quid faciunt & hec tria faciunt etiam ipsi sancti ipsum agnum sequētes erga aduersarios suos scz q̄ pro eis orant. eis indulgent & nō solū nō accusat; sz ēt excusāt. ¶ Quarto pp patientiā q; ligatus a carnifice non se defendit siue expolieꝝ vellere siue cute Et dū portatur ad victimā nō ploraꝝ nō clamat non murmurat nō recalcatrat sed placido vultu suū respicit occisorē ac si cū portaret ad pascua. Sili ēt xp̄s captꝰ & ligatus in orto non se defendit. Sili in flagellatione expoliatꝰ veste lacerata cute & sili ēt expoliatꝰ ad crucē se nō defendit nec crucifixus recalcitrauit nec murmurauit vñ Je.xi. Ego quasi agnus mansuetus q portatur ad victimā & Isa.liij. Quasi agnus coram tondēte se ommutescet & nō aperiet os suū. Vñ ēt sancti viri hoc exēplum patientie & mansuetudinis quātuz pñt imitari conant Apoc.xiij. Ibi dicitur agnū quocunq; ierit. ¶ Quinto propter munditiam. Illa agnus q̄si aial mundū immolabaꝝ & victimabaꝝ in lege ad figurandū xp̄m q tangē agnus fuit p peccatis nostris in ara crucis imolatus. Vñ Johannes Baptista de eo dixit. Jo.j. Ecce agnus dei q tollit peccata mundi. Sic ēt sancti & imaculati viri faciunt deo victimam de scipis eo mō quo Apo. dixit. Exhibeatis corpora vra hostiā viuentē sanctam deo placētez Ro.xj. Et nota q̄ imolabatur in lege agnꝰ anniculus imaculatus ad significandū q̄ ille q vult de se facere gratum sacrificium deo debet cē agnus per patientiā. immaculatus p mūdiciam: anniculus pcōtinentiam. Dicebatur enim anniculus cum esset vnius āni completus. q; tūc ē optimus: eo q̄ agnꝰ tanto melior est quanto a lacte remotior Unde est ille vt anniculus qui est remotꝰ a lacte. i. a carnali delectatiōe scz per continentiam. ¶ Item sancti viri assimilantur equis. ¶ Primo rōne viuacitatis: q; equus est animal viuax: q; in cāpis exultat bellux a remotis odorat tubis ad prelium excitatur ad cursuz prouocatur. dolent equi cum victi fuerint gaudent cum vicerint. Sic sancti viri in campis. i. i aduersitatum vel tentationuz prelijs exultant ꝑm illud Ja.j. Omne gaudium existimate fratres cum in tentatōes varias incideritis cē. ¶ Itē bellū rētatōis vl bellū mortpcul odorēt. i. in quibdēo & preparando se tubis idest vocibus predicatorum vel tubis diuinorum iudiciorum excitantur ad bellum viciorum. Hac tuba excitatus beatꝰ Mie. dicebat. Siue comedam siue bibam siue quicqd aliud faciam sēper auribus meis intonare vī illa terribilis tuba: surgite mortui venite ad iudicium. ¶ Item ad cursum. i. ad velocitatem bene operandi vel obediendi de qua vī. Viam mandatorum tuorum cucurri prouocauit. ¶ Itez vincuntur tēptatione vel negligentia: dolore penitentie purgantur & in victoria tentationum & viciorum letantur. ¶ Secundo ratione sagacitatis q; qdam eq̄ sagaciter recognoscunt dños suos & alios sup se ascendere non permittunt. Sic sancti viri recognoscūt dñm non tūi in beneficijs sed ēt in flagellis & alium dominuz. i. diabolum vel peccatum super mentis sellam ascendere non permittunt ꝑm illud. Nolite locum dare diabolo. Ephe.v. ¶ Tertio ratione pietatis q; aliqui equi in morte dominorum lachrymas fundunt. Et sic sancti viri plorant considerantes legendo vel audiendo passionem domini scīē tes q̄ sicut fuerunt socij passionum sic erunt & consolationum. ij. Corin.i. ¶ Itē sancti viri q̄ius magna vicia vitant frequenter tamen paruis vicijs terrentur. Unde sunt similes elephantibus qui domuti sunt in bellis optimi. Nam acies proferunt armatos ferunt nec armatorum acies expauescunt: nec suos & rumores fugiunt. ¶ Itē sup eos turribꝰ ligneis collocatis de eis tāq̄ de muro tela ignea emittuntur: cum sint tales tamē de mure timent. Sic sancti viri q̄ius magna tēptationū bella vincāt & magnaꝝ virtutū

arma ferant: nec tribulationes nec persecutiones expauescāt nec linguas infantiū seu detrahentium fugiāt: tamē aliquādo aliquis minimus defectus vel molestia relinquitur eis qui semp eos i timore ⁊ cruciatu tenet. Sic paulus ad tertiū celum raptus ⁊ omniū tribulationum pericula expertus: ac oibus gratijs ⁊ virtutib⁹ plen⁹ tamē stimulo carnis premitur ⁊ timēs ac orans vt amoueri debeat minime exaudiatur. ¶ Item sancti viri assimilant leomb⁹ in multis. Primo in audacia siue magnanimitate. Apparet.n. magnanimitas leonis in triplici actu. ¶ Primus est q̄ cū venatores eum sequūtur nō latitat nec se occultat. sed videri se optat ⁊ in mediū campum vadēs ad pugnā se preparat ⁊ absc̄dere vel fugere magnā verecūdiam reputat. Similiter sancti viri ⁊ perfecti tribulationes ⁊ psecutiones cum oportunum est nō refugiunt imo quādoq; persecutores incitādo vel expectando preueniunt ⁊ persecutiones cū cuentiunt cum magno gaudio suscipiunt. Actuū. v. dicit ꝙ ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilij. quoniā digni habiti sunt p̄ nomine iesu cōtumeliam pati. ¶ Secūdum ostēsiuū magnanimitatis leonis est ꝺm Jsi. q: venatores intuetur vt ipsis visis minus terreat: sed amplius animet. Econtra aūt est in asinis pauidis vt est ceruus ⁊ lepus: q: quanto plus aspicerent venatores tanto plus expauescerent. Vñ p̄. xxx. Leo fortissimus bestiarū ad nullius pauebit occursum. Sic sancti ⁊ perfecti viri inter suos persecutores positi dum eos sciūre vident intuenk ⁊ considerant ꝙ sit eorū potestas ⁊ ira breuiter transitoria ⁊ quomodo eorū perfidia sit eternum supplicium receptura. Et quomodo ab illis sibi fabricatur sempiterna corona. Et ideo dū sic intuētur eos magis crescit in ipsis virtus ⁊ patientia. Simile etiā faciunt de tribulationibus ⁊ infirmitatibus considerādo ꝙ breues ⁊ viles sūt: ⁊ ideo ex eis fortiores efficiunk. Apo. ii. Corinth. xij. Cum infirmior tunc potēs sum. Tertium ostēsiuū sue magnanimitatis est. Quia cū insequitur saltu vtitur. sed cum fugit nō vtitur sed potius lento passu graditur. Sic sancti insequūtur spiritualia bona saltib⁹ amoris ⁊ feruoris. Phil. iij. Sequor autē si quomodo comprehendam. Cañ. ij. Ecce iste venit saliens in mōtibus: sed in persecutione ⁊ pena positi nō saltando per impatientiam vel impetū furoris incedunt sed cū quantate patientie ⁊ māsuetudinis transeūt: propter que oia dicit Prouer. xxviij. Justus quasi leo cōfidens absq; terrore erit. Sed nota ꝙ q̄uis leo sit ita securus: tamē quedam sunt que dicit timere que etiam sancti viri timēt. ¶ Primus est strata publica ⁊ hec strata est moris per quam omnes op⁹ pertransire ps. Timor mortis cecidit super me. Secundus est qdam ial paruū ⁊ venenosum qō dicitur leontofonus qō signat peccatus. Cuius venenū fugiunt sancti viri sicut venenus serpentē. Eccli. xj. Quasi a facie colubri fuge peccatū. ¶ Tertiū est strepitus rotarū i. cōminationes scripturaꝝ. Et quasi due rote sunt duo testamenta vel due fortune sicut prosperitas ⁊ aduersitas quarus strepitus formidabilis est: qi status periculosus vtriusq; fortune. ¶ Quartus est quoddā animal feror qō dicit lazaimi a cuius feroc̄itate vix pōt aliqua bestia esse tuta. ⁊ signat feritatē ⁊ seueritatē summi iudicis ps. A iudicijs enim tuis timui. ¶ Quintus est ignis. s. gehēne vel purgatorij. ¶ Sextum est decipula vel laqueus venatoris: ⁊ hec est tentatio vel fraudulē tia demonis quam etiam sancti timent. ¶ Septimū est flagellum. Timet enim leo quādo videt verberari catulū: ⁊ sic timēda sunt flagella presentia. ¶ Scōo assimilant sancti viri leoni in iustitia primo distributiua. Naz predā quā rapit solus comedere erubescit. ⁊ ideo sepe a remotis bestijs alijs sequentibus de sua preda aliquid relinquit. Nec est illa iustitia de qua dicit in ps. Dispersit dedit pauperib⁹ iustitia eius manet in seculū seculi. Hāc habuit beatus Job. dicens. Si comedi buccellam meaz solus ⁊ non comedit pupillus ex ea. ¶ Jtē leo vtitur iustitia vindicatiua

siue punitiua erga se ⁊ erga alios: sed enim punit quando exardescit in ira: qui iratus terram cauda verberat ⁊ eadem cauda se ipsum flagellat in tãtum vt sanguis fluat. In quo dat exẽplum vt homo iram suam in seipsum deprimat ⁊ nõ in alium refundere querat. qui omnis qui irascitur fratri suo ⁊c. Matth. v. ¶ Itez erga alios vtitur leo iusticia vindicatiua. ¶ Primo qui vim vi repellit quasi cuꝫ moderamine inculpate tutelle. Nam si quis cõtra eũ telum emiserit si nõ eum tetigerit vriqꝫ eũ inuadit: sed nõ ipsum vulnerat nec ledit qđ est cõtra illos qui in sua defensione vindicte moderamine nõ vtunt. ¶ Tertio sancti viri affimilant leoni in prudentia primo qꝛ leones quãdo ambulant sua cauda delent vestigia ne a venatoribus valeant inueniri. Sic sancti viri posteriori penitentia delent peccata precedentia vt dicit pol̃ sit de eis. Beati quorum remisse sunt iniquitates ⁊c. Signũ etiam cautele ⁊ prudẽtie videtur esse in leone qꝛ dormit apertis oculis. Vnde videnꝫ eius oculi vigilare. Similiter sancti viri quasi dormiendo vigilãt ꝑm illud. Cant. v. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. Est enim quasi quies somnus cõtemplationis qua ab exterioribus actibus vacantes interius vigilãt circa spiritualia ⁊ celestia oculos mentis aperientes. ¶ Itez est somnus mortis in quo sancti dormiunt. i. eterne pacis quietẽ accipiunt vbi in dei visione oculos mentis aperiunt ita vt nunꝗ claudãtur. Et licet etiã peccatores propter quietem siue dispositionez carnis in sepulchris in morte dormire dicantur ps. Dormierunt somnum suũ ⁊ nihil inuenerunt oẽs viri diuitiarum suarum in manibus suis. Tamẽ ipsi dormiunt. i. moriũtur oculis clausis qꝛ maxime in morte excecantur ⁊ sensuꝫ perdunt. ¶ Quarto sancti viri affimilantur leoni in temperantia siue abstinentia. Nam leo quãdo semel satiatur duobus vel tribus diebus abstinet si aũt cum fugere oporteat ⁊ nimis sit plenus cũ brancia carnes de ventre extrahit ⁊ sic leuis fit. Et itez leo diutissime viuit quod per benignum comprehenditur consumptionem. ¶ Sic sancti viri abstinentes sunt a cibis corporalibus ⁊ quicquid carnalitatis in se sentiunt qđ eos in spiritu grauet cum brancia. i. cũ violentia aspere penitẽtie vt leuiores fiant euacuare laborant. Quod autem leo diutissime viuit signat qꝛ sicut dicit Eccli. lxxi. Qui abstinens est adiuuet vitam. ¶ Quinto sancti viri affimilant leonibus in clementia siue pietate. Nam cõtra hominẽ ab eo non lesus nequit irasci. Sed est homini naturaliter pius. Nam si nõ nimia fame vincatur prostratus petit: captiuos obuios abire ꝓmittit nec hominem nisi in magna fame comedit vel occidit: vt Ysidorus dicit. Feminas etiam non tãgit ⁊ raro infantes nisi magna fame compulsus. Similiter sancti viri sunt aliis mansueti vt nõ irascantur inordinate vel de facili contra eos. ¶ Itẽ sunt pij hominibus precipue miserabilibus cuiusmodi sunt captiui: mulieres vidue pueri pupilli ⁊ huiusmodi. ¶ Item prostratis. i. se humiliantibus parcunt etiam ab iniurijs propijs. Ostendit etiã leo pietatem ad seipsum maxime in morte. Nam leo quando moritur terram comedit ⁊ mordet ⁊ lachrymatur. Et sic homo debꝫ in morte esse pius anime sue remordendo per compunctionem vitam suaꝫ terrenam ⁊ lachrymando siue flendo peccata: vnde Aug. tpe mortis sue contra lectum in pariete fecit sibi scribi psalmos penitẽtiales ⁊ pluribus diebus eos legendo plorabat. ¶ Itẽ sancti viri affimilant leporibus. ¶ Primo ratione velocitatis. Est enim lepus animal velox ad currendus. Vnde dicitur lepus quasi leuipes qꝛ currens leuiter mouet pedes. Nam contra omne nociuum dedit natura salubre remedium vt dicit Anic. Vnde lepori data est membrorum leuitas. cursus agilitas. ⁊ sub pedibus pilorum villositas. vt ꝺuꝫ fugere oporteat pedes non ledat. Sic sancti viri sunt veloces ad mandatorum dei obedientiam vel audientiã ꝑm illud Jaci. Sit autem omnis homo velox ad audiendum. ¶ Item sunt currentes ad man-

datorum obseruantiam ſm illud ꝓ̄s. Di am mandatorum tuorum cucurri ꝛc.
Gratia enim dei que potiora remedia tri buit ꝯ̄ natura dat eis membrorꝫ leuitate per ꝓmptā cursus agilitatē per chari tatem fortiudinis que oia facit agilia ⁊ leuia.
¶ Ite pedum villositatem per pmptūdinis asperas que pedes affectionū custodit ille ſos. ¶ Scdo rone timiditatis. qz lepꝰ est aial pauidum. Sic sancti viri sunt semper pauidi siue de diuinis iudicijs ſm illud. ꝓ̄s. A iudicijs. n. tuis timui. siue de pteritis peccatis. Eccli. v. De propiciatu pec catoꝛ noli esse sine metu siue de tentatio num precipitio ꝓuer. xx viii. Beatus ho mo qui semper est pauidus. ¶ Tertio ratio ne mitritatis. Est. n. aial mite ⁊ imbelle. Vn de nulla defensiõe vtit nisi pfidio fuge. Sic sancti viri sunt mites in quer satione imbelles. i. sine proximoꝛ offensione fu gientes vicia ⁊ tpalia cõmoda ⁊ iurgia si ue litigia. Et nota qꝫ lepus fugiens canes naturale habet qꝫ fugiat ꝓtra montes. ha bet. n. crura posteriora longa vt facilius eorpus eleuet qñ per montem ascendit. Vnde facilius cũ canis inuadit quãdo de monte descendit. Tũc. n. nõ bene currit. sed ẽ̃ cadẽdo icedit. Vñ qñ põt mõtẽ cir cuit quousqꝫ vsus montẽ erigit ⁊ sic sepe canes effugit. Sic sancti viri fugiẽtes ten tatiões fugũt ad montẽ. i. ad xp̄m ꝓuer. xxx. Lepusculus plebs inualida in petra .i. in xp̄o collocat cubile suum. Ipse. n. est mons de quo Isa. ii. Erit mons domus domini in vrice mõtiũ. Ipse etiam idem est petra de qua Apo. i. Cor. x. Petra au tem erat xp̄s. vel ad mõtẽ. i. ad ꝓmptatio nem paradisi. Habent. n. sancti longa cru ra posteriora. i. magna sequentꝫ vite desi deria. i. eoꝝ que positiua vitã sequentur. Et talib⁹ desideriis eoꝝ mens in cõtẽpla tione illi⁹ celsitudinis faciliter eleuatur. Quãdo vo de mõte celestis ꝓmptatio nis ad terrena ptractãda vl cogitãda ani ma descẽdit tũc faciliter in peccato cadit. ⁊ eam is. i. diabolus eã facilius capit. Et iõ sancti ꝓmptãdo circuerũt ꝙsqꝫ ad illius superne dulcedinis aliquã gustationẽ as surgunt. ¶ Quarto ratione vtilitatis. Est eni aial vtile ꝙ ad cibum ꝙ ad vestitus ⁊ ꝙ ad medicinam ẽtus. Nã eius oculi valent contra venenum. Sic sancti viri alios pa scunt suis doctrinis vel elemosynis. ve stiunt exẽplis. Quasi. n. eius pellib⁹. i. vir tutibus induit cũ aliquis exẽpla imitatur. ¶ Item medent suis ꝓpijs vel suaꝝ ora tionũ auxilijs. ¶ Item sanctus vir assimi latur taxo. ¶ Primo rone pñe qz taxus hꝫ pellẽ valde hispidã ⁊ villosam ꝙ melo ta dr. Quid aũt est pellis villosa ⁊ hispi da nisi corporis pñta humilis ⁊ aspera. Talẽ pellem iobãnes habuit cui ciboꝫ fuit locusta ⁊ mel silueſtre ⁊ vestimentũ de pi lis camelorꝫ. ¶ Secũdo rone ꝓuidẽte. qz ꝓ̄s. dicit ꝙ qñ a canibus ꝑsequitur anhe litũ retinet ⁊ sic cutẽ inflat ⁊ mortuus canũ deuitat. Similiter sanctus homo qñ ꝑse quẽtes ⁊ iniuriãtes patiẽ tur se per patien tiaꝫ spiritũ suum cohibet vt per impatiẽ tiaꝫ vel iracundiã extra nullatenus exeat ⁊ sic mortuus canũ. i. leſiones ꝑsequentiuꝫ euadit vt aiã sue saltẽ nõ noceat. ¶ Ter tio rone ꝓuidentie. Futuram eni taxusꝫ uidet tẽpestatẽ. ⁊ iõ cauernã sibi parat di uersos eritus hñtem. Et qñ inflat vẽtus aglonis obturat cauda forame aglonare qñ australis claudit australe. Sic sanctus homo vẽto aglonari stante. i. iduersitate ingruẽte forame cauda claudit. i. finis bre uis ꝓsiderationẽ opponit ⁊ leue estimat omne qõ patiẽ ex quo breui tranſitu fini tur. Vnde oia breuia rolerabilia esse dicũ tur etiã si sint magna vt dicit Tullius. Si militer austro flãte. i. prosperitate aridẽ te clausurã caude vir sanctꝰ obijcit. i. me moriaꝫ mortis. qz facile contẽnit oia qui semp se cogitat esse moriturũ. ¶ Item ta xus in suis latibulis contra hyemẽ ogre gat cibũ ⁊ si deficit cibus supplet somno ⁊ hoc pluribus aialibus accidit vt patet de glire ⁊ mure. Sic sanctus vir ꝓuidet sibi in hyeme idest pro tempore mortis ogre gando merita bonorum operum per vi tam actiuã. Et si deficiat cibus. i. exercitius vel voluntas merendi per actiuam iuuat se cum somno idest cũ tranquillitate ⁊ ge

te vite contemplatiue. Vnde sancti tẽpora quibus vacant a laboribus vite actiue non ociosa ducũt q; tunc apud seipsos in sanctis meditationibus quiescunt.

¶ Capitulum. cvij.

Aptes homo filis est ara nee q̃ stans in tele medio subito muscã sentit quã si obtinuerit eam filijs suis multipliciter circũuoluit.

Cuius caput primo abscidit & sic omnẽ eius humiditatez fugit sic sapiẽs in medio tele. s. in ꝓtẽplatiõe rationis cui⁹ mediũ est determinare in actibus vtutũ moralũ ꝓsistit. Et inde muscas volantes. i. formas sensibiliũ ad suos sensus vel imaginationem vententes rapit & ad examẽ rõnis ipsius intrinsecus reducens multi⁹ ꝓsiderationib⁹ circũuoluit & capite abscisso. i. exterioꝝ sensuũ iudicio excluso qõ fuit initiũ ꝙgregatiõis interiorẽ vitatẽ extrahit. i. suũ cibũ. i. suũ docũentũ seu ꝓfectũ ꝙuertit. Eze. xvij agla tulit medullam cedrinã agla est homo sapiens & itelligẽs q; de cedro trahit medullã qñ de rẽ sensibili trahit veritatem intelligibilem.

¶ Capitulum. cviij.

Lentia cum mala vita facit homines similes monstruosis animalibus onocentauris & hyppocentauris. Dicit enim Phisiolo. q; onocentaurus est animal ab asino homineq; compositum. nã ab vmbilico sursum habet effigiẽ humanam. Vnde medius est inter hominem & asinum. sicut hyppocentaurus inter hominem & equum vt Isido. dicit. Talis est homo litteratus & voluptuosus quia ex vna parte est rationalis & ex alia bestialis. Cognitione spiritualis opere carnalis.

¶ Capitulum. cix.

Lismatici & heretici sunt similes leunculis. qui vterum matris lamãt & ideo non sepe parit. Vnde Aristo. dicit primo leonez q; catulos parere poste ꝙ quatuor. & sic omni ãno vno minus quousq; sterilescat. In ꝺ ergo scismatici sunt leunculis siles qui vnitatẽ matris ecclesie & fidei in q̃ sunt spũaliter geniti scindũt & dirũpunt. ¶ Itẽ scismatici siles sunt filijs vipere. ꝺ. n. vipera eo q; vi pariat. Nam cũ tps pariendi aduenerit filij non expectantes nature operationez eius latera rodunt & cũ matris interitu exeũt. Sic scismatici in vtero mris ecclesie geniti nõ expectantes nec sustinẽtes eius correctionẽ rebellãdo exeunt & dum ci⁹ vnitatẽ scindũt quãtũ est in se ad iteritũ ducũt. ¶ Itẽ scismatici & heretici assilãt catulis panthere q; odiẽtes mꝛez vngula lacerãt eius aluum tanq; eoꝝ egressui resistentem. Vñ nõ parit pãthera nisi semel. Sic scismatici & heretici vngulibus. i. malignis studijs & doctrinis sancte mris ecclesie lacerãt vnitatẽ qꝛ eoꝝ pꝛfidie resistit. ¶ Item heretici assilãt lupis. Primo rõne infectiõis. Nam lupus lanã ouis quã occidit morsu inficit & vestem ex tali lana factã pediculosam reddit vt dicit Isid. Sic hereticus morsu vel ore lanã ouis. i. simplicitatem ꝙuertẽtis hois quã falsa doctrina spũaliter occidit corrũpit & eaz pediculis. i. corruptis opib⁹ abũdare facit. ¶ Item cordula facta de intestiis lupi adunata cordulis citharę factę de intestinis ouis eas destruit & corrũpit. Cordule de intestiis lupoꝝ prauę doctrine sunt hereticoꝝ sed cordule de intestis ouũ sunt cogitatiões & opiniões simplicitũ. Sz si h duo simul cõiunganf. s. vt prauа doctrina vl falsa opinio hẽticoꝝ a simplicib⁹ recipiat tũc simplicitas & sinceritas fidei totalit euacuat.

¶ Capitulum. cx.

Olitarij & ꝓtẽplatiui q; sez ꝓfecti sũt in vita anachoritica siles sũt capris siluestribus. ¶ Primo qꝛ talis capra ẽ asperrima i victu Vñ capra a carpendo ẽ dicta eo q; carpat aspera loca & sic anachoritici viri in desertũ aut locis aspis cõmorãtes opꝛ q; aspꝛuz victũ carpant sicut pꝛ in Jo. baptis. ¶ Scõo qꝛ est altissima in situ-

Unde tales capre vocantur ibices quia ad modum illarum auiu3 que ibices dr̃ arduna loca scandunt. ita q3 vir patent humanis obtutibus. vt dicit Jsi. Et tales si viri perfecti cum ad sūma & inuisibilia p contemplationem leuantur. Apo. ü. Lor. iij. Non contemplantibus nobis que videntur. sed que non videntur. que enim videntur tpalia sunt. q̃ ät nō videt eterna ¶ Tertio q3 tal3 capra ē acutissia i aspectu ma i altissimis mōtib9 tales capre cōmorātes de lōgiquo vētes ꝓspiciūt vēatores & patris diruptātes cū hoies vl feras aduēire plētiūt altissimis saxoꝝ acuminib9 se papitātes i suis cornibus suscipiuntur illese. Sic sancti viri in altissimis contemplatiōibus illuminati de lōgiquo tpe preuidēt tētatiōes futuras & demonū deceptiōes malignas. quas cum de vicio in vicium sentiūt de petris altissimis. i. a contēplatiōe sublimium se in imū ꝓiciunt. q3 se ad ꝓsideratiōez ꝓprie infirmitatis permentis humilitatem reducunt. & p itime dūsilitatis custodia superboꝝ demonum laqos euadūt. ¶ Quarto q3 talis capra ē velocissima in cursu. Et sīlr viri perfecti in opib9 spūalib9 nō sunt tardi seu pigri sz solliciti & festini. & tāto currūt ꝑplus q̃to amāt feruentius. nā q amat vehementius currit velocius puenit cīn9 sicut dic Bern̄. ¶ Quinto q3 capra siluestris est sagacissima in pastu. Nam visu gustu olfactu discernit in pastu. Et sīlr sancti viri spūalē pastū discernūt visu. i. legēdo & meliora & vtiliora peligēdo. Item gustu ꝓtēplando q3 celestia auide trāsiūtiūt tēporalia vo ptēnēdo fastidiūt. In olfatu imitādo q3 odores aboꝝ. i. exēpla vtutū sc̄oꝝ. fetores vo. i. vitioꝝ exēpla fugiūt & abhominā. Sexto q3 siluestr3 capra ē sanissima i potu. Dic̄. n. Pli. Siqs lac huj9 caꝑ bibat languoꝛē euitat. Jta lac. i. spūalis doctria taliū pfectoꝝ viroꝝ bibitū. i. duote & audēter suptū facit mētē vitare lāgores vitioꝝ ¶ Jtē solitarios & spūalib9 insidiāt demōes ꝓpue. & maxie ꝑualēt negligētibus & sō nolētibus. Vñ assilant dēmōes qbuscūq3 spēti b9 q moräl i siluis. q comedūt volucres & bestiolas earum humorē sugentes. vt dic Aris. & tales insidiāt dormientibus. & si eo rū ꝓra inuenerint aperta subintrant eorum corpora amantes calorem naturalem & odorē. Sed contra hos pugnat la certa que dicitur saura. que sentiens presentiā serpentis saltat super faciē dormiētis & pedib9 scalpit vt eū excitare posit sicut dicit Auic. Per volucres itaq3 que mozantur in siluis intelliguntur viri spirituales & contemplatiui. & p bestiolas intelliguntur hoies grossiores & simpliciores solitariam vitam ducentes quos serpentes. i. demones comedunt cuz eos ad sue iniquitatis cōsensum trahere & infelicere possunt. Quibus si aliter nocere nō posūt saltē hūorē buotōis & ꝓpūctōis abstrahere conant. Insidiāt ät maxie dormiēt9. i. negligētib9 & ocätib9. Et si p incautelā vel negligētiā corꝑ sensus inuenūt aptos & circa exteriora vagātes validi9 i trāt i eos vt tollāt eis calorē dilectiōis & odorē buotiōis & ita eos spūalr extinguūt Sz eis vtplurimū auxiliat lacerta. i. angelica custodia corꝑ negligētiā excitās. vel lacerta ista ē sacre scripture doctria ꝓpue saluatoriz q nos ad vigilādū & orādū solicitat Math. xxiij. Vigilitate & orate vt nō intret itētatiōez. Et sīl petra nos excitās ne ꝓpēs igrediat i nos dic̄. Sobrij estote & vigilate q3 aduersarius vester diabol9 q̃z. i. Petri. v.

¶ Capitulum. cxi

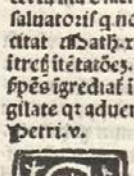

Ociatem malorum debet fugere qui propositum salutis prosequi vult & proficere. exēplo. i. cerua. Cerua. n. cū ē paritura elōgat se a semīb9 feris notis & appropinquat semitis ab hominibus tritis. Unde sicut dicit Aris. Juxta viam parit vbi pricmore hominum fer animal non accedit. Sic ergo qui vult parē idest ꝓficere bonū ꝓpositū preptū dz se elōgare a fer. i. a malis & iniqs & appropiāre sue adherē boib9. i. bñ & rōnabilr viuēti b9 quoꝝ būficio tutior ē possit. Sz hōes qui volūt corrūpe ab boib9. i. a bōis recedere facūt. & cū feris. i. cū malis ꝙuersari

vel habitare ſm illud Danielis.iij. Ejcient te ab hominibus ⁊ cum beſtijs feriſq; erit habitatio tua. ¶ Capitulum.cxij.

Studens in ſacra ſcriptura prius dz querere ſenſum ſalē. deinde inueſtigare ſenſuz ſpūalem. Qō oſtēdit exemplo aialiuz ruminātū q; omne aial ruminans hz duos ventres vnū magnum ⁊ alium paruū. Cui⁹ cā eſt digeſtio multiplex. nā taliū cibus eſt ſiccus. ⁊ ñ bñ a principio maſticat⁹ ꝓpter auiditatez edendi. vñ opz iterꝫ maſticari. de maiori igit ventre ad os trahitur ⁊ ſic ſecūdo ibi maſticatus ad ſecūdū ventrē tranſmittit vt ibi ꝑfecte digerat. Ruminatio aūt eſce eſt meditatio ſcripture que prius reducenda eſt ad magnū ventrē. i. ad ſenſum litteralem qui eſt primus ⁊ generalis ſenſus totius ſacre ſcripture. Deinde ducenda eſt p meditationē ad paruū ventrē. i. ad ſpiritualem ſenſum. qui quidē paruus dicitur q; humiliter ⁊ ſobrie eſt querendus q; non niſi paruulis datur ſcripture ſacre myſticus intellectus ꝓ̄. Illuminat ⁊ intellectū dat paruulis. ¶ Itē paruus dicit q; in vita iſta pax ab hoīe de eternis ⁊ ſpūalibus capitur. Nam ex parte cognoſcimus ⁊ ex parte prophetamus prima. Corin.iij. Vbi tñ cibus perfecte digerit qñ vita ⁊ opere impletur. ¶ Itē ſacre ſcripture profūdus predicator cuius eſt hoſtes fidei expugnare cū diſcretione ⁊ ſobrietate perſcrutari ⁊ diſcere dz. Nam illi equi apti ſunt ducti ad bella qui in bibēdo profundius nares infigunt. q; tales vt dicunt vrina non grauantur in curſu. Per equos ergo aptos ad bellū predicatores catholicos ſeu doctores intellige qui hñt cōtra hereticos diſputare qui nares diſcretionis in aquā ſacre ſcripture profunde debēt infigere ideſt cū diſcretione ſtudere vt ſenſum ſcripture ꝓfunde hauriant ⁊ intelligant. ⁊ ſic in curſu vrine. i. erroris cōceptione vel obſtaculo minime ledentur. ¶ Itē ſtudiū ſpūalis doctrine in tribus conſiſtit. ſcin adiſcendo eligendo. ⁊ retinēdo. qō patet per exēplū in dentibus aliū. Nam quedam animalia ſunt que hñt dentes ad capiendū vt canes ⁊ aialia prede. ⁊ ideo hñt dentes diuſos ⁊ acutos vt poſſint melius capere predam. Quedā vero hñt dentes ad paſcendum vt camelus ⁊ vacca ⁊ hmōi. ⁊ ideo hñt eos equales ⁊ cōtinuos vt meli⁹ herbas precidant. Quedaz vero hñt dentes ad cibum retinendū ſicut piſces. Nam piſces preter modū alioz aialium hñt plures ordines dentiū ꝙ duos. q; preter dentes quos hñt ſerratos ⁊ diſtantes hñt etiam interius dentes miro modo inſitos. cū quibus vt dicit Ariſto. recolligunt cibos ne aque lubricitate de eoz faucibus eruātur. Illi aūt hñt dentes ad capiendū cibū ſpiritualē doctrine qui ſunt apti ⁊ ſtudioſi ad diſcendū. Sed q; non oēs equaliter ad eadē diſcenda ſunt apti. ideo iſti dēbēt ſunt diuiſi ⁊ tanto ad diſcendū ſunt magis idonei. quāto ad intelligendū que legunt vel audiunt magis inuenīūtur acuti. Animalia vero que dentib⁹ herbas paſcēdo precidunt qō eis melius vī capiunt ⁊ alia dimittunt. ⁊ ideo paſcēdo meliora eligūt. Vnde illi hñt dentes ad paſcendū qui de his que audiūt vel legūt ſtudioſi ſunt ad meliora ⁊ vtiliora eligēdū ⁊ memorie vel etiā ſcripture aliq̄ cōmendanduz: ſed illi hñt dentes ad retinendū qui ſunt ſollicīti ⁊ ſtudioſi non tñ ad audiendū vel legēdum ſed etiā ad repetendū. ⁊ recogitāduz q; frequens meditatio ſaluat memoriam ſm ꝓphm. Vnde ſine repetitione crebra memoria inuenitur labilis ⁊ lubrica.

¶ Capitulum.cxiij.

Yperb⁹ aſſimilat tauro.

¶ Primo rōne ferocitat. ſunt. n. tauri ferociſſimi q̄uis ſub arbore fici ligati dicunt fieri manſueti vt dicit Iſiō. Sic ſuperbi feroces ſunt ⁊ proni ad iniuriādū ⁊ ledendum alios niſi ligent ſub arbore fici. i. reſtringant ſub dñio alicui⁹ viri probi qui ſit mitior ⁊ dulcior Judith. vj. Ligauerūt achior ad arborē. nam achior qui interp tat mōtan⁹ ſignat ſupbia tumidū q; mōs

est tumor terre. qui ligandus est ad arbo-
rez. i. restringendus ad arbitriū superiorū.
¶ Scdo rone singularitatis. dicit. n. Aris.
q taur⁹ pascit solus nisi tpe amoris ⁊ sic
superb⁹ vult esse solus in honorib⁹ ⁊ di-
gnitatibus quibus pascitur nisi forte ali-
qbus amicis communicet. Ps. Singula
ris ferus depastus est eaz. ¶ Tertio ratio
ne inflationis q: liquis de corio taurorū
modicū sanderit ⁊ cū fistula sufflando pa
rum cutē a carne sublevauerit impingua
bit. Etiā ipinguat cū ficub⁹ ⁊ vuis passis.
sic superbi ipinguant sine inflant cū inflatio
ne fistule idest ex verbis blandientis ⁊ lau
dantis. Et cum ficub⁹ ⁊ vuis passis. i. quan
do dicuntur ⁊ offeruntur eis dulcia q̄ de
lectent. Sed contra eorum inflationes dr
Eccli. Non te extollas in cogitatione ani
me tue velut taurus rē. ¶ Quarto ratio-
ne crudelitatis. habent enim tauri cor du
rum ⁊ crudele. Et dicit Aristo. q in corde
tauri sepe os durum inuenitur quod sez
designat duriciam cordis superborum.
Eccli. iij. Cor durum male habebit in no
uissimo. ¶ Itez superbus affilatur draco-
ni. Primo q: draco ē venenosus. Et ideo
quando per aerem fertur aer concitat. p
eum etiā mare intumescit propter eius ve
nenuz. Tale est etiam venenum superbie
quod interius cor tumefacit. ⁊ exter.⁹ ri-
xas velut tempestates aeris concitat ⁊ in
ducit. ¶ Scdo quia est insidiosus. Insidia
tur enim elephanti ⁊ sitit sanguinez eius
Unde elephas videns draconez super ar
borem mittur eaz frangere vt occidat eū.
Draco autem insilit in eum ⁊ nititur euz
mordere iter nares. impetitq; oculos ei⁹
⁊ aliquando eum excecat. Et aliquando
insilit super eum a tergo ⁊ mordet eum ⁊
sugit sanguinem eius. Et post longum cō-
flictum ex subtractione sanguinis debili-
tatur elephas in tantum q̄ super draco-
nem cadit ⁊ moriens suum occisorem oc-
cidit. Causa autem quare draco sic ei⁹ san
guinem appetit est frigiditas sanguinis
quo suum incendium refrigerari querit.
vt dicit Isid. sicut ergo draco insidiat ele-
phanti. sic superbus ⁊ ambitiosus insidia
tur maiori ⁊ regnanti. ⁊ interdum sangui
nez eius sitit vt ipse regnare possit. Unde
⁊ ipsum inuadit aliquando a fronte idest
aperte ⁊ manifeste. aliquando a tergo. i.
latenter ⁊ occulte. ⁊ quandoq; ipsum pro
sternit ⁊ extinguit ⁊ nonnūq; ex eo vel p
ter eum etiam ipse perit. sicut frequen-
ter in principibus mundi accidere vide-
mus. ¶ Tertio draco est ventosus. quia
sez ventum sequitur ⁊ diligit. dicit enim
Solinus q draco est animal ita sitibundū
q̄ quasi aqua sattiari non possit. Unde os
contra ventum aperit vt sic suum incen-
dium mitigari possit. Unde sepe impetus
eius in velum subuertit lignū. Sed nau-
te dum draconem presentiūt qō ex tumo
re maris aduertunt statim vela deponūt
⁊ sic periculum draconis euadunt vt di-
cit Solinus. Similiter superbus nō facia
tur aquis delitiarum sed adhuc sitit ven
tos vanitatis ⁊ honorez. Unde sequitur
vela nauium. i. glorias ⁊ vestigia magno-
rum: quos etiam quandoq; subuertit dū
eorum ventū ⁊ honorū gloriā sitit. Unde
tutius esset vela honoris depōere q̄ dra
cones tales cōtra se habere Job. xxx. Fra
ter fui draconum ⁊ socius struthionum.
¶ Item superbus assimilatur boraci. i. ru
bete que est rana venenosa. que sicut dicit
Plini. habet duplex iecur. Unū sūme ve-
nenosum. aliud vero est contra venenuz
remedium ⁊ datur pro antidoto contra
noxium. Unde ad cognoscendum qō sit
bonū ⁊ qō sit malum proijciunt illud in
nidum formicarū. que statim venenosus
fugiunt ⁊ aliud petūr. sic in homine sup-
bo est aliqñ estimatio vel excellentia alicu
ius gratie seu probitatis ⁊ ista est veneno
sa quia continet venenū elatiōis. Sed ex
alia parte inest defectus ei vel infirmitas
carnis: ⁊ hec est medicina humilians scili
cet animuz ⁊ repellens sez elationis vene
num. Unde Apo. ne venenoso iecore ne-
caretur superbie: antidoto alterius mu-
nitum se asserebat dicēs. Ne magnitudo
reuelationuz extollat me datus est mihi
stimulus carnis mee rē. Ps. formice. i. pru
dentes viri a sue magnitudinis estimatio

ne se auertũt. ne veneno superbie inficiantur. ꝛ ad suam infirmitatem sollicite respiciunt vt per humilitatẽ saluentur. ¶ Jtẽ superbi assimilantur bubalis quorum ferocitas ꝛ fortitudo domari non potest. nisi aculeo ferreo in naribus eorum infixo. Sic superborum ferocitas ꝛ presumptuosa fortitudo non subiicitur nisi forti tribulatione ꝛ oppressione. Vnde dicitur cuidam superbo. iij. Re. xix. Ponam circulum in naribus tuis ꝛc. ¶ Capi. cxuij.

Tentationes fraudulentas demonum sancti viri humiliter metuunt. prudenter fugiunt: efficaciter repellunt. Sunt. n. virtuosi quodámodo sicut cerui. Dicunt. n. cerui timẽ vocẽ vulpis. Quid enim est vox vulpis nisi fraudulenta suggestio demonis. Sed cerui magnis cornib⁹ muniti sunt viri magnis virtutib⁹ fulti. timent ergo cerui vocem vulpis. qꝛ sancti viri semp metuunt fraudulẽtiã ꝛ astutias demonis. Eccli. iij. Sta in iusticia ꝛ timore ꝛ prepara animam tuam ad tentationem. ¶ Jtẽ cervus qñ canis ipsum insequit si inuenit diutũ nõ rectis currit vestigijs sꝫ nũc huc nũc illuc trãsuersaliter salt⁹ mutat tũc enim conatur trãsire per cõtrarios passus vt sic in eius vestigijs canes decipiantur. Similiter quoꝫ sancti viri cũ eos diabolus tẽtãdo persequit nõ rectis vestigijs sed trãsuersaliter currũt. qꝛ cum de superbia pulsari se sentiũt mox nõ ad cõsiderationẽ sue vtutis sed sue infirmitatis recurrunt. Et cũ obiecta infirmitate de pusillanimitate tẽtant quasi per saltus trãsuersuꝫ queꝫ sua fortia opera ad memoriaꝫ reducere satagunt. Sic. n. beatus Job ne magnitudo virtutum eũ extolleret ad suã fragilitatẽ cõsiderandã cucurrit dicens. Parce mihi dñe nihil. n. sunt dies mei quid est homo qꝛ magnifices eũ aut quid apponis erga eum cor tuũ ꝛc. Job. vij. Et rursus ne ex calamitatuꝫ suarum multitudine desperet ad suam inocentiam pensandam saltauit dicens. Nõ peccaui ꝛ in amaritudinibus morabitur oculus meus Job. xvij. Et rursus. vtinã appenderentur peccata mea quibus iraꝫ merui ꝛ calamitas quam patior in statera Quasi enim arena maris hec grauior apparet Job. vj. Quasi ergo contrarios ꝛ transuersales saltus dabat qui nunc vt sibi parceretur rogabat. nunc autem se nõ peccasse dicebat. vt neqꝫ in elationem superbie inocentia duceret neqꝫ in desperationem animę eum calamitas traheret.

¶ Jtem cervus quando canes eum insequuntur si potest fugit ad fluviuꝫ vbi ex aque frigiditate viribus resumptis tranatando aquam venatorem effugit. Tũc autem canes insequuntur cervum quando importune cogitationes vel tentationes molestant ꝛ stimulant animum: q tũc ad fluuium fugit quando ad sui considerationem cum timore rediens copiosas lachrymas fundit dicens deo ꝛ orans. Deus meus es tu ne discesseris ame quoniam tribulatio proxima est ꝛ non est qui adiuuet. qñ circũdederũt me canes multi ꝛ consilium malignãtium obsedit me. Oratio enim lachrymosa sic animũ fortificãdo corroborat vt nõ solum canes. i. tẽtationes euadat sed etiam extinguat ꝑ̃. Tu cõtribulasti capita draconum. i. tẽtationes demonum in aquis sꝫ lachrymarum. ¶ Jtẽ cerv⁹ qñ capit mugit ꝛ lachrymas fundit. Vñ et hõ a tẽtatore p ꝓsensũ captus statim emittat mugituꝫ doloroseꝫ cõfessionis ꝛ lachrymas effundat copiose cõpunctiõis anteq̃ pertrahat ad prauitatem operis vel ad illaqueationeꝫ male cõsuetudinis. ¶ Jtẽ tẽtationes demonuꝫ assimilant incessibus serpẽtũ. Nã quidam serpẽtes incedũt siue serpũt semp flexuose. ꝛ tales sunt demones q tẽtãt insidiose ꝛ sub spẽ boni incipiẽtes a recto ꝛ declinãtes ad curuũ. Quidam vero sp incedũt recte vt cẽtrix. Vñ Lucan⁹ ait. Est sp recto lapsur⁹ limine cẽtrix. ꝛ tales sũt q directe ꝛ aperte suggerũt mala. vt adulteriũ ꝛ homicidiũ ꝛ hmõi. Alij ãt sũt q sp curui supplant⁹ incedũt. hi sũt demones tẽtãtes de auaritia ꝛ icuruãtes cor hois ad terrena defideria. Alij ãt serpẽtes a pectore surſũ

erecti vadunt: sicut quidaꝫ serpens terrenus ⁊ aquaticus noie chelidrus: ⁊ hic serpens qñ currit crepat ſi ſe torserit. Tales ergo ſunt demones tentãtes de ſuperbia que erigit coꝛ ad alta per elationẽ. Et potius ceꝛeparent quidam ſuperbi moriẽdo qꝫ ſe flecterent humiliando. ¶ Itẽ quidaꝫ serpentes ſunt qui tarde mouent. Et iſti ſunt demones tentantes de negligentia ⁊ pigritia que ad accidiã pertinẽt. ¶ Item ſunt quidã tante velocitatis vt volare videant. Vñ ⁊ quidam serpens iaculus dicit qui vt iaculũ volare putaꝫ. Et ſ̃ arboꝛes exilit ⁊ ſi obuiã quicqꝫ habuerit ſtatim illud perimit. Tales ſunt demones tentantes de ira cuius motus velox eſt non expectãs ratiõis conſilium ⁊ ſibi obuiantes .i. reſiſtentes percutit. Sunt etiã in arabia serpentes alati: qui ſyrene ſunt dicti qui plus currũt qꝫ equi ⁊ ideo volare ferunt quoꝝ tantũ eſt virus vt puꝰ homo moriatur qꝫ doloꝛ aliquis ſentiat. Tales ſunt demones de luxuria tentantes que velociter volare dicit: qꝛ eiꝰ delectatio cito labit: ſed puꝰ aiã delectãdo occidit qꝫ eiꝰ doloꝛ ſentiat. ¶ Item quidã ſunt fraudulẽti ⁊ inſidioſi ſicut ceraſtes qui eſt ſerpẽs coꝛnutus qui ſub arena ſe abſcondit ⁊ tãtum coꝛnua oſtendit que habet ad modum arietis ad quem dum aial vel auis acceſſerit ipſuꝫ nõ arietem ſed anguẽ peſſimũ inuenit. Tales ſunt demones tentãtes de inuidia quia inuidus doloſe ⁊ fraudulẽter capere ⁊ ſubuertere conaꝫ. ¶ Itẽ eſt ſerpens bona dictus qui greges ſequitur armentoꝝ ⁊ bubalorum vberibus ſe ſuſpendit. ⁊ dum lac bibit ipſum aial occidit. Vñ a bobus ſiue a bubalis nomẽ accepit vt dicit Iſiõ. Tales aũt ſunt demones de gula tentãtes. Vñ ſequunt greges armẽtoꝝ .i. hominũ beſtialiter viuentiuꝫ ⁊ in guſtu lactis. i. in delectatione gule peꝛcutiũt aiam ⁊ occidunt Pro. xxiij. Ingreditur blande ⁊ in nouiſſimo moꝛdebit vt coluber. ¶ Item tentationes demonum ſimiles ſunt venationibus animaliũ de q̃ bus in ps. Ipſe liberauit me de laqueo venantium. Nam ſm Auicẽ. venantur quedam animalia de nocte vt quidam lupi. ⁊ dam de die vt canes ⁊ vrſi ⁊ huiuſmodi quedã vero de die ⁊ de nocte vt etiaꝫ quidam lupi. Sic etiam quidã demones tentant de nocte. i. occulte ⁊ ſub ſpecie boni: ⁊ iſte eſt timoꝛ nocturnus de quo dicit in ps. Non timebis a timoꝛe nocturno ⁊ a negocio perambulante in tenebꝛis. Suggerit. n. interdum abſtinentiam vt inducat impatientiã. Suggerit dare bonũ exẽplum alijs vt inducat ad vanã gloriã ⁊ ſimilia. Quidã vero tentant de die. i. aperte ⁊ manifeſte mala ſuggerendo: vt qñ tẽtant de luxuria homicidio furto ⁊ ſimilibus. Et iſta eſt ſagitta volans de die. Quidaꝫ vero de nocte ⁊ de die. qꝛ qñqꝫ demõ tẽtat vtroqꝫ modo. Mã primo tẽtat ſubtiliter ⁊ quaſi rationabiliter ingredi ſed poſtea facit ruere in apertuꝫ malũ. Vnde in ſ̃ diabolus ſimilis eſt mãcioꝛe aiali mõſtruoſo qõ dicit habere facẽ hoĩs: ſibilus ſerpentis: caudã ſcoꝛpionis: velocitatem auis volantis ⁊ tres oꝛdines dentiuꝫ: carnes aũt humanas appetit ad edendum. Caput ergo ſ̃ hominis ⁊ ſibilum serpentis: qꝛ primo tẽtat ſubtiliter ⁊ quaſi rationabiliter ꝛ̃ tres oꝛdines dentium qꝛ de tribus tẽtat. ſ. de concupiſcentia carnis. de ꝓcupiſcentia oculoꝝ ⁊ ſuperbia vite. Coꝛpus aũt ſ̃ leonis qꝛ fortiter detinet: caudam vero ſcoꝛpionis qꝛ in fine nequiter pungit vt auis velociter diſcurrit: hominum carnes appetit. i. vt carnales homies violet ⁊ trucidet. Hec ergo tertia tentatio vocatur demoniũ meridianũ qꝛ. ſ. tanq̃ media participat primas duas ſcz primam ⁊ ſecãm. ¶ Itẽ ſancti viri tentatiões intuẽtes muniunt ſe ſicut aper ꝓtra venatoꝛes. Nam ap tribus modis ſe munit: primo duriozem partem coꝛporis opponendo. Nam in latere ſuo dextro locum duriſſimum ſ̃ quẽ. ſ. ſemper opponit venabulo perſequentis ⁊ tanq̃ clypeum validuꝫ illum locum ſemper obijcit. Sic etiaꝫ ſancti viri contra tentationum impetus duritiem. i. aſperitatem coꝛporis obijciunt. ſm illud ps. Ego autem cum mihi moleſti eſſent induebar alicio ⁊ humiliabã i

timlo alam mea. ¶ Item ap se munit: cul mos suos. i. dentes lõgos ad arbores acu edo. Scies. n. sibi iminere piculũ acuit cul mos ad arbores eos fricas ⁊ fricado eos ꝑbat si ñ bñ icidũt. gbus postea ꝓ gladius ntes oẽ qõ ferit laniado ditũpit. Ibi ergo culmi sunt virtutes penitenᵗ̃ q̃ acuũt cũ ad arbores fricantur: quasi enim culmos suos ad arbores fricare ẽ suas virtutes ꝓprias sanctorũ ⁊ fortiũ viroꝝ vrtutiᵇ̃ ꝓpare: gbᵇ̃ illorum exemplo ⁊ ad opus feruentiores ⁊ ad bellum acutiores reddant. ¶ Item ap se munit origanus masticando. Nam si dentes fricando ad arbores hebetes eos iuenerit herbã origanũ q̃rit cuiᵒ virtute masticando dentes acuit vt. Auicẽ. ait. Origanũ itaq; est verbum dei cuius masticatione. i. ꝓsideratione contra tentationes aĩa ꝓmunitur: vinus est. n. sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oi gladio ancipiti. vel origanum ẽ diuina ꝓtectio quã orãdo querere debemus vt eiᵒ virtute vires nr̃e cõtra tentationes acutiores ⁊ fortiores reddantur. ¶ Item tentationes carnis expugnare debemᵒ exẽplo cameli. Nam camelus tempe amoris solitudinem diligit ⁊ nullus ꝑter pastorem audet appropinquare ei. Et iterum quando feminam appetit supra genua incuruatus incedit ⁊ parum tunc cõedit. Sic hõ qñ carnali amore succẽdit seu tẽtatiõe ds se ad solitudinem orationis reducẽ ⁊ soli pastori christo se feruenter recõmẽdare ⁊ genuflexionibus deuotis corpus fatigare ⁊ cibi ⁊ potus petitate carnem castigare. vt. s. carnis terrat superbiam. potus cibiq; parcitas. ¶ Item tentatiões carnales ẽt repellunt ⁊ vincũtur penitentia ⁊ feruore meditationuꝫ ⁊ orationũ. Cuiᵒ exẽplũ apparet i edo. q: eiz pellis q̃ hispida ẽ sic dicit ꝑli. sanat morsus veneõsos si calida supalligek. ⁊ pili eiᵒ exusti suo odore fugãt spẽtes. Quid aũt pellis hispida edi nisi austera pnia hois tentati. Edᵒ. n. q ẽ aĩal iocabũdũ ⁊ lasciuũ figñat hoiez carnalr̃ tẽtatuꝫ eiᵒ. igit hispida pellis. i. aspera pnia carnis si calida. i. ex charitate facta q̃ ẽ calor aĩe vitalis suppnat. i. ꝓ ipsas tẽtatiões obijcit morsᵒ eorũ venenosos. i. mortiferos sanat. Vñ ꝑs B remedio vtẽ dicebat. Ego aũt cũ mihi molestu eẽnt iducebar cilicio ⁊c. Sz q̃si pili ꝓcedẽtes ex pelle sũt cogitatiões ꝓcedentes ex mẽte. vl q: pili q ex superfluitate cor poris generãt signãt elynas q̃ saltẽ de superfluo dari dñt sm illud Lu. xi. qõ superest date elymo. vsi isti pili adusti. i. cogitatões feruẽtes vel elyne facte cũ charitate amore fugãt serpẽtes. i. demões vel eoz tentationes. Vñ de elyna dicit Eccli. xxix. Super scutũ potẽtis ⁊ sup lãceam aduersus inimicũ tuũ pugnabit ꝑ te. Et de feruore meditationũ dicit. Tob. vi. Incẽso accende. i. mẽte ꝑ feruẽtes cogitatões fiue oones fugabit demoñ. ¶ Item nota q̃ tẽtatiões aliquos dissipant ⁊ aliquos purgant. Vñ sũt fortes formicis q̃ plãtas vastãt ⁊ visos purgãt. Mã formice flores ⁊ germina corrodẽdo violãt fructᵘ̃ cõcauant ⁊ mandu cant ⁊ hominibus nocumentum ꝓstãt. Similiter tentationes aliquando corrũpunt ⁊ dissipant flores cogitationuꝫ: germina affectionuꝫ. ⁊ euacuãt a merito fructus opuꝫ. ⁊ sic sũt hõini icauto ⁊ nescienti cã multoꝝ lesionũ. Attamẽ formice vtsoluãt. Vñ dic ꝑli. q̃ ẽndo vrsi egrotãt q̃rũt formicas ⁊ deuorãt. ⁊ sic saluẽ recipiunt Sic. hoibᵇ̃ sanctis tẽtatiões sũt ad ꝓfectũ ⁊ ad purgatoꝝ siue liberatoꝝ vitorũ. Vñ Jac. i. Btus vir q̃ suffert tẽtationẽ. ¶ Item nota q̃ tẽtatio diaboli a principio ẽ obuil ⁊ facilr̃ ad resistẽdũ sz postea i ꝓcessu difficilis ẽ ⁊ fort̃. Assilit. n. diabolᵒ vrso q hz caput ualidũ. sz brachia hz̃ fortissima. Est ergo velut caput vrsi ipa suggestio diaboli. sz q̃si eiᵒ brachia sr̃ ipa ꝓpa q̃ si hoiez capiũt difficillime dimittũt hz̃. Cõfossabit capita. q: s. ꝓterẽda sũt ipsa tentationũ vitia. Capitulum. cxv

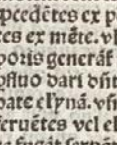

Imens inchoare penitentiam similis est asino. qui valde timet intrare aq̃m ⁊ pedem ibi tingere vel ꝑ eã transire imo ẽt nõ libẽter aliũ trãscũt ꝑ põtes ⁊ magie si possit ibi aquã cõspicere: eo q̃ facile

patiaꝫ vertiginem ꝑ capitis debilitatē ꝑ quā timent de pōte cadere. Nec bibūt de facili nisi ad locū vbi sunt bibere assuetiad quem possunt ire ficco pede. Ille timet aḡm itrare vel trāsire q timet pniaz incboare vel in ea perseuerare. Sed ille timet per pōtē aquam videṡ tranfire q timet ad religionem eius aspitatem ꝓsiderans ire. Cō ꝓtingit ꝑ debilitatē capitis. ꝑ defectum sensus. & iō talꝫ nō vult ab assueta aḡ. i. vita discedere nec pniam recipe nisi ḡm faciliter possit ferre Judith. ix. Nūqd possū deserere dulcedinē meā fructusqz suauissimos. ¶ Capi. xvi.

TYrannus filius est vnicorni de quo ꝑh. dic. q est filius elephāti in capite. & equo in corpore i cauda vo assimilat aprō :mugitū emittit grauē. & vnum cornu magnū hz i fröte duoꝝ cubitoꝝ. Hāc feraz viuā capi posse negāt sz violēter. Sic tyrāni in capite. i. in mēte sūt vt elephantes sc̄z p magnitudinē supbie. in corpe vt equi sc̄z per fluxum luxurie. & i cauda vt aper ꝑ breuitatem potentie. Nam aper turpem & curuaz caudam habet. Et similiter potentia tyrannica & dominium cōmuniter hz finem celere & turpem. Mō gitus grauis ē graue ipiū. q: sc̄z alijs gratia & iportabilia iperant. Cornu magnū est seua pſecutio quā inferūt bōis ꝓpue his q coꝝ maligitati nō ꝓsentiunt. Dicit aūt capi nō possūt ꝑ ipatientiā Est. n. sicut dicit Greg. vnicornis fera omo indomita. vñ si fuerit capta teneri negt. q: tādiu ipatiens morte deficit. Sic tyrāni & subi potius aliqñ ꝓfitūt occidi q̄ velint subijci alijs: vt ꝑz de Wantbale q bibit venenū & occidit seipm ne veniret ad dñm Romanoꝝ. & Cato filr se occidit ne Cesari subderet. ¶ Itē tyrannus ꝓdens est filis cameleōti de quo Aristo. dicit q hz faciē sicut alialis ex porco & simia. & altera tur color ei⁹ qñ :insuflat i cornū ei⁹. & dic ꝑh. q nullū aial ē eo pauidius & ideo sic mutat sic color & dicit q ꝑ infirmitate mā suetū se fingit cū tū sit crudele. Dicit ēt q huic aiali magna vis ꝫ accipitres ē data Mā volantes eos ad se trahit & ꝑbet eos alijs auibus lacerandos. Dicit ēt Aris. q in morte est turpis color⁹. q̄uis in vita sit magne venustatis. Sic quoqz tyranni similitudinē hñt porci ꝑ imundiciā vite: similitudinē vo simie ꝑ simulationē iusticie. Mā simie corpus a facie hois inchoat sed i fine i defectu caude suā turpitudinem oñdit. Sic tyrānus in pricipio regiminis vel opis mansuetudinē & iusticiam fingit. & sic incipit a facie hois. sed in cauda. i. in fine operis sue tyrānidis & malicie turpitudinem detegit & oñdit & q̄ ꝫ aliquos aliqd aurib⁹ eius insuflat color ei⁹ satis velociter imutatur & inflāmat. & hoc vt plurimū ex timore ꝓcedit q: oēs tyrāni sūt pauidi scētes se a multis odio haberi. aliqñ tñ ꝓmore vel ipotētia fingunt mansuetudinem cū tñ sp in corde gerāt crudelitatis rabiē. Vis ēt ex diuina pmissione data ē vis ꝓtra accipitres & cōtra raptores vel vsurarios & hmōi. q: frequēter illi q multos alios violenter vel in iuste expoliauerunt ab aliquo tyranno insurgente & eos capiente ipi expoliātur & insup nonnūq̄ ab eo inhūaniter lacerant. Lz āt tyrānus dū viuit & dñat magnificus & potēs appareat. i mōte tñ turpitudinē hz q: cōiter tyrānus turpi morte moritur. ¶ Item tyrānus assilat formicaleoni. qō sc̄z ē aial paruū formicis infestū comedēs granū eaz vñ dū eis victū subtrahit occasionaliter eas occidit. & iō formicaleon dr q: formicis ē vt leo: sed quē formica expugnare nō pōt. sz pſecutorē & expugnatorem patitur. ipe ab alijs aialib⁹ deuorat. Et silr q̄libz tyranni q sūt hūllū psonaz & pauperū oppressores & expoliatores diuio iudicio ab alijs opprimūt & ꝑda sūt eorū. Isa. xxxiij. De q ꝑdaris nōne & ipse ꝑdaberis. ¶ Itē tyranni silres sūt grifonib⁹. Mā grifo ē aial pēnatū & q̄drupes i hyperboreis mōtib⁹ nascēs ex oi pte corpis silr leōi. sz i alis agle assimilatur & hz vnguēs tā magnos q̄ ide sūt cyphi q regū mēsis apponūt. Silr tyranni sūt silres leōi i crudelitate. & agle i rapacita

te: vñ magnitudo vnguiũ ẽ magnũ cor⁹ ꝛ multiplex studiũ ad rapiẽdũ ꝑs. Insidiat vt rapiat ꝛc. ¶ Jrẽ tyrãni fũt sicꝫ lupis. Sũt. ii. gdã lupi matutini. gdã meridiãi ꝛ gdã vesprini. Lupi matitani q adhuc ñ mltũ esurũt ptẽ ouis cõedũt ꝛ parte reliquũt. Tales fũt multi tyrãni q bõa pauꝑ rapiũt. ſ ptẽ eis dimittũt. Lupi vo meridiani q vsq; ad meridiẽ nõ comederũt qr mltũ esurũt ꝛ ꝓp estũ multũ sitiũt totã ouẽ comedũt ꝛ sanguinẽ ei⁹ bibũt tales fũt multi q totũ supellectilẽ auferũt ꝛ ilup possessiões ꝺs cũ multo sudore acq fierũt diripiũt Jsy. Judices prauꝰ lupoꝝ more cũcta diripiũt ꝛ vix pauca paupib⁹ derelinquũt. Lupi ãt vesprini q vsq; ad vespã nõ comederũt adeo esurũt q carnes outũ cõedũt ꝛ sanguinẽ bibũt ꝛ pelles scindũt ꝛ ossa frãgũt. Sic fũt mlti tyrãni q a paupib⁹ pecũiã exhaurũt possessiões diripiũt ꝛ domos tollũt vestes auferũt ꝑ sonas opprimũt. Soph. iiii. Judices ei⁹ lupi in vespe nõ reliquũt in mane.

¶ Capitulum. cxvii.

TRibulatio fortis vel predicatio feruida aperit cor⁹ peccatoris. Est enim peccator similis cirogrillo siue erritio magno qui tanta fortitudine se in corium constringit vt salua cortice aperiri vix possit. sed si aqua calida aspergatur continuo apit. sic cor⁹ petõris ita interdũ i petõ se includit vt nisi p mortis fractionẽ apiri vix possit. ſ aq̃ calida. i. tribulatio feruida ꝛ fort; vl aq̃ calida. i. ꝑdicatio feruẽs ꝛ affectuosa ipm cor⁹ petõris apit dũ fortit ꝛ vberti pfũdit. Hãc cordiũ aptionẽ desiderabãt ꝑdicatores qui dicebãt. ii. Mach. i. Adapiat dñs cor⁹ vr̃m. ¶ Jrẽ tribulatões ꝛ psecutõs vehemẽtes ꝓpellũt petõres ad deũ ꝑ sponteam pniam redire. sicut dicit Plini. q ceruus dum nimis vigetur a canib⁹ ad homines sponte fugit. Nam quasi canes persequentes sunt pscutiones vel tribulationes imminentes: que duꝝ peccatorẽ fortiter pmũt ad dñm redire ꝓpellũt. ꝑs. Imple facies eoꝝ ignominia ꝛ querent nomẽ tuũ dñe. ¶ Jtez tribulatio fortis mentez excitat ꝛ humiliat: vñ assilat orici q̃ sm Plin. est fera que in ortu canicule stat cõtra stellã quasi velit eã adorare. ꝛ ſ facit postq̃ diu dormiuit. Quid est canicula feruens nisi tribulatio vehemẽs: in cui⁹ ortu siue occursu bestia dormitẽs. i. mens peccatoris pigrescens excitat: ꝛ quasi ad adorãdũ parat. i. ad penitẽtiã ꝛ deuotõez humiliat. ꝑs. Humiliauerũt in compeditus pedes eius: ferrũ pertrãsiit aiaz eius. Per pedes eni ꝛ ferrũ tribulationes intelligũtur qbus dũ peccator stringitur ꝛ granatur humiliatur ei⁹ affectus ꝛ aia ad penitentiam vulneratur.

¶ Capitulum. cxviii.

VAna gloria assimilatur tinee primo quia tinea etiam ex bono panno nascit dum scilicet vestis in aere grosso inexcussa tenetur vl vẽto nõ pfundit. Eccli. xlii. De vestimẽto procedit tinea. Similit ex bono opere nascit vana inanis gloria Et hoc fit duꝝ mẽs in aere grosso manet. i. dũ se nõ subtiliter nec suos defect⁹ spirituales aduertit vel corrigit nec etiã vẽto pfunditur interne aspiratiõis. ¶ Secũdo qr tinea ꝺs insensibiliter progreditur Nam quasi insensibiliter ipam superficiẽ ꝓsumit. Et cũ aial sit in ipsa substantia se abscõdit vt videri nõ possit. Sic etiaz inanis gloria est vitiũ tam subtile ꝛ occultũ vt primo mẽtẽ teneat ꝛ meritũ hominis destruat q̃ homo inconsideratus aduertat ꝛ iõ vir ab ea aliquis est imunis. Maz sicut dicit Valeri⁹ maximus. Nulla est ꝓsus tanta humilitas que aliq̃ dulcedine gloríe nõ tãgat. Job. xxvii. Edificauit sicut tinea domuz suam. ¶ Tertio qr tinea amaris ꝛ odoriferis fugat. Vnde si folia lauri vel cedri vel cipressi ꝛ hmõi ponantur cũ vestib⁹ ꝛ ẽt cũ libris nõ pñt a tinea leedi vt dicit Cõstãtin⁹. Sic inanẽ gloriam excludit vel amaritudo tribulatiõis. vel odor celestis glorie. Mathꝫ. vi. Thesaurizate vobis thesauros i celo vbi nec erugo nec tinea ỽmollit. Mã odor. i. titillatio celes

tis glorie excludit tineã vane glorie.

¶ Capitulum.cxix

Irtus fidei bonũ ꝓpositũ ꝯcipit hũilitas custodit ſz charitas ope ꝑficit. Et iõ ſ vꝫ gbuſdã herbis gbꝰ cerue poſt ꝯceptiõez vtũ aſſimilat gbus.ſ.iuuãt ⁊ ad fetũ in vtero retinẽdũ ⁊ ẽt ad facilius pariẽdũ. Fetum qppe in vtero gignit q fide illuminatus bonũ ꝓpositũ cõcipit: qõ qdem in vtero mentis nõ perit nec inde inaniter exit ſi ſ discreta humilitas ad tps occultũ cu ſtodit qõ tandẽ charitaſ ꝑficit: qꝺ quodã feruoris impulſu quaſi quodã violento ptu exire in opus cõpellit. Et iõ Apo. ait q fides p dilectionẽ operat: qꝺ.ſ.illud qõ fides concipit dilectio ope ꝑficit. ¶ Item virtus ⁊ prudentia mentis recõpenſat in aliquibus defectũ corporis. Mã formice vt dicit Solinus maiora ſepe ferũt onera q̃ ſint eoꝝ corpa. Dñ recõpenſat quita tẽ corpiſ p magnitudinẽ virtutis. morſu põdera gerunt ⁊ q̃ p magnitudie ore fer re non põt nituñ volucre pedibus. ⁊ ſic ẽt hõ virtuoſus ingeniaſ vt qõ vna via facere non põt faciat alia. In quo ẽt maior eſt exiſtentia virtutis q̃ ſit apparẽtia fortis. ⁊ onus primi fert ore cũ ad patientiã cũ inducit ſua exortatione. Et ſi ore facere nõ ſufficit ſaltẽ pedibus.i.cõpaſſione affectuũ voluit. ¶ Caplm.cxx.

Ita ſpũalis pauciõibus i diget q̃ vita corpalis. Et huius exẽplũ apparet in iſtrumẽtis gbus aial mouetur. Mã ſicut dicit Aui. Omne animal hñs ſanguinẽ nobilẽ q̃tuor mouet iſtrumẽtꝫ.ſ. vel q̃tuor pedibꝰ vt bruta. vl̃ duobꝰ pedibus ⁊ duabꝰ manibꝰ vt homes. vel duobus pedibus ⁊ duabus alis vt aues. Sed q̃dam aialia ſũt q̃ hñt plures q̃ quatuor pedes vt ps in cãcris: ⁊ in gbuſdã ymibꝰ: ⁊ que dã plures alas vt ps in papilionibꝰ ⁊ apibus ⁊ ſimilibus. Sz hoc ex defectu ⁊ paucitate ſanguinis accidit: pp quã cãm efficacius operanꝰ quatuor organa in primis q̃ multiplicia in ſecũdis: Alle ergo hz in ſe nobilẽ ſanguinem q hz gratie humorem. Mã aia.i. vita oĩs carnis in ſanguine eſt vt dr Leui.x vij. Dñ deficiẽte ſanguine deficit vita corpis. Ita deficiẽte gra deficit vita ſpũalis. Mã ſicut dicit phz. Viuere ẽ viuẽtibus cẽ: ſed eſſe ſpũale eſt p gram hz illud. Cor.xv. Gratia dei ſum id qõ ſum: ergo aia p gram hz ſpũalem vitã. ¶ Quatuor pedes gbus quilibet hñs gram recte viuẽdo gradiẽ. ſunt quatuor morales vtutes ſiue cardinales. ſ. prudẽtia iuſticia fortitudo ⁊ tẽperãtia. ¶ Itez duo pedes volantiũ gbus ad bona opa tendũt duo amores ſunt. ſ. dei ⁊ primi. Sz quaſi duplex ala dupler ẽ doctrina duoꝝ teſtamẽtoꝝ que eleuat voládo.i. cõtẽpládo in vera dei cõtẽplatione. Vel due ale ſũt oratio ⁊ ieiuniũ: quaꝝ vna leuat aia altera leuat corpꝰ. Vel vt duo pedes ſpũales hominiſ ſunt intellectus ⁊ affectꝰ quoꝝ vnus p ſi dei viã: alter vo p viã dilectionis in deus tẽdit. Due aũt manꝰ ſũt bene opari in ꝓſperis: qõ ptinet ad dexterã: ⁊ bñ opari i aduerſitate qõ ptinet ad ſiniſtrã. vel bene facere amico ⁊ inimico. Alia aũt ignobilia que ex defectu vtuꝫ multis inſtrumẽtis vtũ ſignificãt petões gra ⁊ vtutibꝰ õſtituros. q multꝫ iſtis. i. multꝫ curꝫ ⁊ occupatiõibꝰ inuolũt qõ ẽ ex defectu nãe corrupte p vitia ⁊ nõ frenate p gram vl̃ vtutibus regulate. Mã. n. integra ⁊ vtutibus modificata paucis minimiſq; ꝓtẽta ẽ ſmi Boetiũ. Dñ accidit q carnales pl̃a vite fométa exqrũt q̃ viri ſpũales ⁊ getiles vi uũt ſpirituales cũ paucis bonis q̃ carnales cũ multis bonis ⁊ diuitijs.

¶ Capitulum.cxxi.

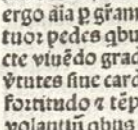

Ita aſſimilãtur ſcorpionibus. Nam ſicut ſcorpiones ſe inuicem pariunt ita ſe inuicem occidunt. Dicit enim q̃ ſcorpio parit vndenos fetꝰ quos oẽs occidũt mres ꝓter vnũ. Sed ille vn̄ ſupra mrem aſcẽdit ⁊ interficit: ⁊ vitor ẽ fraterni ſanguinis. Et hoc fecit deꝰ ne ꝓgenies illa peſtifera creſceret nimis. Sicut aũt ex vno

scorpione multi filii nascũtur ita ex vn capitali vitio multe filie.i. vitia generant Mã ex auaritia sicut dicẽ Gre. xxxi. Mo ra. oriunt̃ pditio. fraus. fallacia. piuria. ingratudo violẽtia. cõtra misericordiã indura tio. sz eadẽ mr auaritia ꝟ vitia q̃ gignit ex tinguit. nõ nunq̃ enĩ cupidus mercator qz eo ampli⁹ se lucrari cernit quo ab hominib⁹ aliis magis hẽtur fidelis ex ipsa cupiditate lucrãdi ⁊ a pditõe ⁊ a fraude ⁊ a fallacia ⁊ a periurio ⁊ a violẽtia se sũ me custodit. Oñdit se ẽt interdũ p elemo synas misericordiez ⁊ piũ vt sic nõ creda tur eẽ alienoꝝ fraudator: qui suoꝝ pius est largitor. Interdũ etiã vna ex filiab⁹ p dicẽ ipaz suã mrem auaritiã extinguit scz ingratudo mẽtis. qz interdũ aliqs rpaliũ rez auaria solicitudie ⁊ ingratudie fatigat⁹ eoꝝ sarcinã abiicẽ appetit ⁊ ex ingratudine mo lestia aliqñ mũdũ fugit. Et sike his posset oñdi in alijs capitalib⁹ vitijs si qs pscru tari velet. ¶ Item vitia q̃ corrigere debe mus in nobis signant i illis aialib⁹ que in lege moysi poterãt imolari. nã ō quadru pedib⁹ offerri poterãt in sacrificiũ de tri bus generib⁹ aialiũ scz bouz ouiũ ⁊ capra rũ vt ps in Leui. Oñ offerebat̃ psalmus vi tulus agn⁹ ⁊ edus. Et sicut dr in glo. Le ui. i. vitulũ offerrim⁹ dũ carnis supbiã vi cimus agnũ cũ irrõnabiles motus coꝛri gimus. Edũ vo dũ lasciuias supamus. re ferũtur etiã ꝟ aialia ad xpm vt dr i eadẽ glosa. nã xps in vitulo offert̃ ꝓpter vtu tem crucis. in agno ꝓpter innocẽtiam. in ariete ꝓpter principatũ. in hirco ꝓpt sili tudinẽ carnis peccati. Nec enim aialia in lege imolabãtur. Sed nota q̃ hec aialia nõ viua sed occisa deo offerebãt vt p oc cisionez hoꝝ aialium significaret occisio peccatoꝝ. ⁊ q̃ homines peccatores digni erãt occisiõe ac si illa aialia loco eoꝝ occi derentur ad signandum expiationez pec catorum. per occisionem etiam horum animalium figurabat occisio xpi. ¶ Itez vnum vitium quandoq; frenum est alte rius sicut accidit de serpentibus. qz quan doq; vnus serpens remedium est cõtra alterũ. Nam pinguedo colubri vt dicit Plinius valet contra morsum cocodrilli. Quasi enĩ cocodrillus sit homo gulo sus. qz cocodrillus tñ se replet q̃ postea iuxta litus iacet ructans prę repletione. Sed coluber qui pulverem terre lingit signat auarum qui terrena diligit. Colu ber autem contra morsum cocodrilli va let. quia plerunq; auaritia gulam refre nat ⁊ cohibẽt: quia homo nimis auarus frequentius non quantum appetit co medit secundum illud. Eccles. vi. Est vir cui dedit deus diuitias ⁊ substantiam ⁊ honorem ⁊ nihil deest anime sue ex omnibus que desiderat nec tribuit ei pote statem deus vt comedat ex eo. ¶ Item vnum venenum. est medicina alterius. Dicit enim Pli. q̃ quem draco vel aspis vulnerat caput vipere appositum sanat: ⁊ econuerso cum aliquem vipera pun git caro aspidis venenũ ad se ꝺtrahit ⁊ sic penssso subuenit. Per draconẽ qui est inẽ venenosa maxim⁹: ⁊ aspidẽ q̃ est serpens morsu ⁊ veneno pniciosissimus intelligit superbia que est maximum ⁊ pernitiosũ vitiuz: sz per caput vipere intelligitur luxuria: quia vipera ẽ valde luxuriosa. Vn de masculus ore missso in ore femine se men eitranssfundit ⁊ illa prevoluptate li bidinis in rabiem versa caput maris pre cidit. Est ergo vipera draconis vel aspi dis medicina. quia quandoq; ruina luxu rie ẽ medicina superbie. Vnde Gre. xxxiij libro moralium dicit. Fit plerunq; vt nõ nulli post superbiam in luxuriam coꝛruẽ tes ex aperto casu malum culpe latentis erubescant. ⁊ tunc etiam maiora coꝛrigãt cum prostrati in minimis confunduntur Et augu. in q̃dã epla dicit q̃ deijcit de⁹ oc cultã mentẽ supbiã p manifestã carnis ruinã. Sz adhuc cõuerso aspis ꝺ viperã re medijũ prestat. qz non nunquam superbia luxuriam refrenat. Nam dum appetit superb⁹ gloriã ifamiã metuẽs ꝺeliat luxu riã: sz pon⁹ ꝛ ista remedia opis ꝺ itrisece voluntatis. ¶ Capitulum. cxxii.

Oluptas carnis assimilatur
v Amphibene serpẽti. Habz. n.
huiusmodi duo capita vnuz

in principio ⁊ aliud in cauda currens ex vtroq; capite. Jō dicit Jsido. q̄ hydrus est serpens pluriū capitum. Nec etiam solus inter serpentes frigori se committit. Sic voluptas habet duo capita. i. duo capitalia vicia scilicet luxuriaz ⁊ gulam. Et hoc voluptuosus minus inter omnes videtur curare de frigore. i. de asperitate futuri supplicii. De quo dicitur. Jbunt ab aquis niuium ad̄. Job. xxiij. ¶ Item voluptuosus assimilatur limace que est vermis limi vnde semper est sordidus ⁊ immundus ⁊ est valde tardi motus. Etiam quandam concham in dorso gerit intra quam se includit ⁊ quibusdam cornibus viam querit: quia debilis visus existit. ⁊ si quid sibi obviam presenserit statim cornua retrahit ⁊ in conchulam includit. Sic voluptas est vermis limi. i. corruptio carnis siue carnalis appetitus. ⁊ ideo voluptuosus est sordidus per gulam. immundus per luxuriaz ⁊ tardi motus per penitentiam: ⁊ concha quam gerit intra quam se includit est consuetudo mala quam accipit ⁊ deponere nescit. Nec etiam hebetat visum mentis scilicet ad spiritualia ⁊ iterum voluptuosus quibusdam cornibus. i. quibusdaz studijs viam sibi querit ad delectationes carnis. q̄ scilicet studia pertinent ad prudentiam carnis. vnde quicquid carni obviat refugit ⁊ ad priuatam consuetudinem se reducit. ¶ Item limax q̄uis lento passu incedat ad arborum tamen summitates ascēdit quarum folia depascit ⁊ ubicunq; serpit immunda post se vestigia derelinquit Similiter voluptas carnis paulatim excrescit ⁊ magnarum arborum summitates ascendit. quia quandoq; magnos viros occupat ⁊ vincit. Sicut gula vicit adā luxuria dauid ⁊ salomonem: ⁊ folia. i. ornamenta virtutum deuastat in eis. vbicunq; autem serpit immunda vestigia i. exēpla turpia. ⁊ infamiā post se relinqt

Capitulum. cxxii.

Durarii ⁊ alti qui sunt ex iniquo mammone diuites assimilantur pigmeis qui cito crescunt ⁊ cito deficiunt. Nam pigmei qui sunt statura cubiti vnde a grecis a cubito sunt dicti habitantes in montanis indie iuxta occeanum sicut dicit Augu. in tertio anno sunt perfecte etatis quinquennes pariunt in septimo anno senescunt. Sicut ergo pigmei breui etate cito veniunt ⁊ cito recedunt. Sic diuitie male acquisite vsurariorum ⁊ aliorum cito crescunt ⁊ cito deficiunt. Cito enim efficiuntur diuites ⁊ cito pauperes. Pro. xxij Superbia festinata minuetur. ¶ Item sicut dicit Ihrys. super Matth. Similis ē pecunia vsuraria morsui aspidis. Percutsus enim ab aspide quasi delectanter vadit in somnum ⁊ per suauitatem soporis moritur: quia tunc venenuz latenter per omnia mēbra decurrit. Sic qui sub vsura accipit sub tempore quasi beneficium sentit. Sed vsura per omnes facultates eius decurrit ⁊ totū conuertit.

¶ Capitulum. cxxiij.

Christus assimilatur rinoceroti ideſt vnicorni de quo dicitur q̄ habet vnuz cornu in fronte vel i loco nariz quo omnia perforat: quod est indomabile aial ⁊ crudelissimum nisi dometur ⁊ mansuescat. Venatores autem vt dicitur qui volunt hoc animal capere virginem aliquā nudam ligant ad arborem iuxta quam illud animal dz transire quod transiens dum sentit virginei odoris fragrantiam ita immutatur q̄ omni ferocitate deposita in ei⁹ gremio recumbit: ⁊ vbera eius lambit ⁊ sic quasi agnus mansuetus fact⁹ ligatur capitur ⁊ tenetur. Sic deus qui añ aduētum erat seuerissimus attractus odore beate virginis de quo Cant. i. Dum esset rex ad̄. virginis dico nudate a terrenis delictis ⁊ ligate voto perpetue castitatis in gremio vteri illius descēdens ita humanus ⁊ mansuetus est factus vt posset teneri ligari ⁊ occidi. Job. xxxix. Munquid volet rinoceros seruire tibi. ¶ Jtē christus figuratus est i illa va-

ta rufa de qua fiebat aqua expiationis in lege moysi. Nam immunditia eozū q te tigissent aliqō animal immundū expiaba tur per aspersionē cuiusdā aq de qua hē tur Num. xix. mandatur enizibi a domi no q accapiat vaccaz rufam z occidant z comburant extra castra z intingebat sa cerdos digitum in sanguine eius z aspergebat contra fores sanctuarii septem vici bus: comburebatur autez vacca illa igne cum pelle z carnibus cum sanguine z fi mo flamme traditis. Adiungebatur etiaz combustioni lignuz cedrinū Ysopus coc cusqz bis tinctus. Cinis autem cōbustio nis colligebat totus z i aqua ponebatur ad expiandum. Sed comburens z cine res colligens z ille qui aspergebat aquas in quibus cinis ponebatur imundi repu tabant: Sed ab hac immunditia purifica bantur per solam ablutionem vestimen torū: nec indigebant aqua aspergi. z per illā vaccam rufam figuratus est xps ām infirmitatem assumptam quaz femineus sexus designat: sanguinem autem passiōis eiusdē ōsignabat vacce color. Debebat au tem illa vacca esse etatis integre. qz om nis opatio xpi est perfecta in qua ēt nulla eēt macula nec portasset iugum: qz xps ñ portauit iugū peccati. Precipiebatur au tem duci ad moysen qz xpo imponebat trāsgressio legis moysi in violatione sab bati. Precipiebatur ēt tradi eleazaro sa cerdoti qz xps occidēdus in manꝰ sacer dotū traditus est. Immolabatur aūt ex tra castra: qz extra portā xps passus est. Intingebāt aūt sacerdotes digitum i san guine eius qz in discretione quā digitus signat ministeriū passiōis christi est ꝓfide randū z imitandū. Aspergitur aūt cōtra tabernaculū p qō synagoga signat videli cet ad cōdēnationē iudeoz nō credētiuz Et hoc septē vicibꝰ. vel ꝓpter septez do na spūsancti: vel ꝓpter septem dico in quibus omne tempus intelligitur. Sunt aūt omnia que ad christi incarnationem pertinent: igne cremāda. i. spiritualiter in telligenda. Nam per pellem z carnem ex terior xpi opatio designatur per sangui nem eius subtilis z interna vtus exterio ra vitificans. Per simum lassitudo sitis z omnia hmōi pertinētia ad infirmitatē Addebantur autez tria felicez cedrꝰ que signat altitudinem spei vel contemplatio nis. Ysopus qui signat humilitatem vel fi dem. coccus bis tinctus qui signat gemi nam charitatem. Per hec autem debemꝰ christo passo adherere. Cinis autem col ligebatur a viro immundo quia reliquie passionis ꝓnenerunt ad gentiles qui fue runt culpabiles in christi morte. Appo nebatur autem in aqua ad expiandum: quia ex passione christi baptismus sortitur virtutem emendandi peccata. Sacer dos autem immolans z comburens z colligens cineres z aspergens immundi erant. quia iudei facti sunt immundi ex occisione christi per quem peccata nostra expiantur. Et hoc vsqz ad vesperam id est vsqz ad finem mundi quādo reliquie israel conuertentur. Vel quia illi qui tra ctant sancta intendētes ad emundationē aliorum ipsi econtra aliquas immundi cias contrahunt. vt Gre. dicit in pastora. Et hoc vsqz ad vesperum .i. vsqz ad finē presentis vite. Item christus fuit figu ratus in illis animalibus que pro pecca tis sacerdotum imolabātur in lege moy si. Nam primo sacerdos offerebat ꝓ se ipso vitulum z ꝓ peccato arietem in holocaustum. Deide offerebat ꝓ populo duos hircos. quorum vnus immolaba tur ad expiandum peccatum multitudi nis. Et huius hirci immolati sanguis in ferebatur simul cum sanguine vituli in sancta sanctorum z aspergebatur ex eo totum sanctuarium. Corpora vero hir ci z vituli qui immolati erant ꝓ pecca to comburebantur extra castra. Hoc enī fiebat quando offerebatur sacrificiuz ꝓ aliquo graui peccato vel ꝓ multitudie peccatorum. Alter vō hircus emittebat in desertum. Imponebat vō sacerdos ma num super caput eius confitens peccata filiorū israel ac si ille hircus portaret ea i desertum: vt a bestijs comederētur qua si portās penā ꝓ peccatis populi vel le

gebatur super caput eius aliqua cedula vbi scripta erant peccata. Christus igitur significatur per vitulum propter virtutē crucis: et per arietem: quia ipse est dux fidelium et per hircum propter similitudinez carnis peccati. Et ipse christus immolatus est pro peccatis sacerdotum et populi: quia per eius passionem et maiores et minores a peccato purgantur. Sanguis autem vituli et hirci infertur in sanctasanctorū per sacerdotē: quia per sanguinem xpi patet nobis introitus ad regnum celorum. Comburebantur extra castra: quia extra portas christus passus est: vt dicit Heb. vltimo. Per hircum qui emittebatur significabatur diuinitas christi que in solitudinem abijt hoie xpi patiente non quidem locum mutans: sed virtutez cohibens: vel signatur propitiatio peccatis mala quam debemus a nobis abijcere. virtuosos autem motus dño immolare

¶ Capitulum. cxxiij.

ZElus carnalis. s. viri de cōiuge facit ruere in stultas suspitiones et crudeles operationes. Vnde tales similes sunt onagris: quorum masculi zelo ductī feminarum filijs testiculos amputant: quia habent eos suspectos etiam de matribus. Vnde matres hoc scientes abscondūt eos sicut dicit Plin⁹. Sic multi propter zelotypiam etiam propinquos suspectos hñt de vxoribus: ex qua suspitione nōnunq̄ vulnera et alia crudelia opera sequunt. Eccli. viij. Ne zeles mulieres sinus tui: debet. n. inter coniuges esse non zelus suspitionis sed amor religiosus: de q̄ Apostolus ait Eph. v. Viri diligite vxores vestras sicut xps ecclesiam: quam scilicet in presenti fide desponsauit: et ad eterne glorie nuptias itro ducit. Vbi vna cum patre et spiritusancto viuit et regnat in secula seculorum.

A M E N

¶ Explicit liber quintus de similitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus li. sexti.

IJcet is qui foris est noster homo corrūpatur. tamen is qui intus est renouatur de die in diem. ij. Corinthio. iiij. Antiquorum philosophorū ō homie tres fuerūt generales sententie. Quidam hominem esse substantiam tantum corpoream tradiderunt sicut Democritus et Leucippus et philosophi epicurri qui posuerunt animam esse corpus et per consequens totum hominez esse corporeum posuerunt. Alij solum incorporeum idest animam hominem vocauerūt vt Plato et alij stoici. qui solam animam quam incorpoream ponunt voluerunt ad substantiam hominis et speciem pertinere. corpus vero quoddam instrumentum esse velut est naute nauis. Alij autez ex vtroq̄ compositum tanq̄ ex essentialibus partib⁹ anima atq̄ corpore velut ex forma et materia hominem tradiderunt. vt Arist. et sui sequaces qui sunt Peripatetici dicti. Huic vero velut veriori sentētie apostolus paulus consentiens vtrumq̄ in verbis propositis. s. corpus et animā appellauit vt vtrūq̄ ad essentiam hominis ostenderet pertinere. Licet inquit is qui foris est noster homo corrumpatur. tamē is qui intus est renouatur de die in diem. Non tm̄ corpus vel animam perfectum esse hominem credidit. sed vtriq̄ parti per figuram synodochen totius nomen attribuens vtranq̄ partez hominis hominem appellauit: imo corpus nō simpliciter hominem sed exteriorem hominem: et animam non simpliciter hominez sed hominem interiorem vocauit. et corpus insuper corruptibile dixit. animam vero non corruptibilem sed renouabilē eē ostēdit: acsi vetustas et corruptio corpis ad renouandum saltem animā nos inducat. Sed notandum est q̄ homo interior habet exteriorem adiunctum scilicet ala

corpus tanꝯ subiectum siue materiam in qua individuatur tanꝯ instrumentū quo operatur. tanꝯ speculum in quo contemplatur. tanꝯ stimulum quo humiliatur. ꝛ etiam tanꝯ exemplum quo rectificatur. ¶Primo ergo inheret corpi anima vel ut materie forma. Unde Philosophus dicit ꝙ anima est actus corporis idest forma. Sed sicut materia per formam perficitur ꝛ specificatur ita forma per materiā contrahit ꝛ individuatur. Et quanꝯ rationalis anima que est humani corporis forma sit in se imaterialis videlicet vt nullam habeat materiaꝫ ex qua fiat. habet tamen extra suam essentiam materiam quā informat. In qua scilicet dum creatur recipitur ꝛ individuatur anima rationalis. ¶Secūdo interior homo habet exterior rem coniunctum videlicet anima corpus vt instrumentum propriuꝫ quod mouet ꝛ per quod agit. Et idcirco membra varia corporis diuersis anime viribus vt organa coniuncta deseruiunt ad suas operationes explendas. a quibus tamen intellectus excipitur qui fantasmate non vt organo indiget sed tantuꝫ vt obiecto ſm ꝙ Philosophus tradit. Quia igitur eget anima corpore vt artifex instrumento vl̄ organo ad agendum non incongrue philosophus dixit diffiniendo animaꝫ. ꝙ anima est actus corporis organici. Nam omnia corporis membra sunt ipsius anime organa ad diuersa ꝛ necessaria opera facienda. Et quia operum exteriorum ꝯplurima precipue manu fiunt vocatur a philosopho manus organum organorum.

¶Tertio eget anima corpore vt interiori ipsius oculo. i. menti vel intellectui exteriorum rerum imagines velut quoddaꝫ de propinquo speculum representet. Nā sensus hominis in corporeis organis exteriorum rerum imagines ꝛ phantasmata intellectui representant. Ex quibus per abstractionem intellectus agentis in anime intellectu possibili vniuersales ꝛ intelligibiles species reponuntur. Unde phantasmata in corporeo organo velut quidā colores in speculo interiori visui anime repreſentptur. Et iccirco philosophus dicit ꝙ phantasmata se habent ad intellectum sicut colores ad visum. ¶Quarto quoꝯ ne tam nobilis anima vt est rationalis ex aliquo sibi munere dato naturali vel gratuito extollatur infirmi corporis stimulum patitur ſm ꝙ Apostolus dicit secunde Corin. duodecimo. Ne magnitudo reuelationuꝫ extollat me datus est mihi stimulus carnis mee. Portat ergo onus corporis anima vt eius ponderis repressa grauedie ad id quod supra se est inaniter nō leuetur. Unde dicitur Sapientie vndecimo ꝙ corpus quod corrumpitur aggrauat animam ꝛ deprimit terrena inhabitatio sensum ꝛ cetera. Aduerte igitur ꝙ ex corpore anima vt in superbiam eleuari non possit plurima grauamina patitur. Nam portat anima corpus. sicut hostem sicut pestem. sicut carcerem. ꝛ sicut comitem. Sed est hic periculosus hostis. pestis siue morbus pernitiosus. Carcer penalis ꝛ angustiosus. Comes siue cōsors grauis ꝛ onerosus. Aduersatur namqꝫ caro spiritui. vt hostis periculosus vt pote cuius pugna grauis ꝛ continua Gal. quinto. Caro concupiscit aduersus spiritum ꝛ spiritus aduersus carnem. Hec enim sibi inuicem aduersantur ꝛ cetera. Et propterea vt dicit Hieronymus. Nos gestamus laqueum nobiscuꝫ: circunferimus inimicū carnem nostram. loquor de peccato nataꝫ in peccato nutritaꝫ: corruptam nimis ipsa origine. sed multo amplius prauа consuetudine viciatam. Hinc est ꝙ tam acriter aduersus spiritum concupiscit: ꝙ assidue murmurat ꝛ impatiens est discipline ꝙ illicite suggerit. ꝙ nec rationi obtemperat. nec timore vllo inhibetur. ¶Ites est corpus anime vt pestis perniciosa. Et iō Apostolus conquerebatur dicens. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Nam caro animaꝫ cruciat debilitat ꝛ exterminat. Cruciatur siquidem anima ex corporis amore. quia sicut dicit Joannes cassio. de institutis monachorum. Corporis nimius amor nos inquietat: solicitudinibus onerat contu-

melijs afficit. ¶ Item cruciatur anima ex corporis langore. Nam sicut Seneca dicit multa nos incommoda exagitant. q̄ male conueniat nobis huiusmodi corp⁹. nunc de capite. nunc de ventre nūc de pectore aut de faucibus cōquerimur. aliquā do nerui nos aliquando pedes verant. nunc contractio nunc distillatio aliquando superest sanguis aliquando deest: hic atq; illinc tentamur. hoc euenire solet in alieno habitantibus. hoc enim corp⁹ non domus sed hospitium. Debilitas quoq; corporis anime debilitatem inducit. Maz sicut in quadam epistola beatus Hieronymus dicit. Corporis debilitas nimia etiaz vires anime frangit. mentis quoq; ingenium marcescere facit. ¶ Ite caro nutrita delitijs ⁊ voluptatum illecebris dedita penitus exterminat spiritum. ⁊ vitam eiº extinguit. Vnde apostolus Roma. octauo Si sm carnem vixeritis morietmini. Augustinus super Joannem. Spiritus deficit vbi caro requiescit. vt enim caro mollibus sic spiritus duris nutritur. illaz blāda refouent. hunc aspera exercent. Est insuper corpus anime velut carcer penalis ⁊ angustiosus in tantum vt psalmista clamaret dicens. Educ de carcere deus animam meam vt confiteatur nomini tuo. me expectant iusti donec retribuas mihi. Alia autem littera habet Educ de custodia animam ad confitendum nomini tuo ⁊c. In quibus verbis prophet̄a ostendit q̄ a carcere corporis cupiebat educi tripli ci de causa. ¶ Primo quidem vt assequeretur mentis iocunditatem. In isto enim carcere sancti sunt semper in tristicia. sed exeuntes semper erunt in leticia. Et ideo prophet̄a postq̄ dixit educ de custodia siue de carcere statim subiunxit vt confitear tur nomini tuo. i. vt laudet ⁊ glorificet nomen tuum in qua laude erit maximus iubilus ⁊ leticia Isa. li. Venient in syon cum laude ⁊ letitia sempiterna super capita eorum. ¶ Secundo vt assequeretur sanctorum ⁊ proborum virorum perpetuam societatem. vnde subdidit. me expectāt iusti a quibus ipsi expectati etiam cuz magna leticia colliguntur. Prouerbiorum. x. Expectatio iustorum leticia. ¶ Tertio vt assequeretur celestis mercedis plenam facultatem. Ideo adiunxit donec retribuas mihi. psal. Retributio multa. Licet autez anima habeat corpus in suis operibus comitem ⁊ consortem est tamen eius societas vilis ⁊ onerosa. Vnde Hug. de sancto victo. in li. de claustro anime dicit. Nihil aliud est caro cum qua tanta est societas nisi spuma caro facta fragili decore vestita. Sed erit quandoq; cadauer miserus ⁊ putridum ⁊ cibus vermium. Sed si diligenter consideres quid per os ⁊ nares ⁊ ceteros corporis meatus egrediatur vilius sterquilinium nunq̄ vidisti. Si singulas eius miserias enumerare velis q̄ sit onerata peccatis. irretita vicijs priuiens concupiscentijs occupata passionibus p̄na semper in malum ⁊ in omne vitium proclivis plenam tantum confusione ⁊ ignominia inuenies. Sed quanq̄ corpus anime sit ita vilis ac onerosus socius est tamen ei a deo non ociose vnitus videlicet tribus de causis. quaruz duas primas ponit Grēgo. nazanzenus. ⁊ prima earuz est vt anima in corpore seu in carne. ⁊ per carnem merita multa acquireret. Plura enim sunt quibus per carnem anima meretur in quibus sine carne vel corpore p̄ se solus mereri non posset sicut est contra carnales concupiscentias decertare. iciunare peregrinationem facere. ⁊ martyriū sustinere. ¶ Secunda est vt anima ipsam carnem tanq̄ fidelem conseruam custodiret. ⁊ eam in supernis sedibus collocaret. Caro enim sola per se beatitudinis susceptiua non est nisi mediante anima stolaz immortalitatis induceret. ¶ Tertia est vt deus suum vniuersum perficeret. Cum enim sit quedam creatura pure corporalis sicut creatura sensibilis quedam pure spiritualis vt angelus. oportuit ad hoc vt dei vniuersum compleretur q̄ alia fieret creatura que carne ⁊ spiritu esset cōposita sicut est homo. Deut. xxxi. Dei perfecta sunt opera. ¶ Quarto habet anima corpus velut exemplar quoddaz ex quo

homo in sui regimine informatur ⁊ regulatur. Nam ipsa dispositio corporis atq; membrorum figura patenter ostendunt homini qualiter membra eadem ab anima sunt regenda. Cur enim lingua est inferius lata ⁊ superius acuta nisi vt ostendatur ad euacuandum ⁊ vulnerandum cor esse facilis ⁊ parata. Vt quid etiam est in humido. i. in saliua posita nisi ad loqndum monstraretur esse labilis ⁊ lubrica: sed quare est infra dentes ⁊ labia inclusa nisi vt esse noscatur diligenter custodienda. Juxta illud. Diligēter custodi claustra oris tui ⁊c. Idem quoq; de membris ceteris pariter est estimandum. Ex ipsis membrorum igitur figuris ⁊ dispositionibus etiam phyſionomi iudicant ad quos bonos vel malos mores anima inclinetur. In diuersis quoq; corporis membris naturales reperiuntur virtutes spirituales virtutes anime per quandam similitudinem designantes. Accidunt ⁊ varij morbi in diuersis partibus corporis qui diuersis anime vicijs plurimum assimulantur. Nihilq; reperitur in corpore humano qō vel vacuum sit ab officio. vel vacans ab exemplo. Et ideo post exempla inducta in libris precedentibus ⁊ irrationabilium animalium varijs speciebus consequenter est nostrum propositum in hoc sexto huius operis libro de corpore humano ⁊ partibus ⁊ accidentibus eius moralia exempla inducere. Interdum siquidem introducenf exempla de his ex quibus corpus humanum naturaliter generatur siue efficienter. vt sunt masculus ⁊ femina quamꝫ femina generationem efficiat materiam ministrando. siue materialiter. vt sunt quattuor elemēta. Quōq; vo inducenf exēpla de partibus ex qbus corpꝰ integraf. videlz de interioribus ⁊ de exterioribus mēbris. Interdum quoq; de his ex qbus corpus complexioāf. vt sūt quattuor humores: aliqn aūt de his ex qbus ipsa pplexio corporis variaf vt sunt etates tpis ipsius vite humane. Mōnunꝫ vo de his ex quibꝰ status hominis nobilitari vel ignobilitari videtur vt sunt conditiones seruitutis ⁊ hominū. Quōq; vo de his ex quibus vita corporis restauratur ⁊ ꝓseruaf vt sunt cibꝰ ⁊ potꝰ ⁊ somnus ⁊ similia. Et de his quoq; introducētur exempla. ex quibus ipsum corpus humanum corrumpitur ⁊ vastaf vt de morbis ⁊ doloribus varijs ⁊ etiam de morte. Ceterum materie singule qbꝰ hec adaptātur exempla ſm ordinem in superioribꝰ habitum singulatim per capitula varia ſb alphabeti litteris distinguentur ad honorem ſcz illius ⁊ gloriam qui formauit hominem de limo terre ⁊ inspirauit in faciē eius spiraculum vite q ē trinꝰ ⁊ vnus deus in secula benedictus. Amen.

¶ Capitulum primum.

Acidia assimilatur melācolie. Est enim ſm Auicēnaz libro tertio quedam spēs melācolie vt plurimū euēniens i februario q̄ ꝯtuor mala accidētia causat i homine. Primuz est quia facit cuz solitariū. Facit enim vt homo patiens eaz diligat fugere ab omnibus hominibus viuis ⁊ cupiat appropinq̄re mortuis ⁊ sepulchris Vnde talis de nocte vadit ⁊ de die se abscondit: quod solum facit qz diligit solitudinem ⁊ elongationem ab hoibus. Similiter accidia facit fugere ab hominibus viuis. i. ab hominibus solicitis ⁊ operosis ⁊ appropinq̄re mortuis. i. desidiosis ⁊ otiosis qui sunt tanq̄ mortui ⁊ nihil operantur boni. ¶ Item accidiosus homo ō nocte vadit i. tempore quietis est solicitus ⁊ inquietus. sed in die. i. in tempore operandi est occultus ⁊ somnolentus. Maz tempore quietis inquietatur mente ⁊ tempore opis pigrescit corpe. Job. x vij. Mocte; verterunt in diem. Lōpetunt etiā hec generaliter peccatoribus ⁊ malis. qz malus hō fugit viuos ⁊ iustos deo viuentes ⁊ q̄rit mortuos in peccatis. i. iniquos. i. tanq̄ files sibi. Eccli. xiii. Dis caro ad simile sibi contunget: ⁊ dis homo simili sui sociabit. Diligūt etiā sepulchra vbi sunt cadauera fetida. i. opa carnis corrupta. ¶ Itē odit petōr diez ⁊ diligit noctem: qz dis q male

agit odit lucem Job iii. Dilexerũt hoies magis tenebras ꝙ lucẽ. ¶ Scõo melãcolia ꝓdicta facit hõines ingetũ.qꝝ.ſ.patiẽs cã ñ qescit in vno loco pluſq̃ vna hora: imo non ceſſat diſcurrere ⁊ ambulare in ceſſiõe diuerſa ignorãs quo vadat. Silit accidioſus hõ pp triſtitiam aggrauãtem animũ ei⁹ i oi loco cito attediatur. Et tõ ſtatim cupit locum mutare ſperãs hꝝ ex mutatione loci ſubleuationez tedij. Et tõ efficit girouagus ſez filis illi ſpũ.de quo dr̃ Mathe.xi. Ambulat ꝑ loca arida ⁊ in aquoſa querens requiem ⁊ non inuenit. Seneca. Egri animi eſt iſta iactatio diſcurrere ⁊ locoruꝫ varietatibus inquietari ſz quia in omni loco ſuũ tedium ſecuꝫ portat non inuenies alicubi requiez neſcat quo pergat. hec quoqꝫ iſtabilitas loci vl animi etiam generaliter cõpetit peccatoribus propter multiplicitatem deſiderio rum quibus eſtuant ⁊ impelluntur iteri⁹ Iſa.lvii. Impij quaſi mare feruens qõ qeſcere non poteſt. ¶ Tertio. melãcolia ꝓdicta facit hoiez ſuſpitioſũ ⁊ icautũ. Mã alicui talis cauet ſibi ab hõinib⁹ qñqꝫ autẽ non cauet negligens hoc ⁊ parum diſcernens id qõ videt ⁊ ei ſit ꝓſens. Homo aũt accidioſus qñqꝫ etiã appetit occultare pigritiam ⁊ triſtitiaꝫ ſuã hoibus. ⁊ ideo alicui ſibi ab eis cauet. qñqꝫ etiaꝫ tanta eſt pigritia ꝙ negligit h.ꝫ nõ veretur neqꝫ curat ꝙ ab eis cognoſcatur. ¶ Quarto facit hominez panicum: ⁊ ideo talis qñ vadit videtur ſp̃ eſſe quaſi i fuga. ſed fuga ei⁹ ẽ abſqꝫ ordie. Vñ aſſimilat illi vermiculo ſiue beſtiole q̃ natat i ſuperficie aq̃.q̃ ſm Auicen nam dicitur cutibuth.q̃ dũ mouet i ſuperficie aque. mõ vadit huc mõ illuc. ⁊ mouet ad diuerſas ptes abſqꝫ ordine. ⁊ qñ aliqd obuiat vel occurrit ei fugit ab eo ⁊ iteruꝫ ſtatim apparet. Eodez itaqꝫ modo fuga ⁊ inceſſio ꝓdictam melãcoliam patiẽtis diuerſa eſt ⁊ incerta quaſi ignorantis i qua ꝑte ire debeat. ⁊ eſt ãſi fugiens ab aliquo ſibi apparente ⁊ obuiante ⁊ iterũ apparẽte ſibi altero adhuc fugit ab illo. Que oia ſatis congruũt accidioſo hõini. qꝝ omnia opera imminẽtia refugit tãꝙ difficillima vel impoſſibilia ⁊ ideo neſcit qd facĩat qꝝ qñ aliquid faciendũ ei occurit ſtatim expaueſcit ⁊ refugit timẽs ne ſit nimis difficile. Et qñ occurrit aliũ adhuc facit ſimile ⁊ ita nõ opatur aliquid certũ. Sz mõ incipit facere vnum mõ aliud ⁊ nihil ꝓfecꝫ vel ad ꝑfectum deducit. Sz cõtra h dicit Eccli.v. Eſto firmus in via dñi ⁊c. Seneca. Certis ingenijs imorandũ eſt. Eccli.xi. Fili mi ne in multis ſint actus tui ⁊c.

¶ Capitulum.ij.

Cnui ⁊ ꝓtemplatiui ſunt ſimiles mandibulis ꝓpẽtria. ¶ Primo qꝝ mandibule ſũt ſitualiter diſticte. Nam mandibularum alia ſuperior alia inferior. Sũt enim ſicut due mole ad molendũ ⁊ ꝑterẽdum cibum ꝓtinue ſe mouentes. Vñ mãdibule nutrimẽtũ toti corpi ſubminiſtrãt In ſupori igr̃ mãdibula dentes ſupiores infigũtur: in inferiori vo inferiores radicãt. Mandibula ergo ſupior ẽ vita ꝓtẽplatiua q̃ circa ſupiora intendit ſicut circa celeſtia. Inferior vo eſt vita actiua q̃ inferiora miniſtrat. ſ.tpalia. Per vtrãqꝫ cni cib⁹ miniſtratur quo corpus eccle ſuſtentatur. Per contemplatiuam enim vitam diſponitur ⁊ preparatur cib⁹ ſpiritualis ſalicet doctrine ⁊ oroniis ⁊ aliarum elemoſynaꝝ ſpũaliũ qb⁹ ẽt ꝓmorũ aie ſuſtentantur ⁊ nutriunt. Per actiuã vo diſpenſatur ⁊ miniſtratur ⁊ nutrimẽtũ corpale ſez cibi ⁊ potus ⁊ aliaruꝫ elemoſynarum corpalium qbus corpora vegetant. Dentes aũt ſuperiores ſũt viri ꝓtẽplatiui ⁊ ꝑfecti quoꝝ ꝓuerſatio in celis ẽ. Inferiores vo dentes ſũt viri puri ⁊ fortes q proximorum vtilitatib⁹ inſeruiũt: Vbi attendendum eſt qꝝ mandibula ſupior in oi aiali eſt fixa ⁊ imobilis ad deſignandum ꝙ vita contemplatiua q̃ eſt circa eterna ⁊ imobilia bona attẽdit ⁊ requirit ſtabilitatez ⁊ getẽ ab exteriorib⁹ exercitijs. Aug. Ocium ſanctũ q̃rit charitas veritatis, ꝑs. Vacate ⁊ videte. Berñ. Abſit vt q deo vacat ad tumultuoſaꝝ aſpiret fratrũ officia liũ vitã. Mandibula vo inferior.ſ.actiua

vita tam per compassionem animi q̄ per actum ministerij necessario mouet. ita vt possit dici de seruientibus deo in laboribus vite actiue illud Job. iij. Ecce q̄ seruiūt ei nō sunt stabiles. Locodrillus enim ꝫ naturā oiuꝫ aialium mandibulaꝫ supiores mouet ⁊ inferiores fixam tenet. Sicut dicit ꝓphs in. iij. de aialib⁹. Et talis est hō peccator q tpalib⁹ corde affigit. circa spūalia vo nulla stabilitate firmat. Threno. j. Peccauit hierusalē ꝓpterea instabilis fcā est. ¶ Scdo mandibule sunt ex duris pribus cōpositę. s. ex duris ossib⁹ ⁊ duris nervis ⁊ lacertis. ⁊ hoc fuit necessariū ꝓpter motus ꝓtinuitatem ⁊ aptionis ⁊ clausionis necessitatem vt dicit Constaⁿ. In osse itaq; duro ⁊ forti intellige fidē de q̄. i. petri. v. Cui resistite fortes in fide. In lacerto vero siue musculo in quo est virt⁹ motiua vñ etiaꝫ in quolibet mēbro est q̄si locō cordis. significat spes. s. que mouet ad bñ opandum sicut spes p̄cij ad bene laborandū. In nervo autem colligante intelligе charitatem. q̄ sm Aplm est vinculum perfectionis. Et hec tria necessaria sunt taꝫ ad ꝓtinuandum opa vite actiue q̄ cō templatiue. ¶ Tertio q: mandibule sunt pluriⁿ⁹ muniment⁹ circundate. s. gingiuis ⁊ labijs. Gingiue dicunt a dentibus gignēdis q: in eis dentes gignunt nutriūtur ⁊ stabiliuntur. Labia etiam apposita sunt ad decorem exteriorē. ⁊ etiā ad defensiones tam illaꝫ q̄ dentiū ab exterioribⁿ⁹ nocumēt. gingiue ergo referunt ab humiles. sed labia ad deū laudantes. Maꝫ sicut in gingiuis dētes firmant. ita in hūilitate sci roborant. Vñ taꝫ actiuis q̄ ꝰplatiuis vtrūq; necessariū est. s. vt de se hūilia sentiāt. ⁊ vt etiaꝫ ea q̄ faciūt in dei laudeꝫ referāt. sm illud ꝓphe. Labia mea laudabūt te cē.

¶ Capitulum. iij.

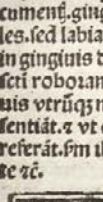

Amaritudo penitētiū assimilat felli pp septē. ¶ Primo q: fel maxime est amaritudinis contentiuū. ⁊ ꝟ est pp vñiuꝫ colere ex nimia itēsiōe caloris. Est. n. fel membrum calidum ⁊ siccū epatis gibbo suppositū. ꝓpriū colere rubee recepta culuꝫ: sicut ergo est maxima amaritudo fellis ita etiam dꝫ eē maxima amaritudo penitentis. q: nihil peccato deteri⁹ ei accidere potuit Isa. xxxvij. Amaritudo mea amarissima Deut. xxxix. Vna eoꝝ vua fellis ⁊ botrus amarissima. In cuius signuꝫ xps ꝓ⁹ nris peccatis est felle potat⁹ ꝓs Dederūt in escā meā fel cē. ¶ Scdo q: fel est sui hūoris dupliciter emissiuū. Nam cistula fellis est q̄dam pellicula hñs duos folliculos ⁊ p vnum ad intestina cholera deportatur per alterū vo deportatur ad stomachū. Cistula ergo fellis est mēs amara hois penitētis cuius duo folliculi sūt ꝓmus dolor de peccatis preteritis, ⁊ hic vadit ad intestina ad purgandū feces cibi. ad cōscientiā ad purgandū feces peccati. Alius vo est ꝓpositū abstinendi a futuris. Vnde ꝟ vadit ad stomachū per quē cibi ingrediunt ad ventrē: q: maxime dꝫ cautela adhiberi circa sensuꝫ: vñ male suggestiones seu cogitatiōes ꝓmitus oriuntur ⁊ trāseūt ad mētē. vñ Augu. Vbi sibi aliqs nostrū viderit aliq̄d deesse doleat de preterito. caueat de futuro. Nam sicut dicit Grego. in omel. ꝓniam agere est ꝓpetrata mala plāgere. ⁊ plangēda nō perpetrare. Nā q sic alia deplorat. vt tñ alia cōmittat adhuc ꝓniaꝫ agere aut ignorat aut dissimulat. ¶ Tertio q: fel est visus clarificatiuū ⁊ ꝓcipue fel accipitris. ⁊ aliaꝫ auium viuentiū de preda. vt dicit Constan. Et iō fel in collyriis oculoꝝ est necessarium. ꝓpterea q: fel sua subtilitate est grossoruꝫ humorum incisiuum ⁊ sua siccitate consumptiuū. Tho. vi. Fel eius valet ad inungendos oculos. Sic ex amaritudine penitentium fit spirituale collyrium quo oculi anime interiores purgantur ⁊ clarificātur. Apocali. iij. Collyrio. s. penitentie inunge oculos tuos vt videas. ¶ Quarto q: fel est decoctionis ciboꝝ iuuatiuum. Nā cholera a cista fellis ad stomachum deportata sua caliditate virtutem adiuuat digestiuam. Et sic penitentia suo fervore preparat ⁊ iuuat mentem ad nutrimentum spirituale verboruꝫ dei vel cor-

portis xpi digne recipiendum vt sic ei applicet z pfit ad meritū. Et talis pparatio vel dispositio respectu cibi spūalis est ifi quedā digestio. pro. xxvij. Anima esuriens amax pro dulci sumet. qz. non pōt anima percipere dulcedinem spūalis cibi z alimonie nisi precedat amaritudo pñie. ¶ Quinto qz fel est ad expellendū superflua excrementa. Nam colera a cista felis ad intestina deportata est sua subtilita te penetratiua z suo acumine pūgitiua. z intestinoz mordificatiua. Vñ virt⁹ expulsiua pfortat z ad expellēdas feces aboīū excitatur Sic penitentie dolor intus ad mentem peccatoris pertransit. suo acumine ne cōscientiam cōpungit: z cū cam ptinue mordere nō desinit ad expellendas peccatoīū feces per viam confessionis cōpellit sicut ex dolore compellitur pturiens citius dimittere ptum ps. Ibi dolores vt pturiētis. Sexto quia fel est per accidens dulcedinis causatiuum. Nam in animalibus fel hñtivus qō est sub felle est valde dulce. quia dum amare partes ad locum aliquē colligunt partes vicine ifi remanēt magis dulces reducunt. Et sic sub amaritudine penitētie maxima dulcedo ptinet qz quantū penitens dolet de culpe perpetratione. tantū gaudet de eius remissiōe. z adhuc amplius de gre recuperatiōe. Judicū. xiiij. De forti egressa est dulcedo. qz. s. de forti amaritudine penitētie sequit dulcedo miseratōis z gre. ¶ Septimo qz fel ē sanguinis a cholera sepatiuū z mūdificatiuū. Sanguis. n. ex penitētia cholere incēderet nisi in custodia fellis eius supfluitas locaret. Sic etiā pnia coartat z restringit ardorē pcupie ifi est velut vstio cholere tenens ipsaz pcupiam sub custodia rōnis. z ita humor sanguinil. i. affectio spiritualis amoris in quo vita aie conseruat. sicut vita aialis pseruat in sanguine remanet nō infecta iz pura. Et hec est puritas sanguinis. i. sinceritas spūalis amoris de ifi dicit Gen. xj. Carnē cū sanguine ne comedet. i. carnalem amorē cū spūali dilectione non miscebit. Vñ dñs voluit bibere vinū cum felle mixtum vt pz. Matth. xxvij. Est enim vinum amor spūalis. sz tanē fel amaricatiuū est affectio carnalis de ifi dr pro. v. Mouissima illius amara ifi abfinthium. ¶ Itē amaritudo pnie affinat cholere rubee pp qtuor. Primo rōne naturalis proprietatis. qz est nāliter calida z sicca. Sic penitētie amaritudo calida ē feruore bone volūtatis z sicca ab humore fluxe cogitationis. Eccli. xxxi. Vigilia z cholera z tortura viro infrunito. Nā penitētia dz ee casta z tō regrit vigilia. i. mentis attentionē. ¶ Itē dz ee feruida z tō regrit cholerā. i. ptritionis ardorem. ¶ Itē dz esse penosa z ideo regrit torturā. i. satisfactionis afflictiōes. Eccli. xxxiij. Seruo maliuolo. i. pctōi sine carni tortura z cōpedes. ¶ Scdo rōne effectiue causalitatis: qz pcōplexionē cholericā efficiunt hoies iracūdi igenioli leues z acuti. Sic pnia facit hoies iracundos cōtra vicia. ingeniosos ad destruendū diaboli machinamenta. leues vt audita cito pcipiāt. acutos vt subtiliter de rebus sentiant. Saph. viij. Per hanc iuuenis z acutus inueniar in iudicio. ¶ Tertio rōne similitudinarie conformitatis. qz cholera est similis igni z estati z calide iuuētuti. Hec eni oia calide z sicce nature sunt vt habeas ex colera rubea amaritudinē ptra peccatū. ex iuuentute fortitudinem cōtra diabolū. ex igne claritatē intelligentie ad cognoscēdū deū. ex estate vo habeas amorē dilectionis ad proximū. Et inde est qz vicinitas estatis. i. presentia fraterni amoris manifestatur ex fructu opis. Lu. xxj. Cum arbores producunt ex se fructū scitis qm̄ prope est estas Bre. Probatio dilectiōis exhibitio est opis. ¶ Quarto rōne purgatiue effusibilitatis. quia humor choleric⁹ purgatur z emittit siue effunditur per aures. Dum. n. libenter audis qd facere debeas per aures cordis supfluitates cholere rubee purgas. vel p aures purgaris dū sacerdos in pfessiōe te audit. Vñ Jacobus hortat dicens. Cōfitemini alter utrū peccata vestra. Jac. v. Leo papa in sermōe quodam. Nō remanet in iudicio pdēnandus qō fuerit in confessione purgatus.

¶ Capitulum. liij.

Amor charitatis assimilat pedi. Sūt.n. vt duo pedes aiegbus ad deū accedit amor dei ⁊ pximi.q ita sibi ꝓxi sūt. vt alter sine altero currere nó possit. Joh.xx. Currebant aūt duo simul.hec aūt similitudo pedis ẽz ⁊ amoris ex multis ꝓprietatib⁹ patet. ¶ Primo qr pes est vltimū corpis ad integritatis ei⁹ ptinēs pfectionem. Et sic vltima ei⁹ virt⁹ q̄ aia in hac vita pficit est charitas.vñ Aplis pluribus enūcrat virtutib⁹.Col.iij.subdit.Sup hec oia charitatē hñtes vinculū pfectōis. Vel sicut pes est finis corpis hūani ita charitas ē finis mādati.j.Thi.j.Finis ꝓcepti charitas ēc. ⁊ dr charitas finis ꝓcepti qr oēs act⁹ virtutū de qb⁹ ꝓcepta dant ad hūc finē gitalit ordinant.vt aia vnit deo qō sit p charitatē vñ act⁹ altaz virtutuz nó pūgūt aiam deo nisi mediāte charitate.Quia vo pes est extrema ps corpis pōdus totī⁹ corpis portat.⁊ sic etiā de charitate ipse Aplis dicit.j.Cozi.xiij.q charitas oia suffert. Gregō.Tātū glibz portat ꝓximū quātū amat Si.n.amas portas:sed si desisis amare desistis ⁊ tolerare. ¶ Scōo qr pes lōg⁹ est ⁊ planus ⁊ cau⁹ ꝓpter fortiorē vestigij impressionē sic amor charitatis dz ee long⁹ ad pseuerandū. Pro.x vñ.Omnī tpe diligit qui amicus est Ber.v.li.de psideratione.Amo pseueranter ⁊ lōganimit⁹ ẽ habes longitudinē.dilata amorem tuū vsqz ad inimicos ⁊ latitudinez tenes.esto in oi solicitudine timoratus sublime ⁊ pfunduz apprehendisti. ¶ Jtē dz esse planus.i. eq̄lis ⁊ lenis ad facilius onera portanduz.i. ꝓximoꝝ defectus. Eph.iij. Supportātes inuicē in charitate. ¶ Jtē dz esse ꝑcautus ad suscipiēdū.s.p hospitalitatē Aplis Ro.xv.Suscipite inuicem sicut ⁊ xps suscepit vos.⁊ ex his relinqt fortis impressio vestigioꝝ.i.crēploꝝ. ¶ Tertio qr pes est digitis distinctus ad meliorem incessionem. incessio enim aie in via dei est p mādatoꝝ obseruationem ps.Viaz mādatorū tuorum cucurri.Distinctio aūt digitorū est distinctio mandatorum. vnde sicut sunt.x.digiti pedis ita sunt.x.precepta decalogi:sed sicut digiti vniūtur in pede ita mandata vniuntur in dilectione.vñ Gregō.in omelia:dicit q̄ precepta dominica sunt multa ad vnū multa per diuersitatem operis.vnuz in radice ipsius charitatis. ¶ Quarto qr pes est nerueus ⁊ osseus ad maiorez durationē.charitatis aūt amor ē nerueus ad fortiter colligandū ⁊ est osseus ad alia supportandū.⁊ ideo fortissimus ad nunq̄ deficiendū Aplis Cozi.xiij.Charitas nunq̄ excidit. Et nō.q̄ sm Constan.pes compomt ex ossibus.xlviij. quoꝝ duo sunt calcaneoꝝ duo manicularum.x.pedū ⁊ xxx.digitoꝝ. In calcaneis itaq; intelligimus morientes.qr calcane⁹ est posterior pars pedis a calcando sic dictus.qr eo terre vestigia imprimūtur vt dicit Jsiō.vnde signat mortem.per q̄ hō terre ifodit ⁊ in terrā redigit.Sicut ergo calcaneis necessaria sunt duo ossa ita morientib⁹ duo sacramēta sine qb⁹ male morerentur.vnuz.s.quo ad paruulos.s.baptismus aliud quo ad adultos.s.pnia.In manicuiis vo accipimus penitentes quo est posteriorib⁹ oblitis ad anteriora se extēdere. Manicule.n.sunt anteriꝰ quib⁹ necessaria sūt duo ossa ad sui fortificationem.s.timor offense ⁊ spes venie. In pedibus vo quibus mouemur : accipimus obedientes quibus necessaria est cōpago becē ossiuz.i.obseruatio.x. preceptoꝝ.in digitis vo intelligimus rectores ⁊ doctores quib⁹ necessaria est compago.xxx. ossium.i.maturitas etatis que videtur communiter competere etati.xxx.annoruz sicut xps.quādo se ꝓpalauit ⁊ docere post baptismuz cepit erat.xxx.annorum. Unde Greg.nazanzen⁹ dicit.Obserua tu qui pes q.xxx.annorum erat Jesus.Forsitan autem ⁊ Jobes aliquid plus habebat etatis.⁊ tu anteq̄ adolescas añq̄ genas barbis vestias vis docere senes.⁊ magister fieri anteq̄ discipulus cupis.qđ certe ꝛō leue ⁊ facile putas.qr illud penit⁹ ignoras. ¶ Quinto pes est necessarius ꝓpter ambulationem ⁊ corporis eleuationem. nazamoꝛ charitatis mouet ⁊ ambulare facꝫ

operationē. vnde Aplꝰ ad Ephe. v. Ambulate in dilectione. s. bene operādo ⁊ eleuat per contemplationem ⁊ celestium affectionez. sicut calor solis eleuat vapores Et nota sicut dicit Galienꝰ qꝫ mulier in vtero habens iunctis ⁊ compositis pedibus si subito vocata fuerit si masculus puerit primo ad veniendum dexterū pedem mouebit. Si vo feminam gestauerit primo mouebit sinistrum. Per masculus ergo conceptum intelligitur bona dispositio mentis. per feminaz vo accipitur dispositio mala. per pedem autem dexterus amor spiritualium: per sinistrum vo temporalium amor significatur. Illa ergo aia que pcepit masculum. i. que est bene interius dispositā per bonuz affectuz ⁊ propositū premittit pedem dexterum sinistro. i. preponit amorem spiritualium oibus tēporalibus. Sz q̄ pcepit ꝓpositū femineuz. i. vitiosum premittit pedē sinistruz. i. preponit affectum temporalium spūalibus. Sexto in multis aialibus pes est ad defensionez. Sic pede charitaꝫ percutienda est frons vel fraus tentatoris. Charitas enī est mummē egregiū cōtra tētationes. Septimo in volatilibus scissi pedis ⁊ curui vnguis pes est ad victus acqsitionez: sed in volatilibꝰ clausi pedis est ad sui in aqs gubernationez. ⁊ h̄ est qꝫ charitate reficimur. ⁊ i aquis tribulationū gubernamur ⁊ defendimur ne. s. submergamur ps. in flumine pertransibunt pede. qz. s. inundationem tribulationum secure pertransit pes dilectionis. Can. viij. Aque multe nō poterunt extinguere charitatē. nā charitas sicut dicit Augu. in aduersitatibus tolerat. in prosperitatibus temperat. in duris passionibus fortis. in bonis operibus hilaris. in tentatione tutissima in hospitalitate latissima inter veros fratres letissima inter falsos prudentissima.

¶ Capitulum. v.

Odo sui inordinatus assimilatur hydropisi ꝑpter tria. Primo propter exuberantiam humoris. est. n. hydropisis cā exuberans materia vt Auicē. dicit. Sed tanꝫ exuberantia humoris in hydropici corpore est distemperantia amoris propriin peccatoris corde. Ex qua sequitur tumefactio hydropici. i. superbia ⁊ cōemptus dei qz superbia amor est proprie excellentie. vt dicit Aug. ¶ Scōo propter repletionē corporis. nam sicut dicit Auicē. Talis exuberans materia ingrossat ⁊ tumefacit membra. replet enim aut membra oia manifeste aut loca partium vacua in quibus ptinentur humores ⁊ regimen nutrimenti. Sic inordinatus amor sui replet oia corporis membra. i. occupata oia ipsius peccatoris opera ⁊ loca etiā corporis vacua. i. etus desideria. Maz quicquid desiderat vel agit ad se ipsum tantūmodo hō peccator reflectit. qz in omnibus suis studijs solam propriā vtilitatē attendit Aplꝰ. ij. Thi. iij. Erunt homines se ipsos amātes ⁊c. ¶ Tertio propter distinctionē languoris Nam languor sine morbus hydropisis in tres distinguit partes ac species. quarū vna vocat hypopsarcha: secunda alchites tertia timpanites. Prima. s. hypopsarcha prouenit ex materia phlegmatica penetrante in membra cū sanguine ex qua apparet inflatio in corpore quasi toto sicut accidit in corpore mortuo. Vnde hec hydropisis pinguedinem in membra inducit. sed inter membra pinguissime facies ad pinguedinem est declinis. cūq; digitis corpus premitur in omni loco deprimit. ex quo nō carnis solide sed fluide ⁊ mollis esse pinguedo illa oſiditur. Hypopsarcha ergo procedens ex exuberanti corporis humore anaricie vitium est proueniens ex sui inordinato amore: qz ex eoꝫ peccatoz se diligit inordinate plus sm corpus q̄ sm aiaz diuitiaz abundantiaz appetit vt cōmodius viuere possit. ex quarū diuitiaruz inordinato amore cupidus ⁊ auarus efficatur. ⁊ tunc est hypopsarcha prouenies ex materia phlegmatica. nā exuberantia materie phlegmatice est abūdantia talis substantie. qz huiusmodi materia. s. phlegmatica est fluida. est frigida: est etiam obliuionis ⁊ pigricie causatiua.

Maz pblegmatici sunt frigidi sūt fluidi sunt obliuiosi sunt pigri vel tardi.q̄ omnia in peccatoribus causat abundantis temporalis. Nam ipsa in se est fluida.i.labilis ⁊ trāsitoria ⁊ necessi. est vt qui labenti instituretur cū labente labat. vñ. ꝓuerbi. Qui ꝓficit in diuitijs suis corruet. hec ē ēt que facit homines frigidos ad amandum spūaliter.i. Joh.ii. Si quis diligit mundū non ē charitas patris in eo. ¶ Itē facit obliuiosos ad recognoscēdū bñficia Dei. xl. Succedentibus ꝑsptis obliuis ē interpū sui. Sic q̄ ꝑsptat i diuitijs obliuiscat dei. ¶ Itē facit pigros ⁊ tardos ad opandū opa meritoria. Unde fallacia diuitiarū ⁊ solicitudo seculi suffocat vbū ne.s. opere impleat. Tunc ergo exuberat in vētre pblegmatice materie humor qñ crescat i corde hois tpalis substantie amor. qui tē cū sanguine penetrat ad membra cuz sub obtentu necessitatis trahit ad operuz fudia. Est enim humor sanguinis quasi nutrimentum corporis ⁊ necessarium sustētamentum nature in tantum vt dicatur Aristotilis. x viii. q̄ anima i. vita omnis carnis in sanguine est. ergo accipiamus per sanguinem appetitum necessitatis. in exuberante autem pblegmate appetitum cupiditatis. vnde tunc cum sanguine transit. quando sub obtentu necessitatis impletur appetitus cupiditatis. ⁊ tunc penetrat in membra quando tranſit ad lucrādi studia ex quibus sequitur impinguatio.i. diuitiarum repletio. sed ex pinguedine tumefactio sequitur. q̄ ex diuitiarū plenitudine ſupbia causatur. ⁊ ió Aug. de hoc in quodam sermone sic dicit. ¶ Moz bus diuitiarum est superbia. ¶ grandis animus est qui inter diuitias isto morbo nō tentatur. maioz aius diuitias suas vicens contēnendo. magnus est diues qui non se ió magnuz putat quia diues est q̄ autē ió magnum se putat quia diues ē superbus ⁊ egenus est. in carne crepatin corde mēdicat. inflatus ē nō plenus. est etiā ꝓpnus ifacie ad pinguedinē ⁊ ad tumorem declinis. q̄ ꝓpnus i exteriozi apparētia suā ſupbiā ⁊ pōpā oñdit. ſz q̄ plenitudo eiꝰ nō ē solida plenitudo virtutis cōprimitur dū tangit vigilis q̄ dū tentationibus ipetitur cedit. dum aduersitatibus premitur deficit. Job. iij. Venit super te plaga ⁊ defecisti. Secunda spēs hydropis. ſ. alchites prouenit ex materia aquosa effusa in ſpatium ventris inferioris ⁊ que ſequuntur ipz. Unde est i alchite grauitas ſenſibilis in ventre. ⁊ cum percutiē venter nō est ſonitus. sed quando cōmouetur auditur ſonitꝰ aq̄ omote. Alchites ergo ꝓuentēs ab exuberantia hūoris luxuriā designat ꝓuenientē ex inordinato amore ꝓprie carnis. vñ nascit ex aqueo humore. i. ex carnaliamoꝛ ⁊ ad iferiora ventris diffundit. q̄ luxuria carnis ꝑ inferiora membra explet. Hec ſenſibilē grauitatē ventri ingerit q̄ ſenſibilē ꝓmotionis ardorē in ipso ventre diffūdit. hmōi aquositas ventris cū percutiē nō ſonit. q̄ flagellum tribulatio carnis motū ꝓcupiſcētie ſedat ⁊ reſtringit. ſed tñ cuz mouet ſentitur. q̄ cū tentatiōe agitatur ꝓtinꝰ excitatur ⁊ deordinat. ¶ Tertia ſpecies hydropiſis ſz timpanitis est q̄ materia vētoſa ſparſa in alias partes. ⁊ non est in timpanitide grauitas neq; pinguedo mēbroꝛ ſed ponus extēuatio ipſoꝛ neq; ēt tumefactio pedū. ſed ē inflatio vētris ⁊ rēſio quaſi corde. ⁊ cuz pulſat venter audit ſonitꝰ vētris in quo est inflatio vt vtris pleni aqua. Est ergo velut timpanitis tumoꝛ elatiōis. qui est ex ventoſa materia .i. ex humoris excellentia que animuz inflat nō ſatiat. Unde eius abundantia timpanitidem inducit q̄ excellentia honoꝝ ſuperbiaz ⁊ elationem gignit qua animꝰ inflatus extendit. vt ſi quis eum ſiuria tāgat ſtatiz per impatiētiaz reſonat ⁊ ad vindictam intendit. Iſa. xvi. Venter meꝰ ad ¶ Moab q̄ſi cythara ſonabit.

¶ Capitulum. vi.

Angeli ſz ſint incorporei tamē in figura hūani corporis apparere leguntur. ⁊ ſic etiam depinguntur. Unde ⁊ varia membra corporis etiam in diuina ſcriptū

ra per quandam similitudinem eis attribuuntur.in quibus varie actiones eorum inuisibiles exprimuntur.Depingunt ur siquidem angeli primo cum longa coma ⁊ reflexis capillis vt per hec eorum mentales affectiones ⁊ ordinate cogitationes intelligantur. Nam capilli cogitationes significant ⁊ etiam affectiones que nascuntur ex radice mentis. Item aures dicuntur habere quando diuinam inspirationem recipiunt quam vtqz iudicant ⁊ discernunt. ¶ Item nares eis pictores attribuunt quia peccata velut fetida fugiunt. ⁊ virtutes quasi quedam odorifera diligunt. ⁊ inter munda ⁊ immunda fetida ⁊ aromatica sagacissime diiudicant ⁊ distinguunt. ¶ Item ora linguas ⁊ labia habere etiam sepius memorantur. quia diuina secreta quasi nobis loquendo proferūt. ⁊ diuinis laudibus quasi cōtinue intendunt. ¶ Item imberbes pingūtur vt quasi iuuenes neqz viriꝰ neqz senio deficere ostendantur. ¶ Item dentes habere dicuntur. qz gratiam quam a deo accipiunt alijs cōicare.i. quasi commolendo diuidere consueuerunt. Vñ in dentibus eorum ptās actiua ⁊ cōicatiua merito designatur. ¶ Item brachia ⁊ manus hñt qz virtute sua actiua ⁊ permanfiua nras infirmitates sustinent ⁊ vsqz in finē ab electorum defensione ⁊ supportatione non desistunt. ¶ Item cor ⁊ pectꝰ hre fingūtur. quia cum deiformē hēant vitā de susceptione deiformis vite ⁊ gre nobis manifestissime coopantur. ¶ Iteꝫ costas ⁊ latera hñt. qz oia gfarum munera in se tuta ꝓtinent. ⁊ per ipsoruꝫ custodiam in electis hominibꝰ oia tuta manēt ¶ Item lumbos ⁊ femora hre dicūtur sz vestibꝰ occultata. qz gfam ⁊ virtutē in se hñt q̄ hōibus carnalibus sunt occulta. ¶ Item hñt pedes sed naturaliter denudatos. qz liberos hñt affectionū morꝰ in deū ab oi carnali cōspiscētia denudatos ¶ Item describunt pēnati ⁊ alati. qz sūt a cogitatiōe terrena penꝰ alicui. ⁊ pēplatiōis raptu ad diuina amoris intima intellectu ⁊ affectu sūt penꝰ elevati.

¶ Capitulum. vij.

Mine sanctorum virorū files sūt puellis. Nam ꝓpio puelle ꝑm cōplexionē sūt calide ⁊ hūide. qz scz aie sācte sūt calide per dilectionem ⁊ hūide p deuotionē Vñ frequēt⁹ ex deuotōe lachrimis abūdant. in ḡs deuotōis lachrimas ꝓpue resoluunt audiēdo vel legēdo vel medi tando vba dīna Cañ. v. Alia mea liq̄facta é vt dilectus locut⁹ é. Nā in liq̄factōe aie notat calor dilectōis resolutōs. ⁊ hūor deuotōis ōcurrēs. ¶ Scōo puelle ꝟz corpis dispōnem sūt tenelle graciles flexibiles ⁊ pulcre: sīr aie sctē sē tenelle p benuolētiā. flexibiles p obedientiā. graciles p abstinētiam. pulcre p mūdiciā: sīc erat pulcra cui dr. Cañ. iij. Pulcra amica mea ⁊ macula ñ ē i te. Wester. ij. Querant regi puelle virgines atqz speciose. vgines scz p ꝓtinētiā carnis. speciose per mūdiciā mēt̄. ¶ Tertio qz puelle ꝑm mētis affectionē sē vere cūde timide ⁊ tocūde. Sic sancti sūt vere cūdi ō delictis. timidi de supplicijs. tocūdi de obseq̄is. lerant eni ⁊ iocūde se offerūt ad dei suffragia. ps. Adducent regi vgines post eam. ꝓxime eius offerentur in letitia ⁊ exultatione ⁊c. ¶ Quarto puelle ꝟz exteriorem compositionem sunt disciplinate in sermonibus. in vestibus delicate. Nam vt Sene. dicit Vestis decens pudicas decz. Sic sancte psōe sunt disciplinate in moribus tacite a noxijs. locutionibus ⁊ delicate i virtutū vestibus. Prouer. xxxi. Fortitudo ⁊ decor indumentū eius ⁊ ridebit in die nouissimo. Et in eodem. Stragulata sz vestem fecit sibi byssus ⁊ purpura indumentum eius. ¶ Quinto qz secundum nois significationem sūt parue integre honeste. ⁊ pure. Nam sicut dicit Ysid. Puella est nomen etatis. nomen integritatis. ⁊ nomen honestatis. Dicitur enim puella quasi pura sicut pupilla. Sic anime siue persone sancte sūt q̄ue per humilitatem. integre p vginitatē honeste per castitatem. pure per sinceritatem. vel parue in sui extimatione. integre

sine carnis corruptiõe: honeste i moꝺ⁹ pure in operibus. ¶ Item anima sancta ꝺ⁹ assimulari mulieri. ¶ Primo quidem q⁹ mulier est naturaliter pia. Nam mulier maioris pietatis ẽ ꝙ vir. vñ cito lachrymas fundit. Et sic anima sancta debet ⁊ esse pia ⁊ ad lachrymas compunctionis prona. Talis fuit anima Job qui dicebat. Flebã ꝓdã super eũ qui afflictus erat: compatiebatur anima mea pauperi. ¶ Secundo quia mulier est vehementer amatiua. magis enim diligit ꝙ vir. ⁊ sic anima debet ferueter amare deum ꝑm illud Cañ. v. Si inueneritis dilectum meum annũcietis ei quia amore langueo. ¶ Tertio. quia mulier est circa fetum solicita Et sic anima sancta debet esse solicita circa bona opera que sunt quasi fetus quos deo parit. talis erat ꝛMartha cui dominus dixit Luce. x. ꝛMartha martha solicita es. ¶ Item anima peccatrix assimulatur mulieri primo quia mulier habet mentẽ inconstantiam ⁊ mobilitatem. ⁊ similiter aia peccatrix ẽ icõstãs i bono ⁊ mobilis ⁊ labilis ad malũ. Adeo. n. mulier ẽ volubilis ꝙ postquã sepe a viro decepta fuerit adhuc tñ ei credit ⁊ se ei submittit. Sic anima peccatrix incõstãs in bono: ẽt postꝙ sepe a diabolo se delusã ⁊ ꝓfusas sentit adhuc tñ ei credit ⁊ ei⁹ tẽtationi cõsentit Vñ in ỹ assilãt sansoni quẽ ꝺalida totiẽs decepit ꝙ i manꝰ philistinoꝝ tradidit Judicum. xvi. Et sic peccator totiens decipitur ꝙ ad manus tortorum infernalium deducitur. ¶ Secundo quia mulier habet mentis ⁊ corporis fragilitatem: Mas secundꝰ ꝓbm in. viij. li. de animalibus. In oibus generibus aialiũ femine sũt debiliores maribus ꝓter visam ⁊ leopꝺã q̃ sũt fortiores ⁊ audatiores ꝙ sẽ mares. vñ mulier ꝙi mollis aer ꝺr. Sic aia peccatrix mollis ẽ ⁊ fragilis ad cedendũ tẽtatoꝝ⁹ siue carnaliꝝ⁹ siue ipũalibus. Vñ sic mulier fornicaria recipit oẽs masculos. ita aia peccatrix ois tẽtatoꝝ motũ Eccli. xxxvi. Oẽm masculũ excipiet mulier. ¶ Tertio q⁹ mulier appetit ꝓpe corporis venustatẽ. Mã ꝑm Arist. Ois femina ꝺ⁹ generaliter flexibiliorem capillũ ⁊ molliorem ꝙ vir. ⁊ cerucẽ ꝺ⁹ longiorem colorẽ albiorem faciem lectiorem ⁊ carnem molliorẽ. Vir maxime in ꝺis partibus mulieres oñdũt lasciuiã. s. i capillis. in cerutice. in facie. in colore. ⁊ in teñ carne. In quiꝝ⁹ oiꝝ⁹ cõter plurimi peccatores offendũt q⁹ aiuꝝ ỹntes effeminatũ ad predictorum ornamentum intendunt. Vñ nota ꝙ peccatores ꝺ⁹ capillos capitis. i. cogitationes vel affectiões mẽtis flexibiles ad malicia ⁊ sũt cerutiosi ꝙ supbiã ⁊ colorati vlꝺabari ꝙ ypocrisim ⁊ exteriorẽ apparẽtiã ⁊ etiã carne molles ꝙ gulã ⁊ luxuriã. Hiere. xxxi. ꝛMulier circũꝺabit virũ. i. malicã fẽminã aius iducit masculinꝰ. ¶ Quarto q⁹ mulier ꝺ⁹ vocis tẽuitatẽ q⁹. s. peccatores tenuẽ ⁊ modicã vocẽ ad deũ ꝺ⁹ laudandũ vel peccata sua ꝓfitendũ. vñ ꝺr dici de tali peccatore illõ. iij. Reg. iij. nõ erat vox neq⁹ ẽsus. ¶ Quinto q⁹ mulier ꝺ⁹ lingue volubilitatẽ ⁊ sermonis facilitatẽ. Sic petores sũt faciles ad male loqñdũ ⁊ mẽtẽdũ ⁊ detrahendum ⁊ similia ꝑbs. Linguis suis dolose agebãt. ¶ Sexto quia mulier habet motus tarditatem ⁊ incessus brevitatẽ. quia scilicet peccatoꝝ tarde movetur ad penitentiam. ⁊ parum proficit in via. Sap. v. Pedes eoꝝ pigri ad ambulandum. ¶ Septimo quia habet ad iram promptitatem sic peccatoꝝ faciliter turbat ꝑs. peccatoꝝ videbit ⁊ irascetur ꝛc. ¶ Octauo quia mulier habet odij tenacitatem. Sic peccatores nimis portant odiuꝫ in corde. Et hinc est qõ a deo ñ iuẽtur misericordiã aut peccatoꝝ medicinam. Eccli. xviij. ỹõ ꝺicit seruat irã ⁊ a ẽo ꝙrit medelã. ¶ Nono q⁹ mulier ꝺ⁹ inuidie liuiditatem ⁊ sic peccatores iuxtẽ sibi iuidẽt. Apls. gal. v. Inuicẽ puocãtes inuices inuidentes ꝛc. ¶ Decimo q⁹ mulier ꝺ⁹ laboris impassibilitatẽ: ẽ eni impatiẽs laboris. Sic peccatoꝝ delitiosus refugit laborẽ pnie ꝑs. In labore hominũ nõ sũt ꝛc. ¶ Undecimo q⁹ ꝺ⁹ libidinis cõcupiscibilitatẽ. ỹ ẽt ptinet ad quoslibet peccatores luxuriosos qꝫ ꝺr Jac. iij. Lõcupiscitis ⁊ nõ habetis ꝛc. ¶ Duodecimo q⁹

mulier habet malitie immensitatem. Mā malitia mulieris maior ē ꝙ viri. ⁊ p peccatū3 homo efficitur non sapiens ꝑ3 malitiosus ⁊ subdol⁹ ꝑs. Os tuum abundauit malitia ⁊ lingua tua cōcinnabat dolos ¶ Decioterto qr mulier h3 spē modicitatem. Sic peccator parū confidit in deo sed magis ponit spē suā in fallaci mūdo. vñ finaliter cogent dicere illō Ysa. xx viij. Posuimus mēdaciū spem nostrā. ¶ Decimoquarto mulier h3 mēdacij loquacitatem frequenter. n. mēdatia loquitur ⁊ sic peccatores sunt ꝑni ad mēriendū ꝑs. Filij alieni mentiti sunt. ¶ Decimoquinto qr mulier h3 inuerecundie infirmitatem. Mā mulier postꝙ verecundiam deponit sine verecūdia existit. ⁊ sic q. peccato assuescit efficit infrunitus. Hiere. iij. Frōs mulieris meretricis facta est tibi noluisti erubescere. ¶ Itē aia opantis malum assimilatur mulieri ꝓgnanti. ¶ Primo rōne cōceptiōis. qr sicut dicit Aris. Femina q̄ masculuz ꝓcipit. qr minus grauat ⁊ pulchrioris est coloris ⁊ mūdioris ⁊ motus leuioris ꝙ si femina portaret. Per masculū ergo intelligitur opus bonum. p feminaz vo opus malū. Mā opus bonū est pulcrius ad intuendū. mundius ad cogitandū. leuius ad faciendū maxime existēti in charitate que oia facit facilia ⁊ leuia. Ecōtra aūt femina. i. opus malus ē imundū ferendū ⁊ onerosum. Vñ aia opantis malū est similis mulieri gignēti filiam feminā. Jac. i. Cōcupiscentia cum pepit parit peccatū. ¶ Secundo rōne impgnationis. Naz ꝑ Aristo. signa impgnationis sunt qr mulieres ꝓgnātes res diuersas desiderant. colores mutāt sub oculis liuescunt. Vbera turgescunt ⁊ ventres intumescūt nauseā ⁊ vomitū patiunt grauedine ꝓmunt. in labonibus affliguntur in partu clamare cōpelluntur ⁊ sepe periclitant. Sic aia peccatrix ⁊ male disposita diuersa appetit per auaritiam. colorē mutat. i. apparentē oculis exterius nouitatē assumit per luxuriā sub oculis liuescit per inuidiā. turgescit ⁊ intumescit ꝑ ſuperbiam. nauseā. ⁊ vomitus patitur ꝓp gulā ⁊ crapulā. grauedine ꝓmitur ⁊ in labore affligit ꝓ accidiā clamat ⁊ interdū periclitatur per iram. ¶ Tertio rōne parturitionis qr licet mulier cū voluptate ꝓcipiat tñ cū dolore ꝑturit. Peccatum enim cōcipitur dū actu cōmittitur ⁊ tūc h3 delectationem. sed parturit dum punitur. ⁊ tunc habz dolorem. Joh. xvi. Mulier cum parit tristitiam h3. ꝑs. Dolores vt parturientis.

¶ Capitulum. viij.

Appetitus spiritualis nutrimenti. s. eoꝝ q̄ nutriūt spūz destruit ex multis. Sicut et ex multis cāis destruit appetitus corporalis. Mā appetitus spūalis perdit q̄q̄z ex carnali effectione sicut appetitus cibi q̄q̄z pditur ex viscoso phlegmate. vt dicit Aug. Est. n. q̄q̄z multum phlegma viscosuz cōphensum in ore stomachi. qō ꝙ refugit a cibo nisi in quo sunt caliditas ⁊ acuitas. sed postea ex acceptiōe illius acuitur. ⁊ fit inflāmatio ⁊ extēsio ⁊ nausea ⁊ ñ gesset nisi cū euacuatiōe. Est aūt velut humor phlegmatis affectus siue amor carnalis q̄ stomacho. i. aie velut viscus inseparabilis hēret. Vñ Aplꝰ dicit Ephe. v. q̄ nemo carnem suam vnq̄ odio habuit ꝛc. Hic ergo dum ouificiuz stomachi. i. gustum animi imbuit nauseam inducit. Vnde carnali amore plenus spūalia fastidit Prouer. xxvii. Anima saturata calcabit fauū. ⁊ talis nausea siue fastidiū periculosū est aie ⁊ fere mortiferū ꝑs. Oēm escam abhominata est aia eoꝝ ⁊ appropinquauerunt vsq̄ ad portas mortis. Augusti. Sicut periculosuz est corpori corporeas escas non posse ꝓpere. ita periculosū ē aie spūales delitias fastidire. ¶ Secundo destruitur appetitus spūalium ex honoris ambitione. sicut ꝑm Aucen. perditur appetitus cibi ex catarro descendēte a capite. Nam ex assiduitate catarri a capite defluentis idest ad stomachum venientis fit interdū appetitus destructio sed velut catarrus capitis est elatio ⁊ superbia mentis que tunc ad stomachum vadit cum appetitum honoris ⁊ ambitio-

nem dignitatis inducit. Tūc.n. spiritualiz appetitū quē inducit humilitas. supbie vacuitas penitus excludit. Et nota q̄ ſm Auic. ex tali catarro a capite deſtillāte plura nocumēta in mēbris ad q̄ deſcēdit aliq̄n generant. Mā aliq̄n vt dicit deſcendit ad guttur ⁊ ſpargitur ad palatū ⁊ ad pulmonē ⁊ ad meri. ⁊ ad ſtomachū. ⁊ q̄nq̄ vulnerat ea. ⁊ q̄nq̄ deſcēdit ad neruoſ vſq̄ ad lōginqora mēbra. ⁊ generatur ex eo aliq̄n ſames ⁊ pleureſis ⁊ extenuatio. ⁊ ꝓpue cū catarrus ē acutus ⁊ calidus. ⁊ dolores ſtomachi ⁊ fluxus vētris ⁊ raſura inteſtinoz cū eſt ſalſus ⁊ acetoſus. Sic̄ ergo ex catarro capitis generantur vt dictū eſt multa nocumēta in corpe ſic ēt ex ambitiōe cordis ⁊ appetitu honoris cauſant plurima vitia in hoīe. de qbus beatus Bernar. in quodā ſermone ſic dicit Ambitio ſubtile malū. ſecretū virus. peſtis occulta. dolꝰ artifex. liuoris parēs. vicioꝝ origo. tinea ſanctitat. excecatrix cordiū. ex remediis morbos cauſans. ex medicina lāguoꝝ generās. ¶ Itē Innocen. de vilitate humane cōditōis ꝟ idē oīdit dicens. Ambitioſus ſtatim vt ē ad honorē ꝓmotus in ſuperbiā extollitur. in iactantiā effrenatur. nō curat ꝓeſſe ſz gloriatur eſſe. ꝓſumit ſe meliorē. q̄ cernit ſe ſupiorē priores dedignatur. amicos ⁊ notos. nō curat extraneos comites contēnit antiquos. vultū auertit ceruicē erigit. faſtū oīdit. grandia loqtur ſublimia meditat ſubeē ñ patitur. ꝓeeſſe molitur ſubditis onera ſua oībus inſeſtus ꝓceps. moleſtus. arrogans. grauis. ⁊ importun⁹. ¶ Tertio quoq̄ deſtruit appetitus ſpūalis ex auaricie retētōe ſicut deſtruitur appetitus cibi ex nulla vel ex pauca corpis reſolutiōe. Mā ꝟ accidit q̄n nō fit reſolutio in corpe vel q̄n ſit pauca ſicut ſit in ſebubus in qbus tm̄ nā laborat ad expellēdū morbū qō refugit ab attractiōe. vnde ſi fugit humiditatē cibalē ex venis neq̄ vere ex ſtomacho ⁊ tō tolerat dimiſſio cibi tpe extēſo. ꝓpter iſtā ēt cām vrſus ericij ⁊ plura aialia in hyeme abſtinent a cibo ⁊ nō cōmedūt tpe extenſoꝝ tūc nā occupatur in rectificando illud qō eſt in corpibus coꝝ ex humoꝛib⁹ crudis ⁊ ad miniſtrādo ipm̄ loco eius qō reſoluit. ſz ad vltimū neceſſitas cibi iducit vt ſupleat locū eius qō reſoluit. Cū aūt nō eſt reſolutio aut reſolutio praua nō eſt neceſſarius cib⁹ exterior. Eſt ergo auaricia velut q̄dā febris ardētiſſima q̄ ita aiam occupat vt nulla reſolutio fiat. Non enī aia auari patit niſi ꝑ elemoſynarū largitionē vel liberalitat̄ dationē ſua pecūia vel tpalis ſubſtātia reſoluat. ⁊. expēdēdo vel conſumēdo minuat. Eſt enim in corde auari morbus cupiditat̄ circa cuius impletiōez tm̄ laborat auar⁹ ꝙgregādo q̄ oīno refugit diſtractōez in dādo. Vñ q̄ alia eius eſt ſic occupata tpalīū affectionibus deſtruit in ipſa ſpūalīū appetitus. Sūt ēt in auaris crudi humores. ⁊. crudeles ⁊ impie cōceptiōes que ita replēt ⁊ occupant aiam vt oēm ab eis excludant pietatis ⁊ charitatis affectū. ꝓto. xij. Viſcera impioz crudelia. ¶ Quarto proueniit deſtructio appetitus ſpūalis ex amoris remiſſiōe ſicut ex debilitate epatis debilitat̄ virtus appetitiua vt Auic. dicit. Mā velut ō bilitas epatis tepiditas ē amoris. q̄ appetitū minuit q̄ quanto quis deum tepidius diligit tanto minuſ ſpiritualia attingit ac appetit. Et tāto magis afficitur anima ſpiritualiz ſapoꝛe. quanto magis incaleſcit diuina dilectione. Mag ⁊ aqua tepida inducit abhominationem ⁊ vomitum ci borū Apo. iij. Quia tepidus es incipiam te euomere ⁊c. vnde ſicut tepiditas aque ita ⁊ tepiditas aīe nauſeā ⁊ abhominatiō nē inducit ciboꝛ ſpūaliz. ¶ Quito quo q̄ deſtruit ex ſolicitudinū multiplicatiōe q̄ ſicut perdit appetitus corporalis propter vermes exiſtentes in ventre. ita perditur appetitus ſpiritualis pp ſolicitudines tpalium exiſtes in mente. Mā vmes hmōi vt dicit Auic. nocēt inteſtinis quibus cōiūgat ſtomachus ⁊ tō mouent ſtomachum ad vomendū non ad cōmedendū ⁊ attrahendū. Sic̄ temporales ſolicitudines in corde exiſtentes potius mouēt ad expellendum affectum ſpiritualiū q̄ ad

appetendum ea. Grego. quanto acrioꝛi cura aĩa inardescit ad infima tanto tẽpoꝛe dãnabili refrigescit a sũmis. ¶ Sexto ẽstruitur etiã appetitus spiritualis ex cõcoꝛdis cõceptiõe sicut destruitur appetitus coꝛpalis pp impgnationẽ a retentiõ nẽ mẽstruoꝝ. Nã q̃n mulier pgnãs a poꝛtans cõceptũ in ventre est homo tumidꝰ a indignãter poꝛtãs rancoꝛẽ in coꝛde Et quasi sanguinẽ retinet menstruum qui ex fundẽdi sanguinẽ alteriꝰ appetitum vel studium habet. Vel refertur impregnatio ad luxuriã a coꝛruptionẽ carnis a pcipue tollit spiritualiũ delectatiõũ appentũ Apls. ij. Corint. .ij. Animalis. i. carnalis homo non peꝛcipit ea que sunt spũs ẽi. ¶ Septimo destruitur appetitus spiritualium delectationũ ex indiscretiõe penitentie. sicut pꝛopter nimium exercitiuꝫ a laboꝛem inordinatum secundum Aui cen. destruitur appetitus coꝛpoꝛalis cibi. Similiter ex inoꝛdinato laboꝛe penitentie vel abstinentie. vel exercitij spiritualis plerunq; incurritur grauedo a lassitudo accidit: que sic animę appetitum deuastat. vt nil amplius boni ei agere lubeat. Vnde sicut Tulꝰ. i libꝛo de offi. dicit. In oibꝰ negotijs ꝑ̃ſ aggrediaris ad bibẽda ẽ discretio. Cõsidera ergo ne nimis capias. Nã i ꝓuerbijs. dr̃. Qui nimis capit parũ stringit. a ꝓpicẽdũ ẽ onꝰ sub quo ĩ vita deficias. Juxta illud. Qui plus posse putat sua q̃ natura miniſtrat. posse suũ suspans se minꝰeẽ ꝓt. ¶ Jrẽ appetitus mundane felicitatis affligit doloꝛ capitis. ¶ Pꝛio rõne pene. Nã sicut doloꝛ capitis sic a felicitas ꝓsperitatis ñ ẽ sine. pena ex eo q̃ grit̃ cũ laboꝛe. possidet cũ timoꝛe amittit cũ meroꝛe Et sicut Augu. i q̃dã Epla dicit. Pꝛospera huius mundi aſperitatẽ hñt. iocũditatem falsam certũ dolorem incertam voluptatem. duruꝫ laboꝛem. timidam quietem rem plenam. miſericoꝛdia. spem beatitudinis inanem.

¶ Scõo rõne cãe. Quia hic doloꝛ aliq̃n nascit ex caloꝛe aliq̃ ex tumoꝛe. Caloꝛ ẽ nimie cupiditaũ ardo a vel mali desideriꝫ seruoꝛũ. doloꝛ capitis ex caloꝛe nascit q̃n mens desiderio rerum temporalium anxie cruciatur. a talis homo clamare ꝓt il lud. iij. Reg. iij. Caput meũ doleo caput meum doleo. Torquetur enim mens cupidi vel si assequi non possit q̃ appetit vel si aliq̃n amittit q̃ diligit. Tumoꝛ aũt capitis ẽ elatio mentis. Vnde doloꝛ capitis ex tumoꝛe nascit quoniãs ex abũdãna boni opis animꝰ gloriat. ps. Cõuertet doloꝛ eiꝰ in caput eius ¶ Tertio ratione cure. Nam vt iste doloꝛ capitis curet oꝛ pmo q̃ morbi materia subtrahatur. Materia náq; mũdane felicitatis q̃ appetitũ deoꝛdinat talia sunt q̃ dupliciter subtrahũt. Uno mõ actu. i. dũ pauperibꝰ eroganꝫ alio mõ ab aio dũ de eis nõ solicitat. a vtroq; mõ inoꝛdinato appetitui resistitur: ſi doloꝛ ꝓuenit ex caloꝛe adhuc oꝛ q̃ caput oleoꝛosaceo inũgat q: hmõi oleũ ẽ frigidũ a signat cruoꝛẽ martyrum. Et ió dum passiones sc̃oꝝ martyrum legis i qbus maxime ꝓtẽptꝰ mũdi vigut quasi oleo roſaceo caput vngis is añq̃ oleum infundas oꝛ vt caput radas ſuperflua resecando a sic materiam morbi destruis: a fomẽto frigidi oleiferuoꝛẽ caloꝛ] repmis. Debes ẽ estũ fugẽ a vmbꝛã q̃rere diuine ꝓtectõis vt dicas cuꝫ ps. Domine deꝰ saluus mee obumbrasti super caput meum in di. bel li. Sed si sit doloꝛ prouenies ex tumoꝛe: tunc oꝛ oleo violaceo caput vngẽ vt posſis doloꝛẽ mitigare tumoꝛis. Viola ẽ hũilis herba que dum de terra nascit̃ non procul a terra ꝓcritate sepatur. Oleum ergo hũilitatis placat ſuperbiã mentis: sed cauẽ ne oleum pcõis ipinguet caput tu uꝫ. Oleũ peccatoꝛ] ẽ blãdimẽtũ adulationis: h. aũt oleũ tumoꝛẽ capitis nõ ẽstruit ſi nutrit. Vñ vtẽdũ est oleo Salomonis dicẽt̃ oleũ de capite tuo ne deficiat. Hiero. Oleũ de capite. i. charitas de mẽte.

¶ Capitulũ. ix

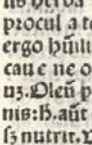

Postolorum perfectio a aliorum qui secuti sunt eos assimilãtur lateri. Eis enim promisit xp̃s q̃ erũt assessoꝛes et collaterales sui i iudicio vt dicit glosa sup illõ. ps. Le

ẽnt a latere tuo mille ꝛc. ꝛ hec sit ritudo
apparet cõgrua tripliciróne. ¶ Primo
róne discretiõis. distinguit enim in corpe du
plex latus. ſ. sinistrũ ꝛ dextrũ. Et q̃ distin
ctiõe intelligit duplex pfectio eorum vna
quãtũ ad vitã pñtẽ ꝛ hoc pertinet ad lat⁹
sinistrũ. Sinistrũ. n. lat⁹ ẽ qõ clypeo mu
nitur qõ gladio vel ense accingitur qõ
ponderibus portandis subijcit vnde ꝛ
leua vocatur a leuãdo eo q̃ sit aptior ad
leuãdũ aliqd ꝛ portandũ. Et hec omnia
bñ ꝓpetũt Aplis ꝛ eoꝝ seqcib⁹ qui ipi scu
tũ fidei fortiter tenuerũt. Ense vl gladio
ẏbi dei fortiter pugnauerũt ꝛ tribulatio
nũ ꝛ laboꝝ ꝛ pſecutionũ onera lõganimi
ter portauerũt. Est alia pfectio eoꝝ quã
tũ ad statũ glorie ꝛ ista significat p lat⁹ de
xtrũ qõ est port⁹ sinistro. vñ dextera dei
vocat ybi sũt potiora bona. ſ. glorie. ꝛ iõ
xps ibi dr sedẽ. Hãc dupliciter pfectionem
petiuit ꝓ filijs mr filioꝝ Zebedei cũ dixit
dicat sedeãt hi duo filij mei vnus ad dex
terã tuã ꝛ alt⁹ ad sinistrã. ideo q̃ tñ qui ñ rectũ
ıtellectũ hẽant dixit xps. Nescitis quid pe
tatis ꝛ postea subdit. Sedẽre ad dexteras
vel ad sinistrã nõ ẽ meũ dare vob̃ ſz qb⁹
paratũ est a pre meo. ¶ Scdo róne ꝓpõ
nis. Mã ptes latꝝ q̃ dñr coste qr iterioꝝ
custodiunt componuntur ex ossibus:
sunt. n. in costis vt dicit Constan. xuiij. of
sa septena ꝛ septẽa ex vtroq; latere collo
cata. Septem ossa que sunt in latere sinis
stro siue coste sunt septem vtutes. ſ. tres
theologice ꝛ quatuor cardinales quibus in
pñti vita Aplꝰ ꝛ eoꝝ sequaces instituti ꝛ
munit fuerũt. Vel forte representant p
fectionẽ septẽ donoꝝ spiritussancti. Sed
septem coste in latere dextro signant se
ptem dotes. ſ. tres aie que sunt visio que
succedit fidei ihesio q̃ succedit spei ꝛ fru i
tio q̃ succedit charitati. Et q̃tuor erũt coꝝ
poris glorificati. ſ. claritas q̃ rñdet prudẽ
tie subtilitas. i. spũalitas q̃ rñdet iusticie.
Erit enim corpus spũale totaliter subiectũ
spiritui agilitas q̃ respõdet tẽperãtie im
passibilitas q̃ rñdet fortitudini. ¶ Tertio
róne passionis: qr licet latus multipliciter
patiat ex vẽtositate tũ ex ciboꝝ multitu
dine generata miro mõ cõpunit ita vt se
pe homo moriat. Sic q̃ntis sancti multa
patiantur aduersa tũ ex vẽtus superbie
vel vanegloie maxime est timendus: qr
maxime spirituales viros infestat. Et di
cit Ypocras in prognosticis. qr in acutis
egrum iacere in latere ꝛ precipue dextro
bonum signuꝝ est. qr significatur q̃ loca
vicina cordi nõ sũt oppillata: necq; malo
mõ oppressa: ſz ad se dilatata: sic bonum
est signuꝝ iacere in latere sinistro insistẽdo
vite actiue sed melius in dextro insistẽ
do cõtẽplatiue. Grego. magne sunt vite
actiue merita sed cõtẽplationis potiora
vnde necq; auferri vnq̃ marie ps dicitur
qr actiue vite opera cum corpore transe
unt. cõtemplatiue vo gaudia melius ex
fine cõualescũt. Et similiter beat⁹ Bern̄.
hoc idẽ opinãs dicit bonũ acgrit gradũ
q̃ bene ministrauerit proximo forte me
liores qui bene vacauerit deo optimũ ãt
qui perfectus est in vtroq;.

¶ Capitulum. x.

Varicia assimilatur lepre.
¶ Primo ratione corru
ptionis qr scilicet in lepra
est vniuersalis humoruꝝ
corruptio ꝛ ifectio mẽbro
ruꝝ: ꝛ similiter ex auaricia
ꝛ cupiditate oẽs hũores. i. affectiões aie
corrũpunt. Leo papa in quodã sermo
ne amore pecunie vilis est ois affectio. ꝛ
aia lucri cupida ẽt pro exiguo pire non
metuit nullũq; ẽ iusticie in illo corde ve
stigiũ in q̃ sibi auaricia fecit habitaculũ
ꝛ hac oia ecclesie mẽbra inficiunt scz laici
clerici plati ꝛ subditi Hiere. vi. A mino
re vsq; ad maiorẽ a ppheta vsq; ad sacer
dotẽ oẽs auaricie studẽt. Vñ Rabanus
super Matth. O pestis maligna auaricia
semper bõis animis decertãda quẽ illesũ
quẽ incõcussuꝝ dimittis: genus humanũ
cõfudisti tu discipulũ comitẽ xpi ab apla
tu ꝓcipitasti: tu milites custodientes sepul
crũ captiuasti. Nũqd nõ bñ dictũ est pe
cunie obedĩũt oia. Eccl. x. ¶ Secundo rõ
ne distinctiõis. Distinguit a medicis qua
druplex cõiter lepra. Est. n. q̃da lepra q̃ vi

atur elephantia que fit de melancolia inficiente sanguinē. Et dicit elephātia q̄ sicut elephas diuersis distinct⁹ est maculis. Sic ⁊ patiens hāc speciem lepre diuersis maculis respergitur in cute siue in pelle. Ita etiā homo auarus replet diuersis maculis.i.diuersis vitijs:q̄ vt dr̄.). Thi.vj. Radix omniū malox cupiditas. Petrus Rauēnas in quodā sermone. Malorum radix cupiditas transgressionis est mater magistra nocendi ⁊ primipilaria iniquitatis auriga malicie.ficaria virtutū. seditionis origo fouea scandalorum. Et ideo etiam Grego. dicit in.xx. libro Mora. Qō auaricia latenter oriē in mēte sed punctiones peccatorū omniū patenter producit in operatione. Secūda species lepre dicitur leonina q̄ fit de colera inficiente sanguinem:hec multū inficit oculos vnde p̄cipue cognoscit̄ per depilatiōez supercilio rum. Ita auaritia oculos inficit dum ea q̄ videt auarus male cōcupiscit: vnde beat⁹ Job. auaricie cupiditatē concupiscentiax oculorum vocat:q̄ auarus inuisibilibus spretis sola visibilia q̄rit.pſ. Oculos suos statuerunt declinare in terrā.q̄.ſ.non intendūt auari nisi ad terrena conquirēda. Tertia spēs lepre dicit tyria siue serpētina a tyro serpente q̄ sicut serpēs ille facile deponit coriumrita qui laborat hac lepra deponit cutez ⁊ ciro putrescit cutis ⁊ caro ꝓpter corruptionē flegmatis. Hui⁹ etiā q̄dā signa sunt putrefactio gingiuarū ⁊ labiox ⁊ raucedo vocis ⁊ igressio extremitatū digitox manuū ⁊ pedū ⁊ vnguiuz casus. Sic̄ auaritia hoies expoliat per rapinas carnes putrefacit p delicias q̄ multi auari post q̄ ditati sunt deliciis affluunt ⁊ voluptatib⁹ putrescunt. Vnde.ſ. Computruerunt iumenta.i.peccatores rōne non vtentes in stercore suo.i.in tpali lucro.de quo apls. Oia arbitror vt stercora vt xp̄z lucrifaciam. Mā post lucrum tpaliū putrescunt turpitudine voluptatū:ergo putrescit in eis caro per vitiū luxurie ⁊ gingiue per vicium gule sicut patet in auaro illo diuite qui epulabatur quottidie splendide ad qō etiam sequit raucedo vocis ⁊ putredo labioꝝ.i.turpiloquiū ⁊ stulticia verborum que in conuiuijs ⁊ delitijs solent abundare. Nota ergo q̄ auaricia expoliat per rapinā putrefacit per inuidiam q̄ auari inuidēt alijs de lucris tpalib⁹. Prouer.xvij. Putredo ossium inuidia. Item auari morientes expoliant in domo putrescunt in sepulchro. Item in eis putrescunt labia ne ꝓfiteant petā ⁊ igrossantur digiti vt non restituant aliena. Quarta lepra est que vocat alloptica.i. vulpina:q̄ sicut allopides.i. vulpes hñt supercilia depilata.ita depilantur ⁊ hi qui hanc patiūtur leprā. Vnde esset oportuna mulieribꝰ que sibi ea depilant:q̄ tunc nō indigerent ad depilandum ea ferreo instrumento. Et huiusmodi leprosis facies itumescit. Sic in auaris diuitibus orit supercilium ⁊ tumor superbie. Ō qō Apls.j.Thi.vi. diuitibus huius seculi precipe non alta sape cē. Aug. Difficile est vt non sit superbus qui diues est:tolle superbiam ⁊ diuitie nō nocebunt.

Capitulum.xj.

Vditus interior ⁊ perceptio verbi dei filis debet esse auditui corporis exteriori. Nam ad perfectionem auditꝰ corporalis q̄nq; sunt necessaria que suo modo requirunt ad auditum interiorē. Primum est potentia sentiēs.ſ. virtus animalis auditiua. Sic opz q̄ sit interius in aia virtus spūalis gre que faciat ipsaz animā spūaliter sentire ⁊ audire percipere que dicunt. Vñ Greg. dicit q̄ nisi spūsanctus auditoꝝ corda impleat ad aures corporum vox docentiū incassuz sonat. Formare.n. vocem magistri exterius pñt:sed hāc imprimere interiꝰ non valent. Quia igit hec virtꝰ a deo est sicut vtus auditiua ab aia. Ideo dr̄ Job viij. Quicst ex deo vba dei audit. Scōm instrumentū pueniens pz constantinū est quoddā os petrosum siue cartilaginosum q̄ est ꝓcauū siccū ⁊ durū. Concauū quidem est vt sua ꝓcauitate spiritum ꝓtineat ⁊ aerem. Dr̄tuosum est ne stupor ex subita ⁊ vehementi allisiōe spiritum ledat audibilem. ⁊ ideo organi car-

cularitate sonus tpate susceptus spiritum audibilem non reuerberat sed delectat. Durum etiaz est vt in eo mollior fiat aeris collisio vt sic sonitus maior fiat. Vnde tympanū melius resonat flāte boreа qui est ventus frigidus z siccus q̄ flāte austro humido atq; lento: vt ait Constan. Silr etiā interior animus vt sit doctrine audite efficaciter receptiuus opz primo q̄ sit concauus per humilitatem. Gre. in omelia. Via domini ad cor dirigit cum sermo veritatis humiliter audit. ¶ Item oportet q̄ sit tortuosus per ruminationē. s. vt verbum receptum qō cibus mētis est nō subito transeat: sed diutius siue frequentius ruminet: vel reuoluat. Illud enim qō vadit per tortuosum meatū non subito sed lente z tractim girando pertrāsit. Sic etiam verbum auditum nō debet homo dimittere: sed frequenter in corde conferre z reuoluere: sicut de beata virgine dicitur. Lu. ij. q̄ conseruabat oia verba hꝫ conferens in corde suo. ¶ Item debet esse durus z siccus per retentionē. Mam res dura z sicca melius retinet z custodit id qō recipit q̄ tenera z mollis. Luce. xj. Beati qui audiunt verbum dei z custodiunt illud. Sed frm Arist. in libro de sensu z sensato organum auditus est aer qui continetur intra aures inclusus in miringa. i. in quadaz pellicula. z ille aer opz q̄ sit firmꝰ qui si haberet propriam motum vel sonum non perciperet sonum exteriorem. Sicut patet in his quibus ex motu talis aeris tinniunt aures. Sic aia hominis debet doctrinam verbi recipere in interiori memoria z firmiter pseuerare in ea. Joh. xiij. Si verba mea in vobis māserint ꝛc. Greg. super Ezech. ¶ Multi legunt z ab ipsa lectione ieiuni sunt. ¶ Multi vocem predicationis audiunt sed post vocem vacui recedunt. Quorum si venter comedit viscera non replent. Quia z si mente intellectū sacri verbi recipiunt obliuiscendo z nō seruando q̄ audierūt hoc in cordis visceribus non reponunt Ja. j. Mō auditor obliuiosus factus. ¶ Tertiū est necessarium medium ornate sensatū deferens. Defertur enim sonus ad aurem frm Constantinum hoc modo q̄ duo nerui ab anteriori parte cerebri procedentes in ossib⁹ aurium infigunt per quos spiritus audibilis ad predicta ossa deferi quibus exterior aer formam soni deferēs imediate cōiungit. Vnde aer percussus illa ossa collidit z spūs in eis existens frm proprietatez existentis ibi aeris z neruos allidentis iuxmutat qui sic imutatus recurrens ad suā cellulam fantasticā imutationem representat z sic auditum causat. Sicut igitur sonus rei corporalis defert ad aurem mediante exteriori aere: ita z sonus doctrine spiritualis trāsfunditur ad audientis intellectum mediante exteriori doctore vel predicatore. Vnde Apo. dicit Ro. x. q̄ fides est ex auditu z auditus per verbum dei. Et ideo de apostolis predicantibus dr in ps. In omnem terram exiuit sonus eorum: propter qō qui vult impleri diuina sapientia oportet q̄ frequēter predicationes z scholas. Prouer. xv. Cor sapiens querit doctrinaz propter quod etiam dicit Hugo de sācto victore q̄ prudēs auditor oēs libenter audit oia legit non scripturam: non personam non doctrinā spernit ab oibus indifferenter qō sibi deest. i. deesse videt querit non quantū sciat: sed quantū ignorat cōsiderat. ¶ Quartum est anima intendens: qz cum anima intenta est circa vnum non bene intēdit ad aliud. Vnde sepe homo intendēs alijs campanam pulsantem non audit. Sic etiam verba dei homo interiori auditu nō percipit nisi circa ea intentionē apponat. Vnde dum est in predicatione non dz cogitare de alijs neqz debet intendere ad sonum verborū tm̄ vel ad ornatum sed magis ad spiritualem sensum cuius contrarium multi faciunt. Vnde Sene. in epistola. Quidam veniunt vt audiant z non addiscant. sicut in theatris voluptatis cā ad delectandas aures oratione vel voce vel fabulis ducuntur. ¶ Magnam partem auditoꝝ videbis cui phie schola diuersorium ocij fit. Mon illud agunt vt aliqua illic vitia deponant vt aliquam legem vi

re accipiant que mores suos erigat sed vt oblectamento aurium perfruantur. Aliqui etiam cum pugilaribus veniunt non vt res accipiant sed verba que tas sine fructu alieno discunt ꝙ sine suo audiunt.

¶ Quintum est obiectum temperatum ꝛ proportionatum: qz auditus ꝙ vniuersaliter ois sensus in extremis cōtristatur ꝛ in mediis delectatur. Vnde nimis fortis sonus corrumpit ꝛ tollit auditū. Et ideo dicit Ambro. in hexameron ꝙ incole regionis illius vbi nilus fluuius oritur sunt auditu priuati propter nimiū strepitus ipsius fluuij de monte cadētis. Sic doctrina spiritualis dz esse proportionata auditorū capacitati. vt. s. ꝑm qualitatē ꝛ capacitatē auditoꝝ formek sermo doctorum. Vnde quibusdam adhuc rudibus Apo. dicebat .j. Cor. iij. Tanq̄ paruulis in xpo lac vobis potū dedi non escam ꝛc. ¶ Itē auditꝰ verboꝝ dei qualis esse debeat oñditur ex ipsis auribus. ¶ Primo qz ipse aures sp sunt aperte: nō. n. aliqñ claudunt sicut ipsi oculi vl os: ex quo oñdit ꝙ homo ad audiendū verba dei dz esse sp patus. Iac. j. Sit ois homo velox ad audiendū. Vnde aures ſm Ysi. dicunt ab hauriēdis vocibus. ¶ Scōo qz aures sunt cartilaginose ꝙ duabꝰ de causis fuit necessariū. ¶ Primo ꝓpter defensionē. Defendit. n. ne qd nociuū decidat in auditū. ¶ Scōo ꝓpter suuamē qz. s. vox percussi aeris cū ad cartilaginē venerit ibi fortis adunatur intra foramina auditus: ꝛ sic vnitus melius ꝓcipitur sonus. Quod ergo aures sunt cartilaginose signat ꝙ id qō homo audit ne postea per oblitionez perdat: dz in carta scribere: stultū enim est propter ꝓfidentiā memorie nihil scripture cōmendare: sicut Iero. dicit. Eccli. xxxviij. Sapientiā scribe in tpe vacuitatis. ¶ Tertio quoq; quia aures sunt perforate sed sunt hec foramina sicut tortcular trāsuersa ne frigidus aer nimis cito intrans interiores pānículos ledat ꝛ ne nociuū aliqō accidat qō auditū impediat: vt dicit. Conſtā. In quo signat ꝙ qui verba dei audiunt dñt ea transuertere meditando ꝛ recitando frequēter vt verba audita transuertant qui ea corde perscrutando discernūt ꝛ in effectu opis vlterius conuertunt. Vnde Ber. dicit in quadā epistola ꝙ auris bona ꝛ que libenter audit vtilia prudenter discernit audita: obedienter operat intellecta ꝑs. In auditu auris obediuit mihi. ¶ Quarto quo qz qz aures sunt multipliciter passiue. Mā aliqñ patiunt ex apostematione ꝛ h̄ spiritualiter accidit qñ homo ex aliquo verbo relato vel iniurioſe dicto concipit contra aliquē odium vel rancorē. Tunc enim odium cōceptū est vt apostema auris interioris. Aliqñ vero auris patit ex verbum subintratione ꝛ hoc est qñ ex aligbus corruptis verbis subintrāt tentationes ꝛ ꝙcupiscentie carnales. sicut Apo. dicit ꝙ corrūpunt bonos mores colloquia prana. Aliquādo vero patit ex humoruꝫ coadunatione: quasi aūt corrupti humores ad aurem confluentes sunt false opiniones ex doctrinis hereticoꝝ prave docentium generate. Aliqñ vero patit auris ex mala nerui dispositiōe seu contractiōe ꝛ hoc est qñ aliqs ex alicuꝰ verbis ꝛ suggestionibꝰ retrahit a bono faciēdo: qz retractio opis boni est vt q̄dam contractio nerui. Aliqñ vo auditꝰ nō habetur ex defectu fozaminis: sicut cū in puero ꝓcreato natura instrumentū auditꝰ ꝓfozare negrit: qō vtiqz esse potuit. vel ꝓpter naturę defectionē vel ꝓpter inobediētiā materie. Sic etiā aliqñ deficit aligs circa vbuz dei: qz illud qō audit non penetrat ad cor eiꝰ qō est vel ex defectu nāli intellectus. s. qz non intelligit qō audit: sicut dñs dixit discipulis adhuc rudibꝰ Math. xv. Adhuc ꝛ vos sine intellectu estis. Vel qz non recipit ab affectu ꝛ voluntate obediendi vel faciēdi: contra qō dr Ja. j. Estote factores vbi ꝛ non auditores tm̄ fallētes vosmetipsos. ¶ Quinto qz aures hois sunt parue. Mā sicut dicit phs in libro de aiali bus. Nō inter oia aialia hz aures imobiles ꝛ breuiores sed ad audiendū marime efficaces: ꝛ h̄ est ꝓp bonitatē complexiōis. In quo qdē signat ꝙ hō dz cē audiendo firmꝰ ꝛ quietꝰ sicut maria magdalena que

sedebat secus pedes dñi ⁊ audiebat vbus illius. Lu.x. Et ꝫ signat auriꝫ imobilitas: sed martha econuerso mouebat in mintrādo. ℭ Itē significat in breuitate auriꝫ q̄ hoi delectabilis ⁊ cōperēs est nō ꝓlixa sed breuis doctrina: vnde ꝑdicationes ⁊ lectiōes nō dñt esse longe sꝫ breues ⁊ succincte q̄ auditū delectēt ⁊ animū ꝺ magno uent. Vñ Hugo de sctō victore in didasco lic.li.v. dicit q̄ lectio duob⁹ modis aio fastidiū ingerere solet ⁊ affligere spīm: ⁊ q̄litate videlicet si obscurior fuerit: ⁊ quātitate si prolixior extiterit. In vtroq; magno vti moderamine opꝫ ne q̄ ad refectionē q̄ſtū est sumak ad suffocationē. Vel in eo q̄ homo hꝫ aures breues sed efficaces signak q̄ ex paucis auditis ꝺꝫ multa cōijcere: q; sicut terra bona ex paucis seminib⁹ plurima gramina ꝓducit: sic sapiens ex paucis verbis auditis plurimas sententias colligit ꝓpter q̄ in ꝓuer. dicitur q̄ pauca verba sapienti sufficiunt.

ℭ Capitulum xij.

BEatꝰ q̄ sunt in celo refectio siue satietas affilak cene fim illiō Apo.xix. Beati q̄ ad cenā nuptiaꝝ agni vocati sunt. Mā in cena solēni cuiusmodi fuit illa quaꝫ fecit rex assuer⁹ Hest.i. ista eē ꝓsueuerūt: primo tpis ꝓgruitas. Luce.xiij. Misit seruū suū hora. s. ꝓgrua cene dicere iuitaꝫ vt venirēt. Sic ad eternā refectionē sancti congruo tpe aduocant. s. post famē ⁊ laboꝛes seculi: post pondus diei ⁊ estus Apo.xiij. Amodo tā dicit spūs vt requiescāt a laboꝛibus suis ⁊c. Et Isaie.xlix. Nō esuriēt neq; sitiēt amplius ⁊c. ℭ Scdo loci amenitaꝫ. s. celi empirei Apo.ij. Cor.v. Scimus q̄ si terrestris dom⁹ nra dissoluatur domū non manufactā hēmus in celis: vñ de illa amena regione celesti dicit Ber. in sermone. O beata regio paradisi. O btā regio deliciarū ad quā suspiro de valle lachrymaꝝ vbi sapientia sine ignorantia vbi memoria sine oblitione: vbi intellectus sine erroꝛe: vbi ratio sine obscuritate fulgebit. Ibi etiam sicut dicit Apo. fulget q̄ non capit locus sonat q̄ nō capit tpus: olet q̄ nō spargit flatus sapit q̄ nō minuit edacitas heret q̄ non diuellit satietas. Ibi q̄ꝫ sicut idē Augu. dicit videt stultitia sapientia Salomonis. ibi esset deformitas pulchritudo absalonis. ibi tarditas esset velocitas azahel. ibi debilitas iudicaret fortitudo Sansonis. ibi esset mortalitas longa vita matusalem. ibi paupertas esset regnum Aug. Ibi etiam vt idē Augu. dicit nihil obest. nihil deest. nihil extra q̄ appetatur. nihil intus affluit q̄ fastidiatur. ℭ Tertio inuitantis hilaritas. s. xpi dicentis. Venite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiaꝫ vos. Mathꝫ. xj. Et iterum. Lu.xxij. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum vt edatis ⁊ bibatis sup mensaꝫ ⁊c. Et de hac mēsa siue cibo ad quā te xps inuitat loqtur Bern. in sermone quodā. O vere felix ⁊ gloriosa satietas. o sacruꝫ cōuiuium. o desiderabiles epule. vbi nimirum anxietas nulla: nullū poterit eē fastidiū quimo satietas sūma: ⁊ sūmū mentis desiderium. De potu illi⁹ quoq; mense loquit Greg. in mora. dicēs cū ad ipsuꝫ fonte vite venerim⁹ erit nobis delectabilis ipsa sitis sit atq; satietas sꝫ lōge aberit a siti necessitas longe a satietate fastidiū: q̄ sitiētes saturabimur ⁊ satiati sitiemus. Et nota q̄ hilaritas ⁊ letitia ⁊ gloria ipsi⁹ xpi inuitant ⁊ reficient ꝺꝫ eē nobis maxīe desiderabilis ita q̄ sicut Christ. dicit de reparōe lapsi. Si q̄ die oporteret nos tormenta pferre si ipsā gehēnā paruo tpe tolerare: ꝓ eo vt xp̄m videre possem⁹ in gloria veniētē ⁊ sctōꝝ eius numero sociari nō erit dignum pati omne q̄ triste est mō: vt tāti boni tanteq; glorie ꝓcipes hēremur. ℭ Quarto ferculoꝝ diuersitas. s. gaudioꝝ ⁊ ꝓmioꝝ varietas. Mā tot ⁊ tāta sunt ibi gaudia q̄ oēs Arithmetici huius mundi nō possent ea numerare oēs Geometri nō possent mēsurare oēs Grāmatici Rhetorici dialectici nō possent ea sermonibus explicare. Etenim nec oculus vidit nec in coꝛ hois ascendit que ꝑparauit deus diligētib⁹ se Isa.xxxv. Gaudiū ⁊ leticiam tenebunt ⁊

fugiet dolor ꝙ gemit⁹ Bze. in omel. Que lingua vel qs itellecet⁹ cape sufficit illa superne ciuitat⁹ quáta sint gaudia angelor⁹ chorus itere esse cũ beatissimis spiritib⁹ cõ ditoris glorie assistere pñtẽ dei vultũ cernere ꝙ circũscriptum lumẽ videre nullo metu mort⁹ affici icorruptiõis perpetue mũere letari. Ibi ergo sic dicit Ber. Sau diũ erit iusto itus ꝙ extra gaudium sursũ atq; deorsus gaudiũ circũcirca vbiq; gaudiũ plenũ. Et pñt ꝫ verba dñi Bern. sic itelligi ꝙ sancti gaudebunt it⁹. s. extra se de aie ꝙ corpis glorificatiõe ꝙ extra se ꝺ hominũ ꝙ ãgelor⁹ associatõe sursũ. s. supꝫ se ꝺ dei visiõe: deorsũ. s. infra se de celi ꝙ aliop creaturar⁹ corpalium pulchritudie. ꝙ circũcirca de oiuꝫ sensuũ delectatõe ꝙ refectõe cũ ipe de⁹ oium sensuũ spũaliũ obiectũ sit futur⁹: erit nãq; speculum visui: cithara auditui: vl gustui balsamũ olfactui flos tactui ibi erit eandor lucis estiualis amenitas vernalis abũdãtia autũnalꝫ reges hyemal⁹. Erit quoq; ibi ꝙ si nõ respectu obiecti. s. ꝺi beatificãtꝫ tñ respectu beatoꝝ ipoꝝ q̃dã distinctio ꝙ varietas pmiorum, ꝓpter quã dñs dixit Jo. xiiij. in domo ꝑris mei mansiões multe sunt: vnde Grego. dicit li. iiij. dialogoruꝫ. Si dispar retributio in illa beatitudine eterna non esset vna potius mansio q̃ multe essent. Multe ergo mansiones sunt in quib⁹ ꝙ si distincti bonorum ordines propter meritorum variorum consortium cõiter letentur: vnum tamen denarium oẽs laboratores accipiũt ꝙ in multꝫ mãsiõib⁹ distinguntur: qr vna est beatitudo quã illic petiunt. ꝙ dispar retributiõis ẽqlitas q̃ per opera diuersa consequuntur. ¶ Quinto ministrorum vrbanitas scilicet angelor⁹. Heb. i. Omnes sunt administratorij spũs in ministerium missi ꝛc. Ministrant enim nobis in hoc mundo angeli: quia sicut dicit Ber. Credimus sanctos angelos astare orantibus offerre deo vota ꝙ preces hominum. si sine deceptione leuari pias manus perspexerit. Vnde etiam Jsido. dicit in li. de summo bono. q̃ boni angeli ad ministerium humane salutis deputati sunt vt cunctis administrent mundi ꝙ regant omnia iussu dei. In alia autẽ vita saltẽ i hoc hominib⁹ ministrãt ꝙ animas sanctorum de corporibus exeũtes ad illius cene dulcedinẽ perducũt. q̃ ps exemplo Lazari. Lu. xvi. Factũ est autẽ vt moreret mẽdicus ꝙ portaretur ab angelis i sinũ Abrae. Bern. Tu si vis hẽre ministeriũ angelorum fuge consolationes seculi ꝙ tẽtationibus resiste diaboli. ¶ Sexto discũbẽtium grata societas. s. beatorũ cũ angelis icorruptibili vita gaudẽtiũ ꝑm illud. Meq; nubent neq; nubẽtur: sz erũt sicut angeli dei i celo. Grego. Intuere cetuꝫ nõ solũ ex hominibus sz ex angelis atq; archangelis thronis ꝙ dominationibus principatibus ac potestatibus cõuocatũ. De rege autꝫ q̃ potũ medius resident dicere vox nulla sufficeret. Et fugit eni oẽm sermonẽ atq; oẽm sensus hũane mẽtis excedit decus illud. illa pulchritudo. illa virt⁹. illa gloria. illa magnificẽtia illa maiestas. Et dicit ẽt Prosper de vita cõtẽplatiua. Illa ciuitas q̃ est ãgelor⁹ sanctorum oium cõgregatione beata meritis fulgẽtib⁹ micat. Vbi eterna salus exuberat. veritas regnat. vbi neq; fallit quisq̃ neq; fallit: vñ nullus beatus ejcit vbi nullus miser admittit. ¶ Septimo instrumentorũ socũditas. i. melodia cãticorum. Ysa. li. Audiet in ea gr̃arũ actio ꝙ vox laudis. Et apoc. xiiij. Et vocẽ quã audiui quasi citharedor⁹ citharizãtiũ in citharis suis ꝛc. Bze. in moza. Jn illa eterna patria qñ iustorũ mens in exultatiõe capit: ligua in cãticũ laudis eleuatur. Augu. sup Jobs. Ibi hymnidici angelor⁹ chori. ibi societas supnoruꝫ ciuiũ ibi dulcis solẽnitas a peregrinationis huius tristi labore redeuntium. ibi festiuitas sine fine: eternitas sine labe. serenitas sine nube. Octauo luminarium copiositas scilicet corporum gloriosorum. Matth. xiij. Fulgebunt iusti sicut sol ꝛc. Apoc. xxi. Ciuitas illa non eget lumine solis neq; lune sed claritas dei illuminabit illam. ¶ Nono cene diuturnitas idest eternitas bonoruꝫ. ps. in eternuꝫ exultabunt ꝙ

habitabis in eis. Est.n. eternitas ꝑm Boe. diuturnitas sine fine ꝛ carens omni mutabilitate sed dei eternitas nō solū fine caret: sed etiā initio. ¶ Decimo quietis suauitas Isa. xxxij. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie. ꝛ in requie opulenta. Vnde in illa beata vita sicut dicit prosper de vita cōtēplatiua ē certa securitas. secura tranquillitas felix eternitas eterna felicitas vbi ē amor perfectus timor nullus: dies eternus alacer motus ꝛ vnus omnīū spiritꝰ. ¶ Itē oīus malorū imunitas ꝑs. Nō accedet ad te malū ꝛ flagellū ꝛc. Augu. Quanta erit ibi felicitas vbi nullum erit malū: nullum latebit bonum vacabit dei laudibus qui erit oia in oibus. ¶ Caplm. xiij.

Charitas assimilat dorso ꝓpter ꝙtuor. ¶ Primo qꝛ dorsus ē onerū portatiuū vñ dorsus a duricia est dictū eo ꝙ sit forte ꝛ durus ad onus portādū ꝛ durabile ad diutius sustinendus vt dicit Jsid. Et dorsi cutis spissior ꝛ durior est ꝙ in ceteris prīb⁹ aialis. Hec aūt oia competunt charitati de ꝙ Apo. dicit. j. Cor. xiij. ꝙ oīa suffert. s. onera ꝓ xꝓo Aug. Sarcia xpi ꝙ infirmitati grauis est leuis efficit charitati. Cant. viij. Fortis est vt mors dilectio ꝛc. Et ideo dorsus charitatē faciliter portat onus tribulatiōis. vñ ꝑs. posui tribulatiōes in dorso nr̄o. Sed nō ꝙ dorsus in hoie. etiā vocat tergus eo ꝙ illo resupini in terra iacem⁹ qō nullū aial facit nisi hō. Vñ bruta in vētre aut in latere iacēt. Sed hō resupinus dū tergo terre inhereret oculos ad celū hz. ꝙ etiā charitati cōueniunt ꝙꝛ terrena bene dispensat per actiuā ꝛ celestibus semper intēdit per vitā cōtēplatiuam. Ad primū enī hoz inclinat amor ꝓximi ad secundū vo facilius erigit amor dei. vnde Apo. dicit Ephe. iij. In charitate radicati ꝛ fundati: vt possitis cōprehendere cū oibus sanctis que sit latitudo longitudo sublimitas ꝛ profunditas. Est enīz charitatis sublimitas in altitudine contēplationis. Est vero charitatis profunditas in humilitate actionis. ¶ Scōo qꝛ dorsus est omniū aliorꝫ ossium fundatiuū qꝛ omnia fundata sunt supra ipsum sicut supra carinam nauis: ꝛ sic charitas est fundamētum quoddā omniū virtutū: ꝛ primus lapis huius fundamenti est xps: qꝛ ipse exēplū ꝛ mandatū primū attulit perfecte charitatis. Vñ dicit ℔ est ꝓceptū meū vt diligatis inuicē ꝛc. ¶ Scōi vero lapides huius fundamenti fuerunt apostoli ꝙ, prophete etiā per fidē xꝑi. venturi in fundamento ecclesie collocati ꝛ super hos posita aliorum fidelium ecclesie fabrica est erecta. Vnde Apo. dicit eis. Epl̄ō. ij. Estis ciues sanctorꝫ ꝛ domestici dei superedificati super fundamentū apostoloꝝ ꝛ ꝓphetaꝝ ipso sūmo āgulari lapide xꝓo iesu. ¶ Tertio qꝛ dorsum est viscerū defensiuū ꝛ operiuū. Viscera fecē ꝛ turpitudinē cōtinētia sunt peccata que charitas operire dicit in homine penitēte. j. Petri. iiij. Charitas operit multitudinem petoꝝ. Pro. x. Vniuersa delicta operit charitas. Ipsa etiaz charitas petā excusando ꝛ purgando defendit apud iudicū dei: vel ipsa defendit viscera. i. interiores virtutes in qbus nutrimentū anime cōtinet. ne a tentationibus vel persecutionib⁹ ledant. Grego. Charitas sancta cor pacificat ꝛ mentē i tentatiōibus corroborat Glo. interli. Apoca. vj. Nullū permittit deus cadere qui ei seruit vero amore. ¶ Quarto quoqꝫ qꝛ dorsum est multaꝝ lesionū susceptiuū. Dorsum.n. patit verberationē ꝛ excoriationē ꝛ multa alia mala. Sic sancti propter dilectionem dei ꝛ ꝓximi sustinuerūt ꝛ excoriationē sicut patet ō beato Bartho. apostolo ꝛ verbera ꝑm illud. Alij ludibria ꝛ verbera expti Heb. xj. ꝛ multa alia maja vt subdit ibidē ꝛ multa etiā ex charitate ꝓ alioꝝ peccatis sustinuerūt ꝑs. Supra dorsum meū fabricauerūt petōres. ¶ Itē charitas assimilat sensui tact⁹ propter. v. ¶ Primo rōne organi. Mā organum tactus fit dicit phūs scōo li. de aia nō est caro qꝛ in nullo sensu pōt fieri sensatio si tangatur organum: vt si qs aliqō corp⁹ ponat albū in superficie oculi nō videt: hz tact⁹ sen-

et sensibilia posita supra carnē: et ideo caro nō est organum tactus. et idcirco sicut Arist. dicit in libro de sensu et sensato organum sensus tact⁹ est aliquō intrinsecū circa cor: organū enim tact⁹: et si nō possit esse a qualitatib⁹ tāgibilib⁹ totaliter denudatū. propterea q; hmōdi q̄litates sunt elementor ex quib⁹ ipsius organus cōponit: tñ opꝫ ipsum esse medie tpatum vt sit in potentia ad obiecta tangibilia sicut medium ab aia. Dñ quanto aial hꝫ cōplexiones magis reductā ad medīū tanto est melioris tact⁹ opꝫ ergo q; organū tact⁹ sit multum terrestre q; terra min⁹ inter elemēta hꝫ de virtute actiua et opꝫ q; sit positū in loco calidissimo circa cor ex cuius caliditate terre frigiditas ad rēperiē reducatur Sicut ergo organum et principius tactus nō est caro sed aliquid circa cor: cuius signū est: q; si lesio accidat in locis circa cor est maxime dolorosa. Sic etiaz amor charitatis nō est amor carnalis. sed spiritualis in corde radicatus sm illud Deu. vj. Diliges dominum deū tuū ex toto corde tuo Vnde circa cor videt esse proprium organum charitat: propter qō dicit Apo. Ro. v. q; charitas dei diffusa est in cordib⁹ nostris per spiritū sanctum qui datus est nobis Aug. Mō aūt carnalis: sed spūalis inter vos dꝫ esse dilectio: ergo organū spūalis amoris nō caro est sed cor. ¶ Scōo ratione medii. Medium eni in sensu tactus vt dicit p⁹s in lib. de aia est duplex vnuz intrancum et cōnaturale. s. caro. Aliud extraneum et accidentale. s. aer et aqua. Manēa que se tangunt in aqua tangunt se mediāte aqua q; illō quod est in aqua oportet esse humectatuz. Et illa humiditas cū sit qualitas aque non pōt esse sine suo subiecto qō est aqua. Et simile est de his qui se tangunt in aere cū etiā aer sit humidus sed magis latet nos de aere q; de aqua q; sit medium propter hoc q; cōtinue sum⁹ in aere. Et ideo imperceptibiliter inheret nobis. Sicut etiam de aqua latēt aialia q; sunt in aqua q. s. non percipiunt aquam que est inter ipsa et corpora tangentia.

¶ Itez magis latet de aere q; subtilioz est et minus sensu perceptibilis. Similiter in amore charitatis diuine medīū. s. natura le et intrinsecū est caro et humanitas a verbo dei assumpta: q; per incarnati vbi mysterium noua mentis nostre oculis lux diuine claritatis infulsit: vt dum visibiliter deū cognoscimus per hunc in inuisibilū amorem rapiamur vt Greg. in prefatiōe dicit. Vnde horat Aug. in libro de cathezandis rudib⁹ dicens. Ama amorē illi⁹ qui amore tui amoris descendit in vterū virgis et ibi amorē suum amori tuo copulauit: humiliando se sublimādo te cōmūgendo lumē sue eternitatis limo tue mortalitatis. Propter hoc Bern. super Cant. dicit qō quicquid blandit de carne ppria vel aliena sacro sancte carnis christi amori postponere debemus. Et sm eundem Ber. Ipa carne sua mediante xps dilexit nos sapienter fortiter et dulciter. Dulciter q; carnem induit: sapiēter q; vicia carnis curauit: fortiter: q; in ea mortē sustinuit. Sed quasi medium extraneū est proxim⁹ vel alie creature visibiles quibus mediātibus ducimur ad diuine bontatis noticiam et amorē. Vnde Augu. in libro cōfessionum dicit. Celum et terra et oia que in eis sunt ecce mihi vndiq; dicunt vt amē te deus neq; cessant dicere oibus ita vt in excusabiles sint. Intellige per aquā grossiorem creaturaz corporalē visibilē. Per aerem subtiliorē et imperceptibilē quib⁹ oibus mediantibus in dei amorē manuducimur. ¶ Tertio rōne instrumenti q; licet tactus fiat per quodlibet mēbrū corporis tū inter oia membra exteriora manus videnf propria instrumenta ad palpandū et tangendum quas natura tpatas hac rōne composuit. vt calida et frigida facilius sentirēt. Et sunt cōcaue et neruose et temperate. Concaue vt melius tangenda percipiant et tenenda fortius teneant neruose vt sint fortiores et vt ibi vigeat sensibilitas: q; omne neruosum sensibile est. Temperate vero fuerūt vt a re qualibet facilius imutent. Sicut ergo sensus tact⁹ viget in manib⁹. ita amor charitat⁹ in operibus: manibus. n. precipue nos opamur

Jo.iij. Nō diligamus verbo neqꝫ lingua sed opere. Gre. Nunq̄ est amor dei otiosus: operat.n. magna si est si autē operari desinit tam amor non est. Sed attende q̄les sunt manus, i. opera charitatis qꝫ con cane ad operandū humiliter neruose ad operandū fortiter ꝛ tpate ad operandus delectabiliter. qꝫ tpata delectant: extrema vero conturbāt. ¶ Quarto rōne subiecit qꝫ. f. sensus tactus vt esse subiectū ꝛ funda mentum omniū alioꝝ sensuum sine quo non inest aialibus aliquis sensus sed non econuerso. Vnde sensus tactus de necessi tate inest oibus aialibus sine quo nullus aial esse pōt vt probat phs in.iij.li. de aia. Alij aūt sensus non insunt de necessitate sed sunt de bene esse. Neqꝫ est instātia de gustu q̄us nullum aial possit viuere sine alimento: qꝫ gustus prout susceptiuus est alimenti est quidā tactus: prout aūt distin guit a tactu sic est discretiuꝰ sapoꝝ qui fa ciunt alimentū delectabile vel triste vt ac cipiatur faciliter vel refutet. Sicut ergo tactus est alioꝝ sensuū fundamentū ita vt nullus sine eo eē possit. Sic quoqꝫ ꝛ charitas est oiuꝫ virtutū forma ꝛ complemē tum. ita vt sine ea nulla vera virtus ꝛ pfecta eē possit. Et ideo Apo. dixit vt supra allegatum est in charitate radicati ꝛ fundati. Greg. Vt multi arboris rami ex vna radice prodeūt. sic multe vtutes ex vna charitate generant nec hꝫ aliquid viridi tatis ramus boni operis ſ non manet in radice charitatis. ¶ Quinto rationē obie cit. Est enī tactus discretiuꝰ ꝛ perceptiuꝰ ſlitatū tangibiliū: qualitates aūt tangibi les sunt caliduꝫ frigiduꝫ humiduꝫ ꝛ siccum durū ꝛ molle ꝛ q̄dā hmōi vt graue ꝛ leue acutū ꝛ hebes ꝛ alia: q̄ etiaꝫ oia adaptant charitati q̄ facit hoiem caliduꝫ ꝛ frigidum caliduꝫ circa spūalia ꝛ frigiduꝫ circa tpalia humiduꝫ ꝛ lachrymosuꝫ cōpatiēdo siccuꝫ abstinendo. durū ad tollerandū molle ad pcēdū graue ꝛ maturum in moribus leuem ꝛ promptū ꝛ velocē in operibus vl graue in coripiendo. leue. i. velocem in obediēdo: vel qꝫ amor oia facit leuia ꝛ fa cilia. ¶ Jtē acutū in cōtēplando ꝛ hebetē in malignando. Nescit enim amicus ꝺ alijs malignari. j. Corinth. xiij. Charitas non cogitat malum.

¶ Capitulum. xiiij.

Jbo spūali q̄lr nutriēdus sit spūs ostēdit exēplo sto machi. ¶ Prio qꝫ stoma chus est ciboꝝ receptiuꝰ. Vñ stomachus grece dicit os latine eo qꝫ sit postius ventris ad cibū recipiendū vt dicit Jsiꝺ. Est etiā stomachꝰ figure rotunde factus vt cibū recipiat quātitatē amplioris. Sto machus aūt humanꝰ in fugiori pte est stri ctus. in inferiori latus: ꝛ ꝺ necessariū fuit Mā cū hō inter cetera aialia sit erectus ci bus eius ſp ad inferiora descendit ꝛ ideo putilis fuit inferior latitudo vt in ea cibi possit recipi multitudo q̄ oia ostendunt sto machū esse receptaculū ciboꝝ. Sic homo spūalē cibū sive spūalis doctrine de quo ✠atħ. iiij. Nō in solo pane viuit homo sed in omni verbo qꝺ procedit de ore dei sive lachrymose penitentie de quo psal. Cibabis nos pane lachrymaꝝ: sive celestī obedientie. ꝺ quo Jo. iiij. ✠Meus cibus est vt faciā volūtatē eius qui misit me ꝺs di ligenter suscipere primum cū predicatur. scōm cū inspirat. tertiū cum impetratur. Actuū. ix. Cū accepisset cibum ꝛ fortatus est. ¶ Scōo stomachus hus est retētiuꝰ ciboꝝ. Et hinc est qꝫ stomachus interius est factꝰ asper ꝛ villosus vt cibum melius retinere possit. Nam si esset lubricus ꝛ in superfi cie planus: cibus ab eo recederet indige stus. Sic alia spiritualis cibi nō solum rece ptiua esse debet sed etiā retentiua ꝛ precipue cibi sacre doctrine. i. verboꝝ ꝺi que nō solū recipi debēt ad audientiā vel in telligentiā. ſ etiā retineri per memoriam Jo. xv. Si vba mea in vobis māserint ꝛc. Greg. in omel. Verba ꝺi q̄ aure capitis mente retinete. Cibꝰ enī mentis sermo ꝺi est. Et ſi recepti cibꝰ stomacho languen te reijcit qñ sermo audituꝰ in vētre memo rie nō retinet: sed quisqꝫ alimenta non re tinet huius profecto vita desperat. Eter ne ergo mortis periculum formidate ſi

verba vite ⁊ alimenta iusticie que aure ꝑcipitis in memoria non retinetis. ¶ Tertio quoq; stomachus est cibo⁹ digestiu⁹? Vnde stomachus factus est in fundo carnosus vt cōfortet in eo digestio. Caro enī est calida ⁊ humida ex quibus qualitatibus maxie digestio ꝓfortat. ꝑ digestionē aūt corporale nutrimētum trāsmutat ⁊ alterat ⁊ efficitur simile nutrito. Vnde alimentū qō in principio digestionis est dissimile in fine omnium digestionū efficitur simile nutrito vt dicit ꝓbs.ij. de aia. Sed de cibo spirituali est ꝛecōuerso qz non trāsmutat verbum dei in mentem. sed potius mens in similitudinē verbi. Interdū enīz verbū est dissimile ⁊ ꝓximum menti. Nam verbū humilitatis menti supbe ꝙriat: mēti luxuriose verbū castitatis: ⁊ mēti crudeli verbū pietatis: qñ ergo verbum audi tum est tante efficacie vt possit mentē alterare ⁊ ad se ꝙuertere puta vt mens superba efficiat humilis luxuriosa casta crudelis plāne digestio verbi facta est. Et ad digestionē hanc licet similitudine alia hortatur dñs dicens .xviij. math. v. Esto ꝓsentiēs aduersario tuo cē. Aduersarius. n. iste vt Augn. exponit sermo diuinus est. qui peccatori aduersatur pēm prohibendo vel iustitiaz suadendo siue precipiendo. Cui peccatoꝛ ꝓsentire dz ⁊ obedire si nō vult in eternū perire. Notandū etiaz ꝙ sicut digestio corporalis cibi sit mediante calore naturali propter qō ꝓbus dicit in .iij. methеoꝛoꝛuꝫ ꝙ digestio est cōpletio humidi a ꝓprio naturali calore facta ex cōtraiacentib⁹ passionibus que. s. sunt in ipso humido. Sic digestio siue transmutatio spiritualis ipsius animi fit mediante amore ipsi⁹ verbi audit⁹: qz nisi homo afficiat ad ea que audit non transmutat ab eis. Verba enī que nō placent animū non mouent. ⁊ ideo dicit August. in li. de fide christiana ꝙ doctoꝛ agere id dz vt non solum intelligat verbū verū etiaz vt libenter ⁊ obedienter audiatur. ¶ Tꝛes stomachus ab epate circūdat vt ad ciboꝛum digestionem ei maioꝛ copia caloꝛis ministretur. Epar enī suis qnq; frustulis siue lin guis stomachū circūcingit ⁊ ei caloꝛē dz tribuit succositatē vnde sanguis generatur per quasdam venulas ab eo recipit. Quinq; ergo frustule siue fibre que sunt extremitates epatis. quinq; opera sunt ꝑcipua nostri redemptoꝛis que animū nostrum calefacere debent. ⁊ ad eius verba amplectenda plurimū instimare. s. incarnatio passio. descensus ad inferos resurrectioꝛ in celum ascensio: vel forte sunt quinq; vulnera ipsius saluatoꝛis ad que dum homo animi deuotionē dirigit. humoꝛes quēdā lachꝛymosi amoꝛis ⁊ deuotionis ad epar. i. ad xpm mittit. ¶ Quarto stomachus est sm diuersam cōplexionem diuersoꝛū ciboꝛū appetitu⁹ ⁊ diuersimode digestiu⁹. Nam sm Constā. si stomachus fuerit naturaliter calidus cibos grossos bene digerit: delicatos vero cōsumit ⁊ plus digerit ꝙ eius appetitus sit. ⁊ ꝓpter similitudinē cibos calidos maxime appetit nec famē sustinere potest. Ecōtra vero frigidus nō bene cibaria grossa digerit, sed grauat ex eis ⁊ ea in humoꝛes coꝛruptos ⁊ acidos cito ꝙuertit. Stomach⁹ vero siccus cito sitit ⁊ paruꝫ ei aque sufficit. Vnde si superfluū biberit rugitum ei in ventre facit. Si aūt stomachus fuerit humidus nō sitit. humidū cibū appetit ⁊ parū digerit. Alle igit hꝫ stomachū calidū caloꝛe naturali qui habet animū feruidū amoꝛe spirituali: ⁊ hic grossa ⁊ solida cibaria. i. alta ⁊ difficilia dogmata bene capit ⁊ intelligat q̄ sunt perfectoꝛ cibus sm illō ꝓfectoꝛ solidus est cibus .Heb. v. Delicata vero. i. mollia ⁊ facilia ꝓ nihilo ꝙm ducit. Sed semp similia sibi. i. feruentia ⁊ ignita eloquia concupiscit. ⁊ plus potest opere capere ꝙm ꝓsumpserit coꝛde. nec potest desiderium sustinere ociosum frigidus aūt ⁊ imperfectus animus grossa. i. perfecta ⁊ magna dogmata non potest capere sm illud .Heb. v. Facti estis quasi lacte opus sit non solido cibo. Vnde si alta vel, difficilia talibus proponant grauant audire ea que non intelligunt. Vnde plerūq; talia documenta vertunt eis vel in coꝛruptionē erroꝛis vel in accidiaz men

tis. Anim⁹ aũt arid⁹ ab hũore deuotiõis ⁊ si aliqñ forte sitierit aquã salutaris doctrine cito tamen cũ audierit ⁊ de modico satiat. ⁊ si talib⁹ ꝓdicet forte plur⁹ murmurãt murmurãdo. qui vo habet humidũ animũ carnalis ꝯcupiscentie humore ñ sitit aquas spiritualis doctrine sed tñ appetit cibus humidũ idest fluxũ operis luxurie. de quo frequent accidit q multus appetit ⁊ paꝛ assequtur. ꝑs. Famẽ patiẽt vt canes. ¶ Quinto q⁹ stomach⁹ est multipliciter passiuus patit eni euomitiones idigestionẽ abhominationes. inflãmationem. eructationẽ ⁊ multa hmõi. Sic iterdum animus ꝓtra sanctam doctrinã patitur euomitionem cũ ipsam per memoriam non custodit. Indigestionem cum ipsam non diligit. Abhominationem cũ ipsam audire refugit. Inflãmationes vo patitur ꝙcontra ipsam dedignatur vel q de ipsa quando discit vel docet superbit. Apo. j. Corin. viij. Sciẽtia inflat. Sed eructationem idest stomachi euentationem patitur qui ex ipsa ventum ostentationis querit. Patitur autem ista stomach⁹ quandoq; ex maligna complexione quãdoq; ex nimia exinanitiõe. quandoq; ex nimia repletione. quandoq; ex vigoris ɔfectione. quandoq; vo expulsiue virtutis debilitatione. Quasi autem inordinata ꝓplexio humoꝝ in stomacho est inordiatio passionũ puta amoꝛis vel odiũ vel ire ⁊ similiũ ex qua frequẽt accidit q homo est male dispositus ad audiendus verbum dei. Ex nimia etiaꝫ paupertatis inanitione vl diuitiarum repletione q̃ vtraq; solicitudinem nimiam tribuit vel occupationem: frequenter rẽtrahuntur plurimi ab auditu vel fructu verboꝝ dei. Vnde. ꝓuꝫ. xxx. ¶ Denditatem ⁊ diuitias ne dederis mihi. Plures autem alũ sunt quib⁹ ⁊ si adsit sollicitudo ad audiendum deficit tamen vigor ad id q̃ audiunt opere implẽdum. Quidam vero verbum dei cum magna deuotione audiunt sed dum contrarie tentationes insurgunt q̃ in virtute expulsiua ipsarum tentationum deficiunt tentationibus devicti nihil ex auditis proficiunt quia scilicet venit diabolus ⁊ tollit verbum de cordibus eoꝝ vt dicitur. Lu. viij. ¶ Ites cib⁹ spũal⁹ doctrine requirit quatuoꝛ virtutes que sũt i homine corpe scz appetitiuã retẽtiuã. digestiuã. ⁊ expulsiuã. Oportet eni vt cib⁹ spũalis doctrine aia ꝑmo appetat sicut appetebat Daniel qui ꝓpp appetitũ sciẽtie dei vocat⁹ ẽ vir ɔsideriorum. Daniel. xj. Et spõsa ẽt in Cant. hẽc cibum spiritualis doctrine appetebat ⁊ expectebat dicẽs. Sõet vox tua i auribꝰ meis ⁊c. Vñ anima q̃ hũc cibum fastidit ad mortem tẽdit. ꝑs. Odẽm escam abhominata ẽ anima eoꝝ ⁊ ap. vsq; ad por. mortis. Augu. Sicut noxiũ ẽ corpi coꝛporeas escas nõ posse ꝓpere ita periculosus est anie spũales escas fastidire. ¶ Item opꝰ q̃ anima audita retineat. Nam sicut non ꝓdest corpi q̃ stomach⁹ cibũ recipiat: si receptũ statim euomat. Señ. Nõ ꝓdest cibus neq; accedit corpi qui statim sũptus emittitur. Similiter nec verbus auditus ꝓdest si statim obliuiõi tradatur. ¶ Item oꝰ q̃ mẽs auditus ⁊ retentum digerat ⁊ in bonos humoꝝ. i. in bonos moꝛes cõuertat. ¶ Item oꝰ q̃ ñ solũ digerat sz eti am expellat scz ea q̃ bonis moꝛibus non congruunt respuat ⁊ abiciat: naz si intus retinet qõ expelli debuerat etiam bene digestis corruptionem ꝓstat. Notandus ãt q̃ secundus quosdã ꝓdicte ꝗtuoꝛ virtutes ex quatuoꝛ elementis contrahunt sibi vires. Vnde ignis q̃ est calidus ⁊ siccus corresꝑdet vtuti appetitiue: terra frigida ⁊ sicca retentiue. aer calidus ⁊ humid⁹ digestiue. aqua frigida ⁊ humida expulsiue. Opꝰ. n. vt qõ ignis attraxit terra ex sua natura retineat ⁊ qõ terra retinuit aer dissoluat. ⁊ qõ aer dissoluit aqua emoliat. Ita quoq; spũaliter ignis. i. intelligẽtie claritas appetitum excitat. Nam cum itellect⁹ sublimiter ⁊ delectabiliter celestia cogitat appetitum spiritualem in mente causat ⁊ sit desiderium in corde hominis vt auide querat cibum sancte exhortationis. Terra vero idest stabilitatis mentis causat retentionem: quia quod

appetitus per intellectum attraxit stabili tas animi firmiter custodit: sed aer. i. puritas mentis causat digestionez. qz qđ animus firmiter conseruat puritas mētis fideliter ordinat. Sed aqua. i. discretionis mobilitas facit expulsionem. qz qđ suis moribus non congruit discretio remouet: sperat z expellit. z sic a tēperamento animus nō recedit: sed temperamentuz seruans peccati morbo non succumbit. ℭ Item cibus sacramētalis de quo dominus dixit. Jo. vj. Caro mea vere est cibus ⁊c. opat i alia ad modū cibi corpalj. Mā nutrit aiam gram pficiendo: augmentat virtutes multiplicādo calorē inatū tēperat cōcupiscentiā refrenādo. in semb⁹ vo calorē nature cōfortat charitatem inflāmādo depdita restaurat vires aie reparando z custodit hominez ne pereat a peccatis pseruando. Johā. vi. Hic est panis ō celo descendens vt si qs māducauerit ex ipo nō moriatur.

ℭ Capitulum. xv.

Ogitationes assimilantur capillis propter tria ℭ Primo quia capilli sunt capitis ornamentum. Unde capilli dicuntur quasi capitis pili vt dicit Ysid. Sicut ergo capilli z specialiter pulchri sūt ornamentum capitis: ita cogitationes pie ptque bone z ornate sūt ornamētū mentis. Unde Gre. dicē qz ons capilli i capite sūt cogitatōes i mēte Lu. xxj. Capillus de capite vro ñ pibit qz nulla bōa cogitatio mētis sine retributōe trāsibit. vñ Gre. xx. li. moza. dicē qz añ dei oculos vacue ñ transiolāt cogitatōes nre z nulla momēta tēpis p aiuz trāseūt sine fructu retributiōis ℭ Scōo qz capilli sūt cerebri dēfensui. Mā tunāt caput z cerebrū ꝑ extrinsecas lesiones z ne capilli sūt mlti z duri. Capill⁹. n. secundū Cōstā. ex fumo grosso z calido nascūt q ex igneis z icēsis hūoribꝰ p capitis poros egredit z ab aere extrinseco desiccāt z sic in subaz capillorꝝ pueritie: vñ ī hūore crescēte capilli crescūt. eo ēt dēficiēte cuanescūt. Et ista qlitatē talis fumi qlitas ē capilli. Et ideo si fumꝰ est multꝰ capilli sūt multi. Si paucus pauci: si niger nigri z sic de alijs. Sicut ergo capilli sunt ad defensiones cerebri. ita cogitationes bone sunt ad defensionē animi. qz dū feruenti ipso animo cogitationes bone nō ingrediuntur i ipsum cogitationes prave vñ Jn ī Cassianus collj. Incipiam⁹ bonas cogitatiōes diligere z statim ab illis que male sunt dignabitur nos dominꝰ liberare. Quasi āt fumi capillos nutriētes z causantes sūt exteriorum sensuum receptiones. qz de his que sensibus recipiuntur interiores cogitationes formant. vñ sm modū fumi ē qualitas capilli. Qz secundum ordinationem vel deordinationem exteriorꝝ sē suum sequitur ordinatio vel deordinatio cogitationū ꝓpter qđ dr Job. xxxi. Pepigi fedus cum oculis meis vt ne cogitarem quidez de virgine. ℭ Tertio qz capilli fūt multipliciter passui. Mā capilli icidūt vñ cesaries capillorꝝ a cedēdo ē dicta q solū viroꝝ eo qđ viro tōdi decēs ē sz mulieri ē idecēs. ℭ Jtē capilli discriminant vñ dicunt crines mulierꝝ qz vitis discriminantur sicut dicit Jsid. ℭ Jtē capilli decaluant sez deficiēte humore pinguj quo nutriunt capilli. Etiā humor talis non deficit sed eum humor alius ificit vel impedit nō caluicies simpliciter dr sed est qdam caluicies spetalis que allopicia vocat a medicis. i. q nutrimento corruptō capillorꝝ ꝓgeries euanescit. ℭ Jtē capilli dealbant sez cū canescūt. Hec omnia conueniunt cogitationibus nostris que aliquādo fūt superflue z tūc fūt precidēde. Vñ Gre. li. v. ℳoral. ℳagno studio superflue cogitatōes aputande sunt. sz tamē amputari fundit⁹ nequaq̄ posſūt. sp enim caro superflua generat q̄ spiritus sanct⁹ ferro sollicitudinis abscidat. Aliqñ vo cogitatōes nre sūt dubie vel iordiate z tūc sūt discriminande. i. diligenter discernēde z ꝓponēde. Et hoc fit qñ hō ad mētē suā p rōnis ituitū reddit. Quia sicut dicit Gre. i. ℳor. Si a domo mētis ad momētū rō discedat. quasi absēte dña cogitationū se

clamor velut garrula ancilla ꝙ turba multiplicat. vt ait rō ad mētē redierit mox ꝓfusio tumultuosa ꝓgescit ꝛ quasi ancille se ad imperctū opus tacite reprimūt. dū cogitationes ꝓtinus curſ ꝓpius ad vtilitatē subdūtur. Aliqn̄ sūt omnino praue ꝛ noxie. ꝛ tunc sunt penitus decauande. i totaliter ꝛ a radice. i. a principio euellende. Isa. ij. Auferte malum cogitationum vestrarū de cōspectu meo. Vnde Hero. i epla ad demetriadem dicit. Est tutissimum atq; perfectum vt assuescat animus solliciti sp ꝛ peruigili cura ac custodia discernere cogitationes suas. ꝛ ad primum animi motum probare vel improbare qd cogitat vt vl bonas cogitationes alat vel statim malas extinguat. Hic nanq; fōs est boni ꝛ origo peccandi. ibi maxime oportet obseruare peccatum vbi nasci solet: statimq; ad primam tentationis faciem ꝛ malum anteq̄ crescat restringere dum adhuc est in cogitatione. Aliquando vō sunt nigre ꝛ fede ꝛ tunc sunt per penitentiam dealbande. Ps. Lauabis me ꝛ super niues dealbabor. Mam penitentie ardor quasi capitis capillos ō albat. dum mentis cogitationes purificat vnde Gre. dicit. xiij. li. Moral. q̄ electi mētes si ḡs in se carnales cogitationes inueniunt penitentie ardore consumunt nec cogitationes suas dilatari carnali voluptate pmittūt: qz eo semetipsos iudicātes subtil⁹ ferunt. quo districtū iudicē ꝓstolantur vicinus. Vel etiam alia ratione dealbat penitentia caput mentis. videlicz qz ardorem libidinis frigefacit ꝛ sic fumosas ꝛ noxias carnales cogitationes repellit. Mam albedo canicie sm Cōst. accidit ex nimia ifrigidatōe nutrimētalis hūoris qui materia capillor existit. Mā phlegmatis frigidi hūidiq; dominū canicie ē generatiuū. ex fumo. n. albo ꝛ frigido efficit unā albi tā capilli q̄ ꝓli. Et hinc ē ēt sm Arist. q̄ capilli tēpore citō canescūt q̄ alij ꝓpter hūoris paucitatē ꝛ ossiū frigiditatez Dū ꝑuia hūore nutrimētalē ifrigidari facit dū minuit ꝛ tra canicie mēdi. i. honestatē iducit. Potest ēt dici q̄ canicies designat etatē maturatōez libidinis extinctōez vitioꝝ puerilium mortificationē. vite ꝓfectis ꝛ future ifātē inouationem.

¶ Capit. xvj.

Contēplatio assimilat sōno. Primo qz sōn⁹ ē alialium vtutū getatiu⁹. ſ. sēsitiue ꝛ motiue. Quiescūt. n. sēsi⁹ i sōno ab exteriorib⁹ imo rationib⁹ sēsibiliū ꝛ corp⁹i mobilitat. Silr ꝙ contēplatiua vita regrit getē ab exterioribus motibus ꝛ actionib⁹. Vnde Beda i q̄dā Omelia dicit q̄ contēplatiua vita ē ab omni exteriori actione gescere. ꝛ soli desiderio conditoris inhere. Vñ Maria p quā ꝓtēplatiua vita ꝝ signat describit geta sedens ꝛ a corporali ministerio vacans Luce. x. ¶ Scdo qz sōn⁹ ē naturaliū viriū cōfortatiu⁹. Vñ sm Phm sōn⁹ ē ges aialiū vtutū cū inēfone naturaliū. Naturalis eni vtus i sōno fortif⁹ operat. Vñ i dormiente virt⁹ digestiua itēdit tū ꝓpter reuocatiōez caloris ad interiora tuj qz aia gescit ab actionib⁹ sēsitiue ꝛ motiue potētie. ꝛ iō vehemēti⁹ opat vt⁹ naturalis. Silr i cōtēplatione cū aia retrahit ab exterioribus occupationibus vigor mentis ad interiora reducit. Vñ vis rōnalis q̄ ē nālis ꝛ ꝓpa vtus hominis fortiꝰ opat ꝛ affectiua vehementiꝰ inflammatur. ꝛ itellectiua altiꝰ eleuat sm illud Thre. iij. Sedebit solitarius ꝛ tacebit ꝛ leuabit se supra se. ¶ Tertio qz sōn⁹ ē spūs restauratiu⁹. Dicit Aui. q̄ somn⁹ est redditꝰ spirit⁹ ab instrumēt⁹ sēsuū cū ꝓfūdatione vt digerat nutriēs vt patz i sōno se exercitātū i gb⁹ somn⁹ ē ꝓfūd⁹ ꝓpter supfluitatē resolutōis spūs. Matura eni desideras additionē ꝛ restaurationē i substātia spūs ꝓfūdat ipsuz i interioribus ꝛ facit ipm latere ab exterioribus. vñ fit i eis ꝓfūdior ꝛ lōgior sōn⁹ ꝛ sic dormitur q̄ per medicinā exacuati. sūt. Mā dū purgātur plurimū i talib⁹ ō subslātia spūs cū superfluitate dissolutis ꝛ ꝙ somnū spūs repant ꝛ sue vtuti reddunt vt dicit Aui. Sicetiā fernor spūs q ꝓ peccata ēt venialia facilis sepe minuit. ꝙ ꝓfūditatē sōni. i. p cōtēplatōez itimā recrescit ꝛ repat. ¶ Quar

to q̄ somnus ē ēt exteriorū partiū corporis infrigidatiuus. Mā ſm ꝓbm. in li. de somno ⁊ vigilia. Calor nālis alīc ſe hꝫ in vigilāte q̄ in dormiēte. q̄ in vigilante ꝓcedit ab interioribus ad exteriora. ſz in dormiēte ecōtrario retrahit ab exterioribus ad interiora ſcz ad ſtomachū ⁊ ptes illas. Et tō exteriora corpis remanēt frigida ⁊ pp hoc indiget hō magis cooperiri dormiens q̄ vigilans. Silr ꝓtēplatio reuocat hoiem ad ſe ipſū ⁊ inflāmat ipſum circa cordis interiora. i. circa ſpūalia ſm illud. In meditatōe mea exardeſcet ignis ſz frigefacit eū circa exteriora. i. circa tpalia vt non curet de eis neq̄ diligat ea.

¶ Quinto q̄ somn⁹ ē humoꝝ reparatiuus ⁊ clarificatiꝰ. Mā ſi somn⁹ ſit moderatus cibus bñ digerit corpus ſpinguat. calor nālis augmētat. humores repant ⁊ oēs clarificant. Sic ēt p ꝓtēplationē ſobrietas ⁊ diſcretā q̄ nō plus q̄rit ſapere q̄ opꝫ cibus fidei ⁊ ſpūalis doctrine bñ intrinſecus gubernat ⁊ opat. mens deuotiōe impinguat calor ⁊ charitas augmētāt. ⁊ humores. i. affectiōes ⁊ cogitatōes interiores repant ⁊ clarificant. Vñ ipſe ē somnus de quo Eccli. xxxi. Somn⁹ ſanitat⁊ in hoie parco. ¶ Sexto q̄ somnus ē virtū⁹ vnitiu⁹. q̄ virtus in vigilia diſpſa in somno vnit dū ad intima reuocat in corpe dormiētis. vt Aui. dicit. Sic aia cōtēplātis tota ad ſe ipſaꝫ ⁊ in ſe ipſaꝫ recolligit ⁊ vnit ⁊ tō circa ſpūalia fortior repitur. Vñ dns ꝺ ꝓtēplatiua vita loquēs dixit ad arthe Lu. x. Porro vnum est necessarium ⁊c.

¶ Septimo q̄ somn⁹ ē egrotātiū alleuatiu⁹. Mā infirmo ſi somn⁹ i q̄ntitate ⁊ qualitate fuerit tpatus egrotū alleuiat ⁊ futurā victoriā ꝓtra morbū annūciat. Qui ārt fortit tētat quodāmō ifirmat talis ſi vult alleuiari ⁊ ſanari det ſe oīoni ⁊ ꝓtēplationi q̄ maxime p hanc victoriā obtinebit. In huius figura de Lazaro infirmato diſcipuli dixerunt xp̄o. Dñe ſi dormit ſalua erit. ¶ Ité ꝓtemplario aſſilat viſioni corporali. Mā vt colligit ex. iij. li. Perſpectiue ad viſionē corpalē requiruntur. viij.

¶ Primū eſt ſanitas ſiue bona diſpoſitio organi viſualis. i. oculoꝝ. Quaſi aūt duo oculi aie ſunt intellectus ⁊ voluntas. Oculus igitur intellectus tūc eſt ſanus quādo eſt ab erroribus mundus ſed oculus affectus ſeu voluntatis tunc eſt incolumis q̄n eſt a reruꝫ temporaliū inordinatis cupiditatibus immunis vt dicit Aug. Vtraq̄ ergo puritas eſt neceſſaria deum. contemplari volētibus. propter q̄ dī ad Mat. v. Beati mundo corde q̄m ipſi deū videbūt. Et q̄ vtrumq̄ oc̄lm fides purificat. ſ. intellectū ab erroribus ⁊ affectū a cupiditatibus vñ. Actu. xv. dixit petrus fide purificās corda eoꝝ. ideo fides neceſſaria ē ad deum cōtēplandū. ſicut oculorū ſanitas ⁊ puritas ad videndū ꝓpter q̄ Aug. dicit q̄ humane mētis acies inualida in tā excellēti luce nō figit niſi prius p iuſtitiā ꝫ fidei mūdetur. ¶ Scōm ē oppoſitio viſibilis circa viſuꝫ. Sꝫ nota. q̄ q̄n res viſa directe opponit viſui tunc ſpēs illius rei venit ſup lineas rectas cadētes in cētruꝫ oculi. q̄ linee oēs directe a ſingulis ptibus rei faciūt vnā ꝓpyramidē cuius conus eſt in pupilla ⁊ baſis in re viſa. ex quo ꝓꝫ q̄ talis pyramis ex parte rei in ſe hꝫ latitudinē. ex ptēvo oculi arctitudinē. Sic ēt q̄n diuina ⁊ eterna aī oculos mētis contemplādo deducimus q̄ ea put ſunt in ſe ipſis capere neqmus ſz de eoꝝ magnitudine modicū qd attingim⁹ quaſi eoꝝ latitudo in oculis nr̄is quodāmō coartatur. q̄ q̄ in ſe maxima ſint nos tñ paꝫ capimus. Vñ dictum eſt ad Moyſi Exodi. xxxiij. Poſteriora mea videbis faciē aūt meam videre non poteris. In viſione. n. faciei notitia ē pfecta in viſione vero poſteriorum notitia accipit modica ⁊ confuſa. ¶ Item videmus cōmunit q̄ tria genera viſibilium viſui opponuntur ſcz lumina. ⁊ ſpecula. ⁊ corpa colorata. Lumina igit ſunt ſpiritales nature. ſpecula diuine ſcripture. corpora colorata corporales creature Et circa hec verſatur ſanctoꝝ ꝓtēplatio ſcz. vel circa ſpūales naturas. vel circa diuinas ſcripturas vl circa corporales ⁊ viſibiles creaturas. propterea q̄ inuiſibilia dei a creatura mundi per ea que facta ſūt

intellecta ꝓspiciuntur. Ro.i. Tertium est distantia ꝓportionalis. Nam si res ponerẽtur sup oculũ non videret. Et si nimis essꝫ a lõge nullo mõ videretur aut male. Oportꝫ igit q̃ a visu distet ſm aliq̃ ꝓportiõez intra q̃ nõ equaliter ſꝫ magis ꝛ min⁹ videt ſm modũ distãtie. Sũt ãt rebꝰ diuinis quoꝺãmodã oculi ꝑpinq ꝛ vicini ſꝫ beatoꝝ. Et iõ iſti clare ꝛ apte illa ꝓſpiciũt. quoꝝũdã vo valde remoti sicut oculi dãnatoꝝ. Iu cui⁹ signũ dicit Lu. xvi. de diuite dãnato elevans oculos. ſ. mentẽ cũ esset in tormentis vidit Abrahã alongẽ ꝛ Lazarũ in sinu eiꝰ. Vñ tales de gloria diꝝ beatorum quasi nihil vl⁹ paruꝫ vident. qz damnati gloriã beatorum vſq; ad diẽ iudicij videt nõ distincte ſꝫ confuse sicut illud qõd a remotis videtur. Non eni cognoſcũt q̃lis eoꝝ gloria sit. sed solum cognoſcunt cos esse i gloria quadam inestimabili. ꝛ ex hoc torquentur tũ ꝓpter inuidiã tũ qz ipſi talẽ gloriam amiſerũt. ſꝫ post diẽ iudicij oĩno beatorum viſione priuabunt ſm illud. Tollatur ipi⁹ ne videat gloriam. Quoꝝũdã vo oculi vt viatorum ꝑm ſũt diſtãtes ꝑm appꝛopinquãtes. qz licꝫ diſtent per naturam appꝛopinquant tamẽ p gratiam. Et iõ ipſi diuina magis vel min⁹ ꝓtẽplando percipiũt. ſm q̃ p gratiã magis vel min⁹ eleuant ſm illud Iſa. lij. Ecce itelliget ſeru⁹ meus exaltabitur ꝛ eleuabitur. ꝛ ſublimis erit valde. Oportet ergo vt pꝫ ex dictis q̃ eiꝰ qõd videt ab oculo ſit ſit⁹ terminat⁹ ſꝫ ñ nimis a baſe viſuali elõgat⁹. qz illud qõd multũ a baſe viſuali elõgat licꝫ viſui opponat nõ tamẽ diſtincte videt. ſicut ãt viſus corpalis nõ bñ vidꝫ illud q̃ ẽ multũ elõgatum a baſe viſuali ſic itellect⁹ nr̃ in hac vita iperfecte cognoſcit ꝛ ꝓtẽplatur id q̃ multũ elõgatũ eſt a natura ſenſibili eo q̃ nihil ſine fãtaſmate itelligit anima vt dicit ꝓbus. Fãtaſma autem eſt ſimulitudo rei ſenſibil⁹. vnde ea que ſunt oĩo a ſenſu remota ſicut ſũt res intellectuales a nobis cognoſci nõ poſſũt niſi quãtũ ſe nobis p aliquos effect⁹ ſenſibiles manifeſtãt. ꝛ iõ ꝓtẽplatio nr̃a circa talia modica eſt ſꝫ tũ delectabiliſſima. vñ ꝓbus dicit in. ſ. li. ō ptib⁹ aialiũ. accidit circa illas honorabiles exiſtẽtes ꝛ diuinas ſubſtãtias minores nobl existere theoricas. Etſi ſꝫ modicũ attigam⁹ tñ pp honorabilitatẽ cognoſcẽdi delectabili⁹ aliq̃d hñt q̃ q̃ apud nos ĝia. ¶ Quartũ ẽ ſoliditas rei. qz ſi res nõ eſt dẽſa ſꝫ viſu puta ſi videt pp quã cautam aerẽ nõ videm⁹. Sic ꝓtẽplatio nr̃a ſi diꝝ cẽ circa puta. i. circa trãſitoria ꝛ tpalia. ſꝫ circa ſolida ꝛ ſtabilia ꝛ eterna. Apo. ij. Corinth. iiij. Non contemplantibus nobis que videntur ſed que non videntur. Que enim videntur tempoꝛalia ſunt. que vero non videñ eterna ſunt ¶ Quitũ eſt magnitudo debita rei viſe. qz ſi nimis cẽt parua non videret in quacunq; diſtantia. Viſus enim non perficitur niſi per ꝑramidem ad oculum venientem que ſi fuerit valde ꝑua occupabit partez viſus valde ꝑuam. ſed viſus non ſentit viſibilẽ niſi quando pars ſeu ſuperficies debita q̃ntitate viſibilis fuerit immutata. Spiritualiter ãtem beatus Augu. diſtinguit tria genera bonorum. ſ. minima ꝑt ſunt bona fortune: media ꝑt ſunt bona nature: ꝛ maxima ꝑt ſunt bona gratie vel glorie. Non ergo noſtra contemplatio eſſe debet circa bona minima: imo ea per affectum ꝓpter ſui modicitatem reſpicere non debemus ſed debet eſſe circa maxima ſalicet bona gratie vel glie. ¶ Sextum eſt raritas medij. qz ſi medius fuerit nimis⁹ denſum non fiet per ipſum multiplicatio ſpẽi. ꝛ ſpẽs venire non poterit ad pupillam ſ̃ medium. In contemplatiuis viris eſt ſenſus ſine corꝑus ſine quo neqꝫ conſiſtere neqꝫ contemplari ꝑñt. qõ ſi fuerit dẽſũ. i. groſſum ꝛ plenũ ꝛ delicijs enutritũ ꝓtẽplatiõez ſpũs ipedit. Mã vẽter pinguis nõ gignit ſenſũ tenuẽ ſicut Iliero. dicit. Sed ſi fuerit per abſtinẽtiã tẽue ſpĩ aptiorẽ ad ꝓtẽplãdũ efficiet Gre. nazãzen⁹. Caro ſe velut groſſa. q̃ dã ꝛ obſcurior nubes aie obijciẽs ꝓsideranti eã diui lũĩ radios ñ ſinit. ¶ Septimus ẽ lux qz ſpẽs ñ imutat mediũ vl⁹ viſũ niſi cũ luce. Similit ad contẽplandũ diuina

necessaria est fux fidei vel gre vel scripture sacre. ps. Accedite ad deum & illuminamini &c. ¶ Octauum est tempus: qz visio fit in tempore sicut ꝓbatur in perspectiua. Nam q̃uis visibile subito obiciatur visui non tamen distincte apprehendit. nisi aliqua anime habita deliberatione q̃ indiget tempore. Et ideo attentio animi est necessaria cum predictis. Sic etiam cõ templatio requirit sua tempora. Nam q̃ dam tempora aptiora sunt contemplationi diuinorum vt tempora magis quieta vel quib⁹ homo magis est sobrius. Vñ ps. Mane astabo tibi & videbo &c. Et iterum. In matutinis domine meditaboꝛ i te. Et etiam tpa quibus hõ non habz oc cupari circa exteriora. ps. Media nocte surgebam ad confitendum tibi &c. Ocium enim sanctum querit charitas veritatis vt Auga. dicit. xix. li. de ciuitate dei. ¶ Ite dulcedo contemplationis assimilatur sãguini. ¶ Primo ratione principũ fontalis qz ꝺm Aristo. sedem hz in corde. qz dicit qđ coꝛ est principium sanguinis sicut & venarum vt manifestum esse dicit per anathomiam. Sed secundum Galie. sedes sanguinis est in epate sicut in suo fonte: qz in calore epatis est locus secunde decoctionis & inde sanguis per membra dirigitur vt eorum calore tertio decoq̃t. Prima enim decoctio fit in stomacho. secunda in epate: tertia in omnibus membris. Posset aũt dici vtrãqz opinionẽ cõ cordãdo q epar est principiũ sanguinis quo ad materiã: qz materia sanguinis est ab epate sed cor quãtũ ad formam. quia in corde illa materia accipit formam sanguinis. Moraliter ãt per calorẽ siue epatis sine cordis ardorẽ accipimus amoꝛ. Ex ardoꝛe nãqz dilectionis q̃si ex calore epatis vel cordis pfluit dulcedo & suauitas spiritualiter ꝓtẽplãtis ps. Gustate. s. p amoꝛẽ & videte. s. p ꝓtẽplationẽz qñ suauis ẽ dñs. ¶ Scdo rõne q̃ltaꝫ nãl. Est. n. sanguis calide & hũde nãe calor ex amoꝛe hũoꝛ ex tioꝛe dz puẽire q̃ duo crescẽ & ꝺlectari fuerẽt & sobrie facũt ꝓtẽplãtẽ: vñ ps. ex ꝑsona xpi dicẽ pñ. Qui timẽt te. s. timoꝛe filiali q ẽ ex reuerẽtia & amoꝛe. videbũt me & lz i cõtẽplatiõe & letabunt interna delectatione.

¶ Capitulum. xvij.

c Omnes nouit ad deũ oꝛ vt gubernẽt & foueantur ad modũ ifãt nouit nati. Infãs. n. nouit nat⁹ diligẽt gubernãd⁹ ẽ qz cũ caro ei⁹ sit fluida & tenella sit ei adhibenda remedia & fomenta & fiẽ docet cõsti. pla fometa sũt ei adhibẽda. ¶ Primũ ẽ vt i rosis cũ sale trit̃ inoluat vt mẽbra fluida cõfortent & a viscosa hũditate purgent. Quasi ẽt rose redolẽtes sit scõꝛ viroꝛ exẽpla & vtutes qb⁹ infans inuoluitur qñ nouiter conuersus ad imitandũ ꝓuocatur: sed dñt ei cum sale teri. i. cum discretione exponi & suaderi. Non enim adhuc debili dñt persuaderi exẽpla nimis austera ne forte desperet vel ne forte assumat supra posse suum. Vnde dñt ꝓpõi exempla competentia sibi qbus ad ꝓficiẽdum confortet: & a peccati visco. i. ꝓsuetudine seu ifectione purget & liberet. i. petri. ij. Quasi modo geniti infantes lac cõcupiscite. s. facilium exemploꝛ informatiõez siue imitatiõez. & segt rõnabiles sine dolo vt i eo crescat̃ &c. ¶ Secũdũ ẽ vt palatũ & gingiue cũ digito melle vncto fricẽtur vt interiora oris mũdificent & ꝓfortẽt & dulcedie mellis appetitus infantulo ꝓuocet. Tunc autem penitens digito fricatur: qñ leue opus sine onus & nõ graue & portabile sibi ponit. Vnde cõtra nimis austeros sacerdotes dominus dixit. Alligãt onera grauia & portabilia & ponunt in humeris hominum: digito ãt suo nolũt ea mouere. Sz adhuc oꝛ q̃ digit⁹ mel le vngat ita q̃ ẽt cũ quadã dulcedine penitẽtia iniungat: qz tũc penitẽs libentius recipit. & magis confortat & ꝓuocat̃ appetit⁹ ei⁹ ad faciẽdũ & quãto libẽt⁹ facit tãto plus ei valet ad interiorẽ purgatiõem. ¶ Tertiũ est vt sepe balneet & oleo myrtino ac rosaceo inũgat & oia ei⁹ mẽbra fricẽt. Per frequẽtem aũt balneationẽ accipe frequẽtẽ lachrymaꝛ cõpunctionẽ. ps.

Lauabo per singulas noctes lectū meū ⁊ lachrymis meis stratum meum rigabo. Per oleum myrtinum intellige doctrinā tēperātiē. Et per oleū rosaceū doctrinaz patiētie: qz myrtus tpantiāro sa vo patiētiam significare cōsueuit. Et isto duplici oleo debet penitens precipue liniri. i. ad patiētiam ⁊ temperantiam precipue moueri. s. ad patientiam aduersoruz ⁊ ad temperantiam delectabilium que tē perantia debet esse in omnibus membr]. ¶ Quartū est vt in loco obscuro sōnus ꝓuocet vt lumē in oculis ei⁹ congregēt. ⁊ ne nimio lumine oculi tenelli ledantur vt nō insci efficiant. Sic nouiter conuerſi potius in quadam obscuritate siue simplicitate fidei sūt tenendi vel permittēdi gescere. q̄ eis subtiliora ⁊ altiora sunt ꝓponēda ⁊ diuidāda: qz talia quātūcūqz per verba declarata debiles oculos mentis eorum potius lederent q̄ illumina/rent. Vñ talibus Apostol⁹ dicebat Hebr. v. Facti estis quibus lacte opus sit nō solido cibo. i. facili fidei doctrina non subli mi ⁊ difficili. ¶ Quintum ē vt super omnia caueatur ne corrupto lacte nutriantur. qz ex hoc infirmitates pessime generantur paruulis: nec est vāda medicina p nullis dum egrotāt ꝫ nutrix conuenīēti medicina dictāda est vt defectum ifantis suppleat virtus nutricis sicut Constā. dicit. Ex bona enim dispōne lactis fit bona ꝓsistentia ꝓlis. Similiter ergo cauendus est vt nouiter ad fidem vel penitentiam conuerſi non nutriātur doctrina praua vel heretica: qz ex hac generarentur in eis pessime opiones ⁊ dispōnes. Vnde regula vel medicina eis necessaria tradēda est de sanctoꝝ viroꝝ instructionibus ⁊ exemplis: qz ex illoꝝ informatiōe bona vel mala pendet nouiciorum vita ⁊ forma propter qō dicebat qbusdam doctorgētium ⁊ magister Apo. Phil. iij. Obser uate eos qui ita ambulāt sicut hētis formā nr̄am. ¶ Sextū est q̄ infantuli fasciſ sūt ligādi: eo sc̄z qz mēbra infantilia sunt tenella ⁊ ad diuersaz ſuſceptiōez formaz sunt dispōsita ⁊ iō fasciis sūt ligāda ne forsan deformia siue torta. Sic qz nouiter conuerſi ⁊ precipue iuuenes sunt faciles ad ſuſcipiendum omnem informationez sibi data: ideo sunt sub certis legibus ⁊ regulis limitādi ⁊ certis ⁊ discretis pſonis commendandi ne ex alicuius malis exēplis vel verbis deformētur. ¶ Septimū est q̄ qz infantuli multū capiūr nutrimenti indigēt multo somno vt sic calor ad interiora reuocet ⁊ digestio celebret. Valet ēt eis ad ℔ ſi mitiꝰ moueant: ⁊ sic ex motu calor interior confortetur ⁊ vt somnus per fumoſitatū resolutionem cerebro ꝓuocetur. Valet etiam eis ad ℔ ſi cūtet vt infantuli ſenſus ex vocū dulcedine delectent. Similiter qz ꝓuerſi nouiter ⁊ pcipue iuuenes sūt multū auidi ⁊ apti capere nutrimētū doctrine ſpūalis indigent sōno. i. vacatiōe ⁊ gete cōtēplatiōis ⁊ meditatiōe vt calor diuini amoris in eis accēdat. ita vt doctria q̄ iformāt eis magi placeat ⁊ proficiat. dñt ēt moueri i cu/n]. i. facilib⁹ obedientie operib⁹ occupāri ne ociosi sint. qa ex talibus opibus calor amor] ⁊ sōnus. i. qes cōtēplatōis i eis accēdit ⁊ appetitur. Valet ēt eis vt cantus dine laudis audiant ſi sūt laici vel dicant ſi sūt clerici. Vnde legit de beato Aug. q̄ tēpore cōuerſiōis sue flebat vberrime at qz creberrime suaue sonanti ecclesie voci b⁹ vehemēter affectus. Voces. n. ille ifluebant auribus eius ⁊ aliquebatur veritas i eoꝝ eius ⁊ fluebant lachryme ⁊ bene illi erat cum eis.

¶ Capitulum. xviij.

Corporum humanoꝝ cōditōez ptes capitū q̄ dicūt tpa repreſentant quo ad ꝛtuor. Primo qz ille due ptes capitū q̄ tēpora dicuntur sunt membra valde mobilia. Et ideo vt dicē Ysi. tpa dicta sūt qz sui mobilitate ptinua ꝛsi iteruallis tēpoꝝ imutant. Sic ēt hūana corpa sm decursum tpm iugiter imutant ⁊ alterant. vñ de hoie quo ad corpus dr Job. xiiij. Vlūq̄ in eodē statu pmanet. Apparet ēt ex hoc dicto Ysidori q̄ iste due partes ca/

pitis denominantur a temporib⁹ ꝛ ideo non debēt vocari tempora vt quidā idiote proferunt sed tpa ꝛ hoc etiam dicunt Hug. ꝛ Brito. ¶ Scdo tpa sunt valde vtilia. Mā p tpa mediantib⁹ neruis ad istā sensuū spiritus deferī ꝛ p eadē spūs vitalis p̄r quasdam arterias a corde ad cerebrum demandatur. Sicut ergo tpa deseruiunt sensui ꝛ vite sic corpus datū est homini vt spiritui obsequatur: vt in sensu. i. in cognitione perficiatur ꝛ vt vitam eternaz etiā mereatur. Vnde Apostolus Ro. xij. Obsecro vos per misericordiaz dei vt exhibeatis corpora vestra hostiā viuentē sanctam deo ꝛc. ¶ Tertio qz tempora sūt valde passibilia ꝛ ad lesionem facilia. Mā ꝓpter nervorum sensibilium ꝛ arteriaruz venarumqz pulsatilium in loco temporū colligantiam tempora sunt valde passibilia ꝛ ad lesionē facilia. Vnde animal ibi p̄cussus de facili morit sicut dicit Phs. xix. ti. de animalibus ꝛ hoc etiā accidit qz humor qui est in tpibus cito egreditur ꝓpter ossium tenuitatez: ꝓpter qō tpa cito canescunt ꝓpter humoris paucitatez ꝛ sic citatem in eis dñantem ꝛ ꝓpter cor̄ pōuertibilitatem ad naturā frigiditatis. Sic etiam naturaliter corpus humanum interoia corpora est valde passibile ꝛ ex leui p̄cussione interdum ducit citius ad mortē. continue etiā calore ꝛ humore in eo deficiente ad senium ꝛ caniciez tendit Apo. j. Corin. xv. Quotidie morior ꝛ ad mortez tendit senescendo. Mam qō antiquatur ꝛ senescit ꝓpe iteritū est Heb. viij. ¶ Quarto quia tempora sūt valde humectabilia sunt etiam interius aliquantulum villosa vt humores a cerebro veniētē recipiāt ꝛ somnū oculis inducant. ꝛ si illi villi fuerint cōpressi per liquationē cōpressi hūoris oculos lachrymari faciunt. Similiter quoqz corpus nostrū humore cibalē quotidie recipit qui ꝛcupiscentiā frequēter incendit ꝛ somnū peccati inducit. Est insup corpus frequēti⁹ ex sua passibilitate ꝛ gravitate causa lachrymationis ꝛ luctus. Vnde Apo. Ro. viij. Ipsi inter nos gemim⁹ expectantes redemptionem corporis nostri. ¶ Item qualiter corpus debeat a spiritu gubernari ipsa natura carnis ondit. Primo ratione nobilitatis. Maz caro humana est priuilegiata eo qꝛ sit nobilissime formē vnita. sanime rationali que est dei imagine insignita imo quod super omnia mirabilissimuz est caro humana dei caro est facta ꝛ verbo dei vnita. propter quod est super omnia exaltata ex quo debignari debet homo carnē sic nobilitatā ꝛ exaltatam alicui vilitati seu feditati exponere. Vnde Leo papa dic. agnosce o christiane dignitatem tuam ꝛ diuine consors facturis nature noli degeneri conuersatione tua in pristinam vtilitatem redire. ¶ Secundo ratione vtilitatis. qz sm Constan. caro cuz sit calida ꝛ humida est caloris naturalis fomentum ossium neruoruz ꝛ lacertorum cooperimentum ꝛ frigiditatis temperamentuz. Et ad hec oia valet corpus a spiritu regulatum. qz est amoris spiritualis nutrimētū. Eccli. xxx viij. Feruor ignis. i. feruor diuini amoris vrit carnes eius. ¶ Item est virtutum ꝛ gratiaruz spiritualium absconsiuū. Mam grossicies ꝛ infirmitas corporis abscondit dona mentis ꝛ abscondendo per humilitatez custodit. Apo. ij. Corin. iiij. Habemus thesaur̄ istum in vasis fictilibus idest fragilib⁹ corporibus. Interdum etiam duz corpus atteritur frigus mentis idest pigritia expellitur ps. Multiplicate sunt infirmitates eorum postea acceleraverunt. ¶ Tertio ratione varietatis. est enim triplex caro sue tripler spes carnis. Vna nervis ꝛ musculis admixta vt lacertus. Alia inter durum ꝛ molle temperata vt caro cartilaginosa. tertia inter hec media vt caro communiter dicta. In quo significatur qꝛ ipsum corpus nostrum aliquando est cum duritia ꝛ rigiditate domandum quod signat caro nervis admixta. Aliquando cū mollicie ꝛ lenitate fouendus quod signat caro cōmuniter dicta. Semper autem est cum temperantia nutriendum ꝛ regendū qō signat caro cartilaginosa. Apo. Ro. xij Exhibeatis corpora vestra hostiam viuētem. hostiam vitia mortificando: sed viuē

tem naturam conseruando. ⁊ ꝺ duo temperantia facit qꝛ naturā conseruat ⁊ vitia resecat. ¶ Quarto rōne quantitatis. Dicit enī. Arist. xiij. li. ō animalibus ꝙ aues pauceas carnes hñtes veloces sunt vigorose ⁊ bñ volatus. Sed aues multas carnes habentes sunt pigre ⁊ vix a terra valent se erigere. Sic homines qui a carnalibus delitijs ⁊ delectationibus abstinent sunt circa spiritualia vigorosi. ⁊ ad ascensum ꝙ volatum contemplationis idonei. Sed homines carnosi. i. carni vel ventri dediti ⁊ contrario sunt ad spiritualia pigri ⁊ a terrenis affectibus nequeunt seperari. Vnde ꝓbs dicit. xij. li. ō animalibus ꝙ caro nimis abundans impedit spiritus operationes. Et ideo creatio capitis ex multa carne non fuit vt esset homo sensus melioris: intellectus perfectioris. Dicit etiam in li. i. quando locus qui est circa oculos est multe carnis maliciaꝫ signat dispositionis ⁊ praue formationis ⁊ defectum formative virtutis. Vnde ex multa carne ⁊ debili virtute non valente illam regere monstruose generantur in corpore passiones sicut ipe ꝓbs dicit libro. x vt. que omnia ostendunt ꝙ tpantia necessaria est ad sanitatem mentis ⁊ ad valitudinem corporis. Vnde de sobrietate que est temperantie pars. s. quo ad potuꝫ dicitur Eccli. xxi. qꝛ sanitas est anime ⁊ corporis potus sobrius.

¶ Capitulum. xix.

Ora pastoralis assimilat mamille. Primo qꝛ mamilla in muliere est membrū duplicatū: qꝛ duo sunt precipue pastori necessaria. i. vita ⁊ doctrina vt. s. ad nutrimentū subditoꝝ ex altero fluat lac exēplum. ex altero vo verbi. j. Thimo. iij. Exēplum esto fidelium in verbo in conuersatiōe ⁊c. Vel duo vbera sunt due virtutes necessarie rectori. s. iustitia ⁊ clementia. Prouerb. x. Misericordia ⁊ veritas custodiunt regem ⁊ roborat clementia thronus eius. Gre. Ineſſe rectoribus ꝺꝫ ⁊ iuste patiens misericordia ⁊ pie sciens disciplina. Dicit tñ ꝓbs vi. li. de animalibꝰ ꝙ animalia multorum vberum multorū sunt filiorum ⁊ hñt vbera a parte inferiori diffusa vt patet in canicula ⁊ porca. Et cū peperit porca dat primo filio primaꝫ mammam ⁊ secundo secundam ⁊ sic de alijs. Animalia aūt pauca vbera habentia paucos hñt filios. Vnde videt ꝙ natura non errante non ꝺꝫ aliqō animal plures filios generare ꝙ habeat mammillas in corpore alias esset inuenire diminutum ⁊ superfluꝫ in natura quod pro inconuenienti hꝫ ꝓbs. Sicut ergo aialia multoꝝ filioꝝ multoꝝ quoꝫ sunt vberū ⁊ econuerso ꝙ paucoꝝ sunt vberum paucoꝝ sunt filiorum. Sic pastores quanto plures habēt spirituales filios pascere ⁊ nutrire. tanto pluribus eos vberibus. i. virtutibꝰ oportet abundare quibus bonoꝝ operuꝫ prebeant alimēta. i. exempla vel inuamenta. Et ideo sicut dicit Greg. in Pastor. Virtutibus vacuus ad regimē nec coactus accedat. ¶ Scōo qꝛ mamilla est membruꝫ ad nutrimentum fetus necessarium. Sic pastoralis cura ē necessaria vt subditi velut filij nutriantur ⁊ pascantur verbo ⁊ exēplo ⁊ etiam temporali subsidio. j. Pet. v. Pascite qui in vobis est gregem dei ⁊c. Tre. iiij. Lamie nudauerunt mámas ⁊ lactauerunt catulos suos. Nam Lamie mámas denudant quando pastoruꝫ mentes internas suas virtutes ad subditoꝝ profectum operibus demonstrant videlicet sapiētiā docendo pietatē subueniēdo ⁊ sic de alijs. ¶ Tertio qꝛ mamilla est mēbꝝ lactis administratiuū. Lac aūt vt dic Arist. est sanguis decoctus digestus nō corrupt⁹ Mā sanguis mēstrualis ad mámillas opere nature repellit ⁊ ibi decoqt ⁊ digeritur Sunt. n. mamille in pectore situate vt cordi essent vicine: vt ꝓpter caloris cordis decoctionē sanguis in lactis naturam facili⁹ verteret. Digest⁹ aūt sanguis ex albedine glādulaꝝ mámillaꝝ in candoris spēciem trāsformāt vt dicit Cōstā. Caro enim mamille cauernosa ⁊ porosa est vt spōgia ⁊ glādulosa ⁊ mollis ⁊ alba ⁊ ideo ad generationeꝫ lactis est apta. Lac aūt bene digestū est dulce quod necessariū ē ꝓpter cibꝫ

tionē alialis eo q̄ cibus oīus alialiū nō est nisi dulcj ⁊ valde digestus vt dicit Cōstā. Ex quib⁹ oīb⁹ colligit q̄ mēbrū mamille est sanguinis depuratiū digestiuū dulcoratiuū ⁊ inspissatiuū. Prelat⁹ igit ad modū mamille dz ꝑbere sanguinē. i. doctrinā sapidā ⁊ vitalem quā tū primo dz depurare legendo digerere meditādo dulcorare disponendo inspissare siue ingrossare ꝑ ferēdo.ita vt faciliter ⁊ auide ab auditoribus capiatur. Quarto q̄ mamilla est mēbrum cordis ⁊ pectoris defensiuū. Nam mamille sua carnositate pec⁹ cooplūt ⁊ frigiditatem eius ossea⁹ temperātes a frigiditate aerj protegūt ⁊ defendūt. Sic cura pastoralis nō dz tātū intendere subditj quin pectus siue cor suū custodiat siue defendat a vitijs. Dñ sicut mamille ꝓmo pectus armant deinde autē lac ꝓpinant. ita pastores primo dēt itēdere sibi deide gregi ꝓuidere. Act. xij. Attēdite vobis ⁊ gregi vniuerso. ¶ Quinto q̄ membꝝ mamille ē ꝓcepti fetus indicatiuū. Vñ sicut dicit Phs in. vi. li. de aialibus. Si ipregnatio fuerit masculi appet dextra mamilla maior sinistra si vero femia fuerit est sinistra maior. Et hoc signum apparet q̄n primo fetus incipit se mouere. Sic in correctiōe prelati mamilla dextra est rigor disciplie sed sinistra dulcor misericordie. Si ergo dulcor misericordie excedat rigorē disciplīe facit filios femineos. i. subditos dissolutos sed si vigeat rigor disciplīe facit masculinos. i. viriles ⁊ vtuosos. q̄nq̄ autem ex nimia mollicie ꝓsidētis vita oīno corrumpitur ⁊ perdit delinquentē. ⁊ econtra q̄nq̄ ex rigiditate siue duritia ꝓseruat Et iō dicit sup Amos. q̄ q̄n mulieres pariture sunt abortiuū mamille molliscūt. Cuius ratio est ꝑ Gal. q̄ gracilitas mamille paucitatē lactis signat. Vnde cuz fetus debitū nutrimētū nō hēat necesse est vt abortiat. Si vo fuerint vbera dura sanū esse fetū designāt vñ docet Jsiō. Qui blando vbo castigatus nō corrigit acrius necesse est vt arguatur. Cū dolore sunt abscindenda que leuiter sanari nō possunt.

¶ Capitulum. xx.

Briositas mentis assimilatur dolori vertigis. ¶ Primo ratione diuisionis q̄ dolor vertigis ꝟ modo fieri solet vt videatur caput in plures partes diuidi. In plures ergo partes caput scinditur. q̄ hominis curiosi mens in diuersa ꝓtrahunt. querunt. n. curiosi varia ⁊ diuersa ⁊ noua contra illud Eccli. iij. In pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Secūdo ratiōe curatiōis. q̄ oportet primo vt caput infirmi vitta. i. linea pāno stringat. ⁊ sic mēs curiosi stringēda ē vitta. i. corrigēda ē doctrina. Sic sua vitta. i. doctria ligauit paulus caput thimotheī. i. mētē dicēs. Stultas ⁊ sine disciplina qōnes deuita scies q̄ gignant lites. seruū aūt dei nō opz litigare sed māsuetū eē ad oēs. Opz etiaz vt huic infirmitati auxiliū medicine nō desit. q̄n hmōi morb⁹ velut cācer serpit. Vñ Apoj. Thi. ij. Prophana ⁊ iutilia deuita. multum. n. ꝓficiunt ad impietatē ⁊ ꝓmo eorū vt cācer serpit. ¶ Tertio rōe lesiōis. q̄ solet talis infirmitas vticē dolētiū ledi ꝑ multiloquiuz. Et ideo curiosis ⁊ garrulis litigatoribus remediū est vt oī ipsorū silentiuz imponatur. Maz in multiloquio peccatum non deerit vt dicitur Pro. x.

¶ Capitulum. xxj.

Euotio affluit pinguedini. ¶ Primo quidem q̄ pinguedo sua vnctuositate est ignis ⁊ caloris vitalis nutritiua. Et similiter mentis deuotio ignē diuini amoris ⁊ calorem. i. feruorem charitatis. quo anima spūaliter viuit in ipsa alia fouet ⁊ nutrit. j. Reg. ij. Jncendatur primum iuxta morem hodie adeps. Adeps enim incenditur cum ex ipsa deuotione animus iflāmatur. ¶ Secūdo q̄ pinguedo est sua aerea lenitate superficiei petitiua. q̄ salz mentis deuotio etiam exterius prorumpit. siue per lachrymas siue ꝑ voces diuine laudis ⁊ alia hmōi. Vñ Jo. Cassianus dicit in collatione. Abbatis Joānis q̄ deuotio ē feruoz bone volūtatis quez mēs

cohibere nō valēs certis manifestat indi
cijs ho. Sicut adipe ⁊ pinguedine repleat
anima mea. ⁊ sequit ⁊ labijs exultationis
laudabit os meū. ¶ Tertio q̄ pinguedo
est vacuitatis corpis repletiua ⁊ sic deuo
tio replet ⁊ cōplet defectus aie. Vel vacui
tas corpis ē humilitas mētis q̄ replet pin
guedine. q̄ mēs humilis replet deuotione
Job. xxij. Viscera eius replebūtur adipe.
¶ Quarto q̄ pinguedo est diuersaꝝ ptiū
ipinguatiua. vnde ⁊ hȝ diuersa noia. Mā
sicut dicit Jsi. anima ē piguedo adherēs
cuti. ⁊ ista signat deuotionē exteriorē que
oñdit i effectu Job. xv. De lateribꝰ eiꝰ aru
ina depēdet. Adeps aūt ē pinguedo itesti
na inuoluens ⁊ mēbra interius custodiēs
⁊ hȝ designat deuotionē interiorē quā deꝰ
precipue requirit Le. viij. Omnis adeps dñi
erit ꝛc. Pinguedo aūt cōter dicit de vtra
q̄ licet stricte dicatur pinguedo que adhe
ret cuidam pellicule que dicit zirbus. er
go pinguedinē largo modo sumptā hȝ q
tam interius q̄ exterius ē deuotꝰ. vel q̄
pinguedo inuenit in diuersis ptibꝰ signat
q̄ deuotio inuenit in diuersis rebꝰ. Unde
sicut Bern. dicit sup Cāt. Mō oibꝰ eodē
modo data est gratia ista scilicet deuotio
Petro thomas in latere Joannes in pe
ctore petrus i sinu. paulus in tertio celo
fecerunt huius gratiaꝫ assecuti sunt.

¶ Capitulum. xxij.

De in sacra scriptura attri
buuntur humana mēbra
⁊ hȝ fit sm metaphoram. si
cut Dam. dicit. li. i. c. i. Sim
plex eni deus est ⁊ nō figu
rabilis. Oculos eni palpe
bras ⁊ visum habere describit q̄ habens
virtutē vniuersoꝝ pfideratiuā mhil euꝫ
latere pōt. Aures quoq; ⁊ auditū habere
describit. q̄ apud eum ꝓpitiationē forte ⁊
deprecatiōis susceptiones nō timemꝰ. Per
hūc eni sensum nos mites oñdimꝰ q̄n oep
cātibꝰ aures fauorabiliter iclinamus. Os
fauces ⁊ labia habere dicit q̄ illud velut
loquendo per inspirationem nobis reue
lat q̄ hominū cognitio p huiusmodi or
gana exprimit ⁊ oñdit. Guttur ⁊ gustū ha
bere dicitur. quia in nostre iusticie oper
ibus tā in gustu delectatur. Nares ⁊ ol
fatū habere dicit. q̄ tā odor suauissimꝰ
dño placet quicquid deuotionis affectus
ei exhibet. Faciez vero habere dicit quia
p ipsius opera eius virtutē ⁊ psentiam
perpendimus. Mā pſona pſentē p faciem
cognoscim⁹. Manꝰ repsētat eiꝰ subtilita
tem ⁊ inuisibilē opationē. q̄ nos digitis
⁊ manibus ⁊ brachijs subtiliora ⁊ fortio
ra operamur. Quando vō scriptura dex
trā dei cōmemorat. charioꝫ dei ⁊ dignio
ra insinuat. Unde ⁊ iurare p dexterā dicit
quādo intransmutabiliter eius cōsiliū p
hibetur. Sed frequēter pauperibus ⁊ in
digentibus subuenit ⁊ ideo pedes habe
re dicit dum sepe oñdit in effectu quod
solent operari homines pedibus vel in
cessu. Cor ⁊ pectus habere dicitur ꝓpter
cognitorꝫ ingē recordationē. Ventrē ve
ro ⁊ viscera ꝓpter cōpassionē quā se ha
bere in nobis ostendit. Irasci dicitur pro
pter odiū malicie ⁊ eā quā adhibet vltio
nem. Etiam dormire ⁊ obliuisci dicitur p
pter iniurie dissimulationem. Quia ergo
tot modis p sua bñficia nostrā supplet in
digētiā mor hūano or hre mēbra diuersa

Capitulum. xxxij.

Dlectio assilat mento. ¶ Pri
mo q̄ mentū fuit necessariuꝫ
ꝓpter mādibulaꝫ originem.
Mā inferior mādibula ex mē
to oritur ⁊ in eo fundatur. Sed mandibula
hec inferior vitā pſentē designat. cuius ē
duplex ps. s. dextera que ptinet ad spiritū
cuius exercitiū est in vita ctēplatiua ⁊ ps
sinistra q̄ ptinet ad corꝰ circa cuiꝰ mini
sterū intendit vita actiua. sȝ vtriusqȝ ori
go est ex mēto. i. ex dilectione charitatis.
q̄ contemplatiua est ex dilectiōe dei. actiu
a vero ex dilectiōe ꝓximi. Unde. i. Joh.
iij. Qui nō diligit manet in morte. ¶ Se
cundo mentū fuit necessariū ꝓpter dētiū
inferiorū radicationes. Inferiores eni dē
tes. i. sancti in hoc mūdo viuentes sūt ra
dicati in mento. i. in dilectione dei sm il
lud Ephe. iij. In charitate radicati ⁊ fun
dati ⁊ cetera. ¶ Tertio fuit necessa

rium pp oris aptionē. Mā ossa ipsius mē
ti in suis extremitatibus duas hñt furcu
las vt dicit Cons. Una est acuta cuius acu
mini ligamen quoddā inserit qñ a latere
tpm ꝓtendit p qñ bucca claudit ⁊ aperit
Altera vo furcula grossa ē ⁊ rotūda cui⁹
rotūditate mētum sit mobile. Sic ēt ē ne
cessaria dilectio charitatis vt os aperiri
possit siue in ꝓdicatōe. qz si linguis hoiuz
loquar ⁊ angelo⁹ charitatem aūt nō ha
beaz xc. i. Corin. xiij. siue in oratione siue
in confessiōe q̄ ēt sine charitate valide ñ
sūt ps. Os meum aperui ⁊ attraxi spūm
qz mādata tua desiderabā. Hoc. n. deside
riū mandato⁹ charitas faciebat. qz sicut
calo⁹ sitire facit aquā ita charitatis amo⁹
sitire facit tusticiam que in observatione
mādato⁹ existit sine q̄ neqz ꝓfessio ē salu
tifera neqz oino ipetratiua ꝟz illō Pro.
xxi. Qui obturat aurē suā ad clamorē
pauperis clamabit ipse ⁊ non exaudietur.
¶ Quarto fuit mentum necessariuz pp
faciei cōpletionem ⁊ cōsūmationē. vnde
si sit fronti ꝓportionatū totā facie exor
nat. ⁊ si nimis excedat eā totā faciem de
honestat. Sicut igitur mentum ꝓpoꝛ
tionatum est ornamentum faciei ⁊ com
plementum ita amo⁹ ordinatus sicut est
charitatis dilectio ꝑm illud Cāt. ij. ordia
uit in me charitatē. ē ornamētū ⁊ ꝑplemē
tū sic. Vnde p nuptialē vestē charitas de
signat xxij. Math. xxiij. ex eo q̄ aniam exor
nat ⁊ decorat. ¶ Quinto mentum neces
sariū ē ad aialis fortificationē. Nam i mē
to ē aialis maxia fortitudo pp duritiā os
sis ⁊ iō bruta se tangi p mētū faciliter nō
permittūt. Mā mēto cōfracto tota cor
feritas q̄si armis perditis enervatur. Vñ
dr. i. Re. xvij. q̄ dauid fracto mento vi
cit goē de ore eius. Sic maxima forti
tudo anime consistit in amore. qz fortis
est vt mors dilectio vt dr Can. viij. Sex
to fuit necessariū mentū ad amoris ostē
siōnē. Vñ mentum hois tāgere signuz est
amoris: Et iō dr. ij. Re. Tenuit ioab mē
tū Amase. Per mentū. n. amo⁹ ꝟz ptactū
opus amoris exprimit. Vñ ille mētū tan
git q̄ amorē ope ostēdit. ⁊ hec ē vera ꝓba
tio dilectionis charitatis. ꝑm illō. i. Jo. iij
Nō diligam⁹ verbo neqz lingua sed ope
re ⁊ veritate.

¶ Capitulum. xxiiij.

Juitie assimilant pil.
¶ Primo ratione nati
uitatis qz pili nascūt ex
fumo calido ⁊ sicco. dū
entz fum⁹ subtilis p po
ros egredit dū ab aere
tāgit exiccatur. Simili
ex fūo calido ⁊ sicco. i. ex auaritia ōsideri
uz hois iflamāte ⁊ hūore pietat exiccāte
ꝓcedit diuitiaꝝ accumulatio. Hic fum⁹. i.
amo⁹ cupiditat⁹ p diuersos poros. i. p di
uersas vias ⁊ modos lucrandi ⁊ rapiēdi
ꝓdit. ⁊ cū ab exteriori aere. i. ab exteriori
mūdi necessitate tāgit pili. i. nūm siue di
uitiaꝝ cumuli multiplicāt ⁊ crescūt. ⁊ ꝑ
pue illi qb⁹ multiplicāt filij cogunt accu
mulaꝝ. Eze. xvi. xxix Kiplicata es ⁊ grādis
effecta ⁊ ingressa es ⁊ puenisti ad mūdus
muliebrem. vbera tua intumuerūt ⁊ pil⁹
tuus germinauit. In multiplicatione vel
tumore vbeꝝ itellige augmētū familie ⁊
filioꝝ. ⁊ tunc laborat vt germinet pilus. i.
vt fiat ⁊ crescat diuitiaꝝ cumul⁹. ¶ Secū
do rōne vtilitatis. qz pili sūt ñ solū orna
mentū sed ēt iuuamētū corporis sicut ps
in capillis. Similiter diuitie sūt ad orna
mentū dignitatis ⁊ ad iuuamētum neces
sitatis. Vñ ꝑs dicit in Ethi. q̄ diuitie
sūt organa felicitat. ⁊ iō Amb. super Lu
dicit diuites discāt nō in facultatibus cri
men haberi. sed in his qui vti nesciūt. nā
diuitie sicut ipedimēta sūt improbis. ita
bonis sūt iuuamenta virtutis. ¶ Tertio
ratione qualitatis. Mā vbi in cute sūt am
pli pori pili ꝓeuntes sunt grossi. vbi aūt
pori sunt stricti tenues erunt pili. Sic ho
mines habentes animos largos siue am
plos faciūt grossas expensas. Sed haben
tes animos strictos. i. auaros tēuiter ⁊ mi
serabiliter expēdūt. Hic q̄ diuitiaꝝ seru⁹
ē diuitias custodit vt seruus. Qui aūt ser
uitutis excussit iugū distribuit vt domin⁹
¶ Quarto rōne varietatis. qz pili varia
tur ꝑm etatē. Vñ q̄ñ aialia senescūt pili in

durescunt sicut plume auium iduranꝫ qꝫ deficiẽte humore necessario deficcantur. Sic hoies ſz ꝓbm in senectute efficiunt illiberales ⁊ duri ad largiẽdũ: ⁊ ꝺ ẽqñ deficit eis bonus humor. i. bonus amor charitatis. Et hec auaritia senilis sicut dicit Señ. monstruosa est. ¶ Nõstro inquit filius est auaritia senilis: quid enim sibi vult nõ intelligo. Nam quid absurdius vt dicit solet ꝙ quo min⁹ restat vie eo plus viatici q̃rere ⁊ via deficiẽte viaticũ augere. Mutuꝫ modi ergo pilos. i. mũdi diuitias leuite iubentur radere. i. viri perfecti ⁊ religiosi cõtemnere. Nu. viij.

¶ Capitulum. xxv.

DOctrina ſpũalis assimilat cibo corporali. in quo necessaria sunt. viij. ſ. preparatio masticatio. in loco digestionis receptio: eius in liquorem mutatio liquoris in humorem conuersio ipsius per membra distributio: cum membris assimilatio ⁊ incorporatio siue in natura corporis cõuersio. Sic cibus spiritualis doctrine a ꝓdicatore preparat dum legitur: masticatur dum in meditatione diſquiritur. In loco digestionis recipitur dum in memoria reconditur. In liquorem mutatur dum diligenter exponit. In humorez liquor conuertit dum deuote differt. Distribuit per membra dũ diuersis auditoribus ſm eoꝝ exigẽtiã ꝓdicatur. Assimilat dũ attẽte ⁊ affectuose recipitur. Incorporat ⁊ conuertit dũ ope ꝓcat. De hoc cibo dixit dñs. Opamini non ei. qui perit sed q̃ manet in vitam eternã Ioh. Discamus in terris quoꝝ scia nobiscũ ꝓsueret i celis. ¶ Itẽ doctrina ſpũal' dz tradi ad modũ cibi. In quo ſz Bal. cõsideranda sunt ꝛ. Primo cibi substãtialitas. Nam aliqs cibus est ex sui natura nutrimẽtal' ⁊ nature iuuatiu⁹. Et huic assimilatur doctrĩa sana ⁊ catholica q̃ alia ſpũalr sustẽtat ⁊ iuuat ad salutẽ. Aliqs vo est pestilẽtialis ⁊ corpis corruptiuus sicut cib⁹ venenosus. Et huic assimilat doctrina prana vel hereticа qua mores vl' fides corumpuntur. Oportet ergo cibo⁹ scire naturam ⁊ doctrinaꝝ discernere q̃litatem ne homo venenũ loco cibi accipiat ne qs falsitatẽ ꝓ veritate credat. Vnde Eccli. xxxv. Nõ te effundas super omnẽ escam nẽ. j. Joh. iij. Nolite omni ſpũ credere ſz probate an ſpũs ex deo sint. Secũdo attẽdenda est cibi q̃litas. ſ. vtrũ tpatus sit vel excedat. Est eni aliqs cibus subtilis q̃ de facili digerit cuius quãtitas multa parum nutrit. qz ſm Aui. ex eo generat sanguis qui cito resolui⁹ a mẽbris ⁊ ió paꝝ nutrit. ⁊ sic est doctrina mlti subtilis rudi populo ꝑdicata qz paꝝ eos in deuotiõe nutrit ⁊ male intelligit ⁊ cito a memoria labitur. ¶ Itẽ est cibus grossus q̃ tardius digerit ⁊ pars eius modica multũ nutrit ex quo ſz grossus generat sanguis q̃ tardi⁹ resoluit a mẽbris. Sic doctrina grossior ⁊ vulgarior hoies simplices magis reficit ⁊ in deuotiõe nutrit ⁊ diuti⁹ in memoria perſistit. ¶ Itẽ est alius cib⁹ a substantia tpat⁹ ⁊ talis laudabilis est qz mediũ tenet: huic assimilat doctrina q̃ neq; est nimis rudis neq; nimis subtilis. Talis. n. laudabilis ẽ qz simplicibus ⁊ sapiẽtibus satisfacit Ro. j. Sapientibus ⁊ insipiẽtibus debitor sum. ¶ Tertio attendẽda est cibi q̃tas vt nõ sit nimia neq; nimis pauca sed inter ỻ media. Nã cib⁹ nimi⁹ naturã grauat stomachũ inflat torsiones generat. malos hũores generat ⁊ augmẽtat vomitũ ⁊ fastidiũ prouocat calorẽ naturalẽ suffocat. offuscat ⁊ neruorum contractiones causat vicera scabiẽ ⁊ apostemata. ꝑcurat senectũ ⁊ mortem accelerat. Et sit dum hõ manducat vt mortẽ fugiat inde cit⁹ moriat. Qñ vo cibus nimis est paucus naturã debilitat visum ⁊ sensus hebetat fluxũ capillo⁹ ⁊ calicie generat thisim ethicã accelerat corpus extenuat ⁊ peiores infirmitates q̃ repletio cãt. Vnde dicit Ypocras in Amfor. q̃ in tenuibus dietis maxime peccant egrotantes. Cibus ergo si mediũ inter ỻ teneat rem pditã restaurat. virtutẽ cõseruat. sanguinẽ augmentat. calorẽ tpat. ingeniũ acuit: vires operandi tribuit. sanitatẽ perficit ⁊ custodit: ⁊ salubrẽ somnũ inducit. Sicr quoqz accidit de doctrina ſpũali.

qz si sit nimia.i.nimis prolixa vertitur in tedium ⁊ multiplex anime nocumentum. ⁊ ideo poetice dicitur. Quicqd precipies esto breuis vt cito dicta. Percipiant animi dociles teneantqz fideles. Omne supernacuū de pleno peccore manat. Similiter etiā defectus doctrine spūalis multiplex malū inducit: ⁊ magis adhuc nocet q̄ ei⁹ nimietas. Vnde ⁊ in penā hominū peccatoꝝ deus p.pphetā cōminat dicēs. Amos viij. Mittam famē in terram non famem panis neqz sitim aq̄.sed audiendi verbuz dei. Et iere.hūc defectum deplorauit dicens. Paruuli petierūt panē ⁊ non erat q̄ frangeret eis. Treū.iij.ergo discreta ⁊ tpa ta doctrina multipliciter aie prodest. ⁊ iō fidelis ⁊ prudens seruus quē ꝓstituit dñs sup familiam suā vt det illis in tpe tritici mensurā. ¶ Quarto ꝓsiderāda est assumentis necessitas. Nāz alius cibus debet sano.alius egro.alius iuueni.altus senī.alius debili.alius forti.alius laboranti.alius quiescēti. Nā multa sunt salubria sano q̄ sunt mortifera infirmo. Itē est differentia in sanis. Nā piper ⁊ allea q̄ alicui phlegmatico sunt in remediū: alicui cholerico sunt venenuz: ⁊ nusquiamus qui est mors hoī est cib⁹ grauissimus passeri vel coturnici vt dicit Galien⁹. Variat etiā cibus ꝑ qualitatē morbi. Nam alius cib⁹ salubus est in ārtana q̄ est mortiferus in acuta. ⁊ aliqs q̄ est vtilis in morbi ꝓncipio est nociu⁹ in medio vel qñ infirmitas est in summo. Et ḡbus patet q̄ cibus variādus est ꝑm diuersitatem morbi ⁊ virtutē infirmi. ⁊ ꝑm substantiā ⁊ q̄litatē cibi. que oia obseruanda sunt in doctrina spūali per quā diuersa vitia dñt diuersimode corripi. Vñ Greg. Nazan. dicit q̄ sicut non vna medicine spēs oibus adhibet ita neqz idez sermo vniuersis ꝓgrit. ⁊ ite. ꝑm q̄litatē auditoꝝ formari ꝺz sermo doctorum sicut Greg. Papa dixit. Et iterū. Alia ⁊ alia doctrina alios ⁊ alios auditores regrit. Nā grossa doctrina ⁊ facilis competit rudib⁹ .i.inspiētibus ꝑm illud.j. Corin.iij. Tanq̄ ꝑuulis in xpo lac potū vobis dedi cē. Sz doctrina subtilis ⁊ difficilis congruit perfectis Apo.j. Corin.ij. Sapientiam loquimur iter perfectos. Deb⁹ v. Perfectoꝝ.n. est solidus cibus. Debet ergo predicator diligenter attendere ⁊ ad qd dicat ⁊ quid ⁊ qbus dicat. Itē doctrina predicantis ꝺz esse aliis voci modulanti ⁊ dulciter cātantis. Nam primo debet esse cordis letificatiua ꝑm illud Cant. secundo. Sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis .s. cordi pś. Letaboz ego super eloquiu. tu. ¶ Secundo debet esse amoris excitatiua. Nam sicut aues vocaferando ⁊ cantando excitant se.s.mutuo ad amorem libidinosum ita predicatores vocibus ⁊ verbis suis dñt excitare ad amorem spiritualem sicut de xpo dicit sponsa in Canti. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est ⁊ Luce. vltimo. Nōne coz nostruz ardēs erat in nobis duz loqueretur in via ⁊ aperiret nobis scripturas. Et nō. q̄ aues parui corporis plus vocaferātur q̄ aues magni corporis maxime tempore amoris. Aues.n.parui corporis sūt humiles.i.despecti vel q paruam curam hñt de corpore suo. Ibi sunt magis apti ad vocaferandum.i.ad predicandū ⁊ excitandum alios ad amorem spiritualē q̄ illi q̄ sunt magni corporis.i.superbi vel voluptuosi predicatores. Hinc est q̄ doctor gentiū ⁊ predicator dicebat.i. Corin.xv. Ego sum minimus apostoloꝝ. Et prime Thi.vj. admonebat dicens. Nūtes alimenta ⁊ quib⁹ tegamur his cōtenti simus. ¶ Tertio ꝺz esse passionum aie expressiua. Passiones enim ⁊ morbi aie vitia sunt. q̄ predicatoris vox debet exprimere. notificādo ⁊ redarguendo vecurētur ꝑm illud Isa.lviij. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam ānuncia populo meo scelera coruz ⁊ domui iacob. peccata coꝝ. ¶ Quarto debet esse bone dispositionis oñsiua. Bona enim dispositio aie est per penitentiam ⁊ vtutes. q̄ virtus ꝑm Philosophuz est dispositio perfecti ad optimum. Predicatoris igitur vox non solum vitia ꝺz ostendere sed etiam ad curaz penitentie inducere ⁊ insup ad vtutes. Ad vtrūqz.n. hortabatur Apost. Ro.xiij. dicens. Abiciamus

opa tenebrarū.ſ.peccata ꝛ induamur arma lucis.ſ.virtutes pñs. Vox enim domini in virtute. ¶Quinto debet eſſe laboris ſublenatiua.ſicut vox muſica ꝛ armonica que eſt nature cōſona .que nō ſolum delectat hoies ſed etiā iumēta. ſicut patet in bobus que ad laborem magis cātu q̄ ſtimulo exarant. Talis erat vox xpi,dicentis. Matth.xi. Venite ad me oēs qui laboratis ꝛ onerati eſtis ꝛ ego reficiam vos. Apoc. ix. Audiui vocem de celo dicentem mihi ſcribe beati mortui qui. Amodo enī iaz dicit ſpūs vt requieſcāt a laboribus ſuis.

¶Sexto oz eſſe tedij allatiua ſic enī vox muſica attediatos ꝛ accidioſos recreat ꝛ letificat Jere.xxxiij. Audietur vox gaudij ꝛ leticie. Ecōtra aūt vox terribilis ꝛ horribilis non delectat ſed attediat. Vñ dicit Conſtā.q̄ interrogatus quidaz quare homo horribilis grauior eēt ad audiendum q̄ aliq̄ pondus corporeū. Rñdit homo horribilis eſt aīe pōdus ſed alia pondera grauant corpus. Sic ſunt qdā predicatores q ſiue ex nimia ꝓlixitate ſiue ex iepta ꝓlatione ſiue ex vocis iepitudine ſiue ex incongruitate materie non delectant ſed grauant auditores. ¶Septimo oz eſſe etatis ꝛ ſexus diſcretiua. Nam videmus q̄ alia ꝑ diuerſitatē ſexus ꝛ etatis hñt diuerſitatē in voce. Vñ ꝓlus dicit. xix. lib. de aialibus q̄ cā acuminis ꝛ alterationis vocis eſt ſm alterationē etatū. Vnde vox iuuenū aialium eſt acutior voce ſenum. ꝛ vox mulierum eſt acutior q̄ virorum. vnde ſicut ipſe dicit. Multe femine ꝛ multe iuuenes vociferāt voce acuta. Grauitas autez vocis ſequitur tarditatē motus q. ſ. aer multus tarde mouet. Mares aūt ꝛ ſenes mouent multuz aerem. ꝛ ıō ſunt grauioris vocis. Neruos ꝛ arterias hñt fortiores maſculi q̄ femine ꝛ ſenes q̄ parui ꝛ nō caſtrati q̄ caſtrati eo q̄ propter debilitatē mouent paucū aerem. Et q̄ō paucū eſt mouet velocius ꝛ vox velox eſt acuta ꝛ ıō propter debilitatem neruoꝝ ſunt voces caſtratorum ſimiles femināruꝫ vocibus. Jn.iij.li. de aialibus dicit etiaz ꝓphyloſophus.q̄ femine ſunt acutioris ꝛ ſubtilioris vocis q̄ maſculi ꝓter vaceaz que hz vocem ſuo maſculo groſſiorem. Sicut igit ſonus vocis naturalis eſt diſcretiuus etatum ꝛ ſexuum ſic etiaz ſonus ſeu vox predicantis debet diſcernere etatem ꝛ ſexum qz aliter admonendi ſunt iuuenes: aliter ſenes: ꝛ aliter viri: ꝛ aliter mulieres ſicut docet in paſtora. Bre. Apo. viij. Audiui vocem aquaꝝ multaꝝ.i. doctrinam. Octauo oz eſſe laudis acquiſitiua non tñ ſui ſed dei pñs. Vt audiam vocem laudis tue. ¶Nono debet eſſe affectionis audiētium immutatiua ſicut facit vox muſica ꝛ armonica. per cuius dulcem armoniam interduz infirmi demoniaci ꝛ frenetici ad ſenſum mentis reuocantur. Sic vox predicantis frequenter malas affectiones facit conuerti in bonas ſicut refert Conſtā. q̄ Orpheus poeta ꝛ modulator optimꝰ dixit. Jmperatores ad contitia me inuitant vt ſe ex me delectent: ſed ego in illis delector cum quibus poſſim animos eorum deflectere de ira ad manſuetudinem de triſticia ad leticiam de auaritia ad largitatem de timore ad audaciam.

¶Capitulum.xxvj.

Doctores ſancti aſſimilantur renibus. ¶Primo qz renes ſunt calidi ꝛ naturalis caloris conſeruatiui. Sic ſancti doctores ſicut in ſe ipſis ſunt feruidi ita etiam ſunt in alijs ſua doctrina ignea ſpiritualis feruoris accenſiui ꝛ ꝓſeruatiui. Talis erat doctrina chriſti de qua dicitur Lu.xiij. Nōne cor noſtrum ardens erat in nobis dū loq̄reꝛ. ¶Scōo qz renes ſunt frigiditatis dorſi ꝓpatiui. Vñ ſunt renes pinguedine coopti ne ex frigiditate oſſium dorſi ſuſtineāt leſionem. Per dorſum autez intelliguntur homines duri. vel homines rebus ſeculariꝫ bus que retro ſunt totaliter dediti. quorum frigiditas.i. malitia aliquando nimis excreſceret niſi eam ſanctorū virorum doctrina vel arguttio temperaret. Vnde de Herode habet Matth. vj. q̄ metuebat.

Joannem. ⁊ audito eo multa' faciebat: pś. Increpuerunt me renes mei. ¶ Tertio q: renes sunt a cōcaunitate epatis aquosi humoris attractiui. Vnde ⁊ facti sunt carnosi ⁊ porosi propter faciliorem aquose humiditatis attractionem. Concauitas autē epatis est profunditas scripture sacri canonis. Ex epate enim quatuor humores materialiter oriuntur. ⁊ sic ex scriptura sacra quatuor sensus trahuntur. scilicet literalis allegoricus moralis ⁊ anagogicus Ex hac ergo epatis concauitate. i. profunditate trahunt sancti doctores ⁊ hauriūt aquam doctrine quam populis effundūt abunde. Sed q: hanc suam doctrinam ⁊ omnem suam intelligentiam sub fide mētis doctores sancte ecclesie restringunt dicitur Isa. xj. Erit fides cinctorium renum eius. ¶ Quarto quoq; q: renes sunt sanguinis colatiui dicit enim Constan. q' ad hoc sunt facti vt ab epate aquaticum sanguinem sugentes eum depurent ⁊ eius colamentum. i. vrinam ad vesicam deportēt Et hoc etiam dicit Aristo. viij. li. de animalibus. In sanguine itaq; intelligitur vita hominis q: sine sanguine homo non viueret: quam in alijs sancti doctores suis doctrinis purificant dum peccatores cōuertunt ⁊ eos a peccatorum fecibus faciunt separari. Vnde Jere. xv. Si separas pciosum a vili ꝛc. ¶ Quinto quiā renes sūt seminabilis humoris generatiui. Vnde cōtinent lumbos in quibus dicitur esse causa veneree voluptatis. quasi autem humor seminabilis est doctrina spiritualis que deo generat filios non carnis sed spiritus: qui humor per sanctorum doctorum ora infunditur. Vnde Apost. dixit. i. Corinth. iiij. In christo iesu per euangelium ego vos genui. Vnde doctores ecclesie ab ipso capite christo suo mystico corpore tanq̄ renes in carnali corpore vtiliter possidentur. Vnde ab ipsa sancta ecclesia ei dicit. Tu possedisti renes meos. Quos etiam ad aliorum salutem inflammari petebat dicens. Vre renes meos ꝛc.

¶ Capitulum. xxvij.

Dominari laudabiliter subditis docet ipsum nomen domini. Nam hoc nomē dominus videtur importare quinq; conditiones. ¶ Primo enim videtur eē nomen potestatis. Vnde a deo a quo est omnis potestas dominiū est statutum. Aliter enim non staret respublica neq; humana societas esset tuta neq; hominum sita essent pacifica vel quieta. Sublata enim de medio iustitie potentia libera esset malicia neq; inocēna esset tuta sicut dicit Jsi. Justa ergo dominatio subditos non opprimit nec repellit. ¶ Jtez bonus dñs seruos non deserit. sed pro eius aduersarijs se opponit vt dicit Greg. ¶ Secūdo hoc nomen dominus est nomē equitatis ps. Justus dñs ⁊ iusticias dilexit equitatem vidit vultus eius. Vnde iustus dñs per viam iuris ⁊ equitatis lites ⁊ causas iter subditos dirimit. ⁊ vnicuiq; qđ suum est tribuit contra malitiam gladium trahit. pro inocentia defendenda titulū iuste tutionis opponit. Maleficos punit viduas ⁊ orphanos de manu opponentis eripit predōes ⁊ fures impetit ⁊ per acceptā a dño potestatem non ſm impetum voluptatis. sed ſm dictamen rationis ⁊ ſm legi imperium vniuersa disponit. ¶ Tertio dñs ē nomē liberalitatis. Nam boni dñi sunt liberales ⁊ pij. West. xiij. Cum inquit totum orbez mee ditioni subiugasses noui potentie abuti magnitudine sed clemētia ⁊ lenitate gubernare subiectos. Bon⁹ dñs plus amari q̄ timeri appetit non hominibus sed bestialiter viuentibus se preesse agnoscit. Vnde dicit. Greg. super illō Ezech. ix. Sit terror vester ꝛc. Homo inquit non rationabilibus sed irrationabilibus animalibus est prelatus vt non ab hominibus sed ab animalibus timeatur. Omnes enim homines natura gignit eq̄les. sed pro varijs meritis alios alijs dispensatio diuina preposuit: vt saltem pro pter humanam potentiam peccare timeant qui diuinam iusticiam non formidāt. ¶ Quarto hoc nomen dñs est nomē no/

bilitatis. Vnde dr Deut. i. Tuli ō tribub⁹ vris sapiētes ⁊ nobiles ⁊ posui eos dnos Sūt enim domini esse ⁊ anima ⁊ carne generosi. Nam vt dicit Amb. Natura in aialibus nobiliores ⁊ fortiores preponit aliorum reges ⁊ duces. ergo quod seruatur in iumentis ⁊ animalibus non seruabitur in hominibus. ¶ Quinto qr dominus ē nomē timoris ⁊ honorabilitatis. Eph. vi. Serui obedite domini vris carnalibus cum timore ⁊c. Vnde per bonū dñm tota pria timetur ⁊ honoratur eo q' cuncta pacificat ⁊ discordes sedat ⁊ aduersarios, pcul pulsat. ¶ Jtē non q' tyrannicum dominum quatuor vitia faciunt. ¶ Primo auaritia. Nam tyrannus ⁊ malus dominus subditos non iuuat sed spoliat. Mich. iij. Qui violenť tollit pelles ⁊c. ¶ Item propter munera iusticiam violat ⁊ paupi ⁊ vidue ñ iudicat. Mich. iij. Audite principes Iacob ⁊ duces dom⁹ Israel. nunquid vrum est scire iudicium. ¶ Item exactionibus populum sepe vexat. Isa. iij. Populus meus exactores spoliauerunt. ¶ Item occasiones querit vt rapiat. Isa. iij. Absq; causa calumniatus est eum ⁊c. ¶ Secundo facit tyrannidem iniusticia quia subditos penis flagellat. Isa. xix. Babo egyptum in mānu domino rum crudelium. ¶ Item statuta iniqua ordinat. Isa. x. Ve qui condunt leges iniquas. ¶ Jtem aliena tāq̄ propria vendicat ⁊ sua esse omnia putat. i. Regum. viij. Filios vros ⁊ agros tollet. ¶ Item malorum dictis fidē accōmodat. Pro. xxix. Princeps qui libenter audit verba mendacij omnes ministros hēbit impios. ¶ Item fidem nulli primo ꝛ Machabe. xvi. Juravit illis rex ⁊c. ¶ Item suos fideles male remunerat Exemplum ō Laban Gen. xxxi. ¶ Tertio facit tyrānum superbia. quia tyrannus timeri non amari curat. ¶ Item nullius seruitium acceptat. sed omnia ex debito sibi fieri putat. Judith. iij. Nec tamen ista facientes ferocitatem eius ⁊c. ¶ Quarto tyrannum vitium est intemperantia quia alijs adorantibus ipse concessionibus vacat Eccls. x. Ve tibi terra cuius rex puer est ⁊ cuius principes mane comedunt.

¶ Capitulum. xxviij.

Jdes ecclē assimilatur cutī siue pelli propter. v. ¶ Primo rōne inclusionis. Nā cutis ē superficies corporis q̄ carnem ⁊ ossa continz ⁊ includit. Sic in fide catholica fortiores sunt qui designantur p ossa. ⁊ i beciliores q' signantur p carnes. Vnde ēt cutis vocatur corium eo q' corio caro tegatur Job. Pelle ⁊ carnibus vestisti me ossibus ⁊c. ¶ Secūdo rōe defensiōis. Nā cutis oia interiora mūit ⁊ defendit. Nā cutis p defensiōe totius corpis oibus pcutis ⁊ passiōibus se exponit. Vñ fm Cōstā. hz tenuitatē ne nimis corp⁹ impediat. hz soliditatē vt melⁱ qō ē intra ptineat. ⁊ facilius exteriori lesioni resistat. Vñ etiam vocatur pellis eo q' a corpore exteriores pellat iniurias ventos ⁊ pluuias. frigiditatis ⁊ caloris pfert iniurias. Recte ergo fides est cutis. quia omnia membra eccle fide proteguntur. ⁊ ab iniurijs persecutorum ⁊ a ventis tentationum ⁊ a pluuijs i. falsis doctrinis hereticorū. Vnde Apo. Eph. vi. Jn omnibus assumentes scutum fidei ⁊c. ¶ Tertio ratione imitatiōis Nam cutis secundum variam membrorum dispositionem ac necessitatem nunc se contrahit. nunc se extendit. Sic fideles tpe persecutionis, secundum variam fidelium vtilitatem seu necessitatem. qñq; cōtrahebant fidez suā persecutionem declinando siue fugiendo quandoq; vo extē debant persecutorib⁹ se offerendo. ⁊ hoc faciebant viri celestes ⁊ pfecti sicut Apostoli. ⁊ consimiles. ps. Extendes celum sicut pellem. ¶ Quarto ratione purgationis. Est enim cutis tota plena poris ⁊ maxime in parte capitis propter expressionem fumose superfluitatis per calorem. Dum enim pori aperiuntur superfluitates intercutanee per vapores ⁊ sudores purgantur. Sic fides catholica habet ad modum cutis multos poros. i. multas vias ⁊ modos ad purgandum alias a peccati

ſ.p ꝓſſiam per clemoſynas.p baptiſmū
q ħmōi Actu.xv.Fide purificans corda
eorū. ¶Quinto rōe paſſionis quia cu-
tis ſiue pellis multipliciter patitur. Mas
patitur inciſionem excoriationem.vbe-
rationem q multa alia quaſi innumerabi
lia.q̄ omnia etiā ſancti martyres .p fide
paſſi ſūt ſicut patet Heb.xi. Alij vero in
dibria q verbera experti ſūt.

¶Capitulum.xxix.

FOrtitudo virorū ſpiritua
liū aſſimilat barbe. Vnde
pili barbe ſūt opa fortia p-
fectoꝝ.qō patet ex multis.
¶Primo q barba ē facies
virilis ornatua.q ſimiliter
ex fortitudine martyrum. Vnde q alioꝝ
ſanctorum tota facies imo totum corp⁹
eccleſie decoratur q ornatur. Vnde de ipa
eccla dr pu.xxxi. Fortitudo q decor ido
mentū eius ꝛc. ¶Secundo qr barba eſt
maxillarum ornatiua. Nam ſua villoſita
te neruos maxillares tuetur nimia frigi
ditate defendit.quaſi autez maxille eccle
ſunt predicatores qui cibum ſpiritualis
doctrine alijs conterunt exponendo.q p
parant predicando. vt inde fideles ceteri
nutriantur. iſti dūt hꝛe barbam.i. fortitu
dinem boni opis. vel fortitudinem con
tra tentationes qua frigus peccati repel
latur ab eis ne ſcilicet cum alijs predica
uerint ipi reprobi efficiant. Dūt eſſe bar
bati.i. pilis fortium operum abundare
vt ſcilicet quod verbis ſuadent opibus
corroborent. Vnde ſine robore talis bar
be non congrue non laudabiliter exitur
ad opus doctrine. Vnde.ij. Re.x. Dauid
mandauit nuncijs ſuis manete in hieri
cho donec creſcat barba veſtra. ¶Ter-
tio qr barba eſt caloris q vigoris natura
lis indicatiua.propter quam cauſam vir
ſol⁹ barbā nutrit nō aūt mulier.quia ma
res calidiores ſūt naturaliter feminis q maio
ris vigoris.q ideo i maribus fumus q eſt
pilorum materia magis q̄ in feminis au
gmentatur. Vnde accidit etiaz quandoq;
in mulieribus calide q humide cōplexio-
nis q̄ vident barbeſcere. Sic illi qui abū
dant in calore q vigore dilectōis habent
animum virilem q ideo ineſt eis fortitu
do q ad peccatis reſiſtendum .etiam ad
bene operandum .propter quod dicitur
Cā.viij.q̄ fortis ē vt mors dilectio. Sicd ē
mors ſic eſt fortis q̄ ei nullus poteſt reſi
ſtere.q compellit etiam peccatorem mul
ta bona facere que nunq̄ dum virit face
re voluit. Econtrario autem illi qui ſunt
frigidi a calore charitatis habent animū
femineum ideſt debilē. Vnde carent bar
ba fortitudinis ad operandum vel ad re
ſiſtendum tētationibus. ¶Quarto quo
qr quia barba eſt diuerſarum figurarum
ſuſceptiua. Nam ſicut Philoſophus di
cit.xix.li.de animalibus⁹ ħ humor vnde
barba generatur fuerit calidus fumoſus
q ſiccus erūt pili barbe ſicut q capilli criſ
pi q in ſe reflexi q inuoluti. Et ħ accidit
qr per duas vias vadit contrarias. Mas
pe terreſtris mouet inferi⁹.color vo mo
uet ſupius.q ſic inuoluuntur pili q ſiunt
criſpi. Talis eſt fortitudo luctantium cuz
carne vel mundo.qui licet ex⁹pte ſpiritus
habeant calorem charitatis ex parte ta
men mundi habent fumuz vanitatis.ex
parte carnis ſiccitatem ſiue ariditatem ō
tionis. Et ideo ſicut ex feruore ſpiri-
tus trahuntur ſuperius.ita ex infirmita
te carnis trahuntur inferius. Et ſic effici
untur aliquo modo reflexi ſiue criſpi.i.
non vniformes ſed varij. Et de hac va-
rietate loquitur Apoſto. Ro. vij. dicens.
Inuenio aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis mee ꝛc. Si ve-
ro vapor ex quo generantur pili fuerit
humidus multum erunt pili leues q lon
gi. Sic etiam in illis in quibus eſt humor
multus deuotionis q gratie pili.i. opera
eoꝝ fortia ſūt eis: leuia.i. ſuauia ad facie
dum q longa ad continuandum q hoc eſt
vnguentum ſcilicet deuotionis q gratie.
quod ſicut dicitur in pſ. deſcendit in bar
bam aaron. ¶Quito quia barba eſt mul
tipliciter defectiua. Nam in aliquib⁹ nō
creſcit ſicut in pueris quia q̄uis ſint hu
midi q calidi.tamen quia fumoſa illa ſub
ſtantia que eſt pilorum materia tranſit in

augmentum puerorum.ideo non super fluit vt conuertatur in pilos.Tales sũt q̃ dz sint iuuenes ꝛ fortes tamen fortitudine sua nõ vtũt ad dei fruitum vel in opꝰ bonis sed ponꝰ pro mũdo ꝛ i peccatꝫ. In aliqbus vero barba canescit sicut in senibus propter debilitatem ipsius caloris ꝛ abundantiam frigiditatis.Et sic etiam accidit tepescentibꝰ in calore diuini amoris.q̃ etiam pili barbe.i.exteriora pnia opa i eis immutãt ꝛ debilitãt.In aliqbꝰ vo barba defluit ex calore ꝛ humoris interceptiõe.vt in castratꝫ.vel ex hũoris corruptione vt in leprosis.Intelligitur aũt calor amoris ꝛ humor deuotiõis per peccata spiritualia ꝛ corrumpit per peccata carnalia.ꝛ ideo vtrobiq̃ deficit barba.i.fortitudo vera.

¶ Capitulum.xxx.

GRatia dei assimilatur medulle.¶ Primo ratione sue generationis:quia medulla in concauitatibus ossiũ generatur.Sunt autez cõcauitates ossiũ hũilitates mentium quibus solis gratia dei infunditur ſm illud Ja.iiij.Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiaz.Secundo ratione complexionis.quia medulla vt dicit Constan.est calida ꝛ humida.sic gratia dei est calida inquantum inducit ꝛ accendit charitatem.ꝛ humida inquantum emollit ad pietatem.facit enim eos in quibus est feruentes ad deum ꝛ pios ad proximum.Sap.viij.Apud deum nota est ꝛ apud homines.apud deꝫ scilicet per charitatem.apud homines per pietatem.¶ Tertio ratione irrigationis q̃ ossa irrigat ꝛ confortat ꝛ eorum frigiditatem temperat.Nam sua caliditate temperat eorum frigiditatem.ꝛ sua humiditate eorum siccitatem.Anima enim sine gratia est sicut terra sine aqua scz frigida ꝛ arida vnde.ps.Anima mea sicut terra sine aqua tibi.Sed gratia dei non solum sicut aqua tollit eis ariditatẽ.i.operis boni sterilitatem.sed etiã vt ignis vl sol tollit eis frigiditatem.i.constrictionem ꝛ immobilitatem peccati constringit ꝛ immobilitat sicut patet de frigore corporali in aqua congelata:vnde gratia dei multum confortat animam.Generat enim in ea secundum Bern.in ſi.de li.arbi.odium preteritorum peccatorum contemptum presentium ꝛ desiderium bonorum futurorum.¶ Quarto ratione nutritionis quia medulla vt dicit Constan.nutritur ex purissimis partibus ꝛ vnctuosis hũoribus.sic gratia dei nutrit ex purissimis operibus ꝛ deuotis orationibus Bern. super Cant.Gratia balsamum purissimum est ꝛ ideo purum ꝛ solidum ꝛ profundum vas requirit.¶ Quinto ratione mutationis q̃ medulla vt dicit Varro mutatur vt luna.Nam crescente luna ipsa crescit.ꝛ decrescente decrescit.ꝛ hoc tam in animalibus q̃ in arboribus patet quorum medulla in plenilunio augmentatur ꝛ in alio tempore minoratur.Per lunam igitur que est planetarum infima humilis intelligitur anima in qua secundum augmentum vel diminutionez humilitatis minuitur ꝛ crescit gratia salutaris.Quia quãto quis efficitur humilior tanto ꝛ gratia plenior.ꝛ quãto magis superbus tanto magis a gratia vacuus.vñ Bern.sup Cãt.dic.In veritate dicici nil eque efficax eẽ ad gram pmerendam.retinendam ꝛ recuperandã.q̃ si omni tpe coram deo inueniaris non altũ sapere sed timere.Altuz enĩ sapere ad supbiã ptinet timere vo ad humilitatem.ast hoc etiã facit qõ dicit Chrys.super epistolam ad Hebre.Aliqñ inquit plerisq̃ vitam habẽtes mũdam non accipiunt gram ne in superbiam eleuentur.ne inflentur ventositate tẽtãtie.ne altitudo muneris neglig̃entiores efficiat.Eccli.iij.Quanto magnus es humilia te in omnibus ꝛ coram deo inuenies gratiam.

¶ Capitulum.xxxj.

c

Vlositas ꝛ voracitas assimilatur gutturi.¶ Primo q̃ guttur est cibi ꝛ potus in stomachum inducti nũ.Habet enim guttur duplicez conca

uitatem. habet vnam ad attrahendu3 ae-
re3 ⁊ anhelitum perficiendū. ⁊ alia3 ad ci-
bu3 recipiendum. Et hec duplex via quo
dam operculo qō epiglotū dr distinguit.
Qō vtiq3 se hab3 in supficie gutturis ad
modū veltis ad vtrūq3 foramē gutturis
equaliter se hntis. Sicut igit guttur est ci
bi ⁊ potus receptiuū ⁊ stomachi impleti-
uu3. ita hō vocat ⁊ gulosus ad hoc prin-
cipaliter intendit vt cibū ⁊ potū accipiat
⁊ ventrē suū impleat. Vñ de tali hoie di-
ci consueuit. ipse est totus gula ps. Sepul
crū patens ē guttur. eoz. gl. pp voracita-
tē. Quia sicut sepulcrum aperitur ad su-
scipiendum cadauera. ita vorax semp in-
hiat ad cibaria recipiendū. ¶ Scdo quia
guttur est delectationis ciborū percepti-
uū. Est. n. delectatio cibi in modico tran-
situ gutturis. pp qō dicit Phs in Etḥ. q
gdam multinorax affectabat hre collum
gruis. s. vt diutius duraret cibi delectatio
ex longo transitu gule. Homo. n. gulosus
in cibo solam delectationem qrit non ne
cessitatē vel vtilitatem. ⁊ de talibus dicit
Apostolus Phil. iij. Quorum deus ven
ter est. ¶ Tertio quia deglutitio cibi vel
potus spiritus. i. aeris attractionem im-
pedit. Nam cum natura cibum deglutit
foramen anhelitus claudit. ⁊ aliud fora-
men ad recipiendum cibum aperit. cum
autem aerem attrahit foramen cibi peni
tus claudit. Nam si de cibo vel potu sub
intrauerit aliquid foramen aeris via spi-
ritus clauditur. ⁊ nisi a natura citꝰ repel
latur animal suffocatur. Nihil enim sic ti-
metur in omnibus passionibus gutturis
sicut amissio ipsius aeris a quo nō ꝓt aial
p. xx. partes vnius hore sine periculo ab
stinere. Sicut igit deglutitio cibi in guttu
re impedit spūm. i. aeris attractionem. ita
gulositatis delectatio impedit spūaliū cō
solationum perceptionem. Vnde apostō
lus dicit aialis homo. i. gulositas ⁊ volu
ptuositas nō percipit ea que sunt spiritꝰ
dei delicata est enim vt dicit Bern. diuina
cōsolatio ⁊ non datur admittentibus
alienam ¶ Item gule vitium quantū no
cet de anime ⁊ corporis salute pinguedo corporis. ¶ Primo quidem quia pin
guedo nimia ē pessimorū morborum ge-
neratiua. Nam sicut dicit Constan. Pin
guia corpora ⁊ nimia adipe plena sūt pes
sima ⁊ morbis pessimis ꝓparata. eo q ca
lor naturalis sepe in talibus suffocatur ⁊
via spūs pinguedine clauditur. ⁊ sic ad re
gimē corporis vt spiritus influat denega
tur. Et addit q corpora omnia pinguia, p
ter humorum superfluam abundantiaꝫ
incurrunt sepe imfirmitatem prolixam ⁊
tardissimam curam. Nam pondere pin
guedinis pressa non se exercitat nō labo
rat. ⁊ sic nec superflua mīnuuntur. nec cō
gelata pinguedo dissoluitur. Vnde calor
naturalis suffocatur ⁊ subito mors induci
tur nisi eis citius succurratur. ¶ Secun
do quia pinguedo est actionuꝫ anime sc3
sensus ⁊ intellectus impeditiua. Vñ Mier.
dicit q venter pinguis non gignit sensus
tenues ⁊ ideo abstinentia confert intelle-
ctui. ¶ Tertio quia est complemēti gene
rationis animalis tardatiua. Vnde dicit
in Anfonsiñ. q mulier nimis pinguis ñ
concipit si non macrescat eo q pinguedo
matricis semitam intercludit.

¶ Capitulum. xxxij.

Vmiles assimilant genibus
Primo quidem qr humili
tas est mr concordie ⁊ hoc
significatur in genibus. Qz
genua vt dicit Ysido. sunt
contunctiones femorum ⁊
crurum. Vnde sm eum femora extendū
tur ab inguinibus vsq3 ad genua. Per fe
mora autem possunt intelligi femine eo
q in illa parte femine discernuntur a vi
ris. p crura vo q fortiora sē ꝓnt intelligi vi
ri. vel per femora intelliguntur superio
res. per crura vero inferiores. Non igit
potest esse concordia siue inter feminas ⁊
viros. siue inter superiores ⁊ subditos ni
si mediante humilitate. Nam per humi
litatem superiores inferioribus inclinan
tur. Et iterum per humilitatem inferio
res superioribus obediunt ⁊ subduntur
Inter superbos vero econtrario semper
sunt iurgia. Vbi vero sunt humilitatis ge

mia ibi pacis ⁊ vnitatis concordia. ¶ Secundo quia humilitas ē soror sapientie. ⁊ hoc etiam signatur in genibus que infra fraternitate oculis cōiunguntur. Mas cuꝰ quis gignitur ita formatur vt genua sursum ad oculos teneantur. quorum cō iunctione foramina oculorum causantur. Et ideo est ꝙ dum homines genua flectunt facilius lachrymas fundunt.

¶ Item dum oculi coram iudicibus plorant genua se flectunt. Oculis autem assimilantur sapientes. quia genua oculis cōiunguntur. Et ꝙ ibi locantur oculi vbi genua infiguntur signat ꝙ vbi humilitas ibi sapientia vt dicitur Prou. xi. Et vtrū ꝙ est necessarium in compunctione ⁊ ad placandum summum iudicem deum scilicet sapientia que mentem compungat et ad flendum moueat ⁊ ex cognitione culpe ⁊ offense. Et etiam humilitas que mētem ⁊ corpus inclinet ad satisfactiones iustitie. ¶ Tertio quia humilitas est opposita superbie. Mas genua sunt vocata eo ꝙ in vtero sunt gentis opposita ⁊ a genis sunt genua dicta. per genas autē que sunt in superioribus locate et que maxillas continent conterentes superbi figuraſ cātur superiora petētes et alios per violentiam conterentes. Et sunt due genideſt duo modi superbie. vna est de spiritualibus. alia de temporalibus quibus opponūt duo genua. i. duo modi humilitatis. Primus est paupertas spiritus que est vt homo recognoscat se spiritualibus indigere et ea a se non. hꝫe alius est temporalium despectus. ¶ Quarto quoꝫ quia humilitas est amica abstinentie Mā per abstinentiam caro humiliatur sicut. Amb. dicit in hymno. Carnis terat superbiam potus cibiq; parcitas. Et hec abstinentia signatur in genibus que sunt de pauperata a carnositate et pinguedine ꝓpter motus continuationem. Nam multum carnosa ⁊ pinguia de facili oppilantur ⁊ sic actio virtutis sensibilis impediſtur. In quo etiam significatur ꝙ per abūdantiam ⁊ vsum deliciarū impedit ⁊ actio virtutis ⁊ cōtinuatio laboris.

¶ Capitulum. xxxiij.

Insipientes aliorum ⁊ incorrigibles sunt eradicandi. Cuius exemplum apparet i dolore dentium. quia secundum Auice. quando dens doloroſus non recipit omnino curam. quia quocunq; fomento mitigetur statiꝫ post modicum ledit ⁊ redit etiam alios dentes. propter illud qō ex ipso transit ad eos ⁊ non inuenitur via ad eius rectificationem. tunc cura eſt sola eradicatio. Sic cum homo est malus ⁊ non recipit curam. i. correctionē qr dato ꝙ verba aliqua vel pena ad modicum cohibeatur. statim tamē reddit ad ꝓstinam malitiam imo etiam alios inficit ⁊ trahit. Tunc etiam talis per mortem vel expulſionem est omnino eradicandus. Apls Gal. v. Abscindantur qui vos cōturbant. Et iterum. i. Cor. v. de fornicatore incorrigibili loquens dicit. Expurgate vetus fermentum. Vnde Hiero. dicit ⁊ habetur. xxiij. questione. iij. Secunde sunt putride carnes ⁊ scabiosa ouꝫ a caulis repellenda. ne totius corporis massa oues ⁊ pecora ab ea corrumpantur ⁊ putrescant ⁊ interreant. Augu. In alexándria vna scintilla fuit sed quoniam non statiꝫ oppreſſa est totam vrbem eius flamma populata est.

¶ Capitulum. xxxiij.

Infirmitas corpalis interdum preſeruat hominem a peccatis sicut pueri qbus in phibus capitis accidūt vlcera ⁊ apostēata ⁊ adest fluxus narium ꝓseruāt ab epilentia vt dicit Auicē. qꝫ sic purgatur humiditas cerebri. q; si nō purgaret ſduceret epilentiā. Sic etiam p infirmitatem corpis purgant ⁊ remouētur iterdū tētatōes ⁊ male diſpōnes mētis q; facerent hominē nisi sic purgaret ruere i peccatū. Sen. In firmitati mee gras ago que cogit me non posse qō non debeo vele Apls. ij. Cor. j. Virtus in infirmitate perficitur.

Capitulum. xxxv.

Immūdicie spirituales vicioꝝ assimilantur immundicijs corpalū morboꝝ. Nam i lege veteri reputabant imūdi leprosi ⁊ patientes fluxū seminis. Cadauer etiam hōis mortui reputabat imūdū ⁊ qcūqꝫ a tō im mūda tāgebant imūdi reputabant. Per immūdiciā ergo lep significabat immūdicia heretice doctrie. tū qr heretica doctrina ptagiosa ē sic ⁊ lepra. tū qr nulla falsa doctrina est q̄ vera falsis nō admisceat: sicut in supficie corpis leprosi apparet q̄dā distinctio q̄ndam macularū ab alia carne integra. p immundiciā vo mulieris sanguiſue designat immūdicia idolatrie pp immolantium cruoꝛē. Per immūdiciam autem seminiſlui significabat immūdicia vane locutionis eo p semen est verbum dei. Per imundiciam coitus ⁊ mulieris parientis designabat imūdicia peccati originalis. p imundiciaꝫ mulieris mēſtruatē designabatur imūdicia mētis p voluptates emollite. per imūdiciā vo cadauer cuiuscunqꝫ signatru imundicia peccati mortalis qō est moꝛs aie. Per imundiciā vo contactus rei immunde designat imūdicia consensus in peccatū alteri⁹. Vñ. ij. Coriñ. vi. ⁊ Isa. lij. Exite ō medio eoꝝ ⁊ sepmini ⁊ immundum ne tetigeritis.

¶ Capitulum. xxxvi

Impatētia toleradi vel sustinendi onera grauia precipue inueniuntur in accidiosis ⁊ voluptuosis ⁊ opulentis. Cuius exemplum est in dolore dorsi. Nam dolor dorsi ꝫ possit ex pluribus causari. tamen secundum Auicē. cause eius precipue sunt tres quia aliquando accidit propter frigus complexionis ⁊ phlegmatis crudi. aliquando vo propt multitudinem coitus. aliquando vo propter repletionem magne vene que est supra dorsum. Quia igitur dorso ferūtur onera congrue per dolorem dorsi impatientia accipitur incommoda ⁊ onerosa sustinendi. Nam cui dorsum dolet onus sustinere non pt. Sed frigus quod est huius doloris causa refertur ad accidiosos in quibus refriguit spiritus feruoꝛe charitatis expulso. Vnde in corporalibus ciꝛbis ea que accida sūt coiter frigida sunt. Coitus vero frequentia pertinet ad voluptuosos qui carnis delectatōes sequūtur. plenitudo autem vene magne pertinet ad diuites opulētos. qui domos pcinas habent temporalib⁹ diuitijs. In his ergo est dolor dorsi. i. impatiētia ⁊ impotentia grauia tolerandi. quia accidiosi ⁊ pigri non possunt pati laboriosa propt defectum caloris charitatis que facit omnia leuia. Voluptuosi non possunt pati penosa propter molliciem carnis quia est delectabilibus assueta. Sed opulenti diuites non possunt pati iniurioſa propter elationem mentis quam facit diuitiarum affluentia. Nam diuitie sicut dicit Philosophus in rethorica faciunt homines elatos ⁊ contumeliosos.

¶ Capitulum. xxxvij.

Imidia assimilat doloꝛi siue putrefactioni dentū. Vnde dicitur Prou. xiiij. Putredo ossium invidia. Dolor namqꝫ dentium secundum Auicē. causatur ex tribus quia causa dolorem faciens alicui quando est in ipsa substantia dentium: quandoqꝫ vo in neruo que est in radice eorum. quandoqꝫ vero in ginguta. vbi etiam quandoqꝫ fit apostēa ⁊ additio carnis nate ea in qua recipitur materia que omnia sunt doloꝛis dentium causa. In his ergo designatur triplex causa tristicie seu doloꝛis invidoꝛum. Nam aliquando invidet vnus alteri de personali bonitate. aliquando vero de honoris dignitate. quandoqꝫ vero de lucri vel diuitiarum prosperitate. Quando igitur doloꝛ invidi est de persona tunc est velut doloꝛ dentis radicatus in substantia. Quādo vero de dignitate vel honoꝛe. tunc est sicut doloꝛ proueniens ex neruo. Vñ quasi radix dentis est virtus probi homi

mis cui neruus coniungitur quia virtutem probi hominis sequitur premium honoris. vnde neruus radicis est honor virtutis. ex quo sequitur dolor dentis. i. tristitia inuidentis. Quasi autē gingiue que dentes circundant ⁊ vestiunt sunt tē porales diuine quibus homines circundantur ⁊ fulciuntur quibus quandoq; tungitur apostema. i. putrefactio inuidie quia scilicet precipue diuitibus ab aliis inuidetur. vel tūc apostema nascitur ex gingiuis. quando auaritie vel superbie pestis nascitur ex diuitiis. quandoq; ēt caro adnascitur scilicet cum filij generantur. que omnia sunt dentibus. i. ipsis inuidentib⁹ cause doloris ⁊ tristitie. Est enim inuidia tristitia in alienis bonis prout ꝑbs dicit.

¶ Capitulum .xxx. viij.

QVi ⁊ perfecti viri assimilantur epari. ¶ Primo quidem quia epar est stomachi suauitium. Nam in epate sunt quedam extremitates que dicūtur fibre que sunt vt quedam eminentes lingue q̄ bus epar amplectitur stomachum ei calorem exhibens ad digestionem cibo⁹. stomachus ergo qui tonus corporis communi vtilitati deservit representat nobis ipsam rem publicam siue cōmune bonuz q̄ō sancti ⁊ iusti viri precipue amplectuntur ⁊ fouent. siue linguarū consultatione siue cuiuslibet fauoris calore. Communia enim ꝓprijs iusti viri ⁊ non propria cōmunibus añponunt. ¶ Secundo q̄ ē puri ab ipuro separatiuū. In epate. n. fit secunda digestio ⁊ separatio ⁊ depuratio cibi prima facta est in stōacho. Epar. n. succositatem prime digestionis per quasdā venas in suam concauitatez trahit ⁊ p ebullitionem fortioris caloris celebrata digestiōe siue depuratione. secūda in massā sanguineam ⁊ quattuor humo⁹ materiam illā conuertit. Cui⁹ digestionis ipuritas emittit p vrinā q̄ minciū sumit ab epate. sed i reubus cōplemētuz vbi sibaz recipit ⁊ colorem. Et ide per poros vtriclos trālmittitur ad vesicā. Ex ipsa ät massa sanguinea que est quattuor humo⁹ materia quod calidum est ⁊ humidum transit in materiam sanguinis cuius receptaculum sunt vene. licet secundum ꝑbm formatio ei⁹ sit a corde. Quod autem calidum est ⁊ siccum transit in materiam cholere. cuius receptaculum est cista fellis. quod autem frigidus ē ⁊ siccum transit in materiam melancolie. cuius receptaculuz est cistula splenis. Quod autem frigidum ⁊ humidum transit in materiaz phlegmatis cui⁹ receptaculum proprium est pulmo. Digestio ergo epatis que purum ab impuro secernit est viri iusti compunctio qua a quotidiāis maculis sepe purificare se satagit. ⁊ hec est secūda digestio siue depuratio. Nam prima est a mortalibus per penitentiam. hec autem secunda est a venialibus per compunctionis iustitiam. ex q̄ ät quattuor hūores proueniunt. q⁹ quattuor compunctionum sunt genera quibus viri iusti meus vehementer afficitur sicut dicit Grego. in ℳoral. sez vel quando ꝓsiderat vbi fuit sez i peccato. vel quādo respicit vbi est scilicet imūdo. vel quādo attendit vbi erit sez in iudicio. vl quādo pensat vbi non est. s. in celo. Istis considerationibus viri sancti ad fletum prouocant. ⁊ lachrymando ⁊ flendo ab omni ꝑ puritate purgantur. ¶ Tertio quia epar est multarum passionum susceptiuum. Nam epar aliquando patitur ex nimia caloris incēsione. quandoq; ex pororuz nimia apertione. ⁊ per consequēs calorꝭ euaporatione. ⁊ aliqñ ex infrigidatione propter quā hō sepe hydropisim incurrit q⁹ nihil ē aliud hydropisis nisi error digestiue virtutis i concauitate epatis. hec ergo cauenda sunt multuz iustis ⁊ spūalibus viris. Primo caloris nimia incēsio. i. discreti feruoris ꝓsūptio. Scō pororū. apertio. i. sēsuū circa exteriora nimia patefactio ⁊ occupatio. vel suarū virtutuz ostētatio. ¶ Tertio caloris euacuatio. i. seruoris spūs p negligentiam diminutio. ¶ Quarto nimia p accidiam infrigidatio est ēt sūme vtūda. superbie tūefactio. q̄ ē

hydropisis inflatio. Vnde superbienti dicitur Job. xv. Quid tumet contra deum spiritus tuus.

¶ Capitulum. xxxix.

Quenum vicia corrigũtur facilius ꝙ prouectorum. Cuius exemplum apparet in epilenticis. Nam epilentia: vt dicit Auicen. accidit infantibus ⁊ pueris ante pubertatem ⁊ post pubertatem etiaꝫ accidit adolescentibus. Sed ab infantibus ⁊ impuberibus si in regimine eorum fit rectitudo remouetur ⁊ non remanet. Sed si accidit adolescentibus precipue post. xxv. annũ ñ remouet ꝫ remaet vsqꝫ ad mortẽ sicut dicit Ipoc. Sili' vitia morꝫ a iuuenibus si bene regantur facilius remouentur sed si non bene regantur ita vt adolescant ⁊ crescant in prauis moribus perseuerant in eis semper. Prouer. xxij. Adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea.

¶ Capitulum. xl.

Labor penitentium assimilatur labori ⁊ exercitio corporali in quo attendenda sunt. v. Primo vt non sit nimis intensus vel remissus sed temperat⁹. Sic etiam labor exterioris penitentie non debet esse intensus ita vt naturam prosternat ⁊ corrumpat: neqꝫ debet esse remissus ita vt concupiscentiam ⁊ superbiam carnis non vincat. ⁊ talis est labor militum christi de quo Apostolus ait. ij. Thi. ij. Labora sicut bonus miles christi iesu. ¶ Secundo in exercitio corporali est attẽdẽda ẽlitas vt non sit nimis velox aut tardum: sic penitens non debet esse nimis velox per presumptionem: vt. s. statim credat effici summus ⁊ perfectus. Vnde dicebat beatus Berñ. nolo repente fieri sũmus: sed paulatim proficere volo: qr sicut deo placet verecũdia peccatoris. ita sibi displicet imprudentia penitentis. ¶ Item non debet esse tardus per negligentiam vel dilationem. Apostolus Roma. xij. Solicitudine non pigri. ¶ Tertio attendendus est tempus scilicet vt maxime fiat ante cibum vt superfluitates lubrice in corpore resolute per exercitium expellantur: ne cibus superueniens corrumpatur. Sic etiam purgatio ⁊ labor penitentie debet preuenire cibum eucharistie ⁊ expellendo superfluitates peccatorum ne ex cibo sacro superueniente ledatur. Post cibum etiam valet exercitium temperatum qr caloreꝫ augẽdo cooperatur digestiue virtuti: sic etiam per cibum eucharistie non est cessandum ab operibus penitentie: qr cooperãtur ad effectum. i. sacramenti profectum ⁊ operationem caloꝛem charitatis augendo ⁊ conseruando. ¶ Quarto attendendus est locus: qr aliquis locus exercitij corporalis est aquosus vt locus piscatorum ⁊ talis locus infrigidat ⁊ humectat. Talis est labor compunctorum ⁊ plorantiuꝫ qr infrigidat ardoꝛem carnis ⁊ humectat fletu ⁊ lachrimis. ps. Laboraui in gemitu meo. Aliquis vero locus exercitij est siccus ⁊ nemoroſus. vt locus venatorum ⁊ talis ratione discursus calefacit corpora ⁊ desiccat. Talis est labor abstinentium qui inflãmat mentem ⁊ desiccat carneꝫ. ¶ Quinto attendendus est corporalis exercitij siue laboris fructus de quo ait Fulgentius super illud Prouer. vltimo. Panem ocioſa non comedit. Honestus inquit labor est humane vite fida custodia. dormientis nature stimulus sopiti caloris lima superfluitatis consumptio. vitiorum fuga. morborum moꝛs languorum medicina lucrũ temporis. iuuentutis debitum adolescentie disciplina senectutis gaudium. salutis auxilium. nutrix omnium bonorum. destructrix vitiorũ ⁊ ocij inimica. Et addit ille. Ergo solus se ab exercitio retrahit q felicitatis gaudio volt carere. Omnia autem ꝟ propriissime competunt laboꝛi penitentium. Nam penitentie labor vitam anime custodit dormientem ideſt pigritãtem pungit. sopitum caloꝛem ideſt repeſtum amoꝛem incendit. superfluitates. i. excessus affectionum consumit. vitia expellit moꝛbos tentationum extinguit. lan-

gnoribus passionum medicina existit lucrum temporis idest meritum parit. ℔ debetur iuuenibus ne pigrescant ⁊ adolescentibus ne lasciuiant. ℔ labor portatus est gloriatio senum ⁊ saluatio animarum. ℔ omnia bona spiritualia nutrit. omnia mala destruit ⁊ tandem etiam talis labor ad eternam felicitatem perducit. vnde ḥi sūt labores de quibus dicitur Sapiēs iij. Labor bonorum gloriosus est fructus.

¶ Capitulum.xli.

QUi qualiter debeam⁹ labia ostendunt. ¶ Primo q̄ labia sunt dentium custoditiua. vt. ſalle qui vult loqui verba sua custodiat ad temp⁹ oportunum ℈ illud xxxix. Labia sacerdotis custodiunt scientiam. Hinc est q̄ ps petebat dicens. Pone domine custodiam ori meo ⁊ hostiuz circūstantie ꝛc. Hostium enim vt dicit Bre. neq; semper clauditur neq; aperitur. q̄ nec est semper loquendum neq; semper tacendum. sed vtrumq; discrete faciendū ¶ Secundo temperātiua q̄ labia sunt duricie dentium temperatiua. ⁊ ideo facta sunt mollia ⁊ carnosa. Sic verba predicantis debent esse talia vt mollificent vel temperent duriciam peccatoris. ¶ Item q̄ labia mollia vulciter respondentis tēperant iram furentis ℈ illud Pro.xv. Responſio mollis frangit iram. Et iterū Eccli. vi. Verbum dulce multiplicat amicos ⁊ mitigat inimicos. ¶ Tertio q̄ labia sunt vocis articulate formatiua. Vox autem articulata est vox significatiua aliquē sensum exprimens. Et in ℔ instruimur vt loquamur verba pensata non autem verba otiosa ⁊ insensata vel stulta. ¶ Quarto q̄ labia sunt aeris frigidi vel calidi interceptiua. Nā aeri frigido vel calido se opponunt ⁊ ipsum retinendo depuratuz interioribus reddunt. In quo instruimur q̄ verba inflāmantia ad iram vel inducē tia frigus malicie qua homo retrahitur a bonis ſi audiamus non debemus referre sed potius nos opponere. ⁊ ſi referre oporteat puriora ea ⁊ placabiliora reportare. ¶ Quinto q̄ labia sunt virtutis interpretatiue ꝓpria organa ⁊ talia sunt labia doctoꝝ ⁊ expositorum qui sacras scripturas interpretant ⁊ exponunt. sicut de ipo dño dicit Lu.xxiiij. Qui interpretabatur illis in oibus scripturas. ¶ Sexto q̄ labia sunt pſionum anime. ſ. odij. amicitie. doloris ⁊ tristitie expressiua. Vnde dī q̄ tremor labiorum in freneſi in morbis acutis mortē pretendit. Talia autem sunt labia confitentiū ⁊ exprimentiū morbos viciorum ⁊ passiones malas aie sue. Vnde qui est in acutis morbis scilicet in grauib⁹ peccatis: ⁊ tremūt ei labia. i. ex timore aliquo vel verecundia confiteri obmittit incurrit mortē eternam. Pro.xxviij. Qui abscondit scelera sua non dirigetur.

¶ Capitulum.xlij.

MEmoria assimilatur vētri. ¶ Primo ratiōe receptionis. Est. n. venter nutrimenti totius corporis receptaculū. Vnde ℈ Jhiō. Venter dicitur q̄ venit per cum cibus ad totum corpus. Sic cibus spiritualis noticie qua ſpiritus nutrit in receptaculo memorie reponitur ⁊ locatur. Vnde ⁊ dispositio memorie dz esse vt dispositio ventris que est rotūda pp liberiorē cibo⁹ collocationem. ⁊ oblonga propter ipsius cum superioribus ꝓiunctionē. ⁊ diuersis pāniculis circūdata propter interioꝝ cōseruationē. Sic memoria tunc est bene dispoſita cū est rotunda. i. larga per capacitatem. ⁊ longa per diuturnitatē. ⁊ diuersis pāniculis. i. diuersis āminiculis fulta per studioſitatē. Sunt. n. quatuor ℈ plūs que iuuant hominē ad bene memorandum. ¶ Primuz est vt illa quorum bene vult recordari aliquo ordine disponat. ℈ est vt circa ea affectum adhibeat. tertiuz est vt ea ad aliquas similitudines nō omnino consuetas reducat. quartum est vt illa per frequentem meditationem repetat. ¶ Secundo ratione purgationis. Nam venter vocatur aluus sicut dici

Jā. qz cibū recipit ⁊ purgari cōsuevit. Sic
hō ⁊ cibus spiritualis doctrine suscipit in
memoria ⁊ se etiam purgare debet. ⁊ ista
purgatio peccati ex memoria nascitur. qz
dolor contritionis quo anima purgatur
dum compungitur ex peccati recordatio
ne concipitur Apoc. ij. Memor esto un-
de excideris ⁊ age penitentiam. ¶ Tertio
ratione conceptionis. Nam venter mu-
lieris vocatur vterus eo quod fetu ipleatur sed sicut ex vtero cōcipitur fetus car
nis ita ex memoria ideſt ex specie i memo
ria seruata concipitur verbum mentis qō
est quasi quedam proles ipsius ꝓs. Ex vte
ro ante luciferum genui te.

¶ Capitulum. xliij.

MEns hominis assimilatur
pectori. ¶ Primo quidem
qz pectus est duabus conca
uitatibus distinctum. Sūt
enim due concauitates in
pectore quibusdam inter
se pelliculis separate. ⁊ fuit necessaria ista di
uisio pectoris vt si flatus in vna parte ali
quo casu impediretur in parte alia serua-
retur ne anhelitu intercluso animal mo-
reretur. Due ergo concauitates pectoris
sunt due vires mentis. s. intellectus ⁊ affe
ctus siue voluntas. Et vtraqz necessaria
est menti ad conseruationem spiritus. i.
vite spiritualis. s. intellectus qui viuificat
per fidem ꝓs. Intellectum da mihi vt vi
uam. Et affectus qui viuificat per dilectio
nem. i. Joh. iij. Qui non diligit manet in
morte. Secundo qz pectus est mamillarū
fundamentum. Nullum autem animal
habet mamillas in pectore preter homi
nem ⁊ elephantem. vt dicit philosopus
in. ij. libro de animalibus. Quasi autem
due mamille quibus mens humana pro-
pinat exterius lac sapide doctrine sunt sa
pientia ⁊ eloquentia ⁊ ambe habent fun-
damentum in mente. Vel due mamille q̄
debent inherere pectori lactantis. i. men-
ti doctoris est peritia duorum testamento
rum scilicet legis et euangelij. Cantico.
vij. Duo vbera tua sicut duo hinnuli.
¶ Tertio qz pectus est quandoqz multis
passionibus subiectum. ⁊ passiones pecto
ris omnes sunt periculose multum pro-
pter cordis vicinitatem. siue patatur con
strictionem siue humoris consumptionē
siue nimiam humorum repletionem. siue
vocis rauceditem. siue apostemationes.
siue suffocationem. Pectus ergo quod
cor in se continet ⁊ deum in corde habet
omni diligentia est seruandum ne patia-
tur constrictionem auricie. neqz humo-
ris consumptionem propter defectus ele
mosyne. neqz humorum repletionem ꝓ
pter congregationem pecunie nec vocis
rauceditem per obmissionem laudis di-
uine. neque apostemationem per tumo-
rem superbie. neque suffocationem per
desperationem venie. Istis enim modis
patitur pectus corporaliter ⁊ similiter spi
ritualiter. Propter quod dum pro pecca
tis mea culpa dicitur precipue pectus per
cutitur ratione cordis quod in ipso con
tinetur. ¶ Quarto quia pectus congrue
est figuratum. Est enim pectus latus ⁊ ali
quantulum in medio eleuatum ⁊ ipsa ele
uatio animositatis ⁊ virtutis est signum.
Aues vt dicit philosophus. ij. li. de ani
malibus habent pectus acutum ad acres
dinidendum ⁊ maxime que sunt ad pre-
dandum. Vnde acuitas pectoris in auibꝰ
est signum generositatis. Qui ergo habet
pectus amplum ad deum amandum ⁊ ꝓ
ximum amplectendum ⁊ acutum ad om
ne malum quod occurerit repellendum
summe generositatis deferunt secum si-
gnum. ¶ Item mentis constitutio mora-
lis debet esse similis constitutioni corpo-
ris naturalis. Nam corpus humanū ex
quatuor elementis componitur ex qua-
tuor humoribus constituitur. Quatuor
elementa sunt. ignis. aer. aqua. ⁊ terra. Si
militer mens humana debet habere sua
elementa scilicet pro igne: prudentie clari
tatem. pro aere temperantie mediocrita-
tem. pro aqua iusticie puritatem. pro ter-
ra fortitudinis stabilitatem. Vel sicut ali-
qui dicunt vtitur mens humana ꝓ igne
intellectus subtilitate. pro aere conscien-
tie puritate. pro aqua ingenij mobilitate.

pro terra animi stabilitate. Habet etiam mens humana suos quatuor humores, qz pro sanguine vtitur dulcedine. pro colera rubea amaritudine pro colera nigra contristatione. pro phlegmate mentis cōpositione. Dicunt. n. Physici sanguineos esse dulces. colericos esse amaras. melancolicos tristes. phlegmaticos corpore cōpositos vt sit dulcedo in contemplatione. amaritudo de peccati recordatiōe. tristitia de perpetratione. cōpositio in emendatione. ¶ Item mentis compositio assimilatur phlegmati. ¶ Primo ratione residentie radicalis: quia phlegma debet habere sedē in pulmone per quem signatur discretio. qz sicut pulmo aerem attrahit ⁊ emittit. ita discretio qō bonū ē retinet ⁊ quod malum est expellit. In pulmone ergo est sedes phlegmatis quia compositio mentis beneficio tunatur discretionis. ¶ Secundo ratione proprietatis naturalis quia phlegma est nature frigide ⁊ humide. Compositio igitur mentis requirit frigus quo refrigeretur ab estu vitiorum ⁊ humorem compunctionis quo mundetur a sorde peccatorum. ¶ Tertio ratione efficacie animalis quia ex complexione phlegmatica sunt homines tardi obliuiosi ⁊ somnolenti. tardi ad operandum malum. obliuiosi ad effectum temporalium. ⁊ somnolenti per cōtemplationis trāsitum. ꝑs. In pace in idipsum dormiā ⁊c.

¶ Capitulum. xliij.

MOdestia siue moderatio ⁊ compositio morum ⁊ motuꝫ exterioꝝ corporis assimilant superalijs. primo quia superalia data sunt ad oculorum tuitionez. Vnde ⁊ pilorum multitudine sunt vestita vt sint oculis munimenta ad repellendum humorem a capite defluentem. Sunt ergo superalia oculorum munimēta ne quid nocium eis ab extra eueniat vt Jsi. dicit. Sic modestia ⁊ cōpositio extremoꝝ sensuū ⁊ mēbroꝝ valet ad custodiā mētiū: qz frequēter ex sensuū dissolutiōe subitrāt cogitatiōes male. Jere. ix. Intrauit mors ꝑ fenestras nr̄as ingressa ē domos nr̄as. ¶ Scdo qz superalia sūt ad decorez: qz nullus sine eoꝝ pūctia decorat. Sic modestia ⁊ cōpositio moꝝ reddūt hoiez in aliox ꝓspectu decoꝝ ⁊ gratiosuꝫ. vnde Amb. dicit in li. de officijs qz i modestia cōsistit pulchritudo viuēdi ⁊ ornat⁹ ad oēz actionem accōmodus. ¶ Tertio qz superalia sūt ad repūtationē. Dst. n. quādā vim latētē passionē aie idicātē: vt dicit. Aristo. in li. de aialiꝫ. qz cū fuerint superalia recta sicut linee ꝓtēdūt femineā molliciē vl animi lenitatem. Si vo fuerint demissa ⁊ nimis pressa signāt inuidū si vo fuerint elevata ⁊ in pilis pressa animositatē pretendūt. de pauperata vo a pilis ⁊ oblonga timiditatem. Si aūt fuerint spissa ⁊ pili lōgi excessum caloris important: si autem fuerint multe carnis ⁊ pauce pilositatis sensū duꝝ significāt ⁊ obtusū i mēbris ꝑncipaliꝫ dñanteꝫ: si vo pilis fuerit spoliata significant sanguinis corruptionem vt in lepr̄osis: aut nāle hūoris ꝓsumptionem vt in ethicis ⁊ silib⁹. aut meatuū oppilationem vt in cattratis. Sicut igitur dispositio superalioꝝ ꝑgrua vl icōgrua repr̄esentat bonā vel malā dispōnē interioꝝ. sic cōpositio seu modestia vl inordinatio ⁊ dissolutio exterioꝝ motuū siue moꝝ repr̄esentāt bonā vel malā dispositionē interioꝝ vel dissolutionem ⁊ inordinationem mētis. Vnde Eccl. xix. Amictus corporis ⁊ risus dentium ⁊ incessus hois enunciāt de illo siue bonus siue malus sit.

¶ Capitulum. xlv.

MOres scōꝝ assilat sōno ꝑ pria. ¶ Prio ꝑ quietis suauitatē qz nr̄oꝝ laboꝝ dormiēs meminit ꝑs tūc dulciter requescit. Et sic scī p sōnū mortē reqez a laboribꝫ captūt, ꝑm illū Apoc. xiij. Beati mortui qi dño morīūtur: amodo iā dicit spūs vt requescant a laboribus suis. Et ad eterne pacis dulcedinē puenīūt ꝑm illud. ꝑs. In pace in idipsum dormiam ⁊ requiescam. ¶ Secundo propt dormiētis firmitatez. qz dum homo dormit nullius aduersa

ri potentiam pertimescit. Sic sancti per somnū mortis de oium aduersantiū manibus eripiunt & eterne securitatis fiducia pfruūt: vñ dñs .Math.x. dicebat. Nolite timere eos q occidunt corpus: & post h non hñt amplius qd faciāt &c. Sic igit in h queniunt mors & somnus qz vterq; securitatez tribuit. sed in h differūt qz securitas somni est ex insensibilitate. sed securitas mortis ē ex libertate de qua. ps. Laqus contrit'ē & nos liberati sum⁹ Jo.xj. Si dormit saluus erit. ¶Tertio pp figure dormētis mutabilitatē. qz exterius videtur mortuus q maxime interius viuit & sic sancti cū mortui sunt sm carnē tunc vera vita viuunt. ps. Cū dederit dilectis suis somnuz ecce hereditas dñi &c.

¶Capitulum.xlvj.

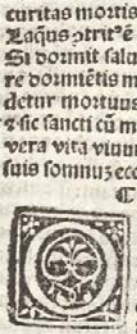

Obedientes debēt assimilari crurib⁹ pp tria. ¶Primo quidē debēt obedire velociter & hoc significāt crura q̄ a currendo sunt dicta. qz p ea currimus et gressuz facimus vt significet obediēdi velocitas ps. Velociter currit sermo eius. tūc .n. sermo iperat⁹ currit velocit qñ ab obediente implet celeriter Bern. in li. de precepto & dispēsatiōe. Ver⁹ obedientes non p crastinat sz statim parat aures auditui. linguā voci. pedes itineri. manus opi & se totū int⁹ colligit vt mādatū pagat iperātis. ¶Secdo qz debēt obedire fortiter. sine retrahant ex operis dificultate. & hāc fortitudinē significāt crura. qz hūt ossa fortia & ēt sunt nervosa vt ad motū sint habilioza. Sic obedientes debēt esse ossei. i. fortes ad exequēdū & tolerādū grauia. & nervosi. i. durabiles ad ptinuādum difficilia Bern. in quodā sermone. In ipsa obedientie via cui fortasse aliqua dura & aspa occurrere pñt vt accipias interdū nōnulla q̄ licet salubria sint minus tū videntur. hec si molestē cepis sustinere si vindicare platū. si murmurare in corde. si ēt exteri⁹ impleas qz tubeā nō est vtus patientie sz velamen malicie. ¶Tertio debēt obedire dulciter quod significant crura quoz̄ ossa medulla sunt plena. vt medulle humectatione ossium ficitas irrigetur. Hec ergo medulla est interior devotio qua irrigati interius veri obedientes omnia vulciter & sine murmure exequuntur qz non obediunt timore sed amore. Grego. xū. Moral. Obedientia non seruili metu sz charitatis affectu seruanda est. non timore pene sed amore iustitie.

¶Capitulum.xlvij.

Occasiones peccandi assimilantur vmbilico propter tria. ¶Primo ppter nutritionem. Nam sicut dicit Gregorius. Vmbilicus est quo fetus in vtero alitur. sicut arbores p radices terre humore nutriuntur. Vnde vmbilicus sm Constant. ex venis & neruis & arteriis compositus est quo mediante ipse fetus sanguinem subtilem sibi attrahit & sugit. & per has arterias spiritum recipit. Sic etiam fetus peccati interius in mala voluntate conceptus per actiones exteriores nutritur & augetur & fouetur Ezech. xvi. Nō est precisus vmbilicus tuus & cetera. ¶Secundo propter situationem quia in vmbilico sita sunt genitalia mulierum sicut in lumbis genitalia virorum sm illud Job. xl. Virtus eius in lumbis eius & fortitudo illius in vmbilico ventris eius. In hoc significatur quod mulieres sunt viris occasio peccandi & luxuriandi. ¶Tertio propter precisionem quia consuetudo est mulierum precidere infantibus vmbilicum. Sed nota quod vmbilicus vt dicit Constan. rumpitur iuxta matricem. dum fetus egreditur & cum fetu exit quod obstetrices ligant quatuor digitorum longitudine & ex hac ligatura fiunt rotunditates vmbilici postea precidunt eum. Sicut ergo vmbilicus stringitur & rumpitur & precidit̄. Sic peccatorum occasiones sunt stringende rumpende precidende. Occasiones enim peccatorum quādoq; sunt importune & tunc sūt per violentiaz rumpende. Quandoq; ve

vo sunt oportune ꝛ quasi necessarie. ꝛ tūc sunt per temperantiam restringende. qs̄ ꝙ vero sunt superflue ꝛ omnino nocte ꝛ tunc sunt penitus precidende. Dicit autem Hiero. super. xvj. Eze. quod necesse est infantibus primo ortis. vmbilicus precidi. ¶ Deinde ad abluendum sanguinem aq̄ lauari. ¶ Tertio humore eorū sole siccari. ¶ Quarto tenera corpora pāms strigi ne membra fluxibilia delarētur. Sic ab homine per penitentiam nouū generato primo precidendus est vmbilicus idest auferenda omnis occasio peccandi. deinde lauari eum oportet aqua lachrymarum tertio sole idest feruore spiritus ꝛ amoris desiccandus est humor noxius idest fluxibilitas ꝛ habilitas ad peccandū. ¶ Quarto restringendus est ligatura abstinentie ꝛ continentie salutaris.

¶ Capitulum. xlviij.

Opera humana assimilant manibus propter quatuor. ¶ Primo propter numerum. Sunt enī due manꝰ s. dextra q̄ signat opus bonū. ꝛ sinistra q̄ signat opus malū. Matth. v. Nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua. vt. s. sit opus pure bonū cui nihil admisceat malū. Pertiet ergo ad dextrā operari liberaliter qz dextra a dādo est dicta. ¶ Ihē cōcordit q̄ ipsa i signū pacis dat. ¶ Ihē fideliter ꝛ salubriter. quia ipsa fidei ꝛ salutis rectus adhibet vnde in veteri testāmēto habēt ꝙ petebāt dextras sibi dari ꝛ apostolus gal. ij. Dextras dederunt mihi ꝛ barnabe societatis. ¶ Item operi feruenter. Est. n. manus dextra fortioris caloris ꝛ maioris siccitatis q̄ sinistra ꝛ ideo ad operādū est habilior q̄ sinistra. Mala aūt opatio nō ē faciēda qz potius dimittēda. Vnde sinistra a sinēdo vel sine dextra dicit. qz. s. opus malū est ꝙ debita rectitudine caret q̄ in dextra signat. Posset. n. vtraq; manꝰ accipi in bonū. Maz qz manus dicitur quasi munus. ideo dupler manus duplicis muneris signat dationē. Est enī munus spirituale cuius datio refert ad dextrā. temporale cuius datio refertur ad sinistrā. Habet igit hō dextrā. i. spiritualem gratiam ad porrigendum elemosynas spūales. Et sinistrā idest potentiā ꝛ virtutem ad porrigendas temporales. Prouerbiorum. xij. Longitudo dierū in dextra eius ꝛ in sinistra illius diuitie ꝛ gloria. Quāq̄ enī elemosyna spūalis manu non porrigatur ad dextrā tamē refertur. corporalis ad sinistrā. qz spūalis elemosyna est potior corporali. Nam illa. s. corporalis sustentat corpus mouturum sed spiritualis animam in eternum victurā. Vnde signanter dixit Salomon. Longitudo dierū in dextra. qz. s. elemosyna spiritualis anime subuenit que nūq̄ esse desinit. Vnde potior est corpali sic̄ dextra manꝰ potior est sinistra. Posset etiā dici ꝙ dextrā manū hz q̄ bene operat in ꝓsperitate. sinistrā vero q̄ operat bene i aduersitate. Quidā aūt fūt ambidextri sicut dicitur de gabaonitis Iud. xx. q̄ erāt ita sinistra vt dextra pliātes. Et ist is assimilant quidaz q̄ tā in aduersitate q̄ in ꝓsperitate fortiter operant. ¶ Scō ꝓpter motū. Nam manus vocant. qz aperiunt ꝛ claudunt. qz extensa manus vocat palma ꝛ dicit ꝙ sinistra vel palme ab expāsis ramis. i. digitis. Clausa vero manus vocat pugnus. ꝛ dicitur pugnus a pugillo. In h ergo docet nos manus aliq̄ esse dandū ꝙ significat nobis manus extēsio. ꝛ aliq̄ tenendū siue accipiendū ꝙ significat nobis clausio. Vnde dicit. Eccli. xiij. Mō sit manꝰ tua porrecta ad accipiendū ꝛ ad dandū collecta. ¶ Tertio ꝓpter munimentū. Est enī manus quīq; digitis munita. in quib⁹ quinq; virtutes designāt q̄ necessarie sunt homini vt opera eius sint ꝓfecta. Hī primꝰ digitus q grossior est vocat pollex eo ꝙ inter ceteros virtute plus polleat. Vnde in hoc digito designatur iustitia que inter alias omnes virtutes morales plus pollet. Vnde dicit pīs in. ij. Etīs. quod iustitia est preclarissima virtutū. ꝛ nec Lucifer nec Hesperus est ita clarus. Et ideo etiā Auicen. i tertio libro medicine sue dicit quod iste digitus scilicet pollex est iustitia omnium digitorum quia sallicet omnes alij digiti

sum ei applicantur ad quandam equalitatem reducuntur. Vnde ille manus politice habent que iusta operantur. Ideo iste digitus ꝛ quelibet alius componitur ex tribus ossibus vt dicit Constañ in quibus designatur triplex iustitie modus. Nam est iustitia distributiua. cõmutatiua. ꝛ vindicatiua. Ad primam pertinet quod dicitur ℣d at. xxv. Vnicuiq; sm propriam virtutem largitus est. Ad secundaz quod dicitur ℣d at. xx. Ite vos in vineam meã ꝛ quod iustum fuerit dabo vobis. Ad tertiam pertinet illud Eccl. xxi. Dentem p dente oculuz pro oculo. ¶ Secundus digitus vocatur index quia per ipsum res indicamus ꝛ demonstramus. ꝛ hoc pertinet ad prudentiam que nobis que agenda sunt demonstrat ꝛ ordinat. Et hic etiã ex tribus ossibus est quia ad prudentiam tria pertinent scilicet memoria respectu preteritorum: intelligentia respectu presentium. ꝛ prudentia respectu futuroruz. ¶ Tertius digitus qui est medius dicitur impudicus ex eo quod dum manus aliquid turpe tangit. hic vigitus cum sit maior ceteris prius attingit. Hic ergo digitus signat temperantiam que impudiciam ꝛ voluptatez carnis tangit reprimẽdo ꝛ moderando. ꝛ hic etiaz ex tribus est ossibus: quia temperantie triplex est modus. Est enim vna pars temperantie circa cibum scilicet abstinentia. alia circa potũ. s. sobrietas: tertia circa coitum scilicet continentia sine castitas. ¶ Quartus digitus vocatur annularis: q: i ipso annulus defertur. Sicut autem annulus in digito est fortitudo in opere que necessaria ẽ ꝓcipue in continuãdo ꝛ perseuerando. Est enim annulus sicut corona digiti quia sola perseuerantia coronatur. Et nota ꝙ digiti habent hoc proprium ꝙ grossiores sunt ante cibum ℔ post. Vnde annulus q vir ante cibum de digito trahitur facile post cibum egreditur sicut dicitur super Anforisñ. Sicut ergo digitus iciun⁹ fortius tenet ãnulum ℔ refectus. Ita homo abstinens ꝛ sobrius fortior est ad perseuerandum in bono ℔ gulosus ꝛ delitiosus. Hic etiam digitus est ex tribus ossibus: q: triplex est necessaria homini fortitudo. s. in aggrediendo quod pertinet ad fiduciam: in sustinendo quod pertinet ad patientiam: in consumando quod pertinet ad perseverantiam. ¶ Quintus digitus auricularis dicitur eo ꝙ cum eo aures scalpim⁹ ꝛ ꝫ signat obedientiam quia scriptum est in. ps. In auditu auris obediuit mihi. Et hic etiam est ex tribus ossibus q: obedientia est homini tripliciter necessaria. ¶ Primo respectu dei scilicet vt homo obediat diuine voluntati. ¶ Secundo respectu proximi scilicet vt obediat superiori potenti. ¶ Tertio vt obediat propter rationẽ. scilicet vt sit caro spiritui subiecta. ¶ Quarto humana opera assimilantur manibus propter ornamentuz. scilicet vnguium: vngnis enim in fine digiti charitatem signat que est finis precepti. Vnde sicut sunt decem digiti manuuz. ita sunt decez precepta decalogi. Sicut ergo sunt vnguces ornamẽta digitoꝝ. ita charitatis ꝑcepta sunt ornamẽta opeꝝ humanoruz. Sed notandum ꝙ vngues in quibusdaz animalibus sunt in decoris ornamentum ꝛ tuamentum sicut in hominibus. In q busdam vero sunt ad defensionis munimentum. sicut in leone ꝛ huiusmodi. In aliquibus vero sunt calciamentum vt in equo ꝛ mulo ꝛ consimilibus que omnia competũt charitati quia ipsa est que exornat iuuat defendit ꝛ calciat etiam pedes affectionum ne lapide offensionis allidãtur. ¶ Item operatio hominis assimilatur pulsui propter tria. ¶ Primo quia pulsus a corde oritur. Est enim pulsus cordis ꝛ arteriarum motus secundum dilationem ꝛ constrictionem. Cum enim cor continuo motu a centro vsq; ad circũferentiam vi sanguinis ꝛ caloris ꝛ impulsu vitalis spiritus moueatur ex tali motu vsq; ad suas extremitates dilatat. Quandoq; vero econuerso ab extremitatibus ad centruz mouetur ꝛ stringitur. Cordis igitur dilatatio ad frigidum aerem attrahendum: ꝛ constrictio ad fumosum aeres expellendum sunt causa pulsus. Sic ergo

pulsus a corde incipit ⁊ per arterias ad extremitates corporis se diffundit vnde statum corporis ostendit. Eodem modo operatio hominis bona vel mala a corde idest a mente procedit cuius dispositio bona vel mala a mente per arterias ⁊ venas idest per affectiones ⁊ cogitationes ad exteriora se diffundit per locutiones ⁊ actiones ℳath. xv. De corde exeunt cogitationes male ⁊c. ⁊ Luc. vj. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum. ¶ Secundo quia pulsus a medicis tangitur. Ad hoc enim pulsus est necessarius vt per eum dispositio spiritualis virtutis intelligatur ⁊ eius operatio cognoscatur. Sic etiam per operationes bonas vel malas cognoscatur bona vel mala dispositio spiritus interioris ℳath. vij. A fructibus eorum cognoscetis eos. ¶ Tertio quia ꝓcipue in brachijs pulsus queritur. Nam in quibusdam partibus non posset plene discerni ꝓpter venarum elongationem a corde. In quibusdam propter cordis regentis occultationem. In quibusdã vero propter ꝏsium constrictionem. ⁊ ideo sapientes ad cognoscendũ pulsum arterias brachij elegerunt. Mag hoc fuit facilius: quia brachia arterias non occultant. Et vtilius quia ille arterie magis cordi appropinquant. ⁊ honestius quia nec egro nec medico verecundiam generant. Indecens enim esset plura membra corporis denudare. Sicut ergo brachia sunt instrumenta pulsus sic etiam nos brachijs ⁊ manibus operamur sed talia debent esse opera nostra ꝙ congruant honestati vtilitati ⁊ facilitati. ⁊ tunc faciliter bene operamur quando ex amore operamur: qz amor ꝺz Augu. oia facit facilia. ¶ Caplm. xlix.

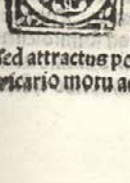

Ratio cum gratiarum actione habet similitudines cum anhelitu. ¶ Primo quia in anhelitu est motus vicarius. Mag per anhelitum aer attrahitur. sed attractus postmodum emittitur: ⁊ sic vicario motu aer recipit ⁊ redditur. Similiter ergo debet homo gratiam quam recepit a deo reddere eidem gratias agendo. j. Paral. xxix. Que de manu tua accepimus dedimus tibi. Sed attende ꝙ anhelando plus de spiritu attrahitur ꝙm foras emittatur qz pars non parua in nutrimentum transit spiritus vitalis. Similiter plus a deo de gratijs ⁊ beneficijs recipimus ꝙm reddere possumus. ¶ Secundo qz anhelitus est corpori multipliciter proficuus. Est enim anhelitus aeris attractiuꝰ: quia scilicet per orationes deuotas ⁊ gratiarum actiones attrahitur spiritus sancti gratia. Vnde quanto quis plus oratioꝝ ⁊ gratiarum actioꝝ insistit: tanto sibi diuina gratia plus multiplicatur ⁊ crescit. Augmentum beneficij est beneficij eiusdem memoria ⁊ continua gratiarum actio. Vnde etiam Gregorius dicit ꝙ nõ est dignus oandis qui non agit gratias de datis. ¶ Item anhelitus est cordis ⁊ innati caloris refrigeratiuus. Innatus. n. est homini carnalis concupiscentie calor quem sicut ex parte carnis reprimit ieiunium ita ex parte mentis refrigerat oratio. Et ideo dominus dixit ꝙ hoc genus demoniorum scilicet carnaliter tentantium non ejicitur nisi in oratiõe ⁊ ieiunio. ¶ Jtem anhelitus est fumosi vaporis purgatiuus. Fumosus autem vapor sursum tendens est superbia quaꝫ oratio purgat qz mentem humiliat vt dicit Hieronymus. Vel vapor fumosus est quelibet suggestio siue cogitatio praua quam etiam oratio deuota purgat ⁊ expellit. Jsidorus Frequens oratio vitiorum impugnationem extinguit. ¶ Jtem anhelitus est spiritus animalis nutritiuus: qz sanctis orationibus nutritur ⁊ vegetatur spiritus. Vnde Augustinus in quodam sermõe dicit. oratio refectio est ieiuniorum duritiam cordis emollit austeritatez temperat ieiunium dulificat. Sicut enim sine potu non est plena refectio: sic ⁊ ieiunium sine oratiõe nõ potest perfecte animã nutrire. ¶ Jtem anhelitus est status membrorumꝫ spiritualium ostensiuus: sic etiam per assiduitatem ⁊ delectationem orationis oãẽ

ātur q̄ homo sit vere spiritualis: quia sicut auis sepe exurgit ad volatum ita spiritualis homo sepe ad orandum. Vnde legitur de beato ꝛMartino. q̄ nūq̄ vlla hora momentumq̄ preterijt: quo non aut orationi aut lectioni insisteret inter legēdum tamen ⁊ operandum nunq̄ animus a b oratione laxabat. nam vt fabus ferarijs moris est q̄ inter operandū pro quodam laboris leuamine incudem feriant: ita ꝛMartinus duz aliquid ageret semper orabat. ¶Tertio q̄ anhelitus quandoq̄s est diminutus ⁊ quandoq̄s anhelitus est paruus ē ⁊ frigidus in peracutis febribus signus est mortis. eo q̄ significet extinctionem caloris naturalis ⁊ defectum virtutis. In acutis ergo febribus. i. in fortibus tentationib⁹ si anhelitus sit paruus ⁊ modicus. i. si parum cum frigido corde oretur timendus est casus mortis idest mortalis peccati ex eo q̄ pretendat extictionē charitatis. Vnde dominꝰ dicebat ꝛMath. xuij. Orate vt non intretis in tentationē. ¶Quarto quoq̄s q̄ anhelitus quandoq̄s est corruptus ⁊ fetidus qō accidit ex interiorum membrorum corruptione sicut in lepr̄osis quorum anhelitus est fetidus ⁊ corruptus ⁊ aliorū infectiuus. Nam inficit aerem vicinum sibi. sicut sibilus basiliscq̄ aues supra se volantes occidit. Sic ex mala dispositione ⁊ corruptiōe anime interiori oratio vel gratiarum actio aliquando est execrabilis sicut fuit oratio ⁊ regratiatio pharisei dicentis. Gratias tibi ago dñe: q̄ non sum sicut ceteri homines ⁊c. Luce. vuj. Nec enim erat corrupta per superbiam. fetida per iactantiam ⁊ lesiua aliorum per infamiam: quia alios infamabat dicens. Adulteri raptores ⁊c. Et etiam vicinum publicanum percutiebat dicens. Velut etiam hic publicanus.

¶Capitulum. l.

Ciositas ⁊ recreatio ꝺ facit anime quod quies facit corpori. nam quies corporis aut ē nimia aut nimis pauca aut sufficiens ⁊ temperata. Si sit quies nimia ē multorum humorum generatiua conseruatiua ⁊ multiplicatiua ⁊ tandem corruptionis inductiua. Vnde etiaz aque que nimis quiescūt putrescūt. Similiter quoq̄s ociositas ⁊ recreatio si ē superflua generat ⁊ cōseruat ⁊ multiplicat humores. i. malas affectiones ⁊ cogitatiões. Eccli. xxxuj. ꝛMultam malicia docuit ociositas. Vnde tandē facit animam in corruptiones ruere peccati. Beri⁹. in quodaz sermone. Nec ociositas mater est nugarum nouerca virtutum. Ipsa enim est que virum fortez fortissime precipitat in ruatum. Facit enim sufficare virtutem nutrire superbiam ⁊ viā construere ad gehēnam. Si autem quies corporis fuerit nimis pauca naturam laxat non recreat debilitatem non reparat ⁊ consumptionem deperditi non restaurat. Similiter si nullā vel nimis modicaz recreationem vel quietez quis animo suo tribuat anima tedio lassatur debilitas. i. tepiditas mentis non reparatur q̄ per negligentiam est deperditum non suppleꝫ quia lassatꝰ animus accidior ⁊ pigrior q̄ ante esset efficitur. Si autem quies corporis fuerit temperata calorem naturalem confortat sensus reparat digestionez emē dat ⁊ corpus mediocriꝫ purgat. Sic moderata recreatio seu quies animi calorem charitatis confortat sensus idest considerationes sensatas reparat digestionem. i. spiritualis cibi ⁊ doctrine operationez roborat ⁊ modificat ⁊ animam ab accidia ⁊ tedio purgat. Et ideo Seneca dicit. Non semper in actu sis sed interdū animo tuo quietez dato. ¶Ité ociositas ⁊ voluptas sunt causa doloris ⁊ dissipationis anime ⁊ corporis. Cuius exemplum est quia ſm Auicen. Quies corporis ⁊ tranquillitas ⁊ dimissio exercitij. coitus plurimus ⁊ pene coitus super replerionem cibi frequētia ebrietatis ⁊ precipue vinum plurimuz in ieiunio ante cibum q̄ maxime ledit nernos sunt precipue causa doloris iuncturarum ⁊ podagre ⁊ sciatice. Quies ergo spiritualiter refertur ad somnolentiā tranquillitas ad pigritiam dimissio exercitii, ad imperseuerantiam coitus ad lu-

xuriā. repletio vo ⁊ ebrietas ad gulam. Hec ergo sunt illa vitia que primo ledūt anime iuncturas. sunt enī in anima vis irascibilis ⁊ concupiscibilis. ⁊ etiam rationalis quas oportet cē in anima inuicem coniunctas per participationē ⁊ colligā tiam rationis. quod est quādo passiones irascibilis ⁊ concupiscibilis a ratione ordinantur. Et ideo vocantur a philosopho irascibilis ⁊ cōcupiscibilis virtutes rationales: sed has virtutes ledunt ⁊ diffungunt vicia supra dicta: quia per ociositatem ⁊ quietem hebetantur passiones irascibiles: sed per gulam ⁊ luxuriā diffē perāt passiōes concupiscibiles. ⁊ sic soluit colligatio ⁊ iūctura rōnis. vl̄ p lesionē iūcturaꝝ intellige lesionē omniū vtutū. qz oēs vtutes sm̄ sūctos ⁊ ꝑ ꝑhos sūt iuicē connexe ⁊ coniuncte. Sed tñ predicta vitia cauſa iūcturaꝝ disolnūt qz p ociū ⁊ somnolētiā ⁊ i perseuerātiā tollūt ⁊ sepant vtutū actus sed per gulā ⁊ luxuriā eradicantur ēt virtutum habitus. Vnde dicitur Job. xxxj de luxuria q ignis est vsq; ad consūptionem deuorās ⁊ oia eradicans genimina. ¶ Itē hec vitia inducūt podagrā que est lesio ⁊ vastatio pedū: qz. ſ. ledunt ⁊ diffipant bonas anime affectiones. Sūt enim affectiones anime quidā spirituales pedes quibus aīa mouet ⁊ vadit ad ea q̄ diligit ¶ Itē sciaticā q̄ ledit anchas gbus. ſ. fit sessio corporis: qz ſcs hmōi vitia etiam impediūt anime quietē ⁊ stabilitatē. ⁊ ita predicta vitia diſiūgunt virtutuꝫ colligationem extinguūt anime affectionē ⁊ auferunt anime quietationes.

¶ Capitulum lj.

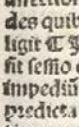

Atientia sanctorum assimilatur splen. ¶ Primo qdem qz splen est defectus sinistre partis supletiuus. Vnde splē vt dicit Ysido. dicitur a supplendo quia partē sinistrā fecoris contrariā supplet ne vacua maneat. Et vt ex oppoſito ad confortationem stomachi fecoris rñdeat. Vnde est inter costas ⁊ stomachū positus ꝓpter sinistre ꝑtis ifrigidationē vt per quā dam temperantiā factā conſeruet stomachi calefactionem. Per sinistram igitur partem aduersitas intelligi potest. in qua virtus hominis cuacuaretur ⁊ penitus deficeret. si bonum patientie nō haberet. Hec igitur est vt splen qui in sinistra pte. i. aduersitate caloꝝ fecoris. i. furoꝝ irascibilis se oppōit vt calefactio stomachi. i. bonus feruoꝝ animi cōseruetur. Et hic est q̄ charitas que est vitalis caloꝝ anime precipue per impatientiam perditur. Vnde Grego. in pastora. dicit q̄ ipsaque mater est omnium custosq; virtutum per impatientie vitium virtus charitatis amittitur. ¶ Secundo qz splen est sanguinis purificatiuus. Dicitur enī splen duas hēre venas per quarum vnam humorem ad stomachū mittit ad eius confortationem quātū sufficit eius appetitus. per aliam vo sanguinis feces. i. coleram nigram seu melancoliam ab epate sibi attrahit. ⁊ Et tō substantia splenis ē rara ⁊ spongiosa ꝓpter facilioꝛem humoꝛis feculenti attractionem. ⁊ est etiam ipse splen niger ꝓpter melancolie cuius est receptaculum assimilationem. ꝓpter hoc est etiaꝫ durꝰ nec facile ab humoꝛe feculento ledatur. Sic quoq; patientia feces que generantur ab epate. i. vitia que proueniunt ex iniurie illatione vt irā ⁊ odium ⁊ inuidiā attrahit placādo ⁊ sedādoꝛ sic sāguis idest bonus feruoꝛ charitatis remanet purus. vnde Cassiodoꝛ dicit q̄ patiētia est que totius voluptatis feces abstergit ipsa est que limpidas animas deo reddit. Est ergo patientia admodum splenis nigra. i. obscura in pene susceptione sed dura. i. fortis in pene tolleratiōe. Vnde etiā Cassio. dicit q̄ patientia est que omnia vincit aduersa nō colluctando sz sufferēdo nō murmurādo sed gratias deo agendo. ¶ Itē patiētia spōgiosa est. i. attractiua ex consideratione: quia videndo ⁊ cōsiderando patientiam alicuius ⁊ iratus attrahitur ad placationem ⁊ inuidus vl̄ inimicus ad eius dilectionem. Vnde si cut Chrys. dicit Nihil ita confusionem facit ingerenti mala sicut fortis toleran

ta patientis: ⁊ neq; verbo neq; ope reddere vidicta. ¶ Tertio quoq; quia splen est risus causatiuus. Cōter. n. dr q; felle irascimur corde sapiū ecore amaū ce rebro sentiū. ls splene ridem⁹. Sic quoq; fortitudo ⁊ lucis patiētie pñtis erit nobis cā risus. i. eterne letitie ꝑm illud Prouer. vltimo fortitudo ⁊ decor indumētū eius ⁊ ridebit i die nouissimo ⁊ Joh. xvi. Tristicia vestra vertetur in gaudiuz.

¶ Capitulum. lij.

PEccatum assimilat senio. ¶ Primo quidez quia senex multis miseriis subdit tur. Nam sicut dicit Cyprianus de. xij. abusiōb⁹ seculi. Senectute confect⁹ homo ad interitū properat oculi caligāt. aures grauiter audiunt. capilli fluunt. facies in pallorem mutatur. dentes lapsi numero minuūtur. cutis arescit. flatus fi suauiter olet. pectus suffocatur. tussis cachinnat genua trepidant. talos ⁊ pedes tumor istat. humor interior euanescit. his oibus aggrauat. Et hec oia ruinam iaz iam⁹q; domuz corporis cito prenunciant. Similiter etiam per peccatū homo multis miseriis suppeditatur. Prouer. xiij. Miseros facit populos peccatum. vnde peccator ad modum senis ad eternum interitum properat Ebr. viij. Quod antiquatur ⁊ senescit ꝑpe interitus est. ¶ Jtē in homie peccatore caligāt oculi interiores per ignorantiam. ꝑs. Obscurētur oculi eoꝝ ne videant obsurdescunt aures p inobediētiaz. Actū xxviij. Auribus suis graviter audierunt. ¶ Jtez capilli fluunt ex capite. i. bone cogitatiōes a mente per malitiam. Facies. s. interior. i. conscientia pallescit. i. decolorat⁹ per immundiciaz Thre. iiij. Mutatus est color optimus. Dentes. i. boni viri siue amici ei adherentes ab eo seꝑarantur ⁊ minuūtur per infamiam. Cutis. i. exterior cara pauperuz arescit per auaritiā deficiēte hūore pietatis. Job. vij. Sordib⁹ pulueris cutis mea aruit. ¶ Jtē peccatoꝝ pecr⁹ suffocat. qz videlicet sputis ⁊ tussibus grauat. Sputū est immūdicia que per os ꝓicitur. vnde signat in peccatore verba inordinata vel turpia que peccatores sine angustia retinere non pñt. Job. iij. Conceptum sermonem tenere qs poterit. Et Eccli. xix Sagitta infixa femori canis sic verbum in corde stulti. Canis enim non quiescit ꝙdiu sagitta femori eius infixa non exierit: ⁊ sic stultus ꝙdiu verbum non emiserit. Tussis autem est angustia peccatoris ⁊ significat in peccatoribus angustiam cōscientie vel pene Ro. i. Tribulatio ⁊ angustia in omnem animam operantis malum. ¶ Jtē est ēt in peccatoibus tremor genuū. i. timor cordiū. Prouer. x. Pauor bis qui operantur malum. ¶ Jtē tumor pedum. i. superbia. appetitum appetēdo glorias ⁊ pompas que oia conscientiam grauāt ⁊ futuram anime in eternum supplicium ruinam prenunciant. ¶ Secundo pcīs assimilat senio. quia senex tedio afficit sic pcīs quia deordinat animum ⁊ grauat per penam ⁊ tedium Augu. Justi sti domine ⁊ sic est vt pena sibi sit ois inordinatus animus Job. x. Tedet animaz meam vite mee. ¶ Tertio qz senex morbis grauatur. Sic peccatores morbis grauātur diuersarum passionum vt nūc afficiantur tristitia. nunc iudia ⁊ ceteris talibus. ꝑs. ¶ Multiplicate sunt infirmitates eorum ꝛc. ¶ Quarto qz senex tristitia ꝑmitur. ꝑs. Si ār i potentatibus octoginta anni amplius eorum labor ⁊ dolor. Si militer pcōres siue ex remorsu conscientie. siue ex vindicta culpe. s. qñ ꝓmūtur ab hominib⁹ vl a deo siue ex cōuersione pēitēte oportet sīr tristes effici. ꝑs. Tribulationem ⁊ dolorem inueni. ¶ Quinto qz senex piger efficitur: qz vires corpis ei minuuntur. Similiter peccatuz inducit defectum virtutum ⁊ pigritiā spūalīū laborū. Prouer. xx. Propter frigus. s. malicie piger arare noluit. i. noluit bonis opib⁹ laborare ꝛc. ¶ Sexto qz in sene calor naturalis extinguit. ⁊ sic extinguit i pcōre calor charitat⁹ qz refrigescit ⁊ paulatiz ad extictionē tēdit. Matth. xxiij. Et abūdabit iniqtas ⁊ refrigescet charitas multo

rũ. Septimo qꝛ i sene hũoꝛ dissoluit.ꝛ ſic dissoluit hũoꝛ luxurie ꝛ fluxꝰ ꝓcupie in peccatoꝛibꝰ Eze.xxij. Sicut fluxꝰ equo rũ fluxus eoꝝ. ¶Octauo qꝛ in sene vtus regitiua corrũpit.virtus ãt regitiua ẽ rõ nis prudẽtia.cuius rectã extimationẽ ſm pbm corrũpit in peccatoꝛibꝰ carnis ꝓcupiſcẽtia Danielꝫ.xvi. Spẽs deceꝑit te ꝛ cõ cupiſcẽtia ſuã uerit coꝛ tuũ. ¶Nono in se ne caro ꝓſumit.qõ etiã ad ſcam nõnũq̃ in luxuriosis ꝓtingit.quoꝝ corꝑa frequẽ ter minuunt vl ꝓſumũtur ex nimia emiſ ſione humoꝛis nutrimẽtal siue ſemialis. Luc.xv. Diſſipauit ſubãz ſuã viuẽdo lu xurioſe ſubãz.ſ.nõ tñ tpalem vt diuitias ſ ẽt nãles.ſ.carnis ſue. ¶Decimo in sene nerui contrahuntur ꝛ ideo ſenes curui efficiunt.Sic ꝑ contractionem anarime i curuat aia ad aſpectũ terre.i.ad appetitũ ſiue cogitatũ terrenoꝝ bonoꝝ.ꝑs. Miſer factus ſum ego ꝛ curuatus ſꝫ. Undecimo in sene cutis rugatur.ſ.exteri or conuerſatio in peccatore deformat. Job.xvi. Ruge mee teſtimoniuꝫ perhi bẽt cõtra me. ¶Duodecimo in sene om nis virtus corꝑalis anullat. Et ſic pre cipue omnis virtus anime vacuatur.ꝑs. Dereliquit me virtus mea. ¶Decimo tertio quia ſenex ab hominibus vilipen ditur. Et ſic peccator quandoq; efficatur infamis ꝛ ab omnibus deſpectibilis.ꝑs. Ego autem ſum vermis ꝛ non homo opprobrium hominum ꝛ abiectio ple bis. ¶Decimoquarto quia ſenex om nibus hominibꝰ oneroſus efficit.ꝛ hoc ſpiritualiter facit vitiuꝫ tractũdie ꝛ precꝰ pue in homine ſtulto ſm illud Prouer. xx vii. Graue ſaxum ꝛ oneroſa arena ſed ira ſtulti vtroq; grauior. ¶Item pecca tum aſſimilatur ſomno. ¶Primo ratio ne voluntatis qꝛ.ſ. voluntarie aliquis ad dormiendum ſe ponit ꝛ ꝓprie volun tatis arbitrio etiam in peccatum ruit. Oſee.x. Confundetur iſrael in volunta te ſua. Aug. Peñ adeo ẽ volũtariũ qꝛ ſi ñ eẽt volũtariũ ñ eẽt peñ. ¶Scõo rõe bre uitatis quia quiſquis ad dormiendum ſe ponit non diu dormire intendit.ſed tamẽ frequenter decipitur.qꝛ non quan do vult excitatur. Sic quãcũq; ille qui peccato cõſentit ꝓponit cito ꝑ peccato exire tamen vtplurimum decipitur qꝛ diutius a peõ tenetur ꝛ quandoq; etiam in eo morit: ſicut mortur lethargicus dormiendo Joh.viij. Moriemini in pec cato veſtro. Judith.xiij. Soporem morti ſocians ꝛc. ¶Tertio ratione in ſenſibili tatis:quia.ſ.ſomnus ligat ꝛ imobilitat ſẽ ſum. Nam in ſomno ſecundum pbm ite riora loca calent ꝛ exteriora frigent.qꝛ fit reuocatio caloris ad interiora. Et tunc fu mus plurimus i ſtomacho generatur.q dum ad cerebrum aſcendit ꝛ vias ſenſu um ibi claudit organum primi ſenſus cõ munis oppillatur cũq; ab eo oẽs ſenſus particulares oriantur dum ille ligat om nes alij a ſuis actionibus retrahunt. Sic ergo ſomnus ligat ꝛ imobilitat ſenſꝰ coꝛ poris ita quoq; peccatum ligat ꝛ imobili tat ſenſum mentꝭ ſcz vt peccatoꝛ non re cte ſentiat quod oꝑtet aut vt ñ elligat facere quod ſentit vel cognoſcit eſſe faciẽ dum. Unde tollit peccatum virtutem coꝛ dis operatiuam ſiue motiuam ad bene operandum ſcz charitatem. Nam fides per quam eſt cognicio boni per dilectio nem operatur. Sicut apls dicit Gal.v. Et i hoc ẽt peccatum aſſimilatur ſomnoꝛ qꝛ ſicut dicẽ Augu.i.li.de quantitate anie. Dum humoꝛ intrinſecus temperatus vi caloꝛis reſoluitur in fumum petit cere brum ꝛ ibi reſolutus diſtillat inferius fri gidus ꝛ illuc aſcendẽs it calidus:ꝛ ſic di ſtillando remittit calorem coꝛdis ꝛ per cõ ſequens proceſſum oꝑationum impe dit.eo ꝙ coꝛ ſit principium omnis opera tionis. Eodem etiam modo peccatum ſua frigiditate mortificat caloꝛem coꝛdis. i.amoris ſeu amoꝛem charitatis ꝛ ſic im pedit proceſſum omnis boni operis. Unde peccatoꝛ dicitur Pro.vi. Uſquequo pi ger dormit.ſ.nihil bñ opando. ¶Quar to rõne falſitatis Frequenter. n. ſomniãt dormiẽtes ꝛ ſommãdo decipiunt ꝑ ſomnia illuſiua ꝛ falſa:ꝛ ſicut ſõnus inducit in dormiẽtibꝰ ſomnia falſa ꝛ deceptiua: ita

peccatū in hoibus inducit falsas extima
tiões ⁊ temeraria ⁊ nō vera iudicia ꝓ.
xiij. Stultis illudit pcñ. ¶ Item peccati
corruptio assimilat corruptiói phlegma-
tis ex qua fiunt hoies tardi obliuiosi ⁊
somnolenti. Similiter ex peccato fiunt
hoies tardi ad opandum bonū obliuiosi
vt nō recogitēt deū ꝑm illud: Oblitus es
dñi creatoris tui. ¶ Item somnoléti. i. pi
gri vel tepidi in ꝓsequēdo iceptū. Imita
tur ēt phlegma nāz aque hyemis ⁊ decre
pite etatis. Sili⁹ status peccati hz nām aq
qz inundatione piculosus. fluctuatióe tur
bidus. ⁊ motibus instabilis. Vñ impij q̄si
mare feruens qō qescere non pōt vt di-
cit Ysa. ¶ Itē hz nām hyemis: qz tēpesta
tibus. i. tētationū procellis laceſſit. ¶ Itē
hz naturaz decrepite etatis. i. veteris ho
minis. s. ade defectū ⁊ inobediētiā. ¶ Itē
phlegma per os purgatur: qz ipsa peccati
corruptio per oris confessionē expiatur
. i. Corin. v. Expurgate vetus fermentuz
⁊ Ro. x. Ore cōfessio fit ad salutē. ¶ Itez
peccatum assimilatur hydropti. ¶ Pri-
mo quia in omni hydropisi est egritudo
epatis ꝑm Auice. Non. n. vt ipse dicit ac-
cidit hydropisis absqz egritudine epatis
ꝓpria vel cōicata. Iz qñqz egrotet epar
⁊ non sequat hydropisis. Et ꝓcipua cā ⁊
quasi ꝓiuncta hydropisis est debilitas di
gestionis epatice. per quā purū ab impu-
ro sepat. Et ideo nō incōgrue epar rōnez
designat. in qua discretio est bonū a malo
separās ⁊ discerneus. Qō ergo in oi hy-
dropisi cōicat egritudo epatis ostendit qz i
oi peccato accidit ignorātia aliqua vel er
ror rōnis: vñ phs. Ois malus ignorans.
qz aūt nō oēm egritudinē epatis comitat
hydropisis est qz non ad oēm rōnis igno
rantiā sequat peccati malicia. Nam ē ali-
qua ignorātia inuincibilis in qua ē nullū
pcñ. Debilitas ât epatice digestionis q̄ est
cā ꝓiuncta hydropisis est defectus siue i-
cōsideratio rōnis circa particulare eligibi
le q̄ ē proxima cā peccati. Licet. n. ratio di
ctet oēm fornicationē esse malā ⁊ cauen-
dam: tñ qñ particulariter tentatur hō de
hac femina. illud generale dictamē rōnis
non curat neqz attēdit. vnde qz elegit vt
tunc fornicari est rōnis debilitas ⁊ defec-
tus non ꝑsiderāris malicia huius actus
¶ Scōo qz est in hydropicis corruptio
ꝓpriōis ex qua vt Auic. dicit mutat co
lor corpis ⁊ faciei ad albedinē ⁊ citrinita
tē. Vñ est signuz cōe hydropisis mutatio
colorus. Sicut ât bona ꝓportio corpis ꝑfi
cit in debita ordinatōe siue tpātia hūoz
q̄ sūt i ipō corpe sic bōa ꝓportio alc consi
stit in debito ordine ⁊ moderamine pas-
sionuz q̄ sunt in appetitu sensitiuo. Vñ si
cut corruptio ꝓportionis corporis est ex
distempantia humoruz. sic corruptio cō-
plexionis spūalis est ex distēperantia ⁊ in
ordinatōe passionū: puta ire vel timoris
gaudij vel similiuz. Qō ergo in hydropi
co ē corruptio ꝓportionis ex distemperā
tia humoz ostendit qz in peccato siue pec
catore ē corruptio sensitiui appetitus ex
distemperātia passionū. Sed per faciei fi-
ue corporis exteriores colores accipe ho
minis ꝙuersationem qui. s. in hydropico
mutatur qz. s. in homine peccante ex ipsa
inordinatione interiori etiā exteriorꝫ cō-
uersatio ⁊ vita deformatur: vnde ipsa de
honestatio conuersationis exterioris cō
mune signum est egritudinis interioris.
Eccli. xix. Amictus corporis ⁊ risus den-
tium ⁊ ingressus hois enunciant de illo.
¶ Tertio qz est in hydropicis corruptio
digestionis. Vnde ēt est in eis vt plurimū
paucitas appetitus cibi ꝓ vehementiaz
appetitus aque. Qñqz etiam fit in hydro
pisi fortis appetitus vt Auicen. dicit. Qz
igitur per digestionem paratur cibus vt
apponatur corpori ⁊ prosit ei. cibus aūt
mentis est sermo dei. accipe per cibi di-
gestionem verbi dei memoriaz ⁊ affectio
nem. Per hanc enim doctrina verbi pa-
ratur vt impleatur opere ⁊ in perfectum
nutrimentum anime cōuertatur. Quod
ergo in hydropico corrumpitur digestio
cibi ostendit qz in peccante homine defi-
cit affectio verbi dei. quia scilicet non de-
bito modo afficitur ad doctrinam spiri-
tualez ⁊ ad ea quibus anima pascitur: vn
de tantus sit in eo appetitus aque ideſt

amor transitorie substãie q debilitatur appetitus cibi idest deficit amor verbi ⁊ spãalis nutrimenti. Quãdoq; tamen accidit eis p̃ peccatum compunctio ⁊ vehemens appetitus bon. ¶ Quarto quo q; est in hydropisi exuberantia humoris qua. ſ. replentur membra vel loca vacua nutrimenti. Et h exuberantia humorum est in homine pcõe intemperantia illiciti amoris. Fertur enim peccatoris dilectio aut ad carnis delectabilia. qõ pertinet ad membra: ⁊ talis ẽ amor luxuriosi. aut ad gule cibaria qõ pertinet ad loca vacua nutrimenti. ⁊ talis est amor gulosi. aut ad tpalia vt diuitias aut honores: qõ ptinet ad hõores q fluidi sunt ⁊ instabiles sicut ⁊ h tẽporalia. i. Joh. ij. ℣ Mundus transit ⁊ pcupiscẽtia eius: ⁊ talũ rerum amor est amor auari ⁊ superbi. ¶ Quinto inuenitur in hydropisi tumefacto corpis que secũdum Auic. quandoq; incipit a femore aliquando a pedibus aliquando a dorso aliquando a renibus. Similiter in peccatore inuenitur tumor superbie ⁊ inobedientie que est initius omnis peccati: ⁊ h aliqñ est a femore. i. ab amore filiorum qr ex femore papue egredit generatio filiorum. Exo. i. Fuerunt omnes anime que egresse sũt de femore Jacob ⁊c. ℣ Multi .n. ppter carnalem filiorum amorẽ peccata multa faciunt ⁊ dei mãdata transgredi psumunt. aliquando vo ex pedib⁹. i. ex affectib⁹ tpaliũ siue diuitiar siue honorum. Sunt .n. velut anime pedes quibus bene vel male curritur ipsi⁹ aie affectiones. Nam auari ⁊ ambitiosi his pedibus ire psumunt ꝓtra ꝓmanda dei. ꝓnoer. i. Pedes illorum ad malum currunt. aliqñ ẽ a dorso. i. ab ipatiẽtia tolerãdi aliqd onerosum vel graue. Nam dorso ferun tur onera: ⁊ h est iaccidiosis q cõtra õnẽ intumescũt vel ꝓtra superiorẽ iponentem vel mandatẽ aliqd onerosum. Job. xv. Quid tamẽ cõtra deũ spũs tuus Oñq; vo est ex renibus. i. ex appetitu voluptatum gule vel luxurie qr ex renibus materia fluit voluptatis ⁊ delectatiõis carnal ꝑs. Corripuerũt me renes mei. ¶ Sexto in hydropisi est deformatio caloris ꝓpter eo ꝛruptionem cõplexionis ⁊ declinat calore hydropici vt supra tactũ ẽ. aliqñ ad albedinem: aliquando vo ad citrinitatem: aliquando vo ad aduſtionem ⁊ nigredinem sicut in pleuretico. Aliquando vo õ clinat ad viriditatem vt cuj procedit hydropisis ex apostẽate calido splenetico. Similiter in peccatoribus ex malicia interiori deformatur calor. i. apparentia ⁊ conuersatio exterior. In qbusdã qdez debatur per apparẽtẽ iusticiã sicut in hypocritis quibus xps dixit. ℣ Matth. xxiij. Ve vobis hypocrite q similes estis sepulcris dealbatis ⁊c. In qbusdaz vo denigratur p publicam infamiaz. Thre. iij. Denigrata est super carbones facies eorũ. In quibusdaz citrinatur iracũdia ⁊ feuicia Nam sicut dicit Johãnic⁹. Cum humores frigidi calefiũt mutaf color albus in citrinum vel rubeum: Sic hypocrite qui primo videbantur frigidi. i. mites in altitudine potestatis positi efficiuntur iracũdi ⁊ feuci. Et sic qui videbantur albi ⁊ frigidi. i. puri ⁊ mansuetꝰ calescentes iracundia apparent citrini ⁊ igneꝰ. ij. ℣ Dac. iij. Facies ⁊ color immutatus ⁊c. Quidam vo etiam peccatores virescunt aliquando per popularem gratiam ⁊ famam. Nam color viridis est color marie gratus oculis sed tamen talium gratia fallax est ⁊ vana secundum illud. ꝓnoer. xxxj. Fallax gratia. ⁊c. ¶ Septimo i hydropicis inuenitur sitis magnitudo: propium enim ẽ hydropicis sicut Beda dicit: vt quanto amplius bibunt. tanto amplius sitiant quod est secundum Auicẽ. propter complerionem in epate facientem sitim: aut propter opilationem ꝓpter quam nõ attrahit ad epar aliquid quod sitiz sedat aut propter aliam aliquam causam sitim facientem que ex potu non removetur nisi forte per accidens: sicut accidit in terra originis mee scilicet in castello sancti Seminiani quod est in partibus thuscie xv. miliaria distãs a ciuitate senarum. Ibi enim fuit quidam vir nobilis ⁊ pauper q factus hydropicus ⁊ toto fere corpe ꝛs

midus. Tamq; sitī insatiabili cruciaretur nec potus ei pereuti ab aliquo porrigere tur cū taceret ꝓpe locū vbi quoddaz edificabat palaciū quadā die cū solus eēt vidit ibi tinā magnā aqua plenā in qua veteres lateres mollificabantur. Vnde ex admixtione calcis lateribus adherentis aqua dealbata erat ad quam aquā ille accedens in magna quantitate bibit ⁊ post potū i lecto se ponēs ⁊ paululū obdormiens post sonū ex vrute illius aque seu ex calcis aduſtione tā magno fluxu ventris solutus est vt hydropisis euacuata sua materia ⁊ causa penitus ab eo tolleretur ⁊ ēt sitis cuius ea est autem inordinata sitis hydropici inordinatus appentus peccādi qui in omni quasi peccato insatiabilis inuenitur. Vñ. ꝑs. Esurientes ⁊ sitientes alia cor in ipsis defecit. Sed specialiter hec sitis insaciabilis vt dicit Beda appropriatur auaris qi nō satiantur oculi eorum diuitijs vt dicitur Eccli. iij. ¶ Item peccatum assimilatur febri quod ꝑs primo de febris descriptione. Nam febris secundum Auicen. est calor extraneus accēsus in corde procedens ab eo mediātibus spū ⁊ sanguine per arterias ⁊ venas in totum corpus ⁊ inflammatur in eo in inflammatione que nocet operibus naturalibus: Similiter peccatum est calor extraneus hominī. i. non naturalis appetitus qui est contra rationem. Vnde Augu. dicit q̄ peccatum non est naturale sed vitium nature appetentis id quod non est sui ordinis ⁊ accenditur in corde. quia de corde exeunt cogitationes male ꝛc.

Matꝫ. xv. Vnde a corde procedit peccatum mediantibus spiritu ⁊ sanguine id est cogitatione ⁊ delectatione: per arterias ⁊ venas id est per locutiones ⁊ operationes: siue per verba ⁊ opera ⁊ impediuntur operatiões naturales id est virtuose ⁊ rationales que proprie competunt homini secundum naturam suam que rationalis est. Vnde de homine peccante dicitur in. ꝑs. Homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus ꝛc. ¶ Secundo patet dicta similitudo ex febris distinctiõe. Nam sicut ipse Auicen. tradit aliqua febris procedit ex membris radicalibus vt ethica. aliqua ex humoribus vt putrida ⁊ quedam ex spiritu alibus vt ephymera. Ethica enī febris prima ⁊ accēsione sua accendit in membris radicalibus puta i corde. Caliditas enī epatis nō est ethica sed aliquādo perducit ad ipsam ⁊ similit pulmonis ⁊ stomachi. Et est exemplum accēsionis huius febris sicut si aliquis calefaciat aquam per parietes balnei. aut per ollam coci aut per follem ferrarij. Per hanc ergo febrem signātur peccata prelatorum ⁊ clericorum qui sunt quasi radicalia ⁊ originalia membra ecclesie ex quibus bona ⁊ mala proueniunt ceterorum. Est ergo triplex species ethice designans triplex vitium clericorum. Prima est que consumit humiditatem nutrimentalem tam sparsam ⁊ vnitam in membris ⁊ ꝓximam coagulationi que vocatur ros ⁊ est sicut oleū in lucerna infusum. Et hec species febris est amor inordinatus carnalis scilicet sui ipsius vel consanguineorum ⁊ nepotum qui communiter inuenitur in clericis desiccans in eis amorem pietatis que expandi deberet in membris. i. in indigentibus ⁊ pauperibus subditis. Nam ea que deberent dare pauperibus sibi aut auare retinēt aut male consumunt aut consanguicis largiuntur vt magnificentur ⁊ ditentur. Vnde Bernardus dicit super Cañ. Timeant ministri ecclesiarum qui in terris sanctoꝝ ꝯs possidēt tam iniqua gerunt vt stipendijs que sufficere debeant minime contenti supflua quibus egeni sustentandi essent impie sacrilegeq; sibi retinentia in vsus sue superbie atq; luxurie victum pauperum cōsumere non verentur. duplici profecto iniquitate peccantes qui ⁊ aliena diripiunt ⁊ sacris in suis vanitatibus ⁊ turpitudinibus abutuntur. ¶ Sexto clericus vt idem dicit cui concessum est vt ad necessitatem viuat de altari non superbiat: non luxurietur nec intendat vt de clericatu ditior fiat: non sibi de bonis eccle-

ne ꝑla palatia fabricet mutꝫ ꝯdrata ro
tundis: neq; loculos ide cōgreget. neq; in
vanitate ⁊ supfluitate dispergat non ex
tollat de falcultand⁹ ecclesie ꝓsanguineos
aut nepotes ne filios dixerim. ¶ Secun
da species ethice cōsumit humiditatē iaꝫ
attractam ad locum nutritionis ⁊ ꝓpin
quā permutationi siue conuersioni q̄ sc̄z
humiditas est sicut oleū imbibitum in
corpore lignī ⁊ vocatur cambium. Et
hec designat in clericis vitium carnale q̄
destruitur in eis humor deuotionis spi
ritualis quo nutriri deberent ⁊ esse ple
ni. Vnde tales non sunt digni domino
ministrare precipue in sacramēto eucha
ristie. Vnde Bernard. ait. In multis mul
tipliciter regnat fornicatio qui puritatis
auctor impuro corde ⁊ corpore mini
strantes non verentur stare ante angelū
dei qui fecet medios ⁊ disperdat: sed om
nino audent agni immaculati sacras con
tingere carnes ⁊ intingere in sanguine salua
toris manus nefarias quibus pauloan
te ꝓh dolor mererices attractauerant
Et sic altaria circuire. sic ⁊ ecclesias fre
quētare psalmos cantare cum tamē eis
huiusmōi laus execrabilis ⁊ oratio fiat i
pcm̄. Tertia spēs ethice ꝓsūit hūiditatez
cū q̄ cōtinuant ptes mēbroꝝ similiū ptū
a ꝓncipio creatōis vs̄ vocat glutē ⁊ est si
cut hūiditas cui ꝓtinuant ptes totū de
quo factū ē bitumē ⁊ p̄ obstructionē talis
hūiditatis partes mēbroꝝ venūt ad se
patōez: ⁊ h̄ febris designat in clericj pecca
tum symonie. Talis enj humiditas grati
am spūalem designat q̄ est glutē quo par
tes mēbroꝝ similiū ptū. i. fidelium men
tes q̄ vnius fidei ⁊ charitatis ptcipes sē
ad inuicē cōnectūt: sed hāc humiditatem
gratie symoniaca prauitas cōsumit dum
ipsius gratie celestis dona illicite vendit
vel emit. Alia aūt febris ē putrida ex hu
moꝝ putrefactōe causata. ⁊ hac febre
estuāt laici in qbus sunt hūores putridi
. i. affect⁹ corrupti. quoꝝ qdā laborāt ꝑti
nua sc̄z auaritia: cuius sc̄z appetit⁹ ē con
tinuum lucrum. velet enj auarus lucrū
sibi nūq̄ terminari. Vñ scōs ꝓbs Adria
no querenti. Quid est quod nunq̄ sinis
hominem esse iassum. Rñdit q̄ lucrum.
precipue autem vsura die ac nocte conti
nue multiplicat lucrum. quidam vō labo
rant quottidiana gula in qua quottidie
peccatur: vñ signat per Pharaonem qui
omni die exigebat certam mēsuram late
rum vt hētur in Exo. Quidaz vō labo
rant tertiana. i. iracūdia q̄ ad modum fe
bris cor accēdit ⁊ inflāmat. Est. n. ira infla
matio sanguinis circa cor secundum Da
masc̄. sed ternana ꝓpt̄ tres gradus ire
quos dñs assignauit Matth. v. cuz dixit.
Omnis qui irascitur fratri suo reus erit
iudicio: qui aūt dixerit racha reus erit
concilio. qui autez dixerit fatue reus erit
gehēne. Vbi attendendum q̄ sicut creuit
gradus culpe sic ⁊ creuit ordo sententie:
vnde recte ira sine voce iudicio: ira cum
voce consilio: ira cum voce contumelie
gehēne ignis mancipatur secundus Au
gu. in primo. n. ira tantum. in scōo ira ⁊
vox. in tertio ira ⁊ vox cum expressione
irrisionis. dicit. n. Greg. q̄ iudicium ē ēt
discussio consilij sententie diffinitio ge
hēna ignis sententia excomunicationis
Quidaz vō laborant febre quartana. i.
accidia q̄ scilicz febrif ē tardior ceteꝝ. h̄z
enim tempus suuz sc̄z diem determinatū
⁊ horam sue accessiōis. Vñ Job. Cassia.
lib. x. ō institutis monachoꝝ dicit. Accidia
circa horam sextam maxime monachum
inquietat vt q̄dam febris ingruens tpe
ꝑstituto ardentissimos estus accensionū
suarum solitis ac statutis horis anime in
ferens egrotanti. Iste ergo sunt febres q̄
bus socrus petri. i. iudeorum synagoga
vel peccatrix anima laborabat siue secula
ris matrimonio iunct⁹. Lu. iiij. Socrus
autem petri tenebatur magnis febribus.
¶ Tertia febris ex spiritū calefactione
proueniēs dicitur ephimera ab ephime
ro pisce q̄ modico tpe viuit. vt supra. iij.
libro. Et sic̄ hmōi febris modico tpe du
rat. Hec ergo febris designat peccata re
ligiosoꝝ q̄ febris ephimera h̄z cāz aliq̄n
ex pte aie. i. ex passionib⁹ vt ira gaudio vl
hmōi. aliq̄n vō ex corpe. i. ex nimio labo

re vel vigilijs ⁊ huiusmodi: quandoq; vero ab exteriori aere. ſ. diſtempato nimio frigore vel calore ſolis ⁊ hmõi. Silr vitia religioſor ſunt vel ex paſſione interioris tentatiõis vel ex inordinatiõe indiſcreti feruoris qui frequenter facit eos aſſumere ſupra poſſe in vigilijs abſtinẽtijs ⁊ alijs laboribꝫ. ex quibus nõnunq; incurrũt vl accidiã vel deſperatiõẽ vel amentiam ⁊ hmõi. Vel ex parte exteriori. ſ. ex aſſiduitate ⁊ familiaritate ſecularis ꝓuerſationis: q; incaute ⁊ aſſidue cũ ſecularibus cõuerſando ⁊ eoꝝ ſc negotijs implicando multa vitia incurrunt. ¶ Item pcñ aſſimilat paralyſi quo ad quatuor: primo quantuꝫ ad ſubiectũ. q; paralyſis ſm Auicẽ. qñq; eſt in toto corpore preter caput. qñq; eſt in vno latere tñ: qñq; in vno mẽbro tñ. ſic inter peccatores illi ſunt qñ ex toto paſſici qui totũ tps vite ſue male expendũt excepto capite. ſ. tpe innocentie. ſ. etate puerili poſt baptiſmũ. Quidã enim ſtatim cũ attingunt ad annos diſcretionis incipiũt facere mala ⁊ ſemp continuãr in peius vſq; ad mortẽ. ⁊ tales ſunt potius dicendi demones q̃ homines. q; ſm Hiero. Humanum eſt peccare ſed diabolicũ eſt perſeuerare. Sed qñ in vno latere paralitici ſunt qui licet aliquã partẽ vite expẽdant in peccatis tñ poſtea ꝓuertuntur ⁊ bene viuũt in reſiduo tpe vt magdalena. Sunt autẽ duo tpa vite quaſi duo latera in corpe. Nam vt dextrum eſt tps iuuentutis. vt ſiniſtrum vo tps ſenectutis. In quibuſdam ergo paralyticaꝫ dextrum. ſ. in his q male viuunt in iuuentute. ſed ſiniſtrũ in his q male viuũt in ſenectute. Sed q̃uis in corpore periculoſius ſit perdere dextrum q̃ ſiniſtrũ: in tpe tñ eſt econtrario q; peiꝰ eſt male vinere in ſenectute q̃ in iuuẽtute. Mã tanto culpa ſenis dãnabilior eſt q̃to ſit morti propinquior. vnde Hugo de ſancto victo. dicit de claustro aie li. ij. Inter abuſiones ſeculi huius ſola maior eſt ſenis obſtinatio qui morti proximꝰ mortis non abhorret aduentuꝫ qui quaſi ad hoſtium huius mundi poſitus foris ſpectat non tamen vite pũctis attendit egreſſum nec futuram conſiderat. audit nuncios mortis ⁊ credere non vult eis. Tres enim ſunt nũcij mortis. caſus. infirmitas. ⁊ ſenectus. Caſus nunciat mortem latentem: infirmitas apparentem. ſenectus preſentem. ex incertitudine mortis timor. ex ſcẽ infirmitatis grauitate dolor. ex certitudine ſenectutis nõ obſtinatio ſed afflictio ⁊ humilitas ſequi deberet. In vno vero membro tñ paralytici ſunt qui licet aliquã do peccent tñ cito redeunt ſicut fecit Petrus. ¶ Scõo aſſimilat peccatũ paralyſi ꝓpter effectũ. q; paralyſis aliqñ tollit ſenſum faciens. ſ. membrũ ſtupidũ ⁊ inſenſibile aliqñ vero tñ tollit motuꝫ. aliqñ vo vtrũqꝫ. Siliter peccatũ aliqñ tollit ſenſuꝫ. i. vſum rõnis ſicut in luxurioſis in quibus q̃ſi ratio abſorbet a voluptate carnis Bañ. xiij. dꝫ ô ſcẽbꝫ luxurioſis. Auerterũt ſenſum ſuũ vt nõ recordarent iudiciorũꝫ iuſtoꝝ. Aliqñ vo tollit motuꝫ. ſ. boni operis. vt in accidioſis. Exo. xv. Fiant imobiles q̃ſi lapis ꝛc. Aliqñ vero tollit vtrũqꝫ ſicut in hereticis. qui neqꝫ recte ſentiunt neqꝫ operant. ¶ Tertio aſſimilat peccatũ paralyſi quo ad pulſum. Nam pulſus paralytici ſm Aui. eſt tardus. rarus. ⁊ debilis. Pulſus aũt cũ procedat a corde ⁊ deriuetur ad manũ ſiue ad brachiũ deſignat bonũ propoſitũ cordis qñ opere impleꝫ. Hoc ſiliter in peccatoribus accidit tarde. aut raro. aut debiliter fit. qõ precipue apparet in vſurarijs. Quia licet aliqñ compungantur ⁊ reſtituere ꝓponãt. tñ raro pueniunt ad hoc vt bene reſtituant. quia aut tarde reſtituũt differẽdo vſq; ad mortem. aut ſi reſtituunt citius debiliter tamẽ quia cũ triſti corde ⁊ non vera intẽtione cũ remiſſionis aſtuta ꝓcuratiõe. ¶ Quarto aſſimilatur peccatum paralyſi quo ad ſignationem quia legitur in euãgelio dñs tres paralyticos curaſſe. vnum qui iacebat in multitudine languentium Joh. v. Aliuꝫ qui iacuit in grabato. Mat. ix. Aliũ q fuit ſeruus centurionis. qui iacebat in domo Mat. viij. Per primũ autem ſignant male retinentes. Per ſecundũ male expendentes. Per tertiũ male acquirẽ

tes vt sunt vsurarij qui etiam iacendo in domo male acgrunt. ¶ Itē peccatū assimilatur epilentie propter tria. primo qz in epilentia ſm Aui. est sensus ⁊ motus priuatio: que tamen priuatio sensus ⁊ motꝰ fit non totaliter sed in parte. Et est ratio. quia materia que est cā epilentie in iterio ri ventriculo cerebri facit opilationez nō completam. ⁊ ideo impedit transitum vtrum sensus ⁊ motus in membris integre fieri nō tñ totaliter intersecando. Similiter peccatuz tollit quidem peccatoꝝ sensum. i. discretionem boni ⁊ mali. ſ. prudentiam sed non totaliter. quia licet tollat ei prudentiam : ⁊ sapientiam spiritualē ſm illud Deu. xxxij. gens sine consilio est ⁊ sine prudentia. non tamen tollit prudentiā secularem vel astutiam naturalem sine experimentalem. imo in hmōi sensu magis vigent peccatores ꝑ̄uersi ſm illud Luce. xvi. Filij huius seculi prudentiores filijs lucis sunt in generatione sua. Vnde facit diabolus peccatoribus qō voluit facere naas amonites viris iabes galaad. qz petiit eruere oculos eorum dextros non curans relinquere sinistros. quasi ens dexter oculus est prudentia spūalis. sed ꝑsi sinister est prudētia sine astutia secularis. apls ad Ro. xj. Cecitas ex parte contingit in israel. Similiter tollit peccatū motuz boni operis sed nō totaliter qz licz quo ad meritum non tñ quo ad exercitiū. Quia etiā multi peccatores faciunt plurima opera de genere bonorum sicut elemosynas ⁊ hmōi: que licet in peccato facta nō valent quo ad vitā eternā: tñ valent ad euidēdū flagella tēporalia. ⁊ disponunt etiā ad penitentiā ⁊ ad plura alia. ¶ Scōo est in epilentia corporis prostratio. Nam epilētiā precedit spasmus ꝓpter nocumentū opilationis iam dicte. Vnde non est possibile vt dicit Auicē. qꝺ epilentiā patienti remaneat erectio corporis. Similiter peccatoz prosternit hoiem a rectitudine iustitie. ⁊ vnum peccatū facit ipsum cadere in aliud ita vt sit impossibile ipsuz cū peccato diutiare quin cadat. Vnde Gre. dicit ꝙ peccatum qō per penitentiā nō diluitur mox suo pondere ad aliud trahit. ¶ Tertio epilentia est tremor ⁊ exagitatio licet fortior ⁊ minus fortis ſm quātitez humoris. Similiter peccatum reddit hominē tremulentum ⁊ timidū. Pro. x. Pauor his qui operant malū. Est. n. timida nequitia sicut dicit Sap. xvij. Seneca. Nihil timidum facit aiuz nisi reprehensibilis vite cōscientia. ¶ Itē peccatum exagitat hominē qz reddit eū instabilē ⁊ inquetum Ihre. j. Peccatū peccauit hierusalē propterea in stabilis facta est. ¶ Itē peccatū assimilatur letargie propter tria. primo qz morbus letargie inducit febricitationem. est enim letargia sicut dicit Aui. apostema phlegmaticum factum intra craneuz capitis. Et qꝺ fit ex humore phlegmatico ꝑ̄s. qz generat ex potu eo qꝺ potus generat humorem phlegmaticū in quo fūt euaporatio ⁊ putrefactio. Vnde vt plurimū generatur ex cōmestione ceparū ⁊ repletione nimia stomachi ⁊ a multitudine potus ⁊ a multitudine cōmestionis fructuū. Sic ergo letargia est apostema ex humore phlegmatico putrefacto. ⁊ sicut Auic. dicit in apostema te facto ex humore putrefacto communiter fit febris licet sit febris lenta. ⁊ ita patet qꝺ in letargia sit febricitatio. Sed quid est istud apostema in craneo nisi peccatuz in anima. Hoc comitatur febris que est innaturalis ⁊ intēperatus calor: quia cōmuniter sequitur peccatum aliquis intemperatus ⁊ irrationabilis amor. Nam peccator a creatore auertit suis inordinato amore ad creaturam cōuertit sicut auarus ad pecuniam superbus ad excellētiaz luxuriosus ad delectationē voluptuosam. ad q̄ peccator quāto ardentius inhiat tanto periculosius febricitat. ¶ Secūdo letargia causat dormitationē precipue vt dicit Auicē. cū letargia est i substātia cerebri sit subeth fortior ⁊ difficultas motuū est maior. dicitur aūt subeth somnus superfluus ⁊ grauis. vnde talis vir potest ad horam excitari. Sic peccatum aliquando ita infigitur cerebro. i. animo vt faciat peccatorez dormire. i. in statu peccati imobilem permanere ⁊ si aliquando molestatus. i. aliqua

aduersitate angustiatus vel artat⁹ ad hoꝛam excitet.s.vt malum statuꝫ suū videat ⁊ consideret:tū statum ad solitum somnū .i.imobilitatē suā ⁊ negligentiā redit surgere ꝓtēnens. Vnde ꝓta eum clamat salomon dicens. vsqꝫquo piger dormis Pro. vj. Tertio letargia causat oblitionem. Est.n.oblitio corruptio memorie que vt plurimum accidit ex frigiditate. qñq; enī fit ex apostematibus cerebri ⁊ ꝓprie frigidis. vnde cū letargia sit apostema cerebri pplegmaticum ⁊ per ꝓsequens frigidum ideo memoriā corrumpit ⁊ oblitionem inducit.sed qd est frigidus apostema nisi peccati malicia que calorem charitatꝫ extinguens animam frigefacit ⁊ dei oblitionē inducit. Talem letargiam patiebatur ille cui scriptura dicit Deu.xxxij. Deū inquit qui te genuit dereliquisti ⁊ oblitus es domini creatoris tui.

¶ Capitulum.liij.

PEccator assimilatur seruo malo.primo qꝛ malus seruus solet esse ebriosus. ⁊ tunc bona domini negligit vel furtim subtrahit. Prouer. xix. Operarius ebriosus non locupletabitur.ℓ3 et peccator qui vino.i.delectatōe carnis vel secu li inebriatus negligit spiritualia que ad honoꝛem domini sunt. vel si non negligit furatur ⁊ sibi vsurpat non inde dei sed suam ꝓpriam gliam querendo. ecōtra boni serui dicunt. Non nobis dñe nō nobis sed nomini tuo da gloriā. ¶ Secundo qꝛ seruus malus est otiosus ⁊ tempus quo laborare debet inutiliter expendit ⁊ perdit. vnō paterfamilias dixit seruis. Quid ℓ tota die stat⁹ otiosi.⁊ Eccli.xxxiij. ℳitte seruū in operationē ne vacet. Sic enīz decet illū. Peccatores aut otiosi sunt.qui totum tempus quo in peccato viuūt quā tum ad meritū perdunt ⁊ inutiliter expēdunt. ¶ Tertio qꝛ malus seruus de bōis domini sui est prodigus ⁊ vniuersa consumit ℳath⁹.xix. Diffamatus est ille⁹ q⁹ dissipasset bona dñi sui. Tunc autē peccator de bonis dei est prodigus.quando eis non vtitur ad honoꝛē dei ⁊ salutem anīme sue.sed tm̄ ad gloriā mūdi vel cōmodum corpis sui. ¶ Quarto qꝛ malus seruus est piger ⁊ somnolētus ⁊ negotia domini negligit. Eccli.xxxviij. Luz seruo pigro tracta de opere.⁊ Lu.xviij De seruo qui abscondit talentum dñi sui. Peccator autem somno peccati detentus bona que facere posset oīno negligit. Quarus etiam bona ꝛalia non alijs tribuit sz sibi soli abscondit. ℳulti etiā ex pusillanimitate talenta.i.gratias sibi traditas seu creditas .i.cōcessas abscondunt. qꝛ non vtuntur eis ad ꝓximoꝝ vtilitatez. ¶ Quinto qꝛ seruus malus ꝓteruus ⁊ cernicosus suꝑa dominum se extollit. Eccles.x. Vidi seruos in eqs ⁊c. ⁊ Prouer.xix. Per seruum cū regnare ceperit.sic peccator super dominū supbit quādo humilitatē domini videt ⁊ ipse cōtēnit eam. Videt enīz dominū suū afflictū ⁊ ipse vult eē in delitijs Videt dñz pauperē ⁊ dēndatū ⁊ ipse vult fulcīri delitijs ac diuitijs. Videt dñz abiectuz ⁊ ꝓptū ⁊ ipse vult honoꝛari. ¶ Itē seruus ꝑ dñm se extollit qñ caro contra spiritū pcualet Job.xv. Non est seruus maioꝛ dño suo. ¶ Sexto qꝛ malus seruꝰ cupidus existēs bona dñi in ꝓpriū vsuz vertit. Exēplū de seruo. Eliseꝰ iij. Re.v. ⁊ hoc ptinet ad symoniacos. q bona dñi .i.bona spūssancti ꝓ sua vtilitate tpali emunt ⁊ vendunt. ¶ Septimo quia presumptuosus impia domini puipendit.ij. Reg.xij. Seruus meus contempsit me.⁊ Job.xix. Seruum meū vocaui ⁊ non rñdit mihi. Sic est peccator cum dei mandata ꝓtēnit.vel cum a deo vocatus redire ꝑ penitentiam spernit. Pro.j. vocaui ⁊ renuistis ⁊c. ¶ Octauo cum sit malus ⁊ durus gratiam sibi fieri appetit. ℳath⁹.xx. Serue neq̄ omne debituz dimisi tibi quoniam rogasti me.sic est peccator qui male agendo gratiam a deo vel finalem penitētiam expectat. ¶ Nono qꝛ oblitiosus est ⁊ q⁹ redditur⁹ sit de omnibus rationē ad memoriam non reducit.quod etiam peccator facit respectu dei. Luc.xij.si dixerit seruus moram facit dñs meus ⁊c. ¶ Decī

mo qꝫ iracūdus ⁊ seditiosus totam familiam turbat ⁊ ledit. Luce. xij. Et si ceperit seruus percutere seruos ⁊ ancillas ⁊c. Talis est qui ledit sanctos ⁊ religiosos viros vel pauperes qui sunt de familia christi.

¶ Undecimo qꝫ maledicus ⁊ liguosus etiam dño detrahit vel ei maledicit. ij. Reg. xvj. de Siba que accusauit dominum regi. Eccls. vij. Cunctis sermonibus q dicunt ne accómodes aurem tuā ne forte audias seruū tuum maledicentē tibi. Talis est maledicus ⁊ blasphemus ꝑpue qui contra dñm linguā suam relaxat. ¶ Duodecimo qꝫ deliciose nutritus contra dñm recalcitrat ⁊ resistit ꝓuerb. xix. Qui delicate nutrit seruum suum postea inueniet eum contumacem. Et ideo non decēt seruū delitie. Sic caro rebellat spū cum delicate nutritur. vel ℔ primet ad ingratos qui multis bonis a deo receptis recalcitrant contra eum ꝑm illud Deut. xxxij. Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit. ¶ Decimotertio qꝫ cum sit fraudulentus dño suo insidias ponit. iij. Reg. xxi. Letéderūt ei insidias serui sui reputat autē dominus sibi insidiari cum quis insidiatur pauperi vel hoc ad hypocrytas primet qui opa domini faciunt fraudulenter. ¶ Decimoquarto qꝫ seruus domino existēs iniuriosus ab eo fugit. iij. Regū. ij. Factum est vt fugerent serui semei. ij. Regu. xvj. Undie increuerunt serui qui fugiunt dominos suos. Talis est etiam peccator qui cum deū peccando offenderit pnie remedium refugit ⁊ ad deum redire cōtēnit. ¶ Decimoquinto cum sit flagitiosus punitur nec sic se cōpescat. Talis est peccator qui ꝓpter aduersitates se non emēdat. Eccli. xxxij. Seruus interrogatus assidue sez cum tormētis a liuore. i. a liuoris crimine non minuitur sed magis ad odium prouocat. ¶ Decimosexto est ingratus ⁊ gratiam sibi factam nō recognoscit. Talis est qui post penitētiam ⁊ veniam recidiuat. Eccli. xxxij. Lxa manus seruo ⁊ querit libertatem.

¶ Decimoseptimo criminosus existens non nisi verberibus emendat. Eccli. xlij. Seruo pessimo latus sanguinare. glosa. seruus qui verbis non corrigitur vulneribus corrigatur. Talis est peccator qui se non emendat nisi fortiter ⁊ intime tangatur. ¶ Decimooctauo quia est astutus cū vocatur dormire se fingit. Prouerb. xxix. seruus non potest erudiri. qꝫ quod dicis intelligit ⁊ respondere contēnit. Talis ē qui verbum dei audit ⁊ intelligit sed opere implere negligit. Luc. xij. Seruus sciēs voluntatez domini sui ⁊ non faciens plagis vapulabit multis. ¶ Item nota q̄ seruus peccati dicitur esse homo tripliciter ꝑm q̄ est triplex genus seruorum. Nam quidaz sunt vernaculi siue originarij. qui sez in seruitute sunt nati. Et tales multis penis legalibus subijciuntur. qꝫ sua non possunt vendere neqꝫ alienare nec contrahere nec dignitatis officiuz sumere neqꝫ testimonium ferre nisi de domini voluntate. Uoc modo nascimur omnes serui originalis peccati. Ex qua fuiture multe pene seu dāna ꝑm diuine legis iustitiaz homini proueniunt nisi ab ea per baptismum liberetur. Alii vo sunt emptitij qui ab hoibus capti vel empti iugo sūt serui tutis astricti. Sic efficitur homo seruꝰ ꝓ peccatū actuale siue qꝫ captꝰ sit ⁊ illaqueatus ab hostibꝰ ꝓ tētatiōis ꝓsensuz. siue ex nimia malitia sua venūdatus sit vt faciat malū sicut achab. iij. Re. xxi. Tertij sui sēductitij q nō ex necessitate sed ex volūtate seruiūt sub spe lucri. Et hi a famulando ꝓprie dicti sunt famuli. Sic quoqꝫ spūaliter seruos facit homines auaritia. Unde ⁊ Apl's dicit q̄ auaritia est idolorum seruitus. Exponens ℔ Innocēn. de vtilitate conditionis humane dicit ꝙ ficut idolatra seruit simulacro sic auarus seruit thesauro. Nam ille cultum idolatrie diligenter amplat ⁊ iste cumulum pecunie libenter augmentat. Ille cum omni diligentia colit simulacrum. ⁊ iste cum omni cura curat seu custodit thesauruz. ille spem ponit in idolatria. ⁊ iste spez cōstituit i pecūia. ille timet mutilare simulacrū. ⁊ iste timet minuē thesaurus. vñ dicit Sene. in Proue. Pecunie oz ipareꝫ seruire ū vti scias ancilla ē. ñ nescias ē do

mna. ¶ Item peccatores assimilant pueris. ¶ Primo q̄ ad modū puerorū sola presentia curant & futura non cogitant. ¶ Item q̄ vanitatem amant & lucris scilz spūalibus intēdere recusant. ¶ Item q̄ sūt minima & vilia magna estimāt. s. terrestria & q̄ sunt maxima nihil reputant. s. celestia. ¶ Item sibi noxia sepe optāt. s. tpalia cōmoda vel peccata. & p̄ vtilia clamant scz p̄ correptiones & flagella. ¶ Item plus de pomo amisso. s. de vili re trāsitoria q̄ ō p̄mo pdīo. s. hereditatis celestis plorāt. ¶ Item bñficiuz sibi factū. s. a deo vel ecclesia ad mentē nō reuocāt recognoscendo vī regratiādo. ¶ Item oia q̄ videt affectāt & manu scz opis vel laboris & voce locutiōis ea postulāt & pcurāt. ¶ Item puerorum solum. s. sibi filiuz p̄filia amāt & p̄sortia sapientiū p̄m deū denegāt. ¶ Item nullus secretū occultāt scz oia recitāt. & hi sūt detractores & pdītores. ¶ Item sepe garriunt & cachinant & clamant ita vt vix dormientes fileant. ¶ Faciunt dissoluti & ridiculosi & linguosi. ¶ Item lotia sordibus mortuoz se inquinant & duz lauant p̄o posse repugnāt. ¶ Hoc faciunt recidiuātes p̄iam recusantes vel correptioni resistentes.

¶ Item sola q̄ ventris sunt cogitant & p̄o p̄uī ventris mensurā ignorant & in manducando nullū ordinem seruant. scz mox vt a lecto se eleuant cibum postulant. que oia faciunt gulosi. ¶ Item pudibunda detegere vel monstrare nō curāt. q̄ pertinet ad luxuriosos. ¶ Item sola tocosa appetiantur & amāt. i. solatia & delectabilia mūdi. Item sepe ex infectis parentibus generati etiam ipsi infecti generantur & perdurant. sic frequenter imitantur filij scelera patrum & perseuerant in eis. ¶ Item omnia laboriosa repudiant. sic peccatores recusant ferre labores penitentie. Item peccatores assimilantur quibusdaz mōstruosis hominibus qui dicuntur esse in quibusdam regionibus. Nam sicut dicit Augu. xvi. de ciuitate dei prout gentium narrant hystorie perhibentur quidaz homines vnum oculum tantuz habere in frōte media. & illi vocantur cyclopes. q̄bus assimilantur auari qui habent respectuz solum ad tpalia. Nam tpalia sunt media inter eterna bona & eterna mala. & ideo p̄ticipant ex vtroq; q̄ quibusdaz sunt vtilia quibusdam noxia. propter q̄ dīcit in Eth. q̄ hūt errorem hec bona scz tpalia q̄ multis contingunt detrimenta ex illis. Alij. n. sunt qui hūt plantas vsq; post crura & octonos digitos in tribus digitis excedit alios qui hūt tm̄ quinq;. Primo q̄ ante nō processerunt. secundo q̄ retro redierunt. tertio q̄ contra ppriam notitiam fecerunt. ij. Petri. ij. Melius fuerat illis viam veritatis non agnoscere q̄ post agnitam retrorsum conuerti. Alij dicuntur esse qui ora non habent. sed tm̄ p̄ nares alimentum sumunt. quibus assimilantur alienorum factorum bonorū vel malorum factorum curiosi perscrutatores qui bonorum factorum odorem perciunt. sed ipsa opera imitando non gustant. Alij vero esse perhibentur qui tacētes in terra resupini vmbra se pedum cōtegunt. & sunt tante celeritatis q̄ in cursu canibus comparantur. quibus illi assimilantur quibus sensualitas q̄ significatur per pedes siue plantas rationi predominatur q̄ significatur per caput. Ideo enim sensualitas significatur per pedes. q̄ ad modum pedum inheret terre. i. corpori. & sunt quasi duo pedes duplex eius appetitus. s. concupiscibilis & irascibilis. Ille ergo plātā capiti superponit q̄ sensualitatē p̄fert rōni. Et talis scz ad ea que sunt carnis vel mundi velocissimus tamē ad spiritualia est tardissimus. Alij autem dicūtur esse sine cernice habentes oculos i humeris. quibus assimilātur illi qui attēdunt solum ad grauia & onerosa que sibi fiunt. Nō habent oculum. i. respectum in humeris. idest i grauaminibus impositis humeris enim feruntur onera. Vnde tales nō recordātur beneficiorum sed iniuriaruz. Alij vo sunt cynocephali canina

capita habentes quos ipse latratus magi esse bestiales q̄ homines cōfitetur. Et illi sunt iracundi ⁊ garrientes qui tota die latrant ⁊ garriūt. ⁊ eorum latratus. i. garritus sunt ratione carentes. ⁊ ideo canini ⁊ bestiales sunt. Alij vo habent planam faciem ⁊ labium oris inferius ita ꝓminens vt in solis ardoribus totam ex eo faciem cooperiant dormientes. hos sine linguis esse dicunt solis nutibus ꝓ verbis vtē tes. Istis assimilant homines incauti ⁊ imprudentes qui in facie. i. in exteriori conuersatione carent narib⁹. i. discretione nō vtunt. Excessus autem labij inferioris significat loquacitatem nimiam indiscretā de inferioribus ⁊ terrenis. sed carētia linguę refertur ad indiscretam taciturnitatē ⁊ ideo representat illos qui nec discrete loqui nec discrete tacere sciunt. q̄ autem loquantur nutibus non est quia sint de ordine cistertiensium. Sed refertur hoc ad inquietos ⁊ indiscretos corporis vel membroꝝ motus sicut dicit de apostata homine. q̄ annuit oculo terit pede digitis loquitur ⁊ cetera. Quidaꝫ vero sunt modo simili ita magnas habentes aures vt eis ꝓtegant totum corpus. Et his assimilantur qui solicite ⁊ multū audiunt. ſz de auditis nihil faciūt. Jac. j. Qui auditor est verbi ⁊ non factor ꝛc. alij vero sunt in ethiopia ꝓnt ambulantes vt pecora nō se valentes sursum erigere quibus assimilantur cupidi. qui solum terrenis intendunt de celestibus vero non curātes. contra quos dicit Apostolus Colo. iij. Que sursum sunt sapite non que super terrā. ¶ Item peccatores assimilantur visceribus. primo ꝓpter multiplicitatē vitiorum. Nam sicut in corporibus sine ventribus sunt multa viscera ita in peccatoribus sunt multa vitia. In ventre enim superius primo est quoddam intestinū subtile quod vocatur duodenum. qꝝ in sua longitudine ſm mensuram cuiuslibet hominis est. xij. digitorum. ⁊ hoc super dorsum erigitur. ⁊ ad nullam partem aliam retorquetur. Hoc intestinum est superborum qui super dorsum. i. super homines humiles ⁊ patientes se erigunt. ⁊ se ꝓ humilitatem vel pietatem non retorquent nec flectunt. Hic enim habet. xij. digitos id est duodecim gradus. Duodecim enim gradus superbie beatus Bernardus ponit qui sunt curiositas. mentis leuitas. inepta leticia. iactantia. singularitas. arrogātia. ꝓsumptio. peccatorum defensio. simulata confessio. rebellio. libertas. peccandi consuetudo quorum primi sex sumuntur ſm iniuriam proximi qui debet esse par. quatuor alij sumuntur ſm iniuriam hominis superioris. Duo vero vltimi ꝓprie ſm iniuriaꝫ dei que scilicet immediate fit ei. Et vocantur gradus quia fit ꝓgressus a minori malo ad maius. Nam mala est iniuria respectu paris. peior respectu superioris. ſz pessima respectu dei. ¶ Secundū intestinum vocatur ieiunū. quia semper a cibis est vacuum. Dicit autem quidam sapiens q̄ ideo sic est vacuū quia a se reijciens omne acceptum nullū apud se retinet nutrimentum. Et hoc ꝓtinet ad prodigos qui quantuncunq; lucrentur vel recipiant tamen semper sunt vacui. i. indigētes. qꝝ omnia emittunt inutiliter ⁊ nihil reseruant. ⁊ ideo semper egent vt patet per exemplum in filio prodigo. Lu. xv. ¶ Tertium appellatur secūdo simillimum nunq̄ tamen sine cibi corpulentia est inuentum. Hoc pertinet ad gulosos q̄ nūq̄ sūt sine solicitudine cibi ⁊ cura corporis sui. Inferius autē sunt tria alia grossa quorum primū vocatur orbū. i. viduatum altero orificio. Cum enim cetera viscera duo habeant orificia hoc ꝛz vnum solum. vndese habet admodū sacci. qꝝ multa recipit ⁊ pauca eijcit. hoc pertinet ad illiberales ⁊ anaros quoꝝ bursa habet solum vnuꝫ fotamen scilicet ad recipiendum. multa enim recipiūt lucrando sed pauca vel nulla eijciunt expēdēdo Aliud vo quod est sub orbo dicitur ilion eo q̄ in eo iliaca passio fieri cōsueuit. hoc pertinet ad iudos qui aliorum felicitate torquentur. Nam passio iliaca valde torquet quia est dolorosa. Vltimum autem intestinum ⁊ infimuꝫ dicitur colon. quod

tum mediate eius orificio totius corporis ē contūctum. hoc pertinet ad vitium luxurie que circa infimam corporis partem viget ⁊ exercetur que eidem orificio est vicina. Vnde hoc vitium vilius ⁊ turpius reputatur ceteris. ¶ Itē peccatoꝝ assimilat̄ lepr̄osis. Primo ratione distinctionis. distinguuntur enim septem genera peccatorum penes septez species lepre. vel penes septē modos lepr̄osoꝝ qui i sacra scriptura leguntur. Nam significatur in carnis tumore superbia. ⁊ hec est lepra. Ozie. ij. Paral. xxvj. Postq̄ eleuatum est cor eiꝰ exorta est lepra in fronte eius. In exustiōe significatur iracūdia ⁊ hec est lepra symonis ℳath. xxvj. Cū eēt Jesus i domo symonis lepr̄osi. In siti auaricia. ⁊ hec est lepra ieſy. iiij. Reg. v. In ponderositate accidia ⁊ hec est lepra moysi. Exod. iij. Qui cum misisset manum in sinū protulit lepr̄osaz In pinguedine gula. ⁊ hec est lepra viroꝝ quattuor in introitu porte. iiij. Re. vij. In putredine invidia. ⁊ hec est lepra marie. Nu. xij. Prouer. xvij putredo ossium invidia. In fetore anhelitus luxuria. ⁊ hec ē lepra domꝰ Jacob secūdo. Reg. iij. ¶ Secundo ratione mundationis. Nam isti lepr̄osi mundantur quinq; modis. Primo ablutione per quam significatur contritio quarto Regum quinto victum est naaman lauare septies in fordāe. ¶ Itē ostensione per quaz significatur confessio Luce decimoseptimo. Ostendite vos sacerdoti. qui dum irent mundati sunt.

¶ Item separatione per quam signatur excommunicatio Numeri. xij. Legitur ō ℳaria que fuit extra castra septem diebus. ¶ Item inclusione per quam religio significatur vt manus moysi mundata est inclusione. Exodi. iij. Item tactu p quam tribulationum perpessio ℳatl̄. vij. Tetigit eum dicens. Volo mundare ⁊ confestim mundata est lepra eius. ¶ Item peccatores assimilantur apopleticis ideſt his qui apoplexiam patiuntur. Primo q̄ ꝑz Autcenmam in apoplexia fit membrorum ociositas: Vnde dicit q̄ apoplexia est ociositas membrorum a sensu ⁊ motu ꝓpter oppilationem contingentem in ventriculis cerebri ⁊ meatibus spiritus sensibilis ⁊ motui. Hec ociositas membrorum inuenitur in accidiosis ⁊ in pigris. quia nihil boni volunt operari. Prouerbio. xxv. Abscondit piger manum suam sub asella nec ad os suum applicat eam. Et quidā quidem sunt pigri ⁊ ociosi circa speculabilia puta circa studium scientie. Vnde tales priuantur sensu. ideſt; adeptione scientie. Quidam vero circa operabilia ⁊ tales carent motu ideſt profectu virtutis vel meritorij operis. ¶ Secūdo quia in apoplexia est anhelitus difficultas. Nam sic euacuantur instrumenta motus ⁊ anhelitus aut debilitantur vt non fiat facilis anhelitus immo illic est spuma ⁊ est habens vicissitudinez sicut strāgulatio aut sicut vox strangulati. quandoq; tamen nō apparet anhelitus neq; vox neq; spiritus. ⁊ h̄ est peius. Et hec difficultas anhelitus ideſt respirationis est in gulosis ⁊ luxuriosis q̄ querunt delectationes carnis. quia tales spirituales inspirationes difficulter recipiunt vnde Apostolus dicit prime Cori. secundo q̄ animalis ideſt carnalis non p̄cipit ea que sunt spiritus. ¶ Tertio est in apoplexia morbi insanabilitas. Nam sicut dicit Ipoc. quando apoplexia est fortis habens eam non sanatur. si vero debilis eius sanatio non est facilis. Hec insanabilitas inuentur in auaris. vnde Philosophus in Ethi. dicit q̄ illiberalitas que pertinet ad auaritiam est insanabilis. Hieremie trigesimo. Insanabilis facta est plaga tua. Sene. Dum cetera vitia senescunt in homine sola auaritia iuuenescit. ¶ Quarto in apoplexia est mortis deformitas. quia aliquando accidit vt habens apoplexiam sit cuitatus ⁊ non sit differē tia inter ipsum ⁊ mortuum ita vt nō apparet in ipso aliquis anhelitus. deinde reviuiscit ⁊ sanatur. Et in talibus anhelitus quidem non apparet sed ipsorum pulsus non integre cadit propter hoc volūt medici q̄ tardetur sepultura donec ꝑpendat eius dispositio neq; sit minus. lxxij. horis. Inuenitur aūt quedā mortis ꝑfor

mitas in inuidis. quia corpus mortuum putrescit sicut Proverbio. xiij. dicit q̄ putredo ossium i. virtutū vel virorū fortium inuidia. ¶Quinto q̄ in apoplexia est mala resolubilitas. q̄ apoplexia si resoluit vt plurimū resoluit in paralysim. Nec mala resolubilitas inuenit in superbis ⁊ iracūdis. q̄ superbia resoluit vt plurimū in irā ⁊ ira desinit in stultitiā ⁊ iacturam. Prouer. v. Virū stultū interficit iracūdia.

¶Capitulum. liij.

Penitentia assimilatur pulmoni. ¶Primo quidem quia pulmo aerem attractum interius depurat ⁊ penitentia cor interius in fletus mundificat scilicet per contritionem Jacobi quarto. Purificate corda duplices animo. ¶Secūdo q̄ pulmo vocem formatiue pulmone emis vox formari non potest: nec⁊ anhelitus reddi valet vt dicit Plinius. xiij. libro de animalibus. Sic etiam penitentia cordis exterius formar vocem confessionis. ps. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam tē. ¶Tertio q̄ pulmo humorem spumosum generat. Est enim pulmo de molli carne ⁊ aerea ⁊ spume coagulate similimus vt dicit Cōstā. ⁊ ideo generat cōsimilē humorē. s. spumosum. Quasi autem humor spumosus est feruida lachryma rum cōpūctio quā ipsa pnia generat ⁊ producit. ps. Lauabo p singulas noctes lectū meū ⁊ lachrymis meis stratum meū rigabo. ¶Quarto pulmo cor refrigerat. Nā ipse pulmo vndiq; cor circūdat ⁊ aerē frigidū ad eius temperiē ministrat. Vnde inter cor ⁊ guttur est medius vt subito ad cor aerem mittat. ⁊ ipsi gutturi ad vocem formandam reddat. Sicut igitur pulmo calorem cordis refrigerat ita penitentia tam interiorē q̄ exteriorē ardorem concupiscentie mitigat. Eccli. iij. Ignem ardentē extinguit aqua idest ardorem concupiscētie repumit penitētie lachryma. ¶Quinto pulmo a motu non cessat. Dum enim sit vt cordis flabellum aerez ad temperiē cordis attrahens ꝓtinue ⁊ emittens opz necessario q̄ se dilatando ⁊ constringendo semper in motu consistat. Sic etiā homo penitens a motu boni operis nullo tempore cessare debet neq; ocio vacare Eccles. ix. Quodcunq; potest facere manus tua instāter operare ⁊ c. ¶Sexto pulmo spūi vitali nutrimentuz continuum prestat. Nam caro pulmonis est mollis ⁊ concaua ⁊ lenis vt aer in suam naturam de facili immutetur. ⁊ sic vitalis spiritus in ventriculum cordis ad conseruationē vite aialis facilius trāseat Sic per opa penitentie nutritur interius spiritus. siue p auditum predicationis. siue per studium orationis. siue per fletus compunctionis secundum illud ps. Fuerunt mihi lachrymē mee pāes die ⁊c. ¶Septio pulmo cordis regionem ab instrumentis sensibilib⁹ separat ⁊ sic penitētia separat cor penitentis a delectatiōibus sensibilibus ⁊ carnalibus Jsido. in lib. de summo bono. Penitentia non mensium ac temporum cursu pensatur. sed pena qua anima cruciatur ⁊ mortificatur caro. ¶Octauo pulmo aerem ad supplementum caloris in suis foliculis ⁊ poris reseruat. Vnde tamdiu potest animal sub aqua sine suffocatione viuere ꝺ̄diu potest recollectum aerem retinere. Sic penitēs debet in secretis studijs ⁊ affectibus conseruare propositum non peccandi. ⁊ tamdiu viuit anima sub aqua gratie quādiu potest tale propositum retinere. ¶Item penitentia assimilatur palpebris propter tria pulmo propter officium. Nam palpebrarū siue alioz est triplex officiū. Sunt enim posite ante oculos. ¶Primo ad custodiendum. vnde dicuntur cilia q̄ suo motu continuo aerez intercidunt ⁊ sic oculos ab aeris lesione custodiūt. Talis erat penitētia pauli quā faciebat ad suam custodiam ne scilicet caderet a gratia. Vnde. i. Corin. ix. Castigo corpus meum ⁊c. ¶Scōo palpebre sunt ad opertura. Nā q̄ natura oculi ē aquea ⁊ humida ad sui fortificationem ⁊ defensionem indiget opertura. Sed sicut palpebra est opertorium oculi. ita penitēu-

ria est operimentum peccati. operit enim peccatum ne videatur ad iudiciū ꝑs. Beati quorū remisse sunt iniquitates ⁊ quorum tecta sunt peccata. ⁊ talis fuit penitētia magdalene. Sed nota ꝙ quedam alia regunt siue claudunt oculum cū palpebra superiori sicut omne animal quadrupes sicut ysis dicit in. xij. li. de aialibus. Quedā cū palpebra inferiori sicut aues. qz quidā se affligunt in penitentia amore eterni premiū. ⁊ hec est palpebra superior quidā timore supplicij ⁊ hec est inferior.

¶ Tertio palpebre date sunt ad apparentiam. i. ad pulcritudinem ⁊ ornamentum faciei. Et talis fuit penitentia Jobis baptiste ⁊ aliorū sanctificatorū que non fuit necessaria ad purgationes vel custodiam vitiorum sed potius fuit ad decentiam ⁊ ornamentum virtutū. ¶ Secundo pnia assimilatur palpebris ꝓpter concursuꝫ. Due. n. sunt in hoie palpebre que assidue ad inuicem concurrunt vt reficiant assiduo motu obtutum vt dicit Constan. q̄ dicuntur palpebre qz palpitando semper mouentur. Sicut igit duplex est palpebra ita duplex est pnia que sibi inuicē in penitente assidue debent concurrere ⁊ inuicez quasi se tangere. s. interior ⁊ exterior. Nā exterior sine interiori est infructuosa. vt pz i hypocritis. sed interior sine exteriori nō ē fructuosa sicut patet in negligētibus ⁊ pigris ad satisfaciendū. ¶ Tertio, ꝓpter munimentū. Nam palpebre munite sunt villis pilox vt apertis oculis si quid occurrerit repellat. ⁊ involutis oculis in ipsis securius dormiatur vt dicit Cōstan. Habēt aūt palpebre pilos non oino erectos sed in extremitatib⁹ mediocriter reflexos ⁊ hoc factum est vt se habilius ⁊ fortius clauderent. ⁊ si qō impedimentū occurreret ei efficatius obuiarent. Quasi aūt villi pilox sunt exempla sanctox qui de statu peccatorum precipue carnaliū ad deū cōuersi sunt. Nā pili ex superfluitate quidē carnis nascunt sed carnei non sunt sz arid ⁊ tenues. vnde signant sanctos ad deū conuersos. qui licet primo fuerunt carnales tñ post conuersionē effecti sunt spirituales ⁊ celestes. Horum ergo pilorū villos. i. exēpla doctorū debet penitens ad seipsum reflectere per imitationez si vult se ꝓtra tentationes claudere ⁊ secure dormire in morte. ¶ Ite pnia concipit ⁊ parturit hominem in esse spirituali sicut parturitur ⁊ cōcipitur in esse naturali. quod patet ex quatuor. ¶ Primo ratione conceptionis. Nā ad cōceptionē infantis requiritur materia conueniens. locus expediens. ⁊ cā efficiens. Materia ergo conueniens humor est menstrualis siue seminalis femine. Causa vero efficiens sm philosophum est semen viri. Instrumentalis cā est calor nature virtute corpoꝝ influēs ⁊ disponens. Locus aūt conueniens est matrix. Similiter dum aliquis ad pniam conuertitur. ⁊ quasi spiritualiter deo concipitur velut locus conueniens in aia est mens siue memoria que est vt matrix in qua velut humor menstrualis est peccati recordatio que est velut materia pnia. Sz cā efficiens huius conceptionis est timor dei sz illud Isa. xxxvj. A timore tuo dñe concepimus ⁊ peperimus spiritū salutis. Et nota ꝙ si materia fet⁹ in parte dextra fuerit adunata in naturam cedit maris. si vero in sinistra in naturā mulieris. Et hec diuersitas accidit ꝓpter dñium caloris q̄ in dextra parte consistit. Similiter qñ calor diuini amoris dñatur in mente penitentis concipitur quasi in dextra masculus. i. spiritus cōpunctionis virilis ⁊ fortis sed quasi in sinistra vbi est defectus caloris. i. in corde tepide penitentis ꝯcipitur femina. i. spiritus debilis ⁊ instabilis. ¶ Secundo ratione formationis. Nam corpus infantis in vtero matris non subito formatur sed ordinate ⁊ gradatim. ⁊ iste ordo ꝓsideratur ex tribus. Primo ex conceptis partibus siue membris. Quia primo formantur membra principalia. s. cor cerebrum ⁊ epar que aliorū omniū sunt fundamenta. Et ista quādo sunt simul in sanguinis massa sibi vicinantur. ⁊ postea ab inuicem diuiduntur. De istis tribus fundamentis alia tria nascuntur scilicet nerui ⁊ nucha dorsi a capite. arterie a corde.

vene ad epate ſm galienum. Ariſto. tamē dicit. q̄ principium venaꝝ eſt cor in li. de ſōno ꝛ vigi. His autem ſic formatꝫ tāq̄ oiuꝫ fūdamētis formatur natura oſſa hoꝝ cuſtodituꝛ ſcz cranium ad defenſionem capitis. oſſa pectoris ad munimē cordis. ꝛ coſtas lateris ad tutelam epatis. ꝛ ſic ꝑ alīa. Poſt iſta ꝓducuntur membra ſcōdaria ſcilicz manus pedes brachia ꝛ ſimilia. ſed iſta nō ſimul ſed ſucceſſiue formāt. Similiter in pnie ſtatu non ē hō ſtati a pncipio pfectus. ſed pficit gradatim ſm illud ꝙ. Ibunt de vtute in virtutē. Dñ poſſumus per tria membra principalia ſcilicet cor cerebrum ꝛ epar itelligere tres virtutes theologicas ſcilicet fidem. ſpem. ꝛ charitatem. Per membra vo ſcōdaria ſeu defenſoria que his adijcuntꝰ virtutes intellectuales ſed per officialia virtutes morales in quibus omnibus homo non pficitur ſubito ſed gradatim. Scōo cōſideraꝫ ordo formationis ꝛ ꝛceptionis gradibꝰ qꝛ infans dū concipitur ḡttuoꝛ hȝ gradꝰ. Primus eſt cum adhuc eſt lacti vicinus. Secūdus eſt cum iam ſemen ſanguini ſe commiſcet. Tunc enim cor vel cerebrum nondum perfecta ſunt ſed eſt quedā maſſa ex ſemine ſanguineq̄ commixta. Tertius eſt gradus cum corde ꝛ cerebro ꝛ epate iam formatis. alia membra indiſtincta ſunt. Quartus eſt qñ corpus eſt completum ꝛ organizatū ꝛ ad aīe ſuſceptōez diſpoſitū. Cui dū aia ōſup dat i vtero mouetur. ꝛ ſi eſt femia in ſiniſtra pte plus ſentitur. ſi vero maſculus in dextra pte plꝰ mouetur vt dicit Galienꝰ. In iſtis igitur ḡttuoꝛ gradibus formationis corpis deſignantur ḡttuoꝛ gradus formationis pēitētis quoꝝ primꝰ ē i peccati recogitatione. Et hec aſſiſtāt lacti quia lac eſt faciliter cōuertibile ꝛ i bonos ꝛ in malos hūores ſic recordatio peccati faciliter conuertit vel i bonū anime nutrimētū puta qñ ex recordatione peccati naſcitur doloꝛ ꝓpūctionis. vel i nutrimētū malū qñ ex peccati recordatione naſcitur delectatio vel voluntas reiterandi. Scōs gradus eſt in peccati detestatione. Tunc eni ſemē agnitionis ꝛ recordatōis peccati miſcet ſe cū ſanguine. i. cum doloꝛe abominatōe peccati. Tertius gradus eſt in peccati ꝓfeſſiōe vbi q̄dā mēbra ſunt diſtincta ſcz cor cerebrum ꝛ epar. per q̄ tria itelligitur triplex genus peccatoꝝ que hō tenetur diſtincte confiteri ſcilicet ꝑ miſſa in deū. primū. ꝛ in ſe ipm. vel cōmiſſa corde ore ꝛ ope. Alia vo membra ſūt indiſtincta qz vltimo fieri debet penitentis confeſſio cōis. Jn q̄ indiſtincte. i. generaliē ſe accuſet de ventalibus ꝛ mortalibus q̄ꝝ obliuionem omiſiſſet vel ignoꝛantiaꝫ diſtincte confiteri. Quartus gradus attēdit in ſatiſfactione. in q̄ cōſiſtit perfecta pnia ſeu penitētis diſpoſitio. ſiue ad ſnpm gr̄e ſuſceptionem. ſiue ad fetus. i. boni opis motionem. Sed nota ꝙ fetus interioꝛ. i. diſpoſitio vel ꝓpoſitum interius cōcepꝝ de penitentia exterius facienda iq buſdam eſt femineꝰ. i. defectiuus ꝛ nō verus. ſicut in fictis ꝛ hypocritis ꝛ tūc ē motus exterioris penitentie ſiue operis iſtiſtra. qz ſcilicet hypocrita ꝛ ficꝰ exteriora opera penitētie facit cum ſiniſtra intētione. Jn quibuſdam vo interioꝛ fet⁹. i. contritio cordis ē maſculinꝰ. i. perfecta ꝛ vera. ꝛ recte ē motꝰ in dextra. quia ſcilicz vere contritus facit opera penitentie cū recta intentōe. Vnde dicitur ẓMath. v. Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra tua. ¶ Tertio attenditur ordo formatōis ex conceptionis diebus. quia in gradu lactis eſt infans per ſex dies. in gradu ſanguinꝭ per nouem in gradu maſſe carnis. xū. diebus exiſtit. In quarto vo gradu ante plenam perfectionem eſt per. x viij. dies. vñ a die conceptiōis vſq̄ ad diem cōpletionis ꝛ vinificatōis ſunt. xl vi. dies ita q̄ ꝑmus ꝛ vltimus computetur. Nam ſtot diebus cōmuniter viuit fetꝰ. Et ſm hūc numerum Auguſtinus computat edificationem templi cui comparat perfectionē corporis xpi ſuper Joh. c. vi. nō qua talꝭ proceſſus fuerit in formatione dominici corporis cuꝫ perfectionem habuerit iuſtanti. ſed quia in tot diebus potuit membrorum diſtinctio comprehendi. Jn ho-

igitur processu dierū intelligitur quadruplex gradus electorum. ¶ Primꝰ est incipientium ⁊ isti sunt sub forma lactis qui est paruulorū cibus. Est igitur eorum inceptio in operibus vite actiue vnde assignantur eis sex dies idest sex opa misericordie q̄ enumerauit dominus Matth xxv. ¶ Secundus est proficientium. ⁊ isti sunt sub forma sanguinis idest sub certamine passionum ac tētationum ⁊ tribulationum. Vñ quibusdam qui nondum istum gradum attingebant dicebat Apostolus Heb. xij. Nondum enim vsq; ad sanguinē restitistis. ⁊ istorum profectus debet esse in vita contemplatiua. Vñ assignantur eis. ix. dies propē nouem angelorum ordines. quibus assimilantur viri ꝓtēplatiui. ¶ Tertiꝰ gradꝰ ē pfectorum q̄ iam habent completam naturā carnis. i. ōbitam formam perfectiōis. Tales sunt quorum vita conformatur vite apostolice. Vnde assignantur eis. xij. dies propē numerum. xij. apostolorum. ¶ Quartus gradus est beatorum quorum perfectio quantum ad corpus erit in octaua resurrectionis q̄ iam inchoata ē in christo q̄ scilicet resurgēs ex mortuis iam non moritur. Perfecta autem resurrectio ⁊ plena erit in fine seculi quando decima drachma perdita fuerit reinuenta idest electorum ecclesia totaliter resuscitata. Vnde vltime consumationi decem dies assignantur propter numerum completum electorum. qui signantur in decima drachma prius pdita postea reinuenta. Lu. xv. ¶ Tertio ratione cōpletionis ex eo q̄ quorundam infantium formatio citiꝰ quorundam vero tardius complet. Sūt enim quidam qui dicunt q̄ quidam in. xxx. dieb⁹ complentur ⁊ tales sexto mense nascūtur ⁊ tales propter teneritudinem non viuere posse dicuntur. Quidam vo xxxv. die⁹ perfituntꝫ. qui septimo mēse. nascuntur ⁊ tales viuē posse probantur quidam. xl. diebus formantur. qui octauo mense nasci perhibentur. neq; tales in vita seruantur. Vnde Constan. ⁊ etiā Galienus. dicunt omnem infantem in septē mensibus motus habē qui si adeo est fortis vt exire possit ad vitam vtiq; conualescat. Si vero tunc in septimo mēse non egreditur. ipso suo motu ōbilitatur ⁊ etiam summe patitur. vnde si ēt sequēti mēse idest octauo exierit non conualescit sz si vsq; ad. ix. mēsē vel principium decimi quieuerit iterum vires sumit vnde egrē diēs cōualescat ad vitā. ⁊ tales qui. ix. mēse vel. x. oriuntur. xvi. diebus in matrice formantur. vel forte qui decimo mēse natus. i. diebus in vtero completur. Sic ergo quorūdā formatio citius quorūdā vero tardius perficitur. Sic ēt ad deum q̄dam citius ⁊ quidam tardius conuertuntur. Et iterum in amore dei in quo spiritualis vite perfectio consistit. quidam citius quidam tardius perficiuntur. Possemus ēt per predictos quinq; modos conceptorum siue natorum intelligere quinq; diuersitates fideliū. Quorum primi fuerunt iudei ante redemptionis aduētum. istorum formatiōi assignantur. xxx. dies. Tricenarius enim numerus consurgit ex numero ternario ⁊ denario. quia ternarius in denarium ductus idest ter decē faciunt. xxx. In ternario ergo fides sancte trinitatis. in denario vero decalogi obseruantia intelligitur. Et vtrūq; in deorum iusti ⁊ eruditi viri habuerunt scilicet fidem sancte trinitatis cum obseruātia decalogi. Sed tamē ante redemptionis ⁊ passionis eiꝰ tempus hoc non sufficiebat vt ad vitam ingrederentur cum nondum esset aperta ianua paradisi. Et hoc significatur in eo q̄ natus in sexto mense vel infra non viuit. Sex enim cucurrerunt etates ante saluatoris aduentum. quas sex menses conceptionis signant. ita vt prima etas computetur ab adam vsq; ad noe secunda a noe vsq; ad abraam. tertia ab abraam vsq; ad moysen. quarta vsq; ad dauid. quinta vsq; ad transmigrationez babylonis. sexta vsq; ad christum. Postrema ab aduentu redemptoris in qua per passionem christi aperta est ianua vite. Secundi sunt christiani ⁊ istorum formatiom siue per-

fectioni assignantur trigintaquinq; dies ita vt ternario addatur quinarius qui est numerus quinq; vulnerum christi crucifixi. Ma ꝓfidem trinitatis ⁊ implenoꝫ decalogi conformantur qui viri christiani sunt cruci ⁊ passioni christi quasi quinq; vulnera eius in semetipsis habentes secundū illud Gal. vi. Ego stigmata domini ihesu in corpore meo porto. Tales nati fūt i septimo mense idest an. vij. etate que ē christi ꝑ computationem supradictā ꝓ christi alij aliter computēt etates. ¶ Tertij sunt heretici quib⁹ assignantur xl. dies. qz quadragenarius numerus ꝓprie errantibus ꝑ illud ps. Quadraginta annis offensus fui generatiōi huic ⁊ dixi. Hi errant corde. Talel ly. viij. mense nascātur non tamen viuūt. quia heretici ly ad octauam generalis resurrectionis etatē sūt ⁊ ceteri sint peruēturi ⁊ resurrecturi non tamen intrabunt in vitam eternam vnde ⁊ in ps predicto subditur quib⁹ iurani in ira mea si introibunt in requiē meam. Quarti autem sunt viri perfecti q; habitaculum ⁊ templū dei vnde talibus assignantur. xl vi. dies qui est numer⁹ cōperens edificationi templi dei secundum illud Joh. vi. Quadragitasex annis edificatum est templum hoc. Nam xl vj. Consurgit ex duplici numero scilicet ex. x. ⁊ sex. Nam quater. x. faciunt. xl. quia scilicz viri perfecti cum quattuor euangelijs obseruant precepta decalogi. quibus etiam addūtur. vj. propter. vi. misericordie opera. Octi. ix. mense nascuntur quia nouem angelorum ordinibus finaliter sociantur. Quinti autem sunt beati qui liberati a seruitute corruptionis sunt in libertate glorie filiorum dei vnde illis assignantur. l. dies quia quinquagesimus numerus deseruit libertati propter iubileum. l. quinquagesimum annum in quo serui libertati donabantur. Octi etiam nascunt. x. mense qui sez vt dictum est supra pertinet ad decimam drachmam. i. ad naturaz humanam que per diuinam sapientiaz. i. christum recuperata. ix. drachmis. i. nouē angelorum ordinib⁹ ē iungenda. ¶ Quarto ratione parturitiōis quia infans dum paritur matri infert tristitiā sed post partum tribuit letitiam. Egredit etiam ex vtre vestitus secundina. Similiter etiā penitentia confert tristitiaz in actu relinquit letitiam in fructu ⁊ vestit etiaz animā gratia ⁊ virtutib⁹ ornat. Lu. xv. Cito ꝓferte stolam primā ⁊ induite illum. ¶ Item pēitētia ꝑ quam homo moritur peccato assimilat morti corporali. Primo ratione vtilitatis. Nam mors ſm Jsiō. vij. vtilitates inducit. Prima est quia potentis tyrannorum absolvit ⁊ similiter penitentia absolvit potētiā ōmonū quā hēt super alios ꝓpter peccatū. ¶ Secūda ē qz peccat ⁊ voluptatibus finem ponit. Sic penitētia finē ponit voluptatibus ꝑ carnis macerationez. ⁊ ēt peccandi cauendo recidiuationem. Tertio qz mors est termin⁹ oīs miserie. Et silr penitentia terminat miseriam dū culpā excludit que est miserie ca. Vnde nō solum euadit penit⁹ presentia pene miseriā sed ēt sequētis. Quarto qz mors ē ꝓfirmatio gratie penitētia autem dū a culpa ꝑseruat quodammodo in gratia ꝓfirmat. Quinto qz mors ē acquisitio vente. Et similit ꝑ penitentiam acquritur venia ō offēsa quam effecit culpa. Sexto qz mors ē reparatiua innocētie. Similiter ꝑ pniam restituit innocētia ⁊ si nō q; ad actū saltē quo ad meritum. Maz pnia restituit merita q; quis acquisiuit exīs in innocētia vl etiam in gratia multi etiam seruēter pēitētes equiperant vel superant in merito vel gratia multos innocētes. Septimo qz mors ē collatiua felicitatis eterne. Et similit ꝑ pniam acquiritur eterna gloria. ¶ Secundo pnia assimilat morti ratione varietatis. Distinguitur. n. triplex mors q; designat tres partes penitentie. Est enim mors acerba que est infantum immatura que est iuuenuz. ⁊ matura que ē senum. Sic penitētia debet esse acerba in contritione. ⁊ immatura. i. festina in conuersione. ⁊ matura idest ōbita in satisfactione vbi scilicet debitū soluitur pene quaz meruit ex illatione offē se. Tertio ratione qualitatis. quia mors ē

incerta quo ad tempus Augustinus. Nil certius morte. & nil incertius hora mortis. ¶ Item quo ad locum quia nescit homo vbi sit moriturus Sene. Mors vbiq; te expectat. tu quoq; si sapiēs fueris vbiq; expectabis eam. ¶ Item quo ad modus quia nescimus qualiter mori turi sumus Augustinus primo libro de ciuitate dei. Non est multum curandum necessario morituro qua morte moriatur. sed curā dum est quo post mortem ire cōpellat qs mors nō ē dicēda mala quā bona vita p cessit. Sic ergo mors hz aliqd certitudis .s. qz omo est vētura. & aliqd icertitudinis vt dictū ē. Silr pnia hz qdē si va sit certi tudinē venie. sed an peccator ad peccatū rediturus sit an in pnia pseueraturus incertū ē. qz nō ē i cius pāte. Nō ē. n. volē tis neq; currētis sz miserentis dei vt dr. Ro. i. Itē qz mors est amara Eccli. xli. O mors q̄ amara ē memoria tua. Sic memoria peccati hz eē cum amaritudine animi. Vñ Isa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee.

¶ Capitulum. lv.

PIgricia siue ociū spūalius viroz assilat supfluo sō no siue dormitōi. Nā itē patus sōnus est caloris nā lis extinctiuus. qz p sōnū moderatū humores am pli⁹ resoluūt quos dū calor nālis aggredit ab eis minuit & extinguit. & ō pocionatis & minuti incipit ne dormiant. ne per sōnū hūores amplius resoluāt. & sic calor q̄ ē in talibus diminuat & debilitet & suffocet. Silr p ociū & pigritiā hūores. i. male affectōes & noxie cogitatōes multiplicā tur. ex quib⁹ calor. i. feruor amoris spūalis minuitur & aliqñ totaliter extinguit. p pter qō dicit Apls. i. Thes. v. Nō dormiamus sed vigilemus & sobrij simus. ¶ Secūdo qz intpatus sōnus ē aialis virturis destructiu⁹. Vñ dicit Constan. q̄ si sōnus fuerit nimi⁹ aialis deficit virtus eo q̄ nimis humectatur & infrigidat corpus. Sic ociū & pigricia dū abūdare facit hūorē cō cupiscētie inducit in aiaz nimiū frig⁹ malicie. qz multā maliciam docuit ociositas vt dr Eccli. xxxiij. & extinguit fundituz & destruit virtutē ipius aie. ij. Re. iij. Dormiens oppressit. eū. s. virtus actū siue habitū. ¶ Tertio qz nimius somnus est egestatis causatiu⁹. ex eo q̄ ē opatōis & p consequēs lucri impeditiu⁹. vñ Pro. vj. vsq; quo piger dormis qñ surges de somno tuo paulum. dor. pa. dor. paul. consle. matu. vt dor. & veniet tibi quasi viator egestas: Sic pigritia & ociū duz a bñ opando retrahit egestatē gre & spūaliū diuitiaruz inducit. Pro. x. Egestatez opata est manū remissa.

¶ Capitulum. lvj.

P Rincipes assūant humeris sm illud Isa. ix. Factus ē principatus sup humerū eius. Nā primo humeri sunt ad spūaliū mēbroꝝ defensionē vñ humeri sunt ex varijs ossibus cōpositi quoz pua duo spatule dicunt. Et fuerunt necessaria hec ossa vt pectus & costas defenderent. ne a posteriori lesionē acciperent. Et in illis duabus spatulis sunt due concauitates q̄ vocantur oculi. vñ vocantur spatule oculorum quod nomē ex officio assumpserunt. nā sicut oculi totius anteriozis corporis sūt defensores ne ab aliquo ledatur: sic isti a posteriori pectus et costas defendunt. Principes ergo ad modum humeroꝝ spūalium & religiosoruz viroꝝ precipue esse debent patroni & defensores ne ab aliquo ledant. & debēt constare ex varijs ossibus. i. fulciri varijs virtutibus. sed precipue iustitia & clementia debent vigere in eis quasi due spatule in humeris. vna ad dextram scilicet iustitia altera ad sinistram scilicet clementia & habent duos oculos. quia iustitia respicit culpam clementia vero naturam. Et istis virtutibus principes firmati sunt validi & potentes ad subditorum defensionē. sm illud Prouer. xx. Misericordia & veritas custodiunt regē & roboratur clemētia tronus eius ps. Mimis ꝑfortatus ē principatus eorum ¶ Secundo humeri sunt ad brachioꝝ & costarum pectus

defensionem ⁊ ossium ꝓcatenationez. vñ due spatule habent retro duo acumia ꝙ que eadem spatula furcule est ꝓnexa ne a superiori totum suum exeat. Interi⁹ vo ad h nomen ponit alterum ne subt⁹ exi ret acumen armorum. furcule autez ad h fuerunt necessarie vt armos ligarent ⁊ a pectore differre facerent quorum ossa sꝛ rotunda exterius. interius vo cōcaua. ⁊ cū teneritudine pectoris ate colligata. retro vo comu rostro. ⁊ sut eoꝝ ligamēta ossa cartilaginosa q̄ vocantur spatularū capi ta ad hoc tñ posita vt facerent cōcatena tionez armoꝝ siue hūeroꝝ. Prelati ergo ad modū humeroꝝ ad hoc studere dent vt brachia. i. viros artifices ⁊ laboratēs. ⁊ costas pectoris. i. mulieres. q⁹ mulier ex co sta viri formata est: ⁊ ossa. i. maiores ⁊ fortiores ad invicem ꝓcatenata teneant. sin catena pacis ⁊ veritatis. ¶ Tertio hūeri sunt ad ossū spōdilū ⁊ colli supportatio nem. Ossa autem colli vel spōdilium sūt plati ⁊ clerici ⁊ viri ecclastici q̄ sunt medij inter deum ⁊ populuz sicut collū inter ca put ⁊ corpus quos principes seculares nō opprimere neq; psequi debēt sed benigne supportare ⁊ revereri. ¶ Quarto q⁹ hūe ri sꝛ ad ponderū diuersoruz supportatio nem. Licet enim post caput ⁊ colluz alijs membris supemineāt oiuz tñ onera por tāt. ⁊ ꝙ aliorum offensa sepe spatule ver berātur. Sic quamꝝ seculares principes post caput ecclesie quod est papa. ⁊ colluz idest prelatos ecclasticos ipis secularib⁹ ⁊ temporalibus principentur tamen ꝙ omnibus sibi subditis debent utiliter la borare ⁊ ꝙ eis tuēdis ⁊ regendis onera laboruz ⁊ expensarum portare: ipi etiam pro suis subiectis habēt deo respondere ⁊ freqnter ab eo ꝙ ipis flagellantur.

¶ Capitulum. lvij.

POtestas humana assimila tur brachijs. Nam sicut duo sunt brachia dextruz ⁊ sinistrum Ita duplex est potestas scilicet spiritua lis que est vt brachium dextrum ⁊ temporalis que est vt sinistrū

Videmus autem q⁹ brachia primo qui dem sunt valde fortia ex omni pan te fortitudinem habent scilicet superio ri quia scilicet cum armo superiori bra chium fortissimis neruis ꝓnectit. ¶ Ite ex pte interiori sunt ossa brachioruū gros sa et dura ⁊ medulla plena. Ex parte vo exteriori nō nimium sunt carnosa vt os sib⁹ ⁊ neruis cōpacta essēt fortiora. ¶ Itē in cute musculis ⁊ lacertis sunt intermix ta. Vnde in brachijs maxima est hominis fortitudo ꝑs. Posuisti vt arcum ereum brachia mea. Sic illi qui sunt i ptāte tem porali vel spūali constituti debent cum suis superioribus ⁊ maioribus scilicet cum deo ⁊ hominibus esse per obedien tiam ⁊ benivolentiam fortiter colligati. ¶ Item interius in se ipis grossis ossibus. i. magnis virtutibus fulciti. exterius pa rum carnosi idest non delitiosi vel vo luptuosi. musculis siue lacertis. i. solicitudi nibus semper ad bene operandum mo uentibus intermixti. Et quando illi sic se habuerint vt brachia erūt fortissimi. De tali enim brachio dici potest. Fecit potentiam in brachio suo rc. Lu. i. Sexto vide mus q⁹ brachia sunt valde vtilia. valent enim brachia ad elevandum ad portan dum ad stringendum ⁊ ad repellendum ad impugnandum ⁊ ad operandum. Sic illi qui sunt domini ⁊ in potestate consti tuti debent leuare humiles: portare de biles. strigere. i. amplecti vtiles repellere nocentes impugnare hostes ⁊ bene ope rari in omnes &c. Potestas cum habe tur cogitanda est ad vtilitatem. quate nus is qui vtitur vt prodesse debeat pos se se sciat. ¶ Tertio videmus q⁹ brachia sunt valde flexibilia. Sunt enim brachia flexibilia in tribus iuncturis. scilicet cir ca armum circa cubitum. ⁊ circa manum. Similiter illi qui sunt in potestate consti tuti debent esse flexibiles circa armos. i. circa superiores per obedientiam ⁊ hu militatem. ¶ Item circa cubitos idest cir ca medios per benivolentiam ⁊ affabili tatem. circa manus idest circa infimos per subuentionem ⁊ pietatem. ¶ Quar

to videmus q brachia fūt valde compas sibilia. Nam quia a capite beneficium sen sus ⁊ motus recipiunt ingrata non sunt sed pro ipso capite defendendo contra ictus ferientium liberaliter se exponunt. Ita principes debent esse grati capiti no stro idest xpo a quo habent ⁊ sensus discretionis ⁊ motum boni operis. Et ideo pro fidei sue seu ecclesie eius defensione. deberent ipsi cum necessarium esset per sonas suas exponere. ¶ Item in tantum compatiuntur brachia alijs membris q pro eis sepe in minutionibus vulneran tur vt illa illesa ⁊ sana reddantur. vel in sanitate habita cōseruentur. Vnde p alio rum membrorū custodia vulnerari ⁊ p cuti nō refugiunt ꝛ sponte se offerūt. Si militer debent facere pncipes p salute suoruꝫ subditoruꝫ ⁊ maxime pro salute spirituali Joh. x bonus pastor animam suaꝫ ponit p ouibus suis. ¶ Quinto qꝫ brachia sunt cordi valde conformia. Nā per quasdam arterias ab ipso corde spiri tum ⁊ pulsum recipiunt. Et ideo statum ipsi⁹ cordis lucidū nobis produnt. Cor di autem quod est membrum commune ex quo procedit vita omnium mēbroꝫ assimilatur reſpublica siue cōmunia bo na ex cui⁹ prosperitate pēder salu⁹ omni um singularium personarum. Huic igit debent se principes totaliter cōformare. ab ipso pendet spiritus ⁊ pulsus ei⁹ idest vigor spiritualis ⁊ corporalis. Vnde ei⁹ statum quando defectuus esset debz ba chiū. i. princeps ipse ꝑdere medicis idest sa pientibus consiliarijs vt reparetur. tāta etiam dilectione sūt brachia cordi contū cta sm Galie. q hoc habent inter omnia membra proprium. vt quod cor diligit ⁊ amat brachia diligunt ⁊ in eius amplexū voluntarie se extendunt. quod enīz a cor de diligi sentiunt quanto vicinius possūt cordi astringunt i tantum vt totum dile ctum amantis cordi imprimerent si vale rent. Sic etiam boni principes illos pci pue diligunt ⁊ amplectuntur quos vidēt cordis idest reipublice ⁊ boni cōis magis esse amicos ⁊ promotores. ⁊ ad hoc toto studio tendunt vt omnes quantū possūt cordi astringant idest ad amorē reipubli ce trahāt. ¶ Sexto quia brachia quādo qꝫ sunt mortis indicatiua. Nam sicut ha betur i prognosticis dēudatio brachioꝫ ⁊ iquietatio eorum in acutis est mortife rum signum. Similiter si principes ⁊ rec tores sunt interius denudati virtutib⁹ ⁊ inquieti exterius pacem subditoruꝫ de struentes signum est in republica mortis ⁊ ruine. Prou. xxviii. Regnantib⁹ impijs ruine hominum.

¶ Capitulum. lviij.

Oratur anima ad modus corporis tripliciter Est. n. potus unus medicinalis ⁊ nutrimentalis. Nam se cundum Constan. est ali quis potus qui tātum est potus vt aqua que scilicet non est per se corporis nutritiua. Et huic assimilatur curiositas ⁊ vanitas scientie secularis q̄ non nutritur anima in spiritu vel deuo tione. ¶ Item est potus qui est potus ⁊ ci bus vt vinum. quod secundum Consta. per omnes partes corporis portat cibū nutriens ⁊ calefaciēs spiritum ⁊ cōfortās naturalem calorem. Huic assimilatur dul cedo sapientie salutaris scilicet sacre scri pture qua omnes sēsus anime nutriunt. spiritus calefit ⁊ inflammatur. ⁊ charita tis amor crescit ⁊ cōfortatur. Prouer. se cūdo. Bibite vinū quod miscui vobis Apostol⁹ Corinthio. decimo. Bibebāt aūt de spirituali. ¶ Itē est pot⁹ medicina lis qui non datur sm viam potus sed sm regulam medicine vt syrupus ⁊ similia. Talis est potus compunctionis peniten tialis qua anima purgatur ⁊ sanatur psal mus. Potum dabis nobis in lachrimis in mensura.

¶ Capitulum. lix.

Redicator verbi dei assi milatur ori propter quat tuor. ¶ Primo propter nutrimenti susceptionez. nullus enim membrū i animali nutrit nisi pri⁹ cib⁹ i ore

ponat ⁊ masticetur. ⁊ propter hoc fuit os humidum interius vt cibi siccitas ei⁹ humiditate immutaretur. Fuit neruosū vt cibi saporositas sentiretur. fuit etiā durū ne cibi duricie lederetur. fuit cōcauum ⁊ rotundum vt cibus assumptus hinc inde facilius moueretur. Sicut ergo cib⁹ i ore disponitur qui postmodum ad membra nutriēda trahitur. Sic cibus spūalis doctrine a predicatore disponitur ⁊ traditur quo membra eccl'ie. i. fideles nutriuntur. vnde predicatores ad modū oris os esse humidum per pietatem neruosum p charitatem que est vinculus perfectionis sic neruus ligamentum ossium. ¶ Item durum per firmitatem. ¶ Item concauum p humilitatem ⁊ rotundum. i. motui aptū per opositatem Iere. xv. Si separaueris pretiosum a vili ac̄. ¶ Secundo pp aeris attractionem. Nam aer primo in ore immutatur ⁊ subtiliat ⁊ sic ad cordis refrigerium per canalem pulmonis trāsmittitur. Sic ergo os attrahit aerem respirādo sic p̄dicator debet gratiam spiritualis doctrine attrahere orando ps. Os meus aperui ⁊ attraxi spiritū Augu. libro. iij. ō doctrina xp̄iana. Predicator laboret. vt i telligēter. vt lubēter. vt obediēter audiat. Et hoc se posse magis pietate oratoūs q̄ oratoris facultate non dubitet. vt oād̄o p se ac p illis quos est allocuturus sit p⁹i us orator q̄ doctor. Et iipa hora accedēs prius q̄ exeat p̄terentem linguam ad dominum leuet animam sitientes vt ructet q̄ biberit vel q̄ ipleuerit fūdat. ¶ Tertio propt vocis formationes. Ad hoc. n. est palatum oris concauum vt lingue pletrum facilius moueatur. ⁊ ad voces formandam expedite eleuetur ⁊ deprimat. Similiter ad hoc vt vox doctrine i ore p̄dicatoris recte formetur os eū p̄he palatum cordis concauum ⁊ vacuus ab amore mundi ⁊ ab omni infectione peccati. i. Re. ij. Recedant vetera de ore vr̄o. i. O vos p̄dicatores a vr̄o affectu recedāt ipa lia que tēpore veteres fūt Prou. iij. Remoue a te os prauum. i. Petri. ij. Peccatum non fecit nec̄ inuentus est dolus in ore eius. ¶ Quarto propter supfluitatū a pulmone ⁊ cerebro venientium electionem ⁊ mēbrorum a superfluis exoneratione. Sepe enim dum stomachus grauatur per oris vomitū expurgatur sic p̄dicator ejicere a se debet superfluas affectiones que sunt vt superfluitates venētes a pulmōe. ⁊ superfluas ⁊ nōxias cogitationes que sunt supfluitates descēdētes a cerebro. debet etiā per oris confessiōes vomere peccati grauedinem Eccl'iastici trice'simoprimo. Surge de medio ⁊ euome illud. Apoc. iij. Incipiam te euomere ex ore meo. ¶ Mor̄dū etiam q⁹ os patitur ex corruptis humorib⁹ aliūde fluētibus. Nam si sit homini societas mala si mens corruptionib⁹ plena. si peccauerit in lingua patitur os ei⁹. Mat. xij. Ex habundantia cordis os loquitur. ¶ Itē p̄dicatores assimilantur oculis propter septem. Septes enim sūt predicatori necessaria. Primum est intentionis humilitas videlicet vt non prediet ad scientie ostentationes sed potius ad dei laudem ⁊ animarum vtilitates. Vnde oculi sm Ihō. dicti sunt quasi occulti. q. d. sc̄z suū lumen intus occultant ⁊ cōseruant. vel quia tegmina oculorum eos occultant. ne alīqb⁹ iniurijs ledantur. Sic predicatores ne ledātur a superbia vel vana gloria se ipsos vel lumen sapientie saltez quantum ad intentionem debent occultare. i. nō ad ostentionem predicare Grego. Sic opus sit i publico, vt intentio semper maneat in occulto. ps. Oculi mei semper ad dominum scilicet per rectam intentionem. ¶ Secundo ē necessaria discretiōis sagacitas vt. s. sicut medici spūales animarum morbos sagaciter discernant ⁊ ostendant ac curas debitas adhibeant. sicut maxime in oculis representantur ⁊ iudicatur animę passiones. Nam oculi inter oēs sensus sūt anie viciniores. Vñ in eis omne indicium mētis apparet siue anima fuerit hilaris siue tristis. filr amor ⁊ odiū ⁊ oēs aie passiōes i oculis exp̄sse apparēt. ¶ Tertio docēdi studiositas. Dicūt. n. oculi lumē. q. d. lumē q⁹ ab exterioīb⁹ accipiūt ut erioīb⁹ refūdūt

ꝛ similiter predicatores lumen sapiētie q̄ acceperunt siue a deo inspirante. siue ab homine docente siue a scriptura instruēte. alijs studiose ꝛ copiose tradere ꝛ refundere satagunt. vñ Aplꝰ j. Corīth. xv. Tradidi enim vobis ꝛ hoc q̄ accepi. ¶ Quarto est necessaria officij societas. requirit enī predicationis officium ex quadam bone state siue cōmoditate. vt predicatores nō soli vadant sed simul combinati vel socialiter vnde primos predicatores quos xps instituit binos ante faciē suam misit. vt dicitur Lu. x. Vnde oculi capitis qui predicatores designant xpi geminati sunt. vt si forte vnus lederetur eius defectus p alium suppleretur. Eccls. iiij. Ve soli q̄ cum ceciderit nō habet sublevantem ꝛ ideo religiosi combinati incedunt. ¶ Math. xviij. vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo ibi ego sum in medio eorum.

Et dicit duo q̄ eorū est duo testamenta p̄dicare ꝛ duo p̄cepta charitatis seruare ꝛ addit. vel tres. q̄ eor est sancte trinitatis fidem diuulgare ꝛ tribus theologicis virtutibus. s. fide. spe. ꝛ charitate vitam suaz adornare. ¶ Quito necessaria ē circa crucem xpi deuotionis singularitas. vt predicator quisq̄ cum egregio predicatore dicat. ¶ Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Jesu christi. Vnde nerui qui ād oculos spiritū visibilem deferunt sunt in modum crucis dispositi. Nam a prora cerebri exeunt duo nerui. qui in subitantiam crystallini humoris oculis se infigūt Et hi nerui transuersaliter in modū crucis infiguntur in oculis ꝛ in puncto contactus inuicem se cōtingūt ꝛ hoc ingenio se factum est vt altero oculorum clauso vel penitus excecato spiritus visibilis ad alterum totum transiret ꝛ suam ibi perficeret actionem. vñ de tuc pupilla ꝛ actus videndi: efforcatur propter virtutis visiue coadunationem vt patet in sagittarijs qui vno oculo directius sagittā emittūt. ¶ Item ideo se stringūt in puncto ne q̄libet vnum duo esse videatur. Semper enim vna res duo esse apparent si vterq; oculus suum idolum diuisim videret. Necesse ergo fuit vt virtus visiua continuaretur ad organum in quo esset virt⁹ vna fontalis derivatiua i pupillis: sicut auctor perspectiue dicit. Sunt ergo nerui oculi in figura crucis dispositi vt predicator cū christo confixus sit cruci ꝛ nō seipsum sed crucifixum christum studeat predicare ꝑz illud. j. Corinth. j. Nos autē predicamus christum crucifixum cē. ¶ Sexto necessaria est scientie luminositas: q̄ sicut oculo sine pupille necessarium est lumē ad videndum ita p̄dicatori necessaria est scientia sacre scripture ad predicandum. Debet enī esse predicatoris mens velut pupilla oculi que interius imutatur a spiritu veniente a cerebro ꝛ exterius a lumine refulgente. nam mediante lumine speciem rei exterius recipit ꝛ receptam anime iudicio transmittit. Sic predicatoris mens vt recte speculetur que sunt docenda oportet q̄ illuminetur interius a spiritu sancto inspirante. Et etiam exterius ex sacre scripture lectione instruente ꝛ ideo oportet q̄ sit ad modum pupille in qua est puritas parulitas dignitas ꝛ sui per reflexionē visibilitas propter. primum dicitur pupilla quasi pura ꝛ puella. ꝛ sic predicatoris mens debet etiam esse pura vt a deo illuminetur. Sed cauendum est ne ꝺ pupilla. s. puritas mentis tollatur per morē peccati non solum exterioris oculi operis: sed etiam interioris consensus vel delectationis mozose. Dicunt enim ꝓhisici ipsas pupillas per triduum ante mortem morituros homines non habere quib⁹ non visis certa desperatio est de egro. ¶ Item pupilla est parua ꝛ ideo sic dicitur eo q̄ paruuli pupilli esse dicuntur sic predicatorū mentes debent esse p humilitatem parue. Et hoc etiam multum valet ād recipiendum lumen diuine sapientie sm illud pſ. Sapientiam prestans parulis. vnde pupilla licet sit parua in quantitate: est tamen maxima in virtute. ꝛ ideo maxima comprehendit. ¶ Item pupilla est magne dignitatis: q̄ vt dicit Vgli. Dia q̄ in ipso oculo sunt aut sē pupillam actuantia. aut pupille vt seruientia ipsa ve-

ro sedet in medio quasi omnium regina Similiter omnia que sunt in predicatore debent subdi menti ⁊ rationi eius. Quedam ad seruiendum vt corpora membra Quedam vero ad iuuandus sicut sensus ⁊ alie vires. Quasi etiam in signum dignitatis pupilla circa se habet quedam circulum que corona dicitur quo discreta nigredine albe partes oculi a pupilla separantur. Et in ꝯ signatur gloria ⁊ corona que fideli predicatori seruatur ꝑm illud Apli. ij. Thi. iiij. In reliquo reposita est mihi corona iusticie ⁊c. ¶ Item pupilla cum omnia iudicet ⁊ discernat seipsam non videt. Et si contingat per accidens se videre hoc est per radiorum reflexionem ſez quando species sua vadit ad speculuz ⁊ a speculo reflexio fit ad visum. Et ꝯ forte est causa quare visus in speculo delectatur. qz per reflexionem radiorum in seipsum reuersus coadunatur ⁊ per consequens fortificatur ⁊ confortatur. Sic ꝯ predicator nescit se ipsum cognoscere vel videre accedat ad speculum scripture ⁊ reflectat applicando ad se ipsum que legit vt ex reflexione radiorum. i. diuinorum verborum siue exemplorum que ibi reperiuntur possit ⁊ suos defectus ⁊ etiam ꝓfectus intueri. ¶ Septimo est necessaria predicatori virtutum ⁊ bonorum varietas. Nam oculus est compositus ex tribꝰ humoribus quorum primus dicitur albugineus: scōs crystallinus: tertius vitreꝰ Qui non dicuntur humores qz sunt liqdi vel fluxibiles. sed propter molliciem quam habent vltra cetera membra. sed inter hos humores solus crystallinꝰ est instrumentum visus. In his igitur tribus humoribus designant tres virtutes theologice quas predicator debet habere sed precipue charitatem que ceteris preeminet sicut humor crystallinus Apls. j. Corinth. xiij. nunc manent fides. spes. ⁊ charitas tria hec. horum autez maior est charitas. Vnde predicator sine ea nihil est ꝑ illud ibidē. Si liguis hoiuz loq̄r ⁊ angelorū charitatē aūt nō habeā ⁊c. ¶ Itē oculꝰ hꝫ septem tunicas. i. septem pelliculas sine telas que circundant illos humores ⁊ ab inuicem distingunt. scilicet quatuor ⁊ parte anteriori ⁊ tres ab interiori: nam interius immediate iuxta crystallum est tunica que dicꝫ retina a venis ⁊ arterijs pie matris idest subtilioris cerebri pānicu li qui pia mater vocatur exorta ⁊ contexta in modum retis que portat spiritum visibilem ad. vitreum humorē. ⁊ cuz suis neruis sensum ad crystallinum. Post retiam sequitur secundina que ab ipsa pia matre est generata vt retinam defendat ne aliquo casu ledatur. tertio sequitur scleratica tunica valde dura que a dura matre. i. a superiori ⁊ grossiori pānículo cerebri procedens omnia alia est defendens. ⁊ est quasi ligamentum oculorū. A parte vero anteriori immediate iuxta crystallinū humorem est tela aranea sic propter suā subtilitatem dicta vt sit spiritui visibili peruia ex subtilioribus partibus retine tunice generata ⁊ hec tunica inter albugineū ⁊ crystallinum humorem est collocata ne simul cōmiscentur. ⁊ hec tunica cōiuncta cum interiori retina facit primum orbem. Nam he due tunice in se claudūt crystallinum humorem. Hanc sequitur vuea sic dicta qz vue nigre est in colore similima. qz enim omnia predicta in cōpositiōe oculi erāt clara ⁊ alba ⁊ visuz disgregantia. ideo necessaria fuit tunica vuea q̄ sua nigredine lumen in oculo aggregaret. Hec autem tunica ad modum spongie est quodammodo porosa ⁊ villosa neruorū continens fila vt crystallinum humorem ab humiditate superflua depuraret ⁊ spiritum visibilem aliis circūstantibus ministraret. Hec tunica vuea a parte anteriori eum secundina conſungitur. ⁊ faciunt ꝑm orbem claudendo albugineum humorez. Hanc sequitur tunica cornea sic dicta qz cornu lucido est similis vide ⁊ peruia est spiritui visibili ratione sue transparentie ⁊ tamen ratione aliquātule densitatis est aggregationis visus aliquantulum operatiua ⁊ ratione sue fortitudinis ⁊ coherentie ab exterioribus nocumentis est interius defensiua. Hec autem cornea sciiro

tice interiori coniuncta tertium facit orbem. dum vitreum humores circulariter intra se claudunt. Vltimo autem in superficie oculi exteriori ponitur tunica que dr̄ ꝯiunctiua que a craneo descēdēs non totum tegit oculū sed ꝓsistit in angulis oculorum eos ligans ⁊ retinēs vt in sua maneant fixione. per has ergo septem tunicas que oculum vestiunt septem dona spiritus sancti representantur que mentē predicatoris ornare debent: de quibus dicit Ysa. xj. Requiescet super eum spiritus domini spiritus sapientie ⁊ intellectus spiritus scientie ⁊ pietatis spiritus cōsilij ⁊ fortitudinis ⁊ replebit eum spiritus timoris domini. Vbi aduertendum ꝙ sicut prime sex tunice in tribus ordinibus oculi connectuntur. Ita prima sex dona in tribus gradibus spiritus combinantur. ¶ Primus gradus est spiritus sapiētie ⁊ intellectus: vbi sapiētia combinatur intellectui: sicī prio orbe oculi aranea tunica cōnectitur retine. ¶ Secundus est spiritus scientie ⁊ pietatis in quo sciētia pietati combinatur: sicut tunica vuea coniungitur secundine. ¶ Tertius gradus est spiritꝰ consilij ⁊ fortitudinis vbi consilium combinatur fortitudini: sicut cornea tunica sclirotice copulatur in tertio oculi orbe. sed donum timoris ponitur per se ⁊ alteri dono non combinatur: ⁊ replebit inquit eū spiritus timoris domini sicut etiam septima tunica oculi que dicitur coniunctiua alteri tunice non cōnectitur.

¶ Capitulum. lx.

Relat⁹ assimilat capiti ꝓpter. vij. ¶ Primo ꝓpter suam situationē. Mas ꝙ caput est inter exteriora membra pars hois principalis ideo ꝓpter dignitatem locatū est in corporis supremo. Et etiā ꝓpter necessitatē. s. vt possit inferiora mēbra regere ⁊ que sub ipso sunt vniuersa disponere. Sic plani positi sunt in altitudine dignitatis ⁊ auctoritatꝫ vt possint ibi subditos congruēti⁹ regē ⁊ gubernare. Sz tū sicut eminēte dignitate. ita conari debent vt emineant sanctitate humilitate ⁊ opositate. Vnde beato petro dixit xps. Tu vocaberis cephas qō dicit caput antiquitus eni capita lauabāt. Vnde xp̄o dicenti. Si nō lauero te ait. Petrus respondit. Dñe nō tm̄ pedes meos: sed ⁊ manus ⁊ caput. ⁊ figurabat in lotione capitis ꝙ plati debēt esse mūdi. ¶ Itē capita ungebantur sm̄ illud. Unge caput tuū .Matth. vj. In quo significabatur ꝙ plati debēt eē pij oleo. s. misericordie pleni. ¶ Itē capita cinere aspgebantur. Thre. ij. Asperserūt cinere capita suaꝝ in quo figurabatur ꝙ debēt eē humiles. ¶ Itē sup capita manus imponebant. Exo. xxix. Imponēt aaron ⁊ filij eius manꝰ super caput illius in quo significabat ꝙ debent esse actiui ⁊ operosi. ¶ Scēdo prelatus assimilatur capiti propter sensationem. Mas omnis sensus apparet in capite: vnde dicit Ysido. ꝙ caput dicitur a capiendo eo ꝙ ois sensus ⁊ nervi ab eo initium capiūt: vnde caput est sedes omniū sensuū. Sunt enim in eo sensus tam exteriores qꝫ interiores. Exteriores enim sunt visus auditus gustus odoratus ⁊ tactus qui sensus oēs mystice cōpetunt prelatis. s. visus contēplationis auditus cōfessionis vel cōsultationis gustus diuini amoris quo alia spiritualium deliciarum saporem percipit odoratus discretionis ⁊ tactus boni opis. ¶ Sensus interiores sunt ītor. ¶ Primus est sensus cōis qui positus est in anteriori parte cerebri vbi cōcurrūt nerui sensitiui quinq; sensuū q locus medullosus ⁊ humidus ē ¶ Scōs est vr̄ imaginatiua ⁊ ꝫ etiā in anteriori pte cerebri ponit post sensum cōem ⁊ ibi est magna duritia ex frigiditate cerebri prouenies. Hec eadem virtus dicitur phantasia vt vult Auerro. Sed imaginatiua vocat inquātum imagines rerū sensibilium in ea reseruantur. vñ etiā vocatur thesaurus formaꝝ. ꝫ fantasia dr̄ iquātum huiusmodi imagines siue formas cōponit vel diuidit: vt cū apprehēdit aliqd eē album ⁊ frigidum ⁊ silia. ¶ Tertius est virtus estimatiua ꝫ in homine vocatur ratio particularis: ⁊ ꝫ virtus est in media

cellula cerebri quę calida est ex motu mlti ſpūs ad ipſaz. Vnde in hoie media cellula cerebri rōnalis siue logistica dr. ¶ Quart⁹ est virtus memorativa q̄ cōiter ponitur in posteriori parte accellula capitis. Iste ergo ſtuor virtutes designāt ſtuor perfectiones q̄ debēt eē in plato. ¶ Prima ē pi tia diuinarum scripturaꝝ. ꝛ istam designat sensus cōis. Nam sensus cōis est vt dicit Algazel a quo oēs sensus ꝓprij deriuant ꝛ ad quē ois impressio eoꝝ renunciatur ꝛ reducitur: ꝛ in quo cōiunguntur omnes ꝛ sic sunt quasi suggerētes ipsi. Sicut ergo a sensu cōi deriuantur sensus ꝓprij ita a diuina sapiētia que tradit in sacra scriptura deriuant oēs sciētie seculares ꝛ physice. Vnde Cassio. dicit q̄ ois splēdor rhetorice eloquentie: oēs modi locutōis poetice: quelibet varietas pronūciationis decore a diuinis scripturis sumpsit exordium. Et itez sicut ois sensuum impressio ad ipsum sensum cōmunē reducit. ita oēs scientie alie ad sacram scripturā reducuntur sicut ad regulam dirigētē. ¶ Itē q̄ finis eius est vltimus finis ad quem fines aliarum sciētiaꝝ ordinantur. ſ. beatitudo eterna: etiā quantū ad hoc oēs alie sciētie cōiunguntur in ea. Nam quelibet scia est q̄dam pfectio hominis. ꝛ quelibet pfectio hois ad vltimam pfectionē eius ordinat quā principaliter ista sciētia respicit. ſ. felicitatē eternam. Vñ Auicē. dicit q̄ omnes sciētie cōicant in vna vtilitate q̄, est acquisitio pfectionis aie ꝓparātis eam ad futuram felicitatē. ¶ Itē sicut oēs suggerūt sensui cōi. i. expectant complemētū cognitōis ab ipso circa particulare qō est in sensu. ita etiā ꝑ sacram sciam omnis humana cognitio recipit cōplemētū ꝓpter qō dicit Sap. xiij. ꝙ vani sunt oēs hoies qbus nō subest sciētia dei. ¶ Scōo dr esse in prelato cura ꝛ custodia animarū quaꝝ designat virtus imaginativa q̄ est cōservativa ꝛ custoditiva sensibiliuꝝ formaꝝ. Insuper ad modum fantasie dr subditos ad inuicē sociare vel ab inuicē separe prout eoꝝ saluti viderit expedire. ¶ Tertio dr esse in eo prudentia ꝛ discretio rerum agendarum vt. ſ. omnia cum discretione ꝛ ratiōe agat ꝛ hāc designat virtus logistica. i. rationalis. ¶ Quarto dr esse in eo iugis memoria seu recordatio suorum defectuū ꝛ culparum q̄. ſ. eū in puritate ꝛ in humilitate conseruet ꝛ hanc designat virtus memorie. ¶ Tertio platus assimilatur capiti ꝓpter capitis dispositionē. Dispositio eius capitis ſm Aristo. ex tribus cognoscitur ſcz ex quantitate ex figura ex capillis. Ex quātitate quidem q̄ caput dr esse mediocre inter parū ꝛ magnum membris aliis in quātitate proportionatū. Nā caput nimis paruū signat defectum materie ꝛ debilitatem virtutis formatiue: ſz nimis magnum signat superfluitatē materie ꝛ defectum virtutis operatiue. Sic prelat⁹ neq̄ dr esse nimis magnus per ſupbie elationem neq̄ etiā nimis paruus per pusillanimitatis deiectionē: ſz vt vtroq̄ vitio careat magnanimus ꝛ humilis eē studeat: vt. ſ. ex vtraq̄ virtute quoddā mediuꝝ ꝛ tēperamētum ꝓficiat. ¶ Itē cognoscitur dispositio capitis ex figura q̄ figura capitis est rotūda. tum ꝓpter leſiōis ꝛ passibilitatis amotionē. tū ꝓpter medule cerebri ampliorē receptionē. Et tamē dr esse aliquantulū oblongū ꝛ circa ipa aliquātulū planū. Nā perfecta dispositio capitis est q̄n in rotūditate disponit ad similitudinē globi cerei inter manus vel duo ligna cōpressi. Talis enī globꝰ est figura rotūdus ꝛ tñ aliquātulū in vtroq̄ latere planus in ptē anteriori in vtraq̄ ptē erit acutum aliquantulū elenatū. ꝛ hoc necessariū fuit ad retinendū ventriculū cerebri in prora. i. in anteriori ptē capitis ex qua quiq̄ nerui ꝓcedūt quinq̄ sensus facientes. Similimō paruꝝ acuitur a posteriori ꝓpter retentionē alterius vētriculi in puppi. i. in posteriori parte ex qua procedūt medulle spondiles ꝛ nerui motum voluntarium facientes. Debet ergo ad modū capitis prelatus esse rotundus. i. iustus vt nō fit in eo aliquis angulus iniquitatis aliquam partē retinens precipue in iudicio vbi partem vel personā accipere non debet. ¶ Item debet esse oblongus per lon-

gam discussionē ⁊ deliberationem scz vt non cito precipitet sniam: qz velox consiliū siue iudiciū sequitur penitentia. Debet etiam esse ex vtroq; latere planus id est firmus scz tam in prosperis q̄ in aduersis. Illud. n. quod planū est vbi applicatur vel ponitur residet firmum sed nō sic quod est spericū sed debet etiam esse acutus aū in pusione futuroꝝ: ⁊ retro i recordatione preteritorum ⁊ in medio elevatus presentia sublimiter disponēdo ¶ Item cognoscitur dispositio capitis ex capillis qz ꝫ coꝝ quantitatē ⁊ qualitates ⁊ cadendi velocitatez siue tarditatem de cōplexione capitis iudicaꝫ. Quasi autem capilli adherentes capiti sunt officiales ⁊ familiares vel consiliarij vel amici ipsius prelati qui ei iugiter adherēt ex quibus multū pendet ⁊ oñditur qualis prelatus sit. Capilli. n. bene dispositi q̄diu adherēt capiti ipsuz custodiūt ornant ⁊ defendūt ablati vo vel male dispositi ipsum turpe reddūt. Et simile accidit de amicis vel cōsiliarijs ⁊ familiaribus platī. qz si boni sūt ipsuz custodiūt ⁊ honorabilē reddunt. si vo praui ipm corrumpūt vel saltem in fame ⁊ odiosum efficunt. ¶ Quarto prelatus assimilat capiti pp eius cōpositiones. Ma primo quidez caput est ex multis ossibus pstitutū ⁊ hoc pp cerebri defensionem. Nam substantia cerebri tenera est ⁊ mollis vnde de facili lederet nisi esset interpositio cranei ⁊ ossiū alioꝝ q̄ ab extrinseca lesione seruat. Ossa aūt ista q̄ debent esse in prelato vt ipsum defendant ⁊ custodiant sunt misericordia iustitia clemētia ⁊ cetere virtutes. Prouer. xx. Misericordia ⁊ veritas custodiunt regem et clementia roborat tronus eius. ¶ Itē caput hz aliquid de carnositate ⁊ hz fuit necessariū ad tēperamentū ossium ⁊ neruorum. ne forte nimium ossium frigiditate teneritudo cerebri occasionaliter lederet Similiter in prelato est infirmitas carnis siue passibilitas ad humilitatem. s. ⁊ custodiam virtutum. Nam sicut dicit Apostolus. ij. Cor. xij. Virtus in infirmitate perficitur. Habet tamē caput parum de carnositate ⁊ pinguedine respectu alioꝝ membrorum. ⁊ hoc propter viuacitatē sensus ⁊ instrumentū intellectus sicut dicit Phs in. xij. de animalibus. Forte ratio huius ē qz spiritus in neruis sensibilibus per carnis grossitiē ⁊ nimiam pinguedinē in suo transitu impediretur. ⁊ sic sensus haberetur ⁊ intellectus obtunderetur. Vnde Hiero. dicit q̄ venter pinguis nō gignit sensum tenuem. In hoc ergo signatur q̄ prelatus non debet esse delicios⁹ neq; intendere ad impinguandum corpus. sed paruam curam debet habere vel impendere carni sue. ¶ Itē debet platus paruz habere de carne. i. de amore carnali ⁊ sanguineorum. s. vt nō intēdat ad ditandus. vel impinguādū eos de patrimonio crucifixi. i. de bonis ecclesie. ¶ Itē caput quāuis multam videat exterius hēre duriciem multā tñ habet intus mollicie in medulla ita vt ipsius mollicie irrigetur totius corpis machina. Sic platus quāuis se debeat q̄q; durum ostēdere in corripiēdo exterius tamē in compatiēdo mollis debet esse interius. ¶ Item caput multū est neruosum. ⁊ hoc fuit necessarium pro pter ossium adinuicem coniunctionē ⁊ p pter sensus ⁊ motus operationē. Nam per neruoz mediū anima in corpore omnē motuz oparur ⁊ sensum. neq; sine nerno descēdēre a cerebro mēbrum plungit mēbro. Isti ergo nerui sunt bona verba ⁊ exēpla platī qbus subditorum sensus informant ⁊ ad bene opandū mouentur ⁊ in pacis. i. vnitatis consortio inniez cōnectunt. Dū si virtus fluens de capite per neruos impediat corpis corruptio sequitur ⁊ omnis compactio dissolui. q; si virtus doctrine vel bone vite platō subtrahitur. subditorum vita quoq; corrumpitur ⁊ vnitatis per cōsequens pcordia dissipat. ¶ Quinto pp cerebri inclusionē. nā intra caput cerebrū ē inclusum q̄ ē corp albū sine sanguine de spū ⁊ medulla hīs multū ⁊ in tribus cellulis ē distinctum ⁊ intra duos pānículos scilicet piam matrē ⁊ duram situ naturali est contentum. Est autem album vt cuiuslibet similitudi

nis coloris sit facile susceptiuum. Habet multū de spū vt multus in eo sit motus. Habet multū de medulla vt acumen caloris q̄ ex eius motu generat tparet. Parū habet de sanguine ne eius color inficeretur. ꝛ sic omne apprehensiuꝫ videretur rubeum. Ideo etiā fuit humidum sine sanguine vt cito in naturam sentiēdi mutaretur. In tribus aūt cellulis est distinctum que ventriculi appellantur. In anteriori cellula formatur imaginatio in media sensibilis ratio in vltima memoria siue recordatio. Hec omnia cōpctūr prelato. s. vt sit albus p puritatē. ꝛ sine sanguine. i. sine inordinato consanguineoꝝ amore. s. vt nō edificet ſyon in sanguinibus ꝛ dꝫ habere etiā multū de spiritu idest multū esse spiritualis. ¶ Itē de medulla humorosa scz de deuotione anime vel de pietate cōpassionis: distinctio aūt trium cellularuꝫ seu virtutū signat tres partes prudētie: quaꝝ vna est posterior. s. memoria ꝓteritorum. Alia anterior. s. prouisio futuroꝝ: tertia media. s. intelligentia ꝑsentiū. Dꝫ etiam ad modū cerebri esse inter durā ꝛ piam matrem inclusus. Iste enim due matres sunt duo pānículi ad defensionē cerebri positi: vnde vocant matres cerebri vn⁹ est grossus. ꝛ ideo dicit dura mater: hic aūt crāco supponit sed in medio cerebri ingrossat ꝛ ad maiorē fortitudinē solidatur. nō tñ i mediate cū craneo continguit sed potius ab eo suspēdit. ꝛ huc atq; illuc circa cerebri substantiā dilatat. Hec dura mater fuit necessaria vt piam matrē que est ea tenerior a duricia cranei defensaret: ꝛ vt venas ꝛ arterias cerebri colligaret ꝛ vbi eēnt spacia vacua illa impleret ac pia mater dure matri supponit ꝛ ipsa mollior inuenit. Et ideo substantiam cerebri circūuoluit ꝛ dictas cellulas inter se diuidit ꝛ distinguit Neq; supfluit ꝫ pia mater: qr cerebri interius venas recolligit. ꝛ ne cerebrum sua liquiditate defluat coadunando custodit: cerebrum etiā cooperiens ꝛ amplectens ipsum a dura matre defendit. Iste ergo due matres dñt eē in prelato. dura. n. mater est ꝓuia. pia mater misericordia. dꝫ. n. esse sibi per ꝓniam austerus. sed per pietatem esse alijs largus ꝛ benign⁹: vel dꝫ esse dura mr̄ in correctiōe iusticie. ꝛ pia mater in compassiōe misericordie. Nam disciplina sine misericordia multū destituit. si vna sine altera teneat: vt dicit Grego. Vtraq; tñ dicit esse mater ex dilectione charitatꝫ mota. ¶ Sexto prelatus assimilatur capiti propter fumositatuꝫ receptionem. Est enim caput tot⁹ corporis camin⁹ ꝛ tectum ꝛ ideo multaꝝ fumositatum a stomacho ascēdētium est receptiuū: ꝛ ideo fecit de⁹ illud porosum ꝛ foraminibus plenū vt ꝑ poros occultos ꝛ foramina manifesta ejicerek supfluū ne fieret receptaculū nature mortiferū. Iste multe fumositates ad cerebruꝫ ascēdēres sunt multe sollicitudines ꝛ anxietates quas oportet ꝓlatū habere. sed tamen supfluas curas ꝛ anxietates dꝫ abijcere: siue per secretas cōsiderationes ꝛ oratiōes siue ꝑ manifestas ꝛ viles occupationes. ¶ Septimo assimilatur capiti ꝓlatus ꝓpter ipsius capitis lesionē siue passionē. Patit enim caput multipliciter: aliqñ quidē ex sua mala cōplexione. aliqñ vero ex nimio fumo a stomacho ascēdente: aliqñ vo ex aeris intemperie. aliquando ex aliox membrox associatione. aliqñ ex nimia repletione. aliqñ ex nimia exinanitione: aliqñ ex nimia fatigatione. aliquādo ex nimia dormitione. q̄ oīa conueniūt malis prelati qui aliqñ depranant ex mala complexione inclināte: aliqñ ex fumo supbie ascendēte: aliqñ ex intemperantia dissoluente: aliqñ ex malox familiaritate inficiēte: vel ex aliox malignitate deficiente: aliqñ ex nimia repletione ciboꝝ vel tēporalis ꝓprietatis: aliqñ ex nimia inanitione expensaꝝ siue necessitatis: qñq; etiam ex nimia fatigatione infirmant ꝛ inutiles efficiuntur: aliqñ vo ex nimia dormitione negligētie ꝛ pigritie detinent. ¶ Itē ꝓlat⁹ assimilat collo. ¶ Primo rōne situatiōis. Nam collū situatū est inter caput ꝛ corp⁹ qr prelatus mediator est inter deum ꝛ populum. Vnde dꝫ esse coniunctus deo per puritatē ꝛ populo per charitatē ꝛ pietatem. Vnde Deut. v. Dixit moyses. Ego se

queſter ⁊ medius fui inter vos ⁊ deū. Et quanq̄ prelatus ſupra aſſimilatus ſit capiti non propterea eſt inconueniens q̄ etiā aſſimulet collo: qui licet ipſe ſit vt caput reſpectu populi tamē eſt vt collus reſpectu xpi qui eſt principale caput eccleſie ſm illud. Epł. j. Ipſum dedit caput ſup omnē eccleſiam q̄ eſt corpus eius. ¶ Scō rōne compoſitionis. Nam collū componit ex duabus ptibus. ſ. anteriori q̄ dicit gula ⁊ poſteriori q̄ dicit ceruix ſicut dicit Iſido. Et iſte due partes colli ſignificant duas p fectiōes plati. Quia gula ſiue guttur ſignificat auctoritatē doctrine: qui. ſ. in gutture vox formatur. Ceruix vō ſignificat ſolidi tatē vite. Ceruix enim non eſt concaua vt gula ſed ſolida eſt ⁊ plena. Sed nota q̄ ly vox in gutture formet: tamen ſi eſt vox ſignificatiua ⁊ articulata ⁊ litterata q̄ ppie dicit locuno requirit plura alia inſtrumēta. Vnde ſm Conſtan. Organa vocis ſunt plura. ſ. pulmo arterie guttur vula ⁊ dentes labia atq; lingua. Vox enim organo quedam ſunt vocis ordinatiua vt vula q̄ ſm Conſtā. vocem pulchram reddit ⁊ fortem q̄ proportionabiliter ſe hz ad alia inſtrumēta. Mā aerem introeuntē tpat ⁊ ne nimis impetuoſe exeat detinet ⁊ refrenat ¶ Ité a receptiōe pulueris guttur ⁊ arterias ꝓſeruat. Quedā vō ſunt vocis emiſſiua vt cānales pulmonis ⁊ arterie q̄ ſunt q̄ſi q̄dā fiſtule q̄ ſi ſint mūde lenes ⁊ tpate dulcē ⁊ lenē ⁊ tpatā faciunt ipſam voces. Si vō fuerint aſpere aut plus debito late vel ſtricte aut diſtorte grauem vel exilem diſſonā ⁊ inequalē vocē emittūt. Quedā vō ſunt vocis diſtinctiua. ſ. vbox diſtincte formatiua ſicut lingua labia ⁊ dētes ⁊ huiuſmodi. Igitur prima organa que ſūt vocis ordinatiua admonent prelatum ⁊ doctores vt loquatur ordinate ⁊ tpate. Illa vō q̄ ſunt emiſſiua admonent vt loquat aperte: qui in emiſſione vocis ſit oris apertio. Alia vero q̄ ſunt vocis diſtinctiua admonēt vt loquat diſtincte: pars vō poſterior que dicit ceruix deſignat vitā prelati. Conſtat enim ex carne ⁊ oſſibus ⁊ neruis ⁊ eſt oſſea ad caput fortius ſuſtinendū ſz neruoſa ad motum voluntarium faciendum ⁊ ſenſum ad partes corporis deferēdum. In qbus deſignat q̄ prelati quātus ad vitam debēt eſſe carnei p manſuetudinis lenitatē. ⁊ oſſei p fortitudinis firmitatem ⁊ neruoſi p dilectionis colligationē ⁊ extenſibilitatem. ¶ Tertio rōne proportionis. Nam dz collum eſſe proportionatum corpori ne excedat in puitate, vel in magnitudine modum. Tunc aūt prelat' excedit in magnitudine modum quando eſt nimis ſeuerus. tunc in paruitate quando nimis remiſſus. dicit aūt Ariſto. in li. xiij. de animalibus q̄ in quadrupedibus ſpiſſi corporis ⁊ crurum mediocrū collū eſt curtū ⁊ groſſum ⁊ hmōi animaliū in collo eſt maxima fortitudo ſicut patet in bobus bubalis ⁊ vrſis ⁊ lupis. Tali collo fortiſſimo. ſ. curto ⁊ groſſo aſſimilant prelati qui debent eē fortiſſimi in operando curti ⁊ breues in expediēdo groſſi ⁊ pleni vel pigues i ſubueniēdo ⁊ largiēdo. ¶ Ité prelati debent eſſe ſimiles tibijs quia primo dz eē in eis fortitudo patientie. ⁊ hoc deſignatur in tibijs que. ſ. intrinſecus ſūt ex oſſibus fortibus facte que etiam ſunt tanq̄ colūne ad corpus portandū habiles. Sic prelati debent eſſe colūne per debilium ſuſtentationē ⁊ fortes ⁊ patientes in portando ſubditoꝝ onera. ¶ Secūdo dz eſſe in eis compaſſio miſericordie ⁊ ſignatur in tibijs quaꝝ oſſa interius ſunt medulla plena: vnde ſunt exterius dure ⁊ iterius molles: ⁊ ſic ipſi plati ⁊ vt videātur exterius duri per correptionem iuſticie ⁊ ſint intrinſecus molles per compaſſionem miſericordie. ¶ Tertio dz eſſe in eis manſuetudo converſationis extrinſece: ſ hz ſignificat in tibijs que ſunt carnoſitate veſtite ⁊ in complicatione earū cum ſemoribus neq; ab eis recipiunt neq; inferunt offenſam. Vñ tanq̄ culatra ad mollem corporis ſupportandā carnoſitas ipſarum a parte ſuperiori eſt interius locata. Sic prelati cum ſe alijs complicant ſiue applicant cum eis converſando debēt eē ſic māſueti ⁊ tpati vt neq; ipſi illos offendant converſationis aſperitate neq; ipſi

offendãtur ab eis nimie familiaritatis vl dulcedinis contemptibilitate: debent autem omnes subditos vt cultura. ſ. dulciter ⁊ leuiter supportare. ¶ Quarto dz eẽ in eis longitudo perseuerantie que eaꝫ significatur in tubis siue cornis q̃ sunt longe. Vnde ideo dicunt tubie qꝫ similes sunt tubis in specie ⁊ longitudine vt dicit Jſi. qꝫ. ſ. ipſi prelati longanimes ⁊ perseuerantes esse debent in sui officij solicitudine ⁊ labore. ¶ Jtẽ prelatus similis est nutrici. ¶ Primo qꝫ nutrix puero gaudẽti congaudet ⁊ cõdolet patiẽti. ata dz prelatus erga subditos ſm illud Ro. xij. Gaudete cum gaudẽtibus ⁊ flete cum flẽtibus. Secundo qꝫ nutrix subleuat puerum cadentem. Sic prelatus cadẽtẽ in peccatis subleuare dz reducẽdo benigne ad penitẽtiam vel cadẽtẽ in pauptatẽ exhibẽdo ei misericordiam. ¶ Tertio qꝫ nutrix lactat puerum plorantẽ qꝫ prelatus afflictum subditum dz cõsolari. ¶ Quarto qꝫ nutrix deosculat cadẽtẽ: qꝫ. ſ. plat⁹ dz osculo amoris ⁊ pacis fouẽ subditum patiẽtẽ. ¶ Quinto qꝫ nutrix ligat puerum nolentẽ qꝫ sic prelatus dz restringẽ inutilem subditum insolentẽ. ¶ Sexto qꝫ nutrix ablaut puerũ se sordidantẽ: qꝫ prelatus purgare dz p correptionẽ iusticie subditum delinquẽtem ⁊ seſe p culpam sordidantem. ¶ Septimo qꝫ nutrix pasut recusantẽ: qꝫ. ſ. prelat⁹ subditum nolentẽ audire verba dei: vel studere in sacris doctrinis quibus anima pascitur dz compellere ad audiendũ vel ad studendum. ¶ Octauo qꝫ nutrix instruit nescientẽ: qꝫ prelatus dz instruere subditum ignorantẽ. ¶ Nono qꝫ nutrix balbutit ⁊ linguam frangit vt facilius instruat non loquentẽ. Sic prelatus subditum nescientẽ confiteri dz instruere de confessione quo dãmodo se cum eo peccatorẽ accusando. ¶ Decimo qꝫ nutrix medicinam accipit vt sanitati restituat paruulum egrotantẽ. Sic bonus prelatus libenter penitentiam recipit p̃o subditis liberandis. ¶ Undecimo qꝫ nutrix nunc manu nunc genu eleuat puerum vagiẽtem. Et sic prelatus nũc manu q̃ operis nunc genu orationis eleuat subditum laborantem vel tribulationes seu tẽtationes patiẽtẽ. ¶ Duodecimo qꝫ cibum ipsa masticat vt reficiat famescentẽ Sic prelatus vel p̃dicator verba dei disponit ⁊ ordinat vt melius instruat ⁊ reficiat audientes. ¶ Decimotertio qꝫ sibilis ⁊ cõtilenis demulcet puerum dormientẽ. Jta prelatus deuotis recõmendationibus ⁊ officijs dz iuuare subditũ morientẽ vel qꝫ officijs ⁊ canticis ecclesiasticis dz prouocare subditos ad somnum. i. ad quietẽ intime contemplationis. ¶ Item prelati debent excedere subditos sicut mares feminas excedunt. Masculus enim in quatuor femnam excedit primo quo ad complexionẽ: qꝫ masculus calidus est ⁊ siccus femina vo frigida ⁊ humida in quo signatur qꝫ prelatus dz excedere subditos ⁊ in calore diuini amoris ⁊ in siccitate. i. castitate carnis: carens. ſ. humore seu fluxu concupiscentie carnalis. ¶ Jtẽ in masculo vigẽt virtutes formales ⁊ actiue. In femina vero materiales ⁊ passiue. Vnde Aristo. in lib. xv. De animalibus dicit qꝫ vir se habz ad modum forme ⁊ mulier ad modũ materie. In quo signatur qꝫ prelati debẽt magis eẽ actiui. i. magis operosi q̃ subditi: ⁊ magis solliciti in opibus virtutum ⁊ precipue in opibus pietatis q̃ ptinent ad vitam actuam. ¶ Scõ prevalet masculus quo ad nature opatione. Nam in masculo maior est virtus. Vñ vir ab eminentia virtũ dictus ẽ vt dicit Jſi. Et tõ nerui virorum ossa ⁊ lacerti sunt fortiora ⁊ grossiora ⁊ oia mẽbra in viris sunt solidiora ⁊ tõ ad opa aptiora. In quo signat qꝫ prelati debẽt magis q̃ subditi abundare virtutibus interioribus ⁊ in bonis opibus exterioribus ⁊ in tolerantia laboꝝ ⁊ etiam passionũ. ¶ Tertio pcellit quo ad sensus discretionẽ. qꝫ in omni gẽe animalũ masculus in pcauẽdis insidijs ⁊ fugiẽdis nocuis solliciorem dz animũ feminis ⁊ prudẽtiorẽ vt dicit phs. in li. v. de animalibus. In quo signat qꝫ plat⁹ dz excedẽ subditos in discretiõe prudẽtie ⁊ in cognitõe scientie. ¶ Quarto quoq; precellit masculus q̃ ad prãtẽ ⁊ dñatoꝛz: vñ docẽdi auctoritas ve

ꝛ's concedit̃ sed feminis denegat̃. j. Corin. vj. ꝛ Gene. iij. dictum est mulieri sub viri potestate eris ꝛ ipe dominabit̃ tui. Sic prelati excedũt subditos ꝛ doctri ne auctoritate ꝛ regiminis potestate ꝛ do minij dignitate.

¶ Capitulum. lxj.

Prudentia ꝛ discretio assi milatur odoratui: ꝛ ꝟ patet ex quibꝫ. ¶ Primo ex parte principij effectui. Nã virtus aie mediante spiritu aiali perficit odora tum: sic ꝛ anima mediãte spũsancti lumi ne ꝛ gratia efficit̃ prudens ad discernen dum ꝓficua vel nocina. Vñ Apo. dicit. j. Corinth. ij. ꝙ spũalis homo oia diiudicat ꝛ ipse a nemine iudicat̃. Et. ij. Corinth. xij. ꝙ per spiritũ sanctũ datur discretio spi rituũ. Vnde vera prudẽtia nõ põt esse ni si in bonis ꝛ spũalibus viris. ꝛ ideo etiam pho dicit i. vj. Ethicoꝝ ꝙ ipossibile ẽ pru dentẽ esse non entẽ bonũ. ¶ Scõo ex par te organi receptiui. Organũ enim odora tus est aliqd circa cerebrũ sed in hominibus regit̃ ad odorandũ pfecta dispoſi tio nariũ. in quib⁹ sunt due carũcule siue cauernule ad modũ mamillaꝝ dependen tes que videntur eẽ ꝓpria organa odo ratus ꝛ recipiunt spiritũ animalẽ ꝑ quos dam neruos a cerebro venientes. Mares eni nõ sunt ꝓpria instrumenta olfatus: qõ patet qz ipsis abscisis nõ ꝓmatur aial odoratu. Nos etiã per loca fetida transe untes si flatũ reprẽsserimus aerẽ fetidum nares intrantẽ in nullo sentimus ꝛ ꝟ est qz ille carũcule quasi quodã motu volun tario sunt obstructe. Sunt etiaꝫ carũcule huiusmodi cõcaue ꝛ spongioſe: cõcaue q dem vt in sua pozositate cõcaua fumũ re cipiant a re odorabili resolutũ. Spongio se vero sunt vt in eis virtus attractiua sit Sicut aũt sunt due carũcule velut instru menta odorandi. sic sunt due virtutes q̃ sunt quasi aie instrumenta nocina a proſi cuis discernendi. ¶ Prima est intelligẽtia siue ratio vniuersalis aie que. s. per prudẽ tiam perficit̃ vt se recte habeat circa ea que sunt ad finem vtilia. s. a nocuis gene raliter discernendo. Vnde Aug. dicit in li. lxxxiij. q. ꝙ prudentia est cognitio rerum appetendaꝝ ꝛ fugiendaꝝ. alia est estimati ua que in homine dr ratio ꝑticularis. que est collatiua intẽtionum particularium si cut ratio vniuersalis est collatiua vniuer salium. Et hec estimatiua etiã in brutis est per quã ouis fugit lupum sicut inimicũ quãꝫ hoc per sensum non capit. per hãc etiam mouet auis ad colligendum paleas tanꝫ vtiles ad nidum. Vnde per hanc etiam ipsa bruta dicuntur participare aliqd prudẽtie: sicut patet per phũm. viij. de hiſto. animalium. ¶ Tertius ex parte medij delatiui. Nam sicut dicit phũs in. ij. libro de anima. olfatus imutatur ab odorabili per medium. s. aerem aut aquam. Nã ani malia que respirant per aerem odorant. Dixerunt autẽ quidã ꝙ a corpore vapo rabili quedam fumalis euaporatio resoluitur que est subiectum odoris ꝛ peruenit vsqꝫ ad sensum olfatus. Et hinc est vt dicebant ꝙ contrarij odores in medio se impediunt. Sed cõtra hoc est qz odor ca daueris a vulturibus vsqꝫ ad quingenta miliaria sentit̃. Impossibile autẽ videtur ꝙ aliqua corporalis euaporatio cada ueris vsqꝫ ad tantum spacium diffunda tur. Sed ad hoc respõdent ꝙ talis euapo ratio ad tam remotum spacium defertur per ventos. Sed contra hoc est qz sensibi le imutat medium vndiqꝫ sm eandem di stantiam nisi impediatur. Non autem suf ficeret ad occupandum tantũ spaciũ etiaꝫ si totum cadauer resolueretur in fumalẽ euaporationem. cum sit certus terminus rarefactionis ad quem corpus corporale peruenire potest que est charitas ignis ꝛ precipue cum per huiusmodi odorem ca dauer ipsum appareat imutatus. Et ideo dicendum ꝙ ab odorabili resolui potest fumalis euaporatio que tamen non per tingit vsqꝫ ad terminũ vnde odor perci pitur. qz imutatur mediũ spiritualiter vl terius q̃ predicta euaporatio pertingere possit. Vñ etiã boles non sentiunt odorẽ siue respirationibus Alia aũt aquatica

⁊ que non respirãt sicut sunt que sanguine carent cuꝫ etiaꝫ odores sentiũt. quod patet qꝛ q̃dã eoꝝ de lõginquo veniũt ad alimentum quod non esset nisi prouocarentur odore: oportet q odorent mediã te aqua. ꝑ aerem igitur qui subtilioꝛis nature est intelliguntur spiritualia. Vnde quandoq aer spiritus vocatur. ꝑ aquam vero que grossioꝛ ⁊ fluxibilis est intelliguntur temporalia seu corporalia q̃ continue transeunt. Vnde sicut ad odorãdum necessarij sunt animalibus aer ⁊ aq̃ ita ad recte viuendum vel operandum necessaria est hominibus duplex prudẽtia scilicet spiritualium ⁊ temporaliũ. sez vt prudenter sciãt vtraq; dispõere sicut decet. ¶ Prima ergo prudentia siue iudiria est circa spiritualia que pertinent ad salutem. ⁊ inuenitur in omnibus habẽtibus gratiã quia vnctio docet eos de omnibus. vt dicitur. i. Joh. iij. sed secũda scilicet ea que est circa temporalia per quaꝫ scilicet sibi ⁊ alijs qui potest prouidere non solum de his que sunt necessaria ad salutem sed de quibuscũq; pertinentibꝰ ad humanam vitam non est in omnibus gratiam habentibus. ¶ Quarto ex parte officij discretiui. Et enim odoratus officium odores fetoresq; discernere sed odores percipit diligendo fetores vo horrẽdo. ⁊ hoc est qꝛ odoribus tanq̃ cõueniẽtibus adiuuantur. fetoribꝰ vo tanq̃ coꝛrũpentibus impeditur ⁊ ista prudentie cum petunt de qua Augusti. dicit in li. ō moribus ecclesie. q prudentia est virtus ea a q̃ bus adiuuantur ab eis quibus impedit sagaciter eligens.

¶ Capitulum. lxij.

REgimen principãtium ⁊ prelatorum assimilatur fronti propter quatuoꝛ ¶ Primo propter expressionem. Nec enim statum mentis nostre sua specie exprimit dum nunc sit leta nunc tristis. Similiter in statu regiminis maxima notificatio fit. Vnde quidam ꝓphꝫ dixit q principatus virum ostendit. Est etiã statꝰ regiminis maxime variabilis quẽ nũc tristitia deprimit. nunc vero leticia extollit. Sed tunc viri prudentes in hoc statu existentes plus meroribus afficiuntur q risibus Ezech. xi. Signum thau sup frõtes virorũ gementium. ¶ Scõo propter dispositionem. qꝛ ꝑm Constantinum frons est os semicirculare neq; multum durũ neq; nimis molle. Nam necessarium fuit vt esset sic temperatum ne lederetur vicinitas oculorum. Sic prelatus vel princeps licet debeat in se esse fortis ad modum ossis. alijs tamen neq; debet cẽ nimis durꝰ ne sit crudelis neq; nimis mollis ne sit remissus. Et tõ sicut dicit Bernũ misenda est lenitas cum seueritate ⁊ faciendum est quodã ex vtraq; tpamentũ. ¶ Item frons est modice carnositatis ⁊ pauce pinguedinis quia secundum ꝓphꝫ talia impediunt intellectum. Vnde signat q princeps non debet carnalibus intendere neq; delitijs insistere ad corpus impinguandum nisi paruꝫ quantum requirit necessitas scilicet secundum decentiaꝫ status. Eccli. x. Ve tibi terra cuius rex puer est ⁊ cuius principes mane comedũt. ¶ Tertio propter representationem. qꝛ totius animalis virtuositas lucet in frõte. Frons eni vt ꝓphꝫ dicit ẽ sedes verecũdie ⁊ honoꝛi. Vñ persone inuerecũde dici solet. Tu deposuisti frõtem meretricis. Jere. iij. Frons mulieris meretricis facta est tibi noluisti erubescere. Sic virtuositas plebis lucet in qualitate rectoris propt̃ qõ dicitur. Eccli. x. Qualis rector ciuitatis tales ⁊ inhabitantes in ea. Sedes enim regiminis maxime ẽ sedes verecundie vel honoris. Maꝫ si laudabiliter tenetur tũc reddit dignũ honoꝛe. Eccli. x. In medio fratrũ rector illorum in honoꝛe. si vero male tenetur opprobrio ⁊ verecũdie patet. ¶ Quarto propter significationem. qꝛ dicit Aris. li. i. de animalibꝰ q̃ vñ frõs fuerit magna significat stultitiã vñ mediocris significat bonitatẽ ꝓplexionis vñ nimis elevat ⁊ i supficie rotundat excessũ significat cholere ⁊ caloris. Sic si ꝓnceps velut videri magnꝰ ꝑ ostẽtatiõez ẽ signũ

Rulitie mētis. Et si elcuatur p̄ supbie elationē signat excessū p̄pie reputatōis z interioris lordinationis. ſ si mediocriter se habet vt neqz p̄ supbiā se extollat neqz ptēptibilē p̄ ignominiā se reddat tūc ē signum bone dispositiōis interioꝛ. ¶ Item rectores z plati debent esse similes nerꝰ uis. ¶ Primo qdem qꝛ nerui a cerebro originē sumūt. Nō ät oēs a cerebro immediate, pcedūt ſ3 quidā ab eo nuchā mediāte descendunt. Et tale mediū fuit necessarium ne ſi imediate a cerebro oēs veniēt aut se rūpēdo lesionē icurrerēt aut p̄ pē lōgitudinē vie a p̄ncipio sensus ad actū sentiēdi potētiā nō haberēt. Jn h̄ ät signat q̄ quorundam rectoꝛum istitutio seu potestas est immediate a deo. sic moyses z aaron z apostoli instituti sunt a christo p̄cipue petrus. alij prelati z rectores vt episcopi z reges z hmōi eliguntur ab hominibus vel potestatem habent a deo homine mediante. sed siue immediate siue mediate non est potestas nisi a deo sicut apo. dicit. Ro. xiij. ¶ Tertio qꝛ nerui motum z spiritum accipiunt quem membris refundunt. Sic prelati z rectores in omnibus que faciunt debēt mouꝛi a deo. vt videlicet ea que faciunt p̄pter eum opent z nō p̄pter fauoꝛem hominū Tunc enim dicuntur mouꝛi a deo sicut. finis mouet agētez Apo. i. Coꝛ. x. Omnia in gloꝛiam dei facite. ¶ Tertio qꝛ nerui in sua concauitate spiritus recipiunt z custodiunt. Sic prelati in mentis sue humilitate debent spiritus dei habere z custodire. Vnde in Jsa. p̄m aliaz trāslationem dicitur. Super quem requiescat spiritus meus nisi super humilem c̄. ¶ Quarto quia nerui partes diuersas recolligunt z annectunt. quia scilicet prelatoꝛum ē subditos discoꝛdantes ad priorem reducere concoꝛdiam z vnire Ephe. iiij. Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. ¶ Quinto quia nerui in suo exitu sūt molles. sed in fine se duros ostendunt. Sic prelati leniter in principio incipiendo semper ad perfectioꝛa z arctioꝛa subditos trahere debēt Apo. i. Coꝛ. xv. pri⁹ qō animale deide qō spiritale. ¶ Sexto qꝛ nerui sua mollicie z flexibilitate ossa i flexibilia flectūt. Sic plati sue mānsuetudinis exēplo debēt duros z rigidos flectē ad mititatē ſm illud. Discite a me qꝛ mitis sū z humilis corde c̄. Et talis rectoꝛ erat moyses q̄ fuit vir mitissim⁹ z suppo fit⁹ ē pplo dure ceruicis sic̄ neruis alligāt ossa. Job i plōa eccl̄ie hñtib⁹ mites platos z duros sbditos dic̄. Ossib⁹ z nerꝰ ppegisti me ¶ Jtē modificatio regēt⁹ dꝛ eē ad modū cartilaginis. ¶ Prio q̄ ad rgantiā qꝛ cartilaginosa sūt ossib⁹ mollioꝛa ſ3 carnib⁹ durioꝛa. Jn quo significat q̄ rectoꝛ vt supra tactum est non debet esse nimis durus neqz etiam nimis mollis z pius. ſ3 quasi quodam medio temperatus. Vnde in arca testamenti virga fuit simul cū mana. vt in rectoris iustitia sit virga. i. asperitas correctionis. simul cum manna id est cum dulcedine compassionis. ¶ Secundo ratione efficaci. Nam cartilago vestit extremitates ossium ne ex nimia confricatione in suis tuncturis exasperentur. et vt facilius ossa cum carnibus iungerentur. ¶ Per ossa intelliguntur subditi fortioꝛes z maioꝛes quoꝝ extremitates sunt eoꝝ defectus. nemo enim est tam perfectus qui non habeat aliquos defectus saltem extraneos et paruos ex quibus contingit quod inter fortes et probos viros nonnunquam et collisiones scandalozum et exasperationes verborum p̄ocurante diabolo oriuntur. Sed ista extrema idest parua subditoꝝ vitia vnde scandala oriuntur ne ex nimia confricatione idest ex affidua simul conuersatione in tuncturis idest in locis vel officijs vel operibus quibus simul contunguntur se inuicem ossa idest subditi exasperent idest inordinate perturbent. cartilagine sunt vestien da idest prouida et honesta prelati industria reprimenda et precauenda. Tunc enim extremum subditi prelatus vestit et cooperit quando ipsum ne ad alios turbandum prodeat reprimit. vel tunc cartilaginis mollicies extrema ossium ve

fit dum dominorum et perfidorum sub
ditorum extrema adest parua vicia que
dam dissimulādo vel parcendo prelatus
pertransit. ex quo quandoq; quōdum subditus sic se patienter et benigne
in suis defectibus a maioribus tolerari
conspicit ipse a cōfratrum iniurijs et exa
sperationibus facilius se compescit. Ipsa
etiam cartilaginis mollicies ossa cum car
nibus iungit. quia benignitas et mansue
tudo prelati etiam fortiores et fortiores
in pacis vnitate connectit. Sic ergo per
cartilaginis mollitiem et ossa simul et
carnes cum ossibus sine lesuris coniun
guntur. quia sub benigno et modesto pre
lato omnes ad inuicem subditi tam for
tiores quam infirmiores sine scandalis
vel iniurijs in pace custodiuntur. ¶ Ter
tio ratione deficientie. dicit enim Aristo.
in. li. xiij. de animalibus q̄ cartilago preci
sa non recrescit. q̄ precisa vel ablata ope
ris moderatiōe nō perficit o p⁹ ſz deficit
a sua p̄fectione. Vnde bene poetice dicit.
Semp ad oē qd est mēsurā ponere ꝓdest
Mā sine mēsura nō stabit regia cura.

¶ Capitulum. lxiij.

Religiosi assimilātur dentibus. ¶ Primo quia dentes in carne radicati sunt. ꝛ tamen terminos carnis excedunt. Sic religiosi q̄ vitis in carne sint positi tamen preter carnem viuere debent secundum illud. ij. Cor. x. in carne ambulantes nō sm̄ carnē militam⁹. ¶ Scōo q; dentes nihil inter se vel in se eē patiunt. Sic religiosi nihil iter se vel i se pati dēt qd sit charitatis cōiuz seu vnitatis diuisiuum vel ablatiuū Ro. xij. Charitatem fraternitatis inuicem diligentes. ¶ Tertio q; dentes superiores ad inferiores reuertuntur ꝛ sibi inuicē mutuo coaptant Sic inf religiosos supiores dēt redire ad inferiores p compassionē p humilitatē ꝛ p charitatē. Et iferiores dēt coaptare se supioꝝ⁹ reuerēdo ꝛ obediēdo. Vl q; sola maxilla inferior in hoie mouet dēt cēgerio inferiores cuz offēderit redire ad suos superiores penitēdo ꝛ veniaz humiliter petendo ꝛ superiores inferioꝝ⁹ se debent coaptare misericorditer recipiendo vel inferiorum infirmitatibus discrete condescendendo Apo. Ro. x. debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere. ¶ Quarto q; dentes ordinate inuicem componuntur sic religiones vocantur ordines quia omnia ō bent in eis esse ordinata secundum illud. j. Cor. xiij. Omnia honeste ꝛ secundum ordinem fiant in vobis. ¶ Quinto quia dētes ad formationes vocis cooperantur Sic etiaz a religiosis formari debet vox laudis quo ad diuinum officium cantantes ꝛ vox p̄dicatiōis q̄ ad p̄dicātes. Etiaz coopāt quo ad vocē cōfessiōis quo ad cōfessiōes audiētes. ¶ Sexto q; ēt dētes toti corpi obsequūtur. Et sic religiosi seruiunt vti ecclesie p exemplum ꝓuersatiōis pvbum predicatiōis per suffragium oratiōnis. ꝛ ēt p ministeriū sacramentalis administrationis. Etiā. iij. Dētes tui sicut greges tōsarum. conuentus religiosorum st ex quibus est lac. i. doctrina predicatiōis balatus. i. vox laudis vel orōnis ꝛ fetus i. fructus multiplicis administrationis. ¶ Septimo quia licet nos ex se tñ ex adiunctis patiuntur. Nam ls suba dentiuz ossea ꝛ isēsibilis sit de se impassibilis tamē dolorem trahit ratione societatis carnis vel nerui q ei sunt ꝓiuncti. Sic religiosi pp amorem nimium quem habent interdum ad suos consanguineos carnales vel etiam ad aliquos seculares sibi familiariter iunctos de eorum malis dolorem sentiunt quem per se non hērent. vl interdum religiosi qui ex se bom sunt tamen ex incautis ꝛ nō bonis secularius familiaritatib⁹ iniunct ꝛ maculant ꝛ dolores seu scādala patiunt. ¶ Octauo q; dentes abinuicē distinguūtur. Sunt enī i mal cul. rrrij. quoꝝ quatuor i āteriori pte pares ād rupti vocā ꝛ q. lati sūt ꝛ acuti: Dñ ꝛ icisores a medicis ſ vocati. eo q; ad cibi icisionē sūt apti. ꝛ qeqd oze capit ꝓmo ab eis capitur ꝛ mordet. ¶ Dorz dēdo ät cibū auferunt qō ē neccssariū ꝛ reliquūt. qō ē

supfluum. Sunt ꝛ duo alij q canini sunt appella i quadruplis ꝓiuncti in sūmitate acuti ꝛ duris cibis ꝓmolēdis apti ꝛ rotūdiores: ꝛ ꝓp ꝫ canini dñr qr canū dentibus assimilant. Et sunt canini dentes ꝑsonaꝫ fortiores acutiores lōgiores ꝛ rotundiores. Sunt istis collaterales grossi ꝛ lati q dñr molares eo ꝙ ad molēdū cibū sunt conuenientes. Mā q a ꝓtoribus sunt confracta ulis tāꝫ molis tradūt molenda. In primis ergo dentibꝰ ꝑsonibus vel q tollūt ꝛ ꝓdunt ꝓtem necessariā ꝛ reliquam dimittūt possunt intelligi religiosi ꝛ minus ꝑfecti q seruāt tm ea ad q necessario tenent ex voto vel debito. ℣ Per caninos vo q duriora ꝓterūt intelligunt qd ꝛ fortitudines q duriorē ꝛ austeriorē vitā ducunt. Per molares vo latissimos intelligunt ꝑfecti q hūt latitudinē charitatis cōstantiā firmitatis latebrā humilitatis efficaciaꝫ vtilitatis. Mā molares dentes sunt lati firmi occulti ꝛ utilissimi. ℣ Nono qr dentes multa patiunt. Mā patiunt putredines feroces pforationes mutationes dolores ꝛ alias cōsimiles passiones que oēs sunt ex corruptis passionibus ꝛ humoribus descendentes. Ista oia cōpetunt malis religiosis qui perforant per tētationum iacula: putrescunt p luxuriā: fetēt per infamiā: mutantur aliqñ p apostasiaꝫ. torquētur ꝛ dolent per punitionis iustitiam.

℣ Ite religiosi debēt esse similes pueris. ℣ Primo qr pueri sunt ablactabiles. Unde ꝓpositus puer dr cum est a lacte remotus. Sic religiosus dr se a seculo velut infans ab uberibus alienare sic dicit Isaac in li. suo de vita monastica. Psalmista. Sicut ablactatus est sup matre sua. ℣ Secūdo qr pueri sūt disciplinabiles qr dicitur aliquis puer cum doli capax efficat ꝛ discipline aptus. hab. ꝛ. Unde sub tutoribus positus discipline subesse compellit. Sic religiosi debent esse sub disciplina patris spiritualis. s. prelati Prouerb. xiij. Molli subtrahere a puero disciplinam. ℣ Tertio qui ꝫ sunt mor⁹ venerei inepti: quia in hac etate motus venerei boles cōtra non inuadunt eo ꝙ vie adhuc stricte sūt

Unde ab hac puritate pueri dicti sūt. Sic religiosi debent seipsos restringere ꝛ sibi vias ꝓcludere qbus possent a carnis illecebris supari. ꝛ in puritate non tm mētis ꝫ ēt carnis manere. Apo. j. Cor. xiij. Nolite pueri effici sensibus ꝫ malicia parvuli estote. s. vt non sit in vobis malicia carnis vel spūs. ℣ Quarto qr sunt ad motū flexibiles. Et sic religiosi debēt esse flexibiles p obediētiam ad exequēdum motum voluntatis superioris vt possit prelatus dicere illud. Mee. v. Oēs pueri mei congregati erant ad opus. i. p promptitudinem obediētie. ℣ Quinto qr sunt corpe leues. s. vt non sint religiosi pigri vel graues p accidiā sicut erat ille de quo Matth. viij. Puer me⁹ iacet ꝛc. ℣ Sexto qr sunt animo docales: quia scilicet religiosi debent esse docales dei. Sap. viij. Puer eram ingeniosus ꝛ sortitus sum animam bonaꝫ. ℣ Septimo qr sunt pueri sine sollicitudine vitam ducentes: qr. s. veri religiosi nihil in terra appetunt ꝛ sine sollicitudine viuunt sicut de Apostolis dicit ꝗdaꝫ glosa sup actus apostolorum ꝙ gloria Apostolorum erat nihil in terra possidere ꝛ sine sollicitudine viuere. Tales enim pueri solū deum querūt. ij. Paral. xxxiij. Cū adhuc puer esset cepit querere deū. ℣ Octauo qr nullū piculum sunt magisqꝫ virgam timētes. Et sic religiosi timent virgam flagelli diuini. Plus enim timere debent flagella dei qꝫ hominis. Judic. viij. Timebat qr adhuc puer erat. ℣ Nono qr sunt neqꝫ laudes neqꝫ vituperia aliqd reputantes. Ira religiosi vt deo placent vituperia dñr ꝛ laudes hominum pupē dere sicut dicebat Apo. ij. Cor. iij. Adipi pro minimo est vt a vobis iudicer ꝛc. ij. Reg. iij. Ego autem puer parvulus sum ideſt humilis. ℣ Decimo quia sunt iniuriarū immemores. Et sic religiosi debent iniurias obliuisci parcendo exemplo christi q dixit. Pater dimitte illis ꝛc. Luce. xxij. Unde ꝛ ipse vocatur puer. Actuum. iiij. Conuenerunt. n. vere in ciuitate ista aduersus sanctum puerum tuum ie sum. ℣ Undecimo quia verberari a matre

statim sunt reuertentes nec se de iniuria vindicantes. Ita religiosi etiã si affligant in religione nõ debẽt propter hoc suã religionẽ relinquere vel ipsã accusare ⁊ vituperare ⁊c. Et de talibus pueris patet Matth.i. Religiõem dicẽ illõ. Ysa. viij. Ecce ego ⁊ pueri mei quos mihi dedit dominus ⁊c

¶ Capitulum. lxiiij.

Sanctorum virorum perfectio representatur i corde. ¶ Primo qꝛ cor ẽ exterius carneum. Et sic sancti viri sunt exterius carnei. i. lenes p mãsuetudiẽ conuersationis vel habẽt sancti viri cor carneum p discipline susceptibilitatẽ vel carnenm p compassibilitatem non lapideum. i. durum per ipietatem. Eze. xxxvi. Auferam cor lapideum de carne vestra ⁊ dabo vobis cor carneum. ¶ Secundo qꝛ cor est interius concauum. ⁊ h necessarium fuit sicut dicit Constan. propter caloris conseruationem. qꝛ cor est totius caloris corporis fontale principium. Sic sancti viri sunt concaui per humilitatem. Nam sicut calor naturalis conseruatur in concauitate cordis. ita calor charitatis in humilitate mentis: ⁊ hanc concauitatem habuit cor christi. Vnde dicebat. Discite a me quia mitis sum ⁊ humilis ⁊c. Est etiam cor caloris charitatis fontale receptaculum quia gratia dei diffusa est in cordibus vestris p spiritũ sanctum qui datus est nobis vt dicitur Ro. v. ¶ Tertio cor est substantialiter solidum ⁊ durum ⁊ hoc necessarium fuit ne de facili lederetur. Et sic sancti viri sunt solidi in se per patientie firmitatem ⁊ sunt interdum etiam aliquando duri per iustitie seueritatem. ¶ Quarto cor est figuraliter rotundum ⁊ etiam oblongum. Rotundum quidem est vt abundantia spirituum in eo recipiatur. Oblongum vero in forma pirea vt scilicet tendens in acutum tanq̃ in conum actio naturalis caloris fortior fit. Sic etiam sancti viri habent cor rotundum. i. valde capax spiritualium virtutum ⁊ etiam oblongum per cõtinuitatem feruoris ⁊ bonorum operꝫ. ¶ Quinto cor semper est in motu ⁊ mouet cor secundum diastolem ⁊ systolem. i. secũdum dilatationem ⁊ constrictionem: cuius motus si ad horam cessaret statim animal deficeret vt phs dicit. Et nota q̃ per dilatationem frigidus aer attrahitur per constrictionem vo calidus ⁊ fumosus expellitur: ⁊ sic calor cordis temperatur ⁊ complexio adequatur. Sic sancti viri cõtinue monent ⁊ sollicitantur ad attrahẽdum gratiam: vnde continue dilatantur per augmentum in gratia ⁊ constringuntur per abstinentiam a culpa: vel qꝛ se coercent in penitentia. ¶ Sexto quia cor est pulmoni vicinum: vt cum ira incendatur huiusmodi pulmonis remedio tẽperetur. Sic sancti viri impetum ire sciunt temperare remedio rationis per virtutem mansuetudinis. ¶ Septimo quia cor est spiritu humore ⁊ calore plenum: ẽ enim primo cor fontale ⁊ principium spiritus. Habet enim cor duas cõcauitates vnam sinistram que ad cacumẽ tendit ⁊ dextram que infra subsistit. Et he concauitates dicuntur ventriculi cordis. Et dicit Aug. q̃ in vẽtriculo cordis i dextra plus est de sanguine q̃ de spiritu. In sinistro vo econuerso quia ibi spiritus vitalis generatur ad viuificandum animal. q̃ per quasdam arterias diffusus vndiqꝫ dilatatur. Sic in cordibus sanctorũ ẽ plenitudo spiritussancti sicut de Aplis dicitur Actuum. ij. q̃ repleti sunt omnes spiritusancto: vt postea per ipsos tanq̃ per arterias. i. predicatores in ora ad alios deriuaretur. Sz qõ in sinistro ẽ plus de spiritu q̃ de sanguine. ⁊ in dextro econuerso signat q̃ in aduersitate est plus de amore spirituali q̃ de corporali: sed in prosperitate econuerso sicut in Apostolis qui postq̃ ablatus fuit ab eis sponsus ⁊ fuerunt in luctu tribulationum plus abundauit amor spiritualis ⁊ gratia spiritussancti q̃ primo: quia primo plus diligebant christum corporaliter. Vnde dixit Si non abiero paraclytus non veniet ad

vos. ¶ Item cor est fontale principiū humoris scilicet sanguinis. Unde phs dicit in .xū. libro de animalibus. q̄ in corde est principium venarum ⁊ prima virtus creans sanguinem: ⁊ eius sanguis est mūd⁹ clarus calidus ⁊ maioris sensus ⁊ conueniens intellectui. Sic cor sanctorum est plenum humore sanguinis. i. effectione diuini amoris vel deuotionis. Nam affectus seu deuotio eor̄ non est immunda impura sicut hypocritarū q̄ similes sūt sepulcris dealbatis que foris apparent alba ⁊ intus sūt nigra ⁊ fetida. ¶ Item est clara nō obscura vel tenebrosa sicut hereticor̄. ¶ Itē calida ⁊ feruens nō tepida sicut ipsectox. ¶ Itē sensata nō fatua vel indiscreta sic̄ psumptuosox. ¶ Itē ē fontale principium caloris. Unde dicit phs in. xvj. li. de animalibus q̄ ꝓpter caloriez cordis posuit natura membrum frigidū ex opposito cordis. s. cerebrum. Uñ in generatione aialis statim creat caput post generationem cordis. Sicut ergo cor est plenum calore. ita sancti viri sunt pleni amore: sz calor cordis a cerebro tēperat: q̄ feruor amoris sapiētia regulat Vult eni deus diligi sapienter q̄ ⁊ ipe neminē diligit nisi eum q̄ cum sapientia inhabitat vt dicitur Sap. viij. Octauo q̄ cor est membrum ꝑmo formatum. Unde phs dicit in eodem. xvij. li. q̄ cor animalis est cōplementuz ꝑmo a natura creatuz. i. ante omnia alia membra formatuz. In quo signatur q̄ homo primo intendere debz ad compositionē ⁊ sanctificationem cordis interius ⁊ postea ad componendū ⁊ ordinādū moresz ⁊ facta exteriora Matth xriij. Munda prius qō intus. ē. ¶ Nono quia cordi accidit multipler nocumētum. Nam quandoq̄z patitur ex aliorū membrorum colligantia: quandoq̄z ex ꝑpria distemperantia: quandoq̄z ex defectis regiminis causa. Sic etiaz spirituales leduntur quandoq̄z ex prauis socijs: qñ q̄z ex propriis vitijs: quandoq̄z a defectibus prelatis: patitur etiam cor ex virtutis sue dissolutione ex spiritus euaporatione ex humia repletione ⁊ ex vene concaue oppillatione. Dissoluitur autem cor dis virtus spiritualis per luxuriam eius poran spiritus per superbiam fit repletio humia per gulam oppillatur vena misericordie per auaritiam. Accidit etiam cordi timor sic q̄ patienti videtur q̄ cor de loco suo moueatur: hunc timorem facit accidia circa spiritualia. Nam accidia facit cor frigidū nimis ⁊ omnia opera reddit mollia ⁊ dissolutа. Dicit autem Haly super quendam textum Galieni q̄ si cor fuerit nimis frigidum ⁊ nimis humidum ⁊ pulsus mollis homo virilitare ⁊ audacia priuatus erit: piger ⁊ timid⁹ apparebit. ¶ Decimo quia vigor cordis ostenditur per multiplex signum. Dicit enim Galienus q̄ virtus ⁊ complexio cordis ostenditur per magnitudinem respirationis. per velocitatem pulsus. per virilitatem festinam ad actionem. per irā audaciam ⁊ feruorem. per amplitudinē pectoris ⁊ pilositatem. Hec omnia calorē dominantem in corde significant. Hec ergo cordis virtus debet apparere in penitentibus per magnitudinem contritionis. per quam anima etiaz incipit respirare per nouam attractionem spiritualis gratie. ¶ Item per velocitatem confessionis q̄ est similis pulsui. per ꝟ q̄ indicat spirituali medico infirmitatem anime interius latentem. ¶ Item per festinam ⁊ virilem actionem satisfactionis. ⁊ piram contra proprias transgressiones. per audatiaz contra tentatōes: per feruorē contra omissiones. per amplitudinem pietatis et pilositatem austeritatis. Nam caro pilosa est asperior non pilosa Gene. xxvj. Nosti q̄ esau homo pilosus sit ⁊ ego lenis. ⁊ ideo Johannes baptista ꝓ asperitate penitētie portabat vestimētuz de pilis camelox. Hec ergo omnia ostendunt calorem amoris diuini in corde dominantem. ¶ Undecimo q̄ cor quanto animosius tanto magnis puū. Uñ aialia parui cordis in quātitate sē maioris aiositatis propter maiorē adunationē vtuz.

Dis eni vt⁹ quāto magis adunata: tāto est potētior ⁊ quāto magis dimisa tāto ē ꝑ

bilioꝝ vt i lib. de causis oñdit. Sic spūaliter tāto qs plus hꝫ de magnitudine vtuꝫ quāto plus hꝫ de puritate hūilitatis. Hec eni est q̄ oēs virtutes vnitas ⁊ cōcatenatas tenet. Vnde Bze. dicit q̄ q ceteras virtutes sine humilitate congregat quasi pulverem i ventuꝫ portat.

¶ Capitulum. lxv.

Apientia assimilatur gustui propter quinq. ¶ Primo ratione officij quia. s. gustus est proprie saporuꝫ perceptiuus. Et dico proprie quia gustus est proprie gustus ꝑut est discretiuus saporum sed gustus ꝑut est qdā tactus qz scilicet tāgendo pcipit suū obiectū sic hꝫ discernere qualitates tāgibiles scz alimentum cuius sensus est tactus. Sicut igitur gustus est quo sapores cibox ꝓpimus: sic quoq; sapiētia est p quam que sursum sūt sapimus. ⁊ ſō sapientia dicitur a sapore. Eccli. vi. Sapientia doctrine secundum nomen est eius. ¶ Scdo rōne principij. Nam principiū effectiuū gust⁹ est virt⁹ aialis. i. virtus q̄dā aie sensitiue. Instrumētale aūt qdā principiū est spiritus aialis qui p quosdam neruos ad linguaz defertur. Sic ēt est duplex principium spiritualis sapientie: vnum essentiale scilicz fides que est prima virtus necessaria aie intellectiue. Nam sicut initiū artis secundum essentiam eius sunt principia ei⁹ ex quibus procedit. sic initiū sapiētie ꝑm ei⁹ eēntiā sūt articuli fidei. Vñ fides dr̄ cē initiū sapiētie. Sed principiū sapiētie instrumentale est illud quo anima disponit ad sapiētiā ⁊ hoc est timor dei ꝑm illud. Initium sapiētie ē timor domini. Dicitur autem timor inicium sapientie quantuz ad eius effectus. Nam sicut dicitur inicium artis vnde ars incipit opari: sicut si dicat q̄ fundamētū sit principiū artis edificatorie qz ibi incipit edificator operari sic dicit q̄ ad effectū initiū sapiētie vñ sapiētia incipit operari. Et ſ modo timor seruilis dicit initiū sapiētie. sicut principiū extra disponēs ad sapiētiā in quātū aliquis timore pene recedit a peccato secundum illud Eccli. i. Timor domini expellit peccatum. ⁊ per ſ habilitat ad sapiētiā ſz timor filialꝫ ⁊ castus est inicium sapientie. sicut ꝑm⁹ sapientie effectus. Cum. n. ad sapientiam ꝓpineat q̄ humana vita re guletur per rationes diuinas oportet sumere principium vt hō deū reuereat ⁊ subiciatur ei. Sic enīz consequenter in omnibus secundum deum regulabitur. ¶ Tertio ratione organi. Organum en i ⁊ instrumentuz gustus vt Philosophus dicit in li. de sēsu sensato est aliqō intrinsecum circa cor ⁊ similiter organum tactus. Nam ad alios tres sensus derivat virtus sensitiua a corde mediante cerebro ita q̄ a corde primo venit ad cerebrum ⁊ a cerebro postea ad ipsos sensus. Tactus autem ⁊ gustus referuntur ad ipsum cor per medium coniunctuz quod est caro. Sed Constantinus dicit q̄ proximum ⁊ manifestum istrumentum gustus ꝑut est discretiuus saporū est ligua que spiritum animalem ad perfectionez virtutis gustabil' defert. Fit enim gust⁹ sicut ipse dicit hoc modo. qz duo nerui ligue medio iniguntur. qui i multos ramos i extremis lateribus ligue dispergūtur. ⁊ per eos vt dictum est spūs aial' ad liguam defertur. Cum ergo res gustanda subitrat liguam spūs aial' q̄ ibi est imutat secundum proprietates ei⁹ quas postea iudicio aie representat. Sicut ergo circa cor est ꝑmum gustus istrumētū. ita i cor de dr̄ esse ꝑmū sapientie habitaculuz ſm illud ꝓuer. xiij. In corde requiescit sapiētia prudentū. ſz proprij istrumētū sapiētie q̄ alijs manifestat ē ligua. Vñ. Os iusti meditabitur sapiētiā ligua ei⁹ ꝛc. Sz duo nerui istri sunt due cantelle q̄ debēt esse i ligua sapientē vna ad loquēdū ⁊ alia ad tacendum ſm tempus oportunū vel significant duplex opus sapientē. scz veritatem defendere ⁊ falsitatem repellere Prouer. viij. Veritatem meditabitur gutt⁹ meum ⁊ labia mea detestabunt iptum. Et nota q̄ lingua ſm suam ꝓpriētē ē pcaua porosa hūida ⁊ insipida. Concauꝫ vt bene

quodlibet retineret. ℙorosa facta est vt quod grossum vel subtile de re gustanda esset neruos lingue facile subintraret. ⁊ vtus actiua ad perficiendū eandem plus vigeret. Humida vo est vt hūiditas cooperetur ad acceptorum dissolutionem. vt si aliqua dura vel sicca palato applicarētur humiditate lingue facile soluerentur. Facta est etiā insipida vt cuiuslibet saporis sit facile susceptiua. Nā si determinatum saporē haberet qualitatez alterius saporis percipe non valeret. Nec etiā omnia competūt lingue prout est instrumentuz sapiētie. ℂ Primo vt sit cōcava ad retinendus ⁊ custodiēdum verbum vsqz ad tempus oportunū loquendi Mal.ij. Labia sacerdotis custodiūt sciētiam. ſ. vsqz ad tēpus docendi. ℂ Itē vt sit porosa ad grossa vt subtilia prout decet dicendum ⁊ disponēdum. Nam humidū in re porosa p diuersa foramina minutim diuiditur. ℂ Item vt sit humida. ſ. vt dicta ⁊ acta ad dissoluendum dura. i. obscura: vel dubia q̄ sunt difficilia ad intelligendum sicut duruz est difficile ad comedēdum humectet. i. declaret ⁊ exponat. ℂ Item est insipida ex se suscipiens saporez aliunde. q. ſ. sapientiam loquendi ex se nō habet homo sed a deo ſm illud Luce. xxi. Ego dabo vobis os ⁊ sapiētiaz Aug. q̄ sapienter loquamini ab illo est non nostra sapiētia. Contra q̄ō supbi philosophi direrunt. Labia nostra a nobis sunt. ℂ Quarto rōne medū. Nam gustus vt dicit ℙhs non fit per medium extrancum sicut visus fit mediante aere. sed tñ sicut non fit visio sine medio vel sine lumine ita non fit gustus sine humido Nullum enim saporosuz facit sensum sui saporis sine humiditate. Vnde sicut color fit actu visibilis p lumen ita sapor fit actu gustabilis p humidum. ⁊ ita oportet q̄ gustabile vel actu habeat humiditatē aquea sicut vinum ⁊ huiusmodi aut sit potentia humectabile sicut illō quod sumitur per modum cibi. Et ideo oportet q̄ sit saliua in ore que bene liquida est ⁊ etiā liquefactiua per quā ea que sumunt etiam humectantur vt eorum sapor percipi possit.

Sicut ergo gustui ad percipiendos sapores necessaria est humiditas vel saliua. ita etiā siliter ipsi homini ad capiendā verā sapientiā necessaria est xpi doctrina. Cum enim xps sit caput ecclesie vt dicit Apls quasi saliua fluens a capite est doctrina deriuata a xpo. ⁊ hec p quam vere sapientie gustus habet. q. ipse verbū dei est qui est fons sapiētie vt dicit. Eccli. ℂ Quito ratione obiecti qō est ꝓprie humidū saporabile. Enumerat aūt ℙhs in. ij. de anima. vij. saporum spēs ad quas omnes alie reducuntur. ſ. dulce ⁊ amarū. pingue ⁊ salsuz acetosuz austerū ⁊ acutū. Nos itaqz sapores sicut corporaliter per gustū. sic etiam spiritualiter p sapientiam degustamus. Facit enim nos sapientia degustare dulce in contēplatione celestis glorie. Amaruz in cōsideratione eterne pene. Pingue in refectione eterne gre. Salsum. in cōsideratione presentis miserie. Acetosum in recognitione culpe ⁊ punctione cōsciēte. Austerū in assumptione exteriozis pnie. Et acutū in intelligētia scripture. ℂ Item sapiētia assimilat saliue ꝓpter quattuor. Primo ꝓpter saporis perceptionē. Nāz ſm Cōſtā. saliua est inter gustū ⁊ eius obiectum media. Nihil enim gustu percipit nisi cuius sapor mediāte saliua gustui presentat. Sic quoqz p sapientiā supna degustamus eorūqz saporē sentimus ſm illud Col. iij. Que sursuz sunt sapite nō que supra terrā. ℂ Scōo ꝓpter eiꝰ humectationem sine qua humectatione lingua nō bene volueret neqz loqueret. Sic etiā per sapientiam cordis os ad recte loquendum dispōnitur ⁊ dirigitur ſz illud ℙro. xvi. Cor sapientis erudit os eius. ℂ Tertio, ꝓpter digestionis ꝓparationē. ciborum enī siccitatez saliua tpat ⁊ eorum succositatez augmētat vt melius possint dentibus cōteri ⁊ facilius postea digeri. Sic quoqz sapientia facit verba dei q̄ sunt cibus anime ꝓterē p expositionē ⁊ digerē p discussionē ⁊ ꝓsideratōez. ℂ Quarto pp superfluitatū cerebri ⁊ pulmonis faciliorez euacuationē. Sic sapientia euacuat superfluitates cerebri. i. inordinatas ⁊ fantasticas imaginatio

nes. quas ſapientes vel non habent vel eis non inherent. ¶ Item ſuperfluitates pulmonis. i. ſuperfluas ⁊ inordinatas locutiones. Nam ſine pulmone locutionis vox formari non pōt neq; anhelitus redi valet. ſicut dicit Ariſto. in li. xiij. de animalibus. Non autem homo ſapiens aut ſuperflue aut inordinate loquitur. omnia verba eius ſunt ponderata ⁊ menſurata Eccleſiaſtici. xxj. Verba ſapientum ſtatera ponderabuntur.

¶ Capitulum. lxvi.

Lentia hominis aſſimilatur naſo. ¶ Primo ꝓpter eius ſenſibilitatem. Nam per nares odorifera ſentimus. ⁊ per eas inter odorifera ⁊ fetida diſcernimus. Eſt autem verum intellectui ſicut res odorifera nari. falſum autem eſt vt res fetida odoratui. Vnde ſcientia per quam verum a falſo diſcernimus recte aſſimilatur naribus ⁊ hinc eſt qō neſciꝰ ⁊ imperiti vocant ignari. i. ſine nare. ¶ Scōo propter continuitatem. Habet enim naſus duas concauitates ſiue duo foramina que per quandam cartilaginoſam ſubſtantiaz ab inuicē ſunt diſtincta. ⁊ vnum horum foraminum ad concauitatem palati tendit. Alterum ſurſum ad cerebri pelliculas vadit vt acrem attrahat cerebro. ⁊ ſpiritum deferat naribus animalem ad ſenſum odoratus perficiendum. Primuz ergo foramen fuit neceſſarium ad eijciendas ſuperfluitates de cerebro euenientes. Aliud vero ad ſpiritum attrahendum ⁊ odoratum perficiendum. Duo ergo foramina narium ſunt duo modi ſcientiarum. Eſt enim ſcientiarum alia ſpeculatiua que ad ſuperiora tēdit. Alia practica que inferiora diſponit. Vna ſcilicet practica ſuperfluitates eijcit. ſicut patet de ſcientia medicine que docet expellere ſuperfluitates humorum. ⁊ de moralī que docet reprimē ⁊ expellere exceſſus ⁊ extrema vitiorum. Altera ſcilicet ſpeculatiua ſpiritum attrahit. i. ſpiritualem ⁊ intellectualem perfectionez. ¶ Tertio ꝓpter neceſſitatem. Nam ſm Conſtan. naſus fuit neceſſarius ad aerē attrahendum. Et ſic eſt neceſſaria ſcientia naturalis ad attrahendum aerē. i. ad acquirēdam noticiā reſpectu ſenſibiliū. Maz aer ꝑcipue eſt mediuz p qō ſenſibilia deferuntur ad ſenſum ſicut patet in olfatu ⁊ etiā auditu ⁊ viſu. qui ſunt ſenſus qui precipue deſeruiunt ſcientie. ⁊ ſicut aer per attractionem recipitur in naribus ita ſpecies ſenſibilium per abſtractionem recipiūtur interius primo in ſenſu poſtea in intellectu. ſicut aer attractus primo recipit in naſo poſtea in pulmōe. ¶ Itē eſt neceſſarius naſus ad cerebrum expurganduz ⁊ ſic eſt neceſſaria ſcientia moralis. ſ. ad expurgationem animi a vitijs per contrarias virtutes. ¶ Itez eſt neceſſarius naſus ad calorem in ventriculis cerebri temperandum: quaſi enim calor cerebri eſt deſideriū naturale. Vnde i. Methaphyſice. Omnes homines natura ſcire deſiderant. hoc deſiderium non totaliter ſatiat ſed tū ꝙdaz mō perficiendo tpat ꝑcipue ſcientia methaphyſicalis q̄ eſt circa maxie intelligibilia q bus intellectus magis reficit. nō tū calor iſte extinguit. q: per nullā ſcientiā hūanā ſciendi deſideriuz ſatiat. ¶ Itē eſt neceſſarius naſus ad reſolutū odorē a quacūq; ſubſtantia diſcernēdū. qō cōperit ſcientijs reſolutiuis ſiue demōſtratiuis. q̄. concluſiones i ꝓncipia reſoluēdo diiudicāt ⁊ diſcernūt ſicut ſunt ſcīētie mathematice. Fuit etiā neceſſarius naſus ad decorādū ⁊ honeſtādū. Nā ſm Gal. naſus eſt faciei maximū ornamentū. ⁊ ipſius carentia faciem maxime deh onestat. Sic quoq; p ſcientiā hō honeſtat ⁊ ornat. ⁊ honorabilis reddi tur pp qō Phūs ſcientiā in primo liō de aīa iter bōa honorabilia cōputat. ¶ Quarto pp naſi quantitatē. Debet. n. diſpō naſi mediocris eē ita ꝙ longitudine ⁊ latitudine ⁊ altitudine modū debitū non excedat. Sic quantū ad ſcīētie ſtudiū exceſſus longitudinis eſt in his q longo tpe ſcholas exercuerunt ⁊ parū vel nihil ꝓficiunt de quib⁹ Apo. ij. Thi. iiij. Semper quidē diſcentes ⁊ nunq̄ ad ſcientiā veritatis ꝑ

nentes. Excessus aũt latitudinis attenditur ad numerũ scibiliuz. ℟ excessus prohibetur cũ dicit Ro. xij. Non plus sapere q̃ oportet sapere sed. Eccli. iij. In supuacuis rebus noli scrutari multipliciter. ⁊ in pluribꝫ operibus eius ne fueris curiosus Sed excessus altitudinis, phibetur Eccli. iij. cũ dicit. Altiora te ne q̃sieris sed. ¶ Quito pp nasi passibilitatez. qz ꝟ Cõstã. nasus q̃nqz ipedit ex mala cerebri dispõne. ⁊ ex eadẽ cã ẽt impedit scientia qz ex mala dispositione cerebri naturali vel violẽta efficitur homo male dispositus ad scientiaz: ⁊ lesis etiam organis interioribus cerebri scilicet fantasie vel memorie pditur vsus scientie. Aliquando vo impeditur ex nerui oppilatione. quasi autem oppilatio nerui est grossitudo ⁊ duricies ingenij. q̃ etiã scientiam impedit. quandoqz vero ex humorũ fetidorum repletiõe. ⁊ hoc ptinet ad feditates carnaliuz peccatorum. que a studio ⁊ scientia retrahunt ⁊ nostri itellectus acumẽ obtũdũt. vel humores fetidi sunt errores ꝭmissi quibus aliquis repletus lumine veritatis caret ⁊ veram scientiam non habet. Aliquando vero ex carnis superflua generatione ⁊ hoc impedimentuz est in gulosis quia vẽter pinguis non gignit sensum tenuem. vt grecorum ꝓuerbium dicit. Aliquando ex humorũ a capite dissolutione. ⁊ hoc impedimẽtuz est in superbis quia superbia est initiuz ⁊ caput omnis peccati a qua descendũt humores ideꝫ cogitationes vel affectiones tumefacientes oculos mentis vt lumẽ veritatis cõspicere non possit. Aliquãdo vo ex nimia constrictione. ⁊ hoc est in illis q studium suum coartant solum circa scibilia alicuiꝰ scientie ⁊ vlteriꝰ discẽ nõ curant

¶ Capitulum. lxvij.

Eruorum dei mentes debent esse similes venis.

℣ Primo quia vene sunt concaue. quia scilicet mentes seruoruz dei sunt humiles ⁊ ad diuine gratie receptionez habiles ℣ Prouer. v. Sit vena tua benedicta scilicet benedictione gre.

¶ Scõo qz vene in corpe hominis sunt sanguinis camere siue vasa. qz sz mentes seruoꝝ dei sunt diuine gre non solũ receptiue. sz ẽt ꝓtentiue ⁊ reseruatiue. sanguis enim quo vita corpalis sustẽtaꝫ ⁊ viuificatur signat diuinaz gram p quã etiam aia viuificaꝫ ⁊ nutritur Apo. Cor. vj. Gra dei suz id qõ suz. ¶ Tertio qz sancti fũt ministri sanguinis ⁊ baiule. qz. s. dei gram quã hñt etiã alijs ministrare ⁊ cõicare student ꝛm illud. i. Petri. iij. Vnusquisqz qui accepit gram in alterutrum illã administrantes. ¶ Quarto qz vene sunt sanitatis ⁊ infirmitatis nũcie. Sic serui dei alijs infirmitates vitioꝝ ⁊ sanitatẽ vtutũ annũciãt ⁊ demonstrãt. Isa. lviij. Annũcia populo meo scelera coꝝ ⁊ domui iacob petã coruz. Et de vtutibus. i. Petri. ij. Vt vtutes annuncietis eiꝰ q de tenebris nos vocauit in admirabile lumẽ suũ. ¶ Itẽ seruꝰ dei bonus ad modũ serui mundani ex multis ꝓpriatibus oñdit. ¶ Prio qdẽ qz docilis ẽ ⁊ ingeniosus ad intelligendum. Eccli. vij. Seruꝰ sensatus sit tibi dilectus q̃si aia tua ¶ Scõo qz est hũilis ⁊ obsequiosus ad seruiẽdũ pꝰ. O dñe qz ego seruꝰ tuꝰ sed. ¶ Tertio qz est hilaris ⁊ iocosus ad ꝓuidendum Gen. xl vij. Leti seruiemus regi. ⁊ Isa. lxv. Serui mei letabunt. ¶ Quarto qz affabilis ⁊ gratiosus ad loquendũ. Dñ dicit de dauid q seruiebat sauli. i. Re. xviij. Acceptꝰ erat dauid in cõspectu vniuersi populi ⁊ marie seruoꝝ saul. ¶ Quito qz est virilis ⁊ animosus ad se cõ aduersarios dñi sui ponendũ. i. Re. xij. Nõ pcidat coꝝ cuiusq in eo ego seruꝰ tuꝰ sed. ¶ Sexto qz ẽ in ꝓmisso fidelis ⁊ studiosus ad exequẽdũ Luce. xix. Euge serue bone sed. Et Mu. xij. Seruus meꝰ moyses q in oi domo mea fidelissimꝰ est. ¶ Septio qz igeniosus ⁊ vtilis ad lucra dñi perandũ. Lu. xix. Vocatis seruis sed. ¶ Octauo qz solicitus existit ad seruiendũ. Lu. xij. Quis vestrũ hñs seruũ sed. Dñ cõmẽdaꝫ vias qui dixit. ij. Re. xij. Dñs mens ioab ⁊ serui dñi mei habitant i cãpis ⁊ ego sed. ¶ Nono qz paties ad expectãdũ. Lu. xij. Beatus ille seruꝰ quẽ cũ venerit dñs sed. ¶ Decimo qz est vigilans

ad dñm suū custodiēdū. Vñ dauid redarguit seruos saul dormētes ⁊ dñm suū nō custodientes. i. Re. xxvi. ¶ Undecimo qr sēp hz oculos ad dñz ptēplādū ps. Sicut oculi seruoꝝ in manꝰ dñoꝝ suoꝝ ⁊c. ¶ Duodecimo qr semp studet ad placide ⁊ mūde seruiendū ps Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. ¶ Decimotertio qr castigatus non aperit os ad murmurādū. Eccli. x. Seruo sensato libere seruiēt. ⁊ vir prudens ⁊ disciplinatꝰ nō murmurabit correptus.

¶ Capitulum. lxviij.

Solicitudo ⁊ cura spūalū assimilat vigilie. Ve. n. sūt vigilie. que conueniunt laborātibus. i. bene operāti bus. vt meritū augeāt: que uiunt speculantibus. i. contēplātibꝰ. vt dominuz venientem recipiāt. quemūt medicinā somentibus idest penitentibus vt nō se ledant. cōueniunt egrotantibus idest tēptatis vt citius conualescant. cōueniunt iterantibꝰ scilicet per exilium huius vite ne per somnum pigritie dictā amittant. conueniunt ⁊ gregē pascētibus. i. prelatis ne damnum gregis per lupos. i. per hereticos vel malos homines aut demōes incurrant. conueniunt etiā orantibus vt coronam promissam vigilantibus nō amittāt Math vigesimo sexto. Vigilate ⁊ orate. ¶ Itez sollicitudo ⁊ superflua cura tpalū assimilat maxie inordinate vigilie. Vigilia enim si fuerit nimia vt dicit Consta. calorem augmentat. Et similiter solicitudo nimia tpalium estum auaritie augmentat.

¶ Item corpꝰ deficeat. Et similiter sollicitudo superflua deficeat animā ab humore pietatis. ⁊ etiā corpus ratione inordinati laboris. ¶ Item oculos grauat. Et similiter sollicitudo auaritie grauat oculos mētis deprimēs ad terrā. i. terrena. ¶ Itē vi suz hebetat. Et sic sollicitudo tpalis hebetat visuz ptēplatōis spūalis. ¶ Itē dolorez capitū generat. i. impatientiā ⁊ turbationes mētis. Vñ dñs dixit Marthe. solicita es ⁊ turbaris erga plurima. ¶ Itē totū coꝝpꝰ debilitat ⁊ eneruat. Et sīlr superflua solicitudo eneruat totius anime vtutes propter qō Lu. xij. Dñs admonet dicēs Nolite solliciti esse ⁊c.

¶ Capitulum. lxix.

Spiritussanctus tria opat in aia. Nam est ꝓseruator nature. largitor vite. ⁊ ispirator sapiētie. Et sm hec tria assilat triplici spū q ē in humano corpe. Est. n. in corpe hūano spūs naturalis vitalis aialis. Naturalis hz sedem in epate. vitalis in corde. aialis i capite. Spiritus. n. naturalis hz sic generari. oum. n. p caloꝝ agentē in sanguinez fortis i epate fit ebullitio fumus resolutꝰ qui ex neruis epaꝝ subtiliatus ⁊ depuratus in quādā subtilem ⁊ spiritualem substantiā siue naturā aereā cōmutat. q spūs naturalis dr eo ꝙ sua potētia nāliter sanguinē vbaliat ⁊ sua leuitate ipz ad singula mēbra ipellit. Iste ergo spūs ē vtuꝫ nālis regituus. silr quoqz spūssanctus est ois cē conseruatiuꝰ. ⁊ omnis vtutis regitiuꝰ sm illud ps. Spū oīs eius ois vtus eorum. Spūs vo vitalis fit qr spūs naturalis ꝓdictus in epate generatus ꝙ venas qſ dā ad coz mittit vbi ꝙ collisionē ⁊ motū partiū cordis adiuuē magis depuratur. ⁊ i naturā subtiliorē ꝙuertit. Et tūc spūs vitalis dr eo qr a corde ꝙ arterias ad membra totius corpis se diffundit. ⁊ spūalē vitam augmētās eius opationes rectificat ⁊ custodit. Silr spūssanctus venies i aiam spūalem vitā gre in eā ifundit ⁊ ad singula mēbra aie. i. ad singulas eius potentias suas vtutes spūales diffūdit qbus opationes hoīs ꝓducunt ⁊ rectificant. hz q̄dā arteria a sinistro cordis ventriculo exiēs in suo motu mox i duos diuidit ramos & rū vnus tēdit ad iferiora in plurimos ramos diuisus qbꝰ mediātibꝰ spūs vitalis ad oia mēbra iteriora vtuificāda portatur. Alter vo ramus tendit ad superiora ⁊ in tres ramos itez diuidit quoꝝ dexter ad dexterā brachiū finister ad sinistruz cēlr se diffūdit. ⁊ sic vitalis spūs per totū coꝝpꝰ trāsfūdit ⁊ vitalē pulsuz in arterijs opat. Medius vo ramꝰ ad cerebruz se extēdit

ꝛ supiora viuificās vitalē spūm in oibus circūfundit. Sicut ergo spūs vitalis viuificat ꝛ pficit inferiora ꝛ supiora membra corporis sic ēt spūssanctus viuificat vitā gre ꝛ pficit inferiores. i. actiuos p dilectionē proximi. ꝛ hic hꝫ diuersos ramos. i. diuersa opa vite actiue ꝛ superiores. i. cōtēplationis in dilectione dei. Et iste diuidit in tres ramos ẽm tres modos diligendi quos ponit beatus Bernardus. Diligūt .n. sancti viri: deū fortiter. sapienter. ꝛ dulciter. fortiter quo ad patrē sapiēter quo ad filium dulciter quo ad spiritum sanctū vel fortiter ꝫ mundū. sapienter cōtra diabolum dulciter ꝫ carnē. Vel diuidit spūs superiora petēs i tres partes. qꝛ spiritus sanctus superiores. i. sublimiores viros ꝛ contēplatiuos perficit tribus vltimis .s. fide spe ꝛ charitate. Vlꝛ elevat eos ad tres contēplationis gradus quos beatus Dionysius ponit. iiij. c. ō diuinis nomi. s. rectū circulare ꝛ obliquū. Spūs vo aialis fit qꝛ idē spūs ventriculos cerebri penetrans ibidē magis digerit ꝛ magis subtiliat: vt in essentiam aialis spūs q ceteris subtilior est transmutet. Iste autez aialis spūs in anteriori vētriculo cerebri generatus particulatim diffundit per organa sentiendi ex quo qnqꝫ sensus perficiūtur pars tū in eisdē cerebri vētriculis remāet vt sensus cōis ꝛ vis imaginatiua formet deinde transit ad medium ventriculuz. s. ad cellulam logisticam ad pficiendum intellectum. Deinde transit ad cellulam memorie vt impressiones factas in alijs cellulis ibi condat ꝛ postea inde per medullam spine dorsi que dicitur nucha transit ꝛ penetrat ad neruos motuos. vt sic motus voluntarius in omnibus inferioribꝫ partibꝫ corporis generet. Sicut ergo animalis spiritus seruit sensui. intellectui. ꝛ motui. Sic quoqꝫ spiritussanctus acuit sensuz ad discretionē: elleuat intellectū ad contemplationez. ꝛ mouet affectuz ad dilectionez. ¶ Item sicut animalis spiritus pficit tam sensus interiores ꝙ exteriores Sic quoqꝫ spiritussanct⁹ perficit ꝛ illuminat ad discernēduz ꝛ diuidicandū tam interiora propria ꝙ exteriora aliena. Vnde Apostolus dicit ꝙ spūalis hō oia diudicat. ꝛ ipe a nemine iudicat prime Corin. ij.

¶ Capitulum. lxx.

Ponsa xpi dꝫ in se hēre illa que etiam reperiuntur i bona spōsa homims scz vt sit frequēs ad orandū. ꝛ devota quo ad deuz. subiecta quo ad maritum idest christi obsequiuz. affabilis ꝛ benigna. s. quo ad miseros. pacifica quo ad vicinos vel quoscūqꝫ cōsocios circunspecta quo ad filios. s. quo ad suos mores ꝛ actus quoꝝ nos sumꝰ principia fiē patres natoꝝ sicut ꝓbs dicit in Ethic. māsueta quo ad subditos. i. quo ad fēsus proprios quos dꝫ sponsa christi mansuete refrenare. ¶ Itez patiens in tolerādis. sedula ꝛ diligēs in agendis. modesta in habitu. sobria in motu. tacita in affatu pudica in visu. honesta in gestu. matura i incessu. verecūda i publico. hilaris marito sine christo. cōtinēs in occulto scz loco vel corde. Talis ergo est laudanda que plus moribus ꝙ carnis deliciis plus virtutibus ꝙ splēdidis vestibus studet placere marito sine christo ꝛ plus causa prolis .i. boni operis ꝙ libidinis. idest ꝙ delectatiōis vel commodi temporalis in bonis matrimonij. i. i spūalibus exercitijs quersat. ꝛ plus curat hre filios gre ꝙ nature.

¶ Capitulum. lxxi.

Superbia inducit ruinā sicut ventositas inducit epilentiam. Dicit. n. Auicen. qꝫ multotiens sentit epilēticus aliqd elevari ex pollice pedis sui. quod ē sicut ventositas frigida ꝛ tendit versus cerebrum ipsius. cuz ergo peruenit ad cor ꝛ ad cerebrum ipsiꝰ incurrit epilentiam. Hec ergo ventositas frigida est elatio superba que mentem tumefacit ꝛ feruorem spiritus extinguit. hec surgit ex pollice pedis. i. ex pre excellentia honoris. Nam pollex ceteros digitos precedit grossicie ꝛ ordine. quia est inter digitos primus ꝛ magis corpulentus. Et iō tanꝙ pollex in pede est homo hō-

moratior ⁊ opulentior in plebe. ex quo vē
tositas surgit qū de excellentia superbit. ⁊
hec tunc cor tangit quando delectatur in
prerogatiua honoris. Sed tunc ad cere-
brum pertingit cū ad sensum eius ⁊ rōnē
peruenit. vt. s. se ceteris eo estimet melio-
rem quo se pre cunctis videt recipere ho
norem sed ex hoc incurritur epilēsia. qz
nōnunq̄ ex occulta mētis superbia sequi-
tur manifesta ruina. Nam in epilentia est
casus ⁊ prostratio corporis Prouer. xvj.
Ante ruinam exaltatur spiritus. ¶ Itē su
perbie tumor aliquando etiam penitēcies
⁊ dominum diligentes inuadit ⁊ occidit.
Cuius exemplum apparet in dolore sto
machi. Nam sicut dicit Auicē. quādo ap
paret cum dolore stomachi super pedem
dextrū aliquid simile vesice patiens mori
tur in. xxvij. diebus. Est enim quasi dolor
stomachi penitentia ⁊ dolor peccati. Nam
sicut dolor cruciat stomachum sic conscie
tia peccati remordet ⁊ cruciat animū. Est
aūt velut pes anime amor eius. sed tanq̄
pes sinister est amor ꝑ alīū. tanq̄ vo dex
ter pes est amor spiritualiū. ergo ala pen
tens debet habere dolorem quo purificet
tur ⁊ pedem dextrum ideſt amorem spiri
tualiū quo ꝓmoueat. Sed inter hec cauē
da est vesica. i. tumenda est superbia. Est. n.
tumor superbie velut eleuato vesice que
tunc in pede dextro nascitur. quando de
spiritualis operis ꝓfectu aliquis extollit
sed hoc patiens ad mortem appropinq̄t
quia omnis intumescens superbia ad rui
nam peccati festinat Pro. xvij Qui altas
facit domū suam. s. mētis querit ruinam.

¶ Capitulum. lxxij.

Entatio peccati affligit
icubo. Nam incubꝰ ſm
Auicē egritudo i qua
hō sentit cū in somnū i
gredit fantasma graue
super se cadens ⁊ com-
primens ipsum. ⁊ angu-
stiat eius spūs ⁊ intersecat vor eius ⁊ mo
tus ei⁹ fortasse ꝓcat ꝓpter porox oppi
lationes. ⁊ cū ab ipso separat excitat eū subi
to. Talis ergo incubꝰ temptationem pcti
designat ꝓpter noues. ¶ Primo qz talis
egritudo dormiētes occupat. accidit. n. in
somno. Est aūt dormiēti filius q. tentatiō
bus resistere negligit. Vñ ⁊ hec egritudo
accidit dormienti ⁊ non vigilanti significat
ꝙ tentatio prevalet negligenti nō aūt vo
lenter resistenti. Vnde Matth. xxvi. Vigi
late ⁊ orate vt nō intretis in tentationes.
¶ Secūdo quia hec egritudo fantasiādo
grauat. Videt. n. qui hoc patitur fantasma
quoddā graue sentire quasi sup se cadēs
⁊ ipsum cōprimēs. cū tamē non sit qō vide
tur. qz non est pondus exterius sed inte-
rior egritudo sed nihilominus ipsum gra
uat vt pondus. In quo significatur ꝙ eti
am in tēptatione diabolus peccatorē delu
dit vt videatur peccatum eē id qō nō est.
ſes magis delectabile vel magis vtile esse
vel minus periculosum ꝙ postea inuenia
tur Et sic illudēdo inducit ei pondus ⁊
grauedinē peccati. Aliquando etiaz ten-
tatio peccati est vt fantasma terrēs vt qū
diabolus tentando persuadet dicens. Ni
si feceris hoc tale malum accidet tibi. pu-
ta nisi sensus exercueris ad paupertatem
⁊ miseriam deuolueris ⁊ similia. Et super
inducit peccatum quo postea conscientia
plurimū grauatur ps. Iniquitates mee
supergresse sunt caput meum ꝛc. Prouer.
xviij. Stultus illudit peccatum Matth. vj.
Patauerunt fantasma esse ꝛc. ¶ Tertio
quia incubus spiritum angustiat. angustia
tur enim valde spiritus hoc patientis. ⁊
sic homo postꝙ tentatiōi consensit ⁊ pec-
catum fecit angustiatur ex remorsu cōscie
tie spiritus eius Ap. Ro. i. Tribulatio ⁊
angustia in omnē animā operantis malū
¶ Quarto qz incubus hominez voce pri
uat. Non enim potest loqui qui hoc pati
tur. ⁊ hoc facit in peccante verecūdia pec-
cati. qz. s. ei tollit vocem confessionis. Lu
ce. i. Eris tacens ⁊ non poteris loqui.
¶ Quinto qz corpus ꝛmobilitat. qz talis
non potest membra mouē. ⁊ sic postꝙ pec
cator cadit in peccatum non habet motū
vite vel operis interioris meritorij. Exo.
xij. Fiant ꝛmobiles quasi lapis. ¶ Sexto
qz qūz ipsum ꝓcat. s. ꝓpter porox oppi

lationes.& hoc est quãdo diabolus omnem porũ.i.omnẽ viam seu meatũ peccatoꝝ precludit ne possit de peccato exire. Thre.iij. Concluſit vias meas lapidib⁹ &c. ¶ Septimo qꝝ egritudies periculosas prenũciat. Mã vt dicit Auicẽ. Talis incubus antecessor est periculosarum egritudinuꝫ aut apoplexie.aut epilentie.aut manie.qꝝ sꝫ postꝯ homo in tentationẽ cadit & peccatum pficit tria mala ꝓsequit.ſ. debilitatem ociositatẽ ꝓcipitabilitatem. Siquidẽ ex vnius peccati mortalis ꝓsensu vel opere anima debilitatur ꝙ se tenere non põt nisi ad aliõ cadat. Hãc debilitatẽ designat epilẽtia in qua est corpis ꝓstratio. Mõ.n. est possibile sicut dicit Aug. vt patiẽti actu epilẽtiã remaneat erectio corporis. Vnde necesse est ipsum cadẽ. nec hꝫ possibilitatẽ postꝯ cecidit erigẽdi se. Et sic etiã peccatori accidit postꝯ in peccatũ cecidit. qꝝ non est in eo vnde se erigẽ possit pñs. Spiritus vadens.ſ.sponte in petrã.& non rediens a petõ nisi ꝑ diuinũ auxilium. ¶ Itẽ priuatur homo ꝓpter petrã omni ope meritorio vite eterne ꝙdiu manet in eo. Et sic quãtuꝫ ad meritũ efficitur ociosus. & hoc designatur in apoplexia. in qua vt dicit Auicẽ. est membrorꝝ ociositas ꝓpter privationẽ sensus & motus. ¶ Itẽ ꝑ petrã efficitur homo vt maniacus qui ẽ furiosus & ꝓceps. & sic petrã facit hominẽ ꝓcipitem vt frequenter operet absqꝫ cõsilio rõnis. Deu.xxxij. Gens absqꝫ ꝯsilio est & sine prudentia. ¶ Octauo q subito excitat. Mã cũ incubus talis a dormiẽte sepat subito excitat eũ. Sic qñ definit & sepat ab hoie delectatio petrã. hoc homo excitat & ꝓpẽdit ꝙ male fecerit. vel qñ sepat ab hoie possibilitas peccãdi ꝑ mortẽ. tunc excitat alia misera q̃ prius in petõ dormiebat. qꝝ tũc oculos pena aperit quos culpa claudebat. vt postꝯ per priam sepat a culpa tũc alia excitatur a sua negligẽtia. ¶ Nono qꝝ hanc infirmitatẽ multipler cã generat. Maꝫ sm Auicẽ. qñqꝫ est ex grosso vapore. qñqꝫ ex subito frigore. qñqꝫ ex debili cõplexione. Est.n. primo vt ipe dicit hui⁹ egritudinis cã vt plurimũ vapor materiaꝝ grossarum sanguinearum aut fleumaticarum aut melancolicarum eleuatus ad cerebrũ subito in dispositione getis & motus & vigiliarũ resolutus. Et in ꝫ signatur tentatio prouenies a carne que nũc ex humore sanguinis intendit ad luxuriam. nũc ex fleumatico ad pigritiam. nũc ex melãcolico ad gulam siue tristitiam. Sũt.n. melancolici edaces vt dicit ꝟſ in libro de somno & vigilia. Et iterũ sunt tristes. Quãdoqꝫ vero fit incubus ex frigore vehementi irruenti in caput subito apud somnũ. Et hec est tẽtatio diaboli q tunc quasi frigus subito irruit cũ hominẽ dormientẽ. i. negligentem cernit. Vnde Hiero. Sẽper aliquid boni facito. ne diabolus te inueniat ociosum. ¶ Itẽ incubus vt Auicẽ. dicit fit propter debilitatẽ cerebri aut a caliditate sua aut a malitia complexionis quã habet. sic tentatio que est a mundo inducit debilitatẽ cerebri. i. animi q precipue in cerebro vigent virtutes ãales. Et hanc debilitatẽ animi inducit tentatio mundi aut calore prosperitatis aut malitia aduersitatis. i. Job. v. Totus mundus in maligno positus est. Augu. in sermone sancti vincentii. Dupliceꝫ autem prodiuit mundus ꝫ militꝫ xpi. blandit vt decipiat. terret. vt frangat. nõ vos teneat voluptas propria. non vos terreat crudelitas aliena. & victus est mundus. ad vtroſqꝫ aditus occurrit christus & non vincitur christianus.

¶ Capitulum.lxxiij.

TRibulatio diuina domat & excludit ſuppbiam. sicut febris longa excludit epilentiam. dicit enim Auicẽna. ꝙ epilentia multotiens resoluit per febres quas tolerat patiens eam. & proprie per febres longas vt quartanã ꝓpter vehementiam fortitudinis sue. & propterea ꝙ digerit materiam melancolicaꝫ. sed quid est febris longa nisi afflictio diuturna que sua fortitudine elationem mẽtis prosternit & sua diuturnitate corpus consumit & atterit superbiam carnis.

¶ Capitulum.lxxiij.

TRistitia penitentie de peccatis perpetratis assimilatur cholere nigre idest melancolie. ¶ Primo ratione dominij. quia melancolia dominatur i latere sinistro qⁱ. s. tristitia de peccatis virijs animi subijcitur que sunt in sinistra parte. ¶ Secūdo ratione principij. qⁱ sedem habet in splene. qⁱ licet cōtriti tristent de perpetratione culpe. tamen gaudent in spe de cōsecutione vene. Nam vt dicunt Phylici de splene generatur risus ex ꝙ vicinitate sequ tur qⁱ melancolici aliquando rideant aliquando fleant. ¶ Tertio ratione qualitatum. quia melancolia frigida est ⁊ sicca ⁊ frigus ⁊ siccitas aliquando in bona significatione accipiuntur aliquando in mala. In mala significatiōe accipitur frigus Can. ij. Vbi dicitur. hyems transijt iber abijt ⁊ recessit. vt scilicet in frigore hyemis acciatur torpor tentatiōis. Sed in bona significatione accipitur in Ps̄. vbi dicitur. Transiuimus per ignē ⁊ aquaz ⁊ eduxisti nos in refrigerium. vt post estum ⁊ dissolutionem transeamus ad requiem. ignis enim vitt aqua dissoluit. vnt enim tribulatiōis aduersitas dissoluit blanditias mūdi prosperitas. vas autem igne solidatuz aquam non timet. post transitū vero tribulationis educet nos dominus in refrigerium mentis. Similiter ⁊ siccum duobus modis accipitur quandoq; in bonuz sicut Ps̄. ait Siccam manus eius formauerunt. siccam eni vocat cordis nostri terram a malis humoribꝰ exiccatam. Aliqñ vo in malū. sicut dr̄. Mu. xi. Aia nostra arida est. i. rore carens gre celestis. ergo tristitia pnie ad modū melancolie est frigida. i. refrigerativa a vinoruz ardore. ⁊ sicca. i. a vinorū humoribus siue fluribus siccativa ⁊ restrictiua. ¶ Quarto ratione effectuū. qⁱ melācolia facit hoies tracūdos. qñq; timidos. quādoq; vigilantes. qñq; dormiētes. Similiter tristicia pnie facit hoies trasei sibi ipsis Ps̄. Irascimini ⁊ nolite peccare. ¶ Item facit pauescere ⁊ timere diuinum iudiciū Ps̄. A iudicijs tuis timui. ¶ Itez quandoq; facit vigilantes. i. intentos celestibus desiderijs. quādoq; dormientes. i. grauatos curis. ¶ Quinto rone similitudinū. qⁱ filius est melācolicus autūno terre ⁊ senectuti. vt intelligamus in autumno maturitatem. in terra stabilitatē. in senectute morum grauitatem. ¶ Sexto rone purgationum. qⁱ purgatur per oculos. Et siliter ab his virijs de qbus tristamur si per cōfessionē electa fuerint lachrymis purgamur. ¶ Itē tristitia ⁊ dolor peccati assimilatur dolori stomachi. Vñ sm Auicen. In dolore stomachi inuenitur ḡdruplex diuersitas qⁱ quidam sunt qbus accidit dolor stomachi nō qdem qñ comedūt sed in fine spacij cōprehensionis cibi in stomacho ⁊ post horaz decimā que sequitur eaz. Et tali qdem dolori assimilat tristicia peccātis q̄ punit ex remorsu cōscientie. qⁱ licet peccator dum comedit. i. duz actu peccatū agit non tristitiā sed delectationē sentiat de pctō tñ in fine spacij comprehēsionis cibi. i. in fine complexiōis peccati. s. post ꝓsensum vel post peccati actum sequtur tristitia animi ex remorsu ꝓscientie ⁊ reatu peccati. Vnde Ps̄s dicit qⁱ beati replētur penitudine. ⁊ bñ post decem horas qⁱ in trāsgressione decalogi. i. decē preceptorum legis omne peccatū perficitur. Vnde Amb. dicit qⁱ pctm̄ est transgressio diuine legis ⁊ celestiū inobedētia mādatoz. Alij vero sunt qbꝰ accidit dolor stomachi dū comedunt ⁊ sedatur post digestionem. Et huic dolori assimilat tristicia penitentius qui dum comedūt. i. dū pctā sua ꝓsiderāt vel comedūt. i. dum vbū predicationis qd̄ est cibus mētis audiēdo ꝓcipiūt compunguntur ⁊ ꝓtritionē ꝓcipiūt. sed cōtritiōis dolor post digestionē sedatur. Quia sicut est triplex digestio cibi i stomacho in parte ⁊ in membris. sic etiā est triplex purgatio peccati. s. in corde in ore ⁊ in opere. i. in cōtritiōe cordis. in cōfessiōe oris. ⁊ in satisfactiōe operis. Vñ post digestionē completā stomachi dolor sedat qⁱ post plenaz purgationē peccati penitentis dolor mitigat. Alij aūt sunt quorum dolor nō cessat quousq; euomāt qđ̄ a sicut accēpit ex quo

bullit deinde sedatur dolor eius. Talis est dolor & pena in purgatorio existentius qui nō cessat.i.nō deficit quousq; euacuet & expietur peccati reatus.qui recte assimilat acero bullienti.sut ad modū aceti pungit dolore & bullit ardore. Est.n. vehemēs dolor ex dilatione premij & vehemens ardor ignis existentē ibi. Quia sicut dicit beatus Augu. Licet ille ignis eternꝰ nō sit tā est miro mō grauis in tā q̄ excedat oēs penas quas vnq̄ in carne aliquis passus fuit. Alij vero sunt quoꝝ dolor sedatur. nō cū vomitu sed cum descensione cibi.& talis est tristitia trascentis qui licet nō cuomat.i.licet iram a corde non abijciat neq; iniuriam remittat tamē cū cibus a stomacho descēdit.i.cū memoria iniurie ab animo discedit tristitia & ira sedatur.

¶ Capitulum.lxxv.

VErba bonoꝝ hominuꝫ dñt esse simulia lingue. Nam lingua est influentie spūs recepiua.& talis fuit lingua ꝓphetarum & apostoloꝝ qui spūsancto inspirāte locuti sunt ꝑm illud ꝫMathei.x. Non enim vos estis qui loquimini.sed spiritus patris vestri qui loquit in vobis. ¶ Secūdo q̄ lingua est de tenera & molli materia.s. de carne.q̄ interdū loqui debemꝰ mollia & placabilia vba ꝓ.xv. Lingua mollis confringit duriciam & ꝓ.xv. Lingua placabilis lignū vite. ¶ Tertio lingua est in cōplexione calida & humida.& sic lingua bonoꝝ est feruida & deuota. ¶ Quarto q̄ lingua in dispositione est tenuis & longa.& talis est lingua doctorū.s.tenuis idest subtilis ad exponendu.& longa ad continuādum & multiplicandum. ¶ Quinto quia lingua est ad similitudinem gladij facta: & hoc est vt sit ad defensionē veritatis.& expugnationē erroris. Isa.xlix. Posuit os meum dūs quasi gladiū acutū &c. ¶ Sexto q̄ lingua est in corio rubicūda vt.s.verecundetur proferre verba ihonesta & indecentia. ¶ Septimo q̄ est vocis & modulationis formatiua.& ideo est in concauo posita.vt.s.sit suauis & dulcis sicut & est modulatio musica. ¶ Octauo q̄ lingua est saporis discretiua vt.s.sit sapida & discreta ad loquēdū. ¶ Nono q̄ est cōceptuus aie interpretatiua.vt.s.loquatur verba deliberata & prius in aia limata. ¶ Decimo q̄ est labijs quasi claustro duplici circumsepta.s.vt sciat se claudere tacendo & aperire loquendo. ¶ Undecimo q̄ lingua est oris humectatiua. Mā ꝑm Constan.in lateribus ligamentoꝝ lingue sunt quedā vene vocate salualēs.q̄ saluaꝫ lingue administrant.inicium vō lingue vnde exeunt he vene est caro glandulosa & alba ipsius saliue generatiua que linguā humectat & ciborum siccitatē temperat.& eorum succositatē augmentat. Iste autē due vene q̄ administrant lingue saluaꝫ sapientie idest saporose doctrine sunt vita & scientia. ¶ Duodecimo q̄ est ligua grauidoꝝ animalū & fetuū significatiua. Mā sicut dicit Arist.in. vj.li.de aialibus qualis est vena sub lingua talis est fetus generatus ab ea. Oues enim aliquando habent sub lingua venas albas & tunc pariunt fetus albos. etsi habuerint nigras pariunt nigros.& si varias pariunt varios. Nunc autem sub lingua existentes vel ad linguaꝫ venientes possunt etiam dici cogitationes & affectiones q̄ lingua exponunt. Et quales sunt in boie cogitationes & affectiones.tales etiā sunt lingue locutiones.& tales etiā sunt fetus.i.opationes.s.vel nigre.i.male. vel albe idest pure.vel varie.i.mixte sicut opera hypocritarum. ¶ Item vba maloꝝ assimilantur lingue. ¶ Primo q̄ lingua est in lubrico posita. Et sic mali habēt linguam lubricam.i.labilem ad verba inhonesta & mala. ¶ Secundo q̄ lingua est acuta & maxime lingua quoꝝdaꝫ serpentū Ita mali ad modū gladij habent linguas acutas ad percutiendum & diuidendu.ꝓximos pē. Acuerūt linguas suas sicut serpentes. Et iterum. Lingua eoꝝ gladius acutus. ¶ Tertio quia quoꝝdam aialium lingua est venenosa & mortifera. sicut serpentis & draconis & rabidi canis.cuius lingua semper apparet iuxta os & distillat venenum & inficit aquam si cadat in eam.

de q̄ si qs bibat vt dic̄ Aug. efficit rabid⁹. Hec ligua venēosa ē ligua iniciēs ⁊ alios corrūpēs vel ledēs siue p detractionē. Et hec est ligua serpentis mordentis ⁊ tortuose incedentis. siue per malam suggestionem. Et hec est ligua draconis infernalis idest demonis cuius est mala suggerere. Vñ etiā homines q hec faciūt sunt quasi ligua ei⁹. vel etiam p malam doctrinam corrūpēdo fidē sicut hereticī faciūt. Et hec est ligua canis rabidi cuius venenū inficit aquas sapientie salutaris idest sacre scripture per falsas expositiones. ita vt bibēs ex ea. i. eorum doctrinā recipiēs spūaliter efficiat rabid⁹ ⁊ infect⁹. ¶ Quarto quia aliqua lingua est i colore varia. sicut sm Aris. Serpentium lingue sunt nigre siue livide. subtile. maculose. ⁊ ad motum velocissime. ita vt cum sint in motu bifurcari videantur tam velociter agitāt Lingue ergo livide sunt invidorū sibi se adulatorū. q sub rufedine idest sub dulcedine verborum. Nam rufedo ē color mellis: immitunt aculeū deceptionis. sed maculose sunt lingue infamatorum qui aliorum famam maculare sepissime conantur. ad modum autem lingue velocissime sunt lingue relatorum qui verbum auditum vel conceptum retinere non possunt quin statim proferant. Bifurcate autem sunt bilinguium. Omnes autē tales linguas optabile esset q deus sicca ret ⁊ abscideret. quia tunc cessaret' venenum de quo dicitur in ps. Venenum aspidum sub labijs eorum. Dicitur enim q lingua aspidis quamuis in corpore serpentis viuentis sit plena veneno mortifero tñ ab eius corpore separata ⁊ siccata venenum amittit ⁊ alterius serpēt̄ venenum prodit. Vnde presēte veneno sudare consueuit. ¶ Item verba hominū assimilantur sputis. ¶ Primo quidem quia sputū venenosis animalibus resistit. Nā dicit Ambrosius q sputum hominis est venenum animalibus venenosis ⁊ maxime si homo ieiunus sit. Sic verbum hominis sobrij ⁊ placati mittigat vl extinguit venenum hominis irati ⁊ intemperati. Nam responsio mollis frāgit irā. ¶ Secūdo qr sputum superfluitatem reumatis minuit. Vnde dicit Galienus q pyysicis vtile est spuere. Vnde dum spuunt se a superfluitate exonerant qua retēta suffocati morīuntur. Sic quoq; per verba confessionis exonerat se peccator a superfluitate peccati qua anima suffocatur ⁊ occiditur ¶ Tertio quia sputum aliquando quidē digestum aliquando vo indigestum existit. ⁊ hoc pertinet ad verborū varietatē. quia aliquando loquitur homo cōsulte ⁊ premeditate. ⁊ tūc loquitur sapienter. aliquādo vero precipitanter ⁊ incōsiderate ⁊ tunc etiaz vt plurimum loquitur iepte Vnde ponitur differentia inter sputū ⁊ salivam quia saliva est superfluitas naturalis nutrimēti pectoris ⁊ generatur digesta. Sed sputum est illud quod ad pectus aduenit sm diuersitatem cursus naturalis. vel preter naturā nec est semper digestum sm Galienum. Per salivam ergo que semper est digesta intelligitur sapientis locutio que semper est premeditata ⁊ ordinata. sed per sputū quod quandoq; est digestum quandoq; non intelligitur communis locutio aliorum hominū que aliquando est considerata aliquando nō. ¶ Quarto quoq; qr sputus interiorem coruptionem ostendit. Dicit enim Galienus q in sputo tria sunt attendēda scilicet color. odor. ⁊ sapor. Nam si sputus est in colore liuidus cordis significat lesionem si sanguineum sanie admixtum pulmonis significat vlcerationes si fuerit vero in odore fetidus interiorum significat corruptionem. ⁊ si in sapore fuerit amarum vel acidus humoris significat corruptionem in stomacho ⁊ in pulmōe. Quidam enim sunt qui habēt verba liuida ⁊ malinola ⁊ hoc significat lesionem cordis per inuidiam. Quidaz vero habent verba sanguinolenta idest comminatoria ⁊ contumeliosa admixta sanie idest rabia ⁊ furore. ⁊ hec ostendunt lesionem pulmonis per iracundiam. Nam pulmo ē cordis flabellum. quia ad temperamentum ⁊ refrigerium continue aerem attrahit ⁊ emit

est. Unde psalmo potest dici quoddam refrigerium cordis. Sed ira dum sanguinē circa cor incēdit & evulsire facit cordis refrigerium impedit etiam corporale. Dicē enim Gamascenus q̄ ira est fervor circa cor qui est sanguinis ex evaporatōe fellis siens. Et quia iracundia cor incēdit ideo iracundi protulerūt verba siginolētia & commminatoria & maledica. Quidam vero, pferunt verba fetentia idest infamātia quia infamia cōparatur fetori, vel fetida sputa sunt ūba turpia idest carnalia & immunda que signa sūt interioris corruptionis. alla quidē odij hec vero luxurie. Quidam vō proferunt verba amara & fellea significantia corruptionem in stomacho. i. in memoria per reminiscentias iniurie recepte. Est enī memoria recepta cuiū cognitoꝝ sicut stomachꝰ ciboꝝ. Iſ in memoria est etiam ꝓseruatiua receptoꝝ.

¶ Capitulum. lxxvi.

VIrgines assimilāt femoribꝰ. Prio q̄ femora sūt ex magnis ossibꝰ ꝓposita vt dicē Cōstā. qō necessarium fuit q̄ omniū ossiū corpis sūt fūdamēta. vl q̄ portāt maiores nervos vl lacertos p quos fit pedum motio voluntaria. Sic virgines indigent magnis ossibus. i. viribus quia sicut dicit Aug. Inter omnia certamina christianorum durioria sunt prelia castitatis ps. Accinge gladio super femur tuum. gladio enim super femur accingit q̄ cōtra tentationes carnis vniuersalr pliatur. ¶ Secundo q̄ femora sunt tota a parte supiori concava. Et sic virgines a pte supiori. i. a pte mētis dēt esse ꝓcaue. i. humiles vt sint ad diuinā gratiā recipiēdam & ꝓseruandam habiles sine qua nihil valet virginitas Aug. Quid ꝓdest cuiq̄ continētia si dominet superbia: quasi diceret nihil. ¶ Tertio q̄ femora a parte anteriori sūt gibbosa duo hūtia acumina. Dñ sūt exterius fortia vt ibi locū habeāt lacerti & nervi. qui si essent intrinsecus lederētur. Sic virgines dēt esse fortes ꝓtra exteriora ꝓuocātia & ipellentia ex pte carnis vel mundi. & sūt necessaria duo acumina. scz oro. & abstinētia. Dñ sūt etiam femora ex pte supiori grossiora. iz inter⁹ gracilioꝝ q̄ p oroem ingrossāt & ipinguat spūs. & p abstinentiā attenuāt & coartat ps inferior idest caro.

¶ Capitulum. lxxvij.

VIrtutes interiores anime quinq̄ sensibus corporis adaptantur. Nam visus anime est fides. q̄ quinq̄ caret cecus est. & assimilat illi qui erat cecus a natiuitate. q̄ sczoēs sine fide nascunt. Illū cecū cum dñs illūinaret exput i terrā & fecit lutuꝫ de sputo & liniuit sup oculos eius. q̄ tūc illūinat mentis oculus. cū fidē verbi incarnati suscipit itellectus. Et q̄ fides illūinat satis ondit Mat. x. quando curauit dñs barthimeum cecum a quo cum dominꝰ quesiuisset. quid vis vt tibi faciā. Respōdit. domine vt videam & dixit ei. Respice fides tua saluum te fecit. & confestim vidit Ac si diceret. fides est que te illuminat.

Auditus autem est obedientia. ps. Populus quem non cognoui seruiuit mihi. i auditu auris. obediuit mihi: & Leuitici. xxij. dicitur. Si inueneris ouem & bouez aure & cauda amputatis volūtarie offerre poteris. Potuꝫ autem ex his solui nō potest. Auris amputatio est obedientia i pfecta que si seculari sufficit qui voluntarie offert nō tamē claustrali qui ex voto obedire tenetur. ¶ Odorat⁹ est spes. Unde ille odoratu caret qui spem non hꝫ. In ezechiele cōminatur dominus mulieri adultere. precidam aures tuas & nares tuas. Aures enim naribus in precisione iunguntur. quia a quibus mandatorum obediētia tollitur frustra de vita eterna speratur. ¶ Gust⁹ é charitas Job. xxxiij guttur escas gustu diiudicat. Prudentia enim mundi habens palatum infectū temporalia bōa iudicat dulcia tanq̄ vera bona. sed gust⁹ charitatis illa respuit nec libenter suscipit quia meliora bona esurit ꝓ. xxvij. Anima esuriens amarum ꝓ dulci sumet. ¶ Tactus é hūilitas quia tactus maxime nobis adheret. vt pote sine

quo animal viuere non potest. talpa enim viuit sine visu. musca sine auditu. ⁊ sile i nemie de alijs sensibus. sed nullū animal viuit sine tactu imo aliquod viuit solo tactu vt ostrea ⁊ concha. ¶Vmilitas igitur ad modum tactus maxime dicitur adherē quia nihil ex nobi habem⁹ vnde supbire debeam⁹ Eccli. x. Quid superbit terra ⁊ cinis. ⁊ Actiche. vj. ¶Vmilitatio tua in medio tui sed quia tactus duas h3 man⁹ etiam patientia que humilitatis comes ē tactui comparatur. ¶Hec eni est qua filij dei pbantur Gen. xxvij. dixit Ysaac. accede huc vt tangam te ⁊ pbem an tu sis filius meus. ¶Ité vtutes assimilantur ossibus ¶Prio q⁹ ossa sūt tot⁹ corpis solidamēta eo q⁹ i ipis robur ē aialis. Vñ cum sint oiuz stabilimēta ab exterioribus defēdūt interiora. Ita ēt ex vtutib⁹ ē totū robur ⁊ soliditas aie sine qb⁹ aia ab exterioib⁹ tētationib⁹ minime se defendere pt. ⁊ iō sūt aie velut arma defensionis de qb⁹ pbia boetio loquit dicēs. Talia tibi contulerā mus arma que ni prius abiecisses inuicta te firmitate tuerentur. Job. x. Ossibus ⁊ nervis compegisti me. ¶Scdo q⁹ ossa'sūt in corpore multiplicata. ⁊ hoc ppē mot⁹ leuiorem facilitatem ⁊ ad vitandum corporis passibilitatem. tanta eni est inē mēbra colligantia vt vno paciente omnia sint compatiua. Vnde natura fere duplicauit omnia membra vt si vnum illoz ōficeret alterius effectū suppleret. Vbi ergo oportuit plura ossa ppegit. Sic vt aia ad diuersa oportūa ⁊ meritoria opera faciliter moueat. ⁊ vt contra diuersoz passiones tueat necessariū ei est vt diuersaz vtutū habitib⁹ muniat. Et iō necessarius est aie nō vnā tātū sz multas virtutes habere. vt qō per vnā nō pōt p aliā suppleat Ezech. xxxvij. Dimisit me in medio campi qui erat plen⁹ ossibus. Talis. n. camp⁹ ē anima vtutibus plena ¶Tertio quia ossa sūt disparia ⁊ diuersimode figurata. disparia qdē sunt q⁹ in magnis membris magna ⁊ in paruis parua. diuersimode ēt figurata. q⁹ quedam sunt longa quedā rotunda. quedā pcaua ⁊ quedā solida. Similiter ⁊ virtutes non sunt in omnibus pfecte vel equaliter sed secundum magis ⁊ minus insūt diuersis hominibus. sine eedem virtutes sine diuerse. Dicuntur. n. virtutes longe inquātum facūt bonum continuare sicut pstantia perseuerātia ⁊ huiusmodi. Rotunde vo sūt inquātum habent nos ad superiora ab inferioib⁹ eleuare. Nā sm mathematicos rotundū sine spericū sic est vndiq⁹ elenatū q⁹ non tangit planum suppositum nisi in puncto. Sic homines virtuosi non herent inferioribus ⁊ tēporalibus nisi in puncto necessitatis vndiq⁹. s. superiora petentes. ⁊ hoc precipue faciunt virtutes theologice sc3 fides spes ⁊ charitas. Concaue vero sunt inquantum semper sūt apte suscipere augmentum. concauum enim est bene receptiuum. Solide vo sunt inquātū sc3 firmant hominem in bono. Ossa enim solida facta sunt propter maiorē firmitatē Job. xl. Ossa ei⁹ vt fistule eris. ¶Quarto q⁹ ossa sunt inuicez colligata. Sunt. n. quasdaz nerus iuicē stricta ne motu soluerentur. ⁊ vt sibi inuicē cooperent. Nā minora super maiora radicātur. ⁊ maiora minoribus miro nature artificio coaptantur. Similiter virtutes omnes sunt inuicem connere ⁊ colligate ita vt vna sine altera inesse vel haberi non possit. ⁊ minores virtutes in maioribus radicātur sicut dicit Apostolus de charitate Eph. iij. vt in charitate radicati ⁊ fundati ⁊c. Omnes etiam virtutes sibi inuicē coaptantur vnde Grego. dicit q⁹ omnes vtutes vicaria ope se subleuāt Eze. xxxviij Accesserunt ossa ad ossa. ¶Quinto quia sunt intrinsec⁹ medullata. vt. s. ex ipsa medulla nutriant. vnde propter euaporationez medulle p poros ossiū carnes q̄ magis ossib⁹ sunt vicine magis sunt saporose. Quasi ergo medulla intrinseca quibus virtutes nutriuntur ⁊ sine qua conseruari non possunt est gratia diuina. q̄ per ipsas virtutes operans circumstantes proximos afficit ⁊ saporat Job. xxj. ¶Medullis ossa illius irrigantur.

¶Capitulum. lxxviij.

Vnitas fidelium ecclesie dꝫ cē sicut vnitas mēbrorꝫ in corpe quo ad septē. ¶ Primo qdē qz mēbra quadā ꝓportiōe quasi armonica sūt inuicē ꝓiūcta: ⁊ fideles ecclesie debēt esse simul iuncti p charitatis amorem diligentes se inuicē ꝑm debitam proportionē. qz nō oēs sunt eqliter diligēdi. ¶ Secūdo qz mēbra sibi inuicez sunt administratiua ⁊ suarū virtutum ⁊ operationū mutuo communicatiua. Sic fideles ecclesie dñt sibi inuicez seruire ⁊ bona sibi mutuo cōmunicare ꝑm illud Petri. iiij. Vnusqsq; sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes. Vnde sicut superiora membra administrāt inferioribus influētiam ⁊ gubernationem inferiora vō superioribus supportationez. media vō impēdunt vtrisqz cooperationē Sic maiores ⁊ supiores debēt inferiores ⁊ simpliciores dirigere ⁊ gubernare. sicut oculi inferiora mēbra dirigūt ⁊ rectificāt Inferiores vō debent superioribus obedire ⁊ eos supportare sicut pedes ⁊ crura pōdus superiorū supportant. Alij vō ꝯsi medij debēt vtrosqz iuuare sicut manus ⁊ brachia raz supiora ꝙ inferiora mēbra defensant ⁊ iuuant. ¶ Tertio quia membra q̄diu regūtur ab anima permanent sana. ⁊ ad completionem sue actiōis sunt sufficientia: ⁊ regimine spūs priuata toti corpori sūt nocua. Similiter quoqz fideles q̄diu regūtur a spiritu sancto sez duz sūt in vnitate ecclesie ⁊ charitate sunt spiritualiter sani. sed quando regimine spiritus sancti priuant sez p scisma vel per peccatū mortale tūc potius sūt corpi ecclesie pestiferi ⁊ nocui. ¶ Quarto qz tanta est vnio inter mēbra qz pp mutuam inter se colligātiā sibi sūt inuicē cōpassiua. Vnde vnū mēbr ab alio patiēs ñ se vindicat. ⁊ potꝰ illud iuuat. Et ideo si vnū membrū fuerit lesū ad ipm ꝯfluunt hūores aliorū mēbrorꝫ. Sic etiā fideles xpi dñt sibi mutuo compassiones impendere de iniurijs vel offensis non vindictam expetere sed potius sibi remittere. ⁊ dum aliquis patitur alij debent occurrere ad iuuandum. ¶ Quinto qz membra sunt per patientie exēplū sui mutuo ꝓfectiua: nam dolor maior alicui mēbro superueniens dolorē minorē alterius mēbri mitigat ⁊ eius passionem alleuiat. vt non sic grauiter suum malum sentiat dum malū cōmembri participat. sicut patet in freneticis quibus dū brachia siue crura fortiter stringunt dolor capitis alleuiat. Sic passio christi ⁊ aliorū sanctorum considerata dꝫ dolores ⁊ labores nostros alleuiare. ¶ Sexto qz quāto mēbra sunt nobiliora tanto vehementius ⁊ citius sentiunt cuiuslibet lesionis molestiā. Vnde oculus grauius ledit modico puluere: ꝙ manus magno vulnere. Vnde lesio que fit in iuncturis maxime ē lesiua. eo q̄ per impedimenta talium impeditur maxime vis motiua ⁊ resoluitur totius corporis armonia. Sic peccata vt delicta maiorum ⁊ grauiora ⁊ periculosiora sunt ꝙ aliorum. tum propter statum tum propter scandalum. qō. n. a maioribus delinquit facile trahitur a subditis i exēplum. ¶ Septimo qz mēbra sunt pro inuicem se periculis exponentia. Nā tanta est membrorꝫ dilectio vt sepe vnū vulneretur vt aliud libereť. sicut in cauterijs in cocturis in fleubothomijs ⁊ incisionibus membrorum oñditur sicut dūs noster qui est caput nr̄m pro salute nostra se morti exposuit. Et sic dr̄. i. Jo. iij. Xp̄s ꝙ nobis aīam posuit ⁊ nos debemus ꝙ fratribus animam ponere.

¶ Capitulum. lxxix.

Christus habet se ad xpianos sicut pater ad filios. Nā primo pr̄ filios generare nāliter appetit. Desiderat. n. speciem multiplicare in filijs. vt nām quaz non pōt in se seruare seruet in filijs. Sic xp̄s nos appetit in fide spūaliter generare. ⁊ ideo dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in noīe eius vt dicit Jo. i. Item desiderat nos in fide multiplicare. qz vult omnes hoies saluos fieri. ⁊ ad agnitionem veritatis venire. ꝙ etiam

Hāc generationē seu multiplicationem filiorum non appetit deus propter defectibilitatez nature sue sicut ē in hoīe.imo ꝓpter suaz bontatē quā vult quātū ē in se omnib⁹ ꝯmunicare. ¶ Secūdo qz pat ad filiorum generationem de sua ſba trāſfundit.ꝛ tñ ſuā naturam ñ minuit qz ſcz christus vt nos filios dei faceret sine diminue nature sue minoratione seipsum nobi bedit. ¶ Tertio qz pater tenerrime filios diligit. Vñ sepe sibi necessaria subtrahit vt filium suū paſcat.sic xp̄s vt dicit Apo. Cū eſſet dives propter nos factus ē egenus ꝛc̄. Et maxie pater filium diligit quez sibi magis similem conſpicit.ꝛ in ipsuz ſpe oculum iacere ꝓſueuit. Sic christ⁹ magis illum diligit qui ei per similitudinem fratie magis appropinquat ꝛ illum oculo amoris ꝛ gratie ferventius respicit.q sibi per fidem formatam conformior existit p̄s. Oculi mei ad fideles. ¶ Quarto qz pater filium eruditet verbis instruit. Sic xp̄s. ꝛ verbis ꝛ exemplis nos erudiuit Actuū .i. Cepit ihesus facere ꝛ docere ad Titum.ij. Apparuit gratia saluatoris nostri dei in omnibus eruditus nos ꝛc̄ ¶ Quinto quia pater ex amore filiuz verberibus corrigit. Sic christus flagellat omnez filiū quem recipit vt dicitur Hebr. xij. Et ideo omnes q volūt viuere i christo persecutionez patiuntur sicut dicitur. ij. Thi.iij. ¶ Sexto quia pat filiū sub custodia tutorum constituit. Et sic xp̄s fideles ſuos ſb custodia platoꝝ Gal.iiij. Quāto tempore heres paruul⁹ ē nihil differt a seruo cum tamen sit dominus omniuz sed est sub tutoribus ꝛc̄. Talis debet eſſe bonus christianus scz heres futur⁹ celestes gloriam sperando.paruulus se humiliādo.seruus autem mandata dī custodiēdo.dominus omnium scz temporaliū ea contemnendo.sub tutoribus idest sub p̄latis se volūtarie subiiciendo. ¶ Septio quia pater filijs hereditatem acquirit.sic christus acquisiuit nobis celestem hereditatem Apo. Gal.iiij. Si filij.ꝛ heredes. ¶ Itē christiani dēt se habere ad christū sicut filij ad patrē. Primo quia pater a filijs eſt honorandus Exo.xx. Honora patrem tuum .Sic christus eſt honorand⁹ ꝛ venerandus magis q̄ pater carnalis.qz ipse eſt pater spirituum Mal.i. Si pater ego sum vbi est honor meus. ¶ Secūdo quia pater est sustentādus alias ꝓpter ingratitudinez esset filius exheredādus. Maz nulla maior ingratitudo esse dicitur q̄ si pater a filio relinquitur.si non ei necessitatis tempore subuenitur. Sic christ⁹ est sustentandus i paupere alioqui priuabitur q hoc ꝓtermiserit celesti hereditate dicente christo in iudicio talib⁹ ingratis filijs. Discedite a me ꝛc̄. Esuriui enim ꝛc̄. ¶ Tertio quia pater ē a filio supportādus. Ille autez christum supportat qui p eo tribulatiōes ferre nō recusat. ¶ Quarto qz pater est a filijs exaudiend⁹. Et christiani dēt exaudire christum admonētē vel christum .i. paupere in nomine christi petentē. ¶ Quinto quia pater est a filijs imitand⁹. vnde dixit christ⁹. si filij abrae estis ꝛc̄. Sic christiani vt filij dēt imitari christum Eph.v. Estote imitatores ꝛc̄. ¶ Itē christ⁹ se hz ad ecclesiā sicut vir ad vxorem:quia tanta est coniūctio viri cuz vxore vt propter eā omnia pericula subeat. Et sic christus per ecclesiam subijt oia pericula dolorū ꝛ passionū. ¶ Secundo quia tāt⁹ est amor viri ad vxorē vt amorem eius amori matris p̄feratꝛ ꝓpter eā patrē mſez ꝛ patriā dereliquat. Iurta illō dñi.quāobrē relinq̄t homo ꝛc̄. Gen. ij. Sic christus tantū dilexit ecclesiam vt reliqueret q̄dāmodo patrem qz cū i forma dei esset.i.equalis patri exinaniuit se metipsum ꝛc̄.quāq̄ christus nec a patris natura se dimiserit.nec eam in se minorauerit ex natura būana. Reliquit matrez ipsam scz deserendo moriendo. ¶ Itē reliquit patriaz scz celestem in mundum descendēdo.vt dicatur celū reliquisse iquātū natura celestē vel angelicam.non assūpſit. ¶ Tertio quia mari⁹ vxorē ex zelo magno corripit ꝛ castigat. Sic christus castigat ecclesiam tribulationibus eaz exponendo.quod totuz est ex amore vt sic ꝓficiat ꝛ adulterino amore mūdo ñ adhe-

reat. ¶Quarto quia marit⁹ vxori custo dias ponit ⁊ dat. sic christus ecclesie dat custodias angelorum ⁊ prelatorū. ¶Quin to quia maritus vxoris gestus affat⁹ aspectus ingressus ⁊ egressus diligēter ꝓsiderat Et sic xp̄s ꝓsiderat opa mores ⁊ vias fidelīū vt tādē ꝓ q̄litate sua remūeret vl pūiat Et dico specialiter fideliū qz aliꝫ nō habebunt iudicium. Nam qui nō credit iam iudicatus est. Debent ergo ad ipsius sponū gloriam introire ꝛc.

Explicit liber sextus.

¶Incipit prologus libri septimi.

Si quis fuerit inter vos prophe ta dominī i visione apparebo ei. aut per somniꝫ loq̄r ad illū Numeri.xij. Qz a dō hō ꝓditus est ad quēdam finē sup naturales qui cō prehensiones rō nis excedit ꝑm illud Isa.lxiij. Oculus nō vidit deus absq; te que preparasti expectantibus te. Finem autem esse oportet ꝓ cognitum his qui habent actiones suas dirigere in ipsum: Pluraq; alia cognosci oportet que ad dictum finem expediunt vt sunt articuli fidei vel gratie sacramenta ad quorum etiam comprehensionem non sufficit ratio naturalis. Necessarius prorsus fuit homini ad salutem vt de huiusmodi rām sublimibus rebus eruditur a deo. Vnde dicitur Eccli.iij. Plurima supra sensum hominis ostensa sunt tibi. Sed quia lex diuinitatis est sanctissima prout beatus Dionysius docet. oportet ꝙ reducantur infima per media in suprema. prefatorum mysteriorꝫ noticia nō est immediate quibuslibet a deo inspirata sz q̄busdam primum sublimioribus viris. qui prophete vocati sunt ⁊ eis mediātibus ad alios deriuata. Vnde prophete olim videntes vocabantur quia videbāt quedā que ceteri nō videbant. Modus igit̄ ispirationis prophetice quo scz de p̄ fatis mysterijs diuinitus sunt edocti vnplex in verbis propositis fuisse declarat. Mā aut eis vigilātib⁹ p visionē innotuerūt oracula: queadmodū tāgit prio cū dicit. Si fuerit inter vos ꝓphēta dñi p visionē apparebo ei aut eis dormiētibus p somniꝫ appuere fitasmata quēadmodū subiūgit dicēs. Aut p somniū loq̄r ad illū. Porro illa q̄ p visionē oracula vigilantibus appareuere ꝓphetis. quandoq; quidē p q̄sdaꝫ formas sensibiles exterioribus repr̄tabantur aspectibus ⁊ sic ad sē suꝫ danieli apparuit sicut ⁊ Baldasar manus quedam in pariete scribens Dan.v. Aliq; p vo imagiarias formas eis ostensa sunt siue oino diuinitus impssas ⁊ non p sensum acceptas. vt puta si alicui ceco nato ꝓponerentur in imagiatiōe colorum similitudies. Aut ēt ordiatas diuinit⁹ exhis q̄ sūt a sensibus accepte sicut Ieremias vidit ollā a facie aglonis succensam vt hēt Jere.i. Quandoq; vo per intelligibiles formas mētibus eorum impressas illis innotuerūt vt in illis ꝓcipue ps. quisciam vel sapiaz ifusa a deo accepunt vel salomō ⁊ apli. Et hic est ꝙ augustinus dicit triplicē visionē scz sensibilē imaginariā ⁊ intellectualem. Sed notandum ē ꝙ i visiōe sensibili vel itellectuali prophete siue videtes ipi nc̄q̄ abstrahebāt a sēsibus. cum aliquid per sensibiles spēs menti repr̄sētabatur ꝓphete: siue huiusmodi speciel essēt ad hoc specialiter diuinit⁹ formate sicut fuit rubus ardens ostensus moysi siue per alias causas essent in esse producte sed secundum prouidentiam dei ad designandum prophetice aliquid ordinate. sicut per arcam noe christi significabatur ecclesia. Similiter non erat necesse vt alienatio fieret ab exterioribus sensibus per hoc ꝙ prophete mens illustrabat intelligibili lumine aut iformabātur speciebus intelligibilib⁹. qz in nobis p fectum iudicium intellectus habetur per conuersionem ad sensibilia que sunt p i

me nostre cognitionis principia Sed cuz reuelatio fiebat ꝓphetica p formas imaginarias necesse erat fieri abstractionem a sensibilibus vt talis apparitio sarafica non referretur ad ea que exterius sentiebant. Sed adhuc abstractio talis a sensibilibus fic quandoqz fiebat perfecte: vt ipse ꝓphā abstract⁹ nihil penit⁹ caperet sensib⁹ Quāqz vo ipecfecte fiebat ita vt aliquid sentiu perciperet. sed nō plene discerneret ea q̄ percipiebat exterius ab his que imaginabiliter intrinsecus videbat. Dñ Aug. dicit. xij. super Gen. Sic videnf q̄ spū sunt imagines corpoz quēadmodū corpora per corpus. vt i muliere cernatur ⁊ aliqs homo presens ⁊ absens alij⁹ spiritu tanq̄ oculis. Talis tñ alienatio sensuum nō fiebat in ipsis cum aliqua mordinatione nature sicut i furiosis vl arreptitijs accidit sz cū modestia ꝺbita ⁊ ordine fiebat. aliquādo quidem propter contemplationis vehementiam sicut de Petro legitur Actuz x. q̄ dum ipse oraret in cenaculo factus ē in excessu mentis ⁊c. Aliquādo vo fiebat diuina virtute sm illud Eze. i. Facta ē super cū ibi manus dñi ⁊c. Circa illa vo q̄ per somniorum fantasmata hominibus notescūt est insuper attendendū. q̄ somnia septem ex causis generaliter in hominibus fiunt. ¶ Quandoqz enim contigit somnia ex diuina reuelatione. Deꝰ. n. ageloꝝ ministerio nonnūq̄ quedā i somnis hominibus reuelat. Vnde Job. xxxiij. Dicitur q̄ per somniu: in visione nocturna quando irruit sopoꝝ super homines ⁊ dormiūt in lectulo tūc aperit aures virozꝝ ⁊ erudiens eos instruit disciplina. Et aduertēdū est q̄ hmōi somnia quandoqz ostendūt expressa ⁊ apta sicut Mathē. ij. dicit q̄ angelus dñi apparuit in somnis Joseph dicens. Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius ⁊ fuge in egyptum ⁊c. Quādoqz vo sunt metaphorica sub quibusdam similibus visa sicut patet Judicum. vij De somnio cuiusdaz de castris madiā q̄ Gedeon audiuit. in quo vt ibidē exponit sub similitudine ordeacij panis ipsius gedeonis gladi⁹ ē ostēsus. Dicit aūt beatus Gregoꝝ q̄ sancti viri talia sōnia q̄ i cto dñi minutus: fiunt a sōnijs alijs q̄ vel fiūt ex illusionibus demonū. vel ex alia cā puenīūt quodā sapore intimo vt non decipiāt discernūt. Quandoqz aūt ꝓcigūt somnia ex demonū immissione. q̄ nonnūq̄ operatione demonū aliq̄ fatasie hoib⁹ apparēt i qb⁹ cis aliq̄ reuelant interdū. qdē de spūalib⁹ inq̄dū vo de corporalibus q̄ tū ipsis hoibus cōiter sūt occulta ⁊ nō solū de psentibus sz ēt de futuris ⁊ ꝓcipue illis hoib⁹ q̄ cuzeis hūt pacta illicita tacita vel expssa. Cū enī intellect⁹ demonū sit ordine nature superior q̄ intellect⁹ humanus q̄dā cognoscūt demones sua naturali notitia que sit ab hominum cognitōe remota. ⁊ talia nō nūq̄ hominibus p somnia reuelant. Aliq̄n q̄dem illa futura quorum scilicet ipsi idem postea sunt cā vel ea quorum signa prenoscunt que tamen hominibus sunt occulta. Immittunt quoqz demones iterdū q̄dā sōnia vera vt magis eis fides psteat: aliq̄n vo sōnia falsa ⁊ deceptoria qb⁹ scilicet ꝓsidentes in illis turpiter illudūt ꝓpter qō dr Eccli. xxxiij. q̄ multos errare fecerunt sōnia ⁊ exciderūt sperātes i illis. Quandoqz autē cānt sōnia ex celesti i pressione. Cū enī celestia corpa cā sint effectuū naturaliū q̄ i istis inferioribus fiūt per motū suū ⁊ lumen: relinquūt ex impressione ipsoz q̄dā dispositōes in aere siles illis effectibus qui postea ꝓcigūt. q̄ qdē dispositiones in somno mediāte eodem aere ad caput dormiētis pueniūt. cuiusqz imaginationem immutāt. ita vt ex impressione huiusmodi a corpibus caulata celestibus ei dē dormienti aliq̄ fantasie appareant celesti⁹ dispōi conformes. Et sic a dormientibus ex impressione celestiū corpoz futuri q̄dā somniantur cuētus. q. scz ex virute ipsorum causari naturaliter possūt vt sūt scz tēpestates ⁊ pluuie ⁊ hūanoꝝ egritudies corporum. ⁊ etiam rerū sterilitates. cetera qz ipsis similia que celestiū causalitati subduntur. Percipiuntur aūt immutatiōes predicte ꝓcipue in somno q: tunc sopitis actionibus sensuū ⁊ intellectus operatione vacante ac etiam tumultu vel strepitu

exteriorum occupationum cessante fantasia magis viget. Patet igit̄ q̄ hec somnia ab his que fiunt ex inspiratiõe diuina diuersimode distinguuntur. ¶ Primo quidem quia hec non p̄nt esse vera signa nisi tantū illoꝝ euentuum quorum ipsa celestia corpora cause sunt sed illa que causant a deo inspirante possunt esse de quibuscunq̄. ¶ Secūdo q̄ illa etiā quandoq̄ deficiūt precipue circa actꝰ humanos siue q̄ actꝰ humani ex libero procedunt arbitrio q̄ celestiū dominationi nō subditur. siue q̄ homo sapiēs per prouidentiam suā interdum etiaz potest ipsarū causarū celestium impressionibus obuiare. Dñ Ptholo. in Centilogo dicit q̄ animus sapiens iuuat & ipedit celestē effectum. Sed illa somnia que imituntur a deo deficere nō possunt hec enī ad prophetiā p̄tinēt de qua Cassiodorus dicit q̄ prophetia est diuina inspiratio rerū euentus īmobili veritate denūtiās. ¶ Q̄nq̄ quoq̄ sōnia hoiuz ex p̄cedentibus cogitationibus siue locutionibus oriunt. occurrunt.n. dormiēti fantasmata cōuenientia vel similia eis circa que eius cogitatio vel locutio fuit in vigilia īmorata & q̄ taliū somniorū cā non est cā futuroꝝ euentuū idcirco huiusmodi somnia per accidēs se habent ad ipsos euētus futuros. vnde ſ simul cōcurrāt erit quid casuale. Sed notandū q̄ interdū in somnio precedenti cogitatui hominis reuelatio diuina respondet ita q̄ ſm Bre. q̄nq̄ fiunt homini somnia ex cogitatiõe simul & reuelatione. & tale fuit somniū nabucho donosor quod habuit de statua. Vnde daniel dixit ei. Tu rex cepisti cogitare in stratu tuo q̄d esset futurū post hec. & q̄ reuelat mysteria ostendit tibi q̄ ventura sūt &c. Dañ. ij. Et tunc huiusmodi somnia vera sunt & inter prophetie mysteria computantur. quāq̄ ille q̄ talia somniat prophetā nō dicat. ¶ Q̄nq̄ vo somnia fiūt ex intrinseca affectione siue talis affectio sit circa spūalia sicut studiosus somniat de lectione vel disputatione. siue sit circa corporalia sicut auarus de pecunia somniat & homo famelicus de cibo & sic de similibus. Et huiusmodi somnia consimiliter sicut & p̄cedētia per accidēs se habent ad ipsos futuros euētus. & casualiter occurrunt cū eis q̄ solū indicantia sunt extrinsecas affectiones perstētes. ¶ Q̄nq̄ autē somnia causantur ex studio & exercitatione. Nam artifices & officiales frequenter habēt somnia de artificijs vel officijs suis. Nā quādo dispositio alicuarū operationum precedit in vigilia. tūc motus dispositionis etiāsdē etiā in somno aliquando postēdūt vel representant ipsam operationem. & ad hūc modū etiā somnia referuntur que ex aliqua precedenti sollicitudine generantur. sicut de mulieribus que de viris absentib⁹ multū sollicitant nonnunq̄ accidūt somnia de reditu ipsorum & ita de similibus. ¶ Quādoq̄ vo contingunt somnia ex corporali dispositione. Nam ex interiori dispositione corporis formatur aliquis motus in fantasia dormientis eidez dispositioni conueniens sicut nōnūq̄ homini in quo frigidi humores abundant occurrit & apparet in somnijs q̄ sit in aqua vel niue. & ꝓpterea dicūt medici q̄ ad interiorem dispositionez corporis cognoscendā est attendēdum ad somnia. possent igitur huiusmodi somnia veram significationem habere non solus de dispositiõe presenti sed etiā de euentu infirmitatis vel sanitatis future. seu etiā effectus cuiuslibet ad quē huius cause virtus se extendē potest. Quia igitur in precedentibus libris sunt de rebus sensibilib⁹ exempla introducta restat nunc ſm ordinem a principio libri ꝓmissus de reb⁹ insensibilibus aliquas similitudines ponere. Et q̄ omnia generaliter somnia p formas imaginarias fiunt q̄ nihil sunt aliud somnia q̄ fantasmata apparētia. i. q̄ formē rerū imaginarie intrinsecus apparentes. Et q̄dā etiā visiones vt dictus est per formas huiusmodi fiūt. vñ visiones imaginarie a doctoribus appellant. Idcirco in hoc. vij. li. de visionibus imaginarijs & somnijs que diuina scriptura recitat exempla inducenk. quāq̄ enī ex visiõibus falsis & ex somnijs plerūq̄ falsitatibus multi dece

plantur propter qđ. Eccli. xxxiij. dicitur. Vana spes ⁊ mēdacū insensato viro ⁊ somnia extollūt ipsū dētes. Quasi q apprehēdit umbrā ⁊ psequitur vētū sic ⁊ q attēdit ad visa mēdacia. Ille tamen visiones vel somnia que sacra scriptura refert cum ex diuina reuelatione puenerint fallatiā vl vanitatē nō cōtinēt sed veritate ⁊ utilitate sunt plena. Quia vō vt ex dictis appareat ex diuersis aliqū causis de ḡbusdā futuris effectib⁹ tam vera quā metaphorica somnia premonstrant. Idcirco a pītis. Pōbis de interpretandis huiusmodi somnijs p modū artis regule sunt inuente que etiam a sacris doctorib⁹ in aliquibus approbant. Vñ etiā Arist. in fine tractat⁹ sui de diuinationibus somnioꝝ breuibus licet verbis ostēdit quis est artificiosissim⁹ iuder ad somnia exponēdū. Quare nos iter somnioꝝ exēpla que de sacra scriptura ponemus ēt de significationib⁹ varijs ꝛ similiū somniorū nō asserendo sed referendo tātum distinctiones aliquas ⁊ notulas inseremus. Nam interpretationes aperte similitudinariū somniorū etiam si quis illas credere nō velit ad hoc tamen ḡdicatoribus vtiles esse possunt q eis viam ⁊ modum aperiant ad sacre scripture metaphoras aptius exponēdum cū tam scripturarū q̄ somniorum metaphore p adaptationes quasdam congruas exponantur. Sicut etiā in sacra scriptura apparet de illis somnijs que ioseph ⁊ danel interpretati sunt. Licet igitur in interpretationibus talibus cōmunium somniorum non sit quo ad res somniatas fides adhibenda de facili modū tamen adaptationis attēdere. q sit per similitudines congruas sacre scripture doctoribus vtile reperitur. Modum autem in superioꝝ habitum in his etiam exemplis seruabimus exempla. s. sub capitulis varijs ⁊ capitula vel materias sub alphabeti litteris

er ordine collocantes.

¶ Capitulum. j.

Angeli quedaꝫ de diuinis secretis nobis reuelāt ⁊ q̄daꝫ nobis occultāt. quod ostenditur ex visione imaginaria ysaie. que habetur Isa. vj. Vbi vidit dñm sedentē sup soliū excelsum ⁊ elevatū ⁊ plena erat omis domus maiestate ei⁹ ⁊ ea q̄ sub ipso erant replebāt tēplum ⁊ seraphin stabāt subter illud sex ale vni. ⁊ sex alteri duabus velabant faciem eius ⁊ duab⁹ velabant pedes eius ⁊ duabus volabant. Hec enim visio a beato Diero. allegorice exponitur volēte per sedentē super solium excelsuꝫ xpm significari. Per soliū aūt excelsuꝫ ⁊ elevatum significari angelos in qb⁹ dr de⁹ sedere sm illud ps. q sedes sup cherubin ꝛc. Per domū aūt superioꝛē ecclesiā triumphantē que dei maiestate implet. Per tēplū vō inferi⁹ significant inferiores creature. s. corporales que inferiori modo pticipant diuinam bonitatē. Dui⁹ aūt sedentis sup tronū facies diuinā signat. ēternā. ⁊ ea q̄ in eternitate fuerūt ante mūdi ꝓstitutionē. Per pedes vō signant ea q̄ post mūdi ꝓsummationē erūt in gloria beatorū ⁊ in penis dānatorum. Per media vō ea q̄ in curſu tpis medij agunt. Seraphin ergo faciē ⁊ pedes sedentꝫ super tronū velare dicunt qz mysteria eterne deitatꝫ ⁊ future beatitudinis ⁊ miserie eterne dānationis nobis ad plenū nō reuelāt. Sed duabus alis medijs volare dicunt. qz de his q̄ medio tpe agunt nos q̄tū opus est ministerio angeloꝝ instruimur iter quos seraphin primatū tenēt. Volatus ergo eoꝝ ꝓcessuꝫ reuelatōis in nos demōstrat. quē etiā rectū motū ipsoꝝ Dion. iij. c. de diuinis nōib⁹ nominat. ¶ Trē angeli assimilant firmamēto ⁊ crystallo de quo habet in visiōe imaginaria Ezechiel. q̄ legit Eze. i. vbi dr. Similitudo sup capita aialiū firmamēti q̄si aspectus crystalli horribilis ⁊ extēti sup capita eoꝝ desup. In qua qdez visione de angelis sm expositionē Gre. iij. oñdunt. ¶ Primū est eoꝝ celsitudo ex eo qz dicūt eē super capita aialium. i. super mētes hominū sensu vrētium. Sum⁹. n. in p̄senti vita in cognoscendo aialeꝫ. i. sensuales qz ois nostra cognitio orit a sensu. Nec etiā est intelligere sine fantasmate. vñ qz ipsi angeli qui sunt penitus incorporei

neqz sensu apprehendantur neqz etiã fantasmatibus imaginarijs formis representari hñt. Vnde est q̃ eorũ nature sup capita aialiũ sunt. Vñ de ipsis pbs dic. ij. de thaphy. q̃ ita se hz intellect⁹ noster ad eos sicut oculus nocticoracis ad lumen solis: qz. s. priora sunt in scipsis nobis qui aiales sumus. i. q̃ sensuales existimus incognoscibiles sunt quãꝫ in se manifestissimi sint. ¶ Scdo ostenditur eox pulchritudo. Habẽt. n. angeli duplicẽ pulchritudinẽ: vnã ex nã aliã ex grãa: pp pulchritudinez ergo nature hñt firmitudinẽ firmamẽti: vñ q̃ appellat̃ firmitudo firmamenti. Firmamẽtum. n. i. celũ stellatũ hz puritatem claritatem q̃ incorruptibilitatẽ. Et in his trib⁹ cõsistit nãlis pulchritudo angelox. s. in puritate subẽ in claritate intelligẽtie q̃ perpetuitate vite. Vñ ꝓpter primũ a beato Dionysio vocant angeli speculares: ꝓpter secũdum vocant luminares: tertiũ vo hz angelus q̃ ẽ intellectualis subã q̃ sicut dicit Dionysi⁹ intellectuales subẽ vitã hñt indeficiẽtẽ ab vniuersa corruptione mã q̃ generatione mũde existẽtes. Sz adhuc ꝓpter plenitudinẽ gre angeli assimilant crystallo. Et iõ dicit quasi aspect⁹ cristalli. Licet. n. cristallus ex fluida q̃ mobili aqua sumat̃ ꝑpetuã firmitatis vigorẽ duricie solidat̃. Sic licet angelica natura primo p liberũ arbitriuz fuerit mobilis creata in his tñ q̃ nõ ceciderũt p conditoris gram̃ immobiliter confirmata. ¶ Tertio quoqz ostendit eox fortitudo cuz additur horribilis. fortitudo. n. angelorũ tãta est vt merito nobis incorruptibe positis horribilis dicat̃. i. expauescẽda q̃ terribilis sicut Gre. expõit. Mã pcussit̃ ab eis peccatẽdis ñ solũ timẽda sz ẽt exhorrẽda q̃ sic ẽ exhorrẽda q̃ dura mollis sic inuenit̃ larga q̃ bñficia bõis. Et iõ subdit̃ q̃ extẽdit. s. ad iustos. Bñficia etiã eẽ velut cristallus extẽdit̃ sez qz eox vt⁹ extẽdit se ad omne tps nõ eni minorat̃ in eis ex longo tpe siue ex senio sicut debilitat̃ fortitudo humana. ¶ Item extendit se ad omne corp⁹ qz oia corpora q̃ ad motũ locali⁹ angelis obediunt ad nutũ vt Aug⁹. dicit. ¶ Quarto inquiritur ẽt eox beatitudo ex eo q̃ sup capita aialiũ adhuc esse memorant. Vbi enim ꝓpria hoc dicit vt ex primo ostendat̃ subtilitas nature vt supra oñsum est. ex secũdo incõprehensibilitas glorie. Quia. n. vt Gre. dicit i carne corruptibili posit⁹ mẽte cõprehendere valeat q̃ est angelox⁹ ineffabilis q̃ sine fine letitia: q̃ beatitudo sine defectu: vultũ videre creatoris atqz in eius delectatiõe sine imutatione ꝑsistere. super capita ergo aialiũ sũt qz nũc eox gaudia sensum nostrarum mentium excedunt.

¶ Capitulum. ij.

Antechristiani qui antichristus sequent̃ erũt filii illis locustis de qb⁹ habet̃ in visione beati Johannis Apostol. vbi dicit q̃ vidit similitudines locustaꝝ que erãt similes eqs paratis in ꝓliũ q̃ sup capita earum tanq̃ corone siles auro q̃ facies earũ sicut facies hoiuz q̃ hẽbant capillos sicut capillos mulierũ q̃ dẽtes eaꝝ sicut leonuz erãt q̃ habebãt loricas sicut loricas ferreas: q̃ vox alaꝝ earũ sicut currũ equorum multoꝝ currentiũ in bellũ. q̃ habebãt caudas siles scorpionib⁹: q̃ aculei erãt in caudis eaꝝ. potestas eaꝝ nocẽ hoib⁹ mẽsib⁹. v. q̃ habebãt sup se regẽ angelũ abyssi cui nomẽ hebraice Iaabadõ. grece aũt appollion. q̃ latine hñs nomẽ exterminãs. In hac eni visiõe tãgunt. xj. cõditiões antichristi nox. ¶ Pria erit desiderũ nocẽdi. Vnde dicit q̃ ille locuste. s. imaginarie ꝑ quas representabant antichristiani erãt siles eqs ad̃. Qui ꝓmo iõ locuste vocant̃ qz saliẽt in altũ ꝑ superbiã q̃ cadẽt i terrã ꝑ anxietatem. Plus. n. diligũt terrena q̃ celestia qõ significant crura locustarũ q̃ sũt retro lõgiora. Tales sũt mõ in ecclesia multi doctores q̃ ꝓdicatores. Vñ Mau. iij. Custodes rui q̃si locuste q̃ parauli rui quasi locuste locustarum Johelis. j. Residuuz eruce comedit locusta. per erucam enim intelligitur humana corruptio q̃ mores depranat q̃ quidam nõ corrũpuntur malis moribus sed decipientur ab antichristianis predicatoribus. Qui predicatores ad modum locustarum alte saltabunt sed cito cadent. q̃

per Heliaz ⁊ Enoch destruetur praua doctrina eorum in cuius rei significationez Johannes baptista qui est helias vt dicitur Mathei.xj. comedebat locustas. Et hinc est q̄ virga Moysi virgas magorū deuorabat Exo.vij. Iste ergo locuste dicit q̄ erant simules equis paratis in prelium: qui erāt cuz impetu ⁊ sine discretione currētes in cōcubitationem electorū. Equi eni equaliter currūt ⁊ irruunt in hostes ⁊ in ciues: ⁊ sic illi nō attēdent quos opprimēt ⁊ cōculcēt nūmodo nō faciant eorū voluntatē. Erūt ergo similes equis propter velocitatē attrocitatē ⁊ impetuositatem: que oia oñdunt desideriuz nocēdi ⁊ extalādi nomē antichristi. Secūda condicio erit gloria erūphi. Vnde dicit sup capita earū.i. sup doctores siue pncipes eorū tanq̄ corone.i. premia vel honores p victoria habita cōtra ecclesiā tanq̄ fuerit vera victoria inimicoꝝ: siz reuera erūt corone.i. gloria seu victoria de ꝓcipitatiōe sanctoꝝ similes auro.i. vere sapiētie: quasi diceret suis doctoribus victorias attribuent ⁊ ipsi eis pmia eterna ꝓmittēt: de q̄ per suam sapiētiam ecclesiā vicerint. Sed reuera nec doctores eoꝝ victoriā nec ipsi pmia eterna recipiēt siz vtriq; eterna supplicia sentiēt. ¶ Tertia cōditio erit studiū apparēdi p hypocrisim: duz dicit ⁊ facies eaꝝ sicut facies hominū qz sez exteri⁹ apparebūt boni sz iteri⁹ erūt mali. Sūt aūt in facie hominis tria sez oculi nares ⁊ os in quib⁹ notant intelligētia discretio ⁊ eloquētia quib⁹ isti videbunt posse ꝓpter q̄ oēs multos seducēt. Vñ facies eorū antichristianoꝝ ꝓdicatoꝝ sicut facies hoium .i. intelligētes discreti ⁊ eloquētes apparebūt sz tñ nō vere erūt quod notat hec dicto sic. Quarta cōditio erit conatus malitiam suam absondēdi. Vnde dicit q̄ habebāt capillos sicut capillos mulieꝝ. i. habebant crines femineos molles in vita lucentes ⁊ apparētes ⁊ ad terram dependentes in q̄ notat auaritia. Collū regētes in q̄ fallacia: qz sic capilli regūt turpitudinē ita isti suorū moꝝ abscōdēt ipuritatē. ¶ Ires capilli eoꝝ sunt miores q̄s adherētes sibi decipiēt subtrahētes sibi vigorē fidei ⁊ virtutū sibiles i malis sibi iuicē coherētes ⁊ ad iuicē se defendētes. Qz oēs tales erūt molles ⁊ fluxibiles in oē virtū sicut multeres ⁊ ió dic. ⁊ debāt. i. hūerūt capillos. i. discipulos adherētes sibi sicut capilli adherent capiti qui sicut capilli mulieꝝ molles efficient ⁊ flexibiles ad oē malū. ¶ Quinta cōditio erit crudelitas aperte persequēdi. Vñ subdit ⁊ dentes eaꝝ sic dentes leonuz erāt q̄s dicat. Si p bom falsi oñationē ⁊ veri mali occultationē ledē non poterūt tūc apte sentiēti ellectos laniātes eos ⁊ deuorātes quasi leones sine vlla cōtractiōe vel p dentes locustarum intelligunt etiam doctores eoꝝ qui exponēt eis scripturas ⁊ incident eis pane mēdacij. De istis dentibus dr Job.xx vij. Cōterebam molas iniqui ⁊ de dentibus illius auferebā predaz. ⁊ Eze.xxj. Et dentes leonis dentes eius interficiētes animas hominū. ¶ Sexta cōditio est obstinatio in malo perseuerādi. Vnde dicit q̄ habebant loricas ferreas. i. corda in malo obstinata sententijs deceptorijs munita. Habebunt enim corda ita dura vt sagittis sacre scripture penetrari non possint Job.xli. Cor eius indurabitur q̄si lapis ⁊ stringet quasi malleatoris incus ⁊ postea subditur. Reputabit quasi paleas ferrum ⁊ quasi lignum putridum est non fugabit eum vir sagittarius. Eccli. xliij. Sicut lorica induit se aquis. i. cordib⁹ frigidis ⁊ gelatis. i. peccato obstinati ⁊ dicit loricas in plurali ꝓpter duriciā intellectus ad credendū verū que dr tarditas ⁊ ꝓpter duriciā affectus ad amandū bonū que dr frigiditas. ¶ Septima cōditio est ordinatio clamandi. Vñ sequitur. Et vox alaꝝ eaꝝ. i. rationes eoꝝ quib⁹ quasi quibusdam alis eleuabunt vt iusti ⁊ sapiētes credantur a multis: sicut vox currui⁹ equorum multoꝝ currentiū in bellu: qz sicut diuersi currus diuersis vijs ⁊ a diuersis equis tracti cū ipetu currūt in bellis ꝓtracandē personā. Sic antichristiani diuersis erroribus infecti ⁊ diuersis rationib⁹ premuniti current vnanimiter contra ecclesiam expugnādam quoꝝ vox clamosa

& impetuosa & irrationabilis erit & multiplex erit vñ signat Judicum.xv. per multas caudas vulpium invicem ligatas: sed habētiū faces diuersas. ¶ Octaua ꝓdicto erit astutia deciptēdi. Vñ subditur qꝫ habebant caudas similes scorpiombꝰ. i. doctrinas blādas & deceptorias Isa.ix. propheta dicēs mendatium ipse est cauda. vel caudas vocat principes illius temporis qui ad modū caudaꝝ blandiēdo & terrendo multos querent quas caudas antichristiani sibi associabūt contra ecclesiam pugnātes. ¶ Mona ꝓdicto ē violētia maluꝫ defendēdi qō fiet ꝑ poterīam principū et astutiam pseudo ꝓdicatoꝝ. Vñ sequitur & aculei erāt in caudis caꝫ. i. in principibꝰ illius tēporis. vel aculei in caudis. i. blādi tie argutie & astutie in fine ꝓdicatiōis eoꝝ Sicut enim aculeis pūgitur equus vel asinus ne recalcitret. Sic ꝓdicatores falsi sāctos illos qui tūc tēporis erunt angustijs & blādicijs pungent qbus possint movere eos a vera via & a recto tramite facere deuiare. sed frustra iactur rete ante oculos pennatoꝝ vt dī Pro. i. Decimo octen dit in quo habebūt potestā nocēdi. Vñ sequitur potestas nocēdi hominibus sc̄z carnalibus mēsibus. v. sm quinq sensus corporis qbus peccant. Alia tñ littera hz mēsibus ser. i. sex etatibus seculis in qbꝰ dei pmissione ēt electi tribulantur. In septima ät erunt securi Deut. xv. Cum sex annis servierit tibi in septimo dimittes eū liberū. Undecima cōditio est istigatio siue suggestio diaboli. Ipso enīs ꝓcurāte & istigante facient hec principes & pseudo ꝓdicatores. Vñ ꝓsequēter ostēditur qualis erunt peccatores & ad quid tendent scilicet ad oppressiōez sanctorū: quod qui dem poterūt diaboli auxilio. Vñ subdit qō habebāt supra se regē non quia ipse eos regat. sz quia eis dominabitur. Job xli. Ipse est rex super omnes filios superbie angelum abyssi idest diabolum qui ē de abysso inferni idest sine busso & cando re omnis boni. & si aliquando se transfiguret in angelū lucis. i. Cor. xii. Cui nomen hebraice laabadon. aliqui libri habēt habadon. sed vera littera est laabadon. Unde Hieronymus dicit quod laabadō hebraicum est & interpretatur exterminans Et ideo debet dici laabadon & non habadon grece autem apollion quod interpretatur latine exterminans. Unde tres linguas precipue ponit vt in omni lingua vi sutia diaboli intellecta vitetur. Et hoc ꝓcipuum est. quia in illa triplici lingua cuā gelica doctrina scripta ē. ℣Matheus enīs in lingua hebraica. Lucas & Joannes in greca. ℣Marcus vero in latina scripserūt euangelia. Unde & titulus crucis hac triplici lingua scriptꝰ fuit Joannis. xix. In omni autem lingua nomē diaboli dī exterminans. qz de ommibus aliquid exterminat. i. extra terminos catholice fidei ponit & in terrā exterminij idest in infernuꝫ quasi exules a patria sua relegat ps. Exterminauit eum aper de silua idest antichristus qui dī aper pp ferocitatē. silvaticus autem siue silvester dicitur pp inhumanitatem Sap. iii. Ab itinere iusto abierunt in exterminium idest in infernum.

¶ Capitulum. liij.

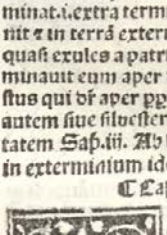

Apostoli & apostolici viri assimilantur illis equis qui describuntur in visione imaginaria. que habetur Zach. i. vbi dicitur. Vidi p noctem & ecce vir ascendens super equum rufum. & ipse stabat inter myrteta que erāt in profundo. & post eum equi rufi & varij & albi. Hanc enim visionem glosa sic exponit. Dicit enim quod per noctem in q̄ cernitur visio significatur mysteriorū obscuritas. Vir autem super equum rufum saluator noster est. cuius vestimenta idest caro rubea est sanguine passionis q sicut hic adhuc passibilis in equo rufo ostenditur. ita in Apocalypsi iam resuscitatus in albis demonstratur. Die stat inter myrteta. i. angelicas potestates que erant in profūdo qz adhuc cidē in carne posito ministrabant. Post euꝫ fuerunt autem equi. i. apostoli & apostolici viri. qui totuꝫ mun

dum.s.orbem peragrabant. Quorum alij martyrio rubi. Alij vita ⁊ doctrina ⁊ signorum diuersitate varij. Alij vero virginitate ⁊ doctrine integritate. ⁊ cordis puritate albi extiterunt.

¶ Capitulum.xiij.

Assumptio beate Marie describit in apparitione illius mulier] de qua agitur in visione imaginaria beati Jo. Apoc.xij. vbi dr. Signum magnum apparuit in celo mulier amicta sole ⁊ luna sub pedibus eius ⁊ in cap. eius cor. stella.xij. Vbi oñditur ꝙ beata maria fuit assumpta vtiliter sublimiter mirabiliter ⁊ honorabiliter. Vtiliter quidē si cōsideres officiū ꝙ.s. ostēditur in signo. Signus inquit magnū apparuit ergo beata virgo apparuit in celo idest assumpta est vt eēt nobis in signū. Sunt enim signa directiua sicut cruces in biuijs ⁊ signa distinctiua sicut termini in agris ⁊ ostensiua sicut circuli in tabernis. Oñ beata virgo fuit signum magnū.i. magna significās. ipsa.n. nos dirigit sicut stella maris dirigit nauigantes ipsa nos a pec cat̄ diuidit sicut facit aurora que diuidit diē a nocte. Ipsa etiā pro nobis filio pec⁹ ⁊ vbera ostendit. Vnde ipsa est vt altera. Hester que apud regem pro nobis assistit ¶ Scdo fuit assumpta sublimiter si p̄sideres situm qr apparuit in celo.s. empyreo ⁊ hoc fuit in assumptione ps. Elevata est magnificētia tua.i. vgo te magnificans super celos.i. super angelos. Et apparuit in celo tanq̄ regina in trono ad cōgregādū sēz filio suo ꝙ figuratus fuit.xij. Re.ij. Vbi dicitur ꝙ positus est tronus matri salomonis. que sedit ad dexteram eius. ¶ Itē apparuit tanq̄ aduocata in curia ad interpellandum.s. pro mundo. Vnde figurata est in illa sapiēte muliere thecuite que introuit ad interpellandum pro absalone.

¶ Itē apparuit tanq̄ hospita ad recolligendum.s. ingredientes. ⁊ ideo in assumptione eius cantatur euangeliū de Martha que christus recepit in hospitio suo. Intrauit inquit iesus in quodam castellū ⁊ mulier quedam mar.no. exce. illus. i. dosuam. Lu.x. Sic beata virgo hospita est celestis recolligēs ⁊ excipiens eos qui saluātur. q.s. significantur in iesu ingredientes in castellum. ¶ Tertio assumpta est mirabiliter ꝙ apparet si consideremus sexum qr mulier. Mirum.n. est valde ꝙ mulier appareat in celo que hominē expulit de paradiso. Sz nota ꝙ beata virgo dr mulier discretione sexus nō corporis fractione. Eccli.xxvj. Sicut sol oriēs mundo in altissimis dei sic mulier] bone spēs in ornamētum domus eius. Ornamētū.n. domꝰ ecclesie est exēplum vginitatis eius. vel sicut sol oriēs in alto existēs illuminat mūdum. Sic maria in assumptione ascēdēs illuminauit celū qō dr domus dei. Vnde Maria iterꝝtatur illuminatrix. ¶ Item dr mulier prolis fecunditate nō mēt̄ fragilitate. ideo ipse xps eā mulierē vocauit. qr Joh.xix. in cruce pēdēs dixit. Mulier ecce filius tuus. ¶ Itē nō ex peccatorum multiplicitate. sicut mulier q̄ erat i ciuitate peccatrix. sz potius ex vtutum singularitate Judith.xj. Non est talis mulier sup terram in aspectu in pulcritudine ⁊ in sensu vbrum. ¶ Quarto fuit assumpta honorabiliter qō patet si cōsideres ornatum siue corporis qr amicta sole siue pedum qr luna sub pedibus eius siue capit̄ qr in capite eius corona stellarū duodeci. Ascēdit.n. vt pie creditur in celuz amicta sole.i. cum corporis glorificatione. q̄ p̄sistit in q̄tuor dotibus ei⁹. s. claritate agilitate subtilitate ⁊ impassibilitate. q̄ omnia in sole significant. Cuius radius est clarus ⁊ agilis. Vnde subito ab oriēte ad occidentē volat. Ytes subtilis qr intrat vitrum sine eius lesione. ¶ Itē impassibilis qr nec gladio nec lapide pōt leđi pp ꝙ dr Mat.xiij. Fulgebunt iusti sicut sol. Vbi dicit beatus bern̄. Quis erit splēdor alius q̄n solis splēdore habebit lux corpoꝝ. Fuit etiā beata vgo in celo militāt̄ ecclie amicta sole.i. maxima castitat̄ claritate. habuit.n. castitatez nobilissimā clarissimā ⁊ sanctissimā. Clarieni ē ⁊ alta si dn̄ seruet ꝓtinētia cōiugalis sed clarior ⁊ altior cōtinētia vidualis: cla-

rissima ⁊ altissima est virginalis continentia.i. Corin.xv. Alia est claritas solis alia lune alia stellaꝝ. Claritas.n. solis est ꝓtinẽtia v̄ginalis. Lune ꝓtinẽtia vidualis. Stellarũ continentia coniugalis. Oẽs tñ has habuit beata v̄go. Fuit enim ꝑiugata. fuit viduata: fuit virgo. Vnde ipsa dicit Eccli. xxiiij. Jn me omnis gratia. s. ⁊ virginitatis ⁊ coniugij ⁊ viduitatis. ¶ Secũdo describitur ornamentum pedum cum dr: ⁊ luna sub pedibus eius. i. omnis defectus ⁊ imperfectio. Sunt eni quatuor que generant defectum boni. ¶ Primum est superbia pś. Inimici defecerunt framee in finẽ. Iste defectus designatur in luna: qꝫ dicebatur Regina celi a paganis. Jere. octauo vt facerent placentas regine celi. Superbia enim vult placentia audire ⁊ appetit regnare. Hanc lunam idest defectum superbie suppeditauit beata virgo per veram humilitatem. de qua dr Luce primo Quia respexit humilitatem ancille sue ⁊c. ¶ Secundum est impatiẽtia Job. iiij. Venit super te plaga ⁊ defecisti. Hoc vitium designatur in luna cum dr. qꝫ luna conuertetur in sanguinem. s. per impatiẽtiã ⁊ iracundiam in qua sanguis ebullit: vel ꝑ quã sanguis effunditur. Hanc beata v̄go suppeditauit que tota patiens ⁊ mitis fuit. Vnde ipsa dicit Eccli. xxiiij. Spũs meꝰ sup mel dulcis. ¶ Tertius est auaritia Jsaie. xl. Deficient pueri ⁊ laborabunt idest auari qui ad modum puerorũ plus diligunt bonum temporaliũ qꝫ regnum celorum. Hic defectus significatur in luna que eclypsatur ex vmbra terre. i. anima vel ecclesia ex auaritia terrenorum. Matth. xiij. Luna non dabit splendorem suum sed hunc defectum beata virgo suppeditauit ꝑ paupertatem ⁊ contemptum terrenorũ. Cant. iiij. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula terrene auaritie nõ est in te. Quartũ est vanitas glorie pś. Defecerunt in vanitate dies eorum. Hic defectus designatur in lune mutabilitate: qꝫ temporalis gloria in stabilis est Eccli. xxvij. Stultus sicut luna mutatur. Hanc suppeditauit beata v̄go: qꝫ mundi gloriam despexit. Despexit enim omnem gloriam exteriorem querens solum interiorẽ scilicet conscientie pś. Omnis gloria eius filie regis ab intus ⁊c. Nota etiam qꝫ quatuor sunt que impediunt defectum. ¶ Primum est patientia Ja. j. Patientia opus perfectum habet: vt sitis ꝑfecti ⁊ integri in nullo deficientes. ¶ Secundum est spes ꝓstantia Jsa. xl. Qui sperant in domino mutabunt fortitudinem assumẽt pennas sicut aquile curr̃et ⁊ nõ laborabunt ambulabunt ⁊ non deficient. ¶ Tertium est memoria dominice passionis Deb. xij. Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem vt non fatigemini animis vestris deficientes. ¶ Quartus est desiderium inquirendi deum pś. Jnquirentes autem dominum non deficiẽt omni bono: ps̃m aliam litteram Sal. xiij. Bonum autem facientes non deficiamus: tẽpore enim suo metemus non deficientes. Et hec omnia fuerunt in beata virgine. ¶ Tertio describitur ornamentum capitis qꝫ in capite eiꝰ ẽ coro. stel. xij. In quo notatur plena anime beatitudo que consistit in duodecim gaudiis paradisi. que intelliguntur per duodecim stellas. ⁊ Apoca. vltimo signantur per duodecim fructꝰ ligni vite: ergo corona duodecim stellarũ est perennitas duodecim gaudiorum quorum duo oriuntur a deo: scilicet gaudium de visione deitatis ⁊ gaudium de visione humanitatis. Alia duo a loco scilicet celo empyreo quod ẽ beatorũ locus: vnus de spaciositate: aliud de speciositate. Duo a consortio: vnus de consortio angelorum aliud de consortio hominum. Alia duo a mundo: vnũ de creaturarum pulchritudine aliud de stabilitate. ¶ Iterũ alia duo ab inferno vnus ab euasione: aliud de claustione. ¶ Item alia duo a seipso vnum de stola anime aliud de stola carnis. Vel per has duodecim stellas corone intellige. xij. prerogatiuas gratie quas habuit beata v̄go quarum quinqꝫ cõuenient sibi singulariter. ¶ Prima est spũalis electio dei patris ad opus filij sui. Geneb. xxiiij. Virgo que egredietur ad hauriẽdũ aquã ⁊c. ipse

est:quam ꝑparauit dñs filio dñi nostri.i. xpo.pē. Elegit eum dñs in habitationem sibi. ¶ Secūda est filij dei spūalis desponsatio.ij. Corinth.xij. Despondi vos vni viro vgnem castam exhibere xpo. In veteri eni testamento summus pontifex non ducebat vxorem nisi virginem. ¶ Tertia spūsancti fecundatio. Math.j. Inuenta est in vtero habēs de spūsancto. ¶ Quarta filij dei conceptio ⁊ partio Isa.vij. Ecce vgo concipiet ⁊ pariet filium ⁊ vocabitur nomen eius emanuel.i. nobiscum deus:hoc est in humana natura de⁹. ¶ Quinta est dei refectio Cant.ij. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi q pascitur inter lilia.i. inter vgines vel inter vbera siue brachia virginis. ¶ Sexta est dei meditatio.j. Cor.vij. Mulier inupta ⁊ vgo cogitat que sūt domini vt sit sancta corpore ⁊ spū. ¶ Septima est in libro vite inscriptio Apo.iij. Habes pauca noia in sardis i.in vgimbus q̄ non inquauerunt vestimēta sua.i. corpora ⁊ non delebo nomina eorū de libro vite. ¶ Octaua est celi ornatus ⁊ pulchritudo Eccli.xlij. Spes celi gloria stellarum .i. vginum que dicūtur stelle:q⁹ de die nō lucēt sed in vespere incipiunt apparē.i. in presenti latēt sed in fine apparebūt quid sunt.j. Joh.iij. Filij dei sumus sed nōdum apparuit qd erimus. ¶ Nona est pfecta xpi assimilatio Apo.xvij. Virgies eni sūt ⁊ sequuntur agnū quocūq⁹ierit. ¶ Decima est noui cantici decātatio q̄ sole vgines decātabunt Apo.xiij. Cātabunt sancti cāticum nouū pē. Quo cātabimus cāticum dñi in terra aliena.i. in carne corrupta.

¶ Undecima est maioris fructus promissio. Nam fructus tricesimus promittitur cōiugatis:sexagesimus viduis:cētesimus aūt vgimbus Math.xx. ¶ Duodecima est duplicis corone adeptio. Mā ipsis debetur aurea ⁊ aureola.j. Machab.iij. Quia nauerunt facie rēpti coronis aureis. Facies que est nobilior ⁊ altior pars corporis signat corpus vginale qd est nobilius ⁊ altius membrum ecclesie: quā ornauerunt non tm coronā vna sed coronis aureis. Aurea eni pro charitate ⁊ aureolam pro virginitate recipiunt: ℞ licet competant etiam alijs virginibus tamen singulariter competunt etiam beate marie. Et ideo tales.xij. stelle dicuntur esse in corona capitis eius:q⁹ ipsa est omnium virginum primiceria ⁊ regina.

¶ Capitulum.v.

Varicia assimilatur illi amphore quaꝫ per visionem imaginariā Zach.prophe-ta vidit ut habet zacha.v. Ib'.n.legitur q⁹ cum prophe'ta petuisset ab angelo Quid est hoc qō egreditur:angelus respōdit. Hec est amphora egrediēs ⁊ dixi.hec est oculus eorum in vniuersa terra:⁊ ecce talentum plumbi portabat:⁊ mulier vna sedens in amphore medio ⁊ dixit. hec est impietas:⁊ proiecit eā in medio amphore ⁊ misit massam plumbeā in os eius. Et ecce due mulieres egredientes spiritus in alis earum ⁊ habebāt alas quasi milui ⁊ leuauerunt amphorā inter celum ⁊ terram Et infra subditur. Iste deferunt amphoram vt edificetur ei domus in terra sennaar. Et stabiliatur ⁊ pōatur ibi super basem suam. Hec eni visio moraliter ꝺ̄ verbum Greg. sic exponitur q⁹ per amphoram intelligitur auaricia:que .s. velut amphora per cupiditatis ambitus os cordis apertum tenet:℞ etiā dicitur oculus eor in vniuersa terra tum q⁹ auaricia intendit solum circa visibilia ⁊ terrena pē. Oculos suos statuerunt declinare in terram. tum q⁹ auaricia habet oculos apertos circa terrena sed circa celestia clausos. Unde licet sint habentes ⁊ ceci in bonis:tamē in malis sunt perspicaces ⁊ astuti. Per talentum autem plumbi intelligitur auaritie grauitas. Aggrauat enim auaritia grauiter ⁊ vehementer cor auari pē. Filij hominum vsquequo graui corde ⁊c. Quod autem mulier.i.impietas in medio amphore sedere dicatur significat q⁹ auaritie semp impietas tenet. Sed q⁹ massa plumbea in os eius mittitur signat q⁹ ipietas auaricie peccati sui pōdere graue vel forsan significat q⁹ in auaris vitiū lingue de

minatur: qz propter lucrum dicunt mẽdacia z periuria z hmõi. Per duas aũt mulieres intelliguntur duo vitia ipietati annexorum cõiuncta. s. supbia z vanagloria: q̃ in aliis. i. opibus suis dñr habẽ spiritũ malignũ qz. s. in actionibus suis sathane voluntati deseruiunt de quo dr Matth. xij. Cũ immundus spũs exierit ab homine ambulat p loca inaquosa querens rẽ. Vñ earum ale dicunt eẽ sicut milui qui semp studeant rapine pullos. z ideo diabolum designat q semp intrẽdit ad rapinam bonoz z captiuitatẽ paruulorũ. i. humiliũ siue debilium. vnde supbi z vanagloriosi habẽt alas ad modum milui qz. s. eorũ opa simi lia sunt opibus diaboli. Quod autem he mulieres eleuauerunt amphoras significat q supbia z vanagloria eleuant animas ad appetitum z ambitionẽ honorũ z dignitatum z sublimium. Dicit aũt q tenebant amphoram inter celum z terram: qz illud qõ inter celũ z terram est ima deserit sed ad supna minime ptingit. Et ideo supbia z vanagloria ita mentẽ eleuant vt quoslibet proximos quasi despiciẽdo deserant z alta gloriando petant: ita q nec in proximis equalitatẽ fraternitatis tenent nec ad summa pertingẽ qualent. Per hoc autem q ei domus in terra sennaar ꝓstruit fetor siue abhominatio ipsi⁹ significatur qz sennaar interpretat siue vocat fetor eoz. Nam sicut bonus odor ex virtute. ita eõtra exit fetor ex vitio. Radix eni omniũ malorum est cupiditas. Vñ qz quodlibet malũ p auaritiam generat: idcirco dignus est vt domus auaritie in fetore constituatur. ¶ Itẽ sennaar vallis est latissima que pro confusione mẽtium z linguarum babilon dicta est. Vñ qz per auaritiam z impietatem oia mala certum est exurgẽ merito hec in babylone perhibẽt habitare.

¶ Capitulum. xxvi.

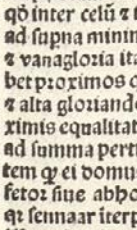

Arnales homines affimilantur equis in visiõe beati Johãnis imaginaria q̃ habetur Apo. ix. vbi dr. Vidi equos in visione z q sedebãt sup eos habebant loricas igneas z iacinctinas z sulphureas z capita equorum erant tanq̃ capita leonum z de ore ipsorum procedebat ignis z fumus z sulphur. ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominũ de igne z fumo z sulphure qui procedebãt de ore ipsorum. Potestas. n. equorum in ore ipsorum est z in caudis eoz. Nam caude eorũ similes serpentibus habentes capita z in his nocẽt. Per equos istos intelliguntur homines carnales qui nõ rationẽ sed sensualitatẽ sequũtur z carnẽ. Vnde ps. Nolite fieri sicut equus z mulus in quib⁹ nõ est intellectus. Equites aute3 sedentes super eos sunt demones qui dicuntur habẽ loricas igneas inquantum iflãmãt ad auaritia3 z designat auaritia p loricã: qz totus corpus ecclesie quasi tegit. Nam a maiori vsq3 ad minorẽ a ꝓpheta vsq3 ad sacerdotẽ omnes auaricie student vt dicit Jere. vj. ¶ Itẽ iacinctinas inquantus eleuãt ad vanitatis supbiam. Jacinctus eni colorem h3 aereũ z designat vanitatẽ. ¶ Ite3 sulphureas inquãtum ifíciunt p fetentes luxuriã. Et dñ h lorica. i. vitiorum armatura dr eẽ equitum. i. demonum: qz talib⁹ vitijs ecclesiam impugnãt vnicuiq3 suggerendo id ad qõ ipsius animũ magis videt eẽ prochuñ. Consequẽter describunt peccata maloz. s. principum z platorum3 carnalium: qz dicit q capita equoz. i. principes z rectores maloz erãt tanq̃ capita leonũ Glosa. qz laniãt z fetẽt: laniãt p crudelitatis violentiã fetent per carnis luxuriam Sunt eni mali rectores carnales z crudeles: sed qz non solũ in se mali sunt sed etiam subiectos ad malicia impellunt z cogunt. subdit q de ore ipsorum. s. vel imperando vel suadẽdo vel cõminãdo vel requirẽdo procedit ignis auaritie: fumus superbie z sulphur luxurie. Et ab his tribus plagis. i. vitijs occisa est spũaliter tertia pars hominũ. i. oẽs reprobi. Nam prima pars est inocẽtium: secunda pniz: tertia reproborum in peccatis istis pseuerantium z hi soli occiduntur siue de igne auaritie siue de fumo supbie: siue de sulphure. i. fetore luxurie: etiã dato q̃ de ore ipsoꝝ

procedat. i. quāꝯ etiam ad talia a maiori
bus inducātur sine verbis siue exemplis:
his enim duobus modis possunt etiaꝫ
maiores instruere minores siue verbis pre
cipiendo aut etiaꝫ suadendo. Et ideo sub
dit ꝙ potestas equoꝝ in ore ipsoꝝ est. s.
principū precipientiū aut suadentiū siue
exēplis post se trahēdo ⁊ quātū ad hoc
subdit ⁊ in caudis eoꝝ. i. in exemplis. vel
ore dicit ꝯtū ad maiores ꝓcipientes ⁊ mo
nentes: in caudas quantum ad minores
offendentes ⁊ eos sequentes. Vel per os
intelligitur gula Eccli. vij. Omnis labor
hois i ore ei⁹ ꝫ ei⁹ aia nō implet. ꝙ per caudā
vo intelligit luxuria. Dñ legit Judicuꝫ. xv.
Dō sanson accepit trecētas vulpes ⁊ cau
das earꝫ ligauit ad caudas ⁊ faces ligauit
i medio ḡs igne icendit diuisitꝙ huc ⁊ il
luc discurrētes. In his duob⁹ vitijs mul
tū cōsistit potestas diaboli ⁊ ministroꝝ
eius. qꝛ per hec duo vitia precipue coꝛ
rūpuntur. Sed subditur ꝙ caude eoꝝ
similes erant serpentibus: qꝛ luxuria a pn
cipio habet voluptatem. sed postea peni
tudinem. ⁊ iō assimilatur serpentibus: q
vt dicit glosa. blanditunt in facie ⁊ occul
e inmittūt venenū ſꝫ iste caude hñt capita
in quib⁹ nocēt. Et hec sunt exēpla maioꝝ
iquib⁹ minores corrūpunt ⁊ occidunt se
quētes siue in luxuria siue in auaricia si
ue in quocūꝙ alio vitio.

¶ Capitulum. vij.

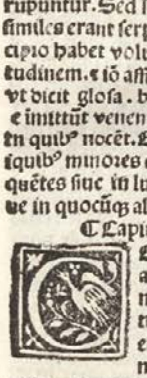

Onfortat deus homines
ad bene operandum ꝓ
mittendo premium ⁊ cer
tificando de eo. Cuius ex
emplum apparet in visio
ne abrae: ō qua habet Ge
nes. xv. In qua primo ꝓmittitur premiū
qꝛ dicit ꝙ factus est sermo dñi ad abraaꝫ
per visionez dicēs. Noli timere Abraā.
ego protector tu⁹ ⁊ merces tua magna
nimis. Dixitꝙ Abraam dñe deus quid
dabis mihi ego vadā absꝙ liberis filius
procuratoris domus mee iste damascus
eliezer addiditꝙ Abraā. Mihi aūt non
dedisti semē ⁊ ecce vernaculus me⁹ heres
meus erit: statimꝙ sermo domini factus
est ad eum dicens. Nō erit hic heres tu
us: sed qui egredietur de vtero tuo ipse
habebis heredē. Eduxitꝙ eū foras ⁊ ait
illi. Suspice celuꝫ ⁊ numera stellas si po
tes ⁊ dixit ei: Sic erit semen tuū dixitꝙ
ad eū. Ego dominus qui eduxi te de vr
chaldeoꝝ vt darem tibi terrā istam ⁊ pos
sideres ipaꝫ. In quibus vbis aduerte ꝙ
dominus ad cōfortandū abraam fecit ei
ꝯtuo: pmissiones de qbus Apo. ait Gal
tij. Abrae dicte sunt. pmissiōes ꝛc. ¶ Pri
ma fuit de mercede operis eū dixit. No
li timere ꝛc. ¶ Primo eum cōfortat ex
cludendo timorem. Noli inquit timere.
¶ Secundo euꝫ securat promittendo ꝓ
tectionē. Ego inquit protector tu⁹ ps. Esto
mihi in deum protectoreꝫ. ⁊ vere timere
nō debent qui talem protectorem habent.
ps. Dominus mihi adiutor ē nō timebo
quid faciat mihi homo. ¶ Tertio eū le
tificat proponendo mercedem. Sed attē
de qualem mercedeꝫ promittit bene ope
ranti in persona Abrae: qꝛ mercedeꝫ cer
tam: qꝛ ego sꝛ qui decipere vel fallere nō
possum. ¶ Item mercedem propriaꝫ: qꝛ
merces tua. Sic enim est omnium gene
raliter vt sit etiam cuiuslibet singulariter
¶ Item mercedem copiosam qꝛ magna
nimis. Nam nec oculus vidit: nec auris
audiuit: nec in coꝛ hominis ascendit que
preparauit deus diligentibus se. ¶ Se
cunda promissio fuit de successione here
dis: qꝛ dixit ei dominus. qui egredietur de
vtero tuo ipꝫ habebis heredem. In quo
signatur ꝙ datur vnicuiqꝫ illa hereditas
ex ꝓprijs meritis nō ex alienis. Nam me
ritum hominis est ei sicut filius cui debe
tur hereditas: Vnde Apostolus. Vnuſ
quisqꝫ propriam mercedem accipiet ſm
suum laboreꝫ ⁊ loquitur de adultis sec⁹
est de paruulis. ¶ Tertia pmissio fuit de
multiplicatione seminis. Dixit enim. Su
spice celum ⁊ numera stellas si potes sic
erit semen tuum. Per stellas celi possūt
intelligi angeli qui sunt in celo. Per se
men vo meritum vite ex quo sꝛ recolli
guntur fructus mercedis ecclesie. Tunc
enim semen hominis ad modū stellaruꝫ

celi multiplicantur quãdo homo p vite meritũ in celo angelis coequatur. Vel qr stelle celi fũt incorrupte lucide magne. r tamen in apparentia parue. Tunc enim semẽ hois ad modũ stellaꝝ celi multiplicat: qñ meritũ opis ẽ icorruptũ p itẽtõez lucidũ per dilectionem: sed apparentie parue per humilitatem. ¶ Quarta promissio fuit õ terra promissionis. Vnde dixit. Ego dominus qui eduxi te de vr chaldeoꝝ r dabo tibi terraz istam. Terra ista est corpus qõ tunc pacifice possidet vir iustus: quando per diuinam gratiam est de vr chaldeorum eductus. i. de incendio carnis. Chaldei. n. sunt motus carnis. quoꝝ: vr .i. incendiũ est concupiscentie inflãmatio a qua nisi homo diuina gratia eruatur: non põt terram corporis sui pacifice possidere. ¶ Secundo abraam certificatus ẽ per sacrificium .s. de promissione implenda. Petiuit enim signum non ex diffidẽtia promissionis sed scire volens modũ impletionis dicens. Vnde scire possum q possessurus sim eaz. r tunc iussit vt offerret sacrificium vt in ipso sacrificio signũ acciperet. Vnde precepit ei vt immolaret vaccam r capram r arietem r omnia trima r in super turturem r columbam qui sequẽti i mãe accepit omnia hec r diuisit per medium r vtraspz partes contra se altrinsecus posuit. aues autem non diuisit descenderuntqz volucres celi super cadauera r abigebat ea abraaz. Ꝯsq; sol occubuisset sopor irruit sup abraã r horror magnus r tenebrosus inuasit eũ. r istud fuit aliqua ps signi dati. Hoc ergo est sacrificiũ iusticie qõ deo offerri dz. Nam in vacca significat obedientia: r hec dz esse trima siue triẽnis scz per subiectionẽ triplicis hũilitatis videlicet supiori pari r inferiori. Sic enim decet nos iplere oẽm iustitiam. In capra vo significat penitentia q̃ etiam debet esse triennis ꝑm tria in quibus consistit penitentia scilicet in dolore contritionis in pudore confessionis r in labore satisfactionis. In ariete vo intelligitur simplicitas que etiam debet ẽ trima: quia est tripler genus simplicitatis contra tripler genus duplicitatis scilicet heresis et hypocrisis r ambitõis. Duplicitas heresis imiscet falsa veris. Duplicitas hypocrisis bona malis: hõestia ihonestis. Duplicitas ambitõis tẽdit ad duplicem finẽ: scz lucri spalis r premij celestis volẽs duob9 dñis seruire: sed diuisit abraam ea per mediũ. Mã obedientia diuidenda est vt fiat in his scz que sunt ꝑs deum nõ contra deũ. Similiter penitẽtia ẽ diuidẽda vt fiat cũ discretõe ita vt sit rõnabile obsequiũ nostrum r occidat edos in valle salinaꝝ vt sic occidat concupiscẽtia q nutriatur natura. Nam ois victima est sale salliendaz: qz in omni opere est discretio adhibẽda. ¶ Item simplicitas diuidẽda est vt nõ sit fatua sed religiosa vt sit sanctitas nõ fatuitas vt sit simplicitas colũbe cum astutia serpentis ne sit sicut equus r mulus in quib9 nõ est intellectus. Sicut enim mulus cui insidebat ab salon ipẽ detulit in suspendium sic fatua simplicitas multos ꝓcipitat in infernum. In colũba aũt designat charitas: qz columba felle caret r gregati volat. In turture vero designatur castitas. Sed has aues Abraam non diuisit: quia charitati r castitati ab omnibus r omni tempore est insistendum. Nam castitas competit non solum virginibus r viduis sed etiaz suo modo coniugatis. Vel ideo fit diuisio animalium r non auium. Quia per animalia intelliguntur actus: quorum solicitudo diuiditur ad multa: sz ꝑ aues intelliguntur contemplatiui quoꝝ tota intentio fertur in vnum .ꝑs. Vnam petij a domino rẽ. Vnde dominus dixit martheturbaris erga plurima: hoc quantus ad actiua z. Poꝝo vnum est necessarius hoc quantum ad contemplatiua. Vel in turture significat vita solitaria. qz turtur solitaria in solitudine gemit sic solitarius debet gemere luctu penitentie Hiere. xv. Nõ sedi in cõsilio ludentiũ. r gloriatus sũ a facie manꝰ tue. sedebã solus: qñ cõminatione repleuit me. hũs enim preciosũ balsami liquorẽ in vase fragili nõ dz se pone

re in pressura hoīnuꝫ. Sen. vbi plus ē po
puli ibi plus est periculi cū inter hoīnes
fui minor hō redū. Osee ij. Ducam eaꝫ in
solitudinem ⁊ loquar ad cor eiꝰ. ¶ Dop si
locutus est deꝰ nō in palatio sed in deser
to. Lecus a dño extra turbā illuminatur.
Puella mortua in thalamo electa turba
resuscitatur. Nō enī in commotione do
miꝰ clause erant oues in arca: qz opera
spūalia debent claudi in p̄scientia. In colū
ba vō que gregatim volat significat reli
gio in cōgregatione viuentiū q debēt ad
modū colūbe ⁊ carere felle iudicie. ¶ Jtē
nō rostro detractionis penitere nec vene
num infamationis fine litis in ore p̄s ra
mū olive. i. verbū pacis portare ad chor
refectorium ⁊ alia communia gregatim
simul incedere. iuxta ritus aquarum. i.
scripturarum residere. ⁊ ibi vmbram ac
cipitris. i. temptationem diaboli prudē
do declinare. Hec columbina simplicitas
tantū deo placet vt spūs sactus in specie
alterius alatis voluerit apparere. In hac
aūt duplici aue. i. vita cōsistit ois perfecta
religio. Vnde cuidam quereriti quam re
ligionem deberet intrare. Respōdit qui
dam nescio an eē velis turtur an colūba.
Sed in vtraq; vita cauendum est ne diui
daf ⁊ dispergatur per vanagloriam. s. ne
opus volet ad deū ⁊ intētio ad mundum.
vñ in Leutico p̄cipit si offeraf turtur
vel colūba qz cōfrigaf ascela ne possit euo
lare qz si qua sunt in religiosis opera vir
tutum occultanda sunt non ad fauores
hominum propalanda. Vnde si ex operi
bus bonis supercrescit inanis gloria opa
illa quasi alas sūmunt ad euolandū ⁊ fu
giunt vt nobis nō proficiāt sed eas con
fringere debemus dicentes nobis. Quid
habes quod non accepisti. Super h autē
sacrificium dicit qz ascenderunt volucres:
sed abigebat eas abraam. Sic tu ad aufe
rendum impedimenta spūs sacrificij scz
orationis deuote abige aues. i. importu
nas cogitationes. Vnde Grego. Sepe in
ipso nostre orationis sacrificio importune
cogitatiōes se ingerunt que hoc qđ deo
placētes offerimus maculare cōendūt.
Vnde abraam dum sacrificium obtulit in
sidiātes aues pertulit quas studiose abe
git cui⁹ nos exemplo dū vota cordis ho
locaustū deo offerimus āb immūdis co
gitationibus hoc custodiamus. Sed attē
dendum est quod sequitur: quia dū occu
buisset sol. sop. ir. sup abraaꝫ. ⁊ hor. mag.
⁊ tre. inua. c. Sepe enī post sacrificiū bo
ni operis vel deuote ⁊ feruentis oratio
nis ne per elationem mens eleuetur occi
dit sol. i. extinguit fervor deuotiōis ⁊ ir
ruit in aiam̄ sopor torporis. ita vt ani
ma quasi scipsam magno stupore horre
scat ⁊ quasi quedaꝫ tenebra timoris ⁊ du
bitationis eam̄ muadat. Et hoc facit de
us vt ipsam in humilitate conseruet ne
fructum sacrificij. i. boni operis meritum
per elationem perdat.

¶ Capitulum. viij.

Ontemplatiua vita qualis
esse debeat ostēditur per
exemplum in somnio ia
cob qđ describitur Gen.
xxvij. Vbi dicitur qz vidit
in somnis scalam stantem
sup terram ⁊ cacumē eius tangēs celum
⁊ angelos quoq; dei ascendentes ⁊ descen
dentes per eam: ⁊ dominum innixum sce
le dicentem sibi. Terraꝫ in qua dormis ti
bi dabo ⁊ semini tuo eritq; semen tuum
quasi pulvis terre ⁊ dilataberis ad orien
tem ⁊ occidentem ⁊ septentrionem ⁊ me
ridiem. In quo quidem somnio primo
tangitur contemplationum virtus que
est charitas. Hec enim scala est per quam
ad celos ascenditur: hec ex vna parte stat
super terram: scilicet quantum ad amo
rem proximi. Alia autem scs summitas at
tingit celū scilicet amor dei. vtraq; enim
pars pertinet ad vitam contemplatiuam
Vnde Beda dicit qz cōtēplatiua vita est
amorem dei primi tota mēte retinere.
Vel hec cōtemplatiua scala est scriptura
divina que quidē stat super terrā inquā
tum est practica instruens de humanis: ꝛ
summitas attingit celū inquātū ē specula
tiua instruens de diuinis. Vel tangit ter
ram quantū ad testamētū vetus iquo p

mittebant tpalia. Celum vō attingit quā-
tū ad nouū in quo pmittunt celestia. Vi-
ius scale duo latera sunt sensus ſralis et
ſpūalis. Sūt ēt huius scale. xij. interscala-
ria que oz pdicatores siue contēplatores
ascendere scz pfessio oratio grax actio in
tellectus pscrutatio dubioz inquisitio lit
tere expositio pdicatio pdicādi discretio
.ſ. quectis alta: rudib⁹ infima: eterne pene
comminatio glorie pmissio pdicatōis ob
seruatio pfatie fortitudo in pperis z ad
uersis. Vnic scale innixus ē dōs sicut suo
spiraculo. qz scz ab eo inspirata Apost. ij.
Thimo. iij. Ois scriptura diuinitus i spi-
rata zc. Vel sicut suo speculo in quo a cō
tēplātibus aspicit z cognoscit. i. Corinth.
xiij. videmus nūc p speculū zc. Qui dā aūt
dicūt qz scala p quā maxime ascēdunt vi
ri ꝓtemplatiui z deuoti hoies ē crux xpi
b licet fuerit sup terrā mālter erecta vir
tualiter tū fuit vsqz ad celū porrecta qz p
ipsaz nobis est celi tanua aperta. Duo aūt
latera scale hui⁹ fuerūt duo principalia li
gna eius vnū p altū: aliud p transuersuz.
Gradus huius scale sunt pene quas xps
sustinuit scz in capite spinarū coronatio
nē in facie sputoz fedationē in manibus
clauoz cōfixionē in dorso z corpe flagel-
loz verberationē. In latere lancee aperi
tionez: in pedibus clauorum pforationē:
in qbus oibus alia deuota z prudēs mirā
da cōtēplatur. Vnic scale innixus est dōs
in passione sicut hō nunc suo cubiculo qz
in ea dormiuit p mortez. Vel scala b vt q
dam exponunt est claustraliū pnia: cuius
duo latera sunt vilitas z asperitas. p vilita-
tem nec gloriā affectāt: nec ignominiā for
midāt. p asperitatem vo mollia cōrēnunt
z molestias pupendunt. Hec scala stat su
per terrā habitatiōe. z attingit celū puer
satione. gradus eius aūt sunt septem vtu
tes q enumerātur ij. Petri. j. Vos inquit
curā oēm subinferentes ministrate in fi
de vestra virtutem. In virtute aūt sciam:
in scia aūt abstinentiā: in abstinētia patien
tiam: in patiētia āt pietatē: z in pietate āt
fraternitatis amoꝛē: in amoꝛe aūt frater-
nitatis charitatem. Vnic scale innititur
dominus: sicut exemplar suo exemplato
qz ipse dedit exemplum viuendi in pau-
pertate obedientia z castitate. Alij autem
exponunt qz b scala est beata vgo que su
per terram fuit per contēptum mundā
norum celum attingens suscipiendo de
um. Tunc enim ichmault celos z descen-
dit: huius scale latera sunt humilitas z
obedientia. grad⁹ fuerunt in ea bonoꝛuz
z vtutum. huic innixus ē dominus sicut
suo thalamo in icarnatiōe. ps. Ipse tanq̄
spōsus pcedēs de thalamo suo. ¶ Scdo
tāgit i b sōnio Jacob ꝓtēplatiuoꝛ mot⁹
zDot⁹. n. cōtēplatōis triplex est ꝑm Dio
nisiū scz rectus z obliqu⁹ z circularis. Re
ctus ergo mot⁹ tangit p angelorum. i. con
tēplatiuoꝛ ascensum. obliquus tangitur
p descensu: qz ille q ascendit surſū cuz de
scēdit motū suū reflectit z obliquat a sur
sum in deorſū. zDot⁹ āt circularis tāgit
cū subdit. Dilataberis ad oriētē z occidē
tem septētrionalem z meridionalē. per
has quatuoꝛ partes celi circulariter sol
mouetur. Igitur isti angeli sunt cōtēplati
ui z spirituales: qui sunt quasi homines
celestes z angeli terrestres. hi ascendunt
contemplando z descendunt se humiliā-
do. z sicut dicit Ambroſi⁹. Qui vult per
scalam ascendere: oportet q⁹ manibus z
pedibus se teneat: man⁹ opera: pedes co
gitationes z affectiones. Vel vt aliqui ex
ponunt. Isti angeli sunt prelati qui ascen
dunt per contemplationem z descendūt
per actionem. Vel angeli sunt predicato-
res qui quandoq; debent ascendere pre-
dicando sublimia: quandoq; descendere
predicando humilia. Sequitur motus
tertius: quia dilataberis ad orientem scz
liceꝛper originez virtutum: z occidentes
p occasum vitioꝛū: ad meridiem per fer-
uoꝛem affectionum: ad septentrionem si
ue aquilonez per expugnationem diabo
licarum suggestionuz. ¶ Tertio tangitur
contemplatiue vite fructus cuz dixit do
minus: Terram in qua dormis tibi da-
bo. Terra enim hec celestis patria est in
qua erit perfecta quies secundum illud
ps. In pace in idipsum dormiam z requ

ram. Vnde in hac terra debet caput nostrum. i. mens tanq̃ in puluinari se ponere vt quiescat a temporaliū cura. Hāc dabit nobis deus si in ea per cōtēplationes ⁊ desideriū peregrinamur ⁊ cōuersamur. Ps̄. xvij. Dabo tibi terrā peregrinationis tue. Quia vo in pdicto somnio dicit q̄ iacob vidit immixum scale dicētem sibi ꝛc. Notādū ē quod sicut dicūt somniorū interpretes apparitio domini in somnijs ꝑt hꝫ variā expōnē vl significatōes. Mā dns per somniū aliq̃n apparet vt tacens aliq̃n vo vt loquens: aliquādo vo vt patiēs. Quādo igitur alicui per somniū dominꝰ apparet vt tacens ⁊ nihil loquēs. si ille q̄ hoc vidit peccatoꝛ ē significat q̄ cōuertet ad deū ⁊ finiet in penitētia dies suos. Si vo sit iustꝰ ⁊ sanctꝰ significat q̄ gloria eiꝰ augmento apud deum ꝓficet gaudium habiturus. Si vo talis qui hoc videt sit homo i potestate ꝓstitutꝰ puta rex vl princeps significat q̄ inueniet gaudiū ⁊ victoriā de inimicis. Q̄nq̄ vo dominus p somniū apparet vt aliqui loquēs ⁊ tūc siue loquatur aliquid pertinens ad futurorum ꝓmissionem sicut locutus est hoc iacob: siue aliquid ꝓtinēs ad ꝓuersionem sicut aliquādo loquit peccatorib⁹. siue ad cōfortationē sic aliquādo loquitur iustis tribulatis ⁊ i afflictionibus posit: vel alio quocunq̄ modo loquatur quicquid dicē tenendū est. Quandoq̄ vo dominus in somnijs apparet vt crucifixus vel imago ipsa crucifixi. ⁊ tūc vt dicunt signat patiētiam ⁊ victoriam in tribulationib⁹. Vñ si quis videat in somnio se adorare imaginē domini nostri ihesu christi aut o sculek aut deprecetur si quidē rex est ⁊ ipse inueniet victoriā de inimicis ⁊ gaudiū in gloria sua. Nam crux post crucifixionē christi maximas victorias designat ⁊ omnis calamitatis amissionem. Quod si aliquis de populo videat hic cōsequitur gaudiū ⁊ pro quo interpellauerit obtinebit. Si si solū videatur imago christi absq; cruce minus erit gaudiū vel victoria. Et nota etiam hic de imaginibus quod illa que in somnio apparent sine auro ſignificāt eue tum reruꝫ potiorem. Nam ille que apparent cum auro quandoq; tribulationes portendunt. Hec dicunt somniorū interpretes que ego referendo tantū non asserēdo hic pono an vera vel falsa sint fateor me nescire. Dicit Ar[illegible]. ō somnijs quod neque est eis totalit credendum neque totaliter discredēduꝫ. Et ideo euentia somnia vt ipse dicit neque idoneum ē cōtemnere neque oportet ab eis facile persuaderi: precipue quia spiritꝰ mēdax plerunq; in visione vel somnio vt possit ꝺcipere homines in forma christi legitur apparere. Sic enim beato martino per ecteriozem visionem sensibilē in forma christi apparuit qdaꝫ purpuratus quē tñ ille per spiritus cognouit atq; cōfudit. Jnitus q̄ꝫ patrū refert q̄ monachꝰ qdā audiens facta magna moꝛsi cordis spū cepit eū pferre xpo. q̄ sequēte nocte p somniū vidit moꝛsē cū choꝛo ag̃elo⁹ stātē i vestib⁹ albis xp̄o vo nigris indutū vidit i choꝛo horuꝫ pp q̄ ipies monachꝰ a fide xpi desiuit ⁊ factus est indeus.

¶ Capitulum. xx.

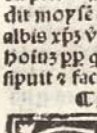

Corpus christi sub sacramēto assimilat illi libro quez vidit Joannes Apoca. v. Vidi inquit librum qui erat scriptus int⁹ ⁊ foris signatum sigillis. vij. Dicitur corpus christi liber intus scriptus quia videlicet in se continet consolationes et suauitates notabiles ⁊ mirabiles. Et iterum scriptus foris. quia sacramentis visibilibus tegitur: signatum autem sigillis septem ponitur propter septem mirabilia que sunt ibi. ¶ Primum est q̄ sit de pane non mutatum sed manens idem: ⁊ ponitur a quibusdam exemplum: sicut cognitio mea mediāte voce fit tua manēs mea. ¶ Secūdū est q̄ tanta magnitudo sub tā parua spē tota latet. Et ponūt quidā exēplum sicut i pua pupilla oculi totꝰ mōs magnus recipit vel videt. ¶ Tertiū ē q̄ totū corpus p os hominis intrat nō diminutū eadē potētia vt quidā dicūt qua clauso vtero de virgine exiuit ⁊ etiā de se

pulchro. ¶ Quartum est q̄ comedit̄ non consumptū z nō diminūtū. Et ponit̄ aliqui exemplū in sensu visus sicut viror herbe ab oculo videntis quasi quidā ei⁹ cib⁹ suscipit: nec tamē ipa herba minuit̄ vel diuiditur. ¶ Quintū est q̄ ab immūdis tā gitur sine pagione sui sicut lumē solis recipitur in re fedā nec tū fedat. ¶ Sextus est q̄ a pluribus sumit̄ z in plurib⁹ locis cōsicit: nec tamen auget vel minuit̄: sicut si multe cādele ab vna accēdant̄ illa vna ꝓpter hoc nec minuitur nec auget. ¶ Septimū est q̄ est ibi quidditas sine quātocuius exemplū ꝓprie nō est in natura vare vel alicubi reperire.

¶ Capitulum. x.

DEmones assimilantur illis locustis de quibus agitur in visione sci Johannis Apoc. ix. Vbi dr vidisse q̄ exierūt locuste i frā z data est illr ptās sic hñt prātem scorpiones terre z pceptum est illis ne lederent fenum terre nec oē viride neq; oēz arborem nisi tantum homines q̄ nō hñt signū dei i frōrib⁹ suis. Vbi ꝑmo nota demonū elationē p similitudinē locustaz: assimilant̄. n. demōes locustis z propē ascēsū supbie. qz locuste i altuz salsiūt: z sic ꝺmon per supbiā Ysa. xliij. In celū ascendā ꝛc. ¶ Itē pp casū ruine: qz locusta post saltum mīnū cadit. Ysa. xiiij. Quō cecidi sti ō celo lucifer ꝛc. ¶ Itē propter ꝓtinuationem malicie que notat̄ in longitudine crurum posteriorum: qr sp in malicia perseuerant. ¶ Scōo attēde demonū tētationem: qz exierunt in terram. .s. ad tētādū hoies z dñr exire. s. a dei ordinatione. Deus. n. tētationes nr̄as ordinat i bonū nostrū z ꝓfectū sz ab hac itētōe diabolus exit qr suis tentationibus non nr̄z ꝓfectum sed casum z detrimētum intendit. Exierūt etiā de celo vbi creati fuerūt. s. ō empyreo: qñ fuerūt electi p supbiā in terraz. i. ad tētādū hoies q̄ habitāt in terra. eos eni q̄ sūt in celo tētare vel molestare nō pñt. Vñ pars eoz relicta est in ħ aere caliginoso ad tētādū nos q̄ sum⁹ i terra. ¶ Tertio ꝓ dira diuinā ꝓmissionē quis data est illis ptās sz tentandi permissiue. Licet diabolus afflictionem iustoz sp appetat. tamē si ab auctore nostro potestatem non accipit ad tērationis articulum nullatenus cōualescit. Sequitur sicut ꝓñt potestatē scorpiones terre. Scorpiones sicut glosa dicit facie blandiuntur sed cauda pūgunt occulte. Et ita faciunt demones tentantes: qz a principio ꝓrigunt delectationez. z in fine inducūt cruciatum z afflictionem. z sicut nō sentitur punctio acus sic nec punctio scorpionū: sed postea paulatim diffunditur per totum corpus z mouit punctus. z sīr decepti a demonibus quādo peccāt nō sentiunt deceptionem: sed tādē miserabiliter puniuntur. ꝓuer. v. Fauus distillās labia meretricis z nitidi⁹ oleo guttur ei⁹: nouissima aūt illius amara quasi absinthium. ¶ Quarto nota diabolice malicie refrenationem: quia preceptum est illis ne lederent ꝛc. Et hoc preceptum est demonum refrenatio ne tantum noceant quātum velent vel quantum possent si permitterentur. qz nullus eis posset resistere. Restringitur autem eorum potestas contra electos z saluandos: quorum quidam sunt incipientes z isti intelliguntur per fenum: quidam vero proficientes z isti per viride. Quidam vero perfecti z isti per arborem designantur. Et nota q̄ non dixit ne eos percuterent siue tangerent: sed ne eos lederent quia sancti z percutiuntur interdum exterius z tangūtur interius scilicet dum tentantur sed non leduntur in membris. s. vt peccatis ꝙsentiant: vel vt finaliter pereant Job. ij. Dixit dñs ad sathā. Ecce in manu tua ēt verūtū alias illi⁹ serua. Et p ista tria designātur tres ordines saluandorum. s. Noe Daniel. z Job. i. coniugati qui terre adhe rent z designantur per fenum. Et continentes qui virorem corporis seruant. Et ō designāt p viride. Et prelati q̄ designāt p arbores quaz rami refrigerū ꝓstant alijs. Est ergo sensus ꝓcepti est illis sez demonib⁹. i. coartata est potestas

eoꝝ ne lederēt fetū terre.i.cōiugatos in aia:ꝛ in corpore affligāt ⁊ interdū corpa lia auferāt:neqꝫ oē viride.i.ꝓtinētes viro re pudicitie virētes:neqꝫ oēm arborē.i.ꝓ latos foliꝫ verboꝝ suoꝝ alios sanātes.⁊ fructib⁹ operꝝ sanātes. vmbra exemploꝝ vl̄ ꝓsolatōe alios recreātes:nisi tm̄ hoies ab hūo dictos.i.carnales .j. Lo.nth.iij. Cum sit iter vos zelus ⁊ cōtēcio nōne car nales estis:⁊ sm̄ hominē ambulatis qui nō hꝫ signum dei in frōte sua.i.in aperto hoc signū est thau qō hꝫ figuram crucis ⁊ est vltima littera i alphabeto hebreoꝝ ⁊ nominat siue interpretatur cōfirmatio Vnde significat ipsam finalē penitētiam q̄ cōfirmat hoiem in bono:hoc aūt signo liberātur oēs q illud hn̄t Eze.ix. Signa thau super frōtes viroꝝ gemētiū ⁊ dolē tiū sup̄ cūctis abhominatōib⁹ q̄ fiunt ⁊c. Et infra oēm super quē videtis thau ne occidatis. Et h̄ signū dꝫ haberi nō solum in corde ſꝫ et i fronte:vbi est locus erube sc ētie:⁊ et locus manifestus vt sez nō eru bescat hō facere penitētia apte ⁊ nomen xpi apte predicare. ¶ Itē demones conā tur maxime ipedire ꝓdicatores quod oñ ditur ex visione beati Joānis que habe tur Apoc. vij. vbi dicitur. Vidi ąttuor an gelos stātes sup̄ ąttuor ągulos terre te nētes quattuor vētos terre ne flarēt sup̄ terrā neqꝫ supra mare neqꝫ supra vllā ar borem. Per istos ąttuor angelos itelligū tur vniuersi demones q dn̄r ąttuor ꝓpt̄ naturā numeri.qꝫ quaternarius multū diuisibilis est ⁊ ipsi non intendunt nisi di uisionem facere. ¶ Item quaternarius non est numerus solidus sed superficia lis: ¶ Item suggestio demonuꝫ superficia lis est non habens soliditatez. ¶ Item di cūtur quattuor qꝫ quattuor euāgelia ipu gnāt ⁊ ąttuor vitia precipue suggerūt dū tētant vel qꝫ per quattuor partes mundi fideles tentant. Vñ segtur stātes sup̄ ątu or ągulos terre.i.ąttuor partib⁹ mūdi imorātes vt oēs tēt̄ vl̄ hoc dꝫ qꝫ ipsi d mones laborāt vt ponāt hoies in angu lis.i.in sordib⁹ peccatoꝝ. Nam in ągulo fūt sordes: vel in angulo duplicitatis se ąttur tenētes ąttuor vētos.i.tenētes ⁊ ipe diētes oēs ꝓdicatores ecclesie:q dn̄r quat tuor qꝫ debēt hēre ąttuor vtutes iustitia fortitudinē tēperantiā ⁊ prudētiā: vel,do ctrinā quattuor euāgelioꝝ q̄ significatur Genesis primo ꝙ quattuor flumina para disi: vel qꝫ debent ꝓdicare ꝙ quattuor cli mata mūdi.⁊ dn̄r venti.qꝫ nubes.i.pecca tores in pluuias lachrymaruꝫ dissoluūt. ¶ Itē qꝫ terre h̄ūiditatez desiccāt.i.carnis voluptatē ⁊ mentis cupiditatē :⁊ de his ąttuor vētis dꝫ Job.xxvij. Qui facit vētꝰ pōdus ⁊ aquas appēdit in mēsura. Segt ne flarēt sup̄ terrā.i.sup̄ illos q ad modū terre sūt arabiles vomere ꝓdicatōis ⁊ su sceptibiles diuini seminis neqꝫ sup̄ ma re.i.sup̄ fluuios ⁊ istabiles neqꝫ sup̄ vllā arborē.i.sup̄ illos q ad fructificādū sūt ha biles quasi dicat demones conati sunt ⁊ nūc conāt quotidie ipedire ꝓdicatores ne predicēt neqꝫ bonis neqꝫ malis: neqꝫ ad exercitatiōez bonoꝝ.neqꝫ ad reuoca tiōez maloꝝ.Scīūt.n.demōes ꝙ nil adeo ꝓdest sicut ꝓdicatio vbi dei Glosa. In tēpore tribulatiōis nihil,magis necessari um ꝙ ꝓdicatio vbi dei. Jō nitit diabo lus eū detinere i oi loco. Econtra aūt do min⁹ sub similitudie ēt quattuoꝝ vētoꝝ vo cat ꝓdicatores vt predicēt Ezechi.xxxij. A quattuor vētis veni spūs ⁊ insuffla sup̄ interfectos istos ⁊ reuiuiscāt

¶ Capitulum.xi.

Doctores noui testamenti assimilantur illis animali bus que describuntur in prima visione libri Eze. vbi dicitur. Et de medio eiꝰ similitudo ąttuor aią lium ⁊c. i cuius visionis serie introducū tur h̄ aialia vt copulata: vt figurata vt pē nata vt mota ⁊ vt inflāmata, Ostēdunt ergo primo fuisse copulata:qꝫ ąttuor. Vñ dicit q̄ de medio eiꝰ.i.ignis sicut Gre.ex ponit qꝫ supra ꝓmiserat:⁊ ignis iuolues similitudo quattuor aialiū. ¶ Primo ergo ꝓsidera tria.primo iocū qui congruit sā

ctorum doctorũ ꝓbationi. Locus eni origi
nis siue egressionis sanctoꝝ doctoꝝ est
de medio ignis. s. tribulationis siue perse
cutionis Ecclesiasti. xxvij. Vasa figuli. i. do
ctores christi probat fornax tribulatiõis
sic eni estuant vt per impatientiã nõ deficiãt
Eccli. xlij. In medio ignis non sum
estuata dicit doctorũ ecclesia. Et ideo dici
tur Prou. xix. q̃ doctria viri. i. virilis do
ctoris per patientiã noscitur. Gre. Tanto
minus vnusquisq; ostendit doctus quanto
minus patiens. neq; eni potest veraciter
bona docendo impedẽ si viuendo nescit
aduersa equanimẽ tolerare. Perfecti eni
doctoris est sic aliorum hominum impro
bitatem patienter sufferre. vt se nouerit
ab iniquis sapiẽter obseruare. neq; n. ꝑ
pria mundicia sine tolerantia sufficit neq;
tolerantia sine mundicia valet. Vel de me
dio ignis. i. ex intimo feruore amoris san
cti doctores procedunt ad opꝰ predicatio
nis. ¶ Scõ tangit numerus q̃ competit
doctorũ eruditõi. qr quattuor siue ꝓpter
doctrinã quattuor euangeliorũ quasi pre
dicãt siue ꝓpter quadruplicẽ intellectum
scripturarum quas explanant siue ꝓpter
quattuor mundi partes quas suis doctri
nis illustrant. q̃ etiam significant per quat
tuor quadrigas Zach. vi. ¶ Tertio pomit
tropus. i. similitudo que cõperit eoꝝ pfectio
ni. qr similitudo erat animalitũ. In anima
libus eni est perfectio motus & sensus. qr
sc̃z sancti doctores vigent sensu discretio
nis & motu bõi operis. Ipse. n. sunt anima
lia quibus dño manũ sue largitatẽ aperit.
& eis benedictionẽ sue gratie affluenter in
fundit ꝑs. Apis tu manũ tuã &c. ¶ Scõ
introducuntur hec animalia vt figurata.
hẽbant. n. quãtũ ad cõmunem figurã simi
tudinẽ hois. Et ꝓmittit q̃ similitudo hois
erat in eis. siquidẽ in sanctis doctorib⁹ est
similitudo hominis. i. christi. Nã Gre. di
cit q̃ sancta alia hec nõ essent nisi christi
similitudines habuissent. Competit ergo
omni sancto doctori vt assimiletꝫ christo
homini ꝑm illud Mate. xiij. Omnis scri
ba doctus in regno celoꝝ similis est ho
mini patrifamilias. i. christo. Debet enim
christum imitari & ei assimilari in vinẽdo
sicut paulus faciebat qui dicebat Gal. ij.
Viuo autem iam non ego viuit vero in
me christus. ¶ Item in docendo siue ꝓdi
cando sicut idem dixit. i. Corinthiorũ. i.
Nos predicamus christum crucifixũ &c.
¶ Item faciẽdo. i. Coꝝ. xi. Imitatores mei
estote sicut ego christi. ¶ Item in patiẽdo
Vnde idem paulus Gal. ij. dixit. Christo
confixus sum cruci. Deinde describitur
horum animalium figura specialiter quo
ad partes eorum. s. quo ad facies. quo ad
manus. & quo ad pedes. ¶ Primo enim
quo ad facies ponit. q̃ erat in eis quadru
plex figura. s. hominis & leonis a dextris.
vituli siue bouis a sinistris ꝛ aquile desu
per. Per has ergo quattuor facies dicũt
quidam mystice ꝓfiguratos quattuor euã
gelistas. s. per faciem hominis Matheum
qui ab humana christi generatione euan
gelũ inchoauit dicens. Liber generatõis
Iesu xpi &c. Per faciẽ vo leonis Marcũ
quia a rugitu deserti euangelium incepit
dicens. Vox clamãtis in deserto. ꝑ faciẽ aũt
bouis Lucã qr a sacerdotio Zacharie ince
pit ꝓncipiũ dicẽs. Fuit sacerdos quidã &c.
Nã sacerdotis erat boues immolare. sed ꝑ
aqle faciẽ Joãnes accipit q̃ ceteris altius
cõtẽplando volauit suũ euãgelũ ab etẽr
na verbi generatione inchoando dicens.
In ꝓncipio erat verbum & verbum erat
apud deum &c. Dicit aute3 q̃ quattuor fa
cies vni. quia omnes quattuor euãgeliste
locuti sunt de vno. s. de christo vel ille q̃t
tuor facies cõperũt vni ideſt christo. Qui
sicut dicit glosa. Natus est vt homo pas
sus est vt vitulus. Resurrexit vt leo. ascẽ
dit vt aquila. Et ideo ꝑm Grego. Homo
& leo dicuntur esse a dextris. quia christi
nativitas & resurrectio erunt omnibus ge
neraliter leticia q̃ per dexteram intelligit.
sed vitul⁹ dr esse a sinistris qr mors christi
apostolis tristitia fuit q̃ tristitia ꝓtinet ad
sinistrã. qr sinistꝝ dicim⁹ qđ aduersũ depu
tam⁹ vt dicit glosa. Aquila aũt dr esse desu
per quia ascensionem christi significat in
altum ꝑm illud ꝑs. Ascendisti in altum.
Job. xxxix. Nunquid ad preceptum tuũ

leuabitur aquila. ¶ Moraliter autē doctor ecclesiasticus debet esse vt homo secūdus rationem viuendo. Secundum rationē dico a deo per fidem illuminatā. ⁊ scōs diuina precepta regulatam Juxta illud ps. Beatus homo quem tu erudieris domine ⁊ de lege tua docueris eum. ¶ Jtē dz esse vt leo tentationibus resistēdo ⁊ aduersa non metuendo Proue. xxviij. Just⁹ q̄si leo cōfidēs absq; terrore erit. ¶ Jtē vt vitulus seipsum sacrificando. de talib⁹ vitulis dicitur in ps. Tunc imponēt super altare tuum vitulos. ¶ Item debet cēt vt aquila sublimia contemplādo vel altos ad contemplationem ⁊ amorem dei, puocando Deutero. xxxij. Sicut aquila puocās ad volandum pullos suos. Vel dz doctor esse vt homo per prudētiā vt leo p fortitudinem. vt vitulus per temperātiā: ⁊ vt aquila p iusticiam. Quidam vo vt dicit Hieronymus per quattuor facies intelleguntur quattuor elementa que dicunt in cē vna. quia in vno corpore hominis vniunt. Vñ q̄uis i mūdo maiora sint distincta i mūdo tñ miora. i. i hoie sūt vnita. Alij vo p has q̄tuor facies q̄ttuor principales accipiūt aīe passiōes. s. gaudiū. tristiciā. spē ⁊ timorē q̄rū quedā sunt de bono vt gaudium de presenti bono ⁊ spes de futuro. Alie sunt de malo scz vel presenti vt tristicia vel futuro vt timor. Et ideo quedam dicuntur esse a dextris. quedam vero a sinistris. sed super has debet esse ratio eas modificans ⁊ regulans ⁊ ideo facies aquile dicitur esse desuper. Et nota q̄ iste facies dicuntur extente desuper qr in omnibus intentio ⁊ contemplatio sanctoꝝ super se tendit sicut dicit Grego. ¶ Jtē describitur figura eorum quantum ad manus. quia habebant manus ad modū hominis. Vnde dicit q̄ man⁹ hominis subpēnis eorum. Vbi nota q̄ quilibz doctor debet habere manus hominis ideſt opera bona scilicet vt non solum bona dicat sed etiam faciat sm illud. Cepit iesus facere ⁊ postea docere. Actu. i. Gre. i pastor. Predicator quiscz plus actib⁹ q̄ vocib⁹ i tonet. ⁊ bene viuendo vestigia sequacib⁹ imprimat q̄ loquēdo q̄ gradiant oñdat. sed dūt esse manus hominis. i. opera scōs rōnē facta Apostolus Ro. xij. Rōnabile obsequium vestrum. sed dicūtur man⁹ esse sub pennis qr debet esse virtus opis sub volatu contemplationis. s. vt sub contemplatiua sit etiā actiua: ⁊ dūt esse manus in q̄ttuor partib⁹. qr. s. quattuor modis per opera vite actiue proximis seruitur. s. vt quantum ad animam vt docendo cōsulēdo: ⁊ alias spūales elemosynas impendendo vel quātū ad corpus viuū. s. reficiēdo vestiendo ⁊ alia necessaria ministrādo. vt quantum ad corpus defunctū. s. componendo ⁊ sepeliendo ⁊ hmōi: vel quantum ad res tales exteriores sicut defendēdo temporalia iura ecclesie vel aliarum personarum ⁊ hmōi. Vel sm Gre. dicuntur esse in quattuor partibus quia sancti euāgeliste qui fuerūt primi doctores noui testamenti opus exterioris doctrine p quattuor partes mundi diffuderūt. s. per orientem occidentem meridiem ⁊ septētrionē ¶ Item describitur earum figura quo ad pedes. quia pedes eorū pedes recti. ⁊ plāta pedis eorum quasi planta pedis vituli In pedibus sicut dicit glosa intelligūtur gressus operū. ita vt sicut per man⁹ intelliguntur opa que ordinantur ad primum. ita per pedes intelliguntur opa hois quātū ad se ipsum. Sicut. n. aial grossibile pedib⁹ pergit ad locū. ita etiā hō spūalis ogibus tendit in deum. Vñ Aug. dicit q̄ deo qui vbiq; est nō locis appropiquam⁹. s; bōis studijs bonis q; actionibus. Et ideo sicut sine pedibus corpus hominis non pgit. Sic etiam fides hominis sine operib⁹ nō pficit Ja. scō. Fides sine operibus mortua est. Sed in istis pedib⁹. i. operibus. dz esse rectitudo intentiōis. s. vt recta intentione fiant. Vnde dicit. pedes eoꝝ pedes recti. s. per rectam intentiones. q; ēlis est intentio tale est opus Eccli. li. Ambulauit pes meus iter rectum. ¶ Jtē dz cē in eis maturitas moderationis qr cum quadā maturitate. i. grauitate ⁊ modestia debēt exequi ⁊ pficere opus intentū. Vñ dicit q̄ planta pedis eorum quasi plāta pedis vi

tuli. Vituli enim siue boues vt dicit Gregorius cum quadam maturitate siue gravitate incedunt. Vel etiaz in planta pedis vituli signatur fortitudo laboris qz vituli siue boues fortes habent pedes vt ipse Gregorius dicit. ℭ Item in hoc signatur discretio circumspectionis ex eo qꝫ in pedibus vituli est vnguium discretio. Ex qbus paret qꝫ opera docentium debent cẽ recta. grauia. fortia. z discreta. ℭ Tertio hec animalia describuntur etiam esse pennata. Vnde dicit quattuor penne vni cẽ. Vbi circa eorum pennas nota quattuor. primo distinctionem quia quattuor penne vni scilicet ad modum alarum. Iste ẽt quattuor penne sunt quattuor conditiones q necessarie sunt cuilibet contemplanti. vt per volatum contemplationis possit ad diuina leuari. Prima pẽna est mentis virtus per quam scilicet anima ad volatum contemplationis disponitur. Est enim anime contemplanti necessaria virtus moralis. ex eo qꝫ virtutes morales vehementiam passionum reprimunt z sedãt exteriorum occupationum tumultus quibus abstraheretur intentio eius ab intelligibilibꝰ ad sensibilia Eccli. xliii. Homines diuites in virtute pulcritudinis studium habentes. Studium enim pulcritudinis est studium contemplationis quod cõpetit hominibus virtutibus abundãtibus. ℭ Secunda penna est mentis actus quo scilicet contemplatio incipitur. Et talis actus est lectio. oratio. z meditatio z huiusmodi. Nam in lectiõe mens informatur in oratione eleuatur in meditatione autem iflãmatur ſm illud ps. In meditatione mea exardescet ignis. ℭ Tertia penna est gradus considerationis quo scilicet ordinate anima contemplãdo progreditur. Et nota qꝫ habet cõtemplatio diuersos gradus quibus scilicet anima in dei cognitionem ascẽdit secundum illud ps. Ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarũ Vnde Richardus de sancto victore sex gradus contemplatiõis distinguit quibꝰ mens per creaturas mundi in dei cõtemplationem ascendit. Primus gradus est secundum solam imaginationem huiꝰ attendim⁹ solus res corporales. Vñ in hoc gradu ponitur solus perceptio sensibilium ℭ Secundus gradus est in imaginatione secundum rationem prout scilicet sensibilium ordinem z dispositionem consideramus. Vnde in hoc gradu fit progressus a sensibus ad intelligibilia. ℭ Tertius est in ratione secundum imaginationem quando scilicet per inspectionem rerum visibilium ad inuisibia subleuamur. Vnde in hoc gradu ponitur diiudicatio sensibilium secundum intelligibilia. ℭ Quartus gradus est in ratione secundum rationem. quando scilicet animus intẽdit inuisibilibus que etiã imaginatio non nouit. Vnde in hoc gradu ponitur absoluta consideratio intelligibiliũ. in que per sensibilia deuenitur. ℭ Quintus est supra rationes quando diuina reuelatione cognoscim⁹ que humana ratione comprehendi non possunt. Vnde in hoc gradu ponitur cõtemplatio intelligibilium que per sensibilia inueniri non possunt. sed tantum p rationem capi possunt. ℭ Sextus est supra rationem. quando. s. ex diuina reuelatiõe cognoscimus ea que humane rationi repugnare videntur. sicut ea que dicuntur de mysterio trinitatis. Vnde i hoc gradu ponitur ꝓsideratio intelligibiliũ. q ratio nec inuenire nec ẽt capere põt. ℭ Quarta pẽna est dei intuitus. i. ipsa cõtemplatio diuine veritatis. z in hac contemplantis volat⁹ finitur. Quia huius contemplatio finis ẽ totius humane vite. Vnde Augustin⁹ dicit in primo de trinitate qꝫ contemplatio dei promittitur nobis vt actionũ omniũ finis atqz eterna perfectio gaudiorum. hic aũt competit nobis imperfecte. videlz p speculum in enigmate. Et ideo est quedã inchoatio illꝰ beatitudinis. Sed nota qꝫ dicit q istaꝝ quattuor pẽnarum due tegebant corpora animaliũ qz ꝺdiu sanctorũ doctorum anime corporibus teguntur. i. ꝺdiu sunt in hac vita indigent ad contẽplatiuam vitam duobus ꝓdictorum scilꝫute moralis. Illa a corpore exuta alia nec sensibilibus passiõibus. nec rerum cor-

Rum tumultibus inquietabitur vel impedietur. Et ideo non indigebit virtutibus moralibus. que habent huiusmodi impedientia reprimere vel sedare. ¶ Tres inditget gradu considerationis. qz sez in hac vita nō potest aia immediate leuari in cōtemplationē diuine veritatis. sz potⁿ ꝑ quosdam gradus in ipsⁱ⁹ contemplationē consurgit. Due aūt alie penne inuicem iunge bantur: qz sez in alia vita videbitur deus sicuti est. ⁊ erit actus ⁊ contēplatio mentis cum vno intuitu diuine veritatis. Vnde Augustinⁱ⁹ dicit q nō erunt in patria cogitationes nostre volubiles ab alijs in alia euntes atqz redeuntes sed totam scientiā nostram vno simul conspectu videbimⁱ⁹ Duabus ergo pennis corpora teguntur qz sez virtus ⁊ gradus contemplantibus necessaria sunt ꝺ̄diu anima mortali hoc corpore tegitur. Due vero pēne iungunt qz sez in visione beata mentis actus ⁊ cōtemplatio vnico ⁊ simplici intuitu diuine veritatis ꝓficitur. Vel iste quattuor pēne ꝑbus alia in contēplatiōe leuatur: sunt ille quattuor cōtēplationes quas beatⁱ⁹ Bernardus in libro de cōsideratiōe ponit. ꝺ̄. rum prima ē admiratio maiestatis. Scōa est consideratio iudicioꝝ dei. Tertia ē recognitio beneficioꝝ. Quarta est ꝓsideratio ꝓmissoꝝ. Quaꝝ due dicunt corpora tegere qz operta ⁊ tecta sunt anime ꝺ̄diu manēt in corpore. s. imensitas diuine maiestatis ⁊ abyssus iudiciorum dei due vo inuicē iunguntˢ. s. ꝓmissa ⁊ beneficia. Ma ꝓmissio beneficiorum fit ⁊ beneficia ꝓmissa cōferunt. sed ꝓmissio ꝓmittit ad ꝓsolationem beneficiuz vero sequit ad satisfactionem. Sed scōm beatum ꝑ Gregoriū Quattuor iste pēne sanctorū animalium sunt amor ⁊ spes ⁊ iste due inuicez conūgantur. qz. s. sancti viri ⁊ amant q̄ sperāt. ⁊ sperant que amant. Alie vero due sunt timor ⁊ penitentia ⁊ iste due tegunt qz timor ⁊ penitentia ab omnipotentⁱ dei oculis mala preterita absconduntˢ. ¶ Secūdo nota pēnarum situationem. qz habebant pennas in quattuor ꝓtibus. Nam penna amoris est in celo penna spei est in deo pēna penitentie habet locum in mundo. pēna timoris est de inferno. Sed attende ꝙ manus dicitur esse sub pennis in quattuor partibus qz nec amor nec spes. nec timor. nec penitentia est sine opere efficax. Vnde amor ex dato ostenditur. spes ex merito concipitur penitentia ex debito satisfacit timor a malo retrahit ⁊ insuper ad bonum compellit ꝺm illud. Qui timet deum faciet bona. Vel si per pennas intelligantur considerationes mentis tūc sunt in quattuor partibus. qz aliquando sancti considerant vbi fuerunt sez in peccato ⁊ sic replentur meroze. aliquādo vero vbi sunt sez in mundo. ⁊ sic affliguntur dolore quandoqz vero considerant vbi erunt scilicet in iudicio ⁊ tunc solicitant timore Quandoqz autem vbi non sunt scilicet in celo. ⁊ ex hoc inflammātur amore. Et ista secundum Gregoriuz in moza. sunt quattuor genera compunctionum quibus mētes sanctorum hominuz vehementer afficiuntur. ¶ Tertio nota pēnarum connexionem quia iuncte erant pēne corū alterius ad alterum. scilicet secundum Greg. quia predicatorum virtus ⁊ sapiētia charitatis ⁊ concordie pace sociantur. Quānis enim sancti viri diuersitatem habeāt siue etiam distinctionem pēnarum ideſt diuersa virtutum munera vel dona gratiaꝝ tamē vū vnusquisqz alteri de virtute dono qō hz obsequ ⁊ ecouerso pēna alteri⁹ ad alterꝝ mutua vtilitate ꝓnectit. Nam cōtēplatiⁿ⁹ pro actiuo orat actiuⁿ⁹ vo contemplatiuo necessaria corpis administrat ⁊ sic de alijs. Vnde ad hanc connexionem pennarum hortatur beatus petrus dicēs Vnusqsqz gratiam quaz accepit in alterutrum illam administrantes. ¶ Quarto cōsidera pēnarū extēsionē. qz facies coꝝ ⁊ pēne coꝝ extēte desuper. In facie itelligē sanctoꝝ intētionē quā semp ad deū vertunt. ꝓpta quod de peccatoribⁿ⁹ dicit ibiē. xxxij. Verterūt ad me terga ⁊ nō facies. facies. n. est ps anterior. ⁊ ideo significat intentionem finis q̄ opus ꝓcedit. Tergū vo sue dorsuz ē ps posterior. ⁊ ideo significat opus quod ipsam intentionē subsequit.

Tergū ergo ⁊ nō facē ad deū ꝓuertit. qui opus quidē de genere bonoꝝ facit sed ad deū intētionē nō dirigit. Sed in pēnis q̄ bꝰ votaꝫ in altū intelligīt sanctoꝝ cōtēplatio. de quaꝝ pēnaꝝ volatu ꝑs. dicit. Quis dabit mihi pēnas sicut. co. ⁊ vol. ⁊ requiescā Facies ergo ⁊ pēnas aialiū extētas desup ꝓpheta vidit. q̄ intētio ⁊ ꝓtēplatio sanctoꝝ semper super se tendit vt celeste bonū assequi ⁊ obtinere possint sicut interlinearis glosa dicit. ¶ Quarto ꝫ aialia erāt mota ⁊ impulsa a spiritu. Vñ dicit q̄ vbi erat impetus spiritus illuc gradiebantur Vbi aduerte q̄ sancti doctores a spiritu sancto mouentur impetuose continue ⁊ caute. Et ꝓpter primū dicit vbi erat impetꝰ spūs ⁊c. Vbi dicit glo. q̄ sicut i malis est impetus carnis. ita in bonis ē impetus spiritus. ⁊ hunc impetum ſm Gre. charitas facit que post spiritū ire compellit ꝑs Fluminis impetus letificat ciuitatē dei. Aqua fluminis est gratia spiritussancti. q̄ mediante charitate animam impellit ad bonū ⁊ perducit ad ineffabile gaudium. ¶ Item continue quod notatur cum subditur. q̄ non reuertebantur cum ambularent. Nam sicut glosa dicit cum ambularent ad bona non reuertebātur ad mala. ⁊ nō in bono pseuerādo ⁊ ꝓtinuando mouebātur Matth. x. Qui pseuerauerit vsq̄ in finem ꝫ saluus erit. Sed quia illud verbum bis ponitur. Alia glosa quedaꝫ exponit de motu recto. Cum ambularēt ante scz ad spiritualia non reuertebātur retro scz ad tēporalia. Vnde non erat in eis motus reflexus sed rectus. Apostol⁹ Phil. iij. Que retro sunt obliuiscens ad ea que sunt priora extendens me Hiero. primus. Qui ſtiuaꝫ aratri tenet nō respiciat retro nō imitetur vxorem Loth ne pereat. sicut heli qui aliorū vitio deū offendit. Sz videtur esse contra quod alibi dicitur q̄ animalia ibant ⁊ reuertebātur in similitudinez fulguris corruscātis. Sz dicēdum q̄ ibi loquitur de motu cōtemplatiōis sed ꝫ de imitatione vite siue de motu amoris. Vñ illud exponꝫ q̄ ibant scz per mentis contemplationez. sed non diu in ea esse valentes reuertebantur ad actionem sed quia ex cōtemplatione ipsa anima inflāmabatur ⁊ illuminabatur. Iocirco subditur q̄ reuertebantur in similitudinez fulguris corruscantis id est inflāmātis ⁊ illuminantis. Maꝫ per eos a contemplationis arce descendentes celeste lumen nobis spargitur vt glosa dicit. ¶ Item mouentur caute quod notatur cuꝫ dicit q̄ vnumquodq̄ eorum cōtra faciē suā ambulabat scilicet semper sibi ꝓsens semp diiudicans quid bonum vel quid maluꝫ in quo crescat in quo decrescat Apostol⁹ Phil. v. Videte quomodo caute ambuletis. ¶ Quinto quoq̄ hec animalia describuntur vt inflammata ⁊ ostenduntur sancti doctores inflammati quattuor modis scz ad modum scintillarum ad moduꝫ carbonum ⁊ ad modum lampadarum ⁊ fulgurum. De primo enim dicit. ⁊ scintille q̄ si aspectus eris cādentis. quod ſm glosaꝫ refertur ad sanctorum predicatorum doctrinam. quorum verba sunt subtilia. et ideo sunt vt scintille. ¶ Item sonantia eris. ¶ Item feruentia ⁊ ideo cādentis. Vel potest exponi q̄ ex sanctis doctorib⁹ emicāt scintille exemplorum. auditus verborum. ⁊ est in eis candor affectionum. vel scintillant orationibus sonant in predicationibus excandescunt in affectionibus. Glosa quasi eris candentis. quia plꝰ ardent desiderio q̄ proferant verbo.

¶ Secūdo sancti doctores inflāmantur ad modū carbonū. Vnde dicit q̄ similitudo aialiū ⁊ aspect⁹ eoꝝ q̄si carbonū ignis ardentiū. Carbonibus eni ardentib⁹ assimilantur sancti doctores q̄ ipsi ⁊ in se ardent p desideriū. ⁊ alios sibi adherētes accendunt etiā ad diligendū deū. Vnde glosa dicit. Si carbonē tetigeris accēderis ⁊ cū sancto sanct⁹ eris. Vnde isti sunt carbones qui vastāt incinerando id est ad penitentiaꝫ humiliando ꝑs. Sagitte potentis acute cū carbonib⁹ desolatoriis: vel vastatoribus ſm aliam litteram. Item qui sanctificant purificando ſm illud. Sanctificabit eos in igne ꝑs. Cadent super eos carbones in ignem: deijcies eos in miserijs ⁊

subsistent. ¶Item q adiuuant inflámant do ꝑm illud. habẽs carbões ignis sedebis sup eos ⁊ erũt tibi i adiutoriũ. ¶Tertio inflámantur ad modũ lampadarũ. Vnde subditur. ⁊ quasi aspect⁹ lampadaꝝ. In lá padib⁹ eni requirit mũdicia vasis ⁊ ideo fit de vitro copia liquoris vñ implet oleo euidétia fulgoris ⁊ ideo suspendit in alto q tria signant in sanctis viris puritatem carnis: deuotionẽ mentis. ⁊ claritatẽ siue fulgorem sancte opinióis. Vnde glosa dicit q sanctorũ aspectus est quasi lampada rũ. q: opinionẽ bonã a lumine aliorũ longe lateq diffundunt Cant. viij. Lampades eius lampades ignis atq flammarũ. ¶Quarto sunt inflámati ad modũ fulgurũ. ⁊ ideo subditur. Hec erat visio discurrens in medio animalium. splendor ignis ⁊ de igne fulgur egrediens. Sic in medio animaliuz idest in cordibus sanctoꝝ quia medius loc⁹ attribuitur cordi ꝑ illũ pñs. Factũ est cor meum tanq̃ cera liquescens in medio ventr̃e. est visio ꝓtẽplatiõis dei nõ per simplicem mentis intuitu; sicut ẽ in patria vbi deus immediate videtur. ſ; est visio discurrens per rõnis discursuz. ꝓ ut inuisibilia dei a creatura mũdi per ea q facta sũt intellecta ꝓspiciunt. vñ discurrunt ex creaturis q sunt effectus dei. pcedẽdo in cõtẽplationez creatoris. ⁊ in tali ꝓtẽplatione est splendor ⁊ ignis ⁊ fulgur q. ſ. in cõtẽplatione sanctorum fulget splẽdor diuine cognitionis pñs. Mirabilia opa tua ⁊ aĩa mea cognoscz nimis Isa. lxiij. Implebit splẽdoribus aiam tuã. ¶Item ardet ignis diuine dilectiõis. pñs. In meditatione mea exardescet ignis. ¶Item fulgurat zelus fraterne saluationis. Maz in sancto viro illuminato ⁊ inflámato in cõtemplatione accendit zelus etiam fraterne salũ. Vnde egredit fulgur. i. verbũ predicatõis vel exẽplũ ꝓuersatiõis, primoꝝ corda terrena illuminás ꝓcutiens ⁊ accẽdens sicut fulgur. Vel nota q in medio animaliuz. i. in sanctoꝝ cordibus ẽ splendor ignis cuz ardẽt in amore dei. ⁊ splẽdor fulgur] cuz in dilectione feruent, primi. Vel ꝑm glosaz ẽ in sctis visio discurrens cũ meditatur scripturas. q: dũ historias discurrẽdo ꝓcurrũt spũssancti sacramenta cernũt. sed est in illis splendor ignis dũ cõtẽplant res diuinas. q: in tali contemplatione mẽs inflámatur charitate ⁊ illustrat veritate: sed splendor fulguris est in eis dũ ꝓsiderant res creatas. vnde Greg. dicit. Quãcunq creaturã ispicim⁹ dei noticiã fulgurat dũ in creatur] se creator mãifestat. ¶Itẽ do ctor ecclesiasticus assimilari dz illi angelo forti. de q habet in visiõe Johis Apo. x. vbi dicitur. Vidi alium angelũ fortem descẽdentez de celo amictũ nube ⁊ iris in capite eius ⁊ facies ei⁹ erat sicut sol ⁊ pedes ei⁹ tanq̃ colũna ignis. ⁊ hẽbat in mãu sua libellum apertum ⁊ posuit pedem dextrũ suũ sup mare: sinistrũ vo sup terram. Vbi notantur octo q doctor ecclesiasticus dz habẽ. Primum est obediẽtia ꝑ quã assimletur angelo. Nam precipua est in angelis obedientia creatoris Psalmi. Benedicite dño oẽs angeli eius potẽtes virtute q facitis verbũ eius ad audiendũ vocẽ sermonis eius. Vbi nota q ex obediẽtia dura tñiuncta quidam prouocant ad iraz ⁊ murmurãt ⁊ maledicunt. ſ; qõ dicit. Benedicite dño. Quidã vo ad iplendũ se impotentes ⁊ infirmos dicũt ⁊ asserunt. contra qõ dicit. potentes virtute. Quidaz vo qõ audiũt implẽ differunt ⁊ negligũt. ⁊ cõtra ih addit. qui facitis verbuz eius. Jac. i. Estote factores verbi ⁊ nõ auditores tñ. Alij q̃z se excusant q non itellexerũt si ue audierũt. contra qõ subinfertur. ad audiendũ vocẽ sermonũ eius. Sũt ergo veri obedientes ad modum angelorꝝ intẽti ad audiendũ. ꝓmpti ad obediendũ: vtuo si ad exequẽdũ. máñeti ad sustinẽduz. Et talis angelus debet esse doctor ecclesiasticus. Malach. ij. Legem requirent ex ore eius q: angelus domini exercituũ est. Secũduz est patientia. Vñ dicitur fortẽ. ſ. intolerádo vel fortẽ in operádo ⁊ expugnádo sicut fuit Judas machabe⁹. de quo dicitur. j. Machab. ij. Judas machabe⁹ fortis viribus a iuuentute sua sit nobis ꝓceps militie. ⁊ ipse aget bellũ ppli. ¶Tertiũ est humilitas. que notat cũ dicit. descẽ

dentē. ſ. per humilitatē de celo. i. de altitudine ſuperbie de q̄ dicit Ysa. xuij. In celum cōſcendā. ⁊ ſup aſtra celi exaltabo ſolium meū. vel per deſcendentem de celo. i. de altitudine p̄ſplationis ad miniſteriū actionis. ¶ Quartū eſt miſericordia que notat cum dicitur amicteū nube. Aſſimilat enim miſericordia nubi eo q̄ refrigeriū preſtat ſm illud. Speciosa miſericordia domini i tēpore tribulationis quaſi nubes pluuie in tempore ſiccitatis. ¶ Quitū eſt iuſtitia. vnde dicit. ⁊ iris in capite eius. Et ſicut in iride eſt ceruleus color adiunct⁹ igneo. ita i doctore vel plato debet miſericordia iuſtitie ſociari. Pſ. Miſericordia ⁊ vitas obuiauerūt ſibi. Dec ergo iris miſericordie ⁊ iuſtitie dz eē i capite. i. in prelato ſiue p̄cipe. ¶ Sextum eſt ſapientia. que notatur cum dicitur. ⁊ facies eius ſicut ſol. Affimilatur enim ſapiens ſoli non ſolum ratiōe claritatis ſed etiam ratione firmitatis ſm illud Eccli. xxvij. Dō ſanctus in ſapientia ſua manet ſicut ſol. Attribuit etiā ſapiētia facieī quia ſicut dicit Eccli. xxiij. Sapientia hominis lucet i vultu eī⁹. ¶ Septimū eſt affectionū rectitudo que notatur ibi. ⁊ pedes eius ſicut columna ignis. Notant enī affectiones in pedibus. ſed erectio domus ⁊ alioꝝ ſuſtentatio in columna. ſz fervor ⁊ incēſio in igne ſez amoris. ⁊ ideo ex his colligit q̄ doctor eccleſie debet eſſe affectuoſus ad celeſtia erectus alioꝝ ſuſtentatiu⁹. ⁊ ad ſpūalia feruidus Eccli. xlviij. Surrexit helyas quaſi ignis ⁊c. Octauus eſt perfecta doctria que requirit tria. ſ. vt doctor ſit eruditus videlicet in ſacra ſcriptura. q̄ notatur per hoc q̄ habebat librū apertum. ¶ Itē q̄ ſit operoſus. vt q̄ō docet predicat opere impleat quod notatur p hoc q̄ō habebat in manu. ¶ Item q̄ ſit diſcretus quia aliter debet predicare carnalibus ⁊ peccatoribus qui ſignificantur p mare. ⁊ aliter iuſtis firmis ⁊ fructuoſis qui ſignificātur per terram. vel per mare ſeculares. per terram vero religioſi ſignificantur. vel per mare exiſtētes in aduerſitate per terrā exiſtentes in proſperitate q̄ bus omnibus diuerſa exhortatio cōgruit

Vnde angelus alium pedem ſupra mare ⁊ alium ſupra terram dicitur poſuiſſe. vt pes dexter eſt amor dei quo calcatur mare id eſt amaritudo ⁊ aduerſitas ſeculi pes ſiniſter eſt amor proximi qui debet calcare terram id eſt omnia terrena proximorum ſaluti poſponere Prouerbior. xij. Qui negligit damnum propter amicum iuſtus eſt. ¶ Item doctor eccleſiaſticus debet eſſe ſimilis illi candelabro quod deſcribitur in viſione Zacharie que habetur Zacharie quarto. Vidi ⁊ ecce candelabrum aureum totum ⁊ lampas eius ſup caput ipſius. ⁊ ſeptem lucerne eius ſuper illud. ⁊ ſeptem infuſoria lucernis que erāt ſuper caput eius. ⁊ due oliue ſuper illud vna a dextris lampadis. ⁊ alia a ſiniſtris. Sic quoq; eccleſiaſticus doctor eſſe dz vt candelabrum luminoſum p ſapientiam. aureum totū p iuſticiam ſed lampas chriſtus ſup caput eius per obedientiam. vel ſuper caput eius. i. mentē fulgēs per gratiam. ſeptem autē lucerne ſunt ſeptez virtutes. ſ. tres theologice. ⁊ quattuor cardinales. ſeptē vō infuſoria ſunt ſeptē ſpiritus ſancti dona q̄b⁹ ſeptē lucernis. i. ſeptez vīrtutibus oleum gratie ſiue p̄fectionis infunditur. Ita dona p̄ficiunt vīrtutes. due oliue ſūt due vite fructuoſe. i. meritorie. ſ. cōplariua a dextris. ⁊ actiua a ſiniſtris. q̄ omnia dōt eſſe in perfecto eccle doctore. ¶ Itē doctria catholicoꝝ doctoꝝ differt a doctrina hereticorum ſicut differebant illi duo calathi. qui deſcribunt in viſione Hiere. que habetur Hiere. xxiij. vbi dicit Oſtendit mihi dominus ⁊ ecce duo calathi pleni ficub⁹ poſiti ante templū dñi. Ca lathus vnus ficus bonas habebat nimis. vt ſolēt ficus primi eē tpis. ⁊ calath⁹ vn⁹ hēbat ficus nimis malas. q̄ comedi nō poterant eo q̄ eſſent male. Iſti eni duo calathi ſūt doctria catholica ⁊ hereticā. ſz doctrina catholicoꝝ doctoꝝ eſt calath⁹ bonis ficubus plen⁹. i. bonis vbis ⁊ ſinceris q̄les ſolent eē fructus p̄mi tpis. i. ſiles doctrinis ⁊ vbis ꝓphetaꝝ q̄ fuerūt tpe p̄mi oris teſtamenti. Nam doctrina noui teſtamenti nō diſcordat a veteri ſm intellectū

mysticū. vel fructꝰ ꝓmi tpis sunt documē ta apostolorꝫ ⁊ discipulorꝫ q̄ fuerūt i eccl̄ia ꝓmitiua. a qbus moderni doctores catholici nō discordāt. Sed calathus aliꝰ est hereticorū doctrina ꝓtinens pessimas ficus idest pessimas ⁊ erroneas opiniones. Vñ a catholicis viris comedi. i. recipi vel acceptari nō possunt eo q̄ pessime sūt. Sz ambo calathi dicunt̄ eē añ rēplū dñi. qz vtraq; doctrina ꝓpalata ē in eccl̄ia xpi quanꝺ vna acceptata ⁊ altera reprobata sit.

¶ Capitulum. xij.

BOna spūssancti sūt septē q̄ a septē oppositꝫ vicijs euacuant. ⁊ ꝺ onꝺit ex sonio pharaōis qō dr̄ Gen. xli. vbi dr̄ q̄ vidit pharao somniū. Pstabat. n. se stare sup fluuiū de quo ascēdebāt septē boues pulcre ⁊ crasse nimis. ⁊ pascebant in locis palustribus. Alie quoq; septē emergebāt de flumie fede ꝑfecteq; macie ⁊ pascebant in ipsꝰ amnis ripa in locis vberrimis virētibꝰ deuorauerūt q; eas ḡrū mira spēs ⁊ habitudo corꝓrū erat. ¶ Moraliter fluuius est spūs sanctus. de quo Apoc. vlti. Ostendit mihi fluuiū aque viue splēdidū tanq̄ crystallum ꝓcedētez de sede dei. ⁊ agni. i. de substantia patris ⁊ filij. de hoc flumine ascendunt septē boues. i. septē dona q̄ dicūtur ascendere q; nos ascendere faciunt. ⁊ desiderant in bobus q̄. s. faciunt nos bonorū operū fructibꝰ abūdare. sicut boues terraz Dicūtur aūt pulchre iquātū aiam spūaliter informāt. Mimis autez. i. valde crasse dicuntur co. s. q̄ aiam mirabili dulcedine ⁊ vtutū abundantia implēt. Loca aūt palustria in quibꝰ pascunt sūt hūilīū corꝺa. de his septē donis dr̄ Isa. Requiescet super eum. s. xpm humilē spūs dñi. spūs sapientie ⁊ intellectus spūs scientie ⁊ pietatis spiritus cōsilij ⁊ fortitudinis ⁊ replebit eū spūs timoris dñi. Per septē autez boues tenues ⁊ fedas intelligunt septē vitia q̄ designantur in bobus qui terrā vertūt. qz. s. cor deprimūt ⁊ terrenis actionibus inuoluunt. hec emergūt de flumine. i. de istabilitate ⁊ fluxibilitate mentis hūane. sensus eni ⁊ cogitatio hūani cordis ꝓna sunt in malum ab adolescentia sua vt dicit Gen. viij. Dicuntur aūt fede q̄ mentem sez homines maculant ⁊ conuersationem deformant. ¶ Item sunt confecte macie q̄ euacuant pinguedinē gratie ⁊ vtutum. ¶ Itē pascuntur in ripa amnis. Amnis eni continue fluēs est vita humana. cui⁹ due ripe sunt spūs ⁊ caro. in qbus sunt loca vberrima ⁊ virentia. s. diuerse potentie aie ⁊ diuerse partes corꝓis. in qbus est viror. i. vigor vtutis. sicut in intellectu vtus cognoscitiua. in volūtate virtus appetitiua ⁊ sic de alijs. silr̄ in partibus corꝓris site sunt vires anime vt in oculis vis visiua. in auribus vis auditiua. ⁊ sic de alijs. nec est aliqua particula corꝓris in qua nō sita sit aliqua anime vis. Vnde ista sunt loca virentia. i. viribus spiritualibus plena.

¶ Item sunt loca vberrima per abundantiam actionum. Nam in intellectu abundant cogitationes: in voluntate affectiones: in fantasia imaginatiōes. ⁊ sic de alijs. In istis ergo partibus seu viribꝰ pascuntur septem vitia. q̄ auaritia pascitur in visu. Vnde vocatur concupiscentia oculorum. i. Jo. ij. ¶ Item gula pascitur in gustu luxuria in tactu superbia in appentu. Est enim superbia appetitus ꝓprie excellentie ⁊ sic de alijs vicijs. ¶ Item deuorat boues speciosas. i. spiritualiacta dona. Mā plenitudines sapiētie deuorat luxuria q̄ facit spiritualia desipere. Mam animalis idest carnalis homo non percipit ea que sunt spiritus dei. donum vō intellectꝰ deuorat gula. quia generat hebetudines sensus circa intelligibilia vt dicit Gregorius xxxi. ¶ Moraliter. Donum vero scientie deuorat auaritia quia peruertit rectus iudiciū. dū auarus iudicat temporalia eē eternis preponēda in eis finē suū constituēs sed donū pietatis deuorat iudicia benuolētias excludēs. Donus aūt cōsilij deuorat ira q̄ ad oia ꝓcipitanꝫ ducit. qō est contra cōsiliū. Sz donū fortitudinis deuorat accidia q̄ reddit mētē debilē ⁊ grauē. Donum autē timoris deuorat ⁊ excludit superbiā q̄ ꝓsumptuosū ⁊ audacē facit. sed Sz Gre-

¶ Moralium aliter accipiūtur ista bonis oppositā q̄ sapiam deuotā ac stultitia intellectū hebetudo scientiam ignorantia pietatem duritia mentis consilium precipitatio fortitudinem timor̄ timorem vo superbia siue presumptio. Sed notandum circa predictum somnium q̄ sicut dicunt somniorum interpretes somnia que apparent hominibus de bobus ad varia referuntur significationem. Nam aliquādo referuntur ad hominum potestatem vnde in somnio vt dicunt boues masculini generis principes plerunq̄ significare solent. Et ideo si quis somniet q̄ sedeat super bouem rubri coloris inueniet potestatem. sed egrotabūt filij eius ⁊ vxor. ¶ Itē si somniet qs q̄ in alia regione pascat boues tricornes aut quadricornes princeps intrabit terram illam ⁊ subiugabit eam sibi tot annis quot erant cornua. Aliquando vo referuntur ad temporum qualitatem sicut ex somnio prefato. s. pharaonis apparet qđ ioseph interpretatus est dicēs q̄ per septem boues pingues significabātur septē anni vbertatis per septem vero macilentas septem anni sterilitatis. Vnde dicunt somniorum interpretes q̄ siquis in somnio inuenerit vnum pinguem bouem aut plures boni ⁊ vberes anni cum complectentur ⁊ proficiet in ope suo. Si vero vitulū macrum aut bouem eiusdē modi subdiderit q̄s eos sibi annuz vel annos malos inueniet ⁊ famem ⁊ detrimentum ⁊ paupertatem ꝑm tenuitatis rationem. Quandoq̄ autem referuntur ad diuitiarum prosperitatem. Nam siquis se somniet lac bouinum comedere inueniet incrementum ⁊ diuitias maiores. Et siqs somniet q̄ cornua bonis inuenerit aut tulerit diuitias magni principis hereditabit Et siquis somniet q̄ bouem in domo sua occiderit pro quantitate carnis inueniet thesaurum principis cum timore. ¶ Itez siquis somniet se tollere de sanguine bouis aurum inueniet principis. hec dicunt somniorum interpretes. Sed q̄ id qđ dicunt ratione nō fulciunt eadem facilitate ꝓtemnitur ⁊ plerisq̄ qua dicitur secus tñ est de somnio pharaonis de quo teste scriptura certum est q̄ fuit imissum a deo. Dixit autem Joseph pharaoni audito prędicto somnio somnium regis vnum est. q̄ facturus est deus ostendit pharaoni.

¶ Capitulum. xiij.

Euangeliste figurati sunt p illa quatuor animalia. que in visione imaginaria sunt ostensa btō Johānī Apoc. iiij. vbi dicitur in medio sedis ⁊ circuitu sedis quatuor animalia plena oculis ante ⁊ retro. Et animal primum simile leoni ⁊ sm animal simile vitulo ⁊ tertiū animal habēs faciē quasi hominis ⁊ quartum aial simile aglē volāti: Et quattuor aialia singula eorum habebāt alas senas. Vbi nota ꝓgruitatē similitudinis. ¶ Primo ꝓpter locū q̄ in medio ⁊ in circuitu sedis. Per sedē intellige cetū prelatoꝝ in quibus deus residet alios p eos dirigēs iudicās ꝑ̄s. Regnabit deus sup gentes deus sedet sup sedem sanctā suā. Quattuor igitur aialia. s. quattuor euangeliste dicunt eē in medio ⁊ in circuitu istius sedis q̄ s. eoꝝ doctrina ipsi plani fulciuntur ⁊ ꝓteguntur. sed si in medio sedis erant qūo in circuitu vel si in circuitu qūo in medio. Ad hoc dr̄ q̄ sedes planiciem latā ⁊ amplā hr̄e videbat vt dicit glosa. Et sup planiciē sedis erant aialia q̄tuor doctores ꝓfidentes vel subt⁹ q̄tuor columne sustētantes in circuitu quasi exercubie concussodiētes ⁊ ꝓtegentes sedē. ⁊ hoc tangit glosa. Ex qbus colligit q̄ ipsi euangeliste sunt fidelium doctores sustentatores custodes ⁊ ꝓtectores. ¶ Scdo nota cōgruitatē metaphore ꝓpter numerū q̄tuor aialia erāt. ⁊ hoc cōpetit euāgelice cōscriptiōi. q̄ quattuor euāgelia ꝓscripserunt. Dñi ipsi sunt q̄ttuor fabri q̄ arma ecclesie fabricauerūt qbus se muniant ⁊ hostes expugnent. de quibus zach. i. Ostēdit mihi dñus q̄ttuor fabros. ⁊ dixi quid isti veniunt agē: qui ait dicens. hec sunt cornua que vētilauerunt iudā. ¶ Itē cōpetit eorū numerus euangelice diuulgationi. q̄. s. eorum euangelia sunt p̄ q̄ttuor ꝓce-

mūdi diuulgata ⁊ portata. Vnde ipſi ſunt q̄ttuor equi varij rufi albi ⁊ nigri. quos miſit dominus vt perambularēt terrā Zach. i. ¶ Itē q̄ttuor quadrige egredientes de medio duorū montium Zac. vi. ¶ Item ipſi ſūt vectes ⁊ quattuor arculi aurei quibus arca domini portabatur ⁊ mēſa. ¶ Tertio cōpetit eo⁹ numerus euāgelice inſtructionis q; ſcz eo⁹ euangelia inſtruūt nos de quattuor ſcz de credendis ō facīē dis de fugiēdis ⁊ de appetēdis. Credēda enim ſunt articuli fidei ſacramenta ⁊ teſtamenta. opanda ſunt precepta conſilia ⁊ miſericordie opera. fugienda ſunt peccatum infernus ⁊ purgatorium. Appetenda ſunt virtutes ſapientia ⁊ vita eterna. Vnde ipſi q̄ttuor euangeliſte ſunt quattuor columne que ſuſtentant velum. i. eccliam. ¶ Tertio eſt congrua hec ſimilitudo propter aſpectum q; plena oculis añ ⁊ retro ideſt habēta cognitionem de his q̄ deus fecit in principio ⁊ de his q̄ factur⁹ eſt in fine. vel ante ⁊ retro. i. veteris ⁊ noui teſtamēti. Vel hūanitatis ⁊ deitatis xpi vel virtutū ⁊ vitioruz. vel bonorum ⁊ malor. vel gaudiorū celi ⁊ ſupplicio⁹ inferni Omnū eni iſtor vnū ante ⁊ alterū retro dz cē. vel q; alter⁹ altero dignius. vel q; alterū fugiendū. ⁊ alterū appetendum Phl. iij Que retro ſūt obliuiſcēs ad ea q̄ ſūt priora extendens me ipſū ad deſtinatum ꝓſequor ad brauium eterne vocationis. ¶ Quarto eſt ſimilitudo congrua propter diſtinctionis modum. q; aial primum ſile leoni ſcz Marcus. ⁊ ſecundū aial ſile vitulo. ſ. Lucas. ⁊ tertiū aial hūs facīē hominis ſcz Mta deus. q̄rtū aial ſimile agle volāti. ſ. Johes. Cui⁹ expoſitionis rō dicta ē ſupra ca. xi. i viſiōe Ezechiel Si q̄rit cū ezechiel ꝓmo ponit homines ſecundo leonē. tertio vitulū. quarto aq̄las. quare iohes hūc ordinē nō ſeruauit. Ad qō dicēdū q; ezechiel ſeruauit ordiez hyſtorie. Xps eni ꝓmo fuit natus vt hō poſtea terribiliter ꝑdicauit vt leo. deinde immolatus ē vt vitulus. tandē aſcēdit in celū vt agla. hūc ordinē ꝑuidit ezechiel ſpū ꝓpphetico illuſtrat⁹. Et tō ſic ordinauit aialia ſua. Johes vō q; hec oia ipleta vidit nō ias ordiné geſte rei narrare voluit ſed magis ad fidē populū inuitare. ⁊ ñ vitulus ñ hominē nō aquilā ſed leonē poſuit vt cognita fortitudie xpi per fidez reſurrectionis aſcendant ſecurius ad vitulum. i. ad fidem paſſionis. poſtmodum ad hominez. i. ad fidez natiuitatis. ad vitulum ad aquilam. i. ad fidē aſcenſionis xpi ⁊ deitatis ipſi⁹. Mora ergo q; dz vir euāgelicus filis cē leoni in liberalitate ⁊ magnanimitate. ¶ Itē vitulo in carnis mortificatione ⁊ laborum per paſſiōe. ⁊ his homini in manſuetudine ⁊ diſcretione. ⁊ ſimilis agle volanti in celeſtiū cōtēplatōe ⁊ ꝑpalium deſpectione. ¶ Quinto ē cōgrua ꝓp volat⁹ inſtrumētū. Inſtrumētū eni volat⁹ eſt ala. q̄ multiplex erat in quolibet. Mā q̄ttuor aialia ſingula eo⁹ hēbāt alas ſenas. ſex ale ſūt ſer opa miſericordie ſpiritualis q̄ in hoc vſiculo cōtinent. Cōſule caſtiga remitte ſolare fer ora. Debz ēt doctor euāgelicus hre ſex alas. i. ſex opa inſtructiōis. qbus ſcz inſtructus reddat ad ꝑdicationis officiū exercēdū. ¶ Prima ala eſt lex naturalis. ſcōa lex moyſi. tertia prophetarum. quarta doctrina euangeli ca. quinta doctrina apoſtolica. ſexta expoſitor doctrina. Poſſunt etiam iſte ſex ale referri ad vitam actiuam ſcz ad ſex opera miſericordie corpalis qui notant Mathꝰ xxv. Eſurini ⁊ ōdiſtis mihi māducare cē. Iſtis eni alis volat in celū. Vel p ſex alas intellige cognitionē ⁊ cōtēplatiōez operū ſex dierū. quib⁹ aia volat i altū. q; p ipſas creaturas eleuat i cognitiōez dei ⁊ ꝓtēplationē ꝑ illud Ro. i. Inuiſibilia dei a creatura mundi per ea que facta ſūt intellecta conſpiciunt cē.

¶ Capitulum. xiiij.

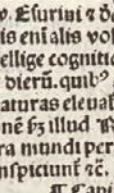

Ides generat potentiam ⁊ hoc oſtenditur ex viſione bti Johis q̄ habetur Apoc viij. vbi dicitur primus angelus tuba cecinit. ⁊ lecta ē grando ⁊ ignis mixta in ſanguine ⁊ miſſum eſt in terram. ⁊ tertia ps arborū cōbuſta eſt. ⁊ omne fenū viride cō

bustū est. ¶ Primus angelus potest dici fides que est prima virtus vñ Prudtius. Pria petit campū dubia sub sorte duelli Purgatura fides. ⁊ hec duo facit sez grandinē ⁊ ignē. Per grādinē significat timor inferni. Per ignē dolor ⁊ cōtritio peccati Et hec duo facit fides qñ miscetur sanguine. i. peccato. Nā ea illuminata per fidē cognoscit pena peccati. i. q obligatur penis inferni. vñ timet ⁊ dolet. Sz qr ista duo quodāmodo ex libero arbitrio oriunt iō dicit tuba cecinit. i. ex volūtate penitētis hec duo produxit. Et hoc ē qđ segt q tertia pars terre ⁊ tertia pars arborum. ⁊ omne fenū viride cōbustus ē. Per terraz intellige terrena vōa quoz tres sunt partes. Prima est pietatis in primū. secūda necessitatis in seipm tertia est voluptatis in corp⁹ ppriū. Hec. tertia pars comburit in vere penitēte. Per arbores vō status cōtemplatiuoz intelligitur ac designatur. Cui⁹ tres sūt partes. Primaest desiderū otōnis. secda studiū lectionis tertia exercitiū actōis. Et hec cōburit. Per fenū vō viride signat voluptas carnis iuxta illud Isa. xl. Otis caro fenū ⁊ omnis gloria eius q̄si flos feni. Unde omne fenuz comburi dr qr ois voluptas carnis p dolorē pēitētie abijcit apo. Sal. v. Qui xpi sūt carnē suā crucifixerūt cū vicijs ⁊ concupiscētijs.

¶ Capitulus. xv.

Audia beatorum designātur in illis aquis quas per visionem vidit ezechi. Dicitur enim. Eze. xlvij. Ecce aque redundantes a latere dextro. cum egrederet vir ad orientem qui hēbat funiculum in manu sua. ⁊ mēsus ē mille cubitos. ⁊ traduxit me p aqs vsqz ad talos. Rursū mēsus ē mille ⁊ traduxit me p aquam vsqz ad genua. Rursū mēs⁹ ē mille ⁊ traduxit me p aquā vsqz ad renes. Et mēsus ē mille torrētem quem nō potuit ptrāsire qñ intumuerūt aque ꝓfunde torrentis q nō potest transuadari. Per aquas redundātes torrentis intellige delectationes gaudiosas ⁊ copiosas quibus saucti viri i celo fruuntur Unde in ps. Torrente voluptatis tue potabis eos. Et dicuntur redundantes quia interius animam replebūt ⁊ ex ea corpa redūdabūt. Dūr ēt a latere dextro. p qō itelligit celestis patria sicut per latus sinistrū vita presens Cant. v. Leua eius sub capite meo. ⁊ dextera illius amplexabitur me. Tres autē primi mille narij signant tria gaudia electorum in patria que finita sunt ⁊ aliquatenus possūt a sanctis comprehendi. primum venit ab inferius vbi vident iustitiam dei adipiscri de quo multum gaudiū est eis sm illō ps. Letabitur iustus cum viderit vindictā. Isa. lxvi. Egredient vr videāt cadavera viroz qui prevaricati sūt i me. erit vr qz ad sanctetatē visionis omni carni. ¶ Secundum venit a mundo de pulchritudie creaturarū. Isa. lx. Tūc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabitur ⁊ dilatabit cor tuū. ¶ Tertiū venit de celo de iocunda ⁊ grata societate Isa. lxv. Exultabo in hierusalē ⁊ gaudebo i populo meo. ¶ Sed ārtū millenariū qđ nō potest transuadari est gaudiū ineffabile de diuine maiestatis visiōe. Isa. lxvij. Oculus nō vidit de⁹ absqz te q̄ pparasti expectātib⁹ te. ¶ Aliq tñ exponūt q tres millenarij qui transuadari possunt ⁊ mēsurari sūt tres sensus scripture. scilicet allegoricus ⁊ tropologic⁹. Sed quartus millenarius qui nō potest transuadari ē ārtus sensus scz anagogicus qui est de secretis celoz. que nō possūt in hac vita cōprehendi. Vel sm alios. per primum millenariū aque pertingentis ad talos itelligitur gratia incipientium. quia in talis ē hominis ichoatio. per secūdū millenariū aq̄ ptingentis vsqz ad genua intelligitur gratia proficiētiū qr in genibus est ambulatio scz per profectū virtutū ps. Ibunt de virtute in virtutem. Per tertium millenariuz qui erat vsqz ad renes intelligit gratia predicātiū qui tā⁹ viri perfecti ō bent deo spiritualcs filios generare. Nāz ex renibus est generatio. Apo. In ch̄isto enim ihesu per euāgeliū ego vos genui. i. sz per torrentē qui non potest trāsuadari i telligit gloria beatoz q̄ ineffabilis est.

Capitulū.xvi

Hereses a diabolo p̄cedunt z hoc ostenditur in visione beati Joannis que habetur Apocalipsi. viij. vbi dicitur. Cecidit stella de celo magna ardens tanquam facula.z cecidit in tertiam partem fluminis z in fontes aquarum.nomen stelle dicitur absinthium.z facta est tertia pars aquarum in absinthium z multi homines mortui sunt de aquis quia amare facte sunt.Hec stella magna fuit diabol⁹ q cecidit ō celo idest de loco angelorū vbi creati fūt Isa. xiiij.Quomodo cecidisti de celo lucifer q mane oriebaris.Et ꝙtus iste casꝰ fuerit a principio.tñ hic introducitur vbi de hereticis agit qui diu postea fuerūt in ecclesia.ex eo q̄ casus suus de celo causa est p̄pter quam ipse inducit hereses z de peccatis tentat. vt scilicet impediat homines ne illuc vadāt vñ ipse cecidit.z sic in casu heretico⁹ z peccato⁹ casus ipe diaboli quodammodo renouatur sicut causa in effectu.Vel ideo dicitur cadere.quia tūc quādo scz hereses introduxit contra ecclesiā acrius incepit desseuire. Vñ tūc apparuit malū ei⁹ Luce.x. Videbā sathanā sīc fulgur de celo cadentem. Diabolus autē dicitur stella propter scientiaz.sed dicit magna propter potentiam z potestatem.Ardens autem tanq̄ facula propter inuidiā Sapientie.ij.Invidia diaboli mors introiuit in orbem terraꝝ.z cecidit in tertiam partem fluminis z in fontes aquaruz.dicitur diabolus cadere dum homines cadere facit.Fontes autem sunt magistri z doctores hereticorum qui dicūtur hereſiarche.Flumina sunt discipuli eorū.Flumina enim a fōtibus oriunt.z postea currunt in mare.Et sic'ab hereſiarchis discipuli nascuntur.qui postea sequentes magistros suos corruūt i infernuz.Aque fōtiū sunt populi ab eis decepti idest credētes doctrinis eorum Apoca.xviij.Aquas quas vidisti vbi meretrix sedet populi sūt z gentes z lingue.Fontes igitur z flumina sunt omnes heretici z mali christiāi.q sub tertia parte hominuz cōtinent. Vna pars est totaliter infidelium puta paganorū vel iudeoꝝ quantuz ad fidei christi Alia est totaliter fidelium puta catholicorum.tertia ipoꝝ hereticoruz qui parti sunt fideles z partim infideles. Vna quidam pfitentur vnū articulū z negant aliuꝫ.z partim de xp̄o bene sentiunt z partiz male.Et in istā tertiā partem diabolus cecidit.quia.l.p eos doctrinas erroꝝ semināuit.sed quia doctrina eoruz.peruersa ē z ad infernuz ducit.ideo subditur.z nomē stelle dicitur absinthium q̄ ē herba amaritissima z ideo p̄ eam recte significat hereticorum doctrina q̄ in se amara ē propt falsitatē quā continet.z ad amaritudinē inferni trahit.z facta ē tertia pars aq̄rum in absinthium.i.predicta tertia pars hominum infecta est heretica doctrina z diabolica. Et multi homines mortui sūt ex aqs.i.ō hereticoꝝ doctrina q̄ amare facte sunt p illos hereticos male exponentes.z reuera mortui nō tātum morte aie sz etiam corporis quia multi combusti.z nota q̄ aqua.i.doctria sacre scripturē amarescit p falsam expositionem.iij. Reg.ij. Ecce habitatio huius ciuitatis optima ē i.sacre scripture.sz aque pessime sunt.i.expositiones hereticoꝝ peruerse z false.Sz nota q̄ hę aq̄ sacre scripture possūt dulcorari p salto appositionem idest per verē sapietie elucidationem. Vnde.iij Regū.ij.Egressus heliseus ad fontē aquarū misit in illū sal z ait.Hec dicit dominus Sanaui aq̄s has z nō erit eis vltra mors neq̄ sterilitas.hoc etiaz signatū fuit Exo. xv. Vbi dicitur. Murmurauit populꝰ cōtra moysen dicens.quid bibemus.at ille clamauit ad dominum.qui ostendit ei lignuz.quod cum misisset in aquas in dulcedinem verse sunt.per lignuz autem vera sapientia d̄ signatur. Pro.iij. Lignum vite ē his qui apprehēderint eam z qui tenuerit eam beatus.

Capitulū .xvij.

Humilitas facit sanctos p̄ficere z crescere multiplicet quod ostēdit ex somnio io

seph Geneſ.xxxvij. vbi dicitur q vidit ſomnium quod narrans fratribus air. Vidi per ſomnium quaſi ſolem ⁊ lunam ⁊ ſtellas vndecim adorare me. In ioſeph intellige augmentum ⁊ profectū boni q̄ ſic interpretat ſcilicet in augmentum. ⁊ in adoratiõe oſtẽditur humilitas in ſole autẽ accipitur feruor dilectionis. Vnde dicitur Iudicum. v. Qui diligunt te ſicut ſol in ortu ſuo ſplendet ita rutilent. ſed i ſtellis intelligitur ſplẽdor ſiue gratie predicationis Dame. xij. Qui ad iuſtitiã eruditi plurimos erunt ſicut ſtelle ſed per lunam accipitur vigor actionis. q̄ luna maxime agit ⁊ poteſt in iſtis inferioribꝰ: q̄ ergo luna ſol ⁊ ſtelle Joſeph adorãdo ſubdũtur ſignat q̄ in ſanctis viris ⁊ feruor dilectionis ⁊ gratia predicationis ⁊ vigor bñ agẽdi per inclinationẽ humilitatis proficiũt ⁊ augent Jacobi quarto Deus ſuperbis reſiſtit humilibus autem dat gratiam ſcilicet ⁊ diligendi ⁊ predicãdi ⁊ bene operãdi. Notãdũ aũt circa predictum ſomniuꝫ q̄ ſicut dicunt ſomniorũ interpretes. Sõmia que apparẽt hominibus de ſtellis ſuperioribus variam habere noſcũt ſignificationem. Nam aliquando referunt ad hominis dignitatem. Quia magne ſtelle ſummitate ſapientes ⁊ potentes deſignant Parue vo ⁊ obſcure viles ⁊ inſulſas perſonas. Si cui autem videatur p ſomniuꝫ ſe dominum eſſe ſtellarum pro quãtitate ⁊ qualitate ſtellarum dominabitur populis. Et ſi eſt aptus ⁊ decẽs erit rex. ⁊ huic interpretationi conſonat predictum ſomnium ioſeph. Aliquando vero referuntur ad hominum aduerſitatem. quia ſtelle cadentes in mare perditionem populi a rege fieri demonſtrant. Stelle vero cadentes in terram aduerſitatem ſignificãt ⁊ mala plurima. Stelle autem deficientes in celo diuitum paupertatem ⁊ defectuꝫ ſignificant. Nam celum ſimile eſt domui videntis. ſtelle vo ſubſtãtiam ⁊ homines habitãtes in ea ſignant.

¶ Capitulum. xviij.

Ypocriſis ẽ quadruplex eſt. ſ. ꝑlatorũ. clericorũ. religioſorũ ⁊ laicorũ que deſcribũt Apocalypſis. viij. in viſiõe beati Joãnis vbi dr. Percuſſa eſt tertia ps ſolis ⁊ tertia ps lune. ⁊ tertia ps ſtellarum. ita vt ob ſcuraret tertia pars eoꝝ. ⁊ diei nõ luceret pars tertia ⁊ noctis ſimiliter. Per ſolem i telliguntur prelati. quia ſicut ſol totũ mũdũ illuminat. Sic prelati totam eccleſiam debent illuminare. ¶ Mathei. v. Vos eſtis lux mundi. ¶ Item ſol non variatur per crementa vel decrementa ſed ſtabilis manet. Sic prelati ſtabiles eſſe dñt vt nec aduerſitate nec proſperitate nec detractiõe nec adulatione moueant Eccli. xxvij. homo ſanctus in ſapientia ſua manet ſicut ſol. Horum tertia pars percutitur ſed non deciditur. quia fidem informem retinent. ſed in moribus leduntur: Horuꝫ. n. tres partes ſunt. Quia prelatorum quidã ardent ⁊ lucent. ⁊ hi ſunt prima pars. Alij ardẽt ⁊ non lucent ⁊ hi ſecunda. tertij lucent ſed non ardent ⁊ hec pars tertia percuſſa eſt quia lucet exterius ſimulata ſanctitate. ſed non ardet interius habita charitate. Hanc percuſſit dominus ¶ Mathei. xxiij. Vbi dixit. Ve vobis ſcribe ⁊ pharifei hypocrite quia ſimiles eſtis ſepulchris õ albatis. que foris aparent hominibꝰ ſpecioſa. intus vero plena ſunt oſſibus mortuorum ⁊ omni ſpurcitia ſic ⁊ vos quidẽ foris apparetis iuſti hominibus intꝰ autẽ pleni eſtis hypocriſi ⁊ omni iniquitate: Vel iſte tres ptes accipiuntur ſm tres conditiones ſolis. Sol enim eſt corꝑ magnuꝫ. in quo notatur prelatorum poteſtas ¶ Item corpus latum in quo prelatorum fides. ¶ Item corpus calidum ſaltẽ in effectu. in quo prelatorum charitas. Et hec ẽ tertia pars que fere in omnibus percuſſa ẽ quia ⁊ ſi poteſtatem habent vel fides retinẽt feruore tamen charitatis carent. Per lunam vo deſignantur clerici. quia ſicut a ſole lumen luna recipit: ſic a prelatis clerici informantur ⁊ quales ſunt prelati tales ſunt clerici Eccli. x. Qualis rector ẽ

ciuitatis tales z inhabitantes in ea. Hoz autem tres sunt partes. quidam namq; sunt scholares qui frequẽtant scholas: q dam sunt scholares qui sequuntur choz Alij enim curiales qui sequuntur curias principum z regum z prelatorum. Hec tertia pars percussa est vitio simulatiõis z ambitionis. Per stellas vo intelligun tur religiosi. Stelle enim parue vidẽt z magne sunt sicut religiosi parui videntur exterius mundo magni autem interi⁹ co ram domino. ¶ Item stelle noctes illumi nant z religiosi ecclesiam Phil. ij. Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. ¶ Item stelle fixe sunt z religiosi stant in claustro nisi pauci officiales qui procurãt exteriora negocia Iudic. v. Stelle manẽ tes in ordine z cursu suo cõ. Horum sũt ptes tres iuxta tria vota que vouerunt omnes scilicet obedientiam. continentiaz z paupertatem. Prima z secunda partes nõ sunt adhuc ita percusse. sz tertia pars scilicet paupertas iam omnino z fere vbi qz percussa est ita vt dicat Apostolus. Omnes que sua sunt querũt nõ que iesu christi z hoc ẽ quia refriguit z ỏfecit charitas cõtra quod dicitur Phil. ij. Nõ que sua sunt singuli considerantes sed que aliox. ¶ Item tres partes religiosorum sunt p lati officiales z claustrales. z hec tertia ps pro magna parte percussa est z lesa vitio simulationis. quia multi simulant sancti tatẽ donec sint officiales vel prelati. Et sequitur. Ita vt obscuraretur tertia pars eo rum ideſt amitteretur interius lumen il luminans eos ad dei z sui cognitionem. ¶ Quarta hypocrisis est laycoz. z hec tã git cuz dicit. Et diei non luceret pars ter tia z noctis similit. Nã nomie diei ac noctis laici intelligũt. qz nẽ dies a sole z nox a lũa z stellis lumẽ recipit. sic laici a plat̃ cle ricis z religiosis recipiũt doctrinã z iformationẽ. Horũ autẽ tres sunt partes. pri ma principantium. secunda seruientiũ vt sunt rustici z hutusmodi. tertia mediũ te nentiuz. qui primis subseruiunt vt vltimis dominentur. tamen vna istarum tri um scilicet seruientiuz maxime est percus sa. quia scilicet omnes illã expolliant z op primunt. Vel tres partes laicorum sunt. quia quidam videntur boni z sunt. qdaz vo videntur z non sunt. Et ista pars lici sit diei quantuz ad apparentiam est tamẽ noctis quantum ad existentiam. Et ideo percussa est plaga hypocrisis z ficte simulationis.

¶ Capitulum. xix.

Inspiratio dei interior ꝗliter fiat in viris con tẽplatiuis ostendit p exemplum in visiõe eli phas. que habet Job. iiij. vbi dicitur. Porro ad me dictum est verbum absconditum z quasi furtiue suscepit aur] mea vẽas su surri ei⁹ i horrore visiõis nocturne. quã do .n. solet sopor occupare hoies pauor tenuit me z tremor. z omnia ossa mea p territa sũt. z dum spiritꝰ me pscnte trã ret in horruerunt pili carnis mee z stetit ḋã cuꝰ ñ agnoscebã vultuz imago cor. oculis meis z vocẽ quasi aure leuis audi ui. nũquid homo dei comparatione iustificabit aut factore suo purior erit vir. In hac enī visione primo ostendit q diuina ispiratio fit intibiliter. z ideo vocat verbum absconditum. Verbum qr mẽtẽ in formatꝰ sz absconditũ qr nõ sensibili loc tione. sed inuisibili inspiratione ac pcce ptione sentit: Et dicit Bze. q sẽtit p hoc q humanã mẽtẽ cõtigẽdo subleuat z tẽ porales cogitatiões ỏprimẽs eternis hãc desideriis inflãmat. vt nihil ei iã nisi q̃ sup na sũt libeat. z cũcta q̃ inferius ỏ hũana p strepũt corruptõe cõtẽnat. vel dicit absco ditũ. qz quale sit nõ pỏt scire nisi q percipit Apoc. ij. Vincenti dabo manna absco ditũ quod nemo scit nisi q accipit. Vl alia de causa dicit verbum absconditum. Nã quia pauci sũt illi qui percipiũt dicit ver bum absconditum quasi paucis inspiratũ. ¶ Secundo ostenditur q interior ispira tio percipitur tenuiter cum subditur. Et quasi furtiue suscepit auris mea vẽas su surrij ei⁹. z est sensus quasi furtiue ideſt ra

ptis ⁊ occulte suscepit idest suscipiēdo cognouit. auris mea scilicet interior cordis venas susurrij ei⁹ id ē modos siue effect⁹ occulte locutionis siue inspirationis ei⁹. que dicitur susurrium propter tenuitatē quia susurrium non plena voce sz tenui flatu emittitur. Nam quādo deus se nobis plene ⁊ apperte mānifestabit tūc nobis quasi plena voce loquetur. sed nūc quia tenuiter se nobis manifestat quasi susurrādo loquitur. Non autez aut susurrius sed venas susurrij. quia diuina inspiratio diuersis ventis idest diuersis modis siue causis cordi infunditur. Unde gregorius Quasi venas susurrij apit nobis de⁹ cū latenter insinuat quib⁹ modis ad nostre intelligentie aurem venerit. aliquādo. nos amore. aliquando terrore compūgit aliquando presentia ymala sunt ostendit. ⁊ ad eterna diligenda desiderium erigit. aliquando pn⁹ eterna indicat vt post temporalia vilescant aliquando mala nostra aperit nobis ⁊ ad hoc vsq; q etiā doleamus de alienis malis extendit. aliquādo aliena mala nostris obtutib⁹ obiect ⁊ compūctos mirabiliter a nostra prauitate nos corrigit. ¶ Tertio fit terribiliter. ⁊ iō subdit. i horrore visiōis nocturne ⁊c.

Ubi nota cāz timoris. Primo ex tēpore qz i horrore visiōis nocturne: De nocte. n. hō magis timet q̄ de die. Sed moraliter sicut dicit Gre. Horror nocturne visiōis ē pauor occulte cōtēplatōis. Uūana etenim mēs q̄ alti⁹ eleuata q̄ sūt eterna p̄siderat. eo de factis temporalib⁹ grauius treme facta formidat. quia tanto se ream veri⁹ cernit. quāto se ab illo lumine discrepasse q̄ super se itermicat p̄spicit sicq; fit vt il luminata pl⁹ metuat quia magis aspicit a veritatis regula per quātā discordat eā qz graui formidine suus ipse profect⁹ q̄ tiat q̄ pn⁹ quasi securi⁹ nil videbat. Nota etiā q̄ id quod in hoc mundo de diuinis cōtēplando aspicim⁹ nocturna visio dicit propter obscuritatē. quia modicū ⁊ cum obscuritate de illo summo lumie videmus. ⁊ nihilomin⁹ propter excellū ei⁹ respectu nostri i contemplatione eius in horrescimus. Unde Apostolus videmus nūc p̄ speculū. ¶ Secunda causa timoris potuit cē ex sopore. Unde dic quādo solet sopor occupare homies pauor tenuit me ⁊ tremor. Homo enim qui soporari ac dormire icipit facilius terretur q̄ ille hō q̄ plene vigilat. Sed moraliter p̄ soporē intelligitur quies mentis ab exteriorib⁹ sollicitudinibus ⁊ occupationibus a qb⁹ quanto magis abstrahitur ad cont̄plandum superna liberior ⁊ apt⁹ iuenit Cā ti. v. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat: vn de Greg. dicit q̄ sancta mēs quo se a stre pitu temporalis cōcupiscentie cōprimit eo verius interna cognoscit ⁊ tāto alacrius ad intima vigilat quāto se ab exteriori inquietudine occultat. Et hinc ē q̄ iacob in itinere positus caput ad lapidē posuit ⁊ dormiuit ⁊ tunc habuit visionē de scala Unde etiam dominū ⁊ angelos vidit in quo significatur q̄ in itinere hanc vite ille est aptus ad diuinas reuelatōes ⁊ contemplationes qui caput ad lapidem pōit idest qui mēte christo iheret. ⁊ dormit id est ab appetitu visibilium mentis oculos claudit. ⁊ a rerum temporalium amore quescit. sed sequitur. Pauor tenuit me ⁊ tremor ⁊ omnia ossa mea. p. l. Ille enim qui illuminatur ad cōtēplādā celsitudinē diuine potētie ⁊ rectitudinē diuine iustitie pauet ꝓsiderando diuinam immēsitatem. tremit intuendo suam deformitatem. ⁊ terrētur eius ossa. q. sez expauescit etiam de his q̄ fortiter se egisse crediderat sez quādo cōsiderat diuine iustitie seueritatem. Unde hoc terrore percussus dauid dicebat. Nō intres in iudiciū cum seruo tuo domine ⁊c. Nā ois hūane vite rectitudo ad illā rectissimā diuini iudicij regulā ōducta multiplicit iuenit obliqua. sic bacul⁹ q̄ videt ad oculū rect⁹ rectissime alicui linee apposit⁹ stari apparet distort⁹. ¶ Quarto diuina inspiratio fit stabilit. ⁊ ideo sequit. Dū spirit⁹ me. presente. scz ihesu. pii. carnis. Uoie p̄sente idest ad cōtēplandū do assistēte spiritus transit. quia id quod de spiritualibus dulciter videtur nō stabilit sed in quodā transitu percipitur. quia i il

ia suauitate non diu mẽs figitur. eo q̃ ad semetipsam immensitate luminis reuerberata reuocatur. Sed sequit. Inhorruerunt pili carnis mee. Pili carnis sũt qui libet minuti defectus siue cuiuslibet superfluitatis tenues excessus. qui etiam intuitus & contemplationis virtis ex carnis corruptibilitate reperiũtur: sed illi pili spirit⁹ transeunte inhorrescunt. q; dũ homo in arce spiritualis contẽplationis elenatur etiam huiusmodi tenues defect⁹ siue excessus perhorrescit. & de illis mente cruciatur. Vel pili qui sũt superfluitates carnis sunt superflue cogitationes mentis. Vnde preceptum fuit per moysen in lege q̃ Leuite raderent omnes pilos carnis sue. Leuite quippe assumpt⁹ vocatur. ois ergo leuitas omnes pilos carnis radere quia vt q in diuinis obsequijs assumuntur debent ante oculos dei a cunctis carnis cogitationibus mũdi apparere. Trãseunte ergo spiritu pili pertimescunt. q; ante compunctionis vim cogitatiões superflue fugiũt. vt nil fluxum. nil iaz remissum libeat. quia afflatam mentem etiam contra semetipsam visitationis intime scientias inflammat vt dicit Gre. ¶ Quinto diuina inspiratio fit incomprehensibiliter. quia scilicz non ita fit vt per eaz dei⁹ comprehendatur ideo vt aperte p essentiã videatur. Et ideo sequtur. Stetit quidaz cuius non agnoscebam vultum. mens. n. contemplantis deum vsq; ad hoc quidẽ elenari potest vt cognoscat dei immutabilitatem quam significat per hoc qđ dicit Stetit quidam. Creatura enim ex se non habet q̃ stet q; sicut ex se nihil est. ita ex se in nihilũ tenderet si eam vtus dei non teneret vñ ois creatura q; dependens est a deo sm illud Arist. in libro de celo & mundo. A deo dependet celum & tota natura. Et sm illud eiusdẽ. Ab hoc quidez ente scz deo singulis derivatum est. eẽ & viuere: his quidẽ clari⁹: illis vo obscurius. Ideo ex se non habet stare sed fluere. Stare ergo ẽ ppie soli⁹ creatoris q; nulla mutatione variatur. Ja. i. Apud quẽ nõ est trasmutatio neq; vicissitudis obũbratio Dñi ipe immobilis stabilisq; manens dat cũcta moueri. Licet ergo mẽs ptemplãtis pingere possit ad cognoscendã dei immutabilitatẽ scz vt cognoscat ipsũ semp stare sicut pleriq; philosophi pbauerũt primũ principiũ eẽ imobile & eternũ. tamẽ ad hoc in hac vita nũq̃ naturaliter pingere potest vt videat dei faciẽ. i. vt cognoscat ipsi⁹ qditatẽ. & ideo subdit. Cui⁹ nõ agnoscebã vultũ Exod. xxxiij. Posteriora mea videbis faciẽ aũt meã videre nõ poteris. Posteriora dei dicunt ei⁹ effect⁹ ex quib⁹ ỗ deo cognoscim⁹ pon⁹ quid si sit q̃ quid sit. qđ esset faciez videre: sz licz ipse deus in se videri nõ possit in sua tñ imagine ideñ sibi suo filio se nobis visibilẽ tribuit sicut ipe filius dixit Johãnis. xiiij. Qui videt me videt & patrez meum. Dñs subd̃ imago cozã oculis meis. Ipe enim dei filius q̃ est imago dei sm illũ Sapiẽtie. vij. Candor ẽ lucis eterne & imago bõitatis illi⁹ mortali nra carne assũpta ẽt cozã oculis carnis visibilis nobis apparuit. Ex his ergo manifeste colligit q̃ qcquid de deo p cõtemplatiõez attigit valde tẽuiter & imperfecte cõspicitur. Et ideo subdit. Et vocẽ ẽs aure leuis audiui. Ista vox aure leuis ẽ spiritus sancti ispiratio. q̃ qz sm modũ nostre capacitat⁹ & ideo illitatis sit in nobis tõ ẽ ad modũ aure leuis ideñ temperare & tenuis. Vñ Grego. Vox dei quasi aure leuis audit. qz hac adhuc vita positis cõtemplatorib⁹ suis nequaq̃ se diuinitas sicut ẽ ipsa sz lippiẽtib⁹ adhuc mẽtis nostre oculis claritatẽ suã tenuit demõstrat. ¶ Sexto diuia ispiratõ fit vtiliter. qz p hanc homo de dei equitate & de sua hũilitate instruit. Et ideo subditur q̃ p istam vocem audiuit. Mundꝫ homo dei cõparatõe iustificabitur: Quia eñ opposita iuxta se posita magis clucescũt vt dicit Philosophus. ppter quod accidit vt dicẽ Gregorius q̃ tanto quisq; subtilius de tenebris iudicat quãto ei clarius veritas lucis cõstat. Ideo elenatus in dei contemplationẽ quãto melius conspicit recti⁹ dinẽ iustitie divie tanto clari⁹ cognoscit obliquitatem vite sue. Vñ tunc aperte vi

ãet homo q̃ in dei comparatione iustificari non põt qz vt dicit Grego. Humana iustitia diuine iustitie cõparata iniustitia ẽ qz lucerna in tenebris fulgere cernitur ſz in solis radio posita tenebraſ. tunc etiam cognoscit q̃ si aliquid patiſ iuste patitur ita q̃ de flagello dei murmurare nõ debz. Et iõ subdiſ. Aut fac. fu. pu. erit vir. Gre. Quisquis de percussione murmurat. quid aliud q̃ iusticiaz ferentis accusat: puriorẽ ergo se vir factore suo extimat si cõtra flagellum querelam paratꝰ eiꝯ se proculdubio p̃ponit cui⁹ iudicium de sua afflictione redarguit. signanſ aũt dicit factore suo qz nõ dz aliquis credere q̃ creator creaturã suã q̃ de nihilo fecit ipse affligere velit. q̃ tũc vt dicit Gre. cly phas dicit cũ voces aure lenis audiunt qz in cõsideratione diuine maiestaſ discſ q̃ hũiliter in sua aiad uersione timeaſ. z q supiora degustat inferiora equanimiſ tolerat qz plene intus cõspicit quanti extimet quod foris agit.

¶ Capitulum. xx.

MAria mater dñi assimilaſ illi sedi q̃ p visiones imaginariaz ostẽsa fuit beato Johanni Apoc. iiij. Vidi inquit z ecce sedes posita erat in celo z supra sedẽ sedens. z q sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis z sardinis. z iris in circuitu sedis similis visioni smaragdine. Huic. n. sedi assimilaſ btã vgo. ¶ Primo rõne artificii qz ad modũ z formã sedis fuit artificiata. Maz sedes est a terra eleuata inferꝰ clausa z aperta supius. Sic ipsa fuit eleuata a mundo clausa peccato z aperta deo. Psalmiſta sedes tua deꝰ in seculum seculi. ¶ Secundo ratione loci. qz posita erat in celo. s. empyreo vbi posita erat affectione z cõtemplatione z nũc est ibi glorificata etiã habitatione. Psalmiſta. Dominus in celo sedes eius vel posita idest per fidẽ firmiter stabilita in celo. i. in ecclesia militãte. ¶ Tertio ratione obsequii. qz super sedes sedẽs sc̃z xps qui licet sup eam fuerit dignitate tñ in ea sedit z quieuit incarnationis humilitate Eze. xliij. Princeps ipse sedebit in ea zc̃. Ostendit ibi etiã beatus Johannes q̃lis erat ille sedẽs. qz qui se. e. fil⁹. aſ. la. ia. z sar. Duplici lapidi assimilaſ saluator noſter xps ad designãdaz duplicem naturaz in eo. s. diuinã z humanã. Diuina natura in lapide iaspidis designaſ. qz iaspis viridis est coloris q̃ inter omnes colores magis p̃fortat z delectat visum z diuinitatis species. sup ola itelligibilia magis delectat z p̃fortat intellectũ. Humana vo natura designaſ in lapide sardinis qui ẽ coloris rubei. qz christi humanitas rubricata fuit sanguine passionis Isa. xliij. Quare rubꝫ est indumẽtũ tuuz. In visiõe seu cognitione harũ duarum naturarum totꝰ homo glorificaſ. Vñ siue ingrediaſ p intellectũ ad cõspiciẽdã diuinitatẽ. siue egrediaſ p sensum ad videndã humanitatẽ in suo saluatore pascua sueniet intꝰ in aspectu diuinitatis foris in aspectu humanitaſ. ¶ Quarto ratione ornamẽti. qz iris in circuitu sedis si. vi. sma. Et hic circaiſ etiã competit beate virgini. que suam protectionem virtutem z gratiã vndiqz extendit vniuersaz ecclesiam protegens z adiuuans. Eccli. xxiiij. Girum celi circuiui sola. Duo autem colores principales iridis. sc̃z viridis z ceruleus sunt due vtutes beate virginis quia igneꝰ est charitas cerule⁹ est castitas Sap. iij. O q̃ pulcra est casta generatio cũ charitate. Pro. vltimo. Byssus z purpura indumentũ eiꝰ. Dicitur etiã esse smaragdo similis ꝓpter virorem fidei que in ea nunq̃ emarcuit. ¶ Itẽ iris est signum clemẽtie z reconciliatiõis dei ad genus humanũ. Vnde proprie conuenit beate marie virgini Geñ. ix. Arcum meũz ponã in nubibus celi z erit signum federis inter me z terram. ¶ Item iris est arcus sine corda ad nos inclinans continua in signũ qõ non vult ferire sed parcere. Vnde etiã significat beate virginis pietatem z misericordiam que semper filium ad parcendũ z non ad feriendũ inducit dicẽs illud Joelis. ij. Parce domine parce populo tuo. ¶ Itez beata vgo assimilatur illi signo quod vidit beatus Jobes apparere in celo Apo.

xij. vbi dicit. Signum magnū apparuit in celo muliere amicta sole ⁊ luna sub pedibus eius. in capite eius corona stellarum duodecim: ⁊ in vtero habens ⁊ clamabat. Vbi dignitas matris domini nostri quadrupliciter declaratur. ¶ Primo ex antiquitate in eo q̄ dicitur signū magnū q̄. s. fuit in antiquo in magnis rebus prefigurata. ¶ Secūdo ex natiuitate: q̄ apparuit in celo. i. in ecclesia militante. s. quando nata est. ¶ Tertio ex claritate q̄ amicta sole ⁊ luna sub pedibus ei⁹ ⁊ in capite ei⁹ corona stellaꝝ xij. ¶ Quarto ex fecūditate q̄ in vtero habēs ⁊ clamabat. ¶ Primo ergo beata virgo dr̄ signū magnus q̄. s. fuit ab antiquo magnifice prefigurata. Fuit. n. prefigurata beata virgo in signo celi. in signo regni ⁊ in signo belli. De primo dicitur Gen. ix. Arcum meum ponā in nubibus celi ⁊ erit signum federis inter me ⁊ terrā. Et assimilatur illi arcui quo ad q̄t tuor: p̄apuos colores qui videntur respōdere q̄ttuor: elemētis sicut dictū est supra libro. j. capitu. lxix. Ipsa eni habuit colorē igneū in feruore charitatis. ¶ Jtez lacteū in nitore sanctitatis cerulcū in compassione pietatis ⁊ gramineum siue viridem in nitore virginitatis. Est etiā aliud signū in celo cui assimilatur beata vgo. Solet eni sm cōputistas sol in medio mēsiꝰ ingredi nouus signū. In medio aūt augusti signū virginis ingreditur: sol aūt quando est in signo in quo creat⁹ est maximos dicitur habere effect⁹. Et iō in assumptione q̄ celebratur in medio augusti sol iustitie ingressus est in signum virginis gloriose: q̄ qui in virgine conceptus fuerat per incarnationē in assumptionis die ingressus est in eā per glorificationem ⁊ iō in eā ⁊ per eā magnos effect⁹ ipi mittit gratie: vt oēs possint ad eā cōfidenter accedere. ¶ Item fuit p̄figurata in signo regni. i. in sceptro siue vga aurea assueri. Nam sicut legitur Hester. v. Cū rex assuerus iudeis esset iratus Hester regina ad intercedendū se contulit: ⁊ rex auream vgam p̄o signo clemētie ad eā extēdit ⁊ placat⁹ fuit. Hec virga aurea est mater nostra virgo maria qua mediante deus humane nature siue peccatoriꝫ placatus est. Dñs ipa data est nobis in signū clemētie ⁊ misericordie ad quā fugiētes liberant. ¶ Jtē p̄figurata fuit i signo belli. De quo. ij. Macha. viij. Bato inquit signo adiutoriū dei commiserūt cū nicanore ⁊ vicerunt. Sic iudei. i. cōfitentes. s. q̄ christū ⁊ beatā vginē cōfitentur ⁊ laudāt hūt signū adiutoriū dei. s. gloriosam virginē adiutricē cui⁹ ope diabolū vincūt ⁊ in fugā cōuertūt: vñ. ps. b fi gnū pones dicebat. Fac mecū signū in bonū vt videāt q̄ oderūt me ⁊ cōfundātur. q̄ñ tu dñe adiuuisti me ⁊ cōsolat⁹ es me. ¶ Secūdo describitur ex natiuitate q̄ apparuit in celo. i. in ecclesia militāte. Tūc. n. p̄mo apparuit quādo in mūdo nata fuit Sed nota q̄ beata vgo apparuit sicut flāma sicut rota sicut stella ⁊ sicut femina. De primo dicitur Exo. iij. Apparuit dñs in flamma ignis de medio rubi. Hec flāma fuit beata virgo diuino amore inflammata in qua dñs apparuit dum incarnatus fuit. ¶ Item apparuit sicut rota. De qua Eze. i. Apparuit rota vna super terrā: iuxta aialia q̄attuor hñs facies. Hec rota fuit virgo beata ipsa. n. fuit rota demonibus terribilis. Dicitur eni q̄ leones terrētur q̄ñ audiūt strepitus rotarū. Hec fuit sup terrā. i. a terrenis elevata cogitatione affectiōe ⁊ cōuersatiōe: iuxta aialia. i. iuxta euāgelistas tēpore ⁊ familiaritate: vñ multa eos edocuisse credit ⁊ d̄ christo filio suo precipue bearum Luce. vñ ipsa hūt q̄ttuor facies. i. noticiā ⁊ fidē omnium que q̄t tuor euāgeliste de xpo scripserūt vel quattuor facies. i. quattuor virtutes cardinales. s. iusticiaꝫ prudētiaꝫ fortitudinē ⁊ tpantiam. Vel q̄ttuor facies. i. q̄ttuor aspect⁹ q̄ rum vnā ad deū vertit. p nobis intercedēdo. Alias ad paradisum. i. ad beatos eos letificādo. Letificant. n. sancti qui sunt in celo nō solū de aspectu regis sz etiā regine qua mediante saluati sunt. Tertiam vertit ad mūdū miserādo ⁊ pregēdo. q̄rt⁹ vertit ad diabolū exterrēdo ⁊ expellēdo. Dñ dr̄ cē demoniꝫ⁹ terribilis vt castrorum acies ordinata. ¶ Item apparuit vt

stella ¶Mathi.xiij. Diligenter didicit ab eis tempus stelle que apparuerat eis. Est enim vt stella matutina que viez .i. xpm addu / xit. ¶ Item vt stella marina que nauigan / tes per mūdi pelagus ad portū salutis di rigit. Dñi q stella antecedebat eos vsq; dum veniēs staret supra vbi puer erat. s. iesus qui salus interpretat. ¶ Itē vt stella vasta tiua. s. vitiorū Mume. xxiij. Oriet stella ex iacob q cōsurget virga de israel q per cutiet duces moab vastabit q; omnes fili os seth. ¶ Item apparuit vt femina. xij. Re. vij. Apparuit femina cuius filio mor tuus erat. ¶ Marme enī in morte christi fi lij sui femineū q maternum ostendit affe ctum dolēdo q plorando. Proterigitur q beata virgo tanq̄ flāma accēdit q calefacit frigidos in dilectione charitatis: q tanq̄ stella illuminat dubios in cognitione ve ritatis: q tanq̄ rota perstrepens exterret leones. idest superbos timore humilitat q tanq̄ femina pia confortat q securat pu sillos in spe sue pietatis. Et de istis quat tuor loquit ipsa Eccli. xxiij. dicens. Ego mater pulchre dilectionis q timoris q ma gnitudis q sancte spei. ¶ Tertio describit er claritate qz mulier amicta sole: vbi ostē ditur beata virgo esse clara q luminosa a parte exteriori quia amicta sole a parte in feriori qz luna sub pedibus eius. ¶ Itē a parte superiori qz in capite eius corona ste larū. xij. Dicit ergo primo mulier amicta sole. i. fulgore gratie spiritus sancti. Et hec gratia fuit septiformis sm̄ septem dona spūs sancti que fulserunt in ea que. s. repre sentant i septē effectibus solis. ¶ Primus effectus est calefactio: q hic ex dono sapiē tie que calefacit in amore dei sui q primi Eccli. xliij. Tripliciter sol exurens mōtes. i. excelsas mētes inflāmans triplici amo re vt dictū est. Vel aliter in amore dei tri pliciter. s. toto corde tota anima q tota mē te. Radios igneos exsufflans. i. calidas af fectiones imittens. ij. ¶ Macha. j. Refulsit sol q pri⁹ erat in nubilo q accēsus est ignis magnus: spūs enī gustans deū per donus sapiētie inardescit in amore ipsius Augu stini q esurio ac sitio tetigisti me q exar si in concupiscētiam tuam Eccli. xxiij. Qui edūt me adhuc esuriēt. ¶ Secūdus effectus est illuminatio que primet ad do num intellect⁹ Eccli. xliij. Sol illuminans per oia respexit. i. oia respicere facit in ce lo sūma gaudia: in inferno sūma supplicia in mūdo pssuros q angustias: in seipo pec cata q negligētias. j. ¶ Machab. vj. Refulsit sol in clypeos aureos. i. in xpm q mar tiam q resplēduerunt montes ab eis. i. elec torū mētes. ¶ Tertius effectus solis est denudatio qz facit vestes exuere: q ad donū pfitū refert. qz docet veterē cōuersa tionē q seculares vitam deponere Cāti. j. Nolite me pspicere q fusca sim qz deco lorauit me sol. ¶ Quartus effectus solis est consolidatio: q ad donū fortitudinis ptinet per qō mēs solidat Eccli. xxvij. Ho mo sanct⁹ in sapiētia sua manet sicut sol idest firmus. ¶ Quintus effectus solis est regulatio totius vite humane q hoc per tinet ad donū scientie per qō scimus quer sari in medio nationis prave vt dicit Au gustinus. Unde Phil. ij. Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. ¶ Sextus effe ctus solis est liquefactio: q hic ad donum pertinet pietatis quo liquescit anima in compassiōe proximi Exo. xxvj. Cum in calesceret sol liquefiebat mana Sapientie xvj. quod igne nō poterat exterminari sta tim exiguo radio solis tabescebat. psalmo sta. Flabit spiritus eius q fluēt aque. ¶ Se primus effectus solis est desiccatio humi doz q hic ad donum primet timoris quo carnalis concupiscētia desiccatur. Unde Jacobi. j. Exortus est sol cū ardore q are fecit fenū. i. carnē: qz ois caro fenuz q ois gloria eius ōs flos agri: Isa. xl. ppter hos septē solis effectus dr Isa. xl. Lux solis se ptēpliciter erit sicut lux septez dieruz. Et ppter hos septē solis effectus saluat hō. q ideo dr. j. Reg. xj. Eras erit nobis salus cū incaluerit sol. ¶ Secō beata vgo ostē ditur fuisse etiam illuminata a pte iferio ri qz luna sub pedibus eius. Vbi per lunā designatur mutabilitas que ē quadruplex vna nature que etiam est in angelicis spi ritibus qui sunt mutabiles per naturam

⁊ imutabiles per gratiam Job.xiij. Ecce q
seruiunt ei non sunt stabiles ⁊ in angelis
suis repperit prauitatē. ¶ Secūda est for-
tune in rebus tpalibus Ecclesiastes.j. Va-
nitas vanitatum ⁊ oia vanitas. ¶ Tertia
est culpe in peccatoribus.s. de culpa in cul
pam Osee.xiij. Sanguis sanguinem tetigit
.i. vnum peccatū ad aliud traxit. ¶ Quar
ta est miserie in humanis corpoīb⁹ Job.
xiij. Homo nat⁹ de muliere breui viuēs
tpe repletur multis miserijs ⁊c. nunq̄ in
eodē statu permanet. Hec quadruplex lu
na .i. mutabilitas fuit sub pedibus beate v̄
ginis. ¶ Primo mutabilitas creature ce-
lestis. qz .i. angeli eius subdūtur imperio.
Vnde comperit ei illud Gen.xxxvij. Vidi
per somnū quasi solē ⁊ lunaz ⁊ stellas vn
decim adorare me. Vt per solē intelligatur
suprema angelorū hierarchia. per lunam
hierarchia media: per stellas vo angeli in
fime hierarchie: qui oēs beatam virginē
adorant ⁊ venerantur. Nomine etiaz lu
ne intelligitur mutabilitas fortune Eccli.
xxvij. Stultus vt luna mutatur. qz sm qō
bona tpalia fluunt ⁊ refluūt mutatur ani-
mus eius. Ista lunam beata virgo sub pe
dibus habuit. qz omnia temporalia calca
uit per paupertatē voluntariam quā ele-
git. Si.n. ista tpalia calcaremus pedibus ⁊
non tangeremus affectibus veraciter no-
stra essent Deut.xi. Omnis locus quē cal
cauerit pes vester vester erit. Luna tamē
quāto magis soli comungitur tanto ma-
gis luce priuatur. ⁊ quanto magis se a so-
le elongat tanto maiore luce coruscat. qz
multi plati quanto magis appropinquāt
ad deum per aliquam dignitatem tanto
magis obtenebriantur per iniquitatem: ⁊
quanto magis elongantur dignitates fu-
giendo tanto magis illuminanī lumē gra
tie recipiendo. ¶ Nomine etiā lune intel
ligitur mutabilitas culpe. Vnde dicit de
viro sancto ⁊ perfecto. Per diem sol non
uret te neq; luna per noctē qz anima san
cta neq; in die prosperitatis cadit in pec-
catum per amorem male inflāmantez ne-
q; in nocte aduersitatis per timorem ma
le humiliantem. Istam lunam virgo ☞ Da
ria sub pedibus habuit qz nulla culpa in
ea vnq̄ prevalere potuit. Et ideo in ps.
non dicitur luna simpliciter sed luna per
fecta in eternum. Luna autem tunc perfe
cta erit quando sine macula erit quando
scz verificabitur quod dicitur Isa.xxx.
Erit lux lune sicut lux solis. Fuit igitur si
cut luna pfecta qz sine omnis peccati ma-
cula tam mortalis q̄ etiā venialis. ¶ Mo
mine etiam lune intelligitur mutabilitas
miserie. ps. orietur in diebus eius iustitia
⁊ abundantia pacis donec auferatur luna
gl osa .i. mutabilitas que per lunam signi-
ficatur. Sicut enim luna crescit ⁊ decrescit
sic ⁊ humanum corpus multiplici muta-
bilitati subditur Ro.viij. Vanitati creatu
ra subiecta est ⁊c. Et qz ipsa mutabilitas
miserie tolletur in resurrectiōe die nouis-
simo subditur ibi. ipsa creatura liberabi-
tur a seruitute corruptionis ⁊c. Istam lu
nam beata virgo sub pedibus habet qz p
fectam corporis immortalitatē ; possidet
⁊ super omnes angelorūz ordines in ani
ma ⁊ in corpore glorificata manet. vnde
ps. Latigo .i. humana mortalitas sub pe-
dibus eius. ascendit super cherubin ⁊ vo
lauit. vo. super. pen. ven. Ipsa igitur vir-
go beata lunam sub pedibus habuit scili-
cet celestem naturam ei presidendo pro-
speritatem humanam eam despiciendo.
omnem culpam ipsam penitus vitando
⁊ humanam miseriam immortalitatem
induēdo. ¶ Tertio fuit illuminata a par-
te superiori quia in capite ei⁹ corona stel-
larum.xij. Iste duodecim stelle sunt duo-
decim eius prerogatiue super omnes mu
lieres quarum quattuor habuit ex par-
te corporis ⁊ anime. ¶ Prima fuit vte-
ri sanctificatio. secunda angeli salutatio.
tertia spiritussancti superuentio. quarta
filij dei conceptio. Alias quattuor ha-
buit ex parte anime. ¶ Prima fuit eius
humilitas quia dixit. Ecce ancilla do-
mini ⁊c. ¶ Secunda eius prudentia quia
quesiuit. Quomodo fiet istud ⁊c. ¶ Ter-
tia fuit erubescentia qua turbata est in ser
mone angeli. ¶ Quarta fuit charitas
qua seruiuit cognate. ⁊ quia vino deficiē

re in nuptiis dixit filio. Vinū non habent Joh. ij. Alias quattuor habuit ex pte corporis q̄ fuerūt maternitas sine corruptione. virginitas cū fecūdatiōe grauitas sine grauamine ⁊ pius sine dolore. Fuit ergo mater incorrupta. virgo fecunda sine grauamine grauida sine dolore puerpera. Et stelle. xij. sunt. ix. ordines angelorum ⁊ tres ordines beatorū scilicet martyres cōfessores ⁊ vgines qui eam coronant q̄ ipsam perpetuo venerāt admirantur ⁊ laudant Seraphin emm admirātur ⁊ laudant in ea charitatē tā succensam. cherubin sapiētiam tam pfundam. Throni pacē ⁊ quietem in deo sic tranquillā. Dominationes tātam sup angelos pceminētiam. Vtutes tantā miraculorum efficaciā potestates tā tam super demones potentiam principatus tantam de omnibus regnis prouidē tiam. archangeli tantam de omnibus locis diligentiam. angeli tantam de singulis psonis custodiam. Martyres tātam in tribulatiōe constantiam. Confessores tantā sobrietatem ⁊ temperantiam. Virgines tantam puritatē ⁊ mūdiciā. ¶ Quarto eius dignitas ostenditur ex eius fecūditate: q̄ in utero hūs filium dei cōceptū sc̄z in annūciatione clamabat spiritu deum magnificādo quādo dixit. Magnificat anīa mea dñm. Sed nota q̄ habuit in utero paternum splēdorē Heb. i. Qui cū sit splēdor glorie &c. ¶ Itē niueum cādorē Sapi. vij. Cādor est lucis eterne ⁊ spe. fine. ma. ¶ Itē diuinū odorē Eccli. xxiiij. Ego ḡsi vitis fructificaui suauitatē odoris. ¶ Itē suauem dulcorē ibidē. Spiritus meus sup mel dulcis ⁊ hereditas mea sup mel ⁊ fauū. ¶ Itē celestem ignē Heb. xij. Deus noster ignis cōsumēs est. Ex hoc ergo q̄ habuit in utero paternum splēdorē. fuit in ea mirabilis claritas Ambrosi⁹. Quid mirabilius matre dei: quid splēdidius ea quaz splēdor elegit. qd castius ea q̄ corp⁹ sine corpis cōtagio generauit: q̄ vero habuit niueū candorē siue splendorē remānsit ibi mirabil puritas Can. iiij. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula nō est in te Anselmus. Decebat vt virgo ea puritate niteret qua maior sub celo nequit intelligi. Quia vero diuinum odorē habuit remānsit ibi mirabil suauitas. Vñ clamabāt adolescētule. Trahe me post te curremus in odorē vnguētorum tuorum Eccli. xxiiij. Sicut cinamomū ⁊ balsamus aromatizans odorē dedi. Sz q̄ habuit suauē dulcorē remānsit ibi mirabilis pietas. Vñ ipsa dicit mater gre mater misericordie. Quia vo habuit celestē ignē remansit ibi mirabilis charitas p quam diabolum succendebat Judith. ix. Percutiet eum ex labijs charitatis mee: per hanc enim omnia aduersa supabat: Can. viij. Aque multe non poterūt extinguere charitatem. ¶ Item maria mater domini assimilat arce testamēti in visione beati Joānis que habet Apoc. xj. vbi dicitur q̄ visa est arca testamenti dñi in tēplo eius ⁊ facta sūt fulgura ⁊ voces ⁊ terremotus. Vbi primo nota aspectum dignitatis q̄ visa est arca domini. ¶ Secūdo situm sanctitatis q̄: in loco sācto sc̄z in tēplo. ¶ Tertio affectuz ptātis q̄: facta sunt fulgura. Et circa primum nota. q̄ per arcaz domini intelligitur virgo beata Maria. Et hoc patet ex tribus sc̄z ex materia ex mēsura ⁊ ex cōtinentia. i. ex ipso contento. Sz quidē materia arce veteris testamēti de q̄ fabricata fuit fuerunt ligna sethim sicut patet Exo. xxv. sim aūt Hiero. Ligna sethim inter cetera ligna habēt lenitatē pulchritudinem ⁊ fortitudinem ⁊ imputribilitatē. Per que intelligūtur quattuor virtutes marie. Nam lenitas competit eius pauperati per quā fuit a terrenis affectibus ⁊ solicitudinibus exonerata ⁊ alleuiata Ysa. xix. Ascendet dominus super nubē leuem. i. mariā pauperem q̄ nubes quidem fuit. q̄ ex terra nata sed tamen fuit leuis a mundi affectibus ⁊ solicitudinibus exonerata. Pulchritudo vero competit eius puritati p quam immunis fuit ab omni deformitate peccati. Can. iiij. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula non est in te. Fortitudo autem competit eius stabilitati. scilicet in fide ⁊ patientia Prouerb. vltimo. Fortitudo ⁊ decor indumentum eius Eccli. xxvi. Le-

lumne auree super bases argenteas ⁊ pedes firmi sup plãtas stabilis mulieris. Im putribilitas competit eius vgintati. Sapiẽs. vj. Clara est que nunq̃ marcescit.

¶ Scõ illa arca figurabat beatã virginẽ ratiõe mensure q̃ sicut dicit Exodi. xxv. Longitudo arce habebat duos cubitos ⁊ semis: latitudo cubitũ ⁊ dimidium. altitudo simiter cubitũ ⁊ semis. Joseph⁹ antẽ dicit q̃ facta est arca quinq̃ palmo⁹ longitudinis: q̃. s. beata virgo quinq̃ sensus ab initio vite vsq̃ ad finem in omni sanctitate lõganimiter custodiuit ⁊ seruauit.

¶ Trium aũt palmorum erat latitudo q̃ restaurationem angelorũ ⁊ redemptionẽ hominũ ⁊ totius vniuersi renouationẽ auidissime procurabat. Cubitum ⁊ semissem habebat altitudo quia eius contemplatio plena erat in fide semplena in cõprehensione: vel certe quia eius celsitudo humanam ⁊ angelicã naturam excellebat sed vsq̃ ad filij excellẽtiã minime ipa attingebat. ¶ Tertio figurata est beata vgo per arcã ratiõe continentie: q̃ in arca cõtinebant tabule testamẽti. Deuteronomiu⁹ ⁊ virga aaron vina aurea in q̃ erat mãna. Que omnia cõpetunt beate marie. Custodiebat eni virgo beata rigorẽ discipline. qui designatur per virgã: legem decalogi que per tabulas. euangeliu⁹ xpi qõ per deuteronomium que est lux scõa: ⁊ ipsum xp̃m qui per vinam plenã mãna. vel per ista quattuor intelligit Jesus xps qui in ista arca habitauit. in quo quattuor fuerunt. s. diuinitas dulcissima que per mãna anima sapientissima que p deuteronomium siue scõam legẽ caro mundissima que p̃ virgam aaron q̃ floruit. ⁊ spũs human⁹ sapientissimus q̃ per tabulas testamẽti in q̃b⁹ erant scripta dei mandata significantur. Templũ autem in quo hec arca fuit est triplex. primum in quo fuit fabricata ⁊ sanctificata. ⁊ istud fuit vterus matris sue scz anne beate. Dicitur enim. iij. Re. viij. q̃ intulerunt arcam domini in locum suu⁹ in oraculum templi in sancta sanctorum Hec arca fedꝛ domini fuit beata maria quam deus sterilitatem parẽtum auferẽs ⁊ angelus pmissionẽ deferens ⁊ Joachim generationi operam prebens introduxit in locũ suum. i. in vterum beate anne. de qua subditur in oraculũ templi. ipsa. n. anna beata tẽplum dei fuit cuius oraculum fuit mẽs ipsius deo deuota ⁊ orationi dedita: in cuius etiam vtero beata vgo post cõceptionem sanctificata fuit vt esset sancta sanctorũ. i. super omnes sanctos sanctificata. vel vt ipsa beata virgo etiaz in vtero matris ꝓpararetur ad generãdum sanctum sancto ꝛ. ¶ Scõm fuit tẽplũ in quo fuit purificata tẽplum. s. salomõis in quo etiaz obtulit filiũ suum obuiãte sancto simeone Lu. ij. Venit in spũ in templũ ⁊ cũ inducerent puerum Jesus ꝛc. vt. s. nos studeamus animam nostrã dum est in tẽplo corporis vel mundi sollicite purgare. s. p penitẽtiam ⁊ spiritũ nostrũ deo offerre. s. per orationez deuotã. ¶ Tertiũ est tẽplũ in quo fuit glorificata. ⁊ hoc fuit in assumptione cũ. s. ingressa est templũ celestis glorie. Et de ꝟ templo dicit in ps. Dominus in tẽplo sancto suo dñs in celo sedes eius. Ad hoc igitur celeste tẽplum deducta fuit arca. i. beata virgo cũ honorabili societate cũ ineffabili iocunditate cũ admirabili claritate ⁊ cũ terribili potestate. De primo dicitur figuratiue. ij. Regũ. vj. vbi legitur q̃ dauid ⁊ ois israel ducebant arcam domini cũ gaudio. ⁊ erãt cum dauid septem chori. Per dauid intelligitur xps. per septem choros vniuersitas angelorum: vel tres chori fuerũt ante nouũ testamentum scz angeli patriarche ⁊ prophete ⁊ quattuor in nouo. s. martyres cõfessores ⁊ vgines ⁊ ipsi apostoli q̃ nutu dei ad litteram interfuerunt eius exequijs. De ista honorabili societate cãtat ecclesia. Vidi speciosam sicut colũbam ꝛc. ⁊ sicut dies verni circũdabant eã flores rosarum ⁊ lilia cõuallium. Per flores rosarũ ꝑm Hiero. intelliguntur oẽs martyres sanguine rubricati. Per lilia omnes angeli cõfessores ⁊ virgines. ¶ Secũdo assumpta est cũ ineffabili iocunditate. quod significatum est. i. Regum. vj. vbi dicitur Dauid ⁊ omnis israel deducebant arcam testamenti domini in

subilo ⁊ clangore buccine. Et ibidem. David autem ⁊ omnis domus israel ludebāt coram domino in omnibus lignis fabricatis ⁊ citharis ⁊ lyris. Circa quod notādum est q̄ sicut dicit Augu. sup pſ. ⁊ Hugo de sancto victore. Triplex est sonus musicus. Unus q̄ fit cū voce sicut in cantu. Alius cū flatu sicut in buccina: tertius cū pulsu sicut in cithara. Sonus ergo vocis tangit cum dicit in iubilo q̄ iubilatio est cātus modulatus. Sonus flatus cū dicitur in clangore buccine. Sonus pulsus in lignis fabricatis ⁊ citharis. Unde per hoc dat intelligere q̄ in deductione huius arce i templo celi fuit omnis modulatio siue suauitas musica. ¶ Tertio fuit assumpta cum mirabili claritate. Saū. vj. Que ē ista que progreditur quasi aurora consurgens. In quo ostenditur q̄ ascendit cum claritate corporali. s. corporis glorioſi de polita. s. omni obscuritate corporee corruptionis sicut aurora nocte relinquit ⁊ die adducit. sequitur pulchra vt luna. Et in hoc oñditur q̄ cū claritate spūali. i. cū anima beata. Sicut enī luna post solem saltē quantū ad apparentiam maiorē hz claritatem. Sic ipsa post xp̄m maiorē fm essentiam ⁊ veritatē habuit beatitudinem. Sequitur electa vt sol. In quo ostēditur q̄ ascendit cū claritate supsubstantiali. i. cuz filio suo sibi occurrēte qui est verus sol. Et sequitur adhuc terribilis vt castrorum acies ordinata. In quo ostenditur q̄ ascēdit cū claritate intellectuali. i. cū luce angelica q̄ totus angelorū exercitus ad ipsaz venit ⁊ ipsam vsq; ad celum associauit.

Et ideo dicitur vt castrorū acies ordinata q̄ quidam eā precedebāt sicut domicille q̄ si viam tante domine preparantes: quidā comitabātur sicut baiuli quasi ipsam ad ethera deducētes: quidam subsequebant tanq̄ famuli quasi eius obsequijs famulātes. Dēs aūt associabant sicut ioculatores deuoti laudes dulcissimas modulantes.

¶ Tertio sequitur effectus prāns: q̄ facta sunt fulgura ⁊ voces ⁊ terremotus. Dum enim sic triumphaliter ascenderet facta sunt fulgura. i. terrores demonuz. s. fugientium ⁊ voces. s. sanctorum iubilantium ⁊ terremotus. i. cōmotio iudeorum cōcurrentiū de qua. Iudeorū cōmotione multa narrañ in libello de assūptiōe quē transtulit beatus Hieronymus.

¶ Capitulum. xxi.

Mundus assimilat illi marī vitreo q̄ Johānes vidit per visionē imaginariam Apo. iiij. vbi dicit. Vidi in conspectu sedis tanq̄ mare vitreū simile chrystallo Est enim mundus mare tumidum per superbiam liuidū per inuidiā. feruidus per iracundiā. profundū per auariciam inquietum per accidiā spumosum per luxuriaz absorbens per castrimergiā vbi etiam maiores pisces minores deuorat Abac. i. Facies hominis sicut pisces maris. pſ. Hoc mare magnū ⁊ spaciosum manibus ꝛc. Dicitur autem vitreum propter fragilitatem. Job. i. Mundus transit ⁊ concupiscētia eius Ap. i. Cor. vi. Preterit. n. figura mūdi huius. Dicitur etiam simile chrystallo ꝓpter frigiditatē ⁊ maliciā obstinationis Eccli. xliij. Celauit chrystallus ab aqua.

¶ Capitulum. xxij.

Passio ⁊ perfectio chrysti excessit passiões ⁊ pfectiones omniū sanctorum qō ostēsum est per somnium Joseph qō habetur Gen. xxvij. Audite somniū meum quod vidi: putabaz colligere nos manipulos in agro ⁊ quasi surgere manipulum meū ⁊ stare vestros q; manipulos circūstantes adorare manipulū meū. Manipulus enim Joseph est collectio cōrumellarū ⁊ passionuz xp̄i q̄ Amos vltimo fasculus vocatur qui edificat in celo ascensionē suā: ⁊ fasciculū suū super terrā fūdauit. Mā xp̄s per fasciculū passionū sibi fecit gradus ascēsiōis in celū. Manipuli aūt fratrū Joseph significant collectiones penaz ⁊ passionū aliorū sanctorū. Quod igit manipuli eorū manipulū Ioseph adorauerunt: nihil aliud ē q̄ recognoscere q̄ passiões eorū nihil sūt respectu passiōis chri

sti ⁊ q eoꝝ passiones ex xpi passiõe virtutem ⁊ meritũ hũt. Vel q; manipulus dicitur a manu. Per manipulũ ioseph intelligimus vtutẽ ⁊ pfectionẽ operũ christi. p manipulos vo fratrũ ei⁹ intelligim⁹ merita siue fructꝰ opeꝝ aliorꝝ sanctorꝝ de qb⁹ in ps. Eũtes ibãt ⁊ flebãt mittentes semina sua. Veniẽtes aũt venẽt cũ exultatiõe portantes manipulos suos. Qõ igit manipuli eoꝝ illi⁹ manipulũ adorãt ẽ q; merita eoꝝ in cõparatiõe illi⁹ deficiẽdo se humiliãt. Quia vo in pdicto somnio fit mẽtio de agro cũ dr. Putabã colligẽ nos manipulos in agro. ¶ Notandũ ẽ q; sicut dicũt somniorꝝ interpres ager sõniat⁹ diuersam hꝝ significationẽ. Maꝝ aliqñ refertur vt dicũt ad somniãt⁹ malignitatẽ sicut refertũt q qdaꝝ de pncipib⁹ venit ad magnuꝝ somniorꝝ interpretẽ q vocabat Serim ⁊ dixit ei. Vidi per somniũ in agro spatioso ⁊ plano me stare qui pmũ quidez apparuit dẽsus ⁊ herbidus postea nudus ⁊ aridus cui rñdit interpres hoc ũsidelitatez ⁊ versutiam protẽdit somniãtis ⁊ vere sic erat in re sicut dixit Onirocritis. i. somniorũ discretor vel iudex. Vñ varietas agri somniata ad versutiã ⁊ mstabilitatez refertur somniantis. Qñqꝫ vero ager somniatus refert ad loci fertilitatem sicut in supradicto somnio ioseph ager significabat terram fertilem egyptiin qua ioseph a fratribus suis erat adorandus.

¶ Capitulum. xxiij.

Peccatũ primo hominem ligat ⁊ p obstinationẽ includit: deide ad iferni patibulũ deducit: qõ oñdit ex somnio pistoris pharaonis qõ habet Gen. xl. vbi dicit q; pistoꝝ princeps air. Ego vidi somniũ q; tria canistra farine haberẽ super caput meũ ⁊ in vno canistro qõ erat excelsus portare me putabam oẽs cibos q; fiũt arte pistoria aues q; comedere ex eo. Rñdit ioseph hec est interpretatio somnij tria canistra tres adhuc dies sunt post quos auferet pharao caput tuũ. ac suspẽdet te in cruce ⁊ lacerabunt volucres celi carnes tuas. ¶ Iste pistor significat peccatorẽ qui mouitur in peccatis. Tria enim canistra farine tria peccata sunt. s. cordis oris ⁊ operis que tũc sunt super caput quãdo dominantur menti. Vel ista tria sunt tria vitia magna ⁊ principalia. s. auaritia luxuria ⁊ superbia: quorum excelsus est superbia: in quo oia cibaria quodãmodo fũt. i. oia ipeccata qbus mali pascunt: q; scz initium oĩs peccati est supbia vt dr Eccli. x. Aues aũt que de hoc canistro pascunt demões sunt quorum proprium vicius supbia est Tres aũt dies sunt tẽpus natiuitatis tempus vite ⁊ tẽpus mortis peccatoris post quos peccator educitur a carcere mundi vel corporis. Vnde tunc auferetur caput. i. rationalis mens ꝑm quã anima a corpore separatur que in homine principare debuit ⁊ suspẽditur misera anima in tormẽto gehẽne vbi aues lacerant eius carnes .i. demones delectant in penis quas anima sustinet ꝓ peccatis que gessit in carne. Quia igit in pdicto somnio ioseph p tria canistra itellexit tres dies post quos somnium implendum erat. Notandũ est q; si ent dicunt somniorꝝ interpretes tẽp⁹ impletiõis somnij accipit dupliciter. Aliquã do quidem ex numero ⁊ ordine rerꝝ q; in somnio apparẽt sicut in somnio pharaonis ioseph p septẽ boues vel spicas intellexit septẽ annos. ⁊ q; post septẽ pingues vel plenas boues siue spicas venebãt septem tenues itellexit q; septẽ annos vbertatis sequerent̃ septem anni sterilitatis. Similiter in somnio pincerne p tres ppagines accepit tres dies post quos somnium implendũ erat. Et in hoc somnio pistoris vt dictũ est p tria canistra itellexit tres dies: aliqñ vo vt dicũt determinat tẽpus impletionis somnij ex hora qua qs somniũ videt: vñ dicũt q; somniorꝝ q; apparent a nona hora noctis vsqꝫ ad initium aurore nõ differt impletio nisi vsqꝫ ad annũ vel sextum mẽsem vel tertiũ vel decem dies. ⁊ illa sunt veriora ⁊ validiora q; fiũt ante lucẽ somnia vo q; fiunt in luce aurore vltra tertiũ diẽ nõ ꝓtendunt. ¶ Itẽ peccatũ hꝝ in fieri habeat delectationẽ tñ in fine ha

bet amaritudinem dum assimilatur illi libro de quo agit i visõe beati Johis Apc̃. x. vbi dicit. Accepi librum ⁊ deuorauit illū ⁊ erat in ore meo tanq̃ mel dulce ⁊ cū deuorassem eū amaricatus est vẽter meus. Ille liber repñtat peccatū qđ vocat liber qz scribitur illa scriptura de qua dr Ihẽ. x vij. Peccatū iuda scriptū est stilo ferreo in vngue adamãtino exaratū sup latitudinez cordis eor. Tũc aũt deuorat qñ cum delectatiõe impletur. ⁊ tũc dr in gustu. i. in fieri dulcedinem mellis. i. vehementiã delectatiõis sed post deuorationẽ. i. post trãsitum delectatiõis amaricatur vẽter anime. i. memoria seu cõsciẽna penitudine repletur. Vñ phs dicit q̃ mali replent penitudine Prouer. v. Nouissima illius amara quasi absinthium.

¶ Capitulum. xxiiij.

Penitẽtia liberat homines a carcere peccati ⁊ restituit hoiem ad gratiam dei qđ ostenditur ex somnio pincerne pharaonis de quo habet Gen̄. xl. vbi dicitur q̃ narrauit ꝓpositus pincernarum somniũ suum. Videbã coram me vitẽ in qua erant tres propagines crescere paulatim gẽmas ⁊ post flores vuas maturescere calicemq; pharaonis in manu mea. Tuli ergo vuas ⁊ exp̃ssi in calicẽ quẽ tenebã ⁊ tradidi poculũ pharaoni. Respõdit Joseph hec est interpretatio somniũ. tres propagines adhuc tres dies sunt post quos recordabitur pharao ministerii tui ⁊ recipiet te in gradũ pristinum dabisq; ei calicez iuxta officium tuum sicut ante ꝓsueueras tantũ memẽto mei cum bene tibi fuerit. Iste pincerna reus ⁊ in carcere positus ⁊ postea liberatus significat eos q ⁊ si peccant tamẽ per penitẽtiam liberãtur. Vitis aũt est penitẽtia cui⁹ tres propagines sũt contritio. confessio. ⁊ satisfactio ex qbus ꝓducũtur gẽme bonaruz cogitationum. ⁊ flores bonarũ affectionũ ⁊ fructus maturi pfectarum opationum que etiã exprimũtur q̃ tollerãtiã passionũ vt cõformẽt passioni xpi q̃ est exprimi in calicez regis. Ad hoc idem referr interpretatio qz tres propagines sunt tres dies idest tres aie illuminatiões. vnus in peti recognitiõe alius in peti propalatiõe. tertiꝰ i peti redemptiõe. primũ facit cõtritio. 2m cõfessio. tertium satisfactio. Postquos pharao idest deus recordabit peccatoris ⁊ pristine ingẽtie eius ꝓ miserecordiã ⁊ restituet eũ ad pristinũ statuz gre. Quod aũt Joseph subdidit. Memẽto mei dum bñ tibi fuerit ẽ vbum qđ põt xps dicere ei qui percussus tribulatiõe vel infirmitate est memor eiꝰ ⁊ reddit ad cor ⁊ penitet vt liberetur. ꝓ Cum occiderent eos querebant eum ⁊ reuertebantur ⁊ diluculo veniebant ad eus Sed tñ qñq; tales postq̃ liberati sunt ⁊ ad sanitatẽ vel prosperitatẽ reducti non amplius recordantur dei. nec bonuz qđ inceperũt prosequunt. sicut de isto pincerna scribit q̃ postq̃ liberatus est succedẽtibus prosperis oblitus est interpretis sui. Aliqui aũt sic exponũt. q̃ in hac vite somniata significatur xps vel ecclesia. Tres autem propagines in vite sunt tres gradus fideliũ ecclesie. s. cõiugatorum qui sunt in mora opationis cõtinentium q sunt in lecto cõtemplationis. ⁊ virginum siue rectorum q sunt in agro ꝑdicationis. Vbi sunt tres status incipientium proficientiũ ⁊ perfectorum quos xps exprimit in euãgelio Est ergo sicut palmes in vite fidelis i vnitate ecclesie. extra q̃ nullum fructuz meritorium eterne vite potest facere. hic palmes primo germinat in bona voluntate. secũdo floret in bona operatione. tertio maturescit in perfectione. quarto vinum exprimit in prosecutione. sed precipue cauendum est in flore idest in initio bone operatiõis qz tunc maxime leditur vinea ⁊ faciliter corrumpitur siue pluuia tẽporalis superfluitatis. siue ardore cupiditatis. siue vento vanitatis. Vel hec vitis producit gẽmas in cognitione. florẽ in deliberatione. maturitatem vue habet in operis consumatione. cuius vinuz soli domino propinabitur. qz soli deo honor ⁊ gloria. ¶ Item penitentia assimilatur illi patri subcenericio qui per somnium videbã

tur descendere in castra madian .de quo habetur Judicum. vij. vbi dicitur quod narrabat aliquis somnium proximo suo ⁊ in hunc modum referebat ꝙ viderat. Vidi somnium ⁊ videbatur mihi quasi subcinericius panis ex ordeo volui ⁊ in castra madian descendere. cumq; peruenisset ad tabernaculum percussit illud atq; subuertit ⁊ terre funditus coequauit Vbi primo attende exemplum quia subcinericius panis ex ordeo :subcinericius quo ad cocturam idest subcinere coctus: In cinere autem intelligitur humilitas mentis proueniens ex memoria mortis. que corpus hominis in cinerem redigit. Eccli. x. Quid superbit terra ⁊ cinis: Sub hoc cinere debet esse animus penitētis ⁊ excoq igne doloris Job. xlij. Ago penitētiā i fauilla ⁊ cinere. ¶ Jtē videbat panis quo ad formā. penitentia namq; est pānis doloris quo reficit animus penitentis ō quo ps. Fuerunt mihi lachrime mee panes die ac nocte. Nec. n. est aqua refectionis q̄ aia mirabiliter educat. Per hunc panē cōpunctionis ⁊ aquā refectionis incipit anima viuere iustitie. q̄ prī erat sub morte culpe propter quod dicitur Eccli. xxxix. q̄ initium vite hominis panis ⁊ aq̄ facies panis doloris ⁊ aqua lachrymationis. Sed videbat iste panis ex ordeo quo ad materiā. Ordeum eni semen habet asperū ⁊ aridū. Vñ ordeum ab ariditate est dictum. ⁊ signat asperitatem penitētie ⁊ ariditatem abstinentie q̄ debent esse exterius in carne tum ad satisfactionem tum ad vitiorū mortificationem. ꝫ illō Apli. Col. iij. Mortificate mēbra vestra. ¶ Secundo in hoc somnio ꝑsidera motus qr iste panis videbat volui ⁊ descēdere i castra madian. Jd qō rotatur ⁊ volui ſm omnes ptes suas vicissim gradiendo vertitur. Similiter penitens proficere dz ſcz ſm omnes ptes suas succedere verti. Debet eniz modo verti memoria ad obliuiscendum iniurias ⁊ recolēdum culpas. modo intellect⁹ vt nō iudicet aliēa ſz subtiliter discutiat ꝓpria. modo volūtas vt ō desistēt culpam ⁊ diligat iusticiā. Debet verti oculus vt nō aspiciat venialē ſz ōploret iniquitatē. Et simile debet fieri de omnib⁹ alijs pribus ⁊ etiam mēbris vt voluant eo modo quo docet Aplus Rom. vi. dicens. Sicut exhibuistis mēbra seruire immundicie ⁊ iniquitati ad iniquitatē. ita nunc exhibete mēbra vestra seruire iustitie in sāctificationem. Sz quidam non sic voluūt qui sūt similes effraym. de q̄ Osee vij. Factꝰ est effraym quasi panis subcinericius q nō reuersat. Tales sunt q̄ habēt memoriam ⁊ aliq̄n deplorāt peccata ſz tñ non mutant opera. ¶ Jtē videbat descendere in castra madian. Madian interpretatur iniquitas. vnde castra madian sunt iniquitatis arma ſcz diuersoꝝ modorum quasi diuersaꝝ acierū vitia ⁊ peccata que terrā ūrſi. animas fideliū vastāt. Ad hoc igitur panis penitētie descēdit cū ſcz animꝰ dolēs ad ea discutiēda ⁊ fleda humiliter se ponit. Vel q̄ madian interpretatur iudicium dz panis penitētis. i. cōpunctus animus in castra madian descēdere. i. ad sua vitia pēitēda quodā quasi ꝓprio iudicio humiliter redire. nā vt dicit Apo. i. Cor. xi. Si nosmetipsos diiudicarem⁹ ſi vtiq; a dño iudicaremur. ¶ Tertio cōsidera effectum qr cū puenisset ad tabernaculoꝝ percussit illud atq; subuertit ⁊ terre fūditꝰ coeq̄uit. Tabernaculū diaboli est cor peccatoris qō penitētia pentit in cōtritione subuertit in cōfessiōe terre coequat i humili satisfactiōe. Est eni in satisfactione humilitatis inclinatio ⁊ iusticie coequatio quia secundum mensuram culpe debet esse satisfactio pnie.

¶ Capitulum. xxvi.

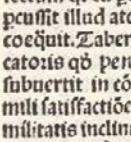

Persecutio tyrannoꝝ cō tra sanctos designatur in illo equo rufo quem vidit Johs Apoca. vi. vbi dicitur. Exiuit alius equus rufus ⁊ qui sedebat super illū datū est ei vt sumeret pacē de terra ⁊ vt inuicē se interficiāt ⁊ datus est illi gladius magnus. Vbi primo nota tyrannicā crudelitatē que significat in equo rufo. Dic equꝰ est tyrānoꝝ principatus ra

fus.i.crudelis ⁊ sanguinolētus sanguine sanctoꝝ cruētatus Zacha.i. Vidi p noctē ⁊ ecce vir ascēdēs sup equū rufū. ¶ Scdo attēde tyrānoꝝ societatē. hūt.n. secū dia bolū q deducit eos. vñ dic q sedebat sup eū sez diabol⁹ q tyrānos regit ⁊ ducit in mortē ⁊ oppressionē sanctoꝝ. Dñ quilibꝫ eoꝝ potest dicere diabolo illud Numeri xxij. Nōne aīal tuum sum cui semp insidia re cōsueuisti. ¶ Tertio nota tyrānoꝝ po statē quā nō habēt nisi a deo pmittēte ⁊ ꝓcipue sup sanctos. Dñ dicit q datū ē ei .i. permissū a domio vt sumeret pacē de terra.i. quietez mentis toleret a terrenis Diego. Jsr precepit sabbatuz in munere Egyptus vo percutit muscarū multitu dine Ysa. xlviij. Non est pax impijs dicit do minus. Vel sic expone vt sumeret pacem de terra.i. illatis psecutionib⁹ mētes ho minū ab amore terrenoꝝ auelleret. Scē. Cū mūdus tot calamitates ingeminat qd nisi vt nō diligatur clamat Luc. xij. Pu tatis q pacē vem dare in terrā: nō dico vobis pacē sed sepationē. Et vt mutuē se interficerent deo permittente ⁊ diabolo suggerente ¶ Mathei. xviij. Tradet autem frater fratrem in mortem ⁊ pater filiuz ⁊ exurgent filij in parentes ⁊ morte afficiēt eos. vel mutuem se interficerent gladio praue psuasiōis quo mutuo se occidunt multi Judicum. vij. ¶ Mutua se cede trun cabant. Sequitur ⁊ datus est illi gladius magnus ⁊ potestas magna persequendi ⁊ occidēdi sanctos ⁊ dicit magn⁹ premul titudine occisoꝝ qz multos occiderunt tyrāni a principio nascentis fidei ⁊ mul tos occident in fine tpe antichristi. vnde Thre.ij. dicit ecclesia ad dñm. Jacuerunt in terra puer ⁊ senex foris vgines mee ⁊ iuuenes mei ceciderūt gladio in die furo ris tui.i. tēpore quo pmittit tyrānos face re cōtra sanctos ⁊ dicit dies illud tēpus: qz tunc exierūt sancti de tenebris psentis vite ad lucē eterne glorie: ⁊ ēt qz tribula tio illuminat Ysa. xxviij. Sola veratio tā tūmodo dabit intellectū auditui. Vide er go. qz de⁹ pmittit malos dñari bonis ad soꝝ profectū. Et hac eadē rōne pmittit ēti hac vita q mali sūt semp sociati bonis sic ut pz ⁊ notū est i multis binarijs quos ponit Clemēs i itinerario suo. Mā sic so ciati fuerūt cayn ⁊ abel noe ⁊ gigites Jsa ac ⁊ Jsmael iacob ⁊ esau moyses ⁊ magi dauid ⁊ saul filij dei ⁊ iudei Petr⁹ ⁊ Sy mon magus xps ⁊ antichristus. ¶ Item psecutio hereticoꝝ ⁊ prauitas ōsignatur per illū equum nigrū quem vidit Johes Apoca. vi. Ecce mgt equ⁹ niger ⁊ q sede bat super illū habebat stateram in manu sua ⁊ audiui tanq̄ vocē in medio quatu or animaliū dicentiū bilibris tritici dena rio ⁊ tres bilibres ordei denario. ⁊ vinuz ⁊ oleum ne leseris. Vbi describit hereti corum prauitas tripliciter. ¶ Primo re spectu vite eū dicit. Et ecce equ⁹ niger. i. hereticoꝝ cet⁹ sordib⁹ peccatoꝝ denigra tus sed rigore pnie exteriorus ne possit p pēdi eius malitia palliatus. Dñ bene dr equ⁹ niger qz nigredo ꝓuēit ex labore ex teriori ⁊ carnis mortificatione p quā na turalis calor extinguit qz ipā oibus mo dis nituntꝝ extinguere fidē in alijs. q. ē spi ritualiter calor naturalis vitificās homi nē interiorē Abacuc. iij. Justus in fide sua viuit. ¶ Scdo ostenditur hereticorum prauitas respectu scripture. qz q sedebat super eum scilicet diabol⁹ qui regit illos ⁊ ducit quo vult hēbat stateram in ma nu sua. i. peruersam scripture expositio nem que stare compatur qz sicut state ra sine pondere ō facili mouet huc ⁊ illuc sic scriptura sacra si nō hz pōdus catholi ce expositionis fluctuat huc atqz illuc ⁊ sicut statera per astutiam falsi mercatoris potest male inclinari. Sic scriptura per astutiam falsi expositoris potest male ex poni: sed bonus doctor sequitur sancto rum expositionem. Signanter autem di citur qz hēbat stateraꝫ. qz heretici scriptu ram habent ⁊ non habent ab ea. Nā sup be ei dñantes suo sensui coaptant: ecōtra vo catholici doctores nō hnt sed habēt ab ea. qz būliter se illi subiciūt captiuātes intellectū suū ad obediēdū xpo. ¶ Jte dicit in manu sua. qz seipsos macerādo in xta superficiē ire opando affligūt. sz tozū ꝑ

faciũt vt videant bõi ⁊ sic facilẽ decipiãt credentes sibi Osee.xii. Chanaam in manu ei⁹ statera dolosa. ℭ Itẽ statera quã diabolus h̃z in manu sua ẽ tribulatio q̃ dño p̃mittẽte bonos ⁊ malos affligẽdo ponderat ibiq̃ eos cognoscatur q̃ sint grauioris ponderis vel leuioris: q: hi q̃ deteriores ex tribulatione fiũt fũt põderis leuioris ⁊ defectiui: qui vo ex tribulatione pio fiunt sunt ponderis grauioris ⁊ iusti. ℭ Tertio pẽtur ex puerilitas respectu intelligentie. Mõ.n.p̃t hereticꝰ hñe verã intelligentiam scripturarũ: quia hec nõ datur nisi his qui rectam fidem habent ẽm illud Ysa. Nisi credideritis nõ intelligetis. Vnde dicit beat⁹ Jobes. Quid audiuit tanq̃ vocẽ.i.xp̃m vel xp̃i existẽtis in medio quattuor animalium.i.in medio predicatorum ⁊ doctorum dicentium idem q̃ angelus: quia angelus loquitur in animalibus bilibris tritici. Bilibris ad litteras ẽ vas continẽs duos sextarios vel duas libras ⁊ significat intelligẽtiam sacre scripture q̃ h̃z duos sẽsus.i.litteralẽ ⁊ spiritualẽ. Triticum autẽ q: ẽ cibus nobilium signat testamẽtum. Bilibris ergo tritici ẽ intelligẽtia duplex noui litteralis ⁊ spiritualis q̃ sunt quasi due libre. Ordeum vo q: ẽ cibus rusticorum ⁊ iumẽtorum ⁊ duriciam h̃z in cortice ⁊ medullam h̃z interius dulcẽ signat vetus testamẽtuꝫ quod datum ẽ rudibus iudeis ⁊ exterius in littera p̃tẽdit duriciaꝫ ſz intus continet suauitẽ intelligẽtiam: bilibris ergo ordei ẽ duplex sẽsus veteris testamẽti ſz litteralis ⁊ spiritualis: ſz numerãtur hic tres bilibres ordei: quia continentia veteris testamenti tripartita est apud hebreos scilicet in leges prophetas ⁊ agiographa. Per ẽ narium autẽ accipitur vnitas pfecte fidei ẽnarius enim regis h̃z imaginẽ ⁊ superscriptionem. Ymago enim ad deitatem: superscriptio vero ad humanitatem pertiet de quibus est fides quia ergo vtrumq̃ testamentum vnitatem vere fidei continet recte dicitur vel vendi vel emi denario ⁊ bilibris tritici.⁊ tres bilibres ordei.i.vera intelligentia vtriuſq̃ testamenti secundum vtrumq̃ sensum emitur vẽditur ẽnario.i. vnitate pfecte fidei acquisit: ⁊ merito idẽ p̃cium vtrobiq̃: q: eadẽ est itelligẽtia ſpũalꝭ i vtroq̃ teſtõ q: rota ẽ medio rote. Ezec.j. Cũ igit̃ heretici nõ habeant istum ẽnarium.i. veritatem catholice fidei: manifestum ẽ q: non p̃t hẽre veram itelligẽtiã scripture. Sequitur vinum ⁊ oleum.i. sanctos predicatores q: male viuẽtes mordaciter increpant ⁊ pusillos frequẽter cõsolantur: sicut samaritanus infudit oleum vulneribus saucia-ti. Lu.x. Sequitur ne leseris ⁊ itelligitur de lesione anime cui reuera nullus põt nocẽ ſi ipsa vult: corpus ledi põt ⁊ occidi iuxta permissionem dei: vel per vinum ⁊ oleum itelligitur vetus testamẽtum ⁊ nouum quod preceptis de minus nõ ledit: q: hi heretici male exponãt: ⁊ tamẽ veritas manet incorrupta. vel bilibris tritici.i. intelligẽtia veteriꝭ ⁊ noui testamẽti emitur a discipulꝭ ⁊ vẽditur a magistrꝭ p ẽnarium.i.p vita eterna ẽ quo ℳath.xx. Cõuentione aũt facta cũ operariis ex denario diurno: vñ aliã mercedẽ ſz tẽporalẽ vel doctor vel auditor sacre scripture q̃rẽ ñ h̃z ℘uer.xxij. Noli vendẽ sapiẽtiaꝫ ⁊ doctrinam ⁊ itelligẽtiam. Tres bilibres ordei q̃ eodẽ ẽnario cõparant.i. fides trinitatis opantis per dilectionẽ ẽi ⁊ proximi: pro qua ẽt ẽnarius.i. vita eterna recipitur q̃uis i hac vita non itelligatur. vñ non tritico ſed ordeo comparatur q: ad eius medullam.i. intelligẽtiã in hac vita minime peruenitur. Vel bilibris tritici est vir iustus qui habet libram iusticie ⁊ sapientie: ⁊ dicitur triticum quia tribulatiõib⁹ triturat̃ q: multe tribulatões iusto rũ. Lañ. vij. Dẽt ru⁹ sicut acervus tritici. Tres aũt bilibres ordei sunt fideles ipsecti q̃ habẽt qdẽ sancte trinitatis fidẽ: ſz nõ cũ ipsectõe vite. q: hñt velut ordeũ palea tenacẽ.i. tẽporalẽ amorẽ vtroq̃ nõ de nario empti sunt.i. sanguine xp̃i. Et seq̃t vinum.i. penitẽtes. ⁊ oleũ.i. misericordes ne leseris q: tales ex eo q: vincũt peccatũ vel mũdum nõ ledunt ẽm illud Apoc.ij. Qui vicerit nõ ledẽt a morte ſecũda liꝫ

tangak pñti tribulatione q̄ dicitur mors prima. ¶ Ire psecutio hypocritaꝝ assimilatur illi equo pallido quem vidit beat⁹ Johes Apoca. vi. Ecce inqt equus pallidus ⁊ qui sedebat super illum nomen illi mors ⁊ infernus sequebatur eum ⁊ data est illi potestas super quattuor ptes terre interficere gladio ⁊ fame ⁊ bestijs terre. Vbi primo nota hypocritaꝝ fictiones q̄ assimilatur equo pallido. Nam hypocrite vt de religione laudentur ieiunijs vigilijs ⁊ alijs corporalib⁹ exercitijs corā hominib⁹ se affligunt. Vnde vigore subtracto ⁊ sanguine diminuto quasi moribundi pallescunt. Et ideo de ipsis dr̄ ¶ Matth. vi. Exterminat facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Et ideo dicit h. Ecce equus pallidus. i. hypocritarum cetus religione fallaci palliatus Job. xv. Lō gregatio hypocritaꝝ sterilis. ¶ Secundo nota hypocritarum subiectionem qz subdūtur morti. Vñ qui sedebat sup illuꝝ quasi ductor ⁊ rector nomē illi mors. Sapiētie. ij. Invidia diaboli mors introivit in orbē terrarum. imitant aūt illū q̄ sunt ex pte illi⁹ ⁊ infernus. i. cōgregatio hypocritaꝝ ⁊ ceteroꝝ peccatoꝝ qui sunt inferno deputati sequebat. i. imitabat eum cultu ⁊ pena Apo. xx. Infern⁹ ⁊ mors. i. peccatoꝝ ⁊ diabolus missi sunt in stagnum ignis vel infernus dicitur sequi diabolū qz quos ille decipit ipse recipit. ¶ Tertio nota diuinam pmissionem quia data est illi. s. a deo pmittēte forte propē hypocrisim hominum potestas ſz nō mala voluntas super quattuor ptes terre. i. quattuor genera hominum que sūt in terra ſz iudeos hereticos gētiles ⁊ malos xpi anos. Vel super quattuor ptes terre. i. quattuor ptes hominū q̄ ītuor ptib⁹ mūdi. s. orīēte occidēte septētrione meridie mors. Vl sup ītuor ptes terre. i. sup oēs illos q̄ ītuor cordis affectōes ſz timorē amorē gaudiū ⁊ dolorē ponūt i terrenis de quib⁹ dicit Bernar. timent vbi nō opz amāt q̄ nō decēt gaudent vane delectanturqz vanis Job. ij. Terra data est in manu ipi. i. terreni in potestate diaboli iterficere gladio. i. i fixiōe peccati: ⁊ fame. i. ōfectu vbi ⁊ morte. i. mortifera doctria ⁊ bestijs terre. i. bestialib⁹ ⁊ crudelib⁹ pncipib⁹ mūdi q oēs ouorāt vl iterficere gladio puerse psuasiōis ⁊ fame. i. terrena cupiditate: ⁊ morte. s. peccati q̄ alijs a deo separat ⁊ bestijs terre. i. bestialib⁹ prelatis.

¶ Capitulum. xxvi.

PRedicatores euangelij assimilantur illis equis qs vidit Zacharias. dicitur enim Zacha. vij. Vidi ⁊ ecce quatuor quadrige egrediebantur de medio duorum montium ⁊ montes erei in quadriga prima equi rufi. ⁊ in secūda equi nigri ⁊ in quadriga tertia equi albi: ⁊ in quarta equi varij ⁊ fortes ⁊ infra subditur qd erant robustissimi exierunt ⁊ querebāt discurrere per omnem terrā. Nec visio vt glosa tangit sic exponitur per quattuor quadrigas ītelliguntur quattuor euāgelia: quasi autez duo montes sunt natura diuina ⁊ humana quorū medium fuit christus qz mediator dei ⁊ hominū homo christus iesus. Vnde quattuor quadrige de hoc medio egrediūt: quia quattuor euangelia ō ipso mediatore ⁊ nostro redemptore loquūtur. Sed dicūtur mōtes erei: qz nulla possunt vetustate cōsumi. Natura enim diuina īmortalis est. ſz autem naturam humanam llez christus semel mortuus fuerit: resurgens tamē ex mortuis iaz nō moritur ⁊ mors illi vltra nō dominabitur. Per equos vō intelliguntur xpi predicatores quoꝝ alij fuerūt rufi martyrio: alij obscuri ⁊ nigri, pfunditate ⁊ cognitione misteriꝝ: alij albi gratia virginali: alij varij ⁊ fortes gratiam curationuꝝ ⁊ diuersaꝝ virtutuꝝ habētes. Sz robustissimi. i. apostoli i omnē terrā exierunt. ps. In omnē terram exiuit son⁹ eorum ⁊c. Vel ſz alios per equos rufos intellige Apostolos ⁊ alios religiosos siue ꝑdicatores fidei pmittuos qui fuerūt rufi. i. igne ardore spiritus sancti vel rubrica ti sanguine martyrij. Per equos nigros ītellige prefiguratos fuisse monachos ni

gr os:⁊ p equos albos monachos albos ꝑ varios ⁊ fortes itellige religiosos ⁊ pauperes nec in cō nec in ꝑticulari posse ssiones habentes vtpote ꝓdicatores ⁊ minores ⁊ consimiles inter quos precipue ꝓdicatoꝝ ordo hȝ equos varios i habitu fortes in spū ⁊ discurrentes p mūdum ꝓ o animaꝝ fructu. ¶ Item ꝓdicator debet esse similis illi equo albo qui describitur in visione beati Johīs Apoca. vi. vbi dicitur. Ecce equus albus ⁊ qui sedebat super illū habebat arcū ⁊ data est ei coro na ⁊ exiuit vincens vt vinceret. Vbi ostē ditur septem que sunt necessaria predicatori. Primum est audacia que notatur in equo. Equus enī non trepide sed audacter pergit ⁊ vadit ad prelīū. Et sic predicatoꝛ xpi debet habere audaciaȝ securitatis contra tentationū ⁊ tribulationum siue persecutionum insultus. Vnde nota q̄ equus est audax ad occurrendum: fortis ad portandum velox ad currendum. Et talis debet esse predicatoꝛ sc̄z audax ad occurrendū hostibus Job. xxxix. Audacter in occursum pgit armatis. ¶ Itē fortis ⁊ patiēs ad portandum labores ⁊ persecutiones Job. xxxix. Mūquid ꝑbebis equo fortitudinem. Et infra contēnit pauorē nec cedit gladio sc̄z persecutionis ¶ Itē velox ad currendum Ysa. xl Velociores pardis equi eius. i. predicatores velociores hereticis. ¶ Secūdo est necessaria mundicia ⁊ ideo dicitur equus albus. Nec albedo est puritas mentis vel carnis in qua ambulare dȝ ꝓdicatoꝛ: hec albedo inchoatur in ablutiōe baptismi. ꝑs. Lauabis me ⁊ super niuē dealbabor. Sȝ reparatur per penitentiam Ysa. i. Si fuerint peccata vestra vt coccynū velut nix dealbabunt sc̄z per penitentiā. ¶ Tertio est necessaria obediēcia que notatur cum dicitur. Et qui sedebat sup illū. Oportet enim vt predicatoꝛ sit subditus xpo sicut equus sessori vt sc̄z christus sit dux ⁊ rector eiꝰ. Et nota q̄ homo nō bene sedet in equo nisi habeat frenū sellam ⁊ calcaria. Sella ergo huius equi predicatoris est iusticia que parat locuȝ ipi sessori idest xpo. ꝑs. Justicia ⁊ iudicium preparatio sedis tue. Hester. vi. Hominem quem rex cupit honorare debet indui vestibus regis ⁊ poni super equum qui de sella regis est. Frenum autem quo ducitur equꝰ iste huc atq; illuc est obediencia Jac. iij. Frenos equis in ora mittimus ad consentiendum nobis. vel frenī equorum sūt exempla sanctorum que debent predicatores in ore portare. ⁊ secundum ea ambulare. Calcaria vero quibus stimulatur equus est timoꝛ ⁊ amoꝛ. i. Loꝛi. v. Charitas christi vrget nos. ¶ Quarto necessaria est scia scilicet sacre scripture quod notatur: qꝛ habebat arcum. i. scripturam sacram qua defenditur ecclesia ⁊ inimici eius vulnerantur: si tamen teneatur in manu scilicet vt non solum verbo dicatur sed opere impleatur Job. xxviij. Arcus meus in manu mea instaurabitur. Et cus enim fit ex duobus ex ligno duro ⁊ corda molli ⁊ liꝛ corda sit mollis tamen durum lignum inflectit. Lignuȝ ergo est duricia veteris testamenti ⁊ corda gratia noui: vel corda est misericordia lignum iustitia Ja. i. ✠ misericordia superexaltat iudicium. Sed qui debeant iustuȝ arcū portare ostendit Gen. ix. vbi dicit. Arcū meuȝ ponam in nubibus celi. i. in his q̄ p cōtēptum mūdanoꝝ ⁊ desiderium eternoꝝ a terra sūt elevati per cōpunctionem lachrimarum aquosi per contritionēȝ lucidi p cōtemplationē alti. per predicationē pluui di. per bonam operationē coꝛruscātes: ⁊ per cōminationeȝ tonātes: qui talis non est nō debet portare arcum. i. predicatōis officium. ¶ Quinto ē necessaria perseuerantia sine qua nemo coronabitur: ⁊ hoc notatur in eo quod dicit q̄ data est ei corona: sola enim perseuerātia coronatur: vnde Apostolus. ij. Thi. iiij. Posteꝝ dixit cursum consumaui continuando subdit. in reliq̄ reposita ē mihi corona iusticie. ¶ Sexto ē necessaria prudētia q̄ sagaciter sciat ab iplicātibꝰ ⁊ ipediētibus succedere. Vnde dicit ⁊ exiuit sc̄z de mundo per cōtemptum ipsius. Sed nota q̄ homo debet exire primo integraliter: quidam exe

unt de mundo corpore:sed relinquũt ibi cor.i. affectũ suũ ita ꝙ corpore sunt i dau stro ꝛ corde ꝛ cogitatione sũt in mundo. Et tales significantur per vxorem Loth que post exitus de sodomis retrospiciẽs mutata est in statuam salis. Genes.xix. Statua enim figurã hominis hz sed nõ veritatez. Unde.i. Regũ. vi. Nuncij saul credẽtes inuenire Dauid in lecto.i. mõachuz in claustro non inuenerũt nisi statuam ꝛ pellem capre.i. habitũ monachalem sine monacho. Similr petr9 ꝛ Johãnes credẽtes ieſũ inuenire in sepulcro nõ inuenerũt nisi sudariũ Joh.xx. Debz ergo homo exire de mũdo nõ tantũ corpore sz ẽt corde. Vñ Abrae iã egresso de chaldea iussit dñs Gen.xii. Egredere ð terra tua ⁊c. Et dicit Aug. ꝙ iam egressus erat corpe sz adhuc detinebat ibi mẽte. ¶ Itẽ dz hõ exire totaliter ita sz ꝙ de mundo nihil sibi retineat. Quidã nãq; exeunt de mũdo quo ad diuitias:nõ tñ quo ad delitias qz adhuc cor eoꝝ occupat delicijs mundi. ꝛ sepe quidẽ recogitãdo delitias quas in mundo habuerunt penitet eos exiuisse. ꝛ tales significanꝫ p iudeos q̃ suspirabant in deserto ad ollas carniũ egypti. vñ Nume.xi. dixerũt. Quis dabit nobis carnes ad vescendum. Recordamur piscũ quos comedebamus i egypto gratis:in mentẽ veniunt nobis cucumeres ꝛ pepones porrigq; ꝛ cepe ꝛ alia. Aliq etiã exeuntes de mundo portant secum multa de mundo. Quidam honores ipsius quos adhuc ambiunt in religione:alij diuitias:alij delectationes. alij mores mundanos. verbi gratia modum eundi seculariter. modũ loquendi modũ comedendi ꝛ alios gest9 secnlares. Et tales significanꝫ per rachel q̃ furabatur idola laban ꝛ abscondit subter stramentum cameli.i. sub pannis claustri vt dicit Gen.xxxi.

Item debet hõ de mundo exire triũphaliter. i. ipsum mundũ vincendo ꝛ suppeditando. vnde dr in hac visione beati Johãnis ꝙ erunt vincẽs. Talis est cui mundus crucifixus est ꝛ ipse mundo qué non vinceret nisi exiret nec exiret nisi vinceret. Vel tunc exit quãdo ipse mortuꝰ est mundo. tunc vincit quãdo mundus moritur ei Gal. vi. Mihi mundus crucifixus ẽ ꝛ ego mũdo. ¶ Septimo ẽ necessaria potẽtia sz vt ipse vincat nõ tãtuz mundũ sed etiam carnẽ ꝛ diabolũ ꝛ ideo additur vt vinceret. diabol9 vincit hũilitate: caro castitate. mũd9 paupertate Apoc.iij. Qui vicerit faciã illum columnã in tẽplo dei. Et dicit columnaz. i. rectũ altũ firmum planũ rectũ in viuendo. altũ in ꝓtemplando firmũ in resistẽdo siue sustinẽdo. planuz in cõuersando. ¶ Itẽ ꝑdicatores assimilant angelis in visiõe beati Johãnis q̃ habet Apoca. viij. vbi dicit. Vidi septẽ angelos stantes in ꝓspectu dei. Date sũt illis septẽ tube. Per septẽ angelos intelligit vniuersitas ꝑdicantium. Nam septenarius est numer9 vniuersitatis. vel qr septẽ donis debẽt esse perfecti. ꝛ septẽ vitia ꝑdicando eradicare. ꝛ septẽ virtutes plãtare. ꝛ septẽ sacramenta annũciare. vel septẽ dicũtur qr fidẽ trinitatis predicant ꝛ p quattuor ptes mundi. ¶ Describit autẽ eoꝝ perfectio primo quãtũ ad vitã in eo ꝙ vocantur angeli. Ubi nota ꝙ vocantur angeli. primo qr non debẽt esse carnales sz spũales ps. Qui facit angelos suos spiritus. ¶ Itẽ qr non debẽt eẽ elati sed humiles seruiendo. ꝛ non appetentes vt alij seruiant eis Hebre.ij. Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi. ¶ Item quia debent esse contemplantes Math.xxviij. Angeli eoꝝ in celis semp vidẽt faciem patris. Dicuntur ẽt stantes .i. secure laborãtes nõ timore corruẽtes vel ocio repẽtes vel stantes. i. parati obedire ire ꝛ pugnare. vel stantes qr ꝑdicatores aliquando stando ꝑdicant populo. qr dñs stans turbis:discipulis vo sedendo ꝑdicauit. In quo notatur qõ claustralibus est predicandus ocium contẽplationis. ꝛ ideo eis predicat sedẽdo. laicis vo ẽ predicandus labor actionis. Sequit in cõspectu dei actiue vt ipsi deum aspiciant ꝛ alios docendo ad deum cõspiciendũ perducant. In primo notat puritas intẽtionis. vt ad deũ tãtum oculuz intentionis

dirigāt. Jn secūdo fructus predicationis vt alios ad deū cōspiciēdum perducant nunc per fidē. postea per spēm. vel potest accipi passiue. q; quicquid dicāt vel faciāt conspiciunt ab eo Boetius. Magna vobis si dissimulare nō vultis probitatis indicta est necessitas cū agatis ante oculos iudicis cūcta cernentis. iij. Reg. xvij. Viuit in cuius conspectu sto. ¶ Secundo ꝺ scribit eoꝝ pfectio quantum ad doctrinā q; date sūt illis septē tube. i. pdicatōis officiū qō p tubā designat. sed dicūt septem q; eoꝝ ē ptra septē vitia pdicare q̄ sūt vel ut septē lunes quibus ligat⁹ fuit sanso Judic. xv. Vel iō septē. q; ipsoꝝ ē septē mundi munitiōes destruere ⁊ ꝺ figuratū ē Josue. vi. in captiōe ⁊ ruina hiericho p quā figurat mūꝺ⁹. Mā sicut habet ibi Sacerdotes tulerūt septē tubas ārū vsus erat i tubileo. ⁊ clāgēdo circuierūt septies cum tacē. s. p septē dies: ⁊ i septimo circuitu tubis clangētibus muri hiericho fūdit⁹ corruerūt. Sacerdotes igit tubis clangētes typū gerūt pdicatoꝝ q debēt manu tenere tubas ⁊ clāgere. i. oze pferre ⁊ ope implere qō pdicāt Act. j. Cepit iesus facē ⁊ docere. septē ät tubis debēt clāgere. i. cōtra septē mūꝺi munitiōes seu vitia pdicare. Prima munitio ē amor ꝺ iuitiaꝝ. secūda amor delitiaꝝ. tertia ambitio honorū. ārta amor suoꝝ. qnta oblitio dei. sexta ignorātia sui. septima imemoria iudicij Septē aūt circuitus hiericho sūt septem cōsiderationes mūꝺi ās si hoies haberēt frequēter in corde ⁊ pdicatores i oze. muri hiericho in se ipsis corruerēt ⁊ postea i alijs corruere facerēt. Prima ē consideratio vanitatis. q; vana sūt omnia q̄ sūt in mūꝺo Eccles. i. Vanitas vanitatum ⁊ omnia vanitas. Secūda est consideratio vtilitatis phil. ij. Omnia arbitratus sum vt stercora. Tertia est cōsideratio brevitatis. i. Job. i. Trāsit mūꝺus ⁊ cōcupiscētia eius. Quinta est cōsideratio instabilitatis per quam assimilātur mari Jsa. liij. Quasi mare feruēs qō qescere non potest. Sexta est cōsideratio infidelitatis quia nulla fides vel fidelitas in eum. Piere. ix. Vnusquisq; a proximo suo se custodiat ⁊ in omni fratre suo nō habeat fiduciam. Septima est cōsideratio falsitatis seu hypocrisis. quia mūꝺus aliud est ⁊ aliud apparet Job. xx. Gaudiū hypocrite ad instar pūcti. Unde Naum. iij. ca. Qui viderunt te resilient a te.

¶ Capitulum xxvij.

Relati ⁊ clerici ⁊ religiosi ꝺliter futuri sūt circa vltima tpa oñdit Apoc. vi. Sub metaphora solis et lune ⁊ stellaꝝ ⁊ celi vbi ꝺ q; sol fact⁹ ē niger tāq̄ sac⁹ cilicin⁹. ⁊ luna facta ē sicut sanguis. ⁊ stelle celi ceciderunt super terram. sicut ficus mittit grossos suos cum a vento magno mouetur. ⁊ celū recessit sicut liber involutus. Per soles intelligit prelatorum cet⁹ qui debet splēdore suo alios illuminare ad cognitionez fidei ⁊ caloꝛe suo inflāmare ad amoꝛes dei ⁊ amoꝛem proximi. De quo sole ꝺ. Jsa. xxx. Lux solis erit septē pliciter sicut lux septē diez. i. lucē oius subditoꝝ superabit lux platoꝝ. q; sicut pfūt alijs dignitate. sic etiam precedere debēt scientia ⁊ sanctitate. vel lucere debent prelati septempliciter per septez opera misericordie que continētur in hoc versu. Di sito poto cibo solos tego colligo condo. vel p dispensationē septem sacramentoꝝ que in hoc versu ꝓtinētur. Tingo firmo dolet cibo tūgo clericus vngo. Jste ergo sol prelatoꝝ seu cet⁹ factus est niger terrenoꝝ negotioꝝ solicitudie Thre. iij. Denigrata ē super carbones facies eoꝝ. Facies ē dignior pars ⁊ altior hominis ⁊ iō signat prelatos tangē saccus cilicinus qui est totus pilosus. ⁊ dicit cilicinus a cilicia vbi primo inuētus fuit. ⁊ i hoc innuitur magna cupiditas prelatoꝝ. s. in pilositate Jsa. xiij. Replebūtur domus eorū dracōibus. i. detractoribus ⁊ habitabūt ibi struciones. i. hypocrite: ⁊ pilosi saltabūt ibi. i. dest cupidi ⁊ auari officiales. ⁊ respōdebūt vlule in edibus eius. i. ioculatores ⁊ saltatrices: ⁊ syrene i delubris voluptatis. i. adulatores Jsa. xxxiij. Jn domib⁹ eius spine. i. diuitie ⁊ vrtice. i. delicie que gene-

rant carnis putredinem ac pruriginem. ⁊ paluirus in munitionibus. i. auarus predatus. ⁊ erit cubile draconum ⁊ pascua struthionuz ⁊ occurrent demonia. ¶ Nocentaurus ⁊ pilosus clamabunt alter ad alterum sc̃z voluptas ad auaritiam. Et luna facta est tota sicut sanguis. i. ecclesia tota facta ē carnalis. fundata non in sanguine christi ⁊ apostolorum sed nepotulorum ⁊ cōsanguineorum procedentiuz per successionē sanguinis. quia fere vbiq̃ nepos auunculo ⁊ consanguineus consanguineo succedit in beneficio Exodi. iij. Dixit ad Moysi vxor sua sponsus sanguinum tu mihi es. sic pōt dicere Ecclia Osee. iij. Sāguis sanguinez tetigit idest nepos nepoti succedit Joel. ij. Sol quertet in tenebras ⁊ luna in sanguinez anteq̃ veniat dies domini magnus ⁊ terribilis. Vnde abundātia sanguinis ecclesie signū est appropinquantis iudicij. Et stelle celi. i. claustrales viri de quibus Eccli. xliij. Species celi gloria stellarū de celo ceciderūt super terram. i. de celesti vita ad terrenam vel de claustrali ad mūdanā ¶ Dan. xviij. Stelle cadent de celo .i. monachi exibūt de claustro discurrentes per mundū ꝓpter diuitias terrenas. Ero. v. Disperssus est populus per egyptū ad colligendas paleas sic ficus mittit grossos suos. i. inutiles fructus suos qui non firmiter adheserunt ramis arboris. quasi dicat. Ita claustrum emittit inutiles ⁊ instabiles monachos ad peragēda terrena negotia ⁊ causas tractandas. cum a vento magno mouetur. i. dum aliqua turbatio orit. econtra autem de claustralibus i claustro residentibus ⁊ terrenis negotijs non se implicantibus. Vnde dicit Judic. v. Stelle manentes in ordine ⁊ cursu suo aduersus sisaram pugnauerūt. Et celum. i. cetus clericorum quoꝝ conuersatio deberet esse celestis recessit a promissione sua in susceptiōe ordinū quando dixit. Dominus pars hereditatis mee ⁊ calicis mei cc̃. Quare ergo nō sunt contenti clerici hac portione. cā est quia recesserūt ab illa promissione sicut liber inuolutus vbi nulla eruditio vel doctrina potest haberi vel littera videri. Sic in clericis ꝑ magna parte nullum exēplū boni potest videri nec verbū eruditionis audiri Jsa. xxxuij. Complicabuntur sicut liber celi. i. clerici qui debent esse libri laicorum.

¶ Capitulum. xxviij.

Vniuñ peccatores a deo aliter in presenti vt corrigantur aliter in futuro si nō emēdant. Nō ostenditur in visione Hieremie q̃ habet Hiē. j. Vbi dr. Quid vides Hieremia. ⁊ dixi virgam vigilantē ego video ⁊ infra. qd tu vides. ⁊ dixi olla succensam ego video. Vbi nota q̃ presentis vite correctio assimilatur virge. ꝛ̄ future vite supplicū assimilatur olle. Vere. n. vt virga est punitio vite presentis q̃ percutit ad corrigendū ⁊ nō ad occidendum Prouer. xxiij. Si percusseris eum virga nō morietur. vñ percussio hec nō est odij ꝛ̄ amoris Prouer. xiij. Qui parcit virge odit filiū. Et Eccli. xxx. Qui diligit filiū assiduat illi flagella. Sed notandum q̃ alia translatio. s. lxx. hz loco virge baculuz nucū. ⁊ bñ flagellū presentis vite assimilatur nucum baculo siue virge de q̃ in ps. Virga tua ⁊ baculus tuus cc̃. Ad hoc enī corripit dñs vt emēdet. Nux aūt sicut glo. dicit hz cortices amarissimū ⁊ testa durissimā. vt detractus duris ⁊ amaris fructus dulcissimꝰ reperiatur. Sic omnis correctio ⁊ labor cōtinentie amara sunt ad presens sed fructū pariunt dulcissimuz. vnde vetus testamētū quo ad ipam est cortex amarus sed spiritualiter intellectū hz fructus dulces. ¶ Item assimilat correptio virge vigilanti quia excitat peccatorem a somno culpe ⁊ iustū a somno negligentie. j. Cor. in. xvj. Exigilate iusti ⁊ nolite peccare. Vnde angelus Act̃. xij. Percusso latere petri excitauit eum. ¶ Secundo pununtur peccatores qui nō emendant virga presentis flagelli ardore eterni incēdij de quo ardore dicit. Ollam succensam ego video. Vbi nota q̃ in olla carnes includuntur. ⁊ ideo signat locū inferni. in quo includuntur damnati pp̃ peccā q̃ i carne viuētes cōmiserūt

sed olle succēsio designat gehēne incēdiū Job.xli. De naribus eius procedit fumus sicut olle succense atq; feruentis.

¶ Capitulum.xxix.

Sancti viri imitari conantur xpm redemptores qō ostendit in visione Iohis Apocali.v. vbi dicit q; ātuor animalia .⁊.xxiiij. seniores ceciderunt coram agno habētes singuli citharas ⁊ fialas plenas odoramētorū q̄ sunt orones sanctorū ita q; p ātuor animalia accipiantur oēs p̄dicatores euāgelice doctrine. q̄ in quatuor euāgelijs cōtinēt sed per.xxiiij. seniores intelliguntur vniuersi fideles se exercentes in sex operibus misericordie ⁊ regulas ⁊ doctrinā ātuor euāgeliorū qi ser p ātuor ducti faciūt.xxiiij. Hiergo oēs agnū.i.xpm pro nobis immolatū sequunt ⁊ imitant in quatuor. Primo in humiliatione quia ipse xps formā serui accipiens se humiliauit. ⁊ ideo ipsi sancti se humiliant propter ipsum. Et ideo dicit q; ceciderūt coram agno.i. de se humilia sentientes deū magnificantes ab ipso vtilificari humiliter postulantes. Ceciderūt dicit nō descenderunt. qr humilitas cū semp in imo sit nescit descensum. in hoc vō qō dicit coram agno nota differentiā inter casus humilitatis ⁊ casus peccati sicut Reli.j. Reg. iij. cecidit retro. Retro enim cadit qui ad peccata redit. vel retro cadit quicunq; ad spūalia que sunt ante nō proficit. sed ad temporalia que sunt retro tū intēdit cōtra illud Apostoli. Que sunt retro obliuiscēs. Sed q coram agno cadit videt agnū ⁊ videtur ab eo. ⁊ ita in h notatur recto intentionis. ¶ Secundo imitant eū in carnis mortificatiōe xps eni pro eis mortuus est ⁊ ipsi ꝓpter eum seipsos mortificant. qō notat eos dicit habētes singuli citharas ideſt carnis mortificationem. in cithara enim lignum est ⁊ corda. lignum est crux. corda est caro sanctorū que tunc quasi corda ligno citharę coextenditur quādo diuersis se penis affligētes ⁊ mortificātes ipsam crucem imitant ſm illud Gal. v. Qui aūt sunt christi carnes suam crucifixerunt cū vitijs ⁊ cōcupiscētijs Isa.xvi. Venter meus ad moab quasi citharа sonabit. in hac cithara tot sunt corde quot sunt membra in homine. qr oia membra q̄ peccauerunt oia debent in pnia punire vel ipsis vitijs mortificari Ro.viij. Sicut exibuistis membra vestra seruire iniustitie ⁊ iniquitati ad iniquitatem ita nūc exhibete ea seruire iustitie in sanctificationes ¶ Tertio imitant eum in amoris dilatatiōe .xps.n.ex amore pro sanctis mortuꝰ est ⁊ sancti similiter propter ipsius amorē morti se exponunt. qō notatur cum dr ⁊ phialas aureas. i. corda lata ⁊ lucida. lata per charitatem. j. Corin. vi. Os nostrū patet ad vos o corinthij. cor nostruꝫ dilatatum est dilatamini ⁊ vos. Itē lucida p castitatem Sapien. iiij. O q̄ pulchra est casta generatio cum claritate. sed aurea per sapiētiā celestem Apo.iij. Suadeo tibi emē a me aurum ignitum ⁊c. Hoc aurū est celestis sapientia q̄ non tūm splendet intellectui sed etiā ardet affectui ps. Ignitū eloquum tuū vehementer. ¶ Quarto imitantur eum in oratione. orant enim pro se inuicem ⁊ christus orauit pro inimicis qō ⁊ sancti similiter faciunt. ⁊ ideo dicunt phialas habere plenas odoramētorū que sunt orationes sanctorum. i. plena pijs oronibus ⁊ deuotis desiderijs. q̄les sunt orationes sanctorū. Et comparatur deuota oratio odori circunquaq; diffuso q̄ oibus se cōicat qr. ſ. sanctorū oratio ad omnes se extendit ⁊ quāto odor intēsior tanto diffusior. qr oratio quanto deuotior tanto caior ⁊ fructuosior vt dicit Gre. Vnde paulus pro oibus docet orare. j. Thi. ij. Obsecro primo omniū fieri obsecrationes orationes postulatiōes gratiarum actiones pro oibus hominibus pro regib⁹ ꝓ his q in sublimitate sunt ꝓstituti. ¶ Itē odor ascendit ⁊ sic deuota oratio Cantico. vj.

Ascendit per desertū ſi vgula fumi exaromatib⁹.

¶ Capitulum.xxx.

Scriptura sacra assimilat illi libro q̄ in visione oīs⁹

est ezechieli de quo habetur Eze.ij. vbi d' ecce manus missa ad me in qua erat involutus liber ⁊ expādit illū coram me q erat scriptus intus ⁊ foris.⁊ scripte erāt lamentationes in eo.⁊ carmē ⁊ ve. In hac sigdē visiōe ostendunt sex ꝓditōes sacre scripture ¶ Prima ē eius auctoritas.qz ō manu dei ē hita. Vñ dr. Ecce manus missa ē ad me.i. revelatio dei ispirata ē mihi.Is Isa.lxx. interpretum hz extēta est qō idē est qō missa Tūc.n.manꝰ dei ad aliquē extēdit vl'mittitur cū id quod fieri dz ei revelat'. Quia igit sacre scripture pcepta sūt a nobis nō ētū aure audienda sed etiā ope implenda Jac.ij. Estote factores vbi ⁊ nō auditores tm̄. Jcirco ipsa sacra scriptura p instrumētū manꝰ dicit cē missa Job.xxvij. Docebo vos p manū dei.i.p revelationē dei. vl'qz sicut p manū scriptoris scia alicuꝰ scribit in carta.ita p revelationem ꝓditoris hec scientia inspirata est ⁊ scripta i ecclia. Dañ. v. Apparuerūt digiti q̄si manꝰ scribēt. hi digiti fuerūt scriptores sacri canōis. Ex hoc igit qz scriptura sacra est a deo ispirata p tenit.sicut dicit Aug.qz maior est eī auctoritas q̄ ois hūana igenij perspicacitas. ¶ Secūda ꝓditio est eius copiositas propter quā vocat nō cedula vl'carta ptinēs pauca.sed liber.s.ptinēs multa. Nulla.n. scriptura humana reputur ita copiosa vt sacra doctrina.in qua dicit Aug.ois quodāmodo ptinet scriptura. Unde Apls.ij. Thi.iij. Omnē scripturā eam appellat dicens. Ois scriptura divinitus ispirata ⁊c. Et ideo Hiero.dic qz nescit hās q sacras ignorat. Unde ꝓpter grādē scientie copiaz que continet in ea liber grandis vocatur Isaie.viij. Sume tibi librū grandem ⁊c.⁊ recte liber grandis dicit.in quo.s. omnis scie forma ⁊ finis includit. Unde August. ad volusianū. Hic inquit plria. q̄m omnū naturarū cause sūt in deo. Hic ethica q̄m vita bona ⁊ honesta nō aliunde sumit q̄ ē eū ea q̄ diligēda sūt diliguntur quomodo sunt diligenda. hoc est deus ⁊ proximus. Hic est logica q̄m veritatis lumen anime rationalis nō nisi deus ē. Hic laudabilis reipublice salus nec.n. custodiuntur optime civitates nisi fundamento ⁊ vinculo fidei fraterneqz custodie'. ¶ Tertia cōditio est eius obscuritas propter quā vocat liber involutus Greg. Liber involutus est sacre scripture eloquium obscuꝝ.qō ꝓfunditate sententiaruꝫ involuitur. vt nō facile sensui omnium pateat Job.xxviij. Quis est involuens sentētias: vel dicitur involutus.quia stilus eius est metaphoricus ⁊ figurativus.⁊ ideo ad intelligendū obscurus Dañ.xij. Clausi sunt signatiqz sermones. Et Isa.xxix. Erit nobis visio omnium quasi verba libri signati. ¶ Hec aūt involutio ⁊ obscuritas sacre scripture pluribus de causis utilis ⁊ rationalis ē q̄ rū vna est qz sacra scriptura ex hoc copiosior est in sententijs. unde Augustinus dicit.xij.li.de civitate dei. Sermonis obscuritas etiam ad hoc utilis est qz plures sententias parat ⁊ in lucem sententie ꝓdeūt dū alꝰ cā sic ⁊ alius sic intelligit. ¶ Scda cā est vt lateat studere negligentibus ⁊ indignis. unde Grego. sup ꝛdMatth.xxiij. Mē abscondita est in scripturis veritas vt nō inveniant qui querūt eam.sed vt non videant qui querere eam nolunt. ¶ Tertia cā est vt detur ex hoc materia exercitij studiosis. Unde Augustinus.in libro.lxxxiij. qōnū.liij.qōne. Deus ad salutem animarum in spiritusancto sic divinos moderatus est libros. vt nos solum manifestis pasceret.sed etiaz obscuris velet. ¶ Quarta rō est vt non vilescat curiosis. unde Aug. in libro contra mendatiū. Lectiōes actionesqz prophetice propterea figur] velut q̄ busdam amicabus obtegunt'. vt sensuz pie querentiū exerceant.⁊ ne nuda ac ꝓmpta vilescant. ¶ Quarta cōditio est eius intelligibilitas que notatur cum dicitur. Expandit illum coraz me.i. mihi eius mysteria aperuit ⁊ me ipsum intelligē fecit Grego. Expandit dū enigmata exposuit Luxxiij. Aperuit illis sensum vt intelligerēt scripturas. ¶ Quinta conditio est sensus duplicitas qz erat script' intus ⁊ foris.intus.s.per sensum spūalem.foris vero per sensum litteralem. Vel ꝺm Grego. intus scriptus est quia instruit nos de rebus in

visibilibus.i.de mysterijs celestibus. foris vo in quantū istruit nos de reb⁹ visibilib⁹ scz de rebus terrenis disponendis ⁊ ō ex terioribus actionib⁹. prima scriptura pertinet ad contemplatiuos: secunda ad actiuos. Jobis.x. Ingredietur ⁊ egredietur ⁊c. ¶ Sexta cōditio est scripture varietas. qz e. scrip. la. in eo. ⁊ car. ⁊ ve. Cōtinet enīz lamentationes scriptura ⁊ tristitias penitētium. Joel.ij. Conuertimini ad me in ieiunio ⁊ fletu ⁊ planctu. Et continet etiaz carmen laudis ⁊ letitie beatorum. ps. Beati qui habitāt in domo tua in secula seculorum laudabunt te. ¶ Item cōtinet ve tristitie ⁊ pene damnatorū. Lu.xxiij. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentium. Jsa.xiij. De impio in malum ⁊c. ¶ Item scriptura sacra assimilatur illi rote que describit in visione ezechielis que habetur Eze.j. vbi dicit Apparuit rota super terraz iuxta animalia habēs quattuor facies: vbi scz de sacra scriptura sex conditiones tanguntur. Mā primo ostēditur esse alta ex origine in eo qd apparuit. Non enīz hec est scientia ex humana ratione inuēta sicut alie scientie sed diuinitus reuelata. s. mediante aliqua apparitione. ⁊ ideo dicit apparuit. Mā tradito veteris legis facta est ab angelo apparente ex persona dei in monte ſm illō Act. vij. Hunc. s. moysen misit deus principē ⁊ redēptorē cū manu āgeli qui apparuit ei. Et infra. Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo. qui loquebatur ei in monte ſynai. ⁊ cum patribus nostris qui accepit verba vite dare nobis. reuelatio etiam doctrine prophetice facta est cōmuniter per apparitionem in somnio vl visione ſm illud Num. c. xij. Si fuerit iter vos propheta domini i visiōe apparebo ei aut per somnium loquar ad illum. Eruditio autem doctrine euangelice facta est ex gratia christi in carne apparentē ſm illud. Thi. ij. Apparuit gratia saluatoris nostri omnibus hominib⁹ erudiēs nos ⁊c. Vel ideo de sacra scriptura dicit q apparuit: qz q̄uis ea que in sacra scriptura traduntur vt sunt mysteria fidei non habēt apparentiam siue euidentiaz rationis. qz fides est argumentum rerum non apparentium vt dicitur Heb. xj. habent tamē apparentiam ⁊ certitudinem adhesionis qz plus videtur Theologo q̄ debeat credē illa que in sacra scriptura tradūtur ⁊ idubitabilius eis iheret q̄ his que ſm rationez apparēt. ⁊ hec est apparentia fidei. de qua dicitur Sapiē. j. Apparet autem his qui fidem habēt in illum. Nam solis dei fidelibus apparet scriptura sacra esse idubitabilis apō quos vt dictū est supra maior est hui⁹ scripture auctoritas q̄ omnis humani ingenij perspicacitas. ¶ Secundo ostēditur esse perfecta ex similitudine qz assimilatur rote. Apparuit ingt rota. Rota enim h3 figuram ⁊ motum circularem ⁊ vtriq; philosophus attribuit quandā perfectionem. Maz figura circularis perfecta est quia ex nulla parte potest ei fieri additio quod etiaz competit sacre scripture que nihil cōtinet superfluuz aut minus q̄ expediat humane saluti. ideo ei quātuz ad h3 in hac vita nihil addi oportet Apoca. vltimo. Si quis apposuerit ad hec apponet deus super illum plagas ⁊c. ¶ Itez motus circularis probatur a philosopho inter omnes motus perfectior. Nam finē contigit principio quod etiam sacra scriptura facit. dum deum omniū rerum principium ⁊ finez esse ostendit. Unde ⁊ ex psona dei dicit. Ego sum alpha ⁊ o principium ⁊ finis. Et de hac similitudine rote dicit in ps. Vox tonitrui tui in rota. Vox enim tonitrui dei est manifestatio sue magnitudinis. de qua dicit Job. xxvj. Tonitruuz magnitudinis eius quis poterit intueri. ⁊ hec manifestatio fit in rota. i. in sacra scriptura. Unde glosa hic super Ezech. dicit q rota dicitur sacra scriptura q̄ ad auditores omni parte voluitur inter prospera ⁊ aduersa. ¶ Tertio ostenditur esse cōnexa ex vnione. Unde dicitur rota vna q̄uis enim duo testamenta contineat. tñ sic inuicem connectuntur. vt vnum ⁊ idez videantur continere. Et ideo nouū testamentum includitur in veteri ſm Bernar. sicut figuratum in figura ⁊ ecōuerso. Unde Ezech. i. dicitur q aspectus earum i

opera quasi si sit rota i medio rote glosa .i. nouus testamentum in. veteri. Vbi nota q̄ scientia sacre scripture dicit vna tripliciter. scz vnitate attributiōis in quātū omnia que considerat quanq̄ inter se diuersa sunt tamē omnia cōsiderat per attributionem siue relationez ad vnum scz deum puta inquantuz referuntur ad ipz vt ad principiuz vel finem ⁊ huiusmodi. ¶ Item est vna vnitate luminis cui innititur. quia in omnibus innititur eidez lumini supnaturali scz fidei que est sicut q̄dam impressio diuine scientie que est vna ⁊ simplex omnium. ¶ Item est vna vnitate rationis. quia omnia cōsiderat sb vna formali ratione scz inquantum sunt diuinit⁹ reuelata. ¶ Quarto ostenditur ēt ne cessaria ex trāsgressiōe quia super terrā illam scz sm Grego. cui dictum est. Terra es ⁊ in teram ibis. Omnipotens enim deus super corda peccantium legē posuit scz sacre scripture que dicit lex quia peccatis ⁊ documentis salubribus mentes ligat ne trāsgrediātur peccando Apostol⁹ Lex propter trangressores posita est vt dicitur esse super terraz quia super terrena mentis eleuat dum eas ad contemplādū ⁊ dilligendū celestia inflammat sm illud Col. iij. Que sursum sunt sapite nō q̄ super terraz ⁊ Matth. vi. Nolite thesaurizare vobis thesauros i terra ⁊c. ¶ Quinto ostenditur esse congrua ex ordie. quia iuxta animalia congruus ent⁹ ordo hūane doctrine est vt per sensibilia eruditur de intelligibilib⁹. Nam omnis nostra cognitio sm Philosophuz oritur a sensu. vnde rota diuine scripture dicitur esse iuxta animalia. i. iuxta sensus. quia sensitiua cognitio propria est animali ū. Tradit. n. diuina scriptura communiter nobis spiritualia sub quibusdam sensibilibus signis ⁊ similitudinib⁹. vel quia homo sz Apostolū primo ē aialis idest parvus ⁊ imperfectus deinde spiritualis grādis ⁊ pfect⁹ in gratia. Aliquando rota diuine scripture dicitur eleuari sm spiritū sm illō Eze chi. i. Quocunq; ibat spūs illuc eunte spū ⁊ rote pariter eleuabant sequētes eū. Ali quando vo dicit stare vel apparere iuxta animalia quia scz diuina scriptura ⁊ scit spūales de sublimbus erudire sm illō. i. Corin ij. Sapientiā loquimur inter pfectos Et iterū ibidem spūalia spūalib⁹ cōparātes. ⁊ scit etiā aiales ⁊ paruulos lenis ribus enutrire sm illud. i. Corin. iij. Tanq̄ paruulis in xpo lac vobis potū dedi. ⁊ ideo sic iuxta spūz eleuat spūales. q̄ tū sz ilam nō deserit animales Ro. i. Sapientibus ⁊ insipientibus debitor sū Eze. i. Cū ambularent aialia ābulabant pariē ⁊ rote iuxta ea. ¶ Sexto ostendit esse distincta in effigie. quia habens quattuor facies ⁊ dicitur habere sacra scriptura quattuor facies. i. q̄ttuor sensus q̄ maxime in facie hois sensus vigent. ⁊ sunt i ea quattuor distincti. scz visus in oculis: auditus in auribus. odoratus in naribus. ⁊ gustus i ore tact⁹ aūt non ē distinctus ab alijs in aliquo organo. Quattuor ergo sens⁹ scripture sunt hystoricus siue ilalis. tropologicus. i. moralis allegoric⁹ ⁊ anagogicus. Vel dicit habere quattuor facies. q̄ per q̄ttuor mundi partes est p̄dicata Beū. xxviij. Bilataberis ad oriēte ⁊ occidētē meridiē ⁊ septētrionē. Vel q̄ q̄druplicit tradita ē scz p legē. p pphetas. p euāgelistas ⁊ p Apl̄os vt dicit Gre. sup Eze. ¶ Itē scriptura sacra assimilat illi volumini. qō describit i visione: que habet Zach. v. Vidi ⁊ ecce volumen volans. longitudo ei⁹ xx. cubitorum ⁊ latitudo eius decez cubitoꝝ ⁊ dicit ad me. h̄ est maledictio q̄ egredit sup faciem omnis terre. Hāc enim visionem Grego. exponēs dicit. Quid est volumē volans nisi scriptura sacra. que dū de celestibus loquit ad superiora mētis nostre intētionem leuat: q̄ dū illa supra nos esse conspicim⁹ ima attendere ⁊ cōcupiscere deuitamus. Que latitudiez cubitorum .x. longitudinē vo. xx. tenere perhibet. q̄ latitudo opatōis nostre simpla est ⁊ longanimitas spei in duplū tendit. q̄n p bono ope ⁊ hic reges mentis. ⁊ illic gaudia eterna pparant. attestāte. veritate. Si qs reliquerit domū vl agros ⁊c. cētuplū accipiet ⁊ vitā eternā possidebit

Matth. xix. Centenarij. n. nūerus decies multiplicato denario fit p̄fectus. Hic itaq; cētuplū accipit q ⁊ si nihil habuerit ipa tñ p̄fectione mentis iaz in hoc seculo habere nihil querit. q; ergo per hanc duplū p̄ simplo nobis reddit recte hoc volumē p. xx. cubitos in longitudinē tenditur qō p̄ decē dilatatur. Sz q; hec sacra ipsa eloquia ad eternā dānationē sūt eis qui illa vel scire nolūt vel certe scēdo p̄tēnūt recte de hoc volumine dicit. Hec ē maledictio que egredit sup̄ fa. o. terre. ¶ Itē scriptura sacra assimilat illi libro de quo habetur in visione Jobis Apo. x. vbi dicit. Abij ad angelum dicens ei vt daret mihi librum ⁊ dixit mihi. Accipe librū ⁊ devora illum ⁊ faciet amaricare ventrem tuum sz in ore tuo erit dulce tanq̄ mel. In hac siquidem visione ostēdit. q; liber sacre scripture primo requirit discipulū vel lectorem expeditum. ⁊ ideo dicit. Abij sez a curis mundi vel carnis quorum sez occupatio impedit ⁊ studiū ⁊ fructum sapientie. Solicitudo enim seculi ⁊ fallacia diuitiarum suffocat verbum Matth. xiij. Itē requirit auditorem devotum qui non tam lectione q̄ oratione sacre scripture intelligentiam querat. Vnde dicit. Abij ad angelum idest christum dicens ei scilicet orando vt daret mihi librum idest intelligētiā scripture Sapieñ. vij. Optaui ⁊ datus est mihi sensus invocaui ⁊ venit in me spūs sapientie. ¶ Item requirit hominem studiosum. Primo ad capiendum sez doctrinam sacre scripture quaz capere debet audiendo ⁊ legendo Apo. j. Beatus qui audit ⁊ qui legit vba prophetie. i. libri hui⁹ Oportet esse studiosum etiam ad audiendum scilicet in memoria. vnde dicit. ⁊ devora illum scilicet memorie commendādo ⁊ opere implendo. ⁊ hoc cum quadaz auiditate que notatur in verbo devorādi ¶ Item requirit hominem vigorosum q propter amaritudinem seu labores qui ē in discendo siue intelligēdo vel implēdo non omittat eam quia sicut ex vna parte videtur esse difficilis ⁊ amara ita ex alia ē dulcis ⁊ lapida. Est. n. difficilis ad intelligēdū ⁊ amara. i. penosa ad opere implendū. Et ideo dicit. faciet amari. ven. tuuz. i. carnalitatem siue humanitatem tuā que est mollis ⁊ fragilis. Et ideo graue est ei ⁊ pēosuz scripture monita implere. Facit etiā liber diuine scripture amaricare ventrē aie idest mentem inquantuz ducit hominem in cognitionem propriorum defectuū de quibus amaricatur. Deducit etiā in contemplationem diuinoruz ⁊ celestiū ⁊ quanto ei fit dulce quod intus videt tāto in amaritudinez vertitur omne quod foris sustinet. Sed ex alia parte scriptura dulcis est ⁊ lapida. Vnde subditur. Sed in ore tuo erit dulce tanq̄ mel quia scilicet sacra scriptura licet sit difficilis ad intelligendum ⁊ penosa ad implendum tñ est delectabilis ad predicandum ps. Quaz dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo.

¶ Capitulum. xxxj.

Spes multa bona facit tua ia. Et hostēdit in visiōe libri Jobis q̄ habet Apo. viij. Vbi dr̄ q; secūdus angelus tuba cecinit ⁊ mōs magn⁹ igne ardēs missus ē in mare ⁊ facta est tertia ps maris sāguis ⁊ mortua est tertia ps creature q̄ habebat aias i mari ⁊ tertia ps nauiū iterijt. ¶ Secūdus angelus ē spes q̄ est scēa vt⁹ theologica. hec tuba canit qñ penitēti veniā p̄mittit. ⁊ tūc mōs magn⁹. i. aius subleuat⁹ igne ardēs. i. charitate feruēs mittit i mare. i. i amaritudinē timoris ⁊ doloris. ⁊ tūc sit tertia ps maris sanguis. ꝑma ps ē amaritudo timoris. scēa doloris. Ex his duabus aliq̄ segit tertia. i. amaritudo desperationis. sz hāc oino excludit securitas spei ⁊ querit in sanguine. i. in pnie aspitatez ⁊ carnis mortificatione. ¶ Itē ꝑma ps eoz q būt aias in mari est timor pene mūdi. scēa timor purgatorij. tertia timor pene inferni ⁊ hec mortif. q; hūc timorē spes salutis excludit. ¶ Itē ꝑma ps nauiū hūane mentis sūt cogitatiōes necessarie q̄ sūt circa illa q̄ sūt de necessitate salutis. ¶ Scēa pars sūt cogitatiōes p̄fecte q̄ sūt circa opa sup-

erogatiõis q̃ nõ sunt de necessitate sz de p fectiõe. tertia ps sunt cogitatiões vane circ ca vanitatẽ. hec tertia ps interit canẽte tu ba scõi angeli. i. spe p̃mittente venia z miserioꝛdias dei ps. In spũ vehementi conteres naues tharsi. i. cogitationes queren tes vana huius mundi.

¶ Capitulum. xxxij.

Spirituales viri assimilantur illis roti q̃ describunt. Eze. j. vbi dicit q statura erat roti z altitudo z horribilis aspect⁹ z totus coꝛpus plenũ oculis i circuitu ipsoꝛ ẽttuoꝛ. In qbus vbis quoq; cõditiones spũaliũ viroꝛ exprimunt. ¶ Prima est rectitudo iustitie q̃ figurat i statura rotarũ. qz. n. stare dicimus id qõ firmũ ẽ vel rectũ. nõ. n. dr stare ille q̃ iacet vel ille q̃ vadit. Ideo statura ipoꝛtat rectitudinẽ z firmitatẽ. q̃ duo cõpetũt spũalib⁹ viris. i. his q̃ spũ dei agunt. s. recti tudo opis ẽm illud Spũs tuus bon⁹ deducet me in terrã rectã. z stabilitas volũtat̃ q̃ ẽ ex roboꝛe spũs sancti ẽm illud Ephe. iij. det nobis coꝛroboꝛari p spũm ei⁹ in interioꝛi hoie. Hoc. n. stabilitat̃ robur gr̃a spũs sancti facit Heb. xiij. Optimũ est gr̃a stabilire coꝛ. Et de hac statura spũalis viri dicitur Can. vij. Statura tua assimilata est palme q̃. s. directe crescit z diuinissime viuit. ¶ Secũda ẽ promptitudo obedientie. qz assimilatur rotis. Ma sic rota vndiq; ẽ parata ad motũ ita spũales viri sunt in oꝛb⁹ parati ad obediendũ ẽm illud ps. Paratũ coꝛ meũ deus paratum coꝛ meũ. Hãc p̃mptitudinẽ obedientie facit spũs humilitatis q̃ ẽ imus eis. Vñ dr Eze. j. Cũ eunibus ibat z cum stabãt. z cũ eleuatus a terra pariter eleuabant z rote sequẽtes ea. qz spũs vite erat in rotis. ¶ Tertia est altitudo sapientie. s. in contẽplatione celestiũ z diuinoꝛum. Vñ dicit q altitudo erat rotis. Ma sapientis ẽ ꝓsiderare altissimas causas vt dicit Phs in primo Metaphy. Isa. xxiij. Extollaz te super altitudinem nubium idest rerũ mutabiliũ qz nubes maxime sunt instabiles z continue transmutãtur. Quarta est trepidatio vindicte. semper cui aut peccata preterita aut delicta p̃ria etiam parua ex ira districti iudicis in se ferri metuũt. z cũ ge hẽne supplicii formidando attendũt. Vñ dicit z horribilis aspectus. vbi Greg. Horribilis aspect⁹ ẽ terroꝛ gehẽne q̃ sine fine reprobos cruciat. z semper i cruciatu conseruat. Vñ tanta est ultius pene acerbitas z profunditas qõ est horroꝛ non solum sustinentibus sz etiam aspicientibus Job x. Terrã tenebrosam z opertam mortis caligine. terram miserie z tenebraꝝ vbi vmbra mortis z nullus ordo sed sempiternus horroꝛ inhabitat. ¶ Quita ẽ circũspectio prudẽte quia totum coꝛpus plenus erat oculis in circuitu ipsoꝛum quattuoꝛ. Per istos enim oculos intelliguntur cautele z circumspectiones prudentius quibus sancti z spũales viri tanq̃ vere prudẽtes in omnibus abundant. Mas spũalis homo diuidicat omnia z ipsi oculi dicuntur esse in circuitu. qz diabolus nos suis laqs vndiq; circũcingit. propter qõ de eo dicit petrus. q̃ tanq̃ leo rugiens circuit querẽs quez deuoꝛet. z ideo contra eum ex omni parte necessaria est cautela. Sed ideo dicuntur esse in circuitu ipsoꝝ quattuoꝛ. s. animalium ẽm Gregoꝛium super Ezeh. omelia. vij. circa principium. vel ipsaꝝ quattuoꝛ scilicet facierum. Ma supra premiserat q̃ apparuit rota vna habens ẽttuoꝛ facies que videbantur quasi ẽttuoꝛ rote quia. s. sancti viri precipue in ẽttuoꝛ partibus habent cautelas z circũspectiones. sez retro circa preterita per memoriam. ante sez ad futura per prouidentiaz. a dextris. i. ad pspera per despectum: a finistris. i. ad aduersa per exercitium. Ma ꝓ spera mũdi respiciendo despiciũt. z aduersa ad virtutis exercitium suscipiunt. vel hñt oculos retro. s. ad mala ne inficiant. z ante. i. ad bona ne deficiant Greg. Coꝛpoꝛa animalium idcirco plena oculis describuntur qz sancto⁹ actio ab omni parte. s. circũspecta est bona desiderabiliter p uidẽs mala solerter cauens. Est enim necessarius oculos hre ad mala. i. ad vitia. qz vitia plerũq; se palliant sub specie virtutis

mā superbia fingit se esse liberalē. timor fingit se eē humilitatē tēacitas siue auaritia fingit se esse parsimoniam. prodigalitas fingit se esse largitatē vel misericordiam. vñ sicut dicit Grego. Hoc est laborio sius vbi mens sanctorū inuigilat. ne se ante eorum oculos mala sub bonorum specie abscondant. ¶ Itē necessariū est habere oculos ante ⁊ ad bōa ne deficiāt. Mas plerunq; dum hō intēdit ad quedā bona negligit quedā alia ⁊ vbi negligimus ibi procul dubio oculū nō habem⁹. quod patet Lu. vj. exēplo pharisei. q habuit oculos ad gratitudinē dicens. Gratias ago tibi ⁊c. Ad abstinentiam. ieiuno bis in sabbato Ad misericordiam. decimas. do. o. q̄. pos. Ad iustitiam. q̄ non sum sicut ceteri hominū iniusti raptores. ad continentiā ⁊ adulteri ⁊c. Sed ad mentis custodiaz. i. humilitatem oculum non habuit. q̄ se ceteris hominibus pretulit Greg. Quid ꝓ dest q̄ contra hostiuz insidias tota ciuitas caute custoditur si vnum foramen apruz relinquitur vnde ab hostib⁹ intret. ¶ Itez sancti viri habent oculos a dextris scilz ad beneficia ne officiant. Nam valde cauenduz est ne vnde hō ꝓrio suo ꝓdesse intendit inde magis ei noceat. Unde apostolus dicebat. ij. Corin. ij. Si cui aliquid donastis ⁊ ego. Nam ⁊ ego quod donaui si quid donaui propter vos in psona xpi vt non circuūeniamur a sathana. non.n. ignoramus cogitationes eius. Ecce circūspectus magister sic donare idest parcere voluit vt non displiceret nec scandalū daret discipulis quia sciebat q̄ sathanas idest solet cordi alterius scandalum immittere vnde alterum conspicit pietatis negotiū fecisse. ⁊ ideo multuz atrendenduz est vt etiaz bonum quod fit vtiliter ⁊ caute fiat ¶ Item debent etiam esse oculi a sinistris idest ad scandala ne veniāt felicet ex culpa sua ꝙuis. n. necesse sit vt veniant scandala. De tamen homini illi per quē scandalum venit. quod intelligendū est de scādalo actiuo quod est ex culpa propria scz vel bonum omittendo. vel malum augēdo. vel studiose nocendo ⁊ huiusmodi.

Sed de scādalo passiuo qō est ex culpa alteri⁹ non est tñ curandū q̄ propter hūc bonū dimittatur precipue bonū ad qō homo tenetur si sine hmōi scandalo fieri nō posset. Unde dñs non curauit de scandalo pharisеorum ⁊ tamen curauit de scandalo gentilium petentium ab eo tributū vt habetur ℳatth. xvij.

¶ Capitulum. xxxiij.

Tentatio occulta in cordis cogitatōe est sicut pollutio somnij in dormitione dñi. n. Deu. xxiij. Si fuerit inter vos hō q nocturno pollutus sit sōnio egrediet eē castra ⁊ nō reuertet priusq̄ ad vesperū laue tur aq̄. ⁊ post solis occasum regrediet in castra. In qb⁹ vbis primo intellige somnij pollutionē cū dr. Si fuerit iter vos ho. q. no. pol. sit so. Nam sicut dicit Grego. Nocturnū sommū est tentatio occulta. ꝑ quā tūc hō pollui. quando tenebrosa cogitatione turpe aliqd corde concipit. qō tamen corporis opere nō expletur. Et eā quare aliquando spūales viri talib⁹ cogitationibus vel tentationibus molestant est sicut Grego. dicit q̄ libenter se occupant in aliquibus actibus terrenis etiam licitis: quia cum vel in minimis terrena actio per desiderium tangitur crescēte cōtra nos antiqui hostis fortitudine mens nostra nō minima importunitate tētationis inquinatur. ¶ Secūdo considera poluti exclusionem cum subditur. Egredietur extra castra. Greg. Bignum est vt qui immunda cogitatione polluitur indignū se ceterorum fidelium societatibus arbitretur culpe sue meritu⁹ ante oculos ponat ⁊ ex bonorum se extimatione despiciat. Pollutuz ergo extra castra exire ē tur pi cogitatione laborantem sese ex continentium comparatione despicē. ¶ Tertio aduerte exclusi purgationē. cū subdit ⁊ non reuertet quouisq; ad vesperū lauet aq̄. Grego. ad vesperū aq̄ abluit cuz defectū suū ꝓspiciens ad pnie lamenta ꝓuertitur vt fletibus diluat omne qō aliaz occulta ignatio accusat ps. Ad vesperū demo-

rabitur fletus ⁊ ad matutinum leticia. Et hinc est q̄ Leuit. i. mandatū fuit q̄ membra hostie in frusta consciſa ⁊ caput ⁊ cuncta que adherēr iecori igne comburerentur. Pedes vo ⁊ intestina prius aq̄ lauarentur. Ista hostia est homo q̄ se ipsuz offert ad seruitium dei cuius membra tunc conciduntur in frusta cū eius vite opera sunt virtutibus distincta. Et tunc super ignez ponuntur q̄n cum feruore amoris ⁊ deuotionis deo offerunt. Caput autē ⁊ ea que iuxta iecur continētur incendim⁹ cum in sensu nostro quo omne corpus regitur atq; occultis desideriis flāma diuini amoris ardemus. Pedes autez qui terram tangunt sunt terrene occupationes. Intestina vo in quibus stercora portant sunt cogitationes immunde. Vnde Grego. Cum cogitationes nostras immunda cogitatio inquinat quid aliud q̄ intestina hostie stercus portant. Habet ergo pedes ⁊ intestina ille qui duz terrenū aliquid agit nōnulla etiaz illicita in corde conspicit. Sz hec vt comburi debeāt lauentur. quia nimirum necesse est vt ante immundas cogitationes timoris flet⁹ diluat q̄ in acceptione sacrificij supernus amor incēdat. vt tā to suauꝰ in conspectu sui spectatoris ardeat. quanto cuz ei affisſere ceperit nil terrenum secum vel lubricū in actu sue oratiōnis imponit vt dicit Grego. ¶ Quarto nota purgati reuersionem cum subiungitur. Et post occasum solis regredietur in castra. Tunc sol occubuit cum ardor tētationis per lachrymas penitentie defecit. Et tunc qui pollutus fuerat ad castra redit. q̄ tunc in societate bonorū cōsidit. Vnde Grego. Post quam quippe occumbente sole ad castra reuertitur. q̄ post lamenta penitentie frigescente flamma cogitationis illicite ad fidelium merita presumenda reparatur. vt iam se a ceteris lōge esse nō existimet qui mundū se per habitum intimi ardoris gaudet. ¶ Itez tentatio ecriplex est q̄ describitur in prima visione Ezechiel vbi dicitur. Vidi ⁊ ecce vētus turbinis veniebat ab aquilone ⁊ nubes magna ⁊ ignis inuoluens ⁊ splendor in circuitu eius ⁊ de medio eius quasi species electri. Vbi primo notatur tentationis periculum ex tempestate veniente. secundo remediuz ex splēdore circundante tertio ꝓmium ex electro apparente. Periculum ostenditur triplex ꝑ triplicē tentationis gradum quorum primus ptinet ad tentationē superbie cum dicitur. Ecce ven. tur. ve. ab. aqui. Greg. Ventus est tentatio mentis. ꝓpria autez mentis tentatio est tētatio superbie que habet cor eleuare. vnde assimilatur vento. q̄ sicut ventus eleuat corpora leuiaita superbia eleuat corda vana. Job vii. Vir vanus in superbia erigitur. Sed nota q̄ qui vento flāte ascendūt eo quiescente ruunt. Sic qui superbia vel fortuna blandiente extollūtur ea cessante corruunt ⁊ elidunt. vnde Iob. xxx. Eleuasti me ⁊ quasi super vētum ponens elisisti me valide. Sed quia superbia est mentis non soluz eleuatiua sed etiam perturbatiua ideo tentatio superbie vocatur ventus turbinis quia sicut turbo perbia erigitur. Sed nota q̄ qui vento flā obscurat ⁊ turbat aerem sic etiam ipsa superbia obscurat ⁊ turbat mentez vnde Job. iij. Noctem illam tenebrosus turbo possideat. Turbo possidet noctem cuz superbie tentatio cecat mentem. Et dicitur tenebrosus quia oculuz cordis obscurat Bernardus de. xij. gradibus humilitatis Supbia oculum mentis obscurat ⁊ veritatem obumbrat. Turbo autez dicitur q̄ turbat sz superbientis animuz. quia facit ipsum amarum rancorosum inquietum ps. Conturbati sunt montes idest superbie. Hugo de sancto victore in libro ō arra anime. Signa superbie sunt clamor in locutione amaritudo in silentio dissolutio in hilaritate furor irristicia honestas in imagine inhonestas in actione rancor in reprehensione. Et q̄n ista tentatio est quasi diaboli ꝓpria. quia superbie vitiū ab eo accepit inicium. ⁊ ideo subditur q̄ iste eventus veniebat ab aquilone idest a diabolo superbo. Ipse enim superbiens dixit Ysaie. xiiij. Sedebo in mōte testamēti in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinem nubium ⁊ similis ero altiſſ

mo. vnde Hugo de sancto victore dicit i libro predicto. Superbia in celo nata est sed velut immemor qua via inde ceciderit illuc postea redire non potuit. ¶ Secunda tentatio est luxurie siue carnis. Et hec vocatur nubes magna quia rationes offuscat. Sicut enim nubes densa offuscat aerem lumen solis interapiendo. sic concupiscentia carnis offuscat mentē lumen rationis obumbrando. vnde Greg. nazanzenus dicit q̄ caro velut nubes q̄dam grossa se anime obijciens considerare eā diuini luminis radios nō sinit Eze. xxxij. Solem. i. rationis lumen nube tegā Augu. in libro confessionum. Exhalabāt nebule de limosa concupiscentia carnis & scatebra pubertatis. & offuscabant atq; obnubilabāt cor meum ita vt non discerneret serenitas dilectionis a caligine libidinis. Sz magna dicitur ratione generalitatis quia generaliter quasi omni homini inest pugna carnis. Nā omnes de carnis peccato ꝓpagati sunt: vnde omnes intra semetipsos gerunt vnde certamina sē tiunt Grego. In hoc mundo cuz nostris tentationibus nascimur & caro aliquādo nobis aduirtit est in bono opere. aliquando seductrix in malo. ¶ Itē est carnis tētatio magna cōmunitate Hiero. in epistola. Quocūq; pergim⁹ nobiscum inimicuz ideſt carnē portamus. & ideo pugna inexitabilis est & continua. ¶ Item est magna difficultate Augu. in quodā sermone. Inter omnia certamina xp̄ianoruz durissima sunt castitatis prelia. Nā ibi continua pugna & rarior est victoria. Est enim ipsa caro inimicus familiaris ō quo Boeti⁹ dicit q̄ nulla pestis efficacior ad nocendum q̄ familiaris inimicus. ¶ Tertia tētatio est auaritie. & hec est a mundo. & hec dicit ignis inuolues. ignis sc̄z ꝓpter insatiabilem ardorem. quia sicut ignis non sattatur ligno sz illud Prouer. xxx. Ignis nunq̄ dicit sufficit ita nec auarus pecuniis Eccl i. v. Auarus nō implebitur pecunia &c. Involutiones autez dicitur propter implicationem. Multe enim sunt inuolutiones & implicationes hominum auarorum Job. vi. Inuolute sunt semite gressuum eoz̄. inuoluūt eni se multi curis. multis negotiis. multis peccatis. i. Thi. vi. Qui volūt diuites fieri incidūt in tentationē & in laqueuz &c. ¶ Secūdo ponitur tentationū remediū. q. splendor in circuitu eius. Circunstat enim hominem tentatum ne a tētatione vincatur triplex splendor sc̄z splēdor scripture ipz informans. splendor angelice custodie ipsum confortans. & splendor diuine iustitie vincentez coronās. vnde. i. Thimotei. vi. posq̄ dixit. Bonum certamē certaui. addidit. in reliquo reposita est mihi corona iustitie. Isa. quinquagesimo. Implebit splendoribus animam tuam. ¶ Tertio ponitur tentatoruz & victorum premium quia de medio eorum quasi species electri. de me. e. scilz. rē. nu. & ignis. quia scilicet ex tentationū pugna trahitur corone materia que in electro significatur. Vel in electro sm Gregorium significatur christus qui est tentatorum et victor primū. Electrū enim sicut Grego. dicit ex auro ē & argēto. dū ät miscent argētū crescit i claritate. aurū vo a fulgore suo palleſcit. Sic dū hūanitas xp̄i maiestatj gliam excrenit diuinitas a ꝓpriū fulgoris potētia se humanis oculis tēperauit. Et ita in xpo q̄si dū palleſcit aurū fulget argētū. ergo electrū de medio xp̄o est q̄ iā exiuit & triūphauit de pugna tētationū. Ipse. n. tētatus fuit a carne famescente qr cū ieiunasset. xl. diebus & xl. noctib⁹ postea esurijt. Item a diabolo psuadente qr accedēs tentator dixit ei &c. Itē a mundo allicīēte cū ostēdit ei oia regna mūdi & gloriā eoruz & dixit. Hec omnia tibi dabo. Sz tū xp̄s de oib⁹ triūphauit & ideo hoc electr̄ ō medio hax tētationū iā creatū iducit i exemplū. imo ēt in ꝓmiū sine i preciū si ipsas tētationes vicerimus. ita vt ex hoc electro fabricet & mōeta q̄ dabitur in preciuz laboris & corona que reseruatur i premiū victoris & letificabimur si quidē ex splendore auri. & insup ex cādore argēti. qr tam ex visiōe deitatis q̄ humanitatis christi delectabimur & reficiemur i patria vt dicit Aug. sup illud Ioh.

x. Ingrediet & egrediet & pascua inuenie.
¶ Iré tentat & impugnat nos diabol⁹ ali
qñ de vana gla. aliqñ de superbia. aliqñ ō
inuidia. aliquando de luxuria. Et hec pu
gna tētationū figuratiue exprimit i visio
ne somnij q̄ habet Dañ. vij. vbi dr q̄ da
niel sōnū scribēs breui sermone cōprehē
dit. sūmatimq; perstrigens ait. Videbā in
visione mea nocte. & ecce ītuor vēti pu
gnabant i mari magno. & quattuor bestie
magne ascendebāt diuerse inter se. ¶ Pri
ma q̄si leena. & q̄si alas habebat agle aspi
ciebam donec euulse sūt ale eius. & subla
ta est de terra & super pedes quasi homo
stetit. & cor eius datū est ei. Et ecce bestia
alia similis urso i parte stetit. & tres ordi
nes erant in ore eius. & in dentibus ei⁹. & sic dicebant ei. Surge comede carnes plu
rimas. Post hoc aspiciebam & ecce alia q̄
si pard⁹ & alas habebat auis quattuor su
per se. & quattuor capita erant in bestia. &
potestas data est ei. Post hoc aspiciebā
in visione nocte & ecce bestia quarta terri
bilis atq; mirabilis & fortis nimis dentes
ferreos habebat magnos comedēs atq;
comminuens. & reliqua pedibus suis cōculcans. Dissimilis autem erat ceteris be
stijs quas videram ante eā. & habebat cor
nua decē. ¶ Primus ergo ventus est am
bitionis tentatio. qui flat ab oriente idest
ab originis nobilitate que frequenter est
ambitionis occasio. Bestia autem hoc sta
tu excitata superbia est. que ē quasi leena
habens alas aquile. que sunt sublimitas
& potestas. Et hec bestia tūc euellit quan
do homo superb⁹ a statu suo deijcitur.
Et tunc h bestia stat sup pedes suos. quia
tunc iam nō stat. vel i equo. vel sup alios
homines. Et cor eius datur ei idest vera
cognitio sue fragilitatis & vilitatis. ¶ Se
cundus vētus est tentatio inuidie. qui flat
a meridie. quia de prosperitate bonorum
dolet inuidia. Est enī in regione meri
diana abundantia bonorum. Bestia hoc
statu excitata est detractoria lingua que
bestia est similis urso qui libenter mel es
medit. quia dulce est in ore inuidi mala ō
alijs loqui. Vnde delectatur inuidus cu
videt aliena mala sicut dolet & tristat cum
videt aliena bona. Iurta illud Oratij poe
te. Inuidus alterius rebus marcescit opi
mis. proprerea ē ei dulce loqui de malis
primis. Hec bestia in parte stetit q̄ inui
dus quandoq; hominem in parte laudat
Tres ordines dentium habuit quia inui
dus habet tres modos detrahendi scilz
mala augendo. bona minuendo. & indiffe
rentia vel oblia peruertendo. ¶ Tert⁹
ventus est tentatio luxurie flans ab occi
dente idest a carne iugiter ad occasum fi
ue mortem tendente. Quottidie enī⁹ ap
propinquamus morti. Iurta illud. Om
ne quod est genitum tendit ad interitum.
Bestia hoc vento excitata est carnis con
cupiscentia que similis pardo dicitur. q̄ ē
varij coloris pp varietatē ōsiderioz. Hec
habet quattuor capita. s. ocij suauitatē ve
stius & cōsiliū. delectabilitatē epularū &
carnale op⁹. Quattuor āt ale q̄ eā erigūt
sunt iuuētus sanitas. pulcritudo & nobi
litas. Et hec sūt vt ale milui quas volat
ad sordes carnales. ¶ Quart⁹ vent⁹ fl mo
ab aquilone ē tētatio crudelitatis q̄ ē in
potentib⁹ respectu subditoz. ad quā ptinz
ḡra bestia q̄ ē ceteris crudelior q̄ cetera cō
minuit & pculcat. Comua ei⁹ sūt ppositi
& satellites. & ministri sue crudelitatis qui
quos pculcare ñ prevalēt falsē accusando
ledere nitūt. qz aūt in predicto somnio dr
q̄ ītuor vēti pugnabāt in mari magno.
Notādū ē q̄ mare sōmnium⁹ sicut dicūt
sōniozinterpretes. qñq; refert ad regno
rum⁹ mutabilitatē. sicut i hoc somnio Da
nielis vbi p mare grāde intelligit vniuersa
le imperiū mūdi. & p ītuor vētos pugnā
tes in eo intelligūtur ageltce potestates la
borātes pro ipsis impijs & regnis mundi
vt exponūt glose. Aliqñ vo refert ad ho
minū psperitatē. Vñ dicūt sōniozinter
pretes. q̄ si qs viderit p somniū q̄ i mari
ceperit pisces hamo inueniet diuitias a re
ge pm rōnem captionis. & similiter si reti
bus p rectū obsequiū utrabit ab eo ḡs ra
tionē captiōis. ¶ Iré dicūt q̄ si qs sōniet
q̄ secus lit⁹ maris ambulādo lauet pedes
appropinquabit regi & grām inueniet pe

nes illū scōm rationez ambulationis ⁊ si mare intrauerit vsq; ad femora ⁊ lauerit familiaris efficiet regi ⁊ letabitur scōm rationē ablutionis. ℭ Itē dicūt q; sigs p sōnium de primo mare videat trāquillus omnē tristiciā abijciet ⁊ gaudebit. Quandoq; vō referē vt dicūt mare somnians ad hominū aduersitatē. Mā si quis in sōnio mare itrauerit vsq; ad verticem solicitudine ⁊ tribulatōe ⁊ necessitate maxia vexabit p regē: terminabit aūt hoc scōm rationē ablentie eius a terra. Mā si parū bisset minor si multū vehemētior: afflictio erit. ℭ Itē si gs somniet sec⁹ litus maris se ire ⁊ pedes ignauerit tribulabit a rege secūdū rationē ingnamēti. ℭ Itē si rex p somnū videat mare perturbatū perturbabit i regno suo. ℭ Itē qr i pfato somnio Danielis dr q; secūda bestia que ē filius vrso hēbat in ore tres ordines sez dētū. Mo tandū q; scōm interpretes somniox dentes somniati varia hūt significatōez. Mā aliqñ referuntur vt dicunt ad principū vel regnorum dignitatē ⁊ sic accipiēdo in hoc somnio Dan. qr illa scēa bestia vrso similis regnū pfarum signat. qō vrso fisse perhibetur ꝓpter patiētiā laboris ⁊ paciatē victō. Mā p palmēto sale vtebat ⁊ cardomomo. sed assimatur vrso nō i toto sed in pte qñ contra populū dī nihil crudeliter egit. tres aūt ordines dētium habuit. i. a principio tria regna. s. pfarum medorū ⁊ chaldeorū. Vel tres dentū ordines tres principes sup. cxx. satrapas habebat. ℭ Quādoq; vō dētes somniati vt dicunt cōmuniter referūtur ad cōsanguineorum somniantis varietatem. Nam duo dentes anteriores significant filios parentes seu fratres vt magis primos de consanguineis. Qui vero sequunt anteriores quattuor cōsobrinos ⁊ remotiores cognatos. Caninus dens firmamētū vo mus significat ⁊ generis hoiuz. Molares vō significāt puer os. ⁊ superiores quidē masculos. iferiores vō femininum sexū. Passiones ergo dentium somnitate ad ipsorum consanguineorum referūtur ad uersitatem. Nam siquis intuitus per sōnium fuerit aliquos de anteriorib⁹ dētibus moueri ac ōnigrari ac scaturire vermibus. signat q; aliquis ex his quos diximus per ateriores dētes significari egrotabit: ⁊ si aliquē illoruz dentium viderit eccidisse moriet. ꝓpinquor de linea cōsanguinitatis. Si vō aliquem de dentibus qui sequuntur anteriores viderit motū fore aut confractu aut aliquid passum. cladem signat alicuius cognatorum predictorum. Si vō erutus videatur posse dit mortem. Si vō caninum dentem qs viderit confractum maior domus vl̄ generis eius periclitabitur. Si aut̄ viderit eum ōnigrari vel vacillare egrotabit ille ⁊ tribulabitur. ℭ Itē si videat q; caninus dens elōgatus fuerit in tantū q; impediat comestiōez ⁊ os claudere. maior dom⁹ sue ⁊ generis erit impedimentū cunctis ⁊ phibitio. sed tamen suscipiet correptōez cum dentis excessus habentis radices facile possit cocquari. Nec dicūt somniox interpretes sed ego interpretatiōib⁹ talibus communū somniorum fidē esse ponendā non existimo qr nulla ratio mihi claret quare huiusmodi somniox imagines humanarum reruz euentus tales regulariter consequantur. Secus autez de illis somnijs sentio. que diuina scriptura refert. qr hominib⁹ ad eruditionē ipsox a deo illa esse immissa nulli venire debet in dubium christiano. Vnde Job. xxxiij. Per somniū i visione nocturna quādo irruit sopor super homines ⁊ dormiūt i lectulo tūc apperit aures virorū ⁊ erudiens eos instruit disciplina. ℭ Itē tentat diabolus homines multiplicit fraudulēter. ⁊ istant. quod ostēditur Apocalyp. xij. vbi dicitur Ecce draco magnus rufus habens capita septem. ⁊ cornua decem. ⁊ in capitibus eius septez diademata. ⁊ cauda eius trahebat tertiam partem stellarū celi ⁊ misit eas in terraz. ⁊ draco stetit ante mulierem que erat paritura. vt cuz peperisset filium eius deuozaret. Iste draco diabolus est latenter animabus hominū insidians. Ipse enim dicitur leo vbi aperte sevit ꝛ draco vbi occulte decipit. adeo

duo sunt contra cum necessaria. patiētia contra seuitiam leonis. ⁊ prudētia cōtra fallatiam draconis. ⁊ q̄sta duo sancti illi dunt ei ps. Draco iste quem formasti ad illudēdum ei. Dicitur autem magnus p̄pter potestatem nocēdi precipue quam habebit in fine Job. xli. Nō est potestas super terram que comparetur ei. Rufus dicitur propter malitiaz qua sanguinem ⁊ mortez hominis ab initio sitiuit Joh. viij. Illa homicida erat ab initio. Dicitur autem hīc septem capita inquātum suggerit ⁊ mouet ad septē capitalia vitia. Dicitur enā hīc cornua decē. inquātum inducit ad contemptum ⁊ transgressionem decalogi idest decez p̄ceptorum legis diuine. Et in capitibus eius septem diademata propter septiformem tētationem. per quam victores eius coronātur. Sūr enim vt dicit Bernardus septez genera tētationum. ¶ Prima est importuna que p̄cipitat iūste vt saltem vincat Job. xiiij. Mons cadēs defluit ⁊ saxum trāsfertur ō loco suo: lapides excauāt aque. ⁊ alluui one terra paulatim consumit. ¶ Scōa est dubia que alam ambiguitatis nubibus inuoluit Job. xx. Cogitationes mee varie succedūt sibi. ⁊ mens in diuersa raptur. ¶ Tertia est subita q̄ iudicium ratōis p̄uenit Threnorum tertio. Velociores fuerūt psecutores mei auib⁹ celi. ¶ Quarta ē occulta q̄ deliberationis cōsideratione p̄terfugit vīs Job. xiij. Quātas habeo iniquitates ⁊ peccata scelera mea argz delicta ostende mihi Job. xli. Quis reuelauit faciem indumenti eius. ⁊ in medium oris eius quis intrabit: portas vultus ei⁹ qs aperiet. i. quis aperiet occultas eius cogitatiōes. ¶ Quinta est violenta que vires animę siue mentis transcendit Job. xxx. Quasi rupto muro ⁊ aperta ianua irruerunt super me ⁊ ad meas miserias deuoluti sunt ¶ Sexta est fraudulēta que animam seducit p̄to. xiij. Est via que videtur homini recta. nouissima autem eius ducūt ad mortem. ¶ Septima est perplexa q̄ varijs viciis simul ipedit Job. xxxix. Procul odorabatur bellum exhortatiōem ducum ⁊ vlulatū exercitus. ¶ Seqtur q̄ cauda eius idest finalis intentio eius vel simulata deceptio ē que malitiam regit cut cauda regit turpitudinez Isa. ix. Propheta loquēs mendacium ipse est cauda trahens tertiam partem stellarum idest reprobos qui nec sunt de parte inocētū nec de numero penitētium. sunt tñ de numero stellarum propter lucem idest cognitionem fidei quam habent saltem informem. Et misit eos tractos ⁊ allectos in terram idest in amorem terrenorum. vt plus ea q̄ celestia diligāt. Sequitur q̄ draco. i. ipse diabol⁹ stetit sz icessāter insidiādo ante mulierez idest animam que erat paritura idest opere impletura conceptū ꝓpositi boni. Cum enī grauida sit anima in cōceptu boni propositi statim in partu insurgit diabolus vt impediat partum.

¶ Capitulum. xxxiij.

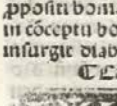

Vita hois spūalis assimilat illi statue quā cōstituit nabuchodonosor de q̄ dicit Dan. ij. Tu rex videbas ⁊ ecce quasi statua vna grandis: statua illa magna. ⁊ statua sublimis stabat ꝓ te ⁊ intuitus ei⁹ erat terribilis. hui⁹ statue caput ex auro optimo erat: pectus autē ⁊ brachia de argēto. ꝓuo vēter ⁊ femora ex ere. Tibie autē ferree. pedum autem quedam pars erat ferrea ⁊ quedam fictilis. Videbas ita donec abscisus est lapis de monte sine manibus. ⁊ percussit statuaz in pedibus eius ferreis ⁊ fictilibus ⁊ comminuit eos. tūc contrita sunt pariter ferrum testa ea argētum ⁊ aurum. ⁊ redacte quasi in familiam estiue aree ⁊ rapta sunt a vento nullusq̄ locus inuentus est eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus ⁊ repleuit vniuersam terram. hoc ē somniū. In hoc somnio satis describitur humane vite spiritualis varietas. ¶ Primo quantum ad dignitatem conditionis ecce statua grandis &c. ¶ Secundo quantum ad facilitatez corruptionis: hui⁹ statue caput &c. ¶ Tertio quantū ad difficultatez reparationis. videbas ita donec ab-

fctus est lapis ⁊c. Dignitas conditionis describitur. qz statua hec erat grādis sublimis ⁊ terribilis. Sic vita spūalis hominis iusti est grandis per fidem Heb. xi.
Fide moyses grādis factus ⁊c. ē sublimis per spem Danielis. iij. Proceritas siue sūblimitas eius contingens celum. s. per spez celestium, sed est terribilis hostibus p charitatem. Cant. vi. Terribilis vt castrorum acies ordinata. Ordinant enim castra virtutum per charitatem Cantico p. ij. Ordinauit in me charitatē. Vel grandis in actua. sublimis in cōtemplatiua. terribilis in aduersariorū pugna. quā sez hz i vtraq; vita. vel magna est eius correctio. sublimis eius reparatio: terribilis ē eius pditio siue dānatio. ergo magnitudo statue i ꝓsideratione culpe. sublimitas in ꝓsideratiōe gre. terror in ꝓsideratiōe pene. sz sequt Stabat ꝫ te. Hec statua tūc stat ꝫ hoiem. qñ fcditatē. i. infirmitatē ⁊ calamitatē mētis intuet. ⁊ qualis sit ⁊ qualis cē possit ex hoc ei ostdit ps. Arguam te ⁊ statuā ꝫ faciē tuā. ¶ Secūdo describit vite spūalis corruptio. i. casus mentis a sublimitate vtutū ad ima vitio p cū dicit. Caput hui⁹ statue ex auro ⁊c. vbi ostendit qd hui⁹ statue prima ps erat aurea. scda argētea. tertia erea. quarta ferrea. gnra testea paulati in deterius fit descensus qz nemo repēte fit turpissimus sz gradatim deficiendo. qz qui minima negligit paulatim deficit vel desluit. In auro ergo significatur charitas ꝫ ceteras virtutes sup greditur sicut aur ceteris metallis antefert. In argento veritas. quia argentū quo frequētiori vsu atterit eo vtiq; clarius reddit. Sic veritas vehemēti discussiōe quo magis discutit eo melius cōmendat. sic ⁊ veritatis consilia expientie vsu quo tritiora sunt eo clariora. Charitatis ergo claritatē fulgor auri exprimit. qd celestis desiderij igne flāmescit. In ere simulatio. es. n. argētus imitat in sono. sz tamē multum distat in precio. Sic simulatio suauem dulcedinis cārum habz in sermone. ⁊ suauiter reboat ⁊ dulciter resultat in ore. sed quantum p vbuz ⁊ exercitiū demulcet exterius. tātū p consiliū ⁊ desiderium pallet intrinsecus. In ferro crudelitas. Ferrū. n. cetera metalla comminuit ⁊ domat. Vnde conuenienter crudelitatis violentiam designat que resistentia quecq; premit vt opprimat. In testa fictili fragilitas. Fictile enim de facili frangitur. ⁊ ideo per eam recte impatientie fragilitas designatur. Illi ergo habēt caput aureū qui incipiunt a feruenti charitate. vt qui sunt spiritu feruentes in tribulatiōe patiētes. ⁊ soliciti in ope. assidui in lectione. deuoti in oratiōe. Charitas. n. patiēs benigna est: non inflatur. non emulatur. nō querit que sua sunt ⁊c. Sz tales aliqñ ex auro in argentuz mutātur. quia refrigescēte charitate operātur ex veritate sine bona deliberatione. sz multum interest inter vtrūq; statum. qz aliud ē operari bonum ex desiderio. aliud ex cōsilio aliud operari cū magna delectatione. aliud ex sola deliberatiōe. Hec conditio adhuc est bona sez operari ex vitate sm illō Joh. iij. Qui facit veritatem venit ad lucem. sed prima erat optima. s. operari ex feruenti charitate Apoc. ij. Scio opa tua ⁊ laborē ⁊ patientiaz tuam. sed habeo aduersuz te pauca quia charitatem pristinaz reliquisti age ergo penitētiā ⁊ prima opa fac. Sz adhuc mens negligentior facta ex argēto mutatur in eo quia sez bonū op⁹. quod faciebat ex veritate. ad laudē hominum resolutus postmodum actitat p humano fauore. Qui igitur blanduz se exhibet in sermone. benignuz in facie. sed peruersuz in opere ⁊ voluntate. Iste pfecto abiecto argento iaz operatur in ere Ers. enim more suauiter tinnit extrinsecus sed voluntatis deprauatiōe pallescit intrinsecus. Tali dicitur Apoc. iij. Scio opa tua quia nomē habes qd viuas ⁊ mortuꝰ es. ⁊c. Sz deterior ē mutatio tertia. quia ex ere mutatur in ferrum. Interdum enim duz ficti hominis ignominia revelatur icipit scordescere ⁊ vilescere a quibus antea laudabatur. Et tūc contra eos despectus irascitur ⁊ indignatur ⁊ detestatur eos aliqñ ⁊ in eo qd potest crudeliter psequitur. quibus quantū poterat antea placere cona-

batur. ꝙ sic es in ferrū mutatur. i. leuitas in crudelitatē ꝙuertitur ꝙ mutatur. ¶ Sequitur quarta mutatio seu cōiunctio ferri ꝙ teste. qz sicut sunt prompti ꝙ audaces ad mala inferēda. sic post illa sunt pusillanimes ꝙ impatientes ad tolerandum illata vt recte mirari possis quomodo cōuenire possit ferrū cum testa. i. tanta crudelitas cum tanta impatientia. Ecce statua nostra in qualem finem desinit. quia post caput aureum plantas fictiles accipit Threnorum. iiij. Filij sion inclyti amicti auro p̄mo quomodo reputati sūt in vasa testea Sic ergo patet ꝙ in capite aureo intelligitur deuotio in membris argenteis discretio in creis simulatio. in ferreis indignatio. ¶ Itez nota ꝙ in capite intelligitur intentio qua totum opus in bonum vel in malum finem deducitur. quia totum corpus capite regit. In pectore vō consilium quia ibi cor latet. in brachijs opera. in vētre obsequium compassionis quia vēter est tenerior pars corporis ꝙ velamentuz fetoris. in femore humilitas que ad vilia ꝙ indigna inclinat. femur enim pudendis subijcitur. in tibijs rigor seueritatis qz tibie ceteris membris ossa lōgiora ꝙ robustiora portant. per pedes necessitas vite.

Pedes enim terram tangunt ꝙ quantuncūqz mens se ad celestia extendat sine huius vite subsidijs necessitatem suam non sustentat. Ergo patet ꝙ per caput intelligitur intētio. per pectus deliberatio. p brachium exercitatio. per vētrem compassio per femur humilitas. per tibias seueritas per pedes necessitas. Vel per caput desiderium intentionis. per pectus studium deliberationis. per brachiū exercitius actionis. per ventrem obsequium pietatis. per femur seruitium subiectionis. per tibiam flagellum seueritatis per pedem subsidiū necessitatis. Si ergo caput intentio ꝙ auz deuotio: quid aliud est aureuz caput nisi deuota intētio. Si pect⁹ deliberatio. brachium. actio. argēteum discretio: qd aliud est pectus ꝙ brachia argētea ꝙ consilia ꝙ opera discreta: si i vētre cōpassio: i femore subiectio. in ere simulatio, quid aliud est venter ꝙ femora erea nisi pietas ꝙ humilitas ficta. ꝙ si p tibiam seueritas per ferruz crudelitas. quid aliud i tibijs ferreis nisi seueritas crudelis. ꝙ si pes necessitatē testa voluptatē. quid planta testea nisi superfluitas voluptuosa: pes ex pte testeus ꝙ ex p̄te ferr⁹ describit qz delicata mēs nūc in eoruz odiuz adducat. igitur restringitur nūc vo cum tpa suppetunt in eoruz luxu resoluit. Est ergo vt patz ex dictis fulgor capitis aurei deuota intētio celestis desiderū. claritas pectoris ꝙ brachij argētei cer titudo recti cōsilij ꝙ rectitudo opis certi. sonoritas erei vētris ꝙ femoris blādimētū falsе pietatis ꝙ ficte humilitatis. robur ferree tibie rigor imoderate discipline fragilitas testei pedis effrenatio superfluitatis. Caput itaqz aureum sancta desideria faciunt pect⁹ ꝙ brachiū argenteū. ꝙ cōsilia ꝙ opa recta ventrē ꝙ femur ereū obsequia ꝙ seruitia ficta. tibias ferreas flagella seua plantā testeaz subsidia delicata. ¶ Tertio describit ostructe vite reparatio. Sepe. nuez nō corrigit manus hūana percutit sentēria diuina vel inspiratio interna. Vñ de mōte abscissus est lapis sine manibus ꝙ percussit statuā ꝛc. quia feroces ꝙ indurate mētes potius corrigit inspiratio diuina q̄ corrigāt flagella hūana. Est ergo lapis abscissus sine manib⁹ timor diuinitus inspirat⁹. in cuius ictu statua deijcit. i. mōstruosa vita peccatoris destruit. Vnde p cussio statue ꝙ cōminutio compuncti cordis est ꝙ tritio ꝙ humiliatio. ꝙ in pedib⁹. i. in inferioꝛib⁹ statua concutit q̄ mens elata atqz uersa p spiritum timoris domini ad imitatis ꝙ infirmitatis sue ꝓsideratione reuerberat. ꝙ postq̄ ferrū ꝓcutit cetera ꝓrunt. Tunc ꝓtrita sunt inquit pariter ferrū. te. es. ar. ꝙ au. ꝛc. Vnde qz tot⁹ boni fundamentuz ē humilitas p̄⁹ erubescim⁹ vera mala q̄ ficta bona. nouissime ēt vera bona cū sint impfecta ꝙ inconsūmata. In ferri itaqz ꝓtritione dānam⁹ mala q̄ per iniquitatē cōmisimus. In testa autez illa q̄ per infirmitatē cōtraximus. Eris āt cōtritio est simulati boni reprobatio. in argenteis mēbris hoc displicet. nō

ꝙ sunt bona. ſz ꝙ nō sunt optima. In au reo ät ope solū ꝑoc est rep̄hēsibile. ꝙ optimi opis ichoatio vsq; ad ōbiti finis ter minum nō ꝓducit. In argenti ttaq; cōtri tione boni opis imperfectio. in auri vero confractione arguit optimi operis inter missio. Sequitur ꝛ redacta quasi in fauil lam estiue aree. ꝑ estiuū rēpus feruor spiritus. per aream spiritualis prudētia fi gnificatur faville nigredo verecūdie ē cō fusio. Has faullas adhuc in conscientia tolleramus quamdiu ō preteritis culpis ꝑfusi vel suspecti sumus. Vnde peccata i faullā vertunt. qz erubescim⁹ in quibus delectari ꝑsueuimus. Sed flante vēto fa ville tollūt cuz ꝙ spiritus sancti aspiratio nes. reatus nostri formido omnis atq; su spitio absorbetur ps. Proiecisti post ter gum tuum omnia peccata mea. Sic pecca ta ꝓphete erant in faullā redacta quādo dicebat. Tota die verecūdia mea contra me est. ꝛ confusio faciei mee cooperit me. sed quasi a vento rapta cū dicebat. regra tiādo ꝛ exultando. Benedic anima mea domino ꝛ omnia q̄ intra me sūt nomini sancto eius. Sz raptis faullis nullus eis locus inuenit. qz post impetratam veniaz mens contra similium corruptionum de trimēta insupabilis redditur qz ad similē corruptelā nec sensus decipi. nec affectus potest corrūpi. Sed nota ꝙ lapis cōminu ens statuā crescit i mōte magnū ꝛ eminen tez qz charitas per augmēta ꝓficiens cle uat ad ꝑfectē immensitatem de qua dici tur in. ps. Qui cōfidunt in domino sicut mōs sion ꝛc. ¶ Item vite spiritualis va rietas describit in illa arbore quā somnia uit idē nabuchodonosor. de qua dr. Ba. iij. Videbā ꝛ ecce arbor i medio tre. ꝛ lati tudo ei⁹ nimia. magna arbor ꝛ fort; erat ꝛ ꝑcritas ei⁹ ꝓnūs celū aspectus ei⁹ erat vsq; ad terminos vniuerse terre. folia ei⁹ pulcherrima ꝛ fruct⁹ ei⁹ nimi⁹ ꝛ esca vni uersoꝝ in ea subter eā habitabant anima lia ꝛ bestie. ꝛ in ramis eius cōuersabantur volucres celi ꝛ ex ea vescebat omnis ca ro. Videbā i visione capitis mei sup stra tū meū ꝛ ecce vigil ꝛ sanct⁹ de celo descē dit ꝛ clamauit fortiter ꝛ sic ait. Succidite arbore ꝛ ꝓcidite ramos ei⁹ ꝛ excutite fo lia ei⁹ ꝛ dispergite fructus eius ꝛ fugiant bestie que subter eam sunt ꝛ volucres de ramis eius. Verūtamē germen radicum eius in terra finite ꝛ alligent vinculo fer reo ꝛ ereo in herbis que foris sūt. ꝛ rore celi tingat. ꝛ cū feris pars eius i herba ter re. Cor ei⁹ ab humano cōmutetur ꝛ cor fere det ei ꝛ septē tempora mutent super eum. In sententia vigilum decretū est ꝛ sermo sanctoruz ꝛ petitio donec cogno scant viuētes quoniā dominat excelsus in regno hominū. ꝛ cuicūq; voluerit dabit illud ꝛ humilimuz hominē cōstituet sup eum. Hoc somnū vidi ego nabuchodo nosor. Descripsit i somnio hoc vita spūa lis tripliciter. ¶ Primo quantū ad statū gratie. Ecce arbor ꝛc. ¶ Secundo quātū ad lapsum culpe. Et ecce vigil ꝛc. ¶ Ter tio quantū ad remedium penitentie. Ve runtamē germen ꝛc. Quantum ergo ad primū nota ꝙ hec arbor magna ē anima existens in gratia. ꝛ ipsa magnitudo arbo ris est imēsum robur vtutis. magna ar bor ē. q. fortia opa facit. In medio quoq; terre qz iuma bona desiderat. altitudo ni mia qz de sublimibus subtilē sentit. Hec est arbor magna ad bona agenda. fortis ad mala toleranda. procera ad sublima cō templanda. Vnde proceritas ei⁹ celum tan gebat qz inuestigationis ei⁹ subtilitas ce lestia penetrabat. magna ergo i actionib⁹ fortis in tribulationib⁹. sublimis i inuesti gationibus. vel altitudo nimia inuestiga tio ē ꝓsumptuosa que ē causa successionis aspect⁹ eius. i. fame seu nominis celebri tas vsq; ad terminos vniuerse terre vta bonis diligat. ꝛ a malis timeatur. Ergo i arbore notat virtus. in aspectu vtut; no titia. vel aspect⁹ vsq; ad termios vniuer se terre patet. qñ ꝓpter virtutis experī tia. nec in magnis nec in minimis latet. fo lia ei⁹ pulcherima ꝛ fruct⁹ eius nimi us. i folijs verba. in fructu sciētia. in esu doctri na. nam esca vniuersoꝝ in ea. Folia itaq; pulcherima sūt verba discreta. Fruct⁹ co pios⁹ sensus eruditus multiplex intelle

etus. Esca vniuersoꝝ plena eruditio omnium: discreta admonitio singulorum. Foliis enim fructus vestitur: & verbis compositis sententia ornatur. Fructus bonus sapit & pascit & scientia spiritualis per sacrā admonitionē suauiter reficit: foliis abūdabat Job dicens. Qui me inquit audiebant expecta. &c. Fructu autem sapiēs ille qui dicebat. Mihi autem dedit omnium que sunt scientiā &c. Sapiē. vij. Esca vniuersis dabat qui dicebat grecꝫ ac barbarꝫ sapientibꝫ & insipientibꝫ debitor sū. Ro. i. Vl̄ē fructꝰ nimꝫ scia curiosa. Eccl. iij. In rebus superuacuis noli scrutari multiplicit: subter eam habitabant animalia & bestie &c. Per aialia intellige mentes voluptati deditas. Per bestias mētes iracūdas. Per volucres accipe spirituales bonorum studiorum & sanctoꝝ desideriorū alis ad celestia volantes: subter eas ergo habitabāt animalia & bestie eo qꝫ hmōi mentes per concupiscentiam & iracundiam dissolute iuste quidem premi debēt rigore discipline. Sed in ramis superioribus conuersabantur volucres celi. eo qꝫ viri contemplatiui celestibus desiderijs accēsi merito debēt & auctoritate erigi & digno honore sublimari. & ex illa vescebatur omnis caro. Ex illo ois caro vescit: cuius vtutꝫ exemplo oēs edificant: cuius p̄solationibus oēs fouent cuius būficijs oēs recreātur: cuiꝰ consilijs oēs roborant & doctrina reficiunt. Vel per volucres itelliguntur subtiles cogitationes. p aialia & bestias carnales affectiones. Per arborē ergo vt dictum est accipim⁹ robur fortitudis: p ramos opa & exercitia vtutis ex qbꝰ ramis meritoꝝ bonoꝝ fructus tpe suo colligimus: rami ergo volatilia celi suscipiunt: q. s. bōa opa ad sublimes cogitatiōes deducūt: sed subē aialia & bestie hītant quia carnis inclinatiōes suꝰ pmūt Apo. i. Cor. ix. Castigo corpꝰ meū: & in seruitutē redigo ne forte cū ali. pre. ipse reprobꝰ efficiar. Debent ergo aues p rte ad celestia eleuari. & in eoꝝ cōtemplatiōe suspēdi & itez pꝰ sublimes volare ad arboris siue ramos reuerti ibiqꝫ imorari cogitatiōes cordis ad morum operūqꝫ suoꝝ cōsiderātiōes frequenter reuocare: & eoꝝ circūspectiōi frequēterꝰ insistere. ¶ Scdo agit de vita spūali q̄tus ad lapsum culpe cū dicit. Ecce vigil. i. angelus. Angeli. n. vigiles sūt: qꝫ ad nostras custodiā & ꝓtectionē impigre iussūt: qbꝰ somnus erroris & oblitiōis circa nostras custodiā nunqꝫ subrepit. Et sanctꝰ vt scelli gat angelus bonus non malus de celo descendit qꝫ hmōi sententiā de celo cognouit: & in terra disposuit. Doc. n. ē angelos de celo descendere q̄ in sūmis discunt in terra disponere. Et cla. for. & sic ait ꝑ. ar. Boni angeli bona per seipsos facūt: mala aūt p malos fieri ꝑmittunt. Vñ angelꝰ bꝰ qꝫ recitatis statum subuertere maluz esse cognouit arborē ꝑcidere noluit. Verūtamē: qꝫ bꝰ vniꝰ meritū vel vniuersitatis bonū exigere cognouit fieri permisit. Vnde q̄ dicit arborē ꝑcidite: ꝑmissionem intellige nō ꝓceptionē. Vnde nō est per hoc spiritibus malis obedientia iniuncta: sed licētia idulta. Et dicit q̄ fortit clamauit vt norēt distātia inter voluntatē siue intētionē spūs boni & mali: qꝫ nos fortit clamamus cū longe positis aliqd innote scere volum⁹. Sed ex his accipe: qꝫ non pūt nos mali angeli p sua voluntate nisi accepta licētia qua ꝑmittantur prurbare: alias aūt nemo posset eoꝝ ipetū tolerare. Nam arborē succidere potuissent & voluissent: & tñ nō nisi ꝑmissi succiderūt: qꝫ sine dei ꝑmissiōe nil facūt. Si⁹ nisi arbor ista nimis alta fuisset & de sua vtute intumuisset sententia succisiōis nō accepisset Arbor itaqꝫ succidit qñ constantie virtꝰ tentationibus paulatim attenuatur: tandemqꝫ funditus tollitur. ꝑs. Dereliquit me virtus mea. Succisa arbore rami ꝓcidūtur: quia virtute animi deficiente bona opera paulatim subtrahuntur. Arbor succiditur & rami ꝓcidūtur: quando virtus in occulto & virtutis opus deficit in aperto. Prius igitur subtrahitur virtꝰ animi postmodū autem subtrahit etiam facultas & occasio bene opandi: Et succisa arbore arboris ramiqꝫ ꝓcisi folia excutiuntur: & fructus dispergitur.

qꝝ deficiente virtutum ꝓpositio ⁊ vtutum exercitio: ꝓtius gratia bene loquẽdi tollitur tandem etiã gratia recte intelligẽdi subtrahit. Et recte postꝙ deficit studium bone operatiõis subtrahit facundia sermonis: qꝝ scandalizare magis ꝙ edificare audiẽtes põt oĩs castigatio vel exortatio deprauati predicatoris. Folio: uz ergo gratia excutitur: quãdo ex suspitione ꝓius habita facũdia loquẽdi vel auctoritas amittit. Fructus dispergit quando eius doctrina conteñitur que ꝙis per sensus consilij vtilis fortitã videatur per prauũ tamẽ vite exemplũ facile conculcatur. Fructus dispgitur quando importuna variaꝝ cõcupiscẽtiaruz incursiõe studium meditatiõis dissipat: ⁊ subtilitas intelligãdiqꝝ facultas cogitationum euagatione confundit. ¶ Sequitur fugiant bestie que sub ea sunt. Vbi fit quãdo amissis virtutũ ramis ⁊ fructu cõsilij ⁊ honestate vite ⁊ auctoritate doctrine subiecti eius ipsi⁹ obedientiã detractãt: ⁊ carnales quiqꝝ eius magisteriuz ꝓtenũt: volucres quoqꝝ celi de ramis eius fugiũt: qꝝ ẽt spirituales viri cõsortiũ eius declinãt ⁊ infamiã horrescũt. ꝑs. Elongasti a me amicuz ⁊ ꝓximũ ⁊ notos meos a miseria. Vel subter habitantes bestie fugiunt cum vigore animi tẽtationibus exhausto iam nõ valet mens carnales impetus cohibere vel quelibet irratiõabilia desideria sub rationis magisterio coercere. Aliuum quoque habitationem amittimus cũ sublimium inuestigationum iocunda spectacula fantasmatum occursiõe turbati exercere nõ valemus. Vel in ramis suis inhabitantes volucres celi arbor amittit: cum meditationes suas circa assuetam morum suoꝝ circumspectionem exercere iam nequit. Contubernia talium volucrum nos amisisse sepius dolem⁹ cũ cogitatões nostras ab inepta euagatione restringere non valemus. ¶ Tertio describitur vita spũalis quantum ad remediũ penitentie vel diuine misericordie. Magna. n est admiratõne dignum qꝝ diuina miseratio nec tales homines sepe funditus deserit nec post talem lapsum tanꝙ ruinã penit⁹ destituit sed adhuc tales sepe ad correctionẽ expectat ⁊ ad penitentiã reseruat. Vnde subditur. Verũtamen germen eius radicũ sinte in terra. s. vñ possit iterũ reparari: ⁊ ad pristinã pulchritudinẽ reformari. Tũc arbor radicitus euellit qñ post perpetrata mala in desperationem precipitat. Quasi. n. radices suas arbor amittit: qñ oẽs correptionẽ pdit ⁊ in desperatões cadit: ergo ꝟ est huius arboris germẽ radicũ p⁹ ruinam remãere quẽlibet post peccati lapsũ penitentie, ꝓpositũ hñe ⁊ penitẽtie fructũ de diuina pietate sperare: sed aliqñ post multa ⁊ maxima ⁊ diuturna mala aliqui spem vel ꝓpositũ resipiscẽdi amittũt. vnde subdit. Alligeꝝ vinculo ferreo ⁊ ereo in herbis que foris sũt. Vinculũ ferreũ ẽ puersitaꝝ idomabilis cõsuetudo. In ferro nota audaciã in ere ptinatiã: i herbis bona infima ⁊ terrena. Quasi ergo in vinculo ferreo ⁊ herbis terre mens deprauata alligat qñ carnalũ voluptatuz amore ex prava cõsuetudine obdurat. Ferrũ. nqõ cetera metalla domat audacia est que neminẽ formidat. Vnde qñ mens suis desiderijs audacter ⁊ ptinaciter mñsitit quasi vinculo ferreo ⁊ ereo ligata existit: ⁊ rore celi pfundit. i. per subtiles suggestiões diaboli erroribus imbuit. Nam ex contumeliarũ suaꝝ exhalatiõe tantã incurrit caliginẽ erroꝝ vt ei bonũ malũ ⁊ malus bonũ videat: ergo qui in herbis terre foris ligat rore celi pfundit qꝝ post deprauationẽ moꝝ sensus deprauat ⁊ multis erroꝝb⁹ fascinat ⁊ implicat. Sequitur ⁊ cũ feris ps ei⁹ in herba terre. Fere terre sunt hoies crudeles. Vnde fere a ferocitate dñr: herbe terre sunt oblectamẽta vite. Vnde cũ feris est ps ei⁹: qñ id qõ non põt per industriã fatagit ꝙ violentiã ⁊ rapinã. cor ab hũano cõmutat qñ nulla cõpassione mouet vel humanitate. ¶ Item cor fere accipit qñ sponte seuit: ⁊ gratis i aprã malitiã erũpit. ¶ Notãdũ est ãt qꝝ ꝺ hmõi sõnijs q̃ de arboribꝫ apparẽt in hõibus sõnioꝝ interꝑtes dicũt qꝝ aliꝺ signãt rõne situũ: aliꝺ rõne ptiũ. aliud rõne fru-

quum. De situ aũt arboꝝ exemplũ adducitur: qz si qs viderit per somnũ arbores ortas in mari aut petra aut alijs locis q̃ non recipiũt arborũ germinationẽ viroꝝ incõsuetoꝝ habitũ in loca illa ĩtraturoꝝ prestolet ꝑ rõnez multitudinũ arborũ. De ꝓtibus quoqz arboꝝ exemplũ adducũt dicẽtes: qꝫ somnia q̃ de arboꝝ appa rent ad hoium cõditiões referunt. qz robur trunci qõ in altũ porrigit vt dicunt oratione signat. stipites aũt siue rami ad folia referũtur: fructus autẽ referunt ad fidẽ vel diuitias: ꝫ folia ad sensus. Mã in somnio folia que bene videnꝫ virere z bene nutriri rectitudinẽ sensus significant languida vo labẽtia succoqz destituta sensus ꝓtendũt imbecillitatẽ. De fructiꝫ aũt dicũt qz aliud repꝛesentãt rõne sapo ris: aliud rõne tẽpis aliud rõne arboris. Quantũ. n. ad saporẽ dicũt qz oẽs fructꝫ acetosi z stiptici in somnio visi referũtur ad malũ euentũ. Vñ si alicui videatur in sõnio qz colligat ex palmeto fructũ acerbũ tribulabit z cruciabit ꝑ rõnez excerpti fructꝫ: eo qz stiptic9 sit. ¶ Itẽ si qs arborẽ olive cõplexꝫ fructꝫ excerpserit a viro ꝓbari ac miti amaritudinẽ z tribulatõnẽ accipiet eo qz fructꝫ stiptic9 sit. Ecõtra ãt fructꝫ dulces z suaues ad bonũ referũ tur euẽtũ. Vñ si cui in sõnio videat qz ex palmeto excerpat fructꝫ maturos adipiscẽt aurꝫ z diuitias ꝑ rõnez excerptoꝝ. Si aũt de theca seminis accepit fructus palmaꝝ inueniet gaudiũ apud filiũ nobilis mulieris. ¶ Itẽ si qs se cõspicatꝫ fuerit nucẽ cõcutere z accipere ỏ fructu eius acquiret a viro sene diuitias cum labore quas ille nouiter possederat. De tpe vo fructuũ dicũt qz aliud repꝛesentãt fructꝫ in tpe suo visi qꝫ faciãt extra tps. Vnde referunt qz qdam venies ad somnioꝝ magnũ interpretẽ q̃ dictus est Seriz interrogauit eum multis astãtib9 dicens. Vidi ꝑ somniũ qz in arborẽ ascendẽs q̃ dicat vericolea comedebã de fructu eius. Qui respondit a diuite viro beneficiũ adipiscer z iterũ ꝑ9 dies multos venit aliuꝫ multis astãtib9 z eandẽ questionẽ ꝓposuit dicẽs Ascendi arborem q̃ dr vericolea z comedi de fructu ei9: z ait. Serim tribulatio expectat te cũ tortura. Et mirati q aderant quo ciuisdez somnij diuersa cẽt iterpratõ Et rñdit ꝓio interrogãte tpi fructuũ erat Secundo interrogãte fructus abierant: ideoqz ꝓmutatum est indiciũ. Et percontantes inuenerunt in vtriqz vt dixerat ĩ terpres. Ratione vo arboris variatur z mutatur significatio: qz si quis videat qz volens colligere mala punica adheserit vestis eius truncis ipsius arboris scisaqz fuerit significat qz cum viro locupleto cõtẽdet. Et si post cõplicationẽ ramũ rupe rit victoria portet. Hec dicũt somniorũ interpretes. q̃ qz naturalis rõis fundamẽtum non videnꝫ hẽre plus a plerisqz ꝓbatis dẽtibus fabulosa reputantur quã vera. ¶ Item vita hois variatur secundũ statum nature z culpe z penitentie. z hec varietas ostendit Actuũ. x. in visione petri Dicit. n. ibi qz petrus vidit vas quodam velut linteũ magnũ quattuoꝝ initijs submitti de celo in terrã in quo erant omnia quadrupedia z serpẽtia terre. z volatilia celi: z facta est vox ad eum. surge petre occide z manduca: ait autẽ petrus. Absit a me domine: qz nunq̃ manducaui omne cõmune z imundum. z iterum vox scõo ad eũ. Qõ deus purificauit tu ne cõmune dixeris: Hoc aũt factũ est per ter. z statim receptũ est vas in celum. ¶ Primo ibi describitur vita hois quantum ad statũ nature. qz homo maxime ex pte anime ẽ velut quoddã vas magnũ capax quodã modo omnium. Vñ ꝓbꝫ dicit qz anima ẽ quodãmodo omnia. Omnia. n. capit per sensum vel intellectum imo est quodam modo capax dei. vnde nihil minus deo eam implere põt. Sed est homo quasi linteum ꝓpter mortalitatem carnis quia linteis mortuoꝝ corpora hactenus inuoluebant. ¶ Itẽ quattuoꝝ initijs submissus. i. quattuoꝝ elemẽtis cõpositũ. Sed ỏ celo in terrã submittit: qz de celo spiritus: caro vo de tera originatur. Vnde homo ỏ celo in terrã submittitur cum spiritꝰ carni vnit. Vel describitur homo quantum

ad lapsum mlpe. ex eo q̄ vas sūmittebat de celo in terrā. i. de gratia in culpā: vl̄ de celo in terrā peccator submittit q̄ dimisso spū carnē sequtur: ꝛ ideo sūt in eo q̄dru pedia. i. peccatū luxurie: q̄ peccatū carnis quasi q̄ttuor pedib⁹ gradit q̄. s. quattuor actibus siue gradib⁹ pficitur. s. suggestione delectatione ꝯsensu ꝛ ope. ¶ Jtē spentes qui terre inherēt vētre. i. peccata auarītie qb⁹ rebus terrenis inherem⁹ mēte. ¶ Jtem volatilia q̄ in altū volant p q̄ significant appetit⁹ siue peccata supbie. ¶ Tertio describitur status pnie: q̄ facta ē vox ad eum surge. s. a peccatis auaritie que infima petit. Occide delectationes luxurie que in carne viuit. māduca. i. cōtere appetitus supbie q̄ pterue se erigit. Sz q̄ supbus iustus q̄q̄ iactāter se commendat ꝛ despicit ceteros ꝛ cōiungi renuit humili penitēti sicut phariseus q̄ dicebat. Non sum sicut hic publicanus: subdit. Munꝯ manducaui oē cōe ꝛ imundū. Sz h iactātia repulit cū dicit. Qđ deus purificauit. s. p penitentiā tu ne cōe. i. immundū dixeris. Nam penitētia oēm immundū purificat. Sed pnia necessaria ē tripliciter. s. in corde p ctritionē: in ore p fessionē: in ope p satisfactionē. Et ió addit q̄ h factū est per ter. Et talis pnia ēt in celo accepta tur ꝛ approbatur. Vnde subinfert q̄ stati receptū est vas in celū. Vel hoc dicit quia talis pnia tanuā celi apit ꝛ ip̄s penitētē i celestē gloriā mali introducat. ¶ Ca. xxxv.

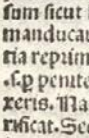

Jrtutes principales sūt septē qb⁹ septē vitia opponunt q̄ patet ex somnio pharaonis q̄ hētur gen. xlj. vbi dicit q̄ pharao dormiuit ꝛ vidit somniū. septē spice pullulabant in culmo vno. plene atq; formose. Alie quoq; totidē spice tenues ꝛ p cause vredine orebant deuorātes omnes pulchritudinē. Per septē aūt spicas plenas possunt intelligi septē vtutes. ¶ Primo ꝓpter numerū: q̄ septē erant spice. ꝛ septē sunt vtutes aie principales ad q̄s cetere reducūt. s. teres theologice vt fides spes ꝛ charitas. Et q̄ttuor cardinales vt iustitia tēperātia fortitudo ꝛ prudētia Nam fide ordinat rōnalis. spe ꝓfortatur irascibilis charitate ordinat concupiscibilis tēperātia gubernat corp⁹. iustitia regitur mūdus. fortitudie vincit diabol⁹. prudentia dirigit ꝛ perficit oē op⁹. Est enim prudentia ſm Pbm recta ratio agibilium. ¶ Scō ꝓpter exēplū. q̄ recte assimilant spicis q̄ dicūtur spice a quibusdā spiculis qb⁹ sūt minute exteri⁹. Sic ēt quelibet vtus habet spicula sua ꝛ tela quib⁹ defēdit se. Mā fides habz spicula miraculoꝝ. spes spicula orationuꝝ. charitas spicula eleemosinaruꝝ: iustitia spicula supplicioꝝ siue punitionū. tempantia spicula tentationuꝝ fortitudo spicula premioꝝ. quia cōsideratio premij minuit vim flagelli. prudētia autez spicula habet vbiorum. quia verba sapientiuꝝ quasi stimuli. ¶ Tertio ꝓpter fundamētuꝝ siue principiū q̄ pullulabāt in culmo vno. Jste culmus a quo omnes vtutes oriuntur. ꝛ in quo fundant ꝛ vniuntur est gratia dei. Vnde sicut omnes potētie aie orīūt ab ei⁹ essentia ita oēs virtutes orīūt a gra. ¶ Quarto rōne ꝓtēti q̄ erāt plene. Plene. n. vtutes sunt granis ꝛ seminib⁹ meritoꝝ ex qb⁹ ēt suscipiunt fructus ꝑmioꝝ. ¶ Quinto pp aspectū q̄ formose. i. pulcre i aspectu. sic vtutes reddūt vitā hois pulcrā ꝛ gratā ad imitādū. Per septē aūt spicas tenues intelligūt septē vitia capitalia ex qb⁹ cetera vitia oriuntur. ¶ Primo pp numerū q̄ totidem erāt sic spice plene scz septē. Et sūt principalia vitia septē sunt. scz supbia: auaritia: gula: luxuria. ira: inuidia. ꝛ accidia. Superbia q̄rit excellētias. Auaritia q̄rit diuitias. Gula expetit delitias. Luxuria querit delectari ira vult vindicare. Jnuidia contristat p̄o spa. s. aliena. Accidia fugit laboriosa. ¶ Secundo pp exēplū q̄ assimilat spicis. s. q̄ decuntur a spiculis punctionum. q̄ scz conscientia pūgūt Ro. ij. Tribulatio ꝛ angustia in oēz aiam operātis malū: tribulatio. s. pene ꝛ āgustia pscie. ¶ Tertio pp defectū q̄ tenues erāt. Carēt enim vitia pinguedine gre plenitudine iustitie ꝛ fructu mercedis eterne. ¶ Quarto pp incēdiū q̄ per

esse vredine.i.iflámatiõe suggestiõis diabolice. Ipse.n. diabolus est' ventus vrēs virtutes vastās ⁊ vitia inflámās Job.xxvi. Tollet eū vētus vrēs. ¶ Quinto pp effectū q; deuorabāt oēm pulchritudinē q; sc̄z vitia dissipāt oēm pulchritudinē virtutū. Nā pulchritudinē fidei vastat auaritia q̄ est idolox seruitus pulchritudinē spei vastat accidia q̄ dum laboreꝫ refugit quasi enecnat spē mercedis. pulchritudinē charitatis destruit iuidia. pulchritudinē iustitie supbia. pulchritudinē tēperantie deuorat gula. pulchritudinem prudētie ira. pulchritudinē fortitudinis luxuria. ¶ Itē quattuor vtutes cardinales assimilant quattuor fabris q; describūtur in visione vt hētur Zacha.i. vbi dixit Vidi ⁊ ecce quattuor cornua ⁊ dixit angelus: hi sunt cornua q̄ vētilauerunt iudā ⁊ israel ⁊ hierusalē. Et ondit mihi dñs ēt quor fabros ⁊ ait angelus venerūt isti vt deiciāt cornua. ¶ Quattuor ergo cornua bn glosam sunt quattuor passiones aiam impugnātes ⁊ pturbātes sc̄z. timor amor dolor ⁊ gaudiū: his cornibus vētilant ⁊ dissipant iuda. i. penitētiū cōfessio. ⁊ israel .i. contēplantiū speculatio ⁊ hierusalē. i. actiuox pacifica cōuersatio. Nā iuda confessio israel deū videns hierusalem pacifica interpretat. Sz contra hec cornua. i. vitia quattuor fabri quasi quattuor bōi medici nō cernunt a ꝓpheta. sed ondunt a deo. s. quattuor vtutes vt prudētia iustitia fortitudo ⁊ tēperantia: he enim vtutes edificant q̄q; vitia destruūt. Vñ fortitudo deiecit cornu timoris iustitia cornu inordinati amoris: prudētia cornu doloris ⁊ tēperantia cornu gaudij ⁊ delectatiōis. ps. Cornua peccatorum confringam.

¶ Capitulum.xxvi.

Christus vocatur leo in visiõe beati Joānis q̄ habet Apo.v. vbi vn⁹ de senioribus q; in visiõe appebat dixit. Ecce vicit leo de tribu iuda radix dauid aperire librū ⁊ so'uere septē signacula eius. Vbi ꝓmo expressit christi ꝓsentiā cum dicit. Ecce Isa.xxv. dicet in illa die. Ecce de⁹ noster expectamus eum. Est enim ecce aduentium demōstrandi. Vnde ecce vicit quasi visibilis est q; vicit. sedo expressit christi victoriā q; vicit sc̄z mundū cōtēnendo. Jo.xvi. Cōfidite ego vici mundū. ¶ Item vicit diabolū eiciēdo Joh.xii. Nūc princeps huius mundi eiciet foras. ¶ Tertio vicit carnē crucifigēdo Apo. Ro.vi. Vetus hō noster simul crucifixus ē vt destruat corpus peccati. ¶ Tertio expressit ei⁹ potētiā q; leo. Christus.n. fuit vt leo in natiuitate. Dicit.n. q; leo cauda delet vestigia sua vt nō cōprehēdat. Sic xps cauda humanitat' vestigia deitatis abscōdit ne diabolus eū inueniret Isa.xi. Leo quasi bos paleas cōmedet. i. fragilitates ⁊ humilitates nre humanitatis assumet vt diabolo suā diuinitatē ascōdat. ¶ Itē fuit vt leo in ꝑdicatione quia audacter ⁊ sine humano timore arguebat maiores Osee.xi. ḡsi leo rugiet q; ipse rugiet ⁊ formidabunt filij maris. ¶ Item fuit vt leo in passione: quia tunc diabolum ꝓprie vicit ⁊ q̄dam ō manu eius tulit Esa.xlix. Catulus leonis iuda ad ꝓdaz ascēdisti fili mi regelsēs accubuisti vt leo. ¶ Itē vt leo fuit in ꝛ̄ surrectione: q; mortuus tertia die virtute patris quasi virtute vocis eius suscitat⁹ fuit Numeri.xxvi. Accubans dormiuit vt leo. ⁊ quasi leena quam suscitare nullus audebit. ¶ Item leo erit in iudicio ꝙ do emittet rugitum terribilem Amos. iij. Leo rugiet quis non timebit. Quarto expressit christi prosapiam: quia de tribu iuda supple natus Michee.v. Et tu bethleem ephrata paruula es in milibus iuda ex te mihi egredietur qui sit dominator in israel. Et ex hoc excluditur error illorum qui dicunt q; christus non assumpserit carnem de virgine sed de ethere fecit sibi corpus. ⁊ sic transfudit se in' uterum virginis. Vnde dicunt quod christus natus ē ō virgine sed non factus de virgine contra quos dicit Apo. Gal.iiij. At vbi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factū sub lege. Sequit radix dauid glo. i. procedēs a

dauid vel fundamẽtuꝫ dauid imo vtrũqꝫ
procedẽs a dauid quo ad hũanitatẽ Isa.
xj. Egredietur vga de radice ieſſe. funda-
mentum dauid quo ad diuinitatẽ q̃ ẽ ra
dix ꝛ principium omniuꝫ Joh.j. Omnia
p ipsum facta sunt Apoca.xxij. Ego sum
radix ꝛ genus dauid stella splẽdida ꝛ ma-
tutina. ¶ Quinto expressit xpi efficaciam
ſcz aperire libꝝ ꝛ soluere septẽ signacu-
la eius quasi dicat. In hoc q̃ vicit librum
aperuit ꝛ diuiná dispositionẽ implemt. i.
genus humanũ redemit. Et septẽ signacu
la soluit i. occulta mysteria declarauit. Di
cit aũt apuisse septẽ signacula. qr septem
xps in se manifestauit nre redẽptiõis sacra
mẽta in lege figurata ꝛ a prophetꝫ ꝓdicta.
¶ Primũ fuit ꝓceptio siue incarnatio q̃
fuit figurata in ꝓceptiõe Isaac Geñ.xxij.
ꝛ ꝓphãta Isa. viij. Accessi ad pphetissaꝫ ꝛ
ꝓcepit filiũ. ¶ Scõm ẽ ei⁹ natiuitas q̃ fuit
figurata in natiuitate Isaac Geñ.xxvj.ꝛ
pphetata Isa.ix. Ecce vgo ꝓcipiet ꝛ pari
et filiũ. Vtrũqꝫ figuratũ fuit Nu.xvij.in vi
ga aaro q̃ nocte vna frõduit floruit ꝛ fructũ
fecit. ¶ Tertiũ ẽ passio q̃ figurata fuit
in morte abel Geñ.iij.ꝛ in immolatõe vitu
le ruffe Nu.xix.ꝛ agni Exo.ij.ꝛ pphetata
Isa.liij. Sicẽ ouis ad occisiõnẽ ducẽt Hie.
xvj. Ego q̃si agn⁹ mãsuet⁹ q portat ad vi
ctimã i. ¶ Quartũ ẽ descẽsus ad inferos q
fuit figurat⁹ i sansone q tulit portas gaze.
Jud.xvi.ꝛ pphetat⁹ Zacha.ix. Tu aũt in
sanguine testi eductis victos de loco car
ceris ꝛc. ¶ Quintũ est resurrectio q̃ figura
ta fuit in resuscitatõe filij mulier] sarepte
ne.iij. Regũ.xvij. pphãta Osee. vi. Viuifica
bit nos post duos dies ꝛ i die ẽtia suscitabi
bit nos. ¶ Sextũ ẽ ascẽsio q̃ figurata fuit
in trãslatiõe Enoch Geñ.v.ꝛ in raptu he
lie.iij. Reg.ij.ꝛ ꝓphãta Isa.lxij. Quis est
iste q̃ venit de edom ps. ascẽdit de⁹ in iu
bilo ꝛc. ¶ Septimũ est aduẽt⁹ ad iudiciũ
q figurat⁹ fuit i arcu celesti post diluuiũ q
colorẽ igneũ Geñ.ix.ꝛ pphetat⁹ ẽ Isa.lxvj.
Dñs ad iudiciũ veniet cũ sentorib⁹ ppli
sui. ¶ Jtẽ xpi vita affilãt illi libro: de quo
agit Apoc.x. vbi dr accipe librũ aptuꝫ de
manu angeli stãtis supra mare ꝛ sup terrã
q̃si aperi⁹ diceret. Ex vita xpi accipe eruditionẽ qr liber ẽ. vũ accipe librũ istũ vt eruditaris. In ii.n.libro tot sũt life quot virtutes: hũilitas.n.est vna lia. patiẽtia est alta
charitas alia: ꝛ sic de alijs: q̃s. s. lias ipse met xps scripsit i se Job.xxxi. Libũ scribat ipse q iudicat. i. filꝰ cui pater oẽ iudiciũ dedit. Job. v. Ad exẽplar igit hui⁹ libri scribere quilibet suũ dz: qr ẽ est exemplar verax. Vnde in iudicio oibus apertꝰ ostẽdet vt videant oẽs in eo salutes libroꝝ suoꝝ Apo.xx. Liber qui est vite apertus est: a iudicati sũt mortui ex his q̃ scripta erãt in libro. ¶ Jtẽ para te ad lectionem: qr liber iste apertꝰ est: ꝛ tõ dixit librũ apertũ. Hic liber fuit clausus in armario
vteri virginalis in ſcarnatione tractus in
de in natiuitate sed apertꝰ fuit in passiõe.
Jbi.n. christus clauis ferreis habuit aperтas manus vt eruditet nos de agendis.
¶ Jtẽ lãcea habuit apertum latus vbi est
cor vt eruditet nos de credẽdis. Nã cor
de credit ad iusticiã. vel de diligẽdis Luce.x. Diliges dñm deum tuũ ex toto corde tuo. ¶ Jtẽ apertos pedes vt eruditet
nos de apprehendis qr pedes anime sunt
eius affect⁹. ¶ Jtẽ ad operis imitationeꝫ
qr liber ille de manu angeli accipiendus
est. Angelus est ꝓdicator qui nõ tam verbo q̃ exẽplo annũciat vitaꝫ christi. Vnde
talis librũ istũ idest vitaꝫ hꝫ in manu. i. in
operis imitatione. Qui ergo talis predicatoris sequit exemplum recte de manu
angeli librũ accipere dicitur. Vnde terre-
stris angelus paulus librũ istum accipere
de manu nos hortatur dicens. Jmitatores mei estote: sicut ꝛ ego christi. Ergo librum accipe de manu angeli. i. exemplum
tene boni magistri qui facit ꝛ docet opera
christi. Talis magister est qui mare ꝛ terram pedib⁹ calcat. i. aduersa ꝛ prosperat.
supat. Dñs dicit stãtis supra mare ꝛ sup terram. Per mare.n. aduersa: prospera vero
per terram intelliguntur.

¶ Finis libri septimi.

¶ Incipit prologus libri octaui in quo cõtinentur exempla de legibus .i. de iure canonico ⁊ ciuili.

Legum conditores iusta decernunt. Pro. viij. ⁊ liberus arbitrium hois ex quo opera humana prouenium non est determinatum ad vnũ. cõmunit hoies non in suis operibus semp rõne procedẽ sed pluries errare ꝓpter qõ fuit necessarius homini hẽ in suis actibus regulã dirigentẽ. Quã ꝙ aũt ois ratio q̃ est primus ſm plm ꝓncipium in agẽdis sit cõis mẽsura vel regula operũ humanoꝝ diuersa tñ hominus opa mediantibus diuersis habitibus ab ea regulant. Nam opa humana extrinseca q̃ ad vitam ipsius hois ptinẽt corpora lem regulant a rõne humana arte mediãte. Vnde in primo methaphisice dr ꝙ hominũ genus arte ⁊ rõne viuit: ⁊ est ars vt diffinit plis in. vj. ethicorũ recta ratio factibilius ⁊ vocat ipse stabilia opa q̃ fiũt ex exteriori materia fieri corpali. Ea vo hominis opa que ptinẽt ad vitã moralẽ regulant mediãte virtute. Est.n. virtus moralis habit⁹ electiu⁹i medietate ꝓsitẽs determinata rõne prout vtiq; sapiẽs determinabit: ficut eam diffinit plis in libro ethicoꝝ. ¶ Itẽ plis etiã dicit ꝙ vtus est q̃ bonũ facit hñtẽ ⁊ opus eius bonũ reddit Cetera illa hominũ opa que ptinẽt ad vitam ciuilẽ ratio mẽsurat ⁊ regulat lege decernẽte. Sunt.n. ciuilia opa in qbus vn⁹ cõicat alteri in ordine ad bonũ cõe ⁊ talĩ est lex humana q̃ bonũ cõe respicit regula ⁊ mẽsura. Vnde dicit de ea Jſi.i li. ethi. ꝙ lex est nullo priuato cõmodo sed pro cõi vtilitate omniũ conscripta. Est ergo h actuũ regula lex humana ſm quã inducitur aliqs ad agendũ vel ab agẽdo retrahitur. Sed qr talia ciuilia opa lex ſm equitatem institie regulat ⁊ mensurat recte in verbis propositis dr ꝙ legum cõditores iusta decernunt. In qbus vbis nõ tñ describitur humanarũ legũ origo: sed ⁊ aretitudo insuper ⁊ rectitudo earũ. Nam legum origo manauit ex sapia cõditorum. Coartatio vo sumitur ex violẽtia precepto⁊um ad quorũ. ſ. obseruantiã ciues ꝑ penas legales coguntur qõ exprimitur in hoc legum: qr lex a ligando .i. cogẽdo est dicta: vnde lex coartationẽ importat sed legum rectitudo ꝓpẽditur in iustitia decretorum qr iusta decernunt. Est aũt circa primũ notãdum ꝙ legũ cõditores instaꝝ non oẽs indifferẽter hoies esse possunt: qr cõdẽdi leges auctoritas solum cõitati vel principi competere videtur: ꝓpter qõ Jſiõ. dicit in libro ethi. ⁊ habetur etiaꝫ in decretis di. ij. ꝙ lex est constitutio populi in qua maiores natu cũ plebibus aliquid sanxerunt. Sũt tñ ſm Jſiõ. quedã leges q̃ vocantur ꝓstitutões ꝓncipum q̃ pertinẽt ad monarchiam .i. ad ciuitates vel regnũ q̃ gubernantur ⁊ regunt ab vno. Alie vo leges sunt q̃ vocant rãsa prudentum ⁊ senatus consulta: ⁊ he ptinẽt ad aristocratiam ad ꝓncipatuꝫ optimoꝝ siue optimatum. Alie quoq; sunt leges q̃ dicunt ius ꝓtoriuꝫ. ⁊ he ptinẽt ad oligarchiã que est ꝓncipatus paucorũ diuitum ⁊ potẽtum. Alie etiã leges sunt que plebiscita vocantur: ⁊ he ptinẽt ad mocratiã que est populi ꝓncipatus. Alie ĩsup sunt leges cões ẽs maiores natu vt dictum est cuꝫ plebibus sanxerunt: ⁊ he ad regnuꝫ optimũ ptinẽt qõ est ex supradictis cõmixtũ. Patet ergo ꝙ ꝑuate ꝑsone non competit ferre legem sed solũ admonere ex eo ꝙ sua monitio ab aliquo contẽnatur: oino hꝫ vim coartatiuam quã opꝫ hr̃e lex ad hoc vt efficaciter inducat ad vtutẽ prout plis dicit in .x. ethicorum: sed coactiuã vim hꝫ populi multitudo vel publica ꝑsona ad quam ptinet penas infligere. Est aũt prout tradit plis in principio rethorice sue vtili⁹ ⁊ meli⁹ oia ordinare lege ꝙ dimittere arbitrio iudicis ꝓpter tria. primo qdem qr facilius est inuenire paucos sapientes q̃ sufficiunt ad rectas leges ponẽdas ꝙ multos qui requiruntur ad iudicandum de singulis. ¶ Secundo qr illi q̃ leges ponũt

er multo tempore cōsiderant qō lege ferendum sit, sed iudicia de singulis factis fiūt ex casibus subito exortis. Facilius aūt ex multis cōsideratis pōt homo videre qd rectum sit ꝙ solum ex aliquo vno facto. ¶ Tertio qr legis latores iudicant in vli⁹ ō futuris sed hoies iudicijs psidēt̄ iudicant de pñtibus ad que afficiunt amore vel odio vel aliqua cupiditate. ⁊ sic eoꝝ depranatur iudiciū. Quia igitur iustitia iudicis que vt alata non in multi inuenitur ⁊ quia etiam fleribilis est ideirco necessariū fuit vt in qbuscunq; est possibile lege determinaret ⁊ paucissima arbitrio hominum cōmitterentur. Sunt.n. singularia quedam q̄ lege cōprehēdi non possunt: ⁊ talia necessariū est vt iudicibus cōmittantur puta de eo qō est factuꝫ esse vel nō esse ⁊ de aliis cōsimilib⁹ his vt plūs ait ibidē. ¶ Secūdo in noie legum notanda est legis coactio cū lex a ligando dicat vt supra dictuꝫ est: q̄ ligatio vel obligatio ipsarū legum nō solum ad corporalia sed etiā ad spūalia se extēdit ex eo ꝙ iuste legis transgressio eos q legi subduntur nō ētin ad penam obligat sed etiā ad culpam. Vnde leges humane cū iuste sint hāt viz obligandi in foro cōscie a lege eterna a q̄ derivantur: sm illud Prouer. viij. Vnde sumptū est vbū ꝓpositum ꝙ me reges regnāt ⁊ legum conditores iuste decernunt Dicunt aūt leges iuste ex fine cum ordinātur ad bonū cōe. ¶ Itē ex auctore. s. quādo lex que lata est nō excedit potestatē ferentis. ¶ Itē ex forma vt q̄ proprie sm eq̄itatē proportiōis iponunt subdit̄ q̄ one ra in ordine ad bonū cōe. Cum enī vnus hō ps multitudinis sit: q libet homo hoc ipsuꝫ qō est ⁊ qō hꝫ est multitudinis: sicut ⁊ quelibet ps ad qō est totus est. Vñ ⁊ nā vt salnet totum nonnūq̄ parti infert aliq̄ detrimentū. Vñ leges hmōi onera ꝓportionabiliter inferētes iuste censentur ⁊ obligant in foro conscie. Si aūt ecōtrario aligs presidēs leges sponeret aliquas subditis onerosas nō ptinētes ad vtilitatem cōmunē ſz magis ad ꝓpriā cupiditatē vel gliā: vel si vltra sibi cōmissam potestatem aliquis legē ferret aut etiam ineq̄liter onera multitudini dispensaret: etiaꝫ si forte ad bonuꝫ cōe ordinari videretur in oībus profecto his casibus leges iniuste essent ⁊ magis violentie ꝙ leges nuncupande: q; sicut Augu. dicit de libero arbitrio. Lex esse non videt q̄ iusta non fuerit. Vnde tales leges non obligāt in foro consciētie nisi forte ꝓpter vitandū scandalum aut turbationē: propter qō etiam homo dz cedē iuri suo sm illud Matth. v. Qui te angarizauerit mille passus vade cum illo alia duo. Et q vult tecū iudicio contendē ⁊ tunicam tuā tolle dimitte ei ⁊ pallū. Sz multo fortiꝰ sunt leges iniuste: q̄ sunt cōtra bonum vel mādatuꝫ diuinum sicut leges tyrānoruꝫ inducentes ad idolatriam: vel qōcūq; aliud qō sit cōtra legez diuinaꝫ. Et tales leges nullo modo est licitum seruare. Quia sicut dicitur Actuum. v. Obedire oportet deo magis ꝙ hominibus. Sed de legu⁊ rectitudine. tertio est notandum qr recte leges sunt ille vt dicit Ysido. in qbus iusta ⁊ equa decernuntur. Tales aūt sunt q̄ ꝓsonant siue congruūt rationi religioni discipline ⁊ saluti. Vnde Ysido. dicit qr lex erit tomne qō ratione cōstituit dūtaxat: qō religioni cōgruat: qō discipline q̄eniat: qō saluti proficiat. Hec enī est recta lex que est mensura iusta ⁊ debita regulata. ¶ Mensura autem h̄ est triplex. ¶ Prima.n. lex est eterna: de qua Augu. dicit in libro ꝓmo de libero arbitrio ꝙ lex eterna est ſma rō cui sp obtēperādū est. Hec aūt nihil est aliud ꝙ diuine sapiētie rō sm ꝙ directiua est oiuꝫ actuū ⁊ motionū. ¶ Secūda est lex naturalis q̄ nihil aliud est ꝙ participatio legi eterne in rōnabili creatura. Vnde Ro. ij. super illud. Cū gentes q̄ ignorāt legē naturaliter q̄ legis sunt faciunt. Dicit Glosa Et si nō hāt legē scriptā. habēt tñ legem naturalē. qua q̄q; intelligit ⁊ sibi consciꝰ est: quid bonū ⁊ quid malū: de qua etiam ait ps. Signatū est sup nos lumen vultus tui dñe ⁊c. qr lumen naturalis rōnis quo discernim⁹ qd sit bonū ⁊ malū quid sit iustuꝫ ⁊ qd iniustū: quid decēs sit ⁊ quid in

Matth. v

decens: qđ ꝓtinet ad legem naturalem. nihil aliud est ꝙ impssio diuini luminis in nobis. ¶ Tertia mensura vel regula est ipse finis legis: qr vnius cuiusq; rei q̄ est propter finem necesse est ꝙ forma determinetur ſm proportionē ad finē; sicut forma ferre talis est qualis ꝓuenit sectioni: vt ps in. ij. Phisico ꝓ. Oportet ꝙ ipsa lex suo fini cōmensuret qui est vtilitas publica siue cōmune bonum. Quia igit iusta lex huic triplici mensure concordat tria Isido. ponit ſcs ꝙ religioni cōgruet inquātū. ſ. est proportionata legi diuine. ꝛ ꝙ discipline conuenit inquātum est proportionata legi nature. Et ꝙ saluti proficit inquātum est proportionata vtilitati humane. Idcis igit de legibus generaliter ꝓlibatis: qr ias in precedētibus libris de sensibilibꝰ ꝛ imaginabilibus rebus quedā sunt introducta exēpla: restat nūc ſm ordinē a principio libri ꝓmissum aliqua de rōnabilibus rebus exēpla vel similitudines addere. Et qr rō est legis factiua ꝛ ipsaꝫ legē ratio cōmendat vt ps di. i. consuetudo: et Insti. de iure naturali gen. ꝛ ciuili. §. ꝙ vero naturalis ratio: ops rationabilia esse q̄ lege decernunt. Et idcirco i hoc libro octauo de decretis vel constitutiōibus legis tanꝙ de rationabilibus rebus aliquas ad nostram doctrinam adaptando moraliter similitudines inducemus sumptas. ſ. ex variis libris tā ciuilis ꝙ canonici iuris. Sciēdum enim est ꝙ totū corpus iuris ciuilis comprehendit in. i. libris. Pandect. iij. Insti. vij. C. ix. Coll. auctē. nouella lumbarda ꝛ cōstituti. frederici. Corpus vō iuris canonici habetur in decretorum volumine ꝛ etiā in decretaliū libro. Ꝫ primo quidem ex dictis sanctorū patrum: ꝛ etiaꝫ ex legibus fuit liber decretorum cōpositus prout in ipso ps ꝛ extra de accu. Qualiter ij. Postea vō cū multe decretales epistole extra corpus decretorū vagarētur ꝛ Magister hen. papiensis prepositus primā cōpilationem composuit. Sed ꝛ tēpore procedēte magister Gisebertus suam effecit aliā. ꝛ alanus demuꝫ magister henr cōpostulanus in curia Romana morā faciens ex registro dñi Innocētij. iij. quandā compilationem extraxit que romana appellata fuit. Sed qr ibi quedā erant decretales quas ipsa romana curia minime admittebat ideo ipse idem Innocētus per manum petri bonoēntani compilationē edidit q̄ tertia vocabatur. Qua recepta magister Johānes Gallensis ex duabus dictis compilationibus Gisebertꝰ ꝛ Alani vnā cōpilauit que vocabat ſcā. Postmodoꝫ consilio generali celebrato per eundē innocentiū quartum tam ex constitutionibus generalis consilij ꝙ de aliis decretalibus eiusdem Innocētij compilatio quarta processit: postmodū quinta cōpilatio ꝙ honorium tertiū facta fuit. Sed postmodum Grego. ix. volēs confusionem ꝛ ꝓlixitatem dictarum decretaliuꝫ amouere antiquis compilationibus abrogatis per fratrē raymūdū capellanū ꝛ penitētiariū suū qui. ſ. fuit de ordine fratrū predicatorum imo eiusdē ordinis postea idem magister opus decretaliū qō modo tenetur cōpositum. Cui postea bonifacius octauus addidit sextū librum. Nos igitur in hoc presenti tractatulo ex predictis iuris vtriusq; libris aliqua licet parua ꝛ brevia diuersis adaptanda materijs introducemꝰ exēpla ordinē in supioribꝰ habitū in materijs ꝛ capitulis ꝓfonniter ꝓsequentes.

¶ Capitulum. i.

Aduersarij hominis spirituales scilicet diabolus caro ꝛ mundus assimilantur predonibus. Maꝫ ſm iura predo dicitur aliquis tribꝰ modis. ¶ Primo enī ſdo dicitur quicūq; alios predatur ꝛ tales sūt qui itinerantibus auferunt bona sua. Et hoc modo demones sunt predones qui nobis viatoribus ideſt qui per huius mūdi itinera ad patriaꝫ tendimus: bona que ꝓprie nſa sunt scilicet spiritualia auferre contendunt. Illos enīz qui sunt in patria expoliare non ꝓsunt. sed tantum nos qui sumus in via Job. xxiij. Mudos dimittunt homines vestimenta tollentes

quib⁹ non ẽ operimẽtuz in frigore. ¶ Secundo dr̃ predo miles qui vltra stipẽdiũ sibi taxatũ q̃rit. Idcirco enim militib⁹ sunt stipẽdia ꝓstituta. ne dũ sũpt⁹ queritur predo crassef. xxiij. q. i. ¶ Militare. Et hoc modo caro dr̃ predo. q̃ vltra stipẽdiũ necessitatis sibi a natura taxatũ de quo Apost. Habẽtes alimẽta ꝛ qb⁹ tegamur his contẽti simus. i. Timo. vi. adhuc sibi exquirit varia delectamẽta voluptatis. Dñi Apo. Ro. viij. Debitores sum⁹ nõ carni vt secũdum carnẽ viuamus. ¶ Itẽ predo dr̃ prelatus q vltra q̃ legato seruiat extorquet a subdit⁹ querẽs port⁹ predã q̃ subsidiũ in subiectis. extra de cẽsib⁹. Plerunq;. Et ꝛ etiam modo domin⁹ vẽter cui tanq̃ prelato suo multi obediũt. quo ꝙ deus vẽter est dr̃ predo quia pax spiritui seruit. ꝛta men multa requirit ꝛ expẽdit. Dñ q sibi obediunt hmõi nõ ch̃isto seruiũt ꝛ suo vẽtri vt dicitur Ro. xvij. Alio modo dicitur ꝓdo iudex pecunijs seu patrimonijs i hijs qui alienũ iurgium reputat predam suaz. C. ad. l. Jul. repe. omnes. Et hoc mõ predo ẽ mund⁹ cuius auaritia ad pecunias ꝛ lucra inhians lites ꝛ iurgia suscitat. Dñ dicit Sen̄. q̃ quietissime hominꝫ viuerent. si hec duo ꝓnomina meũ ꝛ tuũ de medio tollerent. Gene. xiij. Dixit abraam loth. Me queso sit iurgiũ inter me ꝛ te ꝛc̃

¶ Capitulum. ij.

Dulator ꝛ suggestor cuius falsa suggestiõe vel adulatione alicui dãnũ infert ẽ duplici pẽa dign⁹. s. pp fat⁹ suz suggestũ ꝛ pp dãnũ illatuz. Cui⁹ exẽplum appet i his q p suggestionẽ falsi litteras ipetrant. Qui scz secũduz iura primo ꝓdemnandi sũt ad expensas quas altera ps fecit in ea re ꝛ circa ipsam ꝛc̃. vt extra de rescrip. Cum tex in fine ꝛ. C. de his. qui accu. primus. l. qui crimẽ. ꝛ alias seueritati subiaceant in dicãtiũ vt. xxv. q. ij. ꝛ fine cognitio. Mã ꝛ. l. cornelia de falsis puniri possũt vt ad. l. cornel. de falsis. l. si qs irrepserit. Similiter ergo adulator qui falso laudando furem vel raptorem vel huiusmodi inducet eũ ad furandũ vel rapiendũ vel aliud nocumentuz proximo inferenduz si eius adulatione hoc faciat alias non facturus tenetur ad restitutionem damni insolidũ sicut tenetur ꝛ iubens ꝛ consulens si propter eorum iussum ꝛ consilium damnuz infertur. ꝛ preter hoc etiaz adulator talis puniẽdus est a deo de falsa ꝛ iniqua adulatione Ese. xiij. Ve qui cõsunt puluillos sub omni cubito manus. Puluilli enim sunt verba blanda ꝛ laudatoria que audienti mollia videntur ꝛ suauia. quos sub cubito manus consuit. qui laudãdo ꝛ blãdiendo ad male operandũ aliquẽ inducit.

¶ Capitulum. iij.

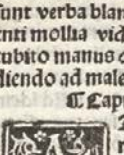

Amor dei quandiu ẽ operatur. Vnde deficiente operatione deficit amor. Cui⁹ exẽplum est. q̃ si detur alicui priuilegium ad agẽdũ vtpote ad decimas quas quis nunq̃ habuerat exigendas tanto tẽpore durat priuilegium quãto tpe durat actio. quia non est verisimile papam vel principem qui priuilegium concedit velle mutare naturam actionis vt extra de electione ecclesia. C. de moficio. testa. l. si quando. Similiter etiam amor dei sicut dicit Brego. operatur magna si est: si autẽ operari desinit iam amor non est. Recte sicut ignis quamdiu est calefacit quando autem desinit calefacere ignis non est. Datur enim amor dei ad agendum. Dñi dicitur. i. Joan. iij. Non diligamus verbo ne q̃ lingua sed opere ꝛc̃. ¶ Amor proprij⁹ hominem decipit ꝛ eius iudicium pertur bit. Et ideo ꝑm iura in causa propria vel in re sua nõ potest quis esse iudex. vt. iij. q. viij. c. i. ꝛ. C. Me quis in cã sua iudicet. Dicunt tamen quidam q̃ bene potest q̃s punire propriam iniuriam sibi factaz maxime si superiorem non habet. ar. xl v. di. Et qui emendat: quia neq; tenet aliquis remittere propriam iniuriam sibi factã nisi velit. de pen. v. c. vlti. xxiij. q. iij. si illis. Alij vo dicũt ꝛ melius q̃ nullus dz vlcisci ppriam iniuriã etiã si superiorẽ nõ habeat. Dñi sup illud Josh. viij. Ego gloriã me

am non quero est qui querat ⁊ iudicet dicit Grego. Illatas cõtumelias patris iudicio reseruat vt nobis pfecto insinuet quãtum nos eẽ patrẽres debemus dũs se ad huc vlcisci non vult ⁊ ipse q iudicat. Mã sicut ibidẽ precedit pater oẽ iudiciũ dedit filio. Si ergo iudex iudiciũ si vult i facto ꝓprio iudicare: multo minus alius dz ḣ presumere quamiũ est de stricto iure: nisi alius presupponat se mãdatis suis. Inq̃ casu si immoderatũ qd precipitat redigat ⁊ regulet ad arbitriũ boni viri vt extra ǒ iureiurã. veniẽs: q.c. gntauallis. Et ls papa solutus sit legibus vt. C. de legibus digna vox tñ ipse delegat. i. eo. c. j. Ad idem accedit. ff. de officio pfidis senatus. Et de iurisdicti. o. iu. q iurisdictiõi ⁊. l. ꝓtor. Hec ꝓhanẽ extra de restitutiõe spoliatoꝝ conquerẽte. Et extra de accu. qualiter. n. in fine. Sic ergo generaliter ꝓhibetur ne quis in cã sua iudicet: qr virtũ est aliquẽ sue rei iudicẽ fieri. ff. de iudiciis. Julianus ait. vñ non dz quis in sua re sniam ferre qr non põt seipsũ ꝓdemnare nec sibi peiꝑe vl absoluere. ff. de arbi. l. penultima. Et differẽtia debet esse inter iudicem ⁊ iudicatuꝫ extra de institu. c. fi. extra de iure pfonatꝫ per vestras. extra de dilationibus debitũ. extra de verbo sig. forum. Si quis igitur aliquid iniurie patiatur non debet ꝓpter ḣ tumultuꝫ facere nec seditionẽ mouere sed liceat ei adire iudicem ⁊ legũ postulare presidiũ. C. de his qui ad ecc̃. cõfu. debẽ. uciamus. Alioquin si quicq̃ publice vel priuatim extorsũ sit cum pena triplici restituet. Vñ non est licitum q aliquis rem aliquã tanq̃ suaꝫ occupet. alioquin penã hz. ff. q metus cã extat. C. vñ. vi. si qs in tãtam. ff. de reli. ⁊ sumptibus. fu. ossa. Fallit hoc forte ſm aꝫonem vbi quis nõ hẽt copiã magistratus ar. C. de iudeis nullus. ff. de oñ. iur. l. ij. ſ. post orig. Quod intelligas quo ad hoc vt si forte aduersarius meus fugiat liceat mihi ipsum detinere ⁊ etiaꝫ manus mittere. ad hoc vt ipsũ ducã coram iudice cõpetente. ff. de his q in fraudẽ. ait pretor. l. si debitorem. C. de curialibus. l. generali. li. x. Et ẽ ar. q si clericus delinquat ⁊ fugiat quod possit sine metu canonis duci coraꝫ episcopo ⁊ quouisq; sibi redditus fuerit detineri sicut vtitur ecclesia gallicana. Sed non diffimio vtrum excõmunicato cuitetur quia nõ inuenio hoc expressum in iure canonico. Et semp quãtumcunq; delinquat quouisq; corrigibilis est priuilegium retinet. extra de sententia excõmuni. in audientia ⁊. c. ꝓtingit. ij. ꝑter ergo q̃ non licet homini vt sit ꝓprie cause diffinitor vel ꝓprie iniurie vltor vel sue rei occupator. Maꝫ ꝓpriã amor fallit. ⁊ ab egrate recedere facit. Sz nota q̃ sicut homo in foro iudiciali nõ debz eẽ iudex cause sue. ita nec in foro penitẽtiali debet eẽ iudex culpe sue Apostolus. i. Corin. iiij. Neq; me ipsuꝫ iudico ſ iudicio sacerdotis debet eã dimittere Luce. xvij. Ite ostẽdite vos sacerdotibus cẽ.

¶ Capitulum. iiij.

Anima dicit viduata amisso celesti spõso deo sicut dicitur viduata ecclesia carẽs episcopo vel archiepiscopo. Dicitur enim sine archiepiscopo ecclesia viduata q̃ ad quedã puta cõsilij conuocationẽ. crismatis cõfectionem basilicaꝝ dedicationẽ clericoꝝ ordinationẽ eꝑorum cõsecrationẽ. Sili episcopalis ecclesia viduata dicit quo ad quedã episcopalia. puta crismatis in fröte cõfirmatiõeꝫ extra de ꝓsue. quãto vginũ ꝓsecrationẽ. penitẽtium publicere missionẽ seu reconciliationẽ. xx. vi. q. vi. ſ. ac. lx viij. di. q̃uis eoepiscopi. xx v. di. perlectis vbi ad episcopũ. Eccliaꝝ reconciliationes extra de ꝓsecratiõe Ecclie vel altaris Abbatũ bñdictionẽ extra de eta. ⁊ q̃litate cũ ꝓtingat. Adatoris ingsitõis discussiõeꝫ ⁊ monasteriiꝫ ꝓsecratiõeꝫ extra de elec. trãſ missa. In his. n. oibus ex similibus dicit viduata ecclesia episcopalis. Similiter aia priuata per peccatũ celesti spõso caret cõsilio. i. cõfortio ecclesie q: ⁊ si sit de ecclesie numero: non tamen merito. C Itẽ chrismate gr̃e ⁊ dedicatione pfone: qr neq; tẽplum anime neq; corpis est deo dicatum q̃diu est in peccato. C Itẽ ordinatiõe vite

qz vita pcōis ꝺordinata ē. ¶ Item ꝺsecratiōe aie: qz nō ē peccatoris aia deo ꝺsecrata: nec ꝺtra tētatiōes hꝫ robur siue firmitatē nec ꝺseruationē virginalis mūdicie. ¶ Itē caret pcēz remissione ⁊ reconciliatiōe offense. ¶ Itē bñdictōe misericordie Dec est. n. bñdictio abbatū. i. patrū q benedicunt in semine elemosynaz. Unde ⁊ misericordib⁹ dicet illud Math. xxv. Uenite bñdicti pris mei pcipite regnū qđ vobis paratū ē ab initio mūdi. ¶ Itez caret discussione pnie qz peccator seipz ñ discutit nec aspicit. Apo. i. Cor. xi. Si nosmetipsos ꝺijudicaremus nō vtiqz a dño iudicaremur.

¶ Capitulum. v.

AUctoritas ⁊ dispēsatio supiorus excusat iferiorꝫ delicta. Cuiꝰ exēplū apparet i simonia. Pōt. n. dari tpale ꝓ spirituali ex puisiōe supiorus: vt extra de pact. cū pridē. ⁊ extra de pbꝫ. teris in fi. Quasi supiorus auctoritas virtū purget vt. ff. de his q not. ifa. l. furti. §. qb⁹ iussu. Et extra de transac. statuim⁹ ⁊. c. veniēs. Sic ēt auctoritas pncipis min⁹ solene testiꝫ facit solene. ¶ De test. l. oi q facit ex nudo pacto dari actiōez vt. ff. de pact. l. legittima q̄ mutat substātia lia vt. ¶. cōia de legatis. l. ij. ¶. de rei vxo. actione. l. i. Et sic forsan filij ılr excusāt a furto: qz furati sūt egyptijs vasa aurea ⁊ argētea ꝺ mādato ⁊ auctoritate dñi Exo. iij. ¶ Itē auctoritatē pīas faciēdi malum puta mādādo illud fieri vel ꝓcēdēdo licētiaz reputat vt faciens malum. Et tō dicit iperator oia nīa facimus qb⁹a nobis iparti tur auctoritas vt. ¶. de veteri iure. c. l. i. §. cūqz ⁊. §. hꝫ negz. ¶ Itē auctoritatē hñt maiores ordinādi de miorib⁹. Dñs pnceps cū suis ꝓceribus pōt facere cōstitutiones vt. ¶. de offic. prefec. l. humanum.

¶ Capitulum. vi.

BOna que qs facit exīstēs in charitate si trāsferat i aliū nō ꝓpterea ipse illa perdit quātū ad meritū. Cuiꝰ exēplū est qz licet populus romanus auctoritatē condēdi constitutiōes seu ēt leges legat trāstulisse in pncipē vt. ¶. de veteri iure. c. l. i. §. Et hoc ēt tñ intelligit translata. i. concessa nō qz oino populus a se abdicauerit potestatē. Et sic ꝺ trāsferri iurisdictio a delegāte in delegatum: vt. ff. de offic. eius cui mādata est iurisdictio. l. i. §. Qui mādatū. Mā ⁊ si olim prātē cōdendi leges populꝰ in pncipē transtulisset tū postea reuocauit vt. ff. de orig. iur. l. ij. §. ex actj. ⁊. §. cuꝫ placuisset. Sꝫ licet sic esset antiquitus hodie tū dicūt aliqui qz nec populus nec senatus pōt condere legē generalem sꝫ soli pncipi licet cōdere legē talē. ¶. de legib⁹ lege fi. qđ ego verius credo vt ēt pꝫ. ¶. de veteri iur. enu. l. ij. §. sed ħ. Sicut ēni trāslato sacerdotio necesse ē vt legis ēni trāslatio fiat: sic dicit pōt qz trāslato impio necesse ē qz prātis condēdi leges trāslatio ēt fiat: extra de cōsti. translato. Mam qui nihil retinuit insolidū presumit trāstulisse. arg. extra. de offi. dele. veneranda. fi. Sed ⁊ prima opinio vt sentit Hosti. est de consuetudine inumbrata: que nec dum opinionē sed ēt legē tollit vt in ꝓhemio inst. §. igit post libros. ⁊ in auct. de heredi. ⁊ fal. §. i. Coll. i.

¶ Capitulum. vij.

ARo ꝺz esse subiecta spiritui ⁊ nō ecōuerso qz spūalia maiora dignioza ⁊ fortioza sūt qz carnalia. Et hic ē qz clericus non pōt cōueniri sub iudice seculari extra de iudi. decernim⁹. Et ēt episcopus si pōt ꝺ aliū delegare ēt si clericus cōsentiret extra. ꝺ foro ꝓpe. significasti. Nec obstat qz habet. xi. q. i. Placuit ⁊ itez. xi. q. i. clericus nullus. xvi. q. vij. filij⁹ se. Hoc. n. intelligit de depōsito ⁊ incorrigibili q nō pōt ꝓ aliū distringi. extra de clerici. excōi. c. ij. in fi. ⁊ de sen. excōi. vt fame. xvij. di. nec licuit. xxiij. q. v. de liguribus. Mā si relicto habitu immisceat se plijs vel faciat guerrā impune occidit extra de sentē. excōi. cum nō ab hoie in fine. Uel hoc pōt fieri auctoritatica. i. pape vt scōa. q. v. cum deuotissimam. Laicus autez bene continetur sub

iudice ecclesiastico in multis casib⁹ vt in cā seruoꝝ ⁊ rusticoꝝ ecclesie. lxxxix. di. iudicatū. xi. q. ij. ecclesiaꝝ seruos. ¶ Item in causis penitētiū. xi. q. i. aliud. ¶ Ité in causis libertoꝝ pupilloꝝ ⁊ viduaꝝ ⁊ obsequiosoꝝ psonaꝝ. lxxxvij. di. ⁊ solatis ⁊ pcipue quā tū ad tuitionē ⁊ defensionē ne a potētib⁹ opprimāt. xxxiij. q. v. administratores extra de cens. lices. xxxiij. q. iij. si qs ō potētioribus. ¶ Ité ēt est in peregrinis mercatorib⁹ ⁊ agricultorib⁹ ⁊ mare nauigātib⁹ extra de treu. ⁊ pa. inouam⁹. xxiij. q. iij. si qs romipetas. ¶ Ité cū agit de feudo ecclesie ⁊ inuasores ēt locoruꝫ ⁊ ecclesiaruꝫ vl raptores seu malefactores pñt cōuenire clerici ſō quocūq; maluerit iudice. Et silr qñ iudex ecclesiasticus iusticiā reddere negligit vl suspect⁹ est vel subitū ledit: cognoscit episcop⁹ vt in auctē. vt diffe. iudi. i. R. ⁊. §. i. ⁊. §. si tñ contingit Coll. ix. ¶ Idem est de iur i ciuitatib⁹ q̄ iudicib⁹ carent. Quia ergo ecclesiastica ad spīm secularia vō referuntur ad carnem sicut clericus sub seculari iudice ñ debet cōuenirita quoq; neq; spiritus ꝺz sub lege carnis teneri ō qua Apo. ait Ro. vij. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee ⁊c. Ro. viij. Debitores sum⁹ non carni vt secundum carnem viuamus. Sz quasi ecōuerso sub iudice ecclesiastico laicus ꝓuenit qñ sub moderamine spūs carnal appetit⁹ restringit Gal. v. Spiritu ambulate ⁊ desideria carnis ñ perficietis. ¶ Item mortificanda ē ne anima pereat: sicut homo incendium timēs destruit domum vicini ne sua ardescat. Est. n. licitus ꝺ fm leges. Mā si ōsendēdi mei cā tuum edificium incendio orto dissipauerim non teneor tibi. ⁊ iō vlpianus reprobat labeonē. q ait in hoc casu: ⁊ in eo noie etiā familie iudiciū dandū vt. ff. eo. l. iij. §. q ait prętor. Posset tamen dici q̄ labeonis sententia fuit vera: vbi iust⁹ non fuit metus. qz adhuc non puenerat ignis vsq; ad domū vicini quam destruxit: tūc enī teneor in simplū act. l. acq̄l. Sz si puenerat vel iuste dubitabā an puenirret qz forte tps vētosū erat ꝺz locū qō vlpianus dixit. Neq; enī dānū dare videor eq̄ perituris edib⁹ vt. ff. q vi aut clā. Si alius. §. Est ⁊ alia exceptio. Quāuis autē nō peruenerit tū putabam ignem ventu rū adhuc cesset actō sic intelligit. ff. ad. l. aq lis. Si qs fumo. §. aut dr. Si ēt pcit ei. qui causa mertū suaꝝ seruādarū alienas pīcit in mare: vt. ff. de pscrip. verbis q seruandarū. Respō. i. Multo ergo magis ꝺz hō spūalit⁹ plus curare de aīa q̄ de carne. Est. n. aīa. quasi dom⁹ dei ꝓpria: caro aūt q̄ si aliena. Vnde domin⁹ ait Matth. x. Nolite timere eos q occidunt corpus: super animā aūt nō hñt iam amplius qd faciāt: ergo dom⁹ carnis seu ꝓcupiscētia mortificādo p penitētiam destruatur ne. s. libidinis incendio domus mētis absorbeatur Ro. viij. Si spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Et ꝺ precipue est necessarium cuz qs pīare senserit tentationis ventum ⁊ vbi se fragilem sentiens metuit ruine periculū. ¶ Sūt ēt carnif delectatōnes velut aliene mercesin mare, pīciēde idest i amaritudinē pnie ꝓuertēde vt mētis interne vtutes q̄si ꝓpie merces saluētur Matth. v. Si pes tu⁹ scādalizat te abscide eū ⁊ pice abs te. Et idē et si ocul⁹ tuus scādalizat te erue eū ⁊ pīce abs te ⁊c. Exo. xv. Equū ⁊ ascensorem ei⁹ proiecit in mare. Equus. n. est corpus. Ascēsor ei⁹ delectationis appetitus q ei dñatur qui proiiciendus est in mare penitentie. Ostēdunt etiaz nobis prefataꝝ legum exēpla. q̄ magis hō de propria salute q̄ aliena ꝺz curare. ¶ Item cum a carne permittit spiritus superare est velut quedam collusio damnabilis ⁊ iniqua. Tunc enīz spiritus assimilatur ei qui colludit in causa status puta cum dominus accepta pecunia vel alia malitiose pmittit se a seruo in stat⁹ iudicio superari: que collusio detegēda est ⁊ dantur prēmia detegenti ⁊ adiudicatur ei seruus. Vñ ille qui colludit in cā status perdit ius in personā illi⁹ ō cuius statu agebat ⁊ applicat illi qui collusionē detexit. ff. de collusionib⁹. l. j. C. eo. l. fi. Similiter cū caro ⁊ spūs sibi inuicē quasi litigātes aduersent: ⁊ cum spūs habeat ius do-

minꝰ sup corpus: si pp delectationē acceptam a carne ꝓmittat se in tentationis cā seu lite superari per ꝓsensꝰ est quasi colluſiōis pcīn. Quod tamē si p penitentiam vel cōfessionē veregak caro in seruitutem redigit ipſius penitētis. Ec tūc tollit dominium carnis a spiritu ꝙ ariante z subditur eidē spiritui penitēti: ex cuius ꝓsona dicebat Apo. Corin. ix. castigo. corpus meum z in seruitutem redigo.

¶ Capitulum. viij.

Alus malus non imputatur alicui: nisi vbi culpa interuenit sicut medico non imputak si potionē dat. z infirmus aliquo casu fortuito mortak: ita ꝙ medicus nō deprehēdak in culpa ante factū vel' in facto vel post factum extra de cleri. egro. ad aures ante factū deprehenditur in culpa qñ nō est peritus in arte vel qñ intromittit se de ministerio alieno puta est religiosus q intromittit se de cyrugia qō officiū nō ptinet ad ipm extra de homici. tuanos. In facto aūt deprehēdit in culpa qñ nō dedit potionem iuxta traditionē artis imitebak prudēte sue cōtra iura de ꝓstit. ca. ec. c. ne innitaris. Ex post facto deprehēdit qñ circa custodiā infirmi apponit diligētiā quā dz. nec excusak si custodē minus diligētē dimisit vbi videbat periculū imminere. ar. extra de officio archi. ea q̄. Caueat ergo qūo plures curas simk z semel suscipiat: qz si infirmus continuam diligētiam exigit pluribus intentus minor sensus talī ad aures. ff. ad. l. aquil. qua actione. §. si. z. l. seq.

¶ Capitulum. ix.

Jrcuitus z dispēdia vitanda sunt: eius exēplū habet a cōsuetudie curie Romane. Mālz p postulationem hoc acquirak postulato ꝙ reddik habilis ad hoc vt eligak postulatōe admissa vt extra. de ele. Innotuit in si. hūc tū ordinē z si a iure ꝓcedat nō seruat Ro. curia. Mā si ab ea aliqs postuletur postulatiōe admissa nō sequtur electio sz approbatio postulationis z postulati p electione z cōfirmatiōe habek z simile extra de elec. Cū inter canonicos z hoc ideo facit vt euitetur circuit⁹. Qui certe vitandi sunt vt. ff. de condi. indebi. l. bñs z vt vitentur dispendia ecclesiarū vt extra. de elec. c. viti.

¶ Capitulum. x.

Ogitatio interior peccati sine consensu opis nō tollit gratiā nec euacuat merita precedēta nisi sit cū delectatione morosa qz tunc interdū ē mortalis culpa. Exēplū huius est qz volūtas testatoris imperfecta nō tollit solēne testm̄ pcedēs sed cū decēnio tollit: vt. C. de testamētis. l. sci mus. Sicut ergo morositas tpis auctēticat impfectā voluntatem testatoris: sic ēt morositas peccatoris augmētat culpā interioris cogitatiōis: vñ puerse cogitatōes sicut dr Sapiē. i. separāt a deo. s. qñ sunt morose. z iō sicut dicit Jsiō. Cū te titillat cogitatio cū tibi aliqd suggerit illicitū nō ibi teneas animū calca serpētis caput: calca praue cogitationis inicīū. Est enim periculū in mora. Aduertēdus tñ hic est ꝙ ꝓprie loquēdo delectatio cogitatiōis dicitur morosa nō ex mora tpis sz ex eo ꝙ ratio deliberās circa eaz immorak nec tñ eam expellit tenēs z voluens libenter ea statim vt attingerunt alium respui debuerunt. vt Augustinus dicit. xij. De tri. Jtez nota. ꝙ cogitatio ipsa ꝺm se non est pcīn mortale. immo qñq̄z est veniale tūm: puta cū aliquis cogitat vtiliter de fornicatiōe. s. vt de ea ꝓdicet: vel disputet. Sed si aliquis circa cogitationē fornicatōis immorak vt delectet de ipso actu cogitato tunc est pcīn graue immo etiā consensus in talem delectationem z absq̄z cōsensu exteriorꝰ operis dicitur esse mortalis.

¶ Capitulum. xi.

Onfessionē dz ꝓcedere diligens ꝓscie pscrutatio et exāinatio. Mā ꝺz iura aīāꝝ qs ꝓcerēt vel ordinet. dz ꝓcedere p triduū scrutiniū. s. vt incipiak in feria.

quarta ꝑcedẽte ſabbatũ ordinũ. ⁊ dz p tri
duũ diligẽter inquiri de genere de ꝓſſa ꝺ
inſtitutiõe. i. titulo ad quẽ ordinat ꝺ eta
te. de loco in quo ꝓuerſatus ẽ. de ſciẽtia.
de fide. ⁊ de alijs hmõi ⁊ ſic exaiari per tri
duũ ꝓximũ. Sabbato q̃ ꝓbati ſũt epo ꝓ
ſentanꝭ. xxiij. di. qñ. Similiter añq̃ penitens ſe ſacerdoti in ꝓfeſſione repñter: vt
bñficiũ abſolutionis ⁊ ſacramentalis gre
ꝓſecrationẽ recipiat dz ſemetipz ꝓmo di
ligẽter ꝓſcrutari ⁊ ꝓſciaz ſuã p triduuz. i.
diutius examinare. vel per triduuz idest
de triplici tpe. ſ. de iuuẽtute virili etate ⁊
ſenectute. vel p triduũ. i. triplr. ſ. de ꝓmiſſis in deũ in ꝓximũ ⁊ in ſeipſuz. vel p triduũ. qz dz eẽ ꝓſideratio penitẽtiuz ſeu cõfitẽtium circa ꝑſonas circa peccata ⁊ circa
circũſtantias peccatoꝝ. Dz quoq; fieri examinatio penitẽtis de tota vita ſua quãdo
vult generaliter confiteri ⁊ debet fieri examinatio non ſolum de actibus peccatorum ſed etiam de circumſtantijs ſcz de cõ
ditione perſone de loco de facto de cã. de modo de tempore de auxilijs quibus
operatus eſt. Sicut in hoc verſu cõtinet. Quis quid vbi gḃ auxilijs cur quomodo qñ. Sicut clericus vt dictũ ẽ examinatur non ſoluz de perſona ⁊ vita ſed etiaz de alijs circumſtantijs.

¶ Capitulum. xij:

c Onſcientie grauamen nõ
eſt ſuſtinenduz. Sed ẽ per
pniam ꝓtinus remouẽ
dum. Nã ſm iura nõ tolerãdũ eſt grauamẽ eccle
ſie. vñ conſuetudines inducte i grauamẽ eccleſiaꝝ nõ debẽt obſeruari ſed
reuocari extra de conſuetudine. c. i. Sicut ergo eſt reuocandũ qđ infert grauamẽ eccleſie. Ita etiaz eſt remouendũ ⁊ purgãdum quod infert grauamẽ conſcientie. ſ. peccatuz ex eo quod quãdiu retinetur ſemper
peccatoꝝ ipſe ruit de malo in peius Gre.
peccatũ qđ per penitẽtiã non diluit mox
ſuo põdere ad aliud trahit. ⁊ ad idem de
pẽi. di. iiij. c. i. ⁊. xxxvij. q. ij. ⁊ ſc. pp qđ horrak apoſtol⁹ hebreos. xij. di. ꝺponẽtes oẽ
onus ⁊ circumſtans peccatum ⁊c. maxime autem peccandi conſuetudo eſt que cõſentiam grauat ꝓs. Filij holum vſq; quo
graui corde. ſ. per peccandi conſuetudinẽ
q̃ cor idurat ⁊ aggranat.

¶ Capitulum. xiij.

c Orripiẽdi ſunt ſpirituales
viri nõ p carnales ſz p ſpi
rituales ſicut clerici nõ ſũt
corrigẽdi vel verberãdi p
laicos: ſz tñ p clericos. vñ
ſi plat⁹ peuteret ſubditos
ſiue monachos ſine aliof nõ p clericos ſz
p laicos vterq; eẽt excõicatus ⁊ qui preceperet ⁊ qui verberaret. vt extra de ſen. ex
com. vnuerſitatis niſi forte ſint incorrigibiles qui non poſſunt comode per clericos comprehendi. Tunc. n. per laicos poſſunt dum tamẽ non plus ſe extendat violentia laicorum q̃ requirat rebellio clerici coruz. vt ex. de ſenten. excom. vt fame. §. laici. Item correptio prelati debet eſſe moderata. Naz ſi eſſet nimis atror ⁊ violenta in clericũ ita vt mors ſequeret nõ transeunda eſſet ſine punitione. Vnde ſi ſubditum ſuum non habito reſpectu ad ordinẽ ſibi datum eꝑs cedi crudeliter iuſſerit. ⁊ in continẽti mortuus fuerit homicida iudicat. ar. ll. di. ſi q̃ femina. Si aũt per
viij. menſes vel amplꝰ vel minꝰ ad arbitriũ iudicis redigẽdũ vixerit ⁊ poſtea moriat q̃us ꝓſumat ex alia infirmitate. tñ
ſuſpẽdendus eſt dñs ad tempus vel vſq;
ad duos menſes vel ſecũdũ q̃ videbit inſpecta perſona vt extra de clerico pcuſſore
Preterea ⁊ ſi ſe nõ emẽdauerit poſtea deponatur. vt. c. t. i. ¶ Capitulum. xiij.

c Orpora ſanctoruz poſt reſurrectionẽ erũt ⁊ ꝓmiabũ
tur in celo ſicut ⁊ ſpũs eoruz ⁊ filr corpora dãnatorũ in inferno. Tenet. n. in
hoc ſpũs quaſi vicẽ viri. Caro aũt q̃ſi vicez vxoris. ⁊ ſm iura vxor ſeq̃t ꝙz mariti vt. ff. de iurſ. o. iu. l. penul. C. de incoll. l. vltia. ff. ad municip. ea q̃ ⁊. l. de iure. §. vltimo. ⁊. l. filijs. §.). Silr etiam caro ſeq̃t ꝙz ſpũs. qz vbi ꝓmiat vel puniſpũs ẽt caro Luce. xx. Timete eũ qui

ꝫ ptãtez aiaꝫ ⁊ corpus mittere in gehennã. Congruũ.n.ẽ vt sicut ꝫ corpus simul cũ aĩa peccat vel meretur ita tandẽ simul cũ aĩa puniat vel ꝓmiet ⁊ ideo põt dicere aĩa beata ō corpore. Volo pater vt vbi ego sum illic sit ⁊ minister meus. Nam sicut corpus ꝫ ꝓiungit aie ad ministeriũ la bonis ita in celo ei copulabitur ad cõsortium mercedis.

¶ Capitulum.xv.

Amnati q sunt in inferno nec suffragia valẽt recipere in quo differũt ab his q sunt in purgatorio nec ipsi aliis ꝓferre pñt ⁊quo differunt ab his q sunt i celo ⁊ in mundo. Vnde in hoc damnati assimilantur clericis suspensis quibus se cũdũ iura bñficia cõferri nõ possũt extra de etate ⁊ qualitate ord. p.cũ bone memorie. nec ipsi aliis possũt ꝓferre. vt extra de cõcessi. p. vel ecclesie non vacan. qñ diuersitatẽ. Sicꝫ dãnatis suffragia ꝓferri ñ possunt. qz in inferno nulla ẽ redẽptio sicut patuit in diuite epulone Luce. xvi. Similiter ẽt ipsi bona aliis cõferre nõ possũt q bonis oibus sũt priuati ꝑs. Mihi iuenerũt oẽs viri diuitiaꝫ in manibus suis.

¶ Capitulum.xvi.

Amni dati culpa aliqñ ẽ excusabilis. nam aliqñ excusat eaz modus vt cũ qs se defendendo dãnũ dedit. tunc.n. non tenetur dũ tñ modũ seruauit. Talis.n. culpa caret qz ꝑm legem fecit. ff. de iustitia ⁊ iur. vt vim. aliquãdo vo excusat cũ met⁹. Mã quencũqz ferro me petentẽ q̃uis nõ penitentẽ interficere licet. sufficit enim terroꝛ armoꝛ. Hac ẽt rõne excusoꝛ si furem nocturno tpe interfecero. vt dr in tabernario reposcẽti lucernam vt tñ cũ clamore ꝫ testificet sed de die nõ ꝫ nisi se telo ō fendat. sed si potuit ipsuꝫ capere non occidẽdo ⁊ tñ occidi tunc tenetoꝛ. ff. ad.l.aquil. l. iiij. §. fi. ⁊.l. v. ⁊.l. si ex plagis. §. tabernari⁹ extra de homicidio. c.ij. ⁊.iij. Aliquando vo excusat eum impulsus qz sine culpa ẽt ei qui alterius impulsu vel ventorũ vio lentia damnum dedit. ff. ad.l. aquil. quez admodum. §. si nauis. ⁊.l. si ex plagis. §. i diuino capitolio. ¶ Item culpa damnũ inferentis aliqñ est ante factũ. aliqñ in facto. aliqñ post factuꝫ. Ante factũ est sicut cũ aliquis male cõposuit lapides in plaustro ⁊ ꝓpterea lapides ceciderunt ⁊ damnum dederunt. vel in stipulam suã ignem apposuit in die vẽroso. vel quia non adhibuit diligentiã quã debuit de damno qõ sequitur tenetur. qz qui occasionẽ damni dat dãnũ dedisse videtur. Porro si oẽm diligentiã adhibuit quam debuit ita q̃ nihil dimisit de ꝓtingẽtibus nõ tenet. ff. ad .l. aquiliã qui occidit. §. in hac. ⁊.l. qui foueas. ⁊.l. idem iur. §. milionem. ⁊.l. si seruꝰ §. si explantato. extra de iniurijs ⁊ damno dato. si egressus. Quandoqz vero culpa sequitur factum. vt in medico qui bene secuit ⁊ postea circa curam negligẽs fuit. Quandoqz autem est in facto. vt si medicus imperite secuit. ff. ad.l. aquil. qua actione. §. fi. ⁊.l. idem iure. Et ꝓbatur hec tria extra de etate ⁊ quali. ad aures ⁊ de homicid. tua nos.

¶ Capitulum.xvij.

Diabolo renunciare ꝺz hõ ⁊ oibus põpis eius pluribus de causis filibus his quib⁹ ẽpi renũciatio admittit. Sẽ cui he iuste causę gb⁹ talꝫ est renunciatio admittenda. Conscientia criminis non cuiuslibet sed illius dũtaxat ꝓpter qõ ipsius officij executio post peractã peiam ẽt ipedit. puta si sit enoꝛme delictũ. ꝺz bernar. gof. ⁊ hosti. Et dicit enoꝛme delictuꝫ ꝑm hosti-hõicid. l. di. mino. ⁊.i.q. vij. si quis oẽm de ꝑ. di. i. c. i. Item hereꝫ i qua post vuln⁹ sanatũ cicatrix remanet. i.q. vij. si q Itẽ simonia in ordine. extra de accusa. in quisitis. ¶ Secunda causa ẽ debilitas corporis nec ois debilitas q̃ ex infirmitate ⁊ senectute ꝓcedit sufficit sed illa dũtaxat p quã impotens redditur ad exequẽdũ officiũ pastorale. ¶ Tertia est defect⁹ sciẽtie sed q̃uis desideranda sit emmẽs sciẽtia in pastore in eo tñ est cõpetens tolerã

da extra de elec. qualiter. ¶ Quarta cā est malicia plebis: qñ. s. adeo dure cerutcis existit. ⁊ in rebellione sua ita ptinax inuenitur q̄ prelatus negt̄ pficere apud ipas q̄ si mortis piculū imineat iusta est cā renunciatois. extra de renū. ad supplicationem: ⁊ extra de elec. bone memorie. Hoc piculū intelligit sm̄ q̄ parochiani ipsum capitaliter pseq̄untur. In quo casu superior ad quē spectat ēt ex officio ⁊ si nihil petat eū trāsferre dz arg. extra de rerū permuta. ḡfitū: siue q̄ aer eidē est pestilens ⁊ mortifer. lxxviij. di. quoꝛūdam. ¶ Sexta cā est graue scādalū. s. qñ de ipo plato graliter scādalizātur subditi. ¶ Septima cā est irregularitas psone: vt si bigam⁹ ⁊ tūc non remanet: vel illegitime nat⁹ ⁊ tunc ex dispēsatiōe remanere pōt: vt pz extra de renū. nunc ꝓtidē: vbi ista plenius exponūtur. Oia aūt ꝓdicta quodāmodo diabolo cōpetunt: q̄ ipse crimina enormia suggerit vt hereſim ⁊ simoniā ⁊ homicidiū Joan. viij. Ille homicida erat ab initio ⁊c.

Ipse quoq; vires nostras tam spūales q̄ corporales infirmat ⁊ cōfringit. ipe obscuritate nobis dubietatis ⁊ ignorātie ingerit. Ipse sua malicia ptinax ⁊ imutabilis existit. ⁊ iuper nos ad piculū eterne mortis ptrahit. Capitalit. n. nos pseq̄uit. ⁊ pestifero nos flatu venenose suggestionis inficere conatur. Grauia ēt nobis scandala suscitat ⁊ inducit ⁊ duz affectū spiritus a ratiōe recta subtrahit ⁊ voluptati carnis p cōsensum cōiungit. quasi bigamū irregularem efficit ex quo ēt adulterina proles carnalis opis pcedit. Ex qbus oibus patenter appet q̄ diabolo renūciandū est ⁊ oibus eius pōpis Apostolus. j. Corin. x. nolo vos socios eē demoniox. Et Eph. iij. Nolite locum dare diabolo.

¶ Capitulum. xviij.

Discordie vl odij ignē incēdētes excludenk a cōsortio sanctox sicut incēdiarij ecclesiarū excludunk per excōmunicationē a cōsortio fidelium. Nam incēdiarij ecclesiarum qui i scilicet ecclesiā vel locum religiosum vel cimiteriū: vel ea que sunt infra spaciū priuilegiatū: vt legit. xvij. q. iij. sicut antiqtus incenderunt vel effregerunt sunt excōmunicati ipso iure. Ita q̄ ex quo denunciati sunt in ecclesia non possunt absolui nisi per papā: vt extra de senten. excōmuni. tua nos. c. cōquesti. Excipitur tū mortis periculū iminens vt extra. e. vt super eo. q. c. in litteris. Alij aūt incēdiarij scilicet aliox locox non sūt excōicati sed excōicandi. Et excommunicati non absoluūtur nisi dāno restituto ⁊ iuramento pstito. q̄ ignem vlterius nō apponant vt. xxiij. q. vltima pessima. Et heredes cogunk satisfacere damnum passis. Cōsuetudo tū approbata vt dicit Hosti. reddit tales incēdiarios excōicatos ipso iure quāuis denunciati nō sint sine in ecclesijs siue in illis incendiū cōmiserint dolo malo. Cōsuetudo aūt cōseruanda est cū sit optima legum interpres: vbi aūt cō suetudo nō apparet sentiendū est cū alano. s. q̄ incēdiarij altiorū locox q̄ ecclesiarum nō sunt excōmunicati sed excōmunicandi. Si ergo per excōicatiōnē excludūtur a cōsortio fideliū qui incēdunt ecclesiam vel templū materiale. m̄lto magis excludunk a beatox cōsortio qui incēdunt igne discordie vel odij tēplū spūale. s. aie ps. Incenderūt igni sanctuarium tuum.

¶ Capitulum. xix.

Dubia in qbus vertitur periculuz aie dñt trahi ad p tem ⁊ psumptionē tutiorem extra de spōsalib⁹ inuenis. Ideo in dubio sm̄ iura psumit quis excōmunicatus extra de sen. excō. cuz desideres. ¶ Item in dubio psumit qs fornicator. xxx. q. v. aliter. ⁊. c. nostrates. ¶ Itē in dubio psumit qs paganus siue nō baptizat⁹ de cōse. di. iij. puulos. c. si nulla: ⁊ extra de bap. c. j. Itē in dubio psumitur qs nō ordinatus. lxxviij. di. presbyteri. Itez in dubio presumit eccl'ia nō cōsecrata de consecra. di. j. solēnitatem. c. ecclesia. Notandū est hic q̄ iuriste distinguunt multiplicem presumptionem. Est enim quedam psum

ptio iudicis ⁊ cõtumacie hois: vt quãdo eps citauit clericũ suũ ⁊ nõ rddit ad eccle siam psumit iudex ꝙ habeat eccleſiam ꝑ derelicta ar. a ꝯio sensu. vij. q. j. psenti um. Sed hec psumptio bñ admittit ꝓbatiõe ꝯtam. Et de hac ẽt legit. ij. q. v. oi bus nobis circa finem. Alia ꝓsumptio est fame: vt qñ qs infamatus est: nec appa rent alia indicia: ⁊ hec admittit ꝓbatiõez in ꝯtium aliqñ ꝑ ingstionẽ aliquando ꝑ purgationẽ. alia vo est nature: vt si pater exheredauit filium ꝑsumit ꝙ iniuste: qz non ꝓmittit natura ꝑsumere ꝙ filius pa trem offendat. C. de iofficio. testõ oi modo. ⁊ auten. non liceat patri. ꝙ nullus affect⁹ vincit paternũ vel maternũ. C. de cura furi. l. vlti. Ex hac ẽt ꝑsumptiõe ꝓtingit qꝫ nõ ꝑsumit frater ꝑ fratrẽ falsum testi monĩ dicere maxime in crimine hereſis vel ⁊ alio graui. Mãle eni fedus nõ ꝓmit tit qcꝫ falsi cris suspicari: extra de cohabi. clericin multi. c. i. ⁊. c. vlti. Alia vo ꝓsũptõ est iuris tñ. vt cũ ius ꝑsumit aliqd: sed ñ statuit ius sup ꝑsumpto. vt si vir diu fuit cũ vxore sua in lecto ꝓsumit ius ꝙ eaz cognouit si ipse ꝺ dicat ꝙd vxor neget extra de sponsa. impu. ꝓtinebat: ⁊. c. duo pueri. xxxij. q. j. si qs accepit. Tam bñ ad mittit ꝓbationez in ꝯtium. xxvij. q. j. nec aliꝫ. Sed notandũ ꝙ aliqñ lex fingit bo nũ ꝙ canõ malũ ꝓsumit. Maz in libere mulieris ꝯiunctiõe ⁊ cohabitatiõe lex fin git matrimoniũ. ff. de ritu nup. in libere Canõ vo ꝓsumit stupꝝ seu ꝓtubernũ ꝓpiculũ: nisi ꝓbet matrimoniuz. xxx. q. v. c. i. ⁊. ij. Et hoc ꝓpiculum qõ accidere põt ex clãdestina desponsatiõe. Nam ꝙd vẽ matrimoniũ ꝯctum sit inter aliquos si tñ alter diuertat nõ distrigẽt ꝑ ecclesiaz nisi matrimoniũ ꝓbet. xxx. q. v. §. his ita ¶ Item ẽm ꝓsumptionẽ iuris si chyro graphũ cancellatũ sit ꝓsumit debitor li beratus: nisi ꝓbet ꝯtium. ff. de ꝓbationib⁹ si chirographis. ¶ Item instro ⁊ litteris stat ꝓia facie nisi ꝯtium ꝓbet ex de ꝓba. p⁹ testimoniũ. C. de ꝓba. iubem⁹. ¶ Itẽ ꝓsumit ⁊ iure ꝙ qcgd hz vxor ꝺ bonis ma riti acqsierit nisi ꝯtium ꝓbet. ff. de dona. in ter virũ ⁊ vxorẽ gntus muci⁹. C. de dõa. inter virũ ⁊ vxorẽ. Etiã sic in clerico ad ministrationẽ ꝓhte. Vñ si relinquat clerico ab extraneo ꝓsumit relictũ ituitu eccle nisi ꝯtium ꝓbet extra ꝺ testamẽtis regsisti. Item ꝓsumit ius ꝙ qlibet sit idoneus: nisi ꝓbet ꝯtium. extra de scruti. in or. fac. c. j. ⁊ ꝙ sit solẽdo. ff. de ꝓtui. cre. si credito res in fi. ⁊ ꝓsumit ꝙ qlibet sit bone fidei nisi ꝓbet male. C. de euic. l. pennl. ⁊ ideo q dolũ dicit dolum dz ꝓbare. ff. de ꝓbatio nibus quoties. §. q dolo. Bñs tñ Guliel mus alumeñ parisien eps dicebat ꝙ poti us debemus ꝓsumere malũ ꝙ bonũ: qz ꝓ vno bono inueniunt decem mali. Et multi sũt vocati pauci vo electi. Sed illõ qõ dictũ est in ꝯtium sit de eqtate ⁊ beni gnitate iuris. Et qz de oibus dubijs beni gna interpretatio fieri dz extra de regulis iuris. estote. Et similiter qdam glosa sup epistolã ad Ro. dicit ꝙ dubia in meliorẽ ptem sũt interpretãda. Vñ theologi dicũt ꝙ ex leui de aliquo malã opiniones hẽre absqz sufficiẽti cã est ei iniuriã facere. Et ꝙis cõtingat sic interpretãtem sepi⁹ falli circa malos de qbus bonã hz opiniones. tñ melius est bonã opinionẽ hẽre ꝺ ma lis ꝙ talem deceptionẽ ꝙ rarius falli ⁊ ha bere malã opinionẽ de bono hoĩc. Dicũt ẽt theologi: ꝙ hẽre malam suspitionem de aliquo ex leuib⁹ indicijs põt prouenir ex tribus. Uno mõ ex hoc ꝙ aligs malus est. ⁊ ideo ex leuibus ꝺ alio indicat malũ. ¶ Secũdo ex odio ⁊ inuidia ad alterum ex qua faciliter ꝺ eo suspicat malũ. ¶ Tertio ex longa experiẽtia. Unde Phs in. ij. Rhetoz. dicit ꝙ senes sũt maxime suspi ciosi: qz multotiẽs experti sunt alioꝝ defectus. ¶ Prime due cãe manifeste ipoz tant puerilitatẽ affectus. Tertia diminuit de rõne suspitiõis: qz experientia ad certi tudinẽ proficit. Et nota ẽt ꝙ ex leuibus indicijs de bonitate alterius dubitare est veniale: sed pro certo ⁊ quasi diffinitiue ex leuibus indicijs malitiã extimare si sit de grauibus nõ est sine peccato mortali. qz non est sine cõemptu proximi. Judex autem si ex sola suspitione procedat ad

aliquem cõdẽnandum cũ manifeste sit cõ tra iusticiaz semp moztaliter peccat. Alia presumptio est iuris ⁊ de iure: vt cuz ius fingit aliqd ⁊ statuit sup ficto: ⁊ hec nõ ad mittit ꝓbationẽ in cõtrariũ: vt si quis se mel deierauerit nũq̃ admittit in testimo niuz qz presumit q̃ semp deieraret. extra de testibus. testimoniũ. Item si aliq̃ mulier inuita tradat marito ⁊ habitat secuz p annũ ⁊ dimidiũ. ō cettero nõ potest recla mare. Idem si ꝓmittit se cognosci q̃us nõ habeat annos legitimos. Nam ⁊ car nalis copula facit de sponsalibus matri moniũ iure presumẽte q̃ cõsenserit. ⁊ de hac presumptõe ius facit. vnde dr̃ ꝓsum ptio iuris ⁊ de iure. extra de spõsalibus. Ad idem extra de desponsatiõibus. ipub. de illis a nobis. Qñq; tñ ius fingit aliud esse q̃ sit. Nam fingit mulierẽ stipulatam dotem que nõ est stipulata. C. de rei vxo. ac. l. i. in ꝓin. Fingit ẽt natum qõ non est .ff. de sta. ho. q in vtero. Item fingit viue re qõ non vixit. Insti. de excu. tut. §. filij aũt. Sed ⁊ fingit nõ esse natum qõ natuz est. ff. de libe. ⁊ posthumis cuius testimo nio. §. lucius. preterea fingit nõ cõceptum qõ nascit moztuũ. ff. de verbo⁹ significa tione qui moztui. Alia est presumptio ẽlitatis ⁊ facti. que ẽt est de iure. q. suus ꝓpter qualitatẽ facti presumit quid bene vel male actum. Inde dicit per exterioza Nam si qs simpliciter humiliter ⁊ cõtinẽ ter vixerit: ⁊ cũ honestis ⁊ discretis liben ter ꝓuersetur presumunt eius opera bo na ⁊ recta ⁊ munda. Et ecõtra si libenter non oꝛauerit non ieunauerit nõ humi liter se habuerit: sed cũ luxuriosis lusoꝛi bus ⁊ potatoꝛibus se exposuerit huius opa presumi pũt inhonesta ⁊ mala. Et ex malo quoq; opere presumit malus ani mus. extra de elec. Oſius. ⁊ extra de cleri cis nõ resiõ. c. j. Et impudicus oculus im pudici est cordis nuncius ſm Aug. xxxij. q. v. nec solo. ⁊. c. qui viderit. ⁊ qcquid in iuriosum fit aut dicit presumit animo in iuriandi factum aut dictũ: misi contra ꝓ bet: vt. C. ad. l. coꝛ. de fic. l. j. ⁊ de iniurijs ſi ne cõuicijs. licz delinquens dicat q̃ ludẽs fecerit. Nam ludus noxius in culpa est .ff. ad. l. aql. nam ludus. Et iõ non dz re manere ipunit⁹. ff. de furtis in furti actõ ne. §. vlti. quis enim ludos appellabit ex q̃bus crimina oꝛiunt: vt in ꝑsti. ff. veteris §. illud notak. Ideo presumit de facili cõ tra vsurarios q̃ consueuerunt exercere vsuras. ¶ Capitulum. xx.

Lemosynaz dispensa toꝛ si hꝫ in domo vel familia vl collegio suo indigentẽ non dz eum negligere ⁊ qz propin quus est vl collega cu ius exemplũ est in ec clesiasticis electionibus. Non enĩ prohi betur aliquis eligere cõsanguineũ dũmo do sit idoneus. Et similiter si idoneus in ecclesia in qua facienda est electio inuenit de ea est eligẽdus: vt. xxiiij. di. in nomine dñi. lxi. di. nullus inuitus. Sed in hoc est differentia: qz in electiõibus est in fauoꝛe cuiuslibet cõgregationis indultũ vt de se eligat si ibi idoneus inuenit. lxx. dist. nec emeritis: ⁊. c. nullus. Põt ꝯgregatio huic iuri fauoꝛabili renũciare ⁊ alium eligere vel postulare tota vel maioꝛ ps cõgrega tionis ipsius q̃ vis in ea aliqs dignus exi stat. vt extra de elec. cum vintonẽsis: ⁊. c. cum inter canonicos: sed in elemosynis dandis dicit apostolus. j. Thimo. v. q̃ si q̃s suoꝛ ⁊ maxime domesticoꝛ curã non hꝫ fidem negauit ⁊ est infideli deteriꝰ. Vñ magis cõiunctus est alij necessario prefe rẽdus ceteris paribꝫ. Puta si alius nõ oc currat magis indigẽs vel eque indigens ⁊ melioꝛ vel reipublice vtilioꝛ. in quibus casibus preferendus est coniuncto.

¶ Capitulum. xxi.

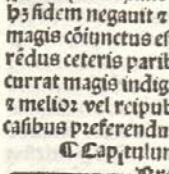

Roꝛ vtilis toleratur. Cu ius exemplũ est: qz cũ ſus nõ possit esse iudex: qz nec arbiter qõ minus est. ff. de arbi. pedius. §. ſi. Tñ si ere datur liber ⁊ sententia ferat tenet sententia ꝓpter vtilitatẽ eoꝝ q̃ apud eum egerunt. ff. de offi. prefec. bar barius. tamẽ in veritate iudex nõ est ar.

ff. de cur. habemus medesan⁹. Ad idē in fi. de. test. §. sed neq; C. de testi. l. i. C. de la ri. lib. tolk. l. i. §. sed ⁊ qui domini. ⁊. §. is ⁊ si quis hoi libero. Sic dicimus de excōica to. ar. extra. de pcu. c. fi. Et eī de exce. exce ptionē eī ō sen. ⁊ re iudi. ad pbādū. ¶ Itē si quis gerat sc pro legato cuj non sit cer te valebunt eis sētētie si homines ad ip sum tanq̄ ad legatum bona fide recursuj habuerint. ar. ff. ad macedonianum. l. iij. Itē error intentionis qui est fine dolo ali quando excusat licz non ex toto quod pa tet per exēplum in rapina. Nam raptor non dicitur qui violenter rē alicui rapit nisi dolus malus iteruenīat. quia si quis rē propriam alicui violenter auferat cre dēs sibi interesse tūc cessat actio raptoris lz talis muletetur p constitutionē. si qs in tantā. Insti. de vi bonoz rapt. §. lz nec dū talia ⁊ pcedenti. ¶ Itē si publican⁹ pecus meū adduxerit dū putat me aduersus le gē vectigalis aliquid cōmisisse ⁊ sic moria tur non tenet q̄uis errauerit. Secus si ilō includit ne pascat ⁊ fame pierit. qz tūc te netur. ff. de iusi. ⁊. iu. l. ij. §. si publicanus.

¶ Itē error peccātū assimilat errori emē tium ⁊ vendētiuj inter quos ponūgūt ple rūq; sex errores impedientes contractum emptionis ⁊ vēditionis. Primus ē in pre cio vt si puto vēdere decē tu putas eme re quinq; secus econtra. ff. locati. l. si locem. Iste error ē in hypocritis qui opa penitē tie vel iusticie q̄ sunt magni valoris ven dūt vili pcio humane laudis. Hoc. n. ē qz hypocrita premiū humane laudis maio ris valoris extimat q̄ sit. ¶ Scōus error ē in ꝑcto. vt qz puto vēdere tu putas ti bi donari. ff. de rebus cre. si ego. Similis error ē in malis platis ecclesie. q bona ec clesiastica p libito suo tractāt tanq̄ libere sibi donata. i. tanq̄ eēnt vi domini cuj ta mē sint non dūi sz dispēsatores ⁊ ministri Et ilō in fine inueniēt ea caro pcio sibi vēdita grauē. s. penā p eis exoluētes. ¶ Ter tius error in corpore. i. in ipsa rē. vt quia puto vēdere sempronianū. tu putas eme re cornelianū. vt. ff. e. in vēditiōibus. sz qd si vēdo tibi petrū cocū cū sit pelliparius ⁊ si is qui cocus est martinus vocatur. si habui nota nomina seruoꝝ tunc is de betur qui nominatus est. sed si nō habui nota is videtur venditus cuius artificiū est adiectum. ff. de rebus du. qui hēbat. Talis error est inter diabolū ⁊ luxurio sum. Cui diabolus offert op⁹ carnis ⁊ il le accipit credēs emere idest percipere so lum delectationez ⁊ diabolus intendit ei tradere magis amaritudinem. quia volu ptas tristes habet exitus vt dicit Boeti⁹ Prouerbiorum quinto. Mouissima illi⁹ amara quasi absinthium. ¶ Quartus ⁊ ⁊ quintus si in substantiali qualitate siue materia erret vt si ea pro auro. vl' plūbum pro argento destruatur. ⁊ si etiam acetum veneat pro vino quod ab initio acetū fuit emptio nō valet. secus si postea acetū fit qz cadē proprie substātia ē. Est. n. idē corp⁹ probat hoc. ff. eodē i venditio nibus. §. vltio. ⁊ l. alioquin. ⁊. l. aliter. Sz si i parte erretur i substātiali qualitate te net pro parte in qua non erratur. vt. ff. eodem titu. q̄ tamē. ⁊. l. cum ab eo. §. vlti. Iste error est in auaris. qui quasi plūbum recipiūt pro auro ⁊ acetū pro vino idest corporalia pro spiritualibus ⁊ tempora lia p eternis. Appreciantur enī magi plū bū q̄ aurum idest magis tēporalia q̄ eter na. ¶ Sextus est si erretur in sexu. vt pu to vēdere puellā. tu putas emere puerū. sec⁹ si putas emere virginē cū iā sit corru pta. vt. ff. eo. aliquoz. §. q̄ ⁊ si ego. Sed vē ditor sciens corruptam tenetur actiōe ex empto ad resoluendum contractum. ff. de act. emptio. ⁊ vēd. ex empto. §. si quis vir ginem. ¶ Item si erretur in esse nulla est emptio. vt si tibi vendo domum que iam combusta ē ⁊ vterqz ignorat. Talis error etiam inuenitur i hypocritis q dare deo videntur feminam idest carnez inquantū macerant eam per penitentiam. sed deus vult puerum idest spiritum purum. ¶ Itē vendunt domum iam combustam. ille sci licet persone que cum luxuriate fuerint i christo volūt nubere sicut dicit Apostolus prime Thimo. v.

¶ Capitulum. xxij.

Excommunicatus assimilatur ade qui fuit expulsus de paradiso ⁊ separat⁹ ab angelorum consortio: ⁊ p̄ uatus eorum allogo ⁊ etiam p̄uat⁹ esu ligni vite Genesis tertio. Per primum significatur q̄ excommunicatio excludit a regno celorum exco q̄ excommunicatio si recte fer̄at ligat ēt q̄ ad deū ℣Matth. xvi. Quodcunq; ligaueris super terrā &c. Ex eo vō q̄ fuit separatus ab angelorum consortio ⁊ colloquio ostēditur q̄ excommunicatio separat a cōmunione fideliū. Et dicit lex q̄ maioris pene visum est nō versari int̄ homines vel hominum carere suffragijs q̄ eijci extra ciuitatem puta i exilium deserti ⁊ remotis. C. ne sanctum baptisma reite. qui sanctū. Et alibi ℣Banitus a rege ⁊ excommunicatus equiperantur. vt in li. feudorum. Ex eo vō q̄ adā fuit p̄uat⁹ esu ligni vite ostendit q̄ excommunicatio separat a sacramētis. xi. q. iij. nemo. ⁊ hoc intelligitur de excōmunicatione maiori. Item excommūicatio tollit homini gratiam. cuius similitudo est. q̄ eliditur rescriptum si ab excōmunicato fuerit impetratū vt extra de ēta. ⁊ quali. ordi. presbi. cū bōe memorie. ⁊ extra de pba. c. vlti. Item nota q̄ excōmunicatus a iure p̄o aliquo delicto potest etiaz excōmūicari a iudice. Cui⁹ exēplū apparet i statutis factis p̄tra libertatē ecclesie. extra ō snia excomūicatōis. Circa q̄ ponunt ibi sex casꝰ: i qb⁹ ipo iure maior excōmūicatio icurrit secūduz Hostien. Prim⁹ est q̄ de cetero seruari secerūt statuta edicta ⁊ cōsuetudines introductas p̄ libertatē ecclesie nisi ea de capitulis⁹ siue cartularijs suis vl̄ alijs libris. xi. q. i. §. ⁊ hec si qs antiqta. Intelligas q̄ ad statuta i scriptꝰ redacta si infra duos mēses post hui⁹ publicatōez snie nō fecerit abolerī: ergo i duob⁹ casib⁹ sūt tales excōmūicati quo ad statuta. C Prim⁹ ē si ipsa infra duos menses de libris suis nō deleuerint. C Secundus ē si ipsa seruari fecerint. verum quo ad cōsuetudinē in vno tm̄ scilz si ipsa de cetero seruari fecerint. Alius casus est in his qui de cetero talia statuta fecerit. Alius contra illos qui talia statuta scripserint. Alius contra potestates cōsules ⁊ rectores ⁊ p̄filiarios loco⁊ vbi hmōi statuta ⁊ cōsuetudines de cetero edite fuerint vel seruate subaudi quamuis nō statuerit vel seruare fecerit. vt sic differat a precedentibus casibus. Alius est cōtra illos qui secundum ea p̄esūpserint iudicare. Alius contra illos qui scribere p̄esūpserint iudicata. sicut hec omnia colligūtur extra ō sententia exco. nouerit frater miras tua. Omnes tales secundum hosti. en. excōmūicati sunt ipso iure. Sed quia adhuc a iudice possūnt excommunicari. ettam subditur in decretali. Idcoq; fraternitati tue mandam⁹. q̄ i cōsiliarios ⁊ officiales ciuitatis ipsius nisi statuta ipsa deleri fecerit ⁊ idōce sicut res exigit cauerit q̄ similia de cetero non debeant attētare excōicationis sniam p̄mulgare p̄o cures. subaudi ratiōe cōtumacie quia nō lūt idonee cauere. Insup excōmunicatos denuncies. quia hoc attentāt. vt extra de sētentia excōmunicationis nouerit. Sed aduerte q̄ nō est absonū vel absurdū si excōmūicatos a iure iterū dicam⁹ excommūicari ab hoie. Mā excōmūicat⁹ excommunicat extra de sētentia excōmunicationis cum p̄o cā. Qō addit q̄ debeant idonee cauere &c. itelligit sub certa pēa ⁊ ipotheca. vel dat sufficiētib⁹ fideiussorib⁹. ar. extra ō ps̄uptio. literas. Et hoc notat salmēs verboꝝ idonee sic̄ res exigit.

C Capitulum. xxiij.

Falsitas cōmittit i spiritualib⁹ sicut ⁊ in tēporalib⁹ ⁊
f corporalib⁹. Mā falsitas i tēporalib⁹ cōmittit q̄nq; in scripto siue scribat qs falsū siue deleat verum. vt res idest rei veritas si appareat siue sit testamētū siue istrumētū publicū vl̄ p̄uatū siue sint tabule ligneesiue cere vl̄ rōnes. vt. ff. ō crimine falsi. l. i. §. q̄ in rationib⁹. ⁊. l. paulus. §. paul⁹. C Secūdo cōmittit falsitas in dicto. vt testis falsidic⁹ ⁊ iudex sciēs iniq̄ p̄tra cōstitutiōes iudicās ⁊ g te/

stem vel iudicem corrũpit z recipiens pecuniam ne veritatẽ dicat: vel vt testem instruat locutionẽ prauã edocẽdo: vel qui falsis legibus vtitur allegando: z sic cõpilatio antiqua non videtur alleganda. Et hec probant. ff. de crimine falsi. l. i. §. Item qui ob instruendam. z. l. sed si aliqs §. q iudicem z. §. sed z si tuder: z. l. eos: z l. vlti. z. C. de veteri iure en. l. ij. §. hoc autem z. §. eãdem penam. Et si qs mẽtitur presidi vel principi z per obreptionẽ aliquid obtinuerit non tenet: vt. ff. eo. si qs oppressit. vnde z mendax impetrator debet carere impetratis. extra de impet. super litteris. C. si cõtra ius. vel vtil. pub. z si de legibus. z de diu. appo. l. ij. Ideo puniendi sunt iudices qui vetant precũ argui falsitatem. C. si cõtra ius vel vti. pub. l. pumiri. Falsidicus autem testis tribus psonis est obnoxius. ¶ Primo deo: ideo ĩponitur et in penitentia septẽ annoꝝ. vi. q. i. quicũqꝫ. ¶ Secũdo iudici. ideo infamis fit. xxij. q. i. si quis cõuictus z verberibus castigat. v. q. v. illi qui vel extra: dicrie punitur: vt. C. de testib⁹ nullũ. ¶ Tertio proximo: z ideo iurta modũ lesionis punitur. iii. q. ir. Mihilominus. xi. q. ij. qs qs. Vnde falsidicus testis peccat cõtra deum assumens eum in testem falsi. Sed cõtra iudicem peccat faciens eum condemnare innocentem z absoluere reum. Sed contra primũ peccat faciens eum iniuste dãnari. ¶ Item dicto cõmittit falsum advocatus vl' procurator: qr aduersario secreta cause aperuit vel instrumẽta, pdidit. ff. e. is qui deposita. ff. de pents si quis alicui quid. §. si quis instrumentũ z. §. instrumẽta. Aliquãdo etiam cõdemnatur ad interesse. xij. q. ij. si quis de clericis. Alias tenetur iniuriarum. ff. depositi. l. i. §. si qs tabulis. ff. ad. l. acql. si quis testamentũ. §. sꝫ z si quis tabulas. Et ẽt talis pditor dicit põt. lx vj. di. clericus. z sic falsum cõmittit qui secretum aperit. extra de offi. delegatum magis. ¶ Tertio falsitas cõmittitur in facto: vt in moneta z mensura. ff. e. qui cunqꝫ z. l. lege: z. l. penul. §. i. extra de contraben. nup. c. i. z ponit exẽplum de his q numos pti raserũt vel finxerunt. In quo casu liberi bellis subiiciunt. serui vltimo dãnant supplicio: sed ẽt de diminutione habes extra de iure iur. c. quãto. ¶ Item ponit exẽplum de eo q auro aliqd vicij addiderit: vel argẽteos numos adulterinos finxerit. vel eoꝝ tale quid nõ phibuerit. vel numos stãneos seu plũbeos emerit vel vẽdiderit dolo malo. Qui tñ falsã monetã pcusserit si in totũ formare noluerit suffragio iuste penitẽtie absoluetur. Pro mẽsura aũt falsa duplex pena ipponitur. z insuper relegat. ff. e. q falsam. l. vlti. ¶ Item facto cõmittit falsum in ptu supposito in quo ptiuata est actio. Nam de eo soli accusant parẽtes. vel hi ad quos ea res ptinet non quilibet ex populo vt publicã accusationẽ intendãt: vt. ff. e. qui falsuꝫ. §. i. z in. l. cornel. §. i. z in notoꝝ sigilloꝝ corruptiõe. extra de fide instru. inter dilectos. ¶ Quarto ꝑmittit in vsu vt si qs vtit falsis litteris vel instrumẽtis. z hmõi ab alio confectis vel impetratis. ¶ Item si qs se pro milite gesserit cũ non esset. vel illicitis iniunijs vsus est. vel falso duplomate. i. interdicto certi loci itinere breuiori via cõmeauerit z talis est pro admissi qualitate grauissime puniẽd⁹. ff. e. eos q. §. vlti. Et idẽ est in nõ ordinato q gerit officiũ ordinati extra de clericis si ordinatis z ministris. c. i. z. ij. Idẽ est in eo q sub pretextu clerici cũ hoc munus nõ impleat ab his se muneribus subtrahere conat. C. de sa. san. ec. qui sub pretextu. extra de vita z hone. cleri. c. fi. ¶ Item in eo q cũ non sit clericus tanꝯ clericus nititur bñficiũ ecclesiasticũ obtinere extra de trãslatiõibus ex litteris extra de rescriptis cũ a deo. Spiritualiter aũt hec q̃druplex falsitas referri põt ad ẽttuor genera peccatoꝝ. qr falsitas scripture ptinet ad hereticos qui sacras scripturas que sunt velut instrumenta vel testamẽta dei vnde z vetus z nouũ cõtinent testamentũ falsis glosis z expositiõibus depranant z corrũpũt. Falsitas aũt dicti gñaliter ptinet ad mendaces quorum sunt varia genera inter q̃ precipuũ z pessimũ est mendacium in do

ctrina ſpiritualī cōtra fidem ⁊ bonos mo
res. Sed falſitas facti refertur ad hypo
critas qui falſant monetā ideſt bona opa
q̄bus celeſte regnum mercari poſſumus.
Falſitas aūt vſus refertur ad demōes q
ſemp contra nos falſitatibus ⁊ deceptiōi
bus vtunt ⁊ precipue q̄ tranſfigurant ſe
in angelos lucis pretendentes ſe eſſe q̄
non ſunt. Vñ omnes he falſitates vitāde
ſunt ſubtiliter ⁊ cauende ℳat. vij. Attē
dite a falſis prophetis ⁊c.

¶ Capitulum. xxiiij.

Autor mali preſumit qui
ipſum phibere ⁊ impedire
poteſt ⁊ non facit. Cui⁹ exē
plū apparet in clericorum
defenſione quia incidit in
canonē late ſentēte ab iſo
iure ⁊ maiori excōmunicatione ligatur q
pōt defendere clericum a violēta manuū
iniectione ⁊ non defendit. extra de ſentē.
excōi. quante preſumptionis. Hoc enim
nō ſolum reſtringitur ad illos qui tantuz
rōne poteſtatis ⁊ officij hoc ꝓhibere pōt
xxiij. q. iij. forte ⁊c. duo iſta noia. Sed etiā
intelligit de illo q ⁊ ſi non rōne prātis vel
officij hoc prohibere pt. poteſt tñ aliter
pura q; ſcit hoc fieri debere per illū. Cui
ſi diceret. caueas ne illud facias ſtatim ali
us abſtineret. vt patet ſatis aperte in. c. de
cretali quādo dixit. ne autē ſolos violen
tia hums actores: ideſt qui hoc faciūt vel
ꝓcipiunt hoc fieri vel in hoc expreſſe cō
ſentiunt aliquo⁹ preſumptio extimet pu
niendos. faciētes ⁊ cōſentientes pari pēa
puniēdos catholica cōdemnat auctoritaſ
eos delinquētibus fauere interpretās q
ſubaudi q̄uis expreſſe non conſenſerint
tñ hoc fieri debere ſcientes. cū poſſent
ſubaudi nudo vbo tñ hoc ꝓhibere ma
nifeſto facinori definunt obuiare. lxxxiij.
di. ſ. i. ⁊ c. ſequenti ⁊. c. error. ⁊. lxxxvi. diſ.
factatis. ff. ad. ſc. con. filla. l. ij. ſ. potuiſſe: ⁊
ſ. ſequen. ⁊: ſ. pen. ⁊ hoc hodie cōprobat
in aūt. di. ij. imo extra de ſen. ex cōi di. inu
itur. Qō habendū eſt ſi tñ vbo ſed facto
⁊ plus q; hoc locū habet non tñ in cleri
co ſed etiam in vicino ⁊ proximo.

Capitulum. xxv.

Idelis dicit eſſe homo m
tipliciter ꝑut fides ſm iuri
ſtas multis modis accipit.
Nam primo ponit ꝑ ſacra
mento baptiſmi. xlv. di. de
iudeis extra de baptiſmo
debitū. ⁊ ſm hoc dr fidelis quilibet rite
baptizatus. ¶ Scōo ꝑ caſtitate thori. xx
vij. q. ij. coniuges ſm hoc dicit fidelis qui
thori fidem ſeruat. ¶ Tertio ꝑ cōuentio
nali ſecuritate q̄ ēt hoſti ſeruāda eſt. xxiij.
q. j. hoſti q̄ graue eſt fidez fallere. ff. de cō
ſti. pec. l. i. Rel. prima. ſic dr fidelis qui pa
cta fideliter ſeruat. ¶ Quarto pro ſcien
tia. extra de reſti. ſpol. litteras ⁊ ō preſeri.
q̄ omne. xxviij. q. i. ſ. i. de peniten. di. iij.
illud vltra mediū ad fi. di. ⁊ ſic fidelis dici
pōt qui cōſcientiā habet non fictā ſed ve
ram. ¶ Quinto ꝑ credulitate ſecundum
quā credimus id q̄ nō videmus Grego
rius. fides non habz meritū cui humana
ratio prebet experimentū: ⁊ ſic fidelis di
citur qui catholice credit. ¶ Sexto pro
legalitate vel confidētia. Inſti. de rerū di
ui. ſ. vendite: ⁊ ſic dicit. fidelis qui eſt lega
lis. ¶ Septimo pro equalitate ⁊ eruberā
tia actionū inſti. de ac. ſ. actionuz. ⁊ extra
de exceptio. cum venerabilis. ⁊ ſic dicit fi
delis qui operat quantū pōt. ¶ Octauo
pro fidelitate ⁊ legalitate dolo contraria
ideſt de preſenti bona fides. ⁊ ſic dicitur fi
delis in cōmiſſo ideſt nō fraudulētus vel
doloſus. ¶ Nono pro ꝓbabili ignoran
tia. ff. de acquiren. re. do. qui bona fide: ⁊
l. bonefidei vel ꝓbabili credulitate. ff. de
verborum ſigni. bone fidei emptor. ¶ De
cimo pro ſimplicitate bona ſeu innocen
tia: vnde dicitur cōiter bone fidei homo
eſt: quaſi dicatur: non eſt duplex. non eſt
malicioſus: ſed innocens qui omni ver
bo credit. xxij. q. iij. innocens.

¶ Capitulum. xxvj.

Alius dei oſtendit aliquis
ee tripliciter: ſicut tripliciť
ꝓbatur aliquis eſſe filius ꝑ
ſbyteri vel alteri⁹. ¶ Prio
vbo. ſ. cōfeſſionis. Vnz pis

qui confitetur se filium fore ꝑ̃ius de illegi timo thoro sic creditur cē extra de elect. innotuit. habetur. n. ci fides cōtra se. ff. ō interroga. ac. de eta. §. i. Hoc ēt mō ꝑbat quis cē filius dei. Est. n. confessio triplex fidei criminis z diuine laudis. Quicunq; ergo veram fidē confitentur z peccata ꝑ pria in cōfessione non celāt. z deum sepi laudāt hi quasi ex confessione sua filij dei esse ꝑbant. i. Joā. iiij. Omnis spūs qui cōfi tetur xꝑm iesum in carne venisse ex deo est. hoc quātum ad fidez humanitatis xpi. sed de confessione diuinitatis subditur i eodem. Quisquis confessus fuerit quoni am iesus est filius dei: deus in ipso manet z ipse in deo. ¶ Secundo ꝓbatur ex affectu. extra de ꝓsumpt. afferte. ij. q. vi. ad romanam ecclesiā. C. de inofficio. te. si mater Sic ēt ꝓbatur quis esse filius dei ex affectu charitatis qz charitas sola distingu it inter filios dei z filios perditionis ſm Augu. Et intelligitur de affectu dilectiōis non tātum dei sed etiam ꝓximi. i. Joā. iij. Omnis qui nō est iustus non est ex deo z qui non diligit fratrem suum. ¶ Tertio ꝓbatur ex cohabitatione. Maz dato q aliquis neget se filium sacerdotis: si tamē constet q mater eius cū sacerdote mora batur tempore conceptionis eius filiꝰ ꝑ sumitur. extra qui si. sint le. Causam que. Econtra aūt si potest ꝑbare negās q ma ter sua maritū habebat legitimum cum q̄ morabatur tempore conceptionis ꝑbat se legitimū. Quamuis. n. mater eius de fa cili sciri possit. ff. de Insti. no. qz semp. Im possibile est tamen ꝓbare patrez in hoc casu per testes idoneos. Ideo dicit lex q hec conditio est impossibilis scilicet si pro baueris te esse filium talis. ff. de ꝓdi. z de mon. lucius. Paterna ergo filiatio illegiti ma de facili nō ꝑbatur licet certa indicia admittāt si p testes legitimos cōprobent. In his. n. in qbus certa ꝑbatio hēri non pōt. vt in furtis z similib⁹ indiciis ꝑbabi lia z ꝓsūptiones violēte sufficiūt. C. de rei vē. iudicia. C. de q̄stionibus milites. ff. de re. mili. nō oēs. §. a barbaris. Cōsimiliter ēt quodā indicio oñdit an hō sit filiꝰ dei an nō. Maz velut mater parturiēs peni tentē in esse gratie penitētia est que tunc moratur cum legitimo viro cū sit ꝑpter christuz. Et hec est in vere penitētib⁹. sed tunc quasi cum alio viro morat z adulte ratur quando ficta intentiōe operatur. Et talis est penitentia hypocritarum. Dñ colligitur q vere penitentes sunt legiti mi filij dei. ſ hypocrite z falsi pēitētes sē filij spurij z si dei ſ diaboli qb⁹ cōpetit illud Jo. viij. Vos ex patre diabolo estis ꝛc.

Capitulus. xxvij.

Randulēt⁹ z hypocrita per dit meritū bōi opis quod fa cit. Cui⁹ exēplū est quia si qd fiat in fraudē legis nō valet quod sequit ex eo vl ob id vt. C. de. legi. l. non dubiū. Verbi gratia potest hoc ostē di quattuor exemplis secundū q quattu or modis fit fraus legi. ¶ Primo de con tractu ad cōtractū. vt cū coniūx qui dōa re non potest vt extra de donationib⁹ inter virum z vxorē. c. vltimo vendidit ꝑ cium nō exactur⁹. Ideo q̄s nō valet contra ctus vt. ff. de dona inter virum z vxorē. si sponsus. §. circa. ¶ Secundo de perso na ad personam. vt si coniunx interpo nat aliā personam cui donet. vt coniugi suo detur. ff. de dōa. inter. vi. z. vx. l. iii. §. si tantū. ¶ Tertio de re ad rez. vt cū filio familias. cui nō potest tradi pecunia mu tua sine metu macedoniāi patre inscio z ratū ñ habēte. vt. C. ad macedoñ. l. i. z. vi ti. tradit species certo ꝓcio vt ipsa vēdat z precū recipiat. vt. ff. ad macedoñ. ntē si filiꝰ. §. mutui. ¶ Quarto ō cōtractu ad eū dē contractuz sed altero modo. vt cū tra do ubi mutuū vis dare mulierē ꝓdeiui sore ego sciēs eā tutaz veleiano volo q ipsa cōstituat te principalez z tu fideiubeas ꝓ ipsa vt. ff. ad veleianū q̄nis. §. sicut eēz. Sicut ergo fraus legis euacuat id qō seqūt ex facto ita fraꝰ z fictio hypocritis euacuat meritū ꝓseqūns ex ope bono. Dñ Matth. quito dr ō hypocrytę. Amē dico vobꝭ receperūt mercedē suā. Jō dicē recepe rūt qz nulla recepturi sē mercedē i futu ro ſ potiꝰ suppliciū. Capitulū. xxviij.

Frequentatio confessionis quattuor bona facit anime Et hoc p3 per exẽplum in cõsuetudine. Est enī cõsuetudo ius quoddã morb⁹ institutũ qõ pro lege accipitur cũ deficẽ lex dicã cõsuetudo di. viij. frustra. Et dicit morbus institutũ. i. assiduis vel frequẽtibus actibus hoiũm sm iuristas. Et ideo actus cõfessionis assiduitas ꝛ frequentatio has virtutes h3 respectu mentis. quas dicit cõsuetudo habere respectu legis. nam primo cõsuetudo hab3 virtutẽ legem imitandi. ¶ Imitat. n. leges ideſt supplet vbi lex deficit. extra de consuetudine. cum olim extra de sepulchris. de vxo. in fi. ꝛ c. certificari insti. de iure naturali. §. ex nõ scripto. Sicut aũt cõsuetudo supplet defectũ legis. ita quoq3 frequẽtatio cõfessionis supplet defectum cõtritionis. Nam cum in peccato duo sunt. s. culpa qua offenditur deus ꝛ pena que pro culpa debetur. In cõtritione quidẽ deus remittit culpã ꝛ pena eterna in tempora lem mutatur. sed nihilominus manet adhuc ligatus ad penã temporalem. Unde si decederet sine cõfessione non cõtempta tñ sed preuenta iret ad purgatoriũ. qõ sicut dicit Augu. est maxima pena. Quando ergo cõfiteris sacerdos absoluit te ab hac pena vi clauium cui subijceris in confessione. Et qñ semel ꝓfitetur aligs dimittitur aliqd de pena hmõi silr qñ iterum cõfitetur ꝛ posset totiens cõfiteri q̃ tota dimitteretur ꝛ ita sicut dictum est supplet frequentatio cõfessionis defectũ ꝓtritionis. ¶ Scõo h3 cõsuetudo virtutez dubium ius interpretãdi. extra de cõsue. cum dilectus. §. j. ad fi. ff. de consue. l. si de interpretatione. Similiter dum hõ frequẽter discreto sacerdoti ꝓfitetur frequenter de suis factis ꝛ dubijs casibus p eius sapientiam ꝛ ꝓsiliũ declaratur. ꝛ sic per frequentiam cõfessiõis claritatẽ de dubijs recipit ¶ Tertio h3 virtutẽ ius tollẽdi ꝛ abrogandi. Nam cõsuetudo si sit rõnabilis tollit ius in loco in quo viget. ff. de legibus ꝛ se. con. l. de qbus. Similiter cõfessionis frequentatio ius diaboli ab hoie tollit. Habet. n. ius diabolus in hoie ex eius inductu peccãti. sicut hõ in suo pecore. Et totiens hoc ius renouatur quotiens peccatum ꝓperat. sed hoc ius diaboli p confessionẽ abrogat. ꝛ diaboli chyrographũ ideſt peccatũ cassat. Vñ qr frequẽter peccamus cõfessionem iterare frequenter in digemus. ¶ Quarto h3 virtutẽ presumptionem inducẽdi. Est enim aliqua consuetudo specialissima sm quam in dubijs iudicat. ꝛ hec presumptionẽ inducit cui ꝓstatur fides nisi forte cõtra probetur. Hec est cõsuetudo patrisfamilias. ff. de pig. actio. l. vniuersos. ff. de vsuris. qui se miles. ff. de legibus. l. si seruus plerũq3. §. si vis extra de presump. ex studijs. ꝛ c. mandata. ꝛ c. cum in iuuentute. Similiter quanto frequentius per cõfessionem cõscientia purgatur tanto maior presumptio ideſt de peccatorũ cõfessorũ venia generatur ꝑs. Dixi confitebor aduersum me iniusticiam meam domino ꝛ tu remisisti impietatem peccati mei. ¶ Capitulum. xxix.

Gratia tollitur siue ꝓditur per vnum actum peccati mortalis. Cuius exemplũ est qr quãdoq3 derogatur priuilegio vel statuto per vnicum actum cõtrarium vt si papa statuat in aliqua ecclesia certus numerũ canonicorũ. ꝛ super iam inducto vel statuto ab alijs ꝛ per ipsum papã confirmato littere cõcedant. hmõi priuilegio derogat per vnicum actũ cõtrariũ. vt extra de cõstitu. cum accessissent. ꝛ extra de prebendis pro illos. ꝛ extra de his que fiunt a ma. par. ca. ex ore. xi. q. iij. priuilegiũ ¶. de iure do. impe. l. ij. ¶. de pac. inter ep. ꝛ vendito. l. cõmissis. ¶ Item gratia diuina non operat in homine sine ipsius voluntate ꝛ dispositione. qõ patet in susceptione sacramento⁹ que gratiam cõtinẽt. nam sacramenta ipsa talia sunt accipientibus quali cõde ꝛ conscientia suscipiunt j. q. j. §. Ecce cum dominus declarauit. ió sunt malis ad iudicium. de cõsecra. dist. ij Dicit et hostien. q̃ qui inuitus recipit sa-

erāmentum ēt caracterem non recipit extra de baptismo. maiores ideo non cogit quis precise ordines suscipere.

¶ Capitulum. xxx.

Heretici diuinas scripturas deprauantes ꝛ malitiose exponentes grauē penitentiā merenť. Mā q leges vel cōstitutōes seu rescripta principis malitiose interptant efficiunť infames vt. C. de legib⁹ ꝛ ꝟsti. l. ij. Multo ergo magis q maligne interptāť ꝛ exponūt scripturas diuinas ꝓtinentes leges ꝛ statuta dei ꝓfuīōe ꝛ dānatiōe sunt digni. ¶ Mā tales iter hereticos ꝓputāť. Iꝫ n. stricto mō ꝓprie dicať hereticus q aliter sentit de articulis fidei q̄ rōana eccl̄ia xx. q. i. h ē fides. ꝛ c. q̄n tū largius accepto vocabulo ois q male interpretať sacram scripturā. i. q ipsam aliter intelligit q̄ spūs sanctus efflagitet a quo inspirata est. Iꝫ ēt talis ab ecclesia nō recesserit. nihilominus hereticus dr. xxiiij. q. iij. hereſis.

¶ Capitulum. xxxi.

Ignorātia iuris excusat ad tps. Cui⁹ exēplū ē q ignorātes ꝟstitutionē factā ifra duos mēses p⁹ diuulgationē nō ligank extra de cōsti. cognoscētes. ꝛ. lxxxij. di. p⁹ posuisti i fi. Mā ꝟstitutio post duos mēses a publicatōe incipit arctare. vt i auc. facte nouē. cō. in ipa Reseri. ꝛ Rel. §. i. col. v. extra ne clerici vel mōachi c. vlt. extra ō sē. excōi. nouerit. Elapso ꝫ tpe nō pōt qs allegare ignorātiā. q. nō singulo⁹ auribus inculcāda. x vi. di. q̄ dicitis. xij. q. ij. q in humanis. ¶ Itē q ignorantia canonis aliqñ excuset patet. q. si qs eps constitutionem ediderit q̄ qcunq; furtū fecerit excōmunicatus sit vel cōsimilē aliā extranei q etiā intra eius territoriū contra hoc faciunt si ignorāt sententiā latā nec tantā morā traxerunt q̄ scire presumank nō ligank. ar. extra. qui matrimoniū ac. posſ. c. fi. extra de adul. si ea. Nec. n. ligatur excōmunicatus sententia nisi sciens. extra de sen. excom. significauit ꝛ. c. cū desideres. Nec etiā talis extraneus tenek seruatari decreta alterius regni. C. de commerciis. l. mercatores. Si vo hoc sciat vel magnā morā ibi contraxerit iaz incipit eē subditus ratiōe delicti ꝛ sentētie late. Mā ꝛ de furto tenek ibi respōdere vbi cōmisit. extra de rapto. c. i. vi. q. iij. placuit. ¶ Itē ratione delicti ꝛ preses aduersus extraneos hoies delinquentes imperiū habet. Nec enīz distinguitur vñ sit. ff. de officio presidis. l. iij. ¶ Itē ignorātie excusatio ñ admittit vbi potest homini aliq̄ imputari. Si enī puto percutientes me percutere ꝛ percutio alīū hac ignorantia non excusor. ff. ad. l. aquil. l. v. §. i. ꝛ. l. scientiā. §. penul. Vnde in hac actiōe culpa leuissima imputatur. Mā si quis cisternaz fodit ꝛ ipsam apertam dimiserit vel sic non cooperuit q̄ animal in eam non possit cadere ꝛ bos ibi ceciderit tenek. extra de damnis datis. c. ij.

¶ Capitulum. xxxij.

Inobedientia ē grauis culpa. ꝛ iō scōm iura ꝓtumacia grauiter punik. Est. n. cōtumacia erga iudicē vel platū cōmissa inobedientia. Vnde multo grauior ē inobedientia erga deū. Sꝫ nota q ꝓtumax dr aliqs multis modis. Mā vno mō dr ꝓtumax q citatus tribus edictis vel vno p⁹ oibus ñ venit ad iudiciū. ff. de re iudica. ꝓtumacia Et hoc mō peccator citatus a deo tripl'r. ſcz p eius flagella. p eius verba. p eius bñficia. si ñ venit ad iudiciū ē ꝓtumax. ¶ Secūdo mō dr cōtumax q̄ non vult puta q impedit vel procurat q̄ citatio ad ipsuz nō perueniat. ꝛ talis pro citato debet haberi. ff. de re. iur. ad ea. §. semper. ff. de. condi. ꝛ demonstra. l. iuſ. ciuili. ꝛ. l. quibus diebus. Et hunc assimilantur peccatores qui predicatores ꝛ predicationes fugiunt. Sunt enim predicatores quasi quidam dei nuncij ꝛ precones. Et eorum verba sunt velut iudicis edicta. Vnde de talibus peccatoribus dicitur. Job. xxi. Dixerunt deo recede a nobis scientiam viaruz tuarum nolumus. ¶ Itez contumax est si venit ad presentiā iudicis sic q̄ iudex ipsuz

P

cognoscat ſꝫ potius latitat retro cōlūnas aut stationes.ff.qb⁹ ex causis in poſ.l.fulcinius.§.quid ſit latitare 7.§.idē sciendū Dicit assimilatur qui venit ad penitentie siue confessionis iudicium ſed non ſic cōfitetur q̄ ſacerdos eius conscientiam cognoscere poſſi aut qꝫ occultat aut qꝫ palliat vel excuſat vel hmōi. Vnde etiam dicitur contumax qui iudici obscure reſpōder.7 ſic qui confitetur p verba obſcura 7 inuoluta. ¶Tertio dicitur cōtumax q̄ recedit ſine licentia. In aut.de litigio.§.omnium vō. Talis eſt qui recidiuat in peccatum vel qui penitentiam ſibi ipoſi tam non perficit ſed abſq̄ diſpenſatione vel licētia ſacerdotis eā dimittit. ¶Quarto dicitur ꝓtumax q̄ ad p̄ceptū iudicis non reſtituit.i quo caſu res manu militari ei auferri iubetur.ff.de rei vendicatiōe qui reſti.7 ne vis fi.et.qui in poſ.ſi quis miſſus. Et his aſſimilantur qui ad dictum ſacerdotis aliena non reſtituūt poſtq̄ cōfeſſi ſunt. vnde deus quandoq̄ per alias vias aufert eis ex quo nolūt reſtituere.p hmōi autem criminibus dicit canon contumaces excōmūicari debē.xi.q.iij.certū Omnis autem contumacia graue crimen poteſt dici. Eſt enim quaſi peccatum idolatrie repugnare vele 7 quaſi ſcelus idolatrie nolle acquieſcere.viij.q.i.ſciendum:

¶Capitulum.xxxiij.

Inſpirata hominibus a deo excipiuntur a communi lege. Cuius ſignum 7 exemplum eſt in iure canonico quia electio per inſpirationem non eſt in forma iuris. ſed exceptio a formis. vt extra de electionibus propter diuerſas Et ſimiliter ſecūdum legem diuinam ea que inſpirātur a deo excipiuntur a lege communi.ſicut patet in patriarchis qui acceperunt plures vxores vt Jacob qui habuit liā 7 rachel 7 ſimiliter dauid.quod tñ ex lege cōmūi non licebat.lex.n.de vnica vxore non eſt humanitus ſed diuinit⁹ inſtituta nec vnq̄ vbo aut litteris tradita ſed cordi ipreſſa ſicut 7 alia que ad legē nature ꝯtinent.7 ideo in hoc a ſolo deo diſpē ſatio fieri potuit. Mā ille ex cui⁹ auctoritate lex efficaciā hꝫ reſeruat. vt licentiā ꝓbeat legē ꝓtermittendi in illis caſibus ad qs legis efficacia nō ſe extēdere dꝫ. Et talis licentia diſpēſatio dr. Et in hoc q̄.ſ.aliquis hēret ſimul plures vxores a ſolo deo dr ſpēſatio ſibi fieri potuit p inſpirationē interna.q̄ quidē principaliter ſanctis patribus facta é.7 p eorū exempla ad alios ō ꝛuata co rpe quo oportebat. Predictus vō ꝑceptum ſcilicet de vnitate vxoris ꝓtermittit vt maior cēt multiplicatio prolis ad cultum dei educande.

¶Capitulum.xxxiiij.

Miuriant aliqui xpō tripliciter. Cui⁹ ſimilitudo appareret in ipſis iniuriis hoium. Iniuriat.n. vnus homo alteri tripliciter: vno modo reī hoc fit quotiēſcūq̄ manus infert. ¶Secundo vbis. vt q̄ conuitium fit. Et dicit conuitium a conuocatione vel cōuentione.i.collectione vocū. Cū enim in vnum plures voces cōferunt ſpecialiter cōuitiū dr quaſi convocium. Et fit nedum ꝑſenti ſed etiā abſenti. Maꝫ ſi quis ad domum tuā vel taberna venit quicū facit etiā te abſente ſi vociferatur. vel alios ad vociferandum induxit ꝓtra certam perſonam. nam vite nulla eſt executio.ff.de iniur.l.i.§.iniuriam 7.l. Item apud labeonē.§. cōuitiū 7.§.feciſſe 7.§.tibi. ¶Tertio fit iniuria in litteris vt cū quis libū vel hiſtoriā vel chartā ad infamiaꝫ alicuius pertinentes ſcripſit vel ꝓpoſuit vel edidit vl̄ dolo malo fecit q̄ qd eorū fieret: puta dimiſit ſcripturā cadere in plateā ar.ff. de ver.ſignī.late. Nec diſtinguit vtrū nomine ſuo vel alterius hoc ediderit expreſſo nomie ꝓpio illius quē infamare intendit. vel ſi expreſſo. Eodē mō tenet q̄ hmōi ſcripturas vēdere curauit vel emere. Eodē mō tenetur ét ſine ſcriptura ſi i notā vel ſignū aliq̄ hoꝫ pdiderit.puta veſte lugubri vel ſqualida vtī i iniuriā alicui⁹ vel barbā dimittit. vel capillū ſubmittit. ff. de iniur.l. Ire apud labeonem.§.ait pretor.ne inſu

mandi cā. ⁊ sequēti. v. q. i. quidam malignī spūs. Et nota q̄ de famoso libello agi pōt criminaliter ſm. l. ſcs ad pena capitis tam ꝓtra illū q̄ fecit q̄ ꝓtra illū q̄ inuenit nisi ipſū corruperit vel cōbuserit vel inuētū nulli reuelauerit. C. de famoso libello. l. iſta. q̄nta. q. i. ſi qs famoſū libellū. Et p̄t i ſ̄ casu q̄libz de populo accusare. ⁊ accusato ri ꝓſtituitur preciū p̄ mō ſubſtantie accuſate pſone. vel ſi erat ſcrū, ꝓducit in libertatē. Quid enī ſi publica vtilitas ex hoc emergat. ff. e. l. §. fi. ⁊. l. ſenatus ꝓ ſultum. ⁊. C. de famo. libe. l. vnica. pōt ēt ciuiliter agi actione iniuriaꝝ q̄ non publici iudicij ſz ꝓuati ꝓtinet querelā. C. eo iniuriarum. ff. eo. ꝓſit. §. vnico. Vnde ⁊ de omni iniuria ēt ſi deſcendat ex lege cornel ciuiliter agi poteſt vt ibi ⁊ de oī alia quacūq̄z actōe. ff. e. ꝓtor edixit. §. poſt ſc. Hodie ſcōz canoñ. qui famoſū libellū cōficit flagellat ⁊ excōmunicat. v. q. i. q in alterius. ⁊. c. is. q. Sed ⁊ ſi certū ē qui confecerit poteſt accuſari ⁊ deponi cuz ſit grauē crimen ⁊ accuſatione ac damnatione dignissimum. xx v. di. § nunc aūt. C Primo ergo modo ſcilicet re iniuriati ſunt chriſto iudei qui manus iniecerunt in eum ⁊ ligauerunt. ⁊ hi qui eū verberauerūt ⁊ crucifixerūt. C Sed ſecū do modo iniuriantur ei maledici ⁊ blaſphemi. qui linguas ſuas contra ipſum relaxare preſumūt. C Tertio autem modo heretici q falſa de ipſo chriſto ſcripſerūt ⁊ contumelioſa vt manicheus ⁊ arrius ⁊ alii conſimiles. Notandum autem q̄ iudei iniuriantes chriſto quaſdam falſas excuſationes pretendere conati ſunt. vt nō iniurioſe ſed iuſte eū perdere crederent. Nam ſecundum iura iniuria alicui facta excuſari poſſet ex trib⁹. C Primo ex culpa ſiue delicto puta ex eo q̄ ille cui conuiciatum eſt vere deliquerat. Nam peccata nocentiū nota eſſe ⁊ expedit ⁊ oportet. ff. de iniur. cū qui nocentē ⁊. C. eo. ſiquidem aiam tuā vbi non ſe perſeueret. Aliaste netur nunciator. C. ⁊ ſi non es nunciator. Hāc ergo excuſationē iudei cōtra chriſtū pretendere voluerūt quādo dixerūt pilato. Si nō eēt hic malefactor nō tibi tradidiſſemus eū Joānis. xviij. ſed vere mentiebantur q̄ ipſe peccatum nō fecit nec inuentus ē dolus in ore eius. prime Petri. ij. C Secūdo excuſat iniuria ex cauſa. puta ſi fecit iniuriam cauſa venerande reſpublicc. vt ſi magiſtratus ſcutum alicuius perforauit. q̄ in bello ſe male habuit. ff. eo q̄ reipublice. Idcoq̄z excuſat ſacerdos a canone ratione turbationis diuini officij. extra de ſentē. excō. veniēs. Hanc excuſationem pretenderunt iudei cuz dixerūt Hunc inuenimus ſubuertentem gentem nſam Luce. xxiij. Sed in hoc etiam mentiebantur quia ipſe gentem ſuam ideſt iudeos non ſubuertere ſed ſaluare conatus fuerat ſm illud Math. i. Ipſe enī ſaluū faciet populū ſuū a peccatis eoꝝ. C Tertio excuſatur iniuria a precminētia. quia rōne dignitatis ꝓſumit ꝓ aliquo q̄ non animo iniuriādi quid agat. vt ſi miniſter reipublice iubet aliquem duci quia decreto ꝓtoris non obtemperat. quia iuris executio non dz iniuriam non tenetur. Et q̄ iuſſu poteſtatis a magiſtratu fiunt ad iniuriarum actionem non pertinent. Et inde eſt q̄ nec magiſter incidit in canonē ſi causa correptionis ſcholarem in minoribus ordinibus conſtitutum percuſſerit. extra de ſenten. excōi. cum voluntate. §. fi. q̄ vo Hanc excuſationem iudei habere voluerunt. ex eo q̄ iudei primo rēz tangē blaſphemum per principem ſacerdotuz ⁊ cō filiuz reum mortis adiudicari fecerunt. Et poſtea p̄ preſidem pilatū tangē ꝓtradicentem ceſari ⁊ tributa dari⁹ prohibentez a pilato crucifigi eum petierunt. Sed tamen etiam in his mentiri ſunt quia nec blaſphemus ſed dei cultor verus. nec tributuz ceſari negari ſuaſit. imo dixit. Reddite que ſunt ceſaris ceſari ꝛc. C Item in iuriantur aliqui eccleſie. Nam ſm iura omnis iniuria tripliciter infertur. Aut. n. infertur in corpus aut in dignitatem aut in famā. infertur in corpus cum quis pulſatur vel verberatur vel cū vi aliquis domuz alterius ingreditur. In his enim tribus caſibus agitur iniuriaruz ⁊ lege cornel. Et ē pulſare ſine dolore cedere. ver-

berare autem cum dolore. sed ꝛ dicit verberasse abusiue qui pugnis cecidit. ff. ꝺ iniurijs. Item apud labeonem. §. verberasse. Domus autem mea accipienda est nō solum si propria sit: sed ꝛ si conducta fuerit vel gratis concessa sed tamen ad meritoria vel stabula non pertinet. vt omnia hec ꝓbantur. ff. e. l. §. in oi. ꝛ. l. lex cornel. de iniur. Resc. §. i. ij. ꝛ. iij. Forte etiam in his casibus agetur iniur. de iure pretorio cum filio famili. pulsato debetur patri ꝓ iniuria actio iniuriarum. filio vō debetur. ex. l. cornel. §. illud. Et hoc modo iniuriatur ecclie illi qui ꝑsonas ecclesiasticas manus violētas temere injiciunt eos capientes vel verberantes. vel etiam ipa loca ecclesiastica occupantes vi. Ad dignitatem vō minuendaz fit iniuria cuz comes qui comitatur ꝛ sequitur. siue liber sit siue seruus siue mulier vel masculus vel etiam pedagogus non tamē tenetur qui cepit adducere sed qui adduxit vt comes non esset cum ea. Sed nihil interest verū vi hoc fecerit vel ꝑsuadēdo vt eam relinqueret. ff. de iniur. l. i. §. omneqz. ꝛ. l. Item apud labeonem. §. comitem. ꝛ. §. adduxit se. Hoc modo iniuriatur ecclie rectores mali qui ecclias sibi cōmissas sine gubernatore ꝛ officiatore relinquunt. Vel mali pastores qui plebes sibi cōmissas tempore prosperitatis comittantur. sed tempore aduersitatis ꝛ persecutionis eos fugiunt ꝛ dimittunt. Ad famam autez alicui⁹ fit iniuria cum alicuius pudicicia attētatur vt femina ancilari vel meretricia veste induta sit. hoc sit ꝓ appellationem vel affectationem. Et appellare dicit blanda ex actione pudicicia alicuius attētare cuz sez agitur vt ex pudica impudica fiat. sz q verbis turpibus vtitur non tentat pudiciciam ꝛ iniuriarū tenetur. Affectari vō est cum quis tacitus frequēter sequitur contra bonos mores. Assidua enim frequentatio nōnullam infamiam ꝑbet. ff. e. l. j. §. omneqz. ꝛ. l. apud labe. §. tenet. ꝛ. §. si quis. ꝛ. §. itur aduersus. ꝛ. §. qui turpib⁹. ꝛ precedēti ꝛ. l. sed ē questionis. §. fi. hoc modo iniuriantur ecclie heretici: qui blandis fictisqz verbis pudicicia sinceritatem fidei siue moruz in ecclesiasticis personis corrumpere molliuntur. vel illi qui blandis colloquijs seu pronocatiuis nutibus vel continuis ꝛ pestiferis exēplis ad ipudiciciam trahūt Apostolus. Corrūpunt mores bonos colloquia prava.

¶ Capitulum. xxxv.

Attentio bona nō liberat a pena si opus sit stultum ꝛ illicitum. Cuius exemplum apparet ſm iura in eo qui vt sit castus ꝛ volens placere deo abscindit fibi membra impudica. Nam talis irregularis efficitur. lv. di. si quis abscinderit. Non enim ferro sed animo castitas queri debet. xxxv. q. v. tunc sanabitur. Ergo de rigore iuris is qui etiaz vt sit castus ꝟ facit fieri deponēdus est licz credat placere deo. Nam vt ait versus displicet imprudens vnde placere putat. Et ſm hoc intellige. lv. di. si euangelica. ꝛ. c. si quis a medicis. ꝛ. c. qui per partem. ꝛ. c. si quis ꝓ egritudinez. Nec obstat extra de corpore viciatis significauit quia ibi gra sit Piero. Illi eunuchi placent quos castrauit non necessitas sed volūtas. ¶ Item intentio ꝛ spes plus recipiēdi etiam sine pactiōe qua si vsurarium facit. nam etiā sine pacto si hac intentiōe principaliter ductus vt aliquid mihi dares tibi mutuarem pecuniā alias nō mutuaturus lz in foro iudiciali non possit censeri vsurarius. vt extra de vsuris. in ciuitate: tamē in foro penitētiali inducēdus sum vt pecuniā sic receptaz restituam Luce. vj. Date mutuū nihil ide sperātes extra de vsuris ꝙsuluit. xiij. q. iij. si festinaueris. Si tamē alias esset mutuaturus. ſz secūdario spero ꝙ mihi subueniens vel me remuneres i nullo vl'in modi co peco ſm Hosti. ar. lxj. di. qd ꝑderit. lix. di. si officia. lxx vij. di. in singulis. j. q. ij. quā piā. extra de testa. cū in officijs. ff. de petitione. sed ꝛ si. §. cōsuluit. extra de symonia tua. Si autem nullo pacto ab initio interueniente neqz exactiōe ex post facto hoc ita debitor aliqd graꝯ offerret recipi pol/

set sine aliquo peccato dūmodo intentio non fuisset ab initio. Nullā.n.maculā ob latio suscipienti ingerit.que nō ambitōis petitione processit.t.q.ij.sicut ēpm.

¶ Capitulum.xxxvj.

Ydicium xpi quod fiet in fine mundi erit in aliquo simile iudiciali foro hoium. Nam iudicium vt describunt iuristē est actus legitimus trium personarum.s. iudicis actoris z rei qui redditur in iuditium vt differat ab arbitrio fm azones.z ad hoc extra de ver.sig.fo2ᵒ.c.ff.ō v. ob. inter stipulantez.§.i. Sed ēt si factum negetur.iij.pso na.l.testis iducit.iij.q.iij.c.i. Nomine āt testium accipias instrumēta z ēt argumēta.vt in pdicta decretali fo2ᵒ. §.causa fm glo. Similiter in illo iudicio xpi finali erit iudex xps actor diabolꝰ rei peccatores testes angeli instrumēta conscientie vel scripture diuine argumēta peccata patētia vel ipse creature cōtra peccatores cōmote Isa.xlij. Iudiciū gentibus pfert. Et nota q illud iudiciū hoc ordie similitudinarie loquēdo fiet. Quia primo precedet sez citatio monitoria pceptoria z pemptoria.i.Thes.iij. Ipse dominus in iussu. Ecce citatio pceptoria de qua etiam in ps. Exurge domine in precepto q mādasti z synagoga populoꝝ circūdabit te. z ppter hanc in altū regredere domin⁹ iudica populos. Sequit in voce archāgeli. Ecce citatio monitoria.de qua Joel.iij. Cōsurgant z ascendant omnes gentes in vallē iosaphat.q ibi sedebo vt iudicem oēs gētes. Et subditur. In tuba dei descēde de celo z moztui qui in xpo sunt resurgēt primi. Ecce citatio pemptoria Apo.x. Angelus quē vidi stātē supra mare z sup terrā leuauit aiam suā ad celū z iurauit p viuētē i secula seculoꝝ q tēpus amplius non erit. Sz in diebꝰ vocis septimi angeli cū ceperit tuba canē consūmabit̄ mysterium dei. ¶ Secūdo sequitur examinatio. Examinabit enīz citatos primo de bonis eis commissis sez de corpore de quo malaz rationē reddent luxuriosi qui in luxuriꝫ illud nutrierūt. Et de anima de qua malaz rationem reddent superbi q ipam omnibus bonis per superbiā euacuauerūt. Et de rebus tpalibus de quibus male respōdebunt auari: qui pauperibus ex eis nihil dare voluerunt. Et etiam de tēpore de quo male respondebūt otiosi q ipsꝫ tēpus negligenter expēderunt. ¶ Itē examinabit de bonis omissis siue non faciendo siue nō multiplicādo siue non cōtinuando. ¶ Item examinabit de malis cōmissis. Iudex enim terrenus rationem nō requirit de minimis nec de alienis neqꝫ de occultis sed iudex eternus tāte erit severitatis q requiret rationem de minimis puta de vbis otiosis z de alienis puta de prelatis de subditis z de occultis scilicet de cordis secretis. ¶ Item examinabit de malis cōmissis siue de peccatis puta originali mortali z veniali: sine etiam de supplicijs. Vñ examinabit z de absolutione culpe z de remissione pene. ¶ Tertio sequetur convictio q scilicet examinatos cōuincet per autentica instrumenta scilicet per sancta euangelia Ro.ij. in die cum iudicabit deus occulta hominuꝫ fm euangelium meum. Et bene dicit occulta hominū: q quoddam est opus dei trin: vt opus creationis: quoddam vō dei z hominis sicut opus iustificationis in quo p consensuꝫ liberi arbitrij adiutores dei sumus z quoddam est solius hominis scilꝫ opus transgressionis sez peccatum. z hoc solum erit opus quod iudicabitur z cōdēnabitur. Quarto sequet̄ sentētie prelatio quia cōtra convictos sententiā diffinitiuā pfert dicens. Ite maledicti in ignem eternum ꝛc. Et nota q ista sentētia nullo auxilio iuris poterit subtrahi sez neqꝫ p appellationez neqꝫ per supplicationez neqꝫ per querelam falsi neqꝫ in integruꝫ restitutionez. Appellatio enim ibi locuꝫ non habebit. q: crimen cuiuslibꝫ notoriū erit sez per cōfessionem ppriam q: cuiuslibet conscientia confitebitur suū scelus. ¶ Itez p custodiā facti: q: omnia facta hominis vt dicit Piero. quasi in quadaz tabula picta demonstrabuntur. ¶ Item erunt no-

toria per presumptiõez violentam scz eo ipo q̃ stabũt a sinistris. Ex hoc enim presumetur q̃ sint dãnandi sicut de bonis q̃ stabunt a dextris presumetur q̃ sint saluandi. Non etiam habebit ibi locuz supplicatio in humanis enim iudicijs cũ sententia proferatur a principe nõ licz appellare sed supplicare. supplicationes aũt z preces ibi nõ valerent. etiam si beata virgo z marteres omnes cõfessores z virgines z omnes sancti celestis curie intercederent. ¶ Item non habebit ibi locum querela falsi vt scz dicatur q̃ illa sententia sit lata per falsos testes vel falsa instrumenta iudice circũuento. qz ille iudex nõ poterit decipi nec circũueniri cuz sit veritas z sapientia dei. Vnde contra ipsius sapientiã nihil valebũt loquitates aduocatoz aut sophismata pliz aut facundie oratorũ aut argutie versutoz. Non etiam poterit releuari vel reuocari per in integrum restitutionem vt scz de cetero ad priuilegiũ statũ restituãt Heb. vi. Impossibile ẽ eos q̃ semel illũmati sũt ꝛc. z plapsi sũt. s. finale ẽ pniaz seu piniaz rursꝰ reuocari ad pniaz.

¶ Capitulũ. xxxvi.

IVdicium suspiciosum z incertum de malo est vitandũ Quia ẽm iura de quolibet presumendum est bonum vbi non constat contrariũ Dñi quẽ hõ nescit indignũ dz psumẽ fore dignũ extra de presumptione dudum. ff. de manumi. teſtes litteras seruas. ff. de. leg. cum pater. §. rogo. extra de iudic. cuz õ puta. ff. de fideicõmiſ. tayz. §. soroz. Nec obstãt q̃ habẽtur. C. de his qui ve. eta. impe. l. iij. z. C. de probatio. ex psona eius. ff. de magistra. cõ. l. i. Quia iz hec iura pbẽt q̃ presumitur qs non soluendo pauper nisi probetur contra. Nõ enim presumit diues nisi euidens sit. ff. qui satisda. co. si vo. §. qui pro rei qualitate. Tamen aliter est de bonitate q̃ de diuitijs: qz virtutes quibus aliquis bonus est cõgruũt homini naturaliter nõ scz qz naturaliter iſint. sed qz homo aptus natus est ad eas ẽm phm in. ij. Ethi. Iusunt etiaz homini virtutes actu vel habitu post baptiſmum. in quo confertur gratia. de cõsecra. di. iij. c. ij. z. c. per aquam. Sed congregato diuitiarum ex accidẽti venit vt i auctẽ. vt oẽs obe. iu. §. i. coll. v. Vel refert virtum appareat q̃ semel fuerit soluẽdo. z sic adhuc p̃ sumitur nisi cõtra. probetur vel q̃ semel cessit bonis: z sic adhuc presumit esse nõ soluendo nisi contra. probetur ar. C. de. p batio. siue possidetis. ¶ Item q̃ dictum est q̃ quilibet presumitur bonus: verũ ẽ quando queritur de persona promouenda: secus autez est quando queritur de p sona saluanda: qz persona carnalis z honores carnales: anima vo spiritual' z saluatio spiritualis. ¶ Item nota q̃ iudicatur aliquãdo licite maioz a minori qõ pz in papa qui est maximus z tamen iudicio alterius subdi potest tripliciter vno mõ propter hereſim: sic enim ab alio z iudicari z accusari potest. alias autem nõ. xl. di. si papa. ix. q. iij. alioꝝ. ¶ Secũdo si ipse se subiecit iurisdictõi alteriꝰ. u. q. vij. nos si incompetẽter. ff. de iurisdicio. o. iu. ẽ re. ¶ Tertio si ipemet se deponat vt. xxi. di. nunc autem. ¶ Iez nota q̃ iudici ẽ multipler perfectio necessaria. ¶ Prima ẽ nature scz quantum ad etatem vt nõ sit puerinam impuberes iudicare prohibẽtur ff. de iudic. cum pretor. §. non autem omnes: vnde impuberem non potest delegare quilibet nisi princeps: de cuius delegatione disputare sacrilegij instar est. Nam dignus presumitur quem imperator elegit. C. de crimie sacri. disputari. x vij. q. iij. §. qui aũt. In auctẽ. vt iudices fine quoq̃ suffra. §. eos autẽ. Ibi quis enim nõ dilligat coll. ij. Alius aũt delegare nõ põt inuitis partibus nisi talem qui sit maioz vigiti annis: sed de consensu potest dum tamen sit maioz. x viij. annis sed non cogetur sententiam dicere. ff. de arbi. cũ lege. ¶ Item requiritur pfectio nature quantum ad sexum: qz femine nõ põt delegari qz regulariter femine remote sũt ab omnibus virtutibus actibus. ff. de regu. iur. l. ij ideo nõ possũt iudicare. xxiij. q. v. mulierẽ. nec excõicaꝝ eꝫ ꝺ malo. z obediẽ. dilec.

Nec pñias bare ẽ de pñia nona q̃dã: nec
ciuilibus actib⁹ fungi.iij.q.iij ⁊.tria. ¶ Se
cundo requiritur in iudicio peritia scien
tie. Oportet enim cui cõmittitur iudiciuz
q̃ iura nõ ignoret extra de consangui.c.i.
⁊ q̃ sit ꝓuidus extra de officio iudic. del.
cum. R. canonicus: ⁊ q̃ uo ad causas tem
porales sufficit q̃ peritiã habeat vl̃ per le
ctionem libroꝝ vel per experientiam. ar.
C. de episcopis ⁊ clericis paulatim. C. de
iudic. certi. iur. est. In auctẽ. de iudic. i. Ro
coll. vi. ¶ Tertio trãquitas aie quã tollit
ira ⁊ furia. Vnde furiosus nõ est aptus in
dicare q⁹ ñ sentit.iij.q.ix. iudic. xxxij. q. vij
nec furiosus. xvij. q. i. Gõsaldus extra. de
sucẽ. ab intest. c. fi. extra de regulari. sicut te
nor. ¶ Quarto requiritur integritas fame
q⁹ infames a legitimis actibus prohibẽ
tur extra. de test. licz ex quadam extra de
excessi. prelat. inter dilectos. Dicuntur au
tem infames heretici fures sacrilegi capi
talibus criminibus irretiti sepulcroꝝ vio
latores ⁊ qui aduersus patres scilz episco
pos armantur. iij. q. iij. hi q̃ episcopos ⁊
q. v. omnes ⁊. c. constituimus. Similiter i
cestuosi homicide. piuri. raptores. malefi
ci. venefici. adulteri. ⁊ ꝑ suis scelerib⁹ ana
themanizati. ⁊ demũ oẽs quos ecclesiastice
vel seculi leges infames pronũciãt ꝓbant
hec. iij. q. i. infames. ¶ Quinto requiritur
libertas fortune siue conditionis scilz vt
non sit seruus q⁹ seruus non põt esse iu
dex q⁹ nec arbiter qõ est minus. ff. de arbi
tris pedius. ꝯ. fi.

¶ Capitulum. xxx viij.

Iuramentum nõ violat qui
illud in melꝰ cõmutat: vn
õ potestas q̃ iurauit regimẽ
ciuitatis tenere ꝑ annum ⁊
magister q̃ iurauit regimen
scolariũ tenere ꝑ annũ ⁊ ca
pellanꝰ clericus vel seruiens q̃ ecclesie vel
dño iurauit seruire ꝑ annũ ⁊ alij cõsimili
ter aliq̃d iurãtes pũt sine violẽtia iuramẽ
ti religionẽ intrare cũ illud in melꝰ ꝓmu
tẽt ꝑm Gofredũ. extra õ iureinrã. ꝙnerit.
Hosti. aũt ly putet q⁹ talis posset se obli
gare. tñ cõsuluit q⁹ prius seruet ⁊ adumple
at qõ iurauit anteq̃ intret. Quia vt dicit
B tur nus est ei q̃ si ad religionẽ intraret in
tamẽti religione ꝓpta nisi ab illo cui iu
ramentũ prestitit possit licentiã obtinere.
extra de iureiurã. de bitores. Et expressus
est istud ꝓsilũ extra de sponsal. cõmissum
xxij. q. iij. ꝯ. vltimo. Et soluit Hosticñ. il
lud qõ allegat Gofredus de iureiurando
pernerat dicens illud etiam intelligendũ
qñ promissio facta est deo tm̃ ⁊ nõ quan
do homini iuratũ est. In quo casu deꝰ in
testẽ iduci videt extra de iureiurãdo. at si
xps. Quinimmo quasi fideiussor induca
deus. Ideoq̃ falsidicus testis tribus per
sonis est obnoxius. extra de crimine fal
si. c. i. Quando ergo homo deierat deus
contemnitur proximus decipitur ⁊ ipse
deierans diffamatur. Non est ergo mirũ
si difficilius frangitur triplex funiculus q̃
simplex vel duplex. extra de treuga ⁊ pa
ce. c. i. Deus enim tanq̃ plenus misericoꝝ
dia remittit de facili non sic homo. extra
q⁹ metus causa. c. i. Nec verisimile est ipm
cum iactura alterius vele fieri locupletio
rem ar. ff. de conditione indebiti. naz hoc
natura. vbi tñ aũt deo iuratum est: nõ di
minuitur in casibus predictis seruitium
dño sed potius cumulatur.

¶ Capm. xxxix.

Visti pauci bene viuẽtes ꝑ
feruntur multis peccatoꝝ
bus de quibus dicit Da
teũ. xxij. Multi sũt vocati
pauci vo electi: vsi etiaz in
electionibus ecclesiasticis prelatorum in
aliq̃ casu ꝓualet ꝓsensus paucoꝝ. Nam si
maior ps eligẽtiũ ꝓsentiat in viã cõpẽdij
⁊ cõpromissi paucos i viã scrutinij tenz cu
ria romana. q⁹ illi q̃ eligũt viã scrutinij ꝓ
valent hac ratione. Quia via scrutinij est
via ordinaria ꝑ quã cuilibet sanum est in
quẽ vult dirigere votũ suũ. sec⁹ ãt i ꝓpo
misso ꝓtingit. ꝑ qõ plerũq̃ ꝓuidetur õ
psona de qua nõ est creditũ nec speratum
vt extra de electi. dilect⁹ fili⁹ archi. monñ.
cũ nulꝰ inuitꝰ fit dand⁹ episcopus. vt. lx.
di. nullus. ad cõpromissũ nullus inuitꝰ cõ
pellitur. vt. ff. de arbitris. l. ꝟ ⁊ ꝟ. ꝯ. figs in

dex.liij.q.viij.§.iij. Sic ꝛ ſm deum iuſti q eligũt viam certam ꝛ ordinariã.ſ.bene viuendi.Iꝫ pauciores ſunt tũ prevalent peccatorib⁹ q ponunt ſe in incerto.ſ.ꝓponẽdo penitere in futuro qõ nõ eſt in eorum arbitrio. Et ideo frequentius ſupuenit eis iudiciũ qõ non ſeparabãt. Vñ Auguſtene certũ ꝛ dimitte incertum.ij. Petri.j. vos aũt magis ſatagite vt ꝑ veſtra bona opa vocationẽ veſtrã certã faciatis. Notandũ eſt tamẽ ꝙ licet ita ſit de cõſuetudine romane eccleſie: vt dictũ eſt.tñ de rigore iuris vt dicũt aliq⁹ paucꝫ ꝺdictio in hoc nõ prevalet ſed ſuccũbit:q: hoc ẽ generale in cũctis actibus eccleſie vt obtineat ſnia plurimoꝫ. vt extra de his que fiunt a ma.par.ca.ꝓ totũ. Et hoc ẽt põt contra peccatores inflectit:q: Iꝫ aliqui pauci penitentes in fine leganꝫ fuiſſe a deo miſericordiam cõſecuti vt latro in cruce:ꝛ qdã alij ñ ſm rigorẽ diuine legis q̃ dicit ꝓ.o.j. Deſperatis oẽ ꝓſiliũ meũ ꝛ increpationes meas neglexiſtis:ego quoq⁹ in interitu veſtro ridebo ⁊c. Qõ videlicet cõſiliũ ab eis deſpectũ traditur Eccle.xvij. vbi dicitur. Cõfiteberis viuẽs viuus ꝛ ſanus cõfiteberis.ꝑs q̃ ꝙis plures ſint deriſibiles erunt.q.ſ. vſq⁹ in finem ſe emẽdare diſſerunt Apls.ꝑbil.iij. Quorum finis interitus.

¶ Capitulum.xl.

Ex diuia differt a lege humana.qꝛ lex diuina punit animũ:Iꝫ lex humana punit manũ:id eſt factũ. Maꝫ in foro penitẽtiali.i.in iudicio anime ſola volũtas punitur:vt ꝑs de penitentia. di.i.homicidioꝫ.ꝛ.v.c.ibi ſequẽti.ꝛ.c.ſup tribus.vi. di.teſtamẽ.xxxij.q.v.ſicut hi.ꝛ.c.j.qui videt. viij.q.i.ſciẽdũ. Deus.n.nõ ex operib⁹ iudicat:ſed ex corde.xxij.q.v.qui periurat.ꝛ cor reſpicit ꝛ nõ manũ.xiij.q.v.ſi qd inueniſti. Et ex corde ꝓcedunt adulteria homicidia ꝛ cetera peccata. xv.q.vi.ca.i. ante mediũ ꝛ ad finẽ. Talia.n.cum lætitia ſint ſoli deo ꝛ ſacerdoti eius vicario ſi cõfiteanꝫ relinqmus iudicãda vel remittenda:ſic intellige.xxxij.di.erubeſcant.vi.q.i. ſi oia.xxxij.q.v.chriſtiana.extra de penitentia ois. Quãuis intrinſeca ꝙ extrinſeca ſepius ꝓſumant. Ad hoc.xxvij.q.i.nec aliqui.xxxi.q.ũ.ſi verum ò cõ.di.iij.de penitẽtibus.xxxij.q.v.nec ſolo. Qõ intelligas de cogitatiõe deliberata ex quo quis ꝓſenſit peccato faciendo multo fortius ſi delectatus ſit vt de penitẽtia di.j.ſup tribus.ſed in foro ꝑtio ſo aliter eſt. Nam aut voluntas ſtetit in ſuis finibus ꝛ non eſt ꝓceſſum ad actum ꝛ ſic nulla pena mereꝫ vt.ff.de penis cogitatiõis.ff.de furtis ſi qs ꝛ.l.i.ꝛ.l.inficiando.ff.de acqren.poſ. §.ſi rem apud te niſi in caſibus ſicut here ſies extra de hereti.ad abolendã.ꝛ.c.excõmunicamus.§.credẽtes. ¶ Item in crimine leſe maieſtatis.C.ad.l.iulia.mai.qlqs. Et in eo qui cogitauit fugiẽte de eccleſia extrahere.C.de his qui ad eccle.confugi.ſi.cum tamen nõ ꝓceſſit ad actus. Et eodem mõ põr intelligi ꝓcedens lex quisquis. Si vo volũtas ad actũ progreditur ꝛ actus perficit pumẽdus eſt quãtuncum⁹ qꝫ peniteat. Memo inqt lex tali pacto penitẽtia ductus innocẽs eſſe deſinit.ff.de edilli.edicto.quis ſit fugitiu⁹ poſt pun.ff. de fur.qui ea mente.ff.vi.bon.rap.nõ ꝓdeſt.ff.ꝙ quiſqꝫ iuris in altũ.l.iij.R.i.ff. de poſtu.l.i.§.beſtias:vt in caſibus qbus circa tempora penitẽtie locus eſt.ff.de seruis fugitiuis.l.i.§.i.ff.de pub.ꝛ vt.l.j.§. qõ ſi fecerit.ff.qõ metus cã.l.Item ſi cum exceptione.§.ſatis clemẽter.C.de crimie ſtellio.l.i.§.i.Qõ ſi actus nõ perficiat ꝛ is qui ꝓceſſit actũ ipſum ꝑficere potuiſſet: ſed noluit qꝛ penituit nõ incidit in penaꝫ imo ei parcendũ eſt.ff.ad.l.cornel.de falſis qui falſam.ff.de iniur.l. Item apud labeonem.§.ſi carauerit vel morte ſibi cõſciuerit vbi punit conſcientia crimis iam cõmiſſi.ff.de bonis eoꝝ qui mor.ſibi conſci.l.iij. Si aũt ideo nõ ꝑficit actũ quia nõ potuit:ſed bene voluiſſet ꝑficere puniendus eſt ac ſi feciſſet.ff.ad.l.pomp.de parricidi.l.i.in fi.ff.de re.milli.l.iij.§.is qui.C.ſi quacũq⁹ ꝓditus põt.l.i.C.de epiſcopis ꝛ cleri.ſi quis nõ dicam.ff.de fur.ſi quis alieno.C.ad.l.iul.de adul.eum qui.C.de

incest. nup. qui. ¶ Item nota quod ille legem bene seruat q̄ implet mētem legislatoris. Qđ patet q̄ ille qui verba quidem legislatoris sed nō mentem seruat legem fraudare dicit. Nam aliud est facere contra legem ⁊ aliud facere fraudē legi. Contra legem enim facit q̄ facit qđ lex phibz Sed fit fraus legi qñ circūuenitur seruatis verbis mens. vt. ff. de legibus contra legē ⁊. l. sequēti. Vnde p̄z qđ iudei litterā legis solam seruātes ⁊ mysticā significationem quā legem tradēs principaliter intendebat relinquētes fraudem legi faciunt. vñ Apostolus. ij. Corin. iij. nō littera sed spiritu ⁊c. ¶ Item nota qđ lex cōmunis ⁊ regula aliquādo ptermittit licite ex causis specialibus. Cuius exēplum est in iure vbi ea que sunt regulariter de iure cōmuni ptermittūtur aliquādo licite siue ppr̄ priuilegiū siue ppter vtilitatem siue propter cōsuetudinem siue ppter honestatē Nam regulare est vt ad collegiū cuiuscūq; ecclesie spectet electio ⁊ tñ plerunq; ex cōsuetudine vel priuilegijs aliem intrant vt extra de elec. Cumanā. ⁊ extra de causa possess. ⁊ ppr̄ie cū ecclesia. ⁊ de postulatione. ⁊ extra de cōsuetudine. cū dilectus. ⁊ extra de iure patronat⁹ nobis. Vocant ēt aliquādo religiosi ex honestate non ex debito. vt. xxiij. di. in nomine domini. lxxix. di. c. i. Vocatur ēt populus nō ad eligendum sed ad cōsentiendū vt. lxiij. di. §. electiones. ⁊. c. sequē. Vocant ēt principes vt ab oppressionib⁹ defendāt. vt. lxiij. di. §. principibus. Sic ēt ex specialibus causis quidam antiquorū patrū legem dei cōmunem licite ptermiserunt sicut Sanson seipsum occidit: Jacob duas vxores simul habuit: Dauid laicus panem sanctū comedit: que omnia non licebant sm̄ legem communem.

¶ Capitulum. xli.

Deus non sanctificat hominem sed homo locum. xl. vi. multi sacerdotes: vnde vbi papa est ibi Roma nō ecōtra. Nam res accedunt hominibus non ecō uerso. ff. de edill. edic. Justissime etiam propter hoc etiam dicit beatus Grego. quod non p̄dest locus vbi deest spiritus Et de beato Benedicto dicit qđ locum sed nō hostem mutauit. Similiter etiam dicimus quod homo inficit locum non econuerso vnde dicitur. ij. Macha. v. Non propter locum gentem. sed ppter gētem locum dominus elegit. Jdeo q̄ ⁊ locus ipse particeps fact⁹ est populi malorum.

¶ Capitulum. xlij.

Vxurie mediatrices vt sunt quedam maledicte vetule iuuenculas decipientes que iusto vocabulo Rufiane appellantur peiores sunt quam assassini: q̄ illis mediantibus procuratur occisio corporis ⁊ interdum vnius hominis tantum: sed per tales mediatrices, curatur mors animē ⁊ non vnus tantum sed virtusq; luxuriatius scilicet viri ⁊ mulieris. Vnde apud deum nō minori pena digni sunt tales mediatrices quā inferatur assassinis. Circa quos ecclesia statuit quod quicūq; principes vel prelati seu quevis alie ecclesiastice vel seculares psone que quēpiam xp̄ianorum per assassinos interfici fecerit vel etiam mandauerint quanq̄ mors ex hoc fortitan nō sequatur: necnō etiā contra illos qui dictos assassinos receptauerint vel defenderint seu occultauerint nō solum excōmunicationis vel depositiōis incurrunt sententias ipso facto: sed sunt etiā cum omnibus bonis suis omnibus xp̄ianis expositi ⁊ perpetuo diffidati: ita quod ex quo de predictis vel aliquo eorum probabilibus constiterit documētis scilicet quod aliquod scelus tam execrabile cōmiserint nullatenus alia excōmunicationis seu depositionis vel diffidationis sententia requiratur: sed ⁊ beneficia talium per illos ad quos pertinet collatio libere conferantur: vt in aut̄. dominī nostri: extra de ho. pro humani redempgeneris. ¶ Dulto ergo magis mediatrices animarum mortem procurantes. ⁊ qui

etiam mittunt eas sunt a deo maledicti ⁊ excómunicati ⁊ demonibus exposti ⁊ ab angelis custodientibus diffidati.

¶ Capitulum.xliij.

Matrimonium spirituale assimilatur carnali ⁊ significatur per ipsum. Est enim matrimoniū aliud carnale. aliud spirituale. Carnale quidē matrimonium fit ade ⁊ eue in paradiso cōtractum: ⁊ est modo vnum de septem ecclesie sacramentis qđ venerabile existit. Tum ratione auctoris qui ipsum instituit scilicet dei. Tum rōne loci in quo instituit. s. in paradiso. Tum ratione temporis quia tempore innocētie. Tum ratione prioritatis quia prius ē tempore. Et ideo dici pōt q potius est in re extra de matr. ⁊ obe. c. i. Tum ratione intentionis peccati euitandi ⁊ suscipiēde prolis. Sed nota qđ matrimonium illud ade ⁊ eue fuit iniciatum Gen. i. Immisit dominus soporem in adam ⁊c. sed cōtractum fuit Gen. ij. vbi ait adam. Hoc nūc os ex ossibus meis ⁊ caro ⁊c. Et ratificatum Gen. ij. cum ait. Propter hoc relinq̄t hō patrem ⁊ matrem ⁊c. Cōsūmatum autem Gen. iiij. vbi adam cognouit vxorez suam ⁊c. Sicut nunc matrimoniū carnale xp̄anorum qđ est sacramentū iniciatur per verba de futuro scilicet p sponsalia. .ff. de sponsal. li. xxx. q. v. nostrates. Contrahitur per verba de presenti. xxvij. q. ij. §. i. extra de spon. cum locus. Ratificatur qñ per ecclesiam approbat. xxx. q. v. c. i. ⁊ ij. ⁊ c. sponsus per totum. extra de clādestina. despon. cum inhibitio. Ideo inter infideles ratum nō habet quia nō habent sacerdotum extra de consti. translatum. Vel sm aliquos ratificatur matrimoniū in sacramento fidei scilicet in baptismo q est fundamentum omnium sacramēt̄or. Vnde inter fideles reputur libellus repudij qui inter infideles admittitur. vt i. nuit Augu. xxvij. q. ir. §. fi. Cōsummat autem per carnis copulam. extra de cōuersione cōiu. ex publico ad fi. ⁊ c. ex parte. ij. ad fi. per qu ē vna caro fiunt ⁊ vniunt in separabiliter q̄diu vixerint ita tamen q licet in veritate duo sunt corpora vnus tantum corpus cēsetur extra de cōuersio cōiuga. ad apostolicam. Matrimonium ēo spirituale etiā distinguitur: q: aliud ē laudabile aliud vituperabile. Et laudabile adhuc est multiplex. ¶ Primum inter deum ⁊ beatam virginem Mariā. vnde ⁊ ipsa dicit sponsa Cañ. iiij. Veni de libāo sponsa ⁊c. Et de hoc matrimonio legitur xxvij. q. ij. ⁊. §. i. ⁊. ij. ⁊. §. ecce ⁊ seqñti. Istō matrimoniū potest dici iniciatus Luce. i. Missus est angelus Gabriel ad Mariā ⁊c. Contractum in eodem ibi. Inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce cōcipies ⁊ paries filium ⁊c. Ratificatum in eodē. Spiritus sanctus superueniet in te ⁊c. Cōsūmatū in eodē. Ecce ancilla dñi fiat mihi ⁊c. ¶ Secūdum matrimoniū etiam inter diuinā ⁊ humanam naturam in vtero virginis Marie ineffabiliter cōtractū ⁊ indissolubiliter seu irreiterabiliter vnens naturas. hoc fuit iniciatū Isa. vij. ecce virgo cōcipiet ⁊c. Hiere. xxi. Nouū faciet dñs sup terrā mulier circūdabit virū. Et sīc p verba aliox̄ ꝓphetax̄ q dixerūt aperte filium dei humanam naturam assumpturum. Nec enim fuerunt verba ō futuro per que vt dictum est spōsalia cōtrahuntur. Contractum autem fuit per verba gabrielis dicentis. Lu. i. Aue gratia plena dominus tecum. Et per responsionem virginis dicentis in eodem. Ecce ancilla domini fiat mihi sm verbum tuū Nam matrimonium etiā carnale p mutuum consensum mediātibus internunciis per verba de presenti cōtrahi potest .ff. de sponsalibus sufficit ⁊. l. in sponsalibus nihil interest ⁊. l. finali. Ratificatum autem fuit diuina auctoritate ⁊ volūtate Tantum enim matrimonium alteri⁹ voluntate ⁊ auctoritate ratificari nō potuisset. Vnde Gallatas. iiij. Misit deus filiuz suum factum ex muliere factum sub lege. Consūmatum autem est in incarnatione Nam sine aliqua corruptione spiritusancto operante verbum caro factum est Jo

annis.i. Et in hac consumatione tota trinitas operata est: quia indiuisa sunt opera trinitatis extra ꝺ summa trinitate.c.i. Tertium matrimonium est xpi ⁊ ecclesie iniciatum in xpi natiuitate contractuz in eius predicatione ratificatum diuina auctoritate in miraculoz operatiõe cõsumatum in passione vel initiatum qñ xps incepit predicare ℳa th.iij. Exinde cepit Jesus predicare ⁊c. Contractum in eucristie institutõe ℳath.xiij. manducantibus illis accepit Jesus panem ⁊c. Ratificatũ in spiritussancti missiõe Actu.ij. Factus est repẽte ⁊c. Cõsumatũ in euangelij diuulgatiõe Gal.iiij. Ejice ancillam ⁊ filiũ eius. Quartũ matrimoniũ est episcopi ⁊ ecclesie iniciatũ in electione Heb.v. Nec quisq̃ sumit sibi honorẽ ⁊c. Cõtractũ in cõfirmatiõe extra de transla. inter corpalia. vel ꝺ̃hic per mutuũ cõsensum eligentiuz ⁊ electi. extra de elec. cum iter canonicos Ratificatur cũ ad obedientiã suscipitur ar. extra de iureiurã. ego vel in confirmatione ratificat. Cõsumat aũt in cõsecratione extra de trãslatio. lz. ¶ Quintũ matrimoniũ est sacerdotis ⁊ ecclesie sue qõ iniciatur in eius canonica electione siue presentatione extra de iure patronat⁹. q⁹ autem. Per assensum aũt huic presentationi prestitum cõtrahit. Quando vo prelatus ipsum admittit ⁊ cõfirmat ratificatur qñ curam cõmittit cõsumat arg. extra de instit. ex frequentib⁹ ⁊ de hoc etiam matrimonio legitur. xl. di. sicut. xxi. q. ij. sicut in vnaquaq;. Et dicit decretalis q⁹ sicut episcopus preest matrici. i. cathedrali ecclesie sue sic ⁊ archipresbyter plebi sue extra ꝺ officio archipresbyt. c. ii. ad fi. ¶ Sextum matrimoniũ est dei ⁊ anime fidelis iniciatum in creatiõe. l. vi. di. nasci. cõtractum in baptismo Osee.ij. Sponsabo te mihi in fide. Ratificatũ in sancta opatione: q⁹ per hanc anima firmatur cum deo. ꝑs. Qui facit hoc non commonebitur in eternuz vel ratificatur in dei dilectiõe primo Corinth. vi. Qui adheret deo vnus spiritus est cum eo. Consumatur in morte quando ab impio seculo siue mortali subtrahitur. xxvi. q. vi. si presbyter. ¶ Septimũ matrimonium est dei ⁊ anime penitentis quod iniciatur in cõtritione per verba ꝺ futuro: videlicet ꝓpositum confitendi. Sed contrahitur in confessione per verba de presenti vbi loquitur ⁊ confitens peccatum dicendo ⁊ sacerdos vice dei absoluẽdo. Ratificatur impositione penitentie ⁊ susceptione: ⁊ consumatur in plena satisfactiõe. Est etiã aliud matrimoniũ dei ⁊ anime sancte quod iniciatur in gratie ꝓuentione: ⁊ contrahitur in preuenientis gratie susceptione siue in assensu liberi arbitrij. Ratificatur in boni operis executione. Consũmat in boni operis assuefactione ⁊ continuatione. Ad hec. xi. q. iij. extimauit. ℳa matrimonium autem vituperabile est diaboli ⁊ anime quod initiatur in suggestione que delectat. Contrahitur in consensu qui acceptat. Ratificatur in opere quod cõfirmat. Sed cõsũmatur in peccandi consuetudine in qua est cõsummata malicia scilicet contemptus. Nam peccator cum in profundum venerit peccatorum cõtemnit vel cõsũmatur in morte. xi. q. iij. extimauit. ꝺe ꝑse. di. iiij. firmissime

¶ Capitulum. xliij.

Ereri vitam eternam licet homo non valeat ex condigno quia non sunt cõdigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabit in nobis ⁊c. vt dicit Ro. xiij. Deus tamen ex bonitate sua facienti quod in se est ex congruo tenetur eaz dare. vnde vocatur corona iusticie. ij. Thi. iiij. cuius plura exempla habentur in iure. Nam licet ex gratia sit quod postulatio admittatur vt postulato vel postulanti competat actio vt admittatur. argu. ad hoc. ff. de adimendis lega. l. rem legatam. ff. de euict. l. ad res donatas. Verumtamen si postulatio fiat in concordia ⁊ de digna persona ex debito incumbit superiori ipsam admittere: ⁊ si non admittit iniuriam facit postulantibus: ⁊ po-

stulato. ¶Similiter presentatus petere non potest per actionem se instituti quia ius non habet in re. Nam & sine iuris offensa & sine presentati iniuria potest presentator laicus variare & aliuz presentare vt extra de iure patronatus cum aduocat⁹. vnde anteq̄ a prelato fuerit approbatum ratum non est quod a patrono fuerit inchoatuz vt extra de iure patro. quod autem consulis. Et tamen offendit prelatus sic presentatum primo & dignum non instituit. Vnde non admissus agit contra illum a quo respuitur vt ei prouideat de beneficio cōpetenti. vt extra de iure patro. pastor. Sic etiam similiter dicimus quod dispensatio non ex iure sed ex gratia petitur. Et tamē ad eam concedendā. superior tenetur ex causa. vt. l. di. pōderet. & c. donosancto. & c. si qs presbiter vel diacon⁹. Similiter ad elemosinam pauperi cōtra diuitem actio non datur. & tamen diues saltem in casu extreme necessitatis vel de superfluo tenetur Luce. vi. Quod supest date elemosinam. Et patronus vt dictuz ē de gratia admittitur presentare. vt. xvi. q. v. si quis episcoporuz. extra de iure patrona. quantum. extra de pentētia in quibusdaz. Et tamen iniuria sit ei si non admittitur & si ꝑsentatus ab eo nō instituat. vt. ff. ō aqua quottidi & esti. l. i. §. penul. ff. qui satisdare coguntur. l. si vō in fine.

¶Capitulum. xlv.

MIracula solus de⁹ facit ꝯ nis sancti miracula dicant facere qz nō faciunt nisi in vtute eius. Et similr solus deus peccata remittit quā uis sacerdotes absoluētes remittere dicant ꝑm illud Joā. xx. Quorum remiseritis peccata &c. Cuius exemplū est quia dicitur in iure quod soli principi licet cōdere leges. vt. C. de legibus et constitu. l. vlti. Et tamen alibi dicitur qō senatus legem cōdere possit. vt. ff. de legi. & sena. con. l. non ambigitur. Quod est. qz superiores de quibus est vt possint cōdere leges principis aucte condere intelligūtur. Sic in papa dicēdum est vt legari prelati capitula & consilia auctoritate ipsius facere cōstitutiōes intelligitur. Vnde in pbilijs excepta intelligitur auctoritas dñi pape. vt extra de elec. significasti. xvij. di. g totū. i. q. vi. dudū pegrina. ix. q. iij. cuncta.

¶Capitulum. xlvi.

MIsericordie dei nō preiudicat qō peccatoꝛ finaliter destituat q diuti⁹ expectās per pniam redire negligit. Cuius exemplū est quoniaz ꝑm iura non preiudicat sponso q̄ sponsuz in eadem prouincia degentem per biennium expectauit vel per triennium si erat in alia prouintia. Quia per triennium expectandus est si ad aliaz prouinciaz se transferat. vt patet. C. de diuoꝛ. & repu. liberum cum per sponsum stetisset si alij nupsit. Cūe enim nihil fraudis ideſt pene est ei quod nuptias maturādo vota sua eludi diutius nō est passa. C. e. l. ij. Similiter non est fraus aliqua imputāda diuine misericordie si peccatorem per triennium ideſt per trium etatum decursum scilicet iuuenilis virilis & senilis. Vel per biennium ideſt tempus vite & mortis expectatum & non redeuntem finaliter deserit & in eternā damnationē ire ꝓmittit

¶Capitulum. xlvij.

MOrientis in mala dispositione seu voluntate omnia precedentia bona fiūt irrita & a mercede vacua si cut ciuiliter vltime voluntatis dispositio ideſt vltimum testamentum omnia precedentia euacuat. Nam vltima volūtas seruanda est vt. iij. q. ij. Et est ratio ne libertas supremi iudicij restringatur vt. ff. pro socio. l. cum duobus. §. idem. R. Nil enim ita debetur hominibus sic vt vltime volūtatis liber sit stilus vt. C. de sacrosanctis ecclesiis. l. i. Hoc tamen fallit in testamento inter liberos quod per secundaz dispositionem nō tollitur nisi testatoꝛ in secūdo testamento declaret primuz nole valere. vt. C. de testamētis. in aucsed hoc inter liberos. ¶Item cum quis in primo testamē-

to interdixit sibi licentiá iterum testandi qz tunc primũ tolli non intelligit nisi in secũdo de primo mentio habeat. vt. ff. de leg. iij. l. si quis in principio. ¶ Jtez mors liberat hoiem a seruitute humana. Mas subditur hõ homini ḡdiu viuit: sed post mortem subditur soli deo. Et hinc est qõ in officio ecclesie. s. in principio lectionũ dicitur. Jube domne benedicere. Jn fine aũt dicit. Tu aũt domne miserere nr̃i. vnde in principio petit benedictio ab homine per nomen diminutũ siue sincopatuz qõ est domne: sz in fine petit misericordia a deo per nomẽ perfectũ qõ est domine qz sez principium signat vitá hominis: ꝛ ḡdiu quis viuit est sub hoie excepto papa. xxiij. di. qui cathedram. ꝛ. c. sequẽ. ꝛ. ca. nulla ratione. Et ideo vt recognoscat se subditũ petit benedictionẽ ꝓpter bonuz obedientie. Finis vo signat mortem quã do iam non homini subest sed soli deo. vel ẽ sensus vt nos dñs taliter viuere faciat sub regimine hois qõ in fine miserea tur nostri. Jdeo aũt vtitur in principio nomine diminuto. in fine vo integro. quia in pricipio vt dictũ est querit benedictio ab hoie. cuius opera imperfecta sunt. C. de veteri iure. e. l. ij. §. sed qz diuine in auten. de instru. cautela. i. Rin fine col. vi. ꝛ de nõ alie. re. §. an auẽ. col. ij. Sed in fine petimus misericordiam a deo qui pater ẽ misericordiarũ. xxvj. q. vj. si qs presbyter. Et q opus imperfectũ non cognouit. extra de baptismo maiores. ¶ Jtem ió primo petimus ab hoie postea a deo vt scias qõ illud qz homo minus bene facit deus supplet. vnde ad ipsum vltimo recurrit tanq̃ ad vltimum refugium ps. Domine refugium factus est nobis.

¶ Capitulum. xlviij.

Egligentia ꝛ dilatio opis tollit operãdi ptátez. Cuius exemplus est sm iura canonica in electione. qa ad eligendũ est cõcessum tps triũ mensiuz: vt. l. di. post ꝯ. lxij. di. obeuntibus. Ulterius enim vacare non dz cathedralis vel regularis ecclesia. vñ si infra tres menses nõ fuerit celebrata electio iusto impedimẽto cessãte ad superiorẽ primũ devoluit potestas ꝓmouendi: extra de electõe fides. Et si infra alios tres mẽses nõ fuerit petita cõsecratio eps metropoli sui iudicio cedat. qz tps silr negligẽtiꝫ cedit. extra de trãslatõnibus inter corporalia. Et idez est de metropolitano respectu suoꝝ supioriũ. Similiter sm deum q negligit ad deũ conuerti tpe ad hoc sibi cõcesso qõ signatur ꝓ tempus triũ mẽsium ꝓpter tres principales etates. s. augmẽti status ꝛ declinatõnis. que sunt peccatori in hac vita ad penitendũ cõcesse: postea morte intercedẽte dubium eius cá ad iudiciũ dei ꝛ priuatur facultate pẽitẽdi ꝛ dignitate celestis regni vñ salubriter cõsulit peccatori. Eccli. v. ne tardes cõuerti ad dominũ ꝛ ne differas de die in diẽ ꝛc. ¶ Jtem negligẽtia eoruz que homo facere dz ꝛ pót sicut sunt ꝑcipue spiritualia ꝛ ptinẽtia ad salutẽ valde piculosa est: vñ ꝛ a deo punit sicut sm iura punit negligẽtia prelatoꝝ que aliquãdo punit pena leuiori. s. er cõe duoꝝ mẽsium. s. q. i. aliqñ pena grauiori. s. depositõnis. lxxxi. di. dictũ. lxxxvi. di. c. i. extra de trãsla. inter corpalia. C. de offi. pfec. oriẽ. si qs. ff. de cust. ꝛ exhi. actor. carceri ꝛ. l. milites. xi. q. iij. placuit. Prima ergo pena locum hz in modica negligentia: posterior autem in magna q̃ culpá sapit ꝛ per cõsequens dolũ. ff. de verbo. sign. late culpe ꝛ. l. magna. Silr sm deum aliqñ est negligentia magna que est peccatum mortale ꝛ merek penã magnã non soluz amissionis gre vel glorie sed ẽt gehẽne. Et hoc vno mõ ꝓsideraf ex pte eius qõ per negligentiam ꝑmittit: puta si negligat id qõ est de necessitate salutis siue sit actus siue circũstantia. Alio mõ ex pte cãe puta si volũtas in tñ sit remissa circa ea q̃ sunt dei vt totaliter a charitate deficiat. Et hꝫ ꝓcipue cõtingit qñ negligẽtia seqtur ꝓcẽptũ prouer. xix. Qui negligit viá suá mortificabitur. Aliqñ vo est negligentia modica q̃ est venale peccatũ ꝛ tõ merek penã leuiorez puta tpalez. Vñ qñ ex negligẽti ꝑmit

titur aliquis actus vel circūstantia q̄ non
est de necessitate salutis: nec hoc fiat ex cō
temptu: sed ex aliquo defectu feruoris q
impedit interdū p aliqō veniale peccatuz
vñ tunc negligētia non ē aliqō peccatum
mortale sed veniale. Eccl'. vij. De negligē
tia tua purga te cū paucis.

¶ Capitulum. xlix.

Bediētia nō respicit pre
cipientis sanctitatē ꝛ au
ctoritatē. Vnde i his que
ptinēt ad admīstrationē
eccleſiasticarū rerū potiuꝰ
fuisset obedienduz pape
q̄ paulo apostolo: qō p3 ēt nunc: vñ pau
lus dixit q̄ oz ordinandū sine crimie esse
vt. xxv. di. §. nunc aūt. Et tñ auctoritate
pōtificū episcopi dispēsare pñt in crimie
adulterij ꝛ in minoribꝰ. Et hoc q̄ papa
maior est paulo in admīstratione vt. xxi.
di. §. i. Nam papa est loco petri vt. xxiij.
q. j. q̄ñ verus ꝛ ſ fit vicarius Jesu xp̄i vt
extra de translā. inter corpalia ꝛ extra vt
bñficia eccl'iastica sine di. cōse. vt nostrum
Petrus aūt in admīstratione maior fuit
paulo vt. ij. q. vij. puto. xxi. di. i nouo. Itē
obediēdum nō est alicui cōtra mandatuz
dei: vñ si a papa aliqō mandatū vel rescri
ptum p̄diret qō eēt cōtra dictū dei oino
respuendū esset vt. xxv. q. i. sūt qdam q̄
nedū minor in maiorē: sed ꝛ par in parē
nō h3 imperiū: vt. ff. de arbitris. l. naz. ff.
ad se. cō. treb. l. aliquo. §. tēpestiuū. Dicta
tñ xp̄i vel euāgelia papa pōt modificare
sicut illud qō dñs dixit. Quos deus con
iunxit hō nō separet: modificat p sūmum
pontificem sic. Quos deus coniunxit cō
sensu animoruz ꝛ carnis copula. Alias si
primū interueniat nō secūdum sepant p
religionis ingressum vt extra de puer. p̄
ptiga. verū ꝛ. c. ex publico. Mō sic si aliuꝰ
p̄iugū velit in domo p̄pria remanere vt
eo. ti. ex pte tua in fi. Jtez obediētia p cōi
vtilitate iniuncta nec pp humilitatē neq3
pp p̄priā incōmoditatē licite recusat. Nā
si plat9 p̄cipit clerico suo q̄ vadat Romā
vel alias p negocijs ecclie ꝛ ille non vult
obedire dicēs. q̄ alij sunt ibi magis idōei
vel priores eo: ß inquā excusatio iniusta
est: quia ordo in legationibus non serua
tur. ff. de legationibus sciendum. §. pe
nul. Si autez excusat se q̄ nō possit relin
quere curā rei familiaris ē sine dubio ex
cusatio iusta si pro vtilitate alicuius pſōe
priuate mitteret: qz nemo tenet relinqu
re p̄pria negocia p̄ alienis. l. priuatis vt
p3. ff. quēadmodū testa. api. Sed ꝛ si quis
ex signatoribus. C. de testi. si qñ. §. ij. ff. de
arbitris l3. ff. de iu. si longius cum iuis si.
Sed si mittit p cōi ecclie vtilitate nō est
excusatio iusta: qz cōis vtilitas p̄ferēda
est priuate extra de postul. pla. bone. i. Et
plurimorū vtilitas vnius vtilitati p̄ferē
da est. vij. q. i. scias. Jn autē. de resti. ꝛ ea. q̄
pa. in. xi. mense. §. quādoq̄. nec. n. plat9
vtilitates suas vtilitati eccl'ie p̄ponere oz
aliqn obligat xij. q. iiij. qcūq3. ff. de admi
nistra. tu. ꝛ cura. ſm dignitatē. §. i. Nec oz
clericus ordiatus occasiōe p̄priox negō
ciox negocia ecclie reliquere nisi relaxet
licētia ipetrata argu. vij. q. i. p̄stium ꝛ. c.
placuit vt veni. ꝛ. xvi. q. i. qui vere. Si eni
indistincte p̄dicta admitteret excusatio ñ
inueniret de facili q̄ munera publica subi
ret. ff. de vaca. mune. l. i. circa principium
Obedire ergo tenet clericus ar. C. de epis
copis ꝛ cleri. si qs p̄sbyter. ad fi. ibi ex ge
stis negocijs subaudi vel gerendis. Nisi
possit remanēdo gram obtinere. Si eniz
sunt aliq̄ munera reipublice tēporalis q̄
excusationē nō admittūt vt. ff. de vacatō
ne mu. sūt munera. Multo fortiꝰ in mu
nere reipublice eccl'iastice oz indistincte ꝛ
gñaliter obtinere arg. ff. de iusti. ꝛ iure. l.
i. ꝛ. ff. de reli. ꝛ sūp. fu. sunt pſone. Dico tñ
eē eqſſimū q̄ eps qui regere h3 oīa. xi. q.
i. Si regenda clericū releuet si detrimen
tuz graue sibi viderit iminere. argu. ff. ad
l. rodiā. de iac. l. i. ꝛ. l. ij. §. equissimū ꝛ. ff. q̄
po. in pig. ha. interdū ꝛ. l. sequenti. Item
obedientie iniuncte recusatio aliquando
est debita: sicut quando p̄cipitur aliqd
quod sit cōtra deum. Nam ſm canones
semper obediendum est nisi id qō iniun
gīt apte fit ꝺ deuz. xxiij. q. i. qd culpat. Alī
qñ vo ē licita puta si id qō p̄cipit nō ptinz

ad diuini cultus obsequm vl'eccleſiaſticā vtilitatē. vij.q.i.ff.⁊ coepiſcop⁹. Dñi ſi epūs ꝓpiat alicui clerico ſuo ꝙ libros ſuos ac cōmodet nepoti ſuo vel eccleſie ſue renūciet vt alij ꝓferat obedire nō tenet: qr nec ad diuini cultus obſequꝫ ptinet nec ad eccleſie vtilitatē. Mā ⁊ ſi ꝓpiat ꝙ repleat burſa ſua cū ipſa nō egeat ſi tenetur obedire. Jō dixit Lācellari⁹ pariſien⁹ ꝙ nō tenebat ad obedientiā burſalē ſiue argentinā neqꝫ mulinā neqꝫ eqnam. intelligas ſine cā indicā ar. extra. de cenſi. cū apoſtol⁹ xvi.q.i. ꝓcedicatoꝝ. Sꝫ ſi epūs ꝓcipet clerico dure cerutis vt libros ſuos cōmodaret clerico bene indolis vt iſtrueretur in ſtudio theologie ad quē ipſū mitteret vt ꝓficeret vl' ꝙ et ſit obediendū qr nō moueret ipſum carnalitas ſed eccleſiaſtica vtilitas ⁊ cōis ar. in dicto. c. vij.q.i.qr frater extra de magiſtris ſup ſpecula. Pōt ergo dici ꝙ ſi occaſione eccleſie vel de bonis eccleſiaſticis libros acqſierit obedire tenetur. Alias contrarium extra de teſta. requiſiſti ⁊ de iurepatronatus cum dilectus. Aliqñ vero excuſatio obedientie videt rōnabilis ⁊ acceptāda ſcz ſm aliquos quando allegatur dānum ꝓpriū. Diſtinguunt enī ꝙ ſi clericus cui iniuncta eſt aliqua obedientia ab epō: puta ꝙ vadat ad aliquez locum vel hmōi allegans priuatā vtilitatez certat de dāno virādo eſt audiendus ſed ſi de lucro captando audiendus non eſt. Ad quod pertinet. C. de iur. de li. ſancim⁹ §. ſi vero creditoꝝ. C. d. codicillis. l. ſi. §. penul. Nec debet inobedientie notam in currere ꝙ aliquo cōmodo temporali. extra de maio. ⁊ obedien. illud.

¶ Capitulum. l.

Opus hominis acceptatur a deo ſm intentionem et mentez facientis magis ꝙ ſm illud quod factum eſt. Cuius exemplum haberi ex conſuetudine que induci tur cum populus incipit aliquid obſeruare ea mente vt de cetero ſit conſuetudo vel vt dicū aliqui cum expreſſe placet populo aliquid obſeruari ꝓ conſuetudine in futurum alias vero non. eo ipſo qō aliquid ſit ius conſuetudinarium inducit arg. ff. de itinere actuꝫ p.i. l. vlti. Ergo in tentio conſideratur in facto magis ꝙ ipſum factum vt conſuetudinem inducat. Sic etiam eſt de noſtris operibus apud ō um: quia deus ſicut dicit Grego. cor ⁊ nō ſubſtantiam penſat nec cogitat quantum ſed ex quanto in ſuo officio offeratur.

¶ Capitulum. li.

Rando poſtulari poteſt a deo humiliter ex gratia quod non debetur ex iuſtitia: nam ſm iura poſtulatio eſt gratie petitio: vt cū ex gratia petitur aliquem inelegibilem licenter eligi vel concedi. Hoc enim non tam ex iuſticia ꝙ ex gratia mouetur: vt extra. de poſtu. bone me. el ꝓio ¶ Item orantes vel poſtulantes a domino miſericordiam ⁊ gratiam non ſunt digni exaudiri ſi ſint ad inuicē in diſcordia vel rancore. Vnde Eccleſiaſtici. xxviij. Homo homini ſeruat irā ⁊ a deo querit medelam quaſi dicat fruſtra querit. Cui⁹ exēplum eſt qr ſm iura poſtulatio debet fieri in concordia. Cum enim per poſtulatum gratia requiratur concorditer ⁊ communiter eſt petenda vt extra de poſtulatione bone memorie in princi. Aliter enim romana eccleſia non conſueuit recipere.

¶ Capitulum. lij.

Runtur aie noſtre ſpūaliter ſicut mōtales vellātur corporaliter. Eſt. n. multiplex vellū ſcz vellū profeſſionis quod ſuſcipitur a vgine vel corrupta cū profeſſetur de altari vel de manu alicuius ſz in duodecimo anno ad minus. xxi.q.i.c.i. ⁊. q.ij. puella. ¶ Item vellū conſecrationis qō imponitur virgini tūi ⁊ xxvi. anno ad minus. xx.q.i. placuit. lxx vij. di. placuit. Et die Hoſtien⁹ ꝙ vix ipſe obtinuit Lugdūi qōi hoc caſu i āno vicēſimo ꝓſecraret ſz tamē periculū eſt in mora. ¶ Jtē eſt vellū

ordinatiõis qõ olim babak diaconissis in quadragesimo anno. xx.q.i. diaconissa.

¶ Item est velum prelationis quod olim dabatur abatissis in quadragesimo anno. xx.q.j. iuuenculas. Addit ẽt hosti. velum quintum. s. conuersionis. Et tunc si per annum postea stat exire nõ potest. & sic potest intelligi. extra de regula. vidua. 7. c. statuimus. In his ergo quinq velis representantur quinq virtutes quibus debem⁹ spiritualiter ornari. prima est obediẽtia que competit pñtentibus. secũda est continẽtia que potissima est in virginibus. in tertio designatur scia siue prudẽtia que precipue competit ordinãdis. in quarto velo dõignat iusticia que precipue competit presidentibus siue prelatis. in quinto penitentia per quã ad deum cõuertimur. & ideo incipientibus competit.

¶ Capitulum. liij.

Arentus necessitati nullo mõ debet deficere filiꝰ & precipue idigẽte pñs. nam lex pr̃ põt vendere filiũ necessitate famis ingruẽte vt tamen pcio prestito vel a filio vẽdito vel alio quocunq; emptori quãdocunq; restituto ad ingenuitatem perueniat. vt. C. de patribus q fil. distrax. l. ij. Multo fortius põt pignori obligare. qa cui qõ maius ẽ pcedit multo magis & qõ minus. ff. de reg. iur. nõ dr cuiꝫ. Sed nũqd seruus efficit sic ẽm azonẽ. Alij cõtra sed tũ seruire dr. ar. C. cõmunia de manumissi. l. i. Et nunqd in alio casu q̃ necessitatis põt vẽdi a pre. Non qr lex generaliter dicit q nõ lr patri filiũ vẽdere. C. õ patribus q fil. distrax. l. j. ergo ĝnaliter ei prohibitũ intelligit nisi casu ei cõcesso. Sed nunqd mater põt filium vẽdere. dr q nõ ar. C. de transacti. matr]. nec lege pcessum regitur qr nec filiũ hr in ptãte sicut pater.

¶ Capitulum. luij.

Affio innata vel vitium nullo conatu vel vsu tota lik tollik. Cuius exẽplũ est in iur naturali q nulla cõ suetudine abrogat. Nam cõsuetudo p̃ ius naturale nulle tpe cõualescit. vt. xxxij. q. vij. flagitia. Sil⁹ passio innata siue vitiũ ad qõ hõ ex cõplexione vl natura inclinat lr p̃ria assuetudinem refrenek vel mitigek. tñ non totaliter extirpatur. Sene. Qõ innatũ est vel infirũ nõ tollit sed limit poeta. Naturam expellas furca tñ vsq; recurret.

¶ Capitulum. lv.

Eccati vinculũ faciliter nectik. sed nõ faciliter soluik. Cuius ratio est qr peccatum est qd spũale. spũalia aũt a corpalibus distãt. qr corpalia facilꝰ destruũtur q̃ cõstruunk. vt p̃s. ff. de pecul. nõ statis. ff. õ acq. pos. possideri. §. in admittẽda. Spiritualia vo ecõtrario facilꝰ destruuntur q̃ destruãtur. Eps enim q solus ordinat non solus deponit. qr eps a. xij. episcopis audit. presbyter a sex. diaconus a tribus xv. q. vij. felix preter ꝓpriũ episcopum. ij. q. v. presbyter. Subdiaconus aũt eodem priuilegio gaudet extra de seruis nõ ordinandis mirã. Sed nec cã illo p̃ audiẽda ẽ sine pñtia clerico p. i. canonico p. xv. q. vij. §. solus. & duobus. c. ibi sequẽtibus. Sed eps qui a metropolitano cõsecrat. lxiij. di. c. i. & sequẽti. & extra õ tẽpo. ordiñ. sine auctoritate romani põtificis deponi non põt. iij. q. vij. q̃uis liceat. c. ibi sequẽti. Ergo similiter vinculũ spirituale scz peccatũ facilius est ad nectendũ q̃ ad dissoluẽdus Isa. v. Quasi vinculũ plaustri peccatum.

¶ Item peccatũ vilificat hoiez & deponit eũ a sua dignitate. Et hinc est q ẽm iura aliqñ supior dignitate vel par punik ab inferiori vel equali rõne delicti. s. qñ facit ꝺ sententiã canonis ab eo editi. & scient incidit in factũ dãnatus. xxxiij. q. i. c. i. ij. & iiij. arg. vi. di. c. ij. vt ambrosius rõne crimis in sua parochia cõmissi dãnauit imperatorem qõ alias nõ fecisset. ¶ Facit eni ad hoc qõ talis delinquens & ex certa scientia cõtra canonem vniendo se facit inferiorem. ar. xl. di. multi ad fi. & sic inferiori imperio tacite se submittit qõ fieri potest secũda questione septima. nos si incompe

renter. vnde iam non est superior sed inferior. Sed ista secundum hostiensem intelligēda sunt de maioribus vel paribus extrancis etiam exemptis quibus scilicet ille contra cuius constitutionem vel canonem faciunt non subest. puta cum intra eius territoriuz existentes scienter contra eius constitutiones delinquūt. Sed in eo superiori cui episcopus subest. q canones edidit minime locū habet puto in metropolitano proprio. Nam sicut sētētia vl canon proferētem non ligat. ita nec proferētis superiorem. extra de maioritate ⁊ obediētia cum inferior. ff. de arbitris. l. penul. ¶ Itē nota quod peccata puerorum pueritie etas non semp excusat quod patet per exemplum tam humane quam diuine legis. Nam sm leges humanas quedam crimina sunt q̄ minoribus siue pueris imputantur post. xiiij. annum tantum Mā in adulterio vel alio crimine qō p adulterio lex iulia posuit puta si pecuniā accepit pro comperto stupro vel domuz prebuit ad stuprum vel adulterium committēdum districte punitur minor quia in nullo eidem parcitur aduersus precepta legum venienti cum committit in legem vt. ff. de minori. auxilium. §. in delictis ⁊. l. si ex causa. Nec enim iura loquuntur ō minore maiore. xiiij. annis quia minori. xiiij. annis predicta lege iulia non tenetur Solet autem in quibusdam malitia anticipare tēpus pubertatis. extra de despōsa. impu. a nobis. ⁊. c. pubes. Et aliquando tentant quod fortitan complere non possunt extra de sponsali. inuenis ⁊. c. fi. In q̄ casu ipsos peccare intelligas si alias mulieres tentauerint ꝙ vxores. Jus tamen presumit q̄ in pueris locum non habent peccata que membris gentalibus cōmittuntur extra. de deli. pu. c. i. Alia autez crimina seu delicta imputantur pueris etiaz infra. xiiij. annum scilz a septennio vsq̄ ad. xiiij. quia omne delictum cadit in impuberem preterq̄ delictum carnis scilicet quo ad penam spiritualez ⁊ quo ad penitētiam a sacerdote petendam ex quo scilicet septem annos excessit: q̄ talis potest mentiri ⁊ verum dicere. Vnde dicit Aug. in epistola ad renatum episcopum: sic enī habetur in glosa super canonem de consecra. di. iiij. paruuli. Septennis etatis puer ⁊ mentiri ⁊ verum loqui ⁊ confiteri ⁊ negare possunt. Et ideo cum baptizantur ⁊ simbolum reddunt ⁊ ipsi per se ad interrogata respondent. Nam ⁊ mendaciis et periurijs plena est etas puerilis. extra de delictis pue. c. i. Et quāuis iurare non debeāt. xxij. q. v. pueri ⁊. c. paruuli. ⁊. c. honestum si tamē iuuauerit valet pupilli iuramentum. Potest ergo puer delerare. ff. ō libera causa. l. vlti. Et furtuz committere vt. ff. de furtis impuberem. Etenim malorum vires infirmitas animi non excusat vt. C. si aduersus delictū. i. Hoc denotat mēs vbi positi. c. c. i. pueri grādiuscul nō dicīfātib⁹ nec dicē pueris grādib⁹ ꝛ grādiusculis ōsi de maioribus septem annoꝝ loquat. Sic ergo maior septem annis delinquere pōt quo ad dēū ⁊ spūaliter puniri. Puniunt etiam talium delicta pena temporali q̄ si conuenitur ex delicto suo cōmisso ex proposito nō parcitur ei. vt. C. ō penis ipunitas. xv. q. i. illa. xxvi. q. v. si qs cuiuslibet. Vbi qui clericū dānatum p episcopum defendere vult nō excusat ꝓpter etatē vel sexum. ff. si aduersus delictū. i. ⁊ ff. de dāno infecto dāni. §. si pupill⁹. Et ad sill. se. con. l. ij. §. ipuberes. Mō ergo talibus parcitur nisi quibus miseratio etatis perduxerit iudicem ad moderationez siue mitioriem penā vt extra de deli. pu. c. i. de con. di. iiij. c. eos. ff. de minori auxiliū §. in delictis. Sic ⁊ parcitur senectuti. ff. de termino amo. l. ij. Ad idē extra de apostatis ex litterarum. Sed infra etatem septem annoꝝ dicunt quidam q̄ si pupill⁹ proximus sit infantie nō tenet delicto sicut nec infans vt. C. de. in. delibe. si infāti: q: illa etas q̄ gd vidz ignorat. C. ō fal. mone. l. i. be cō. di. iiij. eos. ff. ō edil. edi. cū ārt. § excipitur. Vnde nec pinrare pōt q: sciens fallere non videtur. ff. de iureiurā. qui iurasse ⁊. §. vlti. ff. ō iur ⁊ facti igno. l. vlti. ⁊ de arbitris diem proferre. §. cōrā. ⁊ de acquirend. here. pupill. ex quibus causis in

posſea. Si pupillus proximus ſit puber/tati punitur etiam temporaliter. De pena autem ſpirituali quantum ad deum legi/tur in quarto dialogorum q puer quidã v. annorum propter peccatũ blaſphemie a diabolo raptus eſt. Dicunt tamen quidam q puer ille nõ fuit dãnatus nec mor/taliter peccauit. Sed viſio illa fuit oſtẽſa ad patrem contriſtandum qui peccato illo peccauerat non corrigens cum. Sed ꝟ eſt expreſſe contra intentionem Grego. dicẽtis q pater pueri animam filii negligens nõ paruus peccatorem gehẽne igni/bus nutriuit. Vnde dicendum eſt q in illo malicia ſupplebat etatem. Vñ puero ſi non eſſet doli capax etiam ſeptẽm nõ imputaret peccatũ. ff. de regul. iur. pupill. ff ad. l. aquili. ſed ⁊ ſi quicũq; §. i. ⁊ de dolo hered⁹. §. i. Regulariter tamen dicitur in iure q minor ſeptẽ annis non ſentit: ideo non punitur. ¶ Itẽ peccatus morta/le aufert omnia bona gratuita: ſicut ciuiliter ex delicto auferuntur omnia bona tẽ poralia vt. C. de bonis damna. per totus cõ. Et extra de iudeis ⁊ ſarracenis ad libe/rãdã. ⁊ extra de hereticis vrgẽtis: ⁊ extra ne clerici vel monachi relatum. ¶ Item peccatum mortale quantuncũq; ſit occultus ⁊ inuiſibile tamẽ impedit ⁊ tollit gratiam ſicut tollitur Reſcriptum ex vitio i viſibili ⁊ intelligibili. Et vocatur vitiũ in viſibile ⁊ intelligibile vt ſuggeſtio falſitatis ⁊ ſuppreſſio veritatis. Tollitur enĩs reſcriptum ſi per ſuggeſtionẽ falſi vel ſuppreſſionem veri fuerit impetratum ⁊ ſciẽ/ter vel ignoranter ſed per talẽ qua nõ incrucniente non fuiſſet obtentum. vt extra de reſcriptis ſuper litteris. ¶ Itẽ peccatum mortale bino actu mentali induci/tur ſcilicet cogitatione ⁊ moroſa delectatione. vel ſaltem terno ſcilicet cogitatiõe delectatione ⁊ conſenſu. Cuiꝰ exemplũ eſt ſicut ſm iura binus actus inducit conſue/tudinem vt. xxv. q. ii. ita nos. C. de epiſcopali audien. l. iij. in fine. Et binꝰ actus vel trinus inducit poſſeſſionem vel quaſi vt extra de cauſa poſſeſ. ⁊ proprie. licet etiam vnico actu acquiratur poſſeſſio vel quaſi tur vel quaſi. vt. C. de ſeruitu. ⁊ aqua. l. cũ talis ⁊ extra de conſti. cum oportet. ⁊ extra de preben. pro illorum. ¶ Item peccata venialia quia parua ſunt non tollunt charitatem nec vitam eternam. nam ſm iura modica damna tolerantur: vt ar. xij. q. ij. terrulas. ⁊. c. ſi quis ⁊. c. bone rei. extra de his que ſunt a prelatis ſine conſe/ſu. c. paſtoralis. ff. ꝺ integris. reſti. l. ſeyo. Sic ⁊ deceptio modica tolleratur. vt. ff. ꝺ minoꝝ. l. in cauſe. §. idem pomp. ¶ Item veniale peccatum non euacuat bonum operis meritum ſicut reſcriptum. q̃uis ſit cõtra⁹ priuate perſone. tamen ſi leuem ⁊ modicam leſionem inferꝝ non euacuatur ſed valet vt ſi papa mãdet i ſuo reſcripto q̃ non admiſſis dilatoriis exceptionibus procedatur in principali vel ſi mãdet actionem ſeu petitionem alicuius differri. vel cum indulget cruce ſignatis non conuẽ/ri tempore crucis. vt. C. de precib⁹ impera. offe. l. q̃cũq; ⁊. l. reſcripta.

¶ Capm. lvi.

Peccatores aſſimilantur fi/lijs illegitimis quorum q dam dicuntur nothi ſicut qui natus eſt de adulte/rio qui videtur verus ⁊ non eſt verus. Et his aſſimilantur hypocrite vel heretici de quibus dicitur Matth. vi. Attendite a falſis prophetis qui veniunt ad vos in veſtimẽtis ouium ꝛc. Vel per nothos intellige peccatores publicos ⁊ infames. Dicitur enim nothus a nota. i. infamia que multum affligit hominem ſicut dicitur notha quartana q̃ multum affligit ſi ſit antiqua: ſic ⁊ talis merito ſperni poteſt. ff. de re. iudi. qdã. Et tñ non eſt peccatum illꝰ qui naſcit ſz illius q generat. l. vi. di. naſci. Sz qr de graui peccato natus ẽ fama ſugillatur. xxxij. q. vij. quid i omnibus. quidam vo dicuntur ſpurij ſcz de concubina nati qui etiam dicuntur naturales. Et dicuntur ſpurij a ſpuricia in cõtinẽtie. Licet enim concubinatus per legem antiquam admittatur. ff. de concubinis. In concubinatu i fine argu. xxxiij. di. c. i. ⁊ ij.

Hodie tamen talis concubitus prohibe
tur etiam per legem que monet omnes
caste viuere ⁊ puniri leones castratis pe
stiferos vastatores in auctē. de lenonibus
R.i.ꝛ.§. sanctimus .coll'. iii . Et quibus
mo.na.fi.lc. effi.§.illud quoq; coll.vi.Et si
etiam hoc lex concederet cum hoc verta
tur in periculum anime nō dedigneretur
sacros canones imitari.extra de secūdis
nupt.c.fi.Ergo per spurios per spurcitiā
incontinentie de concubina natos accipe
peccatores carnales ⁊ luxuriosos qui ex
concubina ideſt ſm carnem nati ſunt ⁊ i
ſpurcitijs carnalium peccatorum inuolu
ti. Apostolus ad Gall.iii.Qui de ancil
la ſm carnem natus eſt . Quidam vo
dicuntur manceres ideſt de ſcorto na
ti ⁊ tales ſignant inconſtātes qui omn
tentatōi cedunt. Nam mulier fornicatrix
omnem virum excipit.Vel per hos intel
liguntur cupidi ⁊ auari .qr mulier ſtat in
ſcorto plus cupiditate lucri quaz delecta
tionis. Et ideo ſm ꝓbm magis debet di
ci cupida quam luxuriosa. Unde tales vo
cātur meretrices a mercede. Prouer. vi.
Precium ſcorti vix vnius eſt panis.
¶Item peccator aſſimulatur ſeruo. Nā
qui facit peccatum ſeruus eſt peccati. Jo
annis octauo. Et hec ſimilitudo atten
ditur quo ad tria. ¶Primo quo ad ori
ginem quia ſeruitus ſm iura non eſt a
natura immo potius contra naturam.
Unde diffinitur a iuriſtis.q; ſeruitus eſt
conſtitutio iuris gentium qua quis con
tra naturā ſubiicitur dominio alieno. In
ſti.de iure perſonarum.§.ſeruitus.l.di.ꝰ
gentium.xii.q.ii. cum redemptor . Cum
enim iure naturali omnes liberi naſcerē
tur non erat cognita libertas cum ſeruī
tus eſſet incognita Inſtitu.de libertinis
quia de iure naturali omnia communia
erant. Sed ius gentium ⁊ regna diuiſit
⁊ ſeruitutem ⁊ obligationez induxit. viii.
di.quo iure Inſtitu.ō iure naturali gētū
Jus autem ciuile nomina obligationum
⁊ actiones induxit.ff.ō pactis.l.cōuentio
num ⁊.l.iure gentiū. Inſti.de actionibus
Similiter peccatū nō eſt a natura ideſt a
iure nature imo ꝑtī cōtra naturā tāq;
eius corruptela. vnde Augu.ait.Peccatū
nō eſt natura ſed vitium nature appeten
tis id qō nō eſt ſui ordinis. Unde natura
fuit creata libera ab oi peccato. Et iterū
per peccatū ſubiicit homo domino alie
no ſcz diabolo vl neceſſitati peccādi quia
hō in peccato poſitus ſicut dicit Ihū.nō
facit qō vult ſed qō diabol⁹ vult Apoſt.
Roſii.vii. Nō quod volo bonū hoc ago
ſed quod volo malū nec iſta neceſſitas vl
voluntas excuſat qr nō eſt coactionis nec
excludēs arbitrij libertatē. ¶Item ab eiſ
dem hominibus mīcepit ſeruitus ⁊ pecca
tū ſcz a primis parētibus. Nō eſt enīz ve
rum dictū quorūdā dicentū q; ſeruit⁹ ac
cepit initiū ab ebrietate Noe.quod ꝓbāt
per illud.xxv.di.vi.dic. Nō eſſet hodie
ſeruitus niſi ebrietas fuiſſet qr expōi pōt
nō eſſet ſcz hoc modo inducta ideſt p ma
ledictionē ⁊ ꝓpter ebrietatē :ſeruit⁹ enīz
fuit ante diluuiū:qr nemroth qui fuit op
preſſor fuit ante diluuiū. Poſſemus aūt
dicere q; ſeruitus fuit ab ebrietate ſpiri
tuali. Nā ſm prarētes ſatis pōt dici fuiſ
ſe ebrij qñ peccauerūt qr ſine mēſura fue
rūt nec vez intellectū habuerūt nec verā
electionē ſicut nec ebri⁹ hz. Et ſi illa ebrie
tas nō fuiſſet ſeruit⁹ ſubſecuta ñ fuiſſet
ſaltē coactionis ⁊ afflictionis. Unde poſt
peñ ſtatim dictū eſt ene ſub viri poteſtate
eris Geſi.iii. ¶Secūdo quo ad conditio
nez qr cōditio ſeruit⁹ ſequit ventrē ideſt
mulierē. Nā ſi mater eſt ſerua ⁊ ꝑtus ſer
uus. Et ſi libera aliquo tempore ſcz dum
pregnās erat ingenuus iudicat ꝑtus In
ſti.de ingenuis in princi.⁊.ff.de ſtatu hōi
num ⁊ ſeruo ꝓ.§.i Similiter ſeruit⁹ pec
cati vl libertas iuſticie ſequit matrē ideſt
voluntatē que quaſi mater eſt in actibus
⁊ opibus humanis. Unde ipa eſt ſm Au
gu. qua peccatur ⁊ recte viuit. Poſſet ēt
dici q; velut mulier ſerua ē caro: velut āt
libera eſt mēs: vnde carnis ē ſeruire: mē
tis vo iubere: vnde Sene. dicit libro.iii.
de beneficiis. Errat ſi qs eſtimat ſeruitu
tem in totū hominē deſcēdere. Pars ei⁹
melior excepta ē: corpora obnoxia ſūt ad

scripta dominis. Ab ēs quidem est sui iu
ris. Vnde est qđ in his que pertinēt ad in
teriorē motū volūtat[is] hō nō teneť homi
ni obedire: qz igitur caro serua est: meno
ho libera qui sm carnē viuunt sūt seruti.
hi vo q sm mentē sunt liberi Gal. iij.
Qui de ancilla sm carnem natus. ¶ Ter
tio quo ad liberationē qz quādoq; seruꝰ
de gra domini sui fit liberꝰ: z sic peccatoꝛ p
diuinā gratiā fit iustus. Sicut ergo ꝑdin
aliquis in seruitute est positus est manui
¶ potestati suppositꝰ: sz manumissꝰ a ma
nu z potestate liberat. Iusti. de libertinis.
Ita ꝑdin aliqs est in peccato manui z po
testati diaboli subiectus est: sz per pniam
ab eo liberat. Nam sm Boetiū erat an
tiquitus quedā vga pretoris q̄ dicebatur
vindicta: qua manumittēdꝰ ter pcutieba
tur a pretore dicēte. Aio te liberū. C. si ad
uersꝰ liberta. l. ij. sz Azonē. Et ex hoc fo
te processit forma absolutōis canonice: q̄
cum virgis fit z verbis z alijs cōsuetis ex
tra de sēten. excōi. a nobis. ii. Sed adhuc
hec vga penitentia est: quasi penitens ter
percutiat se in cōtritione cōfessione z sa
tisfactōe z absoluetur a seruitute peccati
z restituetur i gratie libertatē. ¶ Itē pec
cans in seipsum nō minus puniēdus est
ꝙ peccans in alīū: quod ꝓ per exēplum
eius qui sibi ipsi iniecit manus violentas
qz talis sm iura sic irregularis est qꝫ non
promouetur z ꝓmotus deijcitur. Et as
signatur triplex ratio. ¶ Prima qz presu
mitur qz in alīs oēm tyrānidem tute ex
erceat qui in seipm ausus est seuire. ff. de
heredi. ac. cū aūt. §. accipitur: vnde versꝰ.
Qui sibi nō ꝑcit tibi vel mihi qūo parcet
ff. de bon. eo. quy mor. si. aī: sen. cōsci. l. i. §.
antepenul. ¶ Secūda rō est qz alienū in
uadit z sic furtū facit. Furtum enī est con
trectatio rei aliene inuito dño Iusti. ō ob.
q̄ ipse ex maleficio nat. §. i. C. vnde vi. §. fi.
Nemo aūt dīs videť mēbrorū suoꝝ. ff.
ad. l. aq. lib. homo. §. i. ¶ Tertia aūt rō ē
qz sui ipius est homicida z conditioni di
inimicus. l. v. di. si quis absciderit. Inyllo
igitur q sibi amputat cā irregularitatē est
seuitia sue magnū membrū amputet siue
paruū appareat vel nō appareat nisi cau
sa incisionis iusta fuerit puta langoꝛ. Est
enī caro putrida resecāda. v. q. v. c. j. xxiiij
q. iij. resecande. Verus in his que sine sua
culpa ab alio vel casu fortuito mutilatur
est cā irregularitatis dēformitas in mem
bris apparentib⁹ z debilitas in non appa
rentib⁹. Sed q̄nta debilitas vel deformi
tas vel qualem irregularitatem inducat
superioris iudicio derelinquit ar. extra d
corpo. vitiato. c. i. z. ii. z. c. pēul. z vlti. z ex
tra de clerico egro. c. i. Nec est verū qđ di
cunt rustici q vbi ꝓsbyter ab hostibus se
ctus ē non possit celebrare nisi testiculos
siccos z pulueriz⁹atos gerat i bursa quasi
tunc intelligatur omnia mēbra sua habe
re siue enim habeat siccos siue viridēs ꝺ
fectꝰ illius membri nec deformitatez nec
debilitatem inducit. ¶ Itē peccatoꝛes sūt
venatores diaboli. Est enī multiplex ve
natio. Maz quedā est oppressiua z ista est
tyrānoꝝ z aliox opprimentiū Gen. x. Ce
pit nēbroth robustꝰ cē vēator coꝛā dño
Loppssoꝛ hoium. vi. di. §. hīsita. ¶ Se
cūda adulatoria z ista ē histrionū z simi
liaz quoꝝ placendi cā dicunt bona de
aliquo ipm falso commendando. Et hec
adulatoꝛuz venatio ē omnibus illicita z
sm iura infamiā iferť. vt. lxxxvi. di. sūt nō
nulli z. vi. q. i. pluri. iij. q. vii. §. tria. ¶ Ter
tia est arenatoria. cuz quis recipit salariū
vt in arena pugnet cum bestiis ferio. sec⁹
de manslietus. Item secus si non pugnet
ꝓ pecunia sed vt probitatem suaz ꝓ
bet seu virtutem experiatur. Et hec etiaz
sm iura est omnibus illicita. vt. iii. q. vii. §
tria. §. de postu. i. §. Item senatus. z. §.
bestias. Et de hac etiā loquitur lxxx vi. di.
qui venatorib⁹ z vnob⁹. c. sequen. §. goff.
Hec autez venatio mozaliter refertur ad
auaros qui ꝓpter cupiditatez lucri pu
gnant ideſt litigant in arena. i. in auro qz
omne aurum tanq̄ arena ē exigua vt di
citur Sap. vi. ¶ Quarta est occupatiua.
z hec aliquando est saltuosa que in saltu
siue nemore fit canuz auium z hominꝫ
multitudine congregata que licet non sit
prohibita laicis. ff. de vi. publ. l. i. z Iusti.

de re. diuisi. §. ferre igitur besti. ff. ō acquire. do. naturale. ꝛ l. pomp. Clericis tamen omnino ē interdicta vr. lxxxvi. di. q vēatoribus. Sed mens dicti decreti etiam de laicis intelligitur qbus ipso tempore quadragesime ꝛ tiuntiorū hec venatio phibetur, ꝛ moraliter autē hec venatio refertur ad persecutores aliorum qui vel detrahendo quod ptinet ad canes morda ces vel rapiēdo quod pertinet ad aues rapaces. vel expugnādo armis quod pertinet ad homines feroces qui alios persequ ꝛ ledere studēt. ¶ Item peccans non absoluit a reatu, diuini iudicij nisi per penitentiaꝫ satisfaciat. Cuius exemplum est qꝛ sm ius. ciuile si ratis. tua vi fluminis in agrum meum delata sit non aliter cogor dare tibi potestatem extrahendi nisi de p terito damno mihi caueas. vt. ff. e. rat. ꝛ. ff. de exi. tellus. §. si ratis. ꝛ de dam. infe. pretor ait. §. hoc edictuꝫ ꝛ. l. hoc amplꝰ. §. neratius. Tunc autem moraliter adaptando ratis vi fluminis in agrum deuenit quando anima vi tēptationis per peccati naufragium diuine ire iudiciuꝫ incurrit a quo ratis anime educi nequit ꝙdiu per penitentiaꝫ deo satisfactū non fuerit. ¶ Item peccans scienter non est dignus misericordia sed peccans ignoráter misericordiam i aliquo meretur. Cuius exemplum habetur in eo qui ordinatus est ab epo excōmunicato qꝛ si scienter qs a tali recipit ordines indignus est dispensatiōe extra ō ordi. ab episcopo qui renunci. vl excōmunt. c. i. sed si ignoráter potest cum eo per proprium epm dispēsari. extra. c. c. ii. dispensabitur autem quo ad executōēꝫ tm. Nam excōmunicatus licꝫ caracterez quem hꝫ transferat executionem tn quā nō hꝫ trāsferre nō potest. i. q. i. gīa ꝛ. c. ita tuimus. i. q. vij. diabertū.

Capitulus. lvij.

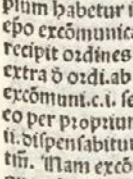

Vniri debent illi qui sunt i culpa. vñ iuriste dicūt qꝛ pena suos dꝫ tenere actores. Sꝫ hoc non intelligit de omni pena. Vnde dicit gustur ab aliquibus qꝛ est duplex pena. sc̄z eterna ꝛ temporalis. De eterna ergo dicunt qꝛ generaliter verū ē sc̄z qꝛ pēa suos tm̄ tenet actores Ezechiel. xviij. Filius non portabit iniquitatez patris. Fallit tn̄ i originali peccato quod ad omnes transiit ꝛ ab adam descēdit. vnde Apostolus. Per vnum hominez intrauit mors ꝛ per omnes transit. Sed quo ad penas temporales bene punitur interdū vnus pro alio ꝛ sic loquitur. xxiiij. q. iij. si habes. i. q. iiij. Iterꝫ pro peccato. ꝛ. vi. q. i. qꝫ quis. xv. q. vltima cū multe. extra de spō sal. non est nobis. extra de offi. dele. sane. Alij distinguunt qꝛ est triplex pena scilicꝫ eterna corporalis ꝛ spiritualꝫ. Eterna pena nunqꝫ punitur vnꝰ pro alio. vt. i. q. iiij c. i. ꝛ. c. tā itaqꝫ nisi sit imitator sceleris vbi quidem non tam pro alieno qꝫ pro suo ō licto punitur. i. q. i. cito turpez. extra ō renunc. vbi cum prudem. ꝛ sic intellige. i. q. iij. contra dominus ad moysen. Corporalis vō pena duplex est. Quedam enim est circa corpus ꝛ illa sepe pūitur vnus p alio vt patet per diuersa iura. i. q. iiij §. Iterꝫ p peccato criminum. Quedam vō circa statum vt seruitus vel infamia ꝛ illa etiaꝫ sepe punitur vnus pro alio. vi. q. i. §. verū. xv. q. ii. cuꝫ multe. extra ō fili. presbyt. literas. ꝛ extra de purga. c. accedens. extra de penis ad aures. ꝛ. c. in quibusdam. Spiritualis vō pena quadruplex est. ¶ Prima est pena excōmunicationis ꝛ illa nūqꝫ punitur vnus pro alio. xxiij. q. iij. si habes. ¶ Secunda est pena interdicti loci ꝛ illa frequenter punitur vnus p alio. extra ō spō. non est nobis. extra ō offi. del. sane. ꝛ c. i. ꝛ. vi. ¶ Tertia remotio ab oblatiōibꝰ ꝛ illa similiter punitur vnꝰ pro alio. xvij. q. iiij. muroꝛ. ¶ Quarta ordinis ꝛ illa pūtur vnus pro alio. Maꝫ maritus repellit ab ordinibꝰ ppter delictū vxoris. xxiij. vi. si cuius. ¶ Item si pater emit ecclīam pro filio ipso ignorante licet non repellat ab ordinibus ecclām tn̄ amittere dꝫ. i. q. v. c. vii. extra de symonia de regularibꝰ ꝛ duobꝰ. c. sequeñ. ¶ Item punitur quis in eo in quo deliquit. Cuius exemplum ē i illis qui in eadem vocatione eligēdo pe-

cauerunt scienter eligẽdo indignũ extra de electiõe cũ i cunct̃ q.c.inotuit.q. c. bõe memorie magunti. quo casu sũt ipo iure potestate eligendi priuati. Et idez si pecca tur in postulando. ¶ Itẽ punitur quis si ne culpa sed non sine cã. Causa autez ẽre quis iure suo sine culpa sua priuat̃ ꝓsue uit his versib⁹ ꝺnotari. Paupertas odiũ vitium fauor scel⁹ ordo. Personas spoli ant q loca iure suo. Qui vers⁹ sic exponũ tur. paupertas ꝓpter quã vniuntur sue ecclie q vna amittit dignitatem suã. xv. q. i. q temporis qualitas. Odium scz ciuium interficientium suũ ep̃m. xxxv. q. ij. nos: q extra de pẽis ad aures q. c. in quibusdaz Vnde si occiderunt ciues suos epos pro prios successiue vl forte ex alia causa simi li sibi ita enormi pdit ipa ecclia episcopũ. Vitium scilz lepre extra ꝺ clerico egroto vel debilitato. tua nos. Vnde ꝓpter vitiũ lepre remouetur episcop⁹ ab administra tione ecclie. Fauor scz cõstãtinopoli ciui tatis. xxii. di. renouantes. Fuit enim dat⁹ constantinopoli ciuitati priñ⁹ locus pre ter romanum. q amisit eum alexandrina. Scelus. xx vij. q. ij. multorum. Vnde pro pter scel⁹ patris vel domus spoliatur to ta familia communione. Vnde aliquan do remouetur ac ꝺpõitur familia ab ob lationibus altaris pro peccato domini q clericus vt supra dictũ est a beneficio ob symoniam a patre commissam. Ordo p pter cui⁹ fauorem dominus seruum suũ amittit. liij. di. frequẽs generalis. Et acce dit. ff. de operis libertorum interdũ. vbi ratione dignitatis superuenientis amittit quis operas quas habuit in libertã quia indignum est vt liberta seruiat ex quo tã tam adepta est libertatem. Eodem etiaz modo priuatur aliquis etiam ꝑm iudiciũ diuinum sine culpa sed non sine causa si cut thobias priuat⁹ est visu q iob filijs vt per patiẽtiam probarentur ad aliorum exemplum. Vnde dicitur Thob. ij. q hãc tentationem permisit dominus euenire illi vt posteris daretur exemplum patiẽtie eius sicut q sancto iob. Sicut etiam ecclus natus priuatus est visu nõ ex culpa qua neqz peccauit neqz parentes eius vt ceꝯ nasceretur sed tamen nõ sine causa scz ꝯ gloria dei vt patet Johis. ix. ¶ Itã punit di sunt peccatores manifesti non solus a deo sed etiaz ab hominibus quod patet per exemplum in vsurarijs manifestis q preter penam eternam quam merentur apud deum ꝑm canones triplici pena pu niuntur. Nam vsurarij manifesti nec ad cõmunionez altaris admittũtur nec xpiana m si in hoc peccato decesserint accipiũt sepultura sed nec viuorum oblationes re cipi debẽt. q si quis clericus contrauene rit quod accipit reddere cogitur. q donec ad arbitriũ episcopi sui satisfecerit ab offi cij sui manet executione suspẽsus. Vocan tur autem vsurarij manifesti ꝑm hostiẽs notorij vel ex euidẽtia facti. q vsurari⁹ mensã tenet paratam ad pecuniã mutuã dam cuilibet sub vsuris. sicut meretrix i pstibulo patet ar. extra ꝺ choa. cleri. tua q. c. fi. Et in hoc casu ipo iure penã panꝯ canonis ptaratã. Vel manifesti intelliguntur nisi notorij iuris. puta q sũt p episcopuz i ecclia publicati. secus si adhuc ab ecclia tolerentur vt extra de cohabi. cleri. q mu lie. nostra. Maz si manifesti sunt per famã tm̃ non tamen notorij non patiũtur hãc penã ipo iure sufficit autez ad publicatio nem faciendam q vocati cõsiteãtur vel negantes p testes conuincantur. vt de co habita. cleri. tua. Sufficiunt autez q certa argumẽta. vt extra de vsuris. cũ tu. lxxx i dicit qui sunt. ¶ Itẽ punitur vnus p ma liciã alterius inquantum de ipa malicia p ticipat sicut heres vsurarij tenet restitue re pro ea inquantum patiunt vires here ditatis peepte. extra ꝺ appell. qua fronte Et de raptoribus. in litteris. Vnde q si al ter heredum factus sit nõ soluẽdo tenet alius in solidum saltem ãntum ad ipz de hereditate peruenit. Maz q res hereditaria obligata videtur extra ꝺ vsuris cũ tu. ¶ Item nota q quedam pene sunt priua tiue que vocantur pene damni. Erẽplũ cuius in iure de excõi. qua priuat homo potestate eligendi quia excõmunicat⁹ eli gere non potest. extra de ꝯsti. qõ intelligi

ſit de excõmunicatiõe maiori: vt extra ō clerico excōicato: ⁊ inter. c. penul. ¶ Item de ſuſpenſione. Quia etiam ſuſpenſi elige re nō poſſunt extra de conſuetudine. cuꝫ dilectꝰ. extra de donatio. apoſtolice. ſuſpē ſi etiā celebrando irregularitatem incur rūt. extra de clerico excōmunicato apoſto lice. ſecus de excōicatis mīſtoꝝ excommu nicatione. ¶ Item interdictum eſt pena q̄ priuat poteſtate eligendi. quia nec interdi cti poſſunt eligere. extra de electione. cuꝫ inter. xij. ſenioꝛes.

¶ Capitulum. lviij.

PEnitētia ſequēs peccata p cedētia ꝺſtruit. ſicut ⁊ peñ ſequēs deſtruit p̄cedentia merita. Eze. xviij. Si auer terit ſe iuſtꝰ a iuſtitia ſua ⁊ fecerit iniquitatē ſp̄z oēs ab ominatiões ḡs opari ſoleꝫ ipius nūq̄d vi uet: oēs iuſtitie ḡs fecerat nō recoꝛdabūt ⁊c. Sicut ꝓſtitutio poſteꝛioꝛ derogat poꝛi vt extra de cogna. ſpiritu. c. v. ff. de legi. ⁊ conſtitu. l. non nouum. Etiam ſi nulla in poſteꝛioꝛ de prima mentio habeatur. ſic ⁊ poſteꝛioꝛ vita derogat priori. Nam po ſteꝛioꝛ culpa derogat priori iuſtitie. ⁊ po ſteꝛioꝛ penitētia delet p̄cedentem culpam Eze. xviij. Si impius egerit penitentiam ab oibus peccatis ſuis que operatus eſt ⁊ cuſtodierit oia p̄cepta mea ⁊ fecerit iu dicium ⁊ iuſtitiam vita viuet ⁊ nō morietꝫ omnium iniquitatū eiꝰ quas operatꝰ ē nō recoꝛdabꝛ in iuſtitia ſua quā operatꝰ eſt viuet. ¶ Ite ꝓpīa tranſfert hoīem ō cul pa ad gr̄am. Et hec tranſlatio multiplicit fit. ſicut patet per exemplum in tranſlatio nibus prelatoꝝ. Ma talis trāſlatio aliq̄n fit cauſa neceſſitatis puta cuꝫ prelatus in eccl̄ia ſua perſecutionē patitur ⁊ hoſtili tatem. extra de renunc. niſi cum pridem. §. propter malitiam. Talis autem eſt trāſ latio ſine conuerſio eoꝝ qui propt tri bulatiões ſeu aduerſitates vel infirmita tes ad deum conuertunt. Maꝫ mala que nos hic premunt ad deum nos ire com pellunt ſicut dicit Gre. Sap. x. Tranſtulit illos ſcꝫ penitentes per mare rubꝝ. i. per tribulationem ⁊ perſecutionem ꝓs. Mul tiplicate ſunt infirmitates eoꝝ poſtea ac celeraueꝝ. ¶ Aliquādo vo fit cauſa vti litatis. puta cum in eccl̄ia ſua inutilis eſt ⁊ in alia vtilis. Eſt enim tam vtilitas q̄ ne ceſſitas legitima cauſa tranſlationis. vi. q. i. omnes qui. ⁊. c. epo. Et hac etiam ex cau ſa debet homo conuerti ⁊ tranſire de ſta tu culpe ad ſtatum gratie. quia ſcilꝫ in ſta tu culpe eſt omnino inutilis quantum ad merendum quia nec ſibi nec alteri mere tur. ſed dum eſt in ſtatu gratie operatur fructuoſe quia meret. ⁊ propterea cōuer ſio peccatoꝛis vocatur trāſlatio de morte ad vitam ⁊ de inutili ad vtile vñ i. Joh. iij. Scimus q̄ñ tranſlati ſumus de morte ad vitam ⁊c. ¶ Aliquādo fit trāſlatio cau ſa leuitatis puta q̄ ex leuitate alteri eccle ſie adhereat vel ſuaꝫ pro derelicta habeat puta q̄ vroꝛem duxerit vel miles factus fit vel q̄ ab ipa eccl̄ia ſua deſit per tres ſeptimanas vel duos mēſes ſine iuſta cau ſa vel abſq; licētia ſui ſuperioꝛis. In qui bus caſibus ⁊ ſimilibus priuari poteſt ec cl̄ia debito iuris oꝛdie ſeruato. Et ideo talis cauſa non eommendabilis eſt. Et ta lis eſt conuerſio puꝛoꝝ impuberuꝫ q quadam leuitate animi potius q̄ deuotio ne ⁊ ſine licentia parentum religionem i trant vl̄ profitētur ⁊ marime ſi pueri ſint non boli capaces de quibus manifeſtum eſt q̄ ex ſola leuitate hoc fecerunt. Et iō ſi obſtante tali profeſſione quam infra pu bertatis annos fecerunt a parentibus re peti ac reuocari poſſunt. ¶ Aliquādo vo fit huiuſmodi tranſlatio cauſa cupiditaꝫ vel ambitionis ⁊ tunc ſecundum iura p̄ uandus eſt eccl̄ia habita ſcilicet prima. ⁊ habita ſcilicet ſecunda. vt nec primā poſ ſideat quaꝫ per ſuperbiaꝫ ſpernit. nec ſe cundam quam per auaritiam concupiuit extra de clerico. non re. §. ſi. vij. q. i. eos. ⁊ c. li. quis epiſcopus. Prima tamen ec cl̄ia ipſū repetere poteſt ſi voluerit. vij. q. i. non oportet. Talis ergo ē conuerſio ſiue penitentia ficta hypocritarum ſcilicꝫ vel propter cupiditatem terreni lucri. vl̄ propter ambitionem honoris qui dupli

ci premio priuãtur. scilicet celesti qõ contemnunt ⁊ interdũ etiam temporali. Duꝫ quia seipsos aliquãdo affligunt abstinẽtia ⁊ huiusmodi ⁊ sic priuant seipsos cõmodo corporali. Tum quia etiam aliquãdo dum eorum hypocrisis deprehenditur confundũtur ⁊ vituperantur ⁊ sic priuãtur premio eterno quod spreuerunt ⁊ tẽporali qõ ambierũt. ¶ Aliquãdo fit translatio causa humilitatis. puta religionis. In quo casu inferioribus episcopis sufficit petere licentiaꝫ. Alioquin si nec petita licentia transeat ecclesia potest ipm repetere similr. vij. q. i. si q̃s vo. ⁊ capitulo. si qs presbyter. Ipse aũt ecclesiã repetere non potest. vij. q. i. eos ⁊ extra de renũ. cum in dubijs. Sed hic sciendũ q̃ si ob conscientiam criminis dimissa prelatura ad vitaꝫ monachalem quis descenderit ad prelaturam secularem resurgere non potest õ iure alias secus. iij. q. j. hoc nequaq̃. ⁊ extra de renun. post translationem. Et huic translationi assimilatur conuersio eorũꝫ qui culpam suam ⁊ miseriã erubescentes humiliter ad penitentiam veniunt interdũ qdẽ remorsu ꝓscie puncti ⁊ stimulati. Qui postq̃ cõuersi sunt ad pristinã culpã ⁊ cõuersationẽ secularem. i. inordinatam vitã nõ reddũt. Ista est vã puersio peccatoris cuiusmodi fuit cõuersio magdalene de qua habet. Luce. vij. Itẽ nota q̃ pnie q̃ imungunt a sacerdotibus sũt hodie arbitrarie: qr de eis nõ possit dari certa diffinitio siue regula. Et ideo relinquuntur sacerdotũ arbitrio seu iudicio determinã de sicut ẽt ipm iura ea que certa regula diffiniri nõ pñt iudicis arbitrio relinquunt sicut de fide testibus adhibenda. Ideoq̃ hoc fidei iudicis recipientis relinquit: qa ipse magis scire põt q̃ alius. ff. de testibus ⁊ attesta. fides vel verba epistole. Item in mora cuius diffinitio non traditur. ff. de vsuris ex mora. Re. i. Item in impẽsis factis in rebus dotalibus. Nam ⁊ si deduci debeant nõ tñ facile est in vniuersum diffiniri: sed singula ex genere ⁊ magnitudie ipendioꝝ estimari pñt. ff. de impẽ. in re. dota. factis. qõ dr in fi. Silr ergo ⁊ in ẽptate penitentie peccatoribus imponende conuenit. Vnde tempora penitudis habita moderatiõe cõstituenda sunt sacerdotis iudicio ꝓut cõuersoꝝ aios ꝓspexerit eẽ deuotos habito respectu ad etatis pericula ⁊ egritudinum necessitates. xxvi. q. vij. tempora. ⁊ c. hoc sit.

¶ Capitulum. lix.

Erseuerãtia bone vite excludit ius diaboli ab hoie ⁊ acquirit in eo ius deo. Vnde assimilatur cõsuetudini que si sit rõabilis tollit ius in loco in quo viget. ff. de legibus. ⁊ sena. cõsul. l. de quib⁹. Item consuetudo rõnabilis ius inducit. Insti. de iure naturali gẽ. ⁊ ci. §. ex nõ scripto. Item pseuerãtia ⁊ continuatio boni prevalet legi peccati sicut ẽt cõsuetudo vicit legẽ. s. si sit a tanto tẽpore seruata vt nõ sit in memoria hoiuꝫ qñ incepit. vt. ff. de aqua plu. ar. l. i. in fi. ⁊. ff. de aqua quotid. ⁊ estiua. l. hoc iure. §. ductus aq̃. Et sicr cõsuetudo q̃ romana seruat eccla ⁊ precipit ab alijs seruari ẽt vincit legẽ: vt. xi. di. nolite de cõsecra. di. i. basilicas. ¶ Ytez cõtinuatio pnie ⁊ bone vite sequẽtis abolet culpã ⁊ infamiã male vite precedẽt] sicut cõsuetudo posterior tollit priorẽ. cẽ ò cognа. spũ. c. i. Et hoc verũ est si in eodẽ municipio diuerse ꝓsuetudines diuersis tpibus oriuntur. Nam si diuersis secus. vt xij. di. scit sancta. Dee. n. diuerse aliquoꝝ cõsuetudines aliorum debent contrario more subuerti. vt. xij. di. illud.

¶ Capitulum. lx.

Otestas non solum spũalis sed etiaꝫ tẽporalis est apõ papã. Mã papa vtrũqꝫ gladiũ hꝫ. xxi. di. c. i. lxiij. di. ti bi dño. Vnde ⁊ reges õponit. xv. q. vi. alius. ⁊ c. nos sanctorum. ⁊ c. iuratorum. i. q. iij. quia ꝓsultatus. xcvi. di. duo sunt. Et non solũꝫ regem cõstituit immo transfert. extra de elec. venerabilem. imo etiã imperatorem electũ papa hꝫ approbare electionẽ ꝓfirmare vel infirmare ⁊ ipm cõfirmatũ etiaꝫ

cōsecrare. Et hec oia ꝓbātur in predicta decretali venerabilē. Ipse ēt papa impatorem deponere potest. Si. n. Zacharias papa regē francoꝝ qui a romano pontifice coronā nō recipit nec pe eū examinatur nec comprobatur ab eo vel reprobatur non tā pro suis iniquitatibus q̄ pro eo q̄ tante ptāti erat inutil⁹ a regno deposuit ⁊ aliū loco ei⁹ instituit. xv. q. vi. alius. multo fortius impatorē q spūalius quodāmō subest ei poterit remouē. xcvi. di. duo. ſt. ⁊ c. si iperator. ¶ Itē ptātis vel officij pleni tudo i maioribus prelatis repiesentatur ⁊ designat i vsu pallij. Nā in papa pallius designat plenitudinē potestatis plēissimā extra de au. ⁊ vsu pallij ad honorē. ⁊ ex de elect. illa quotidiana. In patriarchis vero plenissimam officij designat potestatez ar. extra de priuile. antiqua. In archiepis plenioꝝ officij ptātē. ex de auct. ⁊ vsu pallij. nisi. ⁊. c. ad honorez. In epis vo plenaꝝ officij potestatem quibus q̄q; concedit scz aliquibus. vt papien. ac cumen. ⁊ messano ⁊ hostien. Quibus ex lōga cōsuetudie ⁊ ecclīarum suaruꝝ priuile. debet que seruanda sunt. extra de officio ordina. duo si mul. xx v. q. ij. c. i. ij. ⁊. iij.

¶ Capitulum. lxj.

Relatorū regimen p̄cipue in duobus p̄sistit. s. in vga correctiōis ⁊ doctrina p̄dicationis. Nā latratu canū lupi arcēdi sunt baculoꝝ pastorū. xliij. di. §. i. Sz in vga discipline attēdere dz vt corrigat beni uolēt. s. nō ex odio ſ ex charitate q̄ falsa iustitia dedignationē hz: vā ꝓpassionem. ¶ Itē vt corrigat prudēt. s. vt cū discretō ne corripiant tumidi. tolerēt infirmi ⁊ q̄s castigare seuerius necesse ē non seutentis plectat aio sed medentis. vt. lxx vi. di. c. ij. ¶ Itē cōgruent scz vt rigor iustitie vbi cō gruit remittatur ⁊ vbi expedit intēdatur Est aūt remittēdus siue tpandus ex duobus. ¶ Prio ex multitudie peccantiū. i. q. vij. quottēs. extra ō trāsa. c. finali. Vñ versus cōis. Ob populū multū crimen ptranfit impunitū. Q̄n aūt est multitudo in cā tūc ꝑlatus incipe dz a spūalibus proximis vt eoꝝ exēplo frangat cetera multitudo. liij. di. cōmessationes. ¶ Item puniendi sunt maiores ō vniuersitate q̄ alios trahūt ad pen̄. extra de cler. excōi. latorez. ¶ Scōo tpatur rigor ex q̄litate peccātiū q: deferēdū ē psone ⁊ dignitati. extra ō offi. delegſ. sāe. q. ⁊. c. pastoralē ⁊. cē de maiori. ⁊ obe. p tuas. xl v. di. cū beatus. l. di. ꝓtumaces. ij. q. vij. quisquis. xxiij. q. i. qui contra paces. ff. de penis. vt seruoꝝ. ita tamen q̄ non deseratur iustitia vite q: secūdū Augustinū siue plectendo siue ignoscendo ꝫ solū bñ agitur vt vita hominum corrigat. xxij. q. prodest. Est etiam interdū rigor agendus ex duob⁹. Primus cum pen̄ ex auctoritate defendit. de penitē. di. vi. c. i. in fi. ¶ Itē scōo cū vsitatū est malū ⁊ multi crassantibus opus est exēplo. i. q. i. reperiunt. ff. de penis aut. facta. §. vlti. Et nota q̄ si supior modū excedit nimis corrigēdo ⁊ si peccet xiij. q. iij. quo peccat in fi. nō tñ cogitur a subditis venīa postulare ne dum nimium seruat hūilitas regēdi frangat auctoritas lxxxvi. di. q̄ñ. Sepe. n. ex quersatōe eīus cō tēptus nascit dignitatis. ff. de offic. p̄sidis. observādū. Dedz. n. ꝑlatus ex igenio suo dignitatē augere ne ꝓcēptibilis habeat. ff. de offic. pconsu. nec qcḡ. §. circa. l. di. i. extra de accusa. c. qualiter ⁊ q̄ñ. Scōo ptinet ad regimē prelati doctrina predicationis vbi primo necessaria ē charitas intus ardens. i. Corīñ. xiij. Si linguis hoīuz loq̄r ⁊ angelo⁊ charitatē aūt nō habeā factus sum velut es sonans. Scōo vita exterius lucēs Bre. Cuius vita despicitur restat vt eius p̄dicatio cōtemnatur. iij. q. vij. §. porro in fi. Ambro. Judicet ille de alteri⁹ errore qui non hz in se qō cōdemnet. vt. c. q. c. iciđet Greg. In grauibus peccatis qs positus dum suis ꝑmutr aliena nō dimit vt. c. q. in grauib⁹ Chrisso. Male viuēdo ⁊ bñ docendo deū instruis qualiter te debeat condemnare. xl. di. multi. Talis ꝑm Hieronymus assimilatur cineri per quē lixiuiū trāsiens lauat ⁊ nō lauatur. lxxxiij. di. §. vltim. Et ꝑm Augustinū assimilatur lapideo canali p quez aqua doctrine trā

sit ad viceolos. i. ad subditoꝝ corda in q
bus alijs fructū facit. i. q. i. si fuerit. Et ꝑm
Nicolaum papam assimilatur faci arden
ti que seipsam cōsumens alijs lucez minis
trat. xv. q. vlti. c. vlt. ¶ Tertio necessari⁹
est actus predicatiōis discrete docens circa
quē quattuor ꝓsiderabis. Tēpus vt ꝑ
loquatur semp sed temporib⁹ opportunis
si enim semper plueret terra nō germina
ret. Vnde Leuitici. xv. Vir qui fluxum se
minis scz spiritualis: idest verba dei patit
immundus erit. Ideo Paulus dicturus
importune premisit oportune. xliij. di. sit rector in fine. ¶ Item cōsiderandus
est locus vt scilz predicetur in ecclesia vel
alio loco publico vel honesto non in pri
uatis domib⁹ ne suspitio sit ō hereſi. xxx.
di. si qs. ¶ Item modus. s. vt fiducialiter
& libere ꝑdicet. xi. q iij. nolite. Et in priua
tis locis ꝑtī aliqua ꝓponi non solēniter
sed in modū simplicis exhortationis seu
collationis. eī de hereticis. cū ex iniuncto
circa prin. Debet eē ēt predicatio humilis
extra de maioritate & obediētia humilis
doctrina: qz aspitatis nimie icrepatio nec
correptionē recipit nec salutē. xl v. di. cuz
beatus. ff. ad le. aql. ꝓceptoris. ¶ Quarto
ꝓsiderāda est dicendoꝝ & auditoꝝ ēlitas.
Nam ꝑm capacitatē audientiū docenda
sunt alta & ꝓfunda & subtilia & infima pla
na & simplicia. xliij. di. sit rector. viij. q. i. o3
Alias si nō intelligētibus ꝓfunda diceret
nō esset ꝑdicator sed ꝑcussor. In fine no
ta q ꝓlatus qui nō audiuit donatū & ē ni
mis insufficiens deponēdus est. extra de
ets. & quali. c. vltimo. ¶ Item prelatus bz
diligenter custodire gregem suum. ita q
ex negligentia vel incuria sua nullus in
eo iactura ꝑatur alioquin reus efficit.
Vnde plan in hoc similes sunt illis q ha
bitāt in littorib⁹ maris. Quia ꝑm leges si
nō inueniāt q rapuit res ex naufragio hi
qui iuxta littora maris in qbus nauis in
fixa vel tracta fuit inter fines agri cuiuscz
ꝑdia possidēt sine morātur ex edicto diui
adriani tenētur & a ꝓsidibus cōdēnari
debēt dānum passis vt sic possessores ter
ritorij ꝓuis nihil rapuerint in omni eo
q dānum passi sibi naufragio adēptum
ꝓbauerint ꝓdemnētur. Et est ratio natu
ralis. qz sic debent custodire inter littora ne
etiaz ab extraneis ibi aliqd diripiatur.
Inuigilent ergo & ponant custodes ne de
trimentū patiātur ꝑm qō legitur de offi
cio ꝓfecti vigilz lege prima scōa & tertia.
Similiter si de domo vel villa expugnata
aliqd raptuz sit ꝙuis verba ediceri debīt
ti ex mente labeo ait huic edicto locū fo
re. Nec enim minus in mari q̄ in villa vl
ecōuerso possumus p latrūculos infestā
ri. vt. ff. eo. l. iij. §. labeo scripsit. Et similit
ex mēte diui adriani dici potest. qz si quis
extraneus in ciuitate aliqua vel ciues ter
ritorio fuerit spoliatus. vel res eius fur
to amiserit cōmunitas teneat. Hec actio
& cōtra heredes datur. vt. ff. eodem. l. iij.
in fine. Si ergo cōmunitas quelibet tene
tur custodire diligenter territorium suū
multo magis custodire & conseruare te
netur quilibet prelatus gregem suuz alio
quin dicetur ei illō Zacharie. xi. O pastor
& idolum derelinquēs gregez. Vnde sicut
idolum hominis nō est homo simplicit
sed homo ꝑm quid: sic etiam pastor non
custodiens gregem suum. ¶ Item prelati
peccatum periculosum est subditis. non
solum publicum sed etiam occultum. qō
patet per exemplum in symoniacis. Quia
si episcopus sit symoniacus in ordine &
occultus suspēsus est quo ad omnes. Et
ꝓbatur. xxxij. di. null⁹. & c. preter hec. Sy
moniacus enim in ordine hz caracterem
vitiosum. i. q. i. reperiūtur & c. quibusdaz
narrantibus. Vnde si scio eum symonia
cum in ordine occultum nullo modo de
beo ab eo ordiari. i. q. i. si quis a symonia
cis. extra de symonia p tuas. Et si ignoro
eum symoniacum esse cum sit in verita
te nō recipio executionem sed dispensa
tione indigeo in detestationem criminis
vt in dicto. c. si quis a symoniacis. extra
de ordinat. ab episcopo. c. i. in fi. & c. ij. Si
aūt scio sed coactus suz recipe si absolu
te coact⁹ fuerit tūc nec caracterē recipio
. l. bi. ꝑbyteros. extra de bapti. maiores.
Si vo coactus fuerim cōditiōaliter. tunc

aliud est quā ignoráter.i.q.i.constat. Recipio enim executionē.sed nō ibi.Et ratō est qr magis cōstat de voluntate coacti q̄ ignorántis.extra de symonia sicut nobis. Si autem credo vel scio episcopū symoniacū non in suo ordine sed in collatiōe ordinum seu beneficiorū si possum obtinere q̄ ab alio ordiner debeo vtiq; hoc facere. Alioquin quádiu toleratur ab ecclesia ⁊ occultus est si cōpellat me secure recipio nō obstante cōscientia repugnante.qr erronea est.xiij.di.nerui.xi.q.iij. Cui est illata ly sit ar.ffium.ff.ō libe.causa igitur.§.i. Et qr omne qō fit cōtra cōscientiaz ⁊c.xxviij.q.i.§.ex his.extra de ꝓscriptio. quā oē. Sed intellige ꝓscientiam ex precepto vel phibitione formatā vel qō fit cōtra conscientiam nō erroneā.q̄ si mala audieris ō prelato sis fidelis ⁊ nō nimis credulus.ff.q̄ cū falso.ta.l.i.in fi.ff.de eo p quē factum est.l.i.§.i.extra de in integ.resti.ex litteris qr dictum vnius facile segl multitudo extra de purgatiōe cano.cum in iuuentute.ergo de facili autem non p̄beas.xi.q. vij.si qd igit.lxxxvi.di.si qd vō de quocūq;.xxxiij.di.habuisse.

¶ Capitulum.lxij.

p Vrgatorij pena assimilatur excōicationi vel pene legali per quā.s.nullus seipsum ligare pōt vel soluere.ff.de arbitris.l. penul.tiij.q.iiij.ca.i. Ane qs in cā sua iudi.l.vnica. Est tñ ꝓtiū ar.de sen.excōi.cū desideres vbi inuit q̄ si eps cōicet cum illo quē excōicauit sentētiam incurrit. Sed dic q̄ ille non ligatur sñia ꝓpria sed canonis. Et si expresse diceret q̄ participās cum excōicato ab eo nō ligaret non valeret.extra de sen.excōmu. nuper.xi.q.iij.excōicatis.⁊.c.cum excōicato. Similiter nullus in purgatorio exñs pōt seipsum vel ligare ad culpā vel soluere a pena. Et ideo a nobis expectant suffragia quibus a pena illa solui mereātur siue per suffragia elemosynarū seu oratiōnū ⁊ hmōi.ij ℳac.xij. Sancta ⁊ salubris est cogitatio p defunct] exorare vt a peccatis soluant. Itē nota q̄ purgantur aliquādo anime defuncto⁹ extra locum cōmunem purgatorij in quo generalit anime purgari dicunt fit patet ex lib.o.iij. dialogorū beati Grego. Et hoc concedit aliquibus ex priuilegio speciali vt scilicet exempte sint a cōmunis purgatorij loco sicut per priuilegiū eximitur quis a foro xvi.q.i.frater.extra de priui.cū capella.ff. de excu.mu.l.penultima.§.si potest.ff.de excu.tu.spadonem.§.scire.ff.de admini. l.is cui.Concedunt ergo hoc priuilegium gratie quorūdam hoiuz animabus vt in aliquo loco super terrā purgentur vt eorum status hic existentibus facilius innotescat vt scilicet ab eis citius adiuuent vl ꝓpter alias causas deo notas.

¶ Capitulum.lxiij.

r Actio cum sit virtus eminentior in homine debet regere totā animā ⁊ omnes ꝓtes ei⁹ sicut dicunt iura.q̄ quelibz ecclesia cpatus regenda ē iuxta dispositionē ⁊ ordinationem cpi.x. q.i.decretū.⁊.c.regenda. Nam episcop⁹ ē maior omnibus sicut xpi vicarius.xxxiij q.v.mulierem. Vnde inobediens ei morte.s.excōicationis occidetur.extra ō ma. ⁊ obedi.c.i.⁊.ij.qr oēs sub eo sunt:vt.cō. ti.c.oēs. Similiter qr ratio sm Phm est supremū in hōmine gerens similitudinē dei.ps.Signatū est super nos ⁊c. Est enim lumen rationis quedam participatio diuini luminis.ideirco dz esse super nos.id est principari ⁊ dominari in nobis.ita vt oēs partes hominis ⁊ actus sm eius dispositionē ⁊ ordinationez regulentur. Et si caro vel aliquod mēbrum illius ei non obediant occidenda sunt mortificatione pnic.Vñ Apo.Rom.x viij.Si spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis.

¶ Capitulum.lxiiij.

r Cercatio qeta ⁊ modesta cui libet lz ꝓ tpe.sed dissoluta ⁊ ingeta nō ꝓpert virtis spūalibus.Vnde est eni sm iura q̄ clerici nō phibet piscatio lz eni clericis nō solū cā necitat] vel vtilita

tis ſz ẽt cã recreatõis cũ retib⁹ piſcari dũ modo tñ cũ ſilẽtio ⁊ modeſtia fiat. Maz ⁊ monacho lz retia texere ꝓ piſcibus capiẽdis de cõſe. di. v. nunq̃ ꝓhibẽt tñ cleri cis venato. vt. lxxxvi. di. q̃ vẽatorib⁹. Jõ ergo piſcatio concedit ⁊ venatio ꝓhibẽt qz venatio ſit cũ inquietudine ⁊ clamore. piſcatio vo cũ gete. Et qz maioz delectatõ ⁊ diſſolutio eſt in venatione q̃ in piſcatione. venator enim currit ꝓ denia ſicut diabolus cũ ducit aiam captiuã. vez eſt tñ qz lz clericis ꝓhibeat ſaltuoſa venatio ⁊ clamoſa tñ quieta ⁊ recreatiua ꝓcedit. ſcz qñ ſit nõ cã voluptatis ſz recreatiõis ad excitãdũ fortitan appetitũ vel calorẽ naturalez. ar. extra de homicidio. dilect⁹ filius. a. capellanus. ⁊ extra de iureiurãdo ⁊ ſi rp̃s de cõſe. di. v. ſint tibi ieiunia. i. ⁊. ij. licet ſm quoſdã epiſcopo ſit oſo iterdicta. Sic itel ligũt. xxxiij. di. c. i. Hoſtien. aũt dicit q̃ venatio ẽ omnibus interdicta ſi fiat eo tpe quo debent hoies in eccliã eſſe vel orare ſiue ſint clerici ſiue laici. lxxxvi. di. ꝑputatis. de cõſe. di. iij. irreligioſum. ⁊ di. v. ieiuniũ. qz venatoẽ ſcz in venatione mortuũ neminez legimus ſanctum. lxxxvi. di. qui venatorib⁹. Et nõ ſolũ in dieb⁹ ieiunioꝝ eſt illicita. ſed etiam in feſtis q̃bus hoies ỏbent venire ad eccliam niſi forte neceſſitate famis ingruẽte. Et idẽ ẽ ſi apri venirẽt ⁊ vaſtarẽt ſegetes vel vineas clericoꝝ vel monachoꝝ. Aliꝫ ãt dieb⁹ licita eſt laicis ꝓ carnib⁹ ⁊ pellib⁹ habẽdis aliãs non ſm Raymũ. ⁊ Goffredũ. Quia ⁊ de ipa venatione decimas dare iubẽt. x vi. q. i. q̃unq; ⁊ extra de decimis ũ ẽ in ptãte. Clericis ãt ẽ illicita ſi nimis apponãt mentẽ in venatione ita q̃ eccliã in ſp̃ualib⁹ vel tpalibus exinde detrimẽtũ patiãt vel aliq̃ onus i de habeat. extra ỏ cleri. vẽa. c. i. ⁊. ij. Neceſſitate ergo eccliẽ exigẽte licita eſt venatio clericis ⁊ monachis. Et ſimiliter cã vtilitatis ⁊ recreatõis aliquotiẽs pñt venari ſiue ſint epi ſiue alij dũmõ venatio ſic geta ⁊ non ẓficiſcantur cum canibus ⁊ anibus quando debent viſitare ⁊ predicare.

¶ Capitulum. lxv.

Emitti non poteſt dãnus alicui illatus ſine conſenſu illius niſi ꝓp neceſſitatẽ pacis vel alicui⁹ ſimilis vtilitatis cõis. Vnde pone q̃ guerra fuerit iter duos milites vl̃ ꝓncipes ⁊ hincinde iurie multe ⁊ damna ſint illata poſtea facta ẽ paz iter ipſos ⁊ dãna hinciñ data remiſſa ſũt nunqd iſta remiſſio extẽdit ad hoies ⁊ valitores vtriuſq;. Non vt niſi de cõſenſu eorundez ſit facta. ar. C. de tranſactio. l. i. ⁊. l. trãſactionis placitum. ⁊. l. preſes. ⁊. l. v. pe. a. te. extra de maiorit. ⁊ obedientia. c. ſi. ff. ỏ trãſactis. lege. iij. ⁊ lege. qui cum toto. ⁊ lege nulli. ff. de pact. ſim⁹. §. pacta. l. vbi ⁊. l. in ſũma ⁊. l. ſi. cõuenerit. Vel niſi forte aliẽ nõ poſſit haberi pax vbi quidem vtiliter partis geritur negocium vtriuſq;. Et ſic poteſt intelligi. ff. de pactis. conuentionũ. Aliter quomodo poſſum remittere ius hois mei cum nec poſſem ab eodem tantundem extorquere ſine rapina.

¶ Capitulum. lxvi.

Eſtitutio ꝓſupponit tria. ſ. dãnũ factũ ⁊ pcñ. ¶ Prio enim non vꝫ cadere reſtitutio niſi dãnũ datum ſit. Vnde ſm legẽ ciuilẽ ſi oliuam meam maturã decerpſiſti vel ſeciſti. vel ſeruũ meum puerũ caſtraſti ⁊ ꝓcioziorem feciſti ⁊ expenſas q̃s in predictis feciſti donaſti. i. fingis donaſſe tu mihi ad reſtitutiõez non teneris quia non intuliſti damnus. ſed ſi aliquod hoꝝ interemiſti vl̃ furripuiſti furti teneris ⁊ ꝓ ſeruo caſtrato iniuriarũ erit agendũ. vt ex edicto edi. aut ex. l. xij. tabularum in q̃druplũ. Si autem oliuam vel meſſem immaturam collegiſti damnum intuliſti ⁊ tõ locum habet actio de damno dato. ⁊ per conſequens reſtitutionis obligatio. ff. ad le. aquil. ſi ſeruus ſeruum. §. reperiſſe ⁊. §. ſi oliuã ⁊. l. fere. ff. de edil. edicto. ediles. §. ſed eteni. ¶ Secundo preſupponit reſtitutio q̃ factuꝫ hominis intrenerit ⁊ intelligo factum commiſſum vel omiſſum. Dñ ſm iura cum ſine facto hominis ex coꝛru

ptione ipſius rei damnum prouenit non tenetur. Et ideo ſm iuriſtas ſi uſufructua rius riuos patiatur corrũpi vel vites nõ ſuccideriſ nõ tenetur. l. aquil. ff. de uſufr. ſi cuius. §. denicꝫ. Porro ſi propter negligentiã hoĩs ignis non ex ipſis rebus ſed extrinſecus ꝓueniat aquil. agit. vt. l. iij. §. ſi fornicari? ⁊ extra de damñ. da. ſi egreſſus Sicut cum negligentia plauſtrali lapides ceciderũt ⁊ dãnũ dederũt. ff. ad. l. ag. ſi ſer uꝰ. §. ſi ex plauſtro. ¶ Tertio reſtitutio ſ̃ ſupponit culpã interueniſſe alias ſm iura ceſſat actio de damno dato. Et tõ negꝫ furtoſus negꝫ infans doli carẽs tali actio ne teneꝫ ſecus ſi ſit doli capax. ff. ad legem aquil. l. v. §. iniuriã. ex de delictis. puꝭ. c. i.

¶ Capitulum. lxvij

SAcramẽta a xpo inſtituta partiꝫ habẽtur ex ſcriptura ẽ ãgelica ſicut baptiſmꝰ euchariſtia ⁊ q̃dã alia partiꝫ vo ex traditõe apoſtoꝝ ſine ſcriptura ſic ꝓfirmatio ordo ⁊ huiuſmodi. Sicut ẽt ius humanũ ꝓſtat ex ſcripto ⁊ nõ ſcripto ſꝫ qõ in ſcriptis redactũ vocatur lex ſiue cõſtitutio. Quod autez in ſcriptis nõ ẽ vocat ꝓſuetudo vt. i. di. §ꝫ cũ itaqꝫ. Conſuetudo eni ẽ ius quoddã moribus. l. aſſidius actibus hoĩum inſtitutũ qõ ꝓ lege ſcribit cũ officit lex vt. i. di. cõſuetudo. Alias ẽt dicit conſtat ius noſtrũ ex ſcripto ⁊ ñ ſcripto vt Inſti. de iure gẽ. ⁊ ci. §. ꝓtat. ¶ Itẽ ſacramẽto ꝓ iniuria vel irreuerẽtia ẽ valde periculoſa ⁊ h ꝓ ꝑ exẽplũ i baptiſmo cuius iteratio qꝫ cẽt iniuria ſacramenti de ꝓſe. di. ij §. ſi. magna pena punitur. Mã pena iterantis baptiſmũ ſm. l. ẽ vltimũ ſuppliciũ. C. ne ſanctuz baptiſma rei. l. ij. Sꝫ et qui ſanctuz baptiſma geminat pena depoſitiõis imponitur tãꝑ idigno ſacerdotio. C. e. ti. l. i. Illi ãt q ſpõte vel ꝑditionali coacti ꝓmoueri nõ ꝓñt. Et ideꝫ intellige ſi ignoranter ⁊ poſtea cuꝫ ſacerunt ratum habuerunt. Itez ſi ab hereticis ſcienter. l. di. ꝓfirmandum. i. q. i. ventuꝫ in fi. ⁊. q. vij. Qui in qualibet. ⁊. c. conuentẽtibus. In habitu tamẽ clericali debent iſti viuere. ⁊ ſic retinebunt priuile giuꝫ clericale. lxxxi. di. dictum de cõſe. di. v. dictum eſt. Qui autez ignoranter. ſunt baptizati ſicut frequẽter fit de infantibus vel coacti abſolute poſſũt ꝓmoueri ſꝫ quoſdam de iure ſm alios quod tuncꝰ eſt de diſpenſatiõe epiſcopi. i. q. iiij. placuit ô vtriſqꝫ habetur de ꝓſe. di. iij. qui bis. vbi dicitur qõ ñ ignoranter ſit aliqs baptizatꝰ nõ indiget penitẽtia ſed tamen eſt irregularis ⁊ ꝓmoueri non poteſt ſed illõ dictum fuit olim in odium rebaptizantiuꝫ ⁊ de rigore magno vel loqtur de ignorãtia iuris que non excuſat in talibus. ⁊ qõ dictum eſt de rebaptizato ⁊ ô recõfirmato. ar. lx viij. di. c. i. de conſe. di. v. dictum.

¶ Capitulum. lxviij.

Alutatio beate virginis ꝓtinet benedictionẽ cuz dicit benedicta tu in mulie. Quia per eaz humana natura que prius maledicta ⁊ excommunicata fuerat rebenedicta ⁊ abſoluta ſine recõciliata fuit. Nam hec ei ſalutatio a deo miſſa eſt. Dicunt eni iura ꝙ ſi papa ex certa ſciẽtia aliquẽ excõmunicatũ ſalutauerit vel eidem alias participauerit. ꝙ ille abſoluit ab excõmunicatione. qz eo ipſo preſumitur ꝙ velit ipſum abſoluere ar. extra de priui. cum olim eſſemus. extra de ſen. ex. ſi aliqñ. lxiij. di. cuz adrianus. de ꝓ. di. ij. pacẽ nec obſtat ꝙ formam abſolutionis nõ ſeruat q̃re vꝫ ẽdicere extra de ſen. ex. cũ deſideres. ⁊. c. a no bis qz dici põt ꝙ princeps ſola volũtate manumiſit. ff. de manumiſ. ab eum. Dꝫ to ergo magis abſoluit ſalutatio dei.

¶ Capitulum. lxix.

Atisfactio debeꝫ ei qui leſus eſt vel alteri qui ſit loco eiꝰ vnde vſura reſtituẽda eſt ei a quo extorta eſt vel heredi ſuo. ⁊ ſi talis non inueniatur eſt pauperibus erroganda. vt extra ô vſu. cũ tu. ⁊ ar. extra ô homi. Sic. ⁊. xiij. q. v. c. i. ꝙ ſi debitor vel heres eiꝰ abſes ẽ dicũt quidam ꝙ vſurarius adhuc debet ei mittere ſed ſumptibus debitoris abſen

ris.ar.ff.de oper.libertoꝝ opere. Quod verus est quādo is a quo extorte sūt usure vel heres eius alibi se transtulerūt. Si si usurarius q est malefidei alibi se trāsferat:ꝙ vbi usuras exercuit tunc proprijs sumptibus renetur mittere. Sicut aperte probantur.hec.ff.de rei ven.si res:et.l. Si vero et sequen.et de le.l.cum res.§.i.et de edendo pretor ait.§.vlti.et.l.sequen. Item hoc qđ dictum est ꝙ usurarius dz mittere absenti verum est si usurarius nouit vbi debitor habitat alias nō tenet vagari arg.ff.de oper.libertorum ꝙ miſi fiat.§.i. Item si summa expēsarū inueris excedit summam usure pauperibus errogetur. ij.q.vij.anteriorum.extra de iudeis cū sit. Sed cum de eius proximo aduentu speretur tunc pecunia deponetur et cōsignabit.C.ō usu.acceptū. ¶Capitulum.lxx.

Scripture sacre verba in quibus fiunt generales pmissiones vel cōcessiones alicuius gratie vel poestatis semper intelligenda sunt suppositā quādam cōditione et si illa non exprimat Sic igitur quecūqꝫ orantes petieritis credite quia accipietis et fiet vobis.ẽdar.xi. subintelligendū est si digne petieritis. vñ Jac.iij.petitis et non accipitis eo ꝙ male petatis.et illud ẽdath.xxvij. Quecunqꝫ solueris super terram et in celis intelligit si solueris clauis non errante. Vnde dicit Origē. ꝙ multos sacerdotes excludunt quos tamen deus retinet.et econuerso etiam est de alijs consimilibus. Cuius exemplum est. Quia in respectis quedam conditiones intelliguntur:et sine expressione aliqua sunt obseruande. vt illa si preces veritate nitantur.extra de reſcriptis. expte si qs idoneus vel si qua idonea fuerit extra de elec.cām.ff.de mune.et hon.l. vt gradatim in fine primi reſcripti. Itē cum quis natalibus restituit subintelligit conditio hec si is qui restituitur ex ingenua natus sit. Nam si ex ancilla per talem restitutionem nil agit. vt.ff.de nata.resti.l.j. Itē in cōcessione vie tacite itelligitur hec cōditio vt is cui cōceditur ciuiliter vtat: vt.ff.de seruitu.l.sicut. Item in gñali mādato patris querē di sponsum filie sue ꝫ subintelligit vt psona sponsi patri ofiat nec prius nuptie fiāt vt.ff.ō ritu nuptiarum.l.gñali. Item scripture sacre verba que videtur inuicē ꝛna cōcordant ꝙ alia scripturā vel per distinctionē tēpoꝝ vel alio mō. Sicut id qđ dixit xps de Jo.baptista.ipse est helyas. et id qđ dicit Joannon sum helias. Joan.ij. concordat Siegoni.per illud Luce.i.quod dicit Angel. Zacharie de ipso Joā.ipse preceder ante ipsum in spiritu et virtute helye ex quo colligit ꝙ Jo.nō fuit helias quo ad psonam:sed quo ad similitudinē primo officij.qz precedet ante ipsum in prio aduentu sicut helyas. Scōo quo ad similitudinez zeli:z tō subiungit i spiritu.s.zeli.iij.in mō viuēdi.vñ addit et virtute.s.temperātie vel penitētie. Sic etiam in legibus iura in ribus ad cōcordiam reducūtur. vt. C.de inofficio.testamē.l. vna. Similiter cōsuetudo puri priuilegij cōtraria reducit ad cōcordiam per interpretationem.extra ō cōsue.cum dilectus. ¶Item scriptura sacra non semper sequntur ordinē temporis quia quādoqꝫ quod est posterius tēpore ponitur prius ꝺm ordinem scripture. Sicut ẽdath.i.in genealogia xpi David premittit habraē:cū tamen fuerit posterior tempore.et ẽdath.iij.primo ponitur xps fuisse assūptꝰ a diabolo in sanctā ciuitatē et postea in mōt.excel.cū tñ istud fuerit pꝰ illō.nā vltia tētatio fuit in tēplo vt pz Luc.iij. Sicut ēt fit in legibꝰ vt lex codicis q̄ confirmat codicē factū et assumatū pꝰ codicē edita est:et tñ in pricipio codicl posita est. vt. C.de iustinia.co.cōfir.l.i. Sic et lex q̄ ē in. C.de sacra.ca.l. vna facit mentionē de lege posteri⁹ edita. C.de suis.et legitimis.l.si defunctꝰ.nec.n.ordo scripture ꝛspicit ēdus est vt.ff.de solutio.l.nec enim.

¶Capitulum.lxxi.

Implicitas aliqñ excusat error:sed nō rorale. vñ ꝺm iura aliqñ suggestio falsitatis et suppressio veritatis ex simplicitate ꝓuenies nō ex-

dit Reſcriptū ipedit tū forma ꝛ tūc dat⁹ inder ꝓ tenore vitaris ꝛ nō ꝓ depcātis affectiōe cognoſcē dz. vt cū de reſcriptus ſuperius. xxv. q. ij. ꝓſcriptione. C. ſi ꝯ ius vl' vti. publ. l. ꝓſcriptiōes.

C Capitulū. lxxij.

Tatus laicoꝝ altioꝛi mūere gre indiget ad aſſequēdā dignitatē regni celeſtis ꝙ ſtat⁹ clericoꝝ. ex eo ꝙ ē magis implicit⁹ ꝛ min⁹ idoneus. Cuius exēplū eſt qꝛ ad aſſequēdā dignitatē eccleſiaſticā altioꝛi diſpēſatiōis gra indiget laicus ꝙ clericus poſtulatus. Vñ laicus vndecūq; ſit ſiue de eadē dioceſi ſiue alibunde poſtulādus eſt a papa cū ſit ineligibilis ſimplr. vt. lxi. di. p totū. ꝛ ex de elect. cum ad vſam. ꝛ. c. officij. S3 clericus q poſtulatus ē de altera dioceſi cū non ſit ineligibilis ſimplr. qꝛ nō eſt ineligibilis in dioceſi ꝓpria poſtulatus a ſuo ꝓpio peri dz vt cū concedat. vt. lxxi. di. fraternitatē. lxxv. di. florentinū archidiaconum. lxiij. di. litteras. lxxv. di. electionis. l viij. di. c. i. ꝛ. ij.

C Capitulum. lxxiij.

Entatōi nō reſiſtēs ſtatim a ꝓncipio dānū ſcurrit qđ q ſtatiꝫ reſiſtit euadit. Cuius exemplꝫ eſt qꝛ ſm iura q vꝫ inferēti incontinēti ſe defendēdo reſiſtit reatū nō incurrit. quez tū poſt interuallū ſe vindicās nō effugit. Mā ſi aliqs incōtinenti legitime reſtiterit culpas oinꝫ delictoꝝ tēpore violentie cōmiſſoꝝ ſiue ex pte aggredīētis ſiue aggreſſi aliqs occidat in aggredīēte cōſtat redūdare ꝺbere. vt. C. de. vi publi. qñ inſta facioꝛa ꝛ. ff. ſi q̄dꝛu. paup. fe. di. i. §. cū arietes. At ille q ē repulſus cū aliqđ fecerit ad vindictā. vel cū ex interuallo poſſeſſionez ſuā reappauerit predonē de ea expellēdo ciuiliter ꝛ criminaliter punit. vt. C. ode ſi quis. ꝛ Inſti. ō pub. iudiciis. §. inter. iul. Silr quoq; criminis reatū euadit. q legit me certādo ictūnēti a ꝓncipio tētatōi reſiſtit. ſz q per negligētiā reſiſtēdi ſe primo expoliari ꝓmittit anteq̄ per pniam recuperare poſſit criminis reatū incurrit. Vñ Ihū. dicit. Calca ſerpētis caput. calca prauе cogitatōis initiū. Alia. n. ꝓcedit carnē i crimine. repelle ergo cogitatiōes ab alia ꝛ caro nō peccabit. ꝑs. Beatus q tenebit ꝛ allidet paruulos ſuos ad petrā. Parvula. n. ſūt ipa tētationū initia q̄ ad petram xp̄m mox cū orta fuerit allidēda ſt añq̄ creſcāt

C Caplm. lxxiiij.

Rāſgreſſor ē ēt q bonū facit ſi illō ſi bñ vl' bono alio facit. ſicut mādati trāſgreſſor ē nō ſolū q ꝺ illō facē. ſz ēt q illō indebito mō ipleт Vñ ꝑurus dr non ſolū q iuramentū nō ſeruat. ſed ēt qui male iurat. Vñ ſi qs vt ſeruaret ſabbatū a ſpūali ope vacaret male ſabbatū celebraret ꝛ mandati tranſgreſſor eēt. Et ſil'r qui mandatū cū alicuius iuria ipleret. puta ſi pp dilectionē alicui⁹ hoſtē ei⁹ feriret vel occideret. Vñ ſm iura finis mādati excedit cū alīd vel al'r exequit q̄ mādeт. vel cū exequēdo mandatū ꝑter commiſſaꝫ iniuria infertur. Et ideo tunc pōt ab iniuria appellari. vt. C. de appel. l. ſi quis prouocatione.

C Capitulum. lxxv.

Ribulationes vel infirmitates que peccatoribus i hac vita eueniūt ſunt quaſi quidaꝫ nūcij vl' legati dei miſſi ad cō monēdum eos ꝛ puocandū ad reconciliationem pnie. Vñ patienter ꝛ reuerēter ſuſcipi oñt quātūcūq; videant hoſtiles. naꝫ ꝛ nuncij ꝛ legati quos apud nos ēt hoſtes mittunt recipiūt. Et ꝺz iura qꝛ ſancta res eſt boꝝ cauſa legatoꝝ. ſi quis eos pulſauerit hoſtibus quoꝝ legati erāt tradendus eſt. ff. de legationib⁹. l. vltima. Similiter q hos nuncios diuine iuſtitie reppulerit incidet in manus eius. Sic rex filioū amō incidit in manus dauid q eius nuncios ō honeſtauerat. ij. Reg. iij. Itē ꝓ xp̄o tribulationes ꝛ perſecutiones ſuſtinentes ſicut fuerunt ſocij eius paſſionum ſic eriaz erunt cū eo ſocij conſolationū exēplo ſez mercatorum quoꝝ ſocij ſicut participant

de periculo siue damno. ita possunt licite participare de lucro. vnde etiam si cōtra hatur sōcietas q̄ vnus ponat pecuniā & alius operam licitū est dum tamen lucrū & dānum cōmuniter sentiant: sed si periculum pertinet ad recipientem insolidū & non ad tradētem illicita est talis societas & etiam leonina. Et talibus assimilantur qui volunt participare xp̄i cōsolationes: sed nolunt sentire eius passiones.

¶ Capitulum. lxxvi.

VSurarius assimilatur ei q̄ vult habere lucrum & nō stare periculo. vel ei q̄ vēderet rem non suam pro suā. vel ei qui vēderet illō qō non esset. Cuius cōtrarium est in locatore. Est enī inter mutuū & locatum hec triplex differentia. ¶ Primo quia periculū rei locate ad locatorē pertinet sed rei mutuate ad debitorē. vt ff. de rei ven. si nauis. Ideoq̄ incendium non liberat debitorem. vt. C. si certū petatur incendium. Sed hac ratione tantum considerata fenus nauticū licitum esset quod tamen falsum est: vt extra de vsur. Nauigantī. vnde est alia differentia ex qua sumitur alia ratio. quare locatio licita est non autem vsura: q̄ rei locate dominium retinemus adeo q̄ conductor de pprietate questionem referre non potest. C. ō pignori. actione: nec creditores. Et ideo p vsu rei proprie quē concedimus pecuniam recipimus qō licitum est: quia nec aliquis cogitur de proprio beneficiū facere. x. q. ij. precarie. Sed rei mutuate dominiū transferimus. Ideo pro vsu rei proprie debitoris improbe pecuniam exigim⁹ ab eodem. & facit ad hoc illud qō habetur extra de rei ven. si nauis. ¶ Tertia differentia est & ratio quia vsus rei locate aliquis est sine cōsumptione: vsus autem rei mutuate nullus est sine consumptione: & ita vendit id qō res non habet. ¶ Item vsuraria pranitas similis est excōmunicatiōi que nō solum ligat eos in quos fertur: sed etiam participantes cum eis in casib⁹ non cōcessis in quantum incurrunt saltem mi norem excōmunicationem. Similiter nō solum vsuras exercentes peccant. & ad restitutionem obligant: sed etiam coadiuto res inficiuntur sicut patet in notarijs cōficientibus instrumenta vsuraria qui ex ꝺ efficiuntur periuri & infames & cōficiendi instrumenta officio priuati. Periuri quidem quia quando creātur iurant q̄ hec non facient. ergo de cetero nec testificari poterunt: nec publica cōficere instrumenta. periurus enīz testificari nō potest quā tūcunq̄ penitentiam egerit extra de testibus ex parte. & c. fi. Et ꝺ etiam sunt infames quibus sunt actus legitimi interdicti extra de testibus lz ex quadam.

¶ Capitulum. lxxvij.

VOrem vnam habens illa viuente nō potest alij matrimonialiter copulari: & si de facto cōtraheret non esset matrimoniū. Cuius exemplum est in matrimonio spūali. s. prelati & ecclie sue. q̄ vni ecclesie alligatus ineligibilis est in aliā: q̄ ligatas p̄z alias qbus satagit volitare. vt ex de elec. c. vlt. Et si sup elec. de facto p̄ceda tur nō valet electio vt p̄z ibidē. Jn ꝺ tñ differt a mrimonio carnali: q̄ in spūali vni ecclie alligat⁹ pōt ab ea separi & alterā suscipe saltē dispensatiue ex cā necessitat. vel vtilitatis: vt ex de elec. in causis in fi. & vij. q. j. ois qui. Et ideo in tali necessaria ē postulatio. ex de postulatiōe bone memorie in secūdo. Nec autez dispēsatio in matrimonio carnali locum non habet.

¶ Capitulum. lxxviij.

VItiū nunq̄ ꝺz approbari. Cui⁹ exēplū est in iure: qa cōsuetudines male adiuēte nullo tpe p̄firmant. vt in aut. vt nulli iudi. §. j. Item vitiū quāto diuturni⁹ tāto periculosius: sicut cōsuetudo mala p̄z iura quāto diuturnior tāto pnitiosior & periculosior. ex de symonia. nō satis. ex de cōsuetu. c. vlti. xxiij. q. j. scisma: & c. fiat.

Explicit liber octauus de exemplis & similitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus eiusdem libri noni.

Mmanu artificum opera laudabūtur. Eccli. ix. Humanus genus post lapsum pci a sua decidens i tegritate nature ca ligat ignorātie tene bris . concupiscētie calorib⁹ estuat: crebrāq; infirmitate dissoluit. Sz ōpellit ignorātie tenebras vtcūq; sapientie studiū cohibet concupiscētie impetus ⁊ cuiuslibz passiōis insuli⁹ moralis virtutis dominiū labentiq; infirmitati succurrit vnuiformis artis igenitū. Si.n. testat Galienus imortale ⁊ impassibile cēt corp⁹ ⁊ semp manerēt ei optima cōpositio nō indigeret arte cōstituente ipz. Quigit corp⁹ humanū multiplicit alterat⁹ patit ac ifup ex passibilitate multiplici diuersis necessitatib⁹ subdit ex idustrie vel rōne hūana quedā artes iuēte sunt ipsi⁹ hūani corporis necessitatib⁹ obsēntes: q̄ ad differentiam liberaliū artium seruiles nominantur. Quia enim in speculabilib⁹ reb⁹ per modū cuiusdā operis aligd iuenitur puta oratōis cōgrue seu syllogismi ⁊structio ac ēt numerandi vel mensurādi op⁹ quecūq; ad huiusmodi opa rōnis speculatiui habitus ordinātur per quandam similitudinem artes appellantur. Sed tamen liberales ad illarum differentiam artium que ordinantur ad exterius seca opera exercitata per corpus. Que scilicet dicuntur seruiles inquantum corpus seruiliter anime subiugatur. sed ille econtra dicuntur liberales quia magis ad animam pertinent secūdum quam libertas in homine reperitur. Et hinc est q̄ due schole habebantur antiquitus rome scilicet liberalium artium vna que in trivium ⁊ quadrivium distinguuntur communiter. Sunt enim vniuersaliter .vij. quarum scilicet prime tres trivium. relique vo quattuor quadrivium appellantur. Grammaticam enim ⁊ logicaz ⁊ insuper rhetoricam trivium comprehendit. Quarum prima grammatica sermocinalis a litteris nominatur. Nam grammagrece littera latine. theca vero reconditio dicit. Est. n. ipsa scia non tantum recte loquendi sed ēt recte scribendi. ⁊ ōrigo ⁊ fundamentuz oium liberalium artiū ¶ Secunda vero dicta est logica .i. rationalis videlz a logos quod est ratio Nam logos vt testat Hiero. apud grecos multa signat. verbum est enim ⁊ ratio ⁊ supplicatio ⁊ cā vniuscuiusq; rei per quā sūt singula q̄ subsistunt. Est ergo logica rōnalis scia scz ad ratiocinādū inēta. ¶ Tertio vocatur rhetorica. i. apte loquēdi scia dicta grece rhetorefin. i. copia locutōis. Rhetis enī grece locutio. Rhetor aūt orator vocatur. Et fuit disciplia rhetorice a grecis primo inuenta videlz a Gorgia aristotele ⁊ hermagora ⁊ a latinis postea Tullio ⁊ Boetio ac victorio ⁊ aliis plurimū dilatata. Quadriuiū vo ōtinet has artes ꝓhendit scz arithmeticā q̄ ē numerādi scia ⁊ dicit ab ares quod est virtus ⁊ rithmō qđ est numerus. i. numerorum virt⁹ Item geometria que est mensurādi scientia. Musica quoq; que est sonorū ⁊ consonātiarū peritia. Et dicitur a moys qđ est aqua ex eo q̄ musicus sonus ꝓpriꝰ fit ex aque humore. Astronomiam etiaz quadriuiuz includit que astroz ⁊ celestiū corpoz mot⁹ certis temporibus ⁊ reditꝰ inuestigat. Ve septē liberales artes ꝓ poeticas fabulas. vii. scille sūt quas a philologia mercurius accepit in dotē. ¶ Secunda vo schola que rome habebat erat de mechanicis artibus quas supra seruiles vocauimus. Que ideo vocantur mechanice. i. adulterie q⁹ sicut mech⁹ ē adulter q ad alteri⁹ vxorē accedit sic ⁊ artifex mechanicus dicitur qui ad alteri⁹ similitudines agit scz ad exemplar nature. Nā qui vestium vsum inuenit nature similitudinem sumpsit que ea que extrinsecus pīt ledi quibusdam tegumentis munivit videlz corticibus arborez. velleribus oues. ac plumis ⁊ pēnis variisq; quasq; vestiuit aues. Silr ⁊ in cpibus aliis inquantum pōt ars naturam imitatur. put

pbs dicit. vel ideo forte vocatur mechanice dicte artes qz internū ratio nis consilium seu mentalem conceptum ad exteriorem materiam applicant corporales. sicut homo mechani dicitur q extraneę carni. t. alieue uxoꝛi applicat corpus suū. Est enim operatio artis circa exteriorem materiam. Quia igitur harum artium usus ē hominibus multipliciter utilis ⁊ in eis rationis industria plurimum delectatur non immerito in verbis propositis earundem artium opera laudabilia memorantur. In manu inquit artificum opera laudabuntur. vbi siue artis instrumentum attendere velis i manibus siue ipsius principia notare in artificibus siue ipsius commoda mirari in operibus omniquaqz virtutes ⁊ laudes artium apparebunt. Nam laus artificibus laus coꝛus manibus necnon ⁊ eoꝛum operibus frequenter exhibetur. sed ideꝛco in laudem operum manus primo commemoꝛatur artificum qz non ex interioꝛi consilio sed exterioꝛi artificio quod manu fecit artifex commendatur. Nō. n. laudatur artifex qz penes se bene puideꝛit. vel ex eo q intus in animo prudenter disposuerit q̄ agere oꝛ. nisi postmodum manu exterius utile opus agat. primum enim ex prudentia proꝓnenit. ¶ Secundum vero ex arte. Est. n. prudentia secundum pbm recta ratio agibilium. Ars. vo cē dicitur recta ratio factibilium q̄uis utrunqz ars circa factibilia dirigat ſcz ⁊ rōnez ⁊ manum. Differunt tamen agere ⁊ facere qz vt in. ix. Metaphs. dicitur Factio dicitur actus transiens in exteriorem materiam. sicut edificare secare ⁊ huiusmodi. Agere autē est actus manens in ipso agente. sicut intelligere vele ⁊ hmōi. Qz igit ipsa factio artis in exteriorē materiā trāsiens nō ē perfectio facientis sed facti. sicut motꝰ est actꝰ mobilis: ps q bonū artis ⁊ laus ꝓsideraꝛ nō in ipso artifice ſ magis in artificio qō manu opaꝛ. Et ly sint multa ⁊ varia artiū vel artificū instrumēta sepata. ex eo q ars q̄libz vtꝛ ꝓꝓꝛijs instrumētis. Instrumētū tū ꝓductū artificū generaliter oiuz dr esse manus pp qō forsitan pbs dicit in. iij. de aia. q ipsa manus ē⁊ organū organoꝝ. qz oium artiū instrumēta vel organa aut manu mouētur aut fiunt. Nā martell⁹ mānu fit fabri ⁊ ab eadem ēt dum pcutit agitat. Mola. n. fit manu artificis sed molendo ab aqua ducitur vel a vento vel iumēto. Fiunt. n. molendina ad aquam ad ventū ⁊ ad iumenta. Expositoꝛes tamen pbi p dictum verbum communiter referūt ad organa nature. Vnde manum esse intelligunt organuz organoꝛum. ex eo q manꝰ date sūt hoi loco oium organoꝛum que siue ad defensionem siue ad purgationez siue ad coopimētum cūctis alijs animalibus data sunt a natura. Nihilominus tū manus vt dictū ē artificū q̄si oium est instrumētū primū. a quo ꝓstructio opis ⁊ laus i choaꝰ Sap. x. Manū tuā laudauerūt p arte. Lete⁊ opifices artiū. t. artifices oēs aut hūane vite multiplici necessitate ꝺseruiūt aut ad cōmoditatē cōferūt. aut iocūd] solatiū ꝓsentis vite tedia subleuāt onerosa. Hūanis náqz necessitatib⁹ artifices ille seruiūt scz q cas artes exercēt. qb⁹ victus vel vestitus cōgruꝝ. ⁊ qbus ipse opimēta tectoꝝ. i. domus ⁊ habitacula cōgrua construūtur. De his. n. Aplūs ait tanq̄ de necessarijs rebus. i. Thi. vi. Habentes alimēta ⁊ quibus tegamur his ꝓtēti simꝰ. Nō eni tiū vestibus tegimur. sed domib⁹ ⁊ tectis qbus. s. a ventis ⁊ pluuijs ⁊ estib⁹ ꝺfēsamur. pp qō dicit Eccli. xxix. q inutiū vite hois aq ⁊ panis ⁊ vestimētū ⁊ domus protegens cē. Sed viteri⁹. xxxiij. capitulo eiusdem libri additur illi ferrū cū dr. Inutiū necessarie rei vite hominū aqua ignis ferrū cē. Constat. n. q panis mel ⁊ insuper sal ⁊ oleū i cibū assumūt. qb⁹ qdē ē necessari⁹ ignis coquens. Aq̄ vo ⁊ liquoꝛ vue qō vinū cōiter dicitur pertinet ad potuz. ad tegendum autem hominē qui nud⁹ ⁊ passibilis nascitur additur vestimentum. Sed quia artes que ad ista deseruiūt operari sine ferro nō possunt. vt de agricol] ⁊ vineatoꝛibus patet. ⁊ insuper de factoꝛibus vestium ⁊ domoꝝ ad ista congrue addit⁹ etiā ipse⁹ ferrū. ¶ Sunt igit ope

rarū quidam q̄ humane vite deseruiunt ad cibum ꝛ ad potum. quorum primi computātur agricole. qui assiduis laboribus suis de arboribus ꝛ agris ꝛ vineis ꝛ etiaꝫ de ortis fructꝰ frugeꝫ ꝛ vinū ꝛ olera hoi bus recolligunt ad cibum ꝛ ad potū. Horum artes que agricultura vocat apō greꝯ cos Esiodus docuit ꝛ Virgilius apud latinos cuius laudibꝰ referta ē catonis maioris distinctio tertia. Sz huius quattuor ſpecies communiter distinguūtur. ſ. aruaꝫ lis que docet loca culture deputare. Cōſiꝫ ta que de arboribus docet: pascua que de prat̄ ptractat. ꝛ florida q̄ de roſarijs. ꝛ violarijs. ꝛ alijs ꝓ̄similibus istruit. ¶ Cōfert qu oqz ad victū hominuz etiam pastoruz custodia quorum custodire est oues ꝛ capras ꝛ pecora ꝛ boues aliaqz iumenta domestica quadrupedia vel pennata. vt sunt galline ꝛ anseres ꝛ huiuscemōi quorū carnes vel lacticinia conuenientes prebere prohibetur hominibus nutrimentū. ¶ Piscatores quoqz ꝛ aucupes ꝛ venatores isup filuestriū bestiaꝝ ad victū corporis conq̄rendū laborant multis modis ꝛ varijs instrumentis. Nam retibus pedicis laqꝫ arcubus vel iaculis communiter vēatio agitur. aucupium vo laqueis: pedicis viscoqz ac retibus vtplurimum exercet. sz hamo retibus sagenis ꝛ iaculis vtunt piscatores. ¶ Sunt etiā molendinarij ꝛ furnarij pistores ꝛ macellarij ꝛ pincerne caupones ꝛ coci aliqz operarii similes variis ꝛ assiduis studijs que ad cibū vel potū pertinēt preparantes. ¶ Vecturales q̄qz ac naute qui ea que necessaria sunt ad victum vel vsum hominum iumētis curribus vel nauibus de loco ad locum trāsportant humane vite necessitatibus varijs non modicum obsequuntur. Vt enim penuriam profugant. bella sedant. pacem firmant. ꝛ pro cōmuni vtilitate omnium remotissimas gentes cōfederant. ¶ Pigmentarii quoqz artifices siue apothecarii qui in pulueres contundunt aromata ꝛ sirupos electuaria variasqz cōfectiones ꝛ validas medicorum precepto componāt. Et insuper ipſi medici q̄ argumētis ꝛ remedijs varijs humāi corporis corruptioni resistunt. Et rursus cyrugici qui apostemata vel vlcera curant ꝛ qui vulnera quecqz consolidant ab extra violenter illata omnes inquam humane salutis necessarij sunt ministri. propter quod dicit Eccli. xxxviij. Honora medicum propter necessitatem. etenim illum creauit altissimus. ¶ Quia vero non solum victus sed etiam vestimētum vt dictum est inter humane vite necessaria computatur. quāqꝫ etiam deseruiant homini ad honestatem ꝛ dignitatem vestium ornamenta. Iccirco ex industria hominum ad vestes confectas ꝛ ad earum varias materias pꝛeparatas plures inuēte sunt artes de lana lino canape sericoqz ac bombice vel alijs similibus opera facientes texendo consuendo vel etiam retorquendo varijs instrumentis. vt acu vel fuso subula vel girgillo pectine vel calamistro vel instrumentis alijs operantes in vsu vestium ꝛ teguminum aliorum filorum vel coriarum ꝛ cortinarum vel galeorum et aliorum quorumcunqz similium que ad lanificium linificium sutorium pellificium ꝛ aliorum consimilium vsum pertinere noscuntur. Cum quibus etiam artificibus vestiuz hi quoqz qui pelles pꝛeparant siue ad vestū pilosas quos sz pelliparios dicimus siue depilatas ad calceos quos coriarios dicimus. ꝛ etiam ipſi calcifices merito computantur tanq̄ necessarijs regumētis corpori seruientes. ¶ Porro q̄ villas ciuitates ꝛ castra cuꝫ membris atqz turribus ꝛ alijs munitionibus suis ꝛ domus siue queqz palacia cum portis fenestris solarijs ꝛ diuersis mansionibus earundem construūt ceteraqz habitacula hominuz in quibus vita moralis socialis vl̄ solitaria ducit ꝛ cōſeruat. Etiā hi inter necessarios artifices computāt. vt sunt videlicet latomi. i. lapidum diuisores cemētarij atqz murarij regularij quoqz ꝛ laterarij carpentarij seu lignarij sculptores pingētes polītes ꝛ volantes quocunqz opent instrumēto dolabro seu ascia terebro vl̄ securi serra amuſſi vel linea. vl̄ quocunqz opentur alio in-

strumento. Et q̄ ferrum vt supra dictus est etiaz inter necessaria vite sacra scriptura cōmemorat: cum quo forte q̄ eo intelligitur: etiam ferrarij vel erarij fabri possūt forte inter artifices necessarios computari. quorum quid im malleatores sunt q̄dam fasores. Malleatores nāq; dicūtur qui feriendo massam q̄ dilatādo ad artis formā deducunt. Et horū quidā ferrarij q̄dam argentarij. q̄ aliqui aurearij nuncupantur. Quorū quilibet artificia fabricant diuersis opibus hoium q̄ vsibus oportuna. Facit. n. faber ferrarius vomeres aratoribus falces messoribus acus sutoribꝫ gladios q̄ enses militibꝫ q̄ fere artificibus oibus fabri seruire noscunt. Cōsimiliter etiam fabri argentarij atq; erarij monetas varias formant: vasa diuersa ex auro q̄ argento ere metallo q̄ stanno fabricant. vt sūt metallice olle siue caldaria erea aut conche scyphi vrceoli q̄ bacilia ceteraq; consimilia. Hi etiā fabricant annulos formant calices sculpunt figilla includunt lapides q̄ plura opera ab eis alia fiūt. Quibus q̄ si non ratione materie ratiōe tamē forme vel operum figuli simulant. qui vasa consimilia diuersis necessaria vsibꝫ de lutea materia formant videlicet ollas cacabos conchas q̄ vrceos. Et etiam quedā aquaria q̄ olearia vasa. Fusores autez fabri vocantur q̄ queq; metallica opa fundendo operantur. vt sunt campanarij statuarij q̄ alia fusibilia de quacunq; minerali materia facientes. Hi eis assimilant vitrarij q̄ constant ex materia vitrea ciatos q̄ ampulas aliaq; vitrea vasa quibꝫ q̄ qui specula q̄ oculoria de vitro cōficiūt annumerari possunt. Scōo sunt quidā artifices quorum artes hoibus conferunt ad quādā commoditatem. quedam quidem ad cōmodum pacis prout ē ars militare ad munitionē reipublice contra rebelles q̄ hostes communē pacem patrie pturbātes nescitur institūta. Qui ars subseruit equestris q̄ per consequens frenifactiua q̄ q̄cunq; alia fabricans siue pans equestria instrumenta. Armorum quoq; fabricatio atq; vsus vt clypei galee enses lorice atq; lancee q̄ aliorum multorum que ad eqtes q̄ milites ptinent. Fundibularia quoq; et sagittaria q̄ queq; ars alia facit ad bellicū apparatum ad militaris artis officiū similiter ordinant. Porro scriptoz opa super oia conferre vt humane cōmoditati. vpote q̄ nō tantū corpali sed ēt spirituali humane vtilitati deseruit. Hec est enim q̄ sepe in litteris absentiū vota denunciat. Hec insuper i chirographis humana pacta cōfirmat q̄ habet in sapientium libris vtilissima erudimenta. Hec est quoq; que memoriam reparat informat intellectum q̄ affectum inflāmat dirigit opa patefacit arcana q̄ futura atq; preterita quasi ꝑsentia facit. Cartularij autem qui pelles ad pergamena purgant subtiliant q̄ desicant q̄ rasores chartarum q̄ confectores incausti. oēs ipsi opera sua scriptoribus subministrant. Illuminatores autez q̄ ligatores librorum cum scriptoribus computātur. Barbarij quoq; fullōes campsores q̄ mēsurarum vel ponderum equatores q̄ lance vel statera vtuntur ad talentum marcā vel libram vnciam staterem quadrantem aut sextulam drachmam obulum calculum aut assem aliquid ponderantes. Et queq; ad mensuram canne vel brachij cubiti palmi pedis ac digiti partice vel iugeri militarij leuce vel stadij pannos vel spacia aut res quasq; continuas metientes. Et qui etiam discontinua vel liquores ad mensuram gomor chori vel modij cōgii sextarij mine amphore vel metrete mēsurant: hi omnes eisq; consimiles humanis vtilitatibus q̄ cōmodis subministrāt. Sūt insuper multe alie artes ad hominum cō moditates inuente que non possunt premultitudie breuiter numerari. Tertio sunt quidam artifices quorum conatus q̄ studia sunt ad ludum q̄ solatium hoium que si honeste q̄ cum moderatione fierēt debitis ꝓlonarum tēporum q̄ locorum circūstantijs obseruatis mortalis vite recta subleuant. animos recreant. sensus delectant. infirmos roborāt. mestosq; consolantur q̄ plura alia vite mortalium conferunt iuuamenta. Antiqui ergo in diuer-

ſis locis diuerſis vtebãtur ſolatijs ſiue ludis. Nam in theatris tragedie recitabantur vel cõmedie in carminib⁹ a perſonis cum laruis ⁊ ceteris mechanis. in gabilijs ducebant choreas. in gymnaſijs luctabãt in amphiteatris curſitabant. in arenis pugiles exercebantur. in conuiuijs rithmis ⁊ muſicis inſtrumentis vtebantur. in templis autem deorum laudes canebant. Et horum oium diſciplina ſiue ars theatrica dicebatur. q⁹ theatrum erat locus celebrior ⁊ magis frequentatus. Sed hodie q̃ ſi tota ars hiſtrionica ſiue muſica que ad hominum ſolatia ſtudet aut geſtu fit aut cantu aut certe inſtrumentoꝝ ſono qui flatu ſit vel pulſu. Nam geſtibus fiunt repreſentationes cantibus modulationes. Inſtrus aut ſiunt ſont ⁊ conſonantie muſicales. Et aliquando quidẽ flatu vt tibijs ⁊ tubis ⁊ organis. Aliquando vero pulſu vt cymbalis tympanis citharis atq; liris ⁊ ceteris conſimilibus muſicis inſtrumentis. ¶ De artificum autem operibus eſt vltimo attendendum q⁹ triplex in eis diſtinctio cõmuniter aſſignatur vt colligitur ex verbis p̃ſi in. i. Ethi. ſ. ex artium ſine ordine ⁊ dignitate. Nam fines quarundam artium ſunt ipſe operationes. aliquarũ vero fines ſunt ipſa operata. Cum. n. ois ars operetur circa exteriores mãm q̃q; artifex aſſumit mãm ſolũmodo quo ad vſum ſicut citharam ad citharizandũ ⁊ nauem ad nauigãdum. quandoq; vero aſſumit mãm vt tranſmutet ad aliquã formã ſicut lignum ad formã lecti ⁊ ferrum ad formam cultelli. vnde opera in manu artificum multipliciter colaudãtur. Nam in primis horum artificum laudat operatio ipſa. vnde in manu cythariſte laudat q⁹ bene cytharam pulſat. In ſecundo vero laudatur precipue res opata. puta cultellus vel arca que bene facta ſit. Nam in quibus opata ſunt fines preter operationem nobiliora ſunt operata ipſis opationibus ſicut finis nobilior eſt q̃ ea que fũt ad finẽ. ¶ Scõa vero diſtinctio attenditur ex ordine operũ q⁹ quorũdam artificum opera ordinãtur ⁊ deputantur ad opera quorundam alioꝝ quod ex ordine ipſaꝝ artiũ faciliter appet. patet n. q⁹ quedã artes ſub alijs ordinant ſicut ars frenefactiua ſub arte eqtãdi q̃ dr eqſtris: ⁊ vlteri⁹ eqſtri ſb arte militari. opa ergo militie laudabiliora ſunt operibus equeſtris ⁊ equeſtria opera magis laudantur q̃ frenefactiue ⁊ ſimile eſt de aliis artib⁹ ſubmiſſis ordinatis. ¶ Tertia diſtinctio ſumitur ex artiũ dignitate ⁊ q̃dã artes architectonice ſunt reſpectu altarum. que quidem i duobus excellũt. primo in dominio q⁹ architectonice eſt precipere arti q̃ eſt ſub ea. vt equeſtris frenefactiue precipit qualiter ⁊ qd operet. ſecundo excedunt in vſu. q⁹ ſcz architectonica ars ad finem ſuum vtit arte que eſt ſub ipſa. ſicut militaris vtitur eqſtri. vel fundibularia ſagittaria ad fines ſuum ſcz ad pugnãdum propter victoriã Nam dicebant antiquitus milites nõ ſolum equites ſed quicũq; pugnates ad vicendum. vnde ſub militari non ſolum eqſtris ſed quecunq; alia ars ⁊ virtus q̃ eſt ad operationem bellicam ordinata: vnde architectonicoꝝ artificum opera ſunt magis laudabilia q̃ earum que ſub ipſis. Dis igitur de mechanicis artibus ⁊ earũ artificibus inſtrumentis ⁊ artificijs ſummarie prelibatis poſtquam in libro precedenti octauo de quibuſdam rationabilibus ideſt de humanis legibus que certis rationibus conſtant tam aliqua exempla premiſimus. Reſtat nunc in hoc nono libello de rebus artificialibus quas humana videlicet ratio ex exteriori naturali materia per artis habitum directa producit aliquas ſimilitudines addere. Interdum quidem de operibus artium. interdum autem de artificibus. interdum vero. de inſtrumentis artium exempla inducendo et diuerſis adaptando materiis comprehenſis more ſolito ſub ordine alphabeti.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit liber nonus.

¶ Capitulum primum.

Ctiua ⁊ cõẽplatiua vita assimilãt sepulchro ꝓpter tria. ꝓmo ratione receptionis: quia scilicet sepulchra nõ viuentes sed tantum mortuos recipit ⁊ similiter vtraq; vita non viuentes mundo vel peccato sed vtraq; mortificatos regrit. vnde Collo. iii. mortui enim estis ⁊ vita vra absconsa est cum christo in deo. vnde Bre. quid sepulchri nomine nisi cõtemplatiua vita signatur que nos quasi ab ẽ mundo mortuos sepellit dum a terrenis ỹideriis susceptos in intimis abscondit. Actiua quoq; vita sepulchrum est quia a prauis nos operibus mortuos tegit. Ex quibus quidem verbis colligitur q; actiua vita mortuos peccato: contemplatiua vero super ẽ etiam mundo mortuos requirit vnde idẽ Bre. subdit q; contemplatiua perfectius sepellit qr a cunctis mundi actionibus fũditus diuidit. ¶ Secundo ratione absconsionis quia scilcet in sepulchro corpus includitur ⁊ ab hominum aspectibus absconditur eo modo' quo christus docuit xMath. v. Attẽdite ne iusti. ve. ap. etc. vbi prohibet q; non fiant ad gloriã humane ostentationem sed solum ad dei laudem ⁊ proximorum vtilitatem. Similiter de contemplatione siue oratione dixit. Tu autem cum ores intra cubi. tu. ⁊ clau. ho. ora patrem tuum ⁊c. ¶ Tertio ratione cõbinationis quia vtraq; vita ⁊ non altera tantum requiritur pro loco ⁊ tempore. In cuius signum legitur Gen. xxiij. Oõ habraam coniugem mortuam in sepulchro duplici sepelinit. Quia nimirum vt dicit Bre. perfectus quisq; extinctam a presentis vite desiderijs sub bone operationis tegmine ⁊ contemplationis abscondit. neq; perfectus predicator est qui vel propter cõtemplationis studium operanda negligit vel propter operationum instantiam contẽplanda preponit ¶ Ites actiua ⁊ etiam contemplatiua vita indiget timore ⁊ amore: nam timor humiliat ⁊ amor sollicitat. quorum vtrunq; requiritur in actiua. sicut in naui requiritur ⁊ anchora nauim tenens cui assimilatur timor humilians. ⁊ etiam vela impellens cui assimilatur amor sollicitãs. ⁊ similiter in contemplatiua necessarius est timor ꝓ sobrietatem aggrauans secundum illud nõ alta sapiẽtes sz. hu. ꝓsentiẽtes Ro. xij. ⁊. iterũ. nõ plꝰ sape ẽ oz sapere sz ad sobrietatez. p idẽ ⁊ rurꝰ. necessariꝰ est amor per auiditatem eleuans secundum illud Collo. iii. que sursum sunt sapite ⁊c. vnde Bre. dicit. anchora cordis est pondus timoris. sed quasi vela mentis est vis amoris que hanc dum a mũdo extrahit in alta sustulit. in contemplatione igitur veritatis quasi in quodam alto pelago maris mens proficiendo non pergit quaz vela amoris feruidi non ipellit. Et rursus. si hanc timor non aggrauat presumptione sensuum quasi procella fluctuum inanẽ iactata erroris voraginem naufragat.

¶ Item actiua vita similis ẽ agriculture nam sicut dicit Pall. eligendi ⁊ bene colẽdi agri ratio quattuor rebus consistit. aere. aqua. terra. ⁊ industria. aer sit salutaris ⁊ clemens. aqua salubris ⁊ facilis vel tibi nascens vel aliunde deducta vel imbre collecta. terra vero comoda sitn ⁊ fecunda. Industria quoq; colendi agrum est etiam necessaria circa loca tempora ⁊ opera. Que omnia necessaria sunt in actiua vita se exercitantibus. s. vt sint aerei per benignitatem compassionis. Nam aer sacilime ex altis immutatur ⁊ patitur Apo. si. Cor. xi. Quis infir. ⁊ ego non infirmor quis scanda. ⁊ ego non vror. Debet ergo homo actiuus esse clemens in compassione ⁊ salutiferus in operatione. ¶ Item debet esse equus in facilitate subuẽtõis. Oz fiẽ aq; i loca vacua faciliter cõfluit ita hõ misericors indigentibus faciliter tribuit Tob. iiij. Oi peretĩ te tribue Luc. vi. Esuriẽtes ipleuit bonis ⁊c. Imbuit

enim aqua loca vacua sed non plena. ¶ Item dz esse terreus.i. fecundus per multiplicitatem exhibitionis:quia sicut fecunda terra multos fructus gignit.ita pius ⁊ actiu⁹ homo multas elemosinas tribuit.Tob.iiii.Si multum tibi fuerit tribue. ¶ Item debet esse industrius per sagacitatez discretionis.primo circa loca debet enim attendere ad loca vbi sunt pauperes magis indigentes.Dicit enim idem palladius q⁹ semina citius degenerant in locis humidis ꝙ in siccis.Nam quasi loca humore plena sunt diuites qui abundant temporali substantia ⁊ in istis semē .i. datum degenerat quia meriti fructum non germinat.Sed quasi terra sicca est pauperis indigentia in qua semen elemosyne non degenerat quia elemosyna pauperi data meriti fructu abundat propter quod deus dixit Luce .xiii. Cum facis prandium aut cenaz noli vocare diuites qui habent vnde retribuant tibi:sed voca pauperes ⁊ debiles ⁊c. ¶ Item dicit idem Pall⁹ non est magnopere desiderandus color terre:quia bonitatis incertum est signum.Est enim velut color terre fauor vel fama elemosyne quem elemosynarius desiderare vel querere ad sui gloriam non debet.Vnde dominus Matth.v.Cum facis elemosynam noli tuba canere ante te. Nam talis fama non certum est signum vel causa bonitatis. ¶ Item debet esse industrius ad discernendum tempus in quo vande sunt elemosyne Eccl.iii.Tempus custodiendi ⁊ tempus abiiciēdi.ps.Tu das escam illoꝝ in tempore oportuno.Dicit autem idem Pall⁹ omnia que seruntur crescente luna ⁊ in diebus tepidis sunt serenda.Nā tepor euocat frigus inclusum. Sic mittens semen elemosine vel boni operis crescente luna.i.defectu vel caristia tunc precipue debet serere.i. elemosynas dare.Et debet esse remotus a frigore accidie ⁊ ab estu impatientie siue ire.Vnde debet esse tepidus.i.moderatus vt neqz frigescat per torporem negligentie neqz excandescat per feruorem impatientie. ¶ Item debet esse industri⁹ circa opera scilicet vt videat ⁊ quid ⁊ qualiter ē agē dum siue plantando siue putando siue serendo ⁊ cetera alia faciendo que spectant ad culturam.Sic etiam debet homo actiuus esse ⁊ industrius ⁊ studiosus ad putandum vitia ad plantandum virtutes ⁊ etiam ad serendum semina bonorum operum. ¶ Item contemplatiua vita similis est celle vinarie.De qua dicitur Cā ti.ii. Introduxit me rex in cellam vinariam.Talis enim cella vt dicit Pall.debet esse remota a quinq⁹. ¶ Primo quidem a calore.debet enim esse frigida ⁊ a feruore remota.Sic vir contemplatiuus debz esse frigidus ab estu concupiscentie ⁊ ab ardore libidinis remotus que oculum mētl obtenebrat ⁊ excecat.ps.Supececidit ignis ⁊ non viderunt solem. ¶ Secundo a lumine quia scilicet debet esse quasi obscura.⁊ h obscuritas fit in viro contēplatiuo per humilitatem per quam non reputat se quasi aliquid scire vel videre. Vnde.ps petebat dicens. Qui illuminas lucernam meam illumina tenebras meas.Vel h obscuritas refertur ad fidem qua nunc videtur deus a cōtemplantib⁹ in quadaz obscuritate:vnde Apo.i.Thi.v.Lucem habitat inaccessibilem quam nemo hominum videre potest.Et.i.Corinth.xiii.Videmus nunc per speculum in enigmate Tob.v.In tenebris sedeo ⁊ lumen celi non video.Vel ista tenebra fit in sanctis quando considerant propios defectus diuinum iudicium formidantes ps.Timor ⁊ tremor venerunt super me ⁊ cōtexerūt me tenebre. vel forte quia sancti viri timent ⁊ fugiunt nimiam claritatem mundane prosperitatis.ps.Ab altitudine diei timebo:⁊ ideo non recusant noctem aduersitatis.ps. Nox illuminatio mea in deliciis meis.Vnde etiam in die bonorum nō sunt immemores malorum. ¶ Tertio debet esse remota a septē trione.i.debet esse opposita septentrioni.Septētrio eni dr arctur⁹ siue vrsa.⁊ dr septētrio a septē stell⁹ frigidis arcturi in qbus designatur septēnarius vitiorū qui

bus ſancti ⁊ contemplatiui viri oppoſiti ſunt ⁊ reſiſtentes ⁊ ꝫ ea pugnãtes iuxta illud dictum Senece. Pacez cum hoibus habebis bellũ cuz vitijs. ¶ Quarto debz eẽ remota ab humore. ſ. a ciſternis ⁊ aquis he aque ſunt doctrine ſiue rõnes philoſophie quoꝝ ciſterne ſunt philoſophoꝝ libri a quibus hõ ꝓtemplatiuus in his que ad fidem ptinent debet remoueri. qz fides nõ hz meritũ cui humana rõ prebet experimentũ. Et ideo Augu. dicit. Tolle argumentũ vbi fides querit. De his ciſternis dicit Hiere. ij. Duo mala fecit populꝰ meus: qz me dereliquerũt fontem aque viue ⁊ foderũt ſibi ciſternas diſſipatas q̃ continere nõ valent aquas. Ve diſſipate ciſterne ſunt libri philoꝝ errãtiũ vt Arriorois ⁊ quorũdam alioꝝ cõtra fidem xpianorũ loquentium quos fonte vino ſacre ſcripture relicto qdam xpiani fodiũt. i. ſtudio ſe diſcũt ⁊ credũt. ¶ Quinto debz eſſe remota a fetore. Vñ fieri debz lõge ab alueis ⁊ ſtabulis ⁊ ſterquilinijs. Sigdez in alueis intelligũtur voluptatis delicie. In ſtabulis dignitatis excellẽtie: qz viri magni ⁊ principes precipue delectanꝫ in multitudine ⁊ pompa equoꝝ quibus ſtabula repleãtur. Vñ de Salomone rege dr. ij. Parali. ix. q̃ habuit Salomon. xl. milia equorũ in ſtabulis. In ſterquilinijs aũt itelligũtur mũdane diuitie. De quibus Apo. ait Phil. iij. Oia detrimentũ feci ⁊ arbitroꝝ vt ſterco-ra. Nec. n. oia que mũdanis redolẽt ſanctis ferent qui celeſtiũ odorem p̃ olfactuz interne diſcretiõis ⁊ cõtemplatiõis percipiunt. Et ideo ab his tanq̃ a rebꝰ fetidis longe fugiũt ſm illud ꝓ. Ecce elongaui fugiens a fetore mundi.

¶ Capl'm. ij.

AMor dei conſeruaꝫ in ſuo feruore ſicut muſtũ in ſuo dulcore. Mz ſicut legitur in libro de vindemijs quẽ burgundo tranſtulit de greco i latinum. Si quis velet muſtum per totum annũ habere vel per ilongum tẽpus in dulcedine ſeruare hoc modo fieri poteſt. Quãdo calcantur botri qõ ex illis ſtillat muſtũ mitte in vas pice interius punctũ vel exterius vt ſemiplenum vas ſit ⁊ obtura diligẽter gipſo. multo. n. tẽpore manet muſtũ valde dulce. ⁊ multo magis ſeruabit ſi vas muſti ſit pice peruncti interius ⁊ exterius ⁊ in puteũ mittatur: ita vt ſola labia ſupueniãt: ⁊ hoc p̃ experientiã creditũ viſum eſt optime. Et oz vuas ex quibus huiuſmodi muſtum egredit quieſcibiliter conculcari ita vt nõ comprimãtur. Quid eſt autez tenaci pice vas interius ⁊ exterius linire niſi mentis ⁊ corporis puritatẽ ingt ⁊ firma cuſtodia mũire. Et quid eſt vas in puteo tenere niſi cor in humilitate ſeruare. Et qd eſt labia ſupereminere vel os vaſis gipſo albo obſtruere niſi ſublimi ⁊ pura locutiõe linguã ſiue os occupare ⁊ ab inſtmis vel impuris vbis abſtinere. His profecto muſti. i. amoris diuini feruoꝝ ⁊ dulcoꝝ diutius cõſeruatur. ſ. in cuſtodia puritatis in refrigerio humilitatis in puritate locutiõis. Alij aũt ſũt qui tale vas muſti in arenã humidã ſuffodiunt qõ ẽt efficax eſt ad muſtũ cõſeruandũz. Sed qd eſt arena humida niſi de granib⁹ peccatis cõpuncta cõſcia ab humore lachrymarum repleta. ⁊ hoc valet ad ꝓſeruandũ muſtũ idẽſt amorẽ diuinuz. Conſeruaꝫ enim feruoꝝ amoris in lachrymis cõpunctionis.

¶ Item amoꝝ dei facit hominẽ obedientem. Nam cera ad ignem calefacta de facili flectitur ⁊ metalla ad ignẽ liquefiunt: ⁊ ſic de facili formã rei cui infunditur accipiunt. Sic ẽt coꝝ in quo eſt calefactio diuini ignis. i. amoris eſt ad obediẽtiam flexibile ⁊ ad iuſſum prelati ducibile. Lucexij. Ignem veni mittere in terraz. Amoꝝ aũt terrenoꝝ ſiue mundi impedit ſalutẽ. Manis enĩ adherẽs terre ad portũ non graditur ſed peridit̃atur. Sic qui terrẽis adheret diuitijs per amorem ad portum ſalutis non venit. ꝓ. Diuitie ſi affluãt nolite coꝝ apponere. Vnde dñs dixit qõ facilius eſt camelum per foramẽ acus tranſire q̃ diuitem introire in regnum dei. Si

igitur nauis aie est nimis onerata diuitia rum pondere siue cura remedium est eas alleuiare elemosynarū largitione. ¶ Ite amatores mūdi vel carnis aliqñ per diui nam gratiā cōuertunt ⁊ efficiuntur feruē tes amatores dei sicut mustū acerbū vel corruptū per decoctionē ⁊ admixtiones aque pluuialis ꝙuertitur in vinū purū ⁊ dulce. Dicit.n. in supradicto libro de vi demijs ꝙ mustum ō vuis acerbis vel cor ruptis ita est curandus. Aqua enī fluuia lis vsq; ad dimidiū est excoquēda. Et ex hac aqua decocta quāta est musti decima pars ds supinfundi vino. Rursus autez eū vino decoqui vt cōsumet in decoctio ne decima ps. Quidā tñ aliter faciunt qa in ipsis vuis imittunt aquā cōmiscentes ad futurū mustū tertiam partē post con culcatis vuis mustum coquunt tantum vt eius cōsumatur tertia pars. Aqua ita q; pluuialis est gratia celestis cuius decoc tio fit in feruore cōtritionis. cui⁹ mixtio ds esse cū musto siue vua lachrymose cō punctōis de quo in ps. Potasti nos vino cōpunctionis. sed decima pars refert ad obedientiā decalogi. i. mandatoꝝ diuine legis. Vbi.n. ista adsūt. s. admixtio gratie feruoꝝ penitētie cōpunctio lachrymose sub iectio obedientie mutatur vinū acerbum .i. amor mundi: vel mustū corruptū: idest amor carnalis in vinū. i. in amorem diui nū dulcissimū ⁊ purissimū. Et hoc patet in cōuersione mathei publicani ⁊ marie magdalene. Vel tertia ps aque. i. pnie assūmit in restitutiōe ⁊ calcant vue in con fessione. qr tūc exprimit vinū. i. manifesta tur peccatū sed decoquit mustū cū aqua in assidua cōpunctione: ⁊ sic amor mundi vel peccati ꝙuertit in amorem dei. ¶ Ite nota ꝙ in hoie ꝓficiente ꝙuertit pūctio timoris in dilectiōnē ⁊ securitatē amoris Cuius exemplum est quia per semen pori immissum in dolium aceti acetum ipsum mutatur in vinum sicut in prefato libro vindemiarum legitur. quid autem est se men porri nisi profectus boni. Nam porrum non primo anno sed secundo semē producere dicitur. Et ideo ꝓficientem si gnat qui non statim a principio perfectꝰ esse potest: sed paulatim ⁊ successiue perfi citur: ergo per semen ipsius porri de ace to vinum efficitur: qr per continuū pro fectum in bono penitentis timor in amo rem conuertitur. Perfecta enim charitas foras mittit timorez vt dicit. i. Ioan. iiij.

¶ Capitulum. iij.

Anima hominis ad mo dum agri est diligenter colenda. Agro enim vt dicit Palladius tria eq̄liter nocēt. s. sterilitas co lentis morbus ⁊ malus vicinus. Nam sterilitas refertur ad otiū per qd videlicet anima a fructu boni operis vacat sed morbus refertur ad vitiuz quo. s. ipsa aia leraliter egrotat. sed vicinus malus refert ad pra uum socium siue ad carnē que ipsas animā frequēter molestat. Ocium aūt multum nocet anime: qr ipsam ad malum acuit. Eccle. xxxiij. ¶ Multraz malitiā docuit ocio sitas. Facit.n. in agro aie viticas vitiorum sucrescere pro. xxiiij. Per agrum pigri hois trānsiui ⁊ ecce totū repleuerūt vrti ce. Cōtra qd dicit ibidē. Diligēter exerce agrum tuū. ¶ Morbus peccati etiā multū obest. qr animā interficit. Eze. xviij. Aia que peccauerit ipsa morietur Et iterum de peccato dicit Eccle. xxi. Dentes leonis dē tes eius interficientes animas hoium pra uus socius multū officit qui aiam corrū pit. s. exemplo vel verbo. i. Cor. v. ¶ Mo dicum fermentū totam massam corrum pit. Et. i. Cor. xv. Corrumpūt bonos mo res colloquia prava. Vñ hec ab agro aie sunt prorsus repellēda. Dicit ēt ibidem Palf. ꝙ in agro picturantur interiora nisi colātur extrema. Sic etiam interiora bo na anime perdit qui exteriora mēbra vel sensus non custodit. ¶ Ite aia iusti assimi lat orto voluptatis. i. paradiso terrestri quē agricola celestis de quo xps Joā. x. Pater meus agricola est: a principio mū di plātauit. Et hec silitudo congrua vide tur triplici rōne. Et primo quidem rōne situatiōis. Nam ille ortus fuit situatus in

loco fertili ⁊ ideo vocat paradisus delicia
rum: ⁊ similiter ala iusti est locus delitiaꝝ
spiritualium domini. qui dicit Pro. viij.
delitie mee esse cum filijs hominū. ¶ Ité
erat ille ortus in loco eminēti ita vt dica
tur excedere altitudinem terre. ⁊ esse sub
globo lunari. qz videlicet mens iusti om
nia terrestria excedit ⁊ cōtemplatiōe ac de
siderio vsqz ad celestia ptigit Apo. Phil.
iij. Nostra cōuersatio in celis est. ¶ Item
erat ille ortus in loco orientali. Per oriē
tem autem intellige aduentū ad iudiciuꝫ
Vnde in euangelio. Sicut fulgur exit ab
oriente ⁊c. Vel per oriētem intellige xpm
de quo Zacha. vi. Oriens nomē eius. Vl
per orientē intellige ouginē hominis. ita
dz plantari mens fidelis ad orientem. vt
p̄oculis habeat terroꝛeꝫ iudicij ⁊ recoꝛ
dationem dñice passionis ⁊ abiectionem
sue ꝓditionis qualiter. s. creatus ⁊ factus
est de limo terre. Vnde in Leuit. p̄ceptū
est vt vesicula auicule poneret ad oꝛien
tem altaris in loco vbi erant cineres. hoc
est per recoꝛdationē iudicij motus elatio
nis reprimere. ¶ Item qñ motꝰ elatiōis
surgit in te ex opibꝰ tuis pone te ad oriē
tem. i. xpm ⁊ attende q̄ parua sunt qz nul
la sunt respectu illoꝝ que fecit p te. pone
ēt ad oriētem abiectiōis tue ꝓditionē. ⁊ ib
ē in locū vbi erāt cineres. i. memoꝛare q̄
vilis es ⁊ elides motꝰ elatiōis in te. ¶ Se
cūdo rōne plantationis. qz produxit do
minus deus de humo omne lignū pul
cheꝛrimum visu ⁊ ad vescendū suaue. lignum
ēt vite in medio paradisi lignūqz sciētie
boni ⁊ mali. vt dr Gen. ij. Hoc lignū pul
cheꝛrimum visu est in homie ex quersatōe bo
na sed ad vescendū suaue est ex ꝓscia mū
da. Nam secura mēs quasi luge cōuiuiuꝫ
vt dicit Pro. xv. Bebet ēt ibi eē lignum
scie boni ⁊ mali. i. prudētia inter bonuꝫ ⁊
malū discernēs. ¶ Ité lignū vite. i. graia
xpi cui totū dz hō ascribere nō sibi Apo.
Gal. ij. Vino autē iam nō ego viuit vo in
me xps. ¶ Tertio rōne irrigatiōis. Quia
fluuius egrediebat ō loco voluptatis ad
irrigādū paradisuꝫ. qui diuidit in q̄ttuoꝛ
capita. Nomē vni phison. Ipe est q cir
cuit omnem terrā eiulath. vbi nascit au
ꝫ ⁊ aurū terre illius est optimū bdelium ⁊
lapis onichinus. Et nomē fluuio secūdo
geon. Ipse est qui circuuit oēm terram
ethiopie. Nomen vo fluuij tertij tigris.
Ipse est q vadit contra assirios. Fluuius
aūt quartus ipse est eufrates. Iste fluuius
est gra spūssancti que fluit de loco volu
ptatis. i. a xpo in quo delectari debemus.
ps. Delectare in dño. Iste egredit ad irri
gandū paradisum. i. mentes humanam ⁊
diuiditur in quattuoꝛ flumia. i. quattuoꝛ
virtutes. Nam phison signat prudētiaꝫ.
prudens enim est qui nouit os mutare.
Phison enim interpretatur oris mutatio
Aliter enim loquēdum est maioꝛibus ⁊
aliter minoꝛibus. Eccles. xxiij. Qui adim
plet quasi phison sapientiam. Et hic cir
cuit omnem terraꝫ eiulath. que interpre
tatur dolens: quia prudens est qui nouit
dolere in hoc mundo. Ibi etiam nascatur
aurum optimum quia optimum est luge
re pro peccatis. Et bene dicit qui circuit
omnē terraꝫ eiulath que dz quattuoꝛ p
tes. s. dolere pro peccatis ꝓpriis ⁊ alieni
pro incolatu huius miserie ⁊ pro dilatōe
patrie. Bdelliū aūt sunt opera misericoꝛ
die. Lapis onychinus discretio ab onyx
q̄ est vnguis nam p figurā vnguis signifi
cat discretio vel p lapidē oratiōnē intelli
ge. Ibis tribus curat peccatoꝛ operibꝰ mi
sericoꝛdie ⁊ oratiōibus cū carnis afflictōe
siue doloꝛe. ¶ Per geon vo q interpꝛtat
hiatꝰ terre significat temperātia q̄ omnes
terrenitatē absoꝛbet a nobis. Et contra
ethiopiam vadit qz malos motus in no
bis destruit. Mali autem motus sūt ma
li moꝛes quos significant ethiopes. Hie
re. xiij. Si murare pōt ethiops pellem su
am. aut pardus varietates suas. ⁊ vos be
ne poteritis facere cum didiceritis malū.
Tigris qui velox interpretat signat fortī
tudines que impugnat assyrios: idest de
mones. Fortis enim debet esse qui vult
contra demones pugnare. Eufrates au
tem qui frugifer interpretatur significat
iusticiam que multum fert fructum. Da
na enim sunt omnia temporalia sed sola

iustitia fructifera: sed de ista non determinat scriptura cōtra quos vadat. quia iustitia ad omnes pariter spectat. Vel fluuius iste est gratia cōpunctionis que diuiditur in quattuor que sunt: cōtritio: confessio: satisfactio: ⁊ continuatio siue perseuerantia. Phison enī. i. ois mutatio significat contritionez in qua mutatur facies peccatoris. Sed per geon qui interpretat hiatus significat cōfessio in qua aperiunt peccata. sicut in hiatu aperitur terra. Per tigrim qui interpretatur velox satisfactō significatur que est quasi medicamentum vulneris. Sicut enim extracto ferro de vulnere si statim medicina non apponitur cito vulnus putrescit. Ita si peccata de corde extrahis ⁊ vtiubetur non protinus satisfacis vulnus tuum de facili corrumpitur. Per eufratem vo qui interpretatur frugifer perseuerantia designatur. que nobis confert fructum vite eterne. ¶ Ihesu anima iusti assimilatur aceruo tritici qui multis medijs in horreo recōdit. Nam triticum sicut dicit Gre. primo in segete sole tangit q⁹ in hac vita humana anima respectu supni luminis illustratur pluuiam accipit q⁹ veritatis eloqo pingescit. vētō cōcutitur q⁹ tentationib⁹ exercetur: ⁊ secū crescētes paleas portat: ga nequior: ē cōtra se quotidie vitā peccātiū tolerat: atq; ad aream deductū triturationis pondere premit vt a paleis cōexione soluat. q⁹ mens nra celesti discipline suppo/sita dū correptionis flagella pcipit a societate carnaliū mūdi: recedit. ⁊ relictis paleis ad horreū ducit. q⁹ sort] remanētib⁹ reprobis electa aia ad supne māsionis gaudia subleuat. ¶ Item aie salus ds corpori ⁊ diuitijs preferri. Nam cū gs necessitate astringit q⁹ in mare oportet merces pijcere vl psonas submergi merces potius exponūtur: ⁊ i bello man⁹ enī expōit vt caput sanū seruet. q⁹ mortuo merces nō psunt nec man⁹ valēt capite abscisso. Sic cū gs ad hoc deuēit q⁹ corpis aut anime habere detrimentū ds corpus ⁊ diuitias exponere sicut serpēs ⁊ caudam exponit ⁊ corp⁹ vt caput. i. vitā fuet. Mat. v. Estote prudētes sicut serpētes. diuitē enim corpori mortuo ⁊ aie dānate nil p̄sūt. Matth. xvj. Quid pdest hoi si lucretur vniuersum mundū aie autem sue detrimentū patiat. ¶ Item aia illa est apta ad deum diligēdum cuius affectus est a carnali amore purgatus sicut illa vua dicitur esse apta ad vindemiandū ⁊ mustū exprimendū cuius granū exit purū sine carnositate. Dicit in libro de videmijs. q⁹ ad pbandū quādo tēpus est ad vindemiandū vuas. quidam vuā accipiūt ⁊ exprimunt ⁊ si qdem effluxerit granū mundū non cōtinens carnē maturas esse ad vindemias approbāt vuas. Si vo effluxerit granū cum parte carnū non eas ē maturas. Similiter illa aia est ad vindemiaz musti: idest ad affectum amoris diuini parata que habet intrinsecum granū. i. interiorem affectū a carne. i. carnali amore separatū ⁊ depuratum. Illa autem que est cum carne. i. cum carnali amore nō est vindemiationi. i. spirituali dilectioni accōmoda. Vnde Apo. dicit. ij. Cor. ij. q⁹ animalis homo idest carnalis non percipit ea que sunt spiritus dei.

¶ Capitolum. iiij.

Armatura spūalis filis est armature corpali. Est enī duplex gen⁹ armox q⁹ sūt arma ad defensionē. vt clype⁹ ⁊ hmōi. ⁊ sūt arma ad offensionem vt gladius ⁊ hmōi. ⁊ neutrū gen⁹ sūm altero sufficit i hlio existēti: q⁹ ēt simulē accidit in armatura spirituali Vnde dicit Gre. in moral. q⁹ sicut ad corpalia bella nequaq̄ bñ armat⁹ pgit q⁹ aut clypeū sumēs gladijs nō vtit. aut vtēs gladijs clypeo nō munit. Sic ēt miles dei aduersitatis bello deprehens⁹ ⁊ scutum patientie debet ante se ferre ne peat ⁊ ad portandū promptus amoris inferre iacula vt vincat. Dū mens sanctorū hoc tentationū prelio ⁊ munita patientie clypeo ⁊ gladijs amoris accicta ad pferenda mala sumit fortitudinem. ad tmpē dendū bona exercet benignitatē quib⁹ ⁊ odior: tela patienter excipiat. ⁊ amoris

facula valenter reddat. ¶Item nota q̄ sacra scriptura introducit .x. que communiter necessaria sunt in militu3 armatura Nam inter arma quibus milites vtunt ad sui defensionem quedam necessaria sūt ad ptegendū ptē supiozes vt caput & huiusmodi ad h̄ vtūt galea siue casside erea. Quedam ad muniendum ptem inferiorē puta crura & hmōi. & ad h̄ portāt ocreas ereas. Quedā munit partē mediam vel in parte sicut scutum quod portatur in sinistra vel in toto sicut lozica. Tozax āt ptegit pect9 & cor & renes. Hec erat armatura goliat. de quo dicitur. i. Re. xvii. q̄ cassis erea erat sup caput eius. & lorica hamata induebatur & ocreas ereas habebat in cruribus & clypeus ereus tegebat humeros eius. Inter arma vero offē sibilia q̄dam sūt quibus percutiunt a remotis sicut est arcus & sagitte. et hec fuerūt arma esau. de quib9 dicit Gen. xxvii. Sūme arma tua pharetrā & arcū &c. Quedam pcutiūt de propiquo sicut gladi9 vl ensis: & hec erāt arma fortiu3 salomonis de quib9 dicit Cant. iij. Lectulū solomōis lx. fortes ambiūt ex fortissimis israel oēs tenētes gladios & ad bella doctissimi. Quedā vo percutiūt medio modo int̄ propiquū & remotu3 sicut lācee: et hec erat armatura saul. i. Re. xviij. Tenebat saul lāceam &c. Decet ēt militem habere equū sal tē cum freno & sella & cōsequēter opz q̄ habeat calcaria. Hec omnia sūt arma q̄ ēt necessaria sunt militie spirituali. Mā primo necessariū ē scutū fidei q̄ muniat in pte sinistra in aduersis Eph. vi. In omni b9 sumentes scutū fidei &c. ¶Scdo necessaria est galea spei que sup caput se erigit. q: spes ad supna tēdit Eph. vi. Galeā salutis assūmite q̄ exponēs. i. Thes. v. Et galeā spem salutis. ¶Tertio necessaria ē lozica charitatis. de q̄ Apo. ibidē. s. prime Thes. v. Induti lozica fidei & charitatis Mā sic ānulli i lozica inuicē cōnectūt ita fideles in charitate inuicem vniuntur. ¶Quarto necessaria est thorax iustitie & equitatis Sap. v. Induet pro thorace iustitiam. ¶Quinto sunt necessarie ocree ferree que muniunt a parte inferiori. i. duplex humilitas que dum animi elationem repimit quasi ab inferiori parte munit. Est autē humilitas necessaria duplex idest interior in corde & exterior in conuersatione. Vel quasi ocrea cruris dextri est humilitas in pzosperitate qua aliquis reputat se indignū: sed ocrea cruris sinistri est humilitas in aduersitate qua aliquis reputat se dignum. ¶Sexto necessaria est lancea prudentie siue pudentie que a remotis hostē percutit anteq̄ p pinquet. ii. Re. xviii. Tulit ioab tres lanceas in manu sua & infixit eas in corde absalon. Ille tres lancee sunt tres partes prudentie scilicet memoria preteritoru3. intelligentia presentium. & pzouidentia futuroru3 quibus inimicus perimitur. ¶Septimo est ensis continentie quo femur in quo est voluptas muniatur Cāt. iii. Vniuscuiusq3 ensis super femur suu3. ¶Octauo necessarius ē gladius. i. dolor penitentie que vlciscatur de delectatione culpe Job. xix. Vltor iniquitatis gladius vel gladius. i. dolor ꝓpassionis & mie Luce. iij. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. ¶Nono necarius ē arcus .s. sacre scripture cum sagittis doctrine. In h̄ arcu est lignum duru3. s. austeritas veteris testamēti & corda mollia. s. lēitas testamēti noui. Ex h̄ arcu emittunt sagitte potētis acute. i. diuia vba corda hominū velociter penetrātia. ¶Decimo necessari9 ē equ9. i corp9 sūditū spiritui cū freno tēpātie Jacobi. Ego frenos i ora mittā9 & cū sella patiētie i q̄ facilit onus portat Deut. vi. Hō quē rex honorare cupit ds idui vestimēt regijs & iponi sup equū q̄ sella regis est. Sella regis ē patientia xpi cui selle opz iponi q̄cūq3 ab ipo rege debet honorari.

¶Capitulum. v.

Auaritia terrenoru3 lucrorum facit sterilescere animas a fructibus spiritualiū operu3. Sicut. n. vinacii cib9 facit gallias sterilescē & cessare ab quatōe siē

dicit Pal. Sic ⁊ terreno⁹ lucro⁹ auarus appetitus retrahit ⁊ cessare facit a spūali um operū exercitatiōe vñ Mat. xiij. dici tur q⁹ sollicitudo seculi illi⁹ ⁊ fallacia diui tiarū suffocat ūbum ne. s. pueniat ad bōi operis fructū. Item auaritia aduersatur opibus bonis sicut letamē anseris aduer satur satis. dicit. m. Pal. q⁹ stere⁹ anūq⁹ ma xime necessarium est agriculture excepto anserū letamine qō oibus satis inimicus⁹ est. Dñ anser sicut ipse dicit locis ꝑfitis inimicus est q⁹ sata ⁊ morsu ledit ⁊ stercore. Quid enim est morsus anseris nisi rapacitas cupidi hois. Quid aūt anseris stercora nisi auaro⁹ terrena lucra. De his dicit Apo. Phil. iij. Oia detrimētū feci ⁊ arbitror vt stercora vt xp̄m lucrifaciā. hec ergo sata ledunt quia in agro videlz cordis spiritualis doctrine seu virtutū germina crescere nō sinunt. ¶ Item auaritia non satiatur ex adeptiōe auri. q⁹ sicut vinum in dolio sitim corporalē non sedat sic pecunia in arca siti auaritie non satiat qō est q⁹ pecunia nō potest itrare vbi sitis est auaritie scilz in corde. Pecunia ēt est res corporalis aia vō est res spūalis. Rel aūt spūalis corporali ipleri non pōt sicut nec corporalis spirituali. Vnde sicut arca ipleri nō potest sapientia ita nec aia pecunia Eccles. v. auarus non iplebit pecunia ¶ Item auarus alieno⁹ detentor assimilatur vasi paruo de terra qō tusco vocabulo dicit saluade. qō. s. denarios sigillati recipit sed nō pōt inde haberi nisi frāgatur. Sic auarus raptor vel vsurari⁹ redditi in morte qō non permittitur de mūdo portare Joā. xx vij. Dines cuz dormie erit nihil afferet.

Capitulum. vi.

Boni viri dñt custodire corda sua sicut custodiēda sūt apū aluearia. Sūt. n. ꝑcipue v. put colligit ex libro Pal. q⁹ apib⁹ maxie nocēt a qbus eorum aluearia sunt penit⁹ remouēda. ¶ Primum est ventus. vnde dicit q⁹ debent collocari non longe a domib⁹ vel in pte secreta orti a vētis remota ita q⁹ ventis frigidioribus alt⁹ pties resist at. Sic nimirū boni viri q⁹ dñt aluearia plena apib⁹. i. corda plena vrtib⁹ dñt ea munire ꝯ ventū. i. ꝯ diabolice tentationis insultū. h. n. vbi pōt itrare frigus malitie imittit. ⁊ apes. i. virtutes extiguit. vñ opponēda ē ei altitudo pietis. i. eleuatio oīonis ⁊ ꝓplatiōis sicut dixit dñs discipulis Mat. h. xvij. Oiate vt nō intretis in tentatiōnē. Vel dñt sancti viri custodire aluearia apū. i. studia bonor operū ne a vento vanegloie dissipētur ⁊ extinguantur. q⁹ supbia vt dicit Aug. bonis opibus insidiat vt pereāt. Dñ opponēda ē altitudo pietis. i. firma custodia humilitatis cuius fabrica tāto altius exurgit quāto cor seipsum ad ima per sui despectū reducit. sine custodia. n. huius pietis vētus agum aluearia dissipat q⁹ virtutū studia supbia vastat nisi humilitas obstet. perit. n. omne qō agitur si nō in humilitate sollicite custodit. q⁹ qui ceteras virtutes sine humilitate cōgregat quasi puluerē in ventū portat sicut Gre. dicit. ¶ Secūdu⁹ quod multū nocet apibus est frigus. Et iō eas vt Pall. dicit in calidiori pte orti locare debemus. vnde ēt addit⁹ earū dñt eē omnes oppositi sol. Vas ēt ipsarū debet eē de tali ligno q⁹ vim frigoris ad eas non ransmittat. Et inter omnia meliora sūt vt ipse dicit aluearia facta ex cortice subere vbi hēri possunt q⁹ nō trāsmittunt vim frigoris aut ēt caloris. Quāuis enim apes timeāt frigus nō tñ diligūt excessiuū calorē sed tēperatū. vñ pessima vasa sunt q̄ in hyeme gelant ⁊ in estate feruescunt. Sūt spūalibus ⁊ actiuis viris qui eē dñt velut apes solliciti ⁊ fructuosi sūme nocz frigus accidit. Et ideo dñt ad locum calidum ⁊ secretū redire. i. ad secretum oratiōis ⁊ ꝓplatiōis vbi feruor spūs excitatur frequēter se reducere sic apes frequēter redeūt ad aluearilocū. ¶ Itē cor⁹ aditus. i. cogitat⁹ vel affect⁹ dñt respicere solem. i. xp̄m vt ꝑsideratis laborib⁹ ⁊ passionibus quos ipe sustinuit ꝓ nobis alleuiētur labores nr̄i ⁊ nō accidemur i eis. Vas etiam cordis debet esse sic dispositum vt frigus acadie non recipiat sed repellat

Vnde bonus est cortex suberis. i. exēplus cōuersationis alicui⁹ ici & sollicitu hois vt dum in eius p̄uersatiōe & imitatiōe mora murr repellat piter a nobis & ardor p̄cupiscentie & frigus accidie. ¶ Tertū qō multum nocet apib⁹ est locus fetidus vel igetus vñ dñt eop aluearia longe collocari ab oibus que sūt horrēdi odoris vt a stabulis & balneis cognis fusorijs & hmōi & fetore fent. Et ēt nō dñt poni in loco vbi resonat echo q. s. ad humanā vocē falsa imitatiōe rñder. Sic ēt boni viri dñt se remouere a p̄sortijs & familiaritatibus p̄sonarum corruptap & infamiū ne. i. eop fetore. i. infami & corupta cōuersatione ipsi vel in p̄scia vel in fama ledātur. Dñt ēt sibi canere a blāditorib⁹ q ad modū echonis vnicuiq; deceptorie resonāt ideſt loquūtur iux vocē suā. i. put credūt ei placere. ¶ Quartū est fumus precipue cāeri adusti. Quid. n. p cancrū adustū nisi mundum accipim⁹ malo igne auaritie vel luxurie iflāmatū. i. Jo. v. Tot⁹ mūdus i maligno posit⁹ est. cācer. n. lune mutabilitatē seqtur: qr. s. ſm augmentū & decremētum lune repletionē & vacuitatē patit. Et sil⁹ ipse mūdus ſm fortune mutabilitatē mutatur. i. Jo. ij. Ecce mūdus trāsit & p̄cupiscentia eius Boet⁹. ij. de p̄so. p̄sa. ij. Vnc continuū ludum ludimus rotā volubili orbe vsamus: Jnfima sūmis suprema infimis mutare gaudemus. vnde quidā meretrice dixit: ludus fortune variat vt orbita lūe Vnius igit cancri fumus tūc ad apes prigit. qū vel mūdi affectus vel terrene occupatiōis act⁹ bonos viros involuit. & nōnunq; ex eis aliquos ēt inuoluēdo extinguit. Vñ dñt se boni viri a tali fumo q̄tū pñt elongare Apoca. x viij. Cuz viderint fumū incēdij eius longe stātes supple sūt ¶ Quintū qō nocet opibus apū est succ⁹ quarundā herbap vel flop. sicut sunt elleborus: cassa: absinthiū: cucumer agrest & filia: quarū. s. amaritudo ipedit dulcedinē mellis. Vñ talia ab aluearibus apū debent penitus remoueri: & debēt poni turta arbores vel herbas qbus nulla amaritudo rñdeat in flore aut succo. Quid aūt est herbarū malus succus nisi tristis & petitudine plenus voluptatū & libidinum exitus. Vñ de meretrice mulliere dcīt est. Prouer. v. Fauos distillās labia meretricis & nitidius oleo guttur eius. Nouissima aūt illius amara quasi absinthiū. Jn quo oñdere voluit Salomon q voluptas is in p̄cipio vel in medio. i. in cogitatu vl actu habeat delectatiōnē in fine tñ relinquit amaritudines. Vnde incipit a melle p̄cedit ad oleū & terminat ad absinthiū Hic est ergo succus amarus. i. luxurie fructus. quē. s. apes. i. p̄sone spūales & si rantū cogitatu vel affectu degustent pdit dulcedo mellis. i. suauitas & delectatio interne cōsolatiōis & deuotiōis. Nam sicut dicit Bern. Delicata est diuina p̄solatio & non dat admittentibus alienā pg qō Apo. dic. i. Corin. ij. q̄ animalis. i. carnalis hō non p̄cipit ea que sunt spūs dei. ¶ Item boni viri assimilātur vasis argēteis que frāgunt & vrunt vt reparant. Sic boni viri modo franguñt per tribulatiōes vel vrunt per infirmitates vt reparētur & melioretur sed mala sūt tanq̄ vasa testea vel vitrea que fracta nō reparātur. ps. Tanq̄ vas figuli cōfringes eos. ¶ Item vasa argētea limātur vt clarificētur sic deus suos affligit vt puriores sint & clariores. Aug. Qō lima ferro qō fornax auro quod fl⁹ gelus grano hoc facit tribulatio viro iusto. ¶ Item boni viri affliguntur vt perficiātur & ideo assimilantur imaginibus & sigillis de quibus Strego. in dialogo dicit q̄ sicut imperiti homines nec dum perfecte sculpta sigilla vel imagines aspiciunt & tam quasi perfecta laudant & tamen artifex considerat & limat & laudari tam audit & tundere tamen meliorando non desinit. Sic plerunq; illi quos tam perfectos homines estimant adhuc in oculis summi opifici⁹ aliquid imperfectionis habent propter quod infirmitatib⁹ & tribulationibus quottidie limantur.

¶ Capitulum. vij.

Charitate deficiente nō po
test aliqs dñi opari. Nam
de ferro frigido nō potest
faber operari nisi calefacia
at illud igne. nec pōt flecti
sed frāgitur sub martello.
Dñi sicut dicit Aug. ferrū caldū dum cu
ditur dilatat. frigidū aūt frangit. Sic hō
nō est aptus dñi opandi nisi calefact⁹ fue
rit p ignem charitatis. Thren. i. De excel
so misit ignē i ossib⁹ meis ⁊ erudiuit me.
¶ Itē charitas assimilat fūdamento vnde
Apo Eph. iij. In charitate radicati ⁊ fun
dati. Dñi nota q apost. assimilat charitatē
radici in eo q dicit radicati. q. sicut ois
fructus a radice procedit sic opus bonū
a charitate. Vnde Sic. dicit q non habet
viriditatem ramus boni operis nisi mā
serit in radice charitatis. ¶ Item assimilat
eā fundamēto dom⁹ in eo q dicit ⁊ fūda
ti q. sine fundamēto stare nō pōt sed de
structo fundamēto cadit. Charitas. n. oia
sustinet. i. Cor. xiij. est alia ēt rō q charitas
assimilat fundamēto q. fundamentū vt
dicit Pall. cōsuevit tripliciter poni. s. aut
in petra aut in argila sollida aut in terra
labili. ⁊ in his trib⁹ significant tria charita
tis opa. Tria. n. ppter ex charitate sūt di
ligenda. s. deus q signat in petra spūs qui
in argilla solida siue sit spūs angelicus si
ue humanus. tertiū est corpus siue ppriū
siue primi. ⁊ hoc designat in terra fluxi
bili. Et nota q si fundamēt⁹ ponatur in
sarcofago vel in petra dz vt dicit Palla
dius forma fundamēti sculpi vni⁹ pedis
altitudine vel duor. vni⁹qdem pedis al
titudinē charitas qua de⁹ diligit p̄: quia
vno tm affectu seu respectu deus diligi
dz scilz ppter seipsum. hoc. n. est de rōne
vere amicitie vt amicus sui grā diligatur
Et ideo ille qui deum mercedis intuitu
diligit verus eius amicus nō existit. Po
test tamen ipsa dei dilectio adhuc alterū
pedem. i. alium affectum siue respectum
habere. s. ad mercedem. i. ad beatitudinē
creatam quā ab ipso deo habemus: non
ita scilz q ipsa sit finis amantis q deus
ppter illam diligatur eo q ꝺ esset vt di
ctum est non vere diligere deum. sed pro
ut ipsa beatitudo ex parte amantis est fi
nis amoris ⁊ cuiuslibet virtuose operatō
nis. Si vo fundamentū ponatur in soli
da argilla ⁊ cōstricta tunc dz habere quin
tam vel sextam partē altitudinis eius q̄
super terrā scz in parietib⁹ est futura. Si
militer etiā charitas qua primi spiritus
vel nostrū diligim⁹ dz quinq; vel sex gra
dus habere altitudinis. i. perfectionis.
Et primus gradus est vt diligamus vere
tunc aūt vere diligimus aliquē cum ama
mus tū ad bonum suum ipsius ⁊ nō ad vtili
tatem nostrā. i. Cor. in. xiij. Charitas non
querit que sua sunt. Vnde tūc aliquis ve
re diligit animā primi sui vel suam quā
do diligit eam ad salutē eius. Et isto mo
do apostolus primos sm spiritū diligeē
bat. Vnde dixit. i. Cor. x. Nō querens qd
mihi vtile est. sed qd multis pōt vt salui
fiant. ¶ Secūs gradus altitudinis hui⁹ fū
damenti est vt diligamus recte. Tūc recte
diligimus aliquē cū malus bonum suum
minori pponimus. puta vt magis diliga
mus aiam quā corpus ⁊ spūalia quā tem
poralia. ¶ Tertius gradus ē vt diligam⁹
sancte idest in ordine ad deum ⁊ propter
deum. Et ideo debemus odio habere
in anima nostra vel proximi quicquid
repugnat deo puta peccata ⁊ cogitatiōes
peccatorum. psalmus. Iniquitatem odio
habui ⁊ abhominatus sum. ¶ Quartus
gradus est vt diligamus opose. i. Joan.
iij. Nō diligamus vbo nec lingua sed ope
⁊ veritate. ¶ Quintus gradus est vt dili
gamus pfecte. s. non tm amici aiam sed ēt
inimici. ad salutem eni inimici nō tm gra
lem sed spālem affectus habere: ⁊ pro eo
specialiter orare pfectionis est. Dñi. Mat.
v. diligite inimicos vestros ⁊c. ⁊ postea cō
cludit. Estote ergo perfecti. Vel si volu
mus huic fundamento charitatis qua
scilicet proximi spiritum diligimus dare
sex partes altitudinis tunc per sex gra
dus accipiamus vel elemosynas spūales
quibus animabus proximoū subuenire
debemus q̄ in hoc vāculo continentur.
Consule castiga solare remitte fer oia.

Debemus eni eis in dubijs cōsulere ⁊ de
linquentes eos castigare. mestos ꝓsolari.
offensas remittere. eos supportare. ꝑ eis
orare q̄ ad charitatis altitudinē ꝑtinent.
Si aūt fundamētum ponāt in tera labili
debemus in̄ fodere quousq; inueniat
argilla mūda sine sterquilinio. Et si argilla
nō inueniat tunc sufficit smerisse quartā
partē altitudinis que futura est sup terrā
vt ipse ꝓal. dicit. ¶ Quo ꝑz q̄ charitas q̄
corpus nr̄um vel ꝑimi diligim⁹ ꝓio dz
esse mūda a sterquilinio. i. ab amore carnali
vt nō sit dilectio carnalis sed spūalis. s. vt
diligamus nō carnaliꝫ sed spūaliter. ¶ Itē
ꝑz ꝑ tres quattuor gradus altitudis. Pri-
mus est vt magis diligam⁹ corpus siue ꝑ
ꝑtium siue ꝑimi q̄ alias res corporales
exteriores. ¶ Secūdus est vt ꝓtū ad res
corporales magis diligamus corp⁹ ꝑimi
q̄ ꝑpium. Nam ēt quidam gentiles sine
spe vite eterne ꝓ amore amicoꝝ se mor-
ti exposuerūt. Vnde multo magis ḣ cha-
ritas facit cum ꝑneat ad bonum vtutis
Vñ etiā ꝓbs dicit. xr. Ethicoꝝ q̄ hō debz
amicos ad tristia vocare tarde sed ad le-
ta ⁊ ꝓspera ꝓmpte. Ecōtra aūt ad eo-
rum ꝓsperitates ⁊ letitias dz se tarde i-
gerere. sed ad tristicias celeriter ⁊ ꝓpte.
Vnde sm carnis amicitiā plura bona cor
poralia sunt impēdenda amicis q̄ nobis
metipsis. sed de bonis spiritualibus semp
plus nobis q̄ amicis impēdere ⁊ vele d̄
bemus. ⁊ similiter ēt de malis vitandis.
¶ Tertius gradus est vt minus diligatur
corpus q̄ spiritus. Debet n. corpus diligi
in ordine ad spiritū. ¶ Quart⁹ gradus ē
vt q̄tum ad actum exteriorē charitat⁊ q
est elemosyna ēt ipsa corpa quodā ordie
diligamus. ⁊ iste ordo attenditur sm tria
. s. sm debitum. sm necessariū. ⁊ sm bone
stum. Secundū debitū quidē. q; parenti-
bus ac ꝓpinquis ⁊ benefactoribus ⁊ eis
a qbus spiritualia accipimus debem⁹ qñ
indigerēt magis elemosynā facere q̄ alijs
Scōm necessariū vo. q; ceteris ꝓbs⁹ debe
mus magis subuenire indigēnbus. Secū
dum vo honestum ceteris ꝓbus magis
debemus dare melioribus. ꝫ assignare in
singulis quātum vnum alteri eorum ꝑ-
feratur est impossibile q; singulares con
ditiones que attēdende sunt infinite sūt
⁊ nō cadunt sub arte. Vnde de his magis
vnctio docet q̄ ꝓdētie consilium. Dicit
eni ꝑal. q̄ fundamenta debēt ex vtraq;
ꝑte esse latiora. q̄ ꝑtes futurus sit semi
pedis spacio qō signat q̄ fundamētū cha
ritatis in sanctis viris latius est in iteriō
ri affectiōe q̄ possit ostendi in exteriori
opere vel cōuersatiōe. ¶ Item charitas ⁊
zelus fraterne salutis reddit sanctos vi
ros sollicitos ⁊ studiosos ad attrahēdos
alios ad deum. Vnde assimilat balsamo ⁊
cimino. Dicit. n. ꝑalladius. q̄ columbe ſ
cimino pascātur assidue vel ſ allarū ascel
lebalsami liquore tangātur inducūt alias
colūbas ad colūbaria⁹ domini sui. Quid
aūt est cimin⁹ q̄ sm medicos in secūdo
gradu est calid⁹ nisi fraterne salut⁊ ⁊ cha
ritatis zelus. Primus ergo gradus chari
tatis est circa salutē ꝑimi. Ergo cimino quo
tidie sancti viri pascūtur. q. s. de ꝓximo
rū salute quottidie sollicitāt. Apo. ij. cor.
xi. Instantia mea quottidiana solicitudo
oium ecclesiarū. Est aūt velut balsami li
quor ipsius fraternitatis amor. Balsami
nanq; liquor fetū mortuū de ventre ꝓ-
gnantis educere ꝓhibetur. q. duz quisq;
vir sanctus ꝓximoꝝ amore succensus ali
quē ex eis sua sancta exhortatiōe cōuer-
tit atq; peccatum mortale de conscientia
eius expellit quasi virtute balsami fetum
mortuū de ventre ꝑgnantis educit. vel
q. scriptum est. Qui non diligit manet in
morte dum ipsa fraterna charitas odium
de corde ꝑpellit quasi de ventre matris
mortuū fetum educat. i. Joā. iij. Nos scī-
mus quoniā trāslati sumus de morte ad
vitam quoniam diligimus fratres. Sunt
autem velut due ale columbarū due spiri
tuales vite sanctorum. s. contemplatiua ⁊
actiua. vel duo genera elemosynarū sal⁊
spiritualium ⁊ corporalium. Vnde tunc
ascelle alarum balsamo tanguntur quan
do ipsi sancti viri fraterne dilectionis cā
passione ad vtriusq; vite vel elemosyne

studia ipellůt. qb⁹ videlicet studijs ꝓtin⁹ ad colůbariů dominꝫ colůbaꝛ altaꝛ ducůt qꝛ vtriusqꝫ elemosyne beneficio. sꝫ ⁊ cor poraliter subueniendo ꝑdicationis ⁊ ora tiõis auxilio etiã peccatores ꝓmos ad dominꝫ gratiã trahůt. ¶ Caplm. viii.

Aro non est delitijs nutri enda sed laboꝛibus penitẽ tie ⁊ passionibus exponen da. Nam agricola qui nol let granum ad tempus in terra perdere ⁊ vẽtis ⁊ tẽ pestatib⁹ exponere. sꝫ tãtũ in horreo ser uare fructũ ide ñ reciperet imo ei putre fieret ⁊ corrũperet. Sic q tãtũ amat carnẽ suã q ꝫ i gete ⁊ delitijs vult eã seruare nec tẽiunijs ⁊ laoꝛib⁹ vult eã exponẽ nihil ex ea nisi corruptõez hẽbit ẽ Mat. iii. Qui voluerit aiaz suã idest aialẽ vl corpoalẽ vitã saluã facere pdet eã. ⁊ q pduerit aiaz suam in hoc mundo inueniet eam sꝫ in futura gloꝛia: quasi dicat agricole frumẽ tuz si perdis seruas. si seminas inuenies. Jo. xii. Nisi granum frumẽti cadẽs i ter rã moꝛtuũ fuerit ipꝫ solum manet. ¶ Jtẽ caro non delectabilib⁹ et blandis sꝫ amaꝛ ris ⁊ afflictiuis ꝓseruat a corruptiõe tẽta tionũ ⁊ vitioꝝ. sicut frumẽtũ i horreo si cũ dulcib⁹ ⁊ lenitiuis sꝫ cũ asperꝫ ⁊ amaꝛꝫ folijs ⁊ succis ꝑseruat a putrefactõe ⁊ lesio ne curculionũ ⁊ alioꝝ vmiũ. Docꝫ. n. pal. in libro suo de agricultura. ꝙ si facꝫ gra naꝛijs' amurca luto mixta parietes linĩ tur cui aridi oleastri folia vel oliue ꝙ pa letꝫ adijciãt q̃ tectoꝛio siccato rursũ amur ca respgat. ⁊ vbi ẽ siccata fuẽit fruita cõ dank a curculionib⁹ ⁊ altis vmib⁹ tuta ser uabunt. ¶ Jtẽ herba conisa vt greci asse rũt subtrata frumẽtis addit etatẽ. Cõstat enim ꝙ ⁊ oleastri ⁊ oliue folia amara sũt ⁊ etiam amurca. Conisa est ẽt herba leta lis q̃ cum tritico generat qua tamẽ turdi vescunt. Pñ similiter caro nostra amaris ⁊ moꝛtificantijs a vitijs ꝓseruat. Pñ Apo. dicebat Col. iii. Mortificate membra ve stra. Jtẽ negat Collũella quẽ Pallaꝺ. i li bro suo frequenter allegat ventilãda eẽ fru mẽta. qꝛ magis miscent aialia totis acer uis q̃ si nõ moueant i sũmitatẽ intra mẽ sura palmi subsistẽt. ⁊ hoc velut corrupto coꝛio cetera illesa durabũt. Et asserit idẽ noxia aialis vltra ꝑdictam mensurã non posse generari. Sic ẽt fuerunt quidaz ser uentissimi sancti qui quasi nullius vẽtila tionis refrigeriũ carni sue ꝓstare volue rũt. Voluerunt enim ꝓ̃ ipso exteriori coꝛtice. i. carne mala sentire ꝙ tentationũ ⁊ vitioꝝ puncturas ⁊ coꝛrosiones ad mentis sue itima penetrare sicut patet de beato germão altisiodoren̄. ⁊ hylariõe ⁊ beato martio ⁊ qbusdã aliis. qui laboꝛio sissimam ⁊ austeꝛissimaz vitam duxerunt continue sed tamẽ pallꝺ vicit. quod nihil tãdiu custodiendis frumentis cõmodi⁹ erit ꝙ si ex aꝛcis in altex vicinũ locũ trãs fusa refrigerent aliquantis diebꝰ at qꝫ ita horreis iferant. Jn q̃ signatur qꝺ noui ⁊ imꝑfecti q sũt similes frumẽto ꝙ ꝺ aꝛca trahit nõ sũt i trãta austeritate ⁊ arctitudi ne tenẽdi sꝫ interdũ ad breue spatiuz tẽ poris aliq̃ recreatõe ꝼrigeraꝺi ⁊ post hoc ad horreũ asperitatis ⁊ laboꝛis reducẽdi ex hoc eni feruẽtius laboꝛabũt ⁊ magꝫ ẽt cõsolati in laboꝛe ꝑseuerabũt. Seneca nõ Semper in actu sis sed interdum animo tuo requiez datoꝫ sed ipsa requies plẽa sit sapientia bonisqꝫ cogitationib⁹. ¶ Jtẽ caro est pro salute anime periculis ⁊ ad uersitatib⁹ exponenda. Nam pugnatoꝛ clypeum diligit ⁊ charum habet sed non tantum quod non exponat ictib⁹ vt coꝛ pus seruetur illesũ. Sic caro aduersitati bus ⁊ periculis exponenda est vt anima eruetur illesa ⁊ indẽnis. Vnde Apo. dixit Actũ. xx. Vincula ⁊ tribulatões hieroso lymis me manẽt. i. expectãt. sꝫ nihil ho rũ vereoꝛ nec facio animaz meaz. i. vitam aialem ⁊ coꝛporalez ꝓciosiorẽ quã me. i. ꝙ vitã meaz spiritualẽ.

¶ Capitulum ix.

Lerici ⁊ epi ꝺẽt ornari il lis vestib⁹ spũaliter quib⁹ pontifices ⁊ ministri iudeoꝝ ornabant ⁊ vestiebãt coꝛ poraliter. Habebat eni tunc pontifex. viii. ornamẽta. ¶ Primo. n. ha

bebat vestem lineam. ¶ Secundo tunicam iacinctinam, in cuius extremitate versus pedes ponebantur tintinabula quedam per circuitum ⁊ mala punica facta ex iacincto ⁊ purpura coccoq; bis tincto. ¶ Tertio habebat superhumerale q̄ tegebat humeros ⁊ anteriorem partem vsq; ad cingulum. q̄ erat ex auro ⁊ iacincto ⁊ bisso retortis. Et sup humeros habebat duos onichinos in quibus erant sculpta nomina filiorum israel. ¶ Quartum erat rationale ex eadem materia factum quod erat quadratum ⁊ ponebatur in pectore ⁊ coniungebatur superhumerali. Et in hoc rationali erant. xii. lapides pretiosi per quattuor ordines. i. q̄bus etiā erāt sculpta nomina filiorum israel secūdū ad designādū q̄ ferebat on⁹ ron⁹ populi per hoc quod habebat nomina eor̄ in hūeris ⁊ q̄ iugit debebat de salute eor̄ cogitare p̄ q̄ portabat eos i pectore q̄si i corde habēs. In q̄ et rationali mādauit dñs poni doctrinā ⁊ veritatē q. q̄dā pti nētia ad veritatē iustitie ⁊ doctrie scribebant i illo rōnali. Judei tñ fabulantur q̄ in rationali erat lapis qui secundum diuersos colores mutabatur secundum diuersa que debebant accidere filiis israel. ⁊ ꝑ vocant veritatem ⁊ doctrinā. Quintū erat balteus. i. cingulus factus ex ꝑdictis. iiii. coloribus. ¶ Sextū erat tyara. i. mitra q̄dā ex bisso. ¶ Septimū erāt femoralia linea vt operirēt carnē turpitudinis sue q̄s accederet ad sanctuariū vel altare. ¶ Octauū erat lamina aurea pēdēs in fronte ei⁹ i q̄ erat nomē dñi. Ex istis ergo octo ornamētis miores sacerdotes quattuor habebāt scz tunicā lineā femoralia ⁊ balteū ⁊ tyarā. Per ista ergo ornamēta designat sanctitas ministroꝝ dei. Sūt enī quattuor necessaria oībus ministris scz castitas q̄ designat ꝑ femoralia puritas vite q̄ significatur ꝑ lineā tunicā moderatio discretōis q̄ significat ꝑ cingulū rectitudo intētiōis q̄ significat ꝑ tyarā. pregentē caput. Sed super ꝑ pōtifices debēt ḡtior hēre. ¶ Primo iugē dei memoriā in cōtēplatione. ⁊ ꝑ significabat lamina aurea ꝑfis nomen dei in fronte. ¶ Sēdo q̄ supportet infirmitatē populi q̄ō signat superhumerale. ¶ Tertio q̄ habeat populū in corde ⁊ in visceribꝰ ꝑ sollicitudinē charitatis q̄ō signatur per rationale. ¶ Quarto q̄ō habeat conuersationem celestem per operā perfectionis quod signatur per tunicam iacinctinam. Vnde ⁊ tunice iacinctine adūgebantur in extremitate tintinabula aurea per quod signatur doctrina diuinoꝝ que debet coniungi celesti puritatī pōtificis. Adiunguntur etiam mala punica q̄ que signatur vnitas fidei ⁊ concordia in bonis moribus quia sicut mala punica hñt sua grana vnita sic vnita debet cē ecclesia doctrina. vt per eam pacis ⁊ fidei vnitas non rūpat. ¶ Item clericoruꝫ ⁊ ministrorum ecclesie christi idoneitas significatur in eor̄ vestib⁹ qb⁹ scz induunt quādo i ecclesia ministrāt. Quedā. n. sūt q̄ generalit̄ in oib⁹ ministris requrūt vt sint idonei ad tractādū diuina. Quedā vo requrūt spūalit̄ i supiorib⁹. Et tō q̄dā vestes sē oib⁹ ministris cōes. Quedam superiorum tātum. Omnibus enim ministris competit amictus humeros tegens in quo signat fortitudo ad diuina officia quibus mancipāt. Et similiter alba que signat puritatem vite ⁊ cingulum quod signat repressionem carnis. sed subdiaconus vlterius habet manipulum in sinistra. in quo signatur exterso multarum macularum q̄ manipulus ē quasi sudarium ad extergendum vultum. Ipse enim est qui primo ad sacra tractanda admittitur. Habēt etiam tunicam strictam per quam doctrina christi signatur. Vnde in veteri lege vt supꝰ dictū est in tali tunica tintinabula pendebant. Sēdiacon⁹. n. primo admittit ad doctrinā noue legis annūciādā. ꝫ diacon⁹ hꝫ āplā stolā i sinistro hūero in signū q̄ applicat ad misterium i ipis sacramēt̄ ⁊ dalmaticā q̄ ē vestis larga sic dicā q. i dalmatie partibus primo fuit vsus ei⁹ ad signādū q̄ ipe primo ponit dispēsator sacramēt̄oꝝ. Ipe. n. sanguinē dispēsat. in dispēsatiōe āt largitas requrit. Sz sacerdoti stola i vtroq; humero pōit vt oñdat q̄ plēa ptās dispēsā

di sacramēta ei dat ñ vt mīstro alteri⁹. Et iō stola descēdit vsq; ad inferiora. Hꝫ ēt casulam q̄ signat charitatē. qz sacramētū charitat⁹ cōsecrat sez eucharistiā. Sz ch̄ps addunt nouē ornamēta sup̄ sacerdotes q̄ sūt caligæ. sādalia. succinctoriū. tūica. dalmatica. mitra. chirotecæ. baculus. ⁊ ānul⁹. qz .ſ. nouē sūt q̄ pñt sup̄ sacerdotē. ſ. clericos ordinare. virgines bñdicē. basilicas ōdicare. clericos; disponere. synodos celebrar. chrisma cōsecrare. ⁊ vestes ⁊ vasa ēt cōsecrare. vl⁹ p caligas signat rectitudo gressuū. A Per sādalia q̄ pedes tegūt ꝓtēpt⁹ frenoꝝ Per succinctoriū q̄ stola ligat cum alba amoꝝ honestat⁹ p tunicā pseuerātia qz Joseph tūicā talarē hūisse legit q̄si dicēdō vsq; ad talos p q̄ designat extremitas vite. p dalmatica largitas i opib⁹ misericor die. p chirotheca cautela i opatōe. p mitrā scia vtriusq; testamēti: vñ ⁊ duo cornua hꝫ. p baculū cura pastoral⁹ q̄ dūt colligere vagos q̄ signat curuitas in capite baculi. sustētare infirmos q̄ signat stipes baculi. ⁊ pungere lentos quod signat stimulus in pede baculi vnde versus. Colligе sustenta stimula vaga morbida lenta. per annulum signat vnitas fidei qua ecclesia desponsat xpo. Epi. n. sūt loco xpi q ē ecclie spōsus. Sz vlteri⁹ archiepi palliū hñt in signū ꝓuilegiate ptātis. signat enī torquē aureā quā solebāt legitime certantes accipe. Et ista ornamēta correspōdēt vestibus pōtificis ve. le. Mā. p lamina q̄ pendebat in frōte hꝫ pōtifex noster crucē vt Innocentius dicit. sicut pro femoralibus habet sandalia. pro linea albam. pro balteo cingulum. pro podere tunicam. pro ephot annulum. pro rationali amictum; p suphumerali stolam; p tiara mitram. Nota ēt q⁹ romanus pontifex nō vtitur baculo: qz petrus emisit ipz ad suscitandū quēdā discipulū suū: qui postea factus est episcopus treuerēsis. Et iō in diocesi treuerensi, papa baculū portat ⁊ nō in alijs. vel in signū q⁹ nō hꝫ coarta tas potestatem qō curuatio baculi signat

¶ Capitulum. x.

Confessiō necessaria est ad sanandū vulnera aie. Mā
c ḡdiu ferrum manet i vulnere nō pōt corp⁹ sanari. Et sic ḡdiu peccatū retinetur in cōsciēcia anima nō sanat. Educit autē de cōsciētia peccatū p cōfessionis iudiciū. Vñ dicit Job. xxxiii. Nūquid q nō amat iudiciū sanari pōt.

¶ Item confessionem debet precedere cōscientie examinatio sicut diuisiuum siue preparatiuum premittitur purgatōi. Nā purgādus infirmus prius preparationez recipit q̄ hūores cōmoueat: vt postea medicina sequēs melius eiciat. Sic prius oꝝ hō examinare peccata ⁊ diiudicare apud se anteq̄ confiteatur Eccli. xviii. Ante iudiciū para iustificationem tibi. ¶ Item cōfessio necessaria est ad cordis illuminationem. Est enī cor simile domui. Domus enī illuminatur quando fenestra aperit qz sol tūc in eā ingreditur. Similiter quādo cor domino aperit per cōfessionē gratia dei intrat in ipm ⁊ illuminat Ihc̄y. Cōfessio cor emūdat: sensum illuminat: animā sanctificat: ⁊ ad susceptionē xpi preparat. Unde dicit Cāti. v. Aperi mihi soror mea. ¶ Ité confessio est necessaria ad mortē eterne euasionē. Mā quādo apostema cōuertitur ad interiora ⁊ ibi crepat est cā mortis corpalis. sed quādo cōuertitur ad exteriora possibile est ad sanitatē redire. Sic peccatū abscōditū interius causa est mortis eterne: conuersū vō exterius ⁊ manifestatū per cōfessionē est spiritualis salutis indiciū. Unde si in cōfessiōe lates inconfessus condēnaberis.

¶ Capitulum. xi.

Ompūctio cordi assimilatur vino sm illud ps. Potasti nos vino cōpunctōis.
c Mā vinū sēp emittēdo feces se purgat ⁊ semp est i motu ⁊ tremore donec sepet⁹ pur⁹ ab impuro. Sic q vere cōpūctus est semp est in motu ⁊ tremore donec separet ab eo immūdicia peccati. ¶ Ité cōpūctio assimilat aceto. ¶ Primo rōne confectōis qi ex eis

dem cor cõpungit quib⁹ acetũ ex vio cõficitur. Mã si qs velit ex vio aliquo optimũ acetũ cõficere hoc modo facere põt. Accipiat cornalia q̃ uncipiũt rebuscere & cẽtimoria q̃ nascunt in cãpis q̃ silr incipiunt rubescere & de labruscis anteq̃ incipiant tumescere & ỏ brugnolis ceparũ acerbis añ & puluerizet subtilit ola simul. Et tũc accipiat de melion aceto q̃ inuenerit & distẽperet cũ puluere illo & ita conficiat panes bene desiccatos. Et si vinũ de quo vult facere acetũ fuerit forte põat de pane illo paꝛ: & si fuerit debile. ponat pl⁹ & fiet acetũ fortissimũ. Quia igitur illa quatuoꝛ ex quibus primo pulus cõficit acerbum habẽt & agrestẽ saporẽ sẽz imatura cornalia cẽtimoria & labrusce & brugnole Possumus in istis quatuoꝛ mala intelligere q̃ facit peccatũ homini quoꝛ sẽz memoria velut acerbus fructus cõsciam nõ paꝛ mordicat & pũgit. s. q: tollit deũ clandit celũ destruit meritũ & obligat ad ifernum. Sz ista q̃tuoꝛ debẽt puluerizari. i. subtilit discuti & cõsiderari deinde acetuz optimũ apponi. i. exẽplũ alicuⁱ fortit pentitẽtis i memoria hẽri. Et ỏ hil cõficit panis lachꝛymaꝛ de quo i. ps. Libabis nos pane lachꝛymaꝛ: ex quo posito in vase vini. i. in memoria ipsius peccati fortissimũ acetũ efficit. i. fortissima cõpũctio generat. ¶ Scdo rõne purgatõis q: purificat ꝓscia sic acetũ purificat mustũ. Bꝛ. n. i libro de videmijs q̃ si qs mittat i metreta dulcis musti ꝛculã aceti p tres dies erit purũ & silr cõpunctiõis acetũ purificat cor a fece peccati turbulentũ. Dñ Amb. dict Scandite corda vꝛa ferro & aceto cõpunctiõis ab vsu inueterate ꝓsuetudinis. ¶ Até cõpũctio amara peccati valet cõtra tẽtationes diaboli & cõfortat ẽt cor i bono. Dic̃ enim Psalm. q̃ pt fieri vinũ ỏ pestilẽtiã saluatifex & stomacho multũ pficuũ ẽ mõ. In optimi musti metreta vna ãteq̃ ferueat tunsi absinthij. viii. vncias liteo iuolutas dimittas. & exact. x. dieb⁹ curabis auferre id vinũ refunde lagenis minoꝛibus & vtaris q: valet ad ea q̃ dicta sunt. Quid autem est metreta dulcis musti nisi memoria delectabilis peccatꝛ: Et quid litteus contus absinthij nisi compunctio & amaritudo animi contritꝛ: Ergo tunc absinthium musto immittitur q̃ ex memoria delectationis ꝓpetrati peccata cõscientia cõpũcta vehementer amaricat. & tale ꝓfectio est ꝓpunctiõis vinũ q̃ animũ purificando confortat & ỏ pestilẽtiã. i. corruptelam tentationis seu recidiui salubrẽ defensat Exo. v. Sacrificemus deo ne forte accidat nobis pestilentia. Hoc sacrificiũ contra pestilẽtiam valens est compũctio animi contribulati sm illud ps. Sacrifi. cium deo spiritus cõtribulat⁹.

¶ Capitulum. xii.

Consolari ñ pt volẽtẽ & afflictiuũ q̃ per tribulatiõe compassiõez & doloꝛis ostẽsionem nõ concordat ei⁹ doloꝛi. Cui⁹ exẽplũ é q: ferrum ferro non iungitur si nõ vtrũq; ex vsticõe ignis liquetur & durum molli nõ adheret nisi pu⁹ duritia ei⁹ tpata mollescat vt q̃si hoc ipsũ fiat q̃ curat vt teneat. Sic pius emolliri dz consolari volentis animus vt afflicto congruat & cõgruẽs ad hereat & inherẽdo trahat. Alioquin si a mentis afflictione discrepat min⁹ ab illo recipitur a quo mentꝛ qualitate separat Ergo ordo consolationis ẽ. vt cuz volumus afflictum quempiaz a meroꝛe suspẽdere. studeamus prius merẽdo ei⁹ luctui concordare: vt Grego. dicat.

¶ Capitulum. xiij.

c Onsuetudo peccãdi difficilꝰ dimittit si ei ñ resistit. asi q̃ idurat. Mã vestꝛ rectam formã ỏ facili recipit si nõdũ prauã recepit. sz si ꝓtrariũ sit vir pt rectã suscipe. & cera dũ molle ẽ facili⁹ ipssionẽ sigilli recipit q̃ cũ idurue rit. Dñ Eccli. xxx. Curua ceruicẽ ei⁹. i. filii tui i iuuentute. tũde latera ei⁹ dũ infãs ẽ ne forte iduret & nõ credat tibi. Dñ Aug. Dum cõsuetudini nõ resistit fit necessitas Lepꝛa. n. inneterata & gutta iossata nõ vel facili curat Job. xx. Ossa ei⁹ implebuntur vitijs adolescẽtie ei⁹. Et Beda sup Luca

dicit. Diabolus quanto ip⁹ hoiem diuti⁹ ⁊ tāto difficili⁹ dimittit. ſic rusticus q diu terram tenuit vult eā hereditarie tenere.

¶ Capitulum. xiiij.

Onuersatio bona assikat arce Noe pp ōtrnos. ¶ Prio rone structure. qz ſcz fuit a noe, constructa ⁊ fabricata Noe aūt qui interpretat requies est hō iustus q vt regescat in domo ꝓprie ꝓscientie ⁊ fit tut⁹ ab inūdatione aḡrum. i. ab impetu tentationū vel tribulationū edificat arcā. i. cōuersationem bonaz. De q̄ ps. Exurge domine in requiē tuam tu ⁊ arca sanctificationis tue. Arca. n. deo sāctificata ē conuersatio bona ad deum ordinata. que dicit esse reges dei qz secūdū deuz in ea mens hois regescit. ¶ Scōo rone māe. qz arca fuit facta ex lignis leuigat⁹ bitūinatis ⁊ q̄dratis. Sic bōa ꝓuersatio edificat ex lignis leuigatis. i. ex bonis opibus ꝑ pura intētōe factis. Bituminatis. i. charitate iformatis. Quadratis vt sit mēs bōinis stabil' qz corp⁹ q̄dratū residet firmū. ¶ Tertio rōe forme. circa quā ꝑmo attēde mensurā dimensionū. Habebat eni lōgitudinē. ccc. cubitoz latitudinē. l. ⁊ altitudinē. xxx. Supius aūt erat in vno cubito cōsūmata. Lōgitudo eniz arce ē memoria dñice passionis quā thau figura repſētat q̄. ccc. signat. Vel etiā lōgitudo arce ē pseuerātia in cōtinuatiōe bōi. vel lōgitudo. ccc cubitoz ē fides trinitatis cū pfectōe bōi opis sine q̄ fides mortua esset. Latitudo aūt ē dilectio dei ⁊ primi amici ⁊ inimici ⁊ signat in. l. cubitū. qz gnāgesima die a passione xpi data est spūs sācti⁹. p quē vt. dicit Apo. Charitas dei diffusa ē i cordib⁹ nostris. Altitudo aūt ē spes ⁊ desideriū seculi vēturi. q̄ spes ōsignat i. xxx. cubitū. qz trecenari⁹ numerus ex ternario ⁊ denario ducit. terni decē faciūt trigita. In ternario aūt triplex spes signat. scz de venia de gra ⁊ gloria. In denario aūt addito adimpletio decalogi vt. s. assit nobis ipletio decalogi ſ ispe ꝓdicta triplici. Alioqui spes sine meritis vel opibus nō eēt va sed pſūptio. Cōsumatio aūt i vnū cubitū ē vt oēs mot⁹ ⁊ affectus dirigant i deū sicut dicit ps. cor meū ⁊ caro mea exultauerūt i deū viuū. vel hec cōsummatio sit ipfectiōe ꝓfiloz Math. x. Adhuc vnū tibi deest si vis pfect⁹ eē &c. Dicit aūt q ille cubitus arce fuit geometric⁹ q valet sex vsuales ad ostēdēdū q ꝑ sex misericordie opa ad vnitatē p fectiōis diuine ꝓsolatiōis ⁊ supne pacis ⁊ scēdit. ¶ Scōo i forma arce ꝓsidera aptura locoz. Hēbat. n. i duob⁹ locis apturā. vnā ad lumen recipiendū scz fenestrā alta a latere ad ingrediendū scz ostium. Fenestra ergo est gratia q̄ illumiat domum mentis. Vel fortitan est intelligentia per quam lumen sapie ⁊ scie suscipim⁹. Ostiū aūt est liberuz arbitriū quod apperit pr i mo gratiā. Vñ Bernar. Et si adinueniri pōt. ꝓueniri nō pōt. ¶ Tertio ꝓsidera distantiā māsionum. Mā ſz Aug. Arca fuit iferi⁹ bicamerata ⁊ supi⁹ tricamerata. nā i iferiori māsiōe. s. sup tabulatū sētine fuit duplex clamera q̄rū vna dicebat sterco ⁊ ria. alia aūt apothecaria. Sz supra istā mansionē fuit alia mansio supior q hēbat tres cameras duc camere laterales erāt vna i mitiū aialiū ⁊ serpentiū. Altera vo mitiū media aūt camera erat hoiuz ⁊ auiū ostiū aūt erat ibi. bicamerata ⁊ tricamerata cōiūgebantur. Bicameratio itaq; arce attendit i delectatiōe sēsualitatis q̄ maxime in venīt i actib⁹ duaz potētiaz vegetatiue p tis. scz ꝓpagatiue siue generatiue quātuz ad actū venereū. ⁊ ista ē vt sentina stercoraria. ⁊ nutritiue q̄ntū ad esū. ⁊ ista ē apothecaria. Tricamerata aūt attēdit in rōne. cui⁹ tres vires sūt. s. irascibilis q̄ ꝺtestatur malū. ⁊ ista ē habitatio immitiū passionū vt ire ⁊ audacie ⁊ hmōi. ¶ Ite ꝓpiscibilis ⁊ hec ē q̄ bonū ꝑsequit. Et hec ē habitatio mitiū passionū vt amoris māsuetudinis ⁊ hmōi. Et due he vires dicunt rōnales si p eēntiā sed per participationē ſz ꝓbm. i. Et ꝫ inquātū scz nate sūt rōni obedire Tertia aūt ē rōnal p eēntiā q̄ rō vocatur Et hec est q̄ discernit bonū hōestū ⁊ vez. Vñ hec dī habitatio hoiuz scz actiuoz ⁊ auiū. s. ꝓtēplatiuoz. Quoz primi regunt

prudētia. secūdi elenāt sapia. Alij aūt sūt q dicūt hmōi cameras arce fuisse dispoſtas solum in altitudine. Et dicunt q̄ inferius in fundo erat sentina siue stercoraria supra q̄ erat apothecaria. z supra hāc erat immitium animaliū. Et ostiū erat in medio vbi apothecaria ꝓiungebatur camere immitium. supra hanc habitatio mitium animalium. Et in suprema erat habitatio hominum z aūtū. Et ideo per stercoraria3 potest accipi peti in anima fetentis detestatio. ꝑ apothecariam lachrymarum effusio post quam diabolus suscitatur ad impugnandum. z ideo sequit habitatio imitium animalium. i. multiplicatio tentationum. Sed quia de⁹ ad iuuando z consolando subuenit sequit habitatio mitium. i. gra cōsolationū. post quā segt habitatio hōinū. i. exercitatio actiuo3 z aūtū. i. pfectio ꝓemplatiuorum.

¶ Quarto assimilat bōa cōuersatio arce rōne clausure. qz ingresso noe in arcam cum his q̄ obedant igredi clausit eā dñs ꝺ̄ozis ira vt inūdatio diluuij nō nocuerit eis. In q̄ docet hō iust⁹ vt si inūdauerit diluuiū carnis itret arcā trāgille mētis. Et 3 circūfluāt torrētes iracūdie. flumina luxurie. voragies gule. 3 ebulliāt torrētes ꝺ̄ lectatiōu3. aby ssus cupiditatū maria ꝓtur bationū itra tū noe arcā. i. qet⁹ aius clauso de foris silētij hostio possidet aiam. Et quāto magis caro laborat in actiōe tāto spūs volat sublimi⁹ i cōtēplatione. Vnde Paul⁹ q̄ pl⁹ oibus laborauit in fame z si ti i frigore z nuditate ꝛc. dixit Mostra cōuersatio in celis est. ¶ Capitulum xv

Or custodiendum est vt vas omnium thesauroꝝ celestium. z sicut castrum in terra inimicoꝝ situm ꝓuideri. Oi custodia bona cor tuū. Est. n. vt vas ꝓtio sū qō cari⁹ emit z i eo fractura magnū dānū icurrit z difficilis repat. z ió a sācts ut r] diligēt⁹ custodit Apo. i. Thes. iiii. sciat vnusq̄sq; vestrū vas suū possidē i scrificiōe z honore. ¶ Jtē vas cordis vt possit optio liqre gre repleri. ¶ Prio 03 q̄ euacuet. s. ab amore seculi. Vas aūt repletus vno liquore ñ pōt recipe aliū nisi euacuetur sicut plenū vio nō recipit oleū qn ef fūdat. Tāp vinū qō mētē inebriat z ifatuat ē affect⁹ z amor mūdi sz tāp oleum qō illuminat z sanat z letificat ē gratia ꝺ̄i. Vnde o3 q̄ euacues fetidum vinū si vis recipere limpidum oleum. Vnde. iiii. Reiiii. Vasa vacua replent eliseus. ¶ Secundo o3 q̄ lauet sez a sordib⁹ peccatoꝝ. Aliquando etiā euacuato vase adherent alique sordes q̄s o3 lauari ne liquorem imittendum corrumpant nec pōt itrare gratia ꝺ̄i vbi sūt sordes peccati. ergo sicut dicitur Jhiere. iiii. Laua a malitia cor tuū. ¶ Tertio o3 q̄ vas siue doliū cordis obstruat siue ligetur. ne sz liquor imissus effūdatur: nullus. n. sapiēs imitteret vinum in vase ex quo videret statim esse effundendum. Vnde illi qui gratiam recipiunt z statim effundunt dicuntur cē fatui secundum illud Eccli. xx. Gratie fatuoꝝ effundentur. Et hoc est qz fatuus nō h3 vas cordis ligatū vel solidū sz ꝓfractū sz illud Eccl. xxi. Cor fatui quasi vas ꝓfractū. ¶ Quarto o3 q̄ iliet siue subiciatur rei imittēde. Nō. n. posset vas repleri aq̄ flumis vel putei nisi iclinaret vel ꝓfūde imergeretur. Sic cor hois non impletur gra nisi hūiliet Eccl. vlti. Jnclinani modice aurē meā excepi illā sez sapiaz vl gratiā. ¶ Quito o3 si eēt euersū vl ēt p⁹ē ē clinatū q̄ erigat. z ꝺ̄ē p desiderū vl oro nē ad ꝺ̄z Sap. vii. Optaui z dat⁹ ē mi hi sens⁹ inuocani z vēit i me spūs sapie q̄ ē et spūs gre. ¶ Jtē nota q̄ cor puz ēt mi nima pcā metuit. nā in pāno albo minia macula appet z nim] displicet sic i corde puro mima pcā Eccles. ix. Oi tpe sint vestimēta tua cādida. ¶ Jtē cordi tumū qñ qs affligat lecto sic Ps. vi. dr. in lectulo meo p noctē q̄sui quē diligit aia mea. Greg. In lectulo z p noctē dilect⁹ q̄rit. qz nimiz ēt inuisibil' ꝑditoris spēs erpsa ois corpee visionis imagie in cubili cordis inuenit Qñqz vo affligat cubili sm illud ps. Exul tabūt sci i gloria letabūt i cubilib⁹ suis qz sez cū mala sci ab exteri⁹ fugūt securi in

ra mẽtium secreta gliãt. Sz tẽ letitia pfecta erit cũ carnis exterius pugna ñ fuerit nã quousq; ad illicita p carnẽ trahimur. qz ẽsi dom⁹ nr̃e pies q̃it ẽt cubile cordis pturbat. Oñq; vo affligat strato ẽ illo ps vniuersũ stratũ ei⁹ vsq; i infirmitate eius. qz vz cã nos tẽtatio carnis ꝓcurit tremefactam ra infirmitas ẽt stratũ cordi ꝓfudit.

¶ Capitulũ xvi.

Orpori seruire ⁊ animam negligendo se totalr circa ea que sunt corporis occupare ꝓpriũ ẽ reprobouz. Et hic ẽ q̃ arte ille mechanice q̃ ꝓmodis ⁊ delitijs corpis maxie inseruiũt a reprobis hoib⁹ ꝓmit⁹ sũt iuẽte. s. a cayn ⁊ filijs eius: mã ipse prim⁹ reprob⁹ s. cayn fuit q vt auaritie sue ꝓsuleret siẽ dr̃ i hist̃ris scolasticis prio agricultur se ẽdit. ¶ Jté ꝓm⁹ q tmio ẽ re posuit. ⁊ q ut te hoiuz simplicitatẽ adiuẽtõe mẽsuray ⁊ pdẽrũ ad callidit̃ ⁊ corruptõez pduxit. ¶ Jté ipe cayn fuit q ꝓmã ciuitatẽ edificauit. ⁊ vocauit eã ex noie filij sui enoch Gẽ. Quid sibi vult q cayn ꝓmũ filium enoch vocat atq; ex hoc noie ciuitatẽ q̃s ꝓdidit appellat. Cayn ꝓm⁹ ciuitatẽ ꝓstruxisse ꝺscribit vt apte mõstret q ipe i terra fũdamẽtũ posuit q a solicitae etne patrie alienus extitit. Peregrinus namq; a summis fundamentum q̃si longe habitationis i infimis posuit. q stationẽ cordis in infimis collocauit. Vnde in eius stirpe enoch qui dedicatio interpretatus ꝓmus nascitur de electoriũ progenie. Enoch septimus fuisse mẽoral q reprobi in hac vita q̃ ẽ aũ semetipsos edificando dedicãt. Electi vo edificationis sue dedicationem in fine temp⁹ expectãt. ¶ Jtez iabel qui fuit de stirpe cayn fuit primus qui inuenit tentoria portatilia de loco ad locũ ꝓ pastorum sc̃z ꝓmoditate ⁊ delitis. Et ideo signat peccatorem ⁊ propꝛiissime platum q tabernaculo corpis deseruẽs in ꝺlitijs trãsit ꝺ loco ad locũ. i. ruit de vitio ad vitiũ. ⁊ nomẽ fratr̃ ei⁹ iubal q fuit patrẽtũ in cithara ⁊ organo. i. ꝓm⁹ iuẽtor cõsonãtiarũ musicaliũ vt sc̃z labor pastoralis i delitias verteret. hoc .n. ptinet ad voluptatẽ auriũ. ꝺ quos Job. xxi. Tenẽt timpanũ ⁊ citharã ⁊ gaudẽt ad sonitũ organi. Jtẽ postea tubalcayn de eadẽ stirpe genitus fuit prim⁹ faber ⁊ opans in ere ⁊ ferro. Vñ iste fuit malleator q ꝓmo inuẽit vsũ armoꝝ. Et hoc significat oppssores Et ite fuit faber ⁊ sculptor q sculpturas ogum i metallis in libidinẽ oculoꝝ fabricauit. Vñ i hoc signat curiositatẽ oculoꝝ Sozor ãt tubalcayn fuit noẽnia q̃ artez textoriaz adinuẽit q̃ sez ptinet ad mollitiẽ ⁊ curiositatem vestium. Cuius contrariũ cõmẽdatur i sanctis sc̃z asperitas ⁊ villitas vestiuz sicut de Joanne baptista patet ⁊ pluribus aliis. ¶ Capitulum. xvij.

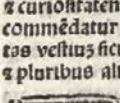

Orreptionẽ plati ẽt discoli ꝺz subdit⁹ humiliter portare attendens cum radit barba alicuius ꝰpatiẽter se ꝺz sub rasorio ⁊ pmittit caput suuz a rasore mõ in dextrã mõ in sinistrã ducã. nec audet mentũ leuare. nec os aperire. ne si rasor resistat vulnus incurrat. Attende claustralis sub manu rasoris te posituz. noli sub rasorio correptõis rebellare. sed rasoris manibus humiliter te tractari pmittas ne lesiones grauiores incurras tã in mente ꝙ in corpore. ¶ Jtẽ q sub manu rasoris inepti radit necesse ẽ vt patiẽtius se hẽat qz faciliꝰ lederet ꝙ a bono. Sic sub discolo ⁊ inepto plato plurimũ expedit patientius se hẽre. Mõ. n. tñ bonis subiectus eẽ debes sz ẽt discolis. vt ait Petrus. O q̃ graue ẽ a malo barbario ⁊ cũ rasorio dẽtato sine aqua radi q cũ deberet scindere pilos scidit carnẽ. Quid ꝙ rasoriũ dẽtatũ nisi mordax correptio ⁊ ꝺtẽtiosa intelligit: ꝙ aquã vo lenitas correptiõis designat. Noli ergo o plate aquã omittere in barba radenda. i. lenitatẽ ⁊ compassionẽ a correptiõe amouere. sz dẽtes remoue a rasorio tuo .i. a correptione conuitium. Et nota q ille qui ꝺz rigidũ pilum magis sub rasorio patit. Sic q rigidus ẽ sub disciplina ⁊ culpam suam defendere vult deterius habz ꝓ. xvi. Qui corripiẽtes se dura ceruice

contenit repete supuenit eiiterit⁹. ¶ Itē correptio acuta ⁊ doctrina discreta imutant nō tm̄ corda sed ēt opa correptor⁹ sicut cultelli pforatio ⁊ aq̄ colorate infusio imutant fructus arbor⁹. Dicūt. n. agricultare auctores q̄ si qs vult arborē pomi ferā siue fructiferā, pducere fruct⁹ siue poma rubicūda vl̄ alio colore colorata hoc mō fieri pōt. Fac foramē in arbore cū cultellor⁹ quēcunq; colorē vis distēpa cū aq̄ ⁊ infunde ⁊ colorabit fruct⁹ eodē colore. Quid aūt est cultelli pforatio nisi subtilis ⁊ pungēs delinquēt correptio. Et qd est aq̄ colorata nisi p̄dicantis vl̄ exhortantis doctrina discreta ⁊ decēti ꝓnunciatiōe ꝓlata. Hec sunt. n. que faciūt arbores. i. audientes discipulos ꝓducere poma colorata. i. honesta ⁊ virtuosa opa ꝓ varietate correptiōis seu psuasionis ipsius diuersa fructus vtutū quasi diuersor⁹ colorū pulchritudine adornata. ¶ Item q̄ delinquētis correptio debeat esse mixta siue tpata ex asperitate ⁊ lenitate p̄z alio exēplo. Dicūt enī viri de agricultura periti ⁊ experti. q̄ si arbor q̄ facit acetosū⁊ vel amarū fructū pforet ita q̄ foramen ꝓ arborē transeat ⁊ in ipsum foramē aqua mellita pfundat ⁊ cū clauo q fit de ligno eiusdē arboris ipsum foramē obstruat. Talis ingūt arbor facit fructū dulcē. Quid aūt est arbor faciens fructū acetosum vel amar⁹ nisi peccator faciēs opus malū. qō tandē ꝓscias pungit ⁊ amare pene reatū inducit. Sed eius foramē tūc aq̄ mellita infundit cum blida eius auri correptio adhibet. q̄ tūc cū clauo obstruit cū terrore pene ⁊ cōminatiōe cohibet. Ex qb⁹ p̄z q̄ in correptione delinquētis misceri debēt adinuicem. aq̄. i. sapientia locutiōis. mel. i. dulcor mānsuetudinis. ⁊ clauus. i. terror pene vel cōminatiōis. Et talis correptio fit arborem. i. hoiem imutat. vt que ꝓrio faciebat poma acetosa vel amara. i. opera corrupta ⁊ praua ꝓducat econtrario suauia ⁊ dulcia desit opa decetero faciat honesta ⁊ gratōsa. ¶ Item corripiens nimis dure sibi est ei qui veteres reparat patellas. qui volēs vnum foramen vno ictu malleꝰ obstruere multa foramina facit. vel vnū magnū matus q̄ ante vel aliq̄n patella cōfringit. Et qd est correptio nisi vasor⁹ fractorum reparatio Eccle. xxi. Cor fatui quasi vas cōfractum: sed ictus nimis fortis. i. correptio nimis dura nō corrigit sed deteriorē efficit. ¶ Item sicut medicus nimia potōne vel medicina occidit egrotū sic qui nimis dura correptiōe corripit nō emēdat sed perire facit Seneca. vitia animi sicut vitia corporis leniter tractanda sunt.

¶ Capitulum. xviij.

Demones repellendi sūt sicut pulices cymices ⁊ formice. Docet. n. ꝑsal. in libro suo q̄ contra pulices remedium est amurca per pauimentū frequēter aspersa vel ciminū agreste cū aqua tritū cucumeris semen agrestis cum aqua resolutū vel cum aqua lupinor⁹ fileres austeritatibus imuncta si eis locus pulicū fuerit aliquotiens infusus. Sed cimices vt dicit extinguunt amurca ⁊ felle bubali lectis aut locis pūctis vel folijs edere tritis ex oleo vel incēsis sanguisugis. Sed cōtra formicas vt dicit si hūt foramen in loco vnde eas volum⁹ expellere cor noctue admoueamus. Si aūt de foris venūt omne loci spaciū cinere vel creta candida signabimus. Ex his ergo multiplex remediū cōtra demones colligere possumus. Hāp̄dictor⁹ remedior⁹ quedā sunt vnctuosa sicut amurca vel oleū. quedā sunt amara sicut agreste ciminū vel cucumer vel edera vel lupinus ⁊ fel bubali ⁊ aqua cū eis mixta. quedā vo austera vt fileꝛ. quedam vo sunt fumosa vt incēse sanguisuge. In vnctuosis ergo notat deuotio. in amaris contritio. in austeris abstinentia ⁊ carnis mortificatio. in incēsis ⁊ fumosis feruida oratio. Sed vlterius cōtra formicas addit cor noctue. ꝑ qō significatur cordialis amor xpi quem ondit nobis in morte. Vñ ⁊ latus eius aptū est vt ipsum cor pateret ⁊ ipse christus absconditus manēt in sepulchro vt noctuor̄ in domicilio vt dicitur i psalmis. Vñ admonio cordis

noctue est meditatio crucis siue mortis xpi. ¶ Item additur cinis in quo signatur memoria mortis nostre. ⁊ insup candida creta per quas intelligitur pscia munda. His. n. potissime remedijs demones a nobis repellũtur ⁊ eorũ tentationes ⁊ molestie superant. s. vnctione deuotionis. amaritudine ꝓtritionis mortificatiõe corporis. feruore orationis meditatõne dominice crucis memoria nostre mortis ⁊ emũdatione mortis. ¶ Item cõtra nos pugnat ad modus militis. Nam si miles ẽt satis fortis ad pugnã vadit inermis facilẽ hostẽ cedit. sz si bene armat⁹ i cedit facilẽ hostem ferit. Similiter antiquus hostis ꝯsi nos inermes aggredit cuz mala apte suggerens humane mẽti bona simul oĩa destruere conat. ⁊ tunc tanto facilius vincit quãto aptius cognoscit: sed ꝯsi armatus venit qñ bona aliqua cognũpit. Maz sepe quosdam intellectu nõ tẽtat. eisqz in sacri eloquij meditatiõe non obuiat. sed tñ eorum vitã in operatiõe supplantat. qz duz de virtute scie laudãtur nequaq̃ suorum operũ dãna respiciunt. cumqz in fauoris delectatõe animus ducit vite sue vulnera non medet. Hunc ergo armatus hostis rapit quẽ fraude tectus ex alia deserens ex alia parte vincit vt dicat Grego.

¶ Capitulum. xix.

Iustitie terrene non ꝓsunt retẽte sed pauperibus erogate. nã simus ꝓgregatus in terra nõ fructificat nec facit eã fertilẽ nisi dispgatur p campos. sic diuitie pseruate non ꝓsunt sed dispse ps. Bisit dedit pauperibus. Dñ Grego. Terrena oĩa que seruando amittimus largiendo seruamus. primonium nostrũ retentum pditur manet erogatus. ¶ Itẽ nota ẽm Pal. q triplex est genus simi siue stercoris. qdam. s. qui est terre quasi valde p ficuus sicut simus asinoz ⁊ capraz ⁊ ouium ⁊ iumẽtoz. Quidam vo valde nocius sicut stercus porcinũ. Quidã vo valde ardens ⁊ calidus sicut colũbinus. Sũt qũt qdam voces a quibus coz diuitie misericoꝛditer tribuuntur. Et iste sunt valde ꝓficue. qz generat deo qui miserek pauperi. Dñ tales. s. misericoꝛdes ⁊ actiui sunt sicut iumenta dei ⁊ oues ⁊ capre ⁊ asini. s. humiles inocentes fructuosi ⁊ laboriosi. Seruiunt eni ꝓximis non solũz de simo suo. i. de diuitijs sed ẽt de corpore suo ps vt iumentũ factus sum apud te. Quidaz vo alij sunt a qb⁹ ipse diuitie turpiter cõsumuntur sicut sunt voluptuosi ⁊ luxuriosi vt ps de filio ꝓdigo q dissipauit substantiã suam viuẽdo luxuriose. Vnde tales diuitie sunt valde nocine. qz sunt dãnatiõis eã Luc. xvi. ¶ Mortuus est diues ⁊ sepultus est in inferno. Vnde sunt sicut simus porcoꝝ. Quidã alij sunt a qbus ipse diuitie ardẽter diligunt sicut sunt auari. Vnde coꝝ diuitie sunt vt simus columbarũ Eccle. iij. q amat diuitias fructũ nõ capiet ex eis. Tales. n. a diuitiaruz amore seducti decipiunt: qz dum credũt possidere diuitias ipsi potius a diuitijs possidentur. Vnde dr Osee. vij. factus est effraiz q̃ si columba seducta non hns cor. Cor. n. auaroꝝ non est in eis sed in ipsis diuitijs ¶ Matth. vi. Vbi est thesaurus tuus ibi est ⁊ cor tuum.

¶ Capitulũ. xx.

Ecclesie gubernatio ẽ sicut illius vinee cultura quam plãtauit Noe. qõ apparet Primo rõne plantatiõis. Dr. n. Gen. ix. q cepit noe vir agricola exercere terram ⁊ plantauit vineã. Sic plantus agricola est ad quẽ. s. ptinet agrũ. i. vitam sibi cõmisse plebis colere ⁊ terrã ꝓpriã. i. semetipsum ad pietatẽ exercere. Hic vineã plãtat quãdo verbo ⁊ exẽplo ecclesiam dilatat ꝓ. vlti. ¶ De fructu manuum suarum plantauit vineam in qua plus ꝓficit opere q̃ sermone. ¶ Secũdo rõne potatiõis qz subditur ibidem de ipso Noe. q bibẽs vinum inebriatus est ⁊ nudatus iacuit in tabernaculo suo. Tunc eni plantus de sua vinea bibit vinum quãdo letatur de ꝓfectu subditorum. sed tunc vino inebriatur quãdo plus ẽbito gloriatur. nudatur autẽ quãdo magnificat ſimbutias suas ⁊ alias

opera sua cōmendat thesaurum suū publice in via portat ⁊ depredari desiderat: sed turpius nudatur qū pp imoderatas gloriā ⁊ ignominiosam luxuriā cedere permittitur vt p ꝓfusionem ignominie curetur oīatio glorie Bernar. Magnū peccatus qō tam vili emplastro curat. Ih sepe accidit plato vt denudent femora sua pp luxuriā. ij. Re. x. nuncijs dauid truncātur tunice vsq; ad nates. Ih sit qñ vsq; ad pudēda luxurie ꝺ honestant ꝑdicatores. Inebriatio aūt est cordis elato ex profectu virtutū vel abūdantia tpalīū. Verendo⁹ denudatio est infirme cogitatiōis demōstratio ꝺūs hūana plati infirmitate ꝓceptio glatiōis cogitare p qualibet lacrdiam vel inanē glām vel p aliquā humam excessus intēperantias manifestat. ¶ Tertio rōne filialis affectiōis. i. filio⁹ noe circa ipsum qt vnus filio⁹ verecūdiam ꝑis irrisit ⁊ alijs notā fecit. Alij aūt auersis vultibus cum opuerunt. In filio irridēte signatur reprobi subditi q defectus ꝓlato⁹ suorū deridēt ⁊ publice detrahēdo ⁊ infamādo eo⁹ excessus alijs pādūt. sed in filijs coopientib⁹ signant subditi bonī q ꝺñi pallū in hūeris ponūt dū eo⁹ infamatiōi resistūt. Grego. qd est q filij verēda patris supiecto dorsis pallio auersi venientes operiunt. auersari dicimus qō reprobamus bonis subditis: sic ꝓpositoꝝ suorū mala displicēt vt tñ ab alijs hec occultent. opimentū auersi deferūt: qr dijudicātes fcīs ⁊ venerātes magistros nolunt videre qa tegūt Bern. dissimulamus interi de magnis ecclesiaꝝ platis. Sic. n. faciendū ē p reuerētia diuine ordinatiōis nō pro ꝑsonarum meritis. Et sic placet illis vt euadant humana iudicia cū durū iudicium in hijs qui ꝑsunt fiet. nec est ridendū sed flendū. Aug. Non sit delectatio minorū lapsus maioꝝ sed casus maior sit minorū timor. ¶ Item eccla fidelium figurata ē in tabernaculus Moysi nam p exterius tabernaculū qō dicebat sancta figurabat status fidelīū veteris legis vt dicit Apo. Heb. xi. Quia ad dei tabernaculū semper introibāt sacerdotes sacrificioꝝ officia cōsumātes. Per interius vō tabernaculus qō dicebat sancta sanctoꝝ: vel celestis gloria: vel status fidelīū nouē legis. que est q̄dā inchoatio future glorie in quē statū nos xp̄s introduxit. Introduxit ēt ipse nos in tabernaculū celestis glorie p suam ascēsionem in celū: qō figurabat per hec. qr semel in anno sūmus sacerdos in sancta sanctoꝝ introibat. velū aūt qō erat intermediū significabat occultationē spūalium sacrificioꝝ in veteribus sacrificijs. qō velum quattuor coloribus erat ornatum. Byssō qdem ad designandū carnis puritatē. purpura ad designādas passiōes quas sancti sustinuerūt ꝑ deo: Coco distincto ad designandū charitatē geminaz dei ⁊ proximi. Jn iacinctō significabat celestis meditatio. Ad statū aūt veteris legis aliter se habuit populus ⁊ alr sacerdos. Nā populus ipsa corpalia sacrificia cōsiderabat q̄ in atrio offerebant. Sacerdotes vō rōnem sacrificioꝝ cōsiderabāt hñtes fidez magis explicitā de mysterijs xp̄i Et ideo intrabāt in exterius tabernaculū qō ēt quodā velo distinguebat ab altero. Quia q̄dam erāt velata populo circa mysteriū xp̄i que sacerdotibus erāt nota nō tñ eis plene reuelata sicut postea in nouo testamento vt habetur Eph. iij.

¶ Capitulum. xxj.

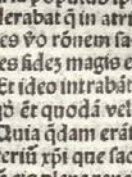

Lemosyna hilariter dās ꝑ deo hilariter remūerabitur ab eo qr deus ē filis speculo. Maz si qs arridet speculo ⁊ speculū arridet ei. Et sic deus ei q hilarit dat hilariter retribuit Apo. ij. Cor. xi. Hilarem datorē diligit deus. ¶ Jtē elemosina assimilat lucerne vel cādele accēse. Nā elyna q̄ dat in vita est sicut lucerna q̄ precedit aliquē seruās eū vt nō cadat in lutū vel foueā. Sed q̄ post mortē dat est sicut lucerna q̄ fert post tergū: q̄ ñ custodit qn cadat in foueā inferni. ¶ Jtē elyna nō dimitti pp aduersitatē vel detractionem. Nam sicut semē gelu ꝑsus ⁊ retardatus vberius fructificat. Sic aliqñ elyna q̄ aduersitate ꝓmit maiorē hz remuneratiōez

ꝯ illa q̄ cū ꝓsperitate fouet. ꝛ illa ēt cui ō trahit ꝯ illa q̄ laudat. Vñ ad at. vij. Sit cly na tua in abscōdito. ¶ Itē cly na dāda est idigēti. Vinea. n. illa libētius sūptuose colit q̄ bonū vinū affert ꝯ illa q̄ prauus vel nihil. Sic paupes magis inuitādi sūt ꝯ diuites. qz remuneratio maior habet. Melius. n. est lucrari in stuppis ꝛ bozello ꝯ pdē in gēmis ꝛ scarlato. Sic melius est dare paupib⁹ ꝛ vilib⁹ ꝯ diuitib⁹. de q̄b⁹ in futuro nullū lucrū hēbit. Lu. xiiij. Cū facis ꝓuiuiū aut cenā noli vocare amicos diuites. ¶ Capitulum. xxij.

Las iuuenil aptior ē discipline vel pnie ꝯ senil. gamolior est ꝛ flexibilior. sic cera dū molis est recipit impssionē sigilli ꝯ nō ita recipit postꝯ iduruerit. sic ēt tenera virgula si curua fuerit ꝑt ad recti tudinē reduci trabē aūt nullus pōt reducere. Sic q̄ ꝛ nū gre dei occupauit hoies s. petū difficil⁹ in eo gra dei recipit. qz inuenit qō sibi repugnat. Sicut lathomus vel pictor nō ita de facili sculpit vel pingit in lapide hñte formā sic in lapide nudo ꝛ plano. Sicut ēt mā q̄ hz aquā difficilius suscipit ignē. ¶ Itē si in tenera etate caro nō domaf in senectute magis cōtumax efficit. Stultus erit q̄ non domaret equū suū vsqz quo esset senex. sic q̄ nō domat carnē suā in iuuētute sua. sed nutrit eam delicate. Vñ nō pōt eā postea tenere sed ꝓcit eu⁹ in lutū pcti. Pro. xxix. Qui delicate a puericia nutrit seruū suū idest corpus postea ꝛ cetera.

¶ Cap'm. xxiij.

Ealtaf iterdū hō nō pp suū meritū sed pp alioꝝ ꝓfectū

e Capa. n. pluuialis siue mantellus nō ō supponit ceteris vestibus: qz charior habeat: sed vt sola deturpet ꝛ vt alia vestimēta custodiat. Et sicut fumariū vel camin⁹ ceteris ptib⁹ ꝛ officinis dom⁹ altius elenaf nō qz dignⁱ⁹ aut charⁱ⁹ sed vt ipm solū fumiget ꝛ p alias ptes dom⁹ fumus nō spgaf ne. s. deturpet a fumo. Sic etiaz interdū indignus rōne vite pp vtilitates alioꝝ exaltaf. qz expedit vt vn⁹ moriaf p ppło. ¶ Item si vis vētilare granū cum palea granū descēdit ꝛ palea ascēdit. sed nō est palea sup granū pp suū valorē sed pp suā leuitatē. Sic sūt superbi sup bonos. ꝛ tū dr ad at. iij. qz dūs paleaz comburet igne inextinguibili sed triticū congregabit in horreum suum. s. cel'm.

¶ Capitulum. xxiiij.

Eruor spūs q̄ intus calescit in sancē viris nō potest cohiberi qui ad exteriora ꝓrūpat. Cuius exēplū est qz si fiat vas eneū cōcauum hñs puū foramen supra ꝛ aliud foramē in ventre parū maⁱ⁹ hēat pedes ita q̄ vēter nō tangat terrā ꝛ iplea tur aq̄ ꝛ lignis optimis obstruaf vtrūq; foramē ꝛ ponaf i igne vehemēter calido gñabit intus vapor q̄ fortificatus erūpet p aliud foramē. ꝛ si erūpit desup ꝓiicit aquā sup loca ꝓpinq̄. si inferi⁹ ꝓicit aquā in ignē ꝛ ꝓicit ticiōes ꝛ carbones ꝛ cineres calidos. Cor. n. hoīs sancti dr cē eneū p patiētie soliditatē. cōcauū p humilitatē supius pforatū ꝛ aptū ad dei cōtemplationem. hz hoc foramē sit parū q̄ parū de deo possumus ꝓtēplari in hoc mundo. ¶ Itē dr cē pforatū ꝛ aptum inferius ad dilectionē ꝓximi. ¶ Itē a terra eleuatus p ꝓtēptum tpalium. ¶ Itē aq̄ sapie repletum. ꝛ dñt obstrui ꝛ claudi foramina. s. p custodiā sensuū. Tunc aūt in igne vehemenꝛ calido ponit q̄ diuina elega medit af sicut ps alt. Ignitū eloquū tuū vehemēter. Vel q̄ meditaf ō dolore passionis xp'i. qz talis dolor renouat⁹ in corde per memoriā meditanē vehemētissime accēdit sm illō ps. Dolor meus renouatus est cōcaluit cor meū intra me ꝛ in meditatione. exar. ignis. Vñ tunc gñatur vapor idest deuotiōis feruor. q̄ supius per oculos ꝓicit aquā lachrymar. Inferius aūt ad ꝓximos facit. ꝓcere titiones. i. ignita sanctoꝝ exempla. ꝛ carbones. i. feruentia vba. ꝛ cineres calidos idest humilia ꝛ seruentia opera penitentie.

¶ Capitulum. xxv.

Edeliū xpi figuratus est in tabernaculo moysi. Mā totū corp⁹ tabernaculi constabat ex ḡbusdā tabul⁹ in lōgitudine erectis. q̄ quidem interius tegebant qui busdam cortinis ex quattuor coloribus variatis. s. de bisso retorta ⁊ iacincto ⁊ pur pura ⁊ cocco bis tincto: ⁊ hmōi cortie te gebant latera solū tabernaculi. In tecto át tabernaculi erat operimentū vnū de pelli bus iacinctinis. Et sup hoc aliud de pelli bus arietū rubricatis. ⁊ desup tertium de ḡbusdā sagis cilicinis. q̄ nō tm̄ operiebát tectū tabernaculi. sed ét descēdebant vsq; ad terram ⁊ tegebát tabulas tabernaculi. Per tabulas igit ex ḡbus constructū fuit tabernaculū signabant fideles xpi ex qui bus construit ecclesia. Tegebant aūt tabu le interius cortinis quadricoloribus. qr fideles interius ornant quattuor virtutib⁹ Mā in bisso retorta vt glo. dicit designat caro castitate renitēs. In iacincto mēs su pna cupiens. In purpura caro passionib⁹ subiacens. in cocco bis tincto mēs inter passiones dei ⁊ primi dilectionem refulgens. Per operimēta vero tecti designāt patri ⁊ doctores in ḡbus dz renitere celestis conuersatio. q̄ signat per pelles iacinctinas. promptitudo ad martyriū quam signāt rubricate pelles. austeritas vite ⁊ to lerantia aduersoꝝ que signant per saga ci licina. q̄ erant exposita vētis ⁊ pluuijs vt dicit glosa. ¶ Item nota qr fideles xpiani antiq fuerunt feruentiores modernis si cut vinū vetus calidi⁹ ē nouo. Vt in. ij. li. de vindemijs qr nouū vinū frigidi⁹ ē pp terrestreitatē ⁊ aquositatē. Vet⁹. n. vinum calidi⁹ ⁊ forti⁹ ē ⁊ magis odorifer. q̄. n. i eo erat aḡsuꝫ tps ꝓsupsit. Sic antiq sancti caruerūt terrestreitate aquatie ⁊ aḡsitate luxurie. Vñ fuerūt feruētiores in amore fortiores in psecutiōe. ⁊ redolētiores i cōuersatiōe Eccli. ix. Vinū nouū ⁊c

¶ Capitulum. xxvi.

f Lagella diuine iustitie affligant sagittis ex eo qr sagittaruꝫ more p cutiendo pterunt. Mā dum corpus vulnerant spūs humiliāt. Vñ Job. vi. dr. Sagitte dñi in me sunt. quaꝝ indignatio ebibit spūs meum. Quid. n. est spūs hois nisi spūs elatiōis. Sagitte át dñi spūs ebibunt. cū supne sideuersionis snie afflicti mētē ab elatione ꝓpescūt. ¶ Itē sagitte dñi spiritū hois ebibūt qr intētuꝫ exterioribus introrsus trahunt. ¶ Itē sagittaruꝫ indignatio spūs hois ebibit. qr supne snie electos q̄s in peccatis inueniūt dū vulnerāt imutant. vt duritiā suā transfixa mens deserat atq; ex salutifero vulnere sanguis confessionis currat. pensant namq; vnde lapsi sunt. pensant a quanta bitudine ad que corruptionis sue tormenta ceciderūt ⁊ non solum gemunt in his que sustinent sed insuper metuunt hoc quod districtus iudex delinquentibus de gehēne ignibus comminatur. Vnde iustorum mens non solum perpendit quod tolerat, sed etiaꝫ pauet quod restat videlicet q̄lia i hac vita patitur metuit ne p⁹ hāc grauiora patiatur sicut Bze. dicit. ¶ Item flagellum ⁊ pcussio dei est ad aie salutē eo mō q̄ medic⁹ vulnerat ad corpis sanitatē. Vnde Job. v. Ipse vulnerat ⁊ medet pcutit ⁊ man⁹ eius sanabūt. Vbi Bze. dicit q duob⁹ modis oipotēs de⁹ vulnerat q̄s ad salutē reducere curat. aliq̄n eni carnē pcutit ⁊ mentis duritiā suo pauore tabefacit. vulnerando ergo ad salutem reuocat cū electos suos affligit exteri⁹ vt interius viuāt. Vnde p moysē loquit dicens Ego occidā ⁊ ego viuere faciā. pcutiā ⁊ ego sanabo. Occidit. n. vt vitificet. pcutit vt sanet Quidcirco foras vbera admouet vt intus delictoꝝ vulnera curet. Aliq̄n át ti fla gella exteri⁹ cessare videant ire⁹ vulnera affligit. qr mētis nre duritiā suo ōsiderio pcutit. sed percutiēdo sanat qr terroris sui iaculo transfixos ad sensum nos rectitudinis reuocat. Lorda enim nostra, male sana sunt cum nullo dei amore sanciantur. cum peregrinationis sue erūnam nō sentiunt. cum erga infirmitatem primi quāli bz nec minimo affectu languescūt sz vulnerātur vt sanentur. qr amoris spiculis

mentes deus insensibiles penitit morq; has sensibiles per ordoē charitatis reddit. Vñ ei sponsa in Cant. cātico. dic. Vulnerata charitate ego sum. male enim sana aia atq; in huius exilij ceca securitate p̄strata nec videbat dominū nec videre requirebat percussa autē charitatis eius spiculis vulneratur i intimis affectu pietatis. ardet desiderio contemplationis ⁊ miro modo vivificat ex vulnere que prius mortua iacebat in salute. erigat anhelat ⁊ tam videre desiderat quez fugebat. Percussione enim ad salutem reducit que ad securitatem quietis intime amoris sui perturbatione revocatur.

¶ Caplm. xxvij.

Gratia dei nō infundit animę nisi prius sit purgata ⁊ munda. Nam sicut in pergameno nisi prius rasum fuerit non scribit ita cordi humano nisi prius purgatum fuerit gratia nō infunditur. Beruñ. Balsamum est gratia dei vas purissimū requirit. Item herbe male ⁊ spine prius eradicātur a terra q̄ seratur triticum. Sic cogitationes ⁊ actiones malas pur amovere debemus a nobis si nos volumus esse agri dei. ⁊ gr̄e semē suscipe. ⁊ fructum bonum ferre. Hiere. iij. Novate vobis novale. ⁊ nolite serere sup spinas. i. sup peccata. ¶ Item gratia dei assimilat membr ⁊ munitionibus ciuitatis. Mentia enim in vtilibus p ornamēto sunt munitiōes pro defensiōe. vt Bre. dicit. Membr. ii. assimilant gratie gratis date sicut ꝓphetia. doctrina. gratia linguarum. virtus curationum. que iz animā ornent tamen sine eis anima stare potest munita per fidē ⁊ iustitiaz. Sed gratia gratū faciens. ex q̄ est fides spes charitas ⁊ cetere necessarie virtutes assimilatur munitionibus: q; si hec habere negligimus hostilib' insidiis patemus. vt Bre. dicit. Et de his membr ⁊ munitionibus vr. Threñ. ij. Fact' ē dñs velut inimicus. p̄cipitauit in ysrahel menia eius dissipauit munitiones.

¶ Capitulum. xxviij.

Humilitas cogitationū firmat hñ operates ꝫ motu ⁊ tentationū. Cuius exēplū apparet in rosis siccatis ⁊ pulverizatis. q; pulvis rosarum siccarū: vt dicit Plin⁹ dētes mobiles firmos efficit. Pulvis qppe rosar ⁊ est humilitas mentiū sive cogitationū. Dētes aūt q alijs mēbris cibus sive nutrimentū ꝓparant terēdo sūt actiui. q. primo p nutritioni sive sustentatiōi seruiūt. Vel p̄dicatores q alijs cibū spūalem vbi dei terēdo vel exponēdo p̄parant ⁊ porrigūt. Vt ergo hi dētes firmenti ita vt tentationū vel supbie impulsu nō moueant oz q̄ pulvere rosarū. i. humilitate cogitationū teneant. ¶ Item humilitas cōseruat vtutes sicut olla rudis conseruat rosas virides. Dicit. n. Pall. q̄ illi q volūt rosas seruare virides in rudi ol la cōditas ⁊ hñ munitas sub dīno obtutu ac reservāt. Et qd est rosas seruare virides in viroze nisi tenere virtutes in suo spūali vigore: que tūc in olla rudi recondūtur. qñ sub inculta cōuersatiōe ⁊ humili absconditur. Sed tunc bene sub dīno obtutu cū in humilē mentē concluse p ostentationē vel iactantiā ad publicū nō ducunt ꝫm illud Matth. Attendite ne iustitiam vestrā faciatis coram hoibus vt videamini ab eis. Sed q; humilitas vā nequaq̄ eēt q̄ oportūo tpe vtutes abscōdi tas. i. ab ope vacuas seu ociosas teneret. Ops iterū ipsas virtutes sic seruare i mēte humili quēadmoduz ⁊ rose recētes in cāna viridi seruant. Dicit. n. idem Pal. q̄ rosas nōdum patefactas fuabis si in canna viridi stante fixa reducas ita vt firam crescere patiaris: ⁊ eo tpe cānas recidas quo rosas virides hēre volueris. Quid aūt est cāna viridis nisi mens virtuosa ⁊ humilis: que semp. i. in bono ope crescit ⁊ sū intus a supbie spū vacua existit. In hac rose nondū apte. i. virtutes nonduz ꝓpalate sic sūt abscōdende hoibus vt tū eis tpe congruo ad exercenda spiritualia opa non denegetur egressus.

¶ Capitulum. xxix.

Incōstans ⁊ leuis hō cedit omni tētationi. Mas sicut gallus supra pinnaculū ecclesie cuilibet vēto se vertit. Sic quoq; hō incōstās cuilibet cedit tētatiōi Job .xxvi. Tollet eū ventus vrēs ⁊ aufert de loco suo. paleam enim tollit ventus non granum Job.xxi. Erunt sicut palea ante faciem vēti. ⁊ sicut fauilla quā turbo dispergit poma putrida ⁊ vermiculosa cadunt de arbore ad modicū ventū. Sz sana bene se tenent. Sed nota q; ꝑm pal. cōtra caduca poma spāliter persici pōt adhiberi remediū. Nam si poma ꝑsici incipiunt esse caduca radices eius cū securi aut alio instrumēto findere debes ⁊ fissuris eius trūcos factos de pino imprimere. vel foraminibus cū terebello factis clauos ex salice factos cum malleo fortiter infigere Quid igit sunt caduca persici poma nisi incōstantiū hoium infirma opa vel recidiua peccata. Et qd est radicez arboris secuti findere nisi memoria mortis mētem hois exercere ℳatth.iij. Jaz securis ad radicem arboris posita est. Succidit enim ipsa mors hoiem velut securis arborem sed qz radix arboris est ipsa mens vel cōr hois ad quā dum scisio securis. i. considerat̄io mortis reducat peccatū euitatur Sz illud Eccle. vij. memorare nouissima tua ⁊ in eternū non peccabis. Sed quasi fissure securis truncus pini que est arbor semper virens inserit dum eiusdem mortis memorie futuri seculi qō semp manet cogitatus adiungit. sed quasi foramen terebelli est timor diuini iudicij. quasi vo salicis clauus est eterni supplicij reatus: qz sicut salice virgis ligatur ad palū sic ex peccati ꝑpetratōe anima obligatur ad supplicium. quasi autem malleꝰ percussio est diuini verbi auditio Here. xxxiij. Sermo dei quasi malleus cōterens petras. Habes ergo multiplex remediū contra caducū pomum. i. cōtra incōstantis hois opus recidiuū. quoz primū est timor mortis per quā peccatum finitur. Secundū est cōsideratio eterne beatitudinis que per peccatum amittitur. Tertiū est diuini timoris iudicij cui peccator affligitur. Quartū est timor gehēne qua peccatum punit. Quintum est auditus diuini verbi ex quo peccator cōterit̄ur. ¶ Capitulum.xxx.

Infernus si futur domus dāli cuius facius ē ingressus sed negatur egressus. ⁊ est sicut nassa qua facilius intrāt pisces sed exitus est impossibilis Virgiliꝰ. Facilis descensus auerni. Noctes atq; dies ꝑ patri ianua ditis. Sed reuocare gradū superasq; euadere ad auras. Hoc opus cē. Sapiētie. ij. Non est agnitus qui sit reuersus ab inferis. Sed nota h q; exitus de inferno pōt dupliciter intelligi. Uno mō ita q; simpliciter inde aliqs exeat ita vt iam amplius eius locus nō sit infernus. ⁊ sic nullus in inferno finaliter deputatus inde exire pōt Job. xiij. Qui descēdit ad infernos non ascēdit. Alio mō pōt intelligi vt exeat inde ad tempus. ⁊ sic ꝑm ordinem diuine ꝓuidentie ꝓmittit̄ur aliqñ dānati viuentibus apparere ad eruditionez eoꝝ ⁊ terrorem. nō autem frequenter hoc accidit. ¶ Primo qz dānati ita sunt penis oppressi: vt de sua miseria magis doleāt q; curēt aliis apparere. ¶ Secūdo qz hoc nō ꝓfit nisi diuinitus ꝓmittat̄ neq; ēt qñ sic apparent dānati sunt liberi a pena inferni. qa locus inferni cedit in penā vel dolorem alie ex eo q; tali loco deputata est. ab hoc aūt nō absoluit q; aliꝰ ad horaz exire permittat. sicut nec captiuus absoluit a carcere vel a vinculis ex eo q; ad horaz exeat. Uñ pena inferni siue dolor manet in aia ēt extra infernū. Et q; dānati aliqñ ꝑsentialiter sint in loco vbi apparēr. nō tñ credēdum est q; hoc accidat semꝑ: qz aliqñ hmōi apparitiones fiunt vel dormiendo vel vigilādo opatione bonoꝝ vel malorꝝ spirituū ad instructionē vel deceptionē viuētiū sicut ēt aliqñ viui hoies aliis apparent ⁊ eis multa dicunt in sōnijs cū tñ ꝑtet eos nō eē pñtes sicut Aug. ꝓ multa exēpla ꝓbat in libro d̄ cura ꝓ mortuis agenda. ¶ Capitulum.xxxi.

Ad̃mūditia mētis repūta batur in lege moysi p imū diciam dom⁹ ⁊ vestis ⁊ vasis. Nam in lege veteri reputabat̃ immūda domus vel vestis que erat lepr̃osa vel vas qđ nō hēbat operculū vel ligaturā ēt dicebāt imundū. Dicebant ergo dom⁹ vel vestes lepr̃ose p fūkundinē. qr sicut in corpe lepre morb⁹ ē ex humore corrupto putrefaciente carnē ⁊ corrūpente. ita etiā pp aliq̃ corruptionē ⁊ excessum humiditatis vel siccitatis fit aliq̃ corruptio in lapidib⁹ vel vestimēto. Et ī hāc corruptionē lex vocauit lepr̃ā. ex qua dom⁹ vel vestis imunda iudicabāt. tū qr ois corruptō ad imunditiā ptinebat. tū qr cōtra hmōi corruptionē gentiles deos ponētes colebāt. Et ī lex pcipit hmōi domos in gb⁹ esset talis corruptio pseuerans destrui ⁊ vestes p burl ad tollēdā idolatrie occasionē. Vasa ēt q̃ nō hēbāt operculū vel ligaturā desup reputabant̃ immunda. qr in talia vasa de facili pōterat aliqd imundū cadere vñ poterat imūdari. ¶ Item valebat hoc ad vitandū idolatriā. Credebant. n. idolatre q̃ si mures aut lacerte vel aliqd hmōi dū imolabant idolis cito caderent in vasa vel in aquas q̃ eēnt dijs gratiosa. Vñ ēt adhuc alique mulierc̃le dimittūt discooperta vasa in obsequiū nocturnorum numinū q̃ ranas vocāt. ¶ Figuraliter aūt per lepr̃ā domus significat imunditia cōgregationis hereticor̃. Per lepr̃az vō in veste linea significat̃ puerilitas mox ex amaritudie mēt̃. Per lepr̃ā vestis lanee significat̃ puerilitas adulatorū. Per lepr̃az vero in stamine significat̃ peccata carnalia. Sicut enim stamē ē in subtegmine ita anima in corpore. Per vas aūt q̃ nō habet operculū vel ligaturā signatur hō qui nō h3 aliquod velamen taciturnitatis q̃ nō cōstringitur aliqua censura discipline.

¶ Capitulū. xxxij.

Ad patiens hō semp ē querulus sicut currus q̃ semp stridet siue sit in bona via siue in mala. imo quanto melius hīt qdam tanto magis murmurant. Vñ sunt sicut anser qui qñ extra domum est ad ventū ⁊ pluuiā nō pipat. sed tacite q̃rit victū suū: sed qñ est in domo vadit pipādo p domū. cū tū melius hēat q̃ extra. Et sicut gallina q̃ vadit clusando ⁊ sicut auis in cauea q̃ satis h3 ad comedē dū. ⁊ tñ ad qūlibet foramen trahit caput suum cupiēs exire. ⁊ sicut inclusus porc⁹ qui semp grugnit ⁊ nō vult stare in pace. Pro. vij. Garrula ⁊ vaga quietis impatiens scilicet talis persona. ¶ Capi. xxxiij.

Inuidus hō de pfectu aliorū deficit sicut ignis grec⁹ q̃ in aqs ardet ⁊ seipsum cōsumit. sicut ignis p sumit ligna Nec pōt bona alior̃ videre sicut hely q̃ nō poterat videre lucernam donec extingueret. Vñ inuidia dr a nō videndo. qr nō pōt videre bona alior̃. Et ī displicētia boni q̃ est in inuidia pōt notari p visionē interiorē vl exteriorē. sic vult Señ. dicēs. Quicqd mēte fugim⁹ iniectis oculis videm⁹. grego. ad ēs iuidi cuz de alieno bono affligit. qñ de radio solis obscurat. Item inuidis q̃ de bonis alior̃ torquenť bona coopant̃ in malū sicut ecōtra bonis mala coopant̃ in bonū. Vñ sūt inuidi q̃si qdā artifices prani vtpote qui aurū puertūt in cupriū: gēmas in lutū. granuz in paleā. vinū in aquā. mel in fel. die i nocte. m: gaudiū in meroīē: rosaz in paliurū balsamū in stergliniū. electuariū in venenum. Isa. v. De qui dicitis bonū malum.

¶ Capitulum. xxxiij.

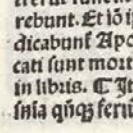

Hypocritarū pscie assimilant libris falsis. quor̃ falsitas nō agnoscit̃ q̃diu clausi tenent̃ ⁊ q̃ aperiunt̃ ⁊ legūt. Sic qr i vita ista pscie clause sūt ī hoc mūdo multi hypocrite nō cognoscunt̃ sed in iudicio q̃ libri aperti erūt tunc littere eor. i. opera falsa apparebunt. Et ī ipi hypocrite vt falsarij iudicabunt Apoc. xx. libri aperti sūt ⁊ iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris. ¶ Item hypocrite ex diuina ista q̃q3 ferūt ⁊ deregūt ⁊ deijciūt vt. s.

in melꝭ imutēt. Dicūt.n. pitti agroꝝ culto res. q si poma arboꝝ putrescāt ꝛ efficiāt rugosa. tūc oꝝ q cortex eiꝰ vbi sanus ē cū cultello acuto apiat. ꝛ cū ide modicꝰ humor efflurerit. tūc stercora eā ꝛ vulnꝰ obstrue diligēter cū argilla ꝛ ita poma ꝓducent sana. Quid aūt sūt poma putrida vl rugosa nīo ypocrita ꝛ corrupta vl mala tiosa opa. Hec aūt in melius imutāt cum gladius diuine thie exteriorē corticē q sanus videtur. i. fictā apparētiā q̄ bonꝰ credebat ꝓcutit ꝛ apit. i. ex ipa pcussione qꝫ ficta eēt patefacit. Tūc modicꝰ hūor. s. apparēns deuotōis abscedit. Tūc stercoribus circundatur. qꝫ ab hoibus circūqua qꝫ vilipendit. Sed tñ si argilla. i. humili penitentia vulnus cordis obstruitur protinus sanatur. ita q̄ faciat opa sana q̄ priꝰ faciebat corrupta ¶ Math. iii. Facite fructus. vi. pe.

¶ Capitulum. xxxv.

MAcūdi hois mens ē sicut domꝰ lignea. Accidit.n. homini domū ligneā hūti qꝫ i vespe diues ē ꝛ i māe nihil hz qꝫ ignis oia sibi abstulit. hō ad sibilū vniꝰ vbi gaz bet ꝛ oia spūalia pdit dū i ira vel odiū cadit Eccli. ii. Ve his q̄ sustinētiā pdiderūt. Itē ē sicut olla nimū ignē hūs q̄ ebulliēdo emittit qcqd in ea ē. ꝓ. xv. Cor stultorum ebullit stultitiam qꝫ quicqd sentit in corde ꝓfert ore. ¶ Itē ira cecat oculuꝫ mētis: ꝛ ideo sicut equo opiunt oculi vt circueat ad molendinū ita diabolꝰ excecat hoiem per iram ꝛ sic excecatus ducit quocūqꝫ vult. Ita philistei sanson exceca uerunt ꝛ postea fecerūt eum ire ad molā. i. ad peccatū circuire Job. xviii. Caligauit ab indignatiōe oculus meus. ¶ Item diabolus facit sic piscator q̄ turbat aquā vt pisces nō videtes nassam intrent. Sic diabolus turbat hoiem vt peccatum nō agnoscens admittat Soph. primo. Tribulabo hoies ꝛ ambulabūt vt ceci. ¶ Itē nota q̄ ira faciliter vitatur vl superatur si prius aius per ꝓuisionē sit armatus sicut miles securius hostem accipit quē aīa se armando ꝓuidit. Vñ Grego. dicit. mēs aduersa veniētia tanto securius excipit. quāto se cautius ex prescientia armauit. Qui.n. improuidus ab aduersitate deprehēdit quasi ab hoste dormiēs inuenitur cumqꝫ citius inimicus necat quē ante repugnationē prefocat. nam qui mala iminentia per sollicitudinē prenorat hostiles incursus quasi insidijs vigilans expectat. Solerter ergo aīus ante actiōis sue primordia cūcta dz aduersa meditari. vt cogitans semper cōtra hec torace patientie munitus ꝛ qcqd accidit ꝓuidus supet ꝛ qcquid non accesserit lucrū putet. Ira ira que est per zelum iustitie primo oculū rōnis perturbat. sed postea clarificat sicut infirmāti oculo cum colyriū imittit lux penitus negatur. sed inde eam post paululum veraciter recipit. Vnde hāc ad tempus salubriter amittit sicut dicit Grego. Sed notandū q̄ ipsuꝫ collyriū posset sic oculo imoderate infundi q̄ oculus ceca retur. Sic ēt zelonimio oculus mētis cecatur si rōnis preuenientis moderamini non subdatur. Et ideo cum ꝓ zelum aius mouetur curādum sūmopere est ne hec eadem que instrumēto virtutis assūmit menti ira dñctur ne quasi domina ꝓeat sed velut ancilla ad obsequium parata rōnis tergo nunq̄ recedat. Tunc enī robustius cōtra vitia erigitur cum subdita rōni famulatur. vt idem Grego. dicit.

¶ Capitulum. xxxvi.

VDicū dies assimilat portē. Nam sicut vbis adit⁹ porta dicit. Ita ꝛ dies iudicii porta regni qꝫ per eum ad electi ꝑfte glorie intratur. Hanc portā sancta electoꝝ ecclesia secure ac letāter adibit qꝫ ibi suorum opum ꝛ laudem suscipiet ꝛ retributionē videbit ꝛm illud ꝓ. vlt. Date ei de fructu manuū suaꝝ ꝛ laudēt eā in portis opa eius. Tunc qppe sancta ecclesia ō fructu manuū suaꝝ ꝓcipit cū eam ad ptipienda celestia laboris sui retributio attollit. Tunc eam sua opera in portis laudant qui eius membris in ipso regni adi-

tu dicēs. Esuriui ⁊ dedistis mihi manducare. sitiui ⁊ dedistis mihi bibē. ⁊c. Matth. xxv. Econtra aūt reprobi trementes ad hanc portā pueniēt. qr ibi sunt cōterēdi ꝑm illud Job. v. Conterentur in porta ⁊ non erit qui eripiat. Filij. n. huj⁹ seculi añ portā elati sūt ꝙ in porta cōterent⁹ qr ꝙ amatores mūdi in ꝑsenti vita superbiūt. ꝙ in ipso regni aditu eterna aduersitate ferientur. Vnde ⁊ subditur. ⁊ nō erit q eripiat. Illos qppe veritas ab eterna aduersitate eripit quos in temporalium prosperis per disciplinam ꝑmit. Qui. n. hic renuit ꝑmi tūc nō valet eripi qr iniq⁹ euz quē p disciplinā negligūt hīc ꝑem afflictionis sue tempore per adiutoriū nō ineuient creatorem.

¶ Capm. xxxvii.

Vdicium suspitiosum ⁊ temerarium procedit quandoqz ex corruptione iudicantis qr indicat alium secundum quod sentit in se ⁊c. Metallū eni qñ fūdit ꝗlē modulo reperit formā talē sibi assumit. Vnde sic qui formam cordis sui ꝑfit deformatam qcqd inciderit totum inuenit corruptū ⁊ deformatuz. Sicut etiam in vase corrupto qcqd infundit inuenitur corruptū. Sunt etiā tales ſikes infirmis quibus cibus qñqz sapid⁹ ⁊ bonus videtur amarus. Et hoc nō est ex vitio cibi sed ex corruptione palati. Sic iuditium malum nō ex facto ꝓrimi sed ex corruptione iudicantis procedit. Item baculus in aqua positus videtur confractus propter reflexionem vmbre. ¶ Item turres ⁊ montes iuxta aquam videntur transuersi. Eodem modo cordi transuerso ⁊ vitiato omnia videntur vitiata ⁊ transuersa. Vnde Eccli. x. Stultus in via ambulans. cuz ipse stultus sit omnes stultos estimat Item semper credit latro ꝙ omnes sint ei similes Greg. Omnis homo secundus se alterum iudicat. Vnde quicquid in bono corde cadit totū bonū ⁊ dulce efficit. sicut apis que amaros ⁊ venēosos succos in mel conuertit.

¶ Capitulū. xxxviii.

Lachrime conpunctionis delent ſniam ⁊ scripturam mortis: nam sicut lie delētur aqua vel alio liquore. sic lachrime delēt litteras mortis ꝙs diabolus scripsit māu ꝓpria Qui. n. peccat tradit ei ꝙsi chyrographū Lachryme eni delent delicta que pudor est confiteri vt dicit Aug. ¶ Item lachryme hūilis cōpunctionis sanant egritudinem mentis. dicit eni Pall. ꝙ si arbor mali citonij efficiat egra amurca aque equaliter mixta radicibus eius ꝺz in fundi ⁊ sic sanat. Tunc eñ citonij arbor egrotat qñ mens alicuj⁹ ꝓbi viri aut vitii alicuius passione aut tentationis lesione laborat. Qui sanitas ꝑueniat si cordis eius radicib⁹. i. cogitationib⁹ seu affectiōibus amurca aq̄ mixta ifundat. Quid aūt p amurcā accipe debem⁹ nisi hūilē ꝯsiderationē ꝓprij defectus. Mā sicut oleū ſupiora vasis petit sic amurca ad imū. i. ad fundū ōscendit. Vñ sicut p oleū ſupiora petens intelligitur devotio q̄ qs eleuat in cōtēplatiōes dei ita p amurcā ſignificat humilitas q̄ qs descendit ad cōſiderationem defectus ⁊ reatus sui. Et quasi amurce aqua miscetur dum ex ipsa cogitatione sue malitie lachrymarū ꝓpunctio generat. Dūqz hūiliata atqz cōpuncta mēs lacrymarū largo ibre perfundit ꝙsi salubri q̄dam medicina purgata a suo languore sanat. Vñ dictū ē naamā syro. iiii. Reg. v. Lauare in iordane ⁊ recipiet sanitatē caro tua. Nam iordanis interꝑtat descensio vel ruus iudicii vnde ille in iordane se lauat qui humiliter seipm diiudicans lacrymis se purgat. Et hec est locio iordanis que sanat lāguorem mentis.

¶ Capitulum. xxxix.

Vrurie ignem non succendit deus sed diabolus. Sicut enim faber quando non ꝓt ferrum ad voluntatē suā ducere illū i ignē mittit ⁊ exufflat tātū q̄ calefactū ducit ad libitū suū. Sic faē diabol⁹

qñ nō pōt aliquem bucē ad peccatū calefa cit eū igne luxurie vt eū sic flectere possit ad peccatū Isa.liiii. Creauit fabrū sufflātē in igne prunas ⁊ pferentē vas i op⁹ suū Succēdit ignis flatu follīū.i. suggestione vetularum q̄ sunt q̄si sufflatoriū diaboli ad accendendū ignē luxurie Piere.i. Olla succensa ego video.i. vetula nigraz. Olla enim quātuncūq; alba sit si tū ponatur se pe ad ignē denigratur. ⁊ sic aia p luxurie frequentiam Thren.iiii. Denigrata ē sup carbones facies eoriū. Olla bulliens si nō haberet nisi vnam fabā eā supponeret ⁊ mōstraret. Sic luxuriosi luxuriā cohibē si pñt qn saltat aut p os turpe loquēdo vel cātando aut p oculos impudice respici endo aut p tactū vl ornatū sicut ō domo insensa exit ignis p fenestras ⁊ ostia.

¶ Capitulum.xl.

Mansuetudo animam ser vat quia est sicut aīmura le in castro anime lapides duroꝝ verboꝝ leni ter excipiēs ⁊ omnes ict⁹ sustinens. ⁊ homines a le sōe custodiens. Sicut ergo vasa vitrea i tuoluūtur in feno vel in alia molli re vt sic a cōfractione seruent. Sic quoq; aia i māsuetudine pserua Eccl.x. Fili in man suetudine conserua animam tuam ¶ Mansuetudo est deo sicut culcitra molliſſima cum lectulo floridō cōscientie Cant.i. Le ctulus noster floridus. Vnde sicut homo libēter dormit in lectulo molli q̄ in du ro sic deus i corde mansueti, quia in pa ce factus est locus eius. ¶ Item mansue tudo grām boibus impetrat. Nam sicut adamas trahit ferrum sic mansuetudo corda hominum Eze.iii. Vt adamantē ⁊ silicez dedi faciem tuam Eccl.iii. Fili in mansuetudie opera tua perfice ⁊ sup ho minum gloriam diligeris.

¶ Capitulum.xli.

Mendaciū ē sic quoddā ve nenū tāte efficacie q̄ i ipo ore existēs homiez inficit Sap.i. Os qđ mēti occidit aiaz. ¶ Itē medax hō filiꝰ est falso denario. Nam tantum prevalet homo verax mendaci quantum denari⁹ verus falso. Vnde vn⁹ bonus denarius valet.c. falsos. Sic homo verax.c. menda ces ¶ Magna stultitia q̄ volūt omnes ho mines denarios esse veros ⁊ bonos ⁊ dis plicet eis multum si inueniunt vnum falsum. Vnde plus videntur diligere de narios q̄ se ipsos q̄ cū ipsi sint falsi vo lunt tamen denarios esse veros. ⁊ sic vo lunt eos esse meliores se ipsis Pro.i. Lor impiorum pro nihilo. Et sicut denarium falsum nullus vult recipere ita nec ho mini mendaci vult aliquis credere. Et ideo mendaces hac pena puniuntur. q̄ nec verum eis creditur Et insuper alia pena quia nec ipsi credunt alijs quia iu dicāt alios ꝑm se ipos scilicet mendaces.

¶ Capitulum.xlii.

Mortis meditatio valet ad vite directionem. Qui enim vult nauem suam gubernare debet se ponere in fine nauis ⁊ ante se nauem dirige re ⁊ pericula euitare. Sic qui vult vitam suam gubernare debet se ponere i fine vi te sue meditatione. vt possit ad bonum exitum nauem suam.i. vitaz dirigere. Se neca. Considera q̄pulcra sit res aī mor tem vitam suam consumere. deiī secure expectare reliquam sui temporis partem O q̄ solliciti longe naute sibi prouident de nauis directione quando habēt ma lum passum transire. Sic quilibet debet sibi prouidere ante quomodo possit peri culosum passum transire mortis. quia il lic naues pertrāsibunt scilicz aie per artū foramen mortis. ¶ Item mors pessima hominum peccatorum firmat ⁊ stabilit sanctos viros in bono. Dicit enī Pall. q̄ columbe non pennt nec deserunt locum siue columbarium suum si per fenestras aliquid de strangulati hominis vinculo aut func suspendatur. Tunc autem colū ba in fenestra sua hz funē strangulati hōi nis. qñ in mēoria ⁊ cōsideratione sua hz malū exitū hōinis peccatoris q̄ pspecto

nidum suum non deserit. quia bonam cōscientiā reliquere non presumit Bre. Festina consolatio bonorum est consideratus finis malorum.

¶ Capitulum.xliii.

MVndi totius vniuersitas representabatur in tabernaculo moysi. Nam illud tabernaculus distinguebatur in duas partes. Quarum vna dicebatur sanctasanctorum que erat occidentalis. Alia vocabatur sancta que erat ad orientem. Et iterum ante tabernaculum erat atrium ⁊ iter vtrunq; tabernaculum erat velum quattuor colorum. ¶ Item interiora tabernaculi latera tegebātur cortinis diuersorum colorum. ⁊ supra tabernaculum erat tectum habens tres cooperturas Pars igitur illa que dicebatur sanctasanctorum significabat seculum altius spiritualium substantiarum. Pars vero que dicebatur sancta signabat mundum corporalem. Velum distinguens inter vtrumq; erat ex q̄tuor colorib⁹. Per quos q̄tuor elemēta designāt scz bysso per quez designatur terra. quia bysus. i. linum de terra nascitur. Purpura per quam designatur aqua quia fiebat purpureus color ex quibusdam conchis que inueniuntur in mari. Jacincto per quem signatur aer. quia habet aereum colorem. Et cocco bis tincto per quem signatur ignis. Et hoc ideo quia in materia quattuor elementorum est impedimentum per quod velāt nobis incorporales substantie. ⁊ ō interi⁹ tabernaculū. i. sanctasanctor⁹ solū sūmⁱ sacerdos ⁊ semel i āno intrabat vt designaret q̄ hec ē finalis perfectio hominis vt illud seculū introeat. In tabernaculū vō exterius qō dicebatur sancta introibāt sacerdotes cōtinue nō aūt popul⁹ q̄ solū ad atriū accedebat. scz ipa corporalia popul⁹ potuerūt pōt ad interiores aūt rōes eorū soli sapientes vl̄ cōsiderātes attigerūt pñt. Per cortinas aūt q̄ tegebāt latera tabernaculi interi⁹ ⁊ erāt ex varijs coloribⁿ signabāt celū sidereū qō ē diuersis stellis variatū. Per sanga aūt q̄ erāt sup tectū tabernaculi signific̄abātur aq̄ q̄ sūt supra firmamentū. Per pelles aūt rubricatas de quibus erat scōa tabernaculi cooptura significabat celum empireū i q̄ sūt āgeli. Sed per pelles tacinctinas ex qb⁹ erat tertia cooptura significabat celos sanctos ⁊ individuā trinitatis. ¶ Jtē in tabernaculo interiori tria cōtinebantur. scilicet arca testamenti in qua erat vrna aurea habens manna. ⁊ virga aaron que fronduerat. ⁊ tabule i quib⁹ erant scripta decem precepta legis. Hec autem arca sita erat inter duos cherubin qui se mutuis vultibus respiciebant. Et super arcam erat quedam tabula que dicebatur propiciatorium super alas cherubin quasi ab ipsis cherubin portaretur. ac si imaginaretur q̄ tabula cēt sedes dei. Vnde ⁊ propiciatorium dicebat quasi exinde populo propiciaretur ad preces sūmi sacerdotis. Et ideo portabat a cherubin quasi deo obsequentibus. arca vō testamenti erat scabellum sedentis super propiciatorium. Per hec ergo designabantur tria que sunt in illo seculo altiori scz deus qui super omnia est ⁊ incomprehensibilis omni creature. ⁊ pp hoc nulla similitudo eius ponebatur ad representandum eius inuisibilitatem. sed ponebatur quedam figura sedis q̄ scilicet eius creatura comprehensibilis est que est subiecta deo sicut sedes sedenti. Sunt etiaz in illo altiori seculo spirituales substantie scz angeli. Et hi significabātur per duos cherubin mutuo se respicientes ad designandum concordiam coz admiricē sm illud Job.xxv. Qui facit cōcordiā in sublimibus suis. ⁊ ppter hoc ēt nō fuit vnus tm̄ cherubin vt designaretur multitudo celestiū spirituū. ⁊ excluderetur cultus eorum ab his qbus preceptū erat vt solū deū colerent. Sunt ēt in illo itelligibili seculo rōnes omniū eorum que in hoc seculo pficiuntur quodāmodo clause. sic̄ rationes effectuū claudūtur in suis causis ⁊ sicut rationes artificiatoz i artifice. ⁊ h̄ signabat per arcā i q̄ representabantur p tria ibi contenta: tria q̄ sunt potissima in rebus humanis scz sa-

pientia per tabulas testamenti.ptās regis
p virgā aaron.z vita per manna. Vel per
hec tria repzesentabātur tria deo attribu
ta.s.sapientia in tabulis.potētia in virga
bonitas in manna.tum ꝓpter dulcedines
tuas qz dei misericordia est populo data.z
ideo in memoriam diuine misericordie
seruabat. In exteriori vero tabernaculo
quod signabat pñs seculum cōtinebātur
etiam tria.s.altare timiamatis quod erat
directe contra arcam.mensa propositiōis
super quā duodecim panes ponebantur
z erat posita ex parte aquilonari. Candelabrum vō positum ex parte australi:que
tria videbant respondere illis tribus q̄
erant in arca clausa sed magis manifeste
eadem repzesentabant. Oportet enim rōnes rerum ad manifestiorē demonstratiōnē deduci q̄ sēz sunt in mēte diuina z angelos ad hoc ꝙ hoies sapientes eas cognoscere possint qui signabantur per sacerdotes ingredientes tabernaculum. In
candelabro ät designabatur sicut in sensibili signo sapientia que intelligibilibus ex
primebatur verbis in tabulis. Per altare
vō timiamatis signabatur officium sacerdotum quorum erat populum ad deum
reducere. Et hoc etiam signabat per virgam:in illo altari incendebatur timiama
boni odoris ꝙ qō signabatur sanctitas ꝓpuli acceptabilis deo. Bñ.n. Apoca. viij. ꝙ
p fumū aromatū significantur orationes
sanctorū. Cōuenienter aūt sacerdotalis dignitas in arca significabat per virgam. In
exteriori vō tabernaculo per altare timiamatis.qz sacerdos mediator est inter deū
z populum per ptātem diuinam quā virga significabat.z fructum sui regiminis.i.
sanctitatē populi deo offert quasi in altari timiamatis. Per mensam aūt signabat
nutrimentum vite sicut z per manna.sed
est cōmunius hoc z grossius nutrimentū
illud aūt suauius z subtilius. Conuenienter aūt candelabrū ponebatur a parte australi. Mensa aūt a parte aquilonari. qz
australis est dextra pars mundi. Aquilonaris aūt sinistra vt dicitur in secundo celi z mundi. Sapia autem pertinet ad dexteram sicut z spūalia bona. Temporale ät
nutrimentum ad sinistram ēm illud ꝓverbiij. In sinistra illi⁹ diuitie z gloria. potestas aūt sacerdotalis est media inter tpalia et
spūalem sapientiam qz per eā spūalis sapientia z temporalis dispensantur. ¶ Item
candelabrū habebat. vij. calamos vt Josephus dicit ad designandū. vij. planetas q̄
bus totus mundus illuminatur. Et ideo
ponebatur candelabrū a parte australi. qz
ex illa parte est nobis notus planetarum
cursus. In mensa etiam ponebantur. xij.
panes ad designandum. xij. tribus israel.
Mensa aūt non ponebatur directe i medio ante propiciatoriū ad excludendum
ritum idolatrie. Mā gentiles in sacris lunę proponebant mensam coram idolo lunę. Unde Hiere. vij. Mulieres cōspergūt
adipes vt faciant placētas regine celi. In
atrio vero extra tabernaculum continebatur altare holocaustorum in quo offerebant deo sacrificia de his que erāt a populo possessa. Et ideo in atrio tali poterat populus esse qui hmōi deo offerebat
p manus sacerdotum. Sz ad altare interius in quo ipsa deuotio z sanctitas populi deo offerebatur non poterāt accedere
nisi sacerdotes quoz erat deo populum
offerre. Erat autem hoc altare extra tabernaculum in atrio cōstitutum ad removendum cultum idolatrie. Mas gentiles
infra templa altaria constituebant ad immolandum idolis. ¶ Item mundus assimilatur scacario cuius tota familia currit
transuersō vt apprehendat aliqd mentē
do vsurando z huiusmodi faciendo.
¶ Item in scacario q̄diu durat ludꝰ vnꝰ
est rex alius miles z huiusmōi. Et aliquā
do duo videntur tenere totum sed quando cessauit ludus idem fit de milite z rege quod de minima familia quia cōmuniter reponuntur in sacco vno :quandoqz
rex in fundo sacculi z minima familia in
superiori parte: Sic quoqz mundus est fere vt ludus scacarij. qz q̄diu durat ꝛ3 mūdus vnus est rex alius miles. vnus magnus alius parvus. sed aduenīente morte
in sacco terre reponuntur. ita fit de rege

ſicut de milite, tunc ſicut dominus ita ⁊ ſeruus eiꝰ Eccli. ix. Communionē mortis cito qꝫ moritur doctus ſimiliter ⁊ indoctus. Et aliquando diues vadit ad fundum infernꝰ ⁊ pauper aſcendit ſuperius ad gaudia paradiſi. ſicut patet de diuite et Lazaro pauperе Luce. xvi. ¶ Item mundus in morte totaliter auferꝫ. Vielle. n. quando tota die cantauerit ⁊ denarios receperit in fero auferuntur ei denarii ⁊ nihil ei remanet ſed ponitur in foſſello veteri ⁊ diſſipato. Sic homo nihil in fine portat de labore ſuo niſi lin teamē lacerati. exēplū de ſaladino q fecit portari liteamē in quo debebat ſepeliri p terrā ſuā ⁊ dicere nihil ꝑportat imperator de omnibus diuitijs regni ſui niſi lin teamē iſtud Job. xxvii. Diues cū dormierit nihil ſecū afferet. Ite mūdū dz hō reliquere ne corrūpatur ab eo. Mā q̄ndo vinum corrūpitur vel deteriorat ſup feces in dolio dz trāſferri in aliud vas vt non corrūpat. Et ſic hō a mundo debet exire ne corrumpatur ab eo Iere. xlviii. Fertilis fuit moab ab adoleſcentia ſua ⁊ requieuit in fecibus ſuis nec tranſfuſus eſt de vaſe in vas ⁊c.

¶ Capitulū. xliii.

Murmuratores oſtendunt ſe defectuz habere diuine gratie. Nam vaſa vacua percuſſa reſonant: plena non. Sic vacuus a gratia murmurat: nō plenus Eccli. x. Vir prudens ⁊ diſciplinatus non murmurabit correptus. ¶ Item olla vacua ad ignem poſita crepat ⁊ magnuz ſonum crepans reddit plena vero olla nō Eccli. xxvii. Vaſa figuli probat fornax. ¶ Item murmurans eſt quaſi rota non bene vncta gratie vnctione ⁊ ideo murmurat ſicut rota currus male vncta Eccli. xxxiii. Precordia fatui quaſi rota carri que ſenum portat ⁊ murmurat. Sapientie. i. Cuſtodite vos a murmuratōne que nihil prodeſt.

¶ Capitulum. xlv

Nouitijs ſiue ō nouo cōuerſis nō ſūt admiſcendi alij ſine ſociādi niſi q̄ rū vita bona nota ē ⁊ doctrina ſana ſaltē q̄ ipſiq̄z ſint i ſpū vl religione pucti ſiē dicit Pal. q̄ in paſſinato ſolo inter nouellas vites omnino nihil eſſe cōſerendū greci iubēt exceptis caulibus. tertio anno que libebit immergere. Sic iter nouiter conuerſos vſq̄ ad tēpus quo ſunt prouecti nō ſūt quibet admiſcendi niſi noti ⁊ docti qui aſſimilāt caulibus qui ſunt olera nota ⁊ quoꝫ ius ſiue aqua eſt ſana. vñ ſignificāt homines quoꝫ bona vita ē nota ⁊ doctrina ſana. Tales eni iter eos poſſūt admitti Pſal. Filij eorum ſicut nouelle plantatiōes ⁊c.

¶ Capitulum. xlvi.

Dedictia mandatorū dī homines a malis cuſtodit Maz ſicut caſtrū cuſtodiē tel ſe cuſtodit ita mādatū dei ſeruat ſeruātes. ſe. vñ dicit Eccli. xx. Si volueris mandata dei ſeruare ſeruabunt te. ¶ Ite obedientia ſicta aſſimilat arcui praui qui a pte vētris multum poteſt incuruari ſed a pte dorſi frangitur. Sic multi in proſperis obediūt ⁊ in his q̄ corpus delectāt ſed in duris labozib⁹ ⁊ aduerſis refugiunt ⁊ recalcitrāt. ſicut equus habēs dorſum excoriatū cōtra onus nō attēdens: qđ dicit Greg. qđ obedientia quāto plus habet de ſuo tāto minoris eſt meriti.

¶ Capitulum. xlvii.

Pus bonuz ⁊ pfectum dz aſſimilari illi timiamati ſiue puluери quē dñs fieri mandauit Exo. xxx. vbi dr. Sūe tibi aromata. ſtacte ⁊ anet. galbanū bōi odoris ⁊ thus lucidiſſimum. facieſq̄z timiama ꝓpoſitum opere vnguentarij mixtum diligenter ⁊ purum Timiama quippe ex aromatibus faciem⁹ cum in altari boni opis vtutū multiplicitate redolemus. Qđ mixtum ⁊ puruz ſit q̄ quanto vtus vtuti iūgit tāto incēſum

boni operis sinceriꝰ exibet. vbi etiam bene subiũgitur. Cũq; i tenuissimum pulueꝛẽ vniuersa contuderis pones ex eo cõram testimonii tabernaculo. In tenuissimum puluerem aromata conterimus. cum bona nostra quasi in pilla cordis occulta discussione tundimus ꝛ si veraciter bona sint subtiliter pertractamus. Vniuersa ergo in puluerem redigere est virtutes recogitando terere ꝛ vsq; ad subtilitatẽ occulti examinis reuocare. De quo etiam pulnere subditur. Ponesex eo coram testimonii tabernaculo. Quia tunc bona nostra veraciter in conspectu iudicis placent cum hec mens subtiliter recogitando conterit. ꝛ quasi de aromatibus puluerem reddit. ne grossum durumq; sit bonum quod agitur. ne si hoc arta recogitationis manus nõ comminuat odorem de se subtilius non aspergat prout Bre. dicit. ¶ Item opera virtutum a deo non acceptãtur. nisi prius a vitiis separentur. Vnde messor grana frumenti in horreo non recondit nisi prius excussa a paleis. Et ideo habetur in libro Judicum quod Jeroboam cum a paleis frumenta excuteret angelum vidit ad cuius imperium protinus eum coxit quem supra petram posuit ꝛ ius carnis desuper effudit. que angel⁹ virga tetigit eaq; ignis exiens de petra cõsumpsit. Quid est autem frumenta virga cedere nisi rectitudine iudicii a vitiorum paleis virtutum grana separe. Sed hoc agentibus angelus apparet quia tanto magis omnia interiora denunciat quanto se studiosius homines ab exterioribus purgant. Qui occidi eum precipit. i. omnem appetitus nostre carnis immolari. carnesq; supra petram ponit ꝛ ius de super fundi. Quez alium significat petra nisi eum de quo paulus dicit. Petra autem erat christus. Carnes ergo supra petram ponim⁹. cum corpus nrm i christi imitatione cruciamus. Jus etiam carnium desuper fundit. qui in conuersatione christi ipsas etiã carnales cogitatiões exinanit. Quasi cuius ius ex carnali quodã in petra fũdit. quã do mẽs ẽt a cogitationum carnalium fluxu vacuat que tamen mox angelus virga tangit. quia intentiões nostrã nequaq; potestas diuini adintorij deserit. De petra autem erũt ignis ꝛ ius carnesq; consũpsit. qz afflat⁹ a redẽptore spũs tanta cor nostrũ flãma ꝑ puncti̇ões concremat. vt omne quod in eo est illicitum ꝛ operis ꝛ cogitationis exurat sicut Bre. dicit. ¶ Item opera bona non sunt differenda postꝫ sunt consulta ꝛ deliberata. sicut non differenda est vindemia postꝫ vua est maturata. Nam sicut dicitur in libro de vindemijs. Qui de vindemiantes non solum vincam ledunt vltra qꝫ oportet eam ferentem. sed grando ꝛ gelu si fiant facile passibilius faciunt vinum. Vnde aũt Demetrius ꝛ Africanus quod ser solum modo dies debet vua non plus maturata permanere. Etsi granum vue non viride sed nigrum appareat signat eam esse maturam. Sicut ergo non est differenda vindemiatio post vue maturationem sic nec boni operis executio post deliberationem qz periculum est in mora Apo. Ro. xii. Sollicitudie nõ pigri. ¶ Jtẽ opa bona si faciens sed ociose in collegio vl religione viuere volens non est sustinendus. Sicut agricola ramum viridem sed sterilem in medio olee non debet sustinere. sed ipsum abscidere velut totus arboris inimicum vt dicit Palladius. Et similiter homines pestilẽtes. sicut ꝛ ocios non sunt tollerandi. vnde membra insanabilia solent abscidi. Sicut etiam in ipsis arboribus vt idem Palladius dicit ariditas ꝛ sterilitas equo modo fugiende sunt Gal. v. Abscindantur qui vos cõturbant. ¶ Item operis bonitas dependet ex bonitate intentionis. Cuius exemplum patet in pomis siue in fructib⁹ arboꝝ. Si enim aliquis voluerit vt in piro vel pomo aliqua gemma inueniatur. aut etiam margarita aut obolus aut aliud simile acapiat aliquod talium ꝛ cum pomum vel pirum aliquod florueꝛit ꝛ aliquantulus creuerit imprimat in preputiũ eius profunde qõcunq; horuꝫ voluerit. ꝛ

nobet ipsum p aliqđ signū appositum ⁊ si nat crescere.⁊ sic rādē inuenīt i pomo. Est āt velut pomū arboris op⁹ cuiuslibet hominis.qđ fioret i cogitatōe.crescit i ōburatione. Sed q̄si pomi preputiū est ipsius opis initiū. Est āt inchoatio opis ab ipsa intētiōe agentis. Hēma ergo que in pomo repiri dr preputio pomi ipsimil.quia virtus sequentis operis in intentione iudicatur. Qualis enim est intentio que precedit tale est omne opus quod sequitur prout Grego.dicit. Ergo ibi imprimenda est margarita puritatis.gemma honestat⁹:obolus charitatis aqua est precium sine meritum operis. ¶ Item opus bonum factum sine tedio simile est fructui nascenti sine nucleo. Docent enī agricole.quod si quis vult plantare arbores cuius fructus non habet nucleos hoc modo facere pōt. Surculi plantandi extremitates reflectat et cum cultello ambas apratas infigat ipsi trunco. Et cum ambe conualuerint amputet extremitatem maiorem :minorem vero sinat crescere. Quid autem est surculus plantandus nisi homo ad conuersionem vel ingressus religionis dispositus. Huius due extremitates sunt timor ⁊ amor: quarum vtraq; gladio verbi dei apparatur quia scilicet verba dei ⁊ timorem incutiunt ⁊ ad amorez allicīunt. Sed tunc vtraq; extremitas trunco infigitur cum timore ⁊ amore christo inheretur. Ipse enim christus quasi truncus est: nos autem quasi ramusculi eius sicut ipse dixit Johis.xv. Ego sum vitis ⁊ vos palmites. Sed q̄ tuis in conuersionis initio plus abūdet timor q̄ amor:tamen postea in penitentiā profectu amputatur maior extremitas ⁊ minor crescere finitur . quia scilicet amor crescit ⁊ seruilis timor emittitur.i. Jo.iiij. Perfecta charitas foras mittit timorem .⁊ hec est planta que prodncit fructus sine nucleo:q; scilicet homo charitate seruēs operatur sine difficultate ⁊ tedio:propterea dicitur q̄ qui amat non laborat.

¶ Capitulum.xlviij.

Ratio cōpūctiua ⁊ seruida impinguat animā Cuius exemplum est.qz per sublimationem cōuertit liquor vini in pinguedinez olei. Mā si vinus distillet ad modus aque rosacee distillat humiditas aque insipida ⁊ illud qđ remanet fit oleagineus ⁊ pingue. Et si iterum illa substantia sublimetur egreditur inde oleum ⁊ hoc pl⁹ fit de forti q̄ de debili ⁊ precipue de musto. Per vini ergo fortis liquorem intelligе compuncti hominis feruorez ō quo in ps. Potasti nos vino compunctionis qui tunc sublimatur quando orando eleuatur. Est ergo oratio secundum Damascenum ascensio mentis in deum. Et ideo sublimatio fortis vini est oratio hominis compuncti que vertitur in pinguedinem olei.quia scilicet ipsi oranti acquirit abundantiam gratie spiritualis gaudij quod est vt quedam pinguedo fiuet repletio animi. Ps. Vnxit te deus deus tuus ⁊c.

¶ Capitulum.xlix.

Anatus corporis mulieris est sicut rete diaboli ad decipendas animas intuētium. Nam licet alique se excusent dicentes quod non se ornent ad decipiendum tamen nihilo minus similes sunt latroni qui nō audet piscari in vinario dñi sui: vel venari in foresta eius tamen accomodat rete suum latroni audatori. Sic ⁊ iste accōmodant corpa sua diabolo ad decipiēdum ⁊ capiēdum animas.⁊ bene volunt concupisci licet non concupiscant Aug. Non solū appetere sed ⁊ appeti vele criminosum est. Et Chrys. dicit quod mulier si se decorauerit ⁊ oculos intuentiū ad se traxerit ⁊ si plagam non intulerit vindictam tamē exoluet extremā. venenum enim intulit. ⁊ si nullus qui biberet inuentus fit. ¶ Itē ornatus mulieris est signum mortis spiritualis. Nam quando pannus sericus ponitur super ferctrum signū est cadaueris

mortui ⁊ qō ibi iacet mortuus. sic in corpore ornato signum est qō ibi sit anima mortua. Vnde mulier ornata non est nisi feretrum anime mortue Abacuc.ij. Ecce coopertus est auro ⁊ argēto ⁊ spiritꝰ nō est in visceribus eius. Vnde potius muli er deberet plangere filiam suam ornatꝫ quam si videret eam mortuā ante se Ecle.xxij. Super mortuꝫ scilicet in anima plora. deficit enim lux eius scilicet gratie. ¶ Item mulieres se ornantes se habent ad modum catti q difficile excoriat in capite: qz.s. huiusmodi mulieres vir volūt dimittere ornatū capitis ideo decalvabit dominus verticem filiarū sion ⁊ crinem earuꝫ nudabit. Isa.iij. ¶ Item mulier ornata decipit sicut pelliparius qui volens vendere veterem pellem vt decipiat rusticos dealbat aliquantulum aliqua albedine. qua excussa parum post portata apparet vetustas eius. Sic impudice multeres volētes decipe viros colores ponūt in facie sua. qbus recedētibus apparēt ruge ⁊ macule: quia nihil absōditum qō ñ reueletur. Vnde tales sunt fumariū operum nine. ⁊ quando recedit nix apparet turpitudo eius Isaie.xl vij. Reuelabitur ignominia tua ⁊ videbitur opprobrium tuum.

¶ Capitulum.l.

Passio xpi ⁊ sanctorū suoruꝫ dulcorat nobis tribulatiōes nostras. Nā aqua amara transiens per aquā dulcem dulcis efficitur. ⁊ vinum dulce transiēs per garlosilum fit garlosilatū. Sic tribulationes ⁊ tentatiōes que prius per xpm ⁊ sanctos suos transierunt exemplo illoꝝ nobis debent esse dulciores Bern. magna consolatio mēbris ex capite Heb.xij. Recogitate eum q talem sustinuit ꝛc. Sic facta p̄cedentiū recolamus ⁊ nō erunt gravia que toleramus. Sed qdam sunt similes simie que inueniēs amaritudinem in cortice nucis eam proiecit ⁊ ideo non gustat ō dulcedine nuclei. Sic alīq infelices amaritudinem penitentie ⁊ tribulatiōis sentientes exterius eam proiecūt ⁊ ideo ꝓsolationē interius nō sentiunt. Sapi.iij. Sapientiā ⁊ disciplinam q abiecit infelix est. Dicit q in palatio iouis erāt duo dolia vini vnum de amaro vino aliud ō optimo. qz quicūqz volebat bibere de optio oportebat eū prius bibere de amaro. Sic si mens appetit q demulcet opꝫ prius bibere q dolet vt dicit Bre. ¶ Item passionis ⁊ crucis xpi deuota cōsideratio amaritudinem in dulcedinē vertit. Vñ assimilatur arbori nucis. Si.n. vis vt amari p̄corum nuclei efficiant dulces furculum p̄ sici planta sup stipitē arboris nucis ⁊ talis p̄sicus p̄ducit magna poma si tū cū floret irroreris lacte caprino. Quid.n. est amar⁹ p̄sici nucleus nisi turbati ⁊ passionati hominis amarus affectus q tūc stipiti nucis inserit qñ penas crucis meditat. tunc enim nō tm̄ amaritudo dulcescit sed ēt magna poma p̄sicus p̄ducit. qz.s. amarus anim⁹ considerans penas xpi nō solū amaritudinem suā pro nihilo ducit sed ēt in magna desideria p̄rumpit. que qdem tūc florent qñ in alio feruent. que tm̄ lacte caprē sunt irrorāda. i. discretiōis moderamine temperāda. Est enim lac caprinū in tribꝰ suis subtilitatibus post femininū lac maxime temperatū. Vñ merito lac caprē designat moderamē p̄udētie. qō est necessarius in tribus substantiis. s. in tribus p̄tibus operis. s. in p̄ncipio in medio ⁊ in fine.

¶ Capitulum.lj.

Patientia assimilat rose cū qua artificialit fit aq̄ rosacea mel ⁊ oleū rosaceum ⁊ zucharū rosacēū. Sic quo qz patiētia p̄bet aquā odorifere cōpunctiōis. mel. i. dulcedinē interne ꝓsolatiōis: oleū fraterne ꝓpassionis. zucharū. i. suauitatē ⁊ dulcorē eterne refectiōis. ¶ Itez patiētia custodit aiam sicut arca thesaurus Lu.xxi. In patiētia vestra possidebitis aias vras Vñ sicut hō multū diligeret arcā in q̄ poneret thesaurū suū custodire sic dz diligere patiētiam. ¶ Itē multū diligeret hō etiā illū q fabricaret sibi talem arcā gratis. ⁊ sic dz diligere tribulationē q̄ fabricat arcam

ſtiam Apo. Roma. v. Tribulatio patientiam operatur. Quot enim contumelie dicuntur tibi quot iniurie fiunt tot ligature ꝛ clauꝰ ad fortificandum ſcriniuꝫ tuum apponuntur. Vnde magnas gratias debes agere ꝛ non contumelias reddere. ¶ Item patiētia vita gubernatur. Hoc. n. facit patiētia cordi qđ facit gubernaculuꝫ naut. Vñ. Pro. xiij. Qui patiens eſt multa gubernat ſapientia quia doctrina viri per patiētiaꝫ noſcit. Pro. xxix. Vnde ſicut nauis fracto gubernaculo vētis ꝛ turbinibus agitat ꝛ tandem tempeſtate contuliſa frāgitur ad rupes vel ad ſcopulos. Sic etiam cor impatiens. Vñ dicit Pro. xiij. Paupercula ꝓtuliſa tempeſtate abſq; vlla cōſolatiōe. Hec paupercula eſt impatiēs alia virtutū poſſeſſiōe ꝛ gratia ſpoliata: quā cuiuſlibet tentationis tempeſtas a ſua ſtabilitate diuellit: ꝛ abſq; cōſolatione relinquit. ¶ Item patiētia tribulationis requirit ſoliditatem animoꝝ ꝛ virtutis. Nam cruda tegula ſi ponatur in flumie diſſoluit: cocta vo non. Ita quoq; homo carnalis qui nō eſt igne charitatis vel tribulatione decoctus deficit in aqua tribulationis. ¶ Item fons lutoſus iacto lapide facile turbat. arenoſus vo non. Sic homo plenus luto peccatiꝭ facili grauatur virtuoſus non quia nō contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit. ¶ Item qui in hac vita eſt ſine patientia ſimilis eſt homini qui in tempore pluuie ſine pluuiali mantello ſiue capa eſt. Et ſicut homo inermis eſt in medio hoſtium ſuoꝝ. Pro. xxv. Qui impatiēs eſt ſuſtinebit vānum.

¶ Capitulū. liij.

Pacem cordis ſiue ꝓſcientie ſeruare volēs dz ipm cor ſiue ꝓſcientiā cuſtodire ſicut cuſtoditur caſtruꝫ tpe guerre. Nam quando caſtruꝫ alicuius impugnatur ab aliquo ꝛ nō poteſt cum eo componere neq; pacem habere debet primo diligenter conſiderare vtrum in caſtro illo ſint aliqui qui pacem eius turbent. Et primo debet eos ſi quos inuenerit eijcere ꝛ de eis iuſtitiam facere ꝛ poſtea caſtrum munire ꝛ bene clauſum tenere. Et ſi iom nibus his nō poteſt caſtrū tenere dz dño legittio illud cōmendare vel reddere. Ex qbus colligūtur ſeptem que cuilibet neceſſaria ſunt ad cuſtodiēdum caſtrū cordis in pace. qꝝ vere eſt tanq̄ caſtrū inf inimicos ſitum ꝛ vndiq; obſeſſum ꝛ aū ipz tenet ſedē ſuā diabolus. q tanq̄ leo circuit querēs quē deuoret. Vbi gloſa dicit. Circuit tāq̄ hoſtis clauſos muros explorās an aliqua ps ſit minus ſtabilis q̄ ad iterora penetret. Sunt ergo cōtra inſidias eiꝰ ſeptē neceſſaria. ¶ Primū eſt diligēs conſcientie ꝓſeruatio. vt. ſ. videat ſi qđ eſt in corde qđ pacem cordis conturbet Apo. Heb. iij. Videte ne forte ſit in aliquo veſtꝝ cor malū. ¶ Secundū eſt peccatoꝝ cōfeſſio: que. ſ. eijciet de caſtro cordis peccata q̄ pacem cordis perturbāt Iſa. lvij. Creaui fructum labioꝝ pacem. r. j. Ad achabeoꝝ xxiij. Quādiu ſupeſt in me das. ideſt q̄diu differtur cōfeſſio impoſſibile eſt pacez. ſ. cordis eſſe negocijs. ¶ Tertium eſt operis ſatiſfactio vt fiat iuſticia vetur bātibꝰ pacez Iſa. xxxij. Eſt opus iuſticie pax. Et ps. Iuſticia ꝛ pax oſculate ſunt. Solet dici q̄ terra pacifica eſt ꝛ ſecura in q̄ tenet iuſticia. ſed multi ſunt ſicut latrōes qui nō faciūt de ſe iuſticiā: ſed fit de eis iuſticia: ꝛ iſti ſūt q̄ patiūtur penā iniuſti. i. Pet. iij. Nemo veſtrum patiatur vt homicida aut fur. ¶ Quartum eſt cordis clauſio. ſ. caſtrum cordis clauſum tenēdo: qđ fit ſenſus cor poris reſtringēdo. Sunt. n. ſenſus porte cordis p quas hoſtes ingrediūtur pacem turbātes Hiere. ix. Aſcēdit mors p feneſtras. ſ. ſenſuū ꝛ ingreſſa eſt domū noſtrā ſcilicet conſcientiam Lu. xi. duꝫ fortis armatus cuſtodit atriuꝫ ſuum. ſcilz clauſuꝫ tenendo in pace ſunt omnia que poſſidet ¶ Quintum eſt virtutum munitio. vt. ſ. fortiter muniatur foſſatis ꝛ muris virtutum. Sicut enim muri ingreſſum hoſtiū impediunt ſic virtutes vitijs obſiſtunt. charitas enim impedit ne intret auaritia caſtitas ne intret luxuria: humilitas ne intret ſuperbia ꝛ ſic de alijs. Vnde Judit. x.

Filij israel muris circũdederunt vicos suos in preparationem pugne contra holofernẽ. Sed nota q̃ vna ruptura muri id est vnius virtutis defectus sufficeret hostibus ad ingrediendum Job. vi. Quasi rupto muro & aperta ianua irruerunt super me. Ideo dicitur Phil. iiij. Pax dei que exuperat omnem sensum custodiat corda vestra. ¶ Sextũ est necessariorum pulsio vt castruz cordis sit bene munitũ victualibus & armis. scz ỏ pane verbi dei & scientie & vino cõpunctiõis & huiusmodi. Et nota q̃ quanto castrum est melius talibus munitum tanto magis peccant q̃ reddunt: & quia mandata dei pertingent ad tale munimentũ dicitur Isa. xl viij. Vtinam attendisses mandata mea facta fuisset sicut flumen pax tua. ¶ Septimuz est deo recõmendatio. vt. s. reddatur cordis castrum domino legittimo! dicendo. Pater in manus tuas cõmendo spirituz meum. Nam nisi dñs custodierit ciuitatem frustra vigilat qui custodit eam. Ipse autem est qui quando placet ei omnia reddit peccata Pro. xvi. Cum placuerint domino vie hominis inimicos quoq; eius conuertet adpacem.

¶ Capitulum. liij.

Peccatum opere impletuz appetitũ malum nõ satiat sed amplius accẽdit sicut fabri stillicidiũ ad horam ignem mitigat sed postea feruet ardẽtius & sic pctm ppetratũ plus exardescit q̃ añ Osee. iiij. Comederũt & nõ saturabũtur fornicabũt & nõ cessabunt Glo. Vires fornicantiũ deficiunt sed desideria inardescũt. ¶ Item peccatũ vnum quottidie trahit ad aliud. Est. n. peccatum quasi puteus sine fundo. Lapis enim in puteũ proiectus vel cadẽs si fundum non inuenit semper est in casu. In peccato autem fundus non est. Vnde cadens in peccatum semper in casu est continuo nisi manu gratie sustẽtetur. ps. Abyssus abyssum inuocat: abyssus enim dicitur quasi sine base. i. sine fundo Gre. Peccatũ q̃ per penitẽtiam nõ, diluitur mox suo pondere ad aliud trahit. ¶ Itẽ peccator est sicut ille qui ludit ad scacarium qui vno ictu, vel tractu nõ facto vel male facto totum ludũ vel totum lucrum q̃dit & sic vno opere malefacto vel neglecto totus fructus vite nostre amittitur & gratia dei & regnum eternum Eze. xviij. Si auerterit se iustus a iustitia & fecerit iniquitatẽ omnes iustitie eius q̃ fecit nõ recordabũtur. ¶ Item peccator est sicut ille qui hz oculos velatos & portatur de loco ad locum & nescit quo ducatur vel vbi sit. Thre. v. De nobis q̃ peccauimus. ideo obtenebrati sunt oculi nostri. ¶ Itẽ est peccator similis ceco q̃ cecidit in lutuz & non videt se inquinatuz cũ tũ multus sit deturpat⁹. ps. Cõprehenderũt me iniquitates mee & nõ potui vt viderẽ. & sicut ceco cadit sepe & offendit sic & peccator. Tob. xi. Cecus pater cepit offendẽs pedibus currere. ¶ Itẽ nota q̃ peccatũ est sicut gladius i corde: & sicut serpẽs in sinu. sicut venenũ in stomacho: & sicut latro in domo. Est enim peccatũ vt gladi⁹ vulnerando naturã: vt serpẽs mordẽdo cõsciẽtiam. vt venenũ extinguẽdo vitã. i. charitatem que est vitalis calor aie. ¶ Itez est vt latro expoliãdo animã. s. gratuitis donis. Item peccati impuritas nõ auferr a corde sine operibus pnie. cuius exemplũ apparet in stuppa. Stuppa. n. est lini purgamentũ & ab eo multis carpinatiõibus separatur. Similiter ẽt purgamentũ culpe indiget multis carpinatiõibus, penitẽtie. Quarũ vna sit in corde per ctritionẽ alia in ore p cõfessionẽ: tertia in opere p satisfactionem. ¶ Item peccata que sunt quedam infirmitates anime sanantur sicut infirmitates corporis. Sanatur enim corpus primo per emplastrum & sic sanatur anima per verbum dei quod trahit dolorem ab anima sicut emplastruz a corpore Ysa. xxxviij. Iussum est vt super vlcus Ezechie cataplasmaretur massa ficuum que dulcedinem verbi dei significat ¶ Item per sudorem qui humorem noxium repellit a corpore. Et sic anima per timorem qui peccatum expellit a mente

Ecclesiastici. Timor domini expellit peccatum Prouer. iij. Time dominum ⁊ recede a malo. sanitas gppe in umbilico tuo erit ¶ Item per lotionem vel balneum. iij. Regum. v. Vade lauare septies in iordane ⁊ recipiet sanitatem caro tua. Sic sanatur homo spiritualiter per lachrimarum effusionem in compunctione. ¶ Item p vomitum: sic anima per confessionem Ecclesiastici. xxxi. Si coactus fueris in cibo multum surge de medio ⁊ euome salies per compassionem venenum mortiferum vt refrigeret te. Qui sanari desiderat necesse est vt vulnus detegat. Unde dictum est leproso. Vade ostende te sacerdotibus ⁊ dum iret mundatus est. ¶ Item p diætam. i. per abstinentiam a peccato. Apo. i. Thessal. iiij. Abstineatis vos a fornicatione Ecclesiastici. xxvij. qui abstinens est adiciet vitam. ¶ Item per putridorum resecationem. i. per tribulationem Job. v. Increpationem domini ne reprobes. qr ipse vulnerat ⁊ medetur. ¶ Item p unctionem. i. deuotionem vel pietatem que mentem lenit Matthei. vi. Ungebat oleo multos egrotos ⁊ sanabantur. ¶ Item p munitionem. i. elemosynam quando homo minuit de bonis suis dando pauperibus. Lu. vi. Quod superest date elemosynam ⁊ ecce omnia munda sunt vobis.

¶ Capitulum. liiij.

Penitētia amara facit in homine sicut scamonea in arbore. Nam sicut dicit Ristof. in lib. suo de pomeriis. Si vis vt aliqua pirul ferat pira solueritia distēpera scamoneam cum aqua ⁊ infunde ipsam in foramen quod sit cum terebello vsq; ad medullam arboris: ⁊ obstrue foramen clauo qui sit factus de eadem piro vel alia ⁊ fient pira soluentia ⁊ valde relaxatiua. Sz non durat ista virtus nisi per septem vel sex annos. Unde oportet si volueris qr iterum vigoretur vt alia scamōea infundatur iterum. Et hoc est experimento probatum. Et eadem ratione forte possent fieri pira stiptica ⁊ contra fluxus valentia si arbori fuerit infusa stiptica medicina. Et similiter ego opinor quod hoc dilatari possit ad quarumlibet medicinarum effectus vt in fructibus se manifestent. immo etiam probabile est qr omnis species aromatica eodem modo infusa arbori vt balsamus muscus. ⁊ lignum aloes tam in sapore qꝫ in odore aromatizando se in fructu manifestaret. Intellige ergo per pyrum vsq; ad medullam ex terebellō perforatam hominem per verbum dei vsq; ad intima cordis compunctum: cui scamonea aqua distemperata infunditur. quādo pēitētie amara tristicia seu amara peccatorum memoria cum lachrymarum irrigatione miscetur. Sed tunc foramen clauo obstruitur quando per timorem domini cor peccato seu diabolo claudi-tur. Et tunc de tali arbore nascuntur pira relaxatiua quia scilicet a tali homine fiunt opera satisfactoria ⁊ peccati expiatiua. Quod autem ad conseruandam virtutem oportet scamoneam iterato infundere est quia ad conseruandam gratiam oportet penitentiam ⁊ peccati amaritudinem seu tristitiam frequenter innouare. ps. Dolor meus renouatus est. ¶ Iré penitentia est vt arena fossicia q̄ arena lz sit gratis in pondere est tamē vtilis in opere quia ex ea cum calce cōfecta edificatur domus materialis. Similiter penitentia licet sit gratis corpori tamen est vtilis spiritui. qr ex ea informata charitate edificatur domus spiritualis scilicet cōscientie. Sed nota quod arena fossicia que est bona ad edificia tribus modis est eligenda sm Palla. quia cognoscitur ex stridore ex colore ⁊ ex inhesiōe. Ex colore quidā quia aut est nigra. aut rufa. aut cana. Rufa quidem omnibus est melior ⁊ post illam cana postea nigra. Similiter penitentia est quedam rufa. vt illa que incipitur in iuuentute qñ feruet in homie sanguis aut rubea colera. Quedam vero est cana vt que incipitur in senectute. Quedam

vero est nigra vt que differtur in mor-
te.prima est optima. secunda pigra. ter-
tia est dubia.ps. Qm̃ non est in morte qui
memor sit tui. Mā q nō est memor dei in
vita multo minus est in morte. ¶ Secun
do cognoscit ex stridore. qz scz illa arena q̄
manu cōpressa edit stridores est vtilis fa
bricanti. Sic ille q manu cōpūnit.i. tactu
alicuius tribulationis premit si emittit stri
dorē nō impatiētie sz penitentie est aptus
ad fabricandū domū conscientie. Non ät
ille qui ex flagello nō mutatur. ¶ Tertio
cognoscit ex inspectione qz si in pāno vel in
lintheo candido vestis inspersa z excussa ni
hil macule reliquerit aut sordis egregia
est. sic illa est egregia penitentia que nullā
maculam aut remorsum relingt in cōscie
na Apo.i. Cor.iiij. nihil mihi cōscius sum.
¶ Itē penitens dz facere sicut agricola q
quanto laboriosius agrum suū excolēdo
exercet tanto vberius domū suam fructi
bus replet. Ager enim noster est corpus
qō quanto quis magis excolit penitentie
laboribus tanto domus mentis interior
spūalibus pinguescit virtutibus. vnde di
citur Prou.xxiij. Diligenter exerce agrū
tuū z postea edifices domum tuā. ¶ Jterz
penitens debet viuere in timore z spe. Si
cut cum nauis concutitur in aqua vna ps
eius descendit sub aqua z alia elevatur.
Sic anima penitentis partim dz descēde-
re se humiliando per timorē partim vo
assurgere se confortādo per spem. ¶ Jtez
pnia in mortali peccato facta est sic mone
ta falsa. vnde sicut non liberat homo sol
uens monetam falsam vel que nō habet
formā debitam. Sic non liberat facies pe
nitentiā in mortali peccato quo ad deum
z premiū vite eterne nisi sit iformata cha
ritate.i. Corin.xiij. Si tradidero corp⁹ me
um ita vt ardeā charitatē aūt non habue
ro nihil mihi prodest. ¶ Itē penitere pro
ponens in morte similis vī esse illi qui lu
dit ad scacos ēt parum de ludo scās z co
gitat apud sezego primo pmittam mihi fa
miliam auferri. Deinde mactabo illuz cuz
quo ludo z in fine in angulo concludā eū
z vincam eum cū ille cum quo ludit sit pe
ritissimus lusor. Sic velut lusor imperi-
tissimus est peccator qui semp in ludo ten
tationum succūbit qui familia virtutum
z bonop opez per peccatū amittit. Et pe
ritissimus lusor est diabolus qui scz a pri
cipio mundi exercitatus est in ludo tenta
tionuz. Qua ergo presumptione confidit
peccator q in angulo debeat eum macta
re.i. in fine sue vite. Dicit enim Grego. q
tanto diabolus graniores tentationes in
gerit quanto magis fini propinquari con
spicit. ¶ Item sicut fatuus reputaret nau
ta qui expectaret nauem suam gubernare
quousqz incideret in periculum sic z qui
vitam suā non dirigit ad portum salutis
anteq incidat in periculum mortis Pro.
xv. Dir prudens dirigit gressus suos.
¶ Item aūs non expectat ictum sagitte.
qñ videt arcum extentum sed ante euo-
lat: sed miser homo expectat ictū mortis
ante conuersionē. ps. Nisi conuersi fuerit
tis z. ¶ Item penitēcia humilis renouat
faciem mentis. Vnde assimilatur cuidam
vnguēto quod fit ex simo cocodrilli quo
facies vncte ostenduntur leues esse velut
iuuenes facies. Quasi enim simus cocodril
li est vtilitas peccati ex cuius recognitio-
ne salubre vnguentum conficitur humi-
lis penitentie. Quod videlicet faciē men-
tis vetustate deformen renouat z refor-
mat Eph.iiij. Renouamini spiritu men-
tis vestre z induite nouum hominem z.
¶ Item penitentia quanto magis est la-
boriosa tanto magis est fructuosa. Vnde
assimilatur lino. quia linum requirit mul
tum laborem quia seminatur purgatur
z maturatum recolligitur z in fasciculos
coaptatur aque macerandum exponitur
extractum soli desiccandum exponitur
tandem multis tunsionibus z artificijs a
suis superfluis purgat z per decoctionē
z multas lotiones fila ex eo facta ad albe
dinem deducuntur. Nō enim linū a suo
viroze terrestri perfecte spoliatur nec p
fecto candore decoratur nisi multotiens
cōtūdatur decoquat z soli expositū aqua
sepius aspergatur. Sed sicut linuz requi-
rit multos labores ita z sine dubio habz

multas vtilitates. Mam ex eo fiūt vestes ad induendū: vela ad nauigandū: retia ad venandū ꝛ piscandū: fila ad suendū: funes ad ligandū: cordule ad sagittandū: ligamina ad cōnectendū: linee ad mensurādum: linteamina ad qescendū: cortine ad ornādum: sacci ꝛ burse ad cōtinendū: mātilia ad pqescendū. Sicꝫ ēt nō pōt homo sine multo labore pficiaꝫ emūdare: vnde multa laboriosa requrūtur in pnia vt contritio cōfessio satisfactio siue restitutio ieiunīū elemosyna ꝛ oratio. Sed sicut habet laboriosum exercitiū ita hꝫ cōpiosuꝫ fructū. Habet.n. peccata purgare: naturaꝫ resuscitare: gram vtutes ꝛ merita reparare: celuꝫ aperire: infernū claudere. ecclesias recōciliare: ꝛ mīta alia bona facere. ¶ Itē penitēs dꝫ curare peccata sicut medicus vulnera curat. Mam prio medicus vulnus detegit deinde medicamentū appōit quasi.n. vulnus detegit q peccatū cōfitendo pdit. sed q ipsum cū amaritudine plāgit quasi medicamentū apponit. Et iō sicut dicit Grego. Qui mala q̄ perpetrabat insinuat sed falsa q̄ insinuauit recusat ḡi subducta veste vulnus detegit sed torpēti mente medicamentū vulnerū nō apponit. Cōfessionis igit vocē solus necesse ē vt medor exeutiat ne vulnus pditū sed neglectum qō licentius iam p humanam notitiam tangitur deterius putrescat. ps. Iniquitatē meam annūciabo ꝛ cogitabo pro peccato meo.

¶ Capitulum.lv.

Perseuerātiā boni incepti nō dꝫ hō dimittere ꝓpter aduersitatē siue difficultatem vel ꝓpter tentationē Sicut q mare nauigant ꝓpter ꝛnuꝫ ventū nō dimittunt nauigare sed ꝛ ventū pseuerāter laborant donec ad portū veniāt. Et canis venaticus segtur leporē p spinas ꝛ tribulos donec apprehēdat. Et sic nos deuꝫ.i. Cor.ix. Sic currite vt cōprehēdat. ¶ Itē pseuerare non pōt in bono qui hꝫ in aia infirmitatez vel corruptionē peccati. Sic hō sanus ꝛ fortis cōtinuat viā suam, sed hō eger ꝛ debilis ꝛñ incipiat viam cito ō ficit. sic iustus pseuerat sed peccator nō cōtinuat. Job. Tenebit iustus viā suā ꝛ mūdis manibus addet fortitudinē. Poma enim putrida ꝛ vermiculosa ꝛ sine cauda cadunt de arbore: sed sana bene se tenent vsqꝫ ad maturitatem. Sic peccatores interius putridi ꝛ vermiculosi ꝛ carentes cauda pseuerantie cito cadunt a modico vento tentatiōis Job. xxvij. Tollet eū vētus vrens de loco suo. ¶ Item pseuerantia boni opis assimilat tunice ioseph. Mā ioseph sicut dicit Greg. q inter fratres suos iustus vsqꝫ ad finem ipse pseuerasse ō scribitur solus talarē tunicā habuisse phibetur. Mam quid est talaris tunica nisi actio cōsummata. Quasi enim ptensa tunica talum corporis operit cū bona actō ante dei oculos vsqꝫ ad vite nos terminum tegit. Incassum quippe bonum agitur si ante vite terminuꝫ deseratur. quia ꝛ frustra velociter currit qui postquā ad metam venīat deficit.

¶ Capitulum.lvi.

Redicator assimilat seminatori qui.l.qñ vult seminare ḡtnor attēdere dꝫ. ¶ Prio loci q̄ litatē qr semē est ꝑm q̄ litatē terre dēs vel rar seminādū. Sicꝫ in pdicatiōe ꝑm q̄litatē auditor formari dꝫ sermo doctor vt Gre. dicat. Et iō ꝑm dispōnez ꝛ indigentiā audiētorum est rarius vel frequētius ꝛ breuis vel prolixius predicandum. ¶ Secundo considerare debet temporis congruitatē quia alicubi est tardius ꝛ alicubi celerius seminandum. Mam in locis humidis seminandum est celerius ne semen imbre putrescat: ꝛ in siccis tardius vt aqua prouenīat ne diu iacens penitus euanescat. Quasi loca humida sunt loca fluida ꝛ ad peccādum parata quibus verba sancte exhortationis cicius impendenda sunt ꝙ labantur in putredinem criminis. sed in hominibus aridis ꝛ indeuotis aliquādo tardius exhortationis semen non inconsulte differtur vt ex ipsa dilatione auidi⁹ suscipiatur. vel qr minus fructuose ponꝫ

gitur homini vbum sancte predicationis duz est in accidia z ariditate mentis z fructuosius expectat vt ei porrigatur postq̃ perfusus fuerit aqua cõpunctiõis. Et nota q illud qõ seminat celerius dẽsius eẽ dz q̃ id qõ seminat tardius.q.s.plura z frequẽtia mõita magi necessaria sunt hoi tentato q̃ homini ppuncto. ¶Tertio cõsiderare dz seminis quãtitatem.qi minus de semine iaciendũ est in terra pigui z humida q̃ in macra eo q in pingui nimis se multiplicat cõculcat z devastat:sed in macra nõ totum crescit sed aliquãdo perit. Quasi aũt terra pinguis est alia devota in qua exhortatiõis semen auidius recipit si partivs z temperatius iacit-sed terra macra est peccatoris cor carens pinguedine gratie in quo qi semen verbi plerũq; pditur oz vt frequẽtius seminet Eccles. xi. zMane semina semẽ tuũ z vespere nõ cesset manus tua.Quarto cõsiderare debet seminis vtilitatẽ.Sunt.n.quedam semina vtilia quedam vo sterilia ad fructũ pducendum.qõ quidam egyptioꝝ agricole hoc mõ pbare dicunt:Aream breuẽ loco subacto z humido in mense iunij excolunt z in ea diuisis spaciis oia frumenti z leguminũ semina spargunt.deinde in ortu canicule qui apud romanos. xiij. die kalendarũ augusti tenet exploꝛat que semina ortũ sidus exurat z que illesa custodiat.his abstinent:illa,pcurant:quia iudicium nore aut beneficij per annũ futurum generi vniuersq; sidus aridũ presenti exitio vel salute promisit ꝓut Palla.refert.Semina ergo inutilia que.s.ad ortuz canicule efficiũtur arida sunt curiosoruz predicatorũ quedam ampullosa seu philosophica verba que qdem arida z inutilia sunt:qz a canicula aduruntideo sũt in devota z infructuosa quia ex vanagloria proferuntur. Illa igitur sunt vtilia q̃ humore devotionis plena canicula.i.curiositas vel inanis gloria non deficcat zMat. xiij. Seminauit bonũ semen in agro suo. ¶Item pdicationis bonus fructus sequitur z puenit ex predicatoris bonis operibus doctrinã eius puenientibus sicut ex bona semente sequitur bona messis. Vnde Greg. Ille vberes fructus pdicatiõis colligit qui semina bone oparionis ꝓmittit. ¶Item sicut ex bona cultura agroꝝ sequitur abundantia frugum sic ex precedenti bona vita tribuit predicatori vbꝝ rum vtilium affluẽtia.Vnde Gregori.refert z dicit q tanto secundius pdicatiõis verbum tribuitur quãto in predicatoris pectore perfecti opis exaratione prevenitur.Ille nanq; bene loquẽdi facundiã accipit qui sinum cordis per recte viuendi studia extendit nec loquentem cõscientia prepedit cuz vita linguã antecedit. ¶Itẽ predicatores qui dicunt z non faciunt similes sunt carnificibus q carnes bonas alijs vendunt z ipsi pessimas comedunt. Et sutoribus qui bonos sotulares alijs preparant z ipsi pessimos portant. Sic sũt sacerdotes qui verbum salutis alijs ministrant z ipsi pessima q̃ alij perpetrãt.Item pdicator debet attẽdere qualiter z quando z cui predicat.Vnde Grego.dicit. In omne qõ dicitur necesse est vt cã tempus z persona pensetur si verba sententie veritas roboret:si hoc tẽpus cõgruum postulat.si z veritatem sententie z ꝓgruenti am temporis psone qualitas non impugnat. Ille enim laudabiliter spicula emittit qui prius hostem quẽ feriat conspicit zDale nãq; valide arcus corvna subiicit qui sagittã fortiꝰ dirigẽs ciuẽ ferit. ¶Itẽ predicatores q dicunt z non faciunt assimilant nautis poma portãtibus. Nãz hi qui poma portãtes maria transmeant.ip si quidem fructuũ odore pfruunt sed eorundem fructuũ refectione carent. Tales ergo predicatores dũ verba pfunda scripture legunt z alijs annũcianda in mente disponunt quasi per altum mare in nauimentis alijs poma ferunt. Ex quoꝝ ipsi non fructu sed solo odore pascuntur cũ non doctrine opera sed sola meditatõne potiantur.Vel nota q naute qui poma portant hec paleis admiscent vt ad terras illesa deferant:quia scilicet predicatores discreti iter grauia vl difficilia dogmata quedam leuia z facilia interponunt.

Nam aliquando scripture verba dubia vel difficilia per lenia ⁊ aperta declarant vt ad corda audientium sano intellectu pertingant. ℭ Item predicatorum verba assimilantur vittis quia corda audientiū ligāt. Vnde canti.iij. Sicut vitta coccinea labia tua ⁊ eloquium tuum dulce. Labia sponse predicatores sunt ecclesie quorum predicatio est vt vitta quia in auditorum cordibus diffusas cogitatōes ligant ne remisse defluant ne se per illicita spargant. ne sparse cordis oculos deprimant sed ad vnam intentionem colligant. Dicitur etiam coccinea quia sanctorum predicatio solo charitatꝫ ardore flāmescit sicut Grego. dicit. ℭ Item predicatores sancti assimilantur lampadibus. qꝫ est in eis ardor vite splendor doctrine fulgor fame. Per ardorem ergo vite. i. per feruorem spiritus purificant ⁊ consolidant seipsos. Sꝫ per splendorem doctrine illuminant sibi ꝓpinquos. i. illos qui eorum audiūt dogmata ⁊ verba a quorum scilicet cordib⁹ per flammam verbi errorum tenebras repellunt. sed per fulgorem bone fame edificant ⁊ rectificant distantes ⁊ remotos: Lampades enim vt dicit Grego. lucez suam longius spargunt ⁊ cum in alio loco sint in alio resplendent. Et ideo sancti predicatores quorum opinio longe late qꝫ claret. quia longe a se positis lucent q̄ si eorum itineri ne in peccatorum tenebras corruant velut accense lampades refulgent. Nam qui eorum fama vel exemplis auditis ad amorem celestium surgūt in eo qꝫ bona opera exhibent quasi ex lāpadis lumine resplendent Eze. i. Similitudo animalium ⁊ aspectus eorum quasi aspectus lampadarum. ℭ Item verba predicantium congruere debent morib⁹ audientium quia tunc sicut dicit Grego. vim sue rectitudinis amittunt quando auditori non congruunt: sicut medicamina vires perdunt que sanis membris apponuntur. Vnde etiam Gregorius nazāzenus dicit. qꝫ sicut nō vna medicine species omnibus adhibetur ita nec idem sermo congruit vniuersis.

ℭ Capitulum. lvij.

PRofectus anime in via dei habet quattuor gradꝰ quod apparet per exemplum in formatione caseꝰ. Vbi primo est lactis emūctio. secundo lactis coagulatio. tertio caseꝰ recentis ⁊ teneri formatio: quarto eius per morā temporis indurato. Emunctio fit per hoc qꝫ lac seiꝰ ab vberibus separatur. Et hoc fit in homine quando per manus dei expressionem: id est per diuine virtutis operationem mens eius ab vsu vetuste consuetudinis abstrahitur Job. x. Nōne sicut lac mulsisti me: deinde lac coagulo stringitur ⁊ hoc fit per hoc qꝫ penitens diuino timore se a peccatis continet ⁊ restringit ⁊ ad iustitie soliditatem colligere se contendit. Post hoc autem caseus recens in quadaꝫ tenuitudine formatur. Caseus enim recens est aliquantulum solidus. ita qꝫ non defluit: ⁊ est pinguis ⁊ adhuc aliquantulū mollis: ⁊ hoc est quando mens conuersi peccatoris in constipatione pinguescētis cogitationis astringitur vt nequaq̄ iam per desideria defluat sed in vno amore se colligens ad solidam formationez surgat. Sic ergo est aliquātulum solida per amoris formationem. pinguis per crescentez deuotionez sed adhuc mollis per lachrimarum de preteritis peccatis cōpunctionem. ℭ Item adhuc mollis ⁊ pauida propter carnis ex vsu veteri contradictionem. Postmodum autem caseus aquoso humore consumpto induratur. Et hoc est quando timore excluso charitate solidatur. ita vt nisi gladio verbi dei nō aperiatur. Et nota qꝫ caseus qui exterius est durus est mollior quandoque interius. quia amicus dei licet sit exterius durus vel sibi per carnis afflictionem vel alijs per iustitie correptionem semper tamen interius seruat mansuetudinis ac pie-

tatis molliciem ac dulcorē. Vel ꝛ exteri⁹ dura patiat intus tñ molli medulla diuine consolationis ꝛ gratie impinguat Job. x. Sicut caseum me coagulasti.

¶ Capitulum. lviij.

Prosperitas tpalis est iuditium pditionis ꝛ conuersio aduersitas signū salutis. Nam illi qui in hoc mundo in oibus ꝓsperā. tur similes sunt ifirmis de speratis voluntati sue a medicis derelict̄ qbus nihil qđ expetunt denegat. vnde sicut Grego. dicit. Desperatis relictis egris medici quicqđ pñt dari peripiunt. Qui autem ad salutē reduci pñt multa dari contradicunt. Sic peccatores qbus ꝺ prospa ad vota succedūt de eterna salute despati sunt. Sed qui salnādi sunt aduersitatib⁹ coercētur. Vñ deus malus bñficiū cōfert hoi qñ ipsum affligit q̄ qñ ipm prospera ri pmittit Augu. Cū mala volūtas potestatem accipit efficiēdi qđ cupit deus dando trahit ꝛ non dādo miserē. ꝓs. Dimisit eos ſm desideria cordis eor ibunt in adinuētionibus suis Grego. ¶ Sactandus vitulus liber ad pascua dimittit seruandus iugo premit. Quia iniustus ad eternam mortē currens effrenatis voluptatibus vtitur. Justus vo a delectatiōe trāsitorie iocunditatis restringitur.

¶ Capitulum. lix.

Pulchritudo corpalis vana existit. qz est sicut pulchritudo parietis. Nam pulchritudo parietis est ex exteriori pictura q̄ sublata apparet lutū qđ erat interius. Prouer. vlt. Fallax gra ꝛ vana ē pulchritudo. ¶ Item pulchritudo vestium quā gdaz hoies querūt vana est qz nō est pulchritudo sed pulchritudo accōmoda ta. Sic pulchritudo cornicule de qua dic fabula. q̄ ornauit se pēnis diuersax auiū q bus ablatis sibi ab alijs auibus apparuit nigredo carnis eius. ¶ Multum erubescere aliquis nobilis superbus mendicare ignobilibus. Sic erubescere ꝺ homo quando a vermibus ꝛ auibus mendicat pulchritudinē exteriorē cui pulchritudo naturalis sufficere ꝺ sicut alijs creaturis vt soli rose ꝛ alijs. Guido carthusien. ait vestes te ornāt pulchritudo cēt si tu eas ornares adeo ornatū querēdo oñdis te esse turpem: decor q cū veste induitur cū veste deponit: vestis pculdubio ē nō vestiri. Ber. fulgēt monilib⁹ sordēt moribꝰ.

¶ Capitulum. lx.

Unitio peccatox quorundam assimilat diploidi de qua in ꝓs. Induātur sicut diploide cōfusione sua. diplois qđē sicut dicit Gre. duplex vestimētū dicitur. Confusiōe ergo sicut diploide induti sūt qui in xta reatus sui meritū ꝛ temporali ꝛ perpetua animaduersiōe feriuntur. Soluos quippe pena a supplicio liberat quos mutat. Nam quos ꝓsentia mala nō corrigunt ad sequentia perducunt.

¶ Capitulum. lxi.

Ratione vti ꝛ ſm rōnem viuere competit homini ex ꝓpria forma. s. ex anima rōnali. Et ideo q rōne nō vtitur ꝛ ſm rōnem non viuit ꝓprie non est homo sicut ſm philosophū serra lignea non est serra ꝛ lapidea nauis non est nauis eo q̄ non ꝺ⁹ vsum ꝛ actum nauis qui est a forma licet habeat figurā ꝓpter materiam figurabilē in qua est. Sic quodāmodo est de homie Ber. Quid bestiali⁹ hoie rōnē hñte ꝛ rōne nō vtente. vñ ꝓbs in primo ¶ Sethaphisice dicit q̄ aialia oia memorijs ꝛ imaginatiōibus viuunt. Hoium vo genus arte ꝛ rōmbus vivit. ꝓs. Homo cū in honore esset nō intellexit cōparus est iumentis insipiētibus ꝛ similis factus est illis.

¶ Capitulum. lxij.

Recidiuātes in peccata similes sunt sotularib⁹ vel pellicijs veteribus qui suturam tenere nequeunt. ꝛ ideo in lutum ꝓiciūtur

Sic recidiuātes nō retinent gr̄am vel charitatem. ⁊ ideo in lutum inferni proijciuntur. ps. vt lutum platearum delebo eos scilicet de libro vite. ¶ Item similes sunt recidiuātes paludis ⁊ aridis multitudus vitiis sincopi q̄ solo timore cedūt ⁊ fugiūt de prelio Sene. Plura nos terēt q̄ pretmāt ⁊ plꝰ opinōe q̄ re laboramꝰ. ¶ Itē similes sunt infirmis recidiuātibus in egritudinē qui debiliores fiunt q̄ ante. Et sic quāto frequētius cadūt tāto plus ledunt ⁊ difficilius resurgūt Luce. xi. Fiūt nouissima hoīs illius peiora priorib⁹.

¶ Capitulum. lxiij.

Esurrectionem humanorum corporum virtute christi fieri posse tam artis q̄ nature exēpla psuadent. Nam si artifex de cineribus arborū vl̄ herbarū vitrum purum facit ⁊ fractuꝫ vitrū liquefacit ⁊ reformat ⁊ de metallo imagines hominis facit q̄ de terra ferrū quid mirum si sūmus artifex hoc faciat ō coribus hominū philij. Saluatorem expectamus dominū nostrum iesum qui reformabit corpus hūilitatis nostre cōfiguratum corpori claritatis sue. ¶ Itē de puluere fenicis que sola auis est et aliam auem facit natura ⁊ ad rugituꝫ leonis suscitantur leunculi. Quare ergo non poterunt suscitari homines de pulueribꝰ suis ad vocem filij dei Joh. vi. Mortui audient vocem filii dei: ⁊ qui audierit viuēt ¶ Item si semina que prius moriuntur et putrescunt virtute nature postea vificantur multo fortius vtute omnipotentis dei mortui reuiuiscent. i. Corinth. xv. Insipiens quod tu seminas nō viuificatur nisi prius moriatur ⁊c.

¶ Capitulum. lxiij.

Satisfactio penitentie debet esse secundum mensuram culpe. Qui ad magnam mensuram acquirit ad magnaꝫ oportet q̄ reddat Deuterono. xxv. Pro mensura peccati erit ⁊ plagarū modꝰ. Matth. iij. Facite fructꝰ dignos penitētie. Glosa. Mā dz esse par fructꝰ boni opis cius q̄ multū ⁊ illius q̄ pauca peccauit. Et vbi abūdauit dictū abūdet ⁊ gra ⁊ opatio bōa. ¶ Itē sic tuscorū puerbiū dic. Ato tale guaina to tale cultello. Debet. n. esse gladꝰ p̄z mēsurā vagine. Et sic afflictio penitētie fm mēsuram culpe ⁊ q̄ plus bibit de vino delectatōis. plꝰ opz eū, soluere symbolū pene Apoc. ⁊ viij. Quantū glorificauit se ⁊ in delitiis fuit tantū date illi tormenta ⁊ luctum.

¶ Capitulum. lxv.

Ensuuꝫ cautela necessaria ē ad cordis custodiā sicut clausura ostiū ad custodiā domꝰ Thesaurꝰ. n. nō ē securꝰ vbi sūt oia ostia apta. Sic nō est thesaurus cordis securꝰ vbi sensus exteriores sunt pattuli vel icauti. s. ol ad loq̄ndum oculi ad videndum ⁊ sic de aliis. vn de sicut diligeret homo ostium ⁊ arcā bādis ⁊ clauis ferreis munitam ita dz multo diligentius sensuum suorum custodiā puritatem interiorem seruare que ē thesaurus cordis. ¶ Item si claudis ostium ⁊ fenestras contra ventum ⁊ pluuiaꝫ quare nō magis contra tribulationes ⁊ tentationes. Dominus enim vult tanuas esse clausas. Vnde ad discipulos tanuis clausis intrauit. Diabolus autem econuerso vult eas tenere aptas Ezech. xlviij. Porta clausa hec erit. Qñ ioseph erat clausꝰ. dominus erat cū eo Genes. xxxix. ¶ Item quādo fit in ciuitate aliqs tumultus i ali quo vico Burgeñ sapiētes claudūt ostia sua ⁊ fenestras suas sed stulti excūt ⁊ resistunt in mediū ⁊ redeūt frequēter vulnerati. Sic ⁊ sapiēs cōtra obbrobria litigationes ⁊ tribulationes claudit ostia oris sui vel auriū suaꝫ. ps. Ego ingt tanq̄ surdus nō audiebā ⁊ sicut mutus nō aperiens os suū. ¶ Itē cupidus diligēter circuit dolia vini sui ⁊ claudit vndiq; ⁊ obturat ne vinū effluat. Sic ⁊ tu sensus tuos ne gratiā ⁊ auriliū dei effundas. Felix ergo qui dicere potest. ostiū meū clausum ē ⁊ pueri mei. i. cogitatōes ⁊ affectionel me

cum sunt in cubili.i.in secreto cōscientie.

¶ Capitulum.lxvi

Criptura sacra assimilatur speculo. Vnde Gre. dicit. Scriptura sacra mentis oculis quasi qōdam speculum opponitur. vt interna nostra facies in ipa videatur. Ibi enī feda.ibi pulcra nostra ꝓspicim⁹.ibi sentim⁹ quātū ꝓficimus.ibi a profectu ēlōge distamus. ¶ Ite sacre scripture sermo assimilat illi pani quē dominus prebuit populo in deserto.de quo dicit. Sap.xvi. Panem de celo ꝓstitisti eis sine labore omne delectamētū in se habentē & omnis saporis suauitatem. Panis nāq; ille omne in se delectamētū & saporis suauitatē habuit qz sez i ore spūalium tuxta voluntatē edentiū saporē dedit:qz diuin⁹ sermo & omnib⁹ cōgruēs & a semetipo nō discrepās qualitati audientium conde scendit.quē dum elect⁹ quisq; vtiliter iuxta modum suum intelligit quasi acceptū māna in voluntatinz saporē vertit.sicut Gre.dicit. ¶ Itez sapientia sacre scripture inuestigāda est ad modum aque. ¶ Primo cū mentis humilitate. Docet enim Pall.in li.suo de agricultura.qō siquis vult puteum fodere & in quo loco inuēire possit aqua inuestigare hunc modum tenere debet. ¶ Mane āte ortū solis his locis quib⁹ aqua querenda est equaliter ꝓnus mēto ad solum depresso iacens i terra spectare debet orientem & in quo loco aspicies subtilē nebulaz in aere consurgere viderit & se velut rorez spargeresigno ārīquo vicine stirpis vel arboris prenotare. Nam constat siccis locis vbi hoc fieret aquam latere. Sicut ergo cum ꝓstratione corporis querenda est aqua materialis ita quoq; cum humilitate mentis inuestiganda est aqua sapientie salutaris Prouer.xvi. Vbi humilitas ibi sapientia Sed notandum q; qui se ad terraz ꝓsternit ad orientem dz spectare quia qui humilit scripture sacre perscrutatur misteria a christo de quo scriptum est. Ecce vir oriens nomen eius cozundem itel ligentiam debet & petere & spectare. Vnde Jacobi.i.dicitur. Si quis indiget sapientia postu.a deo qz dat omnibus affluenter &c. Ipse enim christus deus est sapientiam prestans paruulis.i.humilibus. Vnde iacens & orientē conspicies subtilē nebule vapores cōspicit qui se velut rorē spargit. Quia q hūili mente a christo sapientiam petit primo hāc quasi subtili & tenui vapore.i. consideratione percipit q̄ post paulatim exercescens velut ros desuper veniens copiosius ac largius se infūdit ¶ Math.xi. Abscondisti hec a sapientibus & prudentibus & reuelasti ea paruulis ¶ Secundo inuestiganda est cum cordis puritate. Dicit enim idem Palladius qz si i aliquo loco vbi nō sit lacuna neqz alii quis ex consuetudine humor iudicat aut transeat in tenui salta salix siluatica vt rens arundo ederaqz humore gignantur fodiat loc⁹ ille latitudie pedū trium altitudie pedū quinq; & proxime ad solis occasū mundum vas ereum vel plumbeum iterius vnctū immersum ponatur in fūdo ipius fossionis & supra fossam cratis de virgis ac frondibus additaqz terra spacium omne coopertatur sequenti die aperto loco si in eodē vase sudores itrinsecus inuenīatur aut stille aquas ibi esse nō dubites. Sicut ergo ad inuiendā materialē aquam congruit habere vas mundū,ita ad inuestigandum spiritualem sapientiā cōuenit habere cor purū Sapiē.i. In malīolā animā nō introibit sapientia. Sed notandū q; idē vas de solida dz esse materia sez ereum vel plumbeum vt videlz inuestigator spūalis sapiētie ipm vas cordis solidū hēat nō cōfractū sicut illud de quo dicit Eccli.xxi. Cor fatui quasi vas cōfractū oēm sapientiā nō tenebit. ¶ Ite debet idē vas esse interius vnctū illa vnctione dz de qua dicit.i. Joh.ii. Vos vnctionē quam accepistis ab eo manet in vobis & nō necesse hētis vt aliqs doceat vos sed sicut vnctio eī docet vos de oibus. ¶ Item q; idē vas debet sub crate viminea per diem operiri & sequēti die discoopiri signat q; sacri inuestigator eloquii

⁊ debet se tacēdo aliquādo occultare ⁊ ali quando scz oportuno tempore se docen do propalare. Vel primo debet se absco dere ad studendum ⁊ meditandum ⁊ po stea se propalare ad aquam doctrine stil landum. Sed iterum nota q̄ non est que renda aqua sapientie salutaris in lacunis .i. in hereticorum doctrinis seu libris neq; vbi sit humor trāsiens .i. mundana scien tia que solū trāsitoria querit sed in her bis humorosis ⁊ semp virētibus .i. in sa cre scripture seu sancte ꝑ doctrinis i qui bus abūdat humor spūalis devotōis ⁊ viror virtutis vel ꝑpetue veritatis. ¶ Ter tio inuestigāda est cū mētis trāquillitate Dicit enim idē Palladius q̄ si vas figuli siccū neq; coctū cadē rōne pōatur ac fiat operiat altera die si aquaꝑ vena est in ꝑ senti vas ꝓcepto humore soluetur. Sim liter in inuestigādo diuiná sapiētiā dz eē vas siccū ab humore cōcupiscētie ⁊ nō co tium caloribus ire. Mā iste due passiōes maxime mētē inquietāt ⁊ reddūt ineptaz ad percipiēdū lumē sapiētie scz passio ocu piscētie ⁊ ire. Vñ opz inuestigatorē diui nū eloqui ab vtraq; passione mētē habe re trāquillā. Et ꝛō castitas ⁊ māsuetudo maxime ꝓferre dēt ad cōtēplatiōez sapiē tie. Jac. i. in māsuetudine suscipite insitū verbū ꝛc. ¶ Quarto inuestigāda est cū de votionis suauitate. Nam idem Palladi us dicit q̄ lucerna oleo plena ⁊ incensa si ibi similiter tecta ponatur ⁊ secunda die inueniatur extincta superstitibus alime tis aquas idem locus habebit. Similiter inuestigator sacre scripture debet habere lucernam .i. mentem oleo devotionis ple nam q̄ talis mens est que aquam vere sa pientie efficacius ⁊ fructuosius inuenit. Sed notandum q̄ in ipsa aque inuestiga tione lucerna accensa extinguitur. q̄ cō templatōe diuine sapiētie vel in ipa ꝑfū ditate scripture humani ingenii claritas obūbratur ita vt mēs nihil quasi se scire credat quē valde se forte prius scientem reputabat. S. lucerna extincta aqua di gnoscit. q̄ hūilitate mēti ⁊ inscias se repu tanti sapiēta celestis infundit. ¶ Quinto inuestigāda est cū affectionis auiditate. di cit enī idem Palladius q̄ si in eo loco fo cū feceris ⁊ terra vaporata humidum fu mū nebulosumq; ructauerit aquas ibi eē cognoscis. Sic in inuestigatione scripture necessarius est focus .i. feruēs ardor discē di Damas. Si fuerimus affectuose discen tes crimus ⁊ multa scītes. Sed notandū q̄ ab hoc igne cōsurgit fumus humidus ⁊ nebulosus .i. inquisitio que est nebulosa .i. obscura in dubitādo sed humida .i. facti lis in suscipiendo sicut id qō est humidus vel molle impressiones faciliter recipit. ¶ Ite est fumosa .i. subtilis est in inuestigā do ⁊ est feruida in addiscendo. ¶ Sexto quoq; manifestatur aqua salutaris scītie .i. sacre scripture intelligentia ex doctrine cōmunicabilitate. Nam vt idē sepedict⁹ auctor testatur. Pellus lane eque positus vel coopertū si tantum humorez colligit vt alia die fundat expressum copias aque ibi esse testabitur. Sic qui docendo aquas sapientie copiose alijs fundit signum est q̄ copiose hauserit philosophus. Sig̃ um sapientis est posse docere. Cū expressione aque .i. ex ipsa cōmunicatione doctrine re uelatur plerūq; doctori aqua .i. intelligen tia celestis sapientie.

¶ Capitulū .lx vij.

Imilis deo fit hō triplicit. Mā fm artem similitudo
s alicuius rei in aliquā ma teriā inducit. Vno mō per subtractionez. sicut in scul ptura ⁊ sic anima efficit si milis deo p ablationē culpe vel p subtra ctionē conceptus materialis substantie. Est enim deus actus purus ⁊ immateria lis. iij. Regum. vij. Sculpsit cherub leōes ⁊ palmas ⁊ similitudinē hominis stantis. ¶ Secūdo per appositionē sicut in pictu ra vbi apponunt lineamēta ⁊ colores. Et sic anima efficitur deo similis per appo sitionem gratie ⁊ virtutū Ecc. xxxviij. Cor suū dabit in similitudinē picture. ¶ Ter tio per impressionē sine adhesionē sicut i figura sigilli quādo iheret cere. Et sic alia efficietur similis deo per inhesionē glorie

Eccli.xlv. Simslem filiū fecit in gloria sanctorum.t.i. Joh.iij. Scimus qñ cū apparuerit similes ei erimus.

¶ Capitulum.lxviij.

Implicitas innocētie nō cōuenit cū subtilitate malicie. Dñ prohibet Leuitici.xix. Vestem q̄ ex duobus texta est nō induēris. Mā in vestimento ex duobus cōtexto sēl lana t lino interdicitur cōiunctio simplicitatis innocētie que significat per lanam t subtilitas malicie que significat per linū. ¶ Jtē simplicitas iustorū assimilatur lampadi. Habet.n. vitrum puritatem carnis honestate:papirum albū in mētis puritate.oleum pingue in operis pietate.ardet dilectione:lucet discretione. Sz aliquando cotemnitur ex humili ostensione Job.xij. Lampas contempta apō cogitationes diuitum. Grego. Sepe contingit vt electus qui ad eternam felicitatem ducitur continua hic aduersitate deprimatur:non dignitatum gloria honorabilez ostendat:nulla ei obsequentium frequentia suppetat.nulla hunc humanis oculis vestium pompa cōponat.a cunctis vō despicabilis cernitur t huius mundi gratia indignus estimatur. Sed tamen ante oculti iudicis oculos virtutibus emicat.vite meritis corruscat.honorari metuit despici non refugit. Corpus continentia afflcit:sola in animo delectatione pinguescit mentem semper ad patientiam preparat. Et electus pro iustitia de perceptis contumelijs exultat afflictis in corde compatit. de bonorum prosperitatibus quasi de p̄prijs letatur sacri verbi pabulum mente volut: tus ruminat. Et inquisitus quodlibet eloquij dupliciter ignorat. Vnde itaq; iusti simplicitas t lampas esse dicitur t cōtempta. Lampas quia interius lucet intus ardet flamma charitatis foris nulla gloria resplendet decoris.lucet ergo t despiciatur quia flagrans virtutibus abiecta estimatur.

¶ Capitulum.lxix.

Sollicitudo t actō seculi assimilatur molę farinā molenti. Mam mola in giro ducitur t farina pfertur. Vnaquęq; igitur mūdi actio est mola. Quia dū multas curas colligit humanas mentes quasi per girum vertit atq; ex se velut farinas proijcit.quia seducto corde semper muntissimas cogitationes gignit sicut Grego. dicit. ¶ Jtez sollicitudo seculi causatur ex tribus. Tria.n. precipue sunt q̄ reddunt homines seculi sollicitos t operosos scilicet asperitas pauptatis cupiditas laudis t amor voluptatis. Vnde homines seculares similes sunt colūbis de quibus dicit Palladius q̄ fetus frequētant si ordeum terefactū vel fabam vel orobum sepe consumant. Quid.n. est columbas fet? multiplicare nisi seculares homines p lucra frequentia pecunias augere etiā per sollicita studia laboriosa t secularia opera frequētare. Ad que videlicet ō compellūtur q̄ ordeo faba t orobo pascunt. Si quidem in ordeo asperitas.in faba vō vētositas. in orobo onerositas inuenitur. Vnde in ordeo asperitas paupertatis. Mam etiam pauperes rustici ordeaceo pane pascūtur Faba vero cum sit ventosa inflationis ē generatiua. Vnde glorie vel laudis humane signat appetitum qui inflationem t tumorē superbie inducere consuenit. Orobus autem est genus leguminis quo tauri impinguari dicuntur. Vnde amorē voluptatis significat qua taurus.i. caro indomita.i.non subiecta spiritui delectatur Quia igitur ex his tribus vitijs ois mundana solicitudo causatur dicitur.i. Joh.ij Omne quod est in mundo est concupiscētia carnis.t concupiscentia oculorū t superbia vite. Mā cōcupiscētia carnis voluptatem requirit. Concupiscentia oculorū idest auaritia paupertatem fugit. Superbia vō vite ex humana laude vl gl̄ia vellat ex faba vēter intumescit.

¶ Capitulum.lxx.

Pes assimilatur amori. quia scilicet nauem idest animā fer-

uat.ne a procellis tentationū ⁊ tribulatio
num irrumpatur vt innuit Apostolus
Hebreo. vi. vbi ait. Qui confugimus ad
p̄positam nobis spem quam sicut ancō
ram habemus ratam ⁊ firmam. Vbi dicit
glosa Augustī. Si videris te fluctuare in
mari huius mundi noli abrumpi ab an-
cora antequam intres in portum. fluctu-
at nauis. sed non longe a terra proiicie-
tur. nec in eternum fluctuabit ⁊ si ad tem
pus fluctuat. ¶ Item spes baculus est in
via huius vite peregrinanti. ⁊ qui huic
baculo innititur non corruit ꝑ. Non
delinquent omnes qui sperant in eo.
¶ Item non fatigatur nec deficit Isa. xl.
Qui sperant in domino mutabunt for-
titudinem.

¶ Capitulum. lxxi.

Vbdim multus peccant te
mere reꝓhēdēdo facta su
o orū maiorū. Et similiꝫ infir
mi vel peccatores temē iu
dicādo vl redarguēdo fa
cta vel dicta iustorum. Cu
ius exemplum ostenditur in arca testamē
ti. quam bobus calcitrantibus inclinatas
leuites qui casuram credens erigere vo-
luit mox sententiam mortis accepit vt
habetur. ij. Re. vi. Quid nanq; sicut dicit
Gre. est mens iusti nisi arca testamenti:
Que gestata bobus calcitrantibus inclī
natur. quia nonnunq; etiam qui bene ꝓ
est dum subiectorum populorum confu
sione concutitur ad dispensationis con-
descensionem ex sola dilectione mouē-
tur. sed in hoc q̄ dispensatorie agitur. in
clinatio ipsa fortitudinis casus putatur
ab imperitis. Vnde ⁊ nonnulli subditi cō-
tra hunc manum reprehensionis mittūt
sed a vita protinus ipsa sua temeritate ō
ficiunt. Leuites igitur quasi adiuuās ma
num tetendit sed delinquens vitam per
didit. Quia dum infirmi quiq; fortium
facta corripiunt ipsi a viuentium sorte re
probantur. Aliquando etiam sancti viri
quedam minimis condescendentes di-
cunt. quedam vo summe contemplantes
ꝓferunt. dumq; vim vel ꝓdescēsionis ne
scīūt vel altitudinis hec stulti reꝓhēdūt
Et quid est iustum de sua condescensiōe
vele corrigere nisi inclinatas arcam sup-
ba reꝓhensionis manu releuare. Et quid
ē iustū de incognita locutiōe reꝓhēdē ni
si modum eius fortitudinis lapsū reputa
re: Sed perdit vitam qui arcam dei tumi
de subleuat. Quia nequaq̄ quis sancto⁊
corrigere recta ꝓsumeret nisi de se prius
melior a sensisset. Vñ ⁊ leuites idem recte
ozā dr qui videlz robustus dei interꝓtat
qi ꝓsumptores quiq; nisi audaci mente
robustos se i domino crederent nequaq̄
meritoriaz facta vel dicta velut infirma iu
dicarent. Cum igitur quedaz facta melio
rum deteriorib⁹ displicēt nequaq̄ hoc
qō mentem mouet retinendum est. ꝙz cuꝫ
humilitate magna ꝓferendum vt itētio
pie sentiētis eo modo seruet forma recti
tudinis quo piter graditur humilitas.
Et libere ergo dicenda sunt que sētim⁹
⁊ valde humiliter ꝓferēda que dicimus
ne quod recte intendim⁹ hoc elate ꝓferē
do non recte faciamus sicut Gre. dicit.

¶ Capitulum. lxxii.

Vbia secular⁊ potentie
affl⁊atur turri babel de q̄
f hētur gen. xi. Et hoc ꝓpto
rōe cause sc⁊ ꝓp quam fuit
edificata. q̄ sc⁊ fuit triplex.
¶ Primo fuit timor di-
luuij. Timebāt enī hoies
ne iterꝫ diluuiū fieret ⁊ tō se ꝑ ipm ꝓmūi
re voluerūt edificādo excelsissimā turri
quā aq̄ diluuij nō posset operire. In quo
signat q̄ supbi ⁊ potētes sp sūt in timore
ne a sua altitudine deijciant. Vñ cōantur
se ꝓmūire oñdēdo tyrānice alijs altitudi
nē sue potētie ad hoc vt sp plus timeāt ⁊
maiores reputent. ¶ Scōa cā fuit ꝓ cupi
ditate dñandi. Hoc enī factū ē ab hoib⁹
de cōsilio nēroth q volebat dñari eis. In
quo significat ambitio mūdanoꝝ pp quā
vn⁹ appetit alteri dñari⁊ sicut dr Eccl⁹
viij. interdū dñat hō hoi in malum suū.
¶ Tertia cā fuit ꝓ celebrarōe nois. vñ di
xerūt. Venite faciamus nobis ciuitatē ⁊
turrim cuius culmē ptigat ad celū. ⁊ cele

premus nomẽ nostrũ anteq̃ dividamur ⁊ vniuersas terras. vbi artẽde ẽdruplex studiũ tyrannoꝝ ⁊ supboꝝ. ¶ Primus ẽ ad cõmoditates corpales hũdũ pp qõ isti cogitauerũt ciuitatẽ facere. vt. s. omodꝰ vi uerẽt. ¶ Scõs ẽ ad se fortificãdũ pp qõ cõgitauerũt turri maximã edificare. s. ad fortitudinẽ. Vñ dic. Josephꝰ q̃ tãta fuit grossitudo ciꝰ. vt aspiciẽtib⁹ de ꝓpe lõgitudo videret minor. ¶ Tertũ ẽ ad se exaltandũ. vñ cogitauerũt celũ attingere imitãtes. s. illũ q dix̃ Isa. xiiij. In celũ ascẽdã ⁊ sup astra celi exaltabo solũ mcũ. ¶ Quartũ studiũ ẽ ad nomẽ suũ dilatandũ. Et sic cogitauerũt isti nomẽ celebrare siue apud psentes pmagnitudine ⁊ pulcritudie opis siue apud posteros de operis firmitate ⁊ perpetuitate. ps. Vocauerunt nomina sua in terris suis. ¶ Secundo superbia potentum affligit illi turri rõe materie q̃ habuerũt lateres coctos ꝑ saxis bitumẽ ꝑ cemẽto. Sicut aũt in cemento qõ fit ex calce viua intelligit vnitas charitatꝫ in saxo vo boni opis firmitas. Sic in bitumie accipit vnitas ⁊ colligatio impictatis. q̃ eoꝝ sẽ̃tes cõfederãtur. q loco sarti. i. de constantie hũt laterẽ coctum ptinacis malitie. ¶ Tertio rõne pñe siue terre vbi fuit edificata q̃ in terra sennaar. Vnde dr Geneb. xi. Qõ cũ pficiscerenꝫ de oriẽte i uenerũt cãpũ in terra sẽnaar q̃ habitauerũt i eo ⁊ ibi postea edificauerũt. Vbi nota ꝓmo superbie originẽ in eo q̃ isti edificatores turris ꝓfecti sũt de oriente ꝑ quem signat claritas originis. i. nobilitas natalũ ex q̃ frequent nascit ⁊ puẽit ambitio dominandi. Vel ꝑ orientes intellige xpm. de quo dr zach. vi. Ecce vir oriẽs nomẽ eiꝰ a cui⁹ claritate ⁊ hũilitatis exẽplo superbi ⁊ ambitiosi discendũt ⁊ inuenit cãpũ sez latitudinẽ ⁊ licẽtã voluptatis corpis. q̃ lata via ẽ pditionis. Vñ dicit eẽ in terra sẽnaar. i. feroris Qz. s. libertas voluptatis ẽ eã pditionis anime ⁊ feroris infamie. Vel turris superbie edificat i cãpo sennaar. i. feroris. Qz is superbia floreat ⁊ oleat mũdo tñ deo maxime fetet. Vñ superbi assimilantur ardeis q̃ alta scãdũt ⁊ fetidi sũt. ¶ Quare to ratione pene qz punita fuit hec superbia pena divisionis ⁊ confusionis linguarum ⁊ hec divisio linguarum est dissensio superborum. xxij. Inter superbos semp sunt iurgia. vbi. n. superbia ibi ⁊ contumelia. Item pp linguarum confusionem vocatum est nomen illius babel quia ibi confusum est labium vniuerse terre. In malis enim est confusio affectionum. Tot. n. linguis loquuntur mali. quot estuant desideriis. Et bene iungitur turri babel quia superbiam sequitur cõfusio. Prouerbio. xxix. Superbum sequetur humilitas. et humilem spũ suscipiet gloria. ¶ Item superbus hõ difficulter corrigitur. Cibus enim in quo nimis est de sale quasi perditus est sed non ille in quo parum est. quia potest apponi. Facilius enim sal cibo apponitur q̃ subtrahitur. Sic homo superbus qui nimis habet de sensu proprio difficulter obedit alteri ⁊ iõ non est flexibilis ad obedientiam. Sed humilis econuerso est qz humilis vacuus a sensu suo recipit alienũ qz videns sensũ suũ non sibi sufficere. alie no sensui acquiescit. ¶ Itẽ supbꝰ prelatus similis ẽ oui cui pauor imponit molaz ad collũ. que quantuncũq̃ sit misera. omnes tamen quasi domina precedere satagit. Sic homo quantuncunq̃ imbecillis fuerit. si fiat prelatus omnes sñi precedere se credit ⁊ se existimat omnibus meliorem. contra qõ dr. Eccli. xxxij. Rectores te posuerunt. noli extolli ne. ¶ Itẽ superbus similis est illi q̃ vult altaz domũ facere sine fundamẽto. Nã vult elevari ad gradum dignitatꝫ sine base humilitatis ⁊ iõ certus põt esse de ruina. Pro. xvij. Qui altam facit domuz suã querit ruinam. ¶ Itez superbus est quasi lucerna que de nocte lucet ⁊ in die vix apparet. Et similiter ligna putrida ⁊ quidaz vmes de nocte lucent. sed de die non. Sic superbi modo lucent in tenebris huius mũdi. sz in die iudicij qñ sol iustitie apparebit quales sint apparebũt. qz tunc videbunt in colore ꝓpio. Prouer. xiij. Lucerna impiorum extinguet. i. extincta monstrabitur.

¶ Capitulum. lxxiij.

Tacere dolorem ⁊ indignationem conceptaz aliquando non est bonum. Maz si cut dic̃ Greg. vulnera clausa plus cruciant quia cum putredo que intus fertur ejcitur ad salutem dolor aptur. Sic plerunqz nimis taciturni dnm non nulla iniusta patiuntur. eo in amariorem dolorem prodeunt quo ea que sustinent non loquuntur. Nam si illatas molestias cor tranquille diceret a conscientia dolor emaneret. ¶ Item tacere ⁊ loqui debet homo pro tempore. Cuius exemplum apparet in ostio. Ostium nanqz aperitur ⁊ claudit̃. Vnde ꝑs. Os meum custodiam os meo. ⁊ ostium circunstante labus mali. ex quo aperte docuit q̃ ⁊ per disciplinam lingua ret neri debeat. ⁊ ex congruitate laxari quatenus os discretū ⁊ cõgruo tpe vox apiat. ⁊ rursū taciturnitas claudat. ¶ Itē q̃ ori suo silentiū ⁊ locutionis discretiõez ñ appõit ẽ sicut ciuitas sine muro ꝓuerb. xxv. Sicut vrbs patens absq; murorū ambitu. ita vir qui in loquẽdo põt ñ cohibere spiritum suum. Glosa. Si murum silentij non hz. patet inimicorum iaculis ciuitas mẽtis. ⁊ dum ꝑ verba extra semet ipam prozicit apertã se aduersario ostendit. In periculo autẽ est ciuitas cui⁹ porta semp aperta est tempore guerre ⁊ i terra inimicoꝝ sita. Tales sũt illi apud quos nullus est silentium. nullum secretū nihil celare vel abscondere sciunt quicqd audiunt vel vident in publicum referũt. Cõtra quos dicitur. Prouer. xxv. Que viderunt oculi tui ne pro feras. i iurgia cito ne prozumpas ne forte emendare nõ possis. cũ dehonestaueris amicum tuum. ¶ Itez ille est sicut molendinum sine exclusa qui abundat verbis malis. sicut aqua ad molendinum. Vnde sicut molendino submittitur exclusa que fluxum aque retinet. q̃ amota fortius currit q̃ ante. Sic amota censura silentij maiori ipetu loquitur q̃ prius. Prouerbi. xvii. Qui dimittit aquã caput est iurgiorum. Aquaz dimittit qui se a fluxu verborum non restringit qui ẽ causa iurgiorũ ⁊ discordie. Eccli. xxv. Medes aque tue exitũ nisi modicum. ¶ Itẽ est sicut nauis sine gubernaculo. q̃ vadit non quo vult. sed q̃ ventus ducit. ¶ Itẽ nauis i aqua cito submergit nisi obstruatur. Sic homo qui os suum non restringit a verbis superfluis cito in peccata cadit. Prouer. xxvij. Os lubricum operatur ruinam. ¶ Item est sicut equus sine freno qui se impingit vbi nõ vult dominus eius. Ita hõmo non gubernans linguam ad ruinam tendit. Eccli. v. Lingua imprudentis subuersio ipius est. ¶ Itez sicut ad portã domus vel castri maior custodia apponenda ẽ quia qui habet portã de facili habz castrũ. Sic ad portã oris custodia est ponẽda. ꝑs. Pone dñe custodiam ori meo custodiaz. Prouerb. xvij. Qui custodit os suum custodit aiam suã. q. mors ⁊ vita i manibus ligue. ¶ Itẽ ẽ sicut vas sine operculo qõ immundum est ⁊ cito refrigerat. Sic hõ qui nõ custodit linguã suã immũdus est. Numeri. xviij. Vas qõ nõ habuerit operculũ ⁊ ligaturã desup immũdũ erit.

¶ Capitulum. lxiiij.

Tentatoriuz vel peccantiuz infirmitas habet quasdaz ꝓnosticatiões idest spũalis mortis vl salutis future significationes ad modum i firmitatis corꝑalis. Sunt enim nouez modi signoꝝ sanitatem vel mortẽ futuram infirmi significantiũ. quos ypocras in ꝓnosticis cõmemorat ⁊ de quib⁹ in eodem libro pertractat. ad quos medicus oportet attendere. tã corꝑales q̃ suo mõ etiam spũalem. ¶ Primum itaqz signuz est fortitudo infirmi morbũ facile tolerãtis ⁊ hoc est signum bonum. Contrariuz autem signum est debilitas suum morbũ pati nequeuntis. Spiritualiter aurez ifirmaf q tẽtaf morif ãt q desperat. Licz igf qf peccet si tñ adeo fortis remãet vt a bono ope nõ cesset signũ est bõi talis fortitudo infirmi. Si autem adeo fuerit egri animo debilis vt cesset ab effectu bone opatõis signum est mortis idest future dãnatiõis.

¶ Scom signum bonū est lenitas infirmi facile se mouētis. Contrariū autem ē grauitas infirmi inertez motū habentis. Cū enim hō interior aliqua tentatiōe afficit. ⁊ adeo lenis est vt facilit er cōuertat. reparande salutis spes indicat. Si vo tanta ē grauitas infirmi. vt obstinatus a peccato nequeat p̄uerti. signū finis est mal. ¶ Tertium est effigies membrorum que est sibi sano dissimilis. Hec effigies est in interiori hoie cōpositio mor̄ ⁊ mentis. exterius vo distributio actionū. Que est sibi sano silis: q̄dam actiones sequūtur tēperamentum religiose mētis. Tunc vo nō est sibi sano silis qū variatur per opa peruersitatis. ¶ Quartum est sanitas mentis ⁊ facilis appetitus. Oppositū eius est perturbatio mentis ⁊ difficilis appetitus. Sane mentis esse dicit qui a rectitudine p̄silij non alienatur. Facile vo cibum appetit q verbum vite qō est cibus aie libenter audit. Qui vo est turbate mentis ⁊ cuius appetitus est difficilis si verbū vite non appetit sed fastidiat necesse est vt mortem ppetue dānatiōis incurrat. ¶ Quintū est suauitas sōni congruo tpe facti infirmum iuuantis. Cōtrariū vo est eius malicia sōni nō congruo tpe facti infirmū nocentis Tempore cōgruo dormit qui dormit in nocte. i. qui mētis trāquille est in aduersitate: in hac quiete deū somniat: ⁊ hmōi somnus infirmū iuuat. dormit vo non cōgruo tēpore qui dormit in die. i. qui delectat in mūdi psperitate. Hic. n. somn⁹ ēpto magis placet. tanto magis infirmo nocet. ¶ Sextus est suauitas spiritus. Oppositū eius angustia spūs. Suauitas spūs. i. anhelitus est sermo p̄solatorius vt cum lenitate peccātez corripiat fratrē. Angustia vo spūs est sermo durus de quo dicit⁹ Eze. xxxiiij. Vos aūt cum austeritate impabitis eis ⁊ cum potentia. ¶ Septimū ē qualitas pulsus nāli similātis. Cōtrariū vo eius inequalitas pluralis. vt mō sit magnus. mō parvus: mō fortis: mō debilis. Arterie proce dūt a corde. Equalitas aūt pulsus in arterijs ē idēptitas vite p̄cedēs ex affectu cordis. Cum aūt mens in cōtrariū vitiū vertitur. tunc per diuersos motus inequalitas pulsus variat. ⁊ sic inequalitas mētis designat periculū mortis. ¶ Octauus est fortitudo virtutis in loco decoctiōis. cōtrariū eius debilitas virtutis in loco decoctionis. Primus decoctiōis locus ē stomach⁹. scōs epar. tertius cetera membra. Cum. n. cibus aie decoquet in stomacho memorie p recordationē in calore caritat⁹ p dilectionē: in ceteris mēbris p operationem. tunc fortitudo virtutis est in loco ō coctiōis. Si vo seq̄t debilitas vtut̄ signus est mort̄. ¶ Nonū est laudabilis purgatō p sudorē. Cōtrariū vo ei⁹ vituperabil purgatio per sudorē. Sicut aūt in qualibz infirmo aperiūtur corpis pori ⁊ p sudores fiat purgatio morbi sic p cōfessionem peccati fit laudabilis purgatio animi. Laudatur ēt sudor mediocris si hābatur in oib⁹ membris. Cui. n. sudor a toto corpe exit oium mēbrorū fortitudinē designat qō ē signū bonū. Similiter os vt sudor cōfessionis fiat de peccato cuiuslibet operatiōis. Cū aūt sudor fit tm̄ in quadam parte corporis vt in capite p̄cingit ex mēbrorū debilitate. Moraliter igit p egrū intelligē alius p caput intentionē p reliquū corpus actionum sequentium distributionem per sudorem cōfessionem. Cum aliqs igitur intentionem suam laudat ⁊ hoc quod male gessit conscius excusat credit esse vituperabilis huius purgatio sudoris. Quia sudor cōfessionis poros nō aperit quos excusatio clausos per obstinationē strinxit. ¶ Item nota q diabolus ampli⁹ tentat hoiem de illo peccato ad qō nouit eū p̄mouē. sicut guerrator impugnat castrum ex illa pāpue pte vbi debilius est Grego. diabolus mores vnius cuiusq; p̄spicit cui vicio sit p̄pinquus ⁊ illa ponit aī faciem ad que videt facilius inclinari mentem. Sicut ēt venator ponit laqueos vbi consueuerūt bestie frequētare pōs. In via hac qua ambulaui abscōderunt laqueū mihi Abscondit. n. diabolus peccati penā ⁊ oīa delectationē. ⁊ abscōditur malū a diabolo sicut pedica sub folio Job. xxij. Ab-

scondita est in terra pedica eius ⁊ decipula eius super semitā. ¶ Item sicut laqueꝰ sub grano: ⁊ sicut venenū sub morsello ⁊ hamus sub cibo. Eccle. ix. Sicut pisces capiunt hamo ⁊ sicut aues cōprehendunt laqueo sic capiunt homines tpe malo. ¶ Itē tentat diabolus plus fortes ꝙ debiles. qz debiles forte tētari deus nō permittit. nam miles nō mittit filiū suum ad prelū quādo parvulus est. sed qñ fortis est ⁊ potest arma ferre. ¶ Jhesꝰ rex villas campestres impugnare dedignatur ⁊ mouere exercitum ꝓ eas. sed cōtra fortia castra. sic diabolus fortiores impugnat acrius. Vnde qñ guerrator aliqs vult terrā alicuius capere. primo impugnat ipsius fortius castrū quo rapto tota terra capitur. qz per illud impugnat dñm castri ⁊ totā terrā eius. Sic diabolus magis impugnat eos q eminent in iustitia ⁊ fama: vt exemplo eoꝝ alij capiātur. Vñ. i. Regū dicit. qꝺ totū pondus prelij versum est cū in saul. Et in libro iudicum dicit. qꝺ philistei qui figurant demones acceperūt lansonē qui interpretat sol eorū. i. illuminās alios. ⁊ erutis oculis molere eum fecerunt. i. peccādo circuire. ¶ Item plus tentat diabolus penitētes ꝙ peccatores non penitētes. Nam penitētes sibi rebellant. ꝫ peccatores ei obediūt. Sicut reges castrū sibi subditū vel sibi subditos non impugnāt. sed sibi cōtrarios ⁊ rebelles. Sic diabolus sibi rebelles magis impugnat. Hostis noster quāto magis sibi rebellare nos conspicit tanto amplius expugnare cōtendit. Judith. xij. Ego nūꝙ nocui viro qui voluit seruire nabuchodonosor regi babylonis. populus autez tuus si nō contēpsisset me nō leuassez hastam meam contra eum. Item miles vel rex aliquis qñ castrum amisit nitit amicos requirere ⁊ cōgregat exercitum magnum sicut fecit pharao ad psequēdum filios israel fugientes ab eo Exodi. xiiij. sic facit diabolus ꝓ penitentes Ambrosius. Quottidiis experimēta didicimus eos qui cōuerti deliberant tentari acrius a cōcupiscētia carnis. ⁊ vigeri granius in operibus luti ⁊ lateris qui egyptū egredi ⁊ pharaonem fugere voluerūt. Jdeo dicitur Luce. xij. Quod cū immūdus spiritus exierit ab hoie conuerso. tunc dicit reuertar in domum meam vnde exiui. ⁊ vadit ⁊ assumit septē spiritus nequiores se ⁊c. Jsti septem spiritus sunt septē vitia quibus diabolus obsidet animaz quasi rex cū exercitu suo i q̄ exercitu superbia quasi vexillum portat ps. Posuerūt signa sua. Sic. Euidētissimū signū reprobōrum est superbia ⁊ electoruz humilitas quā cū qsqz habet in se aperte cognoscit sub quo rege militat. Vnusquisqz n. quēdam titulū portat operis quo facile dignoscitur subcuius potestate fuiat rectoris. Inuidia sagittas trahit detrahendo alijs. Hiero. no. no. Extenderūt linguā suaz quasi arcum mendacij ⁊ nō veritatis. lingua eoꝝ dolū locuta est. Ira aūt quasi funda lapides iactat ingeminans improperia. i. Reg. xvi. Semey maledicebat dauid mittens lapides aduersus euz. sed ipse prius se peussit in capite ꝙ alium in veste Eccles. xx viij. Qui in alium mittit lapidē sup caput ei⁹ cadit. accidia fossatum euacuat ab aquis gratie. Spiritus. n. tristis exsiccat ossa Judith. xij. Holofernes fecit precludi aque ductum ne veniret in ciuitatē cordis ips letificās ps. Fluuius impetus letificat ciuitatem dei. Auaritia fossata implet ꝑ terre notum cumulationē Bar. xi. Veniet rex aquilonis ⁊ cōportabit aggerez. i. diuitias rum. ⁊ capiet vrbes munitissimas. Multi videtur captionē suam multum diligere q̄ non cessant fossatum pauptatis implere diuitias cōgregādo Ecc. viij. Multos perdidit aurum ⁊ argentum: luxuria ignem cōcupiscentie succendit Job. xxxi. Ignis est vsqz ad cōsumptionez deuoras ⁊c. Gula hunc ignē nutrit ⁊ accendit apponendo ligna cibariox Re. xij. Nabuzardan succēdit domū dñi ps. incēderūt igni sanctuarium tuum. ¶ Item a tentationibus cito capitur qui nō expellit a se cogitationes carnales vel terrenas affectiones. Non enim diu potest teneri castr vbi non sunt hoies fortes ⁊ defensabiles. Vnde cum obsidentur castra extra muꝝ

tur paruuli ⁊ mulieres. q̄ non sūt vtiles ad bellandum. Sic facere debes de corde tuo ne cogitationes pueriles ⁊ affectus molles intus retineas. ¶Mulieres. n. sunt cogitationes ⁊ affectiones circa carnalia vel santes. Vnde dicitur. Mali. iij. Ecce populus tuus mulieres in medio tui. Paruuli vo castri cordis sunt affectiones terreno rum. Paruulus enim plus diligit pomū q̄ regnum. Prouer. i. Vsq; quo paruuli diligitis infantiā ⁊ stulti ea que sibi sūt noxia cupient. ¶Item nota q̄ tentat⁹ ⁊ impugnatus a diabolo dz orationi insistere. Debet. n. petere succursum a deo ille qui tentatur sicut faciunt obsessi in castro. Vnde viri Iabes miserūt ad saul pro succursu. cum obsedisset eos naas ammonites qui interpretat serpens. ⁊ significat diabolum. Frequēs. n. oratio vitio⁊ impugnationem extinguit. ¶Item tētatio diaboli vincit per humilitatem. Recte. n. diabolo non capit piscículos. i. humiles ad modum sez retiū magnoū piscato⁊. ¶Ipse diabolus vadit per mōtes superbie. Humiles vo per valles humiliatis. ⁊ ideo eos non inuenit. q̄ nō vadunt per viā suam Grego. Quotidie tela tentationū accipimus ⁊ nos ꝺ illū tela mittimus. si cōfecti tribulatiōibus humilia respōdeamus. Vnde humilitas sicut dictū est Antonio euadit oēs diaboli laqueos. ¶Item nota q̄ tentato⁊ decipit aiam sicut piscato⁊ murenulam. Nam q̄ serpens cum murenula coire volens eam sibilo ad se vocat ꝺ ét a piscatoribus sibilo vocat ⁊ capitur. Sibilus ergo serpētis est delectatio carnis. Sed sibilus piscatoris ei ꝺ̄ſ is est ipsa tētatio carnis in q̄ tentato⁊ malign⁹ aie ipsam carnis delectationē ad imaginationē adducit ⁊ sue fraudulētie ei spēm abscondit. q̄ ad qđ eā deducere finaliter debeat tēdendo nō ꝺſidit. ¶Item nota q̄ deus p̄mittit nō semp tētari vel tribulari boies sed quousq; sit purgatus ⁊ pbatus sicut paterfamilias nō dimittit bladū in cāpo ⁊ vinū in vinea quousq; putridū fit. sed quousq; sit maturū. Et furnarius nō dimittit panē i furno quousq; ſ. ꝓburatur. sed quousq; decoquatur. Sic deus in tentatione vel tribulatione hominē nō omnino derelinquit. sed donec ipse purget vel ꝓbetur. ij. Petri. ij. Nouit dominus pios de tentatiōe eripere. ¶Item tētationes vehemētes fatigant ⁊ debilitāt aiam rōnalem. sicut imbres pluuiales aīa vinde miam debilitant infirmāt ⁊ imbecille reddunt vindemiatū mustū. Vñ hec fatigatio repellenda est ab alia sicut debilitas hmōi remouet a musto. Dicit. n. in libro de vindemijs q̄ si pluuialibus ibidibus multis superuenientibus vue in vinea adhuc existentes. vel post vindemiā amplius q̄ oz mād ciāt ex necessitate ipsas calcamibus. Et si vindemiatū mustū ibecillius ee dicit certe gō qdem docebit re gustus. qñ vinū in dolijs mittit post primā ebullitionē cōfectis trāsfundat in alia dolia. ¶Danet. n. in fundo oē limosum pp graueditē. ⁊ adat vinū aliud ad decē. ſ. metretas cotule tres. Quidā aūt melius faciēs vinū coquūt quousq; vigesima ps eius cōsumat imittentes gipsi cētesimā. Paulati vo coq; ad ignē dimittūt vinū quoq; q̄nta eius consumat. ⁊ eo postea vtunt. Habes ergo multiplex remediū cōtra debilitatū vinū. i. cōtra lassatum vel tepefactū ex tētatiōb⁹ aiaꝝ. ¶Primo p̄ trāsuasionē. i. occupationē. q̄ varietas operis tedū tollit. ¶Secōo p̄ decoctionē. i. scie meditationem. q̄ iflāmat in nobis ignis amoris. ps. In meditatōe mea exardescit ign̄. ¶Ite p̄ gipsi imissionē. i. per sacre doctrine studiū. q̄ sicut mediāte gipso scriptura ipsimit tabule. sic mediante studio scripture doctrina ipsimit aīe. ¶Ite p̄ vini cōsumptionē. Nam ignis cui vas cordis adhere dz est ꝓsideratio passiōis xpi. Ibi enim ignis diuini amoris. maxime exarsit. ⁊ iō tepida corda ⁊ frigida marie calefacit ps. Ignis a facie ei⁹ exarsit. Et hic ignis omnem acciditam cōsumit. ⁊ aīe nouas vires addit. ¶Item tentationis languo⁊ repelitur sicut languo⁊ persici. Dicūt enim sapientes de agricultura periti. q̄ si persicus langūere incipiat vāgandus est. ⁊ inde stercorandus. Et dicit Pal. q̄ stercori

gatio eius melior est ex fecibus vini. qz talis stercorizatio valet ẽt contra pruinas. Alij ẽt dicunt. q melior est stercorizatio si irrigetur cum aqua decoctiõis fabarũ. Similiter si homo languere incipiat ex tentatiõe luxurie. oportet q vangetur. i. aliquo laborioso opere vl obediẽtie oneri exercitetur. Vel quasi vanga terrã scindens est penitẽtia carnem affligens per q̃ languor tentatiõis luxurie optime repellitur a carne. Si aũt languet ex tentatiõe superbie tunc dr stercorizari. Homo autez superbus tunc stercorizat quãdo ei suus defectus ꝛ vilitas ad memoriaz reuocat. Ad hoc ẽt valet aqua decoctiõis fabarũ. Quid enim sunt fabe nisi honores ꝛ dignitates mundane. que vẽto superbie implent mentem. sicut fabe ventrem. sed iste fabe aqua decoquũtur. qz scilicet in dignitatibus ꝛ honoribus positi multiplici tribulatione replentur. Vnde irrigatio huius aque. i. consideratio tribulatiõis ꝛ inquietudinis dignitatis. ꝛ potestatis mundane expellit languorem pfici idest ambitionem ꝛ appetitum dominij. sed si aliqs languet ꝛ tentatione auaritie stercorizet ex fecibus vini. Quid enim sunt feces vini nisi impuritates ꝛ vilitates mundi: q̃s dum animus prudenter attendit ea que mundi sunt velut stercora contemnit sm illud. Collocẽ. iii. Omnia detrimentum feci ꝛ arbitror vt stercora.

¶ Capitulum. lxxv.

Empus presens cõcessus est homini ad merendum. sed in futuro erit tps dominum ad iudicandum. Ille enim qui ludit ad decios facit auantagiũ comparationis suo quãdo dat ei decios vt iactet sic. voluerit. Sic facit deus peccatori q̃ quasi decios dat ei tempus ad bene operãdum mõ decios hẽmus. i. tps Seneca. Tps tñ nrum est. sed post mortẽ nõ est nostrum. sed tunc accipiet vel hẽbit decios ipse. s. xps. ꝛ iactabit cõtra nos decios ire. idest vocabit aduersum nos tps. ps. Cum accepero tempus ego iustitias iudicabo.

¶ Capitulum. lxxvi.

Imor domini stabilit mentes sicut lapides suppositi asserib⁹ siue tegulis sup tecta custodiũt eas ne a vẽto moueant. sic timor dñi. vt dr ecclc. xxv. Sup oia se supponit. Et sicut anchora tenet naues ne mergat ita timor tenet cor stabile ne pereliteretur. Grego. Anchora mẽtis est pd⁹ timoris. Item timor introducit amorem vt Aug. dicit sicut sera introducit filium. Et sic intelligitur de timore seruili. Sera nanq; sic filiz induci vt ipsum precedat sed cum ipso non permaneat. Sic timor seruilis charitatis amorem preuenit. sed amore pficiente discedit. i. Jo. iiij. Perfecta charitas foras mittit timorem.

¶ Capitulum. lxxvij.

Tribulatio. pbat aliqz. sicut pomũ vel malum imissuz dr pbare mustũ. Nam sicut dr in libro ỏ videmijs Illi q volunt pbare mustum. an purũ sit vel aqua mixtum. malũ aliqỏ mittũt in vas meli⁹ vo est pirum. alij aũt locustam alij cicadã ꝛ si supnatant purum est vinũ. si mergantur mixtũ est aqua. Sic animus fit ver⁹ vel fictus. pbatur ex cursu vel illatõe alicuius rei aduerse vel contumeliose. que tunc supnatare. pbat. q̃ sine ira tolerat Tunc vo submergitur. q̃ cor per iram ignedit Gze. Qualisqs apd se latet illata ꝓtulit. pbat. ¶ Itẽ tribulatio. pbat aliqz. sic̃ p ꝓtritionẽ. pbat fortitudo sinapis. ꝛ p feruorẽ fornacis vt⁹ vasis. Mõ. n. ẽ magnũ si lucerna nõ extinguat vbi nõ ẽ vẽt⁹. vel pluuia sed magnũ ẽ lucẽ cũ vẽto tẽtatiõis ꝛ ardẽ in aq̃ tribulatiõis. Sap. vij. In extinguibile ẽ lumẽ illi⁹. Cant. viij. aq̃ multe nõ poterũt extinguẽ charitatẽ. ¶ Itẽ tribulatio quãto amarior tãto maiorẽ consolationem merek. Nam quãto amariores sũt herbe medicine tãto plus ponek de zucharo vel de melle vt infirm⁹ potionem absorbeat. Sic est de consolatiõe ꝛ tribulatione. ps. Secũdum multitudinez

polorum in corde meo consolatiões tue letificauerũt animam meam. ¶ Ite3 tribulatio ad bonum compellit ꝙ etiam festinare facit. Nã quãdo aliquis pastor vel alius porcũ suum vel ouem ducit ad pascua vel ad forum ꝙ non vult eu3 sequi ligat func vel vga percutit ꝙ ita inuitu3 ducit. Sic dñs ligat nos infirmitatib⁹ ꝙ alias defectibus qui aliter cum nolumus seq. Dñ dicitur Osee.xi. In funiculis ade traham eos in vinculis charitatis. ¶ Ite pastores peccora sua sequẽtibus hostib⁹ ad loca munita fugere compellunt. Sic nos de tribulatiõibus ꝙ infirmitatibus ad celestez patriam itrare compellimur Luce xv. Compelle itrare Glosa. Qui aduersitatibus fracti ad amorem dei redeunt cõpelluntur intrare. ¶ Item sicut homo p cutit equum vel asinum suum vt ad viã redeat vl vt cur⁹ vadat. sic de⁹ verget nos tribulationibus Isa xxvii. Domine in angustia requisierunt te ps. Imple facies eoru3 ignominia ꝙ quere nomẽ tuũ dñe Et ideo. ℣ Multiplicate sunt infirmitates eorum postea acceleraueruntꝰ ¶ Ite3 tribulatio sanctum hominem ꝓbat. Nã ferrum calidu3 d3 malleari non frigidũ. Sic sancti amore dei succensi dñr tribulatiõibus ꝓbari. Sicut enim ferrum calidũ dũ tenditur dilatatur sed frigidum frangit. Sic boni ex tribulatiõibus crescũt mali vo deficiunt. ¶ Item portus iute⁹ vacu⁹ ad ignem crepat ꝙ magnum sonitu3 reddit. sed plenus nõ. Ita homo a gra vacu⁹ per impatientia3 crepat tribulatõe Eccli. xxvii. Vasa figuli ꝓbat fornax ꝙ homies iustos tentatio tribulationis. ¶ Ite tribulari permittit de⁹ sactos suos ꝙ qñq3 nõ cito liberat eos a penis presentibus sicut pater non liberat filiu3 suum a manu medici cirugici vel magistri licꝫ videat cũ affligi quia scit sibi prodesse i futuru3. Sic deus suos nõ liberat a tormentis. Nõ enim liberauit petrum a cruce. vel paulũ ab ense Heb. xi. Alij autem distenti sunt ꝛc. Et postea sequitur. vt meliore3 inuenirẽt resurrectionem. ¶ Item pater filiũ abicit⁹ bus in torneamento non liberat etiam si videat eum graues ictus sustinere vt laudem patiendo acquirat. Sed ñ videat eũ in periculo nõ posset sustinere quin ipsũ adiuuaret. Similiter etiam deus amicos suos sustinet affligi i pñti vt laudẽ ꝙ glorias celestis patrie acquirant. Sed si in piculo anime eos videat eos liberat. Jõ deus Job exposuit periculo corporis ꝛc. Sz dixit diabolo verum tñ aiam illius seruabõs. Aduitor in oportunitatibus ꝙ tribulatione. Tunc enim oportunum est eu3 agitur de periculo anime. ¶ Item tribulatio iustos purgat. ℣ Mulier enim bonos panꝰ nos sepe lauat. sed viles ꝙ veteres putrescere pmittit. Sic de⁹ iustos flagellat i pñti sz peccatores putrescere permittit in peccatis Apo. ad Hebre. xii. Flagellat omnez filiu3 quem recipit ¶ Item tribulatio est cyphus ꝙ calix domini vñ potat amicos suos. Vnde sicut nõ irasceretur homo si rex faceret eũ sedere iuxta se vt de cypho suo potaret. Sic etiam nõ d3 irasci de tribulatione ℣ Mate. xx. Calicez quidez meũ bibetis. ¶ Item tribulatio ꝙ pena vitior est in vita ista q̃ in alia. Nam tamdiu est moneta vtilis ad lucrandum q̃diu est in cursu. modo moneta tribulatiõis ꝙ penitentie ẽ in cursu. qz vna denariata in isto seculo valet centũ in alio seculo. Dñ dicit Ezechiel. xiij. Diem pro anno dedi tibi.

Capitulum. lxxviij.

℣ Ana gloria filie ẽ molẽdino ad ventũ qõ sine vẽto nõ molit. ꝙ ẽ sicut camelcõ g ex vẽto pascitur ꝙ vivit Osee. xxii. Effrai pascit vẽtum ꝛc. Et est etiam sicut nauis que sine vento non currit. Vnde merito dr Job. xxvi. Tollet eu3 vẽtus vrens. Et nota q̃ vana gloria ꝫinzanta ẽ ꝙ semẽ mala quaz diabolus seminat in agro cordis iter fruges bonorum operum vt destruatur. Et sicut ex vno grano mali seminis nascunt multa sic ex ipsa vana gloria nascũt multa vitia. Vnde ꝑm Gregori. Inanis gloria generat septem filias. Quarum prima est inobedientia. quia vana gloria in nullo vult videri inferior quod fieret si faceret

mandatū. ¶ Secūda est contētio. qz vult vicere cum clamore ⁊ per hoc apparere. ¶ Tertia est iactantia qua qs enarrat bona sua vel laudabilia apparear. ¶ Quarta est ypocrisis qua querit bonus ex exterioribus appere. ¶ Quinta est pinatia. qua factum suū malū vel dictū defendit. he errasse videatur. ¶ Sexta ē discordia qua ꝯ omne dictū assumit ꝯtum pp vanam gloriā. ¶ Septima est nouitatū presumptio. qua quis noua vel dicit vel inuenit vt laudetur.

Capitulum.lxxviiii.

Verba dei assimilant sagitte. qz ſm Grego. eo q̄ duros ferunt male viuentū corda transfigūt. Vnde redēptor noster de his sagittis a ps. dicitur. Sagitte tue acute populi sub te cadēt. ¶ Item verbū dei assimilatur gladio. qz penetrat cor. sicut gladius penetrat corpus Apo. ad Heb. iiii. Viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oi gladio ancipiti. Et nota q̄ eandē vim ꝓ gladius in manu debilis vel fortis parui vel magni sed nō eundem effectum cū fortiter vel debiliter p̄cutit. Sic ⁊ verbuz dei in ore predicantiū ¶ Item verbum dei purgat sicut medicina lauat sicut aqua ⁊ fecūdat sicut pluuia Nam sicut medicina purgat a corruptis ⁊ superfluis humoribus. Sic verbū dei a prauis ⁊ superfluis affectionibus ⁊ ideo animā sanat Sapien. xvi. Neq; herba neq; malagma sanauit eos sed sermo tuus dñe qui sanat omnia. ¶ Item sicut aqua lauat ⁊ mundat vestem sic verbū dei mētem Job. xiij. Vos mundi estis propter sermonem quē locutus sum vobis. Sed nota q̄ oribus ū ponatur in aqua stanz ꝑpletur sed cū extrahitur nihil intus remanet. Sic multi sūt in sermōe q dū audiunt pleni sunt aqua cōpunctōis ⁊ deuotionis. sed cū recesserint vacui remanent. ⁊ auditorum memoriam non habent Eccle. xxi. Cor fatui quasi vas confractum oēm sapientiā nō tenebit. sed nihilominꝰ attende q̄ vas cui aqua infundit. ꝫ aquā non retineat. est tñ mundius ꝙ ſi non infunderetur. Sic ille q frequēter audit verbum dei ꝙ ille q non audit. ¶ Item mulier cū in speculo sordes aspicit aqua abluit. Sic verbū dei ad modū speculi maculas cordis ostendit ⁊ dat aquaz gre ad lauandū Pron. xij. Doctrina bona dabit gratiā. ¶ Item verbum dei fecundat animam sicut pluuia terrā. Deut. xxxij. Concrescat vt pluuia doctrina mea. Pluuia enīz facit exire de terra vermes bufones ⁊ herbas germinare. Sic verbum dei peccata ab homine facit exire ⁊ bonū ꝓpositum germinare Leui. xxvi. Dabo vobis pluuias temporibus suis ⁊ agri gignent germē suum. ¶ Item verbū dei mundat ⁊ purificat affectum sicut mamplus coriandri purificat oleum. Dicit ēt Palladius q̄ ſi animal in oleuz ceciderit. ⁊ oleum putredine ac nidore viciauerit iubēt greci coriādri manipuluz in olei metreta ſuſpendi atq; ita paucis diebus manere. ⁊ ſi nihil de nidore dimiserit mutandum esse coriandrū donec superet hoc vitiuz. Tunc quippe aīal in oleum incidit quando carnalis tētatio in cor deuotuz incurrit. qđ putredine vitiaſ qñ delectatōe polluitur. Sed quid ꝙ manipulū coriādri niſi studium significat diuini vbi. Coriandrum qppe cambus dicit esse cōtrarium. qz numerum diuinū eloquiū peccatorib⁹ est aduersuz. ¶ Manipulus aūt dicitur eo q̄ manu capiatur. Vnde coriandrum ad manipulū ducitur qñ verbi diuini studiū ad opus ordinat. ¶ Manipulus ergo coriandri idest studium diuini vbi corruptionem aīalis ab oleo abstrahit. qz delectatōnem tentationis carnalis ab aio repellit. Vide Piero. Ama scientiam scripturaꝝ ⁊ carnis vitia non amabis.

¶ Capitulum.lxxx.

Verba ⁊ mores peccatoꝝ ⁊ carnalū horuz displicent iustis sic displicet gustui cibus insulsus. Vñ Job. vi. Nūqd comedi poterit insulsum qđ nō est sale cōditum. Verba qppe moresq; carnalū q̄si ci-

baria se nris mentibus ingerût. vt iis delectatiõis vêtre rapiant sed electus qsq; insulsa nõ comedit. qz pauoz dicta facta q; diudicans ab ore cordis repellit. Paulus enim ad esũ mentiũ insulsa inferri p hibuit. cũ discipulis dixit. Colo. iij. Sermo vr sp i gra sit sale codit⁹. Et ps. queq; vba repproboz in cordis hore insulsa rapiebat z dicebat. Narrauerût mihi iniq; fabulationes sed non vt lex tua. Sepe ãt verba carnalium dum importune se nris auribus ingerût in corde bellũ tentatõis gignunt. Et ỹnis hec rõ reprimat z lingua reprehendat cũ labore ti intus vincitur qõ fortius cũ auctoritate iudicat. Vñ necessarium est q; nec ad aures veniat qõ mẽs a cogitatiõis auditu vigilãs repellat. Sãcti igitur viri q ad eternã vitã desiderio anhelãt in tanta se altitudine vite subleuant vt audire tam que mũdi sunt graue sibi ac deputinẽs põdus credãt. Valde nã q; insolẽs ac intolerabile estimant quicq̃d illud non sonat quod intus amant sicut Gregorius dicit.

¶ Capitulum. lxxxj.

Virginitas assimilat lãpadi q; sicut lampas fracta nõ reparat sic vginitas amissa non recupat. Mam fiqs amisit vginitatem suam si totũ mundum daret plenum auro nõ recuperaret eã Amos. v. virgo israhel precta est in terrã suam nõ est qui suscitet eam. ¶ Item vginitas sine charitate z gratia est sicut lãpas sine oleo Beñ. Subtrahe oleũ lampas non lucet tolle charitatem castitas nõ placet. ¶ Jẽ virginitas corporis plena secularis desiderij similis est latrine plñti orificium deauratũ. z lampadi integre plene stercore. z ẽt filis est sepulchro z feretro exterius ornato zc. Ath. xxiij. Vt vobis hypocrite q; files estis sepulchris dealbatis. ¶ Jtẽ vgines plñt eẽ solitarie z pauide nõ audaces vel domestice. aialia. n. silvestria pulchriores plñt pelle q̃ domestica. z onager silvestris q̃ domesticus. Sic⁹ etvgines solitarie pulchriores eẽ solent q̃ affabiles. Mam familiaritas z affabilitas viam ad luxuriam preparat. ¶ Capm. lxxxij.

Virtutes sanctoz vngue assimilant. Sic. n. vngenta redolere latius nesciũt nisi promota z sicut aroma ta odorem suũ nisi cũ incendũtur expandunt ita sancti viri omne qõ virtutes redolẽt in tribulationibus innotescũt sicut Gre. dicit. ¶ Jtez virtutes assimilãtur liquoribꝰ scilicet vino oleo z melli. Omne enim vinum in medio sui vasis melius est. z oleum in superficie. sed mel est melius in fũdo. Et ideo vt dicũt expti viri cũ sit vini transuasatio qõ est in supremo vel in fundo tunc bibitur medijũ aũt reseruat. Vbi est q; gdam pro loco ppinãt amicis suis tripler vinũ de vno vase dãdo eis de supremo medio z infimo. Sicut ergo inter liquores aliquis diligit locũ supremũ alii qz medium aliqs infimũ. Sic ẽt inter virtutes supremũ querit charitas. infimum petit humilitas. medium aũt tenet q̃libz virtus moralis. de qua phs dicit. q; virtꝰ est habitus electiuus in medietate consistens. ¶ Capitulum. lxxxiij.

Jte pñtis ac future statꝰ figuratꝰ ẽ in tabernaculo z tẽplo veteris testi. Mas q; tabernaculũ qõ erat mutabile figurabat statꝰ mutabil pñtis vite. Per tem plũ vo qõ erat firmũ z pñs figurabat stabilitas vite future q̃ est oino muriabil. Et pp hoc in edificatiõe tẽplt dr q; nõ est auditus sonitꝰ mallei vel securi ad signãdũ q; ois pturbatõis tumult⁹ lõge ẽ a statu futuro. Aliq tñ dicũt q; p tabernaculũ figurabat statꝰ veter⁹ legis. Per tẽplũ aũt a salomõe ostructũ statꝰ legis nove. Vñ ad ostructionẽ tabernaculi fuit tuba fũt opati ad edificationẽ vo tẽpli opati sunt cham gẽtiles. i. tyrij z sidonij ¶ Cap. lxxxiij.

Ita hois corpal assimilãt tele pp tria. ¶ Prio rõne ꝓterionis. qz sic tela ꝓterit filis ita vita hois dieb⁹ pñcit. Sed q;

augmētū ꝓcipit eo ad ieiunē tēdit. Maꝛ cum tpa ꝓcepta ꝓtereūt futura ꝓplicant ⁊ de vniuꝛso vite ſpacio tāto fiūt paucio ra q̄ volnūtur quo multa ſūt q̄ trāſierūt Job. vij. dies mei velociꝰ trāſierūt q̄ a texēte tela ſuccidit. ¶ Scdo rōne inertionis tela q̄ppe ifra ſupiaq; ligata duobꝰ lignis ānexit vt texaī. Sed quo iferiꝰ texta iuolui. eo ſupius texēda ōplicaī. vt vñ ſe ad augmētū multiplicat inde fit minimū q̄ reſtat. Sic nimirū vite nſe tpa ⁊ trāſacta q̄ſi inferiꝰ volumꝰ ⁊ vētura q̄ſi ſupiora ꝓplicam⁹: qꝛ quo plꝰ fūt ꝓterita eo minꝰ eē incipiūt futura. Tertio rōne ſucceſſiōis: tela.n. breui tpe texīt. ⁊ iō cito ſuccidit. Sic hōbꝛeui viuēs tpe cito moꝛit. Ja. xxxvi ü. Precisa eſt velut a texēte vita mea. Vñ Grego. dicit q̄ tela tarditatē ꝓtēdꝫ vita aūt pſis moꝛā defect⁹ nō hꝫ in illa: nanq; cū laboꝛātis manꝰ figit aduentꝰ termi clōgat. In ita vo qꝛ tpe deſinēs indeſmēter ꝓſumimus. ad finē nſi itineris ēt gelcendo ꝓcumꝰ. ⁊ p cursum nſi trāſitꝰ ēt doꝛmītes im⁹. Electi ergo qꝛ pſns vite momēta decurrere ſub feſtinatiōe ꝓſpiciunt nequaq̄ i hoc mobilitatis itinere cordis intētionem figunt ſicut dicit Grego.

¶ Capitulum. lxxv.

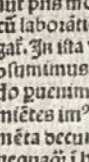

Ita hūana ſpūal affiſat militie. ¶ Prio pp pugne neceſſitatē. ꝓdiu.n.in hac vita pſti hō tenet pugnare neceſſe eſt cū. ¶ Prio ꝓpt diaboli malignitatē. Vnde Job. vij. Nūquid vita ām dr. tentatio eſt vita hois ſup terrā. Sic. Quid tētatiōis noie niſi pugna ꝓ malignos ſpūs exprimitur. Ergo vita hois tētatio eſt: qꝛ duꝫ ꝓ malignoꝝ ſpirituū inſidias vigilat in belloꝝ ꝓcictu ꝓcul dubio deſudat. ¶ Scdo hꝫ pugnare ꝓ ꝓpriā ifirmitatē. Sponte q̄ppe a ſtatu ꝓdītiōis lapſus corruptiōis ſue pudredim ſubditus dō ſibi ex ſeipſo moleſtias gignit in quadā pugna varietatis exiſtit. Vnde nunc ⁊ ſi ad ſūma appetenda ⁊ ēt ꝓſequēda ſe erigit mutabilitatis lubrice impulſu ꝓtinus ad ſemetipſum cadit vult in cōtemplatiōe ſtare ſed nō valet: cogitationis egreſſum figere nititur ſed infirmitatis ſue lapſibus eneruatur. Qui nāq; mirum mutabilitatis ſue onera: quia volens expetit nolens portat. Quietus hō carnem poſſidere potuit ſi bene ab auctore conditus poſſideri voluiſſet. Cūq; ſe erigere cōtra cōditorem ſtuduit in ſemetipſo ꝓtinus carnis cōtumelias inuenit. Sed qꝛ cum culpa ſimul ab origine etiaꝫ pena ꝓpagatur iſerto infirmitatis vitio naſcimur: ⁊ quaſi cum hoſte deducimur. quē cum laboꝛe ſuperem⁹. Ipſa ergo hominis vita pugna eſt: cui ex ſemetipſa naſcitur vñ perimatur. ¶ Tertio hꝫ pugnare ꝺ vitiorum naſcentium ꝓpexiratem: quia ſelicet penitētie ala ſemper i pugnā ē: q̄ ⁊ ſi ſemper ex virtute ſuccidit quod ex infirmitate generat ſemp tñ ex infirmitate generat q̄ ex virtute ſuccidat. Maꝛ ⁊ ſi tam ab iniquitatis ꝓpetratione compeſcitur. in ipſis tamen bonis operibus mō malorum memoria. mō ſeductionis caligine tentatiōis ſue interruptiōe fuſcatur. Alius nāq; a luxuria iam carnem refrenat. ſed tñ adhuc luxurie fantaſmata tolerat. qꝛ qui volens fecit hoꝛ etiā inuitus meminit ⁊ penam ſuſtinet q̄ voluptatem putauit. Quia vo ad deuictam culpam retrahi metuit. ventrem mire rigore abſtinentie conſtringit. vultuſq; ex abſtinentia palleſcit. Cūq; pallor in facie aſpicitur veneꝛāda ab hoibus vita laudat moꝛq; inanis gloꝛia abſtinentis animam cum verbis fauoꝛis concutit quā concuſſa mens dum ſubiicere nō valet cum per quem veneꝛat tergere a facie pallōrē queꝛit. ſicq; fit vt infirmitatibus nexibꝰ ligata aut pallorem abſtinētie fugiens iteruꝫ ꝓ alimenta ſubdi luxurie metuat. aut ipſi ſum luxurie per abſtinentiā ſuperās pallorem ſuū inani gloꝛie militare ꝓmeſcat Alius lapſum ſupbie ſuperans toto iam deſiderio ſtatum humilitatis apprehendit. Cūq; ſuperbientes quoſdam vſq; ad oppreſſiones innocētium crūpere cōſpicit poſtponere aliquātulum cogit q̄ decreuit. vim recti tudinis exerit ⁊ ꝓauis non conſuetudine ſed auctoꝛitate ꝓtra-

Scit. Vnde plerunq; fit vt aut per humilitatis studium recti tudinis zelum deserat aut zelo rectitudinis turbet humilitatis studium qđ renebat. Cuq; seruari simul z zeli auctoritas z ꝓposita humilitas nō possit sibimet ipſi nō ex perturbatiōe incognitus reddit ita vt vehemēter ambigat ne apud seductū aium aut ſupbiaz ſe auctoritate zeli inſinuet aut torpor paucidus humilitatem fingat. Alius quanta ſit fallacie culpa z fidei virtus conſiderans arcem veritatis eligens decernit vt ex ore iam falſus ſermo nō ꝑdeat ſeſeq; funditus a mendacij trāſgreſſione diſiungat. Sed ſit plerūq; vt dum verū dicitur vita ꝓximi grauetur. Cunq; ingerere alteri leſionem metuit ad hoc qđ dudum preſſerat fallacie vitium ex ſtudio pietatis reddit: ſicq; fit. vt ſi malitia mētē nō teneat. in eo trū veritatis iudicū vmbra mendacij obſcuret. Nō z ſepe qꝝ percōtatus quiſq; cōticere non valet. aut falſus dicens ſuam mentē trucidat. aut verum loquēs ꝓximi vitam gravat. Alius amore conditoris excitatus a terrenis cogitationib⁹ mētem curat aſſidua oratōe ſuſpendere: atq; hanc in ſecreta getis intime ſe curitate collocare. Sed in ipſo ſue oratiōis aſcenſu dū eleuare animū ab infimis nititur. infirmorū fantaſmatib⁹ reverberatur atq; ad intuendū lucem mētis oculus tendit ſed ex corporeo vſu ſurgētib⁹ terreno⁹ imaginibus obſcuratur. Vnde fit plerūq; vt intēdentis aīus ipſa ſua infirmitate fatigatus. aut oratiōnē deſerēs deſidia torpeat: aut ſi diu in oratōe pmāſerit apō eius oculos oborta imaginū caligo dēſecat. Propter que oīa recte dicitur: q militia ſiue tētatio eſt vita hominis ſuper terrā. ¶ Scōo vita hois aſſimilatur militie pp armature ꝓtectatē. Quia .ſ. mēs humana ipſis ſuis ſpūalib⁹ armis qbus ſe defendere nititr impugnat. Vnde fit vt ſi eis careat pigreſcēdo ſuperet. Et rurſus ſi z illa ſumat eiſdem ipſis vulneretur. nam ecce iſte ab eruditiōe diuine legis alienus ignorātia ſua deprimit ne qđ obtinēde ſalutis operetur. Ille diuine legis ſcietia ꝑditus dū ſibi pre alijs gaudet intellectū ſuppetere. qꝝ puato gaudio exultat peepti intellect⁹ ipſe mūera diſſipat. fide iudicio ceteris ꝓterit exhibet. vñ ceteris ad tpo clarior oſtdit. Hūc qꝝ virtutū dona ſi ſublevat et viā ſimplicē rectitudinis declinat z velut exneū ſe a celeſti munere ꝰ putās. ſi eo ſecuri⁹ prava agit. q ſupni domini ſublimia munera ſi ꝓpit. Illū vo ꝓphetie ſpūs replēs ad ſciam ſublevat. cuiq; vētura ſi iā ꝓſentia oſtdit. Sz dū ſepe z mulq; ſup ſemetipm tollit. vt futura veraciter ꝓtēplet. mēs in ſui ꝓfidentia dedu cta ſeū q hēri ſi ſemp pōt ſemp ſibi adeſſe ꝓphetie, ſpūm eſtimat. cuiq; oē qđ ſenſerit ꝓphetā putat. Et qꝝ ſibi hāc z cū ſi hz retribuit. z iquātū hēri potuit amittit. Sic qz fit vt ide poſt alioꝝ merita triſt⁹ redeat vñ eſtimatiōnē oīuz letus prebat. Militia ergo ſiue tētatio ē vita hois ſup terrā q aut aliena a virtutib⁹ ad celeſte ꝓmium fugere ſi valet. aut dirata donis ſpūalib⁹ aliqſi oter⁹ ex occaſiōe virtutū ruit. ¶ Tertio vita hūana ē corꝑea affikat milicie ꝓpter oficietie velocitatē. Nā ꝓ militie trāſitū ad finē quotidie tēdit. cuiq; ꝓ ordinē militie locus creſcit. tota militia ſit hoi ꝰ ficit. Militia ergo eſt vita hois ſup terrā Qꝝ dū vnuſq; q ad vite ꝓuectū ꝓ tēpe ꝓ augmētū tēdit. augēdo vitā vinē deſinit Dies qppe expectant⁹ vt veniāt. ſed cū ad augmētuz vite veniūt iam ab augmento vite ſubtrahūt. Quia z itinerantꝝ greſſus dū in aterioꝛa ꝓficit qđ reſtat iter decreſcit. Vita ergo nra militia eſt. q quāto ad augmēta ducit eo vt nō ſit finit. ¶ Ite vita nra affikat ſtuppe Eccli. Prophāe ſtuppe collectio ſinagoga ꝓtereūtū. Prio pp vſū. Fiūt. n. ex ſtuppa fila groſſa ſequalia. debilia z nodis plena. Talia aūt fūt opa peccatorū. ſ. groſſa pp defectus prudētie. Ineqlia pp defectū iuſtitie. debilia pp defectū ꝓſtantie ſiue fortitudis. z nodoſa. ſ. nexib⁹ voluptatū plena pp defectū tēpantie. ¶ Scōo pp ficcū. Eſt. n. ſtuppa multuz ficca. z tō cito arripit flāmā: z cito vtik in fauillā. Sic mēs peccatoris cū ſit ſicca ab hūore gre cito inflāmat a tētatōe z pecca

ti delectatiõe ſz cito ꝺficit delectatio ꝯpis ãrãdẽ vertit in fauillã.i. cruciatũ ignis. ¶ Tertio propter fumum quia fumus ſtuppe dum extinguitur amarus ⁊ tenebroſus inuenitur. oculis nociuus ⁊ naribus fetidus. Fumus ergo ſtuppe eſt delectatio culpe que extinguitur cum op⁹ peccati finitur ⁊ tunc relinquit in conſcientia amaritudinem in anima tenebroſitatem oculis intuentium nocet per malam ediſi cationem ⁊ naribus p infamie fetorem.

¶ Capitulum. lxxxvi.

VIa ſunt prius extirpanda ⁊ poſt inſerende virtutes. Nam ſi camporum ſẽtes arator vomeris ſaſſione non eruit. terra accepta ſemina in ſegetem non ꝓducit. Et ſi putredinem medicus vulneris vel vlceris apertione non eiicit nequaquam i loco putredinis ſana caro cõualeſcit. ¶ Jtẽ vitia etiã p penitentiã vel emendationem purgata aliquã poſt ſe no tam vel virtutũ debilitatem ſeu ad peccãdũ pronitatẽ relinquũt. ſicut etiã poſt ſanationẽ vulneris remãet cicatrix. Symõ ergo ille quẽ dominus a lepra mundauit eciam poſt emũdationẽ ſemp vocabatur ſymon leproſus: ⁊ ſicut qui vulneraſ i pede etiã poſt ſanatõez vulneris claudicat. Sic eciam poſt vitiorũ conſuetoꝝ correctionem remanet pronitas quedam ⁊ debilitas.

¶ Capitulum. lxxxvii.

VNitas ſpũalis aſſimilatur vnitati rez corpaliũ. Eſt. n. in reb⁹ corporalib⁹ triplex .ſ. artificial' natural' ⁊ ſocialis. Artificialis quidẽ eſt ex partium integritate. ſicut eſt vna domus conſtans ex multis partibus. quaꝝ nulla per ſe domus dicitur. omnes vo in ſimul vnite ꝓſtituunt domũ vnã. Vnde boetius. Vnũ eſt indiuiſũ in ſe ab aliis aũt diuiſũ. Et talis res q̃dm eſt vna eſt. vñ ſi diuidatur non eſt. Sicut patet i cultello q vn⁹ eſt ex manubrio ⁊ ferro. Vnde ſi ferrũ a manubrio ſeparetur iam nõ eſt cultus ſz duo frufta. Hec vnitas ſpiritualis debet eſſe i hoie reſpectu ſui quo ad mẽtis integritatem. Cordis. n. diuiſio ſignuz ẽ mortis Oſee. xi. Diuiſũ ẽ cor eoꝝ ꝓpterea interierunt. Vñ aia q̃ diuidit affectiones ſuas circa multa ẽ ſicut candela que tot pictib⁹ adheſit q̃ auulſa cera ſua vix ſuum lumen remanſit in ea. Vnde ꝺ anima ſancta dicitur Cant. vi. Vna eſt colũba mea. ¶ Secũda ẽ vnitas naturalis ſiẽ anime ⁊ corporis i vna perſona. ⁊ plurũ conſanguineoꝝ in vna parẽtela ⁊ tal' vnitas cõpetit homini reſpectu dei. i. Cor. vi. Qui adheret deo ſcz per fidẽ ⁊ charitatẽ vnus ſpũs eſt cuz eo. Et nota q̃ in homine caro vnita ſpiritui ſuſcipit ab eo multa bona. ſcz vitã motum ſenſum ⁊ hmõi. Et ſimiliter pauper hõ ꝓſanguinitate ꝓxũ ctus diuiti ſuſcipit ab eo multa dona vñ multũ appetit pauper: nobilis matrimonium mulieris diuitis pp bonorum communicationẽ. Ergo multomagis appetenda eſt vnitas charitatis cum deo qui ẽ ſummũ bonum. a quo ẽ omne datũ optimum ⁊ omne donum perfectum. Vnde aia ex charitatis coniunctione aſſequitur communonez multorum ⁊ magnorum bonorum. Sap. viii. Sciens quoniaz me cum communicabit de bonis ⁊ Sap. vii. Venerũt mihi omnia bõa ꝑẽ. ¶ Tertia ẽ vnitas ſocialis ſicut multorũ mercatoꝝ i vna ſocietate. Sic ꝺz hõ i charitate vniri ⁊ ſociari primo ad lucrũ vite eterne ita vt poſſet dici. Ecce q̃bonuz ⁊ q̃iocũdũ habitare fratres in vnũ. Nanc ergo vnitatem facit vinculum charitatis ad primũ ſine q̃ mutua par aut ſpũalis gra nõ cõſeruatur ſed effunditur ⁊ euacuatur ſicut vinuz de dolio ſine vinculo. Et nota q̃ hec vnitas ⁊ vinculũ charitatis multorum congregatorum in vnũ valet ad multa. Primo quidem ad laborandum. Maz ſiẽ homo debilis fortiori ſociat⁹ portat ſeu trahit qõ per ſe ſol⁹ trahere vl portare nõ poſſet ſic eſt vn⁹ homo alteri i charitate vnitus Eph. iiii. Supportantes inuicem in charitate. ¶ Item valet ad inflammandum. Ligna enim pariter cõgregata

maiorem ignem faciunt Eccles.iiij. Vnus quō calefiet. ¶ Jtez valet ad impetrandū quia multi rogantes faciliter exaudiunt sīc abbas faciliter audit cōuētū qñ simul aliquid petūt. Et similiter qñ oēs cines alicuius regni aliquid petunt a rege nō ō facili negat eis. Et vn⁹ denar⁹ min⁹ bon⁹ recipitur aliqñ cum multis bonis. qui p se refutaretur. Sic preces vn⁹ admittūt rōne alteri⁹. i. Petri.iij. Oēs vnanimes in oratiōe estote. ¶ Item valet ad pugnā dū. Nam quotiēs filii israel cōgregati fuerunt victores extiterūt. dispersi vō victi sunt. Pugna enim vnanimiter aggressa victoriam parit. sicut canda eq diuidēdo pīlū a pilo faciliter potest rūpi. sz ñ si mul accepta Eccls.iiij. Si quispiaz preualuerit vni duo resistunt ei. Dicitur q sala dinus cuz moreretur vocauit filios suos z iussit vt singuli afferrēt virgas. quas di uisas de facili fregerūt. sed simul iunctas frangere non potuerūt. Et dixit eis. Sic filii si fitis vnum inter vos z vnanimes ñ poteritis vinci nec frangi. sed si diuisi z se parati vincemini. ¶ Jtē valet ad suppor tādū. Leuis eni ē sarcia quātūcūq; ōbilis qñ tuuat a plurib⁹. sic patet iceruis qñ trā seūt aq̄. quoz vn⁹ sustētat caput alteri⁹. z mēbra ēt corporis inicē se supportāt. Ro ma. xij. Vnuz corp⁹ sum⁹ i xpo. singuli at alter alteri⁹ mēbra. Jtē ad securādū. ēcles eni non est secur⁹ extra exercitū. nec obsess⁹ extra castrū. Sic nec fidelis extra cōgregationē bonoz. ¶ Jtē valet ad cō gaudēdū. Nulli⁹ eni rei sine socio iocūda ē possessio. Apis eni plurīū florū hōrē i vnū cōgregat vt mellificet. Dñ i vita eterna vere erit pfecta vnitas z pfecta io cunditas. Nam ibi erit vna vox letātiuz vnus ardor coritiuz amor perfect⁹ z vn⁹ omnium spīrit⁹ Johañ. xvij. vt sint vnū sicut z nos vnum sumus.

¶ Capitulum.lxxxviij.

Metio spūalis gre ēttuor signis ostendit cum est interi⁹ in corde. ¶ Primum ē si mandata dei seruat Li gna.n.z lignē oleo vncta ignī facili⁹ accēdit z vtit.i. Jo.ij. Vnctōez quā accepistis maneat i vobis. q.s. ad ob seruāda dei mādata coz iplet z inflāmat. ¶ Scdz ē si vinculū diaboli.i. peccatū to talit euadit. Pugil.n. bñ vnctus nō diu a socio tenet Eccli.xlviij. Qui vngis reges ad pniam. ¶ Tertiū ē si lucide ō reb⁹ iudicat. Res.n. vncta lucidior ē. Sic alia gra vncta clare ac lucide z vere iudicat ō mū danis. i. Joh.ij. Vos vnctōez habetis a sā cto. Vbi glosa. nō ē necesse vt doceaminī sz vnctio vocet vos q.s. tenēda sūt. z que nō. ¶ Quartū ē si onera tribulatiōz z in firmitatū z pnie z hmōi patiēt z sine mur mure portat. Quadriga eni si ē bñ vncta currit sine stridore Eccli.xxxviij. In his curās mitrigabit dolo. ē. Vnguēta⁹ faci et pigmēta suauitat. z vnctōes ꝓficiet sāi tat. Sz nota q vnctū locū suadūt muscę z ignāt. Sic demōes illos qs viderit ha bē gratiā nutunt inquinare prauis cogita tionib⁹. Eccli.x. ¶ Muscę morientes. i. im munde cogitationes perdunt suauitatez vnguēti. i. bonoz operū meritū vel ōno tionez orationis.

¶ Capitulus.lxxxix.

Olunt aī ppte maxime cō sueuerūt i niti hoies astuti z fligiosi vl plati. Nā pelliz quāro ē subtilioz tāto ē dif ficilioz ad excoriādū. Sic q plus hñt de subtilitate ingenij vel religōis difficili⁹ eruunt ppia volūtate. ¶ Jtē ca put aialis difficilius excoriatur q alia mē bra. Per caput vbi magis viget sēs⁹ coz poris q i alijs mēbris significatur plati z illi q pl⁹ videt habere discretōis. Tales difficili⁹ excoriātur a ppria voluntate q simplices. eo q i multa sapiētia multa sit idignatio. ¶ Jtē anguilla pelle lubrica hz z vix teneri pōt ad excoriādū. Sic multi ita lubrici z mobiles sunt q pelle ppie volūtatis expoliari nō possūt sep rōnes ad excusādū vl ptradicēdū habētes. We sūt pelles cōtradictōis quib⁹ ꝓminat dñs per Abac.iij. dicens. Turbabuntur pelles terre madian sez in presenti seculo vl iſu turo iudicio.

¶ Capitulum.xc.

VSurarius q̄diu detinet alienū bonū ipse a diabolo detinet. Vas .n. plenus aqua in fundo firmius tenetur . ⁊ hoc nō esset nisi aquā i se teneret . ⁊ tādiu teneburr q̄diu aquā ꝓtinebit. Sic qui tenet alienus tenetur ipse a diabolo. ¶ Itē vsurarius qui per vsuras extorquet super seipsum accipit idest super animā suam . ⁊ dum pignus accipit a proxio alias suā impignerat diabolo. Vñ gcgd d vsurario lucro expendit super seipsū expendit. Et ideo filis est aialib⁹ emptis a carnificib⁹ que ad occidendū ipinguant. pro qb⁹ gcgd carnifex expēdit sup ea expēdit Viere. xii. Congrega eos tanq̄ gregem ad victimas. ⁊ sanctifica eos in die occisiōis .i. separa eos tāq̄ ea que solēt immolari

¶ Capitulum.xci.

CHristus assimilatur statere Quia vt Grego. dicit ad pēsādū vite nostre meritū venit ac secū iustitiā simul ⁊ misericordiā detulit. sed misericordie lance prepōderās culpas nostras parcēdo leuiauit. In manu etenim patris q̄si statera miti libramini fact⁹ hic i se calamitatē nostrā ⁊ illinc peccata suspendit. Sed grauis ponderis calamitatē moriēdo inuotuit. ⁊ apud misericordiā suā deus leue esse peccatū relaxando nō strauit. q hoc primū gre cōcutit: q penam nostrā nobis cognoscibilem fecit. Illā q̄n ta pena nostris deberetur peccatis ex penis ⁊ morte apparuit ipā⁹ redemptoris. ¶ Item christus figuratus est in lege veteri per illa que ꝓtinebātur in tabernaculo moysi. Ipse enim figurabat p ea q̄ erant i tabernaculo interiori. p propiciatoriū. qz ipse est propiciatio p peccatis nostris. vt dicit .i. Jo. ij. Et cōueniēter ꝟ ꝓpiciatoriū a cherubin portabatur. qz de ipso scriptū est. Adorent eum omnes angeli eius ps. Qui sedes super cherubin ꝛc. Ipse etiam figurabat per arcā. q ficut arca erat ꝓstructa de lignis setym ita corpus christi de membris purissimis constabat. Erat autē deaurata. qz christus fuit plenus sapiētia ⁊ charitate que auro signantur. Intra arcam autem vrna aurea erat .i. anima hūs manna .i. omnem plenitudinem deitatis. Erat etiam in arca virga .i. potestas sacerdotalis. qz ipse factus est sacerdos in eternū. Erāt etiam ibi tabule testamēti ad designādū q̄ ipse christ⁹ est legislator. ¶ Item xp̄s figurabatur per ea que erāt in tabernaculo exteriori. scilicz per candelabrum. quia ipse dixit. Ego sum lux mundi . Et p septem lucernas septem dona spiritussancti notātur que fuerunt in eo. Ipse etiā figurabatur per mensam quia ipse est spiritualis cibus ꝟm illud Joh. vi. Ego sum panis viuus. Duodecim autez panes figurabant duodecim apostolos vel doctrinā eorū. Vel per candelabrum ⁊ mensam potest significari doctrina ⁊ fides ecclesie q̄ illuminat ⁊ spiritualiter reficit . ¶ Ipse ēt xp̄s figurabat per duplex altare. s. holocaustor ⁊ timiamatis. qz p ipsum oportet nos offerre omnia virtutum opa siue illa quibus affligimur. que offerebant in altari holocaustor: siue illa que maiori mentis perfectiōe. s. spiritualia pfector ꝺ̄ideria deo offerunt in xp̄o quasi in altari timiamatis ꝟm illud Hebre. vlti. Per ipsum ergo offeramus hostias laudis semp deo. Et nota q̄ Exodi. xx. dominus mandauit. q̄ fieret altare de terra. vel lapidez de lapidibus non sectis. Et itez q̄ etiam nō facerent altare excelsū. ad quod oporteret ascēdere per gradus ad designādum q̄ in christo domino nostro qui est verus altare debemus cōfiteri veram carnis naturam quātum ad humanitatem quod est altare de terra vel lapide facere: quantum ad deitatez debemus in eo confiteri patris equalitatez quod est non ascendere per gradus ad altare. Ipse enim christus nō minor patre ē aut spiritus sācto. sed coeternus ⁊ coequaliter vtriq̄ viuens ⁊ regnās de⁹ in secula seculorum Amen.

¶ Explicit liber nonus de exemplis et similitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus eiusdē li. x. de exemplis ⁊ similitudinibus rerum.

Or suū dabit in ꝓsumatōez opm Eccli. xxxviij. Qr oē agēs agit pp finē; generaliter. opari⁹ oē ceptum appetit op⁹ ꝓficere. maximeqz qō laborib⁹ plurimis lōgisqz ꝓsecutum ē studijs fine desiderat debito felicit cōsū mare. Postq̄ igit in ꝑcedētib⁹ libus exēpla de rōnis opibus q̄ hoies aut lege iubē te aut arte dirigēte ꝓducūt quāplurima sūt iducta ad reliquoꝝ ꝓsumatiōem opm humanoꝝ de qb⁹ exēpla ꝓmisimus libet cor ⁊ stilū ꝓuertere. ⁊ de residuis humānis opib⁹ q̄ ad vite necessitatē vel cōmodū rōnabiliter ꝑter legis hūane decretū vl ꝑter artis habitū hoies opant. ac de moribus ⁊ ꝓsuetudinib⁹ varijs. ⁊ q̄ ex rōnabili b⁹ causis int̄ hoies obseruāt. ⁊ interdū ēt de fortuitis casib⁹ in ꝟ vltimo nr̄i opis libro exēpla vel similitudines ponere. ac ea vt de alijs fecim⁹ ad moralē instructionē inflectere. Cū his insup inducenē exēpla de moribus ⁊ actib⁹ fidelū israelitici popu li. ⁊ de q̄busdā ꝑticularib⁹ actib⁹ insigniū ꝓsonaꝝ q̄ in illo fidelius populo celebres extiterūt. De moribus quoqz ⁊ actib⁹ clericoꝝ ministrātiū ⁊ popli xp̄ianī. ⁊ ō his rursū q̄ ad femineū sexū vel puerilez etatē ꝑtinent. ac de his q̄ ad defectus ꝓpriet̄ tā corpalis q̄ ꝓpalis vitemenchō ⁊ que ad vānum vel tediosz plerūqz inter hoies fiunt nōnulle similitudines introducēt. Habit̄ itaqz huī⁹ opis auctor in ꝟ libello cor suū iurta vbū ꝓpositū i ꝓsumādis exēpl opm hūanoꝝ: vt vz hmōi opm similiū dinū⁹ ꝓsumaī labor suscepti opis totalit̄ terminet. Cetez ne ordie disparā priori b⁹ posteriora degenerēt ꝓz modū observa tū supi⁹ diuersoꝝ capitulo ꝝ materias volo sub alphabeti lr̄is ⁊ ordine disponere.

¶ Capitulum. j.

Iectos a mūdo xp̄s plexꝝ suscipit. siē nōnūq̄ vna ciuitas suscipit ⁊ honorat expulsos ab alia. Et siē ēt vn⁹ pōr miserioꝝ famulū suscipit pauperꝝ ⁊ infirmū ab alio crudeli domio derelictū. siē legitur. i. Reg. xxx. de quodā egyptio puero i via fatigato quem amalechita egrotū i itinere dereliquit. dauid vo inēit. cibo refecit. ducē sui itineris fecit. amalechi tā ꝑsequi epulāte reperit ⁊ extinguit. Quid eni ē siē Gen. dicit q̄ egyptus ab amalechite puer in itinere lassat̄ nisi q̄ amator ꝑfectis seculi peccati sui nigredine operat⁹ sepe ab eodē seculo infirm⁹ desperatus q̄z reliquit vt cum eo nequaq̄ currē valeat ꝟ fractus aduersitate torpescat. Sz hūc dauid iuenit qz redēptor noster veracit̄ manu fortis nōnūq̄ quē fractū a mūdi gloria reperit in suo amore cōuertit. cibo pascit qz vbi sciētia reficit: ducē itineris eligit: qz suū ēt ꝓdicatorem facit. Et q amalechitam sequi nō valuit dux dauid efficitur qz is quē indignū mūd⁹ reseruat nō solū ꝓuersus in sua mēte dominū recipit ꝟ etiā ꝓdicādo hucusqz ad aliena corda ꝓducit. Quo vz duce dauid amalechitā ꝓuinciē fuerit ⁊ extiguit. qz ipis xp̄s ꝓdicatib⁹ mūdi lenciaz destruit q̄s mūd⁹ comites habē desperat.

Capitulum. ij.

Blatio ⁊ ꝓuatio tpaliū alt cui ēt inocēti facta diuino iudicio nō ostēdit deū eē iustum cū ipe ea dederit ⁊ omnia sua sint. Cui⁹ exemplum est. qz nec aliqū iniustus ē creditor qui dum ꝑfiro requirēdi tpe non cōstrigitur qñ vult exigit qō ꝑeneratur. Ira dū deus aufert que dedit nō aufert nostra ꝟ recipit sua. Dñ dicitur Job. i. Dominus dedit dño abstulit sicut domio placuit ita factum ē sit nomē domini benedictuz. Seneca ad marcelū. Nō est qō nos suscipiamus tanq̄ int̄ nostra positi. mutuata accipim⁹ vsufructusqz nr̄ est. Cū ipse arbiter sui mūdi sperat nos oportz i ꝓpria

habere q̄ incertuz vt dē data sūt & appella
tos sine querela redderc. pessimi vbitoris
est creditoꝝ facere inuſtū.

¶ Capitulum.iij.

Dulatores similes sūt pdi
toꝝ q. osculo ozis tra
dūt homiez hostiū suis.
vt iudas xp̄z & Joab amasā
ij. Reg. xx. ¶ Itē ipi sūt lacta
trices diaboli lactātes peccatores & ipec-
cati dormire faciētes cātādo eis placebo cā
tilleaz diaboli. Prou. i. Filii mi si te lactaue
rint peccatores ne acqiescas eis. ¶ Itē ipi
sūt diaboli ioculatores nō pmittētes suos
in aliq̄ cōtristari. Osee. vij. In malitia sua
letificauerūt regē & in mendaciis suis pri
cipes. ¶ Item sūt diaboli icātatores. qui fa
ciunt hominibus credere q̄ sint id qō nō
sūt. & vbi nihil sūt aliqd eē ostēdūt. ¶ Itē
sunt diaboli aucupes Prouerbi. xx. Qui
blandis bleſiqz sermonibus loquit ami-
co suo rete expandit greſſibus suis.

¶ Capitulum.iij.

Dor iniqꝰ inordinat⁹ q̄
aliqs nimis sibi parcit est
ei causa pditionis. Sic q̄ ni
mis diu vnat frumētū suū
perdit illō qz corrūpitur.
Sz si seminat reseruat. Pñ glosa sup illud
Jobis. xij nisi granū frumēti &c. dic. Jnſi
piēs qō tu seminas non viuificat nisi p̄
us moriat Joh. xij Qui amat aiaz suā p̄
det eā Aug. Si male amauerit oditi. si bñ
oderis tūc amasti. ¶ Itē amic⁹ qui amat
proximū causa vtilitatis tantuz adheret
quidem ei in prosperitate. sed ipm in ad
uersitate reliquit. Homo eni arboꝝ dili
gēter seruat & frequēter visitat. q̄diu i ea
fructꝰ fuerit sz ablatis fructib⁹ sine custo
dia reliquit. Sicut patet i vieis & ortis q̄
tempore fructuū clauduntur & custodiū
tur. sed amotis fructibus exponunt Jsa.
i. Relinquetur filia sion sicut vmbraculum in vinea & sicut tuguriuz in cucume
rario scilicet cum non sunt fructꝰ. ¶ Itē
amatoꝝ mundi similis est homini qui ine
briatur ex aliqua re amara. qui scilicet p̄
pter ebrietatem nō sentiret amaritudiem
vnde Thren. Inebriauit me absinthio.
Ebrius quippe sicut dicit Grego. quod
patitur nescit. Absinthio ergo est ebrius.
qui pro amore p̄sentis seculi a sensu ra
tionis est alienus. qui dū quicquid p̄ mū
do sustinet leue reputat. laboris amaritu
dinem quam tolerat ignorat. quia nimi
ruz delectabiliter ad omnia ducitur i qui
bus penaliter fatigatur. Ait contra vir iu
stus ad mundi pericula pro mūdo tolerā
da eē debilis fiudet. finem suum cōspicit
vita p̄sens q̄ sit transitoria attēdit. & p̄
ea labores perpeti eternos renuit. cuius
intrinsecus delectationem vincit.

¶ Capitulum.v.

Dari cuz magno dāno
ale sue lucrāt illicita. Le
ges. n. iudo fiultoz par
uꝰ pozeꝰ ad faceradū tra
dit. & cū ceꝰ credit scidē
pozcū scidit manū socij
& ille suā & reportat mo
dicū fruſtū sz magno stipēdio vulnerī ille
cmit. Sic cupidꝰ mō dicū lucrū tpale ac
quirūt mētēdo. iurādo. & alia illicita di
cendo. vel faciendo: sed magna vulnera
peccatoꝝ q̄ ñ attēdūt cōtrahūt. Et h̄ē qz
ceci sūt. Excecauit. n. eos malicia eoꝝ. Sap.
i. ¶ Itē auarꝰ est filius ei q̄ ē sūmergi⁹ i ags
g gegd māu tenet tra fortit tenet q̄ ñ vult
dimittē sz secū sūmergi. Sic auarꝰ diuitias
ēt male acqsitas p̄ q̄s ēt totā familiā secū
sūmergit. ¶ Item si caput hominis sit extra
aq̄m & totū coꝝ sit i aq̄ si sūmergit. Sic si
hō sit i diuitijs mult⁹ & cor nō sit ibi ñ no
cer. sz si cor sit ibi pit. Thre. iij. Jnnūdauc
rūt aq̄ sup caput meū & dixi p̄j.

¶ Capitulū. vi.

Vdire dz hō libēter q̄
loq. Mā. n. vnicuiq; de
dit vnū os & duas aures
vt velociores sim⁹ ad
audiēdū q̄ ad loq̄ndū
Jac. ij. Sit oīs hō vlor
ad audiēdū. tard⁹ at ad
loquendum. & tardus ad iram. ¶ Item
aures dz hō erectas. i. tēdētes ad celestia
& dei verba nō pēdētes ad terrā vt alia

Sz multi cõtra legẽ plᵒ hñt aures ad terrena pẽdẽtes q̃ ad celestia erectas.ii. Ebr. iij. Erit eni tẽpᵒ cũ sanã doctriaz ñ sustie bũt sz a vrute qdẽ audirũ auertẽt. ℭ Jtẽ audiroz debẽt attẽdẽ ñ ad dicẽtẽ sz ad id qõ dr. Stultᵒ.n. ẽ ille q vult emẽ frumentũ vl vinũ z plᵒ attẽdit ad faccũ vl ad dolũ vñ exit q̃ ad ipz frumẽtũ vl vinũ. Sic ẽ ille q attẽdit i sermõe nõ qõ dr. sz a quo dr cũ tñ Jobis. xvi. dñs dicat. Sermonẽ quẽ audistj ñ ẽ meᵘ Sene. Nõ te moueat dicẽtũ auctoritas nec qz dicat sz qd itẽdas Luc.x.q vos audit me audit. ℭ Jtẽ audiunt qda vba dne doctrie ñ vt faciãt sz vt sciãt log q siles sẽ leccatoruᵇ q gustãt plã vina ñ vt emãt sz vt possint dicẽ alijs illõ bõz illõ meliᵘ. Siesti audiũt ñ vt faciãt sz vt loquãt z otrahãt. ℭ Jtẽ siles sẽ multiᵇ z clicẽ eũtᵇ ad nũdiasᵈ ñ vt emãt aut vẽdãt sz vt ide loquãt.ps. Firmauerũt si bi ymonẽ nequã.s. vt referrẽt sz bõz flq̃rũt. Eze.xxxiij. Audiũt ymões tuos z ñ facũt eos ꝛc. ℭ Jtẽ auditoz obliuiosᵘ fiãt ẽ cribro qõ si pẽaki aquã stati ipleᵗ sz cũ extrahit nihil rmãet. Sic multi cũ ymõez audiũt aã ꝓpũctõis q buotõis plẽi sẽt sz cũ recesserit vacui remanẽt z auditoz meoriã nõ hñt Eccli.xxi. Cor fatui q̃si vas cõfractũ oẽz sapiẽtiã nõ tenebit. ℭ Jtẽ sicut nihil ꝓdest cibᵒ q stati supᵇ emittit z ꝓlis cõceptio quã stati moris segt vel ipzmẽ figuras i aquã cũ eas ñ retineat vl capẽ auẽ ũ stati emittit. Sic nõ ꝓdest auditũ vbũ dei z pucẽ illõ Aggei.i. Qui congregauit mercedes misit eas i saculũ pertusũ. ℭ Jtẽ audit oz hõ vba dei cũ fuerẽtia z auditate. Mã cũ magna fuerẽtia z õsiderio iret firmᵘ ad iligas sactoz p q̃s crederet sanari. Tales ãt iligẽt sẽ vba dei q̃ expellũt oẽz lãguoẽ Sap.xvi. neqz herba neqz malagma sanauit eos dne.sz ymo tuᵘ q sanat oia. Et qz vbũ dei maioris efficatie ẽ q̃ alt q̃ iligẽ sactoz mirabile ẽ qũo aligs infirmᵘ firmãt. vbi a ymõe curarẽt. Solẽt ẽt hoies ad reliqas sactoz aliqd offerre sz ad istas reliquias nihil penit nisi intẽtio z operatio. ℭ Jtẽ si aliquis haberet lapidẽ preciosum qui prevaleret oi auro z argẽto z oẽm infirmitatẽ curaret nõ pũ ceret illuz sz diligẽter custodiret. Sic neqz hõ debet proijcere verbũ dei sed diligenẽ illũ custodire.qz prevaleꝛ omni auro z argẽto sicut dr in.ps. Bonũ mihi lex oris tui sup milia auri z argẽti. Glosa. Plᵒ diligit caritas dei legem q̃ cupiditas milia auri z argẽti.

ℭ Capitulum. vij.

Beneficia per christum nobis exhibita figurata fuerunt in illis festiuitatibus quas iudei cõsuenerãt celebrare. Nã i veteri lege erãt septẽ solẽnitates tẽporales vel speciales z vna ꝓpria vt põt colligi ex Exod. xxviii. Erat eni quasi festũ cõmunũ quod quottidie mane z vespere imolabatur agnus ad representãdum ppetuitatez diuine beatitudinis. Alie aũt erãt festiuitates speciales. Inter quas ꝓma erat sabbatũ in qua libet septimana i memoriã creatõis vniuersalis. Secũda erat neomenia in quolibet mẽse in innouatõe lune ad cõmemorãdũ opᵃ diuine gubernatõis.qz inferiora precipue variant ꝑm motũ lune. Alie vo quiqz fiebant tñ semel in anno scilicet fase in primo mense ad cõmemorandũ beneficiũ liberationis ẽ egypto. Et festũ pẽtecostes.i. die ad recollendũ bñficiũ legis date. Alia tria celebrãt mẽse septimo q quasi totus erat solẽnis sicut dies vna. In prima eni die mensis septimi erat festuz tubaꝝ in memoriã liberatiõis Jsaac quãdo abraã iuenit arietẽ herentẽ cornibus quẽ representabat p corona gbᵉ bucinabant. Sed decia die celebrabãt festuz expiationis ad rememorãdũ beneficiũ ꝓpiatiõis dei sup odoratiõe vituli ad preces Moysi. Post ẽ aũt celebrabãt festũ scenophegie.i. tabernaculoꝝ septẽ dieᵇ ad cõmemorãdũ beneficiũ ꝓtectionis z ẽductiõis p ẽsertũ vbi in tabernaculis habitauerũt. Vñ in hoc festo debebãt habere fructũ arboris pulcherrime scz buxũ z lignũ densarũ frondiũ.i. myrtũ que sunt odorifera z spathulas palmaꝝ z salices de torrẽte q̃ diu rmãnt suũ viroꝛẽ hec ine

ſiuntur in terra promiſſionis ad ſignificādū q̄ per terrā aridā deſerti eos duxerat deus ad terrā delectoſam. Octaua aūt die celebrabāt feſtū cet⁹ atq; collecte i quo colligebāt a populo ea q̄ neceſſaria erāt ad expēſas cult⁹ diuini. Et figurabat adunatio populi ⁊ pax preſtita in terra promiſſionis. ¶ Figuralit aūt p iuge ſacrificiū ſignificabat ppetuitas xp̄i q̄ ē agn⁹ dei hēb. vltio. Jeſus xp̄s heri ⁊ hodie ipe ⁊ i ſecula. Per ſabbatū aūt ſpūalis requies nobis data per xp̄m. Per neomenia āt q̄ eſt iceſſio lūe noue ſignificabat illuminatio p̄mittue eccleſie p xp̄m eo predicāte ⁊ miracula facīte. Per feſtū aūt pētecoſtes deſcēſ⁹ ſpiritus ſācti in apoſtolos. Per feſtū expiationis emūdatio a peccatis populi xp̄ani. Per feſtū tabernaculo⁹ peregrinatio eo⁹ in hoc mūdo. in quo ambulāt in virtutibus pficiendo. Per feſtū aūt cet⁹ ⁊ collecte cōgregato fidelium in regno celo⁹. Et illud feſtū dicebat ſanctiſſimus Et hec tria feſta erāt cōtinua adinuicem q: opz expiatos a vitijs pficere i virtute quousq; puenīāt ad dei viſionem. Vnde dicit in. p̄s. Ibūt de virtute in virtutē. videbitur de⁹ deo⁹ in ſyon.

¶ Capitulum. viij.

Onū corrūpit ex admixtōe mali. Sicut legit Lu. xiii. q̄ pilatus miſcuit ſāguinē cū ſacrificio galileo⁹. q̄d ſit q̄ſi id q̄d ſz ſpiritum diligi debet ſm carnez diligit vt in begbinagio vbi ſub ꝓtertu dilectionis ſpūalis que eſt quaſi ſacrificiū ōo latet ſanguis carnalis affectōis. ⁊ de pallio religionis operik latrina vitio⁹. ⁊ de xpo ſit oſtū lupanaris. cū ꝓpter deū dilectō ſimulat. Bal. ū. Sic ſtulti eſtis vt cū ſpiritu ceperitis nūc carne conſūmamini ¶ Capitulum. ix.

Aro domanda eſt in iuuentute ⁊ in ſeruitutem
c ſpiritus redigēda. Stult⁹ eni eſſet q̄ non domaret equū ſuū vſq; dum ſenex eſſet. Sic qui non domat carnē ſuā in adoleſcētia, ſz nutrit eā delicate. ita q̄ nō pōt eā poſtea tenere. ſz pūnit eo⁹ in lutū peccati ꝓto. xxix. Qui delicate a puerina nutrit ſeruū ſuū. i. corpus ſuū poſtea illū ſentiet ꝓtumacem. ¶ Item ignis ꝓcipiſcētie extinguēd⁹ eſt cū punus eſt. q: tūc de facili pōt extingui. Fatuus repuraret ille q̄ expectaret ignē amouere a domo ſua donec eēt magn⁹ ⁊ fere tota domus cōbuſta. Sic qui in adoleſcentia non reſtringit carnē ſuā. Bern. abſcōdit ignez i ſinū iā veſte defluēte exuſto iā latere adhuc ꝓſulendū eſt an extinguas illū. Nunqd pōt hō abſcōdere ignē in ſinu ſuo ⁊ veſtimēta illi⁹ nō ardeāt. ¶ Itē caro quantū cūq; luxurioſa pōt vinci, abſtinēta. Non eſt. n. adeo forte caſtrum qđ nō pōt capi ſi victualia ſubtrahāt. nec adeo magn⁹ ignis q̄ꝑ ſubtractionez ligno⁹ nō extinguatur Pro. xxvi. Cū defecerint ligna extinguet ignis. i. luxuria ex defectu delitiar. ¶ Itez caro eſt ſicut mulier q̄ blādiēdo⁹ attrahit hoies ad peccādū. Pro. vii. Dr de muliere q̄ multis ſermonib⁹ ⁊ blādiīs labiorum ꝓtraxit iuuenē ſtatim ſecutus eſt eā quaſi bos ductus ad victimā. ¶ Itez eſt ſicut latroniſſa q̄ peregrinis, obuiās in ſilua vl abiguo die, ꝓmittit ſe ducturaz eos ad recta vīa vel ad bonū hoſpitiū ⁊ poſtea, ducit eos ad malū ⁊ pōit eos ad man⁹ latronū. Ideo dr Eccli. xviij. Poſt cōcupiſcentias tuas non eas ⁊c. ¶ Caplm. x

Tericoz perfectio ⁊ dignitas. oñditur ex tonſura ⁊
c raſura capitis eoz. Fit eni eis tonſura ⁊ raſura i modū corone. q: corona eſt in ſignum regni ⁊ pfectionis cū ſit circularis. Illi aūt q̄ diuinis miniſteriis applicant adipiſcunt regiā dignitatez ⁊ pfecti in vtrūq; eſſe tenent. Lōpetit ēt eis rōne ſubtractiōis capilloz. ⁊ ex parte ſupiori p raſuram. ne mēs eoz tpalibus occupationib⁹ a cōtemplatiōe diuinorum retardet ⁊ ex pte inferiori p tōſurā ne eorum ſenſus tpalib⁹ obnoluant. ¶ Itē clerici ⁊ miniſtri eccleſie xp̄i debēt ſe lauare et ſanctificare ſpūaliter ſicut miniſtri ⁊ leuite i veteri lege faciebāt corpaliter. Nam q̄n

intrabant tabernaculū laudabāt sacerdotes manus ⁊ pedes. Rubebāt sacerdotes oēs pilos carnis sue aspgebant ēt aqua lustrationis. ¶ Item cōsecrabant que scz cōsecratio fiebat isto modo. Nam pōtifices ⁊ sacerdotes prio postq̄ abluti erāt induebant quibusdam vestimētis spāltibus. Spāliter aūt pontifex oleo unctionis in capite ungebatur. Leuite vo nō habebāt aliam cōsecrationem q̄ qō offerebantur domino a filijs israel per manus pontificis q orabat pro eis. Minorum vo sacerdotū singule manus cōsecrabant. ⁊ de sanguine alalis immolati tingebatur extremus auricule dextre ipsorum ⁊ pollices pedis aut manus dextre. Aspergebātur ēt ipsi ⁊ vestimenta ipsoꝝ sanguine alalis immolati. Offerebātur ēt in consecratione ipsorum huiusmodi sacrificia. vitulus p peccato. aries in holocaustō. aries etiā consecrationis. canistra panum. Imponebantur autem super manus eoꝝ adipes arietis. ⁊ torta panis unius. ⁊ armus dexter. Leuite vo applicabantur ad ministeria per hoc qō introimittebātur in tabernaculus federis. quasi ad ministrandus circa vasa sanctuarij. Similiter ergo clerici qui sūt consecrandi ad spirituale ministeriuz xpi sunt primo purificandi per mysteriū baptismi. i. lachrymarū in fide passionis xpi que est expiatiuū ⁊ purgatiuū sacrificiuz ⁊ debēt radere pilos carnis. i. oēs prauas cogitationes. Debent ēt ornari vestib⁹ virtutum ⁊ oleari oleo spūssancti. ⁊ aspsione sanguinis xpi. ⁊ ita debēt esse intēti ad exequēda spiritualia ministeria.

¶ Capitulum. xi.

Ogitationes male preparāt locū diabolo. Mas quādo aliqs magn⁹ dns vult hospitiū hēre i aliqua domo pmittit nunciū ad pparandū sibi hospitiū ⁊ vbi recipit ibi descēdit. Sic diabolus pmittit malas cogitationes vt ei pparēt hospitiū ⁊ vbi recipiunt ibi declinat dicēs q vos recipit me recipit ⁊ q vos spnit me spnit. ¶ Item parui latrūculi p parua forame dom⁹ intrates aperiunt domū magnis latronib⁹. Sic vane ⁊ inutiles cogitationes p sui frequētiam aperiūt domū pscie magnis peccatis p consensum mētis ⁊ captiuā ducūt aiam spoliatā gratuitis sicut dr. iij. Regū. v. Latrunculi syrie captiuā duxerunt de terra israel puellam. ¶ Cap. xij.

Onfiteri dz homo asi mortem. Latro enī sentiēs venire iudicem ad domum suam furtū ejcit de domo anteq̄ iudex veniat. Sic peccatū est per confessiōez ejciendū de domo anime ante mortem. Eccles. xxxi. Precurre prior in domū tuam ꝛc. Et in eodem. Confiteberis viuēs viuus ⁊ sanus cōfiteberis. ¶ Item cōfessionem precedere dz peccatoꝝ premeditatō. Nam dispēsator domus vel ville⁹ expēsas coram dño suo cōputaturus pri⁹ per lapillos pputat anteq̄ dño suo apparear ⁊ diem ⁊ causam. Sic ⁊ tu peccatorū tuorū cōputationē facias anteq̄ dño tuo in cōfessione appareas. ¶ Item orator vel adūocatus anteq̄ coram iudice veniat rōes suas vel allegationes ordinat ⁊ affirmat. Sic ⁊ tu ad forum cōfessionis premeditatus accedas. Ecclesiastici. xviij. ante iudicium para visticiam tibi. ¶ Cap. xiij.

Ompunctio q̄ puenit ex desiderio supne patrie assimilatur lotioni q̄ fit cum niue. Nam nix man⁹ multuz mūdat ⁊ ablutt. desup ꝓcedit ⁊ in terrā descēdit. Sic lachrymarum cōpunctione manus sordide. i. opera feda vitioꝝ mundantur vnde Job. ix. Si lotus fuero quasi aquis niuis ⁊ fulserint velut mūdissime manus mee. Cū enim p compunctiōis fletum lauat aia man⁹. i. opera efficiūtur fulgida ⁊ mūda. ¶ Item illa cōpunctio bene aiam ablutt que desup ꝓcedit. Nā sicut dicit gre. Sunt pleriq̄ qui per orationū lamenta se cruciāt. sed tñ cum totis lamentoꝝ laboribus ad sola terrena desideria erudāt cōpungunt in fletib⁹ vel pcibus: sed felicitatis trāsitorie gaudia exgrūt. Vos itaq̄

nuis aqua nō abluit. qz cor fletꝰ ab imis venit. Qui vō circo plorāt. qui supna p̄mia cōsiderāt: aqua nuis hos diluit. qz celestis cōpunctio infundit. Nam cū perēnem patriā per lamēta appetūt eiusq; accensi desideriis plangūt a fūmis accipiūt vnde mūdēt. ℭ Item mix inferius ad terram descēdit. in quo designat cōpunctionum humilitas. Vñ Grego. Aque nuis sunt lamēta humilitatis. Sūt. n. nōnulli q lamenta hūt: sed humilitatē nō habēt q afflicti planguntꝫ sed tū in ipsis fletibus cōtra ꝓmorꝫ vitam supbiunt vel cōtra ordinatiōes cōditoris erigūtur. Mi mmirum aquas habēt sed aquā nuis nō habent ꝛ ideo mūdi esse nequeūt qz humilitatis fletibus minime lauant. ps. Mue dealbabunt in selmon. selmon eniz interpretatur sensus. Et mix ergo in selmō est in sensu mentis humilitas cōpunctiōis q̄ s. dealbātur qui vitiorꝫ nigredine fuerāt offuscati. Item cōpunctiōis feruores diabolus impedire conat imittēdo aliq̄ affectionē ꝛ occupationē terrenā. Sicut bō qñ vinū fine mustū multum bullit ꝛ fervet. ita q timet ne forte dolium rumpat tunc imittit intus caseum terrestreꝫ: ꝛ tūc recipit vapoꝛ ꝛ feruoꝛ in poris caseꝰ ꝛ celsat periculū ꝛ ebullitio remisso feruore. Quid est enim vinū seu mustū bullies nisi cōpunctio feruens de quo ps. ait. Potasti nos vino cōpunctionis. Qui nimiꝛ diabolus feruoꝛem tollit eiz caseū terre strem imittit. Quia dum cōpunctā mentē ad terrenā affectionē vel occupationem trahit feruētes spūs citiꝰ frigefacit. ℭ Itē cōpūctiōis lachrymē diabolū cū exercitu suo sūmergunt. Vñ Exodi. xiiij. Pharao cū exercitu suo sūmersus est in mari. ps. Cōtribulasti capita draconū in aquis.

ℭ Capitulum. xiiij.

Onsolatiōes diuine hūlibꝰ dant nō supbis. Mā mat dat lac filio quando paruus est. sed quando magnus est subtrahit ei. sic deus humiles cōsolat nō supbos. ps. Si nō hūiliter sentiebā sed exaltaui aiaz meā. sic ablactatꝰ est sup matrē suā ita retributio i aia mea Judith. viij. Expectem⁹ hūiles ꝓsolationem ei⁹. ij. Corin. vij. Qui cōsolat humiles cōsolatus est nos. ps. Dec me ꝓsolata est in hūilitate mea. ℭ Itē ꝓsolatiōes spūales nō dant peccatorib⁹ grētib⁹ cōsolatiōes mūdi vel carnis. Mā mr nō lactat filiū cū comedit alia cibaria Ber. Delicata est diuina ꝓsolatio nō pcedit admittētib⁹ aliena. Jō filijs israel nō est datū māna dōec defecit farina quā tulerāt ō egypto. Itē clamatores vini vel tabernarij nō dāt gustare de vino suo porcis vel canib⁹ vel leprosis. Sic ēt deus nō dat de ꝓsolatiōe sua luxuriosis gulosis detractorib⁹ ꝛ alijs pcōrib⁹ Et sicut dicit Aug. Impi⁹ dulcedinē dei nō sentit. qz de febre iniqtatis palatū cordis amisit. ℭ Itez ꝓsolatiōes celestis dulcedinis dant sanctis in mūdo isto q̄si ad p̄liandū vt magis ad plenitudinē gre ferueāt desiderīū. Mā vini vēditores aliquā tulū dant gustare volētib⁹ emere vt suauitate vini pgustata ad emēdū alliciant. Augu. Gustaui te ꝛ esurio ter gustisti me ꝛ exarsi in pacē vel ocupiscentiā tuā. filꝰ aucupatoꝛ parū plibat accipitrē suū vt ardentiꝰ volet ad p̄dā. Et ille q vult vēdē bladū suū parū portat ad forū ꝛ dicit mercatoribus de tali satis vēdā vobis. hēo n. atria mea plena. Sic de⁹ amicis suis in vita ista dat paꝛ de dulcedie sua vt eos alliciat ad eā. ps. Preuēisti eū in būdictiōib⁹ dulcedis. Et ió Ap⁹. aliquātulū de gla sua oñdit i trāsfiguratōe. ℭ Item ꝓsolatiōes dine dant tribulatis ꝛ amaricatis. Dicit. n. Boetius in libro de ꝓsolatiōe q̄ in palatio Jonis erāt duo dolia vini vnū de optio vio aliud ō amarissimo: ꝛ qcūq; volebat bibere de bono oportebat q̄ priꝰ biberet de amaro. Sic q vult bibē de vino dine ꝓsolationis. oꝛ q̄ priꝰ bibat de vino amaritudinis q̄ ō vio ꝓsolatōis Bre. si mēs appetit qō demulceat priꝰ gustet qō volet. ℭ Ca. xv.

Ontēplatiui viri dormiētib⁹ affilēant. qz sicut dicit gre.

Frequēter hoies dū in lecto

gescūt sōniozꝫ visiōe turbant

Quasi. n. somnia vel visiōes

sunt imaginatiões vltimi districtiqꝫ exa-
minis qõ iam vtiqꝫ ꝓ tumorẽ cernim⁹ sed
tñ ꝛ veraciter non videmus. Beati itaqꝫ
viri ad cordis semp secreta redeũt. cũ ab
hoc mundo vel vltra votũ ꝓspera vel vl
tra vires aduersa patiuntur: atqꝫ a terre-
nis laboribus fessi ꝙ stratũ vel lectũ cubi
le mentis petũt. Sed dum qbusdã imagi
nibus cogitationũ ꝙ sunt subtilia iudicia
diuina cõspiciũt: quasi intra status sui re-
gem somnij visione turbãtur. Contẽplã-
tur enim ꝙ districtus iudex ventat q duꝫ
vi imense magnitudis cordiũ secreta illu
minatiões ante oculos culpas reuocat.
pensant quãta illa sit verecundia in ꝓspe-
ctu tũc totius humani generis angeloꝝ
oluꝫ archangeloꝝ qꝫ confundi. ꝓpendũt
qs post confusionẽ cruciat⁹ maneat cum
ꝛ reatus aiam imoꝛtaliter moꝛientẽ ꝛ in-
deficientẽ carnẽ gehẽna cõsumat. Cũ ita-
qꝫ tam pauida imaginatiõe mens quatit.
qd aliud nisi triste somnũ videt. Vñ Job
vij. Si dixero ꝓsolabit̃ me ectulus meus
ꝛ releuabor loquẽs mecuꝫ in stratu meo
terrebis me ꝑ sõnia ꝛ ꝑ visiones horroꝛe
concuties.

¶ Capitulũ. xvi.

Ontinentiã seruare volẽs
ꝛ a gule delectatiõibus nõ
c abstinere: silis est ei qui do-
mum suã illesam custodire
disponit ꝛ tñ ignem ꝛ ligna
ꝑ manibus apponit. Nam cibi ꝛ po
tus calidi sũt ꝓcupiscẽtie ꝛ ignis luxurie
vehemẽter inflãmatiui Eccl. xxxviij. Secũ
dum ligna silue sic ignis ardescit. Vñ talis
si de luxuria tentat nõ inuit⁹ sed volũtari
us vrit. Debet ẽt q vult eẽ ꝓtinẽs mulie-
rũ vitare ꝓsortia aliqn filis est et q suo-
ruꝫ hostiũ insultꝫ formidat. ꝛ tñ sic fatu⁹
eoꝝ loca vel ꝓsortia nõ vitat. Talis ergo
si tentat ab eis ꝙs ipse seipꝫ occidit. Et ta-
lis est cõtinẽs q mulierũ ꝓsortijs sedulo
se imiscet. Eccl. xi. Qui amat piculũ i illo
pibit.

¶ Capitulum. xvij.

Os suũ nõ ds aliqs alicui rei
apponẽ nisi prio dñ videat
c vbi apponat. Luso. n. scacũ
a scacario subleuatũ diu te-
net in mani ꝛ cũ magna deliberatiõe ꝓui
det vt in tali loco assideat ne ab aduer-
sario capiat. Sic ds hõ facẽ de corde suo ca-
uẽdo ne in loco turpi ꝛ piculoso ꝛ aduer
sario discoopto illud ponat sed in deo q
est securitatis locus ꝛ custos inuiolabilis.
¶ Itẽ cor aperiendũ est deo sicut scholã
apiẽ magistro ad audiendũ Job. xxxiij.
Adapit aures viroꝝ ꝛ erudiẽs eos instruit
disciplina. Sz multi claudũt et aures cor-
dis vt ñ audiãt more aspidis surde ꝛ ob-
turãtis aures suas ne audiat vocẽ incan-
tãtis. ¶ Itẽ apiendũ est sic fenestra lumi-
ni ad videndũ. ij. Macha. i. Adapiat dñs
cor vestrũ in lege sua. Sed multi claudũt
vt gen⁹ dicit Job. xxxiij. Ipsi fuerũt re-
belles lumi ꝛ tales silẽt sunt noctuꝫ ꝛ illi
ceco q fugerat beatũ Martinũ vt nõ illu
minaret. ¶ Itẽ aperiendũ ẽ sicut talam⁹
spõso ad recipiendũ Apoc. iij. Ego sto ad
hostiũ ꝛ pulso. pulsat. n. de⁹ manu diuicio
rũ. vl vga flagelloꝝ. Solet. n. dici q ꝙ pul
sat magno strepitu nõ venit manu vacua
sed aliqd portat: ꝛ iõ hilarit recipit. Quã
to ergo magis spõso apiendũ est q cũ ma-
gna multitudie donoꝝ venit vtraqꝫ ma-
nu plena. s. sinistra tpalib⁹ ꝛ dextra spũali
b⁹ Cãt. v. Surrexi vt aperirẽ dilecto meo

¶ Capitulum. xviij.

Rux xpi est sic virga Moy
si q̃ pharao. i. diabolus mul
c tipliciter flagellat. Crux est
tropheũ aduersus diabolũ
vt nõ appropinqt vastator.
¶ Itẽ qua magoꝝ ꝓtes. i. demonũ ten
tatiões deuorãt. ¶ Itẽ est sic lignũ Moy
si oñsuꝫ quo aq amare. i. tribulationuꝫ ꝛ
aduersitatũ amaritudis dulcorant. Eccl.
xxxvij. Mõne a ligno idulcorata est aqua.
¶ Itẽ est sicut vga assueri q̃ ad regis aulã
i. ad dei gloriã iter ꝓparat. Hester. ij. Mu
lus trãsibat ad regẽ nisi virga deosculata

¶ Capm. xix.

Vstodia sui mala ꝛ debilis est
cã moꝛiẽ ꝛ pditiõis aie sic ille q
c hẽret inimicos feroces ꝛ capi
tales cũ q̃rentes si ostiũ dom⁹
in q̃ qesceret aut aptũ dimitte

ret aut ibi debilē custodē ponēt facilit occideret. sicut p3. iij. Reg. iiij. exēplo isboseth q ad custodia dom3 nō ostiariū posuit vñ veniētes filij Rēmon berochite Rechab ⁊ banaa igressi sūt domū isboseth q dormiebat sup stratū suū meridie ⁊ ostiaria domus purgās triticū obdormiunt. Ingressi sūt aūt domū latenter assumēres spicas tritici ⁊ percusserūt eū in inguine. sicut. n. dicit Bre. Ostiaria tritici purgat cū mētis custodia discernēdo vtutes a vitijs separat q̄ si dormiat in morte ppīj dñi insidiatores admittit. qz cū discretiōis sollicitudo cessauerit ad interficiendū aiam malignī spīritib3 iter pādit q ingressi spicā tollūt. qz mor bonaz cogitationū germia auferūt atq; in inguine ferūt qz vtutē cordis delectatiōe carnis occidūt. In inguine qppe ferire est vitā mētis carnis delectatōe pforare. Neq; aūt isboseth iste hac morte succūberet. si nō ad ingressum dom3 mulierē. i. ad mētis aditū mollē custodiā deputasset. Fortiq; virilisq; sensus ppōit cordis foub3 oz qué nec negligētie sōnus opprimat nec ignorātie error fallat. Vñ bñ isboseth appellat3 ē qz a custodia femineo subtilib3 gladiis tradit isboseth qppe vir ꝑfusionis dr. Vir aūt ꝑfusiōis ē q fortiter mentē custodia munit3 nō ē. Qz dū vtutes se bñ re estimat subitāta vitia nescientes necāt. Tota itaq; vtute munitā3 ē adit3 mētis ne q̄ eā insidiātes hostes penetrēt fortamie ne ꝓtecte cogitatōis.

¶ Caplm. xx.

Electatōes pūt vite grēs affligāt ei q cōmedit vuam acerbā. Ille. n. q cōmedit p mō vnaz acerbaz obstupescūt dēt3. ita q nō ꝓt postea alios meliores cibos cōterere. Et sic illi q sumit pūtis vite delectatiōes mētis sensus ligant vt nō possit capere delicias spūales. Hiere. xxxi. Dis q cōmederit vuā acerbā obstupescēt dētes ei3 Bre. Vua acerba est fructus aūt tps. Qui sqs. n. pūtis vite delectatiōib3 satiari desiderāt quasi fructus ante tps commedere festinat Qui igitur vuā acerbam cōmedit dentes ei3 obstupescūt q. q pūtis mūdi delectationib3 pascit interni ei3 sensus ligantur vt iaz spūalia incidē. i. intelligē nequāt. qz vñ in exteriozib3 delectati sūt inde in intimis obstupescūt ⁊ cū de peccato alia pascitur panez iustitie edē non valet qñ ligati dentes. i. sensus ex peccati ꝓsuetudie iustū qđ intus sapit cōmedere nequaq; possūt.

¶ Capitulum. xxi.

Diabolus filius est mulieris voléti capere muscas que linit ollam suam intrinsecus cuz lacte ⁊ tunc muscę intrant ⁊ cū multitudo intrauerit includit eas ⁊ succendit. Sic diabolus delectationem peccati offert ⁊ homine capit p consensum peccati ⁊ captum ligat per cōsuetudinem. deinde in ignem inferni trahit. Ideo in principio tentationis clamandum esset sicut dicitur. iiij. Regū. iiij. Mors in olla mortis in olla sez corporis ⁊ anime in delectatione venenosa. ¶ Item diabolus est sicut latro qui promittit cōductum viatoribus ⁊ postea iugulat diuertere facies a via recta. Sicut patet exemplo iuuenis q volebat ire ad amasiam ⁊ inuenit pontem ruptum super magnam aquam ⁊ astitit diabolus ei super magnum equū ⁊ fecit euz ascendere post se promittens ei cōductū bonum ⁊ statim insiliens in aquā precipitauit eum ⁊ suffocauit.

¶ Caplm. xxij.

Iustie sunt cause timoris ⁊ ꝑsecutionis ⁊ paupias ē cā securitatis. Nam si arbor nō haberet fructus non inueniret qui ꝓiceret lapidem sup eam vel ramuz traheret. Cum aūt abundat fructib3 vix transit aliqs q nō ꝓiciat sup eam lapides vel ramū frangat. Sic q diuitias bz insidias latronū ⁊ oppressiones principum ⁊ exactiōes violentoz officialiū nō euadet a qbus pauperes sunt immūes. Habacuc ij. Vhe ei qui multiplicat non sua vsque quo ⁊ aggranat contra se densum lutum. ⁊c. ¶ Item diuites qui hēre volunt abūdantiā mundi hēbunt penuriam inferni

Cōsuetū est enī q̄ qui abūdāter p̄āsus est vel cōuīcauit vt paruꝫ superūit ei qō cō-net. Diuites ergo mali in hoc mūdo cōuī-uāt abūdāter ꝛ iō iustū est vt parū super-fit qō p̄z i diuite epulone Lu. xvi. ☞Dul-tū enī splendide in mane huī⁹ vite come-dit. ꝛ ideo merito in vespere huius vite. i. i fine p̄z cenauit. q̄ ad cenā suā guttā aque habere nō potuit. Sz ecōuerso sācti pauperes in mane huī⁹ vite comedūt pa-rū. i. paruā vl nullā huī⁹ mūdi dlectatōez habēt ꝛ iō iustū ē vt i vespa huī⁹ vite ha-beāt magnaz cenam.

¶ Capitulū. xxiii.

Latio ejcit a mēte aduētē te tētatōe. sicut tyrānus ejī ejt ō ciuitate aduentē te for-tiori hoste. ☞Dēs enī cū in elatōez se erigit ejūs i tyran nidem erūpit. habet autez tyrānides sue satellites fauentes sibimet cogitatiōes su-as. sed cum sup̄ tyrannuꝫ hostis irruit fa uor mor satellitū cessat. Intrāte nāq; ad uersariō satellitel fugiūt cūq; territi decli nāt. quem in pace posīt calida persuasio ne laudabāt. subductis vō satellitib⁹ ho stis solus remanet. Q̄ recedentibus ela tis cogitationibus p̄urbat⁹ anim⁹ se so-lūmodo i tētatōe videt. Et iccirco pia cō ditoris dispēsatione agit. vt de se cōsīdē ria. tētatiōe pulsek q̄ infirmata q̄d sit inue niat. ꝛ p̄sūptiōis fastū ōponat vt dic Bre.

¶ Capitulum. xxiiij.

Lecti dei assimilāt seruis dū sē in vita p̄senti triplici rōne sez subiectionis affe ctōis ꝛ passiōis. Et hec tri plex rō tangit Job. vii. Si cut seru⁹ ōsiderat vmbrā. sic ꝛ ego habui mēses vacuos ꝛ noctes laboriosas enu-merari mihi. In eo enī q̄ dicit seru⁹ tā git subiectionē. Sūt. n. electi dei suituti corruptionis subiecti q̄sq; ad libertatez peruenīāt glorie filioꝝ dei. Vñ sicut dicit Bre. Electi⁹ q̄sq; q̄sq; infirmitatis corru ptione ostrigit sub dominātē corruptiōis iugo quasi sub est⁹ ārietate retinet. Qui tunc p̄ cū corruptiōe exut⁹ fuerit. tūc sibi metipsi libē trāgllus inotescit. Vñ Ro. xv dī q̄ ipsa creatura liberabit a suitute cor ruptōis i libertatē glie filioꝝ dei. Ac si aꝑ te diceret pena corruptōis nūc aggrauat. sz tūc incorruptōis gloria exaltat. Et quātū ad p̄sentē necessitatis pōdera nūc i filiis dei de libertate nihil oīdit. tūc ad subsequēte libertatē gloriā tūc in famulis de seruitute nihil appebit. Creatura ergo suitute cor ruptōis exuta. ꝛ dignitate libertatē accepta i filioꝝ dei gloriā vnit. q̄ vnita deo p̄ spīm ējī h ipz q̄ creatura ē trāsisse ac subegisse declarat. ¶ Scō trāgit rō affectōis siue ō sideriū. q̄ desiderat vmbrā. Mā electi⁹ dei q̄sq; iugū misere corruptiōis portat sub angustia tētationū estuat ꝛ iō vmbrā. i. re frigeriū getis desiderat. vñ Bre. Ombraz desiderare ē post tētatōis estū. sudoremq; opis ejnī refrigeriū getē q̄rere. Hanc nāq; vmbrā seru⁹ ille desiderabat q̄ dicebat. Si tiuit aia mea ad deū viuū ꝛc. ¶ Tertio trā git rō passiōis cū addit. Sic ego habui mē ses vanet noctes labiosas enumerari mihi. Mā seru⁹ multa uicēmoda patit siue i vict⁹ defectu siue in laboris excessu. Sic electi put dicit Bre. q̄uis rex ꝑditoꝝ deseruiāt. sepe tñ eos rex inopia coangustat. p amorē dei in herēt ꝛ tñ subsidio vite p̄sentī egēt. Qui ergo p actōes suas p̄sentia ñ q̄rūt. a mūdi cōpēdia vacuos mēses ducūt noctes q̄q laboriosas tolerāt q̄ aduersitatū tenebras ñ solū vsq; ad iopiā sz sepe vsq; ad corpis cruciatū portāt. Despectū nāq; egestatē q̄q ppeti laboriosū mēnb⁹ bōis ñ ē. Sz cū vl qs ad afflictōez carnī aduersitas vtīq; labor p̄cludubio ex dolore sēnt. Vl forte iō dei seru⁹ mēses vacuos hēre dī q̄ laborē iō sustinet sz p̄mū nōdū tz: tolerat illō ex-pectat. Noctes vō laboriosas enumerat. q̄ aduersitates sibi p̄sentī tpis sepe in vti tibus exercēdo coacernat. Mā si placere i mente nūc appetit min⁹ forsitan aspera q̄ mundi sunt sentit.

¶ Capitulū. xxv

Rubescētes dīs facere debēt [illegible] e facere sic sit ego vmbraticus. Equi. n. vmbratici sonitu ti tinabuli vel folij vel vmbra arborum terrentur. ꝛ non

audēt transire. Sed armigeri q eos egtāt faciunt eos transire frequēter p loca que formidant. Sic ⁊ illi facere debent. vt ea que magis formidāt frequentius faciant ¶ Item tales sunt sicut pueri q timēt latratum catulorum qui adhuc mordē nesciunt. Sed mater pueri eus securat catulum capiendo ⁊ ad puerum adducendo. Et sic talibus illa opera que stulte erubescunt vel timēt precipue sunt iponenda.

¶ Capitulum. xxvi.

Vcharistie sacramentū q̄ te sit dignitatis. quātiq̄s idoneitates gr̄e in se habeat repr̄esentat sacerdos in his que dicit siue facit in missa que sūt octo. Nam primo premittit pparatio quedam continens quattuor partes. ¶ Prima enī ps ei⁹ est laus diuina in introitu misse. ¶ Secunda vo ps cōtinet cōmemorationē presentis miserie inuocando dei misericordiā ter dicēdo. kirieleison prima vice pro p̄sona patris. scā filii. tertia spūsancti. Et hoc ꝺ triplicē miseriā ignorantie. culpe. ⁊ pene. ¶ Tertia ps cōmemorat celestē gloriam ad quā ibimus post p̄nām miseriā in gloriam excelsis. qō in festis dicit. in q bus predicta gloria recolliť. Intermittť aūt in officiis luctuosis que ad ꝓmemorationē p̄sentis miserie spectāt. ¶ Quarta vo ps cōtinet orationes quas sacerdos pro populo facit. vt digni tanto misterio habeātur. ¶ Scdo vo loco premittť instructio fidelis populi. qr hoc sacramentum est signū vel sacramētū fidei. Et hoc dispositiue fit per doctrinā pphetarum ⁊ apostolo⁹: que in ecclia legitur. s. a subdiacono⁹ vel diacono⁹ predicata. Sed qr xpo credim⁹ tāq̄ veritati diuine lecto euāgelio symbolū fidei cantat. Cantatur aūt in festis de qbus fit aliqua mentio in symbolo vt in festis xpi beate ꝟ ⁊ apostolo⁹ q hāc fidē fundauerūt. ¶ Tertio populo pparato ⁊ istructo sac̄r accedit ad celebrationē mysterij. q̄ quidē offert vt sacrificiū. ⁊ ꝓsecrat ⁊ sūt vt sacrm. Dñi. Scdo pagit oblatio. Scdo ꝓsecratio materie. Tertio precipio eiusdē. Circa primū duo agunt. s. laus ppli in cātu offertorij ⁊ oro sacerdos petens vt oblatio ppli sit deo accepta. Deinde in cōsecratione q̄ supnāli virtute agit. primo excitat pplus a duobus in pfatione. vñ monet sursum hr̄e corda ⁊ cū p̄fationē. pplus laudat deitatez xpi cū angelis dicēs. Sanct⁹ sanct⁹ sanctus. ⁊ humanitatē cū pueris dicēs. Benedict⁹ q̄ ⁊c. Trina aūt crucis signatio. q̄ fit super illa vba. Hec dona hec munera hec sancta sacrificia illibata. signat xpi traditionē q̄ facta ē a iuda. ⁊ iudeis ⁊ gentibus. Scda est xpi vēdditio q̄ facta est sacerdotib⁹ scribis ⁊ pharisēis ⁊ hec signat p aliā crucis signatiōem sup illa vba. benedictā ascriptā ratā ad. ostendendū petū venditionis. xxx. denā. Adduntur aūt due cruces sup illa vba vt nobis corp⁹ ⁊ sanguis ⁊c. ad designandū p̄sonaz iude vēditoris. ⁊ xpi vēditi. ¶ Tertio autem duo fuerūt in cena. s. panis ⁊ vinū p̄figurativa passionis xpi. Ad qō signādū fiūt due cruces. vna in ꝓsecratione corporis alia in ꝓsecratione sanguis. ¶ Quarto fuit ipa passio xpi vñ ad repr̄itandū quoz plagas sit qnto quecuplex crucis significatio sup illa vba. hostiā puram ⁊c. ¶ Quinto repr̄esentat extēsio corpis. ⁊ effusio sanguinis ⁊ fructus passionis p trinam crucis signationē. q̄ fit sup illis vbis. Corp⁹ ⁊ sanguinem sūpserimus ⁊c. ¶ Sexto repūtatur triplex oro quā fecit in cruce. vnā p̄ persecutoribus. cum dixit. Pater ignosce ⁊c. ¶ Septimam p liberatione a morte cuz dixit. Deus deus me⁹. ¶ Tertia ptinet ad adeptionē glorie cū dixit in manus tuas cōmendo spiritū meū. Et ad hoc repūtandū fit trina crucis signatio sup illa verba sanctificas: viuificas: benedicis. ¶ Septio repūtank hoc tres qbus xp̄s pepēdit in cruce. s. a sexta vsq̄ ad nonā. Et ad hoc repūtandū fit iterū trina crucis signatio sup illa vba. prestas nobis p̄ipm ⁊c. ¶ Octauo repūtak separatio aie a corpe p duas cruces ex calicem factas. ¶ Nono repr̄esentatur resurrectio tertia die facta per tres cruces. que fiūt ad illa verba. pax domini ⁊c. Nota ēt qr extēsio brachiorum

quã facit sacerdos ostendit extensionem brachioꝝ xpi in crucem. Qđ aũt manus interdũ tangit z inclinat suppliciter z humiliter horãs. designat humilitatẽ z obedientiã xpi ꝙ qua passus est. Qđ aũt rigidos tenet ymnos post ꝓsecrationẽ. sit hoc vt si aliqua peccula adhesisset si dispgatur. Nota ẽt q̃ sacerdos se ꝙnges vertit ad populũ. ad designãdum q̃ christus in die resurrectionis quinges apparuit. Episcopus aũt qui repñtat psonaz xpi dicit. pax vobis. primo ad populũ. sicut dominus dixit post resurrectionẽ apostolis. Nota q̃ fractio hostie designat prio ipsam diuinonem corpis xpi que facta est in passiõe secũdo distinctionem corporis mistici ꝫ diuersos status. tertio distributionẽ gratiarum ꝓcedentiuz a passione xpi. Nota ẽt q̃ pars hostie in calicez missa designat ipm xpm z beatissimã virginẽ. z si qui alij resurrexerũt cum eo. pars cõmesta ambulantem adhuc sup terraz. pars reseruata vsq; in finem misse corpus xpi in sepulchro. Nam corpora sanctoꝝ vsq; in finẽ erũt in sepulchris. Hoc aũt ho die nõ seruat. s. reseruãdo partẽ vsq; in finẽ misse. Tñ signatio ptũ manet. Dñs versus. Hostia diuiditur in ptes tricta beatos. Plene sumpta notat viuos. seruata sepultos.

¶ Capitulum. xxvij.

Amiliaritas multa virorũ cũ mulieribus periculosa est. Qz sicut papilio iuxta candelã trã volitat q̃ tandẽ se cõburit. Sic hõ iuxta mulierem sedẽdo z colloquẽdo. vñ Hiero. dicit. Ostiũ tuũ mulierũ pedes nunq̃ intrẽt. Sed si videris mulierẽ bñ ꝓuersantẽ mente dilige nõ corpali frequẽtia. qz nõ est securũ feno z stuppe esse iuxta ignẽ. Bern. Cũ muliere semp esse z eã nõ cognoscẽ mai⁹ẽ ẽ q̃ mortuũ suscitare z si qõ min⁹ẽ nõ potes quo qõ magis est credã: Terra bõa ẽ in se. q aq̃ bona z mũda tñ si sil apponant facũt lutũ z seinuicem pollnũt. Sic est de hoie z muliere.

¶ Capitulum. xxviij.

Idem pre oĩbus aliis conatur diabolus hoi auferre. qz est lumẽ aie sicut lauro q̃ intrat domũ lumẽ extinguit z fenestras claudit ne videatur. Et sicut mercator decipere tenebras querit vt decipiat. Jo. v. Qui male agit odit lucẽ. Hec ẽ ẽt oculus dexter quẽ naas ãmonitos qui interptat serpens. s. diabolus petebat eruere viris tabes galaad. i. Re. xi. Est. n. diabol⁹ sicut cornus q primo erruit oculũ cadaueris. Nec mirũ q̃ hostis est inuisibilis: z sine fide nõ vr. Br in vitis patrũ q̃. q̃ operiuntur oculi aiẽ circuit ad molẽdinũ. Sic diabolus si operuerit oculos mẽtis ideſt fidẽ humilitat ad oẽ peccatũ. Judicũ xvi. Sanson eruerũt oculos z molẽ fecerunt. Jõ dicit Señ. Qui fidẽ pdit nihil ꝓficit.

¶ Capitulum. xxix.

Lagella tribulationũ assimilant virgis scoparũ. Qz sicut vgũ scoparũ nodosis z durꝫ pueri castigãtur atq; de carũ fasciculis domozuz habitacula a sordib⁹ purgãtur. Sic ex tribulationũ flagellis insipientes peccãtes expiãt z meliorati ex eis ad deũ ꝓ pniam redeũt vitã suã in meli⁹ cõmutãtes. Flagellũ. n. tũc diluit culpã cum mutauerit vitã. Mã cui⁹ non mutat mores nõ expiat actiões.

¶ Caplm. xxx.

Ratia dei nõ infundit nisi cordi dispposito. Null⁹. n. sapiẽs in vase imũdo vel pleno vel ꝓfracto ꝓciosuz liquore ifundit. Sic nec deus cordi hũano plaxuriã ignato vl vẽto supbie pleno. vl ꝙ discordiã fracto. vl ad terrena. l. eruato gram suã ifundit. Et tõ dicit Apo. j. Thi. iij. Sciat vnusq;sq; vas suũ possidẽ in sanctificatiõe z honore. s. i. n. vasa in gb⁹ relige sancto xpo ponnt mũde z honorabiliꝫ suant quãto magis vas cordis in quo tã ꝓciose relige gre. s. z corpis xpi ponnt. Jdeir co dr. Ꝓro. iij. Omni custodia serua cor tuum rẽ.

¶ Caplm. xxxi.

Humilitas mētis assimilatur illi sterglinio in quo legit. Job sedisse Job. vij. Vnde Gre. ibi dicit q̄ i sterglinio sedere est vilia ⁊ se quēq; ⁊ abiecta sentire. ¶ Iré dicq̄ i sterglinio sedē ē mētis oculos ad ea que illicite gessimus penitēdo reducere. Cū. n. ante nos peccatoꝝ stercora cernimus oē q̄ in alo de elatōe surgit inclinamus. ¶ Item in sterglinio sedet. qui infirmitatē suā solicite respicit ⁊ sese de bōis que p gratiā perceperit nō extollit.

¶ Capitulum. xxxij.

Sapientiꝫ ⁊ adhuc i spū debilibꝫ debēt imponi leuiora. Unus exemplū est. q̄ holera primę etatis nō frugibus aut carnibꝫ ⁊ solidis cibis sed cibis leuioribꝫ sc̄licet oleribus ⁊ pomis nutriebātur. Unde olus ab alendo est dictū ꝛm Ysido. q̄ oleribꝫ ante diluuiū holera alebant sicut animalia herbis. Et ideo in olere lenis institutio accipitur que infirmioribus tradi debet. Unde Rom. xiiij. Qui infirmus est olus manducet.

¶ Capitulum. xxxiij.

Mōstans ⁊ mutabilis hō similis est infirmo in grauī ⁊ afflictiua infirmitate constituto. q̄ nocte aduenīente optat q̄ cito trāleat ⁊ dies ad surgendū fiat ⁊ rursus in die afflictus vesperā ⁊ nocte expectat. sperans. s. ex varietate tēporis minui viz doloris. In nocte. n. que est dormiēdi tps accipit torpor ocij. per diē vo q̄ ē tps operis exercitatio actionis intelligit. Sic in vespere q̄ somno cōgruit rursus ocij desidia significat. Incōstans ergo alius in nocte vel diē querit. q̄ in gente exūs exercitium actōis appetit: ⁊ rursus in die vesperam expectat. q̄ in exercitio positus ociuꝫ quietis exoptat. Unde dī Job. vij. Si dormiero dicā q̄n surgā ⁊ rursuꝫ expectabo vesperā. Humanꝰ. n. alius vt Aug. dic. q̄ illa in qua fuit ꝑ dū iustitie solidūtatē nō figit alternātis semp desiderū motu variatur. vt q̄ actionē desideret ⁊ occupatus ad otiū anhelet. Vñ si dormiero. s. p q̄etū otiū q̄n surgā. s. ad actōis exercitiū. Et rursus in exercitio posit⁹ expectabo vesperam. s. q̄etis desidiā. Posset tñ hoc exemplū bti Job ⁊ alit intelligi vt. s. p dormire accipiamus statū peccatoris Pro. vi. Usq; quo piger dormis Gre. Dormire nanq; est in peccatis iacere sed p surgere accipiamus penitere. p q̄. s. ad lumē iusticie transitur Eph. v. Exurge q̄ dormis exurge a mortuis ⁊ illuminabit te xps. Sed p vesperā ꝓpter tenebras aduersitas vel tētatio significat. Dicit ergo si dormiero. s. in peccati somno. dicā. s. cōpunctus interius q̄n surgam. s. vt per pniam lumē iustitie videar. Et rursus: in lumie iustitie posit⁹ ⁊ supbie tentatione pulsat⁹ expectabo vesperā id. est aduersitatē que. s. mentem humiliet ⁊ liberet a peste supbie. vñ Greg. dicit circa virtutū pspera mēte eleuata aduersitrix aduersitas desideraꝫ vt pfecto animꝰ cuꝰ virtutū suarū gaudio plusq̄ ꝺ attollit ꝑ ꝺuersitatem pñtis vite edito meroꝛe solidetur. Vñ ⁊ nequaq̄ formidabo vesperā vt sed expectabo. Expectamus etenim pspera ⁊ formidamus aduersa. Vir igit iustus vesperā expectat. q̄ cum exterꝰ ꝺ tribulationem intus ipsa ei sit aduersitas pspera. Vel dicit expectabo vesperā. i. tentationem. Expectabo. s. nō optādo sed incurrēdo. q̄ q̄n violētius a peccati sōno ad iustitie lumē exorgit. tanto antiqui hostis tētatio vehemētioꝛ ⁊ obscurioꝛ sequitur. Et hinc est q̄ Gen. j. cū ordo tpis creationis rerum narraꝫ. primo mane ⁊ post vesperū nominatur: q̄ primo dicit factum est mane: ⁊ postea dixit factuꝫ est vespere vbi. s. dicit Gre. q̄ creatoꝛ omniū humane culpe prescius tunc expressit in tēporē qō nunc versaꝫ in mente. ¶ Hanc quippe ad vesperam ducitur. q̄ nimiruꝫ lumen rectitudinis vmbra sequitur tentatiōis. Sed q̄ electoꝝ lux tentatiōe nō extinguitur nequaq̄ nox ꝺ vespera facta perhibetur. Quia nimiꝝ sepe tētatio in corde electoꝝ lumē iustitie absconꝺit sed ñ in

terimit quasi ad pallorē trepidatiōis pertrahit sed fundit⁹ nō extinguit. Electi ergo post somnū surrectionē appetūt. post surrectionē vesperā prestolant: q; de peccati tenebris ad iusticie lumē erigilant. & in ipso iusticie lumine positi semp se ī ille tebras tentationū parāt quas nimirū nō timēt ꝛ expectāt q; vtilitatis siue rectitudinis ēt tēramēta ꝓficere nō ignorant.

¶ Capitulum. xxxiiij.

Mcōnētes & illi qui non se tenēt in eo qō est ſm rō nē rectā deliberatus. ſ. pp passionē supuenīētē vt sic accipiāt incōuitiis nō tm circa luxuriā sed large pro oī eo q; recedit a rōne recta pp tētationē. Talis inquā affimilant eis q; inuolui⁹ trinerib⁹ pgūr. Vñ vt Grego. dicit. Dē qō in uoluit in semſo replicat. Et fūt nōnulli q; seducētib⁹ vitiis obuiare q̄si tota intētione deliberāt. sed irruēte tētatiōis articulo in ꝓpōsito nō pdurāt. Alī⁹ nāq; prauo vsu superbie inflat⁹ cū magna cē ꝓmia humilitatis ꝓficerat aduersus semetipm se erigit exhibere se in qbuslibet ꝓtumelijs hūiles ꝓmittit. Sz cū repēte huc vnc̄ luxuria vbi pulsauerit ad ꝓsueta ꝓtu⁹ elationē redit. ſicq; ad tumorē fducit vt nequaq̄ q; bonū humilitat⁹ ꝓcupierat recordet. Alī⁹ quoq; p anarititā estuās augēdis facultatibus anhelat. Jo cū ꝑterire oia velocit cōſpicit vagantē p ꝓcupiscētias mētes figit decernit iam nihil appetē ꝑ adepta tātūmō sub magni moderamis freno possidē Sed cū repēte fuerint oculis oblata que placeāt in ambitionē ꝓtinus mēs anhelat semetipam nō capit: adipiscēdi h occasionē q̄rit ꝑ oblita cōtinētie quā secū pepigerat cogitationū se stimulis p desideria acquisitōis ingetat. Alius luxurie tabe polluit ꝑ longa iam ꝓsuetudie captus tenet. Quāta aūt sit castitat⁹ mūditia cōſpicit ꝑ carne vinci turpe deprehēdit. Restringē ergo voluptatū fluxa deliberat: resistere cōſuetudini se totis viribus parat: sed vel obiecta oculis specie: vel ad memoriā reducta cū subita tentatiōe cōcutiunt ꝓtinus a pristina preparatione dissipat. Et q; cōtra hāc clypeum deliberatōis erexerat delectatiōis iaculo ꝓfossus iacentisq; eius luxuria enerue supat ac si nulla cōtra eas intentiōis arma ꝓparasset. Alius ire flammis accēdit. eiusq; stimulis ad inferēdas ꝓximis cōtumelias effrenat. Cū vō nulla furoris occasio aium pulsat quāta fit mās suetudis vtus. quātaq; patiētie altitudo ꝓsiderat. secq; ēt cōtra ꝓtumelias patiēter parat. Sed cū parua q̄libet cōmotōis occasio nascit repēte ad voces ꝑ ꝓtumelias medullitus ſflāmat. ita vt nō solū ad memoriā patiētia ꝓmissa nō redeat sed ꝑ semetipsam mēs ꝑ ea q; loquitur ꝓuitia nō agnoscat. Cūq; furor plene satisfecerit q̄si post exercitū in tranquilitatem redit. & tūc se ad silentū claustra recolligit lingue nō patientia sed ꝓcacitatis sue satisfactio frenū ponit: vix tgit sero post cōuitia ulta se cohibet. Quia ꝑ a cursu sepe spumātes equos nō ꝓsidentis dextra sed campi terminus coercet. De oīb⁹ ergo hmōi talibus dicit Job. vi. Inuolute sunt semite gressuum eor. Quia recta quidem deliberando appetūt: sed ad cōsueta mala semp replicant: & quasi extra se extēsi ad semetipsos per circuitū redeūt. Et bona quidē cupiunt: sed a malis nunq̄ recedūt. Esse qppe humiles. sed tm sine despectu. Esse cōtenti ꝓprijs sed sine necessitate. Esse casti sed nō sine recreatiōe corporis. Esse patientes sed sine cōtumelijs volunt. put Grego. dicit.

¶ Capitulum. xxxv.

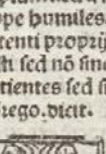

Nfernalis pene meditatō valet ad cōemptū mundi Nam sicut in vitis patrus dicit quidam senex. Nutrix q̄si vult ablactare puerum ꝑ a dulcedie lactis amouere ponit aliq̄d amarū in mamilla q̄ sentiens puer retrahitur a mamilla. Sic ꝑ tu amaritudinem inferni delectationibus mundi opponas ꝑ retraheris ab eis Job vij. Nūquid gustare potest aliquis quod gustatum affert mortē. quanto ergo magis si afferat homini mortem eternam. Consumit etiam infernalis ignis medita

tus i hoie carnalē effectū. Sic.n. bacul⁹ q̄
v sal in igne ꝓsumit in eo cortex tra necesse
est vt consumat in eo carnositas q̄ se-
pe de inferno meditatur.

¶ Capitulus .xxxvi.

Hypocrite assimilāt falsis
nūcijs q̄ portāt arma re
gis picta in pixide sz ip̄i
nō hūt ista vt sigillū ei⁹
Tales st hypocrite q̄ ñ
opāt ītrōe placēdi dō
sz mūdo. Et ideo opa eo
rum & ipsi cōdēnabūtur vt falsi testes in
iudicio q̄n libri cōscientiaꝝ aperi crūt & oi
cetur eis. nescio vos. ¶ Itez hypocrite q̄
de suis opibus q̄ laboribus in p̄sti vita
remunerari cupiūt silues sūt illis q̄ fruct⁹
suos maturari nō sinūt. sed ante matura
tionē colligūt. Et iecatoribus q̄ non si-
nūt cibos suos diligenter preparari. & il-
lis qui segetes suas in herba colligūt q̄ ni
hil hūt tūc in autūno. Sic q̄ nō expectāt
remunerationē suā a dō sz volūt h̄ remu
nerari p vanā laudē vl corpis sanitatē vl
aliq̄d ꝑspitatē nō remunerabūt i iudicio
futuro. Math. vi. Amē amē dico vobis
receperūt mercedē suā. Jac. v. Ecce agri
cola expectat pciosum fructū terre pati
enter ferēs donec accipiat tpaneus & sero
tinum. Patiētes ergo estote fratres vsq̄
ad aduentum domini.

¶ Capitulum .xxxvii.

Racundi sunt silues il'ma
terūs in quib⁹ homo ignē
accēdit. Vnde sic dicit Sze.
Quidā tracūdor sūt accen
sis calamis silues qui dum
vocibus ꝑstrepūt ign̄i ꝗdaz
accēsiōis su- sonit⁹ reddūt. Ciui⁹ gḡe flā
mā faciūt sz ptm⁹ ad fauilla frigescūt. Alii
ut lignis grauioib⁹ vorioibusq̄ si dispa
res accēsionē tarde suscipiūt. sz tm accensi
semel difficili⁹ extinguūt: & qz tardi⁹ i aspi
tate se cōcitāt furoris sui diuti⁹ ignē fuāt
Alii ut qb ē neq⁹ & citi⁹ iracūdie flāmas ex
cipiūt & tardi⁹ deponūt. Nōnulli vo hos
& tarde suscipiūt & citi⁹ amittūt. In qb⁹ ni
mis ḡuor mōst ligdo lectoꝛ agnoscat qz &
ad trāsgressionē bonī vltiq⁹ plusq̄ ꝑm⁹ ap
propīqt & in malo secūdū tem⁹ supat.

¶ Capitulum .xxxviii.

Vdiciū diuinū assimilāt statui
hūano. Vnde sic dicit Sz ego.
Nos cū flam⁹ acrē ab exte
rioib⁹ itroisē trahim⁹ & i
troisē tractū hūc exti⁹ red
dim⁹. Quasi igit flat i vidi
cte retributione vt qui ab exterioribus
causis itroisus iudicū cōsilium cōcipit
& ab intimo consilio exteroisus sniaz amit
nt. quasi enim flante deo ab exterioibus
aliquid introisus trahit quando foras
mala nra ꝓspicit & it⁹ iudiciū disponit. Et
rursū q̄si flāte deo ab interioribus spūs ex
troisē emittit q̄ si ab interiori precepto pcessit
exteri⁹ iudiciū dānatōis iferē.

¶ Capis .xxxix.

Vdiciū dies cū venerit red
dent homines de omnib⁹
rationē. Nam sicut in fine
hebdōade solēt pueri rect
tar lectōes ton⁹ septiane
& q nescit fddē vberat & q scit euadit. & opa
rij solēt recipe mercedē p opib⁹ suis. & ō
ciuitib⁹ nūdis vadūt mercatores ad pa
gamtū. Sic ēt i fine mūdi oportebit red
dē rōnē de oib⁹ & recipere mercedē iudi
catā. Eccles vltimo. Cūcta q̄ fiūt adducet
de⁹ i iudiciū p oi errato siue bonū sit siue
malū. ¶ Itē in iudicio oiuz hominū opa
patebunt. Vñ sicut creditor probat debi
tum suū p litteras patētes quas habet a
debitore. Sic diabolus ꝓbabit in iudicio
se actorem eoꝝ coꝝ summo iudice p ope
ra mala que fecerūt que tūc ꝓbus appa
rebūt Apoca. xx. Judicati sūt mortui ex
his que scripta erāt in libris.

¶ Capitulum .xl.

Vdicās alioꝝ vita dz ipse
immūis ee a vitiis. Et cor
rigens alioꝝ delicta dz ipe
mūd⁹ esse a delictis & pec
pue ab aspectu & affectu
terrenoꝝ. Vnde sic dicit Sze. Nequaq̄ pu
re in mēbio maculā cōsideraꝛ oculꝰ. quē
pulvis gravat & sqpicet as sordes tergere

nō valēt man⁹ q̄ fatū tenēt. Et hic ē q̄d⁹ i iudicio adultē iudeis dixit Joh. viii. Qui sine peccato est vestrū prim⁹ in illaz lapidem mittat.

¶ Caplz. xli.

Lingua cōtumeliosa aſ similat flagello secūduz illud Job. v. A flagello lingue abscōderis. vbi Grego. dicit q̄ flagellum lingue est exprobratio illate cōtumelie. Flagello enī lingue bonos feriunt qui eoruz opera irridēdo persequūtur. Sepe enī lingua bono opere dū vitupat revocat. z quasi flagellū se erigit. q̄ dū sum timidē mentis cedit. Sancta aūt anima a flagello lingue abscōditur. q̄ dū i hoc mūdo bonorem laudis nō querit. nec cōtumelias detractionis sentit.

¶ Capitulum xlii.

Qui irreprehēsibilē volens debet ipe p⁹ examinare q̄ dicit. Nam sicut q̄ diffidentes arbiter medi⁹ assistit. q̄ vtriusq; ptis melius discussis eo ad rectitudinē equitat⁹ reducat. Ita q̄ dictis suis reprobari metuit. ipe p⁹ examinādo qđ diē iter cor⁹ z lingua ēss equ⁹ qđā instructusq; arbiter se deat similē pēsio si recta vba cor offerat q̄ vniuer suscipies ad auditoz iudicū lingua perducat sicut Grego. dicit.

¶ Capitulum xliii.

Luxurie ignis accēdit per exēplū maledictaz vetulaz rū. Nam quando aliquis ignē nō pōt icēdere i virgidib⁹ ligniſ accipit lignū sic cum vt facilius succēdatur. Sic facit diabolus quādo nō pōt in iuuembus accēdere ignē luxurie accipit vetulā ficcā z per eā facit qđ per se facere nō pōt. Vñ diabol⁹ decepit primā mulierē per serpētē habētē vultū virgineū similē sibi. ¶ Jtē accēditur ignis iste per ornatū. Sicut etiā raptores z predones quando volunt vnam villam comburere ponunt ignem in vna domo z per illam alie succenduntur. Sic diabolus ignem luxurie ponit in vna oculatrice que ornata discurrens per contratam omnes in se aspicientes comburit. Hec sunt vulpecule sansonis habentes ignem in caudis. ¶ Jtem accenditur ignis iste ex appositione combustibilium. s. lignoꝝ vel olei vel picis. Si ignis luxurie ex appositione aboꝝ potuum. Luxuriosis enim bonus morsellus aut sciph⁹ vini est quoddam incētiuum luxurie. Non ergo videtur habere bonam voluntatem extinguendi illū ignem qui bonos morsellos z fortia vina frequentat. sicut nō videretur habere bonā voluntatē extinguendi domuz succēsam q̄ oleū z ligna in ignē ꝓiceret. Vēter enim z genitalia vicina sūt Diero. Vēter mero estuās facile dēspumat in libidines. ¶ Jtem accenditur ignis iste familiaritatibus mulierum z colloquiis. Eccl⁹ siastici. ix. Colloquium illius ēss ignis ex ardescit. Murilegus albam pellem iuxta ignē cōburit z papilio iuxta candelā volitans comburit se. Sic homō iuxta mulierem sedens. Nulla securitas est feno vel stuppe iuxta ignē eē. sic hoī iuxta mulierē. Diere. ix. Dis caro fenū. ¶ Jtē accēdit hic ignis flatu otis. i. suggestiōe diaboli. Job. xli. Halit⁹ e⁹ prūas ardere facit.

¶ Capitulū m. xliiii.

Mandata dei debēt haberi i meditatione z opatōe cū recta intētōe. Mos n. pharisēorū erat portare mādata legis scripta i membrāis i frōte ēss coronā vt aī oculos moneret. z ligatas ad man⁹ in angulis et palliozibus z etiam cōtra iudei iacinctinas fimbrias inserebant. Sic n. ꝓcepū fuerat Deut. vi. ses q̄ ligarent ꝓcepta dei ēss signū in manu sua. z q̄ scriberēt in limine ostiozū z q̄ p angulos palliozum facerent fimbrias i quibus ponerent iacinctinas vittas i memoriā mādatorum dei. vt habet Numer. xv. qđ. s. mādatū pharisei ad litterā intelligebāt z seruabāt. s. intentio dei mandantis fuit. vt ligarentur in manu. i. opatōe z essent aī oculos i meditatione. Jn fact

etinis autem vitiis que pallijs inſereban
tur ſignatur celeſtis itentio que omniꝫ
operibus nſis debet adiungi.

¶ Capitulum.xlv.

Miſeria ⁊ ḡuedo hūane v
te oſtēdit a defectiꝫ corpꝭ
⁊ ex varijſ medicidenꝫ. Nā
ppt. hoc ḡ corpꝰ diuerſis
infirmitatibꝫ ⁊ febribꝫ ⁊ dolo
ribꝫ frequēter affligit. ⁊ ipa hec nſi cor
poris q̄ ſal⁹ vocat egritudo ē. vt dic Bre.
Nā ocio tabeſcat: ope deficat. Jnedia defi
ciens cibo reficiatur vt ſubſiſtat refectiōe
laſſa ſcens abſtinētia releuat vt vigeat. aḡ
ꝓfunditur ne areſcat. linteis tergit ne ipa
nimis perfuſiōe liqueſiat. labore vegetat
ne quiete torpeat. quiete refouet ne labo
ris exercitatione ſuccumbat. fatigata vigi
lijs ſōno reparatur. oppſſa ſōno vigilijs
excutitur ne ſua peius quiete laſſet. veſti
bus tegit ne frigoris aduerſitate penetre
tur. q̄ ſi eſtus ſit calorē deficiens auraruꝫ
flatu refouetur. Cūq; inde moleſtias iue
nit. vñ vitare moleſtias ḡrit male ſaucia
ta vt ita dixerim de ipo ſuo medicamine
langueſcit. Remotis ergo febribus ceſſā
tibus doloribus. ipa nra ſalus egritudo ē
cui curandi neceſſitas nunḡ deeſt. Quot
enim ſolatia ad vtendi vſum querim⁹.
quaū tot noſtre egritudini medicamētis
obulamus. Sed ipꝭ quoq; medicamē in
valn⁹ vertit. q̄ exquiſito remedio pau
lo diutius inherentes ex eo grauꝫ deſici
mus. q̄ proni ad refectionē param⁹. Sic
nimiꝝ debuit ꝓſumptio corripi. ſic ſuper
bia elidit. q̄ enim elatū ſemel ſūpſim⁹ ſpi
ritū ecce deſtues quottidie portam⁹ lutū

¶ Capitulum.xlvi.

Mors citi⁹ aliq̄ſi inuadit iuue
nes q̄ ſenes. imo forte plu
res moriuntur iuuenes q̄
antiq. Sicut de aialibus ac
cidit q̄ pluresq; occidūt agni
q̄ pecudes ⁊ ita cito frāgit
vas nouū ſicut antiquū. Et ſic ſcinditur
citius arbor iuuenis q̄ antiq. Jſa.xxx. ſu
bito dū non ſperat veniet contritio illi⁹.
¶ Jtē mors timēda ē pp neceſſitatē. Qui
cūq; n. in carne viuit opꝫ q̄ moriat. Ter
ra. n. cū poie tranſit ad homiez ⁊ ſic caro
cū mortalitate. Eccli. viij. Non eſt i hois
ptāte ꝓhibere ſpiū nec hz poteſtatem in
die mortis. Qui videt domum proximi
ſui ardere non dz multū de ſua conſidere
Eccli.xxxviij. ꝛdemor eſto iudicij mei. ſic
n. erit ⁊ tuū. mihi heri tibi hodie. ¶ Jtē
viri ſancti quāto plus appropinquāt mor
ti. tanto feruētiores fiūt ſicut ḡtentes the
ſaurꝫ eo ardētius fodiūt. quo iuxta q̄ſtū
aut magis appropinquādo pernunguīt.
Et corpus nāli meatu tanto mouetur ve
locius quāto plus ad ſue getis terminuꝫ
appropinquat. ¶ Caplm. xlvij.

Mortuus eſt hō mūdo ⁊ mū
dus ei qñ nec mund⁹ curat
de ipſo. nec ipſe de mundo
ſi. n. in vno loco ſit mortuꝰ
⁊ viuēs. ⁊ ſi mortuꝰ viuum
nō videt viuus tñ mortuū
videt. ſi vo mortui ſūt vtriq; alter alterū
nequaq̄ videt. Jta q̄ tas mundū nō amat.
ſz tñ ab illo vel nolēs amatur. ⁊ ſi ipſe ve
lut mortuꝰ mundū nō videt. hūc tñ mun
dus adhuc mortuꝰ nō videt. ſi vo nec ipe
in amore mūdi retinet. nec rurſus i amo
re mūdi retinet. viciſſim ſibi vtriq; extin
cti ſūt: q̄ dū alter alterꝫ ñ appetit. q̄ſi mor
tuus mortuū nō attēdit. Et talis erat pau
lus q̄ dicebat Gal. vi. ꝛdmihi mūdus cru
cifixus ē ⁊ ego mūdo. ¶ Jtē q̄ eſt mortuꝰ
mundo odit. ⁊ eijcitur a mūdo. Nā ſicut
mortua corpa mare a ſe expellit: viua vo
ſibi retinet. Sic mūdus detinet ſuos ama
tores tāq̄ ſibi viuētes. ⁊ eijcit cōtēptores
tāq̄ ſibi defūctos. Joh.xv. ſi de mūdo fu
iſſetis mūdꝰ q̄ ſuū erat diligeret. nūc vo
q̄ de mūdo ñ eſtis ꝓpterea odit vos mū
dus. ¶ Jtē mortificātes ſpūaliter ſe ipos
aſſimilāt fodiētib⁹ theſaurꝫ. De q̄bus dr
Job.iij. Quaſi effodiētes theſaurꝫ gaudēt
ꝝ vehemēt cū inuenerit ſepulcrū. ꝛdmū
do. n. ſicut dicit Bre. p inuiſibiles ſapiam
morimur. Que theſauro aſſimilat ꝓ.
ū. ſi q̄ſeris eā quaſi pecuniā. ⁊ ſic theſau
ros effoderis eaꝫ. Sapiētia quippe in re
rum ſuperficie non iacet. quia in inuiſibili.

bus latet. & tūc mortificationes nostrā sapiētiā contigētes apprehendimus si relictis visibilibus i inuisibilib⁹ abscōdamur si sic hāc corde effodiētes grim⁹. vt rōne oē quod terrenū mēs cogitat a semetipsa manu sācte discretionis eiiciat. thesaur⁹ virtutū q latebat i se agnoscat. Facile. n. in se thesaurū inuenit. qui eas que se male pressērat molez a se terrene cogitatōis repellit. Quia aūt quesitas mortes sic thesaur⁹ dicit recte subiūgit gaudentq⁹ vehemēt cū inuenerit sepulcrū. Sic̄ eni sepulcrū loc⁹ ē quo abscōdit mortu⁹. ara diuia cōtēplatio quoddaz sepulcrū ē quo abscōdit aia. Quasi eniz hūc adhuc mūdo viuim⁹ cū mēte i cū foras vagamur. Sz mortui i sepulcro abscōdimur cū mortificati exteri⁹ i secreto iterne cōtemplatōis celamur. Sancti igit viri ab iportunitate desideriorū tēporaliū a tumultu inutiliū curarū a clamore perstrepentiū perturbationū semetipsos sacri verbi gladio mortificare non desinunt. atq⁹ int² ante dei faciez i occulto mentis se abscōdūt. Col. iii. Mortui. n. estis et vita vra abscōdita est cū xpo i deo. Qui ergo mortē querit gaudet dū sepulcrū inuenit quia q mortificare se appetit valde ad inētā regem contēplatōis hilarescit. vt exut⁹ mūdo lateat a cūctis exteriorz rerū pturbatōib⁹ intra finū se intimi amoris abscōdat. Scīēdū ēt q⁹ ātiq mortuos cū diuitijs sepeliebāt. Et ideo q thesaurū grit gaudet cū sepulcrū inuenerit qz sapiētiā pgrētes cū sacre scripture paginaſ voluim⁹ cuz exēpla priorū detium sanctorū perscrutamur. quasi ex sepulcro gaudium sumimus quia mētis diuitias apud mortuos inuenimus quia q huic mūdo pfecte extincti sūt in occulto cum diuitijs requiescūt. Sepulcro ergo diues efficitur q p exēpla iustorū contemplationis virtute sublevatur.

¶ Capitulum. xl viii.

Vndū sequēs assūlat fatno q sūmo māe surgebat vt se quereꝝ vmbrā q⁹ sp eum fugiebat & nūq⁹ eā apphēdebat Eccli. xxxiij. Quasi q apprehēdit vmbrā t pſequit vētū. Sic q attēdit ad visa mēdacia. t. res tpales. q⁹ aliud pmittūt & aliud solvūt. sicut mēdacia aliud sonant & aliud cōmnent. Itē mundū sequens affimilatur. puero qui sequit papiliones quē non capit sed ab eo fugit vl ipm dimittit Eccl'. xi. Si secutus fueris nō apphendens.

¶ Capitulum. xlix.

Vnera debēt manus iudicis renuere. sic̄ renuūt serpentē tāgere vl venenosū vmes sup se tenere. Si eni vmis venenosus sup manū ascenderet. primus ipm executeret ne eū venenaret. vñ dr Act. xxviij. q⁹ paulus viperā manum suā inuasit & ad ipam pendebat in ignem excussit. Tunc. n. viga vel venenosus vermis manū iudicis inuadit vt vitā eius veneno extinguat qñ aliqs eū muneribus tentat. vt cupiditatis veneno iusticiā corrūpat. Sed pbus iudex eā in ignē excutit. q⁹ hanc cū quodā quasi furore & indignatiōe repellit Vñ dr Isa. xxiij. Beatus q excutit manus ab oi. s. munere. Quia tripler est munus. cuius acceptio vel expectatio corrumpit non solū manus iudicāntis. sz ēt interdū cuiuscz bona opantis. vñ Bre. Tres sūt acceptiones munerū ad q⁹ ex fraude festinat. ¶ Unus nāq⁹ ex corde est vana gīa p cognitionē. ¶ Dun⁹ ab ore ē vana glia p fauorē. ¶ Dunus ex manu est premiū per dationē. Sz iustus q⁹cz ab oi munere manus excutit. q⁹ i eo q⁹ recte agit. nec ab humano corde vanā gīam. nec ab ore laudē nec manu dationē accipe grit. Solus igit in dei opatione fraudem nō facit. q cū ad studia bone actionis inuigilat. nec ad corporalis rei pmia. nec ad laudis verba. nec ad humani iudicij gratias anhelat.

¶ Capitulum. l.

Bedīēti deo obediūt oīa & creator & creatura. Oō ps exēplo iosue qñ māda uit soli q⁹ staret & stetit. vñ Josue. x. Non fuit postea tā lōga dies obedīēte dño voci hois. Bre. Si obedientes fuerimus

preceptis diuinis obediet dominus ora
tionib⁹ nostris. ¶ Itē assuefactio ad ope
ra obediente facit ea videri facilia. Equ⁹
ēni assuefactus circumuolutionibus de
facili ad volūtatē sessoris flecti pōt. Pro
uer. xxv. Equus parat ad diem belli. dñs
aūt salutem tribuet. Equus iste religios⁹
est. cui frenum obedientie imponit. quia
parat⁹ est per assuefactionē ad obediēdū
vt ad dexteram vel sinistram vertat ps.
Paratus sum & non sum turbatus vt cu
stodiam mandata tua:

¶ Capitulum. li.

Pus bonum debet of
ferri deo pure & com
plete. Sicut iubebatur
offerri hostia in lege.
Nam in lege iudeis p̄
ceptum erat vt subtra
cta pelle hostie artus
in frusta conciderent. Pellē nāq; hostie si
cut Grego. dicit subtrahim⁹ cū a mentis
nostre oculis supficiē virtutis amouem⁹
cui⁹ art⁹ i frusta cōcidim⁹ cū distinguētes
subtiliter et⁹ intima mēbratiq; cogitam⁹.
Itē. Leui. iij. Preceptū ē vt cauda hostie
i altari offerret. vt videlz oē bonū qō in
cipim⁹ ēt p̄seuerāti fine cōpleam⁹. ¶ Ites
opantes bōa propter difficultatē assilant
ascēdētib⁹. mala vo propter facilitatē de
scēdētib⁹. Nā sicut dicit Grego. ois ascē
sus in labore est. descēsus in voluptate.
Quia per nixum gressus ad superiora tē
ditur. per remissionē vo ad iferiora decli
natur. Ad montis eni vticem ips saxum
subuehere magni laboris est ipmq; a sūm
mis ad ima dimittere laboris non est. Si
ne mora videlicet prorut. qui⁹ magnis
conatibus ad summa peruenit. longo stu
dio leges scritur soli atq; imbri diu com
mittit. ſs tamen vna & subita scintilla con
sumitur. Paulatim edificia ad alta profi
ciunt sed repentinis casibus terram pe
tunt. Robusta arbor in aere per tarda
incrementa se erigit. sed quicquid diu ad
alta ptulit semel & simul cadit. Sicq; fit
vt iusti ad summa per tarda incremen
ta pficiāt. sed iniqui ad vitioruz ima sine
vllo obstaculo ac difficultate descendant.
¶ Itē op⁹ bonū regrit de⁹ ab hoie sicut
homo de qualibet arbore que est i orto
suo vult habere bonum fructuz: ad hoc
enim plantauit. & si non portat fructum
bonum scindit & comburit. Sic deus de
qualibet homine quem posuit in mūdo.
fructū bonoz opuz regrit. Alioqn scidet
& i ignē eternū mittet. Matth. vi. Ois ar
bor q̄ ñ facit fructū bonū excidet & i ignē
mittet. ¶ Itē mā mollis cito dissolui. sic
op⁹ molliū & tepidoz cito ōficit. Prou.
xv. Qui molli⁹ & dissolut⁹ ē i ope suo. frat
ē sua opa dissipātis. ¶ Itē bōa opa faciēs
& a malis se nō custodiēs filis ē fatuo q
mittit aquā i cisternā p̄forata: vl vinū po
nit i vegetez fractū: frumēti ū i saccū ptu
sū. Qui quātū ex vna parte ponēt tātū ex
alia exiret. Ita talis qcqd lucrat ex opib⁹
bōis cōsūmit pdit ex malis. Aggei. i. Et q
mercedes cōgregauit misit eas i sacculū p
tusū. De ptuso. n. sacculo fit dīc. Gre. aliū
ō exit qō aliūde mittit qz idiscrete mētes
mercedē quā ex bono acqrūt ñ aspiciūt
qūo ex malo ope pdūt. Ali⁹ nāq; castitatē
corpis fuat seq; vigilāt circūspicit ne qd
foris reprehensibilis admittat. suos ptēt⁹ ē
aliena nō diripit. ſz tñ odiū fortasse i cor
de cōtra primū seruat cū scriptū sit. Qui
odit fratrē suū homicida ē. Cōsiderat. n.
q⁹ sit mūd⁹ foris i ope. & nō ppēdit q⁹ sit
crudel⁹ i mēte. Ali⁹ iā alīa ñ diripit iā cor
p⁹ ab imūditia custodit. iā mēte pura pri
mū diligit. & malos pteritos cōsolamēti
do se pcib⁹ afficit. ſz finita pce leta de gb⁹
i hoc mūdo gaudeat exqri. tpalib⁹ gau
diis negligēt animū dimittit: nec curat ne
i eo lachrymaz mēsurā imoderata gau
dia sequant. Fitq; vt bonū nimis ridēdo
pdat qō plāgēdo lucrat⁹ ē.

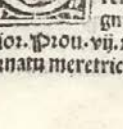

¶ Capitulum. liij.

Rnat⁹ corpis ē signū me
retricij & luxurie. Facūt. n
de tēplo dei papiliōes me
retricis. Qr fiē papilio si
gnū ē scorti. sic ornat⁹ ex
terior. Prou. vij. Ecce mulier occurrit il
li ornatu meretricio pparata. ¶ Itē solēt

eq̄ū vēditores ego suis iponere ramus vel stramē sup capita eorū vel in caudis ī signū q̄ volūt eos vēdere. Ita mulieres iponūt ornamēta capitū suis ī signū q̄ corpa eor venalia sūt. Si qs alicui nobil equo iponeret signū vēditionis ī p villā circūduceret e ū ist venalē multū offēderet. Sic offēdit de ō spōsa sua. i. de virgine. ī maritū de vroze sua offēdi deberet Prou. vi. zel ī seruoz viri nō parcet ꝛc. ¶ Itē mulieres se ornātes sūt icēdiarie diaboli rēpla dei cōburētes. ferētes ignē ī caudis vt vulpes sālōis. ps. Incēderūt igni sactuariū tuū. ¶ Itē mirabile esset si mulier vēiret ad missā i mozte mariti sui vl pris ornata flouīb. Sic ē de illis q̄ vēiunt ad missā ornate cū ois missa celebret ī mēoriā xpi crucifixi. cui coꝛa spinea iposita ē ī tu ipōis tibi coꝛonā ō flouīb ī roſis Sap. i. Coꝛonem nos roſis. ꝛc.

¶ Capitulum. liii.

Clos hō locū facit diabolo si ī hōine occupato ñ hz diabol locū sic res pfecte occupata ñ ē capax alteri. Vñ Hieroñ. dicit Semper aliquid boni facito vt diabolus inueniat occupatuz. ¶ Itē hō ociosus ē sicut signū ad sagittā qō vndiq̄ a sagittarijs. i. demonibus sagittatur sagittis tentationuz malozum. Thre. iij. Tetendit arcum suum ī posuit me quasi signum ad sagittam. Sed occupatio est velut clypeus ptra sagittas diaboli. Eccli. xxix. Super scutum potentis. i. viriliter operā. ī super lanceā ad uersus inimicum tuum pugnabit.

¶ Capitulum. liij.

Amoꝛ xpi iflammat coꝛda frigida ad amoꝛez. Nō enim est ligniuz sic frigidum vel aquosū quod si homo mulserit in clibanū vl fornacē ardentem non succendatur. Similiter ēt nec coꝛ est aliquod ita tepidū. quod si ponatur in fornace amoꝛis diuini intuēdo quātū exarsit in passione qui accēdat ad amādū ipm. ps. Carbones succēsi sūt ab eo Berū. Sup oia tereddit mihi amabilez bōe Jesu calix passiōis quē bibisti opꝰ redēptōis. Vic. n. amoꝛē nr̄z facile sibi vēdicat totū. ¶ Itē passiōis xpi memoria generat ꝓpūctionē q̄ expellit oēs prauas cogitatōes. Vñ ágelus raphael dixit filio thobie ō pisce quē ceperat. particulā illi pōe sup carbōes. ī fumꝰ illi fugabit ōmōem Vic. n. piscis est xps. q̄ exēterat q̄n ī teriora passiōis ei cōsiderāt. ī q̄o deitas latuit. Sz fel reseruat. q̄n amaritudo illi mēorie cōmēdat. Coꝛ refuat q̄n charitas ei ꝓsiderat. Particula sup carbōes pōit. q̄n ō illa dilectione cogitat ī ide fumꝰ ꝓpūctionis gñat. q̄ fugat oē genꝰ demoniozꝫ. Oz ois strepitꝰ praue cogitatōis obmutescit.

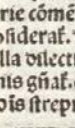

¶ Capitulum. lv.

Atiētia dei affīlat grauiō mulieri. q̄. s. cōceptū quem diu portauit postea cū magno doloꝛe eiecit. Sic deꝰ diu q̄dē peccatoꝛē tolerat ꝓ patiētiā ī expectat ad pniam sz diu expectatū ī nō emēdatū q̄n subito pcutit ī cū magno vidicte fꝛuoꝛe ist cū magno doloꝛe proijcit quē diu tolerauit vñ dr Isa. xlij. Tacui. sēp silui. patiēs fui. sic parturiens loq̄r. Nō ē ergo dei patiētia cōtē nēdā ex dilatōe. sz ápliꝰ formidāda. Quia sicut dicit maximꝰ valeriꝰ. li. i. Lēto gradu ad vidictā diuina pcedit ira tarditatē q̄s iudiciꝰ grauitate pensat.

¶ Capitulū. lvi.

p

Atiētia hois q̄ta sit ñ nisi ī tribulatōe cognoscit. Nā sic aliquis hñs q̄rtanaꝫ vl tertianas ñ dr curaꝫ eē si ī diebꝰ in q̄bus nō ē accessio ñ febriciteꝫ. Sliter nulloꝰ dz dici patiēs ꝓ eo q̄ ipe nō turbat cū nulla sit ei molestia sz si istāte tribulatōe vl miseria patiēs eēt tūc diceret patiēs. sicut ille q̄ ī tpe accessiōis nō febricitat diceret eē curatꝰ ī sanꝰ a febre. ¶ Itē si nullꝰ esset vent ꝰ arbor q̄ tūc ñ moueret ñ diceret pp hoc ī mobilis. Sliter lignū q̄ nō ardet igne absēte nō diceret pp hoc icōbustibile. Et sic de aliis. Sic homo sine tribulationeñ debet dici patiēs. Grego. Qualis quisq̄

apud se lateat illata cõtũelia probat Sapi. ℣per tormenta interrogemus eũs ⁊ ꝑ
bemus patientiam illius. ¶ Cap. lvii

℣ Eccato homo non solũ ñ
dz cõsentire. sed neq; i eꝰ
dilectatione vel alio ꝺtineri
Sicut malum ⁊ venenosũ
cibum homo nõ solũ non
vult commedere. sed nec ẽt gustare. Dif
ferunt enim gustare ⁊ cõmedere. sicut dile
ctari ⁊ cõsentire. Mã gustare est sine glu
tione super lingua tenere sicut qñ gusta
tur cibus ñ bene sit sallitus sed comedẽ
ẽ cũ it⁹ cibus in corpore trahitur. Sic q
intentione non vult consentire. sed tñ im
moratur in delectatiõe cogitatiõis. ille ⁊
ñ nõ comedit tñ gustat: sed ille comedit q
peccato consentit Col. ij. Neq; retigeriẽ ꝑ
cogitationem. neq; gustaueriẽ. per dilecta
tionem. neq; contrectaueritis per cõsẽsũ
vel operationez. Et nota q multiplicara
gustatio cõmessiõi vel haustui equipollet
sicut ꝑz in his q vina ꝓbant. Sic frequẽs
delectatio plerũq; inducit cõsẽsũ. Si ergo
mortẽ aie quã facit cõsẽs⁹ times: time tale
gustaꝝ qõ disponit ad mortẽ. ¶ Jtẽ pecca
tũ creaturas q̃ i se bõe erãt facit hoi noxi
as. Mã venenũ ẽ mors hoi ⁊ tñ ẽ vita ser
pẽti. sic ergo deꝰ res a se bñ cõditas nobis
iflagellũ formar vt ea ipa ⁊ ꝑ dolorẽ q̃ fe
riũt ꝺliquẽtib⁹ mala sint. ⁊ q nãz q̃ existũt
bõa fiẽ dic Gre. ¶ Jtẽ peccatũ on⁹ multũ
grauat alias ꝓs. fiẽ on⁹ graue granate ſt su
p me. sinistrates mee. ſz miser hõ ñ sẽtit
mõ on⁹ illõ ſz sẽtit post ea fiẽ ille q por
tat vl trahit on⁹ i aq̃ ñ sẽtit bñ põd⁹ do
nec exeat ꝺ aq̃. Sic on⁹ peccati i aqs ꝺli
tias nõ sẽtit bñ ſz qñ exierit ꝺ aq̃. i. pecca
to vl mũdo i morte sẽtiet. Jõ h ꝺponẽda
essẽt peccata tãq̃ onera grauissima i iser
nũ trahẽtia. Ille. n. q hz magnum onus
sup collũ suũ nõ cessat currẽdo ire vt vẽi
at ad locũ vbi hz ꝺpõere. sic hz hõ festina
re cõfessiõez. ⁊ ibi on⁹ peccati ꝓicere. Vñ
Deu. xii. Deponẽtes oẽ on⁹ ⁊ circũstans
nos peccatũ. ¶ Jtẽ ille q hz portare aliq̃
on⁹ tẽtat prẽ⁹, q̃ntũ põderet. ⁊ q̃ntũ por
tabit. ⁊ stipendiũ ꝓsideratific hõ qñ vult
peccare ⁊ onus peccati sibi assumere debz
cõsiderar on⁹ peccati prẽ⁹. qõ tantũ põde
rat q̃ decedẽtes cũ eo i puncto ad iferna
descendũt. Tãtũ. n. põderat q̃ neq; firma
mẽtũ ipm hora vna potuit sustinere. Lu.
x. Videbã sathanã sicut fulgur de celo ca
dẽtẽ. Et ꝺdu portabit. qi forte sine fine.
qõ nescit q assumit. ⁊ q̃ nõ poterit depo
nere ꝓs. Laborabit i cẽnũ ⁊ viuet adhuc
in finẽ. Et stipẽdiũ peccati qõ ẽ mors eter
na. Ro. vi. Finis eoꝝ mors ẽ. Et ibidẽ ꝺf.
Stipendia. n. peccati mors. ¶ Jtem pecca
tor assilat ceco sedẽti ad solẽ. Mã cecus cũ
in sole ꝓsistit. ipse radijs solis pfundit. ſz
tñ lumẽ nõ videt q̃ illustrat. Sic peccator
cũ peccat ls peccati delectatione ⁊ ardore
cecatus ipe non videat deus neq; attẽdat
ad ipm. deus tñ cui oia patent dñ conspi
cit illũ. Vñ de peccatoribus cecatis dicit i
ꝓs. Supececidit ignis. i. ardor peccati. ⁊ nõ
viderũt solẽ. ¶ Jtez peccator assimilatur
defuncto sepeliẽdo. Mã defunctus ad tu
mulum aliq̃ cũ magna honoris pompa
deferr. sed postmodũ in terra sepultus in
putredinẽ ⁊ cinerẽ vertit. Jn põpa igr ho
noris ad tumulũ. i. exterminium mortis
breui de trãsitu deferuntur supbi sicut ꝺ
quodaz ꝓs. dicit. Vidi impium superexal
tatũ ⁊ elevatũ sicut cedros libani transiui
⁊ ecce nõ erat. ſz in carnis putredinẽ feti
dã quertunt luxuriosi. Vñ pñt luxuriosi
dicere illud Job. vij. Jnduta eſt caro mea
putredine. ſz in pulverem terre redigũt
anari. qui dũ sagaci solicitudine terrenis
actionib⁹ subdunt quasi subtili terre pul
uere aspergunt. Job. vij. sordibus pulve
ris cutis mea aruit. Cutis. n. q̃ puluere re
spergit. ⁊ q̃ arescendo atterit mẽtes aua
ror signat. que tunc puluere respergunt
qñ terrenis affectibus replent. sed iõ are
scunt qz a celestibus desideriis vacue qua
si subtracta pinguedine manescũt ꝺtra ꝺs
ꝓs. petiit dicẽs. Siẽ adipe ⁊ pinguedine re
pleat aia mea. Adeps qppe pinguedis aiaz
replet cũ hanc ꝺ ꝓsentiuz desideriorꝫ estũ
supne spei infusio refouet. Cutis ergo are
scens ꝺtrahit cũ eoꝝ rebus exteriorib⁹ de
ditũ atq; ex dispẽsatiõe illaꝝ i actoris sui

amore nō tendit. ſz in ſemetipſo vt ita dixerim rugoſa cogitatiōe replicat. ¶ Item ſicut ſtult⁹ cēt electus in epiſcopū ſi añ cō firmationē aliqd cōmitteret vñ epiſcopa tū pderet. Sic q.pcm̄ mortale cōmittit vñ vitā eternā amittit. Eph.i. Elegit nos ante mūdi pſtitutionē. vt eſſem⁹ ſancti ⁊ imaculati i ꝓſpectu ei⁹ in charitate. Cāp.l viij.

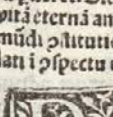

Ena gehenne licet ſit i dānatis oibus ab eodē igne. non tñ eodē vel pari mō oēs cruciat. Cui⁹ exēplū⁹ apparet in hoibus q ſtant ad eſtū ſolis. Quia ſz aliq ab eodē ſole calefiant. non tñ pari mō eſtuant. qz tanta qualitatē corpis ſentit pondus caloris. Qđ ergo reſpectu ſolis facit diſpar valitudo corpoꝝ hoc facit reſpectu gehēne diſparitas meritoꝝ. Vñ in eodē igne eſt diuerſitas cruciatuū ſm diuerſitates ⁊ gradus meritorum.

¶ Capitulum. lix.

Entēs dz eē parturiēti ſimilis. Mulier. n. cū delectatione ꝓcipit. ſz cū dolore vehemētiſſimo ꝑturit qz ſi ē ita minimū mēbrū in parturiēte qđ nō doleat. Ita nullū dz eē mēbrū in corpe qđ pnitentiā nō faciat. Qz cū oia mēbra fuerit inſtra vitioꝝ debēt ſilr eē inſtra pnie. Sic fuit magdalena q̄ tot er ſe exhibuit holocauſta. quot habuerat oblectamenta. Ro. vi. Sicut exhibuiſtis mēbra vra ſeruire īmūdicie ⁊ iniq̄tati ad iniq̄tatē. ita nunc exhibete ea ſeruire iuſtitie in ſanctificationē ¶ Iſte penitēs vel tētat⁹ dz ſtudioſe opa ſua diſcernere ⁊ corrigere. Cui⁹ exēplū eſt qz mos antiquoꝝ fuit in dolore veſtimēta ſcindere. Ꝙ. ſtimenta. n. ſicut Greg. dicit ſcindimus. cū diſcernēdo nra opa ꝑtracta mus. Si. n. apud deū nra opa nos q̄ſi veſtimēta non tegerēt nequaq̄ voce angelica diceret. Beatus q̄ vigilat ⁊ cuſtodit veſtimēta ſua ne nudus ambulet ⁊ videāt turpitudinem eius. Turpitudo enim tūc nra cernitur cuꝫ vita noſtra ante iuſtorū oculos reprehēſibilis monſtratur. Cāp .n. ſubſequentis opis tegmine velamur. q̄ culpa tentati ad lamenta accendimur atq; ipſis laméris excitati ad ꝑſpiciendū lumen iuſtitie ſuꝑius⁹ oculos mēꝫ apim⁹. Quaſi in dolore veſtimēta ſcindimus. q̄ ex fletu diſcretiōe creſcente cuncta q̄ agimus diſtrictius irata manu iudicamus.

¶ Ite ſicut dicit Gre. Penitentiū corda ſterquilinio affimilantur qz duꝫ mala ſua flendo cōſiderant quaſi añ ſe ſtercora ſeſe abiiciendo coaceruāt. ¶ Ite pnitens dz deſtruere vetuſtatē vitioꝝ vt habeat nouitatez vtutū. Pueri. n. veſtes veteres lauāt vt nouas reciꝑāt. ⁊ amiger deſtruit malū equū vt hēat meliorem. Et hō diſſipat domū veterez vt faciat pulchriorem. Sic⁹ dz hō per pñiam deſtruere veterem hoiem vt induat nouū. ii. Cor. v. Scim⁹ q̄ ſi terreſtris dom⁹ nra diſſoluat. domū nō manufactā habem⁹ ☞. ¶ Ite differens pñiaꝫ vſq; ad ſenectutē ſilis illi ē q hēret q̄tuor aſinos. ⁊ debilior eoꝝ totū ipoꝝ iiij. onus iponeret. qz talis ꝓfecto ipius ⁊ ſtultus reputaret. Sic eſt ille q totū onus pñie ſue vult in ſenectute⁹ ſua portare q̄ tā non pōt laborare. Vñ Malach. i. Maledictus doloſus q hz in grege ſuo maſculū ⁊ votū facēs imolat dño debile. ¶ Ite pnia accelerata ⁊ in etate iuuenili incepta ꝓſeruat a putredine carnaliū deſideriorū Nam ſicut carnes cuſtodiunt ex ſalis appoſitiōe alias putreſcerent ⁊ ſcaturirent vermes q̄n ſal cito apponerek. Sic caro hois vmes peccati ⁊ prave delectationis ſcaturit niſi in etate iuuenili domet et in ſeruitutem ſpiritus redigatur. ¶ Itez oē onus leuiatur ex cōſideratione mercedis Nam portitor lignorū vel bladi maius onus libenter aſſumit in humeris ſuis vt maiorem mercedem habeat. Sic debet facere pnitens maiora ſcz onera laborum ⁊ ieiuniorū ſibi aſſumere. vt magis remuneretur. Vnuſquiſq; n. mercedez accipiet ſm laborem ſuū. ¶ Item q indiſcrete per pñiaꝫ ſe affligit ſilis eſt illi q vermē vult excutere de arbore ⁊ excutit flores vel fructum cum verme. Et lotrix que pannos lacerat lauādo ſuper lapidez ⁊ percuciens

do. Et monacho qui tantus equitauit ꝙ oportuit equū remanere in crastino insta bulo. ¶ Item ille q̄ aufert vitā alicui qui victurus cēt p annū homicida iudicatur. Quāto magis ille q̄ nimijs ieiunijs ⁊ afflictionib⁹ efficit vt .x. annis citius moriat ꝙ eēt moriturꝰ. Ber. Non hꝫ calidꝰ postis efficatius machinamentū ad tollendū de corde charitatē. ꝙ si efficere possit vt i ea cante ⁊ sine discretiōe ambulet. ¶ Itē tardius pniam faciēs filius est ei q̄ debitū incurrit ad vsurā q̄ ḡto plus differt soluere mutuū tanto plus crescit debitū super eū. ⁊ tāto plus oꝫ eū dare tpe solutionis. Sic quāto diutiꝰ fuerit aliqs in peccatis tanto plus soluet in pena. Ro. ij. Scōm durititā tuam ⁊ ipenitēs cor ac. Vere enim magna est vsura q̄ p vno peccato soluit pena infinita. i. p vna delectatione peccati pena eterna. ¶ Itē pñia est appetēda. ⁊ si nō pp penā quā incurrit saltez pp gr̄am ꝙ acgrit. Solet. n. hō aliqs nobilis vetulaz mulierē ducere ⁊ ignobilē in vxorē. non pp se sed pp diuitias magnas q̄s hꝫ ⁊ pp magnā hereditatē quā possidet. Sic ⁊ tu pniam assume tibi in vxorē ⁊ si nō pp se: qr tibi videfgrauis ⁊ turpis. tū pp thesaurū gr̄e ⁊ virtutū quē secū defert ⁊ hereditatē eternā ꝙ promittit Sap. viij. Hāc amaui ⁊ exquisiui a iuuētute mea ⁊ q̄siui illam spōsam mihi assumere. ⁊ amator factus sum formę illius. Et ibidē sciens q̄m cōmunicabit de bonis suis. Et sapiē. viij. Venerunt mihi oia bona pariter cū illa.

¶ Capitulū. lx.

Erfecti viri studēt resecare supfluas cogitatiōes vt .s. in diuino amore fiāt fer uentiores. Cuius exēplus gdez ostendit in nazareis q̄ i veteri lege capillos eorum quos in deuotiōe nutrierāt expleta deuotiōe radere ⁊ in ignem ponere iubebant. Quid est. n. vt Bre. dicit ꝙ nazarei capillos nutriūt nisi ꝙ p vitā magne continentie p̄sumptionū cogitatiōes crescūt Et qd est deuotiōe cōpleta capillos radere nisi ꝙ tunc ad pfectiōis sūmam continginus cū sic exteriora vitia vincimus. vt ēt cogitatiōes supfluas a mēte resecemus Quas nimiz sacrificiū igne cōcremare est flāmis amoris diuini incendere. vt totaliter mens in amore dei ardeat. ⁊ cogitationes supfluas concremās quasi nazarei capillos deuotiōis perfectione cōsumat.

¶ Capitulum. lxi.

Erseuerātia necessaria est in ope bono sic̄ cauda aialis in sacrificio. Pñ cauda hostie iubet offerri i sacrificio. Leui. iij. Indecēs ē. n. aial sine cauda. i. opus incepti sine fine vel cōplemento. Pñ dr ꝙ pauo auis q̄ amisit caudaz nō audet apparere pre verecūdia. Sic sine cauda pseuerantie nō audebit aliqs cora deo in iudicio apparere. ¶ Item pseuerātia ipetrat gr̄am. Nam si hō tm̄ pseuerat in oīone gr̄um paup ad postiū diuitis p̄ elyna ci triꝰ ipetraret spūalez elemosinā ꝙ ille cor pozalem. Pñ apostoli pseuerantes in oratione spiritū sanctū acceperunt.

¶ Capitulum. lxij.

Iger hō filius est castro plurimz bñozum. inter quos ille q̄ remissus est totū amittit. Alius. n. paulati aufert ei ius suum. Sic si spiritus remissus fuerit caro que aduersus spiritū cōcupiscit quottidie aliquid cōtra ipsum acgrit. Pro. xij. manus fortiū dominabit. q̄ aūt remissa est tribuet seruiet. ¶ Item piger hō filius est agro neglecto q̄ herbas inutiles p̄fert si in pace dimissus nec fossus nec purgatꝰ sepe fuerit ⁊ bonis seminibꝰ seminatꝰ. sic hō vitiorum spinas ⁊ tribulos generat. nisi vtilibus occupet laboribus. ¶ Ca. lxiij.

Redicatores q̄ dicūt ⁊ nō faciūt filios sūt ceci ⁊ claudi q̄ sedēt in introitu cuitatis medicātes q̄ trāscūtibꝰ viam oñdūt. sed nūq̄ in ea pedē ponūt. Cōtra illud Ja. ij. Sic loqmini ⁊ sic facite. ¶ Itez si ēt esset deridēdꝰ q̄ argēto vas fictile ornare velet decorare intū vt sordidare argē

tum. Sic irrisiõe dignus est q cũ malus sit bõa dic. Pro.xxvi. Quo si argẽto solido ornare velis vas factile. sic tumẽtia labia cum pessimo corde sociata.

¶ Capitulum.lxiiij.

Roscere dz hõ cõtinue in opibus suis bonis. Má volẽti ditari nõ sufficit sibi nõ pdere. nisi ánuati crescat in aliquo. Si militer desideras ditari in bonis spũalibꝫ dz annuati q quottidie bona sua ampliare vt ofi. Thes. iij. Ambuleꝫ vt abũdeꝫ magi. ¶ Jtẽ nullus velet semẽ suũ terre cõmittẽ nisi crederet illud multiplicatuz colligẽ. Ergo sicut laborare dz hõ ad multiplicandũ scia. sic dz laborare ad multiplicandũ merita qõ est fin deũ pficere Apo lo. In oi ope bono fructificates q crescẽtes.

¶ Capitulum.lxv.

Proficientes i petis files sũt illis q p pulchra itinera ad p suspẽdiũ ptrahunt vel q p amena prata ad carcerẽ dãnatiõis ducũtur vñ Gre. ꝺ peccatore pfitentꝫ mũdi florẽte dic. Donorat in via in puẽtiõe dãnabit. q ifi p amena prata ad carcerẽ puenit q p pũtus vite pspa ad interiũ tẽdit. ¶ Jtẽ pfitas peccatorũ exultantiũ in petis filis est insanis. qz tales vt dicit Gre. nõ pfitate erigunt sed insania quã subeũt. vñ afflicti debuerũt. q exinde miseri in exultatiõe defluũt vñ altꝰ flẽdi sũt. ¶ Jtẽ petões tales sũt frenetici files q insaniã virtutẽ putãt. qz ex morbo eẽ nesciũt hoc q ampliꝰ sanis pfitis ifi creuisse virtꝰ se estimant dũ ad vite terminũ p augmẽta doloris appropiquãt qz rõnis sensus nõ hñtes flẽt q ridẽt q tãto magna estimatiõe se dilatãt quãto insensibiles malũ qõ patiunt ignorant.

¶ Capitulum.lxvi.

Atio dz regere cogitatões sicut dña regit ancillas q familiã. Má videmꝰ sicut dic Gre. q abũte dña familia deordinat: qz ancillarũ lingue pfitrepũt silentiũ deserunt deputati opis officia negligũt totuz ordinẽ sibimet pfudũt. At vbi repẽte domina venerit mox pfitrepẽtes lingue retinẽt officia vniuscuiusq opis repetũt ficq ad opꝰ ppriũ ac si nõ recesserit reuertũtur. Sic si ad momentuz rõ discedat ifi abũte onia cogitationum se clamor velut garrula ancillarũ turba multiplicat. Dt aũt rõ ad mentẽ redierit mox se cõfusio tumultuosa cõpescit q ifi ancille se ad iunctũ opꝰ tacite reprimũt dũ cogitatões ppinus causis se pprijs ad vtilitatez subdunt.

¶ Capitulum.lxvij.

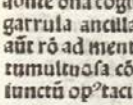

Eligiosus dz eẽ mortuus mundo. i. ad modũ mortui se hẽre. Má mortuus in sepulchro absõdit. q sic religiosus dz absconditus in claustro q nõ discurrẽdo vagari. Col. iij. mortui n. estis q vita vra absõdita é cũ xpo in deo. ¶ Jtẽ alia mortui a carne sepak. Et sic religiosus dz a carnali amore separi. Eccl. xlvij. quasi adeps separꝰ a carne. In adipe. n. signat deuotio spũalũ q dz eẽ in religioso separata ab amore carnalũ. ¶ Jtẽ caro mortui a vmbꝰ psumik. s. in sepulcro. Qz religiosus p penitentiã dz psumẽ corpꝰ suuz in hõ mũdo mẽte aũt dz eẽ in celo Job. vij. Elegit suspẽdiũ alia mea. i. desidertũ eternoꝝ q mortẽ ossa mea. i. mortificatiõẽ carnalũ desideriorꝝ. ¶ Jtẽ mortuꝰ nõ sentit si pũgat vel deijciat vel elenek. Et sic ve mortuus mũdo. i. Reg. xix. Sic angelꝰ pñi dñs mee nec bñdictiõe nec maledictiõe mouek. Jtẽ mortuꝰ ola tpalia reliqt. Et sic religiosus oẽm pprietatẽ dz reũgnare q ola coram deo q fratribꝰ repũtare q nihil sibi arrogare prie Col. iij. Quid hẽs qõ nõ accepisti. Ber. ¶ Monacho hñti ppriũ negabit deus suũ ppriũ. s. celũ.

¶ Capi. lxviij.

Acerdotes christi q clerici immunes debẽt eẽ ab illis maculis spũaliter a qbus s clericos seu sacerdotes in deorus oportebat esse immunes corporaliter. Pro

hibetur eni esse cecus.i.ne sit ignorás claudus.i.instabilis z ad diuersa inclinás. Et ne sit puo vl grádi vel curto naso.i.ne habeat defectú discretois ne plus vel min⁹ aut aliqua praua exerceat. Per nasú eniz signat discretú qz est discretiu⁹ odorus. ¶ Itē ne sit fracto pede vl manu.i.ne amittat vtutē operádi bñ vl,precedēdi ō vtute in vtutē. ¶ Itē repudiat si habeat gibbú añ vl retro p quem signat supflu⁹ a mor terrenox ¶ Itē si lippꝰ.i.si p carnalē affectú ei⁹ ingenii obscurat. Cōtigit.n. lippitudo ex fluxu humoris. Repudiatur ēt si hēat albumen i oculo.i.pūptoes cá doctis iusticie i sua cogitatōe. ¶ Ite si hēat tuge scabiē.i.petulātia carnis. Et si sit hūs ipetiginē que sine dolore corp⁹ occupat z mēbra corporis fedat p quā aquaritia dignat. Et ēt si sit hernios⁹ vl pōderos⁹.qz .s.gester pōd⁹ turpitudis in corde licet ñ exerceat opere.

¶ Capitulum .lxix.

Ancti viri assimilant mercenarijs. ¶ Prio rōe temporis qz tēp⁹ pñs cito finiri exoptat vt.s.ad vite pmia puenīat. Sic mercenarij p stolā finē dieī vt labor ceſſet z recipiāt pmiū operis sui. Job. Sic dies mercenarij dies eius. Vbi dicit Grego. Dies suos mercenari⁹ euolui cit⁹ exoptat. vt ad laboris sui pmiū sine tarditate puenīat. Dies itaqz bois a vera z eterna sapiēa recte dieb⁹ mercenarij cōputāt qz pñtes vitaz exilitū nō patriā mulīa ñ palmā deputat z eo lōgi⁹ a pmio se cōspicit q tardius ad finē venit. ¶ Scōo rone laboris. Mā sicut dicit Grego. Mercenarius i alienis laboribꝰ exsudat sz tñ sibi pmiū ppriū preparat. Oēs ergo q spe celestiuz pditi exercitatōe vite pñtis atterimur in alieno laboram⁹. Mā sepe z reprobis seruire cogimur mūdo q mūdi sunt reddē coartamur. z alieo qdē labore fatigamur sed tamē premia nostra percipim⁹ q p ꝺ peruenim⁹ ad ppria q pure ministram⁹ aliena. ¶ Tertio rone operis. Nam sicut dicit Grego. Mercenarius solicite curat inspicere ne vnq̄ dies vacuus labatur ab opere z expectatus finis temporum inanis veniat ad remunerationē. In laboris namqz studio conspicit qd capere in tempore remunerationis possit. Mā cuz op⁹ crescat pmij fiducia pficit. Cū vo op⁹ tor puerit spes a remuneratione fallaſcit. vñ z electꝰ qlqz vitā suā quasi mercenarij dies pēsans tāto fidentius ipe tēdit ad premium quāto nūc robustius pdurat ad laboris incremētū q sit occurs⁹ pñtis tēporis pēsat:dies cū operib⁹ numerat.ne a labore vacua trāseat vite momēta formidat:aduersis gaudet.passiōe reficit.merore refouet qz sequētis vite pmia tāto se largi⁹ rēunerari conspicit quāto p amore illi⁹ quottidianis se mortib⁹ veri⁹ ipēdit. ¶ Quarto rone mercedis. Quia confide ratio mercedis hoi mercenario leuiat pōdus laboris. Et fili sactis virtus cōsideratio pmii minuit laborē exercitij. Vnde Grego. dicit. Mercenarius cum factēda opa cōspicit mētē ptin⁹ ex lōgitate z pōdere laboris adiuat. Cū vo lassa cētē aiuz ad psiderādū opis pmiū reuocat vigorē mox animi ad exercitiū laboꝝ reformat. z qd graue ppēdit ex opē leue estiat ex remuneratōe. Sic electi qqz cū mūdi hui⁹ aduersa patiunt cū honestate cōtumelias rerū dāna cruciat⁹ corpis tolerāt eē gratia qb⁹ exercēt pēsāt. Sz cū mētis occulū ad eterne patrie cōsideratōez tēdūt ex cōparatione premii q̄ sit leue qd patiunt inuenīūt.qd eni valde esse importabile ex dolore ostenditur cōsideratōe puida ex remuneratōe leuiat. ¶ Itē sancti viri assimilantur illis q corpaliter suspendunt. Qui sicut ille q suspēdit corpe ad alta sustollitur vt ibi moriatur. Sic quoqz viri sancti ad alta p cōtēplationē se subleuāt vt affectibus terrenis intereāt. vñ Job. vij Elegit suspēdiuz aia mea z mortez ossa mea. Grego. Sancti viri certissime scīūt.quia habēt in hac vita regem nequa q̄ pñt. Et idcirco suspēdium eligūt qz nimirū desideria terrena deserentes ad alta animuz tollūt. suspēsi aūt morte suis offibus inferunt qz amore supne patrie in vtutū studijs accincti.hoc qd fortes prius in mū-

do fuerāt vinculo humilitatis insequūt. ¶ Itē sācti post hāc vitā liberātur ab oi penalitate z molestia quā patiunt in hac vita. Mā licz cardui z vrtice granis in cā po socienk tñ cū pūnk i horreo societas illa sepak. Et sic affectiões z tribulatiões qb⁹ mō sācti pīuēti sē i cāpo mūdi oēs se parabūt ab ipis cū reponēt i horreo celi. Apoc. xi. Absterget de⁹ oēz lachrymā ab oculis eoꝝ ꝛc. ¶ Capitulū. lxx.

Cripture sacre intelligentia mystica assidua eius lectōe apiūt ¶ui⁹ exēplū ē ꝑs Bre. Sic ignotoꝝ hoiuz facies cernim⁹ z corda nescim⁹ ſz si familiari eis locꝙiūginur vsu colloq̄i eoꝝ z cogitatões i dagam⁹. Ita cū i sacro eloqo sola hīstoria aspicīt nihil aliō ꝙ facies videt. Sz si huic assiduo vsu ꝙmūicam⁹ itimā mētē ex collocutōis familiaritate penetram⁹. Būn. alia ex aliis colligim⁹. facile i ei⁹ vbl cognoscim⁹ aliō eē qō itimāt aliō qō sonāt. Tāto āt qlcz illi⁹ notitia extrāe⁹ reddīt ꝙ to i sola ei⁹ supficie ligat. ¶ Cap. lxxi.

Plentium feruorem ouotiōis seruat. Solet enim obstrui vas i q̄ē vinuz vt viuz fortⁱ⁹ fiat vl fit. z potⁱ⁹ cooperī⁹ colorē suuz z mūdiciā ꝓseruat. Sic qui vult deuotionē cordis z mūdiciā conseruare debet os clausum tenere. ꝑs. Concaluit cor meum intra me ꝛc. ¶ Item silentium seruare est os vnde exit ignis z flāma omnia comburens obstruere Jacobi tertio. Lingua ignis est ꝛc. Ecce quantus ignis ꝙ magnam siluam incendit. i. virtutem bonoꝝ operum consumit.

¶ Capitulum. lxxii.

Ymoniac⁹ assimilatur leoni quia ꝓcurat ꝙ ecclesia que est sponsa christi aliunde grauida sit ꝙ de suo viro que de solo spiritussancto concipere debet sed symoniac⁹ facit ꝙ ꝛcipit de spū maligno. z sic eā facit nutrire filios adulterinos z filios ꝑditos exhere dat a patrimonio xpi cōstituēs heredes filios diaboli. Eccli. xxiij. Ois mulier reliquēs viz suū peccabit z statuēs heredi tatē ex alieno matrimonio. ¶ Itē symoniac⁹ affīlat latrōi. Facit. n. symōia hoies cē latrōes z sacrilegos q. ſ. sacra ſt ea circa q̄ latrocinīū exercēt. Absurdū ē. n. dicē cū g furat vl capit calicē alicuius ecclie sacrilegū vel furē cē z nō eū q furat iā ecclesiā ꝙ ꝙ ad eā pertinent Joh. x. Qui nō intrat p ostiū in ouile ouiū sed ascēdit aliunde ille fur est z latro.

¶ Capitulum. lxxiij

Ocietarē bonoꝝ fugiūt mali ne eoꝝ malitia appeat. Sicut mulier turpi ñ libēt se det iuxta pulchrā ne turpitudo illi⁹ magi appeat qn oppōsita iuxta se posita magis eluceſcūt. Sic mali non sociantur bōis libēt ne malicia sua eoꝝ bōitate magis cuidēs fiat Jo. iij. Ois q male agit odit lucē z ñ vēit ad lucē vt ñ ꝛgustiēt opa ei⁹

¶ Itē societas mala trahit ad peccatū fiē accidit ō spūs q̄ vna trahit aliā. Prouerb. Fili mi si te lactauerint peccatores ne acqeſcas eis ꝛc. Et idcirco siē ñ ē tutū egroto eē i aere corrupto. qz ex hoc cito recidiuū pateret. sic ñ ē tutū bōis eē i ꝓsortio pcōꝝ. ex h eni ad peccatū iducūt. Pro. xiij. Amicus stultoꝝ efficiet silis. Vñ sicut nō est secura ouis iuxta lupū nec stuppa iuxta ignē nec sagimē iuxta cattū. Sic nec ius ſt⁹ iuxta pctōrē. nec mlier iuxta leccatorē i. Eccliā. xv. Corrūpūt mores bonos colloga mala. ¶ Itē societas mala ē vitāda. Mā g nō vult eē leprosⁱ⁹ vitare ꝓsortiū leprosoꝝ. Sana poma sociata putridis citⁱ⁹ corrūpūt. sani cū infirmis citⁱ⁹ infirmātur. ꝑs. Cū puerso puerteris. Prou. iiij. Mō blecteris i semitis ipiorū. nec tibi placeat maloꝝ via. ¶ Itē societas mala ñ ē tollerāda ꝓp vtilitatē tpalē. Nam si quis esset in domo succēsa vbi nō ess nisi vna fenestra per quā nō posset exire inductus z onerat⁹. potⁱ⁹ omnia sua dimitteret antēꝙ non exiret. Sic glibet dispendiū suo

rū ⁊ sue carnis ꝯrūcūq; potius deberet
sustinere ꝙ in cōfortio malorū remanere
in piculo suo. Vñ Gen. xxxix. Joseph re
licto pallio in manu femine fugit. ⁊ hō de
piculo maris libēter nud⁹ euadit. ¶ Ite
soci⁹ malus abiicēdus est. nē dens putri
dus ō ore deiçiat ne alios corrūpat ⁊ ouis
morbida de grege aliaz. ⁊ leprosus de cō
fortio hoium. Et pomū putridū de acer
uo alioz. i. Cor. v. ¶ Modicū fermentū to
tam massam corrūpit. ¶ Capi. lxxiij.

Sollicitudo ꝛpalis est viro
spūali contēnenda. Mā q
ad fontē vadit nō est solli
citus q̄ bibat. Quid ergo
times stulte ꝓpiētia dei
maior ē fonte? Cogita q̄
seruus dz eē sollicit⁹ qūo dñ seruiat dño
suo ⁊ dñi est ꝓuidere mīstro suo. Vñ pr. i
Pet. v. Omīs sollicitudinē vestrā ꝓiciē
tes in cū qm ipsi cura est de vobis. ¶ Mat.
vi. Nolite sollicīti esse dicētes. qd mādu
cabimus aūt. Chr⁹ so. Escam corpis si solli
citus nō fueris habebis. stultitiā vo si soli
cit⁹ fueris nō habebis. Quis est pr qui
nō ꝓuideat filijs suis cū viderit eos egere
¶ Matb. vi. Scit pr vester q̄ his oib⁹ indi
getis. ¶ Capl'm. lxxv.

Pes tuaꝫ ex boni opib⁹
securus. n. dz esse de re. q
s hz bonū pignus apud se.
Securitas q̄ sūt de regno
futuro q̄ hñt bona opera
que quasi pignora sūt regni celestis fiducia cre
scit. ¶ Item spes muatur ex tribulationi
bus. Certus. n. pōt esse de re venali q̄ pre
cium apud se hz. Sic dz esse certus de re
gno eterno q multas tribulationes susti
nuit q̄b⁹ regnū celoꝛ emit. Act. xiiij. Per
multas tribulatiōes oz nos intrare in re
gnum dei. ¶ Item sperandū est in deo. q̄
sperantes in se sustinet ne cadāt. Mālter
eni q debilis est ⁊ timet cadere alicui rei
adheret vt pz in pucro vel infirmo. Sic
nālis rō dictat aie cognoscenti debilitatez
suā qō fortiori se iniū debeat. s. deo. Quia
ō facili trāsit malū passum q̄ hz bonam
appodiationē. s. deū qui bene pōt eum ex
malum passū eijcere. Veritatis. n. est ꝓsi
re fulcimentū inmitēti sibi. sed vanitatis
est negare. Vñ cū dñs veritas sit intenti
sibi nō se subtrahit. sicut solent facē mali
garriones eis q̄ appodiant se sibi. q̄ sub
trahunt se vt cadant Isa. i. Speret in no
mine dñi ⁊ inueniatur super deum suuꝫ.

¶ Capitulum. lxxvj.

Perbire de gra a deo data
monstruosum est. Mā sicut
s mōstruosuꝫ esset qō ex mu
liere nasceret bufo. Sic mō
struosum est qō aliqs ex gra
dei sibi data a deo efficiat supbus. Et tal
ēt de vita mouit de sanitate egrotat ō me
dicamēto interficit. Bre. Qui de virtuti
bus se extollit. nō de gladio sed medicami
to se interficit. ¶ Item supbi difficulter
flectūtur a ꝓpria volūtate. q̄ carent hūo
re gre. Virgula. n. quāto plus hz ō hūore
tāto citius flectit. Sic q̄ plus hz de gratia
citius obedit. sed lignū aridū cito frangit
dum flecti credit. sic supbi q̄ sine humore
gre sunt flecti nō pñt. Eccles. vi. Mō te ex
tollas in cogitatione aie tue velut taur⁹,
ne forte elidat per stultitiā virt⁹ tua ⁊ cō
medat folia tua ⁊ fructus tuos pdat. ⁊ re
linquaris velut lignū aridum in deserto
ideſt sine merito. ¶ Capl'm. lxx vij.

Entat diabolus hoiem de
illa re q̄ magis ꝓsueuit deci
pe sciens q̄ mēbrum cicius
frangit vbi prius fractum
fuerit q̄ alibi. Et citi⁹ incē
ditur lignū q̄ aliquando
fuit in igne q̄ si nunq̄ fuisset. Et citius ca
dit hō in infirmitatē quā aliq̄n habuit q̄
in aliam. Sic hō facile inclinat ad peccatū
qō aliq̄n fecit. ¶ Item tēptationes delecta
tio corrūpit sinceritatē aie ēt sine ꝓsensu
opis. sicut mulier nō dicit casta que liben
ter audit vba corruptoris. dato ēt q̄ ei in
ope nō ꝓsentiat. ⁊ q̄ appetit diligēt ēt si cor
rumpi nō appetat. Aug. Non solum ap
petere: sed appetī vele crimiosum ē. Sic
nō est reputāda casta aīa que tēptatōes dia
boli recipit ⁊ in eis delectat q̄uis peccatū

facere nō velit. ¶ Item tētat ,diabolus ꝙ impugnat marie illos q ipm deserūt ꝙ ad deuz se cōuertunt vt pharao filios israel fugientes ꝓsecutus est. Glo. sa. Qui ab ille ebrīs mūdi abstinere ꝙ i xpo ple vult vi uere ꝓsecutionem patit. Dum enim diuino seruitio cōstringi exoptat bellum diaboli ꝓtra se excitat. sicut rex sibi subditos nō impugnat sed aduersarios. ¶ Item tē tationibus ꝙ suggestionib⁹ nō resistentes nō pūt cōiūgi deo. Dñ affimilant illis mulieribus cū gb⁹ in veteri lege nō poterat sacerdos matrimoniū cōtrahere. Ma Leuitī. xxi. Preceptū est sacerdoti vt virginem tñ duceret vxorē. sed viduā ꝙ repudiatam sordidam ꝙ meretricē nō acciper. Per viduā enī itelligit aia. cuius mortu⁹ est carnalis vsus. sed nō affectus. quā sola necessitas retrahit a malo nō charitas Et talis pōt dici vidua de vno marito. q̄ lambit vbi mordere nō pōt. i. delectatōes preteritas quas hēre non pōt cupit sicut canis lingit hastile. ꝙ scutelā post cibuz.). Thīsi. v. Vidua in delitijs viuēs mortua est Glo. morte peccati vel morte aie. Talis. n. vidua quādo contingit ei aliqd qō redet sēp recogitat maritū mortuū. q̄uis pessimus fuerit: ꝛ talis est aia cui q̄ñ contigit aliquid aduersi semp suspirat ad ea q̄ dimisit vt filij israel ad ollas carniuz in egypto. Per repudiatā significanť illi q̄s negotia mūdana repudiant. ꝙ ad illa se ingerunt nō vocati. ꝙ a mundo contēnunť ꝙ oppimūtur. ꝙ tñ mundū nō cōtemnūt Sicut meretrix ad leccatorez suū accedit ɪz ab eo frequēter verberet. ꝙ cū eo multas molestias sustineat. Aug. Ecce turbat te mundus ꝙ amaſ. qd si tranqllus esset: quō inhereres formoso q sic amplecteris fedū. Tales ēt files sūt leccatorib⁹ q in curijs principū bonis nutriti morsellus. liez fastidiēt ꝙ licentienť tñ expulsi p vnum postium redeūt p aliud. Sic quidam ita sunt allecti illecebris ꝙ delectatiōibus mūdi q ɪz aduersitatib⁹ ꝙ molestijs ipugnenť ab eo tñ nō recedūt. Per sordidā itelligit aia q̄ imundis affectiōib⁹ maculaſ. Si vis ergo despōsari xpō auferas tibi vestimēta sordida vt oi ipe vestimēta tua. i. opa sint cādida Ro. xiij. abijciamus opa tenebrar ꝛc. Per meretricē autē q̄ cuilibz ꝓ libidini itelligit aia q̄ cuilibet cedit tētatiōi Iere. ij. Jn oi via ,pternebaris meretrix. Nulla ergo talis aia est deo coniugi apta. ¶ Item tētari ꝙ tribulari de⁹ poteſt ꝓmittit. ēt postq̄ ei magna dona contulit Dñ Salomō. sicut dicit Gre. diuinit⁹ sapientiā accepit ꝙ stati post meretricū mulierum ąstione pulsatus fuit. Qō igit Salomon mox post tantā reuelationē certam turpiū mulierū pertulit designauit q̄ mētem nostrā sepe cōcessis virtutib⁹ respect⁹ intime largitatis illuminat sed hāc ,ptin⁹ ēt lubrice cogitatiōes turbāt: vt q̄ subleuata īmenso munere exultat ēt tentatiōe pulsata qd sit mueniat. Sic helias diuina gra ꝑditus sermone celos apuit: ꝙ tñ ,pbatus subito infirm⁹ ꝓ deserta fugiēs vnam mulierē expauit. Sic ꝙ paulus ad tertiuz celū duct. paradisū penetrās secreta ꝓsidera. ꝙ tñ ad semetipm redies ꝑ carnis bellū laborat legē aliā in mēbris sustinet cuius impugnatiōe in se fatigati spirit⁹ legē volet. ¶ Item tētat diabolus ꝓio blādiēdo quasi ,pcando. sicut leccator ꝓio salutat mulierē ,pcando. sed postq̄ fuerit ab eo corrupta semel. seq̄ eū nō rogata. nec hz audaciā postea aliqd ei denegare. sed plerūq̄ ꝑ cor suū obedit ei in oibus. Sic aia diabolo semel exposita p cōsensuz peccati nō hz amplius audaciaz ei resistendi: sed dicit illud Iere. ij. Adamauī alienos post eos ambulabo. ¶ Item tentatio mala est statim a principio repellēda sic ignis añq̄ crescat extinguēd⁹ est ꝙ infirmitas añq̄ radicē sanari pōt Gre. Si tentatiōi in corde nascēti festine nō resistit: eadē mora ꝙ nutrit roborat. Jacobi. iij. Resistite diabolo ꝙ fugiet a vob. Esto ergo sicut dāgerosus epulator q̄ abos imundos seu nō bñ paratos vertit vel reijcit in faciē apponentē. Sic cū indignatiōe tentatiōes reijciens q̄si scutella sua diabolū in fróte ꝑcutit Jtez q̄ pānos suos cōburit sentiens ignē

amouet ⁊ miser hō se sentit cōburi igne cōcupiscentie male ⁊ luxurie. ⁊ pdē mentis nō retrahit. ¶ Item tētatio mala vincit ōne. Exō. xvij. Cū leuaret moyses manus ⁊ orare vincebat israhel. Judith. viij. memores estote seruī dei moysi q amalech nō in ferro pugnādo. sed pcibus sanctis orādo eiecit. Plus enī valet vnus sanct⁹ orādo q̄ multi peccatores pliando. Jrē tentatōes repellunt p cōfessionem. Latrones. n. fugiūt eos accusantes. Sic demones fugiūt peccata reuelātes ⁊ pfitentes. Viere. Reuelata traditiōe cōfusus fugiet inimicus. Eccle. xxvij. q reuelat archana amici fidē pdit. Item vincit tentatio carnis spūaliter p fugā. sicut extinguitur ignis p separatiōes lignor. i. Lori. vi. fugite fornicationem.

¶ Capitulum. lxxviij.

Empus abbreuiat hoi pp peccatū. Nam si aliqs hēret seruū vel filiū cui dedisset pecuniā ad negociandū ⁊ totā cōsumeret filius pdigus: vel ēt de pecunia sua ipm impugnaret nō plus ei daret sed potius residuū ei auferet. Sic facit deus plerumq; peccatori de tpe qō dedit ei ad penitentiā: ⁊ ille abutit eo in superbiā ⁊ deum impugnat. Prouer. x. Timor dñi apponit dies ⁊ anni impior⁹ breuiabunt. sicut medietas mēbri abscindit ne totū corrūpat hs. Viri sanguinū ⁊ dolosi nō dimidiabūt dies suos. ¶ Capi. lxxix

Epiditas irā dñi puocat. sicut aqua tepida puocat vomitū. Apocalipsis iij. Qz tepidus es incipiaz te euomere de ore meo. Tepidus a deo euomit cum in deterius labi ꝓmittit. vt cū impenitēs moriat. ¶ Item tepiditas fiduciā tentandi diabolo prestat. De multis. n. tentat tepidum de quibus non auderet tentare feruentem. Oleo. n. feruēti muscę nō infidēt Item tepiditas reddit hoiem impotentem ⁊ contractum. vt pz in illis qui cum fortes sint corpore tamen possunt vix ꝓtem pēitentie facere quā facit vna vetula totam. Quod accidit ex tepiditate eorum quia paruum habent desiderium: Bernardus. Forsitan non possumus. qa non multum volumus.

¶ Capitulū. lxxx.

Mor est sicut ostiarius anime. Nobiles enim in egressibus hūt ostiarios cū baculo turbaz arcētes ne comprimāt eos ⁊ personas suppositas ne super collaz suum se ingerant expellunt. Sic anima iusti quādo exit ad loquēdum vel videndum timorem habet pro ostiario cuius baculus est totus infernus ad expellendū turbas malarū cogitationum. ne ab eis comprimatur Jesus. i. salus anime per cōsensum. Vnde turbe te cōprimunt dictuz est ei. Et ideo non est exeundus sine ostiario Sed timor seruilis nō est ostiarius viuus sed pictus qz manet in timore seruili peccandi volūtas ⁊ sequerek opus si putaretur impunitas vt dicit Augu. Est ergo timor seruilis vel mūdanus sic vere sicut ostiarius pictus in portis diuitū: qui eleuata claua videk pcutere ingredientes ⁊ ingressum ꝓhibere qō nō facit. sic timor q fine charitate est vt peccatū expellere: sed nō expellit. Jtez timor bon⁹ preparat cor hois deo. Qñ. n. aliqs magn⁹ vult hospitari in aliqua domo ꝓmittit nuncū q domum mundet ⁊ preparet. sic deus facit imittēdo timorem. Eccle. ij. Qui timet deminum ꝓparabūt corda sua. s. ad recipiēdum cū. ⁊ in cōspectu illius sanctificabūt animas suas. Item timor mūdanus quo qs magis eligit malū aie quā corporis facit cū similem rustico. qui cūdo ad forum portat sotulares suos in collo suo magis eligens ledere pedes suos q̄ sotulares.

¶ Capi. lxxxi.

Tribulatio separat hoiem ab amore mundi ⁊ pcti. est eni velut absinthium quo viri spirituales a tpali con

ſolatiõe ſeparãt. ſicut pueri alliq̃ amaritudine a lacte matris ſeparãtur. Electis enĩ ſuis deus iter aſperũ facit. ne dum delectantur in via obliuiſcãtur eoꝝ que ſunt in patria. ſed ſicut pulmẽtum adheret olle in qua decoquit niſi ſepe moueatur. ſic coꝝ hois adheret mundo niſi tribulationibus pulſetur Augu. Ecce turbat me mundus ꝛ amat. qd ſi trãquillus eſſet: quomodo inhereres formoſo qui ſic amplecteris fedum. ¶ Jtez tribulationes ſimiles ſunt flagellis ſeu virgis ſcoparũ nodoſis ꝛ duris quibus pueri caſtigãtur: ꝛ cum ea rundem ẽt faſciculis domoꝝ habitacula a ſordibus ꝛ imundicijs expurgãtur. ſimiliter etiam ex tribulationiꝫ flagellis caſtigantur inſipienter peccantes: ꝛ purgãtur q̃ humiliati ex eis ad deum per penitentiam redeũt vitam ſuã in melius cõmutãtes. Flagellum. n. ſicut Grego. dicit diluit culpam cum mutat vitam. Maꝝ cuius nõ mutat mores non expiat actiões. ¶ Jtez tribulari permittit deus hominem vt liberet eum a pena. ꝛ vt ꝓficiat in diſciplia Sicut pueri quãto plus verberant tanto magis addiſcunt ꝛ melius faciunt cõmodum ſuum q̃ ſi dimitterentur voluntati ſue. Jſa. xxvi miſeramur impio ꝛ nõ diſcet facere iuſtitiam. ¶ Jtem tribulationẽ faciens in mũdo iſto magis tribulabitur in alio nam ribaldus qui nõ vult vel nõ poteſt ſoluere'ꝺ ſua taberna ſpoliatur vl verberatur ad valorem. Sic peccatoꝝ qui non vult modo facere penitentiã ꝛ ſolvere qõ ꝺꝝ verberatur in pſenti infirmitate vel alia tribulatione vel ſoluet in centuplum in inferno vel purgatorio. Dñ Jſido. Nequaq̃ delinquẽti parcit quoniam peccatoreꝫ aut flagello temporali ad purgationem ferit aut iudicio eterno puniẽdum reliquit. aut ipſe in ſe homo penitẽdo punit qõ male admiſit. ¶ Jtem tribulatio temporalis ad liberratez eterne glorie ꝓducit. Sicut hõ diu tenet beſtiã quã emit ligatã i domo ſua dõec fuerit domeſtica. ꝛ tũc dimittit eã libere ire p domuz. ſic ligat deus nos tribulatiõibꝫ mõ ꝛ infirmitatibꝫ in pñti. ſed poſt dimittit nos libere ire in domo ſua celeſti. cũ creatura liberabitur a ſeruitute corruptiõis in libertatem glorie filiorũ dei. vt dicit Rom. viij. ¶ Jtem tribulatio a peccato retrahit ꝛ ignem cõcupiſcentie extinguit. Eſt enĩ ſuccurſus homini miſſus a deo. Si enĩ domus alicuius eẽt igne ſuccẽſa ſi quis ei aquã ad extinguẽdum illuz ignẽ afferret obſequiũ ꝛ ſubſidiũ reputaret ꝛ nõ nocumentum. Tribulatio. n. aqua eſt q̃ domũ ꝓſciẽtie igne cõcupiſcẽtie ſuccenſam extinguit. Eccle. iij. Jgnem ardẽtem extinguit aqua. Jtez ſi qs ab hoſtibꝫ ſuis ducereꝫ ſup equũ velocez vbi eẽt occidẽdus gratum haberet ſi qs equũ illũ occideret vel necaret. vt ſic ab hoſtibꝫ liberaret. Quantum ergo gratũ ꝺꝝ eſſe ei q̃ corpus ſuum a quo ad mortẽ ducit infirmitate vel tribulatiõe aliqua ꝺbũtet. vt. ſ. a demonibꝫ ꝛ a pena liberet. Grego. Burũ nõ eſtimes qõ pateris dum ab eternis cruciatibꝫ in tua paſſiõe liberaris. ¶ Jtem ad vitam rectam errantes reducit. Oſi. n. aliquis poꝝ cum ſuũ vel ouem ducit ad paſcua vel ad foꝝm ꝛ nõ vult ſequi ligat eum fune vel virga pcutit. ꝛ ſic invitum ducit. Sic deus ligat nos infirmitatibus ꝛ alijs ꝺfectibus qz aliter nolumuſ eũ ſequi niſi ligati Oſee vndecimo. In funiculis adam trahã eos in vinculis charitatis. ¶ Jtẽ tribulatões fugientes. ꝛ gloriã xpi adipiſci cupientes ſimiles ſũt his qui ſociãt ſe mercatoribus in lucro tñ ꝛ nõ in dãno. ſic tales volunt eẽ comites xpi in cõſolatõe nõ aũt in paſſione. cum tñ dicat Apoſt. ij. Cor. j. Sicut ſocij paſſionũ eſtis. ſic eritis ꝛ ſocij ꝓſolatiõis. ¶ Capitulum. lxxxij.

VErbi dei carentia affligit fami. Vnde Grego. Sicut fames carnis eſt ſubtractum ſubſidiũ corpis. ita fames mẽtis eſt ſilentiũ diuine locutiõis. Dñ recte p ꝓphetã dicit. Emittam famẽ in terra. nõ famẽ panis neq; ſitim aque: ſed audiendi verbuz domini amos. viij. ſicut ergo pauperes feſtinant ad portam diuitis vt habeãt refe-

etionē corporalē vnius dei & multū infirmus ē vel debilis q illuc nō ꝓperat. sic ad refectionē aīe multo magis debem⁹ curre re. Jac. ij. sit aūt ois hō velox ad audiēdū

¶ Capitulum lxxxiij.

Ita eterna erit in visione dei que liberabit ab omni malo. Nam si visio serpētis enei liberabat ab omni morsu serpētino quanto magis dei visio liberabit ab omni nocuo. ¶ Item replebit oī bono. Naz si visio helie in curru igneo subleuati implenit oēz petitionē helisei & votum multo magis diuina visio & fruitio implebit omni bono ōsiderū cordis humani. Et si mane degustatio in deserto dabat ois saporis suauitatem. multo magis dei fruitio in celo dabit ois delectationis voluptatē ps. Torrēte voluptat⁹ tue potabis eos. ¶ Item vita eterna debet nob iure hereditario. Vñ sicut turpe est quando terra aliqua vendit q ab eis qui sunt de cognatōe vendēdus nō emat. sic cū nos hoies simus fratres christi hereditatem regni celestis quā venditioni nobis exponit emere debemus. Jud. xxxij. Eme agr meū q est in anach. tibi. n. cōpetit iure hereditatis. Item deus oñdit multū valere gloriā vite eterne qñ eam taz dure vēdit amicis quos nullo mō deciperet. Petrus .n. emit eaz martyrio crucis. Paulus am putatiōe capitis & sic de aliis. Et ipe filius dei emit eā amicis suis effusione sanguis. magna ergo insania videt ēe illi⁹ q credit ad melius forū pēre rem venalē q̄ filius aut seruus vel q̄ ipse paterfamilias. Sic q paradisum ad melius forū vult pēre q̄ sancti viri aut ipse xp̄s Lu. vltio. Mōne xp̄m oportuit pati &c. Etc. Onis sanctorū fine tribulatiōe coronatus est. facta precedētium recolamus & nō erunt grauia que toleram⁹. ¶ Capt. lxxxiij.

Ocat deus hoiez multipliciter. solet. n. in hoies fieri vocatio. s. p litteras. p nutū. p voce. p nūcios. Littere igit oñi offerunt tibi p p̄dicatores. q̄o litteras dei sui audit vel legit q audit verbū dei. si aūt seruus alicuius magni dñi cū litteris dñi sui veniret & apportaret bonū nūciū cū deuotione & honore susciperet. sic & p̄dicator dz recipi Lu. x. qui vos recipit me recipit. sed multi litteras dñi sui non recipiūt nec audire volunt nec ad citatōes eius veniūt. lz ois tenēat ab eo. sed ad citatiōes mundi & diaboli. s. ad q̄s nō tenent cito vadunt. Pro. j. Vocaui. s. per fas p̄dicatorū & renuistis. ¶ Jtē sicut gallina vocat pullos suos pp milui qui ad ipam currūt & abscōdit eos sub ala. Sed miserrimus pullus aliqñ est intētus circa spicam vnā & nō venit & capit a miluo. Sic miser hō intētus nimis rebus tpalibus nō vult ad deū venire qñ vocat a deo. & ideo rapit a diabolo. Dicf. viij. Apprehēderūt mēdacū & noluerūt reuerti. ¶ Mirabile est q canis vocatus a dño statim venit & currit ad eū. Et facturā ad creatores. filius ad patrem beatificādus ad beatificatorez. infirmus & egrotus ad meditū & sanatorem. egenus & pauper ad oratorē & locupletatorē. sera⁹ ad dominū ire cōtemnit. Jō q̄erit dñs Jonr xix. Seruū meū vocaui & non rūdit mihi ore ꝓprio deprecabar illū. Sic. ore p̄dicatorū. Si rex vocasset pluries seruū suū & cōtemneret venire mālū indignaret. Et q̄o nō irascet rex celi q toties vocat homines & venire non vult. Jsa. lxv. Oēs incede corruetis. p eo q vocaui & nō respōdistis mihi. ¶ Scdo vocat nos nutu mirabilis vel signis creaturar. q̄ nobis innuunt vt ad deū veniamus. ¶ Aliud est monachus q nō intelligit signū abbatis sui Prouc. j. Extendi manū meā & nō fuit q aspiceret. Extendit. n. deus manū suā beneficia largiendo inuendo p hoc vt ad eum veniamus. sicut vocat accipit vel canis cibum ofiendo. Sed nota q accipit saturatus nō redit ad oñi nutū. sed famelic⁹. Et ita nō inuites ad deum sed pauper famelici veniūt. Et ió addit. nō fuit q aspiceret. stultus reputaret ille q signū q̄ ponitur ad vnū. i. circulū velet cū vino pozare & q̄ista viabilia que sūt signa regni

celestis vult hēre cū regno vel pro regno Aug. Vellis q diligant nutus tuos ꝓ te. ¶ Item volūt hēre ona ⁊ obulū vnum ⁊ nūmū pro regno Piero. Impossibile ēt qs fruat bonis pñibus ⁊ futuris vt hic vētrē ⁊ illic mentē impleat: vt de diuitijs ad diuitias. ⁊ de delicijs ad delicias transeat vt in celo ⁊ in terra gloriosus appareat. ¶ Tertio vocat vocē. i. inspiratione Isa. xxx. Aures tue audiēt verbū post tergo monentis ps. Audiaꝫ qd loquatur in me dñs deus q̄ stat ad ostiuꝫ cordis ⁊ pulsat. Sed multi ei nō aperiūt. qō est magna ruīna ⁊ nō apire dño suo. Et ideo segtur desperatio oē cōsiliū meum. Audires ꝓsilium amici tui de rebus tuis seruādis ⁊ ō salute alē tue ꝓsiliū dei nō audis. ¶ Item vocat per nūcios. i. per flagella q̄ deferūt nobis signa salutis Sap. xvi. Ad correctōnem in breui turbati sunt signū hūtes salutis. Libēter recipit hō nūcios ab amico suo sibi trāsmissos. Sic debemus amplecti tribulatiōes a fideli amico nobis trāsmissas Prouer. iij. Quē diligit dñs corripit ⁊ q̄si pater in filio cōplacet sibi Glosa. Tanto minus de flagello quo castigamur murmurare debemus q̄to in eo paterne dilectiōis munus accipimus. Isti ergo nūcij deferūt nobis aras salutis Heb. xij. flagellat oēm filium quē recipit. Istis nūcijs debemus rūdere p̄ contritionē ꝓfessionem ⁊ satisfactionē. nō turpiter ejicere: nec sine honore remittere. sicut dr. ij. Reg. x. ō nūcios dauid ad amon missis. Isti nuncij cōpellunt nos intrare ad nuptias eternas. Vñ dicit Luce. xv. Cōpelle intrare. Glo. q̄ tribulatiōibus tracti ad amorē dei redeunt cōpellunt intrare. Et nota qūo solicitus est de nobis. Qñ aliqs inuitat aliquē ad prandiū velet forte q̄ nō veniret: sed deus nō ita. imo viz infert vt secū manea mus. ⁊ inuitat nos vsq; ad vestiū laniatōnem vel lacerationē. ⁊ trahit p̄ subtractōnem tpalū ⁊ infirmitates. qō est vestes lacerare. Osee. xi. In feniculis adā trahā eos in vinculis charitatis. q̄ multos seducit ꝓsperitas quos aduersitas reducit. Hoc ps in Paulo quē cecitas hūiliauit: ⁊ in filio ꝓdigo quē fames reuocauit. ⁊ in manasse quē aduersitas quertit. ij. Parali. vltimo.

¶ Capitulū. lxxv.

Oluntatē bona qdā nūq̄ hūt. Et isti sūt sic mulieres sterules q̄ nunq̄ ꝓcipiūt. q̄ dā vo bonū ꝓpositū cōcipiūt. sed nō ad op⁹ pducūt. Et hū siles sūt mulieribꝫ q̄ cōcipiūt ⁊ nō pariūt. sed gt⁹ in vtero sis focat. Et qd ꝓdest ꝓlē cōcipe q̄ statī emittitur vel morit: vel auē cape ⁊ statī dimittere. Osee. ix. Effraim quasi auis auolauit Isa. xxxiij. Cōcipietis ardorē ⁊ parietis stipulam. Stulte cēt ille cui rex frācie velet dare ciuitatē vel castrū si differret p̄ mensem vel pannū accipe. Posset. n. rex voluntatē suā vel ꝓsiliū mutare. sed magis tuus ē ille. cui rex celi vult regnū eternū vel gras suā dare qñ differt accipe. ne forte accipiat alius ⁊ ipse vt indignus repellat. ¶ Math. xxi. auferet a vobis regnū dei ⁊ dabit gēti faciēti fructus eius. ¶ Itē tales siles sunt sacerdoti q̄ ꝓcedebat ire romaꝫ. Et dicebat q̄ nō poterat in estate pp calorē ire: nec in hyeme pp frigꝰ ⁊ malas vias: nec in vere pp cultū agroꝝ ⁊ vineaꝝ nec in autūno pp messem ⁊ vindemias. Augu. Ligatus erā non ferro alieno. sed mea ferrea volūtate. Vele meuꝫ tenebat inimicus ⁊ ide fecerat mihi catenā ⁊ cōstrinxerat me. Quidā vo bonū cōcipiunt sed nō ꝓficūt. q̄ siles sunt mulieribꝫ q̄ pariunt ⁊ nō nutriunt. Isa. xxxvij. Facti sūt sicut herba tecto⁊ q̄ exaruit aīq̄ maturesceret. Quid ꝓdest ignē accēdē q̄ statim extinguit. nec lignis aut flatu nutrit. Debes eni seruoꝝ volūtatis bōe nutriri sīc ignis nutrit lignis Prouer. xvi. Cum defecerit ligna extinguet ignis. ¶ Cap. lxxvi.

Ristus nobis tradit tria multū virtuosa. q̄ ſſia sūt illis trib⁹ in qb⁹ dr cōit eē magna vt⁹. s. vbis lapidibꝫ ⁊ herbis. Que tria qdam exptus est semel dū pp mala vba q̄ dicebat socio suo soci⁹ ipm impegit in fossatū. vbi pūctus est ab vtricaris la

is ō muro in capite suo cadēs ipm vsq; d effusionē sanguis vulnerauit. ⁊ tūc re ognoscēs errorē suū a sorte petit venia ncēs. q; nūc didicerat verū esse q; virtus rat in verbis que ipm impigerant ⁊ in erbis que ipsum pupugerant ⁊ in lapi ibus q ipm cruentauerāt. Nos igitur a ēo dño habem⁹ verba doctrine lapides .i. xēpla solida iustitie. ⁊ herbas .i. medica nina siue sacra gre. Et his herbis alia nō olū sanāt h ēt pascit ⁊ vegetat. Sicut pa ūt populus de eucharistia Exo. xxxiij. Reg tscent in herbis virentib⁹.

¶ Capitulū. lxxvij.

Alo bono corripiēs aspe rius q; debeat affligi ei q lignū cedēdo holem pref intentionē petrit ⁊ occi dit. Et de hoc ēt dr Deut. xix. Si qs abierit cū ami co suo simplr in siluā ad ligna cedenda. ⁊ lignū securis fuerit de manu ferrūq; lap sum de manubrio amicū eius percusserit ⁊ occiderit hic ad vn aprādictarū urbiū fugiet ⁊ vi ne forte prim⁹ eius cui effusus sit sanguis. dolorīs stimulo pse tur ⁊ apprehēdat eū ⁊ percutiat aiam eius Tunc .n. vt Grego. exponit. hō ad siluam cū amico abit. qñ cū quolibet primo suo puerīl ad sua delicta intuēda. Et tunc li gna simplr incidit. qñ relinquentis vitia pia intentiōe corrigendo resecat. Sed tūc lignū de manu exit quādo asperius q; de beat corrigi. Et tunc ferrū de manubrio prosilit cum de correptore sermo durior exit vel pcedit. Et qñ amicus percutiens occidit. qui auditorem suū prolata contu melia a spiritu dilectiōis interficit. q; dū aliqs plus iusto corripit ad odiū prouo catur. Sed talis necesse est vt ad tres vr bes fugiat. vt in vna earū defensus viuat q; si ad penitētie lamēta cōuersus in vni tate sacramēti sub fide spe ⁊ charitate ab scondit reus pperati homicidij nō tene tur. Et ideo occisi fratris .i. durius correp ti ⁊ ad odiū puocati primus .i. xps qui nobis primus factus est per nature con sortium eum nō occidit. i. pro huius cor reptionis excessu non eternaliter punit. ¶ Magne ergo virtutis est zelus spūalis. g. .s. venia recipit. Vnde Gre. dicit q; apud misericordem iudicē nequaq; sine venia culpa relingtur cum per feruorem zeli ex eius amore peccat. ¶ Item qui gratiam ⁊ dignitatē acgrit. i. ¶ Dach. ij. phinees pal nostet zelando zelū dei accepit testamen tum sacerdotij eterni. ¶ Item q; ad cele stem gloriā finaliter pducit. Quod fuit fi guratum in helia de quo dicit in eodē q; helias dum zelat zelum dei raptus est in celum. In quo .s. datur intelligi q; quicū q; tenuerit spiritualis amoris zelū incū ctanter admittēdi sunt ad ce estis gloriē premiū. vbi .s. vt Aug. testatur. Quicq amabitur aderit nec deliderabitur quod non aderit. Nam omne ibi erit bonum ⁊ qō est omnino beatissimum ita semper stare certum erit. Ibi vacabimus ⁊ vide bimus. videbimus ⁊ amabim⁹. amabim⁹ ⁊ laudabimus cum q erit finis sine fine. Nam qis alius noster est finis nisi pe uenire ad regnum cuius nullus est finis. Ad quod nos regnum pducere dignetur qui trinus ⁊ vnus viuit ⁊ regnat deus in secula seculorum amen.

Explicit liber decimus ⁊ vltimus de exē plis ⁊ similitudinibus rerum. Et in hoc finitur totum opus de exemplis ⁊ simili tudinibus rerum intitulatum. In quo si militudines inter creaturarum ppietates ⁊ inter virtutes ⁊ vitia ceteraq; de q⁹ in sermonibus mentio fieri solet reperte pulcherrime declarantur.

Impressum aūt Venetijs per Johannem ⁊ Gregorium de Gregorijs. ¶ Mcccc xcv. die. xij. Julii.

FINIS.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z ⁊ ꝓ ꝑ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Omnes sūt qua terni exceptus Y qui est quinternus.

Hain *754

IHS
NAZARENVS
REX IVDÆORVM
INRI
G